

11.11. 2014. u 13.10h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovane kolege 25. saziva, otvaram **četvrtu šednicu drugog redovnog jesenjeg zasijedanja Skupštine Crne Gore u 2014. godini.**

Po dogovoru sa kolegijuma dobili ste dnevni red.

Prije toga ćemo usvojiti zapisnik sa prve šednice drugog redovnog zasijedanja u 2014. godini.

Da li ima nekih primjedbi? Hvala vam.

Konstatujem da smo usvojili zapisnik sa prve šednice jesenjeg zasijedanja u 2014. godini.

Idemo na utvrđivanje dnevnog reda.

Blagovremeno su predloge za proširenje dnevnog reda dostavili: poslanik Janko Vučinić tri, poslanik Koča Pavlović dva predloga, poslanik Zoran Miljanić jedan, koleginica Jonica dva i kolega Gošović jedan.

Idemo redom.

Tri predloga kolege Vučinića. Izvolite, kolega Vučinić.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem.

Za dopunu današnjeg dnevnog reda predložio sam tri zakona. Prvi je Predlog zakona o dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju, drugi je Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore i treći je Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju.

Prvi zakon o dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju se odnosi na bivše zaposlene iz društvenih privatizovanih preduzeća koji su ušli u stečaj i ti su radnici ostali bez radnih mjesta, odnosno posla u tim preduzećima. Znači, ova dopuna Zakona bi omogućila svim onim zaposlenim koji su imali preko 30 godina penzijskog staža za muškarce, znači prevermeni odlazak u penziju, odnosno za žene sa preko 25 godina radnoga staža.

Ovi bivši zaposleni se nalaze u katastrofalnoj materijalnoj situaciji, dovedeni su u zonu dubokog siromaštva, prepušteni goljoj borbi za opstanak. Gotovo svi oni se nalaze u godinama u kojima je teško doći do posla, oni su zapravo u šestoj deceniji života i teško da mogu doći do bilo kakvog zaposlenja. Znamo da danas i mladi ljudi se teško zapšljavaju, a tek oni. Zbog toga bih sa ovakvim zakonom ublažili tu tešku situaciju za ove radnike. Oni su žrtve tranzicije i žrtve loših privatizacija a sve je to rađeno pred očima državnih institucija. Danas je došao red da država povede računa o ovim radnicima, bivšim radnicima, njenim građanima i da im pomogne i obezbijedi prevremenim penzionisanjem kakvu-takvu socijalnu sigurnost. Prošli put nije bilo volje ovdje u Parlamentu, ovaj sam zakon predlagao i na drugoj sjednici, međutim, nije bilo volje parlamentarne većine da stavi ovaj zakon na dnevni red. Mislim da na ovaj način možemo sistemski riješiti sve bivše zaposlene koji su se našli u ovoj situaciji.

Kolege iz DPS-a u prolječnjem zasijedanju su dali predlog za prevremeno penzionisanje radnika Željezare, međutim, ne znam šta je bilo sa tim predlogom, više ga niko ne spominje od poslanika Demokratske partije socijalista. Ja danas predlažem

sistemska rješenje za sve bivše zaposlene, za radnike Željezare i za radnike Metalca, i za bivše radnike Vunarskog kombinata, i za bivše radnike iz Rožaja, znači za sve radnike u Crnoj Gori koji su se našli u ovakvoj nezavidnoj situaciji. Hoću da kažem da je ovo samo predlog zakona, da ga možemo amandmanski urediti i popraviti i naći jedno rješenje zajedničko za sve ove radnike.

Mislim da dosadašnja praksa koja se odnosila samo za pojedina preduzeća nije bila korektna prema ostalim radnicima, jer je vršena diskriminacija prema ostalim zaposlenim i zato evo moje molbe da stavimo danas na dnevni red ovaj zakon i da zajednički pokušamo naći rješenje za ove bivše zaposlene, ove građane za koje se danas pitamo kako uopšte mogu ostati živi i preživjeti sa 70 eura sa biroa rada, a mnogi ni od toliko novca. Znači, mislim da je potrebno bar da ovdje u Parlamentu raspravljamo, da iznesemo mišljenje, stavove i argumente za i protiv ovakvog rješenja. To bi bio prvi predlog zakona.

Drugi predlog zakona je o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore i njega sam pokušao na ovoj drugoj sjednici da uvrstim u dnevni red. Međutim, opet nije bilo volje od strane parlamentarne većine. Šta je suština ovoga zakona - suština je da onaj poslodavac koji ne isplaćuje zarade zaposlenima, koji ne isplaćuje doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje, koji ne plaća porez državi, da zna da će završiti u zatvoru. Znači, da će to biti to krivično djelo koje će se sankcionisati kaznom zatvora. Ukoliko, ovaj zakon se usvoji onda niko u Crnoj Gori neće pokušati da na račun zakidanja radnika i zakidanja države ostvaruje profit, niti će nekome van Crne Gore padati na um da dođe u Crnu Goru da pokrene biznis na taj način što će pljačkati njene građane i što će pljačkati državu Crnu Goru. Mislim da je ovaj zakon bio potreban već odavno da se usvoji ovdje u Skupštini, jer postojeća zakonska rješenja nijesu su se pokazala efikasnim, tako da nemamo danas nijednog poslodavca koji je zbog neisplaćivanja zarada, doprinosa i zdravstvenog osiguranja bio sankcionisan, platio novčanu kaznu ili završio u zatvoru. Iako znamo da kod nas postoje različita politička mišljenja, različita politička uvjerenja, međutim, svi mi smo predstavnici građana i treba da radimo u opštem interesu, u interesu građana, usvajanjem ovakvog zakona kojim bi se sankcionisalo i onemogućilo pljačkanje i države i njenih građana. Mislim da je više nego potreban i danas ne bismo imali situaciju da imamo veliki broj preduzeća u kojima radnicima nijesu po četiri godine uplaćivani doprinosi za penzijsko osiguranje, po 11 godina imamo slučajeve da nijesu uplaćivani doprinosi za penzijsko osiguranje, imamo da su isplaćivane plate na minimalne zarade a ostatak na ruke, tako da bi sa ovim zakonom sve te pojave sankcionisali i onemogućili.

Treći predlog se odnosi na Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, radi se o odmrzavanju penzija. Znamo da u mjesecu decembru 2012.godine je u Skupštini ovdje usvojen Zakon kojim su zamrznute penzije i samo da kažem šta smo mi to uradili sa tim zakonom, koje smo to penzije zamrznuli. Zamrznuli smo penzije čiji je prosjek 275 eura, 70.000 penzionera prima penziju ispod 275 eura, 35.000 penzionera prima penziju ispod donje linije siromaštva, ispod 175 eura, i blizu 5.000 penzionera prima penziju ispod 100 eura. Eto vidite šta smo mi uradili u decembru 2012.godine, mi smo zamrznuli takve penzije. To što smo uradili u 2012.godini, ponovili smo i 2013.godine, a obrazloženje je glasilo da bi usklađivanje penzija ugrozilo finansijsku stabilnost i pune dvije godine su te penzije pod ledom. Dvije godine i pored rasta troškova života penzije su ostale na istom nivou i upoređivanjem tih penzija sa

potrošačkom korpom jednostavno se nameće pitanje kako ti najugroženiji, najstariji članovi naše društvene zajednice uopšte mogu preživljavati sa tolikim primanjem, a znajući da veliki dio njihovih primanja ide na liječenje. Prema zvaničnim saopštenjima i podacima za prva tri mjeseca u 2014.godini, prihodi u budžetu u odnosu na isti kvartal u 2013.godini bilježe rast u odnosu na planirane prihode i povećanje za 11,9%, tako da postoji opravdani razlog da se penzije odmrznu i usklađuju, a to usklađivanje penzija koje bi iznosilo sad 5,1%, koštalo bi 13 miliona eura. Moje očekivanje je da će parlamentarna većina, misleći na kolege iz Demokratske partije socijalista, glasati da se ovaj zakon nađe na dnevnom redu i da odmrzujemo te penzije, a možemo ga amandmanski urediti da one najniže penzije, oni penzioneri koji primaju te penzije u prosjeku 275 eura i niže, da im pokušamo odmrznuti te penzije i povećati ta primanja. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Glasamo prvi predlog, čuli ste obrazloženje u kontinuitetu Predlog zakona o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ovo je o dopuni zakona, a drugi je o izmjeni zakona.

Izvolite. Ko je za, ko je protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik, 27 za, 13 protiv, 21 uzdržanih, predlog nije dobio potrebnu većinu.

Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore poslanika Vučinića.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 25 za, 26 protiv, devet uzdržanih, predlog takođe nije dobio potrebnu većinu.

Zakon sličnog naziva, ali je ovaj put o izmjeni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, to je oko penzionera.

Izvolite, stavljam ga na glasanje.

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik, 29 za, 18 protiv, 14 uzdržanih, predlog nije dobio potrebnu većinu.

Poslanik Koča Pavlović je predložio da se u dnevni red uvrsti Predlog zaključaka Odbora za međunarodne odnose i iseljenike povodom postupanja Vlade Republike Hrvatske prilikom davanja koncesija za istraživanje nafte i gasa u regionu Prevlake.

Izvolite, kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege,

Ovo je zaključak Odbora koji je donešen u junu na kontrolnom saslušanju ministra vanjskih poslova i evropskih integracija gospodina Lukšića. To je zaključak koji je donijela parlamentarna većina, ovo su zaključci koji su, kao što sam rekao, donijeti u junu na sjednici, na kontrolnom salušanju o kojoj je odlučeno u aprilu, a moja inicijativa je bila u februaru. Znači, pola godine je prošlo od inicijative za kontrolno saslušanje oko pitanja eksploatacije nafte i gasa iz Prevlake do održavanja kontrolnog saslušanja. Od juna pa do danas ja pokušavam da ovo stavim na dnevni red ne bismo li otvorili

raspravu o tom, po mom mišljenju, ja se nadam i po vašem mišljenju, pitanju od nacionalnog značaja.

Poštovane građanke i građani Crne Gore, Crna Gora je suočena sa ogromnom pljačkom kada je u pitanju eksploatacija nafte i gasa u podmorju ispred Prevlake. Dvjesto milijardi kubnih metara gasa, prirodnoga gasa, tamo se nalazi, sa sigurnošću od 97% na osnovu istraživanja koja su počela prije 45 godina od strane najeminentnijih svjetskih kompanija koje se bave tim poslom, uglavnom američkih. U "sobi podataka" koju je otvorila hrvatska Vlada, kada je otvorila tender, nalaze se podaci na osnovu kojih se tamo nalazi ova količina gasa, ova zaliha sa sigurnošću od 97%, radi se o tržišnoj vrijednosti od oko 100 milijardi eura. To je nešto što smo trebali da podijelimo mi i Hrvati, jer to pripada zajedno nama i Hrvatima bez obzira na to kuda će ići razgraničenje između našega i njihovoga teritorijalnog mora. Kuda god da bude išla granica, između nas i Hrvata na moru, zalihe gasa u podmorju ispred Prevlake će se nalaziti i sa jedne i sa druge strane granice. Onaj ko prvi zabode cjevčicu tamo i počne da sisa uzeće i gas koji pripada Hrvatskoj i gas koji pripada Crnoj Gori, a tamo ima i nafte.

Izvinjavam se, ako mogu da nastavim, jako je bitno pitanje.

Dakle, Vlada Crne Gore se povukla i predala to na korišćenje Hrvatskoj, koja je stavila to na tender, četrdesetak kompanija se javilo od toga šest kompanija predalo ponudu i to je završeno, to je uspješni tender. U međuvremenu, naša vlada, koja je prije Hrvata raspisala tender, na tender je stavila samo blokove ispred Bara i Ulcinja, naša vlada se povukla kod Prevlake. Zato što to ima sve elemente veleizdaje. Zato što ima sve elemente veleizdaje.

Poštovane kolege poslanici, ja apelujem na vas da ne dozvolimo da Parlament Crne Gore čuteći o ovome postane saučesnik u veleizdaji koja istovremeno, po mom mišljenju, ima obrise jednog koruptivnog posla u čemu je, naravno, upleten šef režima. Hvala.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Na kolegijumu, ali je bilo i na plenumu, nedavno smo imali raspravu u plenumu koja nije bila tako nominovana, ali se obavila na toj temi. Drugo je pitanje bilo na dnevnom redu, ali je rasprava bila upravo o tom pitanju. Mi smo dobili predlog sa zakašnjenjem da se razmatraju na plenumu zaključci Odbora, konstatujem da su ti zaključci bajati, da se u međuvremenu desilo mnogo toga. Očekujemo sjednicu vašeg radnog tijela za neki primjermi period, čeka se predsjednik koji je imao zdrastvenih problema. Ako ne bude predsjednik mogao da zakaže, ja ću zakazati tu sjednicu vašeg radnog tijela, da bi se razmotrile nove okolnosti i da bi se na osnovu tih zaključaka utvrdila raspravu ovom parlamentu.

Znači, rasprave će biti, samo je bitno da inoviramo te zaključke. Sami ste rekli da su još iz juna, do tada se desilo dosta stvari na terenu, ubotrijebiću tu formulaciju. Samo sam htio da dam informaciju. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala.

Samo proceduralno da intervenišem, da bih upoznao crnogorsku javnost i vas kolege poslanike. Pitanje razgraničenja Hrvatske i Crne Gore u reonu Prevlake je od

kapitalnog značaja i to ne treba nikome da dokazujemo. Ovo pitanje nema gotovo nikakve veze sa tim pitanjem. Upravo oni koji pokušavaju da ta dva pitanja pobrckaju i da to predstave kao pitanje koje je direktno nemoguće riješiti, nemoguće je pristupiti rješavanju pitanja ekpolitacije nafte i gasa bez razraničenja, pokušavaju da stvore zabunu.

Samo još jednu stvar proceduralno da kažem, gospodine predsjedniče. Vi ste u skladu sa Poslovníkom do sada bili obavezni da sazovete sjednicu Odbora. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ta obaveza nije vremenski ograničena, nijesam želio da prozivam nadležnosti predsjednika imajući u vidu da su zdravstveni problemi neka druga vrsta. Znači, nije bilo sabotiranja, nego zdrastveni problem. Postoji drugi problem, što opozicija nije u stanju da predloži zamjenika tog predsjednika, pa nema ko da sazove sjednicu. Da se opozicija dogovorila za zamjenika, ne bi predsjednik Parlamenta morao da saziva sjednicu Odbora.

Glasamo vaš predlog. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 64 poslanika, 26 za, 33 protiv, pet uzdržanih, konstatujem da predlog nije prihvaćen.

Sljedeći predlog kolege Pavlovića - donošenje odluke o stavljanju van snage Odluke o izboru VDT-a, u skladu sa članom 12 stav 5 Zakona o sprečavanju sukoba interesa.

Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Poštovane kolege i kolegice, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Ja sam se prije dvadesetak dana obratio kolegijumu sa jednom inicijativom koja se tiče izbora vrhovnog državnog tužioca gospodina Stankovića. Naime, izbor gospodina Stankovića za vrhovnog državnog tužioca je obavljen u proceduri koja je suprotna Zakonu o sprečavanju sukoba interesa, i to suprotno članu 12 stav 5 toga zakona. Isti taj član Zakona vrlo jasno definiše obavezu ovoga doma, to jeste one institucije koja je donijela jednu takvu odluku, obaveza njena u skladu sa Zakonom je da donese odluku o poništenju te odluke i da proceduru ponovo provede. Vi možete ponovo provesti proceduru sa istim kandidatom, ali u toj proceduri koja je provedena i u kojoj je izabran gospodin Stanković, nemoguće je dobiti u jednoj takvoj sumnjivoj proceduri tako značajnu figuru koja sutra treba da se bori protiv korupcije i kriminala. Ja sam na nedavnom sastanku koji smo imali sa grupom Greco upoznao ih sa tim i oni su bili, blago rečeno, iznenađeni i pitali su koja je procedura. Ja sam ih upoznao sa činjenicom da je ovaj dom dužan po Zakonu o sprečavanju sukoba interesa da donese odluku kojom se poništava ta odluka. Kao što svi znate, gospodin Stanković je na Cetinju toga dana izabran sa 49 glasova, dakle, sa minimumom glasova koje je bilo neophodno da dobije kako bi bio izabran. Najmanje jedan od tih glasova je bio dat suprotno Zakonu o sprečavanju sukoba interesa, vi to odlično znate.

Ja sam predložio, kolega Stanišiću, da pokuša ovaj dom da ispoštuje Zakon o sprečavanju sukoba interesa na način što će donijeti odluku o stavljanju van snage

odluke o izboru VDT-a gospodina Stankovića u skladu sa članom 12 stav 5 Zakona o sprečavanju sukoba interesa, Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Molim vas, na osnovu mog skromnog parlamentarnog iskustva, ne znam nijedan slučaj u svijetu da se poslaniku oduzima pravo da glasa na bilo koju temu.

Hvala vam.

Stavljam na glasanje vaš predlog. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, Vi ste pravnik, ja nisam, ja uvažavam činjenicu profesionalne kompetencije nekoga ko ima diplomu koju ja nemam, ali ovdje se radi o sledećem. Radi se o jednoj interpretaciji koja po mom mišljenju nije bila tačna, koju ste Vi sada dali. Naš zakon ne brani gospođi Draginji Vuksanović da učestvuje u glasanju, naš zakon obavezuje gospođu Dragjinju Vuksanović da se sama izuzme iz glasanja u trenutku kada se nalazi u nespornom sukobu interesa. Da se gospođa Vuksanović izuzela, gospodin Stanković ne bi bio izabran, i to je tumačenje zakona koje sam ja očekivao od Vas kao pravnika.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja sam očekivao od Vas kao džentlmena, pošto u obrazloženju Zakona nijeste pominjali ime, da nećete ni u proceduralnoj situaciji, ali moje očekivanje od Vas kao džentlmena je iznevjereno i nije nužno po Poslovniku.

Stavljam na glasanje predlog kolege.

Izvolite. Glasamo o predlogu kolege.

Izvolite, da čujem koji je član Poslovnika.

Poništavam glasanje.

JELISAVA KALEZIĆ:

Istine radi, ja sam se javno preko Vijesti, a i na sastanku poslaničkog kluba izjasnila da podržavam gospodina Ivicu Stankovića i kod toga ostajem. Ja sam obavijestila poslanički klub Demokratskog fronta da zadržavam pravo, sutradan, jer smo prethodnog dana imali sjednicu, da se pojavim na Cetinju i glasam. Razlozi zašto sam otišla su bili privatni, zdravstvene prirode. To ne moram da obrazlažem nikome, mogli su da budu drugi ili treći, ali ja ostajem iza javno dva puta ponovljenog stava. Ne mogu da vratim situaciju ... ali hoću da se to čuje i ne želim da pada sjenka na izbor gospodina Ivica Stankovića zbog te situacije. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na ličnom određenju, a podsjetiću vas sve zajedno, ovo je prilika, na član 85 Ustava Crne Gore: "Poslanik se opredjeljuje i glasa po sopstvenom uvjerenju". Ne postoji drugi uslov za poslanika.

Glasamo predlog kolege Koče Pavlovića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 16 za, 37 protiv, sedam uzdržanih. Konstatujem da predlog nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Miljaniću, vi imate predlog da se u dnevni red uvrsti Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore.
Izvolite.

ZORAN MILJANIĆ:

Poštovana Skupštino, poštovani predsjedniče, kolege, kolegice, građani Crne Gore,

Ovaj predlog zakona o dopuni Krivičnog zakona smatram veoma bitnim i veoma hitnim za donošenje. Zasad javnosti rekao bih da se tu radi o zakonu koji se tiče sprečavanja terorizma u Crnoj Gori. Znači, da se u dnevni red ovog zasjedanja unese ovaj predlog zakona iz razloga što smo svi, koliko se sjećam, dok Vlada nije drugačije naredila, bili za to da se ovakav zakon usvoji i bili za donošenje ovakvog zakona.

Ovdje se radi o građanima Crne Gore koji motivisani vjerskim ili finansijskim razlozima idu na strana ratišta. Tamo se bore za račun drugih i od tamo se vraćaju u Crnu Goru i u Crnoj Gori postaju potencijalni teroristi. Nikad ne znamo kad će se aktivirati neka od tih potencijalnih tempiranih bombi u Crnoj Gori kojih, kako smo čuli od Agencije za nacionalnu bezbjednost, ima desetine.

Zašto sada mi čekamo Vladu, koja kaže da ovaj zakon navodno nije u potpunosti u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti? Niko ne reče iz Vlade u čemu je to u suprotnosti. Niti od vas je iko rekao u čemu je to u suprotnosti. Pročitao sam Rezoluciju, apsolutno je svaka riječ iz ovog predloga zakona u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti koja je, uzgred rečeno, donešena posle ovog ... predloga za dopunu Krivičnog zakona.

Apelujem na ovaj parlament, a valjda nam je svima najvažnija bezbjednost, mir i sigurnost građana i države Crne Gore, da se ovaj predlog zakona uvrsti u dnevni red i da se što prije usvoji. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam. Nijesu desetine, ali jeste ...

To još uvijek nijesu desetine. Slažem se, problem postoji, Vlada priprema zakon, izmjenu Zakonika, isto kao i vi, ali vaš predlog je potpuno legitiman i na pravoj temi, ako smijem reći.

Izvolite, glasamo.

Hvala vam, galasala su 64 poslanika, 29 za, šest protiv, 29 zdržanih. Konstatujem da predlog nije dobio potrebnu većinu.

Predsjednik Odbora za odbranu i bezbjednost je htio nešto da doda.

Nijesam htio da utičete na glasanje, jer pretpostavljam da nećete proceduralno.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Proceduralno, ali reći ću o meritumu, u suštini odgovoriti na ovo što je kolega Miljanić pitao. Ne sporeći vašu inicijativu, naprotiv, podržavajući vašu inicijativu, Odbor za bezbjednost i odbranu je donio i zaključak o neophodnosti sankcionisanja odlaska ljudi na strana ratišta, cijeneći da je to opasnost, da to može stvoriti kadar za terorizam, da to može ugroziti bezbjednost, da treba sankcionisati izvršioce i logistiku, ali je činjenica da je 24. septembra usvojena Rezolucija u Savjetu bezbjednosti o stranim

borcima i plaćenicima što nas obavezuje da poštujemo stavove i principe koji su iskazani u toj rezoluciji. Ministarstvo pravde je, nastojeći da ovo pitanje riješi na kvalitetan i temeljan način, a ovo pitanje nije lako pravno urediti, organizovalo okrugli sto sa tematskom pričom o najboljim rješenjima kada je u pitanju zakonodavstvo o stranim borcima i plaćenicima.

Mislim da treba sačekati rješenje koje predlaže Ministarstvo pravde i da u skupštinskoj proceduri kroz malu javnu raspravu, ne malu nego pravu javnu raspravu na našim odborima dođemo do najboljih rješenja kada je u pitanju priča o borcima i stranim plaćenicima.

Mislim da nam je svima interes da dođemo do dobrih rješenja, a inicijativa je svakako nešto što mi podržavamo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Samo trenutak, shvatio sam kao informaciju o radu Odbora i zajedničkom radu. Rekao sam da Vlada priprema Zakon, nijesam htio da se utiče na glasanje kolege Miljanića dok nije završeno.

Glasanje je završeno. Nema rasprave o dnevnom redu. Ovo je bila informacija post festum - poslije glasanja, tako da nije moglo uticati na samo glasanje.

Izvolite taj minut.

ZORAN MILJANIĆ:

Upravo je ovaj zakon i predložen da bi došlo do rasprave. Ne znam zašto da ne raspravljamo o ovom predlogu zakona. Ako Vlada ima bolji predlog zakona, neka ga iznese pa ćemo raspravljati i o tom predlogu zakona, Vladinom. Ali očigledno je da zato što Vlada predlaže, vi ste za to da to bude tako kako Vlada kaže. Ne vidim u čemu je problem. Valjda je Skupština autonomna i Skupština ima mogućnost da na inicijativu poslanika se predlaže neki zakon i da se raspravlja o tom zakonu ovdje. Vi sprečavate raspravu o zakonu. Upravo sprečavate raspravu o zakonu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Završeno je to pitanje, da vas podsetim. Samo je poslanik jedinka koja može predlagati zakon, sve ostalo su kolektiviteti, tako da jasno je da vam to niko ne može uskratiti. Vlada treba kolektivno da bi predložila zakon i tu je složeniji proces.

Idemo, dva predloga kolegice Jonice.

Izvolite. Prvi je Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika, takođe.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, pedsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani,

Predložila sam da se dnevni red ove sjednice dopuni Predlogom zakona o dopunama Krivičnog zakonika. Ovaj predlog zakona odnosi se vrlo konkretno na vraćanje krivičnih djela klevete i uvrede u Krivični zakonik, koje smo prije tri godine izbrisali takođe izmjenama Zakona u ovom parlamentu. Očigledno je da je stanje u medijima i konstatacija koju smo svi imali na ovaj ili onaj način, da je opšteprepoznat nedostatak profesionalnih i etičkih standarda u medijima razlog da preispitamo da li je

ta odluka tada bila dovoljno dobra i da li je Crna Gora bila spremna za takvu odluku. Ono što je očigledno je da Crna Gora nije bila spremna za dekriminalizaciju klevete. Ono što je takođe očigledno je da praznina koja je u pravnom sistemu napravljena dekriminalizacijom klevete nije popunjena drugim zakonima koji bi u okviru građanske parnice obezbijedili da se nadomjesti ono što je urađeno dekriminalizacijom klevete.

Na Kolegijumu smo, ako se dobro sjećam, 29. Oktobra, razmatrajući upravo priču o nedostatku profesionalnih i etičkih standarda u medijima, pričali o tome šta Parlament može da uradi, i naravno, na nama je da predložimo zakone jer je to naš posao. Tada smo na Kolegijumu imali u opticaju samo ovaj predlog zakona i bilo je riječi da će na prvoj sledećoj sjednici po hitnoj proceduri biti predložena određena zakonska rješenja.

Izvuzev Kluba DPS-a nijedan drugi klub nije izrazio eksplicitnu nesaglasnost sa potrebom da se o ovome razgovara. Naravno, smatram da mi ovo moramo uraditi i da jedino ako imamo zajedno i dopune Krivičnog zakonika kojima vraćamo klevetu i uvredu u Krivični zakon i dopunu Zakona o medijima koju sam potpisala, polazeći od toga da ćemo imati i ovo zajedno, možemo da pričamo o ozbiljnom pristupu. Ako se bavimo posledicama pojedinačnim, a ne bavimo se uzrokom koji je definitivno proizišao iz nespremnosti države za dekriminalizaciju klevete, onda mislim da gasimo jednu ili dvije vatre, ali ne rješavamo problem koji postoji i za koji smo, uostalom, odlukom u ovom parlamentu krivi mi. Dakle, smatram da je korektno da moj Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika, koji su podržale kolegice Jasavić i Vuksanović, bude na dnevnom redu u paketu sa Zakonom o dopuni Zakona o medijima, da o njima zajedno vodimo raspravu i da na taj način definišemo i tako rješavamo problem kod uzroka i tako rješavamo i posljedice koje su se desile zbog toga što smo prerano došli do dekriminalizacije klevete. To je što se tog dijela predloga tiče.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Glasaćemo, jer nije ista materija. Mada, imajući u vidu sljedeću tačku, moglo bi se primijeniti na vašu motivaciju za prvi zakon.

Glasamo o predlog kolegice Jonice.

Mogu li zaključiti glasanje?

Glasalo je 63 poslanika, 29 za, 22 protiv, 12 uzdržanih, predlog nije dobio potrebnu većinu.

Izvolite, kolegice Jonice, sljedeći predlog zakona je vaš.

SNEŽANA JONICA:

Ja se zahvaljujem kolegama koji su učestvovali u glasanju, koji su podržali da ovo uđe na dnevni red i da o tome pričamo. Ja ću moj odnos prema ovom glasanju pokazati u odnosu na raspravu i postupanje kada je u pitanju Zakon o medijima čiji sam takođe predlagač.

Drugi predlog zakona je Predlog zakona o komunalnim djelatnostima. Radi se o predlogu zakona koji je na dnevnom redu Skupštine Crne Gore u proceduri od 25. oktobra 2011. godine. Podsjećam da se radi o zakonu koji je jedan od ključnih zakona za funkcionisanje lokalnih samouprava i za ostvarivanje prava građana i usluga koje lokalne samouprave vrše prema građanima.

Podsjećam takođe da na dnevnom redu ove Skupštine imamo Zakon o komunalnoj policiji, koji treba da proiziđe iz Zakona o komunalnim djelatnostima i moram da kažem da smo tokom rasprave na Odboru za politički sistem imali izuzetno dobru volju od predlagača Ministarstva unutrašnjih poslova da zastanu ili da se uspori procedura oko Zakona o komunalnoj policiji, ukoliko je Skupština spremna da konačno poslije tri godine stavi na dnevni red Zakon o komunalnim djelatnostima.

Meni je kolega Damjanović rekao koji su razlozi zbog kojih već tri godine zakon koji je prošao odbor vi ne stavljate na dnevni red i razumijem taj konkretan razlog, ali ja moram da vam kažem. To je jedan razlog protiv, a postoji sto razloga zbog čega nam taj zakon treba. Ja ću vas samo podsjetiti da u ovom zakonu postoje ključne norme koje se tiču transformacije javnih preduzeća čiji su osnivači skupštine opština i da po jednom zakonu ta preduzeća treba da se transformišu, a po ovom zakonu ne treba da se transformišu. Mi dolazimo u poziciju da nam javna preduzeća u Crnoj Gori i ono što je iz njih proizišlo transformacijom funkcionišu nezakonito kako god obrnete zbog zakona kojeg ste donijeli i mislim da bi stavljanje na dnevni red ovog zakona dovelo sve nas u poziciju da eliminišemo norme koje su sporne, pa neka idu u neki drugi zakon, ali da pokušamo da riješimo ključne stvari koje omogućavaju da i Zakon o komunalnoj policiji proizađe iz ozbiljnog zakona. Podsjetiću, kada smo prošli put pričali o Zakonu o komunalnoj policiji ključna primjedba svakog poslanika je bila da je on morao ići u paketu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima.

Ja sam bila u prilici da u Skupštini opštine Bar ovih dana čujem priču da ne mogu ovo, da ne mogu ono da urade zbog Zakona o komunalnim djelatnostima zbog toga što Skupština Crne Gore taj zakon drži tri godine u fijokama. Smatram da bi trebalo Zakon o komunalnoj policiji staviti na kraj dnevnog reda ove Skupštine, ali i ovaj uvrstiti i dovesti do toga da se zajedno napravi ta priča. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Stavljam na glasanje predlog. Izvolite. Za, protiv i uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 64 poslanika 31 za, četiri protiv, 29 uzdržanih, pa konstatujem da predlog nije dobio potrebnu većinu.

Poslanik Gošović je podnio predlog da se u dnevni red uvrsti Predlog zakona o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Izvolite, kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Skupština Crne Gore na sjednici od 14.aprila 2014.godine donijela je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Saglasno odredbama člana 75. stav 2 tog zakona potrošačkim jedinicima prema kojim Ministarstvo finansija ne može preuzeti mjere odgovornosti, utvrđene članom 76. tog zakona, smatraju se Državna revizorska institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Skupština Crne Gore. Dakle, ne i organi sudske vlasti. A Ustavom Crne Gore, vlast u Crnoj Gori uređena je po načelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, pri čemu odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Takođe, saglasno Ustavu Crne Gore sudijska funkcija samostalna je i nezavisna, a rad sudova u vršenju te funkcije je samostalan i nezavisan.

Postojeće zakonsko rješenje tog člana 75. stav 1 tačka 4. omogućava Ministarstvu finansija preduzimanje mjera finansijske odgovornosti prema organima sudske vlasti ukoliko bi ti organi izvršili zapošljavanje bez prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva finansija o obezbjeđenju sredstava za tu namjenu u budžetu.

Međutim, takvo rješenje je u potpunoj suprotnosti sa odredbama člana 36. stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, kojim je propisano da ukoliko se popuna radnog mjesta vrši javnim oglašavanjem Skupština Crne Gore i organi sudske vlasti nijesu dužni od ministra nadležnog za poslove budžeta pribaviti potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima. U suprotnom, rješenjem sadržanom u odredbama člana 75. Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti narušio bi se ustavni princip podjele vlasti, kao i odnos vlasti koji treba da počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Princip podjele vlasti podrazumijeva da svaka grana vlasti posjeduje odgovarajući sistem autonomije u vezi sa njenim internim funkcionisanjem.

Imajući u vidu naznačeno, da bi otklonilo moguće narušavanje principa podjele vlasti, pozitivni sukob odredaba ova dva zakona, kolega Saša Damjanović i ja podnijeli smo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti još u mjesecu julu ove godine. Da podsjetim, ovaj predlog zakona većinskom podrškom u ovom parlamentu bio je utvrđen u dnevni red sjednice Skupštine održane krajem jula ove godine, ali zbog obimnosti dnevnog reda nije se stiglo da se obavi rasprava o predlogu tog zakona i zaista očekujem takvu podršku i sada kada je u pitanju predlog da se dnevni red dopuni ovom tačkom. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vama, kolega Gošoviću. Izvolite.

Čuli ste obrazloženje. Za, protiv i uzdržani?

Hvala vam. Glasalo 58 poslanika, 56 za, dva protiv, nije bilo uzdržanih. Kostatujem da je ovaj zakon uvršten u dnevni red kao jedini danas od predloženih.

Shodno tome uz zakon kolege Gošovića o dopuni Zakona o budetu i fiskalnoj odgovornosti sa predloženim redom stavljam predloženi dnevni red na glasanje. Izvolite.

Odložili smo sednicu Vlade. Sednica Skupštine će biti ponovo 25. novembra tako da smo ostavili te zakone za taj period.

Glasajte, molim vas, za dnevni red.

Hvala vam. Glasala su 53 poslanika, 45 za, šest protiv i dva uzdržana. Konstatujem da smo usvojili predloženi dnevni red.

Dogovorili smo danas da **konstatujemo neke ostavke**.

Kolega Zoran Srzentić je podnio ostavku na funkciju poslanika zbog nespojivosti sa funkcijom predsjednika Opštine Bar. Saglasno Poslovniku Skupštine objavljujem da Skupština konstatuje ostavku poslanku Srzentiću i prestaje mu funkcija poslanika. Želim mu puno uspjeha u radu kao prvom čovjeku barske opštine.

Ministar Stijepović Slavoljub podnio je ostavku na funkciju ministra prosvjete zbog nespojivosti sa funkcijom gradonačelnika Glavnog grada Podgorice, pa saglasno Poslovniku konstatujem da je i njemu prestala funkcija ministra. Zahvaljujem mu još jednom na saradnji kao ministru, a još više mu se zahvaljujem kao bivšem potpredsjedniku Skupštine Crne Gore. Drago mi je da se slažemo, kolega Kneževiću.

Sad nešto što ćemo bez dileme riješiti, na sveukupno nezadovoljstvo. Imamo zajedničko nezadovoljstvo, obično su nam zajednička zadovoljstva.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore podnio je ostavku na tu funkciju pa saglasno Poslovniku, a protiv svoje volje, objavljujem da Skupština konstatuje ostavku čime Damiru Davidoviću prestaje funkcija generalnog sekretara Skupštine Crne Gore. Ali, nećemo to tako uraditi. Uz sve poštovanje za prethodne konstatacije ostavki, radi se o čovjeku koji je proveo sa nama pet godina u ovom poslu, koji je brinuo o nama i o Skupštini Crne Gore, o nama i nije morao a o Skupštini jeste, radnicima i ugledu ove institucije. Mi smo zemlja mlade demokratije i dosta često zanemarimo ulogu personaliteta u građenju institucije. Svugdje u svijetu gdje nema personaliteta ni institucije se ne mogu mrdnuti naprijed. Nije čudo što dižu spomenike personalitetima ispred institucija koje su stvarali. Naravno, mi smo daleko od toga. Mi smo Petru I digli prvi spomenik par vjekova poslije njegove smrti, kralju Nikoli jedan vijek posle njegove smrti. Damir je mlad i perspektivan i krenuo je u posao, ali je ista priča da svaki pojedinac koji vodi posao u instituciji i doprinese gradnji te institucije treba da bude trajno ispoštovan od te institucije. Naravno, kolege, da smo govorili o tom stanju da kvalitet odlazi zbog nemogućnosti institucija da obezbijede sve nužne predušlove za takav kvalitet.

Ja mu se u ime svih vas zahvaljujem još jednom. Uradili smo to zajedno na proslavi Dana parlamentarizma kao primjerenom mjestu. Uz želju za uspjeh u budućem radu, negdje imajući u vidu njegove godine, želim mu da se vrati na ovo mjesto ili na neko drugo u ovaj parlament u bilo kojoj formi. Zhvaljujem mu se još jednom i zamolio bih aplauz da ga ispratimo.

Goranka Vučinić podnijela je ostavku na funkciju zamjenice članice Državne izborne komisije, pa objavljujem da Skupština konstatuje ostavku, čime Goranki Vučinić prestaje funkcija zamjenika člana Državne izborne komisije.

Dogovorom, u želji da ova važna funkcija u Skupštini Crne Gore ne ostane ni za tren upražnjena, pa u želji da budem barem približno uspješan koliko sam bio kod izbora ovog generalnog sekretara, već sam tri promijenio, dobili ste predlog da se Siniša Stanković imenuje za novog generalnog sekretara. Predlog je podijeljen i ja ću ga pročitati.

Radi se o gospodinu koji se bavio državnim poslovima, bio je potpredsjednik Opštine Podgorica, obavljao je funkciju pomoćnika ministra u Ministarstvu za životnu sredinu, bio je, takođe, sekretar za rad, zdravstvo i socijalno staranje u Opštini Podgorica. Dugo radi u državnoj administraciji, čovjek od reda, načina, u onom dobrom dijelu da ova kuća ostane primjerna u mnogo čemu, a prije svega u institucionalnoj izgradnji i podizanju ugleda ovog Parlamenta.

Želi li neko riječ?

Možemo li glasati? Hvala.

Stavljam na glasanje predlog da se za generalnog sekretara Skupštine Crne Gore imenuje Siniša Stanković. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam, poštoavne kolegice i kolege, hvala puno na povjerenju za predlog. Naravno, najaveći dio toga je kod izbora generalnog sekretara koji je zaslužio to povjerenje koje sad iskazujemo prema novom generalnom sekretaru.

Glasala su 62 poslanika, 53 je bilo za, nije niko bio protiv i devet je uzdržanih. Konstatujem da je Siniša Stanković izabran za novog generalnog sekretara Skupštine Crne Gore.

Dogovorili smo, takođe, da danas obavimo imenovanja za odbore da bi odbori mogli da odrade svoj posao blagovremeno. Ustavni odbor predložio je da se Azra Jasavić razriješi dužnosti članice Ustavnog odbora.

Izvolite, stavljam na glasanje predlog da se koleginica Jasavić razriješi sa te funkcije, što mi nije drago, ali danas je dan razrešenja koja mi nisu draga.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 47 za, nije bilo protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da je koleginica razriješena te funkcije.

Administrativni odbor je predložio da se kolega Dritan Abazović razriješi dužnosti člana Odbora za međunarodne odnose i iseljenike. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 46 poslanika, 37 za, četiri protiv i pet uzdržanih. Konstatujem da je predlog usvojen.

Odbor za evropske integracije, opet Administrativni odbor je predložio da se kolega Abazović razriješi dužnosti člana Odbora za evropske integracije u ovom slučaju, a Azra Jasavić izabere za članicu Odbora.

Izvolite, stavljam na glasanje ovaj predlog.

Hvala vam. Glasala su 44 poslanika, 42 za, jedan protiv i jedan uzdržan. Konstatujem da je i ova zamjena odbora izvršena.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, Administrativni odbor je predložio da se kolega Bojanić razriješi dužnosti člana Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, a Goran Tuponja izabere za člana Odbora. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 42 poslanika, 35 za, tri protiv i četiri uzdržana. Konstatujem da je i ova zamjena u Odboru za ekonomiju, finansije i budžet izvršena.

Odbor za ljudska prava i slobode, opet je Administrativni odbor predložio da se kolega Abazović razriješi dužnosti u tom odboru. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Imamo li kvorum u sali? Hvala vam.

Glasala su 43 poslanika, 38 za, četiri protiv, jedan uzdržan. Konstatujem da smo i ovo razrješenje izvršili.

Administrativni odbor je predložio da se Goran Tuponja razriješi dužnosti člana Odbora za rodnu ravnopravnost. Razrješenje. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 39 za, dva protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da je i ovo razrješenje izvršeno.

Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Administrativni odbor je predložio da se Goran Tuponja razriješi dužnosti člana Odbora, a Srđan Perić izabere za člana Odbora. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 41 je bilo za. Konstatujem da smo izvršili zamjenu.

Odbor za antikorupciju. Administrativni odbor je predložio da se Mladen Bojanić razriješi dužnosti, a Darko Pajović izabere za člana tog odbora. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 36 za, jedan protiv, četiri uzdržana. Konstatujem da smo izvršili i ovu zamjenu u Odboru za antikorupciju.

Administrativni odbor je predložio da se u tom odboru Srđan Perić razriješi dužnosti člana. Ovo je zamjena u okviru Odbora. Ovo je svojevrijedno razrješenje, tako da ga ne moramo opstruirati. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 42 poslanika, 40 za, nije bilo protiv, dva uzdržana. Kolega Perić je razriješen te dužnosti u Administrativnom odboru.

Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije. Administrativni odbor je opet predložio da se Mladen Bojanić razriješi dužnosti, a da se Goran Tuponja izabere za člana komisije. Da obavimo i posljednje razrješenje kada smo obavili sva ostala.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 38 za, dva protiv, jedan uzdržan. Konstatujem da je i ovdje izvršena zamjena u Komisiji za praćenje i kontrolu postupka privatizacije.

Prelazimo na dnevni red.

Možete. Izvolite, ako je povrijeđen Poslovnik.

GENCI NIMANBEGU:

Da vidimo, sa vama je dijalog.

Poštovane kolege, poštovani predsjedniče,

Želim samo da pojasnim moj razlog zbog kojeg smo u ovim glasanjima zauzimali stav da se nismo željeli izjasniti ni za ni protiv osim kada je bilo u slučaju ličnih ostavki. Mislim da bi naš Poslovnik trebao dozvoliti svakom poslaniku da bude član dva odbora, bez obzira na partijsku i klupsku pripadnost. Nažalost, Skupština Crne Gore funkcioniše po principu da klubovima prioritet. To je stvar političkih dogovora, tako da mi nismo mogli glasati za ove predloge. Hvala.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Stav kluba treba poštovati, jer su konstituenti organizacije rada u ovom parlamentu i poštujemo svi ono što je odluka klubova.

Predlog zakona o strancima. Tu je generalni direktor Direktorata za upravne unutrašnje poslove, gospodin Abid Crnovršanin. Izvjestioci odbora su kolegistica Kovačević, Zakonodavnog odbora i Milorad Vuletić, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Izvolite, kolegistica Jonica, poslovnički.

SNEŽANA JONICA:

U skladu sa dobrom praksom u ovom parlamentu. Dakle, već sam najavila svoju proceduralnu reakciju, iako sam dobila informaciju od kolega da je na kolegijumu postojala informacija da se o ovom zakonu danas raspravlja iako tu nije ministar unutrašnjih poslova.

Želim samo da i kolege poslanike i vas informišem, a i predstavnike Ministarstva unutrašnjih poslova ukoliko nemaju tu informaciju, da osim činjenice da je ovo novi zakon kojim se zamjenjuju dva zakona koja uređuju značajnu oblast života i kojima se u nekim normama značajno smanjuju ranije ostvarena prava i da je sinoć usvojeno mišljenje UNHCR-a koje ukazuje na značajno kršenje nekih odredbi koje su propisane evropskim standardima. Smatram da je neprimjereno da danas ovu raspravu vodimo u odsustvu ministra unutrašnjih poslova, jer bi to, uz uvažavanje gospodina Crnovršanina koji je radio ovaj posao ipak bilo daleko od onoga što je nivo ozbiljnosti i važnosti ovog zakona i svih normi koje su ovim zakonom propisane.

Dakle, insistiram u ime Kluba poslanika SNP-a da se rasprava o Predlogu zakona o strancima obavi nakon što ministar Konjević bude u prilici da prisustvuje raspravi i da učestvuje u njoj. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na korektnosti. Na kolegijumu smo imali raspravu oko toga, ali imamo jednu sjednicu pauze koju moramo da odradimo zbog vašeg kongresa, tako da smo u vremenskom tjesnacu i onda smo se odlučili za ovu soluciju da bismo stigli sve da kraja godine. To je bio dogovor, imajući u vidu sve elemente naših odluka.

Da li neko od izvjestilaca želi riječ?

Izvolite, kolega Vuletiću, u ime Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

MILORAD VULETIĆ:

Gospodine predsjedniče, vrlo kratko.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu većinom glasova je podržao ovaj zakon. Više sam se javio zbog toga da vas obavijestim da u raspravi učestvuje kao zainteresovani odbor Odbor za rodnu ravnopravnost koji je jednoglasno podržao ovaj zakon. Što se tiče Odbora za zakonodavstvo, tu je koleginica Kovačević nadležna, ali imam pred sobom i taj izvještaj i tu vidim da je zakon dobio podršku. Prema tome, na bazi ovoga svi ovi odbori predlažu Skupštini da se ovaj zakon usvoji. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na trudu, kolega Vuletiću.

Čuli smo mišljenje našeg odbora.

Da li predstavnik predlagača želi obrazloženje?

Izvolite, generalni direktore Crnovršaninu. Ušli smo u te evropske funkcije, pa su sada moćne. Ponekad zvuče moćnije od ministarskih. Izvolite.

ABID CRNOVRŠANIN:

Ali ih je mnogo teško izgovoriti, mnogo su dugačke.

Poštovani predsjedniče, poštovane poslanice i poslanici, dame i gospodo,

Prijedlog zakona koji je danas na dnevnom redu urađen je na osnovu tehnoekonomskog elaborata koji je Vlada Crne Gore usvojila u avgustu 2013. godine. Do sada je ova oblast bila uređena u tri zakona, Zakon o strancima, Zakon o zapošljavanju i radu stranaca i Zakon o prebivalištu i boravištu. Ovim zakonom se sva pitanja koja se odnose na stranca sada uređuju na jednom mjestu.

Na izradi Prijedloga ovog zakona učestvovali su predstavnici svih zainteresovanih vladinih resora, kao i Unije poslodavaca. Predloženi zakon je prošao proceduru javne rasprave i nakon više konsultacija i usaglašavanja sa svim zainteresovanim subjektima došlo se do najprihvatljivijih rješenja, a naročito u dijelu koji se odnosi na boravak i rad stranaca u Crnoj Gori. U izradi zakona korišćena je ekspertaska pomoć međunarodne organizacije za migracije IOM, kao i ekspertaska pomoć Republike Hrvatske. Zakon je dobio sva potrebna mišljenja nadležnih ministarstava, kao i saglasnost Evropske komisije da u ovoj fazi pristupanja Crne Gore zadovoljava zahtjeve Evropske unije. Stupanjem na snagu ovog zakona prestali bi da važe Zakon o strancima, Zakon o zapošljavanju i radu stranaca i Zakon o registrima prebivališta i boravišta u dijelu koji se odnosi na boravak stranaca.

Prijedlogom ovog zakona otklanjaju se normativni nedostaci dosadašnjih zakona što bi trebalo da ima više pozitivnih efekata a prije svega na smanjenje nelegalnih

migracija u Crnoj Gori, na eliminisanje disproporcija između izdatih radnih i boravišnih dozvola i prijava na obavezno socijalno osiguranje, na usklađivanje broja stranaca na tržištu rada Crne Gore sa realnim potrebama poslodavaca kroz utvrđivanje godišnjih kvota po djelatnostima i zanimanjima, na povećanje obuhvatnosti i efikasnosti naplate poreza i doprinosa, na povećanje motivisanosti stranaca za ulaganja u nekretnine u Crnoj Gori, na tačnost i ažurnost evidencija o strancima koji borave u Crnoj Gori i izdatih isprava po svim statusima, na bržu i jednostavniju kontrolu nadležnosti inspeksijskih organa i na direktan pristup evidencijama od strane državnih i drugih organa koji su ovlašćeni da u obavljanju svojih poslova koriste odgovarajuće podatke iz evidencija Ministarstva unutrašnjih poslova osim biometrijskih podataka.

Pored ovoga, ovaj zakon karakteriše i uvođenje novih osnova za izdavanje dozvole za privremeni boravak stranca u Crnoj Gori, a to su privremeni boravak radi korišćenja nepokretnosti koju stranac posjeduje u Crnoj Gori i privremeni boravak radi obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori.

Uvođenjem novog osnova za izdavanje dozvole za privremeni boravak strancu koji posjeduje nekretnine u Crnoj Gori, omogućava se vlasnicima neometano korišćenje nekretnina i istovremeno stimulišu nova ulaganja i priliv stranog kapitala. Tome takođe želim da dodam da se uvođenjem ove norme eliminiše sadašnja disproporcija između Zakona o strancima i Zakona o prometu nekretnina u Crnoj Gori.

Najveći iskorak u ovom zakonu u poređenju sa evropskim zakonodavstvom svakako predstavlja izdavanje jedinstvene dozvole za privremeni boravak i rad stranca u obliku ID kartice sa biometrijskim podacima koja im istovremeno služi kao dokaz za legalnom boravku, pravu na rad i kao identifikacioni dokument u Crnoj Gori.

Ovim zakonom uvodi se i ograničenje za poslodavce kada je u pitanju zapošljavanje stranaca na način što će poslodavci moći da zaposle stranca samo pod uslovom da na evidenciji Zavoda za zapošljavanje nema nezaposlenih lica koja ispunjavaju uslove za zasnivanje radnog odnosa na traženim poslovima, ili je lice sa evidencije Zavoda odbilo zasnivanje radnog odnosa na tim poslovima.

Ovakav pristup je u skladu sa direktivama Evropske unije koje se zasnivaju na principu da svaka zemlja ima pravo da samostalno kreira i uređuje svoje tržište rada. Godišnje kvote za privremeni boravak i rad stranaca u Crnoj Gori i dalje će izdavati Vlada na prijedlog Ministarstva rada i socijalnog staranja, a novina je da će se kvote dijeliti ne samo po djelatnostima, kao što je to bio slučaj do sada, već i po zanimanjima u kojima se stranci mogu zapošljavati ili obavljati ugovorene usluge.

Na osnovu ovog zakona Minisatrstvo unutrašnjih poslova izdavaće tri vrste dozvola, zavisno od osnova boravka i to: dozvola za privremeni boravak, dozvola za stalni boravak stranca i dozvola za boravak i rad stranca.

Posebno treba naglasiti da početkom primjene ovog zakona prestaje status svim raseljenim i interno raseljenim licima koja borave u Crnoj Gori, ako u skladu sa sada važećim zakonom ne podnesu zahtjev za regulisanje svog statusa najkasnije do 31. decembra 2014. godine, a to znači da će se nakon isteka tog roka smatrati licima koja nezakonito borave u Crnoj Gori.

Prijedlog zakona predstavlja dalje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa standardima sadržanim u relevantnoj regulativi Evropske unije u ovoj oblasti i kao takav prošao je sve potrebne ekspertize i dobio pozitivno mišljenje Evropske komisije.

Toliko. Hvala. Ukoliko bude, a biće sigurno pitanja, ja ću se potruditi da odgovorim. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, gospodine Crnovršanin.

Sigurno će biti pitanja.

Otvaram pretres u prvom krugu, pa ćete imati pravo, pažljivo slušajte što naši poslanici uvaženi u ime klubova govore, pa tako ćete i odgovoriti.

Ne znam da li ste informisani, sigurno da jeste, od naših revnosnih šefova klubova, da mi radimo cijele nedjelje, tako da planirate svoje vrijeme. Peđa, i subotu i nedjelju da bi u ponedjeljak bili dobri.

Prelazimo na klub poslanika DPS-a, kolega Jelić.

Izvolite, kolega Jelić.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, poštovani gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, gospodine Crnovršanin,

Danas se pred poslanicima ovog parlamenta nalazi Predlog zakona o strancima za koji smatram da je veoma važan zakonski tekst. Ovim zakonom se uređuju uslovi za ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad stranaca u Crnoj Gori. Svi stranci u Crnoj Gori su dužni da za vrijeme kretanja, boravka i rada u našoj zemlji poštuju propise koji važe u Crnoj Gori, kao i odluke državnih organa.

Treba napomenuti da se ovaj zakon ne primjenjuje na strance koji po međunarodnom pravu uživaju privilegije i imunitet.

Dosadašnjim zakonskim rješenjima pitanja stranaca bila su predmet više zakona što je otežavalo njihovu primjenu u praksi, a samim strancima je nametalo obavezu da svoj status regulišu kroz više administrativnih postupaka u više državnih organa. Takođe i poslodavci koji su željeli zaposliti stranca kod sebe, morali su u više državnih organa pribaviti razna dokumenta za zapošljavanje istih.

Predlog zakona o strancima ima za cilj povećanje efikasnosti i smanjenje administrativnih barijera za strance i za privremene subjekte. Dakle, više zakonskih akata, kao što su dosadašnji Zakon o strancima i Zakon o zapošljavanju i radu stranaca, do sada su regulisali ovu oblast, kao i više podzakonskih propisa. Usvajanjem ovog predloženog zakonskog teksta prestaće da važe pomenuti zakoni, kao što ste to i u obrazloženju rekli.

U ovom predlogu zakona o strancima, osim materije ulaska, kretanja i boravka stranaca, obuhvaćena je i materija dozvole za boravak i rad stranaca kada je u pitanju rad i zapošljavanje stranaca, kao i materija kojom se reguliše prijava i odjava boravka stranaca u Crnoj Gori.

Predlog zakona o strancima imaće pozitivne efekte na smanjenje nelegalnih migracija u Crnoj Gori. Ovaj zakon će eliminisati nesklad između radnih i boravišnih dozvola i prijava na obavezno socijalno osiguranje. Naime, u dosadašnjem periodu broj radnih dozvola je bio veći od boravišnih dozvola, zbog toga što se jedan broj stranaca nije prijavljivao u Ministarstvo unutrašnjih poslova, jer su smatrali da su dobijanjem radne dozvole završili svoje obaveze.

Takođe, postojala je disproporcija između izdatih radnih dozvola i prijava na obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje. Takođe, treba napomenuti da jedan broj poslodavaca nije prijavljivao strance koji rade kod njih i na taj način su pospješivali zonu sive ekonomije na tržištu rada. Zbog takvog ponašanja imali smo višestruke štete koje su se odnosile na narušavanje konkurencije i manjak finansijskih sredstava u budžetu Crne Gore zbog izbjegavanja plaćanja poreza i doprinosa na zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori. Smatram da će se ovim novim predlogom zakona urediti i ova oblast.

Takođe, ovaj zakon će i kroz kvotni sistem zapošljavanja prema djelatnostima i zanimanjima broj stranaca na našem tržištu rada svesti na realnu mjeru i potreban okvir. Smatram da u ovom trenutku se u Crnoj Gori zapošljava više stranaca nego što je to potrebno, a na štetu domaće radne snage. Želim da saopštim podatak da smo od 1. januara ove godine do danas u Crnoj Gori imali zaposlenih 21.094 stranca, dok je u istom periodu bilo zaposleno 12.500 domaće radne snage. Smatram da ovakvi trendovi moraju zaustaviti u korist većeg zapošljavanja domaće radne snage.

Ovim zakonskim rješenjem će se pojednostaviti procedura izdavanja boravišne i radne dozvole. Takođe će se urediti evidencija o strancima koji borave i rade u Crnoj Gori i ona će se voditi na jednom mjestu, kod jednog organa, tj. kod organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove.

Dodatni razlog za donošenje ovog zakona je i harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa standardima u relevantnoj regulativi Evropske unije.

Gospodine Crnovršanin, ovdje bih želio da vam postavim tri pitanja u vezi ovog zakona.

Prvo pitanje: Na koga glasi radna dozvola koja se izdaje u Crnoj Gori, da li ona glasi na poslodavca ili na stranca?

Drugo pitanje se odnosi na ograničenja u članu 64 ovog zakona koji glasi: "Dozvola za privremeni boravak i rad i zapošljavanje i sezonsko zapošljavanje stranaca može se izdati samo ako na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nema nezaposlenih lica koja ne ispunjavaju uslove za zasnivanje radnog odnosa na poslovima na koje se dozvola odnosi ili je lice sa evidencije Zavoda za zapošljavanje odbilo zasnivanje radnog odnosa na tim poslovima".

Imaćemo slučaj da u opštini Budva nećemo imati nekvalifikovane radne snage, ali na primjer u opštinama Bijelo Polje i Pljevlja imaćemo takvih osoba koje nisu spremne za sezonske migracije, žele posao da prihvate u svojoj struci ili u svom stepenu stručnog obrazovanja, ali u opštini u kojoj žive i rade. Da li Zavod za zapošljavanje onda može da konstatuje da takvih lica ima ili nema na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, imajući u vidu da je Zavod za zapošljavanje jedinstvena institucija na nivou Crne Gore?

I treće pitanje: Da li za ovakav postupak je potrebno da se u Zavodu za zapošljavanje vodi upravni postupak?

Šta to znači? Dakle, ako imamo 25 hiljada dozvola po kvotnom sistemu, za svaku dozvolu koju traži poslodavac ili stranac se vodi upravni postupak u Zavodu za zapošljavanje i nije li to, po vama, možda administrativna barijera ili biznis barijera za poslodavce ili same strance imajući u vidu da sa ovim zakonom želimo da eliminišemo upravo te administrativne barijere?

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Jeliću.

U ime Demokratskog fronta kolega Radunović i neka se pripremi koleginya Jonica.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Dragi kolegyně i kolege, gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Strašno bih volio da iskoristim ovih pet minuta, ovih kratkih pet minuta da polemšem o stručnom dijelu ovog zakona sa, recimo, pomoćnikom ministra, ili gospodinom Jelićem, ili s kim god hoćete, i o tim rješenjima. Možda ću i stići makar minut za to da odvojim, ali moram prvenstveno da se bavim političkim konotacijama.

Prvo, činjenice, ko su uopšte stranci u Crnoj Gori a onda i nekim rješenjima koja su u ovom zakonu motivisana političkim razlozima, to je samo nastavak ovog prvog dijela o kojem govorim o tome ko su stranci u Crnoj Gori.

Kad izgovorite da se usvaja danas Predlog zakona o strancima, ljudi bi pomislili da pričamo o Rusima, Slovencima, Holanđanima, a ovdje se, dame i gospodo, radi o vašim majkama, sestrama, o vama lično, o nekima koji su se rodili u Crnoj Gori, čitavi život proveli u Crnoj Gori, koji ne mogu da dobiju državljanstvo Crne Gore iz razloga što politička elita u ovoj zemlji ne želi da vam da državljanstvo jer se boji da ćete da glasate protiv njih, ovo je najprostije rečeno. Zato ovaj zakon, na žalost, iako se zove Zakon o strancima, velikim dijelom pogađa građane Crne Gore koji su ovdje penzije zaradili, ali ne mogu da dobiju državljanstvo zato što nisu mogli da ispune onu diskriminatorSKU normu da dobiju državljanstvo Crne Gore jer su živjeli u istoj državi sa Srbijom do 21. maja a ostavljen je bio rok do 3. juna, ako se dobro sjećam, 2006. Ko nije uzo crnogorsko državljanstvo ne može naknadno da ga dobije, a živio je u zajedničkoj državi, a do 21. maja nije mogao da ga ima jer nije postojalo dvojno državljanstvo u istoj državi. Svi ostali građani bivših jugoslovenskih republika su mogli da dobiju dvojno državljanstvo, osim, kažem, veliki broj građana Crne Gore danas, koji je recimo samo rođen u Srbiji, a čitavi život živi u Crnoj Gori, danas je stranac i potpada pod norme ovog zakona. Znači, moram da počnem sa tim, a nastaviću sa političkim konotacijama u samom ovom zakonu.

Vi znate za problem koji se dešava sa progonom sveštenika Srpske pravoslavne crkve iz Crne Gore. Ovim zakonom pokušava da se verifikuje taj progon, pa se u članu 55 ovog zakona kaže: "Privremeni boravak radi obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori - dozvola za privremeni boravak radi obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori može se izdati strancu koji ispunjava uslove iz člana 42 ovog zakona. Kao dokaz opravdanosti zahtjeva prilaže potvrdu da je vjerska zajednica u kojoj namjerava da obavlja vjerski obred i vjerske poslove", pazite sad kako ide dalje, "prijavila djelovanje i sjedište u Crnoj Gori u skladu sa propisima" itd. Svi znate koliko se već vremena vodi diskusija na tu temu i da Mitropolija crnogorsko-primorska, naravno, ne želi da prihvati političku igru koja im se diktira iz SDP-a i ostatka vlasti koja to podržava i da po zakonu komunističkom iz 77. godine danas prijavljuje se kao praktično novoosnovana vjerska organizacija jer do sad nije bila prijavljena, i da se tako stavi u isti koš sa nekima koje nisu kanonske. Po strani to, postoji još jedan problem, da bi se dobila dozvola za privremeni boravak, potrebno je da pribavite i mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost. Kad bi Agencija za nacionalnu bezbjednost bila u potpunosti građanski

kontrolisana i radila posao za koji je predviđena u drugim državama svijeta, ne bi ovo bilo sporno, ali je Agencija za nacionalnu bezbjednost partijski servis Demokratske partije socijalista i Socijaldemokratske partije, koji vrši selekciju ko je podoban za njih i njihove političke namjere, a ko ne. Nema nikakve potrebe, po ovom zakonu, da se obrazloži odluka nekog službenika AMB-a u kojeg ja kao poslanik ili možda i 50% poslanika nema nikakvo povjerenje, koji za nekog kaže da je potencijalno opasan za nacionalnu bezbjednost Crne Gore, bez ikakvog obrazloženja može čovjeka da ostavi bez prava koja mu pripadaju.

Nadam se da ću, evo potrošio sam vrijeme, da kažem nešto što nije možda osnovna namjera ovog zakona, uključivaću se kroz komentare vezano za prava radnika i sve ostalo, ali ta politička konotacija i ta konstatacija da se u Crnoj Gori Zakon o strancima odnosi na građane Crne Gore koji ovdje žive od kad su se rodili, mora da bude naglašena. Stalno moramo da se vraćamo na tu temu dok se građanima Crne Gore, koji to zaslužuju na osnovu svih civilizacijskih pravila do sad poznatih u Evropi i svijetu, ne omogući mogućnost da postanu državljani svoje države. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Radunoviću.

Izvolite kolegice Jonica. Neka se pripremi kolega Banović.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, gospodine Crnovršanin,

Ne mogu a da raspravu ne počnem sa jednim osobitim žaljenjem što ovoliki senzibilitet koji je sada pokazao kolega Radunović u diskusiji prema građanima Crne Gore koji iako su čitav život proveli u Crnoj Gori nemaju crnogorsko državljanstvo, imaju problema da dobiju crnogorsko državljanstvo, iako im po svim mogućim načelima pravednosti pripada, nije klub Demokratskog fronta pokazao u vrijeme kada su sa DPS-om dogovarali izborni zakon i dogovorili da se bez zakona o crnogorskom državljanstvu završi glasanje o izbornom zakonu. Zna da je SNP insistirao da priče o vraćanju povjerenja u izborni proces, priče o pravednosti nema dok se na pravedan način ne riješi pitanje koje je životno pitanje ili pitanje ljudskih sudbina velikog broja naših građana, a koje je značajno narušeno upravo Zakonom o crnogorskom državljanstvu.

Podsjećam da i dan-danas u skupštinskoj proceduri postoji Predlog zakona koji je predložio klub poslanika SNP-a o crnogorskom državljanstvu kojim se značajnim olakšicama rješavaju upravo sve ove nepravde o kojima je i kolega govorio i da se tada, uz malo više odlučnosti da se brinemo malo više o građanima a malo manje o partijama, htjelo pomoći velikom broju ljudi da riješe svoje probleme. Ali dobro, to je politika. Meni je drago što prije ili kasnije dođemo na to da kada su nam na prvom mjestu građani, kao što su SNP-u bili kada smo pričali o ovome, ne možemo pogriješiti. Pokazuje se da smo bili u pravu i danas ovaj predlog zakona govori o tome.

Dakle, Zakon o strancima, gospodin Crnovršanin je rekao, prošao je javnu raspravu. Zakon o strancima je uveo neke stvari koje se tiču vjerskih zajednica, a recimo u toj javnom raspravi nijesu učestvovali jer nijesu bili pozvani niti obaviješteni da će se narušavanjem njihovih prava u ovom zakonu baviti Ministarstvo, predstavnici

vjerskih zajednica u Crnoj Gori. Dakle, pozvani su bili i predstavnici NVO-a i predstavnici drugih raznih državnih institucija, ali u pozivu za javnu raspravu nema predstavnika vjerskih zajednica, iako vrlo konkretno kroz norme iz čl. 37 i 55 ovaj zakon značajno narušava prava predstavnika vjerskih zajednica ili, da budem krajnje precizna, diskriminiše pravoslavne sveštenike i monahe. Ovo je samo nastavak onoga što Ministarstvo unutrašnjih poslova radi nizom rješenja kojima su se odbijali zahtjevi za ostvarivanje prava od strane predstavnika pravoslavnog sveštenstva i monaha na način što su ta rješenja nakon toga, jer su bila nezakonita, padala pred Upravnim sudom. Ministarstvo unutrašnjih poslova, u želji i namjeri da dalje diskriminiše pravoslavne sveštenike i monahe u Crnoj Gori, ide na način ne da izmijeni nezakonita rješenja koja su donijeli i postupi po odlukama Upravnog suda nego vi mijenjate zakon da biste obezbijedili da možete i dalje da pravite rješenja kojima se narušavaju prava. To je nešto što ovaj dom ne smije da prihvati. Ako krenu ministarstva zakone da upodobljavaju prema svojim rješenjima, a ne svoja rješenja prema zakonima, obesmišljava se sve ovo što mi ovdje radimo. Takođe, iz tih razloga SNP, naravno, kao što smo to radili i u svakom prethodnom pokušaju da se mijenja Zakon o strancima, predložio je brisanje i korekciju normi kojima se upravo radi ta diskriminacija prema pravoslavnim sveštenicima i monasima.

Mi smo, takođe, predložili i korekciju norme koju ste u jednoj fazi uveli kao osnov za značajno kršenje prava, takođe ne samo sveštenika i monaha nego velikog broja građana, a to je da Agencija za nacionalnu bezbjednost ne obrazlaže svoja mišljenja. Dalo se pravo, iako to na početku nije bilo tako definisano nego je postojala obaveza da mišljenje Agencije sadrži obrazloženje kao i svi drugi upravni akti u ovoj državi i onda nakon toga dolazimo u poziciju da se da pravo Agenciji za nacionalnu bezbjednost da nekoga proglasi smetnjom za nacionalnu bezbjednost Crne Gore i da nema nikakvu obavezu da to obrazloži. Dakle, da neko iz Agencije za nacionalnu bezbjednost označava podobne i nepodobne po Crnu Goru bez objašnjenja. Da podsjetim, radi se o nečemu što je suprotno članu 13 Evropske konvencije za ljudska prava i slobode, članu 1 Protokola 7, a to je onemogućavanje prava na efektivan pravni lijek. Naravno, zbog sve ove priče ću izgubiti vrijeme da kažem sve ono što su nedostaci u ovom zakonu, ali evo na brzinu.

Članom 42 smanjuje se obim prava u odnosu na ona koja imaju u okviru važećih zakona stranci ili ljudi koji cijeli svoj život žive u Crnoj Gori, ali je voljom ove vlasti ili ove strukture u MUP-u došlo do toga da oni budu stranci u svojoj državi. Smanjuje se pristup tržištu rada iako je to bilo već propisano kao bolja varijanta u prethodnom zakonu i jedan od naših amandmana će biti da se vrati prethodno rješenje. Članom 82 se stalni boravak definiše samo nakon pet godina privremenog boravka i ostavlja značajan prazan prostor za definisanje šta sa onima koji su imali manji period privremenog boravka u odnosu na to.

Privodim kraju, potpredsjedniče, još dvije stvari. Povećan je broj uslova za podnošenje zahtjeva uvođenjem još nekih novih dokumenata koje ti ljudi treba da donose. Podsjetiću, između ostalog, na dokument koji je kod Zakona o državljanstvu pratio probleme velikom broju građana, a to je papir o tome da u državi porijekla nijesu kažnjavani, odnosno da se protiv njih nije vodio krivični postupak. Podsjetiću da ste na taj način doveli u poziciju veliki broj građana Crne Gore da im tražite dokumenta o tome da u matičnoj državi nijesu kažnjavani, da oni pođu u tu državu, da tamo ne mogu da

dobiju taj dokument ako nemaju ličnu kartu, da pođu da izvade ličnu kartu te države iako su iz nje izbjegli, recimo, ili otišli da bi dobili dokument s kojim će da apliciraju za državljanstvo, da ih vi poslije toga odbijete u zahtjevu za državljanstvo jer su izvadili ličnu kartu da bi izvadili dokument s kojim treba da vam apliciraju za državljanstvo.

Ovako bih mogla još masu stvari, napomenuću još samo detalj. Aktuelan način tumačenja norme iz Zakona o državljanstvu kada je u pitanju brak, a to je tri godine braka i pet godina neprekidnog i zakonitog boravka u Crnoj Gori, u MUP-u se tumači na način ne zakonitog boravka, bez obzira da li se radi o privremenom ili stalnom, nego sada to tumačite pet privremenog i pet stalnog, tako da normu koja je inače i prevelik rok po svim odredbama i Savjeta Evrope i novim rezolucijama koje su donijete, još više produžujete. Da ne pričam da ste limitirali stalni boravak na samo pet godina, a da je po Zakonu o crnogorskom državljanstvu uslov koji niđe više ne postoji i koji ste, da ste htjeli da ispoštujete Rezoluciju koju je prije pola godine donio Savjet Evrope, trebalo već da predložite, da se skрати deset godina. Ovo je način da se još više i u budućem vremenu diskriminiše i onemogućí ogroman broj građana da ostvari pravo koje, da je sreće i da je države koja poštuje svoje građane i one koji po prirodi stvari treba da joj budu državljani, ne bi trebalo ni da je propisano. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegínice Jonica.

Samo da vas, kolege, upozorim da imamo dosta posla do kraja godine i da vas molim da imate u vidu ono što smo se dogovorili na kolegijumu. Biću tolerantan u mjeri u kojoj mogu, ali nemojte da narušimo, već smo se organizovali za petak, da to bude i praksa. Molim vas da budete u okviru onoga vremena gdje smo se i dogovorili oko toga.

Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, ja sam se strogo držao vremena, tako da se to na mene ne odnosi.

Kolegínica iz Socijalističke narodne partije koja je posle mene diskutovala je zloupotrijebila mogućnost što zna da ne mogu formalno da odgovorim na njene beskrupulozne optužbe, iz razloga što dolaze iz kluba koji, posebno zadnjih godina, na svaki način i svaku svoju odluku pokušava da potkrijepi nekom političkom trgovinom.

Mi, gospođo Jonica, iz Nove srpske demokratije, iz Demokratskog fronta, glasamo isključivo shodno svom uvjerenju i svojoj savjesti. Da nismo glasali za Zakon o izboru odbornika i poslanika danas ne biste imali ovu priču oko elektronske identifikacije birača i svega ostalog na šta se sada pozivate. Vi ste tada, znajući da nema dovoljne većine za izmjene Zakona o državljanstvu, pokušavali na već uobičajeni način da istjerujete nešto sa Demokratskom partijom socijalista. Mi se time ne bavimo. Molim vas da se više ne bavite ovakvim provokacijama i pokušajte, kada već mi prećutimo ovdje više puta najasnije vidove političke trgovine zarad opozicionog jedistva, pokušajte i vi da se uzdržite od ovakvih provokacija.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Pošto je ovo najosjetljivija tema danas i jedna od najosjetljivijih tema u Evropskoj uniji, nama je krenulo loše sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, otvorili smo sve

moguće, tako da se može i demografska struktura Crne Gore mijenjati i to ne u nečemu što je autentično nego i u nečemu što utiče na svaki drugi način.

Izvolite, koleginice Jonica, i vama jedan minut, pa da to završimo u krugu opozicionom, ako možemo, zajedničkom.

SNEŽANA JONICA:

Hoćemo, naravno. Podsjećam da ja uvijek govorim samo dobro provjerene stvari, a ovo je najprovjerljivija moguća stvar jer smo svi učestvovali u tome, gledala je Crna Gora. Demokratski front i Demokratska partija socijalista su zajedno glasali Izborni zakon. Politički dogovor između Demokratskog fronta i Demokratske partije socijalista je bio da to može da se završi, a da se ne glasa Zakon o crnogorskom državljanstvu i Zakon o prebivalištu i boravištu koji je predložio SNP. Da li se moglo ili nije moglo bez toga, pravo kolege je da to tumači na taj način. Kada je SNP glasao Izborni zakon 2011. godine zajedno sa kolegama iz Demokratskog fronta, naš uslov je tada bio olakšica za crnogorsko državljanstvo. To što je kolegama iz Demokratskog fronta bilo najlakše da se odreknu građana koji imaju problem sa ostvarivanjem prava na crnogorsko državljanstvo daje mi za pravo da odreagujem na patetičnu priču koja bi davno bila prošlost za te građane da se prije pola godine ovdje stalo iza predloga koji je u interesu naših građana.

Žao mi je, zaista, što moram da podsjetim da je dogovorom između DPS-a i Fronta ogroman broj građana Crne Gore doveden u poziciju da i dalje bude diskriminisan, jer Zakon o crnogorskom državljanstvu i Zakon o prebivalištu i boravištu oko kojih je, naročito oko crnogorskog državljanstva, bio potpuno koncenzus političkih partija na radnoj grupi nijesu usvojeni. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice Jonica. I ja spadam u Demokratski front iako ođe predsjedavam, nikada diskriminaciju prema nikom. Tvrde konstatacije, koleginice Jonica, ste izrekli. No, dobro.

Idemo dalje. U ime SDP-a kolega Banović, a neka se pripremi koleginica Jasavić.

BORISLAV BANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Ja ću nešto kraće, u ime Kluba poslanika Socijaldemokratske partije, jer su već u uvodnom izlaganju direktora iz Ministarstva i kolege Jelića navedeni osnovni elementi promjene i novine novog zakona koje unose u administrativnu oblast položaj stranaca u Crnoj Gori. Kratko bih ponovio, stvarno mislim da su značajne. Mislim da je stvarno dobro što se to sad radi na efikasniji i jednostavniji acentralizovani način, dakle što je kroz jedan zakon ova oblast regulisana, što će olakšati samu evidenciju, dakle sam pristup strancima da sagledaju prvo taj svoj položaj i način kako da ga rješavaju, a kasnije i kroz institucije dobijanja potrebnih dozvola o boravku, radnih dozvola i svega ostalog što im je potrebno za normalan i ugodan boravak u Crnoj Gori.

Sve su to pozitivni elementi i pozitivne strane ovog zakona. Ne vidim razloga da se, a mislim da su i kolege koji su opozicionije gledale na ovaj predlog i diskutovale, da

su to preskočile, pretpostavljam da podržavaju taj dio nego su se zadržale na dva elementa koji se, po meni, ne tiču baš puno ovog zakona. Dakle, element Zakona o državljanstvu reguliše neka pitanja i tu se negdje mogu složiti i slagao sam se i ranije da bi trebalo neke stvari drugačije malo u tom zakonu pogledati još. Kao i ovo drugo pitanje koje se postavlja, a tu bih zamolio, možda ne zna uvaženi direktor Direktorata, zamolio bih za odgovor, može ga i pribaviti, koliko je svještenih lica u Crnoj Gori koji su stranci. Ne mislim samo na Srpsku pravoslavnu crkvu nego ukupno, a bilo bi interesantno čuti i za Srpsku pravoslavnu crkvu. Ako ovdje spominjemo problem, neću ga definisati i vrednovati kakav je problem i ko je u pravu, da li država ili par svještenih lica, ali kroz taj problem mi sagledavamo cijelu politiku prema strancima i cijelu politiku prema Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Mislim da to nije korektno, da to ide u pravcu manipulacija.

Po mojim saznanjima, više stotina, možda i hiljadu je svještenika u toj crkvi, da svi ili većina njih, najveći broj njih boravi i radi svoju misiju, živi u Crnoj Gori onako kako bi trebalo i za šta se zalažem, da im bude, ponavljam, ugodno kao i svima drugima koji su došli s dobrom namjerom u Crnu Goru, ali kroz jedan, dva ili tri slučaja koja su problematična želi se nametnuti Socijaldemokratskoj partiji i vladajućoj koaliciji, politika, diskriminacija, ovdje su se te riječi čule, prema svještenicima Srpske pravoslavne crkve. Mislim da će sama ta cifra kada je neko saopšti, ja je stvarno ne znam, volio bih da znam, izvinjavam se, možda neko od kolega iz opozicionih klupa da nam saopšti koliko je tih svještenika, pa da vidimo koliko od njih ima te probleme administrativne prirode, da li se radi o politici diskriminacije ili o pokušaju uspostavljanju reda u toj oblasti. Mislim da će biti prije ovo drugo.

U tom smislu, ovaj zakon će doprinijeti uspostavljanju reda u ovoj oblasti, a tog reda u pojedinim segmentima nije bilo. Rekao je i potpredsjednik, s njim se i slažem, ako sam dobro razumio, a čini mi se da jesam, iz njegove rečenice. Dakle, imamo problem sa radnom snagom koja je sa strane i neka je, neka ljudi dolaze, neka rade u Crnoj Gori. Crna Gora je otvoreno društvo, otvorena zemlja i treba takva da bude, ali je s druge strane i mala zemlja i ta otvorenost stvara konflikte. U okruženju gdje smo u jednom trenutku bili, moguće da smo još privlačnije radno tržište od susjednih zemalja, dosta ljudi dolazi sa strane i pošteno radi u Crnoj Gori, pošteno zarađuje tu platu ovdje. Postojao je i još uvijek postoji problem sa njihovom evidencijom, s regulisanjem njihovog statusa, njihovog angažmana i svim pratećim administrativnim radnjama. Mislim da će ovaj zakon to preduprijediti i omogućiti da prvenstveno, kao i u drugim oblastima vodimo računa o svojim ljudima, o svojoj nezaposlenoj radnoj snazi koja je brojna i da pod istim pravilima, pod istim regulama bude dostupna i njima. Jer, mnogo je tu sivog tržišta, mnogo je, može se reći, crnog tržišta. Nažalost, bilo je i slučajeva teških kriminalnih koji nemaju veze sa ovim zakonima, ali imaju veze sa evidencijom i kontrolom ko nam ulazi i zašto ulazi, koliko boravi, gdje boravi i to sve treba. Nadam se da će ovaj zakon dati bolje uslove i bolju osnovu službama koje to treba da kontrolišu da bi izbjegli neke incidente, zaista grozne incidente, teško se može reći da su to incidenti, zločini koji su se dešavali od strane stranaca za koje nijesmo znali ni kad su ušli, ni đe su boravili i zašto su u Crnoj Gori. Nadam se da će ovaj zakon pomoći za takve stvari, da se uslovi za takve stvari sprječavaju. Naravno da će uvijek biti problema. Ponavljam još jednom, mislim da ima otvorenih pitanja, ali nijesu tema ovog zakona i da ovaj zakon treba podržati da je on dobar. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Banoviću.

Izvolite, kolegkinice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane kolegkinice, poštovane kolege, poštovani gospodine Crnovršanin,

Ovo je veoma interesantan zakon i zakon koji interesuje ne samo domaću javnost već i međunarodnu javnost. U Izvještaju o napretku imali smo jedan poseban dio koji se odnosio na ovu tematiku, pa bih počela sa tim.

Nacrtom zakona se predviđa ukidanje statusa interno raseljenih lica od januara 2015. godine, a nijesu sačinjene odredbe za preostala interno raseljena lica koja još uvijek nijesu dostavila zahtjev za dobijanje statusa stranaca. Ipak, postoji skoro još 1.500 ljudi koji su u ovakvoj situaciji i to uglavnom oni koji su raseljeni s Kosova.

Na osnovu ovog što sam rekla, a odnosi se na Izvještaj Evropske komisije, imamo jutros dobijeni mejl koji su dobili svi kolege poslanici iz kancelarije UNHCR-a, gdje se izražava zabrinutost što će izvjestan broj lica koja nijesu u stanju da kompletiraju zahtjev za stalni ili privremeni boravak iz opravdanih razloga, posebno oni koji ne mogu da obezbijede upis u matične knjige, ostati bez pravnog statusa nakon 31. decembra i time izgubiti sva prava koja imaju, a možda se suočiti i sa deportacijom iz Crne Gore. Moje pitanje za vas je koliko očekujete da će biti lica bez ikakvog statusa i koliko očekujete da će biti lica deportovanih nakon donošenja ovog zakona.

Ono što je sljedeće što me zanima jeste pitanje koje se odnosi na član 139 koji predviđa da će procedure koje su započete prije stupanja na snagu novog Zakona o strancima biti završene po odredbama koje su bile na snazi prije njegovog stupanja na snagu. "Uprkos uvjerenjima koje je UNHCR primio od strane Ministarstva unutrašnjih poslova da se član 87 neće primjenjivati na lica kojima je već dodijeljeno stalno nastanjenje, ostaje nejasno koje će se odredbe primjenjivati kada tim licima istekne rok važenja ličnih karata za strance sa stalnim nastanjenjem i privremenim boravkom, s obzirom na to da sadašnji zakon više neće biti na snazi, a da predlog novog zakona ne predviđa izdavanje ličnih karata strancima, te da ograničava stalni boravak na pet godina". Ovo govorim iz razloga što postoje stečena prava lica koja su bila interno raseljena i raseljena lica i oni su dobili rješenje o stalnom nastanjenju i imali su obavezu po starom zakonu da vade ličnu kartu za strance. Ona je, koliko mi je poznato, bila sa rokom važenja od pet godina. Ovdje će se pojaviti problem da li se sada mogu ta stečena prava ovim zakonom ukidati, jer znate da je 2009. godine i evropska delegacija i UNHCR bio uključen u razgovore sa Vladom, da su tu nađena neka rješenja, da su ta lica dobijala rješenja za stalni boravak i karte za strance i sada će tu biti otvoreno pitanje. Pa, u tom pravcu moje pitanje je šta mislite da li bi trebalo razmišljati o tome da se izmijeni član 87 Predloga zakona kako bi se na jasan i nedvosmislen način istaklo da se samo dozvole za stalni boravak mijenjaju svakih pet godina i eliminisale formulacije koje ostavljaju prostor u interpretaciji da status stranca sa stalnim boravkom zahtijevaju reviziju i obnavljanje svakih pet godina.

Željela bih svoje izlaganje da završim sa tim da je za mene najproblematičnije u ovom zakonu to što se daju velika ovlašćenja Agenciji za nacionalnu bezbjednost. To je institucija kojoj najmanje poklanjam povjerenje, u koju imam najveću sumnju. Smatram

da je ona produžena ruka vlasti i da ugrožava svojim djelatnostima prava građana na način što ne radi svoj posao, a trebalo bi da štiti prava građana, između ostalog. Imajući u vidu činjenicu da ova služba nije reformisana postavlja se pitanje da li im možemo dati takav prostor da se ogroman broj dozvola koje se izdaju na osnovu ovog zakona vezuje za mišljenja Agencije, koja nema uopšte obavezu, vi kao Ministarstvo ili policija, nema uopšte obavezu da obrazložite koji su razlozi zašto postoje smetnje s aspekta nacionalne bezbjednosti.

Htjela bih da se nadovežem na izlaganje uvaženih kolega iz Socijalističke narodne partije i Demokratskog fronta i da kao građanka izrazim zaista zabrinutost zbog slika koje smo gledali, a vezano za protjerivanje sveštenih lica iz razloga što je Crna Gora građanska država i ako postoji bilo kakva djelatnost, bilo kog lica, bilo sveštenog ili bilo kog, koja ugrožava teritorijalni integritet, nacionalni suverenitet, sve ono što štiti Ustav, u krivičnom postupku treba pokrenuti, pa utvrditi da je neko persona non grata, utvrditi odgovornost i onda molim lijepo. Postoji procedura kako se to završava, a ne na način kako to ste do sada radilo. Dozvolite, potpredsjedniče, samo da završim.

Vi ste ranije proglašavali vašim djelatnostima vlasti, ko su to podobni a ko nepodobni popovi, odnosno sveštena lica, sada se to prebacuje i na teren imama. Kada sam branila sveštena lica potpuno sam znala da će doći na red i imami u crnogorskoj državi, da kasnije će preći na fratre, i braneći druge zapravo branite pravo čovjeka na ono što mu po Ustavu pripada, i moja preporuka najtoplija vama jeste da ukoliko postoji bilo kakva indicija da bilo ko u ovoj zemlji radi protiv interesa ove zemlje, da se pokrenu adekvatni krivični postupci, da se utvrde krivične odgovornosti, a ne da se Agencija nadvisi nad svima nama, da je ne možemo kontrolisati, a ona kontroliše i nadzire sve nas samo ne čuva državu nego čuva partijsku takozvanu elitu vlasti.

U tom smislu mi ćemo predložiti u članu 90 Predloga zakona da se dodaju novi stavovi koji će, o tome ćemo razgovarati u pojedinostima, koji će Agenciju obavezati da informaciju o smetnjama dostavlja nadležnom radnom tijelu Skupštine za odbranu i bezbjednost, i predložili smo proceduru kako će na kraju ta agencija utvrđivati da se radi o smetnjama, jer mislimo da Odbor za bezbjednost i odbranu ima ingerencije i mogućnosti da kontroliše ovu službu, a imajući u vidu Vaše izlaganje na Odboru za politički sistem u kome ste naveli da nije to veliki broj slučajeva. Čula sam negdje da ste Vi rekli da je možda oko 30, imam tačno to navedeno u obrazloženju. Mislim da to neće biti veliki posao za Odbor za bezbjednost i odbranu, ali da će biti veoma važno za utvrđivanje pravne sigurnosti naših građana. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice Jasavić.

U ime Kluba poslanika četiri partije, kolega Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade,

Ja govorim sada, može se reći proceduralno, nema čak ni veze sa ovom sjednicom. Izvinjavam se, gospodine potpredsjedniče, sad sam došao s puta, nijesam mogao prije da reagujem. Tiče se druge sjednice drugog redovnog zasijedanja koja je

mislim danas završila, nijesam siguran. Došlo je do jedne greške, pa bih molio generalni sekretarijat Skupštine da ispravi tu grešku, tiče se tačke 4. Dakle, to je sjednica koja je počela 8. oktobra, mislim da je danas završila, jer nije bila završena, ili nije možda završila, onda se izvinjavam. Ali u svakom slučaju došlo je do jedne greške kad smo analizirali snimak. Predsjednik Skupštine koji je vodio, mislim da je napravio lapsus kod Zakona o turističkim organizacijama tačka 4 kod glasanja, Liberalna partija je imala tri amandmana.

Prvi amandman je dobio potrebnu većinu, drugi amandman je takođe dobio potrebnu većinu, tada je došlo do jednog poluincidenta u Skupštini, pa ja nijesam znao što se događa. Predsjednik Skupštine je rekao, da nije dobio potrebnu većinu, a 30 je bilo za, 22 uzdržana, a jedan protiv. Znači, to je nesporna većina tako da samo da se to provjeri i mislim da je napravljen lapsus. To možemo i kasnije, mislio sam da je završila sjednica, ali nije.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nije, nije.

Sve će vam to ispraviti, materijalni dokazi postoje, tako da ćemo i tokom usvajanja zapisnika i svega ostaloga to ispraviti, iako su amandmani prošli, oni su sastavni dio tog zakona i oni će biti u redu.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Dakle, neću diskutovati o ovoj tački dnevnog reda. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega.

Gospodine Crnovršanin, da li je Vama dovoljno pet minuta da odgovorite na ova pitanja?

Izvolite.

ABID CRNOVRŠANIN:

Uz moju zahvalnost na diskusijama i postavljenim pitanjima, samo ću pokušati da možda strukturalno nešto kažem vezano za Zakon, i indirektno kroz to ćemo vjerovatno dobiti i odgovore na neka pitanja.

Dakle, treba da imamo u vidu da je ovo svojevrsna, neka mi bude dozvoljeno da kažem, svojevrsna mala kodifikacija propisa iz oblasti koja se odnosi na strance, i da smo na ovaj način druga zemlja u regionu. Sad se vraćam na ono što je centralno pitanje ovog zakona, da smo druga zemlja u regionu koja će uvesti te takozvane jedinstvene radne i boravišne dozvole za strance, i da će se voditi jedinstven postupak na jednom mjestu, i da ćemo izbjeći sve te administrativne barijere koje su do sada bile. Zbog toga sam rekao, što su neki ovdje u svojim izlaganjima naglasili, da je to veoma važno sa stanovišta države, jer ćemo imati i sve evidencije o strancima, po kom osnovu, kad boravi, kako je radnu dozvolu dobio, odnosno boravišnu dozvolu dobio i nećemo imati disproporcije kao što je to do sada da se mjere hiljadama, da je razlika između izdatih radnih i boravišnih dozvola, a da ne govorimo kolika je razlika u onom dijelu onih koji plaćaju obavezne poreze i doprinose ovoj državi i na taj način ostvaruju prihode ovdje, a samo od toga imaju koristi oni poslodavci, a ova država ostaje kratkih rukava.

To neće biti moguće iz prostog razloga što će izdavanje radnih i boravišnih dozvola biti na jednom mjestu i što će sve to biti elektronski uvezano sa onim subjektima koji su dužni to da prate. Znači, svaki podnesen zahtjev, svaka izdata radna i boravišna dozvola u Crnoj Gori elektronski registrovana u Ministarstvu unutrašnjih poslova kroz sertifikovani pristup našoj bazi podataka moći će da uđe u bazu podataka, i inspeksijske službe i Poreska uprava i svi drugi organi koji će to moći da rade.

Drugo što je takođe važno imati u vidu jeste da želimo da uvedemo taj sistem kvota po djelatnostima i zanimanjima što je takođe izuzetno značajno, možda ne manje od ovoga predhodnog iz razloga što mi sad u Crnoj Gori imamo trenutnu situaciju da od ukupnog broja izdatih radnih dozvola i boravišnih, normalno na osnovu takvih radnih dozvola, a one se kreću zadnjih godina između 20 i 24 hiljade, ranije su to bile još nekoliko hiljada ili desetina hiljada više, imamo strukturu izdatih dozvola oko 78%, sve su nekvalifikovani radnici.

Dakle, šta to znači? To znači da dobiju radnu i boravišnu dozvolu kao nekvalifikovani radnici, a među njima ima i rukovodilaca i menadžera i direktora firmi i svih ostalih. To ovim postupkom neće biti moguće, jer se neće moći prelaziti iz jedne u drugu strukturu, na osnovu kvota koje će se određivati po djelatnostima i zanimanjima. Primjenu te norme smo odložili da bi se nadležni organi osposobili, odnosno pripremili da mogu da predlože Vladi donošenje takve kvote i ona treba da počne 1. januara 2016. godine.

Dakle, pored Hrvatske koja ima ovu jedinstvenu dozvolu, Crna Gora će biti prva država u ovom regionu koja će imati tu dozvolu.

Što se tiče pitanja na koga glasi radna dozvola, radna dozvola glasi na stranca, s tim što je ostavljena mogućnost da zahtjev za izdavanje radne dozvole može podnijeti i poslodavac i stranac. S obzirom da se izdaje identifikacioni dokument, može poslodavac podnijeti radnu dozvolu, može predati sva potrebna dokumenta, može pribaviti sve što je neophodno, kompletirati dokument, ali se stranac mora u roku od pet dana kad se kompletira zahtjev pojaviti radi davanja biometrije i on je titular te radne dozvole, ona je njemu identifikacioni dokument, s tim što, normalno, kao u svim zemljama svijeta, radna dozvola je vezana za određenog poslodavca i taj sa tom radnom dozvolom, ukoliko se ne radi o kategoriji stalnog boravka i onim drugim koji nijesu vezani za godišnje kvote i radne dozvole, ne može mijenjati poslodavca bez ponovne procedure. Na taj način smo htjeli da smanjimo čekanje, jer smo uveli da u roku od 20 dana treba odlučiti za privremene dozvole, pa ćemo imati elektronsku vezu i ANB-a kojeg najčešće pominjete i policije koji će biti dužni da u roku od sedam dana daju odgovor da li ima smetnji ili nema smetnji. Ukoliko ne daju odgovor u roku od sedam dana, smatraće se da je njihov odgovor pozitivan, nastaviće se sa postupkom da bi se izdala radna dozvola kako ne bi u proceduri izdavanja kvota bile zarobljene kvote koje onda poslodavci ne mogu blagovremeno da koriste i da dobiju radne dozvole, a to bi bila svojevrsna, da kažem barijera njima da mogu blagovremeno da imaju radnu snagu koja im je neophodna.

PREDSJEDAVALAČI BRANKO RADULOVIĆ:

Samo kondenzovano i gledajte sad, prošlo je pet minuta a već smo skoro potrošili. Nastavite, mnogo je važna tema, samo kondenzovano.

ABID CRNOVRŠANIN:

Evo, ja se izvinjavam, probaću u najkraćem.

Što se tiče odredbe vezano za zapošljavanje stranaca tada kada nema na Zavodu za zapošljavanje crnogorskih državljana ili kad oni odbiju, to je na osnovu zaključka Vlade sa jedne od sjednica i mislimo da tu ... Dakle, podrazumijeva se da kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nema na evidenciji ili oni kojima se ponudi odbiju to što podrazumijeva Crnu Goru kao cjelinu.

Pitanja koja su ovdje pokretana u drugom dijelu i tiču se državljanstva ja ne bih da danas otvaramo. Mislim da možemo razgovarati o tome u nekom drugom obliku ili u nekoj priči kada se bude razgovaralo o Zakonu o državljanstvu. Ovdje bih samo htio da zadržim vašu pažnju, dakle Zakon se odnosi na strance i svi su stranci u Crnoj Gori oni koji nemaju državljanstvo Crne Gore. Dakle, to su stranci koji imaju stranu putnu ispravu, odnosno strano državljanstvo ili su eventualno lica bez državljanstva.

Vezano za saglasnosti koje sam pomenuo, AMB-a, policije itd. Dakle, ja ovdje polazim od principijelnog pitanja. Mi pričamo o Zakonu i o propisivanju normi u Zakonu koje trebaju i moraju da štite nacionalni interes ove države, javnu bezbjednost i javni poredak. Nema nijedne države koja će se zakonom unaprijed odreći da se time ne bavi, a kako se to provodi u Crnoj Gori, koji je stepen povjerenja u organe koji to provode ili ne provode, to je tema koju treba otvarati kada je razgovor o tim organima, o obavljanju njihovih funkcija, a ne o samoj sadržini Zakona, jer valjda se nećemo odricati zakonskih normi, ono što je standard u svim državama.

Važno je ovdje samo još da pomenem dvije stvari, dakle ovo pitanje člana 55 i pitanje, kako se često kaže na sastancima, "progona sveštenika" itd. Ja nemam podatak koliko sveštenika stranaca obavlja vjersku službu u Crnoj Gori. Ima ih vjerovatno i onih koji su po ovom osnovu prijavljeni ili nijesu prijavljeni. Ali, želim da vam saopštim podatak da od 19 lica koja su po osnovu ovog zakona o strancima dobili negativno mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost, radi se o dva lica da su sveštena lica. Dakle, sve drugo su druga lica, a nijesu sveštena lica. Ponovo naglašavam, oni koji su podnosili zahtjev vezano za ovaj zakon.

Sljedeće što je takođe važno da pomenem, s obzirom na ovu najnoviju reakciju UNHCR-a, a vezano za interno raseljena i raseljena lica, mi smo, kao što znate, usvojili Zakon i produžili rok do 31.12.2004. godine. Na ovu temu imali smo, da ne pretjeramo ali sigurno petnaestak, ako ne i više sastanaka sa raznim međunarodnim i drugim organizacijama. Ja sam prošle sedmice imao sastanak sa predstavnicima UNHCR-a i delegacije Evropske komisije u Crnoj Gori, imali smo čak i razgovor na sastanku kod ministra na nivou šefova njihovih delegacija, predstavništava. Na svim sastancima je konstatovano da nema potrebe za novim produženjem roka, da oni to ne traže, da oni traže da se omogući uvođenje u proceduru raseljenih i interno raseljenih lica kako bi što manje ostalo onih koji će se naći u zoni neregularnog boravka.

Iz jedne analize koju je radio UNHCR, dakle nije ovo što pišu da sada ima dvije hiljade kojima treba pružiti pomoć, nego ima 1.449, od toga ima 971 lice kojem je potrebna finansijska pomoć za plaćanje pasoša na Kosovu. Taj smo problem prevazišli u komunikaciji sa nadležnim organima Kosova gdje ličnu kartu i sva druga dokumenta, izuzev pasoša, oni izdaju besplatno. Dakle, svako ko želi može dobiti ličnu kartu i aplicirati za regulisanje statusa stranca u Crnoj Gori i dobiti privremeni boravak koji mu traje tri godine dok ne obezbijedi pasoš, a onda dobiti stalni boravak. Među njima je

takođe i 678 lica koja imaju lične karte, nemaju pasoš, ali se ne pojavljuju da podnesu zahtjev Ministarstvu unutrašnjih poslova. Imam podatak, nakon zajedničkih aktivnosti koje imamo sa mobilnim biometrijama sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, da dođu u roku od četiri dana, na Koniku oko 80 lica, primi kosovska dokumenta, jednostavno se negdje izgube. Iako smo našu mobilnu biometriju stavili kontrejner do kontejnera, nama se javi svega 22. Ovo što je još važno u ovom momentu i što treba imati u vidu, dakle na operativnom timu koji je formiran na osnovu memoranduma koji smo potpisali još negdje u januaru-februaru, dogovorili smo da sva lica iz ove kategorije koja posjeduju legitimaciju interno raseljenog ili raseljenog lica mogu podnijeti zahtjev. Sa tim će obezbijediti sebi poziciju da se o njihovom zahtjevu odlučuje po sada važećim propisima na osnovu člana 139 novog zakona. I možemo slobodno reći da neće sebi obezbijediti tu poziciju samo oni koji ne budu htjeli da podnesu zahtjev. Da ne govorim koliko imamo problema o jednom identitetu, o raseljeničkoj legitimaciji, o drugom identitetu kad donese dokument države porijekla itd. Na taj način smo omogućili da sva lica koja to žele i koja hoće i mislim da se na medijima skoro mjesec dana objavljuje takav javni poziv i on je svima dostupan.

Ako dozvolite, samo još par podataka vezano za ukupnu naturalizaciju i sve što se dešava u Crnoj Gori, mislim da je to interesantno. Mi smo u Ministarstvu unutrašnjih poslova staupanjem na snagu ovog novog zakonodavstva od 2008. godine zaprimili oko 35 hiljada zahtjeva za državljanstvo, od toga je riješeno negdje oko 32 ili 33 hiljade, riješeno je pozitivno. Vrlo mali je procenat, evo nemam podataka, ali vrlo mali je procenat negativnih rješenja.

Pored toga, u Crnoj Gori sa tendencijom dolaska do državljanstva imamo 16 hiljada raseljenih i interno raseljenih lica koja kroz tu proceduru treba da dođu do državljanstva. Trenutno u Crnoj Gori imamo stranaca sa stalnim nastanjenjem 14.393 i imamo 24.709 lica sa privremenim boravkom. Kad se sve to sabere, da li je već naturalizovano ili u nekom procesu naturalizacije se nalaze ta lica, dakle ako sad isključimo ove koji su u privremenom boravku, radi se o oko 65 hiljada, a ako njih uključimo negdje tamo u nekoj perspektivi kad budu regulisali status, radi se o 89 hiljada. Ne znam da li sam uspio dati odgovore, u interesu vremena sam pokušao da skratim i da vam dam neke informacije. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam, gospodine Crnovršanin. Bilo je važno i zato sam vam i dopustio.

Za odgovor na vaše pitanje su se javili četiri kolege. Sve ću vas informisati, o svemu. Gospodin Jelić, pa gospodin Radunović, pa gospođa Jasavić, pa gospođa Jonica.

Izvolite, gospodine Jeliću.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Gospodine Crnovršanin, ja sam postavio tri pitanja, Vi ste dali odgovore. Ono što je dobro jeste da sa ovim zakonskim tekstom ćemo imati, tako ste rekli, kodifikaciju, to jeste pojednostavljene procedure u odnosu na dosadašnja rješenja koja su bila na snazi a to je Zakon o zapošljavanju i radu stranaca i Zakon o strancima u Crnoj Gori. Dakle, imaćemo jedno mjesto, tj. Ministarstvo unutrašnjih poslova će ćemo u elektronskoj formi dobijati sve te podatke a stranci koji žele radnu dozvolu imaće identifikacioni dokument.

Takođe je dobro da ispravimo one anomalije koje su bile u prethodnom periodu da nam je 78-80% stranaca koji su radili u Crnoj Gori bilo nekvalifikovano, jer znamo da su ti ljudi zloupotrebljavali, tako da kažem, propise u Crnoj Gori i radili su na mjestima koja su bila puno plaćenija od mjesta nekvalifikovanog radnika i na taj način su zajedno sa poslodavcima izbjegavali plaćanje poreza i doprinosa u punom iznosu jer neki su čak i radili na izvršnim funkcijama direktora sa dozvolom za nekvalifikovanog radnika.

Rekli ste da dozvola glasi na stranca, što je dobro. Međutim, šta ako se desi, vi ste to objasnili, da stranac koji se zaposlio kod poslodavca poslije toga određenog vremenskog perioda, recimo, napusti to radno mjesto, nije zadovoljan sa uslovima, vi ste rekli da mora ponoviti kompletnu proceduru i slažem se sa tim. Dakle, ne može se desiti da poslodavac kod kojeg radi stranac to ne prijavi, taj transfer, dakle tog stranca kod drugog poslodavca ne prijavi Ministarstvu unutrašnjih poslova, jer na taj način će se steći uslovi da je to nelegalan boravak u Crnoj Gori.

Što se tiče ovog ograničenja člana 64, mislim da nije dovoljno precizan, ja ću vjerovatno podnijeti amandman, a kojim se kaže da na evidenciji nezaposlenih nema tog profila ili nema tog kadra koji ispunjava tražene uslove. Rekao sam teritorijalna zastupljenost, dakle može se desiti da u Andrijevici imamo kuvara koji je spreman da radi u mjestu boravka, tj. u Andrijevici, ali nije spreman da radi u Budvi. Dakle, mora se to i zakonski precizirati, jer ne možemo reći da nema takvih na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

I drugo, ili treće pitanje, je li to upravni postupak? Dakle, kad se poslodavac obrati nacionalnoj službi za zapošljavanje, ona mora, koliko se ja razumijem u to, sprovesti upravni postupak. Sad je pitanje da li 25 hiljada upravnih postupaka za svaku dozvolu je racionalno, da li se to mora na takav način raditi, jer bojim se da ćemo opteretiti određenu instituciju i da ćemo imati previše tih upravnih postupaka. Naročito još ako se desi da stranac koji je nosilac radne dozvole mijenja poslodavca i na taj način se opet procedura mora mijenjati. Bojim se da će to biti veoma veliki broj, možda preko 30 hiljada takvih upravnih postupaka.

Inače, zaboravio sam da kažem u uvodnom izlaganju da će Demokratska partija socijalista glasati za ovo predloženo zakonsko rješenje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Jeliću.
Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Ja sam rekao da ću da potrošim ono uvodno izlaganje skoro čitavo na ovaj politički dio, i sad ću još par sekundi ovog komentara. Samo da bih odgovorio na dio koji vi kažete, prvo pominjete koliko se ukupno ljudi javilo za državljanstvo pa da je relativno

visoki procenat dobio državljanstvo. Ljudi se i ne javljaju u jednom dijelu jer znaju da ne mogu da dobiju zbog uslova koje ste vi postavili.

Drugo, od 19 koje ste pomenuli da su dobili negativno mišljenje AMB-a ja poznajem 11. E sad zamislite kako ih poznajem, zato što su svi proglašeni iz onog ugla političkog, partijskim neprijateljima. Znači to su ljudi koji su bliski politici moje stranke. A to što su samo dva sveštenika, to je izuzetno veliki broj s obzriom na ukupni broj sveštenika. Nemojte da zavaravate statistikom.

Da se uključim u ovaj dio koji je sad pominjao gospodin Jelić. Imam ovo rješenje da ukoliko je na Zavodu za zapošljavanje ...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvinite, kolega Radunoviću, u ovom momentu je prekinut televizijski prenos. Znači neće biti televizijski prenos pola sata. Da li hoćete, pitam vas, ima li iko ko je protiv. Znači protiv. Pauza do 16 sati. Hvala lijepo.

Inače, radimo do 18 sati, završićemo sve ono što smo danas planirali.

Sa vama se nastavlja elaboriranje.

-Pauza-

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovani kolegice i kolege, ponovo smo u televizijskom prenosu.

Nastavljamo sa komentarima, odnosno odgovorima na komentar na uvodna izlaganja.

Gospodin Crnovršanin, generalni direktor Direktorata za unutrašnje poslove je komentarisao uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova, a sada oni imaju pravo na odgovor na komentar.

Prvi se javio kolega Slaven Radunović. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Da iskoristim da poslije onog prvog obraćanja sad se možda i malo više posvetim dijelu koji se tiče privremenog boravka radi zapošljavanja i sezonskog zapošljavanja.

Naime, u ovoj normi u članu 64 kojom se kaže da ukoliko na Zavodu za zapošljavanje ima ljudi koji čekaju posao iz te struke, da onda poslodavac ne može da zaposli stranca, osim ukoliko taj potencijalni radnik koji je iz Crne Gore ne odbije. Tu je potpuno zanemaren interes poslodavca, posebno kad su u pitanju ta sezonska zaposlenja. Vi znate da titula kuvar ili konobar je vrlo širok pojam i to što postoji neko ko je formalno završio za kuvara u nekoj crnogorskoj opštini, u najvećem broju slučajeva apsolutno ne zadovoljava kriterijume, recimo, skupog ribljeg restorana iz Budve ili sa Svetog Stefana, i da onda praktično mora da prođe vrlo dugu proceduru da provjeri navodno vještine, iako se oni svi između sebe znaju, vjerujte ko je dugo u ugostiteljstvu, recimo pominjem ugostiteljstvo, pa onda nakon toga tek da se obrati dalje da traži dozvolu itd. To je sa jedne strane.

Sa druge strane, nisu zaštićeni radnici. U ovom dijelu se kaže da stranac će moći da radi isključivo kod onog poslodavca i na onim poslovima za koje je dobio dozvolu, što djeluje na prvi momenat pravedno, ali zaboravljate i kakvi su naši poslodavci, tu je

moгуćnost mobinga ogromna. Znači, kad dođe čovjek sa rukama u džepu, za rad samo kod jednog poslodavca, ko će da spriječi tog poslodavca da se izivljava nad njim da mu radi po 12 sati ili po 13 sati da nema slobodnog dana, znajući kakva je situacija u Crnoj Gori?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, poslaniče Radunoviću, isteklo je vrijeme.
Koleginica Jonica pa koleginica Jasavić. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Gospodine Crnovršanin,

Citiraću, da ne bih ponavljala ono što sam ponavljala svaki put kad smo Zakon o strancima imali u proceduri ove skupštine, mišljenje UNHCR-a, kada je u pitanju mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost i toliko dugo vođena rasprava o tome da li mora ili ne mora da se obrazlaže. Naravno da mora da se obrazlaže, ali evo da citiram konačno što su rekli ljudi iz UNHCR-a: "Prema članu 90 MUP neće morati da objašnjava svoje razloge za donošenje bilo koje odluke o prijavi za stalni boravak ukoliko su odbačene na osnovu mišljenja Uprave policije ili Agencije za nacionalnu bezbjednost. Ovakva odredba ostavlja ova lica bez prava da znaju razloge odbacivanja prijave i na taj način će narušiti njihovu sposobnost da zatraže preispitivanje takve odluke u upravnom sporu. UNHCR je zabrinut zbog kolizije ovakve odredbe sa pretpostavkom mogućnosti za efiktivan pravni lijek po osnovu člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, člana 1 Protokola 7 Evropske konvencije, Ustavom Crne Gore i Zakonom o upravnom sporu".

Dakle, UNHCR ovim preporukama definiše da je potrebno ukloniti član 90 iz Zakona o strancima, da je potrebno uključiti odredbe iz člana 105 važećeg Zakona o strancima, oko prelaska iz statusa privremenog u stalni boravak za strance.

Takođe, iskoristiću priliku da pročitam još par preporuka iz mišljenja UNHCR-a, jer zaista vi očigledno forsirate ono što ste vi zamislili bez obzira na to koliko je detaljan i decidan stav koji je došao iz UNHCR-a i koliko su bitna pitanja o kojima smo govorili kad je ovaj zakon bio na dnevnom redu. Dakle, izmijeniti član 87 Predloga zakona kako bi se na jasan način istaklo da se samo radne dozvole mijenjaju svakih pet godina i eliminisala formulacija koja ostavlja prostor interpretacije da status stranca sa stalnim boravkom zahtijeva reviziju i obnavljanje svakih pet godina. Dio oko ljudi bez državljanstva za koje uopšte nije definisano i uključivanje odredbe kojom bi se očuvao isti pristup i obim prava nosiocima privremenog boravka kakva su do sad imali kad je u pitanju zapošljavanje.

...za potpredsjednika Skupštine. Imajući u vidu dinamiku, činjenica da smo dnevni red skupštine dobili u petak, činjenica da smo ovako utvrđivali redosljed tačaka, ja u ime klub SNP-a molim da tačke koje danas razmatramo, znači ova i sljedeća, budu definisane na način da amandmane možemo podnositi do sutra u 12 časova.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nikakav to nije problem, koleginice, da produžimo vrijeme za amandmane, tako da možemo podnositi amandmane do sutra do 12 sati.

Koleginice Jasavić, izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Gospodine Crnovršanin,

Vi ste u vašem obraćanju nama negdje naveli da pitanje rada Agencije za nacionalnu bezbjednost je pitanje koje se odnosi isključivo na nju i da to ne bi trebalo da ima veze sa današnjom diskusijom, koliko sam ja razumjela. Ja se ne bih saglasila sa vama iz razloga što Agenciju za nacionalnu bezbjednost, odnosno nacionalnu bezbjednost pominjete u samom zakonu 18 puta, pojam nacionalne bezbjednosti, i sve smetnje koje utvrđuje Agencija za nacionalnu bezbjednost kroz čitav Zakon provlačimo.

Iz tog razloga moramo govoriti o fundamentalnom polaznom osnovu za davanje dozvola koje možete dati na osnovu ovog zakona i moramo ukazati na problem vezano za član 90. Ponudili smo, kao Pozitivna Crna Gora, rješenje kojim bismo eventualno mogli da odgovorimo tom izazovu da Agencija za nacionalnu bezbjednost bude kontrolisana od Odbora za bezbjednost i odbranu samog Parlamenta. Ono o čemu smo govorili odnosi se na interno raseljena lica, lica sa Kosova i samo bih željela da ukažem na, po meni, nedovoljnu agilnost crnogorske diplomatije vezano za komunikaciju sa Kosovom. Mi smo priznali Kosovo, imamo komunikaciju diplomatskim putem i sasvim sigurno da bi pitanje poratka raseljenih lica mnogo bilo kvalitetnije riješeno ukoliko bi se mnogo agilnije, diplomatskim putem radilo i našla nekakva rješenja gdje bi ljudi mogli na kvalitetni način da se vrate u zemlju odakle dolaze, to jest Kosovo.

Što se tiče nastanjenja, vi ste u vašem izlaganju rekli da ima, ako sam dobro zapamtila, 14.323 osobe sa stalnim boravkom. Tu se pojavljuje problem sa tim što će po ovom zakonu, koliko ja razumijem, vi ćete me demantovati ukoliko nisam u pravu, upravo te osobe morati po članu 87 da traže stalni boravak koji se izdaje sa važenjem od pet godina. Po važećim odredbama oni su dobijali rješenje o stalnom nastanjenju, nakon toga su dobijali lične karte za stranca i oni su te lične karte za stranca mijenjali nakon pet godina, koliko je meni poznato, i u tom pravcu preporučujem da negdje razmislimo svi zajedno o tome da se zaista prihvati preporuka UNHCR-a vezano za izmjenu člana 87, jer to nije nikakva topla voda, to je ono što smo dobili od samog UNHCR-a, o tome je govorila koleginica Jonica. U tom pravcu valja da razgovaramo, da nađemo neko adekvatno rješenje koje će biti u interesu i države Crne Gore i stranaca koji dolaze u nju i koji su došli po različitim osnovama ranije u zemlju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovim smo iscrpili krug uvodnih izlaganja, komentare i odgovore na komentare.

Prelazimo na diskusije.

Kolega Milorad Vuletić će govoriti prvi, a neka se pripremi poslanik Milan Knežević. Izvolite.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi gospodine Crnovršanin, poštovani građani,

Pokušaću u okviru određenog vremena za diskusiju da uklopim svoju priču kako bi ostali kolege mogli uzeti učešće u raspravi po ovom vrlo značajnom dokumentu. Ne kažem da ni dosadašnja rasprava nije išla u prilog toj priči jer zaista se radi o vrlo

intersantnoj materiji koja zavređuje pažnju ne samo nas u ovoj sali već i šire laičke i stručne javnosti u Crnoj Gori.

Ovim predlogom zakona uređuju se uslovi za ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad stranaca. U Crnoj Gori u istom je, osim pobrojanog, obuhvaćena i materija izdavanja dozvole za boravak i rad kada je u pitanju rad i zapošljavanje stranaca, kao i materija kojom se reguliše prijava i odjava boravka stranaca. Ovom problematikom, pored Zakona o strancima iz 2008. godine, bavili su se i Zakon o zapošljavanju i radu stranaca, kao i Zakon o registrima prebivališta i boravišta u dijelu propisanih odredbi koje se odnose na strance. Usvajanjem ovog zakona otklonili bi se mnogi negativni nedostaci iz dosadašnjih zakona, te objedinila materija više zakona u jedan, što bi omogućilo da se na racionalniji i efikasniji način reguliše ova oblast zbog čega je realno očekivati olakšice u radu i njegovoj primjeni od strane nadležnih organa i svakako ostvarivanje pozitivnih efekata.

Ono što se može smatrati vrlo važnim i bitnim to je da se predlaže uvođenje jedinstvenog postupka izdavanja radne i boravišne dozvole za rad i zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori, takozvani link. Što to znači? U stvari, znači da strancu koji namjerava da boravi u Crnoj Gori radi zapošljavanja, sezonskog zapošljavanja, kao i upućenom stranom radniku, izdavaće se dozvola za boravak i rad kao jedinstven dokument koji će izdavati MUP u formatu identifikacione biometrijske kartice. Na osnovu te dozvole stranac će moći da radi samo kod onog poslodavca i na onim poslovima za koje mu je izdata dozvola za boravak i rad na ograničeni vremenski period.

Što se tiče kontrole stranaca na graničnom prelazu vrši se provjera da li su ispunjeni svi uslovi koje stranac treba da ispunjava da bi mu se dozvolio ulazak na teritoriju Crne Gore. Kao novina propisana je obaveza podnošenja Policiji prijave boravka stranca kome je izdata viza ili boravi u Crnoj Gori do 90 dana. Donošenjem ovog zakona vrši se usklađivanje sa zakonodavstvom i standardima Evropske unije i potvrđenim međunarodnim ugovorima čime se stvaraju normativne pretpostavke za slobodu kretanja radnika i usluga na čemu Evropska unija posebno istrajava kod svih država obuhvaćenih procesom pridruživanja. Pored pobrojanog pozitivni efekti ogledaju se i u smanjenju imigracija, usklađivanju broja stranaca u odnosu na broj potreba, vrši se brža i efikasnija inspekcijska kontrola, propisuje se i uvođenje novih osnova za boravak kao što su: odobravanje privremenog boravka radi korišćenja nepokretnosti - član 54, kao i dozvola privremenog boravka radi vršenja ili obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori - član 55.

Prilikom razmatranja ovog predloga zakona na Odboru politički sistem, pravosuđe i upravu, od strane pojedinih koleginica i kolega iznesene su uz komentare i neke dileme koje kao meni najinteresantnije izdvajam: Kako se nedvosmisleno može utvrditi da je neko zaključio brak iz koristi iz člana 44 i po tom osnovu pokušava da ostvari pravo na privremeni boravak radi spajanja porodice?

U članu 90 stav 2 tačka 7 pri utvrđivanju postojanja smetnji sa aspekta nacionalne bezbijednosti navodi se razlog - ako stranac ne poštuje državu Crnu Goru i njene simbole, ne izvršava odluke sudova organa državne uprave i drugih organa itd. Kojih sudova i organa? Treba da stoji njenih sudova i organa državne uprave, naravno. Ipak, sve u svemu stiče se utisak da je ovaj zakon liberalniji, jer se kompletna procedura od podnošenja zakona do konačnog rješenja obavlja na jednom mjestu.

Što se tiče prava na podnošenje zahtjeva za privremeni boravak radi vršenja određenog posla, ravnopravno mogu podnijeti poslodavci i stranac. Nakon podnošenja zahtjeva stranca svi subjekti se obavještavaju elektronskim putem kako bi se izbjeglo njegovo nelegalno boravište. Kvote ... stranaca za privremeni rad se definišu strogo po zanimanju i djelatnostima za koje poslodavac iskaže interesovanje i utvrđuju se na godišnjem nivou. Ovim propisom takođe je do detalja razrađeno i regulisano pravo na stalni boravak stranaca u Crnoj Gori, njegov prestanak, prijava i odjava boravka i tako dalje.

Da zaključim, pred nama se nalazi kvalitetan predlog zakona koji podržavam i predlažem Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Vuletiću.

Kolega Knežević će govoriti sada, a nakon njega neka se pripremi koleginica Vuksanović.

Izvolite, kolega Knežević.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Mustafiću.

Uvažena Skupštino, gospodine Crnovršanin, poštovani građani Crne Gore,

Mi danas u stvari ne raspravljamo o Zakonu o strancima već raspravljamo o Zakonu protiv Mitropolije crnogorsko-primorske. Bez obzira što je Vlada hrpu dosadašnjih postojećih zakonskih rješenja svela u jedan kako bi izrazila, što bi rekli pravnici u Vladi, duh zakona, duh zakona koji provejava ovim predlogom i ostalim zakonima odslikava Crnu Goru kao policijsku i AMB državu koja sa ostalim službama određuje ko ima sva prava, ko ima poneka prava, a ko nema nijedno pravo. Ovako predloženo zakonsko rješenje, poštovani građani, omogućava Ministarstvu unutrašnjih poslova i Agenciji za nacionalnu bezbjednost da na osnovu subjektivnih, politički motivisanih pobuda procijenjuju i odlučuju kome se može dozvoliti boravak u Crnoj Gori, a kome ne. Takođe, na ovaj način Ministarstvo unutrašnjih poslova i Agencija za nacionalnu bezbjednost se brutalno miješaju u rad Mitropolije crnogorsko-primorske, bukvalno je tjerajući predloženom zakonskom normom da se registruje po zakonu iz 1977.godine, na taj način stvrstavajući je sa pojedinim nevladinim organizacijama i tražeći potvrdu sveštenstvu Mitropolije crnogorsko-primorske da su registrovani. Svidjelo se to nekom ili ne u ovoj sali, ili u Ministarstvu unutrašnjih poslova, ili u Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Mitropolija crnogorsko-primorska je starija od crnogorske države. Vi to dobro znate. Crnogorska država je nastala na temeljima duhovnosti Mitropolije crnogorsko-primorske koja ju je kroz vjekove čuvala, koja ju je kroz vjekove gradila i koja ju je sačuvala i sagradila. Kako će ono svešteno lice iz Mitropolije crnogorsko-primorske koje se nađe na granici i koje želi da uđe u Crnu Goru da vrši službu, da priloži potvrdu? Od koga će da traži potvrdu, gospodine Crnovršanin? Kakvu će potvrdu da priloži? Od svetoga Save, od pečkih patrijarha. Koju potvrdu treba da prinesu ukoliko se zna da je Mitropolija crnogorsko-primorska starija od države?

Koleginica Jasavić je dobro primijetila da ste Vi počeli sa Mitropolijom crnogorsko-primorskom, sa njenim sveštenstvom, proganjajući monahe i monahinje po Eparhiji mileševskoj za vrijeme službe. Pa je čak bila jedna anegdota, kad su pitali

jednu monahinju ko je tvoj pretpostavljeni i kada je rekla Isus Hrist, jedan policajac je rekao - dovedite ga ovamo da ga vidim. Sada ste odlučili da arbitirate i kod Islamske zajednice, pa kada se pojavio Muamer Zukorlić u Rožajama odmah su pozvali ministra unutrašnjih poslova, predsjednika države i Vladu da zašтите Islamsku zajednicu Crne Gore od Islamske zajednice Srbije. Ako je država odvojena od crkve, odnosno od svih vjerskih zajednica, ovo što vi činite u ovom trenutku je brutalno miješanje u Mitropoliju crnogorsko-primorsku i onemogućavanje njenog rada.

Posebno što zabrinjava u čitavoj ovoj priči jeste da se dozvola za privremeni boravak daje uz prethodno mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost koja po subjektivnoj procjeni zapošljenog lica određuje da li bi neko u budućnosti mogao da bude prijatna po ustavni poredak Crne Gore i po prioritete države Crne Gore. Ako se pođe od toga što zna svako u Crnoj Gori i Srbiji, da su svi monasi i sveštenici Mitropolije crnogorsko-primorske protiv učlanjenja Crne Gore u NATO, onda ti ljudi nikad neće dobiti dozvolu za privremeni boravak u Crnoj Gori. Takođe, Agencija za nacionalnu bezbjednost će na osnovu toga da li je neko za NATO, da li je neko Srbin, da li je neko Crnogorac Srbin, odlučiti i da prati sopstvene državljanje i sopstvene građane, jer ste potpuno izbrisali razliku između političkih stavova i ekstremizama uvodeći kategoriju opasnosti po državu svih onih koji drugačije misle, posebno onih koji su iz bloka za zajedničku državu i koji su glasali na referendumu za zajedničku državu sa Srbijom.

Kolege Bulatović, Bojović i ja smo podnijeli amandmane kojima ćemo nastojati da zaštitimo sveštenstvo Mitropolije crnogorsko-primorske od jednog neronskog pogrona i progona u Crnoj Gori. Nadam se da se neće naći jedna paradoksalna situacija kao što je nekad bilo u Crnoj Gori gdje su sahranjivali Isusa Hrista, da se negdje kojim slučajem u "Vremenu čuda" Borislava Pekića Isus Hrist zaputi ka Crnoj Gori i da mu na Dobrakovu traže jedinstveni matični broj zato što Agencija za nacionalnu bezbjednost procijenjuje da bi mogao biti opasnost po ustavni poredak države Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Kneževiću.

Koleginica Draginja Vuksanović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Neven Gošović.

Izvolite, koleginice.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zamolila bih samo da mi ne računate vrijeme, iz razloga što sam htjela proceduralno da reagujem, pa kad odreaguejem proceduralno da mi uračunate vrijeme.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Želite proceduralno?

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Prvo proceduralno, a onda diskusija.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Onda ćete dobiti minut proceduralno, a diskusiju pet minuta.

Izvolite, minut proceduralno.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zamolila bih uvaženog predsjedavajućeg da vodi računa da se držimo dnevnog reda. Tema dnevnog reda je Zakon o strancima, a ne istorija crnogorske mitropolije. Upravo želim da iskažem da vjerujem da će na plenumu u crnogorskom parlamentu doći na dnevni red pitanje istorije Crne Gore, crnogorske mitropolije i autokefalne crnogorske pravoslavne crkve i da ćemo onda imati priliku da se o tome izjasnimo. Procedura je prekršena jer ovdje se govorilo o Zakonu o strancima i aluzija na član 55 koji govori o tome da se treba urediti evidencija o strancima u tom dijelu.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam što sugerišete proceduru, ali iz dnevnog reda se nije izašlo. Diskutant je govorio o tački dnevnog reda. Način na koji je govorio je autorizovan od strane kolege Milana Kneževića.

Izvolite, kolegkinice, diskusiju.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Kao pravnik odlično znam šta je sastavni dio teksta zakona, a šta nije. Svako ima pravo da govori. Ovdje nijesam govorila da nekome uskratim pravo na govor, nego da se izašlo iz teme dnevnog reda, a vjerujem i iskreno se nadam... Molim vas, samo da kažem....

SULJO MUSTAFIĆ:

Kleginice, molim Vas, imate pravo na diskusiju.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Vjerujem i iskreno se nadam da će i ova tema doći na dnevni red u Skupštini, iskreno se nadam. To su vrlo bitna pitanja za Crnu Goru.

Uvaženi i poštovani građani Crne Gore, poštovani predsjedavajući, kolege poslanici, danas je na dnvenom redu Predlog zakona o strancima.

Zamolila bih da zavedete rad u sali, jer ja nikog ne prekidam.

Smatram da je pred nama zaista jedno dobro zakonsko rješenje iz razloga što se ovim zakonom otklanjaju izvjesni normativni nedostaci. Na koji način? Tako što se uzima sublimat više zakona i na taj način se u pogledu pojedinih pitanja pojednostavljuje pravna i svaka druga procedura koja ide u korist strancima, kao ljudima koji dolaze na teritoriju Crne Gore.

Ne mogu da govorim i dalje, predsjedavajući. Ometaju me u radu.

SULJO MUSTAFIĆ:

Kad usvojimo etički kodeks imaćemo i ovu normu, pa ćemo to regulisati ...

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Ja govorim, ali ne mogu da se koncentrišem.

SULJO MUSTAFIĆ:

Za sada još uvijek ne možemo, moramo koristiti Poslovník. Koleginice, molim Vas, nastavite.

(Govor iz klupa)

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

O čemu pričate, kolega, izvinite. Kome ja to prijetim, ja samo konstatišem da sam ometana u govoru, izvinite, molim vas. Vi mene ometate da govorim i to je prijatna.

SULJO MUSTAFIĆ:

Koleginice Vukanović, molim Vas da nastavite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Znači, da nastavimo dalje.

Ovim zakonom na pozitivan način rješava se pitanje uređenja evidencije o strancima, a također u velikoj mjeri normama predloženog zakona pojednostavljuje se procedura za dobijanje boravišne i radne dozvole. Također, na ovaj način se smanjuje i broj nelegalnih migracija, a ono što je vrlo bitno jeste da se i rješava pitanje kvantitativne dimenzije neslaganja između radnih i boravišnih dozvola. Tako da vjerujemo da će i praksa pokazati da u ovom dijelu zakon ima dobra rješenja.

Ono na šta sam ukazala na Odboru za politički sistem, a tiče se pravne tačke gledišta, jeste član 54 koji se odnosi na privremeni boravak radi korišćenja nepokretnosti. Citiraću samo dio ove norme: "Dozvola za privremeni boravak radi korišćenja nepokretnosti koju stranac posjeduje u Crnoj Gori može se izdati strancu koji ispunjava uslov iz člana 42 ovog zakona, a kao dokaz za opravdanost zahtjeva prilaže se list nepokretnosti ili drugi dokaz u skladu sa zakonom kojim se uređuje katastar nepokretnosti kojim se potvrđuje vlasništvo na toj nepokretnosti." Šta želim ovim da kažem?

Kada govorimo o vlasništvu na nepokretnosti ovdje se podrazumijeva pravo svojine na nepokretnosti. Pravo svojine je najšire pravo držanja, korišćenja i raspolaganja nekom stvari. Stoga smatram da sa aspekta pravnog ovdje umjesto izraza "radi korišćenja" treba da stoji izraz "radi raspolaganja pravne nepokretnosti". Zašto? Zato što kada samo koristite izraz „korišćenje“ onda se to može odnositi na neko uže pravo, na primjer obligaciono pravo kao što je pravo zakupa ili drugo neko obligaciono pravo koje u sebi ne može do krajnje mjere da sublimira ono što podrazumijeva vlasništvo, kao što ste ovdje rekli, ili pravo svojine na nepokretnosti, a ukoliko upotrijebimo izraz, a to je i duh ove norme, da se želi u potpunosti dati mogućnost strancu da raspolaže pravom na nepokretnosti upravo kroz pravo upotrebe, korišćenja i raspolaganja, u tom dijelu smatramo da je adekvatan izraz "radi raspolaganja prava na nepokretnosti" a ne "radi korišćenja", jer je ta norma onda sužena.

Ono na šta želim također ukazati svoju dilemu jeste ono što je govorio i kolega Vuletić. Malo da nam pojasnite brak iz koristi. Vi ste taksativno ovdje nabrojali način i razlike kako se može utvrditi da postoji brak iz koristi, pa ste rekli - supružnici ne održavaju bračnu zajednicu, supružnici ne izvršavaju obaveze koje proizilaze iz braka, supružnici se nijesu poznavali prije zaključenja braka, supružnici ne daju istinite lične podatke i tako dalje. Samo da nam kažete na koji način će se ovi kriterijumi ustanoviti da bi se zaista moglo spoznati da se radi o braku iz koristi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Vuksanović.

Kolega Danilović se javio za komentar vašeg izlaganja. Izvolite, kolega Daniloviću.

GORAN DANILOVIĆ:

Bio bih malo zadovoljni da je, recimo, sad u međuvremenu stigao odgovor od predstavnika Ministarstva, a koji je tražila kolegica Vuksanović, jer bih i ja volio da čujem par odgovora na ova pitanja. U stvari, hoću da polemishem sa kolegicom Vuksanović, jer je očigledno iritirao stav ili stavovi iz DF-a, a tiču se onoga što mi primjećujemo da je tendencija odnosa prema našoj pravoslavnoj crkvi. Morate imati razumijevanja i očekujemo od vas podršku kao od profesora prava. Ne postoji izgovor da se progone sveštenici i pripadnici bilo koje vjerske organizacije u Crnoj Gori. Svaki od izgovora prezirem. Juče je Mitropolija, danas Islamska zajednica, sutra Katolička crkva. Vi ste intelektualac, morate razumjeti, i pravoslavlje i katolicizam i islam nadilaze granice država. Ne možemo u jednom trenutku biti, kolegice, za odvojenost crkve od države, a u drugom trenutku silom države ulaziti unutar i rješavati ko je gdje i ko je šta, zabranjivati sveštenicima da misionare. Ako im uvedete granice po tom sistemu, besmisleno je više vjerovati. Dakle, nemojte da se ljutite nego pomozite da riješimo problem, nemojte da dopustite ni vi ni mi da se ljudi diskriminišu zbog toga što pripadaju određenoj vjerskoj zajednici. Nije bilo mjesta da nas opominjete, a mi ne vjerujemo AMB-u i njihovim procjenama. Nadam se da smo zadržali vašu solidarnost da i vi sumnjate ponekad da su oni u pravu, iz prostog razloga, nećete mi ovdje zamjeriti, što kao poslanici godinama ne možemo da saznamo zbog čega su pojedini profesori univerziteta, među njima i predsjednik Upravnog odbora Matice srpske, vaš kolega univerzitetski profesor, doktor Božović, zbog čega je persona non grata skoro u svojoj Crnoj Gori u kojoj žive svi njegovi i on. Nikako da saznamo zbog čega je na tom spisku, jer AMB kaže - nećemo da vam kažemo. Sramota je da AMB daje saglasnost, a da kad mi kažemo, pošto su to krajnje situacije, hajte o tome da upoznate Odbor za bezbjednost pa kad da saglasnost Odbor za bezbjednost neka to postane validno, onda oni kažu da je to suvišno i da se mi miješamo u njihovu nadležnost. Ne, kad se radi o ograničenju ljudskih prava i sloboda mi smo mala zemlja, trebalo bi da se tako nešto omogući Odboru za bezbjednost u kojem vi takođe imate većinu, samo eto da i mi znamo zbog čega je neko nepoželjan. Ne samo stranac nego i domicilni.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Daniloviću.

Izvolite, kolegice, odgovor na komentar, Vaših dva minuta.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem uvaženom kolegi Daniloviću na sugestijama. Ja sam se obratila predsjedavajućem, ne Vama, nego predsjedavajućem, jer iz iskaza uvaženog kolege Kneževića da je starija crnogorska mitropolija od crnogorske države i tako dalje. Moje je mišljenje, možda griješim, da smo izašli iz okvira. Znači, apsolutno nisam pominjala temu progona sveštenika u Crnoj Gori, nego da je to jedna tema istorijska i da se

iskreno nadam da će se i to pitanje postaviti u ovom parlamentu. Moje je pravo kao poslanika, a ovo je prvi put za ove dvije godine da ja proceduralno reagujem od kad sam poslanik, moje je pravo reagovanja, jer smatram da je ta priča o istoriji crnogorske mitropolije nije tema ovog zakona. Ne znam gdje je tu prepoznata moja prijetnja ili nešto drugo. Rekla sam da vjerujem i da se nadam da konačno u ovom parlamentu mora doći na dnevni red pitanje istorije nekih pitanja i crnogorske mitropolije i crnogorske države i autokefalne crnogorske pravoslavne crkve. To je moje mišljenje, ja želim da ta tema dođe u Parlament i da raspravljamo o tome. Samo sam prvi put od kad sam poslanik proceduralno intervenisala i smatram da to nije bila tema ovog zakona. To je moje pravo. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice.

Nastavljamo sa diskusijama o ovoj tački dnevnog reda. Kolega Neven Gošović, a neka se pripremi poslanik Obradović.

Izvolite, kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Uvažni potpredsjedniče, uvažena Skupštino, poštovani građani, gospodine Crnovršanin,

Prestankom državne zajednice Srbije i Crne Gore državljani Crne Gore u Crnoj Gori i državljani Crne Gore u Srbiji postali su stranci u državama čiji su građani godinama pa i decenijama. U takvoj situaciji pred građanima Crne Gore koji su državljani Srbije ili državljani neke od drugih republika bivše SFRJ, postojale su dvije mogućnosti.

Prva, da koriste prava koja pripadaju strancima po važećim propisima Crne Gore kao države u kojoj žive, a takvo rješenje za njih je bilo teško shvatljivo, jer se nijesu smatrali strancima u državi gdje godinama pa i decenijama žive i rade, gdje su formirali svoje porodice i ostvarivali sva svoja prava.

Druga mogućnost je bila da pokrenu postupak za prijem u crnogorsko državljanstvo. Problemi koji su pratili jedan takav postupak bili su višestruki, veoma rigorozni uslovi i propisi Zakona o crnogorskom državljanstvu, visoki materijalni troškovi i problemi pribavljanja dokumentacije u drugoj državi, problemi pribavljanja otpusta iz državljanstva države porijekla, što mnogi nijesu željeli. U takvoj situaciji značajan broj tih lica, tih građana Crne Gore, u strahu da će ostati bez ličnih dokumenata aplicirao je za sticanje statusa stranca sa stalnim nastanjenjem.

Naime, odredbama člana 54. sada važećeg Zakona o strancima propisano da državljani država nastalih na prostoru bivše SFRJ koji su imali prijavljeno prebivalište u Crnoj Gori prije 3.juna 2006.godine, imaju prava na stalno nastanjenje, bez potrebe podnošenja zahtjeva i bez posebnog odobrenja uz obavezu podnošenja prijave radi registracije. Ti građani koristili su zakonom propisana prava stalno nastanjenog stranca, a identitet su dokazivali ličnom kartom za stranca kome je odobreno stalno nastanjenje. Ličnu kartu za stranca kome je odobreno stalno nastanjenje na zahtjev tog lica izdavalo je Ministarstvo unutrašnjih poslova na vremenski period od pet godina.

Međutim, tim licima je po automatizmu dobijanjem lične karte za stranca prekidano prebivalište i započelo boravište, a da o tome nijesu bili obaviješteni od

strane MUP-a, kao ni o posljedicama da će time izgubiti uslov za aplikaciju za crnogorsko državljanstvo na određeni vremenski period. Određeni broj tih lica sa prebivalištima u Crnoj Gori nije podnosio zahtjev za izdavanje lične karte za stranca ne želeći da prekida taj kontinuitet prebivališta kao jedan od uslova za sticanje crnogorskog državljanstva. Kakav je status tih lica u smislu odredbi koje sada sadrži predlog zakona o strancima kojega danas razmatramo?

Prvo, stalno nastanjenje zamjenjuje se pojmom stalnog boravka, a saglasno prelaznim i završnim odredbama ovog zakona državljani država nastalih na prostoru bivše SFRJ koji imaju prijavljeno prebivalište i ličnu kartu izdatu od nadležnog organa u Crnoj Gori, danom stupanja na snagu ovog zakona biće po službenoj dužnosti upisani u evidenciju stranaca sa stalnim boravkom, a lična karta za stranca koja im je izdata po osnovu stalnog nastanjenja važiće do isteka roka na koji je izdata. Međutim, Predlog zakona ne poznaje mogućnost produženja važenja lične karte za stranca sada sa stalnim boravkom. Na taj način građani Crne Gore koji imaju prebivalište u Crnoj Gori decenijama sada imaju status stranca sa stalnim nastanjenjem. Svoj identitet nakon isteka roka važenja lične karte za stranca, naravno ako se usvoji ovakav Predlog zakona, neće moći dokazivati ličnom kartom, već dozvolom za stalni boravak. U još nepovoljnijem položaju naći će se građani Crne Gore državljani država nastalih na prostoru bivše SFRJ koji imaju prijavljeno prebivalište a nemaju ličnu kartu od stranca izdatu od nadležnog organa u Crnoj Gori, jer će danom stupanja na snagu ovog zakona po službenoj dužnosti biti upisani u evidenciju stranaca sa privremenim boravkom od godinu dana. Dakle, po sili zakona, njihovo godinama pa i decenijama stečeno pravo prebivališta u Crnoj Gori biće zamijenjeno privremenim boravkom od godinu dana, samo zbog činjenice da u prethodnom periodu nijesu podnosili zahtjev za izdavanje lične karte za stranca. Ovakav odnos države prema tim građanima Crne Gore krajnje je diskriminatorski i apsolutno za nas neprihvatljiv.

Takođe, početkom primjene ovog zakona, o tome je već bilo dosta riječi, prestaje status raseljenim licima iz bivših jugoslovenskih republika, interno raseljenim licima sa Kosova ukoliko do 31. decembra ove godine Ministarstvu ne podnesu zahtjev za regulisanje statusa stranca sa stalim nastanjenjem ili privremenim boravkom. Predlogom zakona je izričito propisano da će ta lica ako ne podnesu navedeni zahtjev ili im taj zahtjev bude odbijen imati status lica koje nezakonito boravi u Crnoj Gori. S tim u vezi UNHCR je iskazao zabrinutost što će izvjestan broj tih lica, posebno onih koji ne mogu da obezbijede upis u matične knjige rođenih, ostati bez pravnog statusa nakon 31. decembra ove godine.

Ukazujući na potrebu da se svim ovim licima omogući podnošenje zahtjeva za privremeni boravak do 31. decembra 2004. godine bez obzira na eventualni nedostatak u dokumentaciji ukazuje na potrebu da se takav status zadrži naredne tri godine, kako bi ta lica bila u mogućnosti da obezbijede neophodnu dokumentaciju. Vjerujemo da ćemo kroz podnesene amandmane ipak doći do rješenja koja neće biti na štetu prije svega građana Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Gošović.

Poslanik Obradović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bojović. Izvolite, poslaniče Obradoviću.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Uvaženi gospodine Mustafiću, uvaženi gospodine Crnovršanin, poštovane koleginice i kolege, građanke i građani Crne Gore,

Ovo je jedan veoma važan zakon, jer reguliše pitanje kretanja, ulaske i izlaske iz Crne Gore, boravak stranaca, a znamo da su nesrećni ratovi doveli do toga da u Crnu Goru dođe veliki broj raseljenih lica i Crna Gora im je zaista pružila ruku i ovaj zakon ide u tom prilogu da obezbijedi što kvalitetnije uslove za život onih lica koja su došli iz druge države. Stranci su zapravo lica koja nemaju državljanstvo, odnosno državljani su druge države i zato ovim zakonom se anuliraju tri zakona i na jednom mjestu su sve one odredbe koje se tiču stranaca. Takođe, vodi se evidencija na jednom mjestu i to su one pozitivne stvari koje nosi ovaj zakon. On određuje pitanje stalnog boravka, privremenog boravka i rada u Crnoj Gori, potrebu za radom traži sam poslodavac, a ukoliko nema na Zavodu za zapošljavanje onih za čijom radnom snagom je iskazana potreba ili neće da rade, onda se u tom slučaju angažuju stranci i na taj način se anulira nedostatak radne snage.

Značajne novine ovog zakona su u tom dijelu da omogućavaju strancima da mogu da borave u Crnoj Gori radi korišćenja svojih nepokretnosti, što je jedan veliki iskorak, takođe i onima koji imaju svoje ustavno pravo na vjeroispovijest da mogu da obavljaju vjersku službu u Crnoj Gori shodno Ustavu i shodno zakonu i ja se nadam da će im zaista to i ovaj zakon i omogućiti.

Vezano za boravak u Crnoj Gori, on može da bude i vezano za upućivanje stranaca u našu zemlju u smislu naučno-istraživačkog rada, upućivanje vezano za školovanje, vezano za humanitarne aktivnosti, vezano za liječenje i tako dalje i zaista je širok obim aktivnosti i polja u kojima stranci žele da borave u Crnoj Gori. Naravno, da bi se izdala ta dozvola, bilo trajna ili privremena, potrebno je da se ispune određene formalnosti, odnosno određeni uslovi, da imaju važeću putnu ispravu stranci, zatim potrebno je da imaju obezbijeden smještaj u Crnoj Gori, da imaju obezbijedenu egzistenciju u Crnoj Gori, zatim da su zdravstveno osigurani, da nijesu nepodobni u Crnoj Gori po pitanju nacionalne bezbjednosti, po pitanju javnog poretka u Crnoj Gori, po pitanju javnog zdravlja, zatim neophodno je da nijesu osuđivana ta lica u svojoj državi, odnosno u Crnoj Gori najmanje šest mjeseci za krivično djelo koje se vodi po službenoj dužnosti ili ukoliko su prestale pravne posljedice osude. U tim slučajevima se daje boravak u Crnoj Gori trajni, privremeni, a može se dati čak i djetetu ukoliko je jedan od roditelja crnogorski državljanin ili ukoliko su oba roditelja dobila dozvolu za boravak u Crnoj Gori. Naravno, taj boravak se može ograničiti i uskratiti ukoliko određeno lice učini odgovarajuće krivično djelo u Crnoj Gori, ukoliko nema obezbijedene uslove smještaja i egzistencije u Crnoj Gori i tada se donosi odluka o skrećenju dozvole, odnosno vize boravka, čak se donosi i odluka o udaljenju iz Crne Gore, odnosno protjerivanju i na taj način se čak i oduzimaju određeni predmeti, određene stvari od takvog lica, a moraju se, naravno, obezbijediti uslovi prihvatilišta za određeni period za ta lica.

Ovim zakonom su propisane i rigorozne novčane kazne za one koji počinu prekršaje, kako za pravna lica tako za fizička lica, za odgovorno lice u pravnom licu, preduzetnike i tako dalje. Veoma je važno da se iz ovog zakona crpe određena sredstva, odnosno po pitanju korišćenja nepokretnosti stranaca u Crnoj Gori, jer kad

imamo priliv stranih investicija na taj način se omogućava da imamo priliv stranog kapitala u našu zemlju.

Iz svih razloga koje sam naveo vidim da je ovaj zakon liberalan, da omogućava bolje uslove onima koji žele da dobiju ... stranca, odnosno da dobiju mjesto stalnog nastanjenja u Crnoj Gori. Apelujem na one koji još uvijek nijesu riješili to pitanje, a raseljena su lica u Crnoj Gori, da podnesu odgovarajući zahtjev do 31.decembra 2014.godine kako ne bi bili nelegalni u našoj zemlji. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, poslaniče Obradović.

Poslanik Labudović se javio za komentar. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Gospodine Obradoviću, izgleda da niko nije tako vispren i spreman da normom zamagli realnost kao pravnici, pogotovo pravnici koji umjesto prava samog za sebe u vizuri imaju pravo kao sredstvo za ostvarenje nečega što je lični, pojedinačni ili generalni cilj. Znae, svi smo mi ovdje na privremenom boravku i ono što nas razlikuje i što nas čini nekima odavde ili nekima koji nijesu odavde jesu samo grobovi. Samo odluka gdje ćemo se pokopati nas određuje jesmo li stranci ili nijesmo. Ne možete pojam stranac jednako tretirati kao, recimo, u nekoj uređenoj državi koja nije imala probleme koje su imale Crna Gora i Srbija zaredno, ili sve bivše jugoslovenske republike, i ne može biti strancem neko kome su i prađed i prababa, i đed i baba, i majka i otac crnogorski državljani, a on je ili greškom nekog administrativnog lica ili zbog nekog određenog razloga i nekog zakonskog rješenja upisan negdje drugo. Ne može do statusa državljanina Crne Gore lakše i prije doći jedan Omar Kuk, koga ja inače obožavam, od jednog Vlada Božovića koga ja takođe obožavam, a kome je sve što ima i nema ovdje u Crnoj Gori. To je ono što sva ova rješenja koja vi ovdje nudite, a koja, opet, zamagljuje suštinu, čini neprihvatljivim i neće ovo što ste predložili kao izmjene i dopune omogućiti da se državljani Crne Gore, koji su to defakto ako nijesu de jure, osjećaju komotnije, slobodnije.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Želite li odgovor na komentar? Izvolite, poslaniče Obradoviću.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Gospodine Labudoviću,

Ovo nijesu izmjene i dopune već novi zakon o strancima, kojima se stavlja van snage prethotni Zakon o strancima i još dva zakona. Vezano za one koji umiru, njihova je volja gdje će biti sahranjeni, njihove porodice, a može da bude neko stranac i da traži u Crnoj Gori da bude sahranjen. Problem je u tome što vi prejudicirate stvari i tumačite normu u onom pravcu prakse u koju hoćete da nas usmjerite. Ako ovdje stoji određena norma, recimo sloboda vršenja obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori po određenim propisima koji se moraju poštovati, zakonima, to je po meni nešto što je dobro, što omogućava ljudima da koriste to pravo. Vi već znate da će biti to uskraćeno pravo od

nekih organa ili državnih ili lokalnih i tako dalje i već unaprijed vidite da će neko biti uskraćen po tom pitanju. Mi se u tome razlikujemo. Stvar je u tome da li je zakon u skladu sa Ustavom, međunarodnim pravima i tako dalje. Drugo je primjena u praksi, ako se ne primjenjuje na kvalitetan način, onda ću ja prvi da osudim to. Smatram da je ovaj zakon kvalitetan, da je korak unaprijed i iz tog razloga ćemo mi isti podržati. Naravno, ukoliko ima određenih stvari putem amandmana da se može mijenjati ili za ubuduće, ali mislim da mu je duh zaista pozitivan. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVJAUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Obradović.

Poslanik Bojović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bulatović. Izvolite, poslaniče Bojović.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Imao sam potrebu da se javim i da dodatno ukažem i osvijetlim jedan segment zakona za koji je malo reći da je problematičan. Dakle, mislim na segment Zakona o strancima koji se odnosi na poziciju Agencije za nacionalnu bezbjednost kako je ona utvrđena u ovom predlogu.

U situaciji kada se već nedeljama ili mjesecima suočavamo kao građani Crne Gore sa eskalacijom nasilja, sa kriminalnim obračunima i ubistvima, ne vidimo da je Ministarstvo unutrašnjih poslova, odnosno policija i Agencija za nacionalnu bezbjednost bilo šta uradila preventivno da se spriječe ili suzbiju ovakve pojave nasilja, obračuna i da se kreira ambijent sigurnosti i bezbjednosti građana Crne Gore koji očigledno danas ne postoji. Međutim, s druge strane ovim predlogom zakona o strancima se i te kako previđa mogućnost sinhronizovanog djelovanja Ministarstva unutrašnjih poslova i Agencije za nacionalnu bezbjednost, bolje reći onih političkih instruisanih struktura u ovim institucijama da zloupotrebljavaju svoje nadležnosti, da krše ljudska prava, da sprovode progon sveštenika Mitropolije crnogorsko-primorske ili eventualno da ne dozvole licima koja se bave kulturnim radom da uđu i borave u Crnoj Gori zbog toga što je Agencija za nacionalnu bezbjednost tako procijenila.

Ovim zakonom je previđeno da je, kako su moji prethodnici već rekli, mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost obavezujuće prilikom izdavanja rješenja za privremeni boravak. Takođe, ovim predlogom zakona je predviđeno da je to mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost tajna, dakle da ne postoji obaveza da se licu kome je odbijen privremeni boravak obrazlože razlozi zbog kojih je tako odlučeno. Šta se zapravo dešava -takvom licu se onemogućava da zaštiti svoja legitimna i legalna prava na sudu. Apsolutno je jasno da se ovim predlogom zakona afirmiše koncept policijske države i ja sam to gospodinu Crnovršaninu u više navrata rekao na Odboru, suočen sa situacijom da nema ministra Konjevića ni na Zakonodavnom odboru, ni na Odboru za politički sistem, ni na ovom plenumu da brani ovakav zakon. Vjerovatno da je svjestan odredbi i osjetljive teme o kojoj bismo govorili.

Šta se zapravo čini ovim predlogom zakona kada je u pitanju pozicija Agencije za nacionalnu bezbjednost? Dakle, ANB nema obavezu da saopšti razloge zbog kojih određenom licu ne dozvoljava privremeni boravak. Agencija za nacionalnu bezbjednost je, kao što znamo, nereformisana služba i kao što znamo to je služba koja ima najniže

povjerenje javnosti u njen rad i takvu jednu instituciju, umjesto da je činimo transparentnom, mi je još više zatvaramo i još više je činimo netransparentnom. Umjesto da se zakonskim rješenjima u ovom i sličnim zakonima sužava prostor za zloupotrebu Agencije za nacionalnu bezbjednost u političke svrhe, Vlada ovim zakonom stvara legalni okvir i stvara zakonske uslove za političku zloupotrebu Agencije za nacionalnu bezbjednost.

Gospodine Crnovršanin, niko ne spori da mi treba da vodimo računa kao država o tome ko prelazi njenu granicu, ko ulazi u Crnu Goru, ko izlazi iz Crne Gore, ko u Crnoj Gori boravi. Međutim, želim da vas podsjetim da smo mi prethodnih mjeseci, godina, saznali sljedeće. Da su u Crnu Goru bez problema i ulazili i izlazili i u njoj boravili i nosioci organizovanog kriminala i nosioci visoke korupcije, ali Ministarstvo unutrašnjih poslova u saradnji sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost takva lica nije tretiralo kao lica koja ugrožavaju nacionalnu bezbjednost Crne Gore i nije ništa uradilo da eventualno spriječi njihov uazak ili boravak u Crnu Goru.

Ja se zalažem, i to je smisao naših amandmana, da se eliminiše svaka mogućnost zloupotrebe i svaka mogućnost za diskriminaciju, a zapravo suština naših zalaganja je da se uspostavi balans između onoga što je državna bezbjednost, odnosno bezbjednost države Crne Gore i onoga što su elementarna ljudska prava i slobode. Ovdje tog balansa nema i zbog toga moramo da amandmanski reagujemo.

Postavlja se pitanje, otome je govorio moj kolega Knežević, ko je taj državni neprijatelj u Crnoj Gori za ovu vlast i za ovu vladu, pa ako hoćete i za Ministarstvo unutrašnjih poslova. Da li su to, ponavljam, nosioci organizovanog kriminala i korupcije koji su opljačkali ovu državu, uništili njene privredne resurse ili su to sveštenici Srpske pravoslavne crkve koji bi da obavljaju svoju službu, predstavnici opozicije i protivnici NATO-a? Očigledno, za ovu vlast to su ovi drugi. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Bulatović ima riječ i na kraju čućemo poslanika Stanića.

Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Na samom početku mogu da kažem sljedeće - u potpunosti podržavam sve što je gospodin Vladislav Bojović saopštio i gotovo bih mogao da njegovu diskusiju priložim kao svoju. Ali, želim da kažem Vama, gospodine Crnovršanin, Vi ste predložili ovako obiman zakon, koji bi trebalo da znači evropski put i doprinos Crne Gore usvajanju evropskih kriterijuma. Ja mogu da vam kažem, nema jednog-jedinog zakona, uključujući ovaj, da SDP i DPS nemaju skriveni politički interes i obračun sa onima koji njih ne podržavaju, koji su njihovi protivnici ili da napravite neku kombinaciju između vas.

Dakle, ovo je zakon koji je skoncentrisan na to da onemogućiti sveštenicima Mitropolije crnogorsko-primorske da mogu da vrše vjersku službu u Crnoj Gori i zakon koji ima za cilj da predefiniše istoriju Crne Gore. Gospodin Knežević je bio potpuno u pravu kada je govorio o tome šta je starije, Mitropolija ili država Crna Gora, uvažavajući Crnu Goru kao državu i on i svi mi iz grupacije koju on predvodi. Članom 55, gospodine Crnovršanin, vi pokušavate da uvedete preregistraciju Mitropolije. Da bi nekome ko je

sveštenik Mitropolije crnogorsko-primorske vi dali dozvolu, a nije državljanin Crne Gore, mora da dođe kod vas, da se registruje, odnosno u Ministarstvo unutrašnjih poslova. I da kažete – da, najmlađa crkva u Crnoj Gori jeste Mitropolija, starija je od nje nevladina organizacija koju vi podržavate. To je ono što je skriveno u ovom zakonu, ono što je imanentno ideologiji partije kojoj pripadate. Imanentno ideologiji Socijaldemokratske partije, koja želi svoje ideološke razloge da ubaci u ovaj zakon. Vi bar imate ideološke razloge, pa ćemo se nekako na osnovu istorijskih i drugih argumenata sa vama moći boriti. Sa Demokratskom partijom socijalista imamo problem što oni imaju interes da u svakom zakonu uz vašu podršku ugrade interes tajkuna, interese grupa onih koji su opljačkali i opustošili Crnu Goru. Tako da je ovo teže, iz moga ugla, što u mnoge zakone se to ugrađuje a navodno je pokriveno evropskim standardima. Nađite jedan-jedini evropski standard koji definiše u ovom zakonu da se uvodi i vjerska služba kao uslov za dobijanje dozvole za strance. Pogledao sam uporedne podatke, toga nema. Ima da je neusklađeno ili djelimično usklađeno sa odredbama evropskim direktivama i tome slično.

Dame i gospodo, ono što je najveći problem vezano za ovaj zakon jeste da je stranac onaj ko nije državljanin Crne Gore i ko je bez državljanstva. Šta mi imamo problem? Da ne dajte državljanstvo onima koji ispunjavaju uslove po političkoj podobnosti. Drugo, da je veliki broj suštinski državljanina Crne Gore van ove države. Ali, sklopili ste bilateralne sporazume sa Makedonijom, Bosnom i Hercegovinom, ali ne i sa Srbijom i drugim državama, gdje je neophodno napraviti princip dvojnog državljanstva. Mnogo važnije od ovog zakona jeste činjenica da vi imate strah da neko ne ugrozi vama vlast time što će dobiti državljanstvo i navodno ući u birački spisak.

Pitanje broj jedan koje je problematično ovdje je pitanje pozicije AMB. Sa Vama ću se se, gospodine Crnovršanin, složiti u jednoj stvari. Svaka država mora da vodi računa o svojoj nacionalnoj bezbjednosti i treba u ovaj zakon da se unese klauzula da dozvolu ne može dobiti niko ko može da ugrozi ustavni poredak i integritet ove zemlje, ko može da ugrozi njihovu nacionalnu sigurnost.

Međutim, zar nije apsurdno da uvodite u član 90 tačku 8 - ne poštuje državu Crnu Goru, njene simbole, ne izvršava odluke sudova. Ovdje je neko iz parlamentarne većine kritikovao nedorečenost svega ovoga, hajde i to da prihvatimo nekako. Ali kako da prihvatimo tačku 8: „ako druge okolnosti ukazuju da lice po izdavanju dozvole za privremeni boravak, dozvole za privremeni boravak i rad i dozvole za stalni boravak ne bi poštovalo pravni poredak Crne Gore.“ Ovo je osnova da može da se svako odbije na osnovu političke procjene i druge procjene koju ima Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Agencija za nacionalnu bezbjednost nije do dana današnjeg definisala šta je ekstrimizam, šta je razlika između raspirivanja političke mržnje i rasne mržnje, ugrožavanje ustavnog poretka i političkog stava. Vi ste jednom svešteniku pravoslavne crkve na osnovu mišljenja AMB, zato što ne poštuje evroatlantske integracije, zato što ima drugačije poglede nego što ima Vlada, na osnovu mišljenja Agencije za nacionalnu bezbjednost dali negativno mišljenje i kompromitaciju doživljava do krajnjih granica Ministarstvo unutrašnjih poslova kome je pet ili šest puta to rješenje palo na upravnom sudu. Dozvolite još dvadesetak sekundi.

U članu 55 se uvodi kategorija, suština čitavog zakona i novog zakona upravo jeste u tome, to je rekao gospodin Milan Knežević, ovo je zakon protiv Mitropolije i sveštenstva Mitropolije crnogorsko-primorske. Ne samo nje nego i drugih vjerskih

zajednica, ali prvenstveno Mitropolije. Zašto? Imate sa Vatikanom sklopljen sporazum, dakle sa Rimokatoličkom crkvom, sa Islamskom vjerskom zajednicom, sa Jevrejskom crkvom, a ovdje tražite uslove koji su, blago rečeno, ponižavajući i političke prirode.

Ja vas pitam, kako ste do sada bez ovih normi mogli da donosite rješenja. Zato smo podnijeli amandmane. Pružamo vama podršku, pružamo vam priliku da, pošto se radi Zakon o crkvama i vjerskim zajednicama, do tada faktičko stanje uvažite.

Izvinite, ne može Ministarstvo unutrašnjih poslova da zabrani vršenje vjerske službe, vjerskih odreda u objektima, hramovima, crkvama, manastirima Srpske pravoslavne crkve, odnosno Mitropolije crnogorsko-primorske.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Imate jedan prijavljeni komentar. Kolega Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Nijesam se htio javljati, ali vidim da se sve vrijeme ovdje prožimaju kroz diskusije poslanika Demokratskog fronta neke stvari koje nemaju veze sa Zakonom o strancima.

Ovdje čitavo vrijeme govorimo o Zakonu o vjerskim zajednicama. Ružno se govori o Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi kao instituciji iz čije je duhovnosti proistekla svijest o državnosti Crne Gore. Mislim da je trebalo nekoliko puta čak i prekinuti ovo, ja nijesam htio da govorim o tome, da ne otvaramo sad diskusiju. Dakle, Crnogorska pravoslavna crkva je ukinuta dekretom kralja Aleksandra 1920.godine, kad i Makedonska pravoslavna crkva. Makedonski komunisti su na neki način bili hrabriji od naših i dalje su pošli u tome da obnove svoju crkvu, Makedonsku pravoslavnu crkvu, od naših koji nijesu to uradili i tek smo 1993.godine obnovili Crnogorsku pravoslavnu crkvu. Ovdje se mora istjerati na čistac da li je neko diskriminisan od bilo kojih sveštenih lica iz bilo koje vjerske zajednice, Crnogorske pravoslavne crkve, Srpske pravoslavne crkve, Islamske zajednice, Katoličke crkve, ne smije se dopuštiti da stalno iste ili slične diskusije provijavaju. Jednostavno, ako je Crna Gora takva država da bilo koje svešteno lice što je pripadnik ove ili one vjerske zajednice je diskriminisan, onda kakva je to država?

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Popoviću.

Moje pravo kao predsjedavajućeg jeste da prekinem samo ukoliko se koriste riječi neprimjerene u ovom parlamentu, ukoliko se neko udalji od teme ili da li se udaljio, to se češće dešava. Svaki poslanik ima pravo da iskoristi svojih pet minuta na način na koji će to da autorizuje. Tako da ne vidim ni u čemu da je povrijeđen Poslovnik, a nastavljamo dalje. Pravo na odgovor na komentar, kolega Bulatović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Popoviću, što ste mi dali mogućnost da razjasnim određene stvari. Nema potrebe da imate ni političku ni bilo koju tenziju. Vi mene nijeste slušali ili ste imali percepciju nekih drugih stavova... Vi ste imali tu percepciju. Ja se

nijesam bavio ni crkvom koju je vaša partija kojoj ste pripadali ranije, čije ideje baštinite, formirala 1993.godine, ili nazovi crkvom. Ja se njome nijesam bavio, nijesam je pomenuo. Nijesam je pomenuo aposlutno.

Slažem se sa Vama, ovdje je na dnevnom redu diskriminacija i Vi ste, vjerujem, bez obzira na Vaša politička, vjerska i druga ubjeđenja, protiv svake vrste diskriminacije. Ja sam ovdje govorio o diskriminaciji, o ideološkim razlozima predlagača Socijaldemokratske partije, ministara iz Socijaldemokratske partije koji prave diskriminaciju i ne primjenjuju zakon u Crnoj Gori. Ovdje je samo jedna prosta stvar. Valjda ćete se složiti da Mitropolija crnogorsko-primorska vrši službu svakoga dana, svake nedelje, posebno kad su vjerski praznici u više stotina crkava i manastira gdje dolaze hiljade i hiljade ljudi. Ovdje je riječ o neodobravanju ljudima koje opredjeljuje vrh Mitropolije da vrše određenu službu, zato što se njima ne sviđa. Ne vjerujem da ćete vi to odobriti, aposlutno. Čitava priča o tome jeste da član 55 govori da dozvolu za privremeni boravak radi obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori može da izda strancu koji ispunjava uslove iz člana 42 ovog zakona, da da dokaz opravdanosti zahtjeva, priloži potvrdu da je vjerska zajednica u kojoj namjerava da obavlja vjerski obred i vjerske poslove prijavila djelovanje i sjedište u Crnoj Gori u skladu sa propisima kojima se uređuje pravni položaj vjerskih zajednica.

Poenta moja jeste, gospodine Popoviću, u sljedećem, a to možete podržati: Hajde da donesemo zakon ovdje u demokratskoj raspravi, da uvažimo predlog koji je ovdje rečen, da raspravljamo i o tim stvarima, pa ako novi zakon drugačije propiše, da to poštujemo. A ovdje se traži da se komunistički zakon iz 1977. primijeni na nešto što traje ovdje više stotina godina i što je temelj, složićemo se, državnosti Crne Gore.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Bulatoviću.

Poslanik Novica Stanić će biti posljednji diskutant danas. Izvolite, poslaniče.

NOVICA STANIĆ:

Gospodine Crnovršanin, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Evo, to je taj famozni Predlog zakona, pa onda obrazloženje i na kraju usaglašenost sa pravnim tekovinama Evropske unije, onim pravnim tekovinama koje drže čovjeka u zatvoru 12 godina bez bilo kakve presude i onda ga puste da umre u svojoj zemlji. E, pošto u ovoj skupštini ima Srba, dobrodošao Haški mučeniče.

Nastavljam dalje o zakonu. Dakle, reklo bi se ni manje države od Crne Gore, ni više stranaca koji žele da žive u Crnoj Gori. Nije tačno. Već je konstatovano ovdje da su ti stranci uglavnom građani Crne Gore. Ako bismo htjeli da nađemo tri ključne riječi koje obilježavaju ovaj zakon, znate koje su to riječi? To su AMB, policija i stranci. I ako se nekad Crna Gora zvala SR Crna Gora, danas bi mogla da se zove AMB Crna Gora iliti kraće - policijska država. Gospodo, sve je ovo napravljeno, već je rečeno, zbog toga da bi se progonila ne Mitropolija crnogorsko-primorska, ne progone se samo ona, nego se progone najviše pljevaljski sveštenici i monahinje, a progone se zato što i jedni i drugi pripadaju Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Ja se sjećam, prije dvije godine bješe onaj kijamet i ona velika zima, snijeg s vrh glave, što bi se reklo, i u toj mucu i nevolji kad je Crna Gora bila blokirana, MUP Crne Gore donosi rješenje o protjerivanju sedam, osam sveštenika pljevaljskih, među njima i jedne monahinje. Nakon toga dolazi Igor Lukšić u

Pljevlja, nemojte me držati za riječ, nisam siguran, mislim da je bio još predsjednik Vlade, okupio se silan narod pred zgradom Skupštine opštine u Pljevljima, on je otišao kod predsjednika opštine na razgovor, narod nosi transparente "hapsite lopove, ne dirajte popove". Pravo da vam kažem, ja sam očekivao da će gospodin Lukšić nekim zaobilaznim putem da prođe taj narod. Međutim, iznenadio je prijatno, pravo se uputi kroz taj narod i narod počeo s pitanjima, napadoše ga šta se radi. Znaete koju je rečenicu izgovorio? Veli, svi građani Crne Gore su jednaki pred zakonom. Ja kažem, ovaj reče pametno, čovječe. Ali, da vidite čuda, advokat pljevaljskih sveštenika presavije tabak pa tužbu Upravnom sudu i poziva se na ovaj zakon iz 1977. godine, za koji neki rekoše da je komunistički, da po tom zakonu moraju da se registruju samo oni koji su poslije tog zakona formirani, a ove tradicionalne kanonske crkve - taman posla. I nekoliko puta ta rješenja MUP-a padaju na Upravnom sudu, ali u Crnoj Gori, policijskoj državi, ako ta rješenja padaju jer nijesu saglasna zakonu, onda tim gore po zakon. Ništa lakše nego promijeniti zakon i evo, upravo se to čini, član 55 - da se mora donijeti potvrda da je crkva kod koje sveštenik služi registrovana u Crnoj Gori. A ja Vas, gospodine Crnovršanin, i svu crnogorsku javnost podsjećam da je crnogorska država najmanje 150 godina bila registrovana kod Mitropolije crnogorsko-primorske. Uostalom, bila je teokratska država. I ako se o svemu ovome i moglo pričati do nazad godinu dana, tačnije do 7. oktobra prošle godine kad je osveštavan Hram Hristovog vaskrsenja u Podgorici, pa je došao sav pravoslavni svijet vasseljene, vasseljenski patrijarh, pa bačuška patrijarh, pa srpski patrijarh, pa svi, pa predsjednik Crne Gore, pa gradonačelnik Podgorice, pa gospoda ministri, ne dolazi se kod nekoga ko nije registrovan u Crnoj Gori.

Dakle, ovo je zakon lex specialis protiv srpskog naroda u Crnoj Gori, protiv Srpske pravoslavne crkve. Gospodine Crnovršanin, od onih 19, dva sveštenika nijesu dobila odobrenje AMB-a. Recite nacionalnu pripadnost ostalih, da čujemo.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče.

Poslanik Rastoder je tražio komentar.

RIFAT RASTODER:

Imao sam potrebu komentara kod diskusije kolege Bulatovića, ali može se uklopiti i u ovu dikusiju.

Prije svega da izrazim zabrinutost, ogradu prije svega od brige čak i o haškom optuženiku, a ne vidim brigu o državi Crnoj Gori, o potrebi uređenja države Crne Gore na način kakav je primjeren demokratskim državama i kako se pokušava i ovim zakonima i mnogim drugim zakonima. Zabrinjava priviđanje skrivene namjere, ne znam gdje vidite skrivenu namjeru u ovako temeljito urađenom zakonu kajeg prvi imamo u Crnoj Gori i u regionu, na jednom mjestu regulisanu jednu važnu oblast koja omogućava lakše i bolje korišćenje prava stranaca i lakše postupanje službenika države Crne Gore. Naprotiv, priviđanje da je to lex specialis protiv Mitropolije crnogorske itd.

Gospodo, bila Mitropolija ili Islamska zajednica, svako poštovanje svima, ali ni iza ahmedije ni iza mantije ne može se skrivati bilo što. Moraju se ponašati kao svi građani, mora uživati i prava, ali i obaveza prema državi Crnoj Gori. Vi tražite posebno

postupanje prema sveštenicima, a ne kao prema svim ostalim građanima itd. Pri tom u svemu vidite skrivene namjere Socijaldemokratske partije. Namjera Socijaldemokratske partije od njenog osnivanja je da pokuša da utemelji evropsko društvo sa evropskim standardima. To što ne ide kako treba, treba svi da se zapitamo, a ne da se podvaljuje Socijaldemokratskoj partiji i da se traže skrivene namjere čak i za tako temeljito urađen zakon kao što je Zakon o strancima.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Rastoder.
Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Gospodine potpredsjedniče, mislim da nije ovo slučaj sad zadnji put, ali danas tokom svih diskusija često se ponavljaju neke riječi, pa hoću sa vama da podijelim mišljenje da li je to kršenje Poslovnika, da li poslaničkog kodeksa i etike, a najprije Ustava, kada se država Crna Gora naziva policijskom, ANB državom itd. Član 1 Ustav je jasan - Crna Gora je nezavisna i suverena država republikanskog oblika vladavine, Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde zasnovana na vladavini prava. Mislim da predsjedavajući, u ovom momentu Vi se nalazite na toj funkciji, ima pravo da svakog od nas opomene ukoliko drugačije naziva ovu državu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Hvala što vodite brigu o poslovnim odredbama.

Prvo da Vas upoznam da etički kodeks nijesu poslanici donijeli još uvijek, donijeće ga, ja se iskreno nadam, veoma brzo, pa ćemo se onda baviti tim etičkim pitanjima. Drugo, dozvolićete, ima jedna stilska figura koja se zove metafora, znate, a ta stilska figura se tamo negdje ranije drugačije nazivala, ali se ona koristi često u izlaganjima, a i morate priznati da ipak moramo dopustiti poslanicima da koriste stilske figure kada diskutuju. Hvala.

Izvolite, kolega Stanić, odgovor na komentar kolege Rastodera.

NOVICA STANIĆ:

Gospodine Rastoder, ne znam zašto Vam je zasmetalo pominjanje Haškog tribunala. Ja potpisujem svaku rečenicu koju je ovih dana izgovorio gospodin Rasim Ljajić o tom problemu. Dakle, za mene nije fetiš Evropska unija, ja govorim o tekovinama pravnim koje dozvoljavaju da 12 godina neko sjedi u zatvoru bez bilo kakve presude, oslobađajuće, osuđujuće, na doživotnu robiju, kako god, ali to je neoprostivo.

Drugo, ja nisam govorio o skrivenim namjerama, ovo je najotvorenija namjera. Čitam član 55: "Dozvoljava za privremeni boravak radi obavljanja vjerske službe u Crnoj Gori može se izdati strancu koji ispunjava uslove iz člana 42 Zakona, a kao dokaz o opravdanosti zahtjeva priloži potvrdu da je vjerska zajednica u kojoj namjerava da obavlja vjerski obred i vjerske poslove prijavila djelovanje i sjedište u Crnoj Gori, u skladu sa propisima kojima se uređuje pravni položaj vjerskih zajednica." Dakle, sva rješenja MUP-a Crne Gore o progonu sveštenika, monaha i monahinja su pala na

Upravnom sudu zahvaljujući Zakonu, komunističkom, iz 1977.godine. E pa ako ste već htjeli to da radite trebali ste prvo donijeti Zakon o vjerskim zajednicama, odnosno o pravnom položaju, pa to promijeniti. Ovo je rikošet, gospodo, ovo gađate nešto pa se to odbije i usmrti nekog tamo drugog. Ovo je nedozvoljivo, ovo je princip sila boga ne moli, ali bog silu ne voli. Neće ni ovo biti dovijeka, zapamtite. Hvala.

PREDŠEDAVALAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Ovim smo priveli kraju.

Pitam predstavnika predlagača gospodina Crnovršanina da li želi završnu riječ.

Samo neka se završna riječ odnosi na konstatacije, nikako na imena.

Završna riječ. Izvolite.

ABID CRNOVRŠANIN:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Na samom početku želim da konstatujem da sam jedan od onih koji prati rad ove skupštine, i to prilično uredno, koliko mi to vrijeme dozvoljava. Mnogo bi mi više imponovalo kad bi ovako živa diskusija bila o nekim propisima koji se tiču prava i interesa državljana Crne Gore, iako i prava stranaca su ljudska prava i slažemo se odmah na početku da i toj kategoriji moramo dati isti tretman.

Prvo jedno vrlo kratko pitanje, da ga otklonimo iz dileme. To je član 87 gdje se govori o pet godina stalnog boravka. Riječ je o izdavanju nove radne dozvole. Mi smo se na Odboru saglasili da se to promijeni, dakle ne radi se o izdavanju radne dozvole nego o zamjeni, i tu će biti upisana riječ "zamjena", dakle zamjena indetifikacionog dokumenta - kartice, a ne nikakve dozvole, jer stalni boravak sam po sebi podrazumijeva nešto što je stalno, nešto što traje. Samo se može zamijeniti kartica kao što mi mijenjamo ličnu kartu nakon isteka roka na koji je izdata.

Ne mogu sad da ogovorim na sva pitanja, najveći dio pitanja koja su bila u prethodnim obraćanjima se odnosi na pitanja nacionalne bezbjednosti i javne sigurnosti i pravne regulative koja se time bavi. Dakle, da ponovim još jednom ono što sam rekao na početku. Mi donosimo zakon koji će kao instrument ove dražve omogućiti zaštitu nacionalnih interesa, i niko ne može da kaže da neće donositi takve odredbe zato što će ih neko zloupotrijebiti ili da će ih donijeti da bi zloupotrijebljavao. Dakle, jedno je zakonska norma, drugo su institucije, drugo je povjerenje, nepovjerenje. Ja apsolutno ne želim da se time bavim, ali želim da podvučem to da ove odredbe zakona su prošle sve saglasnosti, i Evropske komisije i eksperata koji su radili. U kontaktu sa ekspertima iz Hrvatske koji su učestvovali u izradi ovih zakona, oni su nam kazali da i kod njih imaju iste norme i primjena istih normi ili sličnih, da ne kažem iste nego slične norme, obezbjeđuju pravnu zaštitu svih građana.

Ovdje se kaže da na taj način mi želimo, shodno nečjoj volji i nekoj ideološkoj ili ne znam kojoj pripadnosti, da proganjamo nekoga i da će taj biti nezbrinut i da neće moći da uživa u zaštiti ove dražave. Dozvolite, po ovom zakonu u Ministarstvu unutrašnjih poslova vodi se samo upravni postupak, a iznad toga je sudski postupak. O svakom rješenju Ministarstva unutrašnjih poslova, ne samo zbog procesne povrede kao što to čini sada, sud može meritorno da odluči, a sudije imaju pravo uvida u sva povjerljiva dokumenata. Ono što mi ne možemo da upišemo u sadržaju obrazloženja

rješenja, jer se radi o radnjama koje traju pa bi na taj način otkrivali radnje nadležnih organa, što bi bilo kompatibilno ako bi htjeli da kažemo da tužilaštvo kad vodi istragu treba sve unaprijed da objavi šta će da radi i šta preuzima prema određenim subjektima, što je nemoguće, sve to na kraju dobije neko svoje finale na sudu gdje se definitivno odlučuje. Sud ima pravo da zatraži od Agencije za nacionalnu bezbjednost da izvrši uvid u povjerljiva dokumenta i da na bazi toga, a ne samo šturog mišljenja obrazloženog ili neobrazloženog, potvrđuje iz procesnih ili drugih povreda ili poništava rješenja, nego da odluči i da zaštiti pravo svakog lica tamo gdje sud procijeni da je to pravo nezaštićeno, odnosno da je ugroženo.

Vratio bih se na ovo pominjanje uvođenja ponovo člana 105. Ja vas samo pitam, ako su sve te međunarodne organizacije kazale da oni ne traže produženje roka od 31.12.2014. godine, zar ćemo mi sad ponovo da uvedemo neki član 105 i da narednih pet ili 10 godina tražimo i da molimo da neko podnese zahtjev da reguliše svoje pravo u državi koja mu je ukazala gostoprimstvo. Ja mislim da ne treba i mislim da smo mi apsolutno stvorili mogućnost da svaki onaj koji želi, a ima legitimaciju interno raseljenog ili raseljenog lica, može da podnese zahtjev. Ako neće, to je njegov problem. Imamo 681 lice koje ima ličnu kartu Kosova a neće da ponese zahtjev. Treba li Crna Gora da ga moli, ili treba jednom da pokaže da je država i da kaže - morate poštovati zakone ove države ako želite da ostanete u ovoj državi.

samo još ovaj dio vezan za naknadne upise. Dakle, prema analizi koju sam ovdje citirao, 448 lica po nalazima UNHCR-a kaže da im je neophodan naknadni upis u državi porijekla ili u Crnoj Gori. Još uvijek od njih nemam podatke, tražio sam više puta koliko je tih rođeno u Crnoj Gori, koliko je rođeno iz Crne Gore, ali prema dinamici tih naknadnih upisa koja se u našim područnim jedinicama i filijalama dešava, ne bih rekao da je baš toga toliko. Mi smo dobili od njih jedan spisak, za 61 lice da se izvrši upis. Od toga smo upisali 17 lica, četvoro je već bilo upisano, a 39 lica nije ni podnijelo zahtjev.

Sljedeće, na sastanku koji sam imao sa predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova Kosova dobio sam podatak za lica za koja mi ovdje pokušavamo na svaki način da im pomognemo i treba da im pomognemo, ali onima kojima treba pomoć a ne onima kojima ne treba, da ostvare svoj boravak ovdje, za neka od tih lica oni već imaju zahtjev o readmisiji iz Njemačke, da ih vrate u Kosovo jer su pronašli da su to njihovi državljani, oni ne žive u Crnoj Gori.

Dakle, svi ovi podaci o ciframa, o brojevima raseljenih, interno raseljenih su stvar prikupljanja određenih podataka, niko tu nema nikakvu sigurnu evidenciju koliko ih ima u ovoj ili onoj kategoriji. Mi ćemo tek imati preciznu evidenciju o tim licima i o svim drugim strancima kad uspostavimo, na bazi ovih zakona, izdavanje ovih dokumenata o kojima smo ovdje danas govorili i tek tada će sva ta lica biti evidentirana u Crnoj Gori.

I samo još jedno, mislim da nije u redu da kažemo da je ovaj zakon protiv, da on nema veze sa evropskim pravom itd. Ovaj zakon je dobio saglasnost Evropske komisije i ovaj zakon uvodi nešto što sad ima jedna zemlja na ovom našem prostoru u okruženju i na Balkanu, a to je Hrvatska, imaćemo mi, dakle jedinstveno izdavanje identifikacionih dokumenata koja daju pravo na boravak, na kontrolu kretanja stranaca, na rad strancima itd. Zahvaljujem.

Ja se nadam da će ovaj zakon dobiti podršku u ovom parlamentu i unaprijed vam se zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Ovim smo zaključili raspravu o Predlogu zakona o strancima.

Nastavljamo sutra, prva tačka o kojoj ćemo raspravljati je Predlog zakona o lobiranju. Hvala vam za pažnju.

12. 11. 2014. u 12.10h

PREDSEDAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, dobar dan. Nastavljemo prema dogovorenom dnevnom redu - **Predlog zakona o lobiranju**.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Duško Marković, potpredsjednik Vlade i ministar pravde i dr Vesna Ratković, direktorica Uprave za antikorupcijsku inicijativu. Ona je danas sa nama. Pozdravljamo je.

Izjavitelji odbora su: Luidž Škrelja, Zakonodavnog odbora i Husnija Šabović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade da li želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Meni je žao što odmah počinjem proceduralno, ali moje pitanje hoće li se ove nedelje i jedan ministar pojaviti? Prvo smo juče pregoreli plan za ministra unutrašnjih poslova, je li u istim ili sličnim obavezama i ministar pravde, pošto je traženo i rečeno da je jako bitan Zakon o lobiranju od strane Vlade, i ako je bitan nama bitan je valjda i predlagaču? Ima li razloga da danas i ovu raspravu vodimo bez resornog ministra, suprotno onome što su nam uobičajena pravila i jeste li na kolegijumu i ovo dogovorili? Ja mislim da niste, nego ste se dogovorili samo sa ministrom unutrašnjih poslova, čime se, takođe, nijesam složila.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Imamo informaciju iz Ministarstva da je ministar odsutan, da je van države. Ako se slažemo, ja bih ipak dao riječ predstavniku predlagača.

Izvolite, kolega Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Ja nijesam to pitanje postavio kad je utvrđivan dnevni red, ali bih želio, potpredsjedniče, da vi pokušate da objasnite možda i gospođa Ratković, u čijoj će nadležnosti ovaj zakon do daljnjeg biti pitanje lobiranja. Mislim da smo pobrkali ove stvari ovim zakonom, ako se varam, a ne varam se sigurno, su propisane nadležnosti izvjesne agencije koja će možda biti ustanovljena, a možda neće, jer se može desiti ako se ne potpiše aneks koalicionog sporazuma između DPS-a i SDP-a da zakon o borbi protiv korupcije se ne usvoji onda imamo jednu besmisleni normu. Hoću da kažem jednostavno da u jednom proceduralnom smislu Skupštine napravila grešku time što nije napravila set antikorupcijskih zakona, krovni zakon, zakon o borbi protiv korupcije, nakon toga zakon o sprečavanju sukoba interesa i onda zakon o lobiranju.

Da li ćemo mi ove godine imati zakon o borbi protiv korupcije? Da li će ovaj zakon stupiti na snagu prije nego što se usvoji ovaj, ja ne znam, ali sigurno je pravni nonsens i nešto što je veoma problematično. Nama nije problem iz DF-a da obavimo raspravu o jednoj važnoj suštinskoj i strateškoj grani za Crnu Goru koja će da nas preporodi.

PREDŠEDAVJAUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dobro. Ukoliko se slažete, mi ćemo vjerovatno odgovor na ta pitanja dobiti možda i tokom ove rasprave. Odgovor ćete dobiti na vrijeme. Znači, nemamo naravno više proceduralnih reagovanja. Izvolite, gospođu Ratković.

VESNA RATKOVIĆ:

Poštovani gospodine Mustafiću, poštovane poslanice i poslanici,

Započela bih sa odgovorom na pitanje uvaženog poslanika Bulatovića. Mislim da nema nikakvih smetnji ni proceduralnih niti drugih za raspravu i usvajanje ovog zakona. Naime, Zakonom o lobiranju su definisani uslovi i način funkcionisanja i procedure djelovanja djelatnosti koja se naziva lobiranje, a u Zakonu o sprečavanju korupcije postoji samo odredba gdje se kaže da će nadležnost Uprave za antikorupcijsku inicijativu, a kasnije i agencije, jedna od nadležnosti će se odnositi na lobiranje koje kompletno svojim sadržajem predmet je ovog zakona. Dakle, zaista nikakvog uticaja nema jedan na drugi zakon u ovom smislu proceduralnim koji će biti ranije, a koji kasnije donijet. Ako se slažete ja bih prešla na obrazloženje samog zakona. Ovaj zakon pripada setu takozvanih preventivni antikorupcijskih zakona, zbog toga što se lobiranje smatra preventivnim djelovanjem, odnosno smatra se da doprinosi ambijentu sprečavanja zloupotreba, uključujući i korupciju kada je u pitanju proces donošenja zakona i drugih opštih akata. Naime, smatra se, ako je djelovanje lobiranja zakonom ustanovljeno, ako su odnosi između lobiste, naručioca lobiranja i lobiranih lica na zakonu zasnovani, da se na taj način značajno uređuju takvi odnosi i veoma značajno eliminiše mogućnost zloupotreba, kažem uključujući i koruptivno ponašanje. Inače, sami zakon je usklađen sa međunarodnim dokumentima, prije svega Konvencijom UN za borbu protiv korupcije koju je Crna Gora prihvatila, zatim sa dokumentima koji se nalaze u zelenoj i bijeloj knjizi Evropske komisije i koji predstavljaju preporuke vezano za definisanje djelatnosti lobiranja.

Takođe bih htjela da naglasim da je nacrt ovog zakona bio predmet razmatranja ekspertske analize stranog eksperta koji je dao pozitivno mišljenje. Izvjesne preporuke koje su našle svoje mjesto u predlogu ovog zakona koji je takođe bio ekspert u dostavljanju, međutim on je smatrao da sve što je preporučilo bilo je unijeto i nema potrebe da daljom ekspertizom.

Htjela bih da kažem da ovaj zakon je definisao odnose glavnih subjekata, to su svakako: lobisti, lobirana lica i naručioci lobiranja. Ovaj zakon se zasniva na načelima, prije svega transparentnosti, integriteta i javnosti. Načelo javnosti je najvažnije načelo koje se odnosi na djelatnost lobiranja. Takođe, hoću da naglasim dva najznačajnija razloga za donošenje zakona o lobiranju. To je prije svega usklađivanje unutrašnje strukture normi sada važećeg Zakona o lobiranju u smislu njegove lakše, bolje, efikasnije primjenjivosti i davanja većih garancija da ovaj zakon bude sproveden i u praksi.

Drugi važan zakon je zbog toga što je izrada novog zakona o lobiranju našla svoje mjesto u pregovaračkom poglavlju 23, tako da zajedno sa ova dva druga zakona o sprečavanju korupcije i izmjenama i dopunama Zakona o sukobu interesa će nadamo se do kraja ove godine biti donijeti, i obaveze po tom pitanju veoma važne, veoma značajne će biti ispunjene.

Naravno, kroz donošenje ovog zakona ja se nadam da i sama djelatnost lobiranja će uticati da imamo i predstavnike takve profesije kod nas. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Pošto ste direktno pomenuli kolegu Bulatovića tražio je mogućnost pojašnjenja. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Ja sam se vama obratio, gospodine predsjedniče, sa vrlo umjesnim pitanjem i nečim što je loša organizacija, komunikacija između Vlade i Skupštine. Ovo što danas raspravljamo Zakon o lobiranju, kao prvi iz seta antikorupcijskih zakona podrazumijeva da Vlada ovu Skupštinu doživljava kao puku glasačku mašinu i da sve to što su oni odlučili na sjednici Vlade ovdje mora da prođe.

Gospođo Ratković,

Hoćete da vam čitam koliko članova pominje agenciju. Agencija je veoma važna stvar u izdavanju dozvola, licenci, eliminisanja lobista i agencija se pominje u čitavom ovom zakonskom projektu.

Dame i gospodo,

Usvajajući ovaj zakon mi nemamo agenciju. Mi upućujemo ovim zakonom na agenciju koja ne postoji. Postoje prelazne i završne odredbe da će Uprava za antikorupcijsku inicijativu dok se ne formira agencija obavljati te poslove. A smisao ovog zakona upravo jeste u tome iz seta zakona da se formira agencija za borbu protiv korupcije, jer se pokazalo da ovaj decentralizovani tip i nešto što je pola u Skupštini a pola u Vladi ne djeluje preventivno u borbi protiv korupcije. Moja intencija je bila jednostavno da ovom proceduralnom reakcijom kažem da se prvo kasnilo u realizaciji ovih zakonskih projekata, da trpimo kritike Evropske komisije, imamo veoma površan odnos Vlade i ignorantski odnos Vlade prema Skupštini. Posebna je priča, ja ću diskutovati o ovom zakonu da vidimo što on to znači. Nije bilo poželjni ni u redu. Trebalo je prvo da se stavi na dnevni red zakon o borbi protiv korupcije, pa onda ovaj zakon, da stupi zakon na snagu prvi kao krovni, da se pojavi ovaj zakon, a prije svih treba da se pojavi zakon o sprečavanju sukoba interesa koji će Zakon o borbi protiv korupcije da stavi van snage onog trenutka kada se formira agencija. To je jedan galimatijas u kome mi treba da odredimo da li će Skupština prihvatiti da preuzme odgovornost na sebe za preventivnu borbu protiv korupcije koja do sada nije bila u nadležnosti Skupštine. Ako je to forma nikakav problem. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bulatoviću.

Prije nego što predemo na uvodna izlaganja. Pitam izvjestioce odbora da li žele riječ? Ne žele.

Otvaram pretres i dajem riječ kolegini Jonici u dogovoru, naravno sa dva ostala kluba koja su imala prednost. Izvolite, kolegice Jonice.

SNEŽANA JONICA.

Na početku da se zahvalim kolegini Tanasijević i kolegama iz Demokratskog fronta koji su trebali da imaju uvodno izlaganje zato što sam zamolila da zbog obaveza koje imam govorim prva.

Kada govorimo o Predlogu zakona o lobiranju, moram da kažem da ni nakon sjednice Odbora za politički sistem nijednom riječju od strane predlagača nijesam razumjela ili uspjela da shvatim na osnovu čega se stvorila potreba da se donosi novi Zakon o lobiranju, kada smo imali Zakon koji je donijet 2011. godine. Nijesam bila u prilici da se upoznam sa nekim aktom koji bi predstavljao analizu primjene važećeg Zakona o lobiranju, koji bi govorio o tome da su konkretna zakonska rješenja onemogućila da taj zakon zaživi u praksi. Ali me iznenadilo što ako se radi o samo pojedinačnim normama, koje na neki način treba usaglasiti nemamo priču o izmjeni Zakona nego potpuno novo zakonsko rješenje. Ono što su moje ključne primjedbe kada je u pitanju ovaj zakon jeste prije svega činjenica da ono što se proklamuje kao cilj donošenja ovog zakona je značajno suprotno onoga što u zakonu piše.

Dakle, jedan od razloga za donošenje Zakona po obrazloženju koje ste dali je traženje najboljih normativnih rješenja za sprječavanje nedozvoljenih uticaja u postupcima donošenja propisa i drugih opštih akata i sprječavanje potencijalne korupcije, čime će se postići transparentnost rada institucije. A mi onda u članu 13 Zakona ne kažemo da lobiste pravno lice koje obavlja djelatnost lobiranja su dužni da prilikom lobiranja bukvalno ne dozvole ili ne prihvate ni po koju cijenu sukob interesa, nego izbjegavaju sukobe interesa. Ako u normi imamo izbjegavanje sukoba interesa to znači da može da izbjegne sukobe interesa, a može i da ne izbjegne sukobe interesa. I to je za mene za početak prva stvar koja se u formulaciji kosi sa onim što je jako proklamovani cilj zakona.

Nakon što, dakle, ublažavamo ključnu normu koja se tiče sukoba interesa kod lobiranja, idemo na priču o sertifikatu u položenom ispitu za obavljanje poslova lobiranja, gdje sa ja mislim po prvi put, pa nadalje poslije toga, a to je već rečeno pojavljuje Agencija za sprečavanje korupcije. Znači, suprotno uobičajenoj pravnoj praksi je da se bilo koje tijelo, institucija ili bilo što drugo pominje u propisu, ako prije toga nije ustanovljeno. Ovo bi značilo prejudiciranje ili obavezivanje Skupštine da što je propisano ovim zakonom mora uraditi drugim zakonom. Znači, postoje osnovna pravna pravila koja nas obavezuju da unutar zakona možemo definisati samo stvari koje postoje u pravnom sistemu Crne Gore, a da nikako ne možemo prejudicirati formiranje nekih drugih tijela, nekim drugim zakonima. Ako je Vladi bio cilj da upravo agenciji za sprečavanje korupcije da ovu nadležnost, onda Vlada treba sinhronizovano da podnese ovaj predlog, sa onim predlozima zakona, na osnovu kojih će se uspostaviti Agencija za sprečavanje korupcije. Vi u prelaznim normama pominjete da će Uprava za antikorupciju obavljati te poslove do početka rada agencije, to je imperativna norma. Do početka rada je agencije koja ne postoji u pravnom sistemu Crne Gore i što se mene tiče ja mogu da mislim da možda neće ni postojati, jer ja ne znam šta će se desiti sa predlogom zakona koji je tek stigao u skupštinsku proceduru i da li će ta norma kojom

se njeno osnivanje predviđa uopšte biti usvojena. Po prvi put to ovako nešto vidim u zakonu, da se izmišlja nešto što će možda biti, a ne mora da bude i vezuje se da će obavljati neke poslove. Ili se zamislite u Vladi pa zajedno tražite da se ovaj zakon sad zaustavi, pa da ide na sljedećoj sjednici nakon što se usvoji zakon kojim se uvodi, ako se uvede agencija, ili izmjestite agenciju, dajte Ministarstvu pravde ovu nadležnost o kojoj pričate, jer ovo postaje smiješno. Nakon toga, ponavljam priču koju smo pričali i na Odboru. Meni način na koji je definisan postupak lobiranja, ali i obaveza lobiranih lica jeste problem. Jer, ako proklamujemo cilj da se izbjegne nedozvoljeni uticaj prilikom donošenja odluka, s druge strane ja ne želim da se teret odgovornosti za sve što se može raditi prebacuje na potencijalno lobirana lica. Za početak smatram da treba jasno da se propiše, da ja kao poslanik mogu da odbijem lobiranje, a ne da se to propiše da ga mogu odbiti samo ako prepoznam da je ono suprotno nekom konkretnom zakonu, što je propisano članom 35. Naš amandman između ostalog će biti da lobirano lice može da odbije lobiranje. Zašto bi moje poslaničko pravo da odlučujem po onome što ja mislim i znam bilo ograničeno time da ja moram i onoga koga neću da saslušam ili da otpim "lobiranje", i da mi se uz to kroz to nametne obaveza da pišem službenu zabilješku da uradim sve ovo što je propisano, a što nije razrađeno podzakonskim aktima iako to nešto od toga ne uradimo da platimo kaznu od 150 do 2.000 eura. Dakle prvo, nedefinisano uopšte šta je službena zabilješka na koji način se to radi, na koji način se neko od tih stvari mogao uraditi od strane lobiranog lica da bi ispoštovao proceduru, ali mu je jasno propisana kazna, da htio ne htio može da se desi da dođe u poziciju da plati kaznu od 150 do 2.000 eura. Dakle, mislim da je niz normi suprotan onome što je osnovni proklamovani cilj zakona, a da je suprotno osnovnim pravilima za pisanje propisa unositi u zakon tijelo koje ne postoji u pravnom sistemu Crne Gore.

Hvala.

PREDEDAVAJUĆU SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Jonica.

Sada ćemo u ime Demokratske partije socijalista čuti Branku Tanasijević, a neka se pripremi Milan Knežević u ime DF-a.

Izvolite.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Željela bih prvo na početku da čestitam generalnom sekretaru postavljenje i da mu poželim puno uspjeha u radu i lijepu saradnju sa poslanicima Skupštine Crne Gore u ime Kluba Demokratske partije socijalista, sigurna sam i svih poslanika Parlamenta. Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Ratković, kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

Kao poseban segment društvenih odnosa oblast lobiranja je u Crnoj Gori prvi put normativno uređena krajem 2011.godine, to je novi institut u našem pravnom sistemu, koji doprinosi sprečavanju korupcije u procesu donošenja političkih odluka, zakona i drugih opštih akata. Zakonom o lobiranju, zaokružen je set antikorupcijskih zakona koje je Crna Gora donijela posljednjih nekoliko godina, a kojima se regulišu krivična djela sa obilježjima korupcije i posebne krivične procedure, prevencija korupcije, konflikt interesa, zaštita lica koji prijavljuju korupciju itd.

Istorijski posmatrano, lobiranje je imalo ključnu ulogu u demokratskom razvoju pojedinih društava. Sama riječ lobiranje je anglosakonskog porijekla, prema određenim izvorima, nastala iz običaja britanskog parlamenta da se prije i u pauzi zasijedanja okupljaju u holu odnosno u lobiju Parlamenta. Termin je prvi put upotrijebio američki predsjednik Grant, opisujući njime ponašanje predstavnika privredne i društvene elite, koja se okupljala u Vašingtonu u hotelu Vilard, kako bi pokušala da stigne do predsjednika i ostvari određene interese. U pisanom obliku riječ lobiranje je prvi put upotrijebljena takođe u 19. vijeku u Americi u novinskom članku je objavljeno da pojedini članovi američkog senata lobiraju kod članova Donjeg doma kongresa da glasaju na određeni način. Lobiranje sve više dobija na značaju, zato ga je bitno razdvojiti od drugih vidova uticaja na zakonodavni, politički život društva kroz uspostavljanje efikasne kontrole nad ovim institutom donošenjem zakonske regulative kojom bi se oblast lobiranja precizno definisala i uskladila sa međunarodnim pravnim dokumentima.

Iz tog razloga predložen je novi Zakon o lobiranju kojim je definisan pojam lobiranja, lobirano lice i naručilac lobiranja. Propisane su i aktivnosti koje se ne smatraju lobiranjem. Prema Predlogu zakona, lobiranje je djelatnost kojom se vrši uticaj na organe zakonodavne i izvršne vlasti na državnom, odnosno na lokalnom nivou, organe državne uprave, nezavisna tijela, regulatorna tijela, javne ustanove, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, odnosno djelatnost od javnog interesa itd.

Takođe, predlogom su utvrđena jasna i precizna pravila ponašanja u ovoj oblasti kroz poštovanje načela dobrovoljnosti, javnosti, povjerljivosti, zaštite javnog interesa, integriteta i sprečavanja sukoba interesa. Predviđenim rješenjima omogućena je veća transparentnost ove djelatnosti, što je od posebne važnosti za društvenu percepciju lobiranja. Uređeni su uslovi lobiranja, postupak registracije, odnosno obaveza upisa u registar lobista, obaveza posjedovanja sertifikata za obavljanje poslova lobiranja. Dakle, da bi neko bio lobista mora ispunjavati formalne uslove za obavljanje djelatnosti, raditi sa tačnim podacima i striktno se pridržavati i profesionalnih i moralnih načela. Predlogom zakona regulisan je i postupak za sprovođenje poslova lobiranja, od zaključivanja ugovora o lobiranju do navođenja slučajeva, kada lobista ili pravno lice koje obavlja djelatnost lobiranja mora prekinuti postupak lobiranja. Lobističke grupe se smatraju elementom participativne demokratije koja postaje efikasnija kroz angažovanje građana i interesnih grupa u političkom životu na taj način podiže se institut usvojene javne politike i omogućava njeno lakše sprovođenje. Danas je teško zamisliti područje društvenog djelovanja u kojem predstavnici privatnog sektora, civilnog društva ili druge interesne grupe nemaju značajnu ulogu u procesima demokratskog odlučivanja. Istraživanja iz ove oblasti pokazuju da građani i njihova udruženja pokazuju veću spremnost da prihvate usvojenu javnu politiku ako su i sami bili dio procesa njenog formulisanja. Normativno regulisanje lobiranja kao instrumenta kojim se artikulišu interesi određenih grupa građana prioritet je država koju karakteriše tendencija da rad organa vlasti učine transparentnijim i bližim građanima. To je osnovni razlog koji je opredijelio Demokratsku partiju socijalista da glasa za ovo zakonsko rješenje. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Hvala i vama, kolegice Tanasijević.

Poslanik Milan Knežević, u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi kolega Rifat Rastoder, u ime Kluba Socijaldemokratske partije.
Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Uvažena Skupštino, gospođo Ratković, poštovani građani, mi danas po kratkom postupku ne donosimo Zakon o lobiranju već zakon o lobovanju, jer na ovaj način se pokušavaju lobovati sva dosadašnja zakonska rješenja i propisi. Činjenica da je ovaj zakon bio donesen i 2011. godine najbolje govori o tome kakve je benefite država Crna Gora imala od njega.

Po kratkom postupku, ponavljam, kao da će se dan nakon njegovog objavljivanja u Službenom listu javiti armija lobista da obezbijedi ekonomski procvat Crne Gore. U obrazloženju, vi ste ovdje pozivate na uporedna iskustva, zakonodavna i praktična rješenja. Između ostalih, ovdje pominjete i Njemačku, a Njemačka nema ovaj zakon, nema ni registar. Kako ste mogli da se u obrazloženju pozovete na zakonska rješenja Njemačke, a Njemačka nema zakon o lobiranju, čak nema ni registar.

Takođe, pominjete da je ovo evropska potreba, da članice Evropske unije traže od Crne Gore da ima zakon o lobiranju, a ja ću nabrojati i one koje jesu i koje nijesu članice Evropske unije koje nemaju. Pomenuo sam Njemačku, evo da pomenem Norvešku, da pomenem Portugaliju, da pomenem Luksemburg, da pomenem Letoniju, da pomenem Island, da pomenem Italiju, da pomenem Estoniju. Nijedna nema zakon o lobiranju. Vjerovatno nema potrebe da spominjem da nema ni Belgija, da nema Grčka, da nema Danska, ali šta je jedna Belgija, šta je jedna Danska pri našoj Crnoj Gori koja za tri godine ima dva zakona o lobiranju. Što je najbolje, u ove tri godine nije se pojavio nijedan lobista u Crnoj Gori. Zašto se nije pojavio? Zato što se lobiranje u Crnoj Gori završava na potpuno drugačiji način. Postoje formalni i neformalni centri odlučivanja koje zainteresovani ljudi kontaktiraju i na taj način ti formalni i neformalni centri donose odluke koje su u interesu ljudi koji su ih lobirali. Ovdje je najveći lobista u Crnoj Gori onaj koji poznaje premijera, nekog ministra ili nekog iz premijerovog obezbjeđenja koji je dobro sa njim. Ako hoćete da dobijete neki sudski spor, uzećete za advokata sestru gospodina premijera. Ako hoćete da se konsultujete oko nekog dobrog posla, uzećete konsalting kuću sina gospodina premijera. Zašto je nama potreban Zakon o lobiranju kada u Crnoj Gori ptice na grani znaju kako se završavaju i realizuju poslovi.

Kažete, i ja sam se slatko nasmijsao ovom obrazloženju, da donošenjem ovog zakona korupcija gubi smisao, jer se lobiranjem anulira svaka mogućnost. Po toj vašoj logici, donošenjem Krivičnog zakona i krivična djela gube svaki smisao i ona će biti zamrznuta i čim mi donesemo Krivični zakonik više neće biti krivičnih djela. Takođe, vi ste pokazali na jedan klasičan način, kada govorim vi govorim o Vladi, o vladajućem establišmentu, da je nama snimak i afera "Snimak" u stvari paradigma lobiranja. I sve ovo što vi danas pokušavate da objasnite, obrazložite i normirate, u stvari je vaša potreba da dosadašnje tokove funkcionisanja i djelovanja jednog zatvorenog hermetičnog sistema privilegija, uvedete kroz zakone, uvijajući ga u evropsku oblandu, pozivajući se, između ostalog, na države koje nemaju taj zakon, a samo da od Skupštine napravite puku glasačku mašineriju. Ja na to ne pristajem. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Idemo na proceduralnu reakciju, kolega Simović. Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, obraćam se vama lično. Smatram da ste trebali da reagujete tokom diskusije kolege Kneževića. Mislim da je bilo prostora za vašu proceduralnu reakciju vezano za pominjanje članova porodice premijera Đukanovića. Ne insistiram, pravo je svakog poslanika da pominje premijera i sve odgovorne na javnim funkcijama, ali nije pravo niti iko ima pravo da pominje sestru bilo čiju, sina bilo čijeg. Zbilja bih zamolio u tim situacijama da reagujete i da upozorite poslanika. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Nijesam procijenio negativan kontekst, da je bilo koji član porodice spominjan u nekom negativnom kontekstu.

Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Obraćam se vama, potpredsjedniče Skupštine.

Mislim da ni u jednoj riječi nijesam izašao iz konteksta Poslovnika poštovanja ovog doma. Podsjetiću uvažene kolege, posebno kolegu Simovića da mi u našim imovinskim kartonima moramo da prijavimo sva srodno povezana lica, to je dužan da učini i premijer. Njegova porodica je pod lupom javnosti kao što je porodica svih nas, posebno ako su članovi njegove porodice za kratko vrijeme, u šta se možemo uvjeriti iz njihovih imovinskih kartona, stekli značajnu imovinsku korist. Zbog toga je i moja digresija ili moje konstatacije išle striktno u pravcu ovoga zakona i dokaza da lobiranje u Crnoj Gori nema smisla jer se sve radi zaobilaznim putevima. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Kneževiću.

Kolega Rastoder, u ime Kluba SDP-a, a neka se pripremi kolegistica Jasavić, u ime Kluba Pozitivne. Izvolite, kolega Rastoder.

RIFAT RASTODER:

Gospodine predsjedavajući, svakako kao prvo pozdrav i dobrodošlica generalnom sekretaru i u ime Kluba Socijaldemokratske partije Crne Gore.

Što se tiče predmeta naše današnje rasprave, moram reći da ne vidim ni jednog jedinog razloga ili makar značajnijeg razloga koji bi sporio svrsishodnost donošenja ovog zakona. Tim prije što uprkos činjenici da smo imali ovaj zakon iz 2011. godine, ali nažalost nikada nije primijenjen, što je svakako bio i nesavršen, zbog toga potreba da uradimo ovaj kompletan zakon, a i zbog činjenice da se ta potreba i obaveza naglašava čak i Izveštajem o napretku u evropskim integracijama, smatram da je potrebno da je ovaj zakon donesemo, razlozi su više nego očigledni, čak iz prethodnih diskusija.

Ovim zakonom, kao što se dalo primijetiti, uređuje se tzv. lobiranje kao djelatnost. Lobiranje u smislu predmetnog zakona je u stvari djelatnost kojim se vrši uticaj na organe zakonodavne i izvršne vlasti u postupku donošenja propisa i drugih opštih akata,

radi ostvarivanja interesa naručioca lobiranja, ali sada već u skladu sa zakonom i svakako u skladu sa javnim interesima.

Evo konačno prilike za suštinsku legalizaciju ovdašnje uvriježene sklonosti za kojekakvim intervencijama, ali sada već sa preciznim uslovima i odgovornostima, a ne kao i do sada kojekakvim intervencijama, kanalima itd. Eto još dodatnog razloga zbog čega ovaj Zakon zaista treba donijeti, na stranu što je on iz seta takozvane antikorupcijskih zakona koji ne dovodi u pitanje pripremu i donošenje ovih ostalih zakona iz tog seta.

Primijetili ste ko je čitao, a radi građana da kažem da je Predlog zakona sistematizovan kroz sedam poglavlja, osnovne odredbe, načela lobiranja, djelatnosti lobiranja, sprovođenje lobiranja, nadzor, kaznene odredbe i prelazne i završne odredbe.

U osnovnim odredbama definisan je predmet zakona i određene su oblasti koje se uređuju zakonom. Takođe, definisan je pojam lobiranja, lobirano lice i naručilac lobiranja a određen je i opseg aktivnosti koje nijesu obuhvaćene pojmom lobiranja, odnosno koje se ne smatraju lobiranjem. Ko sve može biti lobista, ono što je možda zanimljivo za javnost i one koji se budu interesovali za ovu djelatnost? Lobista prema predloženom zakonu može biti fizičko lice, odnosno preduzetnik isto kao i privredno društvo i drugo pravno lice, kao i poslovno udruženje koje čak i ne mora imati status pravnog lica isto kao i nevladine organizacije.

U drugom poglavlju data su načela djelovanja za oblast lobiranja, i to, kao što je već pomenuto u uvodnim napomenama, načelo dobrovoljnosti, javnosti, povjerljivosti, zaštite javnog interesa, integriteta, sprečavanja sukoba interesa i zabrane obavljanja djelatnosti lobiranja. Takođe, predlogom se uređuju uslovi za obavljanje djelatnosti lobiranja, postupak registracije, to jest obaveznog upisa u registar lobista uz taksativno navođenje uslova koje moraju ispuniti fizička i pravna lica kako bi mogli obavljati ovu djelatnost. Zakonom je, kao jedan od obaveznih uslova za obavljanje poslova lobiranja od strane fizičkog lica, propisano posjedovanje sertifikata za obavljanje poslova lobiranja koji izdaje Agencija za sprečavanje korupcije. Itaćno je, nije Agencija za sprečavanje korupcije, tek treba da se formira, ali jasno je dato da sadašnja Upava za antikorupcijsku inicijativu vrši poslove do formiranja i konstituisanja ove nove agencije. Nova agencija je samo unapređenje kontrole vršenja ove djelatnosti kao i uopšte borbe protiv korupcije.

I posebnim poglavljem, da napomenem i to, određuje se nadležnost te Agencije za sprečavanje korupcije kao institucije za nadzor za sprovođenje ovog zakona čije formiranje tek predstoji. Kaznene odredbe su posebno regulisane, i to je takođe jedna značajna stavka koja uređuje ovo pitanje.

Konačno, rekao sam već, ovaj Zakon je iz seta takozvanih antikorupcijskih zakona na čiju potrebu donošenja upravo u formi u kojoj je predložen, jer je maksimalno usaglašen sa sugestijama koje su stizale tokom ovog perioda. Očekujem da bi trebao biti podržan jednoglasno, a ne da dovodimo u pitanje i svrsishodnost njegovog donošenja u ovom trenutku.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Rastoder.

Koleginica Jasavić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi kolega Popović u ime Kluba četiri partije.

Izvolite, kolegkinice.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Želim prije nego što se obratim kolegama, da poželim dobrodošlicu gospodinu Stankoviću, da mu poželim uspješan rad i dobru saradnju sa svim poslaničkim klubovima.

Sada želim da se obratim kolegama, koleginicama, građanima i uvaženoj gospođi Ratković vezano za ovaj vrlo važan zakon.

U zemlju u kojoj korupcija na visokom nivou cveta, u zemlju u kojoj su rasprodani državni resursi potpuno netransparentno, u zemlji u kojoj imamo nepoštenu raspodjelu društvenog bogatstva, u zemlji u kojoj imamo sve veće raslojavanje na bogate, rijetke, i siromašne u sve većem broju, Zakon o lobiranju je prijeka potreba. Zbog toga će Pozitivna Crna Gora ovaj zakon koji je dobar zakon i dobar zakonski tekst, sa zadovoljstvom podržati. Ovo iz razloga što je ovo jedna od obaveza prema našim građanima, a ne prema Evropskoj uniji, jer mi u Crnoj Gori konačno moramo misliti šta je to interes naših građana, a nakon toga šta su naše obaveze prema Evropskoj uniji.

Želim sada da kažem ono što nije dobro, a nijesu dobre sljedeće stvari:

Mi smo imali obavezu da ovaj zakon dobijemo mnogo ranije, i imamo Zakon o lobiranju, ali ono što nije dobro, nije dobro što nemamo Agenciju za sprečavanje korupcije. Imali smo Akcioni plan za poglavlje 23 u kome je predviđeno da se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lobiranju mora donijeti do septembra, odnosno do decembra 2013. godine. To nije ispoštovano. Ono što takođe nije ispoštovano, a što se vidi iz Izvještaja Evropske komisije za 2014. godinu jeste da je ovdje u Parlamentu morao ranije biti Zakon o sprečavanju korupcije kojim se definiše nadležnost buduće Agencije za borbu protiv korupcije kao i dopuna Zakona o sprečavanju sukoba interesa.

Želim da upoznam kompletnu crnogorsku javnost na neodgovornost Vlade koja ne poštuje svoje akcione planove i kao dokaz želim da predočim svima vama činjenicu da je tek prije dva dana u Skupštinu Crne Gore došao Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju sukoba interesa i Predlog zakona o sprečavanju Korupcije kojim će se formirati Agencija koja nam je neophodna. Agencija za sprečavanje korupcije je neophodna i Pozitivna Crna Gora će podržati i taj Zakon ukoliko bude imao sa zadovoljstvom dobra rješenja, a mi ćemo biti konstruktivan faktor u donošenju svih zakona koji su interes crnogorskih građana i koje zahtjeva Evropska unija od nas, a u setu antikoruptivnih zakona. Sada želim malo da zbog crnogorske javnosti, uvaženih kolega govorim o ovom Zakonu, jer se malo zna šta je to lobiranje?

Lobiranje je zapravo neozakonjivanje korupcije, kako to se uobičajava reći. Ono ima za cilj da stavi u zakonske okvire zakoniti uticaj koji ima za cilj postizanje opštih interesa. I ne zaboravimo da je veliki broj lobista u samom Briselu. Imate u Briselu oko šest hiljada akreditovanih lobista i svi oni rade za opštu stvar, ne rade samo za lične interese.

Želim samo da prenesem kratko ovdje iskustvo Krisa Sprioa koji je jedan od nekadašnjih američkih političara, koji je vrlo uticajan lobista u Americi, koji jednostavno kaže, to treba da shvatimo: "Kada sam se rodio, lobirao sam kod majke, kada bih zaplakao nijesam to činio jer me nešto boljelo, već sam želio da jedem. Lobirao sam od

oca da mi da malo više sitniša, lobirao sam kod majke da dobijem malo više hljeba od brata kad on izađe iz kuće".

To je sve lobiranje. Ljudi, moramo shvatiti da je lobiranje zakoniti uticaj na funkcionere. Zašto je ovaj Zakon dobar? Dobar je zbog toga što, nemojte da se ljutite, kolege poslanici, i svi javni funkcioneri zbog obaveza koje imate, morate imati obaveze, morate ispunjavati obaveze. Ovdje se predviđa član 34 vrlo dobrom odredbom, obaveza funkcionera da kada primi lobistu zapišu da su ga primili, da obavijeste Agenciju u roku od pet dana, da obavijesti instituciju u kojoj rade, da institucija u kojoj rade, a ako je lobirao gospođu Jonicu ili gospodina Bulatovića bilo ko, on je dužan da obavijesti Skupštinu i to ide na sajt Skupštine. On je dužan da obavijesti Agenciju u roku od pet dana, i treba da obavijesti, i ne treba funkcioneri da izbjegavaju obaveze, moraju imati i prava i obaveze. Ovaj Zakon daje i prava i obaveze i sve što je vezano za korupciju. Ne vidim tu ništa sporno. Želim da crnogorski građani shvate značaj ovog Zakona i želim da kažem da nije bilo uslova da zakon profunkcioniše na kvalitetnijim osnovama. Nemamo nijednog lobistu, imaćemo lobiste i normalno je da ih imamo, to je potpuno častan, profesionalan posao, jer se taj pojedinac koji se javi dogovara i ugovara sa onim koji su naručioci posla da se bore za opšti interes, a veliki broj funkcionera ponekad i ne zna šta su opšti interesi i treba neko da im i predoči i približi tu materiju i da o svemu tome bude obaviještena institucija i da se zna ko je za koga lobirao i ko je dolazio za nekog da nešto traži ili ostvaruje. Tu su sve legitimni procesi koje mi podržavamo, ne za to što smo mi moderna građanska partija nego za to što je to neophodno u ovom momentu u Crnoj Gori jer se više ne zna ko ovdje za koga šta radi. U ovoj zemlji konačno se mora znati ko radi za narod a ko radi za sopstvene interese i mora se znati ko ima cilj da ostvari što za rad tog krucijalnog interesa koji jeste opšti interes, u kome može svako naći i sebe. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Azra Jasavić.

Kolega Andrija Popović u ime Kluba četiri partije, a neka se pripremi kolega Kalač u ime Kluba Bošnjačke stranke.

Izvolite kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, poštovane građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijasfore, poštovana predstavnice Vlade,

Prvo bih na početku čestitao novoizabranom generalnom sekretaru Skupštine gospodinu Stankoviću u ime Poslaničkog kluba Albanskih partija, Force, Albanske alternative, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije, sa željom za dobrom saradnjom i sa željom da vam prvi dan ne protekne burno.

Što se tiče Predloga zakona o lobiranju, radi javnosti, ipak je to uglavnom nepoznato javnosti, evo upoznao bih da je, ako se ima u vidu samo značenje lobiranja uticaja interesnih grupa ili pojedinaca na proces odlučivanja organima zakonodavne izvršne vlasti na državnom i lokalnom nivou kod pripreme i donošenja zakona i drugih opštih akata onda je nesporno da takva djelatnost nosi u sebi rizik moguće korupcije. Lobiranje podrazumijeva borbu protiv korupcije na način što se ta djelatnost i uslovi pod kojima se vrši određuje zakonom. Korupcija tako gubi smisao s obzirom da bi

zainteresovani naručioci lobiranja mogli preko posrednika lobista na zakonit način da ostvaruju svoje interese. Lobisti su fizička ili pravna lica koja se bore za ostvarenje zakonitih i legitimnih interesa naručilaca lobiranja. Ako se sprovođenje takvih interesa vrši skriveno i pod nejednakim uslovima, korišćenjem korupcijskih metoda i uticaja na legislativni politički proces, onda je svakako riječ o nekontrolisanom i štetnom postupanju. Lobiranje ima upravo glavni cilj da reguliše odnose uticaja i da ih učini transparentnim i kontrolisanim. Granica kod lobiranja je uvijek određena javnim interesom koji ne bi smio da bude povrijeđen.

Što se tiče samog prijedloga zakona o lobiranju, mislim da je on korektno urađen, naravno kako je ovo nešto što je strano uglavnom za našu državu vjerovatno će brzo ići i izmjene i dopune ovog zakona, mi uglavnom smo do sada imali neformalno lobiranje, ubuduće ćemo imati formalno.

Ovdje bih htio samo da ukažem na par stvari, dakle kanznene odredbe, ne vidim kako će se kazniti neformalni lobisti po ovom prijedlogu zakona. Praktično lobiranje se mora prijaviti kao što imamo akciju "Prijavi korupciju", tako će ubuduće morati postojati akcija "Prijavi lobiranje".

I ovdje kod člana 14 - zabrana obavljanja djelatnosti lobiranja. Zabranjeno je obavljanje djelatnosti lobiranja javnom funkcioneru i sa njim povezanom licu, članu upravnog, odnosno nadzornog odbora privrednog društva ili pravnog lica u kojem država ili jedinica lokalne samouprave ima udio u vlasničkim pravima, članu organa političke partije i funkcioneru partije, članu organa upravljanja državnog fonda i fondacije ili njihovom zastupniku.

Zabrana obavljanja djelatnosti lobiranja za lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana prestaje po isteku najmanje tri godine od dana prestanka funkcije.

Javnim funkcionerom i sa njim povezanim licem smatraju se javni funkcioner i sa njim povezano lice u smislu Zakona kojim se uređuje sprječavanje sukoba interesa.

Mislim da bi ovdje trebalo dodati, vidjećemo da li će Liberalna partija amandmanski djelovati, "Nevladinim organizacijama koje nijesu registrovane za obavljanje djelatnosti lobiranja", jer mi se u praksi najviše sriječemo sa tim da najviše lobiraju na političke odluke nevladine organizacije. Pretpostavljam da će se neke od njih i registrovati u skladu sa Zakonom i čudi me da ni jedna od njih se nije registrovala u skladu sa Zakonom do sada ako već imamo tri godine ovaj zakon. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Popoviću.

I posljednji u ovom krugu izlaganja kolega Kalač iz Bošnjačke stranke. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala vam, potpredsjedniče Mustafiću.

Gospodine sekretaru, ja vam u ime Kluba poslanika Bošnjačke stranke želim srećan i uspješan rad.

Uvažena gospođo Ratković, uvaženi kolege i kolegice poslanici,

Predloženim zakonom uređuju se uslovi i način obavljanja djelatnosti lobiranja, pravila lobiranja i druga pitanja od značaja za lobiranje. Istorijski gledano lobiranje je uvijek postojalo samo se to tako nije zvalo. U modernoj političkoj kulturi lobiranje predstavlja fenomen. Korijen riječi u engleskom jeziku "lobi" koja označava predsoblje,

hol, ili drugačije rečeno mjesta pogodna za neformalne susrete. Uvijek je lobiranje bilo metod uticaja za donosioce odluka i proces donošenja odluka uz određenu strategiju.

U smislu već važećeg zakona lobiranje je svaka aktivnost ostvarena u zakonodavnoj proceduri koja je usmjerena prema nosiocima javne vlasti radi ostvarivanja interesa naručioca lobiranja u skladu sa Zaknom, pri čemu ne smiju nastati štetne posljedice po javni interes. Djelatnost lobiranja može obavljati pravno lice ili fizičko lice, privredno društvo, poslovno udruženje koje nema status pravnog lica, odnosno nevladina organizacija, a sve u skladu sa Zakonom o lobiranju donesenim 2011. godine, kojim se po prvi put normativno uređuje djelatnost lobiranja kao segment društvenih odnosa.

U Izvještaju o napretku Crne Gore za 2014. godinu, u oblasti borbe protiv korupcije, konstatuje se da se kasni sa ispunjavanjem nekoliko važnih mjera u akcionom planu, prvenstveno u pogledu usvajanja antikorupcijskih zakona. Jedan od tri preventivna antikorupcijska zakona sa čijim usvajanjem se kasni i Zakon o lobiranju. Neblagovremeno donošenje ovog zakona usporilo bi aktivnosti na unapređivanju normativnog antikorupcijskog okvira, kao važnog uslova za nastavak procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Donošenjem Zakona o lobiranju zaokružio bi se set antikorupcijskih zakona koji se primarno odnose na prevenciju korupcije. Trenutno je nadležna Uprava za antikorupcijsku inicijativu, sve do početka rada Agencije kao nezavisnog profesionalnog antikorupcijskog tijela koje će početi sa radom od januara 2016. godine.

Treba istaći da se ovim zakonom uvodi niz instrumenata kojim bi trebalo da spriječe korupciju u nastojanjima da se utiče na donosioce odluka. Pored ostalog jeste i to da će svaki lobista, bilo da je registrovan kao pojedinac ili kao pravno lice, biti upisan u registar koji će voditi Uprava za antikorupcijsku inicijativu. Tamo gdje nastaje korupcija prestaje lobiranje.

Ako se lobiranje shvati kao legalan i pravno utemeljen proces, tada se ne može prihvatiti činjenica da korupcija koja se nikad i nigdje ne smatra legalnom, predstavlja jednu od faza postupka lobiranja. U suprotnom ovakvo shvatanje bi imalo za rezultat da korupcija kao nelegalan element čitavu cjelinu lobiranja čini nelegalnom. Teorijski, najlakše je razotkriti i razobličiti vezu između korupcije i lobiranja. Naime, u pravu postoje dvije vrste akata, pojedinačni i opšti. Lobisti ne zastupaju pojedinačne nego opšte interese, a to znači da oni rade isključivo na donošenju izmjene i dopune opštih akata, tj. akata koji se tiču društvenih interesa. Korupcija, nasuprot tome odnosi se prevashodno na ostvarivanje pojedinačnih ličnih interesa. Lobiranje mora da sadrži prilagođavanje posebnih interesa zajedničkim interesima.

Usaglašavanje sa međunarodnim iskustvom i praksom u cilju iznalaženja najboljih normativnih rješenja za sprečavanje nedozvoljenih uticaja u postupcima donošenja propisa i drugih opštih akata, te sprečavanja potencijalne korupcije, podići će se nivo transparentnosti rada i institucija. Pozitivna ocjena Evropske komisije te inkorporiranje određenih komentara u tekst zakona govori o ozbiljnosti pristupa i ovom antikorupcijskom zakonu. Komparativna zakonodavna i praktična rješenja nekih evropskih zemalja Njemačka, Poljska, Mađarska, Litvanija, Slovenija, uzeta su u obzir. Posljednjih godina zakonsko regulisanje lobiranja prihvataju i mnoge druge evropske zemlje, budući da je lobiranje prepoznato kao instrument koji doprinosi sprečavanju korupcije u procesu donošenja zakona i drugih opštih akata.

Poljska je 2005. godine usvojila Zakon o lobiranju, dok su Mađarski parlamentarci 2006. godine usvojili ovaj zakon. Smatram da je takva implementacija zakona u našem pravnom sistemu legitiman i poželjan vid uticaja na proces donošenja odluka koji su od interesa za naše društvo i zajednicu.

Poslanici Bošnjačke stranke su saglasni sa donošenjem ovog zakonskog rješenja, prvo zbog regulisanja djelatnosti lobiranja, čime se uspostavlja i efikasna kontrola ovog instituta, kao kontrola aktivnosti pojedinca ili interesnih grupa, koje na legalan način pokušavaju ostvariti svoje interese. Primjenom ovog i ostalih antikoruptivnih zakona mi nećemo uspjeti u potpunosti iskorijeniti korupciju koja je prisutna i u Crnoj Gori. Međutim ovim zakonima stvaraju se preduslovi za početak suočavanja sa ovim problemom kao njegovim sistemskim rješavanjem. Hvala lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, koleginice Kalač.

Čuli smo uvodna izlaganja.

Želite li komentar uvodnih izlaganja, gospođo Ratković?

Izvolite, dovoljno pet minuta.

VESNA RATKOVIĆ:

Hvala.

Evo, ja ću početi od kruga onih pitanja koja su se odnosili na uporedno zakonodavstvo.

Prije svega da podsjetim da što se tiče djelatnosti lobiranja ono nije predmet akcija. Dakle, nije obavezna djelatnost koja se zakonom uređuje. Međutim, postoje brojni propisi u vidu preporuka, a prije svega Evropske komisije koja svoj rad i svoje djelovanje, neko je od kolega pomenuo hiljade lobista koji su u Briselu, je uredio preko bijele i zelene knjige upravo sa preporukama i pravilima koji se odnose na djelatnost lobiranja.

Zašto smo imali u vidu uporedno zakonodavstvo desetak zemalja i onih koji imaju na zakonu zasnovano lobiranje ili na neki drugi način? Pa upravo da bi izabrali ono što je najbolje i najprimjenljivije za Crnu Goru. U pravu je kolega poslanik koji je rekao da u Njemačkoj ne postoji na zakonu zasnovano lobiranje, ali postoji registar u skupštini koji je javan i u kome možete naći sve osnovne karakteristike lobista i njegovog načina djelovanja, sa kim je bio u takvom jednom odnosu, na šta se odnosila tema lobiranja, koliki je iznos za to plaćen, itd.

Dakle, sve smo uzeli u obzir i uzeli smo ono što smatramo da u Crnoj Gori će biti najprohodnije za sprovođenje u ovom zakonu.

Što se tiče, dozvolite iz Uprave za antikorupciju dolazim pa imam potrebu da kažem, jer upotrijebljena je u jednom momentu otpis korupcije koja cvjeta u Crnoj Gori. Poslužiću se samo sa dva podatka i to od Transparent internešana koji je prepoznat kao međunarodna organizacija u svijetu koja govori o indeksu percepcije korupcije. Crna Gora se nalazi na 67 mjestu od skoro 200 zemalja i ima indeks 4,4. Znači, pri čemu je 10 najbolji indeks. Naša želja je da što prije dođemo do indeksa broj 5, odnosno da budemo po sredini te skale. Inače kada je Crna Gora poslije godinu dana nezavisnosti prvi put mjereno od strane Trensparent internešana, tada je indeks bio

3,2. Dakle, za ovu godinu je 4,4, ja se nadam da će biti još bolji u decembru kad budemo imali za 2014. godinu.

I da se poslužim sa još jednim međunarodnim parametrom, to je duing biznis, prije nekoliko dana su objavili da se Crna Gora nalazi na 35 mjestu u svijetu, po lakoći poslovanja, a pominjem to za to što je veoma bitna oblast i za buduće, nadam se lobiste u Crnoj Gori. Dakle, ovo je tipična preventivna djelatnost za sprečavanje korupcije. Naravno, lobiranje, djelatnost lobiranja, ukoliko se uredi, sigurno ne možemo smatrati kao magični štapić kojim će se kompletan problem riješiti, ali jedna u nizu preventivnih mjera, kao što je lobiranje, može sigurno da doprinese. A složićete se sa mnom preventivno djelovanje nije toliko atraktivno kao što su represivne mjere i u javnosti prepoznate kao birljive, spektakularne i td. Međutim, preventivne aktivnosti su mnogo mirnije, ali isto tako mogu da daju djelotvorne rezultate i zapravo preventivne i drepresivne aktivnosti i jedne i druge se moraju upotrebljavati da bi imali efikasnu borbu protiv korupcije. Dakle, zakonodavno uređenje lobiranja je samo jedan od doprinosa, jedan od uslova za stvaranje ambijenta koji neće biti pogodan za različite vrste zloupotreba uključujući koruptivno djelovanje, kada je u pitanju proces donošenja propisa.

Dakle, ovo je samo jedan od načina da stvorimo ambijent, da unaprijedimo ambijent koga gradimo inače zadnjih 15-ak godina u vrlo dimaničkom procesu izmjene i dopune zakona, novih zakonskih rješenja itd, ali sada je naše težište na sprovođenju zakona i ja sam sigurna da ovako koncipiran zakon će naći svoje mjesto, odnosno njegova primjena da će biti što prije efekuirana kroz profesiju lobista. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Odgovor na komentar zatražio je kolega Knežević. Izvolite. Pa koleginya Jasavić.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvažena gospođo Ratković,

Vi ste pomenuli nekoliko uporednih iskustava, između ostalih i Njemačku, znači u Bundestagu jednom od domova njemačkog parlamenta, znači nema zakona nema ni registra. U Bundestagu je regulisano Poslovníkom, a aneks 2 podrazumijeva registraciju udruženja njihovih predstavnika, a pozivaju se tradicionalno zainteresovane stranke za ekonomska pitanja, komore, sindikati, organizacije potrošača i slično. U čemu je razlika? Razlika je u tome što mi sa ovim predlogom zakona omogućavamo lobiranje na svim nivoima. U Njemčakoj je to precizirano Aneksom, kroz Poslovník, samo u Bundestagu, tj. u Parlamentu. A ovdje se omogućava na svim nivoima i narodski rečeno - pa de upali.

Što se tiče Amerike u pravu ste. Tamo postoji Zakon o lobiranju iz 95. godine, čini mi se da je dopunjen 2007. godine, na državnom nivou sve države imaju propise za lobiranje i postoji registar. Ali to su neuporedive kategorije. Tamo se radi o desetinama i desetinama miliona dolara potrošenim za lobiranje, pa čak mislim da i Crna Gora ima svoju grupu za lobiranje u američkom kongresu. Ali, valjda je naša intencija da idemo ka Evropskoj uniji uz svo uvažavanje tekovina demokratije Sjedinjenih Američkih Država. I

upravo Evropska komisija traži donošenje ovog zakona za to što je vidjela da ne postoji visok stepen odlučnosti i spremnosti u crnogorskoj Vladi da se izbori sa korupcijom na visokom nivou i zbog toga će Demokratski front najvjerovatnije podržati ovaj zakon zato što u Crnoj Gori, odnosno u njenim vladajućim strukturama ne postoji spremnost za obračun sa korupcijom na visokom nivou. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Kneževiću.

Koleginice Jasavić, izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvažene koleginice, gospođo Ratković,

Ja razumijem potpuno vašu potrebu da vi zastupate interese i institucije koju predstavljate i države u čije ime vršite funkciju. I razumijem vaš osvrt na to da su podaci vezano za korupciju na visokom nivou takvi kakve ste iznijeli, ali jedno je statistika, drugo je

praksa. Činjenica da u Crnoj Gori nemamo investitora iz Evropske unije, da imamo jako malo ulaganja u zadnje vrijeme iz zemalja koje traže, prije svega, vladavinu prava i ozbiljnu borbu protiv korupcije na visokom nivou, činjenica je da u Izveštaju o napretku Evropske komisije uvijek se potencira pitanje korupcije na visokom nivou. Činjenica je da mi u crnogorskom pravosuđu nemamo još uvijek pravosnažnih sudskih odluka za krivična djela korupcije na visokom nivou našta nas upozoravaju i gospoda iz Brisela, našta nas upozoravaju i gospoda koda sačinjavaju Izveštaj Evropske komisije, ukazuju na to da imamo veliki problem sa korupcijom, osobito sa korupcijom na visokom nivou. Ono što najviše ukazuje na to da imamo korupciju na visokom nivou, jeste, sve veći stepen siromaštva crnogorskih građana i sve teža mogućnost da se izmire osnovne životne egzistencijalne obaveze koje imaju građani. To što mi napredujemo po izveštajima jednim, a ovamo se traži nešto drugo po izveštajima drugim su dvije strane medalje, a istinita slika crnogorskog građanina i njegov standard i sve veći broj nezaposlenih i jako mali broj stranih investicija koje, prije svega, traže punu vladavinu prava ozbiljnu borbu protiv korupcije na visokom nivou, jer niko ne želi da svoj pošteno zarađeni novac u zapadnom svijetu ulaže u zemlju gdje neko želi samo na osnovu funkcije koju obavlja da se ugradi i da dobije svoj dio kolača. To je nedopustivo i to je u zoni utvrđivanja krivične odgovornosti od strane vrhovnog državnog tužioca. Vjerujem da mi idemo u jednu fazu ozbiljnijeg hvatanja u koštac sa organizovanim kriminalom i korupcijom na visokom nivou, a jedan od tih zakona je upravo ovaj kao i ostali zakoni koji su prije dva dana dostavljeni u Skupštini, tako da vjerujem da ćemo imati svi zajedno puno posla i dobrih rezultata. Prije svega, zahvaljujući odgovornoj opoziciji koja pažljivo prati šta vi radite. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, koleginice Jasavić.

Preći ćemo na diskusije, ali prije toga jedno obavještenje koje se tiče našeg daljeg rada.

Nakon ovog Zakona o lobiranju, danas je bilo planirano da raspravljamo o Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, međutim, na molbu jednog poslaničkog kluba kome se pridružio drugi poslanički klub ovu raspravu ćemo odložiti za sutra, Socijaldemokratska partija i Bošnjačka stranka, dakle da se rasprava odloži za sutra. Mi ćemo nastaviti nakon ove tačke sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru.

Nastavljamo sa diskusijama, kolega Milorad Vuletić, a neka se pripremi kolega Bojović.

Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo, uvažena predstavnice predlagača materijala gospođa Ratković, uvaženi građani,

Budući da se radi o uskostručno, rekao bih, pravnom propisu kojeg danas razmatramo logično je da se u pojedinim djelovima diskusija i ponavljamo, ali cijenim da je to možda i dobro zbog šire javnosti, da bi bili upoznati sa značajem donošenja ovog Zakona o lobiranju. Lobiranje u smislu važećeg zakona je djeloatnost kojom se vrši uticaj na organe zakonodavne i izvršene vlasti na državnom, odnosno lokalnom nivou u postupku donošenja propisa i drugih opštih akata radi ostvarivanja interesa naručioca lobiranja u skladu sa zakonom pri čemu ne smiju nastati štetne posledice po javni interes. Djelatnost lobiranja može da obavlja fizičko lice, kao što smo čuli, odnosno preduzetnik, privredno društvo, pravno lice, poslovno udruženje koje nema status pravnog lica, odnosno nevladina organizacija u skladu sa ovim zakonom i Ugovorom o lobiranju.

Predlog zakona je sistematizovan kroz sedam poglavlja; Načelo lobiranja, djelatnost lobiranja, sprovođenje lobiranja, nadzor lobiranja, kaznene odredbe i prelazne odredbe. U uvodnom dijelu još bih napomenuo da se prilikom izrade Zakona o lobiranju vodilo računa da bude usaglašen sa našim postojećim zakonodavstvom i sa standardima Evropske unije koji regulišu oblast lobiranja. Uzeti su u obzir i osnovna načela iz Konvencije ujedinjenih nacija protiv korupcije. Lobiranje, takođe, podrazumijeva i borbu protiv korupcije na način što se ta djelatnost i uslovi pod kojima se vrši određuju zakonom. Granica lobiranja je uvijek određena javnim interesom koje ne bi smio da bude povrijeđen.

Donošenjem ovog zakona zaokružio bi se set antikorupcijskih zakona koji se primarno odnose na prevenciju korupcije kao što su Zakon o sprečavanju korupcije, Zakon o finansiranju političkih subjekata, Zakon o javnim nabavkama i neki drugi. Njegovim, pak ne donošenjem, mogao bi se usporiti aktivan rad na unapređenju normativnog antikorupcijskog okvira kao važnog uslova za nastavak i unapređenje aktivnosti na putu prisupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Sve poslove vezano za sprovođenje odredaba ovog zakona koje se tiču poslova lobiranja prati, sprovodi i kontroliše Agencija za sprečavanje korupcije, a do početka rada agencije, 2016. godine poslove iz nadležnosti Agencije propisane ovim zakonom obavljaće Uprava za antikorupcijsku inicijativu. Zakon o lobiranju donesen je 2011. godine i reklo bi se da u praksi nije dovoljno zaživo. Naime, bez obzira na to što mu se može prigovoriti da nema baš najbolju sistematiku i unutrašnju strukturu, dovoljno mogućnosti za vršenje ove

djelatnosti, bez obzira na postojanje i udruženje lobista, do sad, kao što smo čuli, ova djelatnost nije zaživjela na prostoru Crne Gore. Ovim predlog pored potrebe za usklađivanje sa ostalim antikorupcijskim zakonima pristupilo se jasnim i preciznim postavljanjem normi.

Predlog zakona bio je predmetom pažnje i razmatranja Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odbora za antikorupciju gdje je dobio većinsku podršku, a što ne znači da nije otvorena živa rasprava kroz diskusije i postavljanje pitanja. Tako na primjer, ako se članom 9 propisuje da su djelatnosti lobiranja javne zašto se u članu 29 lobista ne obaveže da agenciji dostavi sve podatke iz Ugovora o lobiranju već samo podatke koji su taksativno pobrojani u ovoj odredbi. Može se zaključiti da se dostavlja nedovoljno podataka da bi agencija na kvalitetan način vršila nadzor i kontrolu, osim kada je u pitanju načelo povjerljivosti iz člana 10.

Interesantan je takođe i prigovor u vezi sa članom 18 i stav 2 kojim se definiše da odobrenje za obaljanje djelatnosti lobiranja izdaje se sa rokom važenja od tri godine i može se pod istim uslovimamože produžiti na zahtjev lobiste za naredne tri godine, gdje se od strane prigovarača smatra da ponovo izdavanje odobrenja nije racionalno i da prestavlja dodatno opterećenje. S obzirom da su član 19 i 22 predloga zakona utvrđeni uslovi za prestanak vršenja odobrenja, kao i uslovi za brisanje iz registra lobista. Uprava za antikorupcijsku inicijativu protivi se brisanju ove odredbe što, po meni, ima osnova, jer se uslovi iz člana 19 i 22 mogu mijenjati, a što bi otežalo kontrolu i nadzor od strane uprave. Na kraju, moram ponoviti da se radi o zakonu sa jasnim normama koje regulišu ovu pravu oblast na kvalitetan način zbog čega isti podržavam i predlažem da ga Skupština usvoji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Vuletiću.

Umjesto najavljenog kolege Bojovića, govoriće kolega Predrag Bulatović.

Izvolite, neka se pripremi kolegistica Filipović.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo, poštovani građani,

Čuli smo priču o lobiranju, teoriske raspave, istoriska iskustva, da mi pojednostavimo stvari. Vlada grčevito vodi borbu jer je u cajtnotu sa Evropskom komisijom, odnosno sa Evropskim savjetom da se ne aktivira klauzula balansa. U Izvješaju Evropske komisije i njenom tumačenju je rečeno da ne postoji dovoljno rezultata u borbi protiv korupcije, posebno kada je riječ o borbi protiv korupcije na visokom nivou ili prevdenu na prost jezik, borba protiv onih koji su u Vladi ili su bili u Vladi, oni koji su bili gradonačelnici i tako dalje, koji su zloupotrijebili položaj i oštetili za milionske iznose ovu državu. Slučajevi koji su ovdje političke prirode gdje su neki funkcioneri na lokalnom nivou procesuirani, gdje se vode sudski sporovi sa političkom motivacijom obračuna unutar vladajuće strukture nijesu dovoljni.

Šta je klauzula balansa? Klauzula balansa praktično znači da će se zaustaviti pregovori u svim poglavljima, a Evropska komisija će instistirati, odnosno Evopski savjet na tome da se postigne uravnosteženi nivo rezultata vezano za oblast 23. U Izvješaju Evropske komisije u oblasti preventivne mjere protiv korupcije na prvom mjestu je

Zakon o lobiranju i Evropska komisija ne potencira to što je bilo u akcionom planu, to su tumačenja da su oni vidjeli da piše u akcionom planu. U akcionom planu piše na osnovu stava Evropske komisije, Evropska komisija smatra da ovaj zakon treba da uđe u proceduru da bude usvojen i da se primijeni. Pored njega je Zakon u borbi protiv korupcije, sprečavanje sukoba interesa, zahtjev da se formira Agencija za borbu protiv korupcije, Zakon o javnim nabavkama i Zakon o finansiranju političkih stranaka koji je voljom parlamentarne partije koja je najjača u vlasti na Ustavnom sudu proglašen zbog toga neustavnim, zato što je to njihov interes.

Dakle, riječ je ovdje o zakonodavnoj sferi, mi imamo veliki problem. Međutim, zakonodavni, institucionalni okvir nije ključni. U Izvještaju Evropske komisije se konstatuje, između ostalog, da to ne čitam, da parafraziram, da na žalost organi kao što je Tužilaštvo u prijavi korupcije, pokretanju stvari vezano za korupciju, na osnovu policije nije postupila ni po jednom zahtjevu, po službenoj dužnosti, takođe. Na žalost, sve su to bile prijave nevladinih organizacija.

Ono što je najvažnije u svemu ovome jeste da treba izmjeriti da li ima pokrenutih istraga, procesa, osuđujućih presuda vezano za korupciju, odnosno korupciju na visokom nivou. Zato je ovaj zakon danas na dnevnom redu, ne zato što, i potpuno je jasno, Evropska komisija, gospodin Knežević je rekao u kojim zemljama koje su zemlje Evropske unije ili zemlje razvijene demokratije, kao što je Norveška koja nije član Evropske unije, nemamo taj zakon. Kod nas se traži da taj zakon bude. Da ne čitam član 1 koji kaže šta je lobiranje, ali da mi to pojednostavimo. Lobiranje je djelatnost kojom se vrši uticaj na organe zakonodavne i izvršne vlasti i tako dalje, javna preduzeća.

Moram da kažem da ovaj zakon ima neka poboljšanja u odnosu na zakon iz 2011.godine. Definišu se sertifikati, definiše se pozicija Agencije za borbu protiv korupcije, ali se i definiše obaveza javnih funkcionera. Mada je i stari zakon definisao obavezu javnih funkcionera da oni prekinu lobističke aktivnosti sa naručiocem lobiranja ako je to suprotno zakonu i nečemu što nije u skladu sa pravnim sistemom.

Zašto je još razlog za donošenje ovog zakona u Crnoj Gori? U Crnoj Gori prepoznala je Evropska komisija da se zakoni donse, to je već i gospodin Knežević rekao da ponovim i ja, važni zakoni, ugovori i to na mjestima kao što je recimo za Kombinat aluminijuma u kaficu Grand, kao što su neki drugi ugovori na nekim drugim mjestima i to nije lobiranje, to su nezakonite radnje, to je uticaj na Vladu, na one koji mogu da donesu odluke da se ugradi u zakon nešto što šteti interesima Crne Gore. Ovdje je propisano pitanje kako da se to uredi zakonom. Ne gajim iluziju da će se ovim zakonom išta promijeniti. Dva više dva jednako je četiri, odnosno 41 je magični broj, SDP-e plus DPS jednako realizacija onoga što je dogovorio predsjednik Vlade. Sa druge strane, SDP ima svoj interes da ne glasa, onda se nađe neko ko će da doda većinu. Da ne bih ja nikoga ovdje pomenuo uzmete zapisnike, odluke i vidite gdje je za višemilionske ili za više stotina miliona vrijedne projekte neko dodao glas, a SDP-e nije našao sebe u svemu tome. Evropska komisija je to prepoznala i traži da se donese ovaj zakon.

Dakle, Demokratski front, da ponovim, će u načelu, znači naše načelno opredjeljenje podržati ovaj zakon iz jednog jedinog razloga, što ovaj zakon ne može ni da koristi ni da šteti može da bude jedan štrik, e doprinijećemo mi donošenju toga

štrika, da ne budemo okrivljeni za neke druge stvari i glasaćemo za taj zakon. Inače, da je bila volja i želja da stupi na snagu ovaj zakon suštinski on bi stupio.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, imate jedan prijavljeni komentar, kolega Simović.
Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala.

Pažljivo sam slušao diskusiju kolege Bulatovića i ostalo mi je tu par dilema koje mislim da je dobro da raspravimo u direktnom dijalogu. Moja prava dilema je bila, da li gospodine Bulatoviću Vi kad pominjete klauzulu balansa žalite što ona nije već aktivirana i sada su to rekao bih odjeci tog žala što već ta klauzula nije aktivirana ili sa ovom diskusijom želite da date doprinos da u narednim danim, narednim mjesecima ta klauzula balansa bude aktivirana? Pri čemu mislim da je dobro da pojasnimo u odnosu na tu klauzulu balansa još jednom šta ona znači, šta bi mogla značiti i da pojasnimo da ta klauzula balansa nije ništa novo, da je ona bila sastavni dio pregovaraškog okvira, nešto što je bilo poznato u samom početku od počinjanja pregovora, ali evo malo, malo pa iz opozicionih klupa najčešće se čuje pitanje, a šta bi sa klauzulom balansa. Želim to da rastumačim da se želi čuti, da se šalje poruka, a što to Crna Gora nije zaustavljena u svom evropskom putu, zašto nijesu obustavljeni pregovori i to se čuje od onih kojima su puna usta potrebe da Crna Gora nastavi i ubrza svoj put ka Evropskoj uniji. Tako da tu ima dosta kontradiktornosti i mislim da je ovo dobra prilika i danas da se od gospodina Bulatovića, od svih nas u ovom Parlamentu čuje poziv da usvajamo zakone, da usvojim i ovaj Zakon o lobiranju, da sutra usvojimo Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, da usvojimo Zakon o sprečavanju konflikta interesa, Zakon o sprječavanju korupcije i sve one zakone koji jesu u toj evropskoj agendi. Prije toga i iznad toga su unutrašnja potreba našeg ukupnog društva.

Pozivam sve nas zajedno da radimo zajedno na tome, a ne da žalimo zašto jedan zakon koji je bio neustavan oboren od strane Ustavnog suda, a ne kao rezultat volje bilo koje partije, a najmanje Demokratske partije socijalista.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Odgovor na komentar, poslanik Bulatović.
Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Pa vi znate da je na premijerskom satu, na kome je i predsednik Demokratskog fronta postavio pitanje vašem predsjedniku Demokratske partije socijalista, on praktično aktivirao klauzulu balansa svojim odgovorom i svojom suštinom. On je aktivirao. Da ostavim vašeg predsjednika Demokratske partije socijalista da razbijemo jednu matricu koja je politički zarđala Demokratske partije socijalista, da mi žalimo što Crna Gora nije dobila klauzulu balansa. To je notorna neistina. Sad sa vama polemíše čovjek koji je prije referendumu 2005. godine kao predsjednik SNP-a učestvovao i bitno opredijelio da

ta partija podrži rezoluciju u evropskim integracijama, prije rješavanja državno pravnog statusa. Dva, opozicija je tražila da se aplicira i da nismo tražili pitanje da li bi aplikacija prošla. Tri, usojili smo Izborni zakon i ako smo bili svjesni da ima nedostataka, da bi dobili datum pregovora i tokom uslovnog datuma. Da ne nabrajam dalje koliko smo mi žrtava uradili, a to Vlada prigrabira i neodgovorno se ponaša.

Ne, ja sam rekao sljedeću stvar: I ako se ovaj zakon kao besmislen zakon sa stanovišta sadržaja i suštine ne bi trebalo podržati, da Demokratski front kao odgovorni politički savez kome su evropske integracije cilj, će najvjerovatnije a vjerujem i glasati za ovaj zakon, da bi imali još jedan štrik, da bi se suočili, ne sa formiranim usvajanjem zakona, usvojimćemo mi sve te zakone i učestvovaćemo. Dva, institucije, odnosno organi koji sprovode prevenciju korupcije, pročitajte najstrašnije kritike i za ovu upravu i za Komisiju za sprečavanje sukoba interesa i dolazimo do Tužilaštva, plicije i tako dalje. Gospodine Simoviću, policija nije dala ni jednu prijavu za korupciju, nego to rade nevladine organizacije. NVO Mans, prije svega.

Na kraju da završim, dolazimo do centralnog pitanja, ima li ili nema rezultata u borbi protiv korupcije na visokom nivou.

. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Komentar na diskusiju kolege Bulatovića. Izvolite.

RIFAT RASTODER:

Na izlaganje kolege Bulatovića, jer je pomenuo SDP ponovo i čini mi se kao da je opsjednut SDP-om, a u suštini imam osjećaj da se slaže sa politikom SDP-a, i moram priznati ovo što je i sam rekao da je u ključnim trenucima doprinio upravo na fonu SDP-ove politike u rješavanju nekih ključnih dilema kada je trebalo biti. I to nikome niti treba niti može to da zainteresuje. Ono što je problem kod kolege Bulatovića jeste možda nekakva nesigurnost da se konačno krene putem kojim mu priznajemo kao doprinos demokratskim procesima u Crnoj Gori koji jesu to što jesu i sad prebira, recimo kako je glasao SDP, a svi znate SDP zaista i pojedinačno i kao klub glasa onako kako zaista smatra da treba, odnosno shodno svom i pojedinačnom i političkom ubjeđenju i nekada glasa i predloge opozicije, nekada sa koalicionim partnerom određene projekte i tako dalje, po nekad, a kolega Bulatović sam kaže glasaćemo za ovaj zakon, jer smo nakon što smo pozvali zaista nema smisla opstruirati proces borbe protiv korupcije i sam kaže glasaće i tako dalje, a eto to je jedan od predloga, rekoh što bi i on rekao iz SDP-a, pa mu ne smeta da glasa. To je dobro.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Pravo na odgovor kolega Bulatović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem.

Gospodine Rastoder,

Uložili ste veliki napor da polemishete sa mojim jakim argumentima, napor je napor. Svaki napor se cijeni. Evo sada mi je gospodin Knežević koji je predvodnik

grupacije, koji je dio Fronda najjače opozicione političke grupacije koja je jača od svih ostalih opozicionih partija, rekao da SDP ni pod razno ne slijedimo, jer ako bi ga slijedili pali na dva mandata u Podgorici, a mi imamo tri, a vi drmate Crnom Gorom sa dva mandata u Podgorici. Drmate Crnom Gorom sa veoma problematičnom podrškom u biračkom tijelu, ali to nije bitno, to nije tema. Ja sam 1997. godine raskrstio sa politikom Mila Đukanovića koja neosporeno uništava Crnu Goru, a vi ste uskočili 17 godina, ja govori ne o Zakonu o lobiranju, nego govorim o 17 godina devastacije Crne Gore, prije svega na ekonomskom planu Crna Gora je opustošena, opljačkana i govorim o tome kada je god bio problematičan zakon, gdje je trebalo dodati vaše glasove a bilo je na kraju na štetu građana Crne Gore, SDP je dodao. Međutim, gdje vi niste našli vaš interes dododao je neko drugi. Taj neko drugi eto u zapisnicima da ja ne bih nikoga prozivao. Suština čitave priče je to i vi od toga ne možete da pobjegnute. Vi će te na kraju da sklopite anex koalicionog posrazuma i Crna Gora je partijska država kojoj se vlada koalicionim sporazumima, aneksima koalicionih sporazuma između DPS-a i SDP-a, sada još neki se kandiduju neću da ne izazivam komentare drugih, ne zato što ne mogu da odgovorim nego još neki se kandiduju i molim vas. Ja sada samo govorim lobiranje nema smisla. U Crnoj Gori kada imamo koalicione sporazume anexe, a u Podgorici ste, gospodo SDP-, a rekli šta vama pripada gdje je previđen javni konkurs. Obesmišljavate javni konkurs kao što je danas obesmišljeno donošenje ovoga zakona gdje se pominju koja će ko zna da se konstituiše ili neće.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bulatović.

Nastavljamo dalje sa diskusijama. Koleginica Filipović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bojović. Izvolite koleginice.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvažena Skupštino, poštovani građani i građanke, uvažena gospodo Ratković, Lobiranje je oduvijek postojalo u različitim oblicima zavisno od stepena civilizacijskog razvoja društva. Kako se ranije već ovdje čulo, prvi put se pojavilo u Engleskoj kada je u Parlamentu određena posebna soba u kojoj su poslanici mogli da primaju građane koji su dolazili sa posebnim zahtjevima. Danas je lobiranje legitiman i neophodan dio svakog demokratskog, političkog procesa. Potpuno je prirodno po mojem mišljenju da svaki građanin ili građanka imaju pravo i potrebu da na određeni način učestvuju u formulisanju politike države u kojoj žive i u kojoj staraju. Sam termin lobiranja često je imao negativnu konotaciju, jer sugerise da je u pitanju ništa drugo do podmićivanje donosioca odluka, međutim lobisti ne zastupaju pojedinačne i lične interese, nego opšte interese i to je glavna razlika između lobista i korupcije koja se odnosi prevashodno na ostvarivanje pojedinačnih i ličnih interesa.

Vjerovatno je ova negativna konotacija izazvana činjenjem malog broja lobista koji su se koristili nedozvoljenim sredstvima, tako je je u velikom broju profesionalaca među lobistima bilo teško da utiču na ispravljanje dugo godina stvaranih predrasuda.

Posljednjih godina pravno regulisanje lobiranja prihvataju evropske zemlje tako da i Crna Gora, kao što smo već danas čuli usvojili Zakon o lobiranju 2. novembra 2011. godine i na taj način prvi put normativno uredila, da kažem ovu djelatnost, a

predlog ovog novog teksta, ovog novog Zakona o lobiranju shvatam kao korak naprijed, da kažem u usajanju tog cijelog seta i zaokruživanju seta antikorupcijskih zakona na koje nas je i obavezala Evropska komisija u Izvještaju o napretku za 2014.godinu.

Lobiranje kao pravna nauka i profesionalna djelatnost podrazumijeva uticaj na predstavnike izvršne i zakonodavne vlasti, u procesu izrade akata, imajući u vidu javni interes, zato država i postavlja okvire lobiranja, pravila i sankcije za njihovo nepoštovanje. Ovim predlogom zakona predviđeno je da djelatnost lobiranja obavljaju fizička lica koja imaju odobrenje za obavljanje djelatnosti, lobiranja, kao i privredno društvo i nevladine organizacije. Lobirani mogu biti i bilo koji centri, odlučivanje u državi, međunarodno zajednici ili preduzeću koji direktno utiču na donošenje odluka, a da bi lobista mogao obavljati svoju dužnost mora na zakonit način i mora posjedovati seretifikat o položenom ispitu za obavljanje poslova, mora takođe agencija da izda to odobrenje za obavljanje djelatnosti sa rokom važenja od tri godine, a takođe ova agencija vodi registar o lobistima o pravnim licima koja obavljaju djelatnost lobiranje.

Složila bih se sa kolegom Vuletićem, koji je govorio prije mene da bi lobiste trebalo povezati da navedu tačan opis interesa koje zastupaju svoje aktivnosti i vrijednost ugovora koje potpisuju i prihode koje ostvaruju. Samim tim oni će prijavljivati prihode i plaćaće porez. Bilo bi takoše poželjno radi javnosti i povjerenja ugovore koji se potpisuju objavljivati na sajtu agencije koja će kontrolisati njihov rad.

Lobiranje pored tradicionalnog uticaja na donošenje političkih odluka u procesu vladanja sve više dobija na ekonomskom značaju koji je meni ovdje jako interesantan, jer danas i države posmatraju kao brendovi koji posjeduju određene univerzalne, jedinstvene vrijednosti i učestvuju u trci za privlačenjem što boljih investicija, što većeg broja turista i slično.

Ja ću u cjelosti dakle podržati usvajanje ovog novog zakona, jer smatram da će lobiranje postati nezaobilazni način koji može pomoći u pozicioniranju i prisustvu Crne Gore u međunarodnim institucijama u zaštiti nacionalnih interesa i u realizaciji poslovnih projekata važnijih za Crnu Goru. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem se kolegini Filipović. Imate jedan prijavljeni komentar na vašu diskusiju. Kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice Filipović,

Nijesam morao baš da se javim na vašu diskusiju, mogao sam i prije ili kasnije, svejedno je, ali moram da se oglasim povodom dvije teze koje se ovdje non-stop pokušavaju proturiti. Jedna je da prethodni zakon nije omogućavao ovu djelatnost, jer nije bio savršen, a druga je da veliki broj profesionalnih lobista u Crnoj Gori nije mogao da dođe do izražaja prije ovog zakona.

Prvo, pročitao sam oba zakona u učesvovao u donošenju onog prethodnog, prosto ne vidim toliko drastične razlike u rješenjima između njih dva, niti vidim neko drastično poboljšanje u ovome zakonu u odnosu na onaj prethodni, a drugo ja bih volio da znam gdje su ti profesionalni lobisti u Crnoj Gori koji nijesu mogli da dođu do izražaja zato što je prethodni zakon bio nesavršen.

Htio bih sve nas ovdje da podsjetim na jedan primjer koji očito govori o tome kako se u Crnoj Gori lobira. Vi se svi sjećate rasprave o Zakonu o porezu na dodatu vrijednost gdje sam čisto iz revolta, što je nešto oporezovano, a nešto nije, predložio bih onaj čuveni amandman koga je nažalost Skupština prihvatila i oko toga se napravila čitava afera. Znete li kako je lobirano i kako se lobira da se taj zakon izmijeni? Na način što je čovjek silom htio da upadne na radno tijelo Skupštine, na način što je sud to okarakterisao kao krivično djelo Skupštine, jer mu nije u skladu sa svojim Poslovnikom omogućilo da prisustvuje i kaznila Skupštinu kako ju je kaznila i na način što evo godinu dana nekoliko kolega uporno pokušava da to ispravi. Ali znate šta je najgore od svega toga? Što Ministarstvo finansija koje je bilo dužno da sprovodi taj zakon kakav god da je, neka je naopak, za dvije godinu nije jedan jedini cent naplatilo po osnovu odredbe toga zakona. Eto tako se lobira u Crnoj Gori, gospođo Žana, i nije problem u rješenjima zakona, budite sigurni.

PREDEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Koleginice Filipović, želite li odgovor? Ne želite. Dobro. Nastavljamo dalje. Sada će mo čuti kolegu Radosava Nišavića, a nakon njega kolegu Škrelju. Izvolite, kolega Nišavić.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana gospođo Ratković, poštovani građani,

Lobiranje je tehnika javnog zagovaranja, odnosno umjetnost ubjeđivanja i predstavlja niz akcija u cilju uticaja za donosiocce odluka. Lobirati ne znači samo uticati, već analizirati i shvatati problem kako bi oni koji odlučuju uvidjeli suštinu i posljedice. Lobiranje je uticaj na donošenje javnih odluka ili odluka uopšte. Lobiranje je ubijek postojalo, samo se nije tako nazivalo, gledano kroz istoriju i oni koji su imali neograničenu moć, počnimo od faraona pa do careva i kraljeva nijesu svaku odluku donosili samostalno, već pod uticajem nekog bliskog iz njihovog okruženja. Razvojem demokratije povećava se i broj donosioca javnih odluka i široko polje uticaja na njih. Tek kasno, ovih godina pojedine zemlje ovu oblast uvode u zakonske okvire. Mi smo to uradili prije tri godine i za tri godine Zakon o lobiranju ne samo da nije zaživio, već se nije ni oživio. Za tri godine, dakle nemamo ni jednog registrovanog lobistu. Zato danas imamo na dnevnom red novi zakon o lobiranju. Sada možda u nekim boljim okolnostima, jer je za ove tri godine malo omekšao stav javnog mnjenja.

Po predlogu ovog zakona član 2. lobiranje je djelatnost kojom se vrši uticaj na organe vlasti u postupku donošenja propisa i drugih opštih akata radi ostvarivanja interesa naručioca lobiranja u skladu sa zakonom. Sve se to radi sa ciljem postizanja društveno korisnih efekata u svim sverama života. Po razvijenim demokratijama lobiranje je jedna od najvažnijih pojava demokratizacije. Kod nas je ono još uvijek suprotnost i teško ga je odvojiti od koruptivnih radnji. Zato lobiste doživljavamo kao ljude koji se kreću na samom rubu ili ispod ruba zakonitosti. I da bi ovaj zakon zaživio potrebna je politička volja i odlučna borba protiv korupcije što u ovom momentu ova vlast za to nema kapaciteta. Jednako je raditi na proširivanju znanja građana i razvijanja svijesti u lobiranju, dok se jasno ne odvoji dozvolje od nedozvoljenog lobiranja. Teško će uticaj lobista nadjačati uticaj šefa ili šefova nad donosioca odluka, stoga nije

svrsishodno ne u hitnom postupku, nego ni u redovnoj proceduri donositi ovakav zakon. Dosta zemalja Evrope to smo čuli iz prethodnih diskusija nema ovaj zakon, neke zemlje su ga ukinule kao recimo Australija ili je odbijen u Parlamentu kao u Moldaviji. Do sada su kod nas ulogu lobista uglavnom preuzimale pojedine nevladine organizacije. Predlogom ovog zakona postavila su se jasna pravila lobiranja u cilju jačanja transparentnosti i jačanja borbe protiv korupcije. Lobisti bi trebalo da pomognu donosiocima odluka da prepoznaju najvažnije potrebe društva, da donosioci odluka donesu korisne odluke za građane, ali u Crnoj Gori interes za profesionalnim lobiranjem je mali ili ne postoji, jer su i zadnje lične veze i lični uticaji sa vrha na donosiocima odluka iznad Zakona o lobiranju.

Možda će predlog ovog zakona zbog svojih preciznijih zakonskih odredbi i zaživjeti i da razne lobije zamijene profesionalni lobisti, možda u neko buduće vrijeme, ali ko je lud da siječe granu na kojoj sjedi, jer u društvu u kojem je korupcija na svim nivoima i ako vi kažete da se Crna Gora nalazi na 64. mjestu otprilike kao u fudbalu, a znamo kako dobro igramo fudbal, ipak je korupcija u Crnoj Gori vidljiva na svim nivoima i gorući je problem i kada se odluke donose u setu takvih ličnih i političkih veza ovom zakonu šansa da zaživi je nikakva ili je minimalna. Donošenje ovog zakona ispunjavamo obaveze prema Evropskoj uniji, a njegova primjena imaće takozvani placebo, odnosno prazan efekat što bi u medicini rekli piti lijek, prazan lijek je, niti šteti, niti koristi. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolega Nišavić. Poslanik Škrelja, ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bojović. Izvolite, poslaniče Škrelja.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege poslanici,

Svojevremeno je veliki Valtazar Bogišić rekao da je zakon za svakoga zakon i da je zakon, zakon, pa makako opor bio. Zbog toga po meni jedan od ciljeva lobiranja jeste i ostvarivanje uticaja i na proces donošenja i izrade zakona. Pravo na ovu djelatnost treba da imaju kako društvene, tako ekonomske grupe. Lobiranje se odnosi na pitanja vezana za kompetenciju Parlamenta, Vlade, pojedinih sektora, kao jedinica lokalne samouprave. Lobisti kako mogu da zastupaju sopstvene interese, kao interese svojih povjerenika u krugu ministara, poslanika Parlamenta i lokalnih uprava. Djelovanje interesnih grupa na izabrane predstavnike je normalan i sastavni dio demokratije. U našom mladoj demokratiji ova sredstva najviše mogu da koriste grupe sa visokim stepenom organizacije i značajnim finansijskim i materijalnim, industrijskim, finansijskim trgovinskih grupa i jakih političkih profesionalnih grupacija. Trenutno su u mnogo gorem položaju sitni preduzetnici, trgovci, udruženja, grupe koje stoje van okvira proizvodne ekonomije na primjer lica u kasnijem dobu, nezaposleni i studenti, a pogotovo lica sa hendikepom, al ipak u svemu tome u najgorem položaju nalazi se pojedinac. Čini se da u rezultati registrativnog i regulativnog procesa nijesu srazmjerno zastupljeni pogledi jačih interesnih grupa u odnosu na slabije grupe. Ako se lobiranje vrši javno i ako postoji mogućnost jednakog pristupa biranih predstavnika države uprave od strane svih interesnih grupa lobiranje doprinosi posredovanju informaciju na

legistrativnom i političkom tržištu i pomaže kvalitetu legistrativnog procesa. Lobiranje je mogućnost značiti kao direktno djelovanje pojedinca interesne grupe ili njegovog reprezentanta na izabranog predstavnika ili državnog službenika, koji ima za cilj ostvarivanje uticaj na rezultat legistrativnog procesa, a ne predstavlja sukob interesa niti korupciju. Osnova lobiranja proizilazi od osnovnog prava svakog građana na slobodu govora, jer svaki pojedinac ima pravo da prozove i da kritikuje Vladu i predstavnike i Parlamenta i ostalih državnih službenika. Za članove Vlade i poslanike mora postojati sistematski pristup načinu mišljenja građana i obrnuto. Moraju postojati načini da građani i građansko društvo može informisati to jest uticati i kontrolisati one koji su trenutno na vlasti.

Lobiranje nije samo obavezan sastavni dio demokratskog procesa, već i funkcionalnosti demokratije i u totalitarnim sistemima ostvarivanje uticaj na poslanike političari funkcionere potpuno uobijačeno, ali je postavljeno na dijametralnoj različitoj osnovi. U razvijenim demokratijama postoje čitavi sistema zakona i propisa koji određuju što je dozvoljeno a što nije čime se reguliše i moć lobista što je i tendencija da se to i kod nas uradi.

Lobiranje nije ništa nečasno i nezakonito iako ga još uvijek kod nas, i ne samo kod nas, neko tako doživljava. To je realno stanje pluralističkog društva, gdje je legitimno boriti se za svaki interes, osim ako je isti u suprotnosti sa interesom države, ako je nemoralan, antidemokratski i antihuman. Ciljevi lobiranja su da se pruže informacije da bi političar formirao objektivni stav, treba uvijek, jer treba uvijek poslušati obje strane. Pomaže kod promjene javnog mišljenja, obim i intenzitet lobiranja je obično dobar barometar javnog interesa. Postoje i privatni ciljevi interesnih grupa.

Postavlja se logično pitanje - gdje je granica između ozbiljnog lobiranja ili korupcije ili nekog drugog nedozvoljenog uticaja i manipulacije. Takozvani lobisti su i pojedinci, fizička ili pravna lica, odnosno njihova udruženja koji se bore za svoje posebne interese, njihova pozicija za pregovaranje je slaba i zbog toga se trude da sprovedu svoj interes ne samo silom argumenata već i raznim formama mita.

Osnovni principi, pošto vrijeme ističe, lobiranja je visoka etika, časnost i profesionalnost. Lobista mora raditi sa tačnim podacima i mora se striktno pridržavati moralnih pravila. Časno i transparentno lobiranje je legitimni sastavni dio strategije firme, organizacije koji uglavnom kod većih firmi, kao i kod profesionalnih udruženja i asocijacija neizbježan za uspjeh.

Recimo na osnovu ovog zadnjeg što sam rekao, ja sam maloprije imao jedan, možemo sasvim lako da nazovemo jedno lobiranje, jer gospodin, časno i pošteno, znači etičko, profesionalno, gospodin Labudović mi je ponudio da kada oni budu bili vlast ja neću više sjesti ovamo, nego će biti u sredini. Jest da će malo da pričeka, ali u svakom slučaju evo jedno korisno lobiranje i u Parlamentu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, poslaniče Škrelja.

Riječ ima poslanik Bojović, a nakon poslanika Bojovića, poslanica Šćepanović.

Izvolite, kolega.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Evo, na samom početku ja bih se obratio gospođi Ratković koja je prethodnih dana na sjednicama odbora i danas na Plenumu dala nekoliko rekao bih vrlo smjelih izjava. Vi ste saopštili da se popravljaju pokazatelji u oblasti borbe protiv visoke korupcije, saopštili ste takođe da danas Crna Gora ima povoljniji ambijent za djelovanje lobista i biznismena, a rekli ste da će ovim zakonom o lobiranju u značajnoj mjeri korupcija izgubiti smisao.

Ništa od toga gospođo Ratković nije tačno. A ono što je tačno, jeste da će ovaj zakon o lobiranju, o kome danas raspravljamo, dati doprinos borbi protiv visoke korupcije baš koliko i predsjednik Demokratske partije socijalista Milo Đukanović, dakle nekoliko. Pod pritiskom Brisela i suočena sa zahtjevima koji dolaze od strane Evropske unije, ova vlada je očigledno odlučila ili se opredijelila da gradi sistem zakona i institucija, a isključivo na formalan način. I taj formalan sistem institucija i zakona, koje ova vlast gradi, im služe kao potentinovo selo i isključivo kao potentinovo selo.

Ovaj predlog zakona o lobiranju doživljam kao posebno trošno zdanje u takvom jednom potentinovom selu koje će se srušiti i pasti u zaborav prije nego li ovaj zakon uopšte stupi na snagu. E to je istina, gospođo Ratković.

Poznato je, i vi ste to sami potvrdili, da ovaj zakon o lobiranju nije nikakva garancija niti bilo koga obavezuje da koristi usluge lobista ili da se bilo ko registruje kao lobista. Poznato je da Makedonija već duže ima Zakon o lobiranju, ima svega jednog lobistu. Ja se plašim da će ova vlast pronaći nekoga u Crnoj Gori koji bi se eventualno registrovao kao lobista da bi imala još jedan instrument za kamufliiranje korupcije. I tu završavam priču sa smislom i značajem ovog zakona.

Dalje, postavlja se pitanje zašto bi bilo ko u Crnoj Gori koristio usluge lobista, zašto bi se bilo ko registrovao kao lobista, kada već kao što je to moj kolega Knežević rekao, može da se obrati direktno visokim funkcionerima i predsjednicima Demokratske partije socijalista i SDP-a i da riješi određeno pitanje. Zašto bi bilo ko koristio formalne centre lobističke centre koji bi bili registrovani, kada može jednostavno da pođe u neformalne lobističke centre, tipa kafić Grand, hoteli u Budvi, restorani širom Crne Gore i da realizuje svoje interese.

Takođe, moje kolege su na to ukazale, mislim da je krajnje neodgovorno i neozbiljno, suštinski veoma sporno sa stanovišta realizacije zahtjeva u oblasti borbe protiv korupcije krajnje sporno, ovaj zakon predlagati prije nego li što je usvojen krovni zakon za borbu protiv visoke korupcije, Zakon o sprečavanju korupcije i prije nego što je formirana Agencija za borbu protiv korupcije. Takođe, smatram da je krajnje neodgovorno i neozbiljno tvrditi da je danas povoljniji ambijent nego što je to bio 2011. godine za biznis i za lobiranje. Samo ne znam, gospođo Ratković, za koji biznis i za kakvo lobiranje. Ako mislite na onaj kriminalni biznis, na neformalno lobiranje, svakako da je ambijent povoljniji.

I na kraju, ovaj predlog zakona, ma koliko se vi trudili uz pomoć medijskih režija da to tako predstavite, nije potvrda postojanja političke volje aktuelne vlasti za borbu protiv visoke korupcije. Ovaj predlog zakona i ovako podnošenje ovakvog zakona, u ovom trenutku, prije usvajanja krovnih zakona i odgovarajućih institucija, je prije svega potvrda improvizacije šarlatanstva i površnosti Vlade u pristupu problemu korupcije, posebno visoke korupcije u Crnoj Gori. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Bojoviću.
Koleginica Šćepanović ima riječ, neka se pripremi poslanik Perić.
Izvolite, koleginice.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Ratković, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Pred nama je danas na usvajanje Predlog zakona o lobiranju, kao jedan od antikoruptivnih zakona i kao snažna antikoruptivna mjera kojom se pokušala naći najbolja normativna rješenja za sprečavanje nedozvoljenih uticaja u postupcima donošenja zakona i drugih opštih akata i time sprečavanja potencijalne korupcije, odnosno jezikom naroda da se izbace takozvani posrednici, što je drugo ime za korupciju.

Lobiranje je jedan mehanizam predstavljanja i podupiranja različitih društvenih grupa i pojedinih pravnih subjekata u uslovima demokratije. Suština lobiranja je uticati na odluke koje donosi zakonodavna i izvršna vlast.

Ono što je karakteristika modernog lobiranja, je njegova specijaliziranost i profesionalizacija. Lobisti su fizička ili pravna lica koja se bore za ostvarivanje zakonitih i legitimnih interesa naručioca za lobiranje. Lobiranje upravo ima uticaja da te odnose učini transparentnim, da se sprovođenje takvih interesa ne vrši skriveno, jer je tu mogućnost korupcije. Upravo zato regulisanjem lobiranja uspostavlja se efikasna kontrola nad ovim institutom, odnosno nad aktivnostima pojedinaca ili interesnih grupa, koji u tom postupku na legitiman ili nelegitiman način pokušavaju da ostvare lične interese, te postavljanje jasnih pravila za lobiranje predstavlja važan korak u jačanju transparentnosti i pravnog okvira za borbu protiv korupcije.

Osnovni principi lobiranja su visoka etičnost i profesionalnost. Predlogom zakona predviđa se da lobista, odnosno pravno lice koje obavlja djelatnost lobiranja, mora ispunjavati određene formalne uslove za obavljanje ove djelatnosti, kao i raditi sa tačnim podacima i striktno se pridržavati moralnih pravila. U tom smislu valja pomenuti i načelo lobiranja predviđeno u zakonu, posebno načelo integriteta, sprečavanja sukoba interesa, te izuzetno važno načelo zabrane obavljanja djelatnosti lobiranja za određena lica, javne funkcionere u smislu Zakona kojim se uređuje sprečavanje sukoba interesa, po isteku najmanjegodinu dana od prestanka funkcije. Izuzetno važno, posebno imajući u vidu činjenicu da iskustva u zemljama gdje je lobiranje već zaživjelo je da su većina funkcionera poslije prestanka funkcije upravo lobisti. I u vezi sa ovim imam pitanje za predlagača, ako u ovom momentu imate tu informaciju, kolik je ovaj vremenski period u zemljama u okruženju koji imaju Zakon o lobiranju?

Zakon reguliše uslove za obavljanje djelatnosti lobiranja, postupak registracije, sprovođenje lobiranja, obaveze dostavljanja izvještaja agenciji, pomenula bih i sačinjavanje službenih zabilješki i od strane samih lobiranih lica i dostavljanja tih službenih zabilješki agenciji, gdje je na ovaj način omogućena dvostruka kontrola i čime se dodatno povećava transparentnost ovog postupka, jer takođe lobisti će moći da rade isključivo na osnovu ugovora. Ovdje imamo u članu 29, predviđeno da su lobisti dužni da dostavljaju podatke o naručiocu lobiranja, oblasti predmetu lobiranja agenciji u roku od osam dana od dana zaključenja ugovora, pa postavljam pitanje zašto se ne bi

dostavila i sama kopija ugovora agenciji? Da li je taj iznos o visini naknade o lobiranju neka tajna ili može i agencija da zna iznos koji su ugovorili lobirano lice i lobista?

Takođe, što se tiče primjene zakona iz iskustva drugih zemalja ukazuju da je potreban određeni vremenski period kako bi Zakon zaživio u praksi. Jasno je da ovaj predhodni Zakon nije zaživio i postavlja se pitanje, šta je to predviđeno ovim Zakonom što će omogućiti da ovaj Zakon, što će promijeniti nešto u praksi što se tiče Zakona o lobiranju? Očigledno je da mi još uvijek ne koristimo lobiranje iako je poznato da svaka ozbiljna kompanija u Evropi koristi lobiranje. Znači, ima neki problem u nama. Stim u vezi, izuzetno je važno u vezi primjene Zakona što Ministarstvo planira da sprovede model obuke za javne funkcionere, za službenike i namještenike koji mogu biti potencijalne kategorije lobiranja, a moje pitanje, da li će da postoje neke obuke za zainteresovane buduće lobiste, jer oni ipak trebaju da dobiju sertifikat o položenom ispitu, pa kako će se to regulisati?

Za kraj, takođe pitanje za predlagača, da li mislite da bi Crna Gora brže ušla u Evropsku uniju ako angažuje lobistu u Briselu, jer znamo, poznato je da i Srbija, na primjer, grad Kragujevac ima svog predstavnika u Briselu, u Hrvatskoj takođe i regionima, ima predstavnik u Briselu. Mislim, činjenica je da određene zadatke sami moramo da ispunimo, ali da li se može mnogo više, brže i sigurnije uraditi ukoliko bi imali lobistu u Briselu. Imajući u vidu sve ovo što sam navela, poslanici Demokratske partije socijalista će podržati ovaj zakon. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, koleginice.

Kolega Srđan Perić ima riječ, a nakon njega, kolega Radunović.

Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Kao što je koleginica Jasavić saopštila u uvodnom izlaganju ispred Pozitivne Crne Gore, mi ćemo podržati ovaj Zakon, jer sam tekst Zakona nije sporan, obiluje dobrim namjerama to možemo reći sasvim slobodno. Međutim, kontekst u kojem se sve ovo dešava, način i proceduru usvajanja ovog Zakona i ambijent u kom se on radi, nimalo ne obećava.

Naime, htjeli mi da priznamo ili ne, lobiranje postoji i samo ga treba podvesti u norme zakona i norme javnosti. Da prevedemo do kraja, to bi značilo da nema, lobiranje je recimo u nekom podgoričkom kafiću, recimo Grand ili Maši, nego da se to dešava ovdje u holu Skupštine ili po klubovima poslanika, u konkretnom recimo slučaju, i da o svemu tome postoji zabilješka kad je ko lobirao, za čiji interes i gdje bi se kasnije moglo kroz glasanje vidjeti, da li je to lobiranje urodilo plodom ili ne. I to je ono što javnost treba da zna. Da li su se onda u krajnjoj crti političke partije borile za javni interes ili su se borile za neki drugi interes koji je to isto lobiranje omogućilo. Ali, druga stvar je ovdje vrlo sporna, mi govorimo o jednom zakonu koji je trebao da bude u skupštinskoj proceduri prije dvije godine, pa se čeka pune skoro dvije godine i koji će u punom kapacitetu moći da se primjenjuje od 2016. godine kada bude osnovana Agencija za antikorupciju. U tom dijelu ovdje zapravo imamo dio koji se odnosi na nadzor. Govorim naravno, uprava će moći do tada da se bavi ovim poslovima, ali ne zaista u punom

kapacitetu, zato što imate drugi zakon koji je u proceduri, koji je došao u Skupštinu, koji u završnim odredbama stoji, da će se on, koji se odnosi na borbu protiv korupcije i da će se zakon primjenjivati od 1. januara, a on predviđa i osnivanje upravo te Agencije.

Mi u ovom trenutku nemamo nijednog lobistu, ali imamo Udruženje lobista u Crnoj Gori. To je recimo jedan blagi nonsens. S druge strane, mi živimo u društvu gdje je najčulenije lobiranje ono od 50 ili 100 eura, lobiranje prilikom glasanja, iako je to jedina predstava koja postoji o tome, široko je rasprostranjena, šta znači lobiranje na tom nivou koji u suštini i nije klasično lobiranje, onda nam je jasno gdje smo.

Ovdje je u posebnom dijelu jako važno reći da lobiranje jeste jedan od zakona iz sega antikorupcijskih zakona i on bi trebao da ima ambijent u kome ga je moguće do kraja primijeniti. To će reći, naveo sam slučaj, ukoliko neko lobira nekog poslanika ili poslanički klub ili političku partiju i ako o tome napravi neku zabilješku, slijede neke sankcije. Da li ima ono što su sada nadležnosti organa nadzora, da li on ima kapacitet da ga sprovede do 1. januara 2016. Nema, suštinski nema. S druge strane šta to znači? S obzirom da dosledna primjena ovog Zakona o lobiranju bi značila prosto veliku štetu DPS-u, odnosno vladajućoj koaliciji, sasvim otvoreno neke stvari bi bile do kraja jasne i javne, i onda se prosto odlaže njegova primjena. Nije nepoznat parlamentarni mehanizam, do tad, već ćete se dosjetiti nečega kao što ste se u oblasti medija dosjetili, ne govorim, naravno, gospođu Ratković, Vama lično, nego govorim o Vladi, odnosno o vlasti koju personifikujete u ovom trenutku kroz obnašanje funkcije koju pokrivete. Ali, je cijela priča da, cio ambijent je takav da imamo, opet kažem, dobar tekst Zakona ispred nas, ali i sve što upućuje na njegovu primjenu već u ovom trenutku nam govori da će se odlagati sa njegovom primjenom. To će reći da smo napisali Zakon koji unaprijed ćemo nastojati da neprimjenjujemo, jer tvrdim odgovorno da upravo u ovom trenutku ne može da iskontroliše primjene ovog zakona, nema kapaciteta da provjeri da li je u krajnjoj crti kod nekih krucijalnih odluka, kolege su pominjale odluke vrijedne desetine ili stotine miliona eura, bilo određenog lobiranja. Kako se može postupiti po toj prijavi? Sve je to jedna velika magla nedefinisanosti koju suštinski uz dužno uvažavanje uprave, ona ne može, prosto nema kapacitet i biće vrlo interesantno recimo vidjeti u narednim godinu danam da li ćemo imati i jednu kaznu zbog nepoštovanja ovog Zakona. To će biti test da li ovaj Zakon osim lijepih želja na papiru ima ikakvu upotrebnu vrijednost, da se tako izrazim, za građane? Odnosno, da li će se moći vidjeti da je proizvod nečijeg lobiranja bio javani interes ili lična korist? Ovim Zakonom kažem, mi jesmo napravili okvir, ali cio ambijent koji se odnosi na borbu protiv korupcije protiv svih, ajde da kažem, ne da kažem, nego svih aktivnosti koje ulaze u domen Krivičnog zakona. Mi ovim nećemo, takvim ambijentom nećemo pospješiti primjenu upravo ovog Zakona kojeg usvajamo ovih dana, a to je ono što želimo da postignemo, da se ovaj Zakon primjenjuje u punom kapacitetu, a danas imamo ambijent koji obećava da to neće biti slučaj. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Posljednji prijavljeni diskutant je kolega Radunović.

Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Gospođo Ratković,

Već smo imali prilike da se vidimo po ovom pitanju na Odboru. Ponoviću neke stavove koje sam tamo iznio, a i neke nove. Naravno, prvo da podržim sve što se čulo iz redova opozicije vezano za ovu temu. Ovo jeste jedan posljednji iz seta zakona antikorupcijskih koji treba da se usvoji. Na ovaj način zaokružujemo taj set antikorupcijskih zakona. Nadam se da će se nakon ovog usvajanja stvoriti uslovi da se konačno krene i u realizaciju antikoruptivnih aktivnosti. Uvijek nešto Vladi Crne Gore fali, uvijek neki zakon, neka tačka, neki zarez, uvijek je to problem, i nakon toga kreće se u efikasnosnu borbu. Znači, usvajanjem ovog Zakona sve ćemo što teoretski može da stvara problem Vladi Crne Gore za efikasnu borbu da otklonimo. Zbog toga kako su i najavili naše kolege, glasaćemo za ovaj Zakon iako apsolutno, ali potpuno sam siguran, znači, sumnjam da će se na osnovu novog Zakona iko baviti lobiranjima na način kako ste vi to predvidjeli.

Ja Vas molim, privatno da me obavijestite kad se realizuje prvi Ugovor o lobiranju shodno ovom Zakonu, izviniću Vam se. Znači, kad prvi put se javi, slobodno mogu da kažem, amater lobista koji misli da će tako što će da dođe, pa da pokaže ID karticu, pa da se javi lobiranom licu koje treba da prijavi predmet lobiranja, kad mu otkrije ko ga je platio, ko misli da će na takav način da postigne svrhu, ko misli da će tako što će da lobira nekog poslanika Demokratske partije socijalista u Parlamentu Crne Gore da završi posao za svog naručioca, a ne da lobira onog koji SMS porukom javlja Klubu poslanika DPS-a kako treba da glasa. Kad se takav pojavi, molim Vas da me obavijestite da upoznam tu osobu i da upoznam naručioca posla koji je za to dao neke pare. To, gospođo Ratković, vjerujte, ne vjeruje niko u Crnoj Gori da će se desiti, niko ko ozbiljno razmišlja na ovaj način. Ja podržavam, rekao sam i na Odboru, da postoji legislativni okvir za takvo djelovanje, ako se pojavi takav čovjek ili takvo udruženje ili takva firma u Crnoj Gori, koja misli da se bavi na taj način, vjerovatno će se neko registrovati, vjerovatno će neko i da položi taj "ispit", ali ne vjerujem da će od nekog uzeti novac za lobiranje, jer ljudi koji dobiju poslove u Crnoj Gori ne bacaju novac na takav način.

Zašto baš i pored činjenice da u mnogim državama Evropske unije ne postoji takav Zakon, zašto se od nas to tražilo? To je potpuno logično. Logično je, postoje zemlje stare provjerene demokratije u kojima postoje različiti načini i bez ovakvog zakona se sankcionišu ljudi koji se bave korupcijom. Ovo je jednostavno posljednji pokušaj ljudi iz Evropske komisije da natjeraju Vladu Crne Gore da nešto napravi. Evo, i ovo da završite onda više nemate nikakav izgovor. Zbog toga mi danas usvajamo ovaj Zakon, i naravno, Demokratski front neće stojati na putu rješavanja problema na taj način. Uredu, napravićemo legislativni okvir, ali zaista bih volio da je zaživio prije na način kako to vi mislite da bi trebalo, pretpostavljam da ne bismo imali ovakav Prelog zakona o auto-putu da se na zakonski način lobiralo za sami auto-put, nego imamo Predlog zakona o kojem ćemo da pričamo naravno za neki dan, jer ne bih sada da otvaram tu temu, ali koji je primjer koruptivnih radnji. Imamo Zakon kroz koji najbolje možemo da vidimo sve o čemu pričamo danas, u kojem se ne zna u nekoliko stotina miliona koliko će da košta auto-put, jer imamo skrivene troškove. Niko ne pominje da ovaj iznos koji je recimo predviđen, ne podrazumijeva eksproprijaciju zemljišta. Pa onda nam se u zadnjem momentu skriveno reklo kako PDV i akcize neće da budu obračunate izvođačima radova, pa kako firme koje posluju u ambijentu kompletnom

crnogorskom kakav je i koje će da funkcionišu i kao podzvođači neće da plaćaju PDV i akcize, iako će da se biave i drugim poslovima u Crnoj Gori, tako da će materijal koji bez PDV-a budu nabavili da ugrađuju naravno i da ostvaruju ekstra profit. Sve je to vezano za korupciju, gospođu Ratković, a ništa od toga neće biti riješeno ovim zakonom, ali eto da ga usvojimo, kao čaj od nane, niti škodi nit nešto koristi. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Bila je ovo poslednja diskusija o Zakonu o lobiranju i dajemo priliku za završnu riječ.

Izvolite.

VESNA RATKOVIĆ:

Naravno, vrlo, vrlo kratko.

Hoću da kažem samo da mi je drago što sam ja bila ta koja sam kroz odbore i danas imala priliku da predstavim Predlog zakona o lobiranju. Mislim da sama predstava tih odredbi unaprijeđenih u Zakonu o lobiranju je dala mogućnost svojevrsne promocije, i predstavnici medija su bili prisutni kao i danas, tako da i građani su bili u prilici da se jedanput podsjetite na mogućnost lobiranja kao profesije u Crnoj Gori.

Takođe, mi je drago što je većina poslanika prepoznala mogućnost koju pruža ovaj Zakon, prije svega u uređivanju zakonodavnog i institucionalnog okvira koji sigurna sam može da pomogne u stvaranju jednog još povoljnijeg ambijenta kada je u pitanju borba protiv korupcije svakako na preventivnom planu i preventivnom djelovanju, jer mehanizam lobiranja upravo jeste iz seta takvih mehanizama.

Što se tiče Uprave za antikorupcijsku inicijativu ona jeste nadležna i sada za sprovođenje još uvijek važećeg Zakona, i tvrdim da je sposobna da vrši sprovođenje ovog Zakona o lobiranju u kapacitetu do kraja 2015. godine, a kasnije Agencija iz domena svoje nadležnosti.

Što se tiče ugovora koji je pomenut, to je zapravo jedan građansko-pravni odnos između dva lica, lobista i naručioca lobiranja, isti važni elementi su predviđeni u ovom Zakonu. Što se tiče Izvještaja o lobiranju on će sadržati svakako i novčani iznos kao i temu lobiranja i sve ostale pojedinosti.

Dakle, mislim da je bila dobra prilika da se predstavi Zakon da se još jedaput podsjeti na tu mogućnost preventivnog djelovanja i kažem, sigurna sam da će i te kako naći svoju primjenu i to vrlo brzo. Zahvaljujem još jedanput.

Možda samo da dodam još jednu riječ,

Što se tiče edukacija, predviđena je kako za nosioce lobiranja što je veoma važno i za članove Parlamenta kao veoma važne subjekte u sprovođenju ovog Zakona, ali tako i za ostale subjekte koji se tiču državnih službenika i namještenika i ostalih lica, tako da je to već predviđeno programom rada sa Upravom za kadrove zajedno sa Upravom za antikorupcijsku inicijativu. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, gospođu Ratković.

Ovim smo završili raspravu o Predlogu Zakona o lobiranju.

Naravno, o njemu ćemo se izjasniti naknadno.

A kao što smo već obavijestili, sutra ćemo raspravljati o Predlogu zakona o zdravstvenoj zaštiti koji je bio najavljen zbog zahtjeva dva poslanička kluba.

Sada prelazimo na **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK-a registru.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su magistar Raško Konjević ministar Unutrašnjih poslova i doktor Miloš Vukčević Generalni direktor Direktorata za bezbjednosne zaštitne poslove i nadzor.

Izjesticu su: Luid Škrelja Zakonodavnog odbora, i Snežana Jonica Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres, i pitam predstavnika Vlade, da li želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite.

MILOŠ VUKČEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Dakle, uvaženi potpredsjedniče Parlamenta, poštovane poslanice i poslanici, dame i gospodo.

Uspješno vođenje i okončanje krivičnog postupka ne može se zamisliti bez učešća forenzike, odnosno forenzičkih nauka. Pod forenzičkim naukama se podrazumijeva skup naučnih principa i tehničkih metoda koje se primjenjuje kod istraživanja krivičnih dijela radi dokazivanja postojanja krivičnog djela i pomoći prvenstveno pravosuđu da utvrdi počinioca krivičnog djela. Odnosno, forenzika podrazumijeva primjenu naučnih metoda kod otkrivanja i tumačenja vještačenja materijalnih tragova .

Forenzika se koristi za davanje odgovora na tri glavna pitanja: Da li je izvršen zločin, ko ga je počinio i kako je isti izvršen?

U demokratskim, društvenim sistemima ispitivanja koja se vrše u forenzičkim laboratorijama i mišljenja forenzičkih stručnjaka postali su nezaobilazni za uspješno otkrivanje počinitelja krivičnih djela, sudsko procesuiranje i pravedno kažnjavanje.

Takođe, danas u savremenom svijetu nema bilo kakve vrste spora, bilo one krivične, prekršajne, stručno naučne ligvinističke, gdje forenzičke metode nemaju svoju primjenu. Zbog svih ovih navedenih razloga i u cilju nezaostajanja i praćenja razvoja forenzike u Evropskoj uniji, Ministarstvo unutrašnjih poslova, odnosno Vlada Crne Gore se odlučila da godinu dana ranije predviđena kao obaveza iz akcionog plana za poglavlje 24 predloži Parlamentu usvajanje ovog zakona.

Naime, usvajanjem ovog zakona realizovaće se mjera 624 iz Akcionog plana za poglavlje 24 koja je predviđena za kraj 2015. godine, što potvrđuje ozbiljan pristup Ministarstva unutrašnjih poslova kad su u pitanju realizacije mjera iz Akcionog plana za poglavlje 24. Dakle, kao što sam i rekao Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru, nastao je prvenstveno iz potrebe daljeg usklađivanja važećeg zakona sa pravnom tekovinom Evropske unije iz oblasti forenzike, prvenstveno Rezolucijom Savjeta Evropske unije o razmjeni rezultata DNK analize, kao i odlukom Savjeta o implementaciji Odluke o uspostavljanju prekogranične saradnje od 23. juna 2008. godine, kao i u cilju olakšanog vođenja DNK registra i detaljnijeg propisivanja brisanja DNK profila i DNK registra.

U izradi ovog predloga zakona učestvovali su, pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih polova, Policije, Forenzičkog centra, i predstavnici Tužilaštva, Ministarstva zdravlja i Suda, a kroz program pomoći Evropske unije, obezbijedeno je učešće eksperta iz Slovenije Katije Drobnić, šefice Laboratorije slovenačkog forenzičkog centra.

Predlog ovog zakona je usklađen sa Rezolucijom Savjeta Evropske unije o razmjeni rezultata DNK analize u dijelu koji se odnosi na definisanje sadržaja rezultata DNK analize, što je i propisano članom 5 Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru u kojem se kaže da rezultati DNK analize ne smiju sadržati informaciju o specifičnim naslednim karakteristikama lica, a ukoliko se utvrdi da sadrže DNK marker sa specifičnim naslednim karakteristikama, rezultati DNK markera se brišu, a DNK marker se ne smije upotrebljavati.

Takođe, i u članu 12 vrši se usklađivanje sa pomenutom rezolucijom u cilju da se DNK profil srodnika nestalih lica ne može upoređivati sa DNK profilima iz člana 7, stav 1 tačka 1-4 ovog zakona, osim DNK profila koji pripadaju nestalim i identifikovanim leševima dobijenim u okviru međunarodne saradnje.

Predlog zakona je usaglašen i sa Odlukom Savjeta Evrope o implementaciji Odluke o uspostavljanju prekogranične saradnje u dijelu razrađivanja definicija DNK analize i preuzimanja značenja termina iz Odluke, DNK profil, dio DNK, DNK marker i genetski lokus. To je propisano u članu 4, kao i u dijelu rezultati DNK analize moraju biti urađeni u skladu sa naučno testiranim i odabranim DNK metodama radne grupe za DNK evropske mreže forenzičkih naučnih instituta.

Evropska komisija dala je pozitivno mišljenje na predloženi tekst zakona, a kada je u pitanju obrada podataka, Predlogom zakona je jasno potvrđeno da obradu podataka mogu vršiti samo zaposleni u Forenzičkom centru koji su kvalifikovani i obučeni za te poslove, kao i da svaki pristup ovlašćenog lica mora biti elektronski evidentiran.

Na kraju da kažem da je i novina ovog zakona to što je predviđena mogućnost brisanja DNK profila na zahtjev lica, dakle samo lice se može zahtjevom obratiti nadležnom organu bilo da je to Sud, Tužilaštvo ili Policija, i tražiti brisanje DNK profila iz DNK registra, onda kad prestane osnov za njegovo držanje.

Na kraju, na osnovu svega navedenog, kao i značaja koji ovaj zakon ima za dalji razvoj forenzike, predlažem Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, gospodine Vukčeviću.

Prelazimo na, pošto izvjestioci odbora ne žele riječ, prelazimo na uvodne riječi predstavnika poslaničkih klubova.

U ime Kluba DPS -a Zorica Kovačević, a neka se pripremi Labudović u ime kluba DF-a.

Izvolite kolegice.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Poštovani poslanici, poštovani građani,

Pred nama je Predlog zakona o imjenama i dopunama Zakona o DNK registru, koji je, shodno Akcionom planu za poglavlje 23 24 pravda, slobodu i bezbjednost, mjera

624, neophodno donijeti u cilju njegovog usklađivanja sa pravnim tekovinama Evropske unije.

Predlog ovog zakona usklađen je sa Rezolucijom Savjeta Evrope o razmjeni rezultata DNK analize od 30. novembra 2009. godine, u dijelu koji se odnosi na definisanje sadržaja rezultata DNK analize, što je propisano članom 5 Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru. Takođe i u članu 12 vrši se usklađivanje sa navedenom rezolucijom u cilju da se DNK profil saradnika srodnika nestalih lica ne može upoređivati sa DNK profilima iz člana 7 stav 1 tačka 1-4 ovog zakona, osim DNK profila koji pripadaju nestalim licima i neidentifikovanim leševima dobijenim u okviru međunarodne saradnje.

Takođe je Predlog zakona usaglašen sa Odlukom Savjeta Evrope o implementaciji Odluka o uspostavljanju prekogranične saradnje od 23. juna 2008. godine u dijelu koji se odnosi na rezultate DNK analize moraju biti urađeni u skladu sa naučno testiranim i odobrenim DNK metodama radne grupe za DNK evropske mreže forenzičkih naučnih instituta i da treba da sadrži i analizirani set DNK markera u skladu sa važećim evropskim standardima, što je i propisano u članu 8 predloženog teksta zakona.

Kao što smo čuli od uvaženog pomoćnika ministra da ove navedene teze potvrđuju i stav Evropske komisije čiji eksperti su dali pozitivno mišljenje na tekst predloženog zakona što smatram da je veoma dobro.

Posebne pohvale upućujem predlagaču za član 11 kojim je propisano da obradu podataka mogu vršiti samo zaposleni u Forenzičkom centru koji su kvalifikovani i obučeni za te poslove i koje za to ovlasti starješina policije, kao i da svaki pristup ovlašćenog lica mora biti elektronski evidentiran. Takođe, kao značajnu novinu u Predlogu zakona važno je istaći član 15 koji propisuje mogućnost brisanja DNK profila iz DNK registra, na zahtjev lica kad prestane osnov zbog kojeg je DNK profil toga lica unijet u DNK registar, kao i član 14 kojim se jasnije precizira ko je ovlašćen da donese odluku o brisanju DNK profila i kada će ta odluka biti donešena. Naime,, sud, tužilac, ministarstvo unutrašnjih poslova ili policija donijeće odluku o brisanju DNK profila za koje se u toku krivičnog postupka utvrdi da ne pripada optuženom, okrivljenom, osumnjičenom, umrlom licu ili DNK profilu pogrešno unijetom.

Na kraju, želim da naglasim da se pokretanje sprovođenja i efikasno okončanje krivičnog postupka u savremenim uslovima ne može ni zamisliti bez kvalitetnog učešća forenzičkih nauka u njima, i da su izmjene i dopune Zakona o DNK registru izražene sa tim ciljem tako da kažem da predlažem Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru.

Na kraju, postavila bih pitanje uređivaču Zakona da li je Ministarstvo unutrašnjih poslova dobilo pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka na predloženi tekst zakona i da li je Forenzički centar dio programa evropskom mentorstvo za forenzičku akreditaciju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, koleginice Kovačević.

Poslanik Labudović u ime Demokratskog fronta, neka se pripremi poslanica Vuksanović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, poštovani građani, uvažena dijasporo, ja mislim da sam sve pobrojao.

Dakle, pred nama je još jedan od onih zakona koji, da se poslužim terminologijom mog kolege Radunovića, spadaju u one takozvane menta zakone koji fino mirišu ali ni štete ni koristi. Ali, ono što mene posebno raduje, gospodine predstavniče Vlade, jeste što je Crna Gora po ko zna koji put uspjela da pretrči samu sebe i da ono što joj je obaveza uradi prije svih i mimo svih. Rekli ste godinu dana prije nego što nam je bila nužda usvojili smo ovaj zakon što samo govori da je ovo jedan u nizu onih zakona koji ćemo radi šminke našeg evropskog puta da usvojimo a njegove odredbe, iako nijesu toga opsega da se tiču velikog broja građana i samim time nijesu toliko uticajne na ukupno stanje prilika u Crnoj Gori, bogami ostati negdje daleko izvan onoga što se njime htjelo.

Svako ko je bio u prilici da pogleda jednu iz niza serija američkih koje sve zajedno imaju naslov "Na mjestu zločina", bio u prilici da se zaprepasti nivoom efikasnosti takozvane DNK metode i činjenicom da je ta metoda uspjela da u znatnoj mjeri smanji one kobne greške i istražnog postupka i sudskog postupka koje su mnoge građane Amerike, prije svega, jer tamo postoji smrtna kazna, poslali na električnu stolicu bez ikakve krivice. I kad se uzme DNK metoda sama za sebe, ne postoji ni jedan razlog zbog koga bi neko bio protiv toga, protiv njenog unapređenja, protiv njenog uvođenja, prije svega u redovan život i u redovnu praksu policijske istrage, tužilačke, itd. itd. jer kažem može mnogo toga da ispravi, što obična takozvana klasična sudska i tužilačka istraga mogu da propuste. Ali, takođe ona pruža i neslućene mogućnosti zloupotrebe i ja želim ovdje da ukažem na dvije mogućnosti vezano za to. Vi ste ovdje posebno apostrofirali kontrolu pristupa DNK registru, uveli čak i tzv. elektronsku identifikaciju, šta god to značilo. Ne bi bilo loše da ste i u zakonu razradili šta to podrazumijeva elektronska identifikacija, ali nijeste naznačili ono što je, po meni, najbitnije, po čijem nalogu i u koje svrhe ovlašćeno lice Forenzičkog centra može da pristupi DNK registru. Pozdravljam rješenje da to mora biti ovlašćeno lice, tamo ne smije niko da vršlja jer se to može kontaminirati, vi to dobro znate. Pozdravljam i činjenicu da se to mora identifikovati, pri čemu predlažem i fotografije, uz svu ostalu elektronsku formu, ali nijeste precizirali po čijem ovlašćenju i za koje potrebe. Šta to znači? Ako ostane samo na nivou ovog što ste ovdje napisali, ovlašćeno lice može da uđe uz sve ove prethodne mjere sigurnosti kada mu god padne na pamet i bez ikakvog konkretnog povoda. Zašto ovo govorim? Meni to liči na ovo doskorašnje rješenje po kome su, recimo, u bazi podataka kod elektronskih operatera pristupali najobičniji policajci i službenici Uprave policije, kada im je god to palo na pamet i kad su god za to imali privatan interes.

Da se ne bi to isto dešavalo i sa DNK registrom koji je, po mom dubokom uvjerenju, mnogo opasnija stvar nego što su podaci kod ovih operatera, morali biste i moraćete da ovim zakonom precizirate dodatnu obavezu da se evidentira po čijem nalogu i u čije svrhe. Sve drugo je, gospodine predstavniče Vlade, u redu, mada i dalje ostajem pri ubjeđenju da je ovo još jedan od ovih zakona koji potvrđuje vječitu praksu na ovom prostoru, a to je da zakoni drumom, a praksa čime stigne i šumom i preko polja i podno mostova itd.

Na kraju, da iznesem svoj lični stav, nijesam konsultovao klub, ali sve što u ovoj oblasti znači korak naprijed podržaću i ja ću lično ovaj zakon da podržim. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Labudoviću.

Draginja Vuksanović će govoriti u ime Kluba Socijaldemokratske partije, a neka se pripremi poslanik Perić. Izvolite, kolegice.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi kolege poslanici, predstavnice Vlade, poštovani građani Crne Gore,

Vjerujem da je pred nama jedan veoma značajan zakon. Vi znate da je Vlada usvajanjem Akcionog plana za poglavlje 24 koje se tiče pravde, slobode i bezbjednosti preuzela obavezu usklađivanja zakona iz ove oblasti i podzakonskih akata vezano za DNK registar sa Rezolucijom Savjeta Evrope.

S toga i postoji naša obaveza da usvojimo ovaj zakon u parlamentu i Socijaldemokratska partija glasaće za predložene izmjene ovog zakona.

Ono što je temelj ovog predloga zakona jeste potreba da se, ovdje smo u nekoj interpretaciji vidjeli olakšano vodi DNK registar, prije bih upotrijebila izraz ažurnije i brže vodi DNK registar, i da se detaljno propiše brisanje DNK profila iz DNK registra. Ono što je značajno jeste da je ovim predlogom zakona predviđen, takođe i uslovi i način koja su to lica i na koji način mogu podnijeti zahtjev za brisanje iz DNK registra. DNK ili dezoksiribonukleinska kiselina predstavlja veoma značajan genetski materijal i vođenje ovih registara veoma je značajno za vođenje samog postupka istrage i pronalaženja počinioca krivičnih djela. Ono što je značajna prednost ovog zakona jeste utvrđivanje neidentifikovanih leševa, jer je u praksi obično pokazano da se taj neidentifikovani leš upravo poklapa sa žrtvom krivičnog djela.

Vjerujem da u ovom dijelu samog postupanja lica koja rade u Forenzičkom centru ne može biti zloupotreba, jer kada se radi DNK analiza postoji tačno procedura kako se ta DNK analiza uzima i kako se dolazi do konkretnih otkrića, a koja se tiču konkretno genetskog materijala koja vode do samog počionica krivičnog djela.

Pored toga što je ova metoda veoma značajna za utvrđivanje neidentifikovanog leša koji se najčešće poklapa sa samom žrtvom krivičnog djela, takođe je značajna i za pronalaženje nestalih lica. Znamo šta su donijeli prethodni ratovi i koliko je značajna bila ova metoda za identifikaciju tih leševa i samih nestalih lica.

Ono što je veoma značajno jeste da ovaj zakon propisuje ko sve i u kom momentu može podnijeti zahtjev za brisanje iz DNK registra. Ono što je značajno jeste da su taksativno nabrojani ti uslovi i načini pod kojima se to može ostvariti. Vrlo je značajno uskladiti tu proceduru brisanja. To je onaj momenat da ne bi došlo do određene greške.

Ono što sam primijetila iz samog obrazloženja predloženog teksta zakona i što mi je malo dilema, pa bih željela da mi pojasnite, jeste da po službenoj dužnosti DNK profili će se brisati kada su pogrešno unijeti i kada se utvrdi kojem licu pripadaju DNK profili koji su rezultat analize spornog biološkog materijala. Meni je samo malo dilema u kom momentu vi smatrate da može doći do pogrešnog unošenja nekih podataka

vezano za DNK profil, s obzirom da znamo da je ovo vrlo značajna analiza i s obzirom da ovim zakonom želimo da olakšamo i ažuriramo vođenje tih podataka vezanih za DNK, kako je onda moguće i u kom momentu da eventualno nastupi ta greška da neki podatak bude pogrešno unijet. Da li je to neki identifikacioni podatak ili nešto drugo? Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolegice Vuksanović.

Sada ćemo čuti kolegu Perića i time ćemo zaokružiti uvodna izlaganja. Izvolite, kolega Periću, u ime Kluba Pozitivne Crne Gore.

SRĐAN PERIĆ:

Kolegice i kolege poslanici, uvaženi gospodine Vukčeviću,

Ma koliko zvuči da je ovaj zakon tehničke prirode, Zakon o DNK registru, odnosno njegove izmjene i dopune, malo koji zakon nosi toliko etičkih dilema kao sam ovaj zakon. Tako je, recimo, Alek Džefris prije tačno tri decenije, inače tvorac DNK analize, kazao da on strahuje da društvo nije uspjelo da shvati etička pitanja koja se postavljaju uzimanjem nečije DNK, kao ni mogućnost zloupotrebe i ograničenja genetske analize. On zaključuje, polazim od jednostavne stvari da je moj genom samo moj, pod određenim uslovima dozvoliću državi da ima ograničen pristup njemu, ali ne i da čeprka po mojoj DNK. Zašto sam čitao ovaj citat? Zato što je riječ o nečemu što sam tvorac upućuje na mogućnosti zloupotreba nesavjesnog rukovođenja ovakvom vrstom registara kakve imamo. Mi u obrazloženju zakona imamo na kraju da za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbijediti sredstva iz budžeta za tekuću godinu. Znači, nikakve dodatne obuke, nikakvi dodatni protokoli, sve se prosto može regulisati s onim što imamo, uz informaciju da Forenzički centar godišnje odradi oko 70.000 analiza, da je zatrpan poslom. Ono što budi određenu nelagodu jeste da možda previše olako ulazimo u ova zakonska rješenja. Da ne bude nikakve dileme, ovaj zakon cijenim dobrim i kvalitetnim i podržaćemo ga, ali kao što su kolege rekly, mi dobijamo zaista, danas smo dobili dva zakona koja su solidna, a ne znamo kakva će biti njihova primjena ili možemo osnovano da sumnjamo. Da čovjek bude ciničan, pa bi negdje pomislio da imamo malo lošije zakone, ali da je primjena malo bolja, ali ne možemo baš licitirati sa time.

Ono što svakako ohrabruje jeste da je ovaj zakon dobio pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu podataka, što je dobra stvar, ali se čini da samo obrazloženje zakona ne daje dovoljno ohrabrenja da se shvatilo koliko je ovaj zakon osjetljiv. Recimo, članom 11 postoji dobra odredba koja kaže da svaki pristup ovlašćenog lica DNK registru mora biti elektronski evidentiran, što je odredba koju i podržavamo. Međutim, ako mi imamo slučaj da se prisluškuju telefoni političara ili javnih ličnosti i da se prate, sasvim osnovano sumnjamo da ni o tome nemamo nikakvu evidenciju. Radi se o nečemu u čemu imate elektronski uvid, što mora prosto da bude obezbijeden taj elektronski uvid i da postoji određeno obrazloženje, prosto je u zakonu i podcrtano u kojim slučajevima se može doći do određenog DNK određene osobe. Čini se ovim obrazloženjem zakona da nijesu potrebna finansijska sredstva, da mi tu sve znamo, da je tu sve jasno, a opet kažem materija je toliko osjetljiva da je veliko pitanje da li je tako i po malo sve upućuje na princip lako ćemo.

Da ne bi u tom smislu i unaprijed djelovali kao destruktivni ili u bilo kom smislu da osporavamo ovu želju da se DNK registar vodi na kvalitetan i osnovan način, kao što sam rekao, mi ćemo podržati ovaj zakon. Ali, veliki apel da obratite pažnju na mogućnost zloupotreba koja ne da je mala nego je ogromna i može nečiju životnu sudbinu u nekom sudskom procesu da predodredi da je kriv ili nije kriv, odnosno može da mu promijeni maltene sudbinu.

Ono čime i završavam, očekujemo da se pristupi njegovoj primjeni onako kako piše u slovu zakona, a ne principom imamo još jedan dobar zakon, papir je dobar, ali primjena je izostala. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kao što sam razumio ili kao što sam trebao da razumijem, ovo su bila uvodna izlaganja. Jeste li se vi naoštrili da im odgovorite? Hajde da vidimo. Izvolite.

MILOŠ VUKČEVIĆ:

Zahvaljujem.

Potrudicu se u ovih nekoliko minuta da odgovorim na sva ova pitanja. Prvo, ne šminkamo mi, da tako kažem, ovim zakonom ništa. Mogu sigurno da kažem ispred Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije i da se pohvalim na rad Forenzičkog centra. Ono što mi, zaista, možemo biti ponosni kao država jeste na naš Forenzički centar koji je još od osnivanja član Evropskog udruženja forenzičkih institucija i koliko se radi o ozbiljnoj instituciji možda najviše govori podatak da do sada nijedan nalaz Forenzičkog centra nije oboren, a bilo je pokušaja da se njihovi nalazi obore. Međutim, do sada nijedan nalaz Forenzičkog centra nije oboren.

Što se tiče pitanja uvažene poslanice Kovačević, da li smo dobili, evo kolega Perić je odgovorio, dobili smo pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka, čak više u tom dijelu smo pohvaljeni da je u potpunosti ispoštovan Zakon o zaštiti podataka ličnosti, pogotovo u ovoj sferi zaštite privatnog života, da rezultati DNK analize ne smiju sadržati informacije o naslednim karakteristikama, a i takođe na dio koji se tiče samog brisanja. Iako ste primijetili, u Predlogu zakona smo rok za brisanje sa 60 dana stavili na 15 dana, upravo u želji da se što prije DNK profil lica izbriše za koje ne postoji osnov da se drži u DNK registru.

Što se tiče drugog pitanja da li smo dio evropskog mentorstva za forenzičku akreditaciju, jesmo. Riječ je o jednom programu koji se sprovodi sa Evropskim udruženjem forenzičkih institucija, gdje imamo mentora forenzičku laboratoriju iz druge države članice Evropske unije, to nam je bila Estonija. Kroz taj proces akreditacije smo dobro prošli i do kraja godine se očekuje da naš Forenzički centar bude akreditovan po posljednjem evropskom standardu ISO/IEC 17025, što će značiti potpunu usklađenost kada su u pitanju evropski standardi i razmjena, takođe. Forenzički centar ostvaruje saradnju sa Interpolom. Sigurno da ne bismo bili dio mreže evropskih forenzičkih institucija da oni nemaju povjerenje u naš Forenzički centar.

Što se tiče drugih pitanja, sigurni budite da mi ovim zakonom ne uvodimo ništa što već ne postoji u Forenzičkom centru. Ovo se već primjenjuje. Mi smo svih ovih godina u procesu akreditacije, u procesu nabavke opreme. Evo i ove godine je Ministarstvo unutrašnjih poslova dio uštedenog novca uložilo u kupovinu opreme i uređaja za Forenzički centar. U Forenzičkom centru radio oko 50-ak službenika, od toga

jedan veliki dio njih su magistri i doktori nauka. Tako da ovaj zakon potvrđuje samo ono što se u Forenzičkom centru sprovodi svih ovih godina.

Poslanik Labudović je pitao po čijem ovlašćenju. Jedino ovlašćenje službenika u Forenzičkom centru koji je ovlašćen može biti zakon, ni jedno drugo ovlašćenje. Kada se unosi i elektronski evidentira mora se pozvati na pravni osnov i zakon. Ako ste vidjeli, u predloženom članu 12 izmjena i dopuna kaže se da državni tužilac, sud ili policija mogu zahtijevati vještačenje, odnosno pretraživanje DNK registra. Dakle, samo po njihovoj naredbi, bilo da je to državni tužilac, sud ili policija, zavisno od lica, da li je lice osumnjičeni, okrivljeni ili optuženi. Tako da jedino ovlašćenje može biti samo zakon, ništa drugo.

Što se tiče uvažene poslanice Vuksanović, u kom trenutku može doći do pogrešnog unosa. Dakle, mi ovdje polazimo da u nekoj situaciji može doći do ljudske greške, pa predviđamo kao jednu od mogućnosti i samo brisanje. Ovdje Ministarstvo unutrašnjih poslova, odnosno Odeljenje unutrašnje kontrole ima ovlašćenje da vrši nadzor nad radom policijskih službenika i samim tim dato je to ovlašćenje da ukoliko utvrdi da je podatak pogrešno unijet da se on može izbrisati. Gdje može biti greška. Može biti čisto tehničke prirode, da se unese pogrešan jedinstveni identifikacioni broj, u smislu da se pogriješi za jednu cifru u ličnom imenu, prezimenu. Dakle, vidjeli ste da jedna od zbirki jeste zbirka identifikacionih dokumenata, ukoliko se takva situacija desi da postoji zakonski osnov koji je predviđen zakonom.

Što se tiče poslanika Perića, to sam negdje i u samom uvodnom dijelu rekao, službenici Forenzičkog centra su vrlo kvalifikovani i obučeni, oni stalno rade proficiens testove, odlaze u Visbaden na obuku, proveli su 23 mjeseca na obuci u Visbadenu. Zaista se radi o najboljem kadru kojeg Crna Gora ima, stalno prolaze obuke. Ministarstvo unutrašnjih poslova se stalno trudi da ulaže u Forenzički centar. Ako ste imali priliku da vidite i uđete u zgradu Forenzičkog centra, mogli ste da vidite da je u pitanju institucija kojom se, zaista, ponosimo. Najbolje pokazuje i sama prva rečenica u kojoj sam rekao da se godišnje obradi 70.000 analiza, a da nijedan nalaz do sada nije oboren, iako je bilo pokušaja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Žalim što nijesam bio tu, sigurno bih se uključio u ovu priču, sjećajući se moga velikog prijatelja, uvaženog profesora Božine Ivanovića, da je on genetiku Crne Gore ispitivao kroz lobanju, a ja sam htio da pitam kako i kroz DNK je čista naša krv, kroz tu relativnost. Znam da se to i na taj način može ispitati, ali to drugom prilikom.

Uredno, koristeći našu elektronsku infrastrukturu, kao uvijek što su se prijavili, prvo kolega Labudović, pa kolega Perić, da vam odgovore na vaš odgovor. Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine prvi potpredsjedniče. I kada ste vi predsjedavajući, uvijek ću se truditi da ispoštujem sredstva koja su nam na raspolaganju.

Gospodine Vukčeviću, ako ste pažljivo slušali, a pretpostavljam da jeste naša izlaganja, niko od nas nije osporio iskorak ovog zakona, njegovu potrebu i njegove benefite.

Međutim, složiću se sa gospodinom Perićem koji je napomenuo bojazan samog tvorca DNK analize, a podsjetiću ga da je isto to svom izumu rekao i onaj koji je predložio cijepanje atoma kao izvor atomske energije koja je i te kako brzo zlorabljena. Nema toga izuma na svijetu koji se može zlorabiti, s tim što te zlorabite mogu nekoga da koštaju glave. Sada se opet vraćam na onu normu koju ste ovdje i vi apostrofirali, a to je o ovlaštenju, ovlaštenog radnika da pristupi DNK registru. Rekli ste ovlašćuje ga zakon. Isto to piše i za operatore mobilne telefonije. Pa su svi podaci kojima oni raspolažu godinama, ponavljam godinama, bili na izvolite svakome iz MUP-a kome je palo napamet da ih koristi. Zašto, gospodine Vukčeviću, u onom članu u kome ste dali ovlaštenje, ovlaštenom licu, da uz uslove koji tamo stoje, a to je elektronska identifikacija nijeste apostrofirali da to može biti samo na zahtjev državnog tužioca ili ne znam koga još, rekli ste u prethodnom članu. Znači, morate to podvući i stalno podvlačiti, i to mora da bude sastavni dio naredbe koju ovlašćeni radnik zapravo šef u Forenzičkom centru daje kao dodatni nalog ovlaštenom službeniku Forenzičkog centra da pristupi bazi DNK-a podataka. Jer, onoliko koliko mogu da spriječe zlorabu DNK podaci mogu i da je prouzrokuju i kad se jednom postave na mjestu izvršenja određene kriminalne radnje, znate koliko treba da se dokaže da neko tamo stvarno nije bio. Ovo nije naučna fantastika, ovo je realan život. I ja vas molim da, zbog iskustva koje imamo sa sličnim podacima, a ponavljam i po ko zna koji put apostrofiram držaoce podataka pri elektronskim emiterima i način na koji se sa njima postupalo donedavno, a bojim se da ni danas nije mnogo bolje, tu normu precizirate. Nijesam htio da intervenišem amandmanski, ali mislim da ćete sami uvidjeti da ta odredba u tome članu nebi bila suvišna. Da se tačno zna, po čijem nalogu i da taj nalog koji dobije to ovlašteno lice sadrži i taj dokumenat. Znači, nalog državnog tužioca, istražnog sudije i ne znam ko sve po zakonu ovlašćen da traži podatke iz DNK registra. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Labudoviću.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Potpredsjedniče, dakle ja ću ponoviti nije ovdje bio sporan rad Forenzičkog centra. I evo da ponovim na ono što sam čuo i čitao o centru govori da se radi možda o jednoj od najboljih u Crnoj Gori koji najsavjesnije rade posao. E sad, ako bih htio da budem politikantski nastrojen, ja bih mogao da pitam, šta sa tim dokazima i nalazima koje dobijamo, zapravo nalazi. To je ono pitanje, gdje zadiramo na politički teren i mi smo imali, evo ja ću pomenuti nalaze iz Vizbadena o ubistvu Duška Jovanovića i on nije pomogao u rasvjetljavanju onoga čega je trebalo da domogne. Zapravo postojala je neka blokada, ali ne želim da idem u tom prvcu. Želim da kažem, drugu stvar, da je vođenje registra DNK toliko osjetljiva stvar, da njegova zloraba znači krivično djelo. I ajmo da mi ne sumnjamo unaprijed ni u jednog službenika Forenzičkog centra. I niti mi je zaista to bila namjera, mada i o njima svakako treba voditi računa i ajmo da vjerujemo i ima razloga da vjerujemo da ti ljudi zaista rade kvalitetan posao. Ali, šta je sa onim nalozima koji se ne evidentiraju, šta je sa onim nalozima gdje treba da se obriše uvid, šta god već. Pazite mi smo imali, maltene avioni su slijetali, odlijetali da

nijesu evidentirani, a kamoli DNK uzorak. I naša bojazan je da nećemo imati kvalitetnu zaštitu od upada te vrste, od pritiska te vrste nad tim službenicima. I to je ona naša najveća bojazan, zakon je tu opet jasan i zakon štiti ta lica, ali opet kažem diskrepanca između onog što je na papiru i onog što je u realnosti svi znamo da je velika. Dovoljno je da nekome osuđenom u krivičnom procesu, izbrišete, zagubite DNK ili već šta, da čovjek maltene oslobodite ili osudite. Bojim se, još jednom vam kažem iznosim osnovano, da nije problem, zapravo siguran sam da nije problem Forenzički centar, već oni ljudi koji tim nalazima obrađuju slučajeve dalje. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću.

Prelazimo na drugi krug u ime DPS-a izvinjavam se ko se prijavio.

Sutović, izvinjavam se, kolega, pošto nijesmo imali evidenciju ovdje.

JASMIN SUTOVIĆ:

Potpredsjedniče, uvaženi predstavnici Vlade, poštovane kolege i kolegice, uvaženi građani.

Pred nama je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru. Ustavni okriv za donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru sadržan je u okviru člana 16 Ustava Crne Gore. DNK registar je elektronska baza podataka, banka podataka DNK profila koji služi za potrebe fizičkih postupaka pojedinih teških krivičnih djela i utvrđivanja identiteta.

DNK registar sadrži zbirku DNK profila i zbirku identifikacionih podataka i zbirku biološkog materijala. Zbirka DNK profila, pored ovih DNK profila, sadrži i redni broj pod kojim je izvršen upis i zbirku podataka ili po novom Predlogu zakona jedinstveni identifikacioni broj koji je jedinstven na svaki DNK profil. DNK registar vodi i njime upravlja organ upravljanja nadležan za poslove Policije preko Forenzičkog centra. Obrada podataka o DNK registru, zaposlenih u Forenzičkom centru, koji su kvalifikovani i obučeni na obradi podataka. Svaki pristup ovlašćenog lica DNK registru, mora biti elektronski evidentiran po novom predmetu zakona. DNK analiza biološkog materijala za potrebe krivičnog postupka se radi u DNK laboratoriji, nakon organa uprave, za poslove policije koja poslije završene analize dostavlja rezultate DNK analize organu uprave, nadležan za poslove Policije u roku od tri dana od dana izvršene analize. Prema predlogu ovog zakona, državni tužilac sud i Policija mogu zahtijevati vještačenje, odnosno pretraživanje DNK registra, radi upoređivanja da se DNK profila dobijenog DNK analizom sa DNK profilom koji se već nalazi u DNK registru. Nakon izvršenog upoređivanja ovlašćena lica dostavljaju izvještaj o rezultatu upoređivanja državnom tužiocu.

Takođe, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru, DNK profili iz DNK registra brišu se. Na osnovu odluke državnog tužioca, suda, Ministarstva, Policije po službenoj dužnosti i na zahtjev lica čiji su DNK profili unijeti u DNK registre. Sud donosi odluku o brisanju DNK profila iz registra, ukoliko se u toku postupka utvrdi DNK profil ne pripada optuženom ili licima koje je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, kao i kad se utvrdi da DNK profil pripada neidentifikovanom lešu.

Ministarstvo će donijeti odluku o brisanju DNK profila iz registra, kada se u vršenju unutrašnje kontrole utvrdi da DNK profili su pogrešno unijeti, kada se usled poklapanja utvrdi DNK profili pripada nestalom licu, odnosno njegovom srodniku. I kad lice čije je DNK profil unijet u DNK registre bude pronađeno i u slučaju lica koja su umrla tri godine nakon smrti. Brisanje DNK profila na zahtjev lica čiji je profil u DNK registru, je propisano članom 15 Predloga zakona. Zahtjev za brisanje DNK profila mogu podnijeti lica čiji su profili u DNK registru, kada se utvrdi da nemaju svojstvo osumnjičenog, okrivljenog, optuženog ili lica kojem je izrečena mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi.

Takođe, brisanje DNK profila se vrši na zahtjev srodnika nestalog lica, s obzirom da se njihovi profili unose po principu dobrovoljnosti. Odluka o brisanju DNK profila državni tužilac, sud, Ministarstvo, odnosno policija donose neki rok od 15 dana od dana utvrđivanja činjenice dostavljanja Forenzičkom centru bez odlaganja. DNK analizom biološkog materijala, nije samo značajna za otkrivanje i dokazivanje učešća određenog lica u izvršavanju krivičnih djela, već i sa aspekta oslobađanja nevino osumnjičenih, kao i za identifikaciju nepoznatih lica i leševa, to je u slučajevima zbog izvršenja nekog krivičnog djela, pojedinačnih masovnih nesreća. Takođe, DNK registar služi kao osnov za rasvetljavanje i pojedinih krivičnih djela u kojima je izvršilac bio nepoznat u vrijeme kada je biološki materijal dostavljen na DNK analizu u DNK laboratoriju.

Za sprovođenje ovog zakona, nije potrebno obezbijediti sredstva iz Budžeta za tekuću godinu, predložen Skupštini da prihvati ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Sutoviću.

Koleginice Kalezić, imate sreću da ste na prvom programu. Kad je neko srećan, srećan je.

JELISAVA KALEZIĆ:

Ja imam neka pitanja i zapažanja, možda mogu biti korisna prosto kao stari profesor, pažljivo čitam i ono što mi zaista u fokusu pažnje. Međutim, počecu možda sa tanjeg kraja, ali pitanjem.

Zašto gospodin ministar nije danas ovdje, makar da dođe da kaže- izvinite, Skupštino, ne mogu tu je kompetentan saradnik, koji će vam obrazložiti? Mi bismo mu odmah to prihvatili, ovako ne prihvatimo, pozdravite ga, ali to je praksa koju već u kontinutetu kritikujemo, da ministri smatraju da nemaju obavezu prema Skupštini. Imaju, a pogotovo što je napisano da će biti ministar Konjević i dr Miloš Vukčević, ne ili tu završavam.

Kolega, sad mi vratite minut, ovo je bilo proceduralno.

Možda da dam neki kratak doprinos nekom zapažanju i određenom nedoumicom. Zapažanje sljedeće: u članu 19 kaže se da DNK profil srodnika nestalog lica se briše iz DNK registra na njegov zahtjev. To je potpuno smisljeno i da se zahtjev podnosi Ministarstvu. Međutim, mi se suočavamo sa nečim prosto suviše teškim, nečim jezivim što do napretka medicine u posljednjih recimo 20 godina nije postojalo u ljudskoj istoriji, a to je da se nažalost da ljudi nestaju zbog uzimanja organa. Jedini način za identifikaciju nekad ako se to ikad i ostvari i makar posthumno, neka pravda zadovolji za

te nesrećnike je da postoji DNK otisak, ako ne njegov onda bliskih srodnika, da bi se eventualno reagovalo. Država Crna Gora i tekako ima razloga da sačuva DNK otiske bliskih srodnika mnogo ih je onih nesrećnih građana Kosova i Metohije koji su porijeklom iz Crne Gore i koji su netragom nestali, pri čemu izvještaji i Karle Del Ponte i Dika Martija govore da je nesumnjivo vršen takav zločin, i to se jedino može dokazati tako što će se sačuvati DNK otisak srodnika i eventualno kada se neka bolja pravda uspostavi u Evropskoj uniji, preko klinika koje su ovlašćene da to rade ili u drugim državama u svijetu dođe do eventualnog vještačenja i do počinitelaca zločina. Ja znam da je to mala utjeha i za porodice ako ih ima i za srodnike koji su dalji. Ali, čini mi se ako već raspolaze Crna Gora time, da bi makar nekom klauzulom zakona, ja je ne umijem formulisati, nije moja materija, trebalo ostaviti taj kanal, taj prostor, makar da se sjetimo tih paćenika i da se to zločini ne zaborave. Jer, oni ne mogu biti nekažnjeni. To je moje malo zapažanje i imam još jednu sugestiju vi ćete znati, jer ste u materiji.

Naime, u obrazloženju ovdje nije označena strana, to je treća strana otpozadi materijala koji nam je dostavljen kaže: član 2 obrada podataka, to ću sada pročitati.

Pročitacu cio pasus, da bismo prokomentarisali: "Obrada podataka u DNK registru obuhvata radnje kojima se automatski ili na drugi način podaci evidentiraju, snimaju, organizuju, čuvaju, mijenjaju, koriste, vrše uvid, brišu, uništavaju, kao i druge radnje koje se vrše na podacima." Meni izaziva veliku upitanost ovo *mijenjaju*, ovo može biti samo dopunjuju. Dakle, nemam veze sa tom materijom, ali mijenjanje podatka znači promjenu informacije, taj podatak je informacija. I u tom smislu predlažem da pogledate, konsultujete stručnjake, da bi se ta nedoumica izbjegla. Jer, šta onda imamo, imamo da je ušlo u zakon i imamo da neko može da mijenja, jer mu je neko naložio ko je dovoljno ubjedljiv da se to mijenja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Koleginica Šćepanović, iako je možda bila ometana od pojedinih kolega, znam da je ona koncetrisana da ovih pet minuta efikasno iskoristi.

Izvolite, koleginice, i posljednji diskutant neka se pripremi kolega Miljanić po ovoj tački.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovani pomoćniče ministra, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore.

Zakon o DNK registru je usvojen 2011.godine i jedna smo od rijetkih država koja je ovo pitanje regulisala zakonom. Te se pridružila razvijenim zemljama koji imaju ovu vrstu banke podataka. Značaj ovog zakona je veliki, omogućava čuvanje DNK uzorka srodnika nestalih lica koja daju DNK uzorak, čim policiji prijave nestanak lica. Poređenjem tako sačuvanog DNK uzorka identitet nestalih lica mogao bi da bude nepogrešivo utvrđen, bez obzira na to kada i gdje su pronađeni, čak i ako srodnici u međuvremenu umru. Osim za rasvetljavanje pojedinih teških krivičnih djela u kojima je učinilac bio nepoznat u vrijeme kada je biološki materijal dostavljen na vještačenje u DNK laboratoriju. Pozitivno se utiče na skraćivanje trajnih i smanjenje troškova krivičnog postupka i ima izuzetan značaj u rasvetljavanju krivičnih djela. Važnost ovog zakona u primjeni je nemjerljiv i upravo zbog toga primjena ovog zakona je pokazala da se

pojedine odredbe moraju precizirati i izmijeniti, kako bi vođenje DNK registra bilo efikasnije, i osim toga obaveza je da se ovaj zakon uskladi sa Rezolucijom Savjeta Evrope. DNK registar je najjače oružje DNK analize. Bez ovog registra analiza gubi veliki dio vrijednosti i svodi se na to da se već mora imati neka informacija o osumnjičenoj osobi. Ovo je krucijalno pitanje za uspjeh u borbi protiv kriminala i za promociju forenzičke genetičke analize. Izmjenama je precizirano šta DNK registar sadrži, uvedene su zbirke DNK profila neidentifikovanih leševa i zbirka DNK profila nestalih lica, odnosno izdvojene kao posebna tačka kao odraz potrebe za jednostavnijim pretraživanjem i upoređivanjem DNK profila. Uvodi se nadležnost Forenzičkog centra za obradu podataka u DNK registru, imajući u vidu njihovu kvalifikovanost i obučenosť. Ovom izuzetno važnom izmjenom je precizirano ovlašćenje koje se daje licima koje vrše obradu podataka u DNK registru, odnosno ovlašćenje se dobija od starješine policije, te svaki pristup ovlašćenog lica DNK registru mora biti elektronski evidentiran, upravo zbog sprečavanja zloupotreba. Izmjenama je regulisano i upoređivanje DNK profila, odnosno da se isključivo po nalogu državnog tužioca, suda ili policije, zavisno od faze krivičnog postupka mogu zahtijevati vještačenje, odnosno pretraživanje DNK registra, radi upoređivanja DNK profila, dobijenog DNK analizom, sa DNK profilom koji se već nalazio u registru. S tim da su od ovoga izuzeti DNK profili srodnika nestalih lica.

Ono što je svakako najbitnija izmjena koja jača pravnu sigurnost, a to je regulisanje brisanje DNK profila iz DNK registra. Odnosno, da se brisanje može izvršiti samo na osnovu odluke suda, tužilaštva, Ministarstva, policije, odnosno po službenoj dužnosti, te na osnovu zahtjeva samih lica svi su profili nijeti u DNK registru i na zahtjev srodnika nestalog lica stoji u sklau sa onim da oni to daju dobrovoljno po principu dobrovoljnosti.

Ovdje bih postavila pitanje za predstavnika predlagača. Imajući u vidu da je do sada bilo predviđeno da se brisanje iz DNK registra vrši samo na osnovu odluke suda i na osnovu odluke Ministarstva, da li su se to pojavili ovi određeni slučajevi grešaka, da je upravo to ukazalo da se zakon mora mijenjati u tom pogledu da se moraju proširiti odluke na osnovu kojih se vrši brisanje iz DNK registra i da li je do sada bilo grešaka u uvođenju DNK registra za koje vi znate iz Ministarstv? Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice.

Za komentar se javio kolega Labudović.

Izvolite, kolega.

EMILO LABUDOVIĆ.

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Gospođo Šćepanović, ne želim da zloupotrijebim, ali želim da iskoristim činjenicu da ste pravnik i to po mom dubokom uvjerenju, kad hoćete, mada to rijetko hoćete, možete da budete dobar pravnik.

Da vas pitam nešto, jeli znate šta znači u pravu neprecizna norma?

Da li se vama čini status ovlašćenog lica dovoljno definisan ovim zakonom, da li je to status koji je određen sistematizacijom i odlukom upravnika ako hoćete Forenzičkog centra, pri čemu se Marko Marković, proglašava i sistematizuje kao

ovlašćeno lice koje ima permanentnu dozvolu pristupa DNK registru ili se ovlašćeno lice određuje od slučaja do slučaja. Znae zašto ovo pitam? Zato što u ovoj normi u kojoj je predviđeno pristup DNK registru ima samo ovlašćeno lice. Prekršaj bi jedino bio ako DNK registru pristupi neko ko nije ovlašćen, a ako neko neovlašćeno lice pa pristupi DNK registru, mimo naloga koji mu može dati prije svega ovlašćeno lice u Forenzičkom centru koje je jedino ovlašćeno da primi zahtjev od tužioca suda, ne znam koga sve, ako bi on ušao svojom voljom i pristupio DNK registru nebi bio u prekršaju, jer je ispunjen jedini uslov koji traži norma, a to je uslov da on bude ovlašćeno lice. Prema tome, ako vi to ne možete da mi objasnite, evo prilika gospodinu Vukčeviću, ako je ovlašćeno lice neko ko je sistematizovan, ova norma nije dovoljna kao zaštita. A ako je neko ko se konkretno ovlašćuje od slučaja do slučaja, to je već druga situacija.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegkinice Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Po meni kao pravniku ova norma je potpuno jasna. Ova norma je potpuno jasna i ovakva norma postoji, možda ste vi to predvidjeli, i u veći broj zakona, koja smo i usvojili. Dakle, starješina organa ima pravo po pravilniku po ovom zakonu i po pravilniku o sistematizaciji, da ovlasti lice koje će imati pristup DNK registru i što je ovdje suština nema mogućnosti zloupotrebe kada svaki pristup ovog lica je elektronski evidentiran. I ukoliko bi neko lice neovlašćeno pristupilo registru utvrdilo bi se i ono bi snosilo odgovornost. Tako da ova norma je u potpunosti jasna.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, ako je nešto stvarno pravnički, znači pravnički, jedno i drugo, doprinesete tome.

Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospođo Šćepanović, ne osporavam ja pravo rukovodioca Forenzičkog centra da ovlasti Marka Markovića, ali ako je on permanentno ovlašćen, on može uz svu ovu elektronsku identifikaciju da pristupi po ovoj normi DNK registru kad mu padne na pamet i da svaki put bude uredno registrovan. Šta on tamo radi, po čijem zahtjevu, za čiju korist, to nije regulisano ovom normom. I ko vam garantuje, gospođo Šćepanović, da kad on uđe da pristupi DNK profilu Marte Šćepanović usput ne pristupi profilu DNK Emila Labudovića, Marka Markovića i Janka Jankovića. Ova norma nije precizna i otvara mogućnost zloupotrebe koja je bila prisutna i kod baze podataka kod elektronskih operatera. Zato sam tražio i molio gospodina Vukčevića, ja to nijesam htio da radim amandmanom, da se mora precizirati, da svaki put i svaki ulazak ovlašćenog lica, bez obzira što je on ovlašćen mora biti popraćen direktnim nalogom i mora biti popraćen da to stoji u normi, mora biti popraćen i konkretnim zahtjevom onoga ko zahtijeva pristup DNK registru.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Koleginice, izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Kratko to je moje mišljenje, kao pravnik, a kolega Emilo Labudović ima svoje mišljenje, tako neka ostane pri svojem, ja ću pri mom, a nadam se da će i predlagač detaljnije objasniti zašto je ova norma jasna, ovako kako je stavljena u zakonu.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Posljednji prijavljeni je ne manje važan kolega Miljanić.

Izvolite, kolega.

ZORAN MILJANIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, gospodine Vukčeviću, kolege i koleginice, građani Crne Gore,

I ovaj zakon bih ubrojio u jedan set evropskih zakona koji se donose da bi se približili Evropi i tu nema ničega spornoga. Zakona, kao zakon je dobar, ovo je veoma bitna oblast, možda nijesmo ni svjesni koliko, bićemo u nekom narednom periodu. Evo samo odmah na početku da iznesem jedan podatak da je Džek Trbosjek koji je izvršio sva ona ubistva žena u Engleskoj krajem 19.vijek, sada pomoću DNK analize utvrđen je njegov pravi identitet, znači poslije 150-godina. Veoma važna oblast, ali strah me da u našem slučaju kao i većina drugih zakona ne ostane samo mrtvo slovo na papiru. Ne znam, koliko su naše institucije koje se bave ovom problematikom i kadrovski i tehnički opremljene i koja je zaštita od zloupotrebe ovih podataka, što su govorili potpuno opravdano i sa razlogom kolege prije mene.

Šta je još važnije od ovoga zakona, još važnije je da oni ljudi koji vrše uviđaj, odnosno te u okviru uprave policije budu tehnički opremljene, da oni izuzmu DNK uzorak da bi se imalo šta vještačiti u Forenzičkom centru. Strah me da su oni na najnižem mogućem nivou, tehničke i kadrovske opremljenosti.

To vidimo gospodine Vukčeviću kroz jedan niz presuda koje se ne donose, odnosno nezakonitih pritvora koje se određuju kasnije padaju na sudu i sve to plaćaju građani Crne Gore. Preduslov svega ovoga je tehničko i kadrovsko opremanje onih koji treba da izuzemu DNK trag. Ušli smo možda u ovo, a da nijesmo završili isto tako jednu važnu stvar, to je takozvani AFIS program, gdje će se otisci prstiju odnosno kapilarnih linija, počinioca krivičnih djela, evidentirati kompjuterski, gdje će policiji i kriminalističkoj službi biti mnogo olakšan posao. Znači, ne tražimo mi samo afis zbog izbornog zakonodavstva, mi tražimo afis i da bi omogućili efikasniju borbu institucija, odnosno Uprave policije tužilaštva protiv organizovanog kriminala. Da li će usvajanje ovoga zakona i ojačavanje Forenzičkog centra smanjiti potrebu da se uzorci DNK-a šalju na supervještačenje? Nijesam siguran. Imamo ta takozvana supervještačenja u Vizbadenu gdje počinioci najtežih krivičnih djela u čekanju rezultata budu ili na ulici na slobodi ili u zatvoru, pa ako bude negativno na žalost ponovo država plaća najteže učinioce, najtežih krivičnih djela našim novcem. U dijelu ovoga što su kolege govorili čuvanja ko ima pristup i ko ima pravo da pristupi DNK-a uzorcima, ja sam više puta saopštio da smatram da, pored velikog broja i najvećeg broja poštenih i časnih

pripadnika službe bezbjednosti, u tim službama radi i jedan dio pripadnika povezanih uskosa strukturama organizovanog kriminala i korupcije. Podmetnuti DNK-a je mnogo lakše nego podmetnuti pištolje i bombe, kao što je bio slučaj u Beranama u džipu kada istražni sudija naveće to nije našao da bi sutradan se to odjedanput pojavi. Složit ćete se da je mnogo lakše potmetnuti ovakav uzorak. Podržaću, naravno, ovaj zakon ne samo što je dobar, nego i što je evropski i sve u redu samo potrudite se da ove stvari o kojima sam govorio se sprovedu u dijelo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Miljaniću.

Da li gospodin Vukčević želite završnu riječ?

Izvolite.

Pošto ne znam koliko ćete tri,četiri, pet, šest, sedam, osam minuta koliko je direktan prenos, sve što mislite da je važno na početku. Izvolite.

MILOŠ VUKČEVIĆ:

Pa evo prvo da se zahvalim svim poslanicima na aktivnoj raspravi, da mi je bilo zadovoljstvo učestvujem u raspravi na samom Odboru, i evo pokušaću da odgovorim na sva ova pitanja što ste postavili.

Dakle, ovo što se tiče mogućnosti zloupotreba, oni su zaista ovim zakonom praktično nemogući. Evo ja sad se vraćam na član 6 Zakona o izmjenama i dopunama gdje se kaže da se pretraživanje vrši po naredbi suda, tužioca i da u zbirci identifikacionih oznaka u članu 6, odnosno 8 postojećeg zakonatačka 4 mijenja se i glasi: Naziv, sjedište organa koji je naložio DNK-a analizu broj zahtjeva odnosno naredbe koje se traži DNK-a analiza.

Dakle, svaka provjera DNK-a analiza i obrada mora biti praćena naknadom, aktom organa, naredbom suda, naredbom tužilaštva i naredbu policije, ostaje ta j pisani plan da je vršen na osnovu te naredbe, i time se ta mogućnost eliminiše. Dakle, to imate u članu 6 predloženog teksta Zakona o izmjenama i dopunama tačka 4 . Da kažem dakle da Foreznički centar ne koristi se samo u dijelu naredbi suda i tužilaštva nego on u mnogim slučajevima išao je u korist odbrane, mnogi njegovi nalazi su pokazali da u nekim slučajevima tužilaštvo i policija nijesu bili u pravu, odnosno da je dato lice oslobođeno, dakle ide u korist u tom dijelu i u korist odbrane, a ne samo u korist organa za gonjenje i procesuiranje. I da se radi zaista, kao što sam i na samom startu rekao, o jednoj instituciji u kojoj se i mi iz Ministarstva i sama država može ponositi, i opet ću radi poslanika koji su sada došli ponoviti do sada nijedan nalaz Foreznički centra oboren i ako je bilo u tom dijelu pokušaja da se on obori, zaista rade stručni kompetetni ljudi koji stalno prolaze obuke, koji provode po nekoliko mjeseci i po pola godine u Vizbadenu na obuku tako da da ovaj Zakon o izmjeni i dopuni zapravo samo potvrđuje ono što Foreznički centar je radio. Što se tiče ovog pitanja odnosno zašto ministar nije tu, ministar bi se svakako odazvao da nije spriječen, a spriječen je, jer nije u zemlji, dakle u Ljubljani je na PCC konvenciji Ministarstva Unutrašnjih Poslova zemala Jugoistočne Evrope, razumijem negdje poslanicu Kalezić u ovoj potrebi. Tu su propisi iz oblasti ličnih podataka, konvencije iz oblasti ličnih podataka na Zakon o ličnim podataka koji jednostavno ukoliko srodnik nestalog lica zahtijeva brisanje da se mora

izvršiti brisanje iz DNK-a registra na njegov zahtjeva. Jednostavno to su njegovi lični podaci i on ima pravo to da traži, zato smo to morali da stavimo u zakon.

Na pitanje, ko ima pravo pristupa, norma u zakonu tu je sasvim jasna, ja se tu slažem sa kolegicom Šćepanović. Ako pročitate član 11 izmjena i dopuna kaže se - obradu podataka u DNK-a registru vrše zaposleni u Forenzičkom centru koji su kvalifikovani i obučeni za poslove obrade podataka, koje za to ovlasti starješina. Dakle, kumulativno, i jedno i drugo. Ne može starješina policije ovlastiti nekoga ko nije zaposlen i ko nije obučen i koji nije kvalifikovan u Forenzičkom centru. Dakle, njima ovlašćenje daje i sama činjenica da su zaposleni da rade to i plus ovlašćenje starješine. Dakle, tu ne postoji nikakva nedoumica kada je riječ o ovom članu 11 Zakona o izmjenama i dopunama. Morate pročitati član 6 Zakon o izmjenama i dopunama tačku 4. da mora taj zahtjev suda, tužilaštva i policije biti praćena naredbom i da u samoj evidenciji ostaje broj naredbe po kojoj je izvršena pretraga DNK-a. Dakle, još jedna činjenica koja u tom dijelu nije sporana.

Zašto smo stavili pitanje da se brišu podaci na zahtjev? Dakle, obaveza je na sudu, tužilaštvu i policiji da podnesu zahtjev za brisanje onda kada lice prestane status osuđenog, okrivljenog, optuženog i sad smo tu obavezu skratili sa 60 na 15 dana. Međutim, u slučaju da se to ne desi, lice samo može podnijeti zahtjev i tražiti da mu se njegov DNK-a briše iz DNK-a registra. I evo sam još jednom da kažem na ovaj dio što se tiče opremljenosti Forenzičkog centra da je prije nekoliko mjeseci počeo sa radom i kodisofter, u tom dijelu, kao što sam i govorio stalo se ulaže u opremu i uređaje i obuku tih ljudi u Forenzičkom centru. I kao što sam rekao, Ministarstvo i ove godine dio sredstava je uložilo za opremu ovog Forenzičkog centra i siguran sam da nebi bio ni u ovom evropskom udruženju za forenzičke institucije niti sada do kraja godine akreditovan po ovom posljednjem evropskom standard, zaista to nije tako jer oni sami imaju interes da nalaz koji se uradi ovdje za njihove državljane bude validan sutra na sudu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, gospodine Vukčeviću.

Konstatujem da je pretres završen izjasnićemo se naknadno.

Uvažene kolege, nastavljamo u 15 i 50 sa Predlogom zakona o efikasnom korišćenju energije.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Uvažene kolege, nastavljamo sa radom.

Prelazimo na **Predlog zakona o efikasnom korišćenju energije.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije i Dragica Sekulić, generalna direktorica Direktorata za energetska efikasnost. Ja ih pozdravljam.

Izjavitelci Odbora su: Emilo Labudović Zakonodavnog odbora i Rešid Adrović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje, siguran sam da hoće ali moram po protokolu i to da pitam?

Izvolite ministre.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Poštovani predsjedavajući, dame i gospodo poslanici,

Zakon o efikasnom korišćenju energije predstavlja nadgradnju Zakona o energetskej efikasnosti čijoj izradi je pristupljeno iz nekoliko razloga.

U prvom redu ažuriranja crnogorskog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti sa pravnim okvirom Evropske unije, a zatim i poboljšanje pravnog okvira za implementaciju i dalji razvoj podzakonskih akata u ovoj oblasti.

Crna Gora se, kao zemlja kandidat za pristupanje Evropskoj uniji, kao i kroz članstvo u energetskej zajednici, obavezala na implementaciju aki komunitare iz područja energetike. U cilju unapređenja energetske efikasnosti Evropska unija je donijela niz obavezujućih direktiva a koje su poslužile kao osnova za definisanje konkretnih zakonskih i institucionalnih rješenja za podsticanje energetske efikasnosti u Crnoj Gori.

Nakon usvajanja Zakona o energetskej efikasnosti, pravni okvir u oblasti energetske efikasnosti na nivou Evropske unije u značajnoj mjeri revidovan i ojačan. Naime, Evropska unija je usvojila nove, strožije zakone koji u značajnoj mjeri mijenjaju i dopunjavaju prethodni pravni i politički okvir.

U svojstvu članice energetske zajednice Crna Gora je prihvatila obavezu transponovanja zahtjeva novih direktiva što je uslovalo izradu inoviranog zakona. Kako postojeći Zakon o energetskej efikasnosti uređuje način efikasnog korišćenja energije, mjere za poboljšanje energetske efikasnosti i druga pitanja od značaja za energetskej efikasnost, na strani finalne potrošnjekako se ne primjenjuje na energetskej efikasnost postrojenja za proizvodnju, prenos i distribuciju energije opravdano je preimenovanje ovog zakona u Zakon o efikasnom korišćenju energije. Značajno je istaći da se u toku izrade podzakonskih akata Zakona o energetskej efikasnosti nametnula potreba za poboljšanjem pravne forme određenog broja odredbi zakona, a kako bi se obezbijedila bolja pravna osnova za njihovu primjenu i dalji razvoj.

Imajući u vidu zahtjeve novih, odnosno inoviranih EU direktiva, kao i činjenicu da implementacija važećeg Zakona o energetskej efikasnosti nije bila na potrebnom nivou, nova zakonska rješenja posebno su umjerena na izmjenama i dopunama odredbi koje se odnose na donošenje planova i programa energetske efikasnosti i izvještavanja o sprovedenim mjerama od strane subjekata javnog sektora, donošenje planova i programa energetske efikasnosti i izvještavanje o sprovedenim mjerama od strane velikih potrošača energije, dostavu podataka na Ministarstvo ekonomije od strane relevantnih subjekata za primjenu zakona, sprovođenje obuka za vršenje energetskej pregleda zgrada i sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju, sertifikovanje energetskej karakteristika zgrada, obaveze snabdijevača energijom i distributera energenata, energetskej označavanje uređaja koji utiču na potrošnju energije, vršenje inspeksijskog nadzora i kaznene mjere za obveznike za sprovođenje zakona. Imajući u vidu da razvoj energetske efikasnosti predstavlja jedan od glavnih prioriteta u energetskej sektoru, kao i izraženu potrebu da se ova oblast pravno uredi, neophodno je predmetni akt što prije staviti u dalju proceduru i nadam se njegovom usvajanju. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem se i ja vama, ministre Kavariću.

Očito da je ova tema, s pravom, pobudila mnogo pažnje kod svih poslanika, tako da ćemo je raditi do kraja današnjeg radnog dana. Siguran sam u to da će to biti diskusije, razmjena mišljenja u onome što će doprinijeti da energetska efikasnost bude u Crnoj Gori mnogo veća. Za prvi komentar se javio kolega Bulajić.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče. Pokušaću da ovo moje pravo na komentar praktično pretočim u dva pitanja. Na matičnom odboru postavio sam pitanje na koje, po mom sudu, tada nijesam dobio adekvatan odgovor, pa ga sada ponavljam, jer pretpostavljam da ste u međuvremenu došli do odgovora. Da li imate, da li Ministarstvo ekonomije ima procjenu efekata primjene predloženih mjera, predloženih ovim predlogom zakona na krajnje potrošače u odnosu ako bi se one primijenile na proizvođača ili distributera?

Ovdje ispred mene, gospodine ministre, imam dopis Ministarstva finansija Ministarstvu ekonomije, datira na 23. septembar 2013. godine. Tu, pored ostalog, stoji - isto je bilo predviđeno u toku izrade prethodnog zakonskom rješenja i u tom navratu Ministarstvo finansija imalo je negativan stav. Dalje, u istom tekstu, isti paragraf, sa navedenim novim procedurama koje imaju ograničavajući uticaj na poslovni ambijent Ministarstvo finansija nije saglasno. Dalje, ukoliko nije moguće harmonizaciju propisa ostvariti sa manje negativnih implikacija na privredu i građane, predlažemo da se primjena propisa odloži do dana pristupanja Uniji, u potpisu Ministarstvo finansija.

Gospodine ministre, ne znam kakvi su odnosi u Vladi, ali ono što je veoma važno, po mom sudu, ne znam kako je ovaj predlog uopšte i dospio na plenum na usvajanje pored ovakvog mišljenja Ministarstva finansija. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ministre, da li želite odmah da odgovorite? Izvolite.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Kao što sam rekao, koleginica Sekulić će se uključiti malo kasnije, da malo detaljnije da odgovor, odnosno pojašnjenje na pitanje uvaženog poslanika Bulajića.

Ono što se odnosi na efekat na proizvođača, odnosno distributera, oni u ovom dijelu nijesu predmet ovog zakona. Mjere se odnose na mjere energetske efikasnosti u oblasti potrošnje.

Što se tiče stava Ministarstva finansija, Ministarstvo finansija je razmatralo ovaj aspekt sa aspekta biznis barijera, nemajući u vidu u datom momentu rezultate, odnosno efekte, učinke koje će sve ovo imati na poboljšanje ekonomske efikasnosti. Jer, nesumnjivo je da će ovo povećati troškove u izgradnji građevinskih objekata u funkcionisanju javnih ustanova, ali isto tako nesporno je da će svaka investicija u ovu vrstu servisa koji se odnosi na energetska efikasnost biti višestruko vraćeni. S toga je napravljeno balansiranje onoga što su plusevi i minusevi i donesena je odluka da one treba da budu podržane i prepoznate u formi zakona.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, ministre.

Prelazimo na uvodna izlaganja. U ime Kluba poslanika DPS-a, kolega Sekulić. Izvolite, kolega.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolege, gospodine ministre, gospođu direktorice,

Pred nama se nalazi jedan zakon, jedan od niza zakona gdje usaglašavamo naše zakone sa onim što su zahtjevi Evropske unije, s jedne strane. Rekao bih da je ovaj zakon nešto drugačiji od ostalih, jer će u budućnosti i te kako imati uticaja na život građana, i to sa više aspekata. U svakom slučaju, kažem još jedanput, dobro je što imamo ispred sebe ovaj zakon i dobro je što i u ovom dijelu usaglašavamo sa propisima Evropske unije makar i zbog toga što, samo da se podsjetimo, Crna Gora je uvoznik energije i pored toga što definitivno imamo puno prirodnih resursa kako za obnovljiv izvor energije, tako i za one neobnovljive, ali s druge strane vrlo malo koristimo tih izvora energije, a mi smo uvoznici. Čini mi se da kroz ovaj zakon i poštovanje njegovih normi možemo da imamo velike uštede. Podsjetiću da se u zemljama Evropske unije te uštede kreću čak u rasponu od 30 do 50%, ako se na pravi način energija štedi. Rekao bih uz činjenicu da smo i ranije imali slične propise iz ove oblasti, da imamo i onaj dio koji se zove edukacija građana. Rekao bih da već sada naši građani veoma vode računa o tome kada kupuju proizvode koji troše električnu energiju, i te kako vode računa da vide da li je to jedan od onih štedljivih proizvoda ili su to proizvodi koji ne vode računa o uštedi energije. To s jedne strane. S druge strane, naravno, ta ušteda energije donosi i poseban kvalitet. Ono na šta posebno treba obratiti pažnju ovom prilikom jeste činjenica da se ovdje govori o uštedi energije, u posebnom odeljku govorimo o energetske efikasnosti stambenih zgrada. Obavezu iz ovog odeljka imaju ne samo državni organi, govorimo i o organima lokalne samouprave nego i investitori stambenih zgrada. Tako da ćemo ubuduće imati situaciju da će prilikom izdavanja upotrebne dozvole investitor morati da ima i sertifikat energetske efikasnosti, s jedne strane. S druge strane, dati su i određeni rokovi da i zgrade koje su već urađene moraju imati taj sertifikat u određenom roku. Rekao bih čak da je Ministarstvo bilo popustljivo prema investitorima i da su ti rokovi dosta dugi. Kažem još jedanput, iz ovog razloga, da ne bi bilo kasnije tog dodatnog opterećenja. Posebno bih obratio pažnju, odnosno posebno bih podsjetio na normu koja govori oko toga da u budućnosti nećemo moći da imamo pravni promet stanova i stambenih zgrada ukoliko nemamo i ovaj sertifikat energetske efikasnosti.

Podsjetiću da Hrvatska koja je postala članica Evropske unije to već ima u svom zakonodavstvu. Podsjetiću, takođe, iako je u početku bilo velikih otpora, danas to u Hrvatskoj veoma dobro funkcioniše tako da kada kupujete neku nekretninu isto kao u zemljama Evropske unije imate sertifikat energetske efikasnosti.

Takođe, treba ovom prilikom podsjetiti na činjenicu da zbog klime kakva vlada u Crnoj Gori imamo nedopustivo, ali imamo jednaku potrošnju energije i tokom zimskih mjeseci kada imamo grijanje i tokom ljetnjih mjeseci kada imamo hlađenje. Čini mi se da ima dovoljno prostora u ovoj oblasti kako bi svi bili mnogo efikasniji kada je potrošnja energije u pitanju s jedne strane. S druge strane, treba voditi računa o tome da je Crna Gora, nažalost, uvoznik energije i da sa primjenom ovog zakona to može dodatno da bude stimulans za sve one koji vode računa o potrošnji energije. Ne treba zaboraviti da

su ovim zakonom predviđene posebne podsticajne mjere. Pretpostavljam će se podzakonskim aktima ovo posebno urediti. Nije zanemarljivo da svi oni koji budu prednjačili u uštedi električne energije ili energije uopšte ili će moći da računaju i na podršku države. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Sekuliću, puno. I nešto jako što želim da kažem da korišćenje energije je energetska efikasnost, posebno u građevinarstvu se vraća za nekoliko godina, čak su tu i bankarski krediti najpovoljniji u tome. Svako debelo treba da razmisli, građani debelo razmislite kada gradite kuću o tome. Zato se mora imati para, jer se pare brzo vraću.

U ime Demokratskog fronta kolega Đukanović. Izvinjavam se što neki put svoju profesiju dobronamjerno koristim.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine Kavariću, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Kada smo dobili ovaj zakon interesovalo me je obrazloženje. Šta piše u obrazloženju i pošto vas često optužuje pozicija da opozicija kritikuje kritike radi, bez dovoljno argumenata, ali obrazloženje ovog zakona je najbolja kritika energetske politike u Crnoj Gori. Prema tome saoptavaću stavove Ministarstva ekonomije. Citiram dio iz obrazloženja.

"Dugogodišnji problem u energetsom sektoru Crne Gore manifestuju se u jako izraženim neracionalnostima u proizvodnji, prenosu distribuciji i korišćenja energije. Takođe, poseban problem predstavljaju velika uvozna zavisnost visoke cijene energije evidentna zabrinutost u pogledu sigurnosti snadbijevanja". Ko je stvorio te dugogodišnje probleme? Ko vlada Crnom Gorom dugo godina i sada ispada čiji su dugogodišnji problemi iz razloga što ih je neko stvorio neko imaginarno. Te probleme radi građana stvorila sadašnja Vlada koja vlada već 25 godina. Ko je odgovoran za takvo stanje? Da li opozicija ta koja je vršila vlast 25 godina? Vi ste se hvalili kada su dolazili strateški investitori u oblasti energetika A2A, Hellenic Petroleum i druge kompanije. Nažalost, Crna Gora danas nema, ima u "Elektroprivredi" većinsko vlasništvo, ali nema upravljanja. U Hellenic Petroleumu stoprocentni vlasnik je grčka kompanija. Da li je taj strateški investitor, strateški partner poboljšao energetske efikasnost tih kompanija? Nije sigurno.

Radi građana Crne Gore, 32 godine u Crnoj Gori nije izgrađen ni jedan izvor električne energije. Posljednji je izgrađen 1982. godine i to je bila "Termoelektrana" Pljevlja, a prije nje "Hidroelektrana" Piva 1976. godine. Od te 32 godine 25 godina na vlasti je Demokratska partija socijalista.

Gospodine ministre, da se sve realizuje iz ovog zakona, veći bi efekat bio za efikasno korišćenje električne energije da "Elektroprivreda" Crne Gore za 1% smanji svoje gubitke. Vi ćete se naravno složiti sa tim. Takođe, u dokumentu Ministarstva ekonomije se saopštava, evo koliko ste uspješni bili. Citiram: "U prethodnom periodu Vlada Crne Gore usvojila je nekoliko akcionih članova za realizaciju strategije energetske efikasnosti, a koji su u velikoj mjeri ostali nerealizovani zbog nedostatka pravnog okvira, kao i nedostatka ljudskih resursa". Zaista ovo se graniči sa glupošću.

Moram tako da konstatujem. Pravi se akcioni plan a ne postoji pravni okvir. Ovo, nedostatak finansijskih sredstava ljudskih resursa to je već logično objašnjenje, a vi znate da u državnim organima ima 6.000 zaposlenih viška.

Na kraju želim da izdvojim i ovu konstataciju. Saslušajte ministre. Citiram:"Međutim, određene značajne aktivnosti su implementirane". Radi građana da čuju koje su to značajne aktivnosti. "Aktuelnost teme energetske efikasnosti je zadržana, kao i povećanje opšte svijesti o energetskej efikasnosti". Jesu li to realizovane značajne aktivnosti. Znači, gospodine ministre da nijeste vi pričali o elektroenergetskoj efikasnosti o tome očigledno niko u Crnoj Gori ne bi imao pojma. Moramo se usaglasiti da se ovdje radi o vašem subjektivnoj osjećaju, a subjektivni osjećaj mogu da dovedu do velikih grešaka i promašaja. Imam osjećaj, gospodine ministre, da bilo koje domaćinstvo ima bolji akcioni plan za energetskej efikasnost od vašeg ministarstva.

Gospodine ministre, nemojte da ovaj zakon ostane mrtvo slovo na papiru, a i nemate problem s poslanicima opozicije. Vaše Minsitarstvo finansija je saopštilo da ne podržava ovaj zakon i nemojte očekivati od Demokratskog fronta da vam podrži ovaj zakon. Treba da raspravite s ministrom finansija, gospodinom Žugićem, da uvažite njegove sugestije. Zahvlajujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Đukanoviću.

Izvolite, kolega.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino,poštovani građani, ministre Kavariću, gospođo Sekulić,

Evo počeli su kolege prije mene, a vezano za dopis koji smo dobili na zahtjev Odbora za ekonomiju, finansiju i budžet o uticajima fiskalnim ovog predloga zakona, i ne bih imao što da dodam onome što su rekli kolega Bulajić i kolega Đukanović, bez da očigledno postoji jedna vrsta otpora, odnosno neslaganja u Ministarstvu finansija, vezanih za suštinske norme koje nažalost nemamo ni u ovom predlogu zakona, koje se tiču suštinskih podsticaja, mjera energetske efikasnosti i koristi koje treba da imamo od ovog predloga. Na stranu i te norme. Imamo i norme koje idu negdje u pravcu "olakšavanje biznis ambijenta", znate kada čujem taj termin "olakšavati biznis ambijent" automatski to znači da su nam iz džepa uzete pare, odnosno da će svi građani plaćati olakšice koje će imati pojedini građani koji se zovu investitori. I to su one prelazne odredbe koje se tiču sertifikovanja zgrada. Odnosno usvajamo zakon čije će pojedine norme imati dejstvo tek za nekih sedam godina. Važeći zakon je na snazi tri i po godine, i mimo, da kažem jednog velikog protoka vremena, pa i mimo zakonskih rokova da podzakonska akta kojih je bilo sijaset ,mimo te naše obaveze u smislu dobijanja, hajde da kažem i od Brisela i od Evropske komisije štrik u kontekstu pregovora, malo je toga urađeno vezano za suštinske ciljeve koje je trebao i važeći zakon, a svakako koje trebao i predlog novog zakona da ostvari. Dakle, i tada na Odboru kada smo imali jednu ozbiljnu diskusiju, odnosno konsultativnu raspravu vezanu za Nacrt zakona o energetskej efikasnosti iz 24.marta 2014.godine, složili smo se da, čini mi se svi i brojni gosti koji su bili tada na sjednici Odbora, čini mi se nekoliko nevladinih organizacija,

šest ili sedam ih je bilo, da nema suštinske primjene ovog zakona, bez jasno definisanog fonda za energetska efikasnost, kao posebne potrošačke jedinice. Bez tog fonda nema podsticajnih mjera.

Vezano za podsticajne mjere koje su date u ovom predlogu zakona, a date su i članom 43. vašeg zakona, bilo bi interesantno da nam se ovdje kaže koliko smo tih budžetskih, carinskih i drugih olakšica dali za mjere energetske efikasnosti, a u ovom predlogu zakona, također imamo definisane te mjere, ali su definisane na način da se one daju faktički samo kao mogućnost. U članu 29. predloga zakona kaže se: "Sredstva za finansiranje projekata i sprovođenje mjera obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore, jedinica lokalne samouprave, donacija kredita i slično. Mogu se obezbijediti iz izvora finansiranja po osnovu pružanja energetskih usluga iz člana 49". Šta? Koliko? Kad? Na koji način? Gdje su posebni zakoni? Svi znamo da se porezi mogu uvoditi samo na bazi zakona, odnosno oslobađanja od poreza također mogu biti na bazi zakona. Gdje su prateći zakoni poput Zakona o poreskim podsticajima za mjere energetske efikasnosti i tako dalje?

Ne može Ministarstvo finansija da kaže sad nemamo para, odložite maksimalno usklađivanje ovog predloga zakona da bi, eto kako, tako izbjegli packe od Evropske unije. Nijesu mjere energetske efikasnosti trošak za ovu državu. Mjere energetske efikasnosti su ulaganje za ovu državu. Nije više ni onaj cilj isti 20% uštede energetske efikasnosti. Imao sam prilike da na jednom ozbiljnom skupu organizacije EUFORES-a, koji okuplja parlamentarce Evropske unije koji se bave energetsom efikasnošću, čujem da se faktički donose novi energetske ciljevi na nivou Evropske unije. Crna Gora ove ni izbliza nije ispunila. Naravno, ovdje niko nije, nadam se u ovom Parlamentu i ako vidim spinove u određenim lobijima, protiv gradnje. Kažem i ponavljam po ko zna koji put, prioritet za Socijalističku narodnu partiju Crne Gore jeste ulaganje u energetiku. Otvaranje priče. Zašto se kasni sa gradnjom drugog bloka "Termoelektrane"? Želimo gradnju sad i odmah ovdje, želimo gradnju hidroenergetskih objekata, želimo da preispitamo i neke stvari koje smo možda prije 10 godina zaključili ili nijesmo zaključili, to je sve na jednu stranu. Ali, mjere energetske efikasnosti ako su sprovede na pravi način sa dobrim zakonskim podsticajima, sa dobrim zakonskim rješenjima, ne radi Evropske unije, već radi Crne Gore, jesu jedna nova elektrana. I vjerovatno bi Crna Gora imala potrebe da manje ulaže, odnosno da ta neka sredstva koja bi se dobila kroz primjenu zakona i suštinskih normi dislocira na neke druge projekte, kada bismo imali suštinskog napretka u mjerama energetske efikasnosti. I to se ne tiče samo gradnje zgrada javnih institucija, to se ne tiče samo mjera potrošnje električne energije, neracionalnosti vezanih za grijanje električnom energijom i tako dalje. To se tiče transporta i usluga i niz stvari za koje nažalost nema suštinskih pomaka.

Nijesam siguran, ministre, nijesam siguran, gospođo Sekulić, da ćete vi imati sa onim kadrovskim resursima s kojima raspolazete, nekoliko ljudi, tri, četiri čovjeka se bave u Ministarstvu sa energetsom efikasnošću, bez posebnog fonda, bez definisanih podsticaja, dobrog oruđa za primjenu ovog zakona što se ovdje predlaže. Suština je da nećemo imati iskoraka u ovoj oblasti. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala, kolega.

Samo jednu informaciju. Raduje me što se kolega prijavio i svi ljudi kojima je u određenom obliku blisko. Ja vas molim da pošujete po pet minuta. Važna je tema. Znači, da svi mogu dati svoje mišljenje o ovoj temi. Izvolite, kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi predsjedavajući.

Uvažena gospođo Sekulić, uvaženi Kavariću, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Predlog zakona o efikasnom korišćenju energije danas je na dnevnom redu. Zakon koji je do sad važeći Zakon o energetske efikasnosti novi naslov zakona, malo približava suštinu energetske efikasnosti, jer energetska efikasnost, ima za cilj da ostvarimo neki željeni rezultat ili korist uz minimalnu upotrebu energije. Energetska efikasnost predstavlja zapravo mjeru iskorišćenosti upotrijebljene energije.

Postoji snažna međusobna povezanost energetske efikasnosti zaštite prirodnih resursa i održivog razvoja Crne Gore. Kada govorimo o održivom razvoju onda govorimo i o energetske efikasnosti. On je njen neraskidivi dio. Ta međusobna čvrsta veza najbolje se ogleda u rezultatu koji se postižu primjenom mjera energetske efikasnosti.

Smanjenjem potrošnje energije povećava se konkurentnost privrede, smanjuje zavisnost o snabdijevanju energijom doprinosi čuvanju okoline, a Crna Gora jeste zavisna od uvoza energije, a koliko je to loše po državu ne treba posebno ni naglašavati. Uprkos zavisnosti od uvoza Crna Gora se ponaša dosta raskalašno i cjelokupan energetske sektor karakteriše izuzetno visok energetske intezitet u upoređenju sa zemljama Evropske unije. A koliko je značajna energetske efikasnost najbolje se da pojasniti u koliko energetske efikasnost tretiramo kao poseban izvor energije. Crna Gora uz primjenu mjera energetske efikasnosti i iskorišćenje potencijala solarne energije može imati dovoljno energije bez uvoza samo iz sopstvenih izvora i to bez gradnje novih postrojenja za proizvodnju električne energije. Mi ni iz daleka nijesmo iskoristili mogućnosti kojima možemo da riješimo problem energetske zavisnosti. Mjerama energetske efikasnosti, smanjenje gubitaka energije možemo u domaćinstvima da prepолоvimo potrošnju energije. A zar nije rasipništvo ako u Podgorici na 40 - 45 stepeni celzusa grijemo vodu električnom energijom? Mi nijesmo toliko bogati da možemo sebi tako nešto da prijuštimo. I ne samo Podgorica već cijela Crna Gora je bogata besplatnom energijom sunca. Ovaj predlog zakona sadrži i kaznene odredbe, ali evo, recite, da li je iko do sada platio neku kaznu, zato što je prekršio Zakon o energetske efikasnosti. Koliko gradova vam je dostavilo planove poboljšavanja energetske efikasnosti o svojim lokalnim samoupravama, a svi su bili u zakonskoj obavezi da to urade? Je li možda neko trpio neke sankcije zbog toga? Mislite li da će to promijeniti pukim pitanjem novog zakona. Mislite li da vi kao Direktorat za energetske efikasnost sa četiri-pet zaposlenih uvažavajući zakon kod njih, mislim da ih i lično poznajem možete da nosite priču o energetske efikasnosti u cijeloj državi? Mislim da ne možete.

Predviđate da nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona vrše inspeksijske službe. Jeste li obezbijedili odgovarajuću specifičnu edukaciju iz oblasti energetske efikasnosti za njih? Ako nijeste onda ne možete očekivati ni da mogu da rade svoj posao kako treba zar ne.

Za član 26. koji se tiče energetske efikasnosti zgrada, uopšte nijeste predvidjeli kaznene odredbe. Dakle, nema kaznene odredbe, ako je potrošnja energija u zgradama veća od vrijednosti dozvoljene specifične potrošje energije. Zakon o energetske efikasnosti nije realizovan, a biće zamijenjen novim, bez sumnje boljim, ali koji će biti još manje realizovan od prethodnog.

Predlog zakona je u načelu prihvatio, ali vi i ja znamo da vlast tretira cijelu oblast te energetske efikasnosti kao teret, kao nešto što, eto ne smeta, ali nikakve koristi od toga, naučeni valjda da svoju pažnju koncentrišu samo na one poslove koji im sad i odmah donose keš. Energetska efikasnost je drugačija. Morate najprije ulagati, da bi nakon toga plaćali niže račune za potrošnju energije i na taj način najprije isplatili uloženi novac, a onda cijelo vrijeme eksploatacija, nakon toga ostvarivali dobit time što ne plaćate visoke račune. To je novac koji se ne vidi odmah, ali nekome ko razmišlja dugoročno to je vrlo interesantno. Ako naša Vlada ne razmišlja, ali ni srednjoročno, a kamoli dugoročno ne treba se ni čuditi što je odnos prema energetske efikasnosti maćehinski i što je naš ministar finansija daje takvo mišljenje Ministarstva finansija o ovom zakonu. Da bi zaživjela ideja energetske efikasnosti potrebno je urediti primjenjivu, naglašavam primjenjivu, ali i stimulativnu zakonsku regulativu, koja će obavezivati nadgradnju niskoenergetskih objekata, kojima će se stimulisati energetska efikasnost, kojom će se smanjiti porez mašinama, automobilima, uređajima, materijalima, koji doprinose energetske efikasnosti i koji manje opterećuju životnu sredinu. Takođe, je potrebno uređajima koji su loše energetske klase i koji štete okolini nametnute dodatne poreze kako bi se njihov broj postepeno smanjivao, a na taj način prikupljena sredstva upotrebrijebila za dalji podsticanje energetske efikasnosti. Potrebno je urediti institucije koje će biti u stanju da prate primjenu zakona i propisa. Mudrom, državnom poreskom politikom treba obezbijediti smanjenje poreza za proizvode u domaćinstvu, graditeljstvu, saobraćaju i transportu koji vode poboljšanju energetske efikasnosti, a za one koji to nijesu povećati. Potreban je rad na razvijanju građanske svijesti i odgovornosti, da je energetska efikasnost kao veliki dio ukupnog održivog razvoja ekološke Crne Gore investicija u ličnu i kolektivnu budućnost. Potrebno je dalje razvijanje svijesti da je to prilika prosperiteta Crne Gore da na jedan savremen i odgovoran način idemo u budućnost. Potrebno je gledati u budućnost Crne Gore sa velikom brigom i pitanjem, kako Crnu Goru ostavljamo našoj djeci. Moramo biti svjesni da i naša djeca žele jednu prosperitetnu, ali i očuvanuu Crnu Goru i naš prioritetni zadatak je da našem potomstvu ostavimo Crnu Goru boljom nego što smo je dobili mi od naših roditelja, a energetska efikasnost je jedan od načina da to uradimo. Zahvaljujem i izvinjavam se zbog prekoračenja vremena.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Tuponja.
Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću.
Uvaženi ministre, pomoćnice ministra,

Predloženim zakonom uređuje se način efikasnog korišćenja energije, mjere za poboljšanje energetske efikasnosti i druga pitanja od značaja za energetske efikasnost

u finalnoj potrošnji. Crna Gora se čvrsto opredijelila za povećanje stepena efikasnosti korišćenja energije. Povećanje energetske efikasnosti je svakako jedan od važnih zadataka sadašnjice, ono uvažava skokove cijene energije, smanjuje zavisnost od uvoza iste, povećava sigurnost snabdijevanja i ublažava sukobe u raspodjeli energije. Svaka odgovorna energetska politika mora da odgovori na pitanja kako se energetska efikasnost može povećati.

Energetska efikasnost je upotreba manje količine energije za obavljanje istog posla, odnosno funkcije. Ona se nikako ne smije posmatrati kao štednja energije, jer štednja uvijek podrazumijeva neku vrstu odricanja, dok efikasna upotreba energije nikad ne narušava uslove rada i življenja.

Važno je još naglasiti da poboljšana efikasnost upotrebe energije ima za cilj smanjenje potrošnje za istu količinu proizvoda što rezultira i proporcionalnom novčanom uštedom. Nivo razvijenosti energetskog sektora neke zemlje direktno utiče na njen privredni sistem i ukupan kvalitet života, te stoga je prirodno očekivati da se razvoj energetskog sektora zasniva na što boljem i efikasnijem iskorišćenju sopstvenih resursa.

S obzirom da je energetska efikasnost izrazito multidisciplinarno područje, mjere za njeno podsticanje potrebno je uvrstiti i opšte energetske zakonodavstvo, ali i zakonodavstvo iz drugih područja, kao što su poreska i carinska politika, javna nabavka, gradnja i uređenje prostora, zaštita životne okoline i drugo.

Važno je pomenuti da je ukidanje monopola, odnosno sprečavanje zloupotrebe dominantnog položaja i omogućavanje konkurencije u obavljanju elektroenergetskih djelatnosti predstavlja najveću promjenu i ključni korak u procesu reorganizacije i osavremenjivanja energetskog sektora koje ima za cilj otvaranje tržišta električne energije u Crnoj Gori. Neophodno je smanjiti potrošnju čime bi se takođe smanjio i uvoz energije i energenata. Ulaganjem u podizanje energetske efikasnosti stambenih objekata postigli bi se velike uštede a i stvorila bi se nova radna mjesta u oblasti građevinarstva.

U analizi ovog zakona osvrnuću se na određeni broj članova zakona.

U članu 1 Predloga ovog zakona stoji da se zakon ne primjenjuje na energetske efikasnost postrojenja za proizvodnju, prenos i distribuciju energije. Smatram da bi i ova grupa trebala da bude obuhvaćena ovim zakonom jer znamo da su i te kako veliki potrošači.

Zgrade u državnoj svojini koje koriste državni organi moraju ispunjavati minimalne zahtjeve energetske efikasnosti u skladu sa članom 26 stav 6 ovog zakona. Naime, ono što je činjenica da ovaj zakon ne poštuje veliki broj državnih institucija. Prošle sedmice smo imali jednu paradoksalnu situaciju, na sjeveru smo imali značajan pad temperature, dok je u Podgorici dnevna temperatura dostizala i do 20-og podeoka. Nasuprot tome, grijanje u školama na sjeveru nije pušteno u rad jer se čeka početak grejne sezone, a u Podgorici su u skoro svim institucijama radila grijanja pri već pomenutoj spoljašnjoj temperaturi.

Stav Bošnjačke stranke prema ovom predlogu zakona će biti pozitivan. Razlog za ovakav stav proizilazi iz jednostavnog razloga, mi stremimo ka efektivnijem korišćenju električne energije. Smatramo da je neophodno da se donese ovakav zakon kojim se pruža mogućnost da se regulišu sve energetske djelatnosti i da se odredi njihovo međusobno djelovanje i odnosi, da se govori o politici u energetici, o strategiji

razvoja, što do sad nije bilo zakonski regulisano, da se dizajnira ili oformi tržište električne energije, kao i da se utvrdi ponašanje pojedinih subjekata u njemu.

Ulaganje će doprinijeti upošljavanju domaćih preduzetnika, povećanju zaposlenosti, ravnomjernom regionalnom razvoju i boljoj ekološkoj situaciji u Crnoj Gori.

Ono što je važno reći, to je da se ipak isporučiooci električne energije ne ponašaju u dovoljnoj mjeri odgovorno u pogledu na isporuku električne energije. Iz prethodnog perioda imamo iskustva da su građani izloženi povremenim nestancima isporuke električne energije, zatim neadekvatnom obračunavanju utrošene električne energije, i selektivna isključenja sa mreže. Nove investicije u projekte obnovljivih izvora energije, neophodne su kako bi se osigurala održivost domaćeg energetskeg sektora, pospješi ekonomski rast i kako bi Crna Gora ispunila međunarodne obaveze koje je preuzela kao jedna od potpisnica Sporazuma o osnivanju energetske zajednice.

Na kraju, možemo konstatovati da je Crna Gora na ovom polju napravila značajne pomake. Dalja izgradnja Crne Gore, kao društva koje će dobijati pozitivne misli o očuvanju svog staništa, kroz očuvanje i dobru kontrolu nad onim kako i na šta sve trošimo energiju, u mnogome zavisiće od sposobnosti Parlamenta u donošenju odluka i kontroli primjene tih zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, uvaženi kolega.

Ministre, da li želite da komentarišete uvodno izlaganje? Izvolite.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Mogu kratko ako dozvoljavate, biće još prilike u završnoj riječi, ali makar ovih nekoliko tema koje su se, da kažemo otvorile kroz dosadašnju raspravu i zaista bih ja zahvalio na konstruktivnim tonovima, jer ono što osjećam kao opšti konseznus jeste da je ovakav zakon potreban, da su ove vrste društvenih aktivnosti koje se ovim zakonom ohrabruju i dodatno motivišu, nešto što je poželjno i nešto što je u koristi svih građana.

Po pitanju samog obrazloženja koje se odnosilo na neracionalnost. Znači to je nešto što smo mi prepoznali i moram da kažem, a siguran sam da ćete se složiti, da tehnologija ima jedno lijepo obilježje da je ono što je danas tehnološki savršeno za tri, četiri, pet godina postaje neracionalno trošenje resursa. Jednostavno sa aspekta onoga što je tehnološki progres, mnoge stvari koje su bile najbolja moguća tehnološka rješenja prije pet godina, danas postaju zastarela i traćenje resursa. Isto taku stvar sve ono što danas implementiramo nadamo se, a istorija nas uči da će tako biti za pet ili 10 godina će biti zastarelo i opet ćemo tada, ukoliko budemo radili kako treba, voditi trku sa tehnološkim progresom i u tom dijelu.

Slažem se da pored mjera koje se odnose na energetske efikasnost treba posebno da obratimo pažnju na ono što su, da kažemo, nije po definiciji direktno energetska efikasnost, ali jeste nešto u funkciji korišćenja efikasnog energije u Crnoj Gori, a to su gubici u distributivnom i prenosnom sistemu i to je nešto što je posao svih nas, znači naravno prvo Elektroprivrede, onda Vlade, zatim regulatora i na naravno sudskih instanci u ovoj državi i ja vjerujem da je tu već dosta urađeno po pitanju onoga što je, da kažemo, stav Vlade po tom pitanju, po pitanju onoga što su najsvježija rješenja u oblasti sudske prakse i da kažemo, izvršenja ugovora i naravno, ono što je

bila intervencija sudskih instanci po pitanju prepoznavanja, odnosno neprepoznavanja određenih troškova, odnosno gubitaka u opravdane troškove.

Što se tiče daljeg kapaciteta, mislim da ćemo se svi složiti da ne postoji nijedna korisna kvalitetna inicijativa za koju ćemo moći da konstatujemo da imamo sve ono što nam treba. Jednostavno moramo da idemo naprijed sa onim što su kapaciteti i finansijski i administrativni i ljudski i kapaciteti u znanju itd. Vjerujem da možemo konstatovati na bazi dosadašnjeg sprovođenja Zakona, ne ovoga Zakona jer danas ga donosimo, nego zakona koji se bavi ovom problematikom, imamo jako ozbiljne rezultate. U ovom momentu imamo preko 30 miliona eura portfolija projekata koji se u Crnoj Gori rade na bazi energetske efikasnosti, sad da ne nabrajam sve škole i bolnice po sjeveru koje se rekonstruišu na bazi energetske efikasne tehnologije. To su projekti za koje je Vlada obezbijedila kredite od KLFA i ostalih donatora. Jedina smo zemlja u regionu koja je omogućila svojim građanima beskamratne kredite, i to je opet nešto što je omogućeno u komunikaciji sa donatorima.

Slažemo se, odnosno lako ćemo se složiti da bi dodatni finansijski podsticaj u smislu poreskih oslobođenja bilo nešto što je bilo blagotvorno. Ne postoji ekonomska aktivnost u kojoj ne bi bilo blagotvorno snižavanje poreza, ali jednostavno mislim da svi treba da imamo razumijevanja za aktuelni trenutak koji se tiče i javnih finansija i poreskih prihoda. A ono što možemo da konstatujemo je da se ovim Zakonom može profilisati i motivisati i vjerujem da ćemo se složiti da se tako nešto i radi jeste, da se uspostavljaju novi nivo standarda u izgradnju objekata, i novi nivo standarda u ponašanju javnih ustanova i onih koji su najveći potrošači električne energije. Ono što je dobro u svemu ovome, što kroz osnovnu nit i srž ovoga Zakona provijava, odnosno uspostavlja se ekonomska motivacija za takvo ponašanje i onih koji grade i oni koji kupuju stanove i oni koji gazduju, da kažemo, javnim ustanovama. Zahvaljujem, potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vama, ministre.

Javilo se trojica kolega, i molim vas do dva minuta. Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Mislim da sam u svom uvodnom izlaganju dao dosta materijala u prilog skepsi vezano za primjenu ovog predloga zakona ako bude usvojen, a imajući u vidu dosadašnju primjenu zakona koji je na snazi tri i po godine i kolega Šarančić će svakako u ime Kluba SNP-a zaokružiti tu priču. Ono što bih želio da ovdje potenciram jeste jedan segment iz sadašnjeg zakona i iz Predloga zakona koji može da bude paradigmatičan u smislu dešavanja na ovom polju.

Mi smo u sadašnjem zakonu u članu 18 imali jednu obavezu da kod javnih nabavki roba i usluga pri istim uslovima nabavke cijenimo energetske efikasnosti i da se javne nabavke vrše onamo gdje je ta efikasnost bolja. Sličnu normu imamo u čl. 20 i 21 - razrađuje kupovinu zgrada, gdje se prednost daje objektima koji su energetske efikasniji. Ovdje imamo u ovom odgovoru Ministarstva finansija, odnosno Ministarstva ekonomije gdje su navedena podzakonska akta koja su usvojena da još uvijek, nakon tri i po godine važenja sadašnjeg zakona, Ministarstvo nije donijelo metodologiju za

utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javnih nabavki. Znači, za tri i po godine mi nemamo pravilnik, treba da ga napravimo po osnovu novog zakona, nemamo ga ni kod sadašnjeg zakona. Bilo bi interesatno da iko ovdje napravi analizu u smislu onih silnih milion evra koje država Crna Gora daje za zakup prostorija za javne institucije. Da li je igdje prednost data objektima koji se iznajmljuju za desetine i desetine hiljada evra a da je prednost data energetski efikasnijim objektima?

Dakle, jedan mali paradigmatičan primjer sumnje SNP-a da se sa ovako predloženim zakonskim normama, šturo definisanim, bez obzira na volju pojedinaca u Ministarstvu ekonomije, može napraviti iskorak na ovom polju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ.

Hvala i vama, kolega.

Izvolite, kolega Đukanoviću.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine ministre,

Nažalost, nijednom rečenicom nijeste komentarisali stavove Ministarstva finansija. Ove stavove opozicije ste komentarisali uopšteno, da to prihvatimo kao već model ponašanja predstavnika Vlade, nemamo direktne odgovore, ali vi ste jednostavno ignorisali i stavove Ministarstva finansija koji traži da sa primjenom ovog zakona se počne tek kada Crna Gora uđe u Evropsku uniju.

Gospodine ministre, vaše ponašanje i ignorantski odnos prema stavovima opozicije i stavovima Ministarstva finansija može da me navede samo na jednu stvar, i još ste spomenuli beskatmatne kredite. Da su se već registrovale neke firme koje su spremne da implementiraju odredbe ovog zakona, a da su te firme bliske pojedincima iz Vlade i tako uporno insistiranje Ministarstva ekonomije protiv Ministarstva finansija i neodgovarajući na argumente opozicije, samo me navodi na taj zaključak.

Ministre, ovdje se radi o sljedećem: vi se ne bavite magistralom. Ista je situacija, magistrala je u hausu a vi ste krenuli da asfaltirate i proglasiti za nacionalni interes da se asfaltira jedan puteljak koji ide sa te magistrale. Gospodine ministre, vi treba da povučete ovaj zakon. U protivnom Demokratski front neće podržati ovaj zakon.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Kolega Tuponja, izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Uvaženi gospodine ministre, samo bih htio da kažem da je poenta cijele priče da primjena zakona, dosadašnjeg Zakona o energetskej efikasnosti nije poštovana, da niko nije snosio nikakvu odgovornost zbog toga što nije poštovao Zakon o energetskej efikasnosti, da lokalne samouprave, iako u zakonskoj obavezi, vama ne dostavljaju planove za energetskej efikasnost, za poboljšanje energetske efikasnosti u svojim samoupravama, da vi nemate namjeru da ozbiljno proširite i kadrovski ojačate Direktorat koji je negdje još prije nekih 6 - 7 godina kada je počela priča o energetskej

efikasnosti u Crnoj Gori bio zamišljen kao agencija, i to samo kao održiva agencija za energetska efikasnost, i da vi sa postojećom voljom, apsolutno nećete unaprijediti energetska efikasnost. Vi ste potpuno gluvi, kao Vlada, na energetska efikasnost. Najbolje to očitava i primjer gospodina Žugića. Na žalost, ovaj zakon jeste bolji od prošlog, jeste korak naprijed, ali čemu kada će ostati mrtvo slovo na papiru. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegi Tuponji.

Izvoli, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre, ne smatram da je ovaj zakon tako loš, možda je dobar, ali da bi bio vrlo dobar ili odličan treba se na njemu poraditi, da se doradi, to se ne odnosi samo na ovaj nego na svaki drugi zakon.

Ne bih komentar, nego bih postavio pitanje vama i tražio dodatno objašnjenje, očigledno je ministar zauzet, želim da čujete pitanje, gospodine ministre! Mogu sačekati nije problem. OK, hvala.

U članu 1 ovog predloga zakona stoji da se zakon ne primjenjuje na energetska efikasnost postrojenja za proizvodnju, prenos i distribuciju energije. Čime ste se rukovodili da ova postrojenja izuzmete iz Zakona o energetska efikasnosti, kako bi na taj način mogli otkloniti svaku sumnju na kvalitet ovog zakona, ukoliko nam date kvalitetno pojašnjenje? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

To će vam dati ministar, valjda u završnoj riječi.

Sa ovim smo završili prvi krug.

Moram da budem restriktivan, gledajući sve uvažene kolege koji su se javili, neću više intervenirati, pet minuta pada zastavica, pet minuta govorite, kolege. Ako budemo imali na kraju vremena reći ću vam - imamo vremena. Radi se o uvaženim kolegama, svi smo ovdje i važnoj temi i prelazimo na drugi krug do pet minuta.

Izvolite, kolega.

SAŠA PEŠIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, poštovani novi generalni sekretare, kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani, gospodo iz Ministarstva ekonomije,

Prije nego što pređem na konkretnu temu, izraziću saglasje sa dijelom diskusije kolege Đukanovića koja se odnosi na zaista dugi period od kako u našoj zemlji nije izgrađen novi energetska izvor. Dakle, prošlo je 32 godine od kako je 1982. godine sada već davne napravljena Termoelektrana Pljevlja. Koliko to znači u energetska smislu reći ću vam podatak, onaj koji smo malo prije takođe čuli, ponoviću ga da je za šest godina 1976. i 1982. godine napravljena dva energetska izvora, Hidroelektrana Piva i Termoelektrana Pljevlja što se u tom momentu, a i sada, čine 2/3 energetska izvora u državi Crnoj Gori.

Ono što je dobro u ovom trenutku a što mogu da podijelim sa vama jeste i činjenica, informisan sam a vjerovatno i vi, da će državna elektroprivreda Crne Gore do

kraja godine donijeti odluku o izgradnji drugog bloka Termoelektrane, tako da će godina 2015. , nadam se, biti godina kada ćemo poslije toliko vremena uz očekivane objektivne probleme koji su bili u ranijem periodu dobiti još jedan energetska izvor.

Dakle, mi danas raspravljamo o jednom jako interesatnom zakonskom tekstu, o Predlogu zakona o efikasnom korišćenju energije. Njime se uređuje način korišćenja energije, mjere za poboljšanje energetske efikasnosti, ali i druga pitanja od značaja za energetska efikasnost u finalnoj potrošnji. Proteklo je više od četiri godine od kada je donesen predhodni Zakon, čime je uspostavljen osnovni pravni okvir za razvijanje sistema energetske efikasnosti što uključuje i racionalno korišćenje i uštedu energije gdje je to moguće, i to kroz precizno utvrđivanje dokumenata i mjera energetske efikasnosti i ostalih obaveza bitnih za primjenu zakona.

Usaglašavanje pravnog okvira u našoj zemlji u ovoj oblasti sa evropskim normama ima kao rezultat da je čak 80% odredbi prethodnog zakona izmijenjeno ili dopunjeno. Energetska efikasnost u Crnoj Gori je na niskom nivou, to smo čuli, jer energetska sektor kod nas karakteriše na žalost visok energetska intenzitet, posebno kada se uporedi sa energetska intenzitetom u razvijenim zemljama, što je posledica visokog nivoa energetske potrošnje u svim sektorima potrošnje. Faktor energetska intenziteta je poslednjim godinama i do šest puta veći nego i Evropskoj uniji što samo po sebi govori o zaista velikom prostoru za energetska racionalizaciju, a samim tim i značajne finansijske uštede što je krajnji cilj. Inače, energetska intenzitet predstavlja odnos između potrošnje energije i novostvorene vrijednosti, odnosno BDP. Kao što je poznato, Crna Gora je zavisna od uvoza energije što potencijale energetske efikasnosti čini posebno bitnim. Naša država više od 50% finalne energije ukupne potrebe za tečnim i gasovitim gorivima i do skoro 1/3 električne energije obezbjeđuje iz uvoza. To znači da je energetska efikasnost od velikog interesa za državu posebno sa ekonomskog aspekta.

Na žalost, mi još uvijek u efikasnom korišćenju energije ne prepoznajemo mogućnosti za uštedu, svijest među građanima, ali u kompanijama kod nas takav je slučaj i u regionu o mogućnostima i prednostima energetske efikasnosti nije dovoljno razvijena. Tako na primjer u velikim zgradama troši se i 100% više energije nego što je potrebno. Dodatni problem predstavlja i nedovoljno stručno znanje. Pošto vidim da vrijeme ističe, na kraju dajem punu podršku predlogu zakona.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Bulajić.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Uvažena gospođo Sekulić,

Kako će se grijati ove zime narod u Crnoj Gori? Struktura grijanja: 10% ugalja, 30% drvna masa i 60% električna energija. Prije nego što počnem, a nije tu gospodin ministar, želio bih da mu najavim da u dogovoru sa predsjednikom Odbora za budžet gospodinom Damjanovićem, očekuje vrlo brzo razgovor na temu gasifikacija, gasovod i tako dalje.

Ovim predlogom zakona trebalo bi da se noramira način efikasnog korišćenja energije, mjere za poboljšanje energetske efikasnosti i važna pitanja za energetska efikasnost u finalnoj potrošnji. Ipak, nejasno je zašto se ovaj zakon ne bi primjenjivao i na energetska efikasnost postrojenja za proizvodnju, prenos i distribuciju energije, bez obzira na moguće obrazloženje da će to eventualno biti urađeno u nekim, odnosno obrađeno nekim drugim dokumentima. Nejasno je zbog togajer je poznato da planirani gubici na distributivnoj mreži iznose oko 550 miliona kilovat sati. To je onaj dio koji nije obuhvaćen ovim predlogom zakona, a što iznosi za 100 miliona kilovat sati više nego što bi proizvele one tri nizvodne hidroelektrane na Morači Raslovići - Milunovići i Zlatica, ali to Vladi nije smetalo da takav problem prosto ignoriše. Kako god bilo, šta se god dalje radilo narod će to i dalje naravno sve uredno da plaća.

U obrazloženju za donošenje ovog zakona kaže se da je Evropska unija usvojila strožije direktive pa eto i mi moramo da se tu nešto nakačimo. Na Odboru za budžet čulo se čak i mišljenje da bi se mjerama energetske efikasnosti mogao nadoknaditi čitav deficit električne energije u elektroenergetskom sistemu Crne Gore, što bi značilo da je taj deficit mali. Međutim, to nije moguće iz najmanje tri razloga. Prvi je što to ovaj zakon neće dozvoliti, jer kao što sam već rekao neobuhvata proizvodnju, prenos i distribuciju, i predložene mjere ne odnose se na ta tri u našim uslovima ključna segmenta, po mom mišljenju. Drugi je što je deficit električne energije između milijardu ipo i dvije milijarde kilovat sati, zaisno od hidrološke godine i raspoloživosti termoenergetskog kompleksa u Pljevljima. Treći, što je pitanje energetske efikasnosti, prije svega, stvar ljudske svijesti i volje za promjenom tvrdih navika prema energetska efikasnim rješenjima, kako krajnjih potrošača tako i onih koji donose nepotpune i nejasne zakonske norme.

Istini za volju, deficit energije pomalo zavisi od trenutnog prirodnog stanja pa smo mi tu dali svijetu recept kako da se riješi problem CO₂: Ugasite jednostavno svu privredu i više nemate problema sa ugljen dioksidom.

Što se tiče dosljedne primjene direktiva, šta radi Crna Gora? U okruženju imamo, u regionu čitavom imamo 10 000 megavati termo snage u termo postrojenjima. Od tih 10 000 megavati svega je 5% spremno da se stavi u službu tih novih direktiva EU. Pominju se i neki rokovi. Na primjer, 2018.godina, pa onda period 2018.-2025. Sad je tu problem. Plašim se da neće biti Crna Gora spremna za te rokove, pogotovo sa takvim partnerom kao što je A2A koji nije ispunio ni 50% ugovorom predviđenih indikatora, koji praktično obstruira gradnju bloka 2 Termoeletrane u Pljevljima i koji jednostavno nije spreman da razmišlja o nekom razvoju Elektroprivrede. Kako sada stvari stoje, posle 2018. godine Termoelektrana u Pljevljima moći će da radi ali ograničeno, a nakon tri godine moraće da prestane sa radom. Ukoliko se za sedam godina ne bude izgradio novi veliki izvor deficit električne energije u Crnoj Gori iznosiće oko tri milijarde kilovat sati i tada prestaje priča o energetska efikasnosti, prestaje priča o ekonomiji Crne Gore. Biće u kolapsu, neće je biti. O tome se radi. Jednostavno neće biti mogućnosti da pričamo na tu temu.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, doktore, hvala i duboko izvinjenje.

Izvolite, kolega Muriću, neka se pripremi kolega Šarančić.

ŠEFKIJA MURIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi predstavnici ministarstva, poštovani građani.

Jako inspirativna tema i jako značajna za građane zato što ipak smatram da je ovaj zakon namijenjen upravo onim koji imaju efekta od njega. Cilj energetske efikasnosti je smanjenje korišćenja električne energije, odnosno energije bilo koje. Pojam energija je širok pojam i ne trebamo samo govoriti o električnoj energiji, nego o svim vidovima energije.

Kroz diskusiju ću pokušati da kažem nekoliko stvari vezano konkretno za zakon, a odnose se recimo na član 3 gdje imamo mjere energetske efikasnosti. Ovdje u drugom stavu kaže: Proizvodnja električne energije, odnosno toplotne, korišćenjem obnovljivih izvora energije pod uslovom da se proizvedena energija, odnosno toplotna koristi za sopstvene potrebe. Ovo je jako dobar stav, ali mislim da li u ministarstvu postoje podzakonska akta da se bliže odredi ova materija, jer ipak ima i zainteresovanih lica, pravnih i fizičkih, koji žele da naprave svoje sopstvene izvore energije, a u Evropskoj uniji se to debelo vraća građanima i vrši se podsticaj. Mislim da su u pravu oni koji govore da treba formirati i neki fond za nove izvore energije i da ovo treba definisati i u narednom periodu razmisliti o tome, pogotovo jer je primjena ovog zakona odložena od 01.januara 2016.godine, kako sam pročitao ili sam to u zakonu negdje pročitao.

Ako je to tako onda sigurno u prethodnom zakonu ste imali sličnu normu ili ovakve mjere posticaja. Druga stvar na koju želim da ukažem je stvar oko lokalnih uprava i gdje se uglavnom baziramo na energetske efikasnost kod zgrada. Ima dosta članova koji govore o tome, ali mislim da, ne znam kakve planove i da li su oni dostavljeni lokalnoj upravi, ali mislim da taj segment moramo dodatno ojačati da se to ne svodi samo na osiguranje, odnosno na obezbjeđivanje zgradnja za manju potrošnju električne energije, nego i svih objekata koji imaju široku primjenu u društvu.

Plan poboljšanja energetske efikasnosti znači opet dajete nalog lokalnim upravama da naprave svoj plan, ali nijeste u ovom članu 14 definisali da li treba saglasnost ministarstva ili nekog stručnog tijela da se taj plan ovjeri, jer ipak mislim da nemaju sve lokalne uprave kapacitete da naprave ovakve adekvatne planove koji će biti od interesa za građane.

Finansiranje i podsticaji, o tome sam govorio, mislim da, opet ponavljam, za ona lica koja žele da naprave sopstveni izvor da tima treba pomoći, sad koji je to vid pomoći, nisu to samo olakšice nego tu treba i finansiski, jer evropska norma govori drugačije i građanima koji grade ovakve objekte u Evropskoj uniji država subvencira, odnosno vraća dio sredstava koji ulažu.

Što se tiče sertifikata, preskočiću neke stvari koje sam mislio da kažem, jer je vrijeme u pitanju. Imate li registar izdatih sertifikata ili se sada uvodi? To je jako bitno. I da li ljudi koji vrše sertifikaciju su izvršili, recimo, kod škola, kod bolnica, tako gdje je urađeno i imate li te podatke kolike su uštede te enerģije?

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Sada riječ ima kolega Šarančić, neka se pripremi kolega Gegaj.

DANKO ŠARANČIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Parlamenta.

Imamo na dnevnom redu jedan veoma važan zakon kojim se vrši usklađivanje ponovo domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije i njihovim sve strožijim zahtjevima kada je energetska sektor u pitanju. Nadam se ukoliko dođe uopšte do usvajanja pomenutog zakona od strane ovog Parlamenta da će to malo bar popraviti našu i onako tešku pregovaračku poziciju kada je poglavlje 15 u pitanju i koja trenutno nije nimalo zadovoljavajuća. Naime, u nedavno usvojenom izvještaju o napretku od strane Evropske komisije koji Vlada pokušava da predstavi javnosti kao nekakav izuzetan uspjeh na svim poljima, jasno se ukazuje na velike nedostatke i velika kašnjenja kada je oblast energetike u pitanju. Konstatovano je da u oblasti sigurnosti snabdijevanja električnom energijom nije ostvaren nikakav napredak, da još uvijek nije usvojen akcioni plan o obnovljenim izvorima energije i zakonodavstva u oblasti naftnih rezervi. Poseban problem, a koji je prisutan i u drugim poglavljima i oblastima, jeste nedostatak administrativnih kapaciteta o čemu su kolege već govorile. Samatram da se svemu ovome moglo i moralo u dosadašnjem periodu od strane Vlade Crne gore posvetiti mnogo više pažnje, mnogo više energije, mnogo više volje.

Ono što najviše zabrinjava jeste to da smo, i pored veoma povoljnih prirodnih pretpostavki, i dalje visoko zavisni od uvoza energije koja uz to ima i visoku cijenu. Povrh svega imamo veoma nizak nivo energetske efikasnosti. Zakon, ako se uopšte bude primjenjivao ikada u punom kapacitetu, imaće niz negativnih komplikacija na privredu i sve siromašnije građane ove zemlje. Nije zanemarljiv i njegov uticaj na fiskalni kapacitet budžeta zbog čega se uostalom od strane Ministarstva finansija i predlaže odložene primjena do dana pristupanja Evropskoj uniji.

Politikom Vlade, po ko zna koji put, i ako se radi o obavezama iz članstva Crne Gore u energetska zajednici, udara se prvo na privredu i građane koji su u sve težu ekonomskoj situaciji, dok se veliki sistemi i monopoli štite i ovim zakonom. Recimo, članovima 39, 40 i tako dalje do 43 Zakona propisuju se obaveze sertifikovanja energetska karakteristika za vlasnike i investitore objekata. Dok sa druge strane imamo 19% ukupnih gubitaka u elektroenergetskom sistemu. Dakle, skoro svaki peti proizvedeni kilovat se gubi u mreži.

Kombinat aluminijuma čini 30% ukupne potrošnje električne energije u Crnoj Gori i zbog svog nelegalnog snabdijevanja iz međunarodne interkonekcije doveo je u pitanje stabilnost i rad čitavog elektroenergetskog sistema, a da za to niko nije snosio nikakvu odgovornost. Da ne govorimo o šteti koja je ovim činjenjem nanijeta i međunarodnom ugledu države Crne Gore. Kako ćemo onda takvim sistemima, odnosno konkretno KAP-u, nametnuti obaveze koje zakon predviđa za velike potrošače? Članom 13 se predviđa da se mjere energetska efikasnosti koje sprovodi jedinica lokalne samouprave iz programa poboljšanja energetska efikasnosti mogu finansirati iz budžeta Crne Gore. Ni do sada zakon nije sprečavao Vladu da finansira, recimo, toplifikaciju Pljevalja. Kuda ćete bolji projekat za energetska efikasnost, veći i značajniji? 30 godina traje ta priča i više, postojala je projektna dokumentacija i spremnost lokalne samouprave da ozbiljno participira, ali nije učinjeno nikada ništa na tom polju koji bi taj projekat doveo i do spašavanja životne sredine u Pljevljima.

Sve je to sada još neizvjesnije, čak i drugi blog Termoelektrane Pljevlja koji A2A ne želi uopšte da finansira, a gospodin ministar je i prošli put, i u više navrata tvrdio da još od marta mjeseca nema zastoja u realizaciji ovog važnog projekta. Neophodno je,

takođe, bilo da se ovim zakonom predvidi i osnivanje posebnog fonda za energetska efikasnost, o čemu su kolege već govorile, iz koga bi se pod najpovoljnijim uslovima finansirali projekti, a to ovaj predloženi tekst ne predviđa. Takođe, mislim da se u prethodnim godinama nisu u dovoljnoj mjeri koristila raspoloživa donatorska sredstva za ovu vrstu projekata i da se ubuduće mora posvetiti mnogo više pažnje međunarodnim fondovima i programima koji prate oblast efikasnog korišćenja energije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega.

Sad ima riječ kolega Gegaj, a neka se pripremi koleginja Kalezić.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, potpredsjedniče.

Pojam energetska efikasnost je mnogo širi nego ušteda energije i da je jedan od najvitalnijih ekonomskih i razvojnih tema u Evropi. Dva dominantna i usko povezana problema sa kojima se svijet suočava jesu, sa jedne strane nedostatak i nesigurnost u snadbijevanju energije i sa druge strane zagađenje životne sredine i klimatske promjene kao posledica prekomjerne potrošnje energije. Jedan od načina da se negativni uticaji smanje i da se pozitivno utiče na održivi razvoj jeste efikasno korišćenje energije. Energetska efikasnost nas čini manje osjetljivima na nestašicu energije, smanjenju zagađenja i direktno utiče na poboljšanje životnih uslova. Bez značajnih poboljšanja energetske efikasnosti ne može se garantovati ekonomsko i ekološko održivo snadbijevanje energije na duži rok. Racionalna potrošnja električne energije mora biti strateško opredjeljenje Crne Gore. Energetska efikasnost opravdano je prikazana kao jedan od prioriteta i na to trebamo insistirati na putu ka članstvu u Evropskoj uniji, te da je svijest građana o ovoj problematici na žalost na niskom nivou.

Prijedlog zakona o efikasnom korišćenju energije predstavlja nadogradnju postojećeg Zakona o energetska efikasnosti koji je usvojen prije četiri godine. Poznato je da je Crna Gora članica energetske zajednice od 2006. godine i kao članica je obavezna da primjenjuje direktive Evropske unije u oblasti energetske efikasnosti i iz tog razloga donošenje četiri nove direktive i bilo je neophodno kako bi se dopunio postojeći zakon. Uspješna implementacija mjera energetske efikasnosti u javnom sektoru zahtjeva ispunjavanje određenih preduslova. To, prije svega, podrazumijeva obezbjeđenje potrebnih stručnih kapaciteta posebno u cilju planiranja, pripreme, realizacija, praćenja i promovisanja mjera kao i odgovarajućih efekata. Naime, ovaj zakon se odnosi samo na dio energetske efikasnosti u oblasti finalne potrošnje, tj. kod finalnih korisnika energije. Razlika ovog zakona u odnosu na postojeći zakon je da ovaj zakon propisuje veće obaveze u javnom sektoru u Crnoj Gori, organima državne uprave i objektima koji su u vlasništvu države u smislu donošenja određenih programa i planova za poboljšanje energetske efikasnosti u zgradama i objektima koje država koristi. Cilj zakona je da obezbijedi, stimuliše odgovorno, racionalno, efikasno i održivo korišćenje energije. Zakon će, naravno, smanjiti negativne efekte sektora energetike na životnu sredinu i da će omogućiti ispunjavanje obaveza prema energetska zajednici i pomoći u procesu pridruživanja Evropskoj uniji. Usvajanjem novog zakona poboljšaće se efikasnost implementacije, te da će se doslednom primijenom energetske efikasnosti značajno smanjiti deficit električne energije u Crnoj Gori.

Pozitivno ocjenjujem projekte koje je Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede realizovalo, kao što su projekti energetska grana i solarni katuni. Tu mislim ipak da treba poboljšati informisanost građana, jer meni se čini da nijesu u dovoljnoj mjeri informisani o ovim projektima. Takođe, pozitivno ocjenjujem što država preuzima obavezu da u narednom periodu rekonstruiše objekte u smislu energetske efikasnosti. Takođe, svi obveznici Zakona o javnim nabavkama će kroz buduće tendere i javne pozive morati da uključe energetska efikasnost kao jedan od kriterijuma za bodovanje, zatim dio oko sertifikovanja, novih zgrada i zgrada koje treba rekonstruisati. Pojačan je dio koji se odnosi na dostaljanje podataka o potrošnji energije i postignutim uštedama. Naravno, date su određene obaveze Upravi za inspekcijski nadzor u smislu vršenja inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem ovog zakona.

Na kraju smatram da ovaj predlog zakona predstavlja značajni pomak u smislu sprovođenja mjera energetske efikasnosti u Crnoj Gori. Na kraju da kažem da je Vlada Crne Gore već usvojila niz akcionih planova, međutim realizacija strategije energetske efikasnosti, odnosno implementacija nije bila na nivou kako treba da bude i očekujem da će doći do implementacije i da neće se ponoviti ono što se desilo već četiri godine. O tome je opširnije govorio i kolega Bulajić. Toliko i hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gegaj.

Riječ ima koleginya Kalezić, a neka se pripremi kolega Zarubica.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani predsjednice Skupštine, uvažene kolegynice i kolege, gospođo predstavynice Ministarstva i poštovani građani Crne Gore,

Zakon koji danas raspravljamo o efikasnom korišćenju energije mislim da je materija koja neće mnogo pomoći, a u nekim elementima hoće odmoći. Lično neću podržati ovaj zakon, a sada ću reći i zašto.

Prvo, smatram, mislim da su to već neke kolege i istakle, da je Crnoj Gori potreban set zakona iz oblasti energije. Dakle, da tako nazovemo energetska zakoni. Zašto? Ovaj konkretni predloženi bi bio jedan od, i mi ih već u elementima imamo. Ovdje na početku vrlo dobro predlagač se ograđuje da ovaj zakon ne primjenjuje se na energetska efikasnost postrojenja za proizvodnja, prenos i distribucija energije. Dakle, to je jasno u startu. Onda je pitanje, a kako ćemo mi uštedjeti energija ako najveći dio rasipanja energije nije obuhvaćen štednjom. Dakle, treba regulisati nekim drugim zakonom, to je jasno, ali se to ne može ako se radi nesinhronizovano. Prosto, polazimo sa tanjeg kraja i efekti će biti mali. Međutim, ono na šta sam htjela da ukažem, prvo ću saopštiti jednu maksimu, davnašnja je, mnogi ste čuli, mlađi možda i nijesu, kaže: "Novo je ono što je zaboravljeno."

Mi smo kroz dosta dugi period relativnog blagostanja zaboravili svekolikou štednja pa čak i štednja energije. Samo ću podsjetiti, svaka tradicionalna arhitektura ne samo u Crnoj Gori, bilo gdje na zemaljskoj kugli je rađena sa striktnim poštovanjem štednje energije i materijala i prostora. Inače, ja sam upisala studije prije 50 godina, sad je u oktobru bilo 50 godina kako sam postala student. Znači, pet godina studija, 45 godina prakse, mnogo znam, nijesam počela još da zaboravljam. Bioklimatsko planiranje, urbanističko i bioklimatsko projektovanje arhitektonsko, građevinska fizika,

arhitektonska fizika, sve su to predmeti koji su se ozbiljno izučavali i koji su ozbiljno razvijani i na Univerzitetu Crne Gore, onda je došla Prokustova postelja za ozbiljne programe na mnogim univerzitetskim jedinicama, zvana Bolonjska reforma. Pa smo malo negdje skratili, malo nešto nepotrebno rastegli, tako da su predmeti koji osposobljavaju defakto veliki broj inženjerskih profesija za suštinsku energetska efikasnost. Pazite, energetska efikasnost je i u mašinskoj industriji, i u metalurškom sektoru, i u građevinarstvu, i u transportu, i u arhitektonskom, i prije svega kad se govori o gradovima u urbanističkom planiranju. Dakle, mi ne možemo pomenuti efikasno korišćenje energije niti poboljšanje energetske efikasnosti. Koliko ja shvatam to su nesuprostavljene ali neidentične stvari. Dakle, radi se o drugim pojmovima koji se po negdje preklapaju. Ne možemo pomenuti ni u zakonu, dok ne pomenemo planerski nivo, urbanistička rješenja, jer ako hoćemo rehabilitaciju nama je jako važno radi uštedje energije u stanu da imao dobre orijentacije.

Mislim, niko, sem ko baš nije imao gdje da prione da napravi kuću prije 100 godina u Crnoj Gori nije pravio kuću u osojnoj strani. Mi smo to u jednom trenutku apstrahovali.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvinite, meni je žao što ne mogu da vas služam, i građani i posalnici. Ne smijem ni ja da se uključim, jer mi je dio toga.

Izvolite, kolega Zarubica, neka se pripremi kolega Pajović.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, predsjedniče Raduloviću.

Poštovane kolege, poštovana gospođo Sekulić, poštovani građani,

Ono što je činjenica energetske efikasnost u Crnoj Gori je na veoma niskom nivou. Koliki značaj se pridajeju Evropskoj uniji pitanju poboljšanja energetske efikasnosti stoji činjenica da je pravni okriv koji se odnosi na ovu oblast u značajnoj mjeri pooštren, gdje se prethodni pravni-politički okvir stavlja van snage. To je osnovni razlog za donošenje novog zakona sada pod nazivom Zakon o efikasnom korišćenju energije. Očigledno ciljevi energetske zajednice u ovoj oblasti su sve zahtjevniji i postavlja se osnovno pitnaje, da li će Crna Gora uspjeti da dostigne te ciljeve, prije svega, da do 2020.godine poboljša energetska efikasnot 20%? Obaveza Crne Gore koju je propisala Vlada jeste da do 2018.godine poboljša energetska efikasnost 9%. Naravno, ne može se reći da Vlada nije činila napor u skladu da postojećom pravnom regulativom u smislu poboljšanja energetske efikasnoti u Crnoj Gori. Naime, shodno postojećem zakonu, urađeni su svi podzakonski akti koji se bave razradom određenih oblasti, Zakonom o energetska efikasnosti te da su implementirani sve direktive Evropske Unije u postojeći zakon koji su do tada bili na snazi. Takođe, treba istaći kao pozitivan primjer primjenu energetske efikasnosti pojedinih škola, javnih ustanovama, prije svega mislim na bolnice, što je uređeno sa sredstvima stranih donatora odnosno sa kreditima. No u svakom slučaju ostaje konstatacija da dosadašnji rezultati na ovom polju nijesu dali adekvatne rezultate i da energetska intezitet u poređenju sa zemljama Evropske Unije i drugim razvijenim zemljama veoma visok kako se navodi i u obrazloženju predloga zakona.

S obzirom da značajan energetske efikanosti nije za pohvalu da se iz Budžeta Crne Gore izdvaja sve manje sredstava za ovu namjenu kao i da su u 2014. godini bili najniža od osnivanja direktorata za energetske efikasnosti, kao da se ovaj nedostatak pokušava nadomjestiti projektima koji se finansiraju iz donacije i kredita. Očigledno da se država mora pozabaviti ovom činjenicom jer bi veća ulaganja višestruku korist imala prije svega u ekonomskom smislu. U ostalom odeljku o finansiranju i posticaj člana 29 predviđa da se sredstva za finansiranje projekata i sprovođenje mjere energetske efikasnosti obezbjeđuju iz sredstava Budžeta Crne Gore, budžeta jedinice lokalne samouprave, donacija, kredita i drugih izbora u skladu sa zakonom. Evo čuli smo saopštenje Ministarstva finansija po ovom pitanju.

Takođe, istim članom su predviđene poreske i carinske olakšice za sve one koji doprinose poboljšanje energetske efikasnosti, kao da ministarstvo u cilju promocije posticanje primjene mjere i energetske efikasnosti objavljuju podatke, informacije i preporuke za poboljšanje energetske efikasnosti kao i o mogućim izborima finansiranja. Doslednom primjenom predloženog zakona Crna Gora bi značajno smanjila uvoz energije. U tom kontekstu treba ozbiljno uzeti u razmatranje predlog NVO Građanska alijansa, bili ste prisutni na tom sastanku, o uvođenju Agencije za energiju kao i Fonda za energetske efikasnosti kao posebno pravnog lica, možda u nekom sledećem koraku. Isto tako jedno značajnih novina u predlogu zakona i uvođenja obaveze da sve službene zgrade u državnoj svojini koji koriste državni organi moraju ispunjavati minimalne zahtjeve energetske efikasnosti, što je uvedeno na izričit zahtjev Evropske Unije. Intencija je jasna, država na svom ličnom primjeru treba da pokaže i ostali subjektima da unapređenje jedne energetske efikasnosti predstavlja jedan od glavnih strateških ciljeva nacionalne energetske politike.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Ja sam čuo, a to je značajno.

Izvinjavam se kolega Zarubica zbog ovog što moram da ne intervenišem.

Riječ ima kolega Pajović, neka se pripremi kolega Vuković.

DARKO PAJOVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Ja ću početi od kraja.

Dakle, sa zadovoljstvom, a vjerujem i Vi iz Ministarstva ekonomije ste danas slušali diskusiju mojih uvaženih kolega iz opozicije mislim na profesoricu Kalezić, na arhitektu Gorana Tupunju i na doktora Bulajića, naravno dužno poštovanje svim ostalim kolegama. Ali ovdje prosto, razumjećete, dolazimo do jednog paradoksa, a to je da su recimo ovo troje opozicionih kolega dali veći broj sugestija i bili već odbornik energetske efikasnosti nego što je samo Ministarstvo finansija. Dakle, ja od kada sam dobio mišljenje Ministarstva finansija ne mogu da se otrgnem utisku da mi koji danas ovdje sjedimo u opoziciji mislimo bolje vama, kad kažem vama ne mislim lično i personalno već ideji efikasnosti nego što misli ministar finansija. I od danas meni je potpuno jasno da uopšte nije lako u tom Ministarstvu finansija jer ukoliko ministar ekonomije kaže da je 30 miliona projekata iz energetske efikasnosti, da svi treba da imamo razumijevanja, da je ovo ekonomska motivacija znači nas će da ubijedi za jedan

minut, ali mali problem što neće da ubijedi ministra finansija, koliko ja vidim u objašnjenju koji je dao samom odboru ne vidim ni jedan jedini pozitivni efekat.

Dakle, da li je moguće da u Ministarstvu finansija kažu da korišćenje energetske efikasnosti u privatnom sektoru može imati ograničavajuć uticaj, da prevedem građanima to bi bilo kao da tjeramo investitore zato što mislimo dobro državi i građanima. Druga za mene prapatna činjenica je da Ministarstvo finansija imalo negativan stav i kod prethodnog zakona i na kraju ovo definitivno treba da uđe u legendu, a to je da treba da odlažemo primjenu evropskim direktiva, evropskih praksi i svega onoga što su kazale recimo kolege iz vlasti koje mnogo više interesuje taj papirološki dio dok ne uđemo u Evropsku Uniju. Vjerujte mi prije dva dana kad sam dobio ovo mišljenje tada se prvi put susreo, ja od tada ne mogu da se otmem utisku kako to funkcionišemo mi u samoj Vladi. Dakle, da li je moguće ponavljam svima da ministar finansija, Ministarstvo finansija nije vidjelo jedan jedini pozitivni finansijski efekat primjene energetske efikasnosti. Ja ga ovdje nemam, on je čak i ministar ekonomije govorio o pozitivnim i negativnim efektima, ja bih volio da čujem koji su to negativni efekti, na koji način mi tjeramo investitore iz države ukoliko primjenimo energetske efikasnost, za mene je to otvaranje novih radnih mjesta naplata PDV-a, upošljavanje ljudi, otvaranje malih i srednjih preduzeća, i ja to doživljam kao energetske efikasnost. Takođe, doživljam racionalizaciju korišćenje energije da ja kao građanin treba da platim manje za samu struju, jer će na nivou države da se uštedi ima još jedan efekat, a to je smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, koje opet imamo kroz ekonomske parametre vraćaju se samoj državi. Dakle, biće manje izdataka Fonda za zdrastvo od ljudi koji obole od određenih bolesti, kao što je zbog Termoelektrane u Pljevljima ukoliko dosljedno primjenjujemo mjere energetske efikasnosti, dakle to je za mene energetska efikasnost.

Međutim, očigledno nije ista za sve u Vladi. Dakle, što se nas u Pozitivnoj Crnoj Gori tiče imate snažnu podršku ne za ovaj zakon, jer mi znamo da ovaj zakon, odnosno ja prepoznajem rukopis, neću reći iznuđen, ali jeste jedan vid i očigledno zahtjevima Evropske Unije odnosno izvještaj Evropske Komisije koji smo dobili i takođe prepoznajem ogroman broj nedostataka. Dakle, nema Fonda za energetske efikasnost, nema takođe mislim ne treba nam dalje otići mogli smo samo napraviti usporedbu sa Republikom Hrvatskom i vidjeti šta znači dosledna čvrsta primjena principa ili teorije ili kako god hoćete ideje energetske efikasnosti, mi nijesmo predvidjeli bilo kakvo osnivanje fonda, neko je kazao za dalji period. Moje pitanje zašto? Zbog čega ukoliko nam ovo donosi ekonomsku korist? Kako to u Njemačkoj otvaraju desetine hiljada radnih mjesta, zahvaljujući energetske efikasnosti, zbog čega naši susjedi Hrvati maksimalno primjenjuju i čvrsto vjeruju kao što su i dokazali otvaranjem novih radnih mjesta i svih ostalih stvari, da se može i te kako krenuti naprijed u susret evropskoj budućnosti? Dakle, sve ono što može kod drugih kod nas ne može i to kažem ni manje ni više nego ministar finansija, za mene je ovo skandalozno.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Još kad bi rekli nadam se da ću biti premijer, onda bi to bilo veoma lijepo, ali godine čine svoje, rejting i sve znači sve relativno.

Čuo sam i mnogo mi je milo danas što sam čuo mnogo lijepih stvari jer je ovo dio neke moje životne preokupacije.

Ima riječ doktor Vuković, neka se pripremi kolega Vasiljević.

FILIP VUKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče Skupštine, zahvaljujem se što ste našli razumijevanja i dali mi riječ.

Naravno tema koja je inspirativna za sve građane bez obzira kojoj partiji pripadaju ili navijaju

Znači, jedna je činjenica i stoposto je tačno da Crnoj Gori nedostaje oko milijardu i po do dvije milijarde kilova sati godišnje. S obzirom da se ovdje radi da je tema Zakon o efikasnom korišćenju energije jedan od ciljeva tog zakona bi trebalo da taj deficit bude manji. U svakom slučaju zakon može da utiče bitno na naš krajnji cilj to je smanjenje tog deficit. Naravno, da se slažem sa kolegom Bulajićem da je to nemoguće samo energetsom efikašnošću. Ali evo podsjetiću Vas, većina je to vas čula više puta, jedan euro uložen u energetska efikasnost kao dva u proizvodnji. Znači, efekti energetske efikasnosti su mnogo brži nego ulaganje proizvodnju, pa makar to bila i ona što stalno pričamo popularni obnovljivi izvori energije gdje se naravno sredstva vraćaju mnogo sporije nego što se to priča. Dalje, sva dalja priča naravno da ima veze i sa socijalnim pitanjima, sa ekonomijom i države i građana i svih sistema na ovom prostoru. Ne slažem se sa tim ocjenama da ovdje nije ništa urađeno po pitanju energije pa bilo kog dijela, s obzirom da mi nijesmo uradili nijedan energetska objekat od 1982. godine pa dalje. Podsjetiću Vas da to niko nije uradio u regionu osim Slovenaca koji su nedavno odnosno pri kraju su pustili u probni rad jednu Termoelektranu od 600 megavata, ali ću Vas podsjetiti da su Slovenci mnogo prije postali dio Evrope nego svi ostali, i zato su imali tu prednost koju su iskoristili. Prije možda mjesec dana u posjeti Parlamenta odnosno tačnije u Odboru je bio direktor energetske zajednice gospodin Janez Kopač koji je bio ministar energetike u Sloveniji, svojevremeno, imao je neku službu u Americi, i prvi put uvijek kada sam bio u prilici da ga slušam bio je jako kritičan u odnosu na crnogorski dio ekonomije koji zovemo energetika ovaj put je toliko lijepo pričao o Crnoj Gori, pravio je poređenje jer je tih dana obišao Srbiju, Makedoniju, Albaniju i Crnu Goru, da sam bio prosto iznenađen. Prošli put, ako se sjećate na predlog opozicije, podstaknut pričom o onoj famoznoj pozajmici električne energije za Kombinat aluminijuma bio je vrlo decidan i rigorozan. Sad je toliko lijepih stvari ispričao da nam je bilo prosto neprijatno nisam ja bio siguran da je to sve baš tako. Naravno, da ta energetska zajednica mi smo potpisnici 2005. godine i uglavnom potšujemo sve direktive i sva neka kašnjenja koja se budu dešavala u primjeni svih tih propisanih stvari koje nas vode u tom pregovaračnom procesu put Evropske Unije da će biti mala kašnjenja, ali će ona opet biti mnogo manja nego što su to u regionu.

I na kraju krajeva, crnogorska energetika ne može da se posmatra samostalno. I suviše smo mali da mi pričamo naša energetika i mi, mala je i Srbija koja sve puta deset, da ne pričam pa možda i prostori bivše Jugoslavije. No za ovu političku priču za ove neke stvari koje su potrebne da bi se građanima objasnilo zašto mi poslanici prihvatamo neki zakon ili ga pokušavamo da promijenimo, u svakom slučaju ovo što je ponuđeno kao predlog zakona je više nego dovoljno da može da nam bude putakaz ili smjernica ili poštovanje da ćemo na dobrom putu da riješimo taj veliki problem efikasnog korišćenja električne energije. Smrtni grijeh je grijati se na električnu energiju.

Zamislite Vi u Podgorici koji se grijete na električnu energiju ili pola Crne Gore, koliko ste grešni. Niko u svijetu ni ručak ne kuva na električnu energiju, a ovdje se i grijete.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ispravocirali ste me, ukrašću Vam jedan sekund.

Amerikanci su puni nafte, niko živi se ne grije niti kuva na električnu energiju, svi se griju i svi kuvaju na plin. I jednoj dobroj porodici znate li koliko dođe račun na kraju mjeseca 40 dolara samo, nije sve u nečemu što je demokracija kada je u pitanju Amerika nego i praksa, da i mi malo u Crnoj Gori da budemo praktični.

Izvolite.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Gledaću da skratim priču i da skrenem pažnju na ono što se najviše tiče građana. Ali moram da ubacim jednu digresiju, veći je grijeh grijati se na drva nego na struju, nažalost u cilju zaštite životne sredine. A kako ste Vi banalizovali ovaj Zakon o održavanju energije može se smatrati da energetska efikasnost podrazumijeva i nabavka prtenica i suknenih čarapa i gašenje radijatora. Znači, taj zakon tako to banalizuje. Podržaću profesoricu - novo je ono što je zaboravljeno, jer sa aspekta građevinske fizike, vezano za član 26, ništa što se tiče projektovanja nije se promijenilo od 50-tih godina prošloga vijeka pa do danas. A sve navodne novinacije, koje će sada, prema stavu 6 istog ovog člana, propisivati ministarstvo su samo prepisivanja sadržaja koji su u propisima i već postoje. Iako postoje kod nas se ne primjenjuju zbog ekonomske situacije, ne primjenjuju se zbog niskog standarda života u Crnoj Gori, koji je proizvod vladavine DPS i SDP-a. E sad ovim zakonom se po članu 27 propisuju vršenje takozvanog energetskog pregleda objekata. Taj pregled će naravno da se plaća, a radiće ga pravna i fizička lica koja se nijesu na fakultetu dovoljno školovala za to, pa će ih ministarstvo obučiti po programu obuke po članu 32 na kursovima, ili na tečajima, pošto propisujete sve sa hrvatskog pa neg bude taj izraz tečaj. Svaki arhitekta ili student arhitekture ili student građevine koji je položio ispit koji se zove Elementizgrada. To je sa druge godine, profesorica će me ispraviti ako nije tačno. Zna se koji materijali sa kojim slojevima, kojim karakteristikama se moraju upotrijebiti na svakoj poziciji objekta. Zakonom se predviđa procedura ovlašćenja koja se isto plaća da bi ti ljudi radili posao koji bi trebali da znaju i da bi taj posao naplaćivali od građana Crne Gore. Uz to se članom 35 omogućava i stranim licima da se bave izradom energetskih pregleda u Crnoj Gori i da to naplaćuju.

Ovim zakonom se nameće dodatni trošak za sve investitore i za sve građane koji imaju svoje kuće ili svoje zgrade, da pratimo termine definisane zakonom. Prema članu 40 sertifikat o energetskim karakteristikama zgrade dužni su da pribave svi koji grade, svi koji prodaju stanove ili ih izdaju u zakup, vlasnici svih hotela, svih sportskih dvorana, pozorišta, tržnih centara i ono što je naročito važno - *i slično*, citirao sam član. Znači, vlasnici restorana i kafana i sve ostalo kako bude došlo na red.

Dakle, ovo je potvrda teze da se ovdje radi o još jednom nametu i stvaranje uslova za koruptivne radnje po leđima građana Crne Gore. Poglavlje 9 *kaznene odredbe* član 53 - novčanom kaznom u iznosu od 150 do 1300 eura kazniće se fizičko lice za prekršaj iz stava 1 tačka 6,7 i 12 gdje pod tačkom 12 kaže: "Ako ne obezbijedi

sertifikat energetske karakteristike zgrade, pri čemu je naravno i kuća zgrada, individualna porodična sa karakteristikama koje su definisane u članu 4 tačka 10". To znači da svaki vlasnik kuće ili dijela kuće, poslovnog prostora ili slično da će biti kažnjen sa 150 do 1300 eura ako ne plati sertifikat u ostavljenom roku, pod uslovom da može da ga obezbijedi. Sa druge strane, odgovorno tvrdim da preko 95% objekata ne ispunjava propise vezane za građevinsku fiziku, ili za energetske efikasnosti, kako Vi to sad zovete i da se bez velikih ulaganja ne mogu prilagoditi novim propisima. Na primjer: ulaganje za upodobljavanje propisima za kuću od 80 do 100 kvadrata građeno na uobičajen način u Crnoj Gori, kreće se od 15 do 20 hiljada eura, uključujući sve potrebne radove. Dakle, za preko 95% objekata sertifikat ne može biti pozitivan, dakle ne može biti pribavljen, ili na njemu ne može pisati da zgrada ispunjava standard. Pisaće - ne ispunjava standarde. Što se tiče novih objekata i objekata koji se projektuju niko ozbiljan ne projektuje objekte koje ne zadovoljavaju propise, niti bi takav projekat prošao ozbiljnu reviziju.

Prema tome, obuka "vršilaca energetske pregleda" putem tečaja je samo način za komplikovanje administracije stvaranje biznis barijera i nametanje troškova građanima Crne Gore. I još jedno pitanje vezano za stav 1, zašto su energenti vezani za plovila oslobođeni, odnosno izuzeti ovim zakonom? Hajde za vazduhoplove i razumijem, ali zašto za plovila, kada je to obično dizel gorivo pretežno, ili benzin, nema trećeg. Bio sam malo kraći petnaest sekundi, pa može neko od kolega. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kad se mora sve se može.

Još imamo dvojicu kolega. Kolegijalno je jedan poslanik DPS-a odustao. Ko želi drugi? Izvolite. Posebno se izvinjavam kolegi Pešiću. Znači, prvo kolega Perić. Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, kolegice i kolege poslanice i poslanici, ministre,

Svaki zakon kada se razmatra negdje građani trebaju da znaju šta imaju od njega. Cijeneci prema onome što su čuli od vas na početku, da ste se vi obavezali maltene da se usvoji ovaj zakon, nismo vidjeli nikakav elan, oni u suštini neće vidjeti u krajnjem ništa, iako sam zakon nudi nekoliko vrlo dobrih rješenja.

U članu 3 stav 3 stoji da će mjere energetske efikasnosti u smislu ovog zakona biti proizvodnja električne energije, odnosno toplotne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije pod uslovom da se proizvedena električna energija, odnosno toplotna energija koristi za sopstvene potrebe. Da ovo Ministarstvo i ova Vlada ima drugi koncept osim neoliberalnog mi bismo danas imali ozarenog ministra koji jednostavno ovim rješenjem, ovim članom označio maltene novu eru u razvoju crnogorske ekonomije. Paralele radi, u Njemačkoj, do ovog trenutka u energiji obnovljivih izvora uposleno je oko 120.000 ljudi i od 2012. godine planirano je da ih bude oko pola miliona. Naš ministar kaže da smo se mi obavezali da usvojimo taj zakon, morali smo, ministar finansija malo prigovara, ali eto, provukli smo se. Jasno je da je druga tema, ali daje jedan ukupan pristup Vlade. Šta mi imamo kao pristup ove Vlade? Mi imamo praćenje strateških partnera. Tako smo u nacionalnu kompaniju koja najviše treba da se bavi ovom materijom doveli strateškog partnera koji je trebao, privatizacionim planom

uvijek stoji kao glavne odredbe nova radna mjesta i know how. Radna mjesta smanjena, a know how je takav da smo vidjeli da predsjednik Odbora direktora ne zna na šta mu troši novac izvršni direktor. Preko 13 miliona eura, prema nekim izvorima, od 2010. godine je utrošeno na konsultantske usluge, a trebali smo da dobijemo novo znanje od strateškog partnera. Građana radi, jedna mala elektrana, ministar to zna mnogo bolje, može da košta od nekoliko stotina hiljada eura u zavisnosti od kapaciteta do nekoliko miliona, pa sve do velikih hidroelektrana koje su jako ekstremno skupe i pitanje je da li mi u ovom trenutku imamo finansijskih kapaciteta da ih sprovedemo.

Ono što je ključna greška u razvojnom konceptu pod pretpostavkom da ova Vlada ima razvojni koncept jeste da nijednu šansu ona ne umije da prepozna. I ako ulaže Vlada i ako ćemo dobiti nova radna mjesta, dobićemo više u Fond zdravstva, u Penzioni fond, svake godine oko 140 miliona eura fali za penzije. Evo prilike da otvaramo nova radna mjesta. Po nekim računicama, ako je 30 miliona eura da se ulaže na godišnjem nivou, da ne govorim sada o ovoj računici o kojoj su drugi ovdje govorili nego govorimo o presabiranju uporednih podataka, vi možete da imate hiljadu do dvije hiljade novih radnih mjesta u ovoj oblasti. Taj se novac ne vraća odmah, ali to je ulaganje u budućnost. To je ono što ova Vlada ne zna ili neće da radi. Zašto? Najlakše je uzeti krupno parče, prodati ga strateškom partneru, krupno parče na tržištu i na kraju za posljedicu imamo ogromne konsultantske usluge, manji broj radnih mjesta, imamo sve suprotno onome što je obećavano. Biću na liniji poštovanja vremena. Svoje izlaganje ću završiti rečenicom ako pravimo paralelu, fudbalskim žargonom da se izrazimo, vi ste ministre u gol šansi, a vi se ponašate kao da ispucavate loptu iz sopstvenog šestaesterca. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Bogomi sam to i gledao, glavni promašaj za ovu godinu, tako da fudbal je čudnovata rabota.

Izvolite, kolega Pešiću.

SAŠA PEŠIĆ:

Poštovani profesore, jako ste korektni, tako ću i da uzvratim. Pošto nijesam jedini koji je imao nešto preko pet minuta da kaže na ovu temu, to se desilo sa većim brojem kolega poslanika i sa ove i one strane, zahvaljujem se na mogućnosti i neću iskoristiti priliku nego ću pitati predstavnike Ministarstva ekonomije drugom prilikom. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I vama puno hvala jer ste posebno korektan i uvažen poslanik.

Kolega Labudović mi je rekao da će samo u dva, tri minuta koncizno, a zatim, ministre, imate deset minuta da fino završite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

U skladu sa temom, nastojaću da budem krajnje energetski efikasan. Videla žaba će se konji kuju, pa i ona digla nogu i to se ugurala među prve. Tako mi otprilike izgleda motivacija za donošenje ovog zakona. Jer, ono što motiviše razvijenu Evropu koja je svoje energetske resurse dobro potrošila, Crnu Goru uopšte ne treba da

motivije jer se ona svojih jedva dotakla. Što se hidroenergije tiče, imamo dvije i po hidrocentrale. Što se tiče termoenergije, kažu Maoče između 70 i 100 godina. Vjetroenergije od kako je zagrmjelo na Ilino brdo niko se ni dotakao nije. Pola Crne Gore ima više od 200 dana godišnje sunčevu energiju koja omogućava supstituciju miliona i miliona kilovat sati. Gas, kažu da samo u okolini Prevlake imaju preko milijarde kubnih metara gasa, a mi smo ih se odrekli u korist Hrvatske. Pri tom, recimo, jedan veoma izvjestan projekat kakav je Južni tok smo iz političkih razloga zamijenili za nešto što je krajnje neizvjesno, a treba da stigne iz Azerbejdžana.

Nije problem, gospodine i gospođo iz Ministarstva, u potrošnji energije i njenom neefikasnom korišćenju. Problem Crne Gore je u negradnji. Trideset godina je prošlo od zadnjeg energetske projekta. Koliko god da štedite i šta god da se radi, to ne može nadoknaditi ono čega nema. Znae na šta sve ovo liči? Vi tražite da vam gradovi, veliki potrošači, građani, zgrade dostave projekat štednje. Znae li na šta liče naši gradovi noću? Na obične palanke. Naše zgrade? Na katakombe kada padne mrak, jer nema svjetla ni u hodniku, ni na stepenicama, nema liftova itd. Upozoravate velike potrošače da štede, a oni ni ono što troše ne plaćaju. Znae, da ispoštujem obećanje gospodinu profesoru, ovo nam liči na ponašanje žednog i gladnog u pustinji koji ima još pola parčeta hljeba i na dnu malo čaturice vode. Koliko god on štedio, samo je pitanje dana kada neće više biti ni mrvica ni kapi vode. Ponavljam i podsjećam vas na upozorenje koje je rekao gospodin Bulajić, ukoliko u narednih sedam godina ne izgradite nešto što će Crnoj Gori donijeti bar 500 megavat sati struje, sva ova priča ide u vjetar.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Dvije hiljade gigavat, jer nema države bez energetske samodovoljnosti. Tek će to biti.

Izvolite, ministre.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Na samom kraju današnje rasprave, podijelio bih utisak iz njegove inicijalne faze. Zahvaljujem na konstruktivnim tonovima. Mislím da osnovno obilježje današnje rasprave nije pitanje da li ovo treba nego kako. To je uvijek ono pitanje gdje se bavimo i dinamikom i redosljedom poteza, ali suština je u tome da se krećemo u pravom pravcu i da po tome postoji da kažem konsenzus. Trudiću se u završnom izlaganju da ne zloupotrijebim poziciju, nekoliko priča posljednjih, da ne otvaram teme nego ću pokušati hronološki kako sam popisao ono što su bila osnovna pitanja, da pokušam na njih da odgovorim.

Ono što je osnovni elemenat ovog procesa jeste tehnološko prilagođavanje u oblasti energetike u onome šta se dešava.

Dakle, i ovo se odnosi ne samo tehnologiju nego i na formalno-pravni aspekt ove problematike. Evropska unija da po ovom pitanju stalno donosi novu regulativu. I onoga momenta kada smo ušli u proces, mi smo ušli u proces koji se nikad ne završava. Stalno se nalazimo u procesu upodobljavanja regulative, da bi se prepoznali, odnosno implementirali, ono što su tehnološki trendovi. I ono sve što je danas prepoznato kao najsavremenije, to smo već pričali tehnološko dostignuće za par godina će izgledati zastarelo. I naravno da u svemu ovome postoje značajna ograničenja i finansijska, i administrativna i bogomi ograničenja po pitanju stanja svijesti ili prepoznavanja značaja

određene problematike. Ono što je dobro po pitanju koncepta energetske efikasnosti jeste što svi oni na koje se odnosi su ekonomski motivisani da sprovede ove mjere. Tako da sa toga aspekta sva sredstva koja se ulažu, evo možemo i preciznije nekom drugom prilikom da pričamo o tome, samo od onoga što je ušteda energije ostvaruje se povraćaj uloženi sredstava u periodu pet do sedam godina. Često se pominjala neusaglašenost između dva ministarstva u Vladi, i mislim da nije, nego upravo da je to nužan proces demokratskog procesa odlučivanja gdje se sve institucije sa svog aspekta sagledaju argumente i pronade se ono što je mjera, balans, optimizacija između nečega što su često suprotstavljani ciljevi. Svako od vas u Parlamentu često se srijeće sa takvim situacijama i ovo što danas razgovaramo ovdje za mene nije ništa drugo do proces usaglašavanja.

Ono što je bio stav po pitanju biznis barijere Ministarstva finansija, on je da kažem otklonjen, data je saglasnost da se ide sa procesima energetske efikasnosti imajući u vidu koje ekonomske i energetske performanse oni nose. Sve ono što se odnosi na nove objekte stupa 2016. Znači, u zavisnosti od konkretnog rješenja, nešto prije, nešto kasnije, ali sve stupaju jako brzo, obaveze za nove objekte. Obaveza usklađivanja postojećih objekata u državnom vlasništvu se odnosi na period od 2018-21. Ne znam da li smo mogli po tom pitanju ikako da budemo ambiciozni imajući u vidu koji je nivo zahtjeva finansijskog da bi se svi ovi objekti upodobili, znači onome što je nova legislativa i novi energetski standard. I rekli smo da je po tom pitanju država u ovom momentu ima preko 30 miliona kredita koje ulaže u zgrade javne sadržaje koje su po ovom pitanju najzahtjevnije. A pored toga znamo da je Vlada opredjeljivala subvencije kroz subvencionisanje kamatnih stopa, ljudi su bili u mogućnosti, svi građani, pravna i fizička lica da povuku bezkamatne kredite ako se nalazi u funkciji energetske efikasnosti. Znači, sve opštine se nalaze u procesu uspostavljanja strateških planova koji obuhvata i procese i planove energetske efikasnosti. Do sada su završili Tivat, Bar i Berane, sve ostale opštine se nalaze u ovom procesu, vrlo često uz direktnu administrativnu i finansijsku podršku Ministarstva ekonomije. Javne nabavke, neko je bio otvorio to pitanje u prethodnoj raspravi. U Zakonu o javnim nabavkama ugrađena je ova odrednica koja kaže da će u situaciji kada imamo dva po ostalim performansama ista rješenja dati se prednost onom rješenju koje je energetski efikasnije. I to nije supstitut za ove druge mjere o kojima govorimo, a govorimo o mjerama obaveznosti ispunjavanja određenih standarda, nego dodatni efekat po ovom pitanju.

Što se tiče prenosa i distribucije, to je jednostavno druga tema. Prenos i distribucija se apsolvira po zakonu o energetici, i to nije proces uštede energije sa aspekta energetske efikasnosti. Ajmo da pričamo ne samo u okviru Zakona o energetici nego o bilo kojem drugom prigodom u Ministarstvu ekonomije, u Parlamentu, u Vladi, bilo će, šta možemo da uradimo po pitanju smanjivanja gutibaka u Elektroviređi, a već sam jedanput rekao to je pitanje, da kažemo i tehnologije u Elektroprivredi i finansijske discipline uopšte u društvu, a često i sudske prakse. Ali, ponavljam poznata je odluka regulatora, koja gotovo da ne prepoznaje ono što su neracionalnosti u ovom dijelu u energetskom sektoru, što znači oni se ne prevaljuju na teret potrošača. Govoreno je i o Fondu za energetsku efikasnost, on postoji kao potrošačka jedinica Ministarstva ekonomije i sve ovo što govorimo kao rezultat u smislu obezbijedenih kredita itd. to je rezultat rada Ministarstva ekonomije i Fonda i Sektora za energetsku efikasnost koji se ovim bavi na dnevnoj bazi, po pitanju velikog broja inicijativa.

Ne mislim, da biste bili zadovoljni u Parlamentu, prvo nebih ja i tako nešto nebih predložio da u ovom momentu predložimo ono što su mjere podsticaja obnovljivih izvora energije, kakva je Evropska praksa bila posljednjih godina i za koju postoje vrlo ozbiljne naznake da se napušta. Znači, to je druga tema, govori se o fidin tarifama, kojima država na teret potrošača finansira, odnosno subvencionise proizvođače. Znamo kakav to efekat ima na cijene, ogroman. Po postojećoj regulativi nekih zemalja u ovom momentu plaća se 24 eura po megavatu solarne energije u situaciji kada ona može da bude uvedena po pet, šest, sedam ili osam. Dakle, to je vrlo skupo oruđe i dovodi do većih nameta na potrošače. Između ostalog, dovodi i do toga s obzirom da obaveza otkupljivanja postoji prvo za njih, da neki konvencionalni proizvođači se nalaze pred fazom bankrota, odnosno u velikim problemima. Govorim o svim onima koji zasnivaju svoju proizvodnju na lignitu, uglju itd. Logika, zašto nijesmo žurili sa visokim subvencijama za solarnu energiju, naravno da je ohrabrujemo da svaki mogući način proizvodnja solarne energije za svoje potrebe. Po tom pitanju i tehnologija proizvodi svoje efekte pa ono za što je bilo zahtijeva interna stopa rentabilnosti prije nekoliko godina, 24, 25, 27 eura već danas govorimo o nekoj cijeni od 15 eura po megavatu. Nama je drago što nijesmo potrošače prije tri godine opteretili da sljedećih 30 godina plaćaju struju iz solarnih izvora.

Što se tiče opaske koja se odnosi na žabu i drugu plemenitu životinju konja, mislim da ne ide jer, ovdje se ne radi apsolutno ni o čemu što nije sprovodilo i apsolutno ni o čemu što već sada ne sprovodimo. Znači, govorimo o uštedama električne energije koji imaju svoj povrat za pet do sedam godina. Pitanje da li da proizvodimo ili da štedimo, ja kažem oboje. Ali, po prioritetima mnogo je jeftinije štedjeti, jer praksa pokazuje odnosno to je jednostavna matematika, da je jedan megavat ušteden duplo i jeftiniji od megavata koji je proizveden. Što se tiče izvjesnosti južnoga toka, odnosno izvjesnost IAP-a, Vlada Crne Gore je na stavu-svaki gasni koridor, koji dođe do Crne Gore da gaprihvata ako jemogućnost da naši građani dobiju jeftiniji gas, južni tok, niti IAP neće se raditi radi Crne Gore, imajući u vidu potencijal.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ovoj priči nikad kraja, što više konkretnih rezultata. Prije svega, uvažene kolege, da vam duboko zahvalim na današnjem učešću po ovoj tački dnevnog reda. Pokazujemo da u Parlamentu stanuje znanje.

Druga informacija, prelazimo sad na informacije da kolege mogu sutra do 12 sati da podnesu amandmane na Predlog zakona o lobiranju.

Sjutra počinjemo u 11 sati sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama zakona o spoljnoj trgovini, a zatim o nečemu svetom, to je zdravstvena zaštita, a onda o nečemu što je najveći resurs na svijetu to je nauka, pa mediji. Znači, sutra veoma interesantno. Gledajte nas, građani Crne Gore.

Svako dobro vam želim.

13. 11. 2014. u 11.15h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege,

Nastavljamo prema najavljenom dnevnom redu - **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije i Goran Šćepanović, generalni direktor Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom.

Izjescioci odbora su Marta Šćepanović, Zakonodavnog odbora i Almer Kalač, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade, gospodina Šćepanovića da li želi da da dopunsko obrazloženje. Izvolite.

GORAN ŠĆEPANOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi poslanici,

Predlogom izmjena i dopuna Zakona o spoljnoj trgovini preciziraju se pojedine odredbe zakona čime se s jedne strane stvaraju normativne pretpostavke za uspješno okončanje pregovora za pregovaračko poglavlje 30 - Vanjski odnosi u procesu pristupanja Crne Gopre Evropskoj uniji, dok se s druge strane, izmjene i dopune, navedenog zakona, dodatno pojašnjavaju osnovna pravila spoljnotrgovinskog poslovanja i osnova za ograničenje spoljnotrgovinskog poslovanja uvoz i izvoz robe i pravo na uvoz i izvoz robe.

Ciljevi, izmjene i dopune ovog zakona su jasnije definisanje termina spoljnotrgovinskog poslovanja, uvođenje samo onih ograničenja na spoljnu trgovinu koja su konzistentna sa opšte primjenjivim i prihvaćenim međunarodnim standardima i međunarodnom praksom što predstavlja član 2 Predloga izmjena i dopuna Zakona. Dalje, poboljšanje, ciljevi izmjena i dopuna ovog zakona su poboljšanje spoljnotrgovinskih uslova poslovanja u skladu sa međunarodnim ugovorima, obavezujućim za Crnu Goru to je član 3a do člana 10 Predloga izmjena i dopuna. Dalje, definisanje mjera za zaštitu ravnoteže platnog bilansa spoljnotrgovinskog prometa , neobradjenih dijamanata kao i dodate su kaznene odredbe koje se prvi put pojavljuju u zakonu o spoljnoj trgovini.

Predlogom izmjena i dopuna Zakona o spoljnoj trgovini predvidja se mogućnost uvođenja zaštitnih mjera u cilju zaštite platnog bilansa što je međunarodna praksa a nije bila zastupljena u postojećem zakonu. Takodje, poboljšanje pravnog ambijenta u Crnoj Gori, povećanje stepena predvidljivosti, stabilnosti, transparentnosti, i konzistentnosti sa međunarodnim standardima i najboljim praksama primjenjivim za spoljnu trgovinu i takodje daje se osnov za donošenje uredbe o kontroli prometa neobradjenih dijamanata poznatijim kao Kimberley proces.

Normativno regulisanje spoljnotrgovinskog prometa u Crnoj Gori predstavlja novine koje su usaglašene sa relevantnim sporazumima Svjetske trgovinske organizacije, prije svega Sporazumom o poljoprivredi, Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera, Sporazumom o tehničkim barijerama u trgovini, Sporazumom o anti-dampingu, Sporazumom o vrednovanju robe, Sporazumom o pravilima o porijeklu robe, Sporazumom o postupku izdavanja uvoznih dozvola, Sporazumom o subvencijama i kompenzatornim mjerama, Sporazumom o zaštitnim mjerama kao i Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i Evropske unije. Bitno je još naglasiti da na predlog izmjena i dopuna Zakona o spoljnoj trgovini i Evropska komisija u Briselu je dala zeleno svijetlo da su sa dodatnim , sa ovim predlogom

dodatno usaglašen, odnosno u potpunosti je usaglašen sa pravilima Evropske unije. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

To je bilo uvodno izlaganje predstavnika Vlade.

Pitam izvjestioca odbora da li žele riječ? Ne žele. Hvala.

Prvo ćemo čuti kolegu Zorana Jelića, u ime Kluba DPS-a, a neka se pripremi kolega Đukanović. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, poštovani gospodine Šćepanoviću,

Spoljnotrgovinsko poslovanje u Crnoj Gori je regulisano Zakonom o spoljnoj trgovini, kao i pravilima Svjetske trgovinske organizacije, kao i dobrom praksom koja se odnosi na spoljnu trgovinu u međunarodnim odnosima. Želim da naglasim da je Crna Gora postala član Svjetske trgovinske organizacije u aprilu 2012. godine. Takođe, u preporukama Evropske komisije, Evropska komisija je konstatovala da je crnogorsko zakonodavstvo u značajnoj mjeri uskladjeno sa pravnom tekovinom EU koja se odnosi na spoljnotrgovinsko poslovanje, ali su takođe ukazali i na određene preporuke koje imaju za cilj detaljnije, preciznije pojašnjenje određenih odredbi Zakona o spoljnoj trgovini. Te preporuke su se, prije svega, odnosile na definisanje ciljeva restriktivnih mjera u oblasti spoljne trgovine, zatim na usklađivanje odredbi zabrane uvoza u skladu sa članom 45 Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i Evropske unije, kao i pojašnjenja odredbi uvođenja količinskih ograničenja izvoza u slučaju kritične nestašice ili potrebe za otklanjanjem posljedica takve nestašice, kao i određenih drugih primjedbi koje su imali u Zakonu o spoljnoj trgovini.

Takođe, imajući u vidu ove preporuke, Ministarstvo ekonomije je pristupilo izmjeni i dopuni važećeg Zakona o spoljnoj trgovini, čime su se stvorile pretpostavke za okončavanje pregovora u poglavlju 30 koje se odnosi na vanjske poslove.

Ono što je novina da tako kažem i u ovom zakonu jeste da se uvode, prije svega, mjere u cilju zaštite platnog bilansa. Takođe, ovim zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini preciziraju se osnovni principi spoljno-trgovinskog prometa kada je za robu koja se nalazi pod carinskim nadzorom i koja ima karakter strane robe, omogućen je prenos vlasništva svojine što do sada nijesmo imali slučaj u važećem zakonu. Takođe, se definiše pojam, nacionalni tretman, i tretman najpovoljnije nacije u oblasti usluga. Takođe, ovaj zakon definiše nove rokove za izdavanje uzvoznih dozvola u skladu sa pravilima Svjetske trgovinske organizacije, i detaljno se propisuje šta se smatra povezanošću između proizvođača i izvoznika, odnosno uvoznika robe i njihov odnos u odnosu na proizvedenu granu i slično.

Ono što bih želio ovdje da ukažem jeste oko, da tako kažem, mjere i zaštite ravnoteže platnog bilansa. O tome sam govorio i na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, jer smatram da član koji ste Vi predložili u ovim izmjenama i dopunama Zakona, to je član 50a, smatram da nije dovoljno precizan i podniet je od strane Demokratske partije socijalista, da tako kažem, amandman koji bi glasilo, da u slučaju

poremećaja platnog bilansa ili neposredne opasnosti da tog poremećaja dođe, Vlada može uvesti privremene mjere koje se odnose na uvoz radi zaštite ravnoteže platnog bilansa na predlog nadležnog organa, a na osnovu podataka i mišljenja dobijenih od strane Centralne banke. Smatram, ali o tome ćemo razgovarati i na Odboru kad budemo razmatrali ovaj amandman da se ovdje preciznije definiše, dakle mjere za zaštitu ravnoteže platnog bilansa u odnosu na ono što je predloženoč.

Ono što bi bio moj komentar, koji sam takođe dao i na Odboru jeste, zašto u Crnu Goru uvozimo one proizvode sa kojima Crna Gora obiluje, recimoprije svega se radi ouvozu mineralne vode i negazirane vode. Po mišljenju stručnjaka Crna Gora ima najkvalitetnije negazirane vode, takođe, i naša mineralna voda je po riječima stručnjaka jedna od najboljih u ovom regionu, jer smatram da se na taj način milioni odlivaju iz Crne Gore nepotrebno. Interesuje me, iako znam da je spoljna trgovina slobodna, da li je moguće, da tako kažem, uticati na...(Prekid)... da se nepotrebni uvoz koji imamo na neki način ograniči u korist domaćih proizvoda kako bismo podstakli kapacitete domaćih proizvođača i na taj način novac koji se odliva, zadržali ovdje u Crnoj Gori. I još samo, gospodine potpredsjedniče da kažem, da je Odbor za ekonomiju, budžet i finansije većinom glasova predložio skupštini da ovaj Predlog izmjene i dopune Zakona o spoljnoj trgovini Skupština usvoji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Jelić.

Poslanik Đukanović će govoriti u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi Aleksandar Damjanović.

Izvolite, gospodine Đukanoviću.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine Šćepanoviću, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini je idealna prilika da se podsjetimo kako je to Crna Gora poslovala i kako je razmjenjivala robu sa zemljama iz okruženja, odnosno sa inostranstvom. Da podsjetim.

U 2013. godini izvezeno je robe u vrijednosti 375 miliona, a uvezeno 1.770.000.000 erura. Pokrivrenost uvoza izvozom iznosila je 21,2% i bila je nešto veća u odnosu na 2012. godinu kada je iznosila 20,1%. Ukupno spoljna-trgovinska razmjena Crne Gore u prvih devet mjeseci, to je vrlo interesantno, je iznosila 1.574.000.000 evra, i manja je za 2,7. Ali, da vidimo kakva je struktura i uvoza, odnosno izvoza u ovih 1.574.000.000 evra. U posmatranom periodu izvezeno je robe u vrijednosti 241 milion što je za 15,4% manje nego u prethodnom periodu, a uvezeno je robe u vrijednosti 1.332.000.000 evra.

Znači, deficit za prvih devet mjeseci već je iznosio 1.100.000.000 evra, s tendencijom da do kraja godine dođe do 1.500.000.000 evra. Pokrivenost uvoza izvozom za prvih devet mjeseci iznosilo je 18,1%. To su mnogo lošiji rezultati nego što smo imali u lošoj i 2013. i 2012. godini.

Takođe, radi javnosti da podsjetim da je ukupni spoljno-trgovinski deficit Crne Gore od 2005. do 2013. godine iznosio 12 milijardi evra. Crna Gora postaje rekorder u

Evropi po spoljno-trgovinskom deficitu. Spoljno-trgovinski deficit u prethodnom periodu dostizao je čak iznose od 60% bruto domaćeg proizvoda.

Kako se pokriva taj deficit? Taj se deficit pokriva tako što su se prodavale određene kompanije, tako što se prodavala zemlja i tako što se država zaduživala.

Šta imamo kao posledicu te politike? Imamo da su najznačajniji resursi Crne Gore rasprodati, a državni dug je narastao preko dvije milijarde, a u 2015. godini ćemo se zadužiti još za 260 miliona, tako da će Crna Gora preći magičnu granicu od 60%. Sa ovakvim spoljno-trgovinskim deficitom mi ne znamo jednostavno kakav je plan Vlade da se izađe iz krize.

Ovdje imam podatke iz prethodnih godina i želio bih da ih pročitam, pošto se stalno Vlad hvali kako je Crna Gora bolja od nekih zemalja u regionu. Da pročitam kakvo je bilo stanje spoljno-trgovinskog deficita u odnosu na bruto domaći proizvod određenih zemalja.

Na posljednjem mjestu je bila Liberija, gdje je spoljno-trgovinski deficit iznosio 82,29% bruto domaćeg proizvoda. Ispred Liberije bili su Maldivi sa deficitom od 70,64%, a na trećem mjestu, ali odpozadi je Crna Gora sa deficitom od 67,49%. Ispred Crne Gore su, slušajte gospodine Šćepanoviću, Moldavija, Džibuti, Antigva i Barbuda, Grenada, Lesoto, Sveti Vinset itd, itd. Da budem korektan pošto, da objavim, da pročitam koliko su imali deficit zemlje regiona u tom periodu:

Slovenija 7,1%, Makedonija 26,7%, Bosna i Hercegovina 38,2%, Hrvatska 22,8% i Srbija 22%. Gospodine Šćepanoviću budite iskreni i saopštite da li može da bude lošija ekonomska politika i stanje ekonomije u bilo kojoj zemlji u odnosu na Crnu Goru. Šta to treba da uradi Vlada da bi stanje bilo lošije? Sve da neprijatelji rade ne bi moglo biti gore od ovoga. Pokazatelji su alarmantni, ali najveća je zabrinutost što Vlada i dalje ide u brutalno ...(Prekid)... ne interesuje ništa, nju interesuje kako da preživi naredne dvije godine. To nije dobra politika, žao nam je što ovdje nema gospodina ministra, jer ovo je razlog da ministar ekonomije podnese ostavku. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Đukanović.

Aleksandar Damjanović će govoriti u ime Kluba SNP-a.

Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem se, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine Šćepanoviću,

Pridružicu se zamjerci kolege Đukanovića, što ovdje nije ministar Kavarić, bez obzira što je gospodin Šćepanović ovlašćeni predlagač. Smatram da je tema od tolikog značaja, i zbog svega ovoga što je iznešeno ovdje u raspravi, da je ministar morao biti ovdje, s obzirom na činjenicu da nijesmo imali njegovo prisustvo ni na Odboru kada smo raspravljali oko ovog Predloga zakona. No, to je pitanje za sve nas i na Kolegijumu, i potrudimo se da negdje zaista uvedemo praksu da o ovako važnim i krupnim stvarima govorimo uz prisustvo ministra koji je resorno nadležan za tu oblast.

U odnosu na ovo što je i gospodin Đukanović malo prije iznio, samo da dopunim da ovih 12 milijardi evra deficita za ovih devet godina jesu deficit koji je napravljen dok je na snazi postojeći Zakon o spoljnoj trgovini. Ukupan izvoz Crne Gore u ovih devet

godina, dakle od godine uoči referenduma do danas je niži nego što je bruto domaći proizvod Crne Gore, znači on je niži od 3,5 milijardi evra, dok je ukupan uvoz 15 do 16 milijardi evra. Naravno, taj deficit je pokrivan kako je pokrivan, o tome nećemo, ovdje govorimo samo o sposobnosti crnogorske ekonomije da bude konkurentna na tržište Evropske unije, odnosno svim onim kriterijumima koje mi ni izdaleka nijesmo ispunili. Zakon koji je bio na snazi i ovaj Predlog zakona koji je kozmetička promjena postojećeg zakona ne ulivaju sigurnost da to možemo da uradimo i u budućem periodu, ne samo zakon već i ponašanje Vlade Crne Gore.

Dakle, kao neka novina, kao neka revolucija se predstavlja činjenica da u Predlogu zakona imamo uvođenje zaštitnih mjera. Nije to tako ni u postojećem zakonu koji je, kažem, na snazi 10 godina. U članu 50 imamo privremene mjere kao mogućnost. Da li je ikad iko upotrijebio bilo koju od ovih privremenih mjera koje su postojale i koje postoje u zakonu. Dakle, u roku od 200 dana da se povećavaju carine, ako se dokaže da je povećan nivo prouzrokovao štetu, pa onda govorimo o uvozu od hrane i pića do polovnih automobila i tako dalje i ništa. Sada predlažemo defakto kozmetičke promjene modifikacije ovih rješenja u skladu sa Sporazumom sa Svjetskom trgovinskom organizacijom, govoreći kako ćemo eto od sada da štitimo crnogorsku ekonomiju, od prekomjernog uvoza, od dampinga, da imamo antidampinške mjere i tako dalje. Dakle, Zakon je i do sada davao mogućnosti Vladi Crne Gore čak i stari Zakon iz Savezne Republike Jugoslavije o spoljnoj trgovini. Imao sam prilike kao devizni inspektor sedam godina da ga direktno primjenjujem i davao je mogućnost da se štiti domaća privreda. Nije se štitila, ne zbog lošeg zakona, već zbog politike prekomjernog, ubrzanog, bespotrebnog, glupog otvaranja tržišta Crne Gore za nelojalnu konkurenciju iz inostranstva koja je temeljno uništila crnogorsku privredu, pogotovo prerađivačke potencijale, da ne idem sada iz oblasti drvoprerade, pa ćeraj dalje. Dakle, na zakon se ne možemo pozivati da je on bio prepreka.

Oko pojedinačnih rješenja biće amandmanska rasprava, ovaj zakon koji, govorim o usaglašavanju sa nekim obavezama, ima jednu odredbu koja po meni je sporna, a to je da se robom koja je pod carinskim nadzorom, odnosno ima tretman privremenog uvoza može trgovati, defakto, da ta roba može mijenjati vlasništvo i tako dalje. Ne želim da detaljno obrazložim do čega to može da dovede, biće prilike i za tu raspravu, ali, po meni, to nije dobra norma.

Dalje, norma koja postoji u sadašnjem zakonu i koja se kozmetički mijenja članom 27 izmjena i dopuna ovog zakona, jeste da se tretman najpovlašćenije nacije može davati nekoj stranoj državi u skladu sa međunarodnim ugovorima, obvezujućim za Crnu Goru ili propisom Vlade. Da li mi ovdje odluku Vlade izjednačavamo sa međunarodnim ugovorom? Zašto propisom Vlade? Zašto ne bi međunarodni ugovor bio dovoljan? Zašto Vladi može na pamet da padne pa da sutra poput uvodjenja glupih sankcija Rusiji kaže, e sada ćemo ovaj tretman da damo tome i tome ili ovome nećemo.

Dalje, u odnosu na odredbu oko privremenih mjera član 50a koji se uvodi, kaže se da Vlada može u slučaju poremećaja platnog bilansa uvesti volšebne privremene mjere da nas spasi, a onda kažete, Centralna banka Crne Gore prije podnošenja predloga iz stava 1 Vlade, dakle, pribavlja mišljenje nadležnog organa. Zašto Centralna banka mora da pribavlja mišljenje Ministarstva da bi savetovala tu istu Vladu u čijem je sastavu to Ministarstvo da uvede privremene mjere? Gospodine Šćepanoviću, ovdje ima nekoliko stvari koje mogu da zamisle, mogu da prave probleme

po mom mišljenju skromnom, i neusklađene su sa onim što zaista hoćemo i što se tiče Kluba poslanika SNP-a imaćemo amandmansko djelovanje u zavisnosti od toga i od sudbine amandmana biće i naš stav prema predloženom zakonu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MOSTAFIĆ:

Hvala poslaniče Damjanović.

Ovim smo iscrpili krug zainteresovanih predstavnika poslaničkih klubova.

Dajemo riječ gospodinu Šćepanoviću ukoliko želi da prokomentariše uvodno izlaganje.

Izvolite.

GORAN ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Shvatio sam iz izlaganja poslaničkih klubova, predstavnika poslaničkih klubova, da je možda potrebno još dodatno pojasniti neke nove institute koje se daju Predlogom izmjena i dopuna zakona.

Možda prvo pitanje vezano za spoljnotrgovinsku razmjenu, za deficit ,je više pitanje zašto više ne izvozimo, nego, zašto toliko robe uvozimo? Jednostavno, tržište je faktor koji odlučuje da li neka roba koju Crna Gora ima ili koja naša preduzeća proizvode zadovoljava potrebe svojih građana, odnosno potrošača ili je takvu robu potrebno uvoziti. Tačno je da imamo viška vode, ali mislim da je pravo pitanje, zašto više vode ne izvozimo umjesto što je uvozimo, pogotovu uzimajući u obzir kvalitet naših proizvoda.

Znači, pitanje je marketinga, pitanje je tržišnih uslova, nije pitanje, isti su tržišni uslovi i za uvozu robu i za plasman naše robe, a svi smo svjedoci da pogotovu u toku ljetnjih mjeseci na našem primorju najmanje ima domaće vode. Znači, nije prepreka zakon, nijesu prepreka propisi već je, da kažem, "prepreka" tržište koje se jednostavno diferencira prema svom ukusu, želji i potrebama.

Što se tiče pitanja, takođe, zatvaranje tržišta. Jednostavno cilj naše politike koju vodi Vlada, a siguran sam i čitava naša društvena zajednica je da idemo u veće integracije. Ulaskom u integracije prije svega integracije u regionu što se tiče spoljne trgovine, kao što su, CEFTA sporazum, imamo obavezu snižavanja, odnosno ukidanja carinskih dažbina. To ne znači da smo mi u goroj poziciji nego bilo koja druga zemlja iz sporazuma, takođe, i kroz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju imamo obavezu snižavanja carinskih stopa. Sa potpisivanjem Sporazuma o slobodnoj trgovini ne smanjuje se naše tržište, baš naprotiv, povećava se tržište za naše proizvode. Mi u ovom trenutku imamo mogućnost plasmana naših proizvoda na tržište od preko jedne milijarde stanovnika. Druga je stvar, da li imamo dovoljno kapaciteta i šta treba da uradimo da se poboljšaju kapaciteti naše proizvođačke, odnosno naše generalno industrije i izvozno orjentisanih grana. Mislim da o tome možemo da pričamo i da je to priča kako povećati izvoz, a ne kako ograničiti uvoz. Sa svakim ograničenjem uvoza s naše strane dolaze kontra mjere ograničenja uvoza sa druge strane, tako da u beskraju, svi smo dovoljno svjesni da zatvoreno tržište jednostavno ne može da funkcioniše.

Što se tiče pitanja vezano za uzvođenje zaštitnih mjera, jednostavno zakon i uredbe za sprovođenje zakona dozvoljava da se uvode zaštitne mjere. Međutim, ono što je neophodno naglasiti jeste, da se zaštitne mjere ne mogu uvoditi jednostrano,

odnosno aktom Ministarstva ukoliko ne postoji prije toga zainteresovanost poslovne zajednice, odnosno granskih udruženja koji pokreću čitavu inicijativu na zahtjev, ajde da tako kažem, privrednih subjekata. Ministarstvo ekonomije je dužno da sprovede postupak ispitivanja i da uvede zaštitnu mjeru. Jedna je bila uvedena zaštitna mjera vezano za prekomjerni uvoz mlijeka u nekom periodu prije nekih pet-šest godina. To je bila jedina mjera kada je neko od privrednih subjekata tražio ispitivanje da li postoji narušavanja domaćeg tržišta. I to je međunarodna praksa, ne samo ovim našim zakonom, već to je praksa iz Svjetske trgovinske organizacije, praksa koja postoji u Evropskoj uniji, i koju smo mi proхватili potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Što se tiče samih, znači, komentari vezano za član 52 i ono što je novo vezano za uvođenje zaštitnih mjera koje je tačno da su postojale i pretodnim zakonom je, to je mogućnost uvođenja zaštitnih mjera u cilju zaštite platnog bilansa. Do sad to nije bila praksa, to su pravila Svjetske trgovinske organizacije i mi sad na ovaj način izmjenama i dopunama uvodimo i tu mogućnost uvođenja zaštitnih mjera u cilju zaštite platnog bilansa. Naravno, upravo ovo, kao što je rekao i uvaženi poslanik Jelić, dobili smo amandman kojim se dodatno definiše i mislim da se na taj način i rješava pitanje koje je postavio poslanik Damjanović.

Mislim da sam obuhvatio da dam komentar na sva neka, da tako kažem, ako su to bila pitanja, ali generalni komentar smatram da treba da razgovaramo, da razmišljamo i da diskutujemo o tome, kako povećati naš izvoz, a ne kako ograničiti uvoz, jednostavno tržište nameće svoja pravila. Ukoliko je neki strani proizvod mnogo bolji od našeg onda ograničavanjem tržišta ograničavamo i naše potrošače, odnosno naše građane da moraju da koriste neki proizvod koji ne zadovoljava njihove potrebe, odnosno koji je mnogo gori od našeg. Znači, treba da pričamo kako poboljšati proizvodne grane, i kako pomoći u izvozu, a mislimo da Vlada jednostavno kroz poslovni ambijent koji je sad na snazi i koji planiramo da poboljšamo u narednom periodu kroz neke akte koji će vrlo brzo biti na dnevnom redu Skupštine, radimo sve i ako već nijesmo napravili sve preduslove da povećamo naš izvoz. E sad je naravno, stvar poslovne zajednice, biznis okruženja da eventualno ukoliko je to neophodno da nas konsultuje. Mi smo tu da damo sve moguće savjete ali jednostavno je to pitanje izvoza na strani poslovne zajednice, odnosno poslovnih subjekata. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam gospodine Šćepanović.

Imate nekoliko odgovora na vaše komentare, prvi se javio kolega Aleksandar Damjanović, a nakon njega kolega Jelić.

Izvolite kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Neće mi se gospodin Šćepanović naljutiti, ali ispada da je nevidljiva ruka tržišta dovela do toga da Crna Gora ima 12 milijardi evra robnog deficita u periodu važenja sadašnjeg zakona odnosno od 2005.godine. I da se ne vraćemo na neke ekonomske kategorije ne sa fakulteta već iz srednje škole. Nikakav problem nije ovdje da je tih 12 milijardi deficit, odnosno 15,16 milijardi uvoza, Crna Gora koristila za investicije, odnosno za one sektore koji bi taj repromaterijal koji su uvezli u kontekstu finalnog

proizvoda izveli na ino tržište i nikakav problem nije bio da smo u uvozili nešto što nemamo u Crnoj Gori, odnosno ne proizvodimo, odnosno ne možemo da proizvodimo. Ali smo mi ovdje uvozili i stvari koje smo i te kako imali u našoj Crnoj Gori, od hrane, pića, proizvodnje vode, proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, proizvodnje namještaja itd.itd metalne industrije i sada imamo ruinirane proizvođačke kapacitete, radnike koji više nijesu radnici već tehnološki viškovi ili su već kući, obeštećeni ili ne obeštećeni, i imamo situaciju da defakto nemamo industrijski sektor, liše ove energetike ako i to ne izgubimo.O tome se radi. Ovdje govorite o nekim pojedinačnim rješenjima vidjećemo, amandmansko djelovanje sam najavio, ali samo da vam u dvadeset sekundi kažem kako se stvari definišu. Ovaj sadašnji zakon imao je jednu bitnu stvar, to su sankcije, i dešavalo se sve što se dešavalo, sada uvodite sankcije.

I evo da Vam pročitam kakva Vam je sankcija u članu 51a- novčanom kaznom od 1000 do 15 hiljada evra, kazniće se za prekršaj pravno lice ako dodijeljenu kvotu za uvoz prenese na drugo lice ili dozvoli korišćenje kvote drugom licu.

Dakle, u ovoj našoj monopolskoj privredi gdje se zna ko što uvozi, ko što preprodaje, ko je veleprodajni monopol, gdje se zna tačno ko ima pravo da uveze u kojoj grani, ko su ljudi koji stoje iza tih kompanija, dakle sada omogućavate da kad neko dobije kvotu taj neko svoju kvotu može da prebaci nekom drugom, i mi ćemo ga kazniti 1000 evra. Radi se o uvozu koji može biti milionske vrijednosti. Gdje su privremene mjere oduzimanje te robe, gdje su neke druge mjere zabrane djelatnosti, gdje su suštinske mjere i suštinske sankcije da se ovaj zakon primijeni?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Kolega Jelić ima svojih dva minuta, onda kolega Đukanović.

Izvolite kolega Jeliću.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, zahvalio bih se i kolegi Šćepanoviću na odgovorima moje pitanje i komentare koje je dao, posebno oko amandmana o kojima je i bilo riječi od mojih uvaženih kolega, naročito oko mjera zaštite ravnoteže platnog prometa, ustvari platnog bilansa gdje na drugačiji način definišemo odnos nadležnog ministarstva, Centralne banke i podataka koji se dobijaju po osnovu statističkih podataka. Složio bih se da treba zaista raditi na tome da se određeni proizvodi iz Crne Gore, dobiju kako kažem na izvoz i da ti proizvodi nađu, prođu na tržištima van Crne Gore. Ali trebamo pomoći i proizvođače, naročito ako se radi o negaziranoj vodi.Ja sam duboko ubijeden da domaće potrebe stanovništva Crne Gore za vodom možemo potpuno podmiriti sa fabrikama koje se nalaze u Crnoj Gori i koje proizvode kvalitetnu negaziranu vodu. I na taj način kupovinom tih proizvoda bi doveli do toga da ti proizvođači koriste pune kapacitete, da proširuju svoje kapacitete i otvaraju nova radna mjesta. Međutim, imamo pojavu i nelojalne konkurencije gdje određeni trgovci u Crnoj Gori, uslovljavaju, ponuđači robe uslovljavaju trgovce u Crnoj Gori za takozvane vezane proizvode. Naročito recimo Knjaz Miloš ucjenjuje naše trgovce da uz koka kolu moraju prodavati i vodu koja je od strane njih da tako kažem licencirana za prodaju i o tome smo pričali u ovom Parlamentu i na taj način treba zaštititi naše proizvođače i naše tržište ...(Pprekid)... od nelojalne konkurencije. Jer ipak sad na tržištu Crne Gore nalazi

se recimo pet negaziranih voda iz zemalja u okruženju i recimo tri mineralne vode, a vjerujem da je naša voda Rada iz Bijelog Polja ubjedljivo po kvalitetu bolja voda, i da su naše vode upravo bolje. Jer na taj način bismo zaustavili odliv novca iz Crne Gore jer po nekim pokazateljima za uvoz ne gaziranih i gaziranih pića dajemo preko pet miliona eura za jednu fiskalnu godinu, što je zaista puno, a imamo domaće proizvođače. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Đukanović, dva minuta.
Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Gospodine Šćepanoviću, Vi se ovdje postavljate u poziciju opozicije, sad kažete treba da brinemo o tome kako da povećamo izvoz, a to mi stalno pričamo. Treba da se uradi sve da se poveća izvoz, ali vlast je u vašim rukama, Vi ste ti koji kreirate ekonomsku politiku, ne brani Vam niko iz opozicije da imate projekte u oblasti poljoprivrede, u oblasti energetike, u oblasti turizma, ne brani Vam niko da tehnološki poboljšate stanje u preduzećima u Crnoj Gori. Je li Vam to ko branio? Ali suma sumare ove Vlade je da spoljno trgovinski deficit na godišnjem nivou dostiže iznos od milijarde i petsto miliona evra, a ukupni dug Crne Gore u 2015. će da pređe 65 procenata bruto domaćeg proizvoda. Takođe, u prvih devet mjeseci 2014. godine imamo pad izvoza od 15,4%. Kako radi vaše ministarstvo, kako radi vaša Vlada? Bolje da ne radite ništa. Ja mislim da bi sve firme bolje poslovale da se Vlada ne miješa, jer od ovoga gore ne može. Ja sam Vas pitao objasnite šta bi neko trebao da uradi da bi stanje u ekonomiji Crne Gore bilo lošije. Teško je to smisliti i jednostavno Vlada vodi katastrofalnu politiku ali ovo što radi u oblasti ekonomije mi moramo da je nazovemo zločinačkom, ekonomskom politikom jer urušava ... (Pprekid)... Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Đukanoviću.

Sad ćemo preći na diskusije, imamo dvije prijavljene diskusije i naravno još jednom koristim priliku da zamolim diskutante i uopšte danas učesnike u raspravi da vodimo računa o vremenu koji je na raspolaganju iz prostog razloga što imamo veliki broj tačaka koje trebamo preći, a vremena imamo koliko imamo.

Dakle, na pet minuta ćemo striktno poštovani vrijeme i prekidati govornike. Tako da Vas molim da pokušate koliko možete da racionalizujete svoje diskusije.

Kolega Adroviću, a neka se pripremi kolege Gegaj.
Izvolite.

REŠID ADROVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, uvažene poslanice i poslanici, poštovani građani.

Na dnevnom redu današnje Skupštine imamo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini. Razlog zbog čega danas imamo na dnevnom redu ovaj zakon jeste u činjenici što je Evropska komisija ukazala na potrebu

usklađivanja pojedinih normi u Zakonu o spoljnoj trgovini sa pravnom tekovinom Evropske unije, pa je ukazala na potrebu detaljnijeg preciziranja i pojašnjenja pojedinih odredaba Zakona o spoljnoj trgovini posebno u oblasti definisanja ciljeva restriktivnim mjerama, usklađivanja odredbi i zabrane uvoza, pojašnjenje odredbi uvođenja količinskih ograničenja izvoza, u slučaju kritične nestašice ili potrebe za otklanjanjem posledice takve nestašice. Pitanja vezano za spoljno trgovinski promet ne obrađenih dijamanata. U skladu sa tim preporukama pristupilo se izradi izmjena i dopuna Zakona o spoljnoj trgovini. Od novine o ovom predlogu

..... u članu 1 gdje se isključuje primjena ovog zakona na spoljno trgovinski promet naoružanja vojnom opremom koji je bio uređen posebnim propisima. Posebno bi istakao novinu sadržanu u članu 3 gdje se dodaje stav 4 gdje se kaže da prenos prava svojine na robu koja se nalazi pod carinskim nadzorom je slobodan i ne utiče na obavezu plaćanja uvoznih carinskih dažbina i drugih obaveza koje proizilaze iz carinskih propisa. Ova novina u Zakonu o spoljnoj trgovini je veoma značajna i u značajnoj mjeri olakšava proceduru trgovine robama iz uvoza. Do sada takva mogućnost nije postojala nego je uvoznik platio uvozne dažbine pa samim plaćanjem carine povećava se cijena roba i odmah je ta roba manje konkurentna na tržištu, a i procedura plaćanja i povraćaja PDV-a postupak čine dužim, a i skupljim zbog svega toga ova novina u zakonu je značajna pomoć i olakšanje preduzećima koja se bave trgovinom.

U članu 4 ovog zakona poslije člana 3 dodaje se novi član 3 koji glasi: izuzeci od primjene osnovnih principa odredbe ovog zakona primjenjuju se na uvođenje ili primjenu restriktivnih mjera koje utiču na spoljnu trgovinu robom i one su pobrojane u ovom članu. Dodavaljem ovog člana stvaraju se uslovi da se iščisti postojeći zakon, da se brišu članovi 14,20,21 kao i djelovi odredbi u pojedinim članovima. Novina u ovom predlogu zakona koju je pomenuo je sadržina u članu 11 gdje se mijenja odredba u članu 15 i usaglašava sa članom 3a. Novim članom 15 predviđa se uvođenje mjera u cilju zaštite platnog bilansa što mislim da je dobro. Takođe bi pomenuo član 16 ovog zakona u vezi procedura za izdavanje uvoznih dozvola, prethodnim zakonskim rješenjem bio je definisan rok od najduže jedne godine, dok sporazum u okviru svjetske trgovinske organizacije propisuje da taj rok ne smije biti kratak, da bi se spriječila realizacija spoljno trgovinskog posla. Ako realizacija posla traje duže od godinu dana nadležni organ može vremenski važenje dozvole odrediti do roka za okončanje posla predviđenog ugovorom, ali ne duže od tri godine. Ova novina jeste u značajnoj mjeri olakšanje procedure za one subjekte koji imaju ugovor o određenom poslu na duži rok.

I na kraju bi se kratko osvrnuo na član 50a gdje se daje mogućnost Vladi da ukoliko dođe do poremećaja platnog bilansa ili opasnosti da do toga dođe usvoji privremene mjere koje se odnose na uvoz na predlog Centralne banke Crne Gore. Centralna banka prije donošenja predloga pribavlja mišljenje nadležnom organu. U članu 51a uvode se kaznene odredbe za prekršaje, a one se kreću od 1000 do 15000 hiljada eura, za pravna lica što mislim da je mnogo, no bez obzira na ovu normu ja ću predlog ovog zakona podržati. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Adroviću.

Kolega Gegaj. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala potpredsjedniče, poštovani gospodine Šćepanoviću, dame i gospodo poslanici, poštovani građani,

U okviru procesa usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa evropskim propisima Vlada Crne Gore je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini koji mi danas raspravljamo. Predložene izmjene i dopune Zakona o spoljnoj trgovini će stvoriti uslove za unapređenje ekonomskog rasta i razvoja Crne Gore, dalju liberalizaciju pravnog okvira kojim se reguliše spoljna trgovina i ekonomska aktivnost na način konzistentan sporazumima svjetske trgovinske organizacije Evropske unije i opšte prihvaćenom međunarodnom praksom. Predložene izmjene omogućavaju Vladi Crne Gore da u slučaju poremećaja platnog bilansa ili opasnosti da to toga dođe usvoje privremene mjere koje se odnose na stanje platnog prometa na prijedlog Centralne banke Crne Gore. Izmjenama je predviđeno da Centralna banka Crne Gore prije podnošenja tog prijedloga pribavlja mišljenje nadležnih organa. Isto tako izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini se predviđa mogućnost uvođenja mjera u cilju zaštite platnog bilansa što nije bio do sada slučaj. Zatim izmjene ovog zakona predviđaju da je prenos prava svojine na robu po carinskim nadzorom slobodan i da ne utiče na obavezu plaćanja uvoznih carinskih dažbina i drugih obaveza koje proizilaze iz carinskih propisa. Takođe, predviđena je mogućnost da može da dođe do promjene vlasništva robe dok se ona nalazi na carinskom skladištu. Predloženim izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovi se preciziraju i pojedine odredbe čime se stvaraju normativne prepostavke za uspješno okončanje pregovora za pregovaračko poglavlje 30 vanjski odnosi u procesu pristupanja evropske Crne Gore Evropskoj uniji. Članstvom u svjetsku trgovinsku organizaciju Crna Gora je i formalno dokazala da je uskladila svoj režim sa pravilima koja se trenutno primjenjuju u 153 zemlje članice što je dodatni podstrek za investitore da ulažu u našu državu. Ne samo članstvom u svjetsku trgovinsku organizaciju ali kroz druge sporazume o slobodnoj trgovini Crna Gora je postala dio tržišta koje pokriva više od 800 miliona ljudi.

Članstvo Crne Gore u globalnim trgovinskim tokovima treba da donosi prije svega stabilnost i poštovanje pravila u međunarodnom poslovanju. Moram naglasiti da Crna Gora trenutno primjenjuje šest sporazuma o slobodnoj trgovini, na ime pored Evropske unije primjenjuje sporazume o slobodnoj trgovini sa Turskom, Ukrajinom EFTA članicama, CEFTA članicama i ruskom federacijom. Takođe danom pristupanja Evropskoj uniji Crna Gora će otpočeti sa primjenom sporazuma o slobodnoj trgovini koje primjenjuje Evropska unija. Na ime, kao što je poznato, zajednička trgovinska politika je jedan od temelja vanjskih odnosa Evropske unije, najvećim se dijelom bazira na jedinstvenim načelima u okviru carinske unije i zajedniče carinske tarife i ujedno oblikuje trgovinske odnose država članica Evropske unije sa zemljama ne članicama. Danom pristupanja Evropskoj uniji Crna Gora će započeti sa primjenom zajedničke trgovinske politike Evropske unije u svim oblastima.

I na kraju da kažem mislim da je ovo dobro zakonsko rješenje i da ću podržati ovaj zakon. Toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolega Gegaj.

Ovim smo iscrpili listu zainteresovanih diskutantata.

Pitam predstavnika Vlade želi li dati završnu riječ.
Izvolite imate do pet minuta.

GORAN ŠĆEPANOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Vrlo kratko da ne zadržavam raspravu vezano da ponovim da odredbe koje su predstavljene dopunama i izmjenama Zakona o slobodnoj trgovini su usaglašene sa pravilima Evropske unije, svjetske trgovinske organizacije i da smo na naš predlog izmjena i dopuna zakona dobili saglasnost Evropske komisije vezano za neke dodatne komentare koje smo čuli. Bitno je reći da nije dovoljno, mislim da je to svima poznato, da nije dovoljno imati dobar proizvod da bi istovremeno zauzeo dobru poziciju na tržištu, znači mnogi drugih faktora ima tako da nadam se da niko od poslanika ne smatra da treba ponovo da se vraćemo centralizovanoj ekonomiji, da uvodimo mjere gdje bi Ministarstvo ekonomije upravljalo, gazdovalo preduzećima uticalo na proizvodnju i na promet proizvoda. Naravno, naš posao je stvaranje dobrog poslovnog ambijenta, smatramo da sa Predlogom izmjena i dopuna ovog zakona dodatno poboljšavamo poslovni ambijent. Predlogom izmjena i dopuna zakona ostaje mogućnost uvođenja zaštitnih mjera, naravno na inicijativu poslovne zajednice, to jeste privrednih subjekata, tako da smo od onog trenutka kad dobijemo takav zahtjev mi ćemo da sprovedemo sve zakone propisane procedure u cilju dokazivanja, odnosno uvođenja zaštitnih mjera. Što se tiče kaznenih odredbi bitno je naglasiti što smo čuli vezano za kvote da se to ne odnosi na kvote u redovnom postupku, odnosno Crna Gora se obavezala u pregovorima za Svjetsku trgovinsku organizaciju da neće uvoditi kvote. Kvote koje se pominju u ovom zakonu su kvote vezane za ograničenje uvoza u smislu zaštitnih mjera u slučaju koje su navedene zakonom, a u koje izmjenama i dopunama zakona spadaju i mjere, zaštitne mjere koje se mogu uvoditi zbog zaštite platnog bilansa. Tako da situacija koju smo čuli od gospodina Damjanovića ne može da se desi, odnosno mislimo da je kazna koja je predviđena zakonom je primjerena za eventualno kršenje zakona.

I samo kratko vezano za komentar gospodina Đukanovića, koje bi bilo to rješenje da stanje bude gore, meni je na osnovu neke njegove diskusije i shvatanja ekonomskih postulata mislim da bi stanje moglo da bude gore jedino ukoliko bi oni došli na vlast. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala gospodine Šćepanoviću.

Ovim smo iscrpili raspravu o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini.

Zahvaljujemo se gospodinu Šćepanoviću za učešće u današnjoj raspravi i naravno o ovom predlogu zakona, kao i ostalima, ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda -**Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Miodrag Radunović, ministar zdravlja i Gorica Savović, pomoćnica ministra, koje pozdravljamo.

Izjestioci odbora su Ljuid Škrelja, Zakonodavnog odbora i dr Halil Duković, Odbora za zdravstvo rad i socijalno staranje.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade ministra Radunovića, da li želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite ministre.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti koji je pred vama predstavlja doradu normativnog okvira reforme zdravstvenog sistema započete 2004.godine, tokom koje je reorganizovan primarni nivo implementirani institut izabranog doktora.

Dalji razvoj, jačanje zdravstvenog sistema je definisan strateškim dokumentima u pravcu dosljedne primjene načela na kojima počiva savremeni sistem jedne države i potrebe da se u uslovima narastajućih potreba za zdravstvenom zaštitom zdravstveni sistem učini efikasnijim i održivim. Odraz tih izazova pred kojima se nalazi naš zdravstveni sistem, kao dio međunarodnog zdravstvenog sistema, su određene izmjene u normativnom okviru koji, ako ne suštinske, doprinose dosljednoj primjeni principa kojima se čuva, štiti i unapređuje zdravlje građana.

Budući da je tokom proteklog perioda zdravstveni sistem reorganizovan na snažnim osnovama primarnog nivoa na čitavoj teritoriji predlogom zakona treba da se stvore normativni preduslovi da sve komponente sistema funkcionišu na koordiniran i integrisan način uz ravnomjeran raspored ukupnih zdravstvenih resursa na čitavoj teritoriji i dostupne pod jednakim uslovima zdravstvene zaštite svih građana.

Implementacija zakona je ukazala da je neophodno povećati dostupnost zdravstvene zaštite i stvoriti jednake uslove za zdravstvenu zaštitu u odnosu na pojedine kategorije stanovništva, zdravstveno i socijalno osjetljive kao i poboljšati zdravstvenu zaštitu zaposlenih srazmjerno prepoznavanju faktora rizika na radu i značaju koji se u medicini rada daje posljednjih godina.

Unapređenje funkcionisanja zdravstvenih službi, povećanje efikasnosti i kvaliteta, uz definisanje posebnih programa u oblasti kadrova zahtijeva određene promjene u vidu reintegracije, racionalizacije mreže zdravstvenih ustanova paralelno sa optimizacijom bolničkog sektora. S toga se predlogom uspostavlja zdravstvena mreža koja podrazumijeva vrstu, broj, raspored svih zdravstvenih ustanovakoje osniva država iz pojedinih zdravstvenih ustanova, čiji je osnivač drugo lice u skladu sa zakonom, po nivoima zdravstvene zaštite, kao i pravnih lica koje obavljaju poslove koji su u vezi sa ostvarivanjem prava na zdravstvenu zaštitu, na osnovu ugovora sa Fondom, kako bi se uspješno sprovodio program zdravstvene zaštite.

Mreža se temelji na ukupnom broju stanovnika Crne Gore, ukupnom broju osiguranih luca Fonda za zdravstveno osiguranje, demografskim karakteristikama stanovništva, zdravstvenom stanju, gravitirajućem broju stanovnika, karakteristikama pojedinih područja i normalno raspoloživosti zdravstvenim resursima. Zdravstvene ustanove van mreže koje učestvuju u realizaciji programa zdravstvene zaštite imaju ista prava i obaveze kao i ustanove iz zdravstvene mreže.

Pored postojećih zdravstvenih ustanova, predlogom se definišu i nove vrste zdravstvenih ustanova, zdravstveni centar i ustanova za zdravstvenu njegu. Definiše se da je zdravstveni centar ustanova koja obavlja zdravstvenu djelatnost na više nivoa zdravstvene zaštite i predstavlja horizontalno i vertikalno povezivanje institucija sistema u jednoj ili više opština u cilju boljeg funkcionisanja zdravstvenog sistema uz brojne prednosti.

Zdravstveni centar približava specijalističku zdravstvenu zaštitu pacijentu, koncentriše i označava kvalitet i dostupnost zdravstvene zaštite po regionima i na kraju doprinosi finansijskoj održivosti.

Novina u predlogu je da Odbor direktora više neće biti obaveza na organ upravljanja, osim u zdravstvenim centrima koji obavljaju zdravstvenu djelatnost na tri nivoa i Institutu za javno zdravlje, a rješenje je zasnovano na procjeni dosadašnjeg doprinosa ovih tijela u upravljanju ustanovama. Predlog je predvidio referentnu zdravstvenu ustanovu kao samostalnu ili kao dio zdravstvene ustanove koja vrši primjenu najsavremenijih dostignuća nauke i prakse u prevenciji, dijagnostici, liječenju, rehabilitaciji, praćenje i predlaganje novih zdravstvenih tehnologija, kao i proučavanje i evaluaciju unapređenje zdravstvene zaštite. Navedeno rješenje je direktan doprinos unapređenja i ujednačavanju kvaliteta u pružanju zdravstvenih usluga, koncentrisanjem stručnih i savremenih dostignuća u prevenciji dijagnostici liječenja.

Kontinuirani organizovan rad na unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite u skladu sa međunarodnim standardima, kao i sistematska kontrola rada u zdravstvenim ustanovama imperativ u razvoju savremenih zdravstvenih sistema, pa i predlog zakona definiše obavezu uspostavljanja procesa monitoringa evaluacije zdravstvene zaštite koju pružaju zdravstvene ustanove i drugi subjekti koji obavljaju zdravstvenu djelatnost na svim nivoima zdravstvene zaštite, kao sastavni dio redovnih aktivnosti. U cilju obezbjeđenja, unapređenja zdravstvene zaštite, ustanove ...(Prekid)... To je dobrovoljni postupak kroz koji prolazi zdravstvena ustanova u cilju procjene ispunjenosti utvrđenih nacionalnih ili međunarodnih standarda kvaliteta pružene zdravstvene usluge u određenoj oblasti zdravstvene zaštite.

Radi unapređenja usloga za obavljanje profesije zaštite njihovih profesionalnih interesa, unapređenje profesionalne etike i učešće na unapređenju kvaliteta, pored do sad osnovane ljekarske i farmaceutske komore, osniva se i stomatološka komora Crne Gore, a u istom cilju data je mogućnost da i drugi zdravstveni radnici organizuju rad komora.

Predlogom zakona se i potpunije definiše kretanje pacijenata u okviru jedinstvenog sistema i proces razmjene informacija kroz nivoe na kojima pacijenti ostvaruju zdravstvenu zaštitu koji apostrofira značaj objedinjavanja podataka o zdravstvenom stanju pacijenata. Dostupnost zdravstvene zaštite se unapređuje kroz mogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite preko doktora pojedinca u uslovima kada se zdravstvena zaštita ne može organizovati preko izabranog doktora, kao i kroz mogućnost da izabrani tim ili izabrani doktor radi u okviru zajedničke prakse koja onda omogućava kontinuitet u ostvarivanju zdravstvene zaštite u slučaju odsutnosti izabranog doktora.

U cilju harmonizacije domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama Evropske unije propisano je da građanin je isključivi vlasnik podataka iz svoje medicinske dokumentacije i može da odlučuje o nivou i vrsti dostupnosti tim podacima ukoliko to ograničenje nije u suprotnosti sa javnim interesom i to će se bliže urediti podzakonskim aktom.

Sužava se i mogućnost rada zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika zaposlenih sa punim radnim vremenom u zdravstvenoj ustanovi čiji je osnivač država. Iskustvo implementacija instituta dopunskog rada u zdravstvu ukazuju da takav rad predstavlja barijeru dostupnoj zdravstvenoj zaštiti i treba ga ograničiti na rad u javnom

sektoru u ustanovama koje je osnovala država, da bi pacijentima obezbijedila zagantovani obim i sadržaj zdravstvenih usluga. Ova odredba je kroz rad skupštinskih odbora dopunjena amandmanima, dopunski rad se izuzetno omogućava u onim oblastima gdje postoji deficit stručnjaka. Ograničavanje dopunskog rada obavezuje na potrebu iznalaženja načina da se stimuliše zalaganje, kvalitet rada zdravstvenih radnika i saradnika, prepozna specifičan rad u zdravstvu, što ukoliko se teži kvalitetu podrazumijeva dostupnost svih 24 časa.

Predlogom zakona daje se mogućnost da na predlog direktora ministar za izuzetne doprinose pojedinaca dodijeli posebnu naknadu iz sredstava opredijeljenih u budžetu fonda prema kriterijumima koje utvrdi Vlada. Uspostavlja se i razvija integralni zdravstveni informacioni sistem u cilju planiranja i efikasnog upravljanja sistema zdravstvene zaštite kao prikupljanje i obrade podataka u vezi sa zdravstvenim stanjem stanovništva i funkcionisanjem sistema, odnosno prikupljanje i obrade zdravstvenih informacija. Osim toga, u cilju uvođenja medicinske dokumentacije, evidencije izvještavanja u skladu sa zahtjevima EU uspostavlja se i razvija zdravstveno statistički informacioni sistem kao dio integralnog sistema.

Kroz rad skupštinskih odbora precizirane su pojedine odredbe, izmijenjena pojedina rješenja koja su postala sastavni dio teksta i pomenuću najvažnija: smanjivanje uslova za dobijanje specijalizacije sa dvije na jednu godinu rada u zdravstvenoj ustanovi nakon položenog stručnog ispita, izbor direktora zdravstvenih ustanova na osnovu javnog konkursa, prevazilaženje problema polaganja stručnog ispita zdravstvenih radnika koji steknu viši nivo obrazovanja u toku rada bez obavljanja pripravničkog staža pod određenim uslovima, te zadržavanje naziva Instituta za javno zdravlje, koji uz druge prihvaćene amandmane svakako doprinose kvalitetu teksta i cijenim da će se usvajanjem predloga zakona i njegovom implementacijom unaprijediti zdravstvena zaštita u pogledu dostupnosti, kao i kvalitetu i efikasnosti. Hvala vam i trudiću se da u odgovorima budem konkretan.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama ministre. Ujedno se prijavio za komentar takođe čovjek iz profesije - dr Nišavić. Izvolite kolega.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče.

Gospodine ministre,

Htio bih zbog obimne zakonske materije da iskoristim ovu priliku da mi pojasnite nekoliko članova ovog zakona, upravo u oblasti dopunske zabrane, odnosno odobravanja dopunskog rada. Pa u članu 90 kaže:"Licu koje se u smislu ovog zakona ne smatra zdravstvenim radnikom i zdravstvenim saradnikom zabranjeno je obavljanje zdravstvene djelatnosti. Zdravstvenom radniku i zdravstvenom saradniku zabranjeno je pružanje zdravstvene zaštite izvan zdravstvene ustanove, osim u slučajevima hitne medicinske pomoći i patronaže i tako dalje", pa želim pojašnjenje ovog člana i član 99 koji kaže:" Kad se sprečava, znači zabranjuje se rad zdravstvenog radnika van zdravstvene ustanove", ali istovremeno član 99. kaže:"Zdravstveni radnik i zdravstveni saradnik zaposlen sa punim radnim vremenom u zdravstvenoj ustanovi čiji je osnivač

država može uz saglasnost direktora da zaključi ugovor za obavljanje dopunskog rada u toj zdravstvenoj ustanovi ili sa drugom zdravstvenom ustanovom čiji je osnivač država".

I treće. Član 85 kaže:"Zdravstvena ustanova čiji je osnivač država, odnosno opština može izdavati u zakup prostor, medicinsku, tehničku opremu i druga sredstva neophodna za obavljanje zdravstvene djelatnosti, odnosno drugu opremu i sredstva koja su u funkciji pružanja zdravstvene zaštite". Interesuje me ko sve može da se pojavi kao zakupac tog prostora i tih medicinskih sredstava i da li ljekar pojedinac može to da uradi?

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega. Hoćete li sada ministre? Samo kažem ova vaša prava.

Molim vas da to zaboravite ubuduće. Ja nikoga ne mogu da uvučem da li će da odgovara ili ne, ali mu dajem pravo.

Prelazimo na prvi krug u ime DPS-a kolegistica Kovačević. Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Cijenjeni kolege poslanici, poštovani građani, uvaženi ministre Radunoviću, gospođo Savović,

Pred nama je Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti koji je pripremio Ministarstvo zdravlja, a Vlada Crne Gore usvojila u julu 2014.godine, sve u cilju obezbjeđenja kvalitetne i blagovremene zdravstvene zaštite i praćenja savremenih medicinskih dostignuća u liječenju, u dijagnostici čime će se doprinijeti ostvarivanju principa ravnomjernog rasporeda zdravstvenih resursa i dostupne pod jednakim uslovima zdravstvene zaštite svih građana.

Razlog za predlaganje ovog zakona je potreba stvaranja normativne osnove koja će podržati reformski proces, odnosno omogućiti implementaciju strateških dokumenata kojima se usmjerava razvoj zdravstvenog sistema. Naime, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti iz 2004.godine stvoren je normativni okvir za reformu zdravstvenog sistema, čije su prve izmjene izvršene 2010.godine u skladu sa zahtjevima praktične primjene reformskih rješenja. Dalji razvoj definisanje strateškim dokumentima nametnuo je potrebu predlaganja ovog zakona, kako bi se zdravstveni sistem učinio funkcionalnim i održivim u uslovima narastajućih zahtjeva za zdravstvenom zaštitom, kao i u uslovima ekonomske krize i ograničenih sredstava u svim segmentima javne potrošnje.

Strategija .... sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite koju je Vlada usvojila 2011.godine, predviđen je model integracije zdravstvenih resursa u zdravstvene centre, a kako važeći zakon ne prepoznaje takve ustanove, neophodne su intervencije u tom smislu. Cilj formiranja zdravstvenih centara je sprovođenje principa ravnomjernog rasporeda zdravstvenih resura i dostupne zdravstvene zaštite svih građana uz istovremeno smanjenje trošenje sredstava iz budžeta namijenjenih za zdravstvenu zaštitu.

Zbog značaja zdravlja, kao osnove za kvalitet života svakog građanina, sve države ulažu napore ka planiranju, razvoju i unapređenju zdravstvenog sistema kako bi se obezbijedilo da se zdravstvena zaštita učini efikasnijom, dostupnijom i kvalitetnijom. Tokom navedenog perioda zdravstveni sistem je reorganizovan sa snažnim osnovana primarnog nivoa zdravstvene zaštite shodno preporukama svjetske zdravstvene organizacije. Takođe, implementacija zakona je ukazala da je neophodno povećati

dostupnost zdravstvene zaštite u odnosu na pojedine kategorije stanovništva, kao i poboljšati zdravstvenu zaštitu zaposlenih srazmjerno prepoznatljivom riziku na radu u značaju koji se u medicini rada daje posljednjih godina.

Predlogom zakona o zdravstvenoj zaštiti strategijom optimizacije sekundarno tercijarnog nivoa prepoznata je nova ustanova u zdravstvenom sistemu Crne Gore, zdravstveni centar njihovim formiranjem umjesto 26 domova zdravlja i bolnica zdravstveni sistem Crne Gore dobiće osam zdravstvenih centara i to u Podgorici, Kotoru, Pljevljima, Nikšiću, Bijelom Polju, Beranama, Baru i Cetinju.

Integracije poslovnog sistema koji su trend uspješnim i zdravstvenim sistemima u svijetu uz pažljivo čuvanje procesa rada u pojedinim nivoima zdravstvene zaštite kako u organizacionom tako u informatičkom, te posebno u finansijskom smislu, osnov je uspješnosti budućih integrisanih javnih, zdravstvenih ustanova.

Proces ove funkcionalne integracije u čijem centru mora biti pacijent na svim nivoima, svojim pravima, ali i obavezama iskoristiće se za optimizaciju, to jest unapređenje svih dostadašnjih slabih tačaka u postojećem sistemu, svih uskih grla i slabe prohodnosti pacijenata od primarnog ka višim sistemima zdravstvene zaštite i time omogućiti drastično smanjenje čekanja na zakazani pregled u bolnicama i Kliničkom centru Crne Gore, što smatram da je veoma bitno i veoma važno. Velika potreba ustanova i pacijenata za specijalističkom zdravstvenom zaštitom u gradovima biće moguća u sklopu budućih zdravstvenih centara. Specijalisti će biti prisutni u dosadašnjim domovima zdravlja u skladu sa potrebama lokalne sredine, jer je zdravstveni centar ustanova koja objedinjava viši nivo zdravstvene zaštite. Integrisanje domova zdravlja u zdravstvene centre, mobilnost ljekara biće znatno bolja, jer će oni odlaziti na primjer iz Podgorice u Kolašin ili Danilovgrad, kao što to rade, a ne kao do sada pacijent u Podgoricu čime svi dobijaju dostupniju zdravstvenu zaštitu. Dakle, imaćemo veću mobilnost zdravstvenih radnika, istovremeno dostupniju zdravstvenu zaštitu, jer će ljekar specijalista ići u susret pacijentu, a ne pacijent njemu. Pacijent treba da ostane u centru sistema, što je bila i biće misija svih zaposlenih u zdravstvu. Uz to ovakav oblik organizovanja dopriniće racionalizaciji troškova u funkcionisanju ustanova u sistemu javnog zdravstva. Brojnim detaljnim analizama ustanovljeno je da je potrebno dalje smanjenje administracija duplih troškova, duplih laboratorijskih i drugih dijagnostičkih procedura. Sve ove činjenice potvrđuju neophodnost usvajanja Predloga zakona o zdravstvenoj zaštiti čije pozitivne efekte primjene ćemo vrlo brzo osjetiti svi i građani i zdravstveni radnici i cjelokupni sistem. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama posebno na ekspeditivnosti i tačnosti kolegice. Izvolite kolega Asanoviću.

RADOVAN ASANOVIĆ:

Dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,
Evo danas pred poslanicima Skupštine Crne Gore poslije godinu dana ponovo Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Prošle godine u julu ovaj zakon nije dobio većinu u Skupštini Crne Gore, a danas vidjećemo šta će da bude. Isti ministar, isti zakon, isti poslanici, isti direktori u zdravstvenim ustanovama, a problemi u zdravstvu sve veći i veći.

Ja ću da pokušam, pošto sam dosta iskusan da približim građanima Crne Gore šta sve se dešavalo u zdravstvu Crne Gore za zadnjih 20 godina, upravo kako ova garnitura vrši vlast u Crnoj Gori. Carski put je dug, ali kakav je put zdravstva i zdravstvenih radnika u zadnjih 20-tak godina u Crnoj Gori, gospodo moja nikada više u Crnoj Gori nije bilo patnje i poniženih ljudi, a među njima i zdravstvenih radnika. Nikada više janjičara i rajinske psihologije, nikada više ubistava i samoubistava, nikada više pobjednika i pobijeđenih, nikada više zabluda, obećanja i mazohizma, nikada više selidbe i gladi, nikada više pregovora bez rezultata, nikada gore pravne zaštite za zdravstvene radnike i pravne zaštite za zdravstvene saradnike, a posebno za ljekare u Crnoj Gori, pa bi Demokratski front predložio kada već razmišljao ovim izlaznim reformama da se nekako uvede i ombudsman za zdravstvene radnike. Nikada više novih bolesti od side preko svinjskog i goveđeg gripa do ebole, nikada manje porođaja, a više carskih rezova, nikada više droge i drugih bolesti zavisnosti, nikada više kupovine diploma čak i na medicinskim fakultetima, nikada više magistara i doktora medicinskih nauka, a nikada nezadovoljnijih građana, nikada više pseudo intelektualaca, nikada više razlike između bogatih i siromašnih, nikada više advokata u Crnoj Gori koji brane zdravstvene radnike. Nikada više nesrećnih, nestrpljivih, stresiranih, nervoznih i ljudi sa bipolarnim sindromom u Crnoj Gori, nikada više ljekara u politici, nikada više gospodine ministre se nije vratilo, da se nije vratilo ljekara sa specijalizacije u svoje matične ustanove i nikada manje plaćenih obaveza, lokalne samouprave prema Fondu za zdravstvo, a da niko o tome čak i ne govori. Nikada više i nikada više.

Sada ću malo da približim ja stvarnost zdravstva u Crnoj Gori. U Crnoj Gori domovi zdravlja i bolnice su uglavnom mjesta za sirotinju. Bogati malo pređu granicu, em školuju preko strane svoju djecu, em bogami se i liječe, pa imamo mnogo takvih primjera i o tim primjerima neću, svi smo mi ljudi i svi smo mi živa bića. Dugo pratim organizaciju zdravstva u Crnoj Gori, pa ću samo da pokušam da pomenem zadnjih 20-tak godina ministre koji su pripremali ovakav teren da dođemo do ovoga u zdravstvu Crne Gore. Dr Todor Baković, dr Pavle Ban, pokojni doktor Mićović, dr Miomir Mugoša, koji je istovremeno bio i ministar u Vladi Crne Gore zdravstva i direktor Kliničkog centra Crne Gore, dr Miodrag Caro Pavličić. Moram da kažem dobar čovjek, dobar ljekar i dobar ministar i da mu se zahvalim na način kako je vodio zdravstvo u Crnoj Gori i dolazi moj kolega i prijatelj doktor Miodrag-Bobo Radunović. O njemu ćemo vjerovatno svi govoriti kad ne bude ministar, pa ćemo mu onda, biće mu sve jasnije, to ja garantujem da će da bude. Sjećamo se i organizacije zdravstva od OUR-a preko domova zdravlja, preko bolnica, preko zdravstvenih stanica, preko seoskih stanica, preko ambulanti, preko medicinskih centara uvodili smo i medicinske centre, preko kliničkih centara specijalnih bolnica i instituta. A gospodo moja svi ministri imali su svoje farbe, svoje zakone, a zdravstvo sve gore i gore. Trenutno u crnogorskom zdravstvu ima oko 8,5 hiljada radnika i duga koliko ja znam, a ispraviće me ministar vjerovatno negdje oko 30 - 40 miliona evra. Gospodine ministre, kada u apotekama nema ljekova, kada u laboratorijama nema reagenasa, kada u operacionim salama što se svakog dana dešava nema hirurškog materijala, kada bolesnik ne može da dobije uput za liječenje na stranu, ili kada danas bolesnici u bolnicama nemaju, posebno u porodilištima, ne u Kliničkom centru, nego u porodilištima bolnica, nemaju adekvatnu ishranu i kada se danas na sjeveru smrzavaju bolesnici zato što nema grijanja, prvi krivac na koje građani Crne Gore pokažu prst je Fond za zdravstvo. Iako ja smatram da

on nije krivac, jer Fond za zdravstvo gospodine ministre on nema svoj žiro-račun koliko znam još uvijek, nego je taj žiro-račun smješten je pri Ministarstvu finansija i imali smo o tome dosta razgovora o tome.

Osnovni razlog za neodrživost ovakvog zdravstvenog sistema nije Fond, jeste u stvari opterećenje za neizmirene obaveze od ranijih gubitaka koje iznose kao što sam rekao oko 30 miliona evra. Zašto ovakav sistem ne može da opstane ministre. Glavni krivci za gubitke i za ovakav sistem zdravstva u Crnoj Gori vi ste skoro to i rekli jesu menadžeri zdravstvenih ustanova koje ste vi imenovali, koje ste vi imenovali. Direktori zdravstvenih ustanova se danas uglavnom da kažem bolnica naziva ih narod stečajnim upravicima, stečajnim upravicima i to su centralne Dmokratske partije socijalista u Crnoj Gori. I uglavnom su direktori hirurzi, uglavnom kažem hirurzi i pojedini ti hirurzi su načelnici hirurgije, ortopedije, urologije itd. direktori ustanova, zatim su predsjednik Demokratske partije socijalista i odbornici u lokalnim parlamentima.

Gospodine ministre, postavlja se ovdje jedno pitanje, kako da rade novi zdravstveni centri kako im vi tepate. Poznato je da bolnice u Crnoj Gori su hronični bolesnici što se tiče dugovanja i znamo kako finansijski gubitaši, domovi zdravlja to nijesu. Negdje ranije gospodine ministre Vi ste rekli da bi nove zdravstvene ustanove trebale da krenu od takozvane pozitivne nule. Da li će domovi zdravlja koji nemaju uglavnom gubitke, da uđu u novi vid organizacije sa bolnicama koji su hronični gubitaši? To je veoma interesantno, do sad je te gubitke pokrivalo Ministarstvo finansija. Međutim, koliko ja vidim para za to nema. Ja sam obišao na sjeveru zdravstvene ustanove i razgovarao sam bio sam naprimjer uzeću Dom zdravlja u Rožajama gdje su građani itekako zainteresovani za buduću organizaciju zdravstva u Crnoj Gori. Bio sam i u Plavu. Tamo ima izvanredan prostor, oko četiri hiljade i nešto km2 prostora, tamo ima oko 30 ljekara u svim oblastima, tamo ima 15 kreveta za ginekologiju, 15 kreveta za pedijatriju, 15 kreveta ima i za interne bolesnike, tamo ima vanbolničko porodilište, tamo ima dijalize, tamo ima izvanredna dijagnostička procedura, čak i četvorodimenzionalni ultra zvuk, tamo ima opreme koja se i ne koristi, a vi procijenite i dalje, tamo ima i magistara nauka. U Plavu je sve slično ima doktora nauka i to je slično i u Kolašinu, u Mojkovcu, svi domovi zdravlja gdje se uglavnom i nalazi. Da li će ti domovi zdravlja sa takvom opremom, sa takvim kadrom, u Plavu čak ima i doktora nauka htjeti da uđu u ovakav vid organizovanja zdravstva u Crnoj Gori? Ja da govorim o tome? Vjerovatno ću pošto kako se daju specijalizacije, kako u beranskoj bolnici oni koji ne pripadaju opoziciji idu na specijalizaciju u Podgoricu. Sad smo imali sa dr Rovčaninom, dr Rebronjom i dr Bujanjom slučaj. Oni su otišli u Podgoricu i ja se Kliničkom centru Crne Gore, njihovom menadžmentu i tekako zahvaljujem na korektnoj saradnji i na izvanrednom prijemu ovih ljekara koji nijesu htjeli da budu opozicija, nego su morali ili da ne rade, ministre vi vjerovatno ne raspolazete takvim informacijama, ili ne rade znači na zavodu su ili obično ih mi pošaljemo tamo na neku ispomoć po terenu. S druge strane, ko su zapošljeni u crnogorskom zdravstvu? Porodice DPS-a. Kako uđete u bolnicu, od portira preko radne zajednice, preko sekretarica, preko pravnika, čak ima i po tri pravnika, ni konkurs ni ništa, a vi ste u jednom članu podvukli, da bi se primio neko u zdravstvenu ustanovu mora da postoji konkurs. Ako se znači ne primi po konkursu, a primljen je taj nije prekršio zakon ministre. Pogledajte malo, uđite malo u zdravstvene ustanove u Crnoj Gori, pa ćete da vidite da li je to tako.

E sad, ja se izvinjavam, ja ovo moram, zato što sam rekao da je u Crnoj Gori smanjen broj porođaja, a povećan broj carskih rezova, jer mi radimo uporno da se smanji procenat carskih rezova u Crnoj Gori. UNICEF je prošle godine formirao komisiju koja je obišla porodilišta u Crnoj Gori i dala 24 tačke predloga kako da se to riješi. Ni jednu tačku vi nijeste ispoštovali iz tog UNICEF-ovog predloga, a prva je tačka bila da se direktori i načelnici službi ginekologije u Crnoj Gori smijene jer porodilišta u Crnoj Gori ne funkcionišu kako treba, od 1 do 24. S druge strane, kako da smanjimo mi procenat carskih rezova? Intenzivna njega u medicinskim centrima ili bonicama mora da ima stalno prisutnog anesteziologa, to sad nema mora da ima prisutnog anestetičara, to nema, mora da ima prisutnu instrumentarku, dijelom ima, dijelom nema. Epiduralna anestezija, poštovani građani, prvi put u Crnoj Gori rađena je u Beranama, radio je dr Arsović anesteziolog i moja malenkost, ali mi nije cilj da to kažem. Jer, morate da znate da mora da postoji konzilijum za carske rezove. Na čelu konzilijuma, da bi se zaštitili ljekari, jer ljekari su nesigurni, na čelu tog konzilijuma mora da stoji najiskusniji ginekolog, mora da je prisutan stalno neonatolog u porodilištu. Jer, poštovani građani u momentu porođaja, u truhu žene nalaze se tri sudbine, sudbina žene, sudbina djeteta i sudbina ginekologa. U Crnoj Gori, i tekako značajna je ta sudbina ginekologa. Ja mislim, da ću imati prilike da nastavim, sa predlogom šta Front predlaže dalje u vezi ovoga zakona.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ja kolega nijesam htio da Vas prekinem zato što Vas je ministar dobro slušao i svi poslanici i nijeste bez jednu jedinu riječ rekli politički. Ja sam tada intervenisao i rekao vrijeme. Znači, zbog toga. Inače, će se ovo sigurno kompenzovati kroz DF pošto manje će biti, neće imati nikakav problem oko svega toga. Pa ja sam već uzeo diskusiju jednom iz DF-a, tako da neće niko biti na uštrb.

Idemo dalje. Hoćete li na kraju sad svega ovoga ministre?

Znači, saslušate sve naše uvažene kolege, pa onda ćete imati dovoljno vremena kazat ćete mi koliko hoćete, jer su mnogo važne teme.

Izvolite kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Pa evo gospodine potpredsjedniče, sad je stiglo neko pojašnjenje, jer sam htio da vidim inače poslanika Asanovića, izvrsna diskusija koja je trajala 15 minuta. Vi dajete minut zlatni prekoračenja, sad ste dali 10 zlatnih minuta, pa me interesuje do kad će ova tačka dnevnog reda trajati, može li završiti do sutra popodne, nema šanse da može. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Popoviću, ja bih najviše volio da ona vječito traje. Znači, zbog zdravstva i zbog svega ovdje dva ipo sata uvodna izlaganja mogu biti do 10 minuta. Već se kolega dok ja nijesam predsjedavao najavio kolega je čini mi se jako pohvalno pričao i o mogućnostima i rješenjima, zdravstvu po raznim gradovima i vidio sam da ga ministar veoma dobro sluša. A ja sam već rekao, znači da bi bilo to do kraja sprovedeno po Poslovniku, još jedan će samo govoriti, a ima mogućnosti iz DF-a, eventualno dvojica, a iz vlasti će govoriti tri - četiri puta više.

Je li korektno, drugari? Jeste.
Izvolite, kolega Nišaviću.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre.

Izuzetno značajna tema i izuzetno široka zakonska regulativa, pa se bojim da i 15 minuta što je kolega prije mene govorio malo je za razjašnjenje ovih problema. Nego pokušaću da to svedem u pet minuta.

Načela zdravstvene zaštite član 10 kaže: zdravstvena zaštita se sprovodi na načelima svobuhvatnosti, kontinuiranosti, cjelovitog i specijalizovanog pristupa zdravstvene zaštite kao i na načelu stalnog unapređenja kvalitetne zdravstvene zaštite. Počecu sa jednim pitanjem što se tiče dostupnosti da li ovim zakonom se reguliše nedostatak odnosno manjkavosti reforme na primarnom zdravstvenom nivou, odnosno kod izabranog ljekara dostupnost pacijentima na udaljenim lokacijama, na udaljenim punktovima. Da li se ovim zakonom donekle rješava i problem propisivanja lijekova? Ukratko primjera radi, ako ambulanta koja je 50 km udaljena od zdravstvenog centra ljekar tamo dolazi jedanput nedjeljno, potreban je izvještaj ljekara da bi otišao kod ljekara specijaliste izabranog ljekara da propiše lijekove. Zatim, da dođe do apoteke gubi jedan dan itd. tako da u tom poslu izgubi pet dana da bi došao do lijeka. U međuvremenu on ili se izliječi nekom alternativnom ili zaglavi u bolnici. To je jedno.

Drugo, ako govorimo o kvalitetu zdravstvene zaštite i brizi društva da se taj kvalitet i uslovi stalno poboljšavaju ja ne mogu a da ne pomenem skorašnje, prije neki dan u dnevnim novinama jedan članak o stanju u Bolnici u Bijelom Polju gdje se vidi u kakvim se uslovima pruža zdravstvena zaštiti, gdje pacijenti jednostavno nemaju uslova za održavanje ni minimuma lične higijene i gdje i ljekari svakako u takvim uslovima ne mogu da pruže kvalitetniju zdravstvenu zaštitu. Kad radimo o kvalitetu, o sveobuhvatnosti interesuje me da li će ovim zakonom se smanjiti i lista čekanja na specijalističke preglede. Znamo mnogo toga i o tome smo mnogo puta pričali, ali i dalje je aktuelno da pacijenti iz pojedinih na pregledu kod pojedinih specijalista i subspecijalista čekaju i po šest mjeseci, recimo kod reumatologa, što je poznat problem. Pa me interesuje da li će sa ovim zakonom taj problem se malo riješiti, odnosno uvođenjem, odnosno ukidanjem dopunskog rada što sam vas i u prvom pitanju pitao.

Htio sam jedno pitanje, pojašnjenje, pružanje zdravstvenih usluga, kažete zdravstvena usluga može se pružati u svim zdravstvenim ustanovama, pa nabrajate redom i nabrajate apoteke. Interesuje me kako se u apoteci, kako može apoteka da pruža zdravstvenu uslugu. Znamo da je apoteka uglavnom opredijeljena na distribuciju, na nabavku i distribuciju lijekova. Zbog bolje, vjerovatno će Predlog ovog zakona u smislu formiranja zdravstvenih centara imati neku pozitivnu osobinu. Međutim, čini mi se da se vraćamo u period do 90 godina kada su funkcionisali medicinski centri i kada je to tada prepoznato da nije dobro, pa su se razdvojili na bolnice, opšte bolnice i na domove zdravlja. Interesuje me, to je postavio i kolega Asanović, da li će sa tim kvalitet zdravstvene zaštite biti bolji i dali će usluge biti bolje? Pretpostavljam, jedino zbog bolje prohodnosti pacijenata i zbog smanjene papirologije, ka putu od izabranog od primarnog do tercijarnog nivoa.

Da se vratim na ...zamolio bih potpredsjedniče još minut samo.

Da se vratim na rukovođenje, na pitanje izbora direktora i upravnih odbora. To ste pojasnili u svom uvodnom izlaganju, ali me interesuje da li je.... kao institucija za izbor direktora znači u izboru direktora ne učestvuje više upravni odbor nego vi na osnovu konkursa vi dajete predlog Vladi koja će... da li to znači i suprotni pravac da i vi dajete predlog Vladi da se razriješe pojedini doktori koji su se ogriješili, direktori koji su se ogriješili o zakon i koji su zloupotrijebili mjesto direktora. Pretpostavljam da svakako znate o čemu se radi.

Htio bih još kod usluge. Ovdje predviđate jednim članom da se u zdravstvenim ustanovama može pružiti, na osnovu zahtjeva pacijenata i odobrenja direktora, posebna zdravstvena usluga pojedinim pacijentima. Da se ne krši član ravnopravnosti? Znači, oni ljudi koji imaju novca i mogućnosti i mogu da plate posebne uslove u bolnicama, oni će imati i posebni tretman. Mislim da se sa tim članom krši ustavnost i krši se obaveza da svi građani moraju biti podjednako tretirani prema zdravstvenoj zaštiti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega.
Izvolite kolega Braliću.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče Skupštine.

Poštovani građani, kolegice i kolege, veoma poštovani ministre Radunoviću,

Potreba za novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti u Crnoj Gori svakako jeste potreba i novog vremena. Nova tehnološka dostignuća i napredak u medicini, takođe, zahtijeva jedan novi, moderniji zakon. Mi na snazi imamo zakon iz 2004. godine. Zaista, ovaj visoki dom treba na ozbiljan način da priđe ovako važnom zakonu.

U principu, mi iz Socijaldemokratske partije smo se u prethodnom periodu veoma živo bavili odredbama iz Prijedloga zakona o zdravstvenoj zaštiti i sa najvećim dijelom odredbi se, u suštini, slažemo. Pokušali smo u nekoliko navrata da damo sugestije. Neke od tih sugestija su i uvrštene u Prijedlog zakona. Nažalost, ima i onih stvari oko kojih se nijesmo složili, prije svega, kao rezultat različitog gledanja i struke. O nekim razlikama su ovdje govorili prethodnici, kolega Asanović, kolega iz Socijalističke narodne partije.

Ono što mislim da istaknem jeste taj različit pogled na mrežu zdravstvenih ustanova. Jer, ovdje imamo prijedlog da se formira jedna nova zdravstvena ustanova, zdravstveni centar. Ukoliko posmatramo okruženje i posmatramo zemlje koje su napravile zakone i uskladile sa Evropskom unijom, da uzmemo kao primjer najbližeg susjeda Hrvatsku. Ne postoji zdravstveni centar u mreži zdravstvenih ustanova, a oni su se živo bavili usaglašavanjem sa setom evropskih zakona. Pogotovu taj prijedlog, po nama, ne bi bio dobar zbog toga što postoje različite specifičnosti različitih djelova u Crnoj Gori. Imamo Herceg Novi koji je turistička destinacija i krajnji dio Crne Gore prema Evropi, prema Hrvatskoj koji ne možemo zamisliti bez jedne zdravstvene ustanove na sekundarnom nivou. Imamo na drugom kraju Rožaje, takođe jedna turistička destinacija koja bi trebalo da bude i da vrati sjaj u toj oblasti koji je imala u prethodnom periodu, sa svojim klimatskim specifičnostima, sa zaleđinom koja ima pola miliona ljudi, da izmještamo dom zdravlja, odnosno svu zdravstvenu zaštitu, odnosno odluku o zdravstvenoj zaštiti u medicinskom centru koji je udaljen od nekih krajeva

Opštine Rožaje 70 km, po snijegu i ledu šest mjeseci. Mislim da to nije prilagođeno ni građaninu, ni bolesniku, niti je to prilagođeno specifičnostima toga kraja. Zbog toga imamo rezervu. Takođe, Ulcinj, grad u kojem živi većinski albanski živalj gdje imamo jezičke specifičnosti i grad koji u ljetnoj sezoni ima 100.000 stanovnika. Budva, takođe.

Ono što dodatno podgrijava naše dileme oko zdravstvenog centra jeste i da ta mreža koja je predložena od osam zdravstvenih centara je napravljena nekako neravnomjerno. Imamo jedan zdravstveni centar koji pokriva jednu veoma malu teritoriju koja obuhvata Budvu i Ulcinj i pokriva od 35.000 do 40.000 stanovnika, dok imamo na sjeveru sedam puta veću teritoriju koju treba da pokrije jedan zdravstveni centar i tri puta veći broj stanovnika. Mislim da zdravstveni centar treba da bude ustanova koja treba da bude brisana iz ovog zakona, iz prostog razloga što je u Srbiji zdravstveni centar živio pet, šest godina i to je označen kao jedan od najmračnijih perioda u istoriji zdravstva u Srbiji. Takođe smo mi imali takav vid organizacije negdje prije 70-ih godina. To je bio period koji je obilježen kada radnici u zdravstvu nijesu primali plate mjesecima, kada je zdravstvena zaštita bila veoma loša. To je ono što mi u Socijaldemokratskoj partiji vidimo kao rezervu prema ovom zakonu. Ne bih sada da hvalim odredbe zakona koje smo pohvalili tamo gdje treba na odborima i podržali, ali ovaj zakon uz ovu rezervu bi trebao da bude novi zakon u crnogorskom zdravstvu. Mislim da ovdje treba da nađemo načina da prevaziđemo ovo i da napravimo zakon koji će biti primjenjiv na naše uslove, na uslove Crne Gore.

Imam još nešto što bih, gospodine ministre, htio da ukažem iako sam vrijeme prekoračio. Mislim da imamo obavezu prema jednoj ustanovi i prema jednom broju svršenih visokoškolaca na Visokoj medicinskoj školi u Beranama. Kada je ta škola otvarana, jedan sam od stručnih konsultanata na toj školi, bilo je riječi da će imati prednost u zapošljavanju. Nažalost, veliki broj tih lica danas čeka na Birou za zapošljavanje dok se uporedo zapošljavaju sa srednjom školom ili, da bude još teži slučaj, koji su završili negdje u Novom Sadu, vanredno ili po nekakvom ubrzanom procesu. Zbog toga imam obavezu kao ljekar i kao profesor sa te ustanove da prosto skrenem pažnju da je to moralo da bude predmet i tangirano u ovom zakonu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Braliću.

Izvolite kolegkinice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegkinice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovani gospodine Radunoviću i gospođu Savović,

Ovaj zakon jeste jedan od ključnih sistemskih zakona i odnosi se na sve građane. U svakom segmentu polazne osnove za čitanje u parlamentu, bar za mene, predloženih tekstova zakona predstavljaju načela na kojima zakon počiva. Osnovna načela primarne zdravstvene zaštite su sveobuhvatnost, kontinuiranost, dostupnost i cjelovit pristup. Osnovna načela primarne zdravstvene zaštite mi možemo primijeniti i na sekundarni, kao i na terciarni nivo, uz dodatak načela specijalizovanog pristupa kojim se obezbjeđuje organizovanje i razvijanje posebnih specijalizovanih i javno

zdravstvenih kliničkih dostignuća i znanja njihovom primjenom i praksom. Ovo govorim zato što ćete od nas dobiti sigurno amandmane koji se odnose na ovaj član 10 zakona vezan za načela. Želim samo da naglasim da nema znaka jednakosti između tri nivoa prevencije tj. primarne, sekundarne i tercijarne prevencije i tri nivoa zdravstvene zaštite primarnog, sekundarnog i tercijarnog nivoa. Prevencija je termin primarnog nivoa zdravstvene zaštite, o tome ćete, takođe, dobiti detaljan amandman, pa ćemo o njemu u pojedinostima raspravljati na odborima.

U članu 10 vidimo sublimaciju dva zakonska akta koja obrađuju istu tematiku i to Zakona o zdravstvenoj zaštiti Srbije i Zakona o zdravstvenoj zaštiti Hrvatske. Kada vršimo sublimaciju zakonskih akata moramo voditi računa da se isti u tom ...našem zakonu uklape u terminološkom smislu zbog čega ćemo imati amandman i na stav 3 člana 10 ovog zakona. Tako kontinuiranost zdravstvene zaštite o kojoj se govori u članu 10 stav 3 biće predmet naših amandmana i to iz razloga što moramo navesti da svi nivoi zdravstvene zaštite moraju biti funkcionalno povezani da bi se osigurao kontinuitet sistema zdravstvene zaštite u Crnoj Gori, tačnije moraju biti funkcionalno povezani i usklađeni. Ovo se odnosi i na primarni, sekundarni i tercijalni nivo.

U članu 5 stav 10 koji se odnosi na načelo cjelovitog postupka, nakon riječi "načelno cjelovitog pristupa" moraju se dodati riječi "primarne zdravstvene zaštite", te riječi nedostaju ovdje. Objasniću u pojedinostima kada budemo na odboru raspravljali o tome. Želimo da ukažemo i na pitanje koje se odnosi na procjenu zdravstvenih tehnologija. Za početak, ne bi bilo loše da imamo petogodišnje i desetogodišnje stope preživljavanja od malignih tumora i barem neki vid komparativne analize sa okruženjem u zemljama Evropske unije prije procjene tehnologije zdravstvene, jer bez toga svaka procjena gubi suštinski smisao. Da li je navedena komisija za procjenu uradila jednu kostbenefit analizu prije uvođenja neke zdravstvene tehnologije? Poštujući zakonitost koje takva analiza podrazumijeva ili kost efektivnu. Nama je u ovom momentu maksimum koji još nismo postigli, kvalitetna mortalitetna statistika kojom možemo doći do solidnih podataka o smrtnosti, koliko je dugo pacijent živio i kakav mu je kvalitet života bio, mi tih podataka nećemo imati za jedan duži period usled kasnog ustanovljavanja registra hroničnih nezaraznih bolesti. Tako da su ovi članovi, za mene, puka kozmetika i oni su potrebni za budućnost. Sada je kozmetika u pitanju, to je moj stav iz ovih razloga koje sam nevela, jer je slična situacija i sa drugim grupama oboljenja.

Vezano za član 45 o kojem je govorio gospodin Bralić, imam pitanja. Šta će vam biti ideja vodilja i u kojoj opštini ili za koje opštine će se osnivati zdravstveni centar, a za koje ne i po kojim kriterijumima? Postoje li u ovom dijelu jasni kriterijumi bazirani na jasnim standardima?

Na kraju, želimo ukazati na neprihvatljivost, stereotipno diskriminatorskog jezika koji se promovira u zakonu, recimo u članu 17, stav 1, tačka 15 gdje predlažemo da se riječ "narkoman" mijenja riječima "licima oboljelih od bolesti zavisnosti", kao i u tački 18 istog člana koji se odnosi na mornare, odnosno posade stranih pomorskih brodova oboljelih od veneričnih bolesti ili od drugih zaraznih bolesti opasnih po zdravlje. U ovom članu u tački 18 dovoljno je da ostane riječ "stranac", a riječi iz "članova posade stranih ... brodova" treba brisati jer su i oni stanci. To su naše sugestije, vi ćete dobiti naše amandmane, o njima ćemo na odborima razgovarati sa širom argumentacijom i vjerujem doći do ....

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegkinice Jasavić.

Sada riječ ima kolega Popović.

Izvolite kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore i crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade,

Na početku, prije sam proceduralno reagovao, ni sad mi nije jasno da li predstavnici klubova imaju, ovamo se štopuje pet minuta, a vi ste rekli gospodine potpredsjedniče da je 10 minuta. Ako je 10 minuta onda bi smo podijelili ja i poslanik Nimanbegu tih 10 minuta.

Veoma značajan Zakon o zdravstvenoj zaštiti je na dnevnom redu. Mislim da je ovo bar iz ugla Liberalne partije da je korektno urađen, već je više ljekara govorilo o tome. Ja ću se ovdje bazirati na jednu stvar. Dakle, mi smo podnijeli amandmane na Zakon o zdravstvenoj zaštiti, tri amandmana, tiču se legalizacije marihuane u medicinske svrhe, mislimo da bi to bio i civilizacijski pomak Crne Gore. Uglavnom moram reći da obrazloženje toga je, naravno imaćemo i diskusiju u pojedinostima, znači u Prijedlogu zakona o zdravstvenoj zaštiti koja se odnosi na sekundarni i tercijarni nivo treba uvesti legalizaciju marihuane u medicinske svrhe. Dokazano je da marihuana, odnosno kanabis ima pozitivno djelovanje kod smirivanja bolova u medicini, da je veoma blagotvorna u ublažavanju simptoma niza teških bolesti, naročito kod oboljelih od epilepsije, kancera, multiple skleroze, AID-s, do nus pojava hemoterapije. Marihuana se u medicinske svrhe koristi već stotinama godina, mnogo evropskih zemalja je legalizovalo merihuanu u medicinske svrhe, među njima je i najveće: Njemačka, Velika Britanija, Italija, a to su uradile ili su u proceduri legalizacije zemlje regiona.

Dakle, na Odboru za zdravstvo ministar zdravlja je podržao taj naš stav kroz riječi da će podržati rješenje koje bi omogućilo upotrebu marihuane u medicinske svrhe, odnosno za suzbijanje bola. To se desilo 29.septembra, prije 45 dana. Da bi došlo do promjene tog razmišljanja, Vlada i Ministarstvo zdravlja je odbilo amandmane. Tada je rečeno da im nije mjesto u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti nego da im je mjesto u Zakonu o sprečavanju zloupotreba droga. Da bi Liberalna partija i podnijela izmjene i dopune Zakona o sprečavanju zloupotreba droga i to je Vlada odbila i Ministarstvo zdravlja. Znači, više im nije mjesto ni tamo. Je li to uticaj tog čuvenog farmaceutskog lobija, pa i nekih ljekara koji žive od tog lobija, propagirajući lijekove koji praktično nemaju nikakvu svrhu, nemaju nikakav efekat, dakle imaju samo placebo efekat.

Mislim da je na Zakonodavnom odboru uvaženi poslanik Džavid Šabović, predsjednik Zakonodavnog odbora praktično svu tu priču definisao riječima greška je što se poslanik Popović prvi sjetio prije Vlade, inače da je Vlada to, Vlada očekuje da to sprovede u djelo. Svima je nama jasno da će se to uraditi za nekoliko mjeseci ili za nekoliko godina. U svoj toj priči govorili ste da ima nekih tehničkih neispravnosti. Zakonodavni odbor je reagovao sa tri inzvaredna amandmana, tako da su te izmjene i dopune Zakona o sprečavanju zloupotreba droga veoma poboljšane. Uglavnom ovdje je potpuno nebitno koji je modalitet, više puta sam to rekao da prihvatam bilo koji modalitet ovdje je jedino bitno da se patnje najtežnih bolesnika olakšaju. To je dokazano u svijetu

da marihuana to može da uradi i to je jedino što je bitno. Prihvatamo bilo koji modalitet, bilo kakve tehničke izmjene i ovih amandmana koje smo uradili na Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, ali i na izmjene i dopune Zakona o sprečavanju zloupotreba droga. Od prohodnosti ovih amandmana će zavistiti i stav Liberalne partije, kako će se izjasniti povodom ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Kolega Nimanbegu, hoćete li sad odmah?

Izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala potpredsjedniče Raduloviću, poštovane dame i gospodo, drage kolegice i kolege, poštovani ministre,

Posle dugo očekivanja, posebno od strane predstavnika rekao bih manjinskih zajednica u Crnoj Gori, šta će biti sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti koji je prošle godine bio u ovom Parlamentu. U naš dom je stigao zakonski predlog koji u suštini nije promijenjen od onoga prijedloga i koji nije prošao u junu 2013.godine, u julu mjesecu. Svi smo mi zainteresovani kakva nam je zdravstvena zaštita u našim gradovima, opštinama kako nam je u bolnicama, sekundarni, tercijarni nivo i moramo priznati da nije to ni lični ni partijski, to je životni egzistencionalni interes, da je ta zaštita, stanje u zdravstvu što bolje, što kvalitetnije, adekvatno potrebama građana, adekvatno ekonomskim uslovima koje mi imamo i ovaj predloženi zakon sigurno u sebi ima određenih kvalitetnih prijedloga koji treba doprinijeti da se zdravstvena zaštita u Crnoj Gori poboljša. Ali ono što je evidentno na terenu je da se pomak u podizanju kvaliteta zdravstvene zaštite kao pomak koji se ogleda u pogledu podizanja rada svih državnih ili institucija koje su finansirane od budžeta Crne Gore je najosjetljivije za građane. Ja svakako još i dan danas iako smo tada imali raspravu i danas ne mogu razumjeti problematiku koja je evidentna da recimo Opština Ulcinj, kao grad koji sigurno ima oko 1.500 dijabetičara, da nema endokrinologa. On ne dolazi u Ulcinj. On ne dolazi u Ulcinj i ljudi koji žele da posjete endokrinologa moraju zakazivati posjete, a te posjete se zakazuju tri mjeseca unaprijed. Iako bih bio ja siguran da ovaj Zakon o zdravstvenoj zaštiti bi to uredio da taj termin, da ti rokovi budu kraći, kvalitetniji, da endokrinolozi dolaze u ta mala centraonda bih glasao ovaj zakon, ali nijesam siguran ministre. Nijesam siguran ministre da će to biti tako, jer i pređašnji zakon nije onemogućavao da oni dolaze. Da li je to razlog što rukovodioci domova zdravlja, da li što su direktori kliničkih centara ili direktori specijalisti nijesu uspjeli da imaju zajednički jezik? To je po najmanje krivica pacijenata i o tome mi kao predstavnici naroda moramo razmišljati, ali svakako poučeni i iskustvom, ocjenjujem dosta neprijatno da opet imamo predlog zakona gdje stoje zdravstveni centri. Zdravstveni centri ,čuli ste i kolege koji su iz struke, koji su rekli primjere iz regiona nijesu se pokazali kao takvi, oni idu u centralizaciju menadžmenta upravljanja i po njima će najviše ispaštati administrativni ili oni drugi radnici koji su u periferiji, u periferiji su oni koji nijesu tamo gdje je taj zdravstveni centar, gdje se ne odlučuje. Odredba ili poštovanje strategije razvoja zdravstva u Crnoj Gori, po meni, u ovom slučaju nije neophodna. Evo, mi smo i u prošlom odlučivanju oko ovog zakona odbili taj prijedlog i nadam se da će amandmani

koji će klubovi poslanika, posebno iz djelova manjinskih naroda, podnijeti da će biti prihvaćeni od strane ministra, da bi ovaj zakon dobio što širi konsenzus ovdje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

U ime Bošnjačke stranke kolega Kalač. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala potpredsjedniče Raduloviću, uvaženi ministre, uvažena gospođo Savović.

Za predloženi zakon posmatrano kvantitativno možemo reći da je obiman i kvalitetan zakon. Međutim, ne možemo jednom zakonu suditi samo na osnovu kvantiteta, već da se malo detaljnije njime pozabavimo. Svoju dobru stranu imao je i prethodni predlog, ali ste istrajavajući u svojim stavovima i ne uvažavajući ono što se čulo u ovoj sali od velikog broja poslanika doprinijeli da zakon ne dobije potrebnu većinu. Nadam se da će ovaj zakon imati drugačiju sudbinu. Analizirajući pojedine članove, dolazimo do sljedećeg. U prvom stavu člana 45 pojašnjavate šta je zdravstveni centar i pozivate se na članove 37 i 39. U članu 37 je pojašnjeno koji nivo zdravstvene zaštite pruža dom zdravlja. Ovdje možemo vidjeti da su laboratorijske, radiološke usluge prebačene u nadležnost opšte bolnice, a isto je i sa ginekologijom i akušerstvom.

Pročitacu stav 4 člana 10: „Dostupnost zdravstvene zaštite podrazumijeva takav raspored davanja usluga zdravstvene zaštite kojim se omogućavaju jednaki uslovi ostvarivanja zdravstvene zaštite za sve građane, naročito na primarnom nivou zdravstvene zaštite, uzimajući u obzir“, ovo naglašavam, „geografsku i ekonomsku dostupnost“. Ovo što vi predlažete je u suprotnosti sa stavom 4 člana 10. I dalje istrajavate u tome da se domovi zdravlja u pojedinim gradovima svedu na nivo ambulante. Na osnovu ovog može se steći utisak da izgleda bitnija centralizacija zdravstvenog sistema od zdravlja građana. Ovo je teška kvalifikacija ali ste me, uvaženi ministre, vi svojim stavovima natjerali da je kažem. Ovih dana u svim medijima govori se o stanju u zdravstvu, i to u svim njegovim segmentima. Šta je preduzeto po pitanju suzbijanja korupcije koja je i te kako ukorijenjena u zdravstvu? Možemo mi ovdje glumiti da ne znamo za to, da čutimo, da ne obraćamo pažnju, međutim, ona postoji. Sa druge strane koje ste mjere preduzeli da one ljude, ljekare, zdravstvene radnike koji savjesno i čestito rade svoj posao odvojite od one druge grupacije gdje ljekari lijekove prepisuju na kilo i u boji? Imamo samo određeni broj izabranih ljekara, a popriličan broj je nametnutih ljekara. Izgleda da nije bitno ni što se ovih dana, nakon pada temperature na sjeveru smrzavaju i pacijenti i zdravstveni radnici, jer grijanje radi samo od 8 do 9 ujutru prije vizite. Pred zoru se mrzne uvaženi ministre.

Ja ću ovaj vaš potez tretirati i pojasniti jednim primjerom. Nekom automobilu je zbog pređenih kilometara potreban servis. Međutim, umjesto kontrole i popravke motora, kočionog i upravljačkog sistema, vlasnik se odlučuje da ga ofarba i ispolira. Kako objašnjavate činjenicu da se promjena pola pacijenata, refundira sa 80% sredstava iz Fonda zdravlja, a koliko je učešće i refundacija na primjer za operaciju rožnjače na oku? A o važnosti jednog i drugog i stepenu hitnosti neka procijene građani Crne Gore. Predloženim zakonom postojeći domovi zdravlja gube status pravnog lica, ako gube status pravnog lica, gube sve pravne atribute, učešće u platnom prometu,

svoju identifikaciju, matični broj, žiro račun na raspolaganje materijalnim dobrima, gube mogućnost donošenja opštih i pojedinačnih akata, prijema i otpusta radnika, nemaju mogućnost dodjele specijalizacija i mnoga druga prava. Mi smatramo da su ove izmjene izhitrene, neadekvatne i jednostavno rečeno neprimjerene vremenu, uvažavajući i obavezu usaglašavanja sa evropskim standardima.

Obrazloženje ovakvog stava je sljedeće. Do sada se tvrdilo da 80% potreba pacijenata treba da zadovolje domovi zdravlja. U procesu reforme primarne zdravstvene zaštite domovi zdravlja su osposobljavani prostrono-tehnički i kadrovski, dijelom kroz ulaganja Fonda za zdravstveno osiguranje i dijelom kroz donacije, pa su samim tim pristojno opremljeni i upodobljeni potrebama. Izvršena je reforma, administracija i tehničko osoblje dovedeno do optimalnog nivoa. Ministarstvo zdravlja i Fond za zdravstveno osiguranje još nijesu završili sekundarni nivo, tercijarni nivo nije ni započeo, a faktički se vraćaju na drugi krug reforme na primarnom nivou. Smatramo da se u ovom slučaju ide linijom manjeg otpora. Mora se jasno definisati koliki i gdje su tehnološki viškovi, kako kod zdravstvenih radnika tako i u administraciji. Ne može se u javnost izlaziti sa podacima kumulativno, sa viškom na nivou države, a to rješavati sa drugom reformom u subjektima u kojima je reforma završena 2007.godine i u sredinama gdje je najveća nezaposlenost i siromaštvo. Jasno do izražaja dolazi još jedan udar na siromašne i rubne opštine Rožaje, Plav, Ulcinj, Herceg Novi. Razlozi za našu tvrdnju su sljedeći. Kako može dom zdravlja istovremeno biti referentni centar primarne zdravstvene zaštite, a da kao ustanova nema status pravnog lica? Samom integracijom u zdravstveni centar dom zdravlja gubi to svojstvo i kome onda dokazuje svoju referentnost i na čije ime dokazuje svoju referentnost? Odgovor je – na ime zdravstvenog centra.

Ukidanje domova zdravlja i njihova integracija u zdravstvene centre, posebno domova zdravlja koji imaju dugu, pedesetogodišnju tradiciju, imaju kadrove specijaliste, dijagnostiku može se posmatrati kao političko pitanje. Šta je još ostalo u Rožajama da nije ukinuto u svom samostalnom statusu? Ostale su još samo škole da ih pretvorimo u područna odjeljenja škola iz Berana. Nije problem samo ono što je trenutno ukinuto, već je onemogućen njegov budući razvoj, smanjuje se obim djelatnosti, smanjuje se broj kadrova, zapošljavanje, specijalizacije inoviranje tehnologije i sve ostalo što pripada jednom pravnom subjektu u ovoj oblasti. Možemo dati jedan predlog za uštedu. Mislim da nam u tom slučaju nije potrebna ni izgradnja auto-puta, nego sve to što je sa sjevera da preselimo u Podgoricu onda nećemo imati troškove ni oko izgradnje auto-puta, a ni oko zdravstvenih centara. Mislim da ste na ovaj način, uvaženi ministre, uvrijedili prosvetne radnike, jer oni tu djecu uče da su dva i dva četiri i da je četiri svakako veće od dva. Međutim, ovim vašim prijedlogom vi pokušavate da objasnite da je građanima ili mještanima Biševa ili Bukovice kod Rožaja mnogo bliže Berane nego Rožaje, da je mještanima Vusanja mnogo bliže Berane nego što je Plav, da je mještanima Herceg Novog mnogo bliža Budva ili da je mještanima Vladimira kod Ulcinja mnogo bliži Bar nego Ulcinj. Ako to uspijete uvaženi ministre, ja ću bjanko da podržim ovaj vaš predlog, a naš odnos prema ovom zakonu zavisice od vašeg odnosa prema amandmanima koji su podnijeli poslanici više klubova. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Kalač. Ministre, imate pravo, mogućnost do pet minuta da sad odgovorite, ako želite. Dobro, kako hoćete.

Prelazimo na drugi krug. I ako je bilo tolerancije zbog važnosti teme, mi smo još u vremenu, ima dosta prijavljenih i do pet minuta vas molim da svoje vrijeme planirate. Ja neću intervenisati poslije pet minuta. U ime DPS-a koleginica Filipović. Izvolite.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, uvaženi gospodine Radunoviću, uvažena gospođo Savović, poštovana Skupštino, poštovani građani i građanke,

Zdravstvena zaštita je djelatnost širokog javnog interesa, a ostvarivanje javnog interesa u zdravstvenoj zaštiti obezbjeđuje država i lokalna samouprava. Razlozi za donošenje Predloga ovog zakona o zdravstvenoj zaštiti su Ustavom zagarantovana prava za uređenje svih pitanja od interesa za Crnu Goru u ovoj oblasti, kao i u poštovanju međunarodnih standarda i to, prije svega onih koji se odnose na garancije prava bolesnika i davanja zdravstvenih usluga.

Takođe, razlozi za donošenje ovog zakona su i u potrebi za ispunjenjem evropskih standarda u procesu pridruživanja Evropskoj uniji i usklađivanja našeg zakonodavstva sa propisima Evropske unije. Donošenjem ovog novog zakona realizovala bi se opredjeljenja koja podrazumijevaju implementaciju strateških dokumenata u okviru reforme sistema zdravstva. Kako bi se sistem zdravstva učinio dostupnim i jednako raspoređenim svim građanima, Ministarstvo zdravlja je prepoznalo narastajuće potrebe i aktuelnu ekonomsku situaciju, te blagovremeno djelovalo predlogom ovog zakona.

Poseban kvalitet u ovom zahtjevnom i kontinuiranom poslu daje veliki angažman svih zaposlenih u resornom ministarstvu čijim radom i stručnošću se došlo do ovog teksta zakona. Dosadašnja iskustva kod nas i u okruženju u organizaciji sekundarnog i tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite su pokazala da postoje bolje mogućnosti za organizaciju. Predlogom ovog zakona daje se mogućnost stvaranja to jest integracije više zdravstvenih ustanova u zdravstvene centre, a objedinjavanjem ovih zdravstvenih ustanova u zdravstveni centar omogućilo bi uštede u trošenju sredstava za rad zdravstvenih ustanova i obezbijedila bi se veća dostupnost usluga pacijentima.

Što se tiče izmjena u domenu stručnog usavršavanja predlog se vraća na dobra stara rješenja ranijeg zakona kojim je predviđeno da se specijalizacija odobrava ljekaru nakon položenog stručnog ispita, koji ima najmanje dvije godine iskustva u praksi. Ovim predlogom se omogućava obezbjeđenje ljekarskog kadra opšte prakse kao i sticanje neophodnog iskustva nakon koga se ljekari usmjeravaju na specijalizaciju što podiže kvalitet zdravstvene usluge. Što se tiče specijalizacija željela bih sa vama da podijelim jedno svoje razmišljanje. Dakle, zdravstveni radnik konkuriše za specijalizaciju, dobije specijalizaciju, započne je i poslije izvjesnog vremena shvati da to nije posao koji mu odgovara ili prosto mentori to uvide. Kako zakon, ustvari predviđa ovakvu jednu situaciju, da li to rješavate nekim pravilnikom, jer mislim da na ovaj način štitimo i samog kandidata, ali i naravno korisnika zdravstvenih usluga, to jest pacijenta. Govorim to zbog toga što su zbog specifičnosti različitih specijalizacija koje se daju ljekarima, jer razumljivo je da ljekar opšte prakse, osim na studijama i nakon pripravničkom staža koji traje godinu dana nije imao dugotrajanog, da kažem kontakta sa samim procesom rada iz određene oblasti specijalizacije.

U tekstu predloga ovog zakona takođe od člana 112 do člana 118 definisali ste uslove za dobijanje licence za rad i licence iz prakse, kao i oduzimanje licence. Nijesam u ovim članovima pročitala, možda mi je prosto promaklo, pa vas molim da mi kažete da li se može izdati privremena licenca za penzionere koji su angažovani za rad u zdravstvenoj službi? Ovim zakonom se definiše i priznavanje inostrane obrazovne diplome u oblasti zdravstva, čime se tržište rada i pravo na rad čini dostupnijim za sve ljekare, kako za one koji su diplomirali u zemlji, tako i za one koji su diplomirali u inostranstvu, što je po mojem mišljenju apsolutno ispravno.

Pošto vrijeme ističe, htjela sam da iskoristim ovo obraćanje za, da kažem, jedno pitanje ministru zdravlja. Imajući u vidu da Podgorica ima preko 200.000 stanovnika da li smo istog mišljenja da je Podgorici potrebna gradska bolnica, kako sa ciljem rasterećenja kapaciteta Kliničkog centra, tako i sa aspekta veće dostupnosti građana za ovaj nivo sekundarne zaštite, koji bi mogli imati u jednoj takvoj zdravstvenoj ustanovi.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, već imamo prijavljenih za komentar. Izvolite kolega Asanović.

RADOVAN ASANOVIĆ:

Poštovani građani,

Pošto kolega Radunović vjerovatno koristeći svoje političko iskustvo, ne želi da uđe u raspravu u ovome, nego će na kraju da govori, kada mi ne možemo. Ja ću pokušati da se nadovežem na priču kolegice, jer u predlogu ovog zakona ima i dobrih stvari, ja moram to da istaknem, a to je medicinska tajna koja je bila zalutala negdje, gdje smo više mogli da znamo šta se radi u kafani, šta se radi u medicinskim ustanovama. Međutim, zbog kompjuterizacije u Crnoj Gori malo će tu biti problema.

Gospodine ministre,

Pošto se povećao broj ubistava u Crnoj Gori i to povratnika iz zatvora, ja bih vas molio, pošto ste vi jednom čak i govorili o tome da nekako insistirate na tome da pomognete, da se formiraju sudske bolnice. Dobro je ovo o dnevnim bolnicama, međutim hiperprodukcija kadrova o kojoj je kolega Bralić rekao i visoka medicinska škola u Beranama za koju sam ja i vi i te kako bili zainteresovani, ne radi kvalitetno. Imamo mi doktora nauka tamo, imamo magistara, imamo svojih ljudi, tom ustanovom rukovode ljudi sa strane, tamo iz susjedstva rukovode ljudi. Infektivne i interne bolesti predaju medicinske sestre iz Novog Sada koje još nijesu održale vježbe. To da znate, a razlika između plate visoke medicinske škole i ljekara opšte prakse možda je 20 eura. Vjerovatno vi ne znate, znači moramo i o tome da razmislimo. Međutim, o upravnim odborima, o ljekarskim komisijama, o bolovanjima neću da govorim.

Na kraju da dam u ime fronta jedan predlog. Ako će gospodine ministre direktori medicinskih zdravstvenih centara da budu neki od ovih postojećih direktora koji rukovode u zdravstvu Crne Gore, nećete imati moju podršku, a ocijenili smo svi da glavni krivci za ovo stanje je menadžment u zdravstvu Crne Gore. Ako i dalje ljekari budu otežano radili u bolničkim uslovima, zbog toga što nemaju niti zaštitu, niti imaju plate zato Demokratski front i te kako će razmisliti o tome.

Gospodine ministre,

Nema razloga da se žuri za ovaj zakon. Podvlačim, lokalni parlamenti bi trebali možda da raspravljaju o ovom zakonu, gdje bi predstavnici Vlade, Ministarstva zdravlja i poslanici sa tog terena uzeli učešće u raspravi i pomogli tim lokalnim poslanicima.

Drugo, gospodine ministre, koja se tajna krije iza medicinskih centara? Za godinu dana će biti izmjene i dopune ovog zakona, pa će te vi predložiti regionalne centre reorganizacije zdravstva u Crnoj Gori i to je još jedan predlog da nema razloga mi da žurimo.

Poslanici Demokratskog fronta će i te kako razmisliti kako će da glasaju, ako se nešto što se tiče amandmana bude promijenilo. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I ja se vama zahvaljujem i očekujem od Demokratskog fronta da predložite izmjene i dopune ili predložite novi zakon. To bi najbolje bilo. Ja dajem mogućnost svakome, da li će ministar da odgovori ili neće da odgovori ja na to ne utičem kolega. Izvolite kolegice Filipović. Ne želite? Zahvaljujem se. Riječ ima kolegica Đurašković, a neka se pripremi kolega Šabović. Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, uvaženi ministre, dame i gospodo, poštovani građani,

Predlogom zakona o zdravstvenoj zaštiti predviđeno je da umjesto dosadašnjih 26 domova zdravlja i bolnica stvore se osam zdravstvenih centara. To nije nikakva novina. Starije kolege pamte da smo mi imali u našoj zemlji medicinske centre koji su bili u doba socijalizma i koji su ukinuti prije više decenija.

Zdravstveni centri su planirani u Podgorici, Cetinju, Beranama, Bijelom Polju, Nikšiću, Kotoru i Baru. Postoji sasvim opravdana bojazan građana i medicinskog osoblja iz gradova čiji domovi zdravlja se prisajedinjuju zdravstvenom centru, da će ostati na margini medicine. Da li je iko pitao te zdravstvene radnike i građane iz tih gradova da li su oni za zdravstvene centre? Bojazan je kako sačuvati određenu samostalnost doma zdravlja, kako će ljekari iz tih domova zdravlja dobijati specijalizacije i kakva će biti medicinsko tehnička oprema i da li će se više išta ulagati u te domove zdravlja po pitanju opreme i kadra? Jedan od tih domova zdravlja je Dom zdravlja Ulcinj sa vanbolničkim porodilištem. Članom 18 ovog zakona kaže se: "Da opština u okviru svojih prava i dužnosti učestvuje u obezbjeđivanju uslova za ostvarivanje zdravstvene zaštite na svojoj teritoriji na način što obezbjeđuje organizovanje i finansiranje zdravstvene zaštite tokom turističke sezone". Da li znate da se u Ulcinju tokom turističke sezone u jednom danu nađe 70.000 do 100.000 gostiju. Ko će opservirati sve te goste i sa čime?

Članom 99 ovog zakona zabranili ste rad ljekarima van javne zdravstvene ustanove u kojoj su zaposleni u vidu dopunskog rada u privatnim ordinacijama, ali nijeste ni za jedan cent povećali plate zdravstvenih radnika.

Poštovani građani,

Jedan ljekar specijalista ima nižu platu od prosječne potrošačke korpe u Crnoj Gori. Članom 143 zabranjeno je reklamiranje medicinskih metoda i postupaka u medijima i do sada je gospodine ministre to bilo zabranjeno, ali mi stalno smo na televiziji informisani sa novim metodama i to je kod nas stalno prisutno. Da ne ispadne

da samo kritikujem, pozdravljam formiranje dnevne bolnice za pacijente na dijalizi hemoterapije i uvođenje reda u oblasti tradicionalne i alternativne medicine, jer je bilo krajnje vrijeme da se onemogućni rad raznoraznim čudotvorcima koji na bolesti i muči građana zarađuju veliko bogatstvo.

Članom 136 kaže se da govori "o vođenju dokumentacije i dijagnoza urednoj". Danas je jako veliki broj ljudi sa dijagnozama psihijatrijskih bolesnika, depresije i šizofrenije koji imaju uredno dozvolu za nošenje vatrenog oružlja i dozvolu za upravljanje motornim vozilima, tako da bi trebalo da na ljekarskom uvjerenju, a svi znamo za ljekarsko uvjerenje da je potreban i ljekarski pregled, onda je potrebno da se to verifikuje da se tim ljudima ne dozvoli nošenje oružlja.

Vi ste stavili 186 članova ovog zakona, a najvažnije pitanje svih pitanja glasi: Do kada će u našim zdravstvenim ustanovama vladati, biti načelnici odeljenja i direktori zdravstvenih centara oni ljudi koji su podobni a ne sposobni? Vrijeme je da se više ne dijelimo na podobne i nepodobne, nego na sposobne i nesposobne i da pobijedi nauka i struka. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice. Ministre samo da vas upozorim. Znači, ukoliko ne učestvujete sada u raspravi nego bilježite imaćete na kraju samo pravo završne riječi, bez pominjanja ikoga, bez odgovora, jer ne možemo da dovedemo poslanike u neravnopravan položaj. A vi ako hoćete možete da učestvujete uvijek da se javite bilo sa jedne ili sa druge strane da odgovorite konkretno.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala vam. U startu ste rekli, ja sam išao tom logikom samo zbog racionalnosti, jer zato nijesam odgovorio i ako je to poslovnička bila obaveza kolege Nišavića, ali znači, ako se slažete da pokušam da odgovorim na ovaj segment pitanja i ovo sam sve notirao što ste govorili, a onda ako ima dalje da nastavimo, da bi prosto imali priliku da čuju neke odgovore ili komentare na njihovo izlaganje.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ministre, pošto smo već odmakli, pošto je ovo suštinska tema odgovorite, ali da rečenice budu što kraće. Znam da je teško to.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Probaću da budem racionalan. Pa evo, bila su prvo pitanja kolege Nišavića, da pokušam nekoliko odgovora da dam i čini mi se da kroz te odgovore na pitanja, neki dio odgovora će biti i neću ih komentarisati i u onom što su govorili poslanici.

Član 85 je bilo oko zakupa zdravstvenih ustanova. Šta nam je cilj? Upravo ograničavanje dopunskog rada, jer znate do čega smo doveli. Mi smo imali zakon iz 2004.godine, onda smo imali Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti iz 2010. godine koji je validan i po kojem danas funkcionišemo. Onaj zakon koji nije dobio većinu prije godinu dana što je pominjao doktor Asanović je bio bio Predlog izmjena i dopuna Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Tada smo imali uveden institut dopunskog rada gdje je direktor bio u obavezi da samo onim ljekarima koji isunjavaju svoje obaveze daje saglasnost da mogu da rade u okviru mreže zdravstvenih ustanova

koje su potpisale sporazum sa Fondom zdravstvenog osiguranja. Nažalost, to se pretvorilo u anarhiju i građani nijesu mogli da završe pregled u javnim zdravstvenim ustanovama, što je bila naša obaveza, nego su zakazivani pregledi po više mjeseci, a u principu se završavalo kod većine sa vizit kartama i građani su upućivani u privatne zdravstvene ustanove gdje su radili isti ljekari i željeli smo da stanemo tome na put, ali ako smo ograničili rad zaposlenima u okviru javnih zdravstvenih ustanova zbog građana vi znate. Ljekar može da dođe iz Kliničkog centra i da radi u Beranama ili u Ulcinju u domu zdravlja, dakle sve ove specijalnosti vikendom, praznikom, poslije podne, prema tome nije ograničen dopunski rad ljekaru koji ima kvalitet i kojega građani traže.

Dozvolićete, ne možemo u istom gradu nećemo da ga pregledamo u javnoj ustanovi, a hoćemo u nekoj privatnoj ustanovi da građanin izvadi 30 ili 50 eura za pregled. Meni se čini to su ove prilike o kojim govorimo da građaninu idemo u susret jer građanin treba da je u centru pažnje. Zakup prostorija, pitali ste ko sve može da zakupi, možemo i Vi i ja da subotom, nedeljom posle podne od ustanove, tačno na osnovu kriterijuma koje treba da donese ministarstvo i ustanova, možete da zakupite prostor ,ambulantu, dijagnostičke aparate, da građanima pružite uslugu u okviru ovih postojećih institucija gdje radite, odnosno ostalim javnim ustanovama, i zato je ovo odgovor na vaše pitanje, odnosno na član 85. Pitanje je bilo i oko ako se ne varam, izvinite stavio sam ovdje 90– licu, koja se u smislu ovog zakona ne smatra zdravstvenim radnikom sa zdravstvenim saradnikom, zabranjeno obavljanje zdravstvene djelatnosti. Zdravstvenom radniku, zdravstvenom saradniku zabranjuje pružanje zdravstvene zaštite izvan zdravstvene ustanove osim u pitanju pružanja hitne medicinske pomoći, zdravstvene njege kućnog liječenja. Tačno su definisana stanja, da se ne zavaravamo. Ja sam sa 22 i po godine ušao u zdravstveni sistem Crne Gore, i tri decenije sam u crnogorskom zdravstvu, i ovo je član koji direktno sprečava da doktor uzme torbu i ultra zvučni aparat i da to radi u frizerskom salonu u gradu na sjeveru, ili da ide po planinama i kućama da pregleda pacijenta na način kako su neki radili. I stvarno moramo stati na put tome. I nije to samo ministarstvo mora da normativno to uredi, a dobar dio onoga što sam i danas čuo je u nadležnosti Uprave za inspeksijske poslove, a poslanik Kalač je pominjao i korupciju. Ja sam ministar zdravlja. Znate, niko ne želi da procesuiramo nešto što zna. Izvolimo svi koji imamo te podatke dajte da procesuiramo, a da se tim bave institucije sistema jer ja sam ljekar i ministar zdravlja.

Oko dopunskog rada sam vam kazao. Znači, oni koji nijesu ima ovdje članom je definisano ko su oni koji nemaju zdravstveno obrazovanje, odnosno članom 88 ne može im se dozvoliti da rade jer smo i tu imali segment prosto da kažem samo liječenja ili pružanje zdravstvene usluge oni koji nemaju školu. Poslanice Kovačević, zahvaljujem na izlaganju. Ono što bih želio da kažem i to se odnosi na nekoliko vaših izlaganja, da ne čitam dom zdravlja ostaje u punom kapacitetu koji je danas. Stalno ovdje govorimo smanjiće se obim prava i usluga, neki ljekari će da dobiti otkaz, ne znam zaposleni. Prvo da budem jasan zbog građana. Dom zdravlja u svom obimu sve što danas radi, radiće i imaće priliku mislim da je poslanik Nimanbegu saopštio da će endokrinolog doći u Ulcinj, jer da nebi Ulcinjani išli jer ima 1800 dijabetičara, pa zdravstveni centar upravo je jedna mala razlika u odnosu na neki medicinski centar koji je postojao kad sam ja počeo raditi davne 1982. godine. Dakle, tada su bili ouri i souri, danas imamo tačno razdvojene nivoe, primarne zdravstvene zaštite, sekundarne i tercijarne. I kada Fond za zdravstveno osiguranje sklapa sporazum, odnosno ugovor na osnovu kojega

će da finansira budući zdravstveni centar, ako podržite ovaj zakon on tačno plaća obim usluga primarnog nivoa i ne može milion, dva, tri, pet ili sedam koji je planiran za promociju prevencije i rad domova zdravlja da usmjeri negdje drugo i domovi zdravlja žive u punom kapacitetu, znači sa pravom usluga, dosadašnjim pravima i to je ono što bi stvarno želio zbog građana da kažem. Provejavalo je i pitanje oko tehnoloških viškova i utapanja doma zdravlja u bolnicu pa će ponovo isti ti ljudi proći onaj bubanj koji je jako neprijatan oko rješavanja tehnoloških viškova. Domovi zdravlja su to prošli, tamo imamo izabrane doktore, timove izabranih doktora i sa tim smo riješili ozbiljan dio koji, vjerujte, je primjer koliko god minegativistički gledamo za one koji gledaju sa strane na koji način funkcioniše primarna zdravstvena zaštita i izabrani doktori na teritoriji Crne Gore.

Doktor Asanović je komentarisao, izmjene i dopune su bile ovog zakona, ovo je znači kompletan zakon, novi predlog zakona sa svim onim što smo tada imali u predlogu o izmjenama i dopunama zakona, i ono što smo učili kao barijere i želju da pokušamo da unaprijedimo segment i za zdravstvene radnike, a prvenstveno za kvalitet i dostupnost zdravstvene zaštite. Pominjali ste i ovaj dio oko ombudsmana za zdravstvene radnike, odnosno za ljekare. Ja sam imao sastanak sa kolegama u Kliničkom centru upravo sa jednom idejom koju sam čuo negdje da kažem u iskustvima evropskim isto našao da moramo osigurati ljekara od ljekarske greške, jer će nas uvesti da radimo defanzivno medicinu. Danas je povika na nas što god se desi i neko umre onda imamo krive ljekare. Znači, naš posao je osjetljiv, život je u pitanju i nema svetlije priče nego život jednog čovjeka, ali mora i da se umire. Međutim, ako mi ovako budemo nastavili sa hajkom na ljekare i najkvalitetniji ljekari ići će u defanzivnu medicinu. Govorim sa hirurškog aspekta, ako Vi imate čovjeka koji je u šoku, a ušao sam barem u 50 takvih operacija đe je pritisak bio nula, i možda je pet preživjelo. Tih pet imalo je sreću da je neko, nijesam sam nego tim, ušli da spasimo čovjeka, ali ako meni visi advokat ili pravosudna instanca sutra nad glavom ja neću ući na nula pritisak, i ja podržavam zato sam imao sastanak sa kolegama u Kliničkom centru. Bili su prisutni i ostali ljekari iz drugih ustanova, i stvarno moramo se osigurati od ljekarske greške jer nije greška ako je neko umro. Dajte da razumijemo svi smo smrtni, ja sam rekao ovo je prolazna epizoda u životu svakog čovjeka boravak na zemlji. Dajte da kao ljekari pružimo sve što možemo da mu pomognemo. Mi smo ovdje Zakonom o zaštiti pacijenata riješili ombudsmana za pacijente. U komunikaciji sa nekim ko zaslužuje dužnu pažnju svih nas, sa gospođom Savović koja je da kažem kreator mnogih sa svojim timom ovih novina koje imamo ovdje u svoj normativi već duže niz godina u ministarstvu i prije mog dolaska taj dio bi trebao da bude predmet pažnje ombudsmana, zaštitnika ljudskih prava, da li tamo da tražimo prostor. Znači, potpuno podržavam ovo ali samo treba naći mjesto u legislativi koja vlada i trenutno je u Crnoj Gori.

Pominjali ste i kolege ministre, medicinske centre, ja sam rekao tu razliku u odnosu na one oure i soure koji su postojali ovu raščlanjenost i postojanje potpuno definisanih nivoa zdravstvene zaštite, osam hiljada zaposlenih i nekih 50 manje znači oko 7200 je na određeno, sedam stotina je onih koji su na određeno kao zamjena i tačno je da nekih 30 miliona je dug koji se povlači iz godine u godinu prosto da potvrdim podatke o kojima ste Vi govorili. Rekli ste kako će pitanje ili kroz vašu diskusiju kako će da rade nove zdravstveni centri, ako domovi zdravlja to jedan dio je poslova pozitivno, neki su gubitaši. Vjerujte to je ono što radimo analizu i to se oslanja i na ono

vaše pitanje u onom drugom krugu da li će ti isti menadžeri ostati na istim mjestima i ako se usvoje zdravstveni centri. Znači, analize koje pokazuju govore da mi imamo i ustanova drugog nivoa, gdje je domaćinsko poslovanje gdje imate, da kažem, neku nulu, ali imate i onih koji definitivno sjede na čelu institucija, imamo gubitke koji traže analize i to se analizira. Vidjećemo mislim ne bi bilo ni korektno danas da ja ili bilo ko prejudicira neki stav, ali te analize će pokazati da li ćemo svi ostati na svojim mjestima da budem potpuno jasan. Pominjali ste i da ste obišli i hvala vam i kao kolegi, i kao poslaniku i ustanove, na sjeveru Crne Gore, razgovarali ste sa kolegama i ja vjerujem da ste tu prepoznali ipak jednu politiku zdravstvenu u Crnoj Gori, gdje je bilo puno senzibilnosti od strane i svih prethodnih ministara, ne ovog čovjeka koji danas stoji pred vama. Nije slučajno razvija Dom zdravlja u Rožajima ili u Plavu, ili u Ulcinju sa porodilištem. Vi kada napravite danas neku analizu opravdanosti postojanja nekih kreveta, funkcionisanja broja zaposlenih, po broju usluga vjerujte znate šta bi se desilo, da ne pominjemo gradove, dobar dio usluga nema svoje ekonomsko opravdanje da postoji, ali ima ljudsko, humano, moralno, kako god hoćete. Zato je i broj kreveta u Domu zdravlja u Plavu, Rožajama i Mojkovcu i u Šavniku i porodilište u Ulcinju predmet pažnje i senzibilnosti ljudi prije mene, da budem potpuno jasan. Mislim da sam to kazao jednom u parlamentu, želim da ponovim. Kada su bile nepogode u Crnoj Gori prije godinu, dvije dana, januara, februara mjeseca, kada sam obilazio te ustanove tamo su bili ljudi sa napadima astme, bronhitičari. Ti ljudi da su ostali u svojim kućama, nijedan od njih ne bi bio živ. Kolege su ih smjestili i pružili pomoć. Zato, ti stacionari moraju da ostanu. Da li su isplativi? Nijesu, ako prevedemo na euro, ali moraju da ostanu. Mislim da će ostati ko god bio ministar ili direktor zdravstvenih ustanova. Pomenuli ste i nekoliko mladih kolega koji su dobili specijalizacije. Ne prihvatam da politika bude dio priče u zdravstvu. Ako mi tako budemo liječili, operisali ljude, mislim da je to kraj i etike i Hipokrata i nas pojedinačno. Pomenuli ste imena kolega koji su moji studenti. Želim da vam kažem da sva trojica koje ste pomenuli su vrhunski studenti i vrhunski ljudi, a dvojicu znam iz srednje škole kada sam predavao, ne znam kojih godina, kada sam bio u Beranama, jedanaest godina sam u Podgorici. Dakle, o tim ljudima mislim sve najljepše. Ako iko i jedan gram diskriminacije ima prema njima u bilo kom segmentu, mislim da pravi prvo ljudsku grešku, kolegijalnu i bojim se da ti ljudi ne treba da sjede na tim mjestima ako je to dominantna priča.

Pominjali ste oko carskog reza. Vi znate, zajedno smo radili, koji su bili stavovi od starta. Indikacije se šire, procenat se uvećava, ali definitivno u Crnoj Gori postoji nešto što je van standarda oko carskog reza. Ja sam hirurg, vi ste ginekolog, ali da budem potpuno iskren, moramo voditi računa i to treba reći damama koje su u fertilnom periodu, svaki carski rez traži novi. Ne vidim zašto se odlučuju na carske rezove ako nema medicinskih indikacija. Svi naši pokazatelji, istraživanja koje je radio UNICEF i naši ljekari, eksperti iz Crne Gore, rekli su da ima carskih rezova gdje ne postoji medicinska indikacija. To moramo zaustaviti. Niko od nas nije zato što ćemo uštedeti euro ili dva, ali mi ugrožavamo zdravlje umjesto da nam ta majka, sestra, žena bude u prilici da rodi troje, petoro djece, mi sa carskim, izvinite što ulazim u vaš fah, ulazimo u jedan segment koji ograničava jedan, dva porođaja, vi to dobro znate kao i ja. Ovaj procenat carskih rezova u Crnoj Gori je nešto zabrinjavajuće i to je ono što moramo svi zajedno raditi, govorim o struci, poštujući apsolutno sve ostalo. Ovo što ste govorili, slažem se, ali da budemo iskreni, nemate mnogo većih centara gdje imamo

anesteziologa 24 sata, anestetičara u jedinicama ginekologije, neonatologije, govorim ne samo u Crnoj Gori. Jer, da budemo iskreni, 2,1 je ljekara na 1000 stanovnika, u Evropi je 3,4, u Estoniji je 3,3 na 1000 stanovnika gdje mi probamo da kopiramo jedan sistem, a neonatologa, da budemo iskreni, nemamo ni u svim porodilištima. Ako bi se strogo držali zakona, mi bi morali porodilišta koja postoje bez neonatologa da ugasimo. Svako porodilište koje ima 500 porođaja mora imati neonatologa, ali sam prije govorio o senzibilnosti i to su oni rizici koje prihvatamo svi, prvenstveno mi ljekari. Govorili ste o tri sudbine ili tri života.

Dr Nišaviću, oko člana 10 da vam dam odgovor. Upravo smo željeli jer smo to i ovdje, mislim da uz izvinjenje što ću pomenuti ne da bih provocirao vašu diskusiju, gospodin Emilo Labudović je nekoliko puta naglašavao zašto u nekim punktovima nema danas ljekara a bilo je prije 20 godina. Kroz uočavanje dostupnosti zdravstvene zaštite upravo je ovim zakonom definisan doktor pojedinac, jer on ima sva ovlašćenja i on će biti taj koji će poći na teren i doći do onih punktova o kojima govorimo. Pitali ste me da li će on moći da propiše recepte. Da, propisaće recepte i neće morati građanin da bude pregledan u nekom selu, u okolini nekog grada, pa će sutra da dođe kod nekog drugog doktora u taj grad, gdje postoji dom zdravlja. Ovo je upravo uređivanje sistema da imamo dostupnu zdravstvenu zaštitu.

O bolnici u Bijelom Polju, bio sam skoro tamo, o internom odjeljenju. Kazao sam radiće se taj projekat, mislim da to mora da se krene u rekonstrukciju i adaptaciju. Ono što sam kazao i tamo i u nekoj medijskoj komunikaciji, bez obzira na onakve uslove, moramo se truditi da to što imamo držimo čistim, i to je faktor čovjeka. Dakle antiseptika i čovjeka da očisti prostor, jer to imamo, mi nemamo drugo. Upravo će se raditi projekat, opredijeljena su sredstva kroz kapitalni budžet i vjerujem da će i to biti predmet naše pažnje.

Oko dopunskog rada sam vam kazao, da sada ne produžavam, koja to apoteka, pravo na lijekove, jedna od zdravstvenih usluga. Ono što postoji u zemljama Evrope, u nekim apotekama može da se izmjeri šećer, može da se dobije konsultacija oko lijeka i može da se izmjeri pritisak. To rade u Britaniji, Francuskoj, Sloveniji itd. To je ono što je bilo definisano kroz ovaj segment.

Još ovo ću prokomentarisati. Neka posebna usluga. Uvođenje dopunskog i dodatnog osiguranja, to će zaživjeti. Neko ima pravo na neku uslugu iznad standarda, ali ono što je standard ono je jednako za sve nas u Crnoj Gori i svuđe u svijetu. Neko ko želi dodatnu uslugu moraće to da izvuče ili iz džepa ili kroz svoje dopunsko i dodatno osiguranje, ali je definisano zakonom.

Gospodin Bralić je, takođe, komentarisao, hvala mu i na riječima gdje je podržavao zakon, hvala mu i na riječima u kom segmentu ima rezervu. U principu, zapisao sam sve oko Ulcinja, Plava, Rožaja, Mojkovca, Šavnika, neravnomjerna raspoređenost zdravstvenih centara. Stvarno nam nije bio cilj da pravimo neke geografske podjele. Ovo su integracije nivoa zdravstvene zaštite. Gospodin Kalač je rekao da je ... ili Biševo bliže mu Berane nego Rožaje. Nije. Ako mu dođu specijalisti iz nekog većeg centra, sigurno su mu bliže jer će mu doći kući, njemu ili kolegi pacijentu u Ulcinju. Ako endokrinolog dođe u Ulcinj, izvinite, neće 1800 dijabetičara iz Ulcinja da ide tamo gdje postoji endokrinolog. To je osnova zakona. Nadam se da u tom dijelu imamo razumijevanje i da građani razumiju ovo što želim da saopštim šta smo uradili. Kada sam rekao razdvojenost nivoa, u Hrvatskoj je izabrani doktor imao pravo da zakupi

prostor i da privatizuje taj segment. Nijesu, jer su napravili ono što smo mi uradili sa stomatologijom. Da li je to bilo rješenje? Nije, po nama, jer je dom zdravlja ostao sa novom funkcijom, centrima za podršku, jedinicama za podršku i izabrani doktor sa svojim timom je taj koga biraju građani. Zašto je neko od vas prokomentarisao, kaže samo je dio izabran. Jeste, ali ako se 1800 javi kod njega, ako je kvalitetan, pa svi ćemo, 10.000 će da pođe na njega, ne može da funkcioniše. Samo da razumijemo zašto mora sljedećeg tražiti po ili slobodnim mjestima ili po kvalitetu, kako građanin procijeni, prosto da i to prokomentarišem.

Podržavam vas oko Visoke medicinske škole. Meni je bilo zadovoljstvo, sreo sam se sa profesorkom iz Beograda koja ima dva doktorata. Moje zadovoljstvo je da je upoznam. Rekla mi je da o kvalitetu znanja đaka na visokoj školi specijalističke studije, dakle 30 novoupisanih + ne zaostaju za studentima koji su upisani na visokoj školi u Beogradu, četvrta godina. Ono što njima treba omogućiti, rekao sam da ću se kao ministar potruditi da pomognu zdravstvene ustanove, da ta naša djeca dođu do Kliničkog centra, da malo osjete praksu, da vide šta je neohirurgija, operacija na otvorenom srcu, visoko specifične dijagnostičke terapijske procedure. Kada završe, zato vas tu podržavam, stvarno je sramota da budu na Zavodu, a da se upisuje neko ko je završio vanredno školu ili ljudi sa srednjom školom prije njih. Tu imate prosto moj stav i kao profesora i kao ljekara i kao ministra, ali imam otpor u sebi kada dijete sa prosjekom devet sjedi na Birou. Šta ulažemo u njih onda, izvinite na ovaj segment.

Poslanica Jasavić je kazala, komentarišući član 10 i više stavova. Pokušao sam da notiram, ali razumio sam da će biti amandmana, ne bi bilo korektno sada to da čitam. Kroz amandmane koji budu iskazali iz Kluba poslanika Pozitivne, mi ćemo na Odboru donijeti stav i vidjećemo šta je realno. Pominjala je i članove 17,18 itd. Ono što je važno, nacionalna komisija za uvođenje novih tehnologija i lijekova ovim zakonom će zaživjeti i stvarno mora postojati protokol. Željeli smo da vidimo na koji način da zaustavimo da pojedinac ima pravo da propisuje lijek koji samo on može da propiše. Kada krene taj lanac, mi imamo troškove. Kada neko od tih kompanija želi da pokloni neki aparat, znate pokloni, ali dva ili tri puta naplati reagens ili ono što ide uz to. Formiraće se nacionalna komisija, ovdje sam napisao, za nove tehnologije i nove lijekove. Kada jedan tim ljekara, sa jednog odeljenja ili klinike smatra da nešto treba promovisati i unaprijediti zdravstvenu zaštitu, moraju dobro da obrazlože. To ide na medicinski i etički odbor najveće institucije, pa nakon svih tih stavova uz farmakoanalize, kostbenefite, dokazane studije da je to pozitivno po zdravlje građana, ide na ovu komisiju koja će dati definitivni odgovor. Mislim da je to dobro što smo ovdje uradili. Prosto je nešto što je evropski standard, nismo ga izmislili.

Poslanik Popović. Želim da vam kažem, tako sam i razumio vašu diskusiju, nijesam promijenio mišljenje, možda nijesam baš čovjek koji tako iz dana u dan mijenja mišljenje. Podržavam legalizaciju preparata od marihuane u medicinskim indikacijama za kupiranje bola. To sam kazao na tom odboru. Svaki lijek koji u sebi ima tu supstancu bude registrovan u Crnoj Gori u skladu sa Zakonom o lijekovima biće primijenjen u Crnoj Gori. Ono što moram da poštujem moje saradnike, moramo naći model. Amandman koji ste vi dali bio je vezan nakon zdravstvenih ustanova, pa ste rekli ovo je usluga i to ćemo naći prostor u Zakonu o drogama, ali stvarno ga moramo upodobiti da bi nam prošao Sekretarijat za zakonodavstvo, da bi ga Vlada usvojila i da bismo išli sa izmjenama i

dopunama Zakona o sprječavanju i zloupotrebi droga. Dakle, kažem javno, u etar, vi ste čuli i nemam ništa protiv da bude jasno ono što sam kazao.

Gospodin Nimanbegu, takođe je komentarisao zakon. Razumio sam da je imao i pozitivnih stavova. Oko zdravstvenog centra je imao svoju rezervu. Već sam prokomentarisao nekoliko rečenica da to ne pominjem, on je pomenuo endokrinologa i dijabetesa.. upravo nam je cilj. Dajte deset ljekara koji su specijalisti i subspecijalisti da dođu u Ulcinj, a ne hiljade Ulcinjana toga dana da ide u Bar. Želim da kažem i javnosti i vama, četiri miliona eura je troškova koje dajemo građanima Crne Gore, samo u Crnoj Gori. Mislim da je bolje da damo kolegi ljekaru, da valorizujemo njegov rad simbolično. Uvijek kažem rad ljekara se ne može platiti. Zna, kada se borite za nečiji život, to ima svoju priču, ali prosto da ne otvaram. Dajte simbolično da valorizujemo rad ljekara. Dajte da onda smanjimo ove šetnje, pa od ova četiri miliona što dajemo za putne troškove dajte da nađemo model da one kvalitetne nagradimo i stimulišemo i to je upravo želja i kroz ovo rješenje zakona.

Gospodin Kalač je rekao da će dom zdravlja ostati ambulanta, centralizacija važnija od zdravlja pacijenata. Ne znam, tu je poruku meni poslao, jer je rekao da je insistiranjem na ovom zakonu. Ne bih o tome da govorim, da li je meni preče zdravlje pacijenata ili centralizacija, ostavljam građanima Crne Gore da procijene. Da li je važnije ovo što smo donijeli pravilnik o promjeni pola, iz medicinskih indikacija i da će 80% participirati država, 20% pacijent ili koliko participira kod rožnjače. Kod operacije katarakte nema participacije.

Oko tehnoloških viškova. Rekao sam, zbog zaposlenih u javnim ustanovama, domovima zdravlja prošli ste bubanj tehnoloških viškova, stotine sam vas primio i nećete više biti predmet pažnje i tehnoloških viškova. Ako ima tehnoloških viškova, biće ih na drugom i trećem nivou. Ne bih komentarisao dva i dva su četiri. Poslanica Filipović dala je komentar zašto je dobro oko zdravstvenih centara, oko ušteda, oko dostupnosti, veće mobilnosti ljekara i podršku ovom što smo riješili oko stručnog usavršavanja, oko specijalizacija i subspecijalizacija. Imali smo slučajeve da damo kolegi specijalizaciju i on godinu dana bude i onda odustane, ali uz sve naše napore i dio koji se bavi kadrovima u Ministarstvu i ustanovama petnaest puta imate komunikaciju sa kolegom. On mora vratiti specijalizaciju da bi učestvovao na drugoj. On drži svoje rješenje u džepu, a onda traži od drugih ustanova da dobije specijalizaciju i skraćuje pravo nekom djetetu koje bi već krenulo na specijalizaciju. Imali smo. To je jasno definisano poslije podzakonska akta i pravilnikom o specijalizaciji, to je time definisano. Ono što je ključno, institut kliničkog ljekara koji je uveden kroz izmjene i dopune Zakona 2010. godine, pa smo prethodne dvije godine imali 37 mladih kliničkih ljekara u Kliničkom centru. Jer, u toj godini ili dvije dana boravka pored istih ljekara, mentora on će prepoznati da li je neko dobar za neurologa, da li je neko dobar za hirurga, da li je neko dobar za internistu, ginekologa ili će reći - izvinite, kolega, vi treba da idete na neku drugu djelatnost u okviru zdravstvenog sistema. Mislim da je to urađeno.

Pitanje oko gradske bolnice definitivno mislim da se mora rješavati ucrtano u tim planova DUP-a i GUP-a Podgorice, znam da je negdje locirano tamo gdje je bila kasarna u Maslinama, ali moramo se potruditi da nađemo zainteresovanog investitora da možda na privatno i javno partnerstvo, na tom modelu pokušamo nekog zaintrigirati. Ovih dana radimo analizu. Vidjećemo da li ćemo naći neko prelazno rješenje, možda i brzo, već početkom godine, ali to neka ostane nakon analize, bićete svi obaviješteni.

Kazao sam dr Asanoviću ovo oko direktora, kada se uradi analiza vidjećemo da li će svi ostati na tim mjestima.

Koleginica i poslanica Đurašković, takođe je dala, po meni, korektan pristup, uz uvažavanje da postoji bojazan građana i zaposlenih. Ako već danas imamo u Ulcinju smo rekli Dom zdravlja, ako imamo to porodilište koje se neće ugaziti, tamo kada uzmete na broj dana u toku godine, znate imamo trećeg dana porođaj itd, ali to je država sa punom senzibilnošću upravo prema manjinskim narodima, specifičnosti, kulturi i tradiciji uradila i nema toga ministra ili te Vlade, ove ili neke treće da će nešto drugačije raditi. Prosto je to neka moja poruka. U ovom što ste kazali 80.000 turista, postoje turističke ambulante. Da budemo iskreni, pomenuli ste jednu temu, malo koja lokalna samouprava pomogne zdravstveni sistem, da budemo mi otvoreni. Lokalna samouprava ima obavezu, ako bi sada ispoštovali Zakon o hitnoj medicinskoj pomoći, što je uređeno od Amerike do Evrope.

Hitna medicinska pomoć treba da bude na teret svake lokalne samouprave. Prepustite to lokalnoj samoupravi da finansira i da održava. Kako mlad ljekar bio sam u okviru doma zdravlja kada su sizovi lokalni davali plate svaka četiri mjeseca sam vidio platu, doktor Asanović to zna i gospodin Nišavić. Mislim da smo polako krenuli uređivanje tradicionalne i alternativne medicine i kroz pravilnik koji je usvojen takođe ćemo uraditi uslove za tradicionalnu i alternativnu medicinu, šta ko treba da ispunjava, obim prava, odnosno kadar, prostor i opremu i time ćemo moći da dajemo dozvole da ljudi na legalan način rade taj segment medicine i da uvedemo u red, s obzirom da podržavam ovo što ste kazali da je ipak bilo. Hvala vam, izvinjavam se na dužinu, ali pokušao sam da odgovorim ili da prokomentarišem sve što ste kazali.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vama ministre.

Ovo je skupština i ovo je tema od primarnog značaja za građane Crne Gore. Obama je pao na zdravstvu ili će pasti na zdravstvu. Zahvaljujem se na ovakvim konkretnim odgovorima.

Svakome ću dati pravo po Poslovniku do tri minuta, ali nemojte preko tri minuta da ukrstite argumente sa ministrom. Svako ko je prijavljen, pošto ja sutra sam predsjedavam, će biti uvažen i svako će danas govoriti, pa ćemo sutra nastaviti što danas ne dovršimo.

Korišćena je elektronika, prvo doktor Nišavić. Do tri minuta.

Izvolite kolega.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče,

Gospodine ministre u nekoliko sam zadovoljan sa vašim odgovorima i drago mi je da se kroz ovaj zakon pokušava uvesti red u jedan dosadašnji nered što se tiče privatne prakse i rada u društvenoj ustanovi. Tako ćemo izbjeći i vještačke gužve koje su pojedine naše kolege stvarale da bi imali posao u popodnevnim časovima ili u svojim privatnim ordinacijama. Dali ste na drugoj strani mogućnost dopunskog rada, ali ovdje se bojim jedne stvari. Tamo kažete da direktor ustanove može da angažuje po potrebi službe za dopunski rad kolegu određene specijalnosti. Bojim se da tu ne bude zloupotreba, svjesni smo i sada činjenice da pojedini specijalisti tokom radnog vremena

i rada u ambulanti imaju i po 50 pregleda i da jednostavno gubimo na kvalitetu, a dobijamo na kvantitetu i idući tom logikom bojim se da direktori iz raznoraznih razloga neće udovoljiti zahtjevu pojedinih kolega za dopunski rad.

Kroz član 148 Vi ste dali i jednu stimulativnu mjeru za određene kolege, određene ljekare koji svojim stručnim kvalitetima zaslužuju posebnu nagradu, posebna primanja, normalno uz predlog direktora te ustanove da bi ogradili sebe i Vladu da ne dođe do zloupotrebe. Međutim, i ovdje se bojim da ne dođe do zloupotrebe vjerujući, odnosno sumnjajući u iskrenost pojedinih direktora upravo zbog političke pripadnosti i tako dalje.

Pomenuli ste bolnicu, odnosno pomenuli smo bolnicu i Bijelo Polje, tamo kažete u članu 145 da kvalitet zdravstvene zaštite utvrđuje se u odnosu na uslove, Vi ste to dobro ovdje kazali, znači, na uslove i sredstva zdravstvene zaštite. Mislim da je obaveza društva, obaveza vas kao ministra, obaveza svih nas da upravo poboljšavajući uslove u zdravstvenim ustanovama, prvo kroz povećano budžetsko davanje donekle ispravimo ove stvari. Slažem se ..(Prekid)... da je ovdje dosta bitan i ljudski faktor. Ne znam da li, ja ću uz dopuštenje pomenuti ime pokojnog doktora Milije Pavićevića koji je držao sadašnje interno odjeljenje i bili ste sigurno u prilici da posjetite to odjeljenje tada kada je ono bilo ogledalo ne samo odjeljenja u Bijelom Polju, nego mislim odjeljenja tog tipa i u Crnoj Gori.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Izvolite kolega Asanović.

RADOVAN ASANOVIĆ:

Moram malo da prokomentarišem vanbolnička porodilišta, da o vanbolničkim porodilištima ne treba govoriti politički nego to je interes na jednoj strani pacijenata da se što prije uradi ono što se može uraditi, a sa druge strane to je na neki način i zaštita ljekara. Vanbolnička porodilišta u Crnoj Gori imaju koja su potrebna, a ima koja nijesu, ali mislim da ona treba da postoje. Uzeću primjer, gospodine ministre Vi ste neposredno ispred parlamentarnih izbora u Crnoj Gori, u Kolašinu otvorili vanbolničko porodilište i za dvije godine se porodila samo jedna žena koja nije imala sirota kud, i došla je tu i porodila se.

Što se tiče vanbolničkog porodilišta moram da kažem da se vanbolničko porodilište koje izvanredno funkcioniše to je vanbolničko porodilište u Rožajama, gdje ima blizu 150 porođaja godišnje plus što je to blizu, plus lobiranje ali neću o lobiranju između ginekologa i o tome da pričam, ali to porodilište kvalitetno radi. Isto radi kvalitetno i porodilište u Plavu. Molim vas, Mojkovac, imam iskustva i sa Mojkovcem dobro radi, dalje kako se radi u Ulcinju to nemam, ali poznavajući kolege iste probleme o kojima Vi govorite i koje Vi prepoznajete iznijeli su i oni. Znači, moramo dati podršku vanbolničkim porodilištima jer je to realnost, razuđenost terena i tako jer je to neophodno, to mora da postoji da ne bi smo pričali priče.

Gospodo moja, primjena ovog zakona koji je danas na dnevnom redu počinje ima godinu dana, već su službe domova zdravlja počele da se premještaju u bolnice. Sad kada uđete ujutro u bolnicu imate utisak da ste u domu zdravlja. Šta je, gospodine ministre, sa intrahospitalnim infekcijama u bolnicama? Da li je procenat povećanja

intrahospitalnih infekcija jedan od razloga, između ostalog i to? Da li je disciplina u bolnicama i domovima zdravlja, jeste li Vi zadovoljni sa tim ili ne, imate li informacije ili čisto politički nećete u to da uđete? Vi ste ministar i ljekar, ja to potpuno razumijem.

Imam još nešto da kažem. Medicinski centar koji se predviđa u Beranama da bude činili bi Dom zdravlja Gusinja, to nije dom zdravlja, nemoj da se mi zavaravamo, to je u početku. Dom zdravlja Plav je ozbiljan dom zdravlja, Dom zdravlja Andrijevića mješovito Kolašin, Dom zdravlja Berane narušeno povremeno, jer se kadrovi, laboratorija i rendgen već prebacuju u bolnicu. Bolnica beranska, neću ja da komentarišem, to neka građani komentarišu. Imamo dom zdravlja Petnjicu, Petnjica još nije dom zdravlja i Dom zdravlja Rožaje. Hoću, neka mi zamjeri ko god hoće, da se zahvalim doktoru Strahinji Arsoviću .. jednom od bivših direktora medicinskih centara u Beranama uz sve reorganizacije koji je imao viziju da sačuva beransku bolnicu, jer u jednom periodu bile su slične igranke sa reorganizacijama. Tada se zvala reorganizacija, gdje je zahvaljujuću pokojnom Momu Cemoviću i Strahinji Arsoviću postala bolnica u Beranama. Vi znate, doktore Radunoviću, izvanredno kakav je ...

Samo, molim vas, da pitam ministra, ko je kriv za ovakav status ljekara u Crnoj Gori? Gdje me je strah da ne padne kvalitet, strah me je i te kako da ne padne kvalitet. Za ovakav status ljekara kriv je sistem zdravstva, a još više sami ljekari. Jer ljekari u Crnoj Gori imaju jednu hroničnu bolest koja je povezana sa vratom i kad dođete Vi ministre oni samo rade ovako, a sestra radi ovako. To nije rješenje ni za nas ljekare, ni za vas kao sistem koji kontrolišete, a boga mi ni za pacijente. Bosovi su pali ministre a droge ima u svim ulazima. Sa ovim ću da završim i više ne želim. Mislim da mi moramo i te kako unutra da uđemo i da transformišemo zdravstvo crnogorsko. Ne prebacujem odgovornost, to je hronična bolest, sa svim izazovima, ali moramo da se uključimo. Vi ministre morate da imate prave informacije a ne polu informacije.

Ja se zahvaljujem i izvinjavam .

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani ministre, ja mogu reći da sam relativno zadovoljan sa Vašim odgovorom. Ovdje je pitanje nalaska forme. Znači iako mislim da je nađena već kroz Zakon o sprječavanju zloupotrebe droga će su Zakonodavni odbor i predsjednik gospodin Šabović dali izvrstan model kako da se to riješi. Dakle, mogu ga pročitati iz zdravstvene ustanove sekundarnog i tercijarnog nivoa u Crnoj Gori mogu da posjeduju droge morfijum, marihuana i druge koje imaju pozitivno djelovanje kod smirivanja bolova, uslove za dobijanje odobrenja za posjedovanje droga kao i oblik i sadržinu odobrenja propisuje Ministarstvo, a izdaje agencija. Ima još dva amandmana, ali još jedanput ću se vratiti na to što je mene i Liberalnu partiju motivisalo da to ide kroz legalizaciju marihuane u medicinske svrhe kroz Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti, jer bismo mi ovdje sa ova tri amandmana višestruko se zaštitili od bilo kakve zloupotrebe droge, jer bi medicinski odbor koji će kao stručni i savjetodavni organ u zdravstvenoj ustanovi dati posebno mišljenje za uvođenje novih dijagnostičkih i terapijskih procedura, a drugo sito tiče se etičkog komiteta zdravstvene ustanove koji će

dati mišljenje na uvođenje novih terapijskih procedura u rad zdravstvene ustanove na načelima medicinske etike, ali u svakom slučaju ovdje je bitno da se ublaže patnje najtežim bolesnicima. Kako će se supstance iz marihuane legalizovati u medicinske svrhe, ni mene ni Liberalnoj partiji nije uopšte važno, eto čekamo da se nađe taj modalitet koji je u 17 evropskih zemalja, među kojima tri velike Italiji, Njemačkoj, Velikoj Britaniji, legalizovan u 23 od 50 američkih država. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vama kolega.

Odgovor takođe se javila koleginica Đurašković.

Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Ministre ja ću samo minut da bi svoje vrijeme dala uvaženoj koleginici Kalezić.

Ja nijesam izmislila da Opština treba da finansira rad turističke ambulante, nego ste vi naveli u članu 18 ovog zakona, stav 6, obezbjeđuje organizovanje, finansiranje zdravstvene zaštite, tokom turističke sezone i to opština, to ste vi rekli, a drugo imam dopunsko pitanje.

Da li vi gospodine ministre, imate diskreciono pravo da date dozvolu za dopunski rad ljekaru i ko to može dobiti? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Idemo dalje.

Prvo u ime Kluba SDP-a kolega Šabović i neka se pripremi kolega Jonica.

DŽAVID ŠABOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre Radunoviću, pomoćniče gospođu Savović,

Prvo želim da pozdravim ovakav način rada, i zaista mi je drago što smo konačno počeli da radimo na način koji sam siguran da će dati prave rezultate. Na vaše nekoliko puta gospodine Raduloviću, ministar Radunović je stvarno ja to tako shvatam krenuo onako kako mi poslanici očekujemo. Znači, nama nije namjera da mi kasapimo ovaj Predlog zakona i ne želimo da se ponovi ono što smo ljetos uradili kada je ovaj zakon doduše sad i još moram da priznam javno i bolji nego što je bio ljetos. Ja javno kažem, da imam pet - šest stvari koje bi bjanko potpisao. Da i ne ponavljam, ljetos sam govorio, pa zar nije pozitivno tamo gdje su dvije laboratorije ujediniti u jednu, tamo gdje dupla administracija stvoriti jednu ili upravni odbor, kad vi sami ministre dobro znate, da je on smetnja, odnosno koči odnos direktor i upravni odbor. Oni ne samo što pomažu direktoru nego koče ga i pozdravljam rješenje da direktor odgovara ministru i da se lokalna uprava uključi u onolikom procentu koliko treba da se uključi. Neću da primam ono što su rekli Bralić, Asanović, Nišavić, jer poslije toga se nema šta kazati. Ali moramo samo da kažem ove stvari.

Ono što je interesantno. Ua vas pitam, vi znate da je u tim manjim opštinama među kojima je i moja, dijaspora, koliko toliko pomagala svoje domove zdravlja. Pitam se da li ćemo i ovom mjerom da se ukidaju domovi zdravlja u Plavu, u Rožajama,

Ulcinju i dalje stimulisati da daju one doprinose, ja znam vaše uvjerenje, da sve ono što su oni poklonili, donirali Plavu ostalo je u Plavu i to nije sporno. Evo sad da ne shvatite da je ironija, taman posla. Ja vam vjerujem da ste vi ministar, šta ako ne budete više. Ja vam želim da dočekate penziju tu, što se mene tiče. Ali, šta ako dođe neki drugi koji nije tako konstruktivan i koji neće da sarađuje sa lokalnim vlastima? I kod kadrovske politike i kod davanja specijalizacija i kod načina korišćenja počnimo od voznog parka pa redom. To su pitanja vrlo osjetljiva na koja moramo biti vrlo oprezni i vi kao ministar najviše, a zatim i mi jer oni koji su nas poslali ovdje očekuju to od nas. Zato da nebi pričao ono što sam ljetos pričao ne želeći da evo možda je to drugi termin, evo zbog inata, tvrdoglavosti, sujete moje ili vaše svejedno, ne doživi istu sudbinu koju je ljetos doživio jer mi nije to cilj. Napravite jedan korak prema našim zahtjevima i da konačno i mi prihvatimo više nego korektan tekst ovog predloga zakona jer ima nekoliko stvari zbog koga ga je grehota odbiti. Zbog toga, obećao sam biću kratak.

Zahvaljujem se gospodine Raduloviću.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Ministre uvijek možete da odgovorite, da komentarišete, kolege nema bočnih više komentara nego direktnih.

Izvolite do dva minuta.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Samo da odgovorim kolegici Đurašković, poslanici.

Zato sam se javio i onda ću prokomentarisati ovo što je kazao gospodin Džavid.

Samo amandman 3 koji je prihvaćen na našem Odboru - izuzetno od stava 1 ovog člana zdravstveni radnik može da radi u zdravstvenoj ustanovi čiji je osnivač domaće ili strano fizičko ili pravno lice, ako pruža zdravstvenu zaštitu za djelatnost koju odredi ministar zdravlja u cilju obezbjeđivanja zdravstvene zaštite. Prosto govorim o amandmanu koji je prihvaćen od strane poslaničkih klubova gdje ste pitali da li može ministar nekom ne dozvoli. Djelatnost iz stava 2 ovog zakona se određuje za kalendarsku godinu i dostavlja direktorima zdravstvenih ustanova iz stava 1 ovog člana. Dakle, ako imamo deficitaran kadar u čitavoj Crnoj Gori imamo tri čovjeka koji su specijalisti ili subspecijalisti nečega. Samo je to pretpostavljam bila ideja poslaničkih klubova koji su išli ka nama da ne zakucamo se ne može raditi nigdje moramo mu omogućiti da bi građani imali zdravstvenu zaštitu, jer će onda imati i finansijsko opterećenje dodatno za građanina, nego dajte da to regulišemo zakonom. Ako uzmemo deficitarne danas, možda bih mogao pobrojati nekoliko tih grana od anesteziologija je inače deficitarna ne samo u regionu, nego i u Evropi vi znate. Sad ću da uzmem neznam vaskularnu hirurgiju, reumatologiju itd. Da ne nabrajam, ali ovo više uzimam kao primjer zašto da se ne zakucamo zakonom.

Izvinite, oko dužine i mog odgovora vama, zbog vremena i za gospodina Šabovića. Pa hvala vam na podršci ovako kompletnog zakona, ostala je ta priča koja je u stvari predmet rezerve kad kažemo oko tih zdravstvenih centara i ovdje stvarno nije riječ o tvrdoglavosti riječ ni nikog od nas. Mi smo imali strategiju optimizacije drugog i trećeg nivoa koja je rađena uz te eksperte koji su nam pomagali, to je urađeno prije dvije godine usvojeno i iz toga su proistekli ovi zakoni i to je ono što su uveli u

zemljama Evropske unije i to je poruka koju smo kroz zakon dali. Tako da nije to sad da mi nešto čvrsto stojimo kod ovoga ili sad ste vi sa jedne strane, kao da smo na dvije strane. Mislim da smo svi zajedno na ovom i iskreno mislim da se ne može ugroziti zdravstvena ustanova i dom zdravlja se ne ukida. Probam to da vratim, ukida se pravni status i to treba javno reći. Dakle, nema žiro računa, nema pravo direktor na reprezentaciju, na službena putovanja, na tri auta, prosto probam da to kažem. Ništa se drugo iz doma zdravlja ne ukida. To je poruka, ni jedna usluga, biće ih više. Biće mogućnosti, ovdje smo i nekoliko puta provejavalo je i zbog javnosti da kažem, nijesmo mi izmjestili rendgen, skener ili laboratoriju iz domova zdravlja u bolnice, ostali su oni u prostorijama, ali nam je suština da jedan domaćin nabavlja to, ljudi. Pa zar nije bolje da jedan čovjek, da centralizujemo nabavku i za reagense, jer ako imate sto gazda svako raspisuje tendere, svako nabavlja aparate, a već imamo iskustva šta nam se dešavalo i oko lijekova i oko reagenasa. Građani nam završavaju uz ono što, da budem potpuno otvoren za bolnicu u Baru gdje doktor, imam papire prije neki dan sam ih dobio, šalju direktno iz bolnice u Baru pacijenta u privatnu laboratoriju, pored državne. To je predmet pažnje koja je sada u Direktoratu za kontrolu kvaliteta u ministarstvu i to moramo raščišćavati, jer je nama građanin ugrožen, a to je obaveza i Vlade, danas ove, sutra neke druge i vaše kao predstavnika građana. Tu očekujem podršku sa vaše strane. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama ministre.

Izvolite kolega u koliko hoćete?

DŽAVID ŠABOVIĆ:

Ministre mi smo napravili naš korak. Moj klub i ja, a vjerujem i drugi su na taj način pokazali da nam je stalo do onoga što ste predložili predlogom ovog zakona. Niko ne kaže da je namjera da se neko otjera. Slažem se sa gospodinom Asanovićem da većina tih direktora možda ne ..., slažem se, nemam pravo, nisam ljekar ali slažem se da imate tu problem i sve ih zamijenite, ali da se još neko pita pored toga, jer kako objasniti, ponovo kažem, i opštini i dijaspori da više nema domova zdravlja. To je bila priča koja je prije dvije tri decenije bila, dobro znate, tad nismo ni vi ni ja bili ovo što smo danas, ali znamo, ostali su recidivi, tragovi tih vremena. Teško se to zaboravlja, opasnost od tih iskustava opominje da se ovako ponašamo.

Lično ja i moj klub pravi korak, žao bi mi bilo da ne podržim ovakav tekst zakona zbog jedne stvari, a pet, šest su idealne. Pozdravljamo i to što je i laboratorija, i administracija, i sve u redu, i posebno ... ljekara i da bude to kriterijum, sposobni a neki nisu i to prihvatam, sve je dobro, odlično, samo napravite ovaj korak. Nemojte da neko zbog toga što je htio da stane tamo gdje je počeo, jer to doživljavam na taj način što ću prvi ..... Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Šaboviću.

Evo i kolegica Đurašković svoje pravo na jedan minut, kao i ministar.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Ako domu zdravlja ukinute žiro račun i sopstvena sredstva, njemu gasite sve, njemu kidate krila i ono od jedne samostalne ustanove postaje područna jedinica i tu nema nikakve samostalnosti, bez obzira što cijelo vrijeme pričate biće samostalno. Onda nije više samostalno. On je samo područna jedinica svoga centra.

Ovo što se tiče ovih dozvola za rad, pitala sam vas za Vaše lično, Vas kao personu, da li vi imate pravo da date posebnu dozvolu za rad u privatnoj ordinaciji pojedinom ljekaru, pojedincu? To sam Vas isto pitala, kao vašu ingerenciju vaše diskreciono pravo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Ministar se sam javio. Poštujući Vas, izolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:
Izvinjavam se potpredsjedniče, samo kratko da vam kažem, nemam diskreciono pravo i mislim da je dobro da ne postoje diskreciona prava i da zavisi sve od jednog pojedinca. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala ministre. Idemo dalje, koleginja Jonica, pa kolega Duković.
Izvolite.

SNEŽANA JONICA:
Dame i gospodo poslanici, gospodine ministre,
U obrazloženju ovog zakona rekli ste da će novim zakonom se stvoriti uslovi za očuvanje, zaštitu i unapređenje zdravlja građana Crne Gore i poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva. Ne mogu, a da to ne prokomentarišem na način da ne mogu da vjerujem da ste mislili da se zakonom može poboljšati sve ono što nije dobro u zdravstvenom sistemu Crne Gore, niti da se zakonom poboljšava zdravstveno stanje stanovništva. Tek kada ova država promijeni odnos prema zdravstvenom sistemu i prema onome što je potreba za poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva onda možemo pričati o tome da smo zaista krenuli sa namjerom da poboljšamo ovo o čemu govorimo. U državi koja, ako sam u pravu za prošlu godinu podatak, izdvaja 265 eura perkapita za zdravstveni sistem i ako u okruženju ima Hrvatsku koja izdvaja 800 eura perkapita ili Sloveniju koja izdvaja 1 200 eura perkapita, pokazatelj je da ova država ne cijeni dovoljno zdravstveno stanje svojih stanovnika, niti jasno uspostavlja prioritete u državi, niti jasno uspostavlja ono što je u svijesti svih nas, a to je zdravlje. Ovakav odnos ili ovakav procenat ulaganja u zdravstveni sistem, govori mnogo više.

Ono što, takođe, moram da kažem da mislim da se zakonom neće promijeniti ili poboljšati zdravstveno stanje stanovništva sve dok oni koji rukovode zdravstvenim sistemom se ne suoče sa realnošću. Realnost je da imate veliki broj i to izuzetno veliki broj nezadovoljnih pacijenata i da imate izuzetno veliki broj nezadovoljnih zdravstvenih radnika.

Čula sam u vašem izlaganju da ste se suočili sa par detalja koje svi znamo, pa je bilo za očekivati da za makar par stvari koje zna cijela Crna Gora i ministar u svom izlaganju kaže da je tako. Da neko upućuje nekog u privatnu ustanovu, da neko ko radi u privatnoj ustanovi dopunski rad daje vizit kartu pa ga sačekuje tamo da mu naplati

uslugu, da postoji sve to. Međutim, uz sva ta saznanja, to što ste rekli, ali i ono što niste rekli, ne mogu da prihvatim činjenicu da ste mi krajem jula na poslaničko pitanje u kojem Vas pitam najkonkretnije moguće kao običan građanin, ne kao moje kolege koje su zdravstveni radnici, nego kao potencijalni pacijent ili član porodice pacijenta, da li ste zadovoljni kvalitetom zdravstvenih usluga koje dobijaju naši građani u zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori? Vaš odgovor je, imputi građana i zdravstvenih ustanova daju mi za pravo da budem zadovoljan kvalitetom zdravstvenih usluga u Crnoj Gori. Slušaju i mene i Vas građani Crne Gore i bojim se da danas ne postoji, ili postoji vrlo mali broj onih koji će reći da se slažu sa Vama, očigledno ili imputi građana koji sa Vama komuniciraju su imputi onih koji su imali korektnu zdravstvenu uslugu pa se zahvaljuju ili imputi zdravstvenih ustanova koje žele da kažu ono što je dobro. Ono što je opšte stanje u javnom mnjenju je daleko od onoga što ste vi odgovorili u mom pitanju.

Pitala sam Vas, takođe, i da li ste zadovoljni uslovima u bolničkim sobama, kao i kvalitetom hrane u bolnicama. Odgovorili ste nutricionisti, jelovnici i tako dalje, nekim odgovorom koji je daleko od onoga što je bilo suština mogeg pitanja, a da su posteljni kapaciteti u zdravstvenim ustanovama dovoljni i tako dalje, da nijesu ujednačeni, da ima onih koji su adaptirani dobri i koji nisu. Opet, slušaju nas građani Crne Gore. Reći ću jednu stvar, bila sam u prilici da vrlo često, baš zbog tog kvaliteta hrane u bolničkim ustanovama sva tri obroka članovima porodice ili prijateljima koji se nalaze u bolnici, nosim. Baš zbog toga što vam je kvalitet ishrane baš takav kakav jeste i ako to niste htjeli da prihvatite ili da priznate u ovom odgovoru.

Sa druge strane, ako uporedimo izgled bolničkih soba i izgled kabineta direktora u zdravstvenim ustanovama ili službenika koji su dobro pozicionirani u zdravstvenim ustanovama pokazaćemo što nam je prioritet. Luksuzniji su vam kabineti u zdravstvenim ustanovama daleko od onoga što je potrebno, ali sa druge strane bolničke sobe nezadovoljavaju ni osnovni nivo poštovanja dostojanstva čovjeka, vrlo često. Možda niste bili u prilici da lično, ali pitajte neke druge ljude, provjerite kvalitete bolničkih kreveta izuzev onih koji su možda ove godine korigovani. Ono što je iskustvo pacijenata jeste da im se donosi sve što im treba izuzev zidova u toj sobi da bi mogli da opstanu u bolnici.

Liste čekanja su takve kakve jesu, a ja smatram bez obzira na vaš odgovor da makar kada su u pitanju kardiohirurški pacijenti i magnetna rezonanca lista čekanja je mnogo duža nego što je hitno i što je potrebno kada su u pitanju oblasti zbog kojih se to radi. Dok god su nam ovako male, sužene liste lijekova, dok god je stanje u zdravstvenim ustanovama takvo da je važnije kakav će biti kabinet direktora nego kakva će biti prostorija u kojoj se pruža zdravstvena usluga, dok god se pacijent šalje da kupi reagens ako će da mu se uradi nalaz, da mu se donese hrana, ako će da ne bude gladan, da mu kupe inekciju ili infuziju da bi mogao da primi terapiju koja je najbolja za njega, jer je u bolnici nema ne možemo mi pričati o dobroj zdravstvenoj usluzi.

I na kraju, evo privodim kraju. Pitala sam Vas jednu stvar moram da kažem zabrinulo me što ste izbjegli odgovor. Tražila sam da mi dostavite podatke u iznosima ukupnih mjesečnih primanja za zadnju godinu dana po mjesecima za sve zaposlene u Kliničkom centru Crne Gore pojedinačno, izbjegli ste odgovor. Ja znam da postoje nesrazmjerni iznosi primanja ukupnih primanja mjesečnih pojedinaca u Kliničkom centru Crne Gore. Zašto je odgovor okviran iako je jasno i precizno pitanje da pričam o ukupnim primanjima svakog pojedinca u Kliničkom centru neznam, ali pretpostavljam da

je neko imao potrebu nešto da skrije. Jasno Vam je čim postavljam to pitanje da imam dovoljno podataka, ali želim da ih Vi makar zbog odgovora na moje pitanje vidite pa da se suočite sa onim s čime se možda niste suočili ili jeste pa ga prićutkujete. I do kraja priče, pitala sam vas kako komentarišete visinu poreskog duga određenih privatnih zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori, i odnos države prema tome, rekli ste Vi ne sklapate ugovore sa zdravstvenim ustanovama privatnim koje duguju. Ma nije poenta mog pitanja to, nego je poenta pitanja da su možda najveći poreski dužnici privatne zdravstvene ustanove u Crnoj Gori kojima su uslovi kao u hotelskim sobama, pa iz tih razloga pitam. Da je država naplatila dug od tih privatnih zdravstvenih ustanova poreski, pa da je taj novac uložila u državne zdravstvene ustanove, možda bi u njima uslovi bili mnogo bolji ili onakvi kakvi su potrebni makar za osnovno dostojanstvo čovjeka, pa nebi imali potrebe da ako će da budu sigurni u kvalitet usluge da idu da plate u toj privatnoj zdravstvenoj ustanovi, nego bi imali uslove onako kako država treba da im obezbijedi da se liječe u državnoj zdravstvenoj ustanovi. U tom kontekstu je priča o poreskom dugu. Znaete Vi dobro koje zdravstvene ustanove u Crnoj Gori gdje idu između ostalog i vaše kolege kad im je problem, koliko vjeruju zdravstvenom sistemu Crne Gore, u neke od tih koje jako mnogo poreski duguju su pošli da se liječe, i to je najbolji odgovor kakvo je povjerenje u zdravstveni sistem Crne Gore i u Vladi i među građanima. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vama kolegice.

Hoćete li da komentarišete? Znam i ja dobro ministre, pitao sam i Vas sam provjerio kolika je plata mojoj ćerki i njenim kolegama, božja greota. Ja znam kolegice to je božja greota.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala vam.

Znači, usvajanjem zakona ili predlogom zakona znam da ne popravljamo zdravstveno stanje, a stvarno pokušavamo da napravimo normativni okvir da bi smo dalje uređivali sistem. Dobar dio vaše diskusije je na mjestu, kad kažem dobar dio oko uslova u pojedinim klinikama i odjeljenjima širom Crne Gore i zato radimo ovo što ulažemo u infrastrukturu, izgrađuje se nove zgrade, rade se adaptacije postojećih segmenata, imali smo već tu priču oko kvaliteta ishrane posteljnog fonda itd. Ono što sad sam u kratkoj konsultaciji sa direktorom Direktorata gospođom Savović, znači poreski zakoni definišu ovu priču o porezima zdravstvenih ustanova. Ja stvarno ne znam u ovom trenutku na koji je način to urađeno i ne vidim razlog da Vam nedostaju informacije, odnosno više to po meni ide poreskoj službi ova informacija o čemu govorite o poreskom dugu. Ovaj segment oko plata, mislim da je dat ja ne mogu da se sjetim. Trudim se da te odgovore dostavimo na vrijeme šta je dato u tom odgovoru, ali ne možemo niti imamo pravo tako nam je kazano. To su prava koja ne možemo mi imenom ni prezimenom staviti. Ono što mogu da vam obećam mogu da Vam dostavim kompletan spisak šta je ko primio, ali bez imena i prezimena. Znači i Vi to možete vidjeti da tamo imate ljekara što je kazao uvaženi potpredsjednik od 700 eura do 1700. Ja imam uvide u to i ako tim se u principu bavi Fond za zdravstveno osiguranja, ali u tom segmentu možemo Vam dostaviti brojke, tražiti od institucije za koje ste zainteresovani

da Vam dostavimo, ali sa imenom i prezimenom, kažu oni koji se bave pravom da to nemamo prava da uradimo, evo samo to je problem. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala ministre .

Odgovor na vaš komentar kolegunica Jonica. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Prvo oko plata, da vas lišim tog problema sa pravom Agencije zaštite podataka o ličnosti negdje ranije kada su neke lokalne samouprave izbjegle da dostave podatke o ukupnim primanjima zaposlenih pozivajući se na zaštitu podataka o ličnosti, jasno dala stav da možete i da morate, jer se radi o nečemu što se finansira iz budžeta, i tu nema tajne, niti postoji bilo što drugo osim obaveza da dostavite takvu informaciju, to je prvo.

Drugo, okoporeskog duga razumijem ja podatke o poreskom dugu imam i nije moje pitanje Vama bilo u tom kontekstu. Ja sam Vas pitala kako komentarišete visinu poreskog duga određenih privatnih zdravstvenih ustanova i odnos države prema tome. Pričala sam o odnosu države na način što se prećutkuje ili propušta, ne vašom nadležnošću, ali izvinite Vi ne dobijate dovoljno za zdravstvo iz godine u godinu. Klub SNP-a iz godine u godinu traži više sredstava za zdravstvo Vi kažete zadovoljni ste sa onim što Vam je unutar Vlade dozvoljeno. Ja očekujem od Vas kao ministra zdravlja da nađete način da se u Vladi izborite da ne bude 265 eura perkapita ulaganju u Crnoj Gori u zdravstveni sistem nego više, da se traži da se naplati poreski dug privatnih zdravstvenih ustanova i da se taj novac uloži da se poboljšaju osnovni uslovi u bolničkim sobama, osnovni uslovi u bolnicama, da se poboljšaju zdravstvene usluge u državi, u državnim zdravstvenim ustanovama. U tom kontekstu bila je moja priča. Dakle, sa vaše pozicije, naravno, morate da budete zainteresovani za to jer Vi u Podgorici imate jednu privatnu zdravstvenu ustanovu u kojoj svi kažu da je usluga i sve ostalo u hotelskoj sobi, ali su skupe nadoknade za tu uslugu koja se pruža i ne može svako sebi to da pruži i imate bolnicu u kojoj se pacijentu nosi hrana, u kojem mu se leđa raspadaju ako leži na krevetu koji ima tamo u kojem je svaka pidžama pocijepana ili isflekana i imate nedostatak, znači ako će da uradi nalaz ....(Prekid) .. nedostatak ako će da se liječi infuzije i svega ostaloga.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolegнице.

Idemo dalje kolega Duković ima riječ, a neka se pripremi poslanica Kalezić.

Izvolite.

HALIL DUKOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, uvaženi ministre, gospođo Savović,

Vjerovatno smo mi koji dolazimo iz zdravstvene struke i najpozvaniji da govorimo o ovoj temi, i vjerovatno imamo i najviše motiva da govorimo o ovoj temi, ali sve ono što treba da kažemo I što ima da kažemo gotovo je nemoguće stati u dato vrijeme, tako da ću i ja pokušati da se baziram samo na jedan segment zdravstvene zaštite predložen ovim zakonom, smatrajući ga jako važnim jer u našoj struci nema segmenta koji nije

važan. Naravno ja ću u svom izlaganju govoriti o kvalitetu zdravstvene zaštite kod nas u Crnoj Gori, a kao uvod u moj komentar poslužiće član 144 predloženog zakona gdje kaže: Zdravstvene ustanove i drugi subjekti koji obavljaju zdravstvenu djelatnost dužni su da stalno rade na unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite. Za unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite odgovoran je svaki zdravstveni radnik i svaki saradnik u okviru svojih ovlašćenja. Naročito kvalitet, naravno kvalitet zdravstvene zaštite nešto je što interesuje svakog građanina Crne Gore, svakog interesuje kakav je kvalitet zdravstvene službe, svakog interesuje da li ta služba može pružiti adekvatnu uslugu, i svakog interesuje da li ta zdravstvena usluga je na nivou onih usluga koje pruža savremena medicina i koje danas pružaju i imaju razvijene zemlje svijeta. I pravo svakog građanina da traži takvu uslugu, članom 144 je data i nama obaveza posebno zaposlenim i zdravstvenom sistemu, ali cjelokupnom društvu Crne Gore, da svi radimo na jačanju i unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite. Mnogo je stvari koje utiče na kvalitet zdravstvene zaštite. Ja ću ovdje izdvojiti samo tri, kadrovi koji sigurno moraju biti na prvom mjestu, drugo su investicije koje se dešavaju u zdravstvenom sistemu i treće ne izbjegno je organizacija zdravstvene službe. Možda ćemo najbolje razumjeti kako funkcioniše naš zdravstveni sistem ako pratimo pacijenta od onog prvog koraka koji napravi i uđe u zdravstveni sistem. Prvo što ga srete jestu zdravstveni objekti. Prvo s čim se susretne pacijent na svom putu ostvarivanja zdravstvene zaštite je zdravstveni objekat. Kakvi su nam zdravstveni objekti? Koliko smo mi danas uradili tih novih zdravstvenih objekata, koliko je objekata adaptiranih u Crnoj Gori? Ja mislim puno. A i ako smo puno ima još puno da se radi. Ovo opet otvara onu priču o investicijama u zdravstveni sistem koje ni Ministarstvo zdravlja ni ne znam neko drugo ministarstvo ne može sve uraditi, može jedino društvo u cjelini. Ja moram napomenuti, recimo i Kliniku za neurologiju i Kliniku za psihijatriju i Kliniku za infektivne bolesti koje nam nužno trebaju i koje moramo ne kao zdravstvo, ali moramo kao društvo je napraviti, jer to služi cijelom društvu. Kao čovjek rođen ovdje u obavezi sam da pomenem i dva doma zdravlja u Podgorici, gdje su grubi radovi završeni recimo Stara varoš i Pobrežje i gdje takođe trebamo uraditi nešto za jedan dom zdravlja koji pruža usluge za jednu trećinu crnogorske populacije, a ne tako često i za polovinu crnogorske populacije.

Drugo, s čim se taj pacijent susrijeće su kadrovi. I ja slobodno mogu reći da su to jedni od najedukovanijih kadrova u sistemu Crne Gore. Samo pogledajte put kojim prođe jedan ljekar u svojoj edukaciji, to su godine i godine konstantnog učenja. Fakultet šest godina, specijalizacija četiri godine, subspecijalizacija najmanje dvije godine. Znači 12 godina još intenzivnog učenja i s time se ne završava edukacija ljekara. Njihova edukacija je svakodnevna. Svaki dan se usvajaju neki novi standardi, nova pravila, uvode nove metode i u dijagnostici i u liječenju koje svaki ljekar mora savladati i uvoditi u praksu.

Takođe, treće na čemu se susrijeće pacijent jeste dijagnostička procedura. Svi znamo aparati danas bez kojih je savremena medicina apsolutno nemoguća, koliko danas koštaju ti aparati, koliko se često mijenjaju i desi se da jedan aparat koji je godinu dana u službi već je zastario mora se nabaviti novi aparat jer je uvedena neka nova tehnološka procedura koja sigurno dovodi do većeg kvaliteta zdravstvene zaštite. I, naravno, zadnje. Često je i u javnosti spominjano, to su lijekovi kojih na žalost sve više uzimamo opravdano, jer smo mi sve starija populacija, dijelom i neopravdano i to ću da kažem da ima zloupotrebe, ali u suštini nešto što svaki pacijent vidi. Ovo je najkraći put

stvarno koji jedan pacijent u tom zdravstvenom sistemu prođe. Ako sad razmislimo koliko to treba tom zdravstvenom sistemu investicija nije teško doći do jedne cifre koja je jako velika i ne zavisi sve to samo od ulaganja i ono što sam rekao bitna je organizacija. Jako je bitna i jako je bitno i za pohvalu, da se recimo izdvajanjem oko neputnih 300 eura čini mi se u Crnoj Gori dobiti sve ovo što danas zdravstvena služba daje građanima Crne Gore. Da li je to dovoljno i ja mislim da ne i mi moramo još unapređivati ovaj zdravstveni sistem, ali moramo reći onu realnu činjenicu da mi prvo entuzijazmom zdravstvenih radnika, ministarstva i svih zaposlenih u zdravstvenom sistemu imamo zdravstveni sistem koji nam možda na najjeftinijoj osnovi da kažem pruža izuzetnu kvalitetnu zdravstvenu zaštitu. I još jedna obaveza svih nas jeste da povedemo računa o stubu cijelog ovog sistema, a to je zdravstveni radnik. Ako nemamo zadovoljnog zdravstvenog radnika mi smo temelje ove, možda i najvažnije institucije u državi doveli u pitanje. Ja mislim da do toga neće doći. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Naravno i mi uvažavamo pogotovo one poslanika koji imaju kompetencije da govore o ovoj temi, ali moramo voditi računa o vremenu. Dakle, vrijeme je ograničavajući faktor. Ova rasprava se trebala već završiti prema dogovorenom vremenu sa Kolegijuma, tako da ćemo isključiti mogućnost komentara, diskusije svesti na pet minuta i samo dozvoliti da u slučaju komentara sa ministrom može poslanik komentarisati.

Poslanica Kalezić ima riječ, a neka se pripremi poslanica Šćepanović.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Skupštine, poštovana Skupštino, uvaženi gospodine ministre i gospođu Savović, i prije svega poštovani građani,

Zašto se ja toliko zanimam za zdravstveni sistem? Iz dva razloga i sa dva različita kraja, kao poslanica i kao građanka. Zato što je zdravstveni sistem jedan od stubova socijalne kohezije svake zajednice. Mnogo šta u socijalnoj koheziji Crne Gore je poljuljano, zbog raznih nedaća kroz koje ovo društvo prolazi. I zbog toga je i važnost i osjetljivost i fokusiranost, ne samo moja, na pitanje kako funkcionise zdravstveni sistem, čini mi se odlučujuća. Mi mnogo teže možemo da povratimo izgubljeno povjerenje nego što možemo i u sirotinjskim, ograničenim okolnostima da ga sačuvamo ispravnim postupanjem. Dakle, ja sam nedavno dobila od gospodina ministra Radunovića odgovor na pitanje čime on to nije zadovoljan, budući da je već osam godina na ministarskom mjestu i neću moći to da čitam, ali samo početke. Nijesmo uradili integracionalni bolnički informacioni sistem, nemam riječi opravdanja za povremene nestašice lijekova, nezadovoljstvo sam iskazao u neracionalnom korišćenju kapaciteta zdravstvenog sistema, nepotrebno se prave ogromne liste čekanja, neracionalno propisivanje lijekova, forsiranje pojedinih preparata. Nažalost u Crnoj Gori, ja to kažem uprava, ministar kaže menadžment zdravstvene ustanove ne želi da se zamjeri nikom i tako dalje, prebacuje se, nijesmo završili centralno zakazivanje pacijenata. Molim vas nije zaživjelo nagrađivanje prema radu. Jednom moramo odvojiti rad od nerada. Zaključujem riječi gospodina ministra iz svega ovoga jasno je da najviše ispašta onaj zbog koga smo tu, pacijent, a i najveći broj zdravstvenih radnika. Ja ovome nemam ništa da dodam osim

pitanje. Šta preporučuje gospodina ministra da nam obrazlaže ovaj zakon? Dakle, vrijeme od osam godina, bez obzira kakve bile teškoće, nema te države bogate koja lagodno završava poslove u svom zdravstvenom sistemu. Ne znam. Možda neke srećne zemlje poput Danske, Norveške i tako. Ove južnije i siromašnije to sigurno ne mogu, ali gospodine ministre, ja ovo neću da ironišem, ovo je upućeno ministru i ja sam sasvim po mom mišljenju opravdano kritična i to veoma kritična. To nema veze sa doktorom Miodragom Radunovićem, niti sa građaninom Miodragom Radunovićem. Smatram da ste se vi kroz neke postupke diskvalifikovali da nam predložite novu zakonsku materiju. Zašto? Zato što nije novi zakon taj ili bilo kakav zakon taj koji je onemogućio da se radi. Možda su tu i tamo postojale neke barijere, ali sam zakon ne. Vi preporučujete ovaj zakon da ćemo onda sinergijski nekako iskoračiti i nadići sve te nevolje koje su pobrojane. Nećemo. Para će biti manje, a nevolja je više. Vi ste sami više puta istupili i hvala vam zbog tih informacija i ako njih treba alarmantnije saopštavati da u Crnoj Gori je pošast od kardiovaskularnih i malignih oboljenja, ali to napreduje, a nigdje se kroz ovu materiju ne vidi ustvari da se mi mobilišemo spram toga. I da vam kažem, ne shvatite kao ironiju, ali vaša preporuka, odnosno to što obrazlažete zakon bila bi ravna, bar po mom mišljenju, kao kada bi se onaj čuveni kapetan čuvenog broda Kosta konkordija kruzera koji se nasukao ponovo pojavio na neki konkurs kod iste kompanije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Koleginica Marta Šćepanović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Perić. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovani ministre, pomoćnice ministra, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Dugoročni razvoj zdravstvene zaštite Crne Gore zasniva se na postojećim vrijednostima i strategijama zdravstvenog sistema Crne Gore. Cjelokupni sistem zdravstvene zaštite, počevši od javnog zdravlja, primarne, a kasnije i sekundarni i tercijalni nivo zaštite, treba prilagoditi potrebama stanovništva. Zdravstvenu politiku treba prilagoditi pacijentu i njegovim potrebama, pacijenti u centru i svrha funkcionisanja sistema zdravstvene zaštite je dostupnost kvalitetne zdravstvene usluge pod jednakim uslovima svim građanima Crne Gore. Upravo iz ovog razloga, pred nama je danas na usvajanje Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti. Predlogom zakona predviđene su brojne novine, uređene su prava i obaveze i države i opštine u ostvarivanju društvene brige za zdravlje građana, obaveze na nivou poslodavca i specifična zdravstvena zaštita na nivou poslodavca. Moram da napomenem da su predlogom proširene nadležnosti opština u oblasti zdravstvene zaštite i nadam se da će se opštine aktivno uključiti u ovaj segment koji se ne tiče samo države. Posebno u dijelu koji daje mogućnost opštini, obezbjeđenja kadra u zdravstvenoj ustanovi čiji je osnivač država. Novina u ovom dijelu je u vezi specifične zdravstvene zaštite zaposlenih koji obezbjeđuje poslodavac, da država obezbjeđuje specifičnu zdravstvenu zaštitu preduzetnika i lica koja samostalno obavljaju djelatnost, poslodavca koji zapošljava do

pet zaposlenih kao i poljoprivrednika, a koja su osigurana u smislu zakona o zdravstvenom osiguranju. Prvi i kontrolni pregled doktora specijaliste medicine rada. Primarni nivo zdravstvene zaštite predstavlja prvi kontakt na kom građanin ostvaruje zdravstvenu zaštitu ili se uključuje u proces ostvarivanja zdravstvene zaštite. Ovaj nivo zdravstvene zaštite čini okosnicu sistema u kome je sekundarni nivo koji obuhvata specijalističko-konsultativnu, konzulijarnu i bolničku zaštitu do tercijalnog nivoa koji uključuje najsloženije oblike specijalističko-konsultativne konzilijarne i bolničke zaštite. Prosto sam imala potrebu da navedem šta je primarni nivo zdravstvene zaštite, šta sekundarni jer i meni samoj u jednom momentu to nije bilo jasno, pa zbog građana da im prosto budu jasnije naše diskusije. Predlogom je propisano da se zdravstvena djelatnost organizuje i obavlja u zdravstvenim ustanovama u okviru mreže zdravstvenih ustanova koji utvrđuje Vlada na period od pet godina, a koja će biti organizovana tako da je građanima uvijek dostupna zdravstvena zaštita.

Dakle, formiranje zdravstvenih centara je samo jedan međukorak i ovdje bih citirala svog bivšeg kolegu Srzentića u demetropolizaciji zdravstva, odnosno izmještanja vrhunskih procedura u centru iznad metropole. I ovo je odgovor da svako u Crnoj Gori ima pravo na dostupnu zdravstvenu zaštitu pod jednakim uslovima, a činjenica je da se u ovom momentu nema istu zdravstvenu zaštitu pacijent sa sjevera i pacijent iz Podgorice. Formiranjem ovih centara, ustvari regionalnog centra na sjeveru, ti pacijenti sa sjevera će imati zdravstvenu zaštitu koja će i kada je u pitanju njihovo zdravlje isto koju ima pacijent u Podgorici.

Tragom ovih današnjih diskusija prosto sam u jednom momentu bila u nedoumici da li sam ja dobro pročitala zakon, da li će domovi zdravlja zaista da se ukinu i hoće li se ukinuti njihove nadležnosti. Dakle, činjenica je da domovi zdravlja se neće ukinuti niti će se ukinuti njihove nadležnosti, već naprotiv upravo će usluge na primarnom nivou neće biti niti smanjene, niti ukinute, već čak i bolje nego što je sada i takođe da ni jedan zdravstveni radnik doma zdravlja neće ući u proces tehnološkog viška. Sve što danas građani imaju u svojim opštinama obezbijedenu zdravstvenu zaštitu imaće i poslije usvajanja ovog zakona. Prosto je moj osjećaj povodom ovoga da se više komentariše pravni status domova zdravlja, žiro račun, direktori. Građane interesuje kao pacijente, kada dođu u zdravstvenu ustanovu da imaju kvalitetnu zdravstvenu uslugu, a najmanje je važno da li taj dom zdravlja ima direktora i žiro račun.

Takođe ovaj predlog ima izuzetno važne iu dobre novine, prije svega mislim na ukidanje upravnih odbora koji su predstavljali jedna efikasna tijela i svakako je da se novac koji se tu usmjeravao može, svaki euro u zdravstvu je izuzetno važan i može se preusmjeriti na nešto još važnije i neophodnije. Važan dio ovog predloga i kvalitet zdravstvene zaštite, jer se predlogom zakona uvode eksterne i interne kontrole i pošto nemam vremena samo ako može još deset sekundi. Zaista želim da pomenem i akreditaciju zdravstvenih ustanova koja podrazumijeva postupak ocjene, kojim se obezbjeđuje da su zdravstvene ustanove kadrovski, prostorno i stručno osposobljeni za pružanje određenih oblika zaštite i da te oblike zaštite obavljaju u skladu sa evropskim standardima i normama.

Na kraju, želim da izrazim žaljenje što ovaj zakon nije usvojen, izmjene i dopune ovog zakona u prošloj godini jer bi do sada već izvršili implementaciju ove reforme, a nadam se da ćemo sad usvojiti i ovaj zakon i omogućiti Ministarstvu da korak po korak sprovodi ovu reformu. Izvinjavam se zbog prekoračenja i zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem poslanice Šćepanović.

Riječ ima poslanik Perić, a neka se pripremi poslanik Sutović.

Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, dakle pred sobom Zakon o zdravstvenoj zaštiti i njegova konačna funkcija bi bila ta da se poveća dostupnost zdravstvenih usluga svim građanima, sama namjera ne da nije sporna nego je više nego poželjna i u ovom procesu prolaska ovog zakona kroz zakonodavna tijela zaista moram da pohvalim kooperativnost Ministarstva na koji smo naišli, pošto su usvajani amandmani koji smo podnijeli, s tim što su neki sada u proceduri.

Međutim, ono što je bitno za ovaj zakon jeste da mi znamo da li će on značiti suštinsku promjenu stanja kojeg sad imamo. Zašto polazimo od pretpostavke da je odgovor negativan, odgovor leži u tome da li imamo preduslova da sprovedemo ovaj zakon u punom kapacitetu. Odnosno da li imamo ne samo svijesti nego i sredstava, ali i upravljačkog kadra koji može da sprovede ono što je postavljeno kao jedan od osnovnih ciljeva reforme zdravstva, a to je optimizacija bolničkog sektora.

Međutim, da pređem na ono što je ključno. Upravo u reformi zdravstva često puta je ponavljano da je pacijent u centru sistema. Gdje je taj pacijent danas u Crnoj Gori? On se nalazi pred dva ključna problema, a to su redovi i lijekovi, ne zna se koji je problem veći. Prva stvar koja svakom bode oči, svakom ko ide, koji ima potrebu kod ljekara i veliki broj građana zbog različitih potreba naravno ide kod ljekara jeste ta da nema dovoljno lijekova u državnim apotekama, da imamo sistem refundacije koji nije do kraja efikasan. S druge strane, efikasan u smislu da neki lijekovi će se refundirati ili nekome može da bude problem da refundira ta sredstva, odnosno da kreditira svoje liječenje na tom ajde da kažem sekundarnom nivou, da ne idem dalje. Dalji problem koji imamo jeste da je sama nabavka lijekova obiljena velom tajne o tome smo razgovarali ovdje u poslaničkim pitanjima. Naredno pitanje jeste pitanje, neumjesno dugih redova. Posebno u oblastima oftamologije i kardiologije. Ljudima se zakazuje po pola godine pregled i nerijetko se i odlaže, imamo stomatološki pregled koji za odraslu osobu danas u Crnoj Gori u 21. vijeku može biti problem ukoliko nema dovoljno sredstava, govorimo o punoljetnim građanima koji su negdje u toj granici da ne mogu servisirati ajde da kažem i tu vrstu potrebe i recimo imamo neadekvatnu upotrebu resursa koje već imamo u obrazovanju. Recimo prema informacijama koje imam prostor za operacione sale recimo u Nikšiću zuri prazan vrlo često. A recimo fali nam često tog prostora u Podgorici. Što će reći da vrh Ministarstva možda ili sasvim izvjesno treba da promijeni politiku u tom smislu. Jer, ministar pored toga što je ljekar izvorno, on je suštinski prvi menadžer zdravstvenog sistema, a ne prvi ljekar i u tom dijelu ja to nerado govorim, ali na prethodnom poslaničkom pitanju ja sam bio uputio jedno direktno pitanje ministru u vezi sa jednim slučajem čovjeka koji čeka na red. Pazite poslanik je to pitao ministra i nemam još informaciju, nije bila molba za intervencijom nego čovjek da zna kada će doći na red za operaciju. Radi se o čovjeku čije je zdravstveno stanje takvo da čekanje na tu operaciju pogoršava zdravstveno stanje i može u konačnom ne daj bože, ali može da

uzrokuje gubitak vida. Nijesam dobio odgovor. I sad mi treba da imamo ispred sebe zakon koji je suštinski spisak...

Ja bih volio da se ipuni barem 50% njih, bili bismo zadovoljni, a imamo stanje kakvo imamo i u nekim segmentima možda je i pretenciozno postavljen. Evo građana radi recimo u članu 144 stoji za zdravstvene ustanove i druge subjekte koji obavljaju zdravstvenu djelatnost, da su dužni da stalno rade na unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite. Za unapređenje kvaliteta i zdravstvene zaštite, odgovoran je svaki zdravstveni radnik i zdravstveni saradnik u okviru svojih ovlaštenja. I kada pređete na kaznene odredbe, novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 eura će se kazniti onaj ko stalno ne radi na unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite. Znači, ta odredba je ajde da kažem na mjestu, ali bih volio da vidimo za godinu ili dvije dana, da li će to zaista biti slučaj, odnosno da li će ova mjera biti stimulativna. Odnosno da li će ova mjera biti i sredstvo pritiska na one koji možda koji imaju drugačije razmišljanje u oblasti zdravstva i time ću završiti i pored toga opet kažem, što zaista zakon ...(Prekid)... da u tom dijelu polemišemo, ali i u dijelu usklađivanja Nacrta predloga zakona, sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije u dva slučaja je utvrđeno djelimično usklađeno, nije u potpunosti usklađeno čisto kao referenca za ovu diskusiju i time završavam svakako izlaganje. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam poslaniče.

Poslanik Sutović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Gošović.

Izvolite ministe.

Oprostite poslaniče Sutoviću. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Poslaniče Periću, pa vjerujemo da usvajanjem ovog zakona da bi trebalo da se napravi okvir da pokušamo da promijenimo suštinsko stanje o čemu ste vi govorili na početku vašeg izlaganja. Rekli ste sa čim se srijetaju pacijenti, tu nemam nešto novo što bih dodao oko redova lijekova i upravo sada čitava godina ova prošla je u radu na uređivanju farmaceutske politike u Crnoj Gori. Donesena su normativna akta, pravilnik o maksimalnim cijenama lijekova. Sada je u toku, treba da bude objavljen pravilnik o referentnim cijenama lijekova, usvojena je uredba o kriterijumima za stavljanje i skidanje lijeka na listu i juče je Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja donio odluku nakon raspisanog javnog poziva da se potpišu sporazumi sa privatnim apotekama u Crnoj Gori koje su se javile na tender da bi građani mogli da sa propisanim receptom ostvare svoje pravo i uslugu u privatnoj apoteci o trošku Fonda sa osnovne liste. Vjerujem da ovi koraci koji su napravljeni dovešće do toga da građanin ima dostupan lijek i istovremeno manje volje ili željeli kod onih kojima nije bio interes da svaki tender bude uspješan ili se odugovlačio.

Slazem se sa vama oko ovog podatka koji ste kazali, tačan je upravo sam prije govorio na pitanje ili komentare na izlaganja kolega poslanika vaših. Sad se radi analiza iskorišćenosti kapaciteta zdravstvenih ustanova i nije nikakva tajna u bolnici Nikšić dnevno imate 103 kreveta prazna. Ali, zato radimo i tu novu...(Prekid)... finansiranja pa da ne finansiramo kapacitete, nego usluge i onda se postavlja pitanje da li toliki broj ljudi koji radi u Nikšiću treba da radi ili ovo što ste kazali da neke segmente ili djelatnost

bude premješten ili izmješten i tamo pravljene referentni centri, jer je to i u zakonu definisano da referentni centar može biti kompletna ustanova ili jedan njen dio upravo za neku djelatnost koji bi se...Hvala i vama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala ministre.

Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Onim čime sam završio opet ću početi, ne sumnjam u dobru namjeru. Ali, ovo je tek prvi korak koji je potreban da se obavi da bi smo imali efikasan zdravstveni sistem. Jer pazite, nakon prvog koraka trebao bi da ide drugi korak. Recimo, da cijene u privatnim ustanovama negdje ne smiju biti tržišno orijentisane, nego negdje treba da vodimo računa o tome da to opet plaća građanin. I da je nekad 30 ili 50 ili 70 eura koliko košta pregled kod nekog ljekara specijaliste veliki problem za građane, a da postoji veliki profit recimo, to je recimo drugi korak. Naredni korak je da imamo transparentnu statistiku bolesti u Crnoj Gori koja sada nije transparentna, a nemamo informaciju da li se rade referentna istraživanja, možda rade, ali nemamo javni podatak. Ono što ja hoću da kažem i što je poenta cijelog izlaganja, ako mi imamo toliko zaostalog gradiva, ajde tako da se izrazim mi na ovom osnovnom domaćem zadatku imamo toliko posla da ja, opet kažem, ovaj zakon kad pročitam nijesam siguran da li se on odnosio na naš zdravstveni sistem koliko je potrebno unaprijediti ono što imamo u odnosu na zakonska rješenja. Ja opet kažem volio bih da sve ispunimo, ali opet kažem dok se ne promijeni pristup poslu prije svega optimizaciji posla, bojim se da ćemo tapkati u mjestu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama.

Poslanik Sutović ima riječ. Izvolite.

JASMIN SUTOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi ministre gospodine Radunović, poštovane kolegice i kolege,

Pred nama je Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti. Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana 69 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu kao i da dijete, trudnica, staro lice i lice sa invaliditetom ima pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu.

Zdravstvena zaštita predstavlja skup mjera i aktivnosti na očuvanju, zaštiti i unapređenju zdravlja građana, sprečavanju i suzbijanju bolesti i povreda, ranom otkrivanju bolesti i pravovremenom liječenju i rehabilitaciji. Zbog značaja zdravlja kao osnove za kvalitetan život svakog građanina, sve države ulažu napore ka planiranju, razvoju i unapređenju zdravstvenog sistema kako bi se obezbijedilo da se zdravstvena zaštita učini što efikasnijom, dostupnijom i kvalitetnijom. Tokom perioda zdravstveni sistem je reorganizovan na snažnim osnovama primarnog nivoa zdravstvene zaštite shodno preporukama svjetske zdravstvene organizacije. Zdravstvena zaštita se

sprovodi na načelima svobuhvatnosti, dostupnosti, kontinuiranosti, cjelovitog i specifičnog pristupa i stalnog unapređenja kvaliteta zdravstvene zaštite. Građanima je zagarantovano pravo na zdravstvenu zaštitu, ali i utvrđena obaveza da se brinu o svom zdravlju. Zdravstvena djelatnost se organizuje i obavlja u zdravstvenim ustanovama u okviru mreže zdravstvenih ustanova i izvan okvira mreže zdravstvenih ustanova.

U cilju ostvarivanja javnog interesa u zdravstvu Vlada utvrđuje mrežu zdravstvenih ustanova na period od pet godina. Propisano je da u slučaju kada se program zdravstvene zaštite ne može realizovati unutar zdravstvene mreže, zdravstvene usluge mogu pružiti i zdravstvene ustanove van mreže, uz prethodno zaključen ugovor sa Fondom. Ove ustanove imaju prava i obaveze kao ustanove u zdravstvenoj mreži. Zdravstvena djelatnost građana sprovodi se u zdravstvenim ustanovama na primarnom, sekundarnom i tercijalnom nivou. S tim što je primarna zdravstvena zaštita prvi nivo i osnov sistema zdravstvene zaštite. Primarni nivo zdravstvene zaštite predstavlja prvi kontakt na kome građani ostvaruju zdravstvenu zaštitu ili se uključuje u proces ostvarivanja zdravstvene zaštite. Izabrani doktor u primarnoj zdravstvenoj zaštiti predstavlja kapiju sistema zdravstva. Kako bi se gro zdravstvenih potreba građana riješilo na tom nivou. Predlogom zakona propisano je da u udaljenim mjestima, gdje ne postoje uslovi za zdravstvenu zaštitu preko izabranog doktora medicine ili izabranog tima građana građani ostvaruju zdravstvenu zaštitu preko doktora pojedinca, koji ima obavezu i ovlašćenje izabranog doktora. Zdravstvene potrebe koje ne mogu da se riješe na primarnom nivou, rješavaju se na sljedeći nivo zdravstvene zaštite i to sekundarni nivo. Sekundarni nivo zdravstvene zaštite čine opšte bolnice, gdje se obavlja specijalističko-konsultativna, konzilijarna bolnička zdravstvena zaštita. Ovaj nivo zdravstvene zaštite obuhvata složenije mjere i postupke u pogledu prevencije, dijagnostikovanja i liječenja. Sljedeći nivo zdravstvene zaštite, tercijalni nivo je visoko specijalizovana zdravstvena zaštita i obavljanje najsloženijih oblika specijalističko-konsultativnih, konzilijarne i bolničke zdravstvene zaštite. Tercijalni nivo zdravstvene zaštite uključuje i edukativni, naučni, istraživački rad koji se sprovodi u saradnji sa fakultetima zdravstvenog sistema.

Predlog ovog zakona predviđa osnivanje zdravstvene ustanove, zdravstveni centar na teritoriji jedne ili više opština koje obavlja zdravstvena djelatnost više nivoa zdravstvene zaštite.

Ovdje danas je najviše govoreno o ovom zdravstvenom centru pošto je ovdje o formiranju zdravstvenih centara, o ovom jako osjetljivom pitanju, po meni, treba dobro razmisliti, usvojiti normu koja će biti najprihvatljivija za građane i zdravstveni sistem u cjelini. Još će biti rasprava u pojedinostima, gdje će se i ...(Prekid) ... gdje će se obrazložiti i definisati.

Ja dolazim iz Rožaja gdje radim u Domu zdravlja u Rožajama, kao izabrani doktor za odrasle. Rožaje ima jedan veliki Dom zdravlja gdje imamo 30 ljekara, od tih 30 ljekara imamo 25 specijalista, gdje se zdravstvena zaštita sprovodi na jednom visokom nivou i imamo tri odjeljenja - interno odjeljenje, ginekološko odjeljenje i dječje odjeljenje, uz to imamo i Centar za hemodijalizu što govori da se zdravstvena zaštita u Rožajama sprovodi na dosta visokom nivou i da je prije neku godinu Dom zdravlja u Rožajama proglašen za jedan od najboljih domova zdravlja u Crnoj Gori. Kad dodajem još podatak da je na Birou za zapošljavanje od nedavno bilo oko sedam ljekara, to još jednom govori da možemo još više unaprijediti zdravstvenu zaštitu u Domu zdravlja u

Rožajama i da naši građani u Rožajama mogu dobijati zdravstvenu zaštitu onako kako treba. Zahvaljujem se.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Poslanik Neven Gošović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Stanić.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre, uvažena Skupštino, poštovani građani,

Crna Gora je svojim strateškim dokumentima prepoznala unapređenje i obezbjeđivanje zdravlja stanovništva kao glavni cilj u oblasti zdravstva uz izgradnju održivog i integrisanog sistema zdravstvene zaštite, zasnovanog na principima solidarnosti i jednakosti, dostupnosti, kvaliteta, sistema koji potrebama građana daje centralno mjesto. Od zdravstvenog sistema se očekuje da na kvalitetan i ažuran način odgovori potrebama građana za zdravstvenim uslugama. Izazov koji se postavlja pred postojeći zdravstveni sistem je da bude što je moguće efikasan, što podrazumijeva da treba da ostvari što je moguće bolje rezultate. Jer, efikasnost i kvalitet zdravstvene zaštite moraju biti prioriteti, čime se crnogorsko zdravstvo u mnogim segmentima ne može pohvaliti. Nije nedostatak sredstava isključivi problem, iskustva drugih evropskih zemalja pokazuju da strateška vizija, dobro domaćinsko upravljanje, kontrola zaključenih ugovora o pružanju zdravstvenih usluga i kontrola utroška tog novca i naravno politička volja mogu suštinski transformisati taj sistem. Cilj koji se donošenjem ovog zakona želi postić, jeste održivost zdravstvenog sistema i dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite, pod jednakim uslovima svim građanima Crne Gore, a da bi se isto postiglo, kako stoji u obrazloženju zakona, ukazalo se neophodnim da se pristupi daljem usavršavanju zdravstvenog sistema, budući da je teritorijalni raspored zdravstvenih resursa ostao neravnomjeran u odnosu na populaciju koju treba da opslužuje, nastavljajući trend produbljenja nejednakosti u zdravstvenoj zaštiti među regionima. Da bi sve komponente sistema funkcionisale na integrisan način, ocijenjeno je da nedostaje mehanizam u vidu novog modela mreža zdravstvenih ustanova. Zdravstvena djelatnost, kao djelatnost od javnog interesa i dalje bi se obavljala na primarno-sekundarnom i tercijalnom nivou, s tim što bi primarna zdravstvena zaštita bila i dalje prvi i osnovni sistem zdravstvene zaštite. S tim što se sada predviđa model integracije određenih zdravstvenih resursa u zdravstvene centre. Dakle, uvodi se nova organizacija zdravstvenih ustanova. Zdravstveni centar predstavljao bi prema obrazloženju sadržanog u zakonu, zdravstvenu ustanovu koja bi obavljala više nivoa zdravstvene zaštite sa ciljem omogućavanja pružanja zastupnije zdravstvene zaštite uz racionalnije troškove sredstava, potrebnih za rad ustanova u sistemu zdravstva. I upravo ova novina u sistemu organizovanja zdravstvene djelatnosti izazvalo je najveću pažnju poslanika kada je u ovom domu u mjesecu junu 2013. godine, razmatran Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti koji nije dobio potrebnu većinu prilikom glasanja. Pri čemu je osnovna primjedba tada bila da bi formiranje zdravstvenih centara predstavljalo centralizaciju i udaljavanje zdravstvenih ustanova od građana. Iz predloga zakona jasno se vidi da je Vlada ostala pri stavu o potrebi uspostavljanja zdravstvenih centara kao vida vertikalne integracije pružanja

zdravstvenih usluga u cilju unapređenja kvaliteta i kontinuiteta pružanja zdravstvenih usluga, kontrole zdravstvenih troškova, povećanje efikasnosti u pružanju zdravstvenih usluga, izbjegavanja dupliranih resursa i fokusiranja na kvalitet usluga i zadovoljstvo pacijenata. Da li će se to tako i desiti ostaje da vidimo. Naravno, ako predlog ovog zakona dobije potrebnu većinu u ovom Parlamentu, što će svakako rasprava u pojedinostima umnogome opredijeliti odnos poslanika prema ovom pitanju i naravno vaša detaljna obrazloženja gospodine ministre po tom pitanju. Adekvatna zdravstvena zaštita gospodine ministre svakako podrazumijeva dostupnost kvalitetnih ... lijekova koji moraju biti dostupni pacijentima u svako doba i u svim djelovima zemlje i da pacijent radi finansijskih troškova ne bude lišen lijeka koji mu je potreban, naravno uz racionalno propisivanje i korišćenje lijekova.

S tim u vezi, gospodine ministre, građane Crne Gore svakako je interesovao vaš odgovor koji mi se čini da su već čuli na vaš komentar kada je kolega Perić govorio, kada će im konačno biti omogućeno da lijekove propisane na receptima mogu podići u privatnim apotekama.

Podsjetiću vas još u mjesecu martu o.g. saopštili ste javnosti da će uključivanje privatnih apoteka u javni sektor zaživjeti najkasnije do kraja septembra čime će građani moći da lijekove na recept preuzimaju i od privatnika. Građani su svakako očekivali ovaj vaš odgovor, jer su se veoma često sa receptima za lijekove iz državnih apoteka vraćali praznih ruku. Ono što je mene ostalo donekle nejasno i molio bih dodatni odgovor jeste shvatio sam da je tender završen, da je Upravni odbor Fonda zdravstva uvojio taj tender i da se u skoroj budućnosti, ne znam koliko brzo, može očekivati zaključenje tih ugovora koji će omogućiti građanima za lijekove propisane na receptima mogu podizati i u privatnim apotekama. Možete li nam samo malo bliže reći koji je to vremenski rok kada građani Crne Gore mogu očekivati da konačno ovaj dio problema kod onih osnovnih lijekova koje mogu podizati bez uplate sredstava za te lijekove, mogu podići i u privatnim apotekama, jer to je nešto što je za njih i tekako značajno imajući u vidu i probleme sa kojima se sada susrijeću. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li odgovor? Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, uvaženi gospodine Gošoviću hvala Vam na korektnom izlaganju i kroz odgovor koji sam dao gospodinu Periću, kazao sam otprilike koja su stremljenja farmaceutske politike. Juče je Upravni odbor Fonda donio odluku da se prihvate ovi koji su konkurisali i odabrani na tenderu. Slijedi potpisivanje ugovora sa njima, neki rok za pravo žalbe i naše su procjene ovo govorim o nezahvalnosti davanja roka, ali da već početak godine bi trebao da bude mogućnost da građani putem recepta mogu podići lijek i u privatnim apotekama, kao i u državnim. Tako da se to privodi kraju i vjerujem da će napokon doći na svoja mjesta.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

I da čujemo još na kraju poslanika Stanića.

NOVICA STANIĆ:

Poštovana Skupštino, gospodine ministre, gospođo Savović, poštovani građani, Ako bismo u jednoj rečenici htjeli da sažmemo sve ovo što se danas čulo reklo bi se da stanje u zdravstvu nije dobro.

Jesu li zadovoljni pacijenti? Nijesu. Jesu li zadovoljni zdravstveni radnici? Nijesu. Jeli vama gospodine ministre lako? ... Šta je rješenje? Pa rješenje je da se promijeni vlast, ali pošto nema ko da je promijeni ostaje da vas trpimo. Nego, bez obzira na sve to, ja hoću prvo da pohvalim ono što je za pohvalu. Evo možda ću vas iznenaditi, ali hoću da pohvalim. Recimo interesovao sam se i saznao sam i shvatio da je pristup skupim ovim metodama CTU i magnetu u Crnoj Gori mnogo lakši nego u regionu i to je za pohvalu, to mora da se pizna.

Druga stvar, ja već dugo godina podržavam i zagovaram ovu ideju o udruživanju domova zdravlja i opštih bolnica, tamo gdje ih ima. Ma tu ne treba matematika, pa tu je dovoljan račun do stotine da se izračuna da je to mnogo jeftinije i pacijentima će biti bolje. Pa samo sam navodio primjer kad iz Pljevalja jedna kola doma zdravlja gone pacijenta u Klinički centar, a druga iz bolnice gone drugog pacijenta u Klinički centar u istome danu. Pa nema pameti koja to može da opravda niti ekonomije koja to može da izdrži. Dakle, tamo gdje ima opšta bolnica i dom zdravlja obavezu udruživanja, tamo gdje nema neka ostane dom zdravlja, pa šta to smeta i eto vam rješenja. Hoću da pohvalim i dvije institucije recimo jednu, to je Igal. Godinama, decenijama sjajno, ja mislim da je to što se sad kaže brend Crne Gore i apel za vas. Nemojte dozvoliti pošto se priča o privatizaciji da to kupi neki kralj šećera ili ne znam ko, ko se time ne bavi, nego neko ko ima iskustvo u tome, ko ima pare i ko će to još više da unaprijedi. Hoću da pohvalim i kardiohirurgiju, mislim da je tu napravljen veliki prodor i ja vidim po pacijentima iz Pljevalja da idu tamo što bi se reklo mirna srca da operišu srce i imaju povjerenje.

Sad ću da vas kritikujem, dosta sam vas hvalio, evo član 17. Šta plaća država, praćenje zdravstvenog stanja građana, odlično. Tačka 7 - kontrolu zdravstvene ispravnosti vazduha - odlično, aktivnosti na vođenju registara bolesti od većeg socio-medicinskog značaja. Zašto ovo pričam gospodine ministre? Ovo sam dobio neki dan iz lokalne uprave u Pljevljima, pazite prekoračenja, pijem deset čestica u Pljevljima 2009. godina 89 dana, dozvoljeno je 35 u godini, 2010. godina 162 dana, 2011. godina 193 dana, 2012. godina 217 dana, 2013. godine 177, ovo je iz opštine, a nevladine organizacije barataju sa podatkom od 270 dana, a ovo je plan kvaliteta vazduha, pa se tamo kaže ako se ne sprovedu određene mjere do 2020. godine 300% će se pogoršati to stanje. Neki dan Vlada je donijela, konstatovala, da je nerentabilan projekat toplifikacije Pljevalja i da je investiciono neopravdan, eto nama 2020. godine 300% gore stanje u Pljevljima i šta mi da radimo. Kad smo god imali skupštinu opštine u Pljevljima i kad se rasparavljalo o ovome i kad smo tražili od direktora doma zdravlja dajte nam podatke koliko se povećao procenat hroničnih respiratornih bolesti, koliko se povećao procenat malignih bolesti respiratornog trakta, znate šta je odgovor. Znate ti registri se ne vode redovno, jedan pacijent se više puta javlja. Pa jeli moguće da u 21. vijeku to ne može da se uradi kako treba. Zašto gospodine ministre ne date jednu magistraturu, jedan doktorat, drugu magistraturu da neko uradi rad korelacija između zagađenosti u

Pljevljima i zdravstvenog stanja građana Pljevalja, pa zar to građani Pljevalja.... (Prekid) i još dvije stvari, ako može 30 sekundi, evo kratko.

U članu 75 napisali ste da direktora zdravstvene ustanove imenuje i razrješava Vlada, a ne znam zašto to ne radi Odbor direktora koga takođe postavlja Vlada. Otkud toliko nepovjerenja? Mislim da je to previše.

U članu 103 pooštrili ste uslove za dobijanje specijalizacije položen stručni ispit i dvije godine staža, ja opet ovo pričam zbog Pljevalja. Ima sedam, osam odobrenih specijalizacija u Pljevljima, ali nema ko da ih dobije. Ono malo ljekara što ima ne ispunjava uslove. Oni koji su ispunili uslove oni su otišli u Podgoricu ili Bar ili ne znam gdje, gdje je bolje neće da žive u Pljevljima. Dakle, ako ovo ostane ovako mi ćemo u Pljevljima, em je zagađeno, em je narod bolestan, em neće imati ko da ga liječi. Mislim da ovo treba promijeniti u najmanju ruku da ostane kao što je bilo. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Stanić.

Sada ćemo zbog nedostatka televizijskog prenosa dati pauzu koja će trajati do 15 sati i 50 minuta kada ćemo dati priliku ministru za završnu riječ. Nastavićemo dalje po dnevnom redu. Znači u 15 i 50 nastavljamo rad.

-Pauza-

Poštovane kolege,

Nakon pauze, nastavljamo sa radom. Najavili smo bili završnu riječ ministra Radunovića, ali pošto je kolega Abazović takođe bio prijavljeni diskusant daćemo priliku i njemu da iskoristi svoje pravo da se obrati, a onda ćemo čuti završnu riječ ministra Radunovića. Izvolite kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče Mustafiću, poštovane kolegice i kolege, poštovani ministre, poštovana pomoćnice ministra, poštovani građani Crne Gore,

Evo, što bi se nekim školskih žargonom rekli iz magareće klupe izvinjavam se što moram da poremetim taj raspored. Nijesam bio u sali i trudiću se da budem vrlo racionalan i vrlo kratak.

Ministre, pošto se radi o istom zakonu o kojem smo raspravljali u prethodnom periodu za kojeg nijeste uspjeli da obezbijedite potrebnu većinu kao Vlada, ne vi lično, naravno. Ja želim da kažem sljedeće. I tada sam se trudio u jednoj diskusiji, ako se sjećate, ali prošlo je dosta vremena da izjasnim svoj stav koji zaista nije politički, koji, trudio sam se, iako naravno nije moja materija da malo ublažim napade koji su išli na transformaciji kojoj ste vi posvećeni i na onome što ovaj zakon treba da donese.

Međutim, želim da konstatujem da i pored vrlo racionalnih argumenata koje lično doživljam vezano za formiranje zdravstvenih centara ipak je ostala određena nedoumica vezano za određena područja i za način organizovanja zdravstvene zaštite u tim područjima. U tom cilju ja zaista razumijem potrebu da se naročito redukuju troškovi, prije svega menadžmenta. I želim da pred građanima Crne Gore kažem nešto što oni znaju. Postoje institucije, postoje domovi zdravlja gdje direktori voze skupocjena vozila, a gdje se vozila hitne pomoći ili doma zdravlja ili patronaže nalaze u katastrofalnom stanju. Ja razumijem potrebu ministarstva da se vodi tom logikom

racionalizacije troškova. Isto tako, želim da ponovim nešto što sam rekao. Zdravstveni sistem ove zemlje zaista ne može da se reformiše samo sa ovim zakonom, to je postupni proces koji se mora dešavati kontinuirano. Snaga jedne zemlje ne ogleda se u njenoj ekonomskoj moći nego u kvalitetu zdravstvene zaštite. Ja vas podržavam u svim reformama koje se tiču zdravstva u budućem periodu, podržavam zdravstvene radnike koji zaista rade u teškim uslovima sa jako niskim platama i niskim nadoknadama i želio bih da se nešto u tom pravcu promijeni, pa makar i kroz ove revizije, odnosno reformu njihovog menadžmenta i reformu ukupnog Fonda zdravstva koji zaista u ovom trenutku ne funkcioniše. Ali, želim da ponovim jednu tezu.

Takođe, sam potpisnik amandmana sa kolegama iz klubova manjinskih partija i sa određenim kolegama iz SDP-a, vezano da se zdravstveni centri formiraju samo u opštinama gdje postoji više nivoa zaštite. I ukoliko tako nešto naiđe na saglasnost vašeg ministarstva, ukoliko tako nešto bude prihvatljivo ja ću podržati ovaj zakon, ponavljam da shvatam potpunu potrebu za reformama koje se neće završiti samo ovim aktom, koje će se morati kontinuirano raditi i u narednom periodu. Izvinite što sam upao ovako u finišu i zahvaljujem još jednom.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Abazović. Ministre, evo prilika za završna riječ. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Poštovani poslanice i poslanici,

Prvo želim da izrazim zahvalnost na vašem učešću danas o reformi Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Zahvaljujem se svima koji su uzeli učešće, zahvalnost i onima koji su podržali ovaj predlog zakona. Hvala i onima koji su iskazali rezervu samo oko jedne stvari, to je oko formiranja zdravstvenih centara. Vjerujem da usvajanjem ovog predloga zakona možemo napraviti jedan iskorak u procesu reformi, da pokušamo da uz veću mobilnost ljekara, racionalnost postignemo i finansijsku održivost sistema, ali suštinski da podignemo kvalitet zdravstvene zaštite i dostupnost zdravstvene zaštite koja je danas osnovni problem. Kroz ona rješenja koja smo dali u ovom predlogu zakona, čini mi se, ako se zakon usvoji i krene njegova implementacija možemo sigurno podići kvalitet zdravstvene zaštite na viši nivo i tu očekujem vaše razumijevanje. Hvala vam lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovim je završena rasprava o ovoj tački dnevnog reda, Predlogu zakona o zdravstvenoj zaštiti. Zahvaljujem ministru Radunoviću i pomoćnici ministra Savović za učešće u današnjoj raspravi.

Sada prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su dr Sanja Vlahović, ministarka nauke i Smiljana Prelević, sekretarka Ministarstva. Izvjestioci odbora su Luidž Škrelja, Zakonodavnog odbora i mr Branka Tanasijević, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport.

Otvaram pretres. Pitam predstavnicu Vlade da li želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

SANJA VLAHOVIĆ:

Najljubaznije zahvaljujem.

Uvaženi predsjedavajući, uvažene poslanice i poslanici Parlamenta,

Vrlo kratko bih se osvrnula samo na par elemenata koji se tiču izmjena tj. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno-istraživačkoj djelatnosti koji je danas pred vama. Efekti predloženog zakona mogli bi se svrstati u nekoliko ključnih elemenata. Najprije, Prijedlogom ovog zakona direktni pozitivni uticaj će se odraziti na kvalitet obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti u Crnoj Gori, ali nije zanemarljiv ni pozitivan efekat koji će se direktno odraziti na naučno istraživačke institucije, kao i sve elemente naučno-istraživačkog sistema u Crnoj Gori. Određen je, takođe, i novi vremenski okvir za strategiju, kao i postupak kojim će se omogućiti puna realizacija programa u centrima izvrsnosti kroz definisanje dodatnih kriterijuma kojima se obezbjeđuje njegova održivost i dalji rad.

Zakon će preciznije definisati i proces izdavanja licence za bavljenje naučno-istraživačkom djelatnošću, kako bi se jače podstakao kvalitet istraživanja u naučno istraživačkim ustanovama, ali i povećao broj naučnika istraživača. Takođe se predviđa da rad Savjeta za nauku bude u promijenjenom sazivu. Uopšteno govoreći, zakon je usmjeren na podsticanje kvaliteta istraživanja, posebno razvojnih, kao i stimulisanje istraživača i naučnika da se bave naukom. Dozvolite samo kratko da se osvrnem na ključne izmjene važećeg zakona koje su predložene. Najprije, predlaže se da strategija naučno-istraživačke djelatnosti umjesto, kako je do sada bilo precizirano, na period od osam godina, bude donošena na period od pet godina, naravno zbog brzog naučnog i tehnološkog razvoja, posebno u državama Evrope, naravno i svijetu uopšte i potrebe da se prilagođavamo tendencijama bržeg rasta i brže transformacije u nauci i istraživanju.

Drugo, promijenili smo naziv Centra uspješnosti u Centar izvrsnosti, kako bi bio primjereniji djelatnosti ovog centra i rezultatima koje treba da postiže. Treće, dodatni uslovi koje Centar izvrsnosti treba da ispunjava precizirani su i sada se definišu kroz pet ključnih elemenata. Prvo, da centri moraju imati program kojim se unapređuju naučna istraživanja na nacionalnom nivou, te da doprinosi nacionalnoj ekonomiji i konkurentnosti na evropskom tržištu. Drugo, da ima obezbijeđen prostor i infrastrukturu za realizaciju istraživanja. Treće, da ima aktuelne, originalne i međunarodno priznate rezultate istraživanja. Četvrto, da ima programe za privlačenje eksternog finansiranja kroz evropske i druge fondove koje smo otvorili kako bi se obezbijedila održivost centra. Konačno, da ima obezbijeđene uslove za primjenu rezultata naučnih istraživanja u praksi. Četvrta izmjena u ovom prijedlogu koji je pred vama jeste da se status Centra izvrsnosti može oduzeti prije isteka perioda od tri godine u slučaju negativne periodične evaluacije centra. Sljedeća izmjena odnosi se na činjenicu da je licenca za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti do sada imala svojevrstni neograničen karakter, pa se ovim izmjenama predviđa da se ona izdaje na period od pet godina. Na taj način će se kroz postupak provjere ispunjenosti uslova najmanje jednom u pet godina podsticati kvalitet istraživanja u naučno-istraživačkim institucijama. Šesta izmjena odnosi se na nesmetan i kvalitetan rad Savjeta za naučno-istraživačku djelatnost, kao i održavanje njegovih sjednica, sa promijenjenim sazivom. Takođe je predloženo da se u odnosu na

raniji broj članova Savjeta koji je bio 11, sada Savjet definiše kao Savjet sa devet članova.

Konačno, mogućnost da Ministarstvo nauke dodjeljuje nagrade za naučna dostignuća, kao što znate, bila je precizirana i ranijim zakonom, ali smo u skladu sa iskustvom u proteklih par godina odlučili da predložimo da se sada dodjeljuju četiri nagrade u nauci. Prvo, najuspješnijem mladom talentu u oblasti nauke do 20 godina života, druga nagrada najuspješnijoj naučnici ili naučniku u Crnoj Gori, treća nagrada rukovodiocu naučno-istraživačkog programa ili projekta i istraživačkom timu koji su realizovali najuspješniji nacionalni naučni projekat i, konačno, četvrta nagrada pronalazaču inovatoru za najuspješniji patent ili inovativno rješenje. Vidim da sam se tačno uklopila u predviđeno vrijeme. Najljubaznije se zahvaljujem. Ukoliko bude nekih pitanja, rado ću kasnije odgovoriti.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovo je bilo uvodno izlaganje ministarke Vlahović.

Pitanje, Branka Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Samo da pitam koliko je izdvojeno za nauku iz budžeta Crne Gore, ne računajući plate zaposlenih u ministarstvu nego me interesuje koliko je baš za naučno-istraživačku djelatnost izdvojeno od GDP-a?

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Želite li da odgovorite odmah, ministricе? Možete odmah ako želite ili kasnije svejedno. U redu.

Izjesticі odbora su poslanici Škrelja i Branka Tanasijević. Izvolite kolegince Tanasijević, tražili ste riječ.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Hvala vam lijepa.

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Vlahović i gospođo Prelević, poštovane kolegince i kolege, poštovani građani,

Kao izvjestilac sam se javila da bih kolegince i kolege poslanike upoznala sa amandmanima Odbora koji mogu biti vrlo bitni za njihov odnos prema Predlogu zakona. Na sjednici Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport koja je održana 28. oktobra usvojena su dva amandmana Odbora. Prvi amandman se odnosi na član 8 kojim se u članu 20 stav 1, alineja 1 važećeg zakona taj stav koji glasi najuspješnijem mladom istraživaču, talentu do 20 godina života, on se mijenja i glasi: "Najuspješnijem mladom talentu u oblasti nauke do 20 godina života".

Stav Odbora je da je ova izmjena saglasna sa utvrđenom mogućnošću izbora u istraživačko zvanje u važećem zakonu gdje se kaže - u zvanje istraživača može biti izabrano lice koje ima najmanje visoku školsku spremu i radi na istraživačkim poslovima. S toga se zvanje istraživač ne može steći do dvadesete godine života, pa je opravdana izmjena ove kategorije nagrade za naučna dostignuća u nagradu mladom talentu u oblasti nauke do dvadesete godine života.

Drugi amandman Odbora je da se u članu 14 kojim se u članu 31 stav 2 važećeg zakona rok za izdavanje licence umjesto na period od tri godine odredi na period od pet godina. Stav Odbora je da je produžetak roka za izdavanje licence sa tri na pet godina opravdan zbog potrebe naučno-istraživačkih ustanova koje se bave istraživanjima iz oblasti prirodnih i poljoprivrednih nauka. Naime, ova istraživanja zahtijevaju duži vremenski period od tri godine za završetak istraživanja. S toga je opravdan produžetak roka za izdavanje licence sa tri na pet godina. Predstavnicu predlagača zakona je bez rezerve podržala ove amandmane, tako da obavještavam poslanice i poslanike da su oni postali sastavni dio teksta zakona i da, kada budu govorili o ovom zakonu, uzmu u obzir ove amandmane koje je Odbor donio. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Bila je to koleginica Tanasijević kao izvjestilac Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. Ponovo vama dajem riječ kao predstavniku Kluba Demokratske partije socijalista. Izvolite. Neka se pripremi kolega Radulović.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani predsjedavajući, poštovana gospođo Vlahović i Prelević, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani,

Naučno-istraživačka djelatnost jedan je od najznačajnijih elemenata razvoja svake države koji se tretira sa posebnom pažnjom. Crna Gora je u oblasti nauke i istraživanja uskladila pravni sistem sa Lisabonskim ugovorom i prihvatila pravnu tekovinu, ciljeve, smjernice i prioritete Evropske unije u ovoj oblasti.

U cilju stvaranja društva utemeljenog na znanju, u decembru 2010. godine donijet je i Zakon o naučno-istraživačkoj djelatnosti kojim je utvrđena naučno-istraživačka politika u Crnoj Gori. Da bi se prilagodila zakonskim rješenjima izmijenjena je i strategija naučno-istraživačke djelatnosti 2012. do 2016. godine kojom su utvrđeni ciljevi, institucionalni okvir, istraživački prioriteti, međunarodna saradnja, finansiranje naučno-istraživačke djelatnosti i akcioni plan za sprovođenje strategije sa mjerama za svaku godinu pojedinačno. Na osnovu izmijenjene strategije naučno-istraživačke djelatnosti Crna Gora ima za cilj da investira 1,4% svog društvenog bruto domaćeg proizvoda u istraživanje do 2016. godine. Takođe, izmijenjenom strategijom posebna pažnja je posvećena programima od opšteg interesa, povećanju broja licenciranih naučno-istraživačkih ustanova, njihovom daljem kadrovskom i infrastrukturnom jačanju, kao i uspostavljanju Centra uspješnosti, sada ga po novom rješenju zovemo Centar izvrsnosti i uspostavljanju naučno-tehnoloških parkova.

Prioritetna aktivnost Crne Gore u ovoj oblasti je integracija crnogorske istraživačke zajednice u evropski istraživački prostor i dalje uključivanje u međunarodne programe u nauci. U procesu integracija u evropski istraživački prostor, Crna Gora učestvuje u svojstvu posmatrača u Odboru za evropski istraživački prostor i svim drugim tijelima koji nadgledaju aktivnosti evropskih politika o istraživanju i inovacijama. Tim povodom, u Izveštaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu, zaključuje se da je Crna Gora ostvarila napredak u oblasti nauke i istraživanja. Preduzeti su koraci da se ojačaju istraživački i inovativni kapaciteti na nacionalnom nivou i olakša integracija u evropski istraživački prostor. Kada je riječ o inovativnoj uniji,

u Izvještaju se ističe da je Crna Gora preduzela određene korake za podsticanje inovacija u istraživanje. Ministarstvo nauke je objavilo pozive za sufinansiranje naučno-istraživačkih aktivnosti, kao što su sufinansiranje za autore патената, inovativnih rješenja i pozive koji naglašavaju primijenjenu i razvojnu istraživačku politiku i razvoj inovacija u Crnoj Gori. Takođe, Crna Gora je bila aktivna u saradnji na regionalnom nivou i potpisala je regionalnu istraživačko-razvojnu strategiju za inovacije za Zapadni Balkan usvojenu u oktobru 2013. godine.

Da bi se u oblasti naučno-istraživačke djelatnosti nastavilo sa realizacijom razvojnih ciljeva, predložen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o naučno-istraživačkoj djelatnosti kojim je predviđeno da se naziv Centra uspješnosti promijeni u Centar izvrsnosti. Takođe, predviđeno je da se strategija naučno-istraživačke djelatnosti donosi na period od pet godina umjesto osam kako predviđa važeći zakon. Izmijenjen je broj i način biranja članova Savjeta za naučno-istraživačku djelatnost i dopunjeni su uslovi koje treba da ispuni Centar izvrsnosti. Predviđeno je da se licenca za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti više ne izdaje na neodređeno vrijeme i može se oduzeti prije isteka roka. Na taj način podstiče se kvalitet istraživanja u naučno-istraživačkim ustanovama, kao i povećanje broja istraživača.

Kao što je već rečeno, Predlogom zakona je proširena i mogućnost dodjele godišnje nagrade u oblasti nauke i istraživanja. O tome sam rekla nešto kao izvjestilac Odbora, a mnogo opširnije ministarka Vlahović.

Želim da zaključim. Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno-istraživačkoj djelatnosti unaprijeđuje se postojeći zakonodavni okvir iz ove oblasti i usklađuje nacionalno zakonodavstvo sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama. To je razlog zbog čega će Demokratska partija socijalista glasati za Predlog ovog zakona. Hvala lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolegice Tanasijević.

Sada ćemo čuti, u ime Kluba Demokratskog fronta, potpredsjednika Parlamenta. Izvolite kolega.

BRANKO RADULOVIĆ:

Život nosi čudne stvari. Kad dođe čovjek pred oltar ili možda pri kraju života, pa onda mora da priča istinu o svom životu. Ja ću danas tako pričati, kolegice, uvažavajući u potpunosti vas kao ministra, jer vi ste najmanje krivi sa onim što se danas naziva nauka.

Možda sam tome posvetio najveći dio svog života, redovni sam profesor, šef katedre, zna kolegica što sam bio i kakva je to bila ekipa nekada na tehnicima. Možda sam i ja sa tim svojim nekim vezama i ostalim stvarima preteča ovoga što vi nazivate kao centar.

Formirali smo jedan centar, opet kažem zna kolegica iz onih skromnih sredstava komunističke, socijalističke Crne Gore, Jugoslavije. Bili su to četiri eminentna univerziteta u staroj državi. Bio je to drugi najstariji univerzitet na svijetu, bio je to Birmingem, bio je to Oksford. Sve smo to pokupili, dobri profesori, sa jedno pet, šest mladih doktora nauka. Oni su objavili radove na najvećoj rang listi, znate i sami što je to.

To je, kolege, da date nauci doprinos, to je nešto što drugi niko nije izmislio, to je urađeno.

Kada sam se vraćao u Crnu Goru, kada sam dolazio, bio sam ponosan na Crnu Goru zbog mnogih stvari, ali sam bio ponosan na tri instituta. Bio sam ponosan na Institut za aluminijum posebno, na Institut za crnu metalurgiju. Bio sam ponosan na naš Univerzitet, na tehniku i na Institut za tehnička istraživanja. Životni cilj mi je bio kako da uđem tamo. To mi je bila preokupacija. Vama kao uvaženoj ministrici i sebi kao redovnom profesoru, kao šefu katedre, kao profesoru na postdiplomskim studijama, ne znam šta nijesam bio na tom univerzitetu, kažem da sam zajedno sa tih 1000 i kusur profesora kriv, isključivi krivac, zašto danas nauke nema u Crnoj Gori. Jer, za mene nauka postoji nešto što je u realnoj ekonomiji. Za mene nije nauka softver, hoću li deset parametara mijenjati gore dolje, pa matematički kod Miša Obradovića, posljednjeg dobrog profesora, ovog puta ga pozdravljam i želim mu dobro i da ozdravi, iako je politički s druge, ali moj veliki drugar, to je bio posljednji ministar prosvjete i nauke koji se krvavo zalagao za nauku u Crnoj Gori, sve poslije toga je bilo politikantstvo. Nažalost, rektori, i prethodni i prije onoga prethodnog, da ih danas ne pominjem.

Koleginice, pravni okvir je pravni okvir. On može biti dobar. Zato se i poglavlje o nauci otvara za jedan minut i zatvara se za jedan minut, kao Hrvati tako ste i vi, ali sadržaj je najbitniji. Kako umrežiti mladost ludost, jer mlad čovjek mora biti pametan i lud da bi se bavio naukom, kako umrežiti državu koja će podržati tu mladost ludost i kako napraviti ono što znači ... Nije, kolege, jedna legura osnova svega, nije ni jedan proizvod, nije ni jedan sklop, ali pilot postrojenje to je sve. To je sva pamet umrežena u jednom. To je sva nauka iz stotinu oblasti umrežena u jedno. Onda vi to varirate, varirate, varirate, pa dolazite do nečega što je optimum. Šta je optimum? Što vi morate imati rješenje za deset godina da budete konkurentni. Jer, nauka i znanje i pamet, pa ona bila na najnižem nivou, ona se sutra ne isplati. Ona se isplati tek za deset godina i još mnogo, mnogo, mnogo više. Mi ljudi na čelu sa mnom krivcem smo kolonijalna država. Mi nemamo poluproizvod konkurentan, a ne nešto drugo. Nažalost, Crnoj Gori treba vijek da bi došla do .... I vi i ja to dobro znamo. Ode ne smije da stanuje politika. Onamo đe ne treba da politika stanuje to je nauka. Zna li, ljudi, zašto se održala nauka? Mi imamo strašnih profesora. Mnogo sam volio ..., među drugima i jedan moj doktorant se tada promovisao, petina njih. Njih pet bili su sa svih tehničkih fakulteta, bio sam strašno ponosan. To su bili ludaci. To je bila genijalnost. Najsimpatičniji mi je bio jedan momak sa Elektro fakulteta koji danas živi u Americi i jedan profesor sa Elektro fakulteta koji ima uspješnog sina tenisera, da sada ne pominjem to.

Zato, pred cijelom javnošću u pet minuta, potpredsjedniče, kažem da Crna Gora nije konkurentna, da smo zapostavili nauku. Moram da kažem da tome nijesu krivi političari, krivi smo mi profesori. To nijesmo smjeli dozvoliti. Krivi su oni profesori koji čute i u ono što predaju i obaraju svoje frustracije na studentima, obaraju ih na prvoj godini, a u javnosti ne smiju to da kažu. Stidim se toga što je 1988. godine proizvodila se čuvena legura u KAP-u. Zna li, ljudi, što je najteže u aluminijumu? Ako mislite avion, nema veze. Čep od Džonija Vokera je najteži, da osam mikrona napravite da nema niđe dislokacije nijedne, da ima ista težina, da ima ista debljina i da ga dobro možete začepiti. To smo proizvodili, da ne nabrajam koji su to bili eminentni profesori. Sve smo uništili. Koleginice, za ovo nam treba veliki konsenzus, mnogo para, mnogo volje i druge politike. Ljudi, nema nam života bez pameti koja mora ode stanovati i nema

nam života bez realne ekonomije. Njemci su jaki zato što imaju 50% realne ekonomije. Ne možemo ljudi da proizvedemo ja tebe, ti mene, pa svi po 10%. Opet ćemo imati ovo, ko će kupiti ovo. Koleginice, kao redovni profesor koji sam se posvetio tome, a pročitajte moj CV, nijesam bio toliko loš profesor, stidim se zbog stanja u nauci, iskreno vam kažem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Raduloviću.

Naravno, izvolite, to uvijek može.

SRĐA POPOVIĆ:

Gospodine Raduloviću, sa dosta stvari se slažem ovo što ste rekli, ali kao neko ko je u crnogorskoj prosvjeti zadnjih 32 godine, jeste proceduralno, mislim da je gospodin Radulović, ja sam puno ministara prošao i mislim da je uvrijedio ministra poštujući ministra ....., ali prvenstveno mislim na onog čovjeka koji ne može ovdje da se brani, a to je Dragan Kujović. Mislim da nije zaslužio da se tako govori o njemu kao ministru prosvjete.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim vas, kolega Popoviću, to nije procedura. To je polemika sa uvodnim izlaganjem uvodničara u ime Demokratskog fronta, a to nije dozvoljeno u uvodnim izlaganjima. Znači, nema komentara uvodnih izlaganja. Možete se javiti nakon toga da komentarišete.

Idemo dalje. Kolega Srđan Perić, u ime Kluba Pozitivne.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi potpredsjedniče, koleginice i kolege poslanici, uvažena ministarko,

U suštini, sam tekst zakona o naučno-istraživačkoj djelatnosti, to smo rekli i na Odboru, uz amandman koji smo upravo podnijeli danas, sam po sebi nije sporan i to što će se nešto zvati Centar izvrsnosti, a ne Centar uspješnosti, možda je bilo nužno, ali nije krucijalno za razvoj crnogorske nauke.

Ono što je najgora stvar trenutno koja se može desiti nauci jeste da bude sluškinja politike i upravo se to desilo u Crnoj Gori. U tom smislu biću ilustrativan. Prije otprilike godinu dana postavio sam pitanje upravo ministarki Vlahović o statusu projekta "Naučno-tehnološkog parka", u okviru te ideje se nalazi i Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis u Nikšiću koji je dva puta uoči izbora najavljivan. Tada sam tražio da mi se kaže koji je status, bilo je nekoliko prolongiranja. Po toj tabeli koju sam dobio, početak građevinskih radova bi trebalo da je septembar 2014. godine. Informisao sam se danas, čisto da ne budem u zabludi, ništa od toga. Ali, zašto uzimam ovaj primjer? Zato što se nauka, nažalost, kod nas koristi u marketinške svrhe. Možda sam prestrog, a vjerujem da nisam, zajednica referentnih naučnika u Crnoj Gori je možda na nivou dvocifrenog broja, u najboljem slučaju. Mi danas sa teritorije Crne Gore imamo jako malo referentnih radova u međunarodnim časopisima, jako malo su ti radovi citirani. Dodatno imamo jedno potpuno odsustvo koncepta i vizije naučno-istraživačkog rada. Mali sistem treba da bude snažno naslonjen na državni univerzitet, da tu nađe svoje

pribježište pod navalom naučnih saznanja globalnih koje je jako teško ispratiti, ako imate segmentirano ovu oblast obrazovanja.

Međutim, mi smo samo unazad nekoliko godina budžet državnog univerziteta, iako on nije vaša direktna ingerencija smanjili sa 17 na 13 miliona eura. Onda kada imate konsultativno saslušanje rektora na Odboru za nauku, prosvjetu, kulturu i sport koji brani koncept da imamo privatne univerzitete i prorektore koji na prozivku zašto se nijesu odazvali u kritikama Zakona o visokom obrazovanju, a koji za konačno može imati više sredstava da bude preusmjeren iz budžeta ka privatnim univerzitetima, oni su branili konkurentnost. Tu dolazite do krucijalnog momenta razvoja crnogorske nauke. On je strah od političkog uticaja. Niko ili čast izuzecima, vrlo malo ljudi je spremno da locira problem i da kaže da mi imamo taj problem. Vrlo malo je bilo uopšte ljudi koji su spremni, potpuno sam saglasan sa tezom potpredsjednika Radulovića da, nažalost, značajan dio akademske zajednice nije pokazao dovoljno u odbrani nauke od politike u Crnoj Gori. Pazite, sazvano je kontrolno saslušanje gdje trebamo da branimo interes državnog univerziteta i čelni ljudi državnog univerziteta brane rješenje koje suštinski njima znači manje novca. Onda imate taj problem koji se nigdje ne očituje kao tu, da vi imate tako skromnu naučnu zajednicu, iz prostog razloga jer nema suštinske autonomije naučnog radnika. To što će naučni radnik ili profesor na Univerzitetu po nekom ključu, da budem ....., i po nekoj vezi dobiti stan koji bi trebalo inače da dobije, a ne da ga bilo ko politički uslovljava, ne znači apsolutno ništa da će njegova autonomija biti izgrađena. Mi smo, s druge strane, imali poplavu kopi pejst radova, to moram reći, koji su bili objavljavani na nekim seminarima jer su nastavnici na univerzitetu bili primorani da ispunjavaju neke kvote. U svoj toj trci za bodovima, nama je promaklo ono to je osnovno, a to je kvalitet naučno-istraživačke ....

Ne znam do kraja kakvo je stanje u prirodnim naukama. Što se tiče društvenih nauka, tu je stanje porazno loše. Kažem, ne postoji i skoro pa da ne postoji ni jedan referentni rad koji se recimo tretira u oblasti lingvistike, da se tu osvrnem, ili teorije književnosti, ili nauke o književnosti ili kako god. Mi imamo sa druge strane bježanje od rješenja koje je vrlo jednostavno. Snaženje državnog univerziteta i snaženje autonomije, odnosno oslobađanje od uticaja politike Univerziteta Crne Gore i može kolegama iz DPS-a da se ne sviđa ta informacije koliko hoće, ali zaista sam spreman da ustvrdim da je malo koja oblast kao školstvo i visoko obrazovanje trpilo politički pritisak, kao što je to slučaj u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega.

Pošto su ovo bila uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova, da li želite komentar?

Izvolite, imate do pet minuta.

SANJA VLAHOVIĆ:

Vrlo kratko ću se osvrnuti na par tema koje su otvorene u ovim uvodnim izlaganjima. Prvo što se tiče poglavalja o nauci, mislim da smo u ovom Parlamentu i odgovarali na to pitanje. Hrvatska jeste otvorila prva poglavalja o nauci i taj proces traje sedam ipo mjeseci, Crna Gora je zaista brzo zatvorila svoje poglavlje za dva ipo mjeseca, tako da na žalost nije to trajalo minut ni jedan ni drugi poces, ali to nije važno.

Važno je ono što sam htjela da kažem vezano za naše rezultate u nauci. Dakle, saglasna sam da ima puno da se radi i mi smo prvi koji uvijek tražimo povećanja i u budžetu i u aktivnostima vezano za nauku, ali dozvolite samo da zbog javnosti kažem par podataka ne osvrćući se konkretno na komentare. Dakle, 2010.godine imali smo ukupno 22 naučno-istraživačke ustanove, 2014. godine, tačnije na dan 12.novembar imamo 56, to je povećanje za 34 ustanove ili u procentima 154%. Što se tiče istraživača, 2010. imali smo 830 registrovanih, danas imamo 1 344 registrovanih istraživača u našoj bazi, što ne znači da su svi tu. Tačnije, povećanje za 514 registrovanih naučnika i istraživača ili 62%. 2010.godine ulaganja u nauku bila su 0,13 bruto društvenog proizvoda, 2013.godine za koju imamo poslednje zvanične podatke je 0,50% bruto domaćeg proizvoda. Izdvajanja za nauku koja su se desila u 2014. godini, prepoznaje se u narednoj godini kroz statistiku, a u njih su uključeni još i dodatni izvori koji treba da pokažu da je Crna Gora uložila dodatno oko 4 577 000 kroz novac iz projekta Svjetske banke, što znači da mi u 2014.godini pored 2,8 miliona što je, napomenuću, za 1.100.000 uvećanje samo u budžetu u odnosu na prošlu godinu, koristili smo i sredstva iz budžeta Svjetske banke. Iskoristili smo oko 1,5 miliona, ukupan iznos će biti oko 5 000 000 koji će biti u narednih par godina. Dakle, ipak se u nauci nešto dešava, ipak određeni parametri govore da se u proteklih par godina jedan zamajac desio. Naravno, to većina vas dobro zna, uvažavajući uvažene profesore sa univerziteta koji to jako dobro znaju. Sve što radite u nauci prosto zahtijeva vrijeme da se pokaže pa su efekti na duži rok. To je možda peh i nas koji smo u toj oblasti, koji čak ni za svog mandata ne možemo neke od efekata politika koje sprovodimo u ovoj oblasti da vidimo, već se to tek kasnije očituje.

Još nešto sam htjela da kažem a vezano je za projekat Tehnopolis u Nikšiću. Uvažene kolege, ne znam da li su tu, iz Nikšića, koji će vjerovatno znati, 09.septembra počeo je sa radom Tehnopolis u organizacionom smislu. Sve se priprema za početak radova na rekonstrukciji koji će se desiti u decembru, već su tenderi završeni i konkretni će radovi vrlo brzo započeti. Kao što sam ranije rekla, procedure se jesu odužile, jer to je prvi takav projekat u Crnoj Gori, nešto kao Tehnopolis i Tehnopark nije poznato uopšte našem sistemu i prosto su se pojedine procedure odužile zato što nijesmo mogli ni da prepoznamo u nešem sistemu elemente koji su nam bili potrebni da bi smo izvukli rezultate ovog projekta. U ovoj godini je 500 000 uloženo u taj projekat i biće vrlo brzo realizovano kroz kapitalni budžet, tačnije opredijeljeno je, da se precizno izrazim, a u narednom periodu vi ćete imati budžet pred sobom pa ćete moći da vidite da je u prijedlogu budžeta za narednu godinu prepoznat projekat Tehnopolisa.

Što se tiče budžeta za Univerzitet Crne Gore, naravno to nije u našem resoru, ali ono što mogu da vam kažem i što mislim da će svima biti jedna interesantna informacija posebno javnosti koja ne prati možda dešavanja redovno vezano za nauku jeste sledeće. Ako se sjećate, imali smo veliki konkurs koji se odnosio na 5 000 000 za domaće nacionalne istraživačke projekte. Dakle, u pretpošloj godini i tada je od pet miliona eura, koliko je bilo opredijeljeno, sad nemam tačno podatak, nemojte mi zamjeriti, ali oko 90%, možda koleginya i zna tačan broj projekata, oko 90% sredstava je otišlo za projekte državnog univerziteta. Ove godine smo imali 4 757 000 opredijeljeno za grantove i centre izvrsnosti iz Invo projekta. Od toga je, mogu precizno da vam kažem, 92,9% opredijeljenih sredstava za državni univerzitet i 7,08% je opredijeljeno za privatne univerzitete. Dakle, to je prilično, ja sam uvijek predstavnik u

Vladi koji zajedno sa ministrom prosvjete glasa da budžet bude što veći za nauku i prosvjetu, to nam je i cilj, pa je naravno i za Univerzitet Crne Gore. Ono što je važno, jeste da je od tih sredstava za naučno istraživačke projekte u proteklih par godina značajan iznos otišao na državni univerzitet kao podrška. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Ima dva odgovora na vaše komentare.

Profesor Radulović, pa nakon njega profesor Perić.

BRANKO RADULOVIĆ:

Pošto je koleginya, pa eto neki savjeti ili nešto. Sve je relativno i brojke su relativne, vražje su brojke. Ako imate mali budžet, ako imate 0,4%, a morate za te 0,4% napraviti sa tim x novcem konkurentan naučno istraživački posao gdje Skandinavija negdje oko 3% izdvaja, sa njihovim budžetom i njihovom nafom i čudima onda vidite da su vam džepovi, da nemate ništa. Ne znam i ne volim da sam sveznalica stvarno, što se tiče društvenih nauka, ali bih prvo napravio onu podjelu po fraskati projektu. Samo jednu uporedbu da kažem. Nauka je konkurencija, tržište, to je novac. Neko da za svoje potomstvo novac, proda kuću, to je bilo nekad i u staroj državi, proda ralo, dva, tri zemlje za diplomu, ali sa tom diplomom ide, ali ide na univerzitet koji će imati 100% prolaznost i u pravu ste kolega Periću, kaže koliko univerzitet ima nobelovaca, koliko ima patenata i tehničkih unapređenja, pa koliko radova, ali radova po citiranosti, 100% ste u pravu.

Koleginice, znam dobro što je u onoj staroj zgradi sve dobro znam, ja bih Vama ovako napavio, da sam na vašem mjestu, uhvatio dekane, pa kažite mi popis sve opreme koja je, da je dovedemo od optičke, mehaničke, pa sve ostale, pa da vidimo koliko sredstava treba za to, pa barem to da uradimo. Onda da polako dižemo, dižemo, dižemo .., sve moguće poreske, sve moguće olakšice pa neka bude crni đavo, sve bi mu dao, samo da daje što više za nauku. Znači, imaćete od mene, dok budem ovdje, punu podršku. Krenite u .....do kraja. Ima resursa mnogo, mnogo ima još, nek se skine prašina sa one opreme. Ima dosta opreme i umrežite je koleginya na jedno mjesto. Mislím u Crnoj Gori, ne fizički na jedno mjesto. Znači, umrežite da znamo imamo to, da nam se ne desi da kupimo duplu opremu koja košta milionski. Znači, ajmo prvo da vidimo na čemu smo, da to podignemo na tehnički nivo pa onda polako da se diže. Evo jedan savjet od starog kolege.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kolega Perić, izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Prva stvar koju želim da kažem, mogu da vam odam priznanje da vi zaista radite dosta i Vi personalno i ministarstvo kojim predsjedavate da se obezbijede neka dodatna sredstva. Vi prosto obnašate personalno funkciju i neko zatečeno stanje i od vas očekujemo više, ali od vas očekujemo borbu protiv političkog pritiska. Ponovo se vraćam na Tehnopolis. Tehnopolis je trebao da se završi jula 2015. sad ste potvrdili da

će kasniti i početak građevinskih radova za neka četiri mjeseca, pa me ne bi iznenadilo kako je najavljen krejem jednih izbora, da se pred nove pušta neka vrpca virtuelno ili ne. Evo tu smo, svjedoci su nam kolege, vidjećemo šta će se dešavati do izbora, ali ono na šta mi uporno ukazujemo kao problem vi uporno bježite ka tome. Nije poenta naučno istraživačkog rada statistika i Crna Gora bi bila mnogo bogatija, načuno bogatija da smo imali strategiju da ulažemo sredstva, da jačamo jedan državni univerzitet uz punu slobodu osnivanja privatnih univerziteta na tržištu, pa kom opanci kom obojci.

Da je Crna Gora imala tu strategiju i za uzvrat da traži od tog državnog univerziteta rezultate, to je jedini recept održivosti u malom sistemu. Sve ostalo samo znači to da ćete vi imati mlade naučnike koji trče za projektima da bi dobili nešto preko plate, da bi pisali radove, uz družna uvažavanja nekih od njih nisu na nivou seminarskog rada i oni to znaju i oni pristaju na to, jer im treba da izgrade tu egzistencijalnu autonomiju. Vi imate taj dugoročni problem. Znači, jednostavno ministarstvo mora da promijeni strategiju. Apsolutno državni univerzitet mora biti prioritet, moraju se povećati sredstva i na dug rok to će da se isplati. Sve je drugo, ministarko, uz dužno uvažavanje svačije vizije je ..(Prekid).. promašaj i kako potvrđuje ovo vrijeme u kom ... trka za statistikom ne potvrđuje ništa, tako će potvrditi i za deset, 20 ili 30 godina. Jednostavno, samo treba promijeniti strategiju. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Sada slijede diskusije.

U ime vladajuće većine koleginya Filipović će prva govoriti, a neka se pripremi koleginya Kalezić iz parlamentarne manjine.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, uvažena Skupštino, uvažena gospođu Vlahović, uvažena gospođu Prelević,

Razumijevanje naučnih istraživanja, njihovih vrijednosti i svrhe neprestalno se razvijalo kroz istoriju. Prema Nelsonu iz 1959.godine naučno istraživanje je ljudska djelatnost usmjerena ka unapređenju znanja. I ako se svi slažemo da je nauka u velikoj mjeri doprinijela oblikovanju društva kakvo je danas, poštovanje i podrška ovoj ljudskoj intelektualnoj aktivnosti nije uvijek bila podsticajna za one koji se njome bave. Činjenica je da je znanje oduvijek bilo u srži ekonomskog razvoja i povećanja društvenog blagostanja pa izgleda gotovo prirodno da svako društvo mora da se pozabavi svojom sposobnošću da proizvodi znanje. Nauku i istraživanje treba posmatrati kao primarne resurse koje pokreću razvoj društva.

Novi milenijum sa diskursom u evropskom društvu znanja, očigledno je bio povezan sa Lisabonskom agendom koji je Evropski savjet usvojio 2000.godine. U svijetlu ovog principa u skladu sa procesima integracija Evropska unija ja pokrenula ideju zajedničkog istraživačkog prostora. Politički koncept je prvi put formulisan na sastanku Evropskog savjeta u Lisabonu u cilju da se prevaziđu nacionalne podjele u istraživačkim aktivnostima. To znači da evropski istraživački prostor ima za cilj bolje upravljanje nacionalnim sredstvima za istraživanje i razvoj, da dovede do veće mobilnosti istraživača, stimuliše izvrsnost poređenjem, da poboljša protok znanja među istraživačkim institucijama i da dovede do bolje koordinacije nacionalnih istraživačkih politika.

Crna Gora učestvuje u svojstvu posmatrača, kako je rekla koleginica Tanasijević, u Odboru za evropski i istraživački prostor i svim drugim tijelima koje nadgledaju aktivnosti evropskih politika o istraživanjima i inovacijama. Crna Gora se takođe složila da doprinese na dobrotvornoj osnovi i druge mjere izvještaja o napretku. Mnoštvo je politika na nivou Evropske unije koje u nauci, istraživanju i razvoju i inovacijama vide motor za rast posebno u periodu posle Lisabonskog evropskog savjeta. Relevantnost nauke sve se više vidi na osnovu broja i djelokruga struktura na evropskom nivou kao što je Evropska naučna fondacija, Evropski institut za inovacije i tehnologiju, Evropski istraživački savjet.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti koji je danas pred nama predviđa tri izmjene koje su vezane za Centar izvrsnosti, vremensko limitiranje licenci koje se izdaju naučno istraživačkim institucijama i organizacijama i Savjet za naučno istraživačku djelatnost. Ovim izmjenama proširuju se uslovi koje Centar izvrsnosti treba da ispunjava, kao što su program na nacionalnom nivou, obezbijeđen prostor i infrastruktura za realizaciju istraživanja, programe za privlačenje eksternog finansiranja i drugo.

Ovim izmjenama predviđeno je da se status Centra izvrsnosti može oduzeti prije isteka od tri godine u slučaju negativne periodične evaluacije Centra što je usklađeno sa međunarodnim standardima. Podržavam usvajanje ovog zakona i pohvaljujem napredak koji je ostvaren u ovoj oblasti što je i konstatovano u Izvještaju evropske komisije za 2014. godinu, gdje se kaže u zadnjoj rečenici da pripreme u ovoj oblasti, dakle u oblasti nauke, teku kako je planirano. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama koleginice Filipović.

Uvažena ministarko, možete uvijek direktno kada nađete potrebu.

Riječ ima koleginica Kalezić, izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Skupštine, poštovana Skupštino, uvažena ministarko Vlahović i cijenjena gospođo Prelević i naravno poštovani građani Crne Gore,

Kao i profesor Radulović, i ja imam ne neka nostalgična sjećanja, nego obavezu da svjedočim o vremenu kada se u Crnoj Gori u različitim oblastima zbog naučnog pristupa imao priličan boljitak i za život trenutni i za razvojnu perspektivu, a Boga mi i za promociju društva. Iskoristiću ovo vrijeme da pomenem nešto što se možda i ne bi moglo dovesti u kontekst naučnih istraživanja, a i te kako jeste. Poslije zemljotresa 15.aprila 1979.godine pristupilo se izradi novog prostornog plana Crne Gore i generalnih urbanističkih planova gradskih centara, ali je bilo potrebno zaista na jedan sveobuhvatan, naučni pristup postaviti novu metodologiju. Tada je Crna Gora imala dobar svoj kadar koji je mogao da sarađuje sa timom Ujedinjenih nacija na čelu sa profesorom Adolfom Ciborovskim. Dakle, Crna Gora je imala partnere koji mogu da odgovore visokim stručnim kriterijumima koji su ponuđeni.

Da skratim priču jer ja uvijek odužim priču i onda ostanem na pola. Kvalitet toga prostornog plana koji je usvojen 1984.godine bio je takav da je prezentovan po svim mediteranskim zemljama upravo zbog nove metodologije koja je, prije svega, bila zasnovana na naučnim istraživanjima gdje je suština bila u razvoju, u aspektovanju

aseizmičkog planiranja i građenja iz saznanja da će učestalost zemljotresa sigurno rasti, da je područje takvo kakvo je i tada je u ime RZUP-a čiji je i direktor bio, pomenuću to ime sa dužnim poštovanjem, profesor Božidar Pavićević, bio u jednoj delagaciji gdje je izložio iskustva iz tog plana u Japanu. Suština je u tome kako postupati, koje metode u seizmičkim uslovima primjenjivati, generalno za planiranje gradova, za planiranje industrije. Znače šta su pažljivi japanski sagovornici rekli poslije izloženih kvaliteta tog našeg plana? Rekli su da smo imali ovakve informacije sigurno ne bi bila građena nuklearna Fukushima tamo gdje je građena. Pazite, to se događalo 20, možda i koju godinu više prije strašne katastrofe koju je Japan imao. To se bez nauke nije moglo. Crna Gora je tada imala institucije koje su tu oblast radile.

Dakle, malo nas je i Bog pogledao 1979. Bojim se da će nas sada napustiti, jer smo napustili principe naučnog planiranja i građenja i prepustili se stihiji. Tek toliko da postavim i pitanje za ovo kratko vrijeme, da li je u okviru, po mom mišljenju za Crnu Goru imponzantnog broja od 50 naučno istraživačkih institucija i jedan iz ove oblasti koju sam pomenula, planiranja i građenja?

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegice.

Razumio sam da će ministrica možda kasnije.

Ima riječ kolega Pešić, pa zatim kolega Kaluđerović.

SAŠA PEŠIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, uvažene kolegice i kolege, poštovane gospođe Vlahović i Prelević,

Danas ću ovu temu posmatrati sa sunčane strane. O Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti bilo je riječi na matičnom odboru gdje je postignut visok stepen saglasnosti. Naime, Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport se izjasnio o predlogu zakona i sa sedam glasova za i tri uzdržana odlučio da predloži Skupštini da usvoji ovaj predlog zakona i ako je već rečeno, ponoviću, jer je to suština predloženih izmjena i dopuna. Ono što se mijenja je činjenica da se vrši promjena imena sa Centra uspješnosti u Centar izvrsnosti, dopunjeni su uslovi koji centar treba da ispunjava, smanjen je rok za donošenje strategije naučno istraživačke djelatnosti, smanjen je broj članova Savjeta za nauku sa 11 na devet, tretirane su nagrade u nauci u ovom predlogu zakona, predloženo je da se licenca za obavljanje naučno istraživačke djelatnosti umjesto na neodređeno vrijeme izdaje na period od tri godine.

Ulaganje u nauku treba da bude, nadam se da se svi slažemo, stub razvoja zemlje. Nadam se da su prepoznate posljednje aktivnosti Ministarstva nauke u pravcu ulaganja u istraživanje i razvoj u Crnoj Gori. Taj nivo ulaganja povećan je sa 0,13% bruto domaćeg proizvoda koliko je iznosilo u 2010.godini na planirani nivo od 0,43% od bruto društvenog proizvoda u 2012.godini. Kada već pominjem 2012.godinu podsjećam na 18.decembar kada je otvoreno i privremeno zatvoreno poglavlje 25 nauka i istraživanje, što je ocijenjeno kao veliki uspjeh.

Crna Gora je postavila cilj, dostizanje nivoa od 1,4% BDP-a ulaganja u istraživanje do 2016.godine. Vjerujem da je to realno dostići ako se nastavi trend ulaganja u nauku kada je u 2013.godini ova jako važna oblast dobila gotovo 2 puta više

novca iz državnog budžeta nego prethodne godine. Isto tako formiranje Centra uspješnosti u bioinformatički kao i planirano uspostavljanje prvog naučno tehnološkog parka u Nikšiću, smatram da će olakšati postizanje cilja od 1,4% od bruto domaćeg proizvoda.

Kako stojimo po ovom pitanju kada je odvajanje za nauku u odnosu na zemlje regiona? Izdvajanja u naučna istraživanja i nauku u Srbiji iznosi 0,5%, u Hrvatskoj 0,75% od bruto društvenog proizvoda, dok je Slovenija sa 2% stigla evropski prosjek. Kina i Japan za ovu oblast izdvajaju 1,3 bruto društvenog proizvoda, odnosno 3,3%, a skandinavske zemlje više od tri i po posto. Crna Gora je identifikovala 10 prioriteta oblasti za finansiranje i istraživanje koje su veoma slične tematskim oblastima evropskog plana istraživanja. Fokusiranje na prioritete je jako važno za male i finansijski nedovoljno jake zemlje, kao što je naša zemlja.

U Crnoj Gori se odvija određeni broj konkretnih akcija radi boljeg razumijevanja važnosti i nauke u društvu. Jedna od njih je godišnji festival "Otvoreni dani nauke", kao i godišnja manifestacija "Noć istraživača" koja spada u okvire evropskih naučnih akcija. Sigurna sam da će ovaj zakonski tekst uz eventualne amandmane koji će biti usvojeni omogućiti dalji napredak u naučno istraživačkoj djelatnosti u našoj zemlji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Jesam li ovo razumio, za komentar se javio kolega.

Izvolite kolega Perić.

SRĐAN PERIĆ:

Lijepo je kolega Pešiću kada gledate sa sunačne strane, ali Vam predlažem kada govorite o nauci ponesite kišobran, jer je takvo stanje trenutno.

Zašto sam se javio? Govorili ste iz percepcije da ste postigli cilj, da je cilj postignut. Mi nismo ni na samom početku. Razlog mog javljanja jeste, pošto Vi pripadate vladajućoj koaliciji, Vi treba da prepoznate problem koji imamo, jer je to prvi korak da rješavamo taj problem. Ako imamo pristup da je ovo sve dobro, onda Vam kažem, pa slobodno možemo reći da će nauka biti u silaznoj putanji, a prvi test koji ćete imati jeste da li će ulaganje u nauku za narednu godinu kada se povećava značajno budžet, da li će porasti? To će biti prvi prolazni cilj. Znači, samo zaista jedan apel, krajnje dobronamjeran. Hajmo da ovo prepoznamo kao veliki problem koji imamo i koristite Vaš politički uticaj da se izdvaja više sredstava za nauku. Samo toliko.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Kolega Pešiću.

SAŠA PEŠIĆ:

Zahvaljujem se kolega Periću na Vašem komentaru. Kazao sam i naglasio sam da je ulaganje u 2010. bilo 0,13%, a naglasio sam da je planirani nivo od 0,43%, dakle tri puta više, ostvaren. Moram priznati da mi dosta toga planiramo ali često i ne uspijemo da ispunimo taj naš plan. Kada je ulaganje u nauku, u posljednje dvije godine, ti planovi se vidite ispunjavaju. Šta će biti sledeće godine? Nadam se da ćemo i Vi i ja

biti ovdje, da će opet biti priča neka na tu temu, pa ćemo ukrstiti argumente. U svakom slučaju slažem se sa Vama da je jako važno ulagati u nauku. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Izvolite, kolega Kaluđeroviću, a neka se pripremi kolega Popović.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam gospodine potpredsjedniče,
poštovana Skupštino, poštovani građani, gospođo ministricе Vlahović,

Dakle, bili smo u prilici da razgovaramo na temu Predloga izamjene i dopune Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti na Zakonodavnom odboru ovoga doma, i tada smo komentarisali neke stvari. Samo ću kratko reći da prepoznajem kao novinu koju ne mogu doživjeti da je u pozitivnom pravcu, da u odnosu na sadašnje rješenje da Savjet za naučno istraživačku djelatnost koji sada imenuje Vlada i ima 11 članova, po novom rješenju kako je predloženo Predlogom ovog zakona imaće dva člana manje i imenovaće ga ministar. Nekako po prirodi stvari čini mi se kada akt o imenovanju donosi kolegijalni organ, da ima više izgleda da bi moglo da bude rizika od loše odluke. Ali, nije suština u tome, imamo centre izvrsnosti umjesto centara uspješnosti itd.

Ipak moram iskoristiti priliku da raspravu o Zakonu o naučno istraživačkoj djelatnosti povežem sa poštovanjem jednog zakona koji smo u ovom domu usvojili prije otprilike tri godine. To je Zakon o Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti koji je definisao kao što je to i ranije bilo, da je Crnogorska akademija nauka i umjetnosti najviša naučna i umjetnička ustanova u Crnoj Gori.

Dakle, javnosti je poznato da zbog onog famoznog člana 31 tog zakona, o kojem sam govorio kada smo raspravljali u ovom domu o tom zakonu, da je nešto najlošije što je u pravnom poretku Crne Gore izmeđuostalog usvojeno, koji nosi kontradikcije kada ste i vi tvrdili da će se birati akademici Crnogorske akademije nauka i umjetnosti kako inače mora biti, a onda ste tražili od Crnogorske akademije nauka i umjetnosti da po automatizmu sve akademike nevladine organizacije DANU prevede u status akademika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Kada su akademici Crnogorske akademije nauka i umjetnosti odbili politički nalog, odbili, da kažem, tu vrstu poslušnosti, odnosno tražili poštovanje zakona i normi koje važe u svim demokratskim zemljama, dakle, da se akademici nacionalne akademije biraju, a ne dekretom postavljaju, onda su podlegli žestokim sankcijama Vlade Crne Gore i Ministarstva nauke. Dakle, već 2012, 2013. i 2014. godine ne dobijaju sredstva koja su Zakonom o budžetu Crne Gore ove godine opredijeljena za programske sadržaje Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i mimo onoga što je u zakonu, Vlada i vaše Ministarstvo im uskraćuje to pravo. Uz sve ostalo, ovim zakonom takvim kakav je, koji je usvojen prije tri godine, postoji norma koja kaže da će stupanjem na snagu tog zakona prestati da postoji nevladina organizacija Dukljanska akademina nauka i umjetnosti.

Ja sam neposredno pred što sam počeo raspravu na ovu temu izašao i pogledao registar nevladinih organizacija, Ministarstva unutrašnjih poslova koje je nadležno da vodi registar nevladinih organizacija. I ako je taj registar uredno ažuriran, a morao bi biti, pogledajte što sam u tom registru našao.

Dakle, Dukljanska akademija nauka i umjetnosti datum donošenja rješenja 05.maj 2014. rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova, datum donošenja osnivačkog akta ove nevladine organizacije 29. april 2014. godine, osnivači ove nevladine organizacije između ostalih, moram reći, neću govoriti druga imena, ali jedno hoću, a razumjećemo se zbog čega, Vojvodić-Mićunović Radmila iz Podgorice.

Dakle, aktuelna rektorka Univerziteta Crne Gore. Je li tako? Jedna od osoba koja kao rektorka Univerziteta Crne Gore ne poštuje Zakon o Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti, odnosno zakone Države Crne Gore. I dalje se ignoriše odredba ovog zakona, da stupanjem na snagu ovaj Zakon o Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti, a od toga ima već pune tri godine, prestaje da postoji nevladina organizacija Dukljanska akademija nauka i umjetnosti. I da ne dodajem još, da imamo već duže od dvije godine od kada je istekao rok za završetak nove zgrade Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, koja je u najvećem dijelu što se tiče građevinskog dijela završena, očigledno se sankcije Vlade i Ministarstva nauke protežu i u tom dijelu i to gradilište je konzervirano.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Kaluđerović.

Riječ ima kolega Popović, neka se pripremi koleginja Bošnjak.

Izvolite kolega.

SRĐA POPOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, ministarko Vlahović, gospođo Prelević, gospodine Škrelja,

Pozdravljam sve s ove strane,

Moram se na početku vratiti na onu proceduru i profesor Radulović zna da ja njega uvažavam i znam njegovo mišljenje, ali sam bio primoran da reagujem, jer svrstat gospodina Dragana Kujovića koji je bio gromada Crne Gore i svijetli lik prosvjete Crne Gore, on nažalost nije živ, ostali ministri mogu da se brane, pa neka to urade ako smatraju da su povrijeđeni, ali mi je žao što je Dragan Kujović pomenut u jednom takvom kontekstu.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Mogu li nešto da dopunim?

Ja stvarno, mnogo sam uvažavao tog čovjeka. Ali, ja kada je nauka u pitanju, onda etiketiram to na ministre koji su doktori nauka. To znači, krajnje sam uvažavao toga čovjeka i to ne nama nikakve negativne, nego krajnje pozitivnu, i njegovu porodicu.

SRĐA POPOVIĆ:

Gospodin Kujović nije bio doktor nauka, ali su ga jednako uvažavali, jer znam, tada sam radio, od vaspitačice u dječijem vrtiću do akademika. Prema tome, dužno poštovanje prema liku tog čovjeka.

Konačno, kad govorimo o nečemu i kad neko govori treći, četvrti, peti, puno toga je već rečeno, mora da se ponovi, ali trudiću se da što manje to ponovim, uz konstataciju da je konačno pred nama jedan zakon, blaže rečeno, Zakon o izmjenama i

dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti za koji se nadam da ćemo ga u ovom Parlamentu jednoglasno usvojiti.

Prva promjena ili novina u tekstu Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti mijenja se naziv "Centra uspješnosti" u naziv "Centar izvrsnosti" što podržavam. Ako to prevedemo na pedagoški rječnik koji se usaglašava sa evropskim standardima uspješno je između dobrog i vrlo dobrog, a izvrsno je odlično, prema tome nadam se da će to biti i sa ovim Zakonom. Ponosan sam na Odbor za prosvjetu, sport i nauku čiji sam član, da smo Zakon podržali uz tri uzdržana glasa, niko nije bio protiv, i učinili ga mnogo boljim uz izuzetnu kooperativnu saradnju sa ministarkom i njenim saradnicima što je primjer izvrsnosti, a ne uspješnosti.

Pozdravljam odluku sa sjednice Vlade od 07. marta 2003. godine da ministar nauke formira Savjet za naučno istraživačku djelatnost. Savjet će brojati devet članova i tu osim ministra nauke niko neće biti po funkciji što je do sada bila praksa kada je bilo 11 članova, već kompetentne ličnosti iz istraživačke zajednice i svih oblasti nauke kao i predstavnika privrede.

Dobar je predlog za ograničavanje akreditacije, jer period od pet godina je sasvim realan. Ako projekat ne zahtijeva veći period. Jedno pitanje za ministarku. Koliko je do sada ukinuto akreditacija? Meni to nije poznato da je ijedna akreditacija do danas ukinuta, možda jeste, ali ne mogu sve da znam.

Centar uspješnosti je počeo da radi 01. juna 2014. godine, koji se finansira iz kredita Svjetske banke do 31. maja 2017. godine, znači, na period od tri godine i za to je predviđeno 3.418.000 eura, što moramo se složiti, da su to značajna sredstva i da je to možda u ovom trenutku trebalo više, ali i to je nešto. Isto tako veoma su značajna sredstva grantova koji se dobijaju za istraživačku djelatnost, i ne znam, poznato je da je prvi konkurs za prvi grant već završen i da je tu opredijeljeno 4.340.000 eura, drugi konkurs je u toku, za koji je predviđeno 1.200.000 eura. Ovo su podaci koji govore, da je jasno opredjeljenje Vlade Crne Gore za naučno istraživačku djelatnost.

U prilog ovim izmjenama Zakona ide uvezanost naučno istraživačkih timova sa više fakulteta Univerziteta. Juče smo imali prilike da slušamo dekana tehničkog fakulteta gdje govori o tom, a isto tako barem za mene je sasvim je irelevantno, da li se radi, da li se udružuju fakulteti Univerziteta, da li su to državni ili privatni, ili su privatni ili državni fakulteti, jer mislim da se sve radi za naučni doprinos, jer istraživački rad mislim da nije obojen, da se neko ne prepozna ko je istraživač da li je DPS ili SDP ili SNP, Front itd, nego mislim da sve što se istražuje u Crnoj Gori da se to istražuje za dobrobit.

Šta po meni nije dobro u ovom zakonu? To su nagrade. Slažem se da nije baš stimulatивно za mladog istraživača, talenta do 20 godina ako ga kao najuspješnijeg nagrađujemo sa 1000 eura. Kao ni mladog naučnika do 35 godina ako ga nagrađujemo sa 2000 eura. Mislim da, neko ... se pozivamo na unutrašnju rezervu, da Ministarstvo nauke može naći neku unutrašnju rezervu da im barem ovo duplira ako ih više ne nagrađuje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Imate od koleginice Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Uvaženi kolega, slušajući Vašu diskusiju prosto nijesam mogla a da se ne javim da iskomentarišem iz razloga, što se čak sredstva koja pripisujete Svjetskoj banci, znači, sredstva koja su dobijena od Svjetske banke, pripisujete ih Vladi Crne Gore da je ona to izdvojila.

Znam da u ovom periodu kada pristupamo Evropskoj uniji da su ogromni fondovi u Evropskoj uniji koji se izdvajaju za nauku i čak sam sigurna da mnogo toga prođe pored nas a da ne uspijemo da uhvatimo zato što još uvijek nijesmo spremni na pisanje projekata, možda sad već ovih godina i jesmo nešto obučeniji, ali na samom početku je to bilo vrlo, da kažem, ograničeno i malo je ljudi znalo da piše te projekte i mnoga sredstva su prošla pored nas a nijesmo mi uspjeli da ih uhvatimo za nauku. Ali, ono radi čega sam se najviše javila jeste i to što ste pomenuli da je Vama sve jedno da li je privatni ili državni Univerzitet, i to je Vama vjerovatno svejedno zato što mislim da predajete na jednom od privatnih fakulteta, odnosno visokoškolskih institucija, a to ne bi smjelo da bude nikome svejedno, jer državni univerzitet, univerzitet jedne države treba da bude gardijan i neko ko daje nivo kvaliteta. U odnosu na taj nivo treba da se formiraju privatni fakulteti i da teže da dosegnu taj nivo ili da ga preskoče, kao što je Harvard uradio u Americi, pa je sad to najpoznatiji Univerzitet. Znači, treba da se ulaže u državni univerzitet i da državni univerzitet budu reper kvaliteta, a da privatni univerziteti nastoje da to dostignu, što kod nas nije slučaj, jer nažalost, iz državnog budžeta se izdvaja za privatni, za nečiji privatni biznis i na taj način privatni, nemamo mi ništa protiv privatnih univerziteta, ali oni su trebali da iznjedre bolju konkurenciju, a nažalost došli smo u suprotnu situaciji da je pojava privatnih fakulteta na našem tržištu dovela do srozavanja kvaliteta državnog univerziteta. Jer sad postoji takmičenje da ne odu studenti da studiraju na privatne fakultete pa se ogroman broj studenata upisuje na državni i to ogroman broj samofinansirajućih i to je jedan veliki problem koji je već počeo da daje negativne efekte, a bojim se da ono što je najnegativnije ćemo vidjeti tek za par godina. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite kolega.

SRĐA POPOVIĆ:

Koleginice Bošnjak sa Vama se ne slažem u nekim stvarima. Mislim da, opet kažem, da nauka nije obojena i da svaki cent koji se uloži u nauku, mislim da je to za dobrobit svih nas. Ali, isto tako sam svjestan da Svjetska banka daje pare na osnovu projekata, ne daje na lijepe oči ništa, a sa Vama se jedino slažem u tome da se nadam da je prošlo ono vrijeme kada smo velika sredstva, nijesmo zahvatili upravo zbog toga što nijesmo imali nekih projekata ili nijesmo znali da pišemo projekte. Mislim da je to vrijeme za nama i da je sad bolje.

Što se tiče konkurencije, po meni, konkurencija je samo kvalitet. Ne znam zašto ste toliko ogorčeni na privatne fakultete, nema razloga, nijesam njihov potparol da ih branim, ali nijesam siguran, volio bih da se napravi jedno istraživanje da vidimo kakvi nam kadrovi izlaze sa privatnih i sa državnih. Možda biste i Vi promijenili mišljenje kad bi se takva jedna analiza napravila. Prema tome, mislim da je dobro što ima više fakulteta, da ima više univerziteta, jer konkurencija daje kvalitet.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam kolega.

Idemo dalje, kolegistica Bošnjak, a neka se pripremi kolega Sutović. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Uvaženi građani, poštovane kolege,

Što se tiče izmjena Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti mi smo na Odboru i predložili par stvari da se promijeni i to nam je uvaženo, i ja se zahvaljujem, i tada sam rekla da ovaj zakon nema neke veće suštinske izmjene, a jeste ovo jedan korak naprijed da se neke stvari malo bolje definišu, i ono što je po meni najbitnije u ovom zakonu jeste to što će se ubuduće licencirati, odnosno analizirati rad naučno istraživačkih institucija. Tako da ne može neko, uslovno rečeno, biti na grbači budžeta, a da ne radi svoj posao i da ga niko ne kontroliše i to je nešto što do sad nismo imali a što je u tom smislu pozitivan iskorak.

Ali, prije svega želim da kažem da je znanje resurs nad resursima i da zemlje koje su to na vrijeme shvatile su sada najrazvijenije zemlje, jer visoko obrazovanje i nauka su ustvari temelj napretka društva i to je ono što jedno društvo vuče naprijed. Mi to možemo da gledamo kroz izdvajanja koje te zemlje, odnosno kroz novčana izdvajanja koja ulažu te zemlje u nauku, pa ću ja reći, a svi se sjećamo Lisabonske konvencije koja je propisivala da se, čini mi se, do 2010. godine, da ta izdvajanja budu 3% od bruto društvenog proizvoda. Nažalost, ni mnoge evropske zemlje nijesu to dosegle, ali ipak je neki prosjek u Evropi oko 2% a one države koje su najnaprednije to su ove skandinavske zemlje u kojima se izdvaja i preko 3,5% za nauku. Da kažem, i u Sjedinjenim Američkim Državama se izdvaja preko 3%, i u Japanu. Znači, to su te zemlje koje su prepoznale nauku i naučno istraživački rad kao nešto što će da vodi razvoju jednog društva i zato su toliko ispred nas. Nažalost, kod nas ono što je očigledno, kod ove vlasti nije sazrela svijest o značaju nauke i to se ustvari i potvrđuje kroz izdvajanja koja smo dugo godina imali za nauku, a ona su se kretala od tih mizernih 0,01%, zanemarljivih i sad se eto nešto približavamo tim 0,4%. Kao što vidite daleko smo ispod evropskog prosjeka, ali ja eto hoću i da pozdravim što se prije par godina, posle dugih posnih godina što se tiče nauke ipak se određena sredstva izdvojila i posle dugo godina smo imali jedan konkurs koji je omogućavao da se prijave projekti za naučno istraživačku djelatnost.

Ono na šta bih ja, pošto su moje uvažene kolege dosta toga rekli prije mene, ono na šta bih ja ukazala, skrenula vam pažnju jeste to da se nedovoljno brine o mladom istraživačkom kadru i uopšte o mladim ljudima na univerzitetu, a složićemo se da su te visokoškolske institucije ustvari ta mjesta gdje bi trebalo najviše da se bavi naukom. Mi smo došli sad u situaciju da nedozvoljavamo da ti ljudi napreduju zbog toga što im se traže određeni fondovi časova i tu nepostoji sluh ove vlasti zbog toga što kroz Zakon o visokom obrazovanju nijesu, da kažem, uvažili mišljenje univerzitetskih profesora koji su maltene jednoglasno se ovdje složili da netreba vezivati izbore uz zvanja i napredovanje za fond časova. A ono zašto ja ovo pričam jeste zato što u svim zemljama razvijenim i na svim univerzitetima u svijetu svaki univerzitetski profesor mora da odvoji jedan dio

svog radnog vremena za nauku i naučno istraživački rad i to se cijeni kroz njegov lični dohodak, a određen dio vezano za nastavu.

Naši fakulteti su se pretvorili u isključivo održavanje nastave bez imalo naučno istraživačkog rada, stim što je opet to palo na mlađe kolege, zbog toga što moraju da urade magistarsku tezu i doktorsku tezu i bojim se da se to svodi na sve jedna skromna sredstva i na njihov neki lični entuzijazam i odlazak u inostranstvo da nešto odrade zbog toga što su naše, najviše govorim o tehničkim naukama laboratorije

u takvom stanju da vi ne možete dobiti rezultat koji možete da predstavite u nekom međunarodnom značajnom, naučnom časopisu koji se nalazi na SIA listi, a traži vam se da biste se birali uz zvanje, vama traže da imate najmanje jedan rad objavljen u jednom takvom časopisu, što nije lako. Mi koji imamo objavljene radove znamo da i više od godinu dana treba da prođe da bi vi dobili aprumed da vam je dozvoljeno da se taj rad objavi. E, sad na našoj opremi koju imamo na univerzitetima, ta oprema je toliko zastarela da vi ne možete prosto da dobijete onaj rezultat koji će biti, da kažem, uporediv sa nekim rezultatima u inostranstvu. Tu možda kolege sa Elektro fakulteta su malo u povlašćenijem položaju zbog toga što oni rade sa kompjuterima i softverima, ali tehničke nauke u smislu metalurške, mašinske pa i građevina i neke druge, nijesu u mogućnosti da se postignu takvi rezultati.

Izvinjavam se, uvijek se zapričam kad je ova tema, mislila sam da imam još vremena, ali dobro, možda će bit komentara. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, nema komentara.

Ima riječ uvaženi kolega Sutović, a neka se pripremi kolega Pajović.

Izvolite.

JASMIN SUTOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi ministre, uvažene kolege i kolegice, poštovani građani,

Pred nama je Predlog zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti. Pod naučno istraživačkom djelatnošću smatra se stvaralačka aktivnost o naučnim otkrićima, primjena i korišćenja rezultata nauke, osposobljavanje istraživača za bavljenje naučno istraživačkim radom i usavršavanje istraživača.

Naučno istraživačka djelatnost obuhvata osnovna primijenjena i razvojna istraživanja. Osnovna istraživanja čini teoretski i eksperimentalni rad koji se obavlja prvenstveno radi sticanja novih znanja i otkrivanja novih oblasti istraživanja. Primijenjena istraživanja čini stvaralački rad koji se obavlja radi primjene rezultata osnovnih istraživanja u pojedinim područjima oblasti nauke. Razvojna istraživanja čini stvaralački rad zasnovan na rezultatima primijenjenih istraživanja preuzetih u cilju razvoja novih tehnologija.

Radi utvrđivanja prioriteta i podsticanja i praćenja naučno istraživačke djelatnosti, donosi se strategija naučno istraživačke djelatnosti. Predlogom novog zakona strategija na naučno istraživačke djelatnosti donosi se za period od pet godina, po novom Predlogu zakona, ranije osam godina, zbog brzog naučnog i tehnološkog razvoja u zemljama Evropske unije i svijetu uopšte.

Poslove unapređivanja naučno istraživačke djelatnosti vrši Savjet za naučno istraživačku djelatnost. Formiranje Savjeta treba da bude u nadležnosti Ministarstva nauke, po novom Predlogu zakona. Savjet analizira stanje i dostignuća u naučno istraživačkoj djelatnosti, daje stručne predloge. Dakle, Predlog zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti predviđa tri ključne izmjene koje su vezane za: Centar uspješnosti, odnosno Centar izvrsnosti po novom Predlogu zakona, vremensko limitiranje licenci koje se izdaju naučno istraživačkim institucijama i organizacijama i na kraju Savjet za naučno istraživačku djelatnost.

Centar izvrsnosti, odnosno uspješnosti je naučno istraživačka ustanova ili grupa istraživača u ustanovi koja je po svojoj originalnosti, značaju i aktuelnosti postignutih rezultata u naučno istraživačkoj djelatnosti u vremenskom periodu od tri godine po novom Predlogu zakona, ranije pet godina, ostvarila vrhunske međunarodno priznate rezultate u svojoj naučnoj oblasti istraživanja.

Takođe, Predlogom ovog zakona vremenski je limitirana licenca koja se izdaje naučno istraživačkim institucijama i organizacijama. Novi Zakon predviđa limitiranje licenci na period od tri godine umjesto ranije što je bilo na neodređeno vrijeme, iz razloga što će se na taj način kroz postupak provjere ispunjenosti uslova najmanje jednom u tri godine podsticati kvalitet istraživanja u naučno istraživačkim ustanovama kao i povećanje broja istraživača. Takođe, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti, Savjet za naučno istraživačku djelatnost imaće devet članova po novom Predlogu zakona, što je ranije imalo 11 članova koje sada imenuje ministar nadležan za poslove nauke u periodu od četiri godine.

Jedan član Savjeta imenuje se iz redova predstavnika Ministarstva i to - ministar nauke, a osam članova iz redova istaknutih stručnjaka koji daju doprinos u razvoju naučno istraživačke djelatnosti. Dakle, predstavnici istraživačke zajednice iz svih oblasti nauka kao i predstavnici privrede. S obzirom da će Savjet imenovati ministra nadležnog za poslove nauke, te je potrebno zakonom omogućiti da se sredstva za njegov rad obezbijede u budžetu Ministarstva. Zakon je predvidio da će se Savjet iz člana 17 ovog Zakona obrazovati u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, a da će do njegovog obrazovanja funkcija Savjeta obavljati dosadašnji Savjet.

Izmjenom i dopunom Zakona unapređuje se na dodjelu nacionalnih nagrada za nauku što je i ranije bilo, ali uz izmjene. Uбудuće će Ministarstvo dodjeljivati godišnje nagradu najuspješnijem mladom istraživaču, talentu do 20 godina života, najuspješnijem naučniku, najuspješnijem pronalazaču, inovatoru za najuspješniji patent. A nagradu tek će dobiti nakon završetka istraživanja na projektu, najuspješnijem rukovodiocu naučno istraživačkog projekta i istraživačkom timu koji su realizovali najuspješniji nacionalni projekat, finansiranje iz budžeta organa državne uprave nadležne za nauku.

Stoga predlažem Skupštini da prihvati ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULović:

Hvala kolega Sutoviću.

Za komentar se javila koleginja Bošnjak, pa da je čujete.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem.

Pa evo, prosto da kažem da postoje ovi fundamentalni, postoje primijenjeni i razvojni projekti, nijesam mogla da se ne javim i da kažem da je ova vlast uništila privredu i da mi više proizvodnje maltene i nemamo. Istraživačke centre koji su bili u sklopu velikih preduzeća kao što je bio Institut za aluminijum pri Kombinat aluminijuma, nije se vodilo računa prilikom privatizacije da se nametne investitoru, odnosno tome ko privatizuje da mora da zadrži taj naučno istraživački centar, već je sve to uništeno i to je veliki grijeh ove vlasti, a oni su imali takvu opremu koja je bila na svjetskom nivou i tu su se mogli postići rezultati i na Institutu za crnu metalurgiju u Nikšiću. I ono što nije stimulisala ova vlast, nije davala sredstva da se formiraju inkubatori, odnosno takozvana "spin-off" preduzeća u okviru recimo Univerziteta, gdje će mladi naučnici, odnosno naučnici sa toga da stvore neko preduzeće i neku malu proizvodnju koja posle određenog vremena treba da se odvoji od univerziteta i da počne samostalno da radi kao neka industrija, odnosno neka proizvodnja. To nemamo, to još uvijek nemamo, a sve ove zemlje koje su ulagale u nauku na taj način su i stvarale ta nova, te inkubatore, odnosno "spin-off" preduzeća. Mi smo daleko od toga nažalost, a imamo potencijala kadrovskog za takve stvari.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Baš me interesuje đe je onaj čuveni skener, jedna strašna istraživačka ekipa na čelu sa gospođicom Nelević, to je bio ponos.

Izvolite kolega Sutoviću.

JASMIN SUTOVIĆ:

Ja nijesam ovdje projekte nikakve naglasio, fundamentalne projekte, i kako vidim Vi ste svoju diskusiju samo omogućili da se javite, da bi završili svoju diskusiju. Znači, ja nikakve fundamentalne projekte nijesam ovdje naznačio.

Nikakav fundamentalne projekte nijesam naznačio, Vi ste samo svoju diskusiju, po meni, iskoristili da završite svoju diskusiju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Idemo dalje kolege. Sada ima riječ kolega Pajović, a neka se pripremi kolegunica Drobnjak.

DARKO PAJOVIĆ:

Gospođo ministarko, dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Ja bih počeo od onog što je moj kolega potpredsjednik Radulović pomenuo čepovi od aluminijuma, džoni voker. Naime, što mene i te kako zanima ministarko zašto mi nemamo veću povezanost naučnih istraživačkih projekata, naučnika sa biznis sektorom.

Polazeći od suštine problematike ja jednu od najvećih suština položaja naučnih radnika danas u Crnoj Gori upravo vidim u jednoj velikoj nepovezanosti sa biznis sektorom. Da li je razlog taj što su nestali veliki giganti i na taj način je praktično, čini mi se, i nestalo nekoliko naučno istraživačkih laboratorija ili laboratorija koje su uticale koliko mi je poznato od kvaliteta aluminijuma iz svega ovoga o čemu su govorili moji

prethodnici, ja mislim da ne, jer ako su oni nestali valjda su trebali da nastanu neki novi biznis sektori. Valjda je trebalo da nastane neka nova elita koju, čini mi se, vrlo teško vi iz Vlade možete da ubijedite da je svaki eur ulaganja u nauku bolje za njihov profit. Mislim da je to jedan od suštinskih problema u Crnoj Gori uz nespornu politizaciju Univerziteta i naučno istraživačkih centara. To je naše lično mišljenje, kad kažem lično, mislim na partijsko mišljenje u Pozitivnoj Crnoj Gori. Dakle, mi se snažno zalažemo za veoma jak državni univerzitet i mislimo da strategija, kurs, kako god hoćete Vlade koji ne počinje samo od vašeg mandata, već mnogo ranije koji je zauzet apsolutno nije dobar, jer mi nemamo ono što je valjda cilj svakog naučno istraživačkog projekta, a to su nova radna mjesta je li, to su inovacije, to su veći prihodi za državu. Vi ste govorili o veoma dugoročnim efektima određenih projekata koji se realizuju. Mislim da bi bilo jako dobro da mi kao poslanici znamo i mislim da bi dobro bilo zbog samih građana, a ako hoćete, mislim da bi bilo dobro i zbog vašeg kolege ministra finansija, jer ovdje svakoga dana kada sjedimo spoznamo jednu nevjerojatnu stvar, a to je vratiću se na temu, da on ništa pozitivno ne vidi ni u primjeni energetske efikasnosti, da on sa nekog fiskalnog stanovišta, vjerovatno i nauku i projekte istraživačke doživljava kao jedno veliko opterećenje.

Kao što ste čuli tokom ovih diskusija, ja mogu potvrditi u ime stranke kojoj pripadam da se snažno zalažemo za razvoj nauke, vi apsolutno ćete imati podršku u onome što se zove dosljedna primjena jačanja uopšte sektora obrazovanja, ali ono što definitivno je deficit i što ja vidim kao deficit je da mi, ponavljam, ne možemo da ubijedimo ni vaše najbliže kolege, da zapravo ulaganje u nauku, kao što je rekao profesor Radulović je vraćanje kroz neke tamo čepove, a ja ću reći profesore i kroz niz hibrida koji mogu takođe da nastanu. Mi imamo, koliko je meni poznato, laboratorije na Biotehničkom univerzitetu koji su na izuzetno visokom nivou. Poznato mi je to, sticajem okolnosti, bavim se tom naukom, ali imamo mali stepen iskorišćenosti, onda imamo permanentnu žalbu niko ne ulaže. Zašto, kada imamo razvijen, polu razvijen kako god hoćete sektor poljoprivrede? Zašto ne dolazi jednostavno do fuzije biznis sektora, te nove klase, da kažem, biznismena ili ljudi koji se bave privredom i oni koji se bave naukom? Mislim da bi dobro bilo početi od samog lobiranja unutar Vlade, a kao što vidite opozicija je više nego spremna da svakom građaninu Crne Gore, a vjerujem i svakom kolegi poslaniku, žao mi je što danas, recimo nije puna ova sala, jer čini mi se da razgovaramo o nečemu što je temelj ekonomskog razvoja Crne Gore. To je ono kako mi nauku doživljavamo u Pozitivnoj Crnoj Gori, zbog toga opet, ponavljam, imaćete snažnu podršku za sve ono što se zove napredovanje u toj oblasti. Ali ono što ostaje naša velika dilema. Zbog čega i ako ste samom nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015. godine vrlo jasno je zacrtano da je mali broj patenata, inovacija, slaba povezanost ovog sektora sa privredom i nizak nivo ulaganja u istraživanje i razvoj.

Navodi se podatak od 0,04% bruto društvenog proizvoda koji dolazi od biznis sektora. Dakle, ja sam apsolutno svjestan da država ne može da pokrije, ne može da finansira sve naučno istraživačke projekte. Kako, na koji način mi da zainteresujemo ljude, bilo da oni grade zgrade, bilo da se bave poljoprivredom, zato kažem meni je fascinantno da ne možemo da ubijedimo nekog ko gradi zgradu da treba da primijeni tu energetska efikasnost, da poboljša tu energetska efikasnost da bi u konačnom možda i onaj biznismen koji gradi zgradu ne bi prodao kvadrat po 1.000 nego bi ona na tržištu

vrijedela mnogo više. Dakle, da li je u pitanju edukacija, da li je u pitanju zaštita ličnih interesa, da li je u pitanju neki naslijeđeni način razmišljanja brzog obrta kapitala nesagledavajući da na neke duže staze možete dobiti mnogo više? To ostavljam kao jednu veliku dilemu svima nama u Crnoj Gori, ali svakako vi kao reprezent nauke i obrazovanja u Crnoj Gori trebate u konačnom da date jedan snažan zamajac. To je ono što mi očekujemo iz Pozitivne Crne Gore od vas i u tome ćete imati snažnu i bezrezervnu podršku, čini mi se ne samo nas već na osnovu izlaganja uvaženih kolega iz opozicije široku podršku i u crnogorskom društvu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Pajović. Za komentar se javio kolega Popović. Izvolite kolega.

SRĐA POPOVIĆ:

Ja ću dati komentar.

Gospodine Pajoviću,

Neznam odakle vam pravo da nam držite prediku o prisustvu u Parlamentu. Ja sam u ovom Parlamentu prekjuče čitav dan, juče čitav dan, danas čitav dan, a vi ste u Parlament ušli prije pet minuta i držite nam predavanje je li Parlament pun ili nije. Prema tome, mi smo bili zainteresovani za sve teme koje se ...pristupa, jeste li vi mogli prisustvovati, ne sad ste došli i sada nas kritikujete da li smo svi tu ili nijesmo. Mislim da nemate pravo na to. Svojim prisustvom ste to dokazali da nemate pravo to da govorite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite kolega Pajović. Ja sam razumio o sasvim drugom kontekstu se radi, a Parlament radi i u plenumu, odborima i tako dalje.

DARKO PAJOVIĆ:

Kada su u pitanju poslanici Pozitivne Crne Gore uvijek će se pogrešno razumljeti, ali na našu sreću od pojedinaca iz Demokratske partije socijalista ono što mi kažemo. Meni je jako drago da većina u DPS-u je jasno shvatila ono što sam ja htio da kažem, a rekao sam da mi je žao zbog teme koja znači ekonomski razvoj Crne Gore, što nije puniji Parlament. Ne pada mi na pamet da bilo koga kritikujem zbog prisustva i vjerujem da smo se jako dobro razumjeli. Ponavljam, vjerovatno neka nervoza kada se pomene Pozitivna i izlaganje njenih poslanika je dovoljan razlog za ovakvu reakciju. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Idemo dalje. Izvolite kolegice Drobnjak, a neka se pripremi kolega Labudović.

NADA DROBNJAK:

Gospodine potpredsjedniče, uvažena ministarko, gospođo Prelević, poštovane kolege i kolegice,

Ja ću sve nas podsjetiti da je Zakon o naučno istraživačkoj djelatnosti usvojen 2010.godine i da me raduje, a zaista sam sa interesovanjem pratila današnju raspravu i stekla utisak da svi prepoznamo važnost koje nose izmjene i dopune ovog zakona o

kojima danas razgovaramo i da one sa sobom nose neki novi kvalitet. Takođe ću podsjetiti na nešto što je davno izjavio Martin Luter King, a to je da nam nauka daje znanje koje predstavlja moć. I upravo tu moć treba i da upotrijebimo u procesu evropskih integracija, poštujući sve ono što Evropska unija traži od zemalja kandidata za ulazak, pa i u ovoj oblasti, a to je da stvori uslove da zaista može da implementira sve ono što jeste pravna tekovina Evropske unije i vjerujem da ćemo usvajanjem ovih predloga izmjena Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti to i postići.

Ja sam sigurna da u decembru 2012.godine, kada je privremeno zatvoreno poglavlje 25 nauka i istraživanje nam je poslata poruka da smo na pravom putu u oblasti normiranja i da je pred nama veliki izazov primjene svih tih standarda i postizanja onih vrijednosti koje će se kroz indikatore prepoznati. Tu je, prije svega, po meni važan indikator i opet je on veliki izazov za sve nas, a taj indikator jeste finansiranje naučno istraživačke djelatnosti. Evropska unija je kao indikator prepoznala 3% bruto društvenog proizvoda. Mi smo postavili sebi cilj do 2016.godine to bude 1,6%. Ja vjerujem da ćemo svi mi i ovdje u Parlamentu i u Vladi uraditi da taj indikator bude uspješno realizovan i da zaista za naučno istraživačku djelatnost i izdvojimo ta sredstva, jer neću ponavljati ono što su prethodno kolege i kolegice rekle koliko je važna naučno istraživačka djelatnost i zaista je meni bilo jako veliko zadovoljstvo slušati ljude iz nauke i iz istraživačke djelatnosti koji ovdje sjede i koji su sa nama podijelili svoje znanje, iskustvo i uputili nas u kom pravcu treba da idemo kada primjenjujemo ove zakone. Mene raduje da je takođe prepoznato da Crna Gora jeste na dobrom putu, da ima kapacitete da se integrišu u evropsko istraživački prostor i da učestvuje u realizaciji inicijative Inovativna unija i strategije Evropa 2020. Ono konkretno što u ovom zakonu je meni bilo interesantno to je izmjena Savjeta i ja bih zaista preporučila da se uspostavi dobra procedura izbora članova Savjeta, da se zna ko predlaže na koji način se biraju. Znam da je to predviđeno stavom 3 člana 6 Predloga izmjena i dopuna zakona.

Član 8 izmjena i dopuna predviđa da ministarstvo dodjeljuje nagrade i poštujući rodnu ravnopravnost ja ću reći da jeste dobro da se to dodjeljuje najuspješnijem naučniku, ali žalim za onim što jeste bio podsticaj ženama u nauci da se prepozna žena u nauci, da ona dobije godišnju nagradu.

Članom 9 prepoznaje se šta sve treba da ima Centar za izuzetnost, pa ću ja ponoviti ono što su prethodnici rekli da očekujem da promjena naziva Centra uspješnosti u Centar izvrsnosti nosi sobom i suštinske promjene i da zaista treba da dostigne ono što jeste - izvrsnost, a izvrsnost predstavlja nastojanje da se premaše granice, da se prekorače ograničenja ili standardi i da se ostvari nadprosječnost.

Takođe, koncept postizanja izvrsnosti kaže: "Moraju se ispuniti šestpe koja polaze od početnih slova engleskih riječi ljudi, politika, proces, proizvod, praksa i performansa". Ja zaista vjerujem da će ovaj centar to uspjeti. Podržaću licenciranje, jer to zaista jeste veliki iskorak u svemu. Još ću predožiti da se malo bolje pogleda izvještaj Zakonodavnog odbora o ovom zakonu, jer je Zakonodavni odbor dao amandman na član 1 po kome se član 1 mijenja i glasi, kako glasi, ali je prepoznato da se i u članu 27 treba preimenovati: "uspješnost u izvrsnost", a Predlogom zakona o izmjenama i dopunama član 27 se u potpunosti mijenja pa ga ne treba mijenjati kroz amandman i završiću tim da nauka današnjice je tehnologija budućnosti i da nam je svima zaista važno da uspostavimo dobar okvir naučno istraživačke djelatnosti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice Drobnyak. Za komentar se javio kolega Perić. Još imamo 10-15 minuta, ima kolega i završna riječ. To sam i očekivao od vas takvu toleranciju. Izvolite kolega Labudović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče,
Kolegice i kolege, gospođu Vlahović,

Ja ću prvo svoju diskusiju da vremenski situiram i reći ću da će se kretati zonom pojačane doznatne oblačnosti sa grmljavinskim procesima, jer malo šta u ovome vidim sunčano, malo šta izvrsno, ali pokušaću to da elaboriram. Ali, prije nego što uđem u srž onoga što sam htio da vam saopštim, želim sa vama da podijelim jedno slaganje oko jedne konstatacije koju ste ovdje iznijeli, a koja glasi: "da ako postoji i jedna oblast društvenog života u kojoj nema mjesta politici to je nauka". I to vam je biblijska istina. Ali bih ja volio da ste tu načelnu opasku primijenili i primjenjivali u praksi i ne mogu poput gospodina Kaluđerovića, a da se ne sjetim onog vašeg nasrtaja i vas lično i Vlade koju predstavljate na Crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti kada ste pokušali da je natjerate na fuziju sa jednom pseudo naučnom institucijom koja je zapravo nevladina organizacija.

I kada su se akademici konačno sjetili da brane svoj dignitet i ne samo svoj, nego dignitet samih institucija akademika koja se svuda u svijetu prevodi kao besputnik, vi ste ih kaznili i još uvijek ih kažnjavate. Ako to nije politika ja ne znam šta je. Ja bih volio da u politici ima više nauke, ali vas kumim i molim poslušajte samu sebe i batalite se politike u nauci.

Ovdje je najviše bilo riječi oko ulaganja i to da li da se ulaže u državni univerzitet, da li da se pomaže konkurenciji i tako dalje. Ja mislim da je prije svega država kao i svaki dobar domaćin dužna da vodi računa o svojoj kući. Prvo se snabdijeva svoja kuća, pa tek se onda pomaže komšijama, naravno pod uslovom da tamo nije neka zgodna komšinica, ali vi znate kako se nazivaju domaćini koji zapostavljaju svoju porodicu zarad zgodnih komšinica. Takođe je bilo riječi i oko visine ulaganja. Da se ne lažemo. Bilo to 0,13, 0,40 ili 0,50% činjenica je da je za nauku XXI vijeka i sav crnogorski budžet malo. Tim prije, što ulaganje u nauku ne korespondira direktno sa materijalnom dobiti. Postoje naučna istraživanja koja traju decenijama i nemaju za rezultat nešto što je odmah primjenjivo i što odmah iz prakse daje ekonomsku korist, a sa druge strane pojavi se neko sporedno koje promijeni svijet.

Takođe, ja se protivim konceptu, vjerujte mi, i zato imam ozbiljne argumente da je ulaganje u nauku samo ulaganje u njen vrh, u istraživačke centre, na Univerzitet i tako dalje. Šta je sa našom bazom? Sa ponosom se sjećam situacije kada su učenici III razreda srednje tehničke škole ovdje iz Podgorice pobijedili na nekom međunarodnom takmičenju u Bugarskoj u robotici. Odmah se pitam koliko je njihovih vršnjaka u školama po Crnoj Gori bilo u prilici da vide robot, osim na filmu i na televiziji, a kamo li da se sa njime upoznaju, da sa njime rukuju. Ja imam sina na trećoj godini Elektro tehničkog fakulteta i on ovih dana ima laboratorijske vježbe i vjerujte mi dijete koje je ovdje završilo srednju školu, tvrdi da se prvi put susreće sa 95% te opreme i prvi put se susreće sa 95% tih laboratorijskih operacija koje se tamo vrše. To je gospođu Vlahović za osnovnu školu. Sjećate se ideje vašeg kolege ministra oko uvođenja tablet računara

u osnovnu školu neko eksperimentalno odjeljenje. Neki dan sam vidio eno ih sjede u ormariću škole onako fino poređani, niko se ne usuđuje da to primijeni.

Prema tome i da još jednom javno ponovim ono što sam vam rekao na Odboru za zakonodavstvo kada smo razgovarali. Kakva god da je i šta god da je ovo Ministarstvo nauke učinilo u kontekstu predstojeće rekonstrukcije Vlade javno podržavam da resor nauke ostane kao posebno ministarstvo da ne budete prirepak nekoga ministarstva koje će imati od A do Š sve oblasti u svojem resoru. I još nešto.

Ostali vi i ostalo li ministarstvo ili ne ostalo, ja vas molim da imate sljedeće na umu. U danu kada je čovjek uspio da spusti... (Prekid)...u danu kada je reprezentovan čip koji će zamijeniti tumor marker u 60% škola u Crnoj Gori nema table, nema krede i nema sunđera. Odakle do ozbiljne nauke koliko god se u nju uložilo je najmanje tri dana jahanja ili da vam opet to vremenski situiram najmanje vijek do vijek i po. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega. S ovim smo iscrpili listu. Uvažena kolegice Vlahović, imate pravo na završnu riječ. Napravite to u formi završne riječi da ne pominjemo imena. Izvolite.

SANJA VLAHOVIĆ:

Najljubaznije se zahvaljujem. Da se malo našalim, nijesam znala da smo vam kišu donijeli danas u Parlament. Nekako je sve oblačno bilo, valjda je nešto i pozitivno u ovim našim aktivnostima. Šalu po strani, kasno je već pa eto da razbijemo tu atmosferu.

Prosto bih se samo osvrnula na par pitanja koja mislim da bi trebalo prokomentarisati. Najprije pitanje koje se tiče Savjeta, dakle da li treba da ga imenuje ministar u Vladi Crne Gore. Donešen je zaključak 7. marta 2013. godine da Savjet za nauku bude u nadležnosti resornog ministarstva i ovaj zakon je samo ispratio odluku koja je sada na snazi, zaključak koji je na snazi i kojim se pretenduje da Savjet za NID bude jedan od savjeta u nadležnosti ministarstava a ne više jedan od savjeta koje imenuje Vlada. Zbog toga je ta forma napravljena i zbog toga je definisano ko će biti u Savjetu, koji će biti sastav i na koji način će funkcionisati u ovoj novoj izmjeni.

Sljedeće, postavilo se i pitanje naučnih institucija iz oblasti građevine ili oblasti koje su slične. Dakle, na našem web sajtu postoji lista licenciranih naučno istraživačkih institucija da ne bih pogriješila, a ono što sada mogu da odgovorim jeste da postoje dvije koje su dale zahtjev da se licenciraju kao naučno istraživačke institucije. Dakle, zahtjeve su dali Građevinski i Arhitektonski fakultet, i oba su licencirane naučne institucije upravo za te oblasti. Nijesam sigurna da li postoji još neka uz izvinjenje ako postoji, ako sam u svom obraćanju prenebregla.

Licence, na žalost do sada nijesu oduzimate i nijesu ukidane iz razloga što ovim zakonom nije ni predviđen rok za koji se licenca izdaje, ali ako govorimo o onom roku preispitivanja licence koji se odnosio na tri godine, onda on još uvijek nije istekao za određene institucije i trebalo je tokom naredne godine da se izvrši svojevrsna provjera. Sada po novom zakonu ukoliko bude usvojen, u ovom uvaženom domu, biće prilike da se preispitaju licence u ovom periodu na koji smo planirali da to učinimo.

Što se tiče laboratorija, to je jedno vrlo važno pitanje, tu sam potpuno saglasna da moramo uložiti sve svoje napore da obezbijedimo našim naučnicima ili kvalitetne laboratorije iz onih oblasti za koje imamo sredstva imamo mogućnosti da ulažemo ili

mogućnost da za one oblasti koje nam nisu prioritetne i gdje nemamo možda mogućnosti da ulažemo, otvorimo put ka laboratorijama u Evropi i svijetu koje su najbolje. Za sada se u laboratoriju ulaže kroz projekat INVO, dakle kroz sredstva Svjetske banke koja jesu Vladina, zato što je Vlada, to je kredit Svjetske banke koji je Vlada opredijelila za nauku i istraživanje u zoni kompetitivnosti, dakle prosto taj iznos će biti većinom uložen u opremu. Evo sada smo svjedoci, ovih dana da prvi centar izvrsnosti pribavlja opremu laboratorijsku vrijednosti oko milion i po eura iz ovih sredstava, osam grantova je za naučno istraživačke institucije planirano. Naravno, konkurs drugi još nije završen, vidjećemo do kraja godine, možda će biti i više, ali uglavnom većina sredstava biće za laboratorije u određenim oblastima.

Za ostale, kao što sam rekla, naš je napor kroz drugi strateški cilj otvaranje mogućnosti međunarodne saradnje da naši naučnici, istraživači imaju tu priliku. Recimo, sada je otvorena mogućnost da se u laboratorijama u Trstu i Monaku naši naučnici vrše određena doktorska i postdoktorska istraživanja za naše naučnike, ali naravno, tu su i drugi centri kroz bilateralnu saradnju koji se stavljaju na raspolaganje našim naučnicima.

Povezanost nauke i biznisa apsolutno je jedan od prioriteta i treba da bude jedan od strateških ciljeva. Mi smo ga zacrtali kao treći, ali ne manje važan, dakle jedan od tri strateška cilja za razvoj nauke u Crnoj Gori. Jedan od projekata je upravo projekat Tehnopolis o kojem smo govorili i on bi trebalo da bude centar za ono što se pominjalo danas, a tiče se prvih malih start upova ili mikropreduzeća koja bi trebalo da budu osnovana na bazi inovacija. Dakle, saradnja nauke i biznisa jeste kopča za uspješnost, tu smo potpuno saglasni i to je jedan od strateških ciljeva zacrtanih u novoj strategiji naučno istraživačke djelatnosti koje je Vlada usvojila prethodne godine.

Što se tiče ulaganja neću više o tome jer sam već rekla da ne bih trošila vrijeme, znam da nam vrijeme ističe, ali ono što je zanimljivo jeste da bez obzira što Crna Gora po tom procentu ulaganja zapravo zaostaje za određenim državama, vrlo smo u prednosti u odnosu na određene države zato što imamo pozamašan iznos ulaganja po istraživaču. Crna Gora ima 10 hiljada eura ulaganje po istraživaču, što je podatak koji nas dobro predstavlja u nekim državama koje nominalno u procentu imaju veći procenat ulaganja od nas. Ne kažem da ulaganjima treba da budemo zadovoljni, jer nikada nauka nije zadovoljna ulaganjima, i ne treba da bude, jer ideja uvijek treba da bude više nego novca, kada je to obrnuto onda je sistem u problemu. Ja barem tako doživljavam a nadam se da smo tu donekle saglasni.

Mladi u nauci su nama prioritet. Kroz jedan program koji se zove program promocije nauke među mladima i u društvu uopšte, mi i sufinansiramo aktivnosti mladih. Jedna od aktivnosti bila je i ona pomenuta danas koja nas je sve jako obradovala, dakle nagrada iz robotike, taj robot a i mnogi drugi prezentirani su na danima nauke, tako da su naši mladi ljudi bili u prilici da, i učenici uglavnom, vide po prvi put kako to nešto funkcioniše i da ih to motiviše da se i sami bave naukom. Konačno, pošto sam već vrijeme prekoračila, uz zahvalnost uvaženom potpredsjedniku i profesoru što mi je dozvolio, samo ću završiti još jednom rečenicom. Dakle, izuzetno mi je drago da smo u toku vrlo konstruktivne rasprave na odborima uspjeli i da neke stvari poboljšamo u ovom prijedlogu, na tome sam zahvalna svima koji su u tim raspravama učestvovali sa svojim prijedlozima. Sve ono što se danas čulo što nijesam ni prokomentarisala, tiče se i implementacije možda drugih zakona i sugestija, vrlo konstruktivnih koje ste dali.

Svakako su sa pažnjom pribilježene i sigurno će biti dio budućih odluka i buduće politike koju će Ministarstvo a i Vlada voditi kada je nauka u pitanju. Naš je cilj da se nauka i u Vladi a i u društvu tretira kao odlična investicija, a ne kao trošak, i mislim da smo tu na istom putu i zato sam vam zahvalna na konstruktivnoj raspravi koja se po pitanju ovog zakona danas u ovom uvaženom domu vodila. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I ja vam se zahvaljujem i vama i ... na prisustvu i učešću u raspravi.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Poštovani građani gledajte nas opet sutra, biće veoma važne tri četiri teme, počinjemo u 11 sati.

Prva tačka dnevnog reda je Predlog zakona o dopuna Zakona o medijima, pa onda o borcima, naša vječita tema, Crna Gora bez boraca što bi bila. I treća veoma važna stvar, dolazi nam novi Vrhovni državni tužioc. Biće sutra interesantno.

Počinjemo u 11 sati. Prijatno.

14.11. 2014. u 11.20h

PREDSEDNİK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovani poslanici 25. saziva Skupštine Crne Gore, nastavljamo šednicu po dogovoru o dnevnom redu za danas. Radimo prvo **Predlog zakona o dopuni Zakona o medijima**. Poslije toga ćemo raditi Predlog zakona o finansiranju organizacije boraca, to je predlog kolege Damjanovića i, ako stignemo, počecemo Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore za 2013. godinu.

Prva rasprava je dva sata. Predlog zakona o dopuni Zakona o medijima izazvao je dosta pažnje. Predlagači su: kolega Genci Nimanbegu, koleginica Azra Jasavić, koleginica Branka Bošnjak, koleginica Ljiljana Đurašković, kolega Rifat Rastoder, koleginica Jonica, kolega Popović i kolega Kalač. Imamo takoreći sve klubove tu. Izvjestioci Odbora su Srđan Perić, Zakonodavnog odbora i Genci Nimanbegu, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Želite li prvo u ime Odbora, kolega Nimanbegu?

Izvolite. Kolega Nimanbegu u ime Odbora, a onda ćemo čuti predstavnika predlagača.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala, predsjedniče Parlamenta.

Poštovane koleginice i kolege poslanici, poštovana javnosti, Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o dopuni Zakona o medijima je Odbor razmotrio 13. novembra 2014. godine, sa predlogom da se zakon donese po skraćenom postupku. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagača i rasprave koja je vođena, Odbor je većinom glasova podržao podneseni Predlog zakona sa amandmanom koji je, s obzirom da je podnosilac jedan od predlagača zakona, postao sastavni dio teksta Predloga zakona i predlaže Skupštini da isti usvoji.

Ovaj zakon je izazvao veliku pažnju javnosti Crne Gore sa jednom velikom dilemom da li ovo vodi budućoj cenzuri medija, ili je napor da se uvodi red i da država pokaže da funkcioniše. Meni kao jednom od predlagača je jasno da su u ovom slučaju

zatajili državni organi. Zakonska regulativa koja je na snazi dozvoljava da se isti mediji iako su im zabranjeni programski sadržaji bave istim tematikama, ali ono što je mene lično potaklo da budem predlagač ovog zakona je sljedeća stvar.

Ono što se još odavno nije desilo na medijskoj sceni Crne Gore je jedan neprihvatljivi govor mržnje prema jednoj vjerskoj nacionalnoj zajednici. Ono što je jedan tabloid iznio predstavlja stavljanje mete na jednu nacionalnu zajednicu. O ovome će biti priče i kod Izvještaja za rad tužilaštva za prošlu godinu, jer smatramo da Vrhovno državno tužilaštvo još nije povuklo adekvatne poteze da zaštiti ustavna prava u Crnoj Gori.

Predloženi zakon o izmjenama i dopunama Zakona o medijima predstavlja zajednički napor svih poslaničkih klubova koji, nažalost, nijesu potpisali članovi iz Kluba DPS-a, da se ono što ruši javni moral dovede u red, da medijska scena i ono što, vjerovatno, i samoregulatorna tijela nijesu uspjela da srede, da damo jedan snažan naš glas .... da ono što je evidentno da dosta medija u Crnoj Gori ima svoju uređivačku politiku, a često ta uređivačka politika ima i drugih politika iza sebe. Da se dovede u red da bi što objektivnije, što jasnije služilo osnovnoj svrsi, a to je informisanju javnosti, a ne uvođenja jednog haosa, jednog meteža u informisanju, kada pojedinci, a imamo primjer da je već sud zabranio u junu programske sadržaje toliko stigmatišu, toliko neprimjerenim člancima, da je to već nešto što je degutantno.

Iskoristio bih priliku za još jednu rečenicu. Javnosti je jedan medij u pitanju, ali nije samo jedan medij. I drugi mediji sigurno moraju povesti računa na način kako izvještaju. Ovo nije bilo koja žalba prema njihovom radu, nego jednostavno ljudski osjećaj da profesionalizam koji se traži i od poslanika i od političara mora se uvesti maksimalno koliko je moguće i u medijsku scenu Crne Gore. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. U ime Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu se obratio kolega Nimanbegu, a u ime predlagača će kolegunica Azra Jasavić. Izvolite, uvodno obrazloženje.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažene kolegнице, uvažene kolege, poštovani građani,

Prije obraćanja svima vama, zamolila bih uvaženog predsjednika da mi dozvoli, u slučaju da prekoračim dozvoljeno vrijeme, da iznesem sve ono što smo zajedno, sa kolegama, kao zajednički stav, zauzeli, jer mislim da i javnost ima pravo da zna koji su razlozi rukovodili Parlament da do kraja iznese ovakav Predlog zakona. Zahvaljujem. Računam na Vaše razumijevanje.

"Prvo su došli po komuniste, a ja se nijesam pobunio jer nijesam bio komunista. Zatim, su došli po Jevreje, a ja se nijesam pobunio jer nijesam bio Jevrej. Zatim su došli po katolike, a ja se nijesam pobunio jer ja sam bio protestant. Zatim su došli po mene, a tada više nikog nije bilo da se zauzme za mene" - Martin Niemoller.

Dnevni list "Informer" nije napao pojedinca, napao je temeljne vrijednosti našeg društva, napao je multietnički sklad, viševjekovnu nacionalnu toleranciju. Napao je autoritet suda, javni moral, ugled i dostojanstvo čovjeka. Parlament ima dužnost da brani navedene vrijednosti. To je obaveza i Vlade, a Vlada "spava".

Poštovane kolege, probudimo je.

Ustav daje legitimitet za predlaganje zakona, prvo Vladi, a onda poslanicima. Kako Vlada ne vidi da je "Informer" kontaminirao medijski prostor i udario na temeljne vrijednosti našeg društva, Parlament je dužan da reaguje. Kada problem postoji, valja ga rješavati i mi smo ponudili rješenje.

Polazeći od potrebe da spriječimo propagiranje nacionalne mržnje i diskriminacije prema albanskom narodu, jer sljedeći su Bošnjaci, Srbi, Crnogorci, Hrvati i drugi, svjesni naše obaveze da zaštitimo javni moral, ugled i čast našeg građanina, kao i autoritet suda koje štiti Ustav i Evropska konvencija o ljudskim pravima, koja po članu 9 predstavlja sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka Ustava, ponudili smo ovaj predlog zakona.

Dio poslanika ovog parlamenta je podnio i krivične prijave protiv lista "Informer" zbog distribucije dječije pornografije, neizvršavanja sudskih odluka i povrede ugleda naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Tužilaštvo je na potezu.

Kako je Zakon o medijima nedostatan u izvršavanju sudskih odluka kojima se zabranjuje programski sadržaj, što je sud prema njegovim navodima dovelo u besmislen položaj, jer "Informer" ne poštuje odluke crnogorskih sudova, obaveza Vlade i Parlamenta je da zaštite autoritet sudske vlasti i time spriječi ovaj medij da se ismijava crnogorskom sudu.

Sudovi po Ustavu nemaju legitimitet da predlažu zakone. Kako to Vlada ne čini sa ciljem da poboljša zakonski i medijski okvir, to je Skupština dužna da ispunjava svoje ustavne obaveze.

Parlament poziva Vladu, kao i poslanike koji nijesu saglasni sa Predlogom ovog zakona, da u demokratskoj raspravi o ovoj vrlo važnoj temi ponude bolja rješenja za prevazilaženje evidentnih navedenih problema.

Očekujemo da će ponuđeni predlozi omogućiti poštovanje odluka suda kojim se štite temeljne ustavne vrijednosti, kao i legitimni ciljevi koje prepoznaje Evropska konvencija.

Da bi sudovi efikasno mogli da rade svoj posao i spriječe zloupotrebu slobode izražavanja, za legitimno miješanje države u skladu sa članom 10 stav, 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima, članom 47, stav 2 i članom 50, stav 2 Ustava Crne Gore, ovaj parlament, nakon parlamentarne rasprave i glasanja, treba da donese propis koji mora da bude dostupan i predvidiv svima na koje se on odnosi. Miješanje mora imati za cilj da zaštiti legitimne ciljeve koje Ustav i Evropska konvencija prepoznaju, koje smo naveli, a koje su brutalno napadnute od "Informera", i miješanje mora biti neophodno u demokratskom društvu.

Poštovane kolege, želim svima da postavim pitanje, da li je u demokratskom društvu neophodno štiti autoritet suda i temeljne vrijednosti ovog društva? Mišljenje predlagača je pozitivno.

Ovaj zakon ne zabranjuje objavljivanje sadržaja unaprijed. Mediji su slobodni da o svakoj temi slobodno govore. Jer, bez slobode izražavanja nema demokratskog društva, a bez slobodnih medija nema slobodnog društva. A javne ličnosti moraju imati mnogo veći prag tolerancije od onih koje to nijesu. Ovaj Predlog zakona predvidja da ako mediji kojima je sud zabranio distribuciju objavljenog programskog sadržaja ne izvrši sudsku zabranu, ili ako nakon zabrane nastavi sa objavljivanjem istog ili drugog programskog sadržaja kojim se poziva na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka,

narušavanje teritorijalnog integriteta države Crne Gore, ugrožava javni moral i propagira rasna, nacionalna i vjerska mržnja i diskriminacija, nadležni sud na predlog državnog tužioca može trajno zabraniti distribuciju, odnosno emitovanje tog medija. Ovo je suštinska nadležnost suda i ingerencija isključivo suda. Napominjem da je prva sudska zabrana programskog sadržaja izrečena "Informeru". Nakon tri pravosnažne presude, ovaj list se oglušio od sudske presude. Nijedan list do sada u Crnoj Gori nije dobio sudsku zabranu, a čvrsto vjerujem da jeste, ista bi bila ispoštovana, zbog čegapostavljam logično pitanje,koje nije pitanje svih predlagača - Zašto je "Informer" iznad Ustava i zakona ove zemlje i ko mu to stvara osjećaj nedodirljivosti?

Mišljenje Ministarstva culture o ovom predlogu zakona je suprotno evropskim standardima. Ovo iz razloga što je Evropski sud za ljudska prava u nizu svojih odluka zauzeo stav da zaštitu prava na slobodu izražavanja ne uživaju govor mržnje i zalaganje za antidemokratske stavove. Sud u Strazburu smatra da je legitimno i dozvoljeno ograničiti širenje ideja kojima se podstiče mržnja i diskriminacija, a sloboda izražavanja ne može da se koristi na način koji bi vodio uništenju prava i sloboda koji se garantuju Evropskom konvencijom.

Kada je zaštita morala u pitanju, Evropski sud ostavlja domaćim vlastima širu slobodu procjene opravdane specifičnostima morala u svakoj državi članici. Evropski sud smatra da su domaći sudovi u boljoj poziciji od međunarodnih sudija da odluče o pitanjima morala, imajući u vidu direktan kontakt domaćih sudova sa realnošću u njihovoj zemlji, što najbolje potvrđuju slučajevi Hendyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Wingrove protiv Ujedinjenog Kraljevstva i Mùler protiv Švajcarske.

Na kraju, poštovane kolege i građani, ne ulazeći u podmetanje "Informerera", znajući da svaki dobronamjeren građanin može biti sljedeći, želim da vas obavijestim da pravo na slobodu izražavanja ne obuhvata izražavanje nečije seksualnosti, jer je Evropski sud u predmetu Smit i Grejdy protiv Ujedinjenog Kraljevstva utvrdio da je to "suštinska privatna manifestacija ljudske prirode" koja ne potpada pod član 10 Evropske konvencije.

Završiću izlaganje sa jednim poznatim latinskim citatom koji glasi - Audemus jura nostra defendere, što znači - Usudujemo se braniti naša prava. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolegice Jasavić. Gospodin Mustafić je zamolio zbog obaveza da bude prvi diskutant, pa ćemo onda ići redom. U ime klubova: kolegica Tanasijević, Goran Danilović, Velizar Kaluđerović, Rifat Rastoder i Andrija Popović. Izvolite.

SULJO MUSTAFIĆ:

Predsjedniče, zahvaljujem za razumijevanje.

Poštovane kolegice, kolege, poštovani građani,

Medijska scena u Crnoj Gori godinama već tavori u problemima kojima se ne vidi rješenje. Ekonomska zavisnost, uređivački neprofesionalizam, partijska obojenost, potreba za senzacijom, jedno vrijeme umanjeno a posljednjih mjeseci pojačano širenje nacionalizma i vjerske mržnje, nažalost, još su obilježja naše medijske scene. Mislili smo da su makar ratne trube i kojekakvi ksenofobični sadržaji sa početka '90-tih nepovratno otišli u prošlost, ali, nažalost, uvjeravamo se u suprotno. Medijski poslenici

bez obzira na odvažne pokušaje nijesu se još uspjeli izboriti sa dječijim bolestima novinarstva, neprofesionalizmom i senzacionalizmom. Kao neko ko je gotovo deceniju proveo u jednom javnom servisu i medijima, imam pravo ustvrditi da posruće profesije započeto prije više od 25 godina nije još zaustavljeno. Osvajanje slobode, ideala svakog emancipovanog i demokratskog društva, ostalo je samo lijepa poruka sa brojnih skupova i prigodnih govora kada su neki mediji utemeljivani. Ukidanje klevete kao kažnjivog djela u krivičnom zakonodavstvu, zaista važna tekovina evropskih integracija, iskorišćeno je kao mogućnost da neki mediji otvore lov na ljude, javne ličnosti, njihove porodice, sudbine, intime, služeći se besprizornim i često sramnim sadržajima.

Gospodo medijski poslenici, to što nema klevete u Krivičnom zakoniku nije razlog da se možete izivljavati nad nečijom privatnošću, objavljivati kompromitujuće sadržaje, služeći se neistinama ili poluistinama, često i ne dajući priliku za demanti ili mogućnost odgovora i pojašnjenja. I da ovdje budemo precizni, ovakvih primjera, gdje se na flagrantan način ugrožava nečiji javni ugled, ili se pokuša javno kompromitovati ima dosta - i u onim takozvanim javnim-provladinim i u onim drugim takozvanim nezavisnim ili proopozicionim. Isto tako primjetno je da kada se umore ili su dovoljno nekreativni domaći medijski poslenici i medijski hajkači, onda se unajme plaćenici iz inostranstva da dovrše posao. Ako ovo postane društvenom pojavom, a za prostor Crne Gore su te pojave toliko brojne da imaju i kontinuitet i umnožavanje, onda i ne čudi da se kao legitimnom odgovoru razmišlja o vraćanju klevete u Krivični zakonik.

Dobro poznati slučaj Vanje Čalović, aktivistkinje NVO, koja se kroz sramne i bestidne medijske sadržaje u listu "Informer" pokušava izvrći javnoj kompromitaciji za svaku je osudu, ali je samo jedan u nizu. Nažalost, i ovdje se pokazuje licemjernost javnih branilaca ljudskih prava iz političkog miljea. Kada je objavljena naslovnica "Šiptarska svinjarija", malo je ko reagovao. Čak je i u ovom domu stigmatizacija čitavog albanskog naroda bačena u zasjenak, dok se kompromitaciji samo jedne osobe dao prvorazredni značaj. Mislim da to nije dobra poruka ako se istinski borimo za društvo sa manje diskriminacije i sa jednakim pravima za sve. Da ovdje ne govorimo o pokušajima medijskog linča kojima su od strane nekih nezavisnih medija suočeni predstavnici određenih političkih grupacija, unajmljeni, dobro plaćeni kolumnisti, nažalost često i nosioci univerzitetskih titula i zvanja, u neodoljivoj potrebi za samodokazivanjem i liječenjem vlastitih frustracija, ali i pripravnici, volonteri i honorarci, unajmljenici izivljavaju se nad političkim predstavnicima manjinskih naroda, bošnjačkim, albanskim, hrvatskim, ne poštujući čak ni norme etike ni elementarnog profesionalizma, nemilice godinama unazad.

Međutim, i oni kao oruđe i njihovi naručioci trebaju znati da je pravilo da se sve to njima obije o glavu. Neki su mediji već pred gašenjem, a njihovi kolumnisti, isluženi u proizvodnji banalnosti, nakon stečaja kod sadašnjih gazda neće trebati više nikome. No, to je već druga tema i ne bih se njome posebno bavio. Javnost će o njima dati najbolji sud, mada je i tržište dalo svoj odgovor dovodeći te medije na simbolični tiraž.

Ovom prilikom ukazao bih i na još jednu pojavu prisutnu ovih dana u medijima. Valjda slijedeći društveni trend da se za sve potencijalne opasnosti od terorizma u svijetu i kod nas unaprijed sumnjiče pripadnici islamske vjere, i mediji doprinose narastajućoj islamofobiji u Crnoj Gori. Mada je dobro poznato da je islam po svojoj suštini i poruci Kurana protiv bilo kakvog nasilja, prisile, ubijanja nedužnih ili progona nevinih, mediji tome ne pridaju važnost. Glavna tendencija je naći što teži termin da se stigmatizuju

muslimani, pa se uz već tradicionalne termine "islamski fundamentalisti", sada već privikavamo na sve češće i na Javnom servisu "islamski teroristi", "radikalni islamisti", "islamski ekstremisti", "džihadisti" i tako dalje. Sve kreativnije od prethodnog. Prekjuče u izvještaju u medijima sa neke pokazne vježbe na Aerodromu Podgorica i nadležnima iz policije, i iz aerodroma, i iz Uprave za vanredne situacije, svima su to sprovodili, priviđali su se radikalni islamisti. Da li su potencijalni teroristi, radikalci, ekstremisti, ubice, samo neko ko se zaklanja iza imena islama? Ima li tih terorista i među pripadnicima drugih vjera ili drugih naroda? Naravno da ima, ali ih zovemo samo teroristi.

Lično mislim da je u pitanju zabrinjavajuća tendencija, a postavili smo o tome pitanje i na Odboru za bezbjednost i pitati nadležne koji su sprovodili vježbu prije dva dana na Aerodromu Podgorica. Ovdje se pitamo ima li kraja svemu tome, želi neko da naše društvo vrati u 90-e. Nadamo se da se to nećete dozvoliti. Današnjim izmjenama i dopunama zakona o kojima raspravljamo, iako smo i među potpisnicima istih, čini mi se samo da se pokušavaju pomjeriti kola koja su duboko zaglavaljena u blatu. Mislim da su potrebnije i mnogo hitnije i ozbiljnije mjere. Pomoći medijima da se izbore za samoregulaciju u medijima, svakako, ali i jačanje društvene svijesti o potrebnim promjenama, načinu razmišljanja, otvaranje širokog društvenog dijaloga oko svih ovih pitanja. U isto vrijeme i izmjena seta medijskih zakona, a razmišljati i odgovarajućim izmjenama u Krivičnom zakoniku. Ovim i ovakvim izmjenama i dopunama zakona te su mjere ograničene, rekao bih, simbolične i ne smije se stati na njima. Potrebne su drastičnije mjere zbog medija, zbog nas samih, zbog društva, ali ponajprije zbog naše zajedničke budućnosti ukoliko ne želimo da se svi davimo u živom blatu u kojem plivaju mediji. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Mustafiću.

Koleginica Tanasijević. Izvolite.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani predsjedniče, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani,

Pravo na slobodno informisanje jedno je od temeljnih ljudskih prava na kojima počivaju savremene demokratije. Promjene zakonodavstva u ovoj sferi imaju veliki uticaj na društvo i nose sa sobom određene rizike koji se prevashodno tiču mogućnosti sužavanja medijskih prava i sloboda. To su prava i slobode kojima se obezbjeđuje status, poštovanje i dostojanstvo novinarske profesije, a zagantovana su Ustavom, Zakonom o medijima, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i međunarodnim pravnim dokumentima.

Na važećem Zakonu o medijima se dugo i posvećeno radilo u bliskoj saradnji sa Savjetom Evrope. Rezultat takvog rada je da je ovaj zakon dobio ocjenu jednog od najkvalitetnijih zakona u ovoj oblasti u Evropi. To je, takođe, jedan od zakona koji je jednoglasno usvojen u Skupštini Crne Gore i o kome u dosadašnjim izvještajima o napretku Crne Gore Evropska komisija nije dala ni jedan negativan komentar. Bez obzira na dobru normativnu uređenost, činjenica je da se na medijskoj sceni Crne Gore dešavaju povremena kršenja ljudskih prava i sloboda. Možda u posljednje vrijeme ću reći i česta. Ova situacija se ne prevazilazi predloženim dopunama Zakona o medijima. To se ne bi postiglo ni ponovnom kriminalizacijom klevete. Kleveta je dekriminalizovana,

iako možda preuranjeno, kao izraz nastojanja da se unaprijede medijske slobode. Njena ponovna kriminalizacija bila bi korak unazad u tom smislu.

Za novinare koji na korektan način rade svoj posao dekriminalizacija klevete nije bitno uticala na kvalitet njihovog rada i objektivnost izvještavanja. Dobar novinar, kao uostalom i dobar ljekar, profesor, sudija, advokat i tako dalje, neće se odreći profesionalnih stavova, načela i ubjeđenja, odreći sestruke zato što je dobio slobodu da bez većih posljedica može iznositi stavove o ljudima i događajima. U svakoj profesiji, bez obzira o kojoj je riječ, postoji jedan, na sreću, manji procenat onih koji se uvijek ne pridržavaju moralnih i profesionalnih načela. Isto je i u životu. Pored onih kojima je bitno da se ne dokaže njihova krivica, postoje i oni koji ne poznaju pravne norme, ali ih nikada nijesu prekršili, jer nastoje da žive u skladu sa moralnim načelima. Kada se desi da prekrše neko od tih pravila, njima niko ne treba da sudi, jer su oni sebi najstrožije sudije. Dakle, lične karakteristike, lični profil opredjeljujući su i za profesionalna i za životna djela i nedjela. To važi za sve nas, za sve profesije, pa i za novinare i medije. Zato je uvijek greška izvoditi generalizacije i pojedinačne slučajeve uzdizati do nivoa pojave. Novinarstvo kao struka daleko je od tog modela.

Za medije informacija je glavno oružje. Sve što je aktuelno, interesantno i novo predmet je njihove posvećene pažnje. Način na koji mediji vide i analiziraju određenu situaciju može se razlikovati od viđenja onoga ko je predmet te analize. To može dovesti do reagovanja i konflikta, a prevazilazi se pokretanjem postupka za dokazivanje istinitosti informacije. To je način da se sačuva samopoštovanje, lični integritet i pravo dostojanstva i onih koji pišu i onih o kojima se piše.

Dakle, za novinare je od presudnog značaja da bude na strani istine, jer istina obezbjeđuje ličnu i profesionalnu satisfakciju, a isto važi i za one koji su predmet tog izvještavanja. U ovom slučaju važi često pominjano pravilo, da riječ može biti i mač i štiti. Da bi se promijenilo postupanje pojedinih medija, mislim da ne treba mijenjati postojeću zakonsku regulativu i da to nije problem. Treba promijeniti dosadašnju praksu i principijelno reagovati, odnosno pokrenuti postupke i procesuirati svaki pojedinačan slučaj kršenja ljudskih prava koja treba tretirati na isti način. Mislim da je u ovom smislu propušteno i vrijeme i mnoge prilike kada se trebalo reagovati.

Mi bi tek tada imali pravu predstavu o broju onih koji su zbog neprofesionalnog informisanja i senzacionalizma pojedinih medija imali određene, a stvarno mi je žao što moram da kažem, a nekada i fatalne posljedice. Još prihvatljivije rješenje bi bilo da se novinari, kao i predstavnici drugih profesija, pridržavaju etičkog kodeksa, jer u tom slučaju ne bi bilo neophodno uopšte razgovarati o ovoj temi. Primjena profesionalnih i etičkih standarda u nadležnosti je medijskih samoregulativnih tijela kao nezavisnih strukturnih organizacija koje najbolje poznaju medijski prostor. Zato nadzor nad medijskom scenom u Crnoj Gori treba da ostane njihovo neprikosnoveno pravo i obaveza, što je u skladu sa uvojenim evropskim načelima.

Dakle, za uspješno novinarstvo neophodno je poštovati već ustanovljene standarde i načela koji su definisani važećim propisima iz oblasti medija. To je najprihvatljiviji način da se sačuva lični i profesionalni ugled velikog broja novinara koji ne zloupotrebljavaju medijske slobode i koji posvećeno i u skladu sa pravilima struke rade svoj posao. Takođe, to je najbolji put za prevazilaženje problema kršenja ljudskih prava i sloboda od strane pojedinih medija i medijskih poslenika.

Glavni razlog koji me opredijelio da ne glasam za dopune Zakona o medijima nije ono o čemu se stalno raspravlja u zadnje vrijeme, a to je problem usaglašavanja ovog predloga zakona sa postojećom regulativom, koliko činjenica da ovim predlogom kojim se želi urediti medijska scena Crne Gore nijesu zadovoljni ni mediji, ni novinari, ni njihova samoregulatorna tijela. Ovo su sve razlozi koji su opredijelili Demokratsku partiju socijalista da ne glasa za predlog ovog zakonskog rješenja. Hvala.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Goran Danilović. Poslije gospodina Mustafića, Vi i kolega Rastoder i kolega Sekulić ste bili novinari.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, slučajno sam u životu počeo da se bavim između ostalog i novinarstvom. Moj osnovni poziv je, koliko god to zvučalo patetično, da budem čovjek, a patetično je. Odakle god krenem ovu diskusiju, sredina je, biće in media res, jer smo došli do sredine. Mi možemo okolo, mi možemo u skladu sa pravilima i nije ni meni pametno što ću govoriti ovako kako ću govoriti zbog toga što je profitabilnije sakriti se iza nečega, pa i vi ste nama, pa ćemo i mi vama. Držati se samo svog i ne vidjeti malo dalje. Nije pametno, ali koliko god bilo patetično, postoji neka misija preko ove ogovaračke, nedostojne. Neću da branim one koje brani javnost, neću da branim razloge zbog kojih je ovaj zakon trebalo predložiti, nijesam da se vrati kleveta zbog toga što treba da trpimo klevetu, ali iako sam neko ko ima potpuno nepovjerenje u sudstvo, u tužilaštvo godinama, decenijama, od najranije mladosti - bolje je ikakvo nego nikakvo. Ako pustite da jedan čovjek uređuje i državu i medije samo zbog toga što je najbolji prijatelj danas vašeg predsjednika partije i Vlade, a sutra nekog drugog predsjednika, ode Crna Gora tamo odakle smo mi pomislili u jednom trenutku da je davno izašla. Reagovao sam, ali se u onoj gužvi osuda nije čulo, da mislim da ne treba tražiti krivice kad se navija za drugu državu u džamijama Podgorice, Rožaja ili u crkvama Pljevalja i Herceg Novom, ni na Cetinju. Pozivam vas, uvaženi politički predstavnici manjinskih naroda, da razmislite da li je bilo pristojno i prirodno da neko ko je zadužen sa vaše strane decenijama unazad, povjerenjem, ne znam da li opravdanim, ne kaže ni jednu riječ na to da je neko u njegovoj Crnoj Gori napravio naslov "Šiptarska svinjarija".

Taj medij ne kontrolišemo mi koji smo s vama imali ideološke, nacionalne i velike razlike, nego neko ko ga toliko voli da neće ni riječ osude. Mene je obavezala ta slutnja da ja progovorim, jer ne može biti da je slučajno da predsjednik Vlade Milo Đukanović čuti kad "Informer" koji je osnovao njegov ponajbolji prijatelj kaže "Šiptarske svinjarije" u Crnoj Gori. Meni se nimalo ne dopada i nijesam nimalo srećan što se tako slave nesporazumi.

Prečutao bih da je tako slavljena pobjeda Albanije. Jer, i ja ponekad iz čista srca slavim pobjedu Srbije, a ne mrzim Crnu Goru, dajem vam riječ. Pozvao sam da se razgovara s političkim predstavnicima naroda u Crnoj Gori, da se pregovara sa političkim predstavnicima Albanaca i Bošnjaka koji radije vijore zastave bošnjačku i albansku, nego crnogorsku. I da pričate i sa političkim predstavnicima Srba, jer nije svinjarija kad Srbi u Beranama slave pobjedu Srbije ili nekog igrača iz Srbije. Svinjarija je, drage kolege, da mi ne primjećujemo kako se pred našim očima raspada idealizam i

kako počinje da živi suva realnost. Ako hoćete da spasimo našu Crnu Goru, ne vašu, ja za nju nijesam zainteresovan, našu, zajedničku, pozivam da sjednemo i da nam ovo samo bude okidač, pokretač, da se ovakve stvari nikad ne prećute. I da vidimo šta možemo da uradimo. I nemojte ideologijom na ono što ja govorim, čistim razumom. I ne dozvoljavam da mu bilo šta i bilo ko natruni i prigovori, jer je racionalno sačuvati multietničku Crnu Goru.

Je li lijepo što u Crnoj Gori neko misli da će progonom zastava doći do jedne poželjne? Nije. A je li lijepo u Crnoj Gori što nemamo tolerancije za onoga drugoga? Nije. A mislite da je dovoljno dati jedan naslov u nekom drugom mediju i reći - nije nama ništa, pa zaista onda neće prijetiti nikakva opasnost. Ja mislim da je to greška.

Ja i danas s ovoga mjesta, gospodine Krivokapiću, ovdje Vas ne doživljam kao predsjednika SDP-a, nego predsjednika Parlamenta, koji ima većinu, takvu kakvu ima, i podržava vas gospoda iz DPS-a, Vas pozivam da povedete računa o našem zajedničkom interesu kao građana u Crnoj Gori. Ovo je danas bilo ovako. Moje kolege su vrlo lijepo o tome govorile. Sjutra će biti drugačije. Nemojte da tjeramo vještice po Crnoj Gori. Ja sam dužan da trpim i vi ste dužni da trpite jer smo to birali, pa i one koji su samo na listu papira novinari. Ima nas koji smo na listu papira i političari. Vi ste dužni da trpite, kažu da zato primamo platu. Pa evo, izvolite, izivljavajte se. Ali, postoje naslovi i postojekrvavi naslovi. Postoje svatovi i postoje krvavi svatovi. I ako to treba objašnjavati ljudima u Crnoj Gori, ako to treba objašnjavati odavde bilo kojoj poslaničkoj grupi, onda je to vrlo rizično. Vjerujte mi da uvijek ima dovoljno radikalizma u bilo kojoj etničkoj i drugoj zajednici da ako ste spremni prvi da vrisnete i opsujete onoga drugoga, možete ući u Parlament. Samo je pitanje kolika je cijena. Hoćete li da počnemo da vrištimo umjesto što vam nudimo da pričamo?

Ovaj poziv, iako ja ne želim nikakav dijalog sa Đukanovićem, rekao bi on da mi ne pristoji jer on priča samo sa sebi ravnima, a to su očigledno, po njegovom mišljenju Njegoš, Tito i Kralj Nikola, važi i za njega, dok god ima vašu podršku da bude predsjednik Vlade. Da spašavamo Crnu Goru dok je stvar u naslovima. Nemojte da ovo bude suština teksta. Ako ovo bude suština teksta u Crnoj Gori, ni najdobronamjerniji novinar neće moći da da bolji naslov.

Dakle, uvažene koleginice i kolege, da spasimo dok je vrijeme i da ne tjeramo one koji navijaju iz ljubavi, nego samo da vidimo šta je okidač za mržnju. Ako pustite ljude da navijaju iz ljubavi, navijaće oni i za sebe i za drugoga. Ali, ako ne sasiječemo mržnju ili makar ne budemo razumjeli mržnju, nećemo uraditi ništa. Hvala vam lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Ja duboko vjerujem, a vjera kao svaka vjera je podložna osporavanju, zato je i nastalo više vjera, da u Crnoj Gori svi narodi dijele isti kodeks časti, zvali ga - čojstvo i junaštvo, zvali ga kako god hoćete, da je naš moralni kod zajednički bez obzira na naše nacionalna i vjerska opredjeljenja. Naša kulturna baština je integrisana iz svih elemenata, ali moral, ponavljam, mislim da nam je najusaglašeniji i ovo je dio odbrane nečega što se zove javni moral koji dijele svi narodi Crne Gore. I mnogo su bliži jedni drugima nego bilo kojim izvanjcima koji su nam formalno bliži, jer prostor i vrijeme koji dijelimo je slovilo zajedništva koja mi često ne vidimo, u temeljnim vrijednostima, u vrijednostima koja se dožive u porodici, u vaspitanju, u tradiciji i to neđe zajedno treba

da taknemo kroz ovakva pitanja kada nas izvanjci naćeraju da promislino Ńto dijelimo zajednićko.

U politici po prirodi stvari tražite razlike, diferencije i specifikke, a ovo su prilike da traŃimo ono Ńto je zajednićko. Ako to ne uspijemo da vidimo iz trenutnosti, onda ćemo izgubiti trajnost i zato vjerujem da su ovo pitanja kada moŃemo zajedno doći do odbrane tih trajnosti koje su nam date, koje ćak mi nijesmo ni stvarali. Stvarali su ih naŃi preci kroz muku, kroz povjerenje, nepovjerenje. Ovo su pitanja opŃtosti morala, kao temeljne odrednice lićnosti, a samim tim kolektiviteta i prilika da ih rijeŃimo na zajednićki naćin, a podjele poslije takvih stvari dolaze, u nekim drugim oblastima, a ne u temeljnim oblastima Ńivljenja. Tako da ćemo se lako sloŃiti da tu moramo traŃiti zajednićke odgovore, bilo da smo Albanci, Crnogorci, Srbi, BoŃnjaci, Muslimani, Hrvati. Po nacionalnom opredjeljenju ovo je bazićnije od svega toga. Ovo mi zajedno Ńivimo.

Kolega Kaluđerović je sljedeći. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniće.

PoŃtovana SkupŃtino, poŃtovani građani,

Kao poslanik, kao građanin Crne Gore, kao neko ko je kao diplomirani pravnik imao ćast i, da kaŃem privilegiju, da bude dio ekipe koja je radila na pripremi i teksta novog Ustava Crne Gore, nisam pretjerano srećan Ńto smo prinuđeni da idemo i sa ovakvim rjeŃenjem kada su u pitanju problemi i njihovo rjeŃavanje o kojima se već govori.

Ali pritom, nemam ni trunćice opravdanja za kolege iz DPS-a Ńto se nijesu pridruŃile svim ostalim poslanićkim klubovima da izvrŃimo dopune Zakona o medijima na naćin kako je to predloŃeno i kako je kolegunica Jasavić obrazloŃila.

Zbog javnosti koja prati naŃ rad da i ja naglasim, dopuna Zakona bi se odnosila i predloŃeno je da u uslovima kada je drŃava pokazala u konkretnom slućaju potpunu nemoć, je li tako, predsjedniće Krivokapiću, i sami ste to konstatovali, jer je jedan list, jedan medij koji se distribuira i u Crnoj Gori, potpuno ignorisao presude suda u Crnoj Gori, koji je zabranio distribuciju brojeva koji su, naŃalost, već distribuirani.

Ovdje se predlaŃe rjeŃenje da za slućaj da se takav medij za koji je već donijeta takva presuda suda desi da je u povratu, odnosno da ponovi i da ponavlja emitovanje, odnosno pisanje tekstova i programskih sadrŃaja iste ili slićne sadrŃine zbog kojih je sud bio prinuđen da donese presudu o zabrani distribucije takvog broja, ako to ponavlja na predlog drŃavnog tuŃioca, sud moŃe zabraniti dalju distribuciju takvog lista.

Dakle, meni se ćini da tu nema nikakvog ataka na demokratiju, nego je to, Ńto ono kaŃu, krajnja mogućnost da drŃava pokaŃe svoju snagu i da se zaŃtiti u uslovima kada prvostepena presuda suda, kada medijska samoregulacija naŃalost zataji kao Ńto, vjerujem da ćemo se saglasiti, je zatajila i u konkretnom slućaju. Ja nemam nikakve dileme da iza ovoga Ńto je u zadnjih nekoliko mjeseci ćinio jedan list koji se distribuira u Crnoj Gori, a ćiji primjerak i danaŃnji imam ovdje, jer je i danas dodatno dao argumentaciju svakom kome je stalo do istine i do zaŃtite javnog morala i medijske scene, ali ga neću pokazivati iz odnosa prema poŃtovanju, prema i ovom domu i prema ukupnoj javnosti koja prati naŃ rad, dakle, potpuno mi je jasno da iza svega ovoga stoji politićko i medijsko podzemlje Crne Gore, odnosno organizovani kriminal koji pod kiŃobranom vlasti koristeći i ovakve medije Ńeli da saćuva svoju poziciju. Javnost treba

da zna da je predmet najbrutalnijeg ataka na jednu damu, na gospođicu Vanju Čalović koju javnost u Crnoj Gori bez ikakve dileme prepoznaje kao oštrog kritičara vlasti, dakle potpuno je očigledno da je motiv da se tako brutalno udari na ličnost, pokušaj da se na takav način štiti vlast. Zbog toga kolegama iz DPS-a još jednom - ulazite u strahovite političke rizike zbog ovakvog odnosa prema ovim stvarima. Rečeno je ovdje da se list potrudio da pokuša i da naruši dobre međunacionalne i međuetničke odnose u Crnoj Gori. Ali, ovaj dnevni list, i nećete mi zamjeriti što ću zadnji minut svog prava da govorim na ovu temu iskoristiti da kažem, u zadnja dva mjeseca je 14 svojih brojeva posvetio najbrutalnijem napadu na mene i mog partijskog kolegu Aleksu Bečića i to od trenutka kada je Aleksa Bečić saopštio javnosti da u trenutku kada se u unutarpartijskoj proceduri za to steknu uslovi će prihvatiti kandidaturu za predsjednika SNP-a. To je očigledno bio signal ovom listu da na najbrutalniji način, izmišljanjem najbrutalnijih neistina, od toga da srušimo stranku, da nekome radimo o glavi, da ćemo stranku da predamo nekom drugom političkom subjektu, očigledno sve sa ciljem da jednom od kandidata za predsjednika SNP-a Crne Gore što je moguće više smanji mogućnost da bude biran za predsjednika partije. On ima taj list "Informer" i svog favorita i kao privatni medij on ima pravo da ima svog favorita za predsjednika stranke, ali ne smije da svog favorita favorizuje na način što brutalno udara na integritet drugih ljudi i to brutalnim neistinama. Nažalost, od tih neistina se osim što sam ja prije desetak dana reagovao niko do sada, ponavljam još jednom sa rezignacijom, nije ogradio.

Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Kaluđeroviću.

Sljedeći je kolega Rifat Rastoder. Još jedan novinar.

RIFAT RASTODER:

Uvaženi predsjedniče, dame i gospodo poslanici, poštovani građani,

Ja bih prije svega ponovio jedan apel koji sam juče izrekao i uputio sa sjednice Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Apelujem prije svega na kolege i gospodu novinare, a i ukupnu crnogorsku javnost da ne shvate da je ovo suđenje bilo kom novinaru ili bilo kom mediju. Nije suđenje čak ni tabloidu "Informer", koji jeste povod ove naše rasprave i ovog predloga prije svega koji sam potpisao, ali nije ni „Informer“ jedini koji je trebao i mogao biti povod za ovakvo naše reagovanje i ovakvu našu raspravu. Ovo je pitanje, prije svega, naše. Naš problem, odnosno problem onih koji se bave konstituisanjem političkog sistema i ukupne javne scene u Crnoj Gori. Jer, mi smo ti koji smo dužni stvoriti sistemski i politički ambijent, u kome se neće događati stvari koje se događaju kao što je povod ovog našeg zakona i ove naše rasprave.

Dame i gospodo, držim zapravo da bez ideala slobode javne riječi, kao i pravnog i pravednog društva i države, ni jedna politika nebi imala smisla. Naravno, podrazumijevam i veoma različit doživljaj i slobode javne riječi i pravne države, kao i pravde uopšte. Uostalom, bar ubjedljivoj većini nas još su svježija sjećanja koliko su i samo tokom posljednjih nekoliko decenija veoma različito doživljavani ovi i drugi civilizacijski postulati. Prosto je nemoguće zaboraviti bar činjenice o tome zašto se sve moglo postati izdajnik i odnarođeni element i ko je sve zagovarao ili branio neko od stanovišta upotrebe, ili tačnije zloupotrebe i pomenutih sloboda. No, što se čak i iz ovih i

drugih sličnih iskustava moglo naučiti jeste to da je svaka mogućnost zloupotrebe prava uskoskopčana prije svega sa sposobnošću države da obezbijedi poštovanje makar minimuma temeljnih principa bez kojih bar pravna država nema smisla i ne zamisliva je. A država, upravo kroz odbranu svojih temeljnih ustavnih načela, najočiglednije pokazuje i stepen vladavine prava i snagu države. Drugim riječima, čak i svaka sloboda može i mora biti ograničena poštovanjem Ustava i zabranom zloupotrebe ustavnih načela.

U našem konkretnom slučaju, pitanje je - može li se uopšte spriječiti širenje informacija kojim se ugrožava nečije drugo pravo ili neko od ostalih ustavnih načela. Naša Vlada, nažalost, kaže da ne može, jer bi to navodno bilo protivustavno. Ja, međutim, tvrdim da može, jer ni jedno ustavno pravo i sloboda ne podrazumijevaju ugrožavanje ostalih prava i slobodapredviđenih ustavnim načelima. A u konkretnom slučaju, zloupotrebom slobode javne riječi ugrožava se ustavno načelo o javnom moralu, izaziva nacionalna, vjerska i rasna netrpeljivosti. I Ustav Crne Gore je u članu 47 i članu 50 predvidio odbranu od ovakvih teških zloupotreba načela slobode izražavanja i zabrane cenzure. U Crnoj Gori nema cenzure, kaže se u članu 50. Međutim, već u drugom stavu ovoga člana se precizira - nadležni sud može spriječiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obavještanja samo ako je to neophodno radi sprječavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka, očuvanje teritorijalnog integriteta Crne Gore, sprječavanje propagiranja rata ili podstrekavanje na nasilje, ili vršenje krivičnog djela sprječavanje propagiranja rasne, nacionalne i vjerske mržnje ili diskriminacije. I upravopravo na slobodu izražavanja može se ograničiti, predviđeno je članom 47 Ustava Crne Gore.

Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast iako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore. To je citat odredbi drugog stava, člana 47 Ustava Crne Gore. Pozivanje na evropski Zakon o medijima je apsurdno. Ja sam jedan od tih koji je dugo učestvovao u izradi rada na tom zakonu. Nažalost, taj zakon je ostao nedostatan nakon dekriminalizacije klevete. I upravo, da smo tada reagovali da nadomjestimo neko rješenje koje će omogućiti sudu da ima instrument za reagovanje ako nema krivičnog djela, mi smo to propustili, kao poslanici, kao predstavnici Vlade itd. I pošto nijesmo to pravovremeno uradili, evo, tek sad kad smo primorani to činimo.

Divljanje jednog od sredstava javnog obavještanja, kojim se ugrožava nacionalna i vjerska harmonija i javni moral u Crnoj Gori, gotovo u kontinuitetu samo je dodatni razlog da se to uradi. Nemoć suda da to svojim odlukama zaustavi, pretvara se naime ne samo u podrivanje ugleda cjelokupne sudske vlasti, zbog nepostojanja adekvatnog zakonskog utemeljenja za djelotvornije sudsko reagovanje, nego i u našu, rekao bih, zajedničku nemoć da gradimo ambijent u kojem će biti što manje sličnih zloupotreba.

Predloženim izmjenama Zakona o medijima ne uvodi se nikakva politička arbitralnost, već se samo jača uloga pravosudnog sistema u odbrani temeljnih ustavnih vrijednosti. Ustavni poredak, teritorijalni integritet Crne Gore, sprječavanje propagiranja vjerske, nacionalne ili vjerske mržnje ili diskriminacije su ustavne vrijednosti koje, shodno članu 50 Ustava, mogu da budu osnov da nadležni sud može spriječiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obavještanja. Ovim predlogom i pogotovo našim amandmanom na predlog predmetnog zakona sa kojim su se predlagači zakona saglasili, na čemu im zahvaljujem i ovom prilikom, samo dodatno upodobljava zakonsko

regulisanje ove materije sa ustavnim okvirom, tako što se umjesto zajamčenih ljudskih prava i sloboda, koje su bile sporne sa stanovišta tretiranja ustavnog načela, normira javni moral kao ustavna vrijednost koja se štiti na predloženi način. Javni moral je, inače, vrijednost čije ugrožavanje od strane medija proizvodi posljedice po širu društvenu zajednicu, uznemirava značajan dio ili ukupnu javnost, te s toga potencijalno djeluje prema svima. Javni moral je kao ustavna vrijednost navedena u članu 40 Ustava Republike Crne Gore, kao osnov za ograničavanje slobode izražavanja, pa je njegovo ovakvo normiranje u predlogu zakona potpuno u skladu sa ustavnim određenjem.

Smatramo da ljudska prava i slobode u kontinuitetu primjene ove norme nije neophodno štiti zakonskim izmjenama na ovaj način, te imajući u vidu da se radi o pojedinačnim pravima koja se mogu štiti i drugim pravnim sredstvima, predložili smo izmjenu ovim amandmanom. Normiranje ljudskih prava i sloboda u predlogu zakona bi moglo, slažem se, ostaviti preveliku dispoziciju sudovima u potencijalnom odlučivanju. Takođe, smatramo da je radi preciznosti norme u slučaju ponavljanja djela neophodno utvrditi mogućnost trajne zabrane distribucije, odnosno emitovanja medija koji u kontinuitetu krši Ustav Crne Gore. Riječju, puna lična, kao i podrška kluba Socijaldemokratske partije Crne Gore predloženim izmjenama i dopunama zakona.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Rastoder.

Tako da je sad pred vama tekst zakona koji je u suštini amandman kolege Rastodera. To je ono što je sada važeći tekst koji se razmatra u raspavi - amandman kolege Rastodera koji je i prihvatio predlagač a podržao odbor.

Sljedeći i posljednji u ime klubova je kolega Andrija Popović.

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem. Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijasporo,

Što se tiče samog Predloga zakona o dopunama Zakona o medijima, ne bih nikako želio da to liči na neko suđenje medijima ili dijelu medija. Radi javnosti ću još jedan put kao potpisnik, odnosno predlagač predloga zakona pročitati član 16a koji glasi: „Ako medij kojem je sud zabranio distribuciju objavljenog programskog sadržaja ne izvrši sudsku zabranu, ili ako nakon zabrane, nastavi sa objavljivanjem istog ili drugog programskog sadržaja kojim se poziva na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti države Crne Gore, krše zajamčena sloboda i prava građanina ili izaziva nacionalna, rasna ili vjerska netrpeljivost ili mržnja, nadležni sud može na predlog državnog tužioca zabraniti distribuciju tog medija. U slučaju iz stava 1 ovog člana, državni tužilac je obavezan da nadležnom sudu podnese predlog za zabranu distribucije medija odmah po saznanju da je taj medij ponovo objavio programski sadržaj koji je sud zabranio, ili drugi programski sadržaj kojim se poziva na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti države Crne Gore, krše zajamčene slobode i prava građanina ili izaziva nacionalna, rasna ili vjerska netrpeljivost ili mržnja.“

Ne znam kome može biti ovo sporno. O kakvoj ponovnoj kriminalizaciji klevete govore pojedini poslanici i pojedini mediji. Izmjene i dopune Zakona o medijima nikako

se ne mogu smatrati uvođenjem nekakve cenzure i disciplinovanja medija. Mediji imaju ogromnu moć i strašno oružje u rukama sa kojim moraju oprezno i odgovorno baratati, što većina medija u Crnoj Gori i radi. Ali, ima i dio njih koji se povremeno neodgovorno ponašaju, čak sramno. Liberalna partija nije nikako za ponovno kriminalizovanje klevete, ali jeste za zabranu distribucije medija koji krše sva moguća načela. Političari i mediji vjerovatno imaju najveću moć i prema njoj se moraju odgovorno odnositi. Naravno, ne smijemo cjepidlačiti. Smatram da je crnogorska medijska scena prilično korektna, a dolazi do poremećaja u takozvanom ratnom stanju, odnosno izbornim procesima kad se priličan dio medija svrstava na stranu vlasti ili opozicije i sporadično kao u posljednjih nekoliko mjeseci.

Takođe, veoma je bitna dodjela statusa službenog lica novinarima koji povremeno rade u užasnim uslovima i poboljšanje njihovog materijalnog statusa, a tu država mora da pomogne. Ima načina iako se uglavnom radi o privatnim medijima. Pitanje svih pitanja - Ako nijesu u pitanju montirani snimci, ko je "veliki brat"? Najveća tragedija Crna Gore bi bila ako je u pitanju Agencija za nacionalnu bezbjednost ili neka naša oficijelna ili neoficijelna obavještajna služba, koja ovo što je u štampanim medijima objavljeno snima. Malo ko ovdje postavlja pitanje - Kakva je to država u kojoj mi živimo ako smo došli u situaciju da ono što radimo u četiri zida, što radi Andrija Popović, bilo koja javna ličnost se snima? Da li smo mi došli do toga da živimo u državi da ne smijemo otići u toalet da nijesmo snimljeni? To je ono o čemu mi treba najviše ovdje da povedemo računa i da postavimo pitanje ako nijesu u pitanju montirani snimci.

Prema stavovima Evropskog suda za ljudska prava i zaštitu prava na slobodu izražavanja ne uživaju govor mržnje ili zalaganje za antidemokratske stavove, takođe je stav Evropskog suda da efikasna prevencija teških djela će su ugrožene fundamentalne vrijednosti i osnovni aspekti privatnog života zahtijeva efikasne krivično-pravne odredbe. Sud u Strazburu smatra da država radi zaštite morala ima slobodu da zabrani objavljivanje programskog sadržaja koje nema nikakve intelektualne ili umjetničke sadržaje. Dalje, širenje ideja kojima se podstiče mržnja i diskriminacija legitimno je i dozvoljeno ograničiti, a sloboda izražavanja ne može da se koristi na način koji bi vodio uništenju prava i sloboda koja se garantuju Evropskom konvencijom.

Na kraju, mi nemamo nikakvog oružja. O tome je govoreno i predsjednik Skupštine je o tome govorio. Država je pokazala apsolutnu nemoć. Apelujem, molim pojedine medije da se uzdrže od objavljivanja sadržaja koji izazivaju vjersku, nacionalnu mržnju, koja su protiv i ograničavaju građanska prava i građanske slobode. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Tokom moje funkcije u OEBS-u sam imao priliku da vidim, posle smjene vlasti u Gruziji, više desetina hiljada traka, odnosno cd-a koje su snimile vlasti snimajući novinare, političare, javne ličnosti i tako dalje. Znači, posle pada jedne vlasti došla je druga i konstatovala da postoji 21.000 takvih snimaka. Potpuno zadiranje u privatnost javnih ličnosti u Gruziji. Sada nevladin sektor preko svoje komisije, a sreo sam i njih, pregleda i uništava takve sadržaje, s punom sviješću dokle je bila došla kontrola ljudi iz javnog života u toj zemlji. Radilo se o demokratski izabranoj vlasti, sa vrlo teškim

nedemokratskim posljedicama - 21.000 snimaka. Toliko o iskustvima uporedne demokratije.

Idemo dalje. Kolega Predrag Sekulić. Komentar ne može, morali ste odmah. Rekli smo da ne može komentar na uvodno izlaganje. Uveli smo pravilo da prvi krug nema komentara. Samo trenutak. Ima više ovlašćenih predlagača, naravno formalno pravno ste svi imali pravo, ali uvijek je bila dobra praksa da to ograničimo da imamo neku naizmjeničnost, ako bi se tako moglo reći. Tako da, poslije kolege Sekulića, možete kao predlagač da date komentar. Mislim da će kolega Sekulić biti u sličnom nastupu kao koleginica Tanasijević sa svojim novinarskim iskustvom više. U svakom slučaju, imaćete prilike da komentarišete taj dio izlaganja. U ime Pozitivne Crne Gore niko nije govorio. To je jedini klub koji se nije izjasnio.

Možete proceduralno. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Želim da zahvalim svim uvažanim kolegama na konstruktivnoj i demokratskoj raspravi u Parlamentu o ovom vrlo važnom pitanju. Želim da pozovem predstavnike Demokratske partije socijalista koji različito razmišljaju od ostalih predlagača, da nam ponude, ako imaju, bilo kakvo bolje rješenje kojim će se omogućiti da se poštuju odluke suda, da se poštuje autoritet suda. Odlukama suda se, prije svega, štite temeljne vrijednosti našeg društva i štite se legitimni ciljevi koje prepoznaje Evropska konvencija o ljudskim pravima.

Želim samo kratko oko dilema koje se pojavljuju oko toga da li je i raniji Predlog zakona, iako smo prihvatili amandman, bio u skladu sa Ustavom. Smatram da jeste, jer član 9 Ustava Crne Gore jasno precizira da - Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imajući primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Imajući u vidu činjenicu da je Evropska konvencija o ljudskim pravima u članu 10 stavu 2 kao legitimni cilj za zaštitu predvidjela zaštitu ugleda i prava drugih, smatram da smo imali mogućnost i na taj način da reagujemo. Evo, da bi otklonili sve dileme, prihvatili smo amandmane koji su svakako prihvatljiviji. Pozivam još jedanput kolege da u jednoj demokratskoj raspravi dođemo do najedekvatnijeg rješenja kojim ćemo štititi temeljne vrijednosti našeg društva. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Daću Vam riječ.

Jedna od tekovina našeg Ustava je supremacija međunarodnog prava, tako da imamo tu privilegiju više. Izvolite, kolega Simoviću.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Proceduralno, imajući u vidu poziv koji koleginica Jasavić upućuje Klubu poslanika Demokratske partije socijalista.

Koleginice Jasavić, kucate na otvorena vrata. Klub Demokratske partije socijalista, Demokratska partija socijalista je uvijek bila spremna i uvijek je učestvovala i bila na čelu projekta i svih projekata koji su vodili unapređenju ukupnog zakonodavstva Crne Gore, u traženju rješenja, u kreiranju zakona koji su u skladu sa Ustavom Crne

Gore, u kreiranju zakona koji su u skladu sa međunarodnim konvencijama i uvijek smo insistirali i ukazivali na put kako svi zajedno možemo doći do takvih rješenja.

Konkretno, kada je ova tema na dnevnom redu, ovih dana smo javno saopštavali i govorili da smatramo da je red koraka pogrešan. Smatrali smo da je prvo trebalo čuti riječ šta kaže medijska zajednica o aktuelnoj temi koju želi obraditi o izmjeni i dopuni ovog zakona, da čujemo šta kažu nezavisni regulatori, da čujemo šta kažu naši međunarodni partneri koji su bili partneri uvijek kada smo dolazili do dobrih zakonskih rješenja, a ne da se krene ovim putem, putem kojim je trebalo da se mijenja zakonodavstvo povodom pojedinačnih slučajeva. To su naše ideje koje treba da dovedu do unapređenja zakonodavstva, a mi cijenimo da je put kojim se krenulo korak unazad, a ne korak unaprijed. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Idemo dalje. Kolega Sekulić. Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Ovdje ću nastupati, prije svega, kao pravnik, jer dozvolićete da nas na to obavezuje funkcija poslanika Skupštine Crne Gore i da je naš osnovni posao donošenje dobrih i primjenjivih zakona.

Podsjetiću da je sloboda informisanja je samo prošireno pravo slobode govora. Takodje ću podsjetiti da, ukoliko usvojimo ovakav predlog zakona, čak i amandmanski izmijenjen, onda ćemo imati na djelu najgoru vrstu cenzure. Objasniću i zašto. Uz malo podsjećanje da one pravnike koji su zaboravili i one moje kolege da, kada usvajamo jedan zakon, on se ne odnosi na jednog čovjeka, na jednu pojavu, na jedan medij. On djeluje prema svima. Zato smatram da se u ovom predlogu krije jedna nevjerovatno velika opasnost da danas, sutra ostanemo bez svih medija. Vjerujte mi na riječ da bi zavlдалo ono što je govorio jedan francuski političar s kraja XVII vijeka - dajte mi tri rečenice koje je neko napisao i naći ću tri dobra razloga da ga objesim.

Naravno, podsjećanje, istorijat cenzure počeo je još u starom Rimu. Nastavila ga je crkva, čak i onda kada je trebalo protjerati islam sa Pirinejskog poluostrva to je urađeno tako što su prvo spaljivali njihove knjige, uz podsjećanje da je islam tada bio jedna vrlo napredna civilizacija, kada je u pitanju matematika, astronomija i poezija, ali to je možda za neku drugu priču i drugu raspravu. Takođe, uz još jedno podsjećanje, da je Francuska buržoaska revolucija 1789. godine dovela do toga da cenzuru treba ukinuti, ali samo nekoliko godina nakon toga oni isti koji su iznudili ovu revoluciju su uveli cenzuru, i to novi oblik cenzure.

Takodje, kada govorimo o medijima, zaboravljamo da je danas ipak 2014. godina, da su mediji nešto drugačiji nego što su bili čak i kada smo radili medijske zakone. Dobro je podsjetio gospodin Rastoder, da smo nekoliko, rekao bih čak i godina dolazili strpljivo do dobrih medijskih rješenja i ugrađivali najbolju evropsku praksu u njih i dobili naravno aplauze, govorim o evropskoj političkoj sceni, za ono što je urađeno kada je u pitanju sloboda medija.

Na žalost, plašim se da ova rješenja dovode do cenzure. Dovode do toga da tužilac može vrlo jednostavno sa dvije naslovnice da zabrani medij. Vjerujte mi na riječ, u proteklih sedam dana u svim dnevnim novinama ili u većini smo mogli da nađemo

primjere gdje se krše ljudska prava i slobode. Naravno, ne bih rekao da tih primjera nije bilo više, ranije su bile ružnije situacije. Žao mi je što se tada nije reagovalo. Žao mi je što nijesmo reagovali svih prethodnih godina na sve ono što je bilo na medijskoj sceni.

To je pitanje da li smo za slobodu i to u njenom najširem smislu, ili smo protiv te slobode. Uz podsjećanje na koje imam obavezu kao pravnik, naravno uz zahvalnost kolegi Kaluđeroviću koji je to kao dobar pravnik koji godinama sjedi u Parlamentu podsjetio - ovo rješenje prvobitno je bilo potpuno neustavno. Da ne bi bilo nikakve dileme, član 24 - zajamčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom u obimu koji dopušta Ustav, u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. Ovdje izlazimo iz toga, idemo mimo onoga što su ustavna načela. Uz još jedan dodatak, plašim se da smo sa amandmanom o kojem treba da raspravljamo, pitanje umjesto kršenja zajamčenih sloboda i prava građana uvodimo pojam javnoga morala, plašim se da je to još širi pojam kojim možemo, takođe, da zabranimo sada većinu i elektronskih medija. Čini mi se da ova materija zavređuje mnogo više suptilnosti kada govorimo i tražimo nova zakonska rješenja. Čuli ste stav uvaženog kolege Simovića iz Demokratske partije socijalista. Jesmo za to da se neke stvari drugačije uredi zakonom. Mislim da to treba uraditi zato što je ovaj zakon sada već prevaziđen, jer je puno vremena prošlo od kada smo ga zajednički pisali. Čini mi se da tu ima dovoljno prostora za traženje dobrih rješenja, uz još jedno podsjećanje, a to je da je danas ipak vrijeme interneta i da neke informacije ne možete da zabranite koliko god mi pričali o tome. Dozvolićete, ipak, da, ukoliko postavite nešto na Facebook ili na Twitter, to će da /Prekid/ mnogo više ljudi nego što je to sa bilo kojom dnevnom novinom danas u Crnoj Gori.

Malo više suptilnosti kada govorimo o ovoj temi ne bi nam svima nedostajalo. Podsjetiću, takođe, da smo danas čuli da i ako se govori o jednom mediju, su neke kolege iskazale rezerve i prema nekim drugim medijima. Tako da se plašim da bismo ušli u onu zonu samo traženja zabrane medija u nekom narednom periodu. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Sekuliću.

Peti novinar, kolega Emilo Labudović. Komentar? Izvinite, nijesam vidio komentar, a Vi ste ga uredno prijavili. Kolega Genci Nimanbegu, pa kolega Radunović. Izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Gospodine Krivokapiću, u međuvremenu sam provjerio naš Poslovnik. Član 96 mi je dao pravo da i prije ovoga govorim kao izvjestilac Odbora. Doduše, možda ste mi učinili uslugu što sam saslušao i gospodina Sekulića. Evo, kratko pošto je vrijeme dva minuta. Gospodin Sekulić ovdje nije prenio u potpunosti naš Predlog zakona. Ne tužilac, sud zabranjuje i u taj komentar više neću da ulazim. Govorite da je kršenje Ustava, čitate član 24, čitajte i član 50 našeg Ustava. Ono što govorite, imamo Evropsku konvenciju gdje javni moral piše da je u Evropskoj konvenciji. Oko medija, znači kršenje javnog morala, Evropska konvencija.

Sada bih sa mojom dragom gospođom Tanasijević jednu polemiku, a ta polemika je veoma velika moralna dilema. Ta moralna dilema će se konačno svesti na ono što svi

mi želimo, a to je jačanje državne snage. Gospođa Branka Tanasijević govori o slobodnom novinarstvu i da se proces dokazivanja istinitosti mora sprovesti. Znam da me nećete shvatiti pogrešno, ali zbog javnosti moram reći - Kako mi možemo dokazati istinitost da Albanci neće da uzmu dio Crne Gore ako neki mediji to objavljuju? Zar mi moramo biti stigmatizirani, svakih šest mjeseci u pojedinim medijima stalno dokazivati ono što mi radimo? Ko podržava veliku Albaniju? Dajte, recite jednog albanskog političara da podržava. Ako se prenosi Kočo Danaj, treba se prenositi i Edi Rama, valjda je on relevantniji.

Ovo nije pitanje vama, ovo je upućeno medijima koji nam to traže. Kako ćemo dokazivati stvari koje su nedokazive. To nije element dokazivanja, to je izazivanje vjerske i nacionalne mržnje prema našoj cijeloj zajednici. To što ni državni tužilac ne reaguje je samo element da je ovaj prijedlog zakona bio nužan. On nije ni protiv medija, ni protiv novinara, nego je ovo samoregulacija onoga što smo mi propustili. Država se pokazala apsolutno nemoćnom, jer pomenuli ste i onaj dio koji govori da je bilo i fatalnih posljedica. Vjerovatno znam o čemu mislite, ali zato treba preduprijediti ovo. Jer, u međuvremenu, od objavljivanja i pisanja bilo je još incidenata koji su bili u Ulcinju 7.11. kada je određeni gospodin ušao u jedan lokal, vrijeđao sve prisutne na nacionalnoj osnovi. To je prouzrokovano, siguran sam, ovakvim pisanjem, ovakvim medijima, ovakvim izvještavanjem. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Nastavlja se pisanje koje će poremetiti naše odnose sa susjednom zemljom, jer premijer te susjedne zemlje je sada u tom glasilu, kako god ga zvali, možete ga zvati kako hoćete. Tako da ćemo imati situaciju koja je potpuno besmislena, da glasilo iz jedne države za koje tvrde da je glasilo premijera te države, svađa nas sa premijerom treće države preko naših leđa. Tako da imamo potpunu besmislenost crnogorske pozicije u svemu tome. Izvolite.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Ako kolega nema ništa protiv, da odgovorim poslaniku Genciju Nimanbeguu.

Poštovani gospodine ili poslaniče Nimanbegu, jako mi je drago što ste postavili jednu ovakvu dilemu, jer ste mi dali priliku da, u ime Demokratske partije socijalista, mada Vi to već znate, najoštrije osuđujemo svaki govor mržnje i povodom kojim ste se Vi obratili. Prema tome, tu nema dileme, a nema boljeg dokaza od javne riječi koju ste Vi saopštili ovdje više puta, a nema ni boljeg dokaza da smo mi ti koji vam dajemo podršku, ovo što ja sada kažem u ime Demokratske partije socijalista.

Prema tome, različiti su načini na koje se može reagovati. Govorila sam o pojedinačnim slučajevima koji su imali fatalne posljedice. Ne bih voljela da se Crna Gora pretvori u fabrikovanje intriga, kleveta i spletki. Ne želi niko od nas da to postane Crna Gora. Mi, zaista, reagujemo zašto je baš danas, baš u ovo vrijeme, pokrenuta sva ova procedura? Zašto to nismo uradili ranije? Mnoge kolege su govorile da je propušteno vrijeme i propuštene su prilike da se reaguje na pojedinačne slučajeve koji su imali i katastrofalne, a, nažalost, i fatalne posljedice. Zašto nismo reagovali ovako kod slučaja djece u Bijeloj? Zašto se nismo okupili oko toga slučaja? Jer, to su djeca

koja su od šest do devet godina, u medijima je bilo saopšteno, seksualno iskorišćavana, bila su njihova imena i prezimena i bila je laž, bila je neistina. I nijesmo reagovali.

Smatram i ponavljam da iskrenost u ovom slučaju, a ona se prepoznaje, nije antipod ni građanskoj, ni političkoj učtivosti, treba reagovati na svaki pojedinačan slučaj. Bez obzira što ne podržavam vaš zakon, podržavam vašu namjeru. Podržavam namjeru svakog poslanika da utiče na medijsku scenu i, zaista, da svako treba da provjetri svoje prostore i da se oslobodi od negativnosti koje mogu imati posljedice i za ljude i za državu Crnu Goru. Hvala lijepa.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Sekulić je prozvan po imenu, pa ima prioritet.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče. Uvaženi kolega Nimanbegu, upravo sam zbog Vas koji nijeste pravnik pročitao član 24. Znači, samo da se razumijemo, ne možete u zakon proširiti neko pravo ili oduzeti neko pravo koje nije ustavno. U članu 50 nemate nigdje priče ni o zajamčenim slobodama i pravima građana, što je bio onaj vaš prvobitni tekst, niti priče o javnom moralu. Molim Vas, pažljivo pročitajte član 24 i član 50. Ovdje imamo čistu pravnu situaciju, a ta čista pravna situacija dovodi do toga da je ovaj zakon neustavan.

Kada govorimo o tome zašto se nije reagovalo na ovaj ili onaj slučaj, mislim da nije dobro da se reaguje iz prostog razloga, bez obzira što svaki pojedinačni slučaj možda negdje zaslužuje, vjerujte mi, ući ćemo u onaj drugi problem, napravićemo državu bez slobode. Sloboda informisanja je samo prošireno pravo slobode govora. Kada uđemo u tu drugu zonu, onda imamo problem kao društvo. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kao predlagač? Ovo je već afirmacija manjinskih prava.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala, predsjedniče Krivokapiću,

Evo ukratko jer zbilja ova tematika će biti. Ja nijesam na pitanje gospodina Danilovića uspio reagovati ranije, jer nije tu. I tu dilemu zajednički moramo otkloniti. Ja ne želim da živimo u društvu gdje su moji heroji a nečiji zločinci i suprotno. Dobro znamo da u političkoj riječi i u političkom djelovanju moramo biti odgovorni. I zbog toga smatram da ovo pitanje, izmjena ovog medijskog zakona prvenstveno treba biti zbog onog člana koji govori o podstrekivanju rasne, nacionalne i vjerske mržnje. Pojedinačni slučajevi mogu se smatrati i oni kad se pojedinci uzmu na metu. I tada postoje sudovi, postoje i drugi organi. Mi nijesmo kao poslanici albanski reagovali na onaj dio sa tužbom prema ovom tabloidu, jer su premijer prvog dana i vrhovni državni tužilac osudili ovo, a osudili smo i mi kao kolegijum čak dva puta -i u junu i sada u oktobru. Ono što je bitno ovdje na pitanja koje govori gospodine Sekulić je sljedeće.

Član 47 našeg Ustava govori ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore oko slobode izdržavanja, imamo supremaciju u prvom dijelu našeg Ustava,

supremaciju međunarodnog zakonodavstva /Prekid/ Znači, sigurno da se ne postavlja pitanje da je ovo protivustavno. Za koleginicu Tanasijević, zbilja moram komentarisati da vjerovatno je bilo povoda ranije da se reaguje, ali to pokazuje da su i tada državni organi i tužioci recimo u pomenutom slučaju trebali reagovati, ne da se ide lično. Da li će neka informacija narušiti javni moral je jedan nivo problematike. Ali ako se širi vjerska mržnja, ako se vraćamo u devedesete, nacionalna i vjerska mržnja to je opasno za sve nas. A bilo je pokušaja i o članova ovog doma da to iskoriste. Smatramo da u ovakvom vremenu predloženi predlog zakona nije anahron, nije cenzura, nego ide samo u regulaciju medijske scene. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poslaćemo ga Venecijanskoj komisiji pa ćemo čuti mišljenje. Vrlo prosto, da bi smo bili sigurni da se nijesmo pogubili u ograničavanju onoga što se mora ograničiti.

Nije ništa dirao, samo je branio pravne stvari.

Imate minut.

Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Dolazeći u Skupštinu sam slušao radio prenos i nekoliko puta sam indirektno prozvan. Članovi DPS-a koji nijesu podržali ovaj predlog zakona na Zakonodavnom odboru. Cijenim za shodno da ukratko kažem da ne izazivam polemiku. Priča je ovakva. Na Zakonodavnom odboru ja uvijek se trudim i tako se ponašam kao većina članova da radimo ono što je naše ovlašćenje, usklađenost akta predloženog u skladu sa Ustavom i sa pravnim sistemom. Meni je žao što niko to nije iznio u ovoj sali tokom današnje rasprave. Stručna služba nedvosmisleno, ja imam pisano ovdje, ja mislim imaju i drugi, je sugerisala članovima Zakonodavnog odbora da je ovaj predlog zakona u suprotnosti sa Ustavom i pravnim sistem i to boldiranim slovima piše. Jedinu razlog čega smo se mi izjasnili protiv ovog zakona. Tu ima da se pročita, ja neću da oduzimam vrijeme, jer sam tražio minut, ali ima izvestilac oko toga, čuo sam i neku gospodu koji su pisali Ustav, pa sad kažu da je u skladu sa Ustavom. Ako stručna služba zavarava članove Zakonodavnog odbora, onda se postavlja drugo pitanje. I o tome smo se izjasnili. Inače, "Šiptarska svinjarija" je naslov koji je mizeran i samo, po mom mišljenju, paravan da bi se neke druge stvari uradile. Jer, u suprotnom, čudim se mojim sunarodnicima, ako su uvrijeđeni svi Albanci u Crnoj Gori, zašto nijesu našli zashodno da mene kao Albanca, gospodina Gegaja i gospodina Dukaja pozovu da se pridružimo prilikom podnošenja krivične prijave.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Pošto se obraćate meni proceduralno, odgovoriću Vam po dva osnova. I ja mislim da je ustavno, a preporučujemo Vam da vidite koliko nam je stručna služba stručna, da pročitate mišljenja Zakona o auto-putu. Juče sam ga morao pročitati, takvu besmislicu nikada nijesam pročitao. Nije mi teško pored svega što čitam da čitam i to da stručna služba kaže da je taj zakon koji je posebni zakon koji važi trebalo da poništi Ustavni sud, pa u skladu sa tim, pošto Ustavni sud nije poništio, mi treba da se

ponašamo kao da ga je Ustavni sud poništio i da odbijemo zakon. E, to je pisala ista stručna služba, a takvu besmislicu nijesam čitao odavno. Tako da, kolega Škrelja, kad se pozivate na tu stručnu službu, ja Vam navodim primjer od juče koliki je domet te stručne službe. Dokle dobacuje, što bi se reklo, do nepoznavanja elementarnih pravnih kategorija. A ja vam kažem da je ovo ustavno, ako Vam nešto znači moje mišljenje i vrlo ću ga lako braniti. I na Ustavnom sudu da vam pomognem.

Kolega Rastoder komentar na izlaganje kolege Sekulića, pa kolega Radunović komentar na izlaganje kolege Sekulića.

RIFAT RASTODER:

Da pokušam da se razjasnim prije svega sa vešestrukim kolegom. Ali bojim se da, kako je krenulo, teško je to uraditi.

Prvo, pregrube su kvalifikacije, korak nazad, uvođenje cenzure itd. Gospodo, takve tvrdnje najmanje nijesu utemeljene. Ponavljam po entu put - Odredbe predloženog zakona su usaglašene sa Ustavom upravo amandmanom koji sam ja potpisao i predao i koji je Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu, zahvaljujući saglasnosti predlagača, ugradio u predlog zakona i on je sastavni dio teksta. Dobili ste taj amandman u kome se isključivo pominju ustavni pojmovi, ustavne kategorije koje se tiče ove materije. To je što se usklađenosti sa Ustavom tiče.

Drugo, zar može biti cenzura pokušaj sprječavanja kršenja ustavnog načela zloupotrebom drugog ustavnog prava? Zar to može biti cenzura? Dakle, pokušavate spriječiti kršenje ustavnog načela o javnom moralu ili nacionalnoj, rasnoj i drugoj mržnji, nestrpeljivosti, zloupotrebom drugog ustavnog načela, prava na slobodu izražavanja i slobodu javne riječi itd. Zar je to cenzura? Zar bi bila cenzura da neko sutra poziva na rat protiv Crne Gore? To bi bila cenzura ukoliko bi mi pokušali da spriječimo? Ovdje je samo pokušaj da se nadomjesti jedna praznina koja je nastala dekriminalizacijom klevete, za koju smo svi glasali, ili većina nas glasala. Od tog trenutka nastaje pravna praznina, da sud nije imao instrumenta kako da reaguje u slučaju odbrane ustavnog načela. Mi na to nijesmo obratili pažnju. Možda postoji suptilniji instrument, suptilnije rješenje, to ne sporim. Ali, nikoga ne predlaže. Naprotiv, brani se neutemeljenim argumentima ili nepostojećim argumentima. Je li se moglo prije? Jeste, vjerovatno i prije. Imalo je razloga, kako da ne. Do dekriminalizacije klevete postojao je instrument sudovima i svakoj zainteresovanoj stranci da reaguje i da traži zadovoljenje pravde. Od tada već nemamo makar što se tiče krivičnog djela i instrumenta za krivično djelo i zbog toga došli smo u situaciju da sudovi sami sebe blamiraju sopstvenim odlukama. Zbog toga moramo nešto učiniti da makar to riješimo.

Stalno se ponavljam na evropski zakon. Pa evropski zakon smo donosili svi. Teško je to išlo u početku. Ja znam kako je teško išlo i kako smo lobirali za podršku tom zakonu. Usvojili smo ga. Daj Bože da ga čuvamo i da ga unapređujemo. Ovo je samo unapređivanje, vjerujte, a ne ni u kom slučaju otvaranje prostora za zloupotrebe. Naravno, može neki sud u nekim datim okolnostima da se igra i sudstva i prava, pa da zabranjuje sve i svašta. Ali, ovdje je riječ samo o odbrani ustavnih načela, a ne bilo čegadrugog. Nema govora o mogućoj zloupotrebi ukoliko idemo nekim pretpostavljenim civilizacijskim tokom.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Sekuliću, izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Znači, samo da se razjasnimo i drago mi je što mogu da uradim ovako javno. Znači, član 47 Ustava Crne Gore, to znaju pravnici, govori o slobodi izražavanja. Znači, govori o onome što vi možete da kažete ili napišete, ne govori o medijima. Tu moramo da se razjasnimo i tu imamo priču o javnom moralu. Ako to prebacite na član 50, onda nemate pravo. Zato kažem da je ovo apsolutno neustavno.

Podsjećam, svako ima pravo na slobodu izražavanja, govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral i bezbjednost Crne Gore. To nema veze sa medijima, samo da objasnim, kolege, o čemu se radi.

Znači, ja imam pravo da kažem kao građanin šta hoću samo dok ne ugrožavam vas, dok ne ugrožavam bezbjednost, javni moral itd.

Znači, kada gospodin Danaj priča u svoje ime o velikoj Albaniji, to nije krivično djelo. Ali, ako vi to napišete u novinama, stavite na naslovnici, kao što se to dešavalo ovih dana, po ovom Zakonu to bi bilo krivično djelo. O tome govorim, uvažene kolege.

Šef našeg poslaničkog kluba je jasno rekao da nije problem da napravimo bolje zakone, ali molim vas, zaista, pošto je vrlo osjetljiva materija, radi se o slobodi svih nas, da tu zaista budemo veoma pažljivi. I naravno, da ne bude nikakve dileme, govorim o tužiocu, zato što sud zabranjuje na predlog državnog tužioca i zato što ste vi to stavili u drugom stavu ovoga člana koji se mijenja. Ali, potpuno je nebitno da li zabranjuje sud, a na predlog tužioca. Nebitno je da li govorimo o tužiocu ili sudu. Ukoliko bilo ko u toj hijerarhiji nije spreman da brani osnovna ljudska prava, s jedne strane, ili slobodu izražavanja, s druge, onda imamo problem kao država. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja ću provjeriti /Prekid/sjećanje, a i posvećenost slušanju Vas, ali mislim da ste upravo svoje izlaganje počeli danas time da je medijski iskaz samo produženje slobode izražavanja. Tako da ste Vi sami rekli na početku Vašeg izlaganja. Vidjećemo stenogram. Ne znam da li se nešto toliko promijenilo u posljednjih pola sata u Vašem iskazu.

Provjeriću. Pogledaćemo stenogram. Moguće da sam loše čuo.

Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ:

Gospodine predsjedniče, sjećanje zna da bude tako varljivo. Sloboda informisanja je samo produžetak priče o slobodi govora. Znači, o ukupnoj slobodi. Ali, dozvolite, ovdje govorimo o zakonima i ustavnim kategorijama, a ne govorimo o tome šta je ...

Izvinjavam se, da nijesam rekao da je prošireno to pravo, onda bi to bilo isto, stavili bismo znak jednakosti,. Ali govorimo o proširenju tog prava, a Vi kao pravnik veoma dobro znate što znači proširiti pravo makar i na štetu drugog.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Znam i znači mi to. Uzeću Vašu argumentaciju kada budem branio ovo rješenje.

Kolega Radunović, pa će biti prilike da i njemu odgovorite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Prvo ću da se obratim gospodinu Sekuliću, jer sam se komentaram javio na njegovo izlaganje, ali imam nešto i Vama poslije da kažem, gospodine Krivokapiću, na račun jednog Vašeg komentara, ako se ne ljutite i da na račun toga dobijem malo vremena, jer ste ipak iznijeli jednu činjenicu ...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kad sam se ja ljutio na nečije mišljenje?

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Nikad.

Hvala, Vi ste poznati kao neko ko se ne ljuti nikad na drugačije izneseno mišljenje.

Gospodin Sekulić i sve naše uvažene kolege iz Demokratske partije socijalista, naravno, imaju pravo da obrazlažu svoj stav kako misle da je to najbolje i da ga brane. I ja to razumijem i podržavam. Međutim, ovakvo zalaganje, a ovo je baš zalaganje, da se sačuva "Informer" me zaista čudi. Zašto to kažem?

Slažem se da je bilo i drugih medija koji su pravili greške, koji su pravili nekad i krupne prekršaje. To su bili pojedinačni slučajevi, trajali su jedan dan. Ovim zakonom se kaže: "Ako medij kojem je sud zabranio distribuciju programskog materijala ne izvrši sudsku zabranu ili nastavi sa objavljivanjem", ovo se odnosi na njega. Sve medije koje ste Vi pomenuli, dešavalo se da oni to urade u jednom momentu i da budu napadnuti od javnosti ili ne budu, ali tu bi se sve završavalo. Ovaj medij, "Informer", koji je napravljen da bi stvarao kaos u crnogorskoj medijskoj i javnoj sceni, zbog toga je ovdje, je napravio takve prekršaje kakvi su neviđeni i na širim prostorima, a ne samo kad je Crna Gora u pitanju. Meni je makar jasno zbog čega vi branite danas ovako zdušno "Informer". Meni je jasno jer čujem, recimo, iz usta jednog od poslanika Demokratske partije socijalista, konkretno u ovom slučaju /Prekid/kako okreće činjenice, vi ste stvarno iz DPS-a šampioni za tako nešto. Pa sad vi od opozicije branite slobodu medija i borite se protiv cenzure. Pa Crna Gora je stvarno zemlja čuda.

Ovaj medijum mora ako Boga i pravde ima ili da prestane sa izlaženjem, ili da mu se promijeni uređivačka politika i to, odmah. Sad nastavljam onaj dio što sam Vas zamolio da mi date za Vas.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kad kažete "medijum" mislite na mene?

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Kad kažem "medijum" to je "medijum ili medij", Vi znate dobro da se radi o sinonimima i da je latinski "medijum", ali nam veze. A "mediji" je malo hrvatizovana varijanta i takva je opšteprihvaćena.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Mogu biti "medijum", ali ne mogu biti "medij".

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Vi ste u jednom momentu, gospodine Krivokapiću, rekli, a to sam i juče čuo, tom se činjenicom često barata kad je ovaj problem u pitanju, "medijum" iz druge države ili "mediji" iz druge države i uvezeni "mediji". Vi ste, ja dobro znam, kao i mnoge kolege iz mojeg kluba, kao i ja lično, vrlo često bili pogođeni pisanjem "Informerera". Vama je mnogo teže da priznate kao čuvenom crnogorskom patrioti da Vaš partner iz vlasti kontroliše ovaj "medijum", gospodine Krivokapiću, u Crnoj Gori. Nezavisno od toga kako se on zove i ko je formalni njegov vlasnik u Srbiji, ovdje ga kontroliše vaš politički partner i on služi za disciplinovanje i Vas, i mene, i nevladinog sektora. I to što je Vama teško to da priznate, nemojte da prebacujete iz patriotskih razloga na druge države. Ovo nema veze sa "Informerom" iz Srbije. Ovo ima veze sa "Informerom" iz ANB-a. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Taj tabloid ima svoje crnogorsko i svoje srpsko izdanje. Registrovan je kao medij u Srbiji. Ovdje je samo kao poslovni subjekat i naravno nije došao ođe da bi pomagao Crnoj Gori. To sam sasvim siguran. Bar ne Crnoj Gori koja je po Ustavu i zakonu.

Hvala.

Kolega Sekuliću, izvolite. Odgovorite.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče. Uvaženi kolega Radunoviću, nemamo skrivenih motiva nikakvih da branimo bilo koga. Znači, vrlo smo principijelni i u odbrani Ustava i u odbrani onoga što je pitanje ljudskih prava. Moram da budem iskren da ovdje dolazimo u pitanje da li smo za evropsku politiku ili ne, jer ovo je prije svega pitanje osnovnih ljudskih prava i vrijednosti u skladu sa onim što propisuje Evropska unija. Branimo principe i branimo Ustav. Tu nema nema nikakve nedosljednosti. I upravu ste, gospodine Radunović, ja se zaista čudim da crnogorska opozicija traži uvođenje cenzure. Ali, dozvolite da Vas podsjetim, zašto smo zemlja čuda. Vi ste jedina opozicija na svijetu koja nije željela vanredne parlamentarne izbore 2008. godine. Znači, vi ste jedina opozicija koja je glasala protiv predloga Vlade Crne Gore da se održe vanredni parlamentarni izbori i sada pitate zašto ste za ovo. O tome se radi, gospodine Radunoviću. Upravo zato kažem kolika je nedosljednost crnogorske opozicije. Da vam jasno povučem tu vertikalnu, koliko ste puta pogrešno glasali, ili koliko se puta zalažete za pogrešne vrijednosti u ovom parlamentu. Tu je negdje razlika između nas i vas. Mi branimo principe, mi ne govorimo o pojedinačnim slučajevima. To jeste problem ovoga zakona. Neće važiti samo prema jednoj novini, niti prema jednom mediju. Ovaj zakon će važiti prema svim medijima u Crnoj Gori i to jeste problem medijske zajednice.

Branimo principe i nemam nikakvog problema oko toga da sjednemo svi zajedno, zajedno sa ljudima iz medijske zajednice koji već godinama imaju samo regulaciju, koji su veoma korektno u više navrata reagovali na mnoge natpise, uključujući i ovaj. Mislim da treba da prihvatite predlog Demokratske partije socijalista. Treba da sjednemo svi zajedno da napravimo, ako imamo problem, neki bolji zakon od ovoga. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Biće još komentara. Četiri kluba vlasti su predložili, takođe, ovaj zakon. Izvolite. Kolega Abazović ima komentar na izlaganje kolege Sekulića u ime Kluba poslanika Pozitivne Crne Gore.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Hvala, predsjedniče.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Izvinite. U svoje ime, izvinite.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Hvala, predsjedniče Parlamenta i DPS-a.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Razlika je što ja nikad nijesam bio u DPS-u, a Vi jeste u Pozitivnoj. To je velika razlika. I to do prekjuče.

DRITAN ABAZOVIĆ:
To je mala razlika. Pričam o suštini, a kasnije mogu i Vama da dam komentar.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
To je velika razlika, nijesam nikad bio u DPS-u. Ja vama pričam o suštini i formalnosti. Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Sumnjam u slučajnost. Ovo je već drugi put, jer je i jedan vaš ministar rekao sličnu stvar.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Znate kako, bili ste dvije i po godine u Pozitivnoj, a malo ste vanka.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Nijeste Vi neinformisani.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Omaklo mi se. Izvinite.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Nema problema, izvinjenje prihvatam.
Gospodine Sekuliću, ne mogu stvarno da Vas razumijem kako ste se sada javili da štitite medijsku zajednicu. "Informer" je lice ove vlasti i ono što piše "Informer" nije toliko loše, jer on razotkriva, otklanja sve moguće maske ove vlasti. Što se nijeste javili za "Pobjedu" koja je slične imala? Ovo je ipak drastično i katastrofalno, ekstremno što radi "Informer" i to je neviđeno. Pošto mediji trebaju da imaju svoju informativnu i edukativnu funkciju, zamislite kakvo društvo mi proizvodimo kada ljudi čitaju takve natpise, takve novine i sve što mogu da pronađu u tom sadržaju. Zašto se nijeste bunili

kada je "Pobjeda" bila u pitanju, koja se finansira državnim novcem i to neregularno i to van Zakona o medijima koji ne predviđa da država ima pravo da finansira medije? Pogledajte članove zakona. Zašto se tada nijeste bunili? Ne mogu da razumijem. Vi ste trebali prvi da se angažujete da se ovako nešto sprovede. Nije stvar u cenzuri, stvar je u sprječavanju trovanja građana Crne Gore. Stvar je u sprječavanju kontaminacije građana Crne Gore. Hoćete da izazivate podjele? Došlo je iz Srbije? Nije tačno. "Informer" je produkt podzemlja i vrha Demokratske partije socijalista i da ne završim, a obraćam se i predsjedniku Skupštine, pogotovo kao potpisnicima, tu svaka čast, ali oni ne bi mogli da rade ovo da im nedostajuću snagu ne dajete vi i klubovi manjinskih partija, koje tretiraju kao "Šiptarsku svinjariju" i kao najdrastičnije. To ni 90-ih nije bilo. Ne bi bilo izvodljivo da nema vas i klubova manjinskih partija koji im daju ne cijelu snagu, ali nedostajuću snagu da to sprovode u djelo. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Abazoviću, imate kontradikciju. Reći ću u čemu je. Prvo, to što im nedostajuće ne dajemo osim po broju stranica koje smo .... tamo na tom listu. Mislim da sam u prethodnim mjesecima imao liderstvo po broju negativnih stranica u tom listu. Skoro kao Kim il Sung u svojim novinama. I ja se slažem da treba da vidimo kako izgleda lice tog dijela Crne Gore preko tih novina. Milije mi je da imam toliko negativnih stranica, da znam šta se dešava u Crnoj Gori, kako kuca bilo Crne Gore moralno, političko, kriminalno, nego da živim u neznanju. Znanje treba platiti, pa makar i cijenom koju ja plaćam. Slažem se sa prvom konstatacijom Vaše teze da treba vidjeti kako to izgleda. I vidi se na najočigledniji način, a to je u politici važnije nego neplatiti cijenu. Inače smo tužili taj list, već godinu dana, u stvari već 10 mjeseci nema presude, jer su neki ljudi dovedeni u životnu opasnost, tvrdnjama da su otkrili krivična djela i tako dalje. Da ne otvaram tu priču. Istina vazda košta, ali je treba platiti. I SDP je plaća, kao i vazda. Od 1990. godine pa na ovamo smo čitali te novine u raznim oblicima.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Uvaženi kolega Abazoviću, mi se nikada nećemo razumjeti. Ja branim princip, a Vi govorite o pojedinačnom slučaju. Samo ću Vas podsjetiti, sa ovim branim i televiziju "Vijesti", sa ovim branim i novine "Vijesti". Sa principom. Samo da Vas podsjetim, ovo nije piramida, ovo je Skupština Crne Gore. Ovdje govorimo o zakonima, ovdje donosimo zakone koji mogu imati posljedice prema svim medijima i prema građanima Crne Gore. Zaista me čudi od Vas, kao mladog čovjeka, koji se stalno zalaže i puna su mu usta priče o slobodama, da pokušava na mala vrata da uvede ovo. Ovo je pitanje slobode, ili neslobode u Crnoj Gori. Ovo je pitanje principa. Molim Vas da malo bolje razmislite o mogućim posljedicama onoga što ovaj predlog može izazvati u Crnoj Gori. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Idemo na raspravu.

Kolega Branko Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ:

Uvažene kolege, prvo da vas pozdravim i da se izvinim zašto nijesam pratio prenos od jutros. Bio sam na zdravstvenoj pretrazi zbog medija i reći ću vam zašto.

Duboko vjerujem da niđe na svijet nema veću težinu riječ nego u Crnoj Gori. Ona sažme cio život, ne jednog čovjeka, nego cijele generacije. Zato riječ strašno zvuči kroz Crnu Goru. Zato na riječ svako reaguje u ovom ili onom obliku.

Danas riječ u Crnoj Gori ima jaki supstrat i dalje. Pazi se tačno što će se reći, i kome će se reći, i kada će se reći, i kako će se reći, jer to ostane kada ga ispraćamo gore. Sve se sažme tada u toj riječi. Vjerujte, ljudi, čini mi se da riječ u mojoj porodici, što su me Vaso i Ljubica naučili, niđe nema veću težinu nego kod nas. Materijalne stvari dodju i prodju, ali riječ, osmjeh, zna moj komšija iz Bandića, kako to zvuči u Komane, Bandiće i Zagarač. Nenormalno. Iako smo mi ovako surovi, gorštaci, iako reagujemo ovako, ali naše su ikone u porodici žene, bilo da je baba, majka, ćerka, ili sestra. Za njenu dlaku se gine. Ako na to kao domaćin "famelje" ne odgovoriš kao što treba, obruka si se i prema odivi svojoj i prema tuđoj.

Ja ću danas pričati sasvim drugačije. Prije svega, prezirem taj list i rekao sam Vanji - samo budi čovjek i budi jaka kada je bila proslava našeg Parlamenta. Počeću od takozvanog Javnog servisa. Ljudi, ništa u životu nijesam utkao kao u multietničnost Crne Gore. Vaso me naučio na to. Vjerujem u to. Ja ću biti posljednji koji će to izdati, ja neću biti na testu. Da li će neki političari biti, da li će neke nove struje biti, to mene ne interesuje. Koča Pavlović i ja smo bili kada je bilo suđenje za "Orlov let" i slikao sam se sa jednim čovjekom koji je ličio na mojeg kuma Duška, katolik. U mojoj firmi gdje sam vodio 12.000 ljudi bilo je, mislim, jedno 10% iz te strukture Sanžaka i jedno 10% Albanaca. Oni su kod mene svi isti bili. Vidjeli ste, ako ste pročitali ono moje pismo iz Brisela, kako sam imao lijepi doživljaj sa dva Albanca. Ja ne gledam taj javni servis i preporučujem građanima Crne Gore zbog mentalnog sklopa da ne gledaju takvu uređivačku politiku. Ja ne gledam. Slučajno sam okrenuo. Ta ženska osoba od moje priče, zahvaljujem Ranku na ovome, od onoga što sam rekao da ću poginuti za Crnu Goru, je izvadila dvije riječi. Znam da su se neki ne zato što misle drugačije i misle drugačije prema Crnoj Gori uhvatili za te dvije riječi. Ta osoba nezna đe je udarila - u temelje Crne Gore. Ona ne zna šta je učinjela.

O Javnom servisu neću da pričam, napravio sam, potrošio sam, biće opet, evo Peđa mi kaže biće super rezolucija. Vjerujete li, ljudi, dolazi Javni servis i prenose nešto što nema veze. Ovo od čega bolujem, ovo što je udarilo u temelje moje familje, pitao sam Ranka hoćuli, izvinjam se što ovako pričam jer ljudski hoću sa vama da pričam, 10 minuta da kažem, jer u mojoj ulici svi znaju kakav sam, u Komane znaju Vasa i Ljubicu kakvi su, na fakultetu svi znaju kakav sam. Ovo su napisale "Vijesti". Laž do laži o mojoj familji. Bilo je najviše posjeta. Obratio sam se vlasniku, on veli - možeš da odgovaraš. Što da odgovaram? Da odgovaram, da dižem priču, sklopile su se to jutro određene okolnosti da dignem moga sina, svi znate Petra. Najteže ljudi u životu doćete na moje godine da budete stari, da odgovarate za svu familju, da vas otac gleda gore, jer ja u to vjerujem, a da obezbijedite ovozemaljski život. Došao mi je brat, dvije noći smo starocrnogorski pregovarali kako da reagujemo. Nije mi krivo ništa. Ovo sve da bacim, ali prema dvije žene imam odgovornost. Prema jednoj s kojom sam gradio život, koja je došla iz Makedonije zbog mene, koja nema nikoga u Makedoniji, svi su otišli osim sestre. Ne znam kako ću i završiti hoćuli u isti grob s njom ili neću, nemam pojma što

nosi život, ali ja ću joj biti najveći dobrotvor dok budem živ. Ona je bila i reprezentivac Jugoslavije u rukometu. Zna što znači golman, zna ona kakvi su ljudi. Druga je osoba Ljiki. Svi znate Ljikija, svi hoćete kod Ljiki, e majka Ljikina je deset puta bolji čovjek od Ljiki. Oni su na našu svetinju udarili. Ja znam da su taj čovjek i ti ljudi specifični i znam da su dignuti od jedne fukare, koja pred svake izbore nosi spiskove. Ono što me kasnije strašno zaboljelo to je što su moja djeca kao i svi vi na portalu to iščitali. Znači ovaj novinar laže. To je istina. Laže.

Drugo, e, takvi su svi političari, pa će onda o svima nama 81 da ispriča što ja mislim o nama. Znači, ovako ljudi. Rekli su svašta živo. Ovo je moj imovinski karton. Kada sam počeo da se bavim politikom i danas– 2007, građani Crne Gore, 2014.godine ja sam danas siromašniji za stotine hiljada eura. Ništa nemam više, osim ova kola Petrova koja sam kupio na lizing da bih ga zadržao u Crnoj Gori, jer je ostao bez posla poslije tri godine, 11 mjeseci i 30 dana. Zato sam Damiru rekao - Damire, nemoj da vjeruješ, moramo da ogradimo onaj četiri godine koji radi izbačen će biti s posla. Mojem Petru je to urađeno. Rekao je - Neću da me ti hraniš. Idemo dalje.

Ljudi, sedam godina sam siromašniji za stotine i kusur eura. Ništa nemam više. Kredit sam imao 50, a sad 140.000 zajedno s Petrom. Četvoro mi je radilo, danas dvoje. Kuću koju sam gradio sam Petru dao na rentu da bi vraćali kredit, a nas četvoro od kojih smo svi četvoro visoki intelektualci živimo od dvije plate. I plus Petrov pas, i plus moja prinova. Sljedeća stvar je...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Branko, evo sada moram i ja biti ličan. Razumijem koliko to boli i zato sam dozvolio da se ta jedna teška ispovijest pod pritiskom medija i čuje. Sve norme nastaju iz neke muke. Nijedna norma nije nastala iz apstrakcije, nego upravo iz života, tako da sve su od pojedinačnog slučaja. Neki čitavi i pravi sistemi su nastali upravo na pojedinačnom slučaju, čitav komon lou na pojedinačnom slučaju, tako da to nije izuzetak, nego nijesam htio da objašnjavam u toku dana. To su američki pravni sistemi, britanski funkcionišu na slučaju, a ne na principu kako smo više puta čuli, jer princip izvire iz slučaja, iz iskustva i definisanja slučaja. Zato razumijem svu bol koju Vi nosite i potrebu za ispovijest ovog tipa poslije duge šikane medija, ako tako mogu reći. Ali, ovdje moramo malo stati. Čuli smo jednu primjernu stvar zato je ovako dugo i trajala, ali moramo stati zbog svih kolega i zbog obaveze da se ne stekne utisak da mi imamo više prava od drugih u javnosti. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ:

Završiću s tim, evo mjesec i kusur dana, iako nemam uvijek dobru koncentraciju, nadam se da ću se skinuti s njih, evo Ljiki me polako skida. Sav sam na pretragu. Hoću vama, kolege, da kažem jednu stvar. Na Kolegijumu niko nije bio za povećanje plata poslanicima. Svi smo bili za povećanje službenicima. Jedan je rekao medij da sam ja to učinio. Najveća laž na svijetu. Napisao sam odgovor tom mediju i mojemu drugu Željku i Ranku. Nijesu htjeli da ga objave.

Četvrti slučaj, onaj autor emisije „Načisto“, ako ima nešto lično neka se obrati, ali da on degradira što ja od studije pa sve na dalje do programa, pa sve nadalje i da komentariše, ne može liječiti kompleks možda muški ili nemam pojma koji u odnosu na mene. Ja bih onda trebao prema pola Crne Gore, prema svima vama da pravim to. On

je saučesnik zašto nije pročitao i rekao tu studiju zajedno sa onim novinarom takozvanog javnog servisa zašto Kombinat aluminijuma nema onaj čep osam hiljada ne bi imao.

Ljudi, podržimo profesionalne, istraživačke medije, istine neka dođu na vidjelo prema svima nama, ali laž u Crnoj Gori ne smije da ostane. Izvinite ako sam prekoračio, ali morao sam ovo da kažem zbog svoje famelje kojoj se izvinjavam.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Trenutak potrebe za ispovijed. Trajaće malo duže, jer smo produžili ovo, tako da ćemo do dva završavati ovu tačku dnevnog reda. Sljedeći u raspravi je u ime DPS-a kolega Stanišić, a da se pripremi kolega Labudović. Izvolite.

OBRAD STANIŠIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani,

Pa, evo ovih dana veliko je interesovanje zaokupilo crnogorsku javnost i crnogorsku politiku, rekao bih, i crnogorski parlament vezano za pisanje jednog dnevnog lista u Crnoj Gori. Ono što ja želim da kažem jeste da je zaista objavljivanje teksta i snimka na način na koji je to urađeno po meni besprimjerno, ali isto tako moramo da znamo da to nije samo objavljeno u tom dnevnom listu. I ono što mene iznenađuje i što moram da podijelim ovdje sa vama mojim kolegama jeste da se s pravom digla priča oko toga kako pojedini mediji saopštavaju i iznose informacije u svojim listovima. Ja klevetu smatram kao nešto što se nekome podmetne, a dokaže se na sudu da to nije tako. To je, po mom mišljenju, kleveta. S pravom se dio crnogorske javnosti podigao, i političara, i medija, i dio nevladinih organizacija da se radi o kleveti, o podmetanju, o neistinitim pričama, snimcima i tako dalje.

Međutim, što me iznenađuje jeste da niko od nevladine organizacije čija se prva ličnost napada u tom mediju se nije oglasio i nije pokušao da traži pravdu na sudu. Jer, po mom mišljenju, kleveta i ogovaranje se može samo na sudu dokazati, a znamo da je to krovna nevladina institucija u Crnoj Gori. Znamo da je to institucija veoma stručno osposobljena, koja ima svoje advokate koji za sebe misle da su najbolji u Evropi i koji su podnijeli protiv države Crne Gore, njenih institucija na desetine hiljada krivičnih prijava. Čudi me zašto to nijesu uradili i kada je u pitanju pisanje u listu "Informer", nego preko svojih satelita pokušavaju da opravdaju sebe. Ja mislim da se pravda svugdje u svijetu i svugdje u demokratijama dokazuje na sudu.

Ono što, takođe, želim da kažem, jeste da ponekad nijesmo sa istim aršinima prema svim pisanjima. Znamo šta je bilo u prošlosti. Koleginica Branka Tanasijević je rekla jedan primjer. Djevojčice koje su u Domu za nezbrinutu djecu, koje su štice ličnosti su ne oklevetane, nego je ljaga nanešena i nijesmo mi trebali da reagujemo, gospodo, nego državni tužilac, kao i po ovom slučaju i po mnogim - državni tužilac. Ali, te djevojčice ne znaju ni ko su im roditelji. One su štice ličnosti, pa ih nije imao ko da zaštititi. Dalje.

Mi smo javne ličnosti i naša sloboda nije kao sloboda svih građana. Mi smo pod udarom javnosti. Znete dobro, gospodo, u serijalu su izlazili snimci i pisanje za predsjednika Senata Državne revizorske institucije. U serijalu u svim medijima, a posebno u takozvanim nezavisnim medijima. I šta se desilo? Čovjek je moralno i ljudski

podnio ostavku i svoju pravdu traži na sudu. Ja neću da vjerujem da su snimci u "Informeru" vjerodostojni. Ali, ako jesu, onda ne možemo da rušimo tradicionalne vrijednosti Crne Gore i da to upoređujemo sa našim majkama, sa našim suprugama, sa našim sestrama i sa našim kćerima. A ja neću da vjerujem da je to istina.

Potpuno se slažem. Ono što je pisano i naslov u "Informeru" - Šiptarska svinjarija, nije samo udar na Albance u Crnoj Gori. To je udar na cijelu Crnu Goru i to je udar na član 50 Ustava Crne Gore. Jer, mi moramo bez obzira na naše političke različitosti da negujemo ono što su najveće vrijednosti naše države, a to je multietnički i multinacionalni sklad i potpuno podržavam tu inicijativu. Ali, gospodo, moramo da znamo da donošenje izmjena i dopuna ovog Zakona o medijima donosimo bez učešća medija. I to treba da nas zabrine. Znamo kako smo prethodni zakon donijeli, uz potpun koncenzus politički ovdje u Parlamentu i uz učešće svih medija u Crnoj Gori. Ovo sada radimo bez medija. Plašim se da na ovaj način pojedine političke partije, gdje su im nezavisni mediji glavni nosioci političkih aktivnosti, siječu granu na kojoj sjede, jer koliko znam, većina medija u Crnoj Gori nije za to. I ovo je jedinstven primjer u svijetu i u demokratiji svjetskoj da se uvodi cenzura u medijima i da to traže, posebno hoću da apostrofiram, opozicione partije. To nigdje u svijetu nema. A znamo da su se opozicione partije najviše zalagale za donošenje zakona kakav sada jeste. Prema tome, to treba da nas zabrine. Mi moramo da znamo da je naša sudbina kao javnih ličnosti svih ista. I ako smo oklevetani, moramo to da dokažemo na sudu. I ako budemo primjenjivali zakon koji se možda usvoji u ovom Parlamentu, znajući na uređivačke politike nekih medija, ja se plašim da mi za skorije vrijeme ne ostanemo bez medija u Crnoj Gori, a šta to znači? Ostaćemo bez demokratije. Demokratije bez medija nema. Ali svako mora da traži svoju pravdu na sudu i da dokazuje svoju pravdu na sudu. Posebno mi koji se bavimo politikom i koji smo javne ličnosti, a javnih ličnosti ima mnogo i mimo politike, a ja mislim da je bježanje od suda bježanje od istine. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Za komentar se javio kolega Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Ponoviću ono što sam rekao u uvodnom izlaganju, kao komentar na ovo što je uvaženi poslanik Stanišić govorio. Ne znam zašto bi se nevladina organizacija ili bilo ko javljao i demantovao takve stvari. Dakle, ako se radi o bilo kojoj javnoj ličnosti, ako ovo nijesu montirani snimci, najveća tragedija Crne Gore je ko je to snimao. Da li je to Agencija za nacionalnu bezbjednost snimala, ili je to radila neka oficijelna ili neoficijelna obavještajna služba u Crnoj Gori? Ko ima mogućnosti da ulazi u privatnost ljudi, u ono što radi u četiri zida? Ko snima Andriju Popovića u ona četiri zida što radi? To je naš najveći problem, a mi bismo trebali sa tim da se pozabavimo ako to nije montirani snimak. Jer, ako Crna Gora je došla do toga da mi imamo tog „velikog brata“ koji prati svaku javnu ličnost u bilo kojoj sferi njegove privatnosti, onda je to tragično i mi se ne možemo od toga spasiti i odbraniti. Sve ovo ostalo, mediji, dakle, to će se na neki način i regulisati, ali strah me da se uopšte ne bavimo time što, ako je ovo, recimo, istina, bilo koja istina, ako su Andriju Popovića snimali što radi u četiri zida, ko to radi? To je ono sa čime trebamo da se pozabavimo. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Izvolite.

OBRAD STANIŠIĆ:

Kolega Popoviću, Vaš komentar na moju priču se potpuno slaže sa onim što sam ja govorio. Sve što se podmeće i sve što se snima, a misli se da je montirano se dokazuje na sudu. Gdje drugo? Gdje se pravda u demokratijama dokazuje bez na sudu? Ja sam to apostrofirao i rekao sam da nije prvi "Informer" objavio snimke, nego je to izašlo, neko je to plasirao i prije. Ko je to snimao ne treba mi da se pitamo. Treba sud da sazna ko je to uradio. Mi ne možemo da budemo ovdje i zakonodavna i sudska vlast. Ili smo jedno, ili smo drugo. Zna se što ko treba da radi. Istina se dokazuje na sudu, ili obratno. I svako neka radi svoj posao i niko ne može biti iznad Ustava i iznad zakona.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Za komentar se javio i kolega Rastoder.

RIFAT RASTODER:

Uvaženi kolega Stanišiću, umalo da bih se složio sa većinom izlaganja Vašeg da nije nekih pobrkanih teza.

Prvo, niko nije tražio sudski epilog slučaja. Upravo ovo naše reagovanje predlogom zakona je posljedica i povod zapravo sudska odluka povodom slučaja. Ne samo čin medijskog iskazivanja, nego sudska odluka. I to dvostruka sudska odluka koja nije mogla da se sprovede. Sud nije imao instrumenta da sprovede tu svoju sudsku odluku. To je osnovni razlog zbog čega smo i pokušali da nađemo rješenje.

Drugo, zašto niko, čak ni tužilac nije reagovao u slučaju djevojčica? Tužno. Nažalost, ali zašto tužilac nije reagovao kada je tada postojala mogućnost jer je tada kleveta bila krivično djelo. To je već drugo pitanje. Bilo je nekih reagovanja. Svi smo se gnušali toga, ali nažalost moguće da nijesmo dovoljno efikasno reagovali. Tu se slažem sa vama, ali nažalost to je više opomena nama koji smo dužni bili tog tužioca da podsjetimo. Šta je istina? I tu se bojim da je zamjena teza. Neka utvrđuje ko hoće šta je istina. Ali suština našeg reagovanja ovim predlogom je da spriječimo ugrožavanje ustavnih načela. A onaj koji će da se bavi samim činom, neka se bavi. To je nešto drugo. To je stvar onog koga se to tiče. Naše je da nađemo instrumente kojim bi spriječili kršenje ustavnih načela, u konkretnom slučaju ustavnog načela o zabrani ugrožavanja javnog morala, zabrani podsticanja rasne, nacionalne, vjerske i druge mržnje i tako dalje. To su neka pitanja koja treba imati u vidu prilikom razmatranja i razgovora oko ovog predloga. Vjerujte, možemo čitav dan braniti, ali ovo je neophodno i ovo nije korak nazad, nego, naprotiv, samo stvaranje instrumentarija da funkcioniše sistem i da se može sudska odluka sprovesti u djelo.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Izvolite.

OBRAD STANIŠIĆ:

Uvaženi kolega Rastoder, ja nijesam imao namjeru da mijenjam teze. Ja sam govorio direktno i otvoreno. Rekao sam da svaki građanin ako se njega tiče kleveta u svakoj demokratskoj državi treba da dokaže na sudu, da povede parnički postupak i da kaže da to nije, pa da se dokaže da li su snimci vjerodostojni ili nijesu. Ja sam o tome govorio, ali čini mi se da ste Vi bil imalo kontradiktorni kada ste pomenuli djevojčice iz Dječijeg doma "Mladost" u Bijeloj. Tada nije bila dekriminalizovana kleveta, e pa ja mislim da je tada više zakonskih osnova bilo da se prema medijima koji su to objavili reaguje. To ne opravdava tužilaštvo, niti organe koji su trebali to da rade. Ako kleveta nije bila dekriminalizovana, onda je više prostora bilo za reakciju. Prema tome, ja sam to shvatio kao Vaše opravdavanje zašto se nije reagovalo, a to je zamjena teza. Ja sam samo govorio da svak ima pravo na privatnost, a ukoliko je njegova privatnost povrijeđena, on ima to isto pravo da to dokaže na sudu i da vodi parnični postupak. Toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Za riječ se javio i kolega Pavlović. Izvolite, kolega.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Kolega Stanišiću, samo na početku, kao neko ko je učestvovao u radu na ovome Zakonu o medijima da kažem da je 2002.godine donijet u okviru donošenja seta zakona kojim se uređivala medijska sfera u skladu sa evropskim standardima. Mi smo tada stavili jednu normu u ovaj zakon za koju pretpostavljam da vi znate, ustvari sasvim izvjesno znate, a to je ta mogućnost jednokratne zabrane distribucije jednoga broja nekoga medija ili tako dalje, to smo stavili u zakon i to smo tada provjerili, naravno pošto smo radili na zakonu zajedno sa evropskim ekspertima i oni su nam vrlo jednostavno to objasnili. Država je dužna da garantuje, uređuje pravo na slobodu javne riječi i da sankcioniše zloupotrebu toga prava. Ja ne vidim nikakvog razloga, niti vidim bilo kakve logike na osnovu čega bi zaštita te norme bila protivustavna, a ta norma je ustavna. Nadam se da se slažete i vi sa mnom da je potpuno ustavno da se zabrani distribucija nekoga broja, nekoga lista ukoliko on objavi neku priču koja je u suprotnosti sa zakonom na način kako to zakon propisuje. Znači, to je ustavno. To je jedna norma koja se pokazala krajnje neefikasnom. O tome je gospodin Rastoder govorio u jednom novom kontekstu, a sada mi dovodimo novu normu da bi ustvari tu normu učinili efikasnom. Ali, ono što je bitno, gospodine Stanišiću, ova norma nije više odbrana, zaštita javnoga prostora od kontaminacije. Ova norma je odbrana države, jer o čemu se ovdje radi? Poštovane koleginice i kolege, poštovane građanke i građani Crne Gore, ova norma zabrane se uvodi za one koji ne poštuju sud, koji ne poštuju sudsku presudu, koji se sprdaju sa ovom državom. Prema tome, ova norma zabrane koju sada uvodimo nema nikakve veze sa pravom na javnu riječ. Ovo je odbrana države, jer ako mi ne budemo branili obraz naše države, ako dozvolimo da se svako sprda sa obrazom ove države, onda idemo i srljamo kao o onome o čemu smo svi pričali. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama. Izvolite, kolega Stanišiću.

OBRAD STANIŠIĆ:

Kolega Pavloviću, pošto rekoste da ste Vi radili na izradi ovog zakona, učestovali na izradi ovog zakona, ovaj zakon je donešen prije Ustava je li tako? 2002.godine, pa sad pitanje iako je dobar zakon, da li je u potpunosti u skladu sa Ustavom. Dalje. Pošto kažete da treba zabraniti izlaženje tog lista za jedan dan, za dva dana, a znate kada ga treba zabraniti? Kada se list pročita. I vi zabranjujete nešto što je otišlo u javnost, nešto pročitano i retrogradno zabranjujete izlaženje lista za juče, prekjuče i nadprekjuče. Čemu to? Ko čita novine koje su izašle prije tri dana? Novine se čitaju, to su dnevne novine, svaki dan i ja mislim da sva ta sudska regulativa ništa ne doprinosi. Zabranjujete nešto što je otišlo u etar.

Tačno je, kolega Pavloviću, da treba svi da štitimo državu, pa kad idemo vani, kada predstavljamo državu Crnu Goru, mi kao parlamentarci ne treba da budemo dopisnici pojedinih nezavisnih medija, nego treba više da se baziramo na izvještaj koji treba da pošaljemo Parlamentu. A pojedini se od vas utrkuju koji će poslat izvještaj za nezavisni medij, pa ispada da su ti koji to pišu i novinari i poslanici. E, to je sprega između nezavisnih medija i pojedinih političara. Preči su im izvještaji i bombasti naslovi koji nemaju veze sa onim što je bilo u našim posjetama, ali i te kao ima odjeka u javnosti. Pa prije stigne tekst u novinama, nego što stigne izvještaj za Parlament o čijem trošku idemo, o trošku građana i čije ciljeve i programe realizujemo.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ako hoćete po minut, imamo dosta prijavljenih, pa da se dogovorimo. Ajde po minut. Stanišiću, pošto ste imali dosta komentara, imate li još snage za minut? Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče. Hvala kolega Stanišiću. Nije nikakvo politikantsko nagornjavanje, nego se radi zaista o suštini, o meritumu ove cijele stvari. Dakle, ja sam govorio o tome da smo mi tada radili uz pomoć stranih eksperata. Oni su nam rekli - Nema nigdje u svijetu gdje je taj mehanizam postojao da nije ovako uređen. Ova norma koja je uvedena i vi ste s pravom primijetili da ona u stvari djeluje post festum, ne možete vi naknadno zabraniti distribuciju lista koji je već distribuiran. To je potpuno normalno, ali ona ima upozoravajući i preventivni karakter, jer ne možete osim da uradite kao što se nekada radilo u vrijeme vašega režima, pa je sjedio u svakom mediju neki cenzor koji nije dozvoljavao da ide u štampu nešto. Vi morate prvo sačekati, pa kada se desi neki sadržaj koji je na ovaj način skandalozan i protivzakonit, onda na predlog tužioca sud donese odluku o zabrani, što je upozoravajuće kako bi se spriječilo ponovljeno objavljivanje istih sadržaja. Kako smo uklonili, dekriminalizovali klevetu, mi sada moramo ovo urediti, još jednom ponavljam, ne samo zbog zaštite slobode javne riječi i zbog sprječavanja zloupotrebe, nego prvenstveno zbog zaštite države. Jer, ako ne budemo imali ovu normu, svako će da se sprda sa postojećom normom i sa sudovima Crne Gore.Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega.

OBRAD STANIŠIĆ:

Prvo, kolega Pavloviću, ja ne znam koje je to moje vrijeme, a koje je to Vaše vrijeme. Nijeste Vi mnogo mlađi, pa da nijeste i Vi malo zakačili od tog vremena na koje se malo ko od nas može požaliti, a sada Vam ne odgovara. Nekada je možda odgovaralo više Vama nego meni, no dobro. O tome nećemo.

Vi ste kao novinar. Dobro znate da nijedan sadržaj ne može biti isti u novinama ukoliko se ne prepiše od slova do slova. Ja mislim da se slažemo. Ako govorite o sadržaju sa istom temom, to je druga stvar, ali nijedan sadržaj ne može biti isti ukoliko se ne prepiše od slova do slova. Znači, nema istih sadržaja u novinama, ili jedino možda da se fotokopiraju jučerašnji listovi da bi izlazili danas. Vi to dobro znate. Prema tome, novinarstvo je delikatna kategorija. Svako svoju pravdu, ako su mu ugrožena i narušena privatna prava i njegova privatnost, ima pravo da u parničnom postupku dokaže istinu. I o čemu se drugo radi? I sve što se može dokazati je dobro, ali nemojmo mi u ime drugoga koji je živ, zdrav i sposoban da dokazujemo njegovu pravdu. To mogu sami da urade.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolege, da se dogovorimo. Znači, sad je 13:45h. Dogovorili smo se do 14h, ali ćemo produžiti, sada sam se dogovorio sa kolegom Damjanovićem, do 14:30h. Tada prekidamo sa ovom tačkom. Ima dosta prijavljenih, koliko hoćete, po pet minuta. Od 14:30 h, dok je televizijski prenos ići ćemo sa Predlogom zakona o finansiranju organizacije boraca jedan sat i u 16h počinjemo sa Izvještajem vrhovnog državnog tužioca. Znači, minimum smo obezbijedili do 18h. Možda ćemo i više, doći će i stari i novi vrhovni državni tužilac i prethodni koji je bio V.d. Sada riječ ima kolega Labudović. Izvolite, kolega.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege,

Ja bih vas zamolio da vratimo atmosferu koja odgovara ozbiljnosti ove teme i da se saslušamo ako ništa drugo.

Kao jedini koji je sa ove strane izrazio ne toliko protivljenje koliko duboku sumnju u svrsishodnost ove norme, moram da izrazim duboko žaljenje što se jedno ovako krucijalno, po mojem dubokom uvjerenju, sistemsko pitanje odvija u atmosferi javnomjenskog referendumu za ili protiv "Informeru" i što se jedna blasfemija, jer ja nijesam uspio da nađem blažu riječ za ono što se odnosi na taj list, koja je ubačena i podmetnuta kao kukavičko jaje crnogorskoj medijskoj sceni, pokušava iskoristiti za navlačenje omče na vrat svim medijima u Crnoj Gori. Kao neko koji je prvi ovdje reagovao na to pisanje i kao neko ko je bio javno protiv dekriminalizacije klevete, jer sam smatrao i sad smatram da kao duštvo još uvijek nijesmo dovoljno demokratski zreli, moram sa žaljenjem da konstatujem da opet trčimo pred rudu i da opet bez dubokog promišljanja jednog krucijalnog sistemskog pitanja kakva je sloboda izražavanja i sloboda medija kao nastavak te slobode, dovodimo pod sumnju i pokušavamo da to riješimo preko koljena i na prečac.

Razlozi zbog kojih sam protiv ovoga, srećom nijesu sadržani ni u vašim, a bogme ni u argumentima sa ove strane. Ja, prvo, uopšte ne smatram da je bitno ustavno ili neustavno uređenje ove norme, jer o kojem vi ustavu govorite, gospodo, kada vam se

uđe u spavaću sobu? Nema dokazivanja istinitosti ili neistinitosti činjenice, jer na Zapadu ne zaboravite sve čak i da su istinite, kada se na njih dođe na nelegalan način ne važe na sudu.

Takođe, ne interesuje me ni javni moral, jer je on u Crnoj Gori odavno zgažen. Ovdje je odavno bačeno pod noge sve, od riječi, koja je nekada bila tvrđa od zakona, pa do brkova. Ovdje nije pljunuto na javni moral Crne Gore, ovdje je jedino pljunuto na moral medija i, po mojem dubokom uvjerenju, to je nešto na šta moraju da reaguju i što mogu da srede samo mediji. Takođe me ne interesuju ni sudovi i odbrana njihovog legaliteta i legitimiteta. U ovoj državi postoji sijaset zakona koji omogućavaju da oni koji ne poštuju sudove i sudske odluke završe u zatvoru. Ko sprječava državnog tužioca i sudove da te zakone sprovode? Ja, gospodo, u cijeloj ovoj stvari možda sam jedini budala, ali vidim pozadinu koja se uporno krije ispod cijele ove maglušine. Izvinjavam se kolegama Albancima, nemojte da mislite da "Informer" mrzi Albance a voli Srbe. Ne. "Informer", oni i u "Informeru" i oni oko "Informera" ne vole ni Srbe ni Albance, oni vole samo sebe, a opstaju na tome što stalno poturaju klipove nama i vama.

Ovdje je riječ o namjeri po mojem dubokom uvjerenju, izvinite, možda ja pretjerujem, toliko očitoj, da se žrtvuje jedan "Informer", koji je inače četvrti nastavak lista koji je davno počeo u Srbiji, pa je zabranjivan i koji će se kada ga mi ovdje zabranimo pojaviti pod novom firmom, "Reformer", "Transformer" ili kako god hoćete, da bi se omogućilo, ponavljam namicanje omče na domaće medije. Znae u čemu je suština problema? Dozvolite jedno malo poređenje, možda ću biti na ivici pristojnosti: ovdje je osnovni problem što se beba pokakila, da oprostite, i izvršila veliku nuždu na novinu pa se usmrđela ta novina, a onda se poslije usmrđilo sve oko novine i onda smo poslije svi bili u velikoj nuždi. I nije problem u novini. Bebi koju god novinu da podaturite, ona će se opet ukakiti na nju. Bebu bi trebalo po guzi, što bi rekao naš narod, al' kako kad je beba pod zaštitom države, kao divlja svinja u lovostaju. Prema tome, duboko razmislite da li mi ovdje idemo da spašavamo bebu ili da spašavamo novinu.

PREDSEDAVAJUĆI BRNAKO RADULOVIĆ:

Za komentar je kolega Vuletić. Da bi bili racionalni, ovo će biti posljednji komentar koji će ići do kraja ove tačke i na pet minuta ja neću intervenisati, nego će padati zastavica. Izvolite, kolega, do dva minuta.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Pa evo iskoristio bih ovo raspoloživo vrijeme da doprinesem racionalnosti u radu pošto ima dosta prijavljenih diskutanata, da sa kolegom Labudovićem razmijenim neke stavove i sa pravnog aspekta elaboriram jednu stvar koja se čitavo vrijeme ovdje se pominje.

Saglasam sam i ja sat tim da je, nažalost, u dosta naših pisanih medija, naslovna strana ona strana koja se nekada objavljivala u crnim hronikama i koja je duboko bila skrivena u unutrašnjosti lista. Da ne šteti ni mladoj populaciji, niti staroj, niti nas da uznemirava. Iz prethodnih diskusija se moglo realno sagledati da smo svi pod nekim stresom. Kako ko otvori koju novinu, mrknemu, a treba da mu svane, što bi rekao naš narod. Dakle, neću se ja pojedinačno baviti ni jednom novinom, ali zaista je li došlo do alarmantne situacije - jeste. Treba li je rješavati? Treba. Kako je treba rješavati?

Racionalno i lagano što su neki od kolega ovdje i ranije rekli. Racionalno, lagano i temeljito. Znači, treba uključiti sve relevantne strukture od nas ovdje, preko medijskih institucija i organa i preko eksperata da dođemo zaista do jednog kvalitetnog propisa ili popravke ovoga propisa o medijima. Zato sam ja pobornik toga da ono što se kuso rodi vrijeme ne ispravi, ne valja presijecati ad hok, čemu ste i Vi, kolega, govorili. I još jedna stvar, po mom mišljenju, najbitnija. Ovdje kada pričamo o zaštiti nečijeg digniteta, ako neće sud ili ne može da reaguje na ovakav način može reagovati kolega sa pravnog aspekta, kažem, po privatnoj tužbi na način, da onaj ko je u parnici ili u građanskom postupku traži zaštitu svojih prava da mu se nadoknadi određena šteta u postupku može, takođe, tražiti, ovo je najbitnije, privremenu mjeru zabrane objavljivanja spornih detalja iz nekog glasila do okončanja postupka. Pazite, to je jako bitno. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Izvolite, kolega Labuvoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Kolega Vuletiću,

Sve to što ste Vi rekli važi za neke druge sredine, mnogo razvijenije, demokratske i tako dalje. Na Zapadu, u svim ozbiljnim medijima pored odgovornog i glavnog urednika sjedi advokat koji procjenjuje da li će objavljeni sadržaj izazvati ono što može da izazove i da li će biti predmet eventualno nečije tužbe i sudskog procesa. Kasno je reagovati. Crna Gora je mala. Ono što se šapne na jednom kraju grada kao trubu imate za pet minuta na drugom kraju. Kasno je reagovati, gospodine Vuletiću, kada se šteta učini. A šta znači sudski proces? Znači pet godina istrajavanja da branite nešto što ne možete odbraniti, a u međuvremenu čast, ponos, dignitet sve otišlo niz pišine strane, što bi rekli kod mene. Ovdje je problem u sljedećem - ne valja zbog čereka mesa klati vola. Treba sjesti, razmisliti, naći rješenje, a za ovu blasfemiju, po hiljaditi put, ponavljam, koju je beba ukakila ima već postojećih rješenja koja omogućavaju da se u roku od odmah to eliminiše sa medijske scene Crne Gore i da se, koliko-toliko, dekontaminira ova sredina. Nije nam potrebna promjena ovog zakona da bi se to sprovelo. U postojećim zakonima, budite sigurni, mada ja nijesam pravnik, postoji sijaset rješenja koja to omogućavaju. Ko ne poštuje zakon, eno ima mjesta u Spužu. Nego je problem što je beba zaštićena.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Sada riječ ima kolegistica Šćepanović, a neka se pripremi kolega Abazović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Prije svega, jasno je da je sloboda izražavanja *conditio sine qua non* funkcionisanja i opstanka svakog demokratskog društva i jemstvo svih drugih ljudskih prava i sloboda, ali ova prava nijesu apsolutna i to ne znači da je sloboda izražavanja apsolutna i da je ničim ograničena. Naprotiv, obim mogućeg miješanja u korišćenje prava na slobodu je veoma širok i na sudu je da ispituje i odlučuje u svakom posebnom

slučaju o tome da li postoji miješanje razmatrajući restriktivni efekat na korišćenje prava na slobodu izražavanja neke konkretne mjere koje su usvojili državni organi.

Član 10, stav 1 Konvencije o ljudskim pravima i slobodana definiše slobode koje su zaštićene, a stav 2 propisuje okolnosti u kojima država može legitimno da se miješa u korišćenje slobode izražavanja. U tom smislu, države potpisnice konvencije su dužne da se pridržavaju konvencije i prakse suda koja je obavezujuća.

Što se konkretnog predloga ovog zakona tiče, ja bih postavila pitanje predlagačima, ali ne vidim da je neko od potpisnika tu, sljedeće- Znači, predlogom se predviđa da se trajno zabranjuje distribucija medija objavljenog programskog sadržaja /Prekid/ ako sud zabrani distribuciju objavljenog programskog sadržaja, ne izvrši sudsku odluku, ako medij ne izvrši sudsku odluku ili ako nakon zabrane nastavi sa objavljivanjem istog. Postavlja se pitanje da li je ovo isto. Znači, ako neko ne izvršava sudsku zabranu, nego nastavlja, on znači nastavlja da objavljuje isti programski sadržaj, a ovdje dodaje se i dalje - ili ako nakon zabrane nastavi sa objavljivanjem istog. Tako da imam pitanje za predlagača da li je ovo isto, da li je ovaj dio norme dupliran? Dalje se nastavlja, da se medij trajno ukida ako nastavi da objavljuje drugi programski sadržaj. Šta to znači? Dakle, onaj programski sadržaj na koji se ova zabrana ne odnosi, a svi predlagači juče na odborima i danas u sali uporno govore da je cilj i svrha ovog predloga zakona da se omogući sudovima izvršavanje sudskih odluka. Postavlja se pitanje zašto se onda u ovom stavu uvodi drugi programski sadržaj.

Nadležni sud može na predlog državnog tužioca trajno zabraniti distribuciju, odnosno emitovanje ovog medija. Ovo je nešto što zaista izaziva polemike, posebno zbog toga što se ova mogućnost uvodi državnom tužiocu, dakle, širi se nadležnost državnog tužioca i daje mu se mogućnost da na njegov predlog sud može trajno da zabrani distribuciju nekog medija, što znači da se unosi nesigurnost u samo funkcionisanje medija, kao bitnog činioca kontrole i ograničavanja vlasti. Ono što je meni još važnije, da je ovo uvođenje tužioca da na njegov predlog može da se trajno zabrani neki medij, ustvari jedna implicitna cenzura. To znači da ubuduće iako ovakav predlog usko gledano neće sprječavati novinare da se izražavaju, ipak je ovo neka vrsta cenzure za koju je vjerovatno da može u budućnosti da obeshrabri novinare od izražavanja kritike bilo koje vrste.

Voljela bih da se, takođe, osvrnem i na izvještaj Medijskog savjeta za samoregulaciju. Naime, juče smo imali na odborima raspravu oko ovoga predloga zakona. Između ostalog, jedan od predlagača je istakao da smo dotakli dno u medijima i da upravo se predlaže ovaj predlog zakona da bi se izašlo iz te situacije. Ja sam imala priliku da posjetim veb stranicu Medijskog savjeta za samoregulaciju i da pročitam svih 13 izvještaja koje su oni sačinili u određenim vremenskim periodima. Mogu vam reći, čitajući te izvještaje i podsjećajući se svega šta je bilo u medijima, a ti su izvještaji za samo posljednje dvije godine, da sam zaključila da smo mi to dno dotakli davno. Mi smo sada u mulju, jer ispod dna je mulj. Zato se pitam zašto ranije nije reagovano.

Što se tiče prakse Evropskog suda, koju su pominjale kolege - da, postoji praksa Evropskog suda, ali ne za trajno ukidanje nekog medija nego praksa Evropskog suda za privremenu zabranu programskog sadržaja. To smo imali priliku da čujemo prije neke predmete iz prakse Evropskog suda. Da, ali za privremenu zabranu programskog sadržaja - ne ukidanje medija, ne ukidanje radija, ne ukidanje televizije, ne ukidanje novina. Za kraj bih samo istakla da me zabrinulo na neki način na jučerašnjim

sjednicama, makar na odborima, neučešće medija. Na odborima je jedino prisustvovao advokat Veselin Radulović sa predlagačima. Niko drugi od medija se nije uključio. Smatram da je ovo jedna oblast gdje svi treba da se uključimo. Još jednom naglašavam, čitajući izvještaje, na svakoj stranici tog izvještaja pominju se isključivo isti mediji, pa bi sutra ti isti mediji prvi bili ukinuti po ovom predlogu zakona, a ja nijesam za to, nijesam za cenzuru. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice. Kolega Dritan Abazović, a neka se pripremi kolega Nimanbegu.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore, trudiću se da budem efikasan. Ponešto znam o filozofiji i objasniću vam, makar kroz neke aspekte, šta zapravo znači sloboda. Da se ne bi vraćali kod svih autora, možda jedna knjiga koju ste većina vas i pročitali, možda ste pročitali, Nikomahova etika kod Aristotela, gdje kaže da samo častan čovjek, ovo je najbitnija stvar, može da bude slobodan. Nečastan i nepošten čovjek ne može da bude slobodan. Kada tako pričate o slobodi, tako je i tretirajte.

Zašto je ovo bitno. Nema niko ništa protiv slobode medija. Ovaj predlog zakona koji je danas na dnevnom redu je iznuđen. To je iznuđeno rješenje, jer se država pokazala nesposobnom da zaštiti časnog i poštenog čovjeka i dozvolila da ono što je stavljeno u Ustav ove zemlje bude dovedeno u pitanje kroz pisanje jednog lista i kroz blaćenje jednog lista. Tu je jedan dio problema. Drugi dio vezan za slobodu. Sloboda ima svoja ograničenja. Saslušajte ovo, kolege, ovo je bitno. Onaj koji nema svoja ograničenja, nalazi se u bezgraničnoj slobodi, on je diktator. On sprovodi svoju volju na način koji on tretira. Zbog toga se ljudi okupljaju oko društvenog ugovora, zbog toga se ljudi okupljaju oko Ustava da bi svi ograničili svoje slobode kako bi naša zajednica, bilo koja ljudska zajednica, funkcionisala na pravilan način. Mi danas moramo da stanemo na kraj, da pokušamo da stanemo na kraj, iako usvajanje ovog zakona ođe, kao i mnogih drugih, nikakva nije garancija da će se oni sprovoditi u praksi, jer je sramno i poražavajuće. Ne radi se ovdje o tekstovima koji su izašli, pa vi da blokirate sadržaj koji je već vidio svjetlost dana. Nije tačno. Radi se o stavljanju primjera da niko nema prava da kontaminira naše društvo. Nemojte da mislite ođe, pominjajući druge medije, da bilo ko brani bilo koji medij koji radi takve stvari ili koji piše neistine. Sa time se jako teško izboriti, ali nešto prevazilazi svaku mjeru, a nešto je samo mjera dobrog ili lošeg ukusa.

Kada je riječ o Medijskom savjetu za samoregulaciju, moja malenkost je bila prvi član tog Medijskog savjeta, prije nego što sam bio poslanik, kada sam bio zaposlen u Televiziji Teuta. Sam sam davao primjedbe na Pobjedu koje se nijesu poštovale. Šta ima neko da mi priča sada o izvještajima Medijskog savjeta za samoregulaciju? Medijska zajednica je u Crnoj Gori kao i politička, kao i nacionalna - rascjepkana. Svako radi samo za sebe, piše samo ono što mu odgovara. Pozivanje sada ođe na neke institucije da će one da riješe problem kroz svoje izvještaje je, u najmanju ruku, odlika političkog laicizma i jedne totalne banalizacije problema. Ljudi, nemojte da mislite da ovdje brani neko neke osobe, organizacije. Mi ođe pokušavamo da odbranimo sami

sebe. Ne znam da li je ovo bilo nešto na moj račun, ako ne, slobodno se javite za komentar, nije nikakav problem. Ne branimo ni pojedince, niti organizacije. Branimo dostojanstvo svakog građanina Crne Gore. To što se dešava nekome danas, nekom drugom se može desiti sutra.

Želim da ponovim onu tezu koju sam rekao u svom komentaru. Nije tačno da je Informer uvezen iz Srbije. Nije tačno da je Informer došao zbog ovoga ili onoga. Informer i sve što liči na Informer, a Informer u mom shvatanju nije sintagma za dnevni list, ona je sintagma za političku produkciju podjela koje trebaju da zaštite kriminalne klanove u Crnoj Gori, a svaka produkcija Informera ima to za cilj. Opet ponavljam, makar kod ovih koji su potpisnici ove inicijative da se promijeni zakon, da shvate da i oni pružaju podršku ne cijelom DPS-u /Prekid/ Siguran sam da se mnogi ljudi iz DPS-a ne slažu sa takvom uređivačkom politikom, ali moraju da budu svjesni da podržavajući to štite one ljude koji ciljano rade to što rade. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Sada riječ ima kolega Duković, a neka se pripremi kolega Pavlović. Izvolite, kolega.

HALIL DUKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, očigledno je da većina nas prisutnih ovdje ima dosta veliki broj primjedbi na rad medija u Crnoj Gori, i to nije ništa novo. Nažalost, takva nam je medijska scena. Ono što je još interesantnije, veliki broj novinara, pravih novinara u Crnoj Gori ima veliki broj kritika na rad svojih kolega. Ali, neprofesionalno, neobjektivno i pristrasno pisanje je činjenica sa kojom smo se mi posebno u Demokratskoj partiji socijalista suočavali svih ovih zadnjih godina i to sigurno jedan duži vremenski period. Očigledno je da smo mi bili stalna meta i pojedinih novina i pojedinih novinara. Često se dešavalo da se naše upozorenje ignoriše, a i kada se reaguje to samo služi za nove napade koji su često bili ne napadi, već blaćenja. Iskreno govoreći, mi iz Demokratske partije socijalista smo prvi koji smo trebali pokrenuti ove mjere kako bi se zaštitili od ovih i ovakvih medija. Činjenica je, da smo to uradili, bili bismo napadani prvo ovdje u parlamentu, da želimo da uvodimo cenzuru, bili bismo napadani od medija da želimo da ih cenzurišemo, a posebna bi priča bila tzv. nevladine organizacije, da uvodimo cenzuru, da ograničavamo slobodu medija. Nažalost, danas poslije ovakvog predloga niko se ne oglašava. Ne oglašavaju se mediji, vrlo rijetki koji se oglašavaju. Od nevladinog sektora oglasila se samo jedna, koliko sam do sinoć pročitao, svi srećni i svi zadovoljni. Naravno, to samo ukazuje kakva nam je ukupna situacija.

Ono što je činjenica jeste kada se nešto objavljuje za vladajuću strukturu, onda je to dobro i sve u nekim demokratskim granicama. Ali, kada se nešto objavi za nekog ko nije naklonjen ovoj vlasti, onda moramo to odmah sankcionisati. Naravno, zadnje objavljivanje koje je bilo u pomenutom listu je objavljivanje koje treba osuditi. Niko normalan to neće podržati, ali da li je korektno prema onim što se prije objavljivalo ćutati i ne čuti riječ osude iza to. Bilo je takvih objavljivanja i nijesmo ih, nažalost, čuli kada smo ovo osuđivali. Samo smo jedan slučaj osudili, a sve ostalo zaboravili. Pitam se, prije svega, da li je to korektno. Jer, svi ti ljudi o kojima se pisalo su imali porodice, svi

su imali prijatelje, svi imali rodbinu. Da li je demokratski da podjednako pred svima nastupamo, ili je demokratija da sankcionišemo selektivno?

Još jedna stvar koja nas jako brine - Mislite li da će se ovakvim ili sličnim izmjenama Zakona o medijima popraviti medijska scena Crne Gore? Mislim da neće. Sigurno ono što nas sve interesuje, kakav će biti stav međunarodne zajednice povodom ovog predloga zakona, jer će sigurno biti riječi i u Izvještaju Evropske komisije.

Ono što bih još istakao jeste da je kada su se donosila ovako osjetljiva zakonska rješenja bila sastavljena radna grupa, sazivala se radna grupa u kojoj su bili i eksperti iz ove oblasti i predstavnici medija, to napominjem, i predstavnici nevladinog sektora i međunarodne organizacije, koja treba da uradi tekst koji će biti predložen ovom parlamentu da ga usvoje, a ne ovako nešto na brzinu. Mislim i strah me je da ne pogriješimo.

Citiraću Medijski savjet za samoregulaciju koji je izrazio veliku zabrinutost zbog ovakve inicijative, naglašavajući da se radi o klasičnom uvođenju cenzure i ističe da pojedinačni slučajevi ogoljene zloupotrebe medija ne mogu biti opravdanje za uvođenje restriktivnih mjera prema medijima i sužavanja medijskih sloboda. Svi smo mi svjedoci da je naša medijska scena opterećena brojnim problemima, da su oni najčešće uzrok političke prirode, ali kada to urade novinari koji ne poštuju novinarski kodeks, novinari koji podižu u jednom broju optužnice a u drugom donose presudu, novinari koje nije briga da li će svojim pisanjem možda uništiti i cijele porodice, onda moramo reći da nam medijska scena nije najbolja, ali je ne možemo riješiti na ovakav način, moramo je riješiti uz dogovor posebno medijskog života Crne Gore. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega.

Riječ ima kolega Pavlović, a neka se pripremi koleginica Drobnjak.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovane koleginice i kolege, poštovani građanke i građani Crne Gore, trudiću se da budem što kraći, pa ću taksativno samo da nabrojim sve ove teze i dilemekoje su ovdje pominjane.

Što se tiče ustavnosti ovog zakona, mislim da je on nesporno ustavan. U Zakonu koji važi od 2002. godine postoji norma o zabrani određenog sadržaja, sud donosi tu odluku na osnovu zahtjeva tužioca. Ovo proširenje u tom pravcu ne može biti neustavno. Svaka priča o ustavnosti ili neustavnosti i dovodenje u pitanje ustavnosti ovog akta je ustvari prikriveni pokušaj da se zaustavi ova norma. Još jednom da ponovim onaj stav koji sam ranije iznio, a to je da ćemo mi podržati ovaj zakon jer smo sigurni da je upravo uvođenje ove norme bitno za očuvanje dostojanstva ove države. Jer, kada vi čuvate dostojanstvo presude, kada čuvate dostojanstvo suda, onda čuvate dostojanstvo države i ne dozvoljavate da se mediji, ponavljajući isti sadržaj, sprdaju sa državom. Zbog toga ćemo mi podržati ovaj zakon.

Što se tiče cenzure i dizanja graje oko cenzure od strane Medijskog savjeta, meni je to beskrajno licemjerno. Već sam rekao da se u ovom važećem zakonskom tekstu nalazi norma o zabrani distribucije sadržaja. Tu normu je upravo čelni čovjek toga

savjeta svojevremeno napisao u taj zakon i sada se on sjetio da tu postoje elementi cenzure. To je sramota. Samo neko ko radi za DPS sve ove godine može tako da se ponaša.

Drugo, slažem se, kolegice i kolege, da Informer nije ni prvi niti jedini. Mislim da je strašno, strašna je ta selektivnost u sagledavanju sadržaja koji ozbiljnu štetu nanose i našem javnom prostoru, javnoj sferi i samoj državi Crnoj Gori. Sjetimo se samo one prljave kampanje Televizije 777, koja je, pri tom da vas sve podsjetim, imala registraciju samo da bude televizija zabavnih i sportskih sadržaja, dakle, u eri onih izbora kakve su to bile monstruozne političke kampanje i kakvoj su šikani oni izlagali neke lidere opozicije, neke ljude iz nevladinog sektora, takođe, ovu gospođicu koja je sada predmet neviđene, vjerovatno najprljavije dosada kampanje koja je viđena na javnoj sceni u Crnoj Gori.

Dakle, selektivnost je, gospodo, ono što je sramota za sve nas. Samo da vas podsjetim, da i ja dam doprinos onim primjerima koji su ovdje navođeni. Mi smo nedavno imali situaciju u kojoj je lider jedne parlamentarne stranke, jedan od lidera opozicije fizički je napadnut zbog javno izgovorene riječi. Imali smo poslije toga jedan šlagvort koji je dao premijer države, pravdajući defakto to sa pričom o opravdanosti tradicionalnih obračuna. Poslije toga, jedan list je objavio autorski tekst koji je bio glorifikacija takvog nasilja nad poslanicima javne riječi. Mi smo tada kao partija tražili da se u skladu sa ovim Zakonom o medijima zabrani, postfestum, nakon što je taj broj izašao, da sud donese odluku o zabrani distribucije toga broja, kako bi, ukoliko se ponovi isto, znali kako da reagujemo. Međutim, šta se desilo. Tada su svi krenuli na nas da nas napadaju kako smo mi neviđeni cenzori, kako hoćemo da ugasimo medijsku zajednicu, iako to piše u zakonu, mi smo se samo pozvali na zakon. Tada su nas napadali da smo prikriveni cenzori, čak i neki koji danas predlažu i brane ovaj zakon. Želim samo da ukažem da je licemjerna i pogubna za državu Crnu Goru, za njenu javnu sferu ta selektivnost u pristupu očiglednim podlostima koje se pojavljuju na javnoj sceni.

Treća stvar, ovdje se danas plasirala, ne samo ovdje danas nego već izvjesno vrijeme, plasira se prvo od strane Informera, a onda od strane glasnogovornika Informera i raznih trbohozboraca, teza o tome da treba gospođica Čalović da dokaže da ono nije ona na naslovnoj strani. Koliko ima pravnika u vašim redovima, gospodo iz DPS-a? Vi znate na kome je teret dokazivanja. Vi znate da se teret dokazivanja u toj situaciji prebacuje na drugu stranu samo u slučaju ako je ta druga strana kriminalac, u situacijama plijenjenja imovine itd. To je ta vaša nakaradna logika po kojoj su svi u Crnoj Gori kriminalci, a treba da dokažemo na sudu da smo ispravni. To ne može ići.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sada riječ ima kolegica Drobnjak, a neka se pripremi kolegica Jasavić. Izvolite, kolegice Drobnjak.

NADA DROBNJAK:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, nemam dvojbe o tome da svi želimo da sačuvamo dostojanstvo svih građana i građanki Crne Gore, dostojanstvo suda, dostojanstvo države i da se upravo zbog trudimo da najbolje radimo svoj posao vršeci zakonodavnu vlast u Crnoj Gori.

Na početku svoje diskusije, citiraću jednog od glavnih autora američke Deklaracije o nezavisnosti Tomasa Džefersona koji je rekao - Naša sloboda zavisi od slobode štampe i nju nije moguće ograničiti, a da se pri tome ne izgubimo.

Kada smo 2005. godine, ako se dobro sjećam, kreirali Zakon o medijima, držali smo se i slova Evropske konvencije o ljudskim pravima koja propisuje da je sloboda medija jedna od suštinskih osnova demokratskog društva. Naravno da je obaveza države da stvori normativni okvir za njenu punu primjenu. Zakon je tada urađen u bliskoj saradnji sa predstavnicima Savjeta Evrope i tada, u vremenu kada je usvojen, bio je jedan od najboljih zakona u toj oblasti u Evropi.

Mi danas govorimo o potrebi da se taj zakon promijeni i govorimo o tome da ne smijemo ako govorimo principijelno, govoriti samo o pojedinačnim slučajevima zloupotrebe medija, već moramo da govorimo o principima i da, ako govorimo samo o selektivnim primjerima, ne smijemo u njima tražiti opravdanje za uvođenje mjera koje mogu srušiti medijske slobode.

Ne sumnjam da su predlagači ovog predloga izmjena i dopuna Zakona imali dobru volju, ne sumnjam u njihove iskrene namjere da se unaprijedi medijska scena, ali iz današnje rasprave postavlja se logično pitanje da li je to, zaista, pravi lijek. Pokazalo se da treba više nas da se organizuje, da o ovoj temi treba više da se pomišlja da bi se došlo do pravog rješenja. Jedan od dokaza za to je i to što smo u nedjelju dana pronašli kolege koji su predlagali, promijenili su Predlog zakona i pronašli ustavni osnov, jer nema nikakve polemike oko toga da li je izvorni predlog bio ustavan ili nije. Nije bio ustavan.

Koleginica Jasavić je u svom prvom izlaganju citirala stihove Pastora Nimelera, a ja ću citirati stihove škotske grupe Hue and Cry koja je parafrazirala ove stihove. Oni u svojoj pjesmi kažu na kraju - a kada su došli po mene ja sam se osvrtao i osvrtao, ali više nije bilo nikoga. Ovo citiram zbog toga što svi treba da se osvrnemo i da vidimo ko može da nam pomogne i ko treba da učestvuje u tome da se dođe do dobrog zakonskog rješenja. Jer, mora se naći odgovor koji neće suziti novinarske slobode.

Svjedoci smo da u Izvještaju Evropske komisije stoji da je nedostatak profesionalnih i etičkih standarda među predstavnicima medija i dalje razlog za zabrinutost. Danas je ovdje iznesen veliki broj kršenja od strane medija. Mi moramo da dozvolimo da predstavnici medija sebe regulišu, a ne da ih mi sa strane regulišemo. Ne sporim da je na nama da stvorimo zakonodavni okvir u kome će moći da se uspostavi čvrst i jasan dogovor između novinara, vlasnika medija i da se stvori atmosfera u kojoj će se poštovati osnovne norme novinarstva, ali i etički kodeks. To je najbolji način da se riješe mnogi problemi.

Proteklih dana smo bili u prilici, kolege su citirale i predstavnike samoregulatornog tijela, da čujemo i predstavnike, predstavnice medija koji su jasno rekli da oni jesu suštinski da se možda promijene zakoni, ali u ovom predlogu su vidjeli partijske i lične motive. Takođe, u ovom trenutku smo u situaciji da konstatujemo da ne poznajemo novinare, da je ta profesija deprofesionalizovana i da samo govorimo o medijima.

Počela sam sa Džefersonom, završavam sa njegovim savremenikom, našim crnogorskim misliocem Sulom Radovim koji je rekao - Ubiti zlu riječ znači ubiti slobodu. Pošto imamo slučajeve da mediji zloupotrebjavaju tu slobodu, zanemarujući odgovornost da obavljaju svoj posao nepristrasno, poštujući ljudska prava onih o kojima

izvještavaju, Demokratska partija socijalista je spremna da radi na unapređenju zakonodavstva, u saradnji sa svim relevantnim institucijama i pojedincima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice.

Izvolite, kolegice Jasavić, a neka se pripremi kolega Škrelja.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani,

Ovaj zakon predstavlja zaštitu državnih institucija Crne Gore, a to znači da predstavlja zaštitu države Crne Gore. Ovaj zakon predstavlja zaštitu građana Crne Gore i tako ga moramo posmatrati. Ovo iz razloga što je Informer brutalno zgazio instituciju suda i neko mu je omogućio da se ponaša kao nedodirljiv i kao neko ko je iznad Ustava i zakona ove zemlje. Taj neko ko je omogućio Informeru da se na ovaj način ponaša neće naići na dobrodošlicu u ovom parlamentu. Ovaj parlament je dužan da štiti Ustavom zagarantovane vrijednosti, kao i legitimne ciljeve koje prepoznaje Evropska konvencija o ljudskim pravima. Ne zaboravimo da po članu 9 našeg Ustava, Evropska konvencija predstavlja sastavni dio našeg prava, čak ima primat ukoliko se neko pitanje drugačije reguliše u odnosu na domaće zakonodavstvo. Pa je teza da prva verzija zakona jeste neustavna netačna, jer to mogu da kažu samo oni koji nijesu pročitali član 9 Ustava i oni koji nijesu pročitali član 10, stav 2 Evropske deklaracije o ljudskim pravima. Oni koji ne poznaju duh našeg zakonodavstva.

Ono što želim da kažem jeste da je ranije u crnogorskoj medijskoj sceni bilo slučajeva koji su zavređivali pažnju da državni tužilac reaguje na adekvatan način. To što državni tužilac nije reagovao na adekvatan način nije pitanje ovog parlamenta. To je pitanje rada tužilaštva. Ovaj zakon daje mogućnost državnom tužiocu da podnese predlog da sud zabrani izvjesni medij ukoliko on ne poštuje sudske odluke. Ovo znači da nijedan sud nije vezan predlogom nijednog tužioca, jer tužilac je samo jedna od strana u postupku i on je taj koji predlaže, a ne znači da će sud da prihvati taj predlog. Sud u adekvatnom sudskom postupku utvrđuje činjenice na osnovu dokaza koje prilažu obje strane.

Ono što je vrlo važno da kažemo jeste da ovaj zakon štiti sve one slobodne građane koji se zalažu za punu vladavinu prava i istinski se bore protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou, da mogu slobodno da kažu sve ono što jeste devijantno u našem društvu, a mnoge stvari u našem društvu jesu devijantne. Devijantno je to da godinama nesmjernjive vlasti imamo sve bogatije pojedince, a sve siromašniji narod. Ako pojedinci iz nevladinog sektora ili iz domena bilo koje struke ukazuju na to, ne treba da budu izvrgnuti svakakvim podmetanjima. Jer, osnovna dužnost Agencije za nacionalnu bezbjednost jeste da štiti nacionalni suverenitet, teritorijalni integritet zemlje, ali svakako i da štiti osnovna prava i slobode građana. Postoji opasnost da upravo ta Agencija zloupotrebljava svoja ovlašćenja, odnosno da ne vrši svoje poslove u skladu sa zakonom, jer ne štiti elementarna prava i slobode građana i stavlja se u službu Demokratske partije socijalista, koja preko raznih medija

pokušava brutalno da podmetanjem blati pojedince koji su spremni da se punim kapacitetom zalažu za demokratskije društvo.

Ovaj zakon, takođe, sprječava dalje širenje propagande vezano za rasnu, odnosno, prije svega, nacionalnu netrpeljivost, jer Crna Gora je prepoznata kao multietničko društvo za čije se vrijednosti svi zalažemo. Upravo je Informer svojim uvredljivim tekstovima i to ne samo naslovom "Šiptarska svinjarija", nego sa nizom tekstova u samom svom sadržaju vrijeđao kompletan jedan narod. Ono što se danas čini Albancima, sutra će se činiti Srbima, Hrvatima, Bošnjacima, Crnogorcima, sve u zavisnosti od potrebe na koga targetira Demokratska partija socijalista. Iz tog razloga nećemo dozvoliti da budemo targetirani, da budemo žrtve i da se ne branimo. Jer, još jednom ponavljam, audemus jura nostra defendere - usuđujemo se braniti naša prava. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice.

Izvolite, kolega Škrelja. Neka se pripremi posljednji današnji diskutant po ovoj tački kolega Vučinić.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Kada sam stigao, javio sam potpredsjedniku da bih imao nešto da kažem u vezi ove tačke dnevnog reda. Zahvaljujem što ste našli vremena i prostora da me stavite u red diskutanta. Pokušaću da budem kratak, možda i ne upotrijebim sve minute koje mi stoje na raspolaganju. Samo da ponovim da stojim iza izrečene činjenice na početku kada sam se javio proceduralno, povodom stava na Zakonodavnom odboru, da je ovaj predlog zakona potpunou skladu sa Ustavom države Crne Gore. Bez obzira što neću da zloupotrijebim i uzmem vremena i sebi i vama da pročitam to, bez obzira na amandman koji je kasnije dostavljen, a nijesam u prilici još da vidim taj amandman koji nije bio predmet rasprave tokom jučerašnjeg dana i tokom sjednice Zakonodavnog odbora, đe su predstavnici MANS-a više govorili o onome što, nažalost, imamo prilike i danas da čujemo. Ovdje nemamo priču o zabrani ili poboljšanju Zakona o medijima. Ovdje imamo priču o jednom listu koji uporno pokušavate da servisirate da je neko za ili protiv Informera. Lično sam protiv svega onoga što je pisano, pogotovo naslova "Šiptarska svinjarija". Rekao sam na početku da je to jedna dobra rečenica koja vama služi da počnete sa tom rečenicom, a cilj se zna i đe se staje se isto tako zna. Jer, kako bi drugačije trebalo protumačiti činjenicu da na osnovu pisanja toga lista, na osnovu iznesenih činjenica, po njima iz tog lista, imali smo priliku, evo lično, pošto je svaka treća rečenica ovdje kako je ovaj list time vrijeđao Albance, kako je neko dao za pravo da danas traži da se zabrani taj list, a tada su vjerovali tom listu i prozvali svakog Albanca, pismenog i nepismenog, da se izjasni da li je za projekat velike Albanije ili ne, počev od mene. Za mene nema ništa degutantnije nego poslanika države Crne Gore, koji je dobio legitimitet na izborima, prozvati za neki projekat neke strane države. U svakom slučaju, to je Informer, o tome je Informer pisao. Čudi me i od predlagača koji nijesu tu kako oni nijesu našli za shodno da vide ovu igru. Sada traže da se zabrani Informer, a do juče smo se pozivali na ono što je pisao Informer baš kada su Albanci u pitanju.

Mislim da takve stvari nijesu u redu a ta činjenica se danas tokom sve ove rasprave čula. Ima jedna poslovice koja kaže da je sloboda štampe garantovana samo onima koji je posjeduju. Pa, hajde da vidimo sada šta to znači i dokle to ide. Bez obzira što ne podržavam ništa što može da uvrijedi ili da zadire u ljudska prava i u privatnost svakog čovjeka, mi treba svi da budemo svjesni toga i treba da se zalažemo da sačuvamo svakog čovjeka, sebe od drugoga. U svakom slučaju, pobornik sam toga da niko nema pravo da vrijeđa na način kako smo imali prilike da vidimo i ne samo zadnjih nekoliko dana. Najvjerovatnije da bi ova priča trebala dugo da traje i da se ne svodi samo na Informer. Mi pamtimo dosta dugo neke listove koje sada ne treba pomenuti ovdje jer ljudi nijesu u mogućnosti da nam odgovore, ali pamtim i Glas Crnogorca šta je pisao o Albancima, kako je tretirao Albance i tome sl. Nije daleko prošlost kada je jedan list, uvaženi i cijenjeni list, dosta čitani list ovdje u Crnoj Gori moju umrlicu i objavili datum sahrane, a niko nije našao za shodno, moj kolega i koleginica, da traže da se taj list zabrani kao što danas to zahtijevamo. Tako da to nije od juče, mi dugo pamtimo. Mi smo odavno ovdje i namjeravamo zauvijek da budemo tu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Još imamo kolegu Vučinića.

Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Proceduralno, u ime PZP-a. Potpuno je jasno, ne bih reagovao da je ovo prvi put, ali kolega Škrelja više puta pokušava da plasira jednu tezu koja je krajnje kompromitantna za nas i krajnje neistinita. Dakle, mi smo u trenutku kada se desilo ono što se desilo osudili projekat velike Albanije i svaki velikodržavni projekat koji ima bilo kakve aspiracije prema teritoriji Crne Gore. Mi smo osudili prenošenje konflikta sa teritorije susjedne države na teritoriju Crne Gore. Mi smo osudili slavljenje sukoba i smatrali smo da je to loše. Pozvali smo sve kolege, albanske političare u Crnoj Gori, da nam se pridruže da osudimo velikodržavni projekat zvani velika Albanija ili prirodna Albanija na isti način kao što smo prije pet, deset godina i sve do danas osuđivali i još uvijek osuđujemo svaki velikodržavni projekat, pa i projekat velike Srbije, kolega.

Prema tome, radi se prosto o tome da je povezivati nas i našu tu inicijativu da pričamo o tome, da zaštitimo Crnu Goru i da zaštitimo Albance u Crnoj Gori, sa ovom svinjarijom kakva je objavljena na naslovnoj strani Informera je podlo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

To nije bilo upućeno meni. Hoćete li Vi minut? Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Gospodine Pavloviću, nemate nikakvog razloga da se nervirate. Tvoje razloge ne mogu da znam. Gospodine Pavloviću, svaki vid bilo kojeg uznemiravanja i nasilja sa bilo koje strane došlo ja osuđujem. Pročitajte dobro, vaš lider, gospodin Nebojša Medojević pozvao je da se izjasnimo da li smo za projekat velike Albanije ili ne, ne da osudimo nasilje. Uvijek ću da osuđujem nasilje, ali nije pozvao nekog svoga lidera koji sjedi zajedno sa njim kada je javno rekao da ide da gleda utakmicu Crna Gora - Srbija,

ali će zdušno da navija za Srbiju. Što tada nije prozvao njega? Na osnovu pisanja Informera /Prekid/ apel organima da pohapse mlade koji su slavili taj dan. Kako da ne.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Idemo dalje.

Proceduralno se javio kolega Rastoder. Izvolite, kolega.

RIFAT RASTODER:

Htio sam komentar na izlaganje kolege.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Rastoder, mi smo završili sa tim, ali u minut, ako hoćete. Izvolite, pojašnjenje.

RIFAT RASTODER:

Kolega je rekao da nije vidio amandman koji smo dali i koji smo podijelili na klupama. Dakle, na je klupama od juče ili od jutros, ne znam kada, svi su mogli da ga vide i pročitaju. Upravo smo amandmanom upodobili tekst predloženog zakona ustavnim odredbama. To me začuđuje od vrsnog kolege i vrsnog pravnika otkuda sa tolikom upornošću govori o protivustavnosti teksta koji je potpuno ustavan. I njemu je to jasno, nema razloga, ako ništa drugo, za toliko žuči i toliko upornosti. Ovo je zaštita sudstva.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Vučiniću. Posljednji diskutant po ovoj tački.

JANKO VUČINIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, poštovana Skupštino, poštovani građani,

Nijesam iz struke novinarstva i nijesam možda ni kompetentan da govorim o ovom zakonu, ali jednostavno nijesam mogao da prećutim ovu raspravu, pa sam se prijavio za diskusiju. Kao i svaki drugi građanin pod novinarstvom podrazumijevam objektivno i istinito obavještavanje javnosti o događajima i dešavanjima u društvu, što treba svima nama da bude pokazatelj kuda idemo, kako napredujemo ili nazadujemo. Čini mi se u zadnje vrijeme da idemo nekim nazadnim putem. Neki mediji u Crnoj Gori tu moć koju imaju novine, koju imaju mediji, zloupotrebljavaju do te mjere da je sve pretvoreno u monstruozno podmetanje, izmišljotine koji su ispod svakih moralnih principa i normalnog ponašanja.

Na početku ove diskusije uz izvinjenje, biću malo ličan, jer sam i sam bio žrtva medijskog linča samo zato što sam bio na neki način protivnik i neistomišljenik režima.

Prvo je sa tim medijskim linčom počela "Pobjeda", tadašnji urednik te "Pobjede" a današnji savjetnik premijera Đukanovića u navali tih laži i podmetanja i neistina o meni, čak me je u jednom trenutku optužio da sam učestvovao u nezakonitoj prodaji Budoša, ne znajući da je Budoš planina koja se izdiže iznad Nikšićkog polja. Ali izgleda poslije

toga je on naučio te osnovne geografske pojmove i da je postao umjesto urednika savjetnik premijera Đukanovića.

Drugi medijski linč je nastavio "Informer" koji je pisao o mučkama u Željezari, navodnim mučkama, a glavni mučkaroš u svemu tome sam bio ja, tako da je to iz dana u dan ponavljano, a takođe i najavljivane nove pojedinosti u vezi tih navodnih mučki U tim trenucima sam se sjetio Radosava iz naše popularne serije Đekna, koji je poslije jednog partijskog kongresa, poslije priča sa toga kongresa otišao sam u policiju da se prijavi i rekao je policajcu na to što se prijavio, da ne zna da će biti sjutra u novinama. Tako sam i ja izgleda trebao da odem da se prijavim u policiju i da kažem da će to sjutra biti u "Informeru".

Ali, evo poslije ove digresije da se vratim na glavno, na ta monstruoza podmetanja što je radio "Informer", na te podmetačine, laži i veliki dio tog podmetanja bilo je prema gospođici Vanji Čalović, direktorici mreže za afirmaciju nevladinog sektora. Svi mi dobro znamo ko je Vanja Čalović. Vanja Čalović je jedna hrabra žena, jedan neustrašivi borac za pravdu, borac za Crnu Goru socijalne pravde, borac za Crnu Goru koja će biti država u kojoj će vladati pravo i zakon jedne moderne demokratske i građanske države. Mislim da sve novine ovoga svijeta ne mogu nanijeti sjenku na ličnost Vanje Čalović, jer ona je ostala upamćena i biće upamćena kao junakinja i heroína našeg doba i našeg vremena.

Ovo što je "Informer" pisao i način kako se obračunavao sa gospođicom Vanjom Čalović nije upućeno prema njoj. Ovo je upućeno prema ženi danas u Crnoj Gori, ženi koja predstavlja majku, kćerku, suprugu, sestru. Taj tabloid, odnosno ti ljudi koji se nalaze iza tog tabloida, bitange i vucibatine, su se obračunavale na jedan najbrutalniji način ...

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, završite, kolega.

JANKO VUČINIĆ:

Ono što je najgore, to je rađeno pored svih nas. Znači, država je pokazala nemoć, državne institucije su pokazale nemoć. Jednostavno smo bili nemoćni da zaustavimo sva ta divljanja i izivljavanja tih neljudi koji stoje iza toga tabloida.

Takođe, taj isti tabloid je pokušao da unese među nama zlu krv, odnosno međunacionalnu mržnju, netrpeljivost i da nas vrati unazad godinama, da nas vrati u 90-te. Ali, ne smijemo kao društvo dozvoliti da jedna novina, ako se može ona nazvati novinom, to uradi ovdje u Crnoj Gori.

Samo da kažem da nije cenzurisanje medija ovaj zakon, ovo je jednostavno da se spriječe te nečiste sile i demoni koji postoje u tim ljudima da ovdje u Crnoj Gori ponovo uvedu kaos i da tako vrijeđaju ženu, nezaštićenu u Crnoj Gori, i da uvedu ponovo netrpeljivost i međunacionalnu i međuvjersku mržnju. Na svaki način to treba spriječiti. Mislim da smo sa ovom izmjenom Zakona na putu da to onemogućimo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam.

Jača je Crna Gora i crnogorski krš od svega.

Kolege, konstatujem da je pretres završen poslije jedne dosta interesantne rasprave. Izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Predlog zakona o finansiranju organizacija boraca.**

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici Neven Gošović i magistar Aleksandar Damjanović.

Izvjestioci Odbora su Zorica Kovačević, Zakonodavnog odbora i doktor Strahinja Bulajić, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Razumio sam da prvu riječ će imati kolega Damjanović.

Izvolite, kolega.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, kolege poslanici koji prisustvujete raspravi o ovoj tački dnevnog reda,

Kolega Gošović i ja smo u ime Kluba poslanika SNP-a podnijeli Predlog zakona o finansiranju organizacija boraca. Naša namjera je da se primjereno današnjem vremenu i primjereno načelima ravnopravnosti i onoga što jeste Ustav Crne Gore, i član 8, kao i zabrani diskriminacije uredi ovo pitanje na pravno valjan način. Podsjetiću da u pravnom sistemu trenutno imamo Zakon o finansiranju Saveza udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata Crne Gore iz 1991. godine. Dakle, nakon 23 godine zaista postoji i potreba, a i vrijeme to nalaže, da se poštujući princip zabrane diskriminacije ova materija uredi na mnogo bolji način. To je bio osnovni motiv da kolega Gošović i ja predložimo ovaj Predlog zakona.

Kolega Strahinja Bulajić će imati prilike kao izvjestilac da sumira raspravu na Odboru, koja je bila veoma interesantna, jer je na Odboru bilo prisustvo i predstavnika udruženja boraca. Dakle, predstavnika udruženja SUBNOR-a gospodina Sekulića. Njegova organizacija koristi stečena prava Zakonom koji je i dalje na snazi nakon pune 23 godine. Takođe, prisustvovali su i predstavnici ostalih relevantnih udruženja boraca, organizacije udruženja boraca iz 1990. godina, gospodin Nikolić i SUBNOR-a gospodin Ljumović.

Tu smo čuli neke frapantne podatke, da budžetska sredstva koje Crna Gora opredjeljuje za finansiranje udruženja boraca koristi jedna jedina boračka organizacija, koja kao i sve ostale boračke organizacije, shodno zakonu i propisima, ima tretman nevladine organizacije. Radi se, da podsjetim, o nekih 108 hiljada evra godišnje koje koristi organizacija kojom predsjedava gospodin Sekulić, SOBNOR Crne Gore.

Podsjetiću i to da je samo u zadnjih nekoliko godina, uzimam referendum kao referentnu tačku, od 2007. godine do 2013. godine ukupno za finansiranje jedne jedine organizacije, zloupotrebljavajući sadašnji zakon, Vlada izdvojila 600 hiljada evra da se finansiraju projekti jedne organizacije, iako postoje još najmanje dvije relevantne i respektabilne koje bi trebale da imaju, da nije narušavanje principa i ravnopravnosti i da nije diskriminacije, pristup tim sredstvima. Ovo je pokušaj, ne dirajući u stečena prava bilo koga, ako su ta prava stečena, ona jesu dok je zakon na snazi, da se jednostavno ovo pitanje uredi na demokratski, ozbiljan i kvalitetan način.

Čuli smo u toj raspravi i cifre kojima raspolažu udruženja boraca u smislu broja članova. Naravno 20-tak hiljada ili 10 hiljada jesu razlike, kako su nas izvjestili predstavnici udruženja. Međutim, ja moram reći da se među tim članovima nalaze i

potomci boraca iz II svjetskog rata, potomci ratnih veterana iz prvog rata i naravno u ovoj organizaciji koja zastupa borce iz 90-ih godina i borce koji su tada u ime Crne Gore poslali u rat. I ovdje se radi i o moralnom dugu da se ispravi ta nepravda i da se sredstva, 600 hiljada eura od 2007. ili 100 hiljada eura godišnje ravnomjerno rasporedi na način na koji to predviđa Zakon, shodno programima, projektima koji se podnose Vladi, odnosno resornom ministarstvu, Ministarstvo, cijeneći te projekte, odnosno jednu fer konkurenciju među udruženjima će da dijeli ta sredstva, a ta sredstva se dalje namjenjuju za sve ono za što su namijenjena - od promocije, nekih vrijednosti, pomirenja i prevazilaženja nekih razlika i svakako pomoći porodicama i žrtvama palih boraca.

Podsjetiću da u ovom dijelu imamo i potrebu i zakonsku potrebu da shodno ostalim zakonima, a to je Zakon o nevladinim organizacijama i posebno Zakon koji je definisao ko su borci u Crnoj Gori, ovu materiju uredimo konzistentno.

Zakružiću s time, neću prekoračiti, biće prostora da se javim i kao predlagač, kolega Gošović je takođe predlagač, da mi u pravnom sistemu imamo Zakon o boračkoj i invalidskoj zaštiti, koji je u članu 7 definisao ko sve u Crnoj Gori ima status borca. Dakle, ovim Zakonom o boračkoj i invalidskoj zaštiti status borca, osim veterana, nasljednika veterana iz I svjetskog rata, boraca i nasljednika boraca iz II svjetskog rata, imaju i u tački 6 Zakona, koji je Crna Gora donijela i valjda ga poštuje, i borci koji su vršili vojne dužnosti ili druge dužnosti za vojne ciljeve ili za ciljeve državne bezbjednosti u oružanim akcijama poslije 17. avgusta 1990. godine.

Dakle, da ja sad ne bih licitirao i prozivao, a biće prilike ako se neko usudi da ovdje dovede ovo u pitanje ko je i kako je od ovih boraca napravio sirotinju, samo želim da pozovem sve poslanike da imaju u vidu što želimo ovim predlogom zakona i da dobijemo podršku da Skupština usvoji ovaj zakon, obustavi diskriminaciju i da status borca bude jednak za sve u Crnoj Gori. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Samo jednu informaciju da kažem, gledajući ko se prijavio, a normalno uvažavajući Poslovnik i svakog ko to želi, može se desiti da ovu tačku završimo ranije i ja onda javno pozivam i sadašnjeg i prethodnog vrhovnog državnog tužioca da tu budu negdje poslije 15,10-15,05 i sve poslanike da budu prisutni. Dobro, ukoliko se priča. Idemo do 15,30, pauza i 16,00 počinjemo sa Izvještajem Vrhovnog državnog tužioca.

Idemo dalje.

Da li izvjestioci odbora žele riječ?

Izvolite, dr Bulajiću.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, kao izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, imam potrebu da upoznam Skupštinu ali i javnost sa Izvještajem o razmatranju Predloga zakona o finansiranju organizacija boraca, koji su podnijeli kolege poslanici Neven Gošović i Aleksandar Damjanović.

Odbor se upoznao sa osnovnim razlozima za predlaganje Zakona o finansiranju organizacija boraca saopštenim u uvodnom obrazloženju predstavnika predlagača, a koji se odnose na obezbjeđenje i ravnopravnog statusa udruženja, koje su u skladu sa

Zakonom o nevladinim organizacijama, Službeni list br. 39/11, osnovali crnogorski državljani kojima je status boraca priznat Zakonom o boračkoj i invalidskoj zaštiti, "Službeni list" 69/03, 21/08, 73/10 i 40/11, definisane djelatnosti specifične za organizaciju boraca kao oblasti od javnog interesa i usklađivanje njihovog finansiranja sa unutrašnjim zakonodavstvom i pravnim sistemom.

Odbor se, takođe, upoznao i sa mišljenjima i stavovima saopštenim u uvonim izlaganjima predstavnika nevladinih organizacija udruženja boraca ratova od 90-te u.br. 90, Saveza organizacija boraca narodnooslobodilačkog rata Crne Gore SOBNOR i Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata i antifašista Crne Gore SUBNOR, u odnosu na predloženi zakon. Predstavnik NVO u.br. 90 Udruženja boraca ratova iz 90-te iskazao je stav da je Predlog zakona o finansiranju organizacija boraca ovoj nevladinoj organizaciji prihvatljiv u cjelini, imajući u vidu da je istim predviđen ravnopravan položaj svih boračkih organizacija u Crnoj Gori po pitanju finansiranja njihovih godišnjih programa rada, za razliku od zakona o finansiranju Saveza udruženja boraca NOR-a Crne Gore, "Službeni list" broj 34/91, koji je neodrživ, jer se po više osnova ne uklapa u pravni sistem Crne Gore i kojim se kroz zakone o državnom budžetu finansira samo NVO SUBNOR. Predloženo rješenje nije suprotno Zakonu o nevladinim organizacijama već sa istim korespondira.

Dalje, predstavnik NVO SOBNOR je takođe iskazao stav da je predloženo rješenje u potpunosti prihvatljivo, navodeći da je pozivom na važeće zakonsko rješenje koje se odnosi na finansiranje boračkih organizacija u prethodnoj godini iz državnog budžeta dodijeljen iznos od oko 108 hiljada evra, dok je NVO SOBNOR u više navrata odbijana na konkursu za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama, odnosno nijesu joj dodijeljena finansijska sredstva. S tim u vezi, predstavnik NVO SOBNOR ocijenio je da su važećim Zakonom boračke organizacije u Crnoj Gori stavljene u neravnopravan položaj u odnosu na SUBNOR.

Predstavnik NVO SUBNOR iznio je stav da Predlog zakona o finansiranju organizacija boraca nije prihvatljiv, sa stanovišta ove nevladine organizacije, kao i da je aktuelni zakon prošao sve filtere vremena, kako su rekli, te ga shodno navedenom, ne bi trebalo mijenjati. Ocijenio je da predloženi zakon predviđa suviše uopštenu definiciju boračkih organizacija, da SUBNOR ne bi trebalo stavljati u isti odnos sa drugim organizacijama, imajući u vidu njen kulturno-istorijski značaj i iskazao nezadovoljstvo zbog eventualnog smanjenja iznosa sredstava koji bi bio predviđen za finansiranje SUBNOR-a.

Na sjednici je tokom rasprave bilo mišljenja da je predloženo zakonsko rješenje pravedno, te da se istim predviđa nediskriminatorno finansiranje udruženja boraca u skladu sa članom 8 Ustava Crne Gore, koji se odnosi na zabranu diskriminacije i članom 53 Ustava, koji se odnosi na slobodu udruživanja. Takođe iskazan je stav da se Predlogom zakona ne ukida finansiranje NVO SUBNOR, već se budžetsko finansiranje predviđa za sve boračke organizacije koje su osnovane i djeluju u skladu sa posebnim zakonom.

Na Odboru je iskazan i stav da bi se predloženim rješenjem ukinulo stečeno pravo na finansiranje SUBNOR-a, te da postoji mogućnost da bi za implementaciju Zakona o finansiranju organizacija boraca bila potrebna dodatna finansijska sredstva. Takođe, naglašavam da nije dostavljeno pisano mišljenje Vlade na predloženi akt u predviđenom roku po Poslovniku Skupštine.

Nakon izjašnjavanja četiri glasa „za“, četiri „protiv“ i dva „uzdržana“, Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega.

U ime Demokratskog fronta kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Vrlo kratko. Dakle, podržaću ovaj predlog zakona iz, prije svega, principijelnih, a onda i iz humanih razloga, jer ako igdje ne bi smjelo da dođe do podjele na podobne i nepodobne, na vaše i naše, na ove ili one, to je u organizaciji onih ljudi koji su stvorili ovo što 70 godina baštinimo. Napominjem, od '41. do '45. nije bilo podobnih i nepodobnih boraca, ako ne računamo onu podjelu na klasne neprijatelje s ove ili sa one strane, i najmanje što smo dužni u ovom vremenu jeste da ih izjednačimo u statusu, koliko god njihov status bio sporan iz jednog drugog razloga - ko je rođen 06. aprila 41. godine, ove godine je proslavio 73 godine.

To rješenje da su članovi SUBNOR-a i nasljednici i baštinici, po mom dubokom uvjerenju, nešto je što bi se moralo sistemski riješiti, jer po toj logici smo, manje više, svi članovi udruženja boraca. Svi baštinimo i nasljeđujemo ono što su oni stvorili.

Evo, drznuću se da kažem da jedini status koji nije sporan je status boraca rata od '90. na ovamo, jer su oni još uvijek defakto živi. Duboko klanjanje i duboka počast onim članovima i pravim borcima koji još traju na ovim prostorima.

Prema tome, krajnje je nehumano, krajnje je neprincipijelno, krajnje je nedemokratski, i krajnje je neustavno samo iz političkih razloga podijeliti boračku organizaciju na, ponavljam, naše i vaše i onima našima samo zato što su naši dati pare, a onima drugima samo zato što nijesu naši, a kriterijumi nesu li naši ili nijesu naši su vrlo diskutabilni i vrlo široki, uskratiti pravo da djeluju i traju i da podsjećaju na ono što je nekad bilo. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Labudoviću.

U ime SNP-a kolega Gošović.

Izvolite, kolega.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, poštovani građani,

Sve kategorije boraca definisane su Zakonom o boračkoj i invalidskoj zaštiti. Tim zakonom država opredjeljuje svoj odnos prema pravima i zaštiti boraca, vojnih invalida, civilnih invalida rata i članova njihovih porodica. Radi se o ostvarivanju individualnih prava građana, državljana Crne Gore, stečenih po osnovu učešća u odbrani zemlje. Zato za Socijalističku narodnu partiju Crne Gore ova pitanja imaju posebnu težinu kako sa aspekta obezbjeđenja materijalne i socijalne sigurnosti tih lica, tako i u pogledu afirmacije trajnih vrijednosti odbrane i bezbjednosti zemlje.

Kada su u pitanju boračke organizacije, sve one imaju isti status nevladinih organizacija čije su osnivanje i određena pitanja od značaja za njihov rad propisani Zakonom o nevladinim organizacijama. Tako su u registar nevladinih organizacija upisani: Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore, skraćeno SUBNOR, Savez organizacija boraca NORA Crne Gore, skraćeno SOB NOR i Udruženje boraca rata od 1990. godine Crne Gore. Međutim, Zakon o budžetu Crne Gore poznaje samo potrošačku jedinicu Savez udruženja boraca, za čije aktivnosti budžetom za 2014. godinu su predviđeni izdaci u iznosu od 108.900 eura. Ostale dvije boračke organizacije - Savez organizacije boraca NOR-a i Udruženje boraca ratova od 1990. godine nijesu korisnice sredstava budžeta Crne Gore.

Amandmani koje smo podnosili na Predlog zakona o budžetu, a koji su imali za cilj da i ove dvije boračke organizacije za svoje aktivnosti mogu koristiti sredstva budžeta već godinama nijesu mogli zadobiti potrebnu većinsku podršku u ovom parlamentu. Na sceni je očigledna diskriminacija gdje dvije organizacije boraca NOR-a nijesu jednake pred zakonom, a da ne govorimo o maćehinskom odnosu nadležnih državnih organa i komisija za finansiranje NVO prema Udruženja boraca ratova od 1990. godine. Zato se Predlogom zakona o finansiranju boračkih organizacija koji smo podnijeli kolega Damjanović i ja propisuje jednaka mogućnost finansiranja iz državnog budžeta godišnjih programa rada svih registrovanih organizacija boraca koje djeluju na teritoriji Crne Gore, na način što godišnji program rada i finansiranja donosi nadležni organ organizacije boraca i dostavlja ga nadležnom organu uprave do kraja drugog kvartala tekuće godine za narednu godinu.

Nadležni organ uprave razmatra dostavljeni godišnji program rada i finansiranja svake boračke organizacije i do kraja III kvartala tekuće godine sačinjava predlog sredstava za njegovu realizaciju u narednoj tekućoj godini. Donošenjem, odnosno stupanjem na snagu zakona prestao bi da važi Zakon o finansiranju Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata Crne Gore donesen još u avgustu 1991. godine.

Protek vremena i ukupne promjene u našem društvu učinili su da je sada način primjene tog zakona u sukobu sa ustavnim odredbama i jednakosti pred zakonom, zabrani svi vidova diskriminacije i dužnosti države da razvija politiku jednakih mogućnosti. S pozivom na odredbe tog zakona, SUBNOR godinama koristi privilegije finansiranja budžeta. Ta prava nijesu sporna prema ovoj boračkoj organizaciji, ali ta prava ne može koristiti samo ona. Monopol nad državnim sredstvima ne mogu pripadati samo jednoj boračkoj organizaciji, jer i Savez organizacija boraca NOR-a izvorno afirmiše antifašizam i tekovine slavne Narodnooslobodilačke borbe i kao takva organizacija prepoznata je u svim državama bivše SFRJ.

Predlogom zakona kojeg danas razmatramo boračkim organizacijama pruža se jednaka šansa i usklađivanje finansiranja njihovih programa sa unutrašnjim zakonodavstvom i pravnim sistemom. To je nesumnjivo u javnom opštem interesu koji bi morao biti iznad pojedinačnih interesa, kako onih koji odlučuju o zakonu tako i onih na koje se zakon odnosi. Ovdje se radi, prije svega, o pravnom, ali i o principijelnom i civilizacijskom pitanju pri čemu se život i zdravlje ne mogu nadoknaditi, ali se posljedice mogu koliko toliko ublažiti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala, kolega Gošoviću, na preciznosti.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Kada je riječ o ovom zakonu, danas postoje njegova dva sloja. Nemamo apsolutno ništa protiv da se izjednače dvije organizacije boraca iz NOR-a. Međutim, imamo veliku rezervu u vezi sa stavljanjem u isti položaj udruženja boraca 90-ih.

Radi se prosto o nečemu što ima ideološke prizvuke i to nećemo u krajnjoj crti ni kriti. Nećemo podržati ovaj zakon. Ali, ono što je mnogo bitno jeste da se shvati kontekst našeg određenja i zašto pominjem ideološku ravan. Radi se o organizaciji boraca koje trebaju da promovišu ciljeve za koje su se borili ti borci, iako savremena Evropa počiva na antifašističkim tekovinama koje su apsolutno nesporne, ovdje imamo jedan problem druge vrste. Kalkuliše se sa cifrom od oko 50 hiljada ljudi među kojima je većina časnih ljudi koji su se odazvali na poziv države, ogromna većina, zbog tog njihovog odazivanja kasnije se premijer izvinjavamo susjednim državama zbog njihovog učešća u ratu, a između ostalog pod ingerencijom tog tadašnjeg premijera je bila i teritorijalna odbrana i da su ljude iz tog sastava slali.

Ali, takođe postoji druga dimenzija ove cijele priče, tokom 90-tih godina neki ljudi su prisilno mobilisani, a neki ljudi se nijesu ni odazvali na pozive. I mi danas možemo, možda iz najbolje namjere, ali da favorizujemo i jedne i druge i ovdje se ne radi o ostvarivanju prava, to je vrlo bitno da znamo prava ljudi koji su, nažalost, poginuli na ratištima ili su postali invalidi, za to postoje drugi pravni propisi koji se odnose na njih. Ovdje govorimo o organizaciji boraca.

Ponovo kažem, 90-ih godina kada je DPS na saveznom nivou bio u koaliciji sa Socijalističkom partijom Srbije Slobodana Miloševića je započeo, recimo, pohod na Dubrovnik. Ljudi su dobili pozive i ljudi su obmanuti. Taj tadašnji DPS, koji je bio saveznik Miloševiću, je snažno promovisao sve aktivnosti koje su vodile toj mobilizaciji. S druge strane, u istom periodu postojao je snažan antiratni pokret u Crnoj Gori i danas možemo da rizikujemo da otvaramo rane koje bi trebalo da budu iza nas u tom dijelu.

Ono što je takođe jako važno, poruka koja bi se poslala time jeste da ova država više nikad ne smije tako grubo da manipuliše svojim građanima. Pazite, premijer je pozvao, suštinski, premijer sa svojim koalicionim partnerom tada Slobodanom Miloševićem, u Beogradu, je formulisao te pozive koji su ti ljudi dobijali. Ti ljudi su se odazvali onome što je zvaničan poziv države. I na kraju, pošto se premijer sa zadržkom od oko 20 godina izvinio drugoj državi za ono što su radili oni ljudi koje je on poslao na rat, pravi se dokumentarac kojom se gumicom briše uloga premijera. To je kontekst u kome govorimo o udruženju boraca iz 90-ih. Ponavljam, ogroman broj ljudi se časnno odazvao pozivu države i, po našem sudu, duboko bio izmanipulisan.

S druge strane, šaćica ljudi koji su bili ratni profiteri i činili zločine su ukaljali cijelu priču. I na kraju, da nam bude jasno, zbog upravo pogrešnih odluka Demokratske partije socijalista i Socijalističke partije Srbije iz tog perioda, mi smo nekome morali da se izvinjavamo zbog tih odluka i tih aktivnosti. I teško da neka organizacija boraca može promovisati ciljeve tih ratova koje suštinski .... vlast Demokratske partije socijalista i Socijalističke partije Srbije na čelu sa Slobodanom Miloševićem. Koliko god kasnije pravljen ograda, ne možemo prosto prekrečiti istoriju. Ne zaboravimo da je aktuelni

potpredsjednik DPS-a pisao tada kolumnu Rat za mir kojom je suštinski promovisao taj rat.

Uz uvažavanje, još jednom, svake žrtve koja je podnesena na bilo koji način i na bilo koji način nije značilo zločin nad bilo kojim pripadnikom druge nacije ili bilo kog čovjeka, ne možemo generalizovati stvari. Ali, radi se o odluci koju je donio tada DPS da se pošalju ljudi van granica Crne Gore. Ljudi su se odazvali pozivu, ali mi jednostavno iz krajnje ideoloških razloga ne možemo danas izjednačavati stvari koje se ne mogu izjednačiti.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Da li predlagači žele riječ? Izvolte, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Idemo po proceduri, pet minuta za komentare prvog kruga.

Uz zahvalnost kolegama iz Demokratskog fronta, koji su najavili podršku ovom predlogu zakona, naravno to sam i očekivao od onih konstituenata Fronta koji su ideološki bliski makar humanim ciljevima ovog predloga zakona, prije svega iz Nove srpske demokratije i grupacije koju predvodi gospodin Milan Knežević.

Moje očekivanje je da ovaj predlog zakona dobije podršku i od ostalih kolega. Kolega Perić je bio vrlo otvoren i iskren u svojoj diskusiji i upravo iz razloga koje ste vi naveli, mi smo, kolega Gošović i ja smo predložili nešto što jeste princip pomirenja i ravnopravnosti i što negira ono što je tada vlada tog famoznog DPS-a radila i uradila i sa borcima koji pripadaju ovoj boračkoj organizaciji Udruženje boraca 90-te godine. Dakle, član 2, stav 4 predloženog zakona kaže da se godišnjim programom rada i finansiranja obezbjeđuje rad organa i organizacija ciljeva i zadataka organizacija boraca kroz djelatnosti kojima se doprinosi materijalnoj sigurnosti, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti boraca, ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca, njegovanju tekovina oslobodilačkih ratova, patriotizmu, evociranju uspomena na značajne istorijske datume i pale borce, procesuiranju ratnih zločina, traganju za nestalim borcima, očuvanju mira, suverenosti i teritorijalnom integritetu Crne Gore, bezbjednosti građana, itd.

Ja imam, kolega Periću, evo očekivanja da još jednom razmotrite stav. Ovdje se radi samo o principu. Vi ste sami rekli, ja ću ponoviti nešto što bi trebali mnogo češće da se podsjećamo i da oko ovoga imamo i emisije na Javnom servisu za koji dajemo desetak miliona evra godišnje, a koji je i te kako znao kada mu je trebalo iz pragmatičnih razloga tih 90-tih da o ovome govori. Dakle, 293 poginula borca i 292 ratna vojna invalida. Svi mi u užoj ili široj porodici, Crna Gora je mala, imamo nekoga ko je ili poginuo ili ostao ratni vojni invalid. Govorim o grupaciji boraca 90-ta godina. Tako da ovdje, kao moralni dug, moralni dug, ne govorim o materijalnom dugu 600 hiljada evra je jedna jedina organizacija koristila ni po čemu, po Zakonu iz 1991. koji kao takav je davao prostora svim ostalima, ali oni su to koristili. I ja nemam ništa protiv da se ova organizacija koja takođe baštini tekovine NOR-a, koje valjda svi baštimo, tekovine antifašizma, finansira i dalje. Ali je moralni dug, prije svega Demokratske partije socijalista da zbog onoga što je onda ona uradila 1991. godine, šaljući te borce na ratište, ovo nije čas istorije ili možda imamo različite poglede i u tom kontekstu, u tom vremenu, nećemo se složiti kolega Periću, ali je moralni dug DPS-a da prvi ovo podrži.

Oni su trebali ovo davno da predlože i Vlada koju oni konstituišu, i vlade koje oni konstituišu.

I mene čudi, gospodine potpredsjedniče, ne čudi me što se, možda kolege poslanici iz Bošnjačke stranke i albanskih partija nijesu uključivali, možda su kolege iz Socijaldemokratske partije imale potrebe da budu u sali i da učestvuju u raspravi, ali su kolege iz Demokratske partije socijalista bile te koji su morali da ovdje daju svoj stav. Otčutili su, gospodine potpredsjedniče. Ovdje je kolega Sekulić. Ja ga u pozitivnom kontekstu pozivam da kaže stav, svoj lični ili Demokratske partije socijalista kojoj pripada, i tada i sada, i tada i sada. Ne izvinjenje bilo koje partije bilo kome, već moralni dug, najmanje prema ovih 292 poginula borca ili vojna invalida prema svima onima, hiljadama koji su tada išli za neki cilj. Postojala je država, postojali su zakoni, ljudi su išli shodno tadašnjim zakonima. Priznat im je status u Zakonu o boračkoj i invalidskoj zaštiti, oni su u tački 7, stav 6 definisani kao borci, zajedno sa borcima I i II svjetskog rata. Imamo budžetsko finansiranje jedne jedine organizacije, a najmanje su tri koje trebaju da se finansiraju. Rekao sam koji su ciljevi organizacije boraca. Vidjeli ste izvještaj koji je kolega Strahinja Bulajić podnio o raspravi koja je bila otvorena i ljudska na odboru.

Zahvaljujem Odboru za zakonodavstvo koji je dao pozitivno mišljenje o ustavnosti ovog zakona i potrebi da se donese, i smatram zaista da ovdje ni jedan klub poslanika, od najmanjega do najvećega, ne treba da krije svoje stavove već da se javno izjasni.

Raduje me što je u klubu poslanika DPS na Odboru došlo do određenih, neću da kažem podjela ali mimoilaženja i da postoji možda prostor da se ovaj zakon donese.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Da li kolega Perić ima odgovor na komentar? Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Nije zaista namjera bilo kakvog podizanja tenzija, ali kada država napravi, odnosno kada oni koji upravljaju državom naprave istorijsku grešku imamo velikih problema i u reperkusijama te greške. Reperkusija te greške je da ste vi 90-ih zaista imali prisilno mobilisanih ljudi. Takođe je bilo i onih koji nijesu željeli da se odazovu pozivu. I sada se postavlja logično pitanje za one, recimo, koji nijesu željeli da se odazovu pozivu, tom pozivu, ili koji su prisilno mobilisani, kakav je njihov odnos prema toj cijeloj situaciji.

Upravo zbog istorijske greške koja je načinjena, nažalost DPS je zbog tadašnje svoje koalicije sa Socijalističkom partijom Srbije Slobodana Miloševića danas sve nas doveo u ovu poziciju. I da se razumijemo, jako je teško ispraviti grešku koju je napravio DPS, nema nikakve dileme. Ali, ono što je mnogo bitnije za cijelu ovu priču jeste da naučimo da pošaljemo poruku - jedna je stvar kada država zaista stane iza odbrane svoje teritorije, kao recimo u I svjetskom ratu i kada vi imate puni legitimitet za to. Ali kada država, odnosno ne država nego vlast, donese iskorijisku pogrešnu odluku, to je kasnije nemoguće ispraviti bilo kakvom mjerom.

I na kraju, nemam apsolutno ništa protiv da bilo ko ili od vojnih invalida ili ljudi koji su u stanju potrebe zbog onoga što je odazivanje bilo tom pozivu, da ljudi budu u skladu

sa drugim zakonima zbrinuti. Daleko od toga. Ali, opet kažem, ne možemo, ideološki ako hoćete, poistovjetiti borce NOR-a sa dešavanjima 90 - ih godina, uz puno uvažavanje, naravno znam da to nije cilj, ali uz puno uvažavanje namjere da se bude ravnopravan...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Prelazimo u drugi krug.

U ime DPS-a kolega Sekulić. U ime Demokratskog fronta kolega Bulatović.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine profesore.

Uvažene kolege, i zbog činjenice da sam i direktno prozvan, dozvolite mi na samom početku da istaknem da je antifašizam jedna svjetla tradicija Crne Gore, jedna tekovina na koju svi moramo biti ponosni. Znači, nešto što je ideal najveće evropske vrijednosti i što zaista trebamo da baštinimo i naše generacije i generacije koje dolaze. Čini mi se da o tome u ovom parlamentu, u ovom domu nemamo nikakvih dilema.

U svakom slučaju, na kraju ću reći i svoj lični stav i stav Demokratske partije vezano za ovo pitanje, ali dozvolite mi da samo napravim jednu malu digresiju, s obzirom da je bilo priče i o dešavanjima sa početka 90-ih.

Naravno, čini mi se da se svjesno prenebregava sama situacija iz tog vremena, a nije to tako davno bilo i nema potrebe niko da kreči istoriju, niti da joj daje drugu konotaciju. Što se tiče Demokratske partije socijalista, otvoreni smo da pričamo na svaku temu pa i na ovu. Podsjetiću vas da je to bilo vrijeme kada je bila još uvijek u životu Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, a podsjetiću vas da je bila u životu Jugoslovenska narodna armija, podsjetiću vas da su se odluke u tom vremenu donosile u Federaciji, a takođe ću vas podsjetiti da je Vojska u tom trenutku imala ustavnu ulogu da brani integritet tadašnje Jugoslavije. Naravno, veliko poštovanje prema svim žrtvama. Čini mi se da tu, takođe, nema podjele među nama i to ne smije da bude nikome od nas na bilo koji način pominjanje tih žrtava, osim sa velikim poštovanjem i sa posebnim odnosom prema njima. Parlament ne smije da bude mjesto gdje sa njima možemo ili pokušamo na bilo koji način ugrabiti bilo koji politički poen. Ali, ta istorija nije daleko i zna se uloga svih ljudi u toj istoriji. Mislim da nema potrebe da se DPS na bilo koji način apostrofira.

Takođe, podsjetiću vas na neke odluke crnogorskog vrha iz tog vremena, koje se, nažalost, nijesu održale. Ali, vjerujte mi, da se tada čvrsto insistiralo na samostalnosti Crne Gore, takođe, možda samo moje lično uvjerenje, čini mi se da bismo mi bili prva žrtva i Slobodana Miloševića i njegovog nasilnog režima.

Dozvolite da polemišem i sa jednom tezom da smo dosta dugo bili saveznici Slobodana Miloševića i ja bih rekao da mi to nijesmo već od vremena '93-94. godine. Podsjetiću vas na izlaganje predsjednika Đukanovića u tom trenutku da Crna Gora može da živi od svoje torbice, da Crna Gora može sama sebe da izdržava i da, čini mi se, ako ste svi zajedno prisjetimo tog vremena, nije bilo baš tako lako trpjeti napade iz Beograda u tom trenutku. Kroz 90-te svi malo pomalo sazrijevali, a sazrijevala je i naša svijest o Crnoj Gori. Mi smo ostali negdje zarobljenici te jugoslovenske ideje i to mnogo

duže nego drugi narodi. Možda za to što smo više uložili nego drugi narodi procentualno i po broju žrtava, a i po onome što su jedinice narodnooslobodilačke borbe u kojima su bili Crnogorci koji su ostavili živote na ratištima. Tako da vrlo je specifično pitanje, ali, što se tiče Demokratske partije socijalista, potpuno smo otvoreni da razgovaramo o svim temama i potpuno smo otvoreni da damo odgovore na sva pitanja.

Dolazim i do samog predloga zakona. Uvažene kolege, i na odborima smo imali prilike da vidimo da negdje zajedno sjede predstavnici dva udruženja boračka. I čini mi se da to jeste neki put, možda je ova sama inicijativa dobar način da prevaziđemo neke podjele u našem društvu, pa i podjele koje su se javile među tim ljudima koji su veoma zaslužni zato što je Crna Gora danas takva i zato što baštinimo antifašizam kao jednu svjetlu tradiciju i, rekao bih, evropsku tradiciju. Rekao bih da je možda najbolji put da oni između sebe nađu zajedničko rješenje koje neće biti nametano bilo kojim zakonom, jer, dozvolićete, opet bismo morali, ili oni bi morali da se prebrojavaju između sebe i da prave posebne spiskove vezano za ovo.

Svi oni koji baštine antifašizam kao tradiciju, bilo koje boračko udruženje, zaista zaslužuje svako poštovanje od Parlamenta Crne Gore i od nas pojedinačno. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Za komentar se javio kolega Perić.

SRĐAN PERIĆ:

Dakle, da se vratimo na ono što su činjenice. Tačno je, Jugoslovenska narodna armija je bila pod ingerencijom Beograda, ali teritorijalna odbrana je bila pod ingerencijom Podgorice. Takođe, DPS je 90-ih godina ukidao Ministarstvo odbrane u Crnoj Gori. Takođe, vrlo bitna stvar, koliko se ja sjećam, vaš predsjednik, vaš lider je bio na inauguraciji Slobodana Miloševića. Demokratska partija socijalista je '97, čini mi se, dala glas da on postane predsjednik Savezne Republike Jugoslavije. Toliko nevoljnih poteza toliko godina.

I još jednu stvar podsjetiću, 90-ih godina dogodila se takozvana „Balvan revolucija“, gdje su isto takođe ljudi po istom receptu bili izmanipulisani. Tada vam podrška Slobodana Miloševića niti je falila, niti vam je smetala. Toliko o činjenicama. Nije želja da se otvaraju ratne rane, ali treba da bude zabilježeno ko je odgovoran za to da kada dijelite Crnu Goru, budite svjesni da ste vi počeli sa njim, da je taj rukopis bio vaš i da uvijek moramo da imamo dvije polovine - izdajnici i patriote. Oni koji su se odazvali rezervi i oni koji nisu. Oni koji su prisiljeni i oni koji su pošli dobrovoljno. Nesreća Crne Gore je što vi na toj matrici još uvijek, uslovno rečeno, jašete. Ove činjenice danas pominjem jer je rijetka prilika da se podsjetimo taksativno stvari, a podsjetiću, i tadašnji predsjednik države i tadašnji premijer koji je sada premijer su išli na ratište. Iz budžeta Crne Gore se izdvajalo za rat u Bosni, odlukom DPS-a. Tako da samo taj sloj, tu matricu podjela koju ste tada započeli da građani budu svjesni da ćete vi uvijek pokretati da se ne bi započinjale životne teme.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče. Još jedanput poštovanje prema svim žrtvama. Kolega Periću, vrlo jednostavno možemo da odgovorimo na to. Demokratska partija socijalista je veoma zaslužna što je Crna Gora kroz ratne 90-te godine prošla uz minimalne žrtve, a poštovanje za sve one koji su dali svoje živote, sa jedne strane. Sa druge strane, podsjetiću vas takođe da nijesmo mi dijelili Crnu Goru. Kada je došlo do podjele unutar DPS-a, imali smo situaciju i to veoma nevjerovatnu situaciju da smo u vrijeme, recimo, bombardovanja NATO snaga imali ljude koji su tražili da se bombarduje i Crna Gora. Znači, kolega Periću, što se tiče Demokratske partije socijalista, vjerujte da ništa drugo nije uradila za ovih 20-tak godina ili 24 godine koliko je na vlasti, nego samo zato što smo 90-te prošli bez rata na teritoriji Crne Gore, sa jedne strane, sa druge strane, što smo prošli uz minimalno bombardovanje i žrtve, a poštovanje prema svim žrtvama, vjerujte da je dosta uradila za Crnu Goru.

Što se tiče Demokratske partije socijalista nema ništa spornog, o svemu možemo da razgovaramo. A vjerujte, svaki put kad podsjetimo građane Crne Gore na ove stvari, ipak mislim da smo negdje na dobitku u odnosu na vas. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolege, da vas informišem da objavljujem pauzu, da ćemo nastaviti u 15,50, da ćemo imati obezbijeđen prenos tri sata minimum za Vrhovnog državnog tužioca, da ćemo nastaviti sa ovom temom, sa Vama, kolega Bulatoviću.

- Pauza -

Uvažene kolege, nastavljamo sa radom.

Građane obavještavam da se radi o Predlogu zakona o finansiranju organizacije boraca.

Prvi koji će govoriti u nastavku rada je uvaženi kolega Bulatović.

Izvolite, kolega.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo, poštovani građani,

Nijesam imao namjeru da govorim o ovom zakonu. Smatrao sam da će to da bude jedan rutinski zakon zato što je dobar zakon, zato što je zakon koji 2014. godine predlaže Skupštini i Crnoj Gori da zaustavi jednu besmisleni podjelu koja vlada već 15-ak i više godina zahvaljujući vrhu ove Demokratske partije socijalista, koja želi da napravi podjele i želi da napravi diskriminaciju između organizacija boraca, između pripadnika tih organizacija, ljudi koji su se u jednom najtežem i najznačajnijem periodu za Crnu Goru i Jugoslaviju koja je tada postojala, borili za slobodu protiv fašizma, a slobodu Crne Gore i Jugoslavije.

Poznato je da je nakon raskola u Demokratskoj partiji socijalista 1997.godine voljom tadašnjeg i sadašnjeg predsjednika Vlade, Vlada imala pred sobom da forsira ideološki one pripadnike boračke organizacije koji su podržavali njihovu politiku, a da diskriminiše one istaknute učesnike Narodnooslobodilačkog rata iz 1941-1945. godine koji su podržavali tada Socijalističku narodnu partiju, odnosno očuvanje zajedničke države.

Ovdje se postavlja pitanje da borci Narodnooslobodilačkog rata i to udruženje i jedno i drugo, i udruženje 1999. su veoma različiti. Notorna neistina i netačno. Oni su veoma isti. Znači, Narodnooslobodilački pokret, odnosno boračka organizacija od '41-45. godine se borila za očuvanje zajednice jugoslovenskih naroda. Ne za nezavisnost nijedne federalne jedinice, što je takođe netačno, nego za očuvanje zajednice jugoslovenskih naroda. A 1990.godine, odlukom državnih organa Crne Gore, prije svega, ne državnih organa iz Beograda, ne odlukom Slobodana Miloševića i bilo koga, nego odlukom državnih organa ove države, kao federalne jedinice, jer treba znati da je Predsjedništvo Crne Gore makar dva puta zaustavilo učešće pripadnika Jugoslovenske narodne armije iz Crne Gore na Baniji. Moram da kažem da su istaknuti neki ljudi koji su sada veliki državni funkcioneri, ne pripadaju ni DPS-u, ni SNP-u, ni Demokratskom frontu, bili rezervisti u tim jedinicama, zaustavili su ih odlukama Predsjedništva države. Ovo govorim zbog toga da ipak pojednostavljeno, o složenim istorijskim stvarima, od kojih i danas zavisi državna i svaka druga stvarnost Crne Gore, ne treba govoriti.

Ovdje je riječ o tome da li treba zaustaviti podjele koje se forsiraju na one koji su podržavali jednu ideju u posljednjih 10-15 godina, a ta ideja jeste da Crna Gora kao država bude u zajednici sa Srbijom, i onih koji su podržavali, prije svega, politiku Demokratske partije socijalista. Dakle, potpuno je netačno, neistinito, neprihvatljivo i ja to odbacujem da se o građanima Crne Gore, koji su učestvovali 1999. godine u odbrani Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koja je tada nasilno razgrađivana, protivno Ustavu i koji su se odazvali pozivu države, tako govori. To su časni i čestiti ljudi i treba ovaj dom jedinstveno da to pokaže.

Na testu nijesu neke političke partije koje imaju politički interes da o tome govore na ovaj ili onaj način. Test je pred Demokratskom partijom socijalista. Da li je spremna da danas 2014. godine izjednači u načinu finansiranja podijeljene boračke organizacije i da napravi korak da ti ljudi, te organizacije imaju isti status u evropskoj Crnoj Gori, kako oni vole da kažu. Naravno da neće. Neće, jer imaju svoje favorite i dolazimo do apsurdna, a taj apsurd jeste da je u Crnoj Gori moguće sve, da onaj ko podržava narodnooslobodilački rat se proglasi da podržava ko zna koga i obrnuto. To je politika ove vlasti koja danas postoji. 1990. godine, ja o tome ne bih govorio, ali želim da apelujem da se o tome ne govori pojednostavljeno i da se ne stavljaju u isti kontekst i koš pojedine ličnosti i nešto što znači odbrana ustavnog poretka. Ako hoćemo baš do kraja, možda je i jedan od najznačajnijih perioda za koji ja mogu da dam pozitivnu ocjenu kada je gospodin aktuelni premijer, upravo u to vrijeme, tada je znao šta treba da brani, da brani ustavni poredak i to mu je bilo prvi i posljednji put. Svaki sljedeći put on nije znao da se postavi prema odbrani ustavnog poretka, kao što je to bilo 1999. godine i tako dalje i tako dalje. I zato mislim da Demokratska partija socijalista ima razloga da podrži ovaj zakon. Ja mislim da je dobra inicijativa predlagača što su ovo stavili, to je test da li ćemo da se bavimo falsifikatima, da li ćemo dalje da imamo podjele, da li ćemo da se bavimo diskriminacijom. Za mene će biti veoma značajno kako će Demokratska partija socijalista da glasa, kako će da glasa i svaki poslanički klub. Možemo mi da se kunemo da smo pravi opozicionari time što napadamo za sve i svašta premijera i predsjednika Vlade, ali ovo je pitanje koje duboko tangira biće Crne Gore.

I još nešto, 1988, 1989, 1990, 1997, 2006. ipak su malo složenije od davanja etiketiranja da je neko bio čudo historijsko time što je bio pripadnik ovoga ili onoga. Ja sam spreman svuda i na svakom mjestu da o svakom tom vremenu razgovaramo sa argumentima i na pravi način.

Treba praviti razliku između ljudi koji pripadaju ovim organizacijama. Ako je neko napravio ratni zločin, postoji Haški tribunal, neregularan sud što se mene tiče, jer nije osnovan u skladu sa procedurama kako je osnovan međunarodni krivični sud u Hagu na osnovu Rimskog statuta koji Sjedinjene Američke Države nijesu podržale i tražili od ove vlade izuzeće za svoje vojnike. Ali kakav god da je, on je procesuirao i osudio koga je trebao da osudi. Ako poštujete međunarodnu zajednicu, ti koji su osuđeni izdržavaju kazne. Ali, to je sud koji je prevashodno napravljen zbog jednog entiteta, zbog jedne politike i ovih dana se pokazuje da je on politički sud da je imao nedosljedne stvari. I, gospodo, apelujem posebno na opoziciju da podržimo ovaj predlog koji je došao iz redova Socijalističke narodne partije, pod čijem je okriljem, na određeni način i u sadejstvu djelovala boračka organizacija onih koji su bili za zajedničku državu i to njima pripada u ovom trenutku da urade. Opozicija, Demokratski front će to da podrži, to je već rečeno, ostala opozicija neka se vidi, ali Demokratska partija socijalista provjerava svoju iskrenost, ili je za sve u svakom trenutku samo da održi neku većinu ili nešto što se zove opstanak na vlasti po svaku cijenu.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Imaćete vremena još da pričate, ima dosta komentara.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Potpada u kategoriju pojašnjenja i novoda, jer, koliko sam razumio, kolega Bulatović je polemisao i sa mojim stavovima.

Samo da pojasnim ovdje i ono oko čega vjerujem da smo svi saglasni, poštovanje za sve žrtve, poštovanje za sve one što su poginuli i takođe za one koji se nijesu ogriješili o bilo koje norme, niti civilnog, niti ratnog vremena. Ja sam govorio i pravim vrlo jasnu razliku i ostajem pri njoj o ciljevima ratova NOR-a, konkretno i dešavanja 90-tih i htjeli mi to da priznamo ili ne, bez želje da sada variram na temu crnogorskih podjela, ali kontekst i odgovornost DPS-a za ta dešavanja niko ne može relativizovati. Upravo zbog tih dešavanja i zbog takvih odluka mi danas imamo nešto što je gordijev čvor, što nije baš moguće simplifikovati i bojim se da je upravo drugačije razmišljanje, upravo pojednostavljivanje vrlo složene materije, jer u krajnjem, vrlo jednostavno je pitanje da li imaju pravo, recimo, da li bi se finansiralo i NVO udruženje antiratnog pokreta 90-tih godina. Mogli bi da postavimo i to pitanje.

Ne želim da zaista banalizujem na bilo koji način ovu temu. Ciljevi ratova 90-ih nije nešto što se može promovisati, ljudi jesu izmanipulisani, prošla je vremenska distanca iza nas, ali svako ko se odazvao pozivu države ne zaslužuje osudu, nego vlast koja je izmanipulisala tim ljudima. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Periću.

Izvolite, kolega Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo, gospodine Periću,

Mnogo složena tema. Nadilazi ona i Đukanovića i svakoga u Crnoj Gori, malo je složenija. Ne bi mi danas mogli da raspravljamo u ovom domu da je baš tako kako je percepcija nekih, ne kažem Vas, nijesam ja polemisaio sa Vašim stavovima, Vaši stavovi su potpuno legitimni, ja samo apelujem na vas da napravite razliku između Đukanovića, odnosa prema Đukanoviću koji vi imate takav kakav jeste. Ja sam se sa Đukanovićem razišao 1997. godine, ne na pitanju Jugoslavija „za“ i „protiv“, nego na ključnom pitanju koje i danas traje. Jer je ta vlada koju je on vodio bila pokrovitelj organizovanog kriminala i tada i danas je to problem Evropske komisije i čitave Crne Gore. Kasnije je on promijenio svoj politički stav.

Dakle, Đukanović nije isto što i borci 1990. godine. To su građani, vaši i naši sugrađani, koji su se odazvali pozivu države. Ovdje ko god kaže da su oni takvi da ih treba staviti van zakona, pa se govori o tome da je neko prisilno mobilisan, dovodi u situaciju i poziva se da je potpuno regularno odbiti svaki poziv državnih organa danas. Što god mislio o državnim organima, unutar njih, poštujem, iako sam se za drugačiji status Crne Gore zalagao, ustavni poredak i Crnu Goru i kada je ugrožen njen teritorijalni integritet, suverenitet, uvijek ću da ustanem. Ovi ljudi su branili suverenitet države u kojoj su bili na osnovu poziva državnih organa i saveznih državnih organa i državnih organa Crne Gore, državnih organa Crne Gore što god ko o njima mislio. I to je fakat.

Rekao sam da je imao ispravno gledanje za neke stvari. Ovo žaljenje, izvinjenje, to je jedna egzibicija koja mu ništa nije trebala. Bila je potrebna da bi se dodvorio određenim centrima moći. On se nije izvinio, on je izrazio žaljenje, ne može da napravi izvinjenje. Zna, mi dan danas imamo ovdje problem čija je Prevlaka. Jedan od sukoba je tada bio i u sukob oko Prevlake. Nećete valjda reći da danas je Prevlaka beznačajan problem. Prevlaka je veliki problem Crne Gore na putu ka Evropskoj uniji. Bilo bi dobro da Pozitivna Crna Gora ovo podrži kao jedan znak da Vlada ne smije da pravi podjele. Da se osudi ono što mislite da nije dobro u politici tog vremena itd, a ne da se osude ovi ljudi. Ne, to tako ide. Tako da mislim da je vrijeme dosta bilo složeno i svaka od ovih tačaka koje sam pomenuo imaju veliku priču, velike poteze i nije to baš tako jednostavno i nije ni Vlada, nego prije svega građani Crne Gore, ali mnogo političkih subjekata učinjelo je mnogo da danas nemamo toliko krupne podjele. Imamo krupne podjele, ali ne podjele koje mogu da traju više decenija kako su trajale podjele na bijele i zelene i podjele na četnike i partizane. Sada neke podjele postoje, ali su ipak koliko-toliko vremenom prevedene ko je suštinski za evropske integracije, a ko nije.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Bulatoviću.

Izgubim orijentaciju vremena, pošto sam bio akter tih 90-tih burnih godina, mnogo je složeno to pitanje.

Predlagač da li hoće komentar? Ne.

Posljednji današnji diskutant koji se prijavio je kolega Stanić.

Izvolte, kolega Staniću, po ovoj tački.

NOVICA STANIĆ:

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Odmah na početku da kažem da ću da podržim ovaj zakon, odnosno Predlog zakona jer on ispravlja jednu veliku nepravdu. Priča o borcima u Crnoj Gori je priča o tome koliko je mala i tanka ta linija koja razdvaja patriote i izdajnike. Isti ti SUBNOR i SOBNOR su bili patriote zajedno do podjele u DPS-u, pa kad se SOBNOR "pogrešno" opredijelio, postali su izdajnici. Udruženje boraca rata iz 1991-1992.godine takođe bili patrioti dok predsjednik Vlade nije krenuo da se izvinjava. Onda su i oni postali izdajnici. Ali, bila bi pred Bogom grehota, a od ljudi zazor i sramota govoriti o ovoj priči danas, a ne pomenuti još jednu stvar. Jeste antifašizam časna strana istorije Crne Gore, ali ja ću da vas podsjetim da su u Crnoj Gori postojala dva antifašistička pokreta. Jedan su predvodili komunisti, a na drugoj su strani bili oni koji su ostali vjerni zakletvi koju su položili svome kralju i svojoj otadžbini. /Upadica/ Jugoslovenska vojska u otadžbini, a ti znaš i drugo ime.

Gospodine Stanišiću, nemojte me smetati, javite se za komentar. 7.decembra 1941.godine u selu Drenovik kod Nove Varoši pet članova politbiroa KPJ-a, da ne pominjem imena, donose odluku da Narodnooslobodilački rat prelazi u višu fazu, a to je revolucija. Šta to je značilo? To je značilo, gospodine Stanišiću, da jame po Crnoj Gori treba napuniti sveštenicima, oficirima i kulacima. Dakle, jame su punjene sveštenicima, kulacima i oficirima. To vam je bio početak revolucije, a kad se rat završio, istoriju su pisali pobjednici, a pravdu dijelili, takođe, oni. Pa izostala pravda zalijeva skretanja i za pasije groblje, jeli nekad neko odgovarao? Nije. Je li nekad odgovarao za jamu na Stražici samo 100 metara od onog veličanstvenog spomenika? 25 ljudi je ujamljeno, među njima Vukadin Jelovac, sa spomenicama '12, '13, '14, '18 i srebrnom medaljom Obilića. Da vas podsjetim, one koji ne znaju, u Prvom svjetskom ratu. U Bobovsko ograđeničkom bataljonu postojala je četa Jelovaca. To je jedinstveni primjer na ovim balkanskim prostorima. Većinu su činili iz porodice Jelovac, a u ovoj jami danas bez pomena i znaka počivaju dva Jelovca, otac i sin. Da ne pominjemo ostala imena. Da pomenem onaj zbjeg kod Zidanog mosta 10.000 bezgrobne vojske, koja nema ni spomena ni obilježja. Počeo je pokojni Dušan Niklanović i nevladina organizacija „Otkrićemo istinu“. Slovenačka vlada to pomaže, crnogorskoj ne pada na pamet da bilo šta uradi, jer ona radi po principu - ako nema groba, nema žrtve, pa onda nema ni ubistva, nema ni ubice i mirna Bosna.

Danas sam saznao, juče je Cetinje obilježilo dan oslobođenja, a u noći 13. na 14.novembar 1944.godine bez suđenja 28 građana Cetinja je pobijeno. Među njima pet profesora Cetinjske gimnazije, da pomenem Mihaila i Pavla Đorića, dr Jovana Petrovića Njegoša sa suprugom, Jokicu Grujičića sa suprugom, Nikolu Dorijanovu. O tome znate ko je progovorio? Narodni heroj general pukovnik Blažo Janković 1993.godine u "Pobjedi", kada je kazao da su njih ubili đaci ponavljači. Isto kao što su uradili 1.decembra, kad su u Pljevaljskoj bici ubili direktora Pljevaljske gimnazije i igumana manastira Svete Trojice. To vam je ta priča o patriotama i izdajnicima u Crnoj Gori, o zločinima, o zločincima, samo što su jedni zločini i zločinci osuđeni i kažnjeni, a drugi nijesu.

Na kraju, Vlada Crne Gore je nedavno napravila sporazum sa Vladom Njemačke da se tu negdje u okolini Danilovgrada sahrane, možda i u onoj kasarni, svi Njemci pobijeni u Crnoj Gori. Ja tvrdim da ih nije mnogo pobijeno. Mnogo je više pobijeno braće

među sobom i rođaka, ali ove nema ko da sahrani, nema niko da obilježi njihove grobove, jer to ovoj vlasti ne pada napamet. Dakle, moj apel je, opet ponavljam, glasaču za ovaj zakon, on ispravlja jednu nepravdu od 1945. pa na ovamo. Ali, ne ispravlja i ko zna da li će ikad sam bog zna, dali će ta nepravda biti ispravljena, da ono što se desilo u građanskom ratu, makar svi ljudi zaslužuju grob. Mnogi kandidati za gradonačelnike su na nedavnim izborima obećavali svojim glasačima groblja za kućne ljubimce. Pa ako kućni ljubimci zaslužuju groblja, valjda zaslužuju i ovi ljudi koji su poštovali svoju zakletvu i borili se ispostavilo se na pogrešnoj strani, ali tvrdim da će vrijeme i istorija pokazati da su bili u pravu.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Staniću. Uzdržaću se od komentara.

Za komentar su se javili kolega Stanišić i kolega Bojanić.

Izvolite.

OBRAD STANIŠIĆ:

Uvaženi kolega Staniću, ja se slažem da sva djela i nedjela trebaju da imaju sud istorije. Ali, isto tako moramo da znamo da vi glorifikujete one ljude i onu populaciju i onaj pokret u Drugom svjetskom ratu koji je više volio makarone Pircija Birolija od slobode. Ja glorifikujem onu drugu stranu. I sami ste rekli da istorija o tome donijela sud. Dalje, u vašoj političkoj strategiji vaša ideologija proglašava za svece one sveštenike koji su građanima Pljevalja macom razbijali glavu i po tome su dobili naziv maca. E u tome se nas dvojica razlikujemo. A o Pljevaljskoj bici nemamo vremena, mogli bismo da pričamo danima kako su prošli partizani, kako je prošao Lovčenski partizanski odred, a kako su prošli oni koji su pomagali Italijanima u Pljevljima.

Toliko i hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Idemo dalje.

Odgovorite, kolega Staniću.

NOVICA STANIĆ:

Gospodine Stanišiću, Novica Stanić, niti jedna stranka kojoj sam ja pripadao ne proglašava bilo koga za sveca. Jednostavno, to nije naša nadležnost, što bi se reklo političkim jezikom. Prema tome, vidite na koju ćete adresu da uputite.

Drugo, o sudbini u Pljevaljskoj bici, ko je koga pomagao je velika tema, velika tema. Ali, ja vam ponavljam 7.decembra 1941.godine, selo Drenovak kod Nove Varoši, donosi se odluka o prerastanju oslobodilačkog rata u revoluciju, a ovo je bio 1.decembar. Dakle, još toga tada nije bilo. Ako je dobra revolucija, zašto danas neko ne predloži da krene nova revolucija u Crnoj Gori, pa da otvorimo jame. Pa to je strašno.

Gospodine Stanišiću, pa ja sam ljekar. Ja sam posljednji čovjek koji će da brani bilo koji zločin pa da ga je napravio moj brat rođeni. Ja se samo zalažem da svi zločini budu saopšteni, da svi zločinci budu kažnjeni. Nažalost, vrijeme je učinilo svoje. Postoji bezgrobna vojska desetine hiljada, a to je ta ideja, naopaka ideja - ako neko nema groba, znači da nije živio, da nije ubijen, da nije žrtva, da nema ubistva da nema ubice.

To je ta amnestija koju vi hoćete da napravite i koja nije u redu. Istorija treba da sudi, ali treba istoriju da pišu oni koji to znaju i pošteno da rade. Ali treba da rade i tužioc, evo i oni koji su bili prije njih i sudije. Znači, problem je što su istoriju pisali pobjednici, a pravdu dijelili, takođe, pobjednici.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Bojaniću.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem. Samo ispravka, nijesam se javio za komentar nego za diskusiju. Biću kratak.

Samo da iznesem svoj stav. U vezi zakona, da se vratim na sam zakon, da ne idemo u istorijsku raspravu toliko daleko. Želim samo da gledam zakon onako kako je napisan, odnosno na dio finansiranja koji se odnosi na sada kako je rješenje u samo jednoj boračkoj organizaciji, a evo imamo predlog da se ta sredstva opredijele. Dakle, ne opterećuje se budžet nikakvim novim izdacima, nego da se podijeli na drugu organizaciju, takođe, boraca na osnovu narodnooslobodilačkog rata, tako da ovaj dio rasprave mislim da je nepotreban i naravno na udruženje boraca rata iz 1990. godine, koje očigledno sad postaje negdje sporno. Ja imam dva razloga da podržim ovaj zakon. Prvi razlog što Udruženje boraca rata 1990. godine su ljudi koji su se odazvali pozivu vlasti, države, ustava. Pozvani su bili to je njihova obaveza bila da se jave. Sticajem okolnosti su otišli na ratište tamo, a ostale su i fotografije i nije tako davno da i sadašnji premijer i tadašnji, ja se bar jako dobro sjećam one fotografije u maskiranoj uniformi sa šlemom, kad je išao tamo da ih podrži. /Upadica/ Dobro, podvala je. Onda ih on nije podržavao, on je bio protiv njih tada je li? Onda me ubijedite da premijer Đukanović je bio protiv te vlasti tada, a dio je vlasti. Dobro, u redu, bez obzira bila fotografija ili ne bila, da to ostavim po strani, ti ljudi, govorim o udruženjima boraca rata 1990.godine, su se javili na poziv. To je jedan razlog, i odgovorili suna svoje obaveze. Koliko su bili u pravu i šta je to dalje donijelo, to je već neka druga priča.

Imam lični razlog, ja sam bio u toj situaciji. Ja sam se odazvao pozivu, sticajem okolnosti nijesam bio, pošto sam služio vojnu policiju, raspoređen u jedinice kojese išle na ratište Dubrovačko. Sticajem okolnosti bio sam raspoređen u rezervni sastav tadašnje milicije ili policije kako se zvala i bio sam mjesec dana na obezbjeđenju objekata u Podgorici. Vrlo lako sam i ja mogao dobiti preko noći raspored i otići tamo i onako nemam neku ličnu da kažem gledanje na sve to i odgovornost da ti ljudi što god da se dešavalo nijesu donosili nikakve političke odluke. I mislim da je nepravda prema njima ako ih sad tretiramo i guramo ih u to da su oni donosili i pitali se sa političkim odlukama. Jednostavno su se odazvali pozivu, bili su tamo. Sad ovaj raspored sredstava je potpuno jasan zato što je ova organizacija jedina koja dobija sredstva podržalac DPS-a. To je to, zato to tražite da ostane tako. Vi glasajte kako mislite da glasate, ja sam iznio svoj stav. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Hoćete li da iskomentarišete?

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala Vam, veoma kratko.

Da bih vratio priču oko predloga zakona, zakonskih rješenja, želim samo da pocrtam da ovo što je gospodin Predrag Bulatović rekao jeste od izuzetne važnosti za shvatanje o čemu ovdje govorimo, a to je da ovdje ne postoje obaveze bilo koje političke partije, pa ni DPS-a koji je konstituisao tada Vladu 1991.godine, da vraća bilo kakav dug. Ovdje postoji obaveza Države Crne Gore. Država Crna Gora i zvanični organi su tada donosili odluke, sa organima federacije o tome da 30.000 građana Crne Gore od kojih je 17.000 u Udruženju boraca ide na tadašnju teritoriju SFRJ za ciljeve o kojima možemo da pričamo kad hoćete i s kim hoćete i tu se vjerovatno nećemo složiti ni u ovoj sali. Ali, je obaveza države da kako je slala tada te ljude, sada poštujući princip ustavnosti da nema diskriminacije, član 8, i poštujući princip iz člana 53 slobode udruživanja, ravnopravno finansira sva udruženja. Jer, gledajte, potpredsjedniče, šta je paradoks. Borce iz 1941.godine, borce NOR-a, antifašiste, tada nije slala država, nije slao niko, tada je bila kraljevina Jugoslavija, ako se ne varam i svakako su dobili ono što je bilo i potrebno pravo na finansiranje njihovih udruženja za njihove ciljeve. 1991.godine su to dobili na par dana, što je paradoks, prije nego što je država poslala sad ovoga puta Crna Gora i SFRJ državljane svoje za ostvarivanje vojnih ciljeva tada potpuno legitimno. Sada zaista samo ono što tražimo ja i kolega Gošović u ime Kluba SNP-a i hvala dijelu opozicije nadam se da ćemo imati i tu konsenzus u opoziciji i pozivam Demokratsku partiju socijalista da svoj moralni dug oduži, prema ovim ljudima da ovo riješimo na jedan način koji je primjeren vremenu. Da najavim da ovo nije jedina nepravda govorio je kolega Stanić iz njegove vizure i o tome, možda treba razgovarati, vrlo je vrijedno. Mislim, da ima ovdje još nepravdi i Goli otok je nepravda i iniciraću mom klubu poslanika da se i ta priča otvori i žrtve Golootočke obeštimo, odnosno da baštinimo dakle i ono što su njihovi bili ideali tada. Jer, evo vremena se mijenjaju, ko zna za 20, 30 godina kako ćemo gledati i na ovo vrijeme, a kamo li na vrijeme od prije 50, 60 godina. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Izvolite, kolega Gošoviću, završna riječ.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče. U završnoj riječi u najkraćem iznijecu razloge zbog kojih, nakon ove ukupne rasprave, zaista očekujemo podršku o predlogu ovog zakona. Dva su osnovna razloga - prvo što se predloženi zakonom uređuje na jednak, pravedan i sistemski način finansiranje boračkih organizacija, koje su u skladu sa zakonom registrovane u Crnoj Gori; i drugo, što se njime afirmiše i transparentnost utroška sredstava Budžeta, koja do sada nijesu postojala u odnosu isključivo na kvalitet programa rada svih tih boračkih organizacija. Usvajanjem predloga ovog zakona ne znači da će sve boračke organizacije imati isti iznos sredstava opredjeljen Budžetom. Naprotiv, iznos tih sredstava zavisice od kvaliteta programa kojega će ocijeniti prvo

organ uprave, Vlada, a na kraju ova Skupština u postupku donošenja Budžeta, kvalitet programa rada u interesu onih zbog kojih te organizacije i postoje kao takve.

Pri svemu ovome u odnosu na raspravu koja se danas čula želim da naglasim u najkraćem da reperkusije bilo čijih odluka ne treba da snose građani Crne Gore, koji su se osjećajući da je to njihova i moralna i patriotska i obaveza koja proističe na tradiciji i na kraju obaveza koja proističe iz samog zakona, odazvali na poziv državnih organa i učestvuju u oružanim 90-tih godina, koji sukobi, kamo sreće da se nikada nijesu desili, bilo gdje na prostoru Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Ali, su se desili i ostale su teške posljedice. U tim oružanim sukobima životno je, nažalost, stradao određeni broj i naših građana. Ostale su nezbrinute njihove porodice i nemjerljive posljedice. Država prema tim licima i porodicama ima i pravnu i moralnu obavezu, jer je za njihova stradanja odgovorna upravo država. U svemu tome, država je donijela Zakon o boračko-invalidskoj zaštiti, i tu su zaštićena određena pojedinačna prava. Ali, da li se neko od odgovornih u našoj državi zainteresovao i da li danas ima informaciju da li neko u porodicama tih palih boraca danas radi, kako žive danas te porodice, da li imaju riješeno stambeno pitanje i osnovne uslove za normalan život. A udruženje je osnovano da pruži pomoć tim porodicama, borcima, ratnim, vojnim invalidima nema izvor finansiranja niti prostorije za njihov rad. Predlog zakona koji danas razmatramo je prije svega pravno pitanje, jer se njegovim donošenjem obezbjeđuju oni ustavni principi jednakosti pred zakonom, zabrani svih vidova diskriminacije, afirmiše toliko potrebna dužnost države da afirmiše politiku jednakih mogućnosti, ali je to pitanje i humano, i patriotsko, i ljudsko, i kao posljednjaali ne manje važna je svakako i poruka koja se šalje sadašnjim, budućim generacijama kako država brine o svojim državljanima.

Zbog svega ovoga, duboko smo ubijedeni da je donošenje predloga ovog zakona u interesu sviju nas, u javnom interesu, u opštem interesu, u interesu onoga što znači eliminisanje podjela u Crnoj Gori, makar po jednom osnovu. Toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gošoviću, posebno na ovom što ste rekli u vezi podjela, nego svi zajedno da idemo ka dobru Crne Gore.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prije nego što pređemo na sljedeću tačku dnevnog reda, podsjećam da je Državna izborna komisija podnijela Izvještaj o popuni upražnenog poslaničkog mjesta, sa izborne liste SNP-a, Socijalistička narodna partija Crne Gore - riječ i djelo, pa, saglasno Poslovniku Skupštine, konstatujem da je podnošenjem Izvještaja Državne izborne komisije započeo poslanički mandat Danijeli-Danki Marković, izabrane sa izborne liste "SNP - Socijalistička narodna partija Crne Gore - riječ i djelo".

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda, a to su objedinjene dvije tačke vrhovnog državnog tužioca Crne Gore o radu Državnog tužilaštva za 2013.godinu i Izvještaj o radu tužilačkog savjeta za 2013.godinu.

Predstavnici Vrhovnog državnog tužilaštva su Ivica Stanković, vrhovni državni tužilac i Veselin Vučković, zamjenik vrhovnog državnog tužioca. Oni su prisutni i ja ih pozdravljam.

Istovremeno vas obavještavam o sljedećem. Na molbu poslanika danas ćemo raditi u ovakvom redu i u ovakvoj organizaciji. Preći ćemo na prvo čitanje, razmatranje što znači pošto smo imali za ove dvije tačke tri sata, znači pošto ste jedan novi, jedan

stari, može svako da postavi u ime poslaničkih klubova komentar, da odgovori. Pošto se radi po 10 minuta, posije vaših uvodnih izlaganja, po 10 minuta možemo uz jednu dinamičnu, kvalitetnu i primjerenu raspravu danas završiti sa ovim prvim krugom.

Nastojeći da nastavak po ovoj veoma važnoj tački završimo sa onim vremenom od tri sata, nadajući se da ćemo tada istovremeno i razmatrati i Godišnji izvještaj da o radu sudova u Crnoj Gori za 2013.godinu. To sam htio da vas informišem. Kada ne znamo, zato što iduće nedelje je Kongres SNP-a izašli smo u susret, kao što uvijek izađemo u susret. Znam da je 25. utorak sljedeća sjednica, sa usvajanjem dnevnog reda, pa ćemo se dogovoriti. Bićete blagovremeno o svemu obaviješteni.

Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Obraćam se lično Vama kao tradicionalnom crnogorskom domaćinu, koji zna šta je red, a iskoristiću i prisustvo gospodina generalnog sekretara, da ukažem na jednu situaciju koja je krajnje nedopustiva za ovako visok dom.

Naime, dok je trajala pauza, prošao sam holom i konstatovao nešto što nam ne priliči, bez obzira na sve probleme koje imamo, i organizacione, i prostorne i ne znam koje sve. Gosti ovako visokog ranga, bez obzira o kome je riječ, nedozvoljeno je da sjede u holu i čekaju svoj red da se pojave na plenumu. Znam da ni mi svi nemamo stolice, ali ja molim generalnog sekretara, uz Vašu nesebičnu podršku, da se u tim prilikama nađe rješenje, ako ništa drugo, evo predlažem Bijeli salon koji i nije svakodnevno u upotrebi, ili makar pristojna stolica da ljudi koji gostuju u Skupštinu, bez obzira kojim povodom i kako, imaju priliku da sjednu. Ako ne možemo da ih počastimo kafom i rakijom, a ono makar da ne sjede sa vozačima i sa obezbjeđenjem tamo gdje im nije mjesto.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Labudoviću, svih 81 smo ravnopravni i sve što ste Vi rekli u ime nas ja u potpunosti podržavam. Imam takve strašne utiske o Danskoj da vidite pod kakvim uslovima znam sigurno da u najtežim uslovima rade poslanici, da ovaj Parlament najviše otvoren i zbog toga smo možda i bespravno i nekorektno kritikovani zbog mnogo čega. A znam, takođe, da naši gosti sve to razumiju. Ne vjerujem da su i oni u sličnoj situaciji, nego što smo mi tako da je to naša sudba.

Izvjestilac Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu je naš kolega Milorad Vuletić.

Otvaram pretres. Poslije onoga što sam pričao jutros, da sam na sedativima i poslije ovoliko rada, dobro sam i ovdje što sjedim. Vi znate, gospodine Vuletiću, da se mi dobro razumijemo, barem Komani i Bjelopavlići, vazda je to bilo tako.

Otvaram pretres.

Da li vrhovni državni tužilac želi dati dopunsko obrazloženje?

Ovako ovdje piše. Znači, prvo vrhovni državni tužilac oko 10 minuta, što znači možete i više.

Izvolite.

IVICA STANKOVIĆ:

Poštovani predsjedavajući, uvaženi poslanice i poslanici, uvaženi građanke i građani Crne Gore,

Čast mi je što se nalazim u Parlamentu. Međutim, kao što vam je i poznato, na funkciju vrhovnog državnog tužioca Crne Gore sam izabran 7. oktobra o.g. Danas je na dnevnom redu Izvještaj o radu Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta za 2013. godinu. U tom vremenu sam se nalazio na funkciji sudije Vrhovnog suda Crne Gore, tako da nijesam u mogućnosti, niti imam pravo da učestvujem, odnosno da govorim u vezi izvještaja o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu. O tome će govoriti i Izvještaj će podnijeti vršilac dužnosti vrhovnog državnog tužioca Veselin Vučković, zamjenik sada vrhovnog državnog tužioca Crne Gore, koji je i obavljao funkciju u to vrijeme vršeći dužnost vrhovnog državnog tužioca. Nadam se da će biti prilike da se i ja čujem u ovom Parlamentu, ali za sada sam, kao što sam rekao, zbog ovoga limitiran. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam, gospodine Stankoviću.

Da li, gospodine Vučkoviću, želite riječ?

Izvolite.

VESELIN VUČKOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu, pripremljen je u skladu sa metodologijom i obavezom izvještavanja, saglasno Zakonu o državnom tužilaštvu i pravilima unutrašnjeg poslovanja državne tužilačke organizacije. Izvještaj sadrži kako statističke pokazatelje, tako i analizu kretanja kriminaliteta, odluku i ukupnog rada Državnog tužilaštva, sa krajnjim ciljem da obezbijedi ocjenu o kretanju i stepenu opasnosti od kriminaliteta za društvo u cjelini, te i kvalitetu vršenja tužilačke funkcije. Pri tome vođeno je računa da se rad tužilaštva sagleda saglasno njegovom ustavnom položaju i stepenu jedinstva i samostalnosti tužilačke organizacije, saglasno najnovijim ustavnim promjenama i izmjenama Zakona o državnom tužilaštvu, koje su značajno ojačale stepen samostalnosti Državnog tužilaštva, konstituisanjem Konferencije državnih tužilaca, na koju su prenijeta značajna ovlašćenja Skupštine Crne Gore i proširenjem nadležnosti Tužilačkog savjeta. Obradjeni podaci o kretanju kriminaliteta pokazuju izvjestan stepen porasta otkrivenih krivičnih djela i to protiv bezbjednosti javnog saobraćaja, životne sredine, protiv polne slobode, protiv braka i porodice, protiv imovine, protiv službene dužnosti, javnog reda i mira i protiv života i tijela, dok je neznatno smanjen broj otkrivenih krivičnih djela trgovine narkoticima, djela protiv pravnog saobraćaja i protiv državnih organa. Podaci o kretanju kriminaliteta i njegovoj analizi i ocjeni iskazani su prema broju prijavljenih pravnih i fizičkih lica, punoljetnih i maloljetnih i broju krivičnih djela po nepoznatim izvršiocima. Rad Državnog tužilaštva iskazan je prema fazama prethodnog postupka, dakle, onog postupka koji je u nadležnosti državnih tužilaca, izviđaja i istrage i optuženja, kako u cjelini, tako i po pojedinim grupama krivičnih djela i odlukama državnih tužilaca, po svim fazama postupka iz nadležnosti državnog tužilaštva.

Posebno je obrađena primjena instituta alternativnih načina rješavanja krivičnih predmeta kroz odloženo krivično gonjenje izvan sudskog krivičnog postupka, te i sporazuma o priznanju krivice, kao i odgovornosti pravnih lica za krivična djela.

Postupak prema maloljetnicima metodološki je iskazan u skladu sa novim zakonom, kojim je uređeno maloljetničko pravosuđe. Rad specijalnog tužioca nadležnog za gonjenje krivičnih djela korupcije, organizovanog kriminala, terorizma i ratnih zločina iskazan je u posebnom odjeljku u Izvještaju o radu. I konačno, rad Vrhovnog državnog tužilaštva u predmetima iz njegove nadležnosti, i to u drugostepenom žalbenom postupku, po vanrednim pravnim lijekovima, oblasti međunarodne i pravne pomoći i krivično-pravne saradnje, rad na upravnim i građanskim predmetima i kroz nadzor i kontrolu zakonitosti pravnih poslova, kada je u pitanju raspolaganje sredstvima i imovinom države Crne Gore.

Stručno usavršavanje tužilačkog kadra, kao kontinuiran zadatak u procesu usaglašavanja krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim krivičnim pravom i primjene novih instituta i tehnika otkrivanja krivičnih djela, traganja, zaplene imovine i imovinske koristi, pribavljene krivičnim djelom, privremenog i trajnog oduzimanja imovine, date su kroz pregled svih aktivnosti u izvještajnoj godini. U izvršenju zadataka iz svoje nadležnosti i kroz proces međunarodne-krivično pravne saradnje i pravne pomoći u izvještajnom periodu vidno je učešće državnih tužilaca u međunarodnim komitetima i tijelima, istražnim timovima, kroz konkretne predmete bez koje aktivnosti nebi bilo moguće uspješno otkrivanje i gonjenje krivičnih djela, naročito najtežih oblika teških krivičnih djela. Ovdje se misli na djela uglavnom transnacionalnog organizovanog kriminala. Konačna ocjena o ukupnom radu Državnog tužilaštva određeno se može izvesti kako kroz kvalitet tužilačkih odluka, tako i primjenu alternativnih načina rješavanja krivičnih predmeta i trajanja postupka u onoj prethodnoj fazi koja je u nadležnosti državnih tužilaca. U pogledu kvaliteta vršenja tužilačke funkcije svjedoče podaci da je u izvještajnoj godini, na nivou osnovnih i viših državnih tužilaštava, na osnovu rezultata istrage, odnosno, ukupnog prethodnog krivičnog postupka u postupku sudske kontrole potvrđeno 96% podignutih optužnica. Na osnovu ovih podataka i analize trajanja tužilačke istrage može sa sigurnošću izvesti ocjena da istraga kod tužilaca, dakle, nije samo odlikovala efikasnost, sa stanovišta trajanja prethodnog krivičnog postupka, već i kvalitet optužnih akata. Osuđujućom presudom okončano je 87,88 predmeta, po podignutim optužnim aktima. Primjenom instituta odloženog gonjenja riješeno je 734 krivično-pravna slučaja u korist humanitarnih organizacija iz tog postupka i oštećenih uplaćeno 323.343 eura. Na osnovu analize i ocjene rada, izvještajem su date mjere, preporuke i zadaci za naredni period koje su u potpunoj saglasnosti sa zadacima Državnog tužilaštva utvrđenim Strategijom reforme pravosuđa 2014 - 2018.godina i preuzetim obavezama iz akcionih planova za pregovaračka poglavlja 23. i 24. Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta za 2013. godinu, tim dokumentom izložen je pregled rada ovog organa, saglasno njegovim nadležnostima utvrđenim Ustavom Crne Gore i Zakonom o državnom tužilaštvu. Toliko za sada. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, zamjeniče vrhovnog državnog tužioca.

A sada izvjestilac Odbora gospodin Vuletić.

Izvolite.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući. Dame i gospodo poslanici, uvaženi vrhovni državni tužιοče sa zamjenikom, poštovani građani,

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu na svojim sjednicama održanim 24.septembra i 20.oktobra poslije jedne kvalitetne i sveobuhvatne rasprave razmotrio je Izvještaj vrhovnog državnog tužιοca o radu Državnog tužilaštva Crne Gore, a isto tako za 2013. godinu i Izvještajo radu Tužilačkog savjeta za 2013.godinu.

Nakon tako te kvalitetne rasprave, pokušali smo konsenzusom da dođemo do predloga zaključaka. Nažalost, u posljednjem momentu nijesmo baš svi konsenzualno to prihvatili, ali jedna ogromna većina je glasala za Predlog zaključaka po ovom Izvještaju koji je danas pred vama. Osam nas je bilo „za“ i četiri „protiv“. Cijenim da se radi o jednom dokumentu koji je dobro izanaliziran kroz ovaj izvještaj koji ste vi dobili u materijalima i kroz predlog zaključaka, koje očekujem da ćete podržati. Jer, smatram da je ovim predlogom, pored ostalog, dakle, predlogom ovih zaključaka da obuhvaćeno sve ono što bi Tužilaštvo u narednom periodu trebalo da preduzme i sprovede kako bi se prikazalo u najboljem svjetlu i kako bi kapacitetom ove organizacije sada ojačane i izborom novog vrhovnog državnog tužιοca, a biće najvjerojatnije i izborom i reizborom čitave organizacije, došli do maksimalne efikasnosti i punog izražaja štiteći tako državni interes i svakog građanina ponaosob. Mislim da se radi o jednom dobrom materijalu, dobroj ponudi izvještaja Odbora za politički sistem, pravosuđe i u pravu, sa predlogom zaključaka, pa predlažem da Skupština iste podrži. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Vuletiću.

Prelazimo, kolege, na prvi krug u ime svakog poslaničkog kluba možete po 10 minuta. Pošto ne vidim, nijesam vidio ovdje na tabli, samo pritisnite.

Da li neko želi komentar?

Samo pritisnite da bih vidio ko hoće komentar.

Koleginica Šćepanović, komentar.

Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Ja sam iskoristila ovu priliku na Vaše uvodno izlaganje obzirom da danas neću stići da diskutujem jer nijesam uvodničar, a prethodno smo imali temu koja se ticala Predloga zakona o medijima, tako da sam prosto željela da iskomentarišem sljedeće. Na dnevnom redu je bio Zakon o medijima i mi smo bili protiv trajne zabrane cenzure medija. Činjenica je da su etika i profesionalni standardi u našim medijima na jako niskom nivou. To je nešto što smo danas ovdje svi zajednički konstatovali na raspravi.

Imajući u vidu da su podaci o postupku koji prethodi suđenju u prekrivičnom postupku i istrazi za neka krivična djela svakako tajna, te da su Zakonom o krivičnom postupku propisani i drugi razlozi zbog kojih se javnost može isključiti iz postupka ili joj se može uskratiti uvid u spise o njemu, pitam se kako je moguće da neki mediji imaju kompletnu ili djelove dokumentacije iz nekih predmeta, a koje još nijesu dobili ni same stranke u postupku, a samim strankama je potpuno jasno da su činjenice iz tako dobijenih dokumentacija potpuno pogrešno prezentovane u medijima. I koristim priliku i što je vrhovni državni tužilac tu da pitam da li će to biti praksa ubuduće i na koji način će

se zaštititi građani Crne Gore učesnici u postupku u kojima su ova prava garantovana, prije svega, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i imali ovdje odgovornosti medija ili nekog drugog na koji način se pribavljaju ove informacije iz spisa predmeta. Imamo slučajeve, evo možete krenuti od današnjih dnevnih novina "Vijesti", pa da informacija objavljenih sa suđenja, koja su bila zatvorena za javnost baš zbog maloljetnika i svakako da je ovdje odgovornost za poštovanje ovog načela svih nadležnih u svim fazama postupka i ja ću ovo pitanje svakako imati za predstavnike sudstva koji budu ovdje u Parlamentu. A izuzetno značajna odgovornost je i na medijima, jer samo nezavisni i kompetentni mediji mogu da doprinesu razvoju demokratskog društva pravne države i kulture.

Ja Vam na ovom odgovoru zahvaljujem unaprijed, a u svojoj diskusiji ću iskomentarisati konkretan izvještaj. Prosto su me danas današnje diskusije podstakle da Vam uputim ovaj komentar. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Vi ste uputili pitanje.

Da li želite da odgovorite? Izvolite.

E, da sam napravio to za opoziciju. Sad će me oni kritikovati.

Izvinite. Izvolite.

VESELIN VUČKOVIĆ:

Predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Nažalost ovo je pitanje, koje se nebi moglo odnositi samo na ovu konkretnu situaciju. Kada je u pitanju Državno tužilaštvo, Zakonom o državnom tužilaštvu, u skladu sa onim što su ustavna načela o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i pravilima o našem unutrašnjem poslovanju propisanim u Pravilniku o unutrašnjem poslovanju, veoma su strogo normirani postupci organa u predmetima u kojima traje postupak. Ali, ako je u određenom predmetu pred sudom isključena javnost, ta obaveza poštovanja tajnosti podataka dok taj postupak traje ne odnosi se samo na državnog tužioca i na sudsku vlast. Jednako se odnosi na sve učesnike postupka, a prije svega misli se na stranke u postupku. Ovdje se radi o jednom posebnom postupku, gdje ne možemo da govorimo pred sudom o krivično-procesnim strankama, već se taj postupak sprovodi po pravilima građanskog, odnosno izvršnog postupka, ali jednaka je obaveza svih učesnika postupka poštovanje tajne. Ovo nije problem koji je prisutan samo u ovom slučaju. Ovo je, nažalost, učestala pojava i moram otvoreno reći da rješenja koja sadrži postojeći zakonodavni okvir, naročito Zakon o medijima, za koji su i zvanične ocjene i domaće i strane stručne javnosti da nije u dovoljnoj mjeri niti jasan, niti usaglašen i naravno da očekujem i mislim da je to i obuhvaćeno akcionim planovima za pregovaračka poglavlja i preispitivanje postojećih zakonskih rješenja i u ovom zakonu sa ciljem ne da se ograničava javna riječ, ne da se ograničavaju sloboda i nezavisnost medija, već da se na adekvatan način uredi i oni vidovi koji predstavljaju zloupotrebe tog prava.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam.

Sada prelazimo na uvodne diskusije.

U ime Kluba DPS-a, kolega Vuletić.
Izvolite, kolega.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući, uz pozdrav još jednom svima.

Na ovu temu da konačno otpočnemo i razgovor. Uobičajeno je da se godišnji izvještaj Vrhovnog državnog tužioca o radu Državnog tužilaštva i Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta razmatraju u prvom kvartalu naredne godine u odnosu na godinu na koju se odnosi kako bi podaci i pokazatelji iz Izvještaja bili aktuelni i lako prepoznatljivi. Danas smo u situaciji da se Izvještajem za 2013. godinu bavimo istekom 2014. godine. No, i pored ostalog, to se desilo u iščekivanju izbora novog vrhovnog državnog tužioca, zbog čega se ovo kašnjenje može donekle i opravdati. Naravno da ovom kratkom digresijom ne želim da umanjim značaj ovako važnog dokumenta, predmetom naše današnje pažnje i razmatranja. Ovaj Izvještaj po svojoj formi i sadržini čini sublimat statističkih podataka, obrazloženja i analiza radnji i postupaka državnih tužilaštava. Mišljenja sam da je uložena potreban napor, stručan i kvalitetan rad na ovom izvještaju kako bi isti za nas poslanike predstavljao interesantno stručno štivo, čijim pažljivim čitanjem tek možemo objektivno sagledati sveukupnu problematiku sa kojom se Tužilaštvo u svom radu srijeće, kako se prema njoj odnosi i kakve rezultate postiže u vršenju poslova iz svoje nadležnosti.

Kako se zna da je Državno tužilaštvo jedinstveni samostalan organ koji vrši funkciju gonjenja fizičkih i pravnih lica zbog krivičnih djelatnosti, koja se gone po prijavama ili po službenoj dužnosti, možemo pretpostaviti koliko je važan značaj njegove dobre organizacije sa profilisanim i edukovanim stručnim kadrovima, potrebnim materijalnim sredstvima i tehničkim uslovima za rad, kako bi se na kvalitetan način mogli suočiti sa sve većim brojem složenih predmeta i potrebama za njihovim procesuiranjem. Očekujem u dogledno vrijeme ili danas da će uvaženi vrhovni državni tužilac možda nas u završnoj riječi ili neke kako drugačije već informisati o početku svoga rada i radnjama koje je počeo da sprovodi u djelo u cilju kvalitetnog vršenja ove funkcije u što ne sumnjam.

Dakle, rad Državnog tužilaštva ovim izvještajem iskazan je prema fazama prethodnog postupka kako u cjelini, tako po pojedinim grupama krivičnih djela i odlukama državnih tužilaca po svim fazama postupanja. Posebno je obrađena primjena instituta alternativnog načina rješavanja krivičnih predmeta, kroz odloženo krivično gonjenje, sporazum o priznanju krivice, kao i odgovornost pravnih lica za izvršenje krivičnih djela. Vezano za postupanje prema maloljetnicima, metodološki je iskazano u skladu sa posebnim zakonom kojim je uređeno maloljetničko pravosuđe. U posebnom odjeljku izvještaja obrađen je rad specijalnog tužioca, nadležnog za gonjenje krivičnih djela protiv korupcije, organizovanog kriminala, terorizma i ratnih zločina.

Što se tiče rada Vrhovnog državnog tužilaštva u predmetima iz njegove nadležnosti, iskazanih kroz drugostepeni postupak po žalbama, tj. po vanrednim pravnim lijekovima u oblasti međunarodne pravne pomoći i krivično-pravne saradnje, rad na upravnim i građanskim predmetima, kao i kroz nadzor i kontrolu zakonitosti pravnih poslova. U odnosu na proces usaglašavanja krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim krivičnim pravom sprovedeno je i kontinuirano stručno usavršavanje tužilačkog kadra povodom primjene novih instituta i tehnika otkrivanja krivičnih djela.

Ocjena o radu Državnog tužilaštva može se izvesti kako kroz kvalitet tužilačkih odluka, tako i kroz primjenu alternativnih načina rješavanja krivičnih predmeta. S tim u vezi, ukazao bih da je kod osnovnih i viših državnih tužilaštava na osnovu rezultata istrage, tj. ukupnog prethodnog krivičnog postupka u postupku sudske kontrole potvrđeno 96% podignutih optužnica, osuđujućom presudom okončano 87% predmeta po podignutim optužnim aktima, dok su primjenom instituta odloženog gonjenja riješena 734 krivično-pravna slučaja. U korist humanitarnih organizacija, kao što smo čuli, i oštećenih lica po ovom osnovu uplaćeno je 323.000 eura. Kada je u pitanju Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta za 2013. godinu, isti sadrži pregled rada ovog organa saglasno njegovim nadležnostima utvrđenim Ustavom Crne Gore i Zakonom o Državnom tužilaštvu. Budući da očekujem raspravu sa dosta statistike, predloga, sugestija, kritika, meni preostaje da, kao član matičnog Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, umjesto kritičkog osvrta podržim predložene zaključke povodom razmatranja ovog izvještaja, u nadi da će oni uticati na povećanje efikasnosti i kvaliteta rada tužilačke organizacije za naredni period. Arapska poslovice kaže – Čuvaj se žurbe jer ona uvijek dovodi do kajanja. Onaj ko žuri, govori prije nego što nešto sazna, odgovara prije nego nešto provjeri, kudi prije nego se u nešto uvjeri. Stoga moj apel na kolege u Parlamentu i na crnogorsku javnost da stalnim pritiscima na Tužilaštvo, trošenjem pravde ne ostvarimo nepravdu. Jako je važno da Tužilaštvo poslove iz svoje nadležnosti obavlja bez pritiska, bez naših arbitraža u Parlamentu, a naročito novinskih tekstova i saopštenja sa vrlo brojnim slučajevima dosta nestručnom i paušalnom, najmanje pravnom argumentacijom. Nadam se da bismo na taj način dali svoj puni doprinos i podršku novoizabranom vrhovnom državnom tužiocu da rad tužilačke organizacije učini transparentnijim, efikasnijim i boljim i time doprinese zaštiti državnih interesa, kao i svakog građanina. Izvještaj sa zaključcima Odbora poslanici Demokratske partije socijalista će podržati, pa predlažem da to uradi i Skupština. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Vuletiću. Prelazimo na Klub poslanika demokratskog fronta. Riječ ima kolega Bulatović.

Izvolite, kolega.

Izvinite, kolega Kneževiću, ali ovdje tako piše.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Nema potrebe da mi se izvinjavate. Ionako govore da sam pod njegovim uticajem, tako da nemam nikakav problem sa tim.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ne što govori o Vama, nego što govori o meni. To je već muka.

Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Raduloviću. Poštovana Skupštino, gospodo vrhovni državni tužioče i vršioče dužnosti vrhovnog državnog tužioca, uvaženi građani,

Danas raspravljamo o Izvještaju Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore iz 2013. godine i o radu Tužilačkog savjeta u novembru 2014. godine, nadomak 2015. godine. Da nema ovih statističkih pokazatelja i procenata koji negdje skaču a negdje padaju kao da se mjeri pritisak crnogorskom pravosuđu, vjerovatno bi u ovom izvještaju i među poslanicima i među vama, gospodo Stankoviću i Vučkoviću, jedina konstanta bila to da ste Vi izabrani, gospodine Stankoviću, za vrhovnog državnog tužioca danas, a da je Vašu funkciju u stanju v.d. obavljao gospodin Vučković. A naše pravosuđe, nažalost, u ovom trenutku podsjeća ne na trule daske, kako se nekad blagoizvolio izraziti predsjednik Skupštine Ranko Krivokapić, već na kulu od karata koju održava privid a ne suština. A kako su nastale reforme u crnogorskom pravosuđu? Tako što je DPS zbog sukoba sa Socijaldemokratskom partijom u ovom sazivu počeo da gubi većinu i kroz formu ustavnih promjena odlučio se da tu većinu namakne negdje drugo, a to negdje drugo je crnogorsko pravosuđe. Drugim riječima, poštovani građani, sve što bi bilo protivno i što je bilo protivno volji Mila Đukanovića koji je predsjednik Demokratske partije socijalista, izglasano je u crnogorskom Parlamentu moći da obori neka većina u crnogorskim sudovima, i to ne neka, nego 2/3 većina. Imali smo nekoliko slučajeva do sada.

Odisēja sa crnogorskim pravosuđem završila se nakon sklapanja koalicionog aranžmana u Podgorici između Socijaldemokratske partije i Demokratske partije socijalista. Zašto to govorim? Uz svo uvažavanje prema Vama, gospodine Stankoviću, Vi ste dio paket aranžmana i to koalicionog koji je obuhvatio Podgoricu, obuhvatio je Bar, obuhvatio je Pljevlja, obuhvatio je Bijelo Polje. Vi ste nastali kao pomirenje između Đukanovića i Krivokapića. To je pokazatelj da se društvo crnogorsko još uvijek nije oslobodilo političkog uticaja, političkih pritisaka i političkih dogovora. Vi ste jednom saopštili i očekujem od Vas da to ponovo saopštite, ukoliko bude bilo elemenata za bilo kakvo krivično procesuiranje, da li ćete procesuirati premijera države Crne Gore Mila Đukanovića i da li ćete, ukoliko se utvrdi da je bilo slučajeva političke korupcije u sklapanju koalicionog sporazuma između Demokratske partije socijalista i SDP-a u Podgorici, procesuirati i Ranka Krivokapića, predsjednika Skupštine i predsjednika Socijaldemokratske partije? Očekujem konkretan i precizan odgovor od Vas.

U trenutku dok Vas još uvijek nijesu izabrali, ovdje smo čuli optužbe od pojedinih kolega, koji pripadaju parlamentarnoj većini, da smo mi krivci zato što su porasla ubistva u Crnoj Gori, zato što je porasla stopa kriminaliteta i da zato što se ne izabira vrhovni državni tužilac raste kriminal u Crnoj Gori. Sve je to adresirano ka opoziciji i konkretno ka Demokratskom frontu, koji, znate, nije podržao vaš izbor. Sad poručujem tim kolegama, pošto tog dana nijesmo bili na Cetinju, da ne prihvatamo ni jedan jedini zarez takvih izjava, niti bilo ko od kolega iz Demokratskog fronta snosi odgovornost zato što nema slučajeva visoke korupcije, zato što je kriminalitet u Crnoj Gori u porastu i zato što nam prijeti aktiviranje klauzule balansa, jer nema slučajeva visoke korupcije. Tih slučajeva visoke korupcije koji su bili, bili su kao dio unutar partijskih obračuna u redovima Demokratske partije socijalista, tj. u redovima crnogorske Vlade. Jasno je, da se ne vraćamo unazad, kako se to dešavalo. Ukoliko se neko zamjeri vladajućem establišmentu, makar to bio i nekadašnji potpredsjednik Vlade, kao što je to bio Svetozar Marović, odmah imamo aktivirane procese, kao što imamo i najavljene procese protiv dvojice aktuelnih i dvojice bivših gradonačelnika.

Da li se mi prema Evropskoj komisiji odnosimo na način da se borimo protiv slučajeva visoke korupcije tako što koristite obračune unutar vladajuće partije ili vladajućih partija i pokazujete se ka Evropi na način - evo mi smo procesuirali brata od onoga, sestru od onoga, ženu od ovoga. Mislim da je to pogrešan pristup i mislim da na taj način zamagljujete suštinu i dovodite nas u situaciju da nam se aktivira klauzula balansa.

U ovom Izvještaju se pominje da je 1.820 nepoznatih počinitelja krivičnih djela u Crnoj Gori. Pa mi imamo više nepoznatih počinitelja krivičnih djela u Crnoj Gori nego vojnika u Crnoj Gori. Zamislite da se ti nepoznati počinioci krivičnih djela urote protiv crnogorske državnosti i njenog ustavnog poretka i krenu da je ruše. Da li bi ste mogli da je zaustavite, kad nijeste mogli ni da otkrijete 1.820 počinitelja? Ovdje je jedan suštinski problem. Prevencijom borbe protiv korupcije se bavi Skupština i Agencija, i Vi, gospodine Stankoviću, ćete u budućnosti imati veliki problem, jer ćete morati kroz zakonska i druga rješenja da nađete prostor da se aktivnije uključite u borbu protiv visoke korupcije. Jasno je da ćete imati problem i zbog toga što Evropska komisija kritikuje nedostak koordinacije rada sa policijom, kao što i specijalni istražni tim nema pristup relevantnim podacima, od kojih zavise veliki slučajevi visoke korupcije o kojima u Crnoj Gori gotovo svi građani znaju sve. Ali, kada to treba da se procesuiru i da se finišira, nikako da dođe do svog završetka.

Pomenuću samo jedan slučaj, po mom mišljenju, visoke korupcije i dijela zloupotrebe položaja koji se ne odvija na nivou sopstvene inicijative, a to je slučaj kampa Zlatice koji je prodana UTIP-u Crna Gora po niskoj cijeni, pa ga je onda država Crna Gora otkupila po visokoj cijeni od istog tog UTIP-a Crna Gora, pa je plaćala zakup za boravak specijalnih jedinica tom istom UTIP-u Crna Gora. Da li je to flagrantan slučaj korupcije? Da li je to flagrantan slučaj zloupotebe službenog položaja o kojem i u kojem imamo suprotstavljena mišljenja u Vladi? Tako, Raško Konjević kaže da s radi o štetnom poslu, ministar policije, a potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Igor Lukšić kaže da je to dobar posao za Crnu Goru. Možda je mislio da je to dobar posao za UTIP Crna Gora. Možda je to ispravka navoda, ali kad se njih dvojica ne slože, Raško se naljuti i odluči da specijalne jedinice prebaci u Danilovgrad. Znači, kad god se naljuti Raško, kao personifikacija SDP-a, oni će da pođu u Danilovgrad i da na takav način demonstriraju neslaganje sa, čini mi se, jednim od najvećih koruptivnih poslova u zadnjih sedam do osam godina.

Gospodine Vučkovću, sada se Vama obraćam, prošle godine je bilo kontrolno saslušanje upravo vezano za ovaj slučaj Kamp Zlatice, na koje se Vi nijeste odazvali. Dali ste neko Vaše obrazloženje i objašnjenje. Odmah da Vam kažem, ne slažem se sa Vašim obrazloženjem i objašnjenjem da ne treba da budete u Skupštini Crne Gore po cijenu ne znam čega, jer ste Vi u tom trenutku bili čovjek koji je bio personifikacija državnog tužilaštva i dali ste informaciju o formiranju predloga o istrazi navoda tek u trenutku kad je nevladina organizacija MANS 06.decembra podnijela prijavu, prošle godine.

Da li bilo koja nevladina organizacija u Crnoj Gori treba da podnosi prijave o slučajevima visoke korupcije, ili to treba da radi Državno tužilaštvo? Da li to treba da bude vaš metod rada? Da čekamo spinovanja i najave u javnosti i da u neformalnim centrima moći, kada se odluči koji klan u vladajućem establišmentu treba eliminisati, kreću krivični procesi i krivična procesuiranja koja nikad da se završe i ne zna im se

kraja. Mislim da to nije dobar način i mislim, gospodine Stankoviću, bez obzira što nijesam glasao za Vas, da je pred Vama veliki izazov. Mi ćemo Vam u Demokratskom frontu dati priliku da pokažete da ste nezavisni u ovoj borbi u koju su uprte oči čitave Crne Gore i Evropske komisije i u konačnom, daćemo Vam i ocjenu vezano za to što ćete uraditi u budućem periodu. Zahvaljujem i izvinite na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sve je bilo u granici po kojoj smo se dogovorili. Hvala Vama, kolega Kneževiću. U ime SNP-a, kolega Damjanović.
Proceduralno? Izvolite.

RIFAT RASTODER:

Uvaženi predsjedavajući, mislim da ste Vi to trebali učiniti. Kolega se obraća i pominje ovdje „Raško“ i ne znam koga sve, kao da smo u familiji. Ovdje se radi o ministru Konjeviću, koji jedino može donijeti određenu odluku, narediti nešto ili preduzeti određene mjere, ne kao Raško. Kao ministar Raško Konjević, to je nešto drugo. Dakle, dužni smo svi po Poslovniku obraćati se onako kako treba sa uvažavanjem i punim imenom i prezimenom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Slažem se sa Vama, da je možda u pitanju određeni nerv, određeni osjećaj, ali tako sam to i protumačio. Izvolite i Vi.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Vama se obraćam, uvaženi gospodine potpredsjedniče,
U svojoj diskusiji sam gospodina Konjevića nazvao ministrom, gospodina Lukšića potpredsjednikom Vlade i ministrom za vanjske poslove i evropske integracije. Kasnije sam gospodina Konjevića oslovio sa imenom Raško, ali kao personifikaciju za Socijaldemokratsku partiju čiji je visoki funkcioner, a personifikacija je za one koji su išli na fakultet iz Teorije književnosti stilska figura.

PREDŠEDAVAJUĆU BRANKO RADULOVIĆ:

Jeste da sam učio gimnaziju prirodni smjer, ali evo da i to naučim. Idemo dalje.
Izvolite, kolega Damjanoviću, a zatim u ime Kluba poslanika SDP-a kolega Rastoder.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.
Gospodine Stankoviću, gospodine Vučkoviću,
Da ovdje samo jednu dilemu riješimo uz pomoć predsjedavajućega, ovdje objedinjeno raspravljamo o Izvještaju Vrhovnog državnog tužioca i o Izvještaju Tužilačkog savjeta, je li tako?

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sve sam to rekao na početku.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

U redu.

Ovo kažem iz razloga što smo fokus diskusije prebacili isključivo na Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva za 2013.godinu. Podsjećam javnost da Skupština nije usvojila ovaj isti Izvještaj za 2012.godinu, što može da ima određene reperkusije, jer, podsjetiću i to, ovdje imamo činjenicu da ovaj Izvještaj je trebao da brani novoizabrani vrhovni državni tužilac. On je dao svoje razloge zašto to ne može da uradi, iz razloga što je imenovan nedavno.

Podsjetiću da je za izvještajnu godinu u jednom periodu gospođa Čarapić bila na čelu tužilaštva, a najveći vremenski period od gotovo godinu i po dana je kao zamjenik VDT-a funkciju obavljao gospodin Vučković. Istovremeno po starom zakonu je poslat Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta, a sada imamo drugačije zakonske obaveze. Ovo je ta mala knjiga od nekoliko strana Izvješaja o radu Tužilačkog savjeta za 2013.godinu. Dakle, nemam lično problem ni iz knjige, ni iz ukoričene sveske, niti iz lista papira, mislim da je trebalo imati malo više osjećaja da se ovako nešto ne šalje Parlamentu. Ako je problem bio nedostatak sredstava budžetskih, a to jeste konstantan problem i tu Tužilaštvo tu nema moći a ima podršku u Socijalističkoj narodnoj partiji Crne Gore konstantno i na Matičnom odboru i na Odboru za politički sistem i dok sam bio član i sada, da tražimo pripadajuća sredstva, da nam makar sredstava za borbu protiv kriminala i korupcije ne budu problem. Pa ćemo valjda one benefite, one pravosnažne osude za djela organizovanog kriminala i onu imovinsku korist koju oduzimamo staviti u odnos sa onim što ulažemo u Tužilaštvo kao jednu od karika, i u policiju, naravno, i u pravosuđe.

Kada sam već uzeo riječ da se pozabavim ovom tankom knjižicom, ovdje su dati osnovni podaci o radu Tužilačkog savjeta, imamo sada novi Tužilački savjet, shodno novom zakonu, ovo je bilo shodno starom zakonu. Opšti je galimatijas kada govorimo u novembru mjesecu o Izvještaju za 2013.godinu. Interesantno je da su ovdje dati i podaci o tome da su vođeni disciplinski postupci protiv pet pripadnika tužilaštva, od toga četiri iz Bara, je li tako? Jedan koji je upućen u Bar i tri iz Bara. Imamo još jedan podatak da je tokom te izvještajne godine samo jedan zamjenik osnovnog držanog tužioca razriješen funkcije. Naravno, razrješenje funkcije je nešto što zakon poznaje, ali poznaje i te razloge. Ako je već ovako tanka bila knjižica, trebalo nas je obavijestiti koji su to razlozi razrješenja funkcije i šta je sa postupkom koji nije realizovan, a vezan je za ovaj slučaj Bar. Tamo je, kažem, bilo prekršajnih, odnosno disciplinskih mjera sprovedeno, neće valjda biti da je samo u Baru bilo problema u radu Tužilaštva za 2013.godinu. Kako se taj rad tužilaštva reperkutuje na društvenu stvarnost, evo prilike da i o tome ovdje razgovaramo.

U odnosu na Izvještaj za 2012.godinu koji je pao ovdje u Parlamentu, vidjećmo kakve će biti sudbine za ovu 2013.godinu govorim o defakto kontinuitetu, ne kadrovskom on je manje bitan, kontinuitetu načina rada shodno zakonima koji su tada važili. Nekoliko stvari koje padaju u oči. Ono što, nažalost, moram reći prvo, nikako nije dobro to je što bez obzira na to da je u krajnjoj statistici pad kriminaliteta za nekih 0,56%, odnosno manje izvršilaca, dat i podatak o tome da je u Crnoj Gori za 2013.godinu porastao broj nerazriješenih ubistava. Sada ne računajući, nažalost, 2014.godinu i nekoliko ubistava i teških ubistava u veoma kratkom roku sada smo na kraju 2013. godine umjesto 38 ubistava i teških ubistava nerazriješenih imali 41

neotkriveno ubistvo i teško ubistvo. Plus ovo iz ove godine bliži se brojci od 50. Za malu Crnu Goru veoma mnogo. To je možda paradigma, ne rada Tužilaštva, Tužilaštvo je samo jedno od karika u ovoj priči, već kompletnog sistema u Crnoj Gori. Jeste da su neka ubistva, nažalost, neotkrivena i dugo kao takva i od prije 10-15 godina, ali valjda kako postoji kontinuitet rada ostalih državnih organa imamo kontinuitet i u radu Tužilaštva.

Od drugih bitnih stvari, naravno ne razdvajam bitne i manje bitne, jer svako krivično djelo i otkrivanje krivičnog djela je bitno, bilo ono kako neko kaže "bagatela", ne volim taj izraz, do ovih najkrupnijih, jeste i to da u ovom trenutku na kraju 2013. godine imali smo 62 osobe protiv kojih je podignuta optužnica za djelo organizovanog kriminala. Od toga su nadležni sudovi donijeli 22 presude i to 14 osuđujućih i čak osam oslobađajućih. Gospodine Vukčeviću, od 22 presude, protiv 22 optužena lica osam oslobađajućih, nije dobro. Imao sam prilike kao član Odbora za politički sistem i pravosuđe tada i sa gospođom Medenicom i sa gospođom Čarapić da apelujem na mnogo bolju saradnju njihovu međusobnu i na manje trvenja između te dvije strukture imajući u vidu i policiju koja se, takođe, žalila na nedovoljno dobru saradnju sa Tužilaštvom, odnosno sa pravosuđem.

U odnosu na krivična djela korupcije, u radu 74 počinioca. Statistički 24% manje. Mislim da je i ovdje trebalo otvoriti oči, jer nije samo ono što se da u Izvještaju, odnosno ono što se prijavi, pitanje je koliko toga ima i pitanje je kako se zaista Crna Gora bori protiv ovih problema.

Govorim sada i o finansijskim istragama koje su, po mom mišljenju, srž i smatram da, nažalost, tužilaštvo sa 100 i nešto, 102, 103 tužioca i više od stotina saradnika u ovom trenutku nema kapacitete, što nije greška opozicije, odnosno SNP-a ni ovog, vjerovatno Parlamenta, već same struke i države, vlasti i Vlade Crne Gore, da se bavi finansijskim istragama.

Ovdje ste rekli da ste u 2013. godini vodili finansijske istrage u predmetima "Zavala", "CKB banka", imao sam prilike da pominjem te probleme ovdje kao poslanik, "TQ PLAZA" Budva, tu sam čak postavljao i pitanje poslaničko i dobio interesantan odgovor. Gospodine Stankoviću, da se upoznate sa tim kao tužilac biće vam interesantan i odgovor vezan za "TQ PLAZA", "Akva park", "Vijesti", "Zelena milja", "Trio". Od svih tih finansijskih istraga za 2013.godinu, to je srž organizovanog kriminala u Crnoj Gori, samo je jedna završena Automoto društvo Budva oduzeto 11 stambenih jedinica. Malo, zaista, kao poslaniku i kao građaninu, mislim da je to malo. Znajući šta se sve čini kroz finansijske malverzacije, proces privatizacije, postojanje, prvi sam u Parlamentu rekao o statusu tkz. stečajne mafije, ne upirem prstom ni u koga pojedinačno. Kad budem dobio informacije ovdje ću kao i sve da prozovem, stečajne mafije i onih čuvenih privatizacija kroz stečajeve i tako dalje. Dosta posla, gospodine Stankoviću, gospodine Vučkoviću, da se ovim stvarima stane na put.

"KTR predmeti", naučili me pravnici da dobro znam šta su KTR predmeti. To je ono što ja čitam kao samoinicijativu tužilaca. Dakle, oslušivanje. Što se govori u Parlamentu i drugim institucijama, materijali koji stižu, pa na kraju krajeva i ta štampa nije joj mnogo vjerovati, ali i štampa i sve ono što dolazi relevantno od relevantnih NVO, nerelevantno od nerelevantnih i o tome imam svoj stav. Ali, od KTR predmeta, 221 radi provjere, 49 odbačaja, nema sumnje, čak 90 drugim tužilaštvima ustupljeno i 82 se i dalje vodi kako vi to zovete izviđaj ili već te neke tužilačke radnje. Malo, malo.

Tužilaštvo, po mom mišljenju, kako ja to shvatam kao građanin ove države, nije samo pasivni posmatrač onoga što će policija da nađe, odnosno da policija podnese krivičnu prijavu, okriži nekoga, vi da eventualno optužite, a sud da osudi. Po mom mišljenju, tužilaštvo mora da ima tu proaktivnu ulogu i vrhovni državni tužilac možda ima najviše posla i možda je njegov najveći zadatak da promijeni tu paradigmu do sada u načinu rada tužilaštva, da bude proaktivan, da bude od akcije. Ovdje će moje kolege, kolega Kaluđerović i kolega Gošović, govoriti o nizu pojedinačnih predmeta s kojima se treba uhvatiti u koštac. Pomenuću samo neke, trudiću se da budem u vremenu koje ste dali, imajući u vidu ograničenost ove rasprave i to da će se ova rasprava nastaviti za dvije nedjelje.

Od slučaja "Telekom", za mene nezavršenog, kritikovao sam rad Anketnog odbora, ali sam rekao da to jeste možda parlamentarni završetak te rasprave, nije i krivično-pravni, nije sudski. Od afere "Telekom" preko ove afere "Zavala" koja mora dobiti svoj sudski epilog do niza drugih afera, kolega Kaluđeroviću, podsjetite me, Duvanski kombinat, je li tako? Stari, odnosno novi, o tome ćete i Vi, nadam se, više, imaćete više prostora, do nekih stvari koje su ovdje detaljno opisivane i o kojima je govoreno u Parlamentu. Dakle, od raznoraznih slučajeva privatizacije, do onog nelegalnog napajanja Kombinata alumijuma sa električnom energijom gdje je sve platila država Crna Gora time što je, gle čuda, dogovorom DPS-a i SDP-a za 45 miliona evra izgubljenih povećala vlasnički udio u Elektroprivredi za 1-2%. Dakle, kao što je i moj uvaženi kolega Knežević prije mene rekao, mi jesmo dali vama podršku u Parlamentu, naša su očekivanja onda još i veća od vas, da se koliko je danas nakon ovog Izvještaja kakva mu god bude sudbina u Parlamentu uhvatite u koštac i u što kraćem roku, naravno, vodeći računa o kvalitetu vašeg rada dobijemo i prve konkretne mjere. Ne volim ljude da dijelim na krupne i sitne ribe, ali definitivno ovdje ima u tužilaštvu puno prostora da se pokažete kao efikasni VDT-e na čelu organizacije u koju ste došli skoro. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Damjanović.

Poslanik SDP-a, kao što sam rekao, kolega Rastoder, a neka se pripremi koleginja Jasavić.

RIFAT RASTODER:

Dame i gospodo,

Dobro su moji prethodnici primijetili evo smo u prilici da možda i u fazi pripreme novog izvještaja, raspravljamo o Izvještaju o radu vrhovnog državnog tužilaštva za prethodnu godinu, ali je činjenica da je to djelimično zbog kašnjenja izvještaja, ali i zbog našeg programa rada, odnosno nemogućnosti da na vrijeme raspravimo i ovu tačku dnevnog reda.

U vezi sa tim zaista ne mogu a da ne podsjetim na činjenicu da je državno tužilaštvo, kao jedna od rijetkih institucija, radilo u otežanim uslovima, ili, tačnije, upravo u ovom izvještajnom periodu radilo je u svojevrsnom privremenom ili takozvanom VD stanju. Tokom čitavog ovog perioda, naime, funkcionisalo je u svojevrsnom privremenom stanju jer je dugo smo birali vrhovnog državnog tužioca, iščekivala se odluka Ustavnog suda i tako dalje. Naravno, to ni u kom slučaju ne može biti nikome

alibi za bilo kakav nerad, pogotovo pogrešan ili nestručan rad. Činjenice govore da je bilo i toga, ali cijenim da je radi objektivnosti i rečeno potrebno imati na umu.

Što se konkretno tiče Izvještaja o radu vrhovnog državnog tužioca i Tužilačkog savjeta, evidentan je rekao i nesporan i značajan i obim podataka i značajan obim i sadržaj aktivnosti koji su prikazani u ovim izvještajima. Znamo svi i sjećamo se da je tužilaštvo imalo inicijativnost oko nekih problema koji su uticali na završavanje važnih predmeta, pogotovo kada se tiče predmeta ratnih zločina. Nažalost, nijesu imali drugi dovoljno sluha za takve inicijative. Izvještaj pruža mogućnost prilično cjelovitog i objektivnog uvida u stanje kriminaliteta u Crnoj Gori, kao i u probleme na koje nailaze državni tužioc i u svom radu. Međutim, svakako i ne samo zbog toga što se i u najnovijem Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore u procesu evropskih integracija apostrofiraju određene nedostatnosti nego i same činjenice iz izvještaja u vezi sa predmetima od posebnog javnog interesa kao što su: ratni zločini, organizovani kriminal, ubistva ili premlaćivanja novinara, ubistvo visokog policijskog funkcionera i slično i dalje su razlog za zabrinutost nad stvarnom situacijom u našem pravosuđu, i sudstvu, i tužilaštvu, jer je naprosto nemoguće preciznije razdvojiti i umnogome ispreplijetanu odgovornost.

S obzirom da su ustavnim reformom od jula 2013.godine i kasnijim usklađivanjem sa normama i ustavnim načelima zakonodavne regulative, stvorene osnovne systemske pretpostavke za unapređenje funkcionisanja i Državnog tužilaštva i rada tužilaštva, a da se ne bi gubilo vrijeme u novim samoanalizama, valjalo bi krenuti od suočavanja sa problemima na koje se ukazuje i pomenutim Izvještajem Evropske komisije. To su, između ostalih, i ocjene da crnogorski sudovi i pravosudni organi imaju prilično formalistički pristup u sprovođenju mjera u vezi sa pomenutim predmetima od posebnog javnog interesa; Sistem zapošljavanja i razvoja karijere i dalje ostavlja prostor za nedozvoljeni uticaj; izborni kriterijumi za imenovanje i unapređenje i dalje su nejasni; izvršenje građanskih administrativnih odluka i dalje je slabo i tako dalje i tome slično.

Kako su svi ili bar većina ovih problema i apostrofirana predmetnim zaključcima Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu o kojima je već bilo riječi i koji je donio i utvrdio Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu ubjedljivom većinom glasova, ja nema razloga, kao ni Klub SDP-a da ne podržimo ove zaključke. Naprotiv. Od novoizabranog vrhovnog državnog tužioca naravno očekujemo da ih sprovede i vjerujem da će tako i biti.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Rastoder.

Riječ ima kolegistica Jasavić i neka se pripremi kolega Zoronjić.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovani gospodine Stankoviću, poštovani gospodine Vučkoviću,

Pozitivna Crna Gora neće moći da podrži ni ovaj Izvještaj, kao ni predloge Odbora za politički sistem. Zato će iznijeti svoje argumente i svakako osvrnućemo se kritički i na Izvještaj koji ste podnijeli, ali ćemo se prije kritički osvrnuti na Izvještaj, odnosno predlog zaključaka Odbora za politički sistem. Ne možemo kritikovati jednu granu vlasti i ne možemo kritikovati ni tužilaštvo, niti sudove prije nego što počnemo od svoje kuće. Zašto? Zato što predlog zaključaka Odbora za politički sistem, pravosuđe i

upravu povodom razmatranja Izvještaja vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore u radu Državnog tužilaštva za 2013.godinu ni u jednom svom dijelu nema ono što je za Pozitivnu Crnu Goru ključno, a što je kompatibilno sa Izvještajem Evropske komisije, a to je, nigdje se u Izvještaju ne pominje ono na čemu smo mi insistirali - da se od tužilaštva zahtijeva da pred borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije se fokusira i na borbu protiv visoke korupcije. Ovo iz razloga što smatramo da visoka korupcija podrija ekonomske temelje naše zemlje. Čim nemate ekonomske temelje, gubite temelje i suverenosti. Tako da je kompletan proces suverenosti Crne Gore zbog ekonomskog podriivanja ove zemlje destabilizovan. Mi smatramo da ovaj dom, Parlament mora u svom Predlogu zaključaka imati svakako i ono što se odnosi i na zahtijev ovog doma, da se tužilaštvo usredsredi na borbu protiv visoke korupcije.

Mi smo sasvim jasno bili ovog stava i prije Izvještaja Evropske komisije, ali želimo da potkrijepimo naše stavove i Izvještajem Evropske komisije, a ovo zbog toga što smatramo da proces evropskih integracija jeste odgovornost svih subjekata, da je to odgovornost i Parlamenta, da je to odgovornost i Tužilaštva, i sudova, i Vlade, kao i Evropske komisije. U tom procesu Evropska komisija je onaj subjekt koji vuče kao lokomotiva ovaj proces. Vlada zajedno sa Tužilaštvom je ta koja prvo donosi akcione planove, a vi ga kao tužilaštvo i sudovi sprovodite zajedno sa Vladom. Parlament, takođe, mora imati značajnu ulogu, gdje i vlast i opozicija moraju dati konstruktivni doprinos realizaciji zacrtanih ciljeva koje imamo svi kao društvo na putu ka evropskim integracijama.

Smatram da je Izvještaj Evropske komisije zapravo nacrtao mapu puta po kome bi se trebalo kretati. Tu mapu puta prije Izvještaja Evropske komisije vrlo je jasno za dvije godine crtala Pozitivna Crna Gora. Svakim svojim obraćanjem ovdje u ovom Parlamentu ne samo povodom ove tačke dnevnog reda, nego i povodom obraćanja nadležnom ministru pravde, koji je veoma često dobijao pitanja koja su potpuno kompatibilna sa Izvještajima Evropske komisije. U tom pravcu, ukazujemo da je i Evropska komisija ukazala na ograničen napredak koji je ostvaren u razvijanju početnog bilansa rezultata u istragama gonjenja i osudama u slučajevima korupcije, uključujući i slučajeve korupcije na visokom nivou. Pokrenuto je nekoliko istraga, uključujući istrage protiv dva gradonačelnika i dva bivša gradonačelnika, od kojih se u tri slučaja radi o preliminarnim istragama. Do sada one su rezultirale podizanjem optužnice u dva slučaja. U slučajevima na visokom nivou nijesu donijete konačne oslobađajuće presude ili osuđujuće presude.

Ovo je nešto na šta se moramo u budućnosti fokusirati. Mi ne možemo podržati ovaj Izvještaj zato što smatramo da nije bilo efikasne i djelotvorne tužilačke istrage u aferi "Snimak". Kao član Anketnog odbora veoma sam pažljivo ukazala gospodinu Vučkoviću u našem razgovoru koji je bio na Anketnom odboru da postoji evidentno kršenje zakona i procedure u slučajevima Pljevalja, jer nijesu podnošeni zahtjevi za upis kroz djelovodnik za davanje socijalne pomoći. Vi ste samo u tom dijelu pokrenuli krivičnu istragu i to je rezultiralo izricanjem uslovne osude na kaznu zakona od šest mjeseci protiv direktora lokalnog Centra sa socijalni rad u Pljevljima, kao i jednog službenika u Centru, a deset lica je oslobođeno od optužbe. Smatramo da je ova istraga morala da bude mnogo kvalitetnije vođena.

Pozitivna Crna Gora je ukazivala da se finansijske istrage ne vode kako treba i da vi nemate kapaciteta dovoljno da to vodite kako bi moralo, jer putevi novca sve

govore. Novac prosto ima svoje tokove. On se može pratiti i vaša je obaveza da kroz institut finansijske istrage otkrivete kako je ko sticao novac i gdje je taj novac išao. Što se tiče oduzimanja imovinske koristi, mi smo upravo svojim konstituisanjem, svojim pojavljivanjem u Parlamentu prvo govorili vezano za taj institut oduzimanja imovinske koristi. Radili smo da upoznamo crnogorsku javnost da po tom pitanju se skoro ništa ne radi. Nemojte mi govoriti o privremenom oduzimanju imovinske koristi. Od ministra pravde tražila sam podatke o trajno oduzetoj imovinskoj koristi. Ovdje su se čule teze nekih kolega da bi možda taj novac trebalo usmjeriti za finansiranje Tužilaštva. Mrka kapa bi bila tužiocima i tužilaštvu da finansira novac koji ste vi trajno oduzeli od imovine stečene kriminalom.

Ono što se očekuje od Tužilaštva je proaktivan stav. Ne da vam NVO i građani dostavljaju krivične prijave, već da vi radite nešto po tom pitanju. Organi za sprovođenje zakona ne zauzimaju proaktivan stav prema ispitivanju navoda o korupciji, naročito onih u koje se uključuju visoki funkcioneri. Ovo je navod iz Izvještaja. Visoka stopa istraga, prijavljenih prekršaja vezanih za korupciju nikada nije rezultirala podizanjem optužbi. Veoma mali broj slučajeva je podnijela policija, a niti jedna žalba nije stigla od strane državnih nadzornih organa.

Ono što vam je ukazala Evropska komisija, mi vam ukazujemo da je potrebno kada je korupcija u pitanju usredsrediti se na građevinarstvo, na prostorno planiranje, na obrazovanje, zdravstvo, javne nabavke. To su sektori u kojima se mora bukvalno jako puno uraditi da bi se ove stvari dovele na kvalitetniji način u jednu dobru ravan. Nedostaje saradnja između policije i tužilaštva i to je ono na šta takođe ukazuje Evropska komisija. Ono što crnogorska javnost ne zna, a trebalo bi da zna, da je upravo iz Evropske komisije traženo da se Sporazum o saradnji koji ste potpisali vi i policija nađe u Krivičnom zakoniku i Zakoniku o krivičnom postupku, jer je to nešto što poboljšava vašu međusobnu saradnju.

Takođe, neprihvatljiv je ovaj Izvještaj za nas iz razloga što imamo probleme i sa krivičnim djelima ratnih zločina. Ukazujemo na odredbe samog Izvještaja Evropske komisije, a mi smo o tome i ranije govorili, kompatibilni su nam potpuno stavovi politički, skoro identični sa izvještajem Evropske komisije po tom pitanju, jer imamo krivična djela ratnih zločina i nekažnjivost po tom pitanju. Ne bih se složila sa Vama. Vi ste rekli da se ulaže dosta u edukaciju. Prvo pitanje koje sam u ime Pozitivne Crne Gore pokrenula ovdje, još prije dvije godine, bilo je pitanje edukacije tužilaca. Ne bih se složila sa vašim stavovima iz Izvještaja da je to pitanje na adekvatan način riješeno, zato što i sam Izvještaj potkrepljuje one sumnje o kojim smo govorili kao politička partija, a to je da je Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije nastavlja sa obezbjeđivanjem početnih i kontinuiranih obuka za nosioce pravosudnih funkcija, ali da to treba da se ojača kroz nezavisnost i administrativni i finansijski kapacitet. Zabrinjava činjenica da mu u 2013. godini nijesu dodijeljena sopstvena budžetska sredstva. Za početne obuke finansijska sredstva bila su dostupna kroz preraspoređivanje ili iz drugih linija budžeta, dok se za kontinuirane obuke oslanjaju na donatore. Ovo su stvari koje ne smiju da se ponavljaju. Imate potpunu spremnost Pozitivne Crne Gore da vam u raspravi Zakona o budžetu izađe maksimalno u susret, jer oko ovih stvari ne smije da fali para.

Želim samo da sa vama podijelim zabrinutost, ustvari moju zabrinutost da iskažem, ne znam da li je dijelim sa vama, a to je da je u izvještajnoj godini podneseno 24 manje krivičnih prijava iz oblasti korupcije u odnosu na prethodnu godinu. To je ono o

čemu bih voljela da čujem kakav je Vaš stav po tom pitanju, zašto se to dešava. Jer, ne može biti da je manje ovih krivičnih djela, dok je u ostalim krivičnim djelima zabilježen porast. Osim onih koji ste naveli vi imamo znatno smajenje, da ne ponavljam.

Ono što mene zabrinjava kao poslanicu, jeste porast maloljetničkog kriminaliteta. To je ono o čemu bi valjalo razgovarati. Jer, onako kako edukujemo omladinu i onoliko koliko im poklonimo pažnje u njihovom razvoju, toliko ćemo imati zdravije osobe kasnije kada one budu i potpuno sposobne da na pravi način budu učesnice društvenih procesa u Crnoj Gori. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Jasavić.

Sada riječ ima kolega Zoronjić u ime Bošnjačke stranke.

KEMAL ZORONJIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću. Hvala i na iscrpnom Izveštaju koji su nam dostavili o Vašoj posjeti Kraljevini Danskoj, koji zaista treba da bude kao urnek svima nama.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani gospodine Stankoviću, gospodine Vučkoviću, uvaženi građani,

Glasanjem za amandmane na Ustav prošle godine, Bošnjačka stranka je, pored ostalog, iskazala svoj politički stav ka povećanju nezavisnosti i nepristrasnosti rada Državnog tužilaštva, kao i proširivanje nadležnosti Tužilačkog savjeta. Ukupna reforma Tužilaštva kroz jačanje kadrovske obučenosti, materijalne opremljenosti, te političke i finansijske nezavisnosti su preduslov za uspješniju borbu protiv izvršilaca kriminaliteta, korupcije, organizovanog kriminala, te rješavanje slučajeva ratnih zločina. Ove aktivnosti Državnog tužilaštva danas su pod lupom interesovanja javnosti, domaće i međunarodne, jer se one trebaju sprovesti u ovoj izuzetno osjetljivoj fazi predpristupnih pregovora sa Evropskom unijom.

U prošloj godini Državno tužilaštvo je, koliko se da vidjeti iz Izveštaja, prepoznalo svoje slabosti, vjerujem i nakon toga što Izveštaj za 2012.godinu nije izglasan u ovom domu, tako da je ono posvetilo dosta pažnje na stručnom usavršavanju svojih zaposlenih, ali i uložilo napore kako bi unaprijedilo institucionalnu saradnju sa državnim tužilaštvima zemalja regiona, ali i sa evropskim institucijama iz ove oblasti. Takav trend se treba i dalje nastaviti posebno kada su u pitanju osposobljavanja državnih tužilaca ka sticanju specijalističkih znanja iz sfere ekonomije i finansija, te oblasti informatike i organizovanog kriminala, korupcije i ratnih zločina.

Kada se govori o kretanju kriminaliteta, moram izdvojiti nekoliko primjera. Jedan je povećanje maloljetničkih kriminaliteta od 7,47% u odnosu na prethodnu godinu. Iako ste u svom izvještaju naveli da to još uvijek ne predstavlja razloge za posebnu zabrinutost, smatram ipak da to predstavlja podatak koji zahtijeva reakciju ne samo porodice i škole, već i nadležnih državnih institucija. Takođe, alarmantni su podaci i kada su u pitanju povećanja izvršilaca krivičnih djela protiv javnog reda i mira za 39,02%, kao i povećanje izvršilaca krivičnog djela nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih sredstava za 64,20% u odnosu na prošlu godinu. Ovo su jasni podaci određenim državnim institucijama koje treba da imaju pojačanu aktivnost na smanjenju ove vrste kriminaliteta.

Drugi primjer je smanjenje učinilaca krivičnog djela - neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, kojih je u odnosu na prethodnu godinu bilo manje za 7,14%. Ovo očigledno govori ili da je zaista ostvaren važan napredak u borbi nadležnih institucija na suzbijanju kriminala u ovoj oblasti, ili su, pak, kriminalci postali organizovaniji i bolje opremljeni. Hoću da vjerujem da je, ipak, u pitanju prvi razlog.

Takođe, u datom izvještaju volio sam vidjeti kao posebno poglavlje ono koje bi analiziralo krivične prijave i presude povodom govora mržnje i izazivanja nacionalne, vjerske, etničke i druge netrpeljivosti. Danas se očigledno sve više zloupotrebljava sloboda govora, pa kroz razne podjele govore mržnje i zloupotrebu položaja neki žele držati tenziju, ali i medijsku pažnju. Ovakvo sve češće djelovanje pojedinaca ili pojedinih grupa očigledno je i ohrabreno nečinjenjem državnih institucija, koje moraju da zaštite manje brojne zajednice u Crnoj Gori. Mislim da svi zajedno trebamo da stanemo u odbranu slobode govora, ali i protiv govora mržnje i izazivanja raznih podjela i sukoba u Crnoj Gori. Prema tome, pozivam Državno tužilaštvo da po ovim slučajevima što hitnije reaguje kako se ne bi dogodile reakcije koje bi mogle da dovedu do destabilizacije crnogorskog društva, što nam, vjerujem, nikome nije u interesu.

Za pripadnike manjinskih naroda u Crnoj Gori uvijek će biti važno da u ovoj državnoj instituciji imamo zaposlene pripadnike svog naroda. Na taj način bi ova institucija dobila još veće povjerenje građana. Sa podacima kojim raspolazem, a mislim da su tačni, trenutni pokazatelj broja zaposlenih tužilaca, pripadnika manjinskog naroda, je veoma mali. Tražim od novog vrhovnog državnog tužioca i Tužilačkog savjeta da i o ovome povedu računa, jer priča da školovanih i stručnih ljudi iz reda manjebrojnih naroda jednostavno ne pije vodu. Ne želim se više osvrutati na statističke podatke, koji su i ovog puta veoma jasno i pregledno dati u ovom izvještaju. Međutim, i ovog puta mi u Bošnjačkoj stranci želimo se osvrnuti u ocjeni i analizi rada Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina. Smatramo da ni ove godine ovo odjeljenje nije postiglo značajnije rezultate, na osnovu kojih bi se moglo ocijeniti da je „postignut određeni napredak“.

Iako je najveći broj prijava podnesen od strane Uprave policije, dosta je bilo oslobađajućih presuda, ali i onih koje su odbijene. Što ste tiče ratnih zločina, i u ovoj izvještajnoj godini postupak je vođen protiv 21 učinioca. To su slučajevi „Morinj“, „Deportacija“ i „Kaludžerski laz“. Još uvijek nemamo pravosnažnih presuda i uglavnom se sudski postupci vrte u krug. Od prvostepene presude koja je nekad osuđujuća ili oslobađajuća usljed nedostatka dokaza, a zatim ukidanja od strane Apelacionog suda i vraćanja na ponovno suđenje i tako u nedogled.

Zato je u Izvještaju Evropske komisije izrečen stav da „kada je riječ o bavljenju ratnim zločinima na nivou države, nijesu prikazani ozbiljni naponi za borbu protiv nekažnjivosti. Čini se da crnogorski sudovi i pravosudni organi imaju prilično formalistički pristup u sprovođenju mjera vezano za ovo pitanje koje su date u Akcionom planu. Do sada nijesu podizane optužnice za komandnu odgovornost, saučesništvo ili pomaganje i podsticanje.“ Jasno nam je da se optužnice i sudski procesi moraju bazirati na relevantnim dokazima, ali ako neko misli da će vremenom prestati interesovanje javnosti za ove slučajeve, to se sigurno neće desiti. Ovakve zločine niti smijemo da zaboravimo, niti možemo da oprostimo. Ako želimo da dođemo do pomirenja, to se ne može dogoditi bez optužujućih presuda i zadovoljenja pravde. Postavljam pitanje šta je potrebno Državnom tužilaštvu da kvalitetno pripremi optužnice kako one ne bi padale, i

da li je potrebno da se kroz međunarodnu i regionalnu saradnju pokrenu i okončaju ova pitanja, kao što su bile zajedničke aktivnosti za slučajeve rješavanja postupaka iz oblasti organizovanog kriminala.

U Izvještaju je navedeno još sedam slučajeva interesovanja ovog odjeljenja kada su u pitanju ratni zločini. Dva iz 1945. godine, Zidani most i Kočevski rog u Sloveniji, te zločina u Baru – „Barski masakar“, kao i tri predmeta za slučajeve ratnih zločina za koje postoji sumnja da su izvršeni u Republici Hrvatskoj, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini u toku '91, '92. i '93. godine. Zaista podržavam aktivnosti tužilaštva kada su u pitanju aktivnosti na rasvjetljavanju svih zločina bez obzira na razliku ko i kada ih je počinio, pogotovu onih zločina koji su se dogodili na teritoriju Crne Gore. Znamo da ratni zločini ne zastarijevaju, zato ovog puta pozivam Državno tužilaštvo da se uključi i u istraživanju i rasvjetljavanju zločina koji su se dogodili u Plavu i Gusinju 1913. godine, Šahovićima 1924. godine, zločina koji su se dogodili u II svjetskom ratu, ali i predmeta Bukovice i Štrbaca iz 1992-93. godine, koji nijesu do kraja rasvijetljeni i sudski okončani.

Želim istaći da je jako važno da ni jedan zločin ne bude zaboravljen, prikriven i do kraja nerasvijetljen, jer kako je Evropska komisija navela u svom Izvještaju o napretku: "Crna Gora mora dapojača svoje napore u borbi protiv nakažljivosti ratnih zločina i efikasno istražuje, goni i kažnjava ratne zločine, u skladu sa međunarodnim standardima. Svi neriješeni navodi o ratnim zločinima trebaju da se ispituju na odgovarajući način, jer Crna Gora treba da osigura da žrtve ratnih zločina imaju pristup pravdi i obeštećenju". Ne treba da nas na ovo upozorava Evropska komisija, već to treba da radimo u interesu svih građana na jačanju državnih institucija, poboljšanju njihove efikasnosti i unapređenja vladavine prava.

Na kraju, hoću da vjerujem da će novo rukovodstvo i nova organizacija Državnog tužilaštva imati snage, hrabrosti, znanja i želje da prvo obezbijede dokaze za okončanje slučajeva iz prošlosti i tim smanji broj zaostalih predmeta, a zatim se i uhvati u koštac sa ovovremenskim izazovima kakvi su organizovani kriminal i korupcija. Sve dok ne budemo imali mjerljive rezultate iz navedenih oblasti, poslanici Bošnjačke stranke neće podržati Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Zoronjiću.

Gospodo, vrhovni državni tužioče i zamjeniče vrhovnog državnog tužioca, s pravom svaki poslanički klub je pobudio dosta pažnje i rekao dosta pitanja i konstatacija. Izvolite. Koliko želite i u kojoj mjeri.

Prvo gospodin Stanković.

IVICA STANKOVIĆ:

U odnosu na pitanje uvaženog poslanika Kneževića želim da kažem, kao što sam to i ranije učinio, da su svi pred zakonom jednaki. Svi će biti gonjeni za koje postoji osnovana sumnja da su učinili krivično djelo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, bez obzira na moć i položaj.

Nastojaću da jednako postupam u jednakim slučajevima i da na taj način osnažimo vladavinu prava i pravne sigurnosti građana i spriječimo stradanje prava. Zahitjevaću od tužilaca da postupaju bez predrasuda, bez podlijevanja uticajima i bez

oslušivanja dnevne politike, na savjestan način, zakonit način, etički način i da štite ustavnost i zakonitost bilo oštećenog, bilo okrivljenog.

U odnosu na konstataciju uvaženog poslanika Kneževića da sam dio paketa vladajuće koalicije, želio bih da ukažem da sam se na oglas javio u maju ove godine. Tada nijesam naslućivao da mogu biti dio nečijeg paketa, i tako sam u uvjerenju i dan danas da nijesam dio nečijeg paketa, jer se ne bih ni javljao, odnosno povukao bih kandidaturu. Pristao bih da budem dio nekog humanitarnog paketa ili ovog paketa uoči nove godine za neke humanitarne akcije, ali ne da budem nečiji pion ili poslušnik jer za to nemam nikakve potrebe, imajući u vidu moj dosadašnji rad i mjesto sa kojeg sam se odlučio da konkurišem, odnosno da se javim na oglas za vrhovnog državnog tužioca Crne Gore.

U odnosu na konstataciju uvaženog poslanika Damjanovića, razumio sam njegovo kazivanje, ali samo bih da ukažem da može da postoji neka vrsta saradnje u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala između tužilaštava, tužilaštva i policije, ali sud mora biti nezavistan. Ne može se tražiti od suda da saraduje, već da postupa na brz i efikasan način u ovim predmetima jer ne smijemo dozvoliti fuziju policije, tužilaštva i suda.

Vlast u Crnoj Gori je uređena na čelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Odnos između vlasti je postavljen na ravnoteži i međusobnoj saradnji, ali bih molio i zakonodavnu i izvršnu vlast da koliko mogu pomognu Tužilaštvu u borbi koja mu predstoji, gdje ko zna ko se može naći na udaru Tužilaštva, ali je neophodna pomoć i zakonodavne i izvršne vlasti. Uz to, pravosuđe treba da sačuva i ekonomsku i političku samostalnost i na taj način će se omogućiti i postojanje stabilne ekonomije. Jer, bez nezavisnog pravosuđa, uopšte ne može da bude ni stabilne ekonomije, niti boljeg života u Crnoj Gori. Za sada toliko.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam, gospodine Stankoviću.

Izvolite, gospodine Vučkoviću.

VESELIN VUČKOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Prvo, naravno nije moje, niti ću se upuštati u ocjenu komentara. To je pravo ovog poslaničkog parlamentarnog doma, pravo je svakog poslanika da iznosi svoje ocjene. Sa nekim ocjenama i komentarima se ne bih složio. Ja bih samo pozvao da sve ocjene koje su date u izvještaju zasnovane su na činjenicama istinitim i pokazateljima u sadržini i analizi i podataka statističkih i analizi odluka Državnog tužilaštva u godišnjem izvještaju o radu.

Naravno, ne moramo se tu slagati sa ocjenama. Vaše ocjene s pravom mogu da idu šire od naših ocjena. Mi se moramo držati svojih nadležnosti i u onoj mjeri naročito koliko te ocjene imaju i svoj politički prizvuk i karakter nije naše da komentarišemo. Uzdržaćemo se od takvih komentara. Ja bar tako mislim, da se držimo onoga što su poslovi iz naše nadležnosti.

Pokušaću samo koliko imam vremena da odgovorim na nekoliko pitanja.

Da li koristimo unutarpartijske obračune da formiramo predmet? Predmeti u radu Državnog tužilaštva i odluke zasnivaju se na dokazima prikupljenim u zakonito

sprovedenom krivičnom postupku kada je u pitanju rad državnih tužilaca. Jedno je prekrivični izviđaj i jedno krivična istraga. I nema drugih koraka izvan tih, niti smije biti. Tačno je da specijalni istražni tim i specijalni tužilac još uvijek nemaju posebni informacioni sistem i nemaju potpun pristup bazama podataka svih drugih državnih organa koje su, prije svega, neophodni svim državnim tužiocima, naravno posebno specijalnom državnom tužiocu i njegovim saradnicima, za ono što se zove proaktivno djelovanje i pravovremeno procjenjivanje stanja kriminaliteta, izazova mogućih uzroka, rizika i pravovremenog reagovanja. Ali, upravo je taj posao u toku. Radi se posebni informacioni sistem za specijalno državno tužilaštvo, odnosno sada odjeljenje, i u toku je izrada informacionog sistema za ukupno državno tužilaštvo. Taj će informacioni sistem obezbijediti specijalnom tužiocu uvide i, što bi rekli, dnevnu kontrolu kao sigurne kanale komunikacije, baza svih državnih organa, prije svega Policije.

Kamp Zlatica. Nije kamp Zlatica aktuelan od 06. decembraprošle godine. Kamp Zlatica je dosta dugo bio predmet kroz različite svojinsko-pravne situacije, odnosno izmjene vlasništva nad tim objektom. On je sada u nadležnosti specijalnog tužioca. U tom predmetu teče izviđaj, u tom pravcu su data uputstva od strane Vrhovnog državnog tužilaštva. Kamp Zlatica je bio i predmet ocjene organa državne uprave, dakle, zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, sa stanovišta pravne valjanosti, odnosno pravne važnosti tog pravnog posla. Naravno ako mogu, jer je predmet u fazi izviđaja, moram biti oprezan što ću konkretno iznositi od onoga što se tek provjerava, ali sigurno ono što je bitno, ključno je pitanje je li vršeno raspolaganje objektom ili je vršeno raspolaganje državnom imovinom. U konkretnom slučaju govorim o zemljištu. Od toga će presudno i zavisiti zakonitost, odnosno nezakonitost tog pravnog posla, i ocjena tužioca ima li osnova za krivično gonjenje protiv određenih lica. Na drugoj strani, naravno, jeste i ocjena da li se radi o jednakosti .... u odnosu na sami objekat, ili se i tu može govoriti o povredi zakona. To je predmet koji je u toku.

Izveštaj Tužilačkog savjeta, bila je kritika uvaženog poslanika Aleksandra Damjanovića da je suviše kratak, slažem se da treba biti i opširniji. Ali, kad smo kod pitanja kapaciteta, ja vjerujem da poslanici to znaju, neću ja to reći sad prvi put, ali se to nažalost zaboravlja i zato upravo apelujem na poslanike Crne Gore da prilikom razmatranja i usvajanja novog zakona o Državnom tužilaštvu, gdje je posebno poglavlje upravo Jačanje kadrovskih kapaciteta Tužilačkog savjeta, formiranjem posebnog sekretarijata da zaista obrate pažnju na to i da nas u tome podrže. Tužilački savjet u ovom trenutku nema ni jedan referat poslova u tužilačkoj upravi, ni jednog izvršioca prema odobrenoj sistematizaciji poslova i zadataka, koji bi vršio poslove za potrebe Tužilačkog savjeta. Dakle, članovi Tužilačkog savjeta vrše sve poslove i iz svoje nadležnosti i poslove pripreme i podrške tom Savjetu, nasuprot Sudskom savjetu čiji sekretarijat ima razvijenu veoma snažnu službu ljudi obučenih i specijalizovanih za određene poslove. Kod pitanja tačnosti podataka, podaci su zasnovani na osnovu izvornih podataka iz rada svakog državnog tužilaštva.

Bilo je jedno pitanje vezano za Telekom. Telekom je bio predmet razmatranja na više sjednica Odbora za bezbjednost i odbranu. Moja dužnost, pošto je o tome na jedan zaista neprimjeren način dio naše štampe pisao, gdje sam od nekih mojih bivših kolega lično bio prozvan da tužilac Vučković u svom stolu drži predmet Telekoma i eto neće da odluči iako tu nema ništa. Vi dobro znate o kome listu ja govorim i o čijim kometarima govorim. Ali, ono što sam dužan kratko da kažem, predmet Telekoma jeste još uvijek u

radu, predmet Telekoma je u nadležnosti specijalnog tužioca, a ono što najkraće mogu sad saopštiti jeste da iz sadržine dokumentacije dostavljene od strane nadležnih organa Sjedinjenih Američkih Država, dokumentacije prikupljene od strane Telekoma Crna Gora i nadležnih organa u Crnoj Gori, kao i iz dokumentacije prikupljene putem međunarodne pravne pomoći od nadležnih organa Republike Njemačke, Republike Mađarske i Republike Slovenije, za sada ne proizilaze dokazi koji ukazuju na osnov sumnje da je prilikom privatizacije Telekoma Crna Gora izvršeno bilo koje krivično djelo, niti da je neko od odgovornih lica u Telekomu Crne Gore, niti od službenih lica u Vladi Crne Gore ili sa njima povezanih lica izvršio krivično djelo koje je sankcionisano važećim Krivičnim zakonodavstvom Crne Gore. Međutim, kako su nas nadležni organi Sjedinjenih Američkih Država obavjestili da su samo djelimično postupili po zamolnici crnogorskog Tužilaštva, te da će naknadno dostaviti dodatni dokazni materijal kako bi u cjelosti udovoljili našem zahtjevu, te kako još uvijek čekamo na odgovor nadležnog organa Švajcarske, kojem smo uputili zamolnicu radi dostavljanja dokaza, to ćemo i dalje insistirati na pribavljanju svih ovih podataka i dokaza koji nam nijesu dostavljeni, koristeći ono što su mehanizmi međunarodne pravne pomoći i međunarodno krivično-pravne saradnje, saglasno i našem unutrašnjem pravu koji je sa tim usaglašeno i međunarodnom krivičnom pravu kad je u pitanju pravosudna saradnja.

Izbori. Samo jedan predmet, Pljevlja. Ispred sebe imam i mogu omogućiti, zaista mislim da slobodno možemo omogućiti, a vi znate da i na našem portalu koji se sad upravo dograđuje, je izložen u cjelini rezultat rada u pojedinim predmetima. Ovdje je na 93 stranice obrađen, a ja ću ih ovako nazvati - snimak 1, snimak 2, snimak 3. Zapravo, parlamentarni predsjednički i lokalni izbori u 2012. i 2013. godini i lokalni izbori u maju ove godine, detaljno ovaj vremenski okvir mi zaista ne dozvoljava da mogu govoriti o svim pojedinostima. Potrudimo se da koristimo i naš medij, a to je portal, i naravno, kroz pravo da našu obavezu da dajemo odgovore na sva pojedina pitanja. Ispunićemo tu obavezu davanjem odgovora u svakom konkretnom predmetu.

Ratni zločini. Tu, nažalost, nemam što novo reći. Te ocjene stoje. Vi ste zaista korektno prenijeli ocjene onako kako stoje u Izvještaju za Crnu Goru, ali evo jedna moja inicijativa, da li imam na to pravo, ali ja ću se usuditi da kažem - Državni tužioci u Odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina nijesu samo na osnovu svog početnog, malog ili malo većeg iskustva, jer ipak je tu bilo potrebno iskustvo, nego je zaista prethodila jedna sveobuhvatna analiza uporednog iskustva tužilaštva Srbije i tužilaštva Hrvatske. Nijesmo ništa u činjeničnom opisu tih krivičnih djela postupili drugačije nego što su i koristeći istu praksu i pravila međunarodnog ratnog prava tužilaštva naših susjeda, gdje smo naravno i kroz edukaciju imali te oblike razmjene mišljenja i saradnju. Ali, da jeste formalistički pristup stoji, ali to je pristup u cjelini za crnogorsko pravosuđe. Zašto ne? I neka bude predmet i naknadne ocjene. Mi stojimo na raspolaganju sa svim svojim podacima, pa makar se opredijelio ovaj Parlament da to zahtijeva od nezavisnih tijela profesionalaca i stručnjaka za ovu oblast, pa makar i Međunarodni krivični sud. Da vide slobodno šta je to radilo Državno tužilaštvo Crne Gore. Pitanja starih zločina i zločina koji su se desili ovih godina građanskog rata na teritoriji bivše Jugoslavije. Vi znate da smo zaključili sporazume upravo radi razmjene podataka najnovije sa Bosnom i Hercegovinom, sa Srbijom i Hrvatskom i da upravo svi ovi predmeti koji su poslanici pomenuli pojedinačno svojim izlaganjima jesu predmet naše saradnje, razmjene informacija. Neki su kod nas

u provjerama, neki su već u postupku kod drugih država. Ali, sve ono što bude moguće za formiranje predmeta u Crnoj Gori biće korišćeno, kao i mehanizmi i neposredne tužilačke saradnje i međunarodne krivično-pravne pomoći i saradnje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Vučkoviću.

Pošto je ovo objedinjena rasprava, svako ko želi da da odgovor može do pet minuta.

Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, prvi potpredsjedniče Parlamenta. Način na koji vodite Skupštinu jasno ukazuje da ćete ubrzo biti predsjednik Parlamenta, što Vam ja sa zadovoljstvom i želim.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Imajte u vidu i moje godine.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Dočekaćete Vi, makar po ugovoru o djelu.

Bez namjere da ovo doživite kao neku ličnu konotaciju i stav vezano za moju sintagmu "paket aranžman", objasniću na šta sam konkretno mislio.

Vi ste, saopštili, gospodine Stankoviću, da ste se u maju kandidovali za funkciju vrhovnog državnog tužioca. Na toj sjednici kada je trebalo da budete izabrani nije bilo kvoruma. U maju, podsjetiću Vas, bili su lokalni izbori u Podgorici i u dvanaest drugih opština. DPS i SDP su išle razdvojeno u Podgorici, retorika je bila na nivou visoke konfrontacije, a najave od predsjednika Socijaldemokratske partije i predsjednika Skupštine Ranka Krivokapića su bile takve da će Socijaldemokratska partija, nastupajući sa opozicionih pozicija, sklopiti koalicioni aranžman sa opozicijom u Podgorici i ostalim crnogorskim gradovima. Kvalifikacije koje je u tim danima i mjesecima saopštavao gospodin Krivokapić na račun Demokratske partije socijalista i gospodina Đukanovića su takve da ih se ne bi zastidio nijedan poslanik Demokratskog fronta. Vi tada nijeste bili izabrani.

Međutim, u avgustu, u vremenu godišnjih odmora, očigledno da svi nijesu odmarali i da je došlo do uvrtanja ruku, jer je to specijalnost gospodina Đukanovića, kada kažem uvrtanja ruku mislim u metaforičkom smislu, da ponovo ne bude proceduralnih reagovanja, i gospodin Đukanović se pokazao vrlo uspješnim u aktivnosti koja se zove zavrtanje ruku SDP-u. Došlo je do zaokreta, što se tiče i retorike i stavova i Socijaldemokratske partije i gospodina Krivokapića koji je, saznali smo iz medija, bio na kraju prinuđen da glasa protiv sopstvenog predloga da se ide sa opozicijom u Podgorici. Nakon toga je došlo i do konsenzusa za Vaš izbor kao čovjeka koji će pokrivati najveću funkciju u Državnom tužilaštvu u Crnoj Gori. To su nepobitne činjenice i imaju utemeljenost u političkim aktivnostima vladajuće koalicije, tj. dva partnera vladajuće koalicije - Demokratske partije socijalista i SDP-a.

Ali, zadovoljan sam Vašim nastupom danas. Vi ste za prvi put u Parlamentu saopštili jake riječi, da ćete goniti sve koje bi po zakonu trebali da gonite ukoliko se

ispostavi da ih treba krivično procesuirati. Odmah vam, što se tiče Podgorice, dajem predlog, ako raspisuju konkurse za sekretarska i svaka druga mjesta, a koalicionim sporazumom su već predvidjeli koje pripada DPS-u i SDP-u, ispitajte da li tu ima elemenata političke korupcije. Od Vas u 2015. godini očekujem samo da riješite slučajeve TQ Plaza, Telekomu i Elektroprivrede. Mislim da Vam je to dovoljno. Što se tiče Demokratskog fronta i lično Milana Kneževića, dobićete štrik.

Što se tiče gospodina Vučkovića, moram da Vas podsjetim, gospodine Vučkoviću, da su stavovi Evropske komisije i mjerodavni i politički. Ne možete reći kada opozicija stavove Evropske komisije saopštava da su oni politički, a kada dolaze od strane Evropske komisije da su mjerodavni. Nemojte tu da pravite nelogičnosti i kontradiktornosti.

Što se tiče kampa Zlatica, ja ću da Vam pomognem da znate da li je na oglasu bio u pitanju objekat ili samo zemljište. Na poslaničko pitanje kolege Velizara Kaluđerovića ministru Brajoviću vezano za slučaj oko prodaje kampa Zlatica, dobili smo sljedeći odgovor od ministra Ivana Brajovića - UTIP Crna Gora AD 18. maja 2011. godine objavio je oglas o prodaji motela Zlatica površine 4.071 m², sa pripadajućim zemljištem ukupne površine 40.716 m². Navedene nepokretnosti su upisane u listovima nepokretnosti katastarska opština Podgorica. Početna cijena iznosila je 8.399.999 evra i 85 centi. Će nađoše ovih 0, 85 centi baš me interesuje. Završavam, poštovani prvi potpredsjedniče Skupštine.

U vašem dopisu Odboru za antikorupciju čiji je predsjednik moj kolega Predrag Bulatović, vi ste naveli sljedeće - "Na osnovu prikupljenih informacija iz medija i prijave Mreže za afirmaciju nevladinog sektora MANS broj 18511/12 od 6. decembra 2013. godine, koja se, između ostalog, odnosi na prodaju Motela Zlatica u Vrhovnom državnom tužilaštvu formiran je predmet pod poslovnom oznakom KTR 600/13 od istog datuma". Znači, neće biti da se radi o nekom dugom vremenskom istraživanju, nego na osnovu prikupljenih informacija iz medija i prijave Mreže za afirmaciju nevladinog sektora, što potvrđuje ono što sam govorio u svojoj diskusiji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Kneževiću.

Riječ ima kolega Krivokapić. Pomenut je.

Izvolite.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Pomenuli ste me, kolega Kneževiću, mada u nadi da neću čuti. Nada Vam se nije ispunila.

Naravno, ja kad upotrebljavam izreku "što je babi milo, to joj se snilo", ne mislim ništa loše o babama, ali mislim o netačnostima. Volio bih da mi citirate, pošto ste bar tri minuta pričali o tome, Će sam rekao daćemo praviti koaliciju sa opozicijom. Bilo koji citat da uzmete, bar jedan od toliko mnogo koje ste naveli. A onda, poslije toga da vidite koji razlog zavrtnja ruku može biti. 25 godina ja se bavim politikom. Kao što vidite, do sad mi još uvijek niko nije uspio zavrnuti ruku. Ni onda kad je bio rat, kad ne znam Će su čije ruke bile, a moje su bile čiste i ostale čiste, ni kad je krenula borba nezavisnu Crnu Goru, ni poslije toga. Dotle da sam stigao do predsjednika Parlamenta Skupštine

OEBS-a. Među 57 zemalja bi mi neko zavrnuo ruku da je imao čim. I sada sam počasni predsjednik Parlamentarne Skupštine OEBS-a, bio sam izabran kao jedini sa Istoka, jedini Sloven ikad izabran, iz najmanje slovenske nacije, sa protivkandidatima najvećim donatorima OEBS-a per capito, bez ijednog finansijskog i državnog resursa iza mene.

Prema tome, da je bilo ko zbog čega imao da mi zavrće ruku, vjerujte mi, imao bi više resursa da to uradi nego što vi imate. Suprotno.

SDP ima svoj program, ima svoj jasni stav, dijeli programske orijentacije po hijerarhiji kako to radi svaka ozbiljna partija. Naši prioriteti su građanska Crna Gora, evroatlantska Crna Gora. Ovo „atlantska“ je sada broj jedan, jer je pitanje pred nama u ovoj godini, a ovo „evro“ je pitanje broj dva, jer je to pitanje do 2020. godine. Ali, rekao sam, građanska pod jedan. I tu nam niko ne može zavrnuti ruku. Svi ostali su bili bez ruka, barem neki period oko ove tri vrijednosti - i oko građanske, i oko evropske, i oko atlanske. Jedino su naše ruke bile nezavrnutе, na stolu i čiste.

Prema tome, sve to sa četvrt vijeka iza nas. Nemojte misliti da nijesam tu. Nijesam svevišnji da sam svuđe prisutan, ali moderni mediji omogućavaju da sam barem malo prisutan. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Pošto predsjedavam protumačiću, protumačiću to da i jedan i drugi možete po jedan, dva minuta, u dobru nečega što je razmjena mišljenja uvijek bila uvažavana u ovom našem velikom domu.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Uvaženi predsjedniče Skupštine,

Ne znam otkud Vam osjećaj, tj. doživljaj dasam ja sve ovo Vama izrekao zato što sam se nadao da Vi nećete čuti. Niti ste Vi crnogorski ni politički ni Aristotel, ni Herkul da bih se ja plašio od Vas, a to što se Vi rijetko nalazite u plenarnoj sali pagledate iz nekih drugih soba, podruma ili prostorija, to je već druga stvar. Ja disciplinovano kao poslanik djelujem ovdje i sve što govorim o Vama spreman sam da Vam saopštim u oči i ponavljam ovdje, gospodin Đukanović Vam je zavrnuo ruku. Nijesam Vam rekao u fizičkom smislu nego u političkom smislu, jer ste reterirali i sve ono što ste u maju izgovarali za vašeg starijeg i većeg koalicionog partnera na državnom nivou ste u avgustu poništili sklapajući koaliciju sa Demokratskom partijom socijalista, iako su vaše kolege iz tadašnje koalicije „Evropsko lice Podgorice“ jasno ukazivale da ćete vi praviti koaliciju sa opozicijom, a i vi ste saopštavali. Uostalom, možete pitati i vaše kolege iz „Evropskog lica Podgorice“.

Ja se ne bih puno hvalio sa time da ste bili prvi predsjednik Skupštine OEBS-a, jer ste i prvi koji nije reizabran na tu funkciju. Vi ste počasni predsjednik Skupštine OEBS-a među desetinama počasnih predsjednika Skupštine OEBS-a. Zapitajte se da li ima tu upliva Vaših kolega iz Demokratske partije socijalista zašto nijeste potpuno reizabrani.

I nijesu vam ruke čiste, gospodine Krivokapiću. Ruke su vam u tijestu, u 17-godišnjem tijestu koje ste mijesili zajedno sa Đukanovićem sve ovo što se dešava u Crnoj Gori i nikako vi ne možete biti savjest koalicije, a Demokratska partija socijalista porok koalicije. Zajedno ste, gospodine Krivokapiću, jer se ovdje ne radi o političkom

bipolarnom poremećaju. Snosite veliku odgovornost zajedno sa Đukanovićem za sve ono što se dogodilo i događa se u Crnoj Gori.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, predsjedniče Krivokapiću.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja priznajem da smo zamijesili nešto zajedno. Nezavisnu Crnu Goru i to tijesto dijelimo. Da li je to tijesto onako kako smo htjeli ili je taj hljeb više plijesan nego što bi trebao biti, moguće. I ja mislim da ga je trebalo bolje ispeći, da bude manje plijesan, ako je to dobra riječ za tijesto, ali da smo ga mijesili zajedno, jesmo. Ali smo ga ispekli i mislim da je to dobro za građane Crne Gore i ne bježim od toga.

U politici, kao i u svemu drugome, odgovarate pojedinačno. Niti ću se ja kriti iza SDP-a, a pogotovo se neću kriti iza koalicije. Prema tome, odgovaram lično za sva svoja djela. Ako ima tjestenina bilo kojeg oblika, ja ću odgovarati za to vrlo rado, bilo će i bilo kako.

A, gospodine Kneževiću, ako mislite da je lako biti izabran na takvu funkciju, jedini od 200 i nešto miliona Slovena, iz namlađe države u toj organizaciji, na najveću parlamentarnu skupštinu na svijetu, onda probajte Vi to da ostvarite. Mada mislim da čim je trebalo toliko godina da nije baš lako i da sam jedini počasni predsjednik OEBS-a sada. Nema drugoga. To je funkcija koja traje dvije godine i nema drugoga počasnoga osim mene. Prema tome, ja sam jedini počasni predsjednik Parlamentarne Skupštine OEBS-a. Najmlađi, naravno koji je ikada bio izabran. I u cjelini svega toga negdje bi trebalo i Vama da prija da je iz Crne Gore to neko uspio. Zaboraviće se ko je to bio, bitno je da je iz Crne Gore. Nijesu mene zapamtili kao Ranka, nego kao Crnu Goru, što je mnogo važnije od toga da se zovem Ranko. Tako da su to elementi.

A SDP jedini može izaći sa istim programom. I sve što sam rekao o DPS-u i 90-ih i sada stoji. Nijesam ništa netačno rekao. I tada, i u maju, i sada stoji, i ništa ne povlačimo, rekao sam sve tačno. Ali, politika se ne bavi ekstraktima niti čistim supstancama, nego se bavi raspoloživim supstancama na političkoj sceni. Prema tome, i jednu riječ koju smo mi iz SDP-a rekli, o bilo kome od 90-ih na ovamo, možda poneku, ali vrlo malo, više ad personam, a ni jednu sistemski ne povlačimo, ali je realnost takva. Prema tome, što je rečeno u kampanji u maju važi i danas. Ali, ciljevi su ciljevi, saveznici su saveznici, saveznici nijesu prijatelji, saveznici su saveznici. Mogući saveznici za ostvarenje ciljeva i uvijek je tako bilo. Često sam ponavljao najpoznatije saveznike Čerčila i Staljina, nijedna ideološka veza a zajednički cilj. Prema tome, ovdje čak ima i ideoloških veza i puno zajedničkih ciljeva, rekao sam koji su. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Jesmo li razumjeli, ravnopravno. Tačno, u pravu ste. Iskustvo, kolega Bulatoviću, Vaše je potrebno uvijek.

Idemo dalje.

Koleginice Jasavić, ja sam rastumačio tako da idemo dalje.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine Stankoviću, kao pravnik, kao pravnica, kao građanka, kao poslanica, želim da Vama lično, kao profesionalcu i kao vrhovnom državnom tužiocu, građani u budućnosti više vjeruju nego Demokratskoj partiji socijalista, nego Socijaldemokratskoj partiji, nego Demokratskom frontu, nego Socijalističkoj narodnoj partiji, nego Pozitivnoj i bilo kojoj partiji. Zato što je pred Vama jako težak zadatak i teško breme. Toga ste se prihvatili i svi oni koji ozbiljno misle da ovoj zemlji nedostaje puna vladavina prava, biće Vam saveznici na tom putu. Imaćete podršku, kao što ste čuli, i kolega iz opozicije, a kolege iz vlasti su Vas podržale. Na tom putu, dobro ste rekli, ne zna se ko će se naći, ali se mjerljivi rezultati očekuju.

Vezano za ratne zločine, gospodine Vučkoviću, i, uvaženi gospodine Stankoviću, želim samo krako da kažem da je u toku u Srbiji od strane Tužilaštva za ratne zločine istraga o Štrpcima i Srebrnici. Očekujem da tužilaštvo, ako već nije, a vjerujem da jeste, uspostavi kvalitetnu saradnju sa tužilaštvom za ratne zločine Srbije i očekujem da oficiri za vezu u Hagu, a sve zemlje regiona ih imaju, vjerujem da je Crna Gora uradila nešto korisno po tom pitanju, kada dostave dokumentaciju, jer su zbog toga tamo, o svim krivičnim djelima ratnih zločina na prostoru bivše Jugoslavije, dostave valjanu dokumentaciju i našem tužilaštvu. Očekujem nakon toga da Tužilaštvo pažljivo izanalizira kompletan dokazni materijal i da na osnovu onoga što se nađe u tom dokaznom materijalu privede poznaniji prava sve oni koji su mislili da će izbjeći pravdu crnogorskih sudova. Da li će neko izbjeći pravdu ili ne, zavisi isključivo od Vas. Jer u Vašim rukama je mehanizam za pokretanje krivičnih postupaka po službenoj dužnosti. Ja Vas kao poslanica, kao svjedok dešavanja na prostorima bivše Jugoslavije, kao svi ostali pozivam da savjesno i odgovorno, u skladu sa Ustavom i zakonom, radite svoj posao. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Jasavić.

Sada želi kolega Zoronjić da odgovori na komentar vrhovnog državnog tužioca i zamjenika.

KEMAL ZORONJIĆ:

Želio bih zaista da zahvalim, iako nećemo podržati ovaj izvještaj, sa onim što se gospodin Vučković složio sa mnom, da zaista imamo, vezano za ratne zločine zastoja povodom pitanja rješavanja ratnih zločina. Zašto? Zato što je zaista poražavajuće da imamo žrtve, da imamo materijalne dokaze, da imamo svjedoke, ali nemamo presude. Znači, u narednom periodu od novog VDT-a očekujemo veću aktivnost kako bi mi kao manjinska partija promijenili svoj stav za sljedeći izvještaj koji očekujemo 2015.godine.

U tom cilju još jednom zahvaljujem na razumijevanju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Sa ovim smo završili prvi krug.

Zahvaljujem na prisustvu, gospodine Stankoviću, i, gospodine Vučkoviću. Blagovremeno će vas obavijestiti kada ćemo nastaviti sa radom. Do tada znam da ćete imati dosta posla. Svako dobro svima.

25.11.2014. u 13.55h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dogovorom od početka četvrte sjednice, danas je određen dan da krenemo na **Predlog zakona o auto putu Bar - Boljare.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: ministar Brajović, saobraćaja i pomorstva, Angelina Živković, VD generanog direktora Direktorata za državne puteve, i pored njih će učestvovati i stručna lica po našoj potrebi i našem odobrenju Jovanka Babić, ekspert za FIDIC, to su pravila o izgradnji, Miodrag Radonjić, generalni direktor Direktorata za trezorni sastav finansija u dijelu finansijskog sektora, Milan Lakićević, direktor Poreske uprave, Mladen Ulićević, redovni profesor Građevinskog fakulteta u Podgorici, Goran Vujović, direktor poslovne jedinice za upravljanje projektom izgradnje auto puta Bar - Boljare u okviru društva sa ograničenom odgovornošću Monte put Podgorica, Zoran Tomić, sekretar Ministarstva za održivi razvoj turizma. To će biti lica, ako budemo trebali dodatna stručna objašnjenja moći ćemo da ih čujemo u toj raspravi na naš zahtjev.

Izvjestioci odbora su: Radovan Obradović Zakonodavnog odbora i Aleksandar Damjanović Odbora za ekonomiju finansije i budžet. Naši odbori su završili rad.

Da li predstavnici odbora žele da iznesu stavove u ime odbora?

Kolega Obradoviću, izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Na dnevnom redu je Predlog zakona o auto putu Bar – Boljare. Shodno Poslovniku, Zakonodavni odbor je razmatrao usklađenost sa Ustavom i pravnim sistemom ovog zakona i dao mišljenje da je zakon usklađen sa Ustavom, sa zakonima i pravnim sistemom Crne Gore. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Obradoviću.

Kolega Damjanoviću, izvolite, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Dok čekamo ministra sa saradnicima da da uvodno obrazloženje vezano za ovaj predlog zakona probaću da ukratko interpretiram izvješaj Odbora za ekonomiju, finansije i budžet koji je razmotrio predmetni predlog zakona na 79 sjednici održanoj 14.novembra tekuće godine.

Ministar saobraćaja i pomorstva je u uvodnom obraćanju dao retrospektivu aktivnosti Vlade koja se odnosila na potpisivanje gore navedenih ugovora, govorim o Ugovoru o projektovanju izgradnje auto-puta, Ugovoru o zajmu i uslove ugovaranja za postrojenja i projektovanje za izgradnju međunarodne federacije inženjera. U odnosu na

Ugovor o projektovanju izgradnje auto-puta naveo je da je Vlada Crne Gore ponudu kineskih kompanija ocijenila kao najbolju. Takođe, naveo je da je Ugovorom o projektovanju izgradnje auto-puta definisana maksimalna garantovana cijena, tako da se cijena auto-puta može uvećati 10% na osnovu nepredviđenih i naknadnih radova. Istakao je da je projekat izgradnje auto-puta najvažniji prioritetni projekat za Crnu Goru, ta da se izgradnjom ove dionice od Smokovca do Mateševa eliminiše dionica puta u Crnoj Gori sa najvećim brojem saobraćanih udesa. Takođe, naveo je da je Ugovorom o projektovanju i izgradnji predviđeno angažovanje crnogorskih podizvođača u obimu koji ne može biti manji od 30% prihvaćenih iznosom ugovora. Ukazao je da se Zakon o auto putu predlaže u namjeri da se pojedini djelovi postupka eksproprijacije za projekat izgradnje auto-puta učini efikasnim i jednostavnijim, zatim da se proširi obim radova kako bi se obezbijedila veća dinamika aktivnosti na realizaciji projekta, kao i da se postupak i uslovi koji se odnose na tehničku dokumentaciju prilagode zahtijevanom načinu izgradnje, te da se za potrebe izgradnje auto-puta primjenjuju posebna,ovo je veoma važno, poreska i carinska pravila.

Odbor je nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagača konstatovao da je izgradnja autoputa značajan infrastrukturni projekat za Crnu Goru. Predstavnicima parlamentarne manjine su iskazali rezervu povodom predviđenog načina realizacije projekta, posebno ukazujući da skupi projekti koji su podložni promjenama, rokova, realizaciji i prekoračenju troškova nose veliki rizik povećanja javnog duga. Ukazano je da postoji valutni rizik u smislu odnosa dolara i evra tokom trajanja otplate kredita. Takođe, iskazano je nezadovoljstvo povodom lošeg stanja javnog duga i dileme u pogledu mogućnosti servisiranja tekućih obaveza Crne Gore kao i predstojećih do kojih bi došlo usled izgradnje autoputa. Istaknuto je i da postoje i drugi projekti koji bi brže povratili uložena sredstva.

S druge strane, predstavnici parlamentarne većine naveli su da će izgradnja autoputa imati pozitivne efekte na razvoj ekonomije Crne Gore, kao što su benefiti po bruto domaći proizvod, zaposlenost i da će doprinijeti fiskalnoj konsolidaciji javnih finansija. Navedene su direktne i indirektno koristi od izgradnje autoputa koje se, između ostalog, ogledaju i kroz uštedu troškova saobraćaja šteta od udesa eksploatacije vozila, vremena, putovanje, ekoloških troškova.

Takođe, iskazan je stav da će gradnja autoputa uticati na razvoj lokalnih samouprava kao i eliminisanje biznis barijera.

Pojedini članovi Odbora iskazali su stav da bi bilo korisno, i sada ovdje govorimo o veoma značajnoj stvari, da se zbog transparentnosti i sagledavanja ekonomske isplativosti projekta i predstojeće rasprave u Parlamentu, poslanicima dostavi socio-ekonomska analiza koja nam nije dostavljena do početka ove rasprave, koja se nalazi u Ministarstvu saobraćaja.

Na Odboru je takođe, iznijeto mišljenje poslanika koji su učestvovali u raspravi bez prava odlučivanja, govorim o gospođi Kalezić i gospodinu Bojaniću, gdje je rečeno da su ekonomski parametri autoputa neuvjerljivi, zatim da su prosječne cijene izgradnje autoputa rađene na osnovu idejnog, a ne glavnog projekta, kao i da u cijenu izgradnje ove dionice ne ulazi eksproprijacija, te da postoji rizik po budžet, imajući u vidu da su za punu primjenu zakona neophodna finansijska sredstva koja će biti opredjeljivana sukcesivno godišnjim zakonima o Budžetu Crne Gore. Tokom rasprave postavljana su pitanja koja su se odnosila na poreska i carinska oslobođenja predviđena zakonom,

eksploatacijom budućeg autoputa, odnosno finansijska sredstva koja se mogu očekivati u godinama eksploatacije, protok saobraćaja, ulaganja za održavanje, cijenu putarine, arbitražu sudskog spora, kao i sastav i način predlaganja članova Državne komisije za reviziju.

Poslanike je takođe interesovalo, da li će se cijena akcize mijenjati sa promjenom cijene goriva ili je to fiksna vrijednost utvrđena Ugovorom o projektovanju izgradnje autoputa. U odnosu na dileme poslanika koje su iskazane povodom poreskih i carinskih oslobođanja predviđenih zakonom, direktor Poreske uprave je naveo, da su sve ponude za izgradnju autoputa bile bez poreza i carina, kao i da su u prvobitnoj ponudi kineske kompanije tražile oslobođanje ne samo poreza i carina, nego i drugih komponenti, te da su u pregovorima uspjeli da to svedu na oslobođanje od poreza na dodatnu vrijednost za poreze i doprinese na lična primanja, porez na dobit, akcize i carinska oslobođenja a da uključivanje PDV-a u cijenu autoputa ne bi bilo opravdano, te da bi se time povećala cijena izgradnje za 19% u odnosu na cijenu utvrđenu u Ugovoru o projektovanju i izgradnji autoputa.

Na ovaj Predlog zakona najavljeno je amandmansko djelovanje, Odbor je nakon izjašnjavanja sa sedam glasova za, i tri uzdržana glasa odlučio da predloži Skupštini da usvoji Predlog ovog zakona. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama, kolega Damjanoviću.

Bitno je da je Odbor temeljito razmatrao ovo pitanje, najveću investiciju koju je formalno donio ovaj Parlament, iako smo većih troškova pravili nego što je taj, samo ih treba sabrati, ali u svakom slučaju veću odluku u jednom komadu nijesmo donosili, finansijsku, u ovom Parlamentu.

Hvala vam, Vama i Odboru na radu.

Kolega Stanišić, imate da dodate nešto?

Ti dodaci su višak, što vas dvojica imate.

E, za mene je bitno što je ovdje, ne za vas. A možete izaći i tamo praviti te produktivne stvari. Vi ste dužni da poštujete red, vi ste dužni da poštujete red.

Ne možete vi kao ja poštovati.

Kolega Stanišiću, opominjem vas, da poštujete red.

Kolega Stanišiću, u Poslovniku je zabranjeno da dobacujete iz klupe.

Kolega Stanišiću, molim vas da poštujete red.

Moraću Vas udaljiti iz sale, ako ne poštujete red.

Uzmite Poslovnik pa pročitajte, meni ne morate vjerovati, a možete čitati.

Ministre, izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala Vam, predsjedniče.

Pogotovo Vam hvala na to što ste izašli u susret našem zahtjevu da jedan širi tim koji je radio na pripremi svih ovih materijala učestvuje u plenarnoj raspravi. Mi smo takođe bili u sličnom sastavu, nešto malo užem broju, i na sjednicama odbora, i mislim da je to prava prilika da krajnje argumentovano na raspravi možemo da odgovorimo na sva vaša pitanja i sva vaša interesovanja.

Poštovani poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Sa osjećanjem i časti, privilegije i izuzetnog zadovoljstva, otvaram ovim uvodnim izlaganjem posljednji čin priprema za početak radova na izgradnji prvog autoputa u Crnoj Gori.

Početak izgradnje autoputa je značajna prekretnica u daljem razvoju Crne Gore. Autoput će unaprijediti ekonomski razvoj naše države, omogućiti da se iskoriste svi njeni brojni potencijali i doprinijeće boljoj regionalnoj povezanosti, što je jedan od preduslova za integraciju Crne Gore u porodicu evropskih zemalja.

Pred vama je Prijedlog zakona o autoputu, uz koji vam je, radi upoznavanja, dostavljen i Ugovor o kreditu sa Exim bankom uz pomoć kojeg će u velikoj mjeri biti finansirana izgradnja autoputa.

Takođe, dostavljen vam je i Ugovor o projektovanju i izgradnji zaključen sa izvođačem radova kineskom kompanijom SRBS. Kao što ste upoznati Crna Gora i Narodna Republika Kina su zaključile Sporazum o unapređenju odnosa u oblasti infrastrukture, nakon toga, izmjene i dopune tog Sporazuma, a oba akta je ratifikovala Skupština Crne Gore. To je bio pravni osnov da, nakon što je Vlada Crne Gore, razmatrajući tri ponude za izgradnju i finansiranje autoputa Bar-Boljare, prioritete dionice Smokovac-Uvač-Mateševo, i ocijenila ponudu kineskih kompanija prvorangiranom, zaključi najprije okvirni Sporazum, a potom pristupi pregovorima sa potencijalnim izvođačem sa ciljem zaključenja Ugovora.

Prethodno su pripremljeni Idejni projekat, projektni zadatak i zahtjev investitora za ovu veoma zahtjevnju i sigurno najtežu dionicu autoputa, ne samo u Crnoj Gori već i u regionu uopšte na kojoj će biti izgrađeno 45 mostova i vijadukata, 32 jednocjelna tunela, dok je ostatak otvorena trasa. Odnosno, od 41 kilometra 24 kilometra su objektima, i to dvocijevni tuneli, govorim kad tako mjerimo kilometražu.

Pravni osnov za zaključenje ugovornih uslova je Žuta Fidikova knjiga, prvo izdanje iz 1999. godine kao opšti uslovi Ugovora da bi tokom pregovora koji su samo u završnoj fazi u kontinuitetu trajali tri sedmice usaglasili posebne uslove Ugovora.

Osnovni cilj posebnih uslova Ugovora jeste potreba da se za ovako značajni infrastrukturni projekat do detalja definišu svi uslovi, međusobna prava i obaveze, obezbijedi najveći mogući stepen garancije za investitora, obezbijedi učešće domaćih podizvođača, radne snage što je za ovu vrstu Ugovora posebno važno, limitira procenat povećanja cijene po osnovu naknadnih i nepredvidljivih radova. U najkraćem Ugovorom o projektovanju i izgradnji je definisano:

Da će izvođač projektovati i izgraditi dionicu autoputa Smokovac-Uvač-Mateševo za 48 mjeseci.

Da je ugovorena cijena umanjena od ponude na početku pregovora za 85,7 miliona eura, i u konačnom iznosi 809.577.356,14 eura, ili 1.100.578.217,15 dolara, kurs na dan potpisivanja Ugovora.

Da izvođač ima obavezu po osnovu pet vrsta garancija:

Garancije za dobro izvršenje posla,

Garancije za avans garantnog depozita,

Garantovanog iznosa naknade za kašnjenje, i

Garancije matične kompanije.

Garancija za dobro izvršenje posla u iznosu od 10% ugovorene cijene je bezuslovna, na prvi poziv i od banke sa rejtingom A+, a dostavlja se 21 dan prije

početka izgradnje sa rokom važenja od četiri godine za period izgradnje i dodatno dvije godine za vrijeme trajanja roka za prijavu nedostataka.

Da ugovorena cijena može biti povećana na ime naknadnih i nepredvidljivih radova najviše do 10%.

Svako odobravanje takvih radova podliježe precizno utvrđenoj proceduri koja predviđa da nakon mišljenja nadzornog organa i upravljača projektom, konačnu odluku donosi investitor.

Da je izvođač u obavezi da angažuje najmanje 30% domaćih podizvođača u odnosu na vrijednost projekta.

Da će investitor osloboditi izvođača od plaćanja poreza i carinskih dažbina, da će rok za prijavljivanje nedostataka umjesto 365 dana, kako je predviđeno FIDIC-ovim opštim uslovima ugovaranja, biti 730 dana. Da investitor neće biti podložan plaćanju prema kliznoj skali kako je to bilo zahtijevano ponudom, a predviđeno opštim uslovima ugovora, imajući u vidu sve rizike koje nosi primjena klizne skale.

Ponuda kineskih kompanija je praćena i finansijskim aranžmanom sabankom kojim će biti finansirano 85% ugovorene cijene radova u okviru kreditne linije Narodne Republike Kine od deset milijardi dolara podrške projektima u zemljama Centralne i Istočne Evrope dok će preostalih 15% biti finansirano od strane naše države. U pitanju je veoma povoljan kredit, rok otplate je 20 godina, kamatna stopa je 2%, grejs period je šest godina, što znači da ćemo dvije godine ubirati prihode od auto-puta prije nego što počne otplata kredita.

Da bi stvorili najoptimalnije uslove za efikasnu izgradnju auto-puta Vlada je utvrdila Prijedlog zakona o auto-putu koji razmatra Skupština Crne Gore. Postojeći zakonski okvir u određenim segmentima stvara prepreke za realizaciju projekta na najefikasniji način, te je iz tih razloga bilo nužno na drugačiji način riješiti jedan broj pitanja. Da bi se uočeni problemi prevazišli, a da se pri tom ne naruši postojeći pravni sistem, neophodno je usvojiti poseban zakon koji propisuje posebna pravila primjenjiva isključivo na projekat izgradnje auto-puta. U tom smislu je predloženo, prvo u oblasti eksproprijacije norme kojima se obezbjeđuje da se pojedini djelovi postupka eksproprijacije za projekat izgradnje auto-puta učine efikasnijim i jednostavnijim, a njima se ne ugroze svojinska prava bivših vlasnika.

S tim ciljem su predložena rješenja da su obavezni prijedlozi uz prijedlog za eksproprijaciju, pored onih utvrđenih Zakonom o eksproprijaciji, odluka o proglašenju javnog interesa i potvrda o obezbjeđenju finansijskih sredstava i zapisnik o obezbjeđenju dokaza, procjena vrijednosti nepokretnosti za koju se predlaže eksproprijacija i prijedlog sporazuma o pravičnoj naknadi. Da sporazum o pravičnoj naknadi može biti djelimičan ili konačan, te da oba proizvode isto pravno dejstvo za postupak eksproprijacije, a bivši vlasnik nepokretnosti zadržava pravo da za eventualno sporni dio ostvaruje svoja prava u redovnom sudskom postupku. Da je uslov za stupanje u posjed nepokretnosti konačno rješenje u upravnom postupku o eksproprijaciji pod uslovima definisanim ovim zakonom. Da je konačno rješenje o eksproprijaciji dokaz u postupku za dobijanje saglasnosti i dozvola za pripreme i glavne radove. Da o predlogu za eksproprijaciju nadležni organ postupa po skraćenom upravnom postupku, čime se obezbjeđuje efikasnost postupka. Naročito želim da naglasim da smo u pripremi ovih rješenja posebnu pažnju obratili na punu zaštitu svojinskih prava i to na bazi domaće, ali i evropske sudske prakse.

Drugo, u cilju stvaranja uslova za realizaciju plana organizacije izgradnje i njenu racionalnost i efikasnost predložena su sljedeća rješenja: Da se definiše mogućnost izrade tehničke dokumentacije, projektovanje i izvođenje radova po principima segmentacije i faznosti. Da se zahtjev za izdavanje građevinske dozvole može podnositi za pojedine dionice, djelove dionica i pojedine objekte na auto-putu ukoliko oni predstavljaju jednu građevinsku cjelinu. Da se zbog značaja projekta formira državna komisija za reviziju i državna komisija za tehnički pregled, čiji će članovi morati da ispunjavaju strožije kriterijume od onih koji su definisani postojećim normativnim rješenjima.

Treće, predloženim rješenjima se definišu vrste i obim pripremnih radova, geodetskih i geoloških radova na organizaciji gradilišta i zemljanih radova na izgradnji auto-puta sa ciljem da se najoptimalniji način koristi vrijeme dok traje postupak izrade glavnog projekta. Takođe, stvaraju se svi preduslovi kako bi se nakon zakonom utvrđene procedure za odobrenje tehničke dokumentacije moglo pristupiti izgradnji auto-puta.

Četvrta grupa prijedloga odnosi se na poreske i carinske osnovice i oslobađanja. Ponudom koju je dostavio izabrani izvođač, kao i neki drugi ponuđači zahtijevano je oslobađanje od plaćanja poreza, doprinosa i carina. Prihvatanjem ponude CRBC-a, mi smo obavezni da zakonski riješimo ta pitanja. Osnovno polazište pri definisanju većine ovih oslobađanja sadržano je u Ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koji je zaključen između Narodne Republike Kine i Savezne Republike Jugoslavije, a koji je na pravnoj snazi u Crnoj Gori. Predloženim rješenjima porez na dodatu vrijednost plaćao bi se po stopi od 0%, na promet proizvoda i usluga namijenjenih za izgradnju auto-puta koje realizuje izvođač radova ili se realizuju za račun izvođača. Imajući u vidu karakter poreza na dodatu vrijednost, kao i indirektni porez i njegovu osnovnu karakteristiku da se u stvari on prevaljuje na teret krajnjih potrošača, jasno je da se ne radi o oslobađanju od poreske obaveze kineske kompanije koja bi, u slučaju da se obračunava PDV, imala zadatak da ga dodaju na osnovu cijenu, naplate i transferišu ponovo državi. Dakle, ovdje bi obaveza plaćanja PDV-a bila obaveza investitora, odnosno države Crne Gore. Porez na dohodak fizičkih lica koji je ostvaren u Crnoj Gori ne bi plaćalo lice zaposleno kod izvođača radova koji nijesu državljani Crne Gore i nemaju prebivalište u Crnoj Gori, a koja dohodak ostvaruju radom na izgradnji auto-puta. Oni bi ovog poreza inače bili oslobođeni po osnovu Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ako borave u našoj državi do 183 dana u godini.

Takođe je predloženo oslobađanje plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje, jer zaposleni kod izvođača u Narodnoj Republici Kini već imaju obezbijeđeno to osiguranje. Eventualnim plaćanjem ovih doprinosa ti zaposleni bi stekli određena prava kao na primjer pravo na pripadajući dio penzija i zdravstveno osiguranje. Predloženo je, takođe, da se porez na dobit pravnom licu izvođača radova umanjuje za 100%. Na osnovu pomenutog Ugovora o zabrani dvostrukog oporezivanja, kada bi se ovaj porez primjenjivao, odnosio bi se isključivo na dobit koju ostvari pravno lice izvođača registrovano u Crnoj Gori, a ne i izvođača sa sjedištem u Narodnoj Republici Kini, kojem se shodno ugovoru vrše plaćanja za usluge projektovanja i izgradnje.

Predloženim rješenjima definisano je i pitanje oslobađanja od plaćanja carine na robu, opremu i postrojenja koja u Crnu Goru uvozi izvođač radova na izgradnji auto-puta, isključivo za svrhu ugradnje, odnosno izgradnje ovog projekta i zabrana

stavljanja istih u slobodan promet. Osnov za definisanje ovog oslobađanja je sadržan u Sporazumu između Vlade Crne Gore i Vlade Narodne Republike Kine o unapređenju saradnje u oblasti infrastrukture. Isto tako, treba istaći da je Crna Gora potpisnik brojnih ugovora sa državama članicama Evropske unije, Rusijom, članicama EFTA i CEFTA o povlašćenom trgovinskom režimu, ukoliko uvoz bude iz tih zemalja. No, konačno naši carinski propisi su vrlo liberalni, pa tako za veliki dio građevinskog materijala i opreme ne postoji obaveza plaćanja carine ili je ona minimalna, što zavisi iz koje zemlje izvođač uvozi taj materijal ili opremu.

Želim da istaknem da je ponuda CRBC-a sadržala zahtjev sa jednaest raznih oslobađanja od plaćanja poreza, taksi, dadžbina, akciza i drugog, ali smo u toku pregovora uspjeli da ovaj zahtjev svedemo na ovdje predloženi nivo. Rezultati uporedne analize pokazuju da se u najvećem broju država kada se radi o izgradnji velikih infrastrukturnih objekata u kojima je država investitor ugovaraju oslobađanja od plaćanja PDV-a i carina. Takva rješenja sadržana su i u svim ugovorima koje su kineski izvođači potpisali sa drugim državama.

Poštovani poslanici, polazeći od činjenice da se radi o najvećem i najznačajnijem kapitalnom i infrastrukturnom objektu u istoriji Crne Gore, Vlada se opredijelila da pored Predloga zakona o auto-putu dostavi Skupštini Crne Gore na upoznavanje i Ugovor o projektovanju i izgradnji auto-puta Bar-Boljare, prioritetne dionice Smokovac-Uvač-Mateševo, kao i Ugovor o finansiranju i izgradnji te dionice. Vjerujem da je na taj način ne samo obezbijedeno poštovanje principa transparentnosti, već je omogućen svestraniji uvid u cjelokupni pravni i finansijski okvir ovog projekta. Sa posebnim zadovoljstvom želim da istaknem činjenicu da je Vlada Crne Gore dostavljanjem Skupštini svih relevantnih dokumenata u vezi izgradnje auto-puta napravila pozitivan presedan u odnosu na prakse država koje nijesu članice Evropske unije. Usvajanjem Zakona o auto-putu i njegovim objavljivanjem u Službenom listu Crne Gore, zajedno sa Ugovorom o projektovanju i izgradnji i Ugovorom o kreditu, te dostavljanjem obavještenja kineskoj strani, stvaraju se uslovi za početak rada na izgradnji prvog auto-puta u Crnoj Gori.

Pozivam vas da danas na ovako važnom pitanju svi zajedno uložimo napor da, zanemarujući stvorenu, a na pogrešnim premisama zasnovanu sliku u dijelu javnosti u ovom projektu, saslušamo pažljivo jedni druge i koristimo argumente i činjenice koje su sadržane u dostavljenim dokumentima. Vjerujem da smo svi svjesni značaja ovog trenutka i da će izgradnja ove savremene infrastrukture dati snažan doprinos razvoju savremene evropske Crne Gore na brojnim poljima, te nas približiti našem glavnom cilju, boljem kvalitetu života svih naših građana. Uz izvinjenje na možda dužem uvodnom izlaganju, još jednom, gospodine predsjedniče, zahvaljujem i, naravno, spremni smo da odgovorimo na sva naša pitanja i interesovanja. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Jedino mogu uspjesi ili neuspjesi biti duži, a rasprave mogu biti tačne ili netačne.

Idemo redom, dogovorili smo se da o ovome raspravljamo, kao važnoj temi punih 10 minuta svaki poslanik danas i sutra, dok ne završimo. Danas radimo do pet sati, sutra nastavljamo.

Ajte da krenemo sa ljepšim dijelom.

Imamo dvije nove poslanice, u stvari jedna je prvi put u Parlamentu, kolegunica Danijela Marković, dobro došla nova kolegunica među nas, i kolegunica Maja Čatović je već bila poslanik ali još želim dobrodošlicu i povratak u ove klupe.

Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem.

Takođe bih se i ja pridružio čestitkama našim novim poslanicama kolegincima iz Socijalističke narodne partije i kolegincima iz Demokratske partije socijalista.

Takođe bih želio da podsjetim da je danas međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Apelujem na sve poslanike da i mi damo svoj doprinos kako bismo smanjili nasilje nad ženama u Crnoj Gori.

Poštovani poslanice Brajoviću, drago mi je da ste danas došli u Parlament sa tako reprezentativnom ekipom i očekujem da ćemo danas dobiti sve odgovore i riješiti dileme na postavljenim pitanjima ovdje u Parlamentu.

Dakle danas govorimo Predlogu zakona o auto putu Bar - Boljare. Ono što želim da kažem da realizacijom ovog kapitalnog projekta u Crnoj Gori će se značajno multiplikativno djelovati na rast bruto društvenog proizvoda, dovesti do rasta javnih prihoda, povećati nivo zaposlenosti, generisati privredni rast i time značajnije doprinijeti i fiskalnoj konsolidaciji javnih finansija, pri čemu svi težimo.

Ono što takođe želim da naglasim da ova investicija ima svoje puno društveno ekonomsko saobraćajno tehničko opravdanje. Direktne koristi od ove investicije su, prije svega, ušteda troškova, vremena putovanja kao posljedica povećanja operativnih brzina na samom auto putu, zatim uštede troškova eksploatacije vozila, uštede troškova saobraćajnih nezgoda, i ekološke uštede. Kao direktne koristi od realizacije ovog projekta želim da naglasim sljedeće: to je značajno smanjenje broja saobraćajnih nesreća na ovoj dionici. Takođe povećanje pristupačnosti lokalnim samoupravama, povećanje mobilnosti, značajne demografske promjene koje se mogu očekivati realizacijom ovog auto puta. Takođe, izmijenjeni tržišni uslovi poslovanja i povećanje konkurentnosti preduzeća u Crnoj Gori, takođe olakšan pristup regionalnom tržištu, te snižavanja zavisnih troškova nabavke, prije svega transportnih troškova.

Realizacijom auto puta imaćemo bolju valorizaciju potencijala iz domena poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a imaćemo indirektni uticaj i na razvoj turizma. Takođe se očekuje i povećanje zaposlenosti i promjena strukture zaposlenosti. Ovaj auto put će omogućiti bolje iskorišćavanje potencijala Luke Bar i kontejnerskog terminala i njihovu bolju vezu sa gravitacionom zonom. Takođe, direktno angažovanje domaće građevinske operative, opreme, materijala i radne snage u fazi izgradnje što će imati multiplikativne efekte i direktne koristi jer se predviđa da će minimum angažovanja domaće operative i radne snage biti do 30%. Takođe ćemo imati pojavu i novoostvarenog generisanog saobraćaja i ekonomske koristi po tom osnovu.

Dakle, ovim predlogom zakona o auto putu Bar - Boljare se uređuje poseban postupak eksproprijacije, način izrade i revizija tehničke dokumentacije, način izdavanja građevinske dozvole, izrade pripremnih radova, poreske, carinske i druge obaveze o čemu je ministar Brajović već govorio.

Ono što posebno želim da naglasim a to su pitanja poreza na dodatu vrijednost, poreze i doprinose na lična primanja, porez na dobit, carine i akcize. S obzirom da se u

javnosti, posebno u zadnjem period, sve više govorilo o potencijalnim poreskim i carinskim prihodima želim da ukažem sljedeće: Predlogom zakona o auto putu predviđeno je da se porez na dodatnu vrijednost plaća po stopi od 0%, na promet proizvoda i usluga namijenjenih za izgradnju auto puta, koje realizuje izvođač radova ili se realizuju za račun izvođača radova na izgradnji auto puta.

Imajući u vidu karakter poreza na dodatnu vrijednost koji je takozvani indirektni porez i njegovu osnovnu karakteristiku da se u stvari on prevaljuje na teret krajnjeg potrošača smatram da se ovdje ne radi ni o kakvom oslobađanju od poreskih obaveza kineskih kompanija, koje bi u slučaju da se obračunava PDV imale za zadatak da ga dodaju na osnovnu cijenu, naplate i prosperišu opet državi. Dakle, ovdje bi se obaveza plaćanja PDV- bila obaveza investitora tj. naručioca posla, tj. države Crne Gore. Znači država bi faktički sama sebi plaćala PDV za dodatnih 19% bi morala još i da se zaduži.

Što se tiče poreza na dohodak fizičkih lica smatram da je ministar to kvalitetno obrazložio tako da ne bih imao tu što da dodam, osim da je ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Narodne republike Kine nije zaključen, te da je na snazi Ugovor između Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije i Vlade Narodne Republike Kine o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu o čemu je ministar takođe saopštio svoje stavove u uvođnom izlaganju.

Što se tiče samih carinskih oslobođenja Predlogom zakona o auto putu predviđeno je oslobađanje od plaćanja carine i to po 3%, dakle građevinski materijal namijenjen za izgradnju auto puta kao i postrojenja namijenjena za ugradnju i objekte auto puta za izgradnju auto puta. Dakle, oslobađanje iz tačke 1, 2 i 3 ovog člana odnosi se na robu, opremu i postrojenje koje se uvozi u Crnu Goru koje izvođač radova primjenjuje na izgradnji auto puta. Dakle, roba, oprema i postrojenja iz člana 27 ovog zakona ne smiju se otuđiti bez prethodnog obavješćavanja carinskih organa i plaćanja carine i poreza na dodatnu vrijednost.

Takođe, želim da ukažem i napar stavova o kojima se polemislalo u javnostui u posljednje vrijeme. To je takozvano pitanje odricanja od imuniteta, ili kako to neko želi da saopšti da je to suverenitet u pitanju. Država se shodno principima međunarodnog prava odriče imuniteta, u ovom slučaju samo u odnosu na to da pristaje ukoliko dođe do arbitražnog spora, da u tom sporu bude strana u postupku. No, kako je država potpisnik ugovora i sama ta činjenica i bez ove klauzule bila bi dovoljna da arbitražni sud utvrdi da postoji jurisdikcija nad državom, dakle da se ponaša kao i svaka druga strana u sporu, tj. u obligacionim odnosima.

Kad se razmatra i pitanje arbitraže, u ugovoru o kreditu je zaključena i dogovorena arbitraža u Kini. To je međunarodna arbitraža sa velikim ugledom. Banka, tj. EXIM banka je insistirala da sve međunarodne finansijske institucije sa sjedištem arbitraže budu u sjedištu zajmodavca, ali ta činjenica ni na kakav način, ukoliko uopšte do arbitraže dođe, ne daje prednost banci. Suština svake arbitraže je da se dokaže da strana nije ispunjavala ugovorne obaveze a ne da se pred kojom međunarodnom arbitražom vodi postupak. U ugovoru o projektovanju i izgradnji ugovorena je arbitraža u Cirihu.

I ono što bih iskoristio ovih par minuta jeste da vam postavim, gospodine ministre, par pitanja. To se odnosi prije svega na takozvanu saobraćajnu prognozu. Mi smo o ovome pričali i na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije. Koliko je meni

poznato ova saobraćajna prognoza je urađena za period od 2013. do 2047. godine. Dakle, prognoza je urađena za svaku godinu i definisan je takozvani indifikovani saobraćaj, metodologija, korist, rast i distribucija putovanja je bazirana na stanovništvu, kao i rastu bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika. Imamo metodologiju da prosječni dnevni saobraćaj određuje efikasnost jedne saobraćajnice.

Želio bih da vam postavim pitanje - u prvoj godini eksploatacije puta,, dakle Smokovac - Mateševo, koliko očekujete prosječni dnevni saobraćaj na ovoj relaciji, imajući u vidu neke uporedne pokazatelje, a to ste vi saopštili na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, da tokom sezone u piku saobraćajne špica, takozvane, vozila od Budve do aerodroma Tivat, takozvani prosječni godišnji dnevni saobraćaj oko 30 hiljada vozila. Dakle, moje pitanje - koliko očekujete vozila dnevno i po kojoj cijeni bi se naplaćivala putarina. Jer, različita je putarina za putničke automobile, a različita je putarina za teretni saobraćaj.

Imajući u vidu da bi se taj raspon putarine kretao od 3,28 eura, do 4,92 eura, interesuje me koja jed to optimalna cijena putarine imajući u vidu da tunel Sozinu, prolazak kroz tunel Sozinu naplaćujemo 2,5 eura, a recimo promet preko pomorskog saobraćaja od Kamenara do Lepetana naplaćuje se u jednom pravcu 4,5 eura, pa me interesuje koja je to mjera koja bi zadovoljila, cijena koja bi zadovoljila troškove ovog puta.

I ono što na kraju želim da saopštim da je Odbor za ekonomiju, budžet i finansije većinom glasova podržao ovaj predlog zakona o auto putu. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Jeliću.

Kasnije odgovore.

Da čujemo kolegu Damjanovića koji će rotirati se sa kolegom Danilovićem, zbog obaveza.

Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala vam, predsjedniče.

Poštovani ministre sa saradnicima, uz zahvalnost kolegi Daniloviću što mi je ustupio diskusiju zbog obaveza koje imam,

Dakle, da podržim ono što ste rekli na početku, da raspravljamo možda o najskupljem projektu koji se ikad raspravljao ovdje u Parlamentu. Bilo je potrebe, ja sam čuo dobacivanja iz klupa DPS-a da se pročita ovaj izvještaj Odbora. Znam da ga svi imamo, ali valja da ga malo i čujemo i da ga pogledamo.

Hvala vam.

Danas razgovaramo o Predlogu zakona u jednoj veoma čudnoj situaciji. U ovom trenutku, pri kraju godine, nakon nekoliko mjeseci od kad je zakon predložen i prateća dokumenta, mi i dalje u ovom trenutku imamo na snazi Zakon o koncesiji za auto put Bar - Boljare iz 2008. Godine. To želim da potcrtam, kao pogrešan redosljed o kome sam nekoliko puta govorio u javnosti, jer smo trebali prvo dobiti kao Parlament, ako ne Nacrt predloga zakona sa osnovnim elementima da damo takozvanu prethodnu saglasnost, a ono makar određenu dinamiku kako ne bi dolazili u situaciju da govorimo o Predlogu zakona nakon što je sva procedura završena i gdje mi samo treba da

potvrdimo neke stavke koje su u Predlogu zakona. A i sam Predlog zakona kao takav je interesantan, prvo zbog načina na koji govori o fiskalnom uticaju, govoreći da će to biti definisano u budžetu, pa kada smo dobili budžet, nedavno, Zakon je došao mnogo prije nego što je budžet došao, upoznali smo se sa nekim veoma veoma "odokativnim" da ih tako nazovem, ciframa vezanim za auto put tokom naredne godine, što nam svakako ne daje cijenu koštanja cijelog auto puta. Znam da ona ne može da bude data za 2015. godinu, već sukcesivno, ali je trebalo dati neku dinamiku makar okvirno po godinama koliko će nas koštati etapno gradnja auto puta.

Treća stvar koja je takođe problematična sa nekog proceduralnog aspekta, jeste što se ovdje nije razgovaralo ni o auto putu, ni o nekim drugim infra strukturnim projektima, gdje je Parlament imao potrebu da, kada govorimo o nečemu što će koštati gotovo milijardu evra, otvori i tu vrstu rasprave. Mi u SNP-u smo rekli - auto put je potreban Crnoj Gori, Crna Gora je jedina evropska država koja nema metar auto puta. I nije sporno pričati o auto putu. Sporan je način na koji je predložen projekt. Po nama, cijena ovog projekta i prateći elementi koji u dovoljnoj mjeri ne štite našu ekonomiju, odnosno otvaraju veoma ranjiv prostor da nas auto put košta mnogo mnogo više nego što je ovdje predviđeno. Dakle, ne sporeći potrebu da se u Crnoj Gori rade infrastrukturni projekti, prije svega u oblasti saobraćaja, ovdje nikad nije razgovarano o tome šta jesu prioriteta. Dakle, je li to auto put Bar - Boljare, odnosno Jadransko - jonskacesta. Šta je sa projektima gasovoda? Govori se o gasovodu koji će ići obalom, a gradi se auto put ka Beogradu, pa ćemo kada budemo gradili auto put obalom Jadransko - jonsku cestu, možda govoriti o nekom gasovodu ka Južnom toku. Šta je sa energetske projektima? Možemo li pet, šest milijardi evra zacrtanih projekata kojim nas svakodnevno bombarduju iz Vlade Crne Gore da ostvarimo paralelno. Ne. I mnogo veće zemlje od Crne Gore ne bi mogle da "sažvaću" toliko projekata. Možemo da eventualno govorimo o prioritetima. I kada smo tu kod te oblasti, mi u SNP-u smatramo da je energetika ključni prioritet i da bi se novac uloženi u II blok Termoelektrane ili u hidropotencijale, mnogo brže vratio i realizovao nego što bi to bio auto put. Jer, auto put na način na koji je predviđeno da se gradi, može da se isplati tek za 20-30 godina. Može li do tada taj sjever zbog kojeg gradimo auto put da izdrži tih 20-30 godina. Shvatam strateške razloge, shvatam demografske razloge i sve ono o čemu pričamo, ali govorim samo o pitanju prioriteta za Crnu Goru.

Vraćam se na cifre ovdje koje su date, odnosno na uslove iz ovog predloga zakona koji se tiču brže eksproprijacije, koji se tiču oslobađanja, prije svega poreskih i carinskih za naše partnere koji treba taj put da rade.

Govorili smo na Odboru, rekao sam da nemam taj fiskalni uticaj, nemam dakle nigdje pročitano ili da je makar javno objavljeno koliko će nas koštati tačno poresko i carinsko oslobađanje za gradnju auto puta. Koliko će nas koštati fiksno definisana akciza, ukoliko cijena goriva poskupi i akcizna politika bude drugačija u Crnoj Gori. Koliko će nas koštati eksploatacija kamena za koju je Predlogom zakona defaktno dozvoljena neograničena eksploatacija. Jer, niko u Crnoj Gori nema kapaciteta da izmjeri koliko to naš partner kamena vadi za potrebe auto puta, koliko za neke druge potrebe. Koliko će nas koštati svi ovi drugi poreski podsticaji koji se tiču PDV-a i poreza na dohodak i poreza na dobit, itd. itd.

I to je nešto što je fiskalni uticaj. To nije ono 800 i nešto miliona evra, ili 900 i nešto miliona dolara, koliko je dato u Ugovoru, već mnogo više. Gospodine Brajoviću, a

mi o tome pojma nemamo. I zato sam potencirao kada sam počeo raspravu i čitao Izvještaj koji je, vidim, zasmetao pojedincima, da mi u ovom trenutku nemamo još uvijek ekonomsko socijalnu studiju na bazi koje se ovaj projekat u ekonomskom smislu radi, odnosno tvrdi da se isplati.

Pitao sam vas - gdje je studija? Odgovorili ste mi da se studija nalazi u prostorijama Ministarstva, i meni kao predsjedniku Odbora i članovima Odbora je dozvoljeno da odemo da je pogledamo. I nisam htio da koristim proceduralne prilike da po članu 50 to tražim, da iziskujem ovdje u Parlamentu, da vodim s vama polemiku, ali zbog vašeg kredibiliteta, kredibiliteta Ministarstva i velikog posla koji je odrađen, koji niko ne spori, i ovih dokumenata koje ste dostavili, bilo je dobro da smo i tu studiju koja postoji dobili ovdje i da smo mogli da se upoznamo sa sadržajem studije, kako bismo, dakle, imali sve elemente za raspravu.

Ja ovdje govorim isključivo o ekonomskom dijelu. Na Odboru je bilo govora i o građevinskom dijelu. Koleginica Kalezić je sjajno elaborirala priču koja se tiče ovih ostalih uslova gradnje auto puta i mnogo nam je pomogla svojim prisustvom, kao i kolega Bojanić, da zaokružimo tu raspravu. Dakle i u tom dijelu dosta nepoznanica.

Dio koji se odnosi na cijenu 40-ak kilometara 800 miliona. 20 miliona po kilometru. Ja sam čitao Izvještaj Vlade o infrastrukturnim projektima i nekim okvirnim troškovima realizacije, ono o čemu sam govorio, pa sam tamo pročitao da bi Jadransko - jonska cesta bila nekoliko puta jeftinija po kilometru, dok bi recimo cijena trase gasovoda bila i dvadesetak puta bila niža od cijene kilometra auto puta. I to je nešto što može da nas opredijeli kada dajemo podršku ili ne dajemo podršku ovom predlogu.

Nisam čitao, a mogao bih i iz Izvještaja o napretku Crne Gore za 2014. godinu, u dijelu ekonomskih kriterijuma, Makro ekonomska stabilnost, gdje nas Evropska komisija opominje na ovaj projekat. Ja govorim da mi u ovom trenutku možemo da gradimo zbog političke koristi, jer ovo je isto politički prioritet, ja nikakvih problema nemam. Vlada misli, konačno se usaglasila nakon godina lutanja o prioritetu, da ona može ovo da ponudi, mi smo ovdje da trezveno razmislimo. Neće ovo završiti ova vlada, ona može samo da počne. Ali, nema te vlade koja će nas izvaditi iz teškoća ako ovaj projekat ode u pogrešnom smjeru. Gdje je takozvani, izvinite na izrazu, govorim najviše domaćim srpskim jezikom, ali moram, "kontinđensi" plan. Gdje je plan za prekoračenje troškova gradnje i rokova, kako bi se defakto napravila studija odbrane budžeta, ako dođe do takvih situacija. Vlade su padale na auto-putu. Malo sam se našalio i u razgovoru sa nekim ambasadorima i na odboru, Vlada Albanije i Vlada Kosova su pale na auto-putu, a dobijen je auto-put. Bojim se da nama ostane ova Vlada, a da auto-put ne dobijemo već uđemo samo u zonu velikog rizika. Ne govorim sada ni o nekim ciframa koje, jesu možda problematične, 85% radova, 10% se finansira sa ovim kreditom, 10% je u pitanju mogućnost prekoračenja, pa onda onaj preferencijal za kineske firme, što je, po meni, veoma problematična stavka, možda i najproblematičnija u samom predlogu zakona koja se tiče mogućnosti da kineski partneri maltene koriste svu tehnologiju i sve robe iz Kine kako bi ulagali, odnosno gradili ovaj auto-put. Jasan mi je i potez Exim banke, postoji neki fond sa kojim se finansira nešto po jugoistočnoj Evropi, a iz toga fonda po nekim možda najboljim mogućim ekonomskim uslovima trenutno, ali se finansiraju svoji radnici, finansira se svoja roba, finansira se sve ono što će se vratiti u Kinu. Pitanje je da li imamo mi tih 30% prostora da neke podizvođače, evo da ne ulazim o monopolistima koji će se uključiti u taj posao i koji spremni zapeto čekaju sa mašinama

da krenu da "udare" na dionicu Smokovac - Mateševo, da li imamo kapaciteta da i ovih 30% koje nam ostavlja ugovor ispunimo i da makar to bude kakava takava korist za domaću građevinsku operativu.

Mnogo nepoznanica, mnogo nedoumica i ovako kako je dato veoma visoka cijena ovog projekta. Ne postoji taj glavni projekat, koleginica Kalezić nam je ukazala da govorim samo na nivou idejnog projekta, namamo defakto ni okvir završetka ovog posla. Imamo okvir eksploatacije. Neko govori tamo 20 - 30 godina, onda nam je i kolega Brajović, odnosno ministar Brajović objašnjavao što sve mogu da budu indirektni efekti, potpuno se slažem i to je možda trebalo izračunati. Dakle, i u smislu tih saobraćajnih udesa, kojih će ako Bog da, ako bi dobili taj auto-put, biti mnogo manje do svih onih koristi zbog bržeg protoka saobraćaja, naslanjanja na luku Bar i tako dalje.

Čini mi se da smo malo prebrzo ušli u nešto o čemu smo dugo pričali i sa malo informacija i sa više entuzijazma i optimizma, a manje realnog pogleda na projekat koji može da nas sve dovede u velike probleme.

Pruga Beograd - Bar, odnosno njena rekonstrukcija je nekoliko puta, ne nekoliko puta nego više od 20-ak puta jeftinija po kilometru pruge nego što je kilometar puta, a ona direktno dolazi do Bara i nadovezuje se na koridor koji se predviđa od Beograda ka Budimpešti i dalje. Dakle, da zaključim. Naš stav ćemo naravno iznijeti kada se rasprava zaokruži. Vidjeli smo da smo već počeli da dobijamo amandmane na ovaj predlog zakona. Govorim samo o tome da ovaj Parlament ako napravi grešku i ne procijeni dobro razloge da podrži ovaj zakon može Crnu Goru, kažem ovaj Parlament, jer on na kraju daje ključnu riječ i odobrenje, može Crnu Goru uvesti u sudbinu koja je veoma neizvjesna i koja može da košta i naše potomke. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Damjanoviću.

Kolega Danilović, izvolite u ime Kluba Demokratskog fronta.

GORAN DANILOVIĆ:

Uvažni građani, gospodine predsjedniče, koleginice i kolege, gospodine ministre sa saradnicima, moje izvinjenje zbog glasa, prosto dešava se to i nama nije od toga što mnogo govorimo zbog prehlade očigledno, nadam se.

Počću sa rečenicom bivšeg kolege, aktuelnog ministra koji je rekao, bez namjere vjerovatno da bude patetičan, "vjerujem da smo svjesni značaja ovoga trenutka". Ja sam, gospodine ministre, ovaj trenutak malo drugačije zamišljao. Uvažavam Vas kao bivšeg kolegu, vidim da ste došli sa ekipom savjetnika, stručnih saradnika, ali pošto ne koristi svoje pravo da danas ovdje sa nama bude premijer, meni je jasno da ovo nije istorijski trenutak, on ga ne bi propustio. On nije propustio ni onaj trenutak koji je manje istorijski, da zajedno sa Kosorkom, Cvetkovićem i našim prijateljem Mrkom u Gornjim Mrkama otvori gradnju auto-puta, pa što bi preskočio ovaj koji je istoriskiji, važniji. Razmislite i vi. Da je ovo istorijski trenutak, gospodine ministre, garantujem da bi mu prethodila ozbiljna rasprava, da bi mu prethodila zajednička sjednica Vlade Crne Gore i Vlade Srbije, pa možda i zajednička sjednica makar protokolarna, makar prijateljska, dva Parlamenta, jer je ovo najveći projekat Crne Gore u njenoj istoriji u materijalnom smislu, a Boga mi bez obzira što Srbija ima auto-put i za Srbiju vrlo značajan i vrlo veliki. Ovo nije istorijska sjednica, jer se ovdje ne radi o

izgradnji auto-puta Bar - Boljare - Beograd - Budimpešta - Zagreb - Evropa - Svijet, nego o auto-putu Podgorica - Kolašin kojim se zaobilazi kanjon Platija i otvara idealno da tamo počne gradnja velikog Andrijeva čim prije.

Vrlo ozbiljno vam kažem, vi to ne morate znati, ali ja sam ubijeđen u ono što govorim, da je jedan od razloga zbog čega se napada ova dionica puta bez dogovora sa Srbijom i obećanja da ćemo do tada i do tada završiti auto-put, što bi bilo optimistično građanima da znamo za šta se zadužujemo, bez najave koliko će sve to da nas košta, jedan od razloga je i to što treba čim prije, čim se napravi auto-put zatvoriti magistralni pravac kroz Platije, napraviti gradilište, pokušati jer više nije interesantno ni Italijanima ni drugima da prave tri ili četiri male hidroelektrane zbog čudljive Morače može da dođe u obzir samo jedno veliko Andrijevo, zatvoriti taj jedini uz potencijalno mogući auto-put dolaz u Podgoricu i natjerati sve koji bi trebali da dobiju od auto-puta da godinama potom plaćaju usluge auto-puta i naravno sve turiste. Mislim, gospodine ministre, da će nam zatvoriti alternativu. Trebalo je, ako se krene na Andrijevo da se naprave zaobilazni putevi. Mislim znajući kako funkcionise vaša Vlada da će se taj posao raditi trajavo i da će trajati nekoliko godina, toliko dok ne natjeramo ljude da prolaze našim novim auto-putem ako ga napravimo na ovakav način.

Morao sam da krenem tako, gospodine ministre, jer nije istorijski ni način na koji smo dobili predlog zakona. Predlog zakona za zemlju koja nema metar auto-puta je po sebi trebao da bude istorijska stvar. On je dogovoren sa investitorom. Predlog auto-puta vrvu od člana 4 sa može biti, može se, može biti, može se izdati, može, a Vi i ja znamo šta to može da i ne mora. Predlog zakona koji je dominantno građen na može se i može biti ne znači da ne mora. Ovdje u ovom zakonu nema garancija koje meni daju snagu da punim srcem kažem, hvala vam, ostvarili ste i moj san iz djetinjstva. Moj san iz djetinjstva jeste auto-put, buću potpuno otvoren prema Srbiji. Pretpostavljam da će i oni koji se drugačije nacionalno izjašnjavaju reći i naš. Taj auto put treba da poveže svakog i Bošnjake i Muslimane i Srbe i Crnogorce, ima nas i sa jedne i sa druge strane granice dovoljno da se tome radujemo. Ali, ja vas pitam po koju cijenu i ko će da gradi ovaj auto-put? Na žalost, ministre, ni Vi ni ja, ni naša djeca, ovdje je već riječ o unucima pa nek ja budem patetičan. Ovo je preskupo, jedno je auto-puta, a drugo je ovakav Zakon o auto-putu. Nijeste ispoštovali, možda po prvi put od kako ste Vi, tako kažete za sebe, evropska ili proevropska koalicija, stavove onih iz Evrope koji kažu, ne.

Mislim, gospodine ministre, da Vi imate istorijsku namjeru, a da je neko vrlo praktičan iz drugog i trećeg ešalona. Oslobođićete carina one koji treba da kupe pa tako široko se kaže šta sve, da vjerovatno i asfaltna baza koju će angažovati neko od podizvođača treba da bude oslobođena, a da ne kažem da će u jednom trenutku svi kupovati zbog auto-puta i oni koji su unakazili dio Kotora i dio primorja, koji su sipali šljunak da naprave na šljuku ono što nije dao Bog, ali jesu oni željeli i oni koji rade ovih dana sve, samo da otplate kredite Prvoj banci, a Prvoj banci se na kraju mora platiti. Vrlo precizno i vrlo otvoreno, vrlo politički vam saopštavam naše stavove. Ima nas različitih u zavisnosti kakvih smo struka, je li neophodan, da li nešto bolje ili gore, a nema nikoga ko ne bi digao ruku za autoput kada bismo znali, ponavljam vam, koliko to košta u krajnjem, koliko godina treba da čekamo i šta za početak on povezuje. Napadamo najtežu dionicu. Zna li koja je najteža dionica ovog autoputa? Ja koji sam lokal patriota ću vam reći, najteža je ona koja treba da poveže Crnu Goru i Srbiju, ona o kojoj ne razmišljate ni vi danas, ni Vlada Srbije. Mene autoput do Kolašina ne

interesuje. Taj autoput neće spriječiti depopulaciju sjevera. Taj autoput neće pomoći Vasojevićima. Taj autoput neće pomoći Bijelom Polju. Taj autoput će pomoći samo onome ko bude gradio svojim mašinama i ugrađivao se u naš novac, imajte to u vidu.

Potpuno sam ubijeđen u argumente koje iznosimo. Svi bismo vjerovali da će brzo biti završen da je počeo da se pravi od Bijelog Polja preko zlatarske visoravni da se спушти u Požegu. Nije izgovor dobar ako kažemo mi smo željeli, a druga strana neće. I te kako treba da nas interesuje hoće li Srbija od Požege do Boljara autoput ili ne, ima li isplativosti, ovdje imam podatke, na svu sreću ne moram sve da kažem, 20 poslanika je u ovom klubu, svi će vam govoriti, koji je neophodan protok vozila, a gdje smo mi danas. Sve su vam ovo u nekoliko studija koje smo mi platili kao poreski obveznici govorili iz Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke i specijalizovanih institucija i organizacija koje se ovim poslom bave. Nama je čovjek kojeg danas ovdje nema, a koji, evo, za svog mandata počinje ovaj istorijski posao, premijer Milo Đukanović, govorio svojevremeno da mi ne vidimo dobro i da mnogo bolje od nas vide oni koji malo višije ili na višem mjestu stoje, a to su valjda bili tada stručnjaci iz Brisela. Sada oni kažu da ovo nije dobro, ali premijer Đukanović je našao mjesto koje vidi dalje od onoga otud. Volio bih da vidim šta je sada razlog. Kada je priznavao Kosovo izgovor je bio traže to od nas sa strane, i to će dugoročno biti dobro za Crnu Goru. Ovi sa strane kažu da je ovo dugoročno katastrofalno za Crnu Goru, da mi ne možemo da vratimo novac koji ćemo dati.

Ne dopada mi se ni malo atmosfera u kojoj nam Kinezi daju kredit, iako ja volim i Kineze i Kinu, koji ćemo da vratimo s kamatom koja je minimalna, ali je kamata, šta je trebalo da bude maksimalna još na ovo, pa nema PDV-a, pa ste nam objasnili još da je to dobro. Ako je dobro da ga ukinemo, ako je dobro za ovaj projekat, zašto ga ne ukinemo za neki drugi. Nemam vremena, a želio bih da kažem mnogo čega. Ipak ću na kraju jednu stvar koja će vam biti interesantna. Ovdje se pojavio, kolega Bulatović, koleginica Đurašković i kolega Milan Knežević, Damjanović, znamo, jedan investitor, vrlo ozbiljan, respektabilan, nije ni na kakvoj crnoj listi iz Katara, obećao sam mu na zvaničnom susretu gdje su bile ove kolege u Ministarstvu finansija, zahvaljujući ministru finansija koji je želio da taj čovjek upozna i opoziciju, da ću ga vrlo rado zajedno sa svojim kolegama ugostiti na Poslaničkom klubu, da nam predstavi jedan od najvećih projekata u Crnoj Gori zvani Buljarica. U prvoj fazi, izvjesno, projekat teži od milijardu. U krajnjem možda i deset milijardi. Četrdeset hiljada radnih mjesta, trajno 20.000. Ministar finansija s kojim vi saradujete na ovom projektu kaže da je to jedan od najspektakularnijih projekata. Na naše pitanje šta to nas košta, odgovor je bio ništa, mi gradimo našim novcem, a vi dobijate radna mjesta.

Mi ovdje, ministre, radimo našim novcem, novcem naše djece koju još nemamo i koja nemaju još novac, ali već imaju dug. Radimo dio autoputa da bi živio Bemaks, Geneks i Prva banka, odgovorno tvrdim. Ne pominjem imena nego pominjem firme. Gradimo autoput koji treba da zatvori drugi put i da na tom putu napravimo branu Andrijevo da bi opet neko gradio i otplatio na lizing uzetu mehanizaciju o enormnim milionskim, desetomilionskim, stotinumilionskim vrijednostima. Ovo govorim razočaran zbog toga što mi je neko natrunio san o tome da odavde do Beograda, odavde do Evrope u koju iz Beograda možete na različite načine, putujem za nekoliko sati. Ipak, razmisliću dobro. Na jednu stranu moja želja, ali na drugu stranu moja obaveza da ne trošim novac koji nije zaradio ni moj sin, a kamoli ja. Nijeste me ubijedili da je ovo

dobro, a da ja ne znam kad ćemo se sastaviti, kad će poteći rijeka putnika, koliko će nas biti do tada, koliko će nas ostati na sjeveru, ako još u ovo nekoliko godina do Podgorice budemo morali jedino tim autoputem na kojem će biti najskuplja putarina u ovom dijelu Evrope. Vidim to iz pitanja mog kolege koliko mislite vi da će biti pošto je trajektom četiri evra. Ako budete množili s kilometrima i poslanici teško da će putovati tim putem. Možda jedino, predsjedniče Parlamenta, da napravimo ovo idejno rješenje za parlament i da ga smjestimo na Verušu, da tamo preselimo Vladu i da nekako probamo ekonomski da se izvučemo.

Ne mislim da je ovo dobro. Mislim da je preskupo. Mislim da je mnogo sumnjivih stvari. Mislim da niste uradili dobar posao. Jer, da je istorijska stvar, danas bi u Beogradu u isto vrijeme, a ovdje bili povezani linkom, zasjedala Skupština Srbije, ustali, aplaudirali i rekli srećna nam evropska autoput budućnost. Ipak dobro vidim i dobro čujem, niti čujem aplauz, niti vidim u ovom trenutku Beograd, izuzev preko Zlatibora, doduše mnogo boljom saobraćajnicom nego do sada. Hvala lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam, kolega Daniloviću.

Znate, neke istorijske pouke ne daju odgovore, ali otvaraju malo vidika. Mi smo tu da to vidimo i na drugi način. Između ostalih, koleginica Čatović je došla iz jedne stare pomorske porodice. Kada pogledate te brodove kojima su oni išli oko svijeta, dužinu, način na koji su napravljeni, veličinu, sa sadašnjim shvatanjem stvari ne bi se usudili da pođete preko Jadrana. Pogledajte Kolumbo brod, pogledajte Magelan brod. To djeluje nesolidno nego djeluje za kraću plovidbu po Bokokotorskom zalivu. Ljudi su kretali sa tim na put oko svijeta i dosegali to. Nema velikih projekata bez rizika. Nema istorijskih projekata bez rizika, puta, željeznica, Istok, Zapad Amerike itd. Sve zajedno ti projekti ostaju. To su oni projekti koji ostaju. To nису garancije na kredite, to nису zaduživanja, to su projekti koji ostaju. Uvijek su skuplji nego što krenu.

Aerodrom u Berlinu se zida već pet godina duže od projekcije, kolega Tuponja će to bolje znati, da Tegel košta višestruko više nego što je trebalo da košta, a radi se aerodromu centru evropske moći. Tako da su ti projekti uvijek puni neizvjesnosti, to ćemo svi znati, i danas i nove vlade koje će doći poslije ove, ali što je sigurno svi su oni promijenili izgled i biće jedne zemlje, kao što je i tunel Sozina bio toliko sporan, a sada više nikome nije sporan. Tako da su to rizici koje svaka generacija uzme i pomjeri negdje granice doseganja, pa i osjećaja za rizik. Da će biti skuplji nego što piše, to bi već mogli znati po definiciji svi na osnovu prethodnih iskustava i u drugim zemljama, a kamoli u našoj zemlji, sklonijoj prekoračenjima.

Izvolite, kolega Šehoviću, uzeo sam dio vašeg obraćanja.

DAMIR ŠEHOVIĆ:

Hvala, predsjedniče Krivokapiću.

Uvaženi ministre Brajoviću, poštovane kolege,

Ispunjen sam zadovoljstvom što sam u prilici da, u ime partije koja je prva ukazala na potrebu izgradnje autoputa i koja od početka do dana današnjeg vodi i upravlja ovim projektom, govorim o zakonu čijim usvajanjem se konačno stvaraju pretpostavke za otpočinjanjem realizacije najznačajnijeg infrastrukturnog projekta u istoriji Crne Gore, rekao bih najvažnijeg infrastrukturnog projekta u istoriji Crne Gore,

usudio bih se sada čak da kažem projekta od nacionalnog, da ne kažem istorijskog značaja. Ništa u Crnoj Gori nakon što se izgradi ovaj put neće biti isto, ni u ekonomskom, ni u sociološkom, ni u psihološkom, ni u političkom, ni u demografskom, ni u bilo kojem drugo pogledu.

Takođe sam srećan zbog toga što sam u prilici da konstatujem da je rasprava o ovom zakonu pokazala da Crna Gora ima mudrosti i domaće pameti da se nosi i sa izuzetno komplikovanim projektima kakav jeste definitivno projekat izgradnje autoputa. Zadovoljan sam i zbog toga što se isplatio mukotrpan rad domaćih eksperata koje je prvo ministar Lompar okupio oko sebe, a danas i ministar Brajović i što smo konačno došli u situaciju da govorimo o projektu od čijeg početka realizacije nas dijele mjeseci. Možda je ta priprema trajala nešto duže nego što je javnost očekivala, ali upravo zahvaljujući toj nešto dužoj pripremi Crna Gora danas govori o autoputu koji je sto miliona jeftiniji nego što je bio prije samo dvije godine.

Odavno je Crna Gora raščistila sa time da li joj treba autoput. Svi relevantni politički i društveni činoci su rekli da je Crnoj Gori potreban autoput i to ovdje treba potencirati. Zato se ne bih uopšte osvrtao na sve one druge koji se prethodnih dana javljaju i koji kao da su odjednom probuđeni iz nekog dubokog sna i konstatuju da Crnoj Gori ne treba autoput. Njima se, zbog činjenice da su na društvenoj i političkoj margini, ovom prilikom uopšte neću baviti.

Tokom današnje diskusije mi treba da odgovorimo na nekoliko važnih pitanja. Prvo pitanje na koje treba da odgovorimo je zašto ovaj model izgradnje, a ne neki drugi. Mislim da je odgovor jasan. Poštovani građani Crne Gore, ovo je trenutno jedini mogući model koji garantuje najniže troškove izgradnje autoputa, koji garantuje završetak radova za četiri godine, koji garantuje referentnog izvođača, koji garantuje najpovoljnije finansijske uslove finansiranja ovog projekta, odnosno koji garantuje da će sve biti završeno onako kako je država Crna Gora procijenila da treba, a to je za period od četiri godine. To je ključni razlog zašto se ide sa leks specijalisom u parlamentu i zašto danas govorimo o ovoj tački dnevnog reda.

Drugo pitanje koje se može postaviti u javnosti je da li je ovo politički projekat. Da, ovo je i politički projekat. Ovo nije isključivo politički projekat, ovo je, prije svega, ekonomski projekat, ali je i politički projekat, zato što je Vlada Crne Gore donijela i političku odluku da gradi najznačajniji infrastrukturni projekat u njenoj istoriji i da konačno poveže Crnu Goru, da integriše Crnu Goru, a nijedan drugi projekat ne može integrisati Crnu Goru kako će to uraditi autoput.

Sljedeće pitanje koje treba da pojasnimo jeste zašto kineski partner, zašto CCCC, odnosno CRBC, a ne neka druga kompanija. Odgovor je jasan. Zato što su nam dostavili ubjedljivo najjeftiniju ponudu za izgradnju prioritetne dionice. Prva sljedeća ponuda je 200 miliona skuplja, a uslovi finansiranja su duplo nepovoljniji. Druga ponuda koja je dostavljena od strane turskog konzorcijuma je otprilike glasila na blizu 800 miliona, ali je podrazumijevala nešto što u praksi do sada nijesmo imali priliku da vidimo, podrazumijevala je zahtjev za državnim kolateralom koji je bio težak ravno milijardu i po nacionalnih bogatstava Crne Gore. To je puna istina o tome zašto smo se opredijelili za ovu ponudu, a ne za neku drugu. Zato što je najbolja, zato što je najjeftinija i zašto što je u svakom, a i finansijskom pogledu, prije svega, isplativija od svih ostalih.

Takođe se treba zapitati koje su nas to reference navele da se opredijelimo za ovog partnera. Poštovane kolege, a i građani Crne Gore, treba reći da je kompanija koja

je angažovana na ovom projektu najveća kineska građevinska kompanija za luke, mostove i puteve. Da je to četvrta građevinska kompanija na svijetu. Da je to kompanija koja zapošljava 115.000 ljudi. Da je to kompanija koja je 2013. godine imala promet 54 milijarde dolara, što znači 25 puta joj je bio veći promet nego što je budžet Crne Gore za 2015. godinu. Da je to kompanija koja je po ulasku na međunarodno tržište, samo na tom međunarodnom tržištu od 1979. godine do dana današnjeg izvela preko 700 projekata i, u konačnom, da je to kompanija koja ima ogranke u 40 zemalja i regija širom Azije, Afrike i Evrope. To su reference ove kompanije i ta će kompanija izvoditi radove na ovoj prioritetnoj dionici.

Sljedeće pitanje koje, takođe, zaslužuje odgovor je da li postoji ekonomska isplativost ovog projekta. Apsolutno. To tvrdim ne zbog toga što je meni palo na pamet da to danas ovdje kažem nego zbog toga što su sve studije koje su urađene na temu prioritetne dionice pokazala i dokazale ekonomsku isplativost ovog projekta. Posljednja studija koja je rađena za potrebe Exim banke govori o tome da je ekonomska neto sadašnja vrijednost ovog projekta 350 miliona eura, što znači, građani Crne Gore, da su ukupne koristi za Crnu Goru za 350 miliona eura veće od troškova koje će država Crna Gora imati po osnovu izgradnje autoputa. To je nešto što ovdje treba jasno i otvoreno reći. To je najbolji odgovor na pitanje da li postoji ekonomska isplativost projekta.

Da li će Crna Gora moći uredno da servisira ovaj kredit? Apsolutno. Zato što je prosječna godišnja subvencija države koja je potrebna za izgradnju ove prioritetne dionice autoputa 25 miliona eura, a 25 miliona eura je 1% budžeta za 2015. godinu, 25 miliona eura je tri puta manje od onoga što je ova država uspjela da uštedi samo u 2013. godini zahvaljujući većim naporima Ministarstva finansija i Poreske uprave na planu suzbijanja sive ekonomije i na planu naplate poreskog duga. Kada poredite 25 miliona eura i stavite ih s jedne strane i ukupne koristi koje će ovo društvo da ima s druge strane, definitivno su novac koji se isplati dati za tu namjenu. Zbog toga kažem da ne postoji apsolutno nikakva bojazan da će fiskalna održivost države Crne Gore biti dovedena u pitanje zbog činjenice da počinjemo izgradnju prioritetne dionice autoputa, jer će zahvaljujući ovom projektu država Crna Gora u narednoj i svim narednim godinama rasti mnogo brže nego što je do sada rasla. Privredni rast će u Crnoj Gori od 2016. i 2017. godine i tako redom se kretati oko 4%, ukupni ekonomski benefiti će biti takvi da će se poboljšati svi fiskalni parametri u Crnoj Gori i da kao rezultat te činjenice godišnje opterećenje o kojem ovdje govorimo, a koje je ravno samo 25 miliona eura jeste nešto što ne treba državu Crnu Goru da zabrinjava, ukoliko se domaćinski bude odnosila prema javnim finansijama ove države.

Zašto je država Crna Gora oslobodila kineskog partnera PDV-a. Poštovane kolege, jako je važno da naglasimo, sve ponude koje su dostavljene Ministarstvu saobraćaja, odnosno Vladi Crne Gore su zahtijevale ova finansijska oslobađanja i dostavljene su u jediničnim neto cijenama koje ne uzimaju u obzir ni poreze ni doprinose. Na bazi vrednovanja tih ponuda se procijenilo da je ovo ponuda koja je 200 miliona jeftinija od prve naredne. Ako se već pitamo zašto je oslobođen kineski partner PDV-a, onda mislim da je najbolji način da dođemo do odgovora na to pitanje da to pitanje postavite studentu prve godine Ekonomskog fakulteta. On će vam reći da je oslobađanjem od PDV-a zapravo lišena obaveze država za plaćanje tog iznosa, a ne kineski partner, jer je to indirektan porez, zato što je posao dogovoren u jediničnoj neto cijeni, pa bi PDV-a na tu cijenu značilo samo obaveznu državu da plati još nekih stotinjak

miliona eura i obavezu kineske kompanije da se bavi administriranjem i da nam sutra kroz povraćaj PDV-a vraća taj iznos.

Zašto je oslobođena kompanija poreza na dohodak i poreza na dobit. Zato što najveći dio tih oslobođanja svakako bi imala pravo po osnovu ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koji je Crna Gora ratifikovala i po tom osnovu bi crpila značajna ovlašćenja da i bez obzira na ovaj zakon bude oslobođena od ova dva poreska oblika. Međutim, kao odgovorni ljudi i kao ljudi koji su razgovarali sa kineskim partnerima i došli u situaciju da od 11 zahtjeva sve zahtjeve za fiskalnim oslobođanjima svedu na pet, na pet minimalnih koje u finansijskom smislu nijesu posebno izdašne i značajne za državu Crnu Goru. Mislim da je na taj način Ministarstvo saobraćaja i Vlada Crne Gore napravila dobar posao i uradila je ono što su sve vlade svih zemalja koje ulaze u ovakve i slične projekte uradila.

Pitanje koje je, takođe, pobudilo pažnju javnosti jeste to, dobro razumijemo zašto je država sama sebe oslobodila PDV-a, ali ne razumijemo zašto su oslobođene poreza i domaće kompanije koje će biti angažovane na izgradnji autoputa. Dakle, da pojasnimo, nijesu domaće kompanije oslobođene poreza i doprinosa na izgradnji autoputa nego su oslobođene samo dijela poreza na dodatu vrijednost i to samo po osnovu njihovog učešća u izgradnji autoputa. Zašto smo to uradili. Zato što smo htjeli da teško ispregovaranih 30%, odnosno 240 i kusur miliona eura ostane u Crnoj Gori, a ne da ide negdje drugo. Ako mislite da se kvalifikujete da po cijenama koje će vam kineski partner ponuditi da izgradite autoput domaćom operativom, onda morate biti konkurentni. Da biste bili konkurentni morate domaću operativu osloboditi PDV-a jer ćete na taj način zaraditi, jer će 240 miliona eura da ostane u Crnoj Gori. Ako to ne uradite, tih 240 miliona eura će da ode u neku drugu državu, nekim drugim kompanijama koje će biti angažovane na izgradnji ovog puta, a valjda je svima nama interes da taj novac ostane u Crnoj Gori i da 240 miliona eura ostanu u Crnoj Gori.

Konačno, time definitivno završavam, kažu da ovo nije put Bar-Boljare nego je ovo put od Smokovca do Mateševa. Kao da je moguće napraviti put od Bara do Boljara, a da ne prođete dionicom od Smokovca do Mateševa. Namjerno je država Crna Gora donijela odluku da krene od najteže, najskuplje, ali najpravednije i najpoštenije dionice kakva jeste dionica Smokovac - Mateševo, jer sam definitivno ubijeden da je to najbolji način da se počne vraćati dug sjeveru Crne Gore. Čini mi se da je zbog činjenice da je to najmanje razvijeni region u Crnoj Gori, vjekovima, da ne kažem, to je najmanje što Crna Gora može u ovom momentu da uradi za njih.

U konačnom, ono što je, takođe, neko od mojih uvaženih kolega na kraju rekao, tačno je da je Crna Gora krenula put Evrope, ali sam siguran da će izgradnjom ovog projekta, izgradnjom ovog autoputa najbrže tamo stići, jer se konačno pridružujemo svim drugim zemljama koje imaju autoput, a Crna Gora, kao što i sami znate, do dana današnjeg nema jedan kilometar autoputa. Razumijem oprez, razumijem bojažljivost za to što govorimo o najizdašnijem infrastrukturnom projektu u finansijskom smislu u istoriji Crne Gore. Ipak, s druge strane, očekujem i malo više razumijevanja i malo pošteniji odnos prema projektu koji definitivno jeste ekonomski isplativ, koji definitivno jeste politički, ekonomski, socijalni i svaki drugi prioritet u Crnoj Gori. U tom smislu, očekujem da će na taj način argumentovano, a ne emocijama biti vođena rasprava u ovom parlamentu u naredna dva dana. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne još, na prva izlaganja ne može, pa će moći poslije. Pročitajmo svi priču o projektovanju sada zvanog Bulevara Svetog Petra Cetinjskog, poslije drugog svjetskog rata, kada su pitali što će Podgorici toliki bulevar, a sada jedva da prođemo kroz njega. Izvolite, kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Uvaženi predsjedniče, uvažene kolegice i kolege, uvaženi ministre sa saradnicima, poštovani građani Crne Gore,

Biću vrlo zainteresovan da mi neko objasni na koji način sa 25 miliona godišnje za 20 godina mislite da vratite ovaj kredit, 25 puta 20 je 500 miliona, tim nije vraćen ovaj kredit.

Da se vratim na svoje izlaganje. Nemamo dileme oko toga da je Crnoj Gori hitno potrebna moderna saobraćajnica koja povezuje sjever i jug zemlje. Svima je jasno da sadašnji magistralni put ni iz daleka ne zadovoljava ni narasle saobraćajne potrebe, ali ni standarde sigurnosti u saobraćaju. Pored toga, svima je jasno i sasvim je izvjesno da će u narednim godinama biti više saobraćaja, još više zagušenja i još više sigurnosnih problema starom magistralom kroz Platije. Dakle, uopšte se ne postavlja pitanje da li moramo graditi novu i savremenu saobraćajnicu, adekvatnu današnjem vremenu, jednostavno svi znamo da moramo. Ta saobraćajnica nije važna samo sa aspekta prevoza putnika i roba već i sa aspekta regionalnog razvoja, ispunjenja ekonomskih preuslova za razvoj sjevera, iskorištenje i dostupnost turističkih destinacija, zaustavljanje iseljavanja sa sjevera, povezivanja Crne Gore sa Evropom preko Srbije itd. Ta saobraćajnica je od izuzetne važnosti za budućnost Crne Gore i na nju se ne smije dugo čekati. Potrebna nam je kvalitetna veza sjevera i juga i dalje prema Beogradu što prije. Bilo bi dobro ako bi Crna Gora bila ekonomski snažna zemlja, da može sebi priuštiti da to bude autoput.

Međutim, neću vam reći ništa novo kada kažem da Crna Gora nije ekonomski važna zemlja. Naprotiv, zemlja koja ima ogroman dug već sada i koja mora izuzetno voditi računa o daljem zaduživanju zemlje kako ne bi ušla u zonu dužničkog ropstva. Govori se o povoljnom kreditnom aranžmanu kineske banke. Koliko god vam neko dao povoljan kredit, dolazi dan kada morate da počnete da ga vraćate. Do tog dana sve je glatko, ali onda počinju problemi. Pogotovo postoje problemi ako predviđanja kažu da će troškovi održavanja autoputa biti i veći od prihoda koji će se ostvarivati od putarine. Onda ćemo osim što ćemo vraćati kredit Kinezima, svake godine još dodatno finansirati i održavanje autoputa. To uopšte nije dobar scenario.

Što se tiče ugovora sa izvođačem radova, javnost je tek nedavno zapravo saznala da taj ugovor sadrži i niz iznenađujućih nepovoljnosti po državu Crnu Goru. Sama činjenica da se država odrekla praktično svih vrsta poreza, carina i akciza koji su u vezi autoputa čini da ova dionica autoputa ne košta 810 miliona već mnogo više od milijardu eura. Neshvatljivo je pristajanje naše Vlade da je u slučaju spora nadležan sud u Pekingu. Zar je očekivati da kineski sudovi u sporu Crne Gore i kineske firme zaštite interes Crne Gore? Puno je tu pitanja na koja crnogorskoj javnosti treba dati odgovor o poslu vijeka.

Iako je možda deplasirano, kazao bih nešto o brzim cestama. Najprije treba pojasniti šta se krije iza naziva brze ceste. Treba pojasniti da nije toliko velika razlika između autoputa i brze ceste, u zadovoljenju saobraćajnih potreba Crne Gore, a da je ogromna razlika u troškovima izgradnje. Treba reći da je brza cesta saobraćajnica koja ima po dvije kolovozne i jednu zaustavnu traku u oba smjera. Da je razlika od autoputa u tome što se brze ceste projektuju na maksimalnu brzinu od 110 km/h, da brze ceste dozvoljavaju nešto manji radijus krivine i nešto veći nagib puta. Da su priključne petlje značajno pojednostavljene, a takođe i tuneli i mostovi kao najskuplji elementi autoputa. Samo autoput, recimo za tunele je obavezujuće dvije tunnelske cijevi, za brze ceste bi bila dozvoljena jedna. Sami koridor kuda prolazi brza cesta je uži, pa tome i zemljište koje treba otkupiti. Sve to čini da gradnja brzih cesta bude lakše prilagođena našem izuzetno zahtjevnom terenu i čini ih mnogo jeftinijim u odnosu na autoput.

Imajući u vidu cijenu koštanja, jednostavnost, našu ekonomsku moć, teren kojim prolaze, ali i vrijeme u kojem bi mogli biti izgrađeni, mnogi drugi parametri, brze ceste su za naše prilike alternativno rješenje koje nije trebalo tako lako odbaciti. Nažalost, naša Vlada nikad nije uradila kvalitetnu komparativnu analizu između autoputa i brze ceste.

Poštovani građani, jako je važno, nemojte zaboraviti da mi u ovom poslu vijeka ne govorimo o cjelokupnoj dionici autoputa Bar-Boljari već o dionici Smokovac-Mateševo. Ona iznosi 40 km. Dakle, govorimo samo o četvrtini autoputa. Niko u ovom času ni u snu ne pomišlja da kaže što je ostale tri četvrtine auto-puta. Hoće li se ikada graditi i od kojeg novca? Mi smo sa sadašnjim, sa ovim zaduženjem ulazimo u zonu prezadužnih zemalja. Ulazimo u nešto što može biti pogubno za naš ekonomski sistem, a da nijesmo dovoljno ozbiljno razmotrili sve opcije, a još manje posljedice koje iz toga slijede. Nikakva upozorenja i zabrinutost od najznačajnijih finansijskih institucija nijesu izazvale zabrinutost naše Vlade. Naša Vlada zna očigledno bolje.

Crnogorski parlament doveden je pred svršen čin. Vlada je već obezbijedila većinu u Parlamentu da zakon u auto-putu bude izglasan. Tako da sva ova današnja i sutrašnja diskusija predstavlja samo, rekao bih nešto kao demokratsku deklaraciju u cijelom ovom procesu prezaduživanja države. Juče je ovdje u ovom Parlamentu zasijedao Dječiji parlament. Djeca su govorila o pravima djece, ali ne samo o njima i kao spektar interesovanja ide mnogo šire. Djeca su pitala kako se to uzimaju dugovi koje će oni morati da vraću. Brinuli su za svoju budućnost. Ministar Žugić im poručuje da je jedini put do obezbjeđivanja održivosti javnog duga brži i dinamičniji ekonomski rast i da su očekivanja da će u periodu od 2015. do 2018.godine doći do bržeg rasta crnogorske ekonomije. Ta izjava ministra Žugića najbolje oslikava budućnost našoj djeci. Ako ne dođe do bržeg i dinamičnijeg rasta crnogorske ekonomije neće biti održiv javni dug.

Vjerujete li vi, uvažene kolegice i kolege da će doći do bržeg i dinamičnijeg rasta crnogorske ekonomije. Dobro razmislite o tog vašeg promišljanja značajno zavisi budućnost naše djece. Vaša odluka ima veoma velikosežne posljedice, budite spremni da ih nosite i danas i za 10 i 20 i 25 godina kada budete glasali o ovom zakonu, pomislite na to da će taj dug za koji vi glasate vraćati naša djeca. Hvala lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Tuponja. U ime Kluba četiri partije će kolega Andrija Popović.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade,

Izgradnja auto-puta Bar-Boljare uz prioritetnu dionicu od Smokovca do Mateševa je za Liberalnu partiju je jedan od najvećih prioriteta. Dugo očekivana izgradnja auto-puta se konačno približava svom početku, a samim tim i rasprave u stručnoj i laičkoj javnosti se pojačavaju, a kao obično političari preuzimaju ulogu dežurnih sudija koji će odrediti da li je auto-put isplativ ili nije.

Činjenica je da je Crna Gora jedina država u regionu i Evropi bez ijednog izgrađenog kilometra modernog auto-puta. O tome smo bezbroj puta ovdje govorili, bar ja a i opozicija, što je svrstava u red u zemlje sa vrlo niskim nivoom elastičnosti logističkih karakteristika i značajno uvećava troškove transporta roba iz Crne Gore ka inostranstvu i obratno. Mjere logističkim parametrima više košta kilometar transporta kroz Crnu Goru postojećim brckim regionalnim putevima, jer mi i nemamo prave magistralne saobraćajnice nego 10-20 km. auto-puta. To najbolje znaju distributerske i trgovačke kompanije koje uvećavaju cijene proizvoda koje plasiraju u Crnoj Gori za mnogo viši iznos nego što je to mjereno po kilometru puta potrebno, kako bi obezbijedili pozitivno poslovanje. A sve to zbog faktičkog stanja sa kojim se susrijeću da im se za prelazak par stotina kilometara nekad treba i cijeli dan, što je posebno evidentno u zimskom periodu kada se prohodnost puteva nalazi na graničnom nivou bezbjednosti i operativnosti.

Kada se tome dodaju i velika ljetnja zagušenja praćena ogromnim količinama zagađenja koje generišu učesnici u saobraćaju dobija se jedna slika sumorne naše saobraćajne infrastrukturne stvarnosti. Taj realizam nije ni u kom slučaju faktor koji podstiče strane turiste da dolaze u naše zimske i ljetnje centre nego iz dodatno demotivišu da nas izbjegavaju ili da ne prave ponovne posjete. Najčešće poučeni iskustvom dugog putovanja i rizika i velike bezbjednosti na putevima. Ako znamo da su sa istočne i zapadne strane naši susjedi izgradili auto-puteve do naših granica kojima, to je posebni slučaj sa Hrvatskom dolazi najveći broj turista koristeći i upravo njihovo postojanje i udobnost koju pružaju.

Crnogorski auto-put neće donositi idealnu mogućnost da se od putarine isplaćuje i da se otplaćuje kreditni aranžman, ali će donijeti cijeli niz direktnih, indirektnih koristi kako centralnom i naročito sjevernom regionu, ali i cjelokupnoj privredi, jer će nas svrstati u red zemalja koji imaju kvalitetne i sigurne saobraćajnice.

U javnosti se pominju, a i miješaju se termini isplativost i ekonomska opravdanost investicije, a to su dva suštinski različita pojma. Prvi se zasniva na upoređenu prihoda i rashoda, a drugi na upoređenju koristi i troškova. Ukoliko se putarina ne naplaćuje nema prihoda, pa je rentabilnost jednaka nuli, to međutim ne govori ništa o opravdanosti takvog auto-puta, jer auto-pute i Njemačkoj su nerentabilni budući da se ne naplaćuje putarina, ali su i te kako opravdani budući da je gustina saobraćaja visoka. Crna Gora bez auto-puta će ostati jedna lijepa planinska država, daleko od očiju i ruta tranzita a velikih privrednih sistema i ulagača, a posebno motorizovanih turista koji su dominantni u strukturi individualnih i porodičnih posjeta

našim turističkim centrima. Ne smije ostati Crna Gora država sa sve gorim postojećim ruiniranim putevima koji samo odnose ljudske živote, bez mogućnosti da se tu nešto drastično promijeni u narednim godinama. Samo da podsjetim. Preko 1000 ljudi je izgubilo živote u kanjonu Morače, bezbroj ljudskih tragedija, a po neki od nas imamo najbližije koji su u tom kanjonu izgubili svoj život.

Prisjetimo se samo kako je ideja dežurnih kritičara komentarisana i osporavana ideja izgradnje tunela Sozina i kako nam je najavljivan kolaps budžeta iz slom ekonomskog sistema, ako se pristupi izgradnji ovog projekta. Međutim, danas se pokazuje u kojoj mjeri bi to bilo pogrešno i neutemeljeno razmišljanje i potvrđuje se ispravnost investicije u takav infrastrukturni objekat.

Liberalna partija izražava duboko žaljenje što nije bilo političke hrabrosti, odnosno bio je kukavičluka za početak granje prvog našeg auto-puta 2009. godine, kada je organizovan svečani početak, jer bi Crna Gora danas izgledala potpuno drugačije i sa daleko većom perspektivom za život ne bi nam s dešavalo da nam više od 1000 ljudi godišnje napušta Sjever Crne Gore odlazeći u Podgoricu na Primorlje ili u inostranstvo. Samo da kažem da je u ovom godini 892 ljudi napustilo sjever za prvih sedam mjeseci. Procjena je da će 2050. godine Crna Gora imati oko 10% stanovnika manje, a taj negativni trend može zaustaviti samo izgradnja kvalitetne putne infrastrukture, odnosno takozvani krst auto-puteva Bar - Podgorica - Boljare, granica sa Srbijom i jadransko-jonski auto-put od granice sa Bosnom i Hercegovinom od Nudova preko Grahova - Podgorice do granice sa Albanijom, ukupne dužine oko 92km. Taj krst ova crnogorska auto-puta je pitanje opstanka Crne Gore i treba uraditi sve da se završi u narednih petnaestak godina.

Navodim primjer Hrvatske u kojoj je inostrani dug oko 50 milijardi eura, odnosno 110% bruto društvenog proizvoda, samo da kažem da je u Crnoj Gori taj dug nešto oko 57% bruto društvenog proizvoda, a vjerujem da malo ko u ovoj sali ima ko se ne bi mijenjao sa Hrvatskom i njihovom sjajnom infrastrukturu koja obuhvata oko 1.300 km. izgrađenih auto-puteva. Zbog svega ovoga Liberalna partija pruža bezrezervnu podršku razvojnog projekta auto-puta koji će nesumnjivo dovesti do ekonomskog buma Crne Gore, ali potpuno rješenje će biti tek kada se sagradi dionica auto-puta od Bara do Smokovca i Mateševa do Boljara, a to bi se moralo desiti u narednih 10 godina. Kako imam još malo vremena, iskoristiću priliku št je tu ministar, saradnici nećete mi zamjeriti nije direktno vezano za ovo. O tome smo raspravljali nedavno o putu Gusinje-Podgorica preko Albanije zabrinjavajući medijski natpisi su se u međuvremenu pojavili da će doći do usporavanja tog puta koji je u ovom prvom momentu alternativa puta kroz kanjon Morače i htio bih kroz ovo pitanje da mi odgovorite da li ima nešto novo, ipak se radi o putu koji će relaciju Gusinje - Podgorica preko Albanije sa 190 km. skratiti preko tri puta, a i to je pitanje opstanka Sjevera Crne Gore.

Druga stvar. Zaobilaznica Kotor, sad već zaboravljena, mislim da ministarstvo mora ponovo pokrenuti pitanje zaobilaznice Kotor koje je pitanje života i smrti za Kotor. Dakle, Kotor više ne može prosto da funkcioniše bez te zaobilaznice. Mislim da smo mi najveći krivci zato što je čovjek, čovjeku vuk. Mi smo bili u sjajnoj situaciji i prije četiri, pet godina, čak smo bili obezbijedili i kredit Evropske investicione banke, ali je tadašnji Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture blokirao izgradnju zaobilaznice uvukao u sve to UNESCO pod čijom je zaštitom Kotor. Naravno, žao mi je što nije tu gradonačelnica Kotora sad već bivša, ali sada naša poslanica gospođa Čatović, Misija

UNESKO-a je bila prije godinu i po, dakle tu se ništa ne dešava, a Kotor više ne može na taj način da funkcioniše. Znači da je u periodu od aprila do kraja novembra, evo i naš predsjednik Skupštine iz Kotora, to je totalno blokiran grad. Mora se ponovo pokrenuti pitanje te zaobilaznice. Da podsjetim, da je 1987. godine idejni projekat urađen, kasnije napravljen i glavni projekat zaobilaznice 2010, '11. Tu su već ogromna sredstva uložena i molim vas da ponovo pokrenete pitanje zaobilaznice Kotor. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vama. I vama uvijek dođe da vi date završnu riječ. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Jako lijepo bi bilo kada bih ja mogao davati završnu riječ o ovim temama.

Predsjedniče Skupštine, ministre, pomoćnici ministra, kolegice i kolege poslanici,

Ja se pridružujem zahtjevima kolege Popovića da vi date odgovor o ostaloj putnoj infrastrukturi u Crnoj Gori. Ovdje dajem akcenat na pitanje puta Gusinje-Podgorica. Vi ste na to pitanje meni odgovorili na sjednici Odbora za ekonomiju, ali mislim da i javnost treba da čuje taj odgovor.

Što se tiče samog auto-puta, odnosno Predloga zakona o auto-putu Bar - Boljare, Crna Gora vrši pripreme za najveći infrastrukturni poduhvat u svojoj istoriji, gradnja auto-puta koji će se raditi na jednom od najzahtjevnijih terena u Evropi. Izgradnja auto-puta ne samo da je važna kao infrastrukturni projekat, već je važna i zbog čitavog niza drugih razloga, koji će imati multiplikativne efekte na našu ekonomiju i jačanje njene konkurentnosti, što će direktno i indirektno uticati na rast domaćeg bruto proizvoda Crne Gore.

Direktni efekti će biti to što će biti otvorena nova radna mjesta. U periodu njegove izgradnje će se zaposliti između 1200 i 1500 radnika preduzeća iz Crne Gore. Od ukupnih investicija od 809 miliona eura, predviđeno je da 30% tih sredstava zaradi domaća građevinska operativa, koja će biti angažovana na izgradnji auto-puta.

Prvi pozitivan efekat osjetiće se ozdravljenjem građevinarstva i sa njim povezanih sektora. To će indirektno uticati na rast BDP-a. Projekat izgradnje auto-puta je od izuzetnog značaja i pri njegovoj analizi ne treba ići samo i strogo od ekonomske cost-benefit analize, već od opšte društvene analize. Više je razloga zbog kojih treba podržati ovaj predlog zakona. Prije svega, smatramo da izgradnja auto-puta je zadnja šansa za zaustavljanje i iseljavanje sa sjevera uz određene mjere koje bi se preduzele ka ravnomjernijem regionalnom razvoju. Za ovu tezu smo čuli kontra stavove. Iseljavanje sjevera se može zaustaviti samo ako tim ljudima na sjeveru stvorimo minimum uslova za opstanak. Jedan od tih uslova je povezanost za okruženjem.

Činjenica je da je auto-put uslov za ravnomjerniji regionalni razvoj koji je Crnoj Gori prijeko potreban za koji se konstantno zalažemo. Izgradnjom auto-puta će se omogućiti dalji dinamičniji ekonomski rast lokalnih samouprava, ali i valorizaciju potencijala na sjeveru. Na taj način se stvaraju preduslovi za nastavak gradnje auto-puta prema Boljarima i dalje povezivanje na auto-put prema Beogradu i Budimpešti, a na jugu put prema Baru i povezivanje sa budućim Jadransko - jonskim putem. Jedna takva kvalitetna putna mreža doprinijeće da Crna Gora ne bude

destinacija koja se zaobilazi ili kroz koju se samo prolazi, već destinacija na koju se dolazi. Ono što treba da bude apriori, kada neko govori o auto-putu jeste njegov doprinos bezbjednosti saobraćaja u Crnoj Gori i na toj relaciji. Ako gradnju auto-puta posmatramo isključivo kroz prizmu njegovog koštanja, onda ga nikada ne bi trebali započeti, jer kolika da je god cijena, koliko god bila povoljna uvijek će se čuti da je skupo. Da nam je neko taj auto-put ponudio besplatno opet bi se moglo čuti da smo uz besplatan put mogli dobiti i nešto pride. Klasifikacije da nije izabrana dobra trasa ne stoji, ne stoji iz razloga što nijesmo čuli ni jedan konkretan predlog koja bi to druga trasa bila bolja i isplativija. Čuli smo i pitanje zašto baš ova dionica puta da bude izgrađena prva? Ovaj potez mi liči na dobrog studenta koji spremi i položi najprije najteže ispite, pa tek onda one nešto lakše.

Da postavimo pitanje ovdje u ovoj sali. Koja dionica da bude započeta prva, siguran sam da ćemo dobiti prilično veliki broj predloga. Vodeći se tom logikom došli bi do zaključka da trebamo sprovesti referendum sa pitanjem koju dionicu auto-puta treba započeti prvu? Možda u ovom trenutku realizacija ovog projekta znači veliko zaduženje za Crnu Goru, ali dugoročno gledano smatramo da će se taj auto-put isplatiti. Međutim, ono što se ne može mjeriti novcem to su ljudski životi. Mnogo ljudi je stradalo na postojećim putevima kroz Crnu Goru i smatramo da ne treba najmanji odron ili najmanja vremenska nepravilnost da prekida konekciju između dva dijela države.

Izgradnjom prioritetne dionice izbjeći će se najopasniji dio postojećeg magistralnog puta koji prolazi kroz kanjon Platije, što će značajno uticati na poboljšanje bezbjednosti u saobraćaju. Ovo o čemu govorim svjedoče i događaji na putu kroz Platije koji su se zbili prethodnih dana i čiji ishod, nažalost, opet izgubljeni ljudski životi.

Zagovornik ideje da ne treba graditi auto-put zbog cijene, pitam koliko po njihovoj procjeni vrijedi jedan ljudski život? Da podsjetim. Ljudski život nema cijenu. Iz tog razloga nema nedoumica da li treba graditi auto-put. Ova trasa auto-puta jeste i najzahtjevnija, jer je konfiguracija terena nametnula rješenja koja su i najskuplja. Crna Gora je dobila dosta povoljne uslove od kineske EXIM banke. Trenutno teško da bi smo povoljne finansijske uslove mogli dobiti negdje drugo na tržištu kapitala. Auto-put će sam po sebi donijeti određeni dio novca kroz naplatu putarine, tako da će dio kredita koji je potreban za izgradnju auto-puta sam po sebi vraćati na osnovu eksploatacije samog puta. Često čujemo opasku na račun Vlade, što je poreskim olakšicama privuklo kinesku kompaniju na račun građana. Za izgradnju tunela Sozina, za realizaciju projekata vodosnadbijevanja, kao i pri rješavanju problema komunalnog otpada, država je takođe investitorima davala poreske olakšice. Primjer tunela Sozina najbolje govori o isplativosti ovakvih i sličnih infrastrukturnih projekata. U prethodnom periodu moglo se čuti pitanje zašto je izvođač radova ujedno i projektant. Poznato je da svaka ozbiljna firma koja se bavi ovim djelatnostima daje ponudu za izvođenje radova, a uz to i izradu glavnog projekta. Na taj način, sam projekat upodobljuje svojoj tehnologiji i načinu gradnje. Svakako da ovo ne treba da ide na uštrb kvaliteta.

Poslanici Bošnjačke stranke podržavaju Predlog zakona o autoputu bez obzira na kvalifikaciju, da li je put političko ili ekonomsko pitanje.

Zahvaljujem.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nema takvih projekata niđe u svijetu da nijesu bili političko pitanje.

Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Upravo ste mi uzeli rečenicu kojom počinjem odgovor na ovoj priči, a o tome je u svom dobro koncipiranom izlaganju govorio i poslanik Šehović. Kad sam jednom komentarisao izjavu nekog predstavnika, tada predstavnika jedne velike evropske zemlje koji je rekao da je ovo ipak politička odluka. Pitajte se postoji li ijedna zemlja u svijetu nekad koja je odlukom najvećom inostruktornom projektu u istoriji donijela, a da prethodno nije dobila političku saglasnost, politički odlučila da uđe u realizaciju takvog projekta. Saglasnost u Crnoj Gori postoji odavno za potrebu izgradnje autoputa. Zato napr. i ugovoru o studijama opravdanosti. Pazite, mi danas ne govorimo ovdje u Parlamentu o odluci da li treba ili ne treba graditi autoput. Mi danas tretiramo pitanje Zakona o autoputu kao leks specialisa kojim treba jednostavnije da se priđe realizaciji ovog projekta. Ova studija opravdanosti nam je trebala da bi uvjerali kreditora da bi uveli EXIM banku da je opravdano da ona plasira svoja sredstva po tim uslovima za ovaj projekat. I vjerujte mi jedna taka moćna institucija ne daje pare bez veze i ne daje pare što neće se udubiti i analizirati projekat i njegova opravdanost. Ovdje je bilo mnogo pitanja, ja se naravno zahvaljujem dosadašnjim učesnicima u diskusiji i onim koji nijesu imali rezervi i onima koji su apsolutno podržavali ovaj projekat. Upravo sam to htio da kažem, da smo ozbiljno prišli i potpuno posvećeno realizaciji ovog projekta. Zato smo brzinu donošenja nekih odluka toj brzini smo pretpostavili kvalitet rješenja koje ćemo ponuditi i kvalitet rješenja koje ćemo ispredlagati.

Sad ću odgovarati na pojedina konkretna pitanja poslanika. Poslanik Jelić je govorio o tome, koja je procjena saobraćaja, odnosno PGDS-a klasičnog dnevnog saobraćaja i koliko se očekuje da taj saobraćaj bude u prvoj godini eksploatacije puta. Mi smo uzeli za baznu godinu podatak za baznu godinu od 6.400 vozila. Po tim procjenama 2018.godine bi trebalo tim putem prođe 8.888 vozila, eto pogodilo se takav broj. Prosječni godišnji dnevni saobraćaj. Govorimo 8.888, govorimo o tome da smo kalkulirali sa više različitih eventualnih cijena po kilometru, od 6 centi po kilometru do 12 centi po kilometru, a najviše se operisalo sa računom 8 centi po kilometru. Na 8 centi po kilometru, to je za tu dionicu od 41 km, 3,28 centi. Samo da poredim, prostor Sozina tunel od 4km 189 m plaćate za malo vozilo i ovo je za mali automobil, plaćate 2,5 eura. Trajekt koji povezuje dvije strane Bokokorskog zalica plaćate 4,5 eura. Ovdje postoji prostora da to bude i viša cijena. Naravno enormno je kako su se čule uopšte u pojedinim diskusijama. To je o priči koja je pretpostavljena cijena i koliki je pretpostavljeni saobraćaj. Kad pravite studije za bilo koji projekat to su samo indikativni pokazatelji. Studije opravdanosti Sozine, nijesmo je trebali graditi, jer je ona bila za nas neisplativa. Rekao sam nekoliko puta, pa i da ponovim, dobili smo objekat, koji sasvim redovno bez ikakvih problema otplaćuje kredit, dobili smo preduzeće koje gazduje tim objektom, koje je jedno od najuspješnijih preduzeća u Crnoj Gori i odbacuje svoj profit i prošle godine, kao i svake godine prije toga. Prošle godine sam milion i petsto hiljada eura prebacio u decembru mjesecu sa računa Monteputa na račun Budžeta. Vodeći računa o racionalnosti opredijelili smo se da upravljač ovog projekta bude poslovna jedinica Monteputa, koja će se upravo finansirati iz tih sredstava, koja ostaju od dobiti od tunela Sozina.

Toliko o ovom pitanju o kojem je Zoran Jelić postavio i govorio.

Poslanik Damjanović je počeo svoj nastup sa pričom, inače vrlo korektno interpretirao o stavovima Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Nekad je bilo duže i zaista bila je takva rapsrava na Odboru i mi smo zadovoljni što smo dobili podršku, na tom Odboru uz samo jedan glas protiv i tri glasa uzdržana, svi ostali su bili za. Ali, on je postavio pitanje, zašto sad govorimo o zakonu u Parlamentu, a mi smo ga na Vladi definisali u maju i da još postoji zakon o koncesijama za autoput Bar-Boljari. Pa upravo ćemo, ovim zakonom da taj zakon stavimo van snage. Taj zakon je tada donijet, za jedan potpuno drugačiji koncept finansiranja, taj koncept nije uspio u svojim pitanjima i odgovorima ne pitanjima meni, nego pitanjima i odgovorima koje je iskoristio da tako koncipira svoju diskusiju i poslanik Šehović je odgovorio. Mi nijesmo mogli da nađemo drugi način, nego ovaj sad. Priča o javnom partnerstvu nije uspjela. Nijesu se uspjela obezbijediti garancije, nijesmo mogli ući bez tih garancija, opštu realizaciju do projekta. Ovo je kreditni aranžman i mi smo zato prošli svu Vladinu proceduru, rekao sam i u uvonom izlaganju i sporazum smo ratifikovali sa Kinom i izmjene i dopune tog sporazuma i došli smo u situaciju, a opet da vam kažem, da nije bilo ovog finansijskog sporazuma koji smo tek na kraju potpisali, mislim da je bio 30.oktobar, pa mi se nebi ni pojavili u Parlament sa ovim. Jer, bez ovakvog finansijskog aranžmana, mi nebi sad opredijelili da realizujemo projekat. E zato ta priča, a takođe nije ovo trenutak ponavljam još jednom kad mi donosimo odluku o autoputu, tu odluku smo već donijeli godinama unazad. Ovdje samo govorimo o načinu realizacije tog projekta.

Da li nas projekat košta previše, ja moram sad, vrlo smo se detaljno pripremali za ovu raspravu. Potpuno je i nama jasno da je faktor cijene jedan od najvažnijih faktora izgradnje. Naravno, poslanik Popović je govorio o tome o nevjerovatno dobrim fazlozima da se ovaj put napravi, o našem integrisanju prostora, o ravnomjernijem demografskom razvoju. Ja naravno, neću sad i namjerno da pričam o tome o tim detaljima. Naravno da su cijene različite, posebno se odnose na to, kakav je teren i kakva je razlika u nadmorskoj visini, a kod nas je naprimjer na Smokovcu negdje 50-60m nadmorske visine pa ide do 1.100 nadmorske visine, do maksimalnih na ovoj dionici 1.174m i konfiguracija terena je takva da se na vrlo malom rastojanju smenjuju uzvišenja, u doline, vrtače, jaruge, vododerine. To se mora imati u vidu kad se imaju cijene prosječna cijena po kilometru.

Naravno, poslanik Damjanović, je ovdje korektno interpretirao, ovo je po ovoj cijeni nešto iznad 19 miliona po kilometru. Ja ću vam samo ukazati na nekoliko primjera, da skinemo tu famu, da je ovo najskuplja dionica autoputa na svijetu. Dinica autoputa A41 Anšičeneva koja povezuje Švajcarsku i Francusku kilometar puta je koštao 34 miliona eura. Dionica D1 u Slovačkoj kilometar autoputa koštao je 31 miliona eura. Dionica autoputa u Njemačkoj postoji gdje je kilometar koštao 25,99 miliona eura. Dionica autoputa u Austriji gdje je kilometar koštao 24,97 miliona eura. A zna se o kakvim uređenim državama pričamo i namjerno nijesam iznosio primjere iz regiona, a ima ih. Onda je jasno da je ugovorena cijena realna zbog uslova pod kojima će se graditi ova dionica, a da će cijena po kilometrunarednih dionica, zbog toga izvjesno je i mnogo, mnogo povoljnija. Inače, za vaše informisanje, najskuplji kilometar autoputa na svijetu je Interstate H3 oko 50 miliona eura. Neki od najglasnijih protivnika, izgradnja autoputa, plamantiraju ovih dana ne u Parlamentu, nego u medijima, o tobožnjem bankrotu zbog izgradnje, duboko zabrinutih u Budžetu i cijenu projekta. Svima njima, koji dosta proizvoljnim tendenciozno izlaze u javnost sa netačnim podacima i pokušavaju

da donesu konfuziju u javnosti, poručujem da bi najveći doprinos tom našem budžetu, našem zajedničkom budžetu, zbog kojeg su zabrinuti dali, kad bi uredno i u skladu sa propsima izmirivali svoje poreske obaveze. Znači, svi mi moramo da budemo vrlo disciplinovani poreski obaveznici i vrlo smo odgovorno prišli ovom poslu i zato smo spremni da danima ako hoćete razgovaramo u ovom Parlamentu o načinu realizacije ovog posla.

Toliko o cijeni po kilometru i tome da radimo najskuplju dionicu na svijetu.

Kolega Damjanović, a i jedan drugi broj kolega su ptičali o tome, kako je Evropa rekla precizno ne, a mi po prvi put kažemo da. Socijaldemokratska partija se nikad nije konfrotirala sa Evropom i bila je pretečaj evropskih stavova od 90-tih do danas i onom ratnom okruženju, ranijem Crne Gore. U ovom trenutku imate komesara evropskog za susjedstvo i proširenje koje kaže, ja se nadam da će odgovorni, ozbiljno pronalazirati sve i donijeti odluku, pa to je stvar Crne Gore. Imate, na neke komentare, izjavu Njemačke ambasadorke aktuelna koja kaže: "oprostite, znate li koliko je ugovora Njemačka potpisala sa Kinom ovih dana", znate li da i gospodin Kamerung i gospođa Merkel vode avione, pune avione svojih privrednika da razgovaraju sa Kinom o plasiranju sredstava, o razmjeni iskustava i finansiranjima projekata. Zato mi ovdje naravno imamo informacije koje su išle tog puta da li je ovo preveliki zalogaj za naš Budžet i da li je ovo preveliki zalogaj za Crnu Goru. I mi smo razmišljajući došli do toga, a ja sad odgovorno tvrdim da bih bio najsrećniji da je ovaj put počeo da se radi na 2009. nego prije 10 godina i da mislim da je svaki dan, kad počnemo prije raditi, ogromna dobit i razvojna šansa za Crnu Goru. Kad je priča takođe vrlo interesantna, jer stoji u ugovoru o kreditu o preferencijalnim robama iz Kine. Zato smo vam poslali kompletan materijal, imate i uopšte uslove ugovaranja po Fidiku i posebne uslove ugovaranja po Fidiku. Jer, samo kad vidite te posebne uslove ugovaranja u kojima smo mi precizirali. Da svaki materijal koji se ugrađuje, oprema koja se ugrađuje, mora biti na nivou ili iznad evropskih standarda. Onda stavlja apsolutno briše dilemu oko toga, da li ćemo mi imati neku falš robu koju ćemo ugrađivati u naš autoput. Kolega Danilović, poslanik Danilović je pominjao taj istorijski kontekst, ja ga nijesam nazvao istorijskim, nazvao sam ga izuzetno važnim, a hvala vam ako ga smatrate istorijskim i saglasiću se sa vama. Toliko je važan, da je mogla biti zaista čitava Vlada ovdje kada raspravljamo o tome i poslanici u punom sastavu. Ali je važno da vam kažem da je posljednje dvije godine Vlada praktično imala na svakoj sjednici aktuelnu informaciju o dešavanjima o projektu autoputa o pregovaranjima, kad se pregovarao ugovor o projektovanju i izgradnji i o pregovorima kad se pregovarao ugovor o kreditu i pokazala zaista ozbiljnost, jer to nije stvar samo ministra Brajovića Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, ovo je projekat čitave Vlade i ovo je projekat Države Crne Gore. I naravno ja sam apsolutno zadovoljan, ako za ovaj projekat dobijemo podršku što većeg broja poslanika. Nije urađeno bez dogovor sa Srbijom, čuli ste i premijera Srbije koji je našao za shodno da u svom ekspozou, kada je biran za mandatara kaže da će se put do granice sa Crnom Gorom završiti, on je čak dao rok. Ja nijesam siguran da taj rok može da se realizuje sa njihove strane. Ali, ni on to nije pričao i želja da saopšti. Postoji strategije o razvoju, vazdušnog, putnog, željezničkog, vodenog saobraćaja Srbije od 2008. do 2015. godine, gdje je kdo njih prepoznata trasa južnog, odnosno kooridora, Beograd - Južni Jadran. Za nas ovo nije autoput iz nigdje u ništa, niti autoput od Smokovca do Mateševa, za nas je ovo samo prva, a u pravu ste kao što kolega Kalač rekao, najteža dionica pa i treba

sa njom da počnemo da gradimo autoput Bar - Beograd odatle Budimpešta jedan kooridor, Bukurešt drugi kooridor i vezivanje na evropske kooridore. U tom smislu, bez ikakve ironije poslaniče Daniloviću. Što se tiče našeg stava, slobodno možete da sanjate svoj dječjački san, jer nama nije nikakva želja da ovo gradimo, da bi zatvorili put kroz Kanjone Morače i da bi se radile neke sad zahtijevnije hidroelektrane, sa većim vodostajem vode nego ako razmišljate o tome, svaki putni pravac, gotovo apsolutno mora imati alternativu i nama je odlično da ta alternativa bude i biće održavana, jer na jednom od Odbora je bilo pitanje kako ćete vi hoćete li potpuno bataliti održavanje dijela autoputa kroz Platije? Ne. On će se održavati, ali on će i o tome je govorio gospodin Kalač on je juče uzeo danak, takav put, takve kosine, takva nestabilnost terena. Zato daleko smo od toga, da pravimo bilo kakve kalkulacije, kad je tu priča o podizvođačima. Pa upravo, da nebi bilo primisli o korupciji o organizovanom kriminalu, o čemu god hoćete, što se pominje ovih dana. Mi smo pribjegli jednom rješenju u pregovaranju sa kineskim partnerima, koje se vrlo teško postiglo. To je prvo ovo da bude najmanje 30%, a ja se nadam da će biti i više podizvođača iz Crne Gore u vrijednosti projekta, a drugo je da podizvođače nijesmo mi njima nametnuli, to se zove imenovani podizvođač. Ne, mi nijesmo htjeli da iskoristimo to pravo, e da smo rekli imenovani podizvođač, pa bi sve te firme ovdje koje ste čuli mogli onda da nam sad ovdje dotirate kako smo njih izabrali, ne mi smo rekli izvođač je samo jedan kineski partner, a on bira podizvođače na koje mi dajemo saglasnost. Mi mu ne možemo naturati na nekog podizvođača, ali ni on bez naše saglasnosti ne može angažovati. Toliko da raspršimo bilo kakvu dilemu od želje o korupciji ili bilo čemu drugome.

I da polako završavam, naravno ja ne mogu da vam pričam o tome, neću da komentarišem uopšte sa tezama skuplje će koštati održavanje nego prihodi. Ali, ću da vam govorim nešto što se pomenulo oko arbitraže. Pazite, pa nijesu to neke institucije sa kojima se treba šaliti. Prvo, imamo dvije arbitraže u Ugovoru o projektovanju izgradnje je predviđeno da se eventualno spor po osnovu ovog ugovora konačno rješava o Ugovoru o projektovanju i izgradnji. Pred arbitražnim sudom trgovinske komore u Cirihi. Po pravilima ove komore, a mjerodavno je pravo, pravo Crne Gore, to je iz pregovaranje sa Srbijom o ugovoru o projektovanju i izgradnji. Ugovorom o finansiranju je predviđeno da eventualni spor po osnovu tog ugovora konačno rješava arbitraža, međunarodne, privredne, trgovinske komisije cvijetak po pravilima te komisije i uz primjenu prava Narodne Republike Kine. To nije državni sud nije nikakav sud, nego arbitraža i to međunarodna. A pravila cvijetaka su usaglašena sa najvažnijim međunarodnim konvencijama, koje se tiču arbitraža, jer je ista ratifikovala i Kina. Što se tiče primjene prava Narodne Republike Kine, to je princip koji važi za sve međunarodne, finansijske institucije i najveće banke. Da se u slučaju sporova primjenjuje pravo države u kojoj je sjedište te finansijske institucije. Cvijetak arbitraže je institucionalna arbitraža koja postoji već 50 godina, ima na listi 500 arbitara različitih specijalnosti od kojih se pazite podatak jedna trećina stranci. Svaka strana u sporu pred ovom arbitražom sa te liste arbitara imenuje po jednog, dok se treći arbitar određuje sporazumom. Ovoj arbitraži su povjereni svake godine, se povjerava sledeći broj slučajeva, sa međunarodnim elementom, a samo prošle godine je povjeren rješavanju 1.043 spora. Što dovoljno govori o stečenom ugledu i povjerenju u prilog tome samo primjer da su neke od najpoznatijih svjetskih kompanija poput Micro soft sporove koje imaju na

teritoriji Kine odredila upravo cvijetak. Znači, potrebno je da razlučimo arbitraža o Ugovoru o finansiranju, a da je u Cirihi, arbitraža o Ugovoru o projektovanju i izgradnji.

Andrija Popović, poslanik Popović priča u svojoj diskusiji afirmativno naravno o autoputu, ali je pitao kao i poslanik Kalač, da li ćemo ovim da zanemarimo priču. Zaboravlja li se priča o putu Gusinje - Podgorica, jer nikome ko iole razmišlja ne pada na pamet da zaboravi projekat koji može da skрати rastojanje između dva naša grada sa 192 na 60-70km. Samo sam u nekoliko puta, jer smo imali redovnu komunikaciju o tom pitanju i u odgovoru na poslanička pitanja rekao da najveći dio tog puta prolazi kroz teritoriju Albanije mi ne možemo da gradimo put na teritoriji druge države. Ono što smo apsolutno spremni i već nekoliko puta sam sa gospodinom Hadžinastom koji je ministar transporta Albanije razgovarao o tome da zajednički apliciramo kod međudržavnih fondova. Ovaj autoput bi čak imao petlju i mogućnost na Veruši kopče sa jednom drugom trasom autoputa kroz Albaniju, a to vam je trasa, koja je mnogo kraća koja ide od Gusinja, ali prolazi kroz jedan veliki planinski vijenac i tu je značajno finansijski zahtijevan tunel koji bi trebalo da se probije. Ovaj dio se gradi i ja sam rekao i po posljednjim obavještenjima kakve su im posljednje informacije od strane Albanije, što rade na njihovoj teritoriji. Mi smo pokušavali zajedno da podignemo projektovanu brzinu koja je bila negdje sad i do 50km na više, ali to je sve pitanje. Znači pitanje je razgovora i nikako se ne odustaje od ovog puta. Mi smo, moram da vam kažem samo značajna sredstva ulagali u rekonstrukciju svih putnih pravaca u Crnoj Gori to je i u ovom kapitalnom budžetu rečeno. Pošto je bilo pitanje ko će objasniti, kako će se vraćati ovaj kredit, sad ću vam reći. Ove godine smo za put Risan, Grahovo, Žabljak. Iz kapitalnog budžeta vratili 11,33 miliona. Za 2015.godinu, u budžetu u kapitalnom budžetu imate šest miliona i ostaje nam čini mi se 250.000 za 2016.godinu. To je i sad rađeno naravno u manjem obimu. Ono što je poslanik Šehović govorio to je neka prosječna godišnji dodatak na osnovu kad se odbije putarina koja se prihoduje i pravo da vam kažem to u tim godinama nebi trebao da bude problem za definisanje u kapitalnom budžetu za sigurnu otplatu rate. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ovo su bili odgovori na vaša pitanja u želji da pomognemo da bude dijalog, možemo dati nešto kao komentar, onda će ministar moći opet da odgovara. Tako ako želite, oni koji su imali uvodna izlaganja dodatan krug sa ministrom možemo to omogućiti, ako ne, da idemo dalje u raspravi. Jer, imam podatak koji nije naveo ministar, koji su mene rekli u Rumuniji, a znamo koliko su Rumuni stradali u posljednjem, prošle godine u Kanjonu. Njih je jedan od ponuđača koji su bili nama ponuđači koštao milijardu eura za 50km uz ravnice, čuli ste me dobro. Naravno, ne treba izvoditi takve loše primjere, kao upustvo, ali ih je koštao milijardu za 50km. Ima ih puno na Balkanu, ali su sve vlade slične i zato treba da pazimo i da ih kontrolišemo.

Izvolite. To zavisi od vas. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, mislim da bi bilo korisno u cilju dijaloga da nam omogućite da mi sad odgovorimo ministru, a evo reći ću vam zašto.

Ministar ima uvodno izlaganje, mi smo imali naše uvodno izlaganje i ne postoji u Poslovniku član na kojeg ćete se pozvati da on ima ista pravo kao ministar u

premijerskom satu, pa da njegova bude zadnja ovdje. Znam da je on porijeklom iz Socijaldemokratske partije, ali to mu ne daje ovdje nikakvu privilegiju više političkim porijeklom.

Dakle, gospodine Krivokapiću ja tražim, da odgovorim, možete vi zvati kako god hoćete ne smeta mene da ministar po tome opet saopšti ukoliko ga ja budem nešto pitao, ali vas pitam da odmah ne presuđujete, da će biti njegova zadnja u Parlament samo predsjednik Vlade koji simbolizuje većinu govori uvijek na kraju ili da budem u žargonu njegova je posljednja. Ali, mimo njega poslanik bi trebao kao i na poslaničkim pitanjima da bude neko ko zaključuje raspravu. Ako vi to promijenite izvolite.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Meni je žao što vi dajete više prava premijeru, nego što ga sleduje u ovom Parlamentu, nije premijerova posljednja u ovom Parlamentu, niti može biti. Ovo su bila pitanja koja ste vi postavili, a on davao odgovore na to, nema komentara po našem Poslovníku.

Na odgovore nema komentara, uzmite Poslovník. Ali, sam ja odmah ponudio znajući želju da raspravljamo da upravo napravimo jedan krug, još jedanput, da vi sad imate ponovo nešto što nebiste imali pravo, da date svoje komentare, odnosno pitanja vjerovatno. Nijeste dali političke stavove, a on će opet morati da odgovorite ako su to pitanja, ako ne bude pitanja, nego samo vaše tvrdnje. Predlagač ima pravo da uzme komentar, tako da zavisi od vaše prirode diskusije hoće li biti njegova kako vi kažete posljednja, ja kažem parlamentova je posljednja ili će biti samo jedna usputna diskusija.

Izvolite.

Uvodničari u ime klubova, ako žele još jedanput? Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Dakle, gospodine predsjedniče, ja ću sad koristiti sistem konstatacija zbog toga što ministar nije odgovorio ni na jedno pitanje direktno koje sam postavio, a jesam ih postavio bezbroj više u retorskoj formi nego što sam očekivao da će mi iz rukava gospodin ministar saopštiti nije tako nego ovako. Međutim, moglo se biti značajnije, preciznije.

Samo vas podsjećam a i vas gospodine Krivokapiću, da je ministar rekao u jednom trenutku SDP je bio ovakva i onakva stranka povezujući to svojstvo vlastito sa SDP-om, da ima neku težinu i priču oko autoputa. Volio bih da ste pogriješili, nemojte to više nikada da uradite. Ovdje je jako važno šta mislite kao ministar, to što mislite kao potpredsjednik SDP-a, ako ste mislili da jeste, vjerujte mi na riječ, apsolutno nas ne zanima. Vi ovdje raspolazete novcem poreskih obveznika i govorite da ga treba utrošiti pametno. Da li Vi tako radite u SDP-u to je Vaša stvar. Ali, ja sa Vama polemišem kao sa ministrom saobraćaja, nije određen ni jedan proizvođač, a mogli su, a to je sad nama garancija da će pravi podizvođači, gospodine ministre Vi ste bili poslanik, ja Vas dobro poznajem, Vi ste bili ministar unutrašnjih poslova, koji podizvođači. Jer, mislite da ćete tu pričuu žargonu rečeno prodati ovdje u Parlamentu, nije određen ni jedan proizvođač, pa će Veletrgovina iz Kolašina da bude podizvođač ili mješovito OUR iz Herceg Novog, kako reče moj kolega Milić. Pa svi znamo, ko će da dobije posao. Samo što ga nijeste nacrtali, a i da umijete da crtate nebiste bolje, nemojte da branite neodbranljivo, nije to vaš projekat. Ne možete vi nijeste ni dužni da znate, nije to sad vaš resor. Ovdje bi

trebali, malo da ispitamo predsjednika Vlade, zato bi bilo važno da je on ovdje. Jesam li ja u pravu, kad vas ne pitam, nego konstatujem da će se otvoriti gradilište u Platijama i da ćete natjerati ove koje hoćete da obogatite sa sjevera, da godinama koriste jedini putni pravac koji će se dobro plaćati, sa 5,10, 15, 20 ili koliko evra da odete i da se vratite uz to što ćete da im pomognete vi ćete umjesto da ih zaposlite, da im naplatite putarinu, a neće ići za Beograd, nego za Podgoricu.

Ja vam kažem, da ja nijesam zainteresovan za autoput samo do Kolašina, nijesam zainteresovan da ga dovedete samo do moje rodne kuće u Manastiru Morača. Jesam, ako ćete vi da častite, ali ako ću ja da platim, jedno tri - četiri koljena iza mene, mene to ne zanima. Ja sam radiji ovako. Samo me ne tjerajte da to uživanje putovanja autoputom do Kolašina košta toliko da ne može niko da nasluti koliko, ne govorite o ciframa. Koliki je protok saobraćaja danas u Sozini. Jesam, ja sad vas ne pitam. Ja hoću da završim rečenicu.

Koliki je protok danas na Sozini?

Vi govorite 2018.godine da bi trebalo da bude tako i toliko. Dvije studije ste imali međunarodne, obje su projektovale da će rast bruto društvenog proizvoda biti otprilike između 5 pa i do 8%, koliki je danas taj rast, koliko se povećao broj automobila u odnosu na te studije, na vrijeme kad su pravljene. Ja Vam kažem, da ćete 2018.godine, da pjevamo ja i vi zajedno, negdje na trotoaru, odnosno na onoj zaustavnoj traci, ako je bude, pošto je autoput čudan i ja ne znam, nema generalnog plana, pa ne znam o čemu pričamo, vjerujem vam na riječ, da ima toliko tunela ako će zafali koji, veliki posao. Glavni projekat nedostaje, to sam htio da kažem. Nije se radio do sad autoput bez Glavnog projekta, ali dobro, utješili ste me da je na Majamiju malo skuplje, a mogu vam reći da će biti skupo i preko Skadarskog jezera, a uz to neće biti ekološki čisto. Ali, da se ne zamajavamo, nemojte da nam bagatelišete argumente, neokrivljujem vas, vi zaista možda imate potrebu da učestvujete u ovoj istorijskoj stvari, i ne zahvaljujte vi meni što sam rekao, da je ovo istorijska stvar. Nijesam rekao, dakle nije bila potrebna nezahvalnost, rekao sam da je to moj san, ali da nažalost nije istorijska stvar. Nije, zato što, da je rekao Bog, a ne predsjednik Vlade Republike Srbije kojeg uvažavam, gospodina Vučića, i da to stoji u njegovom expozeu. Ne vidim da je bilo zajedničkog kontakta i da ste nam zajednički obećali da će ovo biti završeno za 10 godina. Shvatio sam, da je on rekao da će biti 2016. a ja vam kažem, da ga pravi sa svom mehanizacijom kineskom, napraviti ga ne može. Ni vi ni on do 2016. A volio bih da budem u dobroj snazi, zdravlju, raspoloženju sa manje sijedih nego danas, da budem mlađi, što bi rekao pjesnik, kad se budem vozio tim autoputom. Nijesam zainteresovan da mi naplaćujete putarinu dva put do Kolašina, a da odatle truckam opet do Prijepolja. Hoću da kažete javno, da je ovo samo dio, i nemojte da branite to što sam ja slobodno projektovao, završavam predsjedniče, da će biti istovremeno ili odmah potom otvoreno gradilište u Platijama. Živi bili pa vidjeli. Ovdje se broji valjda i pamti ko je šta rekao. Znam šta je namjera, a svi ćemo ići okolo, i oni koji budu išli na Crkvinu, i sjajno ste savladali ove visine, sa ovoliko tunela i sa ovoliko mostova, popeti se na 1100m nadmorske visine, da biste ušli u Kolašin ili na Mateševo koje je na 750m, alal vjera, svaka čast.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja samo preporučujem da pogledate neku studiju. Ako sam dobro čitao, još iz 70-tih godina ovaj Parlament je imao Studiju o izgradnji elektana na Morači. Tada se Parlament ozbiljnije bavio takvim pitanjima, priznajem, nego sad. Ali, mislim da jedan od ključnih razloga zašto se ne može graditi visoka brana u tom području, trusno područje, jer bi u tom slučaju plimni val, u slučaju rušenja takve brane brisao sve, ne znam ni dokle, neću da kažem. I zato se otišlo na kaskadne elektrane da bi u takvim slučajevima šanse za plimni val bile manje, ili da bin neka od tih elektrana lakše preživjela.

Prema tome, kad se neko bude uputio da gradi visoku branu na Morači, neka razmisli koliko je ona podložnija lomljenju, zemljotresima i koliko je tada zavšio sa mogućnostima opstanka trećine populacije u Crnoj Gori. Samo upućujem da pogledate to, posao me ćera da čitam svašta, a ponešto i zapamtim.

Izvolite, ministre, komentar.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala Vam.

Pokušaću da budem kratak, a pomogao mi je poslanik Danilović, pa ću malo da zloupotrijebim ovo, jer nijesam odgovorio gospodinu Tuponji i gospodinu Popoviću na još jedno pitanje.

Gospodin Popović je pomenuo Kotor. Tu je i dosadašnja predsjednica, ne volim da izraz "bivša", dosadašnja predsjednica Opštine Kotor, i mi smo nekoliko puta razgovarali i stvarno mislim da je Kotoru neophodna obilaznica i kao što je nophodna svim drugim gradovima, možda je Kotor čak specifičniji, jer on ima potpunu blokadu mora. I apsolutno je to u pažnji Ministarstva i mislim da ćemo zajedno sa Opštinom Kotor nastaviti da radimo ka tome. Tačno je da postoje ta sporenja sa stavovima UNESCO-a, računam da iz toga moramo izlaziti i da mislimo da i zbog razvoja Kotora i zbog normalnog funkcionisanja saobraćaja to moramo da radimo.

Kolega Tuponja je rekao jednu stvar. Pozvao se na brze saobraćajnice. Mogao bih vam sad danima pričati o karakteristikama brzih saobraćajnica. Ali, znate što je rekao unastavku svoje priče?

Rekao je, brze saobraćajnice su praktično kao i autoput sa dvije trake uz zaustavnu traku sa po jedne strane, sem što ima jednu cijev tunela. Jesam li vam rekao da na ovom projektu imate 41 km trase i 24 km objekata, tunela, mostova. Mislite li vi da sa stanovišta saobraćaja ako tražite brzinu od 100 km/h možete svakih kilometar kilometar i po kočiti i ulaziti u jednocjevni tunel? To je pogubno sa stanovišta bezbjednosti saobraćaja.

Ovo što je, ja sam apsolutno dobronamjerno bez ikakve ironije, i to što govorim pravo da vam kažem vrlo cijenim svoje i porijeklo i sadašnjost i budućnost partijsku, na kraju krajeva po tom osnovu sam u Vladi, po osnovu našeg koalicionog rezultata i naše pobjede na izborima.

Ono što bih sad želio da vam kažem, vi o podizvođačima pričate. Znate šta? Ovo je Crna Gora i ja u ovoj Crnoj Gori zajedno sa mojim kolegom ministrom Žugićem nekoliko puta pozivao sve koji se bave nečim, čak vodilo se računa o struji, o putogradnji, o miniranju da dođu na razgovore, da pokušamo da spremni dočekaju pregovore sa kineskim partnerom, a to su:

Art Beton, ABGTS, Bemaxs, Beton Montenegro, DICOD, Buster, Božović, Čelebić, Cijevna Komerc, Crnagoraput, Eminent, Fidija, Croling, Krušo, Mehanizacija i

programat, Milović Compani, Poliox. Sanel, Rok rend, Tehnoput, Transpetrol, Jubril, Teko-monte, bio je Montavar Metalac do ovog trenutka stečaja, sve ono što je postojalo da se bavi tim, jer nama je izuzetno važna stvar da se svi oni uključe u ovo. Toliko oko te namjere.

Rekao sam vam, predsjedni Parlamenta je o tome govorio, na kraju krajeva o takvim projektima ćemo odlučivati svi. Naš stav jeste održivi razvoj.

Znači, moram da vam kažem da mislim, možda je to moje mišljenje samo, da sam mnogo konkretnije odgovorio na vaša pitanja nego što su ona bila konkretna. A vjerujte mi, ne znam afinitet prema pjesmama, znajući neke vaše saradnike ja te pjesme ne pjevam. Ali, u svakom slučaju da možemo da razgovaramo dobro o tome o svakom segmentu priče, kad je u pitanju autoput.

Ovdje ste pričali na osnovu Idejnog projekta, znate kako vi to sopštavate? Saopštavate " Bože što rade ovi ljudi u Crnoj Gori na osnovu Idejnog projekta". Mi smo vam dali Žutu Fidikovu knjigu prvo izdanje iz 1999. godine kao opšte uslove projektovanja i dali smo vam posebne uslove ugovaranja gdje se kaže: Po toj Žutoj Fidikovoj knjizi odabrani izvođač radi Glavni projekat i izvodi radove i tačno znamo što imamo, ostale dionice su na nivou Generalnog projekta, i odmah odgovor na vaše pitanje. Apsolutno Monteput kao upravljač ima od mene nalog da već radi projekatnu dokumentaciju, priprema projektnu dokumentaciju, za što se mog stava tiče, prvu sledeću dionicu a to je dionica Mateševo-Andrijevića, jer je to onda dodatni korak na zaista faktičko uvezivanje sjevera, a da naravno imamo namjeru da uradimo čitav put kroz Crnu Goru, i znate šta, ja moram da vam čitam dokumenta susjedne nam države, jer smo mi nekoliko puta sa kolegama i ministrima razgovarali o tome i izražavali stavove, saopštavali stavove, na kraju krajeva to je u njihovim strateškim dokumentima zapisano. A moram da vam kažem sa stanovišta tog zblažavanja da ovo mi radimo na osnovu Idejnog projekta.

Negdje u regionu se u jednim državama u regionu se radilo na osnovu Idejnog rješenja se radile dionice autoputa, a ne osnovu Idejnog projekta. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Dobićete riječ, bitno je da piše akata.
Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Ja bih volio da razumiju kolege, žao mi je, znam da sam prvi, pa ispada da zloupotrebljavam mnogo vremena. Ja ovo nijesam tražio. Mislim da ministar nije imao pravo onako da 25 minuta, ali pošto ste me prozvali da ja nijesam govorio o podacima, samo mi Vi recite, koje su brojke koje ste Vi sad ispričali. Evo, nijeste skloni toj poeziji koju ste negdje čuli, Vi je ne pjevate. Oćete li nam odrecitovat koja je to isplativost autoputa, kako ćemo da vratimo novac? Molim vas, da mi ponovite. Ja ću Vama samo saopštiti da evo, recimo na osnovu propisa Njemačke i Srbije donju granicu prvenstveno određuju mogućnosti iplate investicije, ona se može očekivati pri prosječnom godišnjem, dnevnom saobraćaju od 22 do 25 hiljada vozila. Ovo je naučni podatak. Vi danas kroz Sozinu imate pet i po hiljada. Odakle vi mislite da uvezemo te automobile i ko će da ih vozi. Da li je moguće u jednom trenutku da jedan čovjek vozi više od jednog automobila.

Gospodine minister, ne možete nikoga ubijediti da postoji isplativost koja će početi da vraće novac, a da mi ulažemo u nastavak autoputa. Ja bih više od vas, jer rekao sam, prijavio sam konflikt interesa, emotivni, želim pošto po to za života makar da se odvezem auto-putem do Beograda i po tom dalje gdje hoću na istok ili zapad. Volio bih da imamo sad jadransko jonsku i ovu prema Gusinju, ali nemojte samo u ovom obećavanju da ispadne da ćemo imati više auto-puteva nego naseljenih mjesta. Dok mi ovo sve izgradimo, ovi ljudi će doći u Podgoricu i neće nam trebati auto-put, trebaće nam samo jedna velika plješačka staza ili pošto ćemo zaboraviti da hodamo jedna pokretna ravna traka koja će da nas transportuje od Starog aerodroma do preko Morače, 200 hiljada, a gore sve manje ljudi, stim što će ovi koji budu dolazili u Podgoricu sad plaćati dolazak. Ja sam sprman da trpim i da čekam ove svoje procjene. Sačekaću da vidim šta će biti za četiri godine i ako ste vi pravili Sozinu mnogo duže. Kinezi su bolji, operativniji, znam da će to brže da urade nego mi, nadam se da će to da bude tako, ali se u Boga nadam da će kolege razmisliti prije nego što budu glasali, jer ovo nije samo naš dug, podsjećam vas. Ne možete da mi prodate san, a da ga ja tako platim. Mala mi je utjeha da je skuplje u Austriji par miliona. Ja hoću u Crnoj Gori održati projekat. Projekat koji neće potpuno davastirati životnu sredinu, uništiti sve i na kraju odgovor predsjedniku Parlamenta. Pratio sam iz lokal patriotskih razloga to što se ticalo brana na Morači. Naravno, gospodine predsjedniče da je visoko Andrijevo neodrživi projekat iz ovog bezbjednosni razlog, ali živi bili vi i ja, a evo i ovi koji nas slušaju. Odustalo se od kaskarnih i sistema malih hidroelektrana zbog toga što su Italijani s kojima se ponašalo kao i sa Kinezima na izvolte dajte samo gradite pod kojim god uslovima, reko da je neisplativo i da je jedino isplativo Visoko Andrijevo. Ja vam kažem, a čini mi se, mada ne daj Bože da ćete vi biti i za dvije godine u vlasti, bar nijeste spremni da izazovete vanredne izbore vidjećete da sam u pravu kada budu napadali i rekli da je to nacionalni interes i da će napraviti takvo obezbjeđenje da ta brana nikada neće pući, a i ako pukne da će prije potopiti sjever nego jug. Zapamtite što sam vam rekao.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Gospodine Daniloviću, ono što ima dobro iskustvo ne treba zaboraviti. Vi i ja i još četrdeset poslanika smo ovdje zaustavili gradnju na druge brane, koja nije trebala nikoga da potopi, ali je bila ekonomski štetna za Crnu Goru. U tom ugovoru je pisalo da možemo našu vodu kupovati po tržišnim cijenama i tu onda ništa naše nego skupa cijena, a naravno plus je trebalo potopiti "Taru", pa smo vi i ja to zaustavili, jer je bilo štetno ekonomski po Crnu Goru, a ekološki još je više, tako da ovaj Parlament postoji da bi smo ispunili bilo čiju želju, mada bi poštovali Ustav, Zakon i donosi odluke dugoročno održive. Prema tome nema strahova od onoga što će biti predloženo, uvijek ima straha od onih koji nijesu spremni da se bore za ono što su rekli da će da se bore, a što će biti predloženo, što mu budemo slabiji, gluplje će stvari dolaziti u Parlamentu, što budemo jači kao Parlament, pametnije će stvari dolaziti u Parlament, tako da i Andrijevo i sve otalo to je stvar stručne procjene. Na nama je da budemo dovoljno pametni da je procijenimo i uzmemo odgovornost za to. Do sad nijesmo pogriješili kod tih velikih projekata, nadam se da će ovaj Parlament biti iznad partijskih interesa kada su tako velike odluke u pitanju. I da vas podsjetim nešto do sada nijesam rekao na tu temu, a

kao što vidite mogu da ćutim dugo. Tada nas je podržao i vaš mitropolit, vaš mitropolit. Kao što vidite bili smo došli do tog stepena konsezusa u Crnoj Gori.

Kolega Šehović, pa kolega Tuponja.

Odgovaram na vaša pitanja.

Dobićete riječ, ajmo, u Crnoj Gori je vazda problem ko je najprvi. Dobićete svi riječ, nije bitno prvi, ili najprvi, ajmo redom. Možda je bolje na kraju da završite.

Izvolite.

DAMIR ŠEHOVIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Dozvolite mi da na samom početku kažem da ako bih želio da budem politički maliciozan onda bih mogao da kažem da je ova parlamentarna većina koliko do juče kritikovana zbog toga što još nije počeo da se gradi autoput, a danas kada stvaramo pretpostavke za početak njegove izgradnje ta ista parlamentarna većina kritikuje, zašto hoće da gradi autoput, pa bi onda pravo pitanje bilo da se dogovore, jesmo li krivi zbog toga što do sad nijesmo gradili ili zbog toga što počinjemo sad da ga radimo. Čisto da mi nama bilo jasnije.

Druga stvar koja je ovdje važna za pomenut jeste, isplatljivost ovog projekta, to sam zaboravio da kažem, a jako je važno.

Ovaj projekat po međunarodnim studijama koje su rađene ne za potrebe bilo koga od nas pojedinačno, nego za potrebe Svjetske banke i Exim banke su pokazale apsolutnu ekonomsku isplatljivost projekta i to: ne samo preko ekonomske neto sadašnje vrijednosti koja je 350 miliona eura, i objasnio sam u diskusiji što to znači, nego i preko činjenice da će ovaj projekat da se isplati u roku od 13 godina od momenta eksploatacije, odnosno u roku od 17 godina od momenta početka gradnje autoputa što je sasvim zadovoljavajuća ekonomska isplatljivost, i zahvaljujući toj ekonomskoj isplatljivosti su se brojni investitori interesovali za ovaj autoput, jer nijesu stavili prst na čelu pa su rekli, e mi hoćemo da gradimo autoput, nego su za potrebe svoje konsultovali studije koje su pokazale tu isplatljivost, tako da još na taj dio pitanja odgovorimo na taj način.

Treća stvar, da li je ovo konfliktno sa drugim projektima? U tom kontekstu je pominjana termoelektrana i brojni turistički projekti koji u narednih pet godina svi zajedno treba da vrijede pet milijardi eura. Ne, ne mora da znači, termoelektrana poštovane kolege će se graditi nadam se parama Elektroprivrede Crne Gore i to je trenutno najvažniji predmet razgovora između A2A i države. Tako da se neće graditi državnim novcem, nego se traži model da se gradi na taj način.

Svi započeti projekti u oblasti turizma, a ima ih jako puno, od Luštica preko azerbejdžanaca, Katara itd, za njih nijesu potrebna državna sredstva, zato što se država ne zadužuje da bi realizovala te projekte, te ni to nije u konfliktu sa ovim projektom. Nastavak izgradnje autoputa od Kolašina pa nadalje do Boljara i ova prva dionica od Bara do Podgorice će se takođe graditi ne ovim modelom nego modelom javno privatnog partnerstva i to je nešto što treba ovdje jasno da kažem.

I konačno, priča oko podizvođača. Nijese Vlada Crne Gore u teškim razgovorima i pregovorima koje je imala sa kineskim partnerom borila zbog tih podizvođača pojedinačno, nego zbog činjenice što je željela da najmanje 240 miliona eura ostane u Crnoj Gori. Niko na ovom projektu od strane bilo koga od tih podizvođača neće da

zarađuje ekstra profit. Znete li zbog čega? Zato što će da budu angažovani po jediničnim cijenama po kojima gradi put i kineski partner, i da bismo eliminisali sve zloupotrebe rekli smo, niko od podizvođača ne može da se javi ako je registrovao firmu nakon 2012. godine da ne bismo danas registrovali firmu, a sutra počinje izgradnja autoputa.

Druga stvar, radiće se po jediničnim cijenama, i treća stvar, zašto je potrebna saglasnost države? Pa da bi se spriječila zloupotreba, odnosno dogovaranje između kineskog partnera i možda nekog domaćeg podizvođača, pa da izvlače novac kroz transverne cijene. Zato nam treba državna saglasnost, i to su nekoliko pitanja na koje čini mi se nijesmo do kraja dali odgovore, a shvatio sam da smo zahvaljujući prilici koju nam je predsjednik Parlamenta dao, sada uspjeli da i na ta pitanja odgovorimo na jedan kvalitetan način, a sve radi pune informisanosti građana Crne Gore zato što su dužni da budu informisani, jer je kako smo se svi složili riječ o najvažnijem ne samo u finansijskom nego i u ekonomskom, sociološkom i svakom drugom smislu, projektu u njenoj istoriji. I evo, ja se ne libim da kažem, da je to najvažniji projekat u njenoj istoriji zato što sam ubijeđen da jeste, i zato što sam ubijeđen da će da promijeni sliku Crne Gore na bolje.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Kolega Kaluđeroviću, Tuponja i na kraju kolega Jelić,
Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče Parlamenta.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodo iz Vlade.

Ne mogu a da ne primijetim ako se radi o izuzetno značajnom poslu kako se govori, o poslu vijeka. Neću koristiti pre krupne riječi, ali bez sumnje jeste izuzetno značajan. Toliko značajan da je ovdje morao da bude premijer Vlade i kompletna Vlada, a najmanje pored resornog ministra saobraćaja sa saradnicima, najmanje ministar finansija, ministar ekonomije, ministar turizma, jer ovo je problematika koja sudbinski značajno dotiče više resora u Vladi Crne Gore ako je u pitanju zaduživanje Crne Gore od blizu milijardu evra, kud će značajnijeg posla i obaveze nego da tu bude i premijer Vlade.

Na početku da odmah kažem, nekorektno je bilo da dolazi od klupa polsaničkih ili iz ministarskih da sve svako upozoravanje na oprez u vezi sa ovim projektom pokušava predstaviti da je opozicija protiv izgradnje auto-puta. Mi imamo mnogo razloga da sumnjamo gospodo u ozbiljnost pristupa ovom projektu. Prisjetimo se 2009.godine, zar tada nije Đukanović sa kolegama premijerima iz država regiona presjekao vrpcu za početak izgradnje auto-puta u mjestu Gornje Mrke, gopsodine Brajoviću, od tada je proteklo više od pet godina. Veliki broj, odnosno jedan broj firmi u Crnoj Gori je angažovao više stotina miliona evra za nabavku opreme koja je na žalost već postala u dobroj mjeri zastarjela i možda dijelom zardala zbog toga što nije bilo poslova da se uposle kapaciteti. Svjedok sam, jer je to pored mog zavičaja, da su milioni kubika šljuka izvučeni i lagerovani pored obale rijeke Morače, očigledno namjenski, nadajući se da će krenuti izgradnja auto-puta. Kako lijepe sreće da se to desilo. Nije se, na žalost, desilo.

Da vam veoma oštro zamjerim, gospodine Brajoviću, ne mogu da Vas prepoznam, da Vi u ozbiljna po meni stručna upozorenja pojedinaca koji nijesu članovi ovog Parlamenta, koji upozoravaju, čini mi se, dobrom namjerom Parlament u pogledu donošenja ove odluke, u Vašoj priči sam prepoznao gosodina Žarka Rakčevića, jer se on javno deklarisaio, a pošto govorite o neplaćenim porezima na način kako ne priliči ni jednom ministru, pozivam Vas da kažete da li zaista na njega mislite, da li ste vaše saznanje da on ne plaća porez prijavili u Vladi i nadležnom državnom organu da preduzme zakonom predviđene obaveze. Tog čovjeka samo poznajem kao građanina, nemam nikakvog razloga da ga kao vašeg bivšeg predsjednika i vaš kadar kao podpredsjednika Vlade Crne Gore branim, on će naravno vjerujem naći načina da se odbrani, ali nije korektno udariti na kredibilitet bilo kojeg ili pokušati udariti, bilo kojeg pojedinca, umjesto da se ponudi odgovarajuća argumentacija koja upozorava, odnosno od svih nas zahtijeva da dobro ukrstimo argumentaciju.

Nije, gospodine Brajoviću, cijana izgradnje kilometra 19 miliona ovog o kojem govorimo, nego cifra 25 miliona, jer onih 200 miliona što smo rekli neće se plaćati PDV i tako dalje u stvari daje cijenu oko milijardu, a ne 800 miliona.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Nije niko spomenut ovdje, nisam prepoznao ništa slično tome. Radi se o bivšem predsjedniku SDP-a.

Uvodničar je otišao zbog više sile. Možete smao kao repliku na tu temu, a da čujemo još kolege na kraju ako budete imali. Izvolite. Samo oko tvrednje da ste nekoga prozvali.

IVAN BRAJOVIĆ:

Nikog nisma prozvao, to što vi prepoznajete. Žarko Rakčević je moj prijatelj, mi nismo više u istoj partiji. U ovom Parlamentu sam njega branio od napada sa vaše strane, mogao bih se sjetiti prije koliko godina je to bilo, samo govorim da osporavanje, osporava forum 2010, osporava MANS, osporavaju mnogi u tekstovima. Kolega Danilović je čitao ovdje jedan tekst koji se danas pojavio u "Vijestima" gdje se citira moj profesor jedan sjajane ineženjer ... koji u tom tekstu kaže na tom nivou isplativosti od 22 hiljade automobila, kaže da u Srbiji na tim atuo-putevima nema ni trećina toga prometa, što grade onda auto-puteve tamo, što se danas grade auto-putevi u Makedoniji, što se grade auto-putevi u Hrvatskoj, o tome je govorio poslanik Popović uz ogromna zaduženja koja su imali. Prema tome, samo sam rekao da kad svi zajedno osporavaju tako ovu priču o auto-putu, pa onda ne iznose podatke tipa jedino kineska ponuda, tipa najbolji uslovi u regionu, ovo su najbolji uslovi u regionu. Tako govorim, ovdje nikoga ne prozivam, najmanje ljude sa kojima sam u nekom dugogodišnjem prijateljstvu sigurno više nego Vi.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Razjasnili smo to prije.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Istina je da je gospodin ministar Brajović to možemo pogledati uvidom u stenogram rekao da bi neki pojedinci koji osporavaju ovaj projekat bolje bilo i najbolji doprinos bi dali ako plate porez. To je rako ministar Brajović.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

To možemo biti i Vi i ja, izvinite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Jasno, ali je bila prilika da on to otvoreno kaže, jer je gospodin Rakčević vrlo jasno i javno ukazao na problematiku koja prati realizaciju ovog projekta. Gospodin Rakčević je čovjek koji ima biznis i tako dalje. Evo ja sam posumnjao na njega, a Vi, gospodine Brajoviću, niste to osporili.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Kaluđeroviću, tvrdim da to Rakčević plaća uredno, tako da nemojte brinuti o tome, mislim da on uredno plaća porez čim ima stavove političke, on mora uredno plaćati porez, da nema možda i ne bi morao.

Ajdmo da budemo na auto-putu, ovaki projekti su veliki i uvijek sporni projekti, nema ih koji nijesu sporni i ovako veliki projekti, ne postoji ni jedan da nije sporan.

Izvolite, kolega Tuponja, malo inženjerske preciznosti.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem,

Pošto me je uvaženi ministar Brajović u svom odgovoru interpretirao, osjetio sam potrebu da pojasnim o čemu se radi. Vi ste rekli, ja sam pominjao koliko su neki elementi kod gradnje brze ceste jeftiniji u gradnji u odnosu na auto-put i tom prilikom sam rekao da brze ceste dozvoljavao jednu cijev tunela, dok auto-put ne dozvoljava jednu nego traži jednu cijev u jednom pravcu i drugu u drugom pravcu. Brza cesta dozvoljava jednu cijev ali to ne znači da je to jedna traka, gospodine Brajoviću u jednom tunelu mogu da budu i dvije i tri trake u oba pravca. Tako da, samo sam imao potrebu to da Vam pojasnim, je Vi ste govorili o tome kako je potrebno kočiti onda svakih par kilometara, smanjivati brzinu, jer se sužava na jednu traku. Jedan je jeftini od dva. Jedan tunel je u svakom slučaju jeftiniji od dva.

Ono čime ste se Vi podičili je i danas i nekih prethodnih puta je zapravo jednom lošom studiom tunela Sozina. Vi ste tada napravili pogrešnu pretpostavku, srećom isplao je bolje nego što ste pretpostavili. Sad nam za svako buduće vrijeme govorite, eto vidite u tunel Sozina ispalo je bolje nego što smo mislili. Što samo govori da, izvinite taj neko ko je radio nije bio dovoljno kopetentan, ako je ta studija, srećom našom, govorila da će biti lošije nego što je stvarno na kraju postalo.

Zašto Zakonom o koncesijama i privatnom javnom partnerstvu nije zaživjelo, zašto mi danas novim Zakonom o auto-putu poništavamo to? Znete zbog čega? Zato što ovaj projekat ekonomski nije isplativ, da je bio ekonomski isplativ našao bi se neko ko će da uđe u taj posao. On jednostavno nije ekonomski isplativ i prihvatimo to kao činjenicu. Ovo je politička odluka i mi ovdje samo govorimo o tome koliko naša država može duga da podnese. Ekonomska isplativost auto-puta apsolutno nije moguća u našim uslovima po ovim cijenama, na ovu količinu saobraća.

I dalje nijesam dobio objašnjenje kako se to sa 25 miliona godišnje za 20 godina vrati blizu 700 miliona glavnice duga.

Naravno da sam Vas slušao, ali evo. Ja sam Vam prije nekih mjesec ipo dana postavio i polaničko pitanje na koje mi nijeste dali odgovor. Postavljam ga i danas opet. Kad će početi izgradnja auto puta sa tačnošću od mjesec dana. Možete li da odgovorite, eto vas kompletan tim je tu. I možete li da mi odgovorite kad će početi izgradnja ostale 3/4 auto puta. A možete li sa tačnošću od godinu dana da kažete kad će biti završen kompletan auto put Bar-Boljare. Ne možete. I evo neka crnogorska javnost zna da mi ulazimo u nešto đe nemamo viziju kad će što biti završeno i oće li uopšte biti završeno. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Može, ovo je direktno pitanje, recite datum.

IVAN BRAJOVIĆ:

Sad ću da vam kažem ovako, gospodine Tuponja.

Mi smo za to sve, i da ste čitali Ugovor, u Ugovoru precizno piše sljedeća stvar, ne, ne, ja vam odgovaram upravo kad će početi, a to znači kad se usvoji zakon o auto putu, kad ga vi izglasate, objavljuje se u Službenom listu i Zakon o auto putu i Ugovor o finansiranju i Ugovor o projektovanoj izgradnji. Odmah poslije toga, sutra dan, to će biti za pet šest dana, kad se vi skupite dovoljno vas da glasa za zakon, to je stvar predsjednika Parlamenta i vaše organizacije. Sutra dan pošto stupa na snagu danom objavljivanja upućujemo pismo CBRC kineskoj vladi. Od upućivanja pisma CBRC najduže može da prođe 42 dana do početka radova.

Znači 42 dana od tog trenutka moraju početi radovi. Oni mogu početi ranije, ali treba da se daju garancije za dobro izvršenje radova, garancije matične kompanije, a inženjeri kineski danas ovdje rade na projektovanju i oni će svakoga dana da budu prisutniji, što znači da tačno postoje u tom ugovoru precizirani rokovi kad se daju garancije, kad na kraju mi plaćamo avans, i posljednje upozorenje, odnosno obavještenje sedam dana kad počinju radovi. A ovo vam je rok, ovo vam je vrlo precizan rok, od dana obavještanja kineskog partnera 42 dana moraju početi radovi. Pa ja se nadam da će to biti prije.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Može biti februar, na usvajanje srpskog ustava, jeste srpski ustav i premijerov rođendan. Jeste, pa ćemo to zajedno spojiti.

Hvala vam.

IVAN BRAJOVIĆ:

Samo, što se tiče ovog što je poslanik Tuponja govorio, ja sam rekao, mi ćemo da radimo dokumentaciju, idejni projekat, nadam se i glavni projekat ostalih dionica. Ono što će biti prioritetno i prvo će se početi sa dionicom od Mateševa do Andrijevice. To će da počne, ja ne mogu sad, tu ne mogu zaista da vam kažem rokove, ali će ono što očekujemo da budu završeni projekti do izgradnje ove dionice. I to je već neko od poslanika govorio, u tom trenutku Crna Gora raspolaže u vrijednošću od milijarde eura i

Crna Gora je u drugoj poziciji kad pregovara o drugim načinima finansiranja sljedećih dionica.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Koleginica Dragičević, izvolite.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjednike Skupštine,

Uvaženi kolegice, kolege, ministre sa svojim suradnicima,

S obzirom da neću biti sutra ovdje, a jednostavno vrijeme ističe, ja sam htjela samo da kažem dvije riječi, pa ko me razumije razumije, ko me ne razumije neka pita. 70-tih godina, znači 70-te godine sam se zaposlila u turizmu, a 70-tih godina je napravljena magistrala ili put Bar - Ulcinj, to je bio prvi put u Crnoj Gori koji ima tri trake, jer je bilo upitno da nam više stranci ne dolaze, jer od Staroga Bara do Ulcinja ostajali su dva ili tri sata, ko je iz tih krajeva zna da je u to vrijeme bilo još dosta magaradi po putu i bio je strašan problem. Sad ih ima i na putu i po putu. Ja znam da su neki odavde pravili onaj kodeks ponašanja, ma ga se ne drže, pa neka se drže malo.

Uglavnom, kad se napravio taj put između Bara i Ulcinja, mi smo dobili od prilike jednu negdje oko 60% više gostiju nego do tada. E sad, samo to da kažem što znači put, a ja ću, što se mene tiče, osobno, i u ime Hrvatske građanske inicijative, podržati Zakon o auto putu.

A još bih htjela da kažem, da jednostavno kad je, neko je pričao o dugovima da zadužujemo generacije, pa i nas je neko zadužio. Pobogu, bila je država koja je oduzimala zemlju a sad se traži od ove da vrati. I to nije bilo prije 20 godina, to je bilo prije 50-60 godina, pa se to vraća. Znači, uvijek generacija mora zadužiti generaciju, ako će da joj ostavi nešto što vrijedi. Ja kad sam prvi put bila u Banjane, samo što nisam plakala kad sam vidjela kakav kraj, a nigdje puta. Cijeli dan smo tražili jednu kuću, a jedva smo je našli uveče. Mislim, put je nešto što je civilizacija, ljudi moji. Mi imamo karavanske puteve sa velikim, sretni smo i sa velikim pijetetom pričamo o našim starima koji su pravili karavanske puteve, a mi ne možemo jednu magistralu, odnosno auto put. Ja podržavam to i u ime svoje kažem još jednom i u ime Hrvatske građanske inicijative i hvala vam što ste mi dozvolili da kažem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Valjda su svi naučili istorijsku lekciju da carstva leže na putevima i Rimsko carstvo i sva ostala su nastala za to što su prvo napravili puteve, taj korak, pa onda su mogli dalje. Dabogda mi propali poslije 1500 godina, na taj način, 1500 godina je trajalo Rimsko carstvo. Vidite kako putevi donose izjavu kolege Kneževića da je vječna Crna Gora. Znači počeo je da uči himnu, već kongresa SNP-a, šta će biti poslije kongresa Demokratskog fronta vidjećemo. Pametni ste vi kolega Kneževiću, naučićete vi to.

I za kraj, kolega izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Dakle, ja sam gospodinu Brajoviću postavio pitanje oko saobraćajne prognoze. Vi ste na to pitanje zaista korektno odgovorili. Žao mi je što jedan dio poslanika nije čuo ono što ste vi rekli. Mislim da ste u odgovoru na moja pitanja koristili konzervativnu metodu oko broja vozila koja trebaju prosječno godišnje da prođu kroz ovu prioritetnu dionicu auto puta. Takođe ste govorili i o cijenama kilometra po vrsti vozila. Naravno, vi ste samo ovdje saopštili cijenu kilometra za putnička vozila. Naravno, tu imam još tri vrste vozila, to su dakle vozila koja su do tri i po tone tereta, zatim vozila koja imaju tri i po tone tereta i prikolicu, i ona preko tri i po tone koje imaju četiri ili više osovina i za koje je različita cijena po kilometru auto puta, tako da za ovu četvrtu kategoriju cijena po kilometru može biti i do 0,32, to je ona konzervativna a može biti i ona optimističkija metoda da bude znatno više. Dakle, prosta je matematika i onaj ko želi da se bavi matematikom, može lagano da izračuna koliko je to godišnji prihod po osnovu putarine.

Takođe želim da saopštim da u Crnoj Gori ima trenutno registrovanih 188 hiljada vozila i da je rast vozila u Crnoj Gori od 2012. u odnosu na 2013. porastao za nekih 4%. Očekujemo da će, znači u narednim godinama rast tih vozila u Crnoj Gori biti po nekim da kažem prosječnim stopama, tako da možemo očekivati u nekom periodu tamo do 2047. godine do kraja eksploatacije ovog puta i prihod po osnovu putarine i do 60 miliona eura, čak i više od 60 miliona eura.

I ono što još želim na napomenem da su mnogi poslanici iz opozicije žalili što premijer nije danas ovdje. Ja ih upozoravam da će premijer biti sutra, pa da iskoriste prisustvo na Premijerskom satu da mu postave pitanja. Naravno, oni koji imaju političke hrabrosti da to urade, a ne da bojkotuju Premijerski sat.

Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Učešće u raspravi ima samo još po dogovoru kluba četiri partije, kolega Popović i završićemo do pet sati.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Veoma kratko,

O auto - putu, ja sam zadovoljan sa ovim što je ministar odgovarao. Rekao je, auto put je pitanje opstanka Crne Gore. Što će nam Crna Gora bez stanovnika ako nam se, praktično na sjeveru iseli, kao što sam rekao, preko 1000 ljudi se iseli sa sjevera godišnje, samo u ovoj godini 892 ljudi u prvih sedam mjeseci. Tako da svi ovi argumenti to mislim da će i na glasanju, ćemo se iznenaditi sa tim kolika će biti podrška tome da, podrška Zakonu o atuo putu. Prijatno ćemo se iznenaditi.

Ovo što ste rekli za put Gusinje - Podgorica, preko Albanije, ja sam zadovoljan. Apelujem na vas, držim vas za riječ. Ako se sjećate rekli ste da očekujete, naravno, samo Bog i Alah znaju kad će to biti gotovo, ali rekli ste da očekujete do kraja 2016. da će taj put biti u funkciji.

Što se tiče zaobilaznice Kotor, mi mislim, i vi iz Ministarstva ne smijete sjedati skrštenih ruku. 27. marta 2013., prije 18 mjeseci je bila, koliko ja znam, možda će me poslanica Čatović demantovati, bila je posljednja misija UNESCO-a u Kotor koja se bavila sa tim. Od tada, ni traga ni glasa od njih. Moramo biti agresivniji, ići prema njima da vidimo kako da se počne raditi zaobilaznica, ponavljam, zaobilaznica. Za razliku od

auto - puta, za zaobilaznicu imamo glavni projekat koji je prije par godina završen, a imaćemo dosta muke sa misijom UNESCO-a. Samo da podsjetim na riječi njihovog "eksperta" Todora Krestoa, da preporučuje Kotoru da morskim putem se organizuje, znači da ide trajekt Dobrota - Muo, da se ne radi zaobilaznica, Dobrota - Muo da ide trajekt, da se tako riješi saobraćajna gužva, a će ćemo kada dođemo na Muo, nijesam ni ja shvatio, jedino da svratimo zbilja kod predsjednika Skupštine na kafu, ako je tamo. Zahvaljujem .

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Sjutra je premijerski sat.

Poslije premijerskog sata da se pripreme kolega Stanišić, poslije njega koleginica Kalezić, kolega Rastoder, pa kolega Nišavić. To je prvih četvoro u raspravi sjutra poslije premijerskog sata.

Premijerski sat je u 12 časova i radimo poslije toga auto-put dok svi poslanici koji budu zainteresovani ne budu iskoristili svoje pravo za raspravu.

Hvala vam, vidimo se sjutra.

26.11.2014. u 14.40h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane koleginice i kolege, nastavljamo sa raspravom o tački dnevnog reda Predlog zakona o auto putu Bar - Boljare.

Idemo prema utvrđenom redosljedu. Stigli smo do diskusija.

Juče smo završili uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova i, naravno, odgovore s tim u vezi ministra i njegovih saradnika koji su danas sa nama.

Prvo ćemo čuti kolegu Obrada Miša Stanišića, a neka se pripremi koleginica Kalezić.

Da još jednom ponovimo, dogovor sa kolegijuma je da nema komentara između poslanika, uz naravno mogućnost komentara sa ministrom i njegovim saradnicima, i naravno odgovor i komentar kako je i Poslovnikom predviđeno.

Dakle, izvolite, kolega Stanišiću, a neka se pripremi koleginica Kalezić.

OBRAD STANIŠIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Poštovane koleginice i kolege, poštovani ministre Brajoviću sa saradnicima, uvaženi građani,

Poslije 3.juna 2006. godine, kada je ovaj parlament donio Odluku o proglašenju nezavisne Crne Gore, na osnovu rezultata referendumu iz 21. maja iste godine, vjerujem da važnijeg datuma u istoriji Crne Gore od ovoga juče i danas nema, iz mnogo razloga. I ono što sam ja bio uvjeren jeste da će i vlast i opoziciju ova tema ujediniti i da ćemo ne dva dana zasijedati, nego da ćemo imati svečanu sjednicu i da ćemo jednoglasno izglasati Zakon o auto putu, odnosno o izgradnji dionice auto puta Smokovac - Mateševo. Međutim, to se nije desilo i nijeni čudo.

Za ulaganje u posao za izgradnju ovog najznačajnijeg infrastrukturnog objekta u istoriji Crne Gore razloga je mnogo.

Pričamo, i istina je, da ravnomjernog razvoja Crne Gore nema bez izgradnje auto puta, da će izgradnja auto puta, posebno ove prioritetne dionice, zaustaviti migracije stanovništva sa sjevera Crne Gore, da će se valorizovati vrijednosti prije svega prirodne na sjeveru Crne Gore, izgradnjom ovog auta puta i ove dionice auto puta da će naši prioritetni ciljevi razvoja doći do izražaja, a to je razvoj turizma i poljoprivrede, odnosno proizvodnja zdrave hrane. I reći ću jedan razlog koj smo pominjali i koji je po meni razlog nad svim razlozima. Ako znamo da 50% saobraćajnih nezgoda koje se dešavaju na teritoriji naše države otpada na saobraćajne nezgode koje se dešavaju na Jadranskoj magistrali u kanjonu Platije, onda mislim da je to razlog koji je prioritet nad svim drugima.

Moramo da znamo da je u poslijeratnoj istoriji Crne Gore kanjon Platije postao najveća kosturnica u našoj državi. Ako znamo da je u zadnjih 40 godina 1200 građana izgubilo živote u kanjonu Platije, od toga većinom građana Crne Gore, a i dosta ljudi i iz regiona i šire, onda mislim da je irelevantna bilo kakva priča o neopravdanosti izgradnje auto puta.

Sjetimo se samo da je prošle godine 19 građana države Rumunije izginulo na toj dionici, da smo pribjegavali dodatnom obezbjeđivanju sredstava za održavanje tog dijela magistrale i poznato je da je u saobraćajnim nesrećama u većini slučajeva i ljudski faktor. Međutim, na toj saobraćajnici nije bio samo ljudski faktor. Sjetimo se 2000. godine kada je u kanjonu Platije stijena zatrpala šestočlanu porodicu Tomović iz Mojkovca i na istom mjestu mladi bračni par Radulović, pa da je država Crna Gora, odnosno Vlada Crne Gore morala da pribjegne probijanju tunela na toj istoj dionici koji je koštao nekoliko miliona eura. I kada bismo sabrali sva ona sredstva koja su ulagana za održavanje te saobraćajnice, onda bismo sigurno mogli da izgradimo ovu dionicu auto puta Smokovac - Mateševo.

Uvjeran sam da je Vlada Crne Gore, odnosno Ministarstvo saobraćaja na čelu sa uvaženim ministrom Brajovićem, napravilo dobar posao, da je napravilo posao ne vijeka nego i mnogo šire za budućnost onih koji će da žive u državi Crnoj Gori.

I još jedno što me uvjerava da će ovaj projekat biti realizovan jeste da sve što je naša opozicija u zadnjih deceniju pa i više govorila da ne treba da se gradi kada su u pitanju infrastrukturni objekti, a mi gradili, da smo sve bili u pravu i to se potvrdilo. Navešću dva primjera. Tunel Sozinu koji je već sebe izmirio, i te kako će pomagati za izgradnju ove saobraćajnice. Dalje, pričalo se da su bačene pare za put Risan – Žabljak, a znamo koji su benefiti od te saobraćajnice i mnogo toga, da sada ne nabrajam.

Ono što je evidentno jeste da nema dileme da će i država Srbija da uđe u izgradnju auto puta od Požege do Boljara. Već se ozbiljno radi na tom projektu. Čak se i nagovještava da će Kinezi takođe da uđu u izgradnju te dionice. I ono što sam uvjeren jeste da će izgradnja ove veoma teške i zahtjevne dionice i te kako doprinijeti ne samo razvoju turizma na sjeveru, nego razvoju turizma u cijeloj Crnoj Gori. I neće se samo prihodi od turizma ubirati na jugu Crne Gore nego i na sjeveru, i ne samo zimi nego i ljeti.

Juče smo čuli priču kako postoji bojazan da će se ugraditi neke građevinske firme u Crnoj Gori. Mislim da je to passe priča. Neće se ugraditi nego će sva

građevinska operativa tehnički i stručno osposobljena u Crnoj Gori biti uposlena u izgradnji ove saobraćajnice i da će mnoga radna mjesta biti otvorena dok bude trajala izgradnja ovog dijela auto puta, i da će svi oni koji budu, opet ponavljam, tehnički i stručno osposobljeni ući u izgradnju ovog puta, ne samo firme koje su juče pominjane. Čak se juče i čula priča da postoji bojazan da se neće izgraditi auto put ali da će ova vlast i dalje da vlada. Mislim da je bojazan djelimična ili polovična. Sigurno da će biti izgrađen auto put i sigurno je kakva je opozicija da će ova vlast raditi i druge dvije dionice, i onu od Mateševa do Boljara i onu od Podgorice do Bara. Prema tome, taj strah mislim da je nepotreban i da će, što je veoma bitno ono što je juče rečeno od strane ministrove i nekih mojih kolega iz poslaničkih klupa vlasti, 1/3 prihoda koja su opredijeljena za izgradnju ovog puta ostati u državi Crnoj Gori. To je takođe veliki benefit.

Ono što je takođe bitno jeste da ćemo ostvariti san svih građana Crne Gore. Na žalost i onih koji nijesu više među živima, da će se izgraditi ovaj dio puta i da će se zaobići kanjon Platije o kojem sam mislim dosta rekao a i dosta bi moglo takođe da se priča.

Žao mi je što nije rasprava o realizaciji izvještaja strategije regionalnog razvoja Crne Gore bila prije ove tačke dnevnog reda, iako je za ovo zasijedanje bila planirana, pa da vidimo kako bi se kolege iz opozicije odnosile prema toj temi, ako znamo da su u prethodnom periodu govorili da je uzrok ili uslov svih uslova zarazvoj sjevera Crne Gore i ravnomjernog razvoja regija u Crnoj Gori izgradnja auto puta. Vidjećemo kako će se odvijati diskusija na tu temu kada dođe ta tačka na dnevni red.

Takođe, juče je bilo priče da ćemo zadužiti naše generacije, generacije koje dolaze. Slažem se, ali vjerujem da ćemo ih zadužiti da nas pamte po dobru za cijeli vijek. Mislim da je to najbolji dug i najbolji sud, i kako je rekao crnogorski vladika i pjesnik "Pokoljenja djela sude, što je čije daju svjema". Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama.

Riječ ima koleginica Kalezić, a neka se pripremi kolega Šabović.

Kolega Kneževiću, već smo rekli da je mogućnost komentara isključena, osim kaznenih reprika kada je neko lično pominjan u diskusijama i naravno dozvoljeni su komentari sa predstavnicima predlagača.

Izvolite, koleginice Kalezić.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala.

Pozdravljam Skupštinu, pozdravljam gospodina ministra Brajovića sa saradnicima, i naravno, prije svega pozdravljam građane Crne Gore koji prate naše zasijedanje.

Ja sam se pitanjem auto putaprije svega sa prostornog aspekta bavila jako dugo. Naravno, tu postoje i neki drugi aspekti na koje ću ukazati i odmah ću reći da sam protiv izgradnje auto puta. Neću se libiti da kažem da sam protiv izgradnje i ovog auto puta i Jadransko - jonskog auto puta, barem za narednih 15 godina. Argumente imam, koliko god oni u nekom dijelu mogu da se čine suviše daleki od onoga što nam je bitno za

sadašnji trenutak i za neki period koji promišljamo na praktičan način. Prihvaćiću da moji razlozi neće biti naročito, ili barem ne svi, prihvatljivi, ali ću ih iznijeti.

Zašto? Za to što smatram da Crna Gora može da izdrži tu muku da kaže nemamo ni kilometar auto puta, ali da poruči onima kojima želimo da pošaljemo poruku - da, ali imamo 900 ili 1000 kilometara izvanrednih magistralnih puteva koji prolaze kroz izvanredan pejzaž, gdje ste dobro došli, gdje se možete zaustaviti bez straha da će vas policija ili neko drugi otjerati, svratiti do bistrog potoka, do čiste Tare, hodati po travi, hodati po šljunku pored rijeke. Dozvolite, ali ja sam čula izjave mladih ljudi iz Evrope, oduševljenih takvom situacijom da su mogli da razapnu šator u blizini Tare i da ih niko ne dira.

Ja znam da nas auto put neće u tome omesti, ali dozvolite, auto put je jedan kanjon kroz prostor Crne Gore. Crna Gora je prostor koji je mnogo kompleksniji od mnogih koje Evropa poznaje. I uvođenje novog kanjona koji je auto put, koji nam ne opošljava toliko posla koliko se obrazložilo da opošljava, ni sada ni u skoroj budućnosti, a košta toliko da nije sigurno da ćemo moći da izađemo s tim na kraj, sve su to razlozi i još neki dosta bitni koji su me naveli na ovo što počeh kao zaključak, odnosno kao polazište.

Ali sad ću ono praktično i razumljivo. Dakle, prostorni aspect, iako je bilo vremena, prolaska auto puta, nije do kraja istražen i on će stalno indukovati neke neprijatne i skupe posljedice. Ne postoji dovoljna usaglašenost niti dovoljno pouzdana metodologija, jer ona nije postavljena prvog trenutka kada je urađen prvi detaljni prostorni plan, a to je bilo baš za koridor Bar - Boljare, kako da se uvažeh prostorni razlozi hijerarhijski niže postavljenih planova. Stalno se nametala državna administracija koja prostor posmatra kao hijerarhiju, plan višeg reda, plan nižeg reda. Plan nižeg reda je bliže životu. Ako se život odaziva tako da treba da se mijenja plan višeg reda, onda se on mijenja, ne pravimo se ludi i ne kažemo - to je tako po prostornom planu Republike. U redu je, hijerarhijski je to neopohodno da postoji, ali se stalno i stalno ponavlja priča koja je stručno neosnovana, a daje pogibeljan rezultat. I u slučaju ovog detaljnog prostornog plana, to se potvrdilo na žalost. Ministarstvo saobraćaja u prethodnom sazivu za vrijeme mandata prethodnog ministra je trebalo da napravi kompletnu projektnu dokumentaciju na nivou idejnog projekta, ne generalnog projekta. Ona nije urađena. Čak, podsjetiću, sa konstruktorom je sklapan ugovor na osnovu generalnog projekta. Mi smo mogli poslije izrade idejnog projekta koji je radio Građevinski fakultet i na osnovu koga je urađena aproksimacija cijene koja je ušla u ovaj ugovor koji je pred mana, mogli smo, imali smo vremena za pet i nešto godina da se napravi glavni projekat.

Postoje razlozi zašto se nekada to ustupa izvođaču, ali mi smo mnogo lutali, počeh od koncepta da li će biti to koncesionar, da li će biti državno javno partnerstvo, da li će sama država raditi, mi smo propustili pet godina da se urade glavni projekti da nema aproksimacije, da se zna svaki kubik svega što se tu ugradi. To nijesmo uradili. Ovaj ugovor je napravljen na osnovu aproksimacije oko 30%. Dakle, naši partneri Kinezi su se, sa razlogom, vrlo dobro obezbijedili, ali ne i mi.

Zašto je to Ministarstvo tako radilo ne znam, voljela bih da znam. Ovo nije pitanje, ovo je konstatacija, do toga nije smjelo da dođe. Ali, postoji nešto gore. I sada se ne radi u pravcu daj da radimo dalje projektnu dokumentaciju.

Međutim, ukazujem da će iz tog nedovoljno usklađenog odnosa planova da proisteknu druge nevolje, čak i dok bude rađen glavni projekat. Ja ih vidim i vrlo rado ću

Državnoj komisiji koja će biti formirana ako mi sve ovo izglasamo, ukazati koji su to elementi, čak koje su to mikrolokacije. Naravno, neću biti u sukobu interesa, to ću biti kao poslanica i kao urbanista i sa željom da doprinesem Crnoj Gori, neću moći da se samozapošljavam, tako da je potpuno jasno u startu.

Dakle, na duši je Ministarstva, a koji će ministar sa kojim da podijeli to neka vidi taj propust. Taj propust će Crnu Goru da košta po mojoj slobodnoj, ali ne baš nepreciznoj procjeni jedno 200 miliona, ili barem između 150 i 200. Da smo imali glavni projekt i da smo na osnovu glavnog projekta sa urađenim varijantnim rješenjima svih objekata za mostove, ne znam da li sve, rađena su varijantna rješenja, ni za jednu petlju nije urađeno varijantno rješenje, a to su veoma skupi objekti. Zašto, ostaje veliko pitanje? Da bi se poslije aproksimacijom uvećala cijena za 30%.

Međutim, tu postoji još aspekata koji su prilično nedorađeni da bi se išlo u ovako veliki posao. Postoji inženjerski aspekt, ponovo pominjem varijantna rješenja. Varijantna rješenja je trebalo mi da diktiramo, a ne da izabira bilo koji partner. Ona ne ulaze u pitanje definisanja standarda gradnje. To su prostorna rješenja, to su koncepti, to je bitno i sa stanovišta eksploatacije, sa stanovišta održavanja, odnosa prema okolnom prostoru, ekoloških okolnosti i ostalog, to je izostalo. Tu je, što mi je drago, moj uvaženi kolega Ulićević koji vrlo dobro zna da je bilo vremena i znanja i kadra da se uradi glavni projekat bar za ovu prvu dionicu.

Međutim, postoje tu i drugi aspekti, pa koliko stignem saopštiću.

Socio-ekonomski aspekt koji je ovdje istican juče. On zaista jeste veoma važan i u načinu vrednovanja čitavog ovog projekta socio-ekonomski aspekt i jeste prvi to je razumnjivo, međutim, smatram kao građanka, a i neko ko se bavi prostorom 40 godina ili malo više, da bi tih 100 km kvalitetnih magistralnih puteva kakav je Podgorica-Cetinje-Budva bolje povezal Crnu Goru i dalo mnogo bolje socio-ekonomske efekte, i to se može lako dokazati.

Moraću da ukažem na nešto što postaje jedna cinična retorika, kada se govori o bezbjednosti. Naravno, put kroz Platije je od početka je poznato, opasan put, visoko rizičan put. Ali, ću ukazati na nešto što se prećutkuje nevjerovatno, kao da smo lobotomirani. Poslije završetka NATO agresije, ja to tako doživljam, imam pravo tako da kažem, Crna Gora je pristala da kroz njenu teritoriju prođu konvoji i konvoji, to je trajalo mjesecima, sa humanitarnom i navodnom humanitarnom pomoći za Kosovo. Ja znam da je Vlada Crne Gore dobila neki novac za to, pretpostavljam da se može doći do cifre, ali sam isto tako sigurna da ta cifra nije ni petina, a možda i deseti dio onoga kakve štete je pretrpjela putna infrastruktura zbog enormnog opterećenja. Put kroz Platije je projektovan početkom 60-tih godina, ministar Brajović je od te struke, pa nam može reći kolikasu maksimalna osovinska opterećenja puta, a ovi konvoji su išli sa 20 ako ne i više puta većim opterećenjem. Tada su krenula i klizišta, tada su krenule da padaju stijene, tada je narod krenuo mnogo masovnije da strada, osim toga što je put već bio zreo i sam po sebi za rekonstrukciju. I zato da ne miješamo stvari, užasno je stradanje bilo kog čovjeka na bilo koji način, a pogotovu ako je to moguće spriječiti. Ali, nemojmo pominjati put kroz Platije u kontekstu, napravićemo autoput, biće bezbjednije, na autoputu se i te kako strada. Nema sedmice da ne pročitamo da se to izdogađalo.

Ima još jedna stvar, gospodine predsjedavajući. Ono što sam ja uočila, a najmanje meni pripada, jer mi to nije ni struka niti promišljam politički. Pitanje izgradnje autoputa po Ustavu treba da se odluči referendumom. Zašto? Zato što se Crna Gora

enormno zadužuje, zato što u Ugovoru o kreditu stoji nešto što ja, dozvolite, kao građanka trećeg doba vrlo paranoično čitam i pročitacu vam, a to je:

“Zajmoprimac član 8 stav 1 se ovim nepozivo odriče imuniteta po osnovu suverenosti ili na drugi način za sebe ili svoju imovinu osim imovine koja se odnosi na diplomatsko-konzularna predstavništva i vojne imovine u vezi sa bilo kojim arbitražnim postupkom u skladu sa članom 85 ovog ugovora, ili izvršenjem bilo koje arbitražne odluke u skladu sa članom 85 ovog ugovora. To je ono što je bilo isto nejasno, zašto kineski sudovi, ali dozvolite, objašnjeno je to na Odboru u kome sam prisustvovala, ali po mom mišljenju objašnjeno na potpuno jedan nedovoljan način sa skretanjem pažnje.

Dakle, Crna Gora garantuje svojom kućom, svojom teritorijom, svojom imovinom vraćanje ovog kredita. Da li to znači da banka može da kaže, uredu, uzećemo pljevaljski basen to odgovara tih oko, koliko će doći sa kamatama stotina miliona, ili dobro, nama sasvim odgovara Velika plaža ulcinjska i Valdanos? Iza ovoga stoji ustavna odredba da je teritorija nepovrediva, a ovim postaje povrediva i otuđivana, i zato smatram da se o autoputu može odlučiti samo na referendumu. Zahvaljujem za vrijeme koje ste mi još ustupili.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Za prekoračenje od nekih pet minuta, ali naravno, pošto je riječ o struci dozvolili smo to.

Komentar ima predstavnik predlagača ministar Brajović.

Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Znači, uvažena poslanica Kalezić je koristila mnogo više vremena, a ja bih zamolio za to, pored mog komentara da dozvolite i komentarisanje i od mojih saradnika, iz prostog razloga što i na odborima se čuo odgovor kao što ste i rekli, ali s naše strane zaista vrlo ubjedljiv odgovor, pa ćemo ga ponoviti da bi ga čuli građani Crne Gore.

Mi ovaj projekat ne realizujemo da bi prijavili Crnu Goru u spisak zemalja koja ima izgrađen 500 metara, 40 km ili 170 km autoputa. To nije naša namjera, da bi rekli - evo, i mi imamo autoput. Ne, nego što smatramo da je potreba da se realizuje ovakav projekat. Mi smatramo da treba da ima takvu saobraćajnicu i zato se opredjeljujemo za ovaj projekat.

Vi ste ovdje govorili sa stanovišta prostora, dovodili ste u pitanje neke stvari. Razumijem priču o tome da je to jedan kanjon kroz teritoriju Crne Gore. Ali, uvažena, poslanice Kalezić, Vi to odlično znate, kada se radio Detaljni prostorni plan autoputa Bar-Boljari koji se naslanja na Prostorni plan Crne Gore, neću ovdje zaista komentarisati tu priču, viši plan višeg reda ili plan nižeg reda, plan nižeg reda bliži životnom životu, nego da zaista u toj hijerarhiji planova mora biti usaglašena ta hierarhija planova.

Naručilac posla, tog posla, Detaljnog prostornog plana Bar-Boljari bilo je Ministarstvo za ekonomski razvoj, nosilac ugovora Montenegro-inžinjeri Podgorica, a obrađivači: Montenegro-inžinjeri Podgorica Ratimir Mugaoša koordinator izrade, Građevinski fakultet Podgorica sa ekipom u kojoj ste vi učestvovali, doktor Jelisava Kalezić, doktor Miloš Knežević i magistar Biljana Ivanović. Vi ste radili Detaljni prostorni plan autoputa Bar-Boljari, vjerovatno i tada sa saznanjem da je to kanjon kroz prostor

Crne Gore. Ja vam govorim o tome da mislimo da je ovakva saobraćajnica neophodna i vjerujte mi, zahvalni smo vašem doprinosu na radu na tom Detalnom prostornom planu.

Druga stvar, kad govorite o Idejnom projektu. Naravno, sad ste rekli da postoje slučajevi i kada se ne ide na osnovu Idejnog projekta u gradnju. Ja sam juče u diskusiji govorio o tome, da se nažalost u okruženju i na osnovu ledjenog rješenja gradio autoput. Mi ovdje imamo Idejni projekat, imamo Žutu Fidikovu knjigu, sve te dokumente ste dobili, koji vrlo precizno saopštavaju da se na osnovu Idejnog projekta koji evidentno postoji, nešto će o tome reći Vaš kolega Mladen Ulićević, postoji za trasu od Smokovca do Mateševa, izvođač radi Glavni projekat i izvodi radove. Evo, za podsjećanje mislim da je važno da čujete: Kad se govori o rizicima na osnovu Idejnog projekta i dosta je prigovora bilo nama kao investitoru, zašto pristupamo izgradnji uopšte na osnovu Idejnog projekta, uz pojačan naglasak na ogroman rizik koji time preuzimamo na sebe. Činjenica je znači, da imamo Idejni projekat i da se Glavni projekat radi po Fidiku, izvođač koji poslije radi radove. Ako se želi napraviti korektna analiza stepena rizika, onda se taj rizik ne može sagledati samo na osnovu činjenice da počinjemo sa Idejnim projektom, te da se vrijednost radova koji se kalkulišu na osnovu njega značajno povećava kad se završava Glavni projekat. To bi bilo tako da mi nijesmo obezbijedili niz klauzula kojima smo taj rizik ne smanjili, nego zaštitili nas kao investitora od takve situacije. I sad ću ukratko da vas upoznam sa nkim klauzulama, iako je pretpostavka, da kada ste svi dobili materijale, ste pročitali ove klauzule i znate našto se odnose posebni uslovi ugovaranja koje smo pregovarali.

Prvo, u projektnom zadatku koji je sastavni dio Ugovora smo definisali sljedeće:

Izvođač je dužan da uradi Glavni projekat koji po sadržaju, obimu, tehničkim rješenjima i detaljima obezbjeđuje podatke i uslove za izvođenje i završetak svih radova. Nabavku i ugradnju opreme koji su neophodni za potpunu funkciju i kompletnost radova predmetne dionice autoputa, bez obzira da li je bilo koja stavka zahtijevana ili ne u ovom projektnom zadatku. Dali smo im i zahtjeve investitora i projektni zadatak.

Drugo, u Ugovoru o projektovanju i izgradnji i okvirnom sporazumu smo definisali da je izvođač odgovoran za Glavni projekat i njegovu tačnost i nema pravo na naplatu eventualne razlike u količinama između Idejnog i Glavnog projekta, i to imate precizno u potklauzuli 5.1 Ugovora i u članu 6 Okvirnog sporazuma. Znate li koliko nam je trebalo da ovo ispregovaramo? Mi smo rekli, imate naš Idejni projekat za koji mi garantujem tačnost, radila ga je i vaša matična kuća. Međutim, do dana potpisivanja Ugovora vi ćete se uvjeriti i zaključićete - potpisom Ugovora vi onda više ne možete da govorite o razlikama u količinama.

Treće, ugovorili smo maksimalno garantovanu cijenu koja može biti uvećana najviše za 10% isključivo na osnovu, to sam ponavljao juče, nepredvidljivih i naknadnih radova. Definisali smo Ugovorom potklauzulu od 13-9 da su nepredvidljivi radovi oni koji se odnose na promjenu obima posla zbog promijenjenih geoloških, hidroloških, ekoloških uslova u odnosu na Idejni projekat. Naknadne radove smo definisali kao one radove koji nijesu obuhvaćeni Glavnim projektom pripremljenim od strane izvođača u skladu sa projektnim zadatkom i zahtjevom investitora, koje je odobrio investitor, a investitor zahtijeva da se neki naknadni radovi ipak izvedu. Samo ti radovi su osnov za povećanje maksimalne garantovane cijene radova za 10%. Ako je to za 10% procenata po ovim osnovama onda je jasno za svakog da investitor svoje rizike što kreće u posao

sa Idejnim projektom veoma uspješno prebacio na izvođača. Imali smo slučajeve kada imate i Glavni projekat negdje u regionu, pa dođe do premašivanja radova od 30 do 50%.

Kad ste govorili o tome da smo počeli takav posao. Jesmo, počeli smo sa konstruktorom posao na način da to radimo privatno-javnim partnerstvom. Konstruktor je tada obezbijedio 417 miliona eura, ali je po tom konceptu privatno-javnog partnerstva on morao da obezbijedi ukupnu svotu novca za izgradnju čitave dionice, i on to nije mogao da uradi.

Drugo, ja zaista ne ulazim u ovu priču, to su neke vaše pretpostavke o tome da je ovaj put doveden u ovo stanje zbog humanitarnih ili kako ste ih vi doveli, konvoja NATO-a. Zaista to ne želim da se bavimo ovim pitanjem, i želim da jednostavno samo pokažemo koliko smo ozbiljno promišljali kada smo odgovarali.

Koleginica Babić koja će odgovoriti, a to je već nekoliko se puta čulo na Odborima, ali nije javnost pa je važno, oko ove priče o imunitetu i suverenitetu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nažalost, ne možemo tako, moramo da vodimo računa o vremenu.

IVAN BRAJOVIĆ:

Ne, ne, molim Vas, ja naravno, poštujem vašu proceduru, ali ovdje je vrlo važno, da kada se izrkne ocjena, a kada smo hiljadu puta objasnili da je to odricanje od imuniteta da bi se učestvovalo u arbitraži, to jedna stvar druga, zato Vas molim da ipak date vrlo kratko mojim saradnicima riječ.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dakle, nije problem, da se malo razjasnimo.

Znači, imamo ukupno prijavljenih 28 poslanika još koji će diskutovati o ovoj temi. Dogovoreni tajming je 10 minuta po poslaniku, sami procijenite koliko će to trajati i kad ćemo završiti ovu raspravu. Nije problem, ovo je projekat vijeka.

Projekat je vijeka, upravu ste, daćemo priliku ako se slažu svi poslanici, nije problem.

Izvolite, kolega Simović.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče,

Evo, predlažem i želim da dam jedan konstruktivan predlog.

Znači, mislim da je interes svih poslanika u ovom domu, mislim da je interes ukupne crnogorske javnosti da čuje što više odgovora u odnosu na dileme koje su se čule ovih dana, koje se čuju danas u ovom Parlamentu. Uvažavam Vaše razmišljanje da ima mnogo prijavljenih poslanika, ali u korist potrebe da čujemo što više ekspertskih mišljenja, odgovora na dileme, dio poslanika Demokratske partije socijalista ako treba odustaje od svojih diskusija u korist minutaže koju treba da dobije ministar sa njegovim saradnicima.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, nikakav problem, samo da vodimo računa da svi oni koji žele da diskutuju da mogu da diskutuju, jer je zaista važna tema i svi žele da daju doprinos i svoje mišljenje.

Izvolite.

JOVANKA BABIĆ:

Odricanje od imuniteta je uobičajna klauzula u svim slučajevima kada država zaključuje komercijalni ugovor, kada je država jedna od strana potpisnica tog ugovora.

Podsjetiću vas na Konvenciju Ujedinjenih nacija o suverenitetu, gdje je u članu 17 predviđeno da država sve i da hoće ne može se odreći imuniteta u situacijama kada potpisuje komercijalne ugovore.

Takođe, u toj konvenciji se vrlo jasno definiše šta je predmet po eventualnoj presudi arbitražnog suda, šta je predmet koji može biti aktiviran. Dakle, pominje se komercijalna i nekomercijalna imovina i vrlo jasno definiše da u ovim slučajevima kada je država strana potpisnica može biti predmet isključivo komercijalna imovina. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, izvolite.

MLADEN ULIĆEVIĆ:

Dakle, poštovani predsjedavajući, poštovani poslanici,

Dozvolite mi da najprije izrazim zadovoljstvo i čast da u ovom visokom domu kažem i par stručnih mišljenja i argumentacije vezano za pitanja koja su danas na vašem dnevnom redu.

Dakle, učestvovao sam u izradi Idejnog projekta kao dio tima Građevinskog fakulteta i učestvovao sam, rukovodio sam izradom projektnog zadatka u okviru ekspertske-pregovaračkog tima Vlade Crne Gore.

Mogu da kažem da je u toku izrade samog Idejnog projekta urađeno 18 varijantnih rješenja same trase, jer notorno znamo da je na beskonačno moguće načina spojiti dvije tačke i dva mjesta i određenom saobraćajnicom i da je u jednoj vrlo strogoj proceduri analize revizije, upoređenja svih tih rješenja da je izabrana varijanta po kojoj je konačno urađen i idejni projekat. U okviru toga, takođe, rađena su i varijantna rješenja objekata i zadržane po dvije varijante, recimo, kod mostova kako bi se potencijalni izvođač, odnosno ugovarač mogao odlučiti za onu koja mu po tehnologiji najbolje odgovara. Dodatno da kažem da su većina tehničkih rješenja objekata urađena tako da učešće domaće operative kod njih može biti apsolutno realna činjenica, bez obzira na manji ili veći stepen osposobljenosti. To je nešto što želim ovdje da istaknem i što je veoma važno, što daje mogućnost da odabrani kineski partner nađe podizvođače i u Crnoj Gori.

Ti idejni projekti su urađeni, to mogu sa dosta sigurnosti da ustvrdim, sa dosta preciznim premjerima radova i količina tako da se ne očekuju iznenađenja. Sigurno tvrdim da je ta tačnost manja od 10% u količinama, posebno kod objekata, što smo dodatno potvrdili projektnim zadatkom koji je sastavni dio ugovora, odnosno obaveza izvođača radova. Dakle, po tom zadatku, to je na 280 strana ovdje napisano, nije moguće dalje varijantisiranje. Dozvolite mi da budem toliko slobodan ovdje da kažem, kao građanin Crne Gore, da nas je to varijantisiranje u ranim 70-im ili 80-im godinama,

toga se dobro sjećam, odvelo do toga da danas nemamo auto-puta, da smo tada govorili da li hoćemo kučku ili bratonožićku varijantu. Dakle, jednostavno mora se skupiti toliko snage, vjerujem i političke i stručne da se napravi presjek, odnosno da se donese odluka. Ubijeden sam da je od ovih 18 varijanti izabrana ona koja je u datim okolnostima optimalna i da će da da dobre rezultate. Uostalom naš ugovor nije ugovor o pojedinačnim cijenama tako da bilo kakva promjena količina, čak i da ne bude ova tačnost od tih manje od 10% zadovoljena, mi imamo garanciju da je izvođač obavezan da izvede projekat po revidovanom glavnom projektu. Naglašavam revidovanom, jer opet država, ako ovaj zakon bude usvojen, a nadam se da hoće, ima mehanizme da obezbijedi takav glavni projekat izvođenja radova za punu funkciju auto-puta.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Ulićević.

Pošto su se ovi komentari odnosili na izlaganje poslanice Kalezić, evo i prilike za odgovor na komentar.

Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću, i zahvaljujem kolegi Ulićeviću i gospođi Babić.

Međutim, ministar Brajović je zapravo objašnjavajući malo više nego što je bilo potrebno, jer nije bilo nejasno u startu ništa, zapravo konstatovao ono što sam ja i tvrdila. Prošlo je skoro pet godina a da nije urađen glavni projekat koji je mogao da se uradi. Meni je poznato, nijesam bila u tom timu, jer moja struka drugačija, ali sam bila sa ljudima koji su radili idejni projekat i mnogo šta mi je poznato od toga i potpuno sam sigurna da je to urađeno kvalitetno, sva sreća, jer bi ugovaranje bilo mnogo rizičnije na ovakav način. Postavlja se pitanje, zašto nije urađen idejni projekat ostalih dionica u međuvremenu i zašto nije urađen glavni projekt ove dionice koja je već izabana kao prva? To onda ostavlja jednu potpunu pouzdanost i u ugovaranju. I što je još važnije, znam da su rađena varijantna rješenja trase, poznati su mi svi detalji jer smo razgovarali o tome na fakultetu, ali je isto tako poznato da za petlje nijesu urađena varijantna rješenja. To je kopča auto-puta i okolnog prostora. Ako tu budu rađene uštede, a već se vaš prethodnih gospodin Lompar odvažio da čini mi se jednu od petlji eliminiše, jer sa tadašnjim partnerom došlo do nekog konsenzusa da to nešto pojeftinjuje.

Dakle, to su stvari koje mi nemamo definisane, a radiće se kroz glavni projekt. Imam puno pouzdanja u Državnu komisiju i u onoj dio zakona koji precizira i daje velika ovlašćenja stručna Državnoj komisiji koja će to da prati. Mislim da će biti odabrani pravi ljudi, jer imamo kadrova. Sugerisala sam na Odboru za ekonomiju da ona bude popunjena i stručnjakom za prostorno planiranje, i stručnjakom za planiranje pejzaža i stručnjakom za ekologiju, jer je to neophodno. To nisu samo odluke na inženjerima. Pretpostavljam da će imati sluha za taj predlog, ali nije trebalo da dolazimo u situaciju da se arbitrira, projekt je projekt bez obzira na pouzdanost. Neću se složiti sa kolegom Ulićevićem, njegov je teren, on je građevni inženjer, ja sam arhitekt i urbanista, ali ne mogu se složiti da pouzdanost idejnog projekta 10%, to ne mogu da se složim. Za

najbolji idejni projekt to može biti 20%. Ne moramo o tome da arbitriramo, prosto imam poziciju sa ovog mjesta to da kažem, ali ne neosnovano.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Nastavljamo dalje, kolega Džavid Šabović, a neka se pripremi kolega Nišavić. Izvolite, kolega Šaboviću.

DŽAVID ŠABOVIĆ:

Hvala Vam ,gospodine potpredsjedniče.

Moju diskusiju danas ću postaviti drugačije, neću se svrstavati u one koji brane ili napadaju ovaj predlog zakona, nego ću neke dileme koje su prisutne kod mene pokušati da razjasnim tako što ću postavljati pitanja ministru i saradnicima i očekujem od njih odgovore, jer mislim da je, a to smo juče čuli nekoliko puta, ovo istoriski trenutak za Crnu Goru. Jeste, donosi se istorijska odluka. Pitam, da li je bilo, Ustavno govorim, istoriske odgovornosti kada su se odabirale ponude? Kad to kažem, rizikujući pomalo da izlazim iz nadležnosti Skupštine, a ulazim u nadležnosti Vlade, da li je imalo načina da se transparentnije nama poslanicima dostave sve ponude kako bismo zaista bili ubijeđeni da se radi o najboljoj ponudi? Ovo kad kažem, mislim da je juče predsjednik Parlamenta nekoliko puta kazao da Parlament ima zadnju riječ.Ima li? Mi danas ne odlučujemo o najboljoj ponudi, mi samo danas pričamo o tome da li da prihvatimo ili ne ovo što imao danas. Nije imalo razloga da se ne izađe u javnost sa svim onim što smo imali ponuđeno. Neću pominjati druge, a pošto dolazim sa sjevera, kad kažem dolazim ja se i vraćam na sjever, jer druge moje kolege uglavnom dođu, ali pošto je Podgorica pretrpana nekako mi se baš ne ostaje na marginama Starog aerodroma, Karabuškog polja, Zlatice, Maslina i tako dalje, nego dolazim i odlazim iz Podgorice istim putem. Zbog toga sam i te kako zainteresovan da glasam, bez obzira na sve one opravdane i neopravdane priče kako je ovaj auto-put preskup. Imali smo mi kroz istoriju i ranije projekte koji su bili preskupi i pruga Beograd - Bar i aerodromi i Budva, metropola turizma, a još ranije u onoj velikoj državi Put bratska i jedinstva Beograd - Zagreb, pa su se i naši roditelji zaduživali i ništa strašno.Ipak je život, sigurnost skuplja nego najskuplji kilometar.

Tako mislim, gospodine ministre, morali smo na neki način da li je to mjesto bilo Parlament, vaše ministarstvo ili bilo koji drugi način imati priliku da vidimo sve ponude i da zaista sa pravom kažemo i mi stanemo za to da je ovo najbolja ponuda. Ovako ostaće jedan dio sumnje da nijesmo baš izabrali najbolju ponudu iz ovih, onih ili nekih trećih razloga koje sad ja sad nemam. Ja imam, doduše nezvanične informacije da je bilo ponuda koje su jeftinije, da smo napustili ono što smo pričali do sada, da je raniji ministar govorio u ovom Parlamentu da ćemo način finansiranja obezbijediti kroz javno privatno partnerstvo, danas nije tako. Nijesam ekonomista, ne smijem da rizikujem da idem dublje u tu priču, staću tu, ali moraćete me ubijetiti da je ovo zaista najbolja ponuda.

Rekli ste, takođe, juče da ste počeli, što pozdravljam, od najzahtjevnije dionice Smokovac -Mateševo. Zato, vjerovatno što je najzahtjevnija i najskuplji je kilometar. Kada dođemo na ostale 3/4 kad padne cijena onda ćemo dobiti pravu cijenu, ukupnu pravu cijenu po kilometru. To je dobro, ali šta znači to do Mateševa? Šta nam znači put

do Mateševa? Mi i onako sa sjevera koji dolazimo i onako "džabe" idemo do Kolašina pa se spuštamo dolje u Podgoricu. Džabe, nije džabe, plaća se gorivo, rizikuje se. Rekoste da, to sam dobro zapamtio, da je za vas mnogo važnija dionica Mateševo - Andrijevića nego zaobilaznica kod Podgorice ili nastavak Andrijevića - Boljari. Sve su one iste, bez jedne nema auto-puta, tek su sve auto put, ali ako ne prođe put do Andrijevice i ne nasloni se na magistralu Gusinje - Bijelo Polje koji obuhvata sedam opština, Gusinje, Plav, Andrijeviću, Berane, Petnjica, Rožaje, Bijelo Polje, gdje živi četvrtina stanovništva Crne Gore, možda od sutra i manje, ali sada živi oko 125 - 126 hiljada stanovnika, onda taj puta nije ispunio ono što smo obećavali sve ovo vrijeme, da je put u interesu razvoja Crne Gore sa akcentom razvoja sjevera ili rekoše neki hrabriji od mene pokušaj spasa sjevera.

Da li mislite da li je moguće ili možda čekamo da se prvo izgradi dionica Smokovac - Mateševo pa onda počnemo da naplaćujemo, počnemo da se razvijamo, pa počnemo da radimo put ? Ima li prostora da se istovremeno ili nakon nekog kraćeg vremena počne sa radovima prema Andrijevići, a imate firmi koje su vam to nudile, kako ja imam neke nezvanične informacije, koja bi vam za mnogo manje para, mnogo jeftinije to odradile. Logično, jer su to jeftinije dionice, pa bismo onda za života vidjeli ono što pričamo svima. O tom ću poslije detaljnije, ako bude bilo potrebe. Naravno, sve zavisi od toga da li ćete me ubijediti da je to tako kao što ste juče govorili.

Želim da kažem još ovo, znam da nije možda tema ovog puta, ali činjenica da sam iz Plava a ne pomenuti put preko Albanije to bi isto bilo kao od nekoga tražiti da svira gitaru, a da pri tom ne dodiruje žice. Pitam ponovo, da li je zaista ona priča o auto-putu preko Albanije, gdje smo kazali da očekujemo da će se konačno završiti 2016.godine, priča ili je stvarno tako? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Ministre, izvolite, komentar.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Vjerovatno bi racionalizaciji našeg rada dosta doprinijelo to da smo koncentrisano pratili jučerašnji dio sjednice i današnji dio sjednice. Naravno, mi smo ovdje spremni koliko god bude trebalo dana da ostanemo, ne sati nego dana, da ostanemo da razjasnimo sve stvari.

Poslaniče Šaboviću, dva, tri puta sam i tokom jučerašnjeg dana odgovarao na priču oko puta Plav - Gusinje - Podgorica preko albanske teritorije. Odovarao sam i na vaše poslaničko pitanje i na poslaničko pitanje poslanika Andrije Popovića i opet ću reći - ovaj put ne eliminiše iz naše pažnje uopšte taj putni pravac niti bilo koji drugi pravac na kome radimo. Ono što je ograničavajuće za mene kao ministra u Vladi Crne Gore jeste da se značajan dio puta, trasa proteže kroz teritoriju susjedne države. Razgovarali smo nekoliko puta sa resornim ministrom, svaku priliku kad se vidimo koristimo da o tome razgovaramo i postoji naša apsolutna volja da zajedno pokušavamo da nađemo sredstva evropskih fondova. Mi smo dionice kroz našu teritoriju uradili, uradićemo dodatno rekonstrukciju od granice sa Albanijom do Podgorice, a kroz Albaniju oni rade

projekat. Naravno, čak sam saopštio, po saznanjima koje imamo sada, računajući do kraja 2016. da ćemo završiti tu dionicu.

Kad govorimo o ovome, rekao sam vam da smo vrlo posvećeno, vrlo odgovorno razmatrali sve potencijalne priče i u varijanti sa prethodnim postavama u Ministarstvu saobraćaja kad se razgovaralo o mogućnosti privatnog javnog partnerstva koja nije uspjela, a u odgovoru uvažnoj poslanici Kalezić sam rekao zašto nije uspjela. Nije konstruktor uspio da obezbijedi konstrukciju finansijsku za čitav projekat. Posle toga smo razgovarali sa svim zainteresovanim partnerima, od svih njih od tri kompanije, od tri potencijalna partnera smo dobili ponudu. Morate da znate jedno, kad u tom postupku neko vam šalje ponudu ona je povjerljiva, to je stvar partnera i mi smo čak upozoravani od strane Konzorcijumada ne izlazimo sa podacima iz njihove ponude. Mi smo postavili kao rješenja, ugovor neko ko može da projekruje, da radi glavni projekat i izvodi radove i ko može da obezbijedi finansiranje. Da smo mogli obezbijediti sami finansiranje sve bi ovo bilo drugačije.

Znači, kratko mada je tu kolega Milan Lakićević koji je bio predsjednik komisije koja je vrednovala ponude i Vlada je imala precizan uvid u ponude i izabrala ponudu kao najpovoljniju. Bektel - Enka je operisala sa, sad govorim i zbog njihovih upozorenja, sa građevinskim radovima u punom profilu, sa zemljanim radovima u punom profilu i izgradnjom za sad polu auto-puta. Pri tom, kada bi se to što su dali cijene provelo na punu profil to bi bilo skuplje preko 200 miliona eura u odnosu na ovu ponudu. Pri tom, kad su govorili o finansijskim sredstvima upućivali su, nisu rekli to će, kao u ovom slučaju kineska Exim banka dati kredit o kome ćete vi pregovarati, nego su rekli potencijalni izvori finansiranja su američki Opik, američki Exim, turiski Exim, gdje kamata nigdje nije bila ispod 4,37%, i mi ćemo vam dati mogućnost da razgovarate sa njima dalje.

Jedna ponuda je bila od strane kompanija Konzorcijuma turskih kompanija Gulsan Dogus koja je bila odlična tehnička ponuda, ali je koja je stanovišta finansiranja za cijenu koja je bila 770 miliona rekla - ovo vi finansirate, ovo se finansira tako što se posebno preduzeće stvori, model u kom će država morati da mobiliše sredstva duplo veća od ove cijene, preko milijardu i po u imovini, u boksitima, u uglju ili nekim drugim vrijednostima koje država posjeduje. 20 godina će to preduzeće, koje jeste u vlasništvu države, biti menadžerisano od njihove strane do situacije kada anituti ne mogu biti otplaćivani oni mogu da gazduju i da prodaju tu imovinu. To je model koji nigdje u Evropi nije bio prepoznat i nigdje nije bio primijenjen u Evropi. Razgovarao sam sa turskim ministrom saobraćaja koji je rekao da za takav model on nije čuo u Turskoj. Primijenjen je kod nekih željezničkih stanica u Indiji, ali njihova sredstva finansiranja su bila obezbjeđena od singapurskog fonda. U tom smislu je stvar bila za nas bila neprihvatljiva, jer ulazimo u suviše nepoznanica sa ogromnom cifrom. "Boksiti" su bili privatna firma, Rudnik uglja treba da snadbijeva ugljem naše jedine alternativne izvore energije pored hidrocentrala. I prosto nijeste mogli da se odredite za tako nešto. Vrlo korektni razgovori s firmom i vrlo dobra tehnička ponuda. Pri tome, ja nikada nijesam upotrebljavao u smislu najbolje treba raditi najprioritetnije, samo sam rekao da po mom shvatanju značaj ovog puta treba uraditi idejne projekte za sve dionice, dok se radi ova dionica, a da ono što ja smatram prioritetom jeste da se odmah radi dionica od Mateševa do Andrijevice, jer to onda sa stanovišta priča koju pričamo o vezivanju sjevera znači i Berane i Rožaji i Plav i Gusinje, Andrijevicu sve povezano na auto-put. I

to sam tvrdio to sad sa sigurnošću tvrdim, a rekao sam put preko Albanije ne odustaje se apsolutno ni od čega i to je u našoj vrlo velikoj pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, ministre. Izvolite, kolega. Procedura.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Ja potpuno uvažavam činjenicu da je ovo izuzetno važan dan za Crnu Goru, ulazimo u ozbiljan projekat, ali davanje ovolikog vremena ministru da se pravda podrazumijeva da i nama koji kritikujemo omogućite. Rečeno je 10 minuta, ima samo odgovor na komentar koji će da bude tri minuta. Ministar priča po 15 minuta. Sve je to uredu, ali mislim da sama činjenica da treba ovoliko pravdanje dosta govori o samom zakonu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Simoviću. Izvolite, proceduru.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Ja mislim da je kolega Radunović olakšao posao svima nama danas u Parlamentu, olakšao ministru i njegovim saradnicima sa dvije karakteristike koje je sada kazao dva epiteta u odnosu na temu rada, kazao je da se radi o važnom danu i ozbiljnom projektu. Potpuno se slažemo i ja mislim da smo mi sa ovakve dvije konstatacije koje dolaze iz opozicionih klubova na najbolji način dali podršku ovom projektu u koji treba da se krene.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Kolega Šabović ima pravo na odgovor na komentar. Kolega Radunoviću, znači kada su u pitanju poslanici zaista smo uvijek dali pravo na prekoračenje. Koleginica Kalezić je govorila govoto dva puta nego što je dozvoljena dužina diskusije. Kolega Radunoviću, da se ipak vratimo temi, dozvolićemo i poslanicima da prekorače kada treba i da odgovore na komentare predstavnika predlagača, ali ipak važnost teme, mislim da postoji saglasnost, ovdje iziskuje malo drugačiju primjenu Poslovnika nego inače kada su u pitanju redovne rasprave. Izvolite, kolega Šaboviću.

DŽAVID ŠABOVIĆ:

Hvala vam. Ja sam pitanje o putu preko Albanije postavio na kraju i postavio sam ga onako uzgred, ne samo da ispunim vrijeme od 10 minuta nego što to pitanje postavljamo 20 godina. Možda ste i vi kada ste bili poslanik naše partije to pitanje postavili nekom ranijem ministru. To pitanje treba stalno postavljati, čak i onda kada dobijamo odgovore da će se otvoriti popodne, jer ne možete ubijediti ni vi ni niko, ne samo ovdje nego u čitavoj državi da je Crnoj Gori prioriternije pitanje put preko Vrmoše nego ovaj put od Bara do Boljara. Za par dana je 1. decembar nije 1. april, to sigurno nije priča da je to gotovo, jer to je stalno bilo gotovo, ali eto nije bitno. Ja nijesam htio da budem advokat jedne firme, jer sam rekao da imam nezvanične podatke, a to što ste kazali najbolje bi bilo da se to javno moglo vidjeti, pa da se zaista ukrste koplja i kažu

koje su činjenice bolje. Neću ja čitati sada ovdje što imam da je 40 miliona jeftinije, da to što rekoste što bi Crna Gora u novo preduzeće unijela se ne odnosi nikud, ne mogu se "Boksiti" i Rudnici staviti u džep u aktovku ni na aerodrom, to ostaje tu, s tim što bi taj investitor bio dužan da dovede nove zdrave investitore pa da aktivira te rudnike i to,koje znamo kako rade, malo, malo, pa ih eto pred zgradom i traže uslove. U tome je suština. Javno privatno partnerstvo sam ja shvatio kao, ja imam parcelu od hektar, neko ima pare, napravi zajedničku zgradu i podijelimo stanove. Crna Gora nema pare. Ima što ima. Crna Gora uloži ono što ima, onaj ko ima pare donese pare i naprave auto-put i stoga 51:49% "Boksiti", 9,5 miliona su bile cijene niko ih nije kupio, možda ni tri ne koštaju. Šta to u Crnoj Gori košta milijardu i po, i tu ste malo pogriješili, minister, nije milijardu i po eura, dolara, ali to je sitnica. Nije tačno. Nema to veze o tome, jer tamo postoji taj dokumenat, i to se može lako utvrditi. Ovdje se ja, minister, pitam ne ti. Tako će se pitaš ti pričaj, ovdje se ja pitam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim vas da čujemo kolegu Šabovića. Imaćemo vremena danas za raspravu. Izvolite, kolega.

DŽAVID ŠABOVIĆ:

Mi smo demokratska partija koja možda nekoga to čudi što se ovako ponašamo, jer neko ne naučio kada dođe ministar samo odruči priručni. Imamo pravo da mislimo drugačije i da ne moramo imati vanredni kongres zbog toga. Tako da nijeste odgovorili napitanje ima li prostora da se odmah počne istovremeno i druga dionica i oni koji ispunjavaju uslove koji su eto drugorangirani ili trećerangirani ili kako bismo što prije došli do onoga što nam je cilj, a to je početak izgradnje puta. Sve se plašim i ne bih volio ja znam i vi sigurno da ne bi da nam ovo ponovo ne liči na ono čuveno otvaranje prije pet godina. Svi su bili tamo i dabogda svi da budu tamo gdje treba da su. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Šaboviću. Kolega Nišavić ima riječ, a neka se pripremi kolega Sekulić. Izvolite, kolega Nišaviću.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Gospodine ministre, gospodo iz tima koji priprema te realizacije ovog projekta, poštovani poslanici, poštovani građani,

Danas je pred nama Zakon o auto-putu. Prije svega da kažem da nije sporno da Crnoj Gori treba auto-put, ali izražavam zabrinutost i sumnju za konačnu realizaciju ovog projekta do Boljara.

Navešću pozitivne i negativne strane sa mog ugla ovog zakona. Pozitivne strane su da će se stvoriti uslovi da i Crna Gora dobije auto-put i da se konačno počne sa izvođenjem, kako se ovih dana kaže, projekta stoljeća.

Pozitivna strana je da će realizacija ovog projekta doći do boljeg povezivanja sjevera i juga Crne Gore, da će biti pristupačniji do sada nepristupačniji prostori, da će doći do povećanja mobilnosti da će se omogućiti bolji pristup regionalnom tržištu, bolja iskorišćenost Luke Bar, da će ovo pozitivno uticati na razvoj turizma, da će doći do veće

zaposlenosti i mnogo i mnogo drugih benefita. Ja bih ovdje posebno izdvojio izmještanje puta iz Platija, te magistrale smrti, kako je mnogi nazivaju, jer je ona od 60-tih godina od kako je otvorena odnijela mnogo života, a svjedoci smo da se to nažalost dešava i ovih dana.

Pozitivno je i to što se građani jednog malenog mjesta Mateševa raduju što će njihovo mjesto povratiti stari sjaj i opet postati raskrsnica putnih pravaca prema Kolašinu, Beranama i Podgorici. U vremenu prije od otvaranja magistrale kroz kanjon Morače tamo je postajao hotel, škola, pošta, dom zdravlja, tada se tim putem prema Titogradu kretalo dnevno i po 40 autobusa, a danas to mjesto jedva osjeća dah života. Dakle, trebalo bi da ovaj auto-put donese boljitak i prosperitet ne samo mjestima kroz koje prolazi od Bara do Boljara, nego i svim građanima Crne Gore.

Pozitivno je, dragi građani "da će ovaj ugovor dopuniti gradivo koji će budući pravници izučavati". Jedan od prethodnih ugovora koji je našao mjesto u ovom štivu je i ugovor o KAP-u, citiraću predsjednika Skupštine gospodina Krivokapića kazao da je to primjer kako ne treba ugovarati". Tom ugovoru svakako će se pridružiti i ovaj ugovor. I ne samo to, već da ovakvog zakona nema ni sličnog u evropskom zakonodavstvu, pa ga ne treba usklađivati, već u budućnosti usklađivaće se Evropska unija prema ovom zakonu.

I da sada pređem na negativne strane ovog zakona i ugovora o auto-putu. Prije svega, cijena izgradnje dionice od Gornjih Mrka do Mateševa je previsoka, bez obzira na konfiguraciji terena, bez obzira da skoro dvije trećine trase pripada tunelima i mostovima. Ako uporedimo prosječnu cijenu puta po jednom kilometru od devet miliona, cijena jednog kilometra na ovoj dionici je preko 20 miliona, a neki stručnjaci predviđaju i do 30 miliona po km. Upoređenja radi, prosječna cijena auto-puteva u Hrvatskoj i Srbiji je četiri i po miliona po jednom km.

Da se osvrnem i na pojedine članove iz ovog zakona. Recimo član 14 kada se korišćenje tehničko građevinskog kamena daje bez naknade ne samo na trasi puta, nego i na pozajmištvu sa koje će se vršiti proizvodnja tehničko građevinskog kamena, zatim član 16 stopa poreza na dodatu vrijednost koja će se obračunavati od 0%, član 17 znači da će biti oslobođeni poreza na dohodak fizičkih lica svi oni koji nijesu državljani Crne Gore ili nemaju prebivalište u Crnoj Gori, a kažemo da će se sa ovim projektom otvoriti hiljade radnih mjesta, pa se pitam da li ovim članom forsiramo zapošljavanje ljudi koji nemaju prebivalište u Crnoj Gori ili će to biti naši građani. Zatim, doprinosi za socijalno osiguranje članom 18 oslobađaju se doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, pitam se po kojem će se načinu socijalno i zdravstveno zbrinjavati radnici koji rade na tom trasi, zatim oslobađanje od carine i tako dalje. Možemo li se ponašati mi kao prebogata država, kao da smo mi Kina, da im sve damo a oni samo da uzmu novac. Kažete da država sa ovim ne gubi mnogo, a zanemarujemo činjenicu u kakvom je stanju zdravstvo i školstvo.

Pošto je zdravstvo ovih dana aktuelno, zar ova sredstva kojima se oslobađa izvođač nijesu mogla biti upotrijebljena za unapređenje zdravstvene zaštite. Znamo dobro kako je stanje ne samo ubjelopoljskoj bolnici, već u cijelom crnogorskom zdravstvu. Koliko bolnica, recimo na današnji dan nema grijanje, koliko lijekova nedostaje? Ne bih se složio sa konstatacijom premijera koji je dao odgovor na premijersko pitanje gospodinu Simoviću da dosadašnje ulaganje u zdravstvo nije dalo

adekvatan odgovor. Rekao bih da nije do sad dovoljno ulagano u zdravstvo. Da se vratim na zakon.

Otkuda naša opreznost, daju se garancije na šest godina, a vi previđate, gospodine minister, da će se ova dionica završiti do 2017.godine. Daj Bože da se to završi do 2017, ali kako je prošlo skoro godinu dana od potpisivanja okvirnog ugovora, a pet godina od presijecanja vrpce u Gornjim Mrkama, naša sumnja je opravdana.

Koliko je miliona potrošeno od prvih aktivnosti oko auto-puta do danas? I čitajući ove članove zakona i kojih se sve obaveza oslobađa izvođač javlja mi se sumnja na korupciju na visokom nivou. Podsjetiću, na jednu izjavu predsjednika države datu u Baru prije neki dan da smo mi majstori da otjeramo investitore", ali sam ubijeđen da ovim zakonom, upravo mi i da hoće investitori i izvođač da odu neće otići. Šta donosi građanima sjevera Crne Gore ovaj auto-put? Dobro i sve one benefite koje sam naveu u prvom dijelu izlaganja, ali pod uslovom da se prva dionica završi u predviđenom roku i da se odmah nastavi prema Boljarima, ali to se neće desiti. I laička i stručna javnost zna da je to nemoguće, već da će nastavak gradnje uslijediti poslije nekoliko decenija, jer koji je to projekat koji ste vi planirali i gradili da nije probijen datum,odnosno dupli rok i da nije finansijska konstrukcija probijena za nekoliko puta? Mogu da navedem i Tunel "Sozinu" i put Risan, Kotor i put zaobilaznica oko Bijelog Polja, bojimo se da neće ubrzo doći do povezanosti, već do još veće udaljenosti od sjevera do juga, jer će nas više decenijsko iscrpljivanje vraćanja duga dovesti do ruba bijede i siromaštva i zato kod građana sjevera nema velikog optimizma. Može nam biti optimizam rečenica premijera da mi ne gradimo put već on gradi nas, bojim se to je izjavio 2009.godine u Gornjim Mrkama, pri istorijskom presijecanju vrpce novog auto-puta.

I da na kraju zaključim, poštovani građani Crne Gore, a posebno vi sa sjevera.

Ovo je posao vijeka koji će početi eto za 50 dana, ali bojim se da će trajati cijeli jedan vijek, tako da se ne možemo osloniti na onu izreku "živi bili pa vidjeli". Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.Želite li komentar, ministre? Gospodin Lakićević.

MILAN LAKIĆEVIĆ:

Poštovani predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Pokušaću da dam odgovor na ovo pitanje koje se odnosi, prije svega na Predlog zakona o auto-putu u domenu poreskih i carinskih oslobađanja. Dakle, tačno je da je Vlada u Predlogu zakona o auto-putu predvidjela i određena poreska i carinska oslobađanja, i tačna je činjenica u slučaju da ne postoje poreska i carinska oslobađanja cijena izgradnje auto-puta bi bila značajno veća.

Kada govorimo o ovim poreskim i carinskim oslobađanjima, želim samo da naglasim da su ponude svih kompanija bile indikativne, i da nijesu u sebe sadržavale plaćanja poreza i carina, kao i brojnih i drugih oslobađanja koja su zahtijevana. Nakon pregovora sa kompanijom došli smo do zaključka da Vlada u predlogu ovog zakona može prihvatiti oslobađanja u pogledu poreza na dodatu vrijednost, u pogledu poreza i doprinosa na lična primanja, u pogledu poreza na dobit, u pogledu akcize koja će se plaćati po nižoj tarifi od 169 eura na 1.000 litara i u pogledu carinskih oslobađanja za građevinski materijal i opremu koji će biti ugrađen u sami auto-put. Da bi riješili ove dileme, kolika je zaista kvantifikacija ovih oslobađanja, podsjećam samo nasljeđe

činjenice. Kada govorim o oslobađanju od PDV-a nijesmo mi oslobodili izvođača kinesku kompaniju, to je tako samo formalno, mi smo od ovog tereta oslobodili državu Crnu Goru ili u krajnjem oslobodili smo građane Crne Gore, jer je porez na dodatu vrijednost indirektni porez koji se prevaljuje na konačnog potrošača, a konačni potrošač je građanin i oni koji će prolaziti auto-putem.

Da smo prihvatili ideju da uključimo i porez fakturisana cijena bi bila veća za 19%, dakle za nekih 50 miliona, pa bi prema tome onaj ko je investitor, a to je država Crna Gora, preko poslovne jedinice koja je upravljač projektom a to je Monteput, morala platiti ovu cijenu koja je nešto manja od milijardu. Dakle, pošto se ovdje finansiranje izgradnje autoputa ne vrši iz sopstvenih sredstava, iz redovnih budžetskih prihoda, nego se najvećim dijelom realizuje iz kreditnog zaduženja Država Crna Gora bi onda u tom slučaju morala nabaviti ovih dodatnih 153 miliona, da bi platila navedeni PDV, vjerovatno to nosi sa sobom i određene troškove finansiranja, jer se Država Crna Gora za ovih dodatnih 150 miliona ne bi mogla zadužiti kod državne kineske EXIM vjerovatno na međunarodnom finansijskom tržištu pod nepovoljnijim uslovima i nakon plaćanja te fakture kineske kompanije bi onda kroz PDV prijavu kojoj bi dale transferisale ponovo taj PDV na račun državnog budžeta, faktički država bi sama sebi plaćala porez na dodatu vrijednost i time bi naravno imala samo troškove finansiranja za ovo pozajmljivanje u ovom vremenskom intervalu. O   Od momenta kada se pusti autoput u promet. Tada će prilikom plaćanja putarine građani, odnosno oni koji budu prolazili ovim putem plaćati PDV. Dakle ulazni PDV će biti 0 izlazni će biti 119% i tada će on stvarno početi da se plaća. Kada se radi o doprinosima, samo da kažem da između Crne Gore i Kine nije potpisan ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koristi se ugovor koji je još 1997.godine potpisala Savezna Republika Jugoslavija i tim ugovorom se predviđa rješavanje pitanja izbjegavanja dvostrukog oporezivanja ne u slučaju PDV-a, nego u slučaju poreza na imovinu i poreza na dohodak fizičkih lica.

Dakle, još ovim ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja je predviđeno da kineski državljani koji se upućuju na rad u Crnu Goru se oslobađaju plaćanja doprinosa. Znači, oslobađaju se plaćanja doprinosa napenijsko osiguranje, na zdravstveno osiguranje od nezaposlenosti i tome slično. Ali priznaćete ovi doprinosi nijesu samo prihod državnog budžeta oni stvaraju prava za njihove korisnike. Ako bismo rekli - da, zanemarujemo međunarodni ugovor koji, ipak veće pravne snage od domaćih propisa, onda bi vjerovatno kineski radnici sticali pravo na određeni dio penzijskog staža i sticali bi pravo na zdravstveno osiguranje pod identičnim uslovima kako to stiču i građani Crne Gore. Pitanje njihovog zdravstvenog osiguranja je regulisano drugim aktima, to je prije svega žuta Fidikova knjiga i posebni uslovi ugovaranja, gdje se predviđa način kako će zdravstveno biti osigurani i zbrinjavani ovi radnici.

Uvaženi poslaniče Raduloviću, izvinjavam se što sam zloupotrijebio ovu govornicu, ovo je bilo u najboljoj namjeri da dam makimalan doprinos rješavanju ovih dilema.

Završiću sa ovim, nijesmo mi ovdje dali maksimalne ustupke Kinezima mi smo prihvatili ovdje nešto, što u krajnjem slučaju snižava cijenu gradnje autoputa.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, gospodine Lakićeviću, razumjeli smo se, i Vi i ja želimo dobro Crnoj Gori, kako, ne znam.

Pravo na odgovor ima kolega Nišavić.

Izvolite, kolega.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Samo ukratko, ja sam laik što se tiče ekonomije i poreskih zakona i procedura. Ali, imam utisak da je Vlada sa ovom cijenom i ovim zakonom upravo htjela da postigne jedan efekat da bi narod bolje i lakše progutao cijenu autoputa. Umjesto realne cijene koja bi koštala znači oko znači milijardu i oko milijardu i 200 miliona mi nudimo narodu cijenu od 800 miliona, a ustvari ona je milijardu sto dvjesto miliona. I da kažem ako ovi članovi zakona važe i za podizvođače zar se ne krije tu jedan prostor za zloupotrebe, kako će se forsirati onda i zapošljavati domaća radna snaga, svakako će da podizvođač zapošljavati onoga na koga nema potrebe da plaća ni dodatnu vrijednost, ni osiguranje, socijalno osiguranje itd.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Sada je već najavljen kolega Sekulić, a zatim u ime Demokratskog fronta kolega Knežević.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Gospodine ministre sa saradnicima, uvežene kolege,

Moram da budem iskren da sam bio idealista i mislio sam da ćemo u ovom Parlamentu, makar kada je pitanje izgradnja autoputa imati svojevrstni konsenzus. Međutim, bez obzira na kritičke tonove koje sam imao prilike da čujem juče i danas, vjerujem da ipak u sebi većina poslanika naših kolega iz opozicije jeste za izgradnju ovog autoputa i takođe vjerujem, pošto je ovdje pomenuta i ta ideja o održavanju referendum, kada bismo išli na referendum, da bi se 99% građana izjasnilo za izgradnju autoputa.

Uvažene kolege, dozvolićete takođe samo da se zajedno prisjetimo da smo isto tako imali ovdje raspravu i da smo isto tako imali dileme kad se radilo o drugim krupnim infrastrukturnim objektima koji su na sreću izrađeni u roku izrađeni po onim standardima koji su bili predlagani i cijenim da će tako biti i sa ovim projektom. Nemam nikakve dileme, ali ipak za rad javnosti treba zaista sve ono što su sporna pitanja, sporna je tačka, eventualno da raspravimo i da najzad kažem još jedanput bez ikakve dileme odlučimo vezano za ovaj projekat.

Odmah na samom startu da kažem, da vi to veoma dobro znate, ali čini mi se da jedan dio naših kolega iz opozicije to zloupotrebljava. Ovo nije autoput, za nigdje, nego je ovo autoput koji će biti produžen prema Boljarima, dalje prema Beogradu, prema Budimpešti. Ali, ono što nas interesuje jeste naša dionica tog autoputa i rekao da je dobro da smo počeli sa najtežom dionicom, više razloga zbog kojih, ali rekao bih ako to na pravi način kvalitetno sagradimo neće biti nikakvog problema ni za ostali dio ovog autoputa. Podsjetiću takođe, da u svemu onome što su strateška dokumenta Vlade, države Srbije, sa jedne strane ili ono što se dešava na terenu zaista nam govori u prilog tome da u vremenu dok mi budemo gradili našu dionicu autoputa, da će biti sagrađena i

ona dionica autoputa koja povezuje Boljare prema Beogradu. Tako da kažem još jedanput ne treba to zloupotrebljavati, nego jednostavno treba pokušati da se objasni na pravi način i čini mi se da u tome imamo više razumijevanja građana Crne Gore nego što imamo naših kolega iz opozicije. Nebih govorio o tehnološkim karakteristikama ovog autoputa, to smo imali prilike da čujemo i o broju mostova i o tunelima i o teškoj dionici, rekao bih da je ovo jedna cijena koštanja koja je realna sa jedne strane, a takođe da bez ikakve dileme kažemo da ono što smo ostvarili sa kineskim partnerima u toku pregovora zaista jeste nešto na što treba kao država da budemo ponosni.

Podsjetimo se svi zajedno radi se o kreditu koji će se vraćati 20 godina koji ima šest godina grejs perioda. Znači, tog početka gdje nema vraćanja, gdje ćemo imati mogućnost da eksplatišemo autoput, on će biti sagrađen prije nego što počne vraćanje ovog kredita i govorimo o fiksnoj kamatnoj stopi od 2%. Odgovorno tvrdim da takve kreditne uslove nemate nigdje u Evropi i niko ih ne može naći u Evropi. Radi se o državnoj kineskoj banci sa jedne strane, sa druge strane podsjetimo se takođe da firma koja gradi ovaj autopu ima sve reference. Govorimo o firmi koja je među prvih pet firmi po cijenu u svijetu kada je u pitanju izgradnja infrastrukture. Tako da kažem još jedanput imamo respektabilne partnere i sve ono što u ovom trenutku čujemo kao kritiku od naših kolega iz opozicije, rekao bih da je više pokušaj da budu protiv nečega, ni sami pokušavajući na taj način da pokažu svoje opozicionarstvo nego što su zaista protiv ovog projekta. Zaista kažem još jedanput želim da vjerujem u to. Čuli smo i stručno rješenje koje se tiče oslobađanja od PDV-a. Dozvolite samo ovaj podatak, znači 809 miliona nije isto što i 962. Zaduženja 962 bi popelo naše nacionalno zaduženje na neki procenat koji je preko 76% - 77%. Na ovaj način ipak imamo niži stepen zaduživanja. Znači, nećemo kalkulirati poreze i carine, a sa druge strane imaćemo niži nivo zaduženja. Vjerujem, da je to svakom domaćinu ili svakoj domaćici u Crnoj Gori veoma jednostavno. Znači, bolje je da budete manje zaduženi nego da budete više zaduženi. I zaista me čudi od naše kolege iz opozicije koji uporno traže da se naš nivo dugo bude veći nego što bi to trebao da bude sa ovim oslobađanjem od carine PDV-a.

Takođe, nije zanemarljivo čini mi se da negdje olako prelazimo preko tog, preko činjenice, da će 30% poslova graditi crnogorske firme na ovom autoputu. Pri tom, čulo se mnogo puta ideja iz Ministarstva, mislim da bi to zaista trebalo Ministarstvo da insistira na tome i Vlada Crne Gore, a čini mi se da i naši građevinari imaju dovoljno jasnu svijest o veličini ovog projekta i zaista treba da se pojave pred kineskim partnerima, kao jedan zajednički konzorcijum. Čini mi se da se u Crnoj Gori veoma dobro svi poznajemo da firme jedne između druge znaju otprilike kakve su njihove reference i rekao bih da bi najbolje bilo kada bi se oni sami udružili i kada bi sami napravili konzorcijum, da nebi se pred kineskim partnerima pojavljivali sa različitim cijenama ili kad nebi pokušavali da uzmu nešto više posla nego što same mogu da urade. I nije zanemarljivo da tokom rada na ovom projektu koje će biti referenca svim onim firmam koje budu radile zaista ćemo doći do novih stručnih znanja. Vjerujem da će naše firme iskoristiti rad na autoputu ne samo za zaradu na tom poslu, nego sa druge strane i sticanje referenci i stručnom osposobljavanju svojih kadrova. Rekao bih da to nije baš zanemarljivo i da ne treba da kažem još jedanput olako prilaziti preko činjenice, preko činjenice da nekih 240 miliona će ostati crnogorskim firmama, kroz izradu ovog posla.

I na kraju bih samo iskoristio priliku, prisustva kolega iz Ministarstva saobraćaja da postavim pitanje koje se tiče same petlje, čini mi se da je koleginja Jelisava Kalezić malo to pominjala. Znači, same petlje na ulazu u Podgoricu.

Podsjećam da smo tamo imali jedno varijantno rješenje koje se odnosilo na Smokovac, odnosno šira zona Smokovca, prema prostornom planu Crne Gore, a takođe podsjećam da su rađene neke analize koje su govorile o tome, da bi strganica bila neko bolje varijantno rješenje čini mi se da to pitanje straganice tretira sa druge strane i prosto urbanistički plan Podgorice, koji tek treba da bude usvojen. Tako da bih molio zaista za odgovor da li imamo tu rješenje, odnosno da li je tu do kraja izvedeno idealno rješenje i da znamo gdje će biti ta petlja, što nije zanemarljivo posebno nije zanemarljivo za sve one mještane Rogama i okolnih sela koji recimo tu zaista imamo činjenicu da imamo veoma kvalitetne vinograde, imamo projektne poljoprivredne površine i kažem još jedanput da bi o svemu tome trebalo da se vodi računa. Tako da bih molio ukoliko postoji mogućnost da dobijemo i konkretan odgovor koji se tiče same petlje.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Prvo i ja Vama, kolega Sekuliću, da li je konsidencija ili ne, ali ja sam u programu 595 kao koordinator predložio ovo što Vi kažete konzorcijum nisokogradnja. Nego kad će zaživjeti ovaj program, to je suštinsko pitanje.

Gospodo, ako vas nijesam pozdravio, ja vas pozdravljam. Među vama i kolega i komšija osjećajte se prijatno, ja ću se truditi dok ovdje budem. Molim vas da koristite ovu tehničku infrastrukturu, pošto ne poznajem sve. Kolega Sekulić je zamolio nekog od vas, da odgovori oko petlje, može i kasnije. Dobro.

Znači, kad god hoćete, kad priča neko od 10 minuta, a ministar neće, vi ste javite.

Molim vas, kolega Kneževiću, ja znam da Vi to dobro znate, a i ja sam toliko naučio među vama, ove dvije i kusur godina.

Tako da idemo dalje, sa Vama baš kolega Kneževiću, a neka se pripremi. Sad ovdje je došlo do određenih letećih rokada kolega Banović. Može li?

Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, prvi potpredsjedniče Skupštine Crne Gore, poštovani građani i uvažene kolege, poštovana gospodo iz više Ministarstava,

Ja prvo moram da izrazim i zadovoljstvo i čuđenje da u ova dva mandata, koliko sam poslanik, brojnija delegacija nije dolazila pa čak ni iz Kine u Parlament nego što je ova vasa, i ovakav tim saradnika zahtijeva jednu konstruktivnu raspravu.

Ovdje smo čuli i danas i juče, niz klasičnih zamjena teza, to je da je opozicija protiv investicija u Crnoj Gori i protiv ove i protiv nekih ranijih itd. itd. I da mi u stvari, ne želimo dobro Crnoj Gori, što nije tačno.

Mi samo ne vjerujemo vama u tome je čitava suština, jer sve što ste dosad radili, osušilo se kao da smo u Sahari, a ne u Evropi. Isti ovaj autoput o kojem mi danas raspravljamo, mada smo dosta slušajući pojedine rasprave mogli završiti makar kilometar, ste otvarali, gospodo, prije pet godina. Lideri zapadnog Balkana, od kojih su

većina otišli pod stečaj vjerujem da će to se brzo desiti sa vašim liderom i Vlade i liderom režima ikonografija kao poslije 1945.godine i autoput se otvara sa motornim šegama, kosijerima, krampama i lopatama. Jedan mještani tu inače aktivista DPS-a koji je bio sa svojim unukom, gledajući način na koji vi otvarate početak radova na autoputu, sa sjetom je izgovorio: "e moj sine, da bogda mi ti živio dok oni završe autoput". Ponavljam aktivista DPS-a vaši projekti, vaše investicije i eto zašto mi vama ne vjerujemo, kad je u pitanju ova investicija. Doduše, autoput je završen sudeći po Televiziji Crne Gore. Kad god ste u nekoj depresiji uključite drugi dnevnik i negdje između 7,37 do 7,42 krenete iz Podgorice i vi ste već u Beogradu i možete u Strahinjića Bana da popijete kafu sudeći po Televiziji Crne Gore. Ali, situacija je potpuno drugačija, mada slušajući pojedine kolege iz redova vlasti, ja sam stekao utisak, a vjerujem i većina građana Crne Gore, da mi u stvari Kinezima gradimo autoput. Jer, je ovo tako predstavljeno da u stvari mi Kinezima završavamo posao, jer imamo svu moguću infrastrukturu, sve moguće prirodne i privredne potencijale. I zato želim da polemishem sa stavom pojedinih kolega da se ovdje radi o istorijskom poduhvatu, poslu vijeka, dva vijeka ili tri vijeka ne znam sad ne mogu se sjetiti, kakvi su sve termini bili. Ako je istorijski poduhvat i ovo najveći istorijski trenutak u Državi Crnoj Gori od njenog osnivanja ne mislim na 21.maj, 41 km autoputa od Smokovca do Mateševa, onda se nama više isplati da napravimo neku biciklističku stazu, em je jeftinije, em je zdravije i em je sigurnije. I zato moram razočarati pojedine kolege koji su ovdje očekivali svečanu sjednicu, da se ovdje igra crnogorsko kolo, služe priganice, sir i da mi odavde svi kolektivno krenemo na izgradnju dionica, da je ovo možda jedan od tužnijih trenutaka u istoriji Crne Gore. Jer, ulazimo u avanturu za koju ne znamo, kako će se završiti, a ta avantura, od 41 km će nas koštati 809 miliona evra, a pošto mi taj novac nemamo, potpisali smo ugovor sa EXIM bankom za izgradnju dionice od 41km, a preostalih 120 miliona kažu obezbijedit će država, a koja je razlika između ovih 809 miliona kredita, koji ćemo opet da vraćamo i ovih 650 miliona kredita i ovih 120 miliona koje će država da obezbijediti. Zar mi nećemo to sve da vraćamo? Ili će to da vraćaju Kinezi, koja je razlika, obezbijediće država, obezbijediće građani Crne Gore, odnosno stavit će im se dužnička omča oko vrata. I to na kraju će koštati jednu milijardu i oko 150 miliona. Znači, jedan godišnji budžet Države Crne Gore gospodine Brajoviću, e sad, zašto mi nijesmo pokušali da nađemo sredstva iz sopstvenih izvora.Zašto se toga niko nije sjetio nego smo morali da pređemo pola Azije da dođemo kod Pekinga i kod Exim banke. Znate li na šta mislim? Mislim na ove naše državnike, lidere, ministre, premijere čiji imovinski kartoni pokazuju da mi i kod njih možemo da se zadužimo. Recimo, premijer Đukanović je 2010.godine, po Izveštaju britanskog lista Independent, proglašen za jednog od 20 najbogatijih lidera u svijetu čije bogatstvo premašuje deset miliona funti. Mogli smo, a moj je predlog da zamolimo premijera Đukanovića da nam pozajmi pet miliona funti pošto se radi o istorijskom poduhvatu, on je istorijska ličnost, pa da mu mi vratimo kada najviše budemo imali da ne ulazimo u ovakve transakcije, aranžmane, gdje ne znamo kako će se sve završiti. Isto bi to trebalo da urade i biznismeni i pobratimi i prijatelji i kumovi i svi oni koji su vezani za režim ovih 20-ak godina, koji su postali multimilioneri.Tvrdim da u Crnoj Gori ima novca u dvadeset porodica da se finansira čitav autoput, da se nigdje niko ne zadužuje.To odgovorno tvrdim.

Koje je vaše obrazloženje?Da, kažu, oživimo sjever Crne Gore.Koji sjever Crne Gore? Pa, sjever Crne Gore je već na primorju i u Podgorici. Bolje je, onda, da tu jednu

i po milijardu ili milijardu i dvjesta miliona koliko će nas koštati potrošite na način što ćete vratiti te ljude sa primorja i Podgorice, investirati i valorizovati potencijale sjevera. Koliko vam je ostalo radno sposobnog stanovništva na sjeveru? Kolika su njihova primanja? Koliki su njihovi budžeti? U ovom trenutku, ubijeden sam da 50% građana Crne Gore koji živi na sjeveru nema novca, narodski rečeno da kažem, da uspe pet eura goriva da krene do apoteke ili do centra grada, a kamoli da krene tom trasom ka Podgorici ili ka primorju. Tako da mi nije jasno, osim ako ne pravimo ovaj autoput da bi došlo do brže migracije, da potpuno iselimo sjever i da tamo napravimo neki rezervat gdje će pisati ovdje su nekad živjeli građani na sjeveru Crne Gore. Vi ne povezujete sjever, vi povezujete samo dio sjevera Crne Gore i to treba da znaju građani i crnogorska javnost.

Dalje, uvažena kolegistica Kalezić je rekla da vi garantujete sa državnim imovinom, da garantujete sa onim što je državni suverenitet. Neću se složiti sa njom, mislim da je to čak i dobro. Jer, ako ne budemo mogli da vraćamo rate, može se desiti da Kinezi izraze želju da preuzmu Gradsku opštinu Golubovci od koje bi mogli da naprave Hong Kong ili posle toga mogu da preuzmu Podgoricu od koje mogu da naprave Peking, i to bi možda moglo da bude dobro. Bolje, recimo, ako ne počnete da vraćate to, da oni, kao što se već priča po Podgorici, mogu da razmontiraju 20 km autoputa za pola dana. Zamislite da niste u situaciji da otplaćujete rate i desi nam se jedna paradoksalna situacija da nam Kinezi razmontiraju 20 km autoputa ili da nam uzmu neki od gradova u Crnoj Gori za koji kažem da nije loša stvar.

Dalje, vi njih oslobađate poreza na PDV, oslobađate ih poreskih olakšica, potrebe da plaćaju poreze i doprinose, oslobađate ih carina. Dajte, gospodine Brajoviću, ja ću da radim taj posao. Oslobađate ih svega, nalazite im novac, nalazite im radnu snagu i oni nama čine uslugu. Evo, ja ću umjesto Kineza da uzmem da radim taj posao. Dajte meni da radim taj posao. To nije uopšte komplikovano. Evo, gospodine Banoviću, dajte, ja ću da nađem Kineze ili neke koji liče na Kineze, dovešću ih ovdje, dajte mi novac, obezbijedite ta sredstva, završiću ga prije i za manje novca nego što vi ovdje predstavljate ovaj istorijski poduhvat. Zašto mene ne oslobodite plaćanja PDV-a u bilo kojoj prodavnici ili bilo kojeg građanina Crne Gore? Zašto ne oslobodite penzionere? Zašto ne oslobodite lica sa posebnim potrebama nego oslobađamo Kineze koji će doći ovdje da rade i pozivamo se na ugovor iz 1997. godine? Moliću vas, predsjedniče Skupštine, još jedno tridesetak sekundi, interesantna je tema.

Pozivate se na ugovor koji je postigla Narodna Republika Kina sa Saveznom Republikom Jugoslavijom iz 1997. godine. Vidite kako nekad valja Savezna Republika Jugoslavija. Kada treba nešto da opravdate onda valja, a kad treba nešto ovdje da se poništi, anulira, onda se pozivamo na nekakvu okupatorsku prošlost i neke stvari.

Znači, ne postoji opravdanje. Podnio sam amandman, gospodine Brajoviću, da ne smijete da oslobađate ni Kineze niti tu državnu firmu koja će raditi sa Kinezima ni PDV-a, ni carina, niti bilo čega što plaćaju građani Crne Gore. Zašto su Kinezi povlašćeniji od bilo kojeg građanina u Crnoj Gori? Takođe, da ne bi bilo nikakve dileme, sve ono što će povezati Balkan, posebno što će povezati Crnu Goru sa Srbijom spreman sam da podržim. Ali, način na koji vi ovo predlažete i na način na koji vi ovo pokušavate da završite, plašim se, završiće se kao prvog puta kada ste sa kosijerima, motornim šegama, šrafčigerima, krampama i lopatama u Gornjim Mrkama otvarali

autoput koji je jedino završen na Televiziji Crne Gore i to od 19:37 do 19:41. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Daću vam riječ, samo jednu pravnu pouku mlađem kolegi. Kada je Britanija tražila prelet preko teritorije Pirinejskog poluostrva u vrijeme drugog svjetskog rata, naravno i Portugalija i Španija su bile formalno neutralne. Znete li će su našli pravno opravdanje Portugalija da bi puštala Engleze da lete preko Portugalije? U Sporazumu o pomorstvu između Portugalije i Ujedinjenog kraljevstva iz 15. vijeka, pa su taj sporazum o slobodnom pomorstvu između Portugalije i Ujedinjenog kraljevstva iskoristili za pravo preleta aviona Britanskog kraljevstva ratnih aviona preko Portugalije. Dozvolite mi da završim, nema ništa političko, ođe ima samo pravno. Molim vas, samo da završim, dozvolite da mi da dam fakte, ne dajem nikakve kvalifikative, dajem fakte. Prema tome, države traju i svoje obaveze prate vjekovima. To što smo mi navikli da rušimo države, da imamo mjestimične države par decenija, to ne znači da te obaveze ne ostaju. Prema tome, 1997. godina je mnogo bliža od 15. vijeka. Da vam ne kažem da Britanija plaća sada kamate i glavnice dugova koje je Čerčil uzeo u drugom svjetskom ratu. Tako da se, kolega, morate navići da države svoje obaveze moraju ispunjavati. Hvala vam.

Izvolite, dvadeset sekundi, ali mislim da nemate sadržaj za ovo.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Vi ste na kraju rekli ono što sam ja sve vrijeme govorio, sada mi je u potpunosti jasno zašto su Aerodromi Crne Gore u vlasništvu SDP-a. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega, ako ne znate međunarodno pravo, bar morate znati da prelet ne znači slijetanje.

Izvolite, kolega Brajoviću.

IVAN BRAJOVIĆ:

Samo u dijelu diskusije koju sam čuo. Poslaniče Kneževiću, samo ću da konstatujem sljedeće. Mi smo ovom poslu vrlo odgovorno, posvećeno prišli i radimo ga dvije godine. Možda vama ne smeta, nama smeta svođenje ove diskusije na vic, pošalice i doskočice. Svako, naravno, vodi računa kako se obraća parlamentu i kako, na kraju krajeva, to prouzrokuje određene sankcije kod biračkog tijela ili možda podržavanje.

Ovdje sam se samo javio da vas zamolim da jednostavno posvetite punu pažnju i pokušate da ozbiljno diskutujete o ovim pitanjima. Na način kakav ste diskutovali u većem dijelu diskusije ne postižete ništa, a mi onda ne možemo, mi se baviti vicevima nećemo, mi ćemo se baviti ozbiljnom pričom, razgovorom i argumentovanim dokazivanjem onoga za šta mislimo da smo u pravu i saslušati svaku vašu argumentovanu priču. Toliko.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Komentar? Samo izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Gospodine Brajoviću, ovdje je došlo do zamjene teza. Ovdje se ne radi ni o vicu ni o lakrdiji. Sve ono što je vama izgledalo kao vic i lakrdija ste vi priredili građanima Crne Gore, ne samo oko ovog projekta autoputa nego oko ekonomske i državotvorne politike koju vodite zajedno sa DPS-om u ovih 17 godina. Iako je to sada vama smiješno, u stvari se vi smijete sami sebi. Vi gledate sebe u ogledalu nakon ove moje diskusije. Ja sam vama objašnjavao šta ste napravili od Crne Gore. U stvari, mislim da ovo nije vic. Ovo je tragedija, jer ste autoput počeli 2005.godine.

Vaš prethodnik, isto iz redova SDP-a, ministar Lompar je rekao da će po kilometru autoput koštati deset miliona, a po ovom vašem projektu koštaće najmanje kilometar 28 miliona evra, i to da boga molimo da bude 28 miliona evra. Šta se desilo između onih deset miliona evra do ovih 28, a to je 18 miliona evra, neka nagađaju građani Crne Gore. Nećete valjda sada nama iz opozicije da ono što ste loše predložili i loše postavili ne samo oko ovog Zakona o autoputu nego i oko prethodnog autoputa koji ste otvorili i zatvorili 2005. godine, da imputirate kao želju opozicije da pravi destrukciju u crnogorskom parlamentu i crnogorskom društvu i da je ona po difoltu protiv svake investicije i protiv svega što dođe u Crnu Goru. To nije tačno. Kada neko samo uporedi ove podatke, uporedi ono što ste vi izjavljivali, što ste radili 2009, kako radite 2014. godine, pa šta je to nego vic. Bolje i da je vic nego tragedija. Vi ste nas doveli do nivoa vica. Ja sam čak i brižljivo birao riječi. Jer, ljudi koji su mogli da sastave ovakav ugovor su bili Kinezi i sa jedne i sa druge strane. Imam osjećaj da tu nije bio nijedan Crnogorac, Srbin, Albanac, Bošnjak ili Musliman. Ovo ne bi ni kineski premijer bolje sastavio da se sam sa sobom dogovarao. Sada vam je kriv Demokratski front i Milan Knežević jer je razgolitio ovakav projekat autoputa koji je, u stvari, autovic. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Idemo dalje. Kolega Borislav Banović, a onda će potpredsjednik Radulović da bi ga oslobodio obaveze posle. Izvolite.

BORISLAV BANOVIĆ:

Poštovani saradnici,

Ovo je, zaista, ozbiljna tema. Iako ima ovih izleta u humor, dobro, to po mom ukusu nije primjereno, upravo kasnijim onim izletima u ozbiljnost i katastrofičnost i pogubnost ovakvog projekta, ali negdje ćemo se naći, čini mi se, između takvih radikalnih pozicija s jedne ili sa druge strane.

Tema je ozbiljna. Same kolege su rekle, radi se o ogromnom iznosu novca, radi se o infrastrukturnom projektu za koji dosad nijesmo imali prilike da ga vidimo u Crnoj Gori. Po mnogim elementima, dakle, jedan izuzetno značajan projekat i posao i tako mu treba pristupiti u odlučivanju.

Upravo kada sam razmišljao kako, jer je pred nama velika odgovornost, svima nama ovdje, 81, treba da glasaju za ili protiv toga i pretpostavljam da svi nosimo odgovornost pred sobom. Prvo, da se prema toj veličini projekta, pozitivnim i negativnim stranama, nadam se mnogo više pozitivnim, uspjehu ili neuspjehu, na kraju moramo odnijeti i moramo promišljati na najbolji mogući način, ličan način da donesemo pravu odluku, da dignemo pravu ruku tj. da pritisnemo pravo dugme ovdje kada se o tome

budemo izjašnjavali. Pokušavajući da nađem te odgovore za sebe, kako to da uradim, zašto to treba da bude ovako ili onako, postavio sam sebi tri bloka pitanja, da tako kažem, i pokušao da odgovorim kroz ovo što sam čuo kroz javnost, od stručnjaka, od političara, od poslanika i da tu argumentaciju za i kontra posložim za sebe i da vidim šta je i koja, po mom utisku i znanju, može da prevagne.

Prvo pitanje, a ono se, čini se, na ovaj ili onaj način postavlja i danas kroz nekoliko diskusija, da li graditi uopšte autoput, da li ga praviti i zašto ga praviti, koji su to razlozi zašto to treba uraditi. Čuli smo od par kolega ovdje da ne treba, da je bolje ovaj postojeći put prema sjeveru popraviti, napraviti ga poput puta Podgorica-Cetinje-Budva, dakle treća traka, ponegdje proširiti, tuneli itd.

Čuo sam, izvinjavam se što nijesam bio juče, bio sam službeno odsutan, što nijesam mogao možda čuti i od strane predlagača i od strane poslanika više informacija, pa ću možda nešto i ponoviti i neko pitanje, dakle čuli smo ranije da je dovoljna brza magistrala ili poluautoput. Meni se, ipak, čini, postoje zato argumenti, postoje razlozi, sigurno i opravdanja za ovakav pristup, ali meni se ipak čini da, kada se nešto gradi, treba ga graditi onako kako se gradi. Po mojim znanjima, ukupnog našeg pristupa poslovima, da je svaka dodatna kasnija krpljavina, krpljavina je gruba riječ, ali proširenje da će to biti skuplje nego da radimo ovaj autoput, ako mislimo, a čini mi se da je kod svih da bi ga nekad trebalo graditi, ali sada nije prilika. Ako krećemo u to da ga gradimo onako kako se gradi, koliko možemo uraditi od toga puta, ovu dionicu. Slažem se sa ovim da bi možda bila prioritetnija kasnije ova druga ili bar taj tunel do Andrijevice, da se poveže ovaj vertikalni koridor autoputa sa onim horizontalnim Gusinje-Bijelo Polje i da se spoje tih sedam opština sa ovom dionicom autoputa. Mislim da ga treba graditi, ako smo riješili da ga gradimo, u punom obimu.

Drugo, stvarno mislim da je Crna Gora još uvijek dezintegrisani prostor, i u fizičko-saobraćajnom smislu, a i u drugom, ne bih argumentovao sada tu činjenicu, i u istorijskom, da nije integrisana u mjeri u kojoj je bilo potrebno i dobro. Mislim da je jedan od tih razloga vrlo značajnih osim istorijskog konteksta i svega ostalog, gdje su te granice vučene ovako ili onako i ostalo, da je jedan od tih razloga naša geografska karakteristika, vrlo kompleksan geografski prostor i da je to i dio razloga zašto nijesmo integrisani kao društvo i kao zajednica, zašto se bolje ne poznajemo, zašto kao djeca ili kao odrasli nijesmo češće putovali na sjever ili ovi sa sjevera ovamo. Upravo zato što je to bilo teško, za mnoge je to bilo teško. Osim ovih istorijskih konteksta, govorim o ovom savremenom u posljednjih 30, 40, 50 godina, bilo je dugo, bilo je naporno. Ovakvi saobraćajni projekti upravo doprinose ne samo fizičkoj integraciji prostora nego ... socijalnoj, kulturnoj, upoznavanju ljudi, upoznavanju mentaliteta, miješanju većem i boljem. Mislim da je to vrlo značajna stvar za Crnu Goru i za njen dugoročni ne od četiri ili od osam godina ili osamnaest nego i opstanak i razvoj i boljitak, dakle naše bolje razumijevanje. Ovakve infrastrukturne saobraćajne stvari će tome doprinijeti.

Kada govorimo o ovom drugom pitanju, evo da čujete šta je ono za mene bilo. Ako smo već, a prevagnulo je na to da gradimo autoput, pretpostavljam da je to juče govoreno, niz ekonomskih i socijalnih i svih drugih, i danas su ovdje kolege koje su protiv autoputa govorile o tome, turizam, dolazak turista, ekonomija, prevoz i sve ostalo što to omogućava. Uostalom, omogućava i to da će biti od Kolašina do Podgorice za dvadeset minuta, koliko sam razumio. Oni koji su rekli da je skupo građanima da plate gorivo, pretpostavljam da je skuplje potrošiti petnaest eura kroz kanjon Morače i voziti

se 60 km nego platiti putarinu i za trećinu imati manje troškove, zbirne, goriva i putarine. Uostalom, tunnel Sozina to pokazuje. Svi prolaze kroz tunnel Sozina zato što im je jeftinije da plate putarinu nego koliko bi potrošili goriva preko planine. Ista će biti situacija i ovdje. Tej ekonomski najdirektniji u gorivu za naše građane će biti povoljni.

Drugi set pitanja se odnosi na to, da li je ovo dobar izbor između ponuda, koje su postojale? Da li je od tri ponude, koje smo dobili da li smo izabrali najbolju? Na osnovu ovoga što se čulo i u predraspravi i u raspravi juče i danas i prethodnih dana na odboru, ja sam ubijeden da su argumenti na strani predlagača i da je ovo najbolji izbor od tri ponude. Čuli smo, evo i danas je ministar ponovio i ja ga pozivam ako ima potrebe ne radi mene, nego nekog od kolega da još jednom objasni. Vidim da je bilo potrebe i za neke kolege i mojeg kluba da pojašni o tim cijena i da li je u eurima ili u dolarima. Koliko sam ja razumio ova ponuda je bolja od jedne koja je nudila pola auto-puta, ali kada bi se sabralo na cijeli auto-put zas 200 miliona je bila veća, jesam li dobro razumio? Od druge je nešto bila niža bila nekih 20,30, ili 40 miliona od druge kompanije, ali bi morali da damo da upravljaju 20 godina sa ovim "Boksitima", ugljem ili ne znam čim, što još nijesmo imali primjer. Ja sam razumio da od tri pristigle ponude ovo je najbolja. Za kolege koje misle da nije volio bih da su oni možda pomogli pa se pojavi još neko, ako je ovaj put tako interesantan za te kompanije, možda se još neko prijavi i zašto se nije prijavio. To je tender bio koliko znam međunarodni, što god da je bilo. Bio je poziv, bilo je jasno da se može javiti i učestvovati u tome. Mogao se javiti ko je god želio, date su im ponude kao što su ove tri firme. Nema bolje ponude koliko sam razumio od ove. E sada se postavlja pitanje da li je to preskupo najave ranije 10 miliona je bila procjena cijelog auto-puta, a ...oko 41 km. i koliko ja znam, kao i svi vi da je to stvarno najnezgodnija dionica, a volio bih da neko od ministara ili neko od saradnika kaže od tih 41 km. koliko se odnosi na tunele i na mostove.

Mislim da znate koliko je "Sozina" koštala, i to je pitanje? Koliko sam ja razumio da će ovi tuneli i mostovi da budu u punom profilu. Je li tako? A koliko je koštala "Sozina"? Nijesmo dizali posebnu građu na to, jer je procjena bila i to u profilu koji nije ni pola auto-puta nego dvije trake. Mislim da će se i ovaj auto-put isplatiti.

I treći set pitanja koj sam, kažem postavio sebe kada sam pravio pozitivne i negativne strane ovdje. Da li je ovaj ugovor mogao biti sa Kinezima bolji, ako se odlučilo ministarstvo i Vlada za taj ugovor da li je taj sami ugovor mogao biti bolji i ako su njega izabrali kao najboljeg od te tri ponude. Stvarno o PDV-u i ja sam shvatio, a nijesam neki prejaki finansier i sposoban, nijesam loš, ali nijesam baš ni tako sposoban za velike igre kamate, berze i ostalo u tome ne učestvujem, ali su ljudi objasnili. Upravo, sam to pitao ministra, kada je neki od kolega postavio pitanje zašto bez PDV-a. Pitao sam ministra kao njegov partijski drug, molim te reci mi Ivane /izvinite na slobodi/, o čemu se radi. To mi je bilo prvo pitanje. Jesu li ove druge firme dale ponude sa PDV-om i li bez? Rekao je sve su tri firme davale ponudu bez PDV-a, dakle u tom smislu ista je ponuda kao kod Kineza. Sve bi tri radile na isti način.

E, sada ako je to naša poenta ovdje i vaše kolege koji se za to zalažete da se mi zadužimo još pod nekom kamatom makar bila i 2% ili 1%, pa da plaćamo PDV, da plaćaju Kinezi da bude veća cijena za to zaduženje, ja stvarno ne vidim bar za tu kamatu ne vidim efekat, e toliko sam shvatio. Da posavjetujemo kolege koje uporno na

tome insistiraju da to baš nije uputno. Tu malo zamagljuje cijelu priču, pa čak i oni koji su protiv na pogrešnom mjestu su očigledno protiv.

Još se par stvari pojavilo tu da li je taj ugovor mogao biti bolji ili gori, upravo sam i to pitao? Kakva je uporedna praksa da na tom finansijskom tržištu može neko pomoći, jer osim sa ove strane predlagača i od vas kolega iz opozicije koji se u to razumijete, da li te kamate mogu biti manje od 2%, da li je uobičajeno taj grejs period, svi ti rokovi, svi ti drugi elementi ugovoru da li su u nekoj zemlji, evo se gradi Srbija, grdi se Rumunija, Poljska, ako su slični načini ugovaranja i slični odnosi poslovnici, da li su ti uslovi sami iz tih ugovora bolji, jesmo li mi to mogli uraditi bolje?

Ja vjerujem mojim kolegama i drugovima da su oni to uradili i rade na najbolji mogući način i najsavjesnije i su vodili računa o interesima Crne Gore i u tom konkretnom ugovoru postigli ono što se moglo postići, da se zaštite naši interesi. Iz tih razloga bez dilema ako ih ne čujemo u ovom preostalom vremenu za raspravu od nekog od kolega ću podržati ovaj predlog zakona, sa željom da se odradi što prije i što bolje i u utvrđenim ili projektovanim vrijednostima i u vrijednostima izrade i u vrijednostima novčanog izraza koje treba platiti za to. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Princip je da, ako nema oponiranja biće kolega Radulović, pa možeš na kraju. Biće kolega Radulović. Ima prijavljenih 20 poslanika. To je minimum tri i po sata, da nema ništa drugog, tako smo mi u rukovodstvu Parlamenta odlučili da završimo do pet, da bi Šutradan, čitavi dan odradili opet sa auto-putem, suviše važna tema. Završnu diskusiju ima kolega Branko Radulović i time ćemo današnji plodotvorni dan okončati. Izvolite kolega Radulović.

BRANKO RADULOVIĆ:

Uvaženi građani,

Nikada u životu nijesam bio ozbiljniji nego što sam noćas i svaku emociju ću odstraniti, ako je ona dominantna u mojem životu. Ministre i kolege, nikada nijesam bio stručniji nego što sam noćas, nikada odgovorniji prema Crnoj Gori. Gledao sam vas sinoć na takozvanom javnom servisu koji više bi ličio Sjevernoj Koreji nego javnom servisu Crne Gore, i ubijeden sam, minister, da ono što ste sinoć rekli da sam još i više ubijeden. Vi ne treba tu da sjedite, minister, iz tri stvari, ne treba da sjedite što ste ovako nešto predložili u ovom vremenu i na ovaj način i sa ovakvom Crnom Gorom. To je katastrofa. Ne treba da sjedite tu, ministre, niti da imate podršku od profesora Univerziteta, imajući karakteristike 800 i kusur km. brzih magistralnih puteva u Crnoj Gori. Ne smijete i ne treba da sjedite tu, minister, i zbog prethodnog ministra u ovom Parlamentu. Sudio sam se s njim, komšije i kolega nije tačno da je u pitanju ono da li zaobilaznica preko Kuča ili preko Pipera, personalna odgovornost, prethodnog ministra zašto nijesmo u TENT-e. Nije htio ni jednu dokumentaciju da mi dadu. Upravni sud je presudio u moju korist. Tražio sam ovo. Nijesam ga dobio. Imam i puno i profesora na Univerzitetu. Sudio sam se sa takozvanim vlasnikom Konstruktora, to je kriminalac. Osudile su ga međunarodne organizacije kriminalac Žderić, e s njim sam se sudio, ministre. Ljudi, vratio sam se u Crnu Goru zbog Crne Gore ne zbog interesa ličnog i učestvovao sam, ministre i kolega Ulićeviću, i svi ostali u šest studija od '88. godine. Da nema Crne Gore bez realnog sektora. Prvo pamet, a onda prerade na bazi aluminijuma,

na bazi čelika, na bazi drveta, da nema bez poljoprivrede i samodovoljnosti. Prvi sam rekao Crna Gora može biti samodovoljna i u prehrani, da nema Crne Gore bez energetike, da nema bez usluga i u transportu i u turizmu i sve ostalo što je 100%, ali sve to treba da nosi saobraćajni system, ministre. Saobraćajni sistem gdje spada i Željeznica i put i prekookeanska i treba napraviti saobraćajni sistem i dizati saobraćajni sistem na taj način, što mora biti konkurentan, što mora biti umrežen. Danas Crna Gora to nije ministre zahvaljujući vama i vašem prethodniku. Ovo je crna rupa Crne Gore ministre, Vi ste krivi za to kooridor jedan ide kroz Bosnu i Hercegovinu, Ploče, drugi ide kroz Kosovo na Drač, treći se gradi prema Solunu, Bugarskoj i Rumuniji, idu svojim putem zajedno sa turcima. Će smo mi, niđe, to je tragedija Crne Gore, tragedija Crne Gore, ministre, što od gospodina Krivokapića Kotora do Budve Će sam ja satima se putuje, ko je prošao jedan put, neće drugi put. Shvatate li vi u kakvoj smi mi situaciji? I ja sad pitam se, ljudi, ko nije za saobraćaj da Crnu Goru povežemo unutra, svako normalan. Ko nije da Crnu Goru povežemo sa susjedima, svako normalni, ko nije da to bude najintenzivnije, ne zbog bratske ljubavi prema Srbiji, nego zbog ekonomskog interesa prema Srbiji. Ko nije za to ljudi, da mi svaku tačku Crne Gore povežemo, ko nije za to da imamo tu takozvanu dubinsku investiciju ne plitku investiciju, dubinska da znate što je dubinska, sve domaće sirovine, domaća pamet, domaći izvođači, ko nije za to. Auto put se ne može graditi iz Budžeta, ja ono privatno partnerstvo u kome javno mora biti minimalno, privatno, maksimalno, čak i koncesiju, čak i 100 godina. Znaete o čemu pričam, posebno znam da moje kolege to znaju o čemu pričam. Svega ovoga nema ministre, zašto krijete bre, pa ja bih se stidio da krijem ovo kao što je ... Zašto krijete i Francusku i Englesku analizu, što pokazuje Francuska i Engleska analiza, zašto krijete od najboljeg stručnjaka Balkana, njegovu analizu koja pokazuje ispod 22 do 25 hiljada suludo u dva smjera na godišnjem nivou dnevno pravite autoput, zašto to krijete. Zašto krijete da nema ni jedan ekonomski indikator koji pokazuje da su se te investicije isplatile. I kost benefit 0,5% do 0,4% ili 0,3%. Znaete li vi što je jedna milijarda, ovaj progam su me pitali 595 koliko nam treba da ovo pokrenemo jednu milijardu, jedna milijarda nam treba. Zašto, ono što kolega Sekluić kaže domaći konzorcijum nisko gradnje, zašto ne objedinite svu pamet, još tamo ih ima tamo 30 - 40 profesora koji su ugledni profesori, da ih ne nabrajam koji su sve to. Zašto oni ne naprave cio autoput. Bolji su od IGH znaete ko je to i koji su to? Bolji su oni, oni su napravili onu zaobilaznicu oko Kotora, pa ovaj je pobjegao Hrvat. Ne smijte se ništa, ovo je sve istina ministre, ovo je bruka i sramota. Vi što radite ovo je bruka i sramota. Sa 500 miliona ljudi možemo povezati svu Crnu Goru, sa 500 miliona, što možemo da napravimo. Znaete li koliko ministre, radnih mjesta u poljoprivredi, koliko košta radno mjesto u poljoprivredi sedam, osam, devet, deset hiljada eura. Ajde, koliko je to ministre 50 hiljada radnih mjesta, Će je Simović, on je ministar poljoprivrede i Tarzan zna to, jeli tako Tarzane kažite 100% tačno je kaži njemu Tarzane, za Crnu Goru mu kaži, zbog Crne Gore, zbog sjevera Crne Gore mu kaži, da je ovo suludo. Napravićemo autoput kad budemo imali ljudi, kad budemo imali dovoljno radnih mjesta u poljoprivredi. Znaete li koliko košta radno mjesto u prvom stepenu prerade u aluminijumu. Stidim se bre kao profesor Univerziteta što je taj vlasnik aluminijuma. Znaete li koliko, minister, do 20 hiljada, znaete li koliko je to 25 hiljada radnih mjesta, znaete li onamo Će se pamet više pita koliko je to, to ide i do 100 hiljada eura. Da postaneš profesor kao Ulićević ti treba nekoliko stotina hiljada eura, da ne pričam kao ja. Evo njega, on redovni, ja redovni, on dokazan, ja dokazan.

Znači, ljudi, nije problem autoput, problem je kada i kako ga napraviti, sada je suludo Crna Gora ide u dužničko ropstvo. Završit ću sa tri stvari.

Jednu stvar, Crna Gora ima alternativu, svi politički lideri, sve sujete aut, svi za političke alternative da Crna Gora bude ekonomski prosperitetna. Sula Radov je iz moga užeg ogranga ministre, on je jedanput reka, ta njegova priča iz dva dijela. Prvi dio kralj ka što umije, neku glupost lupi, pita Sulu, Sula njemu kaže što će brod u kamenici. Drugi put, ali ću ja reći što će brod, prolazio je tuda neđe kroz Komane, Bandiće, Zagarač ne pita on Sulu, što ti je sula taj džemadan takvi? Džemadan znate što je, a on raspali, pa veli: "jednu reko, ko stekao", e ja sam danas ovo rekao. I treća stvar moramo ministre koliko sam emotivno nabijen zbog ove Crne Gore. Znate li ko ji je najbolji kadar, dva puta dnevno sam gleda filmove, koliko sam volio nakada filmove. Kada Ljuba Tadić na Ceru u samrtničkom ropstvu opsuje Drinu, e vjerujte mi poslije Željezare, poslije toga što nijesmo izgradili Komarnicu i Pivu, poslije Kombinata aluminijuma, poslije toga što nijesmo iskoristili fondove kao Poljska, juče ste sto puta nabrojali nekakve što Poljsku nijeste iskoristili 80% uzeli iz Evropske unije, ni krompir. Ljuba Tadić umire i kaže: "Drino, majku ti" onako, e ja noćas kažem: "Crna Goro, volim te".

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Tako, to je bolji kraj.

Hvala kolega, raduje me to što nas sve ujedinjuje.

Ministre, želite li? Hvala.

Tačno je 17 časova, sutra nastavljamo. Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Poštovani predsjedniče Parlamenta, uvaženi poslanici,

Čuli smo mi mnogo toga danas, vjerovatno ćemo i sutra imati diskusiju gdje ćemo imati dosta toga da čujemo. Imamo određeni problem, što naravno i na vaše interesovanje, a i zato što jedan broj ljudi nije prisustvovao tokom jučerašnje sjednice gdje smo sasvim ubjedljivo i argumentovano dokazali prednosti ovoga što nudimo. Treba da ponovimo neke stvari.

Kolega Banoviću, vi ste pravilno ogovorili na pitanje koja ste postavili. Priča o autoputu je neophodna, izgradnja autoputa je neophodna, što ga prije počnemo graditi, biće bolje po Crnu Goru. Da smo ga izgradili prije 10 godina, bilo bi mnogo bolje, nego što danas počinjemo, to je jedna stvar. Druga stvar je da mi imamo ponuda i ponuda, razgovrali sa svim potencijalnim investitorima i kad smo posljednje ponude analizirali, zavisno od toga ko nam je bio prvorangirana ponuda, opredjeljivali smo se za model ugovaranja, pregovaranja. Pošto je to nedvojbeno bila kineska ponuda, a to smo nekoliko puta dokazali juče i danas, "Behtel Enka" je bio skuplji za najmanje 215 miliona eura, u priči o autoputu, a mnogo više kad se doda i mogućnost finansiranja tog projekta. Drugi konzorcijum je bio takav, zahtjev njihov za finansiranje je bio da duplo veću vrijednost ponavljam precizno u eurima, traže kao obezbjeđenje i funkcionisanje tog preduzeća posebne namjene. Kinezi su bilinajbolja ponuda. Dominantno najbolja ponuda i zbog uslova finansiranja. Vi ste pitali, a i ja vas sve pitam ovdje, nađite mi jednu ponudu, mogućnost finansiranja nekog projekta pod boljim uslovima od ovih koje smo dobili. Dvadeset godina, šest godina grejs perioda, 2% kamata. To vam je ispod nivoa inflacije.

Druga stvar, govorimo o ubjedljivo najtežoj dionici na ovom dijelu autoputa, ubjedljivo najtežoj dionici u regionu. Kao što sam juče rekao, biće izrađeno 45 mostova i vijadukata i 32 jednocijevna tunela. Od 41 km 24 km je u ovim objektima. Nabrojali smo ih, kada ih nabrajamo i sa jedne autoputa i sa druge strane autoputa. Cijenu autoputa ćete dobiti kada se ona završi čitava, pa ćete dobiti prosječnu vrijednost čitavog autoputa po kilometru.

Što smo mi dobili pregovaranjima, jer ja tu osim opšte priče nikakvo osporavanje nijesam čuo, gospodo, evo drugi dan. To znači da smo po žutoj Fidikovoj knjizi ugovorili i projektovanje i izvođenje radova, da smo postigli rok od 48 mjeseci za ovo sve uključujući i projektovanje. Postoje garancije, da izvođač ima obavezu po osnovu pet vrsta garancija, garancija za dobro izvršenje posla, garancija za avans, garantnog depozita, za kašnjenje i garancije matične kompanije. Da smo postigli maksimalnu garantovanu cijenu, da sam u odgovoru na ranije pitanje rekao da se ta maksimalna garantovana cijena može uvećati samo do 10% za iznos nepredvidivih i naknadnih radova. Da smo dogovorili angažovanost domaćih izvođača i da smo eliminisali mogućnost klizne skale. Da smo vrijeme za prijavu nedostataka povećali sa po žutoj Fidikovoj knjizi sa predviđenih godinu dana na dvije godine itd. Sada imamo priču potpredsjednika Parlamenta koji me poziva da ne sjedim ovdje. On o tome neće odlučivati, ali svakako će odlučivati većina poslanika, prvo premijer, pa većina poslanika. Uz svu priču, vrlo emotivnu, na šta ja imam uvažavanje, nijedan argument mi nijeste naveli kojim.

Da li je to sve moguće za 500 miliona? Evo, ovdje ima i vaših kolega sa Univerziteta, pa iskoristite vrijeme da porazgovarate i sa njima. To prosto nije moguće. Prema tome, jeste li se vi sudili sa Žderićem ili nijeste sudili sa Žderićem, u konačnom odgovaram za posao koji ja radim. Govorim vam da je ovo projekatovano na najbolji mogući način i ispregovarano i da smo dobili benefite i postigli bolji ugovor nego ijedan aranžman sa Kinezima i u regionu i u Evropi.

Drugo, imali smo izjave komesara za susjedstvo i proširenje koji kaže - to je stvar Crne Gore, autoput je vaš izbor, dobro ga analizirajte. Mi odlično znamo opterećenost našeg duga. Imate izjavu njemačke ambasadorke koja kaže - pa, znate koliko su ugovora Njemci potpisali sa Kinezima ovih dana. Mi dobijamo partnere, preduzeli smo sve mjere za kontrolu. Završavajući ovu priču, samo vam kažem da smo mi ozbiljno, posvećeno prišli ovom poslu. To nije priča za paušalno procjenjivanje nego onda da se pročitaju bar materijali koje smo poslali. Kada se govori o studiji opravdanosti, rekli smo vrlo precizno, mi danas ne raspravljamo o tome treba li da gradimo autoput ili ne. Parlament usvaja zakon o autoputu ili ga ne usvaja. Ako ga ne usvoji, da znate onda ga nećemo graditi. Prema tome, to je stvar parlamenta. I ova studija opravdanosti je bila da Exim banka, iako je drugačije nazivano ovdje, procijeni na osnovu i te studije opravdanosti odluči da li će da plasira svoja sredstva za ovakav projekat. Ona je, na naše zadovoljstvo, to prihvatila. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, ministre.

Komentar, kolega Radulović, i time završavamo.

BRANKO RADULOVIĆ:

Sigurno da nećete biti ministar u mojoj Vladi, biće Ivan Keković. Ovo radite zbog vanrednih izbora koji će, najvjerovatnije, biti u proljeće, đe ćemo vas razbiti, i đe ćemo biti svi objedinjeni koji su prava alternativna opozicija.

Ministre, ko vam je rekao da može autoput da se napravi za 500 miliona? Govorio sam o 800 km brzih saobraćajnica sa dobrim ukosnicama, sa trećim trakama, ne 500, 400 miliona, sa 600 miliona možemo da stvorimo na desetine hiljada novih radnih mjesta, pa onda kroz četiri, pet godina da razmišljamo da li ćemo ekološki ili nećemo, ambijentalno o onoj lokvi i onoj kamenici o kojoj sam govorio praviti ovakav ili onakav autoput. Ministre, sve ću vam ovo dati da pročitate, trenutni ministre, izvinjavam se, ili odlazeći ministre, kako god hoćete, jer može i Đukanović da vas smijeni zbog ovoga, nemam pojma. Ministre, prvu stvar što ću vam dati, daću vam jednu lijepu studiju, jedan članak od Maletveva, najboljeg, kažu, profesora. Ministre, nijeste vi za ovu rabotu. Znajte nešto, ministre, slušajte, ovako ljudski ću da vam kažem, zajedno smo bili 90-ih kada smo branili Crnu Goru. Danas ćete vi biti na drugoj strani. Ministre, ostaćete na drugoj strani od mene. Ubijeden sam da sam u pravu.

Što prije izbori, građani Crne Gore, i što prije za alternativu, sva Crna Gora će biti povezana između sebe, sve pare će ostati u Crnoj Gori, cementaru ćemo napraviti, željezaru ćemo napraviti, mala i srednja preduzeća koja će to koristiti. Pitam ambasadora Kine, pošto sam njihov predsjednik prijateljstva, rekao je - mi kada smo s nekim prijatelji, prijatelji smo. Ja njemu kaže - prijatelju, nema šanse da vam mi ovo platimo. On se meni smješka, kaže - ima neki ugovor. Čuvajte se, ministre, to može biti krivična odgovornost. Vozio sam se, ministre, bio sam u Kini, zajedno smo bili. Imaju jednu veliku magistralu koja povezuje njihovo najveće ostrvo. Znajte, ministre, da li su bila loša kola ili loša magistrala, ali bubrezi su me boljeli. Prijatno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Raduloviću.

Šutra prvi učešće u raspravi ima kolega Vuletić, a posle njega kolega Perić. Vidimo se šutra. Hvala vam.

27.11.2014. u 11.15h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane koleginice i kolege, dobar dan.

Nastavljamo raspravu o Predlogu zakona o auto-putu. Sa nama su kao i juče predstavnici predlagača ministar Brajović sa svojim saradnicima, sa timomsaradnika, i nastavljamo naravno po istoj metodologiji kao i juče, po 10 minuta svaki diskutant bez mogućnosti međusobnih komentara poslanika, ali naravno, uz otvorenu mogućnost komentara predstavnika predlagača i odgovora na komentar od strane poslanika.

Kolega Tarzan Milošević je prvi diskutant, a neka se pripremi kolega Perić.

Izvolite.

TARZAN MILOŠEVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo, gospodine ministre, gospodo direktori u Direktoratu, uvaženi profesori, poštovani građani Crne Gore,

Vjerovatno prije samo par godina rasprava na ovu temu izgradnje puta prema sjeveru, pa makar bila i dionica puta od 41km do Mateševa, dobila bi apsolutnu podršku u ovom Parlamentu. Takva podrška siguran sam značila bi, bila bi značajna sa dva aspekta.

Podrška punoj integraciji povezanosti sjevera Crne Gore sa središnjim i južnim dijelom, i motiv da se poveća stepen investicija i sigurnost ulaganja na prostoru sjevera Crne Gore. Nažalost, izostale podjele na političkoj sceni su ovaj projekat potpuno ispolitizovale.

Jedni govoreći o ekonomskim efektima zanemarujući sve ostalo što ide u prilog ovoj odluci, drugi, govoreći o svim ostalim benefitima uz puno opravdanje cijene koštanja. Nedvosmisleno, ko posmatra sve ovo sa strane, a ne poznajući našu zbilju ne bi imao problem da lako zaključi da bi za jedne cijena od milijardu i dvjesto miliona bila potpuno opravdana govoreći o svim benefitima i argumentima koje su iznijeli, a za druge ni da je Kina ovu investiciju dala kao poklon, tražili bi razlog koju to korist neko ima ili šta im je obećano zauzvrat što su toliko darežljivi.

Ovo govorim sa aspekta što je ministar uporno i jasno objašnjavao, da je prihvaćena najjeftinija i najkvalitetnija ponuda. Ali, to nije dovoljan argument već svi govorimo da je ponuda, većina je govorila da je ponuda koruptivnog karaktera, a to je mnogo lakše reći nego da nam ne treba autoput ili zasad dio autoputa prema jugu.

Nijesam pogriješio kada sam rekao, prema jugu, jer čvrstog sam opredjeljenja da ekonomske benefite ništa manje neće dobiti južni i centralni dio u odnosu na sjever Crne Gore. Govoriću samo o nekim. Izbjegavanjem kanjona Morače siguran sam da će se značajno povećati broj gostiju iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova. Eto većeg prihoda za nas, za turističku ponudu, za početak ljudi z Kolašina i Mojkovca, pa što ne i iz Bijelog Polja, moći će da idu na posao u Podgoricu, a da ostanu stanovnici tih opština što je važno i za jedne i za druge.

Južni i centralni dio dobiće jeftinije i kvalitetnije poljoprivredne proizvode, proizvode šumarstva, rudnog bogatstva. Vrlo važno, smanjiće se pritisak na infrastrukturu Podgorice i gradova primorja što je ogroman finansijski benefit. Ovo se može elaborirati sa mnogo argumenata.

Priča o ekonomskoj isplativosti sama za sebe bilo bi potpuno na mjestu. Sjetimo se pruga Beograd-Bar, ni u vrijeme kada je sagrađena ni danas nije rentabilna, ali korisni efekti teško mjerljivi.

Za Hrvatsku vjerovatno nije rentabilan nijedan autoput, imaju 1.244 km autoputeva, ili Slovenija 779 km autoputa. Kao što nijesu ni rentabilni i mnogi drugi autoputevi u Evropi, jer se njihova isplativost i ne mjeri samo prihodom od putarina. Njihova svrha je da budu generatori razvoja, pozicioniraju svoju zemlju u evropsku saobraćajnu mrežu i uvedu ih u Evropu.

Za Crnu Goru ovaj put nije samo značajan što povezuje ne samo regionalno Crnu Goru i Srbiju, već je to najkraća veza Srednje Evrope sa Sredozemljom, što je i te kako značajno za Crnu Goru kao izuzetnu turističku i prestižnu destinaciju. To je

suština. Njegovim završetkom od Budempešte do Bara ili Budve putovalo bi se osam sati, kao do sada od Minhena do Šibenika. Izgradnja autoputeva za banke jeste pitanje njihove komercijalne isplativosti, ali je za zemlje kuda prolaze to pitanje politike razvoja i regionalne i spoljne politike. Koridori koji povezuju važne regije su svuda generatori razvoja i nije teško pretpostaviti da bi dobića ove saobraćajnice nadmašili troškove njene izgradnje.

Argumentacija: Da isplativost ili rentabilnost autoputa zavisi od protoka saobraćaja, to je samo po sebi tačno, ali nije dobra teza. Suštinom se baviti ekonomskom opravdanošću izgradnjom autoputa. Stručnjaci govore protok, od prosječno godišnje 12 hiljada vozila dnevno, prag je ekonomske opravdanosti takve investicije.

Poštovani građani, isplativost i ekonomska opravdanost investicije su dva bitno različita pojma. Prvi se zasniva na poređenju prihoda i rashoda, a drugi na poređenju koristi i troškova. Ukoliko se putarina ne naplaćuje, nema prihoda pa je rentabilnost jednaka nuli. To međutim, ne govori ništa o opravdanosti takvog autoputa. Autoputevi u Njemačkoj ili Sjedinjenim Američkim Državama su nerentabilni. Budući da se ne naplaćuje putarina, ali su i te kako opravdani budući da je gustina saobraćaja veoma visoka, da je nezamisliv transport roba i ljudi u većini slučajeva na drugi način iako imaju odličan i željeznički i avio saobraćaj.

Opravdanost gradnje autoputa sagledava se na osnovu studije koja se zasniva na analizi troškova i koristi u kojoj se evidentiraju i kvantifikuju svi troškovi koje snosi društvo izgradnjom autoputa i sve koristi. Smanjenje broja saobraćajnih nesreća, troškova uništenih i oštećenih vozila, troškova liječenja povrijeđenih itd. Neću govoriti, zato što su moje kolege prethodno dali dosta dobru elaboraciju svih ostalih benefita. Lako je uočiti i niz drugih prednosti, bržu valorizaciju potencijala iz domena poljoprivrede, šumarstva i ubrzan razvoj turizma juga i sjevera Crne Gore.

Svi ovi faktori direktno utiču na zaposlenost, na povećanje zarada i bruto društveni proizvod, a što je takođe jako bitno. Pružaju dobar podsticaj da se ljudi vrate na manje naseljena područja, ali je logično da će najviše razvijati proizvođačke djelatnosti, turizam i mali porodični biznisi koji se odnose na pružanje usluga rezidentima ovih područja. Ukoliko jedna zemlja ima velike prilive od turizma i ukoliko teži razvoju proizvodnje, onda će benefit autoputa biti mnogo veći od same naplate putarina. U globalu daje se veća mogućnost obrazovanja i usavršavanja te rada na teritorijama drugih opština, a da pri tome ostanu rezidenti područja sa kojeg dolazi.

I na samom kraju, kroz sumu svega ovoga što sam rekao. Veza između investicije u autoput i ekonomskog i regionalnog razvoja je jako kompleksna, i ne može se sumirati kroz apelovanje na jednu ili drugu teoriju ekonomskog razvoja i regionalnog razvoja. Razlog ove kompletnosti leži u tome da transportna infrastruktura posjeduje i prostorna i ekonomska svojstva. Sa jedne strane infrastruktura transporta ili sam autoput posjeduje takozvano mrežno svojstvo, što bi značilo da ima nevjerovatnu mogućnost preraspodjele tržišnih područja i na jugu i na sjeveru Crne Gore.

Sa druge strane autoput predstavlja imput proizvodnje u privatnom i javnom sektoru. Čini se da ovakav sveobuhvatan uticaj nema nijedan pojedinačan model investiranja. Investicija u autoput može da ima i imaće jak uticaj na odabir mjesta za život obzirom da se ljudi opredjeljuju da radije žive na mjestima sa manjim životnim

troškovima što autoput će svakako pružati. A to još i dalekosežnije djeluje na odabir lokacija za sledeća ulaganja i investicije, kako domaće tako i inostrane.

Građevinski poslovi će dodatno stimulisati region tokom izgradnje autoputa. Izvođači, podizvođači, inženjerske firme zapošljavaće dobar dio lokalne radne snage i koristiti postojeću infrastrukturu što ima multiplikativne efekte na regionalnu ekonomiju.

U Crnoj Gori će se sa industrijskog aspekta osjetiti ogroman podsticaj zbog samih građevinskih poslova koji će se odraziti sve do završetka izgradnje, pa i par godina nakon toga. Primarni sektori u kojima će se osjetiti znatno poboljšanje jeste građevinarstvo, industrijska proizvodnja, nakon toga slijede trgovine, osiguranja, nekretnine i transport. Takođe, je zaočekivati veliki porast u sektoru rudarstva obzirom na dostupnost potrebnih sirovina koje se koriste u izgradnji.

Autoput ima i te kako uticaj na prostorne aspekte, kako lokalne tako i regionalne, a koji su bitni za trgovinu.

Poštovani građani,

Nakon izgradnje autoputa razmjena roba i usluga može dostići novi nivo. Izmještanje dijela tržišta na do tada zabačene ruralne predjele koji će se nalaziti pored autoputa, a takođe može se očekivati i blaga decentralizacija u administrativnim okvirima. Razmjena dobara koje je vezana za transport, sigurno će povećati zbog sadašnjih puteva, u ljetnjim mjesecima i visoku frekvenciju saobraćaja, a u zimskim mjesecima nose visok rizik zbog vremenskih uslova. Pokušao sam kroz ekonomsku opravdanost izgradnje puta da anuliram ono što je priča o ekonomskoj isplativosti izgradnje autoputa. Potpuno dva različita pojma i koja su vrlo teško mjerljiva sa pozicije novčane u odnosu na ono što će se sve desiti izgradnjom autoputa. Uz čvrsto uvjerenje da ćemo nastaviti sa izgradnjom autoputa i da sljedeća faza prema Andrijevići, prema Boljarima, neće čekati toliko dugo kao što smo čekali na početku izgradnje autoputa od Mateševa do Smokovca. Ja kažem, i dalje vjerujem, da je ovo za početak mnogo veća investicija za jug, nego za sjever Crne Gore.

Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam poslaniče Milošević.

Poslanik Perić ima riječ, a neka se pripremi poslanica Dragičević.

Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Poštovani građani Crne Gore, uvaženi potpredsjedniče, kolegice i kolege poslanici i poslanice, uvaženi ministre sa saradnicima,

Na samom početku izlaganja bih volio da razdvojimo, uslovno rečeno, stručni i politički krovni dio ove priče. Kada je riječ o direktoratu za državne puteve, ja zaista mogu da potvrdim da se radi o stručnim ljudima i da su uradili zaista jedan veliki posao i negdje cijenimo tu ekspertizu koja je data u tom dijelu.

Međutim, ona druga stvar koja brine u cijelom ovom procesu jeste da mi konstantno u cijelom ovom jednom kapitalnom projektu upravo struku isturamo u prvi plan kada donosimo političku odluku.

Struka treba da da svoju riječ, konačnu riječ, kad se radi o usko stručnim oblastima od građevinarstva, saobraćaja, finansija itd. Bojim se da u Parlamentu uporno pokušavamo da izmjestimo ključne, političke argumente u taj domen, što mislim da nije dobro. Iz kojeg razloga? Mi kada je riječ o onome što imamo ovdje mi treba da sagledamo ključnu političku odluku u nekoliko narednih decenija, a ona se zasniva na manipulaciji volje da se ima autoput. Znači, apsolutno niko nije protiv autoputa i to je isto kao kad bi mogli dovesti u ravan koji bi to građanin Crne Gore želio da ima platu manju od hiljadu eura. To je nešto što želimo i to je nešto što je potrebno. Međutim, način na koji ulazimo sa političke tačke gledišta može na samom početku jako da brine iz prostog razloga jer smo društvo koje je u ekonomskoj krizi. Iako se upoređujemo kako su najveći i najdemokratskiji sistemi, recimo 30-tih godina prošlog vijeka, preko Nju dila u Americi kako je pokretala svoju ekonomiju mi nažalost na prvom koraku propuštamo tu priliku. Tada je javnosti radi upošljena kompletna industrija Sjedinjenih Američkih Država. Država se zaduživala za rad svog razvoja i za rad pokretanja svoje privrede. Na prvom koraku, mi nijesmo čuli ni jednu opravdanost nekog rizika koji je potenciran i nijesmo čuli ni jednu bojazan, šta ako krenu stvari po zlu, a 17 godina je koliko se pominje jako dug period. Naravno u drugom dijelu diskusije ću doći do konkretnih stvari, ali ono što je nama bitno da potenciramo posebno ovdje znači ni jedno upozorenje koje je bilo oko toga da nijesu dostupne određene studije. Prije svega o socio-ekonomskom uticaju. Šta sa imunitetom po osnovu suvereniteta, šta sa kreditnom sposobnošću države? Ni na jedno od tih odgovora mi nijesmo dobili striktan, korektan i konkretan odgovor. Osim vrlo iskrenog iskaza, onog koji je jedini mjerodavan za tu oblast, a to je ministar finansija. Da mi pretpostavku na gradnju, novu finansijsku konstrukciju gradimo na pretpostavci o privrednom rastu, građana radi, kojeg nemamo. I ja ću podsjetiti na riječi predsjednika Skupštine u tom dijelu se u potpuno slažem s njim, da ni jednog velikog pregnuća, istorijskog pregnuća nema bez rizika. Ministre, od vas nijesmo čuli ni jedan rizik, sve je idealno, slušamo korporativnu bajku, slušamo priču da je ovo prva, druga, treća ili četvrta kompanija u svijetu po gradnji autoputeva. Svaka čast svakoj korporaciji, ali svaka korporacija je surovo poslovna i dobro došli u Crnu Goru, svakako. Ali, bojim se da sa tavkim odnosom vi ne gledate rizike koji idu iza toga.

Ja ću vas podsjetiti da je Kombinat aluminijuma u tom trenutku bio prodat vodećoj kompaniji u svijetu u proizvodnji aluminijuma i gdje smo danas. Vraćali smo njihove dugove, garancije, plaćali smo njihove račune. U tom smislu, očekivali smo više opreza, potpuno je prirodno zašto pravimo dio razlike između struke i politike u ovom dijelu. Potpuno je prirodno da ljudi koji su marljivo, dugo i stručno radili na ovom poslu pokazuju određenu dozu entuzijazma i želje da posao krene što prije, to je sasvim prirodno i to je za svaku pohvalu. Ali Vi ministre treba da malo više gledate u te rizike koji nijesu mali, rizici su ogromni.

Podsjetiću, prije neki dan ovdje je bio Dječji parlament, djeca su pitala ko će vraćati te kredite. Ono što je takođe nemoguće zaobići u ovoj priči, jeste to da je ovo Vlada bez vizije i mi tu fakturu plaćamo stalno. Podsjećanja radi, 2005. ova Vlada, ova ista koaliciona Vlada je prodala Telekom za 114 miliona eura. Govoreći javnosti da će od njega da gradi autoput, ispade da je autoput skuplji deset puta ili da prevedem. Kineskom izvođaču radova treba da platimo deset telekoma, prodali smo telekom koji je koštao 114 miliona, koji ima obrt danas od 110 miliona eura, koji je samo u dividende treba da podijeli 21 milion eura na godišnjem nivou. Zašto ovo pominjem? Da nijesmo

prodali Telekom uz putarine, ovaj put bi zaista mogli da gradimo sopstvenim sredstvima i sopstvenom mehanizacijom. Ali mi danas plaćamo fakturu pogrešnih odluka ove koalicione Vlade i to građani treba da znaju. I ovaj put je zaista mogao da bude građen apsolutno našim novcem, apsolutno našom građevinskom kompletnom operativom. Zar je moguće da se u zadnjih 17 godina nije mogla uvezati građevinska operativa nego smo gasili jednoplo jedno građevinsko preduzeće za ovaj posao stoljeća. Ako je posao stoljeća, priprema je trebala da traje barem deceniju. Ozbiljna priprema ne papirološka i ne ova od koje se uporno bježi. Usko stručna koja je obavljena na korektan način po informacijama kojim ja raspolažem.

Naredna stvar koja je ovdje jako bitna, imamo apsolutno uvijek istu matricu ubjeđivanja u argumentaciju. Šta god se kaže, ne ulazi se u konkretnost, nego se govori o tome kako smo maltene mi bili mnogo mudriji od milijardu Kineza. Ne podcjenjujući pamet nikog u Vladi, ali Kinezi su velika nacija, velik narod, hiljade godina tradicije, hiljade godina pregovaranja ako hoćete. Čisto sumnjam da ste vi baš bili toliko uspješni u ovom dijelu, a jedan konkretan primjer ću i uzeti i obrazložiti gdje mislim da se moglo mnogo bolje. Kredit apsolutno nije sporan, da su kamate niske, da je grejs period dobar. Ali me ovo jako podsjeća na onu priču kad je seljak prodavao vola i pijetla i vo je koštao 50 eura, ali ste morali da kupite i pijetla uz njega, a on košta dvije hiljade eura. To neodoljivo podsjeća na tu priču.

Ono što je u toj matrici jako bitno, mi stalno slušamo obrazloženja Vlade kao da je maltene PR služba izvođača radova. Nijesmo čuli ni jednu bojazan, šta ako ne bude dovoljno prihoda, šta ako se aktiviraju klauzule iz ugovora o naplatama. Da podsjetim javnost, mi smo davali nešto što je pravno gledano mnogo nižeg ranga, garancije za KAP koje smo platili 100 i nešto miliona eura. Ovim ugovorom imamo nešto što je mnogo više, što ima mnogo jaču pravnu snagu i javnosti radi citiraću odredbu ugovora o preferencijalnom zajmu kupca, gdje stoji zajmoprimac se ovim neopozivo odriče imuniteta po osnovu suverenosti ili na drugi način za sebe ili svoju imovinu osim imovine koja se odnosi na diplomatsko-konzularna predstavništva i vojne imovine. Znae šta su garancije u odnosu na ovo? Dječja igra. I juče, mi slušamo obrazloženje, citiram stav uvažene kolegice ovo zaista nije ništa lično ali, ulazimo u jednu konkretnu situaciju, koja kaže sljedeće: odricanje od imuniteta je uobičajena klauzula u svim slučajevima kada država zaključuje komercijalni ugovor, kada je država jedna od strana potpisnica tih ugovora, tog ugovora. Ovo je stenogramski. Dalje se kaže - podsjetiću vas, na Konvenciju Ujedinjenih nacija o suverenitetu, gdje se u članu 17 predviđa da država sve i da hoće, ne može se odreći imuniteta u situacijama kada potpisuje komercijalne ugovore. Takođe, u toj konvenciji se vrlo jasno definiše šta je predmet po eventualnoj presudi arbitražnog suda, šta je predmet koji može biti aktiviran. Dakle, pominje se komercijalna i nekomercijalna imovina i vrlo jasno definiše da u ovim slučajevima kada je država strana potpisnica može biti predmet isključivo komercijalna imovina. Pa zašto to niste ovdje napisali u ugovoru? Ovdje ja citiram ponovo - Neopozivo se odriče država imuniteta po osnovu suverenosti za sebe ili svoju imovinu, ne piše komercijalnu imovinu. Da je bilo malo više koncentracije ili da je entuzijazam bio na manjem nivou a oprez na većem možda bi bilo, možda je pogrešna riječ entuzijazam, da je bilo više opreza možda bi ovo bilo mnogo jasnije. Sa druge strane, suverenost državne vlasti ogleda se u seprematiji državne vlasti prema svim drugim

vlastima unutar te države. Mi smo ovdje imali tezu, znate kako to uopšte nije, to je klauzula koja se morala potpisati i ništa strašno.

Naredna stvar, vrlo ozbiljna stvar ...(Prekid)... odredba mnogo veće pravne težine nego garancije koju imamo. Sa garancijama smo imali iskustvo kakvo smo imali. Naredna stvar, mi ovdje govorimo o stopi poreza na dodatu vrijednost, imamo Zakon o auto-putu. Uz puno uvažavanje, čak i te argumentacije koju sada neću komentarisati oko PDV-a, ali iz ovoga mi ne znamo da li se ovo oslobađanje od PDV-a odnosi na sve dionice auto-puta. Mi govorimo danas o samo jednoj i ko sve može biti oslobođen PDV-a. Ako vi u sistemu PDV-a, Crna Gora je mali sistem, imate predviđanje 240 miliona eura, da će biti domaći izvođači, imate projekat koji eto u tom prvom iznosu košta 800 i nešto miliona eura, ko vama garantuje ko će se sutra sve pozivati na oslobađanje od PDV-a. Bilo koja katering firma u Cnoj Gori može da kaže da nosi hranu za auto-put. Ko može to da iskontroliše? Da li ste razradili, vrlo važno, da li ste razradili mehanizam za kontrolu te vrste moguće zloupotrebe? Da li ste spremni da Skupština preuzme u tom dijelu kontrolu, da se uključi u tu kontrolnu ulogu?

Ono čime ću završiti, ovo je zaista bila velika šansa za crnogorski nju dil. Ministre, na samom početku ova Vlada se odrekla tog pristupa. Kažem, apsolutno nismo protiv auto-puta ali jesmo za mnogo više opreza, za jedan mnogo trezveniji pristup da nas ne opijaju strateški partneri i globalne korporacije kojima je, ponavljam, interes isključivo i na prvom mjestu sa korporativne tačke gledišta sasvim u redu, ali sa stanovišta Vlade koja vodi u interesu građana apsolutno nije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Perić.

Želite li komentar ministre?

Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Poslaniče Periću,

U jednom dijelu ću dati riječ mojoj saradnici i da ne morate da je citirate iz stenograma, nego da čujete njeno objašnjenje još jednom.

Pitam se zašto stalno ponavljate priču o kojoj smo sve rekli juče i prekjuče i onda mogu jedino da razumijem da imate problema da nađete argumente kojim bi potkrijepili to što pričate. Znači, vrlo ozbiljno smo prišli ovom poslu svjesni svih rizika koji ovakav posao ima. Ako vi sad kažete da nismo nikakav rizik tretirali a predvidjeli smo pet garancija u odnosu na početne razgovore sa Kinezima koji su rekli postojaće garancije naše matične kompanije, onda je to pitanje za vas. Šta vi smatrate obezbjeđenjem od rizika? Ili ako vi sad govorite o tome a vaša je greška, vi izbacujete prvo struku u prvi plan a ne politku, vi onda mijenjate teze. Ja onda upravo razmišljam o tome da vi, pokušavajući da nađete argumente bezuspješno, možda nemate ni dobru namjeru kad diskutujete o ovome.

Znači, uvažavajući brigu, zaista mislim da je vrlo važno da čujemo i oponente potrebi izgradnje auto-puta, ne samo uz ono kao da se plašimo nečeg mi smo za auto-put, ali ne na ovakav način, ne sada. Slušajte, samo da čujemo argumente da razgovaramo o tome. Pričate o studijama, govorim vam, ova odluka je donijeta o izgradnji auto-puta, to je odluka koja je donijeta godinama unazad, a vi ništa ne pričate

o Zakonu o auto-putu. Iz onoga kako tumačite neke stavove i kako interpretirate stvari, vjerujte upitno da li ste pročitali materijale koje smo vam dostavili, jer bi onda vidjeli sva ograničenja, uspješnost ili neuspješnost ali bi procjenjivali to pregovaranje. Naravno, kad imate dva partnera koji pregovaraju svi pokušavaju da zaštite sebe. Potpuno smo na suprotstavljenim stranama tokom svog procesa pregovaranja, što je prirodno, bili kineska kompanija i mi. Zaista, ako ste sve pročitali onda kao što ste pohvalili struku onda ste morali naći, vjerujte mi, da kažete pa da uspjeli ste da pregovarate neke stvari i da sa nekim stvarima sa pet vrsta garancija koje smo vam ponudili da izađete pred poslanike.

Sad molim da gospođa Babić odgovori na pitanje.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite, samo da pokušamo da budemo što racionalniji u izlaganju.

JOVANKA BABIĆ:

Hvala, ali ću Vas zamoliti ovog puta za razliku od juče samo malo više vremena da bih objasnila. Zahvaljujem, trudiću se.

U više navrata u poslednje vrijeme se u crnogorskoj javnosti otvara ovo pitanje da li se država odrekla imuniteta ili se država odrekla suvereniteta? Tu su tri teze postavljene. Najprije se u javnosti plasirala teza da se država odrekla suvereniteta, potpisujući klauzulu 82 Ugovora o finansiranju. Pri tom potpuno pogrešno tumačeći odredbe ovog ugovora. Kada je na skupštinskim odborima uslijedio odgovor vrlo jasan i precizan sa citiranjem ovih odredbi ugovora, onda se napravila sledeća zamjena teza, u redu nije odricanje od suvereniteta, ali je odricanje od imuniteta. E, nećemo ni odricanje od imuniteta. E hoćemo ono što se zove osnovni principi međunarodnog prava. Oni su sadržani u sledećem - kada se država javlja u ulozi partnera koji potpisuje komercijalne ugovore ona mora da potpisuje i klauzulu kojom se predviđa način rješavanja eventualnih sporova. Tako ću vas uputiti, poštovani poslaniče, na klauzulu 85 u kojoj se predviđa na koji način će se rješavati potencijalni sporovi. Dakle, pokušaj prijateljskog rješavanja, ušta duboko vjerujemoi drugo ukoliko taj pokušaj prijateljskog načina rješavanja sporova ne bude dao rezultat biće primijenjena pravila međunarodne arbitraže u Pekingju.

Pravila te arbitraže su usaglašena kako je i ministar u uvodnom izlaganju rekao sa svim konvencijama koje su važeće danas, a odnose se na arbitražno pravo.

Dakle, država se odrekla imuniteta u onom dijelu u kojem je ona potpisnik ugovora u kojoj stoji arbitražna klauzula i pristaje da će se povinovati eventualnom sudskom sporu. To je suština te klauzule. To je suština klauzule.

Juče sam vam rekla, smo sada citirali ono što sam juče rekla, to je problem nedostaka vremena, ali ću zato sada reći. Država je potpisala arbitražnu klauzulu i da nema ove odredbe, ovako definisane, na osnovu člana 17 Konvencije koju sam vam juče pomenula, Konvencija Ujedinjenih nacija o suverenitetu i da se nije pomenio ovako definisan član i da nije ovako definisan država bi bila obavezna da učestvuje kao strana u sporu, dakle postojala bi jurisdikcija nad državom i u tom slučaju. Mislim da je stvar potpuno jasna, a zamjenom teza teško ćemo doći.....

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Evo čuli smo prilično široko objašnjenje.

Izvolite. Naravno kolega Periću, odgovor na komentar.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Upravo, ministre, vašim odgovorom ste potvrdili sve moje teze upravo vašim odgovorom, nije dobra namjera. Ministre, Crna Gora nije ništa više vaša nego moja i vi ništa više ne želite auto put nego ja, i ništa se više vi njemu nećete radovati nego ja. Ja držim da je to fakat. Čule su se čak i teze da ste jedna partija, maltene tvorac ideje auto puta, to je mnogo duža želja, to je ako hoćete i mitska želja gorštaka da dođu na toplu mora, ako hoćete možemo da idemo i na tu dimenziju.

Potpuno je prirodna potreba ljudi sa sjevera da se povežu sa jugom, i to apsolutno nemamo ništa protiv toga. Mi hoćemo taj auto put da platimo što manje, mi hoćemo da iskontrolišemo svaki cent gdje ide i nećemo da se oduševljavamo nikim, samim tim što ste nam vi rekli da je on ovakav ili onakav. Hoćemo kontrolu svega od početka do kraja i hoćemo malo više argumenata na ovom polju. Vi ste meni ovdje govorili, ne znam jeste li pročitali materijal, sad treba da me vi preslišavate ili ne znam šta. Ja mogu vas da pitam jeste li vi spavali na toj vladi. Pa šta bi sa javno privatnim partnerstvom. Nije to problem struke, i zato ja razdvajam stručni i politički dio. Odustalo se od javno privatnog partnerstva, jer je finansijska situacija, odnosno ekonomska politika koju vodi ova vlada, uzrokovala takvu situaciju da vi nemate drugi mehanizam osim da ovako idemo u ovaj projekat. To je puna istina i za to treba razdvojiti struku od politike, struci svaka čast. I opet kažem, cijenim da je obavljen dobar posao u dijelu koji je usko stručan. Politički, ekonomski, finansijski, ono što je ostavila ova vlada u koju sjedite vi ministre, jeste to da Crna Gora, na žalost, ne može da primijeni princip javnog privatnog partnerstva u velikom kapitalnom projektu. To je puna istina. I to je ono ministre što ja vas pitam.

Kada je riječ o ukupnom raspoloženju, da li je kritika dobronamjerna ili nije. Tu samo da se vratimo osnovi parlamentarizma. Osnov parlamenta je da imamo sučeljena dva mišljenja, da mi ovdje nešto razgovaramo pa da se vi složite ili ne složite. Ako vi cijenite da je sve što ne dolazi iz DPS i SDP loša namjera, ja mogu da postavim suprotnu tezu. Ako iz DPS i SDP nama dolazi to da mi ne možemo da realizujemo princip javnog privatnog partnerstva, možda je to loša namjera, možemo i tako postaviti stvari. Ovdje ću ja retoričkim pitanjem odgovoriti na komentar uvažene kolegice Babić. Govorili smo o tome da komercijalna imovina može samo biti predmet ovog spora u dijelu koji se odnosi na imunitet i citiran je još, ajde da kažem tačka koja više brine 85. Ukoliko se rješenje ne može postići putem tih konsultacija, o kojima je govorila gospođa Babić, svaka strana će imati pravo da preda taj spor na arbitraži međunarodnoj privrednoj trgovinskoj arbitražnoj komisiji Kine, ne u Ženevi, ne negdje drugo, u Kini. Ali, ono što je bitno pitanje, retoričko pitanje - da li je zemlja komercijalna imovina, zemljište. To je, recimo, interesantno pitanje.

I na kraju, kako smo, da li smo uopšte zaštićeni u cijeloj ovoj priči od valutnog rizika i da li smo, evo nek ostane retoričko pitanje. To je ono što nas interesuje, a ne, ponavljam, politikanska priča da navodno neko ne želi auto put. Želimo ga, ako ne i više od vas, ali želimo da iskontrolišemo svaki cent. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem kolega Periću.

Sad ćemo čuti kolegu Rifata Rastodera, a neka se pripremi kolega Radunović.
Izvolite kolega Rastoder.

RIFAT RASTODER:

Dame i gospodo, uvaženi ministre Brajoviću, ostala gospodo iz tima kreatora uistinu značajnog poduhvata, poštovani građani,

Iako je u dosadašnjoj raspravi, već podosta ... značajnija argumentacija svih od ranije prepoznatljivih stanovišta, teško je odoljeti izazovu da se ne uzme učešće u profilisanju konačne odluke o jednom od poslije referendumske odluke o nezavisnosti, za sigurno kako je već u više navrata konstatovano, najznačajnijem poduhvatu iz novije istorije Crne Gore, nakon čije realizacije teško da išta više u Crnoj Gori može ostati i biti isto. Već sama ta činjenice, uvaženi ministre Brajoviću i ostala gospodo iz tima kreatora ovog značajnog poduhvata, dovoljan je razlog za ponos i tim prije što slijedi nakon višedecenijske rasprave i dilema kuda ćemo, kako ćemo i možemo li. I ja vam čestitam na odvažnosti da sve dovedete do konačnog početka gradnje i realizacije. Tako krupna i značajna odluka naravno, podrazumijeva i odgovornost, ali sam uvjeren da će upravo vrijeme kao najpouzdaniji sudija biti na vašoj strani, a u konačnom i na strani svih nas koji ćemo participirati u donošenju odluke u uslovima finansiranja i realizacije i poduhvata.

Što se pak tiče još aktuelnih dilema i kritika, zanemarujući jedan, rekao bih manji broj koji su tek kritika radi kritike, većinu doživljavam dobronamjernim, ali me istovremeno o mnogima asociraju na svojevrmena reagovanja, istina mnogo manje značajnim povodima, dvojice veoma uvaženih poslanika, inače ondašnjih visokih državnih dužnosnika. Naime, u svojevremenom pokušaju da izdejtstvujem poboljšanje infrastrukturne povezanosti područja Petnjice uspio sam upriličiti zajedničku posjetu tom kraju jednog od ovih vladinih dužnosnika. Nisam naravno ni pretpostavljao da mu je to i prva posjeta tom dijelu sjevera Crne Gore, tek dok smo se makadamskim putem duž, za mene, prelijepog kanjona Lješnice približavali mjesnom centru, začuđeno me zapitao - zar uopšte neko živi ovamo. Naravno, nakon susreta sa ljudima, i potpuno drugačijim pejzažom Petnjičke kotline, moj pozvanik je potpuno promijenio mišljenje i bitno pomogao rješavanju nekih od aktuelnih problema.

Veoma je bilo slično iskustvo i sa svojevremenim protežiranjem obnove urušenog mjesnog doma kulture, s tim što je opaska na indirektnu molbu za pomoć bila još grublja. Do duše i ovaj ondašnji vladin dužnosnik je nakon zajedničke posjete i susreta sa žiteljima područja, potpuno promijenio mišljenje i danas je, zahvaljujući svakako i njemu, novi dom kulture svojevršno sjedište svih i kulturno umjetničkih, i političkih, i ukupno društvenih zbivanja, a istovremeno je i privremeno administrativno sjedište nove opštine. Rekoh, povod je bitno beznačajniji, ali je držim sa stanovišta odnosa prema sjeveru Crne Gore, i ne samo prema sjeveru Crne Gore, dovoljno je ilustrativan, da ne kažem indikativan, i hoću da vjerujem da je slična situacija i sa većinom aktuelnih oponenta gradnje auto puta Bar - Boljare, odnosno Beograd, tim prije što se ne radi samo o sjeveru Crne Gore, nego o Crnoj Gori i potrebama Crne Gore ukupno. Bojim se, zapravo, da li se, ili se dovoljno ne poznaje infrastrukturna problematika ili se još

dovoljno ne osjećaju stvarne potrebe, ne samo sjevera nego i Crne Gore ukupno. Stoga bi realno bilo očekivati da će nakon suočavanja sa argumentima, bar većina njih shvatiti da bi svako dalje povlađivanje, čak i opravdanim dilemama i nadasve odlaganje početka gradnje bilo skuplje od svake moguće ugovorene cijene gradnje.

Uostalom, kao što se ovih dana dalo i pročitati upravo stručnjaci iz oblasti predmetne problematike upozoravaju da smo i zbog dosadašnjeg odlaganja gradnje auto puta samo sa društveno ekonomskog aspekta blizu štete od oko 380 miliona eura i još gotovo toliko po osnovu neostvarenih prihoda. Da se i ne govori o štetama od odlaganja adekvatnog uvezivanja sa okruženjem, i daljim evropskim i drugim centrima Crne Gore koja je, uzgred rečeno, trenutno još jedina preostala zasjenčena mrlja na evropskoj mapi saobraćajnih koridora ili čak i samom gubljenju evidentnog izvornog primata auto puta nad sličnim koridorima iz okruženja, štetama po dalju valorizaciju poljoprivrednih, turističkih i drugih potencijala, prednosti Luke Bar, itd. i tome slično. Na stranu što se svakim odlaganjem gradnje auto puta odlaže više nego neophodno unutrašnje, ne samo infrastrukturno nego i ekonomsko, kao i kulturološko i ukupno civilizacijsko uvezivanje Crne Gore.

Na samom kraju, uvaženi ministre, i sa ovoga mjesta apel da se, što se kaže, koliko danas, odnosno od samog očekivanog usvajanja zakona kojim se zaokružuju neophodne pretpostavke za početak gradnje prve dionice auto puta, istovremeno započne i sa pripremama uporedne gradnje i tunela Trešnjevik, jer tek sa tim tunelom počinje i valorizacija, ne samo raspoloživih resursa jedinstvene limske doline, nego i ukupnih pretpostavljenih dobrobiti realizacije čitavog poduhvata. U uvjerenju da će tako i biti, puna podrška u svoje ime i Kluba Socijaldemokratske partije Crne Gore i sretno.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Rastoder.

Sad ćemo čuti kolegu Slavena Radunovića, a neka se pripremi koleginica Šćepanović.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala gospodine predsjedavajući.

Uvaženi ministre i svi njegovi članovi tima,

Meni je drago što ste vi danas svi sa nama tu i ovo što više puta reagujemo zbog toga što često puta uzimate riječ, nije zbog toga što mi ne želimo da čujemo šta vi imate da kažete, mene izuzetno interesuje što imate da kažete, ali samo to radite po više puta na isti način i prolazi nam dragocjeno vrijeme, a mi s druge strane, koji recimo upućujemo kritike, nemamo mogućnost po više puta da se javimo na istu temu. Eto zbog toga dovedeni smo u neravnan položaj u svom domu.

Prvo, da raščistimo jednu stvar. To je pomenuo juče i gospodin Sekulić rekao je kad bi se raspisao referendum oko toga da li su građani Crne Gore za auto put ili ne, bilo bi 99% za. Ja vam tvrdim da što se tiče glasača Demokratskog fronta, a posebno glasača Nove srpske demokratije, bilo bi ih 100%. Znači ni jedan ne bi bio protiv. To se naravno odnosi i na poslanike iz naše stranke.

Znači, nemojte da zamjenjujemo teze. Niko nije protiv auto puta. Ima ljudi koji možda misle da postoje druga tehnička rješenja koja su možda prihvatljivija u ovom ekonomskom momentu Crne Gore. Ja nisam jedan od njih, ja podržavam Vladu Crne

Gore u naporima da se napravi auto put i svjestan sam da on nema direktnu ekonomsku isplativost, ali za koju cijenu. Da li je ta, da možda malo koristim rečnik gospodina Radulovića, ovaj sveti put ima, može da se plati onoliko koliko je neko zamislio. Ne. Nama put treba ali za novac koji stvarno treba da košta.

Da počnemo da razmatramo malo cijenu. Prvo u svijetu cijena u kojem žive naši građani sve vrijednosti proizvoda i usluga se izražavaju s PDV-om. Meni je naravno jasno o čemu je pričao gospodin Lakićević i jasna mi je namjera da se uštedi eto neki euro od kamate koji bi morali da se zadužimo za iznos PDV-a, mada i tu ima jedna, hajde marketinški trik koji je gospodin Lakićević pokušao juče da provuče, ne bismo mi morali da se zadužimo za sav taj novac, jer sigurno ne plaćate avansno za čitavu dionicu puta, nego se plaća u tranšama, od po recimo 20 ili 50 miliona, pa bi samo u tom dijelu učestvovala ta kamata, tako da to ne bi bilo tako strašno i vraćao bi se PDV pa bi se isti koristio i td. a izbjegli bismo mogućnost manipulacije koja je, vjerujte, velika. Kako ćete vi da iskontrolišete baš, da li sve što kupuje ova firma koja je oslobođena PDV-a, će da bude iskorišćeno za auto put ili će da bude šverca, ali da to stavimo po strani.

Drugi je problem, pokušavate da predstavite građanima Crne Gore da auto put košta manje nego što košta. Znači, da budemo potpuno jasni prema građanima Crne Gore. Ako upoređujemo cijenu auto puta sa svim drugim cijenama u Crnoj Gori, goriva, automobile, hljeba, i svega ostaloga što ima PDV, pa dodamo onih 10% za koje i vi i ja znamo da će da budu utrošene, koji služe za eventualne dodatne radove i kamate pripadajuće, put će da košta oko milijardu i 150 miliona evra. Znači to je prava cijena auto puta, a to iznosi onda gospodo 28 miliona evra po kilometru. Dobijamo najskuplji auto put u Evropi, to ću pokušati da i obrazložim, ovo što sam rekao da je najskuplji.

Izvinjavam se, dobacio mi je gospodin Bulajić, u pravu je, ima i još jedna stvar, članom 14 Zakona, omogućili ste izvođaču da koristi crnogorski resurs tehničko građevinski kamen besplatno. Meni je jasno da iz tehničkih razloga onaj kamen koji se vadi, pa i ako prifali iz drugog mjesta će da se uzima, treba da bude korišćen u gradnju auto puta. Ali, to je materijal koji košta, taj materijal bi koštao u normalnim okolnostima izvođača i on definitivno podiže cijenu auto puta. Taj kamen valjda nešto košta, znači i tu možemo nešto da dodamo. I naravno, kad sam već počeo oko toga, i cijena zemlje za eksproprijaciju, po mojoj procjeni oko pet miliona kvadrata će morati da bude ekspropriisano, pa puta dva, tri, jedan eura, koliko se dogovorite s građanima, ali i to diže cijenu auto puta.

Zašto kažem da će ovo da bude najskuplji auto put u Evropi? Po jednoj studiji koja je skoro rađena za centralnu i jugoistočnu Evropu najskuplje puteve u prosjeku gradi Austrija. Vi znate da je to alpska država, da ima vrlo teške uslove za izradu auto puteva, to je oko 12,87 miliona, pa razne druge države, da ne nabrajam, uglavnom naše komšije Hrvati u prosjeku 6,68, Slovenci 7,29, Njemci 8,24. Naravno, zavisno od terena i cijena je viša ili niža, ovo su prosječne cijene, tako da uopšte najskuplje dionice, kad se tiče izgradnje u planinskim djelovima grade se u Njemačkoj za 25,99 miliona i to su najskuplji kilometri auto puta u Evropi. A sad, da vas podsjetim, u Njemačkoj grade njemačke firme. Uz svo uvažavanje stručnosti ove kineske firme. Kako za svaki drugi proizvod u svijetu postoji jedna cijena kad je proizvede Kinezi, a jedna kad je proizvedu Njemci, postoji i za ovo. Znači, kad gradi njemački radnik auto put u Njemačkoj on prima tri ili četiri hiljade eura platu, plaća porez svojoj državi, kad gradi Kinez auto put, svi

znamo i koliko plaća i koliko prima platu i koliko koštaju, što bi se reklo, ruke. I ne možete onda da upoređujete ni nivo kvaliteta najboljeg evropskog ili svjetskog puta, svi znamo kakvi su njemački auto putevi, sa onim što ćemo mi da dobijemo. A njih košta 25,99 najskuplji kilometar, nas će da košta 28. Ponavljam, grade ga Njemci, ne grade ga Kinezi. Tu je ogromna razlika.

Najskuplji auto put u Njemačkoj, auto put 71 je koštao 10 miliona po kilometru. Opet kažem, to je dugački put od 270 i nešto kilometara i nije za upoređivanje, ali je, samo da vas podsjetim, tu uključen i Rennsteig tunel od osam kilometara, najduži drumski tunel u Njemačkoj, u tu cijenu je uključen.

Ja znam zašto se niko nije javio na ovaj tender, prvo kako nije bilo zainteresovanih za javno privatno partnerstvo, meni je potpuno jasno. Ovaj put je ekonomski neisplativ u smislu direktne ekonomske koristi. Potpuno je logično da niko neće da prihvati da radi za koncesiju, kad je promet četiri ili pet hiljada automobila dnevno. Meni je to potpuno jasno, ali mi je isto tako jasno da iz političkih, kulturnih, sportskih, ekonomskih, mislim na indirektnu korist, a što da ne kažem iz mog ugla i nacionalnih razloga, ovaj put je apsolutni prioritet. I za to ni jedna privatna kompanija iz svijeta ne mora da prihvati na sebe da radi nešto za džabe, da bude koncesionar a da ne može da naplati svoj rad. Ali, država, ako je svjesna, svih dobrobiti koje nosi auto put, treba toga da se prihvati. Zbog toga sam ja rekao u početku da ima Vlada Crne Gore moju podršku za ovako nešto. Međutim, da li treba da prihvati, ponavljam, bilo kakvu ponudu. Zašto imamo uopšte ovakvu ponudu danas i zašto razmatramo ovakvu ponudu? Za to gospodo, što druge ponude realne nije ni bilo. Vlada Crne Gore je stavila pred sebe cilj da mora da krene u izgradnju auto puta pod bilo kojim okolnostima. Ovo je pitanje časti za premijera Đukanovića poslije onakvog debakla koji je doživio prije nekoliko godina sa još dva premijera. Za njegov sistem, kodeks časti koji nam je poznat, ovo je pitanje obraza i to spiranje ljage s njegovog obraza treba da plate svi građani Crne Gore.

Prihvaćen je kredit od Eksim banke koji navodno ima fenomenalnu kamatu od 2% i tu se slažemo, kad ne bismo znali da je Kina zemlja u kojoj se centralno upravlja finansijskim i ekonomskim razvojem i da je ovo jedna ukupna igra između kineske banke i kineskih preduzeća i kineske države. Nemojte, ljudi, da pričamo o 2% kamate, a o 200 ili 300 miliona skupljoj cijeni nego što treba da bude plaćena. Zašto je bitno je li 2, 3 ili 4% kamata ako plaćamo nekoliko stotina miliona evra skuplji autoput nego što treba da košta. Znači, vrlo prosto, autoput da, zakon o autoputu ne. Prihvatate arbitražu u Pekingu, prihvatate arbitražu u jednoj, svi se sjećamo kako je sistem funkcionisao u komunističkim državama, specifična je Kina po tom pitanju, ali je komunistička država. Možete li da zamislite da visoki funkcioner komunističke partije Kine koji sjedi u arbitraži presudi protiv interesa kineske firme? Možete li vi da vjerujete to? Koliko je puta arbitraža u Pekingu presudila protivno interesima Kine? Imate li takve informacije kada ste tako nešto prihvatili? Imate informacije. Baš će mi biti drago da čujem, baš me to zanima, moram da vam kažem.

Drugo, izvinite gospodine Mustafiću, još samo nekoliko trenutaka, vi svi znate da je pred nama novi pristup Evropske unije kada je u pitanju pristupanje, da pored vladavine prava koja je vrlo problematična kod nas, uvela su se još dva stuba na kojima počiva to približavanje. Jedan od njih je ekonomska stabilnost, jedan je reforma javne uprave. Kako ćemo dalje kada će ovaj posao, na ovaj način postavljen, sa ovoliko više

novca što ćemo da platimo nego što moramo, koji će da ugrozi ekonomsku stabilnost Crne Gore dalje? Jeste li iskreni kada kažete da ste za evrointegracije ili ste iskreni sada kada kažete da je ovo posao decenije i da ste jasno spremni da gurnete Crnu Goru u bankrot? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Radunoviću.

Želite li komentar, ministre? Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Opet kao i za prethodni put. Da ste bili ovdje prvog dana, čuli bi odgovore na ova pitanja, pa pretpostavljam da ih ne bi ponavljali.

Pošto ste vadili određene računice o cijenama kilometara, pogledajte dionicu A41C Ženeva koji povezuju Švajcarsku i Francusku gdje je kilometar puta koštao 34 miliona eura. Pogledajte dionicu D1 u Slovačkoj gdje je kilometar autoputa koštao 32 miliona eura. Pomenuli ste ovu dionicu u Njemačkoj sa 25,99 miliona. Dionica u Austriji gdje je bilo 24,97. Mi smo vam rekli da je ovo cijena ispod 20 miliona, nešto preko 19 miliona, a bili ste korektni pa ste rekli, kada se napravi čitav autoput da će i ta prosječna cijena kilometra biti mnogo manja. I da imate i taj podatak, da ga ne tražite, najskuplji kilometar autoputa na svijetu je Interstate H-3 na Havajima koji je koštao 50 miliona eura po kilometru.

Kada govorite o arbitražama, da ne kažem kako kvalifikujete pojedine arbitraže, lokacije, je li to u Kini ili u Sjedinjenim Američkim Državama ili u Rusiji. To sam pomenuo prošli put. ... i arbitraža je institucionalna koja postoji već 50 godina. Ima na listi 500 arbitara različitih sposobnosti od kojih su jedna trećina stranci. Svaka strana u sporu pred ovom arbitražom sa te liste arbitrira, imenuje po jednog dok se treći dogovara i sporazumno određuje. Ovoj arbitraži se povjerava svake godine sve veći broj slučajeva, sa međunarodnim elementom, a samo prošle godine je povjereno 1043 spora, što dovoljno govori o stečenom ugledu i povjerenju, angažovao ih je i Microsoft i ostali.

Da je malo partijskim funkcionerima koji su u arbitraži ..., vjerujte ne želim da komentarišem. Vi kao da šalžete poruku, nemojte uopšte da ugovarate arbitraže. Arbitraža koja u Crnoj Gori arbitrira valjda vodi računa da ima zastupljenost, da je to međunarodna arbitraža. Drugo, što se ovdje često zlonamjerno koristi, ovo je arbitraža ugovorena samo kada je u pitanju Ugovor o finansiranju. Kada je u pitanju Ugovor o projektovanju i izgradnji, ugovoren je arbitražni sud Trgovinske komore u Cirihi. To je posebno važno. Po pravilima komore, a mjerodavno pravo je pravo Crne Gore. Nemam šta drugo da vam kažem bez samo fakta koje možete da nađete u tim ugovorima.

Sada bih dao riječ gospodinu Lakićeviću za odgovor.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite.

MILAN LAKIĆEVIĆ:

Zahvaljujem predsjedavajućem.

Negdje se i slažemo. Dakle, i ja dijelim zabrinutost kao i vi da ovaj zakon može poslužiti onima koji će pokušati da ga zloupotrijebe i da nedozvoljeno izvrše poresku

evaziju. Naravno, ta mogućnost postoji i bez ovog zakona, ona postoji i sada i to su problemi sa kojima se mi svakodnevno suočavamo.

Svjesni smo da ovakav predlog zakona otvara i neku veću mogućnost rizika od ove zloupotrebe i pokušali smo da strateški razmišljamo i da razmišljamo i o operativnim planovima koje moramo preduzeti da bi se ovakve mogućnosti izbjegle. Mi smo u zakonu i predvidjeli da će uslove i pravila oslobađanja posebno definisati Ministarstvo finansija u okviru podzakonskih akata. Takođe, otkriću vam i malu tajnu, strateški smo razmišljali i moje opredjeljenje je da se formira i posebno odjeljenje Poreske uprave koje će biti locirano u ekspozituri Kolašin koje bi imalo zadatak da se bavi utvrđivanjem pravilnosti obračuna i plaćanja poreskih obaveza poreskih obveznika vezano za projekat izgradnje autoputa.

Ova poreska i carinska oslobađanja o kojima govorimo su na neki način uobičajena kada se radi o velikim infrastrukturnim projektima. Ako govorimo o tome kakvi su uslovi zaključenja ugovora o preferencijalnom zajmu sa Narodnom Republikom Kinom, sve države koje su zaključile ovakve ugovore imale su i ugovorene klauzule oslobađanja od poreza i carina. Nije po prvi put da se ovako važni projekti oslobađaju od određenih vrsta poreza i carina. Recimo, pominjem projekte rekonstrukcija aerodroma, izgradnje tunela Sozina i sl.

Na koji način Skupština može da se uključi u ovaj proces kontrole mogućnosti zloupotrebe ovog zakona?Kažem na više načina. Značajno ste nam pomogli 2013. godine, kada ste u ovom visokom domu izglasali Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja koje je, u stvari, jedno od najjačih oruđa Poreske uprave. Siguran sam da ćete nam značajno pomoći i krajem ove godine, kada na dnevnom redu bude Zakon o poreskoj administraciji i poreskom postupku i značajno ćete nam pomoći kada bude modificovan i mijenjan Zakon o inspeksijskom nadzoru.

Smatram kao i vi da postoji mogućnost da će određeni poreski obveznici pokušati da zloupotrijebe ovaj zakon, ali sam siguran u instituciju na čijem sam čelu, dakle u Poresku upravu, da će učiniti maksimalne napore da se spriječe sve ove zloupotrebe. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li odgovor? Izvolite kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala gospodine predsjedavajući.

Prvo da odgovorim tj. da iskomentarišem dio koji je gospodin Lakićević na kraju pomenuo oko poreza. Siguran sam da imate dobru namjeru kada je u pitanju kontrola. Uglavnom, vi znate da su naši ljudi dosta spretni da nađu način da zloupotrijebe, a mislim da ni Kinezi tu nijesu mnogo gori od nas.

Još jednu stvar koju sam zaboravio u svojoj diskusiji, to je da nisam shvatio juče zbog čega ste oslobodili, znam da postoje neki zakonski razlozi zašto ste oslobodili poreza na dohodak lica zbog onog ugovora iz 1997. godine strane državljanke, ali zašto je preduzeće oslobođeno poreza na dobit. Nekom drugom prilikom kada budete nekom odgovarali, molim vas. Mada je meni jasno da tu ne bi bilo nekog poreza na dobit, jer će

ova firma, vodeći računa o svojim troškovima da kupuje robu od svoje firme u inostranstvu po najvišim mogućim cijenama da izbjegne zaradu, ali dobro.

Gospodine ministre, prvo pominjao sam cijene u Evropi, ne o Havajima nijesam pričao i tamo su specifične. Pomenio sam cijenu, da vam bude lakše, baš hoću da budem korektan do kraja, u Njemačkoj je to prosječna cijena u planinskom dijelu, znači ne najskuplji, ima i skupljih segmenata, ali ne od 41 km. Segmenti od pet, deset i dvadeset kilometara nijesu za upoređivanje, jer onda možete da uzmete samo jedan tunel. Samo tunel Renstajng je koštao 210 miliona. Možete da kažete košta 40 miliona, ali to nije bio moj cilj. Vi imate, ako sam dobro shvatio, 21 km ukupno, mada je neko juče od vas rekao da je 24. Po onome što piše na sajtu je 21. Mogu i da vam kažem tačno, 18, tuneli tri, mostovi, 450 m je vijadukt, to vam piše, a sada ispravite. To nije tako strašno u odnosu na neke dionice po Austriji, Švajcarskoj, Francuskoj koje ste pomenuli, koje su apsolutno tunel-most, tunel-most, to nije za upoređivanje. Treba naši građani da znaju da dionica koja je izabrana nije tako loša kao što bi bila kroz Platije. Dionica sad do Mateševa, to je put koji se danas koristi kada je put kroz Platije zatvoren, nema ni jedan praktično most i tunel. Znači to je jedan prirodno prihvatljiv reon i ja smatram da je pametno izabran, ali nije, to je oko 60% po vašoj računici pokrivenost objektima. To nije tako strašno za planinski dio tako da ne možete da ga upoređujete sa ovim najtežim dionicama na svijetu koje ste vi pomenuli. Inače, u Evropi za vašu informaciju ima dionica koje su koštale 50 miliona po km u Holandiji, ali zbog opet specifičnosti, da ne pričamo o svemu tome, ali nemojte statistikom da zamazujete oči.

U Crnoj Gori 28 miliona evra plaćamo kinesku firmu da nam ovo radi, zato što nijeste mogli da nađete drugo rješenje osim ovo. Zašto se nije javila ni jedna renomirana ozbiljna zapadna firma, jer nemate glavni projekat. Ozbiljni ljudi ne daju ponude. Vi imate generalni projekat, nemate glavni projekat. Kako da vam ozbiljna forma da ponudu kada ne zna koliko kubnih metara betona treba da ugradi, kad ne zna koliko željeza treba. Nema glavnog projekta. Pominjete, recimo kao jedan od glavnih atrakcija most na Moračici. Ko zna koju će varijantu kineski partner da izabere? Ko kaže da će da izabere onu sa stubovima od 180 m koja treba da bude atrakcija na putu. To je možda skupo, s obzirom da oni rade glavni projekat, oni će možda mnogo jeftiniji most da naprave. Vi ste nudili mačka u vreći. Ozbiljne firme ne rizikuju. Rizikuju ljudi koji su naučili da rade u mutnim vodama, ljudi koji su na crnim listama Svjetske banke, a našli su sjajnog partnera, državu u kojoj vlada vrlo malo preduzima na borbi protiv korupcije. Imate s jedne strane firmu koju Svjetska banka osuđuje za koruptivne radnje, s druge strane Vladu koja nema presudu, ni jednu protiv visoke korupcije. Zato imamo cijenu od milijardu i sto pedeset miliona. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Radunović. Koleginica Šćepanović ima riječ, a neka se pripremi kolega Gošović. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče. Poštovani potpredsjedniče, ministre sa saradnicima, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Infrastrukturni projekti su uvijek razvojno motivisani, a ovako veliki infrastrukturni projekat koji ima kompleksan multiplikativni razvojni efekat ne samo na području gdje će da se gradi, već na regiju i na cijelu državu.

Prostornim planom Crne Gore, detaljnim urbanističkim planom auto-puta, strategijom razvoja saobraćaja Crne Gore, projekat auto-puta Bar-Boljare je definisan kao projekat od strateškog značaja za Crnu Goru.

Uvažavajući značaj ovog projekta ministarstvo je svoje aktivnosti prioritarno usmjeravalo na izbor najoptimalnijeg modela, izvora i načina finansiranja realizacije ovog projekta i u skladu sa tim izvršio izbor najpovoljnijeg ponuđača za njegovu izgradnju, odnosno kinesku kompaniju za izgradnju prioritarnih dionica Smokovac-Mateševo, sa kojom je potpisan ugovor i o izradi glavnog projekta.

Što se tiče početka izgradnje auto-puta baš od ove prioritarnih najteže dionice, zaista moram da pomenem da sam imala priliku da u medijima pročitam izjave pojedinaca koji tvrde da je upravo počinjanje izgradnje auto-puta od ove prioritarnih dionice neodgovorno i neozbiljno. Ja smatram da su upravo ovakve izjave neodgovorne i neozbiljne, kada mi, pogotovo

sa sjevera Crne Gore odlično poznajemo kanjon Platije i kako je svakodnevno putovati kroz taj kanjon, a studije pokazuju da se ovaj put više ne može širiti i da je sastav stijena takav da možemo samo pri našem putovanju da strepimo od odrona, jer se ovaj problem na drugi način ne može riješiti.

Što se tiče konkretnog predloga zakona, evo da pomenem, za razliku od drugih diskutiranih i sami predlog ovog zakona, njegovim donošenjem će se ukloniti prepreke koje postoje u postojećem zakonskom okviru za realizaciju projekta u ugovorenom roku i na najefikasniji način. Dakle, sa ovim predlogom se regulišu posebna pravila, koja se isključivo odnose na projekat izgradnje auto-puta. Konkretno predviđaju se specifična pravila prvenstveno u odnosu na Zakon o eksproprijaciji, kako bi se u potpunosti ova procedura ubrzala, a da je pri tom vlasnicima nepokretnosti u potpunosti obezbijedena pravna zaštita. Takođe, razlozi racionalnosti i efikasnosti u toku izrade tehničke dokumentacije su doveli do predloga da se tehnička dokumentacija za auto-put može izrađivati primjenom principa segmentacije i faznosti predviđeno i da državna komisija, koju imenuje Vlada Crne Gore će vršiti reviziju tehničke dokumentacije, kao i posebna komisija koja će da vrši tehnički pregled.

Predlogom je predviđeno da se PDV plaća po stopi nula na promet robe i usluga namijenjenih za izgradnju auto-puta koje realizuje izvođač radova, oslobađanje poreza na dobit i evo, kako sam ja shvatila predlagače oslobađanje poreza na dobit, upravo iz tog razloga što je kineska kompanija registrovana u Kini i ona će porez na dobit plaćati svojoj državi, a ne može biti dvostruko oporezovana i oslobađanje poreza na dohodak i o tome je svaki građanin tokom ova tri dana mogao da čuje detaljno i jasno obrazloženje i od predlagača i od diskutiranih povodom toga.

Imajući u vidu neravnomjeran razvoj sjevera i ostalih dijelova države, jasno je da je ovaj projekat prioritet razvoja Crne Gore, sa kojim će se izvršiti spajanje regiona. Ja se poslije nekih diskusija ova tri dana u ovom Parlamentu zaista pitam, da li je ovdje u pitanju stvarna zabrinutost pojedinih diskutiranih ili se radi o političkoj priči? Ja iskreno vjerujem da svaki građanin sjevera Crne Gore je istinski za usvajanje ovog predloga zakona i pitam se da li građani sjevera dijele mišljenje svojih predstavnika opozicije u Parlamentu povodom ovog pitanja.

Ono što takođe želim da pomenem jeste potpuna transparentnost koja je obezbijeđena u cijelom ovom postupku i ako neki ovdje tvrde suprotno, naravno da svaki građanin ima pravo da zna kuda će da ide svaki cent iz ovog projekta, i ja ne vidim da dostavljanje potpune dokumentacije uz ovaj predlog zakona izaziva bilo kakvu sumnju u ovom postupku, ali nekako se stiče utisak da pojedini diskutanti uopšte nijesu pročitali ove dodatke koji su nam dostavljeni uz ugovore, uz predlog zakona, već prosto pogrešno i laički tumače norme. Kad sam već kod ovog ugovora iz njega se vidi, ustvari koliki je rad i trud uložilo ministarstvo da bi došli do jednog ovakvog ugovora, sa kojim je precizirana svaka situacija koja se sutra u praksi može desiti, a juče su neke situacije komentarisane kao moguće koruptivno sumnjive, međutim, iz ugovora se jasno vidi da su takve situacije upravo precizirane da bi se svaka mogućnost zloupotrebe smanjila na najmanju moguću mjeru.

Ovdje me samo interesuje jedno pitanje za predlagača. Tiče se nadzornog organa. Ako sam shvatila u ugovoru se naziva inženjer i interesuje me kako će da se bira nadzorni organ, kada se sklapa ugovor sa nadzornim organom i da li ćemo biti upoznati i da li će Skupština i javnost biti upoznata i sa tim ugovorom, jer je svakako najznačajnije pitanje nadzornog organa u smislu kontrole radova.

Takođe želim da se osvrnem na primjedbe da je ovo politička odluka. Ekonomija se ne može vratiti na put visokog rasta sve dok se ne sprovedu strukturne reforme. Ova odluka jeste politička, jer nema te države koja kada radi najvažniji infrastrukturni projekat ne donosi političku odluku kada treba da uđe u ovaj proces. Ova je odluka za koju je sigurno trebalo i političke i državne hrabrosti i mudrosti da se donese, jer je na duže staze veoma značajna za ukupnu ekonomiju države, jer se sva tri regiona integrišu.

Problem Platija prosto ne možemo da odložemo neminovno i da prenosimo na naredne generacije. Ovdje cu citirati jednu norinarku Drobac: "Ovo je nešto što ćemo ostaviti pored ovoga što će naša djeca koristiti ovaj put generacijama koje dolaze". To je naše istorijsko parče koje ostaje iza nas i smatram da nedonošenje odluke o izgradnji auto-puta nam generacije sigurno ne bi ....Ne gajim iluziju da se mogu donijeti odluke sa kojima će svi da budu zadovoljni, ali mislim da je odluka o glasanju za ovaj predlog zakona nešto što je u interesu razvoja Crne Gore. Svako političko i površno komentarisanje ovog projekta sigurno neće donijeti dobro građanima sjevera, jer bez potpune integracije prostora nema ni zaustavljanja migracije niti ozbiljnih investicija u privredu. Znamo da ministarstvo ekonomije ulaže ogromne napore za otvaranje biznis zona na sjeveru i bez ovoga sigurno ne mogu se ni upotpunosti ostvariti ti projekti, niti može imati ozbiljnih investicija u biznis zonama.

Takođe, nema ni budućnosti za mlade ljude i to najbolje znamo mi sa sjevera koji smo upoznati, kolika je migracija u posljednjem periodu. Samim tim nema ni suštinskog razvoja cijele naše države. Na kraju, želim da se zahvalim ministarstvu na ovako teško odrađenom poslu i svako ko želi da vidi istinski koliki je veliki trud uloženi i urađeni, to vidimo iz samog ugovora i cijelog vašeg posla koji ste odradili. Želim da vam se zahvalim što je upravo vašim radom danas pred nama i ovaj predlog zakona i koji ćemo imati mogućnosti da izglasamo za bolju budućnost naše države. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Hvala i Vama kolegice Šćepanović.

Da li želite odgovor na postavljeno pitanje ministre?
Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ

Hvala i Vama na diskusiji poslanice Šćepanović, samo vrlo kratko da odgovorim.

Termin inženjer je po Fidiku nadzorni organ, po Fidiku je inženjer, on je odabran i to je francusko italijanski Konzorcijum .....Geodata, da u smislu ukupne priče o projektu kažemo da će i oni značajan broj podizvođača iz Crne Gore angažovati, crnogorskih inženjera koji će učestvovati jer tu će u trenutku najveće aktivnosti biti i do 100 inženjera na terenu. U tom smislu smo vodili računa takođe o praćenju projekta i kontroli izvođača pa imamo i upravljača projektom i međunarodni nadzor, a to je ovaj konzorcijum ... Geodata, i Državnu komisiju za reviziju, i Državnu komisiju tehnički prijem implementacionu jedinicu pri ministarstvu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, čuli smo odgovor.

Poslanik Gošović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Vuković.

Izvolite kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, kolegice i kolege, gospodine ministre Brajoviću sa saradnicima, poštovani građani,

Zakonom o auto-putu Bar - Boljare propisuju se posebna pravila koja će se isključivo primjenjivati za projekat izgradnje ovog auto-puta. Tako se predlogom zakona u odnosu na postojeći zakonodavni okvir u Crnoj Gori na poseban način uređuju pitanja eksproprijacije, na način što se taj postupak čini efikasnijim i jednostavnijim, propisuje se mogućnost da Sporazum o pravičnoj naknadi može biti djelimičan ili konačan, ali da oba proizvode pravno dejstvo, s tim što se bivši vlasnik nepokretnosti nakon zaključenja djelimičnog sporazuma isplate ponuđenog iznosa naknade preostala prava može ostvariti u dalje sudskom postupku. S tim u vezi članom 5 stav 1 predloga zakona propisano je da korisnik eksproprijacije na osnovu konačnog izvještaja o eksproprijaciji stiče pravo na ulazak u posjed nepokretnosti kad ispuni uslove i podnese dokaze iz člana 3 ovog zakona. Dakle, i prije isplate naknade po zaključenom Sporazumu o eksproprijaciji.

Članom 58 stav 2 Ustava Crne Gore propisano je da niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine osim kada to zahtijeva javni interes uz pravičnu naknadu. Kod ovakvog ustavnog određenja pri činjenici da je zaključen djelimični ili konačan sporazum o naknadi isplata naknade po sporazumu trebala bi da predstavlja uslov za ulazak korisnika eksproprijacije u posjed. S tim u vezi, kolega Kaluđerović i ja podnijecemo amandman na predlog zakona u ovom dijelu, jer smatramo da u tom dijelu treba dodatno i zaštititi vlasnika imovine čija se eksproprijacija vrši. Kod činjenice da je već zaključen djelimični ili konačan sporazum o eksproprijaciji.

Takođe, u odnosu na postojeća zakonska rješenja povećava se obim radova koji se smatraju pripremnim radovima, uslovi koji se odnose na tehničku dokumentaciju, izdavanje građevniske dozvole prilagođavaju se faznom načinu izgradnje, saglasno istom građevinska dozvola za izgradnju auto-puta moći će se izdavati na osnovu

podnesenog zahtijeva za pojedine dionice, djelova dionica i pojedine objekte na auto-putu, kako bi se na najoptimalniji način koristilo vrijeme kod činjenice da danas, ako smo to dobro shvatili, ne postoji glavni projekat niti za jednu dionicu auto-puta.

Mogućnost greške u predračunskoj vrijednosti projekta, izgradnji auto-puta kod činjenice da nije urađen glavni projekat po definiciji struke nosi sa sobom mogućnost greške 10, plus minus 10%, dakle, blizu 100 miliona eura, što svakako nije zanemarujuća cifra. Za izgradnju auto-puta, takođe, primjenjivaće se posebna poreska i carinska pravila o čemu je u raspravi već bilo puno riječi. Stupanjem na snagu ovog zakona prestao bi da važi Zakon o koncesiji za auto-put Bar-Boljare koji nije imao nikakvog efekta u praktičnoj primjeni. U prilogu materijala poslanicima je dostavljen i Ugovor o zajmu za projekat izgradnje auto-puta Bar - Boljare, dionica Smokovac - Mateševo, zaključen između Vlade Crne Gore i kineske Eksim banke 30.oktobra 2014.godine. Riječ je o zajmu od 943 991 500 američkih dolara sa grejs periodom od šest godina, periodom otplate od dodatnih 168 mjeseci sa kamatnom stopom od 2% godišnje uključujući i grejs period. Za slučaj spora za izvršenje bilo koje arbitražne odluke zajmoprimac, odnosno država Crna Gora garantuje svojom imovinom, shvatili smo komercijalnom imovinom i ako takva konstatacija u ugovoru nije izričito naznačena, osim imovine koja se odnosi na diplomatsko konzularna predstavništva i vojnoj imovini.

Kreditni aranžman ocijenjen je kao izuzetno povoljan mada sadrži i odrednicu da će se robe, tehnologije i usluge koje će biti kupljene sredstvima aranžmana preferencijalno nabavljati iz Kine. Međutim, ugovorom je konstatovano da Vlada Crne Gore koju predstavlja Ministarstvo finansija ima potpunu nadležnost ovlašćenja i zakonska prava da ... aranžman po uslovima i rokovima iz ovog ugovora.

Članom 5 tačka 2 je, takođe, konstatovano da je zajmoprimac završio sva ovlašćenja radnji i procedure predviđene zakonima države zajmoprimca, u cilju da ovaj ugovor čini valjane i pravno obavezujuće obaveze zajmoprimca u skladu sa njegovim uslovima, uključujući i pribavljanje svih odobrenja i ovlašćenja od relevantnih organa države zajmoprimca. Ovako date tvrdnje i garancije zajmodavcu ipak u potpunosti ne stoje. Naime, odredbama člana 82 stav 1 tačka 18 Ustava Crne Gore propisano je da Skupština raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore. Dakle, Skupština, a ne Vlada. Takođe, članom 50 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti propisano je da se država može u toku fiskalne godine zaduživati do nivoa utvrđenog godišnjem Zakonom o budžetu države i da o zaduživanju u skladu sa godišnjim Zakonom o budžetu države odlučuje Vlada. Međutim, Zakonom o budžetu Crne Gore za 2014.godinu nije utvrđeno da se država može zadužiti u 2014.godini za ovih 943 991 500 američkih dolara na ime izgradnje dionice auto-puta, niti je na izričit način predviđena mogućnost da Vlada u 2014.godini može potpisati kreditni aranžman za izgradnju auto-puta Bar - Boljare. Samim tim nijesu ispunjeni u potpunosti zakonski uslovi da bi Vlada mogla zaključiti predmetni ugovor, niti je Skupština Crne Gore u skladu sa Ustavom, ustavnim ovlašćenjima donijela odluku o prihvatanju zajma. Predlogom zakona ne uređuje se ovo pitanje, na dnevnom redu tekuće sjednice ne nalazi se ni predlog odluke o zaduživanju Crne Gore za izgradnju ove dionice auto-puta, odnosno potvrđivanju predmetnog ugovora o zajmu za projekat izgradnje prioritete dionice auto-puta Smokovac - Mateševo. Ukoliko se to ne uradi, ukoliko takvu odluku ne donese ovaj Parlament ulazi se u ogroman rizik da je predmetni ugovor o zajmu sa Eksim bankom Vlada zaključila a da za to nije imala ovlašćenja koja bi bila zasnovana

na zakonu. Međutim, pitanje koje je od izuzetnog značaja za odlučivanje o predlogu ovog zakona, jeste pitanje ekonomske opravdanosti izgradnje auto-puta. Reakcije po tom pitanju u stručnoj javnosti su različite. Od toga da je dionica auto-puta Bar - Boljare krajnje problematična sa aspekta postojeće zaduženosti i mogućnosti servisiranja javnog duga u narednim godinama do toga da izgradnja prioritetne dionice auto-puta od Smokovca do Mateševa neće državu odvesti u dužničko ropstvo, već će na protiv povećati prihode i pokrenuti ekonomski rast, te da će kada se završi gradnja auto-puta taj auto-put generisati prihod.

Postavljeno je i pitanje na koje nije bilo odgovora, da li je realno da se ova dionica od 41 kilometra izgradi za četiri godine, da će država biti u mogućnosti da nastavi izgradnju auto-puta dalje prema sjeveru Crne Gore, odnosno da li ćemo poslije ovoga zaduživanja biti uopšte u mogućnosti da apliciramo za kreditna sredstva kod međunarodnih finansijskih institucija, što samim tim može da dovede u pitanje dugoročno održivu gradnju cijele trase auto-puta. Ako se, usled prezaduženja i neodrživosti izgradnje, za par godina ostane samo na ovoj dionici, onda čitav auto-put gubi svoj regionalni, integracioni karakter i saobraćajno transportni smisao, a to nikako ne bi smjelo da se desi. Predstavnici Vlade posebno su istakli da su urađene studije opravdanosti izgradnje predmetne dionice auto-puta pokazali punu ekonomsku opravdanost tog kreditnog aranžmana. Međutim, te studije nisu dostavljene na uvid poslanicima niti ukupnoj javnosti. Krajnje je neprihvatljivo i neshvatljivo da se poslanici u ovom Parlamentu dovode u situaciju da vjeruju ili ne vjeruju ministru na riječ, a da im po ovako značajnom pitanju nije omogućen uvid u studije opravdanosti izgradnje auto-puta.

U jučerašnjoj raspravi kolega poslanik Šehović, ili prekjučerašnjoj, istakao je da shodno utvrđenim pravilima Vlada neće dati saglasnost za uvođenje u posao podizvođača koji je registrovao firmu nakon 2012. godine. S pravom se postavlja pitanje u čijem je interesu uvođenje takvog kriterijuma. U interesu države svakako nije, jer svim privrednim društvima opremljenim za izvršenje ove vrste radova treba pružiti mogućnost ravnopravnog konkurisanja za uvođenje u posao, bez obzira kada je firma registrovana. U suprotnom narušio bi se i ustavni princip jednakosti. Očekujemo, gospodine ministre, da do dana glasanja o predlogu ovog zakona, Klubu poslanika SNP-a dostaviti primjere do sada urađenih studija o ekonomskoj opravdanosti izgradnje prioritetne dionice auto-puta od Smokovca do Mateševa. Ako postoji neki razlog da tako ne možete postupiti potrebno je da nas o tome već danas obavijestiti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Gošoviću.

Želite li komentar? Želi.

Izvolite.

JOVANKA BABIĆ:

Potpuno sam saglasna sa komentarom poslanika koji je upozorio na potrebu poštovanja ustavne norme u vezi eksproprijacije. Samo kratko ću ukazati da je članom 4 Predloga zakona predviđena mogućnost zaključenja i trajnog, i konačnog i djelimičnog sporazuma. Potpuno bih bila saglasna sa Vama i prihvatila svaki amandman ukoliko bi ovaj predlog zakona, ukoliko on ne bi sadržao ono što je u stavu 2

i što ste vjerovatno previdjeli, a to je da bivši vlasnik nakon zaključenja djelimičnog sporazuma, dakle, svojom voljom je zaključio djelimični sporazum, i isplate ponuđenog iznosa, dakle u tom trenutku njemu je već nakon potpisivanja sporazuma isplaćen nesporni dio, a za preostali dio koji je sporan on ostvaruje svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Samo još jednu rečenicu. Koliko smo vodili računa o zaštiti svojinskih prava govori i to da smo u članu 6 predvidjeli i obavezu naknade štete ukoliko se pravosnažnom sudskom presudom utvrdi da je taj bivši vlasnik bio u pravu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite. Dopuna komentara.

MIODRAG RADONJIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane poslanice i poslanici, samo kratko. U budžetu za 2014. godinu postoji predviđeno zaduženje za ovaj dio puta, tako da ste izglasavanjem budžeta ustvari upoznati time dali saglasnost za izgradnju. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Kolega Vuković ima riječ.

Izvinjavam se kolega Gošoviću, izvolite, pravo na odgovor.

NEVEN GOŠOVIĆ:

U odnosu na našu sugestiju i predlog, zapravo da se zakonom predvidi rješenje da korisnik eksproprijacije ulazi u posjede kada se izvrši obaveza iz člana 4 predloga zakona, zasnovali smo na toj činjenici da je zaključen taj privremeni sporazum. Ako je on već zaključen kao takav, ne postoji ni jedan razlog da korisnik eksproprijacije ne isplati tu naknadu i da to bude uslov ne samo član 3, nego i član 4 da bi korisnik eksproprijacije ušao u posjed.

Vezano za drugi odgovor mnogo značajniji kada je pitanje koje danas razmatramo u Parlamentu, očekivao sam da nam konkretno saopštine u kojoj to odredbi Predloga Zakona o budžetu za 2014. godinu je sadržano određenje da Vlada može zaključiti jedan ovakav ugovor i može dati ove garancije. Molim vas da to decidno kažete.

Zakonom je izričito ustavno određenje više nego jasno, u nadležnosti je ove Skupštine da donosi odluku o zaduženju Crne Gore. Mi smo duboko ubijeđeni da to ovlašćenje Skupština nije mogla da prenese na Vladu, ali je ona to uradila Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, ali na ovaj način. U članu 50 - država može u toku fiskalne godine zaduživati do nivoa utvrđenog godišnjim Zakonom o budžetu države, gdje Zakon o budžetu države za 2014. godinu je propisano da se država može zadužiti za ovaj iznos kredita koji je sadržan u ugovoru kojeg razmatramo. Molim vas da mi pokažete tu odredbu Zakona o budžetu.

Takođe, o zaduživanju u skladu sa godišnjim Zakonom o budžetu odlučuje Vlada, ali nigdje nema izričite odredbe u Zakonu o budžetu za 2014. godinu da Vlada može potpisati jedan ovakav ...Postoji samo ova konstatacija, možda ću malo produžiti potpredsjedniče, ali smatram ovo pitanje značajnim. Članom 11 zakona je precizno

definisano da će Vlada u 2014.godini potpisati kreditne aranžmane i redom se navode koje. Tu se ne pominje zajam za dionicu puta Smokovac- Mateševo. Vlada će u 2014.godini izdati garancije u ukupnom iznosu, i tu se ne pominju garancije za ovaj kreditni aranžman. Postoji samo kada je u pitanju kapitalni budžet ovakva odrednica, Ugovor o izgradnji auto-puta Bar - Boljare, dionica Smokova - Mateševo, evidentiraće se kroz kapitalni budžet kredit Eksim banke i iz sopstvenih sredstva. Sredstva za finansiranje projekta vršiće se iz pozicije 4147 konsultantske usluge, projekte iz studije i pozicije 4411 izdaci za infrastrukturu od opšteg značaja u visini neophodnoj za implementaciju navedenog projekta u 2014.godini.

Dakle, nama izričitog ovlašćenja da Vlada može potpisati jedan ovakav ugovor. Zato je naša sugestija da se ovoj Skupštini i pripremi predlog odluke o potvrđivanju ovog ugovora za zajam za izgradnju prioritetne dionice Smokovac - Mateševo, jer to je jedini način da u skladu sa zakonom i Ustavom ove države ovaj ugovor može imati tu ocjenu zakonitosti kada su u pitanju nadležnosti Vlade.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Koliko sam shvatio, postavili ste jedno pitanje, ukoliko sam shvatio?

NEVEN GOŠOVIĆ:

Da.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite. Želite li odgovoriti?

Dobro.

Poslanik Vuković ima riječ, a neka se pripremi poslanik Đukanović.

FILIP VUKOVIĆ:

Poštovani građani Crne Gore, gospodine ministre i naravno cijela ekipa koja već treći dan vrlo ubjedljivo i argumentovano zastupa stavove vezane za donošenje Zakona o izgradnji auto-puta Bar - Boljari. Poštovane kolege,

Vrlo teško je treći dan pričati i reći nešto što se ovdje nije čulo a ne ponavljati uglavnom i postavljati ista pitanja i komentare. Mislim da je najubjedljiviji argument da je ovo dobar projekat, isplativ, perspektivan. Činjenica da jedna kineska kompanija vjeruje Crnoj Gori 26 godina unaprijed. Kina ima kontinuiranu tradiciju osam hiljada godina. Znači, mnogo prije ovih naših tradicija, istorije kojom se mi bavimo i poznajemo, čak i za vrijeme Sumera Kinezi su imali civilizaciju. Ako vam vjeruje četvrtina čovječanstva ove planete i ako oni imaju sigurnost da će im biti taj posao isplativ i vraćen u tako velikom roku, zar treba sumnjati u to? Evo da ni jedan argument više nijesmo ovdje čuli.

Tražiti sad razloge u nedostacima razne dokumentacije koja naravno prethodi svim poslovima, pogotovo kapitalnim ili ovako velikim poslovima, kao što su studije opravdanosti, razne fizibiliti studije, i praviti algoritme na tako dugi rok je, složitete se, vrlo teško s obzirom da je to predviđanje mnogo parametara njihovog kretanja u nekoj dalekoj budućnosti. Znači, velike nacije, kao što je Kina, svoju sudbinu planiraju stotinama godina unaprijed. Jedna mala nacija ili jedna mlada država kao mi planirati svoju sudbinu u tako dugom roku je skoro nemoguće. Ako bi pošli od pretpostavki koje, uglavnom se ovdje navode kao kritične ili potencijalne opasnosti, onda mi praktično ni

jednu veliku ili kapitalnu investiciju ne bi mogli da u ovom periodu jedne opšte svjetske recesije, napravimo studiju koja ima potpunu opravdanost ili nije ranjiva u nekoj kritici. Onda bi naravno odustali od izgradnje bilo kakve Termoelektrane, bilo kakve hidroelektrane. Došao bi u pitanje i ovaj posao sa Italijanima, odnosno TERNOM oko kabla ispod mora, željeznice, aerodromi. Vjerovatno se ne bi isplatilo bilo kakvom studijom izgradnja bilo kakvih poljoprivrednih farmi, da ne pričamo o solarnim elektrama, vjetrogeneratorima, itd. itd. Vjerovatno studije bi pokazale da su i osnivanja nekih novih opština neopravdane u nekoj budućnosti, da ne pričamo u nečemu kao što je sport, kultura. Praktičeno, sada o bilo čemu da pričate ništa se ne isplati. A mi sad pričamo, ovaj put će apriori neće isplatiti Crnoj Gori, građanima Crne Gore itd.

Da ne pričam sad o tome da je rok upotrebe ovog puta koji prolazi kroz kanjon Morače, vjerovatno odavno istekao, da sve ono što se radi u njegovom održavanju su neki dodatni troškovi koji su možda i suvišni. Da ne pričamo da će možda i standardi koje ćemo morati da ispunjavamo i u dijelu saobraćaja u nekoj bliskoj budućnosti biti sve rigorozniji i da ćemo imati neke dodatne troškove koje ne moramo da imamo. Evo da ne pričamo o onoj želji, ono 4b negdje sam pročitao, Bari-Bar-Beograd i Bukurešt, povezivanje Crne Gore, odnosno naše luke sa, možemo da kažemo, jednim vrlo važnim i perspektivnim dijelom Evrope.

O tome da li smo mi mogli sa ovim parama ili nešto manjim parama, nekih 500 miliona da uložimo u poljoprivredu, ne znam neke druge objekte, da ih imamo vjerovatno bi mogli, ali mi nemamo tih 500 miliona, mi nemamo ovih 800 miliona. Da bi imali nekih novih 500 miliona ili nekih novih 800 miliona znači moramo i mi da izađemo iz ove recesije i moramo da uđemo u neke investicije i pružila nam se šansa da nam neko vjeruje, i da nam daje izuzetno povoljan novac u, za Crnu Goru, ogromnom iznosu sa kamatom koja je praktično zanemarljiva, ili evo nije zanemarljiva na svjetskom nivou, ali u svakom slučaju ispod inflacije koja je u ovom dijelu svijeta.

Šta će biti za šest godina. Auto put će se izgraditi, taj grejs period će biti šest godina. Za šest godina povećat će se sigurno zaposlenost ovdje u Crnoj Gori. Realizovaće se investicije u energetici, povećat će se proizvodnja hrane, bićemo članica Evropske unije, to će nam opet sve donijeti neke veće prihode koji će direktno uticati na naš, pa onaj ko ne vjeruje da će za šest godina sve ovo biti onda ne treba da živi ovdje, treba da se spakuje i da ide u neku drugu državu. Ja da znam da ovdje za šest godina neće biti bilje, sigurno ne bih ovdje ostao da živim. A taj pesimizam koji se ovdje vrlo često čuje je u svakom slučaju neopravdan. Za 16 godina šta će biti? Za 16 godina će naš bruto nacionalni dohodak sa nekih sadašnjih pet hiljada sigurno biti 10 ili 12 hiljada. Ta rata otplate neće biti 60 miliona na godišnjem nivou nego će biti oko 40 ili ispod 40 miliona. Sve te, znači, stvari će biti mnogo lakše. Zašto ne posmatrate sa te strane budućnost Crne Gore. Ustvari ja znam zašto ne posmatrate, oni koji žele da kritikuju ovaj projekat. Zato što bi željeli da oni to prave, priče, i td. i to je normalno. I vaši osmjesi na licima, na ovo moje izlaganje, govore više o strahu da ja nisam u pravu. Naravno, većina nas, na žalost neće dočekati da vidi da li sam ja bio u pravu, pogotovo ja i kolega Emilo Labudović za 26 godina i snimci sa ove današnje Skupštine vjerovatno neće postojati. Kad bi ovu moju priču sad provukao kroz neke narodne poslovice ili nekako duhovito kao što većina od vas zna da to kaže, onda bi to sigurno nekome ušlo možda još i bolje u uši. Za 20 godina Crna Gora će biti najpoželjnija zemlja u Evropi za biznis i zaživot. Da vam bude lakše ovo vrijeme koje provodite u ovom vašem

opozicionom djelovanju. Mislim vaši osmjesi su me usmjerili da se obraćam vama, a sve vrijeme sam mislio da pričam kolegi Mustafiću o prednostima ovog puta.

I podsjetiću vas još nešto, znači auto put povezuje devet sjeveroistočnih opština naše države. Pošto smo mi jedna od rijetkih država koja nema istok i zapad, ima samo sjever i jug. Znači imamo istok, imamo sjeveroistok, i na žalost tih devet opština možemo da kažemo da su najnerazvijenije i da imaju možda i najmanji bruto nacionalni dohodak, odnosno imaju najveće ekonomske probleme. U svakom slučaju izgradnja ovog puta će 100%, to niko ne sumnja, nadam se ni od onih koji su najveći skeptici, da neće donijeti dobro građanima i privredi tih naših devet opština. Podsjetiću vas da je transport odlučujući ili možda ključni trošak u proizvodnji bilo kog proizvoda, pogotovo habastih ili nekih jeftinih proizvoda. Troškovi transporta bitno opredjeljuju konkurentnost tih proizvoda na bilo kom tržištu a naravno što dalje to je i skuplje. Izgradnja modernog auto puta u svakom slučaju će povećati konkurentnost naših proizvoda na tržištima o kojima pričamo.

U svakom slučaju, nije dolazilo uopšte u pitanje da ću ja ili da ćemo podržati ovaj zakon i da će on proći u Skupštini, ova tri dana koristimo da eventualno građanima koji vjerovatno ih zbunimo vrlo često, pogotovo kad povisimo ton i kad pričamo tako ubjedljivo o nekim anomalijama koje se očekuju, ali evo možete da shvatite da je ova moja diskusija imala namjeru da bude malo umirujuća. Hvala potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam poslaniče Vuković.

Poslanik Đukanović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bralić.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre, uvaženi predstavnici ministarstava, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Teško je danas saopštiti nešto što do sad nijesu saopštili predstavnici opozicije, a odnosi se na gradnju auto puta. Ipak ću pokušati nekim nepobitnim činjenicama da dam doprinos raspravi, odnosno razmišljanju da li se ovdje radi o poslu, odnosno projektu vijeka ili se ovdje radi o slomu, početku sloma javnih finansija Crne Gore. Želim da napomenem, da ne bi bilo dileme, predstavnici Nove srpske demokratije i Demokratskog fronta su za izgradnju auto puta. U krajnjem, to je zapisano i u našim programskim dokumentima. Mislimo da su jedine političke opcije koje to imamo zapisano u programskim dokumentima. Valjda niko ne sumnja u Crnoj Gori, a nadam se ni u ovom parlamentu da Demokratska partija socijalista i SDP imaju veći interes da se spoje Srbija i Crna Gora od Nove srpske demokratije i Demokratskog fronta. Dvije vladajuće strukture koje su svoje političko djelovanje posvetile razdvajanju Crne Gore i Srbije. Međutim, mi smo protiv načina na koji Vlada planira da realizuje auto put.

Sad slušamo razne argumente, maltene imamo vidovnjake u Parlamentu Crne Gore ali ste vrlo slične argumente koristili 2009. godine, kada ste bili u stanju da napravite cirkus sa tri premijera, tri premijera su imali akciju svečani početak otvaranja radova na auto putu. Tada ste govorili da privatno javno partnerstvo nema alternative, da je to jedini način. Šta se dešava danas? Danas nas ubjeđujete da ovaj zakon, da je to jedini način da se izgradi auto put, a ovaj zakon je sasvim drugi koncept u odnosu na

koncept koji je važio 2009. godine. Gospodo iz DPS i SDP-a izrazite malo poštovanja, kažite kad ste govorili istinu 2009. ili 2014. godine.

Sad želim i jednu malu političku digresiju da uputim aktuelnoj vlasti, odnosno strankama vladajuće koalicije. Do prije nekoliko godina, ko god je spomenuo da treba poslovati sa kompanijama sa istoka, vi ste to ismijavali. Smijeh je nastao kada se spomene da treba raditi sa Kinom, sa Rusijom, sa zemljama bivšeg Sovjetskog saveza, itd. Šta se to u međuvremenu promijenilo? Vrlo bi interesantno bilo da nam gospodin ministar objasni jedan sljedeći slučaj koji je vrlo indikativan, jer Crna Gora je pristala da se arbitraža oko finansija vodi pred sudom u Pekingu. Da li su to odjednom kineski sudovi postali demokratski? Gospodine ministre, da li vi osuđujete hapšenje vođe, kako javni servis saopštava, prodemokratskih protestanata u Hong Kongu. Da li to rade demokratski sudovi?

Vlada Crne Gore danas vjeruje kineskim sudovima, ali neće da prihvati presude kiparskih sudova koji se odnose na Kombinat aluminijuma, jer, da vas i to podsjetim, Kipar pripada Evropskoj uniji. Da li imate, znači pitanje, da li imate povjerenja u kinesko pravosuđe? Da li je došlo ovo do promjene politike Vlade Crne Gore? Da li ste odustali od politike da Evropska unija nema alternativu? Gospodine ministre, šta ćete da uradite ako neko od vaših prijatelja sa zapada zatraži da se Kini uvedu sankcije? Vidjeli smo da ste Rusiji to uradili bez problema, a vjerovatno za vašu bi vladu predstavljao manji problem da to uradite i Kini. Da nema gradnje auto puta, vi bi, kao primjer poslušnih đaka, već uveli sankcije Narodnoj Republici Kini. Međutim, sad da se vratimo na finansijski dio. Ovdje se postavlja elementarno pitanje - da li ovako zamišljen koncept izgradnje auto puta mogu da podnesu javne finansije Crne Gore. Samo da podsjetim radi građana Crne Gore, ukupni državni dug Crne Gore iznosi dvije milijarde. Spoljno trgovinski deficit za prvih devet mjeseci je milijardu i 100 miliona sa tendencijom da na kraju godine završi sa milijardu i 500 miliona evra. U 2015. godini dolazi za naplatu preko 400 miliona evra obaveza iz prethodnog perioda. Ukupna nedostajuća sredstva u budžetu Crne Gore za 2015. godinu iznosiće 634 miliona evra. Vlada će morati da se zaduži za taj iznos. 630 miliona, to je od prilike isplata svih penzija za 18 mjeseci da bi bilo slikovitije. Da li ovakve javne finansije Crne Gore mogu da servisiraju ovako osmišljen projekat vrijedan gotovo milijardu evra? Odgovor je više nego jasan. Zakon koji je predložila Vlada je siguran put u bankrot Crne Gore. I umjesto da izgradnja auto puta bude projekat vijeka, mi izražavamo strepnju da će to biti kompromitacija vijeka Crne Gore.

Da je Nova srpska demokratija bila u prilici da odlučuje prethodnih 20 godina, ovaj auto put bi bio završen. Koliko vi sami vjerujete ovom projektu, najbolje se vidi iz projekcije budžeta za 2015. godinu. Ovdje smo čuli od predstavnika Demokratske partije socijalista, sljedeće: Kad počne gradnja doći će do renesanse u Crnoj Gori. To ministar finansija nije registrovao u budžetu. A još doprinos nevjerici izrazio je i predsjednik Parlamenta koji je saopštio - ko ne rizikuje, taj ne može ništa ni da dobije. Ovakav rečnik je više primijenjen, može se primijetiti u nekoj kockarnici, ali ne u ozbiljnoj političkoj raspravi. Gospodin Krivokapić može da rizikuje, ali neka rizikuje sa svojim novcem, ne sa novcem građana.

Prije nekoliko mjeseci ovdje sam saopštio da je ministru Gvozdenoviću potrebno oduzeti olovku, jer šta god on potpiše to je Crnoj Gori nanosilo veliku štetu. Gospodine

Brajoviću, ja mislim da ćete vi da nadmašite ministra Gvozdenovića i njemu sličnih iz Vlade. Olovka je opasno oružje koje može skupo da košta Crnu Goru.

Gospodine Brajoviću, elementaran podatak koji je gospodin Radulović maloprije saopštio. Rejstang, tunel u Njemačkoj koštao je osam kilometara 210 miliona evra. Ako prevedemo to da bi taj tunel trebao da bude dugačak 40 kilometara, kolika je ova dionica, to bi bilo milijardu i 50 miliona. Ako uzmemo u obzir da su standardi prilikom izgradnje u Njemačkoj sigurno za 30% jači nego u Crnoj Gori, mi dolazimo do cifre od oko 600 miliona evra, 650, a da vas podsjetim, sa konstruktorom ste napravili ugovor na 630 miliona evra za ovu dionicu.

Prema tome, gospodine Brajoviću, dobro mislite šta potpisujete, jer neće ova vlast vladati dovijeka. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam poslaniče Radunoviću.

Želite li odgovor, odnosno komentar ministre izvolite. Izvinjavam se Đukanoviću.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hoću kratko da odgovorim gospodinu Đukanoviću, ali počeo je da proziva i pominje kolege i potpise i olovke, pri tom je pokazao da mu matematika nije baš jača strana kada je sabirao ove cifre. Ali, konstatacijom da ste se vi pitali posljednjih 20 godina, bilo bi drugačije. Bilo bi značajno drugačije. Prije svega ne znam šta bi radili vi oko auto puta, ali znam da ste se vi pitali ovih 20 godina da mi države ne bi imali. To je jedna notorna činjenica iz svog vašeg političkog zalaganja.

A sad, po hiljaditi put, naravno ne smeta mi da vam o tome pričam. Vi pominjete povjerenje i nepovjerenje u kinesko pravosuđe, u sudove. Mi ne govorimo o sudu nego govorimo o međunarodnoj arbitraži, ona je precizirana kao arbitražna u Pekingu za ugovor o finansiranju. Za ugovor o projektovanju i izgradnji imamo arbitražu u Cirihi. Sva ta vaša priča dovodi do toga, ko je iz Evrope, pa znate li koliko je samo po tvrdnji Njemačke ambasade potpisano ugovora između njemačkih firmi i kineskih firmi i kineskih firmi, koliko i premijer Velike Britanije i premijerka Njemačke vode privrednika u Kinu da razgovaraju o privrednoj saradnji. Kako vi možete tako da pričate, tek tako olako, ja prosto, pročitajte u stenogramu što ste kazali, pa onda vidite da li se slažete sa tim, nemam šta drugo da vam kažem.

Znači, ne možete na ovaj način uopšte da pričate o tome da netačne podatke iznosite, a o privatnom javnom partnerstvu će moja saradnica da vam kaže.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite.

ANGELINA ŽIVKOVIĆ:

Uvaženi poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Evo iskoristila bih priliku, pošto se dosta lamentira sa pojmom javno privatnog partnerstva da malo i na tu temu pojasnimo. Prvo, kada smo 2009. godine lansirali tender za javno privatno partnerstvo, da još jednom napomenem da je tada vodeći savjetnik Vlade Crne Gore bila međunarodna finansijska korporacija, grupacija Svjetske banke koja ima 20 godina iskustva u javnom privatnom partnerstvu. Ajmo da se bavimo malo

javnim privatnim partnerstvom da bi pojasnili, naravno građanima Crne Gore, što mislim da je ovdje prevashodniji interes.

Koja je razlika između javno privatnog partnerstva i kreditnog zaduženja? Prije svjetske globalne ekonomske krize koja se desila 2008. i 2009.godine postojala su tri kriterijuma koja su opredjeljivala da li se javno privatno partnerstvo računa u javni dug ili ne. Naša namjera je bila tada da privatni partner, molim vas, to je ogromna razlika u odnosu na današnje tržište, pogotovu infrastrukture. Kada pričamo o javno privatnom partnerstvu za infrastrukturu tada je 2009.godine privatni partner u tom smislu trebao da pronade i dovede finansijera. Kažemo da se nije nijedna ozbiljna evropska firma nije zainteresovala na bazi tog projekta da da svoju ponudu, opet nije tačno, jer na bazi tog istog idejnog projekta koji smo ponudili Kinezima na bazi žute Fidikove knjige, tada je 11 kompanija dostavilo svoje ponude, a mi smo od tih 11 kompanija napravili kratku listu sa šest na kojima su se nalazile i "Štrabag" i "Arfina" i "Ford" i francuski "Buig" i grčko izraleski konzorcijum koji je bio drugo rangirani i tada je prvo rangirani konstruktor ocijenjen kao prvo rangirani i sa njim smo krenuli u pregovore. Da kažem još nešto. Iz iskustva kada se realizuju javno privatna partnerstva, prvo da kažem da su to vrlo kompleksni modeli i da ni jedan infrastrukturni projekat nema isti model javno privatnog partnerstva. Ni jedna donica nema isti model, tako da se svaki radi pojedinačno i priprema. Na taj način kada vi obezbijedite ranije kažem, do svjetske i ekonomske krize koja je došla do 2009.godine, najteži dio posla za privatnog partnera je da obezbijedi 50% finansiranja.

Nakon obezbjeđenja 50% finansiranja koje je hrvatski konstruktor uradio, mi smo u jednom momentu od njih imali 417 miliona eura, što je bilo pola novca za izgradnju auto-puta. Međutim, javno privatno partnerstvo ne možete da realizujete dok ne zatvorite finansijsku konstrukciju od 100%. Tada se desila kriza i naš hrvatski partner nije mogao, znači bilo je komplet zamrznuto finansijsko tržište. Ni jedna institucija u to momentu nije davala uslove koliki će biti rok otplate, koliko mogu da daju komercijalnu kamatu i koliki bi bio grejs period. Znači u tom momentu je bilo zamrznuto tržište, da je razlika upravo zašto smo sada tražili drugi model. Prvo, zato što se i dan danas možete naći na sajtu Evropske investicione banke, i javno privatna partnerstva računaju kao javna zaduženja i uračunavaju u javni dug, a vrlo je bitno da smo mi sada na tržištu na cijelom svijetu našli i dobili najpovoljnije finansijske uslove od jedne od najjačih svjetskih institucija. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam gospođo Živković. Kolega Đukanović. Odgovor na komentar. Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine ministre,

Što se tiče računanja i matematike, tu vam se neću povući za milimetar. Ako nešto vrijedi milijardu evra, a standardi izgradnje su viši za 30% znači nešto bi trebalo da vrijedi oko 700 i nešto miliona, a ako se primijeni formula da radove u Njemačkoj izvode njemački radnici, koji su neuporedivo deset puta skuplji od radnika ovdje ili koji će da dođu iz Kine dolazi se do te cifre od 650 miliona evra.

Što se tiče komentara oko države samo vi držite govore, svako svoju politiku će da vodi, pa ćemo na kraju da vidimo čija će politika da da rezultate. Uvijek se nalazite

kada nemate argumente, vi postajete zaštitnici Crne Gore, a Crna Gora pod vašom vlašću propada, ono što se kaže do kraja. Od toga više ne može. I nemojte da zloupotrebjavate vrlo je nisko da saopštavate zapadne kompanije rade sa Kinom. Da, rade sa Kinom, ali kako? Zapadne kompanije u Kini otvaraju svoje filijale. U Kini su izmjestili svoju proizvodnju. To je obrnut proces od ovoga o kome vi pričate da kažete da je to normalno da se to svugdje dešava u Evropi. Nije tačno. Samo su izmjestili svoju proizvodnju.

Zbog čega je ovo još opasan ugovor? Mislim da niko u Evropi sigurno nema investitora čija je investicija gotovo 40% bruto domaćeg proizvoda i sa čijom će investicijom odnosno kreditom javni dug da pređe 100% bruto domaćeg proizvoda.

Gospodine ministre, 2009.godine je bilo ovo je jedini način, kada je tada neko izražavao sumnju, taj je odmah bio protiv Crne Gore. Danas, ponavljam, ne možete vi iz SDP-a da držite predavanje da je vama veći interes da se pravi auto-put između Podgorice i Beograda, od članova i simpatizera Nove srpske demokratije i Demokratskog fronta. To vam niko neće povjerovati. Ovdje ste namjestili posao crnogorskim tajkunima koji su kupili mašine prije pet godina. Te mašine danas ne rade. Kada su uzeli mašine zadužili su se kod banaka za kredite. Vi hoćete jednim potezom da spasite vaše tajkunske kompanije, mislim vladajuće strukture i da spasite vaše banke, a one će to da vam vrata kad budu izbori. Ostali ste bez novca. Bojite se volje građana, bojite se izbora i treba vam da zavrtite taj krug, da osposobite te kompanije koje će da vas forsiraju u izbornoj kampanji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Poslanik Bralić ima riječ, a neka se pripremi poslanica Jasavić. Izvolite poslaniče.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče Mustafiću, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani, uvaženi ministre Brajović,

Mnogi od nas skoro i da nijesu vjerovali da ćemo doći u ovaj trenutak privilegije da razgovaramo o usvajanju Zakona o auto-putu. Iz tog razloga smatram uspjehom što smo konačno dobro vođenim pregovorima od strane resornog ministra i Vlade došli na korak od početka radova. Ne želeći da ulazimo u rizik i da govorimo o finansijskoj opravdanosti ovog projekta, govoreći o opravdanosti ovog projekta iz ugla stanovnika sa sjevera. Nijesu svi državni projekti niti u bilo jednoj zemlji isplativi. U početku čak to nije bilo slučaj ni sa "Sozinom", a danas imamo veoma uspješno poslovanje tog tunela. Sjever je najnerazvijeniji ne samo zbog ugašenih fabrika, već i zbog nevalorizovanih resursa. Izgradnjom auto-puta ubrzaće se valorizacija svih turističkih, šumarskih, poljoprivrednih resursa na sjeveru, povezaće se zimski i primorski turizam, približiće se aerodromi sjeveru Crne Gore.

Dozvolite da primijetim da na jugu imamo i vodeni, i drumski, i željeznički i vazdušni saobraćaj. Na sjeveru imamo samo drumski saobraćaj i on je u mnogo lošem stanju. Sada kada se pruža prilika da dobijemo jednu dobru saobraćajnicu koja će povezati razvijeni jug i nerazvijeni sjever, pojavljuju se brojne dileme.

Mnogi infrastrukturni objekti u centralnom dijelu i jugu, takođe su izgrađeni kreditima ali tada nije bilo ovolike priče. Samostalnošću države sjeverni region je

izgubio tržište Južne Srbije, Kosova, Makedonije, a kao posljedice toga ostale su brojne ugašene fabrike. Mnoge opštine su postale saobraćajno i privredno slijepo crijevo na sjeveru. Sjever je zatvoreno nedovoljno ispitano istraženo područje, uprkos neviđenim turističkim resursima i dalje je nerazvijeno sa bogatstvom mješovitog stanovništva koje je podjednako zahvata depopulacija. Izgradnjom autoputa skratio bi se put od centra do sjevernih opština, zaustavilo bi se iseljavanje ovog kraja, povratio nesumnjivo značajni kapital iseljenika sa tog područja. Saobraćaj iz južne Srbije, Kosova, Makedonije bi se preusmjerio preko Crne Gore prema Rožajama, prema Beranama, Andrijevići, Bijelom Polju, Kolašinu, Mojkovcu što bi bitno uticalo na ubrzani razvoj ovih opština. Obrnutim smjerom, aktivirale bi se turističke grupe sa našeg primorja. Tri krupna pitanja razvoja sjevernog regiona koja se rodila burnih 90. godina su bezbjednosno pitanje, integraciona pitanja i socio-ekonomska. Bezbjednosno pitanje svih stanovnika pa i manjina koje žive na sjeveru Crne Gore, Crna Gora je riješila na najbolji mogući način u regionu. Integraciona pitanja idu željenim tempom, nažalost socio-ekonomski razvoj je nešto što opterećuje cijelu državu i mislim da izgradnja autoputa može da ubrza socio-ekonomski razvoj ovog područja. Sva dosadašnja istraživanja upućuju na zaključak da je na padinama visokoplaninskog lanca Prokletija Hajle, Rusulije, Štedima, Smiljevice i skrivene na sjeveru Crne Gore, moguće je formirati jedan veliki turistički kompleks za sve vidove zimskog turizma, masovne rekreacije bilo da se radi o ljetnjem ili zimskom turizmu. Moguće je uz minimalne zahvate u prostoru na padinama Hajle, Štedima, izgraditi reprezentativna skijališta uključujući staze za rekreaciju, najteže alpske discipline dužinama od više od 4km, sa razlikom visinskom od iznad 1100m. Vještina je biti siromašan sa ovakvim bogatstvom, a turizam je definitivno najbolje oružje protiv siromaštva, a nema turizma na sjeveru bez izgradnje autoputa.

Brojni radnici na sjeveru Crne Gore su ostali bez posla, njihove fabrike su postale staništa pasa lualica, zarasla u korov. Ovih dana radnici sa sjevera traže svoja prava da ih neko ne čuje. Mnogo je nerazumijevanja i predrasuda prema sjeveru, pa mislim da jedna od tih predrasuda jeste i otpor koji se javlja, kada se radi o zaduživanju države, a radi se o razvoju sjevera. Nije bilo ovakvih dilema i ovakvih rezervi kad smo se zaduživali za neke i brojne investicije u južnom i u centralnom dijelu. Nije ni čudo što je uvriježeno mišljenje da kada štrajkuju radnici u Podgorici ili Budvi, onda je to borba za radnička prava. Kada ista ta prava traže radnici sa sjevera, onda to treba propratiti, to je obavijeno nekim velom sumnje.

Zbog toga želim da iskoristim priliku da iskažem dvije podrške, prva podrška radnicima sa sjevera u opravdanim zahtjevima, da budu isti sa svim radnicima u državi i druga bezrezervna podrška Zakonu o autoputu jer je od najvećeg značaja kako za državu tako i za razvoj sjevera. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Pošto poslanica Jasavić nije u sali daćemo riječ poslanici Bošnjak, ako nije problem zbog redosljeda, a neka se pripremi poslanik Pešić, a da stiže.

Evo upravo ulazi u salu poslanica Jasavić.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani građani, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani ministre sa ekipom, koja do sada nije viđena u Parlamentu i treba tako. Jer, do sada nijesmo dovoljno para narodnih odvajali za bilo šta.

Čini mi se, jeste li htjeli nešto da kažete gospodine Škrelja?

Crnoj Gori treba integrisan prostor, to je jasno i trebaju nam jasne kvalitetne saobraćajnice, treba nam autoput i on nije sporan. Ali, ono što je sporno, jeste transparentnost tog procesa. Smatramo da proces koji vodite nije dovoljno transparentan i to zabrinjava. Nesporno je da je put Bar-Boljare, Boljare-Beograd, Beograd-Budimpešta put u svijet i on je nama potreban. Ali je nama pored toga potrebno da nam objasnite zašto crnogorskoj javnosti nijesu dostavljene studije koje se pominju vezano za ovaj put koje su urađene i koji su platili crnogorski građani, pretpostavljam a vezane su za analize kuća Britanskih ..... i studiju Luj Bežea iz Pariza iz 2007.godine, a ove su iz 2012.godine.

Zašto crnogorska javnost nije detaljnije upoznata sa sadržajem ovih analiza? Takođe, u februaru mjesecu je Vlada objavila da je Građevinski i Ekonomski fakultet pripremio studiju izvodljivosti autoputa. Sa oba fakulteta su, bar koliko je javnost informisana, rekli da nijesu radili tu studiju, to je informacija iz medija, vi me demantujete ukoliko mediji nijesu u pravu. Dozvoljavam da su i mediji dostavili neku dezinformaciju, a vi nama ovdje imate obavezu da dostavite punu i pouzdanu informaciju. Ko je radio studiju izvodljivosti i da li je ona rađena. Rađena je takođe i socio-ekonomska analiza, to je jasno da je rađeno. Ali zašto gospodine Brajoviću ta socio-ekonomska analiza nije dostavljena ovom Parlamentu? Bar meni nije došao u materijalima, a ako ste je vi dostavili Parlamentu vi me ispravite, ja ću se izviniti, ali meni ona nije dostavljena, a mislim da je jako važna da bi mi kao poslanici koji predstavljamo građane mogli da kažemo da ili ne, ne autoputu, nego načinu na koji rješavate pitanje autoputa, jer mi ne možemo ići na glasanje svezanih očiju. Moramo imati širom otvorene oči, moramo budni svaku odredbu ugovora jednog i drugog i zakona pročitati, moramo sva prateća dokumenta pročitati i na osnovu toga donijeti odluku. Iz socio-ekonomske analize koju vidim jer sam pažljivo proučila i vaš sajt i sve ono što mi je bilo dostupno, vidim da je tu učestvovao Ekonomski fakultet i da je profesorica Jasmina Četković govorila o ravnomjernom regionalnom razvoju, kao efektima ovog autoputa tek kada se poveže put Bar-Boljari što je potpuno logično. Znači, ne vezujući samo ravnomjerni regionalni razvoj za ovu dionicu, nego za kompletan put. I bilo bi vrlo korisno da su poslanici imali i socio-ekonomsku analizu ovdje, a nijesu je imali, ja je barem nijesam imala i to je za mene problem. Jer ne možete od mene tražiti da se izjasnim o nečem, a dajete mi nedovoljno materijala da imam stav, a vaša je obaveza kao predlagača da dostavite kompletan materijal da bi mi mogli na osnovu svih informacija da zauzmemo objektivan stav. Jer, mi ne želimo da vas bez argumenata kritikujemo, ali mi želimo sa vama da raspravljamo, a da bismo raspravljali moramo imati sve materijale, ne možete nam selektivno dostavljati materijale. Ukoliko griješim, ispravite me, ali ja vam upućujem ukoliko ne griješim otvorenu kritiku i očekujem da se ove stvari više ne ponavljaju. U socio-ekonomskoj analizi se to preko sajta što sam mogla da vidim, kaže da će se sredstva vratiti za 13 godina od dana puštanja autoputa ili 17 godina od dana kada se počne sa izgradnjom tog autoputa i bilo bi dobro da sam pored te površne informacije koju sam dobila preko sajta mogla da dobijem detaljnije informacije. O čemu se tu radi? Vidim da je ekonomska analiza opravdanosti po ovome što nalazim na sajtu pozitivna i

za mene je to logično. Ja potpuno razumijem da je ekonomski opravdan ovaj put, ali finansijska analiza opravdanosti pokazuje da bi nedostajuća sredstva u periodu za otplatu kredita na godišnjem nivou iznosila 25 miliona eura. Ovo praktično znači da Vlada treba za ovih 20 godina, kad bude vraćala kredit poslije šest godina grejs perioda, trebala da vraća nešto sa oko 40-tak miliona sa kamatama. E sad, meni nije dovoljno jasno, koliko god da sam pokušavala da ... ovu materiju kako ćete obezbijediti 15 miliona do onih nedostajućih 25 miliona eura koje pominjete i koje apsolutno negdje targetirate kao nedostajuća sredstva, pa onda predlažete načine, pretpostavljam da je to u toj socioekonomskoj analizi ili nekoj finansijskoj analizi, na koji način će se to nadomjestiti. To su samo informacije do kojih sam došla preko interneta, a o tome nismo na kvalitetan način vodili raspravu i ne možete očekivati od nas da se na ovaj način opredjelujemo. Jer, politička priča je jedno, stručna priča je drugo. Kolega Perić je u pravu, vi ste isturili stručne ljude, ali to nije sve. Ovo je političko-ekonomsko pitanje. Takođe, ono što fali, fale ponude, ništa nam niste objasnili oko ponuda. Izvinite, moraću malo da prekoračim. Ništa nam niste kvalitetno objasnili oko ponuda. Ja sam vas pažljivo slušala, i vas i svakog poslanika, jer ovo je za mene ključno pitanje za moj angažman kao poslanika. Uzeti milijardu eura u ime ovog naroda, a ne izanalizirati svaki detalj, za mene je prosto neozbiljno. Ne želim da budem neozbiljna, ne kažem da je iko iz Vlade neozbiljan, ali neozbiljno je ne dostaviti nam ove informacije na osnovu kojih možemo crnogorske građane da pošteno informišemo šta se ovdje dešava.

Vjerujem da je ovaj projekat ekonomsko-politički projekat, ali za političku dimenziju ovog projekta je potrebna politička elita. Postavlja se pitanje da li mi imamo političku elitu kojoj možemo vjerovati? Samo na osnovu poštenih i fer izbora dobijate političku elitu kojoj narod može da vjeruje. Smatram da u Crnoj Gori nijesmo imali poštene i fer izbore. Zato i nemamo, po meni, političku elitu kojoj narod može da vjeruje, jer imamo zloupotrebe državnih resursa, da ne idem u političku priču, imamo aferu "Snimak" koja pokazuje da izbori nijesu slobodni. Ne možemo čak i da imamo političku elitu kojoj se može vjerovati, a nemamo je. Šta nemamo, gospodine Brajoviću? Nemamo jake i snažne institucije i vi to dobro znate jer vam je poznat slučaj remonta dva voza, ... ih je remontovao, pa ćemo o tome nekom drugom prilikom pričati. Vi ste kao resorni ministar bili ste upozoravani šta se radilo tu od tzv. zviždača, pa nijeste kao resorni ministar bili, po meni, na osnovu informacija koje imam, na visini zadatka kao ministar, ali o tome ćemo, otom potom. Lično vam, na osnovu tog slučaja ne mogu vjerovati u mjeri u kojoj se može vjerovati ministru. Očekivala sam da zviždača ministar koga mi promovišemo u Zakonu o sprječavanju korupcije, koga promoviše i premijer, zviždača zaštitite, a ne da dovedete u poziciju da ljudi koji su vam prijavljivali šta se radilo sa remontom dva voza gdje su životi moguće ugroženi, ali ne želim ovdje bez jasnih činjenica koje ću vam predočiti u poslaničkom pitanju, a pretpostavljam da će se i tužilac baviti tim predmetom, ulazim u ovu priču. Nemate moje povjerenje da mogu da kažem da ćete vi transparentno do kraja voditi ovaj proces zajedno sa Vladom. Pored toga što nemamo političku elitu, nemamo ni snažne institucije koje će da vode računa kako se troše ovih 800 miliona. Mislim da smo još nedovoljno slabašna institucija da možemo da vidimo i kontrolišemo kako će ovaj novac da se troši. Rekli ste da su Kinezi imali 11 zahtjeva za oslobađanje od dadžbina. Došli ste na pet. Voljela bih da čujem koje su to ostale dadžbine, oslobađanje koje su oni tražili, pa ste vi ispregovarali da ne dođe do toga, bilo bi korisno.

Dalje, naveli ste, takođe, u članu 16 do 19 koja su to oslobađanja. Za mene je sporan član 20 zakona kojim se propisuje da način ostvarenja prava na oslobađanje stotine miliona poreza i carina koje ste odobrili propisuje Ministarstvo. Ovo je za mene vrlo zabrinjavajući član. Ovdje vas podsjećam na Ustav Crne Gore koji propisuje da Skupština odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom, a samo je na ime PDV-a ponuđač oslobođen oko 153 miliona eura, a da ne pričamo o carinama, porezima, doprinosima i drugim stvarima.

Briga o sjeveru. Ta briga o sjeveru je za mene u ovom momentu priča koja se samo zloupotrebljava. Da ste vi brinuli o sjeveru, vi biste, po meni, mogli mnogo agilnije da radite na otvaranju puta između Podgorice i Gusinja, da ne prepričavamo, toliko je o tome pričano. Vi ste ovdje, pažljivo sam pročitala i svako poslaničko pitanje i svaki vaš odgovor i sve sam analizirala i svaki medijski natpis. Moje pitanje za vas je da li su tačne informacije iz medija, jer kada čitam nešto u medijima ne pitam šta piše nego zbog čega to piše, da li je istina da je pet miliona zahtijevano od strane Albanije da mi obezbijedimo da bi taj put bio u funkciji, da li je to istina jer to su mediji javljali. Druga stvar je da li ste vi učinili sve što je bilo u vašoj moći da zajedno sa albanskim partnerima tražite sredstva iz evropskih fondova za realizaciju ovog puta. To će meni najbolje pokazati šta vi sa sjeverom planirate. Dalje, najbolje će vam pokazati koliko smo mi, čak procjenjujem na osnovu, nijesam pravnik, nijesam ekonomista, ali na osnovu onog što sam pažljivo izanalizirala, da smo mi ovdje, recimo, za ovu dionicu sigurno negdje u odnosu na zemlje u regionu, konkretno Bosnu, platili sigurno i nekih možda i 200 miliona više nego što smo trebali, nekih 180 do 200. Sličnu dionicu je Bosna sada imala sa oko 45 do 50%, mostova i tunela sa autoputem, pa je taj kilometar koštao 15 miliona. Zašto će ovdje koštati, po vama, 19 miliona, a po nekim proračunima sa PDV-om i porezima i do 25 miliona kilometar? Gdje će nestati 180 ili 200 miliona, to se meni postavlja kao pitanje. Samo bi mogle relevantne institucije da daju odgovor na ovo.

Vežano za sam sporazum, koleginice Babić, pretpostavljam, vi ste pravnica, vi ste ovdje govorili o ovoj konvenciji i o članu 17, gospodin Pajović je malo detaljnije o tome. Samo želim kratko da vas pitam šta znači odredba člana 17 u zadnjem stavu, ako ovim Sporazumom o arbitraži nije drugačije određeno? Vi kao pravnica, pretpostavljam, znate da se uvijek može, ako imate ovakvu odredbu, i drugačije nešto propisati. Vi ste se mogli drugačije dogovoriti. Vi se nijeste mogli, nijeste imali snage, nijeste imali umijeće, nijeste imali mudrosti, nijeste imali kapaciteta, ni spremnosti da se drugačije dogovorite nego ste se dogovorili onako kako ste se dogovorili u stavci 8 odgovora. To je neoprostivo da se pitanje suvereniteta na taj način tretira, pa se onda dovodi u pitanje zašto nije prihvaćena druga ponuda koja je govorila o upotrebi naših sredstava Boksita i mnogih drugih naših objekata koje ste vi vašim vladanjem doveli u poziciju da su nerentabilni i da su neupotrebljivi, govorim o Boksitima i o drugim ponudama o kojima je govorio gospodin Brajović, ovdje kažem za mene nedovoljno jasno. Jer, i to je bila jedna od mogućnosti da se drugačije dogovorite, a ne ovako kako ste se dogovorili. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Hvala vam koleginice Jasavić.

Molim vas da, ipak, vodimo računa o vremenu. Molim generalno sve poslanike. Jer, s obzirom da je veliki broj diskutanata i svi žele da govore, da ipak vodimo računa da pokušamo u toku današnjeg radnog dana završiti ovu raspravu.

Izvolite, ministre, komentar. Bilo je i pitanja.

IVAN BRAJOVIĆ:

Da, bilo je pitanja, pregršt pitanja je postavila poslanica Jasavić, pokušaćemo na neke da odgovorimo.

Opet kažem, ako ste precizno pratili raspravu tokom jučerašnjeg i prekjučerašnjeg dana, mogli ste da čujete odgovore na pitanja koja ste i postavili, a naravno, nezadovoljni njima možete ponovo da ih postavljate. To je jedno.

Pretpostavljam da bi i vi željeli da imate mnogo veće povjerenje građana i ja bih tako isto volio da imam povjerenje svih poslanika ovog parlamenta. Pa ste vi javno izrazili da nemate povjerenje da ćemo mi nešto voditi transparentno. Moram da vam kažem da ste i vi, takođe, rezultat tih, kako vi kažete, nedemokratskih izbora u Crnoj Gori. Vi ste u parlamentu kao posljedica tih nedemokratskih izbora u Crnoj Gori. To je jedna politička konstatacija. Kako se ovdje često upotrebljavaju razna oslobađanja carina, jedan podatak. Carinska tarifa je 0. Inače, za zemlje članice Evropske unije, Rusije, EFTA, a to su Island, Norveška, Švajcarska, Lihtenštajn, CEFTA: Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Moldavija, Srbija, Kosovo i Turska, sa kojima je Crna Gora potpisala ugovore o povlašćenom trgovinskom režimu, a ukoliko se oprema i građevinski materijali budu uvozili ....

Po našim carinskim propisima van ovog, priče o zakonu, carinska tarifa je nula za, poslušajte, oplatu za betonske i građevinske radove, konstrukcije i djelove konstrukcija, mostove, sekcije mostova, limove od gvožđa ili čelika, elemente za skele, oplatu, jamsko podupiranje, rešetkaste stubove. Čak i jedan podatak, ako bi se cement uvezio iz Kine a da nema oslobađanja, carinska tarifa je 5%. Toliko kako smo mi sad oslobodili, ne znam čega sve ovim zakonom, a evo pogledajte kakva su inače carinske tarife nula, za koje zemlje i za koje materijale.

Ponovio sam prvi dan, mi danas ne donosimo odluku da li da gradimo autoput ili ne, mi danas raspravljamo o Zakonu o autoputu, jer to je mandat poslanika da donesu i da ne donesu zakon. Mi smo upravo iz razloga transparentnosti uputili na upoznavanje i uvid da bi se i pripremali za diskusiju, i Ugovor o finansiranju u Ugovor o projektovanju i izgradnji kao posebne uslove ugovaranja, a zajedno sa tim i opšte uslove ugovaranja žutu Fidikovu knjigu iz 1999. godine. I mi mislimo da transparentnijeg načina od razgovora u Parlamentu o ovom pitanju, nema.

Studija izvodljivosti koja je poslednja rađena, a nešto će vam reći koleginica, jer je nijesu radili Ekonomski i Građevinski fakultet, i saopštenje je bilo da su je radili stručnjaci, profesori, između ostalog i sa Građevinskog i Ekonomskog fakulteta. Studija je bila osnov za to da kineska Eksim banka odobri ili neodobri sredstva, to je bio domet te studije. Vi ste ovdje naravno, mnogo pitanja postavili. Postavili ste pitanje i o putu preko Albanije. Ja vam već nekoliko puta, a i još nekoliko puta ću ako bude potrebno do kraja diskusije da kažem, Crna Gora je uradila ono čim se obavezala kad je u pitanju taj autoput, ona na svojoj teritoriji dodatno će i računamo kad se autoput završi, onda će imati veći protok saobraćaja, pa će dionica od granice sa Albanijom do Podgorice biti nekvalitetna, nedovoljno dimenzionirana za veći protok vozila, veći dio se

radi kroz teritoriju Albanije. Bilo je raznih priča i o tome, ali ja se nadam da bi Vi kao zaštitnik interesa i budžetskih sredstava iz Crne Gore takođe uputili pitanje, otkud vama pravo da investirate na teritoriju strane države neka sredstva. I ono što smo rekli, rekli smo, dajte da razgovaramo, da pokušavamo prema evropskim fondovima zajedno da nastupamo da dobijemo snažnije finansiranje te dionice koju inače rade na albanskoj strani i ja sam davao informacije po njihovim podacima da bi to moglo da bude završeno do kraja 2016. godine.

Oprostite, ali moramo malo duže.

Ovdje je bilo priče i o drugim ponudama. Znači, ja ne samo što su bile renomirane kompanije kao što je moja koleginica ranije rekla u privatno-javnom partnerstvu, i sad u konačnoj varijanti prilikom odlučivanja o ovoj ponudi razgovarali smo o vrlo renomiranim kompanijama. Bektel nije neka nepoznata kompanija sa ne znam kojeg tržišta ili bilo gdje. Američka kompanija koja je i u regionu i kod nas zajedno angažovana bila i sa turskom kompanijom Enka. Imali smo drugi konzorcijum Busan dobuš, i jednog i drugog uslovi su bili mnogo nepovoljniji i po nas nego priča i ponuda kineskih kompanija CCCC kao majka kompanija i CRBC kao kćerka kompanija. Iz razloga što je Bektel konzorcijum Enka Bektel, predlagali su da se gradi, zemljani radovi u punom profilu, a da se sad radi samo dionica pola autoputa, ustvari polovina autoputa, a da se ovo drugo konzervira za neki srećniji period, i pritom, kada bi se sve to pretvorilo u puni profil autoputa, to bi bilo značajno skuplje preko 200 miliona skuplje.

Finansijski uslovi su mnogo nepovoljniji bili, a opet ću ponoviti, konzorcijum Dolgus gulsa tražio je, imao je za nas neprihvatljiv način finansiranja, jer je tražilo da se organizuje preduzeće posebne namjene gdje bi se dva puta veći iznos sredstava od predviđene cijene radova mobilisao u to preduzeće, a što god Crna Gora bi mogla od svoje imovine da da, ili zemlju ili rude ili bilo što drugo, kojim bi oni menadžrisali i na taj način iz aktivnosti tog preduzeća vraćali kredit, vraćali sredstva koja su uložili. Pošto to nije model bio, nigdje iskustveno viđen u Evropi, a i sa turskim ministrom saobraćaja sam razgovarao, pa i on nije znao za to, a to su sredstva koja bi plasirao singapurski ..... fond, mi se nijesmo mogli upustiti u takvu avanturu. U ovom slučaju smo dobili kredit i finansijske uslove kakvi ne postoje nigdje, ne možete povoljnije obezbijediti na svijetu.

A sada bih dao koleginicama riječ i oko Studije opravdanosti i oko ovih pitanja pravnih koje je postavila gospođa Jasavić.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, ministre.

Molim vas, da to bude jako kretko, jer ste imali veoma iscrpna izlaganja, a i ponovili ste mnogo onoga što ste i juče rekli.

Izvolite.

JOVANKA BABIĆ:

Prije svega bih željela da odgovorim na pitanje koje se tiče klauzule u Ugovoru o finansiranju. Ja se nadam da razlikujete arbitražnu klauzulu od arbitražnog sporazuma, i nadam se da znate šta znače pravila međunarodne arbitraže, koja je njihova uloga, na koji način se pokreće, vodi i okončava međunarodna arbitraža. U ovaj minut koji sam dobila to ne mogu da objasnim.

Što se tiče ponude kineske kompanije pročitacu vam, da ne bih interpretirala tačno kako je glasila ponuda u odnosu, koji su bili njihovi zahtjevi za oslobađanja.

Dakle, ponuda ne obuhvata slijedeće: porez na dodatu vrijednost, carine, druge takse, dažbine, akcize, poreze izvršenja posla, socijalno osiguranje, porez na dohodak kineskih radnika i obavljenog posla, kao ni sve druge poreze nametnute od vlasti na lokalnom i državnom nivou, donatorske provizije, naknade za upravljanje, provizije koje naplaćuju finansijski organi, kao ni konsultantske naknade od supervizora.

Takođe, ovom ponudom je obuhvaćena i istaknuto, da ovom ponudom nije obuhvaćena klizna skala. Znači kad govorimo o porezima u podtački H, to je 11. Na kraju se svelo na ovih pet i bez klizne skale. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Imamo jedan tehnički problem koji moramo otkloniti, pa ćemo nastaviti.

Znači za nekih pet minuta pauza.

- **Pauza** -

Poštovane kolegice i kolege, evo nakon jednog kvara tehničkog koji je otklonjen, nastavljamo sa raspravom. Došli smo do komentara gospođice Živković, koji treba da je upućen poslanici Jasavić.

Izvolite.

ANGELINA ŽIVKOVIĆ:

Samo po pitanju i ranijih studija izvodljivosti da prvo kažem da smo mi vodili, neki su bili prisutni tada neki nijesu, vrlo transparentan proces i prema javnosti Crne Gore, kada su u pitanju i rezultati svih studija koje smo do sada radili, posebno se odnosi na studiju Luj Beržea, pa mislim da smo imali sigurno jedno deset pres konferencija za novinare i raznih okruglih stolova gdje su bili pozvani i svi relevantni predstavnici medija da isprate tako da što se tiče i ranijih studija izvodljivosti, mislim da smo učinili taj proces dovoljno transparentnim sa druge strane rekli smo da su studije kao i svaka druga institucija, nađite mi jednu instituciju ili privatnu kompaniju da je objavila kompletan sadržaj negdje na internet stranici. To je jednostavno nou hau koji vi držite pod određenom zaštitom, a rezultati studije su dostupni svima, kao što sam rekla bili su iskomunicirani sa kompletnom crnogorskom javnošću i naravno sa svim institucijama koje su važile za eminentne institucije bile zainteresovane za takve studije. U prvom redu mislim kad smo pripremali razne tendere da su bile dostupne svim privatnim partnerima koji su trebali da dostavljaju svoje ponude. Znači, pored studije izvodljivosti dostavljena im je naravno i sva druga relevantna dokumentacija koja je bila neophodna da bi oni pripremili svoje ponude, a što se tiče drugo naručenih studija izvodljivosti, pogotovo ovu koju ste pomenuli iz 2012.godine, ona je rađena iz granta koji smo dobili od investicionog okvira za zapadni Balkan. Znači dobili smo pola miliona granta, vodeća finansijska institucija koja nas je pratila bila je Evropska investiciona banka, a ta studija se upravo bavila jednom tako da kažem analizom tehničkih opcija od 0 do punog profila autoputa, gdje je Evropska investiciona banka rekla da je neki optimum, koji je u tom momentu Crna Gora može da podnese za izgradnju neke kapitalne infrastrukturne investicije, pola milijarde eura pa na bazi te pola milijarde eura smo dobili tehničko

rješenje koje smo mi ocijenili da je u tom momentu neprihvatljivo iz razloga što ste na 55% trase imali puni profil autoputa, a na negdje od oko 45% trase ste imali polu profil. Ali, to nije bilo da vi vozite u kompletu da kažem 20 km punim profilom, pa da onda skrećete na polu profil, nego su se bukvalno ti profili izmjenjivali na taj način da su svi stručnjaci ocijenili da bi to bio jedan visoko rizičan put koji bi imao mnogo veći procenat saobraćajnih nesreća nego što imamo trenutno u Platijama. Tako da je jedan od razloga, zašto ta studija...(Prekid)... između ostalog svaka ekonomska studija kad su u pitanju infrastrukturni projekti ne sadrži samo ekonomski dio, nego ima mnogo ulaznih podataka koji se tiču i tog tehničkog dijela tako da kažem, tako da je ta studija sa tog aspekta bila u tom momentu neprihvatljiva za nas. A što se tiče posljednje studije, naravno mi smo kineskoj Eks

im banci dostavili svu dokumentaciju jer je proces evaluacije kompletne dokumentacije koja naravno nije samo obuhvatala samo studije izvodljivosti nego i mnogo drugih podataka i informacija dostavili Eksim banci i njihov proces evaluacije je trajao šest mjeseci. Znači, nama je bilo najbitnije da nam najimentnija resorna institucija koja treba da pozajmi novac Crnoj Gori ocijeni da li je isplativo da oni daju Crnoj Gori novac u iznosu od 809,6 miliona ili ne, a ako su oni ocijenili i procijenili da suti rizici prihvaljivi, onda ja mislim da smo mi kao što smo i već sada naveli vrlo posvećeni, ozbiljno pristupili poslu i došli do najbolje moguće ponude koju smo mogli da dobijemo na tržištu.

Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Želite li odgovor kolegice Jasavić?

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Sušтина приче је да не може ни један посланик, ни један политички субјект donositi odluku na osnovu polu informacije i na osnovu toga što mi možemo vama vjerovati kao stručnjaku, ali nama je potrebno da i oni stručnjaci koji takođe poznaju tu oblast kao i vi kojih ima u opozicionim redovima daju svoj sud, pa da na osnovu ukrštenih mišljenja stručnjaka možemo donijeti relevantan zaključak i zauzeti stav. Mi kao poslanici nemamo elementarnu socio-ekonomsku analizu koje ni jedno od vas troje kada ste mi odgovarali, niste pomenuli zašto nam je niste dostavili. Zašto nema u materijalima socio-ekonomske analize objasnite nam to. Čemu krijete te materijale, zašto krijete i kako očekujete od mene ili od bilo kog poslanika da bilo za šta glasa, a vi ne dostavljate kompletну papirologiju i kompletan materijal, o čemu se tu radi? Smatram da ste bili dužni da dostavite mnogo kompletniju dokumentaciju, da bi mi mogli da imamo kompletniji stav. Poštujem ja kineskog izvođača svakako, ali poštujem od kineskog izvođača mnogo više naše građane koje mi predstavljamo. I mi u njihovo ime moramo krajnje objektivno svaki dokument sa kapacitetima koje imamo pročitati. Ako nešto ne znamo, a ne znamo mnogo što šta iz oblasti građevinarstva, pitaćemo one koji znaju, pa ne znaju, njesu svi stručnjaci u Vladi, jer vi vršite diskriminaciju kvaliteta, to je evidentno. Tako da postoje oni koji su van Vlade, koji znaju i koji bi mogli stručnim argumentima, a mi bi bili njihov glas vama ovdje parirali i dali kontra argumente, ali

crnogorski građani imali konkretno objektivnu informaciju. Jer ne možemo mi vjerovati na riječ.

Dalje, ono što mi nijeste odgovorili, nijeste mi odgovorili da li su Albanci tražili novac, to me je zanimalo. Da li bismo mi bili protiv ili za, to bi uslijedilo poslije, ali je za mene to bitno pitanje na koje mi nijeste odgovorili i nijeste mi odgovorili da li ste učinili po vama sve da sa partnerima iz Albanije tražite novce iz evropskih fondova za put Gusinje-Podgorica. Pažljivo ću vas pratiti šta ćete uraditi po tom pitanju jer se bojim, izražavam sumnju da nećete kvalitetno uraditi po ovom pitanju, da bi ste se posvetili autoputu, što je logično, jer vam treba što veći protok za putarinu i za ekonomsku isplativost ovog puta, to je potpuno logično, ali mi očekujemo da mislite i na nas koji ne mogu baš da plate onoliko koliko možda možete vi da platite.

Dalje, ono što mi nijeste odgovorili, nijeste mi odgovorili jezikom brojki, rekli ste pet stavki ste oslobodili za poreze i carine i to novcem treba izraziti crnogorskim građanima i poslanicima i reći to košta toliko i toliko u novcu da li je to 200 miliona, 250, a nijesmo udovoljili Kinezima za ostalih šest zahtjeva koji novčano iznose toliko i toliko. Crnogorski građani preko nas dobijaju pravu informaciju i tu ste zakazali sa punom informacijom. Bilo bi dobro da nam odgovorite na sva ta pitanja i na osnovu toga bi mogli da se opredijelimo i na kraju nijeste mi odgovorili na ključno pitanje, pokretalo se to pitanje ovdje od strane kolega kako i kad planirate ostatak puta od 169 km da napravite i 200m? Da li će to biti privatno javno partnerstvo, neki poslanici koji su bliski vama politički, govorili su o tome, što mi ne znamo, što recimo ja, kao neko ko nijesam politički prisna s vama ne znam da će se ostatak puta raditi na osnovu privatnog javnog partnerstva. U ime građana, koje predstavljam, dajte molim vas recite nam to što vi znate iz vladajuće koalicije i poslanici bliski vama da bi mi bili informisani.

Jer, ja hoću da onim ljudima koji u mene vjeruju, i koji vjeruju u Pozitivnu Crnu Goru dam objektivnu informaciju i da glasam za ili protiv, ili uzdržana, ali sa jasnim argumentima, ne želim nikog da varam, a najmanje crnogorske građane.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Poslanik Pešić ima riječ, a neka se pripremi poslanica Bošnjak.

SAŠA PEŠIĆ:

Poštovani gospodine Mustafiću, uvaženi ministre sa saradnicima, poštovani građani, dame i gospodo poslanici,

Poslije više pokušaja konačno smo sada jako blizu početku izgradnje prvih kilometara najmodernije saobraćajnice u Crnoj Gori. Dakle, autoput Bar-Boljare, odnosno njegova najprioritetnija i ujedno za graditelje najzahtjevnija dionica Smokovac-Mateševo sa usvajanjem Predloga zakona o autoputu koji je danas na dnevnom redu skupštinskog zasijedanja već postaje stvarnost. Bez namjere da budem patetičan, mi stanovnici sjevernog dijela države, nakon dugogodišnjeg iščekivanja, radujemo se početku radova na izgradnji autoputa. On će na jedan neuporedivo kvalitetniji način nego što je to sada saobraćajno integrisati Crnu Goru. Demografski autoput će nesumnjivo uticati na smanjenje migracije stanovništva u Crnoj Gori o tome je prethodnih dana bilo puno priče, a ona je sada po pravilu samo u jednom pravcu sa sjevera ka centralnom i južnom dijelu države. Podaci jasno govore koji je trenutni

problem. U sjevernom dijelu Crne Gore koji pokriva 53% teritorije naše zemlje živi tek oko četvrtine ukupnog broja stanovnika, odnosno 23%. Po posljednjim podacima oko 900 stanovnika sjevernih opština do sada ove godine promijenilo je mjesto boravka i napustilo sjeverni region i pošlo u za njih bolji život. Do kraja godine taj broj će biti hiljadu stanovnika. Radi se o poražavajućim podacima i naša država mora preduzeti konkretne mjere za zaustavljanje migracije koje su u ogromnom procentu isključivo iz socio-ekonomskih razloga. U autoputu vidim šansu za konačno rješenje najvećeg dijela ovih problema. Početak radova na izgradnji ovog kapitalnog projekta najvećeg u istoriji države predstavljat će prvi ali najvažniji korak ka boljem standardu svih. Očekujem da će 2015. godinu, pored autoputa obilježiti i siguran početak radova na realizaciji investicije drugi blok Termolektrane takođe na sjeveru u Pljevljima. Na sjeveru države već drugu godinu se izvode radovi na rekonstrukciji puta Berane-Lubnice u dužini od 10km, što predstavlja prvu dionicu na trasi budućeg regionalnog puta Berane-Lubnice, Jelovica Ski centar Kolašin.

Kako su obezbijeđena određena sredstva za nastavak tih radova, realno je za očekivati da će stanovnici opština i sjeveroistoka države u Kolašin i priključak na autoput za glavni grad stizati ovim putem, koji će biti dvostruko kraći nego što je to slučaj sada kada putujemo preko Ribarevina. Ono što je dobro u ugovoru, a pomenuto je ovdje više puta jeste mogućnost da se crnogorska operativa uključi u realizaciju izgradnje autoputa. Taj procenat je 30% od ukupne investicije, što iznosi više od 240 miliona eura. Radi se o velikom novcu i isto takvoj šansi za zaradu, za građevinske firme u našoj državi. Ja sam siguran da postoji dosta kompanija tog profila koje mogu na vrhunski način da odgovore jednoj takvoj kapitalnoj investiciji.

Zašto govorim, da sam siguran, da u Crnoj Gori postoje građevinske firme koje se mogu latiti ovog posla. Iz prostog razloga zato što sam se dijelom i uvjerio prateći, kao građanin, rekonstrukciju puta Berane - Lubnice, jer često idem tim putem, koje je ka Lubnicama, selo koje je jedno od saobraćajnih tačaka na toj dionici. Dakle, preduzeće koje izvodi radove na tom putu je jako kvalitetno, organizovano i opremljeno sa modernim građevinskim mašinama i kamionima, što je najbitniji posao, čini mi se izvodi jako profesionalno i na kvalitetan način. Radi se samo o jednoj firmi, ali vjerujem da u Crnoj Gori postoji još dosta takvih ili boljih, mogućih izvođača na izgradnji auto puta. I pored činjenice što neke djelove ugovora o projektovanju i izgradnji autoputa koji prethodi ovom Predlogu zakona prate određene nejasnoće, odnosno kontraverze u našoj javnosti, u smislu da li je on preveliki teret za Crnu Goru, da je li je racionalan u ovom momentu i slično, ponavljam za ogroman broj onih sugrađana sa kojima sam razgovarao na ovu temu, izgradnja autoputa nema alternativu u nekoj drugoj investiciji.

Kako smo nedavno imali prilike da čujemo od gospodina Žugića, Vlada je uradila dvije studije opravdanosti i njima su utvrđene ekonomska opravdanost i finansijska isplativost. Ekonomska opravdanost nije sporna, sve ekonomske povoljnosti za korisnike ovog autoputa su veće od ekonomskih ulaganja. Vrijeme putovanja, troškovi eksploatacije vozila, troškovi goriva, posebno bezbjednost učesnika u saobraćaju. Ogroman broj života je izgubljen na sadašnjoj dionici između Podgorice i Kolašina, a kako jedan ljudski život nema cijenu, posebno za njegove najbliže onda je jasna računica potrebe za ovim projektom. Finansijska isplativost je ono što je uvijek predmet sučeljavanja mišljenja, stavova i analiza. Međutim, ukoliko budemo racionalni, ako se

budemo domaćinski odnosili prema javnom novcu, mi se sasvim izvjesno možemo nositi sa teretom koji znači otplaćivanje kredita.

Da postoji prostor za povećanjem prihoda, uvjerali su nas rezultati od prošle godine kada je naplaćeno 120 miliona eura poreskog duga više nego što je to uradjeno u 2012. godini. Sličan trend je nastaljen i u ovoj 2014. godini. Primjer tunela Sozina koji se može uzeti kao projekat koji je prevazišao čak i najoptimističkija očekivanja, u pogledu otplate kredita, dodatno nas hrabri u uvjerenju da ne možemo pogriješiti sa odlukom o izgradnji autoputa. Nemam dilemu. Podržaću Predlog zakona o autoputu uvjeren da se radi o jošjednoj, ovaj put, najvećoj investiciji koja će uz Portomontenegro, Lušticu, Portonovi, novu termoelekttranu, podmorski kabal koji će energetski povezati Crnu Goru sa Italijom i tako dalje, označiti novu stranicu razvoja našeg društva u cjelini. Jer, kao što znamo, investicije su ključ razvoja.

Na kraju, uvjeren sam da su ministri Brajović i Žugić, sa svojim saradnicima, izvršili najbolji mogući odabir u ovom trenutku a za uloženi napor u prethodne dvije godine čiji je rezultat na kraju Predlog zakona o autoputu ja im odajem priznanje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala poslaniče Pešić.

Riječ ima poslanica Bošnjak, a neka se pripremi poslanik Adrović.

BRANKA BOŠNJAK:

Poštovani građani i građanke Crne Gore, obraćam se prvenstveno vama, jer ovo se tiče upravo vas, a radi se o zločinu prema vama, vašoj djeci i vašim unucima, zločinu vrijednom više od milijardu eura za izgradnju djelića od 40 kilometara auto puta a čije ćete posljedice vi morati da plaćate.

Upustiti se u izgradnju tog slijepog crijeva i to sada kada Crna Gora grca u dugovima, kada je javni dug preko 2 milijarde, kada uzimamo kredite da bi otplatiti glavnice i kamate već uzetih kredita, se sa pravom može nazvati zločinom. Pa vaš ministar, vaš prethodnik ministar Lompar, je rekao kada smo u mnogo boljoj situaciji bili 2009. godine, da se ne smijemo zadužiti već da moramo ići u javnoprivatno partnerstvo ili na koncesionara. Svi bi mivoljeli da imamo autoput , ali ne sada u ovoj situaciji i pod ovakvim okolnostima, kada je više nego očigledno da je to potpuno neracionalno i nemate pravo, gospodo iz Vlade, da dodatno zadužujete građane Crne Gore, radi vaših dilova i interesa. Nemojte da nam podcjenjujete inteligenciju i da nam udarate na zdrav razum, jer odlično znamo koji su svi funkcioneri pokupovali zemlju duž trase autoputa i čiju eksproprijaciju željno očekuju, a neki su se već namirili, a ni to čak nijeste uračunali u vrijednost ovog projekta kada nam govorite o ukupnoj cifri. U ostalom, zašto ovo pitanje ne stavite na referendum pa da čujete glas naroda, ali vi vašom glasačkom mašinerijom, možete ovdje izglasati što god hoćete, a posebno sada kada je premijer "povukao za uši" SDP biće veoma lako. Da se radi o pljački vijeka a ne o poslu vijeka, govori činjenica da ste sakrili dvije studije i ako se sada pravdate, sakrili ste ih a papreno ste ih platili. Kada nekome dajete posao vi odredjujete metodologiju, vi dajete impute i vi odlučujete o tome da li ćete to da objavite ili ne. Vi ste čak profesoru Raduloviću, tek nakon Upravnog suda, dostavili jednu od tih studija, a krijete je zbog toga što vam one vrlo jasno kažu da je potpuno ekonomski neopravdano upuštati se u

jedan ovakav projekat. Čak vam i Medjunarodni monetarni fond i Svjetska banka su vam takodje upozorili na to. Ali, vi srljate i pozivate se na neku studiju, koju takodje krijete, ali vidim da su je neki poslanici imali što nije fer, koji su bliski vama, a koju su, navodno, radili stručnjaci iz "momišićke ekonomske škole" dozvolite meni da više vjerujem onim renomiranim konsultantskim kućama iz Francuske i iz Engleske, nego onima koji su nam i za KAP govorili da je sve sjajno i bajno, da se u njegovu modernizaciju ulagalo i investiralo, a vidimo kako je sve završeno. To su vam oni stručnjaci što vjeruju više vašem gazdi nego svojim očima.

Preključe je kolega Šehović, barjačio sa podatkom neto sadašnje vrijednosti projekta od plus 300 miliona po podacima iz te studije, koju mi nijesmo vidjeli, a Englezi su rekli da je to minus 307,9 miliona a da bi bilo isplativo treba da je najmanje nula. Takodje su rekli da je drugi ključni ekonomski parametar ekonomska unutrašnja stopa povrata 3,1% a minimalna bi trebala da bude 8% da bi projekat bio isplativ. Treći parametar odnos benefita i troškova je na nivou 0,44% a da bi bilo isplativo treba da je najmanje 1 što ukazuje da ćemo mi ovo parčence puta plaćati blizu 30 miliona po kilometru. Nesmijemo zanemariti i to da ste potpuno nerealno davali ulazne parametre, da ste računali da će stopa rasta bruto društvenog proizvoda biti od 6 do 7 % godišnje, a znate da to nije dostizalo ni 3% možda ste, to nijesam sigurna ali koristili onu suludu računicu koju smo imali prilike da čujemo oko autoputa da ćemo ne znam za par godina imati par miliona stanovnika u basenu oko Skadarskog jezera ili ne znam gdje, možda i hoćemo ako se Kinezi dosele ovdje i ako im damo državljanstvo, izgleda da će ga prije dobiti oni nego ovi koji žive ovdje godinama. Ne mogu i da ne izrazim veliko razočarenje u kolege sa Gradjevinskog fakulteta koji su usudiću se reći bacili struku pod noge i čute. Čast pojedincima, a dobro znaju da se u ovakvim slučajevima maltene ni obične ulice ne rade na osnovu idejnog projekta. Da pojasnim gradjanima, koliko to mogu, idejni projekat sadrži i više varijanti, po definiciji nosi mogućnost greške u predračunskog vrijednosti do 20% a vi kažete da ste se oročili na 10% a 10% od milijarde je 100 miliona eura koje vi dajete Kinezima na raspolaganje. Vidjeli smo svi na televiziji bivšeg dekana Gradjevinskog fakulteta koji pominje tri varijante za most: jedna od tih je i onaj rekorder sa najvećim lukom. Šta ste odlučili o tome? Koja je varijanta u opticaju jer su sigurno enormne razlike u cijeni. Ni to ne znamo. Od ovih 100 miliona greške može se napraviti treća traka i rekonstruisati i revatalizovati, te galerijama sigurnosno obezbijediti postojeća dionica prema sjeveru i znatno smanjiti broj saobraćajnih nezgoda, što navodite kao jedan od ključnih razloga. Sramno mi je i to da profesori ne poslušaju savjet doajena u ovoj oblasti profesora Mihaila Maletina koji u svom tekstu upozorava zabludjele političare da se ispod 24 000 vozila ne smije ulaziti u ovako rizične projekte, jer se gubici moraju nadoknađivati iz budžeta. Ovaj drugi dio ste ministre preskočili u odgovoru, da je rekao kad ste se pravdali zašto to Srbija radi i žalosno je da pored istog ovog teksta profesora Maletina u istom stručnom časopisu rad potpisuju bivši i sadašnji dekan Građevinskog fakulteta u kome se isplativost izgradnje ove dionice mjeri floskulama tipa povezivanje sjevera i juga, razvoj turizma, a da nijesu se pozabavili čistim brojkama, već su samo koristili ove floskule. Valjda ste htjeli da nas fascinirate pominjući onu žutu knjigu Fidika, ustvari skupa pravila za ugovaranje građevinskih radova gdje postoji ta mogućnost da se izvođaču da da on radi glavni projekat, da bi ga prilagodio svojoj tehnologiji. Ministre prećutali ste da se to obično radi u slučajevima kao da se radi o koncesionarnim ugovorima, a ne o ovakvim

aranžmanima. Jer, to se radi u slučajevima kada to dajete koncesionaru koji će od svojih para to da radi i kome se onda ne isplati uslovno rečeno da štedi na projektu, jer će morati tokom tog ugovora obično 50 ili više godina da održava taj put i da naplaćuje putarinu. Dakle, vrlo vješto izbjegavate i manipulišete u ovim slučajevima kada sve mi sami finansiramo, radi se glavni projekat, gdje je ostupanje 3%, a imali ste pet godina da ga napravite i nijeste nam dali obrazloženje zašto ga nijeste napravili u ovih pet godina.

Ne mogu da i ne pomenem i ovu agresivnu i degutantnu kampanju prorežimskih analitičara koji nas danima bombarduju nebulozama, poput povećanja proizvodnje vekni hleba, čak ne znaju ni da Kinezi ne jedu hleb već rižu, do onih kako će od Jaza za pola sata se doći do Savardaka u Kolašinu na kačamak, e možda će premijer helikopterom za pola sata, ali turistima će trebati od Jaza pa do Budve pola sata u sezoni, a sve bi to moglo da se riješi onim trećim trakama po Crnoj Gori za nekih, eto 300 miliona eura. Toliko neozbiljno, pa onda ekološki aspekt, pa svi znaju da su auto-putevi veliki zagađivači i kakva poljoprivreda pored auto-puta, to su besmislice. To je ozbiljno taman onoliko koliko izjava one starice koja kaže: "Na državnom dnevniku oduševljena je projektom, jer su joj rekli da će auto-putem doći nevjestice, pa makar i Kineskinje da joj se požene sinovi koji su ostali na selo". Rekoste da ste računali četiri osmice, čini mi se 8.888 godišnji dnevni saobraćaj prosječni. Kako kad je najoptećenija dionica, a to je Tunel "Sozina", prošle godine imala 5.767 vozila? Znači digresija, samo za pet godina 183 je porast broja vozila i objasnite mi samo kako vam na onom barskom mostu na ulazu iz Srbije u Crnu Goru se gubi 1.200 vozila? Kao da se radi o bermudskom trouglu, jer tolika je razlika između podataka koji vaše kolege iz Srbije govore i ovih podataka koje Vi nama ovdje plasirate. Imate li ikakvih opipljivih garancija, osim pupulistički nadahnutih izjava prvo Velja Ilića, pa Mrkonjića, sad Vučića, da će se raditi put do Boljara. Nemate gospodo, a što ćemo mi, uostalom u Boljarima meni nije jasno, ako se ne nastavi to dalje.

Tako da opravdanost auto-puta, isplativošću, to moram da naglasim, isplativošću "Sozine", je priča koji ljudima koji zdravo rezonuju ...(Prekid)... profit od milion i po, a zanemarujete da se 50 miliona od ukupno 74 koliko je koštala "Sozina" je dato iz Budžeta Crne Gore, a 24 miliona ili 1/3 iz kredita, znači "Monte Put" godišnje vraća dva miliona kredita, a šta bi da smo sve uzeli iz kredita, znači trebao bi da vraća šest miliona. Da li bi to bila profitabilna firma ili bi morali da država subvecioniše? Znači, to su manipulacije i za "Sozinu" vam je trebalo četiri godine, a za 40 km ovako kompleksnog projekta, vi kažete da ćete ga završiti za četiri godine.

Neozbiljno je, zato vas molim da ne činite ovaj zločin i tjerate ovaj narod u provaliju, a da vam je jedino opravdanje što smo jedina zemlja u regionu koja nema metar auto-puta. Ljudi, molim vas osvijestite se, ponašate se kao bezumni narod iz pripovijetke "Vođa" Radoja Domanovića, koji poslušno i bez pogovorno ide u propast bez ikakve nade za izbavljenje, jer prati vođu, a ne vidi da je on slijep. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolegice Bošnjak. Želi te li komentar minister? Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Sasvim kratko. Možda ste i vi trebali reagovati na pominjanje zločina, sramote, vrijeđanja, poslanik je inače kolega sa državnog univerziteta i naravno mnogo toga što je ovdje samo zamjena teza. Opet ponavljam. Juče sam rekao. Uopšte nam nije razlog da radimo auto-put, da bi rekli i mi imamo auto-put na našoj teritoriji. Smatramo ga opravdanim, dokazali smo da ga treba graditi, drugo kada neko ovdje koristi podatke o vozilima, a ja sam rekao taj broj očekivan je za 2019.godinu, treće, nije tačno da je Sozina najopterećeniji pravac, nego je najopterećeniji pravac između Radanovića između aerodroma i Jaza, koji u piku, čak ima u ljetnjim mjesecima i do 30.000 vozila, ali zaista na ovakav način diskusije možda je najbolje da poštedimo svih vas da ne komentarišemo.

PREDŠJEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Želite li odgovor? Mada prije toga moram kratko reći nijesam reagovao jer nije upotrijebljena ni jedna inkriminisana riječ, zato nijesam ni reagovao, inače da je upotrijebljena bilo koja riječ koja je inkriminisana Poslovnikom, ja bih reagovao. Izvolite kolegice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK:

Naravno da je moj način izlaganja, znam da je moja retorika vrlo jasna i direktna, ponosna sam na to, jer ne volim da zavijam u oblande i to je moj politički stav i ja mogu sa bilo kim o tome da raspravljam. Vi meni ništa nijeste odgovorili što sam ja vas pitala, izuzev što ste ovaj kratak pravac naveli, ali nećete me ubijediti da će svi ti da idu prema sjeveru i toliko je nebuloza bilo i toliko je agresivno sve ovo što se danima dešava da govori o tome da nešto nije u redu. Ja ću sada da se usudim da kažem da meni ovo liči na kapitulaciju Crne Gore prema Kini, a znate zašto? Do te mjere da ste otišli u Ambasadu Kine, što je njihova teritorija da tamo potpišete ugovor. Nijeste zaštitili suverenost i nezavisnost naše države ni tim činom, a pričate, ja sam sigurna da je ovo omča o vratu Crnoj Gori i zato sam možda ovako emotivna, jer vidim da ovo vodi u propast samo radi političkih poena i da ovo nije racionalno, što vi radite. Ovo je čisto politički, jer želite ili možda zbog toga što ste ranije obećavali pa sada ne bi ispalo da se to nije desilo, umjesto da razumno razmišljate i da napravimo ove puteve koje imamo toliko dobrim za dio tih sredstava, usudiću se reći možda i trećinu sredstava koje ste namijenili za auto-put, da možemo da funkcionišemo normalno, da smanjimo značajno broj saobraćajnih nesreća, jer se ovdje pravite kao da neće biti saobraćajnih nesreća na auto-putu, pa na toj relaciji, na takvim visinama gdje će biti poledica, slana, vjerujte na tim brzinama bojim se da ništa manje neće biti saobraćajnih nezgoda, nego što ih imamo trenutno kroz Platiye.

Nijeste rekli ni zašto ove studije nijeste objavili, a nijese ih objavili, jer vam nijesu odgovarale, nije pošteno prema nama poslanicima da neki od vaših partijskih kolega, gospodin kolega Šehović, ima podatke koje mi nijesmo vidjeli, jer on je baratao ciframa koje se nalaze u toj studiji. Zašto nama nijeste dostavili da mi to izanaliziramo. Ne, jer hoćete da date prednost nekome i da taj neko priča o nečemu što mi ne znamo, ali srećom smo došli do studija i Francuza i Engleza i vidjeli šta oni preporučuju, a to je mislio i bivši ministar, a i vi vjerovatno u jednom periodu i sjećam se, čak onog pisma kada je zdravo rezonovao i oslanjao se na one prave informacije. Ministar Lompar je pisao jedno pismo premijeru gdje ga je upozoravao da ne smijemo da se upuštamo u

izgradnju auto-puta, da to nije ekonomski isplativo i da je to ogroman rizik i da to ne trebamo da radimo i da treba da postojeće puteve sredimo, a ne da idemo na takav rizik. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolegice.Poslanik Adrović ima riječ, a neka se pripremi kolega Kaluđerović.

Izvolite poslaniče Adrović.

REŠID ADROVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici, poštovani građani, uvaženi ministre sa saradnicima,

Pred ovim sazivom poslanika, evo konačno stigao je Predlog zakona o auto-putu. Treba da se izjasnimo o jednom dokumentu koji će obezbijediti uslove da se omogući početak rada na realizaciji najvećeg infrastrukturnog projekta, kojim će se ujedno označiti i početak jednog bitno drugačijeg odnosa prema potpunom dijelu naše države, prema sjeveru koji je, uprkos svih mjera koje su u dosadašnjem periodu preduzimate sa nivoa države, bio i ostao njen nejnerazvijeniji dio. Upravo, donošenje ovog zakona i stvaranje uslova za početak realizacije ovog krupnog infrastrukturnog projekta će biti istorijski iskorak ove generacije političara, kada se radi o odnosu prema sjevernom dijelu naše države.

Sjever Crne Gore je svjesno ili nesvjesno zapostavljen u razvoju u vrijeme socijalizma, pa evo i sve do danas. U vrijeme socijalizma su veća ulaganja na jugu Crne Gore tada obrazlagana u uvjeravanjima, da kada se razvije jug Crne Gore on će potom pomoći ubrzanim razvoju sjevernog dijela. Nažalost, to se nije dogodilo evo i do ovih dana. Kada se ovom doda da je sticajem nesrećnih okolnosti skoro kompletna privreda na sjeveru Crne Gore u procesu tranzicije manje-više propala, i što je najgore, čini mi se da su radnici u ovom dijelu države najgore prošli i u ovom procesu. Blizu 2.000 radnika "Celuloze i papira", radnici "Gornjeg Ibra" i drugih preduzeća otišli su na zavode za zapošljavanje, a da još svi nijesu dobili, onih sada obaveznih 1.950 eura, naime nadoknade žrtvama tranzicije. Nešto o sudbini radnika na sjeveru govorio je i poslanik Bralić. Naša Vlada je u granicama svojih mogućnosti u posljednje vrijeme svojim mjerama činila i čini sve da se koliko, toliko pomogne nešto ubrzanim razvojem opština na sjeveru Crne Gore, nebi li uhvatile korak u razvoju sa razvijenim dijelom države, ali te mjere još uvijek nijesu dovoljne, da bi sveukupno stanje vidljivije popravilo. Upravo zbog toga početak gradnje auto-puta prema sjeveru Crne Gore za mene će biti istorijski iskorak Vlade, odnosno kompletne postojeće garniture političara u suštinskom odnosu prema sjeveru naše države.

Zaduženost naše države i još uvijek trajuća ekonomska kriza jesu faktori koji mogu uticati na određenu rezervisanost prema ovom projektu. Međutim, i pored svih ograničenja, ja nikako ne mogu da razumijem sada oni isti koji su žalili što nije došlo do potpisivanja ugovora o gradnji autoputa sa Hrvatima, a kasnije i sa drugim firmama, sada izražavaju rezervu zbog zaduženosti. Kada je u pitanju tako veliki istorijski iskorak u odnosu prema praktično pola dijela naše države, pa neka se još malo i zadužimo. Nećemo valjda dozvoliti da nas se pola države preseli na njen južni i centralni dio.Jednostavno mi moramo naći način da se obezbijede bolji uslovi života na sjeveru,

da bi ljudi tamo ostali da žive. Sa postojećom putnom infrastrukturom to se ne može obezbijediti i zato za mene kvalitetan put prema sjeveru nema druge alternative, ako ćemo sa deklarativnog odnosa da treba pomoći sjeveru konačno preći na konkretne korake. Tek kada bude završena makar ta prva dionica puta moći ćemo da kažemo da smo suštinski pomogli sjeveru da se bar može do nas doći, jer je uslov svih uslova za kvalitetne komunikacije. Ja ću s toga punoga srca glasati za ovaj zakon i ovaj projekat i aranžman s Kinezima u potpunosti ga podržavam.

Ja vjerujem da je pregovarački tim dao sve od sebe da ugovor o gradnji sa Kinezima bude što povoljniji za našu državu. Slažem se da treba svi da se založimo da i zakon o kojem danas raspravljamo bude što kvalitetniji za našu državu, ali molim vas bes postavljanja dilema. Treba li nam autoput ili ne? Nećemo valjda ostati jedino saobraćajno slijepo crijevo u Evropi. Ja predlog zakona, dakle svesrdno podržavam. Time se uređuje postupak eksproprijacije, način izrade i revizije tehničke dokumentacije, izdavanje građevinske dozvole i izvođenje pripremnih radova, poreske, carinske i druge obaveze. Za mene je ovaj predlog zakona prihvatljiv iz sljedećih razloga. Zbog roka koji je ugovoren na 20 godina, grejs period šest godina, kamata 2% na godišnjem nivou, ukupna cijena je zasnovana na realnim prosječnim cijenama građevinskih materijala i radova, rok izgradnje od 48 mjeseci je povoljan, nudi se aranžman domaće građevinske operative i radne snage u obimu koji ne može biti manji od 30% prihvaćenog iznosa ugovora, a može normalno biti veći. Kompletan poslovni aranžman može se realizovati na osnovu međudržavnog sporazuma i donošenja odgovarajućih zakona i odluka u Skupštini Crne Gore. Ugovorom o projektovanju izgradnje autoputa definisana je maksimalno garantovana cijena, tako da se cijena auto-puta može uvećati za 10% na osnovu nepredviđenih i naknadnih radova, zato što će se kompletno ulaganje otplatiti po nekim studijama za 13 godina nakon puštanja na korišćenje autoputa. O tome smo mogli da slušamo gospodina Šehovića još i od nekih drugih poslanika. Za mene je ovaj posao prihvatljiv, zato što određene studije govore da će se tokom otplate kredita ostvarivati prihodi značajno veći od troškova, čak se pominje neka cifra od 300 miliona.

Izgradnja autoputa će imati pozitivne efekte na razvoj privrede Crne Gore. Sve će to odraziti na rast bruto domaćeg proizvoda, na rast zaposlenosti i to će sve doprinijeti u značajnoj mjeri fiskalnoj konsolidaciji javnih finansija, a sve će to imati za rezultate veće prihode u budžetu.

Izgradnja auto-puta ima direktne i indirektne koristi koje se ogledaju kroz uštedu troškova, saobraćajnih nezgoda, eksploatacije vozila, vremena putovanja, ekoloških troškova, na olakšan pristup regionalnom tržištu, bolju valorizaciju poljoprivrede i šumarstva, veću zapošljenost, poboljšanje poslovanja Luke Bar.

Ovu priliku bih iskoristio da pohvalim i pregovarački tim iz sljedećih razloga. Predstavnik Kine je u Varšavi kazao da će se opredijeliti 10 miliona sredstava za projekte iz 16 zemalja Centralne i Istočne Evrope. Od tih 16 zemalja Crna Gora je ubjedljivo najmanja i sa ubjedljivo najmanjim brojem stanovnika, ali dobila je skoro 10% ukupno opredijeljenih sredstava. To je veliki uspjeh. U početku su Kinezi nudili grejs period pet godina a naš tim je uspio da ispregovara šest godina, to je dobro, što pod pretpostavkom da sve bude po ugovoru, mi ćemo imati dvije godine poslije završetka izgradnje auto-puta kada ćemo naplaćivati putarinu, a kada će još uvijek trajati grejs period. Kinezi su imali 11 zahtjeva za raznim oslobađanjima. Vlada i naš tim je sve to svelo na pet koji su uobičajeni za ovakve važne infrastrukturne projekte, koji se

ugovaraju. Gradnja autoputa veoma je važan i dugoročno isplativ projekat, pa mislim po mišljenju mnogih finansijskih stručnjaka, njegovom realizacijom spoljni dug Crne Gore neće porasti na 73% bruto društvenog proizvoda, a to je mišljenje i Ministarstva finansija. Kako se tvrdi u nekim projekcijama u samoj eksploataciji puta taj dug će da se smanji. Izgradnja autoputa biće velika šansa za građevinsku operativu, to je šansa za sektor turizma i ugostiteljstva kao i za poljoprivredne proizvođače. Po... bi trebao da bude višestruka i zato bezrezervna moja podrška ovom projektu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Adroviću. Vidim, nova stara lica. Gospođu Čatović, ja je pozdravljam, kao uvaženu damu i dobru poslanicu. Očito da je možda i leb ovdje lakši ili grči nego što je... Ne znam nijesam još bio gradonačelnik, pa nemam pojma. E, sad ljudi ovako. A neću ni biti pošto mi je uzlazna linija gospodo, no možda budući dopremijer ili premijer da ne bi se lideri... Znači još ima 15 prijavljenih. Ja vas molim, oni koji govore oko 10 minuta, pošto neću da budem striktan, a vi iz Vlade ko hoće tri minuta. Znači ne kao do sada višina, nego ako vi ministre hoćete neko drugi, znači tri minuta ćemo prepustiti, znači uvijek se možete javiti, ali moramo da se, da ne bi sutra radili jer imamo dosta do nove godine, tako da vas molim da oko 10 minuta i oko tri minuta te replike.

Nijesam ni vidio da ima drugi list, valjda nema treći list, nema treći list. Dobro. Ajmo ova dva lista da odradimo.

Sada riječ ima uvaženi kolega Kaluđerović, a neka se pripremi kolega Gegaj. Izvolite kolega.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine ministre Brajoviću sa saradnicima,

Dakle, poziv i predstavnicima Vlade i kolegama iz parlamentarne većine da zaista ne nastupaju i da ne pokušavaju da javnosti politički prodaju da evo vlast, pa bilo da je u pitanju izvršna vlast ili dio parlamentarne većine, hoće da gradi auto put ali ima tamo neka opozicija koja ne želi ništa dobro Crnoj Gori, pa je samo problem u tome što nemamo auto put. Pri tom zaboravljate i pokušavate na taj način da sakrijete od javnosti činjenicu i istinu, na žalost ,žalosnu istinu da je upravo ova vlast koja je nepromijenjena u najvećem dijelu duže od 15 godina odgovorna i da je s razlogom žestoko kritikovana od ove opozicije, zbog toga što još nemamo kvalitetne saobraćajnice koje povezuju i sjever sa jugom i na drugačiji način, jer Crna Gora koja je prirodnim ljepotama bogom dana da ima turizam kao stratešku granu razvoja, podrazumijeva se mora da ima kvalitetne saobraćajnice. I ja ne vidim ni u ovoj sali, ni u čitavoj Crnoj Gori ni jednog nesrećnika koji se ne bi radovao da imamo kvalitetne saobraćajnice. Ja se ne osjećam, kao diplomirani pravnik, kompetentnim da procijenim je li bolje, je li Crnoj Gori primjerenije da ima auto put ili brze ceste ili drugu vrstu modernih saobraćajnica ali da treba da ima moderne saobraćajnice tu nema nikakve dileme.

Ono što jeste problem i na koji ću ja posebno, iz ugla koji je jednim dijelom naćeo moj kolega Neven Gošović i što je meni blisko reći, žestoko se protivim što se i na ovaj način jednostavno gazi ustavna pozicija Skupštine Crne Gore. Podsjetiću i ja kolege na

član 82 tačka 18 koji govori o nadležnostima Skupštine definisanih Ustavom, i kaže: "Skupština je nadležna da raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore", odlučuje o zaduživanju Crne Gore. Pravnici znaju, ovakva ustavna norma ne ostavlja nikome mogućnost da to pravo odlučivanja o zaduživanju Crne Gore može prenijeti na bilo koga pa ni na Vladu Crne Gore.

Međutim, što mi sada imamo, zbog javnosti koja prati naš rad, predmet našeg rada je Predlog zakona o auto putu Bar - Boljare. A što je tema i predmet ovog zakona - da se uredi način eksproprijacije zemljišta na trasi na nešto drugačiji način od onog koji je uređen inače Zakonom o eksproprijaciji, da se uredi mogućnost da se radi i na osnovu idejnog, a ne glavnog projekta, da se uređuju određena olakšavajuće okolnosti i mogućnosti oslobađanja od poreskih i carinskih zahvatanja. I ništa više. Istina je da smo kao poslanici dobili i dva ugovora koje je Vlada zaključila sa kineskim partnerom, dakle i Ugovor o kreditu i Ugovor o projektovanju i izvođenju radova na auto putu Bar - Boljari. Ali, Vlada je to učinila na način da ona uopšte od Skupštine ne traži saglasnost za ova dva ugovora. Dakle, o čemu se Skupština pita koja ima ustavnu poziciju da jedina može donijeti odluku o zaduživanju Crne Gore, a govorimo o zaduživanju od preko 800 miliona evra, a 800 miliona evra je preko 60% tekućih izvornih prihoda godišnjeg budžeta Crne Gore, godišnjeg budžeta i svi iz predloga za narednu godinu vidimo da ćemo u narednoj godini morati da servisiramo dugove na iznos od blizu 400 miliona evra.

Pa zar je onda neobično što iz klupa parlamentarne opozicije se čuju upozorenja - hoćemo li mi moći sve to da izdržimo u uslovima kada imamo ovako slabašnu ekonomiju, kada imamo ogromne ekonomske probleme, opet zahvaljujući Vladi Crne Gore. Zar nije logično bilo da se prvo donese odluka o zaduženju, ispoštuje Ustav i Skupština, dakle da se samo parafiraju prethodno određeni elementi ugovora, odnosno preugovor, da se donese odluka o zaduživanju, da se donese ovakav ili nešto izmijenjeni zakon o izgradnji auto puta, pa da se onda imaju elementi i da Vlada ima zakonska ovlašćenja da učini ovo što je učinila.

Dakle, poštovani građani i poštovane kolege koji to do sada, eventualno, niste uočili, a poziv predstavnicima Vlade koji brane ovakav projekat, da me demantuju, o čemu Skupština ne može da odlučuje po ovome kako je Vlada nastupila i kako nam je ponudila. Ugovor o uslovima i cijeni izgradnje auto puta Bar -Boljare, na dionici Smokovac - Mateševo Vlada je zaključila i Skupština u tom dijelu ne može ništa izmijeniti. Ugovor o kreditu Vlada je zaključila i ništa u tom dijelu se ne može izmijeniti. Niste, gospodine ministre sa saradnicima, koliko sam ja pratio raspravu, ni jednim, čini mi se, slovom, dotakli i činjenicu da je ugovor o kreditu zaključen u američkim dolarima a da je Ugovor o projektovanju i izgradnji zaključen u evrima i nigdje nema, nema klauzule u pogledu zaštite za slučaj da dođe do nepovoljnih kretanja na relaciji dolar - evro, a one su jako prisutne i mogu značajno da utiču, ja mislim i u tom dijelu možemo da imamo i te kako problema. Prema tome, a što ako bi se desilo ako Skupština eventualno ne usvoji Zakon o auto putu Bar - Boljare, šta bi se desilo? Ništa značajnije, na žalost, ništa značajnije jer nigdje nisam vidio klauzulu nego sam naprotiv pročitao u Ugovoru o zajmu, evo pročitacu - zajmodavac je Vlada Crne Gore, a u tački 5.2 tog ugovora kaže: "Zajmodavac je završio sva ovlašćenja, radnje i procedure predviđene Zakonom države Crne Gore u cilju da ovaj ugovor čini valjane i pravno obavezujuće obaveze Crne Gore, u skladu sa njegovim uslovima, uključujući pribavljanje svih

odobrenja i ovlašćenja od relevantnih organa Crne Gore i realizaciju svih registracija ili dokumentacije, kako je predviđeno zakonima Crne Gore, a ta odobrenja, ovlašćenja, registracije i dokumentacija su pravosnažni". To piše u Ugovoru. Dakle, mi imamo mogućnost, na to nas je Vlada dovela, da eventualno usvojimo Zakon o auto putu ili ne usvojimo, a ako ga i ne usvojimo nisu neke velike štete, s obzirom na projekat i fazu do koje je on došao. Mislim da je to nekorektno, mislim da je to neustavno ponašanje i da to ne priliči jednoj odgovornoj Vladi.

U pitanju je, s razlogom se potencira, izuzetno značajan projekat koji predstavlja kada se dodaju i PDV carine, oslobođanja, projekat od cirka milijardu evra, to se bliži iznosu godišnjeg budžeta Crne Gore, govorim budžeta, odnosno više od budžeta, bez budžeta državnih fondova i s razlogom moramo biti izuzetno osjetljivi kada su ove stvari u pitanju. Jer, možemo li doći u poziciju, gospodine ministre, da kažemo zadužili smo se i s ovim iznosom zaduženja dolazimo do približno 100%, na nivou GDP-a a svi znamo da nam trebaju novi elektroenergetski objekti ili hidroelektrane, termoelektrane, trebaju nam novi putni pravci, jer ni jug nije dobro povezan sa stanovišta povezivanja i protoka turista u jeku turističke sezone. Trebaju nam mnogi objekti vezani za izgradnje deponije komunalnog otpada, kao takođe jedan od značajnih segmenata na putu ka članstvu u Evropsku uniju i, naravno, poštovanju ekoloških standarda, a to zahtijeva izuzetno velike novce. Hoće li sve ovo da stane dok ne prođu godine i godine, dok se eventualno ne izborimo sa ovakvim iznosom zaduženja ili ćemo doći u poziciju na koju takođe upozoravam, da ćemo morati da prodajemo najznačajnije resurse državi da kažemo - moramo jer smo se prezaduzili, a nema drugog načina. Ili ćemo morati da realizujemo neke druge značajne projekte pod uslovima da molimo te eventualne partnere za privatno javno partnerstvo ne pitajući za cijenu i uslove pod kojim će se to realizovati. Dakle, ovo su upozorenja i ograničenja na koja s razlogom kao opozicioni poslanici ukazujemo, a ne to što jednako svi ne želimo da imamo moderne saobraćajnice. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Kaluđerović.

Takođe, pozdravljam novu našu poslanicu Marković i želim joj svako dobro ovdje.

Ministre jeste li pritisnuli tastaturu? Nijeste.

Hoćete li repliku? Samo pošto vas ima, a ja imam ograničenje s godinama i s mozgom, vi koristite tu tastaturu.

Ko hoće od vas? Izvolite ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:

Poslaniče Kaluđeroviću, ako Parlament ne usvoji zakon neće biti izgradnje autoputa. Prema tome vi ćete pokazati tako taj odnos prema ovom projektu. A podklauzule ovog ugovora 213 kaže: ovaj ugovor će biti implementiran nakon njegovog objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", zajedno sa ugovorom o finansiranju predmetnog projekta i nakon obavještenja Vlade Narodne Republike Kine o prihvatanju ugovora o projektovanju izgradnje dionice Smokovac-Uvač-Mateševo, autoputa Bar-Boljare. Ovaj ugovor se automatski raskida ako se ne ispune bilo koji uslovi iz stava 1 ove podklauzule, bez prava ugovornih strana na bilo kakvo potraživanje. Eto vam vrlo precizan odgovor kao što da nijesmo potpisali ugovor o finansiranju takođe nebi bilo

nikakve realizacije projekta, jer on je bio osnov za izbor kineske kompanije kao najboljeg ponuđača, a ove ostale će vam odgovore dati moje kolege.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sada ima riječ kolega Miodrag Radonjić, generalni direktor Direktorata za trezor u Ministarstvu.

Narode kod njega su ključevi od para.

Izvolite.

MIODRAG RADONJIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane poslanice i poslanici,

Čuli smo prethodno da u Zakonu o budžetu za 2014.godinu, nema predviđeno zaduženje, sad ponovo čujemo da je ustvari Vlada to uzela Parlamentu. Pa samo, kratko da pročitam član 11 Zakona o budžetu za 2014.godinu.Vrlo kratko samo ću taj dio.

Vlada se može zadužiti za finansiranje izgradnje autoputa Podgorica-Kolašin kod kineske Eksim banke ili druge finansijske institucije do visine od 800 miliona eura.

Znači, ovo je Parlament već jednom usvojio usvajanjem Zakona o budžetu i time valjda dao zakonski osnov da Vlada uradi što je uradila. I, naravno, ovo što je poslanik Kaluđerović rekao da mi uzimamo dolare, da, ali dolari koje mi uzimamo su fiksirani za kurs. Znači ti dolari koje smo uzeli biće dovoljni da se izgradi autoput.

Kineski partner je prihvatio da fiksira kurs na dan potpisivanja ugovora. I samo je naša volja hoćemo li da platimo eurima ili dolarima. Znači, nijesmo u valutnom riziku za izgradnju. Od pozajmljenog novca možemo da izgradimo autoput.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite kolega Kaluđeroviću.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Ako je valutna klauzula u redu, ja to nijesam mogao kao vi, ali to je vama problematika koja je bliskija, javno ste to rekli, što ono kažu ukupna javnost vas drži za riječ, vrijeme je pred nama i ako bog da, da bude tako kako ste vi to sada saopštili.

Ja sam gospodine ministre u odnosu na vašu konstataciju, da ako ne bude zakona nema ni ugovora, pročitao odredbu člana 52 iz ugovora o zajmu, koji je potpisan od strane Vlade i u kojem stoji potpuno eksplicite ovo što sam rekao, da je Vlada sve papire dostavila kineskoj strain, onome ko je davalac kredita i garantovala da je ta dokumentacija pravosnažna. To tako piše.

Ima tu jedan član gospodine ministre, 83 tog ugovora koji kaže, ovaj ugovor je zakonski nezavisan od relevantnog komercijalnog ugovora. Dakle, nezavisan je ugovor o kreditu, to znači da on ne dijeli pravnu sudbinu ovih ostalih ugovora. To imajte na umu, ako do sada to nijeste imali. Poziv na član 11 Zakona o budžetu traži malo dužu priču i govori nažalost o tome da Crna Gora nije država u kojoj institucije funkcionišu na način, kako je predviđeno Ustavom.

Dakle, ponoviću još jednom i pravnom laiku je jasno da norma iz Ustava, da jedino Skupština Crne Gore može donositi odluke o zaduživanju Crne Gore. Ali lako

ćemo se saglasiti da ugovor o kreditu na 800 miliona evra cirka, jeste veliko i najveće zaduživanje Crne Gore, pojedinačno u njenoj istoriji do sada.

Dakle, izbjeglo se da se to učini, posrednom normom iz Zakona o budžetu se to ostavlja kao mogućnost. Mi već četiri godine, uporno pokušavamo kod Ustavnog suda da izdejstvujemo stav Ustavnog suda iz februara 2011.godine, napali smo tu normu kao i ne potpuno jasno neustavnu. Ustavni sud je našao načina da čuti godinama o tome. Kada je taj zakon promijenjen, onda su našli formalno-pravni razlog da kažu, obustavlja se postupak, ali je u novom zakonu o budžetu ta norma gotovo na istovjetan način uređena. Formalno ste sa stanovišta norme u Zakonu o budžetu u pravu, ali činjenica da Ustavni sud ne radi svoj posao, a u Ustavu piše ovo što piše, daje mi za pravo da kažem suštinski sam ja potpuno u pravu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Kaluđeroviću.

Idemo dalje.

Imat ćete priliku sada, poslije kolege Gegaja, da opovrgnete ili nešto dopunite da bi bili ekspeditivni. Izvinjavam se.

Riječ ima kolega Gegaj, neka se pripremi kolega Labudović.

Izvolite kolega Gegaj.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala gospodine potpredsjedniče, poštovani građani Crne Gore, poštovani ministre sa saradnicima, koji već tri dana vrlo ubjedljivo i argumentovano brane Prijedlog zakona o autoputu, dame i gospodo poslanici.

Evo pridružiću se i ja kolegama Stanišiću i Šehoviću, koji su juče rekli da izgradnja autoputa ima istorijski značaj za Crnu Goru. Radi se o najznačajnijem infrastrukturnom projektu u Crnoj Gori i nema te države na svijetu koja kada želi da izgradi svoj najznačajniji infrastrukturni projekat da ne donosi političku odluku. Taj strateški projekat pored internog ima i svoj eksterni integrativni karakter u smislu da će povezati crnogorsko primorje sa sjeverom države, angažovati sve razvojne potencijale tog dijela države, a da će kroz Srbiju i dalje povezati sa centralnom Evropom.

Takođe, izgradnjom autoputa, eliminisat će se putni pravac kroz kanjon Morače jedan od najopasnijih u Crnoj Gori. Da li razvojem Luke Bar i crnogorskih željeznica, stvara se ambijent koji će doprinijeti da autoput postane dio modernog intermodalnog koridora. Autoput do Bara do Boljara će imati i značajne pozitivne mikro i makroekonomske efekte koji će učiniti Crnu Goru još konkurentnijom biznis destinacijom. Radi se o najvećem i najsloženijem projektu u Crnoj Gori. Čuli smo da ne ponavljam koliko kilometara, posebno ipak želim naglasiti o specifičnosti autoputa u ovom dijelu Smokovac-Mateševo da ima 17 km tunela. Partner Vlade Crne Gore u izgradnji autoputa je kineska kompanija za izgradnju puteva i mostova CRBC koju podržava Eksim banka sa 809,56 miliona eura, bez PDV-a, hrvatski konstruktor kao što znamo za istu dionicu je 2009.godine ponudio 904 miliona eura, što je tada ocijenjeno kao veoma povoljna ponuda. Međutim, hrvatski konstruktor nije bio u stanju da obezbijedi bankarske garancije. Takođe, imali smo i ponudu američko turskog konzorcijuma Behte Lenka koja je ponudila više od 200 miliona eura, za razliku od Eksim banke. Dakle, u pitanju je povlašćeni kredit za koga se slobodno možemo reći,

da je među najpovoljnijim na svijetu. Koliko je povoljan kredit svjedoči podatak da je upola jeftiniji od kredita MMF-a Svjetske banke ili Evropske investicione banke. S tim da, Kineska Eksim banka, nije tražila dodatne političke, ekonomske uslove koji su karakteristični za kredite koji daju vodeće finansijske institucije.

U odnosu na prvobitnu ponudu vladini pregovorači, moram priznati, ministri Brajović i ministar Žugić, uspjeli da povećaju grejs period sa pet na šest godina sa niskom kamatom koja nije zabilježena u poslovnoj praksi. Drugim riječima Država Crna Gora, tek od 2021.godine počće da vraća kredit kineskoj banci po izuzetno povoljnim uslovima i to nakon dvije godine pošto autoput bude pušten u saobraćaj. Izgradnja puta predviđa smanjenje broja saobraćajnih nezgoda, povećanje pristupačnosti teško pristupačnim predjelima, povećanjem mobilnosti i pozitivan uticaj na ravnomjerni demografski razvoj. Pored toga, izgradnja autoputa, kako se vjeruje uticaće na poboljšanje tržišnih uslova poslovanja i povećanje konkurentnosti preduzeća, olakšan pristup regionalnom tržištu, te snižavanje zavisnih troškova nabavke. Očekuje se bolja valorizacija potencijala iz domena poljoprivrede, šumarstva i ubrzan razvoj turizma sjevera države.

Zatim očekuje se povećanje zaposlenosti, bolje iskorišćavanje potencijala Luke Bar i kontejnerskih terminala i njihovu bolju vezu sa gravitacionom zonom. Ekonomski stručnjaci kažu da će ovo doprinijeti stvaranju multiplikativnih, makro-ekonomskih efekata i ekonomsku opravdanost projekta u roku od 17 godina. Podaci ukazuju da će saobraćajne nesreće biti smanjene za tri puta sa izgradnjom autoputa, a partnerstvo sa pomenutom kineskom kompanijom bio je uslov za dobijanje kredita Eksim banke za izgradnju prioritetne dionice autoputa. Mislim da su Ministarstvo saobraćaja i Vlada Crne Gore uradili dobar posao, napravili dobar posao. Uzimajući u obzir koliko je eminentnih stručnjaka, sve ove godine učestvovalo u izradi revizije svih planskih dokumenata, prpratnih studija, strategije projektne dokumentacije, implicitno se potvrđuje ispravnost rješenja koje zastupa Ministarstvo saobraćaja i Vlada Crne Gore. Planska dokumentacija je razvijena uz aktivno učešće svih relevantnih institucija i države i lokalnih samouprava. Izgradnja autoputa trebalo bi da doprinese ekonomskom radu i razvoju Crne Gore, kao i ravnomjernom regionalnom razvoju. Doći će do smanjenja migracije ka Podgorici južnim opštinama, očuvanje populacije u sjevernim opštinama, razvoju poljoprivrede, turizma i razvoj nacionalnih parkova u sjevernom regionu. Autoput će upravo biti u funkciji da se valorizuju resursi sjevera i da se obezbijedi da mnogi ljudi koji danas dolaze u Podgoricu i na primorje ostanu na sjeveru i da otvaraju nova preduzeća i fabrike i da budu na pola sata od Podgorice. Očekuje se kada bude najveći obim radova da na ovom projektu radi oko četiri hiljade radnika. Izvođač je u obavezi da angažuje najmanje 30% domaćih kompanija koje se bave naravno ovim poslom. Posebno mi je drago što su zaštićeni interesi Crne Gore.

Naime, jedan od preduslova za sklapanje poslova sa kineskim partnerima je bilo angažovanje domaće radne snage na tom projektu. Takođe, angažovanjem domaćih preduzeća iz oblasti građevinarstva, neophodan uslov za ukupni privredni zamah u Crnoj Gori. Ovaj posao u uslovima svjetske ekonomske krize mora da bude prilika da naša preduzeća zaposle svoje kapacitete. Autoput, prije svega, ekonomski uslov za ukupan razvoj Crne Gore, a istovremeno infrastruktura koja će omogućiti približavanje Crne Gore Evropskoj uniji. Svi mi dobro znamo da svaki novi pravac donosi nemjerljivu korist i dobit. Imamo recimo put, aktuelni put Risan -Grahovo-Žabljak je napr. promijenio

mnoge navike putnika. Koliko ljudi iz Srbije i drugih država centralne Evrope koji putuju idu sad preko Durmitora, ostanu tamo par dana pa se spušte do mora. Ovo je neprocjenjivo važan infrastrukturni projekat i za sjever i za jug i za centralni dio Crne Gore. Ako se prisjetimo da smo prije par godina za vrijeme velikog vremena i vanrednog stanja imali odsječen sjever države jasno je koliko će nas autoput relaksirati takvih događaja.

I na kraju da naglasim da o značaju ovog kapitalnog projekta dovoljno je reći da realizacijom dakle kapitalnog projekta autoputa, sigurno će doći do rasta bruto-društvenog proizvoda, do rasta javnih prihoda, do povećanja zaposlenosti, a doći će značajno će doprinijeti fiskalnoj konsolidaciji javnih finansija u Crnoj Gori usvajanjem Zakona o autoputu jer očekujem ne samo da ćemo mi iz vlasti glasati. Svi činioци vlasti u ovom domu, nego očekujem i veliki broj poslanika iz opozicije, jer čuli smo, a mi znamo, a čuli smo i od ministra Brajovića, da bez usvajanja Prijedloga zakona o autoputu nema ni autoputa. Toliko i hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Gegaj.

Sada riječ ima ...

Hoćete da govorite? Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

I zbog poslanika a više i zbog javnosti koji prate ovu diskusiju, zbog naših građana da kažem sljedeće. Samo sa nekoliko rečenica, da pokažem koliko je ovo dug put bio i koliko smo vrlo organizovano radili na svemu tome.

Znači, ovaj Parlament je prvo potvrdio sporazum, ranije potpisani Sporazum između Kine i Republike Crne Gore o saradnji. Nakon toga je došlo do izmjene i dopune tog Sporazuma koji je takođe potvrdio izmjene i dopune Sporazuma i potvrdio ga je Parlament. Tek kada je Parlament to uradio, moglo se prići potpisivanju okvirnog sporazuma između Ministarstva i između matične kompanije CCCC.

Na osnovu tog okvirnog sporazuma pregovarao se ugovor o projektovanju i izgradnji i konačno je on potpisan. Tekst sa potpisanim ugovorom o projektovanju i izgradnji, mogli smo da zvanično apliciramo kod kineske Eksim banke za dodjelu kredita. Zvanična aplikacija je bila 3.marta o.g. Pola godine ta evolucija je trajala. U međuvremenu smo pripremili i tek kad je odobren kredit uputili smo Parlamentu Zakon o autoputu koji je sadržao rješenja, koja smo ispregovarali u ugovor o projektovanju i izgradnji. I to je čitavi niz. Ovdje ste vidjeli da niste čitali do kraja nešto što piše u Zakonu o budžetu koji su poslanici usvojili, ovdje ne ulazim u tu priču daljeg vašeg tumačenja i mišljenja o Ustavnom sudu i Ustavu Crne Gore. Ali prethodni poslanik je, tačku 83 pročitao prvu rečenicu: ovaj ugovor je zakonski nezavisan od relevantnog komercijalnog ugovora. Iako sam siguran da kao dobar pravnik on odlično zna da se to odnosi na sljedeću rečenicu ove tačke. Tužbe ili sporovi koji nastanu po osnovu komercijalnog ugovora neće uticati na obaveze zajmoprimca iz ovog ugovora. Tako da to nema veze sa onim što sam ja pročitao, kad sam rekao da se tek objavljivanjem u "Službenom listu" oba ugovora stvaraju svi uslovi i da su sva tri akta koja su vam dostavljena vezani, bez jednog od njih, nema ni realizacije projekta. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ministre Brajoviću, prekršili ste osnovno pravilo ovog Poslovnika. Prethodni poslanik ja se dobro sjećam, da je to poslanik Kaluđerović, znači njegova je bila završna riječ u toj polemici.

Hoćete li minut kolega Kaluđeroviću? Ili nećete, nije potrebno.

Znači, ministre kad Vam dadem riječ onda ćete govoriti. Pritisnite tastaturu i sve ostalo, ja ovđe vodim, ja sam ovdje domaćin, nećete biti uskraćeni ni za što, vjerujte mi. Posebno, kada je u pitanju ovakva tema. Ali, samo da budemo efikasni, da pošujemo Poslovnik.

Izvolite, kažite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Ja sam se javio i onda ste mi Vi rekli iskoristite pravo kad sljedeći poslanik završi i zato. Nijesam ja prekršio, nego ste mi Vi uputili na to.

Hvala Vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Čim pomente ime, sve je bilo u redu dok nijeste na kraju pomenuli ime i navode koje ne mogu da idu na taj način, a vi to dobro znate, ja sam ovđe treći čini mi se mandat, bili smo i kolege, čini mi se, ne znam.

Hoćete li kolega Kaluđeroviću minut?

Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Ne može se drugačije gospodine tačka 83 ugovora o zajmu tumačiti nego ovako kako sam je...

Evo da je pročitam, pa neka ukupna javnost sudi.

Ovaj ugovor je zakonski nezavisan od relevantnog komercijalnog ugovora. Imamo tamo kod značenje izraza, komercijalni ugovor je u stvari ugovor o izgradnji sporazuma itd. Ugovori između dvije strane nijesu isto kao osnove međudržavnog ugovora, vjerujem da ćemo se oko toga lako saglasiti. Prema tome, zalagao sam se i mislim da je prava stvar i poštovanje ovog parlamenta i odnosa prema ovom izuzetno značajnom pitanju, da je morao prvo parlament da donese, naravno na predlog Vlade, odluku o zaduženju, da donese zakon, pa da se onda definitivno obezbijedi potpisavanje i stupanje na snagu ugovora.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Kaluđeroviću.

Razumio sam da je ovo bila stručna rasprava između ministra i kolege Kaluđerovića i dobro je što su i jedan i drugi imali dopunsko vrijeme.

Sada riječ ima kolega Labudović, a neka se pripremi kolega Vuletić. Izvolite kolega.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, uvaženi gosti, poštovani građani,

Evo dva dana bez prekida, rizikujući čak i da se ponovimo, pokušavamo da nešto što se ovdje želi istaći kao istorijski poduhvat i istorijski projekat elaboriramo sa svih mogućih strana i aspekata. Neću ulaziti u ocjenu je li to istorijsko ili ne, jer kod nas je uvriježeno shvatanje da sve što uradimo je istorijsko i da zapravo civilizacija počinje sa nama i od nas, ali složiću se sa svima onima koji tvrde da je ovo krajnje ozbiljan projekat, do te mjere ozbiljan da zahtijeva, prije svega i iznad svega, istinu o njemu, ne politikantsko i političko nadmudrivanje, ne pokušaj da neko nekoga prevari. Jer, gospodo, ne odlučujemo samo o nečemu što se tiče nas. Odlučujemo o projektu koji će se ticati generacija i generacija koje će doći. One greške, one zablude, one prevare, one laži, bilo s koje strane da dolaze, koje danas pokrijemo otkriće naši sinovi i naši unuci i prema njima smo, prije svega, odgovorni i odgovorniji nego prema nama, da ovaj posao izvedemo na čistac i do kraja.

Imao sam prilike da o pojedinostima ovog ugovora, jer prije svega, ovdje je o njemu riječ, razmijenim mišljenje na jednom od odbora i kažem ono što ja o njemu vidim kao falinku. Dobio sam odgovore sa kojima nijesam zadovoljan, ali neću danas o tome.

Danas želim upravo da se prema samom projektu, prema ideji autoputa odredim i kao građanin i kao poslanik i kao pripadnik određene političke grupacije. Dakle, ja jesam za autoput. Svi moji su bili za taj pravac, svi moji su u Evropu i u svijet išli tim pravcem. Ako treba da se riješim između dileme neki drugi pravci, jadransko jonski, ovakvi, onakvi ili autoput, ja ću glasati za autoput, ne samo zato što mi vodi pored kuće već zato što kažem još od Kralja Nikole na ovamo stoji ona žal svih u Crnoj Gori da im je dobra puta do Beograda, a ja tvrdim i dalje.

S tim u vezi, želim da istaknem, ovaj put ne doživljam kao autoput Bar-Boljare, pogotovo ne njegovu dionicu od Smokovca do Mateševa, već isključivo kao jednu od etapa autoputa tzv. pravca 5b Bar-Beograd-Bukurešt-Budimpešta-Beč, osim i jedino u tom slučaju ako bude dio tog ukupnog pravca sav ovaj posao ima neki smisao. Čak i onda kada nema ekonomsku svrsishodnost i cjelishodnost. Jer, ne spadam u one koji sve računaju i tvrde da se sve može na olovku svesti. Da je tako, da se civilizacija opredjeljivala principima cjelishodnosti i svrsishodnosti, vjerujem da bismo još uvijek bili u pećinama ili na sojenicama. Uostalom, i sam život da bacite na olovku, pokazao bi se neisplativ, pa opet se svi borimo da ga očuvamo i da nam što duže traje.

Hoću da ovdje razriješimo nekoliko stvari koje se meni čine krajnje problematičnim. To je pokušaj da se ovo prikrije željom da se otvori sjever. Gospodo, nemojte da bacamo maglu i prašinu. Ovo sa razvojem sjevera direktno nema ništa. Autoput sjeveru može samo da doprinese sam po sebi i sam za sebe, da ono još nešto malo nas što je ostalo na sjeveru brže dođe zasad pravcem prema Podgorici, a sutra možda prema Beogradu i dalje. Da bi se sjever sačuvao, da bi sjever bio ta razvojna poluga Crne Gore treba mnogo više nego što je autoput. On je samo jedna mala karika u svim tim potrebama, jer ne treba da zavaramo narod. Autoput je jedini put koji ne dolazi do kuće nego prolazi pored kuće. Onaj ko se ne ukrca na Smokovcu, moći će jedino da se ukrca na Mateševu ili negdje dolje oko Andrijevice. Nema četvrte tačke. Ne možete iz svake kuće na autoput i sa autoputa u svaku kuću. To građani mora da znaju. To, takođe, znači da se ne može ni pored autoputa graditi ni kafane, ni restorani, niti prodavati paprike, sir i ne znam šta. Toga moramo da budemo svjesni. Od autoputa, eventualno, u nekom dužem vremenskom periodu može da ima jedino koristi Crna

Gora. Valjda iz toga proizilazi da nešto malo od toga može da dobije i sjever. Samo od toga apsolutno ništa.

Takođe, ovdje se polemicalo imamo li povjerenja u kinesko sudstvo, u arbitražu u Švajcarskoj i ne znam šta. Nije riječ o tome nepovjerenju. Mi, gospodo iz Vlade, ne vjerujemo vama. Imamo hiljade i hiljade razloga. Iskustvo sa vama nas je naučilo da vam ne vjerujemo. Nemoj da vas ljuti ova naša skepsa i ova naša potreba da svaki segment ovog ugovora raščivijamo. Prvo, mi nemamo nijednu garanciju, gospodine ministre, da će ovo, zaista, biti autoput Bar-Beograd. Jer, sem, hajde da kažem, gotovo protokolarne izjave premijera Srbije da će se graditi taj put, nemamo nigdje ništa na papiru. Zna li kakve su inauguralne besjede premijera, jer prema ovom vašem, koliko se puta dosad obratio ovom parlamentu, mi imamo bar jedno tri, četiri autoputa kroz Crnu Goru. Takođe, ne možemo da vam vjerujemo do kraja, jer vaši prethodnici koji su, takođe, bili iz iste političke garniture su tvrdili, prvo, da je neisplativ i upozoravali premijera da to ne čini, a onda kada se već ispostavilo da je to politička potreba i svaka druga, dolazili do računice koja iznosi šest miliona po kilometru autoputa. Poznajem taj kraj. Tim pravcem idem evo 30 godina svakih 15 dana, gospodine ministre, u jednom, pa u drugom pravcu, ali znam i Kordun I Liku, pa mi nekako ne izgleda logično da tamo autoput po kilometru košta šest do osam miliona, a ovdje od obećanih prije sedam, osam godina u prvoj studiji da bude šest miliona po kilometru, danas smo dogurali do skoro 30. Pristao bih da on košta i 50, pod uslovom da se do te cijene došlo na osnovu projekta, na osnovu završenih istraživanja, na osnovu jasno preciziranih elemenata svakog metra tog puta. Mi smo u sve to ušli ono kao u svatove - hajmo, pa ako dadoše devojku dobro jeste, ako ne dadoše, bar ćemo piti, jesti i pucati. Tako se ovako ozbiljna stvar ne gradi, gospodine ministre.

Takođe, ne mogu da vjerujem do kraja i da hranim tu svoju želju za tim autoputom činjenicom da ste navodno napali njegovu najtežu dionicu. Upozorili ste me, nijesam građevinski stručnjak, ali sam pitao ljude. Nije ga lako provesti ni preko Skadarskoj jezera, a pri tom još uvijek ne znamo kud je. Neće biti lako ni preko Trešnjevika. Zašto makar jednu lopatu ne zabodoste na početak tog autoputa sa bilo koje strane, da znamo da će to biti polazna i završna tačka tog autoputa. Ono što je mene strah, gospodine ministre, i što javno hoću da vam kažem jeste da vi ovom dionicom ne pravite autoput nego oslobađate prostor Morače za podizanje hidrocentrala na toj rijeci sutra i da ćemo od svega toga imati to slijepo crijevo koje, neću da kažem, ne vodi iz nigdje u nigdje, đe god ima jedan čovjek ima se iz negdje u negdje, ali se bojim da vodi kroz pustinju i kroz prašumu.

Gospodine ministre, ovaj ugovor koji ste nam ponudili izaziva tolike kontroverze da, pravo da vam kažem, pored svih ovih mojih ličnih i intimnih pristupa ideji autoputa, teško da ću moći da dignem ruku za njega. Vi kažete - gradimo ga na osnovu idejnog projekta, a tu su odstupanja 10%, kam da pukne. Zna li šta znači 10% na milijardu? To je sto miliona. Zna li šta znači za Crnu Goru sto miliona, gospodine ministre? Pa, cio nam je kapitalni budžet, ako ove godine odbijemo ono što je za autoput, manji od 70 miliona. Zna li koliko je to bolnica, škola, vrtića i svega onoga drugoga što nam treba? Jer, nećemo moći da živimo samo za autoput i od autoputa. Prema tome, gospodine ministre, za autoput obje ruke, za ovaj vaš ugovor bogami ni prst.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Labudoviću.
Izvolite ministre Brajoviću.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Poslaniče Labudoviću, mi smo već nekoliko puta imali prilike da razgovaramo i na Zakonodavnom odboru. Sada sam čuo opet primjedbe, ali da razriješim neku vašu dilemu. Neću ovdje govoriti o povjerenju i nepovjerenju, to su već neke kategorije kojima se sada ne bih bavio jer bi mi oduzimalo vrijeme.

Nije tačno da je to samo na osnovu obraćanja jednog premijera ili drugog premijera. U strategiji razvoja saobraćaja i to drumskog, vazdušnog, vodenog, putnog Srbije od 2008. do 2015. godine imate prepoznat pravac Beograd - Južni Jadran. Na tom pravcu se trenutno rade dionice, rade kineske kompanije, ali posjetite njihov sajt ako ne vjerujete ovome, pa provjerite. Apsolutna je namjera i zato to stoji u priči o evropskim koridorima, da ovo bude pravac koji će preko mora sa Barijem, a od Bara do Beograda dalje ka Bukureštu i na drugu stranu ka Budimpešti. To je tako planiran pravac i radi se na tome. Kojim tempom će se raditi, rekao sam kojim tempom mi planiramo ovdje i računamo da ćemo za ovih četiri godine izgradnje ove dionice stvoriti dokumentacione pretpostavke za izgradnju drugih dionica. U tom smislu sam već nekoliko puta ponovio da mislim da je najprioritetnije nastaviti od Mateševa do Andrijevice, jer se onda taj jedan broj naših opština na sjeveru vezuje direktno na autoput.

Naravno da smo izabrali najtežu dionicu i jesmo izabrali najtežu dionicu. Nije nam bilo da počnemo u Baru ili da u Boljarima nešto počnemo nego da završimo najtežu dionicu kojom ćemo onda da imamo najveću vrijednost kojom raspoložemo za razgovor potencijalni o privatno-javnom partnerstvu ili o koncesionom aranžmanu za druge dionice. U tom smislu sam vrlo precizno saopštio da to nije samo nečija lijepa priča nego strateški dokumenti i države Crne Gore i nama susjedne države Srbije.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala ministre.

Ima jedna logika da ima početak i kraj. Međutim, ako tu dionicu podijelimo na pet, šest manjih dionica, pa onda ima pet, šest početaka i krajeva. Logika je čudnovata. Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Gospodine ministre, u toj strategiji koju, takođe, poznajem, piše da Srbija razmišlja i o vodenom pravcu od Dunava dolinom Morave i Vardara do Egeja. Ne sumnjam, oni to grade do Požege i do Čačka. Hoće li ovamo, ne znam. Nijednom dosad nijesam čuo ili pročitao da ste sjeli i napisali sporazum, ugovor, da ste zajedno nastupili prema trećoj strani, što bi bilo najrazumljivije, jer ponavljam, ovo je samo dionica velikog putnog pravca 5b. Da ste svi iz tog pravca nastupili pred Svjetskom bankom i pred drugim finansijerima, ne bi nas finansirali Kinezi. Ne, gospodine ministre. Ovo je spašavanje redova Rajana. Zna li šta je problem? Možda se ovim autoputem mogu dobiti još jedni izbori. Nije to problem. Problem je, gospodine ministre, što mi ovim

ne obavezujemo sebe i svoju generaciju. Volio bih, ako ovo bude greška, da tu grešku platimo mi, evo ja, ali se bojim, pošto se, rekao mi je to kolega Filip Vuković, sva prilika neću voziti tim autoputem od početka do kraja, bojim se da će tu grešku plaćati moji unuci i da će mi proklinjati grob što sam danas digao ruku za to.

U tome je problem, gospodine ministre. Nema ni jednog jedinog relevantnog dokaza da mi gradimo autoput, kumim vas bogom, na osnovu čega, nema para ni za ovu dionicu. Kako smo je procijenili? Onako od oka. Ne zna se ni jedan jedini detalj, mi ne znamo đe taj autoput počinje, ne zna se đe su petlje, obilaznice, priključnice, ne zna se gdje završava, ne znam šta vi znate u cijeloj ovoj priči. Kinezi dolaze da prvi put vide teren i da ga projektuju usput, kopaju i crtaju. Tako ozbiljan projekat se, gospodine ministre, ne radi, a radite ga 20 godina. Valjda smo za 20 godina mogli smoći toliko para i toliko pameti, ako je nijesmo imali u Crnoj Gori da je pozajmimo, da ga makar nacrtamo, osim one projekcije na televiziji koja svake noći kola tamo i ovamo. Uopšte taj neozbiljni pristup cijeloj priči koja košta milijardu, možete vi da se smijete koliko god hoćete, ali ne postoji niti ste nas ubijedili u ovih dva dana, niti onih prethodnih dva, tri gdje smo raspravljali na odborima, nijeste nas ubijedili, gospodine ministre, da ste ozbiljno i spremno ušli u cijelu priču koja košta najmanje dvije i po milijarde kada se sabere.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Labudoviću.

Idemo dalje. Riječ ima kolega Murić, a neka se pripremi kolega Pajović. Izvolite kolega.

ŠEFKIJA MURIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče Raduloviću.

Poštovane dame i gospodo, poštovani građani, uvaženi ministre sa saradnicima, Pokušaću da sublimiram svoju priču i da pokušam da ne ponovim ono što se prethodna dva dana reklo u ovom Parlamentu. Reći ću u početku da sam lično smatrao da će rasprava o autoputu trajati sat vremena, da će ispred kluba svako govoriti deset minuta, jer je ovo ispričana priča i da smo u ranijem periodu svi bili za autoput i danas osporavamo neke stavove i neke stvari kada smo došli do njegove realizacije. Tako je bilo i ranije u važnim, velikim infrastrukturnim projektima koji su bili od značaja za Crnu Goru. U prvom redu mislim za energetske objekte.

O značaju projekta i o realizaciji puta Bar-Boljare, mislim da smo, ipak, ako smo razvili ovu priču, trebali govoriti o onome što je maloprije pomenuo gospodin Labudović i ministar Brajović, sa aspekta kako i na koji način povezati opštine kojima autoput prolazi blizu tih opština. Kako uvezati Plav, kako uvezati Gusinje, kako uvezati Andrijevicu, Berane, Rožaje, sve te opštine koje prolaze pored autoputa i kako i na koji način modernizovati saobraćajnicu od granice sa Srbijom preko Rožaja i povezati je na autoput. Mislim da u tom planiranju bi morali voditi računa o tome, a ne pričati priče da li smo za autoput ili nismo. Mi danas treba da i ova dva, tri dana trebali smo da pokazujemo svoj odgovoran odnos prema ovome veoma značajnom pitanju.

Gospodine Brajoviću, vi ste u svom uvodnom izlaganju rekli da naknadnih radova ne treba da bude više od 10%. To je nešto što jako podržavam. Bavio sam se projektovanjem, bio sam i nadzorni organ i nikada mi se nije desilo da mi nijedna

investicija prođe ili probije projekat preko 10%. To su standardi, to su norme i toga se moramo pridržavati. Vi u projektu ne možete svaki detalj predvidjeti, ne možete sve nacrtati, ne znati sa čime ćete se susresti na terenu i zbog toga je jako važno da ovaj procenat i ova norma bude ugrađena i u zakonu i u vašem obrazloženju ste to rekli, da se ne bi manipulisalo sa naknadnim radovima. To je, po meni, prava stvar i to je pravo obrazloženje.

Reći ću vam još jednu priču koju mislim da treba danas da pomenem, iz opštine iz koje dolazim bilo je puno zainteresovanih investitora da rade i da ulažu u našu opštinu, ali poslije duge opservacije, ozbiljnih priča je bilo, glavni razlog im je bio i pitanje na kraju kako ste povezani sa Lukom Bar, kako ste povezani sa aerodromom, kako i na koji način mi želimo da transportujemo svoje proizvode iz ove opštine.

Ne smeta mi, profesore Raduloviću, neka se dogovaraju, ne smeta mi.

Lični sam prijatelj sa gradonačelnikom Novog Pazara. U ličnoj komunikaciji sa njime, kada je jedna turska kompanija došla da ulaže, da pravi fabriku tekstila u Novom Pazaru, jedan od glavnih razloga, takođe je bilo izmještanje te fabrike u Leskovcu, gdje su je i napravili i zaposlili 200 do 300 ljudi je blizina sa autoputem. To su sve razlozi zbog čega treba da gradimo ovaj autoput i zbog čega nam je neophodan. Da li Crna Gora treba da bude zaobilažena koridorima saobraćajnim? Danas je komunikacija nešto što je najvrednije u biznisu, u svemu, ali saobraćajna povezanost ili saobraćajna komunikacija je nešto što treba svakoj zemlji koja želi da dostigne standarde visoko razvijenih zemalja. Svjedoci smo i da se u susjednoj Hrvatskoj mnogo govorilo o autoputevima, ali danas jedva čekamo da stanemo na njihove puteve jer smo sigurniji i bezbjedniji i brže dolazimo do određenih destinacija. Neki projekti, važni projekti nemaju cijenu. Mislim da autoput po svaku cijenu treba izgraditi i ne samo autoput Bar-Boljari nego i jadransko-jonski autoput.

Što se tiče funkcionalnosti autoputa Bar-Boljari, on će dobiti na funkcionalnosti kada se završi cio. Znači, prava valorizacija će biti kada se cio završi. Vjerovatno ćemo mi u tome pričekati, dug je to period. Ne možemo graditi tako značajan projekat za pola godine, godinu ili za mjesec nego treba dug period za to. Kako ćemo otvoriti Bjelasicu, Komove, Projekletije, Hajlu kada tamo ne možemo da dođemo. Ovim uvezivanjem i izgradnjom infrastrukturnih objekata putne infrastrukture siguran sam da će te destinacije biti bliže turistima i da će biti interesovanja za njih. Siguran sam da mi u pozadini, odnosno u drugom dijelu trebamo da radimo na pripremi tih potencijala kako da ih predstavimo turistima i kojim koridorom treba da dođu. Mislim da stvarno nemam dilemu, stvarno sam iskreno i jedva čekam da krene gradnja autoputa, samo mi je žao, što je jedan od kolega prije neki dan rekao, što nije ranije počeo. Svi smo govorili o tome i svi smo se saglasili, ponoviću, nema regionalnog razvoja bez autoputa. To se moglo čuti sa strane opozicije i sa strane vlasti. Sada tražimo razloge, osporavamo neka rješenja, mislimo je li ovo najbolje, je li ovo najgore. Ne ulazim ni u jedan tehnički detalj, potpuno podržavam struku, potpuno podržavam one koji su radili na cijelom projektu. Mislim da nijedan obrazovan i odgovoran čovjek neće ništa uraditi protiv svoje struke. Tu se pokazuje struka, tu se pokazuju ljudi koji žele da grade i koji imaju kapaciteta. To su rezultati nečega što treba, benefite neke koje trebamo da kasnije ubiramo.

Imao bih o ovome da pričam još sigurno dvadesetak minuta i još primjera da nađem za razloge zbog čega treba. Nekako stičem utisak da cijelo vrijeme osnovno pitanje je da li smo za autoput ili nijesmo. Ja jesam i podržaću sve napore i mislim da

što prije treba da počne njegova izgradnja da bi kasnije imali njegovu valorizaciju. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, Muriću. Posebno mi se sviđelo ono što vam ja dobro razumijem, žargonski, fakat i nefakat, u faktu i nefaktu. Fakat i nefakat to je starovaroški jezik, ministre.

Ministre, htio bih da vam dam jednu informaciju. Na ovogodišnjem skupu predsjednika zemalja Zapadnog Balkana je bio jedan od zaključaka da se napravi brza autocesta na toplu stranu koja bi povezala Hrvatsku i Albaniju. Bila je tu toliko jedna politička volja za to, tako da tu političku volju iskoristite i vidite kako da se realizuje. Znači, na toplu stranu, brza autocesta sa zaobilaznicama koja će povezati Konavljе i albansku granicu.

Idemo dalje. Jeste li imali repliku? Niste sad imali. Dobro, nijeste se ni prijavili.

Sada ćemo da vidimo dalje. Došlo je opet do nekih izmjena, tako da se treba uvijek snaći ođe. Ima riječ kolega Vasiljević, a neka se pripremi kolega Duković.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče. Pomoći ću vam da se snađete dok dođe kolega koji je trebao da govori prije mene. Pozdravljam sve naše goste, moje kolege, moga mentora prof. Mladena Ulićevića, građane Crne Gore i poslanike DPS-a, nakon čijih govora ne treba replika od strane ministra.

Nećemo biti na suprotnim stranama što se tiče struke, jer sa građevinskog aspekta nema nesavladivih prepreka i ovaj put ne spada u najteže, kako želite prikazati, poslove. Naprotiv, priča o komplikacijama je tu samo da bi opravdala visoku cijenu. Pretenciozan je i naslov da je ovo posao vijeka. Ne daj bože da je ovo 85 godina koliko je ostalo do kraja ovog vijeka, Crna Gora ne napravi ništa bolje od puta ili od džade, onda ne bi mogla biti ni crnja ni gora.

Što se tiče struke, dakle nema problema. Ekonomski i drugi aspekti su primarni, pa je ovo zbog toga političko, a ne stručno pitanje. Želim da upoznam građane Crne Gore i vas, mada vi to znate ako ste pitali ministra finansija, Crna Gora se već danas svakog dana zadužuje za u prosjeku milion i dvjesta hiljada eura. Ovoga momenta kada mi ođe pričamo i svako jutro kada osvanemo, milion i dvjesta hiljada eura smo u minusu za kredite i zaduženja. Ko ne vjeruje, neka izračuna koliko smo se zadužili ove godine, kolike su kamate i kolike su državne garancije, 420, 430 miliona, pa neka podijeli sa 365 dana ili 366 ako je prestupna godina, pa će doći do te cifre. To sve ima u papirima.

Druga stvar, ovdje ne govorimo o autoputu nego govorimo o dionici autoputa, pa se slažem sa kolegom Dritanom Abazovićem koji je podnio predlog da se ime zakona promijeni i da se zove predlog zakona o dionici autoputa Smokovac-Mateševo, što bi bilo krajnje primjereno. Realizacija ove prve dionice je planirana da traje četiri godine, a kada se završi to će biti lokalni autoput, a to stanje će trajati još petnaest godina, jer realizacija u idealnim uslovima traje dvadeset godina. Ako računamo normalog kašnjenja, jer nijedan projekat se kod nas nikad nije završio na vrijeme i u roku, pa neka bude po dionici kašnjenje godinu dana, znači da će nekakve benefite o kojima vi pričate ovaj autoput početi da donosi za 30-ak godina. Efekti autoputa, ako ih bude, neće se realizovati ubrzo, čak i pod uslovom da se završi srpska dionica i Jadransko-jonska

magistrala. U protivnom, ovaj autoput će ostati slijepo crijevo. Ekonomski efekti o kojima niko ne govori ne zavise samo od autoputa nego i od drugih uslova od kojih nijedan nije ispunjen. Sve studije pokazuju da je autoput u obimu koji i kako predlaže Vlada nije ekonomski isplativ.

Čula su se obrazloženja u kojima su izrečeni potpuno netačni izvrnuti podaci studije opravdanosti čak i od jednog našeg poslanika koji trenutno nije tu. On je naveo da smo 310 miliona u plusu kada je odnos prihoda i rashoda u pitanju. Međutim, studije pokazuju da smo 310 miliona u minusu i to piše i to će objaviti u novinama, možda je on imao neku švercovanu analizu, mislim da je to studija Skot Vilson. Ekonomske analize rađene su inače za projektovani rast BDP-a 6% do 7% kao optimističku prognozu, kao najvjerojatiju 5,4. Mi znamo da je taj rast 2%, a pitanje je da li će to biti rast ili će biti pad, s obzirom da nemamo privredu. Sve analize pokazuju ekonomsku neopravdanost, čak ispod 50% od minimalnih parametara isplativosti. Da bi se prikriji stvarni rezultati ekonomskih analiza, pribjegava se infatilnim obrazloženjima tobožnje opravdanosti. Na primjer, svi imaju auto puteve samo Crna Gora nema. Koliko su racionalni ti putevi u okruženju govori vam primjer da hrvatski auto put od Rijeke do Zagreba, znamo šta je Rijeka i šta je Zagreb, godišnje stvara gubitak od 37 miliona eura na protok vozila od preko 13,5 hiljada dnevnog prosjeka. Multiplikativni efekti i još Hrvati ga daju na koncesiju, pa ga neće niko. Multiplikativni efekti, hljeb koji će pojesti Kinezi od čijega brašna i od čije soli, ne od crnogorske definitivno. Veliki broj turista koji će jurišati iz Jaza na kačamak i to samo za 30 minuta, to ne bi nekad Mihail Šumaher, a danas ne bi ni Luis Hamilton.

Patetično i teatralno se priča o ljudskim životima. Vjerujte mi, gine se i po svijetu, na žalost i na auto putevima. Na ovome auto putu sa ovim karakteristikama, vi ćete u zimskom periodu morati da ograničite brzinu na 50-60 kilometara na sat, od slane, od leda i poledice i ostalih atmosferskih pojava. Indikativno je da su perfidno i do detalja razrađene periferne stvari i obrazloženja. Na to nemamo primjedbi, a da su sakrivene stvarne analize. Sakrivena je opasnost da će se zaduženjem oko auto puta u potpunosti prekinuti razvoj Crne Gore, izostaće ostale investicije i to na duži period od 30 - tak godina. To je za to što Crna Gora nema ekonomski i privredni kapacitet za auto put niti će ga imati u dogledno vrijeme. Niđe u svijetu se auto putevi ne grade bez ekonomske potrebe, bez privredne potpore i bez aktivnog i zaposlenog stanovništva koje će koristiti taj auto put, a mi gotovo i da nemamo realnog sektora i zaposlenih u realnom sektoru. A uz to imamo svu privredu Crne Gore rasprodatu, pa ću vam dati sad nekakve podatke.

Kombinat aluminijuma je prodat za 1,4 kilometra auto puta, Željezara je prodana za 750 metara puta, Luka Bar, kontejnerski terminali za 300 metara puta, Hotel Nikšić u Sutormoru za 100 metara puta, eto to je prodato. Zbog izgradnje auto puta, Crnogorci, braćo i sestre, ubrzo ćete plaćati najskuplje gorivo i najskuplje registracije automobila, a sigurno će doći do povećanja svih vrsta poreza, a vidjećemo ubrzo ukoliko se krene u realizaciju auto puta, prva stvar što će biti biće povećanje PDV-a. To je scenario koji nas očekuje. Pri tome, nema odgovora na pitanja koja se nameću, a odnose se na tobožnja objašnjenja o potrebi za auto put. Na koji će to način auto put spriječiti iseljavanje stanovništva sa sjevera. To jedino mogu radna mjesta ako se otvore da ljudi imaju đe i šta da rade i da im se to realno plati, pa da oni ostanu, pa da ne trčimo svi u zapadnju Njemačku i u zapadnu Evropu da radimo.

Šta je to što Crna Gora sad nema i što se ne može sad doći, pa će do toga doći i taj će neko doći u Crnu Goru kad se napravi auto put, a sad ne može. Ja mislim da te pojave nema.

I još jedna stvar, da napomenem, mada su to i neki od kolega napomenuli već, poređenje auto puta sa Sozinom je potpuna i notorna glupost, Sozina je izrađena iz budžeta u preko 70%. Dakle, građani Crne Gore, kad plaćate onu kartu na tunel Sozina vi plaćate dvostruko jer već ste jednom platili, pošto je tunel Sozina izgrađen od vaših para, samo 20-tak miliona je uzeto iz kredita i to je Sozina vratila za nekolike godine.

Osvrt na Vladine projekte i njihovu realizaciju. Ostvareni projekti put Lipci-Vilusi kao dio puta Risan-Nikšić-Grahovo, odnosno Risan-Grahovo-Nikšić, u dionici od prilike ovo od 41 kilometar, rađen 11 godina, uži 70 santimetara od standarda, 17 puta otvaran raznim povodima. Pruga Nikšić - Podgorica, industrijska pruga namijenjena prevashodno za gigante Željezaru i Boksite kojih sada nema, 80 miliona kredita a trebala da se pravi od prodaje Pivare, a privreda uništena.

Neostvareni projekti iz obećanja lažnih koja je DPS građanima Crne Gore servirao ovih 20 i kusur godina. Most na Verigama, pruga Nikšić - Čapljina, pruga Berane - Pljevlja, žičara Kotor-Njeguši, hidroelektrana Boka, hidroelektrana Buk-Bijela, fabrika čokolade Cetinje, Željezara sa 2000 radnika, Kombinat aluminijuma sa 2500 radnika. Ništa od ovoga nijesam izmislio, sve se ovo može naći u vašim izbornim obećanjima, u novinama, na internetu, gdje god hoćete.

Očigledno se ovdje radi o nedostatku inventivnosti, nedostatku realne strategije razvoja Crne Gore, da ne kažem, gluposti o vođenju države. Za jednu milijardu eura može se rekonstruisati i popraviti 300 kilometara puteva koji postoje u Crnoj Gori i izgraditi toliko novih, uraditi se jedna ili dvije elektrane ranga Hidroelektrane Piva i otvoriti 10 hiljada radnih mjesta za samo četiri godine. Dakle, pričamo o jednoj milijardi i realizaciji za četiri godine, a ne o četiri milijarde i realizaciji za 30 godina koliko će nas koštati put. Neću komentarisati pogodbu, ni idejni projekat, to su već kolege spomenuli, ali ja mislim da ovo nije 10%, nego se ovdje radi o 40% tolerancije, da je realna cijena za ovu dionicu od 40 kilometara oko 600 miliona, a da je 400 miliona korupcija i profit. Biće da je 10% za džep, a ostalo je za druge rashode.

Dakle, ako bi neko danas, recimo Bil Gejts, kao što je rekao kolega Vuković, rekao Crnogorci vi ste dobri momci, a ja imam 60-tak milijardi, evo vam jedna milijarda. Najgluplji način kako da ih potrošimo je to da izgradimo ovu dionicu, a najpametniji način kako da ih potrošimo bio bi da napravimo dvije elektrane, da napravimo 300 kilometara novoga puta i da zaposlimo 10-15 hiljada ljudi u roku od četiri godine i to je sve što imam da vam kažem. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Vasiljeviću.

Ministre, prijavili su se...a kolega Ulićević. Izvolite.

Ministre, hoćete li vi ili kolega Ulićević?

IVAN BRAJOVIĆ:

Poslije mene će kolega Ulićević, i sve će biti do tri minuta.

Imaću priliku mentoru kolege Ulićevića da mu kaže o težini dionice, a ja samo hoću da kažem da Zakon o auto putu se odnosi na čitavi auto put Bar - Boljare, a ne na jednu dionicu i ova olakšanja, odnosno ova rješenja se odnose na čitav taj pravac.

Prema tome, nećemo definisati stvari samo za ovu dionicu i za to se ne može znati auto put za dionicu Smokovac – Uvač - Mateševo .

Druga stvar da vam kažem, kad pričate o ovim rješenjima kako bi bolje bilo utrošiti ovih 1000 ili ovih milijardu dinara negdje, moram da vam kažem da tih 809 miliona eura možemo da dobijemo, odnosno 688 miliona eura kredita Eksim banke samo za ono za što smo konkurisali, znači dionicu auto puta Smokovac Mateševo i samo ako to izvode kineski partneri, to je vezano ugovorom. Ja sam nekoliko puta rekao, najbolje bi bilo za Ministarstvo finansija da uzmu čitav iznos našeg javnog duga, da ga uzmu pod ovim uslovima i da onda reprogramiraju taj javni dug. Toliko.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, tri minuta kolega Ulićeviću, zbog mnogo razloga.

MLADEN ULIĆEVIĆ:

Neće biti potrebno, vrlo kratko.

Pošto sam ja lansirao tu, da kažem, formulaciju da je tačnost idejnog projekta koji .... najviše, odnosno da su odstupanja moguća najviše 10%, ja želim da to potvrdim zaista, jer možete se uvjeriti da je taj projekat urađen na tom nivou da su nam potrebni samo detalji za izvođenje, znate. To je jedna stvar.

Druga stvar koja relaksira i tu činjenicu, odnosno taj aspekt tačnosti jeste ugovor, odnosno projektni zadatak po kome je izvođač dužan da izvede sve radove po glavnom projektu, bez obzira na količinu, dakle investitor, odnosno država Crna Gora je zaštićena eventualnim promjenama količina obima radova time što je ugovor sklopljen, da kažem, skoro po sistemu ključ u ruke, a ne pojedinačnim cijenama koje se množe količinama izvedenih radova. Dakle, oko tog dijela apsolutno nema dileme i nema rizika za investitora, što je najvažnije.

Dakle, izvođač je dužan da izvede auto put po glavnom projektu, tako da dobijemo auto put u punoj njegovoj funkciji i kapacitetu. To je jedna stvar.

Druga stvar, samo radi pojašnjenja mom dragom kolegi Veljku Vasiljeviću, vezano za težinu dionice. Znate, nije sve jedno u kakvom se to radi ambijentu, odnosno reljefu. Mi sa 43 metra nadmorske visine idemo na 1170 metara nadmorske visine na dužini od 30-tak kilometara. Zaista je zahtjevno. Ja se potpuno slažem sa kolegom Veljkom, tu će biti vrlo zahtjevni uslovi održavanja, ali sami projekat, glavni projekat treba da definiše procedure za održavanje auto puta u bilo kojim vremenskim uslovima. Dakle, to je takođe zadatak izvođača i to je takođe dio Ugovora da se aspekti održavanja zaokruže. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega, uz jednu malu sugestiju zato što sam se čudio, kada sam neđe putovao, zašto su neki asvalt i sa tom granulacijom mineralnog sastava i sa tom granulacijom i satim sastavom a negdje idu i strujna i topla voda koja ga uvijek pravi da ona bude iznad nula stepeni i da se nikad ne zamrzne.

Pretpostavljam da ste to ugradili i da to znate, i ja sam se čudio.

Izvolite kolega Vasiljeviću.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Prvo, mi se slažemo što se tiče struke, nema problema, sve je jasno, o tome sam govorio. Ovo je teška dionica, sama ta visinska razlika će da stvara probleme u održavanju i u svemu ostalom. Dakle, ni sama trasa nije odabrana na adekvatan način i mogla je da bude i boljih trasa. Kasno je za to sada da pričamo i bilo je vremena. I o tome je govorila profesorica Jelisava Kalezić, ali hajde...

Što se tiče ostalog, kada ste već vi govorili a tiče se građevinske struke složit ćete se sa mnom da sam odabir projektnih rješenja, na primjer za mostove, može i do tri puta da poveća ili da smanji cijenu ako ne i više. Konkretno za most od 900 metara lučnog raspona ako bude u toj varijanti ili odredjeni kontralni nosač na balansiranjem stubova i rasponsnog nosača. Mislim da će biti cijena samog tog jednog elementa i do tri puta veća, konkretno za taj dio. (Upadica) ... nije naš trošak, njihov je, ali razmatrali smo te varijante. Pogodili smo to za te pare a možemo i do 10% da idemo još uvis, i tu će neko da izabere šta će i o čemu će da se radi.

Što se tiče odgovora moga kolege Brajovića, ministra Brajovića, ni na jedno moje pitanje ili na moju jednu konstataciju, nijeste odgovorili. Ovo što sam reko sve je tačno. Mi smo bagatelisali crnogorsku privredu, mi više nemamo čime da se krpimo i da plaćamo kredite, nemamo više šta da prodamo osim državnu imovinu. Vaša koleginica sa vaše desne strane, ne moja koleginica Živković, koja se bavi pravnim pitanjima, nije u potpunosti odgovorila ni jednom na pitanje šta znači i zbog čega se izostavljaju konzularna predstavništva i vojna imovina iz garancije kojom Crna Gora garantuje Kinezima da će plaćati kredite. Znači, jasno je meni, objasnili smo šta znači imunitet da se može u drugoj zemlji suditi o pitanjima, odnosno razmatrati pitanja koja se tiču Crne Gore, to je jasno. Ali, šta znači da se od toga razmatranja može izuzeti samo vojna imovina i diplomatsko konzularna predstavništva. Znači da sve ostalo može. Na to pitanje nemate odgovor. Neću više dužiti pošto ima dosta kolega, hvala vam potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Vasiljeviću.

Riječ ima kolega Duković, neka se pripremi kolega Medojević.

HALIL DUKOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi ministre Brajoviću sa saradnicima,

Pokušaću da budem stvarno kratak jer autoput i sve ono što se tiče izgradnje autoputa nije baš moja uža oblast, tako da su ljudi koji su veće stručnosti ovom problematikom sve rekli. Javio sam se samo da kao poslanik i kao građanin podržim izgradnju autoputa, da podržim zakon o ovom autoputu jer smatram da je to dobrobit ne samo za nas, nego za generacije koje će doći iza nas. Zato će mi biti zadovoljstvo da glasam i za zakon oko autoputa i da podržim izgradnju, početak izgradnje autoputa.

O izgradnji autoputa u Crnoj Gori je bilo dosta priče. Priča se već godinama a vjerujem kako se izvjesnost izgradnje primicala diskusije su bile sve brojnije ali i sve stručnije. Mislim da ni jedna problematika u Crnoj Gori nije dala toliko stručnih odgovora

koliko je dala problematika vezana za izgradnju autoputa. Stvarno, svaku dilemu koja je proizašla iz izgradnje autoputa ekipa oko ministra Brajovića je stvarno imala stručan odgovor na tu dilemu. A, tih dilema i pitanja je stvarno bilo dosta. Dosta iz raznih i jednako opravdanih razloga je gotovo da nema oblasti društvenog života u Crnoj Gori koja se ne može doticati autoputa. O ekonomiji smo čuli, turizmu, takodje; ljetnji i zimski turizam, poljoprivreda, transport i tako dalje, zatim razvoj sjevera, približavanje sjevera i juga, jer znamo da i ako geografski nijesu tako udaljeni, često znaju da budu mnogo udaljeniji, posebno u zimskim mjesecima kada znaju biti i odsječeni jedni od drugih. Uticaj na ekologiju i tako dalje i možda sigurno jedna od najvažnijih oblasti jeste sigurnost, sigurnost građana, sigurnost putnika. Po meni je ta sigurnost, odnosno bezbjednost najvažniji dio cijele ove priče. Vjerujte da nema ni jednog drugog dijela ovo što se sve čulo na ovoj današnjoj sjednici samo veća bezbjednost građana, veća bezbjednost putnika sigurno nešto što bi me opredijelilo da podržim ovaj zakon, a složićemo se svi da ljudski život nema cijenu. Spasiti i samo jedan život ovim novim autoputom znači da smo uradili dobru stvar. Ubijeđen sam da vjerujemo svi da ćemo izgradnjom ovog autoputa spasiti ne jedan nego mnogo više ljudskih života.

U pripremi za diskusiju na ovu temu bio sam u dilemi da li govoriti više o autoputu ili o činjenici što nećemo trebati koristiti ovaj sada postojeći put niz Platije ili kako ga češće mi ovdje zovemo niz kanjon Morače. Stvarno, razlog vjerovatno svi znate. Koliko je samo taj put života oduzeo, koliko je porodica tu unesrećenih i ako nije lijepo, recimo, licitirati koliko je tu ljudi poginulo, ali činjenica da je preko 1000 a čuli smo ovdje broj od 1.200 ljudi je poginulo samo u ovom kanjonu, dovoljno govori o kvalitetu tog puta i opasnosti koje vrebaju na taj put.

Na jedno opravdano pitanje koje sam tražeći neke podatke o ovom putu našao jedno pitanje koje je sigurno možda i odgovor i pitanje i odgovor na sve dosadašnje naše dileme koje imamo u vezi potrebe izgradnje ovog puta jeste da li neko zna da u Evropi postoji 50 kilometara puta koji je odnio više života nego ovaj niz kanjon Morače, odnosno niz Platije. Mislim da je to pitanje koje je najglavnije od svih. Opet kažem ljudski život sigurno nema ni jednu cijenu. Ovaj put je uzimao živote i tokom izgradnje i ono što je najbitnije - koliko je samo života u ovom kanjonu ugašeno zbog toga što se nije moglo reagovati u onom adekvatnom vremenu, zbog pristupačnosti terena, zbog ambisa u kojima su se zadesili. Svi znamo kolika je potrebna mehanizacija da bi se došlo do povrijeđenog i vjerujte sve naše zadovoljstvo koje čine izgradnja autoputa vjerujte da ne manje zadovoljstvo čini potreba da ne koristimo više ovaj put. Put naravno niz kanjon Morače.

Razumio sam ministra da će se ovaj postojeći put koji će se i dalje održavati i dalje biti u upotrebi vjerovatno to tako treba. Možda bi bolje bilo da taj put samo služi u neke turističke svrhe jer u tom putu sigurno se ima i šta vidjeti i šta doživjeti. Sigurno bi turisti bili oduševljeni tim putem da mogu bolje ga razgledati i prošetati da vide kakav je. Tačna je činjenica što smo ovdje čuli da se strada i na autoputevima, to je istina. Strada se svugdje u svijetu, ali se strada nikad ne pri manjim brzinama od 200 kilometara na sat. Mi danas kroz Platije putujemo brzinom 40 ,50 km na sat, budite koliko god hoćete oprezni nikad ne znate šta vas čeka.

Prema tome ni ta brzina, ni autoputevi, znamo da je ljudski faktor glavni uzrok nesreća i da su obično brzine od preko 200 km na sat. Pomenuću jedan slučaj koji je na

autoputu u Hrvatskoj nastradao jedan poznati makedonski pjevač pri brzini od 240 km na sat.

Na kraju, ono što želim da kažem da ni jedna država se nije pokajala nakon izgradnje autoputa. Svaka je tu izgradnju autoputa vidjela kao neku dobrobit za svoju državu. Vjerujem da ćemo i mi, ne vjerujem nego sam siguran da ćemo i mi. Iako mi se čini da jesmo svi ovdje u ovom parlamentu za izgradnju autoputa a vjerujem da jesmo, ali da će nam cijena biti razlog da ne glasamo i ne podržimo ovaj zakon, nešto sam ubijedjen i da ste našli nekog ko će džabe da uradi, da bi se ovdje našao neko ko možda iz inata ne bi glasao ili ne bi podržao ovaj zakon. Na kraju želim samo da zahvalim i ministru Brajoviću, a posebno njegovim saradnicima na jako stručnom objašnjenju svih dilema vezanih za ovaj put i ja koji nijesam stručnjak mogao sam da razumijem sve šta su kazali. Hvala i zahvaljujem predsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Riječ ima kolega Medojević, neka se pripremi kolega Šabović.

Izvolite, kolega Medojević.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, poštovani građani Crne Gore, Pokret za promjene je od 2006. godine u ovom Parlamentu bori se za svoju viziju jedne prosperitetne, uspješne, bogate države Crne Gore. Bili smo osporavani od strane aktuelne vlasti, od strane jednopartijskog režima, međutim, vrijeme je pokazalo da smo od početka bili u svemu u pravu. Osnovna pretpostavka za ekonomski prosperitet Crne Gore jesu demokratske političke promjene. Prema tome, sve dok je ova jednopartijska vlast takva kakva jeste, korumpirana i sklona pljački, ovdje nemate šanse da osjetite blagodeti od bilo koje mjere ekonomske politike. Poštovani građani, mi smo se zalagali i sa srpsko - crnogorsko pomirenje, da se država Crna Gora obračuna sa kriminalom, korupcijom, da se napravi zaokret ekonomske politike, upozoravali smo vas, samo da vas podsjetim, sjetite se vaučerske privatizacije, vaučerskih fondova, sjetite se što je pričao šef režima oko vaučerskih fondova, oko privatizacije Telekomu. Podsjetiću Kotorane nek se sjete šta je pričao predsjednik Vlade oko Jugopetrola, eksploatacije gasa i nafte, oko Kombinata aluminijuma, oko Elektroprivrede. Sjetite se šta je pričao Pokret za promjene, što je pričao gospodin Đukanović. Čitavo vrijeme mi smo bili posvećeni istini i trudili smo se da budemo patriote, da govorimo u interesu građana Crne Gore i države Crne Gore.

Na žalost, vi ste vjerovali prevarantima, vjerovali ste onima koji su vas obmanjivali svih ovih 25 godina i koji su danas postali nova aristokratija u Crnoj Gori. Podsjetiću vas na jedan detalj 1998.godine bio sam član predsjedništva Socijaldemokratske partije, član rukovodstva partije kada smo trebali da uđemo u koaliciju sa Demokratskom partijom socijalista. Jusuf Kalamperović mi tada kaže: "Zašto napadaš Đukanovića? Zašto kritikuješ kriminal i korupciju? Pa zar ne vidiš da se ovdje stvara nova aristokratska klasa u Crnoj Gori?" Moram da priznam da sam olako i naivno prešao preko ove zaista utemeljene sugestije starijeg i iskusnog kolege Jusufa Kalamperovića. To se desilo u Crnoj Gori, stvorila se nova aristokratska klasa i stvorio se lumper proleterijat i ova nova aristokratska klasa, nova kapitalistička elita u Crnoj

Gori predvođena šefom režima danas nam je predložila ovaj projekat koji je isključivo projekat koji ide u prilog uskoj grupi ljudi u vrhu vlasti i koji nema nikakve veze sa interesima države Crne Gore.

Dakle, poštovani građani ovdje se čitav dan pozivaju na struku i na nauku. Posalnik Demokratske partije socijalista, kolega Šehović je rekao da je neto sadašnja vrijednost ... (upadica) ne, ne vrlo precizno Demokratske partije socijalista kolega Šehović, rekao je da je neto sadašnja vrijednost ove dionice 300 miliona eura. Evo kolege studije ... šta kaže studija ... za ovu dionicu, neto sadašnja vrijednost ove dionice - 307 miliona eura. Zar je moguće da se u Parlamentu Crne Gore ovako brutalno laže? Znači, -307 miliona eura, a ne +300 miliona eura. Neto sadašnja vrijednost čitave dionice auto-puta po studiji, koju je Evropska investiciona banka platila 500 000 eura i koju je naručila ova država, kaže da je negativna vrijednost neto sadašnja vrijednost -1 128 000 eura. Ekonomska isplativost ovoga projekta, koja je stopa ekonomskog povraćaja? Stopa je 3,1% i to na investicionu vrijednost koja je u ovoj studiji napravljena na 716 000 000 eura, vi nam govorite da je ovdje 1 100 000 eura. Znači, na investicione troškove od 716 000 000 eura, poštovani građani Crne Gore, stopa povraćaja je ekonomska 3,1%. Znači, ekonomski se ovo vraća za 30 godina. Minimalna stopa po kojoj možemo da uđemo u raspravu jeste 8%. Ovdje je 3,1%.

Zašto za ovaj put nismo dobili ni jedan cent evropskih fondova, zašto Svjetska banka, Evropska investiciona banka nisu stale iza ovog projekta? Zato što je ekonomski neisplativ. Kakva je situacija sa keš ... , sa tokom gotovine? Ovaj put će godišnje da donese četiri miliona eura. Znači, osam miliona eura prihoda, četiri održavanja, četiri miliona ostatka između troškova i prihoda. Ekonomski posmatrano, finansijski posmatrano ovaj put će se isplatiti za 250 godina. Četiri miliona eura godišnje. Znam da kolege koje ne razumiju ovo mogu da se čude, ali ovo je istina. Četiri miliona je priliv gotovine od ovoga puta godišnje, ko ne zna neka pita ili UDG ili ekonomski fakultet. 1 100 000 ćemo platiti, četiri miliona godišnje imamo priliva 250 godina će nam trebati da iz keš ... vratimo ovo što ste vi isprojetovali.

Dakle, kost benefit analiza govori da je koeficijent 0,44 troškova i dobiti. U te dobiti su i uštede ljudskih života, i brži put, i ušteta kada su u pitanju saobraćajna sredstva, kompletni ekonomski benefiti, 0,44 minimum je 1 i tu ste u deficitu. Znači, gospodo ovaj auto-put služi da bi se neko obogatio. 600 000 000 eura ekonomska cijena, došli smo na 1 100 000 000, gdje je 500 000 000 eura? U čije džepove je završila? Da vas podsjetim, sad se vodi istraga protiv ministra koji je radio u hrvatskoj auto-put, gospodina Kalmete, mnogi ljudi su Hrvatskoj u zatvoru. Auto-put koji se neposredno pregovara je opasna korupcionaška igra i vi tu ne smijete da radite takve stvari.

Poštovani građani, penzioneri, zaposleni u javnoj upravi, vojnici, nastavnici, profesori, sudije 20 godina neće biti povećanja zarada, 20 godina nema povećanja penzija. Ko je ugovorio paripasu klauzulu? Zna li šta to znači, poštovani građani? Da će prioritet u naplati iz budžeta imati kineska korporacija, prije penzionera, prije zaposlenih, prije bilo kojih drugih korisnika budžeta. Svi savremeni tokovi ukazuju da država ne može da prihvati da obaveze korporacije budu iznad obaveza koje država ima prema svojim građanima. Šta se dešava ako nemamo da platimo 50 - 60 miliona ratu Kinezima? Moraćemo da se zadužimo. Po kojoj kamati? 7-8%. Da li ste uračunali to u trošak finansiranja ovog auto puta?

Znači, apsolutno ovdje možemo govoriti o svim elementima ogromnog veleizdajničkog poduhvata koji nema nikakve veze sa interesima države Crne Gore, koji će dovesti državu Crnu Goru pred bankrot i koji će praktično ovaj ugovor, predstavlja ugovor o federaciji države Crne Gore sa kineskom korporacijom. Kineska korporacija i kineska državna banka imaju apsolutnu kontrolu nad suverenosti države Crne Gore, nad fiskalnim rashodima, nad budžetom i zbog toga Pokret za promjene smatra da je neophodno raspisati referendum. Nedemokratski je, nepošteno, nekorektno da Vlada koja vlada četiri godine preuzima obaveze na 20 godina, svaka ozbiljna demokratska reformska Vlada u ovakvim projektima pitala bi građane. Zašto se plašite suda građana? Dajte ovo na referendum. Zašto 1 100 000 000 eura da dajemo strancima? Državna crnogorska operativa može ovo da napravi. Zašto crnogorska građanska operativa ovo ne radi? Zašto naš fakultet ovo ne radi? Zašto dajemo Kinezima? Zato što će Kinezi da daju proviziju nekome iz vrha vlasti.

Luj Berže, Skot Vilson su rekli da je trošak ove dionice 600 do 700 miliona, vi nam govorite 1 100 000 000. Ko će to da, otkud ta razlika? Građevinski materijal i svi troškovi su pali. Šta je poraslo? Cijena korupcije u crnogorskoj Vladi. Minimum 500 000 000 eura je ovaj put skuplji nego što bi trebao da košta, bez kamata i bez ostalih stvari.

Gospodine potpredsjedniče, ako mogu još samo par minuta? Htio bih da pitam vezano za sam ugovor. Šta se dešava ako poslije dvije godine kineska korporacija bankrotira? Šta se dešava ako kineski izvođač kasni sa radovima? Vidimo da je ugovorena klauzula penala ako mi kasnimo sa plaćanjem. Zašto smo ugovorili u dolarima? Znete li vi koji je valutni rizik između dolara i eura? Crna Gora ima euro kao sredstvo plaćanja. Ko vas je naučio da ugovorite u dolarima? Ko će da plati valutni rizik? Da li znate kakvi su rizici u odnosu dolar - euro i kineski i ruski angažman vezano za pad cijene nafte, pad cijene zlata i pad vrijednosti dolara? Suviše se igrate sa ozbiljnim stvarima, da bi mi ovo mogli da podržimo.

Garancija za dobro izvršenje posla, zašto nema iznosa garancije? Zašto nema iznosa garancije, zašto nema iznosa garancije. Kolika je garancija za uspješno izvršenje posla? Zašto nemate penal opcija ako izvođač kasni sa radovima? Znete šta, sada moram da vam kažem, gospodo, da ta Vlada u kojoj će biti Demokratski front neće platiti ni centa kineskoj korporaciji i upozoravamo Kineze da vode ozbiljno računa, jer je ovo ugovor koji ima elemente korupcije, ima elemente štetnosti, ovo je nepošten ugovor, nepošten posao, gdje će lokalni tajkuni i vrh crnogorske vlasti da uzmu 500 miliona eura. Šta mislite da ćemo mi to da gledamo mirno? Da se vi bogatite i punite, a mi da vam se smješamo? Ne, bogami, nego će opozicija vrlo brzo morati da se suoči sa ovim bolesnim pljačkaškim sistemom. Izaći ćemo na ulice, protestovaćemo protiv ovakve vlasti. Ne možete ugovarati ovakve kolonijalne ugovore, da se napune džepovi nekoliko ljudi iz vrha vlasti. Univerzitetski profesor ima obavezu da bude patriota. Lijepo je zarađivati od ovoga posla, ali iznad zarade vi morate biti patriote.

Ovo je štetan ugovor po državu Crnu Goru. Ovaj ugovor nema nikakve multiplikativne efekte na razvoj sjevera. Na sjeveru ima ukupno 2500 zaposlenih u prerađivačkoj industriji. Realni sektor na sjeveru ne postoji. U Bijelom Polju, u svakoj drugoj porodici, jedan je zaposlen, u Budvi u svakoj porodici jedan je zaposlen. Crnogorska sirotinja neće finansirati vaše korupcije. Tu ne mislim na vas koji sjedite ovdje nego na Đukanovića lično i na nekoliko kompanija koje saraduju sa njim.

Kolege iz kineske kompanije moraju da znaju da, kada posluju sa ozbiljnom i odgovornom državom, moraju da preuzmu rizik neplaćanja. Pari pasu opcija podrazumijeva da kineska kompanija ima isti tretman kao naši penzioneri i radnici. To je neprihvatljivo za bilo koju državu. Šta ako država Crna Gora bude imala potrebu da restrukturira dug, bude zemljotres, ne daj bože, poplava, rat, loša sezona. Šta to znači? Da mi moramo kineskoj korporaciji da isplatimo po prioritetu, a mi da umiremo od gladi. Sada je Argentina bankrotirala zato što je američki sud presudio po istoj pari pasu klauzuli heč fondovima, prevarantima, američkim heč fondovima i Argentina je morala da bankrotira. Mi nećemo dozvoliti bankrot Crne Gore. Kolege iz kineske korporacije, dobro razmislite, uzmite garancije u parama koje Đukanović ima u švajcarskim bankama. Uzmite, garancije, zaštitite se. Mi kada dođemo na vlast ovo vam platiti nećemo nego ćemo raditi na način da se zašтите vitalni interesi države Crne Gore. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Medojeviću. Rekao sam to lično ambasadoru, tako da, ako vas sada ne sluša, čuo je mene.

Izvolite kolega Brajoviću, možete i malo više od tri minuta jer je bilo dosta pitanja i želio bih i ja da čujem odgovor.

IVAN BRAJOVIĆ:

Daću saradnicima da odgovore na jedan dio priče. Samo želim jednu stvar. Ja ću vama da odgovorim ono što mislim da je potrebno da vama odgovorim. Jesam li dobio riječ?

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Medojeviću, tri dana se vodi rasprava, tako je napravljeno i tako je dogovoreno i nećemo kršiti. Vi možete da odgovorite i saradnicima ili ne, kako god hoćete. Bilo bi dobro da odgovorite vi, gospodine Brajoviću, do tri minuta. Jer, prema prethodnom vašem iskustvu, vi kažete sada će nastaviti, pa to ispada šest, sedam, osam minuta.

IVAN BRAJOVIĆ:

I ovo je bilo petnaest, dvadeset minuta.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Vi to nećete određivati nego ću ja određivati. Bilo je puno ljudi koji su i ovo nije uopšte nikakav problem. Izvolite, odgovorite na pitanje.

IVAN BRAJOVIĆ:

Prvo vama da se obratim, predsjedavajući. Ovdje je bila priča o vlasti sklonoj pljački. Ovdje je bila priča o prevarantima u vlasti. Ovdje je jedan poslanik nazvan lažovom, a vi ste to trpjeli i slušali. Vi ste onda elementarno trebali da prigovorite i da oduzmete riječ. Sada mogu da nastavim.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Brajoviću, to rečite svom premijeru Milu Đukanoviću, ali nemojte meni to da pričate ovdje. Izvolite, imate riječ. Na Vladi to rečite premijeru, nemojte meni da vam ne oduzmem riječ. Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Kako god hoćete. Vi ste predsjedavali ovom sjednicom i vi ste elementarno trebali bar kada neko naziva poslanika lažovom da reagujete.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Brajoviću, izvolite, odgovorite na vrlo važna pitanja.

IVAN BRAJOVIĆ:

Po starom dobrom običaju, kažete svašta, prospete sačmu i onda ko se nešto uhvati za tu priču. Onda kažete to se ne odnosi na vas nego se odnosi na ove druge. Sa tim drugima razgovarajte na drugačiji način. Vi ste elementarno trebali da pročitate ugovor, pa onda da govorite o tome kako nema garancija. Ima garancija za dobro izvršenje posla u iznosu od 10% od ugovorene cijene. Bezuslovno na prvi poziv od banke sa rejtingom A+ dostavlja se 21 dan prije početka radova, sa rokom važenja četiri plus dvije godine period izgradnje i rok za prijavu nedostataka. Saglasnost na izbor banke koja izdaje garanciju daje investitor. Postoji garancija na dvije rate avansa, bezuslovno na prvi poziv od banke sa rejtingom A+ dostavlja se 21 dan prije uplate rate avansa, saglasnost daje investitor. Postoji garantni depozit u iznosu od 5% koji se zadržava od svake privremene situacije. Postoji iznos naknade štete za kašnjenje radova 5% od ugovorene cijene projekta. Postoji garancija matične kompanije CCCC prema aneksu FIDIC-a koji matična kompanija prvo garantuje da će njena ćerka firma valjano izvršiti njene ugovorne obaveze. Drugo, njime se garantuje da će u slučaju kršenja ugovornih obaveza od strane te ćerka kompanije neopozivo i bezuslovno preuzima obaveza za naknadu štete, gubitka i troškove koje bi imao investitor. Garancija će biti na snazi za čitav period realizacije ugovorenih obaveza izvođača.

Tamo gdje ste navikli da razgovarate o korupciji i bilo čemu, razgovarajte s njima kako god hoćete. Sa timom koji je odgovorno radio ovaj posao ne možete tako da razgovarate. Možete davati samo ocjene argumentovano, a ne nikakve paušalne ocjene. Odgovoriće vam se o ovim studijama izvodljivosti, i tu ste zamjenjivali teze i odgovoriće se o održivosti.

Druga stvar, ovdje pričate i mi smo vrlo precizno rekli da postoji maksimalna garantovana cijena. Juče sam objašnjavao da je ovim ugovorom definisano da od trenutka kada je potpisao Ugovor o projektovanju i izgradnji, izvođač se obavezao da ta maksimalna garantovana cijena može samo da se uveća za 10% zbog nepredvidivih i naknadnih radova. Pri tom, takođe postoji u ugovoru i mogućnost da, ako se nađu, kao što je kolega Vasiljević govorio o tome, neka druga rješenja, prihvaćena jeftinija, da to snižavanje cijene ide na račun investitora, nemojte da se ponašamo tako. Mislim da se ne možete prema ovom timu tako ponašati. To ako kome mislite da upućujete, upućujte kada budete u prilici da razgovarate sa njim. Sada bih zamolio da se dobije prilika da moji saradnici odgovore.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite po minut, uvažavajući vas.

ANGELINA ŽIVKOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Da se vratim na jednu konstataciju koju sam već iznijela, a to je da smo mi pripremali ažuriranu studiju izvodljivosti za potrebe Eks im banke. Već sam navela da je to bila meritorna institucija u ovom slučaju koja je odobravala državi kredit od 809 miliona eura. Ne mislite valjda da tamo sjede neznalice i da su odobrili bez jedne vrlo sveobuhvatne i kompleksne analize toliki kredit Crnoj Gori. To je prva stavka.

Druga stavka, što se tiče pozivanja na studiju izvodljivosti, ovdje se svako poziva, istragne par stranica iz te studije izvodljivosti i onda što je meritorno za njega ili za diskusiju sa tim, tako da kažem, pokušava da izbije naše argumente. Međutim, prvo mogu da kažem, ako se pozivamo na studiju Lui Beržea koja je rađena 2007. i 2008. godine, ovdje u njihovoj studiji stoji da je neto sadašnja vrijednost ...(Prekid)... 17 miliona eura i da je ekonomska stopa rentabilnosti 6,46, ako ćemo u tim detaljima.

Druga stvar, što se tiče narednih studija, upravo ovu koju ste pomenuli iz 2012. godine, već sam komentarisala ovdje. Ali, za vaše potrebe i za potrebe građana neće biti na odmet da kažem da je ta studija imala zadatak, Evropska investiciona banka je dala okvir i smatra da je u tom momentu Crna Gora mogla da pozajmi 500 miliona eura za ovakav infrastrukturni projekat. Ono što smo dobili za tih 500 miliona eura nama nije odgovaralo. Nije odgovaralo, već sam navela, iz razloga što se na 41 km svaki čas smjenjivao puni profil, poluprofil. Znači, to je bio jedan, što se tiče tehničke struke, najopasniji put bi bio u Evropi. Ne bi nam ništa nadomjestio u odnosu na ovo što je sada trenutna situacija Crne Gore.

Dalje, takođe da navedem, kada govorimo o direktnim dobitima, pošto se koristila isključivo metodologija koja se koristi u Evropskoj uniji, kada se primjenjuje ova kostbenefit analiza, to sam i ranije navodila, postoje četiri faktora na koja se računaju benefiti. To su vam uštede u vremenu, uštede u operativnim troškovima vozila, uštede u saobraćajnim nesrećama i uštede u nekim eksternim faktorima koji se tiču zaštite životne sredine. Samo po ta četiri kriterijuma ušteda koju će Crna Gora ostvariti u 30 godina planskog perioda, kroz sve ove studije možete da nađete da je veća od milijardu eura. Da ne pričamo ni o jednom drugom indirektnom efektu. Znači, za 30 godina je ušteda, imate upravo i u toj studiji koju gledate, podatak je preko milijardu eura. Kada smo razgovarali sa Evropskom investicionom bankom, pošto smo se isključivo bazirali na ekonomsku metodologiju koja je zastupljena prema kostbenefit analizi, postoje elementi koji su, takođe, mogli da povećaju ekonomsku stopu rentabilnosti. Kada smo razgovarali upravo se ekspertima Evropske investicione banke, ono što je bitno za Crnu Goru jeste da je ovaj put koji je građen 60-ih godina koji prolazi kroz Platije, da on mora da ima alternativu. To su svi eksperti potvrdili. Ono što bi za mjesec dana bio zatvor na postojećem putu bi i te kako moglo da poveća ekonomsku rentabilnost projekta. Hvala, predsjedavajući, izvinite što sam prekoračila vrijeme.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem se i ja vama.

Proceduralno. Izvolite kolega Nikčeviću.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče koji vodite današnju sjednicu, ulazimo završnicu ove jedne fine demokratske rasprave koja je vođena treći dan povodom najznačajnije teme, Zakona o izgradnji autoputa.

Svojim činjenjem doveli ste u pitanje i rad ovog parlamenta, jednu korektnu raspravu i sa jedne i sa druge strane. Na naš zahtjev došli su ljudi ovdje da daju sve informacije građanima Crne Gore, i nama, i njima. Vi ste svjesno ovog puta, ustručavao sam se prošli put kada sam reagovao da vam to kažem, a sada otvoreno kažem - svjesno ste dali šansu čovjeku koji inače ima namjeru da jednu dobru raspravu, poslije dužeg vremena ulaska u parlament, razvali na ovakav način, nekorektno, tendenciozno, vrijeđanje i nas u parlamentu i ljude od struke koji su dali svoje znanje, svoju struku, da se ugradi ovaj jedan značajan projekat kao patriote, a on kaže da služe nekome. On je služio drugim državama, drugim službama i došao je ovdje da pokvari tu raspravu. Molim vas, vodite do kraja raspravu na način koji vam dozvoljava Poslovnik. Vodite na način na koji su to vodile i vaše kolege, predsjednik i potpredsjednik.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Nikčeviću, ovdje pitam da li je ko, gospodo, gosti, da vas tako nazovem, bio uskraćen da ne govori? Nije niko bio uskraćen. Imaćete veoma brzo nešto što se preciznije tumači u odnosu na Poslovnik, onda bi vidjeli koliko poslanika i kako bi se pojedini poslanici ponašali, ali otom potom.

Gospodine Šehoviću, vi ste danas pomenuti od nekoliko poslanika, ne samo od gospodina Medojevića nego i nekolicine za neku cifru od plus ili minus. Hajde, molim vas, da nam razjasnite o čemu se radi. Izvolite.

DAMIR ŠEHOVIĆ:

Prvo, gospodine potpredsjedniče, nemam namjeru da razjašnjavam ovdje bilo kome o čemu se radi, već imam namjeru da pozovem vas i da vam kažem da ste vi dužni da zaštitite dignitet svakog poslanika, pa i onih koji nijesu u sali, a koji se u negativnom kontekstu pominju. Tako da ste to vi trebali da uradite, a ne ja. Kada već vi to nijeste uradili, onda mi dozvolite da kažem nekoliko rečenica vezano za to.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zato sam vam i dao riječ. Napravio sam prekršaj prvi put danas ovdje. Izvolite, gospodine Šehoviću.

DAMIR ŠEHOVIĆ.

Dakle, nijeste napravili nikakav prekršaj već ste samo ispoštovali Poslovnik i dali mi pravo na kaznenu repliku, da odgovorim na brutalne neistine koje su izgovorene u ovom visokom domu.

Dakle, javio sam se radi građana Crne Gore, a ne radi čovjeka koji je izgovorio te neistine. Javio sam se zbog stvari zbog koje sam prozvan. Dakle, prozvan sam da sam slagao crnogorsku javnost zbog toga što sam rekao da su dvije studije koje sam pomenuo pokazale apsolutnu ekonomsku isplativost ovog projekta. Koristim priliku da citiram jednu, studija Lui Beržea koja u zaključcima kaže - osnovni zaključak

ekonomske analize je taj da bi uz test diskontnu stopu od 5% neto sadašnja vrijednost projekta bila 318 miliona eura, a ekonomska interna stopa povraćaja bi iznosila 6,5%. Toliko o nalazima prve studije.

Želim da kažem da druga studija koja je rađena za potrebe Eksim banke koja je nedavno završena je pokazala još veću ekonomsku isplativost projekta. Ona ne govori o 318 miliona eura ekonomske neto sadašnje vrijednosti nego govori o 352 miliona eura neto sadašnje vrijednosti. Na žalost poslanika koji je izgovorio tu neistinu, želim da odagnam sumnju da je ovo neisplativ projekat i da kažem da ovaj projekat po svim ekonomskim parametrima svih relevantnih međunarodnih organizacija koje su učestvovala u izradi ovih studija pokazuje i dokazuje ekonomsku isplativost projekta i taj autoput će se, na žalost njegovu, graditi bez ili sa njegovom saglasnošću.

Drugi kontekst u kojem sam pomenut, nazvan sam poslanikom neke druge partije. Mogu me nazivati poslanikom ove ili one partije, makar nijesam bio saradnik i kolumnista zemunskog klana, za šta se kolega koji je iznio tu brutalnu neistinu već u javnosti toliko puta pominje da je ovo opšte poznata činjenica, ali ovim putem želim i javno da je u mikrofon saopštim. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Šehoviću, vi ste se, takođe, ponašali na određeni način što nije korektno. Zemunski klan, to je čudo jedno. Da li ste, kolega, pročitali ono što je .... rekao, agencija, u šta će da upadne Crna Gora ako bude ovaj autoput, ali ja neću nego predsjedavam.

Gospodine Medojeviću, hoćete li tri minuta da završite ovu priču? Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Potpredsjedniče, tražim kaznenu repliku na repliku kolege Šehovića. Jer, prvo nije bio u sali kada je bila moja diskusija i prema tome nije zaslužio kaznenu repliku. Mora biti u sali, nije zaslužio kaznenu repliku. To je jedna stvar.

Druga stvar, tražim kaznenu repliku na njegovu repliku jer me povezao sa kriminalnim klanom.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Medojeviću, on je i mene povezao sa zemunskim klanom i to ću da prezrem i neću ni vi ni ja da tražimo kaznenu repliku. Je li tako? Borim se cio život protiv mafijaša i neko da kaže da ste vi, što znači ja, dio zemunskog klana. Ne, bili smo 1990. godine neđe drugo. Izvolite, završite stručno ovo sa tri minuta.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Potpredsjedniče, vama se obraćam proceduralno. Ako je ovo doprinos rekonstrukciji Vlade i da kolega Šehović bude ministar, prihvatam. Neću reagovati na ovo. Ako vam je ovo trebalo da budete ministar, neka vam je sa srećom, ali ćete biti u Vladi šefa organizovanog kriminala regiona.

Sada da odgovorim. Gospodine ministre, ovdje imate studiju, znate o kojoj pričam. Dakle, ovo što smo sada čuli Lui Berže, ove stope i ova neto sadašnja vrijednost bila je na vrijednost 600 miliona eura. Sada je vrijednost milijardu i sto miliona eura. Profesore, je li ista stopa povraćaja na milijardu i sto i na šesto? Jesu li isti

koeficijenti na milijardu i sto miliona ili na šesto miliona? Milijardu i sto miliona košta ovih 44 km, cijena plus kamate, tako je rekla vaša saradnica na televizijskoj emisiji, preko milijardu i sto miliona.

Poštovani građani, na cijenu koja je počela od šesto miliona koju pominje kolega Šehović Lui Berže, došlo se na milijardu i sto miliona. Kome ide ovih 500 miliona, građani Crne Gore? Zna se kome ide razlika. Ova cijena je naduvana. Neposredna pogodba je pogodba koja je najviše osjetljiva na korupciju. Otkud mi znamo da je ova cijena? Koji su to tržišni parametri? Ugovarali ste sa jednom firmom 1 100 000 000. Pitao sam, zašto u dolarima? Pitao sam, zašto zatezna kamata, zašto se primjenjuje libord? Zašto nismo u eurima dogovorili? Naša moneta je euro. Znete li vi koji je valutni rizik na ovo? Šta ako ne platimo ratu? Da li će penzije biti zaustavljene i kasniti da bi platili ratu Kinezima? Niste odgovorili. Šta ako kompanija bankrotira posle dvije godine? Niste odgovorili. Šta ako ne možemo da isplatimo ratu šta piše u ugovoru, ako ne možemo da isplatimo ratu? Sve rate ostale prispijevaju na naplatu, gospodo, odjednom. Uzeće se Velika plaža, rijeke, jezera, naša zemlja, Rudnik uglja u Pljevljima, pljevaljski basen, sve će da se uzme. Zašto ste prihvatili pari pasu klauzulu? Nema odgovora. Recite, zašto ste prihvatili tu klauzulu? Kako može kompanija da ima isti interes kao naši građani, kao naši korisnici socijalnih primanja, kao penzioneri? Pa to jedna država ne radi. Zašto ste ugovorili posao na 20 godina, mandat vam je dvije godine? Kakva je to demokratija? Dajte referendum. Pokret za promjene će pokrenuti peticiju da građani Crne Gore se izjasne. Ko može da zaduži milijardu eura ljude? Zašto ste ovo radili? Da izmjestite, to je već rečeno, 44 kilometra, da se izmjestite Platije i da ima slobodu vrh režima da pravi četiri hidroelektrane na Morači. Dominacija privatnih interesa, bankrot države Crne Gore i odmah da vam kažem, nije ovo prvi put u praksi u poslednjih 20-ak godina da se sklapaju kolonijalni ugovori.

Pokret za promjene i Demokratski front to neće dozvoliti ljudi. Mi ćemo ići na proteste, smijenićemo vas i odgovaraćete za veleizdaju. Shvatite to. Ne možete se ovako igrati sa budućnosti naših potomaka. Vi možete raditi sa vašim članovima, sa vašim prijateljima, ali za ovo će neko debelo da odgovara.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Idemo dalje.

Proceduralno ste se javili. Izvolite, da vidimo šta sam progriješio, ponovo.

RIFAT RASTODER:

Gospodine Raduloviću, uz svo uvažavanje, moram reći da ste dopustili čitavu jednu i pravu torturu i nad Vama i nad nama poslanicima i našim gostima. Vi često pominjete, ja sam ovdje domaćin, odlučujem, jesmo mi smo domaćini ovdje, ali i ovo su gosti, a znate kako se u Crnoj Gori, vi znate, kako se u Crnoj Gori postupa i sa gostima i sa domaćinima. Dopustiti ovu torturu mimo svih pravila Poslovnika, moram reći, da nije korektno. U najmanju ruku nije korektno i nismo očekivali to od Vas. Jer ovo je tortura i nad Vama, a ne samo nad nama. Nismo dužni ovo da slušamo.

Ukoliko ne zaustavite, tražiću pauzu u ima kluba i da prekinemo ovakvu torturu, pa da budemo barem svi tu i da nastavimo onda da se svađamo do mile volje koliko hoćemo, a nećemo dopustiti ni opstrukciju onoga zbog čega smo ovdje, a boga mi ni torturu nad nama.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam.

Dosta sam razumio i dosta sam i sam proživio i zbog toga i pravimo i morali kodeks, kako i na koji način da se ponašamo u ovoj Skupštini. Bilo je i sa jedne i sa druge strane riječi. Kada su u pitanju gosti, barem sam dokazao da uvijek tu sam vrlo tolerantan, ali gosti treba da znaju da su gosti, ipak.

Idemo dalje, riječ ima kolega Šabović, a neka se pripremi kolega Pajović.

I Vi ste htjeli proceduralno, hajde doprinesite.

Izvolite, proceduralno. Što sam kriv sad? Jesam li bio preblag ili prestrog?

DARKO PAJOVIĆ:

Niste krivi, ja bih se Vama obratio pod dvije tačke. Mislim da su konstruktivne.

Prva je, pošto ne smijem da polemishem sa gostima, jer sam se javio proceduralno, da ih podsjetite da mi kao poslници ovdje svi nismo ravnopravni, mi nemamo studije koje neke naše kolege imaju, uz dužno poštovanje. Dakle, tražili smo u izlaganju potpredsjednice Jasavić da nam se kaže zašto nemamo studije. Ja nemam studiju o kojima polemishu naši gosti i moje kolege poslanici. Osjećam se diskriminisanim.

Meni ostaje da vjerujem ili ne vjerujem kolegi poslaniku ili Vladi. Zašto nismo dobili i molim vas da Vi iskoristite Vaš autoritet da dođemo nekako do studija koje ljudi izgleda dobijaju privatnim putem. Mi nismo uspjeli, nismo ni tražili, ali se očigledno javlja kao problem.

Zašto ovo insistiram? Zato što je studija koju mi nemamo svi razlog za ovoliku nervozu. To je izazvalo konkretno nervozu i to je izazvalo polemiku. Bez želje da stajemo u odbranu bilo kome. Mislim, da kad su u pitanju naši gosti da kolega Medojević, uz dužno poštovanje svih ostalih kolega, je vrlo jasno kazao da ne misli na njih. Radilo se o političkim kvalifikacijama koje mogu biti teže, manje, nekome više prihvatljive ili neprihvatljive, ali koliko sam ja slušao, cijelo vrijeme sam u sali, vrlo jasno je podvukao rečenicu da ne misli na nikog od naših gostiju. Dakle, što su u pitanju naši gosti, nisam ja advokat gospodine Rastoderu, ali sam advokat istine. Vrlo jasno sam se ogradio od retorike. Javio sam se proceduralno i dozvolite mi, jer sam bio u sali cijelo vrijeme i prisustvovao onome što je govorio gospodin Medojević.

Dakle, nisam ničiji advokat, izuzev advokat istine i ovdje govorim istinu upravo jer su u pitanju naši gosti, a kada su u pitanju kolege poslanici i kvalifikacije koje su izrečene između nas je ipak druga kategorija. To sam samo htio da kažem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Pajoviću, da Vam kažem nešto, nikoga ne mogu da natjeram da li će da donese studiju ili ne, ali imaju sudovi. Ja sam se jednom obratio Upravnom sudu i dobio sam odgovor da je ministarstvo na čelu sa gospodinom Lomparom bilo dužno da mi dostavi francusku studiju izvodljivosti. Onda sam dobio odgovor, poslao tamo i rekli možete samo ako dođete u ministarstvo da čitate. Onda sam ja našao insajder i imam i jednu i drugu studiju koja pokazuje ono što sam sinoć govorio. Tako da ja ne mogu nikoga da natjeram. Dobili smo određeni materijal i na osnovu tog materijala je da prosuđujete i da tražite i da dajete i da učestvujete u polemici.

Samo se meni obratite da bih mogao da završim.
Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, postavio sam čitav niz konkretnih pitanja ministru i predlagačima. Možete li Vi, kao Kolegijum Skupštine, ako ne mogu sad da odgovore, očigledno nisu spremni, da mi barem pismenim putem odgovore. Zašto u dolarima? Šta je valutni rizik? Zašto paripasu klauzula? Šta ćemo raditi ako bankrotira kineska kompanija? Molim vas, to su konkretna važna pitanja na koja očigledno čitav ovaj tim nije spreman sada da odgovori.

Molim Vas, da Vi kao Kolegijum date im mogućnost pismenim putem da mi odgovore kao poslaniku crnogorskog Parlamenta.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

E takvu priču volim. Takvu priču do kraja podržavam.

Ministre, da li hoćete, daću vremena, ali molim Vas samo hoću na struku, konkretne odgovore. Izvolite, sažeto, imate vremena, svi koji hoćete iz ekspertskog tima.

izvolite.

JOVANKA BABIĆ:

Zahvaljujem predsjedniku Skupštine, najprije koji je omogućio ovom stručnom timu da učestvuje u radu ove sjednice,

Mi smo došli na poziv sa najboljom željom da pomognemo u razjašnjenju sa stručnog aspekta svih onih pitanja koja su ovdje na dnevnom redu. To je naša želja bila od prvog dana kada smo u ekspertskom timu počeli da radimo za našu državu i ne priznajem ni jednom Nebojši Medojeviću ili bilo kojem drugom....

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nemojte sad politički, molim Vas.

JOVANKA BABIĆ:

.. ili bilo kojem drugom građaninu Crne Gore, dozvolite mi da završim.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospođo, izvinjavam se, molim Vas, hoćete li da odgovorite na ta pitanja stručna. Ovo što ste rekli može eventualno da kaže ministar, ali nemojte Vi to da radite.

JOVANKA BABIĆ:

Molim Vas, ovdje su izrečene najteže uvrede na račun ljudi iz stručnog tima. Ovdje smo nazvani plaćenicima i ne znam kojim drugim kvalifikacijama. (Polemika) Imam pravo, za razliku od Vas, molim vas, za razliku od vas... (Polemika)

Članovi ovog stručnog tima su eksperti koji rade u Crnoj Gori i rade u svijetu. Nikada se nije desilo, ni meni ni bilo kome, da naše stručno mišljenje bude opovrgnuto, a kamo li da bude nađeno na sumnjivim listama Evropske komisije za razliku od nekih

drugih ovdje. Molim vas, ne dozvoljavam, u ime mojih kolega, ne dozvoljam nikome da nas ovdje vrijeđa. Vaša je obaveza ovdje da nas zaštitite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite gospođu Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Hoće li danas prestati da se zloupotrebljava Poslovnik Skupštine Crne Gore i hoćete li već jednom reagovati da umirite vaše kolege koji konstantno dobacuju iz klupa. Reagujete kada gospođa iz tima predlagača pomene ime gospodina Nebojše Medojevića, a kada gospodin Medojević naziva šefa naše partije, šefom organizovanog kriminala, kada naziva cijeli projekat da je punjenje nečijih džepova bez ikakvih dokaza i argumenata, niko u ovoj sali u stvari ko bi trebao, potpredsjednik, da reaguje - da reaguje. Molim Vas da konačno počnemo da se pridržavamo ovog Poslovnika. Dozvoljavate riječ, izvinjavam se, konstantno ova tri dana kada je bio kolega Mustafić tu, konstantno se dozvoljavaju da se produži vrijeme ....(Prekid).. drugim kolegama, a kada su u pitanju poslanici Demokratske partije socijalista i predlagača uvijek ih prekimate. Molim Vas, reagujte.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izuzetno ste subjektivni. Ja Vas poštujem zbog mnogo razloga, ali bili ste subjektivni. Više ste malo sugestivno to reagovali, ali nema problema.

Imali ko još proceduralno?

Koleginice Bošnjak, samo ko ne stigne danas na raspravu, a možda prvi kolega Pajović, zdravo bili.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Potpredsjedniče, obraćam se proceduralno. Ovdje, mi smo u propratnom pismu koje nam je uputio predsjednik Milo Đukanović, dobili za predstavnike Vlade koji će učestvovati u radu Skupštine i radnih tijela prilikom razmatranja predloga ovog zakona određeni su Ivan Brajović, ministar saobraćaja i pomorstva i Angelina Živković, VD generalnog direktora Direktorata za državne puteve u Ministarstvu saobraćaja. Svi ostali ovdje ste dobrom voljom što smo vas pustili da budete tu, a ne što imate pravo da prisustvujete i da na taj način se obraćate prema poslanicima. Zato tražim da se poštuje, to je klasična zloupotreba, i tražim da se poštuje Poslovnik i da od sada pa u buduće samo njih dvoje budu tu, a ostali da napuste salu. Zbog toga što su pokazali nepoštovanje prema poslanicima i obraćanje nama sa ti. Toliko.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Ne možete ministre, dobićete riječ ministre, ali ne možete. Opet kršite.

Izvolite, kolega. Hoćete li doprinijeti da pređemo na.. Izvolite, obratite se meni.

LUIĐ ŠKRELJA:

Vama se obraćam potpredsjedniče i ako ste lično me malo razočarali što ste dopustili da jedna dobra rasprava uzima ovakav tok. Što se tiče uvažениh gostiju, na čelu sa ministrom, bio sam na početku rasprave, gospodin Brajović ministar je obrazložio Parlamentu i crnogorskoj javnosti da zbog značaja teme poveo je stručnu ekipu sa sobom i to je gospodin Ranko Krivokapić dozvolio i uvažio zahtjeve gospodina Brajovića i prihvatio da oni budu uz ministra tokom trajanja cjelokupne rasprave. Tako da priče zbog toga ko je pozvan i ko je nepozvan ovdje su bez ikakvog osnova i ta priča ima jedan cilj, da se prekine ova rasprava. Već vidimo da tražite pauzu jer nemate argumenata.

Drugo, gospodine potpredsjedniče, dozvolite jednu subjektivnu moju ocjenu. Ovdje sam sišao dolje i gledam i pratim ljude, svaka čast pojedincima, ali po izgledu, po diskusijama i po priči se vidi da su na velikoj mucu. Pričaju o bankrotu ovamo, onamo jer namaju argumenata. U nedostatku argumentacije uvijek se galami i uvijek se poseže za neargumentovanom pričom. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Proceduralno će imati gospođa, koleginica Kalezić i Vama ću dati ministre po jedan minut i preći ćemo dalje na raspravu.

JELISAVA KALEZIĆ:

Obraćam se predsjedavajućem, potpredsjedniku Raduloviću,

Pozivam se na Ustav Crne Gore i pozivam se na članove 108 i 109. Skupština Crne Gore može da preko ta dva člana Ustava traži sa 27 poslanika interpelaciju i parlamentarnu istragu. Da li treba da to radimo ili da završimo, ovo je vrlo velika i vrlo vruća tema u potpuno afirmativnom smislu te riječi. Ne bi bilo prijatno ni za koga, ni za predlagača ni za ostale učesnike, da mi ravnodušno i samo klimanjem glave i samo afirmativnim obraćanjem propratimo ovo. Ovo je suviše velika odgovornost, ali u koliko bilo ko tu vrstu rasprave spram ovakve odgovornosti shvata kao nasilje, Skupština Crne Gore ima ta dva instrumenta po Ustavu, možemo tražiti da se prekine ova rasprava i da idemo da cijela Vlada bude tu, pa da razgovaramo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, samo Vas molim, nijesam dao riječ svome najbližem kolegi i napustio je Parlament, molim Vas, ministre, da pređemo sa nekih tema i nekih emocija koje nijesu potrebne kad se odlučuje o sudbini Crne Gore, a mislim da se odlučuje. Kažite u vezi onog pitanja, odgovorite oko dokumentacije i oko toga drugoga.

IVAN BRAJOVIĆ:

Ja bih prvo, potpredsjedniče, da Vam kažem, Vi ste ovom namjerom valjda izašli u susret toj mojoj težnji, jer zamolio bih pošto i mi možda neuobičajeno dugo, tri dana raspravljamo o ovoj temi i ako ona zaslužuje zaista svu pažnju da onda i završimo raspravu, iako mi se čini da postoji tendencija kod jednog broja poslanika da se ovo prekine.

U ime mog tima koji je ovdje, sigurno neću dati nikakvog povoda da se prekine rasprava, nego smo došli i u ovih nekoliko dana odgovarali i odgovorili argumentovano na svako vaše pitanje. Na žalost, poslanik koji je postavio pitanje sad je izašao. Druga stvar je, kao što znate, često ste suočeni da predlagač ne mora da odgovara na vaša pitanja, pa time što ne odgovara onda vi stvarate utisak kako ćete glasati ili ne. Ako neko zavređuje pažnju da mu se odgovori onda će mu se i odgovoriti. U ovom smislu, zaista vas molim, ovaj tim ovdje nije došao tek tako da sjedi. Svako od nas pojedinačno je, nećete se uvrijediti, mogao da odgovara na vaša pitanja. Mi smo sa stanovišta i ekspertskih pojedinačnih znanja željeli da imate što bolji odgovor. To je Kolegijum uvažio, tako sam barem dobio informaciju i predsjednik Parlamenta na samom početku dao saglasnot da se učestvuje. Tri dana ovdje vrlo strpljivo i vrlo argumentovano odgovaramo na svako vaše pitanje.

Zato vas molim sad da napravite pokušaj prekida sjednice i prekida rasprave. Takvi vam mehanizmi stroje na raspolaganju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Okrenite se meni, ministre.

Ministe, znate li Vi da nisam imao stotinu razloga da prekinem, nisam prekinuo niti ću prekidati sjednicu pa ako hoćete da se pobijete, pobijte se pred narodom Crne Gore, ali neću danas prekidati ovu sjednicu. Tražim od vas gospodo stručno da odlučujemo o budućnosti Crne Gore. Idemo dalje.

Izvinjavam se zbog nekih riječi koje su izgovorene svima poslanicima i javnosti, to je možda i normalno u ovoj situaciji kad odlučujemo o budućnosti Crne Gore. Izvinjavam se i poslanicima kojim sam trebao da dam i proceduralno pravo pa im nisam dao u vezi svega toga.

Izvolite, kolega Šaboviću, sad da dođem pri pameti, a neka se pripremi kolega Pajović.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče, poštovane kolege poslanici, uvaženi ministre sa svojim saradnicima,

Često kada se želi dati na značaju nekom zakonskom predlogu onda se taj predlog identifikuje sa Ustavom, pa se kaže, recimo za Prostorni plan Crne Gore do 2020.godine on je Ustav za prostor, kaže se za Budžet Crne Gore da je to Ustav za finansije za tu godinu. Znajući da je Ustav najveći pravni akt jedne države, a znajući, takođe da se Budžet donosi za jednu fiskalnu godinu, a Prostorni plan Crne Gore ima snagu sve do 2020.godine, ja sam slobodan da kažem da je Zakon o auto-putu Ustav za opstanak sjevera Crne Gore. Kada kažem sjevera Crne Gore, onda mislim na manje ili nerazvijene opštine sjevera ukoliko ga pojedine budu i dočekale. O ..... o razvijenosti regiona u Crnoj Gori u ovom domu među nama, drage kolege poslanici, nikada nije bilo podijeljenosti, naprotiv, mi poslanici sa sjevera uvijek smo imali podršku naših kolega sa juga i središnjeg dijela Crne Gore u pravcu dokazivanje naše manje nerazvijenosti. Zato su moja očekivanja i nadam se svih nas kao i građana Crne Gore da ovaj zakon neće proizvesti nove nejednakosti i usporiti razvoj onih razvijenih djelova Crne Gore, već ubrzajući razvoj ukupnog prostora Crne Gore. Zašto je danas sjever nerazvijen ili manje razvijen? Više je razloga za to i mnogo je više vremena iza nas nego što je vrijeme

kojem mi pripadamo kao razlog, ali sigurno je najznačajniji ovaj razlog putne zatvorenosti sjevera Crne Gore.

Trebam li da podsjećam sve nas ovdje u Parlamentu, kao i građane Crne Gore, da ova Vlada na čelu sa predsjednikom Milom Đukanovićem drži riječ. U nekoliko od ranijih mandata prepoznao je važnost ovog projekta i ugradila ga je još 2008. godine u Prostornom planu Crne Gore do 2008. godine.

Gospodine ministre,

Danas već treći dan se od strane pojedinih poslanika postavlja pitanje ekonomske opravdanosti ovog projekta. Ja nemam te dileme. Posebno ih nemam što nas Vlada uvjerava da je dosledna u realizaciji svih projekata planiranih u Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine. Ja vas uvjeravam da će propasti sve sumnje u ekonomsku opravdanost ovog putnog projekta ako se realizuju ideje iz Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine. Ako se autoput Bar - Boljari, gospodine ministere, na dionici od Andrijevice do Plava nastavi brzom cestom kako je to i definisano u Prostornom planu, ako se u što kraćem roku dovrši i stavi u promet veoma važna saobraćajnica Murino - Čakor - Peć, koja bi značajno povećala na frekvenciji budućeg autoputa. I pitamo se i ja i građani Plava šta je sa ovom već skoro dovršenom dionicom? Da se blagovremeno pristupi ideji zacrtanoj u Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine o izgrani putnog pravca Plav - Bogićevica - Dečane.

I na kraju moj apel vama gospodine ministre i državnim organima Republike države Crne Gore, da u cilju osnaženja frekventnosti autoputa, a posebno s obzirom na preuzete obaveze utvrđene Prostornim planom Crne Gore do '20. godine, dat je doprinos u realizaciji putnog pravca Gusinje - Podgorica preko Albanije. Ja znam gospodine ministre da je Crna Gora uradila sve na svojoj teritoriji i to blagovremeno i znam da mi nijesmo dužni da radimo preko drugih država, ali siguran sam da mi posredstvom naših državnih organa Crne Gore možemo uticati na državno rukovodstvo susjedne Albanije da i oni odrade svoj dio na ovom projektu. I da zaključim sa jednom mojom zebnjom.

Da li će nerazvijene opštine na sjeveru spremne dočekati i početak kao i dovršetak ovog važnog projekta? Siguran sam da neke neće, jer za to nemaju kapaciteta misleći mnoge od njih da će autoput sam po sebi donijeti blagostanje. Ja sigurno ne mislim tako, naprotiv, mislim da se maksimalno treba spremati u susret realizaciji ovog istorijskog projekta. Hvala.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ajmo ovako, pošto vrijeme nijesmo dali vremena i ako smo to najviše voljeli. Imamo tačno 50 minuta koje je ostalo za raspravu jer poslije toga nemamo televizijski prenos. Ostalo je za sad osam prijavljenih, bez ministra od toga su tri lideri partija Milić, Pajović i Mandić. Ovdje ima boljih matematičara od mene. Jedini način da liderima damo po sedam minuta, ostali po pet i da pokušamo da ministar ima samo završnu riječ. Hoćemo prvo po pet ili lideri, pa ćemo ostali po pet. Lideri po sedam minuta. Izvolite kolega Pajović.

DARKO PAJOVIĆ:

Ja sam se javio proceduralno.

Uvažavam sugestiju po pet minuta. Dajte po pet. Ja nemam ništa protiv toga to je moj doprinos, ali ja bih želio da ministar Brajović odgovara ovako kako je odgovarao svim ostalim poslanicima, jer ja konkretno imam veliki broj pitanja. Ali u toj kakofoniji velikog broja pitanja bojim se da na kraju da nećemo doći do odgovora koje postavljamo cijeli dan, a ne dobijamo odgovor. Tako, da ako možemo na uštrb vremena diskusije da dobijemo isto prisustvo, ja mislim da bi bilo dobro.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ali vidite sat kuca dok mi radimo, nije moguće, a ministar može čak i da ne odgovori, to je njegovo pravo, kao što znate. Mislim da je dobro u završnoj riječi, jer ovaj ministar je kao što vidite imao, nijesam izbrojao statistiku, ali do sada najviše odgovora na sva pitanja poslanika. Statistički ni jedan ministar od kada sam ja u Parlamentu nije toliko odgovarao na pitanja poslanika direktno. Prema tome, nije bježao od odgovora. Ova je dva puna dana, danas je treći dan, tako da neće bježati na kraju da završnu riječ, to što ima. Njemu završna riječ svako pripada. Ja bih da krenemo. Na istoj temi gubite vrijeme. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine Krivokapiću, uvaženi građani,

Ja samo hoću da jasno i glasno saopštim da smo se dogovorili da svaki poslanik koji hoće da govori da će moći da govori 10 minuta. Nažalost, naši dogovori se ne poštuju, nažalost jedni drugima uzimamo vrlo često mnoštvo vremena, nažalost ne bude nikada onako kako je isplaniramo. Ja bih volio da se ne slomi koplje, kola, kako god želite na nekolicinu poslanika. Ako smo imali strpljenja tri dana, ja molim ministra i njegov tim da pokažu to strpljenje još po bilo koju cijenu, molim da tažimo od javnog servisa...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Od petnaest do šest nemamo prenosa. Nije nikakav problem da mi sjedimo ovdje do ponoći.

GORAN DANILOVIĆ:

Znam, ali smo imali obećanje, doduše, da ćemo jedan cijeli dan biti prenosa, ali nama nije dovoljno ni tri dana, ja prije svega ovdje govorim o tome da smo potrošili na proceduralne reakcije mnoštvo diskusija. Kako god hoćete, znam šta sam obećao mojim kolegama iz kluba i nije pošteno da sad moram pojedinačno da objašnjavam šta se dogodilo. Imajte u vidu da i ako ne bude televizijskog prenosa neki ljudi su u neravnopravnom položaju. Spremali smo diskusije. Ajte da probamo da molimo javni servis da na jednom kanalu ipak omogući prenos sat vremena duže, ja vas molim predsjedniče da bude tako, pa ćemo štedjeti na nekim drugim tačkama. Ovo je vrlo važno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo da vas podsjetim kolega. Tri dana traje rasprava. Ja sam poslanik kao i vi ... sam poslanik, na svim jezicima ova dva koja se koriste. Možemo mi dokle hoćete, ali prenosa će biti do petnaest do šest, znači nije problem. Ja sam sugerisao nešto što

smatram vrlo racionalnim, da lideri govore, iznesu svoje stavove, ne da samo partije mogu davati ne znam što u trećem danu da budemo realni, da se dogovore po pet minuta, lične sujete koje određuju sistemsku poziciju nijesu dobre. Tri lidera neka govore po tri minuta, ostali mogu i po tri minuta dati argumentaciju i da ministar da završnu riječ, poslije tri dana, ponavljam. Ne radi se o tri sata nego tri dana smo produžili. Ja sam juče prekinuo raspravu da bi smo danas čitavi dan mogli da pričamo, da bi pažnja javnosti bila tri dana. A izvolite ako hoćete idemo po 10 minuta, ugasiće se prenos petnaest do šest idemo dalje. Pustiću prvo tri lidera da budu u programu, što mislim da je korektno, Mandića, Pajovića i Milića, ostali će nastaviti po 10 minuta, ali veći dio neće biti u programu. Idemo dalje. Možemo, ali izgubili smo još četvrti-peti minut. Samo izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

S obzirom da tri dana čekam strpljivo da dođem na red, da iskoristim svojih 10 minuta za svoju diskusiju, kao što znate ja nemam lidera, tako da ja sam, sam svoj lider i ja hoću da imam 10 minuta.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dobićete 10 minuta, a ja pozivam gospodina Pajovića, Mandića, pa Milića po 10 minuta. Izvolite. Vi ste proceduralno, ajde da čujem tu kreaciju na račun vremena.

ANDRIJA MANDIĆ:

Šef Kluba poslanika Demokratskog fronta je saopštio ono što je bio dogovor i na Kolegijumu i što je bio dogovor u našem klubu. Dakle, ja neću da govorim, ako 10 minuta ne mogu da dobiju kolege iz Demokratskog fronta koje su se prijavile. Biće to možda i važan doprinos, ja neću koristiti ni sekunde, ali mislim da je mnogo bolje da nastavimo raspravu i sutra, nije ovo obična tema i da ono što ste se dogovorili na Kolegijumu u potpunosti ispoštujete. Evo i gospodin Bojanić se javlja ima tu sigurno još zainteresovanih ljudi, ne vidim razloga zašto bi mi to večeras nešto zbrzili. Imamo priliku da i sutra nastavimo sat ili dva i ovo dovedemo do kraja. Do sada je išlo dobro. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Mandiću, nema nikakve želje da se skрати. Tri dana traje rasprava. Skratiti 10 minuta. Morate znati da imamo neke odgovornosti da smo mi trošili vremena mnogo više no što je bilo realno, statistiku ćemo izvući. Ovakve rasprave nije bilo do sada. Znači nikakve želje, nije nešto bilo da se skрати, nastavimo bez kamera nije problem, možemo sutra da nastavimo ujutro četvrti dan, ako mislite, samo mislim da se ponašamo neracionalno, da nam je važnije da se čujemo nego što će se čuti ponekad. Ne postoji tema poslije četiri dana gdje će se iznijeti novi argumenti, da se skupe svi mozgovi iz oblasti puteva i projektovanja, a da su političari ne bi četvrti dan mogli smisliti nešto novo. Lideri partija u mnogim zemljama sami pričaju, da budem vrlo otvoren. Trošim vrijeme, ali trošim vrijeme da bi smo objasnili stvari za buduće. Ako tri lidera partije nemaju nikakav limit, ako govori u pravo vrijeme u pet sati kada je najveća gledanost televizije i ako govoris tri opozicione partije, dozvolićete da tu nema nikakvog prikraćivanja ni javnosti nego suprotna afirmacija tri lidera koncentrisana na toj temi.

Govoriće svi po 10 minuta i završimo tu temu, ako hoćete nastavićemo po 10 minuta još nikakav problem. Samo izvolite, nije problem.

ANDRIJA MANDIĆ:

Ja mislim da bi bilo dobro da nastavimo i sutra. Meni odgovara, je li, kada bih se vodio vlastitim interesom da ja sada govorim 10 minuta u ovom dobro gledanom vremenu, ali prosto mislim da je naša dužnost da budemo solidarni. Zašto jedan mladi političar poput gospodina Bojovića da ostane bez 10 minuta? Njega treba da vidi i da čuje Crna Gora. Vi i ja smo dugo u Parlamentu jel' i mislim da je značajno da ne mimo televizijskog prenosa, nego sutra da nastavimo kada je planiran početak da možda tu napravite korekciju na Kolegijumu, da nastavimo još jedno sat vremena uz direktan televizijski prenos.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Počecemo ranije i završicemo to. Uredu, nastavljamo, ako ministar nema neku dodatnu obavezu. Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Predsjedniče, ja mislim da je vaš predlog bio racionalan, ali samo da znate kolege poslanici što se nas tiče, kako god izaberete modalitet, meni ne smeta da moju završnu riječ ne čuje niko van ovog doma, jer ja vas želim da ubijedim da glasate za ovo ili da ne glasate. Ja se nadam da smo ovim argumentima to uradili. Mislim da je vaš predlog bio racionalan, a vi se odlučite.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolege, samo jednu riječ kolega Mandiću, a biće po vašemu, ali da vam kažem nešto, kad vam već to kažem ne možete vjerovati. Ja sam u Beogradu bio na skraćeno vrijeme od tri minuta, na tome sam postao dobar poslanik ja mislim, ne navremenu od 10 minuta. U Evropskom parlamentu imate tri minuta i ne postoji rasprava koja traje 12 sati, a odlučuju ciframa koje su hiljadu puta veće od ove. Kolega Mandiću ovo nije ubjeđivanje, ovo je samo iskustvo. Dogovorili smo se da bude tako, nastavićemo sutra, biće prenos, svi će govoriti po 10 minuta, samo govorim bez ikakve želje da vas ubijedim i da vam dam iskustvo. Počecće u devet i završicemo to. Izvolite. Rekao sam tri lidera će govoriti sada, kolega Pajović, Mandić pa Milić kada dođe. Izvolite i to u prantajn, tako da nema nikakvog sakrivanja.

DARKO PAJOVIĆ:

Evo mene prantajn. Hvala na datoj riječi.

Gospodine predsjedniče, ministre, saradnici, drage kolege,

Ja ću početi upravo od vaše posljednje rečenice ministre. Tu ste da nas ubijedite da glasamo i da je ovo dobar posao za državu Crnu Goru. Pozitivna Crna Gora želi da glasa za ovaj auto-put, ali ona nema argumente, zbog toga sam ponovio u samom proceduralnom reagovanju i ne bih se sada saglasio sa predsjednikom Parlamenta nijesmo bježali od odgovora ovih tri dana. Jesmo. Mi u Pozitivnoj Crnoj Gori nemamo studije koje imate vi iz ministarstva. Razgovarao sam malo sa kolegama ovdje iz vašeg kluba iz Socijal demokratske partije. Ovdje postoje dva poslanika koji imaju tu studiju,

nas upućuju na medijske naslove. Neću da vjerujem medijskim naslovima. Meni ostaje da vjerujem ili vama na riječ ili da vjerujem na riječ mojim kolegama poslanicima. Ogroman propust je napravio zašto mi nemamo te studije, zašto nam nijeste dali sažete parametre, zašto bih ja morao da vjerujem vama na riječ, možda imam nekog razloga i da ne vjerujem na riječ, možda su to politički razlozi, možda nijesu stručni, da se gospođa ne uvrijedi, to su politički razlozi, možda uopšte nijesu stručni, ali zašto nam nijeste dali, zašto se to krije od crnogorske javnosti. Ja sad imam konfuziju jel' taj autoput košta 600 miliona ili košta milijardu i sto miliona. Uz dužno poštovanje vaših objašnjenja koja izgledaju logično, izvinite izgleda logično i ovo što je rekao uvaženi kolega Medojević, bez namjere da nastavljam neku polemiku u tom kontekstu, kažem da je ogroman propust i ukazala vam je koleginica Jasavić negdje prije tri sata, prećutali smo to. Svi smo prećutali ovdje. Opet sad kažem, mi konkretno se osjećamo diskriminisanim, jer za razliku od nekih poslanika u ovom domu koji imaju te podatke mi ih nemamo. Ja mogu sa jednog ili drugog stanovišta nagađati, i upravo zbog toga kažem jedan od kolega je rekao o ekonomskoj opravdanosti on nema nikakvu dilemu. Moje pitanje je kako nema dilemu? Ja imam dilemu, dok ne vidim neku studiju, dok ne vidim neke brojke, dok ne vidim nešto. Sami smo govorili o političkoj odgovornosti. Da li treba konkretno na riječ da vjerujemo i da se podsjećamo narednih 20 godina ko je što rekao. Ja ne bih, ja bih da dobijemo te analize, da nam ih na kraju krajeva date plaćeni su ili novcem crnogorskih poreskih obveznika ili evropskih fondova, šta god mislim da bi izbjegli jedan ogroman dio diskusija koje, saglasiću se, možda i nijesu bile u kontekstu u kojem su trebale, ali u ovom slučaju mislim da je napravljen strahovito veliki propust i to se zove netransparentnost i to nećete naći primjer. Konkretno mislim da je neko od vaših saradnika kazao, nađite mi primjer. Naću vam ga kovi plan, strateški plan, odnosno strategija razvoja energetike do 2025.godine, apsolutno su nam bile dostupne sve studije, post studije analize biološke, ekološke, ekonomske, ja vam kažem, jer sam bio uključen u radu. To Ministarstvo ekonomije koje smo mi tada iz nevladinog sektora okvalifikovali ovako ili onako, ja vam kažem, nama su bile dostupne te studije. Mi smo morali privatnim kanalima da ih dobijamo i na razno razne načine i na kraju ne znam zašto nam ih ne date. Zašto bih ja morao da vjerujem vama ili nekom od mojih kolega. Neću, nemam razloga, ja sam zaseban politički subject, hoću da odlučim na bazi argumentacije. Dakle, treba da odlučim na bazi nekih simpatija ili načina izlaganja, neću da vjerujem ni medijima. Ovdje su me upućivali da pišem medijima, neću medijima. Ovdje smo konstatovali samo za tri dana rasprave da nije baš dobro informisati se iz medija.

Dakle, da skratim četiri minuta sam potrošio, ali mi nije žao. Ogroman propust i zbog toga kažem netransparentan postupak ne misleći naravno na bilo kakve skrivene namjere i dolazak na parlamentarnu raspravu nije dobar ukoliko na kraju krajeva mi svi nijesmo spremljeni i na kraju krajeva mnogo puta ste ministre ponovili, ponoviću jedan, drugi, peti, hiljaditi put. Možda nebiste ponovili da smo imali te parametre i možda ni mi nebi imali neku dilemu. Ja imam dilemu i ja ću iznijeti ovdje konkretno preostalih pet minuta izlaganja.

Postavlja se i meni pitanje, kako smo mogli da izračunamo da nam toliko košta autoput, ako imamo idejni projekat dužno poštovanje rečeno je da je razrađen, da su potrebni još detalji itd. itd. Meni kao čovjeku koji nije građevinske struke se postavlja pitanje kako. Znači, dobio sam sliku kuće i izračuno sam koliko me košta kuća. Koliko

sam shvatio mi još uvijek nemamo detaljni projekat. Na bazi čega smo se konkretno onda zadužili ovolike novce, koliko smo se zadužili?

Druga stvar, molim vas da mi odgovorite, zašto nam nijeste dostavili studije? Nemojte više da mi baratate činjenicama iz studija, hoću to ja da vidim. Evo ima vaš partijski drug, evo ima i kolega iz opozicije, ja sam diskriminisan, hoću i ja da imam. Hoću i ja da vidim tu ekonomsku isplativost, neću da čitam novine, da bi o tome zaključivao. Prosto ste na neki način deskriminirali određeni broj poslanika.

Kao treća stvar, mi ćemo našim potomcima svakako staviti to parče istorije, kako je to neko rekao i mislim da je jako dobra rečenica. Ono što je nas strah, opravdana bojazan, s obzirom da nemamo dovoljan broj informacija. Evo govorim političkim rečnikom da do kraja ispitamo tu transparentnost i finansijski aspekt ovoga autoputa. Da li to može ili to mora ovoliko i da li ovdje ima prostora, o svim ovim stvarima o kojima smo govorili za redukciju određenih troškova, jer se radi o ogromnom novcu, kojim ćemo te buduće generacije, osim što ćemo im ostaviti to dobro parče istorije. Ja sam saglasan sa tim. Možda ostaviti jedan dobar i veliki dug i možda će nas pominjati u nekom kontekstu koji nebi bio dobar.

Dakle, velika je odgovornost na nama u Parlamentu i shvatite sve ove diskusije u cilju obazrivosti, prema možda tim budućim generacijama ma iz koga ugla dolazili. Ali, ono što mi je ostalo nejasno, ostalo mi je nejasno kad se govorilo o pravnom aspektu o Konvenciji Ujedinjenih nacija o suverenitetu. Da li ste govorili o toj konvenciji ostao mi je nejasan detalj na koju ste se konvenciju konkretno pozivali, kad smo govorili o imunitetima, suverenitetima, odricanjima i neodricanjima, o kojoj se Konvenciji Ujedinjenih nacija radi? Ono što je meni logično pitanje zašto nije neka treća država, zašto je baš morao Peking, ovaj dio koji se odnosi na komercijalne uslove, zašto je baš morao Peking. Zašto je morao Peking, zašto nije morala neka treća država? Uz dužno objašnjenje o čemu ste govorili ministre o tri člana i o svemu ostalome. Sve to razumijemo, ali pitam zašto nije bila neka treća neutralnost. Ovako mi to pravo da vam kažem da nekako pristrasno i čini mi se da guramo nešto možda nekome ko će sutra biti ministar saobraćaja ili sutra predsjednik Vlade, ili sutra obavljati visoku funkciju. Nešto što možda nijesmo napravili kako treba.

Dakle tri ključne stvari koje bih vas molio da bi se kao poslanik, predstavnik određene grupe građana, odlučio za nešto što hoću da podržim, a zove se autoput. Ali, isto tako hoću da znam koji su aspekti, koji su vezani za finansije, neću da podržavam nešto, ako to nešto sadrži privatne interese pojedinaca koji imaju velike građevinske firme. Uz dužno poštovanje, angažovanje operative naše ja se za to zalažem. Ali, neću napumpane cijene autoputa, to je suština cijele priče.

Jedan, zašto nemamo studije, možemo li da dobijemo studije do samog momenta glasanja. Evo molba, treći ili peti put vas to molimo mi iz Pozitivne Crne Gore.

Druga stvar, interesuje me dio koji je vezan za arbitražu, za suverenitet, na koju ste se Konvenciju Ujedinjenih nacija pozvali.

I treća stvar, ja želim da vam kažem, da mi iz Pozitivne Crne Gore jesmo za autoput, ali vam uporno tražimo argumentaciju da nam kažete, da bi bili ubijeđeni, ne na riječ. Jer, Pozitivna je platila debelu cijenu političku toga što je nekome vjerovala na riječ. Tražimo ono što samo vi imate, a to se zovu dokumenta renomiranih konsultantskih kuća da ih i mi vidimo i makar procijenimo mi na bazi argumentacije onoga što stoji tamo. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Hvala.

ANDRIJA MANDIĆ:
Možete da odgovarate.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Neće stići njih trojica u ovom vremenu, možete kada trojica završe, pa onda ćete odgovarati, skupite pitanja. Odgovara ministar kad hoće, ministar odgovara kad hoće, ja dajem samo sugestiju. Ministar odgovara kad hoće.
Izvolite riječ.
Izvolite, pravo na odgovor.

IVAN BRAJOVIĆ:
Moji saradnici će vam dati podatke o Konvenciji, a ja ću vam dati sljedeće podatke. Već sam deset puta tokom ova tri dana rekao sljedeću stvar.
Ovdje je predmet usvajanje Zakona o autoputu, mi danas ne donosimo odluku da li ćemo da gradimo autoput ili ne. Vi samo posredno možete neizglasavanjem zakona to da donesete. Niko u regionu nije imao ovakav komplet materijala gdje je dat i ugovor o finansiranju i ugovor o projektovanju i građenju i Zakon o autoputu na uvid poslanicima. Studija izvodljivosti je bila i rađena na osnovu toga da bi se dobio kredit, da bi Eksim banka odlučila da li će da da kredit ili ne. Prethodne studije su rađene prethodnih godina, to su sad hiljade stranica materijala. Ali, uz svo nastojanje, znači postoji naša ograničena sposobnost i želja. Želja je mnogo veća možda od sposobnosti da vam stvar objasnimo argumentovano, s druge stranesposobnost i želja da to shvatite ili prihvatite ili odbijete. Vi ovdje pričate o idejnom projektu, mi smo nekoliko puta ponovili da je idejni projekat prepoznat način za ugovaranje po žutoj Fidikovoj knjizi, da se na osnovu njega radi glavni projekat i izvode radovi. I rekli smo da smo pregovaranjem, a o tome možete da se uvjerite čitajući ugovore koje smo vam dali. Da smo postigli ugovorom da maksimalna garantovana cijena od 809 miliona može da bude uvećana samo za 10%, po osnovu naknadnih i nepredvidivih radova. A takođe, po osnovu izbora trase glavnim projektom ili jeftinijih rješenja može da bude smanjena u korist investitora. To smo precizno saopštili.

Kako se prepoznaju stalno priča o zaštićenima, oprostite kako ih prepoznajete vi? Mi smo upravo rekli, ovo su sredstva koja su odobrena za finansiranje projekta i dobiće ih glavni izvođač, u stvari izvođač jedini izvođač je kineska kompanija. Podizvođači, nijesu podimenovani, odnosno imenovani podizvođači od naše strane, što bi značilo da mi protežiramo neke firme u Crnoj Gori. Nego, podizvođače bira kineski partner.

Prema tome, koga će on, mi smo samo ponudili paletu svih do kojih smo mogli doći, s kojima smo razgovarali nekoliko puta i ministar finansija u Privrednoj komori i ponudili im sve naše podizvođače, kad je u pitanju i gradnja puteva i rad sa eksplozivom i izgradnja strujnih potencijala i svega drugog.

Prema tome, mi smo to sveli, odnosno eliminisali tu mogućnost, pare i dug. Plaćanje ide kineskom izvođaču, on plaća naše podizvođače. Tu nema nikakve skrivene namjere. Znači još jednom ponavljam.

Ograničena je naravno naša sposobnost da vam nešto objasnimo, ali vjerovatno i vaša sposobnost da to naše objašnjenje shvatite ili prihvatite ili odbijete. Evo sad će naši saradnici.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Izvolite.

JOVANKA BABIĆ:
Zahvaljujem.

Ja ću pokušati, već nekoliko puta sam odgovorila na ovo pitanje, da li ste čuli ili ne, ali sad ću zaista pokušati u najkraćem da pojasnim.

Dakle, suverena država ima imunitet odvođenja arbitražnih i sudskih sporova, osim u slučajevima ako zaključuje komercijalni ugovor i ako u tom ugovoru definiše da se odrekne imuniteta za vođenje pojedinog spora, u ovom slučaju arbitražnog spora. Konvencija o suverenitetu Ujedinjenih nacija pomenuta je kao primjer sa stanovišta, kao dokaz sa stanovišta principa međunarodnog prava, da je u članu 17 definisano da država čak i u slučaju ako se nije ugovorom direktno odrekla imuniteta za vođenje arbitražnog spora, ako se zaključi arbitražni sporazum smatra se da se odrekla od imuniteta. Dakle, svaki sud, odnosno arbitraža nesmetano može uspostaviti jurisdikciju nad tom državom.

Što se tiče Pekinga samo jedna rečenica - svaka međunarodna finansijska institucija počev od Svjetske banke, Evropske i svih ostalih i sve banke koje odobravaju preferencijalne kredite i ugovaraju arbitražu ili sud u mjestu koje je sjedište te međunarodne finansijske institucije, odnosno arbitraže. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nema komentara, imaćete odgovor dajte im Poslovnik, sad ću ja da se ponašam kako treba. Dajte mi molim vas, stvarno ste.... sad ću vam pročitati.

Odgovori, nemaju komentara. Odnosno vač predstavnik predlagača u toku pretresa ima pravo da dobije riječ radi odgovora na postavljena pitanja i pojašnjenje stavova. Tu nema komentara, komentar je druga odrednica.

Tražite proceduralno, pročitajte član 96 stav 2.

Izvolite, možete proceduralno i kolega Mandić čeka na riječ.

DARKO PAJOVIĆ:

Pa evo ja se izvinjavam, ali evo opet se osjećamo diskriminisanim predsjedniče, pošto prethodno, razumijem vas ja sa Poslovnikom, a razumjet ćete i vi nas, koji smo dva l po dana radili pod jednim pravilima i sad radimo sat vremena po drugim pravilima. S obzirom da ja ne mogu sad da se obratim ljudima koji su predlagači, ja vas molim da im se vi obratite. Jer, još jednom tražim dodatno nešto na što nijesam dobio odgovor, ako je mislio da dobijem odgovor. Dakle, u cilju kvaliteta ove rasprave, mogu da konstatujem da mi iz Pozitivne Crne Gore ne možemo da dobijemo ovaj studij Luja Beržea, ali vas molim da pitate gospođu koja je pravni ekspert, kako se zove

Konvencija Ujedinjenih nacija koja se pominje ovdje tri dana, jer ono što smo mi uspjeli da nađemo je Konvencija o suverenitetu mora. Nije nam poznata Konvencija Ujedinjenih nacija o suverenitetu. Prosto kažem, molio bih ako možete gospođu ne zbog nje, nego kažem sad zbog vas, doveli ste me u situaciju da moram da pitam vas, kako i šta. Postoji Konvencija Ujedinjenih nacija o sudskim imunitetima država i njihove imovine. Jeli to?

I druga stvar koja me zanima. Izvolite.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izvolite evo, u redu.

...(Čita na engleskom jeziku)

Znači o imunitetu države i njene imovine.

DARKO PAJOVIĆ:

.....(ne čuje se) Konvencija Ujedinjenih nacija ...i njihove imovine ... naziva Konvenciju o suverenitetu. Ono što ja želim da kažem vama, pa prenesite predlagačima da ta Konvencija Ujedinjenih nacija, prvo je Crna Gora nije ratifikovala. Drugo, ova Konvencija Ujedinjenih nacija apsolutno nije stupila na snagu, prihvatilo je 28 država, a za prihvatanje Konvencije je potrebno 30 država.

Dakle, ova Konvencija niti je još uvijek usvojena od strane Ujedinjenih nacija, niti je ratifikovala Država Crna Gora i zato sam pitao o čemu se radi koja je Konvencija i zašto se pozivamo na nju. Nemam nikakav problem sa objašnjenjem i nijesam tražio objašnjenje, jer sam ga revnosno slušao, ako ne ovdje, slušao sam ga na televizoru, sve je u redu, razjasnili smo stvari vjerujem u cilju kvalitetne rasprave. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala i Vama.

Eto riješili smo taj spor, čuli smo međunarodno, pravno objašnjenje za ovu Konvenciju od strane kolege Pajovića koji nije pravnik, ali zna da riješi pravni spor.

Izvolite kolega Mandiću.

ANDRIJA MANDIĆ:

Hvala Vam.

Dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore, evo treći dan vodi se rasprava vezano za ovaj Predlog zakona i vjerujem da je svima jasno.

Ovdje ministar i predstavnici Vlade, kao i ljudi koji su zastupnici Predloga zakona, znaju da nije ništa nepoznato. Ovdje postoji parlamentarna većina koja će izglasati ovo, te prema tome, ne postoji ovdje nikakvo ubjeđivanje Parlamenta, da se sada ubijede neki poslanici koji misle da ovo nije dobar put, da oni daju glas za ovaj Predlog zakona.

Ono što može da uradi opozicija, koja očigledno ovo ne podržava i vjerujemo većina građana Crne Gore, shvatajući šta se krije u pozadini čitave te priče to je da se obrate građanima, da im predlože, da svi zajedno kroz proteste, kroz okupljanja, kroz raličite stvari koje bi mogla da uradi udružena opozicija, pozovemo sve one ljude koji su dovedeni u opasnost, da sa ovim novcem koji treba da se daje Kinezima, odnosno da se daje našim lokalnim tajkunima, kako bi oni mogli da servisiraju svoju opremu, svoju

mehanizaciju. Odnosno da se daje pojedinim političarima iz vladajuće koalicije koji su navikli da se naplaćuje korupcija za svaki posao u Crnoj Gori. Da ti ljudi koji se smatraju ugroženim, koji vjeruju da ovo može da uništi egzistenciju i njihovu i njihove djece, da se zajednički okupimo, saberemo, napravimo konkretan plan, izađemo na ulice i zaustavimo ovo čudo koje je zadesilo Crnu Goru.

Posebno je to važno da uradimo, pošto je 25 godina neprekidne vlasti Demokratske partije socijalista i promjenljivih koalicionih partnera jednih do 1997.godine, drugih od 1997.godine. Taj period bi trebalo nekako završiti, taj period bi trebalo nekako zatvoriti i otvoriti neke nove perspektive za samu Crnu Goru.

Dakle, ovo je jedini, normalni, racionalni, pa ako hoćete i demokratski put kako se ovo može zaustaviti.

Ovdje u Parlamentu to nažalost ne može da se uradi. Ovdje u Parlamentu postoji dovoljan broj ruku parlamentarne većine koje će se podići i koja će podržati ovo. Ništa neće značiti ni priče o samom predlogu, o samim analizama, o tome šta je rekla koja agencija, šta je bilo 2007. šta je bilo 2012. Ali, ja imam potrebu da one ljude koji drže ipak do toga što se pričalo u prethodnom periodu od strane premijera i od strane onih koji su vršili vlast u Crnoj Gori da ih podsjetim samo na nekolike stvari.

Moram vas podsjetiti na period prodaje Telekoma Crne Gore, te da smo govorili da se ne prodaje porodično srebro i tada snažno zastupali kao što sada zastupamo tezu da ovo nije dobar posao, imali smo uvjerenja od strane premijera, od strane poslanika tadašnje parlamentarne većine, i volio bih onaj ko želi da se bavi sa tim dijelom naše prošlosti, da pročitaju tadašnje skupštinske rasprave, da vide neke poslanike koji su i danas aktivni, koji su objašnjavali da će tih 120 miliona da bude potrošeno za autoput, da se one nalaze na posebnom računu, da mi nećemo imati nikakav profit od Telekoma, i evo, prošao određen period, konstatujemo da novi vlasnik Telekoma bez ikakvih ulaganja izvukao je gotovo pola milijarde profita. Znači, da je Crna Gora ostala vlasnik Telekoma i da smo samo profit Telekoma stavljali na neki posebni račun, mi bi mogli sami da finansiramo i da izgradimo ovu dionicu od Smokovca prema Mateševu. Govorim samo o potezima Vlade, koliko je Vlada pametno promišljala i kako je procjenjivala situaciju, i još kad bi se tom profitu dodalo i ovih 120 miliona ili oduzelo 120 miliona, ja mislim da bi došli do jednog strašnog podatka da je u Crnoj Gori na djelu pljačka, i da je opozicija dužna, a ona to radi već godinama, da pozove na uzbunu građane Crne Gore. Ko će to ako nećemo mi.

Kada se prodavala Elektroprivreda, a molio bih, evo novinare koji se zanimaju istraživačkim novinarstvom, da ne podsjećam jer nemam puno vremena. Kada se vodila takođe rasprava u ovom Parlamentu i na Komisiji za kontrolu postupka privatizacije, predsjedavao sam tada tom Komisijom, sjećam se istih ovih priča. Novac ćemo uložiti u autoput, ima da otvorimo ovo, ima da otvorimo ono. Šta se desilo? Stabilizovana Prva banka, neko napunio svoje džepove kao što je i kod Telekoma 7,35 miliona evra, dame i gospodo poštovani građani, završilo u džepovima onih koji su u ime države Crne Gore prodavali Telekom, i Amerikanci sve dokazali. Ali, nažalost ti Amerikanci imaju veoma konkretan interes da nam ne dostave svu dokumentaciju kako bi mi pohvatali naše korpcionaše, nego ta dokumenta koriste da bi ucjenjivali ovu gospodu koja danas priča o NATO paktu kao najvažnijem cilju nezavisne i suverene Crne Gore.

Dakle, ova priča vezana o tome kako će Crna Gora što prije da uđe u NATO i da je to naš strateški cilj, iako čujete da to radi neko od onih koji su strpali pare u svoje

džepove zato što su prodali Telekom, znajte da to rade pod ucjenom, da ne vjeruju uopšte u taj projekat, nego su ucijenjeni i odgovaraju onima sa strane upravo zato što su tako ucijenjeni i pogodni za manipulaciju.

Evo, danas ovaj autoput o kome se priča i gdje postoji taj raspon od 600 miliona do milijardu i sto, ne mislite valjda da je bilo ko naivan u Crnoj Gori da ne misli da su se tu ugradili isti oni koji su se ugrađivali kod Telekoma, da su se tu ugradili isti oni koji su se ugrađivali kod Elektroprivrede Crne Gore, nego da su to sada uradili iz ljubavi prema građanima od Smokovca do Mateševa.

Mi imamo problem što ovi udarci zaključno sa udarcem privatizacije Kombinata aluminijuma u Podgorici i zahtjevima za obeštećenjem od milijardu evra, a znate da je jedan od ministara iz ruske Vlade saopštio, da su 300 miliona evra ovdje podijelili nekim likovima. Znaete da će to prije ili kasnije doći na naplatu, građani Crne Gore, upravo vama.

Ovi što su naplaćivali korupciju, iznijeli su oni svoj novac van zemlje, sve su pripremili destinacije, nije nikakva tajna da od Milana do Pariza svaki od njih ima svoj stan, svoj štek i isplaniranu budućnost do kraja života na toj ili na nekoj drugoj destinaciji. Hoće da ostave spaljenu zemlju, opljačkano zemlju, kao što žele sa ovom dionicom autoputa da urade to isto. Ali, da ne bi bilo zabune, Nova srpska demokratija snažno podržava izgradnju autoputa Bar-Beograd. Mi mislim da taj autoput zajedno sa modernizacijom pruge Beograd-Bar, zajedno sa modernizacijom i proširivanjem kapaciteta Luke Bar, da je to strateški projekat Crne Gore, i da to treba da radimo zajedno sa državom Srbijom. Mislim da smo to radili zajedno sa državom Srbijom i da smo se pojavili na bilo kojoj finansijskoj adresi sa zajedničkim projektom, da bi mi mogli da obezbijedimo novac mnogo lakše, mnogo bolje i mnogo efikasnije nego što obezbjeđujemo sada za jednu grupu korupcionaša koji će da rade 42 km, a već dogovaraju kako da naplate kurupciju za elektrane na Morači.

Takođe, ovaj novac od korupcije, profesor Radulović je to pomenuo, i te kako je važan za naredne parlamentarne izbore. Znamo svi onog direktor iz Herceg Novog što je pobjegao sa jednim novcem koji je bio namijenjen za korupciju na prošlim izborima. Sada se sprema novac za naredne izbore. Kako da se obezbijedi vlast za naredne četiri godine, da se pokrpi poljuljana koalicija, a već vidimo neke mlade poslanike koji se preporučuju za ministre vjerujući da je to dobar i pravi put. Sve je spaljeno, većina toga je opljačkana, zadnju riječ u ovoj zemlji mora da ima narod, a oni koji su sa ulice došli vjerovatno je to i Božija i ljudska pravda, da moraju ulicom i otići.

Tako da je ovaj autoput, kao i sve ove pljačke koje nam je servirala Demokratska partija socijalista na prvom mjestu, dobra prilika da se ujedini u Crnoj Gori, poštovani građani Crne Gore, da se okupimo i na tradicionalan način kako je to već poznato Crnoj Gori, evo već punih 300 godina, da riješimo naše pitanje onako kako su i oni ga rješavali prije nešto više od 25 godina. Sve je ljudski, pošteno, sa pravim porukama, zajednički, jer je to jedini način da se odbranimo od ove pljačke koja nam se priprema. Opljačkani smo za Telekom, i moraju i oni vlasnici sadašnji Telekoma da znaju, i da to ne bude nikakva tajna.

Nakon promjene vlasti u Crnoj Gori i ove dokazane korupcije zahvalićemo se svima onima koji su uz pomoć korupcije postali vlasnici naših preduzeća i naše svojine, zahvalićemo im se i uradićemo isto ono što i Amerikanci. Vratićemo ponovo naša preduzeća nama, a njima i onima koji su naplaćivali korupciju ispostaviti fakture za

obeštećenje koliko su opljačkali građane Crne Gore, zato što su bili spremni da korumpiraju političare iz Crne Gore, kako bi oteli našu imovinu i kako bi oteli naše vlasništvo. Nije samo to situacija sa Telekomom, to je situacija na mnogim mjestima. Ja vjerujem da će se pojaviti zaštićeni svjedoci. Znao sam insajderi, evo imamo i Zakon o zviždačima, pojaviće se i vrlo ćemo lagano dokazati ove pljačke koje su uništile i unazadile Crnu Goru. Ovo je samo još jedan posao u tom smjeru, i ja predlažem, naravno jedan dobar put, vjerujem da je to i jedini put kako da zaustavimo, jer ovdje u Parlamentu se to ne može zaustaviti. Hvala lijepa.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Samo jedan ... javnosti Crne Gore.

Taj ministar nije rekao, da su nam dali 300 miliona, no smo mi kod njih ponijeli 300 miliona i da su ih oni čuvali tokom sankcija. Taj ruski ministar. Govorimo o ruskom ministru. Rekao je, da smo mi ponijeli kod njih 300 miliona i da su ih tamo čuvali tokom sankcija, nije rekao da su ih nama dali.

Samo toliko, ali ime nijesam spomenuo, a znam na koga mislite.

Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ:

Ja sam govorio o onome što se može tumačiti na različite načine, ali dozvolite meni pravo da sam ga ja protumačio tako da je čovjek mislio na korupciju koja je plaćena ovdje nekim ljudima iz Crne Gore.

Sjećam se odlično i vremena privatizacije Kombinata aluminijuma, sjećam se i onih kafića gdje su poslovi dogovarani, nakon toga te iste ekipe koja se motala po Crnoj Gori i u drugim poslovima, tako dozvolite meni da zadržim pravo da mislim na nešto potpuno drugo u odnosu na 300 miliona koje su se navodno čuvale u Rusiji. Crna Gora nije znala gdje će s milionima pa ih ostavila u Rusiju.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Nije bila želja, nego samo da čuvamo, i pet drugih ministara, ali razumijem bilo je .... koji su se raznim temama bavili u Crnoj Gori.

Imamo još 11 minuta do prekida prenosa.

Ministar, onda više nismo imamo manje.

Izvolite, komentar.

IVAN BRAJOVIĆ:

Vi ste održali jedan motivacioni govor, čak je bilo malo i prijatnije, poslaničke prijatnije stranim investitorima, ukazivanja. Moram da Vam kažem vrlo precizno. Tu Vašu priču, za tu Vašu priču ne možete naći utemeljenja u ovim ugovorima koji su pred vama, ni u Ugovoru o finansiranju ni u Ugovoru o projektovanju i izgradnji.

Znači, ovaj ministar i ovaj tim, potpuno vam mirno kaže, te mogućnosti su potpuno isključene. Ali, izgleda da je uzalud ukazivati. Ono što hoću da Vam kažem, pošto stalno pozivate da smo trebali zajedno sa Srbijom. Rekao sam vam, radimo jedan putni pravac, Srbija je slične stvari ugovarala sa istim izvođačima, i eto možemo reći da

smo malo bolje uslove dobili nego što su njihovi uslovi bili, uspješnošću ili možda imajući njihova iskustva. Znači, to što vi priželjkujete, to su oni radili, radili smo i mi, i dobili smo bolje uslove za to.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izvolite, imate pravo odgovora na komentar.

Izvolite, odgovor na komentar.

ANDRIJA MANDIĆ:

Gospodine ministre, ja nijednom nijesam pomenuo Vaše ime, niti sam rekao da ste Vi učesnik korupcije. Dosta sam dobro obaviješten o nekim dešavanjima iz prošlosti i znam, recimo kada se obezbjeđivala 2000. godine struja za Kombinat aluminijuma da tadašnji ministar koji je ugovarao taj posao nije imao nikakve veze sa tom korupcijom, ali su imali neki drugi. I taj koji je ugovarao, ne mora da znači da je on nosilac koruptivne radnje kao što ne mislim ni da ste Vi u ovom poslu, ali da je korupcija da prati ovaj posao, kao što je pratila Telekom, kao što je pratila Elektroprivredu, pa prosto, inženjer ste kao i ja, matematička logika govori, ako se to desilo jednom, drugi put, treći put, entí put, pa onda je potupuno prirodno da i 1+1 bude takođe korupcija.

Ovdje je sve urađeno što je neko naplaćivao kurupciju, svaka privatizacija, većina ugovora je takva zaključena, pa i ova milijarda da prođe tim korupcionašima a da se ne ugrade, vjerujte ja mislim da nema građanina Crne Gore koji ima bilo kakvu dilemu da je to prošlo onako baš čisto i uz najbolje uslove. Hvlala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Mandiću.

Izvolite, samo recite ... član Poslovnika.

SRĐAN PERIĆ:

Samo se ovdje vraćam na praksu koju naravno nemamo ništa protiv što je kolega Mandić dobio pravo na odgovor, ali konstatujem da i prethodnik nije imao, predhodno gospodin Pajović nije imao pravo na to, i samo prosto da konstatujemo da imaju i idući pravo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nije isto, ovo je bio politički komentar. Čuli ste, nikakav odgovor nije bio, nego politički komentar.

SRĐAN PERIĆ:

To je Vaša interpretacija, to je Vaša interpretacija.

Samo da se konstatuje.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne, nije interpretacija.

Ajmo ovako, uzmite stenogram, pročitajte kako je kolega Pajović postavio formulaciju - "Pitam Vas, odgovorite mi". Ne treba nikakva interpretacija, ja znam čuti barem toliko.

Donijeću Vam stenogram pa ćemo sutra da čitamo zajedno. Pročitaću Vam, svaki put je pitao - "Pitam Vas konvencija, pitam Vas studija, pitam Vas ovo". Pročitajte Poslovník.

Idemo dalje. Kolega Miliću, imate možda svih 10 minuta.
Možda, ali nije problem. Izvolite.

SRĐAN MILIĆ:

Hvala Vam velika.

Dakle, ja bih oko nekoliko teza ovdje koje su se čule, a to su teze da je opozicija protiv autoputa. Odmah na početku da kažem, 2009. godine nije bila rasprava u Skupštini Crne Gore. Gospodin Mandić, gospodin Danilović i ja smo bili na otvaranju svečanom dionice radova s konstruktorom autoputa sa svim predsjednicima Vlada i svega ostalog, i treba li kome drugome dokazivati da nemamo ništa protiv autoputa, ali imamo protiv toga što se zove pokušaj obmane javnosti u Crnoj Gori.

Mislim da je u onom pravnom smislu sve jasno i da su vam potpuno potopljeni svi argumenti što se tiče pravnog smisla. Ajmo malo da pričamo o ekonomiji, 75 miliona evra je koštao tunel Sozina, kažu. Predviđeno bilo mnogo manje. Tunel Sozina četiri-pet kilometara, 4 km dugačak, pristupni putevi, sve ostalo, čini mi se da tih 20 miliona koliko računate po 1 km ovamo u odnosu na ovih sedam miliona sa ove druge strane, nekako ne piju vodu.

Druga teza koja se čuje, sjever će živnuti kada se 800 miliona evra uloži u dionicu od 40 km. Milijardu i osamsto miliona evra u poslednjih 20 godina vaša Vlada je uzela samo sa područja Opštine Pljevlja po osnovu šume i rudnoga bogatstva. I da ste milijardu i osamsto miliona evra ostavili gore na sjeveru Crne Gore danas ne bismo imali depopulaciju stanovništva, nego se vaša Vlada ponašala kao hobotnica, i kupila sa sjevera sve, i vukla dolje da bi danas spasonosno rješenje za sjever Crne Gore bila dionica od 40 km autoputa. Da su u Hrvatskoj radili po ovim cijenama gdje je put, a to može profesorica bolje da priča, ja prolazim tim putem stalno, da su po ovim cijenama radili, pa Hrvatska bi bila najzaduženija zemlja na svijetu. Ono što je ovo, 23 milijarde evra je danas dužna Hrvatska po tom osnovu, ali Slavene, ona ima razlog zbog toga što se naslanjao na turističke kapacitete i na Dalmaciju i zove se zato "Dalmatina".

Ono što je bitno u ovoj priči, ja se čudim pojedincima koji sjede tamo gore, koji su ekonomisti, koji su i profesori na univerzitetu, i neću ništa da ih pitam, neću da ih pitam i oko kineskih i crnogorskih sporazuma i svega ovoga ostalog, ali ono što ne shvaćam u ovoj priči, da li ljudi, Vi nijeste to pregovarali, pregovarao je neko drugi. Kako tome čovjeku ne pade na pamet da uzme, ja znam da on ne zna engleski, i ja znam da on ima 20 godina problem sa engleskim, moram da priznam da sam malo zabrinut za Vaš engleski poslije ovoga čitanja ove rezolucije. Upravo sam s kolegama gore pričao, najgore do sad što ste progovorili na engleskom je bilo ovo, ali sebi sam uzeo za pravo da to, na takav način komunicira.

/Mikrofon isključen predsjedniku/

Jotovana verzija, jeste.

Kada su ovakve olakotne okolnosti u pitanju, ja imam razumijevanja. Hvala Vam.

Da vidite čim se bavi ta Eksport-import banka iz Kine. Da vidite da ta Eksport-import banka iz Kine finansira zainteresovane zemlje koje žele da izvoze svoje robe na kinesko tržište.

Nije tačno, nije tačno, hoćete li Vi da čitate na engleskom ili ja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne, ne bolje je da čujemo Vas.

SRĐAN MILIĆ:

Dakle, u ovoj ne jotovanoj verziji, na engleskom se kaže, ne na engleski, zbog padeža samo. Ali, u svakom slučaju mi smo u previše dobrim odnosima, nas dvojica da bismo se na ovakav način jedan drugom obraćali.

/Upadica iz sale, nije uključen mikrofon/

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Gospodine Milić, ja sam mislio da pričate o autoputu na engleskom, inače .....

I ja sam predsjedavao sa 57 zemalja na engleskom, izabran na to mjesto. Tako da nemam taj problem.

Izvolite.

SRĐAN MILIĆ:

Evo, ajmo da vratimo nekako ovo u, mislim da je ovo važnije od engleski i engleskog, radi se o 800 miliona evra ili milijardu evra ili ne znam šta, već koliko para.

Dakle, Eksport-import banka pomaže onima koji žele da uvoze robu u Kinu. Njihov zvanični sajt, ono što vam zaista ne mogu pomoći da pročitam njihova imena i prezimena ovih predsjednika, vicepredsjednika i svega ovoga ostalog.

Ono što mi predstavlja problem u ovoj čitavoj priči, zašto nijeste vezali 100 miliona evra od ovoga za robni kredit? Zašto nijeste vezali 200 miliona evra za robni kredit? Niko ovdje nikakvog problema ne bi imao o tim sredstvima. Zašto nijeste doveli situaciju u Crnu Goru da sa pričom o tome da ćemo razviti Crnu Goru tako što ćemo je zadužiti 800 miliona evra, da kažemo, hoćemo da uzmemo od vas taj kredit, ali očekujemo od vas da nam obezbijedite da u skladu sa potpuno normalnim uzansama ukoliko nam budu konkurentne cijene imamo mogućnost da izvezemo robe crnogorske na tržištu Kine od 200 miliona evra. To je ono što je osnovna priča, a ne priča po sistemu, hoćemo li ili nećemo da vratimo sredstva. To je način kako pregovara patriota. Kako patriota pregovara i štiti interese svoje zemlje. Valjda je naš interes ne da čekamo, ko će se uz autoput, napraviti 40 km autoputa, da napravi svoje fabrike i sve ostalo, nego naš je interes da podignemo privredu u Crnoj Gori. Privredu u Crnoj Gori, ste mogli lako da je podignete, a ne na način. Zašto nijeste kada ste brodove kupovali tako vezivali?

Samo u jednoj direkciji, u jednom pravcu ovaj posao, vidim u pravcu i ja nemam nikakvih problema sa tim što su kineske kompanije. Imam problema za to što znam informacije kako su odrađivali poslove u Srbiji i kakve su imali probleme u Srbiji vezano za kvalitet radova koje su uradili. Ali je to problem ove zemlje. Ja se ne bavim ni sa jednim čovjekom van ove zemlje. Ja smatram da je ovo klasični nepatriotski čin. Ljudi koji su vodili računa samo o tome da konačno pred moguće parlamentarne izbore obezbijede da će nekoga da tuže da nije za auto put, a da će građanima sjevera Crne Gore kojima su svo ovo vrijeme oduzimali sve ono što su oni stvarali, nijesmo to mi stvarali sa primorja, oni su gore radili u tim fabrikama, oni su imali radna mjesta. Vi ste

ih zatvorili, vi ste ih ostavili bez posla u svom ovom periodu i onda ste uveli egalizacioni fond da to rješava na ovakav način.

Kako može neko da vjeruje Vladi Crne Gore koja za zaobilaznicu Bijelo Polje, umjesto 13 miliona eura potroši 35 miliona eura. Kako može neko da vjeruje Vladi Crne Gore kad njeni eksponenti u Budvi za bulevar, umjesto tri miliona eura, potroše devet miliona eura. Kako može neko da vjeruje Vladi Crne Gore kada na ovakav način štiti interese Crne Gore. Ja ovdje vidim da ste se vi bavili samo ciframa i da ste vi razmišljali samo o tome na koji način obezbijediti, i to vam je glavni argument, to je kamatna stopa ispod svakog nivoa, i mi smo uspjeli žestokim i teškim pregovorima, da grejs period od pet godina povećamo na šest godina. Nemojte molim vas. Za godinu dana ste povećali grejs period.

Ovdje smo imali na poslaničkim pitanjima raspravu i vi ste to danas rekli da je najopterećeniji pravac između Radanovića i Jaza. Imate dva paralelna pravca koja imate u planovima koje hoćete da gradite, i zaobilaznice i Jadransko - jonsku magistralu. Ja samo da vas pitam nešto, sve ovdje koji ste došli - Je li iko od vas bio u Boljare? Boljare, jeste li bili tamo? Ne, ne, pitam vas pošto govorimo o dionici Bar - Boljare, znate li de su Boljare?

Dakle, nemam nikakvih problema, evo završavam, minut je još ostao.

Zaista u ovome svemu, slušam potrebu, (Upadica - u programu ste), ne ne, i da nisam u programu, možda sam u nekom za koga ni vi ni ja ne znamo, ali u svakom slučaju nemam (Upadica) nemam nikakvih problema sa vašim objašnjenjima, iskreno da vam kažem.

Ja smatram da vi dajete maksimum, i ja da sam na vašem mjestu ne bih mogao da napravim ovo što ste vi napravili. Ja vam se zaista divim kako ste uspjeli da dovedete ovu priču od tri dana do ovoga nivoa da na ovakav način objašnjavam. Ja to cijenim, ali ne mogu da cijenim da onu djecu koju neko zadužuje samo zbog toga što neko nije imao malo patriotizma više da obezbijedi njima budućnost i da kaže - Ne. Imamo petogodišnji izvoz vina u Kinu. Ne, imamo petogodišnji izvoz, ne znam, što proizvodimo još - oblovine u Kinu, ili imamo izvoz nečega drugog. Ono što je problem, završeno u ovoj čitavoj priči je realnost da neko želi ovdje teret svoje nesposobnosti da ispregovara u interesu Crne Gore, prebaci na one koji neće glasati za ovakav predlog zakona o auto putu. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dobićete riječ.

To je ono što mi stvarno nemamo 200 miliona, a sve što hoćemo da izvezemo možemo da izvezemo u Kinu i sve vino ako hoćemo, ne treba nam sporazum za to i svo drvo ako hoćemo, na žalost ne bi ga trebalo tako izvoziti, tako da nam nije trebao taj poseban sporazum, oni su spremni da kupe to bez posebnog sporazuma, ako mi imamo proizvodnju, a nemamo na žalost. To je naš glavni problem, nemamo proizvodnju za međunarodno tržište i za to je naš deficit najveći u istoriji.

Izvolite kolega Brajoviću.

IVAN BRAJOVIĆ:

Vrlo pažljivo sam slušao vašu priču, teatralnu priču. Da bi se utvrdila kontaktna tačka na Boljarima trebalo je poći do tamo, ali sva ova priča, na kraju ste rekli da vi ne

bi postigli više u tim pregovorima, a ja ću vas podsjetiti nešto da je ideja o preferencijalnom kreditu promovisana u Varšavi od strane tadašnjeg kineskog premijera, kada je rečeno da će Kina zemljama centralne i istočne Evrope investirati 10 milijardi dolara za razne projekte. To je pomenuto i u Bukureštu i o tome će biti govoreno i na III samitu tog formata 1+16, znači kineski premijer i 16 premijera centralne i istočne Evrope u Beogradu sredinom idućeg mjeseca.

Vaša, ponekad ironična, ponekad ovako, ponekad onako, priča samo treba da zna, odnosno vi treba da znate da od tih 16 zemalja centralne i istočne Evrope je Crna Gora kao najmanja od njih, najmalobrojnija po broju stanovnika, zahvatila 10% tih sredstava i iz tih sredstava radi najvredniji infrastrukturni projekat. I druge zemlje regiona rade neke projekte manje vrijednosti, most Borča -Zemun, dvije dionice auto puta u Makedoniji, pregovarane sa vrlo sličnim uslovima, na isti način u Beogradu, čak sa istom kompanijom, i uz nešto lošije uslove od onih koje smo mi ispregovarali. Toliko o tome, o vašoj tvrdnji da se samo tim što vi navodite bavi Eksim banka. I ja sam rekao da to nije tačno, a da je tačna i varijanta da plasira u infrastrukturne projekte.

Znate kako?Kad prospete tako dosta priče u nekom vremenu pa kažete Sozina, pa pominjete četiri kilometra 189 metara, jedne cijevi tunela Sozina, ovo su svi tuneli, ovo su sve tuneli, dvocijevni tuneli i profil, kompletan profil auto puta, to je neuporedivo.

Pričali smo o tome i koja je cijena u pitanju, pričali smo danima već o garancijama, pričaćemo i sutra ponovo, ali smo vrlo argumentovano odgovorili na sve korektne upite, korektne tvrdnje i korektno osporavaje, čak. Mi razumijemo da vi imate dilema i nisam ja izvodio tvrdnju o tome da je opozicija protiv auto puta. Čula se ovdje tvrdnja od poslanika kako pojedini poslanici nastupaju da i da se džabe uradi ovo, da Kinezi to besplatno urade da bi bili protiv, da eventualno ne bi ova vlast ostvarila uspjeh u tome. Znači, ja nisam tvrdio, isto kao što nekoliko puta mi je prebacivano to da mi radimo auto put za to što nemamo metar auto puta. Pa baš me briga, da mi imamo mogućnost da nam ne treba.Procjena je da autoput Crnoj Gori treba, da treba put takvog profila i takvih performansi koje su zadate.A to znači 5% uspona, 100 kilometara brzina, i onda dođete do toga da vi morate da imate takve radijuse krivina i takve objekte koje ćete planirati.

Znači, rekao sam precizno, za to nije tačno da se samo tim što ste vi naveli da se bavi Eksim banka, nego se bavi i ovim investiranjima i evo o tome razgovara aktuelni kineski premijer Li Ke Čiang već za nekih 20-tak dana u Beogradu sa 16 svojih kolega iz centralne istočne Evrope.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

SRĐAN MILIĆ:

Izvinjavam se ako ste shvatili ovo kao teatralnost. Nisam želio da budem teatralan, želio sam samo da kažem da ne učestvujem u pozorišnim predstavama i ovo što ste sada izveli, samo po sebi govori kako nastupa neko ko nema argumenata.

Mogu li ja da ovaj dio završim, bez obzira imalo prenosa nemalo prenosa.

Hvala vam gospodine predsjedniče Skupštine.

Dakle, ovako se ponaša neko ko nema argumenata i onda krene u obrazloženje na način - Vi ste rekli da nebiste mogli ispregovarati ovo što smo mi ispregovarali.

Nisam to rekao. Rekao sam da vam se divim pošto znam vaše stručne kapacitete i da ja ne bih mogao ovako braniti kako ste vi ovo branili. To je suština ove priče. I negdje ćemo, vjerovatno, ispričati se i mimo ovoga. A onda ste rekli da sam ja rekao da se bavi samo, uz koleginicu koja vam je to suflirala, da se bavim samo ovim poslovima. Nije tačno, nije problem, nema prenosa pa onda možemo na ovakav način da komuniciramo. Rekao sam samo da se ova banka bavi finansijskom podrškom državama koje žele da nastupe na kineskom tržištu i shodno tome su potpisali skoro, ministre saobraćaja, ugovor sa Rencijevom Vladom u vezi sa elektronikom. Hoćete li da vam čitam to na italijanskom?

Treća stvar koju ste rekli je oko opozicije. A neko je poligota, neko je pravnik, draga moja, to mislim na tebe, da ne bude za druge pravnike, e tako.

Nemojte meni da pričate da je ovo ozbiljna priča. Pričali bismo o slovenačkom modelu kako su sagradili auto puteve. Pa vjerujte mi da je ta Slovenija, i u onoj staroj Jugoslaviji, bila primjer kako se vodi računa o svojoj državi. Metra auto puta nijesu izgradili dok nijesu bili sigurni da su obezbijedili dovoljna sredstva da bi mogli u to da ulože i za to su kasnije od Hrvatske napravili spoj auto puteve od Ljubljane do Maribora i Ljubljane i Kranjske gore.

Hrvatski auto put pređem za tri sata i 45 minuta. Od Rijeke, od Grobnika gdje je početna do ovoga dijela sada gdje se kod Ljubuškoga, kod Bosne i Hercegovine isključuje. I nisam čuo, 560-70 kilometara.

Završavam s ovim. Ministre saobraćaja, kada su Hrvati napravili od toga Imotskoga, gdje je bio zadnji izlaz, do ovoga dijela do Ljubuškoga, koji je odprilike 40 kilometara, vjerujte mi da nisu ulazili u Parlament Hrvatske da brane i da na ovakav način prave od ovoga pozorište, nego su uzeli i izgradili, završili posao, puštili u promet tu dionicu. I govorim vam o 550-60 kilometara auto puta, 560 kilometara auto puta gospodine ministre, a ovdje se pravi priča od 40 kilometara koji su em skupi, em nepovoljni, em nepatriotski za Crnu Goru. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Samo da vas podsjetim kolege poslanici, mi smo lajv, što bi se reklo na internetu, signal ide svim televizijama, tako da ovaj parlament nikad nije isključen sa prenosom, uvijek neko snima.

Pošto nijeste htjeli da to uradimo večeras, sutra je ostalo šest diskutanata: Radovan Obradović, Vlado Bojović, Janko Vučinić, Zoran Miljanić, Mladen Bojanić i Danko Šarančić.

Krećemo, završena su prijavljivanja. U redu, dodaću vas, jedanput ne četiri puta i Strahinja Bulajić, to je osam i završeno onda.

Počinjemo u 10 i završavamo kad ovih osam ispričaju svoj dio priče o auto putu. Duža priča od auto puta ali takav nam je posao.

Laka vam noć, vidimo se ujutru u 10. Hvala.

28.11.2014. u 10.08h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovana sva tri poslanika 25 saziva, ja dođem kao četvrti, poštovani ministre sa saradnicima, nastavljamo raspravu o Predlogu zakona o auto-putu, četvrti dan. Dugo traje, ali valjda i vrijedi.

Kolega Obradoviću, izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi predsjedniče Krivokapiću. Uvaženi sekretare, uvažene kolege, uvaženi gospodine ministre Brajoviću sa saradnicima,

Evo danas, kao što je rekao predsjednik Krivokapić, već četvrti dan raspravljamo o Zakonu o auto putu Bar - Boljare i zaista je veoma zahtjevna tema i zakon je od izuzetne važnosti za Crnu Goru. Na početku da se zahvalim vama, gospodine ministre sa saradnicima, koji ste strpljivi svih ovih dana tu sjedite da date iscrpne, tačne odgovore. Zaista sve pohvale za to.

Moja diskusija će biti usmjerena u dva pravca. Jedan je pravac da istaknem ono što su pojedini poslanici isticali šta sami zakon propisuje i donosi, a drugi vezano za sam auto-put i opravdanost izgradnje istoga. Kada su pravna pravila, odnosno norme ovog zakona u pitanju, ističem da zakon propisuje način na koji se vrši sama eksproprijacija, način ulaska u posjed, način na koji se oslobađa određenih poreza i doprinosa, izrada tehničke dokumentacije, izdavanje građevinske dozvole i druga pitanja. Ovaj zakon je veoma precizan, koncizan i na efikasan način omogućava da se što prije završavaju poslovi, posebno kada su u pitanju poslovi eksproprijacije, ulaska u posjed, poslovi pravične nadoknade i pitanja koja se odnose na oslobađanja poreskih doprinosa, odnosno obaveza.

Kada je u pitanju eksproprijacija, u posjed se može ući sa predlogom za pravičnu nadoknadu. Naravno, dobro je da građani prihvate taj predlog. Ukoliko ne prihvate, sigurno da će svoje pravo na pravičnu nadoknadu ostvariti u sudskom postupku po pravosnažnosti sudske presude. Dakle, građani neće biti oštećeni, ali neće moći da ometaju da se uđe u posjed da se izvode radovi. Ali, neophodno je prije dobijanja građevinske dozvole da se pored tog predloga pravičnog sporazuma o pravičnoj nadoknadi izradi elaborat eksproprijacioni, koji će sadržavati sve one dokaze koji moraju biti obezbijedjeni, a to su svi oni objekti koji se nalaze na toj imovini, odnosno na parceli nepokretnosti, kuće, pomoćni objekti, zasadi poljoprivredni, itd. Znači, moraju se obezbijediti dokazi da bi se ušlo u posjed.

Kada su u pitanju porezi i doprinosi, ovdje se izvođač radova oslobađa poreza na dodatnu vrijednost, porez na dohodak fizičkih lica i porez na socijalno obavezno osiguranje. Takođe, oslobađa se carina na opremu, na građevinski materijal i isti na koji se naiđe u toku izvođenja radova se može isključivo koristiti za potrebe izgradnje auto-puta. Takođe je, po skraćenom postupku, prelaznim odredbama predviđeno da se donese ovaj zakon kako bi se zaista što prije započela izgradnja investicije. Da otklonimo svaku dilemu, Skupština Crne Gore ima pravo da oslobodi, vezano za carine, za poreze, to je jedno zakonsko pravo Skupštine, kao što može do određenog iznosa lokalna samouprava, do određenog iznosa Vlada. Tako može i Skupština i tu je sve u skladu sa zakonom.

Drugi dio mog izlaganja odnosi se na sami značaj auto-puta i opravdanost istoga. Ja bih postavio pitanje - Šta želi Evropska unija od Crne Gore da bismoušli u društvo

evropskih naroda? Mi moramo da ojačamo administrativne kapacitete i pravne institucije. Moramo da imamo ekološku državu, moramo da imamo obezbijedenu sigurnost po pitanju investicija da bi stranac investirao u Crnu Goru, a to je bezbjednost države. Nju ćemo u potpunosti imati kad uđemo u NATO alijansu, NATO savez.

Strani investitori, takođe, žele da imaju dobru hranu, zdravu hranu prirodnu. To Crna Gora ima, kao i da uživaju u ljepotama Crne Gore i po pitanju ekologije da se izgrade spalionice, deponije, kolektori itd. Pored toga, veoma je važno da bismo ušli u Evropsku uniju da imamo kvalitetnu putnu infrastrukturu. Da povežemo i sjever i jug, istok i zapad i svaki kutak Crne Gore. Kada govorimo o isplativosti, meni je uvijek materijalna strana u drugom planu, novac, ja bih samo postavio pitanje koliko objekata smo mi izgradili od kojih nemamo profit a obavezni smo da budemo na usluzi građana, školskih objekata, koliko smo uredili dvorišta, trgova, seoskih lokalnih puteva, vodovoda, itd. To je nešto što je nasušno potrebno našim građanima da bi mogli da funkcionišu, da žive, da ostaju na selu, da prodaju svoj proizvod, da dođu do svojih kuća, itd. Znači, to nema cijene. Ne vidim koja bi to bila ekonomska neisplativost kad znamo da imamo veliku migraciju sa sjevera i kad sam siguran kad bi sad raspisali referendum, da bi preko 90% ljudi, najmanje sa sjevera, glasalo za auto-put, jer to je opstanak. Da dođu što prije do juga, do Podgorice. Na ovaj način se i valorizuju svi potencijali drugi i Luka Bar itd.

Hoće li biti 8.888 vozila za dan, ili je isplativost 22.000, 23.000 hiljade, to su neki drugi proračuni, ili 25 miliona do 35 ili do 50 miliona košta kilometar zajma itd. Ja to stavljam u drugi plan. Imamo, na jednoj strani, jedne iz opozicije koji smatraju da je jako skupo, a, na drugoj strani, da neće iznositi više od 10 miliona po kilometru. Ja kažem da nema cijene i da moramo da gradimo auto-put. To dobro za građane Crne Gore, za državu Crnu Goru, a posebno kad imamo u vidu situaciju koja se odnosi na to da je od 1960. godine kad je izgrađena ova magistrala kroz Moraču, poginulo oko 1200 ljudi. Oko 20-tak ljudi godišnje strada u Platijama. Jedan samo život koliko vrijedi, a ne toliko života. Ima li cijenu jedan ljudski život? Zaista ne mogu da shvatim one koji drugačije misle. Ukoliko misle nešto drugo po pitanju korupcije, kriminala, ugrađivanja, itd, to su neka druga pitanja koja treba da procesuiraju svaki građanin ako sumnja u to i da podnese krivičnu prijavu. Imamo institucije sistema, imamo Vrhovno tužilaštvo, imamo sudstvo, koji rade svoje poslove. Ali, ovo je drugo pitanje. Građani žele auto-put. U to sam siguran, u to sam više nego ubijeden. I ne mogu još da razumijem i pozivanje na proteste, itd. Smatram da je to zaista nevjerovatno. Treba li sad mi koji predstavljamo većinski dio Crne Gore da pozivamo na proteste kontra i onda šta smo uradili?

Ovdje se donose odluke, demokratija je tu, većinski odlučimo i bolje da se poštuju zakoni, jer bolje je i najgori zakon poštovati nego najbolji ne poštovati.

I na kraju, gospodine ministre, samo imam još Vama da uputim jednu molbu vezano za slučaj nesreće koji se desio u ponedjeljak, tačnije kada su naša dva inženjera stradala na mostu u Međuriječju. Znam da je to posao Direkcije za saobraćaj, ali Vas molim da posredujete da što prije postavite zaštitnu ogradu i odbojnu gredu na istom mostu, jedno 10-tak metara otprilike. Tu je sad praznina i može neko da strada. I vjerujem i da je bila ta odbojna greda ili samo ograda postavljena u dužini oko 10-tak metara na početku mosta, možda i ne bi vozila sletjelo. Nijesam vještak u tome da idem dalje, ali da se što prije obezbijedi taj dio prostora. Svaka čast za sve, za ovaj pripremljen zakon. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Izvolite, odgovor ili komentar?

IVAN BRAJOVIĆ:
Hvala Vam na diskusiji.

Već smo razgovarali o tome i Direkcija za saobraćaj planira da to uradi. Ne želim da ovom prilikom o tome govorim, dvije osobe koje su tada nastradale su zaista išle da se nađu sa kineskim predstavnicima izvođača, da razgovaraju o potezu auto-puta, da traže lokaciju za postavljanje trafostanica. Riječ je o izuzetnim ljudima koje sam i lično znao i ne želim da koristim ovaj trenutak da o tome pričam. Svakako. Već smo preuzeli korake i biće urađeno u najskorije vrijeme.

Ono što ste spomenuli tokom Vaše diskusije je priča o javnom interesu. Nekoliko se puta ovdje čulo tokom ovih četiri dana - troškovi za održavanje, putarina i ostalo. 1860 kilometara magistralnih i regionalnih puteva postoji u Crnoj Gori. Među njima ima i puteva kao što je put na primjer na relaciji Podgorica - Cetinje - Budva, gdje smo kroz ovih nekoliko godina 25 kilometara trećih traka napravili. Imate i novi put koji Risan - Grahovo - Žabljak. Imate čak i put koji je uvažena poslanica Ljerka Dragičević pomenula, prve treće trake koje su postavljene u Crnoj Gori na putu novom putu, tada novom putu Bar - Ulcinj.

Pazite, nigdje na tim putnim pravcima se ne naplaćuje putarina. Održavaju li se ti putni pravci? Naravno da se održavaju, jer to je javni interes. Ovdje naplaćujemo putarinu zato što je riječ o kapitalnim projektima kakav je u ono vrijeme bio tunel Sozina i kakav je sada auto-put. I samo pokazuje da i tamo gdje nema naplate putarine, ovi putevi se održavaju. To je javni interes i to je obaveza odgovornog ministarstva i odgovorne vlade. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Hvala.

Kolega Bojović iz DF-a, a neka se pripremi kolga Vučinić iz DF-a.

Samo da pročitam ko je do kraja rasprave, kolega Bojoviću. Znači, kolega Bojović, Vučinić, Miljanić, Šarančić, Bojanić, Abazović, Bulajić. Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:
Zahvaljujem.

Imajući u vidu da o auto-putu raspravljamo već tri i po dana, ja želim na početku da pozovem gospodina Krivokapića, predsjednika Skupštine, da obezbijedi da se o Izveštaju o radu Vrhovnog državnog tužilaštva raspravlja puna četiri dana, da se obezbijedi svim zainteresovanim poslanicima da govore i da se obezbijedi takođe 10 minuta po svakom diskutantu.

Za nas iz Demokratskog fronta ...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Mogu Vam pomoći, sa kolegijuma. Već smo dogovorili da to bude 10 minuta. Dva dana smo dogovorili da to bude Tužilaštvo i sudstvo, a ako bude trebalo četiri, četiri

ćemo. Upravo je ideja bila da ovaj put, imajući u vidu, izvinite što sam Vas prekinuo ali ste Vi pokrenuli temu, imajući u vidu da je pred nama najveći izazov u pravoj godini evroatlantskih integracija, da ovaj put Izvještaj sudstva i tužilaštva pretresemo na što detaljniji način, sa što više pažnje javnosti i sa što većim prisustvom ministra pravde i ostalih članova Vlade koji se bave tom problematikom.

Hvala, kolega Bojoviću, ali čisto da informišem kolege za onu drugu radnu sedmicu.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Zahvaljujem na ovom odgovoru. Znao sam dio tog odgovora. Međutim, ja ponovo potenciram da je potrebno bar za nekoliko sati više obezbijediti raspravu o Izvještaju o radu Vrhovnog državnog tužilaštva nego li što je to u ovom trenutku urađeno kada je u pitanju tema auto-puta.

Dakle, za nas iz Demokratskog fronta, za razliku od DPS-a i SDP-a, nije posao 21. vijeka u Crnoj Gori posao auto-puta. Za nas je posao vijeka da se Crna Gora oslobodi sprege organizovanog kriminala i korupcije i da se konačno privreda Crne Gore, prije svega, mislim na proizvodne kapacitete i otvaranje produktivnih radnih mjesta podigne iz pepela i vrati u život.

Dakle, neuporedivo je urgentnije pitanje u Crnoj Gori, neuporedivo je prioritetniji problem u Crnoj Gori nedostatak vladavine prava, rasprostranjeni kriminal i korupcija, nego li što je to tema 41 kilometar auto-puta. Ako hoćete, i zaštita javnog interesa prilikom realizacije ovakvog jednog infrastrukturnog projekta ne može da se obezbijedi ako imamo neefikasan rad Tužilaštva.

Dalje, gospodin Krivokapić je, pretpostavljam, značajno uticao da se o auto-putu raspravlja tri i po dana, jer je vjerovatno imao u vidu da dolaze predstojeći parlamentarni izbori. Ovo je dobra tema da se njom manipulise, a, takođe, mislio je da omogući svom ministru Brajoviću višednevnu promociju u ovom parlamentu. Međutim, ja moram da konstatujem poslije tri puna dana rasprave, da je ovo bila neuspjela promocija gospodina Brajovića i da je zapravo vaša inicijativa i vaš pristup ovoj temi, Ugovor koji ste potpisali, zakon koji ovdje nudite, doživio potpuni fijasko.

Plašim se, gospodine Brajoviću, da se na ovom pitanju, na ovom predmetu, Vama čini medveđa usluga baš kao što se činila i Andriji Lomparu, nekadašnjem ministru saobraćaja. Sjetimo se 2009. godine, sjetimo se tadašnjeg otvaranja auto-puta koji se pretvorio u najobičniju lakrdiju. Ne možemo, naravno, imati povjerenja, niti da je u ovom slučaju, kad govorim o ovakvom ugovoru, o ovakvom Predlogu zakona, zaštićen javni interes. O tome su moje kolege prethodnih dana već govorile, a na to nam ukazuje nekoliko stvari. 1997. godine, prije 17 putnih godina, osnovana je Direkcija za izgradnju auto puteva. Poslije 17 godina mi iz početka pričamo o izgradnji auto puteva. 2007. godine, od strane gospođe Angeline Živković, koja tu sjedi sa Vama, je saopšteno da će izgradnja dva auto-puta koja bi trebalo da počne polovinom naredne godine koštati 2,8 milijardi eura, zajedno sa izuzimanjem zemljišta. 2007. godine najavljujete da će 2008. početi izgradnja auto-puta. 2009. dobro znamo šta se desilo. Ponavljam - lakrdija.

I sada smo došli u situaciju da smo prije pet godina raskinuli posao sa konstruktorom, ali za to za ovih pet godina Vlada nije uspjela da izradi glavni projekat auto-puta. I ja tvrdim da tog glavnog projekta nema, da Vlada nije ušla u njegovu izradu

upravo da bi se otvorio prostor za malverzacije i ugrađivanje prilikom realizacije ovog projekta.

Naravno, nije stavljena kompletna dokumentacija na uvid javnosti. Očigledno vidimo da će nas preko jedne milijarde koštati jedna četvrtina auto-puta u Crnoj Gori. Nije izvjesno da li će biti nastavljena izgradnja auto-puta sve i da se ovo izgradi. Planira da se gradi za četiri godine. Potpuno je neizvjesno s obzirom na malverzaciju projekata infrastrukturnih u Crnoj Gori, možemo da pretpostavimo da nema teoretske šanse da će ovo biti realizovano za četiri godine, a održivost budžeta se planira u skladu sa krajnje neizvjesnom projekcijom ekonomskog rasta. I to u situaciji koja je gora nego li što je bila prethodnih godina, kada imamo 1,1 milijardu evra spoljnotrgovinski deficit, kada imamo 400 miliona evra prispjelih obaveza države, kada je preko dvije milijarde evra javni dug, kada je 230 miliona evra budžetski deficit. U ovakvoj situaciji mi gajimo neku optimističku prognozu za ekonomski rast i za nju vezujemo ovakvu jednu avanturu od projekta zvanog auto-put.

Kad smo već kod toga, evo da ukažem na to šta je gospodin Andrija Lompar govorio 2009. godine. Na pitanje zašto ste se odlučili na koncesije, odnosno privatno-javno partnerstvo, a ne za klasičnu gradnju državnim kreditima ..... Gospodin Lompar kaže - više je razloga. Najveći je svakako taj što Crna Gora s obzirom na svoj budžet i GDP-i nije bila u mogućnosti da uzme tako veliki kredit koji bi bilo neophodno obezbijediti za izgradnju auto-puta. Čak ni za prvu dionicu, a kamoli za cijeli auto-put. Jednostavno, postoje finansijska ograničenja i Crna Gora bi u slučaju da uzme kredit došla u vrlo nepovoljan finansijski položaj koji je uz to i vrlo rizičan. Dakle, sad imamo potpuno drugačiju priču od Vas, gospodine ministre. Sada nije rizično, a prije nepune četiri godine je i te kako bilo fiskalno i finansijski rizično.

Toliko je toga u ovom poslu nejasno i neizvjesno, a tvrdim da je sa namjerom učinjeno da bude tako, a predsjednik Parlamenta nam prije nekoliko dana kaže da svi veliki projekti u sebi nose i određenu dozu rizika. E samo je problem u sljedećem, što su svi ti projekti koje je realizovala Vlada i koji su nosili veliku dozu rizika na koje je opozicija ukazala poslije toga preneseni na teret građana. Cijenu su plaćali isključivo građani. Sjetimo se garancija za Kombinat aluminijuma. Ono što me posebno zabrinjava, kao nekog ko dolazi sa sjevera, je što možemo očekivati da će projekat auto-puta biti glavni izgovor ove Vlade za nerealizaciju brojnih urgentnih i životno važnih projekata širom Crne Gore, prije svega, na sjeveru. Znači, ovaj projekat će biti izgovor i opravdanje za to što se neće realizovati mnoga životna pitanja na sjeveru Crne Gore.

Sada saznajemo da 25 000 000 evra godišnje nije izazov za budžet Crne Gore. Kada smo prethodnih godina tražili milion ili dva evra za rješavanje problema komunalne infrastrukture na sjeveru, za pokretanje proizvodnje, za rješavanje ekoloških pitanja, vi ste rekli nema se novca. Sad odjednom kad je rasprava o auto-putu 25 000 000 nije izazov za budžet Crne Gore. Čitav sjever Crne Gore apsolutno dijeli sudbinu zapostavljenog prostora. Međutim, kao neko ko dolazi iz Pljevalja ne mogu da ne primijetim da se ovim projektom auto-puta dodatno marginalizuje i dodatno pasivizira jedan dio sjevera Crne Gore. Ovaj projekat auto-puta povezuje centar sa jednim dijelom sjevera Crne Gore. Čitav prostor od Nikšića, Šavnika, Plužina, Žabljaka pa sve do Pljevalja ostaje dodatno marginalizovan i dodatno zaboravljen. Naravno da se tom prostoru neće nadomjestiti šteta koja će biti nanesena na ovaj način što vidimo po najnovijem budžetu za 2015.godinu. Šta više, još se više taj prostor diskriminiše. Mislim

da na ovaj način šaljete poruku narodu, građanima koji žive na tom dijelu sjevera da se odsele. S tim što oni ne moraju da koriste ovaj auto-put kada budu odlazili. Indikativno je, takođe, da imamo dva aktuelna projekta Vlade - projekat NATO integracija koji se forsira i projekat auto-puta koji se forsira i da u oba ta slučaja nemamo javnu raspravu, a oba projekta, oba procesa se nazivaju istorijskim. Toliko o tome koliko su ti projekti Vlade od javnog interesa, a koliko su zapravo od interesa za jednu usku grupu ljudi na vlasti.

Već sam na odboru saopštio, molim vas samo minut pošto sam čekao tri dana, sinoć nijesam dobio priliku da govorim a bio sam na redu, da ovaj projekat otvara prostor za sadejstvo organizovanog kriminala i korupcije, posebno u dijelu angažovanja podizvođača. Vi ste nam saopštili listu firmi ili preduzeća koja su se javila kao zainteresovani da učestvuju u gradnji ovog auto-puta. Zna se dobro u Crnoj Gori ko će dobiti najviše posla prilikom izgradnje auto-puta. Zna se dobro da će to biti firme koje imaju najviše mehanizacije i najviše kapaciteta. Moram zbog javnosti da pročitam čime raspolaže Kompanija "Bemax": sedam fabrika za proizvodnju betona, asfaltna baza u Podgorici, tri linije za asfalt, sedam postrojenja za drobljenje materijala, teška mehanizacija - 24 bagera i buldožera, laka mehanizacija - 26 bagera, buldožera i utovarivača, 19 teških valjaka, 19 lakih valjaka, kombinirki i grejdera, 13 dampera, 28 automiksera, četiri pumpe za beton i jedna stacionarna, 60 kamiona kiper tegljača, 20 ostalih transportnih sredstava. Da li je ovo legalno stečena imovina?

Odmah pozivam Vrhovnog državnog tužioca da utvrdi da li je legalno stečena imovina Kompanije "Bemax" i da li će prilikom realizacije auto-puta, ako dođe do njega, biti pranja novca i da li je pranje novca jedan od ključnih motiva koji je opredijelio vrh DPS-a i SDP-a da krene u ovu investiciju.

Za jedan milion evra, gospodine Brajoviću, moglo se izgraditi 30 kilometara seoskih puteva na sjeveru da se povežu konačno ta naselja. Za jedan milion evra, deset najsavremenijih stočarskih farmi. Za jedan milion evra se moglo izgraditi 10 seoskih vodovoda za 500 domaćinstava. Zamislite koliko bi se toga životno važnoga na sjeveru moglo izgraditi za 908 000 000 evra koliko vi kažete da će da vrijedi, a zapravo će vrijedjeti više od milijardu evra. Auto-put nije prioritet u Crnoj Gori, nije prioritetno pitanje u Crnoj Gori.

Na kraju kao Pljevljak da Vam postavim pitanje - Kakve će koristi Pljevlja i Pljevljaci imati od auto-puta? Ja tvrdim da će imati više štete nego koristi. Vi ste ovim projektom auto-puta zapravo poslali poruku da nema ništa od izgradnje drugog bloka termoelektrane, da nijeste u stanju da raskinete posao sa A2A zbog toga što ste u snažnom korupcionaškom zagrljaju. Samo za trećinu vrijednosti auto-puta mogao bi se izgraditi drugi blok termoelektrane i zajedno uraditi toplifikacije, a da ne pričam koliko bi novca moglo da bude opredijeljeno za razvoj poljoprivrede, prerađivačke industrije u oblasti poljoprivrede. Ovako agrobudžet ostaje isti. Vi razmislite posle ovih diskusija da li je ovo u javnom interesu ili ovo o čemu ja govorim. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Molim Vas da kad Vas opomenem ili dam žuti, jer imam i druge mogućnosti, da Vas ne bih isključivao, da skratite priču.

Ministre, prije nego što Vam dam riječ, da vas kolege obavijestim da poslije ove tačke neće ići tačke kao što je predloženo, kao što ste dobili informaciju, nego će prvo

ići sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Izvolite, ministe.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala Vam, potpredsjedniče. Ja ću na samom kraju mog obraćanja dati riječ mojoj saradnici. U netačnim navodima je pomenuta, pa da odgovori.

Vama, poslaniče Bojoviću, da kažem sljedeće. Vi ocjenjivati uspješnost ili neuspješnost promocije možete za sebe. Naša ambicija nije bila da ovdje imamo promociju, nego da argumentovano pokažemo da smo uspješno realizovali dosadašnje korake na otpočinjanju projekta koji je od izuzetnog značaja za Crnu Goru. Takođe, mislim da je i predsjednik Parlamenta imao namjeru da omogući i vama da iskažete svoje mišljenje, a mislim da odavno ni vi ne pamтите dužu raspravu o nekom pitanju kao što je ova. Mislim da je to pitanje i zaslužuje takvu raspravu.

Prema tome, ponavljam, o tome kako je bilo uspješno i čiji je nastup bio uspješan ocjenjivaće naši građani, ocjenjivaće većina u Parlamentu izjašnjavanjem o Predlogu zakona koji smo vam dostavili na uvid i na izjašnjavanje i usvajanje.

Vi ovdje pričate o zamjenama teza sa paušalnim ocjenama, mogao bih da Vas pitam - Vi biste dali posao da radi nekome ko ima lopate da bi izvršavao taj posao? Zamislite, pitate se da li će posao dobiti neko ko ima najviše mehanizacije. Ja Vam kažem - Ne znam, gospodine Bojoviću, jer upravo da bi sve bilo organizovano na najbolji mogući način, to smo ostavili izvođaču, kineskom partneru da odabira partnere u Crnoj Gori. On razgovara sa svim firmama u Crnoj Gori koje su sposobne da rade na ovom projektu, a mi ćemo davati saglasnost, procjenjujući da li tu ima nekih zakulisnih radnji da je neko samo registrovao firmu danas i onda angažovao podizvođače iz drugih država u okruženju, a nama je interes da tih bar 30% sredstava vrijednosti projekta ostane u Crnoj Gori.

Drugo, Vi pričate o tome da je ovo znak da je marginalizovan jedan dio sjevera. Samo da Vas podsjetim, Risan - Grahovo - Žabljak smo mi napravili u jednom drugom pravcu. Kovren - Pavino Polje je dionica prema Pljevljima koja se sad završava, tako da su to samo netačni navodi koje pričate. Priča o tome da će ovo ugroziti izgradnju bloka Termoelektrane apsolutno ne stoji. O tome se pregovara i pregovori su u završnoj fazi i izbor partnera je u završnoj fazi. Čak u tom slučaju, kako se i čulo ovdje negdje u diskusiji, moglo bi čak da Elektroprivreda sama finansira taj projekat izgradnje drugog bloka Termoelektrane. Toliko o tačnosti i netačnosti Vaših navoda.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite.

ANGELINA ŽIVKOVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Uvaženi poslaniče Bojoviću, prvo da kažem da mi je drago da ste se potrudili da nađete, ili vjerovatno neko u Vaše ime se potrudio da nađe taj tekst iz 2007. godine. Sigurno je istrgnuta rečenica iz konteksta te Vas rado pozivam da mi donesete tu moju izjavu. Odgovorno tvrdim da nijesam mogla 2007. da izjavim da će se graditi dva auto-puta, jer Vlada Crne Gore tada nije ni donijela odluku. Pošto ja radim u Vladi Crne

Gore, sigurno nijesam mogla da istupam bez njenog amina za bilo kakve takve izjave. Pozivam Vas da mi donesete taj tekst jer smatram da je istrgnuto iz konteksta.

Što se tiče izjave ministra Lompara i javnog privatnih partnerstava, govorila sam juče o tome, ali, naravno, neće biti na odmet da ponovo kažem, jer eto za vašu inforamciju, možda i edukaciju, kad se odabrao model javnog privatnog partnerstva da vodeći savjetnik bude Vlada Crne Gore i Međnarodna finansijska korporacija tada su postojala tri uslova da li javno privatno partnerstvo ulazi u javni dug kad se zaduži privatni partner ili ne. To su: kriterijumi izgradnje, kriterijumi raspoloživosti i kriterijum tražnje. Ako je jedan od ta tri kriterijuma bio na strani, da kažem, države, onda se taj model računao u javni dug. Međutim, nakon finansijske i ekonomske krize, kao što sam rekla juče, držim u ruci materijal, možete da posjetite sajt Evropske investicione banke, gdje se kaže da su premije za rizik od osiguranja nakon globalne finansijske krize nakon 2008. i 2009. godine utrošućene. To znači da ako bi ste angažovali sada privatnog partnera i da bi doveo svog finansijera, da bi troškovi oni koji su bili prije 2008. i 2009. godine bili tri puta veći, a pogotovo u ovom materijalu možete naći da ako od 95 stavki jedna stavka se nađe na takozvanom on balance sheet-u, to znači da se to javno privatno partnerstvo uračunava u javni dug.

Još jednom ponavljam, ono što je ministar ova sva tri dana naveo i ranije smo sa svima vama iskomunicirali jeste da smo dobili najpovoljnije uslove i najbolji mogući aranžman za realizaciju ovog projekta u ovom momentu. Hvala puno.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama. Molim Vas ubuduće u tri minuta. Da ne bude šest, sedam minutajer nećemo završavati ni danas.

Izvolite, kolega Bojoviću.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Bez obzira što se gospođa Živković prethodnih dan ponašala na ivici pristojnosti kada je komunicirala sa nama poslanicima, što je bilo evidentno i po njenim gestikulacijama i po spočitavanju nama poslanicima što šta, ja kao džentlmen ja ću joj vrlo rado nakon što završim svoju diskusiju donijeti list iz medija iz 2007. godine kada je ona najavila 2008. početak izgradnje i ovdje piše - Za puteve 2,8 milijardi evra, subota 28.april 2007.godine.

Suština mog izlaganja je bila da pokažem kontradiktornost u nastupu, u izjavama, u najavama. Gospodin Lompar prvobitno kaže da je veoma rizično za javne finansije ulaziti u ovakav aranžman u koji ste vi sada ušli. Vi očekujete da vam mi povjerujemo da je ovo održivo, da je ovo ispravno, da je u skladu sa javnim interesom i da nećete ugroziti javne finansije.

Kada govorimo, gospodine Brajoviću, o Kompaniji "Bemax" želio bih da na samom početku ukažete kineskom partneru na činjenicu da ta ista Kompanija "Bemax" koja trenutno eksploatiše kamen u kamenolomu "Vilić" kod Pljevalja za sanaciju i stabilizaciju brane Maljevac niti poštuje zakone, niti poštuje koncesione ugovore. Ne uplaćuje koncesionu naknadu bez obzira što su joj omogućene povoljnosti oko toga, ne štiti životnu sredinu, nerevitalizuje prostor i uništava saobraćajnu infrastrukturu. Je li takva jedna firma, koja ne poštuje zakone i ugovore, treba da bude žestoko angažovana?

Zbog nedostatka vremena izostavio sam još nekoliko stvari vezanih za imovinu. Dakle, damperi, dva zglobna dampera, kamioni, devet kamiona tegljača i kipera, dvije niskoniseće prikolice, dva miksera. Uz sve ono što sam nabrojao ovo sam propustio da kažem, jer je nemoguće nabrojati čime sve raspolaže Kompanija "Bemax".

Postavljam pitanje - Da li je ova kompanija napravljena sa ciljem da se opere novac i da se realizuju projekti kroz sadejstvo organizovanog kriminala i korupcije? Kako je moguće da je neki privatnik u Crnoj Gori uspio da napravi firmu koja raspolaže takvim bogatstvom u pogledu građevinskih mašina i operative? Kako je moguće u ovoj Crnoj Gori? Je li on legalno stekao taj novac? Pozivam državnog tužioca da to utvrdi. Dakle, što se tiče sjevera, davno sam rekao i to ću ponoviti još koliko bude trebalo puta, strategija ove vlasti prema sjeveru je afera "Snimak" i ovaj projekat auto-puta je zapravo u skladu sa strategijom održavanja siromaštva na sjeveru. Vi ne želite da ulažete u održiva radna mjesta, u otvaranje produktivnih i održivih radnih mjesta. Radovi na auto-putu su jedan projekat koji treba da traje četiri godine. On neće proizvesti niti jedno održivo i produktivno radno mjesto na sjeveru Crne Gore. Vama je cilj da održavate čovjeka na sjeveru Crne Gore u stanju stalne ekonomske neizvjesnosti, u stanju nezaposlenosti, kako biste mogli lakše da realizujete svoju kampanju izbornih zloupotreba. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Idemo dalje. Kolega Vučinić pa kolega Miljanić.

Izvolite, kolega Vučiniću.

JANKO VUČINIĆ:

Pozdrav za sve prisutne.

Poštovani građani Crne Gore,

Odmah na početku ovoga mog izlaganja da kažem da sam za izgradnju auto-puta, ali za izgradnju auto-puta koji će biti od Bara do Beograda, ne za izgradnju djelova auto-puta kao što su Smokovac - Mateševo, ali vi to skraćujete pa je Smokovac .... pa će onda to ostati na mostu preko Moračice.

Ovo kako vi gradite auto-put je način da ga ne uradite. Ovo je tajkunsko-mafijaška ugradnja i tajkunsko-mafijaški poslovi koji vi treba da sprovedete i opravdate u Parlamentu. Ovdje smo čuli hvalospjeve na račun ovog parčeta auto-puta od strane poslanika iz Demokratske partije socijalista. Oni u nadahnutim govorima za ovo parče, ovu dionicu, ovo mafijaško tajkunsko poslovanje i ugradnju kažu da je to projekat vijeka. Jedan poslanik zamalo nije rekao da je to projekat milenijuma. Ovo nije projekat nikakav ni vijeka, niti milenijuma. Ovo može da bude promašaj vijeka.

U Crnoj Gori je teško biti i promašaj vijeka. Da bi bio promašaj vijeka, treba da bude bolji od svih promašaja koje ste vi napravili svih ovih godina vladanja. Tu Kombinat aluminijuma, tu je Željezara, tu je Telekom, tu je Elektroprivreda, Jugopetrol, Kontejnerski terminal iz Bara. Vrlo dobro treba promisliti da se odluči koji je promašaj vijeka. Dobili smo amandman da ne bude Predog Zakona o dionici autoputa Bar - Boljare, nego Smokovac - Mateševo. Evo da i ja dam jedan predlog da ovaj put nazovemo Ćuprija na Moračici i nekoliko tunela. Pa onda da pored svih onih multiplikativnih efekata koje smo ovdje čuli, od vekni hljeba, kačamaku, savardaku

dodamo i taj što se tiče kulture, jer može nekome padnuti napamet da napiše roman Čuprija na Moračici. Onda da pretenduje za Nobelovu nagradu, kao što je Ivo Andrić dobio nagradu za roman "Na Drini ćuprija". I kad smo već kod Iva Andrića i njegovog romana, on je opisao i to perfektno gradnju mosta i kako je život tekao oko te gradnje mosta. Opisao je lik Abidage koji je bio onako zao čovjek, prijeke naravi, britak i on je tjerao ljude da rade na tom mostu, da kuće, da rade besplatno, ali poslije četiri ipo vijeka nije se nešto značajno promijenilo. Tako da i mi danas imamo našeg Abidagu koji je spremio mehanizaciju i čeka da uzme taj dio kolača od kredita koji će vraćati građani Crne Gore. I ovdje čujemo takvu priču, došli ste vi da sve to pravdate, to što će neko da debelo zaradi na račun građana Crne Gore, pričate priču koja ide dotle da će nam to parče auto-puta donijeti i nevjeste u one zabiti, kroz Bratonožiće.

Da navedem i neke argumente koje smo istakli koji su bili protiv ovoga projekta što vi radite ili da ne kažem ponovo, da ga ne nazovem pravim imenom. Čuli smo dobro mišljenje od Svjetske banke, od predstavnika Evropske investicione banke da je ovaj put neisplativ. Uvijek ste se pozivali kad je nešto trebalo u vašem interesu na izjave zvaničnika tih evropskih institucija, a sada ispada da ste vi pametniji od njih. To je argument prvi.

Drugi bi argument bio da ovaj prosječni godišnji protok dnevnog saobraćaja je čak četiri puta niži od onoga protoka saobraćaja koji bi mogao da garantuje isplativost tog auto-puta. Znači, od 22.000 do 25.000 vozila u jednom danu, vi nemate ni pet, šest hiljada projektovani prosječni godišnji protok vozila. Sljedeće, niko nije želio koncesiju, da bude u javno-privatno partnerstvo. Zar to ne govori dovoljno da je ovaj put neisplativ? Zatim studije izvodljivosti, koje krijete od građana, pokazuju negativne rezultate. Za izgradnju puta ne postoji glavni projekat. Polazite od idejnog projekta koji može nositi grešku 10 do 20%, odnosno od 100 do 200 miliona. Nijeste naveli od čega bi se gradio preostali dio auto-puta, od kojeg kredita. Gdje su ta sredstva. Takođe i činjenica da bi se za 11 miliona eura rekonstruisao se put Podgorica-Cetinje-Budva. Kilometar ovoga puta je 28 miliona eura. Samo da podsjetim da smo Željezaru prodali za 15 miliona eura. To znači da se neko zadužuje od naših građana da kupuje Ferrari, a da na kući nema vrata, niti brašna da prehrani ukućane. Ovo su, s jedne strane, čvrsti argumenti koji dovoljno govore kolika je isplativost toga auto-puta. Sa druge strane, vaši argumenti su mi više ličili na opisne pridjeve bez ikakvog utemeljenja.

O vašim ekonomskim efektima, već osjećamo te ekonomske efekte. Prvi ekonomski efekat što se tiče socio-ekonomske slike u Crnoj Gori je protest u Rožajama. Šta ste uradili tim ljudima tamo, šta je uradila vaša vlast? Zatvorili ste im fabrike, ugasili ste im radna mjesta, a danas za 514 porodica u Rožajama ste uzeli i ono zadnje. Uzeli ste im socijalnu pomoć i danas ti ljudi protestuju. Za 6. decembar ovdje ispred Skupštine najavljeni su protesti zaposelnih koji primaju zarade iz Budžeta. Vlada je potpisala sa njima Sporazum o zaradama, na taj način da se sa povećanjem bruto-društvenog proizvoda povećavaju i njihove plate. Danas to Vlada neće da ispuni. Naravno da neće zbog toga što mora da se zaduži zbog tajkunsko-mafijaške ugradnje i ne može da nađe i obezbijedi novac za povećanje njihove plate. I oni će doći tu 6.decembra, pa ćete i Vi, ministre, objašnjavati zbog čega nema novca za povećanje zarada. Takođe ćete objasniti i penzionerima zbog čega nema novca da im se povećaju penzije po zakonu.

Šta stoji iza svega ovoga? Stoje tuđi interesi, interesi krupnog kapitala koji zajedno sa mafijom, sa tajkunima, hoće da izmjestite taj put iz Platija da bi tamo se stvorili uslovi za novi koruptivni posao, za izgradnju hidroelektrane koja je mnogo isplativija i profitabilnija i sad treba znači iz te hidroelektrane da se izvozi struja, da se izvozi kapital iz Crne Gore. Ali, vi ste obezbijedili ovđe parlamentarnu većinu. Kako ste je obezbijedili? Na način što ste pokrali i prevarili na izborima. Tako ste ovdje stvorili parlamentarnu većinu i ovdje sprovodite diktaturu parlamentarne većine. Znači, proći će ovakav zakon, ova ideja tajkunsko-mafijaškog vrha režima vi ćete kroz vašu priču i kroz glasanje ovđe poslanika iz parlamentarne većine da provučete i da to uradite na štetu naroda Crne Gore. Zadužujete generacije mladih ljudi. Šta je na nama da uradimo, već kad ste spremili ovako da provučete ovaj zakon? Mi jednostavno nemamo šta da radimo osim da izađemo iz Parlamenta, da izađemo sa narodom na ulice i da sa protestima na onaj tradicionalni crnogorski način koji smo čuli juče od kolege Mandića to uradimo. Da jednostavno na taj način spriječimo ovakvo pljačkanje crnogorskih građana. I sadašnjih i onih koji trebaju da dođu. Jedino nam je to preostalo s obzirom na sve krađe i prevare koje vi radite i dan danas sa vašom pričom o isplativosti neke dionice, odnosno parčeta auto-puta.

Što se tiče same izgradnje ove dionice auto-puta, pitao bih Vas- Da li garantujete da neće biti šverca, jer taj građevinski materijal je oslobođen od poreza od carina, a ko može od vas garantovati da neće to biti zloupotrijebljeno i da sav taj građevinski materijal neće ići nekim drugim kanalima a ne samo za potrebe auto-puta?

Drugo pitanje bi bilo - Koliko radnika treba da se zaposli? Koliko će biti kineskih radnikakoji će da jedu te vekne hljeba; koliko će biti naših radnika od tih četiri hiljade radnika koliko bi trebalo da bude ukupno angažovano na toj izgradnji auto-puta? Koliko naplaćujete vaše konsultantske usluge, da li naplaćujete, a ako naplaćujete koliko naplaćujete od naših domaćih inostranih kompanija koji će biti uključene u izgradnji auto-puta?

I na kraju - Koliko je vaše predviđanje da će se potrošiti betonskog čelika u izgradnji te dionice auto-puta? Možete da pogriješite u desetine hiljada, nije problem. Dakle, možete li pošto ste vi tim eksperata i stručnjaka da mi kažete koliko će ukupno betonskog čelika proći, potrošiti se u toj dionici auto-puta? Poslije ću vam objasniti zbog čega sam pitao ovo zadnje pitanje.

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:

Poslaniče Vučiniću, sve to što ste pomenuli u svojoj diskusiji, pomenuli ste što ste slušali od vaših kolega iz poslaničkih klupa i na sve to smo odgovarali tokom prethodnih dana. Znae kako kažu - Ponekad je možda bolje ne diskutovati, nego diskutovati. Ali, svako od nas ima svoje gledište i svoje političko pozicioniranje i svoj odnos prema javnosti. Kad gradirate, nije nešto bolje od najgorih nego je nešto gore i od najgorih.

Drugo, nadam se da je riječ na Drini ćuprija, a ne Ćuprija na Drini, ali nezavisno od ove price, naš je napor da vama pokušamo da objasnimo i argumentovano

dokažemo da je ovo što smo ponudili dobro rješenje. Hoćete li vi to shvatiti, hoćete li to prihvatiti, možda je namjera da se ne prihvati, nemogućnost da se prihvati, ne možemo ulaziti dalje u ta tumačenja. Ovdje ste pomenuli toliko stvari koje uopšte ne stoje, priče o tajkunskoj organizaciji ili bilo čemu. Ja sam vrlo precizno rekao, mi smo ovdje pokušali da obezbijedimo sa što je moguće više od rizika svih vrsta kroz davanje garancija od strane izvođača, kroz neimenovanje podizvođača od naše strane, nego davanje mogućnosti kineskom izvođaču da angažuje podizvođače, a veoma nam je važno da što više podizvođača iz Crne Gore bude. I nije lako bilo to što se postiglo pregovorima da minimum 30% podizvođača u odnosu na vrijednost projekta bude angažovano. Sve zavisi od sposobnosti naše operative. Mi smo ih pozivali da zajednički nastupaju, da vode računa kako će pregovarati sa kineskim partnerom. Sve zavisi od toga i koliko će radnika biti angažovano. Ta cifra koju smo često pominjali i mi i vi od četiri hiljade radnika na ovom projektu u najvećem jeku radova. Vidjećemo kako će to podijeljeno biti između radnika koje će Kinezi dovesti sa sobom i između naših radnika. Najbolje bi bilo da mi imamo spremnih što više radnika koji mogu da se uključe u ovaj posao.

Pitanja koja ste postavljali, garantovanje da neće biti šverca. Mi smo predstavnici odgovornih državnih organa. Ja i Ministarstvo za saobraćaj i gospodin Lakićević, direktor poreske uprave. On je rekao da činimo sve pretpostavke, da bi ovaj posao bio maksimalno kontrolisan. Zato smo angažovali i međunarodni nadzor nad ovim poslom i zato smo predvidjeli sve moguće i komisije i kontrole prilikom izvođenja ovog posla. Upravo zato što je tako važan projekat, želimo da on bude na kraju ova rasprava, htjeli vi da to priznate ili ne, je najtransparentnije moguće rješenje kad govorimo o ovako važnom projektu.

Četiri dana u Parlamentu razgovaramo sa poslanicima, mislimo da dominiramo argumentima u toj raspravi. Naravno, svako o tome ima svoj stav i svako će o tome da se opredijeli glasajući "za" ili "protiv" Zakona o auto-putu. U tom dijelu, tražili smo od svih naših privrednih subjekata da daju svoje mogućnosti u kojim radovima i kojoj količini tih radova mogu da učestvuju. Po njihovim procjenama to prevazilazi 60% radova na projektu, a ne 30% tog minimuma koji se mora njima obezbijediti.

Ja se nadam da će taj naš ispregovarani zakonski uslov biti donja granica angažovanja i naših podizvođača i naših radnika, jer najbolja je stvar da što više sredstava bude utrošeno u Crnoj Gori.

Ja Vas još jednom pozivam, razmislite, nemojte se držati samo nekih stavova sa kojima ste došli na ovu raspravu. Valjda smo bar u nečem vam objasnili zašto smo ponudili ovakva rješenja. Pokušajte onda da to iskustvo od te četvorodnevne rasprave upotrijebite u Vašim diskusijama.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega Vučiniću.

JANKO VUČINIĆ:

Pa bolje da nijesmo otvarali raspravu i da nijeste dolazili ovdje, pošto nam sad ništa jasno nije. Ja sam Vas pitao neka konkretna pitanja. Vi - kao kiša oko Karagujevca, blage veze. Vi ste zamjerali to što sam u diskusiji ponovio, a nemoguće je da se ne ponovimo, ponavljanje je majka znanja, ali pitao sam da li treba da dobijete kao konsultant neko od vas od privatnih kompanija ovdje u Crnoj Gori ili van neke

nadoknade. Mislim da dobijate jer na takav način branite te mafijaške poslove. Ovo nije izgradnja auto-puta. Ovo su mafijaško-tajkunski poslovi i ugradnja i vi to branite na takav način. Ne vjerujem da niste za to dobro plaćeni.

Pitao sam Vas koliko treba radnika da bude upošljeno. Koliki je taj broj ne znate. Pitao sam Vas znate li uopšte koliko treba betonskog čelika da bude ugrađeno. Pojma nemate. Šta sam Vas još pitao nije više bitno. Vi ne znate ništa. Ne znam ni što ste dolazili.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Možemo li attribute drugačije da koristimo?

JANKO VUČINIĆ:

Pomenuli ste, ispravite me, da nije Ćuprija na Drini, nego Na Drini ćuprija, ali da Vam kažem nešto Ivo Andrić je opisivao mnoge likove i lik Abidage, a znamo svi ko je Abidaga ovdje u Crnoj Gori, ali je opisao i lik Alihodže. A znate šta je bilo sa Alihodžom? Njega su zahektali na kapiju, probili mu ekserom uvo i tako su ga pobunjenici ostavili. Našli su ga Australijanci i oni su ga oslobodili. I nemojte, gospodine ministre, da Vi budete Alihodža da Vas odhekvamo tamo i da Vam vadimo ekser iz uva, nego dobro promislite.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Kolega, kolega...

JANKO VUČINIĆ:

Nemojte zbog tuđeg interesa i mafijaško-tajkunskih poslova da Vas neko otkiva sa ćuprije na Moračici, da Vas zamolim. To je moj dobronamjerni savjet.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala.
Hoćete li da odgovarate? Po dva minuta i jedan i drugi.

IVAN BRAJOVIĆ:
Trebali ste da upozorite poslanika.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Tri put sam upozorio, kao što sam i prethodni put. Želim da izađem normalan i zdrav iz ove diskusije, jer sam sinoć posljuje onakvih "čaščavanja" imao opet zdravstvenih problema.
Izvolite, ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:
Poslaniče Vučiniću, ispod mog nivoa je da odgovaram na Vaša pitanja da li mi ovdje primamo naknade od kompanija koje treba da učestvuju u poslu, stranih ili domaćih. Kad biste malo razmislili, a mogu Vam kazati i Vaše kolege, ne možete Vi ovom sastavu ljudi ni meni lično to ni da pomislite da postavite. Ja Vas nijesam htio da vrijeđam. Sva ta Vaša diskusija, samo sam ublaženo rekao - mnogo bi bolje bilo po Vas

da se nijeste ni javili da govorite. Veoma je loše što se na ovakve Vaše kvalifikacije smiju pojedine kolege. Ja ću da Vam kažem, ovo je tim koga jedino plaća Vlada Crne Gore. Slušajte, vjerujte mi to je potpuno irelevantno to što biste Vi rekli. Vi pričate samo jednu praznu priču, naravno, ogrnuti imunitetom koga sam shvatio da se nijeste odricali ni kad je bilo zahtjeva da se odreknete. Ali, to sve nema veze. Ispod svakog nivoa je to, ali siguran sam da to javnost zna. Ovaj tim i ovog ministra plaća samo Vlada Crne Gore za ono što rade, a upravo smo sve pretpostavili da takvih poslova i da takvih sumnji čak ni od vas ne bi moglo da dođe u obzir. Ali, Vi pričate to što ste naumili ne slušajući što neko Vama priča. Zna li što ovaj ministar ili ne zna, zaista najmanje Vi možete da ocjenjujete.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, ministre.

Nijeste bili ni Vi.

Da, rekao sam po dva minuta. Razumio sam da li konsultanti koji rade u Vladi imaju određenu nadoknadu ili to rade iz rodoljublja.

Ja sam tako razumio to pitanje i ne treba da vrijeđate.

Normalno, ministre, da Vi ne možete osim platu koju imate da primete, kao što ni ja, ali znam da su moje kolege profesori uvijek za svaki posao dobijali novac. I posebno znam kada je u pitanju KAP što me strašno boli, i kad se istina ne kaže. No ću ja to u utorak kod vrhovnog državnog o tome, pa bili sto puta moje kolege.

'Ajte, kolega Vučiniću, s atributima koji su drugačiji malo.

JANKO VUČINIĆ:

Da obrazložim ovo pitanje koje sam Vas pitao o tome koliko treba betnskog čelika da se ugradi u to parče auto-puta. To sam pitao jer sam slušao na jednoj emisiji ekonomskog analitičara koji kaže da Željezara može da radi što se tiče ovoga auto-puta tri, četiri godine. Taj ekonomski analitičar nije znao da Željezara više ne proizvodi betonski čelik, da ona danas radi kovane čelike čija je namjena za mašinske djelove, za autodjelove, za konstruktivne djelove.

A evo koliko je Vaše znanje, tim eksperata i stručnjaka ne zna koliko će biti ugrađeno betnskog čelika u toj dionici auto-puta. I, ministre, zbog toga bolje da se nijeste pojavljivali, ali ako vam je svaka ekonomska analiza kao što je ovog ekonomskog analitičara, da će Željezara raditi tri, četiri godine na osnovu izgradnje ove dionice auto-puta, onda je sasvim izvjesno, ministre, da ćete Vi proći ko Alihodža. Da ćemo Vas otkivati. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nije baš trebalo tako završiti, ali dobro.

Izvolite, kolega Miljaniću, a neka se pripremi kolega Šarančić.

ZORAN MILJANIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolege i kolegice, poštovani ministre i gosti, poštovani građani i građanke Crne Gore,

Da odmah odagnam svaku sumnju, i ja sam kao i sve kolege iz opozicije koji su govorili ova tri dana za gradnju ove dionice auto-puta i za gradnju kompletnog auto-puta

Bar-Boljare, isto kao što sam i za gradnju Jadransko-Jonskog auto-puta, i tu nikakve dileme nema. I mi se oko toga slažemo da to treba graditi. Međutim, oko čega se ne slažemo? Ne slažemo se oko toga kad to treba graditi i da li je ovo momenat kad ga treba grediti i da li imamo pare da ga gradimo.

Ja nemam nikakvu dilemu da je ovo klasični izborni auto-put. Nije ovo auto-put koji poslije 10 godina i raznoraznih otvaranja koje smo gledali do sada odjedanput baš sad se poteže pitanje i treba da se gradi auto-put bez dva ključna dokumenta, bez glavnog projekta i bez kost benefit analize. Ovo se spremate za vanredne parlamentarne izbore. Nije vam dovoljna ona metoda iz afere "Snimak", nego prifalilo izgleda novca i preko ovog auto-puta treba da se obezbijedi novac koji će se uložiti u izbore.

Nijeste Vi krivi za to, ministre. Apsolutno. To je volja nekoga drugoga. Vi prenosite nama poruke, nama prenosite volju toga drugoga i apsolutno Vas ne krivim za taj dio svega ovoga. Diskutujemo već treći dan. Veoma je teško i nama sa ove strane da kažemo nešto novo, a i vama sa te strane da nam odgovorite. Ja bih se osvrnuo samo na par pitanja čime Vi opravdavate gradnju ovog auto-puta. To je pitanje zapošljavanja. Ne znam koji su to građevinski radnici u Crnoj Gori. Ovdje su uglavnom građevinski radnici iz inostranstva, iz regiona. Preko 90% radnika koji su u građevinskim firmama su stranci, to je prva stvar. Koga ćete zaposliti? Samo ćete zaposliti neke kompanije koje će da se bave izgradnjom ovoga auto-puta i te kompanije će na ovom poslu zaraditi.

Što se tiče migracija, kažete da je ovaj auto-put dobar za građane sjevera. Ja mislim da će ovim auto-putem građani sjevera brže ovamo nego bez njega. Umjesto da ako je već bilo novca i ako moramo da se zadužimo, se naprave fabrike, umjesto da se naprave prerađivački pogoni, umjesto da se razviju poljoprivreda i stočarstvo na sjeveru i da se tako zaposle ljudi, vi pravite ovaj auto-put kojim ćete dodatno da zadužite te iste građane Crne Gore, građane sjevera. Kako će oni vraćati ove dugove? Kako? Kako ćemo mi vraćati ove dugove? To je pitanje na koje ni Vi ni mi nemamo odgovor.

Ovaj auto-put, nažalost, miriše na visoku korupciju. Valjda je trebao da se gradi sa 110 ili 120 miliona koliko je prodat Telekom. Valjda su te pare trebale da su na nekom žiro-računu. Jesu li, ministre? Imamo li mi danas te pare od prodaje Telekoma? Trebalo ih je uložiti u auto-put. Izgleda da ih nema. Ko gradi auto-put? Auto-put gradi kompanija koja je na crnoj listi Svjetske banke. Nemate podršku naših zapadnih partnera za ovaj auto-put. Čuli ste šta kažu. Kažu Njemci da kineske kompanije grade u Njemačkoj. Tačno je to, ali da li grade kineske kompanije sa crne liste Svjetske banke bilo gdje na Zapadu?

Da li ste Vi, ministre, zajedno sa vašim timom koji ovako uporno brani izgradnju ovog auto-puta i svi poslanici, a htio sam pitati koji su za auto-put, htio sam pitati gospodina predsjednika Skupštine Crne Gore gospodina Ranka Krivokapića, koji je jedini ovdje rekao da postoji rizik, ni od koga ne čuh drugoga da reče da postoji rizik, da li ste spremni da založite svoju ličnu imovinu i da budete garant, žirant državi Crnoj Gori koju zadužujete i da preuzmete rizik na sebe sa svojom ličnom imovinom i sve vas konsultante i saradnike, i da tako na taj način, stavljanjem lične imovine pod hipoteku, ubijedite građane Crne Gore i ubijedite nas iz opozicije da ste iskreno i da ste realno u ovom projektu? U protivnom, mi kao i građani Crne Gore vam vjerovati nećemo, jer to ispada da ste dobrovoljni davaoci tuđe krvi. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Miljaniću.

Želite li komentar? Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Znači, iako mi moji saradnici sugerišu da možda ne bih trebao odgovarati na neke nastupe, ja zaista želim kako smo počeli ovaj nastup da uvažim svakog poslanika što god on pričao i da pokušam da odgovorim na neke navode. Valjda sam i ja građanin Crne Gore i da ću i ja snositi rizike ovog posla isto kao i vi. A to da niko nije pominjao rizike posla, pa nemate danas nijednog posla bez rizika, i naravno ti rizici se uvećavaju sa vrijednošću posla koji se planira raditi. Mi smo samo rekli da smo preduzeli sve varijante za zaštitu države koji su se mogli preuzeti prilikom ugovaranja i pregovaranja oko Ugovora o projektovanju i izgradnji. I tako nešto pročitate, kažete, pa ne saslušate odgovore, ali dobro.

CRBC, ova kineska kompanija se nalazi na crnoj listi Svjetske banke, kako oni kažu, zbog kršenja odjeljka 905, Procedura sankcija, uskraćivanje koje se primjenjuje na CRBC kao nasljednika ili produžnice CCCC-a u odnosu na ugovore i projekte finansirane i realizovane u okviru Svjetske banke u vezi sa putevima i mostovima, a proširuje se na bilo koje preduzeće direktno ili indirektno kontrolisano od strane CCCC-a u odnosu na takve ugovore.

Period sankcija mora se smanjit na tri godine ako nakon pet godina od dana sankcionisanja CCCC jeste uspostavila efikasan korporativni program usklađenosti prihvatljiv za Svjetsku banku i da je primijenio ovaj program na račun zadovoljavajući za Svjetsku banku. To stoji na sajtu Svjetske banke.

Odmah po saznanju da se CRBC nalazi na crnoj listi Svjetske banke, a kada smo ocijenili da je ona najbolja od ponuđača koji su se pojavili za izgradnju auto-puta, mi smo zatražili informaciju i dobili obavještenje i od Vlade, i od CCCC-a, i od CRBC-a da oni ni kineska Vlada nikad nijesu dobili dokaze o nekom kršenju pravila Svjetske banke. CRBC danas nesmetano radi u 40 država svijeta. Suština ovih sankcija je da preduzeća i pojedinci koji se nalaze na crnoj listi Svjetske banke nijesu prihvatljivi za dodjelu ugovora koji se finansiraju od Svjetske banke za određeni broj godina. Na crnoj listi Svjetske banke nalazi se inače oko 800 preduzeća i pojedinaca iz većeg broja zemalja, a prednjače oni iz Kanade, afričkih i azijskih zemalja, a ima ih i iz Sjedinjenih Američkih Država, dok su od evropskih država na spisku preduzeća u najvećem broju iz Velike Britanije, Holandije, Švajcarske.

U odgovoru koji su mi dostavili na moj upit CCCC je pokazivala da ona sa Svjetskom bankom i sad radi na određenim projektima po svijetu; da je majka kompanija CCCC po američkim inžinjerskim časopisima četvrta kompanija od rangiranih 250 najvećih graditeljskih kompanija kada je u pitanju infrastruktura, a već osam godina na prvom mjestu među kineskim kompanijama.

Pominjali ste priču o migracijama. Znae kako. Nije ovaj auto-put da se njim negdje ode, nego da se i njim negdje i dođe. Ako danas živite u Beranama, da pokušam da budem što plastičniji i imate obavezu nešto da dođete do Podgorice, uz ovakvu putnu infrastrukturu vi razmišljate, pa tražite nekoliko razloga možda danima i odlučite se da dođete do Podgorice i završite te poslove. Pri putnoj infrastrukturi koju ćemo napraviti sa našim partnerima vi ćete kad god imate neki razlog ići do Podgorice i vratiti

se. I to je samo ta multiplikativnost unutrašnjeg kretanja, a govorimo o tome da mi ne pravimo put ni između Smokovca i Mateševa, ni između Smokovca i Berana, ni između Bara i Boljara, nego put koji je u rutama infrastrukturnim zacrtanim u Evropskoj uniji koji ide od Bara do Beograda, dalje ka Budimpešti i dalje ka Bukureštu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite, poslaniče Miljaniću. Odgovor na komentar.

ZORAN MILJANIĆ:

Gospodine ministre, dodjospo do ključne tačke. Tačno je da smo i ja i Vi građani Crne Gore, to niko ne spori. Medjutim, Vi ste građanin Crne Gore koji hoće da zaduži Crnu Goru za milijardu eura, a ja sam građanin Crne Gore koji na to ne pristaje. To je razlika između mene i Vas. Vi zadužujete mene. Ja Vas još jednom pitam, odgovorite ako možete sa "da" ili sa "ne" - Jeste li spremni da založite svoju ličnu imovinu u ovaj projekat i da budete žirant državi Crnoj Gori, odnosno svim građanima Crne Gore sa Vašom ličnom imovinom? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ministre, na konkretno pitanje, želite li da odgovorite? Ne želite.

Idemo dalje. Kolega Danko Šarančić ima riječ.

Izvolite.

DANKO ŠARANČIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Parlamenta.

Uvažene kolegice i kolege, uvaženi ministre sa saradnicama i saradnicima, poštovani građani,

Poslije tri, četiri dana rasprave o ovoj važnoj temi zaista je teško reći neke nove činjenice koje se nijesu već čule u ovom parlamentu, ali ću ipak pokušati da dam svoj sud o ovom poslu nad poslovima i ovom istorijskom projektu, kako ga mnogi nazivaju.

Vi ste, gospodine ministre, i započeli ovu raspravu, kako ste rekli, sa osjećajem časti, privilegije i zadovoljstva, čini mi se da ste tako rekli. Vjerujte mi, ne bih ovo doživljavao na takav način. Naprotiv, ne sa osjećajem časti i zadovoljstva, već sa osjećajem velike političke odgovornosti, ako hoćete, i političke grešnosti vas koji sjedite u Vladi svih ovih godina, naročito gospodina premijera zbog toga što je Crna Gora jedina u regionu tek 2014. godine započinje ovu priču, dakle, XXI vijek uveliko traje. Ova vlast, takodje, traje i od prošlog vijeka i nemamo za svo to vrijeme ni metra auto-puta. Sada kada počinjemo, trebalo bi da se ponosimo time. Potrebno je da se angažuje sve u državi, da se zadužimo i stavimo pod hipoteku sve što imamo, pod veoma teškim uslovima, da bi se uradilo to parče od 41 km auto-puta. Da se razumijemo, niko od poslanika Socijalističke narodne partije nije protiv gradnje auto-puta. On je neophodan Crnoj Gori i trebalo je o tome misliti mnogo ranije, naročito sa aspekta bezbjednosti u saobraćaju, odnosno brige za ljudske živote, kao i povezivanja sjevera i juga i svih ekonomskih benefita koje on sa sobom nosi. Ko bi to uostalom, gospodine ministre, bio protiv ekonomskog razvoja, naročito regionalnog razvoja i regionalne ekonomske povezanosti? Ne ulazeći sada u kvalitet planske i

projekte dokumentacije koja postoji i kvalitet finansijskog kreditnog aranžmana koji treba da se realizuje i koji će građane Crne Gore koštati nešto oko 809,6 miliona evra, po nekima 110 miliona evra, odnosno milijardu i 150 miliona evra. Zavisi kako to neko tumači. Postavlja se ovdje suštinsko pitanje - direktnih i indirektnih koristi i šteta od ovog projekta za državu i građane. Mnogo puta sam ovdje čuo da se javnosti poslanici upoznaju sa odgovarajućom studijom izvodljivosti ili socio-ekonomskom studijom, da bi se donijela konačna odluka, detaljnije analiziraju i sagledaju sve dobre i loše strane izgradnje auto-puta. Da li smo morali baš u ovako teškim vremenima da donosimo odluku koja svakog građanina Crne Gore koji se tek rodio zadužuje 1.350 evra, za narednih 26 godina, baš za to parče auto-puta od Smokovca do Mateševa? Da li se Vlada Crne Gore ikada zapitala šta mi to gubimo alternativno posmatrano, odnosno šta bi sve drugo mogli da uradimo za ovih 809 miliona? Ko je i kako odredio da je ovo strateški prioritet razvoja za Crnu Goru i nešto što nam je u ovom trenutku neophodno i hitno potrebno? Za ovaj novac bi, uvaženi građani, mogao da se izgradi, recimo, i drugi blok Termoelektrane Pljevlja i Cementara, da se uradi toplifikacija Pljevalja i na stotine kilometara puteva lokalnih, da se generiše na stotine možda i hiljade radnih mjesta na sjeveru i u cijeloj državi. Govorilo se takođe ovdje i o ekološkim uštedama koje nastupiti korišćenjem, odnosno eksploatacijom budućeg auto-puta. Niko se nije pitao nikada šta je sa ekološkom situacijom recimo u Pljevljima svih ovih godina. Ovih dana se u Podgorici desilo da je dan, dva nedozvoljena koncentracija PM čestica premašila određenu količinu. I svi mediji su o tome govorili i digna se opšta prašina i opšta buka. Ne bi me čudilo da je uvedeno i vanredno stanje zbog par dana takvog kvaliteta vazduha u Podgorici. Zna li koliko je takvih dana godišnje u Pljevljima? 140,150,200. To je normalno. I niko se ne pita i niko ne pominje. 30 miliona evra košta po nekim proračunima toplifikacija grada koja bi učinila mnogo za kvalitet vazduha u Pljevljima, ali 30 godina zato nema novca. Nema novca ni za drugi blok koji bi radio po znatno strožijim ekološkim standardima i time doprinio stvaranju povoljnije životne sredine u Pljevljima.

Ovom pričom, naravno, ne želim da umanjim značaj potrebe i otalih opština u Crnoj Gori i njihove razvojne šanse i njihove razvojne mogućnosti. Šta bi sjever Crne Gore, pa i cijela država dobili recimo ulaganjem 809 miliona evra u poljoprivredi? Da li bi se za ovaj novac moglo izgraditi, poštovani građani Crne Gore, 20.000 stanova za mlade bračne parove? Ko je rekao da je preči auto-put od 20.000 stanova? Možda nije za sve građane, možda nije ni za većinu građana Crne Gore. Sve je ovdje pod velikim znakom pitanja. Dosta neodređeno, mnogo rizično, nema dovoljno preciznih inputa, a prilično proizvoljno se procjenjuje ekonomski odnosno fiskalni uticaj ove velike investicije. Projektovana cijena putarine, gospodine ministre, takođe nije zanemarljiva. Potrebno je šest i po i više evra za prolazak u oba smjera. Što, priznaćete, nije zanemarljiv iznos za osiromašene građane Crne Gore.

Da se vratimo samo Predlogu zakona o auto-putu, koji članom 14, recimo, daje pravo proizvođaču da koristi tehničko-građevinski kamen do koga dođe u postupku izvođenja radova na izgradnji auto-puta bez ikakve naknade. Zbog čega je ovo moralo da se na ovaj način definiše i da li imate predstavu sa kojim količinama materijala i kojim iznosima naknade se moglo računati na toj trasi. Mnogo puta smo čuli i priču oko oslobađanja poreza i dažbina, što ste vi ovdje pravdali manjom konačnom cijenom za državu i manjim obimom potrebnog zaduženja, ali je problematično oslobađanje od

plaćanja carina za material, opremu i postrojenja koje predviđa član 21 ovog zakona. Ovim se, dakle, stvara ogroman prostor i o tome su kolege govorile za razne zloupotrebe i malverzacije na tržištu.

Zatim, član 6 Ugovora o preferencijalnom zajmu propisuje da će izvršavanje svih obaveza po osnovu ugovora biti bezuslovno i pod svim okolnostima. Šta ovo konkretno znači, gospodine ministre? Bezuslovno i podsvim okolnotima. Znači li to da ništa apsolutno, baš ništa ne može biti preče od vraćanje kredita? I nedaj Bože da nas zadesi neka velika prirodna katastrofa, pa ne daj Bože i rat i slično. Mi bi smo morali vraćati kredit po svaku cijenu. Dakle, bezuslovno i pod svim okolnostima.

U članu 7 ovog pomenutog ugovora precizira se da ukoliko bi iz bilo kojih razloga Crna Gora zakasnila sa uplatom glavnice ili kamate ovoga zajma, Eksim banka bi mogla da proglasi cjelokupne obaveze po ugovoru trenutno dospjele. Svi znamo šta bi to značilo za ovakvu ekonomiju Crne Gore, za ovakav finansijski sistem. Potpuni krah javnih finansija i bankrot države.

Zatim, član 8 o kome su takođe kolege govorile ovih dana, pomenutog ugovora, takođe je veoma sporan i da kažem težak za Crnu Goru, jer generiše jednu tešku obavezu za državu u smislu neopozivog odricanja od imuniteta po osnovi suverenosti nad imovinom, što u prevod znači da je gotovo sve što država ima na neki način stavljeno pod hipoteku i sa mnogo rizika ulazimo u sve ne znajući tačno šta gubimo a šta dobijamo od ovog posla.

Ja se, gospodine ministre i uvaženi građani, plašim da mnogo više gubimo i zaista je teško odlučiti se i dići ruku za nešto što realno prijeti da ugrozi državu, da ugrozi njenu budućnost.

U godinama kole dolaze, a koje su krajnje neizvjesne i koje se ovdje procjenjuju po proizvoljnim i paušalnim ekonomskim parametrima za koje ne znamo kakvi će biti, teško se odlučiti i glasati za ovaj projekat i za ovu investiciju, bez obzira na važnost i značaj koji vi pridajete i koji se ovdje žele predstaviti kao nešto veliko, nešto neviđeno do sada u crnogorskoj istoriji. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Šarančiću.

Ministre, izvolite. Komentar.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Kolega Šarančić je u svojoj diskusiji pomenuo nekoliko stvari i ja ću da počnem odgovor na ovo pitanje što bismo sve mogli da uradimo sa 809 miliona. Slažem se, gospodinu Šarančiću, mnogo bismo mogli da uradimo i mogli bismo da uradimo i značajne stvari koje ste i vi pomenuli. Vjerovatno bi u Ministarstvu finansija po naš ukupni javni dug mogli najviše da urade, jer bi ga reprogramirali za ove uslove kako dobijamo ovaj kredit, pa bi možda čak i od vas dobili saglasnost da to na takav način upotrijebimo. Samo jedno, otežavajuća okolnost je što mi nemamo 809 miliona, poslaniče Šarančiću. Mi ih nemamo, a dobijamo ih na ovakav način samo za ovaj pojekat kojim smo konkurisali i samo u situaciji da to radi kineski izvođač. Opet ću podsjetiti, nije mi teško.

Kada smo birali koja je najbolja ponuda i konstatovali da je to ponuda kineskih kompanija, onda smo koristili pravo da na osnovu Sporazuma koji Crna Gora ima sa Narodnom Republikom Kinom realizujemo taj posao. Vidjeli smo nedostatnost iz tog sporazuma, pa smo radili izmjene i dopune sporazuma. I jedan i drugi sporazum, i sporazum osnovni i izmjene, je ovaj Parlament ratifikovao. Kada smo to uradili, onda smo pregovarali okvirni sporazum i potpisali ga sa matičnom kompanijom koja daje garanciju na izvršenju konačnog posla, a onda smo na osnovu toga pregovarali Ugovor o projektovanju i izgradnji i potpisali ga. Tek kada smo sa kineskom kompanijom potpisali Ugovor o projektovanju i izgradnji, onda smo stekli kvalifikaciju da apliciramo za ovakva sredstva pod ovakvim uslovima preferencijalni kredit od kineske Exim banke, kredit ne 26 godina nego 20 godina, sa šest godina grejs perioda, sa kamatnom stopom 2%. Ponavljam, najbolji uslovi koji se na svjetskom tržištu mogu dobiti. Znači, mi nijesmo mogli da ova sredstva upotrijebimo negdje drugo, nego za račun ovog projekta i za račun angažovanja ovog izvođača. Toliko o tom dijelu.

Kada govorite o carinama, pošto ste ih Vi apostrofirali, ja mislim da sam i ovo pomenuo, ali kako se mi oslobađamo carina? Carinska tarifa je inače nula za zemlje članice Evropske unije, Rusije, EFTA, a to su Island, Norveška, Švajcarska, Lihtenštajn, CEFTA, Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Moldavija, Srbija, Kosovo i Turska, sa kojima je Crna Gora potpisala ugovore o povlašćenom trgovinskom režimu, a ukoliko se opreme i građevinski materijali budu uvozili iz tih zemalja. Nula. Po našim carinskim propisima carinska tarifa je inače nula za sljedeće robe: oplatu za betonske građevinske radove, konstrukciju i djelove konstrukcija, mostove i sekcije mostova, limove od gvožđa ili čelika, elemente za skele i oplatu, jamsko podupiranje, rešetkaste stubove. Eto i podatak da ako bi cement uvozili iz Kine a da nije oslobođen carine, carinska tarifa bi bila 5%. Znači, vidite koliko mi ustvari imamo inače nula carine u saradnji sa mnogim zemljama i saradnju za značajne građevinske materijale. Ove stavke koje ste pominjali u Ugovoru o finansiranju, to ima praktično svaki ugovor. Bezuslovnost i po svim okolnostima smo i mi u našem ugovoru tražili od našeg izvođača. Naravno. Ovdje ste pominjali opet priču o odricanju imuniteta kada je u pitanju suverenitet i to smo kroz više navrata juče raščlanjivali. Evo da pokušam opet.

Ovdje se država odrekla od imuniteta, a to znači - država je napravila komercijalni ugovor. Ako se država ne odrekne od imuniteta, onda nema arbitražnog spora. Ako tražimo kredit od nekog, normalno je da će taj koji nas kreditira željeti da se omogući vođenje arbitraže u određenim uslovima i država se odrekla tog imuniteta. Ono od čega se juče razvila čitava diskusijabila je samo želja da objasnimo da čak postoji i Konvencija Ujedinjenih nacija koja, tačno je, nije stupila na snagu, jer da bi stupila na snagu treba da je ratifikuje 30 članica. Do sada je ratifikovalo 28. U tih 28, što je nama vrlo važno, je i Kina i u proceduri je ratifikacija kod još nekoliko članica. Zašto smo to pomenuli? Zato što ta konvencija u članu 17 kaže sljedeće. Evo da precizno pročitam: "Ako država ulazi u ugovor u pisanoj formi sa stranim fizičkim ili pravnim licem kako bi arbitrirala razlike koje se odnose na komercijalne transakcije te države se ne može pozvati na imunitet pred sudom druge države koji je inače nadležan i u postupku koji se odnosi na: 1) validnost, tumačenje ili primjenu Sporazuma o arbitraži; 2) postupak arbitraže ili 3) potvrda ili stavljanje van snage, osim ako Sporazum o arbitraži predviđa drugačije". Mislim da smo ovim definitivno sve raščistili. Mi se nijesmo pozivali da nam neko kaže - ta konvencija ne važi, jer smo mi zaista pristali na to odricanje

imuniteta, jer nam se čini sasvim prirodno. Ako pravimo komercijalni ugovor, da želimo da kažemo - uredu, pridružujemo se tome, da se arbitrira u tim postupcima. A pozvali smo se na nešto što je u opticaju, što je sad još u sferi potpisivanja i pazite. Ovo je konvencija iz 2004.godine koja će se potpisivati vjerovatno do 2020.godine, ali je važno da je potpisnik te konvencije Narodna Republika Kina i mi smo samo rekli da će ta konvencija u budućnosti biti obavezujuća i predviđaće ovo.

Uvaženi poslanice Šarančiću, zaista Vam to kažem, jedna od rijetkih stvar koje sam čuo kod oponenta u ovoj diskusiji, a potpuno je na mjestu i to mi je žao što sam izostavio, kada sam rekao, a rekao sam u uvodnom mom izlaganju, tačno je, citiraću: "sa osjećanjem časti, privilegije i izuzetnog zadovoljstva". Strašno mi je žao što nijesam upotrijebio - i velike političke odgovornosti, kao što ste Vi sugerisali, jer to, čak i to velike, je malo da kaže koju političku odgovornost osjećam kad predlažem ovako važan projekat i realizaciju ovako važnog projekta. I u ime toga, Vam iskreno hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, ministre. Odgovor na komentar, kolega Šarančić. Izvolite.

DARKO ŠARANČIĆ:

Zahvaljujem, ministre, na Vašem odgovoru. Ali, čini mi se da sva Vaša priča i ovi politički odgovori su ovih dana, bez obzira na broj savjetnika koje imate i na naš neravnopravan položaj u ovom Parlamentu, dakle Vi sa pet, šest, sedam ili 10 savjetnika ovih nekoliko dana, mi sa ove strane sami, nije ta priča imala dovoljno argumentacije i svodila se, uglavnom na političke odgovore, da ćete ovim projektom uposliti domaću privredu, pokrenuti ekonomski razvoj, bez pravih imputa, bez pravih analiza, bez studije nama stavljene na uvid i tako dalje.

Vi nijeste čak znali ni odgovore na konkretna pitanja - koliko betonskog željeza treba, a pitao je kolega, zatim koliko ovog kamena koji treba da oslobodite od plaćanja naknade za koncesiju će biti tamo pronađeno itd. Ni jedan konkretan parametar ovdje nijeste upotrijebili. I kako se došlo do toga da je prioritet svih prioriteta ovo parče auto-puta. Da li će ovih 809 miliona blokirati cjelokupni razvoj Crne Gore? Ja znam da ih nijesmo imali za poljoprivredu. Zašto ih nijesmo imali, gospodine ministre? Ko je rekao da treba da ih nađemo po svaku cijenu za auto-put? Zar nije trebalo možda napraviti 20.000 stanova u Crnoj Gori? Zar nije trebalo pokušati da se napravi konzorcijum, recimo, sa državom Srbijom, pošto je to zajednička trasa, pa da se ide u tu priču i da se zajednički radi? Možda da se izbjegne ova kineska kompanija i sve ove sumnjive okolnosti koje se za nju vežu.

Pomenuli ste da su to najbolji uslovi. Ja nijesam siguran da su to najbolji uslovi koji se mogu pronaći na tržištu. Zašto je ista ova kompanija odustala od koncesija sa kojima ste pregovarali prije pet godina?

Pomenuli ste i priču o uvozu cementa. Ja mislim da je bilo mnogo više pameti da smo trebali možda i izgraditi cementaru u Pljevljima, pa da taj domaći cement upotrijebimo za izgradnju auto-puta, a ne da ga uvozimo sa carinama ili bez carina. Uvozićemo ga u svakom slučaju. Mogli smo mnogo više i mnogo bolje da iskoristimo domaće kapacitete i domaću privredu da smo ranije mislili o ovom važnom projektu koji nas je čekao i koji već hoćete da gradite.Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Šarančiću. Sljedeći diskutant je kolega Bojanić, a neka se pripremi kolega Abazović. Izvolite, kolega Bojaniću.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče. Uvaženi ministre, gosti iz Vlade, Evo konačno sam stigao na red da i ja nešto kažem. Mnogo toga je rečeno, ali trudiću se da otvorim neke nove stvari, po mom mišljenju, jako važne, a nijesu pominjane.

Na početku prije nego što uđem u diskusiju, gospodine ministre, hoću da izrazim jedno veliko nezadovoljstvo zbog Vašeg odnosa prema Skupštini, prema poslanicima. Više puta je pomenuto, hoću još jednom da kažem, da ste još na prvom čitanju ovog zakona u Odboru za ekonomiju zamoljeni, traženo je od Vas da dostavite analize izvodljivosti, sve studije poslanicima, prvo odboru, a onda i poslanicima da se upoznaju sa time. Oglušili ste se na taj naš zahtje, ni odgovor se nijeste udostojili da nam date i vidjeli smo da je juče zbog takvih stvari iskrsla ovakva rasprava u Parlamentu. Digla se temperatura, jer vaš kolega stranački je to imao, mi ostali nijesmo. Meni je žao što nema predsjednika Parlamenta, vašeg stranačkog šefa, koji svo vrijeme zagovara, odnosno bar se trudi ili kaže da hoće da podigne dignitet i uvažavanje ove Skupštine, a evo na ovakvim stvarima to nije uradio.

Što se tiče samog projekta, poslije svih ovih dana ono što ja mogu da tvrdim, a evo pokušaću i da dokažem, da se radi o jednom jako skupom i visokorizičnom projektu za javne finansije prvenstveno, da se radi o projektu za koji nam nijeste pružili ekonomske uvjerljive dokaze i argumente da je ekonomski isplativ i da se radi bez sumnje o jednom politički profitabilnom projektu. Naravno, dodatno se i otvara prostor za neke stvari za koje ja ne mogu da tvrdim da će se desiti, da li će biti korupcije, ne znam, ali znam da se ovim otvara prostor da je bude.

Kad kažem politički profitabilan projekat, potpuno mi je jasno i to pravo da vam kažem više bih cijenio od ove vlasti da je to tako i rekla i da je rekla da ovo možemo da doživimo kao javne radove. I javni radovi su nešto što poznaje ekonomska teorija i praksa i oni se uvijek uvode u momentu kada je ekonomija posrnula jedne države. Obično ona posrne zbog ratnih dejstava i elementarnih nepogoda. Da bi se pokrenule ekonomski aktivnosti, uvode se javni radovi i veliki projekti, kojima možda nije toliko bitna ekonomska isplativost samog projekta, ali jeste da se podigne privreda. Nažalost, odnosno na sreću da kažem nijesmo imali ove stvari, ali jesmo imali jednu neodgovornu Vladu koja je dovela ekonomiju Crne Gore u stanje poslije neke elementarne nepogode. I Vi ste na pola mandata, dvije godine su već prošle, polako se pripremate, a ovo vam je šlagvort, odnosno daće vam elana za nove izbore, jer vi, odnosno ova Vlada kojoj vi pripadate apsolutno ništa nije uradila od onoga što je najavila prije dvije godine. Povećali smo nezaposlenost. Šta je sa 40.000 zaposlenih? Zaboravili smo to. To je prošlo. Rekli ste da ćete preispitati sve privatizacije. Ništa od toga nema. Nema politike stezanja kaiša. Kako nema, tek je sad nastupilo stezanje kaiša prošlih par godina. Tako da je ovo nešto što ste vi morali da prihvatite, nažalost, po svaku cijenu da biste ostali na vlasti. I ovo ćemo svi da platimo. Političke benefite ćete vi da imate, a mi ćemo svi da platimo, svaki građanin Crne Gore ovaj projekat u koji ulazite.

Ponoviću hiljadu puta, apsolutno je potrebno Crnoj Gori putna infrastruktura bolja nego što je ova. Apsolutno je potrebno da se radi na sanaciji, odnosno na smanjenju regionalnih razlika, ali nemojte molim vas dabudete licemjerni i da ova Vlada poslije 25 godina, odjednom je našla prioritet da brine o razvoju sjevera. Onog istog sjevera kojeg je ona dovela, a statistički podaci su neumitni, oni su jasni, u posljednjih deset godina u svakom mjestu na sjeveru je smanjen broj stanovnika od 10 do 30%. Sada ste se sjetili da brinete o sjeveru. Toliko o političkom dijelu pošto mnogo toga imam da kažem, ali ići ću direktno na jedan dio. Neću o izgradnji i projektovanju. Nijesam za to stručan, a i dosta je bilo priče.

Mene interesuje najviše ovaj kredit, odnosno preferencijalni zajam. Koliko je preferencijalan vidjećemo kada čujemo neke podatke kojih se, mislim, niko nije dotakao. Prvo, hvalite se da ste super uspjeh napravili tim pregovorima i tim zajmom. Naravno, 2% i nije loša kamata. To je jedino što vidim dobro u ovom zajmu što ste uradili. Tu ste preskočili da kažete da to nije samo 2%, da plaćamo proviziju za obradu kredita 0,25% i plaćamo još 0,25% za sva povučena sredstva. To nije više 2%, to je nešto više i ovo je nominalna 2%, a efektivna kamatna stopa je veća, a znamo, da ne ulazimo sada šta je efektivna kamatna stopa. Dalje, valutni rizik. Juče sam čuo, pomenuo se valutni rizik više puta. Čuo sam pojašnjenje iz vašeg tima da ste se vi obezbijedili fiksnom ratom, odnosno kursom između eura i dolara i time kod povlačenja sredstava. Otprilike je tako. Pitam vas sada, direktno mi odgovorite - Da li smo se obezbijedili kod vraćanja anuiteta, glavnice plus kamata? Da li će se primjenjivati današnji kurs, ili će se primjenjivati kurs dolar euro u onom momentu kada budemo vraćali? Vi dobro znate iz vašeg tima šta je ova valutna klauzula donijela onim nesrećnim zajmoprimcima, odnosno korisnicima kredita Hipo Alpe Adria banke koji su u onom momentu 5,3% uzeli daleko najpovoljniji nominalni kredit na crnogorskom tržištu. Poslije sedam godina urednog vraćanja kamate njima je glavnica veća. Jesmo li se mi ikako obezbijedili od toga?

Dalje, kaže se - kreditor je ocijenio, neke teze ću samo pomenuti koje ste govorili, projekat ekonomski isplativim i jednostavno zbog toga nam je izašao u susret i dao nam tako povoljan kredit. Šta njega briga je li nama ovo isplativo ili nije? On se obezbijedio žestoko da će da naplati svaku paru od ovog kredita, a potpuno mu je nebitno hoće li tim putem sutra da se vozi 100 automobila ili 100.000. Kažete - vi ste dobili nekakve super uslove 2%. Pominjala se ćuprija, pa evo i ja da je pomenem, mislim da je srpska poslovice iako je crnogorsko-kineski posao, neće biti smetnje - Ko ne plati na mostu, platiće na ćupriji. Bojim se da ćemo platiti na ćupriji dvostruko.

Kako se obezbijedila kineska vlada, a šta ste vi uradili. Vi ste nama spočitavali, ne meni, mnogima poslanicima, da nijesu čitali određena dokumenta. Volio bih, gospodine ministre, da Vi nijeste čitali ovaj ugovor o preferencijalnom zajmu, a reći ću Vam zašto. Ako ste vi spremni da prihvatite ove uslove svjesno, slušajte 73 - Kada nastupi izmjena zakona ili državnih politika u zemlji zajmodavca ili zajmoprimca koja onemogućava da zajmodavac ili zajmoprimac izvrši svoje obaveze po ugovoru, zajmodavac (Kina) može dostavljanjem pismenog obavještenja zajmoprimcu (Crnoj Gori) prestati sa isplatom aranžmana i/ili proglasiti cjelokupnu glavnice i obračunatu kamatu i sve druge iznose koji treba da se plate po ovom ugovoru trenutno dospjelim za plaćanje od strane zajmoprimca bez daljih zahtjeva, obavještenja ili drugih pravnih formalnosti bilo koje vrste. Dakle, vi pristajete da kompletne javne finansije stavimo u ruke Kine. To ovo znači. Kina može od sada pa za narednih 20 godina kada god hoće

promjenom zakona, ne samo ovog zakona kojeg glasamo, bilo kojeg zakona kojeg ona hoće ili promjenom, ovdje piše, državnih politika (u originalu piše Government policy), znači vladine politike, Kina može da promijeni politiku i da kaže - dajte sve pare nazad istog časa i mi moramo to da uradimo. Mi smo javne finansije, uz sve uvažavanje Kine i kineskog naroda, bliža mi je Crna Gora i više brinem o javnim finansijama Crne Gore, nego da li će zajmoprimac da se naplati u cijelom iznosu i kako.

Izvinite, gospodine Mustafiću, molim Vas za malo više vremena, tri, četiri dana sam čekao. Mislim da je ovo jako važno.

Dodatno, i dalje idemo na imunitet i suverenitet. Konkretno pitam, ne interesuje me za konvencije, hoću konkretno da mi se odgovori. U slučaju nekog lošeg scenarija, najgoreg scenarija, ne priželjkujem ga, ne želim ga, ali kada pravite ovako visoko-rizične ugovore, naravno da mislite o tome. Molio bih da mi se objasni jasno, konkretno, da svi razumijemo i oni koji se ne bave pravom, u slučaju da ne možemo da vratimo pare iz bilo kakvih razloga, šta znači odricanje imuniteta, odnosno suvereniteta? Da li to znači, konkretno i jasno, da zajmodavac može da kaže - Ne možete pare da mi vratite, hoću sve da mi vratite, 100, 200, 500 miliona, koliko bude u tom momentu, hoću da mi date tu i tu teritoriju Crne Gore. Da li to znači?

Dalje, žao mi što gospodin Lakićević ode, ovo se na njega odnosi, ali dobro, volio bih da se vrati da čuje, stalno se pozivate na ugovor kod objašnjenja ovih poreskih oslobođanja. Mislio sam, gospodine ministre, da smo mi to raščistili na Odboru za ekonomiju. Međutim, vidio sam da vi to ponovo vraćate i čak dodatno Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, koji je '97. godine sklopila Savezna Republika Jugoslavija i Kina i mi se i dalje pridržavamo, odnosno kao Crna Gora tu smo pod tim ugovorom. Pominjalo se i tada i to ste i ovdje govorili više puta, da ste na osnovu tog ugovora oslobodili plaćanja poreza na dobit i poreza na doprinose, odnosno zarade i dodatno iz ovih klupa vaših se čulo da je i tim ugovorom definisano neplaćanje, odnosno izbjegavanje ili neplaćanje doprinosa. Tvrdim vam da toga ovdje nema. Nađete li u ovom jednom ovdje ugovoru jednom jedinom riječju da se pominju doprinosi na plate, javno ću da Vam se izvinim. Uzmite, pročitajte šta piše. Hoćete li da vam pročitam šta piše o oslobođanju? Valjda smo to raščistili. Ovo je Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Nije ovo izbjegavanje oporezivanja nego dvostruko. Potpuno svjesno dovodite građane Crne Gore u zabludu da se pozivate na ugovor koji apsolutno ne tretira ovo što ste vi stavili u zakon. Tada sam vam ponudio, ako tvrdite da je ovo, daću amandman, skinite ove članove zakona, a vi ste rekli da nećete jer ste svjesni da to ovdje nije tako definisano.

Zbog građana je jako važno samo da objasnim šta znači Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Znači, ako Kinez, konkretno da idem, radi u Crnoj Gori više od 183 dana, a radiće četiri godine, porez na dohodak će platiti Crnoj Gori u iznosu koji Crna Gora oporezuje, porez na dohodak, a razliku će platiti Kina. Ne može platiti i tamo i tamo puni iznos. Isto je i kod dobiti, kod stalne jedinice. Svjesno dovodite u zabludu građane da stalna poslovna jedinica je isto što i preduzeće registrovano u Crnoj Gori. Nije. Preduzeće, u smislu ovog zakona, registrovano u Crnoj Gori je crnogorsko preduzeće, bez obzira ko su vlasnici i ono ima i mora da plaća poreze kao i svako preduzeće registrovano u Crnoj Gori. To veze nema sa ovim što piše u Ugovoru o dvostrukom oporezivanju.

Biće valjda prilike još mnogo toga da kažem, ali biće i odgovor. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Sigurno da je ovo veoma inspirativna tema, ali moramo ipak da vodimo računa o vremenu i nas i ostalih poslanika.

Želite li Vi, ministre, da odgovorite? Ne želite.
Izvolite.

MIODRAG RADONJIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane poslanice i poslanici,

Samo da budemo jasni, takođe, zbog javnosti, nikad niko ovdje nije rekao da mi nemamo valutni rizik u vraćanju kredita. Mi smo rekli da nemamo valutni rizik za izgradnju auto-puta. Ti dolari koje uzmemo će biti dovoljni /Upadica/ Jeste, to sam i rekao, stoji u stenogramu i to se može čuti.

Što se tiče valutnog rizika za vraćanje kredita, naravno da postoji, jer mi moramo da vratimo dolare, a mi smo euro ekonomija. Međutim, samo da se razumijemo, vi još niste usvojili ovaj zakon, a to je potpuno drugi finansijski instrument. Nama niko ne brani da kao Vlada narednu godinu ili dvije uradimo zaštitu od valutnog rizika potpuno drugim aranžmanom. To nije nešto što mi ne možemo da radimo. Sada da znate bićemo izloženi. To nije tačno. Mi u svakom trenutku možemo da odradimo i fjučerse i opcije i bilo što da se zaštitimo od tog rizika i da procijenimo hoćemo li.

Što se tiče kamatne stope, ona jeste nominalna i nigdje ne piše da je ovo efektivna. Efektivna kamatna stopa se zna kako se računa i za 20 godina i vi dobro znate koliko je minorno povećanje te efektivne stope, pa onda i da kažemo da ne bude obavijeno velom tajne. To je ispod 0 1% za tih 20 godina, tako da budemo precizni kada nešto govorimo. Što se tiče ovoga, nadam se da je jasno, da je rečeno i koji rizik ostaje da ga riješimo.

Objasniću vam kao ekonomista ne kao pravnik, ovu klauzulu što je koleginica apsolvirala. Znači, mi kada pozajmljujemo novac, nijesu spremni ljudi da nam daju novac kao državi, a da mi kao država propišemo zakone i kada nemamo para da kažemo - e, pa, mi vam ga nećemo vratiti. Moramo da vratimo kredit. Još nešto. Sve dvije milijarde koje smo mi pozajmili imaju takve klauzule, znači moramo se odgovorno odnositi prema dugu i dug se mora vratiti. Ne samo ovaj kredit, nego i svi ostali krediti moraju da se vraćaju i postoje takve klauzule. Da ne bude dileme. /Upadica/ Ako nemamo novca, pokreću se instrumenti obezbjeđenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Želite li Vi, gospodine Lakićeviću? Izvolite.

MILAN LAKIĆEVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Mislio sam da smo se kolega Bojanić i ja razumjeli na Zakonodavnom odboru i na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Dakle, Vlada je u Predlogu zakona o autoputu Bar-Boljare predložila određena poreska i carinska oslobađanja. Mi nigdje nijesmo tvrdili da ta oslobađanja proističu iz Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Kolega Bojanić i ja dobro znamo koja je namjena Ugovora o izbjegavanju

dvostrukog oporezivanja, a to je situacija kada se pokušava izbjeći da se isti poreski prihod oporezuje u dvije zemlje. Dakle, Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja tretira određena pitanja koja smo mi samo pominjali u onoj varijanti kada smo željeli da govorimo o kvantifikaciji koji je iznos poreskih oslobođenja u pogledu ovog auto-puta. Mi smo rekli - da, izvođač je tražio određena poreska oslobođenja. Vlada je u pregovorima prihvatila njihov zahtjev, obrazložili smo zašto smo našli razumijevanja za takav zahtjev i gdje je zakonsko utemeljenje svega toga. Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja smo samo pominjali u smislu razgovora o kvantifikaciji svega ovoga. Tačno je da smo ovdje ponavljali neke stvari za koje uvaženi poslanik Bojanić kaže da smo to razriješili, ali smo to ponavljali iz prostog razloga jer je jedan dio poslanika tražio da to malo razmotrimo. Dakle, nijeste svi bili prisutni, niti članovi Zakonodavnog ili Odbora za ekonomiju i budžet. Iz tog razloga je ponavljano. Iz tog razloga je i ponavljana priča o doprinosima, a ne iz želje da vas ubijedim da smo mi sada ova poreska oslobođenja u zakonu predložili zato što smo kao osnov imali Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Tačna je konstatacija gospodina Bojanića da porez koji se plaća na zarade, dakle, po stopi od 9% plus prirez od 15%, ili po stopi koja je određena zakonom koja se plaća na ovu osnovicu poreza, treba da se plati u Crnoj Gori. Mi smo svjesni te činjenice da to tako piše u Ugovoru o dvostrukom oporezivanju, ali i ovaj ugovor daje određene izuzetke. U tom ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja se kaže - da bi taj porez bio plaćen u Kini u određenim slučajevima, pa se taksativno navodi u kojim slučajevima, da sada ne čitam. To kolega Bojanić i ja dobro znamo.

Samo sam htio da kažem da sam u menadžmentu kineske kompanije, možda bih i u postojećem ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja našao mnoge elemente za sasvim /Prekid/ Ne znam da li sam doprinio. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Želite li odgovor, kolega Bojaniću? Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Razjasnili smo se konačno. Mislio sam da smo se razjasnili i jesmo na Odboru, ali ponovo se otvorila ta priča. Malo, malo pa su argumenti bili da je to već u Ugovoru sa Kinom iz '97. godine, pa i mi smo to nastavili. Tako da raščistimo da taj ugovor na koji ste se pozivali, ko god da se pozivao nema veze sa ovim olakšicama koje ste vi dali. Jedna stvar.

Druga, saznali smo da postoji valutni rizik. U ovom momentu, valutni rizik dolari i euri, currency risk, je 12% samo u ovoj godini. Dvadeset godina treba da vraćamo eure pretvorene po kursu za dolar. Koliko nam to nosi rizika za javne finansije? Ogroman rizik. Kažete - mi ćemo to da obezbijedimo, da hedžujemo. Od čega, kako? Da uzajmimo pare, pa da hedžujemo valutni rizik? Čime i kako ćemo to da uradimo? Kad ste to radili? Da li ste to radili ikad?

Ona ključna stvar na koju mi nijeste dali odgovor - Da li ovo znači, a ja čitam da znači, nijesam pravnik, ali vrlo je jasna norma, svakog časa Kina, ako promijeni državnu, odnosno vladinu politiku može da kaže Crnoj Gori - stop, ovaj aranžman zaustavljamo, sutra nam vratite sve pare, bez ikakvog obrazloženja. Može li sutra Kina,

vrlo realna pretpostavka, za dvije, tri ili pet godina da uđe ne u ratni sukob, niko ne očekuje, ali u neki sukob sa NATO paktom, a mi hoćemo da budemo članica NATO pakta? Kaže - naša državna politika više nije da finansiramo članice NATO pakta ili one koje hoće da budu, vratite nam pare. I što ćemo mi da radimo? Da stvorimo 500 miliona, da vratimo pare. Kako, iz čega? Ne možemo. Onda ide ova druga klauzula. Ni na tu mi niste odgovorili. Znači li to ne možete da vratite? Hoću Veliku plažu, nema odgovora. Pozivajte se vi na ugovore i na konvencije, dajte mi konkretan odgovor. Da li ovo znači, da li je ovo moguća opcija, poslije pet godina, uzeli smo milijardu, devetsto miliona, Kina kaže stop iz bilo kakvih razloga, promijeni se kineska politika, vlada kineska, hoće da zaustavi to i kaže - neću više Crnoj Gori jednostavno glasati ste negdje na nekom tijelu suprotno interesima Kine i rekla je da hoće da vam vrati pare. Može li ona to da uradi? Nije valjda da sada razgovarate između sebe i razmatrate ovu opciju. Ne mogu da vjerujem da sada vas četvoro razmatrate ovaj scenario. Ali, nijeste mi odgovorili. Odgovorite mi konkretno da li je ovo mogući scenario? Kina poslije pet godina kaže - stopiram ovaj aranžman, vratite sve pare, glavnice, sve što treba, kamatu, moja politika više nije da vam dajem. Mi ne možemo da vratimo, po enormno visokoj cijeni treba da se zadužimo ili ne možemo nikako, kreditni rejting nam je pao žestoko, pašće tek tada. Oni kažu - hoću ovo parče teritorije Crne Gore. Da li je ovo mogući scenario? Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Bojaniću, ponovili ste bar pet puta isto pitanje. Da li neko želi da odgovori na ovo konkretno pitanje? Izvolite.

MIODRAG RADONJIĆ:

Kolega Bojaniću, što se tiče ovog scenarija, ne vjerujem u taj scenario, ali mogu Vam sigurno reći da postoji scenario da izbije treći svjetski rat i da nam se sve ovo sruši i da budemo u velikom problemu.

Što se tiče hedžovanja, nijesmo nikad do sada to radili jer nijesmo imali ovaj, ali poučeni iskustvom kako smo na tržištu kapitala imali fondove kako se radi, sigurno da ćemo to raditi s nekom renomiranom institucijom koja to zna da radi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Kolega Abazoviću, imate diskusiju. Molim Vas da budete u okviru svojih deset minuta.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovani građani Crne Gore, prije nego što krenem na ovu vruću temu, imam obavezu više, čini mi se, ljudsku da kažem da nijesam uopšte iznenađen, nego sam zgrožen reakcijom sudstva vezano za presudu gospodinu Ibrahimu Čikiću, ali čisto ima neke korelacije sa ovim da nije sudstvo ovako, vjerovatno ni ova vlast ne bi bila ovakva, a neki ratni profiteri koji personalno sjede u vlasti ne bi više obavljali te funkcije. Ali, o tom-potom.

Da se vratim na temu. Ja brzo pričam i nadam se da ću deset minuta moći sve da kažem. I ja postavljam isto pitanje, prije nego što bilo šta od ovih teza koja sam namjerio da kažem, postavljam isto pitanje kao i kolega Bojanić. Odgovorite, saradnice gospođo Babić, znamo da ste sto puta odgovarali, ako može još jedanput, bez nekih okolišanja, pravnih terminologija - Šta od teritorije vraćamo ako ne budemo usjeli da servisiramo kredit? Da li su to aerodromi, Velika plaža, Mala plaža, Buljarica, Pljevlja, Rudnik uglja. Šta vraćamo samo ako možete imenom da kažete objekat, odnosno teritoriju koju vraćamo.

Slušao sam vas pažljivo samo prvi dan, priznajem. I zgrožen sam, ministre, jer ja Vas jako cijenim, načinom na koji ste se ophodili i prema kritikama i prema ovom poslu. Zaista sam iznenađen negativno. Ja Vas jako cijenim, ali od prvog dana došli ste da predstavljate istorijski projekat. Valjda biste trebali da ste puni elana, puni osmjeha, da kažete da zemlja konačno počinje nešto da radi. A ne da se nervozno, pa u nekim situacijama i neprimjereno odnosite prema kritikama koje su relevantne za mene ne mora uopšte da bude, ali ih svakako moramo ispoštovati.

Prva stvar, pitam pravnike, žao mi je što predsjednik Parlamenta nije ovdje jer je pisao Ustav - Da li je ovaj zakon ustavan? Iz proste moje logike koja nije pravnička, koja je amaterska, da li smo donijeli zakon za izgradnju puta Risan-Žabljak? Da li smo donijeli zakon za izgradnju mosta na Velikoj plaži? Da li mi treba sutra da donesemo zakon o izgradnji nacionalnog stadiona? Zašto donosimo zakon o auto-putu? Da li je logično, po mom mišljenju, da donesemo odluku o zaduživanju Skupštine Crne Gore radi izgradnje auto-puta, a vi da ponudite ugovor sa svim studijama? Evo jedno pitanje za pravnike, za pravne eksperte. Zgrožen sam onim što sam čuo i od Vas i od vaših saradnika.

Drugo, ime zakona. Zašto je ime zakona o auto-putu? Zašto se ne zove, ako već mora da bude zakon, zakon o izgradnji dionice Smokovac-Mateševu? Da li vi garantujete da će istim zakonom da se grade i tri naredne dionice, pod istim uslovima? Ako nije tako, zašto se zove zakon o auto-putu? Molim vas da mi odgovorite na ova pitanja. Ona opterećuju moju logiku. Reći ću vam šta je moja logika. Moja logika je da ćete da se sakrijete iza zakona, da sutra neka druga vlast kada bude kontrolisala ugovore ne može da vas optuži da ste uradili nešto štetno, jer ćete reći - radili smo po zakonu. Obezbijedili ste ovde 545. Aneksom sporazuma između DPS-a i SDP-a većinu da vam prođe ovo. To je problem. Molim vas da mi odgovorite, ovo su logične stvari.

Međunarodni sporazum sa Kinom. Daju nam Kinezi 800 miliona, a onda Kinezi uzimaju 560 da koriste kako hoće. Od vas tražim da mi pozajmite 1000 eura, odmah vam vraćam 700 da ih vi potrošite kako ja hoću, a oslobađate me poreza na dobit. Žao mi je što je otišao ovaj čovjek iz Poreske uprave, da mi objasni sljedeće. Ono što sam pročitao u medijima jeste da Poreska uprava ne može da napravi kalkulaciju dobiti, što je nonsens, što je pokazatelj neozbiljnosti. Šta ima da pravi kalkulaciju? Ima da se plati dobitak. Ako dobitka nema, ne plaća se ništa. Ako je 100 miliona, plaća se 9%. To malo dijete zna. Šta ima da pravi kalkulaciju hoće li biti dobitka ili neće? To stvarno ne mogu da razumijem. Onda teza koju je kolega Šehović rekao, opozicija je prvo optuživala, nijesam tada bio poslanik, ali optuživala je nije početa gradnja auto-puta, a sada kada treba da se počne mi smo protiv. Nije tačno. Sve što se priča su kilometri laži. Neka čuje crnogorska javnost. Nijesmo mi protiv auto-puta, mi smo protiv ovakvog načina izgradnje auto-puta.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Abazoviću, molim Vas da koristimo riječi koje su primjerene.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Koristim riječi koje su vrlo precizne, gospodine Mustafiću.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Riječ laž nije primjerena ovom parlamentu i inkriminisana je.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Sada ću doći do toga. Hvala, gospodine Kaluđeroviću. Gospodine Mustafiću, možete mi oduzeti riječ u svakom trenutku, to vam pripada, ali imam obavezu prema javnosti Crne Gore. Niko ne mora u ovo da povjeruje.

Evo zašto su kilometri laži. U 2005. godini se prodaje Telekom i kaže se - uložice se pare, to smo sto puta čuli u Skupštini za auto-put. Ni para, ni Telekoma, ni auto-puta. Poslije dolaze Gornje Mrke. Prerežete vrpcu, slikate se, ručate, otvorite šampanjac, nigdje auto-puta. Onda Vi dolazite kao novi ministar u taj resor i par puta najavljujete da počinje na proljeće, počinje na jesen, počinje poslije zime, počinje za godinu dana, nigdje auto-puta. Treba li da vjerujem, je li? Ne vjerujem.

S druge strane, pročitali ste one koji treba da budu partneri u projektu. Podržavam crnogorske firme koje rade građevinu, ja nemam građevinsku firmu. Pročitali ste ono veće imenom koje su. Ako možete ponovite još jednom, da samo građani znaju da su većina finansijeri DPS-a. Neki su i naše kolege. Nemam ništa protiv, niti govorim da su u bilo šta upetljani, ali mora da bude jasno građanima Crne Gore. Nemojte samo da nas pravite budalama. Samo to molim, ništa drugo. Nemojte da nas ponižavate i da nas pravite budalama. Rekli smo iz ničega u ništa. Hipotetički kada bude Bar-Boljare, odnosno kada se poveže sa Beogradom i Budimpeštom on će biti ništa, on će biti nešto. Sada je iz ničega u ništa. Smokovac-Mateševo, neka jedan kolega odavde, bilo koji, mi kaže jedan objekat koji je u Smokovcu, a da mu zna ime. Ima ih, ali da mu zna ime. Ne povezuje on Podgoricu ili Bijelo Polje. On povezuje Smokovac i Mateševo. Pravite lijevak za odlivanje građana sa sjevera. Rekli ste da se integriše zemlja. Nijesam protiv toga apsolutno. Slažem se sa vama da neko hoće da riješi problem iz Berana da dođe u Podgoricu, da će mu biti lakše, ali nemojte zaboraviti da će platiti deset eura. Ako bude imao ovakav životni standard ili gori, opet će izbjegavati da dođe u Podgoricu jer će morati da plati deset eura, pored goriva koje će svakako morati da plati.

O tome smo mi trebali da razmišljamo. Ozbiljna zemlja razmišlja kako da stvori nova radna mjesta. Ozbiljna zemlja razmišlja kako da razvije privredu. Tačno je, dali su vam kredit, nijesu oni prepoznali nikakvu ekonomsku logiku. Ovo je politički put i to se moglo čuti i sa vaše strane. Premijer je rekao - u Platijama je poginula armija Crnogoraca. Da me pogrešno ne shvate, jer mi to ne bi bilo ni na kraj pameti neko od ožalošćenih porodica, hajmo da zabranimo drumski saobraćaj u Crnoj Gori i zaštitimo svaki život. Da se vratimo na konje i na magarce i samim tim eliminišemo mogućnost da bilo ko pogine. To su nedostaci argumenata, ministre.

Pominjali ste kritičare koji nijesu ovdje. Pominjali ste autorske tekstove, a ja sam se prepoznao u njima, možda nijeste mislili o tome. Sve što sam rekao ponavljam i ovdje. Tajkunizacija i kupovina još jednog mandata i spomenik vlastima da kažete - mi smo izgradili Sozinu, mi smo izgradili auto-put. S našim parama, normalno, kao što se sve radilo sa našim parama. Ali je problem što ste mnoge te pare uzeli. Vi ste svjedok da smo napravili Sozinu u 25 godina. Da smo na Velikoj plaži napravili most koji je pet puta skuplji nego što treba, u koji se ulazi pod uglom od 90 stepeni. Vi ste svjedoci da nijeste mogli magistralni put Ulcinj-Sukobin da završite evo četiri, pet godina, a 11.000 ljudi dnevno prolazi u ljetnoj turističkoj sezoni. Te teze koje se mogu čuti na javnom servisu da mi 45 miliona ulažemo u renoviranje puteva, to će svakako da bude trošak i sada. Zar se neće praviti problemi po putevima i sada nezavisno od auto-puta? Ko u to može da povjeruje? Za evropske integracije ne mogu da stignem da kažem. Želim da završim, ne želim da prekoračim, postavio sam dosta pitanja, očekujem odgovore.

Želim na kraju da kažem glavnu tezu. Molim Vas da mi dozvolite da završim, neće trajati više od 60 sekundi. Vas ova moja priča ili priča mojih opozicionih kolega uopšte ne tangira, jer vi ste obezbijedili podršku za ovaj projekat i on će ovakav nakaradan ili bilo kakav zaista da se usvoji.

Znate što Vas brine, ministre, a obraćam se i cijeloj vladajućoj garnituri. Vas samo jedna stvar ovđe nervira, nikakva ovđe politika Vi ste vrlo stabilni oko toga. Vas samo nervira što ovo slušaju Vaša djeca i djeca svih građana Crne Gore. I u ovim kritikama prepoznaju istinu, duboko u sebi, svjesni da možda za pet, 10, 15, 20 ili 50 godina, neće ova vlast biti ista, a da će oni i dalje morati da žive ovdje.

Gospodine Škrelja, nemojte da dobacujete. Javite se za komentar, pustite me da završim. To Vas nervira. Žao mi je što nemam više vremena i što su neke teze ostale nedorečene. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Želite li odgovor?

Ne možete, kolega Škrelja. Isključena je mogućnost komentara.

Kolega Šaboviću, molim Vas. Kolega Šaboviću, umirite se, udaljiću Vas iz Parlamenta. Molim Vas, kolega Šaboviću. Dozvolite da završimo sjednicu. Kolega Škrelja, ja Vas zaista molim da ne prekidamo sjednicu.

Izvolite, ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Kolege, mogu li da uzmem riječ?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ministre, izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala. Poslaniče Abazoviću, Vi ste naravno izrekli riječi uvažavanja prema ministru, ali ste pomenuli moju nervozu i čini mise zgražavanje nastupom prema poslanicima. Moram da priznam da ne znam odakle ste izveli takav zaključak. Jer, i po

samom nastupu Vašem današnjem mnogo ste nervozniji Vi. Drugo, mislim da sam kao rijetko koji ministar uvažio sve poslanike, komentarišući izlaganje i nudeći odgovore na Vaša pitanja.

Treće, samim tim podatkom kažete - baš vas briga, vi ste obezbijedili većinu. Oprostite, Vi veći dio Vaših kolega izgleda nevjerovatno potcjenjujete. Nijesu oni tu da bi izglasali ono što im se kaže iz Vlade. Ali, želim da Vam kažem drugu stvar. Svi ovdje poslanici su rekli da su naravno za auto-put, a većina vas koji ste oponirali auto-putu pričali su, zar se nebi moglo tih 809 miliona za nešto bolje, za nešto prioriternije, za nešto drugo upotrijebiti. Pa mi ocjenjujemo da je ovo jedan od najprioritetnijih projekata za Crnu Goru. Oprostite, na izborima smo, ova poslanička većina koja je onda izabrala ovu Vladu Crne Gore, dobili mandat od građana da kreiramo državnu, unutrašnju i spoljnu politiku Crne Gore. Nijeste vi. /Upadica/ Drago mi je da se slažete, naravno da sam u pravu.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Radunoviću, molim Vas.

Kolega Kaluđeroviću, molim Vas.

IVAN BRAJOVIĆ:

Mogu li da nastavim?

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite, ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:

Znači, toliko o nekim napomenama Vašim. Pominjali ste neprikladne riječi ovdje. Pretpostavljam da možda nijeste konkretno na ovaj tim, ali ste pominjali i nešto da sam ja pominjao neke koji pišu kolumne. Apsolutno sam mislio na Vas, poslaniče Abazoviću, znate li zašto? Zato što ste u tom tekstu koji sam stigao da pročitam evo samo dvije konstatacije naveli. Prvo, da smo imali samo jednu ponudu za auto-put. Da niko drugi to nije htio sem Kineza. Zato bih trebao da odgovorim upotrebljavajući Vaše riječi koje smatram neprikladnim. Znači, to što ste rekli nije istinita tvrdnja. Imali ste priču da smo imali jedanaest partnera 2009. godine; imali ste priču ovdje da smo imali zainteresovanost iz čitavog svijeta, a da smo konačno odlučivali između tri ponude. Izrekli ste tvrdnju da smo dobili najgore uslove. To, takođe, zaslužuje riječ koju ne želim da upotrijebim, jer je diskriminisana, a reći ću Vam da to nije nikakva tvrdnja, jer smo dobili najbolje uslove za sve ove stvari koje pominjete u diskusijama imate ih u ugovorima, sa državama regiona, uz malo gore uslove od onih koje je dobila Crna Gora. Iskreno da Vam kažem, vrlo ponosan sam što smo ispregovarali te bolje uslove. U tom sam smislu mislio na Vas, kažem otvoreno jer nijeste upotrebljavali tačne podatke.

Druga stvar, Vi ste ovdje rekli zašto se ovako zove zakon, zašto nije to od Smokovca do Mateševa itd. Pa zato što mi smo i rekli da će ovaj zakon, ova zakonska rješenja važiti za izgradnju, rad na dionicama čitavog auto-puta. Zašto smo donijeli zakon, odnosno predložili da ga donesete? Upravo zato da bi iz mnogo razloga koje smo objašnjavali učinili bržim i efektivnijim, realizaciju ovog projekta.

Pozvali ste me da još jednom ponovim kompanije s kojima smo razgovarali: Art Beton, ABG-test, Bemax, Beton Montenegro, B kod, Buster, Božović, Čelebić, Cijevna Komerc, Crnagoraput, Eminent, Fidija, Kroling, Krušo mehanizacija i programat, Milović Company, Montevar Metalac, Polieks, Sanel, Rokrend, Tehnoput, Transpetrol, Jubril, Tekomonte. Ja sam to komentrisao prošli put. Ovo je u periodu od dvije godine o kojem razgovaramo. Znači, sve što je moglo da bude vezano za izgradnju puta, za minerske radove na putu i ostale radove na putu smo pozivali na razgovor, razgovarali sa njima, tražili im da dostave karatkeristike svojih firmi i to prosljeđivali Kinezima. Ako ovdje imate da nam predočite još neku građevinsku firmu, koju smo eventualno propustili, samo izvolite. Hvala vam na tome. Pritom, uopšte me ne interesuje ko su ove firme. Ovoga ministra, ovaj tim ljudi ne interesuje ko su ove firme. I precizno sam vam rekao, zato smo se obezbijedili, načinom da ih mi ne nudimo Kinezima kao imenovane podizvođače, kao što je bilo situacija u regionu, nego oni biraju podizvođače. Ne možete nama priču pričati o korupciji i namještanju posla i o bilo čemu drugome. Kinezi biraju podizvođače koji moraju da ispune uslove i naravno ako ne ispune uslove kad je u pogledu kvalitet, brzina, rad i ostalo, mi ćemo dati saglasnost na raskid ugovora sa takvim podizvođačima. Jer nam je prioritetniji cilj, najprioritetniji, kvalitet auto-puta i brzina izgradnje, pridržavanje u svemu odredbi ugovora. U tom smislu sam ja smatrao da je za potrebno da Vam odgovorim na ovo pitanje, da vrlo čini mi se korektno prema ne samo Vama, nego poslanicima se obratim bez ikakve nervoze. Jer, znate kako, nervoza dolazi kad ste nesigurni u nešto, a ne kad imate argumente za sva pitanja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, ministre.

Poslaniče Abazoviću, želite li komentar?

Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče. Još jedanput prije nego što odgovorim ministru pozivam gospođu Babić da odgovori na to pitanje vezano za materijalna dobra.

Ministre, što se tiče nervoze ja jesam nervozan. Vama svaka čast što sam Vas sad umirio, jer do sada ste bili nervozni. Sad sam Vas umirio, shvatajući da će ovoda proizvede bolji efekat i na Vas lično i na Vaše kolege. Prvo da Vam zahvalim što čitate moje tekstove, išto ih čitate pažljivo. Da ste ozbiljno radili projekat, ne biste ga čitali uopšte, zato što Vas ne bi interesovalo šta u njemu piše.

Drugo, rekao sam, samo Kinezi. Samo Kinezi su bili spremni da daju kredit pod ovim uslovima. Vi nijeste mogli da obezbijedite pare. To je bio problem. Pa zato što su vam drugi ponuđači tražili druge stvari i druge koncepte. Drugo, ono što nijeste pomenuli a što sam ja stavio u tekstu i što su ranije ljudi pominjali jeste da je najskuplji auto-put na svijetu. Evo, čuli smo - nije. Guglovali ste i odnekle iščeprkali da u Havajima ima jedan od 50 miliona i u Švajcarskoj ima jedan od 34. Pominjao je nešto predsjednik Parlamenta. Pa sama ta činjenica je poražavajuća. Znate li zašto? Zato što mi nijesmo Švajcarska. Japan je napravio tunel od 6 km nalik Sozini samo za 600 stanovnika koji žive u jednom selu i kojima se zaledi put pa ne mogu da odu na posao. Ali, mi nijesmo Japan. To je razlika. A to što ste neđe izguglovali i pronašli nešto, ovo je regionalno najskuplja dionica. Pitajte koliko je koštao put u Albaniji od Tirane do Kuksa. Vrlo slične

konfiguracije terena, pa ćete dobiti odgovore. Tako da, nemojte o svemu da, i šta, najgori uslovi. Jesu najgori uslovi, to je subjektivno što već mi procjenjujemo, jesu najgori uslovi. Pustite vi, kolega je Bojanić, s njim možete razgovarati u ekonomskom pravcu, je li kamata toliko, oće li nešto porasti ili neće, kako će bit. Ja to gledam sa političkog aspekta. Jesu najgori uslovi. Uslovi da Kina može da promijeni svoju vladinu politiku i da kaže, vratite pare, a mi da nemamo odakle nego da im onda poklanjamo sve i svašta su katastrofalni uslovi. I nemojte da zamajavate javnost da je put sam po sebi profitabilan. Da ste se služili logikom Svjetske banke, prvo bi gradili dionicu od Bara do Podgorice, zato što je frekvencija na tom dijelu, to su bile preporuke, najveća, pa po efektima da se nastavlja dalje.

Vezano za zakon. Rekli ste da će ovo važiti. Pa jeste li Vi rekli da ćete naredne dionice, da će se razmotriti mogućnosti javno-privatnog partnerstva, da će se pogledati i drugi modaliteti? Je li se to pominjalo ili nije? Zašto se napravio zakon, to mi nijeste odogovorili. Zašto Skupština nije donijela Odluku o zaduživanju, a vi Ugovor sa Kinezima, način na koji će se to servisirati i rasporediti i na koji će početi radovi? Još jedna stvar samo na kraju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Zahvaljujem, kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Još jedna stvar samo na kraju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Već dugo Vam taj kraj traje.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Vama traje mnogo duže kraj nego meni, što je nažalost građanima Crne Gore. Vama traje mnogo duže kraj nego meni, ali evo završiću, potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Kraj diskusije, kolega. Na to sam mislio, ja sam precizan jako. Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:
Završiću. Ja razumijem da ovdje postoje ljudi koji su zaduženi samo da kvare igru i da izbacuju loptu u aut kada ona ide prema голу. To je tako, ali evo, samo da kažem, nijesam ja nikome ovdje pominjao djecu na negativan način. I nemojte nešto što nijesam rekao da mi stavljate u usta. Ni Vi, gospodine Škrelja, ni Vi gospodine Šaboviću, ni ostali.

Ja se trudim da i sebe prepoznam u toj djeci i koliko je to moguće da zaštitim i sebe i njih. Toliko, zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Zahvaljujem.
Minut proceduralno, izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Izvinjavam se ministru sa saradnicima, jer umjesto da pričamo o onome što je predmet dnevnog reda, uvijek neki nalaze za shodno da skrenu temu.

Gospodine Abazoviću, prvo, ja mislim da nemamo potrebi ni ja ni Vi da se na ovakav način sporazumijevamo oko ključnih stvari u Parlamentu, jer dolazimo iz istih krajeva. Ako neko za skupštinskom govornicom uz prisustvo javnosti i uz javan direktan prenos javno saopšti da mi trebamo da se stidimo i mi pričamo zbog dece, slušajte, da Vam kažem jednu stvar.

Prvo, zanš kad bih ja to rekao, ni u bunilu. Jer prvo ovdje smo, svak je ušao sa svojom ličnošću. Niti sa porodicom, niti sa ocem, niti sa majkom, niti sa suprugom, niti sa decom. I ako nije u stanju sam sa svojim prisustvom i integritetom ličnim, ljudskim, moralnim da odgovara izazovima, što se pozivate na decu? Da Vam kažem, kako Vi izgledate kad pričate. Nedao Bog da moje ćerke me vide /Prekid/ ste izobličeni i kako izgledate psihički, rastrojeni u nedostatku...

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim Vas da vodimo računa u Parlamentu.

LUIĐ ŠKRELJA:

Ne, ne, moram i ja njima da odgovorim na takav način. Rastrojeni od muke što nešto ide naprijed. Vas boli napredak. Vi ne možete da shvatite da ovo društvo ide naprijed. I to je problem. Ali, nikad Vam neću pominjati porodicu. Ja argumentovano s Vama raspravljam, a ne sa porodicom. Hvala, izvinjavam se.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Spominjan je kolega Škrelja, odnosno kao predstavnik određene političke grupacije.

Kolega Strahinja Bulajić ima riječ.

Posljednji diskutant i ja se nadam da će zaokružiti i na stručan način ovu priču.

Izvolite, kolega Bulajiću.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre, uvažene kolege,

Pravo da vam kažem, razmišljao sam da odustanem od diskusije, jer šta reći a da nije rečeno u protekla tri dana, ali evo.

Odmah želim da naglasim da Klub poslanika Fronta, ako neko još uvijek ima dilemu, neće podržati ovaj predlog zakona. Mi iz Nove srpske demorakacije posebno nemamo sumnju da je takav put potreban. Međutim, imamo sumnju u ovakav predlog zakona i prateće ugovore. Za nas je auto-put do Beograda i prihvatljiv i potreban. Mi tu zaista nemamo dilemu. Dilema, skepsa, nepovjerenje, šta već, odnosi se na onaj drugi aspekt koji se tiče ekonomskog, finansijskog, ali i pravnog načina usmjeravanja projekta od strane Vlade. Tu za nas nastaje, i ne samo za nas naravno, problem.

U protekla tri dana moje kolege iz kluba, ali i uvažene kolege iz opozicije iz opozicionih partija, po mom sudu, vrlo uvjerljivo i vrlo argumentovano su iznijeli veliki broj činjenica zbog čega sumnjamo i zašto ne vjerujemo Vladi. Ne želim da ponavljam sve to rečeno, ali činjenica je da u proteklih više od 20 godina desilo se i suviše, malo je reći, loših stvari u privredi i ekonomiji uopšte, koje jednostavno ukidaju svaku mogućnost povjerenja u iole važniji Vladin projekat. Tako i kada je u pitanju ovaj lex specijalis i sve ono što bi se njime normiralo, ali i preferencijalni ugovor o zajmu, ili ugovor o projektovanju i izgradnji auto-puta.

Treba li sad da napomenem da je 2006. godine ukupan dug iznosio 645 miliona evra, da je 2008. godine taj dug iznosio 915 miliona evra, a sada taj dug iznosi oko dvije hiljade i 100 miliona evra, dvije hiljade i sto miliona evra? Dijete, koje je jutros rođeno, već je dužno oko tri i po hiljade evra. Omča dugova je, dakle, namaknuta društvu i ovaj zakon sa ovim pratećim ugovorima, po mom sudu, doteže tu omču još jače. Potpuni liberalizam je potpuno razorio privredu. Doprinosi se samim tim sve više smanjuju dok broj penzionera raste i u svemu tome Vlada se upušta u krajnje u ekonomsko-finansijskom i pravnom smislu opasno zaduživanje za 41 kilometar dionice Smokovac - Mateševo. Na taj način Vlada rapidno ubrzava spiralu sve većih otplata kredita i novih zaduživanja za njihovo finansiranje. Sve veći teret otplata i kamata na dug, dakle, dovodi do strahovito ubrzanog rasta zaduživanja.

Trenutno, bez najnovijeg kineskog kredita od Exim banke već je učešće kamate na dug veće od godišnjeg prirasta bruto-društvenog proizvoda. Da prevedem kome nije jasno, kad se to desi, to je jedan od prvih znakova da smo kročili u dužničko ropstvo.

E sad, da li opet treba da pitam, prije svega građane, da li oni znaju šta je to dužničko ropstvo? Da li je to baš jasno svakome? Da li im je jasno kako se dospijeva u takvo stanje? Koje su posljedice takvog stanja na sveukupno društvo, bez obzira na naciju, vjeru ili partijsku pripadnost? Zašto se dospijeva u takvo stanje koje se zove dužničko ropstvo? I na kraju, u našim uslovima, ko je kriv za to? Čija je krivica kad jedna država sa svim svojim stanovništvom dospije u dužničko ropstvo. Naravno, Crna Gora će se i dalje zaduživati, a ta nova zaduživanja će samo ići na finansiranje obaveza iz već postojećih dugova, a kamata će prirodno stalno da raste. Dakle, ovih 800 miliona sa već postojećim dugom, iznosiće bezmalo oko tri milijarde eura, ili, gospodine Kaluđeroviću, tri hiljade miliona evra, i to će biti maltene 100% bruto društvenog proizvoda. To je domen niže matematike i to je vrlo lako izračunati.

Ovako predložen ovaj lex specijalis i prateći ugovori ostavljaju sumnju u regularnost postupka i mogućnost postojanja koruptivnih radnji, a što se posebno očituje kroz članove od 14 do 21. I potpuno se slažem sa kolegama koje su neporecivo ustvrdile da Vlada sasvim svjesno dovodi u zabludu građane Crne Gore. Kao inženjer u svom,ne baš kratkom radnom iskustvu, a tokom stručnog i akademskog obrazovanja, imao sam čistu sreću da neposredno učim od najboljih, od provjerenih i dokazanih i kao što đak prvak najprije nauči slovo A od azbuke, tako su kao mantru ponavljali da je ekonomska opravdanost imperativno presudna prilikom donošenja odluke za ovakve ili slične projekte. Malo je reći da je ekonomska opravdanost dionice Smokovac - Mateševo neutemeljena ili potkrijepljena neodrživim argumentima. Cijena po kilometru, broj vozila, pitanje eksproprijacije i mnogo čega drugog jednostavno ne nude ni u najboljoj želji održivu mogućnost, bez obzira na brojne tunele, mostove, petlje, šta sve ne još. Takođe, ni pitanje geomorfologije terena nije opravdanje, jer, složićemo se

valjda, onda bi bilo vrlo logično pitanje - a zašto trasa puta ide baš tuda. Ko je odredio ili može biti naredio da trasa puta ide baš tim pravcem a ne nekim drugim možda lakšim, možda jeftinijim, a svakako ekonomski opravdanijim?

Po mom mišljenju, sve ovo i ovo ostalo što ste čuli iz ovih klupa u protekla tri dana, imam utisak da sve to Vi, gospodine ministre, jako dobro znate. Vi znate da ove kritike i sumnje nijesu bez utemeljenja. Niko ovo ne priča tek onako napamet. Ipak smo nešto čitali, došli do nekakvih, doduše, ličnih zaključaka. Zašto i pored toga Vlada radi kako radi, to neka sami građani prosude. Tim prije, jer ako pogledate Predlog zakona o budžetu za 2015. godinu, a vi to jako dobro znate, vidjećete da je budžet, daleko od toga da je uravnotežen, da tamo piše da je planirano da se Crna Gora zaduži 650 miliona evra, govorim za 2015. godinu, da po osnovu evro obveznica prispijeva oko 400 miliona evra, da će od oko 280 miliona kapitalnog budžeta na auto-put otići 206 miliona, da je budžetski deficit 236 miliona, da će nedostajuća sredstva u budžetu iznositi oko 640 miliona, da će se u 2015. godinu ući sa spoljno-trgovinskim deficitom od oko 1500 miliona evra.

Ili, recimo, šta će se desiti ukoliko Crna Gora, a kako čujem nije baš bez šansi, izgubi spor pred sudom u procesu za KAP, optužni zahtjev je na oko milijardu evra. Ukoliko Crna Gora izgubi taj spor, znači možemo reći slobodno ode auto-put. Koliko li će tek tada iznositi zaduživanje, a kamate će biti sve skuplje i skuplje, pogotovo ako se budemo zaduživali kod naših istorijskih i tradicionalnih prijatelja sa Zapada.

Sad bih bio više nego maliciozan da pitam - pa gdje se to nalazi Crna Gora, pa zašto je došla u takvo stanje, pa zbog čega je to tako, itd, ali to smo već čuli u ova protekla tri dana. Da se ne ponavljam. 41 kilometar auto-puta Smokovac - Mateševo košta oko hiljadu 150 miliona eura. Smije li to da se desi u ovakvoj situaciji u Crnoj Gori? Imam utisak da će sve ovo, kad se sabere, i kad narod u Crnoj Gori, a to će čini mi se biti veoma brzo, to osjeti u punom smislu, u punoj snazi, sve posljedice, strahovitog ubrzanja zaduživanja i sve posljedice sunovrata, ništa drugo mu neće ni preostati nego da izađe na ulicu i da sa ulice zahtijeva elementarnu egzistenciju i zaštitu života za svoje porodice. Kad se ta snaga pokrene, a sve činite upravo Vlada to čini na njenom ubrzanju, bogami neće biti sile koja će to završiti.

Prije neki dan mi reče jedan komšija - E, moj Strahinja, nema jačeg topa od praznog stomaka. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Bulajiću.

Ministre, želite li da odgovorite sada kolegi Bulajiću? Ne želite.

Ovim konstatujem da smo završili raspravu i dajem priliku ministru za riječ. Naravno, znate bez pominjanja poslanika jer bi time izazvali kaznene replike. Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Hvala Vam, uvaženi potpredsjedniče Parlamenta.

Poštovani poslanici, ja sam zaista, čini mi se, sa timom i sa mojim kolegama vrlo precizno saslušao sve vaše diskusije, prokomentarisao sva vaša pitanja i ponudio odgovore kojima, naravno, možete biti zadovoljni ili ne, a koji su nam se činili da zaista zaslužuju da ih uvažite i razumijete.

Nekoliko odgovora koje sam i danas propustio da dam, vjerujte možda i zbog načina pitanja i saopštavanja pojedinih poslanika, pogotovo kao inženjeri kada radimo neke projekte ne znamo tačno i ne možemo sa sigurnošću do neobavljanja radova prognozirati koliko će biti utroška materijala, pogotovo i zbog zavisnosti od upotrebe i izbora varijantnih rješenja koja su ponuđena na više objekata na trasi.

Iako smo mi to prezentirali Privrednoj komori i govorili o tome koliko nas eventualno očekuje i koja je potreba za pojedinim materijalima, pa bi u tom smislu moglo da izgleda, znači opet zavisno od izabrane varijante izrade pojedinih objekata da betonskog čelika na ovoj dionici od Smokovca do Mateševa, praktično će trebati oko 25 hiljada tona. Što se tiče kamena, iskop za trasu tri miliona 700 hiljada kubika; nasip za trasu četiri miliona 150 hiljada kubika; iskop za tunele milion 500 hiljada kubika. Po procjenama, na prvih 23 kilometra trase praktično sav iskop bi bio upotrijebljen za nasipe, a za drugi dio trase je to drugačije, ne u velikom procentu zato što je geološki sastav terena drugačiji.

Pokušavajući da izađemo u susret svim vašim pitanjima, ja nijesam bio u jednom trenutku u sali kad je poslanik Sekulić, iako on danas nije tu, uputio vrlo konkretno pitanje oko Strgenice i Smokovca, pa mi dozvolite da sad kažem. A ne bih zloupotrijebio da mu odgovoram na pitanje. Prostornim planom Crne Gore do 2020. godine planirana je izgradnja auto puta Bar - Boljare, a njegovim smjernicama je za predmetni infrastrukturni koridor predviđena izrada detaljnog prostornog plana Bar - Boljare. Usvojenim detaljnim prostornim planom auto-puta Bar - Boljare predviđen je koridor i trasa auto-puta kroz sljedeće lokacije: Đurmani, tunel Sozina, Virpazar, Tanki rt, Farmaci, Smokovac, Uvač, Mateševo, Andrijevića, Berane, Boljare. Prije usvojenog detaljnog prostornog plana auto-puta Bar- Boljare za dionicu od Smokovca do Uvača, u sklopu razrađivanih 12 generalnih rješenja, prilikom izrade idejnog projekta za dionicu Smokovac - Uvač, sa tehničkog, ekonomskog, ekološkog i drugih aspekata razmatrano je i više rješenja, pa i rješenje petlje Smokovac koji je u izvještaju analize odbijeno kao neodrživo i tehnički neizvodljivo. Strganice, izvinjavam se.

Predloženim rješenjima petlje Strganica takodje nije riješen problem veze magistralnog puta M2 i gradske mreže na auto-put Bar – Boljare, što predstavlja veliki nedostatak budući da je osnovni zadatak auto-puta da prihvati taj tranzitni saobraćaj sa svih saobraćajnica, pored razloga nepoklapanja sa prostorom i planskim dokumentima, kao i zbog razlike u visinskim kvotama dva auto-puta. Ovo sadržavaju sva planska dokumenta, prpratne studije, strategije i projektne dokumentacije. Ja sada neću dalje o ovom pričati, samo sam osjećao obaveznu zbog pitanja poslanika Sekulića da odgovorim, anaravno da saopštim poslanicima da smo za rješenje za petlju Smokovac dobili urbanističke uslove od strane nadležnog Ministarstva.

Sada, zaista uvaženi i poštovani poslanici, na kraju skupštinske rasprave u vezi Predloga zakona o auto-putu a koja je vodjena i povodom dostavljenih vam ugovora na uvid, želim da izrazim zadovoljstvo što je rasprava pokazala jasno opredjeljenje većine poslanika o potrebi izgradnje auto-puta u Crnoj Gori. Mislim da je preko 50 poslanika diskutovalo.

Predlog zakona o auto-putu je dobio, po mom uvjerenju, podršku. U odnosu na iznijete primjedbe čija je većina izvjesno rezultat nedovoljne analize predloženih rješenja, potrudili smo se da vam pružimo detaljna obrazloženja i mislim da ste čuli vrlo argumentovane odgovore. Najmanje je bilo predloga u cilju unapređenja i poboljšanja

teksta Predloga zakona, zbog čega mi je iskreno žao, ali vas uvjeravam da ćemo sa pažnjom razmotriti sve eventualno podnijete amandmane. Utisak je da je i Predlog zakona o autoputu bio u sijenci dostavljenih vam ugovora o projektovanju i izgradnji i ugovora o finansiranju. Te ugovore smo vam dostavili da budete potpuno i tačno informisani o sadržini ugovornih prava i obaveza. Žao mi je što se u nekim slučajevima i diskusijama ta namjera pretvorila u svoju suprotnost, što smo mi ovdje a i crnogorska javnost slušali komentare u odnosu na pojedine odredbe ovih ugovora, koji ne odgovaraju njihovoj sadržini ili su te odredbe i pored pruženih objašnjenja i argumenata uporno, rekao bih u nekim slučajevima i svjesno zanemarivane, kako bi se kod naše javnosti stvorila pogrešna slika u odnosu na kompletan posao. Bio sam uvjeren da će značaj projekta nesumnjivo ispoljeni kvalitet dokumenata o kojima ste danas raspravljali učiniti da se ovim povodom vodi drugačija rasprava. Najvažnije od svega jesu činjenice da smo kompletan postupak pribavljanja i vrednovanja ponuda, kao i pregovore sa prvorangiranim ponudjačem vodili odgovorno, časno, stručno i u najboljem interesu naše države i, što je rekao poslanik Šarančić, sa velikom političkom odgovornošću; da smo ugovorom o projektovanju i izgradnji stvorili veoma povoljne uslove za našu državu, kao investitora; da smo obezbijedili maksimalno moguće garancije i mehanizme zaštite naših interesa...

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ministre, zamolio sam Vas da ne spominjete imena poslanika.

IVAN BRAJOVIĆ:

Izvinjavam se. On je dao primjedbu da sam trebao da koristim to i sada koristim. Ako ste to drugačije ...

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim vas, jeste afirmativno, ali izbjegavajte. U završnoj riječi se ne spominju imena poslanika jer izazivate mogućnost korišćenja kaznenih replika.

IVAN BRAJOVIĆ:

Izvinjavam se, slobodno neka replicira, ali zaista nijesam nego afirmativno upozorio na nešto što mi je žao bilo što sam propustio u uvodnom izlaganju.

Da smo ugovorom o projektovanju i izgradnji stvorili veoma povoljne uslove za našu državu, kao investitora; da smo obezbijedili maksimalno moguće garancije i mehanizme zaštite naših interesa, koji ni na koji način nijesu osporeni tokom ove rasprave, što nam predstavlja posebno zadovoljstvo. No, i u ovom trenutku smo svjesni da nam predstoji vrlo težak i odgovoran rad na njihovoj punoj implementaciji.

Da smo ugovorom o finansiranju obezbijedili najpovoljnije uslove koji danas, na svjetskom tržištu, kapitala mogu da se dobiju; da smo predloženim zakonom o auto-putu stvorili dodatne mogućnosti da se izgradnja cijelog autoputa Bar - Boljare realizuje na veoma efikasan način i uz najkvalitetniju stručnu kontrolu u svim fazama izgradnje; da smo predloženim rješenjima obezbijedili puno poštovanje međudržavnih ugovora i najbolje evropske prakse.

Na kraju, svim poslanicima zahvaljujem na diskusijama, uz uvjerenje da ćemo za četiri godine od datuma početka radova na izgradnji prve dionice autoputa u Crnoj Gori

moći bolje da sagledamo značaj i sve benefite koje donosi ovaj projekat kako za naše građane, tako i za dalji uspješan razvoj svih potencijala naše države.

Hvala Vam, potpredsjedniče. Hvala Vam, poslanici.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, ministre.

Kolega Bojaniću, nijeste spomenuti.

Želite meni da se obratite proceduralno?

Izvolite. Proceduralno možete uvijek.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem. Vama se obraćam. Mislim da nije u redu da dozvoljavate da u završnoj riječi predlagač zakona koristi kvalifikacije a mislim da su neutemeljene jesu li naši argumenti odgovarajući ili nijesu, da li se njemu sviđaju ili ne. To nije njegovo pravo da on u završnoj riječi to zloupotrebljava. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Ministar nije nikoga pominjao lično. Ako se neko prepoznao, moguće.

Proceduralno? Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Koristim priliku da proceduralno tražim i hvala što ste mi dali mogućnost da ukažem da je na ovakav način gospodin ministar Brajović u završnoj riječi iznio neke detalje koji se stručno označavaju kao materijalne greške. Pošto će takve materijalne greške da staju budžet Crne Gore i građane po nekoliko miliona ili nekoliko desetina miliona evra, mislim da ovo nije dobilo dobar tok završnice.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam. To je Vaš stav.

Dakle, koleginice Kalezić, a i, ostale koleginice i kolege, 16 sati i 15 minuta je trajala rasprava o Zakonu o auto-putu. Mislim da smo čuli obilje argumenata i "za" i "protiv". Naravno o ovom zakonu ćemo se izjasniti naknadno kao i o ostalima.

Zahvaljujemo predstavnicima Vlade - ministru Brajoviću i njegovim saradnicima: Jovanki Babić, Miodragu Radonjiću, Milanu Lakićeviću, Mladenu Ulićeviću, Goranu Vujoviću, Zoranu Tomiću, Goranu Jovetiću, Arijani Nikolić Vučinić, Ljubinki Ivanović, koji su učestvovali u ovoj raspravi. Naravno i Angelini Živković, gdje smo dobili punu i cjelovitu informaciju o ovom projektu.

Ovim konstatujem da smo pretres završili o ovoj tački i daćemo se o njoj naravno izjasniti naknadno. Zahvaljujem.

Nastavljamo dalje. **Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su magistar Raško Konjević, ministar unutrašnjih poslova i Dragan Pejanović, sekretar Ministarstva.

Izvjestioци odbora su Marta Šćepanović, Zakonodavnog odbora i Veljko Zarubica, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade, ministra Konjevića da li želi dati dopunsko obrazloženje. Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Dozvolite da na početku da pozdravim Vas, rukovodstvo Skupštine i uvažene poslanike.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima Ministarstvo unutrašnjih poslova predlaže da bi novim zakonskim rješenjima unaprijedili bezbjednost saobraćaja na putevima u Crnoj Gori, da bi se unaprijedile procedure izdavanja dokumenata i registracije vozila, kao i korišćenje elektronskih registara u svrhu ubrzanja postupka kod organa za prekršaje. Predvidjeno je nekoliko novina koje se izmedju ostalog odnose na upotrebu zimske opreme, uvođenje kategorije mladog vozača, dodatnih olakšica za lica sa invaliditetom, a predlažemo i smanjenje novčanih kazni za prekršaje. Predlog zakona propisuje da je mladi vozač vozač do 24 godine. Za njih se uvode dodatna ograničenja brzine i nulta granica prisustva alkohola, droga i psihoaktivnih supstanci u organizmu, kako bi se smanjio broj vozača do 24 godine koji učestvuju u saobraćajnim nezgodama.

Naime, u svim dokumentima Evropske unije koji se bave bezbjednošću saobraćaja na putevima, kao jedna od ranjivih grupa u saobraćaju su vozači do 24 godine, a državama je dopušteno da svojim zakonima dodatno zaštite ovu kategoriju vozača. Ovakva rješenja postoje u Republici Hrvatskoj i u drugim zemljama Evropske unije.

Analizirajući saobraćajne nezgode koje su se desile u 2013. godini, dakle, od početka primjene ovog zakona, u Crnoj Gori se desilo 5.264 saobraćajnih nezgoda, a u 30% su učestvovali vozači do 24 godine. Takođe, analizom izdatih prekršajnih naloga i zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka iz bezbjednosti saobraćaja na putevima, utvrdili smo da su vozači do 24 godine života skloni vršenju najtežih prekršaja, kao što su prekoračenje dozvoljene brzine, nedozvoljeno preticanje i vožnja pod dejstvom alkohola.

Prijedlogom zakona pojednostavljuje se procedura izvršenja izvršnog prekršajnog naloga, radi zamjene radom u javnom interesu ili kaznom zatvora pred prekršajnim organima korišćenjem elektronskih registara. Na ovaj način ostvariće se uštede ljudskih resursa i materijalnih troškova. Takođe, predlagač smatra da prekršajni postupak za prekršaje koji se vode zbog alkohola, droga i drugih psihoaktivnih supstanci treba da se vode po hitnom postupku kako bi kazna brzo stigla izvršioca. Na ovaj način predlagač smatra da će se smanjiti vršenje ovih prekršaja. Takođe, prijedlogom zakona vrši se njegovo usklađivanje sa ostalim zakonima kako bi se poboljšala primjena u praksi radi lakšeg pristupa parkingu, zdravstvenim i obrazovnim ustanovama, državnim organima, organima državne uprave, organima opštine, javnim službama, kulturno-istorijskim spomenicima i drugim objektima koji su u zoni Morskog dobra i nacionalnim parkovima, lice sa 80% ili više procenata tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta, odnosno lice kod kojeg je usljed tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta utvrđena nesposobnost donjih ekstremiteta do 60% ili više procenata može obilježiti vozilo kojim se prevozi znakom pristupačanosti. Takođe, ovim izmjenama se

vrši usklađivanje sa Zakonom o putevima, kojim se za istu kategoriju lica predviđaju povlastice. Izvršeno je usklađivanje sa Zakonom iz oblasti obrazovanja.

Režim upotrebe zimske opreme za vozila trebalo je izmijeniti na način da se zimska oprema koristi kad to zahtijevaju vremenski uslovi. Naime, članom 132 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, bilo je propisano da vozilo koje učestvuje u saobraćaju na putu u zimskom periodu mora imati zimsku opremu propisanu Zakonom. Po mišljenju predlagača, kao i ljudi koje smo konsultovali u procesu izrade izmjena i dopuna Zakona, kao i ekspertima koje smo kroz program Evropske unije imali na izradi u ovom zakonu, smatrali smo da ovu odredbu treba promijeniti. Iz ovih razloga se predlagač odlučio da u Predlogu zakona propiše šta su zimski uslovi na putu i da je zimska oprema potrebna samo ako je put prekriven snijegom, ledom ili poledicom. Takođe, predlagač smatra da bi se određivanje vremenskog perioda puteva, odnosno djelova puteva na kojima je obavezna upotreba zimske opreme najbolje odredilo Ministarstvo unutrašnjih poslova, naredbom po prethodnom pribavljanju mišljenja nadležnog organa za poslove saobraćaja. Slična rješenja postoje i u zemljama u okruženju. Izmjenama zakona predviđeno je i smanjenje novčanih kazni, radi njihovog prilagođavanja platežnoj moći građana Crne Gore, a očekivanje je da će na taj način doći do većeg stepena naplate. Ministarstvo je uporedilo visinu novčanih kazni za prekršaj iz saobraćaja u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Republici Srbiji sa prosječnom zaradom ove tri države u 2013. godini i došli do zaključka da je visina propisanih novčanih kazni za saobraćajne prekršaje u Crnoj Gori najveća. Važno je napomenuti da su /Prekid/ smanjene, novčane kazne ostaju dovoljno visoke da bi poslužile svojoj svrsi, a to je da djeluju preventivno i odvrate građanina od činjenja prekršaja.

Prijedlog zakona uvodi nova rješenja koja će omogućiti brže i bolje pružanje usluga građanima. Propisano je da novoprodukcijena vozila ne moraju da idu na tehnički pregled tri godine nakon prve registracije ukoliko nijesu učestvovala u saobraćajnoj nezgodi, a takođe vlasniku vozila daje se mogućnost da ovlasti stanicu za tehnički pregled da u njegovo ime preuzme saobraćajnu dozvolu, tablice i registracionu naljepnicu. Na taj način smanjiće se gužve na šalterima MUP-a i moći će se brže ostvariti prava građana.

Dozvolite još da istaknem samo nekoliko stvari koje mi se čine dodatno značajnim u odnosu na one koje sam do sad spomenuo u dosadašnjem dijelu izlaganja, a tiču se određenih novina vezano za odredbe koje mijenjamo u ovom zakonu. Već sam spomenuo da novoprodukcijena vozila ne moraju da se podvrgavaju tehničkom pregledu. Takođe je omogućeno da se registracija vozila vrši na kraći period od godine dana, ali ne kraći od tri mjeseca. Na ovaj način izašli smo u susret brojnim korisnicima koji su tražili da skratimo rok registracije jer pojedina vozila, odnosno prevozna sredstva koriste samo u određenom periodu. Stvoriće se mogućnost da vozač zbog izdavanja saobraćajne dozvole može upravljati vozilom sa potvrdom o podnesenom zahtjevu za registraciju vozila koja će važiti 30 dana od dana izdavanja.

Nadam se da ću imati priliku kroz diskusiju sa uvažanim poslanicima razmijenim mišljenja još oko niza stvari koje su novine u ovom zakonu zbog kojih je Vlada smatrala i predložila crnogorskom Parlamentu da ove izmjene i dopune zakona usvoji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, ministre.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Ne žele.

Imamo jedno pitanje, čini mi se, prijavljeno. Poslanica Jonica.

Izvolite, poslanice.

SNEŽANA JONICA:

Gospodine Konjeviću,

Želim da nam pojasnite, imajući u vidu da je 15. novembra započeo period obavezne upotrebe zimske opreme, po važećem zakonu, iako je kompletna javnost upoznata da ste poslije godinu i više prihvatili ono što je bila inicijativa Socijalističke narodne partije i predložili promjenu ovog propisa, na koji način saobraćajna policija danas primjenjuje taj propis. Imajući u vidu da smo već ušli u period kada je potrebno koristiti zimsku opremu po važećem zakonu, a da cijela Crna Gora zna da je predložena izmijena zakona. Znam da ste predložili da ovo bude po hitnom postupku. I na nama i na vama je krivica što o ovome nijesmo odlučivali ranije, ali me interesuje na koji način se premoštava taj problem kod saobraćajne policije. Jesu li dobili nalog da ne primjenjuju zakon, ili ste primijenili nešto drugo kako bi obezbijedili da se pravedno postupa u ovom međuperiodu koji nije ispoštovan?

I još dvije stvari, mada ću o tome govoriti u diskusiji, zašto u Zakonu nema rješenja koje se tiče korišćenja dnevnih svjetala, makar tokom ljeta, rješenja, postoje u drugim evropskim zemljama, mislim i u Hrvatskoj. I zašto se nijeste, a zna se da ste to imali kao našu inicijativu za koju su svi govorili da je utemeljena, pozabavili pričom o ljekarskim uvjerenjima i činjenicom da postoje različite zdravstvene ustanove koje istim licima kojima jedan ljekar odbije da izda ljekarsko uvjerenje, izdaju ljekarsko uvjerenje i na taj način sve nas dovode u opasnost da neko na ovaj i na onaj način dolazi do ljekarskog uvjerenja i upravlja vozilom iako za to nije zdravstveno sposoban? Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama.

Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem poslanici Jonici na pitanjima, iako me prvim pitanjem iznenadila. Ona je pravnik, ne mogu da vjerujem da me pita da li ćemo zakon primjenjivati ili nećemo primjenjivati. Da li policija može da izda nalog da se ne primjenjuje zakon. Mislim da to pitanje, prosto, Vi kao pravnik ne biste smjeli da postavite. Zakon dok važi on se primjenjuje. Kada prestane da važi, primjenjivaće se novi zakon. To je stvar koja Vama kao pravniku je kristalno jasna.

Što se tiče drugog pitanja vezano za dnevna svjetla, ono što smo mi konsultovali stručnjake koji se bave ovom materijom u Crnoj Gori, a ponavljam ponovo ključnu stručnu podršku na izradi ovog zakona, kroz program Evropske unije, dao nam je ekspert iz Hrvatske. Njihova i njegova preporuka je bila da ta stvar ostane u zakonu. Različita je praksa, Vi ste tu u pravu. Negdje se afirmiše korišćenje svjetala u dnevnim uslovima, negdje to nije propisano kao obaveza u zakonu.

A što se tiče ljekarskih uvjerenja, prosto smo se zadržali na onome što je bilo dosadašnje rješenje, jer je to dominantno određeno kroz druga zakonska rješenja u pravnom sistemu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama.

Možemo preći na uvodna izlaganja.

Koleginica Kovačević u ime kluba Demokratske partije socijalista. Neka se pripremi poslanik Radunović ispred kluba DF-a.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre Konjeviću sa saradnicima, poštovani poslanici, uvaženi građani, Pred nama je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, kojeg je Vlada predložila iz sljedećih razloga: da bi se izmijenile norme koje su u primjeni Zakona pokazale kao smetnju organima u postupanju, da bi se Zakon uskladio sa ostalim zakonima radi bolje primjene, smanjenje novčanih kazni radi prilagođavanjaplatežnoj moći građana Crne Gore, režim upotrebe zimske opreme za vozila na način kada to zahtijevaju vremenski uslovi i pojednostavljenje pojedinih procedura radi pružanja brže usluge građanima. Takođe, Predlog ovog zakona usklađen je i sa evropskim zakonodavstvom i iskustvima država iz okruženja.

Kao značajnu novinu Predlogom ovog zakona u članu 1 uvodi se kategorija "mladi vozač", a kasnije članom 5 i 14 Predloga zakona za ove vozače uvodi se dodatno ograničenje brzine i nulta granica alkohola, droga i psihoaktivnih supstanci u organizmu, kako bi se smanjio broj vozača koji učestvuju u saobraćajnim nezgodama.

Naime, u svim dokumentima Evropske unije koji se bave bezbjednošću saobraćaja na putevima, kao jedne od ranjivih grupa u saobraćaju su vozači do 24 godine života i dopušteno je zemljama da dodatno zaštite ovu kategoriju vozača. Napominjem da ovakva rješenja postoje u Republici Hrvatskoj i drugim zemljama Evropske unije.

Kada se analiziraju saobraćajne nezgode koje su se desile u 2013. godini, od početka primjene ovog zakona u Crnoj Gori desile su se 5.264 saobraćajne nezgode, a od toga 30% su učestvovali vozači do 24 godine života. Takođe je predlagač analizom dodatnih prekršajnih naloga i zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka iz bezbjednosti saobraćaja na putevima dobio podatke da su vozači do 24 godine života skloni vršenju najtežih prekršaja, kao što su prekoračenja dozvoljene brzine, nedozvoljeno preticanje i vožnja pod dejstvom alkohola. Prethodno navedeni razlozi, po mom mišljenju, imaju opravdanja zašto je predlagač zakona za ovu kategoriju vozača predložio dodatna ograničenja.

Ono što je veoma bitno, a što je predloženo članom 2, 3 i 7 Zakona kojim se dopunjuje član 9 važećeg Zakona, na način što je propisano da je opština dužna da obezbijedi mjesto za parkiranje vozila označenim znakom pristupačnosti, kao i da je na označenim mjestima parking besplatan. Takođe, kao jedan vid olakšice predviđena je i mogućnost zaustavljanja vozila ovih lica na mjestima gdje je to zabranjeno zakonom ako tom radnjom ne ugrožavaju druge učesnike u saobraćaju.

Posebne pohvale upućujem predlagaču za član 9 predloga zakona koji na drugi način definiše upotrebu zimske opreme na putevima, jer je stručna i laička javnost ukazala da postojeće rješenje u Zakonu nije dobro. Podsjećam da je u članu 132 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima bilo propisano da vozila koja učestvuju u saobraćaju na putu u zimskom periodu, od 15. novembra do 15. marta, moraju imati zimsku opremu propisanu aktom iz člana 242, stav 8 ovog zakona. Smatram da je veoma dobro što je predlagač prihvatio razloge da je određivanje fiksnog datuma korišćenja zimske opreme, bez obzira na vremenske uslove, veoma problematično kako sa aspekta prejudiciranja zimskih uslova, tako i sa aspekta bezbjednosti saobraćaja na putevima. Isto tako, mišljenje vještaka saobraćajne struke, vezano za korišćenje zimskih guma, kada je temperatura iznad 7 stepeni celzijusovih kontraproduktivno je. Iz ovih razloga predlagač se opredijelio da u Predlogu zakona propiše šta su zimski uslovi na putu i da je zimska oprema potrebna samo kada je put prekriven snijegom, ledom ili poledicom. Ovakva rješenja postoje i u zakonima u zemljama u okruženju, posebno i pokazala su se kao veoma dobra.

Predlogom zakona, i to u članu od 37 do 49, propisano je smanjenje novčanih kazni radi prilagođavanja istih platežnoj moći građana kako bi se povećao stepen naplate. Predlagač zakona je uporedio visinu novčanih kazni za prekršaj iz saobraćaja u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji sa prosječnom zaradom ove tri države u 2013. godini i došao do stanovišta da je visina propisanih novčanih kazni za saobraćajne prekršaje u Crnoj Gori najveća.

Imajući u vidu sve navedeno, poslanici Demokratske partije socijalista će glasati za ovaj predlog izmjena i dopuna Zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, koleginice Kovačević.

Poslanik Radunović u ime Kluba Demokratskog fronta, a neka se pripremi poslanica Jonica. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Gospodine ministre sa pomoćnicima,

Evo, konačno je urodio pritisak javnosti i da ste ispravili greške koje su napravljene prilikom usvajanja ovog zakona. Prošli put koristili smo se sa istom argumentacijom kojom se Vi koristite sad kad pravdate ove promjene. To znamo, pričali smo o tome i na odborima, ali je bitno da je rezultat dobar. Tako da ono za nošenje, kako smo kao lider u regionu otprilike spremni da plaćamo i najveće kazne, pa ste nam kazne bili odredili za naše građane, kao da su Islandčani ili Norvežani, vidim da ste izvršili ozbiljnu redukciju tih kazni. Kazne su, poštovani građani, drastično smanjene i, da kažem, sad su više prilagođene našim platežnim mogućnostima. Obrazloženje Ministarstva je da je to zbog bolje naplate. Meni je to obrazloženje čudno. Ja nijesam pravnik, gospodine Konjeviću, ali se čudim Vama, shodno Vašem komentaru od maloprije. Zašto bi to bio razlog za bolju naplatu? Valjda država može da naplati svaku kaznu kad krene u proceduru. To je oko kaznivrla značajno za sve naše građane.

Druga značajna promjena je ova vezano za zimsku opremu. O ovom zakonu se dugo priča u javnosti, tako da građani uglavnom i znaju najvažnije njegove promjene.

Što se tiče zimske opreme, sada je propisano da se samo u zimskim uslovima koristi zimiska oprema, a ne kao do sad. Bilo je određeno terminom od kad počinje i do kad završava čitavu Crnu Goru, s tim što i sada ostaje jedna nepoznanica kada je ovo u pitanju.

Kaže se u članu 9, član 132 mijenja se i glasi - Za vrijeme zimskih uslova na putu obavezna je upotreba zimske opreme za vozila koja učestvuju u saobraćaju. To je logično. Ali, kako ćemo da rješavamo problem kad nastaje potreba, šta se dešava kad neko pođe po suvom kolovozu sa ljetnjim gumama, recimo do Kolašina, pa u međuvremenu padne snijeg, kako se to rješava, vi ste predvidjeli, kažem, u ovom stavu koji mi nije potpuno jasan, a glasi - Zimski uslovi na putu podrazumijevaju postojanje snijega, leda ili poledice na putu. Vremenski period i put, odnosno djelove puta na kojima je obavezna upotreba zimske opreme, u smislu stava 1 ovog člana, kao i vrijeme, put, odnosno djelove puta i kategorije vozila za koje je obavezna upotreba zimske opreme u smislu stava 2 ovog člana, naredbom propisuje Ministarstvo po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove saobraćaja. Kako ja ovo čitam, ovdje je potrebna određena procedura koja oduzima više vremena. Šta se dešava, ponavljam, neko krene iz Budve za Podgoricu, prođe Brajiće, stigne u Podgoricu, potrguje nešto u Delti, krene nazad, uhvati ga snijeg na Obzovici? Da li ćete ga pustiti da prođe, ili će da važi ovaj stav, kako ste ga napravili da nakon pribavljenih informacija s terena će Ministarstvo donijeti odluku itd?

Zatim, postoji kod registracije vozila, zaista dobro i korisno rješenje da od sad prvo izdaje se potvrda da 30 dana da može da se vozi s tom potvrdom dok se ne dobije saobraćajna dozvola nazad, kao i da od sada možete građani da ovlastite agenta kod tehničkog pregleda da u vaše ime preuzme saobraćajnu dozvolu od Ministarstva. Kažem, još jedna pohvalna stvar.

Kod kategorije mladih vozača, do 24 godine, uvedeno je da mladi vozač ne može da upravlja vozilom brže od 70 km na sat i brže od 100 km na sat na auto-putu. To pozdravljam. Ali, zaista ovaj drugi stav koji se odnosi i nama opet mora da bude pojašnjen. "Mladi vozač", to je član 5 - "Niti mopedom brzinom od 40 kilometara na čas". Izvinjavam se, samo jedan trenutak. Da li se ovo odnosi samo na vožnju mopeda, to je do sad bilo moguće vozačima od 16 godina, znači do 50 kubika, ili se ovo odnosi na vožnju motocikla za sve do 24 godine? Jer, iako svi brinemo naravno o bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, poznato je da su vozači motocikala, uglavnom ne brojeći mene i još neke do 30 godina starosti i da je od 24 godine praktično zreo vozač motocikla, koji već ima sedam, osam godina staža kao vozač i ograničavanje na 40 kilometara bi značilo zaista neprimjenjivost norme. Apsolutno neprimjenljivost norme. Ako se odnosi samo na moped, to onda ima smisla, ali onda ostaje praznina šta se dešava sa mladim vozačem do 24 godine koji vozi motocikl, normalni motocikl ili brzi motocikl od 500 ili 1000 kubika. Mislim da je to nejasno i da biste to trebali da nam razjasnite.

Iz moje diskusije ste shvatili da sam zadovoljan ovim promjenama i da ću da podržim promjenu Zakona, a nadam se i čitav moj klub. Ali mi smo Demokratski front široko udruženje građana, partija, tako i poslanika, pa svako ima pravo da glasa kako mu je milo. Pretpostavljam da će čitavi Demokratski front da podrži ovaj zakon. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, poslaniče Radunović.

Možete nam nakon završnih izlaganja odgovoriti.

Poslanica Jonica ima riječ, a neka se pripremi poslanik Banović.

Izvolite, poslanice.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče

Gospodine Konjeviću, pitah kao pravnik, Vi odgovoriste taman kao ekonomista. Pitah Vas što ćemo ovo od 15. novembra do danas, odnosno do dana kada budemo glasali o zakonu i osam dana poslije objavljivanja i Vi odgovoriste - Naravno, primjenjivaće se zakon. Znam, ali sam očekivala da ćete uraditi ono što ste uradili kad ste donijeli pogrešnu odluku. Ne Vi, nego neko prije Vas. Vi ste Uredbom uveli zimske gume, nijeste ih uveli Zakonom. I korektno je bilo prije početka ovog zakonskog roka da Uredbu promijenite i da na taj način obezbijedite da ljudi budu potpuno sigurni da će od 15. novembra ovo biti na ovakav način definisano.

Dakle, podsjetiću javnost da ne bi bilo dileme, godinu dana prije stupanja na snagu ovog zakona, je Uredbom uvedena obaveza korišćenja zimske opreme sa manjim kaznama i sa nekim drugačijim okvirima što se sankcionisanja tiče, ali na ovakav način vezano za rokove. I nakon toga je samo Zakonom pojačana sankcija za one koji ne poštuju tu normu. I bilo je logično to i na takav način riješiti. Sada kako građani ne bi bili u situaciji da poštujući zakon ponovo potrode nepotreban novac kupujući zimsku opremu, a da onda odmah brzo nakon tog perioda dođemo u poziciju da im nije neophodna.

Ja podsjećam na činjenicu da je ova pogrešna norma na koju je SNP evo godinu i po ukazivao, iako je problem i vama tamo i svima ostalima da kažete da je ovo inicijativa SNP-a. Ja sam potpuno zadovoljna što ste vi predlagač onoga što je bila inicijativa SNP-a i potpuno zadovoljna što ste vi to sada predložili. Sada znam da će proći, jer ovdje većina postoji za stvari za koje smo sigurni da su dobre, ali postoji samo kad dolazi s te strane. I to je u redu. Ali je problem što je u međuvremenu trebalo, dok ste shvatili da smo mi u pravu, 16 miliona da potroše građani Crne Gore, minimum 16 miliona eura, a računica je mnogo veća. Jer su zimske gume kupovali ljudi u gradovima što u Podgorici, što na primorju, gdje po podacima Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore je bilo pet ili sedam dana tokom godine kada je temperatura bila ispod 7 stepeni celzijusa, o kojima stručnjaci govore kao o temperaturama iznad kojih je čak i rizično koristiti zimsku opremu. I neću dalje o ovome, SNP se oko zimskih guma ispričao. Drago mi je što sad ono što smo mi ispričali, pričate Vi, ali mi je žao što ni u ovom slučaju nijeste pokušali da zašтите građane makar od nekog ponovnog troška.

Očekivala više od ovih izmjena zakona. Iako smo mjesec dana nakon što je stupio na snagu važeći Zakon ukazali da postoje stvari koje nijesu dobre u njemu, poslije godinu dana ste formirali radnu grupu koja je počela da radi izmjene zakona i uradila je niz kvalitetnih rješenja koja su meni nesporna i koja podržavam. Ali, moram da kažem da ima niz rješenja za koja sam očekivala da budu, takođe obuhvaćena, i da ima jedno rješenje koje mi je jako sporno. Dakle, pitala sam Vas za dnevna svjetla. To je sad stvar volje ili potrebe da se prihvati ovo ili ono iskustvo. Činjenica je da je opšte

mišljenje, makar stručnjaka saobraćajne struke koje sam kontaktirala, da dnevno svjetlo u ljetnjem periodu nije neophodno.

Pitala sam oko ljekarskih uvjerenja, jer smo bili u prilici prilikom donošenja tih zakona da moja koleginica iz prošlog saziva Nataša Vuković, kao psiholog koji radi na poslovima izdavanja ljekarskih uvjerenja, ukaže na situacije sa kojima se suočava, a to je da joj pacijent koji ima dijagnozu koja je nesporno razlog za neizdavanje ljekarskog uvjerenja, nakon što mu odbije izdavanje ljekarskog uvjerenja kaže - Poći ću ja tamo i tamo i dobiću ljekarsko i da je poslije dva mjeseca je vozi u taksiju. Dakle, ne svojim vozilom nego u taksiju, što znači da dodatno bude u poziciji da izlaže riziku i svoj život i život svih onih drugih sa kojima će se sresti u saobraćaju. I to je bio razlog zbog kojeg smo predložili zaštitnu normu kojom bi se obezbijedilo da neko drugi kontroliše situaciju kada dva različita zdravstvena radnika izdaju različita uvjerenja.

Ono što smo, takođe, ukazivali je priča o mladim vozačima. Vi ste od tri ponuđena rješenja zadržali samo ono jedno o ograničenju brzine, koje je nekih 10 km na čas manje od onoga što je uobičajeno ograničenje brzine za gornji limit, izuzev na par mjesta što imamo 100 km na čas, tako da ne mislim da smo ih potpuno zaštitili. Imamo priču o tome da je bio problem u Hrvatskoj na Ustavnom sudu, imamo priču da u Srbiji pokušavaju da uvedu ono što sam ja predlagala u našem predlogu zakona i mislim da mlade vozače samo sa ovom normom nijesmo zaštitili. Vi znate da smo imali predlog i za onaj dio koji se tiče vožnje tokom noći i da smo imali predlog koji se tiče ograničenja snage vozila kojim mogu da upravljaju.

I ono što moram da ukažem je norma o nultoj toleranciji koja je odlična, kada su u pitanju mladi vozači, nulta tolerancija na alkohol i na narkotike, ali da naglasim da je potrebno ili obavezno /Prekid/ da nulta tolerancija na upotrebe narkotika postoji za sve vozače.

Gospodine Mustafiću, privodim kraju sa jednom normom koja nam je zaista najvažnija, a tiče se smanjenja kazni za prekršaje. Mi smo bili predlagači tog da se bespotrebno naplaćuju kazne za prekršaje koji načinom na koji se vrše, nijesu direktna opasnost po bezbjednost saobraćaja. Kazna za to je li vam naljepnica na desnom uglu stakla ili je nemate, jer ste zaboravili da je nalijepite, kazna za to što nijeste imali kod sebe iako posjedujete saobraćajnu dozvolu, jer ste je zaboravili kod kuće, ili kazna za euro kuku, ili za činjenicu da onaj prsluk se upotrebljava na način da vas policajac izvede iz auta, pređete ulicu - on kaže nijeste obukli prsluk ako vas je pozvao da pređete ulicu, je bilo, po našem mišljenju, nešto što je služilo da se naplati kazna i da se puni budžet. Mi smo u tom smislu predlagali da se smanje kazne za prekršaje koji sigurno nijesu direktna opasnost po bezbjednost saobraćaja. Dozvolite mi, potpredsjedniče, da ukažem samo na pet ili šest stvari, zašto predlažete smanjenje kazni za prekršaje.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Pokušajte ali u minut.

SNEŽANA JONICA:

Da par stvari navedem.

Ja smatram da je to ustvari poruka da pozivamo one koji bi vršili ovakve prekršaje da ih komotno vrše. Vi znate da smanjenje kazni za neke stvari jeste poruka i

samo ukazujem. Smanjuje se kazna za proizvođenje, održavanje i stavljanje u promet popravku ili prepravljavanje vozila itd, za projektovanje, gradnju, rekonstrukciju, održavanje i upravljanje putevima na način koji nam omogućava bezbjedno odvijanje saobraćaja. Smanjuje se kazna za vozila koja učestvuju u saobraćaju, a ne raspolažu dokazi da su tehnički ispravna. Smanjuje se kazna za zdravstvenu ustanovu koja, iako postoji opravdana sumnja, nije upoznala nadležne da se radi tome. Smanjuje se kazna za ostavljanje na putu vozila koje nije u upotrebi, nanosi ili baca otpatke ili predmete i materije koje mogu ometati ili ugroziti bezbjednost saobraćaja. Ja bih ovako mogla nabrajati, ali moram da kažem u najevećem broju smanjenja kazni, vi smanjujete kaznu za pravna lica i znam, dobila sam objašnjenje od Sekretarijata za zakonodavstvo. Ajte jednom da razmišljamo onako kako treba nama, a ne onako kako bukvalistički radi Sekretarijat za zakonodavstvo.

Da bismo smanjili kazne za fizička lica, za vozače, za neke beningne prekršaje smanjujete nenormalan broj kazni za izuzetno ozbiljne prekršaje. Smanjujete značajno kaznu za 90 kilometara na čas prekoračenja od dozvoljene brzine. To nije nešto što se smije smanjivati. To je poruka - možete da divljate po ulicama. Ne, treba samo uraditi nešto drugo. Treba provjeriti kako se primjenjuju te priče oko kazni. Treba uraditi da policajci ne stoje iza znaka 50 km ograničenja brzine, 20 m u nekom grmu. Iskaču iz grma da bi kaznili ljude i da bi naplatili onoliko koliko im je normirano da taj dan moraju naplatiti da bi to otišlo u budžet.

Tražili smo da se razmisli o rješenju da novac od prekršaja ide makar u određenom procentu, a ne naš predlog je bio 50% za popravku puteva. Podsjetiću da je po izvještaju Ministarstva saobraćaja utvrđeno da postoji 18 crnih tačaka na putevima u Crnoj Gori koji su značajno uzrokovali veliki broj saobraćajnih nesreća. Za period od godinu i po dana za koji je država tri miliona prihodovala od kazni za prekršaje, samo je 48 hiljada eura uloženo da se te crne tačke poprave. Ja smatram da smo u pravu kad tražimo da novac koji se uzima od naplate kazni za prekršaje u saobraćaju mora u jednom procentu da ide za popravku puteva, jer kao i vozači i kvalitet puteva je razlog za veliki broj saobraćajnih nesreća, nažalost, sa smrtnim ishodom. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolegice.

U ime kluba Socijaldemokratske partije govoriće poslanik Banović, a neka se pripremi poslanik Tuponja.

Izvolite, poslaniče Banoviću.

BORISLAV BANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Klub Socijaldemokratske partije će podržati predložene izmjene i dopune Zakona.

Smatramo da je dobar pristup Ministarstva da uočene probleme i otvorena pitanja koja se u međuvremenu postave u rješavanju tih problema u saobraćaju, povremeno sagledavaju i predlažu ovakve zakonske mjere kojima bi se ti problemi mogli riješiti. Tako da je, već je rečeno u izlaganju kolega, dobro što smo napravili ove izmjene sa zimskom opremom i ako to nije bilo jasno rečeno, zahvaljujem se poslanici Jonici i kolegama iz SNP-a koje su ovo pitanje pokrenuli i ranije i ocjenjujem da je

trebalo i prije prihvatiti njihovu argumentaciju, ali dobro je i sada. Mislim da ćemo podržati svi ove mjere.

Takođe, tu se donekle ne slažem sa kolegicom, mislim da je dobro, a sa kolegom Radunovićm što idemo i na smanjenje, što predlažete smanjenje novčanih kazni i da budu primjerenije platežnim moćnostima naših vozača. Sa druge strane, mislim da je jedan od faktora koji je doprinio smanjenju saobraćajnih nezgoda bile drastične kazne. Ne kažem da je glavni, nego da je jedan od tih faktora bile su ove visoke novčane kazne i strah od tako visokih novčanih kazni, ali ipak jesam za obim primjereniji našim platežnim mogućnostima. Sad pitanje da li zaista baš drastično kršenje i ugrožavanje bezbjednosti i sigurnosti, da li to treba ići linearno za sve vrste prekršaja ili ipak za neke radikalna i jako drastična kršenja koja ugrožavaju bezbjednost ljudi u saobraćaju, da li ići sa takvim smanjenjem. Ponavljam još jednom, dobro je što imate u ministarstvu pristup da stvari sagledavate i da analizirate i da onda možemo nakon nekog perioda biti otvoreni svi kao što smo i danas da o tome zagovaramo i da eventualno ponovo neke izmjene donesemo.

Takođe, ovo jako su dobre ove novine u vezi sa mladim vozačima i u vezi sa organizacijom u saobraćaju, sa parkinzima, pitanjem procedura oko saobraćajnih dozvola, registracija i ostalog. Sve to što može da poboljša saobraćaj, samo odvijanje i reguliše ga na bolji način, što može da ubrza procedure i pomogne građanima da smanje vrijeme provedeno na šalterima i po institucijama. To je jako dobro i treba i dalje sagledavati te mogućnosti i u nekim drugim segmentima. Dakle, imate punu podršku za predložene izmjene.

Dozvolite mi samo na kraju da dva pitanja otvorim, ne direktno u vezi sa predlogom zakona i uz izvinjenje, nemam čak ni ideju kako bi se ta otvorena pitanja, po mom mišljenju, mogla riješiti, ali bih vas pozvao i zamolio da razmišljate i pa opet u nekom narednom periodu da vidimo da li se tu može nešto uraditi. Moj utisak, kao vozača, jeste da ima dosta problema sa profesionalnim vozačima u našem saobraćaju. Dakle, vrlo je veliki broj taksi uslužnih kompanija sa velikim brojem taksi vozača koji to povećanje broja taksi vozila traži ubrzano sticanje iskustva i za sve to, a čini mi se da se, ne bih da generalizujem, tamo sigurno ima pravih profesionalaca koji paze i svoje putnike i svoja vozila, i svoj posao i druge učesnike u saobraćaju, možda zbog te masovnosti već u zadnje vrijeme da se često primjećuju na ulicama greške. Ove koje sam primijetio, srećom, bile su male, ali ne mogu da shvatim da profesionalac ne daje žmigavac kad sreće, da koči i zaustavlja se, parkira na mjestu. Evo možete ovdje na ovoj raskrsnici ispred Skupštine pogledati svaki dan, vidjećete po pet, šest taksi vozača koji se na samoj raskrsnici parkiraju. Razumijem da je ova ulica uska i razumijem da je problematična, sa obje strane su parkinzi, ali govorim primjerom o generalnoj pojavi, da se tu prilično spušta kvalitet ponašanja ili poštovanja pravila u saobraćaju od te grupe vozača. Zamolio bih da nekako razmislimo zajedno svi kako da kroz dodatnu obuku, zahtjeve ili razgovore sa tim kompanijama, mislim da se neke stvari mogu i na taj način riješiti, nekim dopisima i uputstvima, upozorenjima. Niti kroz kaznu, niti kroz neke dodatne troškove ili obuke. To je jedno pitanje.

Drugo pitanje je još problematičnije. Za ovo sam imao neku ideju kako se riješiti, a drugo je - često smo svjedoci da pored nas projure zaista vozači preko pune linije pretiču kolonu od sedam, osam automobila, u nepreglednim krivinama i oni prođu negdje i možda ih vidi ili ne vidi ako je u tom trenutku, a često ne saobraćajna policija na

tom reonu, oni prođu tu trasu bez kazne ili po gradu ili po našim putevima. Moja ideja je bila da ako može neki zviždački telefon, to je tako popularno, da se otvori pa da možemo iz auta da javimo da je taj i taj prošao tu i tu. To nije dokaz. To ne može biti u krajnjem mjeru na osnovu koje može da se pokrene postupak i sve te procedure, ali možda može neka hitna veza sa saobraćajnom patrolom koja je možda pet ili šest kilometara naprijed da obrate pažnju na to vozilo i na takve vozače, koji zaista mislim da u najvećoj mjeri doprinose ovome što se dešava po našim putevima. Srećom, na našim putevima bezbjednost je bolja, prekršaja je manje, žrtava je manje. To pokazuju izvještaji zadnjih sedam, osam godina, da je to bolje, ali još uvijek je nepotrebno visoko, prvenstveno greškama vozača. Zamolio bih da porazmislimo i u tom smilu može li se šta uraditi, jer često čujemo i poslije, nažalost, incidenata sa tragičnim posljedicama da komentarišu komšije, a znalo se da će on tako to uraditi, da će neko stradati od njega ili njegove vožnje ili on sam, zato što vozi tako kroz komšiluk ili po ulicama grada već duže vremena. U tom smislu, hajmo da probama da riješimo taj problem. Možda bi smo mogli spriječiti i posledice prvenstveno za te mlade ljude u budućnosti. Hvala još jednom.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Banoviću.

Kolega Tuponja u ime Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi kolega Popović. Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvaženi ministre sa saradnicima, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Kada od strane Vlade dolazi predlog izmjena i dopuna zakona koji će unaprijediti bezbjednost saobraćaja, onda tu namjeru svakako treba i vrednovati i podržati. Svi živimo ovdje u Crnoj Gori, velika većina nas smo vozači i učesnici u saobraćaju i nije nam potrebno posebno objašnjavati kakva je bezbjednost u saobraćaju u Crnoj Gori. Znamo, nažalost, svakodnevno smo u prilici da čitamo u novinama koliko naših sugrađana je stradalo u saobraćaju, iako statistika koja se odnosi na nekih zadnjih sedam, osam godina pokazuje znatan napredak. Nažalost zadnjih par godina opet imamo porast smrtnih slučajeva ili smrtnih ishoda, ali je broj saobraćajnih nesreća značajno smanjen. Što je razlog takvog stanja? Njega sigurno treba tražiti na više adresa i sigurno dobar dio toga nosi putna infrastruktura na koju Ministarstvo unutrašnjih poslova, naravno, ne može uticati, ali u opsegu svoga posla i te kako može doprinijeti da bezbjednost saobraćaja na našim drumovima bude veća.

Prema mom iskustvu, ne samo u zemljama regiona, nego i zemljama Evrope, imate praktično kroz sliku saobraćaja i sliku stanja u toj državi, koliko ta država funkcioniše i u svim ostalim oblastima. To se zaista može posmatrati kao jedno ogledalo ukupnog stanja u društvu jedne države. Nažalost, svi znamo da skoro niko u potpunosti, pa čak ni saobraćajna policija ne poštuje saobraćajne propise. Zašto je to tako? Mislim da jednostavno nemamo dovoljno dobro sprovođenje zakona kako u drugim oblastima, tako i u ovoj oblasti. Sam sam bio svjedok prije neki dan ovdje u Podgorici da je policijsko vozilo ispred mene više puta promijenilo kolovoznu traku, pet, šest puta

sigurno, bez upotrebe žmigavaca, na kraju je skrenulo u sporednu ulicu, takođe, bez upotrebe ikakve signalizacije.

Ono na što bih vam skrenuo pažnju je član 13 vašeg predloga zakona, a koji kaže da se nakon člana 175 dodaje novi član. Član 175a - Evidenciju o saobraćajnim nezgodama vodi Ministarstvo. Vi u ovom članu na skoro dvije strane opisujete šta ta evidencija treba da sadrži. Mislim da se ovdje napravili sebi jednu takvu medvedu uslugu, da je to toliko obiman proces, a sve ove podatke treba da prikupe službenici koji su direktno na licu mjesta obavili uviđaj.

Posebno mi nije jasno zašto sebi pravite tu komplikaciju kad kažete da licima koja su učestvovali u saobraćajnoj nezgodi prikupljate njihov jedinstveni matični broj, a onda nakon toga, ime i prezime, ime i prezime oca, ime i prezime majke, rođeno prezime majke, datum rođenja, pol, mjesto rođenja, državljanstvo i tako dalje, a sve je to sadržano u tom jedinstvenom matičnom broji koji povlači svu tu informaciju za sobom. Mislim da sve sami sebi otežali posao na taj način, ali eto skrećem pažnju na to pa vi razmislite.

Iskoristio bih ovu priliku da vam ukažem na jednu dosta čestu ili, bolje rečeno, jednu redovnu situaciju koja se dešava na našim putevima u gradovima, a koja ugrožava bezbjednost saobraćaja. Imamo niz svakodnevno nekih lakših saobraćajnih nezgoda u gradu ili na putevima u kojima bude materijalna šteta manja ili veća, srećom ne bude ljudskih žrtava ili povrijeđenih i onda ostaje polomljeno staklo na putu, ostaje prosusto motorno ulje ili neka tekućina iz auta. Tu policija izađe da izvrši uviđaj, odu a to ostane tako kako jeste. Onda se to raznese ostalim učesnicima u saobraćaju, oni to ponesu svojim gumama. Vjerovatno je to u nadležnosti ili komunalne službe u gradu ili firme koja održava neke regionalne ili magistralne puteve, ali praksa nam pokazuje da se dozvoljava saobraćaj odmah nakon te nezgode i da to ostaje nepočišćeno. Drugi učesnici u saobraćaju to raznesu svojim gumama i ugrožavaju i bezbjednost saobraćaja i svoje vozilo i sami sebe.

Pošto se mi ugledamo na razvijene zemlje Evrope, rekao bih vam da upravo za takve situacije u Njemačkoj policijska vozila u svom gepeku imaju lopatu, metlu i vreću pijeska i da u slučaju nekih manjih nezgoda ni rješavaju to direktno na licu mjesta. Znači, nije im teško da pometu polomljeno staklo, da pakupe prosuto ulje tim pijeskom koji se isto tako pomete, spremne u gepek i čak se i taj pijesak kao nešto što je zagađeno motornim uljem i posebno zagađuje okolinu odnosi na deponiju i posebno tretira. Hvala vam, prekoračio sam vrijeme. Imam još dosta toga što bih Vam rekao, ali biće možda još prilike. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Tuponja.

Poslanik Popović u ime Kluba Liberalne partije, HGI i albanskih partija, a neka se pripremi poslanik Kalač.

Izvolite, poslaniče Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani, poštovani predstavnici Vlade,

Klub poslanika albanskih partija Force i Albanske alternative, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije će podržati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, a ja ću u ime Liberalne partije se osvrnuti na neke stvari.

Prvo, što se tiče zimskih uslova na putu i ove obavezne saobraćajne opreme, odnosno zimskih guma, mislim da se to nije smjelo desiti. 16 miliona, i o tome je bilo riječi, je uzeto iz džepova građana, odnosno građanki Crne Gore. Ako se uzme da u Cnoj Gori ima oko 200 000 vozila otprilike i da je 2/3 centralni i primorski dio, ispada otprilike da je svakom vlasniku vozila uzeto nekih 130 eura u posljednje vrijeme iz džepa. Āe su te pare završile?

Koliko često ste ove godine naišli na saobraćajni udes? Ko provodi dosta vremena na putu, nagledao se udesa. U Evropi na milion stanovnika godišnje u saobraćajnim nesrećama strada oko 10 ljudi. Preko te brojke se smatra da saobraćaj izlazi iz bezbjednih okvira. Kakvo je stanje u Crnoj Gori? Nažalost, po tome smo daleko iznad prosjeka Evrope. Mi smo sa 630 000 stanovnika blizu cifre od 100 poginulih godišnje. Nešto se smanjilo u posljednih par godina. Policija saopštava brojke o broju kažnjenih vozača, o broju oduzetih vozačkih dozvola, o broju napisanih prekršajnih prijava, o broju isključenih vozila. Ministar još kaže da je ove godine uvećan broj kažnjenih vozača, ali pred toga broj stradalih se povećava ili stagnira ili možda uprkos tome. Nažalost, pokazalo se još jedan put da se efikasnost rada saobraćajne policije ne mjeri brojem napisanih prijava, brojem oduzetih vozačkih dozvola, brojem isključenih vozila. To su samo brojke koje ulaze u statistiku i ne govore nam ništa o sigurnosti na našim drumovima.

Šta radi saobraćajna policija? Saobraćajna policija je tu radi nas i naše bezbjednosti, ona treba da nam pruži dodatnu dozu sigurnosti. Zbog toga tamo Āe ih ima trebalo bi da su primjetni na drumu. To je uostalom praksa i svih evropskih država. Na taj način ostali učesnici u saobraćaju znaju da su tu i osjećaju se sigurnim. Da li je to slučaj sa našom policijom? Imamo li povjerenja u našu saobraćajnu policiju? Postavljanjem policijskih patrola na relativno sigurne dionice puta, ali sa većom mogućnošću za pravljnjenjem prekršaja, takoĀe, se ne stiče povjerenje u policiju. Na toj dionici Āe vjerovatno i manje rizični vozači napraviti neki prekršaj. Tu skrivena policijska patrola iza nekog žbuna koja sa radarom lovi nekog ko Āe za par desetina prekoračiti ograničenje brzine svakako ne utiče na poboljšanje bezbjednosti na putevima. To utiče na statistiku o broju kažnjenih vozača. Hoće li vozač koji je na ovaj način kažnjen ubuduće voziti pažljivije, ili Āe biti ogorčen postupkom policije? Policija bi trebala da preventivno utiče na vozače. Na opasnim dionicama Āe su zabilježeni česti saobraćajni udesi, Āe prekršaj uglavnom i čine rizični vozači, po nekom pravilu nema saobraćajne patrola. Na taj način bi bilo manje kažnjenih vozača, ali bi saobraćaj bio sigurniji. To bi bila razlika između represivnog i preventivnog djelovanja policije. Ako se stvore vozači ogorčeni radom policije, to neće stvoriti preduslove za sigurnu vožnju. Preventivnim djelovanjem se stiče i međusobno povjerenje. Ipak, da li je saobraćajna policija kriva zbog ovolikog broja smrtnih slučajeva na našim drumovima? Nije. Ipak, saobraćajna policija radi svoj posao. Ako ne možemo da okrivimo policiju, možemo li naše ceste? Kad pogledamo stanje u Crnoj Gori, možemo doći samo do jednog zaključka – veoma je loše stanje. Ko je vozio do susjedne Hrvatske ili Srbije, pa i Albanije, biće mu još jasnije u kakvom stanju su naši putevi. No i pred lošeg stanja naše putne mreže, ne

možemo ih okriviti za ovoliki broj stradalih u saobraćaju. Ipak, vjerovatno da je naša kultura u saobraćaju ono što je presudno i što dovodi do ovolikog broja udesa koji je među najvišim u Evropi sa smrtnim ishodom. Zajednički imenitelj većine tragedija je brzina. Koga da krivimo za ovakvo stanje u saobraćaju? Nema pravog odgovora, mada najviše smo krivi svi mi. Putevi jesu loši, na to ne možemo da utičemo, ali možemo da utičemo na kulturu saobraćaja i to vrlo jednostavno - trebalo bi krenuti od sebe. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Popoviću.

Posljednji u ovom krugu uvodnih izlaganja u ime Bošnjačke stranke, kolega Almer Kalač.

Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Uvaženi ministru sa saradnicama, uvažena Skupštino,

Predlog zakona koji je Skupština Crne Gore usvojila u januaru 2013.godine je bilo neophodno izmijeniti i dopuniti novim članovima. Analizirajući predložene izmjene i dopune može se reći da smo došli do boljeg zakonskog rješenja za sve učesnike u saobraćaju. Da bi smo bezbjednost u saobraćaju podigli na veći nivo, trebamo prvo početi od sebe, tj. mijenjati kulturu ponašanja u saobraćaju. Smanjivanje broja saobraćajnih nezgoda, samim tim smanjivanje i ovih posljedica ne rješava se samo na nivou učesnika u saobraćaju. Kada govorim o bezbjednosti saobraćaja, edukacija dječije od najranije dobi i njihova priprema za aktivno učestvovanje u saobraćaju treba da bude polazna tačka. Uvođenjem poredmeta u školama koji bi se bavio ovom tematikom ne bismo imali trošak, već dugoročno gledano veliku uštedu i ono što je najvažnije veću bezbjednost u saobraćaju. U svijetu se posebno insistira na obrazovanju koje bi trebalo uticati na promjenu svijesti i stavova o bezbjednosti saobraćaja. Problem bezbjednosti saobraćaja je opštedruštveni i predstavlja jednu od veoma važnih tema savremenih država. Kako zbog dosta slabe putne infrastrukture, što zbog nepoštovanja propisa u saobraćaju svakodnevno plaćamo danak. Neispravnost vozila, upotreba alkohola i psihoaktivnih supstanci dodatno doprinose velikom broju nesreća na našim drumovima. Značajna novina koja se uvodi je kategorija "mladi vozač", kojom se smatra vozač do navršene 24. godine. Međutim, ovo rješenje moramo drugačije formulirati. Ovim pretpostavljamo da ljudi polažu vozački ispit sa navršene 18 godina. Ako se to odnosi samo na njih, to znači da oni postaju iskusni vozači sa šest godina vozačkog iskustva. Šta je sa onima koji vozački ispit polažu sa 25 ili više godina? Sudeći po tome, oni po automatizmu postaju stari iskusni vozači. Na ovaj način ćemo djelovati amandmanski tako što predlažemo da se mladim vozačem tretira svaki vozač do navršene šest godina vozačkog iskustva. Predlog da se uvede i dodatno ograničenje brzine za te vozače je opravdan. Naime, istraživanja nekih zemalja Evropske unije su pokazala da je ova kategorija vozača dominantna po pitanju izazivanja saobraćajnih nesreća. Kod nas je slična situacija. U 2013.godini svaku treću saobraćajnu nesreću je izazvalo lice do 24. godine života. Ako smo već prepoznali kategoriju mladog vozača i opasnosti koje se odnose na njihovo neiskustvo, smatram

da ovom prilikom treba i da preciziramo vremenski dio dana kada ova lica mogu, odnosno ne smiju učestvovati u saobraćaju. Smatram da u periodu od ponoći do 5 časova ujutru treba zabraniti ovim licima upravljanje motornim vozilom bez prisustva iskusnog vozača ili roditelja. Iz tog razloga svi znamo da se divljanje neodgovornih vozača dešava na drumovima, a nerijetko i u naseljima upravo u ovom vremenskom periodu. Iz tog razloga podržavam kaznene odredbe koje se odnose na kategoriju "mladi vozač". Smatram da je zatvorska kazna od 50 do 60 dana primjerena za ovaj prekršaj s obzirom na ishode koje prouzrokuju. Takođe, podržavam i to da se više neće moći izreći novčana kazna i da se ista zamjenjuje zatvorskom kaznom u ovom dijelu.

U članu 12, stav 1 pod "manjom materijalnom štetom" podrazumijeva se šteta do 1.000 eura. Na našim drumovima je veliki broj vozila čija je vrijednost daleko ispod ovog iznosa, tako da predloženi iznos treba upodobiti standardu naših sugrađana, a kako standard bude rastao, možemo povećavati iznos koji se odnosi na manju materijalnu štetu. Kod skupih automobila jedan far košta hiljadu eura. Međutim, kod starih automobila iznos od hiljadu eura je veći nego što je totalna šteta na automobilu. U članu 13 Predloga zakona dodaje se novi član 175a u kome je taksativno pobrojano šta sve u svojoj evidenciji o saobraćajnim nezgodama vodi ministarstvo. Međutim, ovim predloženim izmjenama nigdje nije pomenuto kakve kazne su predviđene za one koji su pored toga što su aktivni učesnici u saobraćaju ujedno i aktivni učesnici u saobraćajnim nezgodama. Ne možemo isto tretirati vozača koji za 20 godina vozačkog iskustva nema ni jednu nezgodu sa onim koji je redovan učesnik u njima. To naročito treba da dođe do izražaja kod plaćanja osiguranja. Pokazalo se da postojeći zakon sadrži neprimjereno visoke novčane kazne u odnosu na standard građana. Naše kazne su bile ubjedljivo najveće od svih država u regionu.

Moram istaći da je u ponašanju saobraćajne policije došlo do određenog napretka. Do nedavno je bila jako izražena pojava torture i grubog kršenja zakona i to uglavnom nad pripadnicima manjinskih naroda. Izvod iz kaznene evidencije bio bi najbolji pokazatelj kakvo je stanje. Po postojećem zakonu, čovjek je zbog minornog prekršaja mogao da dođe u poziciju da mu porodica oskudijeva tog mjeseca u najosnovnijim potrebstinama. Smatram da je sadašnji predlog bolji i da će se povećati stepen naplate. Međutim, ovdje imam rezervu kod kazni za brzinu. Mislim da je trebalo nešto malo drugačije formulisati po osnovu više kategorija, jer ne može nastati ista šteta. I ne samo šteta, nego konačan ishod. U saobraćajnoj nezgodi ukoliko se za deset kilometara prekorači brzina, ukoliko se vozač kreće brzinom od 40km/h i prekorači za deset, je neuporedivo sa onim što se dešava ako vozač vozi 90 i prekorači za još deset kilometara.

Bilo je veoma diskutabilno i pitanje određivanja fiksnog datuma korišćenja zimske opreme. U novoj verziji zakona uvažene su sugestije vještaka saobraćajne struke, koji smatraju da je kontraproduktivno korišćenje zimskih guma kada je temperatura iznad sedam stepeni celzijusa. Prema nacrtu, zimska oprema je potrebna samo onda kada je put prekriven snijegom, ledom ili postoji poledica. Predložena rješenja u dijelu zakona koji se odnosi na pojednostavljivanje procedure prilikom registracije vozila su takođe bila neophodna. Omogućava se da pravna i fizička lica osim podnošenja zahtjeva za registraciju vozila preko stanica za tehnički pregled mogu i na istom mjestu podići saobraćajnu dozvolu i tablice.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Privodite kraju.

ALMER KALAČ:

Takođe, kvalitetnim predlogom smatram i to da sva nova vozila do tri godine starosti koja nijesu učestvovala u saobraćajnoj nezgodi neće morati da se podvrgavaju tehničkom pregledu.

Pred sobom imamo predlog zakona koji je značajno bolji od prethodnog rješenja. Danas smo čuli predloge koji dodatno poboljšavaju predloženo rješenje. Ukoliko budete imali sluha da uvažite bar neke od sugestija, onda ćemo pred sobom imati jako kvalitetan zakon i podršku takvom zakonu uopšte ne dovodim u pitanje. Hvala i izvinite na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Zahvaljujem.

Imamo sada završno uvodno izlaganje predstavnika poslaničkih klubova i naravno imate pravo, ministre, da odgovorite na pitanja i da komentarišete uvodna izlaganja.

Izvolite. Je li Vam dovoljno pet minuta, ili Vam treba više?

RAŠKO KONJEVIĆ:
Mislim da nije realno pet minuta.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Daćemo Vam više, nije problem.
Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Potrudicu se da bude u tih pet munuta i da pokušam na relativno sistematizovan način da odgovorim na jedan dio pitanja koje su uvaženi poslanici postavili.

Najprije da izrazim zadovoljstvo što je iskazan jedan ovakav pristup prema ovom zakonu, da osim kolega koji čine vladajuću koaliciju ovaj zakon će dobiti podršku i od strane partija koje su dio opozicije, što je generalno jedan dobar pristup kod zakona koji nemaju vezu sa politikom, nego sa zajedničkim interesom. Dakle, da dođemo do onih zakonskih rješenja koja će obezbijediti cilj. U ovom slučaju naš zajednički cilj je da obezbijedimo veću bezbjednost na našim drumovima za naše gajđane.

Dozvolićete da na pitanja odgovoram obrnutim redoslijedom. Prosto sam nekako čini mi se najprimjereni u tom dijelu.

Uvaženi poslaniče Kalač, već sam jednom odgovarao na slično poslaničko pitanje vezano za strukturu kazni sa aspekta eventualne motivacije zbog pripadnosti ovom ili onom nacionalnom korpusu. Tvrdim Vam da to nije tačno. Lično sam gledao te stvari. Stvar ćemo razriješiti na jednostavan način. Registar kaznenih evidencija u Ministarstvu pravde, kao poslanik po članu 50 skupštinskog Poslovnika imate pravo da ostvarite uvid i zatražite podatke. Molio bih Vas da to pogledate. Ja sam gledao. Razumijem nekad da može riječ brzo da ode, ali je vrlo osjetljiva tema i ne bih da

ostane na tome. Molim Vas da provjerite to kao poslanik. Imate po članu 50 pravo da imate uvid u službenu dokumentaciju koju imaju organi uprave.

Ujedno vam odgovaram na jedan drugi Vaš prijedlog vezano za član ovih evidencija koje vodimo, čini mi se član 13 stvari koje ste Vi predložili u jednom dijelu već će voditi Ministarstvo pravde. Oko vašeg najavljenog amandmana vezano za minimalnu materijalnu štetu, pogledaćemo taj amandman i u tom dijelu ćemo se na vrijeme izjasniti. Ono što mi se čini da je bila konstanta svih poslanika sa kojom se naravno slažem jeste da je u prethodnom periodu proteklih nekoliko godina značajno unaprijeđen sa aspekta kvaliteta rad Saobraćajne policije. Ja bih iskoristio priliku da podsjetim sve nas, mislim da je danas bio tekst jednog od crnogorskih eksperata koji prati ovu oblast, koji potvrđuje podatke koje ću vam ja sada saopštiti.

U periodu od 2007. do 2013.godine, podaci o poginulim licima u saobraćaju: 2007. godine je bilo 122, 2013.godine 74. Imajmo u vidu da smo 2013. godine samo u jednoj saobraćajnoj nezgodi nažalost koja se desila na putnom pravcu Podgorica-Kolašin ima stradanje 19 rumunskih državljana zbog udesa njihovog turističkog autobusa u kanjonu Morače. U 2014.godini u prvih deset mjeseci ukupno poginulih lica je 50. Znači, nesporno je ono što ste i vi negdje svi kroz vaše diskusije konstatovali da smo i kroz rad Saobraćajne policije smo uspjeli ono što je svima nama najvažnije da imamo što je moguće manje poginulih lica koji učestvuju u saobraćaju. Ukupno povrijeđenih lica u 2007.godini u saobraćajnim nezgodama bilo je skoro 2.800, a 2013.godine 1.800.

Naravno, neko je od kolega poslanika dobro primijetio, nije za ovo zaslužna samo Saobraćajna policija i naravno za povećanje ukupne bezbjednosti saobraćaja tome ne može doprinose samo policija. Dakle, vi ste mislim govorili o jednom širem društvenom kontekstu, potrebi edukacije, potrebi pooštavanja polaganja saobraćajnih testova za dobijanje saobraćajne vozačke i naravno stvaranje jednog boljeg ambijenta u društvu, a ova diskusija i tome doprinosi, koji bi afirmisao da svi zajedno šaljemo poruke da je loše voziti pod dejstvom alkohola, loše voziti pod dejstvom drugih psihoaktivnih supstanci i da je loše preticati preko pune linije, voziti prebrzo itd. I to je bio motiv za kategoriju i ja ću popraviti koleginicu Jonicu. Dakle, ovo nije bio prijedlog SNP-a, bio je njen prijedlog direktno. Tako da mi nemamo nikakav problem u Ministarstvu, pošto kolegunica Jonica i ja negdje sticajem okolnosti, ona u ime Kluba SNP-a i svoje ime prati ovu oblast, mi nemamo nikakav problem da prihvatimo bez obzira da li je to poslanik vlasti ili poslanik opozicije. Važno je da mislimo zajednički da će ta promjena da doprinese zajedničkom cilju. Jer, ovdje nema politike, ovdje je želja da svi građani imaju bolju bezbjednost u saobraćaju. Ovdje politika ne postoji. I drago mi je što je takav pristup bio i u vašim uvodnim izlaganjima. Ono što će pojačati efikasnost Uprave policije posebno dijela policije koji se bavi ovim stvarima jeste projekat, i to je ujedno odgovor na jedno od pitanja kolege Banovića, za koje on smatra da je teže naći rješenje, ja mislim da je lakše naći rješenje, a to je da smo mi već u Ministarstvu formirali radnu grupu koja treba da pripremi, već je dobar dio stvari pripremila, ali ćemo zbog opredjeljenja budžetskih sredstava to finalizovati tokom 2015. godine, a to je projekat Stacionarnih radarskih sistema. Postaćemo na neki način dio porodice država koja na takav način kontroliše saobraćaj. Imamo predijeljena budžetska sredstva za 2015. godinu da adekvatno pripreмимо projektну dokumentaciju u saradnji sa ekspertima iz MUP-a i iz Uprave policije i vjerujemo da ćemo taj projekat izfinansirati tokom 2016.

godine. Procjena njegove vrijednosti je nešto preko dva miliona, ali računamo da ćemo kroz određeno privatno javno partnerstvo te stvari moći da uradimo mimo obilnijih izdataka državnog budžeta u tom segment. To će svakako da uvede više reda, sa jedne strane, a, sa druge strane, da omogući Upravi policije, odnosno dijelu koji se bavi ovim stvarima dodatno efikasniji rad u tom segmentu. Takođe, kolega Radunović i koleginja Jonica govorili su o nekim stvarima. Da zahvalim gospodinu Radunoviću. Mislili smo na moped ne na motocikl. To je pojašnjenje u tom dijelu. Nadao sam se da ćete kao vozač motora pohvaliti i odredbu gdje možete motocikl da registrujete za manji vremenski period od godinu dana. Mislim, da je to bio zahtjev Udruženja motociklista Crne Gore. Taj predlog koji smo zapazili u javnosti smo smatrali vrlo korisnim i racionalnim u tom dijelu. Ovaj član koji ste Vi citirali do 40, odnosi se samo na moped. Dakle, a za motocikliste ograničenja su definisana u prethodnom stavu. Dozvolite, mislim da nemamo ni puteve gdje se i motociklistom može voziti većom brzinom od 100 km na čas. Tako da je i 70 je vrlo dovoljno, vjerujte mi.

Što se tiče Vašeg pitanja vezano za pojašnjenje funkcionisanja člana 9, vezano za zimsku opremu i stava 4 vremenski period i put, odnosno djelove puta itd, Vi ste citirali, funkcionisaće na sljedeći način.

Nakon usvajanja ovog zakona, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo saobraćaja formiraće koordinacioni tim koji će već od 1.oktobra da prati tu oblast i, kao što član zakona kaže, Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao što je recimo u Hrvatskoj nadležno Ministarstvo prometa, izdavaće naredbe koje su ujedno i obavještenja građanima na kojim putnim pravcima je obavezna upotreba zimske opreme u kojem vremenskom periodu. Da li je to od decembra do marta, ako je to recimo Berane-Rožaje npr. ali, ćete funkcionisati po tom principu i naravno koristićemo sredstva posebno elektronskih medija i Automoto saveza kako bi ta obavještenja bila građanima dostupna na adekvatan način. Dakle, to je rješenje koje nam je savjetovano da je bolje. Takva rješenja su u drugim državama i funkcionišu. Dozvolite da mislimo da će to svakako biti bolje rješenje. Ja znam šta je Vaše pitanje, da li treba zimski oprema Podgoričaninu koji jednom u mjesec dana ode do Budve preko Cetinja. Ali, ne možete zakonom kao opštim aktom definisati svaki pojedinačni problem građanina koji bi eventualno u tom segmentu imao. Zahvaljujem na pohvalama u dijelu vezano za rješenja koja se tiču mogućnosti da stanice za tehnički pregled budu ovlašćene za podizanje dokumenata građana. Mi smo već raspisali tender u pripremi ovog zakona, koji treba da obezbijedi elektronsko povezivanje stanica za tehnički pregled sa bazom Ministarstva unutrašnjih poslova. Vjerujemo da ćemo već u prvom, najdalje u drugom kvartalu potpuno tehnički biti spremni u tom segmentu da se ta usluga građanima pruži na adekvatan način. Naravno, zahvaljujem i za pohvale koje se tiču propisivanja strožijih kazni, odnosno zatvorske kazne u slučaju vožnje automobila za mlade vozače do 24 godine pod dejstvom alkohola, kao i za vaše pohvale u dijelu registracije vozila, koja je sada olakšana da novo vozilo ne mora tri godine nakon prve registracije da prolazi tehnički pregled ukoliko nije učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi. Zbog toga smo, između ostalog, propisali ovako preciznu evidenciju u jednom od nekoliko članova koji definišu te evidencije. Uvaženi kolega Tuponja, ovakvu evidenciju moramo da imamo shodno direktivama koje regulišu ovo. Slažem se sa Vama da je više posla Ministarstvu, ali prosto smo preslikali obaveze iz direktive u tom segmentu koji smo imali. Oko novčanih kazni, sa tim završavam, izvinite. Oko novčanih kazni, koleginja Jonica je imala jedan

dio primjedbi u tom segmentu. Dakle, mi smo, kao što sam rekao, izvršili analizu novčanih kazni u tri države: Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska i Republika Srbija. Uzeli odnos novčane kazne i prosječne zarade i na bazi toga izvršili ukslađivanje. To je jedini pošten način bio i prema fizičkim i prema pravnim licima i mi vam možemo pokazati jer tu tabelu imamo. Dakle, sve kazne koje su jednim, drugim i trećim zakonom propisane i to nam je bio princip da negdje učinimo efikasnijom, kad sam rekao naplatu, znate, kolega Radunoviću, na šta mislim. Ako imate previsoku kaznu, nerealno je očekivati da će građanin koji ima nedovoljnu zaradu tu kaznu moći da plati. Onda ulazite u proceduru prinudne naplate koja stvara velike probleme iako smo i taj sistem razvili. Kazna treba da bude svrsishodna da neko plati tu kaznu. Kad to uradi dva ili tri puta, četvrti put će sigurno voditi računa o tome. Ne zaboravite, zakon je u primjeni od 1.januara 2013.godine. /Upadica/

Ja vam mogu govoriti o ovom tekstu zakona. Ja ne mogu govoriti šta je bilo u Zakonu 2005, 2007, 2008, ili 2009. godine i zato sam vam zahvalio na pristupu koji zajednički imamo da učinimo norme boljim. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Ovo je bilo malo šire obraćanje ministra Konjevića, gdje je odgovorio na postavljena pitanja, prokomentarisao uvodna obrazloženja i zahvalio na pohvalama.

Imamo nekoliko prijavljenih odgovora na ove komentare.

Kolega Almer Kalač prvi, pa onda kolega Radunović, pa kolega Popović, pa kolega Tuponja, pa koleginja Jonica.

Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Uvaženi ministre, na osnovu odgovora koje ste dali, rekao bih da ste me slušali. Međutim, na osnovu jedne rečenice mogu da konstatujem da me možda nijeste dovoljno pažljivo slušali. Ja sam kazao, moram istaći da je u ponašanju Saobraćajne policije došlo do napretka. Kako je ranije bilo, znaju sami građani.

Da se mi ovdje nebi nadmudrivali, jest bilo ovako ili onako, pogledaćemo iz kaznene evidencije. Ja imam malo nešto drugačije podatke, ali i to ćemo riješiti. Mnoge od tih stvari nijesu uopšte evidentirane, niti su ušle u kaznenu evidenciju. Šta se sve dešavalo, znaju najbolje vozači. Ja ću da ispričam dva primjera. Jedan je moj primjer, gdje sam svojim privatnim automobilom otišao do Pljevalja. Bez ikakvog razloga, na osnovu jednog brzog pogleda da su rožajske tablice, ja sam bio isključen iz kolone i naravno trebao automobilom da idem na tehnički pregled. Druga situacija je da je čovjeku napisana prijava zbog toga što mu je zatamljeno staklo na prtljažniku automobila dok su iza njega prolazili automobili sa totalnom zatamljenim staklima. A objašnjenje policajca je bilo da su stakla na tim automobilima koja prolaze i ne zaustavljaju zelenkasta. E sad me baš zanima, gdje ima u zakonu da se na osnovu boje određuje koga će policajac da zaustavi, a koga neće. Toliko o tome, da nije bilo kršenja zakona. Iz Bošnjačke stranke mi podržavamo zakone, ukoliko procijenimo da su dobri, bez obzira da li dolaze iz Vlade, iz redova poslanika, vlasti ili opozicije. Naša procjena je da podržavamo ili ne podržavamo zakon na osnovu njegovog kvaliteta. Za ovaj zakon smatramo da je kvalitetan, ali sa određenim rješenjima da se može poboljšati.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem. Kolega Radunović, pa kolega Popović.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, kolega predsjedavajući.

Ministre, ovo nije kritika, već, kako bih rekao, učestvujem u žalosti što je tako teško regulisati na pravi način. Imate težak zadatak. Ne može da se reguliše na pravi način ni vezano za zimske uslove, ni ovo vezano za motocikliste. Zato kažem, saosjećam sa Vama, ali moram da kritikujem rješenje opet. U jednom stavu kažete - Zimski uslovi na putu podrazumijevaju postojanje snijega, leda i poledice na putu, a onda kažete da će naredbe da se odnose na vremenski period od decembra do marta. A šta ćemo ako nema snijega, leda i poledice? Onda nema zimskih uslova. Razumijemo se, problematično je, ja razumijem, vrlo je nezgodno, hoćete li da proglasite dionicu od Brajića do Cetinja, izvinjavam se što iz pogoričkog ugla ovome pristupam, ali preko Obzovice recimo da je za nju potrebna zimska oprema, ako proglasite, onda normalno svako vozilo iz Budve ili iz Podgorice na neki način obavezujete da ima non-stop zimsku opremu, jer malo ko iz ovih krajeva ne pođe makar jedno u toku zime u jednom ili drugom pravcu. Znači, vrlo je delikatno i teško je to da se odredi, a nemam bolju ideju nego što ste vi izrekli. Ali, onda ovaj stav šta su zimski uslovi i ova varijanta primjene ne idu jedna s drugom. Nađite neko drugo rješenje. A što se tiče motociklista, složit ćete se samnom, mogli da napišete šta hoćete, ali opšta zabrana, pošto u Crnoj Gori nema auto-puteva za sada, na korišćenje motocikla za mlade do 24 godine, imali oni 500, 700 ili 1000 kubika na 70 km i Vi i ja znamo da neće biti poštovana, niti ćete vi biti u prilici da je sankcionišete. Znači, znate kakvi su mladi, hoće da se natežu polako s policijom, da im bježe i slične stvari. Ne znam koliko je ovo pametno, jer ne uvažava realnost. Ja sam naravno za to da čuvamo ljudske glave, ali onda da zabranimo upotrebu motora, a 70 na sat staviti zabranu maksimalno do 24 godine ljudima koji već osam godina voze motocikl. Evo, da vidimo koliko je to primjenljivo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Popović.

Izvolite, odgovor na kometar.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani ministre, radi javnosti, samo da dodam ovo što se tiče statistike, 1964.godine u Crnoj Gori poginulo je 32 osobe; 1990. godine 140 osoba; 1998. najviše 174 osobe; 2000. godine poginulo 81 osoba, od toga pet biciklista i motociklista, o tome ću reći nešto više; 2005.godine je poginulo 95 osoba, od toga šest biciklista i motociklista; 2010. poginulo 95 osoba, od toga jedan biciklista i 11 motociklista; 2011.godine poginulo 58 osoba, a 2013, kao što ste rekli, 74 osobe. Ono što je interesantno i čemu bi trebalo posvetiti veću pažnju je problem motociklista, biciklista. Naročito je izražen problem motociklista, ako uzmemo da je bum neki nastao 2008.godine, kad se povećao procentualno broj motociklista u Crnoj Gori. Od 200

hiljada registrovanih vozila u Crnoj Gori, 2010, ustvari 2012, 2013. već je bilo 3%, a 2007. recimo 1,5%. I po statistici policije u ovih posljednjih par godina ste imali tri puta veću vjerovatnoću da ćete poginuti na drumovima ako vozite motocikl u odnosu na druga prevozna sredstva. Dakle, pažnja se mora posvetiti tretmanu motociklista, biciklista, koji su ipak u poodređenom položaju na ostala vozila.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Tuponja, izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Žao mi je, uvaženi ministre, što nijeste malo pažnje posvetili ovome o čemu sam pričao, o lakšim saobraćajnim nezgodama koje se dešavaju svakodnevno na našim putevima i gdje nakon uviđaja ostaju ili staklo ili tekućine po putu. Jer, ipak i bez obzira što je to nadležnost ili komunalne policije ili neke firme koja treba da se stara oko toga, saobraćajni policajac je izašao da napravi uvid, dozvoli saobraćaj na toj raskrsnici i nakon toga što je on napravio uvid, to se svakodnevno dešava. Ipak vjerujem da ste to čuli, da ste primili k znanju i da ćete možda u tom pravcu popraviti nešto.

Htio sam još da Vam ukažem, objasnili ste mi za vaš član 13 da je to prepisana norma iako vjerujem da bez obzira kad se prepisuju norme iz evropskih direktiva da one ostavljaju prostor da se prilagode nekim lokalnim uslovima i da nakon jedinstvenog matičnog broja nije više potrebno navoditi sve podatke koji su ovdje sadržani. Ovdje imate, druga alineja jednu tehničku grešku, gdje u zagradi stoji - suva drumska površina, a ta zagrada stoji i za vrste puta s obzirom na kretanje. Mislim da ova zagrada da ne stoji na pravom mjestu, jer treba da stoji jedan red niže gdje se govori o stanju površine puta. Pogledajte vaš član 13 Predloga zakona koji definiše novi član 175a u drugoj alineji - suva drumska površina. Zagradi tu nije mjesto i treba da stoji iza /Prekid/ stanju površine puta. Pretpostavljam da se radi o tehničkoj greški. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

I koleginica Jonica, posljednji odgovor na komentare ministru.

Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Gospodine Konjeviću, više puta smo razmijenili priču o ovim problemima kroz poslanička pitanja. I kad sam Vas pitala, a i danas sam to uradila, taj dio nijeste baš obuhvatili gdje ide novac od kazni za prekršaje za bezbjednost saobraćaja, svojevremeno ste mi odgovorili da ide u Budžet. Znamo i Vi i ja da ide budžet ali suština price je - Ako se novac naplaćuje od kazni kojima se pokušavamo zaštititi od kršenja pravila za bezbjednost saobraćaja, onda je logično da se ulaže da bi se obezbijedila što veća bezbjednost učesnika u saobraćaju. Ponavljam inicijativu i ponavljam priču i znam da možda nije moguće imajući u vidu druge zakone kojima je to regulisano, da to regulišemo potpuno ovim zakonom. Ali, pozivam Vas da zajedno kao što smo na određeni način došli do ovih rješenja koji se tiču ovog zakona, nađemo rješenje, da

obavežemo Vladu da kroz budžet, se dio sredstava koji se naplaćuje od kazni za kršenje pravila vezanih za bezbjednost saobraćaja zaista usmjerava na popravku crnih tačaka na putevima u Crnoj Gori, zaista usmjerava na popravku puteva i obezbjeđuje da i sa te strane smanjujemo opasnost po bezbjednost saobraćaja u Crnoj Gori.

Dakle, nijeste mi odgovorili ono o čemu sam govorila kada su u pitanju ljekarska uvjerenja, oko dnevnih svjetala rekli ste, imaćete naš amandman, vidjećemo kako ćete vi i kako će poslanici oko toga odlučiti. Ali, vratiću se na dvije stvari o kojima sam i ranije govorila. Mladi vozači, rješenje koje ste predložili, rješenje koje smo mi predložili oko kojeg ste imali zadržku zato što je u Hrvatskoj na Ustavnom sudu zbog priče o tome da li i jedna porodica koja ima samo vozilo koje je veće snage time onemogućava nekog od članova porodice da ga koristi, a podsjećam, da mi trenutno imamo zakonsko rješenje da ako ja ne platim kaznu, ne mogu da podignem saobraćajnu dozvolu i ni jedan član moje porodice ne može da koristi vozilo, iako je možda svako drugi platio sve kazne. Mi na taj način ograničavamo članove porodice kad su određena zakonska rješenja i takođe smatram jako lošim zakonskim rješenjem /Prekid/mogu podići. Završavam, gospodine Mustafiću, sa dvije stvari.

Izveštaj o stanju bezbjednosti u saobraćaju bio je naš predlog da bude jednom godišnje u Skupštini Crne Gore. Mislim da bi i vama i nama valjalo da jednom godišnje saberemo sve ono što su napreci ili loše strane u ovoj priči i da jednom godišnje razmatramo da li su i dobra zakonska rješenja i njihova primjena. I kada je u pitanju priča o prekršajima i ovim se negdje i vama obraćam tražim i za ovaj i za sljedeća dva zakona, imajući u vidu da su u nadležnosti i ovog Ministarstva, ali otprilike istih poslanika, o tome sam pričala juče sa potpredsjednikom ne do ponedjeljka nego do utorka do početka rasprave imamo pravo na podnošenje amandmana jer je vrlo specifična i detaljna materija. Dakle, do početka rasprave u utorak u odnosu na sve zakone koje danas imamo. Pričamo o Komunalnoj policiji, o opštem upravnom postupku i bezbjednosti saobraćaja. Vraćam se na prekršaj, zbog njih sam najviše i tražila ovo vrijeme. Podsjetiću, da znam da je bila namjera i rekli ste da kazna ima za svrhu da odvraća građane od pravljenja prekršaja. Ali, kad to nijesmo uradili analizom prilikom donošenja zakona, smanjenje kazne šalje poruku da kažete - pa nije ovo strašno i onome koji projektuje, gradi ili rekonstruiše put na način što ugrožava bezbjednost ili onome koji 70 km na čas prekorači brzinu, kroz naseljeno mjesto ili kroz grad vozi 120 km na čas ili 190 km na čas vozi tamo gdje je ograničenje 100 km na čas. Loše su poruke. I ja Vas molim da pokušamo, ja ću pokušati amandmanima da izdvojimo prekršaje koji zaista nemaju značajan uticaj na bezbjednost učesnika u saobraćaju, za njih smanjimo kaznu, a za sve drugo zaista ne šaljemo loše poruke ne smanjujemo kazne kojima ćemo negdje pospješiti neke da i dalje ugrožavaju saobraćaj i svoje i naše živote.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Jonica.

Vi ste preinačili vaš zahtjev od juče i tražite da se do utorka, do početka rasprave, podnose amandmani. Do utorka ste rekli. U redu, do utorka do početka rasprave mogu da se podnesu amandmani na ove predloge zakona o kojima danas raspravljamo.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja, ministrovih komentara i odgovora i naravno komentara naknadnih predstavnika poslaničkih klubova, a sada prelazimo na diskusije.

Kolega Zarubica je prvi diskutant, a neka se pripremi kolegistica Bošnjak.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolege, poštovani saradnici, ministre Konjeviću, s obzirom da je izašao trenutno, poštovani građani,

Zaista dosta toga je rečeno u prvom krugu kroz diskusiju uvodnih naših kolega i odgovora ministra i neke stvari se moraju i ponoviti. Suština izmjena i dopuna Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, prije svega, sastoji se u preciziranju odredbi, koje su se kod postojećeg zakona tokom njegove primjene pokazale necjelishodnim, sa stanovišta učesnika u saboraćaju i kod organa u postupku. U svakom slučaju, mislim da je postojeći zakon doprinio povećanju bezbjednosti saobraćaja na putevima, a da će ga ove izmjene i dopune učiniti još efikasnijim, sa stanovišta njegove primjene, a samim tim doprinijeti još većoj bezbjednosti na putevima. Ipak, treba konstatovati da bezbjednost na putevima ne zavisi samo od kvalitetnog zakona, nego i od kvaliteta putne infrastrukture. Nije na odmet zbog građana još jednom navesti određene izmjene i dopune, koje se ovim Predlogom zakona predviđaju. Prije svega, režim upotrebe zimske opreme za vozila se mijenja. Predlog izmjena i dopuna Zakona predviđa da se zimska oprema koristi samo kada to zahtijevaju zimski uslovi. To je dobro i naravno dogovoreno i sa kolegama iz SNP-a.

Na osnovu analize saobraćajnih nezgoda, od donošenja postojećeg zakona u kojoj se konstatuje od ukupnog broja saobraćajnih nezgoda oko 30% učestvuju lica mlađa od 24 godine, zakonodavac se odlučio da uvede novu kategoriju pod nazivom mladi vozač i da predloži dodatna ograničenja za ovu kategoriju vozača. Postojeći zakon je predviđao da se novoprodukcijena vozila ne moraju podvrgavati tehničkom pregledu kod prve registracije. Sada se predlaže da se taj rok produži na tri godine ako vozilo nije učestvovalo u saobraćajnoj nezgodi. Opravdana norma, prije svega, sa stanovišta smanjenja troškova vlasnika novoprodukcijenog vozila. Takođe, postojeći zakon nije predviđao vremenski rok za upravljanje motornim vozilom od podnošenja zahtjeva do dobijanja saobraćajne dozvole. Predlogom zakona se predviđa da vozač može upravljati motornim vozilom 30 dana od trenutka podnošenja zahtjeva za registraciju. Mislim da se sa time rješava dosadašnja zabuna kod registracije. S obzirom na činjenicu da institut popunjavanja Evropskog izvještaja u saobraćajnoj nezgodi nije zaživio zakonodavac člana 12 Predloga zakona kvantifikuje pojam male štete i definiše da se pod malom štetom podrazumijeva šteta nastala na vozilu u iznosu od hiljadu eura. Ovdje zaista ostaje dilema da li je ovaj iznos adekvatan našim ekonomskim prilikama. Lično mislim da taj iznos treba smanjiti. Već imate dva amandmana po tom pitanju, a jedan amandman je bio kroz Odbor koji ste odbili. Molim Vas da o tome razmislite.

Ono što je možda trebalo prvo naglasiti kao kvalitetan iskorak kod predloženih izmjena jeste obaveza lokalnih samouprava da obezbijede mjesto za parkiranje za vozila obilježena znakom pristupačnosti koja se odnose na lica sa invaliditetom.

I na kraju jedna dilema. Naime, ostala je norma iz postojećeg zakona koja propisuje obavezna upaljena kratna dnevna ili svjetla za maglu tokom vožnje danju. Postaju zagovornici da ovu normu treba treba ukinuti, predlažući da se stijetla tanju koriste samo u uslovima smanjene vidljivosti. Razloge za izmjenu takve norme temelje, između ustalog, na tome što veliki broj vozila tehnički nije prilagođen da im svjetla budu upaljena non-stop. Kao posledica dešava dolazi do čestog pregorijevanja sijalica, potrošnja goriva je povećana, a samim tim je povećana emisija CO2 gasova u atmosferu. Uostalom, jedan broj zemalja je napustio ovu praksu i drugim mjerama povećao bezbjednost saobraćaja kao što je, recimo, smanjenje dozvoljene brzine. Moram priznati da sam i ja jedan od zagovornika za izmjenu ove odredbe, ali zakonodavac je odlučio da ova norma ostane. Možda u nekom sljedećem koraku doživi izmjenu. Iz svega navedenog, glasaću za predložene izmjene i dopune ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Zarubica. Prvo da se snađem. Više ne pričamo o auto-putu. Jel' tako? Dobro. Već najavljena koleginica Bošnjak, a najavljujem poslije nje koleginicu Filipović. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Sad smo prešli na ove puteve manje važne od auto-puta, regionalne. Pa evo i ja kao i moji prethodnici da kažem da ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima jeste jedan korak naprijed, odnosno jeste poboljšanje u odnosu na već postojeći zakon i da mi je drago da je došlo do smanjenja kazni. Takođe mi je drago što sam čula koleginicu da će možda biti neki amandman da se te kazne i gradiraju zavisno od prekašaja, pa ćemo vidjeti, možda će to biti bolje rješenje u odnosu na ovo sad predloženo zakonom.

Zašto sam se javila za diskusiju? Podstakla me je izjava direktora Urgentnog centra u ponedjeljak ujutru koji je rekao da je ovaj posljednji vikend bilo 18 prijavljenih, odnosno onih koji su došli u Urgentni centar, a da se radilo o tučama u lokalima i to uglavnom mladih ljudi, da je jedno, kao što znate, završeno smrtnim ishodom i 12 saobraćajnih nezgoda isto uglavnom mladih ljudi i takođe jedno završeno smrtnim ishodom. Prosto hoću da ukažem da današnje mlade generacije, po mojem nekom mišljenju, previše koriste alkohol i psihoaktivne supstance i da to nije problem samo u Ministarstvo unutrašnjih poslova. To je problem cijelog društva, ali treba voditi računa posebno kroz ovaj zakon da se nađe način da se ne dozvoli da imamo toliko smrtnih ishoda i da kazne budu veoma stroge, ali ono što je najbitnije jeste to da ne dozvolimo one kompromise i ono naše u Crnoj Gori se svi manje-više znamo, pa onda neko nazove nekog iz Ministarstva unutrašnjih poslova, vrati im se vozačka dozvola i onda oni uvijek ohrabreni takvim stvarima nastvaljaju dalje ono što nije dozvoljeno. I u tom smislu, molim ministra da se kažnjavaju i oni saobraćajni policajci ili već koji izriču te kazne i one ih sprovode, jer ne smijemo dozvoliti da, ako nekome radi alkoholisanog stanja ko ugrožava saobraćaj oduzmete vozačku dozvolu da bilo ko, pa čak i ovdje od nas, sigurna sam da ima poslanika koji naprave urgenciju da se nekome vrati vozačka dozvola, mislim da treba jednom da se prekine sa tom praksom i da će svima nama biti

bolje. Evo, sad su kazne u nekoj mjeri smanjene. Inače, mislim da u Crnoj Gori, ako udarite ljude po džepu, da ih to najviše boli, jer svi se odlično ponašamo kad odemo u inostranstvo i poštujemo sva pravila, a ovdje smo navikli kad prekršimo pravila, da ćemo nekoga da nazovemo i da nećemo biti kažnjeni. Na to mislim da treba da stavimo tačku, a evo idemo ka Evopskoj uniji pa nadam se da ćemo i u tom smislu se primjereno ponašati.

Mi ćemo vjerovatno ići i sa nekim mjerama u vezi sa Zakonom o oružlju kada sam već govorila u ovom smislu da je ovaj vikend bio baš onako tragičan po pitanju i tuča u kafićima i po pitanju saobraćajnih nezgoda. Ono što sam takođe zapazila, a vjerovatno i moje kolege rekle da stanje na našim putevima ne odgovara vozilima koja se voze. U Crnoj Gori valjda je to i pomodarstvo prije će neko kupiti dobro auto nego što će dati za nešto što bi meni bio prioritet. Imamo veliki broj veoma, ja ću ih nazvati, moćnih vozila, koja prosto nijesu za ove puteve i onda se tu kroiste enormne brzine, a naši putevi to ne podržavaju, čak ni saobraćajni znaci nijesu usklađeni, a to vjerovatno nije stvar Ministarstva unutrašnjih poslova. Ali ako je neko moćno vozilo pa im se ograniči na 50, prosto to izgleda smiješno kad tako na jedno vozilo vozi tu gdje može slobodno i veća brzina da se razvije. Postoji čitav niz mjera koje bi trebalo izmijeniti, trebalo usaglasiti i čini mi se da bi to doprinijelo znatnom smanjenju saobraćajnih nzigoda.

Iskoristiću ovu priliku da kažem da nijesu samo nekulturni vozači. Nekulturni su i pješaci. I svi da se zapitamo koliko smo puta prešli preko crvenog sigurno, a to je i kršenje zakona. Treba i tu negdje da damo primjer drugima.

Ministre, pošto ste došli, i dalje hoću da Vas upozorim da imam informaciju, a da bih voljela da Vi to provjerite da veliki broj ovlašćenih lica iz Ministarstva unutrašnjih poslova ne registruje svoje privatne automobile, a to je potencijalna opasnost na putu zbog toga što njihove kolege neće da ih kazne. Imate sigurno ogroman broj tih i to možete vi u vašim bazama da provjerite, mislim da je i to neka vrsta diskriminacije prema ostalim građanima, a da ne kažem da se kola koja nijesu prošla tehnički pregled koriste u saobraćaju i da su potencijalna opasnost. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama. Komentar ima ministar Konjević. Izvolite. Ministre, samo da Vam kažem. Bio sam sad u Danskoj, pa to je strašno kako je regulisan saobraćaj. Znači, prednost ima prvo biciklista, pa pješak, pa tek kola. Moje iskustvo sa saobraćajnom policijom je vrlo pozitivno. Treba im pomoći, podržati na svaki način, jer ima dosta i javašluka. Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Potpredsjedniče, samo nekoliko pitanja koja mi se čine važnim. Izvinjavam se, propustio sam prethodnim poslanicima, dakle, neću spominjati samo nekoliko tema. Kada smo govorili o prekoračenju brzine, nije samo novčana kazna, kazna za prekoračenje brzine. Izrazito prekoračenje brzine može da ima za posledicu zatvorsku kaznu, oduzimanje vozačke dozvole plus novčanu kaznu. To smo pooštrili, nije samo ta vrsta prekršaja u tome segmentu. Oko izvještavanja nadležnog odbora ili Skupštine vezano je za godišnji izvještaj o bezbjednosti saobraćaja, prihvatam unaprijed. Ne

moramo to imati normirano zakonom. Možemo polugodišnje, možemo možda to predložiti, tj. kako god predložite u to dijelu potpuno sam saglasan.

Oko ljekarskih uvjerenja sam rekao, Hrvatska ih je recimo ukinula. Ali, to je materijalno regulirano drugo ministarstvo i drugi zakoni. Dakle, ne možemo to tretirati ovim zakonom. Kad govorimo o tome gdje idu kazne od prekršaja, mi bi smo najviše voljeli da idu jednim dijelom Ministarstvu unutrašnjih poslova namjenski u Fond za opremanje saobraćajne policije. To je bio jedan od zaključaka Odbora za bezbjednost, ali onda imate prosto koliziju propisa kada Ministarstvo finansija ukazuje da svi prihodi budžeta moraju da budu evidentirani na jednom računu itd.

Koleginice Bošnjak, već sam Vam jednom rekao oko registracije auta. Znači, provjeravao sam, nije Vam informacija tačna. Da li ima pojedinačnih slučajeva, odmah da Vam kažem da ima, ali da je sistemski to tako, Vam tvrdim da nije. Oko vraćanja vozačkih dozvola, među vama poslanicima ima ljudi koji su kažnjavani, među ministrima ima ljudi koji su kažnjavani. Iz policije ima nalog da kažnjava svakoga ko napravi prekršaj u saobraćaju i čak, nemojte se začuditi ako javne funkcionere u narednom periodu namjerno budemo u javnosti isticali da su počinili saobraćajnih prekršaja. To postoji kao praksa u nekim zemljama. Jer, oni kao javni funkcioneri imaju veću odgovornost da poštuju propise koje su predložili ili usvojili u tom segmentu, mislim sad na ministre i na poslanike. Znači, oko vozačkih dozvola, uradićemo elektronsku evidenciju oduzetih dozvola, što znači da neće biti moguće već tokom naredne godine vratiti vozačku dozvolu, a da u sistemu ne ostane ko je pristupio od službenika da bi se ta vozačka dozvola vratila i na takav način zatvoriti priču da bilo ko koga zove i oko vozila koja su tehnički neispravna a učestvuju u saobraćaju. Vi ste vidjeli početkom ove godine koliko je bilo negativnih reakcija na primjenu novih podzakonskih akata vezano za stanice za tehnički pregled. I dosta je i prema meni privatnih žalbi koliko je rigorozna procedura registracija. Mi ćemo na tome istrajati. Moraju zaista učestvovati auta koja su ispravna i koja mogu da učestvuju u saobraćaju. Saglasan sam sa kolegom Popovićem, posebno u Kotoru je izražen problem motociklista i sa tim će se nadležno odjeljenje bezbjednosti morati pozabaviti. Zaboravio sam za kolegu Tuponju. To je jedno iskustvo koje smo čuli. Znam da je kolega Tuponja dugo živio u Njemačkoj i svakako da ćemo tu stvar u tom segmentu generalno razmotriti. Uz zahvalnost potpredsjednika, još jednom zahvalnost Vama.

Ovim izmjenama poboljšavamo zakonski tekst u želji da obezbijedimo veću bezbjednost saobraćaja na putevima, ali ne može se samo zakonskim tekstom to uraditi. Vi ste nešto o tome govorili. Prosto svaki segment u društvu treba da afirmiše da popravljamo stvari koje su na ovu temu loše, prevashodno naše navike. Vi ste lijepo rekli. Nemamo problem da primjenjujemo propise kada pređemo granicu, ne bunimo se. Naprotiv. Ako nas kazne, prihvatamo. Ali, kad se vratimo na našu teritoriju, ako mogu tako kažem, onda nam sve smeta. Prosto mentalitetski treba malo vremena da se na te stvari naviknemo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vam, ministre. Kolege, do 18 sati radimo. Ministre, rasporedite vrijeme za sva ova tri zakona. Pošto svaki dan putujem iz Budve i nazad, vjerujte, svaki dan vidim da se dešavaju pojedan ili dva ruska ruleta koje čine mladi ljudi. Slušate li, ministre? I onda se zaustavim kod policajca i pitam ga je li onaj normalan. A on kaže da nije

normalan. Treba prvo iz kuće da dođe normalnost, pa onda dalje. Odgovor na komentar, kolegistica Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem. Složivu se da je problem širi i da je problem društva. Treba da nastavimo da svi učestvujemo u tome da dođe do poboljšanja. Drago bi mi bilo da se prozovu javno i funkcioneri koji krše. Mislim da bi to bio doprinos, samo da ne počnete od opozicije, nego da ste za sve ravnopravni. Znam da u Engleskoj, recimo, princa Harija, imala sam priliku da pročitam tekst, isto je napravio malo veći saobraćajni prekršaj i zbog toga je to objavljeno u novinama. To sigurno ima uticaja i mislim da bi bilo blagotvorno i za nas i nadam se da ćemo jednog dana i dostići one standarde kao u Londonu da ne moramo za te manje prekršaje da nas love policajci, već kad dođete da registrujete auto, oni vam ispostave račun kokiko ste prekršaja napravili, pa vi onda posumnjate, oni vam daju sve fotografije i sve snimljeno, video snimke. I vi onda morate da platite sve mimo zakona što ste radili i skine vam se sa žiro-računa. Vjerujte, svi bi onda vodili računa i kako se prakiramo i prelazimo li preko crvenog i hoćemo li voditi računa o pješacima, o biciklistima i o svemu drugom. Zahvaljujem. Rekla sam da je ovo iskorak naprijed i raduje me. Mi ćemo glasati za ovaj zakon.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegistica. Sada najavljujem novu kolegisticu Filipović, a neka se pripremi kolega Nišavić. Izvolite.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Uvaženi predstavnici Vlade, kolegistica i kolege, poštovani građani i građanke Crne Gore,

Bezbjednost saobraćaja bavi se negativnim efektima saobraćaja. Potpuna sigurnost u saobraćaju na današnjem nivou razvoja, s jedne strane, nije moguća, a, s druge strane, mora se saobraćati zato što je to egzistencionalna funkcija. Saobraćaj je mnogo doprinio ukupnom razvoju civilizacije i predstavlja jedan od važnih elemenata ovog razvoja. Međutim, štetne posljedice saobraćaja prijete da omalovaže i znatno umanje koristi od saobraćaja. Crna Gora je usvojila Akcioni plan za sprovođenje strategije obezbjednosti na putevima za 2014.godinu i pravilnike za primjenu Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Na ograničenom prostoru na kome se odvija drumski saobraćaj praktično učestvuje cijelokupna polulacija stanovništva, a tehnikom koja se koristi u saobraćaju upravlja veliki broj ljudi različitog stepena sposobnosti za učešće u saobraćaju. Sa gledišta bezbjednosti saobraćaja i sistema vozač-vozilo-put-okolina najznačajniju ulogu ima vozač čijem se osposobljavanju mora posvetiti izuzetna pažnja.

Obuka vozača u auto školama jedna je od mjera generalne prevencije saobraćajnih nezgoda, te smatram da je uloga auto škola veoma važna, jer su osnovni dio saobraćajnog sistema i moraju imati kvalitetniju, odgovorniju i stručniju ulogu. Instruktor je dužan da u toku obuke vozača pomogne u stvaranju pravilnih navika i oslobodi učenika, kako ste sad dali ovaj novi termin u izmjenama i dopunama zakona, to više, kao što sam shvatila, nije kandidat, od loših i nepravilnih postupaka. Za obuku

učenika u auto školama koriste se vozila koja su tehnički ispravna i one kategorije za koje se učenik obučava. Zato smatram da je jako dobro što ste u novom predlogu zakona u članu 19 propisali da auto škola mora posjedovati najmanje dva vozila kategorije "B", koja ne mogu biti starija od osam godina i najmanje po jedno vozilo ostalih kategorija koja ne mogu biti od 20 godina.

Zadnjih godina u svijetu u saobraćajnim nezgodama pogine blizu 500.000 lica, a između 10.000.000 i 15.000.000 pretrpi povrede. Posljedice saobraćajnih nezgoda postale su, po mom mišljenju, ogroman zdravstveni, ekonomski i socijalni problem savremenog svijeta.

U članu 1 predloga ovog zakona uvodite kategoriju "mladi vozač". O tome su kolege u prethodnim izlaganjima dosta govorile, jer ste analizirajući saobraćajne nezgode u 2013. godini koje su se desile dobili podatke da od 5.264 saobraćajne nezgode 30% su učestvovali vozači do 24. godine života. Mjere koje predlažete jesu ograničenje brzine i ta nulna granica alkohola, droge i psihoaktivnih supstanci u organizmu, a ograničenje brzine na putu 70 km, na auto-putu 100km i mopedom 40 km. Mišljanja sam da je dobro što ste ovim predlogom zakona predvidjeli smanjenje novčanih kazni i to koliko mogu da primijetim u nekim članovima čak i do 50% radi prilagođavanja, naravno, istih platežnoj moći građana Crne Gore, ali naravno i povećanju stepna naplate.

U članovima 32 i 33 predvidjeli ste mogućnost da se registracija vozila vrši na kraći period od godinu dana, ali ne kraći od tri mjeseca. Htjela sam da Vas pitam da li sam dobro razumijela da li ova mjera važi i za motocikle, jer smo svjedoci da veliki broj građana koristi motocile i da ih mogu, naravno, koristiti samo određeni broj mjeseci zbog vremenskih uslova. Takođe, smatram jako dobrom izmjenom u članu 34, gdje omogućavate da se osim podnošenja zahtjeva za registraciju vozila preko stanice za tehnički pregled može vršiti i podizanje saobraćajne dozvole, registracionih naljepnica i registarskih tablica, što će zaista smanjiti gužve na šalterima ministarstva i olakšati građanima put za ostvarivanje prava. Zbog toga ću glasati za izmjene i dopune ovog zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice. Riječ ima kolega Nišavić, a neka se pripremi kolega Šabović.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče. Gospodine ministre sa saradnicima, poštovana Skupštino,

Prije svega, pošto sam i ja svakodnevni učesnik u saobraćaju, kao vozač želim da pozdravim i ovo i svako donošenje zakonskih odredbi koje će učiniti da povećamo bezbjednost u saobraćaju.

Želim da pohvalim rad saobraćajne policije, makar na relaciji Bijelo Polje-Podgorica, koji rade u vrlo teških uslovima i vrlo teškim vremenskim prilikama po kiši, vjetru, po studeni. Uz to su izloženi šikaniranju i maltretiranju od strane pojedinih vozača i za to su malo plaćeni.

Znam da Vi nijeste adresa za ovo što ću sada da apelujem, nego Direkcija za očuvanje puteva, ali želim da kažem da se redovnije održava bočna signalizacija u

tunelima u ovom pomenutom pravcu, a posebno u najdužem tunelu u Platijama i u tunelu broj 15 kod Manastira Morače, gdje i ne postoji bočna signalizacija i gdje je mnogo rizično ući sa dnevnog svijetla u tunnelski proctor. Ne pomažu ni svjetla.

A sada da se vratim na zakon. Pozdraviću svakako uvođenje kategorije mladog vozača i posebno obrađenog u članu 5 gdje znamo da najveći broj saobraćajnih udesa, nažalost, sa tragičnim posljedice prave upravo vozači do 24 godine starosti i pridružio bih se predlogu poslanika Kalača da se tim mladim vozačima zabrani upravljanje autom u kasnim, ponoćnim i ranim jutarnjim časovima. Oko člana 9 čuli smo dosta diskusija iako mi i dalje to nije jasno kako ćemo prilagoditi upotrebu zimske opreme ako se svakodnevno mijenjaju vremenski uslovi i znamo da, posebno mi sa sjevera krenemo po lijepom vremenu, dolazimo do Kolašina, moramo postavljati zimske gume. Pretpostavljam da ćete to regulisati sa jednim vremenskim periodom da će svaki vozač morati, znači u tom vremenu, nositi sigurno i zimsku opremu.

Osvrnuo bih na član 12, odnosno u vašem zakonu u članu 169, gdje kažete - U slučaju iz stava 1 ovog člana učesnik u saobraćajnoj nezgodi koji je zahtijevao uviđaj snosi troškove vršenja uviđaja u iznosu od 50 eura. Znači, to je u slučaju đe se procjenjuje manja materijalna šteta. Gospodine ministre, šta sa situacijama kada je neko ko je vidno oštećen a nema novca da plati uviđaj, da plati izlazak policije na lice mjesta? Kako regulišete to ako se uviđajem dokaže da je šteta bila veća od te manje štete koja se može dogovoriti u dogovoru sa drugom stranom? Kako taj čovjek da naplati od osiguravajućih kuća štetu na autu? Mišljenja sam da ovaj član, odnosno ovaj stav treba brisati, jer je policiji obaveza da izađe na lice mjesta kod uviđaja. I još odšteta na kaznenu mjeru člana 128a, svakako sam za nultu toleranciju alkohola, ali mislim da ovaj član iz tehničkih razloga neće moći da se sprovodi. Jer, svjedoci smo da i kod ljudi koji ne konzumiraju alkohol ne postoji nulta tolerancija alkohola, recimo, u slučajevima kada neko uzme slatke jabuke, grožđe, suve smokve, šljive i tako dalje, postoje takozvani endogeni alkoholi, nivo endogenih alkohola kod sresa kod šećeraša. I zato predlažem da se ova nulta tolerancija ipak pomjeri do granice od 0,2 promila. Hvala na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala i Vama. Sada riječ ima kolega Šabović.
Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Doktoru Nišaviću svakako želim da po više osnova iskoristim priliku da odgovorim. Vezano oko kategorije mladog vozača i nulte tolerancije na alkohol slična debata, ja se mogu prisjetiti, bila je prilikom prethodnog usvajanja zakona vezano za generalnu stvar. Razumijete svi zašto smo ovako rigorozni u ovom segmentu, ali vrlo ću uvažiti za taj nivo argumentacije koju ste Vi kao ljekar dali, smo i mi sami razmišljali, 'ajmo tokom diskusije u pojedinostima da pogledamo šta nam je najbolje rješenje. Nemam ograničenja, a vezano za član 12 Izmjena i dopuna o kojima ste Vi sada govorili, samo radi pojašnjenja. Ja bih vas molio da ujedno pročitamo ili se podsjetimo na član 11. Mi ovdje uvodimo da učesnik u saobraćajnoj nezgodi koji je zahtijevao uviđaj, dakle, definišemo manju materijalnu štetu do 1.000 eura, snosi troškove vršenja uviđaja u iznosu od 50 eura. Zna li zašto? Zato što želimo na takav način, i to ćemo

tražiti od auto škola, što je moguće više kod tih manjih saobraćajnih nezgoda afirmiše što imamo u ovom zakonu, to je korišćenje, odnosno popunjavanje Evropskog izvještaja o saobraćajnoj nezgodi, koji potpuno štiti vozača kod manjih saobraćajnih nezgoda. Nema potrebe da policija troši, koristi svoje resurse, zaustavlja se saobraćaj itd. Mnogo je efikasnije popunjavanje Evropskog izvještaja o saobraćajnoj nezgodi koji je obaveza za svakog vozača. Prosto smo ovo uveli da podstaknemo građane da više razmišljaju o tome kod saobraćajnih nezgoda koje imaju manju materijalnu štetu. Moramo voditi računa o ukupnim resursima koje kao društvo u tom segmentu imamo, a ništa dolazak policije kod takvih saobraćajnih nezgoda neće puno doprinijeti. Jer, popunjavanje tog izvještaja je sporazum između onih koji su učestvovali u saobraćaju vezano za naplatu štete kroz osiguranje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, ministre.
Izvolite, kolega Nišaviću.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Pobornik sam toga da postoji nulta tolerancija. Ovo kažem iz tehničkih razloga. Znam da se to neće često dešavati, ali u slučaju da se desi greška može da odgovara i bude kažnjen neko ko nije to zaslužio. Znam da će to da bude rijetko.

Što se tiče člana 12, ovlašćeni policijski službenik dužan je da izađe na mjesto saobraćajne nezgode u kojoj je nastala manja materijalna šteta po pozivu. Međutim, ovdje se može desiti da iz nekih drugih razloga niko od učesnika u toj nezgodi, iako se dogodila veća materijalna šteta od propisane, ne pozove policiju. Razlog je, primjera radi, ako su neregistrovana oba vozila. Zato mislim da bi policija trebala, bez obzira na poziv, izađe na mjesto udesa.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.
Sada riječ ima kolega Šabović, a neka se pripremi koleginica Jasavić.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani ministre u odsustvu sa saradnicima,

Ovim predlogom izmjena i dopuna Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima resorno ministarstvo želi da jedan broj normi aktuelnog zakona nedavno usvojenog u ovom Parlamentu izmijeni, odnosno uskladi sa realnim stanjem na našim putevima i realnim socio-ekonomskim položajem učesnika u saobraćaju, a koje su se u primjeni zakona pokazale kao smetnje organima u vršenju njihovih službenih zadataka.

Takođe se pokazalo da je neophodno pristupiti izmjenama nekih pozitivnih zakonskih normi u cilju usklađivanja aktuelnog zakona sa ostalim zakonima kako bi iste bile bolje primijenjene u praksi.

Jedan od bitnih razloga izmjena je i prilagođavanje novčanih kazni platežnoj moći građana Crne Gore kao učesnika u saobraćaju na putevima, kako bi na taj način postigli veći stepen naplativosti. Ovim izmjenama se na drugačiji način definiše upotreba zimske opreme na putevima, jer je stručna i laička javnost ukazala da postojeće

rješenje u zakonu nije dobro. Po mišljenju predlagača, određivanje fiksnog datuma korišćenja zimske opreme je veoma diskutabilno sa više aspekata.

Ovim izmjenama su značajno pojednostavljene pojedine procedure i na ovaj način na mnogo racionalniji i uz značajne uštede ljudskih resursa i materijalnih troškova ostvareni su pojedinačni i opšti interesi. Treba naglasiti da se ovim izmjenama Predloga zakona ne dira u osnovni koncept Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, koji je usaglašen sa evropskim zakonodavstvom. Zato, treba podržati Predlog izmjena zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, što će poslanici Demokratske partije socijalista i učiniti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Šaboviću.

Riječ ima koleginja Jasavić, a neka se pripremi koleginja Dragičević.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovani predlagači,

Ovo je dan, moglo bi se reći, dobrih zakona. Dobro je da postoje dani u parlamentu kada razmatramo dobre zakone, s tim što ću imati u svojoj narednoj opservaciji Zakona o Komunalnoj policiji i znatne primjedbe. Ovdje u ovom dijelu neću, jer je ono što je saopštavala javnost da su nedostatne odredbe ovog zakona i na šta su ukazivale kolege iz SNP-a predlagač shvatio da mora da se mijenja i to je dobro. Dobro je zato što se uvode nove kategorije, novi instituti i novi pojmovi. Pojam mladog vozača do 24 godine je nešto što je bilo neophodno ovom zakonu. Bilo je neophodno i ograničiti brzinu kretanja ovih lica jer smo svi roditelji i zato što svi negdje brinemo kada nam djeca izađu, ali ja nijesam za onaj amandman i neću ga podržati da se djeci, odnosno mi kažemo djeci, oni sebe drugačije zovu, mlađim osobama od 24 zabrani upotreba motornih vozila u noćnim satima. Jer, onda bih morala ja da idem i da vozim ili taksu. Nekako mi je sigurnije da razmišljam da moja djeca, ako imaju ovu zabranu kao i druga djeca, moraju voditi računa kako se ponašaju u saobraćaju da bi spriječili eventualne neželjene posljedice koje ne želimo apsolutno nikom i koje na ovaj način sprječavamo.

Ono što je dobro u ovom zakonu jeste da se utvrđuje obaveza opštine da odredi prostor za parkiranje vozila osoba sa invaliditetom. Ovaj zakon je sa dobrim senzibilitetom razmatrao i pitanje osoba sa invaliditetom vezano za zaustavljanje i parkiranje vozila sa znakom pristupačnosti. To je nešto što će biti vrlo dobro sigurno prihvaćeno od osoba sa invaliditetom. Zimska oprema sada više neće biti problematična sa stanovišta kalendarskog, već sa stanovišta vremenskih uslova.

Ono što je posebno negdje prihvatljivo jeste dodavanje zone 30, kojom se predviđa da se obilježava dio puta, ulice ili naselja u kojima je izražen rizik nastanka saobraćajnih nezgoda. U ovom dijelu smo u Poslaničkom klubu Pozitivne Crne Gore razgovarali o evidencijama koje je pomenuo kolega gospodin Tuponja. Evidentno je da ovdje ima jako puno određenja i odrednica, ali one su neophodne ne u onoj mjeri, to ćete vi morati da radite i dobro je što ste unijeli to, zato što te evidencije ustvari će omogućiti da se naprave kvalitetne analize i kvalitetni zaključci, jer vi ne možete na osnovu nepostojećih evidencija ili nedovoljno kvalitetnih evidencija praviti dobre analize

i izvlačiti zaključke. Na primjer, vi ćete na osnovu toga moći, zbog građana objašnjavam, vi to dobro znate ali građani ne znaju, da napraviti analizu gdje se te saobraćajne nesreće najviše dešavaju, koji su to vozači koji najviše čine udese. Na osnovu toga se prave statistički podaci koji nam ukazuju kroz analize šta dalje raditi u postupku obezbjeđivanja naših građana u procesu bezbjednosti saobraćaja. To je ono što je za mene prihvatljivo. Bilo bi dobro da se ova odredba o zoni 30 bez izuzetka primjenjuje. Ukazala bih na neke primjere iz prakse, konkretno u Rožajama ima jedan dio puta magistralni koji se veže za mjesto koje se zove Koljeno. Tu imate toliko saobraćajnih nezgoda i konstantno se i dalje dešavaju. Bilo bi dobro da se, bez izuzetka, primjenjuju ove odredbe, a evidencija će nam omogućiti da vidimo koje su žarišne tačke i ključne tačke da bi se napravile analize i dobri zaključci. Iz tog razloga pozdravljam evidenciju i razumijem kolegu Tuponju da bi tu moglo možda da se skрати nešto što je vezano za podatke, ali to je vrlo dobra odredba.

Decidna zabrana učesnicima saobraćajne nezgode da napuste mjesto saobraćajne nezgode, takođe, je nešto što treba da pozdravimo. Ono što za mene jeste malo diskutabilno je u članu 12 oko Evropskog izvještaja o saobraćajnoj nezgodi. Dio koji ćemo pokušati amandmanima da negdje uskladimo, a to je iznos od 1000 eura. Mislim da iznos od 1000 eura ne predstavlja manju materijalnu štetu s obzirom na životni standard naših stanovnika. Razmišljali smo da bi to trebao da bude iznos nekih 500 eura, čak u nekim prilikama i manje, ali išli smo od tog srednjeg rješenja. Vezano za ovu obavezu da građani plaćaju, podržavam to. Ko hoće uviđaj i treba da plati uviđaj, on ima pravo naknade štete u postupku, tako da je i o tome vođeno računa.

Ovo su edukativni dani kada govorimo u ime građana, jer su zakoni dovoljno poboljšani da nema potrebe da kritikujemo i dobro je da ne moramo baš sve kritikovati. Ono što je dobro u ovom rješenju je što, poštovani građani, više nećete morati da čekate u nehumanim redovima za saobraćajne dozvole, za naljepnice, za registarske tablice, jer sada možete preko onog kod koga registrujete vozilo da podignete vašu saobraćajnu dozvolu ili tablice. To je veliki napredak. Jer, uvijek sam protiv nehumanih redova i zato ću podržati Zakon o upravnom postupku.

Svakako da je dobro i to što su se smanjile kazne, iako razumijem primjedbe koleginice Jonice u onom dijelu kada se odnose na pravna lica, ali za fizička lica u potpunosti podržavam smanjenje kazni, jer smo svakim danom sve više sirotinja, a pojedinci su svakim danom sve bogatiji i bogatiji, pa tužilac kada bude počeo da radi svoj posao, kada bude počela da se oduzima imovinska korist stečena kriminalom i oni će morati da računaju na to da će morati da vrate imovinu i da plaćaju kazne. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, koleginice. Ne vjerujem da neće naplatiti onaj put do saobraćajne da uzmu trošak benzina i vremena. Bojim se da neće registracije biti malo skuplje. Riječ ima koleginica Dragičević, a neka se pripremi kolega Abazović.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Uvažene koleginice i kolege, uvaženi gospodine ministre sa saradnicama, uvaženi građani,

Ne znam odakle da počnem jer puno toga ima. Prvo bih Vas zamolila, gospodine ministre, na sljedećem sastanku Vlade da zamolite gospodina ministra Kavarića da kada daje dozvolu za kupovinu automobila, obavezno ti automobili imaju pokazivače pravca, žmigavce. Jer, sve je manje i manje tih automobila. Ja sam pet i po godina na kotačima svaki dan Podgorica-Budva, Budva-Podgorica. Mogu da kažem da je Saobraćajna policija izvanredna. Ja im se divim, bilo podgorička, bilo cetinjska, bilo da su ovi iz Budve. Divim im se na što sve nailaze. Međutim, ni oni ne mogu to da riješe. Neko nekad neće da stane, ali ovi što dolaze ili ulaze na bočne ulice, niko ne daje žmigavce, ni po gradu, ni po putu. Jednostavno morate vi da gledate i za sebe i za njega. Hajde, dobro je, pogledaćemo jer čuva čovjek svoju glavu.

Gospodine ministre, ima nekih problema na koje bih htjela da ukažem u samim gradovima. Pošto i Vama pripadaju u jednu ruku opštine, zamolila bih da se nešto sa njima dogovorite. Ne znam u drugim opštinama, kod nas u Budvi regulira saobraćaj neko ko nema mnogo veze o sabračaju. Trebalo bi da se naprave ispred javnih ustanova koje su neophodne ljudima praktično za život, ispred apoteka, ispred banaka, ispred pošta, onamo gdje nije dugo zadržavanje, dva parkinga i snima se normalno. Ko ostane više od petnaest minuta, ima kaznu. Jer, kod nas ispred svih tih ustanova samo taksisti parkiraju. Ne možete nigdje da stanete. Imate lijek, recimo, da kupite za dijete, dijete bolesno u autu, morate ga ostaviti negdje kilometar daleko da stignete do apoteke. Mislim da bi se sa dvije, tri kamere to vrlo dobro riješilo ne samo u Budvi, nego u svim gradovima. Ne mora to da bude sada svaka apoteka, ali bar neka da ima gdje možete kada naiđete uzeti i ići dalje.

Moram još da vam kažem da, nažalost, onaj član zakona se ne poštuje da teretnjaci i oni koji se sporo kreću da stanu. To je vrlo rijetko. Onda vam svi izgube živce kada ide neko sporo, onda se napravi kolona od 20-ak automobile i onda pretiču i to vrlo ludo. Ovo što je rekao gospodin potpredsjednik, baš ruski rulet igraju. Mislila sam juče, kada sam se vraćala, da će me u komade samljjeti i to pretiče 20 auta. Je li mlad, je li star, ko je bio, pojma nemam. Znam samo da je bilo bijelo auto, ali vi ne možete ni vidjeti od te brzine što je. Kada policija vidi ove koji sporo idu, da im samo skrene pažnju da svake pola sata bar stanu, da propuste. Meni je svejedno. Kada idem polako, jednako stignem i brzo i polako iz Budve do Podgorice.

U svakom slučaju, podržaću zakon. Veoma sam zadovoljna sa svim ovim novinama. Podnijela sam amandman u vezi ovog da se po opštinama daju dva, tri mjesta gdje je problematično za te apoteke, banke, pošte. Dala sam amandman danas. Ako može, može. Ako ne može, samo da znate da ne bi to bilo loše, jer da nijesam vidjela po svijetu možda ni ja to ne bih znala. Da zahvalim da ste ovako brzo ušli u izmjenu zakona, znači da se mnogo vodi računa kada se brzo mijenja zakon. Jer onako kako život traži, tako ga i prilagođavamo. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Dragičević. Veoma dinamičan život. Tačno. Mi putujemo iz Budve do Podgorice i zbog ovakvih slučajeva svaki dan vrlo je interesantan život.

Pošto kolega Abazović nije tu, izvolite, kolega Obradoviću, kao završni diskutant.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi gospodine Raduloviću.

Gospodine ministre Konjeviću sa saradnicima iz Ministarstva, iz Vlade, uvažene poslanice i poslanici, poštovane građanke i građani,

Obradovala me je vijest gospodina Radulovića da je sinoć sanjao auto-put. To ukazuje samo na to da će Vam se ostvariti dječjački san, da će biti izgrađen isti.

Gospodine Konjeviću, odličan je Predlog izmjena i dopuna ovog zakona. Ja ću ga, a gotovo i svi poslanici, podržati. Upravo se takvi zakoni trebaju mijenjati kada se vidi u praksi da nešto u primjeni nije dobro, onda se brzo treba reagovati i mijenjati određene norme jer se one moraju prilagođavati građanima. Bezbjednost saobraćaja je veoma važna i nema toga građanina koji ne učestvuje u saobraćaju i čiji život nije ugrožen. Dosta toga zavisi od same discipline vozača, ali i discipline pješaka koji ne poštuju svjetla ili pješački prelaz. Raduju me novine koje se tiču povlastica za invalidna i hendikepirana lica, da se mogu zaustavljati i na mjestima, naravno, da prethodno obilježe vozila gdje je zabranjeno zaustavljanje, ukoliko ne ometaju saobraćaj. Raduje me činjenica vezano za mlađe vozače koji su do 24 godine u punoj snazi sa vozilima jakih kubikaža. Obično ih ponese mladost, što se kaže "mladost-ludost" i čine prekršaje. Dakle, da budemo rigorozniji prema njimada ne saobraćaju auto-putem brzinom većom od 100 km/h, a ostalim putevima 70 km/h, da ne mogu da počnu da upravljaju vozilom ukoliko su pod dejstvom alkohola ili droga, kao i svi ostali ukoliko su bolesni, umorni itd.

Naravno, za sve treba stvoriti i određene preduslove stvoriti. Tako vidim da se ovdje kažnjavaju oni koji voze biciklo mimo biciklističkih staza. Treba urediti i imati biciklističke staze i treba u onim lokalnim samoupravama koje imaju problema sa parkingom stvoriti i obezbijediti parking da bi se stvorili uslovi i obezbijediti zaštitne ograde, ograde na putu, vertikalnu i horizontalnu signalizaciju itd, da se bar u tom dijelu sve ispoštuje kako bi se onda obezbijedili uslovi na kolovozu i da bi vozači prilagodili svoju brzinu stanju na putevima. Raduje činjenica da će se brže i efikasnije dolaziti do saobraćajnih dozvola. Raduje i činjenica da je ovaj zakon usmjeren u tom pravcu da se sankcionišu na rigorozan način oni koji počine teže prekršaje. U ovom dijelu ste ublažili kaznenu politiku za one prekršaje za koje smatrate da nijesu toliko srazmjerni počinioци težini počinjenog djela i njenog izvršioca.

Ono što se u praksi često dešava, želim da naglasim na činjenicu da, ako imate jednu kolonu a sva vozila se kreću brzinom većom od dozvoljene, da će uvijek saobraćajni policijac zaustaviti samo prvo vozilo, a ostali će proći nekažnjeno. Uvijek onog prvog, a ostali prođu nekažnjeni. Veoma je dobro što imamo presretače, što imamo radare gdje se ne može intervenisati i u Bijelom Polju, i u Nikšiću, Podgorici, mislim i u Baru, jer kada vam zabilježe brzinu morate platiti kaznu. To je jako dobro, jer želim da svi budu jednaki i ravnopravni i da nema ni protekcije.

Ono što, takođe, želim da naglasim, možda ne ide u prilog meni kao poslaniku niti ostalim poslanicima, ali jedan moj slučaj, vezan je za zimsku opremu. Bio je novembar, sunčan dan, možda temperatura 20 stepeni. Zaustavio me je u Međurječju jedan policijac i tražio mi je svu opremu. Imao sam, ali nijesam imao lance. Kriv sam zato što je trebalo da imam iste, iako je bilo nelogično da ih posjedujem. Tako da je ovaj zakon u tom pravcu odličan. Sada je policijac napravio jednu grešku. Počeo je da piše zapisnik i pitao me je zanimanje i gdje radim. Rekao sam da poslanik, a on je rekao - što ne kažete, ja ne mogu protiv vas, vi imate imunitet. I nije procesuirao prijavu iako je trebao. Dakle, da znaju da su podložni prekršajima poslanici, ali da ne odgovaraju krivično ukoliko im se ne oduzme imunitet.

Veoma je važno i ovo što imate kvalitetnu evidenciju o svemu ovome. Zaista, ovo je jedan veoma kvalitetan zakon i podržaću ga, a kao što vidim i većina. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Obradoviću.

Ministre, hoćete li pravo na završnu riječ? Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvaženi poslanice Obradoviću, mislim da ste napravili ozbiljnu grešku. Vi kao narodni poslanik ste, ako je policajac napravio grešku, trebali da ga popravite i da mu kažete da Vam napiše prekršajnu prijavu, jer za to nemate imunitet. I ujedno da podučite tog sabračajnog policajca, jer je vjerovatno bio pod autoritetom narodnog poslanika. Znači, trebali ste mu sugerisati da Vam napiše prekršajni nalog.

Dozvolite još jednom, uvaženi potpredsjedniče, da zahvalim svim poslanicima koji su učestvovali u diskusiji, da zahvalim vama na komentarima. Da zahvalim na činjenici da sam siguran da će ove izmjene i dopune Zakona dobiti gotovo nepodijeljenu podršku. Da obećam da ćemo kroz raspravu o pojedinostima svaki amandman koji budemo dobili razmotriti kroz rad radnih tijela i kroz rad plenuma u tom segmentu. Dozvolite da zahvalim radnoj grupi koja je radila na ovom zakonu, Ministarstvu unutrašnjih poslova i kolegici Čizmović koja je bila šef te radne grupe. Jer, dominantno je ovo njen posao i posao njenih kolega koji su proteklih mjeseci mrkotrpno radili, izučavali materiju, gledali sve one amandmane koji su bili u prethodnoj proceduri i iz jedne ukupne slike koju su stvorili došli do rješenja koja danas nailaze na vašu podršku.

Dozvolite da zahvalim vama, poslanice Dragičević, na lijepim riječima prema Saobraćajnoj policiji. Mislim da je to jedan dobar rad. Posebno mi je zadovoljstvo što smo imali mogućnost da tokom 2013. i 2014. godine značajno opremimo Saobraćajnu policiju, što ćemo već kroz procedure koje imamo, koje su sada u toku i u prvom kvartalu naredne godine obnoviti cijeli vozni park za Saobraćajnu policiju i za policiju iz oblasti javnog reda i mira, tako da je to posebno zadovoljstvo gdje želim da vas u tom dijelu obavijestim.

Takođe, zahvaljujem na konstataciji koja apsolutno stoji, da zakonske norme moraju da prate život. Znači, gdje prepoznamo da postojeće norme ne daju dovoljno efikasne i efektivne rezultate, Parlament služi da te norme promijenimo. Ovaj amandman koji ćete Vi dati nije materija ovog zakona, ali dozvolite da Vam ukažem da ćemo to, nadam se u 2015. godini, kroz dogovore koje sam imao sa gradonačelnikom Podgorice, zajedničkim snagama obezbijediti da najfrekventnije raskrsnice u Podgorici budu prekrivene kvalitetnim video nadzorom ne samo zbog kontrole saobraćaja, nego i drugih stvari koje su s aspekta nadležnosti policije i ukupne bezbjednosti građana značajne. Da ponovim, nekim od ovih stvari će značajno pomoći sistem koji ćemo imati 2016. godine. To je jedan veliki projekat koji moramo ozbiljno pripremiti, a to su stacionarni radarski sistemi, shodno Strategiji o bezbjednosti saobraćaja za period od 2010-2019. godine, koji će mnogo efikasnije omogućiti kontrolu saobraćaja nego što to Saobraćajna policija sa svojim ljudskim resursima sa aspekta broja može da uradi i koji će pomoći ne samo tome, nego jednom mnogo jasnijem pregledu šta se na crnogorskim drumovima u tom segmentu radi.

I, ono što je govorila koleginica Jasavić, upravo će ti radarski sistemi biti postavljeni na onim mjestima gdje nam analiza pokaže da je najpotrebnije, ono o čemu ste Vi govorili u tom dijelu, i potpuno ste do kraja, rekao bih, u pravu s aspekta analize koju ste dali vezano za ta dva člana u tom segmentu. Takođe, projekat će biti urađen tako da tamo gdje primjećujemo da nam se dešavaju saobraćajni udesi, a to u pretodnom istorijatu nije bilo, tu posebno pojača kontrola Saobraćajne policije.

Na kraju da vam još jednom zahvalim. Vjerujem da će ova rješenja i ove novine ostvariti naš zajednički cilj, a to je, s jedne strane, veća bezbjednost svih učesnika u saobraćaju i, s druge strane, da će omogućiti efikasnije postupanje svih organa koji imaju svoju nadležnost u ovome. Zahvaljujem još jednom.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, ministre.

Prema ovome, komentar iz opozicije, siguran sam bar što se tiče ovoga da ćemo Vas gledati poslije rekonstrukcije Vlade i dalje kao ministra unutrašnjih poslova. Kamo sreće da smo se zajedno složili i oko auto-puta i drugih rabota. No, to je Crna Gora. Konstatujem da je pretres završen. Izjasnićemo se naknadno.

U istom sastavu, prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda, a to je **Predlog zakona o Komunalnoj policiji**. Izvjestioci odbora su Radovan Obradović, Zakonodavnog odbora i Marta Šćepanović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres. Da li, ministre, želite uvodnu riječ da nas uvedete u priču? Ministar misli da ne treba. Izvjestioci odbora da li žele?

Prelazimo na pretres. Pitanja nema. Onda idemo na prvi krug.

U ime DPS-a, kolega Obradović. Izvolite, kolega.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Hvala, gospodine Raduloviću.

Uvaženi gospodine Konjeviću, uvažena gospođo Vojinović, uvažene poslanice i poslanici, uvažene građanke i građani Crne Gore,

Raduje me činjenica da je Zakon o komunalnoj policiji na dnevnom redu Skupštine i da smo započeli postupak vezano za donošenje ovog Zakona u Parlamentu. Gospodin ministar je povukao zakon iz određenih dilema i nedoumica, a potom je radna grupa donijela novi predlog, odnosno Vlada utvrdila i evo imamo danas na zasijedanje isti.

Mišljenja sam da je ovaj Predlog zakona veoma kvalitetan i da treba usvojiti Zakon, jer će omogućiti u značajnom da se kvalitetnije vrši komunalni red. Dakle, da Komunalna policija na kvalitetan način obavlja svoje poslove i zadatke.

Ono što jedino ostaje žal, to je što ujedno sa ovim zakonom nije u proceduri i donošenje Zakona o komunalnim djelatnostima, jer se istim zakonom propisuju koje su to djelatnosti komunalne, a to su po važećem zakonu, mislim da je iz 1991. ili 1995, iz oblasti komunalnog reda, parkiranja, autoprevoza slobodnog, linijskog itd. Iz oblasti održavanja čistoće, održavanja javnih površina, sahranjivanja, globalja itd. Iz oblasti vodosnadbijevanja, ali uvijek je veoma bitno razgraničiti nadležnosti, jer znam iz prakse, radio sam i te poslove, često je bilo problema razgraničiti nadležnosti Komunalne inspekcije od nadležnosti, recimo, Građevinske inspekcije, nadležnosti sada Komunalne

policije, komunalnih redara itd. Uvijek se postavljalo pitanje šta je to objekat koji se postavlja od objekta drugog slobodnostojećeg, objekat od čvrste gradnje ili nije od čvrste gradnje itd. i onda su u tom dijelu različite nadležnosti.

Inače, što se tiče konkretno samog zakona, dakle, on se tiče Komunalne policije, ovlašćenja itd. Veoma je bitno da komunalni policajac ima zakonom određena ovlašćenja. Mnogi se plaše da on ne prekorači ista, a to je i ograničavanje slobode, vezanje putem lisica ili određenog konopca, upotrebe palice, ali samo u izuzetnim slučajevima. Ne može se po vitalnim organima tijela upotrebljavati palica, ne može se upotrebljavati prema ženama, vidno bolesnim osobama, djeci itd. A naravno, uvijek treba odrediti tu mjeru granice između nužne odbrane i prekoračenja nužne odbrane. Ali komunalni policajci moraju da shvate da moraju da odgovore ovom zadatku. Uostalom vršiće se i psihofizička provjera njih i polaganje određenog ispita. Oni moraju da imaju četvrti nivo stepena obrazovanja. Komunalni inspektor, odnosno načelnik mora da ima sedmi stepen i moraju da imaju uniforme, obilježja, vozila i obilježja na tim vozilima. Veoma je važno da mogu da vrše i pretres stvari i mogu da oduzimaju stvari, shodno Zakonu o inspekcijском nadzoru i drugim zakonima, i na taj način da se potkrijepi činjenično samo biće, elementi bića prekršaja. U tom pravcu je značajno to što Komunalna policija će sarađivati s inspekcijским službama. Sarađivaće i sa, naravno, policijom, ali je veoma bilo bitno to da komunalni policajac sada može da zaustavi vozilo kojim se nepropisno obavlja auto-taxi djelatnost ili auto prevoz, da isključi vozilo iz saobraćaja i da može oduzima predmete, da liši slobode, da spriječi nekoga u vršenju prekršaja. Možete napisati prekršajnu prijavu, odnosno podnijeti prekršajni nalog nekome i on će doći na red da se kazni za mjesec, dva, tri ili pola godine, a on će nastaviti i dalje da čini taj prekršaj. A ovako, automatski će se spriječiti da isti čini, što je veomavažno.

U ranijim slučajevima on je morao jednostavno da poziva policiju, pa da dođe policija, asistencija itd, gubi se vrijeme ili počinitelj prekršaja udalji se sa lica mjesta. Nijesu naravno htjeli da stanu taksisti i njima na znak stop i to je bila jedna problematika velika. Dakle, sa ovim zakonom se veoma jasno precizira koje su to nadležnosti Komunalne policije, ko može da bude komunalni policajac, načelnik Komunalne policije i naravno, po pitanju ovlašćenja - ako prekorače ovlašćenja, formiraće se Komisija koju formira predsjednik opštine od tri člana. Izvještaj će se dostaviti istom, naravno, i protiv istih preduzeti odgovarajuće mjere. Veomakvalitetan zakon i treba ga što prije usvojiti. Zahvaljujem za pažnju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Obradović.

Sada riječ ima kolegica Đurašković, u ime DF-a, a u ime SNP-a kolegica Jonica neka se pripremi.

Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Uvažena saradnice gospodina ministra, nadam se da me ministar negdje čuje kroz zgradu Parlamenta, uvažene kolege, poštovani građani,

Predlog zakona o komunalnoj policiji je danas po drugi put na dnevnom redu našeg Parlamenta. Ovim Zakonom se uređuju poslovi koji su u isključivoj nadležnosti jedinica lokalne samouprave, odnosno opština, a to su komunalni nadzor i održavanje komunalnog reda.

Demokratski front je svjestan činjenice da treba da se uvede red u ovoj oblasti, ali postoje stvari u Predlogu zakona koje su apsolutno neprihvatljive za Demokratski front. Radi građana, upoznaću ih sa nekim stvarima.

U vršenju poslova iz svoje nadležnosti, Komunalna policija je u skladu sa ovim zakonom ovlašćena da daje upozorenja, izdaje usmena naređenja, utvrđuje identitet, liši slobode učinioca prekršaja ili drugog kažnjivog djela, zaustavi i privremeno isključi vozilo iz saobraćaja, pregleda predmete i privremeno oduzima predmete, primijeni video nadzor i na kraju ovlašćenje o upotrebi fizičke snage, da upotrijebi palicu i sredstva za vezivanje, a u daljem tekstu zakonodavac je rekao - sredstva prinude.

Pored ovlašćenja iz stava 1 ovog člana, Komunalna policija može izdati prekršajni nalog, podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili krivičnu prijavu.

Što se tiče maloljetnika, u primjeni ovlašćenja prema maloljetnicima, komunalni policajac primjenjuje posebna znanja iz oblasti prava djeteta i postupa u skladu sa propisima kojima se uređuje postupanje prema maloljetnicima. Moje pitanje, gospodine ministre, glasi - Da li komunalni policajci idu na obuku i časove iz Dječije psihologije?

Dalje, upotreba sredstava prinude, tu se smatra fizička snaga, palica i sredstva za vezivanje. U članu 30 - palica se može upotrijebiti ako je upotreba fizičke snage bezuspješna ili ne garantuje uspjeh. Udarci palicom se ne nanose u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, trbušnog zida, genitalija i zglobova, osim kao krajnja mjera. Znači, ostale su ruke i noge, a znamo kad dođe do ovakvih situacija, tu se najmanje razmišlja o djelovima tijela. Komunalni policajac ne smije upotrijebiti palicu prema licima mlađim od 14 godina. Moje pitanje glasi:

Šta ćemo sa adolescentima od 14 do 18 godina života? Ukoliko roditelj digne ruku i udari svoje dijete to spada pod Zakonom o nasilju u porodici, a kada bude policajac na šta se to odnosi? Dalje, komunalni policajac ne smije da upotrijebi palicu prema očigledno bolesnim i iznemoglim licima, licima sa invaliditetom i ženama, što podržavamo. Prema ovom Predlogu zakona, komunalni policajac može biti lice koje ima najmanje kvalifikaciju četvrtog nivoa Nacionalnog okvira kvalifikacija i najmanje jednu godinu radnog iskustva, a dobija uniformu, službenu legitimaciju, službena vozila i plovila, palicu i sredstva za vezivanje. Zar nije mnogo za Komunalnu policiju? Koja je onda razlika između radnika Ministarstva unutrašnjih poslova, koji su uredno završili četiri godine škole i koji su završili određene obuke, u odnosu na policajce?

Demokratski front nikada neće glasati za sredstva prinude kao što su fizička snaga, palice i vezivanje. Hvala lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Đurašković.

Ministre, u prvom krugu saslušajte sve, pa onda ćete iskomentarisati.

Od kada ste Vi otišli za ministra, smo napredovali u toj dinamici i demokratiji. Nadam se da ćemo idući saziv još i više.

Izvinite. Koleginica Jonica, a onda koleginica Vuksanović.

Izvolite.

SNEŽANA JONICA.

Hvala, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani, gospodine Konjeviću i gospođu Vojinović,

Na početku ove sjednice kada smo utvrđivali dnevni red, tražila sam da se dnevni red sjednice dopuni Predlogom zakona o komunalnim djelatnostima koji je u skupštinskoj proceduri već tri godine. I prosto me čudi rasprava jednog od kolege iz vladajuće koalicije, jer upravo glasovima vladajuće koalicije taj zakon nije stavljen na dnevni red. A smatrala sam i sigurna sam da ovaj zakon ovako u proceduri, a da mu ne predhodi ili da se on ne donosi u paketu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima dovodi u rizik i kvalitet ovih rješenja, a i kvalitet primjene rješenja koja propisuje. Pričam o tome što definitivno nije krivica Ministarstva, ali će posljedice odluke kolege iz vladajuće koalicije da ne natjeramo sebe da sjednemo i definišemo što je to problem u Zakonu o komunalnim djelatnostima, pa on stoji tri godine u fioci ili jedna norma na koju je ukazao predsjednik Skupštine koja je mogla da se ukloni pa da idemo dalje, doveli su do toga, da vi kao predlagači predlažete Zakon o komunalnoj policiji koji treba da proizađe iz novoga a ne iz starog Zakona o komunalnim djelatnostima. Da mi kao poslanici se izjašnjavamo o zakonskom rješenju koje negdje nije usaglašeno sa onim što treba da bude u novom Zakonu o komunalnim djelatnostima, jer drugačije nijeste mogli predložiti. A najveću muku od svega ovoga imaju oni u odnosu na koje opet i vi posebno kao resorno Ministarstvo i mi imamo obavezu, a to su lokalne samouprave koje vape za oba zakonska rješenja.

Zakon o komunalnim djelatnostima i Zakon o komunalnoj policiji su problem u funkcionisanju, odnosno nedostatak ovih kvalitetnih inoviranih rješenja su problem u funkcionisanju lokalnih samouprava i vi to sigurno još bolje znate, jer ste u komunikaciji sa svim lokalnim samoupravama mnogo više nego ja. Ali, znam da sam imala priliku da čujem da ne mogu da shvate zašto mi ovdje ne rješavamo to konačno, nego im ostavljamo takve kočnice kroz održavanje tog zakonskog rješenja. Takođe, moram da uvažim činjenicu da ste prošle godine nakon što ste imali negativne diskusije od značajnog broja poslanika, povukli zakon i to je jedan od iskoraka koji se ne dešava često iz Vlade Crne Gore i napravili ste korak dalje. Pozvali sve poslanike, odnosno poslanike iz svih poslaničkih klubova da u radnoj grupi koje je napravilo Ministarstvo doprinesu kvalitetu izrade novog zakonskog rješenja. Bila sam član te radne grupe, pozvani su bili kolege i na početku učestvovala kolege iz ostalih političkih partija. U jednom trenutku sam bila jedina iz opozicije. I možda mi to jeste odmoglo da pokušam da unutar radne grupe utičem na onaj dio koji mi se u zakonu ne sviđa. To je priča o primjeni sile. I moram da naglasim, dakle, uz činjenicu da jedan značajan dio zakona koji smo zajedno radili i u kojem sam učestvovala zaista jeste izuzetno kvalitetno urađen i da ukažem na činjenicu da nijesam učestvovala svojom krivicom zbog obaveza koje sam imala i koje sam najavila u radnoj grupi u dijelu koji se tiče primjene sile, ali da sada, kao što sam i tada kolegama rekla, smatram da postoje razlozi i "za" i "protiv". Ali, ključni razlog protiv ovakvog zakonskog rješenja u kojem dozovljavamo primjenu sile komunalnim policajcima jeste ono što je ključni problem u Crnoj Gori, a to je način nakoji se primjenjuju zakoni ili ko primjenjuje zakone. Vi odlično znate da je svako od

nas kada smo razmišljali o ovim normama imao pred sobom komunalne policajce i svog grada ili nekog drugog grada koje smo imali priliku da sretnemo i zamišljao kako će onaj sa kojim ste već u najobičnijim ovlašćenjima imali ružna iskustva primjenjivati ovakva ovlašćenja, koja daju širok prostor za tumačenje u kojem trenutku se koristi to nešto kao krajnja mjera, kada se sa upotrebom prestaje itd.

Dakle, zaista smatram spornim činjenicu da u ovom trenutku uvodimo primjenu sile, iako znam da Komunalna policija neće moći u svim situacijama kvalitetno da obavi svoj posao zato što ima one u odnosu na koje neće moći da ih zaustave u kršenju zakona ako ne bude imala uslova za to. Ali, način na koji ste definisali stručna osposobljavanja i rokove za primjenu, ne preciziraju šta znači stručno osposobljavanje osim da će biti propisano pa evo imate pitanje jednih ili drugih. Jedna od stvari koje se definišu kao način primjene fizičke sile je korištenje borilačkih vještina. Neke druge stvari su, takođe, nešto što je visokog nivoa kvaliteta procjene određene situacije za koje nijesam sigurna da oni koji su osposobljeni ovim stepenom stručne spreme mogu da imaju u okviru obavljanja svojih dužnosti.

Propisali ste da se Zakon primjenjuje devet mjeseci od stupanja na snagu. Da procijenimo da će to biti 1.oktobra sljedeće godine, 'ajde da zaokružimo da počinje za Novu godinu da stupa na snagu, imate onda šest mjeseci period od trenutka kada će sva lica biti dužna da polože ispit, odnosno tri mjeseca Ministarstvo da organizuje stručno osposobljavanje i još tri mjeseca ta lica da se prijave da polože te ispite. Imate šest mjeseci kada će ovi ovakvi komunalni policajci, uz dužno poštovanje svima onima koji ispunjavaju sve uslove i koji će nastaviti da rade, primjenjivati ova ovlašćenja iako neće biti stručno osposobljeni. I time će derogirati ono što jeste smisao zakona i što jeste potreba zakona. Zaista smatram da smo trebali prvo da kvalitetno ustanovimo službu Komunalne policije, pa tek onda kada se pokaže da su tamo započeli rad oni koji su zaista stručno osposobljeni za ono što jesu definisana ovlašćenja i ovo o čemu pričamo, a što je svima problem, a to je primjena sile, tek tada nekom izmjenom zakona, a evo nije nam problem da usaglašavamo rješenja, da uđemo u priču o primjenu sile. Znači, tek kad vidimo da li smo zaista napravili uslove da taj posao rade oni koji imaju kapacitete, kvalitete i stručno su osposobljeni za taj posao, a ne kao oni koji su podobni lokalnoj vlasti ili oni koji odgovaraju političkim partijama koje vrše vlast u tom gradu pa ih zapošljavaju po tom principu. Suviše je osjetljivo dati pravo na primjenu fizičke sile ljudima za koje ne znamo na koji način će to raditi, a znate u okviru vašeg resora i Ministarstva unutrašnjih poslova koliko je osjetljivo pitanje i kod policajaca koji na drugačiji način prolaze pripremu za posao koji rade. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice.

Riječ ima kolegica Vuksanović, neka se pripremi kolegica Jasavić.

Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani građani Crne Gore, uvaženi predsjedavajući, kolege poslanici, uvaženi ministre Konjeviću, predstavnice Ministarstva,

Pred nama se nalazi jedan kvalitetan tekst zakona i Socijaldemokratska partija će podržati ovaj zakon. Na čemu utemeljujem ovu svoju konstataciju da je zaista pred nama jedan kvalitetan zakon? Upravo na činjenici što kada smo prošlog puta razgovarali u ovom Parlamentu o zakonu u odnosu na koji smo svi imali svoje sugestije i primjedbe, Ministarstvo unutrašnjih poslova na čelu sa uvažanim ministrom Konjevićem povuklo je zakon i pozvalo sve predstavnike poslaničkih klubova da učestvuju u radu u radnoj grupi. Proveli smo sate i dane radeći u toj radnoj grupi. Znali smo nekada oko jedne riječi, na primjer "vezivanje" kao sredstvo prinude, da se zadržimo i sat i po vremena. I očekivali smo od svih kolega da daju svoje primjedbe i doprinesu konstruktivnom radu te radne grupe.

Pristup svih nas u radnoj grupi zaista je bio ozbiljan, jer mi tamo nijesmo otišli da bismo provodili vrijeme tek tako, već da zaista učinimo ono što možemo najbolje a u interesu građana Crne Gore. I šta smo mi to uradili? U odnosu na sve sugestije koje su se čule u ovom Parlamentu, pokušali smo da pronađemo adekvatna rješenja a da pritom usaglasimo ovaj pravni tekst i sa onim zahtjevima koje pred nas postavlja Evropska unija. Jer, ukoliko neusaglasimo tekst, naravno da ćemo imati opomenu za to i naravno određene prepreke na tom putu evropskih integracija.

Koje su to promjene na koje želim da ukažem? Prije svega, ovim zakonom vrlo jasno se postavlja granica nadležnosti u poslovima koje obavlja komunalna policija, sa jedne strane, i, sa druge strane, poslovima koje obavljaju drugi inspekcijski organi čime se, morate priznati, pojačava ažurnost u ovoj oblasti i postupanja same Komunalne policije u ovoj oblasti.

Ono što smatramo veoma bitnim jeste da će postojati stručno osposobljavanje onih koji će se baviti maloljetnicima i nije slučajno postavljeno da će ovaj zakon početi da se primjenjuje u nekom određenom periodu na koji je ukazala koleginica Jonica. Da li je taj period dovoljan, to ćemo tek da vidimo, ali ono što je bitno jeste da niko neće moći da radi u Komunalnoj policiji ko ne bude prošao testove koji se od njih budu zahtijevali. I, naravno, morate priznati da se ne uči samo u teoriji, da se uči u praksi i vjerujemo da nijedan komunalni policajac neće tek tako ići ka tome da prekorači granice svojih ovlašćenja, jer ukoliko to uradi, kao što ste čuli, predviđene su sankcije za njega.

Jasno je u ovom zakonu postavljena granica u tome koja su ovlašćenja Komunalne policije, a gdje je to gdje treba da postupi policija iz sektora gdje je ministar Konjević nadležan. Tu apsolutno neće biti nikakvog sukoba u smislu nadležnosti. Tačno će se znati granica do koje ide komunalni policajac, granica od koje ide policija, gdje je tu prekršaj, a gdje je tu, na primjer, prostor da djeluje i Državno tužilaštvo, kada govorimo o oduzimanju stvari na koje smo i te kako vodili računa.

Slažem se s uvaženom koleginicom Jonicom da bi trebalo što prije pokrenuti postupak usaglašavanja ovog zakona sa Zakonom o komunalnim djelatnostima. Vjerujem da ćemo polako raditi i na tome, jer je to jedna vrlo značajna oblast. Ali, idemo korak po korak.

Ono što je jako značajno i oko čega se najviše vodilo polemike u ovom Parlamentu, a mi smo pokušali da nađemo neko korektno rješenje a morali smo ga prilagoditi, jer smo baš svi se pitali, da li to mora tako, mora tako, jer to insistira Evropska unija, to je upotreba palice. I, naravno, stav 1 je toliko jasan. Palica se može upotrijebiti ako je upotreba fizičke snage bezuspješna, ili ne garantuje uspjeh. Znači, ako u odnosu na komunalnog policajca naiđe subjekt kojeg komunalni policajac fizički

ne može da savlada, u tom dijelu je dozvoljena upotreba palice. Pa idemo dalje ograničenja. Ako se dozvoljava upotreba palice, tačno se govori da se ne može upotrijebiti u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, da ne nabrajam, a posebno su izdvojene kategorije lica mlađa od 14 godina, očigledno bolesna i iznemogla lica, lica sa invaliditetom i ženama. Pominjalo se ovdje u Parlamentu šta ćemo sa onom djecom od 14 do 18 godina. Pa i u odnosu na ta lica neće se moći upotrijebiti palica ukoliko naravno dođe do toga da komunalni policajac može fizički da savlada to lice. A ta kategorija lica upravo je najopasnija u dijelju dječijih parkova, vrtića gdje lome inventar. Ja vjerujem da će jedan komunalni policajac moći fizički da savlada nekog dječaka ili djevojčica sumnjam da ima, mada ima i tih slučajeva, od 16 ili 17 godina.

Ja sad bih trebala još nešto da kažem, mogu li?

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Čim me pogledate, zaboravili ste.

Nastavite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Ono što je vrlo bitno jeste, da je tačno postavljena hijerarhija od načelnika Komunalne policije, preko šefa komunalne policije do samog komunalnog policajca i tačno se zna ko kome i na koji način odgovara i, da kažem narodski, podnosi račune, koji je stepen stručne spreme potreban, tako da u tom dijelu svi će morati da se usavršavaju i da dokažu svoje znanje, kako u teoriji, tako i svojim postupanjem u praksi.

I još jednom da ponovim. Socijaldemokratska partija će podržati ovaj zakon i ukazala sam na one najbitnije elemente. Ukoliko bude bilo potrebe o daljoj diskusiji i kroz komentare, javiću se. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Vuksanović.

Riječ ima kolegica Jasavić, a neka se pripremi kolega Popović.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovani ministre Konjeviću sa saradnicima,

Ovaj zakon je jedan od vrlo važnih zakona iz djelatnosti i Vaše, ali i želim da kažem kao što je policajac reprezent države i njegovo lice je lice države, tako je lice komunalnog policajca ustvari lice grada. On je reprezent grada. I to je vrlo važno da znamo, jer to je polazna premisa kada govorimo o ovom zakonu. Želim da kažem da sam dužna da ovdje u ime odbornika Skupštine Glavnog grada da prenesem i stavove vlasti i stavove opozicije da je neophodno što prije, ali to se ne odnosi na Vas, to se odnosi prije svega na predsjednika Skupštine i na Vas, gospodine Raduloviću, staviti na dnevni red Zakon o komunalnim djelatnostima. Jer, moramo imati ta dva zakona koji prate jedan drugi i postoji zahtjev od strane odbornika, i opozicije i vlasti iz lokalnog Parlamenta u kojem sam odbornik. Dužna sam da prenesem njihove stavove.

Čujem da je dugo u proceduri, a još uvijek se ne stavlja na dnevni red. Ne znam o čemu se radi i molim vas samo da čujete glas odbornika iz gradskog Parlamenta. Želim da Vam, gospodine Konjeviću, kažem da je očigledno, onaj ko je pratio moja prva izlaganja u ime Pozitivne Crne Gore, pažljivo zabilježio ono što su bile primjedbe na prvi zakon i da su te primjedbe negdje ovdje prihvaćene. Mene su učili da onaj ko zna da sluša zna i da vlada. Tako da je dobro što ste pažljivo saslušali ono što smo mi u prethodnim našim izlaganjima vezano za prvi Predlog zakona naveli, ali nije dobro što zajedno sa vama nijesmo uspjeli da sprovedemo ono što je bio osnovni cilj naše koalicije, a to je depolitizacija i profesionalizacija javne uprave i lokalne uprave. Ovo iz razloga što Pozitivna Crna Gora ne može prihvatiti ovaj zakon zato što smo negdje pali na testu i nijesmo uspjeli da sprovedemo programske ciljeve naše koalicije, a to je da profesionalizaciju i depolitizaciju javne upravea time i lokalne uprave dovedemo do kraja. A imali smo realne šanse. Mi ne odustajemo od toga da profesionalizacija i depolitizacija mora biti fokus rada Pozitivne Crne Gore i svih ozbiljnih političkih subjekata u Crnoj Gori. Ovo iz razloga što je pitanje profesionalne etike ključno pitanje u funkcionisanju i lokalne samouprave i javne uprave. Imali smo aferu "Snimak" koja dokazuje da se zapošljavaju ljudi kroz političku diskriminaciju. Na najvišim organima Demokratske partije socijalista smo imali upravo tu aferu koja je dokumentovana kroz pisanje dnevnog lista "Dan", imali smo i pravnu dimenziju i političku dimenziju, politička dimenzija je završila kako je završila. Zato što nemamo depolitizovanu i profesionalizovanu lokalnu samoupravu kao javnu upravu, ne možemo podržati ovaj zakon, jer ne možemo dati ovlašćenja ljudima koji se politički zapošljavaju da koriste palicu. Mi znači u načelu nemamo primjedbe na sam tekst zakona. Smatramo ga usklađenim sa pravom Evropske unije i smatramo da zaista komunalni policajac mora imati ovlašćenja, ali postavlja se pitanje - ko je taj komunalni policajac? Imamo depolitizovanu i profesionalizovanu upravu i ako imamo komunalne policajce koji se zapošljavaju, a koji su simpatizeri ili glasači čak i članovi i opozicije i pozicije, ali da su to konsolidovani ljudi, ljudi od integriteta, ljudi sa profesionalnim i ličnim gabaritima koji zaslužuju da im država da ili lokalna uprava palicu, onda kako da ne. Ako imamo ovakvo stanje kakvo imamo trenutno, mi ne možemo da podržimo ovaj zakon, jer ćemo doći u poziciju da nas možda aktivisti Demokratske partije socijalista koji su zaposleni u nekoj od komunalnih policijatuku palicama po glavi. To je nešto što ne možemo da prihvatimo i što nećemo dozvoliti. To je načelno naša generalna primjedba.

Dobro je što ste prihvatili naše sugestije vezano za postupanje po pritužbama vezano za zainteresovana pravna i fizička lica, jer je veliki broj nevladinih organizacija koje će, ili zainteresovanih fizičkih lica, u ime nekog nekog biti spremni da postupak iznuđenja pravde pred lica, lica onog ko zloupotrijebi bilo koja ovlašćenja koje mu država da dovede do poznanija prava.

Građani treba da znaju da, to je odredba zakona, načelnik Komunalne policije odgovara predsjedniku opštine, odnosno gradonačelniku, za svoj rad. Vrlo je bitno kakve gradonačelnike imamo, a kakve imamo gradonačelnike protiv kojih se prema izještajima Evropske komisije o napretku čak vode neki pred krivični postupci, pa se, bar kako sam u izvještaju vidjela, pominju neka dva gradonačelnika protiv kojih se vodi neki postupci. Dajte, molim vas, kakvi to komunalni policajci moraju da budu da bi odgovarali takvim gradonačelnicima protiv kojih se vode predkrivični postupci? Govorim o Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore u poglavljima 23 i 24, o mjerljivim

rezultatima u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. To je vrlo važna oblast po kojoj će se mjeriti rezultati vašeg rada. Pozdravljam vaše vrlo uspješne normative aktivnosti koje vodite, ali će se mjeriti rezultat vašeg rada u predkrivičnim aktivnostima vezano za poglavlja 23 i 24. To će biti fundamentalna odrednica po kojoj će se Pozitivna Crna Gora određivati o Vašem radu lično, a pretpostavljam da će to biti fundamentalna i okosnica i prijatelja iz Evropske unije da razmatraju ne personalna, nego sistemska rješenja u našoj zemlji. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Jasavić.

Znači, ovaj zakon o komunalnoj djelatnosti, što ste potencirali, je prošao matični Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i veoma će brzo biti u plenumu. /Upadica/

Nijesam prisustvovao, kolegice, tom kolegijumu. Kad je to bilo? Bio sam na Skupštini NATO-a.

Nemojte, ministre, da me dekoncentrišete. Idemo dalje.

U ime četiri partije Kluba kolega Popović, neka se pripremi kolega Kalač. Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani, poštovana predstavnice Vlade, ministar će se vratiti pretpostavljam. Znam zašto je pošao. Zna li vi?

Ovaj Predlog zakona o komunalnoj policiji je već duže u proceduri ,već 18 mjeseci. Vjerujem da će ga Klub poslanika albanskih partija, Forca, Albanska alternativa, Hrvatska građanskainicijativa i Liberalna partija podržati. Nijesmo se uspjeli iskonsultovati zbog odsustva pojedinih naših poslanika. Radi javnosti, htio bih samo da se osvrnem na članove 9,10 i 24. Članom 9 predlaže se da komunalna policija, pri vršenju poslova iz svoje nadležnosti, ima niz ovlašćenja i to da daje upozorenja, izdaje usmena naredjenja, utvrđuje identitet, lišava slobode učinioca prekršaja ili drugog kašnjenog djela, zaustavi i privremeno isključi vozilo iz saobraćaja čiji je vozač zatečen u vršenju prekršaja, pregleda predmete, privremeno oduzima predmete, primijeni video nadzor i upotrijebi fizičku snagu, palicu i sredstva za vezivanje. Pored ovih ovlašćenja, predlaže se da komunalna policija može izdati prekršajni nalog, podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili krivičnu prijavu. I kada utvrdi da nije nadležna za postupanje, obavijesti drugi nadležni organ radi preduzimanja mjera za koje je taj organ nadležan.

Takođe, Prijedlogom ovog zakona predviđeno je da komunalna policija ima i neka ovlašćenja, koja u našoj zemlji tradicionalno imaju pripadnici Uprave policije: provjera identiteta, upotreba sredstava prinude, lišenje slobode i slično. Ova navedena rješenja su predložena iz razloga da se omogući komunalnoj policiji da primjenom ovlašćenja u skladu sa zakonom, odnosno uz poštovanje načela koja su propisana članom 3 Prijedloga ovog zakona, efikasno vrši poslove iz okvira svoje nadležnosti, odnosno da efikasno obezbijedi komunalni nadzor i održavanje komunalnog reda. Prije primjene odgovarajućeg ovlašćenja komunalni policajac je dužan da utvrdi da li su se stekli uslovi za primjenu konkretnog ovlašćenja, tj. da li je narušen komunalni red,

odnosno da li se komunalni red održava u skladu sa zakonom, te da prema licu koje narušava komunalni red preduzme odgovarajuće ovlašćenje, ali samo u granicama koje zakon postavlja. Ovdje je važno naglasiti da, između ostalih načela, predlagač ima posebno u vidu poštovanje načela zakonitosti i srazmjernosti u primjene sredstava prinude, odnosno da komunalni policajac uz prethodno ispunjene uslova za primjenu ovlašćenja koje se odnosi na upotrebu sredstava prinude može upotrebiti samo ona sredstva prinude koja zakon propisuje (fizičku snagu, palicu i sredstva za vezivanje), uz poštovanje zakonskih ograničenja, te je dužan da u konkretnom slučaju primjenjuje ono sredstvo prinude kojim se obezbjeđuje komunalni red sa najmanje štetnih posljedica.

Do sada je bila upitna uopšte svrsishodnost postojanja komunalne policije. Komunalni policiji do skoro nijesu imali uniformu, nijesu imali legitimaciju, nijesu imali na raspolaganju sredstva prinude. Ovdje je bitno reći da se naročito mora obratiti pažnja na psihofizičku sposobnost komunalnih policajaca. Moraju biti osposobljeni za vršenje tih poslova. Takođe, veoma bitna je kontrola rada komunalnih policajaca u slučaju korišćenja prekomjerne sile. To će raditi načelnik policije i predsjednik opštine. Nijesam siguran kako će to zaživjeti i u kojem obliku.

Osvrnuo bih se na ovaj član 24. Liberalna partija je podnijela amandman na član 24 koji kaže da komunalna policija može zaustaviti i privremeno isključiti iz saobraćaja vozila. Naravno to će se raspravljati kada budu amandmani na dnevnom redu, dodaju se riječi: "osim privatnog i službenog vozila". Ovdje se računalo da se stane na put divljim taksistima, ali, vjerujte, ovdje će nastati haos oko preplitanja nadležnosti, građanke i građani više neće znati ko ih zaustavlja. Ovdje se mora biti veoma oprezan. Privatna vozila, službena vozila ne može da zaustavlja komunalna policija. Može da zaustavlja kombi, teretna vozila, autobuse na teritoriji te opštine. Ovdje se mora naći neka drugačija formulacija za član 24 Prijedloga ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RDULOVIĆ:

Hvala, kolega Popoviću.

Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Potpredsjedniče Raduloviću, uvaženi ministre, danas ste ovdje došli sa setom dobrih ili poboljšanih zakona. Zavisi kako ih ko tretira. U ovoj sali, kada je prošlog puta na dnevnom redu bio Zakon o komunalnoj policiji, organizovano je svojevrсно takmičenje u tome ko će više kritikovati, ko će što žustrije govoriti o predloženom zakonu. Nasuprot tome, danas imamo izuzetno poboljšan tekst zakona. Tome je i doprinijelo što su vaši saradnici pribjegli lukavstvu pa su u izradi tog zakona pozvali i predstavnike svih poslaničkih klubova. /Upadica/

Možda ovaj zakon nije idealan, ali je daleko bolji od prethodnog predloženog. Svaki član pojedinačno je detaljno analiziran. Koliko čujem, nijesu učestvovali predstavnici svih klubova, ali u svakom slučaju predstavnici većine klubova su učestvovali u njegovoj izradi i iz tog razloga ne bih dalje govorio o ovom zakonu, samo to da ću podržati ovaj predlog. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kalač.

Izvolite, možete da komentarišete uvodna izlaganja.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Najprije da ukažem zašto nijesam želio da iskoristim svoje uvodno izlaganje. Upravo negdje iz razloga što je sada samo na jedan drugi način kolega Kalač rekao. Prosto ovo više nije samo tekst zakona na kojem je radilo Ministarstvo unutrašnjih poslova i saradnici u Ministarstvu prevashodno, nego je tekst zakona koji negdje oslikava ono što su zajednički dometi ljudi u Ministarstvu unutrašnjih poslova i radne grupe u čijem radu su učestvovali i uvaženi poslanici iz poslaničkih klubova iz vlasti i opozicije. Nije, iako to nijesam shvatio negativno, gospodine Kalač, to nikakvo lukavstvo, nego rekao bih jedna praksa, mislim dobra, znam da nijeste mislili negativno, nego jedna praksa da kada imamo jedan zakonski tekst koji do sada nije postojao u našem pravnom sistemu. Ovo je jedna oblast koju ovim zakonom želimo da uredimo na kvalitetan način, da je potrebno čuti sve ljude koji mogu iz različitih uglova. da doprinesu kvalitetu tog zakonskog teksta. Kada je taj zakon prošli put bio u skupštinskoj proceduri, to je tekst koji smo zatekli u Ministarstvu, da kažem u vremenskom cajtnotu upravo to imajući u vidu da kažem komplementarnost sa Zakonom o komunalnim djelatnostima koji je u skupštinskoj proceduri i upravo čuvši ono što su bile sugestije poslanika, bez ikakve sujete, povukli zakonski tekst, pozvali poslanike da nam pomognu da jednu značajnu oblast uredimo. Kao što ste i Vi primjetili, sada kritike na ovaj zakonski tekst imamo samo u sferi kada udjemo u politiku, što je za ovaj dom potpuno normalno i nemam tu ljutnju u tom segment. Ali, je vrlo važno, meni kao ministru i naravno saradnicima u Ministarstvu važno je da u suštini nemamo značajnijih primjedbi na sami tekst zakona. Kada u jednom zakonu propisujete neke stvari koje su uvijek osjetljive, a to je ovlašćenje da neko shodno zakonu može da primijeni sredstva prinude, onda je uvijek dilema da li je određena norma ili određeno pravo izdefinisano do samoga kraja. Ta će dilema uvijek da postoji. Ovaj zakon će se mijenjati, svakako kao i svaki drugi zakon, jer nam je potrebno određeno vrijeme da vidimo kako će on u praksi funkcionisati.

Mi mislimo da smo kroz ove promjene koje smo uradili, zajedno sa vama, kroz niz novih stvari koje smo propisali u odnosu na prethodni zakonski tekst, na jedan kvalitetan način uredili ovu oblast.

Kolega Popoviću, članom 24 primjedba koju ste Vi imali, primjer koji ste vi navodili, je definisano. Članom 24 se jasno kaže da to komunalni policajac može da radi samo iz oblasti za koju je nadležan ovim zakonom. Prethodnim članovima je definisana nadležnost za njegovo postupanje.

Koleginica Jasavić je govorila mnogo više o drugim stvarima, a najmanje o Zakonu o komunalnoj policiji. Slažem se sa njom da svi trebamo jedni druge da slušamo ne u ponekad negativnom kontekstu te riječi, nego naprotiv, u krajnje pozitivnom, zato što za sve ove propise koje ovdje usvajamo zajednički imamo jedan cilj - da njihovom primjenom poboljšamo kvalitet života svakog našeg građanina. Ova oblast je vrlo važna i kvalitet ovog zakonskog teksta treba, između ostalog, da ima i taj cilj. Kod depolitizacije, profesionalizacije, javne uprave, lokalne samouprave, Vi kažete - mogli smo da to dovedemo do kraja. To se nikada ne može dovesti do kraja. To su procesi o kojima se uči stalno. Nemoguće je te stvari dovesti do kraja a da postoje

političke partije kao subjekti. Naravno, moramo tu oblast unaprijedjivati, da je što je moguće više profesionalizam prisutan kao osnovno načelo u odabiru kadra u tom segmentu. Vi kažete, ne možemo dati ovlaštenje komunalnim policajcima, ne zato što oni ne treba da ga imaju, nego zato što sumnjate da ti ljudi koji rade u komunalnoj policiji su primljeni po partijskoj pripadnosti u tom dijelu. Ne bih sada ulazio u tu stvar, ali mislim da Vam princip nije dobar. Ili, logički ako želimo da uvežemo te stvari, onda se slažete sa nama da trebaju da imaju ta ovlaštenja ali Vi sumnjate u neku drugu stvar. Napravio bih jednu malu paralelu, mislim da ćete me Vi u tom dijelu potpuno razumjeti i složiti se samnom, čak negdje i razumijeti da u jednom drugom segmentu rada državne uprave gdje postoje mnogo veća ovlaštenja, kao što je Policija, ovlaštenja koja policajci imaju ne zavisi od toga da li oni politički razmišljaju na ovaj ili na onaj način, nego da li to ovlaštenje treba da imaju ili da to ovlaštenje ne trebaju da imaju. Mislim da je to princip u tom segmentu koji treba da nas vodi.

Kod prekrivičnih postupaka vode se prekrivični postupci protiv nekih gradonačelnika. To nije nikakva tajna i znam da Vi uvažavate, zajedno samnom, da prekrivični postupci koji se vode automatski ne znače da su ti ljudi krivi.

Oko Akcionog plana za 24. Mi smo zadovoljni u Ministarstvu unutrašnjih poslova vezano za Akcioni plan 24. Možemo zajednički iščitavati. Zadovoljni iz razloga što je prepoznat naš rad u proteklih godinu i po dana, naravno, što nam je sugerisano tamo koje stvari treba popravljati. Tu nema nikakve dileme i mislimo da je to jedan realan prikaz trenutnog stanja u oblasti koja se definiše Akcionim planom 24. Slažem se sa Vama da se radi o važnom zakonu i još jednom zahvaljujem na pomoći u tom segmentu koja je bila. Zahvaljujem na lijepim riječima kolegici Vuksanović.

Kolegici Jonici jezgrovito bih pokušao da odgovorim na sljedeći način - ako se slažete sa donedavnim gradonačelnikom Herceg Novog da je ovo dobar zakonski tekst, onda mislim da tu nemamo problem. U ličnoj komunikaciji, prilikom posjete Herceg Novom, upravo su njegove bile riječi i njegovih saradnika, na sastanku je bio i šef Komunalne policije u Herceg Novom, da je vrlo potrebno da taj zakon imamo što prije i da su oni zadovoljni sa zakonskim tekstom koji smo u određenoj fazi nakon međusobnih konsultacija dali na uvid opštinama. Takođe, vjerujem da i gradonačelnik Berana ima interes da taj zakon, sa ovakvim ovlaštenjima komunalne policije, bude na snazi. Šta hoću da kažem? Građani znaju da je u Herceg Novom i Beranama na vlasti koalicija Socijalističke narodne partije. Prema tome, ovaj zakon će se jednako primjenjivati bez obzira da li je ova ili ona partija na vlasti. Primjenjivaće je jedinica lokalne samouprave u tom segmentu i nije ovo nikakvo posebno ovlaštenje nekim komunalnim policajcima u opštini gdje je SDP i DPS na vlasti a ne negdje gdje je SNP na vlast. Ajmo da uvažimo ono što su mišljenja tih lokalnih samouprava u tom segmentu.

Jedna stvar sa kojom se sa Vama ozbiljno ne slažem je što mislim da imate preventivan stav prema stepenu osposobljenosti ljudi sa srednjom stručnom spremnom da se bave ovim stvarima. Znači, ne možemo svi imati završene fakultete. Srednjoškolsko obrazovanje je dovoljan nivo obrazovanja za obavljanje određenih poslova. Pogledajmo statističke podatke koji broj ljudi, nažalost, rekao bih, u Crnoj Gori ima visokoškolsko obrazovanje, pa ćete vidjeti da na takav način negdje, nije Vam to naravno bila namjera, ajde u najblažoj formi da budem blago negativan, imate stav prema velikoj populaciji u Crnoj Gori koja ima samo srednjoškolsko obrazovanje. Ispada da oni ne mogu sa srednjoškolskim obrazovanjem da primjenjuju ovu vrstu ovlaštenja,

plus što će svaki komunalni policajac morati da prodje program obuke, edukacije i u tom segmentu vezano za primjenu ovlašćenja koje mu ovaj zakon daje. Cilj, to ste Vi rekli, nam je zajednički - da imamo bolji komunalni red. To je nemoguće, vi to znate, da samo preventivnim aktivnostima možete obezbijediti red. Onaj ko je zadužen za obezbjeđenje reda, mora da ima i određenu represivnu aktivnost. I ta se represivna aktivnost, odnosno sredstva prinude samo izuzetno primjenjuje. Napravili smo mehanizme kontrole te primjene, uključili i nevladine organizacije u komisiju, Ombudsmana uključili i uključili obavezu predsjednike opština, odnosno gradonačelnika da pod posebnim monitoringom imaju pritužbe vezano za rad i primjenu ovlašćenja komunalne policije.

Uvažena poslanica Đurašković, već sam odgovorio vezano za program obuke o kojem ste Vi u tom segmentu pitali, koji će biti koncipiran na način da pruži dovoljnu teorijsku edukaciju iz svih oblasti koje su potrebne komunalnom policajcu da bi primijenio ovaj zakon. Vezano za kontrolu korišćenja sredstava prinude, već sam nešto rekao da imamo propisane mehanizme kontrole i da oni koji prekorače ovlašćenja, pošto je u pitanju kada govorimo o ovlašćenjima policijskih službenika, postoje mehanizmi provjere opravdanosti prinude tih sredstava. Čak mislim da smo u slučaju komunalne policije uključili, negdje razumijem, mnogo je manja nadležnost, predstavnike nevladinih organizacija u Komisiju koje se bave, pretpostavljam, u tom segmentu dominantno ljudskim pravima da i oni prate ovu primjenu iz tog razloga. Dakle, ovo je novi zakonski tekst. Nemamo ovaj tekst u svom pravnom sistemu, pokušavamo da sredimo jednu oblast, da damo ovlašćenja ljudima koji trebaju da obezbijede komunalni red i svakako da imamo mehanizam kontrole nad njihovim radom svake vrste. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, ministre. Ukoliko nastavimo na ovakav način, onda ćemo teško danas ili faktički nemoguće će biti razmotriti Predlog zakona o upravnom postupku. Tako da bi on ostao u utorak, ministre. Ministre, sadržajno i koncizno odgovarajte, poštujujte vrijeme. Ne možemo tako.

Idemo redom kako su se prijavili poslanici. Prvo koleginja Jasavić, pa kolega Popović, pa koleginja Jonica.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani gospodine ministre, rekli ste da depolitizaciju i profesionalizaciju nijesmo mogli dovesti do kraja. U pravu ste. Ali smo mogli početi da radimo na tome nakon majskih izbora. Mogu da konstatujem, u svoje ime, da smo propustili istorijsku šansu.

Druga stvar koju ste rekli jeste da prihvatam da palicu koriste komunalni policajci, ali sumnjam da na način na koji se oni zapošljavaju je nešto što je diskutabilno sa stanovišta profesionalizacije i depolitizacije. Neko sam ko poznaje termine i osnova sumnje i osnovane sumnje. Neko sam ko, zaista, sa indignacijom odbacujem bilo kakvu konstataciju koju bilo ko dostavlja javnosti bez ikakvog dokaza. I vrlo se jasno ograđujem od takvih insinucija.

Imajući u vidu činjenicu da smo imali aferu "Snimak", koja je dokumentovala na koji način se zloupotrebljavaju državni resursi, ako smo imali izjavu - jedan zaposleni

četiri glasa, ako smo imali sve to jasno predočeno crnogorskoj javnosti, onda me sve to upućuje na zaključak da čovjek koji ima srednju stručnu spremu, provjerila sam to, koji je tukao odbornika koji je bio na našoj zajedničkoj listi, može biti nagrađen sutra u svojstvu komunalnog policajca koji može dobiti nagradu u vidu radnog mjesta. I onda će on dobiti palicu, pa je sada u mogućnosti da kao aktivista Demokratske partije socijalista sa palicom ide i da tuče jednog po jednog svog političkog protivnika, a onda da gradonačelnik protiv koga se možda vodi istraga, jer ne znam protiv koga se vodi istraga, iz izvještaja vidimo da se vode neke istrage, odlučuje da li je on u krajnjem zajedno sa komisijom prekršio zakon ili nije. Neće moći ovako. Nije u redu da na ovaj način primjenjujemo zakone, jer me to kao građanku dovodi u zonu sumnje da nijesmo spremni da evropske standarde primjenjujemo na kvalitetan način.

U pravu ste. Nijesam govorila dovoljno o zakonu, ali sada ću Vam reći. Predložila sam sa mojim kolegama amandman koji se odnosi na to ukoliko većina postoji za ovaj zakon, pretpostavljam da postoji po izjašnjavaњу kolega do sada, da ukoliko se upotreba sredstava prinude od strane jednog komunalnog policajca ponavlja u više navrata, nad tim komunalnim policajcem vrše se posebne provjere psihofizičkih sposobnosti u skladu sa posebnim propisima.

Htjela bih da Vas zamolim da one koji nas eventualno posebno budu tukli, posebno i pregledate sa stanovišta psihofizičkih sposobnosti i da posebno utičemo svi zajedno na to da bezbjednost nas koji različito razmišljamo od vladajuće strukture bude zaštićena. To moramo prvo mi poslanici učiniti u ime naše i u ime građana koji su nas ovdje birali da štitimo njihova prava i interese. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice.

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani ministre, gledao sam ovo što se tiče zaustavljanja i privremenog isključivanja vozila iz saobraćaja, član 24, u kom stoji - u vršenju poslova iz svoje nadležnosti komunalni policajac može zaustaviti ili privremeno isključiti iz saobraćaja vozilo čiji je vozač zatečen u vršenju prekršaja iz oblasti za koju je nadležna Komunalna policija upotrebom tablice za regulisanje saobraćaja, stop tablica. U članu 6, oblasti djelovanja i u članu 20 i 21, ovlašćenja ne može se jasno prepoznati, naravno, mi ćemo raspravljati o ovome i na odborima i biće rasprava u pojedinostima i mislim da će se ovo riješiti na pravi način da bude savršeno jasno. Jasno mi je o čemu Vi govorite, da imaju nadležnosti komunalne policije koje se tiču zaustavljanja kojeg tipa vozila, ali mislim da to ođe mora biti savršeno jasno.

Još jedna stvar koju sam zaboravio, a tiče se maloljetnika. Mislim da bi trebalo u ovom prijedlogu zakona posebno obratiti pažnju na tu posebno osjetljivu kategoriju ljudi, odnosno dece do navršene 18 godine i da bi tu trebalo malo još pojačati da ne dođe do toga... Komunalni policajci moraju poznavati zakone iz oblasti prava deteta. Tu bi naročito trebalo malo obratiti pažnju i pojačati taj normativni dio. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Popoviću.

Koleginica Jonica. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodine Konjeviću, politička demagogija je način da se pokrije nedostatak argumenata. Ja ću vam na ono što ste Vi rekli odgovoriti - Da, i gradonačelniku Berana i gradonačelniku Herceg Novog i ovom i onom sljedećem koji će biti, jer će isto biti iz SNP-a, i gradonačelniku Plužina, ali i sve 23 lokalne samouprave u Crnoj Gori vape za Zakonom o komunalnim djelatnostima. A njega nema jer tri godine stoji u skupštinskoj proceduri zbog sukoba u vladajućoj koaliciji. Zbog viših interesa u vladajućoj koaliciji, zbog toga što se oko nečega u tom zakonu nijeste mogli dogovoriti.

Zbog toga sam predložila da se na dnevni red ove sjednice, za one koji nijesu čuli, pa su pričali nešto drugo kao da kratko pamtimo pa ćemo zaboraviti što je bilo prije deset dana, stavi na dnevni red da bude tačka ispred ove tačke, da u paketu raspravljamo Zakon o komunalnim djelatnostima i Zakon o Komunalnoj policiji, jer je to jedino zdravo i dobro rešenje da oba zakona budu u redu. Ali, postoji problem u vladajućoj koaliciji jer je neki interes poremećen oko određenog dijela tog zakona. Zbog toga smo spremni da 23 opštine u Crnoj Gori držimo kao taoce tog zakonskog rješenja da ne mogu kvalitetno da odrade ni transformaciju određenih javnih preduzeća, jer jednim zakonom su na njih obavezane, a tim zakonom su ograničeni u određenim djelovima, niti da odrade neke druge stvari. To vi pogledajte u okviru svoje kuće i u okviru vladajuće koalicije zašto, zbog kojih interesa kočite dalje funkcionisanje lokalnih samouprava kočenjem ovog zakona. Pokušaj demagoški da kažete da ja imam problem sa tim da imam rigidan odnos prema ljudima sa srednjom stručnom spremom ne pije vodu. Dovoljno su građani slušali i mene i Vas sve ovo vrijeme da znaju kakav odnos ko ima prema građanima.

Bilo bi bolje da ste odgovorili na ovo o čemu sam pričala. To je da šest mjeseci imate nepokriveno u zakonu da ljudi koji nijesu prošli stručno osposobljavanje će već početi da primjenjuju ovu normu. Najmanje bi bilo korektno da ste odgovorili da umjesto izraza primjena zakona promijenite da onih šest mjeseci koliko je vam je obaveza da oni svi prođu stručno osposobljavanje počnu da teku od momenta stupanja na snagu zakona. I da stručno osposobljavanje završite prije nego što počne primjena zakona. To bi bilo najmanje što ste trebali da kažete, a ne da pričate demagogiju, a da puštate da ljudi koji su po ko zna kojem osnovu i sa kojom stručnom spremom zaposleni kao komunalni policajci šest mjeseci primjenjuju silu, a da nijesu prošli nikakvo stručno osposobljavanje, niti zakonom imali takvu obavezu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, koleginice.

Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Nijeste mi odgovorili za starije maloljetnike. Zato ćemo koleginica Bošnjak i ja uložiti amandman da se starosna granica za upotrebu palice pomjeri. Ovdje je bilo do 14 godina, a mi da će uložimo da bude do 18 godina, iako po Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima niko ne smije da se bije.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, uz izvinjenje što nijesam pratio monitor.

Prelazimo na drugi krug, kolege. Bočnih komentara nema. Ministre, možete samo Vi kao predlagač na svako izlaganje.

U ime DPS-a, koleginja Kovačević, a neka se pripremi kolega Radunović, u ime DF-a. Izvolite, kolegince.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani građani, uvaženi ministre Konjeviću, gospođice Vojinović,

Na početku da kažem da i ja dijelim mišljenje da na današnjem dnevnom redu imamo unaprijeđen tekst Predloga zakona o Komunalnoj policiji u odnosu na onaj predlog koji smo imali kada smo prošle godine razgovarali o Predlogu zakona o Komunalnoj policiji. Mislim da je dobra praksa ne samo Vašeg ministarstva, nego i drugih ministarstava, kada se u raspravi ukažu veliki problemi u preciziranju normi, da je dobra praksa da se zakon povuče iz rasprave i da na ovaj način kao što je to rađeno na ovom zakonu, predstavnici parlamentarnih partija učestvuju i daju konkretna rješenja u preciziranju ovakvog predloga zakona.

Iz predloženih zakonskih rješenja proizilazi da je osnovna svrha Komunalne policije održavanje komunalnog reda koji će se obezbijediti kroz osnovni vid djelovanja Komunalne policije. To je njena patronalna aktivnost. U vezi sa tim, značajne novine ovog zakona tiču se ovlašćenja koja Komunalna policija može primjenjivati u vršenju poslova iz svoje nadležnosti. Ova ovlašćenja su odnosu na prethodni Predlog zakona dodatno proširena. Nesporno je da bez ovlašćenja, upozorenje, usmeno naređenje, utvrđivanje identiteta, lišavanje slobode učinioca prekršaja, zaustavljanje i privremeno isključivanje vozila iz saobraćaja, pregledanje predmeta, privremeno oduzimanje predmeta, primjena video nadzora, upotreba fizičke sile, palice i sredstava za vezivanje, izdavanje prekršajnog naloga i podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, Komunalna policija ne bi bila u stanju da ispuni svrhu svog postojanja, a to je da obezbijedi nesmetano izvršavanje poslova iz nadležnosti Glavnog grada, Prijestonice i ostalih jedinica lokalne samouprave.

Odredbe zakona kojima se uređuju ovlašćenja, naglašavaju očekivanje da će Komunalna policija u svom radu neuporedivo više djelovati preventivno, zadržavajući se na davanju upozorenja i usmenih naređenja, a znatno manje represivno, koristeći svoja ovlašćenja za izricanje kazni i naloga. Ovakva orijentacija je ispravna i saglasna je koncepciji zakona, pa bi ona i trebalo da ostane strateški cilj Komunalne policije, ali bez odustajanja od korišćenja navedenih represivnih ovlašćenja kada su ona neophodna za obezbjeđivanje zakonitosti. U vezi sa odredbama kojima se uređuju ovlašćenja, može se postaviti pitanje njihovog kvaliteta, ali s tim u vezi i učestalosti ili eventualnih problema u primjeni pojedinih od ovlašćenja, posebno ovlašćenja za korišćenje sredstava prinude i kvalitet zakonskih rješenja o tim sredstvima.

Upotreba sredstava prinude je najoštrije ovlašćenje, ali i karakteristika po kojoj će se Komunalna policija izdvajati od drugih organa u opštini. Norme u vezi primjene sredstava prinude su jasno precizirane i unaprijeđene u odnosu na prethodno rješenje,

u smislu da će komunalni policajac upotrijebiti sredstva prinude samo ako se zadatak ne može izvršiti na drugačiji način i to srazmjerno opasnosti koja prijete zaštićenom dobru i, takođe, da ih ne može primijeniti prema licima mlađim od 14 godina, očigledno bolesnim i iznemoglim licima, licima sa invaliditetom ili ženama. S obzirom da upotreba sredstava prinude, fizička snaga, službene palice, sredstva za vezivanje može da zadire u određena ljudska prava, u zakonu su jasno precizirani mehanizmi kontrole, primjena takvih ovlašćenja, svrha kontrole, da se pouzdano utvrdi da li je sredstvo prinude upotrijebljeno u skladu sa zakonom i pravilima i da se na osnovu toga odluči o eventualnoj odgovornosti komunalnog policajca.

Na kraju, primjenom Zakona o Komunalnoj policiji stvoriće se uslovi da komunalni red u praksi bude onakav kako je propisan, odnosno da ponašanje fizičkih i pravnih lica bude bliže onom redu koji propisuje pravo. Obezbjediće se bolji rad opštinskih organa, očuvanje njenih dobara, zaštita stanovnika i životne sredine, odnosno stvoriće se uslovi za sveobuhvatno obezbjeđivanje komunalnog reda u cjelini. Zbog toga se od ovog zakona očekuje da njegovom implementacijom služba zauzme značajno mjesto u rješavanju velikog broja problema komunalnog reda. Nemam dilemu da ovaj zakon treba da dobije većinu u ovom parlamentu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Kovačević.

Riječ ima kolega Radunović, a neka se pripremi kolegica Šćepanović.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Više puta je pominjano danas da je Ministarstvo oformilo komisiju u kojoj su bili i predstavnici političkih partija iz parlamenta, tačnije klubova, a ispred Demokratskog fronta sam bio planiran ja. Ali, imao sam sreće da tada pametno odlučim i da ne učestvujem u radu komisije. Inače bi me danas prozivao ministar time da sam učestvovao u radu, pa da nemam pravo da se bunim.

Naime, da to obrazložim i široj javnosti kao što sam na Odboru mojim kolegama koje su bile u toj komisiji. Nakon saznanja da neću moći da eliminišem iz zakona ono zbog čega sam najviše želio da budem u komisiji, a to je primjena sile od strane komunalnih policajaca, pravo da vam kažem, nijesam želio da učestvujem u pomjeranju tačaka i zarezova u zakonu i da na kraju danas neko izgovori da je Ministarstvo pribjeglo lukavstvu, pozvalo poslanike i sa njima sastavilo zakon i da se sada očekuje da glasaju za njega. Znam da je jedna od preporuka Evropske unije, između ostalog, na sličan način ovome organizovana Komunalna policija, ali više puta smo pričali o tome da moramo da prilagođavamo našim uslovima razne poteze u tom procesu evro integracija. Nije isto dati ovakvo ovlašćenje komunalnom policajcu u Danskoj i u Crnoj Gori. Ovdje i policija nije bez razloga, a kamoli Komunalna policija. Zanima me zašto se uostalom Komunalna policija izdvojila u odnosu na ostale inspeksijske organe s obzirom da i sanitarni inspektori kada zaplenjuju robu ili poreski inspektori imaju ozbiljne probleme. Jer, sjećam se kada smo prvi put o ovome pričali da je bilo objašnjeno da komunalni policajac na ovaj način dobija mogućnost da sprovede u djelo ono zbog čega je reagovao. Ali, to se odnosi na sve druge inspeksijske službe i šta ćemo sa njima. Hoćemo li svima da damo palice, ili da uzmemo i ovima jednima? Ne vidim ni jedan

jedini razlog da neko dobije, u Crnoj Gori, naglašavam, strašno je bitno da znamo da pričamo o Crnoj Gori, a ne o Danskoj, ako nije ovlašćeno lice iz policije, mogućnost da koristi silu, kako fizičku silu, tako i palicu i sredstva za vezivanje.

Pročitacu samo iz člana 30 gdje se reguliše kako palica može da se koristi. Kaže se - udarci palicom, to je već neko čitao, se ne nanose u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, trbušnog zida, genitalija i zglobova, osim kao krajnja namjera. Sada kada vidite prebijenog oca i sina i koji je dobio i po glavi i po grudnom košu, uvijek će obrazloženje da bude osim kao krajnja mjera, bogomi smo morali. Nikad se to neće moći razlučiti da li je dobio udarce na nedozvoljenim mjestima zato što je to bila želja da se tako sa njim obračuna nekog komunalnog policajca ili je, zaista, za to postojala potreba. Zato, mislim, da ne budemo licemjeri, da maknemo ovo osim krajnja mjera i da znamo da može da udara kuda hoće.

Sada da se malo našalim vezano za sljedeći stav u kojem se kaže - komunalni policajac ne smije upotrijebiti palicu prema licima mlađim od 14 godina, očigledno bolesnim i iznemoglim licima, licima sa invaliditetom i ženama. Da mi samo objasnite, iako sam protiv toga da se prema bilo kome primjenjuju ove mjere, zašto su izdvojene žene? Zar se ne borimo za ravnopravnost? Valjda ćemo da budemo ravnopravni i kada nas udaraju palicama. Šta je sa feministkinjama? Zar nijeste vi iznervirane ovakvim diskriminatorским aktom? Ovo je diskriminatorски akt. Ja sam protiv toga da prema bilo kome da se može da se vrši primjena sile od strane komunalne policije, ali molim vas zaista ne vidim razloga. Ja znam toliko žena s kojima ne bih ni ja od 119 kg mogao da izađem na kraj fizički, a kamoli možda neki komunalni policajac koji ima 75 kg i nije baš fizički spreman. A opet znate i sami da ima muškaraca koji nijesu tako fizički spremni. Prema tome, ako žene mogu da budu vojnici, ako žene mogu da budu policajci, specijalci, nemojte da ih vrijeđamo na ovaj način i da ih idvajamo iz svega ovoga.

Ponavljam. Ja sam protiv iz razloga što mislim da crnogorsko društvo nije spremno da uvodi još jedne oružane snage u svakodnevni naš život, a posebno kad znamo od koga treba da budu kontrolisani i nadzirani. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega. Mi smo se dogovorili da nema bočno. Nema problema. Radi mene kako god hoćete. Radićemo do 18 sati, pa iduće nedjelje. Izvolite, koleginice.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Ustav Crne Gore predviđa pravo /Prekid/ svi smo slobodni da se krećemo i da donosimo odluke da li ćemo dolaziti na neke sastanke ili nećemo dolaziti na neke stastanke. To je jedna stvar. Druga stvar.

Rekli ste u jednom dijelu da parafraziram, da ne bi bilo korektno da ste bili na radnoj grupi, a da se sad bunite. Uglavnom pominjali ste izraz bunite se, danas ne bi ste mogli da se bunite. Kolega Radunovuću, da ste Vi došli na tu radnu grupu možda bi ste Vi našli upravo za ove primjedbe neko rješenje koje bi bilo prihvatljivo za sve. Mi smo to očekivali od Vas koji sad napadate zakon, znači očekivali, a Vaše je pravo da ne dođete. Ko sam ja da Vama da govorim trebate li da ne dođete, da se tu uspostavi granica, nemam ja pravo da nikome govorim što će da radi, ali možda ste baš Vi mogli, bez obzira što tvrdite da su neka rješenja bila utemeljena i konačna, da je dato neko

rješenje gdje bi smo našli svi zajednički kompromis. I to je onda onaj konstruktivni rad kojim mi doprinosimo rješenjima koja će biti u interesu građana Crne Gore.

A što se tiče ove šale, ja ne doživljam to kao šalu. Reći ću Vam zašto su žene izdvojene. Znači u prevodu, ako se biju muškarci, da se biju i žene. To u prevodu znači to, jer su muškarci diskriminirani. Jedan je razlog postojao zbog čega ne greba upotrijebiti palicu prema ženi. Pa ako znate, zašto onda nijeste rekli? Žene policajke i žene koje radi u vojsci su jedno, a eventualna trudnoća jedne žene koja nije vidljiva možda i do četvrtog i do petog mjeseca je drugo. To je bio taj razlog, uvaženi kolega Radunoviću. Da zna javnost zbog čega smo mi izdvojili žene. Imate žene kojima do petog mjeseca trudnoće ne vidi se stomak, čak imate i žene koje su možda trudne u prvom mjesecu, pa joj dođe na pamet da lomi onaj inventar po parku, treba li policajac prema toj ženi za koju se ne zna je li trudna, da upotrijebi palicu? Samo je to bio razlog. A ako Vi smatrate da treba da bijemo žene da maknemo onda žene, zbog ovog razloga na koji sam ukazala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice. Hvala Bogu da nećemo biti ni muškarce ni žene, nego da ćemo ulaziti u nečemu gdje se može riječju dovoljno opomenuti, a posebno kada su u pitanju žene imate pravo. Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Poštovana poslanice Vuksanović, naravno da je meni poznat razlog zbog čega ste vi ovo stavili. Mi smo o ovome pričali, ali ste zaboravili da smo tada pomenuli da ista dilema postoji i prema muškarcima i ženama koji mogu da boluju od neke bolesti koja može vrlo prosto udarcem palicom da bude pokrenut tromb, stotine stvari postoji, postoje ljudi koji jednostavno ne mogu da prežive ni strah koji mogu da dožive tog momenta. Znači, ulazimo u vrlo delikatne priče. Zato i treba samo policija koja je za to obučena, školovana da se bavi ovim poslom. Kao i što sve druge inspeksijske službe treba da zovu policiju u ispomoć kada im je potrebna, tako samo mogli da ostavimo rješenje i za komunalnu policiju.

U ovom slučaju, ako polazite od ove tačke o kojoj ste pričali, vezano za zaštitu trudnih žena, onda isto se odnosi i kada je upotreba sile od strane policije u pitanju. I oni mogu da napadnu trudnu ženu i da je udaraju. Ajde da zabranimo onda i u tom dijelu ovlašćenja.

Gospođo Vuksanović, ne može da se prihvata diskriminacija, u ovom slučaju muškaraca, a da u drugim slučajevima kada je najobičniji, recimo rodnosenzitivni jezik u pitanju da se diže onolika galama. Znači, morate da shvatite, ako hoćete ravnopravnost, treba da postoji ravnopravnost u svemu, a da se vratimo još jednom na ovo. Ne glasam ja danas da može nekog da udara komunalni policajac, nego vi i prema tome nemojte da se krijete iza svega ovoga. Nijesam učestvovao u komisiji zato što sam znao da će da bude zloupotrijebljeno i da bude rečeno, svi smo zajedno na ovome radili. E, pa ja na ovome nijesam radio, a vi jeste. Dozvolite, to je moje političko iskustvo koje možda Vi nemate i ja sam tako procijenio. Zašto se za svaki od drugih zakona ne primjenjuje ista stvar? Zašto nas ne zovu iz Vlade kada spremaju druge zakone nego ovaj? Zato što im

je trebala široka podrška, gospođo Vuksanović, a od mene je neće dobiti ni od Kluba Demokratskog fronta.

Iako neću glasati za zakon, pokušaću da dam doprinos, tako što se niko od vas očigledno nije sjetio da ljudi kojima pravo bude povrijeđeno treba da dobiju mogućnost da se nekome žale i eventualno oštetu da dobiju. Ja sam zbog toga predao amandman u kojem se kaže - Da lice koje smatra da su mu vršenjem poslova komunalne policije povrijeđena prava i slobode ili mu je nanijete šteta ima pravo na sudsku zaštitu i naknadu štete. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče. Kolega Radunović, razumijem određenu tematiku koja može da bude politički interesantna i da ste Vi samoubijeđeni da sa ovakvom pričom dobijate neku vrstu političkog poena. To je politički legitimno. Ali, ako ulazimo u neku diskusiju iz koje želimo da izvučemo neki sitni politički poen, onda treba da budemo korektni. Da pravimo osnovne razlike između inspeksijskih organa i komunalne policije, nadležnosti inspeksijskih organa i nadležnosti komunalne policije.

Drugo, to što Vi nijeste, sada kažete, učestvovali u radnoj grupi, nije problem Ministarstva unutrašnjih poslova, nego Vašeg šefa kluba koji Vas je predložio. Znači, šef Vašeg kluba je predložio da Vi budete predstavnik Kluba Demokratskog fronta. To što Vi nijeste dolazili, to trebate da vidite sa Vašim šefom poslaničkog kluba koji Vas je predložio. Dakle, ne sa Ministarstvom unutrašnjih poslova. Ja samo navodim činjenice.

Treća stvar. Vi kažete - zašto nas niko nije zvao da razgovaramo o drugim zakonima. Ja sam precizno rekao, ovo je novi tekst koji imamo u pravnom sistemu. Imali ste primjedbe, povukli smo tekst, željeli smo zajednički da radimo. Znači za svaki zakon koji se radi, odnosno prijedlog zakona koji priprema Vlada, odnosno za najveći broj takvih zakona, imate javnu raspravu. Znači, omogućemo je ne samo građanima, nego i poslanicima, predstavnicima nevladinih organizacija kroz uredbu koje je donijelo ministarstvo i propisalo postupak učestvovanja zainteresovanih strana, ako mogu tako da kažem, u ovom postupku. Vi kažete pričamo o Crnoj Gori. Naravno da pričamo o Crnoj Gori. Ne možemo usvajati zakon koji će tretirati prava i obaveze nekih službi ili građana u Crnoj Gori, a ne pričati o Crnoj Gori. I ovo nije nikakva oružana sila. Kakva oružana sila? To je, izvinjavam se na terminu, pokušaj političke demagogije za sticanje jeftinog političkog poena.

Kada diskutujete o ovom zakonu, Vi govorite samo o jednom njegovom malom segmentu koji je značajan. Zato smo i propisali mehanizme kontrole, ali je važno shvatiti jednu drugu stvar. Da li je nama cilj da imamo bolji komunalni red? Da li bolji komunalni red znači bolji život za svakog našeg građanina? Da. Kako da obezbijedimo taj komunalni red? Tako što ćemo komunalnom policajcu i tom organu datipredviđene nadležnosti prava, istovremeno i obaveze i nad njihovim postupanjem vršiti nadzor. To je abeceda u svakoj stvari, kad ovako želite da je definišemo. Ako neko bude zloupotrebjavao ta ovlašćenja, snosi sankcije, koja ne mora samo da bude prekršajna. Može krivična ako ima bića elementa za krivično djelo. Prema tome, nemojmo samo da

izvlačimo jedan mali segment koji je, ništa drugo nego možda jedno pet, šest minuta interesantan za nekog od naših građana koji to gleda i da stvaramo pogrešnu percepciju.

Ovaj zakon će da doprinese boljem kvalitetu komunalnog reda, a samim tim uređenijem životu našeg građanina. Nemojmo da mislimo da sada će da idu komunalni policajci, po Vašoj priči, koga prvo sretnu na ulici će da ga biju. Nemojte tako. To je priča koja je ispod ne intelektualnog, nego političkog nivoa koji treba da bude u ovom Parlamentu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Izvolite Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Naravno, ministre, da ja ne mislim da će da idu policajci i da nas udaraju palicama po glavi, ali imaće mogućnost za tako nešto, ako procijene za potrebno. A ja, s obzirom kažem na sveukupnu situaciju u Crnoj Gori, nekako nemam povjerenja baš u ljude koje će te da selektujete za ovaj posao i njihove šefove da će taj posao da obavljaju na potpuno savjesan način. Znači, između ostalog, ta iskustva izvlačim i iz drugih službi koje su pod vašom ingirencijom. Uostalom, nijesmo uvijek zadovoljni, kao što znate, ni reakcijama policije, a tek šta će biti sa komunalnom policijom.

A što se tiče onog Vašeg prvog dijela i zašto ja nijesam bio u komisiji i da vidim to sa mojim šefom kluba, to je stvar političke odluke. To što sam ja delegiran ispred kluba, to je zato što sam ja član Odbora za politički sistem, a moja je odluka da ne idem, jer nijesam želio da učestvujem u nečemu što ne mogu kvalitativno da popravim, mogu kozmetički. Inače, ovo što kažete da za ostale zakone imamo mogućnost javnih rasprava. Kada je ovaj zakon u pitanju, gdje uvodite primjenu sile u okviru novog jednog organa prema građanima, želite da podijelimo odgovornost, gospodine Konjeviću. Da, da. Zbog toga Vi zovete ostale poslanike iz drugih klubova, a kad se priča o Predlogu zakona o auto-putu, gospodine Konjeviću, onda ministar iz Vaše pratije ostalim poslanicima ne daje ni studiju izvodljivosti koje su rađene i procijene da možemo da razmatramo na kvalitetan način i da polemishemo sa njim. Znači, kada se priča o auto-putu, tamo gdje postoje ozbiljne sumnje da postoje skrivene neke namjere, tamo ne da nema zajedničkog rada u komisijama između poslanika iz ovog Parlamenta i ljudi iz Vlade, nego nam se i kriju dokumenta. A kada treba da se podijeli odgovornost što će sutra nekome da pukne po glavi palicom od nekog komunalnog policajca koji prekorači dužnost, onda u tome da učestvujemo svi zajedno. E, pa ne može.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Idemo dalje. Koleginica Šćepanović, a neka se pripremi kolega Šarančić.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovani predlagači, poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Što se tiče Zakona o komunalnoj policiji koji je na današnjem dnevnom redu, želim da izrazim zadovoljstvo, što je ovaj zakonski tekst unaprijeđen zahvaljujući zajedničkom radu Skupštine, odnosno predstavnika pojedinih poslaničkih klubova i ministarstva.

Što se tiče prethodne teme da ovo ima veze sa nekom podjelom odgovornosti, ja lično smatram da nema nikakve veze sa tim, da bismo zaista svi mogli i mi koji smo radili i dali zaista doprinos, a vjerujem da bi kolega iz Demokratskog fronta, takođe, dao svoj doprinos u radu u toj grupi, a to vidim iz amandmana koji ste podnijeli, da je zaista na mjestu i da mislim da ste radili sa nama da biste dali konstruktivan doprinos.

Zakonom o lokalnoj samoupravi je predviđeno da opština ima službu za vršenje komunalnog nadzora, komunalnu policiju i svaka opština je imala obavezu da svojom odlukom osnuje ovu službu. Međutim, problemi sa kojima se suočavaju opštine su veliki. Oni se, prije svega, odnose na održavanje čistoće, uređenje zgrada, održavanje parkirališta, ulica, trgova, šetališta, urbanog mobilijara, raskopavanje javnih površina. Dakle, čitav niz propisa uređuje vršenje inspekcijskog nadzora u ovim oblastima i ovo je pokušaj ministarstva, odnosno Vlade, imajući u vidu ovako široke nadležnosti komunalne policije, da se ojača uloga komunalne policije u lokalnoj zajednici, kako bi se stvorili bolji uslovi za efikasnije sprovođenje propisa iz nadležnosti opština.

Takođe, važan razlog za donošenje ovog zakona je i ocjena da će se drugačijim organizovanjem komunalne policije i davanjem ovlašćenja koja do sada komunalni policajci nijesu imali, doprinijeti sprječavanju kršenja komunalnog reda i na taj način preventivno djelovati. Ovaj predlog zakona je unaprijeđen u odnosu na prethodni zakon koji je povučen iz procedure nakon rasprave koja je zaista pokazala da se pojedine odredbe moraju izmijeniti, a prije svega se ovo odnosi na načela komunalne policije u vršenju poslova koja su proširena ovim predlogom zakona sa načelom preventivnosti.

Ono što su značajne novine u ovom predlogu, a u odnosu na dosadašnju organizaciju komunalne policije, jesu ovlašćenja komunalne policije, koja su takođe u odnosu na prethodni zakon proširena i kojim se pojačava preventivna uloga komunalne policije. U skladu sa tim, u potpunosti podržavam tu namjeru predlagača u vezi sa preventivnom ulogom komunalne policije.

Što se tiče ovih ovlašćenja, imajući u vidu da se ovim na neki način daje ovlašćenje komunalnim policajcima na upotrebi sredstava prinude, smatram da bi bio realno da nadležno ministarstvo poslije određenog vremena implementacije ovog zakona dostavi Skupštini Izvještaj o implementaciji zakona u vezi sa svim ovim podacima kako je postupala komunalna policija u ovim slučajevima koliko je bilo predmeta i slično.

Što se tiče ovlašćenja komunalne policije koja su proširena, prije svega, ona se odnose na ovlašćenje komunalne policije da zaustavi i privremeno isključi vozilo iz saobraćaja, zatim ovlašćenja vezana za primjenu video nadzora su takođe upodobljena sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka ličnosti. Što se tiče ovlašćenja koja se odnose na upotrebu sredstava prinude, ova odredba je unaprijeđena uz uslov koji se odnosi na to da sredstvo prinude bude upotrijebljeno uz minimum neopodne sile. Unaprijeđene su norme koje se odnose na upotrebu palice i sredstava za vezivanje. Ono što je takođe vrlo značajno jeste da su ovlašćenja komunalnog policajca unaprijeđena u pogledu da o svemu na terenu mora da sačini zapisnik, dakle, da ima pismeni dokaz u postupku, kada podnosi zahtjev za poketanje eventualnog prekršajnog

postupka, a to je nešto što je bilo previdjeno u prethodnom zakonu. Ono što je značajno pohvaliti je način na koje je utvrđena organizacija službe Komunalne policije, odnosno uslova koji se tiču obavljanja poslova komunalnog policajca i načelnika Komunalne policije.

Članom 45 je predviđeno formiranje komisije koja će vršiti kontrolu upotrebe sredstava prinude od strane komunalnih policajaca ukoliko postoji sumnja da su prekoračili svoja ovlašćenja. I u tom smislu komisiju čine tri člana: predstavnik policije, predstavnik nevladine organizacije koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda duže od pet godina i predstavnik opštine.

Ono na što sam željela da uzkažem, a evo ovdje sam samokritična priznajem, u radnoj grupi se nijesam složila sa ovakvim sastavom Komunalne policije, ali možda nijesam bila ubjedljiva do kraja da se i kolege usaglase sa mnom. Suština je da ovu komisiju formira gradonačelnik, tako da nedostatak je, prije svega, u sljedećem. Ne postoje u svim opštinama u Crnoj Gori, pogotovu u malim opštinama, nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima i slobodama duže od pet godina, tako da će možda u manjim opštinama ovo biti problem, ako postoji neka nevladina organizacija, da li će predsjednik imenovati kvalifikovanu osobu i kao treće, na koji način će da se bira. Ovdje dolazimo u situaciju da predsjednik određuje od više nevladinih organizacija u nekom većem gradu, na primjer, koja će biti osoba ispred nevladinog sektora, tako da sam mišljenja da bi ovu normu trebalo precizirati, na koji način će se birati predstavnik nevladine organizacije i uz koje kriterijume. Da ne ostavljamo na samovolju predsjedniku opštine da on sam može da izabere neko lice ispred nevladinog sektora.

Zahvaljujem što ste mi dozvolili da prekoračim.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Takođe na izlaganju.

Izvolite, kolega Šarančiću.

DANKO ŠARANČIĆ:

Potpredsjedniče Parlamenta, ...

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvinjavam se, kolega.

Ministar će u utorak biti prisutan, jer u upravnom postupku nećemo bez ministra.

Jeli tako, kolege?

Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Svakako ću se odazvati uvijek Vašem pozivu. Neću preko minut.

Koleginice Šćepanović, svakako možemo pogledati ovo o čemu Vi imate dilemu, ali samo dvije napomene. Jedna je, ne djeluju nevladine organizacije samo na nivou pojedinačnih opština. Potpuno je normalno da, naprimjer, u Cetinju recimo bude u Komisiji neka nevladina organizacija iz Podgorice koja u svojoj djelatnosti definisano ima tu oblast koja je nama u tom segmentu potrebna. Ali ostajemo u dijelu da tu stvar pojasnimo kroz eventualne amandmane i samo još jednu stvar pošto ste Vi u pitanju da navedem kao primjer. Nije samo u ovom slučaju rađeno zajednički sa Parlamentom, a

tiče se nekog važnog sistemskog zakona. Naredni zakon koji je na dnevnom redu je Zakon o upravnom postupku, gdje smo u još ranijoj fazi, ako mogu da kažem, inicirali kod Parlamenta predstavnika poslaničkih klubova, imali predstavnika poslaničkog kluba DPS-a, odnosno Vas i predstavnika poslaničkog kluba SNP-a u liku gospodina Gošovića, koji su u svojstvu eksperata nam pomagali da dođemo do novog koncepta zakona o upravnom postupku koji je važan procesni zakon u tom segmentu. Dakle, kao u tom slučaju, tako i u ovom jer je nova materija. Prosto ne mislimo da imamo jedino mi u Ministarstvu kapacitet da ove stvari izdefinišemo i nemamo nikakve sramote da pozovemo ljude koji misle da mogu da nam pomognu. Naprotiv.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Da li želite da odgovorite, koleginie Šćepanović?

Izvolte.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Ja sam ovo što se tiče nevladinih organizacija i manjih opština, smatrala, pošto dolazim iz manje opštine, da će sigurno to biti problem, a ne znam nijesam upoznata, da neke nevladine organizacije u Podgorici imaju svoje predstavnike u drugim gradovima. Možda imaju, nije problem. Dobro, nije problem, ali ako Vi smatrate da to neće biti problem u praksi, u svakom slučaju ću amandmanski djelovati u odnosu na izbor predstavnika nevladine organizacije u ovoj Komisiji.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice.

Definitivno ne možemo noćas stići ni da završimo prvi krug Predloga zakona o upravnom postupku, jer je već petak večer, putuju ljudi na sjever Crne Gore i nećemo zbog neke manje koncentracije da se nešto desi. Završićemo sa ovim zakonom, a ako je ministar u utorak odsutan, nije u srijedu.

Mada, ministre, Skupština je na prvom mjestu, jer smo Vas mi birali.

Ima riječ kolega Šarančić, a neka se pripremi koleginica Dragičević.

Izvolite, kolega.

DANKO ŠARANČIĆ:

Uvažene koleginice i kolege, poštovani gospodine ministre sa saradnicima,

Radi se o jednom veoma važnom zakonu, odnosno materiji koja se velikim dijelom odnosi i na ostvarivanje sloboda i prava naših građana. Takođe, neophodan je i nastavak procesa reformi u oblasti javne uprave, a samim tim i lokalne samouprave i to, čini mi se, gotovo imperativno od nas zahtijeva i Evropska komisija, što se može vidjeti i iz najnovijeg izvještaja o napretku. Dakle, Evropska unija očigledno, gospodine ministre, i dalje nije zadovoljna primjenom u praksi već usvojenih zakona i strategijskih okvira. A tako je izgleda i sa Strategijom reformi javne uprave za period od 2011-2016.godine. U izvještaju se govori da nije bilo nikakvog napretka kada je u pitanju poboljšanje transparentnosti, efikasnosti i odgovornosti lokalne uprave. Ko je odgovoran, ko usporava ove procese, da ne kažem opstruira, nije teško zaključiti. I evo i danas imamo jedan zakonski predlog koji će vjerovatno biti usvojen, a čija je primjena u cjelini veoma

neizvjesna, kao i mnogih drugih koje je ova Skupština donijela. Bilo je neophodno, gospodine ministre, mnogo ranije da se oblast rada i djelovanja komunalne policije normativno bolje uredi i da se stvore institucionalni i ostali uslovi za vršenje poslova komunalne policije iz okvira njene nadležnosti. Nažalost, nije nikada bilo političke volje da se to uradi i danas u najvećem dijelu Crne Gore umjesto komunalnog reda imamo komunalni nered i devastaciju životne sredine i životnog prostora, 100 hiljada nelegalno izgrađenih objekata itd. Neko je na ovaj ili onaj način štitio moćnike, monopoliste i ne znam kakva ovlašćenja da damo ovoj službi, situacija se, čini mi se, neće promijeniti.

Da pređem na sami zakon. Recimo, u članu 9 Predloga zakona koji definiše ovlašćenja komunalne policije piše da se može zaustaviti i privremeno isključiti vozilo iz saobraćaja, ili čak lišiti slobode učinilac prekršaja drugog kašnivoog djela.

Da li, gospodine ministre, Vi ili bilo ko drugi u Vladi mislite da će komunalni policajac recimo u Pljevljima ubuduće moći da primijeni svoja zakonska ovlašćenja nad vozilima ili licima rudnika uglja, Elektroprivrede ili privatnog preduzeća Bemax, koje teškim kamionima prevozi materijal za sanaciju brane Maljevac ukoliko isti krši propise o komunalnom redu? A krši ih često vjerujte, znaju to građani Pljevalja vrlo dobro.

Drugo, lišavanje slobode koje će sprovođiti Komunalna policija, kao što piše u istom članu, nije dalje definisano i objašnjeno, kakva je dalja procedura sa licima lišenim slobode, gdje će boraviti, koliko mogu ostati u pritvoru. Da li se ona predaju na dalju obradu policije u skladu sa članom 19 Predloga zakona? Brine me, takođe, kako će se u praksi primjenjivati član 28, koji propisuje upotrebu sredstava prinude i minimum neophodne sile o čemu su i ostale kolege govorile. Uvijek je vrlo problematičan taj momenat i ta procjena. Šta je ustvari minimum neophodne sile? Kako ga procijeniti i u kom trenutku ga primijeniti? Radi se o novini kada je komunalna policija u pitanju i zaista se mora posvetiti mnogo pažnje budućoj obuci komunalnih policajaca. Takođe, u kontekstu ove priče i upotreba palice, o kojoj govori član 30 i sredstava za vezivanje, član 31. Kako će, recimo, komunalni policajac da ocijeni da li je neko lice mlađe od 14 godina ili nije, ili recimo da ocijeni da li je lice bolesno, iznemoglo itd, kako bi izbjegao primjenu sile svih ovih sredstava prinude.

Ovo su odluke koje se moraju donositi trenutno, često za par sekundi i šta u slučajevima da takva lica recimo fizički napadnu policajca? Tako da ima dosta nedorečenosti u ponuđenom predlogu koje mogu izazvati mnoge opasne i nejasne i neprijatne situacije na terenu kada se krene sa primjenom ovoga zakona.

Takođe, članom 33 predviđa se da pri određivanju broja komunalnih policajaca se pribavlja saglasnost Ministarstva. Ja vjerujem da su naše opštine i lokalne samouprave i uprave dovoljno svjesne i odgovorne kada su u pitanju njihove specifične potrebe i da ovdje ne idemo baš na punu centralizaciju, jer previše je te centralizacije u Crnoj Gori na svim nivoima pa da se bar i ovdje izbjegne. Zabrinjava me, po mom mišljenju, dosta kratak rok za početak primjene zakona od devet mjeseci. Smatram da će sa tim ići dosta teško, obzirom na kapacitete opština i Ministarstva. Od 2012. godine traje priča sa zakonom i trebalo je i ranije razmišljati o ubrzanjima i razlozima hitnosti, a ne davati sada ovako kratak rok za primjenu.

Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Riječ ima kolegistica Dragičević, a neka se pripremi kolega Perić.
Izvolite, kolegistica.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući. Uvažene kolegice i kolege, uvaženi gospodine ministre, uvažena gospođa Olivera, Vama se posebno zahvaljujem na radu sa grupom koja je radila na ovom zakonu.

Ja moram da kažem zakon ću podržati uz svoje osobno ime i u ime Hrvatske-građanske inicijative, ali imam jednu dilemu ili trilemu. A što je trilema? To je Vi ministar unutrašnjih poslova, ministar turizma i ja. Vječito se bunim zbog buke. Buka nije samo u Budvi, buka je i u Kotoru i u cijeloj Boki. Ministar turizma mi uporno govori da će se to riješiti sa komunalnom policijom, mora da radi komunalna policija i uporno mu govorim da nijesmo usvojili zakon koji to riješava, on uporno govori jeste. Sad Vas molim da pošto ja nemam vjere u opštine, odmah da vam to kažem, pomognete da se to uradi. Znači, prošle godine komunalna policija u Budvi, konkretno, od 01.juna do 01.septembra nije imala aparate za mjerenje buke. Od 01. juna do 01. septembra bilu su na baždarenju u Beogradu. Sad ne znam, ili je Beograd na Marsu ili je toliko teško to izbaždariti, pa bih zamolila da zamolite predsjednike, jer opet vama te javne uprave pripadaju u jednu ruku, da ti predsjednici kupe nešto bolji aparat da se ne mora cijelo ljeto baždariti. Šta to znači? To znači da nijesu htjeli da mjere buku. Nije to samo bio slučaj u Budvi. Bio je i u Kotoru slučaj, da je bio aparat cijelo ljeto na baždarenje.

Kad zovete Komunalnu policiju jedino u njih imate nekakvu vjeru da će nešto da urade, a oni nemaju sa čim. E pa sad, sve ovo što smo im dali ovim zakonom, ako ne budu imali čime da rade, vjerujte, da neće ništa završiti. Možda će i palice trebati baždariti pa cijele godine će biti na baždarenje, ko zna. To niko sad ne zna. Kako znam do sad što je bilo, vjerujte, da i u to sumnjam. Nijesam ni za palicu, ni za bijenje, ali nečim se mora malo pokazati da imaju neku snagu. Jer, ako im ne date ništa nego samo opomenu, tek tada već nema ništa. Samo pričam vizavi buke, vizavi ovoga drugoga neću da pričam, ali vizavi buke koja je ne samo u primorju, nego u cijeloj Crnoj Gori. Evo, prije tri ili četiri dana bilo je gore u Pljevljima opet buka, opet ljudi se pobili. Znae da je u Podgorici ubio čovjek čovjeka zbog buke. Mislím, nije to nešto što može da prođe. Jednostavno ne može. Niko nema ništa ni protiv muzike, ali može li barem da se kupe oni, kad vama to pripada policija komunalna i opštinama, da ih natjerate da kupe mjerače one ustvari graničnike i onda ne može da bude jaka muzika. Da se nešto uradi, jer stvarno je nemoguće to sve podnijeti.

Inače, kao što sam rekla, podržaću zakon. Još jedan put zahvaljujem se svima iz Radne grupe, jer su imali razumijevanja kad nisam mogla da dođem, jer je bila i Radna grupa za Izorno zakonodavstvo, tako da nisam uvijek mogla, ali svima zahvaljujem. Hvala na pozornosti.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegistica Dragičević, uvijek sa praktičnim i korisnim predlogom, sugestijom.

Riječ ima kolega Perić, a zatim kolega Nišavić.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvaženi ministre, na početku na pohvalim pristup koje je ministarstvo imalo prilikom samog koncipiranja ovog zakona, odnosno sam gest da je zakon povučen kad se uvidjelo da je prilično rigidna varijanta i dalja komunikacija gospođe Vojinović je za svaku pohvalu u tom procesu. I da razjasnim u vezi sa Radnom grupom i naš stav s tim u vezi.

Mi smo bili takođe pozvani ne od Kolegijuma Skupštine, nego kao predstavnik Zakonodavnog odbora sam bio delegiran ispred Pozitivne i odazvao sam se jednom sastanku, na kom sam iznio stav zbog koga dalje neću učestvovati u radu. Dva su bila vrlo jednostavna razloga. Jedan je bila naša briga u vezi sa prinudnim sredstvima, da li se uopšte mogu sredstvima prinude izbjeći rizici koji postoje u ovako koncipiranom zakonu. Drugi je bio negdje, ako hoćete do kraja otvoreno, da mi nijesmo Komisija Ministarstva unutrašnjih poslova već poslanici, da su tri grane vlasti razdvojene i da u tom dijelu mi smo cijenili da negdje možemo amandmanski djelovati ukoliko dođemo do neke verzije zakona koja je za nas prihvatljiva. Opet kažem u tom dijelu imali smo zaista vrlo korektnu komunikaciju.

Međutim, ono što nas brine u ovom zakonu jeste jedan opšti ambijent u kom se on donosi. Znači, zakon koji donosimo, a da nemamo njegov parnjak, zakon koji je nužan da bi se on mogao primijeniti u punom kapacitetu, to je Zakon o komunalnim djelatnostima, koji, kao što su kolege rekly, čeka skupštinsku procedure i pitanje je koliko će čekati. Sa druge strane, imamo jedan opšti ambijent umanjene bezbjednosti građana, osjećaja umanjene sigurnosti građana. Siguran sam da svaki građanin koji gleda ovaj prenos može da se prisjeti nekog sličnog primjera iz svog okruženja u prethodnih mjesec dana. Mi, čini mi se, da se ne bavimo možda više sad tim, nego smo riješili da idemo u neku drugu krajnost. Neodoljivo me podsjeća da ćemo mi sad sa većom prilježnošću hvatati nekoga ko nagazi travnjak nego recimo neke krupne ribe, da tako kažem. To je onaj politički osvrt. Sve neodoljivo podsjeća na to da smo mi gradeći kuću čiji su temelji narušeni sa stanovišta bezbjednosti počeli da popravljamo cigle na kurovu. Znači, treba se vratiti na temelju. Samo da se vratimo na ambijent. Govorimo o ambijentu, gdje je recimo direktor Centra za socijalni rad koji je dijelio novac partijskim aktivistima bio nagrađen direktorskom foteljom. U Pljevljima slučaj. E sad možemo misliti šta može da radi komunalni policajac. Javnosti radi, ako to nije dovoljno percipirano jasno, gradonačelnik je neko ko je na vrhu piramide komunalne policije. Posebno u manjim mjestima, možemo doći u rizik da dođemo do situacije da imamo maltene uvođenje na mala vrata partijske policije u ovom ambijentu koji imamo sad.

Podsjetiću, kolegunica Jasavić je podsjetila na slične primjere, a ja ću dati još slikovitiji, gdje na lokalnim izborima u Podgorici čovjek koji je narušavao bezbjednost i našeg odbornika i drugih odbornika sa drugih lista na kraju je završio da slavi u štabu Demokratske partije socijalista. Sad mi treba da vjerujemo po ovim kvalifikacijama taj isti čovjek, provjerio sam, može da bude izabran za komunalnog policajca. Odnosno, drugim riječima od ljudi za koje se očekuju da su maltene supermeni u malom, da voze različita sredstva saobraćaja, kad je riječ o fizičkoj snazi, moraju da imaju jako istančano čulo, maltene psihološko kad, šta, u kom mometu može, gdje može a gdje ne može da udari, mi na kraju od tih ljudi, na kraju samo podveli da komunalni policajac može biti lice koje ima najmanje kvalifikaciju četvrtog nivoa nacionalnog okvira kvalifikacije i najmanje jednu godinu radnog iskustva.

Znači, daleko od toga da se ima neki rigidan stav, kako je rečeno, o ljudima sa srednjom stručnom školom, kažem daleko od toga, ali ako nekome dajemo ovako sofisticiranu ulogu, da li smo onda nepravedni prema policajcima koji prolaze četvorogodišnju, recimo, srednju školu da bi bili policajci, koji u nekim situacijam imaju lakši posao nego komunalni policajac. Sad se vraćam ponovo na još jednu stvar. Rečeno je biće obuka. U redu. Biće obuka za prvu generaciju komunalnih policajaca, po prirodi stvari, neko će ići u penziju, neko će možda dobiti otkaz, neko će promijeniti radno mjesto. Da li imamo kapacitet za stalnom obukom tih ljudi bez obzira na prvi talas, prvi nalet koji bude? Mi otvoreno sumnjamo da postoji kapacitet za tako nešto. Ono što je bitno i čemu se vraćam pri kraju diskusije jeste da mi imamo matricu koja se ponavlja iz zakona u zakon. Da mi na papiru osim u dijelu koji se odnosi na sredstva prinude koji je diskutabilan sa više tačaka, ali ajde da i njega preskočimo, imamo dobra zakonska rješenja koja realno u praksi teško možemo primijeniti. U konkretnom slučaju, imamo visoko dignute pragove šta sve može biti komunalni prekršaj i onda selektivnom primjenom i ovakvim partijskim zapošljavanjem vi ste otvorili na mala vrata veliku mogućnost da partije kontrolišu apsolutno sve komunalne djelatnosti. Ne zaboravimo da u Crnoj Gori su mjesne zajednice punktovi DPS-a gdje se dijeli šećer, brašno, što god je potrebno pred izbore. Mi u tom ambijentu treba da vjerujemo da se neće partijski aktivisti zapošljavati upravo na ovim pozicijama. Mi imamo ogromnu bojazan da hoće. Ponavljam, afera "Snimak", koleginica Jasavić je rekla da je čuvena matrica jedan zaposleni - četiri glasa. Znači, sve upućuje da otvaramo jedno ogromno polje rizika i da Parlament nema mehanizam kontrolenad procesom zapošljavanja. Treba da akterima afere Snimak vjerujemo na riječ da neće biti partijskog zapošljavanja. Mislim da se nije vodilo računa o socijalnoj komponenti ovog zakona koja se posebno u manjim sredinama, gdje gradonačelnikda nalog komunalnoj policajcu gdje će maltene disciplinovati nekog građanina kog on smatra, ako hoćete politički nepodobnog, uoči izbora, gdje vi maltene i taj nivo dostojanstva građanina na ovaj način možete da ugrozite bez jasnih mehanizama razrade. Ne govorim o onom što je na papiru, nego govorim o onom što će biti u praksi. Znači, ako smo imali partijskog aktivistu koji je bio i vi ste svjedok tome, kandidat za odbornika i mogao je da završi na slavlju u štabu Demokratske partije socijalista, koji je nama garant da se ovdje neće taj isti čovjek ili neki drugi partijski aktivista zaposliti i biti komunalni policajac? Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Periću.

Riječ ima kolega Nišavić, a zatim... E sad, ministre, da Vam tačno kažem zašto nijesam gledao. Za to što sam razmišljao kako vandalizam u Podgorici da zaustavimo kada su u pitanju inventar po parkovima, na ulici, kako da zaustavimo ono kada se usade nove mladice, a dođu hrabrost na njima pojedinci, i vidio sam član 27, primjena video nadzora, mislim da je vrlo racionalno da izračunate, da li je veća jedna plata godišnje ili da pokrijete dio sa video nadzorom. O tome sam razmišljao, ministre, vjerujte. To treba zaustaviti.

Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Tu ideju koju ste dali. Imajući u vidu da će ovaj zakon neće primjenjivati Ministarstvo unutrašnjih poslova nego jedinice lokalne samouprave, siguran sam da to treba da uzmu negdje u razmatranje.

Dakle, gospodine Periću, u suštini Vi ste najmanje govorili o samom zakonu. Negdje ste prosto zakon uzimali kao lajt motiv da šaljete određenu vrstu političkih poruka, što je potpuno normalno. Ne postoji nijedan posao koji radite a da ne nosi jednu dozu rizika. Znači, ono što je važno i Vi sami kažete imamo, ja ću reći, solidan zakonski tekst koji treba da primijenimo. To je drugi korak u našem zajedničkom poslu. Moramo ga prvo usvojiti da bismo mogli da ga primijenimo. Da li ima rizika od zloupotrebe određenog popisa? Ima ga, imalo je i biće ga. Zato treba graditi institucije koje će da prate i da kontrolišu primjenu određenog propisa. Ali, ne možemo sumnjati u sve. Znate, sada ako ja i Vi sumnjamo ili se bojimo ako izađemo iz zgrade na ovim stepenicama možemo slomiti nogu, onda ćemo ostati cijelu noć u ovoj zgradi.

Dakle, prosto nemojte da ulazite u ovaj i u svaki drugi posao sa sumnjom da neko ima negativnu namjeru iza toga. Afera Snimak, stalno je spominjete, afera Snimak je nanijela ozbiljnu štetu državi Croj Gori i zato se nadležni državni organi njome bave, oni koji su nadležni neka se njome bave /Prekid/ jednu su fazu završili, nastaviće vjerovatno dalje. Prepustimo da se nadležni organi bave time. Imam osjećaj da biste najviše voljeli vi da se bavite aferom Snimak i da preuzimate nadležnosti nadležnih državnih organa. Nema potrebe. Kroz takve slučajeve nadležni državni organi treba da pokažu svoju sposobnost da se na adekvatan način bave određenim problemom. Nijesmo mi idealno društvo i to svi znamo, ali dajte da zajedničkim snagama kad pričamo o ovakvim zakonskim propisima što je moguće manje umećemo, narodski rečeno, politiku. Dajte da vidimo kako može da bude bolji zakonski tekst, dajte da vidimo kako ćemo da kontrolišemo njegovu primjenu. Nemojmo politiku u svašta da petljamo.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, ministre.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Dakle, ministre, Vi takođe to vrlo dobro znate, ovo je Parlament, ovdje se šalju političke poruke, a onu političku poruku koju ja želim da pošaljem jeste da Ministarstvo unutrašnjih poslova predlažući jedan zakon, a ne predlažući i drugi zakon o komunalnim djelatnostima, šalje prosto poruku da ne želi cjelovito rješenje ove oblasti.

Ona druga stvar koja je nama bitna, Vi sad govorite, ne bih se ja baš izmještao da Ministarstvo unutrašnjih poslova nije nadležno baš toliko u aferi "Snimak". Sramota je možda za crnogorsko društvo da je afera "Snimak" morala biti pokretana nekim drugim mehanizmima i dojavama, a ne da to procesuiraju nadležni organi, među kojima je i Ministarstvo unutrašnjih poslova. Ali, druga stvar koja je bitna jeste da ste vi imali, da su organi države Crne Gore procesuirali slučaj afere "Snimak", konkretno u Pljevljima, i da je Vlada nakon toga imenovala direktora Centra za socijalni rad. Nakon pritiska javnosti je povučena ta odluka. Javnost je informisana. S druge strane, ono što je nama važno u cijeloj ovoj priči jeste kako da mi izađemo iz tog začaranog kruga partitizovanog društva. Ne možete sada relativizovati, postoje političke partije. Da, postoje političke

partije, ali postoje i mehanizmi koji mogu da spriječe divljanje političkih partija u smislu uticaja koje imaju u institucijama. To je Vaša obaveza kao ministra unutrašnjih poslova, da se bavite time da nema tolikog političkog uticaja. To je ono što je Vaš posao.

Evo, sada, tu ću se vratiti pošto ste rekli da nije bilo konkretno. Bila su tri člana koja nijesam čitao, nijesmo imali vremena, od 29 do 31. Recimo, fizička snaga, član 29, upotrebljava se u skladu sa pravilima vještine samoodbrane, a sa upotrebom se prestaje čim prestane napad lica prema kome je ona upotrijebljena. Ono što nama nije jasno iz ovoga koje su to borilačke vještine koje bi omogućile da ovaj član bude sproveden. Nego sam govorio an ženeral zbog vremenskog ograničenja koje znate da imamo i Vi i mi. Ono što nas brine jeste da mi nemamo političku volju i Vi je sada ne iskazujete, da ovu oblast tretirate ozbiljno - oblast političkog uticaja u državnim organima, konkretno u Komunalnoj policiji. Vašim odnosom nijeste baš pokazali da imate tu političku volju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Kolega Nišavić, pa kolega Kaluđerović.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Gospodo iz Ministarstva, nadam se da me čuje i ministar,

Predlog zakona o Komunalnoj policiji je jasno napisan i čitak, ali članovi zakona su teško primjenjivi u sadašnje vrijeme. Imam utisak kao da čitam Zakon o Upravi policije, jer gledajući ovlašćenja koja se ovim zakonom daju Komunalnoj policiji vidim samo razliku u tome što knjižice komunalnim policajcima izdaje gradonačelnik a ne ministar policije, a sva pravila i svi propisi se svode na Ministarstvo. Ne govorim ovo iz ugla političara, već iz ugla nekoga na koga ovaj zakon može da bude primijenjen, iz ugla običnog građanina.

Čitajući ovaj zakon, stičem utisak da je ovaj zakon u odnosu na prethodni koji je predložilo Ministarstvo, koji je dobar zakon, o unapređenju zaštite saobraćaja, je njegova sušta suprotnost. Počnimo prvo od širokih ovlašćenja koja ima komunalni policajac. To su, član 9, daje upozorenja, izdaje usmena naređenja, utvrđuje identitet, lišava slobode učesnika, učinioca prekršaja i drugog kažnjivog djela, zaustavlja i isključuje vozilo, pregleda predmete, privremeno oduzima predmete, upotrijebi fizičku snagu, palicu i sredstva za vezivanje. Nadam se da će ovaj član zakona, član 9, ostati i dalje, kao što je u prelaznim odredbama naglašeno, samo u primjeni stavova 1 i 2 da li komunalni policajac može da daje upozorenje i da izdaje usmena naređenja.

Član 10 - U vršenju poslova Komunalne policije mogu se upotrijebiti samo sredstva prinude koja su propisana ovim zakonom i kojima se postiže cilj sa najmanje štetnih posljedica. Interesuje me koja bi još mogla sredstva da budu upotrijebljena odnosno ovlašćenja iz ovog člana 9? Jedino upotreba vatrenog oružja. Ja ne vidim druge razlike između ovlašćenja Komunalne policije i profesionalne policije. Zatim, službena legitimacija iz stava 1 - jedina razlika u tome što izdaje gradonačelnik odnosno predsjednik opštine, a ne ministar policije. Samo ću da se vratim na član 23 - lišavanje slobode. Komunalni policajac može da liši slobode lice zatečeno u narušavanju komunalnog reda. Ili član 29 - fizička snaga. Kaže - sa pravilima vještine samoodbrane.

Na kom su nivou obučenosti naši Komunalni policajci da mogu pružiti borilačke vještine radi samozaštite? Članom 30 kaže se da komunalni policajac palicom ne nanosi udarac u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, trbušnog zida, genitalija i zglobova, osim kao krajnju mjeru i komunalni policajac ne smije upotrijebiti palicu prema licima mlađim od 14 godina, to smo čuli i do sada u mnogim diskusijama. Očigledno bolesnim i iznemoglim licima. Šta to znači? Pa ta očigledna bolesna i iznemogla lica svakako neće učestvovati, ona ne mogu ni učestvovati u komunalnom prekršaju ako je ovako definisano. I otkuda komunalni policajac može na lice mjeste da utvrdi da li je neko očigledno bolestan ili bolestan. Može li tim povredama da izazove i posljedice koje su opisane u članu 45, što me posebno zabrinjava, ali ne u pravcu u kom je to zabrinulo poslanicu Šćepanović. Kaže - Ako prilikom upotrebe sredstava prinude nastupi smrt lica, molim vas, zar se može ići dotle da Komunalna policija bude toliko ohrabrena da upotreba sredstava može da dovede i do smrti lica. I šta se tad dešava? Predsjednik ili gradonačelnik oformi Komisiju u kojoj ima ili nema članova nevladinih organizacija i ostaje to njemu da zaključi da vidi da li treba vršiti dalje gonjenje krivično ili ne.

Zahvaljujem na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I posljednji diskutant je kolega Kaluđerović.

Izvolite, kolega.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, gospodo ili gospođice Vojvodić,+ predstavnicu Vlade i gospodine ministre, vjerujem da ste i dalje u zgradi Skupštine,

Evo kao posljednji učesnik u raspravi o ovom važnom pitanju da i ja kažem nekoliko stvari i uz napor da posebno pokušam da osvjetlim ona pitanja koja nijesu do kraja elaborirana u raspravi koja je trajala.

Ovdje su očigledno pobrkani lončići. Jednostavno uz sve poštovanje, potrebe da pravni poredak Crne Gore bude bogatiji za jedan novi zakon kao što je Zakon o komunalnoj policiji, on ne može u datom ustavno-pravnom ambijentu da se donese na ovakav način. Jednostavno nedostaje mu, gospodine ministre, Zakon o komunalnim djelatnostima. Evo najkraće i pokušaj da najasnije to pokažem. Član 6 Predlog zakona kaže - Poslovi Komunalne policije, obuhvataju komunalni nadzor i obezbjeđivanje komunalnog reda u skladu sa zakonom koji se uređuje u oblasti komunalnih djelatnosti. Mi nažalost imamo zakon važeći o komunalnim djelatnostima koji je usvojen 1995.godine. Dakle, daleko prije usvajanja novog ustava, a nakon što je on usvojen, više puta je uređena na potpuno drugačiji nov način oblast lokalne samouprave.

Predlog zakona o Komunalnoj policiji upućuje na nadležnosti komunalnog policajca u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima. Prije toga samo da okrnem jednu dramatično tešku činjenicu, naprimjer, koja mi je poznata u glavnom gradu iz rada naših odbornika u skupštini glavnog grada. Važeći zakon o komunalnim djelatnostima poznaje samo javna preduzeća koja obavljaju komunalnu djelatnost. A koliko mi je poznato, sva ta bivša javna preduzeća u glavnom gradu su već transformisana u dioničarska društva ili akcionarska društva iako ih ovaj, još uvijek

važeci zakon, prepoznaje samo kao javna preduzeća. Uzalud su bila upozorenja naših odbornika da se radi bezakonje, ali nažalost nije ono samo u ovoj oblasti.

Član 17 važećeg Zakona o komunalnim djelatnostima, na koji upućuje Predlog zakona o komunalnoj policiji, čitam - Nadzor nad radom preduzeća koja obavljaju komunalnu djelatnost vrši nadležni organ lokalne uprave i ovo je već prevaziđena norma. Poslove inspeksijskog nadzora vrši komunalni inspektor. Dakle, Zakon o komunalnim djelatnostima ne prepoznaje komunalnog policajca, nego komunalnog inspektora. Pa onda kaže - Pored obaveza i ovlašćenja utvrđenih Zakonom o inspeksijskoj kontroli, koliko je meni poznato, taj zakon više ne postoji u našem pravnom poretku, komunalni inspektor ima obaveze i ovlašćenja utvrđena ovim zakonom i propisima jedinice lokalne samoprave. A saglašavamo se da predlogom novog zakona mi stavljamo van snage propise jedinica lokalne samouprave koji uređuju ovu oblast jer se pretenduje da ovaj novi zakon na nov način uredi ova pitanja. Dakle, jednostavno jedan potpuni pravni galimatijas i zbog toga sugestija, prosto mi je nevjerovatno i neshvatljivo da kada smo u maju prošle godine imali prvi pokušaj da se ova oblast uredi novim zakonom o Komunalnoj policiji, za ovih godinu i po dana nijesmo iskoristili priliku da imamo uporedo i Zakon o komunalnim djelatnostima koji smo imali u proceduri još 2011.godine i koji nam je izuzetno potreban za uređivanje kvalitetnijeg rada lokalnih samouprava u djelatnostima koje su njoj najznačajnije. Gospodine ministre, pretjerano govorite pročitacu normu i člana 23 Predloga zakona - Lice zatečeno u narušavanju komunalnog reda koji predstavlja prekršaj komunalni inspektor može lišiti slobode u skladu sa Zakonom kojim se uređuje prekršajni postupak. Znači, u odnosu na raniji Predlog zakona iz maja prošle godine gdje je moglo da se zadrži lice, sada idete naprijed - komunalni inspektor može lišiti slobode to lice. Vi znate, gospodine ministre, da su Ustavom Crne Gore, članom 29, veoma precizno uređeni uslovi da se može neko lišiti slobode, jer je to najžešći atak na slobodu ličnosti.

Ovaj Predlog zakona upućuje na Zakon o prekršajima. Komunalni policajac može lišiti slobode u skladu sa Zaknom o prekršajima. I u vezi sa tim, se postavlja više pitanja i dilema. Šta, gospodine ministre, da pretpostavimo onda će lice koje komunalni inspektor hoće da liši slobode i odmah ga privede, kako Zakon o prekršajima kaže, sudu, da sud dalje odluči sudbinu tog lica u pogledu njegove slobode, odnosno lišenja slobode, ako se to lišenje slobode desi poslije 22 sata? Što će komunalni policajac da čini? Hoće li da povede to lice zavezano ili da ga ponudi policiji da ga ona smjesti tamo u policijskim prostorijama? Podrazumijevate li da će ovlašćeno službeno lice policije i komunalni policajac imati istovjetan odnos prema potrebi lišenja slobode tog lica? Šta ako nema istovjetnog odnosa prema tom pitanju? Nameće se veliki broj pitanja i dilema, koje su, koliko ja mogu da dokučim, odgonetnuta, odnosno ponuđena rješenja predlogom ovog zakona. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kaluđeroviću.

Ministre, da li želite komentar?

Onda ste ograničeni malo sa završnom riječju.

Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Potpredsjedniče, bio sam poslanik u ovom uvaženom domu tako da malo poznajem proceduru. Znam, hvala Vam na toj lopti.

Uz zahvalnost svim uvažanim poslanicima koji su učestvovali u raspravi, dozvolite da se još jednom zahvalim ljudima u ministarstvu i poslanicima koji su učestvovali u Radnoj grupi, državnom sekretaru Jadranki Vojinović koja je dominantno radila na ovoj drugoj verziji zakona.

Da sada iskomentarišem nekoliko stvari koje su ostale. Žao mi je što je dobar dio današnjih diskusija više, što je normalno, odlazio na neki način u sferu politike a manje se bavio konkretnim stvarima koje ovaj zakon propisuje. Ostao sam dužan kolegici Jonici vezano za njenu primjedbu oko načina primjene zakona i da li će komunalni policajci koji su sada zaposleni u komunalnoj policiji moći da primjenjuju ovlašćenja iz ovog zakona prije nego što prođu obuku. Naravno, ona mi je tada politički sugerisala da se malo bavimo demagogijom i tako dalje. Prosto bih joj ukazao da je dovoljno da pročita član 59, član 60, član 9, koji jasno propisuju koja od novih ovlašćenja mogu da primjenjuju postojeći komunalni policajci dok ne prođu obuku i određenu sertifikaciju. Prema tome, te smo stvari riješili i stalno sam apelovao i da što je moguće više se bavimo samim tekstom zakona ukupne njegove sadržine. Mi smo se nažalost ili jednim dijelom su se poslanici samo bavili kroz jedan segment ovog zakona koji je osjetljiv, saglasan sa aspekta primjene ovlašćenja.

Ponovo upozoravam ili sugerišem, dijelim razmišljanje sa vama, nemoguće je uspostaviti red u određenoj oblasti ako nadležnom organu koji taj red treba da uspostavi ne dajete određena prava. Ta njegova prava podrazumijevaju istovremeno i obaveze. Mi komunalnoj policiji dajemo osjetljiva prava, ali smo takođe propisali mehanizme kontrole upotrebe tih prava. Čini mi se više nego dobro. Kroz rad komisije, kroz odnos gradonačelnika kao unakrsnog organa izvršne vlasti, kroz sprovođenje različitih drugih procedura od disciplinske do krivično prave, koja nije zaobiđena ni u ovom zakonu, ni u drugim zakonima koji daju određenu vrstu ovlašćenja.

Uvažena kolegica Dragičević je govorila o buci. To je u nadležnosti lokalnih samouprava. Opremu koja je potrebna komunalnoj policiji nabavljaju kroz lokalne budžete predsjednici opština i zaista evo i moj apel u tom dijelu da se da i taj dio sredstava izdvoji kako bi se rješavali problemi o kojima je ona govorila.

Kolega Šarančić je govorio o tome da li će komunalni policajci u Opštini Pljevlja kažnjavati komunalne prestupe ne znam, Rudnik uglja, i tome slično. Vjerujem da hoće. Pošto je partija kojoj pripada kolega Šarančić skoro dvije decenije bila na vlasti u Pljevljima pa vjerujem da ti komunalni policajci i organ koji je konstituisan kroz rad prethodne lokalne vlasti je na adekvatan način izvršio selekciju ljudi koji će primjenjivati zakon. Zakon primjenjivati jednako prema svima.

Naravno, uvijek obratim pažnju na ono što govori kolega Kaluđerović. Zakon o komunalnoj djelatnosti nije u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i znam da nijeste mislili na nas. Taj zakon je u skupštinskoj procedure. Nije moje, nije uputno, nije na kraju krajeva politički korektno da ja sada sugerišem vama kao poslanicima zašto je taj zakon u crnogorskom Parlamentu duži vremenski period. Parlament ima svoje organe, ako mogu tako da kažem, nijesam najprecizniji, radna tijela, koji o tome treba da povedu računa. Mi smo dali devet mjeseci za primjenu ovoga zakona vjerujući i nadajući se da će taj zakonski tekst biti usvojen u crnogorskom Parlamentu, slažući se sa

vama da je on potreban ne samo za ovaj zakon, nego za ono što ste vi govorili vezano za nadležnosti opština.

Komunalna policija je prepoznata, koleginca je to već rekla, iz Zakona o lokalnoj samoupravi, a oko lišenja slobode i načina postupanja u ovom segmentu kojem ste Vi govorili ta stvar je definisana članom 19 koji govori o saradnji sa policijom u određenim izuzetnim okolnostima. O saradnji u smislu postupanja u onim problemima o kojim ste Vi govorili.

Samo molim da razumijemo jednu stvar, sredstva prinude se primjenjuju izuzeto. Sredstva prinude se neće primjenjivati ukoliko nemate drastičnih kršenja komunalnog reda. Prema tome, ako budemo kao građani uredni, nema primjene sredstava prinude, ali morate omogućiti komunalnoj policiji da ima tu vrstu mogućnosti nekih sredstava prinude zato što prosto možete na stotine primjera da navedete gdje njihov rad ne može biti efikasan ako nemaju i te modelitete. Mislim da to svi razumijemo, kao što ja razumijem Parlament i diskusije u parlamentu uvijek pogodno tle da neka osjetljiva zakonska rješenja iskoristimo za političku debate. To je potpuno normalno i mislim da je važno da ovaj zakon usvojimo. Još jednom zahvaljujem svim poslanicima koji su pomogli da ovaj zakonski tekst bude kvalitetniji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, ministre.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Kolege poslanici, nastavićemo u ponedjeljak sa radom u odborima. Plenum je u utorak, počecemo u 11 sati sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Blagovremeno ćete biti obaviješteni i o ostalom dnevnom redu u nastavku. Najvjerojatnije Zakon o upravnom postupku će biti u srijedu kada bude ministar slobodan. Svako dobro i vama i građanima Crne Gore.

Prijatno.

02.12.2014. u 12.15h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, dobar dan.

Nastavljamo prema dnevnom redu koji ste dobili u obavještenju.

Dakle, prvo ćemo raspraviti **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su doktor Radoje Žugić, ministar finansija i Mersad Mujević, direktor Uprave za javne nabavke.

Izvjestioci Odbora su Radovan Obradović, Zakonodavnog i Milutin Đukanović Odbora za ekonomiju finansije i budžet.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade da li želi dati dopunsko obrazloženje. Izvolite, ministre.

RADOJE ŽUGIĆ:

Poštovani predsjedavajući, uvažene poslanice i gospodo poslanici, dame i gospodo,

Danas je pred ovim visokim domom važan sistemski zakon koji se odnosi na sistem javnih nabavki, ali istovremeno ovo je važan antikoruptivni zakon iz seta antikoruptivnih mjera. Ovaj zakon je dugo pripreman od, uslovno rečeno, široke radne grupe i javne rasprave formalnih i neformalnih vladinih tijela, skupštinskih organa, da bi danas bio predmet komentara i nadam se, vrlo skoro, usvojen od strane ovog visokog doma. Zakon pokazuje i političku i ekonomsku i pravnu ozbiljnost države i spremnost prihvatanja dobre prakse i evropskih standarda.

Sam zakon ima više aspekata uticaja, prije svega zakon moramo posmatrati ne samo kroz stvarne norme ili ono što se uslovno često pojavljivalo u javnosti kroz relativno veliki broj prigovora na te pravne norme, već se on mora posmatrati sa stanovišta ekonomske cjelishodnosti, odnosno ekonomskog uticaja. Samo u 2013. godini javna potrošnja po osnovu javnih nabavki iznosila je aproksimativno oko 15 procenata društvenog bruto proizvoda, a u periodu od 2007-2013. godine za ovu svrhu smo potrošili 2,5 milijarde eura. Istovremeno u tom periodu smo imali i određene ekonomičnosti kada je u pitanju racionalizacija ovog važnog segmenta javne potrošnje, tako da se prosječno godišnje štedjelo oko 6% ili u ukupnom izrazu 150 miliona eura smo racionalizovali ovaj segment javne potrošnje, što ne znači da ne postoji prostor za dodatnim racionalizacijama ili većim uštedama. Takođe, ovaj zakon je jak motiv za podsticanje preduzetništva u mikro, malom i srednjem biznisu i značajan sa stanovišta otvorenosti, stabilnosti, ali i uređenosti unutrašnjeg tržišta. Na ovom segmentu se pojavljuje prosječno oko 600 naručilaca i preko 3.500 ponuđača. Dakle, to je ogroman segment koji može uticati na stabilnost i uređenje unutrašnjih tržišta.

Ovaj zakon je element svakako i konkurentnosti naše ekonomije, a znamo da je realni sektor sa ključnom ranjivosti upravo sa konkurentnošću, i ovaj element javne potrošnje može i treba doprinijeti i smanjivanju ove, kako sam kazao, ključne ranjivosti naše realne ekonomije.

Takođe, sa stanovišta pridruživanja Evropskoj uniji i međunarodnih odnosa, ovaj zakon implementira evropske standarde i dobru praksu Evropske unije. Time se Crna Gora pridružuje članicama Evropske unije u važnoj fazi procesa integracija. I na kraju, ovaj zakon predstavlja preduslov za korišćenje IPA fondova Evropske unije, ali i drugih oblika međunarodne pomoći.

Sam zakon pojačava slobodu i pravednost nadmetanja, a time nadamo se i minimizira korupciju koja je, ako ne drugačije, ono u percepciji jako visoka u ovom dijelu javne potrošnje.

Takođe, visok nivo transparentnosti, po meni, jača kredibilnost države, što smo više transparentni u ovom segmentu kao i u svakom drugom, time je i kredibilnost države manje ugrožena. Sam zakon je, dakle, naslijedio dobar koncept zakona koji je egzistirao predhodne dvije godine, ali su određene norme ili određena normativna određenja, odnosno uređenja u samom zakonu proizvela određene nejasnoće u njegovoj primjeni kao i u principu pojednostavljenije procedure, ali i rokove implementacije pojedinih faza javnih nabavki. Cilj je bio da se u tom segmentu uradi koliko je moguće više, a da se ne ugroze osnovni principi Zakona o javnim nabavkama. Kratko bih vas informisao oko toga šta je najvažniji segment u ovom zakonu.

Dakle, prvo treba reći da smo cjelovitije i doslednije, rekao bih i konciznije normirali određene oblasti koje se tiču prije svega komunalnog sektora i specifičnog sektora opštenarodne odbrane. Takođe, oblasti vodoprivrede, energetike, saobraćaja i poštanskog saobraćaja koje su do sada bile nedovoljno uređene i nedovoljno zaokružene.

Ovaj zakon, sa druge strane, takođe sa posebnom senzibilnošću posmatra određene izuzetke u procesu primjene samog zakona u dijelu javnih nabavki. Dakle, tu se prije svega misli na eliminisanje izuzetaka, pomenuli smo to i na matičnom odboru Skupštine, a to je da konačno štampanje izbornog materijala mora ući u režim ovog zakona. Takođe, usluge koje pružaju privredna društva i pravna lica koja vrše djelatnost od javnog interesa se sa posebnim aspektom opreznosti uvažavaju u datim normama novog, odnosno izmjenama i dopunama starog zakona. I nova izuzeća koja su vezana i za nove obaveze, a tiču se komunalne djelatnosti, ali i djelatnosti odbrane i bezbjednosti.

Rekao bih samo još par stvari u uvodnom izlaganju, da su obavezni uslovi u pogledu urednog izmirivanja obaveza ponuđača. Dakle, ponuđači moraju imati prijavljene, obračunate i izvršene javne prihode ukoliko imaju namjeru da učestvuju u procesu javnih nabavki i time ovaj zakon daje svoj skromni doprinos i sužavanju zone sive ekonomije, ono što je premisa ili možda ključna komponenta fiskalne ili ekonomske politike naše Vlade.

Takođe, zakonom je preciziran i značajno proširen djelokrug rada inspektora koji će pratiti cio tok, odnosno proces javnih nabavki što je bila i ključna preporuka Evropske komisije da ovlašćeni inspektori, nadam se vrlo skoro, u Upravi za javne nabavke treba da vrše kontrolu dodijeljenih ugovora, odnosno prate proces implementacije pojedinih faza samog sistema javnih nabavki. Dakle, nadamo se da smo sa ovim zakonom u dovoljnoj mjeri pojačali transparentnost, u dovoljnoj mjeri, ne ugrožavajući osnovne principe zakona, povećali elemente, pojednostavili procese koji su bili ranije složeni i skratili rokove do mjere koja neće ugroziti, ponavljam, opšte principe Zakona o javnim nabavkama. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, ministre.

Pitam izvjestioce Odbora da li žele riječ.

Ne žele.

Prelazimo na uvodna izlaganja u ime poslaničkih klubova.

Kolega Branko Čavor u ime Kluba Demokratske partije socijalista, a neka se pripemi Milutin Đukanović u ime Kluba DF-a.

Izvolite.

BRANKO ČAVOR:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre, gospodine Mujeviću, kolegice i kolege poslanici,

Sistem javnih nabavki je zaista značajan i za državu i za društvo u cjelini. Upravo zbog toga je i neophodno ovu oblast urediti na najbolji mogući način, urediti sa najboljim zakonskim određenjem. Mislim da je zakon koji je danas pred nama u prlici da to i obezbijedi.

Siguran sam da u sebi obezbjeđuje, između ostalih, tri postavke, a to su: načelo ekonomičnosti i efikasnosti, načelo konkurentnosti i svakako transparentnosti, jer osnovima kakvi su ovi, veoma nam je važna i javnost i dostupnost i otvorenost svih postupaka.

Već je rečeno da je ova oblast uređena kroz tri dosadašnja zakona, da u primjeni ovih zakona su se dešavala unapređenja na osnovu prethodnih iskustava koja su upućivala na izmjene i sa aspekta unutrašnjih potreba, a i sa aspekta evropskih zahtjeva. Kao značajan odnos prema takvim zakonskim odredbama i primjenama ovih dosadašnjih zakona, Crna Gora je dobila i otvaranje poglavlja 5 u ovoj oblasti što je svakako i značajno za Crnu Goru i za ovu oblast. Ali, svakako da i primjena samog zakona daje i najbolje odgovore na to šta je dobro, šta treba mijenjati, a šta treba unapređivati. Zbog toga jeste taj aspekt značajan, i ono što su naše unutrašnje potrebe, a što su evropska iskustva, a jedno sa drugim je veoma dobro uvezano. Zbog toga ovim zakonom su implementirane dvije direktive, takozvana Klasična direktiva koja se odnosi na nabavke radova, roba, ustupanja radova i usluga kao i Komunalna direktiva koja se odnosi na vodoprivredu, energetiku, saobraćaj i poštanske usluge.

Predložena rješenja su u novini obuhvatila i oblast uređenja nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti. Sa aspekta životnog ciklusa primjene ovoga zakona, otvarale su se razne nedostatnosti u neprimjeni određenih odredbi ili pak pojedine odredbe ovoga zakona su donosile kočenje u sprovođenju javnih nabavki. Siguran sam da ovim izmjenama su te stvari premoštene i da se može reći, pored skraćenih rokova mogućnosti podnošenja pravne zaštite i drugih elemenata, ponuđena rješenja će na najbolji način obezbijediti ekonomično i racionalno korišćenje javnih sredstava, što je veoma značajno.

Vjerujem da će ove ponuđene izmjene doprinijeti pojednostavljenju procedura nabavki, ali ne nauštrb kvaliteta i javnosti, i ono što im i pripada. Zbog toga neću govoriti posebno o svim pojedinačnim nedostatnostima u dosadašnjem rješenju zakona i na šta se odnose. Već smo dobili informacije od ministra da je radna grupa koju je imenovala Vlada u ovom vremenu veoma ozbiljno i predano radila na izmjenama ovog zakona zajedno sa Upravom za javne nabavke i došla do jednog rješenja koje je sada pred nama, a koje će obezbjeđivati ne narušavanje osnovnog koncepta zakona iz prethodnog perioda već samo njegovo unapređenje. Ono što je dobro, imamo tu i institucionalni okvir, dakle u Upravi za javne nabavke, ali i svakako značajnoj Državnoj komisiji za kontrolu javnih nabavki, što svakako treba u narednom periodu i jačati ove institucije.

Uprava za javne nabavke imala je veoma važnu ulogu u ovom vremenu i sa aspekta upravnih i stručnih poslova, monitoringa i unapređenja sistema javnih nabavki. Cijenim da je značajno i sada i ubuduće raditi na tome da se utiče sve više na podizanje svijesti o značaju javnih nabavki i njihovoj potrebi za naše društvo i njihovoj transparentnosti. Svakako da održivosti rješenja u ovom zakonu treba da pomognu i omoguće i Ministarstvo finansija i posebno Državna komisija za kontrolu postupaka. Naravno, indirektno i one institucije kao što je Državna revizorska institucija, Upravni sud, Uprava za antikorupcijsku inicijativu, Komisija za sprječavanje sukoba interesa i druge institucije koje su vezane za ovu oblast.

Ono što je dobro i novina je u ovom zakonu jeste korak unapređenja transparentnosti postupaka javnih nabavki, jer se one objavljuju kako na portalu Uprave

za javne nabavke, tako i u jednom elektronskom mediju. To je svakako značajan korak, imajući prije svega u vidu da su javne nabavke često prepoznate kao oblast sa visokim rizikom u pogledu potencijalne korupcije. Mislim da u ovom slučaju i u mnogo drugih slučajeva država pokazuje svoju odluku i odlučnost da se bori protiv ovakvih oblika moguće korupcije, odnosno da radi na onome što znači razvijanje antikoruptivnih aktivnosti naše države.

Na kraju, ono što je veoma važno, da bi se ovaj zakon primjenjivao potrebne su nam, kao što sam kazao, institucije, potrebni su nam i dobri kadrovi. Kada kažem dobri kadrovi, mislim da moramo učiniti sve u ovim institucijama koje se bave ovom oblašću da obezbijedimo stručan, sposoban kadar, da obezbijedimo za te institucije i dovoljno sredstava da se bave ovim pitanjima i posebno edukaciju onih koji se bave direktnim naručivanjem, mislim na činovnike u državnim službama, u službama lokalnih uprava, kao i one koji su u pozicijama naručioca, a posebno onih koji sprovode zakon ili onih koji ih kontrolišu kao što je Komisija za kontrolu. Predlažem da usvojimo ovaj zakon. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Milutin Đukanović, u ime Kluba Demokratskog fronta, a neka se pripremi kolega Damjanović.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, gospodine ministre, gospodine Mujeviću, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Evo i sada kao i mnogo puta do sada, pred nama se nalazi jedan zakon koji bi trebalo da spriječi korupciju u jednoj oblasti. Oblast javnih nabavki je veoma značajna. Kao što je ministar pomenuo, tu se troši oko 15% novca u odnosu na bruto domaći proizvod.

Dosadašnji Zakon o javnim nabavkama nije bio prepreka da se spriječi korupcija u javnim nabavkama. I do sada je sam postupak planiranja, sam postupak raspisivanja tendera i sklapanja ugovora bio dosta transparentan, mada smo u tim postupcima imali već primjedbe, ali to je bilo vidljivo. Međutim, problemi su nastajali kod realizacije ugovora. Realizacijom ugovora, u suštini, u velikom broju slučajeva obesmišljavan je tender.

Navešću jedan primjer koji nije možda klasična javna nabavka, ali imamo i raspisani tender, imamo i ponuđača. To se desilo prilikom privatizacije Elektroprivrede Crne Gore. Raspisan je tender i od ponuđača se tražilo da dostave koliko su spremni da plate akcije Elektroprivrede i koju dobit mogu da planiraju u narednom periodu. Šta se dešava? Kompanija A2A je ponudila 8,7 evra po jednoj akciji. Jedna grčka elektroenergetska kompanija ponudila je za vrijednost akcije 28% više nego što je ponudila kompanija A2A, ali grčka kompanija jednostavno nije mogla da projektuje koliko bi mogla dobit da ostvari u periodu od tri godine. Grčka elektroenergetska kompanija je generalno imala ponudu za 100 miliona evra bolju nego što imala kompanija A2A. Vlada Crne Gore je izabrala kompaniju A2A koja je, ponavljam još jednom, imala značajno nižu ponudu. Šta se dešava? Već posle pola godine, kompanija A2A je saopštila da nije u stanju da ostvari dobit od 300 miliona evra u periodu tri

godine. Umjesto da se tog momenta raskine ugovor sa kompanijom A2A, Vlada Crne Gore je sa kompanijom A2A sklopila aneks sporazuma, odnosno aneks ugovora. Taj aneks ugovora u potpunosti je suprotan sa raspisanim tenderom. Da li je A2A ostvarila dobit od 300 miliona za period tri godine? Nije. Da li je neko u Crnoj Gori odgovarao što je budžet, odnosno što su građani Crne Gore uskraćeni još za 100 miliona evra? Naravno da nije.

Ovdje želim još da pomenem jednu stvar koja je vrlo važna. Imali smo saopštenje predsjednika Parlamenta da se prilikom privatizacije Kombinata aluminijuma desila velika korupcija. Sada je još unaprijedio svoju izjavu i saopštio da se radilo o pohari Crne Gore. Mi smatramo da je prilikom privatizacije Elektroprivrede napravljena veća pohara nego što se desilo u Kombinat aluminijuma. Ali, predsjednik Parlamenta neće da saopšti da se radilo o pohari Crne Gore. Zna li zbog čega? Zbog toga što je proces privatizacije vodio potpredsjednik iz njegove partije.

Još jedan problem ovdje postoji. Kompanija A2A, bez obzira što je dobila po mnogo povoljnijim uslovima Elektroprivredu, sprema tužbu protiv Crne Gore pred Sudom u Njujorku, a tužba treba da iznosi oko 600 miliona evra. Ako ovo nije klasičan primjer korupcije, šta se desilo u Elektroprivredi, mi ne znamo onda šta je korupcija.

Takođe, želim da pomenem i drugi slučaj, slučaj u Baru, kada je raspisan tender za rekonstrukciju bulevara. To je bilo 2011. godine. Opština je bila spremna da plati 3,2 miliona evra za tu rekonstrukciju. Na prvom tenderu javi se Bemaks koji je ponudio da izvede te radove za 2,6 miliona evra. Međutim, došlo je do prigovora. Usvaja se prigovor, poništava se tender, raspisuje se novi tender. Sada imamo ponuđača, ponovo Bemaks, ali ponuda Bemaksa je za 500.000 evra veća nego što je bila prva. Naravno, dobija taj posao.

Da li će Demokratski front glasati za ovaj zakon o javnim nabavkama koji je, u svakom slučaju, korak naprijed u odnosu na prethodni zakon? Mi iz Demokratskog fronta dobro znamo da ovdje zakoni nijesu važni, da se zakoni ne sprovode, da li ćemo glasati ili ne, zavisiće od odnosa Vlade Crne Gore prema našim amandmanima koje smo zajedno kreirali sa predstavnicima MANS-a, uvažili smo primjedbe poslodavaca. Suština naših amandmana odnosi se na jačanje uloge Državne komisije za kontrolu javnih nabavki. Jer, poslodavci imaju dosta primjedbi da su te procedure dosta spore i da ih sprečavaju u normalnom funkcionisanju. Takođe, našim amandmanima smo predvidjeli da se objavljuje "crna lista" tj. lista ponuđača koji su se pokazali u dosadašnjem procesu javnih nabavki kao nekorektni ponuđači. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Đukanoviću.

Kolega Aleksandar Damjanović, u ime Kluba SNP-a, a neka se pripremi kolega Perić. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine ministre, gospodine Mujeviću,

Imao sam namjeru i na kolegijumu sam dao predlog da se ova rasprava o Predlogu zakona vodi nakon obavljene rasprave ovdje u plenumu povodom Izvještaja

Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki koja je takođe na dnevnom redu ovog plenuma, jer sam smatrao da bi akcenti sa te rasprave doprinijeli boljoj raspravi i sadržajnijoj oko ovog predloga zakona. Naravno, kao i mnoge druge inicijative koje dolaze od strane opozicije, ta nije prihvaćena, već volju diktiraju neke druge stvari ovdje u Parlamentu, ali šta je tu je.

Ovdje smo da damo nekoliko akcenata na Predlog izmjena i dopuna sistemskog zakona koji je u proceduri svega tri godine i koji danas mijenjamo sa 50% članova. Vodili smo raspravu o tome da li je dobro da se s 50% članova ide na izmjene i dopune, odnosno da se napravi novi predlog zakona. Dobili smo obrazloženje od resornog ministarstva i ministra zašto je urađeno to na ovakav način, ali je naše ovdje da stvarno napravimo fokus na ono što jesu suštinske izmjene i što se pokazalo kao prepreka u dosadašnjoj primjeni zakona. I jeste, ministre, u pravu ste, država je najveći poslodavac u Crnoj Gori. Sa ovih dvije i po milijarde evra po naružbi od strane 600 i nešto naručilaca javnih nabavki u državi, jasno je da država diktira ekonomska kretanja. Na žalost i da imamo javnu potrošnju kakvu imamo i da je ovaj segment izuzetno važan ne samo zbog obima javnih nabavki koje padaju kako pada i ekonomska aktivnost i ostale performanse države, već i sa stanovišta cjelishodnosti, zakonitosti i svakako efektivnost onoga što mi dobijamo kroz te javne nabavke.

Ovdje jeste pokušaj da se kroz izmjene i dopune unaprijede neke procedure koje su se pokazale problematične. Potenciraću nekoliko od njih. Možda je ovo prilika, ministre, da ovdje na javnoj sceni pomenemo ovo pismo koje smo dobili od udruženja turističke privrede, Ulcinjska rivijera, Budvanska rivijera, Institut "Simo Milošević", koji su tražili od vas, od odbora, od Skupštine da se u onim izuzecima od javnih nabavki jednostavno stavi i turistička privreda. Vi ste rekli zašto to ne može. Bilo bi dobro da ovdje pred javnosti to još jedanput elaboriramo kako bismo otklonili sumnju da ne stojimo iza interesa naše domaće turističke privrede. To je jedna stvar.

Druga stvar se tiče amandmanskog djelovanja. Kolega Kaluđerović, kolega Šaraničić i ja smo podnijeli jedan broj amandmana, očekujem da Vlada ima adekvatan odnos prema istim. Naravno, amandmani su podnešeni u saradnji sa kredibilnom nevladinom organizacijom Institut alternativa koja je učestvovala i kada smo radili vodič za kontrolu postupka javnih nabavki i koja je učestvovala u radnoj grupi Skupštine, koja je dala dobre indikatore na koji način da se prati sprovođenje ovog zakona.

Još jedna stvar koja je interesantna u ovom predlogu izmjena i dopuna jeste što se konačno vodi postkontrola. Želim da to potenciram kao možda najveći domet izmjena i dopuna zakona. Sada će se javne nabavke kontrolisati nakon što se završi sporazum od strane uprave, jer je taj segment bio zaboravljen, a tu smo konstatovali da postoji najveći broj zloupotreba, sa onim čuvenim aneksima gdje se mijenjaju i obim javne nabavke i uslovi, rokovi i defakto se dolazi do sasvim drugačijeg postupka javne nabavke od onog koji je bio raspisan. Time se unaprijed daju povoljnije pozicije jednim te istim ponuđačima koji su transparentno navedeni u izvještaju Direkcije za javne nabavke. Ko želi neka gleda, da ih ovdje ne bih po ko zna koji put navodio. Ono što takođe želim da potcrtam kao određeni iskorak jeste nešto što se tiče ove kontrole, odnosno žalbenog postupka gdje se novac od naručilaca koji je sada pripadao budžetu na način da je pripadao Državnoj komisiji, sada vraća onom ponuđaču koji da adekvatnu žalbu i kojemu žalba bude usvojena. Time se jednostavno onemogućava da se kroz same uslove u postupku javne nabavke ide u beskonačno ponavljanje procesa i

obesmišljava se takozvana žalba koja ide po difoltu i koja ometa postupak javne nabavke.

Takođe bih želio da potenciram nešto što može biti mali problem. Dakle, ukidamo kontrolu postupaka javnih nabavki i preko 500.000 evra. Ovdje smo svjedoci u Parlamentu i prošle godine da imamo nekoliko privilegovanih ponuđača, firmi u Crnoj Gori, koje i pored toga što je Državna komisija za kontrolu javnih nabavki našla da su kršili zakon kod kontrola preko 500.000 evra i pored toga što im je Vlada Crne Gore nalagala zaključkom da se isprave neke stvari, oni to nijesu uradili. Pokazalo se bespredmetno da se naredi tim i tim pravnim licima da izvrše zaključak Vlade, a kamoli nešto što jeste odredba zakona. Sada idete na varijantu da ovo radi Uprava za inspeksijske poslove. Mislim da su dva ili tri inspektora tamo definisana. Mislim da je tokom prošle godine izvršeno tek 84 inspeksijska predloga, govorim o 5.000 uvogovora, govorim o 623 ponuđača i nekoliko hiljada ponuđača. Imamo li adekvatne kapacitete da sa ovim brojem inspektora vršimo inspeksijski nadzor na ovom području?

Još jedna stvar, svima nama za ramišljanje. Zašto postoji Državna komisija za kontrolu javnih nabavki? Ovo vama, ministre Žugiću i gospodine Mujeviću. Ako smo u Izvještaju Evropske komisije o progresu dobili da gotovo 10% postupaka obara Upravni sud od ove iste komisije, ja nju mogu da posmatram, neće mi zamjeriti kolege iz te komisije, kao "protočni bojler". Da li ste razmišljali da ta komisija ne mora da postoji u sistemu, već da se kao u nekim ozbiljnim državama Zapadne Evrope žalbe direktno izjavljuju sudu. Dakle, da umjesto komisije kao jedne vrste "bajpasa" između problema koje imamo i nezakonitosti, to ide direktno na sudsku zaštitu. Jer, šta imamo ako nam Upravni sud svaki deseti predmet vraća bar od strane komisije, mi već imamo i tako i tako sudsku zaštitu. Ovih 150.000 evra koliko nas košta Državna komisija za kontrolu javnih nabavki je sitno u odnosu na 300, 400 miliona javnih nabavki. Međutim, znajući za rokove, znajući za probleme koje imamo, negdje sam mišljenja da je gotovo besmisleno postojanje Državne komisije i da direktno sudovi moraju da vrše sudsku zaštitu u odnosu na žalbe koje se izjavljuju u ovom postupku. Hvala vam.

PREDŠEDAVJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem kolegi Damjanoviću.

Poslanik Perić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi poslanik Bralić. Izvolite, poslaniče Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvažene kolege, ministre Žugiću,

Ovdje pred sobom imamo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama koji po svojoj strukturi jeste složen zato što se na različitim mjestima vrše intervencije koje nijesu beznačajne i jeste suština pojednostavljivanje procedure i lakše učešće zainteresovanih ponuđača. Ta namjera je i obrazložena, mi smo je prepoznali, međutim, konkretno kada govorimo o zakonu nijesmo sigurni da smo napravili mnogo bolji okvir. Jeste korak napravljen, čini nam se u dobrom pravcu, ali nedovoljno.

Ono što posebno zavređuje komentar jesu dva člana, član 21. koji se odnosi na prethodni član 35. Zakona, koji kaže da je predmet javne nabavke radova za izvođenje radova na izgradnji, adaptaciji, rekonstrukciji i održavanju objekata i tu se dalje kaže:

"Predmet javne nabavke radova može da obuhvata nabavku roba i usluga koje su potrebne za izvođenje radova ako procijenjena vrijednost radova prelazi ukupno procijenjenu vrijednost roba i usluga". Ovdje se zaista stvara polje prilične nedorečenosti. Posebno je interesantno u članu 28, gdje se prethodni član 55 Zakona mijenja, da naručilac može da izvrši izmjene ili dopune tenderske dokumentacije najkasnije osam dana prije iseka roka za dostavljanje ponude. Dakle, rok koji je po nama prilično kratak i koji sa druge strane može da oteža rad Državnoj komisiji za kontrolu postupka javnih nabavki u daljim procesima. Međutim, u cijeloj ovoj priči nama je ostavilo poseban utisak ono što je krucijalna tačka, ono što je neuralgična tačka javnih nabavki, da nemamo i dalje izgrađeni jasan mehanizam kontrola. Kolega Damjanović je citirao u tom dijelu, ja ću citirati ad literam iz Izvještaja Evropske komisije za 2014.godinu, gdje stoji da je visoka stopa odbacivanja odluke Državne izborne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki od strane Upravnog suda: "Stopa sprovođenja preporuka Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki ostaje i dalje razlog za zabrinutost." Znači, mi imamo ključni organ koji treba da kontroliše sistem javnih nabavki, a novim predlogom zakona mi u suštini njemu samo zakidamo još jednu nadležnost, to je da on vrši kontrolu postupka javnih nabavki u vrijednosti preko 500.000 eura. Komisija, kojoj nije problem da se smanji opseg posla, jer može da bude i čak kontraproduktivno, već da se pojačaju njena ovlašćenja. Interesantno je da novi predlog zakona apsolutno nigdje ne tretira važnost Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki.

Ono što je posebno interesantno, građana radi, radi se o ogromnom novcu na godišnjem nivou. Kolege su govorili, to je 15% bruto društvenog proizvoda. Da se ne bi razumjelo da je to nešto što ne dotiče običnog građanina, daću jedan konkretan primjer. Namjernim obesmišljavanjem tendera ugrađivanjem takozvane namjerne greške u tenderu on može lako da padne i roba koja je nužna da se naruči, može da se ne poruči u tom roku. Najočigledniji primjer, recimo, nabavka lijekova gdje onda građani imaju vrlo jednostavan problem, da je tender bio sproveden od početka do kraja sa jasnom tenderskom procedurom, da nije oboren tender, hajde da uzmem tu premisu, oni bi imali lijekove u državnoj apoteci i ne bi morali da kupuju skuplje lijekove u privatnim apotekama, bez obzira što se ulazi dalje u sistem refundacije. Radi se prosto o nečemu što je toliko krupno i toliko veliko, a sa druge strane jedini mehanizam koji imamo jeste ta Državna komisija koju mi i dalje, čini mi se, ovim zakonom ne da osnažujemo, nego blago i obesnažujemo i nismo ni na koji način joj dali dodatne mehanizme izvršne kontrole, što jeste za brigu u ovom zakonu.

Očekivali smo da se u bilo kakvoj strategiji Vladinoj to locira kao problem, to nije bio slučaj. Čini nam se da će Vlada nastaviti sa tretmanom ove komisije kao jedne od komisija iz reda tigrova bez zuba. Dobra je namjera, oni bi trebalo zaista da štite interes građana od početka do kraja, ali kako dolazi jedna, druga, treća verzija zakona, njihova uloga postaje sve manja značajna i sve je manje mogućnosti da će oni obavljati svoj posao do kraja kako je potrebno. Ukoliko taj princip ne promijenimo, bojim se da ćemo ostati na nivou onog čuvenog podgoričkog grafita "Šta će meni tenderi kad ja imam kumove". Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Hvala Vam, kolega Perić.

Kolega Izet Bralić u ime Kluba Socijaldemokratske partije, a neka se pripremi kolega Popović.

Izvolite.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče Skupštine.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani, uveženi ministre Žugiću, poštovani gospodine Mujeviću,

Zakon o javnim nabavkama, odnosno izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama su relativno nova oblast u Cnoj Gori pa i tijela koja su se bavila, institucije u ovoj oblasti pokazale su određene rezultate i najbolja potvrda kvaliteta rada i tih institucija i komisije iz ove oblasti jeste zatvaranje tog poglavlja V, što jeste svojevrsni indikator za sve oblasti, ne samo za oblast javnih nabavki.

Konkretno o izmjenama i dopunama Zakona, mislim da je ovo iskorak u odnosu na prethodni ionako dosta dobar zakon s obzirom da se radilo o novoj oblasti. Predviđene izmjene će dodatno implementirati iskustva Evropske unije u oblasti javnih nabavki. Takođe, pojačana transparentnost koja je predviđena ovim zakonom biće svakako preduslov za bolji pristup IPA fondovima i drugim međunarodnim fondovima koji su određenim iskazima pokazali rezerve oko načina korišćenja u prethodnom periodu nekih sredstava koja su odobravana za razvoj Crne Gore. Smatram da ovo jeste dobar nastavak Zakona iz prethodnog perioda, jer cjelovit je, uređuje oblast saobraćaja, privrede pa usudujem se reći i oblast zdravstva, iako tu imamo određene rezerve. Mislim da će se Socijaldemokratska partija prilikom podrške ovom zakonu pokušati da da amandmanski doprinos na uređenju javnih nabavki u oblasti zdravstva, jer tu jeste bilo određenih problema. S obzirom da zdravstvo jeste sistem koji je malo drugačiji i koji ne može čekati rokove koji su bili predviđeni Zakonom o javnim nabavkama, mislim da ima prostora da se dodatno unaprijedi Prijedlog izmjena i dopuna zakona.

Ono što smatram jako pozitivnim je da novi prijedlog zakona obezbjeđuje jedan kvalitetniji pristup i kontrolu trošenja novca u izbornom sistemu i u izbornim kampanjama. Mi smo bili u prilici ovdje da svi zajednički pokušamo da taj zakon unaprijedimo. Ovo jeste potpora tim nastojanjima ovog visokog doma, da na kvalitetaniji nači uredimo i tu oblast.

Na kraju, smatram da je ovaj zakon svojevrsni filter za sivu ekonomiju i da ćemo kroz nova ovlašćenja koja će dobiti organi koji kontrolišu sivu ekonomiju i inspeksijske službe dobiti jedan kvalitetniji zakon. Zbog svega ovog pobrojanog Socijaldemokratska partija će podržati izglasavanje izmjena i dopuna Zakona o javnim nabavkama. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bralić.

U ime kluba Liberalne partije, Hrvatske građanske inicijative i albanskih partija, kolega Andrija Popović, a neka se pripremi poslanik Kalač.

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade,

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama jeste nesporno korak naprijed u odnosu na prethodni. Liberalna partija će pokušati da utiče na ovaj prijedlog zakona sa nekim određenim poboljšanjima koja je radila u saradnji sa Mansom, radi se o devet amandmana koji su već predati u skupštinsku proceduru.

Javne nabavke su mehanizam preko kojeg se troši ubjedljivo najviše javnih sredstava zbog čega je potrebno ojačati kontrolnu funkciju zakona na više načina. Jedan od načina svakao jeste omogućavanje svim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima da prijave bilo kave neregularnosti u cilju jačanja zakonitosti pojedinačnih javnih nabavki. Osnov sumnja mora da ostane u zakonu, jer odbacivanje ponude samo ukoliko se utvrdi nezakonitost, sužava prostor za djelovanje. Naime, nezakonitost je moguće utvrditi samo pravosnažnom sudskom odlukom koja bi čak i u slučaju da se nezakonitost desila bila donijeta dugo vremena nakon okončanja postupka javne nabavke. Iz tog razloga postojeće rješenje valja zadržati, posebno iz razloga što se osnov sumnje svaki put mora obrazložiti, pa se iz toga jasno vidi da li je osnov sumnje realan ili je možda zloupotrijebljen, što bi predstavljalo činjenje drugog kivičnog djela, zloupotrebe službenog položaja.

Liberalna partija amandmanima uvodi više mehanizama koji treba da spriječe pojavu sukoba interesa u praksi. Tako se uvodi obaveza da i starješina organa izjavi da li je u sukobu interesa u postupku javnih nabavki. Štoviše, zabrana zapošljavanja kod ponuđača širi se sa postojeće dvije na četiri godine, a u zakon se vraćaju dva stara uslova koja šire krug lica za koja se smatra da su u sukobu interesa u nekoj konkretnoj javnoj nabavci.

Potrebno je zadržati rješenje iz prethodnog zakona, jer je bolje i garntuje bolje sprovođenje zakona, posebno imajući u vidu da je garancija za izvršenje posla ovim prijedlogom smanjena, a da praksa pokazuje da se veliki broj tendera ne sprovodi u skadu sa ugovorom, te da tokom važenja ugovora o javnim nabavkam postoji veliki broj problema kod većeg broja naručilaca. Prijedlogom se briše odredba kojom se predviđa obustavljanje postupka javne nabavke u slučaju da visina svih ponuđenih cijena prelazi procijenjenu vrijednost javne nabavke. To rješenje je potrebno brisati, jer se takvim pristupom otvara prostor za masovno ugovaranje javnih nabavki koje su veće od procijenjene vrijednosti.

Sa druge strane, usvajanjem naših amandmana bi se izvršio pritisak na naručioce da bolje planiraju i vrše procjenu potrebnih dobara, usluga i radova koje će da nabavljaju kroz javne nabavke što ide u prilog efikasnijem i efektivnijem raspolaganju javnim fondovima.

Potrebno je propisati da Državna komisija postupak žalbe odnosno kontrole tendera može da pokrene i po službenoj dužnosti ili na inicijativu trećeg lica ukoliko to lice dostavi dokumentaciju koja bi mogla ukazati na kršenje zakona.

Takođe, amandmanima se daje pravo inspektoru za javne nabavke da pokrene formalnu žalbu u postupku javnih nabavki kad utvrdi nezakonitosti što je još jedan u nizu mehanizama koji osiguravaju efikasniji inspekcijski nadzor, koji do sad nije dao očekivane rezultate. Bitne povrede zakona su ovim predlogom drastično sužene, što ostavlja veći prostor za zloupotrebe postupaka javnih nabavki, pa je potrebno zadržati staro rješenje koje je amandmanom dodatno dopunjeno za slučajeve kad se ugovori

mijenjaju aneksima ili protokolima u visini većoj od 5% što je do sada bila jedna od većih zloupotreba postupka.

Jednim amandmanom se propisuje obaveza poništenja postupka ukoliko se dogode povrede zakona, kao i obaveza da se odluka o poništenju objavi na portalu javnih nabavki.

U svakom slučaju, podrška Liberalne partije će zavisiti od sluha predlagača i odnosa prema našim amandmanima. Ali, svakako ponavljam da je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama korak naprijed nesporno u odnosu na dosadašnji zakon.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Popović.

Kolega Almer Kalač u ime Kluba Bošnjačke stranke, posljednji u ovom nizu uvodnih izlaganja.

Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ.

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi ministre, uvaženi gospodine Mujeviću,

Usvajanjem Zakona o javnim nabavkama, početkom 2012.godine, stvoren je povoljan pravni okvir i isti je bio u velikoj mjeri usklađen sa pravnim tekovinama Evropske unije, što je i bila ocjena međunarodnih organizacija.

Međutim, Vlada Crne Gore na sjednici od 17.jula 2014.godine utvrdila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama jer ovaj segment stalno treba nadograđivati. Značaj javnih nabavki za privredu je višestruk, vrednosno posmatrano samo po zaključenim ugovorima iz ranijih godina ti poslovi iznose oko 400 miliona eura i 15% ukupnog BDP, a takođe u smislu EU integracija, budući da je od 35 pregovaračkih poglavlja za pristupanje Evropskoj uniji poglavlje broj 5 posvećeno isključivo javnim nabavkama, razvoj i unapređenje sistema može značajno pomoći daljem procesu evropskih integracija Crne Gore naročito imajući u vidu da su javne nabavke bitna komponenta u borbi protiv korupcije, te stoga konačno zakonsko rješenje mora obezbijediti neometano funkcionisanje sistema javnih nabavki, odnosno postupke koji su transparentni i omogućavaju ekonomično i racionalno trošenje javnih sredstava tj. novca poreskih obveznika.

Uspostavljanje efektivnih i transparentnih, nacionalnih sistema javnih nabavki će znatno uticati i na unapređenje integriteta sa aspekta velikog broja relevantnih korisnika od nacionalnog do regionalnog i lokalnog nivoa. Ostala važna postignuća poput reforme razvoja investiranja državne uprave, značajnu korist su imala unapređenjem nacionalnog sistema javnih nabavki i zbog toga prioritet u tom pogledu treba dati realizaciji različitih mjera. Lična odgovornost osoba koje su na čelu ugovornih organa jeste osnov za smanjenje korupcije u procesu javnih nabavki. Prednost novog zakona jeste da daje i veće mogućnosti za sankcionisanje ugovornih organa ukoliko krše zakonske propise prilikom procesa javnih nabavki. Javne nabavke su jedna od oblasti koje se umnogome prepliću sa drugim važnim razvojnim aspektima na nacionalnom nivou.

Kako javne nabavke zbog svoje velike vrijednosti takođe imaju značajnu političku i ekonomsku važnost na nacionalnom nivou, želim kroz svoje izlaganje upozoriti na niz radnji koje su česta pojava kroz postupke javnih nabavki, pa samim tim i pokušati da iste spriječimo u najvećoj mogućoj mjeri, a to su: nadležna lica koja svojom funkcijom snose odgovornost prilikom nabavki često su namještala tenderom poslove, čime direktno krše pravila sukoba interesa; javne nabavke su često bile skrivane od javnosti, nijesu imale karakter transparentnog javnog nabavljanja; javne nabavke su često vršila lica koja nijesu odgovarala svojim znanjem tom poslu, pa su se nerijetko dešavali slučajevi nabavke neodgovarajuće opreme, pa su se morale ponavljati nabavke, a sve o trošku institucije, odnosno poreskih obveznika države. Prioritet trebaju biti domaće firme kao ponuđači eventualne javne nabavke.

Predmet javne nabavke treba ispratiti do kraja njenog puta, odnosno ispratiti na kojem je ona mjestu završila i ispitati da li je ona uopšte bila potrebna toj javnoj instituciji, kako ne bi predmet javne nabavke postao sredstvo za dobijanje profita njenom prodajom. Praksa je pokazala da su se povoljne ponude proglašavale nevažećim zbog nedostatka samo jednog dokumenta, zbog čega cio postupak mora da bude ponovljen. Tokom sprovođenja postupka javnih nabavki fokus je bio na formi, a ne na suštini. Zatim, ponuđači koji su nudili kvalitetan originalni proizvod nijesu mogli da prođu na tenderu zbog njihove više cijene u odnosu na kopiju. Ovakvim odlukama favorizujemo proizvođače kopija, što predstavlja ograničenje tržišne konkurencije za kvalitetne ponude. Podsjetiću i na zakonska ograničenja u vezi sa nabavkom šoping metodom koja propisuje da u tome mogu učestvovati samo preduzeća kojima je predmet nabavke osnovna ili pretežna djelatnost, čime je narušen princip ravnopravnosti.

Na kraju, treba svakako staviti fokus na to da komisija koja rješava slučajeve žalbi od strane ponuđača treba taj posao ažurnije radi kako ne bi dolazilo do prolongiranja rokova. Čini mi se da ovaj zakon na jedan korektan način otklanja sve slabosti sa aspekta i antikorupcijske inicijative i sukoba interesa, koji su vrlo važni.

Može se reći da ćemo usvajanjem ovog predloga zakona doći do bolje budžetke discipline. Efektivno trošenje javnih nabavki je jako važno, jer se ovdje generišu sredstva poreskih obveznika. Čini mi se da je to i bio motiv ovih izmjena i dopuna Zakona.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kalač.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja.

Ministre, da li želite da prokomentarišete i da odgovorite na neka pitanja?

Izvolite. Je li Vam dovoljno pet minuta?

RADOJE ŽUGIĆ:

Da odgovorim na pitanja koja su postavili uvaženi poslanici, pa ću iskoristiti, ako bude dovoljno prostora, da ovaj prvi krug završimo sa komentarima.

Nesporno da je ovaj zakon korak naprijed, ali imamo dilemu da li je dovoljno iskoračeno u odnosu na mogućnosti. Ja mislim da smo u konceptu primjene prethodnog zakona u prethodne dvije godine postigli uspjeh. Takođe, neko je rekao da je ovo nov

sistem, nove institucije i mi moramo raditi permanentno na snaženju kapaciteta, njegovih institucija, ali i u dijelu donošenja normi i implementacije samog zakona. Sam prostor za komunikaciju u Parlamentu i otvorenost prema javnosti upravo daje mogućnost da skrenemo pažnju onima koji su odgovorni u primjeni ovog zakona, ali i ponuđačima i naručiocima. Čini mi se da u tom pravcu mi pravimo krupan korak naprijed. Ja očekujem da mi svi ovdje u Parlamentu glasamo za ovaj zakon, jer ovaj zakon je i sistemski i antikoruptivni i ovaj zakon se postavlja na objektivnoj ravni mogućeg u ovom trenutku, tako da vaši amandmani koje preporučujete ili predlažete su nesporno elemenat koji ćemo razmotriti na matičnom odboru, nakon što budu dostavljeni, ali nećemo odstupiti od konzervativnog pristupa.

Ovdje čujemo predloge gospodina Damjanovića za turističku privredu, gospodina Kalača za zdravstvo. Mi ćemo zajedno sa vama razmotriti eventualnost dopune pojedinih normi u tom pravcu, ali isključivo i jedino za hitne elemente nabavki. Ne vidim potrebu za generalnim izuzećima, jer smo sva izuzeća posebno obazrivo i senzitivno planirali u samom Predlogu zakona.

Ja mislim da se vi slažete sa ovim i da ćemo time na dobar način urediti sistem javnih nabavki, na dobar način racionalizovati potrošnju poreskih obveznika, to je novac poreskih obveznika, na adekvatan način nastaviti i pojačati elemente ekonomske cjelishodnosti, odnosno elemente racionalizacije, pa nam se neće dešavati ušteda od 6%, nego ja se nadam i mnogo više. Ako budemo tako radili i tako pristupili, izvjesno imaćemo zakon, kako kaže gospodin Đukanović, dobar, ali ćemo ga primjenjivati kroz snaženje institucija i poboljšanje pojedinih normi kojima ćemo, nadam se, na adekvatan način urediti ovaj značajan i jako, jako osjetljiv sistem javne potrošnje.

Što se tiče onog što je gospodin Čavor kazao, saglasan u cjelini da je zakon i cjelovitiji i koncizniji i obuhvatniji, da zakon obuhvata pet sektora, odnosno dva dominantno, a tri dopunski koji do sad nijesu bili adekvatno normirani niti uključeni u proces tretmana Zakonom o javnim nabavkama.

Nesporno je i to da je ovo oblast sa visokom percepcijom na korupciju, a i same nove norme u Predlogu izmjena i dopuna Zakona govore i o ličnoj odgovornosti i naručioca i ponuđača. Time smo, nadam se, dogradili i osnažili ovaj regulatorni okvir upravo u onom smislu koji će značiti manja percepcija, ali i manja stvarna korupcija koje, složićemo se, ima u svakom sistemu pa i u ovom. Ovaj sistem je posebno osjetljiv jer je izdašan sistem. Ponoviću, 15% društvenog bruto proizvoda u prethodnoj godini smo potrošili na sistem javnih nabavki ili od 2007. do 2013.godine dvije i po milijarde, 6% ušteda u sistemu javnih nabavki. Zato je mnogo bitna ekonomska cjelishodnost, a ne samo pravni aspekt, a ne samo pravne norme. Mislim da ovaj zakon poboljšava to.

Gospodin Đukanović je tražio "crnu listu" ponuđača. To je nešto što u sebi nosi i subjektivne elemente procjenjivanja. Mnogo bolja je norma da mi imamo "bijelu listu" kroz izvršenje svih obaveza sa stanovišta javnih prihoda, to je na neki način slično vašem predlogu, ali je ono što prihvata i Evropski sud pravde, jer "crnu listu" nijesam siguran da će prihvatiti Evropa sa svojim standardima, ne sporeći da je i to moguće ugraditi u naš novi zakon o javnim nabavkama.

Ja sam gospodinu Damjanoviću odgovorio oko turističke privrede, gospodinu Kalaču oko zdravstva, znači samo specifične i hitne nabavke prihvaću ukoliko tako bude glasao ovaj visoki dom da ugradimo u normu zakona, ali jednostavna i fleksibilna izuzeća nijesu za ovakav zakon. Sve javne nabavke se mogu tretirati na ... i shodno

normama u Predlogu zakona, to odgovorno tvrdim. Dovoljno je dobro ga poznavati, jer sam zakon nudi jednostavnija rješenja i kraće rokove upravo u funkciji onoga što smo uočili u prethodnoj primjeni zakona, u njegovoj egzistenciji evo dvije godine, gdje smo kazali da je i u tom periodu postignut značajan napredak. Sa ovim zakonom, siguran sam, dodatno unapređenje.

Oko pitanja gospodina Damjanovića, zašto registira Komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki ako im pada svako deseto rješenje ili 10%, ja se slažem da treba unapređivati rad i kapacitete svih institucija, posebno onih koje su novijeg datuma, jer to je proces, to nije čin već dugotrajan i zahtjevan proces, da ćemo osnažiti komisiju kadrovski i sa svim drugih elementima u mjeri mogućnosti, ali ne možemo prihvatiti da komisija bude u konfliktu interesa, što su pojedini poslanici predlagali. Nemamo više, gospodinu Periću, niti limita da kontrolišemo ugovore ispod 500.000 eura.

Direkcija za javne nabavke ima mogućnost postkontrolne, kontrole izvršenja ugovora i to je upravo značajan korak u unapređenju ovog sistema javnih nabavki i smanjivanju percepcije i potencijalne i stvarne korupcije. Oko namjernih grešaka pojedinih ponuđača na tenderima, i tu smo uveli normu, znate da smo definisali kaznenu odredbu od 1% za one koji se na takav način ponašaju u sistemu javnih nabavki. Da li je to dovoljno, sagledaćemo u praksi u budućem periodu, pa ako ocijenimo da treba dodatno jačati taj element, ne sporim da i na tom segmentu damo svoj novi doprinos.

Slažem se sa gospodinom Bralićem da je ovaj zakon svakako i značajan filter sive ekonomije, a mi ćemo vrlo brzo imati širi set zakonodavne regulative koju će proizvesti nova fiskalna politika i u tom segmentu imati i značajnije iskorake u procesu suzbijanja sive ekonomije, odnosno procesu jačanja održivosti javnih finansija.

Na kraju, pojedine članove će komentarisati direktor Direkcije za javne nabavke gospodin Mujević, ali ovaj zakon nesporno predstavlja krupan korak naprijed. Da li je dovoljan? Ja mislim u ovom trenutku dovoljan, ali dajte da pratimo njegovu primjenu, da pratimo njegovu jasnoću u primjeni, rokove koji su ranije definisani i brojne prigovore koje smo imali od ponuđača i naručilaca, ponekad bez osnova a nekad i sa osnovom. U praćenju procesa primjene nije sporno da i u narednom periodu radimo na poboljšanju kvaliteta normi ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Bili su ovo komentari ministra Žugića na uvodna izlaganja. Imamo nekoliko prijavljenih odgovora na vaše komentare. Prvo kolega Đukanović pa kolega Damjanović, kolega Perić, kolega Popović.

Izvolite, kolega Đukanoviću.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine ministre,

Nijeste odgovorili na suštinska pitanja. Kako to da budžet i građani Crne Gore ostanu uskraćeni za 100 miliona evra, jednostavno izigravanjem tendera i tenderske procedure? Ko može da sklopi aneks sa nekim ponuđačem koji potpuno obesmišljava tender? Vi ste u javnim nastupima postali prepoznatljiviji po izjavi da je nulta tolerancija i prema sivoj ekonomiji i prema svemu.

Gospodine ministre, zbog čega ne pitate kako je budžet ostao ukraćen za 100 miliona evra prilikom privatizacije Elektroprivrede? Takođe, saopštio sam da će naš stav zavisiti od vašeg stava prema našim amandmanima. Isto tako interesuje nas kakav je vaš stav prema amandmanu Demokraske partije socijalista, grupe poslanika, u kome oni traže da ovaj Zakon o javnim nabavkama ne važi za nabavke koje se proglase da su od strateškog interesa za Crnu Goru, to jeste za nabavke koje Vlada proglasi da su od strateškog interesa za Crnu Goru. Ako to usvojite i prihvatite taj amandman, to će predstavljati potpunu degradaciju kompletnog zakona. Onda se postavlja pitanje zbog čega će nama zakoni, jer Vlada jednom uredbom može da proglasi da je neka javna nabavka od strateškog interesa i da tu javnu nabavku uradi mimo ovog zakona. Takođe, gospodine ministre, imali ste toliko slučajeva gdje se izigrala kompletna procedura. Šta ste preduzeli i protiv koga? To je, ja mislim, u interesu građana Crne Gore i poslanika. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Damjanoviću, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Ja sam primjer turističke privrede naveo samo kao jedan segment koji je sa stanovišta onoga što je u državnom vlasništvu, a govorim o Budvanskoj rivijeri, Ulcinjskoj rivijeri i Institutu "Dr Simo Milošević", veoma bitno za funkcionisanje sistema i pokazao sam samo zahtjev koji je išao. Nijesam se opredjeljivao da li da i ovo bude izuzeće, to je ostalo za analizu. Prije svega vama, ministre, možda bih bio jedan od zadnjih koji bih protežirao ove firme, imajući u vidu neke druge političke implikacije koje dolaze od njihove strane, ali neka to javnost zna. Kao što ću ovdje da pohvalim brisanje jednog izuzeća koje je do sada bilo u zakonu, to je štampanje izbornog materijala. Evo konačno da dobijemo tender i da se svi mogu prijaviti da oštampaju, da to ne radi jedna jedina firma u Crnoj Gori, pa će možda biti manje sumnji. Naravno, daleko je to od stvaranja fer uslova za izborni proces, ali o tome govorimo. Kao što je kolega Bulajić juče na odboru iznio jednu dilemu u pogledu nabavki Elektroprivrede, koje su urgentne. Šta sa njima, kako ćemo taj dio da riješimo u Zakonu o javnim nabavkama kada postoji hitnost da se napravi interventan uvoz i najavljujem amandman, odnosno članovi Odbora su se složili da moramo da radimo na jednom amandmanu koji bi tu napravio izuzetak. No, izuzeci nijesu jedina i ključna stvar u ovom predlogu zakona. Kada bismo imali brze i efikasne sudske procedure i ažurne sudove, ne bih imao nijednu dilemu, da se direktno žalbe izjavljuju sudovima da se to završava. Ovako imamo jedno tijelo, Državnu komisiju, oko javnih nabavki, bavimo se tim i izvještajima ovdje i imamo ono što imamo. Nijesam siguran da to nije postao samo jedan "protočni bojler" od žalbi koje izjavljuju učesnici u postupku javnih nabavki, koje rješavaju te žalbe. Tu mi je dilema, i evo izmjenama i dopunama zakona ostavljam ovu komisiju na način na koji funkcioniše. Mi smo podnijeli amandman da je bira Skupština Crne Gore, evo da vidimo da li ima i tu volje da se to prihvati, ali ukoliko se ovo pokaže kao neefikasan model u narednom period. imamo Direkciju za javne nabavke, neka oni budu jedan segment te direkcije,

neka njihovi izvještaji dolaze u Parlament, pa neka sudovi pružaju zaštitu ovih koji se žale u postupku javnih nabavki. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Periću, pa kolega Popović, pa kolega Čavor.

SRĐAN PERIĆ:

Mi iz zakona u zakon dolazimo u istu situaciju. Znači, kakvo god da je zakonsko rješenje, uvijek ostaje pitanje primjene, centralno pitanje. Zašto smo mi potencirali značaj Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki? Iz vrlo jednostavnog razloga, oni razmatraju i odlučuju po žalbama izjavljenim u postupcima javnih nabavki. Mogućnost zloupotreba prilikom pisanja tenderske dokumentacije i u samom tenderskom procesu obuhvata vrlo specifične i sofisticirane aktivnosti, od toga ko će pisati dokumentaciju, u krajnjoj crti, kada će biti raspisan tender, koji će biti kriterijumi određeni, prosto vrlo složena materija. Čisto sumnjam da Uprava, uz puno uvažavanje Uprave, može da uđe u tako suptilne prevare, ako ih ima, zapravo ima ih svakako, nego nema ih u svim tenderima. Najzainteresovaniji da pronađu te mehanizme opstrukcije tendera su upravo drugi ponuđači.

Zbog toga je značajna ova Državna komisija, ona ima mehanizam da na osnovu drugih ponuđača čuje koji su to njihovi rizici. Oni znaju ko se kreće u kom krugu. Oni znaju ko je i u čijoj sferi uticaja. Oni znaju za koju se opremu crta neki tender. Ovim zakonom toj komisiji, koja u suštini jeste i jedini direktni kontakt sa žalbama drugih ponuđača u odnosu na prvorangiranog, smanjujemo ovlašćenja. De fakto, ako hoćete, i de jure, kao i iz vaše diskusije, negdje provijava zaključak da ta komisija i nije od tolikog značaja. Ona je od prvorazrednog značaja jer je ona kopča sa samim tenderskim procesom, odnosno najzainteresovaniji mogu da intervenišu kod te komisije da uđu u proces obaranja tendera ako je ustanovljena nepravilnost. Zbog toga smo vrlo zabrinuti. Bojim se da smo propustili šansu u ovom dijelu da osnažimo tu komisiju, a ne da je obesnažimo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani predstavnici Vlade,

Samo bih još jedanput ukazao na dvije stvari, naročito na član 8 Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Dakle, osnovana sumnja mora ostati i u ovom zakonu. Tu treba biti veoma oprezan, ako osnovana sumnja ne ostane, naravno ona mora biti potkrijepljena sa svim mogućim dokazima, mi ćemo ovdje čekati utvrđivanje nezakonitosti. Dok ta nezakonitost postane pravosnažna, ode voz i više se ne može tu ništa uraditi. Mislim da kod toga člana treba biti veoma oprezan.

Druga stvar, javne nabavke su mnogo jada zadale gotovo svakom stanovniku Crne Gore. Nema praktično jedne građanke, građanina Crne Gore kome javne nabavke

nijesu zadale mnogo poteškoća, naročito iz oblasti zdravlja. Znamo i sami što se dešava sa nabavkom lijekova, vakcina. Još jedna stvar, to je na lokalnom nivou đe se radovi u opštinama koji treba da traju od mjesec do najviše šest mjeseci prolongiraju, pa traju nekoliko godina, jer nezadovoljni ponuđač se žali, poništi se tender, ponovo ide raspisivanje tendera i tako u nedogled. Tu se mora naći neka klauzula da ne mogu ti nezadovoljni ponuđači da maltretiraju stanovništvo Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Poslanik Čavor, pa poslanik Bralić. Izvolite.

BRANKO ČAVOR:
Hvala, potpredsjedniče.

Vrlo kratko, poslije ovog drugog kruga. Zahvaljujem ministru na korektnom komentaru onoga što smo mi govorili u uvodnom izlaganju. Želim nas sve zajedno podsjetiti da nema idealnih zakona, idealnih zakonskih sistema. To pokazuje praksa koja je do sada bila, imali smo do sada tri zakonska rješenja, zadnje u 2011. godini i ukazale su se potrebe za njihovim izmjenama i dopunama. To je potpuno realno.

Ono što daje odgovor na sva ova pitanja oko zakona jeste primjenjivost ovog zakona, gdje se javljaju određeni problemi u toj primjenjivosti. Bilo je ovdje danas različitih primjera. Pristalica sam onih rešenja koja su systemska. Za one pojedinačne slučajeve, ne možemo naći zakonsko rešenje za svaki pojedinačni slučaj, ali možemo naći ona rješenja koja su systemska, pogotovo za ona pitanja koja izazivaju blokade u odnosu na nabavke ili potrebe građana. Tu se mora biti naročito osjetljiv.

Ono što je veoma značajno i s čim se potpuno slažem, treba jačati kapacitete. Dakle, mi u jednom postupku imamo Upravu za javne nabavke koja se ozbiljno bavi ovim poslom, imamo Državnu komisiju za kontrolu, imamo, i ne zaboravimo da trebamo osnažiti, definisano ovim zakonom inspekcije, imamo i one organe koji se indirektno bave ovim pitanjima, kao što sam rekao, Upravni sud, Uprava za antikorupciju, Komisija za sprječavanje konflikta interesa i slične institucije. Imaćemo skoro i novi zakon o sprječavanju korupcije i konflikta interesa. Imaćemo na kraju i novu agenciju. Sve je to u prilog ovoj našoj priči da želimo da stvorimo i smanjenje one percepcije koja se odnosi na prisutnost kod građana u ovoj oblasti. Svakako, ostavićemo sigurno, nešto o tome će vjerovatno reći i direktor Javne uprave, vezano i za podzakonska akta. Ne može se riješiti sve zakonom, definisana su i podzakonska akta. Hajmo da one amandmane koji su ovdje, govorimo da je moguće nešto systemski primijeniti u zakonu, a nešto kod podzakonskih akata.

Na kraju, pridružujem se svim onim idejama i željama da se ojača uloga i u kadrovskom i u finansijskom pogledu Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabavke. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Zahvaljujem.
Poslanik Bralić, odgovor na komentare ministra.

IZET BRALIĆ:

Uvaženi ministre Žugiću, mislim da je i zakon u saglasju sa vašom prirodom i sa načinom kako izlažete i odredbe tog zakona. Imam potrebu da pojasnim svoje stavove vezano za javne nabavke u oblasti zdravstva. Oblast zdravstva je malo specifična u odnosu na sve ostale oblasti. Virusologija je nauka koja jeste otišla isuviše daleko, ali ipak epidemije koje se dešavaju i mutacija u toj oblasti određenih virusa svakodnevno nam nudi nova oboljenja i novi način reakcije. Čak ne možemo predvidjeti koji oblik virusa će se pojaviti, a kada se pojavi virus onda se tek pristupa izradi vakcina i te vakcine se nekada moraju najhitnije dostaviti širokom broju stanovnika u Crnoj Gori i okruženju.

Ne smatram da treba da se neko ko loše planira javne nabavke krije iza zakona, niti da zakon bude prepreka hitnosti u ovoj oblasti. Zbog toga ćemo pokušati da amandmanski djelujemo. Mislim da to klatno treba negdje da se zaustavi između i da je to optimum u ovoj oblasti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Nemate pravo, ministre.

Idemo na diskusije poslanika. Koleginica Šćepanović je prvi diskutant, a nakon nje neka se pripremi koleginica Kalezić. Izvolite, koleginice Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovani ministre, poštovani gospodine Mujeviću, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Javne nabavke su jedna od oblasti u kojoj je iz godine u godinu evidentan napredak ka stvaranju novog zakonodavnog i institucionalnog okvira koji će biti u skladu sa pravilima Evropske unije. Kada imamo u vidu udio javnih nabavki u bruto društvenom proizvodu svake zemlje, jasno je da one predstavljaju važan sektor u državnoj ekonomiji, jer s jedne strane imamo javni sektor kao naručioca koji u postupku javnih nabavki treba da obezbijedi najbolju vrijednost ... a sa druge strane imamo sektor koji kao ponuđač takođe treba da ima ulogu inicijatora ekonomskog rasta.

Pored domaćeg želim da pomenem i međunarodni aspekt javnih nabavki, jer je preduslov za korišćenje pretpristupnih IPA fondova, svakako postojanje uređenog sistema javnih nabavki u zemlji koja hoće da ide u Evropsku uniju.

Što se tiče današnjeg predloga zakona, poslije dvije godine primjene, evo tri godine primjene, iskristalisala su se rješenja u važećem zakonu koja se nijesu pokazala kao kvalitetna u praksi, što je svakako jedan od razloga ovih izmjena, a drugi razlog je harmonizacija sa direktivama Evropske unije.

Ovim predlogom zakona vrše se izmjene od definicija pojedinih izraza u zakonu do kaznenih odredbi. Prije svega precizirani su pojedini dosadašnji izrazi u zakonu, a s druge strane dodato je još 10 novih definicija, izraza, čije je definisanje bilo neophodno kako u praksi ne bi postojala mogućnost bilo kakve nedoumice koja se odnosi na postupak javnih nabavki.

Dalje, unaprijeđeno je nečelo transparentnosti postupka na način da je predviđena obaveza da se objavljuje tenderska dokumentacija i čime je postignuta transparentnost na maksimalnom nivou. Ove izmjene su takođe obuhvatile i izuzeće od

primjene sa kojim izuzecima svakako se mora biti posebno obazriv i obratiti posebnu pažnju na to, a ovim predlogom su uvažene same primjedbe međunarodnih institucija i eksperata koje su se odnosile na štampanje izbornog materijala, i usluga koje pružaju privredna društva koja obavljaju djelatnost od javnog interesa, koje su brisane, odnosno uspostavljena su nova preduzeća koja su predviđena direktivama Evropske unije i koja se odnose na komunalni sektor i na bezbjednost.

Ovdje moram da pomenem unapređenja antikorupcijskog pravila koje je predviđeno u ovom zakonu, gdje se predviđa da naručilac odbaci ili odbije ponudu ukoliko utvrdi, za razliku od važećeg zakona gdje je predviđeno da je osnovana sumnja, da je ponuđač na bilo koji način učinio vjerovatnim službeniku za javne nabavke poklon ili neku korist, odnosno da mu je prijećeno, i s tim u vezi je sada naručilac u obavezi ne samo da vodi evidenciju nego i da sprovodi metodologiju analize rizika u vršenju kontrole. Dodatno je ojačano ovo pravilo, tako da je ugovor o javnoj nabavci zaključen suprotno ovom pravilu ništav i predviđena je obaveza sadržavanja ovog stava u svim ugovorima o javnim nabavkama, takozvana antikorupcijska klauzula.

Moram zaista da pomenem, jer je bilo riječi sada o tome, da je ovdje posljedica da naručilac odbacuje ili odbija ponudu i iz tog razloga mora stajati isključivo "da utvrdi". Dakle, nije moglo kao što je do sada bilo, da stoji da postoji osnovana sumnja.

Takođe su precizirane norme koje se odnose na sprečavanje sukoba interesa na strani naručioca i ponuđača. Posebno je razrađeno na strani ponuđača da lice koje je izradilo ili učestvovalo u izradi tehničke dokumentacije, odnosno na bilo koji način moglo doći u posjed informacije o predračunu radova, ne može biti ponuđač u određenom tenderu. Takođe je razrađen i okvirni sporazum, potpuno je razrađen i preciziran kako bi se obezbijedila sigurnost učesnicima postupka.

Obaveza na uslov u pogledu urednog izmirivanja obaveza ponuđača po osnovu poreza i doprinosa je takođe cjelovito definisana, na način što je propisana obaveza ponuđača po osnovu potvrđivanja da su sve obaveze uredno prijavljene, obračunate i izvršene, kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Ovdje je predviđeno da se član 27 briše. Konsultantske usluge se brišu iz ovog zakona, pa pitam predlagača zbog čega. Izmijenjeni sastav komisije koja sprovodi tendere, radi usavršavanja postupka javne nabavke preciziran je novi sastav komisije i pošto je važećim zakonom preciziran i period na koji se komisija imenuje, mene interesuje da li će podzakonskim aktom biti preciziran period na koji se imenuje komisija, jer u Predlogu zakona to ne stoji.

Važno je napomenuti i inspekcijski nadzor, posebno, jer je praksa pokazala da su ovlašćenja inspektora važećim zakonom bila mala i da ih je bilo neophodno proširiti što je ovim zakonom i učinjeno i u skladu sa tim su i kaznene odredbe proširene, da bi se inspektorima na terenu omogućilo da za svaki član koji je prekršen može izreći i novčanu kaznu.

Pošto se postavljalo pitanje zdravlja, ja želim da pitam predlagača da li postoji praksa Evropske unije u ovom segmentu i da li postoji mogućnost izuzeća ili unapređenja ovog postupka. Ja vam se zahvaljujem i izvinjavam na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Imate prijavljeni komentar, koleginice Dragičević, na vašu diskusiju, a onda ćemo dati priliku i predlagaču da odgovori na pitanja koja ste postavili.

Izvolite.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Ja bih htjela da iskomentiram ovo što je uvžena kolegunica rekla za Zakon koji je važio tri godine, jer mi već tri godine imamo Zakon i sad ga mijenjamo, a mijenjamo ga jer je došlo do promjene određenog, vidjelo se što treba promijeniti. Druga stvar je zbog Evropske unije. Ja mislim da je to vrlo ozbiljan pristup zakonu, čim se on mijenja poslije tri godine znači da su izmjene i dopune sigurno mnogo mnogo bolje i da je to unapređenje.

Ja bih htjela samo na jedan član da ukažem, a to je član 18, gdje se postupak javne nabavke šoping metodom skratio na samo jednom, jedanput godišnje, jer uvijek nije najniža cijena i najbolja ponuda. Imate to posebno u farmakologiji. Recimo, proizvodi u okruženju, kao što su makedonski, proizvodi farmakologije u okruženju nisu dobri kao oni na koje smo mi navikli. Znači, kada mi budemo imali standard kao što ga ima Austrija, Njemačka ili Engleska, onda možemo razgovarati o tome. A za sada mislim da farmakologiji je bitno da je lijek dobar, a ne da šteti.

Bez obzira na sve, ja se nadam da će ovaj zakon doprinijeti da javne nabavke budu bolje i da budu transparentnije i u ime Hrvatske građanske inicijative i svoje osobno ime ja ću ga podržati. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li da odgovorite, kolegнице Šćepanović? Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem kolegatici Dragičević i složiću se sa njom da je ovo zaista jedan korak naprijed u približavanju praksi Evropske unije, a iskoristiću priliku i da dam još jedan primjer u prilog tome. Predlogom ovoga zakona će se takođe izbjeći nepotrebni formalizam u zahtjevima koji nemaju suštinski značaj na kvalitet ponude, što je takođe jedan korak uklanjanja biznis barijera. Takođe moram još jednom da napomenem da je posebno skrenuta pažnja na antikorupcijsko pravilo u ovom zakonu i na sprečavanju sukoba interesa, koje norme su zaista posebno razrađene. Čak u normama koje se odnose na sukob interesa se ide dotle da se sukobom interesa ne obuhvata učešće u tehničkim konsultacijama, ali se obavezuje naručilac da i takvi savjete koje neko da, tehničke konsultacije, moraju biti u tenderskoj dokumentaciji, na koji način će biti svi upoznati i ako je neko davao konsultacije u određenom postupku javne nabavke. Zahvaljujemo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Da li želite da odgovorite na pitanja koja smo čuli od kolegice Šćepanović, gospodine Mujeviću? Izvolite.

MERSAD MUJEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Mustafiću, poštovani poslanici,

Hvala najljepše na prilici da još jedanput na ovoj značajnoj temi raspravljamo i da vam kažem sa ugla predsjedavajućeg radne grupe koja je brojala 21 člana i koja je održala nekih sedam jako kvalitetnih i jako posjećenih javnih rasprava, da smo se u analizi buduće primjenljivosti Zakona o javnim nabavkama bavili upravo pitanjima koja ste danas većina vas i diskutovali.

Bilo mi je zadovoljstvo da na Odboru za ekonomiju i na Odboru za zdravstvo čujem skoro sve poslanike u pravcu iskoraka u ovom zakonodavnom procesu, ali želim takođe, ako dozvoljavate, gospodine Mustafiću, da vrlo kratko kažem čime smo se bavili u analizi zakonodavstva ....

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Imate konkretna pitanja. Molim vas, odgovorite na konkretna pitanja upućena od poslanika i usredsredite se na to, a možete se kroz dalja javljanja ili u završnoj riječi osvrnuti na ono što mislite da je bitno da kažete u ovoj raspravi.

MERSAD MUJEVIĆ:

Hvala najljepša.

Problematika nabavke lijekova i medicinskih sredstava o kojoj su uvažena poslanica Marta i gospodin Bralić, takođe i uvažena poslanica Dragičević govorili, Uprava za javne nabavke u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja prati upravo kroz primjenu ovog Zakona o javnim nabavkama, u pogledu, prije svega, obuke kadrova za sprovođenje postupaka javnih nabavki, objedinjavanje planova itd.

Nabavka lijekova i pored svoje aktuelnosti ni u jednoj državi Evropske unije nije izuzeta iz režima javnih nabavki, pa ni u Crnoj Gori koja je prilikom izrade i donošenja važećih zakona o javnim nabavkama nastojala da u ovaj zakon maksimalno i u mogućoj mjeri ugradi i međunarodne standarde u ovoj oblasti.

Takođe, u izmjenama i dopunama smo radili na tome vrlo odgovorno. Međutim, ovdje se moramo podsjetiti na materijalne propise koji definišu predmete javne nabavke. Upravo smo ukazivali u toku svih javnih rasprava, medijski i drugih, da zakoni iz oblasti zdravstva koji definišu predmet javne nabavke treba na njima ojačati. Zakon o javnim nabavkama je jedan tehničko-proceduralni zakon i u tom pravcu sva ova galama koja se digla u pravcu Uprave, o čemu je gospodin Popović iz Liberalne partije govorio, je više-manje neuređenost materijalnih propisa, a ne tehničko-proceduralnog zakona.

Pitanje člana 18, vezano za šoping koji je komentarisala poslanica Dragičević. Mi smo na jedan vrlo kvalitetan način definisali šoping metodu koja do sada nije imala svoju, da kažem, najbolju prepoznatljivost u normama. Vjerujem da smo ovim izmjenama, u susret upravo malim i srednjim preduzećima i privredi, dodatno osvježili u smislu operativnosti kada se tiče tenderske dokumentacije i primjene do 50 hiljada eura, do sada nije bila predviđena tenderska dokumentacija, sada se zahtjevi objavljuju na portalu. Taj portal, rekao sam, ima dvije do dvije i po hiljade dnevni posjeta tako da su informacije dostupne kada se tiče šopinga i toga.

I naravno, dio koji se odnosi na preciziranje i sukob interesa u postupku javnih nabavki. Govorio je poslanik Popović dosta toga, sve njegove primjedbe su u potpunosti uvažene, inkorporirane su u sadašnji zakon, osim osnovanosti sumnje, što je bilo i u intenciji nekoliko naših razgovora sa našim prijateljima iz Evropske komisije. Mi smo

imali faktički u toj radnoj grupi predstavnika Evropske komisije, predstavnika Sigme, vrlo odgovorno radili na ovom poslu.

Osnovanost sumnje je jedan termin iz krivičnoga prava i vezuje se za ocjenu nadležnosti pravosudnih organa i tužilaštva. Samo oni mogu da ocijene da li postoji osnovanost sumnje, a ne naručilac. Tako da je ovo i stav Evropske komisije. Definitivno smo taj dio, čini mi se potcrtali i ovim izmjenama koje smo vama dostavili. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Dakle, to je bio odgovor. Izvolite, dopunite odgovor.

MERSAD MUJEVIĆ:

Što se tiče konsultantskih usluga, rekao sam da u ovom milenijском dobu kada Crna Gora pristupa punim koracima evropskim integracijama, postupak konsultantskih usluga nije prepoznat direktivama, tako da su one brisane na osnovu toga.

Što se tiče komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki ... (Upadica) Starim zakonom iz 2006. godine naručilac je formirao komisiju za otvaranje i vrednovanje, ona je trajala godinama zavisno od predmeta javne nabavke. Sada smo uredili to pitanje tako da komisija faktički koja je jednom bila na jednom predmetu javne nabavke, na jednoj tenderskoj proceduri, na drugoj skoro i da ne može biti, zbog toga što smo uvažili da specifičnost predmeta javne nabavke mora biti uokvirena sa stručnim licem koje će poznavati sami predme javne nabavke. To je sada obaveza da iz oblasti informatike bude informatičar, iz oblasti saobraćaja čovjek iz saobraćajne struke, tako da se komisija, u suštini, formira ad hok zavisno od tenderske procedure i diskreciono je pravo naručioca.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Idemo dalje. Poslanica Jelisava Kalezić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Gegaj. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče Skupštine Mustafiću, uvažena Skupštino i poštovani predstavnici Ministarstva i institucije za javne nabavke. Žao mi je što je ministar izašao, jer sam imala i direktno obraćanje. I naravno, poštovani građani Crne Gore,

Sa razlogom podržavamo, većina građana, običnih građana, pomno praćenje trošenja budžetskih para. Dakle, ono sve što se iz budžeta troši treba da prođe u smislu provjere sito i rešeto i još pomalo preispitivanja. Ali, događa se sljedeće: U organizaciji državne uprave uporno se događa, u dijelu koji ću sada objasniti, da se ne ide na takvo institucionalno organizovanje kojim će da se štedi budžetski evro ili cent, ili koja već bude u kom vremenu valauta, i da se postiže bolji kvalitet i efikasnost. Zašto se to tako radi, ne znam, ali počinjem da podozirem da se to tako radi da bi se budžet trošio na manje odgovoran način. Ne optužujem nikoga, imam argumente koji će da postave svima nama pitanje zašto je to tako.

Dakle, ukazaću na nešto sa čim se potpuno slažem, što je ministar Žugić rekao i više puta naveo primjere o uštedama u sistemu javnih nabavki. To pozdravljam i mislim da na tim uštedama treba raditi stalno, ali čime dopuniti - dopuniti analizama efekata.

Sada dolazim na oblast mog profesionalnog djelovanja i interesovanja, a to je pitanje planiranja i projektovanja, odnosno ono što sam više puta sa skupštinske govornice tražila, ukazivala i obrazlagala, da je neophodno i hitno formiranje institucija, državne, regionalnih i opštinskih, za planiranje, projektovanje i nadzor za sve budžetski finansirane projekte. Deregulacija koja je nastala u toj oblasti poslije 90-tih godina nas je jako mnogo koštala. Niko nije još izveo tu pogubnu računicu, nadam se da ćemo je izvesti i da ćemo raditi u tom smislu. A u čemu se sastoji ta pogubna računica? U tome što nemamo dobar kontinuitet planiranja, dobru kontrolu kvaliteta tih planova, odlično stručno praćenje primjene planova i reagovanje na vrijeme ako iz nekog razloga se pokaže da neki prostorni generalni ili detaljni urbanistički plan suviše zaostaje i blokira razvoj. Mi smo deregulacijom postigli da nam planiranje prostora, korišćenje prostora diriguje svako, to se plaća iz javnih nabavki i na državnom nivou i na lokalnom nivou. Onda se suočavamo, kad počne primjena takvih planova, sa velikim nedaćama, često i sa aferama, u smislu uticanja na obrađivače plana radi protežiranja nećijih privatnih interesa, bilo kompanija bilo pojedinaca. Dakle, mi smo ušli u jedan beskonačan krug zamršenih situacija čija je jedina izvjesnost loš kvalitet, trošenje budžetskih para i ponovo ponavljanje istog.

Dakle, posljednji je trenutak da se od strane Komisije za javne nabavke, odnosno Uprave za javne nabavke inicira i preduzme da se ova vrsta budžetskih izdataka mora drugačije, odgovorno koristiti preko institucija i samo tako. Ja ne predlažem ništa što nije evropska praksa. Pođimo u Njemačku, pođimo u Francusku, pođimo po skandinavskim zemljama, svako će vas u čudu pogledati kada kažete da, recimo, prostorni plan Crne Gore ide kroz sistem javnih nabavki, pa nađemo obrađivača. Kao da smo rekli da nam Ustav piše najpovoljniji ponuđač tu koji se nađe.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Gegaj, neka se pripremi poslanik Bojović.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, predsjedniče.

Poštovani građani Crne Gore, poštovani direktore Mujeviću, dame i gospodo poslanici,

Danas raspravljamo jedan veoma važan sistemski zakon, kao što je Zakon o javnim nabavkama. Javne nabavke su jedna od oblasti u kojima Vlada Crne Gore čini značajan napredak idući ka stvaranju opsežnog novog zakonodavnog i institucionalnog okvira. Reforma sektora javnih nabavki uključena je u širi kontekst liberalizacije i otvaranje unutrašnjeg tržišta, reforme javne administracije i poboljšanje upravljanja javnim finansijama. Postojeći zakon o javnim nabavkama donijet je u julu 2011.godine, a stupio je na snagu januara 2012.godine. Iako je ovaj zakon donijet nakon šestogodišnje primjene Zakona o javnim nabavkama iz 2006.godine, on uređuje i obezbjeđuje jedinstveno tržište, pravni položaj privrednih subjekata, kontrolu zakonitosti, raspolaganja sredstvima pravnih lica, finansijsku reviziju javnih sredstava,

prikupljanje statističkih i drugih podataka od opšteg interesa i organizaciju nadležnosti državnih organa. Nakon tri godine primjene postojećeg zakona pokazalo se da je i praktična primjena važećeg zakona o javnim nabavkama pokazala da je njegov koncept dobro definisan, ali da određena zakonska rješenja nijesu jasno izvedena i da kao takva značajno utiču na izvjesnost pokrenutog postupka javne nabavke.

Propisani postupak je u određenim segmentima opterećen nepotrebnim formalizmom i zahtjevima koji nemaju suštinski značaj na kvalitet ponude i sigurnost realizacije budućeg ugovora. Od ponuđača zahtijeva povećane izdatke i ažurnost prilikom pripremanja ponude, a time značajno doprinosi odugovlačenju toka postupka uzrokujući okolnosti i situacije koji utiču na konačni ishod postupka.

Ključne novine predloženog zakona su usklađivanje sa direktivama Evropske unije, potpunija i jednostavnija definicija naručioca, jasnije određivanje predmeta javne nabavke radova, smanjivanje broja izuzetaka od primjene zakona, pooštavanje uslova za primjenu izuzetaka, mehanizmi za sprečavanje sukoba interesa i korupcije u javnim nabavkama, djelimična centralizacija javnih nabavki, podsticanje u određenim uslovima, obaveza sprovođenja elektronskih nabavki. Javna nabavka male vrijednosti je uređena na način koji omogućuje transparentnost postupka i konkurenciju. Predviđena je obaveza objavljivanja tenderske dokumentacije, što je dobro, efikasnije uređeno objavljivanje i propisana obavezna sadržina poziva o javnim nabavkama, unijeti su ekološki standardi kao mogući djelovi tehničkih specifikacija. Takođe, imaćemo preciziran način izračunavanja procijenjene vrijednosti, jasno propisan način donošenja odluke o izboru najpovoljnije ponude, procedura i rokovi za zaključenje ugovora, jasno i restriktivno propisane mogućnosti promjene ugovora. Odredbe o javnim nabavkama u takozvanom komunalnom sektoru usklađene su sa direktivama Evropske unije.

Prvi put uređene su nabavke u oblasti odbrane i bezbjednosti, povećane su nadležnosti i ovlašćenja Uprave za javne nabavke. Zatim, sistem zaštite prava učinjen je efikasnim, sa jedne strane kroz pojednostavljenje samog postupka, a sa druge kroz propisivanje novih mogućnosti. Predviđeni su prekršaji za gotovo sve povrede zakona, a kazne su sa jedne strane pooštrene, a sa druge strane rangirane prema težini prekršaja. Prilikom izrade ovog Prijedloga zakona, prije svega može se vidjeti da se vodilo računa da se definišu rješenja koja bi spriječila eventualne zloupotrebe, povećala efikasnost i brzina postupka, pri tome vodeći računa da predložena rješenja budu usklađena sa direktivama Evropske unije i dobrom praksom javnih nabavki iz zemalja članica. U izradi teksta Predloga zakona korišćena su i analizirana uporednopravna rješenja i iskustva zemalja u regionu članica Evropske unije, iskustva međunarodnih stručnjaka u ovoj oblasti i druga međunarodna iskustva. Takođe je uzeta u obzir i statistika i drugi raspoloživi podaci vezani za primjenu važećeg zakona.

Na kraju, smatram da se radi o dobrom zakonskom rješenju i da ću ga podržati.

Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, poslaniče Gegaj.

Riječ ima poslanik Bojović, a neka se pripremi poslanik Šabović.

Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Ja ću krenuti hronološki, kako je Zakon o javnim nabavkama usvajan.

Dakle, imali smo 2001.godine uspostavljanje sistema javnih nabavki i usvajanje prvog Zakona o javnim nabavkama. Nakon toga, uslijedile su izmjene 2006.godine, pa onda 2011.godine, a sada nam se predlaže, 2014.godine, najnoviji Predlog izmjena Zakona o javnim nabavkama. Sve ove izmjene su, kao što znamo, najavljivane kao veliki korak naprijed, kao jedan značajan korak u pravcu osposobljavanja ovih institucija u borbi protiv korupcije u oblasti javnih nabavki i sprečavanju zloupotreba. Kako vidimo, od 2001.godine do 2014.godine nije bilo nikakvih rezultata u otkrivanju zloupotreba i sankcionisanju korupcije u javnim nabavkama i apsolutno ne možemo u ovom trenutku da imamo povjerenje da će se ovim predlogom zakona, koji je najnovija izmjena, unaprijediti određene stvari. Iz razloga što suština nije u lošim zakonima, suština je u kontrolisanim institucijama koje bi trebalo da ga sprovede. Suština je u zarobljenim institucijama koje bi trebalo da otkrivaju zloupotrebe i u tom smislu o ograničenom dometu zakona kao zakona.

Moram odmah da primijetim da Vlada u ovom periodu od posljednjih nekoliko mjeseci forsira ili ubrzava predlaganje antikorupcijskih zakona ovom parlamentu. Ja mislim da se na taj način šalje jedna ozbiljna poruka koju mi kao predstavnici Parlamenta treba da uočimo. Dakle, ovdje se Skupštini Crne Gore u značajnoj mjeri prenosi odgovornost za oblast prevencije, korupcije i borbe protiv korupcije. Jer, kako premijer Đukanović kaže, Skupština je ta koja je izabrala VDT, Skupština je ta koja je izabrala Tužilački savjet, Skupština je ta koja usvaja antikorupcijske zakone. Međutim, šta je zapravo stvarna istina i u kakvoj se mi situaciji zapravo nalazimo. Skupštini se prenosi odgovornost za usvajanje određenih zakona, za izbor određenih institucija, a zapravo čitav je postupak kontrolisan od strane Vlade. Tako i u ovom slučaju, Zakona o javnim nabavkama, sve ključne institucije koje bi trebalo da registruju i sankcionišu zloupotrebe u javnim nabavkama su birane od strane Vlade i direktno se kontrolišu od strane Vlade.

Dakle, primjena Zakona se do kraja kontroliše od strane Vlade i ne može se sa toga pripisivati nikakva odgovornost Parlamentu. Kada se usvoje svi antikorupcijski zakoni, a to će biti vrlo brzo, ponovo ćemo se kao država suočiti sa problemom nepostojanja spremnosti ove vlasti da se bori protiv korupcije.

Dakle, nije problem u zakonu. U posljednjih sedam godina, i to moramo da evidentiramo, ukupna vrijednost javnih nabavki u Crnoj Gori iznosila je, vjerovali ili ne, dvije milijarde i 731 milion evra u posljednjih sedam godina. Mi se sada suočavamo sa situacijom da se usvaja novi zakon, da bi se unaprijedila antikorupcijska regulativa, da bi se unaprijedili antikorupcijski mehanizmi, a imamo dvije milijarde i 731 milion evra javnih nabavki koje su prošle bez iakakvih mehanizama kontrole, ozbiljnijih, bez bilo kakvog procesuiranja. Zloupotrebe u ovoj oblasti javnih nabavki imaju dva oblika. Jedna je zloupotreba državnog budžeta u partijske svrhe, jer možemo da pretpostavimo da se ogroman iznos sredstava iz oblasti javnih nabavki prenosi u sredstva DPS-a i SDP-a i drugih vladajućih partija i zloupotreba državnih resursa, državnog novca u privatne svrhe.

Vrhovni državni tužilac je najodgovorniji da pokrene stvari sa mrtve tačke u oblasti javnih nabavki. Mi u Demokratskoj narodnoj partiji i Demokratskom frontu konstatujemo da je sve niže povjerenje javnosti u oblasti javnih nabavki, da Evropska

komisija konstatuje da nema pravosnažnih presuda u oblasti korupcije u pogledu javnih nabavki, da nema nikakvog procesuiranja ozbiljnijih ili krupnijih slučajeva korupcije u javnim nabavkama. Nije obezbijedena nezavisnost institucija.

Idemo redom, Državnu komisiju za kontrolu postupka javnih nabavki bira Vlada, dakle Vlada je apsolutno i kontroliše. Upravu za inspekcijske poslove, kao što znamo, predvodi, njen je direktor gospodin Božidar Vuksanović, poznati, potvrđeni, partijski vojnik DPS-a i nekadašnji poslanik DPS-a. Mi sad treba da očekujemo da će ove institucije koje su potpuno kontrolisane od ove vlasti voditi efikasnu borbu protiv korupcije u javnim nabavkama. Naravno da neće.

Službenici u javnim nabavkama, znamo svi dobro koliko velika ovlašćenja imaju službenici za javne nabavke. Vi u ovom zakonu, gospodine Mujeviću, niste predvidjeli da službenici za javne nabavke moraju da dostavljaju imovinski karton, a znamo dobro da ih i te kako ima koji su stekli ogromno bogatstvo. Vi ne želite da se utvrdi kako je stečeno bogatstvo u postupku javnih nabavki od strane službenika koji kontrolišu ovu proceduru.

Dalje, član 15 važećeg zakona koji vi mijenjate ovim novim izmjenama zakona pokazuje zapravo da vi želite da ostavite prostor za korupciju i zloupotrebe.

Molim vas, veoma je važno, vjerujem da će nam gospodin Mujević ovo i objasniti.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Već ste prekoračili vrijeme.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Pošto se radi o definisanju aktikorupcijskog prava, vrlo kratako. "Naručilac je u postupku javnih nabavki", kaže se u važećem članu Zakona, "dužan da odbaci, odnosno odbije ponudu ako utvrdi ili osnovano sumnja da je ponuđač neposredno ili posredno dao ponudu ili stavio u izgled poklon ili neku drugu korist službeniku za javne nabavke". Šta ste vi uradili, gospodine Mujeviću? Vi ste izmjenama makli riječi "osnovano sumnja". Zašto? Da biste olakšali prikrivanje korupcije. Dakle, jedino je naručilac dužan da odbaci ponudu ako utvrdi da je ovdje neko nekome ponudio mito ili korupciju. Eliminirate odredbu osnovanu sumnju, ako ima osnovanu sumnju. Je li to znači da ovaj naručilac treba da vrši neku vrstu tužilačkog izviđaja? Zašto ste eliminisali odredbu "osnovanu sumnju"? Zbog toga što želite da ostavite prostor za dalje zloupotrebe. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Bojoviću, bilo je prekoračenje više od dva minuta. Samo da konstatujemo.

Kolega Šabović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Tuponja.
Izvolite, kolega Šaboviću.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Zahvaljujem.

Kolege poslanici, poštovani direktore Uprave za javne nabavke,

Danas su pred nama izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama. Važeći Zakon o javnim nabavkama iz 2011.godine uspostavio je jedan nov pristup sistemu

javnih nabavki zasnovan na principima transparentnosti, jednakosti ponuđača, efektivnoj konkurenciji, a sve u skladu sa pozitivnom praksom koju definišu direktive iz ove oblasti i praksom Evropskog suda pravde. Praktična primjena važećeg zakona pokazala je da još treba raditi na doslednoj primjeni i implementaciji određenih rješenja koja nude direktive i na taj način bi se u potpunosti ispunila očekivanja zatvaranja poglavlja 5 o javnim nabavkama, a koje je usko vezano i za poglavlje 23. I pored činjenice da je značajan broj nedostataka vremenom otklonjen kroz niz podzakonskih akata, evidentno je da je prisutno još nedostataka kao posljedica načina sprovođenja javnih nabavki, neprimjereno niskih i malog broja kazni, kao i administrativnog i finansijskog kapaciteta Uprave za javne nabavke i drugih organa iz ove oblasti. Potreba unapređenja sistema javnih nabavki je definisana u svim dokumentima koji trasiraju evropski put Crne Gore. Evropska komisija u svom godišnjem izvještaju o napretku Crne Gore za 2013.godinu ukazuje da je bilo pomaka u unapređenju ove oblasti, ali da se mora i dalje raditi na poboljšanju efikasnosti i djelotvornosti sistema javnih nabavki.

Izmjene i dopune pomenutog zakona zasnovane su na usvojenoj strategiji razvoja sistema javnih nabavki za period od 2011. godine do 2015.godine koja obuhvata prijedloge i preporuke aktivnosti na unapređenju zakonodavnog i institucionalnog okvira administrativnih kapaciteta, obrazovanja, pravnoj zaštiti, sprečavanju korupcije u sistemu javnih nabavki, kao i razvoju elektronske komunikacije. Stoga smatram da nova zakonska rješenja počivaju na uočenim nepravilnostima postojećeg normativnog okvira, direktivama Evropske unije kao i zakonodavnim rješenjima zemalja okruženja, kako bi se ova oblast stavila pod kontrolu i veći nadzor, smanjila korupcija i konačno uspješnije zaštitila sredstva poreskih obveznika i građana. Zato mislim da ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama treba podržati, kao i institucije i kadrove koji vode ovaj značajni sistem pomoći, a što ćemo mi poslanici imati priliku uskoro povodom raspodjele finansija budžetom Crne Gore za fiskalnu 2015.godinu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, poslaniče Šabović.

Poslanik Tuponja je poslednji prijavljeni diskutant o ovoj temi, odnosno o ovom zakonu.

Samo da obavijestim Skupštinu da, na molbu nekoliko poslaničkih klubova, rok za podnošenje amandmana na ovaj zakon i na ono što ćemo još danas raspravljati jeste sutra do 12 sati, odnosno do početka plenarne rasprave.

Izvolite, kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine Mujeviću, kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Zakon o javnim nabavkama je možda i od veće važnosti nego što smo mi to negdje realizovali, jer radi se o ogromnom novcu poreskih obveznika, radi se o nekih 15% od ukupnog budžeta i tamo gdje ima puno para ima i pokušaja mahinacije i nekih nepravilnosti u sprovođenju zakona. Ovaj zakon koji je sad na snazi nije dovoljno dobro zaživio i odredbe koje sada slijede tj. dopune ovog zakona su bile jedna logična posljedica da se pokuša ova oblast bolje urediti. Nesporna je ta namjera, nesporna je i

želja svih nas, kako pozicionih tako i opozicionih partija, da ova oblast bude zakonski uređena.

Iznio bih neke komentare koji mislim da zaslužuju pažnju. U ovom predlogu zakonska rješenja se razlikuju u odnosu na ono prošlo i mislim da nisu korak naprijed, nego da su neke oblasti možda bile riješene bolje u do sad važećem zakonu. Volio bih da mi objasnite zašto ste to uradili, da se, recimo, oblast rudarstva i telekomunikacija izuzima iz oblasti javnih nabavki iako se radi o oblastima koje su od izuzetnog javnog interesa i u kojima se kreće ogroman novac, ogromna sredstva. Zatim, postoje i oblasti koje možda treba da budu sastavni dio javnih nabavki, kao što se tiče produkcijskog programa Radio - televizije Crne Gore koji je i u prošlom i u sadašnjem rješenju izuzet iz procesa javnih nabavki, ili arbitražni postupci ili finansijske usluge koje se rade u ime države. Ne vidim nijedan razlog zašto stručnjaci koji rade u oblasti privatizacije ne bi bili tretirani u dijelu javnih nabavki, pogotovo u svijetlu toga što nama predstoje privatizacije koje se tiču velikih državnih firmi poput Plantaža ili Montenegroerlajnsa. Takođe energetska postrojenja, barem neke proizvodne snage koje su preko 200 megavat sati, jer se radi o interesima države gdje se sistemom javnih nabavki mogu bolje štiti interesi države.

Nekoliko kolega je diskutovalo na temu da kontrola ugovora preko 500.000 eura, ako sam dobro shvatio, a vi me korigujete, prestaje da bude nadležnost državne komisije i ta obaveza nije preuzeta od strane inspekcijskih poslova, nije kao obaveza. U dosadašnjem zakonskom rješenju je to bila obaveza, ako sam dobro tumačio novo zakonsko rješenje to više nije obaveza.

Na kraju bih se osvrnuo, a već smo i na Odboru govorili o tome, nijesam bio zadovoljan datim objašnjenjem, tiče se člana 21 Predloga zakona koji ukida član 35. Član 35 tiče se usluga projektovanja i po novom predlogu izmjena i dopuna ovog zakona ta norma postaje potpuno nejasna. Prethodna norma je vrlo jasno stavila usluge projektovanja kao nešto što podliježe javnim nabavkama. U novoj odrdbi ta norma je nejasna i nedorečena, ima odrednicu "može". Pozivam vas i pozivam i crnogorsku javnost, pogotovo kolege arhitekta, da obrate pažnju na ovu normu. Ova norma ostavlja veliki prostor za manipulaciju kada ovaj zakon bude stupio na snagu. Hvala i izvinite zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovim smo završili prijavljene diskusije i dajemo priliku predstavnicima predlagača za završnu riječ.

Ko želi? Ministre izvolite, bez spominjanja imena poslanika da ne bi izazvali replike.

RADOJE ŽUGIĆ:

Nadam se da ću ispoštovati kolegijalnost svih poslanika u ovom visokom domu i da se zahvalim na sugestijama, primjedbama i dopunama koje ste učinili prema ovom važnom sistemskom zakonu. Ponoviću, zakonu koji ima snažno antikoruptivno dejstvo i zakonu koji obaveze Crne Gore u procesu pregovaranja odnosno učlanjenje u EU posebno u poglavlju broj 5 - Javne nabavke. Zakonu koji jača konkurentnost, nadam se snažnu transparentnost, ali istovremeno zakonu koji će uticati na unutrašnje tržište i na

preduzetništvo mikro, malog i srednjeg biznisa, prije svega. Zakonu koji generiše možda najveći segment javne potrošnje, pominjali smo te nivoe, iznose. Takođe, kazali ste da se radi o velikom broju ponuđača i naručilaca. Stoga jako je važno u daljem procesu, u procesu amandmanskih predlaganja, a budući da je ovo ipak nova materija i relativno nove institucije koje prate primjenu ove oblasti, nadam se da imamo razumijevanja da ćemo u narednom periodu, periodu koji slijedi fazu po fazu, korak po korak, dodatno unapređivati ovu oblast. Oblast koja nije samo važna zbog pravnog aspekta, iako je možda dominantno taj elemenat bitan kao antikoruptivan elemenat, već, ponoviću to još jednom, oblast koja je značajna sa stanovišta ekonomske cjelishodnosti kako bismo našli načina da dodatno uštedimo u svim onim elementima koji mogu da obezbijede manju potrošnju novca poreskih obveznika. Imaćemo priliku da se na matičnom odboru vidimo još jednom, posebno oko vaših amandmana. Ponoviću, sve ono što ste predložili i što je u funkciji jačanja zakona potpuno u objektivnoj ravni spremni smo da razmotrimo i eventualno prihvatimo.

Zahvaljujem, predsjedavajući.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama.

Ovim smo završili raspravu o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Zahvaljujemo se ministru finansija dr Žugiću i Mersadu Mujoviću, direktoru Uprave za javne nabavke, za učešće u današnjoj raspravi.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Predlog zakona o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

Podsjećam vas da su predlog zakona podnijeli poslanici Neven Gošović i mr Aleksandar Damjanović.

Izjestioci odbora su Emilo Labudović, Zakonodavnog odbora i dr Strahinja Bulajić, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres i pitam poslanika Gošovića da li želi dopunsko obrazloženje. Izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ.

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, poštovani građani,

Skupština Crne Gore na sjednici održanoj 14... donijela je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Saglasno odredbama člana 75 stav 2 tog zakona, potrošačkim jedinicama prema kojima Ministarstvo finansija ne može preduzeti mjere i odgovornosti utvrđene članom 76 istog zakona, smatraju se Državna revizorska institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Skupština Crne Gore. Dakle, ne i organi sudske vlasti. Time se sudstvo dovodi u nepravno pravan položaj, ne samo u odnosu na Skupštinu kao granu vlasti već i u odnosu na Državnu revizorsku instituciju i Ombudsmana. Ustavom Crne Gore, vlast u Crnoj Gori uređena je po načelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, pri čemu odnos vlasti počiva na ravnoteži i medjusobnoj kontroli. Takodje, saglasno Ustavu Crne Gore sudijska funkcija je samostalna i nezavisna, a rad sudova u vršenju te funkcije takođe samostalan i nezavistan.

Postojeće zakonsko rješenje, dakle član 75 stav 1 tačka 4, omogućava Ministarstvu finansija preduzimanje mjera finansijske odgovornosti prema organima

sudske vlasti, i to nalaganje obaveze dodatnog izvještavanja, obustavljanja odnosno ograničavanja mogućnosti preusmjeravanja budžetskih sredstava i na kraju privremeno obustavljanje korišćenja budžetskih sredstava prema organima sudske vlasti ukoliko bi ti organi izvršili zapošljavanje bez prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva finansija o obezbjedjenju sredstava za tu namjenu u budžetu.

Ovakvo rješenje uskraćuje mogućnost da sudska grana vlasti samostalno organizuje vršenje poslova shodno aktu o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i čini je zavisnom od izvršne vlasti, a sud, kao i Parlament, u sistemu podjele vlasti treba da samostalno organizuje vršenje svojih poslova. Princip podjele vlasti podrazumijeva da svaka grana vlasti podsjeduje odgovarajući sistem autonomije u vezi sa njenim internim funkcionisanjem.

Zbog istog je i odredbama člana 36 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima propisano da ukoliko se popuna radnog mjesta vrši javnim oglašavanjem Skupština Crne Gore i organi sudske vlasti nijesu dužni od ministra nadležnog za poslove budžeta pribaviti potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima. Na taj način u pravnom sistemu imamo jednu suprotnost normi dva važeća zakona. Prema jednom zakonu, Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, ukoliko se popuna radnih mjesta vrši putem javnog oglašavanja organi sudske vlasti nijesu dužni od ministra nadležnog za poslove budžeta pribaviti potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima. Prema drugom zakonu, Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Ministarstvo finansija može preduzeti mjere finansijske odgovornosti prema organima sudske vlasti ukoliko izvrše zapošljavanje bez prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva finansija o obezbijeđenim finansijskim sredstvima za tu namjenu. Tako bi korišćenje prava propisano jednim zakonom za organe sudske vlasti moglo imati za posljedicu preduzimanje mjera fiskalne odgovornosti primjenom odredbi drugog zakona, što je jedna situacija koja je krajnje nedopustiva. Predlogom zakona, dopunom odredbi člana 75 stav 2 važećeg Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, otklanja se navedena kolizija normi zakona i obezbjeđuje finansijska autonomija sudske vlasti u raspolaganju sredstvima predviđenim Zakonom o budžetu za tu potrošačku jedinicu. U suprotnom, narušio bi se ustavni princip podjele vlasti kao i odnos vlasti koja treba da počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Naravno, pri svemu ovome i organi sudske vlasti moraju se racionalno ponašati u skladu sa sredstvima opredijeljenim budžetom koja su ionako ograničena shodno finansijskim mogućnostima države. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Gošoviću. Bilo je to dopunsko obrazloženje predlagača.

Pošto izvjestilac Odbora ne želi riječ, imamo dva prijavljena diskutanta. Prvo ćemo čuti kolegu Gorana Tuponju, a onda kolegu Damjanovića. Izvolite, kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Radi se o jednoj jako kratkoj, sažetoj, konciznoj i smislenoj dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti koju su podnijeli kolega Gošović i kolega Damjanović. Želim da kažem da je, što se nas tiče, ovaj predlog korektan, na mjestu, da štiti Ustav i

da je dosadašnja zakonska regulativa zapravo imala jedan propust koji je ovom intervencijom uočen. Mi ćemo podržati ovaj predlog, nadam se da će i ostale kolege na taj način posmatrati. Jednostavno se radi o tome da postojeće rješenje daje mogućnost da izvršna vlast kontroliše na jedan način sudsku vlast. To je nešto što ne dozvoljava Ustav naše zemlje, jer sudska vlast, izvršna i zakonodavna vlast su tri grane vlasti koje nezavisno funkcionišu i ne mogu zavisiti jedna od druge. Hvala lijepo.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Kolega Damjanović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:
Hvala, potpredsjedniče.

Veoma kratko. Pošto sam sa kolegom Gošovićem jedan od predlagača izmjena i dopuna Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, upravo ovo što je moj uvaženi kolega Tuponja sada napomenuo. Intencija samog Predloga zakona jeste da se spriječi mogućnost kontrole sudske vlasti od strane izvršne vlasti na način da se svako zapošljavanje u sudskoj grani vlasti u Crnoj Gori konfirmira, odnosno odobrava od strane predstavnika izvršne vlasti, u ovom slučaju ministra finansija. Kako je sada slučaj za gotovo cijelu javnu upravu, odnosno javni sektor, državni sektor, ne računajući ove izuzetke koje već imamo u postojećem Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, a to su Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Skupština Crne Gore, smatramo da postoji nužnost da se u ove izuzetke u odnosu na mjere koje može da preduzme izvršna vlast, a to su i mjere sprečavanja zapošljavanja, uvrsti i sudska grana vlasti. Prvo, zato što naš Ustav prepoznaje podjelu vlasti u Crnoj Gori na izvršnu, sudsku i zakonodavnu. Drugo, zato što naš Ustav prepoznaje i samostalnost sudske vlasti, odnosno pravosuđa u smislu budžeta i svih onih finansijskih prinadležnosti koje ih sleduju, a tu samostalnost nikad u praksi ne dovedemo do kraja, imajući u vidu da se i kada nadležni odbori ovdje u parlamentu razmatraju budžet sudske vlasti, one preporuke koje se uvijek čuju i želje i molbe predstavnika sudske vlasti, tužilaštva, nikada ne uvaže nego budžet uvijek ide onako kako je predloženo od strane izvršne vlasti.

Ovo je jedan mali pokušaj da se defakto primijeni ustavna norma o podjeli nadležnosti. Da se, kada već postoje izuzeci, a Skupština Crne Gore kao zakonodavna vlast već je izuzetak u odnosu na mjere izvršne vlasti, ova situacija dovede do kraja na način da se i druga grana vlasti izuzme iz mjera Ministarstva finansija. Jedna od tih mjera je, ponavljam, ograničenje zapošljavanja. Naravno, ovdje ćutanje, odnosno neprijavlivanje za diskusiju kolega iz Demokratske partije socijalista, odnosno Socijaldemokratske partije smatramo odobravanjem ovakvog predloga zakona. Nadamo se, kada bude došao dan za glasanje, da nećemo imati tihom većinom odbijanje nečega što je i naša evropska obaveza u smislu ispunjavanja odredbi poglavlja 23 i 24 borbe protiv kriminala i korupcije, odnosno stvaranja uslova za zaista nezavisnu, i finansijski, sudsku vlast odnosno tužilaštvo. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Zahvaljujem.

Da li se još neko javlja za riječ? Pošto se niko ne javlja za riječ, želite li vi, kolega Gošoviću, možda?

Izvolite, završna riječ.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Meni ostaje da zahvalim kolegi Tuponji na datoj podršci Predlogu zakona. Samo zbog javnosti da ukažem na činjenicu da, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, sudstvo nije u obavezi da u postupku javnog oglašavanja pribavlja saglasnost ministra finansija o obezbijedenim sredstvima, ni u kom slučaju ne znači samovolju u postupanju sudova kada je u pitanju broj lica koja se mogu zaposliti na određenim poslovima, jer je riječ o zapošljavanju putem javnog oglasa, dakle dva interna oglasa i opšti javni oglas ukoliko se takva lica ne angažuju putem internog oglasa. Takvo radno mjesto mora biti utvrđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u određenom sudu.

Donošenje pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i broju izvršilaca u sudu prati jedna veoma složena procedura. Prvo, Ministarstvo pravde je donijelo podzakonski akt, Pravilnik o orijentacionim mjerilima za određivanje potrebnog broja sudija i ostalih zaposlenih u sudu. Na osnovu tih kriterijuma predsjednik suda donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji na koji akt u pogledu usklađenosti sa zakonom mišljenje daje Uprava za kadrove. Tek nakon pozitivnog mišljenja Uprave za kadrove na kraju Sudski savjet je taj koji daje saglasnost na pravilnik o unutrašnjoj organizaciji suda u pogledu broja sudija, službenika i namještenika u pojedinom sudu. Dakle, slijedi i ta procedura koja obezbjeđuje tu racionalnost sa aspekta broja zaposlenih u sudu. Pri svemu tome treba imati u vidu da poslovi sudske funkcije obuhvataju i te poslove sudske uprave. Ti poslovi su međusobno povezani i ne mogu se odvojeno posmatrati. Ročište se ne može održati ako nije obezbijeden daktilograf, odnosno stenograf u tom postupku. Ukoliko bi izostala ova odredba na snazi člana 75 stav 1 bez ove dopune, zaista bi sud bio obavezan, ukoliko bi primjenjivao tu normu, da u svakom konkretnom slučaju zapošljavanja službenika ili namjetešnika pribavlja potvrdu od organa izvršne vlasti, Ministarstva finansija o obezbijedenim sredstvima.

Takvo zakonsko rješenje, ponovo ističem, uskraćivalo bi mogućnost sudske vlasti da samostalno organizuje vršenje poslova sudske uprave shodno aktu o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i činilo bi je zavisnom od izvršne vlasti. Vjerujem da će ovi razlozi opredijeliti kolege u parlamentu da podrže ovaj predlog zakona. Još jednom zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolega Gošoviću. Bila je to završna riječ predlagača Predloga zakona o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. O ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku - **Izveštaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2013. godinu.**

Predstavnici Agencije za zaštitu konkurencije su Miodrag Vujović, direktor Agencije i Lepa Aleksić, samostalna savjetnica u Agenciji. Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Nik Gjeloshaj.

Otvaram pretres. Pitam direktora Agencije da li želi dati dopunsko obrazloženje. Izvolite, gospodine Vujoviću.

MIODRAG VUJOVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine potpredsjedniče, uvaženi poslanice i poslanici, građani Crne Gore,

Jasno je da zakonom regulisana oblast slobodne konkurencije na tržištu ima neposredan i izuzetan značaj za opšti privredni razvoj. Cilj slobodne konkurencije je, prije svega, stvaranje jednakih uslova privređivanja za sve učesnike na tržištu, što će definitivno dovesti do povećanja konkurentnosti, pravne sigurnosti, odnosno poslovne predvidivosti učesnicima na tržištu.

U tom pravcu i odredbe člana 140 Ustava Crne Gore, kojima se precizira da se zabranjuje svako narušavanje i ograničavanje slobodne konkurencije, te svako favorizovanje nedozvoljenog monopolističkog, odnosno dominantnog položaja. Posmatrajući oblast zaštite konkurencije u evropskom kontekstu treba istaći da je Evropska komisija, prilikom ocjenjivanja napretka u sprovođenju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, posebnu pažnju posvetila ovoj oblasti, budući da je u samom sporazumu apostrofirana kao jedna od prioriternih. Za članstvo u Evropskoj uniji potrebno je zadovoljiti kako političke tako i određene ekonomske kriterijume. Na polju zaštite konkurencije ovi kriterijumi smatraju se ispunjenim samo ako su učesnici na tržištu u dovoljnoj mjeri upoznati i spremni na poštovanje pravila konkurencije koja se primjenjuju u Uniji, a Crna Gora da već na početku pregovora obezbijedi i osigura približno isti nivo zaštite konkurencije ... onima koje vrede u Evropskoj uniji. S tim u vezi, Crna Gora se obavezala da će prema odredbama člana 73 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju obezbijediti standard primjene pravila konkurencije koji proizilazi iz članova 101, 102 i 106 Sporazuma o funkcionisanju Evropske unije, što podrazumijeva uvođenje transparentnog zakonodavnog okvira, osnivanje operativno nezavisne institucije i efikasne implementacije.

U tom pravcu posebno treba istaći da je Crna Gora na bilateralnom skriningu sa Evropskom unijom dobila pozitivnu ocjenu u smislu ostvarenog napretka u postupku harmonizacije propisa, ali i organizaciono-tehničkom pristupu implementacije zakonodavnih rješenja koje se ogledaju u pokretanju zaključenja značajnog broja postupaka od strane Agencije, imajući u vidu prvenstveno veličinu ekonomije i intenzitet ekonomskih aktivnosti u Crnoj Gori. Slijede dalje aktivnosti na implementaciji koje će se na posebnim sjednicama pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i drugim neposrednim kontaktima sa predstavnicima Evropske unije posebno cijeliti i vrednovati od čega će u najvećoj mjeri zavisiti buduća ocjena izvještaja o napretku.

Crna Gora je u 2013. godini učinila i poslednji korak ka stvaranju uslova za napredak i razvoj slobodne tržišne konkurencije. Osnivanjem Agencije za zaštitu konkurencije kao nezavisnog organa za praćenje politike konkurencije i obezbjeđivanje uslova slobodnog preduzetništva, čime su ispunjeni svi zacrtani ciljevi predviđeni pomenutim članom SSP-a. Istovremeno, to su svakako bili i osnovni zahtjevi Evropske komisije u postupku stalnih pregovora o ispunjenju svih uslova iz poglavlja 8, a koji se odnose na oblast zaštite konkurencije.

Agencija je osnovana februara mjeseca 2013. godine kao nezavisna institucija sa povremenim ovlašćenjima koja sve odluke donosi samostalno i na osnovu sprovedenih postupaka u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti konkurencije i Zakona o opštem upravnom postupku. Međutim, Agencija nema finansijsku nezavisnost budući da se

finansira iz budžeta, te da je finansijski plan institucije predmet prethodnog odobrenja od strane Ministarstva finansija i Vlade Crne Gore.

Izveštaj o radu za 2013. godinu obuhvata pregled aktivnosti Agencije sa detaljnim prikazom svih relevantnih podataka, ocjenu stanja te kratki opis najvažnijih slučajeva koji su obilježili prethodnu godinu, a sa ciljem da u okviru zakonskih ovlašćenja, svojim radom, kontrolom postupanja učesnika na tržištu, intervencijom i preventivnim mjerama osigura jednake uslove za preduzetnike i spriječi narušavanje, ograničavanje i ukidanje slobodne konkurencije.

Izveštaj je koncipiran tako da daje jasan pregled ciljeva politike zaštite konkurencije, zakonodavnog okvira na snazi i nadležnosti Agencije. Poseban prikaz je dat u odnosu na pojedine postupke koje je Agencija vodila u tri oblasti koje zakon reguliše, i to ... vrste sporazuma između učesnika na tržištu, zloupotrebe dominantnog položaja i kontrola koncentracija privrednih subjekata. Agencija je u tom smislu pokrenula i vodila postupke analiza uslova konkurencije u različitim sektoriima, uključujući maloprodaju hrane i pića, dnevnih i štampanih medija, telekomunikacija, ograničenje konkurencije odlukama i aktima organa i organizacijama sa povremenim djelatnostima i slično.

Izveštaj takođe sadrži prikaz ostalih aktivnosti preduzetih u toku godine, a koje se odnose na međunarodnu saradnju i razmjenu iskustva sa organima i organizacijama za zaštitu konkurencije u Evropskoj uniji i regionu, preduzetim aktivnostima na planu širenja svijesti o potrebi razumijevanja i unapređivanja politike konkurencije, prije svega među građanima i privrednim subjektima, koje aktivnosti su preduzete u 2013. godini u saradnji i uz podršku delegacije Evropske komisije u Crnoj Gori. U toku redovnih aktivnosti Agencija je kontinuirano vršila analize stanja na tržištu sa stanovišta slobodne i efikasne konkurencije, te je u tom smislu pripremila i izdala odgovarajuće analize.

Takođe, izveštaj obuhvata i dio koji se odnosi na finansijske iskaze, s tim u vezi osvrst na završni račun, te postupanje i ocjene revizora u postupku prezentacije finansijskih iskaza ove institucije za 2013. godinu. Imajući u vidu ograničene resurse i neophodnost utvrđivanja prioriteta u radu, Agencija je ipak primarno bila aktivna na planu utvrđenja postojanja kartelnih sporazuma između konkurenata koji su najštetniji za funkcionisanje slobodnog tržišta, ali isto tako i na različite vrste zloupotreba dominantnog položaja i to primarno u sektorima da postoji prirodno monopolski položaj jednog društva kao vlasnika infrastrukturnih objekata ili gdje su uslovi poslovanja bitno drugačiji sa kupcima na istom tržištu, a gdje postoje jasni i istaknuti efekti na same potrošače. Postupanja Agencije u tom pravcu su usmjerena aktivnostima kojim ona u skladu sa zakonskim ovlašćenjima, raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima kontroliše ponašanje učesnika na tržištu sa zadatkom da onemogući postupanje istih u smislu ograničavanja slobodne konkurencije. Postupajući u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o zaštiti konkurencije, Agencija u cilju transparentnosti postupaka i zaštite interesa stranaka, sve postupke je vodila u zakonu utvrđenim rokovima za donošenje konačnih rješenja u upravnoj stvari. U prilog zakonitog vođenja postupaka, te postupanje direktora i ovlašćenih lica Agencije u skladu sa ovlašćenjima je i mišljenja eksperata Evropske komisije u kojem se posebno ističe: "U smislu vođenja postupaka, preduzimanja svih radnji koje su u skladu sa zakonom ali i praksom drugih organa sa sličnim nadležnostima u Evropskoj uniji, utvrđeno je da nema postupaka Agencije ili službenih lica koji bi bili u suprotnosti sa

standardima u ovakvim ili sličnim postupcima u drugim zemljama Evropske unije. Drugim riječima, predmetni postupci se vode u skladu sa važećim propisima koji su na snazi u Crnoj Gori i uz doslednu primjenu evropskih propisa u skladu sa obavezama Crne Gore prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju”.

Međutim i u 2013. godini bili smo svjedoci kako propisi o zaštiti konkurencije predstavljaju još uvijek relativno novu granu prava u Crnoj Gori, te da je potrebno vrijeme da njena uloga, ovlašćenja i način rada zažive u praksi. Nažalost, nije rijetkost, a na to nam naročito ukazuju brojna obraćanja učesnika na tržištu kao i povremeni napisi u medijima, da nadležnost i rad ove institucije još uvijek nijesu dovoljno poznati i prihvaćeni. To za posledicu ponekad ima ili velika očekivanja u pogledu postupanja Agencije ili, pak, ignorisanje njenih ovlašćenja ili pogrešna tumačenja odredbi Zakona o zaštiti konkurencije. Iz tih razloga, Agencija je uvela praksu da u takvim slučajevima izdaje mišljenje i saopštenje o pojedinim pitanjima ili, pak, da građane učesnike na tržištu upućuje na institucije koje su stvarno nadležne za njihove probleme.

Imajući u vidu da se predmetni izvještaj odnosi na nepunu godinu dana, tačnije na deset mjeseci rada Agencije, smatramo da je učinjen značajan napredak u metodologiji rada preduzetih aktivnosti, na planu obezbjeđivanja uslova za slobodan i nesmetan razvoj konkurencije, te da će Agencija u narednom periodu nastaviti da jača administrativne kapacitete uz pomoć Vlade Crne Gore koji će obezbijediti bolje uslove za podsticanje ekonomskog rasta i razvoja. Svakako, najveći izazov u radu u protekloj kalendarskoj godini bio je na planu širenja svijesti među stanovništvom, te malim i srednjim preduzećima na tržištu od kojih se očekuje da doprinesu razvoju ekonomije, ali isto tako i budu nosioci razvoja konkurencije. Iz svega iznijetog jasno je da ova institucija ne može sama spoznati sve nepravilnosti funkcionisanja određenog sektora privrednog ponašanja i akata određene grupe privrednih subjekata ili samostalno preduzimanje određenih zabranjenih radnji kojima se nesumnjivo guši razvoj slobodne konkurencije. To mora imati za posljedicu nekada negativne efekte na sve građane i stoga se očekuje pomoć i kolektivna akcija svih na planu prepoznavanja takvih slučajeva.

Na osnovu iznijetog, sigurni smo da cijenite da su rezultati predmetnog izvještaja evidentni, kao i to da su isti potvrđeni od strane Evropske unije prilikom prezentacije Izvještaja o napretku, a u okviru pregovaračkog poglavlja 8. Na kraju, iskoristio bih priliku da se zahvalim članovima matičnog odbora na podršci i spremnosti za svaku vrstu pomoći, a u cilju stvaranja pretpostavki za efikasnije funkcionisanje ove institucije.

Gospodine potpredsjedniče, zahvaljujem, a istovremeno se izvinjavam za prekoračenje.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Riječ imaju predstavnici poslaničkih klubova. Zoran Jelić, u ime Kluba Demokratske partije socijalista, a neka se pripremi poslanik Knežević. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, poštovani gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani gospodine Vujoviću,

Danas razmatramo prvi izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2013. godinu. Ovo je prvi izvještaj koji je Agencija u skladu sa novim Zakonom o zaštiti konkurencije podnijela Skupštini na razmatranje i usvajanje.

Ono što želim da saopštim jeste da je osnovni cilj ovog dokumenta da osigura transparentnost rada Agencije i sa tim da upozna građane i stručnu javnost. Veoma je važno da ovaj izvještaj doprinese daljoj afirmaciji načela i propisa u svrhu zaštite slobodne konkurencije u Crnoj Gori. Jer, zaštita slobodne konkurencije u Crnoj Gori je veoma važan instrument razvojne politike, čiji osnovni cilj jeste da stvori jednake uslove za sve učesnike na tržištu i na taj način doprinese razvoju i fer tržišne utakmice.

Vi ste u ovom izvještaju podsjetili na važnost tržišta, na značajno sprovođenje prava i politike, da kroz konkurenciju, kroz ravnopravan tretman svih učesnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu i snagu, obezbijede se isti uslovi za poslovanje, a na taj način se stvaraju kvalitetni uslovi za razvoj preduzetništva, eliminišu se razne biznis barijere i stvaraju se podjednake šanse za uspjeh svih na tržištu.

Ono što želim da saopštim jeste da je Crna Gora mali ekonomski sistem koji je podložan monopolu. Interesuje me, gospodine Vujoviću, kakva je politika zaštite konkurencije i kakvo je vaše mišljenje, da li je ta politika zaštite konkurencije na zadovoljavajućem nivou i da li je u skladu sa standardima Evropske unije. Ako nije na tom nivou, šta želite i šta možete pokrenuti u sljedećem periodu da bi ona dostigla taj zadovoljavajući nivo?

Ono što sam saopštio jeste da je vaša agencija mlada agencija i da praktično postojite nešto više od godinu dana i da je u nekom prethodnom desetogodišnjem periodu vaš posao obavljala Uprava za zaštitu konkurencije koja je za razliku od vas imala mnogo manje nadležnosti i bila je organizovana kao sektor u Ministarstvu ekonomije. Smatram da ćete sa vašom agencijom i radom vaše agencije ćete one nedostatke koje je imala ova uprava nadomjestiti. Takođe, sam izvještaju prati i izvještaj nezavisnog revizora na Završni račun Agencije za 2013.godinu i želim da saopštim da je nezavisni revizor prema mišljenju koji je dostavio da su svi novčani tokovi za 2013.godinu, po svim materijalnim značajnim pitanjima daje istinit i objektivan prikaz budžetskih izdataka u skladu sa zakonskim propisima kojima se reguliše budžetsko poslovanje u Crnoj Gori, jer vi kao agencija ste potrošačka jedinica i radite u skladu sa Zakonom o budžetu i vaši prihodi i vaši rashodi su, da tako kažem, dio konsolidovanog računa Budžeta Crne Gore.

Gospodine Vujoviću, dakle vi na dan 31.12. imate ukupno u Agenciji zaposleno 12 službenika i namještenika, od kojih devet ima visoku stručnu spremu, jedan višu, dok su dva izvršioca sa završenom srednjom stručnom spremom. Interesuje me kada ćete popuniti ona slobodna radna mjesta koja imate sistematizovana, jer smatram da bi zapošljavanjem tih ljudi podigli administrativne i kadrovske kapacitete u Agenciji.

Ono što je veoma važno istaći jeste da je osnivanjem Agencije učinjen značajan napredak u metodologiji rada, obimu i značaju preduzetih aktivnosti na planu obezbjeđenju uslova za slobodan i nesmetan razvoj konkurencije. Međutim, u izvještaju koji ste naknadno dostavili nama, ja bih želio samo da vas podsjetim, na strani četiri tog dodatnog izvještaja koji smo na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije tražili od vas, interesuje me u pogledu zabranjenih vrsta sporazuma, to jeste kartela, koji se odnose na četiri najveća učesnika na tržištu štampanih medija, to jeste Dejli pres Vijesti, Yu medijamont Dan, Medija mea Dnevne novine i Pobjeda. Vi ste u ovom

izvještaju saoštili na osnovu prikupljenih činjenica i dokaza da su to, da tako kažem, zabranjene vrste tog sporazuma.

Pred vašim prekršajnim sudom kaznili ste jednog od ovih učesnika. Interesuje me šta je sa ostalima, iako ste to ovdje rekli da će to biti u decembru ove godine, i šta treba uraditi po vašem mišljenju da ovakva zabranjena vrsta sporazuma se više ne pojavljuje na ovom tržištu.

Zahvaljujem se, gospodine potpredsjedniče, jer ovo su veoma važne informacije, s obzirom da je agencija nova, da ima tu dosta novih stvari. Smatram da je izvještaj sadržajan. Naravno, one nedostatke na koje smo vam ukazali na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, ispravićete za sljedeću godinu kada budete podnosili izvještaj. Još želim da naglasim da je Odbor za ekonomiju, budžet i finansije većinom glasova u samom Odboru podržao ovaj izvještaj i predlaže Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Riječ ima poslanik Knežević u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi poslanik Damjanović. Izvolite, poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Potpredsjedniče Mustafiću, uvažena Skupštino, gospodo iz Agencije, poštovani građani,

Po starom dobrom običaju krećemo sa izvještajem o radu raznih agencija, a danas je na dnevnom redu izvještaj o radu još jedne agencije čije su nadležnosti uglavnom kao i nadležnosti agencija čije smo izvještaje razmatrali u prethodnom vremenu, a to je davanje mišljenja, a i konstatacija trenutnog stanja. Ja mislim da u Crnoj Gori treba ukinuti sve agencije. Ako je njihova nadležnost da nam daju mišljenje i da konstatuju činjenično stanje, dovoljno je golim okom bilo kojeg građanina u Crnoj Gori da upitate o stanju društveno-političkom, ekonomskom, privrednom, kulturnom, duhovnom, sportskom, daće vam nepogrešivu dijagnozu i zato nam nijesu potrebne agencije, a prisjetiću se da je i premijer gospodin Đukanović jednom sve ove agencije nazvao šumom i drvoredom. Zbilja, kada bi oni došli u Skupštinu i poređali se od prvog do posljednjeg reda, to bi izgledalo kao jedna nepregledna šuma agencija bez nadležnosti koje nam daju mišljenja.

A kakvo je trenutno stanje u Crnoj Gori - kartelno udruživanje, monopol, diktiranje cijena, povlašćeni položaj, gušenje konkurencije. Na sve ovo je teško da možete da date konkretne odgovore, jer je stvorena i definisana jedna neoliberalna džungla koju uređuje režim, koju uređuje sistem i ja se neću složiti da ovdje ne postoji državni intervecionizam kada je u pitanju crnogorsko tržište. On i te kako postoji, jer je sistem kreirao ovakvu neoliberalnu skalameriju u kojoj je monopol jedna od prepoznatljivih karakteristika. S obzirom, gospodine Vujoviću, da sam ja slabo šta čuo, jer ste govorili van mikrofona i toliko brzo da je to izgledalo kao mitraljiranje, nećete mi zamjeriti na mojem utisku. Sva sreća što sam imao ovaj izvještaj ovdje pored sebe. Ja ću samo navesti nešto što piše u ovom vašem izvještaju.

Kažete: "Nastojaćemo da u narednom periodu promovišemo slobodnu konkurenciju na tržištu s poštovanjem svih pravila o zaštiti konkurencije utvrđenih

zakonom, prije nego što nastupe neotklonjive štete za privrednike i građane Crne Gore". Znači, već postoje štete i ja vas molim da nam kažete kakve su to štete koje prijete da eskaliraju u neotklonjive štete i za privredu i za građane Crne Gore. Dalje kažete: "Jasno je da ova institucija ne može sama spoznati sve nepravilnosti funkcionisanja uređenog sektora privrede, ponašanja i akata određene grupe privrednih subjekata ili pak samostalno preuzimanje određenih zabranjenih radnji kojima se nesumnjivo guši i sprečava razvoj slobodne konkrecije". Podijelite ta vaša saznanja koja ste stekli ovih godinu, godinu i po dana koliko funkcionise Agencija i da govorimo o konkretnim podacima.

Evo što ja želim da vam potenciram kao jedan od problema u ovom neoliberalnom konceptu djelovanja. Recimo, kartelno udruživanje veleprodaja, njihov monopol i zaštita, odnosno intervenisanje od strane države. Da pojasnim.

Imte jedan veleprodajni lanac u Crnoj Gori koji dobija subvencije od države, odnosno od Ministarstva poljoprivrede, za proizvodnju nekog sezonskog povrća, kako bi pospješio domaću poljoprivrednu proizvodnju i stimulisao poljoprivredne proizvođače da se bave uzgojem baš te poljoprivredne kulture, a taj vlasnik tog veleprodajnog lanca zakupi parcele u Albaniji, tamo zasadi tu poljoprivrednu sortu. Kada dođe vrijeme za njeno distribuiranje on to vrati ponovo u Crnu Goru, napuni rafove, uguši domaću proizvodnju i država mu pomaže da razvija svoj biznis na teritoriji tuđe države. Drugim riječima, mi ovdje sponzorismo kao građani Crne Gore i ulažemo u monopol određenih veleprodajnih lanaca. Da li je moguće da jedan veleprodajni lanac u Crnoj Gori, gospodine Vujoviću, može da uveze voće i povrće iz Grčke, Makedonije, Albanije i da za to plati kešom, da nemate nijednu transakciju na računima, da ne plati porez na dodatu vrijednost, da ne plati carine, da ne plati ništa što treba da plati državi Crnoj Gori? Onda i nije čudo što može da diktira i pravi cijene koje određuju monopol. Ja vam sad ponavljam ono što i vi sigurno znate, zbog čega je spoljno-trogovinski deficit u ovom trenutku Crne Gore 1,1 milijardu evra sa trendom rasta. Budžet države Crne Gore iznosi milijardu i dvjesto miliona evra. Da li mi zbog monopola određenih veleprodajnih lanaca treba da idemo u deficite, finansiramo njihove projekte, a da građani Crne Gore se zadužuju na crtju, ne u tim veleprodajnim lancima nego u maloprodajnim objektima koji, opet, otkupljuju od tih veleprodajnih lanaca i prodaju po znatno višim cijenama? Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Kneževiću.

U ime Kluba SNP-a, Aleksandar Damjanović, a neka se pripremi poslanik Perić. Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovani gospodine Vujoviću sa saradnicom,

Nekoliko riječi o primjeni zakona i statusu vaše agencije, prije nego što se pozabavim poput uvaženog kolege Kneževića nekim plastičnim primjerima postojanja dominantnog položaja i njegove zloupotrebe ovdje u Crnoj Gori.

Deseta godina primjene propisa iz oblasti konkurencije, druga godina primjene tekućeg, da kažem važećeg Zakona o zaštiti konkurencije, nakon evo pune dvije godine

primjene i prvi put da imamo izvještaj Agencije ovdje u Parlamentu na usvajanju. Znam da je bilo muke kada smo Zakon usvajali da i tu odredbu "uguramo" u Zakon da ovaj izvještaj dođe ovdje u Parlament zbog transparentnosti i prava građana da znaju.

Agencija je osnovana kao nezavisan organ, je li tako, gospodine Vujoviću? Upisana je u registar Poreske uprave 8.februara 2013.godine kao pravno lice, osniva je, odnosno za svoj rad odgovara Vladi, saglasnost na statut daje Vlada, a sredstva za rad obezbjeđuju iz tarifa koje vam confirmira Vlada i iz budžeta. Klasično hibridno lice koje stvara problem u računovodstvu i u poslovanju, što je i konstatovao nezavisni revizor u reviziji vašeg finansijskog izvještaja. Način na koji se finansirate je veoma indikativan. Finansijski plan vam odobrava Vlada iz budžeta. Vi ostvarujete tamo neke prihode na osnovu tarifa koje imate, sami ste naveli da otprilike za 2013.godinu 90% sredstava ste namaknuli i defakto se samofinansirate, s tim što nemate uticaja na sredstva koja vam trebaju tokom godine i s tim što sve što naplatite mimo vas po automatizmu ide u budžet. Evo, otprilike sam uspio da uhvatim način na koji je definisana Agencija i kako ćemo sa takvom Agencijom, uvažavajući i vaš trud i trud vaših saradnika, da štitimo slobodno tržište, odnosno definišemo dominantan položaj i zloupotrebu tog položaja u državi.

U odnosu na ovo što ste dali u izvještaju zahvaljujem i na ovom dokumentu koji ste nedavno dostavili članovima Odbora, na zahtjev Odbora, a to je presjek ovih slučajeva koje ste vodili u 2013.godini za zloupotrebu dominantnog položaja i za sprečavanje te zloupotrebe, odnosno za sprečavanje tih zabranjenih takozvanih sporazuma, gdje ste naveli nekoliko interesantnih stvari, možda zbog javnosti da ih pročitam.

Jedan od sporova je protiv Luke Bar, zbog zloupotrebe dominantnog položaja na tržištu pružanja usluga pretovara, gdje se tamo vezuju neke usluge. Vi ste Luku Bar kaznili, ona se žalila Vrhovnom sudu, međutim, koliko vidim, otprilike vaše rješenje je ostalo na snazi. Pa onda protiv tog istog Jugopetrola koji ima tamo neka skladišta, evo već 10 godina od privatizacije, 12 godina, država nije u stanju da povрати naša skladišta, već ona i dalje ostaju ni na nebu, ni za zemlji i na taj način se pravi ogroman monopol u uvozu i skladištenju naftnih derivata koji ima Jugopetrol. Naveli ste neke probleme koje imaju Radio-difuzni centar i Telenor, vezano za ustupanje nekih kapaciteta prenosnih u oblasti mobilne telefonije i slično. Niko ovdje ne pominje monopol Telekom koji je dobio kada smo privatizovali Telekom i pravo na one kapacitete podzemne koje je država olako prepustila pa sada on može da zloupotrebljava svoj položaj na tržištu. Imamo nešto o čemu je kolega Jelić pričao vezano za kartel kada smo podigli cijene novina sa 50 na 70 centi. Naravno, novine su platile na način što im je pao tiraž svima posljedično, jer građani Crne Gore nemaju novca da plaćaju toliku cijenu štampe. Problem kontejnerskih terminala Luke Bar, ponovo pilotaža i tako dalje i dosta toga se i ne vidi i negdje bih ja potencirao, a kolega Knežević je o tome počeo, da se malo proaktivnije djeluje, jer ja sumnjam i kao građanin i kao poslanik da imamo monopol i u energetici i u bankarskim uslugama i u maloprodaji. A koliko to imamo maloprodajnih lanaca u Crnoj Gori? Koliko je to procenata maloprodaje po tim lancima? Šta je sa malim trgovačkim radnjama? Jesu li one zaštićene od zloupotrebe dominantnog položaja i narušavanja konkurencije? Sijaset stvari koje bi trebalo da radi jedna oziljna nezavisna agencija koju osniva Skupština Crne Gore sa budžetom koji bi bio prilagođen namjeni i sredstvima i

uvjeren sam da bi se kroz enormne kazne koje jesu propisane u ovom zakonu, kada bi se do kraja radio taj posao, sve ovo vratilo ponovo u budžet države.

Napraviću upoređenje sa Agencijom, nezavisnom, koju ima Hrvatska. Potpuno nezavisna od Vlade, sa ogromnim, milionskim budžetom i sa dosadašnjim rezultatima rada koji su veoma respektabilni, znajući šta je sve ta agencija radila i na tržištu maloprodaje i oblasti energetike i naftnih derivata i tako dalje.

Što se tiče vašeg izvještaja, on je negdje ovičen, omeđen vašim kapacitetima u ovom trenutku. Omeđen je ovim hibridnim zakonom gdje ste vi ni na nebu ni na zemlji. I ovo je grehota, negdje maksimum onoga što vi u ovom trenutku možete da radite.

Što se tiče potreba Crne Gore, to je malo, gospodine Vujoviću i od vas lično i od resornog ministarstva i od ovog Parlamenta očekujem da sve uradi kako bi stvorili pune, ne samo zakonske već sve ostale pretpostavke da se staje na put sijasetu monopola, čiji sam samo mali dio naveo u izlaganju. Hvala vam. Gospodine potpredsjedniče, trudim se da budem koncizan i u materiji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, poslaniče Damjanović.

Kolega Perić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore i time ćemo završiti krug uvodnih izlaganja. Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Na samom početku da kažem da ovaj izvještaj zaslužuje kritiku, suzdržaću se od oštre kritike zato što je prvi koji dobijamo i bez želje da bilo koga vrijeđam, ali vrlo je deskriptivan, bez konkretnih podataka koji su bili potrebni.

Građana radi, u drugom pasusu ovaj izvještaj počinje sa rečenicom: "Ovim izvještajem Agencija podsjeća na važnost tržišta". Agencija koja bi trebala da radi suštinski u korist građana, to konstatuje. Takođe građana radi, ono što zakon daje kao ovlašćenje ovoj agenciji jeste da daje mišljenje o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije, jeste da kontroliše sprovođenje mjera naloženih rješenjem, jeste da prati i analizira uslove konkurencije na tržištu i tržištima pojedinih privrednih sektora. I to na tržištu možda unikatnom po tom pitanju, gdje je, recimo, više telekomunikacionih agencija uzrokovalo maltene veću cijenu, ne nižu. Kako dobijamo veću konkurenciju po zakonima tržišta, mi ovdje nemamo to realizovano u cijenama konačnih krajnjih cijena koje plaćaju korisnici, recimo u toj oblasti. Prije nego što pređem na taj dio malo samo statistike. Znači, 12 zaposlenih koliko radi u ovoj agenciji iz oblasti koncentracije tokom 2013.godine riješilo je 15 slučajeva, a iz oblasti zloupotrebe dominantnog položaja nijedan. To će reći da je ova agencija za 12 zaposlenih za godinu dana imala 15 riješenih slučajeva. Od toga, recimo u oblasti zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja imamo po da slučajeva koja su prenesena za ovu godinu. Znači, ništa nije riješeno u ovoj godini.

Priznaćete da sam vremenski okvir od 12 mjeseci bi trebalo da da' neki drugi rezultat. Takođe, obustavljaju se procesi, recimo protiv Jugopetrola u jednom konkretnom slučaju, ne ulazeći naravno u meritum te materije, ali ako je iko monopolista na tržištu, oni su. Naravno, tu su navedeni opet više deskriptivno, nijesu navedeni dubinski razlozi zbog čega je došlo do tog odbijanja i jasno je da izvještaj to ne može

sadržati, ali ono što je ključno pitanje postojanja Agencije jeste sam početak njen. Građane košta 220.000 eura na godišnjem nivou i nije dobijena nikakva dodatna zaštitna potrošača, jer je ona vrlo skopčana sa Agencijom za zaštitu konkurencije. Zaštita konkurencije ne može da se gleda izopšteno u odnosu na zaštitu konačnu potrošača, jer ako je konkurencija zaštićena biće više proizvoda ili usluga srodnih ili kompatibilnih i to u konačnom treba da rezultira nižom cijenom. To je krajnji cilj ove agencije. Krajnji, sekundarni, primarni je kontrola ovog tržišta. A šta mi imamo kao rezultat?

Mi imamo, uz dužno uvažavanje svakoga ko je radio na koncipiranju ovog rada, jedan seminarski rad gdje su opisane međunarodne aktivnosti u kojem dijelu su primijećene neke stvari. Nema nigdje, recimo, konstatacije da su vam vezane ruke ne samo zakonom već i onim što imate u praksi i negdje dolazite u situaciji da Agencija ima svog direktora, ima zaposlene, ima definisani položaj, ima i rukovođenje, ali na kraju rezultat je samo jedan opisni dokument u kome imate zloupotrebu položaja u oblasti dominantne uloge na tržištu, koja je svakom građaninu vidljiva, a nemate nijedno rješenje koje bi sankcionisalo ili dalo preporuku da se stvari mijenjaju u toj oblasti. Pri tom, podsjetiću građane, u oblasti elektroenergetskog sektora i u oblasti snadbijevanja naftnim derivatima, pa ako hoćete u nekom proširenom smislu i u telekomunikacionim uslugama, u značajnim paletama usluge imate monopole i to nigdje nije maltene primijećeno ovdje niti se tretirala negdje i monopolistička uloga za neku konkretnu uslugu koja je značajna sa stanovišta tržišta. Govorim o uslugama prije svega iz oblasti telekomunikacija. Znači, tu se posebno zadržavamo. Tu oblast pored vas bi trebalo da regulišu i dvije agencije, tu imamo nekoliko zakonskih rješenja koja treba da zaštite potrošače, a iz godine u godinu usluge telekomunikacione, recimo, koje plaća jedno četvoročlano domaćinstvo rastu. U zadnjih nekoliko godina višestruko su porasle. To je ono što očekujemo, da zaista imamo konkretnije, opipljive rezultate ili da imamo jedan vrlo kritički osvrt na to šta vas to sprečava. Nijeste zaista nigdje naveli da vas nešto sprečava i potpuno ste otvoreni za kritiku, ništa vam nije smetalo, očekivali smo mnogo više od vas. To je ono što očekujemo u narednom periodu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Periću.

Ovim smo iscrpili uvodna izlaganja, dajemo riječ direktoru Vujoviću, ukoliko želi da prokomentariše ili da odgovori na neka postavljena pitanja.

Izvolite.

MIODRAG VUJOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Ja bih počeo prvo od gospodina Perića. Ovdje se od početka diskusije barata sa nekom cifrom od 12 zaposlenih u Agenciji za zaštitu konkurencije. Prvo nije 12, nego 11, u međuvremenu je jedan radnik napustio, ali to je najmanji problem. Međutim, vrlo dobro znate, a mislim da jeste pročitali izvještaj, da u Agenciji za zaštitu konkurencije na slučajevima radi samo šest zaposlenih, od toga tri rade na slučajevima zabranjenih sporazuma i zloupotreba dominantnog položaja, a troje zaposlenih radi po podnijetim zahtjevima za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, odnosno podnijetim zahtjevima za pojedinačno izuzeće od sporazuma o zabrani.

Moram da vam kažem da njih šestoro istovremeno radi na sektorskim analizama, na poslovima međunarodne saradnje, na svim ostalim poslovima koji su vezani za opšte pravne i računovodstvene poslove, imajući u vidu da Agencija za zaštitu konkurencije ne raspolaže administrativnim kapacitetima potrebnim za rješavanje slučajeva.

Što se tiče vaše konstatacije da u izvještaju nema riješenih slučajeva, odmah da vam kažem da vam je vjerovatno nešto promaklo kad su koncentracije u pitanju. Vjerovatno niste sabrali. Koncentracija, to ste prvo apostrofirali. Nije 15 nego je podnešen 21 zahtjev za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, od koga je riješeno 14 u 2013.godini. Istovremeno, Agencija je obradila šest zahtjeva koji su dostavljeni, oni su dostavljeni krajem godine, iz objektivnih razloga Agencija za zaštitu konkurencije nije bila u mogućnosti da riješi ove slučajeve. Istovremeno je riješila tri slučaja koji su dostavljeni Agenciji odnosno bivšoj instituciji u decembru 2012.godine, u izvještajnom periodu. Znači 17 ukupno sa tih 14 i ovih tri. Agencija je takođe riješila još dva slučaja koja su u naknadnom postupku obustavljena. Odnosi se na postupanje u koncentraciji "Knjaza Miloša", odnosno Duvanskog kombinata. Ne bih komentarisao, mislim da su vam dobro poznati, normalno svi ti postupci koji su pred Agencijom.

Treba da imate u vidu da od dana kompletiranja zahtjeva, ja vam kažem da u 90% slučajeva nijedan zahtjev za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije i nijedan zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane nije kompletiran i u prvom postupku kada se dostavljaju Agenciji dostavljen kao kompletan. Tek u drugom, eventualno trećem postupku kompletirani su zahtjevi, a od kad se zahtjev kompletira dok se izda rješenje za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije rok je 105, odnosno 125 dana imajući u vidu činjenicu da li se rješenje izdaje u skraćenom ili ispitnom postupku. Znači, ako imamo troje zaposlenih koji rade na koncentraciji, koji su za 10 mjeseci obradili ukupno 21 zahtjev, sa rokovima koji su predviđeni zakonom za izdavanje rješenja onda možemo i moramo konstatovati da je zaista učinjen vidan napredak kad su koncentracije u pitanju.

Pred toga, u skladu sa podnijetim zahtjevima, Agencija je prihodovala nešto preko 200 hiljada eura, na što je ukazao uvaženi poslanik Damjanović, što je 90,5% ukupno projektovano budžetom za 2013.godinu i to je jedan od značajnih napredaka ove institucije, znači ne troši budžetska sredstva nego se, praktično, samofinansira.

Vratiću se sada na izlaganje gospodina Kneževića, žao mi je što uvaženi gospodin, odnosno poslanik Knežević nije tu, ali nema nikakvih smetnji, ja mislim da nas on prati, da će čuti. Što se tiče intervencionizma kada je oblast zaštite konkurencije u pitanju, ja bih samo uvaženim poslanicima htio da ukažem, a što oni vrlo dobro znaju, što se samog tiče Zakona, odredbe Zakona o zaštiti konkurencije odnose se na akte i radnje koje su donešene i učinjene na teritoriji Crne Gore, odnosno na akte i radnje koji su nastali kao posljedica akata i radnji koji su donešeni u nekoj drugoj državi, a koji kao za rezultat imaju rješavanje konkurencije u Crnoj Gori. Što se tiče personalne primjene, oni se odnose na sve privredne subjekte koji obavljaju proces proizvodnje ili učestvuju u prometu roba i usluga. Takođe, odnosi se na sve subjekte bez obzira na mjesto sjedišta, prebivališta i državljanstvo. Znači, bez obzira da li se radi o domaćim ili inostranim učesnicima na tržištu. Takođe, odnosi se na sve državne organe ili organe lokalne uprave ukoliko ostvaruju prihode iz oblasti privredne djelatnosti. Naravno i po novom

Zakonu o zaštiti konkurencije, što nije bilo u starom zakonu, odnose se na institucije koje obavljaju djelatnost od javnog interesa.

Prema tome, uvaženom poslaniku Kneževiću do znanja da nema nikakve diskriminacije kada je u postupanje Agencije za zaštitu konkurencije u pitanju. Crna Gora je krenula put Evropske unije, to je nešto što je i apostrofirano.

Odgovorio bih vizavi njegove primjedbe na formiranje agencija, da ih je mnogo i ja se slažem. Normalno, prihvatam u potpunosti stav i zaključke Vlade po tom pitanju. Ali, imperativ kad je ova oblast u pitanju je upravo bio na formiranju Agencije za zaštitu konkurencije kao operativno nezavisne institucije, za što je Evropska komisija posebno insistirala u postupcima pregovora kada je Crna Gora u pitanju.

Uvaženom gospodinu Damjanoviću, veoma kratko što se tiče prihoda, potpuno ste u pravu, gospodine Damjanoviću.

Gospodine potpredsjedniče, molio bih samo za malo prekoračenja, s obzirom da je prvi put.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dobili ste. Izvolite.

MIODRAG VUJOVIĆ:

Hvala.

Agencija se finansira iz naknada, znači to su sopstveni prihodi Agencije za zaštitu konkurencije, a u postupcima naravno koji se vode pred Agencijom i uglavnom se odnose po podnijetim zahtjevima za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije i po podnijetim zahtjevima za pojedinačno izuzeće zabrane. Međutim, Agencija nema mogućnost korišćenja sopstvenih prihoda, bez obzira što ima svoj račun, prihodi se alimentiraju na poseban račun kod Centralne banke Crne Gore i na kraju kalendarske godine prenose se u budžet Crne Gore. Vidjeli ste da je to prihod od 90,5% u 2013.godini, a radi vaše informisanosti, na kraju 2014.godine prihodi će biti 50% više od opredijeljenih sredstava po budžetu Crne Gore za 2014.godinu.

Što se tiče samog postupanja Agencije za zaštitu konkurencije i posebno gospodin Damjanović je apostrofirao Luku Bar. Moram da vam kažem da je Agencija okončala taj postupak, imamo potvrdu Upravnog suda, što je posebno cilj predstavnika Evropske komisije obzirom da se izvještaj o napretku dostavlja svake godine iz svih oblasti pa i ove. Moram da vam kažem da je za 2014.godinu taj izvještaj pozitivan, vi ste imali prilike da se upoznate sa njim. Znači, Agencija je riješila ovaj slučaj, Upravni sud je potvrdio, išlo se dalje na traženje sudske pravne pouke, međutim, ona je odbijena čim je rješenje Agencije za zaštitu konkurencije postalo pravosnažno.

Što se tiče kartelnog sporazuma, gospodinu Jeliću bih odgovorio. Agencija je vodila taj postupak u 2013.godini, a posebno zbog interesovanja članova Odbora mi smo i dostavili presjek šta je urađeno sa tim postupkom u 2014.godini. Postupak je okončan, Agencija je utvrdila akte i radnje koje su za cilj i posljedice imale narušavanje slobodne konkurencije na relevantnom tržištu izdavanja i distribucije dnevnih štampanih medija i u tom pravcu svoje rješenje koje je konačno u upravnoj stvari prosljedila nadležnim organima za prekršaje.

Nadležnost Agencije u kažnjavanju nije kad su najteže povrede Zakona o zaštiti konkurencije, već je nadležnost u direktnom postupanju nadležnih područnih organa za

prekršaje. To je rješenje, vjerovatno da vi to znate, koje je u jednom dijelu možda suprotno rješenju koje u pravnoj tekovini Evropske komisije, imajući u vidu da u institucijama za zaštitu konkurencije u Evropskoj uniji kaznena politika je u direktnoj nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije. Međutim, u toku pregovora posebno na bilateralnom skriningu koji smo imali sa predstavnicima Evropske komisije ukazano nam je da je prvo i osnovno kad je kaznena politika u pitanju sa nivoa Evropske komisije dosljedna primjena članova 101 i 102 Sporazuma o funkcionisanju Evropske unije u dijelu kartelnih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja. Znači, njih ne interesuje da li ćemo mi kažnjavati ili će to kažnjavati prekršajni organi, samo dosljedna kaznena politika. U slučaju da nema adekvatne kaznene politike, postupiće se kao kod naših komšija Hrvata, znači tražiće se hitna izmjena ... i u tom pravcu stavljanje u nadležnost institucije za zaštitu konkurencije kaznena politika.

Samo bih kratko, ako može.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim Vas, privodite kraju. Izvolite.

MIODRAG VUJOVIĆ:

Odnosi se na jednu kvalifikaciju izvještaja.

Što se tiče samog izvještaja i posebno dopunskog izvještaja koji je uvaženi predsjednik Odbora Damjanović tražio, o presjeku predmeta u 2014. godini, možete da vidite šta je tu uradila Agencija, koji su to predmeti završeni i sva postupanja Agencije. Očekivao sam da će više biti vašeg komentara na račun postupanja Agencije za zaštitu konkurencije sa troje zaposlenih na slučajevima, da Agencija za zaštitu konkurencije sa troje zaposlenih na slučajevima u vremenskom periodu 10 mjeseci na koji se odnosi predmetni izvještaj je uradila znatno više od svojih mogućnosti, a što je Evropska komisija u svom izvještaju potencirala. Posebno imajući u vidu da se za najteže povrede Zakona o zaštiti konkurencije, kad su zloupotrebe u dominantnom položaju i kartelni sporazum, da je rok za donošenje i za postupanje Agencije dvije godine. Izvještaj se odnosi na period od 10 mjeseci. Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Čuli smo odgovore na postavljena pitanja i komentare uvodnih izlaganja. Odgovor na komentar prijavio je poslanik Perić, nakon njega kolega Damjanović, a nakon njega kolega Jelić.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Gospodine Vujoviću, jasno je nama da ne mogu postojati spektakularni rezultati, ali ono što nama bode oči na samom početku jeste da fali proaktivnost. Znači, ako govorite o troje zaposlenih, vratiću se i na taj podatak, očekivanja su bila da ćete vi taj broj podići. U sistematizaciji, ako se dobro sjećam, imate upis na 19 ljudi. Ono što je jako važno, u konačnom građane kroz budžet, kroz budžetska davanja, Agencija košta 12 radnih mjesta. Od toga devet ljudi je sa visokom stručnom spremom, ako se dobro sjećam podatka. Znači, ne možemo baš tako posmatrati stvari izolovano.

Kada je riječ o riješenim predmetima, govorimo o istom, vi ste govorili u oblasti koncentracije, jeste, 15 slučajeva je riješeno, dok je u dijelu koji se tiče zloupotreba dominantnog položaja broj riješenih slučajeva nula. Ono što je nama negdje važno, ako imamo ovakav pristup na samom početku, bojim se da ćemo iz godine u godinu dobijati vrlo slične izvještaje i da ćete vi biti u koži drugih agencija koje nam ovdje dođu, maltene zacrvene se nekih par sati i idu nazad u svoju agenciju, jer su nemoćni da promijene bilo što. Pristali su na određeni okvir koji im garantuje bilo kakvu proaktivnu ulogu i otprilike se na to svodi agencija, koliko ljudi je zaposleno tamo. Agencija za zaštitu konkurencije u razvijenim zemljama je maltene jedno od najjačih regulatornih tijela u odnosu na krupne igrače. To je vrlo bitno zbog građana da potenciramo. Na samom početku vaša priča se svela na opisne konstatacije, u jednom dijelu čak ima i nekih edukativnih elemenata, a na kraju, što se kaže, dok se dijete ne zaplaka, majka ga ne pogleda. Vi prosto nigdje nijeste ukazali da vam je položaj takav kakav jeste, da su vam ruke vezane. To je ono što smo očekivali od vas. Ovom drugom dijelu nemam zaista šta da dodam u odnosu na inicijalnu diskusiju. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Kolega Damjanoviću, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, pokušaću ponovo da budem koncizan.

Jedini resurs kojeg Crna Gora nema jeste vrijeme, gospodine Vujoviću. Vrijeme prolazi. Nisam džabe govorio o periodu od kada se Crna Gora bavi zaštitom konkurencije. Dakle, deveta, odnosno deseta godina od kada regulišemo zakonski tu materiju. Odbijali smo da to bude nezavisna agencija, bili ste odjeljenje u okviru Ministarstva ekonomije, pa onda uprava, sada ste negdje hibridna agencija koja odgovara Vladi, čiji status konfirmira Vlada, čije tarife odobrava Vlada, čiji finansijski plan odobrava Vlada. Dakle, potpuno su vam ruke vezane u sistemu izvršne vlasti i vama lično kritika. Nijeste bili od onih od kojih sam očekivao da ovdje jasno pledirate, imali ste načina, da kada smo donosili Zakon o zaštiti konkurencije da Parlament preuzme nadležnost za osnivanje vaše agencije i da vam ruke budu slobodne, da zaposlite ne tri, nego onoliko koliko vam treba, da imate dovoljno sredstava i sve ingerencije i podršku ovog parlamenta da se suočavate sa problemima na tržištu. Dakle, ono što treba da radite je da sprečavate zloupotrebu položaja i sličnih stvari. Rekao sam i dobili smo dodatni materijal gdje ste pokazali šta ste radili tokom prošle godine. Ali, zakon smo usvojili u julu 2012. godine, objavili ga i tek stupio na snagu u oktobru 2012. godine, pa ste u februaru 2013. godine formirali Agenciju, pa je prošla cijela 2013. godina i nemamo izvještaj za 2012. jer smo napravili, da kažem ustupak da na kraju 2014. sumiramo vaš rad. Vrijeme nepovratno prolazi.

Govorio sam u prvom dijelu i opet ću da ponovim očekivanja od vas. Onaj dio koji se tiče ne samo sektorskih analiza već i konkretnih mjera i kazni. Ovo su možda najveće kazne koje imamo u sistemu. Dakle, ni u jednom drugom zakonu nemamo kazne koje se definišu na način da se kažnjava neka firma od ukupnoga prihoda, tako u procentima. To su maksimalne kazne u sistemu. Očekujem konkretne rezultate na polju monopola u oblasti energetike. Naveo sam konkretne firme i monopole u oblasti

telekomunikacija, posebno u oblasti mobilne telefonije, maloprodaje. Ne vjerujem da nema vezanih dogovora maloprodaja-veleprodaja i ovamo gdje vi negirate gdje se izlažu proizvodi i tako dalje. Šta smo dobili, po meni veoma neobično? To je predmet posebne priče nećemo ovdje opterećivati Parlament. Zvučno je odjeknula jedna vaša analiza, odnosno primjena mjera zakonskih tamo gdje po mom skromnom mišljenju kao građanin ove države smatram da postoji najslobodnija konkurencija na tržištu - taksisti. Gdje imamo desetine, desetine udruženja gdje zaista ako neko konkuriše slobodno i ako imamo niske cijene kao građani jeste oblast taksi usluga. Tu se vaša agencija našla negdje ovako kao agencija koja vodi spor protiv taksista zbog njihovih "kartela i sporazuma". Ne. Nijesu taksisti u ovoj državi problem, nijesu problem mali trgovci, male trgovinske radnje, mala i srednja preduzeća. Problem su ovi monopolisti koje smo ovdje naveli i ja sumnjam da u ovakvom zakonskom ambijentu sa kapacitetima koje imate, koje nećete povećati dok ovo ne promijenite, možete da im se suprotstavite, a u ime građana. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Jelić. Izvolite, vaša dva minuta.

ZORAN JELIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodine Vujoviću, na moja postavljena tri pitanja, vi ste samo odgovorili na jedno, ali to tumačim zbog nedostatka vremena. Daću vam priliku da u završnoj riječi ili možda tokom rasprave odgovorite i na ova dva pitanja. Jedno se odnosilo na politiku zaštite konkurencije i vaše mišljenje da li je to stanje zaista zadovoljavajuće. Ono što smatram i moje lično mišljenje je da u Crnoj Gori postoje monopolska tržišta, po meni tržište telekomunikacija, energetike, bankarstvo i tržište osiguranja. Smatram da u nekom budućem periodu treba posvetiti više pažnje sprječavanju zloupotrebe dominantnog tržišta.

Takođe, drugo pitanje na koje ste mi ostali dužni odgovor jeste kada ćete popuniti vaša sistematizovana radna mjesta, prije svega zbog toga što smatram da potpunom tih sistematizovanih radnih mjesta ojačaćete svoje administrativne kapacitete i moći ćete da date veći doprinos upravo u onim stvarima koje nijesu, da tako kažem, na zadovoljavajućem nivou, a koje se tiču vaše agencije.

Što se tiče ovog sporazuma, zabranjenog sporazuma tj. kartela, vi ste u ovom dokumentu, koji ste naknadno dostavili na zahtjev Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, dosta detaljno saopštili sve to i dobro je da smo pokrenuli kažnjavanje onih koji su u toj zabranjenoj vrsti sporazuma. Sugerisao bih vam, kada rješavamo te kartele da ako je moguće sve učesnike u tom kartelu istovremeno tretiramo. Naravno, da li je to moguće sa ove pravne stvari, jer vidim jednoga ste već kaznili, a tri učesnika u ovom zabranjenom sporazumu nijeste. Ono što sam vam sugerisao na Odboru jeste da u idućoj godini one nedostatke koje smo imali u ovom izvještaju koje su naše sugestije sa ovakvim vrstama informacija dostavite u okviru ovog izvještaja o radu. Smatram da je za sada zaista prihvatljivo ovakvo vaše izvještavanje. Zahvaljujem se, gospodine potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Jelić.

Prelazimo na diskusije.

Poslanik Gegaj ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bojović. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovani građani Crne Gore, poštovani direktore Vujoviću sa koleginicom, dame i gospodo poslanici,

Zaštita konkurencije predstavlja oblast koja ima neposredan i značajan uticaj na opšti i privremeni razvoj, stanje i mogućnosti investicione aktivnosti, podizanje stepena kvaliteta roba i usluga, stvaranje uslova za snižavanje cijena i konačno, kreiranja moderne, otvorene tržišne ekonomije sa mogućnošću uključivanja u jedinstveno tržište Evropske unije i druge međunarodne tržišne tokove. U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti konkurencije osnovana je Agencija za zaštitu konkurencije kao institucija sa javnim ovlašćenjima. Rad Agencije usmjeren je na aktivnosti kojima ona u skladu sa zakonom kontroliše ponašanje učesnika na tržištu sa zadatkom da onemogući postupanja istih u smislu ograničavanja slobodne konkurencije. U nadležnosti Agencije, a uskladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije, primarno spada utvrđivanje zabranjenih sporazuma između učesnika na tržištu, utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja i zabrana svakog postupanja koje dovodi do zloupotrebe, kao i određivanje mjera, uslova i rokova za uklanjanje negativnih posledica takvog postupanja itd.

Svakako najveći izazov u radu Agencije za zaštitu konkurencije je širenje svijesti među stanovništvom i malim i srednjim preduzećima na tržištu od kojih se i očekuju da doprinesu razvoju ekonomije, ali isto tako i budu nosioci razvoja konkurencije na tržištu.

Za članstvo u Evropskoj uniji potrebno je zadovoljiti kako političke tako i određene ekonomske kriterijume. Na polju zaštite konkurencije ovi kriterijumi smatraju se ispunjenim samo ako su učesnici na tržištu u dovoljnoj mjeri upoznati i spremni na poštovanje pravila konkurencije koja se primjenjuje u Evropskoj uniji, a Crna Gora da već na početku pregovora obezbijedi i osigura približno isti nivo zaštite konkurencije po standardima koji vrijede u Evropskoj uniji.

Dodatno uspostavljanje saradnje sa regulatornim organima i drugim tijelima za zaštitu konkurencije predstavlja jedan od koraka naprijed uprave u predhodnom periodu. Vjerujem da će razvoj slobodnog tržišta i dalja liberalizacija u velikoj mjeri stalno doprinositi i većoj usaglašenosti poslovanja i učesnika na tržištu u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije.

Pošto je ovo prvi Izvještaj koji Agencija za zaštitu konkurencije u skladu sa novim Zakonom o zaštiti konkurencije podnosi Skupštini Crne Gore na usvajanje, onda moram skrenuti pažnju da sledeće godine Izvještaj ipak treba da sadrži više informacija, naročito u dijelu koji se odnosi na segmente politike zaštite konkurencije. Agencija u velikoj mjeri saraduje sa svim sektorima, sektorskim regulatorima i ta saradnja se pokazala kao neophodna u cilju sagledavanja mogućnosti za obezbjeđivanje uslova za slobodnu konkurenciju i razvoj iste. Isto tako je pozitivno što Agencija ima dobru saradnju sa tijelima za zaštitu konkurencije u regionu. Iskustvo drugih zemalja svakako predstavlja dobru polaznu osnovu za stalna radna unapređenja zakonodavnog okvira i prakse rada Agencije.

Jedan od osnovnih ciljeva Agencije jeste i upoznavanje šire i stručne javnosti o nadležnostima Agencije i efektima koji valjani rad može proizvesti za svakog učesnika na tržištu i građana Crne Gore. Novi Zakon o zaštiti konkurencije koji je donešen 2012. godine dao je veće nadležnosti Agenciji, propisao rigorozniju kaznenu politiku, a sve u cilju bolje regulacije ove oblasti. Mada u svom nastojanju da obezbijedi sve predušlove za punopravno članstvo u Evropskoj uniji Crna Gora je suočena sa značajnim nedostacima administrativnog kapaciteta, opširnije o tome su govorili kolege poslanici iz vladajućih i opozicionih klupa, dakle, iz ove oblasti neophodnog za sprovođenje zakonodavnog okvira.

Na samom kraju, imam za direktora Vujovića dva pitanja:

1. U različitim zemljama regiona država često interveniše na slobodnom tržištu. Kako Vi vidite odnos između upravnih organa, javnih preduzeća i tržišne konkurencije u Crnoj Gori?

2. Pošto Agencija ne sankcioniše povredu konkurencije, šta nam možete reći o radu prekršajnih sudova u ovom polju?

Završavam, neophodno je da izvještaj koji budete podnijeli sledeće godine bude više sadržajan, sa više informacija, ponavljam, pogotovo u segmentu politike zaštite konkurencije.

I na kraju, mislim da je Izvještaj sadržajan i da ću ga podržati. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gegaj.

Sada ćemo čuti koleginicu Kalezić iz redova opozicije, a neka se pripremi kolegunica Filipović. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Pozdravljam predstavnike Agencije za zaštitu konkurencije, ostali su pozdravljeni, i naravno građane ću pozdraviti ponovo.

Napomenuću ono što mi se izuzetno dopalo, ali i izazvalo ličnu upitanost kako sad stvari stoje. Gospodin Vujović je rekao da Agencija nastoji da spriječi i prevenira, što dođe na isto ili slično, štete pretpostavljam po građane i privredu, u smislu da se poštuje konkurentnost. Parafrazirala sam, ali odnosilo se na to.

Dakle, građanin je taj koji u konačnom trpi štetu. Zajednica je ta koja trpi štetu. Ako neko istrpi štetu, vrlo je vjerovatno da drugi ima korist od toga. Različite agencije, različite oblasti regulišu. Mi ćemo imati mogućnost da danas govorimo i o stanju energetskeg sektora, i tu ću ukazati na tu apsurdnu situaciju, da građani stalno trpe štetu a konkurencija nema nikakve. Međutim, ne tiče se sad vas i vašeg izvještaja, ali pitanje avio-saobraćaja i toga da Crna Gora po pitanju avio-saobraćaja je kao neka zabranjena zona. Godinama se najavljuje da ćemo dobiti niskobudžetne kompanije. Letovi iz Crne Gore prema bliskim i možda malo daljim odredištima u Evropi su najskuplji u svijetu. Mislim da to ne moramo da dokazujemo, iskusili smo, pogotovu mi koji češće putujemo plaćajući kartu iz svoga džepa. Ja znam da tu stvar ne može da razriješi Agencija, ali, mislim da Agencija može da permanentno ukazuje da su učesnici, da su firme, da su operateri obavezni da nađu najbolja rješenja za građane, pa ako to ide i na adresu Vlade koja je formirala Agenciju, to nije ništa strašno, to je tako. To je

primjer koji ne može da se objasni ničim. Ja od vas i ne očekujem objašnjenje, ali je to jedan primjer toliko očigledan i svima poznat, da se mi prilično osjećamo beznačajno u Crnoj Gori kada ne može da se primijeni model koji svuda u svijetu dobro funkcioniše.

Drugi primjer je pitanje konkurentnosti i zaštite konkurencije kod uslova projektovanja i planiranja. Tu vlada potpuni haos. Zašto? To je malo uvezano i sa javnim nabavkama, ja sam predhodno o tome govorila i još ću govoriti o tome. Ovo je specifična oblast, po mom mišljenju jedan dobar dio te oblasti i ne treba da podliježe konkurenciji, onaj koji se finansira iz budžeta, ali ostaje veliko područje iz oblasti planiranja i projektovanja koje ne mora po prirodi stvari da se finansira iz budžeta. Dakle, podliježe i sada i podlijegaće i kasnije kontroli konkurentnosti.

Ono što je potpuno jasno, neko ko daje, ko ima visoko obrazovani i visoko stručni kadar ne može biti konkurentan nekome ko tu zaostaje ili se bitno razlikuje. Dakle, radi se o kvalitetu. Konkurentnost se time ne bavi u takvim nijansama, ali u ovim područjima štete za zajednicu su trenutne i vrlo dobro projektovane u budućnost. Svaki loš plan ili neobjektivno urađen plan u svrhu da se protežira neko, nanosi jako velike štete. Tu ima izuzetno prostora da se razrade pravila konkurentnosti, pa da se, da kažem, ne uzima isto. Vratću se na dnevna upoređenja. Nije baš isto da li ćemo kupiti italijansku obuću za određeni novac ili za isti novac, ne vrijedam proizvođače iz Kine, ali do nas stiže vrlo nekvalitetna roba tih proizvođača. Dakle, kada se radi o planovima, o državnim planovima, o planovima za lokalne zajednice, mi stalno u smislu zaštite konkurentnosti kupujemo najjeftiniju robu po najskupljim cijenama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Čućemo koleginicu Žanu Filipović, to će biti poslednji diskutant po ovoj tački dnevnog reda. Naravno, zahvaljujemo se kolegi Zarubici koji je odustao od diskusije u cilju racionalizacije rasprave.

Izvolite, kolegнице Filipović.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani predstavnici Agencije, poštovane kolegice i kolege, građani i građanke Crne Gore,

U Evropskoj uniji zaštita konkurencije regulisana je članovima od 81 do 93 Ugovora o osnivanju evropske zajednice i dodatnim aktima koje donose organi Evropske unije. Zaštita konkurencije u našoj zemlji regulisana je Zakonom o zaštiti konkurencije čija je primjena otpočela oktobra, kako su rekli kolege, 2012.godine, kojim se uređuju način, postupci i mjere zaštite konkurencije u Crnoj Gori. U skladu sa zakonom formirana je i Agencija za zaštitu konkurencije koja je otpočela sa radom u februaru 2013.godine i ovo je vaš prvi izvještaj koji podnosite Skupštini.

Zakon kojim se štiti konkurencija spada među zakone koje mnoge zemlje smatraju za veoma važne u obezbjeđivanju adekvatnog poslovnog okruženja. Veoma je bitno da se zakon efikasno i ispravno primjenjuje kako bi se postigli željeni ciljevi u pogledu zaštite konkurencije. Može se reći da zaštita konkurencije spada u jedan od najbitnijih segmenata prava Evropske unije koji je neophodan za stvaranje jedinstvenog tržišta Evropske unije. Stoga može se zaključiti da pravna regulativa Evropske unije

obuhvata politiku konkurencije. Pravila konkurencije čine sastavni dio izvornog osnivačkog Ugovora evropske ekonomske zajednice iz 1957.godine. Politika zaštite konkurencije se naziva još i antimonopolska politika jer se bori protiv stvaranja monopola na tržištu i cilj politike zaštite konkurencije jeste da štiti i razvija efektivnu konkurenciju.

Zaštita konkurencije se, naravno, postiže pomoću državne politke zaštite konkurencije, ali takođe smatram da je neophodna saradnja sa međunarodnim institucijama i tijelima za zaštitu konkurencije i drugih zemalja, jer to dovodi do značajne koristi, prije svega podizanje nivoa znanja, standardizovanje postupaka prilikom vođenja slučajeva, direktna korist od efikasnije primjene zakona, kao i indirektna korist od stvaranja istih uslova za sve učesnike na tržištu.

Osnovni zadatak ove agencije jeste sprečavanje ograničavanja tržišnog nadmetanja jer bi to moglo nanijeti štetu potrošačima, ekonomskoj efikasnosti i razvoju privrede. Osnovna filozofija Zakona o zaštiti konkurencije jeste kažnjavanje zloupotrebe tržišne pozicije. Aktivnosti na sprovođenju Zakona o zaštiti konkurencije predstavlja granicu između upravne i krivične sfere.

Izveštaj koji je danas pred nama Agencije za zaštitu konkurencije je sveobuhvatan, po mom mišljenju, iscrpan i omogućava potpuni uvid u rad Agencije koja predstavlja organ uprave. Vama je povjereno da nadgledate tržište i ponašanje učesnika na njemu i da reagujete na one aktivnosti tržišnih subjekata koji mogu da naruše nesputanu konkurenciju i umanje konkurentski pritisak. Vaš Izveštaj daje jasne informacije o aktivnostima u prethodnom periodu, efikasnosti vašeg rada, kao i procjenu trendova budućih potreba i eventualnih smjernica u kojima će se kretati sprovođenje politike zaštite konkurencije. Ova agencija, po mom mišljenju, treba značajan dio svojih aktivnosti da posveti zastupanju i promovisanju ideje zaštite konkurencije kao i politike takve zaštite. Vaše aktivnosti koje su veoma bitne jesu upravo u domenu aktivnog zastupanja politike zaštite konkurencije na tržištu. U većini zemalja primjena propisa o zaštiti konkurencije ima nekoliko aspekata, a to su:

1. Kažnjavanje onih koji su zakon prekršili, to je takozvani represivni aspekt; 2. Sprečavanje nastanka tržišnih struktura koje zakonodavac smatra nepoželjnim, a to je taj preventivni aspekt.

Osim ova dva glavna aspekta u zakonodavstvima pojedinih zemalja postoje i mehanizmi vraćanja situacije u pređašnje stanje. Ova varijanta je i najređa. Postoje dva načina kažnjavanja prekršilaca propisa o zaštiti konkurencije, a to su novčano kažnjavanje i zatvorsko kažnjavanje, a s obzirom da se u ulozi prekršilaca zakona uglavnom nalaze privredna društva, kao učesnici na tržištu, težište kaznene politike je na novčanom kažnjavanju i vi ste ovdje u pregledu ove implementacije dali koliko je u izvještajnom periodu podnijeto zahtjeva za izdavanje odobrenja, da ne ponavljam ono što ste vi već ispričali u uvodnoj riječi. Podržaću ovaj Izveštaj Agencije za zaštitu konkurencije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, koleginice Filipović.

Ovim smo završili diskusije o Izveštaju o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2013.godinu i pitam predstavnike predlagača da li žele dati završnu riječ.

Izvolite, gospodine Vujoviću.

MIODRAG VUJOVIĆ:

Pokušaću u završnoj riječi da odgovorim na neka pitanja koja sam ostao dužan u prethodnom izlaganju. Prije svega, želim da se zahvalim svim poslanicima na veoma konstruktivnoj rapravi o ovoj tački dnevnog reda.

Što se tiče mog odgovora na postupanje pojedinih monopolista i zabrani rada monopolista na relevantnim tržištima Crne Gore, ovdje bi trebalo napraviti jednu barijeru između monopolista i zloupotrebe monopolističkog, odnosno dominantnog položaja. Sam monopolistički položaj ili položaj učesnika na tržištu sa značajnom tržišnom snagom nije zabranjen u skladu sa našim zakonodavstvom. Zabranjeni su samo akti i radnje koje za cilj i posledicu imaju narušavanje tog ili takvog monopolističkog položaja.

Što se tiče popune radnih mjesta u Agenciji za zaštitu konkurencije, kao što sam već rekao, u Agenciji trenutno radi 19 izvršilaca, od čega 16 samo na slučajevima. Agencija za zaštitu konkurencije, a u skladu sa zaključcima bilateralnog skrininga, obezbijedila je sredstva preko Ministarstva finansija već od početka 2013.godine i raspisala tri, mislim da je juče otišao četvrti javni poziv, odnosno javni konkurs za popunu navedenih radnih mjesta. Moram da vam kažem da se niko do sada javio nije. Onda da vam kažem da je jedini i isključivi razlog visina zarada u Agenciji za zaštitu konkurencije. Mi smo agencija gdje su zarade na nivou državnih službenika i namještenika, znači mi nismo regulatori i nemamo zarade na nivou ostalih agencija u Crnoj Gori.

Što se tiče postupanja u kartelu i postupanja pravosudnih institucija, prije svega mislimo na područne organe za prekršaj, Agencija za zaštitu konkurencije je istovremeno donijela rješenje za sva četiri učesnika u kartelnom sporazumu i isto rješenje prosljedila istog dana nadležnim područnim organima za prekršaj. Na agenciji nije, normalno, da ona odlučuje kada će koji učesnik u kartelu biti pozvan od strane područnog organa za prekršajna kažnjavanja i kolika će kaznena politika biti. Imajući u vidu da je kaznena politika u dijelu najtežih povreda zakona u potpunosti usaglašena sa smjernicama i regulativama Evropske unije, samo jedna pomisao da će učesnik u kartelu biti kažnjen novčanom kaznom od jedan do 10 % ukupnog ostvarenog prihoda iz prethodne godine i te kako će preventivno djelovati na učesnike u tom kartelu za takva i buduća njihova postupanja.

Što se tiče izvještaja da Agencije za zaštitu konkurencija nije riješila ni jedan slučaj, ja bih uvažene poslanike uputio na naš izvještaj i posebno na zahtjev Odbora za jedan presjek slučajeva koji su vođeni u 2013. a završeni u 2014.godini. Samo bih tu uputio na postupanje Agencije za zaštitu konkurencije u slučaju vođenom protiv Luke Bar, znači Agencija sa svojih troje zaposlenih na ovim slučajevima uglavnom je vodila i ispitivala tržišta tamo gdje su monopolisti, odnosno postupanje monopolista. Agencija je u tom pravcu, kao što sam već rekao, riješila slučaj Luke Bar, utvrdila zloupotrebu dominantnog položaja i prosljedila nadležnim tužilačkim organima rješenje na dalji postupak.

Što se tiče kažnjavanja, moram reći da je postupak vođen po starom Zakonu o zaštiti konkurencije gdje za najteže poverede Zakona, a posebno u dijelu zloupotreba dominantnog položaja, kao što je to bilo u postupku protiv Luke Bar, kaznena politika nije ni postojala. Znači, ni Agencija ni bilo koji nadležni sud nisu mogli kazniti Luku Bar za zloupotrebu dominantnog položaja s obzirom da kaznena politika nije ni postojala.

Kaznena politika je postojala u skladu sa članom 270 Krivičnog zakona gdje se učesnik u monopolističkom položaju i za zloupotrebu monopolističkog položaja mogao kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina, ali vi znate već da to nije nadležnost ove institucije. Nadalje, što se tiče Jugopetrola, takođe je postupak riješen, Agencija za zaštitu konkurencije utvrdila je zloupotrebu dominantnog položaja na ovom relevantnom tržištu. Radi se o skladišnim kapacitetima, odnosno o ograničenju pristupa tim skladišnim kapacitetima. Međutim, Upravni sud je potvrdio u jednom dijelu rješenje Agencije za zaštitu konkurencije, u drugom dijelu nije. Vi znate da Agencija ne može komentarisati postupke nadležnih pravosudnih institucija, već samo postupati po istom. Međutim, moram vas upoznati da Agencija za zaštitu konkurencije nije sa ovim okončala postupak i ponašanja učesnika na relevantnom tržištu, u toku su dalje analize i budite uvjereni, kao i za sve učesnike, a posebno za monopoliste, ukoliko se utvrdi na osnovu dalje analize koja je u postupku pred Agencijom da je narušena konkurencija, odnosno da postoji bilo kakva sumnja narušavanja konkurencije, da će Agencija taj postupak i pokrenuti.

Normalno, o kartelima, već smo to rekli, taj je postupak je takođe riješen i posebno postupak koji je vođen protiv Radio-difuznog centra i Telenora. To je postupak koji je jako dugo vođen, i na kraju, taj postupak je zaključkom obustavljen. Ne zbog toga što Agencija nije imala na uvid da je narušena slobodna konkurencija na tržištu, nego što su učesnici u tom sporazumu iskoristili odredbe člana 45 Zakona o zaštiti konkurencije, predložili su ispunjenje određenih ... a u dijelu stavljanja van snage diskriminacionog ugovora koji je bio na snazi do 15. novembra 2015. godine, što je već i učinjeno tokom prošle nedjelje.

Znači, imperativ Agencije za zaštitu konkurencija, a što je i stav Evropske komisije, nije isključivo kaznena politika. Imperativ je stvaranje uslova za slobodan razvoj konkurencije, što je Agencija svojim aktima i svojim činjenjem u postupku Radio-difuznog centra i Telenora takođe i dokazala.

Što se tiče komentara vezanih za nedostavljanje izvještaja za 2012. godinu, vi ste potpuno u pravu, normalno i da matični odbor a i ovi poslanici mogu tražiti od Agencije za zaštitu konkurencije dostavljanje izvještaja pa i za 2012. godinu. Međutim, izvještaj za 2012. godinu odnosi se na izvještaj Uprave za zaštitu konkurencije, a on je kao sastavni dio izvještaja Ministarstva ekonomije razmatran od strane nadležne Vlade Crne Gore koja je predmetni izvještaj usvojila.

Imajući u vidu da je Agencija formirana 2013. godine, mi smo ocijenili da i nismo kao Uprava za zaštitu konkurencije u obavezi, a što je i potvrđeno vizavi zakonskog opredjeljenja, da dostavljamo predmetni izvještaj Skupštini.

Što se tiče viđenja statusa same Agencije za zaštitu konkurencije, vi znate da Agencija za zaštitu konkurencije, nadležni u njoj nisu mogli direktno uticati na sadržinu zakona. Zakon je bio pred ovim uvaženim domom, mislim da jedanput je čak i vraćen zbog dorade, amandmanski se djelovalo, ali za neke stvari koje su riješene odredbama važećeg zakona iz oktobra 2012. godine, budite sigurni da ni mi u Agenciji nijesmo zadovoljni. Međutim, zakon je takav kakav jeste i mi ga u potpunosti moramo primjenjivati.

I na kraju, vezano za postupanja pravosudnih institucija. Vi znate da Agencija sama ne može spoznati sve nepravilnosti na relevantnim tržištima. Agencija ima nadležnost u pokretanju postupaka, vođenju postupaka i donošenja rješenja koja su

konačno ... Ocjena zakonitosti postupanja Agencije za zaštitu konkurencije je na Upravnom sudu, dok je kaznena politika u isključivoj nadležnosti prekršajnih organa.

Naravno, na nama nije da sudimio rad prekršajnih sudova, međutim, imajući u vidu njihovu zaista od prvog dana posvećenost ovom problemu, čak od 2011. godine, u postupku donošenja Zakona o prekršajima pa do dana današnjega, njihovo stalno prisustvo na seminarima, na radionicama i konferencijama, ja sam siguran da će prekršajni organi zaista dati puni doprinos svome radu, a što posebno očekuje Evropska komisija od svih nas.

Što se tiče postupanja u avio-saobraćaju i poslovima vezanim za projektovanje i planiranje, uvažena poslanice Kalezić, vi znate da Agencija u tom pravcu zaista nema nadležnosti za postupanje.

Ja se još jedanput zahvaljujem i još jednom izvinjavam zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, direktore Vujoviću.

Ovim smo završili raspravu o tački dnevnog reda Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2013. godinu.

Naravno i o ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku - **Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013. godinu.**

Sa nama su predstavnici Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki Suzana Pribilović, predsjednica Državne komisije i Tomo Miljić, član Državne komisije.

Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Rešid Adrović.

Otvaram pretres i pitam predsjednicu Državne komisije da li želi dati dopunsko obrazloženje. Želi. Izvolite.

Ima riječ gospođa Pribilović.

SUZANA PRIBILOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici, dame i gospodo,

Želim na početku da vas pozdravim u ime Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, u svoje lično ime i da izrazim zadovoljstvo što sam danas u prilici da vam predstavim Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013. godinu, kao i da čujem vaše komentare, primjedbe i sugestije u vezi predmetne problematike i naravno, o samom učinku Državne komisije u sistemu javnih nabavki u prethodnoj godini.

U skladu sa članom 142 Zakona o javnim nabavkama Državna komisija je dužna da podnese Skupštini Crne Gore godišnji izvještaj o radu najkasnije do 30. juna tekuće za prethodnu godinu, koju zakonsku obavezu je ona i ove godine ispunila podnošenjem izvještaja koji je danas predmet vaše pažnje. U tom smislu godišnji izvještaj o radu Državne komisije je koncipiran kroz 11 sadržinskih cjelina, odnosno poglavlja, kako je to bio slučaj i u prošlogodišnjem izvještaju.

U dostavljenom izvještaju su iscrpno prezentovani podaci o stanju predmeta pred Državnom komisijom u 2013. godini i to kako predmeta po žalbama, tako predmeta po kontrolama sprovedenih postupaka javnih nabavki, čija je vrijednost preko 500 hiljada eura, koju kontrolu Državna komisija vrši po službenoj dužnosti. Takođe, u izvještaju su prikazani preneseni predmeti iz 2012. godine, kao i predmeti o kojima je Državna

komisija odlučivala u ponovnom postupku izvršavajući presudu Upravnog suda Crne Gore.

Ja vas neću zamarati previše detaljima i podacima iz samog izvještaja, koji vam je blagovremeno dostavljen i sa kojim ste se sigurno već upoznali, osim što bih vam ukratko ukazala na pojedine podatke i uporedne pokazatelje koji su bili od velikog uticaja na rad Državne komisije u 2013. godinu, a posebno u odnosu na 2012. godinu. S tim u vezi značajno je istaći da je Državna komisija u 2013. godini imala u radu 223 predmeta više nego u 2012. godini. Od ukupno 682 predmeta koje je imala u radu u 2012. godini, Državna komisija je u toj godini riješila 94,80% od ukupnog broja predmeta, a ostalo je neriješeno 35 predmeta ili 5,13% od ukupnog broja. U 2013. godini od ukupno 905 predmeta u radu Državna komisija je riješila 861 predmet ili 95,13% od ukupnog broja predmeta, a ostalo je na kraju godine neriješeno 44 predmeta ili 4,87%. Zatim u 2012. godini Državna komisija je donijela 641 odluku, dok je u 2013. donijela ukupno 823 odluke što znači 182 odluke više nego u 2012. godini.

Što se tiče postupaka javnih nabavki koji su odlukama Državne komisije poništeni u cjelosti ili djelimično, želim da istaknem da je u 2012. godini Državna komisija svojim odlukama poništila u cjelosti 95 postupaka javnih nabavki, jer je u tim postupcima javnih nabavki ustvrdila da su sprovedeni suprotno Zakonu o javnim nabavkama, odnosno da su počinjene nepravilnosti, tj. povrede Zakona od bitnog uticaja na zakonitost svih donesenih odluka i sprovedenih radnji u konkretnim postupcima javnih nabavki, a pri tome te nepravilnosti odnosno nezakonitosti naručilac nije mogao otkloniti naknadnim radnjama, jer su istekli zakonom propisani rokovi u kojima se utvrđene nepravilnosti nisu mogle otkloniti. U istoj godini Državna komisija je svojim odlukama u 175 slučajeva djelimično poništila određene postupke javnih nabavki, tj. poništila odluke ili radnje naručilaca u tim postupcima za koje je utvrdila da su donesene, odnosno sprovedene suprotno zakonu i te postupke javnih nabavki vratila naručiocima na ponovni postupak i odlučivanje radi donošenja zakonite odluke. Nastuprot tome, u 2013. godini Državna komisija je svojim odlukama poništila u cjelosti 69 postupaka javnih nabavki dok je u 354 slučaja svojim odlukama postupka javnih nabavki poništila djelimično i vratila naručiocima na ponovni postupak i odlučivanje.

Vezano za broj tužbi koje su podnijete Upravnom sudu Crne Gore protiv odluka Državne komisije napominjem da su u 2012. godini Državnoj komisiji dostavljene 92 tužbe, od čega je devet tužbi podnijeto protiv odluka Državne komisije donijetih u 2011. a 83 tužbe protiv njenih odluka donijetih u 2012. godini.

Kako je u 2012. godini Državna komisija donijela ukupno 641 odluku, to znači da se u odnosu na 13% od ukupnog broja odluka Državne komisije podnijete tužbe, odnosno da su u 87% slučajeva naručiocu ponuđači smatrali odluke Državne komisije zakonitim.

Tokom 2013. i na početku 2014. godine, Državnoj komisiji je dostavljeno ukupno 74 tužbe podnijete Upravnom sudu Crne Gore protiv njenih odluka donijetih u 2013. godini, pa imajući u vidu da je Državna komisija u 2013. godini donijela ukupno 823 odluke, to znači da su podnijete tužbe u odnosu na 8,9% od ukupnog broja odluka, tj. 91,1% odluka Državne komisije donijetih u 2013. godini i naručiocu i ponuđaču su smatrali zakonitim.

Iz navedenog proizilazi da je u 2013. godini broj podnijetih tužbi protiv odluka Državne komisije u odnosu na 2012. je smanjen za 4,1%.

U 2012. godini Državnoj komisiji od strane Upravnog suda dostavljeno je 60 presuda kojima su usvojene tužbe protiv njenih odluka, dok je u 2013. gostavljeno 39 takvih odluka, što znači da je u 2013. godini u odnosu na 2012. broj usvojenih tužbi protiv odluka Državne komisije smanjen za 21, odnosno za 35%.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Gospođo Pribilović, imate li još puno?

SUZANA PRIBILOVIĆ:

Ne, kratko samo, imam podatke vezano za naknadu štete.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Budite racionalni, već je isteklo vrijeme, prekoračili ste vrijeme za uvodno izlaganje. Izvolite.

SUZANA PRIBILOVIĆ:

Značajno je da smo do sad imali samo tri pokrenuta postupka za naknadu štete protiv države Crne Gore i Državne komisije. U jednom postupku je tužilac odustao od tužbe, u drugom postupku imamo pravosnažnu presudu Suda gdje je tužbeni zahtjev odbijen kao neosnovan. I kod trećeg predmeta je takođe prvostepenom odlukom tužba odbijena kao neosnovana, s tim da ta presuda još uvijek nije pravosnažna.

Samo bih htjela još da dodam da sve naprijed navedene podatke, uporedne podatke sam iznijela kako bih ukazala na činjenicu da je postojeća Državna komisija do sada, posebno u 2013. godini u kojoj je skoro punih pola godine radila u nepotpunom sastavu, to jest bez jednog člana Državne komisije i sa stručnom službom u kojoj su bila angažovana samo dva pravnik, ostvarila značajne rezultate na planu zaštite prava i pravnih interesa svih učesnika u pokrenutim i sprovedenim postupcima javnih nabavki koji su bili predmet njenog rada i da je značajno doprinijela razvoju sistema javnih nabavki u Crnoj Gori. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Bilo je ovo uvodno izlaganje predstavnika Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki.

Čućemo sada izlaganja predstavnika poslaničkih klubova.

Poslanik Jelić u ime kluba Demokratske partije socijalista, a neka se pripremi poslanik Bojović u ime kluba Fronta.

Izvolite, poslaniče Jeliću.

ZORAN JELIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, poštovana gospođo Pribilović sa saradnikom,

Danas razmatramo Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013. godinu, a prva tačka današnjeg dnevnog reda je bila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, tako da su ove dvije tačke povezane.

U uvodnom izlaganju gospođe Pribilović smo vidjeli da je Komisija u toku 2013. godine zaista imala puno posla. Dakle, u 2013. godini imali ste ukupno 905 predmeta, što je za 223 predmeta više nego u istom periodu prethodne godine. Iz ovih podataka iz Izvještaja vidio sam da ste zaista bili ažurni. Vi ste u toku 2013. godine riješili, tako kažem, 95,1% svih zaostalih predmeta, a one predmete, njih 44, kako ste saopštili, uradili ste u januaru 2014. godine, jer ste te predmete prenijeli iz 2013. godine.

Ono što je važno saopštiti jeste da od ukupnog broja predmeta koji su bili predmet vaše pažnje, 73 predmeta su se odnosila na postupke obavezne kontrole javnih nabavki u vrijednosti od preko 500 hiljada eura, a prema podacima iz Izvještaja vi ste završili kontrolu 66 ovih predmeta koji se odnose na vrijednost preko 500 hiljada eura.

Takođe je važno saopštiti da ste tokom 2013. godine imali smanjen broj podnijetih tužbi i da je on manji za 41% u odnosu na 2012. godinu, i smatramo da ste u komunikacijama sa ljudima koji su podnosili predmete za podnijete tužbe imali kvalitetan kontakt i vi i drugi nadležni organi, tako da je to urodilo plodom da je manji broj podnijetih pritužbi. Međutim, ono što je predstavljao problem jeste da u drugoj polovini godine, tj. u drugoj polovini 2013. godine se primjenjuje novi Zakon o javnim nabavkama, gdje je bila prisutna neprilagođenost ovim procedurama, naročito kod onih naručilaca koji su u samom tom postupku pravili krupne greške, u postupku pripremanja dokumentacije za javno nadmetanje, i na taj način su zaista predstavljali bitne povrede Zakona o postupku javnih nabavki i oni su bili od uticaja na zakonitost sprovedenih radnji i donijetih odluka. Međutim, vi ste tu pravovremeno reagovali i uspjeli ste zaista sve ono što je bilo kršenje Zakona da na neki način saopštite i upozorite.

Ovdje se čulo danas i kod prve tačke dnevnog reda da Komisija za kontrolu javnih nabavki kontroliše čak nešto više od 8,5% bruto društvenog proizvoda, što u prošloj godini iznosi nešto oko 280 miliona eura, a na drugoj strani, ukupna opredijeljena sredstva za vaš rad iznose nešto oko 186 hiljada za 2013. Godinu. Smatram da je potrebno napraviti napor da se ovaj iznos poveća kako biste imali kvalitetna sredstva za vaš rad. Napominjem da smo slično nešto uradili i kod Državne revizorske institucije kad smo donosili Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji, jer smo na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije upravo opredijelili veća budžetska sredstva za rad Državne revizorske institucije, imajući u vidu i da oni vrše takođe kontrolu rada posebnih budžetskih jedinica.

Ono što me zabrinjava jeste da u vašem izvještaju je saopšteno da u 2013. godini nije sprovedeno osam rješenja Državne komisije od strane četiri naručioca. Smatram da su oni trebali da sprovedu ta rješenja koje ste vi kao Državna komisija dali, međutim, nemamo u praksi da je to sprovedeno i zamolio bih da nam kažete ko je odgovoran i koji su to subjekti koji ne puštaju odluke Komisije. Takođe ste saopštili u Izvještaju da u toku 2013. godine 22 obveznika nisu dostavili izvještaj o javnim nabavkama i smatram da takvu praksu treba prekinuti i da svako mora dostaviti svoj izvještaj o javnim nabavkama, i ineteresuje me da li su ovi obveznici dostavili možda naknadno te izvještaje.

Ono što mi je skrenulo pažnju jeste da nemate kvalitetne administrativne kapacitete imajući u vidu da ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta koje imate u vašoj službi je sada popunjen možda oko 50%. Interesuje me kada ćete zaposliti te

ljude i smatram da na taj način, zapošljavanjem tih ljudi, imaćete kvalitetnije administrativne kapacitete i obezbijedićete bolje uslove za rad.

U vašem izvještaju, na strani 11, ste saopštili, molim vas, veoma je važno, samo minut, gospodine potpredsjedniče. Raspisali ste oglas za pet izvršilaca. Međutim, popunili ste četiri. Za jedno radno mjesto nije se prijavio ni jedan kandidat. Da li je razlog da nemamo takav kadar ili možda ljudi nisu stimulisani zbog plata koje imate u Agenciji? Volio bih da mi date odgovor.

Još jedno pitanje. Ono što predstavlja na neki način administrativnu barijeru jeste nepostojanje softvera za rad Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki i to je i dalje veliki problem, a na taj problem smo ukazivali i prethodne godine kad smo govorili o ovom izvještaju. Vaši službenici imaju, da tako kažem, opremu, međutim ona nije umrežena i ne postoji softver. Zaista smatram da bi trebalo naći sredstava u budžetu Crne Gore. Ja ne znam da li sada u ovom najnovijem budžetu za 2015. godinu postoje opredijeljena sredstva za to, ali ako ne postoje, zaista, to je bio i zaključak Odbora, da pokušamo da nađemo ta potrebna sredstva koja bi se upotrijebila za izradu softvera, jer bez takvog softverskog rješenja nemoguće je vršiti vašu osnovnu funkciju, jer vam to zaista otežava rad.

Na kraju želim da saopštim da je Odbor za ekonomiju i budžet i finansije podržao ovaj izvještaj i predložio Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem, potpredsjedniče, i izvinite za prekoračenje.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Jeliću.

Poslanik Bojoviću ime Kluba Demokratskog fronta, a neka se pripremi poslanik Damjanović. Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Na samom početku moram da kažem da ovu komisiju ne kontroliše Skupština Crne Gore, bez obzira što nije razmatran njihov izvještaj, već da ovu komisiju koja bi trebala da kontroliše postupak javnih nabavki kontroliše isključivo Vlada Crne Gore. Zbog čega - iz jednostavnog razloga, Vlada je izabrala članove ove komisije, a o tome ću posebno govoriti.

Demokratski front ne može podržati izvještaj Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, između ostalog iz razloga, ponavljam podatak, što je u poslednjih sedam godina ukupna vrijednost javnih nabavki u Crnoj Gori iznosila dvije milijarde i sedamsto trideset jedan miliona evra.

U periodu tih sedam godina nijesmo imali nijedan slučaj procesuiranja zloupotreba u oblasti javnih nabavki i nijesmo imali niti jednu pravosnažnu sudsku presudu u oblasti javnih nabavki. Tačno je da je ova Komisija za kontrolu postupka javnih nabavki formirana 2011.godine, je li tako, međutim i ona apsolutno ima odgovornost zašto nije bilo djelovanja tužilaštva, zašto nije bilo pravosnažnih sudskih presuda.

Pošto je u prethodnih sedam godina, kažem opet, potrošeno dvije milijarde i sedamsto trideset jedan milion evra, nije bilo ni procesuiranja korupcije ni presuda za korupciju, da li je to poruka da je sve bilo regularno i da je ovaj novac, skoro tri milijarde eura, potpuno legalno i po zakonu potrošen? Ja mislim da je druga poruka, da institucije

nijesu bile efikasne i da nijesu radile posao, da su pronevjerene višemilionske sume i da su one tolerisane i dozvoljene od strane nadležnih državnih organa, između ostalog i od strane ove komisije.

Nezavisnost ove komisije apsolutno nije obezbijeđena. Vlada bira komisiju koja bi trebalo da kontroliše postupke javnih nabavki u kojima je ta ista Vlada koja bira ovu komisiju jedan od glavnih, ako ne i glavnih naručilac posla. Ne možemo reći da je zapravo ova komisija praktično u jednoj vrsti sukoba interesa. To je uopšte slučaj sa svim institucijama koje bi trebalo da kontrolišu nadležne državne organe i da preventivno djeluju na korupciju. Sporna je njihova nezavisnost. E, kada smo kod toga, kod nezavisnosti tih institucija koje bi trebalo da kontrolišu ovaj postupak javnih nabavki i eventuelne zloupotrebe, ja vas podsjećam na primjedbu iz izvještaja Evropske komisije za 2014.godinu. Evropska komisija konstatuje sljedeće - ni Državna komisija za kontrolu javnih nabavki, ni Državna revizorska institucija nijesu nikada iskazali bilo kakvu sumnju u korupciju državnih tužilaca. Kako ovo objašnjavate?

Evropska komisija ukazuje na odgovornost u lancu institucija u čitavom sistemu, prozivajući direktno i Državnu revizorsku instituciju i ovu komisiju i državne tužioce. Vi nikada nijeste iskazali sumnju da je određeni državni tužilac korumpiran u postupku kontrole javnih nabavki.

Nakon svega što sam saopštio, postavlja se pitanje zbog čega država koristeći novac poreskih obveznika plaća pet članova ove komisije. Koja je svrha? Jedina svrha je politička, da se kroz postojanje i rad ovakve jedne komisije fingira navodna kontrola u postupku javnih nabavki.

Upravni sud, i to je Evropska komisija konstatovala, u velikom broju slučajeva je odbacio odluke Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki. Objasnite, zbog čega je Upravni sud u tolikom broju slučajeva odbacio vaše odluke.

U izvještaju se između ostalog kaže da je vaša ključna nadležnost da kontrolišete postupak javnih nabavki ako njihova vrijednost prolazi 500.000 evra. Vi imate nadležnost da kontrolišete krupne slučajeve javnih nabavki i šta imamo - u postupcima u kojima ste u 2013.godini izvršili određenu kontrolu, svega ste u dva slučaja u cjelosti poništili već sprovedeni postupak. Ja mislim da je to dovoljna poruka građanima koliko vi efikasno radite i koliko se zapravo sankcioniše korupcija u javnim nabavkama.

Prije svega, ova oblast je oblast za vrhovnog državnog tužioca, a ne za ovu komisiju i ja ga pozivam da on krene od oblasti koje su najopterećenije sumnjom da je u njima snažno prisutna korupcija, od oblasti zdravstva i od oblasti građevine. U zdravstvu novi vrhovni državni tužilac treba da prvo raskrinka spregu između ministra, direktora bolnice i ponuđača prilikom sistema javnih nabavki prema postupku javnih nabavki i da se na kraju pozabavi eventualnom korumpiranošću onih koji bi u ovom sistemu kontrole trebalo da obezbijede zaštitu javnih interesa i zaštitu zakonitosti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Bojoviću.

Riječ ima poslanik Damjanović, u ime Kluba SNP-a, a neka se pripremi poslanik Tuponja. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Gospođo Pribilović, gospodine Miliću,

Koincidencija da smo danas raspravljali o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, gdje sam već imao prilike da sa ministrom finansija i sa gospodinom Mujevićem polemishem vezano za status i položaj vaše komisije, djelotvornost onoga što vi radite i ne bih ponavljao tu priču. Iskazao bih određenu vrstu zadovoljstva za pomake koje ste napravili tokom protekle izvještajne godine, kako u smislu obima predmeta, tako u smislu i onoga što ste završili. Imajući u vidu i kapacitete i imajući u vidu i poštovanje preporuka kada smo govorili prošle godine o izvještaju o tome da se moraju popunjavati kadrovski kapaciteti na način na koji to zakon predviđa, podsjetio sam vas na matičnom odboru na određene neusaglašenosti, istina sitne razlike između vašeg izvještaja i izvještaja Državne revizorske institucije, koja je sticajem okolnosti kontrolisala, odnosno revidirala i vašu instituciju za 2013.godinu. Tako da faktički imamo dva izvještaja. Često želim da kažem da je sastavni dio ovog vašeg izvještaja i izvještaj Uprave za javne nabavke koji se dostavlja Vladi, a ne Parlamentu, a koji je takođe indikativan i iz njega se mogu neke stvari vidjeti.

Naravno, ne bih ponavljao, ne bih se bavio nekim stvarima koje će kolegice i kolege već ovdje notirati. Bavio bih se nečim što sam i tada rekao da je suština vašega rada i evo da to potenciram u Parlamentu, kada već ono potenciranje u odgovoru nije imalo odjeka u javnosti. Ja znam iz kojih razloga, sada će se to čuti. Tražio sam da mi se u septembru dostavi informacija o nesprovođenju vaših odluka za 2013.godinu od strane pojedinih državnih institucija i o tome šta ste u tom pogledu uradili. Vi ste me informisali da ste dostavili informaciju 10.juna Ministarstvu finansija i Vladi Crne Gore i da Vlada Crne Gore ovu vašu informaciju, koja je kičma vašega rada, nije razmatrala do momenta do kada je ovo dostavljeno u Parlamentu. A šta ovdje govorite, gospođo Pribilović, gospodine Miliću?

Ovdje se bavite državnim institucijama, odnosno preduzećima, odnosno onim subjektima koji ne poštuju državu Crnu Goru. Ne poštuju vaša rješenja, ne poštuju zaključke Vlade i jednostavno ni Vlada ni ovaj Parlament nema mehanizama da im stane na put. Pa da ih ovdje pomenemo, to probrano društvo.

Ko ne poštuje vaša rješenja, odnosno ko drastično krši Zakon o javnim nabavkama bez posljedica, bilo prekršajnih, bilo krivičnih, nažalost i političkih posljedica?

Elektroprivreda Crne Gore, po žalbi ponuđača Uzor DOO, PTT Inženjering DOO, jedan, dva postupka, Direkcija za saobraćaj u tri, čini mi se, slučaja po žalbi Tehnputa i ostalih. Interesantno je, ali vi to nijeste napisali, ko je dobio ove poslove i ko je već sproveo takozvane javne nabavke u periodu od 2010.godne pa naprijed, ko je zaradio milione od strane države Crne Gore, a postupci i dalje traju, Vlada ne rješava niti ima moći, niti volje, niti želje da ovo riješi.

Da pomeneno dalje, Ministarstvo za informativno društvo i telekomunikacije po žalbi Win Softa, millionski ugovori, da ne idem u detalje jer je malo vremena, i to u dva slučaja. Javna ustanova Centar za socijalni rad za opštine Bijelo Polje i Mojkovac i ovdje dajete možda najplastičniji prikaz onoga što mi danas raspravljamo. Citiram vašu konstataciju koja je ostala samo na papiru, na žalost ne vašom voljom, ne voljom Parlamenta, već voljom Vlade Crne Gore i nadležnih, bez ikakvih sankcija. Vi kažete za tu ustanovu, za Bijelo Polje i Mojkovac Centar za socijalni rad: "Nesprovođenje

navedenog, odnosno navedenih rješenja Državne komisije od strane javne ustanove Centra za socijalni rad za opštine Bijelo Polje i Mojkovac pored drastične povrede člana toga i toga zakona predstavlja namjerno odugovlačenje postupka i povredu načela ekonomičnosti i efikasnosti upotrebe javnih sredstava". Šta? Imamo li odgovornost za sve ovo? Da li je neko smijenjen? Da li neko krivično odgovara? Kolege su to govorile. Dakle, vaša rješenja ne poštuju pojedini subjekti, monopolisti, kojima to može biti. Vi nemate te mehanizme. Ja ovdje vidim i statistički i u kvalitetu napredak. Prošle godine sam bio protiv vašeg izvještaja, naveo sam razloge. Ove godine ćemo naš stav iskazati na kraju rasprave. Naravno, da ne ostanem dužan ni onima koji drastično krše zakon, sada im, takođe, ne možemo ništa, niti imamo norme za to kažnjavanje, a ovdje su dati u Izvještaju Uprave za javne nabavke naručioc koji nisu ni dostavili Izvještaj o javnim nabavkama kao indikatori u ovoj priči. Potpredsjedniče, i Vama će biti interesantno da nabrojim neke, da bih preskočio lokalne uprave, jer ih ima više, pa da ne kažu da neke stavljam namjerno a neke ne. Pročitaću ove sa državnog nivoa: Uprava za mlade i sport nije dostavila Izvještaj o javnim nabavkama, drastično kršenje zakona; Ljekarska komora, bijaše tamo jedan što je na čelu te Komore 25 godina, je li tako? Javna ustanova Prirodnjački muzej Crne Gore; Crnogorski fond za solidarnu stambenu izgradnju, tačno sam znao da ćemo ga naći ovdje; Radio Budva, Televizija Budva i slično.

Sada čitam one naručioce gdje imamo najveću razliku između ugovorenih nabavki i ostvarenih nabavki. Da vidimo kako pojedini planiraju javne nabavke. Ministarstvo održivog razvoja i turizma - planiralo 60 miliona za 2013.godinu, ostvarilo 22 miliona. Fond za zdravstveno osiguranje - planiralo 16 miliona, ostvarilo 12,9 miliona. Ministarstvo za telekomunikacije 3,2 miliona, skoro duplo manje. Opština Bar - 4,4 miliona, 1 600 000 i tako dalje.

Ovo samo čitam i citiram jer javnost ima pravo da zna. Na sjednicama matičnog odbora kada govorim o ovim stvarima imamo ćutanje medija koji izvještavaju sa Odbora i pozivam građane da sa pažnjom prati ove sjednice kako bi znali za čiji račun, izgleda svi mi u Crnoj Gori radimo. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega.

Poslanik Tuponja u ime Kluba Pozitivne Crne Gore je posljednji u krugu uvodnih izlaganja.

Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem,

Danas u plenumu dosta priče o javnim nabavkama i treba da bude i više priče. Kolege su se i složile oko toga da su javne nabavke od izuzetne važnosti po samom obimu novca građana Crne Gore koji se kroz javne nabavke troši. Utoliko je i važnija i vaša uloga u cijeloj ovoj priči i mi kad govorimo o vašem izvještaju zapravo govorimo o ukupnom stanju ne cijeneći samo vaš izvještaj u tome kako ste vi sastavili ili tačnost vašeg izvještaja, već o ukupnom stanju javnih nabavki u našoj zemlji.

Ono što bih odmah na početku skrenuo pažnju, pozvao bih se na Izvještaj Evropske komisije koji se tiče dijela javnih nabavki i zamjerio bih vam, ne znam da li ste

imali vi neku svoju verziju zaključaka, a mi kao poslanici neku drugu, jer u prvoj rečenici zaključaka kod vas citirate Zaključak Evropske komisije i kažete: "Postignut je određeni napredak u oblasti javnih nabavki". Određeni napredak, a u izvještaju koji smo mi kao poslanici dobili stoji: "Postignut je ograničen napredak u oblasti javnih nabavki". Iako taj zaključak nije tako loš, daje vam neku prelaznu ocjenu koju ja tumačim manje-više kao stimulativnu, jer se kaže da 9% odluka je osporeno pred Upravnim sudom i da visoka stopa odbacivanja odluka Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki od strane Upravnog suda i stopa sprovođenja preporuka Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki ostaju razlozi za zabrinutost. Dalje se kaže da su u cjelosti poboljšani efikasnost i djelotvornost sistema javnih nabavki, ali napredak u tom pravcu treba da se nastavi. Administrativni kapaciteti i kapaciteti za sprovođenje na svim nivoima treba da se povećaju. Povećanje treba da se fokusira na ekonomski uticaj, djelotvornost i efikasnost kao i na formalne zahtjeve. Zadnja rečenica: "U cijelini posmatrano, pripreme u oblasti javnih nabavki su umjereno napredovale". To je ta neka prelazna ocjena koja vas ili cijeli taj sektor stimuliše da javne nabavke u našoj zemlji budu bolje.

Različiti je doživljaji vašeg rada. Individulano su kolege tumačile da u tih nekih 66 postupaka, 40 postupaka javnih nabavki je sprovedeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. Mislim da je to tragično malo, jer od 66 znači 26 nije sprovedeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, a 26 puta pola miliona je minimum 13 miliona eura, a vjerovatno i mnogo više pošto ne vjerujem da su baš svi bili na granici od pola miliona, ono što je vaša obaveza da kontrolišete. Vaša konstatacija koju cijelim kao tačnu je da navedeni podaci o stanju predmeta po žalbama i obaveznoj kontroli ukazuju da je kod naručilaca javnih nabavki u drugoj godini primjene Zakona o javnim nabavkama bila prisutna neprilagođenost novim procedurama. Navedeni podaci ukazuju da naručioci čine krupne greške u postupku pripremanja dokumentacije za javno nadmetanje koje predstavljaju bitne povrede zakona u postupku javne nabavke i koje su od bitnog uticaja na zakonitost svih sprovedenih radnji i donijetih odluka, što u krajnjem za rezultat ima poništavanje postupka javne nabavke u cjelosti.

Dalje kažete da su navedeni podaci ukazali da u sistemu pravne zaštite u oblasti javnih nabavki postoje različite interpretacije određenih odredbi važećeg Zakona o javnim nabavkama, te je za potpunu i pravilnu primjenu ovog zakona neophodna pravna praksa Vrhovnog suda. Mi imamo jedno stanje đe se zapravo i ne zna tačno kako treba da funkcionišu javne nabavke i očekujem od vas kao Državne komisije koja se bavi isključivo time da date predloge kako to da se poboljša. Mi smo danas raspravljali o izmjenama i dopunama zakona u ovoj oblasti i sad te izmjene i dopune su vrlo obimne i ovo stanje sigurno u narednom periodu neće biti bolje, nego gore, jer je još jako puno novih normi uvedeno i dok se ljudi upoznaju sa tim novim normama opet će da prođe godinu, dvije, tri. Tako da to stanje samo iz tog razloga neće biti bolje. Dajte vi kao Državna komisija neki predlog, neke obuke kako se rade javne nabavke, da nemamo toliko veliki procenat različitih tumačenja i otvorenih javnih nabavki, nego da te javne nabavke jednostavno zažive. Javne nabavke su jako bitan segment naših finansija i vi možete odlučujete da djelujete da one budu mnogo bolje.

Hvala i izvinite zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Čuli smo uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova.
Da li želite da prokomentarišete ili odgovorite na neka od njih?
Izvolite, gospođo Pribilović.

SUZANA PRIBILOVIĆ:

Što se tiče pitanja poslanika Jelića vezano za nepostupanje po odlukama Državne komisije, upoznati ... od poslanika Damjanovića, da smo mi vezano za ovo drugo nepostupanje za period više od godinu dana obavijestiti Vladu u junu mjesecu, izvršili svoju zakonsku obavezu i do danas nemamo saznanja da je razmatrana ta informacija, a upoznati ste ko su bili naručioc koji nijesu ispoštovali naše odluke. Samo bih tu imala za potrebu da skrenem pažnju, osim Javne ustanove Centar za socijalni rad Bijelo Polje i Mojkovac, kod ostalih naručilaca se radilo o predmetima ... javnih nabavki koji su sprovedeni po starom Zakonu o javnim nabavkama i u tim situacijama su bile odluke prethodne komisije koje su poništene presudama Upravnog suda. Kao što znate, upravni sporovi se u postupcima javnih nabavki dešavaju nakon donošenja odluke o izboru najpovoljnije ponude i nakon zaključenja ugovora, tako da su tu objektivno naručioc u problemu, jer je ta javna nabavka realizovana i sad poništenjem odluke Državne komisije od strane Upravnog suda postupak javne nabavke se vraća u fazu u kojoj je izjavljena žalba. Ne opravdavam naručioce, nego samo pokušavam da vam objasnim situaciju u kojoj se oni nalaze u tim predmetima.

Što se tiče softverskog rješenja, mi smo u međuvremenu uspjeli da izdejstvujemo kod Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije da nam obezbijedi to osnovno softversko rješenje koje će biti primjenljivo već u decembru. Doduše i ono će biti ograničenih mogućnosti što se tiče on line povezivanja sa drugim službama i organima državne upave kao i što se tiče dostupnosti same baze podataka, ali će i dalje odluke Državne komisije, kao što su to bile i do sad, u svom izvornom obliku biti javno objavljivane.

Što se tiče zapošljavanja, odgovor na pitnje vaše jeste da ćemo zaposliti u onome trenutku kad nam budu obezbijedena budžetom sredstva za nova zapošljavanja, jer možete da shvatite situaciju da Državna komisija tokom 2012. godine na onoliki broj predmeta radi sa dva pravnik u stručnoj službi, a tokom 2013. što je slučaj i dan-danas, jeste tri diplomirana pravnik i moram kazati da je Državna komisija u 2013.godini pola godine radila bez jednog člana Državne komisije i takav slučaj je bio sve do oktobra ove godine kada smo dobili novog člana.

Ovo jedno radno mjesto koje je bilo javno oglašeno, na to radno mjesto se niko nije prijavio od kandidata. Uslovi su bili u skladu sa zakonom, ono je predviđalo pet godina radnog iskustva, da bude diplomirani pravnik i da ima položen stručni ispit za javne nabavke.

Poslaniče Bojoviću, vezano za Vaša pitnja ne mogu se složiti da Skupština ne vrši nadzor nad našim radom. Neusvajanje Izvještaja o radu Državne komisije, razlog za naše razrešenje, u tom dijelu. Što se tiče nadzora od strane Vlade, osim samog imenovanja članova komisije i predsjednika, Vlada ne vrši nadzor nad našim radom. Mi jedino imamo zakonsku obavezu da Vladu informišemo o nepostupanju naručilaca da bi oni preduzeli mjere da se sprovedu odluke Državne komisije. Dalje, što se tiče prijavljivanja učinjenih krivičnih djela od strane Državne komisije u samom Izvještaju je

detaljno objašnjeno antikorupcijsko djelovanje Državne komisije. Kao što znate, ona odlučuje u postupcima po žalbama i u predmetima obavezne kontrole postupka javnih nabavki čija je vrijednost preko 500 000 eura, tako da Državna komisija u postupcima javnih nabavki kontroliše postupke od pokretanja postupka do donošenja odluke o izboru najpovoljnije ponude.

Sama činjenica da je Državna komisija u prethodnoj godini od 823 donijete odluke u cjelosti poništila 69 postupaka javnih nabavki i svojim odlukama u 354 slučaja djelimično poništila određene postupke javnih nabavki i vratila naručiocima na ponovno odlučivanje, smatram da je time njena svrha antikorupcijskog djelovanja i učinjena. Sama činjenica da Državna komisija poništava nešto što je nezakonito u postupku javne nabavke i vraća na ponovni postupak, daćete mi za pravo da ne mora ukazivati na osnovanu sumnju da je učinjeno krivično djelo. Zato postoji Državna komisija kao kontrolni mehanizam da ono što je nezakonito ili sprovedeno suprotno zakonu vrati naručiocu na ponovni postupak.

Isto tako, vezano za poništenje postupaka kod obavezne kontrole čija je vrijednost preko 500 000 eura, zanemarujete činjenicu da mi jesmo u cjelosti poništili dva postupka, ali isto tako smo svojim odlukama 24 postupka vratili na ponovni postupak i odlučivanje da bi se otklonile te nezakonitosti koje smo utvrdili u postupku. Vezano za odluke Upravnog suda, meni je samo žao što Izvještaj o napretku nemam kod sebe, čini mi se na 52. strani istog stoji da Evropska komisija kaže, da je preporuka da se moraju pojačati administrativni kapaciteti pravosudnih organa u oblasti javnih nabavki. Nama se u praksi pokazalo da Upravni sud poništava odluke Državne komisije zbog bitne povrede Zakona o opštem upravnom postupku i do sada mogu da kažem da imamo jednu ili ni jednu odluku da smo pogrešno primijenili materijalno pravo, tačnije Zakon o javnim nabavkama. Nakon što postupimo po presudi Upravnog suda i otklonimo tu bitnu povredu Zakona o opštem upravnom postupku, sam postupak javne nabavke se u 99% slučajeva okončava na način kakva je bila prava odluka Državne komisije.

Samo još kratko vezano za citat Izvještaja koji se nalazi u Izvještaju o radu Državne komisije, to je citat iz prethodnog izvještaja, imajući u vidu da je Izvještaj o radu Državne komisije predat u junu tekuće godine tako da ovaj najnoviji nijesmo imali još uvijek. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Bili su ovo komentari na uvodna izlaganja, odgovor na komentar želi kolega Damjanović, pa Jelić, pa kolega Bojović.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Slažem se da to što ovaj vaš Izvještaj raspravljamo ovdje u Parlamentu i što daje težinu javnoj riječi ovdje, svakako i vas tjera a i druge činioce sistema da budu mnogo agilniji kada treba da završavaju zakonske obaveze. Dobra je činjenica da umjesto 15 neispoštovanih rješenja, odnosno od osam naručilaca imamo duplo manje za 2013.godinu, ali nije dobra činjenica kada Vlada Crne Gore koja u krajnjem predlaže

predsjednika i članove komisije neće da završi svoj dio obaveze i da odgovori na informaciju koju ste uredno dostavili. To je sa mukom uradila i prošle godine kada smo to tražili u Parlamentu i sprovede mjere, odnosno naloži sprovođenje mjera protiv svih onih koji ne poštuju odluke Državne izborne komisije. Ja sam nabrojao ko to sve nije poštovao i konstatovao sam da nema ni političke ni druge odgovornosti.

U vašem izvještaju navodite ovaj podatak. Od 24 djelimično poništena postupka i vraćanje na ponovni postupak i dva koja su u cjelosti poništena, pa i ta dva da pomenemo. Jedan se odnosi na zdravstvenu ustanovu Apoteke "Montefarm", jel' tako, a drugi se odnosi na "Pobjedu". Znae koje su konsekvence? "Pobjeda" je u stečaju, niko nije snosio odgovornost za drastično kršenje zakona i posljedice, a evo imamo kadrovske promjene u "Monefarmu" tek nakon dešavanja u Bijelom Polju. Nemoć sistema možda nije vaša krivica. Krivica je vjerovatno ostalih činilaca, prije svega izvršne vlasti, ali negdje i vi morate imati tu neku mnogo agilniju politiku u odnosu prema Vladi. Pa ta ista Vlada, je li joj je trebalo šest, sedam mjeseci da konstatuje prestanak mandata jednog člana komisije. Sada da ja ne vodim paralelu sa bivšom komisijom i ulogom te osobe i tako dalje, ali ste radili defakto cijeli izvještajni period bez člana komisije. Ne zaslugom Parlamenta, već Vlade Crne Gore, gospođu Pribilović. Hvala.

PREDŠEDAVALJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kolega Jelić pa kolega Tuponja.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Zadovoljan sam sa odgovorima koje ste mi dali, naročito na odgovor na pitanje oko softvera. Dobro je što smo sa Ministarstvom za informaciono društvo našli rješenje i to je put kako mogu međusobno da sarađuju državne institucije kada imaju određeni problem i ovaj vaš primjer je upravo slika kako se to rješava.

Što se tiče samog softvera, veoma je važno da se umreže sve baze podataka državnih institucija i da na jednom mjestu raspolažemo tim podacima i da ih na neki način možemo kvalitetno koristiti. Zašto je to važno - jer kvalitetnija provjera tih podataka je veoma značajna za antikoruptivno djelovanje i sprečavanje sukoba interesa u postupku javnih nabavki. Nadam se da ćete probleme koje ste imali riješiti sa ovim softverom.

Drugo pitanje se tiče nepopunjavanja slobodnog radnog mjesta koje ste raspisali tokom prošle godine. Dakle, saopštili ste da za to radno mjesto je potrebno imati završen pravni fakultet i položen stručni ispit i pet godina radnog iskustva. Zaista mi nije jasno da nemamo takvih koji bi bili zainteresovani da dođu kod vas da rade, da se prijave, i ovim putem pozivam sve one koji ispunjavaju ove uslove da se prijave na ovaj oglas, kako bismo popunili to slobodno radno mjesto.

Treće, nastojaćemo kada budemo razgovarali o budžetu za 2015. godinu i iskoristićemo prisustvo ministra finansija da vam da saglasnost, vašoj Komisiji, kako biste mogli popuniti radna mjesta za koja smatramo da su veoma važna u jačanju administrativnih kapaciteta, a na taj način i kvalitetnijih uslova za rad. Još jednom želim

da saopštim da će Demokratska partija socijalista podržati vaš izvještaj o radu za 2013.godinu.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslaniče Bojoviću, izvolite, vi ste se prvi prijavili, usmenim putem.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Najprije oko toga da li ovu komisiju kontroliše Parlament ili kontroliše Vlada. Dakle, ovu Komisiju bira Vlada i to je prvi i glavni kontrolni mehanizam koji se uopšte uspostavlja u Crnoj Gori u sistemu javnih institucija i državnih organa. Ona institucija koja bira drugu instituciju je ta koja zapravo tu instituciju koja je izbrana kontroliše.

Kad je riječ o Parlamentu, ovdje se kao većinska volja ne ispoljava volja Parlamenta, već opet kao većinska volja u ovom parlamentu se ispoljava volja Vlade Crne Gore. Zato što su većinske partije u ovom parlamentu partije koje čine tu istu vladu. Toliko o tome ko zamajava javnost kad je u pitanju kontrolor rada ove institucije.

Drugo, Vi ste izbjegli da nam ovdje odgovorite zbog čega nijeste podnijeli niti jednu krivičnu prijavu državnom tužilaštvu koja bi podrazumijevala procesuiranje višemilionskih teških slučajeva korupcije u oblasti javnih nabavki. Nijeste podnijeli niti jednu prijavu. Šta mogu da zaključim - da mi u Crnoj Gori zapravo nemamo koordiniran rad institucija na kontroli zakonitosti u oblasti javnih nabavki, već imamo koordiniranu opstrukciju nadležnih institucija u postupku otkrivanja zloupotreba i korupcije u javnim nabavkama. Tu mislim i na Upravu za inspekcijske poslove, tu mislim i na ovu komisiju, tu mislim i na Vrhovnog državnog tužioca, tu mislim i na Državnu revizorsku instituciju. I zaključujem da ovu komisiju čiji izvještaj danas raspravljamo ili treba razformirati ili je treba učiniti uistinu nezavisnom i efikasnom. Na ovaj način ona to nije.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Poslanik Tuponja. Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Uvažena gospođo Pribilović, iskoristiću još priliku da kažem ono što nijesam stigao u prethodnom izlaganju da kažem. Ide zapravo vama u prilog, jer vi ste svojim radom u 2013.godini napravili izvjestan kvalitetan i kvantitativan napredak i konstatujete u vašem izvještaju da to ukazuje i na obim i intenzitet vaših poslova i da su oni značajno uvećani i da je vama potrebno jačanje kako administrativnih kapaciteta, tako i adekvatnih uslova za rad. Ja to podržavam i nekoliko kolega je već govorilo o tome na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Mi smo spremni da razgovaramo na tu temu i da vam pružimo podršku u tom pravcu. Međutim, ja bih volio da ste vi rekli neku riječ vezano za izmjene i dopune Zakona koje se tiču vaših ingerencija ubuduće ukoliko izmjene i dopune zakona budu usvojene, jer mi se čini da se vaše ingerencije dobrim dijelom prebacuju na Upravu za inspekcijske poslove. A ja i moja partija, mi ćemo amandmanski djelovati da više ingerencija ostane u vašoj nadležnosti, vidjećemo kako

će odlučiti poslanici o tome. Volio bih da sam čuo i vaše mišljenje, iako imate ograničeno vrijeme da izlažete, na tu temu što vi mislite o tom smanjenju ingerencija Državne komisije. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Tuponja.

Prelazimo na diskusije, poslanica Filipović ima riječ, a neka se pripremi poslanica Kalezić. Izvolite.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Potpredsjedniče, uvažena gospođo Pribilović, uvaženi gospodine Miliću, poštovana Skupštino, poštovani građani i građanke,

Svoje izlaganje o Izvještaju o radu Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki za 2013.godinu baziraću na dvije bitne konstatacije iz tog izvještaja. Prva konstatacija je da se iz godine u godinu potvrđuje trend porasta broja predmeta iz nadležnosti ove državne komisije i druga konstatacija da je Državna komisija dužna da predmete riješi u veoma kratkim zakonskim rokovima i da uz to svoje odluke u roku od tri dana od dana donošenja javno objavi i dostavi strankama u postupku. Naime, ove dvije konstatacije upućuju na zaključak da Državna komisija mora imati adekvatne administrativne kapacitete kako u dijelu samog članstva komisije, tako i u njenoj stručnoj službi, koja treba da joj servisira administrativnu, tehničku i stručnu podršku.

Podaci iz izvještaja jasno ukazuju da administrativni kapaciteti Državne komisije, posebno njene stručne službe, nijesu dovoljni da bi se poslovi iz nadležnosti Državne komisije efikasno obavljali. Iz izvještaja se ne vidi kako je to Državna komisija u nepotpunom sastavu i sa skoro 50% nepopunjenim kapacitetima stručne službe uspjela da ostvari ovako visok procenat riješenih predmeta i ujedno ovako visok procenat kvalitetno riješenih predmeta, uzimajući u obzir broj podnijetih tužbi protiv njenih odluka.

Gospođa Pribilović je govorila da stoji ovo u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014.godinu. Ja sam se potrudila da to nađem, na strani 28. Piše - poboljšane su efikasnost i djelotvornost sistema javnih nabavki, ali napredak u tom pravcu treba da se nastavi, a administrativni kapaciteti, kapaciteti za sprovođenje na svim nivoima treba da se povećaju. Zato, naravno, podizanje kapaciteta Državne komisije i njene stručne službe je neminovno, uslovljeno je obimom sredstava koje se opredjeljuju budžetom za finansiranje rada Državne komisije. Podaci o sredstvima koje je Državna komisija imala na raspolaganju u 2013.godini govore da ova institucija nije imala mogućnost da u izvještajnoj godini ne samo poboljša administrativne kapacitete nego čak i da dostigne minimalni planirani nivo, jer je opštepoznata činjenica da se korisnicima budžetom ne opredjeljuju dovoljna sredstva shodno njihovim stvarnim programskim aktivnostima i potrebama, već u granicama moguće javne potrošnje. Međutim, kada je u pitanju Državna komisija, kao samostalno i nezavisno pravno lice koje se bavi izuzetno značajnom kompleksnom i osjetljivom problematikom, treba imati u vidu da je njena osnovna programska aktivnost rješavanje predmeta, a koja programska aktivnost preventivno zavisi od administrativnih kapaciteta, zbog čega je neophodno da Skupština ovoj Državnoj komisiji prilikom razmatranja i donošenja budžeta za 2015.godinu i za naredne godine opredijeli potreban iznos sredstava po svim namjenama, a posebno za finansiranje zarada, kako bi se popunila potrebna

radna mjesta i eventualno dodatno proširili administrativni kapaciteti, o čemu je i govorila gospođa Pribilović.

Takođe, Državnoj komisiji je potrebno obezbijediti neophodna sredstva za stručno usavršavanje, posebno imajući u vidu da predstoji donošenje veoma obimnih izmjena i dopuna Zakona o javnim nabavkama, koje ona treba da efikasno primijeni, a od njene prakse umnogome zavisi stanje u ukupnom sistemu javnih nabavki. S druge strane, Državna komisija mora biti u toku međunarodnih trendova u ovoj oblasti, a posebno u pogledu primjene novih direktiva Evropske komisije i odluka Evropskog suda pravde, što podrazumijeva učešće na međunarodnim skupovima i razmjenu iskustava sa sličnim subjektima u drugim državama, a posebno državama u okruženju.

Ja ću glasati za Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu javnih nabavki za 2013. godinu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Filipović.

Kolega Labudoviću, izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Bio sam obećao, gospodine potpredsjedniče, i sebi i Vama, da se danas neću miješati u ovu raspravu, ali nijesam mogao da ostanem idinferentan na izlaganje kolegice Filipović, koja je govorila kao da je sa ove strane. Da bi na kraju rekla da će podržati Izvještaj.

Gospođo Filipović, rekli ste ključni problem rada ove komisije, i ne samo rada ove komisije nego rada mnogih drugih državnih i paradržavnih organa, komisija, agencija koje se nalaze u korpusu antikorupcijskih institucija, jeste da su nedovoljno plaćene, nedovoljno kadrovski popunjene, neodgovarajuće smještene itd, za razliku od nekih drugih koje su privilegovane i koje su zauzele odgovarajući monopolski prostor koji i te kako dobro naplaćuju. Neprihvatljivo je, neshvatljivo, da se u situaciji ovakve nezaposlenosti na konkurs jedne ovakve institucije ne javi niko. Znae šta to govori? Ili o tome da taj organ nema dovoljan dignitet, lični i personalni, i onih koji rade tamo ili rade za tako bijedne pare da se ne isplati žrtvovati prije svega profesionalni, a onda i lični kredibilitet za tako nešto.

Znae čuveni dijalog iz one predstave Indeksovaca, kad pita jedan jednog zaposlenog: Koliko te plaćaju ovdje? A on kaže: Dovoljno. A da ti ja dam dva puta dovoljno pa da radiš za mene?

Ovdje, te ljude koji rade u ovoj i sličnim komisijama, a koje se nalaze u lancu antikorupcijskih institucija, treba platiti dva puta dovoljno da bi mogli da rede svoj posao časno i odgovorno. Doduše, pare same po sebi nijesu dovoljne, treba nešto i od ličnog digniteta, ali prije nego što se dođe do digniteta mora se riješiti ovo. Za 500 evra na takvo mjesto, pravo da vam kažem, nema te budale koja će da se javi.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Želite li odgovor kolegice Filipović? Izvolite.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Htjela sam samo da vam kažem da je kritika moć pozitivnog razmišljanja, i oni naravno neće to razumjeti na pogrešan način. Upravo sam rekla, s obzirom na broj predmeta koji su oni riješili i to na kvalitetan način, pohvalila sam ih da su uspjeli u ovakvim teškim administrativnim problemima, u teškim prostornim kapacitetima, da ostvare visok procenata riješenih predmeta, i to kvalitetno riješenih predmeta. Gospođa Pribilović je govorila o tome da su raspisivani konkursi i nadam se i vjerujem da će se prijaviti kvalitetni kadrovi za popunjavanje njihovih radnih mjesta.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvljujem.

Nastavljamo, kolegica Jelisava Kalezić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Adrović.

Izvolite, kolegice.

JELISAVA KALEZIĆ:

Pozdravljam predstavnike Državne komisije za javne nabavke.

Ovo je veoma važno, to sam istakla i kad smo govoril o izmjeni i dopuni Zakona o javnim nabavkama, zato što je bitno voditi računa gdje odlazi i za šta novac iz državnog budžeta.

Stvar gledam optimistički, šta ako nađemo uskoro naftu i gas i ako počnu da se državni fondovi pune, kao recimo u Norveškoj? Može malo da izgleda kao podizanje raspoloženja, jer već smo umorni, ali nije baš i neizvjesno. Jedino je velika razlika u tome što mi nijesmo Norvežani. Oni nijesu podlegli tome da privatizuju to jer će neko ko uzme da gazduje umjesto države to bolje raditi, nego Boga mi, drži država dobro i u čvrstim rukama te fondove. Ali, sad idemo na ono zbog čega sam se javila.

Potpuno uvažavam ovo što smo saznali da je komisija, mislila sam da je osnovana 2011. godine, gospođa Pribilović je rekla 2012. je li tako? To je kratko vrijeme da jedna institucija se konsoliduje i počne da radi onako kako to zakon koji smo donijeli zahtijeva. Sa tim se slažem, nije jednostavno. Pogotovu nije jednostavno uočiti taj algoritam po kome treba neke slučajeve posmatrati kao studiju slučaja. Sad dolazim na ono što sam vam danas već dosadila svima, nadam se ne i građanima. Stalno se vraćam na područje izrade prostornih i urbanističkih planova za koje novac obezbjeđuje državni budžet, odnosno lokalni budžeti, i koji se rade sistemom javnih nabavki. Smatram da to nije dobar način, čak da je to najgori mogući način, ali za sada je tako, i sa ovim instrumentima koji su nam u rukama, mi možemo čak i kod tog lošeg modela učiniti da se napravi najmanje štete. Ali se ne čini.

Ova komisija nije osposobljena da može da reaguje. Sada navodim slučaj koji ću ponoviti kada bude nadležni ministar tu. Gospodin Gvozdenović je na jednoj od rasprava saopštio da je za Prostorni plan durmitorskog područja već potrošeno oko 900.000 evra. Plan nije gotov, ugovoren je prije nekih četiri do pet godina, ne znam tačno kada. Dakle, prije nego što je postojala ova komisija. Ali, šta je tu kuriozitet? Taj plan nije gotov i ne znamo kada će biti gotov. On ima jako mnogo nedostataka. Očigledno proističu iz toga što je nereferentna firma koja ima reference za projektovanje skijališta, ali ne i reference za ukupno planiranje tolikog i takvog kompleksnog prostora, odabrana za glavnog nosioca ugovora, strana firma, i tu su pare zarobljene. Sad dolazim na pitanje koje možda ja i znam, ali nijesam sigurna da ga znam. Kakva je

nadležnost Komisije da kada jedanput se utvrdi da je javna nabavka u ovoj oblasti urađena po zakonu, da prati uslove? Uslovi su cijena, rok i kvalitet. Po mom mišljenju, nikakva. Zato što komisija nije za to osposobljena. I ja ne stavljam to komisiji na dušu, ali stavljam nama, zato što na takav način ogromne pare idu iz budžeta, one bivaju blokirane. Štete se prelivaju na račun lokalnih zajednica, na račun građana koji ne mogu da rade, ne mogu da grade, ne mogu da dobijaju kredite čekajući plan. Dakle, onog trenutka kada postaje pravosnažna odluka da je neko dobio posao po Zakonu o javnim nabavkama, dalje, majka umrije tome da se kontroliše. E to ne može, mora da se kontroliše do kraja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Čućemo sada poslanika Adrovića, a neka se pripremi poslanik Kaluđerović. Izvolite.

REŠID ADROVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici, poštovani građani,

Na dnevnom redu današnjeg zasijedanja Skupštine je Izvještaj Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013. Koliki je značaj današnje rasprave najbolje govori podatak da Komisija kontroliše javne nabavke u vrijednosti od 8,3% bruto društvenog proizvoda, što iznosi negdje oko 277 miliona. Komisija je u 2013. godini imala puno posla i imam utisak da je i dosta radila, iako možemo kazati sa nedovoljnim brojem izvršilaca u odnosu na broj žalbi na odluke naručilaca, takođe sa veoma skromnim iznosom sredstava koja su budžetom Crne Gore opredijeljeni za njen rad, ona su iznosila 186.215 eura. No, bez obzira na ova ograničenja, Komisija je u 2013. godini ostvarila značajne rezultate u radu.

Pravna zaštita u sistemu javnih nabavki ostvaruje se u svim fazama postupka javne nabavke kroz predugovornu i postugovornu pravnu zaštitu. Predugovorna pravna zaštita se pokreće žalbom protiv radnje, odluke i naručilaca. Žalba se ulaže Komisiji za kontrolu postupka javnih nabavki. U 2013. godini Komisija je u radu imala 905 predmeta, 223 predmeta više nego u 2012. godini, od kojih je riješila 861 predmet, odnosno 95,13% od ukupnog broja. Ostalo je neriješeno 44 predmeta, ili 4,87% od ukupnog broja predmeta koji su prenijeti u 2014. godinu radi odlučivanja u januaru 2014. godine. Od ukupnog broja predmeta 73 se odnosi na postupke obavezne kontrole sprovedenih postupaka javne nabavke čija je vrijednost preko 500.000 eura od kojih je Komisija izvršila kontrolu 66 predmeta. Komisija je u velikom broju predmeta, djelimično u 354 slučaja, odnosno u cjelini 69 slučajeva svojim odlukama poništila postupke javnih nabavki i iste vratila naručiocima na ponovni postupak odlučivanja radi donošenja zakonite odluke.

Iz izloženog se može zaključiti da je broj postupaka javnih nabavki koje su djelimično poništene značajno porastao. Ostaje dilema šta je osnovni razlog za toliki broj djelimičnih poništaja. Pogotovo zabrinjava činjenica da je jedan broj subjekata veoma često pravio propuste i donosio neispravne odluke. Naveo bih primjer da je zdravstvena ustanova Apoteka Crne Gore Montefarm od šest postupaka javnih nabavki čija je vrijednost preko 500.000 eura samo dva sprovela u skladu sa zakonom. Jedan je

poništen u cjelosti, tri postupka je Komisija poništila djelimično i predmet vratila naručiocu na ponovni postupak odlučivanja.

Iz svega ovoga se može zaključiti, da bi se broj poništaja smanjio potrebno je unaprijediti važeće zakonsko rješenje koje definiše ovu oblast i ono obavezno mora sadržati kaznene odredbe koje će se primjenjivati na one naručioce koji donose neispravne odluke. Posebno treba kazne pooštriti prema onim naručiocima koji ponavljaju nezakonite radnje.

Primjetna je neprilagođenost novim procedurama kao i da naručioci čine krupne greške u postupku pripremanja dokumentacije za javno nadmetanje koje predstavljaju bitne povrede Zakona o postupku javnih nabavki. Izražena je slaba kontrola nad sprovođenjem postupaka i ugovora o javnim nabavkama. Imamo primjere da pojedini naručioci ne sprovode odluke Komisije za kontrolu postupka javne nabavke, kao i da se krše zakonske norme u vezi dostavljanja izvještaja o javnim nabavkama.

Zbog svega rečenog mislim da je potrebno jačanje administrativnih kapaciteta Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki kao i obezbjeđenje boljih uslova za rad, obezbjeđenje softvera koji bi sadržao bazu podataka o svim detaljima vezano za predmete i tako dalje.

Na kraju, vjerujem da postupkovna pravna zaštita nije adekvatna, a i sami ste kazali da je u 99% slučajeva javna nabavka završena kako je odluku donijela Državna komisija. Subjekti koji se žale Upravnom sudu Crne Gore i redovnim sudovima teško dolaze do rezultata koji bi zadovoljio one koji se žale i kojim bi bili primorani naručioci da nadomjestite štetu koju su izazvali pogrešnom odlukom. Lično mislim da kada bi ova postupkovna pravna zaštita bila drugačija, imali bismo mnogo manje žalbi na odluke naručilaca.

Samo jedno pitanje. Postupci za nadoknadu štete zbog odluka državne komisije u 2013. godini, nemamo nijedan zahtjev za nadoknadu štete, a u 2012. godini bila su tri postupka. Da li je neki od njih riješen pozitivno po onog koji se žalio? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče.

Hoćete li da odgovorite sada ili u završnoj riječi? Možete u završnoj riječi.

Poslanik Kaluđerović ima riječ a neka se pripremi poslanik Obradović.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospođo predsjednice Komisije Pribilović, gospodine Vujoviću,

Sama činjenica da je Zakonom propisano da Skupština Crne Gore razmatra Godišnji izvještaj o radu Džavne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki sama za sebe govori koliko je to značajno pitanje. Sam cijenim da je vaš rad i posao iz nadležnosti vaše Komisije, uz to što je vraški težak, to ćemo se lagano saglasiti, izuzetno značajan za cjelokupno crnogorsko društvo i svestveno tome po prirodi stvari smo u prilici da godišnje razmatramo vaš izvještaj o radu.

Raduje me činjenica što je danas u ovom domu razgovarano i o Predlogu izmjena i dopuna Zakona o javnim nabavkama i što smo u prilici, a čini mi se da smo u najvećoj mjeri saglasni u ocjeni, da su napravljeni značajni iskoraci u predloženim

rješenjima. Još ako budu usvojene određene amandmanske intervencije na tekst Predloga zakona, onda ćemo kada u narednih 10-ak dana usvojim izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama imati situaciju da ćete imati puno kvalitetniji zakonodavni ambijent za rad vaše komisije. Naravno, daleko sam od toga da razmišljamo o tome da jedino Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki je jedini organ koji je u obavezi da prati da sve ide po zakonu i da se vodi računa kako se troši državni novac. Veliki je broj subjekata koji takvu obavezu imaju, najviše Vlada Crne Gore, ali na žalost, kada se samo ovlaš pogleda u kakvim uslovima radite, za kolike zarade radite, kako imate problema sa kadrovskom osposobljenošću, očigledno se može izvesti zaključak da nema dovoljno jasne političke volje da se obezbijedi optimalniji ambijent za rad vaše komisije. Koliko je to značajno? Evo, da pokušam uvaženoj javnosti koja prati naš rad da na plastičan način pokažem. Ako je na nivou godine, kada se uzme prosjek u zadnjih pet, šest ili sedam godina, može se gotovo reći da se za javne nabavke iz budžeta države, iz budžeta fondova, iz sredstava javnih službi potroši blizu pola miliona evra godišnje, ako se u odgovarajućem postupku, a javna nabavka i zakon ide sa pretenzijom a vaša Komisija je obavezna da to isprati da li se poštuje, traži da kada se troši novac svih građana Crne Gore, budžetska sredstva, treba kada se nabavlja ili kupuje, da se nabavi najkvalitetnije po najnižoj cijeni i u najkraćem roku. Dakle, da se na najbolji mogući način kupuje. Ako se od ovih pola milijarde uštedi 10% to je 50 miliona evra, to je ogroman novac. Ako se uštedi 1% to je opet 5 miliona evra. Dakle, to su nove bolnice, škole, desetine kilometara puteva i to je izuzetno značajan posao. Ali, uz sve ovo što sam rekao ne mogu da ne pomenem, kao što je kolega Damjanović govorio o nekim konkretnim primjerima, slobodan sam da pred licem javnosti sa vama podijelim jedan primjer, koji nije iz izvještajne prethodne godine nego ove. Čitam izreku iz vašeg rješenja iz avgusta ove godine, ona glasi: "Utvrđuje se da je postupak javne nabavke po pozivu Agencije za izgradnju i razvoj Podgorice, DOO Podgorica, od aprila 2014. godine, za pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje sproveden u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama". Imam tu dokumentaciju Agencije za izgradnju i razvoj Podgorice, u pitanju je javna nabavka za ugovaranje dodatnih poslova vezanih za opremanje prostorija zgrade parlamenta Glavnog grada. Prosto mi je neshvatljivo, ovaj posao je dat ponovo istom izvođaču radova sa kojim je još daleke 2007. godine, reći ću, u pitanju je preduzeće Cijevna komerc koja se sada pojavila sa još dvije firme, da u roku od dvije godine izgradi i opremi novu zgradu parlamenta Glavnog grada u samom srcu, u centru Podgorice. Rok za završetak ove investicije je istekao već prije više od pet godina, dakle istekao je u avgustu 2009. godine.

Sada imamo poziv, i to je ovaj poziv, ova potreba za javnom nabavkom prijavljena, koliko sam mogao dokučiti iz dokumentacije koja mi je bila dostupna, samo na portalu Uprave za javne nabavke. Zbog čega se Glavni grad opredijelio da ovako značajan posao nakon pet godina čekanja maltene sakrije i sačuva ga za istog izvođača radova koji je angažovan 2007. godine i sa kojim se kasni u realizaciji ove značajne investicije duže od pet godina? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:
Hvala vam, kolega Kaluđeroviću.

Kolega Obradović, a neka se pripremi kolega Perić koji će biti posljednji diskutant. Izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Uvaženi gospodine Mustafiću, poštovani predstavnici Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, kolegice i kolege, građanke i građani Crne Gore,

Veoma važan izvještaj s obzirom na ogromna sredstva koja se izdvajaju za postupak javnih nabavki i veoma odgovoran posao i profesionalan i vi ste odgovorili tom zadatku. To se vidi iz izvještaja Komisije Evropske unije koja je ocijenila da je ostvaren značajan napredak u postupku javnih nabavki, uz određeno usaglašavanje i po pitanju pravne legislative sa Evropskom unijom i određeni pomoci koji se moraju napraviti kada su u pitanju koncesije i pružanje komunalnih usluga. Istakao bih da je ovo jedan izuzetno odgovoran posao koji mora da isprati postupak javnih nabavki i prije zaključivanja ugovora i nakon zaključenja ugovora, kao što ste vi istakli u vašem izvještaju.

Ponuđač radova ili usluga je taj koji daje javni poziv za javne nabavke i tu se izvođači radova ili korisnici usluga javljaju, ali pored tog javnog poziva imamo i neposredni sporazum, imamo i šoping metode, imamo i obaveznu kontrolu od strane vaše državne komisije za iznose veće od 500.000 eura. Taj postupak otvaranja koverta mora da bude u tačno određenom vremenu i onaj ko je dao najbolju ponudu treba da dobije taj posao za izvođenje radova ili pružanje usluga. Ali, šta je najbolja ponuda?

Često je u praksi bilo slučajeva da dobije najbolju ponudu onaj ko daje najnižu cijenu. Međutim, sada vidim da se to ispravlja i ta greška je bila zaista greška, jer imate onih koji će ponuditi za 500 eura ili 100 eura manju cijenu i dobiti milionski posao, a ovamo njihov kvalitet, reference, praksa, iskustvo se nije tražilo, što se sada traži i tu je učinjen veliki napredak. Druge zloupotrebe koje se često dešavaju, to je da neko da odgovarajuću cijenu, da dobije posao, ali poslije imamo one naknadne radova i pređe se onaj dozvoljeni limit od 10% od ugovorene cijene i tu često ima zloupotreba. To se mora suzbiti na moguću mjeru.

Takođe, bilo je problema po pitanju javnih nabavki kada su u pitanju javna preduzeća koja su osnovana za obavljanje određene vrste djelatnosti, za pružanje, recimo, komunalnih usluga, nasipanje puteva, izgradnje puteva, probijanje puteva, za grijanje, vodosnabdijevanje itd, gdje se tumačilo da i oni moraju da učestvuju na javnim pozivima, da su u ravnopravnom položaju sa svim ostalim i u tom slučaju bi mogli da izgube posao i da neko drugi dobije posao i da javna preduzeća i njihovi radnici ostanu bez posla. Tumačenje kasnije, vaše tumačenje, onih koji obavljaju te postupke, koji vrše nadzor je išlo u tom pravcu da oni ne moraju da učestvuju na tenderima i da oni mogu neposredno da zaključuju ugovore po tom pitanju.

Vi ste imali 905 predmeta u radu, imali ste 66 obaveznih kontrola tamo gdje je iznos bio veći od 500.000 eura. Na vaša rješenja koja su se odnosila na to da vi rješavate po žalbama na rad prvostepenog organa na način što ste u određenom broju slučajeva poništavali rješenje, vraćali na ponovni postupak i odluku ukoliko je bilo pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ili ukoliko je pogrešna bila primjena materijalnog prava. U nekim slučajevima ste donosili zaključke o odbacivanju zahtjeva, žalbi, odnosno u nekim o obustavljanju postupka ukoliko je podnosilac žalbe odustao od iste. Na vaše odluke bilo je tužbi, jer su vaše odluke konačne. Onda se zaključuje

ugovor, a po zaključenju ugovora Upravni sud je taj koji rješava po tužbama. Oni su ocjenjivali, takođe, vaš rad i donosili odgovarajuće odluke, ali na odluke Upravnog suda izjavljiva su vanredna pravna sredstva jer je ta odluka bila tada pravosnažna, zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne sudske odluke i zahtjev za ponavljanje postupka. Ovi zahtjevi su izjavljivani Vrhovnom sudu i Vrhovni sud je, takođe, rješavao po istim na način kako ste vi ovdje istakli.

Vi ste istakli na koji način su riješeni predmeti sa malim brojem kadrovskog potencijala, veoma kvalitetno ste odradili svoje poslove. Istakli ste da ste saradivali sa međunarodnim organizacijama, da ste unaprijedili svoj informacioni sistem, da se vaše odluke moraju objavljivati na internetu u roku od tri dana i vi ste sve to ispoštovali. Vidim iz ovoga da je to jedan kvalitetan izvještaj, uz moju sugestiju da se mora unaprijediti stručno vaša državna institucija kako bi do kraja mogla da odgovori zadacima i poslovima pred njom. Inače, podržaću izvještaj. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, poslaniče Obradoviću.

Poslanik Perić, poslednji diskutant po ovoj temi. Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Današnji parlamentarni dan bi se možda mogao nazvati dan slijeganja ramena. Imamo prekoputa agencije koje jednostavno samo mogu da slegnu ramena, jer ili nema ovlašćenja ili nemaju kapaciteta ili je strategija nedostatna. Kao šlag na tortu je došla upravo Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki. Mi smo čuli gotovo nevjerovatne podatke. Prvo, nemamo softvera i kada ga budemo imali on će imati značajna ograničenja. Ljudi se ne javljaju da budu zaposleni u Državnoj komisiji. Na kraju, kao krunu svega imamo skidanje nadležnosti upravo u onom segmentu u kojem je ova komisija pokazala najveću efikasnost. To je u dijelu kontrole javnih nabavki preko 500.000 eura. Javnosti radi, bilo je 73 slučaja žalbi po tom osnovu, 71 je procesuiran i ako se dobro sjećam, ova dva kalendarski nijesu mogla biti odrađena, što će reći da je, statistički gledano, učinak bio 100%. Upravo ta nadležnost će biti izmještena iz vašeg djelokruga novim predlogom zakona u vezi sa kontrolom javnih nabavki.

Ono što je, čini se, mnogo značajnije za cijelu ovu priču, pored cifara, 753 odluke su donesene, 861 predmet riješen, moram reći da je meni bila, statistički gledano, prilično interesantna ta statistika. Vi ste se sastajali otprilike jednom sedmično. Kada se sabere broj rješenja i broj odluka, dođe da ste vi negdje imali 18 rješenja i po 15,16 odluka na jednoj sjednici. Kako se to stigne? Koji je kvalitet uvida u tu situaciju?

Javnosti radi, recimo, konkretna stvar, Zdravstvena ustanova Apoteke Crne Gore Montefarm, u šest postupaka nabavki koje su bile predmet vaše kontrole, tender br. 2712 djelimično poništen, tender 0213 poništen u cjelosti, tender 0513 djelimično poništen, tender 0713 djelimično poništen.

Idemo u Fond za zdravstveno osiguranje. Tender 14/12 djelimično poništen. Tender 21/12 djelimično poništen. Tender 29/12 djelimično poništen. Ima li ovdje elemenata za neku prijavu nekom nadležnom organu? Sve vrijeme smo slušali da nismo imali nijedan slučaj presude iz oblasti kontrole javnih nabavki. Evo, nacrtano gdje treba tražiti, ali ako ovakvi slučajevi ulaze u onu statistiku dnevnog razmatranja po 10, 20, 30 slučajeva, onda je jasno zašto nemamo prijavu. Jasno je zašto nemamo mjerljive

rezultate u ovoj oblasti. Javnosti radi, pošto je puno citiran Izvještaj Evropske komisije, da navedem u onom dijelu koji se odnosi na komisiju. Broj odluka Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki donijetih u 2013. godini porastao je za 30%. Ovaj kvantitet se vidi u odnosu na prethodnu godinu, to je nešto što bi trebalo možda da ide u kontra smjeru, a ide u potpuno drugom pravcu. Ali kapacitete treba dodatno povećati. Znači, to što imate više predmeta, ne znači veći kvalitet. nego možda znači još dodatan pečat legitimiteta u sumnjivim tenderima. Naravno, bez udubljanja i bez ekspertize gdje vi morate da znate šta je predmet konkretne nabavke, jako je teško donijeti odluku na nivou samo suve administracije. Vama se novim zakonskim rješenjima suštinski kida kopča ka velikim tenderima. Zašto - zato što ponuđači imaju najviše interesa, oni koji su izgubili na tenderu, da ispituju sve nepravilnosti. Vi ste time više nećete baviti. Na kraju, u kom grmu leži zec, slučajevi korupcije na krupnom nivou su vrlo skupčani sa tenderima u kojima je nabavka preko 500 hiljada eura, i koje ste vi ažurno svaki pregledali. Znači na 73 postoji vaš, a figurativno rečeno negdje i doslovno vaš pečat. Znači, sve je to sada izmješteno i ono što je sada jasno više nego ranije, da je sasvim izvjesno da mi nećemo imati predmete korupcije na visokom nivou procesuirane i u budućem periodu iz ove oblasti, iz oblasti koju kontroliše Državna komisija za kontrolu javnih nabavki.

Evo čime ću završiti, jedino možda što je dobro u ovom vašem izvještaju u odnosu na prethodne je to što je odštampan, poreske obveznike manje košta. Dobijamo neke vrlo luksuzno odštampane. Sve ostalo upućuje na to da imamo još jednu agenciju iz reda tijela koja imaju suštinski velika ovlašćenja, a na kraju su svedena na administrativno tijelo. To je ono što mora da se mijenja.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovim smo iscrpili diskusije o Izvještaju o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013.godinu.

Evo prilike za vašu završnu riječ. Pokušajte da budete racionalni i da se uklopite u pet minuta predviđenih za to.

SUZANA PRIBILOVIĆ:

Željela bih na početku da vam se zahvalim na ovoj konstruktivnoj diskusiji, svim ukazanim sugestijama i primjedbama vezano za rad Državne komisije i ujedno bih iskoristila priliku da se osvrnem na postavljene konstatacije i pitanja u vašim izlaganjima.

Što se tiče nadležnosti Državne komisije vezano za kontrolu postupaka javnih nabavki, preko 500 hiljada eura u međuvremenu od strane ne malog broja međunarodnih institucija, posebno Svjetske banke, ukazano nam je da se Državna komisija nalazi u sukobu interesa odlučivajući u postupcima po žalbama i ujedno vršeći kontrolu tih postupaka javnih nabavki. To je bio isključivi razlog, zbog eliminisanja tog sukoba interesa na strani Državne komisije, da se on nađe u izmjenama i dopunama Zakona.

Što se tiče nadzora nad realizacijom ugovora u svim postupcima javnih nabavki Državna komisija tu nema nikakvih ovlašćenja niti nadležnosti. Jer, kao što sam ranije

rekla Državna komisija kontroliše pravilnost primjene Zakona o javnim nabavkama od pokretanja postupka do odluke o izboru najpovoljnije ponude.

Što se tiče postupaka za naknadu štete i u svom uvodnom izlaganju sam istakla već da su bile tri tužbe za naknadu štete, dva postupka su do sad pravosnažno okončana i jedan je još uvijek u toku, doduše nije pravosnažan, ali isti su svi u interesu Državne komisije i države Crne Gore. Što se tiče konkretno predmeta Glavnog grada, u stvari Agencije za izgradnju i razvoj Podgorice, komentarisati odluke Državne komisije ne mogu niti imam ovlaštenje za to, ipak su to odluke Državne komisije da bih ja sama komentarisala, jedino što mogu da kažem jeste da sve odluke Državne komisije, kako u tom predmetu tako i svim ostalim, u roku od tri dana od dana donošenja se javno objavljuju u izvornom obliku kako su donijete na našem sajtu, trenutno na sajtu Uprave za javne nabavke i u tom predmetu Državna komisija je kontrolisala primjenu Zakona o javnim nabavkama. Imajući u vidu da je taj postupak javne nabavke bio planiran planom javnih nabavki, donijeta odluka o pokretanju, sproveden postupak, naše je bilo da izvršimo samo što se tiče procedure da li je sprovedena u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.

Takođe, koliko me sjećanje služi, u istom tom postupku javne nabavke, koji je ranije dva puta bio pokretan, Državna komisija je dva puta poništavala odluku iz razloga jer izabrana ponuda nije ispunjavala uslove koji su bili predviđeni pozivom i tenderskom dokumentacijom, dok u trećem tom postupku koji je pokrenut Državna komisija je utvrdila da je sprovedena u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.

Ne znam je li ostalo nešto neodgovoreno? U stvari ja sam doživjela više kao vaše sugestije primjedbe i komentare, bez nekih konkretnih pitanja.

Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, gospođo Pribilović.

Ovim smo završili raspravu o Izvještaju o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013.godinu.

Zahvaljujemo sa za učešće u današnjem radu.

Naravno, o ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno i ovo je posljednja tačka za danas.

Sjutra nastavljamo u 12 sati i to po dnevnom redu.

Prvo, Predlog zakona o upravnom postupku, zatim Izvještaj o stanju energetskog sektora Crne Gore u 2013.godini, Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2013.godini i Izvještaj o realizaciji strategije regionalnog razvoja Crne Gore od 2010-2014. u 2013.godini.

Nastavljamo u 12 sati.

Koleginice i kolege, nakon današnjih pet sati rada, mogu samo da se zahvalim za saradnju i za razumijevanje.

03.12.2014. u 12.13h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, dobar dan.

Nastavljamo prema dnevnom redu koji smo još juče najavili - **Predlog zakona o upravnom postupku.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su mr Raško Konjević, ministar unutrašnjih poslova i Jadranka Vojinović, državna sekretarka u Ministarstvu.

Izjestioći odbora su Radovan Obradović, Zakonodavnog odbora i Snežana Jonica Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade, u ovom slučaju, želi li dati uvodno obrazloženje.

Izvolite, je li vam dovoljno pet minuta.

JADRANKA VOJINOVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici, poštovani građani,

Zakon o opštem upravnom postupku kao jedan od značajnih reformskih koraka predstavlja najvažniji procesni mehanizam za efikasno, efektivno i ekonomično djelovanje javne uprave, kao najobimnijeg segmenta cjelokupnog pravnog sistema koji se primjenjuje u gotovo svim sferama društvenog života. Kao procesni zakon u potpunosti je prilagođen ukupnom sociološkom, ekonomskom, istorijskom i kulturnom ambijentu naše države i kao takav će omogućiti efikasno ostvarivanje prava i obaveza fizičkih i pravnih lica.

U dosadašnjoj primjeni važećeg zakona o opštem upravnom postupku, od oktobra 2003. godine, upravno i upravno sudska praksa pokazala je određene slabosti. Pojedine odredbe važećeg zakona o opštem upravnom postupku pokazale su se kao ograničavajući faktor u ostvarivanju prava i pravnih interesa građana i pravnih lica. Takođe, proteklih godina u crnogorskom pravnom sistemu, pojedina pitanja upravnog postupka su posebnim zakonima uređena na drugačiji način, što za posljedicu ima komplikovanje upravnog postupka, kao i smanjenje nivoa pravne sigurnosti građana.

Na navedene nedostatke ukazano je i Mišljenjem Evropske komisije u izvještaju o napretku Crne Gore iz 2013. godine, kojom prilikom je istaknuta potreba revidiranja ovog zakona u skladu sa evropskim standardima i najboljom praksom.

U zemljama Evropske unije razvoj upravnog procesnog prava podrazumijeva povećanje procesnih garancija i prava stranaka kao i ograničavanje mogućnosti arbitrarnog odlučivanja države. Upravo novi zakon o upravnom postupku pripreman je na temeljima evropskog upravnog prostora, koji počivaju na četiri osnovna načela, i to načelu vladavine prava pouzdanosti i predvidljivosti, načelo otvorenosti i transparentnosti, načelo odgovornosti, kao i načelu efikasnosti i efektivnosti.

Polazeći od strateškog dokumenta za pripremu novog zakona o upravnom postupku, usklađenost sa navedenim principima pristupilo se izradi ovog zakona. Predlog novog zakona o upravnom postupku rezultat je dvoipogodišnjeg rada najprije međuresorske projektne grupe a zatim i ekspertske grupe koja su činili najjemenitiji stručnjaci upravnog prava sa naših prostora sa kojima su i poslanici Odbora za politički sistem, upravu i pravosuđe, imali priliku da diskutuju o najtačnijim novinama. Takođe,

istakla bih da su stručnu podršku u pripremi ovog predloga zakona, počev od izrade strateškog dokumenta pružali eksperti programa za unapređenje uprave i menadžmenta koji predstavljaju zajedničku inicijativu OSCD-a i Evropske komisije.

Novi zakon o upravnom postupku predstavlja potpuno nov koncept upravnog postupka i zaista reformisan zakonski tekst koji treba da omogući modernizaciju crnogorske države, odnosno javne uprave u cjelini.

Osnovni ciljevi zakona su pojednostavljivanje i ubrzanje postupka a ujedno i smanjenje troškova za sve učesnike u postupku, lakše i potpunije ostvarivanje i zaštita, kako zakonitosti, tako i ostvarivanje prava građana, modernizacija procesnih mehanizama Zakona o upravnom postupku, stvaranje uslova i otvorenost prema korišćenju modernih informacionih komunikacionih tehnologija za pružanje usluga, efikasnija zaštita javnog interesa i pojedinačnih interesa građana i pravnih lica u upravnim stvarima.

Ukratko bih se osvrnula na najvažnije novine ovoga zakona koje omogućavaju ostvarivanje ovih ciljeva i to: Prijedlogom novog zakona osigurava se potpuna pravna zaštita građana u svim odnosima s javnom upravom, a ne samo u slučajevima kao do sada, kad javno pravni organ donosi rješenje. Uvođenjem instituta upravnog ugovora, želi se omogućiti da javna uprava opravda svoju ulogu kao servisa, koji građanima, preduzetnicima i drugim pravnim subjektima, pruža čitav niz upravnih usluga, a kojim stranka ima bolju zaštitu od jednostranog pristupanja organa prilikom donošenja upravnog akta.

Uvedeni su evropski standardi i načela, kao što su načela opravdanog očekivanja građana i srazmjernosti, pravo stranke na izjašnjavanje, kao i pravo na razgledanje spisa, čime se udovoljava standardima evropskog prava i sudske prakse evropskog suda za ljudska prava. Regulišu se određena pitanja u vezi pružanja usluga od opšteg interesa i u vezi zaštite prava korisnika usluga od opšteg interesa koja su regulisana pravom Evropske unije, a kojim je potrebno uskladiti domaće zakonodavstvo tokom procesa pridruživanja.

Kako je u postupanjima naših organa evidentno da se značajan broj odluka ne donosi u propisanim rokovima, Predlogom novog zakona je posebna pažnja posvećena ćutanju uprave. Predlogom je predviđeno da se ne napušta princip negativne fikcije, a da se ćutanje uprave, tj. nedonošenje prvostepenog rješenja u propisanom roku smatra uvažavanjem zahtjeva, ako je to propisano posebnim zakonom, odnosno institut sprovođenja upravnih aktivnosti na jedno mjestu, na način predložen Zakonom o upravnom postupku daje osnov za doprinos racionalizaciji, koncentraciji aktivnosti na jednom mjestu, što garantuje bitno poboljšanje položaja stranke u odnosima sa nadležnim organima. Prepoznata je i elektronska komunikacija između organa i stranaka čime je napravljen značajan iskorak ka stvaranju pravnog ambijenta za jednostavniju i efikasniju komunikaciju.

Poseban akcenat novim zakonom stavljen je na ovlašćenja drugostepenog organa i njegovu ne samo mogućnost, već i dužnost da kada poništi prvostepeno rješenje, sam riješi upravnu stvar, ne vraćajući prdmet prvostepenom organu. Dakle, riječ je o zakonu koji predstavlja još jedan korak naprijed u evropskim integracijama Crne Gore i još jedna potvrda opredijeljenosti Vlade i Ministarstva unutrašnjih poslova da kontinuirano radi na poboljšanju kvaliteta života svih građana u svim segmentima.

Na kraju, iskoristila bih priliku da se zahvalim poslanicima Skupštine Crne Gore na razumijevanju značaja ovog zakonskog teksta i njihovom učešću, pored redovnih sjednica skupštinskih odbora, u konsultativnoj raspravi o Predlogu zakona o upravnom postupku sa naučnim i stručnim konsultantima, predstavnicima državnih organa i NVO sektora koji je iniciran od strane Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, gospođo Vojinović.

Pošto izvjestioci odbora ne žele riječ, idemo na uvodna izlaganja u ime poslaničkih klubova.

Kolega Milorad Vuletić, u ime Kluba Demokratske partije socijalista, neka se pripremi poslanik Milan Knežević.

Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi predstavnici predlagača materijala, poštovani građani,

Četvorogodišnji rad naših najboljih pravnih stručnjaka iz upravne oblasti uz pomoć pravnih eksperata sa strane, uključujući mnogobrojne stručne seminare i rasprave održane na ovu temu, dovoljan su garant da se pred nama nalazi jedan veoma kvalitetno pripremljen procesni zakon koji reguliše upravni postupak.

Dugo sam cijenio da je postojeći Zakon o upravnom postupku vrlo teško mijenjati, jer odredbe istog gotovo da se nijesu mijenjale od 1934.godine. Tako da se može reći da je on funkcionisao bez malo kao običajno pravo. No, valjda svako novo vrijeme nosi i nove izazove i potrebe za normativnim prilagođavanjem zahtjevima savremenih potreba koje u jednom pravnom sistemu države sprovode nadležni organi primjenom odredaba upravnog postupka. Naglašavam da je sistematika novog zakona bliska sistematici starog zakona o opštem upravnom postupku. Važno je istaći kako u pogledu pravne sigurnosti, tako i u pogledu mogućnosti smanjenja troškova sprovođenja novog zakona da se njegova temeljna struktura previše ne mijenjaju. Iako ovaj predlog zakona sadrži 164 odredbe, skoro za duplo manje od dosadašnjeg koji je imao 303 isti ne predstavlja takozvane kozmetičke izmjene važećeg zakona. Novi Zakon o upravnom postupku predstavlja potpuno nov koncept upravnog postupka i u dobrom dijelu reformisan zakonski tekst koji treba da omogući modernizaciju crnogorske državne, odnosno javne uprave u cjelini.

Dakle, poslije više od 50 godina od donošenja prvog Zakona o upravnom postupku, suštinski se promijenilo razumijevanje javne uprave. Državna uprava je poprimila nove organizacione oblike koje preuzimaju izvršenje njenih funkcija, uprave sve više, servisno orjentisana djelatnost, čuvar javnog interesa usmjerena prema građanima, preduzetnicima i široj društvenoj zajednici. Novim zakonom predlažu se rješenja koja se mogu realizovati efikasnije i u kraćem roku čime bi se ostvarili brži i bolji efekti i postizala veća ušteda. Umjesto dugotrajnog, komplikovanog upravnog postupka nudi se pravni okvir za efikasniju upravu. Ovaj Predlog zakona koncipiran je u dva glavna pravca:

Pravna zaštita građana, pod jedan, i efikasnost upravnog postupka. Učinjeno je i značajno proširenje u uvođenju u pravni sistem iz Statuta upravne stvari što je od bitnog uticaja na pravnu zaštitu građana. Detaljno je regulisano pravo na žalbu uveden je i prigovor kao novi pravni lijek. Drugačije je regulisan odnos drugostepenog i prvostepenog organa po žalbi.

Drugostepenom organu se dozvoljava samo jedno vraćanje predmeta prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje. Nakon toga u ponovljenoj žalbi odlučuje meritorno drugostepeni organ. Da kažem, da ova novina znači, izbjegavanje takozvanog ping-pong varijante i ekonomični postupak, ali isto tako postoji osnovana bojazan da se teret odlučivanja prenese sa prvostepenog na drugostepeni organ, što će praksa pokazati da li je to dobro ili nije.

Mnogo je novih instituta od upravne stvari skraćenog postupka, prigovora, pozitivne efokcije, do upravnog ugovora koji zaslužuju poseban i poduži komentar u odnosu na vrijeme koje nam je opredijeljeno za diskusiju, pa ću svoju dalju priču usmjeriti na neke dileme i pitanja koja po mom skromnom mišljenju mogu stvarati probleme prilikom početka implementacije i posebno u prvoj fazi primjene predloženog zakona.

Kao prvo, nameće se problem usklađivanja velikog broja zakona oko 300 njih i više, sa ovim zakonom kao krovnim procesnim zakonom koji reguliše upravnu oblast. Da li smo dovoljno kadrovski osposobljeni za kvalitetnu implementaciju i primjenu zakona kako u dijelu neposrednog postupanja po svim upravnim stvarima, tako i u dijelu vršenja inspekcijskog i upravnog nadzora? Čuli su se i komentari na javnoj raspravi od pojedinih eksperata iz oblasti upravnog prava, da od 2016. godine pa dalje kada počinje primjena ovog zakona, može realno doći do ozbiljnih problema u radu državne uprave. Budući da se utvrđuje pravo i obaveze, da službeno lice potpisuje i odgovara za zakonitost akta kojeg donosi, a ne kako je to do sada bio slučaj, da to radi starješina organa. Nema, dakle više tolerancije, nestručnog i neefikasnog rada, niti bježanja od odgovornosti i sakrivanja iza pretpostavljenog. Dileme oko Upravnog ugovora koje sam podnio, podugo imao, razriješio je bar štose mene tiče, stav radne grupe odgovor na pitanje, da li Upravni ugovor može biti regulisan ZUP-om. Odgovoreno je da može, polazeći od toga da upravna stvar i građanska stvar nijesu isto, odnosno da Upravni ugovor ima svojstvo upravnog akta, a ne obligacionog ugovora, te se na isti ne mogu primjenjivati oni kriterijumi koji važe za obligacione ugovore.

Na kraju, pokušao sam da saopštim neka svoja zapažanja i impresije koje sam stekao u radu na pojedinim stručnim sastancima na ovu temu, pa smatram da se radi o izuzetno važnom i značajnom zakonu koji je kvalitetno koncipiran i koji procesno reguliše u dobrom dijelu i savremene potrebe crnogorske, državne i javne uprave, pa smatram da je ovako zakon kako je ponuđen dobar i da će ga poslanici Demokratske partije socijalista podržati, a što isto i predlažem da učini Skupština. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Vuletiću.

U ime Kluba Demokratskog fronta čućemo kolegu Milana Kneževića, a neka se priperemi poslanik Gošović.

Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Uvažene kolege, uvažene dame iz Ministarstva,

Što se mene tiče gospodine Mustafiću, gospodin Konjević, uz sve uvažavanje, nije neophodan nešto specijalno danas ovdje, s obzirom da ima dostojne reprezentere.

Uvaženi građani,

Pred nama je Zakon o upravnom postupku na čijem se radu radilo, koliko sam shvatio, dvije i po do tri godine. Prethodni je donesen 2003. godine, znači prije nekih 11 godina, a kolega Vuletić je saopštio da smo prvi Zakon o upravnom postupku imali negdje prije 50 godina, što će reći da svakih nekih 40 godina u Crnoj Gori donosimo nove strateške zakone iz ove oblasti. Vi ste u obrazloženju stavili da su, jedan od razloga za donošenje su uočene određene slabosti i manjkavosti. Da su uočene određene slabosti i manjkavosti onda bi se donosile izmjene i dopune Zakona o upravnom postupku. Mislim da su ovdje uočene brojne slabosti i manjkavosti koje su i rezultirale donošenjem novog Zakona o upravnom postupku, i mislim da ta činjenica dovoljno govori o alarmantnom stanju u ovoj oblasti.

Ono što je meni privuklo pažnju jeste jedan detalj na strani 53 vašeg obrazloženja u kojem piše da ste - shodno odredbama člana 7 Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, Ministarstvo unutrašnjih poslova je dana 20.03.2012. godine uputilo javni poziv svoj zainteresovanoj javnosti da se uključi u postupak konsultacije u pripremi Nacrta zakona i da u roku od 60 dana od dana objavljivanja poziva dostavi inicijative, predloge, sugestije i komentare u pisanom elektronskom obliku. Međutim, kako nije bilo zainteresovanih za postupak konsultacija, krajem marta 2012. godine, Ministarstvo je nakon isteka roka za konsultaciju svim organima ponovo uputilo poziv da u toj fazi pripreme svoje inicijative. Mislim da je ovo dovoljan pokazatelj koliko je i stručna javnost i državna uprava i državna administracija bile zainteresovane da se uključi u donošenje jednog po meni veoma važnog zakona koji bi trebalo da uredi nedoumice u ovoj oblasti. A zašto nedoumice? Zato što je u 10 godina postajnja Upravnog suda isti taj sud utvrdio da su državni, lokalni organi u preko 50% slučajeva zloupotrebljavali svoja prava, i onda nikoga i ne čudi zašto oni koji zloupotrebljavaju svoja prava se ne uključuju u javnu raspravu, nedaju svoje sugestije, ne daju svoje inicijative, jer namjeravaju da i unarednom periodu zloupotrebljavaju svoja prava. A izjava predsjednika Upravnog suda, gospodina Radulovića da je u ovih 10 godina koliko funkcionira sud, on lično i sudije, trpjeli razne pritiske od strane vlasti i opozicije, teško se mogu podvesti pod to da je Upravni sud i postojeća zakonska regulativa mu omogućila da ostane nezavistan u donošenju određenih odluka, iako on tvrdi da jeste. I on takođe tvrdi da sudije Upravnog suda nijesu zaštićene i da pod konstantnim pritiskom obavljaju svoju funkciju, a drago mi je što je došao ministar Konjević kojeg pozdravljam, iako sam smatrao da možda i ne treba da dolazi zbog nekog balansa u rodno-pravnoj varijanti. Činjenica da je izašla informacija i volio bih da on to saopšti crnogorskoj javnosti, da li se sudije Upravnog suda nalaze pod bezbjedonosnom provjerom i pod prismotrom Agencije za nacionalnu bezbjednost, pošto se ta informacija pojavila? Ako je to istina to je vrlo opasna poruka i ona na jasan način ukazuje da država, odnosno određeni njeni segmenti, po meni i najjači segmenti, vrše veliki pritisak na sudije i teško da neko može misliti da ćemo s ovim zakonom eliminisati ono što rade neke agencije i službe.

Takođe, želim samo potencirati jedan slučaj, moliću vas još 30-tak sekundi, a to je slučaj Monstata koji je po drugi put odbio da ispoštuje odluku Upravnog suda, da se Anketnom odboru omogući uvid u elektronsku identifikaciju vezanom za popis stanovništva, a isto je odbilo i 50 drugih institucija u državi Crnoj Gori. I šta mi možemo da očekujemo u narednom periodu, donosićemo zakone koji su sa teorijskog aspekta korektni, dobri, koji su koristili preporuke Evropske komisije i evropskih zakonodavstava, država Evropske unije. Ali, kad se suočimo sa praksom, kad se suočimo sa činjeničnim stanjem pojavi se neko iz Monstata i odbije da postupi po odluci Upravnog suda i kazne koje država, odnosno štetu koju država ima u takvim slučajevima snose građani Crne Gore, odnosno Budžet Crne Gore. Završavam time.

Imajući u vidu da se godišnji održa citiram gospodina Radulovića, održa oko 800 usmenih rasprava i poništi najmanje 50% odluka tuženih organa proizilazi da zbog nezakonitog rada organa Budžet tri štetu za jedan značajan iznos. Volio bih da mi saopštite, koliki je taj iznos, ukoliko ste radili na toj analizi i da nam ovdje javno obećate da će eventualno izglasavanje ovoga zakona, spriječiti sve ove anomalije koje sam naveo i koje nijesam mogao da navedem zbog ograničenosti vremenom.

Zahvaljujem se i izvinjavam se zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Pozdravljam ministra koji je došao upravo u salu i na taj način pokazao da uvažava ovaj dom i uvažava ono što je dobar odnos između Parlamenta i Vlade.

Idemo dalje. Kolega Gošović u ime Kluba SNP-a, a neka se pripremi poslanica Vuksanović.

Izvolite, kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Ministre Konjeviću, sa saradnicama, poštovani građani,

Upravni sistem utemeljen je na Zakon o opštem upravnom postupku, državni organi i organi lokalne samouprave, ustanove i druga pravna lica dužni su da postupaju po ovom zakonu, kada o upravnim stvarima u vršenju javnih ovlašćenja neposredno primjenjuju propise, rješavaju o pravima, obavezama ili pravnim interesima fizičkih lica, pravnih lica i druge stranke kao i kada obavljaju druge poslove tim zakonom. Jednostavno, ne postoji građanin Crne Gore koji se u svakodnevnom životu u ostvarivanju svojih prava i obaveza ne susreće sa primjenom ovog zakona. Zato je primjena odredbi ovog zakona od izuzetnog značaja za ostvarivanje sloboda i prava građana i njihovih pravnih interesa. Postupanje organa uprave u Crnoj Gori u prethodnom periodu, karakterisao je izuzetno visok procent nezakonito donesenih rješenja. O tome najbolje govore podaci da je takoreći svako drugo rješenje organa državne uprave i organa lokalne uprave, protiv kojega je podnesena tužba za pokretanje upravnog spora, presudom upravnog suda poništenog kao nezakonito. Pri svemu tome, pretjerani formalizam, prepoznat je kao problem u primjeni zakona o opštem upravnom postupku veliki broj rješenja poništavan je upravo zbog formalnih propusta. Upravo zbog toga pojednostavljena su rješenja upravnog postupka i Zakona o opštem upravnom postupku, koji ima 296. članova, sveden je na 164 člana. Nadamo se ne na štetu kvaliteta samog postupka. Jer, osnovni cilj ovog zakona je unapređenje

položaja stranaka i zaštita njetgovih pravnih interesa. Ali i obezbjeđenje efikasnosti upravnog postupka, jer sporost o upravnom rješavanju dovodi do gubitka povjerenja u institucije i razvoju korupcije. Neophodno je da se uspostavi odnos u kome je građanin korisnik i naručilac usluge, a uprava servis građana. Zakon u tom pravcu nudi brojna rješenja. Tako da nije riječ o izmjenama i dopunama Zakona o opštem upravnom postupku, nego reformi upravnog postupka. A kratkoća vremena u izlaganju omogućava samo da istaknemo osnovne neke bitne novine.

Tako se u dijelu načela postupanja uvode nova načela. Prvo načelo srazmjernosti koje predviđa, da ako organu stoji na raspolaganju više sredstava primijenit će se ono koje je blaže po strahu, ako se njime i postiže cilj propisa. Drugo načelo opravdanih očekivanja stranaka, odnosno na čelu legitimnih očekivanja, koje znači da organ u bitno jednakim upravnim stvarima, jednakim slučajevima, mora postupati na jednak, predvidljiv način time se ostvaruje načelo jednakosti stranaka i načelo nediskriminacije. Kao značajno načelo jeste pribavljanje podataka po službenoj dužnosti koje znači da organ neće upućivati stranke na pribavljanje dokaza, već je dužan da po službenoj dužnosti pribavi podatke iz službenih evidencija i registara, čime se olakšava položaj stranke u postupku. Raniji zakon je predviđao pravo stranke na izjašnjavanje tokom postupka, ali se sada unosi novina, da i nakon završetka postupka, prije donošenja rješenja, organ ima dužnost da upozna stranku sa rezultatima postupka i da se stranka izjasni na te okolnosti, ako se donosi rješenje negativno po stranku. Cilj ovoga jeste da stranka i u tom momentu može da predloži neke činjenice koje mogu uticati na krajnje rješavanje stvari. Poseban značaj ima izmjena kod odlučivanja po žalbi. Sada ispitivanje zakonitosti rješenja podijeljeno između prvostepenog organa, koji je donio rješenje i drugostepenog organa. Prvostepeni organ ima obavezu, da ispita žalbu i ocijeni zakonitost svog rješenja, pa ako nađe da je žalba osnovana ima mogućnost da je usvoji i zamijeni prvostepeno rješenje drugim rješenjem. Time se skraćuje postupak jer izostaje drugostepeni postupak. Poseban značaj ima činjenica, da više neće postojati mogućnost, višestrukog poništavanja istog rješenja od strane drugostepenog organa, što je u praksi dovodilo do takozvanog ping pong efekta i sticanja pravosnažnosti rješenja van svih razumnih rokova. Sada drugostepeni organ može samo jedanput poništiti rješenje i uraditi predmet na ponovni postupak, pri čemu ako isti predmet ponovo dođe po žalbi drugostepeni organ ima zakonsku obavezu da sam riješi stvar i više neće imati mogućnost vraćanja na ponovni postupak. Na taj način se eliminiše mogućnost višestrukog ponavljanja istog rješenja. Svakako da će ove odredbe izazvati dileme u praktičnoj primjeni i uslov njihove održivosti jeste stručnost i odgovornost u radu kako prvostepenog, tao i drugostepenog organa uz nužnu depolitizaciju javne uprave. Došlo je i do izmjena kod pravnih sredstava, tako da su pojedina sredstva isključivo u rukama stranke, a druga isključivo u rukama države, odnosno nadležnih organa. Novi ZUP nosi novine u primjeni informacionih tehnologija i elektronskih komunikacija, između stranaka i organa, ali istovremeno zadržava i klasične vidove komunikacija sa ciljem da elektronske komunikacije u budućnosti dobiju prevagu. Stavljajući rame uz rame, klasične i nove elektronske komunikacije imalo se u vidu da su i organi, a pogotovo građani još nijesu dostigli, kako mogućnost raspolaganja sa sredstvima elektronskih komunikacija, tako i potrebnu mogućnost edukacije. Posebno, kao predmet odlučivanja pored dosadašnjih upravnih akata, predviđaju se i druge upravne aktivnosti.

Potpredsjedniče, vjerovatno ću jedan minut produžiti izlaganje.

Upravni ugovor koji se zaključuje između javnog, pravnog organa i stranke, radi obavljanja određenih djelatnosti od javnog interesa, kao što su naprimjer Ugovor o koncesiji, privatno-javno partnerstvo i slično. Na taj način se ova djelatnost stavlja u okviru zakonskog djelovanja u smislu da se mora voditi upravni postupak, čime se ostvaruju i načelo javnosti. Nova upravna aktivnost jeste i zaštita prava korisnika usluga, od opšteg interesa. Riječ je o tome da građanin koji je nezadovoljan radom određene javne službe, koja mu pruža usluge od opšteg interesa, ima pravo prigovora koji vrši nadzor nad tom službom, a organ je dužan da postupi po prigovoru i da donese rješenje. Ako je stranka nezadovoljna, tim rješenje, može pokrenuti upravni spor, čime se služba od opšteg interesa izlaže mogućnosti sudske kontrole, njihovog ponašanja i građanin neće morati ići od šaltera do šaltera. Poseban značaj ima novina koja se odnosi na ćutanje uprave. Naime posebnim zakonom može se predvidjeti da se zahtjev smatra usvojenim, ako organ ne donese i dostavi rješenje stranki u propisanom roku. Tada nastupa pozitivna zakonska fikcija ćutanje uprave, jer se smatra da je zahtjev usvojen. Zakon uvodi kao novinu institut sprovođenja upravnih aktivnosti na jednom mjestu. Takođe u skladu sa posebnim zakonom koja rješenja funkcionišu zakonodavstvima pojedinih zemalja Evropske unije. Umjesto da komunicira sa organom, stranka na jednom mjestu podnosi sve zahtjeve, koje taj organ prosleđuje nadležnom organu i gdje se strankama daju savjeti, uputstva, potrebni formulari. Posebnim zakonom će se odrediti, da li će se ova mjesta osnivati u državnim organima, kojim i organima lokalne uprave. Sva ova rješenja su u cilju poboljšanja položaja stranke u postupku. Nesumnjivo, je da je donošenje novog zakona u upravnom postupku slijedi veliki posao. Jer, prije početka primjene ovog zakona, sa njima treba usaglasiti brojne posebne upravne postupke. Istovremeno donijeti Zakon o upravnom sporu koji je direktno vezan za primjenu novog ZUP-a i sinhronizovat njihov istovremeni početak primjene. Tako se s pravom postavlja pitanje, da li će godina dana biti dovoljan vremenski period za ukupnu pripremu za početak primjene ovog zakona. A kada je u pitanju oblast javne uprave u Izvještaju Evropske komisije, o napretku Crne Gore za 2014.godinu, konstatovano je i sljedeće. Citiram, "Nije bilo nikakvog napretka u poboljšanju odgovornosti u pružanju usluga.Zakon o upravnom postupku treba da bude usvojen, potrebno je obezbijediti transparentnost i odgovornost rada javnih institucija i funkcionera". Kraj citata.

Upravo zbog rješenja koja predstavljaju poboljšanje odgovornosti državnih organa, organa lokalne samouprave, ustanova i drugih pravnih lica koji postupaju upravnim stvarima u vršenju javnih ovlašćenja i predloženih rješenja,koja predstavljaju unapređenje položaja stranaka i zaštite njihovih pravnih interesa u upravnom postupku, nameće se potreba usvajanja predloga ovog zakona.

Pri svemu ovome, duboko smo svjesni da će predložene reforme u mnogo čemu izazivati dileme i moguće nejasnoće u praktičnoj primjeni zakona. Naime,neposredna primjena brojnih novijih zakonskih rješenja ukazaće i na rješenja koja će biti neophodna dodatno unaprijediti, kako bi uprava zaista postala servis građana. Ovaj iskorak prema pravu Evropske unije prouzrokujeće neminovno i sporna pitanja, gdje će odluke Upravnog i Vrhovnog suda iskristalisati neophodnu sudsku praksu koja će postati i izvor prava kada je u pitanju primjena ovog zakona. Zahvaljujem i izvinjavam na ovolikom prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Gošoviću. Poslanica Vuksanović i ume Kluba Socijal-demokraske partije, a neka se pripremi poslanik Perić. Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi predsjedavajući.

Uvaženi ministre Konjeviću sa saradnicama, kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Zaista malo je vremena za jedan ovako važan, a jedan obiman pravni akt, po svojoj materijalno-pravnoj sadržini, ali odluka kolegijuma mora se poštovati i ja ću se potruditi da se pridržavam svojeg vremena koje mi stoji na raspolaganju.

Radi javnosti, želim da istaknem da je na ovom zakonu rašđeno dvije i po godine i u radu ovog zakona učestvovao je međuresorski projektni tim, međunarodni eksperti, Grupe SIGMA i naravno, kada govorimo o tom međuresorskom, bili su uključeni i ljudi iz prakse, to jest sudija Vrhovnog, Upravnog suda i svi ljudi koji su zaista relevantni da pruže svoje znanje u jednoj takvoj oblasti, koja služi građanima Crne Gore.

Ovaj zakon ima jasno postavljene ciljeve, a ti ciljevi su ustvari smjernice, kako će se ovaj zakon dalje primljenjivati u praksi. Kao najvežnije ciljeve ovog zakona ističem pojednostavaljenje i ubrzanje upravnog postupka, čime se postiže ažurnost u samoj upravnoj proceduri, zatim smanjenje troškova postupka, za sve učesnike u postupku što je značajno za građane naše države, to jest za njihov budžet, modernizacija procesnih mehanizama Zakona o upravnom postupku, zatim korišćenje modernih informacionih komunikacionih tehnologija za pružanje upravnih usluga, čime se, opet ažurira sam taj sistem rada državne uprave, zatim djelotvorenja zaštite javnog interesa i interesa građana uopšte i tako dalje. Ciljevi su postavljeni zaista jasno, a zakon je napisan na način da vjerujemo da će njegova primjena zaista u punom smislu biti adekvatna, a u interesu svih građana.

Ono na šta bih se ja zadržala jeste, posebna novina koja pruža ažurnost u postupku žalbe, kao što su moje kolege u prethodnim izlaganjima istakle. Vrlo je značajno da drugostepeni organ samo jedanput može prvostepenom organu da vrati odluku na ponovno odlučivanju u postupku po žalbi, a već u drugom navratu drugostepeni organ će biti u obavezi da i u konačnom odluči u postupku po žalbi. Na ovaj način postiže se, prije svega veža ažurnost u žalbenom postupanju i samom postupku, a sa druge strane pojačava se uloga drugostepenog organa i upravo se izbjegava ono na šta je lijepo ukazao kolega Vuletić, a to je taj ping-pong sistem prebacivanje odgovornosti sa prvostepenih na drugostepene, odnosno do sada više sa drugostepenog na prvostepene organe.

Ono čime sam se ja posebno bavila u okviru svojeg poslaničkog kluba, vezano za ovaj pravni akt jestu ugovori. Tu smo imali par nekih nejasnoća i moja kolegunica Marta Šćepanović, uvaženi kolega Šabović i ja smo podnijeli amandman, kojim smo željeli na neki način da otklonimo te nejasnoće. U međuvremenu, mi smo u razgovoru sa uvaženim saradnicima iz ministarstva otklonili te nejasnoće uz zajednički dogovor da se povuče naš amandman da bi se podnio novi amandan koji bi precizirao nejasnoće i na taj način prevazišlo se, upravo ono što se tiče kod upravnih ugovora, a to je da je od samog početka bilo jasno da se ovdje radi o upravnim ugovorima, ali je pooštrena

odredba gdje je moglo da dođe do zaista do velikih problema u primjeni, jer se nije preciziralo, odnosno napravila neka formalno-pravna distinkcija, odnosno na opšta pravila obligacionog prava i mi ćemo sa tim novim amandmanom, upravo precizirati ono što je htjela da nađe kao kompromis i jedna i druga strana.

Na samom kraju, želim da zaključim da će Socijal demokratska partija podržati ovaj ugovor, jer vjeruje i prema normama koje su u ovom samom pravnom aktu, pokazaće se da će zaista ovaj zakon biti na adekvatan način implementiran u praksi i da će ažurirati sam postupak za naše građane i da će oni moći na najbrži mogući način da pred upravnim organima ostvare svoja prava. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vam, a kolegice Vuksanović. Kolega Srđan Perić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi poslanik Andrija Popović. Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Koleginice i kolege poslanice i poslanici, uvaženi gošće,

Zakon o upravnom postupku koji imamo ispred nas je solidan. Solidno zakonsko rješenje i nakon konsultacija sa pravnim timom u stranci, mogu reći da smo vrlo blizu time da ga podržimo i pored toga što smo predložili jedan amandman koji ću obrazložiti tokom diskusije. Ono što je druga dimenzija ovog zakona bitna, jeste da nemam opet samo, još jedno dobro solidno zakonsko rješenje, a sistem primjene da bude vrlo spor i neadekvatan. Javnosti radi, radi se ne o kozmetičkim nego o sistemskim radikalnim promjenama ovog zakona i koliko sam i sam mogao da vidim, ali nijesam pravnik, ali koliko sam dobio, prije svega impute od kolega pravnika on nudi zaista dobra rješenja. Međutim, ono što jeste da na samom početku za samu brigu jeste da procjena finansijskih sredstava za sprovođenje ovog zakona nijesu potrebna dodatna sredstva iz budžeta.

Prvo pitanje koje se nameće jeste s obzirom da se radi o značajnim izmjenama zakona da li ljudi koji rade u državnoj upravi koji su polagali državni ispit sada trebaju da obnove državni ispit u vezi sa ovom materijom, jer ima značajno drugačijih rješenja koji definišu oblast Upravnog prava, da li je predviđen sistem obuke, seminara, edukatora i da li je moguće da ne košta ništa? I ono što, ipak mislimo da preskočimo da je ovaj zakon posledica jako lošeg stanja u oblasti Upravnog prava u Crnoj Gori i možda bi najveća usluga građanima bila kada bi dobili čvrstu i jasnu političku volju, da će se odluke Upravnog suda i primjenjivati. Kolege su više puta ponovile da je svaki drugi postupak koji su građani pokretali protiv nadležnog organa uprave, padao na Upravnom sudu, a imali smo sa druge strane izjavu ministara da neće poštovati odluke Upravnog suda. Recimo, jedna je bila od tih odluka najčuvanija u vezi sa objavljivanjem sadržaja odgovoran Uпитnik Evropske komisije koji je sto muka i sto jada na kraju, ipak i objavljen, ali je bio potreban veliki pritisak.

Međutim, ono što je za nas isto jako bitno, da li postoje potencijali da se sprovede ovaj ONE STOP SHOP pristup koji jeste dobar pristup, ali nijesmo sigurno da ćemo samo sa ovim zakonskim rješenjem bila šta tu pomjeriti i u tom smislu smo na inicijativu profesora Blažića podnijeli jedan amandman koji je značajan u dijelu amandmanskog djelovanja u odnosu na član 46. koji se odnosi na određivanje

ovlašćenja ovlašćenog službenog lica. Naime, imamo problem da upravni postupak vodi i rješenj donosi u skladu sa ovim zakonom ovlašćeno službeno lice, određenim aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji javno-pravnog organa.

Amandman koji mi dodajemo jeste na tri postojeća stava zakona gdje kažemo da, pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonom i drugim aktima ovlašćeno službeno lice mora imati licencu za obavljanje poslova pravnog postupanja, osim za pojedina službena lica, isključena posebnim aktom.

Program organizacije i postupak polaganja stručnog ispita propisuje ministarstvo nadležno za poslove uprave, a na predlog organa uprave nadležnog za kadrovske poslove i licencu za vršenje poslova upravnog rješenja. Rješavanje izdaje ministarstvo nadležno za poslove uprave.

Mi smo ovdje htjeli da obezbijedimo stručnu primjenu ovog zakona. Radi se o vrlo složenoj materiji i nijesmo bili sigurni da nećemo zapasti u opasnost da imamo logičnu posledicu da stupanjem na snagu novog zakona o upravnom postupku ne dođemo u opasnost da crnogorska uprava i drugi nosioci javnih ovlašćenja da se suoče sa još ozbiljnijim problemima sada da neće imati službenike koji će moći znati i što je najvažnije htjeti da vode upravni postupak i preduzimaju druge pravne aktivnosti, jer će morati potpisivati rješenja a to znači latentnu opasnost da zbog neznanja prekorači službena ovlašćenja i načini krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti.

Zašto sam čitao posebno ovaj dio obrazloženja, za to što ako se ovaj zakon ne bude adekvatno primjenjivao, ako ne budemo imali adekvatnu obuku, imaćemo još veći haos u oblasti upravnog prava nego sada, i sa druge strane, jako je važno da imamo jasnu i nedvosmislenu političku poruku snažne uloge Upravnog suda i poštovanja svih njihovih odluka i rješenja, jer ako budemo imali dosadašnju praksu, bojim se da ćemo još jednom imati samo jedno zakonsko rješenje, a u realnosti da ćemo i dalje imati prilično haotično stanje. Zahvaljujem.

PREDEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Periću.

U ime kluba Liberalne partije, Hrvatske građanske inicijative i Albanskih partija, koelga Andrija Popović, posljednji u ovom nizu. Izvolite.

ADRIJA POPOVIĆ:

Hvala, potpredsjednče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade,

Na samom početku ja bih htio u ime kluba poslanika albanskih partija, Force i Albanske alternative, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije, da čestitam 3. decembar međunarodni dan osoba sa invaliditetom. Takođe, više puta u ovoj skupštini je pokrenuto pitanje nedostupnosti najvišeg crnogorskog doma osobama sa invaliditetom. Sad javno pozivam, prozivam novog generalnog sekretara Skupštine, gospodina Sinišu Stankovića, zamjenicu generalnog sekretara gospođicu Jelenu Radonjić, kako znate i umijete morate riješiti nesmetan prilaz Skupštini Crne Gore osobama sa invaliditetom. Ako mi to ne možemo da uradimo unajvišem crnogorskom domu, kako ćemo očekivati da bilo koja institucija to uradi u Crnoj Gori. Vjerujte, gotovo svako moje izlaganje će započeti sa tim riječima. Znam da ima bezbroj razloga zašto se

ne može tehničkih, ne tehničkih, Skupština Crne Gore ima tri ulaza i može se to riješiti da osobe sa invaliditetom mogu nesmetano da uđu u Skupštinu Crne Gore.

Što se tiče samog Predloga zakona o upravnom postupku neću o tome govoriti, mislim da je, i mi u klubu mislimo da je urađeno veoma korektno, da su to dobra zakonska rješenja i klub poslanika albanskih partija, Force i Albanske alternative, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije će podržati Predlog zakona o upravnom postupku. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Popoviću.

U potpunosti uvažavam vaš apel i naravno i svi ostali poslanici sigurno dijele ono što je poruka vašeg apela. Znete da smo to više puta to pitanje razmatrali i na kolegijumu i, međutim dosta je bilo teško naći adekvatno rješenje za tako nešto, ali naravno, na nama je da uložimo maksimalno moguće napore da to uradimo, jer Parlament je institucija koja treba ponajprije da šalje tu poruku uvažavanja svih društvenih grupa, čitave populacije, svih onih koji zaslužuju posebnu pažnju u našem društvu.

Čuli smo uvodna izlaganja predstavika poslaničkih klubova.

Dajemo riječ ministru da prokomentariše uvodna izlaganja, naravno ukoliko želi može i ministarka da se uključi.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Najprije da se izvinim uvažanim kolegama što sam zbog sjednice Komisije za politički sistem kasnio na početak ove rasprave. Da se zahvalim što ste izašli u susret da ovo danas bude prva tačka dnevnog reda, zbog obaveza koje imam u Ministarstvu u tom dijelu i naravno, da se zahvalim svim poslanicima na, rekao bih, vrlo korektnim diskusijama, dilemama koje su iznosili. Negdje te dileme zajednički dijelimo i sa druge strane da ukažem na nekoliko stvari koje mi se čine značajnim.

Kolege poslanici, su već rekli, radi se o jednom izuzetno važnom zakonu i zbog toga je ministarstvo pristupilo kroz jednu, rekao bih možda na prvi pogled, dugotrajniju proceduru prilikom izrade ovog zakona. Ovaj zakon je u formi prijedloga koji je urađen nakon sprovedene javne rasprave, bio spreman još negdje sredinom prošle godine, ako dobro držim u glavi, polovinom prošle godine je trebao da upućen prema Vladi. Mi smo u Ministarstvu tada odlučili se na jednu stvar koju ćemo kod važnih sistemskih zakona koje su u sistemskoj nadležnosti Ministarstva imti praksu da radimo i u narednom periodu, zastali smo. Smatrali smo da je važnije da sa stručnom javnošću na ekspertskom nivou još jednom žargonski rečeno, pretresemo odredbe tog zakona i sagledamo da li taj važan sistemski zakon predviđa ona rješenja za koja naša struka misli da su u ovom trenutku najbolja. Formirali smo ekspertski radni tim, zamolili poslaničke klubove da i oni delegiraju jedne poslanike koji se bave ovom materijom, ovom prilikom želim posebno da se zahvalim, poslaniku Gošoviću i poslanici Šćepanović koji su u ime Parlamenta učestvovali u ovoj ekspertskoj radnoj grupi, da se zahvalim sudiji Upravnog suda Raduloviću, sudiji Vrhovnog suda Ivanoviću, sudiji Ustavnog suda Markoviću. Dakle, izvinjavam se evo pomaže me državna sekretarka, uvaženom advokatu danas, nekadašnjem ministru unutrašnjih poslova gospodinu Filipoviću, kao i ljudima koji su dugo godina radili u Ministarstvu na ovim stvarima,

danas su u penziji kao što je Stana Pajović, koju smo angažovali takođe zbog svoga iskustva, i ta eksperska radna grupa je gotovo pola godine radila na tom tekstu i nakon toga je taj tekst prošao kod Vladine procedure usaglašavanja i dominantna ekspertska radna grupa i to je naravno uz pomoć nadležnih ljudi Ministarstvu, resornog pomoćnika, državne sekretarke, mislim saradnika radila na ovom tekstu koji je danas pred vama.

Zašto sam napravio jedan veliki uvod. Zato što mislim prosto negdje svi trebamo da gajimo praksu da kod ovakvih zakonskih rješenja u kojima nema politike, u maloju Crnoj Gori, rekao bih angažujemo svu onu stručnu pamet koja nam stoji na raspolaganju da bismo došli do najboljih rješenja.

Kolega Gošović, naravno državna sekretarka u uvodnom izlaganju i kolega Gošović su već dominantno govorili o svemu onome što su novine u ovom samom propisu i svi smo negdje, svi su poslanici i mi sami smo da kažem u tom razmišljanju da je ovo dobar zakonski tekst, da ima niz novih instituta i da ono što je sada izazov pred nama, nakon usvajanja ovog zakonskog teksta u Parlamentu je adekvatna priprema svih onih koji će ovaj zakon da primjenjuju.

Kolega Vuletić je iznio i na samom Odboru kada smo razgovarali o tome, i danas iznio je niz dilema koje stoje, niz zaista dilema koje stoje. Dakle, veliki broj zakona treba u narednih godinu, godinu i po dana da budu usaglašen da bi mogao da ima adekvatnu primjenu i mi ćemo prihvatiti amandman nekog od poslaničkih klubova, jedan od poslaničkih klubova je to predložio da se produži ovaj rok, rekao bih za početak primjene samog zakona, to će da bude sredina 2016. godine, kako bismo negdje pripremili se, govoreći o nekim sugestijama koje su date od strane gospodina Kneževića i gospodina Perića, kako bi se pripremili za adekvatnu primjenu ovog propisa.

Samo bih jednu novinu, dozvolićete na vremenu, pokušaću da se kasnije dominantno ne javljam. Jedna novina koju su gotovo svi poslanici primijetili danas, ćemo kod primjene ovog zakona zaista morati da iskoristimo institute obuka ovih godinu i po dana, kako službenici koji budu ovlašćeni za vođenje upravnog postupka i koji će sada po novom zakonu biti odgovorni za rješenja koja budu donosili, danas je to funkcionisalo, praktično da to objasnim na sljedeći način: službenik svom starješini uputi rješenje, starješina potpisuje rješenje, svi koji su radili u državnoj upravi znaju kako te stvari funkcionišu, odgovornost snosi starješina a nema odgovornosti službenika koji u suštini radeći svoj posao u državnoj administraciji dominantno svojom stručnošću treba da doprinesu da to rješenje bude kvalitetno i zakonito. Sada prepoznavamo nešto što su prepoznale druge države, sada će službenici koji vode, koji su ovlašćeni za vođenje upravnog postupka da budu odgovorni za rješenja koji organ bude donosio. Naravno, uz jedan broj novih instituta koji predviđa ovaj zakon to podrazumijeva obavezu države da: prvo organi prepoznaju najkvalitetnije službenike u tom dijelu i da ti službenici prođu odgovarajuće obuke. Ujedno odgovaram i na neka pitanja gospodina Perića. Dakle, zašto nema u obrascu sredstava u budžetu i tako dalje? Zato što su ta sredstva već prepoznata u budžetu Uprave za kadrove i već su prepoznata u IPA projektu koji nam je odobren i koji će služiti za potporu implementaciju ovoga zakona u smislu obuka koji će se sprovoditi i u svemu onome što je potrebno državnoj upravi da bi mogla ovaj zakon u tom segmentu da implementira. Dakle, ovo ima svoj trošak ali taj trošak nije kroz direktni budžet nego je kroz IPA projekat koji u ovom segmentu imamo odobreno i sa kojim radimo. Mi smo sami, u odnosu na amandman koje su podnijele kolege iz

Pozitivne Crne Gore i sami smo imali tu dilemu u pripremi zakona i ekspertska radna grupa je imala tu dilemu. Naša procjena je da u ovom trenutku ipak potrebnije dati akcenat na same obuke. Zašto je reći, nijesmo mi država koja u ovom segmentu raspolaže sa neograničenim resursima u državnoj administraciji, koji na kvalitetan način mogu da sprovedu upravne postupke i slažem se da imamo određenu vrstu problema vezano za dužinu trajanja, za odnose između državnih organa i njihovih rješenja u odnosu na Upravni sud i tako dalje i tome slično. Ali, takođe ću vam reći nešto što svi znamo, ne postoji savršena i efikasna državna uprava, ne postoji mogućnost da jednom obučite nekoga i da je ta obuka za cijeli vijek, zato što se prosto ne samo propisi mijenjaju, uvodimo nove propise i nove načine postupanja i zato je prosto potrebno, kao i u svakom drugom poslu, da se državni službenici konstatno unapređuju znanjem u određenoj oblasti koje prate, a da država i nadležni organi, prvashodno Uprava za kadrove, kroz kvalitetne obuke, to njihovo znanje unapređuje. Nijesmo sada spremni da prihvatimo, iako je sama ideja o licenciranju koje vi govorite nešto što je dobro, ali mislimo da u ovom trenutku ne bi bio adekvatan odgovor za ono što jeste jedan dio problema koji imamo u državnoj administraciji.

Oko Upravnog suda i onoga što je govorio kolega Knežević. Podsjetiću na jednu univerzalnu stvar, svaki organ koji ne izvršava sudsku presudu, svaki starješina organa koji ne izvršava sudsku presudu je krivično djelo. Ali, neizvršavanjem sudskih presuda je krivično djelo. Mora neko da pokrene postupak da se to s jedne strane utvrdi. S druge strane kolega Vuletić je govorio o tome šta smo mi sada imali kroz postupanja organa uprave a jednim dijelom, neće mi biti zamjereno, i u samim odlukama Upravnog suda - stalno se kada je god bila mogućnost, bježalo od meritornog odlučivanja u određenim postupcima. Sada smo te stvari skratili onoliko koliko smo mogli. Sada drugostepeni organ mora u određenom trenutku donijeti meritornu odluku. Ovaj zakon, usvajanjem ovoga zakona će pratiti nove odredbe Zakona o upravnom sporu, gdje ćemo uskladiti ono što su novi instituti u ovom zakonu sa Zakonom o upravnom sporu koji će raditi Ministarstvo pravde. To je bilo predviđeno da se uradi u IV kvartalu ove godine. Medjutim, sada je procjena sa ministrom pravde da to bude uradjeno u prvom kvartalu 2015. godine da bismo jedan i drugi zakon imali u jednakoj primjeni kada se novi instituti počnu primjenjivati u tom segmentu.

Nesporno je da u ovoj oblasti moramo unaprijediti stvari. Ovo je zakonski tekst i u tom dijelu se zahvaljujem što ga ocjenjujete kao dobrim zakonskim tekstom koji stvara predušlove da se stvar unaprijedi. Ostaje zajednička obaveza, ne Parlamenta, Parlament sa ovim završava, prvashodno državnih organa da kada krene primjena ovoga zakona budemo spremni da koristimo sve one benefite koje ovaj zakon u tom segmentu pruža.

Vezano zbog grešaka državnih organa, koliko je tu bilo finansijskih izdataka, mislim da je prilika kada budete razgovarali o budžetu da to pitanje uputite ministru finansija, oni raspolažu u tom dijelu sa evidencijama i mislim da je usaglašeno ono što je koleginica Vuksanović govorila, mislim da su saradnici iz ministarstva usaglasili tekst primjedbe vezano za upravne ugovore koje je ona imala zajedno sa koleginicom Šćepanović.

Još jedna stvar koja se negdje spominjala politička volja, politička volja, politička volja. To ovako je, politička volja nam je za mnoge stvari poškapalica. Dakle, kada počne ovaj zakon da se primjenjuje, kada vršimo sve one stvari koje smo planirali, svi

državni organi su upoznati iz svoje nadležnosti koje propise treba da promjenimo. Dostavljen je spisak propisa. Mi smo u Ministarstvu gro podzakonskih akata koje prate ovaj zakon već pripremili. Čim bude usvojen zakon u Parlamentu mi idemo obrazlaganje procedure da te podzakonske akte pripremamo. Takođe, ponavljam, svi su upoznati šta treba da urade iz svoje oblasti da kada počne zakon da se primjenjuje da ne budemo imalil određenih problema i određenih nejasnoća. Da li će tih problema biti? Biće sigurno, bez ikakve dileme. Nemoguće je praviti ovakav iskorak u samom tekstu propisa i mislite da samo sa njegovim donošenjem i početkom njegove primjene koliko se god trudili da sve pripremimo , problemi će se u određenom segmentu javljati. Nije primjedba koja ne stoji. Naprotiv, svi smo je svjesni da u našoj državnoj upravi imamo problem posebno u pojedinim oblastima sa nedostatkom administrativnih kapacitet, ne samo u ovom segmentu nego i u mnogim drugim segmentima i to je jedna od stvari koje zajednički treba u mjeri naših nadležnosti u tom segmentu da radimo.

Oko državnog ispita, npravno ne moraju ponovo da polažu državni ispit jer bi protivno svaki propis koji mi promijenimo u Skupštini svako malo bi polagali službenici državni ispit, ali imaju obavezu, Zakon o državnim službenicima i namještenicima, stoji obaveza svakog službenika da pohađa obuke. To je teži disciplinski prekršaj ukoliko ne ide na pohađanje obuka. Ono što jednim dijelom vidim, kao problem, jeste što starješine naših organa ne koriste dovoljno mehanizme koje Zakon o državnim službenicima i namještenicima daje na raspolaganje. I ono što mislim da Upravi za kadrove o tome razgovaramo treba da unaprijedimo. Nije to samo da odete na obuku i da presjedite. Ti planovi obuka moraju, po našem sudu, da budu kvalitetniji. U kom smislu kvalitetniji? Kod odabira ljudi koji će da pohađaju određene obuke. Dakle, da se ne radi samo o planu da ispunimo broj, pa da imamo desetak službenika koji su pohađali obuku iz Zakona o upravnom postupku a pošaljemo 10 ekonomista. Bolje da pošaljemo 10 pravnika, ali o tome treba da starješine organa da povedu računa i takođe mislim da, nakon svake obuke u Upravi za kadrove, mora da postoji određena vrsta testiranja šta smo naučili iz te oblasti. Ne u smislu neke sankcije na početku prema tom službeniku, ali da vidimo da li je on od ta tri - četiri dana od predavača o kojima je čuo za određenu specifičnu temu o kojoj se trebao obučiti, da li je on iz toga nešto naučio ili je, narodski da kažem, presjedio ta dva ili tri dana. Ima obavezu u tom segmentu i naravno, ovdje kada ovlašćeni službenici koji vode upravni postupak, onda će mnogo jednostavnije stariješini organa biti da mjeri kvalitet njihova rada i da zato koristi dva mehanizma: jedan je sistem ocjenjivanja, a drugi je mehanizam pokretanje disciplinskih postupaka. Znači, tako je concept zamišljen. Nnaravno, možda ima boljih rješenja, ali svi, da ne ponavljam ponovo, koji su imali priliku da pročitaju ovaj zakonski tekst smatraju da je ovo šansa svima nama da se dobro pripremimo za njegovu primjenu kako bi smo mnoge stvari u državnoj administraciji učinili kvalitetnijim sa aspekta onoga što je interes građana u tom segmentu.

Na kraju samo jedna rečenica uvaženom polsaniku Kneževiću, vezano za neku špekulaciju koja se pojavljivala u novinama vezano za to, da li su ove ili one sudije, u ovom slučaju sudije Upravnog suda pod mjereama nadzora. Jednom sam rekao da je to glupost, ponovo ponavljam da je to glupost. Sudski savjet je dobio informaciju od Vlade, prosto ne smatram da na svaku glupost koja je pojavi u sredstvima javnog informisanja ja ili bilo ko drugi treba na takve gluposti da odgovaramo. Ako ne vjerujete meni, provjerite sa državnim tužiocem 9-og i da to rasčistimo. Ministar unutrašnjih poslova ne

određuje ko će biti na mjerama tajnog nadzora nego na inicijativu policije o tome odlučuje ne ni tužilac nego sud.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, ministre.

Bilo je ovo malo duže odgovaranje ili komentarisanje uvodnih izlaganja.

Imamo sada priliku za odgovore na ministrove komentare. Prvi se javio kolega Perić, pa kolega Vuletić, pa kolega Knežević.

Izvolite, kolega Periuću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem,

Ono zbog čega sam i pitao da li će biti neka forma obnavljanja državnog ispita ili barem njegov dio je činjenica da se u državnom ispitu jedan značajan segment odnosi na Ustav i na upravne oblasti Upravnog pava. Sama primjena ovog zakona bi pretpostavljala proaktivniji pristup i bilo bi dobro da svaki službenik bude na neki način testira o njegovom znanju. To je ono što neki akcioni plan ili šta god je potrebno treba da sadrži da to ne ostavimo na dobru volju zaposlenima već i rukovodiocima i svim zaposlenima moramo znati, da li su oni upoznati i sa novim institutima, ako hoćemo do kraja. Zašto smo insistirali na licenci i žao nam je što vi odbijate to rješenje. Vrlo je jednostavno, taj principa da rukovodilac nije odgovoran za ono što odradi radnik, jeste u suštini jedan dobar princip decentralizacije, ali samo da ne završimo sa onim kao što smo imali, na žalost, nesreću na Biočima, gdje je na kraju jedino i isključivo odgovoran mašinovođa. Da ne napravimo mehanizam da rukovodilac može da pere ruke. Zbog toga je potrebno tog službenika osnažiti licencom. Tim prije jer je ta licenca isključujuća. Naravno, jedan službenik ne može znati apsolutno sve oblasti Upravnog prava, ali određenim podzakonskim rješenjima može se propisati koja institucija bi davala tu licecu.

Ono čime ću kratko završiti, politička volja, jeste ona od krucijalnog značaja. Ne možemo imati ministra u Vladi, do duše to je bio prethodni saziv, ali nisam prolazio kroz podatke, moguće čak da imamo i u ovom sazivu Vlade koji otvoreno i javno kaže da neće poštovati odluku Upravnog suda. Govorim o toj vrsti političke volje. Priznaćete da to nije mnogo da tražimo da ne čujemo od ministra da neće poštovati odluku. To je ono što nam treba i u krajnjoj crti radi se o instituciji koja je zaista zavrijedila nepodijeljeno povjerenje javnosti i bilo bi dobro sa adrese Vlade da stigne na ovaj ili onaj način podrška tom nezavisnom radu tog suda.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Gospodine predsjedavajući, uvažni gospodine ministre,

Gotovo da sam u cjelosti saglasan sa onim što je ministar, gospodin Konjević, iskomentarisao i rekao nakon naših uvodnih izlaganja. Ono što želim ponovo da apostrofiram, više zbog javnost, to je da je ovo jedan od, po meni, najbolje pripremljenih

zakona od kad sam u ovom Parlamentu. Ono što nijesam uspio da ukažem u uvodnoj riječi, to je jedan institut pozitivne ..., za građane da znaju. U slučaju da organ ne rješava njihov zahtjev, da im zahtjev čuti u fiokama ili na arhivi ili negdje on će biti formularom riješen nakon isteka određenog roka. Isto tako dosta dilema izazvao je Institut vokacio legis. Dakle, početak primjene zakona, jer mi definitivno imamo, čim zakon stupa na sanagu, osmi dan od dana objavljivanja u Službenom listu imamo dualizam zakona. U narednoj godini primjenjuje se stari ZUP i novi ZUP. Ministar je objasnio suštinu toga, a više zbog javnosti samo da kažem koliko se zakona i načela mora promijeniti za ovu godinu dana. Dakle, preko 367 zakona mora biti izmijenjeno u Parlamentu radi usklađivanja sa ZUP-om. Konkretno, biće potrebno da se izbace instituti koji sada postoje i to ništavost u 138 zakona, konačnost u 25 zakona, odbacivanje iz 32 zakona, posebna žalba u četiri zakona, povreda pravila postupka iz šest i zaključak iz 31 zakona.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Vuletić.
Poslanik Knežević ima komentar.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Uvažni gospodine Konjeviću,
Neću se složiti sa Vama da ne treba demantovati "gluposti" koje ste vi tretirali na takav način, jer su te "gluposti" doprinijele da su sudije Upravnog suda tražile od Sudskog savjeta da se obezbijedi informacija o tome da li su pod mjerama tajnog nadzora. Složit ćete se da ako takva jedna informacija izađe u javnost, da ona u značajnoj mjeri podriva vjeru i institucije sistema i u samu državu Crnu Goru. Ako ste Vi locirani kao osoba koja je izdala te mjere, logično je, po meni, da morate da reagujete da bi zaštitili svoju funkciju, da bi zaštitili svoj integritet i da bi ste jednostavno otklonili neke sumnje da u Cnoj Gori postoje nekakve, a mislim da postoje, službe koje se bave bezbjedonosnim ne samo provjerama nego bezbjedonosnim praćenjima. Ta bezbjedonosna praćenja su uglavnom zasnovana na nekim političkim stavovima. Ne smatram da ste Vi kreator takvih ideja.

Dozvolite, smatram da postoje određene službe, gospodine Konjeviću, koje Vas prisluškuju lično u državi Crnoj Gori. Spreman sam da otvorimo tu priču kada dođe na dnevni red. Ne bih se sad zakivao oko toga, da svaku glupost ne treba demantovati u medijima, posebno jer je ta glupost prouzrokovala da se sudije Upravnog suda obrate Sudskom savjetu i da saopšte sledeće, da u koliko informacija nije tačna očekuje se od MUP-a ili od drugih nadležnih organa da su već preduzeli aktivne mjere prema osobi ili licima koja su saopštila sve to. Koliko sam shvatio, Vi nemate namjeru da to izvedete na čistac, da procesuirate nego ste to okvalifikovali kao glupost i smatram da ako ste u pravu to će Vama, kao ministru unutrašnjih poslova i vašem resoru nanijeti štetu a nikako licima koja su to saopštila. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Knežević.

Ovim smo završili uvodna izlaganja, komentare i odgovore na komentar.
Prelazimo na diskusije.

Poslanica Zorica Kovačević, ima riječ, a neka se pripremi poslanica Jonica.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani građani, uvažni ministre Konjeviću sa saradnicima,

Pred nama je danas na usvajanje dugo očekivani Zakon o upravnom postupku. Naime, dosadašnja primjena Zakona o opštem upravnom postupku i upravno sudska praksa pokazala su oredene slabosti i nedorečenosti, a pojedine odredbe su se pokazale kao ograničujući faktor u postupku rješavanja o pravima i pravnim interesima građana i pravnih lica. Pojedina pitanja upravnog postupka su uređena na drugačiji način, a posledice toga je složeniji i skuplji upravni postupak. Takođe, načela Evropskog upavnog prava kao i standardi upravne prakse u zemljama članicama Evropske unije se samo djelimično ostaruju važećim zakonom. Upravo iz ovih razloga predložen je potpuno novi koncept Zakona o upravnom postupku koji treba da omogući modernizaciju crnogorske držane, odnosno javne uprave u cjelini o čemu ste Vi danas nekoliko puta potencirali. Strateške novine predloga ZUP-a tiču se naročito uvođenja nekih novih instituta, prije svega, mislim na Institut upravnog ugovora koji je jedna od kojim se želi omogućiti da javna uprava opravdava svoju ulogu kao servisa koji građanima, preduzetnicima i drugim pravnim subjektima pruža čitavi niz upravnih usluga. Rješenjima kojima se uređuje ovaj institut, predlaže se da se radi uspostavljanja, mijenjanja ili raskidanja konkretnog pravnog odnosa u upravnoj stvari iz nadležnosti javno pravnog organa, između javno pravnog organa i stranke može zaključiti upravni ugovor kada je to propisano posebnim zakonom, kada je zaključivanje takvog ugovora u javnom interesu i kada se tim ugovorom ne ugrožavaju prava trećih lica.

Ono što, dalje, Predlog zakona o upravnom postupku prepoznaje je potreba zaštite opšteg i javnog interesa nad partikularnim i privatnim interesima. Predviđeno je da se javno pravni organ stara o nadležnosti subjekata iz javnog i privatnog sektora vršeci usluge opšteg interesa, pruža ih na optimalan način i u opštem interesu, te da korisnik usluga od opšteg interesa, kada smatra da su pružanjem tih usluga povrijeđena njegova prava ili pravni interesi može radi zaštite svojih prava izjaviti prigovor javno-pravnom organu koji vrši nadzor nad radom privrednog društva, drugog pravnog lica ili preduzetnika koji pruža usluge od opšteg interesa. S druge strane, organ nadležan za vršenje nadzora dužan je ispitati navode korisnika usluga, preduzeti mjere iz svoje nadležnosti u vršenju nadzora i, bez odlaganja, a najkasnije od 15 dana od dana izjavljivanja prigovora odluči rješenjem, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije propisano.

Predlogom novog zakona je posebna pažnja posvećena i pitanju u postupanjima naših organa, gdje je evidentno da se značajan broj odluka ne donosi u propisanim rokovima. Zbog značaja koji uprava ima za građane, neefikasnost u njenom radu ima velike posljedice koje kroz odlaganje primjene materijalnih normi, što zapravo predstavlja negaciju pravednosti i, u stvari, posebnu vrstu nezakonitosti. Ove novine su samo jedan dio koji sam predstavila građanima. Jer, u ovako kratkom vremenu ne možemo sve ni nabrojati, a najvažnije je da su sve one u cilju pojednostavljenja i ubrzanja upravne procedure i zaštite prava građana, što smatram da je osnovna intencija ovog novog Zakona o upravnom postupku.

Iz ovih razloga, mislim da je ovaj zakon treba da dobije širu podršku u parlamentu. Pozdravljam način na koji ste radili ovaj zakon sa jednom širom ekipom koja je bila uključena i, ovo što je rekao uvaženi poslanik, Vuletić, jedan od zakona koji je imao široku podršku i struke i parlamentarne većine i od predstavnika svih parlamentarnih partija. Smatram da ovaj zakon treba da dobije podršku u parlamentu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Želite li komentar, ministre? Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem.

Mislim da je važno zbog budućih diskutanata prosto da samo oko nekih stvari koje su bile u uvodnim komentarima razjasnim. Prvo, još jednom zahvaljujem i poslaniku Vuletiću i sada poslanici Zorici Kovačević koji pohvaljuju način pripreme i kvalitet ovog zakona. Da ponovim ovo što je rekao kolega Vuletić. Dakle, preko 350 zakonskih tekstova, ali u nekim tekstovima je to jedan ili dva člana, negdje ozbiljnije, ali mislim da s naše strane organi su na vrijeme upoznati da polako krenu u pripremu svega toga vezano za te stvari.

Jedna stvar koju treba naglasiti, neko je to od kolega govorio, a to je cilj ovog zakona, kako učiniti postupak efikasnijim, da našem građaninu neko, narodski rečeno, drži predmet u fioci i da mu naš građanin ne može ništa. Mi sada radimo i vjerujem do kraja godine ćemo na Vladi utvrditi taj tekst, to je zakon o upravnoj inspekciji. I bez tog zakonskog teksta upravna inspekcija, ulažemo napore u ovoj godini, već imamo određene rezultate, dakle mnogo agilniju i aktivniju ulogu upravne inspekcije kojoj na raspolaganju stoje vrlo efikasni mehanizmi s aspekta kažnjavanja službenika koji to radi do prestanka njegovog radnog odnosa. Vi imate slučajeve gdje smo već pomoćnike nekih ministara novčano kaznili, upravo zato što su zagubili ili neko iz njihove službe itd, kažnjavanje starješina organa, ministra, između ostalog. Aktivnosti upravne inspekcije će da budu sve snažnije i snažnije, između ostalog, i kod primjene ovakvih stvari. Prosto se moramo navići, dok neko ozbiljno ne vrši nadzor nad vašim radom, mi nijesmo baš do kraja skloni da postupamo onako u duhu kako propis nalaže. Vjerujte, kao i u svakom drugom segmentu, kada znate da zbog vašeg neefikasnog ili nezakonitog postupanja ćete pretrpjeti sankciju, onda ćete povesti računa da na kvalitetan način radite te stvari.

Vezano za ovo što smo govorili i mislim, kolega Periću, da je bilo neprimjereno poređenje vezano za jedan drugi slučaj iz potpuno jedne druge ...

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Konjeviću, javili ste se za komentar kolegice Kovačević, kolega Perić trenutno nije u sali.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Ok, neću komentarisati gospodina Perića. Samo ću reći još jednu stvar. Kao ministar ne želim da komentarišem u javnosti iznesene stvari za koje znam da nijesu

istina jer se tiču mene, znam da su zlonamjerne i znam da dolaze od ljudi koji ne misle dobro ni ovom ministarstvu ni ovoj državi. Prosto mislim da je to trošenje vremena.

Postupak koji je sproveden u određenom smislu je pokazao da sam bio u pravu. Nikad ne bih sebi dozvolio s ove pozicije da na bilo koji način utičem na bilo kojeg sudiju u ovoj državi niti na to imam pravo. Posebno cijenim sudije Upravnog suda, jer mislim da su kroz svoj rad, ako ništa drugo, dobro uzdrmali državnu administraciju, između ostalog i nas natjerali da radimo na ovom tekstu zakona i mnogo veću pažnju posvetimo kroz rad naših organa. Je li bog dao, što bi narod rekao, da smo imali takav rad Upravnog suda. Ono što svi treba da unaprijedimo, svako iz svoje nadležnosti, da nam postupci budu što je moguće efikasniji i u kontekstu da nas sud kroz meritorne odluke upućuje gdje smo pogriješili i da se onda sudska odluka beskrajno poštuje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Poslanica Jonica ima riječ, a neka se pripremi poslanik Željko Aprcović.
Izvolite, poslanice.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani, predstavnici Ministarstva,

Prostor primjene Zakona o upravnom postupku je prostor za ostvarivanje i zaštitu prava građana, ali je, nažalost, veoma često u prethodnom periodu bio prostor za veliko kršenje njihovih prava. Iz tih razloga je, zaista, bilo potrebno napraviti bitne promjene kada je u pitanju ovaj zakon. U tom smislu, moram da uvažim činjenicu da ste onako kako i jeste bila važnost priče o pripremi novog zakona o upravnom postupku, pristupili tome i sastavom radne grupe i vremenom koje je ta radna grupa radom uložila u pripremi ovog zakona, ali otvaranjem vrata za ponudu Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu da u jednoj dugoj konsultativnoj stručnoj i ozbiljnoj raspravi razmotrimo još jednom rješenja koja ste ponudili.

Ono što je, međutim, dilema koja se pokazala i tokom konsultativne rasprave na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i koja je evidentna kod svih nas jeste činjenica da se cilj zakona, a ja ću između proklamovanih ciljeva koje se pominju u obrazloženju naglasiti tri, a to je pojednostavljivanje i ubrzavanje upravne procedure gdje je otvorenija zaštita javnog interesa i pojedinačnih interesa građana i lakše i potpunije ostvarivanje zaštite kako zakonitosti tako i slobode i prava građana. Ovaj cilj se, nažalost, ne ostvaruje samo donošenjem ovog zakona već mnogo više onim drugim dijelom koji se mnogo teže realizuje nego priprema i donošenje zakona, a to je primjena. To je ono što je bila dilema i na konsultativnom saslušanju tokom rada Odbora i to je ono što je dilema na koju želim i danas da ukažem.

Činjenica je, prije svega, a to su kolege rekle, da bi za primjenu ovog zakona bilo neophodno do datuma koji ste ambiciozno napisali i drago mi je da je ministar rekao da ćete datum početka primjene zakona pomjeriti jer je to onda suočavanje sa realnošću i pokazatelj da smo ozbiljno razmotrili koji nas posao čeka i kapacitete da ga ostvarimo, 367 zakona koliko je bilo definisano u onom trenutku kada smo pričali na konsultativnom saslušanju, jedan dio priče. Drugi dio priče, mnogo teži, pitanje ko će

primjenjivati taj zakon. Iz ugla prvo kapaciteta državne uprave u ovom trenutku, da primjenjuju i taj i važeći i sve druge zakone i svih onih nedostataka državne uprave koji su se i manifestovali upravo kroz ovo o čemu je ministar sada govorio. To je kroz činjenicu da je ogroman broj odluka padao na Upravnom sudu. Ono što meni konkretno, kada je u pitanju Ministarstvo unutrašnjih poslova, smeta što se do sada, kada su odluke padale na Upravnom sudu, nije radilo na tome da se promijeni ono što je bilo sporno u odlukama, nego ste izlazili sa predlogom izmjena zakona, kako biste obezbijedili da vaša rješenja prolaze, ali da budu pokrivena zakonom. I mislim da to nije bio pravi put, ali postoje drugi zakoni u okviru kojih ćemo pričati tu priču.

Ono što želim da nalgasim jeste, da će SNP, a mi smo to naglasili na Odboru kada smo razmatrali ovaj Predlog zakona. Tražiti, da biste i vi imali prostora da kroz Izvještaj o radu za ovu godinu napravite neku pripremu početkom sljedeće godine, kontrolno saslušanje na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, koje se odnosi na primjenu Zakona o državnim službenicima i namještenicima. Odnosno primjenu svih instituta koji su uvedeni tim zakonom i činjenicu, da je makar naš utisak da se najveći dio tih instituta ne primjenjuje u onom cilju zbog kojeg su donijeti i da se pomak koji je trebao i mogao biti ostvaren kroz uvođenje određenih instituta u taj zakon nije ostvario. I ono što je drugi dio priče o kojem su kolege govorile, a to je edukacija. Dakle, potreba da ljudi koji će primjenjivati zakon zaista prođu edukaciju, ali na način na koji ću se opet složiti, mada je to iznenađujuće sa ministrom oko toga, da nije isto, da li će neko odslušati ili pohađati edukaciju, nego da je bitno da li će on naučiti nešto. Da neko može poći na seminar, eto da nebi bio na poslu, da neko može poći na seminar ili tokom čitave te edukacije pisati poruke ili listati nešto na internetu. Ali, da mi moramo imati povratnu informaciju, da li je on spreman da to, zbog čega je išao na taj seminar ili na tu edukaciju i primijeni. A ja ću vas podsjetiti na jedan primjer, koji kada je u pitanju ova priča često pada na pamet. Jedan moj kolega, kada je postao pripravnik u Ministarstvu unutrašnjih poslova, dobio je kao jedan od zadataka da napiše onaj telegram za provjeru, pošto je vozilo iz jednog grada trebalo da bude registrovano u drugom gradu, pa se provjera šalje Centru bezbjednosti ili već centrali MUP-a i on je dobio, uzeo prethodni telegram i vidio da u njemu postoji niz gramatičkih grešaka. Samo je uredio tekst da to bude pismeno i ponio na potpis svom nadređenom i čovjek mu je rekao, što si to ovo napisao, jesi li ti normalan. Pa samo sam ispravio, znate ovdje su i padeži i gramatičke greške bile, mi smo to tako 20 godina pisali, nećeš nas sad ti ispravljat. I to je suština pristupa u našem sistemu državne uprave i ja se plašim ako je tako bilo, kad je čovjek ispravio samo padeže, kako će biti kad se bude radilo na način na koji je suprotno onome što smo naučili. Vi znate, da se značajan broj instituta koji smo učili, od odbacivanja od ništavosti, od svega onoga, ukida to su stvari na kojima smo gradili svoje znanje u ovoj oblasti, svih ovih generacija. Ja sad imam stravičnu dilemu, koliko će biti spremnih, da zaista, sa maksimalnim oprezom primjenjuju novi zakoni, da maksimalno pristupe tome, da zaista treba da uče ovo, jer će biti jako teško se odvići od starog načina primjene i onoga što je zakonom bilo propisano i onoga što ide sad.

I privodim kraju, potpredsjedniče, želim da ukažem na tri ili četiri stvari koje smatram jako korisnim. Dakle, uvođenje odgovornosti je krajnje dobro definisano upravo kroz činjenicu da službenik potpisuje rješenje umjesto svog nadređenog. Ali samo postoji jedna dilema u tom dijelu. Da li ćemo samo naći model da zaštitimo službenika da on sad ne bude onaj koji potpisuje ono, za šta ga nadređeni zove da

napiše. Znači, u ovom drugom dijelu i u tim situacijama, nadređeni potpisivao pa je dijelio odgovornost, sada mu je mnogo lakša pozicija da zove i da kaže, ovo se mora ovako odlučiti, a da za to odgovara službenik. Ja znam da je tu pitanje digniteta službenika, ali znamo kako funkcionišemo u tom sistemu. Inače, to zaista smatram nivoom odgovornosti koji može doprinijeti obavezi da se nešto nauči, jer se odgovara za ono što se napisalo. I ono što takođe smatram bitnim rješenjem, jeste ukidanje ping pong efekta, kroz mogućnost da drugostepeni organ odluči, odnosno dužnost da odluči kada dolazi do šetanja predmeta od prvostepenog prema drugostepenom organu. Ali, opet dilema, da li su drugostepeni organi, dovoljno kredibilni, jer ono što su iskustva koja sam ja pratila ne govore uvijek da su ping pong efekat iziskivali baš prvostepeni organi koji su loše radili, nego je nekad bilo vrlo specifične prakse, drugostepenih organa koji su neke stvari radili na različit način u odnosu na različite situacije i to je opet oblast koja je jako bitna za upravni nadzor i za sve ono što je potrebno da bi ovaj zakon zaista postigao efekat koji je potreban.

I do kraja dvije stvari, priča o pozitivnoj fikciji i odgovornosti službenika ukoliko zbog pozitivne fikcije dođe do donošenja odluka koja nebi bila donijeta da je službenik zaista odlučio u zakonskom roku i koja bi bila na štetu države, jer je to jedan od nivoa odgovornosti kojom će se obezbijediti da pozitivna fikcija ne bude prostor za zloupotrebe, nego da bude samo prostor da građani ostvaruju svoje pravo, a da ukoliko ga ostvari na način, što je imao mogućnost da mu to službenik obezbijedi, da taj službenik za to odgovara i do kraja ispravka greške, to je amandman na koji sam ukazivala i na Odboru, smatram da je veliki broj građana bio u poziciji, da zbog grešaka koje u donošenju rješenja ne prave državni organi, sam vodi određene postupke. Mislim, da ni sada članom 26 nije precizno definisano jasna obaveza državnih organa da oni moraju ispraviti u kojem trenutku i na koji način je greška i u tom smislu i precizirati to kako bismo zaista obezbijedili od državni organi u ovom dijelu postupaju po službenoj dužnosti u najkraćem roku. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice.

Kolega Željko Aprčović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Obradović.

ŽELJKO APRČOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi ministre sa svojim saradnicima, poštovane kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore.

Ja mislim da na zasjedanju našeg Parlamenta nijesmo imali značajnije zakonsko rješenje od današnje rasprave o Zakonu o upravnom postupku.

Radi se o potpuno novoj koncepciji, o jednom reformskom zakonu, jednom zakonu koji je uskraćen sa onom dobrom praksom, odnosno pravnom tekovinom Evropske unije.

Zašto kažem? Zbog toga što kroz sva akta Evropske unije, se provlači da je dobra uprava, da je građanin zaslužio dobru upravu. U smislu da dobra uprava treba da bude servis građanima, da on u dobroj upravi kroz jedan pravičan i efikasan postupak dođe do konačnog rješenja i da ostvari svoja prava i pravne interese. Moram da kažem da sam izuzetno zadovoljan sa komentarima uvaženih kolegica i kolega bez obzira dolazili sa strane vlasti ili sa strane opozicije iz razloga što smo zajednički identifikovali

da će ova zakonska rješenja u narednom periodu značiti jedan izuzetno dobar iskorak u odnosu na ono što predstavlja odnos države prema pojedincu, odnosno fizičkom licu ili privrednom subjektu. One dileme koje su se kod mene javile kao i kod kolega opozicija i iz vlasti su otklonjene kroz razgovor sa ministrom i sa njegovim uvažanim saradnicama, u dijelu koji se odnosi na potpunu implementaciju zakonskih rješenja u roku koji je ostavljen Predlogom zakona od godine dana.

Zašto to kažem? Iz prostog razloga što smo dobili u obrazloženju ministra odgovore na moje dileme koje se odnose na donošenje Zakona o upravnom sporu koje treba da predloži Ministarstvo pravde i uvjeravanja da će se taj zakonski predlog, a koji se definitivno naslanjaju ova dva zakonska predloga i Zakon o upravnom postupku i Zakon o upravnom sporu, naslovljeni jedni na druge biti donijeti do kraja prvog kvatala iduće godine i Zakon o upravnoj inspekciji koji treba da na potpuniji i cjelovitiji način definiše nadzor nad sprovođenjem ovih zakonskih rješenja, koja su izuzetno kažem još jednom izuzetno kvalitetna definisana u ovom zakonu.

Kratak je vremenski interval u kojem možemo da pričamo o 30-tak novih instituta, koji su koncipirani u ovom zakonskom rješenju. Međutim, ono što mene kao poslanika i kao građanina Crne Gore, posebno raduje, jeste da od incijalnog podneska kojim se pokreće upravni postupak, pa do nadzora nad sprovođenjem upravnog postupka, sva poglavlja su ne jedan koncizan, jasan jezički prihvatljiv način ne samo pravnim stručnjacima, nego i laicima, odnosno građanima koji će u konkretnom slučaju ovaj zakon ići u prilog.

Moram da kažem da sam izuzetno zadovoljan, bez obzira na dileme u dijelu koji se odnosi na ono što se zove, da drugostepeni organ može samo jedan put da vrati prvostepenom organu odluku na ponovno odlučivanje, a u drugom dijelu, drugi put, meritorno odlučuje o samom predmetu upravnog postupka. To je dobra činjenica, sa aspekta onoga čega smo svi svjesni. Da ovo o čemu smo pričali kolege šetnja od jednog organa do drugog organa nije išla u prilog efikasnosti postupka i u prilog zaštite pravnih interesa građana Crne Gore.

Moram da istaknem da su značajno smanjeni rokovi za odlučivanje o upravnim stvarima ovim zakonom iz razloga što imamo i ono što prvostepeni organ mora da razmotri prilikom prispjeća žalbe na njegovo rješenje, da utvrdi da li ima elemenata, okolnosti i činjenica koje bi eventualno u jednom kraćem vremenskom intervalu dovele do toga da sedružačija odluka u odnosu na ono što je prvostepeni organ donio i takvo rješenje uručio podnosiocu zahtjeva. Treba da istaknem, a sa čime smo svi suočeni, bez obzira da li se radilo o poslanicima ili građanima koji imaju interese u okviru državnih organa, državne uprave, jeste da ONE STOP SHOP metodom ćemo izbjeći i onu šetnju, ako se radi o više upravnih stvari u jednom postupku, da je jedan organ dužan da pruži pomoć kroz sublimiranje rada svih onih organa, odnosno za dostavljanje informacija u pojedinim upravnim stvarima.

Želim da istaknem da sam ubijđen da će ovakav način koncipiranje zakona dovesti do većeg povjerenja građanina prema svim upravnim organima i do bržeg ostvarenja njegovih pravnih interesa i s toga smatram, a i iz svih diskusija koje ste čuli na dadnašnjem raspravljanju, da ćemo ovaj zakon donijeti uz apsolutno saglasje, što dovoljno govori o tome koliki je kvalitet zakonskih rješenja koji su predložene ovim zakonom. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Aprcoviću. Poslanik Obradović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Škrelja.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Uvaženi kolega Mustafiću, uvaženi gospodine ministre Konjeviću sa saradnicama, poštovani poslanice, poslanice, poštovani građani i građanke Crne Gore, Veoma važan zakon. Nema građanina Crne Gore kojega ovaj zakon nedotiče, krovni zakon iz upravne oblasti. Zakon koji se rješava u pravnim interesima građana, pravnih lica, drugih organa, drugih pravnih lica.

U praksi ono što je negativno ovim zakonom će se suzbiti, spriječiti, ovim zakonom i dobrom kontrolom, jer ako nje nema onda samo napravili samo pola puta do suzbijanja lošeg rada, neefikasnog rada, neracionalnog u suzbijanju korupcije i tako dalje. Veoma su važna načela u ovom zakonu, a po mojem mišljenju dva su mi onako najvažnija, promjene u dijelu da su ispred pravne stvari može rješavati samo istovjetno. Ne može se različito rješavati, kao što je bilo u praksi i veoma važno za građane, to je da se pribavlja dokumentacija po službenoj dužnosti koliko je ona u posjedu određenog organa, da građani ne bi gubili vrijeme i gubili novac, jer često i plaćaju tekse za iste.

Zakon dalje propisuje način na koji se saopšti građanima putem podnesaka i tako dalje, način dostavljanja pismeno posredno, neposredno dostavljanje, način stranke, da li je ona procesno sposobna ili ne, imamo i u određenim slučajevima će zastupa zastupnik zakonski, odnosno punomoćnik, dalje imamo rješenja odnosno zaključak od čega se sastoji iz uvoda dispozitiva pravne pouke, upustvo, odnosno pravno sredstvo, obrazloženja i potpisa ovlašćenog lica. Imamo i pravna sredstva koja su uvažena, nije to bila žalba, sada je prigovor i zahtjev za ponavljanje postupka i ako je rješenje konačno, na njega se samo može javiti služba, odnosno Upravnom sudu pokrenuti upravni spor i naravno imamo valjana pravna sredstva.

Ovdje bih ukazao, ipak na nešto što je ovako posebno važno, a to je ono što ovaj zakon sprečava zloupotrebu u dijelu da zaposleni godinama ne rješavaju predmete da ne drže u fajokama i da imamo takozvano ćutanje u administraciju. Nijesam saglasan sa tim da ćutanje znači odobravanje, pa da odobravamo u tom slučaju zahtjev istog, da je on pozitivno riješen, to bi tek nastao haos, ali mora se rješavati i tu mora se vršiti nadzor veoma efikasan na tim koji to rade. Na...službenike koji stalno donose ista rješenja. Vi mu ukidate rješenje po pet, deset puta, ukazujete na koje nedostatke su oni napravili greške, a oni isto to ponavljaju, jednostavno nema nikakvih posledica prema njima. U ovom slučaju će drugostepeni organ da poništi i ponovo ukoliko prvostepeni donese istovjetno rješenje riješiti sam taj predmet, ali samo da ne ispadne da poslije prvostepeni organ prebacuje odgovornost na drugostepeni da ne donosi rješenja on, nego koliko je nešto važnije ili suptilnije i tako dalje, osjetljivo da oni prebacuju drugostepenim organima. E, u tom slučaju mora se i on iskontrolisati i pitati zašto ne donosiš kvalitetna rješenja, zašto se ne preuzimaju mjere protiv istih i vode se disciplinski postupci i tako dalje.

I na kraju u jednom dijelu smatram da ovaj zakon, to je moje mišljenje treba da riješi jedno veoma važno pitanje. Ako to nijesmo riješili, i ako smo mnogo šta odradili, i ako sve pohvale za tim koji je radio, ali je nešto što je promaklo, da sam zaista ja kroz svoj rad i kroz drugostepeni organ dono mnogo upravnih akata i tako dalje,... zapazio.

Vežano za rješenje koje je konačno i koje se ne može pobiti staviti van snage ni vanrednim pravnim sredstvima. Mi imamo valjana pravna sredstva zahtjev za ponavljanje postupka, sada imamo čak i redovno pravno sredstvo, imamo vanredno preispitivanje pravosnažne odluke, zahtjev za zaštitu zakona i tako dalje. Sada ću vam reći primje.

Ukoliko nema protivne stranke, a vi date jednoj stranci odobrenje da ona ima oređeno pravo, recimo pravo na izgradnju određenog vodovoda, pravo na dobijanje određenih koncesija, pravo na građevinsku dozvolu na bilo šta, a nema protivne strane, ali je tu da po pravilima radi ne bi trebao da dobije to pravo, nema uslova da mu se izda to pravo. To rješenje, niko u njega ne gleda, neće niko izjaviti žalbu na njega i on će postati konačno i pravosnažno i ovaj će da ostvari to pravo. Vi po pravu nadzora kada gledate, ne možete da ga stavite van snage, jer možete da stavite van snage pravosnažno rješenje, ukoliko ga je donio jedan organ bez saglasnosti drugog organa, ukoliko je to donešeno rješenje uz određeno krivično djelo, ukoliko je učestvovalo lice koje je moralo biti izuzeto, ukoliko prijeti opasnost po zdravlje i javni poredak i tako dalje. Ukoliko je, čije je izvršenje nemoguće, znači kad god uzmemo zakonsku opciju ne možemo da nađemo da se za nju vežemo da bi mogli da stavimo van snage, a tu je ogromna korupcija, vjerujete mi. Znači neko je podnio odgovarajući zahtjev, nema uslova da mu se odobri, izađe u susret to odobrenje i niko ga ne iskontroliše, nema protivne stranke, i u tom slučaju, znači mora to da se nađe, da se nađe jedan član ili amandman. Evo, ne želim ja da prejudiciram i da vam to namećem, ali sigurno mislim da sam u pravu. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem. I poslanik Škrelja je posljednji prijavljeni diskutant. Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Koristim priliku da pozdavam ljepši dio resornog ministarstva u odsustvu ministra, uvažene kolege poslanice i poslanike, poštovani građani Crne Gore,

Usvajanjem Zakona o upravnom postupku koji je na današnjem dnevnom redu Crna Gora će učiniti veliki korak naprijed u procesu pridruživanja Evropskoj uniji.

Naime, uz Izvještaj o napretku Crne Gore za 2014. godinu, Evropska komisija je donijela i takozvani strateški papir, proširenu strategiju o pridruživanju koji je uvelo još jedan novi elemenat pristupa, reformu javne uprave.

Pored ostala dva vladavine prava i ekonomskog upravljanja čime ovaj zakon još više dobio na značaju u ukupnoj reformi javne uprave Crne Gore u smislu poboljšanja odgovornosti i pružanja usluga građana.

Osim ovog razloga, predlaganje novog ZUP-a, primjena važećeg zakona je pokazala da su pojedine odredbe ograničavajući faktor u postupku rješavanja o pravima o interesu građana, te da je potrebna sveobuhvatna izmjena važećeg zakona gdje će građani i njegova prava biti u fokusu javne rasprave.

Obzirom, na ograničeno vrijeme posto je i kraj diskusije o ovom zakonu, očigledno znači nije ni interesovanje na nivou kao na početku, nemoguće je dotaći svih novina u ovom zakonu, te ću pokušati da pomenen neke po meni suštinski koji su predloženi.

Prije svega, moram istaći da se ovim predlogom zakona na ovi način postavlja koncepcija upravnog postupka. Naime, pokušava se osloboditi formalizma koji posjeduje važeći ZUP. Međutim, kada se cijeli zakon iščita, jasno je da je njegov koncept takav da u potpunosti je u službi zaštite građanina, kao stranka u postupku i osigura efikasnost upravnog postupka kroz njegovo pojednostavljivanje i ubrzavanje.

Prije svega, u mnogim segmentima je proširena zaštita prava građanina i stim u vezi moramo ukazati na garantni akt koji stranci garantuje donošenjem rješenja od strane ravnopravnog organa, sticanje određenog prava pod uslovom da je to predviđeno posebnim zakonom, odnosno dužnost jednog pravnog organa da donese rješenje u sticanju prava stranci, koje je garantovao nakon određenog vremenskog perioda.

Kada je riječ o pojednostavljenju postupka ističem da je bitan, kao što su mnogi rekli ONE STOP SHOP, to jest provođenje upravnih aktivnosti na jedno mjestu, stim što je svakako važno što sugerišem predlagaču da se precizira na koji način će državni organi ovo realizovati, da bi ovakav način rada uprave zaživio da norma ne bude mrtvo slovo na papiru.

Novine se ogledaju u uvođenju poravnjanja kao alternativnog mehanizma, u rješavanju sporova i obaveza, ovlašćenog službenog licatokom cijelog postupka nastoji da stranke zaključe poravnanje. Takođe, predviđen je skraćeni postupak kao mehanizam smanjivanja nepotrebnih formalnosti. Uvodi se institut ispitnog postupka, odnosno nakon sprovedenih svih dokaza o postupku, organ o sprovedenom ispitnom postupku obavještava stranku da se izjasni na rezultat ispitnog postupka i tako joj se daje mogućnost da reaguje prije donošenja rješenja čime se predupređuje u izjavljivanju žalbi i krajnjem skraćivanju kompletnog postupka.

Zakonom je detaljno regulisano pravo na žalbu, te konstruisan prigovor kao novi pravni lijek. Dok je ponavljanje postupka predviđeno kao pravni lijek koji je isključivo u rukama stranke. Jedno od centralnih pitanja je odnos prvostepenog i drugostepenog organa po žalbi. Stim u vezi, predviđen je da drugostepeni organ može samo jednom da poništi prvostepeno rješenje, a da drugi po žalbi rješava u meritumu. Stim što sam mišljenja da to treba analogno Zakonu o parničnom postupku dozvoliti da to bude najmanje dva puta kako bi se spriječili takozvani ping-pong efekat ili ja tebi ti meni.

Veoma značajno je pomenuti da ubuduće rješenje kao upravni akt potpisuje ovlašćeno službeno lice koje odredi starješina organa čime se dodatno pojačava odgovornost svakog ovlašćenog službenika koji vodi upravni postupak, odnosno ovim se stvara pretpostavka da se ta odgovornost individualizuje i identifikuje. Novine su i što ovaj zakon ne poznaje konačnost rješenja, zaključak, to jest i vanredne pravne lijekove. Na kraju, što se tiče primjene zakona imajući u vidu novi koncept zakona potrebno je preduzeti sve kroz organizovanu edukaciju da se svi službenici i sva ovalšćena lica od momenta kada zakon bude donijet i usvojen odluče da postupak vode kvalitetno i racionalno. Hvala na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vama, kolega Škrelja.

Iako smo najavili da je Vaša diskusija poslednja, ipak imamo još jednog prijavljenog diskutanta.

Pošto je riječ o novoj poslanici samo da pojasnimo da se obično diskusije prijavljuju u prvom dijelu rasprave, ali imamo naravno razumijevanje jer je riječ o novoj poslanici.

Naša kolegistica Marković, izvolite.

DANIJELA MARKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovani građani Crne Gore, poštovani ministre, kolege i kolegice.

Ovo je jedan novi zakon, nijesu izmjene i dopune tako da je dosta izazvao dileme u mnogim tačkama. Novine koje donosi Predlog novog zakona o upravnom postupku u odnosu na sada važeći koji je u primjeni, sastoji se u sledećem:

Ne koristi se uprava, nego javno pravni odnos kao prikladniji, što je i prihvatljivo. Zatim, u odnosu na važeći zakon i niz novih načela, načelo zakonitosti je postojalo, ali je dodato i opravdali su očekivanja Senata, što je vrlo značajno. Načelo srazmjernosti, načelo aktivne pomoći stranke, načelo prava, razgledanje spisa. Ono je postojalo ranije u odjelu za postupak, načelo upotrebe rodno osjetljivog jezika.

Novina je i u članu 20 koji se odnosi na garantni akt, koji glasi:

"Javno pravni organ može na zahtjev stranke donijeti rješenje kojim se stranki garantuje sticanje nekog prava pod uslovom propisanim posebnim zakonom".

Izostala je odredba u stavu 3 ovog člana, kako će stranka nadoknaditi štetu u slučaju da ne dođe do ispunjavanja uslova za sticanje tog prava iz garantnoga.

Predlog novog zakona u članu 26, koji je važeći zakon u članu 213, koji je još na snazi, odnosi se na ispravku očiglednih grešaka u rješenjima, ne sadrži rok do kada javno pravni organ može da ispravi očigledne greške. Nepostojanje roka uvijek ima negativne posledice. Vrlo često su, baš to ispravljanje grešaka, o očiglednih grešaka koristili za donošenje sasvim novih rješenja. Upravni ugovor je novi institut koji je sadržan u članu 27,28,29 i 30. Naročitu pažnju privlači priroda ovog ugovora jer predstavlja, postavlja se pitanje, da li smo mi u zakonodavstvu imali ove ugovore kao na primjer, što je Ugovor o koncesiji, Ugovor o javnoj nabavi, Ugovor o javnim uslugama? Da li su oni sada, a vjerovatno i bili, upravni ugovori ili građanski ugovori? Kako član 30 odnosi se na jednostrani raskid Upravnog ugovora i to rješenjem javno pravnog organa. Ova je institucija nejasno postavljena u pogledu vrste ugovora, zaključivanja, raskidanja, mijenjanja kao i u pogledu poništenja i nadležnosti u slučaju spora. Najviše zastupljen upravni ugovor je u francuskom i njemačkom pravu i takođe u okruženju kod Republike Hrvatske, ali upoređivanjem nekih upravnih ugovora i njihovih postavki malo smo mi različito to uradili. U članu 31 predviđena je zaštita interesa stranaka podnošenjem prigovora što je jako pozitivno, ali za razliku od Hrvatskog ZUP-a gdje u članu 154 stoji: "Da može izjaviti prigovor zbog toga što javno pravni organ ne ispunjava ugovorene obaveze, stim što se prigovorom može zahtijevati naknada štete nastala neispunjavanjem ugovora". Kod nas je to pravo stranke izostalo.

Institut pravne pomoći sadržane u članovima 43,44, i to su dobra rješenja za efikasnu javnu upravu, jednostavan i brz postupak.

Ovim Predlogom zakona uveden je institut uslovnog rješenja kod ćutanja uprave, pozitivna fikcija tako da kod donošenja upravnog akta od strane državnog organa u članu 117 koji se odnosi na okončavanje postupka u slučaju ćutanja uprave, daje mogućnost stranki da joj prvostepeni ili drugostepeni javno pravni organ izda potvrdu da

je njen zahtjev na taj način, gdje javno pravni organ tjera praktično, što je i to pozitivno, da radi efikasnije i da poštuje rok i zakon. Novina kod pravnih lijekova je sadržana u članu 126 stava 9 koji glasi:

"Drugostepeni organ rješavajući po žalbi, ako je već jednom poništio prvostepeno rješenje pa stranka izjavi žalbu na novo rješenje prvostepenog organa, drugostepeni organ je dužan da poništi prvostepeno rješenje i sam riješi upravnu stvar". Znači, da se rješenje po žalbi poništava samo jedan put. Dalje, u članu 125 stav 3 već je upotrijebljen izraz "primjereno rok". Za odgovor na žalbu, a koji je neprihvatljiv, jer vodi opet odugovlačenju postupka, što je praksa i pokazala osobito recimo kod predmeta, kod Uprave za nekretnine gdje godinama leže predmeti, jer nije dostavljena žalba, jer nije dostavljena odgovorna žalba itd. Takođe u članu 125 stav 5, trebalo je odrediti koji je to rok u kome je prvostepeni organ dužan da dostavi žalbu sa spisima predmeta drugostepenom organu, jer postavka bez odlaganja nije rok. Mora postojati neki rok. U sadašnjem važećem ZUP-u to je bio roko od osam dana. Znači, tu je izostao opet u odnosu na raniji ZUP, tu smo negativni.

Novina je u članu 163 gdje se daje mogućnost javno-pravnom organu posle čijeg rješenja je pokrenut upravni spor, da može da, do završetka spora, ako uvažava sve zahtjeve službe, poništi ili izmijeni svoje rješenje iz razloga iz kojeg bi sud mogao poništiti takvo rješenje, ako se time ne vrijeđa pravo protivne strane u upravnom postupku ili pravo trećeg lica, i to je nešto pozitivno. Ovo znači da javno-pravni organ može da ne čeka presudu Upravnog suda već da poništi i izmijeni svoje rješenje i tako djeluje efikasnije i ekonomičnije u toj fazi postupka.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice Marković.

Pošto su završene diskusije evo prilike za završnu riječ.

Ministre, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani poslanici,

Vrlo kratko da se prvo zahvalim svim poslaničkim klubovima, poslanicima na diskusiji, da ne ponavljam zahvalnost koju sam učinio prema poslanicima i drugim ljudima koji su na ekspertskom nivou pomogli da imamo današnji zakonski, da imamo tekst zakona u ovoj sadržini, i da negdje ukažem da će Ministarstvo unutrašnjih poslova uraditi sve što je do nas u narednih godinu i po dana, koliko je ostavljen rok, nešto što nam je zajednički cilj, da pripremimo i sebe i sve druge organe iz njihove nadležnosti za adekvatnu primjenu ovog zakonskog propisa.

Hvala, posebno poslanicima iz opozicionih partija gdje smo oko vrlo važnog zakonskog teksta ukazivali dominantno kako eventualno možemo sami tekst unaprijediti bez bilo kakve primisli politike, koja je ponekad svojstvena s pravom u ovom domu. Mi ćemo sve amandmane koji dođu sagledati i mislim da najznačajniji broja amandmana, koji bude došao na ovaj zakonski tekst s naše strane, će kroz konkretan dijalog biti razmijenjeni argumenti da li će tim tekstom biti unaprijedjeno ili neće biti unaprijedjena sadržina i kvalitet zakonskog teksta. Šta je cilj? Cilj je u suštini, ako ga možemo sažeti kroz jednu setencu, da imamo upravu koja je efikasnija. Zašto da imamo upravu koja je

fikasnija? Zbog toga da bi imali zadovoljnije građaninje i da bi njihov kvalitet života u najužem smislu i u jednom dijelu bio veći kroz postupanje nadležnih državnih organa. Da li će to moći samo da se uradi usvajanjem teksta? Ne. Da li ćemo kroz samu primjenu ovog zakona imati nove izazove? Da. Zato što ih prosto ima svaka uprava u svakoj državi, to je jedan konstantan proces i usavršavanje službenika, i usavršavanje administracije i želje svih država i njenih uprava da imamo efikasnu i kvalitetnu upravu. Naravno, uvijek posmatramo ovaj zakonski propis kroz set drugih propisa koji se usvajaju. Ovdje je kolega Gošović o novinama u korišćenju različitih elektronskih evidencija i tako dalje, koje nijesmo imali kada je sadašnji važeći zakon usvajan. Dakle, svako će sa svog segmenta da da neki doprinos da imamo ukupan sistem, kao cjelinu, efikasniji. Ono što se više puta ovdje ukazivalo i koleginja Jonica je najdirektnije o tome govorila podržavajući princip da sada ovlašćeni službenici donose rješenja, da li to možda može da dodje u određenu vrstu suprotnosti da njihov starješina im ukazuje kako u određenom postupku što da riješe. Da li može? Može, naravno da može. Međutim, imamo u vidu, zato sam govorio o ovom nizu drugih zakona koji su vezani, najprije Zakon o državnim službenicima i namještenicima koji štiti službenike. Po tom Zakonu sada u Ministarstvu unutrašnjih poslova nemate ni jednog službenika koji nije na neodređeno radno vrijeme, dakle ne može niko po tom principu.... službenik mora da ima svoj integritet. Donijeli smo planove integriteta, u cjelom kontekstu sagledavamo te stvari, ne možete sve zakonom propisati. Nešto mora ostati i za njegovu primjenu i za kvalitet svakoga od nas pojedinačno. Ne profesionalno, nego ljudski rekao bih, integritet u smislu. Da, ako vam starješina ukazuje da nešto treba da uradite, što je nezakonito, tog starješinu prijavite. Što je problem? Ako se to jednom desi, dva puta, tri puta, četiri puta, dakle vjerujte mi da onda neće nikome padati na pamet da pokuša da na nezakonit način utiče na službenika kod donošenja njegovih odluka zašta ga zakon u određenom smislu ovlašćuje.

Završio bih sa još jednom zahvalnošću za pohvalu za ovaj zakonski tekst i zaista bi nam u Ministarstvu bilo zadovoljstvo da on što je moguće sa većom podrškom poslanika bude usvojen na takav način, bio i onama potpora, ne samo nama, nego i drugim državnim organima da u ovih godinu i po dana preduzmemo sve neophodne pripreme za njegovu kvalitetnu primjenu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vama, ministre.

Ovim smo završili raspravu o Predlogu zakona o upravnom postupku.

Zahvaljujemo se ministru Konjeviću i njegovim saradnicima za učešće u raspravi.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore za 2013. godinu.**

Predstavnici Regulatorne agencije za energetiku su Miroslav Vukčević, član Odbora Agencije i Novak Medenica, direktor Agencije.

Pozdravljamo ih.

Izvjestioci Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je dr Strahinja Bulajić.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Regulatorne agencije da li želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

MIROSLAV VUKČEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Skupštine, poštovane poslanice, poštovani poslanici, poštovani građani,

Prije svega želio bih da uputim izvinjenje u ime predsjedavajućeg Odbora Regulatorne agencije za energetiku Branislava Prelevića, koji je spriječen da prisustvuje današnjem zasijedanju Skupštine Crne Gore, zbog sastanka Odbora regulatora pri energetske zajednici čiji je predsjednik.

Pred vama je Izvještaj o stanju u energetske sektoru Crne Gore u 2013. godini.

Svjesni ste značaja energetske sektora za cjelokupnu crnogorsku ekonomiju i tim prije ne čudi posebna pažnja koja se sa vaše strane godinama posvećuje ovom izvještaju.

Godišnji izvještaj o stanju u energetske sektoru koji je pripremila Regulatorna agencija je prilično formalizovan. Znaete da je Zakonom o energetici određen sadržaj izvještaja i da u tom smislu postoje određena ograničenja. Ali, ipak vjerujem da je njime obuhvaćeno sve ono što je bitno i što je karakterisalo stanje u sektoru.

Izvještaj sadrži sedam poglavlja i to: energetske resursi i kapaciteti; nalazi iz nadzora energetske subjekata, investicije u energetske sektoru, finansijsko poslovanje energetske subjekata u 2013. godini, stanje i aktivnosti na tržištu električne energije, ključne i normativne aktivnosti regulatora, reforme cijene za potrošače u periodu jul-2007. do decembra 2013. godine. 2013. godina je za elektroenergetski sektor je bila specifična po mnogo čemu. Ovom prilikom osvrnuću se na par najznačajnijih događaja koji su svakako privukli vašu pažnju.

Prekid napajanja električnom energijom unekoliko opština u januaru 2013. godine, nelegalno snabdijevanje Kombinata aluminijuma električnom energijom u periodu od pet mjeseci, neizvršavanje obaveze razdvajanja operatora distributivnog sistema od matice kompanija, tj. od Elektroprivrede Crne Gore, uvodjenje takozvane G komponente u regulatorni sistem prema kojem se proizvođači energije u Crnoj Gori zadužuju za plaćanje dijela troškova u penosnom sistemu, investicije u energetske sektoru i cijene električne energije. Naravno, u izvještaju se nalazi još interesatnih detalja koje bi trebalo prodiskutovati ali o tome ćemo, vjerovatno, kroz vaše diskusije i pitanja.

Da se vratimo ovim najznačajnijim stvarima.

Kao posljedica trajne nepovoljnih vremenskih uslova došlo je do havarije nekoliko prenosnih i distributivnih dalekovoda što je prouzrokovalo prekid napajanja sljedećih opština: Kolašina, Andrijevica, Plava, Gusinja, Šavnika i Plužina, kao i manja mjesta Manastir Morača, Grahovo, Vilusi, Brezne i Čevo.

Prekid u snabdjevanju električnom energijom je obuhvatio period od 15. januara do 3. februara 2013. godine. Ukupna količina neisporučene električne energije je iznosila 1.274.000 kilovat sati, dok je u tom periodu bio 165 miliona kilovat sati. U procentima izraženo to je iznosilo oko 0,77% od ukupne energije.

Ministarstvo ekonomije je formiralo komisiju koje je utvrdilo uzroke havarije, štetu koja je nastala kao i mjere kojima će se nadomjestiti dio nastale štete potrošačima.

Ukupna materijalna šteta iznosila je u prenosnoj mreži oko 800.000 eura dok je u distributivnoj bila preko milion eura. Elektroprivreda Crne Gore i Crnogorski elektroprivredni sistem su solidarno uplatili ukupno oko 45.000 eura porodicama koje su pretrpjele najveću štetu prilikom prekida napajanja.

Stabilnost rada elektroenergetskog sistema Crne Gore kao i ispunjenje obaveza prema Međunarodnoj elektroenergetskoj interkonekciji, sa kojom je elektroenergetski sistem suprostavio .... rad dovedena je u pitanje zbog nelegalnog snabdijevanja Kombinata aluminijuma u Podgorici. Naime, Kombinatom aluminijuma je ušao u 2013.godinu bez potpisanog ugovora za snabdijevanje električnom energijom. Crnogorski elektroenergetski sistem je izdao nalog Elektroprivredi Crne Gore da angažuje rezervu u snazi i pokrije debalans elektroenergetskog sistema. Tako, nakon 53 dana ovakvog snabdijevanja, Kombinatom nije obezbijedio snabdjevača niti je preuzeo balasnu odgovornost, balasni mehanizam je doveden u zonu bez raspoloživih finansijskih garancija, zbog čega je Elektroprivreda Crne Gore ukinula raspoloživost sistemskih rezervi. I pored zahtjeva crnogorskog elektroenergetskog sistema od 22. februara 2013. godine upućen KAP-u za hitnu privremenu konzervaciju proizvodnih pogona elektrolize, odluka o tome nije donesena, a kako kod Uprave za inspeksijske poslove da ne postoji mogućnost jednostranog isključenja KAP-a sa prenosne mreže, neželjeni debalans sistema u kontrolnoj oblasti Crne Gore prenesen na evropsku elektroenergetsku interkonekciju sve do 31. marta 2013. godine. Debalans crnogorskog elektroenergetskog sistema je koincidirao sa neželjenim debalansom suprotnog smjera sistema Srbije, pa je uticaj na ostatak interkonekcije bio zanemarljiv. U periodu od 1. aprila do 25. maja 2013. godine neželjena odstupanja sistema akumulirana su odnosu na evropsku elektroenergetsku interkonekciju i angažovanjem novog snabdjevača društva Montenegro bonus Cetinje za Kombinatom aluminijuma Podgorica, vraćen je u regularno stanje 13. juna 2013. godine od kada i počinje puna normalizacija rada crnogorskog elektroenergetskog sektora. Do kraja juna 2013. godine Montenegro bonus je vratio dio energije koji je preuzet iz interkonekcije uz tzv. ljetnjem periodu tj. za energiju preuzetu od početka aprila do kraja maja. Dio energije koji je preuzet od 23. februara do početka aprila je predmet dogovora između nadležnih ministarstava Crne Gore i Srbije.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Molim vas da privodite kraju jer je isteklo vrijeme za uvodnu riječ. Ili pokušajte da budete racionalni.

MIROSLAV VUKČEVIĆ:

Htio sam još oko razdvajanja distribucije, oko uvođenja novih metodologija, oko investicija i oko cijena. Ništa onda, kroz diskusiju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Možete tokom rasprave ili u završnoj riječi. Pet minuta je uvodna riječ.

Pitam izvjestioce odbora da li žele riječ? Ne želite, dobro. Idemo na uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova. Poslanik Gegaj, u ime Kluba DPS-a, a neka se pripremi poslanik Bulajić. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovani direktori Vukčević i Medenica, dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Crna Gora je, s obzirom na prirodne resurse, razvoj energetskog sektora postavila kao jedan od svojih strateških ciljeva. S toga, Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju razvoja energetike do 2030. godine. Radi se o obimnom dokumentu koji na sveobuhvatan način razrađuje niz mjera i instrumenata čijom implementacijom se predviđa ispunjenje usvojenih ciljeva energetske politike u Crnoj Gori. U skladu sa tim, glavni prioriteti energetske politike koji su sadržani u ovom dokumentu su sigurnost snabdijevanja energijom, razvoj konkurentnog tržišta ekonomije i održiv energetski razvoj. Takođe, u skladu sa preuzetim obavezama u Crnoj Gori je u toku realizacija reforme energetskog sektora sa aspekta energetske politike i strategije. Pomenuta reforma podrazumijeva usklađivanje strateških i energetskih ciljeva Crne Gore sa onima Evropske unije, formiranje energetske zajednice i potpisivanje zajedničkog sporazuma o energetici stvoren je pravni okvir za integrisano energetsko tržište koje ima za cilj ne samo da kreira integrisano regionalno tržište, već i da obezbijedi privlačenje investicija u energetskom sektoru i sigurno i održivo snabdijevanje energijom.

Ono što bi okarakterisalo stanje u energetskom sektoru u prošloj godini ogleda se najprije u problemima u funkcionisanju, kao što je i sam direktor Medenica rekao, elektroenergetskog sistema u prvom redu. Naime, sektor energetike mora se razvijati kao otvoren sistem u skladu sa energetskim sistemom Evropske unije i energetske zajednice otvoren za domaća i strana ulaganja. Izvještaj koji danas raspravljamo, moram konstatovati da na transparentan način daje prikaz stanja energetskog sektora u Crnoj Gori, kao i to da je metodološki dobro napravljen sa velikim brojem statističkih pokazatelja. Obradena su propisana poglavlja, kao i druge aktivnosti koje regulator energetskog sektora obavlja i obavezan je sprovoditi shodno zakonskim, ali i drugim međunarodnim aktima i obavezama. Prethodnu godinu u energetskom sektoru okarakterisalo je stanje koje se ogleda u problemima funkcionisanja elektroenergetskog sistema uslijed prekida napajanja električnom energijom na dalekovodu između Andrijevice i Plava koji je prouzrokovao prekid snabdijevanja energijom u dužem periodu kao posljedica nepovoljnih vremenskih uslova.

U toku 2013. godine Elektroprivreda Crne Gore je investirala u sopstvenu infrastrukturu oko 35 miliona eura, što je za 512.000 eura manje od investicionih ulaganja u predprošloj godini. Od ukupnih kapitalnih ulaganja u proizvodne kapacitete investirano je 8.808.000 eura ili 25,83%. Povoljna hidrološka situacija i ostvarena potrošnja u 2013. godini su direktno uticali da Elektroprivreda Crne Gore ima povećanje raspoložive energije za prodaju, smanjenje potrebe za nabavkom električne energije i pozitivne efekte po osnovu razmjene električne energije sa EPS-om. Gubici ostvareni u 2013. su u odnosu na 2012. godinu manji za 61,6 gigavat sati dok je plan naplate na osnovu dostavljenog izvještaja ostvaren u potpunosti. Evidentno je da je u 2013. godini u sektoru nafte i gasa utvrđeno da je 30 subjekata ostvarilo pozitivan finansijski rezultat dok je 12 subjekata imalo negativan finansijski rezultat. Po pitanju tržišta električne energije za prošlu godinu, prošla godina predstavlja početak nove etape, jer su Kombinat aluminijuma, Željezara i željeznička infrastruktura kao najveći kupci električne energije koji su direktno priključeni na prenosni sistem prešli na tržišni način snabdijevanja tj. kod izabranih snabdijevača sa kojima su zaključeni bilateralni ugovori u kojima su definisane i cijene. Crna Gora ima obavezu da energetsko zakonodavstvo u potpunosti uskladi sa energetskim propisima Evropske unije. Tako da pravno i organizacijski uskladi energetski sektor sa zakonom i međunarodno preuzetim

obavezama. Zamolio bih vas, potpredsjedniče, ako može makar 40 sekundi više nego što je predviđeno.

Razdvajanje operatera distributivnog sistema od vertikalno integrisane Elektroprivrede Crne Gore je uslov za eliminisanje monopolola jednog snabdijevača i razvoj maloprodajnog tržišta električne energije u Crnoj Gori. Regulatorna agencija za energetiku je i u ovoj godini preuzela niz mjera i aktivnosti, sa ciljem da ubrza i podstakne proces razdvajanja. Značajno je naglasiti sljedeće da je Evropska unija postavila visoke ciljeve u oblasti energetike. U tom cilju su donijeta tri energetska paketa, odnosno direktiva i preporuka koja se moraju primijeniti u zemljama članicama, kao i onim koje to namjeravaju ostati, kao što je Crna Gora. Sa energetikom zbog svoje kompleksnosti i važnosti za ekonomske i socijalne procese, kao što svi mi dobro znamo, ide teško. Značaj energetike za Evropsku uniju kao cjelinu s jedne strane i priroda elektroenergetskih sistema sa druge strane, usloveli su sistemski pristup prema kojem je na samom početku bilo neophodno uspostaviti jedinstveno tržište električne energije i gasa. Takođe, moram reći da su investicije u energetsom sektoru neophodne kako bi se ublažio deficit električne energije. Naša država mora izgraditi nove energetske objekte i u te investicije ne smijemo dozvoliti bilo kakvu improvizaciju. Investicije u energetske projekte u Crnoj Gori postaju mnogo atraktivnije, imajući u vidu da će podmorskim kablom između naše države i Italije sve zemlje regiona imati pristup energetsom tržištu Evrope.

Na kraju, mislim da je izvještaj dobar i da će imati podršku poslanika Demokratske partije socijalista. Hvala, potpredsjedniče, na prekoračenju. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Gegaj.

Poslanik Strahinja Bulajić će govoriti u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi poslanik Damjanović. Izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, gospodo iz Regulatorne agencije, uvažene kolege,

Izvještaj o stanju energetskeg sektora u 2013. godini tretira period koji je bio specifičan po mnogo čemu. Nego da kažem na početku da je za razliku od dosadašnjih izvještaja ovaj izvještaj, po nekom mom mišljenju, u tehničkom smislu predstavlja neki izvjestan napredak. Da bih bio i dosledan, da odmah kažem da se vidi da je iz pregleda cijena na stranicama 78 i 79, barem je to neki prvi utisak, da su na neki način ipak šticeeni interesi krajnjih kupaca energije. Zašto je to tako. Naime, cijena kilovat sata još nije dostigla cijenu iz 2009. godine u kategoriji domaćinstva, ali se plašim da ćete izmijenjenom metodologijom uzrokovati povećanje cijene. Takođe, cijene za industrijske potrošače su pale, ali ni to nije dalo očekivane efekte na njihovo poslovanje. U 2007. industrijski potrošači na 0,4 - 18,05 centi po kilovat satu, u 2013. godini skoro kao u domaćinstvima 7,97. Sada koliko je i to dobro, vidjećemo.

Da vidimo šta još piše u izvještaju. Osvrnuću se samo na nekoliko stvari ovom prilikom, a vjerujem da će moje kolege iz Kluba detaljnije o nekim drugim aspektima. Prvo, na stranici 66 govori se o metodologiji za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena

za korišćenje prenosnog sistema, odnosno o izmjeni metodologije koju sam već pomenuo. To je tada izazvalo poprično oprečne stavove. Naime, šta se dogodilo. Regulatorna agencija je donijela odluku o naknadi za korišćenje mreže koju plaćaju domaći proizvođači 31. decembra 2013. godine. Ta odluka je pala na Upravnom sudu 2. jula, dakle prije četiri, pet mjeseci. Usput, mislim da je broj presude bio 340, nebitno. Odlukom Regulatorne agencije izmijenjena je metodologija i uvodi se plaćanje tzv. ge komponente, odnosno plaćanje naknade. Između ostalog, u ovom tekstu piše sljedeće, ovim se uspostavlja pravedniji odnos između proizvođača i potrošača, s obzirom da se prenosni sistem ne koristi samo za snabdijevanje domaćih kupaca, u čiji je račun uključen dio za korišćenje prenosne mreže već i za izvoz proizvedene električne energije. Rekoh već da je ta odluka pala na Upravnom sudu 2. jula. Zašto pričam o svemu ovome. Po mom mišljenju, i ne samo po mom, sporan je način na koji je Regulatorna agencija to uradila. Sporno je i samo vrijeme, odnosno sve se to dešava na polovini regulatornog perioda, dakle ne čekajući kraj perioda, a kraj perioda je 31. jul 2015, znači tek za sedam, osam mjeseci kako to dođe, a ovo je decembar 2014. godine. Vama je odluka pala 2. jula. Zašto ste to radili na polovini regulatornog perioda, to je neka druga priča.

Dalje, izmijenjenom metodologijom predviđeno je da se za svaki proizvedeni megavat sat plati po 2,1 evro od strane proizvođača. E, sada, šta je Regulatorna agencija postigla ovim. Postigla je da se jedan isti kilovat sat plaća dvostruko, najprostije rečeno da me svako razumije. Plaća ga i proizvođač, ali i potrošač. Upravni sud je to osporio samo mi nije jasno šta je čekao toliko dugo da to ospori. Osporio je način i pravo Regulatorne agencije da utvrđuje iznos naknada, tako da je prihvaćena tužba Elektroprivrede i poništena odluka Regulatorne agencije. Dalje, interkonekcija ili ti krađa struje za Kombinat aluminijuma. Na stranici 33 i 34 piše da Regulatorna agencija nije imala mehanizma da reaguje, a taj debalans i neovlašćeno preuzimanje energije, kako se to popularno kaže, krađa otvorio je prostor da reaguje Brisel, ali ne i nadležni organi u zemlji Crnoj Gori. Lično to smatram ponižavajućim za Regulatornu agenciju za energetiku. Ako Regulatorna agencija nema mogućnosti da reaguje, onda je elementarno da obavijesti nadležne, a ne da se to prelije na Brisel i da se pravi od toga neviđena bruka, čak je i Janes Kopač iz Beča to nazvao najvećom hajdučijom. Dakle sve, ako je išta i bilo pozitivno u tzv. reformi energetskeg sektora, sve se tom krađom iz prve polovine 2013. godine anuliralo. Ne može biti da Regulatorna agencija u svemu ovome nije ni luk jela, a izgleda ni mirisala.

Dalje, nije izdvojen operator tržišta distributivnog sistema, a trebalo je godinu dana od usvajanja zakona, odnosno maj 2011, a sada je kraj 2014. godine. To se negativno odražava na razvoj tržišta električne energije i pojavu konkurencije. Treba sagledati ulogu Regulatorne agencije jer je pitanje da li Regulatorna agencija treba da obavlja samo puko praćenje procesa, što joj je i zakonska obaveza, a trebalo bi po nešto i da predlaže.

Dalje, stranice 69 i 70, nedopustivo je da se pred Upravnim sudom ospori, odnosno poništi ovoliki broj odluka Regulatorne agencije, čak 60%. Po mom mišljenju, ne ulazeći u razloge zbog kojih je sud oborio odluke, a i tu bi se moglo po nešto reći, to ukazuje na velike propuste u radu Regulatorne agencije. Zasad toliko. Izvinjavam se zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bulajiću.

Čuli smo izlaganje Demokratskog fronta. U ime Socijalističke narodne partije, kolega Damjanović, a neka se pripremi poslanik Tuponja. Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodo Vukčević i Medenica,

Danas 3. decembra želim da iskoristim priliku da svim osobama sa invaliditetom čestitam Dan osoba sa invaliditetom i da izrazim određenu nelagodnost zašto Skupština nije na dostojan način obilježila taj dan. Obilježavali smo i obilježavamo neke druge dane, za neke smo se čak ovdje i zalagali prije mjesec dana i potrošili ogromna budžetska sredstva, digla se kuka i motika, a nismo našli za shodno da obilježimo nešto što ovdje treba obilježiti makar zbog onih 60.000 osoba sa invaliditetom koji žive u Crnoj Gori.

No, da se vratim na predmetnu temu i da u ovih pet minuta pokušam da govorim o tržištu koje je vrijedno 700 miliona evra i o naporima regulatora, uspješnim ili manje uspješnim, da reguliše ovo tržište. Negdje između monopola koje imaju subjekti na ovom tržištu, Elektroprivreda Crne Gore i Jugopetrol, da ih navedem, i potreba i očekivanja građana i potrošača tih usluga.

Danas razgovaramo sa vama dvojicom, gospodin Prelević je najavio odsustvo. Ne postoji treći član Regulatorne agencije za energetiku. Cijelu godinu radite bez tog trećeg člana. Vlada u fioci drži taj predlog koji je sama donijela zbog sporova između DPS-a i SDP-a u toj Vladi, ko će biti kadrovsko rešenje, iako je postupak obavljen do kraja. Neka sada Vlada Crne Gore ili poništi taj postupak, vrati to na ponovno odlučivanje ili dostavi ovom parlamentu predlog da se izjasnimo oko toga, jer je sramota i bruka da je jedna agencija koja reguliše tržište od 700 miliona evra voljom Vlade uskraćena da ovaj posao radi na efikasan način i na način na koji to predviđa zakon.

Druga stvar jeste da smo mi u julu na Odboru razgovarali o ovom izvještaju. Danas 3. decembra razgovaramo o nečemu što se dešavalo prije dvije godine. Deplasirano, i tu je vjerovatno odgovornost i samog Parlamenta zašto ovakva dinamika razmatranja vašeg izvještaja.

Treća stvar jeste da je ključni problem ova metodologija o kojoj je govorio gospodin Bulajić. Imali smo i reagovanja na sjednici Odbora tada grupe građana Uljarević, Muk i Đurović i o tome detaljno razgovarali i o nepostojanju dobrih zakonskih osnova da se ove stvari do kraja dovedu. Onda imamo padanje presuda pred Upravnim sudom, to jeste zamjerka Agenciji, mada nakon Andrijevice ne bih mnogo vjerovao ni tom Upravnom sudu. Znamo dobro, kolega Bulajiću, čuli smo i na Odboru, ko i kako iz nevladinog sektora koristi taj Upravni sud da puni svoje džepove tim žalbama i kolektivnim tužbama i način na koji Upravni sud presuđuje.

Četvrta stvar u nizu jesu izmjene zakona. Reagujući blagovremeno, davno prije godinu i po dana, na probleme oko snabdijevanja i ono što je gospodin Kopač nazvao "hajdučijom" oko KAP-a, grupa poslanika, odgovornih poslanika, članova Odbora je predložila hitne izmjene i dopune zakona zajedno sa vama, koji bi omogućili kakvu takvu mogućnost da reagujete i da kažnjavate primjereno monopoliste i subjekte na ovom tržištu. Dakle, kolege Đukanović, Bulajić, Medojević, Damjanović, Vuković i

Šehović, iz svih klubova. Šta se dešava? Dana 26. jula ovo predaju u procedure. Nema ga na Parlamentu. Uporno tražim gore na Kolegijumu 10. oktobra 2003. godine, dobijamo mišljenje Vlade, koja kaže da treba sačekati sa izmjenama i dopunama Zakona o energetici, jer one trebaju da prošire, da obuhvate veći spektar, aktivnosti i nadležnosti u odnosu na ovo što je bilo urgentna potreba i kaže se da će se novim zakonom potpuno usaglasiti sve ono što je potreba. Imamo treći paket od 1. januara, liberalizaciju potpunu. Dakle, neće biti novog zakona, Vlada nije završila svoj dio posla. Bićemo krivi pred Agencijom u Beču, bićemo krivi pred Evropskom komisijom, imaćemo opomene zbog nesposobnosti Vlade Crne Gore, ovo je jedna u nizu nesposobnosti da odgovori svojim obavezama, zbog opstrukcije Vlade Crne Gore, ko zna kakvih i čijih interesa. 10. oktobra 2013. godine, se obećalo ovo je 3. decembar 2014. godine. E ovako Vlada troši živote svih građana Crne Gore i gubi naše vrijeme.

Peta stvar koja se tiče problema koje imamo na ovom tržištu oko zapetljanih odnosa između Elektroprivrede Crne Gore, crnogorskog elektroprivrednog sistema. Vlada većinski vlasnik u oba preduzeća. Dužničko-imovinski odnosi koji opterećuju rad tih subjekata i uopšte stanje na tržištu i sve onda ono posljedično što imamo da ovih problema sad sa devastiranjem neinvestiranjem u obimu kojim je trebalo tako da se radi itd. itd. No o tome je i kolega Bulajić govorio, a pretpostavljam da će govoriti i ostali diskutanti.

Dalje, u odnosu na nešto što smo tada govorili, da se podsjetimo, jul mjesec, neto profit, odnosno profit Elektroprivrede 25 miliona evra 2013. godine, iskazan i profit Jugopetrola četiri miliona evra svega, na 180 miliona evra ukupnog prihoda. Nešto o čemu je Vlada trebala da razmišlja. Dobio sam negdje gromku najavu da su inspektori ušli u Jugopetrol, shodno onome što je poslanik Damjanović i što se čulo na Odboru rekao. Nema najavu tih rezultata inspekcije u odnosu na iskazivanje profita, odnosno po meni, možda potencijalno fingiranje troškova, čime se umanjuju profiti u jednoj kompaniji možda i u nekim drugim kompanijama. Sve ovo jeste i vaš odsjek posla i potpuno razumijem da sa dva člana Regulatorne agencije, zbog opstrukcije Vlade sa ovakvim Zakonom koji imate, ali sa vašom krivicom, što nijeste bili uporni, što vam je kolega Bulajić ukazao i što ne predlažete i sami ne gurate neke stvari, morate se čuti. Ovo je ovdje vaš nadzorni subjekat ili subjekt koji vas nadzire. To je Parlament, a ne Vlada. Da se stvore uslovi da imamo negdje efikasno nadziranje tržišta energetike teškog 700 miliona eura. Ne radi se samo o nezkonitostima ili zakonitostima, radi se o efikasnom vršenju vaše uloge, do onoga što je sublimat možda, to su ove cijene električne energije. Na kraju, krajeva, ono što interesuje krajnjeg potrošača, da li su to fizička lica ili pravna lica, to je manje bitno. Zaokružiću uz zahvalnost na ovom prekoračenju. Nebih mogao da citiram sada posebne stavke o ovom izvještaju, nezadovoljan sam i kao građanin i kao poslanik što se i dalje gotovo 20%, jeli tako, električne energije gubi, odnosno što se i dalje krade struja koju opet neko drugi plaća i interesantni podaci u tabeli koju ste dali. U Tivtu 7 ili 8%, jeli tako, gubitaka u Kotoru 20%. O čemu se tu radi, hoćemo li malo da, o tome otvorimo diskusiju, gospodine Vukčeviću, gospodine Medenica. Neka ovo bude negdje zadnji put da ovako na brzinu organizujemo ovu veoma važnu raspavu, da negdje pokušamo da i kao Parlament i naravno kao Regulatorna agencija za energetiku budemo proaktivni izlazimo u susret problemima i ovo što vam je kolega Bulajić rekao, da vi budete oni koji ćete probleme

“bacati” na sto, a onda će građani cijeniti ko je taj koji te probleme neće da rješava. Hvalam vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Damjanoviću.

Poslanik Tuponja je posljednji u krugu uvodnih izlaganja u ime Kluba pozitivne Crne Gore.

Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Uvaženi potpredsjedniče, uvažena gospodo Vukčević i Medenica, kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore.

Mi danas od regulatorne agencije za energetiku dobijamo izvještaj o stanju energetskega sektora u Crnoj Gori. Možda najbolje stanje u ovoj oblasti smo mogli vidjeti preksinoć, kad je više od pola Crne Gore bilo u mraku ili ga možda nijesmo mogli vidjeti zbog toga što je bio mrak. Ali, to je odraz stabilnosti našega energetskega sistema.

Naišao sam u pripremi za moje izlaganje na jedan vrlo zanimljiv tekst koji je objavljen prošle godine, ali se aktuelizuje zbog toga što se govori o uvozu struje u Crnu Goru i kaže se da je za proteklih 13 godina Crna Gora izdvojila više od 800 miliona eura za uvoz električne energije. A podsjetiću imali smo ovdje i na plenumu raspravu o autoputu, to je upravo cijena nešto više od 800 miliona upravo cijena ove dionice Smokovac-Mateševo. Dakle, mi smo za uvoz energije potrošili jedan autoput od Smokovca do Mateševa. A to, za crnogorske prilike i nije bilo neophodno, imajući u vidu sve potencijale koje Crna Gora ima, a rekao bih sad bih se osvrnuo na vaš izvještaj koji je u formi jednog tehničkog izvještaja dosta korektan, to su cifre navedene potrošeno toliko, proizvedeno toliko, Piva, Perućica, te cifre uglavnom one su korektne, one stoje i zamjeriću vam i ja što ste vi zapravo jedan hroničar vremena, zapisničar, što se desilo, a nemate tu proaktivnu ulogu da svojom snagom, na svojim autoritetom i djelujete na stanje u energetskega sektoru u Crnoj Gori.

Vaša uvodna rečenica u izvještaj, Crna Gora posjeduje značajne energetske resurse koji bi mogli da obezbijede energiju za pokrivanje ukupnih potreba crnogorskog konzuma i viškove za izvoz, a usljed nedovoljnog stepena iskorišćenja istih, odnosno nedovoljne izgrađenosti proizvodnih objekata, proizvodni objekti više niko i ne pamti, kad su zadnji put građeni, već dugi niz godina postojao je energetskega deficit koji se nadomještao uvozom.

Ja ne znam, vi ste sigurno čuli za energetskega efikasnost. Energetskega efikasnost koja u Crnoj Gori, koju vi u vašem izvještaju ne pominjete. Energetskega efikasnost ukoliko bi bila primijenjena mogla imati snagu jedne hidroelektrane, srednje veličine. Onda vaš, kad govorite o energetskega resursima, kažete. Glavni energetskega resursi koji su do sada korišćeni su snaga vodenih tokova i ugalj, dok se u zadnje vrijeme značajna pažnja poklanja istraživanju i korišćenju drugih energetskega resursa, pogotovo obnovljivih izvora energije, energije sunca, vjetra biomasa. Ovo je toliko neiskrena floskula da ja nemam riječi. Toliko se ništa ne radi po tom pitanju, da jednostavno nemam riječi da je nevjerovatno da se država naših potencijala u toj oblasti nimalo ne stara oko toga. A to, potvrđuje, ja ne znam da li vi svake godine prepisujete isti ovaj

tekst koji se tiče obnovljivih izvora energije. Jer vi nama u ovom dijelu, gdje govorite o obnovljivim izvorima energije kažete, sagorijevanjem fosilnih goriva, prevashodno uglja, nafte i prirodnog gasa u atmosferu se oslobađaju velike količine ugljendioksida i drugih gasova, efekat staklene bašte što ima negativan uticaj na očuvanje životne sredine.

Nije ovo udžbenik za peti razred poznavanja prirode i društva. Ne morate da nam iz enciklopedije ili ne znam odakle prepisujete što znače obnovljivi izvori energije i kako oni imaju dobre efekte. Trebate da iskoristite svoj autoritet da se ti obnovljivi izvori energije i primijene u našoj zemlji.

Vi govorite o energiji vjetra, govorite o energiji vjera, pa kažete da je konsultantskoj kući CETMA povjerena izrada studija pod nazivom procjena potencijala, ponoviti izvor energije Republike Crne Gore koja je završena 2007.godine. Vi to pišete do 2013.godine, ponavljate svake godine, isti taj pasus, da je urađena studija obnovljivih izvora energije.

Takođe, pozivate se na neku drugu studiju, mapa vjetrova Crne Gore koja je urađena 2008., ne trebaju nama ovdje takve konstatacije. Iduće godine ćete nam ovdje isto ovo napisati. Nama trebaju rezultati u tom dijelu. Kažete o solarnoj energiji, broj časova i potencirate kako imamo veliki broj sunčanih sati. Potrošnja ogrevnog drveta u 2008. godini iznosila je 560 GB sati po godini, a u strategiji se procjenjuje da će taj nivo biti sadržan do 2020.godine. Znači, vi uopšte ne računate na bio masu. Da će se povećati sa 560 na 620 do 2030.godine? Stvarno, tih 10% do 2030.godine dako uspijemo da povećamo za bio masu. Ovo je još jedan komičan, ne znam kako drugačije da navedem ovu rečenicu, odnosi se na biomasu iz poljoprivrede, u ovom trenutku Crna Gora nema proizvodnju poljoprivrednih kultura koje se koriste u svrhu dobijanja energije, pa onda kaže, veoma je teško uraditi procjenu potencijala ovog energetskog resursa, a zajednička metodologija za procjenu potencijala energetskih kultura ne postoji. Pa naravno da ne možete uraditi procjenu ako nema proizvodnih kultura.

Opet se pozivate na neke studije koje su iz 2010.godine. Cijelo vrijeme sve što se tiče obnovljivih izvora energije je u nekoj dalekoj prošlosti bez ikakve vizije šta će se desiti u nekom narednom periodu. Pogotovo sa naglaskom da se ništa nije ni desilo u 2013.godini vezano za tu temu. Hvala lijepo i izvinite zbog prekoračenja.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Tuponja.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja i pitam gosodu Vukčevića i Medenicu da li žele da prokomentarišu uvodna izlaganja?

Imate pet minuta, uz moguće prekoračenje, jer je bilo dosta pitanja. Izvolite.

Nije problem prekoračenje, ako je u cilju kvalitetnije diskusije i rasprave i važnih pitanja.

MIROSLAV VUKČEVIĆ:

Vezano za komentar poslanika Bulajića oko metodolotije koja se odnosi na plaćanje proizvođača za korišćenje prenosne mreže. Samo ću kratko da objasnim suštinu toga.

U toku 2013.godine nastala su odstupanja u ostvarenju elektroenergetskog bilansa Crne Gore, prije svega, kod potrošnje velikih kompanija kao što su; Kombinat aluminijuma i Željezara Nikšić. Smanjena potrošnja uticala je da crnogorski

elektroprenosni sistem ostvari znatno manji prihod ili prevedeno na tarife povećanje cijena za korišćenje prenosne mreže za sve potrošače, koje bi se desilo u aprilu 2014.godine da regulator nije preduzeo ništa. Ne znam da li se shvata način funkcionisanja formiranja prihoda kod enegetskih kompanija. Ukoliko je manja potrošnja od planirane kompanija, prenos i distribucija će da ostvare manji prihod. Ovdje u konkretnom slučaju radilo se o značajnim odstupanjima, o odstupanjima skoro 50% u odnosu na plan kada su odluke za trogodišnji regulatorni period donijete. To je značilo korekcije u toku prethodne godine, u julu, odnosno odluke koje su stupile na snagu 2013.godine. Četiri miliona eura korekcija u korist prenosa zbog manje potrošnje od bilansom utvrđenih količina.

Regulatorna agencija za energetiku je radila procjene šta bi se desilo da Kombinat bankrotira, odnosno da se potpuno ugasi. Došli smo do toga da bi u narednom periodu prenosna mreža poskupila 60%. Regulatorna agencija je prišla rješavanju ovog problema u toku regulatornog perioda, jer je bila na neki način zbog ovih stvari prinuđena da to uradi, jer bi to uticalo na značajno povećanje cijana kaje su u tom trenutku bile na relativno visokom nivou. Znamo da se stalno u javnosti priča da je cijena električne energije visoka i da na neki način građani ne mogu da plate toliku električnu energiju. Tada se pristupilo principu da korisnik plaća prenosnu mrežu. To je definsano u Direktivi Evropske komisije 838 donijete 2010.godine koja se primjenjuje u Evropskoj uniji. Crna Gora je potpisnik energetske zajednice i obveznik primjene tih direktiva. Naša obaveza je bila da tu direktivu primjenimo od 01.januara 2014.godine i u skladu sa tom direktivom gdje korisnik plaća prenos, odnosno mrežu napušta se princip da potrošač plaća to i na taj način se izbjegava diskriminacija kod korišćenja prenosne mreže.

Prenosni sistem crnogorske mreže u staroj Jugoslaviji pravljen i za tranzit ogromnih količina energije, kada se Jugoslavija raspala ta imovina je ostala u Crnoj Gori, tu imovinu niko nije ponio odavde. Znatn dio prihoda energetske kompanije zavisi od imovine koju ta kompanija ima. Takve su metodologije, takav je način obračuna njihovih prihoda. Na osnovu izračunatih prihoda na osnovu kojih kompanija može da funkcioniše, da razvija mrežu i da održava mrežu se dolazi do tarifa, ta tarifa se dijeli, odnosno ti prihodi koji su neophodni za neku kompaniju da bi ona funkcionisala, se dijele na ukupnu potrošnju u Crnoj Gori. Ukoliko ta potrošnja pada tarifa će biti veća. Ovdje je došlo do pada preko 20% potrošnje u Crnoj Gori, automatski prenosna mreža treba da poskupi za 20%. Zato što prihod treba da bude konstantan firmi da bi imale i za održavnje i za razvoj mreže, odnosno za investicije. To je suština uvođenja ove takozvane G komponente. Od 30 miliona koliko prenos treba da prihoduje tokom godina 20 miliona sad plaćaju potrošači, sedam miliona plaća proizvodnja i tri miliona prenos zarađuje od zagušenja u prenosnoj mreži, odnosno zbog trgovine na interkonektivnim dalekovodima. To je sušina čitave priče. Da to nismo uveli potrošači bi plaćali svih 30 miliona i prenos bi bio 50% veći, odnosno skuplji.

Oko informisanja Skupštine o problemima sa Kombinatom aluminijuma, samo ću da napomenem da je Regulatorna agencija 28.februara napravila Izvještaj za Skupštinski odbor koji je nadležan za rad agencije i 25.maja kada smo upozoreni da Crna Gora ugrožava rad elektroenergetskog sistema Evrope istog dana je Skupština bila obaviještena o tome. Od toga dana se sve promijenilo u odnosu kombinata prema i

prenosu i elektroprivredi Crne Gore i od tada kreće regularno stanje potpisivanje ugovora između kompanija i uvođenja novog snadbijevača.

Što se tiče odluka na sudu, moram da napomenem da je tu više tužbi, a odnose se na dvije ili tri suštinske odluke. Jedna od tih odluka je pored ove G komponente je procjena imovine elektroprenosne kompanije, odnosno crnogorsko elektroprenosnog sistema. Regulator da nije ušao u reviziju te procjene, nama je predata procjena koja je 37% bila veća u odnosu na prethodnu procjenu, da smo prihvatili takvu procjenu tarife bi za toliko porasle u prenosnom sistemu. Ušli smo u reviziju te procjene i ta odluka je na sudu.

Takođe, za G komponentu, određena nevladina organizacija nas je tužila, ali mi ne znamo razlog tužbe, jer ta odluka uvođenja G komponente je apsolutno u korist potrošača. Na taj način smo smanjili tarifu za sve potrošače. Zašto neka nevladina organizacija se pridružuje energetskej kompaniji, tuži regulatornu agenciju, nama je to apsolutno nejasno, iz kojih interesa.

Poslanik Damjanović je rekao vezano za gubitke, ono što bih mogao da odgovorim. Regulator priznaje samo 9% gubitke. Po opštinama uporedili ste Tivat i Kotor, to su susjedne opštine, međutim, u Tivtu već duži niz godina imamo gubitke koji su na tehničkom nivou, vrlo malo imamo neku neovlašćenju potrošnju. U Kotoru taj problem nije takakv, odnosno postoji problem i on zavisi od oblasti do oblasti, razlikuju se gubici. Ono što je bitno da imamo pad gubitaka svake godine. Jedan od razloga je i ugradnja novih brojila svakako. Imamo pad 12, 13 i 14 u nekom kontinuitetu, ove godine procjenata Regulatorne agencije je da će gubici biti oko 17,5% što predstavlja izuzetan napredak u odnosu na ove gubitke koje smo imali 2000.godine koji su bili i do 40%. Tako da to je proces koji ne može preko noći da se riješi, tu ima dosta problema u otklanjanju nedostataka ali sa drugom fazom ... koja je odobrena od regulatora ti problemi svakako mogu da se smanje i da se dovedu blizu tehničkih nivoa, ukupni gubici u sistemu.

Poslanik Tuponja je navodio neke nedostatke u Izvještaju, moram samo da napomenem da se Regulatorna agencija ne bavi obnovljivim izvorima, ovo su izvještaji koje mi dobijamo od nadležnih ministarstava. Vezano za obnovljive izvore, mogu da kažem da očekujemo brzo da će vjetroelektrana na Krnovu, da taj projekat nema nikakvih administrativnih kočnica i da očekujemo u narednom periodu da realizuje, što bi bio veliki napredak u postizanju nacionalnog cilja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Aleksandar Damjanović će prvi koristiti pravo, pa poslanik Bulajić.
Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Mislim da smo u ovom vremenu za raspravu pokrenuli suštinska pitanja i razjasnili neke stvari. Naravno, zahvaljujem se predstavnicima agencije što su potencirali ulogu Parlamenta kada smo zaustavili onu "hajdučiju" sa Kombinatom aluminijuma i nelegalnim snabdijevanjem. Da se Parlament nije uključio posljedice bi mogle da budu fatalne po Crnu Goru, u svakom smislu.

Naravno, ovo što je kolega Tuponja negdje vama sugerisao, da ja osnažim time što, evo ovim novim izmjenama zakona kada taj zakon, i ako ikad stigne od strane Vlade u proceduru, vi morate imati nadležnost i za energetske efikasnost. Vi znate da postoje posebne agencije za energetske efikasnost u nekim državama. Naravno, to bi ovdje bilo glomazno i normiranje i prenormiranje tih agencija, ali se morate baviti i sa ovom važnom oblašću jer tu zaista leže potencijali u smislu jedne hidroelektrane koju možemo dobiti u koliko primjenjujemo Zakon o efikasnom korišćenju energije onako kako treba.

No da se vratimo na ono što je ključ. Da negdje to pokušam da sublimiram na sljedeći način. Vaša ključna uloga je da negdje monopole koji postoje na energetskom tržištu, koji se oslikavaju u Elektroprivredi Crne Gore, crnogorskom elektroprenosnom sistemu i Jugopetrolu, njihove neracionalnosti u poslovanju, njihove troškove u poslovanju kontrolirate na način da se to ne osjeti u tarifama i u cijenama koje plaćamo, imajući u vidu onaj regulatorno dozvoljeni prihod koji vi određujete i tako dalje. Imamo problem sa metodologijom. Namerno sam potencirao dopis građana Uljarević, Muk, Đurović i u onom prvom dijelu koji se odnosi na zakone, mislim da smo to ovdje raspravili, ali se odnosi i na onaj drugi dio koji se tiče metodologije. Nisam dobio objašnjenje od vas i neka to bude negdje ostalo kao vaša obaveza, da dvije stvari prvo uradite. Da odgovorite građanima, oni su vam dopis poslali. Ovdje smo imali da im nijeste odgovorili na dopis. Ne znam da li je to u međuvremenu urađeno. Druga stvar, da sa pažnjom analizirate neke stvari koje su se čule ovdje od poslanika koje oni ovdje u ovom dopisu daju, a to su problemi kada se utvrđuje metodologija kako obračunavamo cijenu.

Dakle, oni navode se se trošak uvoza prebacuje na teret građana, a ona zarada na izvozu kada su cijene konkurentne ostaje snadbjevaču, odnosno Elektroprivredi. Oni navode da imamo nepoštovanje člana 52 Zakona o energetici, gdje nemamo suštinske analize troškova poslovanja amortizaciju isl, koji se transponuju kasnije u tarife. Takođe, navode da imamo problem sa metodologijom gdje recimo snadbjevač, Elektroprivreda, u metodologiji koju vi koristite unosi i rizik zemlje. Zamislite rizik zemlje Crne Gore koji se transponuje kroz metodologiju u tarife i mi sad plaćamo za nešto što je rizik po ocjeni domaćeg snadbjevača u našoj državi. To ne može da ima veze sa tim. To može da ima veze samo ako govorimo o inostranstvu i nekom drugom subjektu. Dakle, opravdane stvari koje su date u ovom dopisu moraju da budu predmet vaše dužne pažnje, jer ova grupa građana, ne samo ona, već i jedan dio poslanika u kontinuitetu ukazuju na ono što možete i morate da poboljšate u odnosu na vaše poslovanje. Mene ne čudi da jedna nevladina organizacija i te kako usaglašeno djeluje sa jednim monopolistom kada ste u pitanju vi, odnosno neke vaše odluke, ali to je možda tema za drugu raspravu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Bulajić, izvolite, pa poslanik Tuponja.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Gospodine Damjanoviću, moraću da se složim u potpunosti sa Vama, ključ problema je u stvari u metodologiji. Metodologija jednostavno nije prilagođena ni postojećem regulatornom okviru ni trenutnoj poziciji energetskih subjekata na njemu i

tvrdim da direktiva o kojoj gospoda iz Regulatorne agencije govore, direktiva Evropske unije nije obavezivala Regulatornu agenciju za energetiku da prebacaju trošak na neregulisanu djelatnost, na proizvodnju. To u toj direktivi ne postoji. To što ste vi tamo izmislili to je druga priča, ali direktiva vas na to ne obavezuje, ne vas nego nikoga, jer je proizvodnja neregulirana djelatnost.

Druga stvar, govorili ste o načinu biranja, spominjali ste KAP, Željezaru i tako dalje, međutim, vi ste srušili osnovni koncept metodologije. Onda citiram: "Utvrđivanje cijena vrši se na osnovu ukupnih opravdanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva" to je citat, jer ako se predviđa izmjena načina ubiranja prethodnog odobrenog prihoda onda je valjda logično da dio prihoda koj se obezbjeđuje od kupaca bude umanjen za predviđeni prihod od domaćih proizvođača. Ako ne čitam nešto dobro, ako ne razumijem, slobodno mi recite, ali čitam, citirao sam vam šta stoji.

U izmijenjenoj metodologiji nije sadržan ovaj princip, dakle, samo se pored već utvrđenih tarifa za kupce uvodi novi prihod operatora prenosnog sistema koji se, kaže, obezbjeđuje kod domaćih proizvođača proizvođača. To neko mora da plati. Nema tu neke velike filozovije koliko ja umijem da procijenim.

Oko regulatornog perioda, samo još jedno, vaše opredjeljenje nije u skladu oko regulatornog perioda, govorili ste, nije u skladu sa definicijom sadržanom u članu 4 tačka 2, samo da vam citiram: "regulatorni period je višegodišnji period u toku kojeg se elementi regulatorno dozvoljenog prihoda primjenjuju na nivou utvrđenog na početku regulatornog perioda, dok se određeni elementi mogu promijeniti u skladu sa odredbama ove metodologije". E sad, kako promjena načina ubiranja regulatornog prihoda u toku regulatornog perioda nije predviđena odredbama metodologije, moje mišljenje je, da se predložene izmjene u toku regulatorne godine nema nikakvog uporišta u važećoj metodologiji. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Poslanik Tuponja, izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi gospodine Vukčeviću, moram Vam reći da sam malo razočaran Vašom izjavom da vi kao agencija nemate nikakve veze sa obnovljivim izvorima energije i ne znam gdje bih onda te obnovljive izvore energije u čiju nadležnost bi oni trebali da spadaju, ali ako je tako, a vjerujem da je tako ako ste Vi to rekli, pozvao bih vas i molio da u idućem izvještaju više ne tretirate obnovljive izvore energije, jer ovo što ovdje piše vrijeđa našu inteligenciju.

Mišljenja sam da i te kako treba da vas tretira, jer vi ste na kraju krajeva tu zbog građana, da bi štitili interese građana, a interesi građana jesu manji računi za energiju. Znam da manje račune za energiju možemo postići i kroz obnovljive izvore energije i kroz energetske efikasnost pogotovo. Znamo da većinu energije u Crnoj Gori troše građani, domaćinstva, a većinu energije u domaćinstvima građani koriste na grijanje vode, a grijanje vode velikom većinom možemo riješiti kroz obnovljive izvore energije, to jest energijom Sunca, besplatnom energijom, kao i energetske efikasnošću, ukoliko imamo grijanje regulirano preko sistema centralnog grijanja u kojem se opet priprema topla voda preko energije Sunca i dobrom izolacijom, mi svodimo potrošnju praktično na

nulu u domaćinstvima. Tako, da u tom smislu štiteći interese građana, vodeći računa o njihovom džepu od vas kao Regulatorna agencija za tu oblast da imate i te kako veze sa tim. Hvala lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Ovim smo završili sve što je vezano za uvodna izlaganja. Prelazimo na disusije. Poslanik Pešić, ima riječ, a neka se pripremi poslanica Kalezić.

Izvolite, poslaniče Pešiću.

SAŠA PEŠIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, gospodo iz agencije Vukčević i Medenica, uvaženi građani, poštovane kolegice i kolege,

Energetski sektor je nesumnjivo jedan od najbitnijih privrednih subjekata u državi, bilo da ga posmatramo u cjelini ili pojedinačno, subjekte koji mu pripadaju. Iz tog razloga, ali i ne samo tog zvještaj Regulatorne agencije za energetiku sam koristio sa posebnom pažnjom.

Kolega Vukčević je pomenuo da izvještaj sadrži sve elemente utvrđene Zakonom o energetici, ja ću ih ponoviti ovom prilikom, a to su energetske resursi kapaciteti nalazi iz nadzora energetskih subjekata, investiciju o energetskom sektoru, finansijsko poslovanje energetskih subjekata i stanje aktivnosti na tržištu električne energije.

Izvještaj o stanju energetskog sektora za 2013.godinu, mislim da se dosta kolega složilo sa tim na jasan način daje prikaz stanja u energetskom sektoru Crne Gore. To je ocjena Matičnog odbora čiji su članovi većinom predložili Skupštini da predmetni izvještaj usvoji.

Ono što je okarakterisalo prošlu godinu, a navedeno je kao prvo, preciznije njen podatak jeste činjenica da je usled jako nepovoljnih vremenskih uslova došlo do havarije na dijelu elektroenergetskog sistema na sjeveroistoku zemlje i tom prilikom je značajan broj domaćinstava više od 30.000 ostalo duže vrijeme bez napajanja električnom energijom. Naime, prenosna i distributivna mreža je za kratko u par dana pretrpjela velika oštećenja, posebno dalekovodi 110 kilovoltni Berane, Andrijevića i Podgorica, elektrovočno postrojenje Trebješnica Andrijevića koji su u vlasništvo crnogorskog elektroprenosnog sistema, ali i dio primarne i sekundarne mreže vlasništvo Elektrovivrede Crne Gore.

Koliki je stepen havarije bio na elektrodistributivnoj mreži govori činjenica, navešću samo jedan primjer da je za nepunih 30 dana, radi sanacije polomljenih stubova isporučeno i ugrađeno više od 1.000 komada novih drvenih impregrisanih stubova, upoređenja radi, taj problem u redovnim okolnostima montira se za čitavu godinu. Ovo su podaci samo za područje koje pokriva jedna lokalna elektrodistribucija na sjeveru i istoku Crne Gore. Ovom prilikom, pošto sam bio direktni sudionik na orgnaizaciji otklanjanju uzroka havarija, nadam se da neću biti pogrešno shvaćen, moram iskazati posebno poštovanje i zahvalnost lokalnom stanovništvu na području opština Berane, Petnjica, Andrijevića, Plav i Gusinje, jer beznjihove ogromne pomoći u vidu fizičkog angažovanja saniranje kvarova na elektrodistributivnoj mreži bi trajalo neuporedivo duže nego što je to stvarno bilo.

Da se radilo o vanrednim okolnostima, govori činjenica da je nekoliko preciznije sedam željezno rešetkastih stubova vlasništvo CGS-a visine od 30m u nizu bilo oboreno na zemlju što je skoro i nezapamćeno.

Naravno, prisustvo ekipa CGS-a i Elektroprivrede Crne Gore na terenu je bilo od jutra do ponoći, ali bar tako, sve u cilju da se što prije uspostavi minimum tehničkih mogućnosti za napajanje strujom. Vrijeme mi ne dozvoljava da kažem dosta toga što bih imao da kažem ovako jako bitnom sektoru, ali ipak pomenuću još neke bitne činjenice.

Ono što takođe karakteriše, a odnosi se na Elektroprivredu Crne Gore, je visok stepen naplate fakturisanе električne energije, međutim, zabrinjava činjenica da se gugovanja Elektropviredi Crne Gore približavaju, rekao bih magičnoj cifri od dvije stotine miliona eura, što jako otežava njeno poslovanje.

U Crnoj Gori postoji veliki broj domaćinstava kojima plaćanje računa za utrošenu električnu energiju predstavlja ogroman teret, ipak za kategoriju korisnika materijalnog obezbjeđenja porodite Vlada je ranije usvojila program, mislim 2012.godine, a on je još na snazi suvencioniranje ugroženih kategorija, potrošače električne energije, što podrazumijeva značajne povoljnosti u plaćanju struje.

Gubici na distributivnoj mreži u konzumu su i dalje veći od planiranih, rješavanje ove problematike ide usporeno, ali se kreću u pozitivnom mjeru i napredak iz godine u godinu je evidentan. Istaći ću i činjenicu da je ostvarena proizvodnja naših elektrana u 2013.godini, bila na približnom nivou onom iz rekordnih godina. Isto tako uloženo je 34 miliona u nove objekte, međutim to ne odgovara potrebama ni približno i neophodno je značajno povećati nivo tih ulaganja, uz očekivanje da će se lošiji elementi koji karakterišu stanje energetskog sektora u 2013.godini u narednom periodu ispraviti, a oni koji su pozitivni dodatno unaprijediti. Ja ću podrčati ovaj izvještaj. Hvala gospodine Mustafiću.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem kolega Pešiću. Koleginica Kalezić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Vuković. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Mustafiću, uvažene koleginice i kolege i poštovani predstavnici Regulatorne agencije,

Ja ću prvo početi od zaključka, a onda ću ga obrazložiti.

Lično se veoma zalažem da posebno ova Regulatorna agencija ima punu nezavisnost i odgovarajuću kadrovsku osposobljenost, da reguliše ovu životno važnu oblast i za građane i za privredu i za državu. A zašto tako mislim? Mislim da sve regulatorne agencije treba da budu nezavisne, prije svega zbog građana. Međutim, ova je specifična. Posmatraču i objasniti sa svog aspekta.

Energetski sektor je tehničko-organizacioni sistem kojim se prirodne karakteristike prostora prevode u energiju i dovode do potrošača. Ovo možda na prvi pogled djeluje suviše uopšteno, ali to i jeste suština. Ovo je jedno od mogućih energetskih sistema koji pretežno imamo u Crnoj Gori, sastoji se od izvora i prenosa energije, ali jasno je svima i koji nijesu energičari da se ova oblast veoma razvija i zbog toga je važan regulator. Međutim, ovdje je akcenat, prije svega na prostoru, prostoru

koji je nečije vlasništvo, bilo da je to vlasništvo države, lokalnih zajednica, građana pojedinačno, nekih firmi, vjerskih zajednica, zadužbina i tako dalje.

Ono što smo imali do sada preovlađujuće u sistemu koji je proistekao iz onog ranijeg društveno-ekonomskog sistema, to je da je Elektroprivreda imala apsolutni prioritet i da se javni interes izjednačavao automatski sa interesom Elektroprivrede. Svi ostali su bili zapostavljeni, sada to više ne može da bude slučaj. Nama energija treba i tu nema diskusije, ali ni jedan proizvođač ni jedna organizacija za prenos energije ne može da bude privilegovana, što će reći da vlasništvo nad prostorom, nad zemljištem, nad, da kažem funkcionalnim djelinama prostora, treba da bude neometano i treba da bude nadoknađeno od svih koji se bave proizvodnjom energije i prenosom energije. To sada nije slučaj. Nažalost, u Crnoj Gori još uvijek, ja se izvinjavam biće za koji dan i pitanje izvještaja Sudskog savjeta i tužilaštva, ali još uvijek je pravo na strani jačega. Ako se građanin suprostavi Elektropviredi vrlo teško će izaći na kraj, bez obzira što je u pravu, a ako se suprostavi Elektroprenosu isto tako. Ja ovo potpuno svjesna posledica govorim, jer znam brojne slučajeve. Regulator ne treba uzima zakon u svoje ruke, pa da se bavi vlasništvom, ali regulator, između ostalog treba da ustanovi odnose između onih koji taj prostorni potencijal prevode u energiju i dovode ga do građana i vlasnika prostora.

Kolega Tuponja je rekao ono što svi znamo i što je potpuno smisleno. Mi očekujemo da se razvija proizvodnja i onoga što se ne znam zašto zove alternativni izvori. Mislim, radi se o različitim obnovljivim izvorima.

Kolega Mustafiću,

Da li mogu da očekujem povlasticu? Em, što sporo govorim, em što je tema vrlo važna i plus ovaj aspekt nije naročito istican?

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kao i ostali poslanici, minut-dva prekoračenja. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala.

Dakle, pretpostavimo jedan primjer, a onda ću se vratiti na stvarnost, da će uskoro biti efikasno regulisanje korišćenje snage morskih talasa, zamislite ti vu koaliciju. Mi imamo razvoj turizma, obala se koristi i tako dalje, a potreba za energijom je velika. Već imamo koncesije za korišćenje vjetrenjača, za proizvodnju energije, to sve predpostavlja vrlo precizno i dobro regulisanje svojinskih odnosa i sada samo jedna napomena.

Molim vas da me isprave kolege koji imaju drugačiju informaciju, ali Crna Gora nema zakon o javnom interesu. Mi se vrlo često kroz donošenje različitih odluka, pa i prošle sedmice kada smo raspravljali o auto-putu, pozivamo na javni interes. To nam je jedna dosta maglovita predstava, ali ono što je činjenica, to je da ni Elektroprivreda ni Elektroprenos koji sada jedini egzistiraju, mada se uvode i ostali vlasnici, to već nije sve državno vlasništvo. Njihov interes se izjednačava sa javnim interesom i to sa jednim, Bogami opasnim obrazloženjem, struja je najskuplja kada je nema. To se zove ucjena. Ne bih o tome, ali vrlo često se provuče i mediji to tako vrlo lako lansiraju, jer taj koji snadbijeva građane energijom on ima i odgovornost. Ta odgovornost nije samo da se naplati, ali i to je odgovornost. Ima odgovornost da i u tehničkom smislu i u

organizacionom smislu dosledno prevede performanse prostora za potrebu društva i samo da još navedem dva primjera velikoh bezzakonja. Primjer: Građani su mi se obratili, građanina iz okoline Pljevalja gospodin Ostojić, koji se sudi sa Elektroprivredom, odnosno Elektroprenosom zbog, po mom mišljenju iz uvida. Ja imam dosta te dokumentacije i prostorno-planske i druge, gdje se Elektroprivreda, govorim sad o oba segmenta pojavljuje kao nadmoćan siledžija, po sistemu uzima ono što je javni interes, koji baš nije definisan, jer mi smo javni interes. O ovome će još biti riječi, ali smatram da takve stvari treba pravashodno da reguliše regulatorno tijelo, naravno na način da se osposobi da to ne dolazi do suda, ako regulator može da reguliše.

Drugo, samo da pomenem, gospodin Radulović iz Tivta, gdje se čini jedna cinična zamjena teza, pa se trasa ranijeg 35 kilovontnog dalekovoda, tretira kao, to je isto kao i od 110 jačine, što uopšte nije isto sa stanovišta zaštite, sa stanovišta korišćenja prostora, mogućnosti korišćenja prostora i građaninu se ne obeštećuje to, znate, a javni interes se proglašava. Pa to nije moguće. Naravno, ja imam još primjera, zalažem se da se ova Regulatorna agencija maksimalno ojača i da zaista bude buda regulatorno tijelo potpuno nezavisno od Vlade Crne Gore, da polaže račune Skupštini i građanima Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Poslanik Vuković, ima riječ, a neka se pripremi poslanik Đukanović. Izvolite poslaniče Vukoviću.

FILIP VUKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, poštovane kolege,
Ja, prvo imam pitanje za potpredsjednika. Koliko će mi dozvoliti prekoračenje, s obzirom da je to već postala tradicija, da bih mogao da koncipiram svoje izlaganje.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kao i ostali, uz popularnu sintagmu minut-dva. Izvolite.

FILIP VUKOVIĆ:

Znači Izvještaj o stanju o energetsom sektoru koji je pripremila Regulatorna agencija. Energetski sektor je, naravno mnogo širi pojam nego što je u nadležnosti same agencije, to smo iz dosadašnjih diskusija i vidjeli i u poglavljima pregovaračkim imamo razdvojeno poglavlje 15 energetika i imamo ovo što vi najčešće i ovdje se najviše pričalo o elektromreži, to je poglavlje 21, saobraćaj i elektromreža, što je moj kolega kao akcenat, s obzirom da mu je to uža struka.

U samom energetsom sistemu Crne Gore, s obzirom da je najveći dio tog sektora pripada na proizvodnju električne energije, koja se odvija u dvije hidroelektrane i u jednoj termoelektrani. Sve ovo ostalo je simbolično, čak i ono što se očekuje u nekoj bliskoj budućnosti je simbolično, mislim na ovo data su odobrenja i koncesije za izgradnju malih hidroelektrana 58 megavata istalisane snage ili godišnje 0,178 megavat sati. Znači, u odnosu na 1.000 megavat sati ili 10.000 kolika je otprilike, nešto malo manje proizvodnja to je bezznačajno. Samim tim, ovdje jeste energetska efikasnost, naravno dio energetike i treba je tretirati, ali mislim da je mnogo važniji dio toplotna energija, pa se ona ne tretira i nije u vašoj ingirenciji. Ne znam da li je neko od vas

počinjao u agenciji, kada ste bili nadležni za određivanje cijena uglja, to jest dozvoljavanje, opravdavanje troškova u proizvodnji uglja. To je tek bio problem i muka, noto nijeste osjetili. Ovo je sada jedan fini posao u kome postoje podaci koje možete da kontrolišete vrlo elegantno. Ne bih da ponavljam ni ovaj izvještaj, dosta smo već čuli. Drugo, on jeste skoro svake godine isti sa nekim beznačajnim odstupanjima, u nekom malom dijelu procenata kada su u pitanju gubici ili već nešto slično. Suština je da Termoelektrana Pljevlja proizvodi 44% od te proizvodnje i 56 % otprilike od hidroelektrane, te dvije naše velike hidroelektrane onih pet malih koje su u vlasništvo Elektroprivrede, možemo da zanemarimo.

Ovdje je sama tema potcijenjena, odnosno sve se tretira kroz izvještaje jedne agencije koja ima sasvim drugu ulogu ne da kontroliše energetiku nego da kontroliše troškove u proizvodnji, prenosu i distribuciji električne energije i da na taj način štiti krajnje potrošače, građane i preduzeća koja su krajnji potrošači. Nažalost, u ovom drugom dijelu, osim resora to pripada Ministarstvu ekonomije, ali s obzirom da se svi zaklinju i sve češće kažu da je energetika razvojna šansa Crne Gore, da je to osnova svake ekonomije pa i naše, vrlo malo imamo prilike i mi poslanici a naravno i ostali građani Crne Gore da dobiju informaciju u tom dijelu. Složit ćete se praktično ni jedna privredna grana, pogotovo one o kojima mi ovdje najčešće raspravljamo, nema nikakvu šansu ukoliko ovaj energetski sektor bar ne ostane ovakav kakav je. Namjerno sam rekao bar ne ostane. Ovdje ćemo brzo imati priču o drugom bloku Termoelektrane. Ovdje se više ne radi o drugom, ovdje se radi o prvom bloku s obzirom da će ovaj blok, istekla mu je važnost, odnosno vijek trajanja. Sve dalje što se radi to je praktično produžavanje jedne, još nije agonija ali li vrlo blizu smo toga. Nemamo smještajni prostor za šljaku i pepeo, nemamo riješeno ni u ideji kako ćemo raditi to sumporavanje tog bloka i naravno sve ono što slijedi nama kao potpisnicima energetske zajednice. Radi se o 44% proizvodnje električne energije u našoj državi. Naravno da ovdje smo imali sreću što nismo počeli da proizvodimo solarnu energiju, imali smo sreću i što nismo počeli da proizvodimo električnu energiju iz vjetrogeneratora, s obzirom da su to cijene koje su daleko iznad našeg standarda. Vi ste u ovom vašem pregledu dali da je prosječna cijena u EU 20 centi po kilovat satu, da su u Danskoj i Njemačkoj 29, da je kod nas 9,8. Najjeftinija Bugarska 8,8. Zamislite da smo, ne daj bože, počeli da proizvodimo solarnu električnu energiju. To bi bio bankrot i oni koji su počeli, sada imaju ozbiljne probleme i ne znam kako da izađemo iz tog problema. Alternativni izvori nikako, obnovljivi da. Imamo ogroman prostor u hidropotencijalu koji je iskorišćen sa svega 17% i to je sasvim dovoljno da dostignemo tih evropskih 33 ono što smo se dogovorili na ovoj ministarskoj konferenciji u Bečićima.

Prema tome, zabrinjavajuće je 479 gigavat sati ili skoro 19% gubitaka na prenosnoj distributivnoj mreži ukupno. Zabrinjavajuće je da još uvijek imamo preko 30% uvoza električne energije, da su investicije, kada pogledate ovu tabelu investicija to su sve tekuće investicije ili investicije održavanja objekata i one su na godišnjem nivou i 2013. i 2012. bile nešto preko 34 miliona. 34 miliona, naravno kada su i objekti na kraju svog vijeka i mreža.

Završavam sa konstatacijom da nešto opet nije u redu. Ako Elektroprivreda ima, a znamo i to je rečeno na jednom od naših odbora, preko 160 miliona para deponovanih na računima banaka, u stranim bankama, ne znam onda kako su uspjeli te pare da uštete, ali ste ih i kontrolisali, a oni se opet ponašaju racionalno. Ne ulažu u ove stvari -

zaštita životne sredine, ne rade šljakište, ne rade odsuporavanje, ne rade praktično ništa u ono što će nas dovesti da imamo prekid proizvodnje. Kolega Pešiću nemojte da žalite za onih 200 miliona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Koleginica Kalezić, pa zatim kolega Tuponja. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Prosto volim da ukažem na nešto što mislim da treba ukazati a to je istina. Dakle, ne tako davno je saopštavano da je električna energija iz nuklearke najjeftinija jer su nuklearke najbezbednije i ona jeste bila najjeftinija ukoliko se ne računa smještaj nuklearnog otpada i štete po budućnost kad se dese. Svjedoci smo da je Njemačka stavila moratorijum na dalju izgradnju nuklearke. Znamo šta se desilo u Japanu.

Električna energija u Crnoj Gori je bila vrlo jeftina iz hitropotencijala zato što se upravo nije plaćalo ovo o čemu sam malo prije pričala, proglašeno je javnim interesom i to je bilo tako. Druga je stvar što je u jednom dosta dugom i teškom periodu za Crnu Goru elektroprivreda korišćena za ublažavanje da kažem socijalne situacije koja je bila mučna, posebno posle raspada Jugoslavije, pa hiperinflacije i tako dalje, ali to nije ova tema. To je prošlo. Mi liječimo posljedice toga i vjerovatno se ova agencija susreće sa posljedicama toga perioda o kome se ne govori. Ali, i dalje tvrditi da hidropotencijal daje najjeftiniju energiju a ne ukalkulisati da zauzimanje nečije njive sa dva stuba dalekovoda košta, da ometanje nečije proizvodnje nečega jer ne može da se pod uticajem dalekovoda tu proizvodi i košta. To je jedan opasan i veliki cinizam osim što je netačno.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite, kolega Vuković.

FILIP VUKOVIĆ:

Shvatio sam da je ovo meni replika. Znači, svak ima svoje izvore energije. Zašto bi mi pravili solarne, zašto bi pravili vjetro, kada imamo hidropotencijal, Kad kažemo raspoloživi - ne sav, nego onaj koji nećemo ugroziti bitno ekologiju. To stubovi, livade, njive sada se to rade kablovi, ispod ukopaju se ispod 20 cm gdje vlasnik više nije, onda ne moraju da budu zaustavne i poplavne brane, mogu da budu derilacione, zaustavne koje ni u jednom dijelu ne oštete prostor. Koleginice Kalezić, znam da je vama uža struka prostor i da je to normalno i prostor jeste nešto što je najvrednije, ali u ovom slučaju mi imamo mnogo prostora ali malo struje, tako da treba tu da budemo malo racionalniji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Imate još jedan prijavljeni komentar.

Kolega Tuponja, izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Jedna mala dopuna za profesoricu Kalezić. Njemci ne samo da su stavili moratorijum na dalju gradnju nuklearnih elektrana, nego postoji plan za postepeno gašenje svih nuklearnih elektrana u Njemačkoj. To je odgovoran odnos države prema svojoj okolini i prema svojim građanima. Nevjerovatno mi je, gospodine Vukoviću, što ste vi rekli da toliko zanemarujete obnovljive izvore energije, da energiju sunca u Crnoj Gori na taj način spuštate na jedan nivo beznačajnosti. Samo da ne bi doveli građane u zabludu postoje dva načina korišćenja sučeve energije, sunčeva energija koja se koristi za proizvodnju direktno električne energije i sunčeve energije koju koristimo za pripremu tople vode. Apsolutno je dva različita sistema i nijesu čak ni uporediva među sobom, osim optički, što tipa liče jedan na drugi, ali sistem za zagrijavanje tople vode je toliko razrađen, toliko usavršen, toliko efikasan da apsolutno nema nikakvog razloga da u Crnoj Gori, mediteranskoj zemlji, sa toliko sunčanih časova godišnje da se ona ne primjenjuje, i uopšte ne mogu da shvatim to što ste vi rekli u vašem izlaganju. Jedna Njemačka koja ima daleko manje sunčanih sati u ovom trenutku zapošljava, samo kao podatak, 120 hiljada ljudi u oblasti obnovljivih izvora energije, a do 2020. godine to će biti 500 hiljada. Hvala lijepa.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite, poslaniče Vuković.

FILIP VUKOVIĆ:

Znači, kolega Tuponja, upravo sam govorio o proizvodnji električne energije iz solarnih panela gdje je postignut standard po metru kvadratnom 1,4 kW. Ako odatle dobijete električnu energiju ona će da košta FIDIC tarifu u Zapadnoj Evropi od 26 do 40 eurocenti. Zamislite 40 eurocent. Termoelektrana ima pet, nepunih 5 eurocenti, i kaže se skupa je, a ja kažem, Njemačka da ali, svi proizvođači panela i tih tehnologija su tamo. Oni su ih razvili i sad ih prodaju svima onima koji pomisle da je to stvarno moguće. Ovdje pričamo, alternativni i obnovljivi, i tu treba da napravite razliku.

Znači, obnovljivi su hidroelektrane, male, velike ili bilo koje. Znači, mi možemo da ispoštujemo onu preporuku 33% obnovljivih izvora bez korišćenja alternativnih izvora koji se uglavnom podrazumijevaju, solarna, vjetar bio-masa itd. I šta ćete onda sa prostorom da radite kad stavite sve te ćelije na krovove? Kako će da izgleda to ili ne znam prave ona polja solarnih generatora po 2.500 MW instalisane snage polje solarnih, našto će to da liči? Vidite da imamo reakciju ljudi koji se brinu za prostor i za malu elektranu koja će jednu njivu poplaviti, a ne pokriti Crnu Goru. Znate koliko bi bilo tih za proizvodnju električne energije. Naravno, za grijanje vode, da. Prema tome, ako nevjerujete, sad je to dostupno na Internetu, pa provjerite.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Idemo na poslednju diskusiju o ovoj temi.

Poslanik Đukanović, izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, gospodine Vukčeviću, gospodine Medenica,

Mi poslanici nalazimo se sad pomalo u nelagodnoj situaciji. Zbog čega?

Vi kao predstavnici Regulatorne agencije podnosite Izvještaj o stanju u energetsom sektoru za 2013.godinu. Ali, mi ovdje nemamo kreatore energetske politike, i zaista razumijemo da vi ne možete da odgovorite na neka pitanja, ali šteta je što nema u najmanju ruku ministra ekonomije ili nekog od rukovodećih kadrova tih energetskih kompanija. To je zamjerka.

Vi ste dali jedan relativno tačan Izvještaj, ali taj tačan Izvještaj prikazuje katastrofalno stanje u energetsom sektoru u Crnoj Gori. Tako vi u Izvještaju konstatujete da Crna Gora ima velike potencijale u oblasti hidro energije, da čak ima oko 10 hiljada gigavat-časova godišnje da proizvde, a svega je iskorišćeno od hidro potencijala oko 17%. Takođe, u Izvještaju se konstatuje da zalihe uglja samo na teritoriji Opštine Pljevlja iznose oko 191 milion tona. U Izvještaju se, takođe konstatuje da je potencijal od vjetro energije na godišnjem nivou iznosi 900 gigavat-časova. U Izvještaju se konstatuje da Crna Gora posjeduje veliki potencijal za proizvodnju električne energije korišćenjem solarne energije. Imamo potencijal, potencijal, potencijal, potencijal. Što se to ne koristi? Ko brani ovoj Vladi da to koristi? Problem generalno Regulatorne agencije je taj što osim nabiranja činjenica i brojeva treba jasno da ukaže na krivce zbog čega to nije realizovano, kao i da ukaže kako bi to trebalo da se realizuje u narednom periodu.

Takođe, u ovom Izvještaju to je objektivno stanje takvo, ali postoje određene kontradikcije. Kaže se, da će učešće u potrošnji iz obnovljivih izvora do 2020. godine iznositi 33%. Da li je to u kontradikciji sa planom da treba izgraditi Drugi blok Termoelektrane Pljevlja. Ako se izgradi taj blok, i ovako je učešće Termoelektrane Pljevlja u ukupnoj proizvodnji u Crnoj Gori 44%. Ako se izgradi Drugi blok kako može da se ostvari cilj od 33% 2020. godine. Osim, znači neiskorištenih potencijala, a zato je isključivi krivac Vlada Crne Gore i njena politika u energetske oblasti, a i u drugim oblastima. Još bih komentarisao i gubitke koji se javljaju u distributivnoj mreži.

Vi ste konstatovali da su ti gubici iznosili 479 gigavat časova, da su oni za 140 gigavat časova veći od planiranih. Znači, Elektroprivreda je imala za 140 gigavat časova veći nego što je ona sama planirala, a za 263 gigavat časa veće gubitke od onih koje je dozvolila Regulatorna agencija. I ovamo iznosite jednu konstataciju koja je u principu tačna, ali koja pokazuje vašu ne samostalnost. Vi treba da budete savjes građana u oblasti energetike, ali nijeste. I vi konstatujete ovdje, trošak za nabavku energije za pokrivanje gubitaka u distributivnoj mreži ostvarenih iznad odobrenih od strane Agencije od 9% ne tereti tarife za krajnje kupce. Tačno je to da ne tereti tarife za krajnje kupce, ali tereti građane Crne Gore. Kako tereti građane Crne Gore? Ako su ovi gubici 263 gigavat časa, kad bi se to prevelo na cijene da se ta energija fakturisala, to bi iznosilo 20 miliona evra. Na to 20 miliona evra išao bi PDV od 19%. Takođe, to 20 miliona evra ušlo bi u dobit, a 9% od tih 20m miliona ponovo bi išlo u budžet. A pošto je Elektroprivreda i dalje u većinskom vlasništvu države, vjerovatno bi se država pitala u iznosu svog vlasništva sa tih 20 miliona kako njih dalje investirati.

Kažem još jednom, šteta je što nema kreatora energetske politike da vidimo šta su oni to uradili u poslednjih 25 godina u oblasti energetike. Oni su devastirali energetski sektor Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, poslaniče Đukanović.

Ovo je bila poslednja diskusija, i evo prilike za završnu riječ predlagača ukoliko žele, naravno, ali uz jednu konstataciju, da vodite računa da ne pominjete imena poslanika, jer bi oni izveli mogućnost kaznenih replika, a to nije baš praksa prilikom davanja završnih riječi.

Izvolite.

MIROSLAV VUKČEVIĆ:

Evo, prvi put sam u ovom velikom domu, tako da nijesam znao za ovu proceduru. Spremio sam se za neke odgovore. Ako bih mogao samo neku konstataciju na osnovu nečega što je rečeno da i svoje neko mišljenje ....

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Može, naravno, ali odgovor i konstatacije, ali samo bez spominjanja imena poslanika.

MIROSLAV VUKČEVIĆ:

U našem Izvještaju, konkretno se pričalo sad ovdje o gubicima, je svaki podatak apsolutno tačan. To su možda neki zaključci, indirektni uticaji na neke pojave koje su u distributivnom sistemu, to su neke pojave iz ranijeg perioda. Moramo biti svjesni da je energetska sistem Crne Gore u predhodnih 15 do 20 godina na neki način iznio teret krize u kojoj se nalazila Crna Gora poslije, u toku ratnih godina u okruženju i poslije tih godina, da je to proces koji zahtijeva vrijeme da regulator svojim metodologijama omogućio energetskim subjektima, da imaju prihod iz kojega mogu da na kvalitetan način održavaju tu mrežu i da investiraju u nove objekte. To svakako zahtijeva vrijeme, to nije jednostavno realizovati, to zahtijeva ogromne administrativne, da kažem, neke prepreke koje postoje. Energetski subjekti moraju da urade sve projekte za te nove investicije.

Ja ne bih nazvao stanje u elektroenergetskom sistemu katastrofalnim, već kao jednu veliku šansu Crnoj Gori za razvoj i mislim da Crna Gora apsolutno treba da ide u tom pravcu, da ima sve preduslove da se napravi dobra strategija i da se ta strategija kroz akcioni plan realizuje.

Regulator će imati sluha u svakoj situaciji, i za ekonomsku situaciju u kojoj se nalaze svi građani Crne Gore i odmjeravati na pravi način i donositi odluke. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Vukčeviću, za učešće u raspravi.

Ovim smo okončali tačku dnevnog reda Izvještaj o stanju elektro energetskog sektora za 2013. godinu.

I o ovoj tački, naravno kao i o ostalim tačkama ćemo se izjasniti naknadno.

Dogovorili smo se da je danas bio planiran Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za 2013. godinu, dakle rasprava o tome. Međutim, predstavnici Komisije za kontrolu državne pomoći su nas obavijestili da u vrijeme kada smo planirali ovu tačku ne mogu biti ovdje zbog međunarodnih obaveza, tako da ćemo ovu tačku odložiti. Njihova, očigledno, procjena je bila da su međunarodne obaveze

važnije od podnošenja izvještaja ovom Parlamentu, ali, naravno, tu ne možemo ništa više uraditi osim da konstatujemo da odlažemo ovu tačku.

Prelazimo na Izvještaj o realizaciji strategije regionalnog razvoja Crne Gore u periodu 2010-2014. godina za 2013. godinu.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije i dr Nina Vujošević generalna direktorica Direktorata za razvoj.

Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Almer Kalač.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade da li želi dati dopunsko obrazloženje. Kako da ne, izvolite.

Kolega Labudović, izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Ja bih samo da nas obavijestite zbog čega ovoj veoma važnoj raspravi, riječ je o skoro 200 miliona evra koji su raspoređeni navodno po ovom segmentu, ne prisustvuje i ministar.

Ako igdje treba da bude ministar prisutan to je ovdje, osim ako i njega ne sprečavaju međunarodne obaveze, a ja mislim da on prećih obaveza od obaveza prema tijelu koje ga je biralo nema.

Ali, stvarno ovo je postao manir da ni jedan od ministara, evo liše danas gospodina Konjevića, prosto i nema neku obavezu prema ovom parlamentu.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Koliko sam shvatio želite da raspravi prisustvuje ministar.

Mi ćemo dati kratku pauzu da vidimo da li ministar ako je u zemlji, može prisustvovati, ukoliko ne može, naravno to je pravo poslanika da traži prisustvo ministra o svakoj tački, ne samo o ovoj.

Da li o istoj. Ja mislim da ne moramo ako ćemo dati pauzu.

Daćemo pauzu dok ne dobijemo informaciju o tome da vidimo da li ministar može prisustvovati.

Izvolite, koleginice.

JELISAVA KALEZIĆ:

Zahvaljujem, kolega Mustafiću.

Ja podržavam kolegu Labudovića i druge kolege koji traže, ovo nije prvi put, ali hoću posebno da istaknem, ovdje se radi o pitanju strategije ravnomjernog regionalnog razvoja sjevera Crne Gore. To je ponižavanje ljudi koji su već raznovrsnim neizvršavanjem upravo ove strategije i prethodnih dovedeni do ivice.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Za pet minuta ćemo imati informaciju o tome.

Hvala vam.

Dajem pauzu od pet minuta.

- pauza -

Poštovani kolegice i kolege, pošto nismo bili u mogućnosti da obezbijedimo prisustvo ministra sada, predlažem da nastavimo sutra u 11 sati, sa ovom tačkom dnevnog reda, a nakon te tačke dnevnog reda da se posvetimo petoj sjednici, odnosno onim dnevnim redom kako je ona predviđena, to je prvo Predlog zakona o sprečavanju korupcije, zatim sukoba interesa, finansiranja političkih subjekata, itd.

Dakle, nastavljamo sutra u 11 sati sa Izvještajem o realizaciji strategije regionalnog razvoja Crne Gore u 2013. godini. Zahvaljujem.

04.12.2014. u 12.20h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovani poslanici 25 saziva Skupštine Crne Gore, nastavljamo četvrtu sednicu jesenjeg zasijedanja u 2014. godini.

Pred nama je **Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. godina u 2013. godini**, što je postegnuto u 2013. godini.

Tu je ministar Kavarić, ministar ekonomije, i Nina Vujošević, generalna direktorica Direktorata za razvoj, u stvari ona nije tu, ali najavljena je da će biti, rekao sam neđe ranije, ove naše moćne funkcije generalni direktor Direktorata, ali evropski standard u nomenklaturi, valjda će uskoro biti i u efektivni.

Izjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Almer Kalač.

Almer nije tu, u tom slučaju dajem riječ ministru. Izvolite.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Poštovani predsjedniče, poštovane dame i gospodo poslanici,

Izrada godišnjeg izvještaja o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. obaveza je Ministarstva ekonomije, na osnovu člana 11 stav 3 Zakona o regionalnom razvoju. Izvještaj se priprema na osnovu imputa svih jedinica lokalne samouprave i svih organizacija državne uprave definisanih članom 9 stav 1 istog zakona, koji u okviru svojih nadležnosti obavljaju poslove kojima se podstiče regionalni razvoj, pa samim tim učestvuju u pripremi i sprovođenju politike regionalnog razvoja.

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. definiše tri strateška cilja, njihove prioritete i mjere i na osnovu istih je sačinjen predmetni izvještaj po regionima. Ovi ciljevi su:

1. ravnomjerniji razvoj svih jedinica lokalne samouprave i regiona,
2. ubrzani razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave i regiona,
3. regionalni razvoj i zaštita životne sredine.

Za realizaciju navedena tri strateška cilja u 2013. godini uloženo je ukupno 195 miliona 28 hiljada 495 eura, od čega se 39% odnosilo na sjeverni region, 34% na središnji region i 27% na primorski region.

Dominantan izvor finansiranja su državni budžet, kreditna sredstva investicionog razvojnog fonda, sredstva iz budžeta opština, sredstva iz IPA i ostalih EU fondova i ostale donacije.

Prema podacima iz izvještaja prosječna ulaganja po glavi stanovnika za realizaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2013.godini su iznosila 314 eura na nivou Crne Gore, dok su ulaganja u sjeverni region po glavi stanovnika bila 433 eura.

Ulaganja u središnji region perkapita su bila 225 eura u primorskim 347 eura.

Najveći dio ulaganja u realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2013.se odnosio na ulaganja u realizaciju strateškog cilja 1, a to je ravnomjerniji razvoj svih jedinica lokalne samouprave i regiona, znači 44% ukupnih ulaganja u realizaciju Strategije u 2013. godini i oni se prvenstveno odnose na jačanje ljudskih resursa, poboljšanje konkurentnosti, razvoj poslovne infrastrukture i okruženja, razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture.

U 2013.godini su realizovani podsticaji za podršku preduzećima u sjevernom regionu, kroz program državne pomoći za regionalni razvoj kao i kroz podršku preko IRF-a iz Agrobudžeta gdje je preko 50% sredstava opredijeljeno za sjever Crne Gore.

Ipak, iako su u 2013.godini budžetska sredstva za programe pomoći privrede na sjeveru bila dosta ograničena, i najveći dio ulaganja je bio usmjeren na osnovnu infrastrukturu,apsorpciona moć preduzeća na sjeveru za korišćenje državne pomoći je jako niska i dijelom je ostala neiskorišćena. U tom smislu Ministarstvo ekonomije će u narednoj godini, pored planiranih programa državne pomoći za regionalni razvoj, nastaviti sa savjetodavnom podrškom na lokalnom nivou, kako bi se pripremio što veći broj kvalitetnijih apilacija za korišćenje, kako državne pomoći, tako i sredstava iz EU fondova.

Kada je riječ o efektima realizacije Strategije u 2013.godini, efektima ulaganja od 195 miliona eura, ovi efekti se dijelom movu posmatrati kroz ključne indikatore za 2013. ali i za prvih devet mjeseci 2014. Ključni indikatori u periodu 2010-2013.su: ostvaren realni rast BDP u 2013. od 3,3%, a projektovan je pozitivan rast za 2014. Povećane su prosječne neto zarade u 2013.skoro svim opštinama sa sjevernog regiona u odnosu na 2012. Slično je uglavnom i sa opštinama u središnjem i u primorskom dijelu. Iako govorimo o povećanjima koja nisu značajna i s kojima nismo zadovoljni, naravno, ipak je važno konstatovati da postoji ova vrsta trenda po pitanju ličnih zarada.

Takođe, karakterističan je trend povećanja broj preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u periodu od 2011. tako da je u 2013. godini povećan za 11% tj. 21.463 u odnosu na prethodnu godinu.

Budžetski prihodi opština perkapita, kako na nacionalnom, tako i na nivou sva tri regiona u 2013. godini su povećani u odnosu na 2012. Na nivou regiona ovi budžetski prihodi su povećani za 214 eura, naravno govorimo o perkapita приходima, u sjevernom regionu na 223, dok u središnjem i južnom 557 u primorskom regionu.

Ipak, i pored prethodno navedenih pozitivnih kretanja efekata realizacije strategije u periodu posmatranom, a naročito 2013. godine, nije smanjena stopa nezaposlenosti u 2012, ali je smanjeno u sva tri regiona u prvih devet mjeseci 2014. godine u odnosu na kraj 2013. godine. Takođe, povećan je broj zaposlenih u 2013.i prvih sedam mjeseci 2014. godine.

Nova strategija regionalnog razvoja usvojena u junu 2014.godine, koja važi za period do kraja 2020. godine, kao osnovni cilj da definiše podsticanje ravnomjernijeg socio ekonomskog razvoja svih jedinica lokalne samouprave i regiona zasnovanog na konkurentnosti, inovativnosti i zapošljavanju.

U skladu sa ovom strategijom i ostalim razvojnim dokumentima u narednoj godini će ključna ocjena biti stavljena na ulaganja u dalju izgradnju osnovne infrastrukture, u funkciji ravnomjernijeg regionalnog razvoja, ali i na realizaciju podsticajnih mjera za preduzeća, odnosno investitore naročito u manje razvijenim opštinama čije su investicije usmjerene na povećanje proizvodnje i otvaranje novih radnih mjesta. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Jesam li dobro shvatio da 2013. nije bilo smanjenja nezaposlenosti, a 2014.jeste. Koliki je procenat smanjenja?

Izvinite, evo daću nekome riječ dok pogledate vi. Brojevi su zahtjev za preciznost.

Prvi će govoriti kolega Rešid Adrović, a poslije njega Milutin Đukanović, pa Srđan Milić, pa drugi Srđan Perić.

Izvolite.

REŠID ADROVIĆ:

Uvaženi predsjedniče Skupštine Crne Gore, uvaženi poslanici, poštovani građani, uvaženi minister,

Na dnevnom redu današnje Skupštine imamo Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010. - 2014. u 2013. godini. Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja 2010. - 2014. za 2013. dokumentuje tehnički dokument sačinjen na osnovu imputa jedinica lokalnih samouprava i svih organa i organizacija državne uprave koje učestvuju u pripremi i sprovođenju politike regionalnog razvoja koji u okviru svojih nadležnosti obavljaju poslove kojima se podstiče regionalni razvoj koji daje pregled i strukturu finansijskih sredstava utrošenih u 2013. godini za realizovanje aktivnosti i projekata.

Strategija ima za cilj da spriječi produbljavanje regionalnih razlika, da se smanje negativan demografski trend stanovništva iz sjevernog regiona. Kada je riječ o efektima realizacije Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010. - 2014. za 2013. godinu oni jesu manji od očekivanih, ali su ostvareni izvjesni pozitivni efekti. O tome je i ministar govorio. Prosječna neto zarada u svim opštinama sjevernog regiona je povećana u odnosu na 2012. godinu. Broj preduzetnika mikro malih i srednjih preduzeća i zaposlenih je povećan, budžtski prihod Per Capita, beleži povećanje, obrazovna struktura stanovništva u sva tri regiona je poboljšana, ublažen negativan demografski trend stanovništva sjevernog regiona. No i pored prethodno navedenih pozitivnih kretanja stopa nezaposlenosti na državnom nivou u 2013. godini povećana je sa 14,88% na 13,46, koliko je i iznosila u 2012. Najveća nezaposlenost zabeležena je u sjevernom regionu 21,9%. Na implementaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore u 2013.godini uloženo je 195.028.495. eura za realizaciju razvojnih projekata. Uloženi iznos sredstava u 2013. godini veći je od ulaganja u 2012. za 3%. U 2013.godini ulaganja su imala za cilj ostvarenje tri strateška cilja u okviru Strategije regionalnog razvoja. Ravnomjerniji razvoj jedinica lokalne samouprave i regiona zašto je utrošeno 86.485.903 eura. Ubrzani razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave i regiona, zašto je izdvojeno 64.598.848 eurua i regionalni razvoj zaštite životne sredine zašto je uloženo 43.943.744 eura. Od ukupnih sredstava u sjeverni region uloženo je 39% u središni 34% u primorski 27%. Po mom mišljenju iznos sredstava od 195. miliona nije

adekvatno potrošen za smanjenje regionalnih razlika, već iznos koji je utrošen za aktivnosti i projekte koji su realizovani u Crnoj Gori, iako je najveći dio sredstava uložen u opštine sjevernog regiona, realizovan je veći broj projekata u sjevernom regionu, iako je vrijednost istih manja od vrijednosti u južnom i centralnom regionu.

Neprihvatljivo je, kada je u pitanju ulaganje u regionalni razvoj i zaštitu životne sredine do ulaganja u sjeverni region iznosi 11% a 71% u južni region. Takvom raspodjelom se ne smanjuju regionalne razlike. Podatak da je stopa nezaposlenosti iznad 32% evidentirana u Opštini Andrijevica, stopa nezaposlenosti iznad 20% u opštinama Berane, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Žabljak, Pljevlja, Cetinje govori da je ulaganje u sjeverni region trebalo povećati. Značajan podsticaj manje razvijenih područja se ostvaruje kroz realizaciju Agro-budžeta čije je sprovođenje u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede. Za sjeverni region uplaćeno je 6.568.282 eura ili 51,3% čini mi se da ovaj iznos nije dovoljan ako imamo u vidu potencijale iz sjevera.

Investiciono razvojni fond je u 2013.godinu od ukupno uloženi 37.806.423 eura, realizovao u opštinama sjevernog regiona 32,6% što takođe mislim da nije dovoljno. Vjerujem da će sa izgradnjom autoputa prema sjeveru, da će se situacija promijeniti na bolje tek tada ćemo moći da pričamo o smanjenju regionalnih razlika. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Adroviću.

Najavio sam Milutina Đukanovića, izvolite, Demokratski front.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, gospodine ministre, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore.

Mislio sam da saopštim neke stavove koje je gospodin Adrović saopštio i zahvaljujem mu na tome, ali me baš interesuje da li će kao predstavnik DPS-a glasati za ovaj Izvještaj, jer njegova diskusija je više ličila na diskusiju nekog opozicionog predstavnika.

Pred nama se nalazi Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja za period 2010. do 2014. i odnosi se na realizaciju u 2013. godini, i odmah da saopštim, da ovaj Izvještaj ima neke lako uočljive kontradiktornosti.

U Izvještaju se konstatuje da je broj mikro, malih i srednjih preduzeća povećan sa 19.348 koliko ih je bilo u 2012. na 21.463 u 2013. i to po regionima izgleda ovako:

U sjevernom regionu povećanje za 3,8%, u središnjem regionu 5,5%, u primorskom regionu 9,5%. Takođe, po Izvještaju, podvlačim, po Izvještaju, povećan je i broj zaposlenih u mikro malim i srednjim preduzećima na nivou Crne Gore za 20%. U sjevernom regionu povećanje za 14,3% u središnjem 17%, u primorskom regionu 26,5%. I gdje je prva kontradiktornost? Znači, imamo povećanje broja zaposlenih u malim, mikro i srednjim preduzećima za 20% na nivou Crne Gore, ali generalno imamo povećanje nezaposlenosti sa 13,46% koliko je iznosilo u 2012. godini na 14,88% u 2013. Malo je kontradiktorno, kako to da se povećava broj zaposlenih, a ujedno raste i broj nezaposlenih. Mi pretpostavljamo kako ćete to braniti. To ćete braniti vjerovatno što ćete saopštiti da su neka velika preduzeća ugašena, ali to je već posebna priča. Takođe, svi regioni imaju povećanje nezaposlenosti, i to: U sjevernom regionu povećanje nezaposlenosti sad iznosi 21%. U središnjem procenat nezaposlenih je

13,4% i u primorskom regionu 11,47%. Vrlo je interesantno koliko se sredstava ulaže u određene regione. Ministar je saopštio da je investirano preko 190 miliona evra, i to: U sjeverni region po glavi stanovnika je investirano 433 evra, u središnjem regionu po glavi stanovnika je investirano 225 evra i primorskom regionu isplaćeno je 347 evra po glavi stanovnika. Kako to najviše po glavi stanovnika isplaćeno u sjevernom regionu, a i ovi vaši sporni pokazatelji pokazuju da je najlošije stanje u sjevernom regionu?

Druga kontradiktornost, odnosno najbolji pokazatelj je da Vlada nije u stanju da sa 190 miliona evra smanji nezaposlenost. Ukoliko bi se to prevelo na vrijednost jednog radnog mjesta koje vrijedi od 12 do 15 hiljada evra, da je Vlada znala da radi mogla je da otvori preko 15 hiljada novih radnih mjesta. Zar nije suština regionalnog razvoja da se poveća broj zaposlenih građana Crne Gore. Ali, nedostatak znanja ili dominacija korupcije skupo koštaju građane Crne Gore. Očigledno je da ovu Vladu treba što prije odvojiti od mogućnosti da i dalje raspoláže sredstvima iz budžeta i drugih fondova, jer ne može se drugačije tumačiti da se ne zna upotrijebiti 200 miliona evra, da se smanji nezaposlenost, odnosno poveća zaposlenost osim da se radi o neznanju ili korupciji, kao što voli da saopšti i predsjednik Parlamenta za određene pojave u našem društvu. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Kolega Adrović, pravo na repliku spomenuli ste ga negativno, za njega je to negativno.

REŠID ADROVIĆ:

Hvala, predsjedniče Skupštine.

Evo nastojaću zaista da budem veoma kratak imam obavezu da mom prijatelju Đukanoviću odgovorim, da li ću glasati ili ne. Normalno, da ću da glasam za Izvještaj, jer je ovo nešto što se desilo u 2013.godinu i kad ne bih glasao nebi se ništa promijenilo.

Dakle, a ukazao sam na neka ulaganja koja bi eventualno trebala biti veća u 2015.godini, jer zaista, procenat 39 ili 34 to po meni nema nekakve velike razlike i sa time se ne može ta regionalna razlika značajno, taj jaz promijeniti.

Prema tome, ja ću glasati, ali sam ukazao i vjerujem da sa početkom ulaganja, sa početkom izgradnje autoputa, da ćemo već tada moći da pričamo o značajnom ulaganju put sjevera, da ćemo već tada moći da pričamo, da će tamo krenuti da se realizuju veći projekti itd. i da ćemo moći da razgovaramo o smanjenju tih regionalnih razlika i vjerujem da će tada ulaganje u taj dio Crne Gore biti veća.

Prema tome, glasaću, ali sam morao ukazati zaista jer ne mislim da je adekvatno na ovakav način ne možemo regionalne razlike smanjiti.

Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Idemo dalje, kolega Srđan Milić.

SRĐAN MILIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Dakle, čini mi se da smo konačno došli do toga da imamo problem na sjeveru Crne Gore i da smo svi ovdje koji sjedimo dužni tome sjeveru Crne Gore da počnemo da rješavamo problem tih građana.

Gospodine predsjedniče Parlamenta, Vama je upućen zahtjev od strane radnika sa sjevera Crne Gore, koji su 21.novembra, imali u Rožajama prvi protestni skup u dijelu zakazivanja posebne sjednice, gdje bismo mogli da raspravljamo oko tih tema. I nije iznenađenje, ovo što smo čuli iz klupa DPS-a, da će podržati izvještaj o realizaciji strategije regionalnog razvoja za 2013.godinu, zato što je takav, kakav je.

Da bih pomogao kolegama, naročito iz Demokratske partije socijalista, Socijaldemokratske partije i Bošnjačke stranke koje čine tu vlast.Ja ću predložiti gospodine predsjedniče Parlamenta, zaključke uz ovaj Izvještaj. Koji će biti na drugačiji način koncipiran, nego do sada. Znete i sami da na Premijerskom satu, zbog proceduralnih razloga nijesam bio u prilici da predsjedniku Vlade postavim pitanje, na koji način se realizuje politika, posebno prema sjeveru Crne Gore. I da vas odmah upozorim, da će ti zaključci biti vremenski određeni. Ukoliko se ne budu ispoštovali, da će biti pokrenuta pitanja interpelacije povjerenju Vladi. Pa evo prilike, pošto se svi hvala bogu kunemo da treba sjeveru pomoći, da kroz tačnu dinamiku onoga šta će da se radi, definišemo i naš odnos prema tome, jeli nam bitnija Vlada Crne Gore ili rješavanje problema građana, preko kojih ste vi izabrani kao i ja u Skupštinu Crne Gore.

Gospodine predsjedniče Parlamenta, već jedne zaključke iz 2010.godine, od kojih niti i jedan zarez, koji je usvojila Skupština ova ovdje Vlada Crne Gore nije uradila. I mislim kad donosimo zaključke, bi trebali da definišemo prije svega odgovornost nas, kao najvišeg zakonodavnog organa, a nakon toga, možemo da govorimo o odgovornosti Vlade Crne Gore.Jer strategiju regionalnog razvoja je nemoguće braniti. Mogu samo da se ispričaju određeni podaci, da pitamo jesu li tačni ili nijesu tačni i da kažemo, da je ključno pitanje svih pitanja u Crnoj Gori, hoće li se usvojiti Zakon o autoputu, sada sa ovim glasovima ili sa drugim glasovima. Dakle, zbog građana Crne Gore, samo da kažem da se radi o Zakonu o autoputu, na radi se o autoputu, da je nesporno da ne postoji ovdje niti jedan poslanik, koji je protiv autoputa. Ali, način kako su zaštićeni interesi države Crne Gore, je potpuno problematičan i to je nešto što govori o mjeri patriotizma ove vlasti.

Dakle, zaključke koje ćemo predložiti su: da se sa svim radnicima na sjeveru koji nijesu otplaćene otpremnine iz Fonda rada iste isplate u najkraćem mogućem roku, da se svim radnicima isplate sva potraživanja koja nijesu isplaćena, za njih postoje pravosnažane sudske odluke, kao da se isplate sva dugovanja radnicima na sjeveru koji su usljed stečaja ostali bez posla. Čisto da se ne zaboravi, ovdje smo pomenuli prilikom predlaganja Zakona o PIU, da ćemo predložiti amandman da se to odnosi na sve u Crnoj Gori radnike, ne samo za Nikšić i Podgoricu, pa sam dobio informaciju da se u kuloarima priča, da će DPS da povuče svoj zakon, ukoliko bude predložen amandman, da se to odnosi na sve u Crnoj Gori, da ne bude diskriminacije. Ukoliko bude, jedno slovo od toga da ćete da povučete amandman, pomoći zakon, mi predlagati amandman nećemo. Jer hoćemo da se konačno riječi pitanje radnika kako je obećano Montevara i drugih iz Nikšića.Ali, ćemo zbog toga, kroz ove zaključke da tražimo da apsolutno isti stepen pažnje ima prema svim radnicima u Crnoj Gori.

Dakle, da se invalidima rada sa sjevera omogući pravo da steknu na penziju po povoljnijim uslovima od ostalih osiguranika. Na način da muškarci sa 55 godina i 30 godina radnog staža i žene sa 50 godina i 25 godina radnog staža, steknu pravo na penziju. Da Vlada Crne Gore, s obzirom na planirani rast prihoda, poreza u 2015.godini donese odluku o povećanju minimalne penzije do nivoa minimalne zarade. Da se u roku odmah, poništi odluka Ministarstva rada i socijalnog staranja, o prestanku prava na materijalno obezbjeđenje svim građanima sa sjevera, kojima je to pravo nezakonito ukinuto. Da se isplate oktobarska primanja svim korisnicima materijalnog obezbjeđenja na sjeveru koja su im nezakonito uzeta. S obzirom da su im rješenja ukidanje materijalnog obezbjeđenja donijeta 1.novembra. Da se državna pomoć upućuje srazmjerno stepenu razvijenosti pojedinih regiona na način da se izvrši revizija svih privatizacija u Crnoj Gori počevši od sjevera, te se najprije vrati dio Gonjeg lbra imovine koja je nezakonito oduzet od manjinskih akcionara Gornjeg lbra, da Vlada Crne Gore u najkraćem roku odmah stvori uslove za investicije i razvoj sjevernog regiona ujedno omogući povratak svih građana sjevera Crne Gore, za sjever Crne Gore. Da nadležni državni organi preispitaju zbog čega su porezi i doprinosi za obavezno osiguranje socijalno, radnicima sjevernog regiona, uplaćivani na najniže zagarantovane lične dohotke, zbog čega su svi oni koji sad trebaju da steknu pravo na penziju, trajno oštećeni. Da se omogući da bi išli oni sa sjevera, koji su radili u privrednom društvu u kome država ima vlasnički udio, ovo o čemu sam govorio, ako imaju usred stečaja prestao radni odnos, ostvare pravo na penziju po povoljnim uslovima od ostalih osiguranika. Isto kao što je propisala za radnike KAP-a i Željezare. Dakle, možemo se baviti time što je bilo 2013.godine, ali ovaj narod je preživio i u 2014.godini i bože zdravlja preživjeće sve naredne godine. Od ovog najviše od zakonodavnog tijela, zavisi hoćemo li uozbiljiti priču o strategiji regionalnog razvoja, hoćemo li se ponašati odgovorni prema svim onima koji žive na sjeveru Crne Gore i hoćemo li konačno, ako smo ostavili prioritet da je to sjever Crne Gore, to raditi na način, da ti ljudi mkara dobiju ista prava kako imaju ljudi zaposleni i u Podgorici i u Nikšiću. I na kraju, ono što volim da kažem, nemojte pričati o tome, da ćete autoputem uložiti 800 miliona evra na sjever Crne Gore, samo smo iz Pljevalja, za 20 godina država je uzela milijardu i 800 miliona evra. Samo da je za iznos PDV-a preračunat iznos PDV-a, uloženo na sjeveru Crne Gore ta sredstva, ili u Pljevljima ta sredstva, danas ne bismo imali ovakve podatke kakve imamo ovdje.

Hvala vam i izvinite zbog prekoračenja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U Pljevljima je stopa 22% nezaposlenosti.

Jedan podatak o padu nezaposlenosti u 2014.godini, možemo li ga čuti?

Izvinite, i ja imam jedno pitanje.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Što se tiče konkretno podatka pad odnosno povećanje nezaposlenosti se odnosilo na period 2012-2013.godina i tad smo imali povećanje sa 13,46 na 14,88. Međutim, i to je to uvijek volim i mislim da je u ovim situacijama korisnije razgovarati na nivou trendova da se prepoznaju događanja i promjene u ekonomiji, zaključno sa 30.09.2014.godine, imamo povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti,

na 13,61, na nivou Republike, to se za sjeverni region odnosi znači, smanjenje imamo nezaposlenosti sa 21 na 20,7, u centralnom sa 13,4 na 11,86 i u primorskom sa 11,4 na 9,96. U isto vrijeme imamo povećanje broja zaposlenih za period 2013-2014.godina za oko 7.000. Znači, na nivou države sa 171.474 na 178.558. Tokom dosadašnje rasprave bilo je primijećeno, mislim značajno za ovu temu, izvjesno strukturno prilagođavanje, primijećeno je povećanje zaposlenosti i povećanje broja malih mikro preduzeća i preduzetnika, što predstavlja značajan kvalitet u svakoj ekonomiji. Ono smanjenje koje smo imali prije dvije godine, uglavnog se odnosilo na smanjivanje broja radnih mjesta u državnoj upravi koje je sa stanovišta efikasnosti kvalitetno, odnosno predstavlja strukturno prilagođavanje i u velikim preduzećima, ali opet kažem zaključno sa 30.09. ove godine. To je kompenzirano tako da sada već imamo apsolutno povećanje broja radnih mjesta.Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Uvaženi predsjedniče, ministre Kavariću, kolegice i kolege poslanice i poslanici, Kada je riječ o ovoj Vladi, ona u svakom svom sazivu od 1990. godine prosto pokazuje jednu konstantu nebrige prema sjeveru. Bilo je vrlo slikovito juče da dvije tačke koje se upravo odnose na razvoj sjevera, direktno i indirektno, bilo je teško obezbijediti sagovornika uopšte iz Vlade, odnosno iz Komisije za dodjelu državne pomoći, morali smo da čekamo danas.

Međutim, da se vratimo samom okviru Zakona o regionalnom razvoju, jer danas razmatramo realizaciju Strategije regionalnog razvoja za 2010-2014 godinu. U njoj se kaže, u članu 3 da su načela podsticanja regionalnog razvoja solidarnost, jednaka mogućnost obezbjeđivanja za razvoj sopstvenih potencijala, kao i generalno strateško planiranje. Iako nije direktno na temi ovog dnevnog reda, ali jeste vrlo povezano, Crna Gora je u 2013. godini dodijelila 100 miliona eura državne pomoći, 88 miliona eura je pošlo u Podgoricu. Drugim riječima, čitava, recimo, dva poljoprivredna kombinata su pošla u Podgoricu, recimo četiri kliničko bolnička centra su pošla u Podgoricu, a ka sjeveru je pošlo vrlo malo. Da apsurd bude još veći, od tih 88 miliona eura većina je dato mimo zakona, mimo pravila.

Druga stvar koju je ovdje jako važno reći kod ove vrste materije jeste mi iz godine u godinu dobijamo samo izvještaje gdje se jednostavno ova materija ne tretira na adekvatan način. Konstatuje se samo stanje i nikakve želje da se bilo što promijeni ili unaprijedi. Po različitim metodologijama, 88 miliona eura je šest do devet hiljada radnih mjesta. Toliko o trendovima zaposlenosti ili nezaposlenosti na sjeveru, a opet kažem to je pošlo u Podgoricu. Ovdje imamo konkretan slučaj, konkretno unapređenje, podatke.Samo u Beranama je, recimo, 2011.godine bilo 463 zaposlena kao preduzetnici, a za prethodnu godinu je taj broj pao na 403. Onda imate mjeru podsticaja gdje Vlada donosi odluku 2013.o dodjeli uslovnih dotacija opština za 2013. godinu prema kojoj ona iznosi 200.000 eura. Sada te opštine sa 200.000 eura treba da obezbijede bolji privredni ambijent ili da imaju jednake šanse. Ili, konkretno kada je riječ o Beranama, pošto njih pominjemo, naspram 88 miliona eura koliko je pošto u Podgoricu državne pomoći, u Berane je pošlo 40.000 eura.

Ono što je, takođe, podatak koji prosto nije oči jeste da je prosječna nezaposlenost na državnom nivou 14,88%. Javnosti radi, na sjeveru je ona 21,90%. Onda nakon svih ovih podataka, a izvještaj vrvi od ovakvih podataka, u izvještaju stoji konstatacija kada je riječ o efektima realizacije strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014, u 2013. godini oni jesu manji od očekivanih i onda tu ide ono - ali pozitivno je što se realizacijom strategije spriječilo produbljavanje regionalnih razlika i samim tim ostvareni izvjesni pozitivni efekti. Koji efekti? U Podgoricu 88 miliona, 40.000 eura za Berane. Nije bolja slika ni za druge gradove sa sjevera Crne Gore.

Ono čime ću završiti svoju diskusiju jeste jednostavno jedan nemio podatak, da iz godine u godinu mi imamo vrlo sličnu tabelu bilo državnih dotacija, bilo ulaganja, bilo investicija koje u potpunoj disproporciji koji idu, prije svega, ka Podgorici, onda generalno ka centralnom i južnom nivou i iz godine u godinu dobijamo sve manje sredstava za sjever, a na kraju u izvještaju imamo konstatovanje određenog progressa. Pitam vas, ministre, koji progress? Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Kalač, a gledao sam kolegu Nimanbegua pošto je veći klub malo, pa redom. Izvinjavam se. Izvolite, kolega Nimanbegu. Klub četiri partije, ali su četiri ipak veće od tri.

GENCI NIMANBEGU:

Mi smo se izjednačili sa nekim partijama tako da i taj redosled se možda treba promijeniti, ali svakako ne utiče na diskusiju. Hvala vam na pruženoj prilici. Takođe, izvinjavam se kolegi Kalaču što sam možda kasno došao na raspravu, ali sve to nije razlog da u ovih pet minuta kažem moj stav oko realizacije Izvještaja regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. godine.

Poštovani ministre Kavariću, elementi koje ste vi dali u ovom izvještaju kojih ima statističkih podataka, prikaza, investicija, jasno pokazuju da u strategiji o regionalnom razvoju Crne Gore nešto fali. Ono što fali, to je taj dio dan nam pokaže tačno impakt ili uticaj koje vladina politika ima na ublažavanje u regionalnom razvoju. Mislim da je korišćenje nekih podataka nepotrebno u ovim izvještajima. Posebno se to ponavlja oko prikaza broja zaposlenih, pripravnika koje ne utiče na poboljšanje ili ublažavanje regionalnog razvoja ili razlika. Ono što je najbitnije, možda je fokus dat na nerazvijeni sjever. Moram istaći da imamo nerazvijenu opštinu na najjužnijem mjestu u Crnoj Gori, Ulcinj, ali je to sve posljedica centralizacije u određenim elementima državne politike, centralizacija u prihodima, u finansijama, što imamo sa svih strana se vidi da su opštine neodržive ili opštine ne mogu ispuniti one svoje planirane budžete i samim tim svoju ulogu u finansiranju, investiranju i ispunjavanju zahtjeva svog stanovništva.

Kao jedan od dramatičnih podataka, koristiću samo, kolega Milić je tu, pa možda i on može komentarisati moje izlaganje, a odnosi se na budžetski prihod perkapita opštine. Da je nerazvijenost gotovo neprihvatljiva je ta da opština Budva ili razlika ima budžetski prihod perkapita od preko 1.600 eura po stanovniku. Dok opština sa istim brojem stanovništva, nešto ispod 20.000, opština Ulcinj, sa Egalizacionim fondom prelazi 220 eura perkapita. Zar je zbilja osam puta vrednije nešto u Budvi nego u Ulcinju, a da ne kažem da je preko deset ili petnaest puta vrednije u Budvi nego u Plavu. Nijesu kapaciteti lokalnih samouprava toliko slabi u ovim malim reonima koliko je

državna politika bila usmjerena samo na jedan centar. Rezultati primjene strategije do 2014. godine su se pokazali da se razlika nije mijenjala, znači nerazvijene opštine su još nerazvijenije, dok razvijene su još razvijenije. To pokazuje i investicije koje se preko kapitalnog budžeta u Crnoj Gori realizuju, gdje je onaj famozni trokut Podgorica - Budva, pa i Cetinje u zadnje vrijeme, što je sasvim logično, da kao glavni grad mora imat malo veći dio investicija, posebno ako se radilo o tome da se škole, univerziteti, vladine zgrade realizuju, da u zadnjih pet godina, koliko ja pratim ovaj budžet, oko 50% državnih investicija se na to, iz kapitalnog budžeta realizuje u ovom području. Mislim da je konačno vrijeme i ako je usvojena strategija 2014.godine do 2020.godine, da se ona tretira kroz vladine institucije, kroz samo ministarstvo, kroz raspravu sa stručnim licima, sa institutima, fakultetima da dođemo do takve strategije koja će promijeniti stanje. Na ovaj način imaćemo sa poziciju da ćemo kroz izvještaje koje dobijamo dobijati statističke podatke kojima ćemo moći politikanski reagovati ili politički na neke događaje u državi, ali regionalna razlika se neće otkloniti, regionalna razlika će se povećati. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Kolega Kalač. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala, predsjedniče Skupštine.

Poštovani ministre, poštovana gospođo Vujošević, poštovana Skupštino, Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore za period 2010 - 2014.godina postavljeni su razvojni ciljevi usmjereni ka socioekonomskom razvoju države, smanjenju regionalnih razlika i jačanju potencijala za razvoj onih djelova zemlje koji zaostaju u razvoju.

Posmatrajući tehnički dio izvještaja, mogu reći da je korektno odrađen sa jasno datim podacima investicijama u kojoj opštini se realizuje i koliko je sredstava utrošeno. Za realizaciju razvojnih projekata kojima se doprinosi regionalnom razvoju isplaćeno je ukupno preko 195 miliona eura. Navedeni iznos veći je u upoređenju u uloznim sredstvima u 2012.godini za oko 3%. U uvodnom dijelu izvještaja navodi se da su sredstva za novoformirane opštine Petnjica i Gusinje prikazani u okviru opština Berane, odnosno Plav. Nadam da ću u sljedećem izvještaju biti navedeni podaci za ove opštine, jer bi tako imali pravu sliku koliko sredstava se ulaže za razvoj novih opština.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na kraju 2013.godine u Crnoj Gori, na evidenciji nezaposlenih se nalazilo 34.514 lica, a stopa nezaposlenosti iznosila 14,88%. iz priloženog se može vidjeti da je stepen nezaposlenosti sljedeći. Sjeverni region 21%, središnji region 13,40% i primorski region 11,47%. Vi ste malo prije govorili o broju novoupošljenih lica, smatram da je taj brojka takva da čak i ako bismo pojedinačno pobrojali imena tih ljudi ne bi izgubili previše vremena.

Ravnomjernim regionalnim razvojem, kako i samo ime kaže, teži se ravnomjernosti i uravnoteženosti. Međutim, jasno je da se te razlike povećavaju. Na trenutak ohrabruju podaci da je došlo do povećanja mikro, malih i srednjih preduzeća, ali opet imamo situaciju da je u najnerazvijenom regionu sjevernom to povećanje najmanje. Jasno je da mjere koje preduzimate, ne mogu dati odmah rezultate i u nekom

kratkom vremenskom periodu, ali treba pribjeći i mjerama koje daju rezultate u kraćem vremenskom periodu. Ono što je nedostatak ovog izvještaja su podaci koliko je preduzeća zatvoreno u prošloj godini, bez obzira na razlog zbog kojeg su prestala funkcionisati.

Detaljnijom analizom kojom bi došli do podataka šta je uzrok zatvaranja preduzeća mogli bi u određenim situacijama preventivno djelovati i upravo na taj način pomoći u realizaciji regionalnog razvoja.

Što se tiče sredstava Irega i Midas projekata mogu reći da zbog komplikovane procedure su rijetki oni koji uspiju doći do ove vrste pomoći. Da li su to uslovi koje propisuje davalac kredita ili u pitanju loši krediti iz ne tako davne prošlosti, sve jedno je, ali za konačan rezultat imamo mali broj korisnika. Stiče se utisak da sada na ovaj način peglamo loše procjene banaka kod odobravanja kredita u prethodnom periodu. U koliko korisnicima ovu vrstu pomoći ne omogućimo onda kada im je potrebna, smatram da im je ne trebamo davati kada prođe krizni period. Ovo se naročito odnosi na sektor poljoprivrede. Ovdje se ne mog planirati vremenske prilike, one su takve kakve jesu, a dominantno utiču na prihod. Ako termin za dobijanje pomoći, nije u skladu sa planom korisnika onda im nijesmo pomogli. Danas je većina kolega poslanika govorila o nerazvijenom sjevernom regionu, međutim, nerazvijene opštine postoje i u ostalim regionima i u južnom regionu. Ja se u ovoj situaciji pridružujem kolegi Nimanbegu, podršci i Opštini Ulcinj, da je i tamo potrebno značajno ulaganje kako bi ta opština kao najjužnija ne bi ostala najnerazvijenija. Sjeveru neće pomoći usvajanje ili neusvajanje ovog izvještaja, sjeveru neće pomoći ni zaključci, ukoliko se ne poštuju.

Bilo je govora i o Zakonu o penzijsko invalidskom osiguranju, a koji se odnosi na radnike Kombinata aluminijuma i "Metalca", međutim od Bošnjačke stranke ovaj zakon je za ulazak na dnevni red dobio podršku, samo iz jednog jedinog razloga, a to je da se amandmanskim djelovanjem uvrste i radnici i svih ostalih opština u Crnoj Gori, a koji su uskraćeni za svoja prava, jer predloženi zakon u ovom obliku kakav jeste je diskriminatorski. U koliko se ne uvrste i radnici ne samo sjevera, već i južnog regiona da pod istim uslovima dobiju svoja prava Bošnjačka stranka ovaj zakon neće glasati. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Hvala vam kolega Kalač. Da li želite kolega Braliću u ime kluba? Izvolite kolega Braliću u ime Kluba Socijaldemokratske partije. Izvolite.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče,

Uvažene kolegice, kolege, poštovani građani, uvaženi ministre Kavariću,

Na dnevnom redu je razmatranje Izvještaja o realizaciji strategije regionalnog razvoja 2010-2014. godina, i opšti je zaključak da efekti te strategije u 2013. godini ne da nijesu dali rezultate nego su se regionalne razlike i produbile dodatno. Ako to posmatramo u diframa, vidimo da je moguće u 2013. godini donekle je promijenjena struktura ulaganja po regionima, pa imamo da je taj iznos u generalnoj cifri 3% veći u odnosu na prethodni period i da imamo ulaganja nešto veća na sjeveru nego u prethodnom periodu i ona iznose 77 miliona, što je ukupno 39%, središnji region 34% i južni region 27%. Ukupna ulaganja po glavi stanovnika iznose oko 314 eura na nivou

države, a na nivou sjevernog regiona je to nešto veća cifra, ali ove cifre mogu da nas zavaraju. Ukoliko uzmemo jedan od sljedećih izvještaja koje ćemo razmatrati Izvještaj o državnoj pomoći u 2013.godini, onda vidimo negativno peglanje svih ulaganja iz državnih fondova na sjeveru.

U tom izvještaju vidjećemo da je od 100 miliona koliko je utrošeno od državne pomoći, preko 90% ide opet na središnji region i nije problem da to u 2013.godini. Ja sam analizirao sva ulaganja državne pomoći preduzećima od 2007.godine i to je iz godine u godinu takva situacija i onda imamo, ako posmatramo samo ulaganja iz Investicionog razvojnog fonda, Egalizacionog fonda, onda imamo jednu nerealnu sliku, da se na sjeveru uložilo tobože nešto više u odnosu na ostale regione, zapravo državna ulaganja, sva ulaganja, bilo da se radi o državnoj pomoći, bilo investicijama iz Egalizacionog fonda, iz Investicionog razvojnog fonda, onda dobijamo jasnu sliku zbog čega se regionalne razlike iz godine u godinu produbljuju.

Kada posmatramo posebne stavke, onda vidimo da u ovoj godini, odnosno u 2013.godini imam ulaganja iz državnog budžeta, opet egal neki iznosi u središnjem dijelu i u centralnom dijelu, dok su ulaganja iz evropskih fondova i iz nekih drugih izvora kao što su domaći, imamo skok na sjeveru, međutim to je nedovoljno da bi se napravio bilo kakav pomak. Posebno bode u oči činjenica da od 43 940 000 eura koja su uložena u zaštitu životne sredine imamo 71% uloženi u južnom dijelu, 18% u centralnom dijelu i samo 11% u sjevernom dijelu i ako tamo imamo najveći izraženi problem počev od beranske deponije i redom, uopšte neregulisana oblast.

Takođe, ako uzmemo parametre koji direktno govore o ulaganjima na sjeveru imamo takođe nezaposlenost koja raste i ako je bio jedan od ciljeva regionalnog razvoja da se smanji nezapošljenost na sjeveru, na žalost tamo se i povećala nezapošljenost i ona je 100% veća nego u južnom dijelu.

Egalizacioni fond, govorio sam na premijerskom satu o pogubnim efektima Egalizacionog fonda i ako je fond formiran sa ciljem smanjenja regionalnih razlika mi uprkos ogromnim utrošenim sredstvima danas nemamo rezultata zbog toga što je koncept trošenja novca iz Egalizacionog fonda jednostavno više neodrživ. Imamo situaciju da je u prethodnom periodu potrošeno oko 170 miliona eura iz Egalizacionog fonda a da danas imamo mnogo veće regionalne razlike. Zbog čega? Zbog toga što su ta sredstva korišćena za održavanje lokalnih vlasti i ni jedan cent nije utrošen u razvojne projekte i jednostavno tu se mora nešto učiniti u promjeni koncepta, da se više ne koriste sredstva za upošljavanje viškova radne snage.

Još jedan problem koji vidim u ukupnom konceptu, jeste neusaglašenost planova razvoja lokalnih uprava Vlade i fondova. Imamo situacija da je prioritet lokalne uprave razvoj skijališta, a da je Vlada dala prioritet nekakvom lokalnom putu koji je značajan, da li za partiju ili za nekog drugog, jednostavno imamo neusaglašene planove i na tom polju treba da se nešto učini i poradi. Zahvaljujem se predsjedavajući.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Braliću.

Ovim smo zaokružili uvodna izlaganja i dajem priliku ministru da u koliko želi, prokomentariše uvodna izlaganja, da odgovori eventualno na neka pitanja, naravno vodeći računa o vremenu. Ako je dovoljno pet minuta, ako ne možemo malo produžiti.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Zahvaljujem zaista na konstruktivnim tonovima, pokušaću s obzirom da smo dosta i razgovarali da kažem o istim ciframa ili istim fenomenima sa različitih aspekata. Ono što zaista želim da naglasim, da je pitanje regionalnog razvoja pitanje svakog drugog razvoja, pitanje, prije svega, razvojno pitanje koje se odnosi na opšte performanske koje se nalaze u državi, počev od onoga što su opšte pretpostavke, počevši od poreske politike, od sistemskih zakona, od tretmana investicije, investitora, vladavine prava, barijera koje eliminišemo ili uspostavljamo i na državnom i na republičkom nivou. Zaista su ove stvari determinantne opšteg investicionog i ekonomskog fonda.

Ono što možemo da konstatujemo jeste da u najvitalnijem sektoru i da imamo, što je možda još važnije da se pomene, povećanje zaposlenosti zaključno sa septembrom 2014.godine u odnosu na prethodnu godinu. Znači, imao preokretanje trenda sa aspekta performansi u poboljšanje performansi i imamo uspostavljanje trenda razvoja i po broju zaposlenih i po aspektu smanjenja nezaposlenosti i što je jako važno povećanju i sa aspekta povećanja broja malih, srednjih i mikro preduzeća i broja zaposlenih u ovom sektoru.

Možemo opet da konstatujemo da je najviše toga, sa aspekta države, isplaćeno u sjevernom regionu, od ovih 195 miliona najveći dio pripada sjeveru, najveći dio perkapita pripada sjeveru, a rezultati, mislim da smo toga svi svjesni, da se ovdje radi o deceniskim procesima i onoga što je značilo zaostajanje u datom momentu i onoga što su razvojne performanse u nekom sledećem periodu. Zaista mislim da se nalazimo u momentu kada će razvijene performanse sjevera doći do izražaja.

Osnovna poruka jeste šta država treba da radi sa aspekta poboljšanja uslova privređivanja. To je prije svega ulaganje u infrastrukturu. Zaista mislim da sa stanovišta ovih 195 miliona koje su potrošene i najvećim dijelom su pošle u infrastrukturu. To jeste ono što su pretpostavke ne samo ekonomskog razvoja nego pretpostavke društvenog života, ako o njima govorimo i ono što je investicija u auto putu, potpuno izvjesna. Pred vama se nalazi odluka po tom pitanju, zaista mislim da predstavlja neki mega projekat koji će da otvori perspektive u ovom dijelu Crne Gore. Mislim da ne ide u potpunosti upoređivanje uloženog u infrastrukturu i broja radnih mjesta, jer da je pitanje ulaganja u radno mjesto samo pitanje novca, danas na svijetu, ni u Crnoj Gori, ni bilo gdje u svijetu ne bi bilo nezaposlenosti. Pitanje zaposlenosti, odnosno nezaposlenosti nije samo pitanje novca, naravno da je i pitanje novca nego i pitanje onog što je da kažemo i preduzetnički ambijent i preduzetnička kultura i kapacitet sistema, ne samo ekonomskog nego i šireg društvenog, da neke investicije prihvati.

Ono što vrlo često djeluje obezhrabrujuće da i za neke mnogo manje projekte, nego što su projekti o kojima razgovaramo u ovom momentu, vrlo često nemamo interesovanja, vrlo često nemamo kontribuciju opština sa aspekta onoga što je prepoznavanje njihovih interesa i davanje konkretnih predloga. Podsjećam, da ono što se nalazi u strategiji regionalnog razvoja kao izvještaj predstavlja presjek rada svih u Crnoj Gori, Vlade, državne, lokalnih zajednica, inicijativa sa svih područja po pitanju onoga što je privlačenje i lpa pomoći i kredita fondova za razvoj i Zavoda za zapošljavanje i, na kraju krajeva, bankarskog sektora. Slažem se da vjerovatno i danas trpimo neke greške koje su napravljene u bankarskom sektoru u prethodnom periodu,

ali jednostavno moramo da dijelimo i ono što su efekti koji dolaze sa aspekta našeg globalnog okruženja.

Mislim da ne stoji opaska da je bilo ko u Crnoj Gori u bilo komjerm periodu favorizovao pojedine gradove ili pojedine regione. Ne mislim da je u Crnoj Gori bilo ko favorizovao turizam u odnosu na industriju. Jednostavno tržište je u turizmu prepoznalo potencijal a u industriji u datom momentu možda i nije. Ajde da pričamo šta treba da uradimo da poboljšamo potencijale i u turizmu. Ono što je Vlada radila i zaista nastavljamo da radimo i po tom pitanju mogu da najavim i nove setove mjera, jeste poboljšanje preduzetničke infrastrukture pogotovo na sjeveru, sa aspekta biznis zona i planiramo, i na sjednici dnevnog reda Vlade nove olakšice koje bi omogućile preduzetnicima malim, srednjim i velikim i svima onima koji su sposobni da zapošljavaju, plaćaju poreze i da donose one blagotvorne efekte investicije, zapošljavanje i rada specijalni, odnosno dodatni nivo podsticaja u odnosu na ono što je već dato i po kome je Crna Gora prepoznata kao zemlja sa jako dobrim investicionim ambijentom. Opet kažem to nije mišljenje bilo koga iz Vlade, to je mišljenje sa globalnih i referentnih adresa po ovom pitanju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Ovo su bili komentari ministra na uvodna izlaganja predstavnika poslaničkih klubova. Oni sad imaju pravo na odgovore.

Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine ministre, nijeste objasnili kako to da se investira 200 miliona evra, a da imamo povećanje nezaposlenosti. Imamo povećanje nezaposlenosti u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu koliko sam shvatio i ovdje piše da je ovo Izvještaj za 2013. godinu. Takođe, konstatovali ste da je povećan broj mikro, malih i srednih preduzeća za oko 2 000. Samo da je u svakom preduzeću zaposleno tri radnika to bi bilo šest hiljada i moraćete malo detaljnije da objasnite kako to imamo povećanje nezaposlenosti.

Da li Vas, gospodine ministre, zabrinjava što predstavnici vladajuće koalicije izražavaju zadovoljstvo, regionalnim razvojem u Crnoj Gori. Mi iz opozicije možemo njima da zamjerimo, oni imaju ministre u vašoj vladi što ne utiču na svoje ministre da bi se ostvario ravnomjerniji regionalni razvoj. Zaista, mislim da ovoj Vladi može počti za rukom, to ću da ponovim i to je konstatacija da ovdje nema kvalitetnih projekata, da Vlada nije sposobna da kreira kvalitetne projekte, da kroz te kvalitetne projekte otvara radna mjesta, da ti projekti donose neku materijalnu dobit, ali očigledno ovdje se novac troši na jedan zaista u najmanju ruku sumnjiv način. Ponavljam, ulagati tolika sredstva a nemati rezultate to izgleda samo može Vlada Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Poslaniče Periću, izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Sama pozicija da imamo ministra za ekonomiju u Vladi Crne Gore koji pita šta da radimo, u suštini u ovoj oblasti, treba da očekujemo svukuda negdje neku privatnu inicijativu ili, dozvolite, da očekujemo nekog strateškog partnera da budemo kao "deda mraz" koji će riješiti naše probleme. Nije rješenje problema, ova vlada treba da ponudi viziju. Vizija ove vlade je bila, radi javnosti, struktura ove pomoći koju sam pominjao za Podgoricu je bila prebogatim strateškom partneru vodećem proizvođaču aluminijuma u svijetu. Na kraju su to građani platili preko garancije za koje je DRI utvrdila da su date bez detaljnih finansijskih analiza, položaja tih preduzeća i ekonomske održivosti programa restrukturiranja i bez odgovarajuće procjene mogućih posljedica koje bi aktiviranjem garancija imalo po državni budžet. Vlada da ima viziju ne bismo uopšte imali ovakav izvještaj. S druge strane, zahvaljujući ovoj vladi mi danas ne možemo govoriti o nerazvijenom sjeveru nego smo, na žalost, svi mi nerazvijeni Jug Evrope. To je problem što ova vlada iz godine u godinu samo očekuje da će tržište samo od sebe da riješi problem, da ćemo imati strateškog partnera koji će uposliti ljude i mi samo trebamo da čekamo nova radna mjesta na taj način.

Ministre, taj recept ne radi. Ako nijeste primjetili prošlo je 25 godina i ne daje rezultate. Trebamo se okrenuti radu.

Na kraju, država treba da preuzme aktivnu ulogu u tom smislu i trebamo da se vratimo onome našta nas obavezuje i zakon, solidarnosti. To je cijela priča. Vlada treba da pokaže proaktivan pristup, prije svega kroz sistem državne pomoći, da favorizuje one ljude koji su voljni da otvaraju nova radna mjesta a ne da sanira putem sistema ovakvih garancija propala preduzeća. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.
Izvolite.

ALMER KALAČ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre, kazali ste da ne postoji favorizacija pojedinih gradova. Vi to ne govorite ali to govore brojke. Ulaganje sa preko 90% u jedan grad, nasprom onog ostatka na preostalu teritoriju Crne Gore je i te kakva favorizacija. Bilo je komentara da kod nas ne važi izreka - što južnije, to tužnije. Medjutim, iz dana u dan se i to pokazuje da i na jugu pored katastrofalnog stanja na sjeveru imamo i na jugu nerazvijene opštine.

Valja u susret predstojećim novogodišnjim praznicima, često je pominjanje deda mraza, na početku čovjek vjeruje u deda mraza. U jednom trenutku prestaje da vjeruje i na kraju shvati da je deda mraz u stvari je on sam. Iz tog razloga kažem da mi ne trebamo očekivati veliku pomoć sa strane, ne trebamo očekivati nikakve spektakularne donacije, već sami poraditi. Medjutim, to nije moguće u uslovima kako su trenutno već treba na tome poraditi.

Ono što sam i malo prije kazao, izvještaj je koraktno urađen i pokazuje i vašu hrabrost da ove podatke predstavite ovakvim kakvim jestu. I to je nešto što je urađeno i čemu nema povratka. Smatram da ništa nijećemo promijeniti usvajajući ili ne usvajajući ovaj izvještaj, ali da vi, na čelu Ministarstva na kojem se nalazite, trebate preduzeti sve moguće mjere da se ovo stanje promjeni. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Poslaniče Miliću izvolite.

SRĐAN MILIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Mislim da je bilo u prošlosti ovih izvještaja koji nijesu prošli i da će se desiti situacija da će neko pokušati ovo da brani na ovakav ili onakav način. Rekli ste da je ovo presjek stanja i potpuno ste u pravu. Rezultati su , kakvi? Katastrofalni. A odlični su rezultati. Samo se ustanite i kažite da su rezultati sprovođenja Strategije regionalnog razvoja u Crnoj Gori odlični i da se sprovode onom dinamikom kojom ste predvidjeli da se sprovode. Povećanje zaposlenosti, smanjenje nezaposlenosti. Još uvijek, ministre i potpredsjedniče Parlamenta, čekam ako negdje vidite ministra poljoprivrede gospodina doktora Petra Ivanovića, onaj spisak onih 1000 novozaposlenih u poljoprivredi. Gospodine ministre ekonomije, ako vama ne bude teško od ovih 7000 što ste rekli da je povećana zaposlenost, imena i prezimena da mi dostavite i da mi dostavite firme gdje su zaposleni, na koji način su zaposleni, da li primaju lične dohotke i sve ovo ostalo. Vi kažete da je razlog za ovakvo stanje, sami ste rekli, nije novac. To je pošten odgovor. Zaista sam ubijedjen da novca imamo da riješimo pitanje socijalnih davanja koje smo ostali dužni, da riješimo pitanje Fonda rada i svega onoga za radnike sa sjevera i pružiću vam priliku, svima, a kada to kažem ministar iz parlamentarne većine. Sada pred usvajanje budžeta za 2015. godinu ima li šta poštenije nego da lijepo riješimo probleme za sve ove o kojima ste vi govorili vezano za radnike sa sjevera Crne Gore, odnosno oni zahtjevi koji su bili sa skupa u Rožajama i 21. i onaj drugi koji je bio.

Gospodine Nimanbegu, završavam sa ovim, podsjetiću vas samo na nešto, ovdje se ponovo počinje priča o velikom razvojnom projektu a to je autoput od 800 miliona evra. Podsjećam vas na riječi predsjednika Vlade i predsjednika DPS-a, Mila Đukanovića, da je samo pitanje vremena kada će na ulcinjskoj plaži biti uloženo 15 milijardi evra u hotele i da čekaju investitori koji će to početi da grade. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

GENCI NIMANBEGU:

Gospodine Miliću, možda nemam dobro pamćenje kao vi da je tačno 15 milijardi da je to izrekao premijer, ali se zbilja sjećam dobrih naslova da ćemo mi imati plinsku elektranu u Ulcinju, naftnu, milijarde, na velikoj plaži. To samo potvrđuje ono jer jedino što je ministar reprecirao, nije reprecirao, on je izrazito korektno odgovorio svim klubovima naše stavove. On sigurno nije zadovoljan situacijom, što je sasvim normalno . Jedino gdje sam vidio da je on polemisaio, polemisaio je samnom koji sam dio valjda vladajuće većine ovdje da kaže da nije bilo diskriminacije ili kako se izrazio favorizovanje područja. Imam tri primjera ministre da vam kažu gdje su bila ta favorizovana područja.

Jedan bivši ministar turizam kojem sam ovdje zatražio ostavku pa je nepunih godinu dana otišao, nisam bio uzrok tome sigurno, je imao na stolu 2002. godine ponudu za Hotel "Otrant". Taj ministar se nije potrudio odgovoriti da uzme u zakup

"Otlant" za više stotina hiljada eura godišnje i dostizanje nivoa četiri zvjezdice sa zatvorenim olimpijskim bazenom, i tako dalje.

To je jedan primjer da je bilo favorizovanja, da li je to bila politika Vlade ili lično tog ministra, zbilja me ne zanima. To je uzrok da u Ulcinju imamo samo 4000 zaposlenih, a ne 6, 7 ili 8 koliko bi sigurno moglo da bude u ovom vremenu od 2002. od danas.

Takodje imam, dozvolićete još minut, favorizovanja područja parekselans parekselans primjena Zakona o morskome dobru i granica morskog dobra.

Lokalna samouprava Ulcinj nema iste ingerencije kao lokalna samouprava Budva, kao lokalna samouprava Bar, Tivat, Kotor i Herceg Novi i mi ne možemo dovesti investitora. I zamislite recimo da bude zainteresovan investitor da investira na Velikoj plaži i da donator bude spreman i Skupština opštine da pomogne tom investitoru, on mora doći u Ministarstvo, što je sasvim logično, ali to ministarstvo će ga vodati po cijeloj Croj Gori, malo na Žabljak, malo u Budvu, malo u Kotor, i ostaviće 45, 50 minuta za posjetu u Ulcinju.

I kao treći, veliki primjer, to je zbilja favorizovanje područja, jer drugačije ne znam kako to pojasniti je ovaj primjer. Pamtim kad smo raspravljali o državnoj pomoći i o KAP-u. Ja sam precizno izračunao da je do tog momenta, mislim da je bilo prošle godine u proljeće, država po jednom zapošljenom u KAP-u izdvojila, tada je bilo oko 1000 i nešto radnika 117 hiljada eura. Dok radnici, ili opštine Ulcinj ili Plav, teško da mogu dobiti onih 1924 eura, i to je favorizovanje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kamo sreće da je to pošlo radnicima.

Izvolite, poslaniče Braliću.

IZET BRALIĆ:

Uvaženi ministre Kavariću,

Vi ste dali podatak ovdje da je broj zapošljenih u Crnoj Gori porastao, pa vas prosto pitam, ozbirom da broj stanovnika i broj radno sposobnih stanovnika Crne Gore nije porasta, kako to da sa jedne strane imamo rast broja nezapošljenih i sa druge strane imamo broj, povećanje broja zapošljenih.

Ja zaista ne vidim načina da to sebi objasnim ako broj stanovnika nije porasta a da raste i nezapošljenost i broj zapošljenih, izuzev kao medicinar ja mogu sebi objasniti da kloniranje je nešto novo u medicini, da moguće da imamo klonirane, pa isti čovjek je i zapošljen istovremeno i nezapošljen.

Na sjeveru je broj nezapošljenih porastao u prethodnoj godii, u izvještajnom materijalu, prema vašim podacima, znači ja vjerujem u to da je tako iako znam da je mnogo gore jer je veliki broj stanovnika Rožaja, Berana, Plava, Gusinja, vani pa se ne javljaju na birou za zapošljavanje, pa imamo tu cifru, siguran sam iznad 30% nezaposlenih.

Znači, interesuje me ta činjenica prema kojoj metodologiji se može doći do povećanja broja zapošljenih i povećanja broja zapošljenih.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.
Kolega Adrović.

REŠID ADROVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Evo, ja ću vrlo kratko da komentarišem dvije teze o kojima je govorio gospodin ministar. Jedna je ulaganje veće ne znači veću zapošljenost. Ja u to kada je ta teza u pitanju ja sasvim drugačije mislim. Evo primjer, gospodine ministre.

Da je u bilo kojem preduzeću u Beranama uloženo makar 10% od onog koliko je u KAP uloženo, ja vjerujem da bi i celuloza radila i rudnik radio, Polimka radila. Dakle, ne više nego 10% ministre. Prema tome ova teza da veće ulaganje ne znači veću zapošljenost ja mislim da u tom dijelu mislim da ne stoji baš tako, jer mnogo je važno, ne samo ovaj dio, nego i veće ulaganje u neke druge projekte. Vjerovatno bi podstaklo mnogo veće stvari pa bi bilo i veće zapošljavanje, itd.itd.

I ne samo to, ministre, nego je moj utisak kada govorimo sjever-jug-centar, meni se čini da radnici na sjeveru su mnogo drugačije i gore prošli u ovoj tranziciji nego radnici u centru i na jugu, jer imamo i danas radnika koji ni onih obaveznih 1.950 eura nisu primili po osnovu žrtava tranzicije, nego se danas nalaze na zavodima za zapošljavanje, a imamo već ovih dana najavljeni su i amandmani na ovaj zakon, imamo radnike koji su radili u rudniku na 200 metara pod zemljom imaju više od 30 godina radnog staža, a nemaju pravo na odlazak u penziju.

Prema tome, prosto mislim da ovdje treba samo imati drugačiji pristup, znači treba nastojati da napravimo jedan isti pristup prema čitavoj teritoriji Crne Gore, i prema svim radnicima, kao ovih gore na sjeveru tako i ovim u ostalom dijelu države.

Takođe želim da par riječi kažem, ne manje interesovanje za određene projekte. Ja lično vjerujem da mi imamo na sjeveru ljude pune ambicija, međutim, vjerujte mi ministre, ovdje su neke druge stvari opredjeljujuće, moguće način dolaska do određenih sredstava, skupa sredstva, itd. Možda nekada fali i edukacije.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja, komentara i ministra odgovore na komentar.

Idemo sa diskusijama.

Kolega Filip Vuković je prvi diskutant, a neka se pripremi Milan Knežević.

Izvolite poslaniče Vukoviću.

FILIP VUKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine ministre,

Prije nego što izađete, vama pitanje - S obzirom da je ovo izvještaj o realizaciji strategije između 2010-2014., mi smo na kraju 2014. - pitanje šta je sa nastavkom u budućnosti sa strategijom 2014-2019. godina?

Drugo, biću slobodan da vam dam jedan savjet, ovako kao stariji kolega. S obzirom da sam bio par puta na Univerzitetu Donja Gorica i vidio jedan globus u holu u kome je sjeverni pol južno, južni gore i vrlo zanimljivo. Znači nekad svijet treba posmatrati i obrnuto. I vama savjetujem da Crnu Goru okrenete obrnuto i da sjever bude

dolje, a ovaj razvijeni jug gore i da onda, kao ekonomista i naučni radnik pogledate to kako bi izgledalo, da li bi onda iz tog ugla, odnosno iz pravog ugla to bilo kakva promjena.

Naravno da je Strategija, ovo je izvještaj o Strategiji. Izvještaj su radile službe, ministarstva, složile statističke podatke, i dale suve brojeve ovdje koje mi sad komentarišemo.

Ne, bolje da odete prije toga na GDP da pogledate to, onda ćete doći na neku možda od boljih ideja.

S obzirom da ovdje postoji i drugi predlog, najviše je ljudi koji žive na jugu, Zeta isto prilično južno od Pljevalja, možda ne bi loše bilo da vi, jedan dio vaših prihoda usmjerite ka sjeveru. Evo ne tražim u Pljevlja, Pljevlja imaju sve što im treba i mi nismo nerazvijeni, ali ovih devet opština kroz koje treba da prođe auto put koji predstavlja, složili se vi ili ne složili, budućnost, odnosno jedan od uslova ili jedan praktičan način kako da se prevaziđe ta socijalna i ekonomska problematika tog dijela sjevera.

Drugo, ovdje možemo da pravimo bilo kakve strategije, pod 1. je strategija poljoprivrede mora potpuno da se promijeni. Najviše poljoprivrednog zemljišta se nalazi na sjeveru Crne Gore. Znači više od 70% poljoprivrednog zemljišta se nalazi na sjeveru Crne Gore. Pljevlja imaju više poljoprivrednog zemljišta nego Podgorica, približno iste površine su.

Znači, ako se ostane budžet poljoprivrede 20 miliona, bilo kakvu strategiju da budemo pravili, nećemo uspjeti da ublažimo te regionalne razlike.

Rudnik Šuplja stijena kad je imao dva i po puta manju proizvodnju nego sada, imao je pet puta više radnika nego sada. Da ne pričamo o drvnom kombinatu i svim ostalim sistemima, a to je slično i u praksi. Znači izašli smo iz jednog ekonomskog sistema u kome se zarade ili plata nije tretirala kao trošak u proizvodnji, nego u onom socijalističkom periodu mi smo plate smatrali zaradom. I socijalna politika se nije vodila u državi, nego se vodila u preduzećima pošto su bila zajednička bilo socijalno to samoupravljanje itd.

Znači, sad u jednom tranzicionom periodu gdje smo izašli pod jakim sankcijama, da ne kažem dvostrukim sankcijama i nama susjedne i drage države, i susjedne i drage Evrope, Crna Gora i bilo koja vlada, vjerovatno, nije uspjela da se baš najbolje snađe i da te regionalne razlike izjednači. I ako ste pažljivo gledali svu statistiku, nije u svim opštinama baš to tako strašno, s tim što recimo ja opet pošto dolazim iz Pljevalja, moram da pričam da bilo koji podatak da uzmete i kad su u pitanju Pljevlja, to i nije tako strašno. Znači, lokalne samouprave, prihod po glavi stanovnika jedino Plužine imaju veći prihod, s obzirom da su Plužine male imaju jedan veliki energetska objekat zahvaljujući kome opština ima značajne prihode. Sve ostale opštine ili većina osim ovih južnih su daleko ispod.

E sad, komentar, ovo što pokušavamo sa egalizacionim fondom, to su samo pokušaji. Kako god da odredite taj egalizacioni fond ...jedinicama lokalnih samouprava da one tekuće budžetske rashode malo ispeglaju jer opštinama su dati teško naplativi ili nenaplativi prihodi i opštinu može da vodi anštajn u ovakvim uslovima fiskalne politike, odnosno raspodjele tih fiskalnih prihoda, opštine nemaju nikakvu šansu da realizuju ovaj dio.

Znači, još jedno od rješenja pored poljoprivrede je možda da se i prihodi od PDV drugačije tretiraju. Da su u ovim nekim trenutno nerazvijenim opštinama, možda jedan mali procenat od toga ide i to bi onda možda imalo neku svrhu.

Ovo su sve, naravno predlozi, s obzirom da se nalazimo na kraju ove strategije, četvorogodišnje i da smo u nekom novom periodu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Poslanik Knežević.

Komentar poslanik Bojanić, izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Samo kratko, jednu tezu ste rekli, gospodine Vukoviću, koja ne stoji, pa da branim ekonomsku struku. Rekli ste da plate su bile zarade a ne trošak u socijalističkoj ekonomiji. Potpuno ste pobrkali lončiče, gospodine Vukoviću. Postoje rashodna i prihodna strana u ekonomici preduzeća ili kako god hoćete da je zovete, uvijek su plate, zarade bile trošak za onoga ko proizvodi. Tako da nemojte ulaziti u nešto što potpuno naopako pričate. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Izvolite, evo prilike za još dva minuta.

FILIP VUKOVIĆ:

Ovo je kolega Bojanić sa računovodstvenog aspekta u pravu, ja priznajem da se vi bolje razumijete u računovodstvo nego ja.

S obzirom da sam ja bio menadžer u tom socijalističkom periodu, kada smo pored proizvodnje, niko nas nije pitao za troškove, bilo je bitno da ispunimo plan i potpuno je nebitno bilo i koliko imamo zaposlenih, ni koliki su nam troškovi, rashodi po tom osnovu. Ja to jako dobro znam. Upravljanje troškovima, zašto ste nestrpljivi kad ja pričam. Vi možete to, možemo mi i van Parlamenta to da razjasnimo na olovku. Ali, od vas sam navikao da budete ovako kulturni, civilizovani i parlamentarni.

Znači, naravno da ja znam da je i tada knjižena zarada kao trošak, ali u našim glavama i u našem vođenju te dogovorene ekonomije iz centra, plata nije tretirana kao trošak nego je tretirana kao neka društvena zarada. Apsolutno sa računovodstvenog vi ste u pravu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Zahvaljujem.

Poslanik Knežević ima riječ, a neka se pripremi poslanik Zarubica.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Uvažene kolege, uvaženi građani, prvo ja se moram izviniti što neću imati ovako revolucionarnih predloga kao što smo čuli od pojedinih kolega, da se Crna Gora okrene naopačke, da svi dođemo na UDG, nešto tome slično, jer i da čitavu Crnu Goru okrenemo naopačke opet bi sve došlo na isto, tako da takvi predlozi teško da mogu dati rezultate.

Ja ne bih ovu strategiju nazvao Strategija o regionalnom razvoju, nego Strategija o regionalnom zastoju koja se ogleda u jednom tapkanju u mjestu, tabelama, šemama i floskulama, od kojih koristi mogu imati samo oni koji prodaju papir Ministarstvu ekonomije. Niko drugi u Crnoj Gori ne može imati korist od ovakvih strategija. Tako da možda imamo jednu vrstu hendikepa, danas raspravljamo o 2013. godini na isteku 2014. godine, pa nas onda bombarduju podacima da je u 2013. godini povećana nezaposlenost, a evo u 2014. godini u stvari dobijamo informaciju da je porasla ali je to bilo u devetom mjesecu do 12 mjeseca ćemo da vidimo, a o svemu tome ćemo da raspravljamo 2016. godine, kad se budemo pripremali za 2017. godinu koja će označiti kako ćemo strateški da djelujemo u 2018. godini. Malo djeluje paradoksalno i karikirajuće, ali je u stvarnosti tako.

Evo nekoliko repera.

U sadržaju izvještaja se kaže - spriječeno je produbljivanje regionalnih razlika. I jeste. Razlike više ne postoje, eliminisali ste ih potpuno jer sjever Crne Gore ne postoji i onda ne može da postoje parametri da bilo što upoređujete postoje li razlike pošto je sjever Crne Gore potpuno uništen.

Broj preduzetnika mikro, malih i srednjih preduzeća i zaposlenih po navedenim kategorijama povećan za 11%. Vidio sam i neke parametre tamo na sjever Crne Gore pa mi objasnite jesu li to ona mikro preduzeća, oni ljudi koji imaju tezge i prodaju borovnice i maline na putu za vrijeme ljetnje sezone, da li to podvodite pod mikro preduzeća i preduzetništvo, ili se radi o nečemu drugom.

Takođe mi ostaje nejasno kako ste uspjeli sve da ovo povećate, smanjite razlike i budžetske prihode, a onda konstatujete da je porasla nezaposlenost, a na implementaciju strategije regionalnog razvoja je u 2013. godini potrošeno 195 miliona i 28 hiljada eura.

Pošto mi vrijeme neumitno curi, nastojaću da preskočim neke stvari, za diskusiju naravno curi vrijeme. Znači, dio koji se odnosi na putnu infrastrukturu. Ko je vas, gospodo iz Ministarstva ekonomije, ko vam je dao saglasnost da vi ono što zakrpite na putevima po sjeveru Crne Gore ili bilo gdje drugo, predstavljate kao ulaganje u regionalni razvoj. Da li je krpjenje ulica, farbanje zgrada, vrtića, ovdje sam vidio kaže - dječiji vrtić. Pa vrtić ne može da bude bez dječiji, valjda u vrtić ne dolaze penzioneri ili ne znam, ja prvi put čujem za sintagmu dječiji vrtić. Vrtić je vrtić i u vrtić idu djeca. Očigledno u Ministarstvu ekonomije i Vladi Crne Gore u vrtić idu svi osim djece.

Dalje, pominjete dio koji se odnosi na infrastrukturu u Zeti. I sad bih vas zamolio, to sam obećao ministru Kavariću, pošto smo mi zemljaci, do duše on je zećanin iz dijaspore, on živi u Podgorici a ja živim u Zeti, da mi kaže kojem dijelu Crne Gore pripada Zeta. Je li to središnji, je li sjeverni ili južni. Ako se obrne ova Crna Gora naopačke, opet ne znam kom dijelu bi pripadala Zeta.

Ja sam došao na to saznanje sudeći po ovom da mi u stvari ne pripadamo ni Crnoj Gori ni Evropi, nego mi pripadamo nekim podsaharskim zemljama, jer ste ovdje, kažete uložili dva miliona i 720 hiljada evra za nekakav vodovod od kog niko još vidio

nije ni vodu ni korist. Toliko sredstava je dovoljno da se u sahari napravi vodovod, a kamo li u Zeti. Ako Zeta leži na vodi što odlično sugeriše kolega Radunović, meni ostaje nejasno koliko se ta sredstva troše iz godine u godinu i prikazuju kao ulaganja u ovo područje, a od svega što možemo da primijetimo jeste jedan semafor, koji uglavnom trepće narandžasto svijetlo kada je ljetnja sezona da bi turisti što prije pobjegli iz Zete.

Da ne bude da sam samo zavičajno određen prema Zeti, pitaću vas, gospođo ili gospođice Vujošević, nijesam upoznat sa vašim statusom, samo da ne pogriješim, da mi objasnite jeste li razmišljali o sljedećem. Pošto kažete da je autoput projekat vijeka, a ne možemo da nađemo sredstva, a Kinezi su zainteresovani da nam pomognu, da nam je svaki Kinez pozajmio po jedan evro, mi bi završili autoput, odužili bi sve dugove jer je to milijardu i dvesta pedeset miliona evra. Za njih to ne bi bilo nikakvo ulaganje, a na taj način biste vi stvorili osnov da ta sredstva otplaćujete i isplaćujete u narednom vremenskom periodu. Moliću vas, gospodine Mustafiću, dvadesetak sekundi.

Da mi objasnite, gospođo Vujošević, ili može gospodin Kavarić kada dođe, u manje razvijene jedinice lokalne samouprave se nalaze Cetinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Berane, Šavnik, Rožaje, Bijelo Polje, Plav i Andrijevića, uglavnom opštine sjevernog regiona. Znači, mi nemamo sjever i mi nemamo strategiju regionalnog razvoja nego imamo samo strategiju. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Kneževiću.

Poslanik Zarubica ima riječ, a neka se pripremi poslanik Nišavić. Izvolite.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolege, poštovana direktorice Direktorata, gospođo Vujošević, poštovani građani,

Kada govorimo o Izvještaju o realizaciji Strategije regionalnog razvoja za 2013. godinu, ne može se izbjeći priča o samoj strategiji, kao i Zakona o regionalnom razvoju. U strategiji se konstatuje da zvuči paradoksalno da postoji najviše realnih resursa, kao i komparativnih prednosti upravo u najnerazvijenim područjima. Sjeverni region čini 52% ukupne teritorije Crne Gore i da ga kao region sa najviše realnih resursa i komparativnih prednosti treba da ima mnogo bolje ekonomske pokazatelje nego što su u ovom trenutku. Uostalom, o tome govore podaci iz realizacije za prošlu godinu o prihodima po glavi stanovnika koja bez učešća Egalizacionog fonda iznose 23% od prosječnog prihoda u primorskom regionu.

Izvještaj predstavlja sublimaciju podataka svih jedinica lokalne samouprave, kao i svih organa i organizacija državne uprave koji shodno zakonu u okviru svojih nadležnosti obavljaju poslove kojima se podstiče regionalni razvoj. Prema podacima u 2012. i 2013. godini za strategiju regionalnog razvoja uloženo je preko 385 miliona. U 2013. nešto više od 195 miliona eura, odnosno za 3% više nego u 2012. godini. No, i pored ulaganja, zaista, ne malih sredstava, u regionalni razvoj došlo je do povećanja nezaposlenosti u sva tri regiona, a najveći u sjevernom u odnosu na 2012. godinu.

Kada se govori o karakteru ulaganja, preovlađuju ulaganja na poboljšanju infrastrukture u odnosu na druge elemente razvoja. Primjera radi, u sjevernom regionu,

u okviru strateškog cilja 1, od ukupnog iznosa uloženi sredstava za razvoj komunalne, javne i putne infrastrukture uloženo je 52% ukupnih sredstava, a za poboljšanje konkurentnosti razvoja poslovne infrastrukture i okruženja 1%. Očigledno da ulaganje u poboljšanje putne infrastrukture mogu dati pozitivne efekte u kratkoročnom periodu, odnosno ne mogu značajno uticati na osnovne indikatore, smanjenje stope nezaposlenosti, povećanje dohotka po glavi stanovnika i drugih. Mislim da treba i dalje nastaviti sa ulaganjem u poboljšanje, prije svega, saobraćajne infrastrukture, jer ona predstavlja jednu od najvećih prepreka ekonomskog razvoja u Crnoj Gori i direktno utiču na konkurentnost privrede.

Struktura finansiranja u odnosu na 2012. godinu se bitno izmijenila u pojedinim segmentima. Iznosi sredstava iz evropskih fondova su duplo manji u odnosu na 2012. godinu, kao i iznos kredita međunarodnih i razvojnih institucija dok se iznos sredstava Investiciono razvojnog fonda udvostručio. U svakom slučaju, i dalje je dominantan izvor finansiranja iz budžeta Crne Gore. Efekti ulaganja, prije svega, kroz ulaganje Investiciono razvojnog fonda Agro budžeta, Midas programa dali su pozitivne rezultate. Treba napomenuti da je u 2013.godini samo preko Investiciono razvojnog fonda uloženo preko 38 miliona eura. Kao posledicu imamo povećanje broja mikro malih i srednjih preduzeća na nivou regiona za 11% u odnosu na 2012. godinu kao i povećanje broja preduzetnika. Takođe, u tom segmentu došlo je i do povećanja zaposlenosti. Rast broja mikro, malih i srednjih preduzeća, kao i broja zaposlenih najmanji je u sjevernom regionu. Postavlja se logično pitanje da li je to nedostatak kvalitetnih projekata ili nešto drugo.

U svakom slučaju, realizacijom strategije se spriječilo dalje produbljivanje regionalnih razloga, kako ste naveli u izvještaju. Ostaje dilema da li je Zakonom o regionalnom razvoju ispunjen osnovni cilj, da se ostvari ubrzan razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave. Mislim da treba nešto mijenjati u politici regionalnog razvoja. Ono što predstavlja izazov kada je implementacija u pitanju je da li je većina lokalnih samouprava kadrovski osposobljena da pripremi kvalitetne strateške planove razvoja, kao i pitanje zadržavanja menadžera i projektnih timova u jedinicama lokalne samouprave u dužem vremenskom periodu. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Zarubica.

Poslanik Nišavić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Gegaj. Izvolite, poslaniče Nišaviću.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovani građani, poštovani poslanici, poštovana gospođo iz Ministarstva ekonomije, poštovani gospodine ministre,

Prije svega da kažem, iako se radi o jednoj najznačajnijoj ekonomskoj temi, o strategiji regionalnog razvoja zemlje, konkretno od ovog izvještaja, čini mi se, nema niko koristi, pa ni Ministarstvo ekonomije, što je jedan od poslanika rekao, ni oni koji prodaju papir Ministarstvu ekonomije, jer ste ovaj izvještaj štampali želeći da uštedite sigurno na papiru, na licu i na naličju lista, tako da je on manje čitljiv. Vjerovatno želeći da tako i

uvijete neke stvari koje su i tako jasne, a vi nam pokušavate da ih predstavite nejasne i svakako na štetu građana Crne Gore.

Dobro je što ste u samom uvodu dali konstataciju o efektima realizacije strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014.za 2013. godinu, da oni jesu manji od očekivanih. Kada vi to kažete, onda su efekti realizacije mnogo manji od očekivanih. Ali, ima i efekata rasta u ovom izvještaju. To je povećanje nezaposlenosti, povećanje siromaštva, povećanje jaza između sjevera i juga.Iz ovog izvještaja se ne vidi odnos planiranih i realizovanih sredstava za regionalni razvoj za 2013.godinu. Uspjeh strategije pokazujete kroz ključne demografske i socioekonomske indikatore po regionima Crne Gore. Prosječna neto zarada skoro u svim opštinama sjevernog regiona je povećana u odnosu na 2012. godinu, to vi kažete u izvještaju. Međutim, vjerovatno je to rezultat što Bijelo Polje prosječnu zaradu ima najnižu poslije Ulcinja u Crnoj Gori, znači 404 eura, dok je Ulcinj prvi po najnižim zaradama od 381 eura. Najniže zarade su i dokaz koliko je bio "uspješan" vaš, odnosno vaša strategija regionalnog razvoja. Zatim, broj preduzetnika malih i srednjih preduzeća i zaposlenih po navedenim kategorijama, vidimo da se u sjeverni region, na nivou sjevernog regiona 3,8%, a na nivou južnog regiona 9,5%, znači odnos je negdje 200%, a to je sigurno kako vi kažete rezultat i smanjenje nezaposlenosti, tako da sada u Andrijevici imamo 32,5% zbog tog uspješnog realizovanja strategije regionalnog razvoja. U Bijelom Polju,recimo 26,5%, u Kolašinu 26%, u Mojkovcu 25% i tako dalje, u odnosu na primorske opštine, gdje je nezaposlenost ispod 10%.

Budžetski prihodi per kapita kažete da je sjeverni region na 214,29 eura, a ja ću samo da iznesem jedan podatak iz tabele o prihodu po glavi stanovnika odnosno u lokalnim samoupravama, gdje u Berane ima 61%, Bijelo Polje 61 euro, Bijelo Polje 72 eura, dok recimo Budva ima1.585 eura, sazmjerno ulaganjima znamo da se na sjever ulaže najviše 41%, ali uzmemo ovaj odnos prihoda po glavi stanovnika koji je 26 puta niži u Beranama nego u Budvi, onda vidimo kakav je odnos i ulaganja u sjever Crne Gore.

Rekli ste u jednom komentaru,da što se tiče efekata nezaposlenost u odnosu na ulaganja na sjever, zato što su ulagali u infrastrukturu, onda mi objasnite vi vašu tezu, da će ulaganje u auto-put dovesti do povećanja zaposlenosti, ako ovdje dajete ovu kontradiktornu činjenicu da ulaganja u infrastrukturu ne dovodi do povećanja zaposlenosti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Nikola Gegaj ima riječ, a neka se pripremi koleginica Kalezić.Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Zaista jedna izazovna tema i predstavlja veoma važan faktor ukupnog ekonomskog i ne samo ekonomskog razvoja Crne Gore i bilo koje druge države.

Kada govorimo o regionalnom razvoju moramo shvatiti da govorimo o jednom kompleksnom problemu i kao takvom zahtijeva multidisciplinarni pristup i mora se sagledati sa svih aspekata i voditi računa o tome kako i na koji način riješiti sve one probleme sa kojima se država suočava, kada je u pitanju nejednakost.

Razvoj određenih područja, to je izazov i za mnoge razvijenije države nego što je Crna Gora. Regionalni razvoj ne možete smatrati samo sa ekonomskog aspekta, on

jeste u suštini veoma važan i nije samo u pitanju ekonomski razvoj određenih područja. Moramo voditi računa i o nekim drugih segmentima, moramo, prije svega voditi računa o obezbjeđivanju infrastrukture kako na državnom nivou tako i na lokalnom nivou. Mora se voditi računa na nekom sektorskom pristupu po nivou razvijenosti određenih sektora, kao što je recimo poljoprivreda, turizam, drvoprerađivačarstvo i tako dalje, ali isto tako mislim da je posebno važno voditi računa o socijalnom aspektu, ali i o zdravlju, kao najvažnijim i o sportu i o drugima. Tako da je to jedan, ponavljam, multidisciplinarni pristup koji može da da odgovore o nivou razvijenosti i određenih regija određenim područjem, zato danas govoriti o regionalnom razvoju samo sa ministrom ekonomije, a da tu ne budu i neki drugi ministri koji su u okviru svoje aktivnosti sprovode prirotoke razvoja i imaju svoje stimulatívne mjere, možda u nedovoljnoj mjeri možemo sagledati sve neophodne informacije, da bi dobili realnu sliku. Koliko je toga urađeno po pojedinim segmentima i da damo svoj sud, kako na koji način unaprijediti sve ono što je potrebno kada je u pitanju ekonomska politika i prije svega prioriteti kada je u pitanju regionalni razvoj.

Kada govorimo o infrastrukturi jeste prioritet da se mi moramo prvo u infrastrukturnom smislu povezati sami sa sobom, mislim na sve ove tri regije i na taj način i infrastrukturnom smislu obezbijediti komunikaciju i sa okruženjem i sa Evropom. Bez unutrašnjeg povezivanja teško možemo govoriti o uslovima za regionalni razvoj, to je jedan od prioriteta koji se u narednom periodu mora realizovati. Od svih obilja podataka o kojima su kolege govorile i sa pozitivnog i sa negativnog aspekta mogu da se daju različiti sudovi. Ono što je za mene važno, to je da postoji progres, to smo čuli i od ministra Kavarića to ima i u izvještaju koji je dostavljen. Postoji progres podrške u određenim segmentima, ali naravno nedovoljni progres i ono što mene posebno raduje, kada su u pitanju podaci s kojima sam bio prisiljen da raspolažem, kada je u pitanju ovaj izvještaj, i to je podatak koji se odnosi na obrazovnu strukturu, odnosno poraz obrazovne strukture u sjevernim opštinama ili manje razvijenim opštinama. Smatram da je kadrovski resurs prioritet broj jedan i onoliko koliko budemo obezbijedili taj segment toliko ćemo moći da govorimo pored svih ostalih uslova da unaprijedimo razvoj naših nedovoljno razvijenih opština. Toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poslaniče Gegaj, hvala vam i za uštedu vremena. Poslanica Kalezić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Labudović. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Uvažena Skupštino, poštovani gospodine ministre sa saradnicom,

Ovdje svakako treba iskoristiti bar ovih pet minuta i ja ću ih posvetiti onom dijelu koji se odnosi na sjever Crne Gore. Ovo što ću reći na početku nije nikakva patetika. U posljednje vrijeme smo vidjeli nekoliko skupova ljudi u Rožajama u Bijelom Polju, dovoljno je pogledati bez ikakvog tona i bez objašnjavanja da se radi o stanovnicima sjevera Crne Gore koji su dovedeni do ruba beznađa. Sada prelazimo na brojke, jer ovo, prosto to je moj utisak, ali mislim da niko ko je sa osjećanjem solidarnosti to pogledao nije ostao ravnodušan. Ističem navedena su što je i jasno tri strateška cilja strategije, ravnomjerni razvoj opština i regiona, ubrzani razvoj manje razvijenih opština i regiona i regionalni razvoj i zaštite životne sredine

Ja ću ukazati na neke, ne može se više za kratko vrijeme inače sporo govorim, ali samo hoću da rekapituliram rezultate ova tri cilja u 2013.godini. Već je rečeno, ali hoću da ponovim. Na sjeveru gdje je u 2012.godini nezaposlenost bila 20,57% porasla je na 21,90% u 2013.godini. U centru gdje je nezaposlenost bila 11,43% u 2012.godini u 2013.godini je porasla na 13,4% i na jugu gdje je nezaposlenost bila 10,55% porasla je na 11,47%. Znači, kakav je moj utisak iz čitanja ovih podataka, da je, zapravo na sjeveru mnogo više porasla nezaposlenost i da je jedan broj stanovnika što pokazuje i tendencije pražnjenja sjevera, jednostavno došao pretežno u Podgoricu i južne opštine i na takav način je i tamo povećana nezaposlenost. Mene veoma interesuje mogućnost da se do te statistike dođe. Nije isključeno, da je nezaposlenost i u centralnom regionu i u južnom regionu povećana, ali mislim da ove dvije stvari treba razdvojiti da bismo dobili objektivnu sliku kakva god da je dijagnoza, šanse imamo samo, ako znamo za tu dijagnozu, ako se pravimo ljudi, stvarno nećemo ništa učiniti, ili ako smo neobaviješteni. Dakle, mislim da je to jedan indikator koji je nemoguće provjeriti ili ako je moguće, ja bih veoma voljela da se to zna. Šta bih htjela još da ukažem, mnogo šta, stići ću koliko stignem. Naime, ja sam to ministru i rekla, prosto postoje odrednice koje u određenim stručnim oblastima, važe kao takve i ne treba ih mijenjati. Tako da izraz javna infrastruktura prosto nije podržan u oblastima iz kojih nastaje, koristi se u urbanizmu u prostornom planiranju izraz društvenih standarda. Objekti društvenog standarda, kviri se jezik time, a ako mi kasnije gospodin Mustafić da minut, osvrnula bih se i na ljepotu jezika u ovom tekstu, jer jezik iskvarismo, kako ga god ko zvao, naš je, a baš mu nemamo milosti prema njemu.

Dakle, ono što ja ovdje ne vidim, to su specifikacije, šta je za te pare učinjeno... Recimo, program strana 13, program za stimulaciju zapošljavanja, pa kaže za sve opštine sjevera, milion 0,19 evra. Nigdje nema podatka koliko je ljudi osposobljeno i šta je dalje išlo. U ovom izvještaju treba neki aneks te vrste, inače je neupotrebljiv. Sem, ako nije dat da štrikiramo tu obavezu iz programa Vlade. Takođe, osnivanje objekata poslovne infrastrukture u sjevernom regionu. Ovo je nejasno šta znači poslovna infrastruktura, jer to može zaista po značenju da bude infrastruktura, koja je potrebna za određenu proizvodnju, a može da se odnosi i na objekte koji ne pripadaju ovoj nomenklaturi itd. i tome slično. Šta je još i to mislim da je najveća zamka. Citiraću. Kada je u pitanju putne infrastruktura realizovana je 45 projekata, koji uključuju rekonstrukciju postojeće putne infrastrukture, izgradnju nove, obilaznica lokalnih puteva, kao i izradu projekata, a najvredniji među njim su rekonstrukcija puta Berane - Kolašin, dionica Berane-Lubnice u iznosu dva miliona 238,146 u 2013.godini rekonstrukcija puta Slijepač most Pljevlja, 1.653,855 evra u 2013.godini. Od 45 objekata, navedena su ova dva, jako je važno, da se zna koji su i dokle objekti završeni i šta se priprema. Ovo, ovako ne pokazuje ništa i molim vas gospodine ministre imate sistem subordinacije u Ministarstvu, postrojite svoje saradnike i saopštite da računaju da ovdje poslanici čitaju i razmišljaju o tome, a osim toga imaju i obavezu da to sve rade. I sada neću više da, ali jedan minut.

Dakle, ako bi nam neko sada podijelio test, da odgovorimo, šta znače skraćenice sa ove liste, eventualno bismo znali šta je to EPCG, GIZ i ne znam još jedna ili dvije. Molim vas, u čitavom tekstu, samo na jednom mjestu se nalaze puni nazivi, sve ostalu su skraćenice koje su u velikom broju neprkiladne i nepotrebne. Ako ništa drugo, norma je da na svakoj strani ima naziv u punom značenju, ako se više puta ponavlja isto, onda

se stavi skraćena, da se štedi prostor. Ovo izgleda kako da kažem neki novi govor koji ne treba dozvoliti. Međutim, to nije sve.

Predlažem, da predsjednik Skupštine i potpredsjednici, a jedan od potpredsjednika je čovjek kome je to stručna oblast, povede računa, kakve mi materijale dobijamo u smislu kvaliteta teksta u jezičkom značenju. Jer, prevršilo je mjeru.

Zahvaljujem i zbog ovog časa izvinite.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Uglavnom ste u pravu, koleginice Kalezić, pa makar se rukovodili sa bilo kojim od četiri pravopisa, naših četiri jezika.

Idemo dalje.

Poslanik Labudović, nakon njega poslanik Vučinić.

Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, poštovani građani, uvažena dijasporo, gospodine ministre, gospođu Vujošević.

Na početku da budem iskren i da vam priznam nijesam ovo pročitao. Ne iz razloga što sam neodgovoran poslanik, već iz razloga što sam bio ubijeđen, a na osnovu iskustva čitanja ranijih vaših izvještaja o ovoj temi, da ću tamo naći sve brojke i svu statistiku posloženu tako da odgovori ono vašem generalnom stavu, a to je da je sve dobro i da od dobra, što je rekao David Štrbac, jedva dišemo. Ali, kad vi u završnom razmatranju kažete da je najveći uspjeh strategije razvoja, to što ste zaustavili produbljavanje razlika, onda vas ja pitam, gospodine ministre, o kojem je razvoju riječ i koja je moja obaveza kao poslanika, da nakon toga shvatimo ozbiljno vaš materijal i da ga ozbiljno proučim, uvažavajući ono što je rekla i koleginica Kalezić.

Umjesto toga, odlučio sam da se, kad je ova tema u pitanju, oslonim na ono što me do sad jedino nije iznevjerilo, a to je vlastito iskustvo.

Gospodine ministre, ja naime svakih 10 do 15 dana, ovim putevima, ovakvim kakvi jesu, putujem na sjever i sa sjevera. I svaki put odem radostan jer se vraćam korijenima, vraćam se zavičajju, a svaki put se vratim bolestan, jer se uvjeravam svojim očima da gore iz dana u dan ne da nema razvoja, nego raste rasulo, raste opšte siromaštvo, socijalna bijeda i odsustvo svake nade ili da se izjasnim kako bi to rekao moj zavičajni pjesnik Dušan Kostić: "zaboli me tuga sokaka rodnih, samih i pustih u zavičajju". Strategija razvoja, gospodine ministere, nije samo ulaganje, mada bez ulaganja ne može. Strategija razvoja je smisao koncept, odluka jednog društva da se nečemu posveti i da o tome i na tome radi danima i noćima. Mi ovdje nijesmo mrdnuli danas od one socijalrealističke koncepcije po kojoj socijalizam, plus elektrifikacija, industrijalizacija plus elektrifikacija jednako socijalizam. Mi smo se ovdje tvrdo zakovali, na onu turizam plus pljoprivreda, jednako razvoj. I vidimo danas gdje jesmo.

Znate, gospodine ministere, kako se može osjećati čovjek koji je doživio 21.vijek, kad na Javnom servisu gleda maltene narodnu proslavu jer je u neko selo došao vodovod. To da je bilo 1945.godine, pa ni po jada, gospodine ministere, a mi danas u

vrijeme kad čovječanstvo svoje rukotvorine šalje na komete, otvaramo vodovode i ministar sav zadovoljan kao da vino pije s krčmaricom Marom, nazdravlja iz one čaše plastične. Jeli to razvoj, gospodine ministre, je li to strategija razvoja? Kompleksan je to problem, to podrazumijeva školstvo i infrastrukturu i zdravstvo i sve živo čega na sjeveru nema.

Gospodine ministre, neće se to riješiti time što će se penzionisatiradnici koji su ostali bez posla i što će im se isplatiti dugovanja. Ne, gospodine ministre, postavlja se pitnje šta ćemo sa onima koji tek treba da dođu? Mi smo ovdje glasali, maltene svi, da se na sjeveru formiraju i dvije nove opštine. Šta se desilo? Nakon svih vaših elaborata o njihovoj opravdanosti sutra dan nakon svečanosti smo došli do zaključka da ti ljudi koji su tamo određeni da ih vode nemaju gdje da sjedu. Elementarnu stolicu nijesu imali, a kamoli da se bave razvojem i zadovoljenjem potreba građana.

Gospodine ministre, danas je 2014. godina, ko se danas rodio 2050. će imati 36 godina i biće u najvećoj životnoj snazi. Gore na sjeveru prema demografskoj slici koju su radili oni koji se u to razumiju taj 36-ogodišnjak, a sve ih se manje rađa, biće okružen ljudima koji svi odreda imaju preko 60 godina. Sa kime da razvija taj sjever? Gospodine ministre, vodite nas u jedino dvije moguće varijante ili će gore na sjeveru biti rezervat u kome ćete to malo jada što ostane pokazivati kao što pokazuju Indijance na zapadu ili će negdje na najvidnije mjestu stajati jedan krajputaš na kome će pisati: Ovdje živio častan i radan narod koji je izvršio kolektivno samoubistvo jer je vjerovao Vladi koja nije vjerovala u njega.

Gospodine ministre, magla je na sjeveru veoma česta prirodna pojava, naročito u ovo doba godine. Ima je u rječnim dolinama, usjecima u kanjonima, ali magla koju vi sijete evo 15 godina, ne bira dan, traje 365 dana. Posljednji produkt te političke magle koju gore sijete jeste obećanje kako će autoput da razvije sjever. Gospodine ministre, taj autoput koga ja, sva je prilika neću doživjeti, kad i ako jednom bude završen vodiće kroz pustinju i prašumu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Labudoviću.

Poslanik Vučinić ima riječ, a neka se pripremi poslanik Bojanić.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Pštovana Skupštino, uvažena gospođo Vujošević, uvaženi gospodine ministre Kavriću, poštovani građani,

Ja ću u vezi ove tačke dnevnog reda govoriti sa aspekta privrednih preduzeća, privatizacija tih preduzeća i radnika koji su većinom istjerani iz tih preduzeća. Ovako kad čitam onaj Izvještaj ima mnogo brojki i onih riječi, ima mnogo tabela i to kad vi prezentujete ovdje možda i zbunjuje običnog građanina koji od svih tih silnih procenata ne može da sam sebi stavi ili napravi sliku o stvarnom dešavanju u privredi i u tom regionalnom razvoju. Bio sam na terenu i vidio sam kako to izgleda na terenu, pa mogu da počnem i od grada do grada da vam kažem kako ste uništavali privredna preduzeća po svim regijama u Crnoj Gori.

Evo pošto je aktuelni trenutak da počnemo od Herceg Novog. Tamo je u zadnje vrijeme uništena PKB Herceg Novi, uništen je Prvoborac, uništeno je jedno veliko

turističko preduzeće HTP Boka, tamo umjesto razvoja tog preduzeća, umjesto podizanja novih hotela imamo danas srušene hotele, Tamaris je srušen, devastirano, Hotel "Igalo". Veliki je broj tih objekata koji su praktično uništeni ili stavljeni pod zakup i vlasnici su uzimali kredite i trošili te kredite u okviru svojih firmi. To ste uništili a sada ste na putu da uništite brodogradilište. Hoćete da uvedete stečaj u Brodogradilište u Bijeloj, da ostavite bez posla 400 radnika i da to brodogradilište prodate samo za sedam miliona koliko vrijedi jedan gat u tom brodogradilištu. Da je po čitavoj toj južnoj regiji stanje isto, govori ako odemo do Ulcinja vidjećmo šta je urađeno u Solani koja je preživjela i Drugi svjetski rat i bila je i u toku toga rata berba soli, međutim, nije uspjela da preživi vašu vladavinu, tako da je ove godine izostala berba soli u Solani.

Ništa bolje situacija nije ni u Baru, uništili ste "Primorku", zadnja je "Primorka", radnici "Primorke" su ostali bez posla, Kontejnerski terminal nije ništa vidio dobro od te privatizacije i tamo je posrijedi obračun poslodavca sa Sindikatom. Evo da odemo malo gore, da izađemo na Cetinje, tamo od one fabrike čokolade još uvijek nema ništa, a vi ste onda propagirali ideju crnogorskog brenda, to je čini mi se suva smokva koja će biti prelivena čokoladom i to će biti glavni naš izvozni produkt za Italiju sa Cetinja.

Onda da odemo do mog Nikšića, tamo ste samo za zadnja tri, četiri mjeseca uspjeli da ugasite više od 400 radnih mjesta. Ugasili ste "Metalac", ugasili ste bivši šumarski Kombinat "Javorak" koji je privatizovan od strane Mirai kompanije, iako ste im dali kredit ili prozajmicu od milion i po eura, pa će te nam vi reći sad gdje je potrošen taj novac. Mljekara "Nika", čini mi se da je pred gašenjem i da duguje i prema dobavljačima, kooperantima i prema zaposlenima. Kad bi krenuli u svakom gradu ima spomenik neki vašeg rada i vašeg nazadovanja. Sada je u Rožajama kulminacija onoga šta ste vi uradili. U Rožajama za sutra su zakazani protesti, ti se protesti nastavljaju iz sedmice u sedmicu. I šta ste uradili tim ljudima? Prvo ste im zatvorili fabrike, pa ste im zatvorili radna mjesta, pa i onda na poslijetku ste im uzeli i ona socijalna davanja. Znači, sve što ste mogli uraditi tim građanima, bivšim radnicima, vi ste uradili tako da ste na kraju im uzeli i ono od čega su bar mogli da prežive i da najosnovnije namirnice nabave, uzeli ste im i to.

Pomenuli ste i autoput. Opet govorite da je taj autoput projekat vijeka, mi vam kažemo da je to promašaj vijeka, da je to mafijaško tajkunska ugradnja, nije to autoput, to je parče autoputa u kojem cijela crnogorska privreda može da stane. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Sad ćemo čuti Danka Šarančića, a onda nakon njega kolegu Bojanića i time ćemo zaključiti današnju raspravu.

Izvolite.

DANKO ŠARANČIĆ:

Hvala, predsjedniče Parlamenta.

Uvažene kolegice i kolege, gospodine ministre Kavariću, gospođu Vujošević, poštovni građani,

Danas imamo na dnevnom redu Izveštaj o realizaciji strategije regionalnog razvoja od 2010. do 2014. godine, a za ovaj jednogodišnji period, odnosno za 2013. godinu. Znamo negdje da je to obaveza Ministarstva ekonomije shodno Zakonu o

regionalnom razvoju član 11 stav 3. Negdje nasamom početku teksta koji je dostavljen nama poslanicima konstatuje se da su efekti realizacije ove strategije manji od očekivanih. Onda slijede dobro poznata opravdanja u maniru ove Vlade koja smo mnogo puta slušali do sada, kako je to rezultat i posljedica ekonomske krize, kako je u pitanju godina restriktivne budžetske potrošnje i tako dalje. Zatim se konstatuje da je realizacijom strategije spriječeno produbljavanje daljih ekonomskih razlika, time ostvareni, kako se kaže, izvjesni pozitivni efekti. Dakle, Vlada Crne Gore je zadovoljna što je spriječeno dalje produbljavanje ekonomskih razlika. A da li se šta činilo da se te razlike smanjuju? Znamo da ne mogu nestati, to je svakako nemoguće.

Dobro znamo takođe, da svi ovdje, a naročito građani koji žive na sjeveru Crne Gore, kakve i kolike su te razlike kada je u pitanju ekonomski razvoj, infrastruktura, uređenost i životni standard. One su takve da vjerovatno stranci koji obilaze Crnu Goru često imaju utisak da se radi o dvije različite države, dvije različite civilizacije, o dva različita sistema, u svakom smislu razvoja i napretka. I nema ova Strategija i sami priznajete velikih efekata. Kao i mnoge druge, a imamo ih Bogu hvala na stotine u Crnoj Gori i svaka košta ove građane desetine i stotine hiljada evra i milion evra, i one stoje u fiokama i neko ih je platio. A evo, kako nije došlo do dopunjivanja razlika, konkretno. Što je pozitivno tu što se povećalo u 2013. godini, broj preduzetnika, mikro malih i srednjih preduzeća i zaposlenih za nekih 11%. Od toga rast je u sjevernom regionu 6,6%, srednjem 10% i primorskom 13%. Ovo je dakle, produbljavanje razlika na štetu sjevera, jer je 6 manje od 10 i manje 13, ne treba vam tu neka velika matematika. Sjeverni region je imao budžetske prihode po glavi stanovnika od 214 evra, središnji od 223, primorski 557. Dakle, primorski dva i nešto puta više od sjevernog.

Ono što je posebno zabrinjavajuće jeste stopa nezaposlenosti na nacionalnom nivou u 2013. godini povećala se za gotovo 15%, odnosno na gotovo 15% i opet na štetu sjevernog regiona iznosi 22%, središnji 13,4% i primorski 11,47%.

Porast stope nezaposlenosti pravdate time što ste dominantno ulagali u infrastrukturu u predhodnim godinama, a mi koji živimo na sjeveru dobro znamo i ne primjećujemo da se nešto mnogo uradilo na tom planu od te infrastrukture.

Koji su to krupni projekti, recimo, realizovani u Opštini Pljevlja u ovom periodu koji pominjete? Kažete da ste stavljali akcenat na manje razvijene jedinice lokalne samouprave itd, itd, i da su ulaganja bila najveća u sjevernom regionu. I ogromna je nepravda, ako hoćete i sramota za sistem i za cijelu državu, da se jedna opština kao što su Pljevlja uopšte nalazi u rangu nerazvijenih opština u Crnoj Gori. Sa ovom stopom ispod 75% nacionalnog prosjeka, i da se uopšte koriste sredstva Egalizacionog fonda koji nije imao i nije ostvario svoju funkciju i svoj cilj koji postoji. Kad smo već kod Egalizacionog fonda evo čisto radi nekih poređenja, jedan i po milion u 2013. godini za Pljevlja, Rožaje dva miliona, Berane 3,3 miliona, Bijelo Polje 4,4 miliona, Nikšić 5,2 miliona itd, itd. da ne pominjem ovu priču o državnoj pomoći koju je pominjao kolega Perić i ostale kolege.

Dakle, 195 miliona evra je utrošeno u realizaciju ove strategije. Ne da nije smanjilo razlike nego ih je još dodatno produbilo o čemu su govorile i ostale kolege. I uglavnom na štetu sjevernih opština, odnosno sjevernog regiona Crne Gore. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Šarančić.

Poslanik Bojanić je poslednji diskutant, izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljuem, poštovani potpredsjedniče.

Dosta toga se čulo danas, dosta toga se čulo već godinama unazad o Strategiji regionalnog razvoja. Što se tiče samog Izvještaja danas, mogu konstatovati da je Izvještaj odličan, ali je strategija loša. Imamo problem što iz godine u godinu usvajamo izvještaje koji su, moram reći, tehnički sve bolji, koji ljepše izgledaju, ali su rezultati te strategije odnosno implementacije sprovođenja te strategije o smanjenju regionalnih razlika sve gori i gori. Dakle, s jedne strane ne mogu da osporim činjenicu, to su na kraju krajeva jasne i cifre, da je ulaganje na sjever bilo najveće, i ponoviću samo neke, koji jasno daju taj, da kažem, potvrđuju tu tezu da je povećano sa 189 miliona ulaganaj u 2012. godini na 195 u 2013. godini i da je po stanovniku od prosjeka na nivou Crne Gore 314, na sjever otišlo u prosjeku 433 eura po stanovniku, središni dio 225 i na južni 347. To su ta ulaganja, međutim, imamo problem što rezultati ovih ulaganja ne donose, odnosno ne doprinose ciljevima zbog kojih i postoji ova strategija. I ne mogu da se otmem činjenici, odnosno uvjerenju da ova strategija ustvari suštinski nije ni pravljena da bi se razvio sjever, ova strategija se svela na saniranje loše ekonomske politike već duži niz godina koji vodi Vlada Crne Gore.

Takođe, ne mogu da prihvatim jednu tezu koja se čula više puta, da je državna pomoć najviše išla u prilog građana Podgorice, zbog KAP-a. Nije. Građani Podgorice nijesu Bog zna vidijeli od tih 85 miliona u 2013. odnosno preko 100 miliona garancija izdatih za KAP, ali jesu vlasnici KAP-a, i to je problem. Što se na kraju sav državni novac prelivanjem kroz ovakve strategije, kroz sanaciju loših politika ekonomske politike Vlade Crne Gore na kraju slije u privatne džepove. Naše, strane ili investitore domaće, gotovo da je sasvim svejedno, jer na kraju taj novac ne završi u Crnoj Gori, odnosno ne vide građani Crne Gore boljitak od toga. Tako da polako privodim, da kažem, pokušavam da svedem priču na one osnovne stvari.

Dakle, strategija nije dobra. Šta raditi dalje? Moramo da mijenjamo strategiju ili čini mi se još bolje, da mijenjamo stratega. Kad imate neki loš plan, odnosno realizacije plana, pa i strategije, ne odgovara na kraju njena realizacija onim ciljevima koje smo htjeli. Dakle, ili smo loše planirali, odnosno u ovom slučaju imamo lošu strategiju ili imamo lošega stratega. Mislim da u ovoj situaciji imamo i jedno i drugo loše. Imamo stratega koji svo vrijeme pokušava da raznoraznim državnim pomoćima i kroz raznorazne ovakve izvještaje pokaže da on ustvari i brine u ovom slučaju za sjeverni region, u mnogim drugim slučajevima recimo, i za radnike Kombinata aluminijuma, a ustvari, prikriva svoje loše ekonomske odluke, jer ne možete mi reći, ova Vlada ne vlada dvije ili tri godine, ova Vlada vlada 25 godina. Ovo nije od juče, problem traje dugo, ali kako objasniti da ste u 2013. godini imali ulaganje najveće po sjeveru, po glavi stanovnika, a imali ste rast nezaposlenosti na tom istom sjeveru. To što imamo dvije hiljade malih i srednjih preduzeća, veći broj nego što je ranije bio u 2012. apsolutno nije nikakav pokazatelj. Možemo mi, uništiti smo velika preduzeća da bismo otvorili prostor mikro i malim preduzećima. Ja i tu imam problem sa tim. Ne vjerujem da mikro i mala preduzeća mogu da budu generatori razvoja Crne Gore. Ja u to ne duboko ne vjerujem. Oni mogu da budu oslonjeni na srednje sisteme i na velike sisteme, ali oni se izboriti na tržište sami ne mogu. I potpuno se pravi jedna naopaka priča, broj raste malih i srednjih

preduzeća, mikro, par, to je dvoje zaposlenh, a raste nezaposlenost. Nešto tu nije u redu. Mijenjajmo to, mijenjaćemo strategije vjreujem brzo, pa ćemo i mi mijenjati strategiju, jer ovo je naopaka priča koja na kraju krajeva vodi naopakim rezultatima. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, imaćete još prilike na jedan komentar, na vaše izlaganje.

Poslanik Vuković, izvolite.

FILIP VUKOVIĆ:

Moram da se revanširam kolegi Bojaniću.

Pošto Vi godinama ne možete da promijenite ni stratega ni strategiju, predlažem da promijenimo opoziciju, možda će neka nova opozicija promijeniti stratega ili strategiju, jer sve ovo što vi pričate i radite očito nije dovoljno. Uglavnom u Vašim diskusijama se samo čuju kritike, još nijesmo čuli neki konkretan predlog kako da se poboljša ova nova strategija koju treba da, nadam se, usvojimo početkom sljedeće godine. Evo, toliko hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Dali ste priliku za još dva minuta kolegi Bojaniću.

Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Gospodine Vukoviću, hvala Vam na komentaru.

Pošto ste Vi očigledno zadovoljni ekonomskim razvojem, molim Vas da pođete u Rožaje, odnosno ovam gdje se sad organizuju protesti, pa da podijelite to vaše zadovoljstvo sa tim tamo nesrećnim ljudima, moram reći. Nesrećnim, koji su vam vjerovali sve ovo vrijeme, a vi ste ih uvalili u ovu nepriliku. Pođite i podijelite to zadovoljstvo sa njima. Pominjali se UDG, neću stvarno UDG da pominjem. Ako ste te strategije sa UDG-a donijeli, onda vjerovatno da ste gledali taj naopaki atlas, pa vam se sve nešto pobrkalo, pa ste sve naopake stvari uradili. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Ovim smo završili diskusije planirane i prijavljene o ovoj tački. Ministre, želite li završnu riječ? Želite, vjerovatno. Možete odgovoriti na neka od pitanja, ali vas molim bez pominjanja imena poslanika, jer bi time izazvali pravo na kaznene replike, što nije baš običaj. Izvolite.

VLADIMIR KAVARIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Zaista ću pokušati da ne zloupotrijebim poziciju posljednjeg u raspravi da bi otvarao teme nego pokušaću da zatvorim koliko je moguće. Zahvalan sam na konstruktivnim tonovima. Kada kažem konstruktivni tonovi, ne podrazumijevam slaganje, ima puno neslaganja nego podrazumijevam želje da se sugestijama pomogne i da vidimo da se

na najvišem zakonodavnom mjestu u okviru države definiše šta su to prioriteti i što bi mogli da radimo.

Generalno pitanje regionalnog razvoja nije problem Crne Gore. To je problem generalno u čitavoj Evropskoj uniji zbog jednostavno demografskih i migracionih trendova, trendova urbanizacije itd. Oruđe koje mi primjenjujemo odnosi se na Strategiju regionalnog razvoja i sa aspekta usklađenosti s onim što su EU standardi u ovoj oblasti, potvrđujem da su apsolutno svi standardi zadovoljeni.

Šta je suština ovoga procesa? Da ne postoji jedno tijelo, mozak, softver, kako bi ga god nazvali, koji centralno planski reaguje, i po tom pitanju podešava aktivnosti nego to je strategija koja podrazumijeva aktivnosti svih institucija koje su uključene u ove procese, počev od Vlade preko jedinica lokalne samouprave, Fonda za razvoj, Zavoda za zapošljavanje, EU fondova itd. Ono što je bilo da li pogrešno shvaćeno, ne znam koji termin da upotrijebim, odnosno u svakom slučaju, zahtijeva pojašnjenje, iz prethodnih izlaganja jesu neki fakti koji se tiču zaposlenosti. Konstatovano je, i to je zvanični podatak, povećanje nezaposlenosti u 2013. u odnosu na 2012. i povećanje u 2014. u odnosu na 2013. godinu. S tog aspekta imamo sljedeće podatke. Govorimo o povećanju u 2014. u odnosu na 2013. godinu. Sjeverni region sa 21,9 na 20,72, odnosno smanjivanje nezaposlenosti, povećanje zaposlenosti. U centralnom smanjivanje nezaposlenosti sa 13,4 na 11,86. U primorskom sa 11,47 na 9,96. Ukupno smanjivanje nezaposlenosti u Crnoj Gori sa 14,88 na 13,61 i povećanje zaposlenosti na nivou države u brojevima za 7.000 ljudi. Da li je to nešto čime treba likovati i biti zadovoljan, naravno da nije dovoljno dobro. Naravno da je mnogo puta naznačeno da osnovni problem ne samo u Crnoj Gori nego u ovom dijelu svijeta jeste zaposlenost. Svaka Vlada sa tog aspekta ima osnovni prioritet koji se podrazumijeva, odnosno koji znači povećanje zaposlenosti. S tog aspekta imamo zadovoljstvo da je trend preokrenut i nadam se da čitav parlament dijeli tu vrstu zadovoljstva. Hajde da pričamo šta su to sljedeće stvari koje treba da budu urađene.

Dalje, nije rečeno ni implicitno ni eksplicitno ni između redova da novac nije problem. Rečeno je da bi se otvarala nova radna mjesta da nije dovoljno imati novac. Jer, tu govori jedna jednostavna činjenica, ako prođemo od pretpostavke trošak radnog mjesta košta od tri do sedam do deset hiljada, govorimo o onome što su grantovi, subvencije koje se dozvoljavaju po Evropskoj uniji, odnosno odobravaju za jedno radno mjesto. To je potreba i nedovoljan uslov za to, jer to je najbolja moguća investicija. Ona se vraća samo kroz poreze i doprinose u roku od nekoliko godina i ima ogromne ekonomske, socijalne, političke i svake druge aspekte, ali nije dovoljan uslov. Ono što je neophodno jeste i da postoji preduzetnička inicijativa po tom pitanju, postoji preduzetnički plan koji će omogućiti da ono što je investirano da se vrati. Jednostavno to su zakoni i ekonomska logika. S tog aspekta, već sam rekao, Vlada sprema dodatne podsticaje. Ono što su podsticaji koji su već definisani i prepoznati.

Po pitanju ulaganja, govorimo i perkapita i ukupno i sjever, u sjever se ulaže više nego u druge regione sjevera. Da li je to dovoljno dobro s aspekta rezultata? Nije. Da li ima rezultata u funkciji preokretanja ovog trenda? Naravno da ima. Pretpostavljam da niko ne može da očekuje da se ulaganja te vrste mogu vratiti u godinu, dvije ili tri. Sada govorimo i to je rečeno u prethodnoj iteraciji kada smo razgovarali, osnovna stvar koju država treba da uradi jeste ulaganje u infrastrukturu. S tog aspekta, imamo ulaganje u

infrastrukturu i imamo projekat autoputa koji će se, opet ponavljam, naći sljedećih dana u parlamentu i staviti na raspolaganje poslanicima da po tom pitanju odluče.

Ono što je konstatovano i to je generalno nije samo naš stav i nije nešto što je prepoznato samo u posljednjem periodu nego već u dužem vremenskom periodu jeste niska apsorbciona moć i preduzeće lokalnih samouprava u djelovima Crne Gore koji se smatraju najmanje razvijeni. Puno toga zavisi od projekata i inicijativa koja dolaze sa lica mjesta. S tog aspekta smo potpuno otvoreni, imam otvorenu saradnju sa svim opštinama, sa svim preduzetnicima, ali i moramo da konstatujemo, da kažemo nedostatak apsorpcionog kapaciteta po tom pitanju. Posljednji tender koji je raspisalo Ministarstvo ekonomije za klaster, znači govorimo o skromnim iznosima sredstava koji donose ogromne benefite, jer su to pitanja organizacije gdje se mali sistemi, mala, srednja i mikro preduzeća o kojima pričaju uvezuju kroz sisteme organizacije jedni sa drugim. Mi nismo imali nijednu aplikaciju. To nije nešto čime se treba miriti. Ne kažem da ih neće biti u sljedećem periodu i kažem da treba da radimo kako da tu apsorbcionu moć povećamo. Bili smo, pravo da vam kažem, iznenađeni, zatečeni da, kada smo radili Strategiju regionalnog razvoja, nije postojalo gotovo nikakvih sugestija sa terena. Kada kažem terena, mislim svih onih koji se bave regionalnim razvojem. Prvo, nismo dobili nijednu sugestiju iz parlamenta. Mislim da bi bilo korisno. Mnoge stvari koje smo čuli danas treba implementirati i predložiti, sugerisati u momentu kada se odluke donose. Danas sagledavamo samo presjek stanja za prethodni period. Hajde da se bavimo sljedećim i hajde da se bavimo, da vidimo kako će to izgledati bolje kada budemo usvajali sljedeći izvještaj, onaj tamo itd.

Što se tiče konkretnih sugestija, pitanja, komentara, pokušaću koliko mi vrijeme bude dozvoljavalo da odgovorim. Čuli smo komentare po pitanju strukture izvještaja, projekti izlistani ili ne postoje. Nekada smo imali prigovore po pitanju fakta da su izvještaju previše opširni. Danas imamo prigovore da su izvještaji previše skraćeni. I jedan i drugi je legitiman i jedan i drugi ima svoju osnovu, ali mi jednostavno pitanje metodologije moramo da donesemo odluku o jednoj ili o drugoj metodologiji. Po pitanju konkretnog dijela koji se odnosi na vodovod, gdje je izraženo pitanje, konkretan podatak koji je došao iz Glavnog grada jeste da projekat vodovoda u Zeti ukupno ulaganje iznosi 3.500.000, u 2013. godini 2.700.000, u deset različitih dionica vodovoda u Zeti. S tog aspekta vrlo sam raspoložen ako bilo ko izražava sumnju u vjerodostojnost podataka da to zajedno provjerimo.

Što se tiče Pljevalja, bilo je konkretno pitanje i za Pljevlja. Ima tu lista projekata. Možemo je podijeliti sa svim poslanicima i da po tom pitanju nastavimo komunikaciju, od rekonstrukcije postojećih saobraćajnica sa pripadajućom infrastrukturom u Ulici Voja Đenisijevića u Pljevljima 300.000, modernizacija gradske parking infrastrukture 450.000, izgradnja infrastrukture u Mjesnoj zajednici Bukovica 474.000, ugradnja filtera za prečišćavanje izduvnih gasova, smanjenje emisije suspendovanja čestica u Termoelektrani Pljevlja milion eura, izgradnja i rekonstrukcija seotske infrastrukture, modernizacija, asfaltiranje i proboj puta u Opštini Pljevlja 240.000 itd.

Što se tiče projekata koji se odnose i na sportsku, javnu, poslovnu, transportnu infrastrukturu, vidite i sami o kakvom se spisku projekata radi. Možemo, ukoliko postoji zahtjev te vrste, da pošaljemo svim poslanicima na uvid, odgovaramo i na pojedinačne zahtjeve. Ne bih sada trošio vrijeme čitajući konkretne projekte, ali dostupno je svima i svaki od navedenih podataka je provjerljiv.

I ako dozvoljavate par rečenica, pitanje regionalnog razvoja, pitanje razvoja i ono se ne može posmatrati izolovano od opštih razvojnih performansi u državi, ono što država može da radi i što radi i da još jednom kažem inoviraćemo po tom pitanju, dati dodatne podsticaje, jer su oni elementi koje država može da unaprijedi da bi se razvojni resursi na sjeveru, a zaista ih ima svi smo u to ubijeđeni valorizovali. To su dodatni podsticaji, to su projekti koji radimo kroz biznis zone i opet još jednom izražavam namjeru da svaku sugestiju, odnosno inicijativu po tom pitanju konstruktivno razmotrimo, a vjerujem da ćemo u sljedećem periodu biti u mogućnosti i da razmotrimo koje su to konkretne, novi da kažem dodatni podsticaji koji Vlada preuzima po pitanju, prije svega otvaranje novih radnih mjesta na sjeveru i podrške razvojnoj politici u ovom dijelu države. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama. Ovim smo zaključili raspravu o Izveštaju o realizaciji i Strategiji regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014 u 2013. godini.

Zahvaljujemo se ministru Kavariću i generalnoj direktorici Vujošević za učešće u raspravi. O ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno, kao i ostalim tačkama.

08. 12. 2014. u 15.30h

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovani poslanici 25. saziva Skupštine Crne Gore, uz razne promjene ritma, dinamike i konfiguracije današnjeg voznog reda, došli smo do tačke koja će da odredi putni red.

Predlog zakona o auto putu Bar - Boljare. Dogovor je bio da ga danas glasamo, uz ta mala pomjeranja ulazimo u tu tačku dnevnog reda glasanja u načelu.

Ja bih molio, suviše je važna tačka da bi odbori, najava je bilo tri sata da će biti glasanje. Sačekaću još koji minut jer moramo glasati u načelu ovu tačku dnevnog reda. Većina je 41 za ovu tačku i sačekaću da kolege poslanici popune klupe.

Koleginica Kalezić želi proceduru. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala gospodine predsjedniče Skupštine.

Javljam se proceduralno u vezi sa ovom tačkom na koju sada prelazimo - Predlog zakona o auto putu.

Obraćam se predsjedniku Skupštine Crne Gore kao čovjeku koji poznaje Ustav i učestvovao je u stvaranju novog Ustava. Dakle, ono što ja smatram nijesam do tog zaključka došla samo čitanjem, nego sam i konsultovala ljude koji poznaju ustavno pravo i pravo generalno, a ja opet poznajem ovu materiju koja se tiče struke. Dakle, smatram da mi treba da preispitamo ustavnost donošenja ovog zakona. Pozivam se na član 3 Ustava da je teritorija Crne Gore jedinstvena i neotuđiva, na član ...(Prekid).. koji se odnosi na odnos sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, stav 4 - Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom, pretpostavljam ni međunarodnom organizacijom, kojim gubi nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

Ovdje je bila vrlo iscrpna rasprava četiri dana o ovom zakonu. Postavljeno je i sasvim smisleno pitanje od strane, mislim, kolege Bojanića - Zašto se uopšte donosi ovaj zakon?

Moj zaključak je da se ovaj zakon donosi da bi se zakonom opravdalo zaduživanje, a iz uslova zaduživanja, iz uslova ugovora o zajmu proizilazi, što nam je potvrdio i predstavnik Ministarstva finansija, da ako u jednom trenutku Crna Gora ne bude imala novca da otplaćuje rate da se onda poseže za državnom imovinom.

Ja ne znam, možda Crna Gora ima neke zlatne poluge koje garantuju te iznose, ali meni se čini, dozvolite, ja sam građanka trećeg doba, da smo mi u opasnosti da se poseže za teritorijom Crne Gore i to je u ovom Parlamentu nekoliko puta i pomenuto. Da li je to pljevaljski ugljeni basen, da li je to ulcinjska velika plaža i Valdanos, da li su to eventualne rezerve nafte i gasa, mi to sada ne znamo. A usvajamo zakon iz koga će da proistekne zaduživanje kojim ćemo da namaknemo građanima Crne Gore sve posljedice o kojima ovog trenutka ne znamo.

Zahvaljujem što ste imali strpljenja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne, hvala vama.

Velika su pitanja i veliki je trenutak za odluku jer se radi o cifri koja je 809 miliona u osnovi. Sve tri dileme mogu postojati. Ja sad, pričate mi pravno, kad ste me već pitali, dok se između ostalog skupe kolege da bismo imali dovoljan broj poslanika za konačnu odluku.

U međunarodnom pravu da bi se ostvarile takve, i da postoje, ja mislim da ne postoje takve obaveze, one se teško ostvaruju. Postoji meni poznat slučaj Grčke kada su britanski marinci 1890 i neke godine upali u Grčku nacionalnu banku da naplate dugove prema Britaniji sa trupama i uzeli zlato iz grčke nacionalne banke. Odatle je nastao onaj čuveni izraz kod nas dužan kao Grčka. Ali, tada se slično desilo Srbiji, ali joj niko nije upadao na teritoriju. Tada je i Srbija, takođe, imala finansijski krah.

U našem slučaju, ne postoje takve garancije u finansijskom sporazumu, nisam ih tako shvatio. Država garantuje ukupno za sve obaveze, ne specificirajući kojom će to imovinom biti. Mi imamo zlatne rezerve. Međutim, one su već založene u Swiss banci za jedan prethodni kredit, ako se dobro sjećam, tako da time nećemo moći garantovati. U ovom zakonu to nije tako regulisano i mislim da ta opasnost ne postoji, kada ste me već pitali kao kolegu pravnika, prije svega.

Možemo li glasati? Stavljam Predlog zakona o autoputu Bar-Boljari u načelu na glasanje. Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 44 za, 13 protiv, devet uzdržanih. Konstatujem da smo utvrdili zakon u načelu.

Na Predlog zakona je bilo 13 amandmana i to poslanik Milan Knežević šest amandmana o kojima treba glasati. Hvala, kolega Kneževiću. Poslanik Veljko Vasiljević jedan amandman o kojem treba glasati. Poslanici Kaluđerović i Gošović jedan amandman o kojem treba glasati. Hvala kolega Kaluđeroviću. Poslanici Šarančić, Kaluđerović i Damjanović dva amandmana o kojima treba glasati. Hvala kolega Damjanoviću. Poslanici Jasavić, Pajović, Tuponja i Perić dva amandmana o kojima treba glasati. Hvala kolega Periću. Poslanik Abazović jedan amandman o kojem treba

glasati. Hvala kolega Abazoviću. Poslanici Šarančić i Damjanović podnijeli su i Predlog zaključaka o kojima ćemo glasati. Je li to u redu? Hvala vam kolege iz SNP-a.

Idemo na amandmane kolege Kneževića. Imate šest amandmana. Koliko vam treba vremena? Imate ih. Samo izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Uvažena Skupštino, uvaženi građani,

Sada bi trebalo, po nekom dobrom parlamentarnom pravilu, da se obratim vladajućoj većini koju čine DPS, SDP, Bošnjačka stranka i da ih zamolim da sa pažnjom razmotre moje amandmane i da nađu prostor i da budu dovoljno politički senzibilni da ih usvoje. Ne pada mi na pamet, jer ste se vi već dogovorili i, što se vas tiče, autoput može da odmah krene sa izradom. Da su ovo neka kolektivna vremena, vjerujem da bi vas napolju već čekale krampe, lopate, bušilice da vi otpočnete taj projekat.

Obratiću se vama, poštovani građani Crne Gore, i objasniti vam na šta su se odnosili moji amandmani, pa vi procijenite da li je 680.000 građana Crne Gore u istom položaju kao milijarda i dvjesto miliona Kineza iz Narodne Republike Kine sa kojom sklapamo ovakav ugovor.

U članu 16 Predloga zakona tražio sam da se doda porez na dodatu vrijednost po stopi od 19% na promet proizvoda i usluga namijenjenih za izgradnju autoputa koje realizuje izvođač radova ili se ta realizacija realizuje za račun izvođača radova na izgradnji autoputa.

Kratko obrazloženje. Uvaženi građani, Vlada se dosjetila da oni koji budu izvodili radove tj. ovaj izvođač radova Kinez, neće imati potrebu da plaća porez na 19% prometa na proizvod i usluge, a podsjetiću vas da vi plaćate porez od 19% i da je to bila jedna od antikriznih mjera koje smo uveli da bi spasili, da bi se izvukli iz recesije i da bismo amortizovali ono što je uradio jedan drugi štetan kupoprodajni ugovor sklopljen sa CEAC-om vezano za Kombinat aluminijuma.

U članu 17 sam tražio, poštovani građani, da se porez na dohodak fizičkih lica koji je ostvaren u Crnoj Gori plaćaju lica zaposlena kod izvođača radova, a koja nijesu državljani Crne Gore ili nemaju prebivalište u Crnoj Gori, a koja dohodak ostvaruju radom na izgradnji autoputa. Da vam pojasnim, uvaženi građani, to znači ako u Crnu Goru dođe 5.000, 10.000, 20.000, 30.000, 50.000 ili 100.000 Kineza da rade na autoputu neće imati obavezu da plaćaju porez na dohodak fizičkih lica tj. sve ono što budu zaradili u Crnoj Crni, Crna Gora od toga neće vidjeti nikakvu korist.

Takođe, u amandmanu 18, uvaženi građani, tražio sam da se strani državljanin zaposlen kod izvođača radova koji je angažovan na izgradnji autoputa ne oslobađa plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje. To znači da oni koji ovdje budu radili neće biti socijalno osigurani, a finansijske inspekcije, Državna revizorska institucija i sve moguće institucije koje se bave zakonitošću i poslovanjem u Crnoj Gori redovno prate od supermarketa, kafana i svakog drugog da li su plaćeni porezi, da li su plaćeni doprinosi, da li je plaćeno osiguranje. Ovim predloženim zakonom na koji sam podnio ove amandmane, izvođač radova neće biti u stanju to da radi.

Član 19 pravno lice čiji je osnivač 100 procentni vlasnik, izvođač radova osnovan u Crnoj Gori plaća porez na dobit prema važećim zakonskim propisima. Postojećim Predlogom zakona to nije predviđeno. Sada vi, uvaženi građani, zaključite sve ono što se traži od vas da poštujete da bi bili lojalni građani države Crne Gore. Ne traži se od

ovog izvođača radova, niti se traži od radnika koje će dovesti, koji će spustiti cijenu za radnu snagu u Crnoj Gori koja neće biti zainteresovana jer će biti zainteresovani neki drugi podizvođači i nije ni čudo što smo garantovali našim suverenitetom tj. našom imovinom.

Volio bih, gospodine Krivokapiću, da je Vlada garantovala sama sobom, tj. da smo se obavezali da, ukoliko ne budemo ispunjavali obaveze, čitavu crnogorsku Vladu mi prebacimo u Peking i neka koriste njihove dobre usluge i njihove vizionarske mogućnosti, ali znajući dosadašnje domete, vjerujem da bi Peking za tri mjeseca postao Šavnik u sred Kine. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ono što je dobro, napokon ćemo jasno razlikovati one koji plaćaju i koji ne plaćaju porez. Razlikovaćemo jasno Kineze od nas pošto oni ne plaćaju porez. Napokon se i ta razlika vidi u Crnoj Gori, barem u jednoj kategoriji ako ne u svim ostalim.

Idemo dalje. Glasamo odmah o svih šest amandmana. Slažem se, kolega Bulatoviću, u pravu ste.

Stavljam na glasanje amandman 1 kolege Kneževića. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 72 poslanika, 31 za, 36 protiv, pet uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Kneževića.

Hvala vam. Glasao je 71 poslanik, 31 za, 36 protiv, četiri uzdržana. Amandman 2 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 kolege Kneževića.

Hvala vam. Glasao je 71 poslanik, 31 za, 37 protiv, tri uzdržana. Amandman 3 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 4 kolege Kneževića.

Hvala vam. Glasalo je 69 poslanika, 31 za, 34 protiv, četiri uzdržana. Ni amandman 4 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 5 kolege Kneževića.

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 31 za, 32 protiv, tri uzdržana. Ni amandman 5 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 6, poslednji amandman u ovom redu kolege Kneževića.

Hvala vam. Glasalo je 65 poslanika, 31 za, 31 protiv, tri uzdržana. Amandman nije dobio potrebnu većinu, a potrebna većina je 41.

Idemo dalje. Kolega Vasiljeviću, izvolite, imate jedan vaš amandman.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Hvala gospodine predsjedniče.

Poštovane kolege, građani Crne Gore,

Gledaću da pojednostavim ovaj amandman koji se tiče Predloga zakona o autoputu Bar-Boljare. U članu 14 definisano je da izvođač radova koji je angažovan na izgradnji autoputa može da koristi tehničko građevinski kamen u svoje svrhe i za svoje potrebe, a to je resurs koji pripada Crnoj Gori. U obrazloženju koje je Vlada dala i njihovi stručni saradnici nama prilikom prezentacije Predloga zakona o autoputu Bar-Boljari rečeno je da su cijene utvrđene na osnovu analize tržišnih cijena u prethodnom periodu

od više građevinskih firmi u Crnoj Gori, što je, pretpostavljam, tačno. Međutim, ako mi njima damo na raspolaganje građevinski materijal, odnosno kamen koji služi u proizvodnju građevinskog agregata za beton, zatim za nasipe, za razne druge svrhe na autoputu, time su automatski oni već pribavili određenu korist koja nije ugrađena u ovu cijenu koju mi plaćamo. Beton i nasip i sve je jeftinije za onoliko koliko vrijedi taj kamen, ali građani Crne Gore nemaju taj benefit, znači nemaju korist od ovog kamena. Korist ima samo izvođač. Predložili smo, kada je to već tako i kada nije uračunato to u cijenu izvođenja radova kao što nije i što je rečeno, da se eventualno taj kamen može koristiti samo u svrhu izgradnje autoputa, a ne za neke druge komercijalne svrhe. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Tako bi moralo biti, ali kako to iskontrolisati, a tako bi moralo biti kako vi kažete. U redu.

Stavljam na glasanje predlog kolege Vasiljevića. Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasao je 71 poslanik, 35 za, 29 protiv, sedam uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman poslanika Kaluđerovića i Gošovića. Izvolite kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, kolegice i kolege, gospodine ministre Brajoviću sa saradnicama, poštovani građani,

Predlogom ovog zakona u odnosu na postojeći zakonodavni okvir u Crnoj Gori, na poseban način uređeno je i pitanje eksproprijacije nepokretnosti za potrebe izgradnje autoputa, odnosno dionice Bar-Boljari. S tim u vezi, članom 5 stav 1 Predloga zakona propisano je da korisnik eksproprijacije na osnovu konačnog rješenja stiče pravo na ulazak u posjed nepokretnosti kada ispuni uslove i podnese dokaze iz člana 3 ovog zakona, dakle i prije isplate naknade po zaključenom sporazumu o eksproprijaciji.

Članom 58 stav 2 Ustava Crne Gore propisano je da niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine osim kada to zahtijeva javni interes uz pravičnu naknadu. Dva uslova moraju biti ispunjena, javni interes koji nije sporan i pravična naknada koja treba da bude isplaćena.

Članom 4 Predloga zakona predviđeno je da sporazum o pravičnoj naknadi može biti djelimičan ili konačan, da bivši vlasnik nakon zaključenja djelimičnog sporazuma isplate ponuđenog iznosa naknade može preostala druga prava ostvarivati u skladu sa zakonom i da djelimičan sporazum za postupak eksproprijacije proizvodi isto pravno dejstvo kao konačno.

Imajući u vidu navedeno ustavno određenje i činjenicu da se pravična naknada utvrđuje djelimičnim ili konačnim sporazumom koji proizvode isto pravno dejstvo, neophodno je propisati da korisnik eksproprijacije da bi stekao pravo ulaska u posjed nepokretnosti pored ispunjenja uslova iz člana 3 Predloga zakona treba da izvrši i isplatu naknade po zaključenom djelimičnom ili konačnom sporazumu iz člana 4 Predloga ovog zakona. Ne vidim nijedan razlog da predstavnik predlagača ne prihvati ovaj amandman. Nesporan je javni interes, nesporna je utvrđena pravična naknada kroz djelimičan ili konačan sporazum, nesporna su obezbijedena sredstva i želio bih da čujem od stane predstavnika predlagača koji je to razlog za njihovo eventualno neprihvatanje ovog amandmana. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Gošoviću.

Stavljam na glasanje vaš amandman. Izvolite. Za, protiv, uzdržani? Poništavam glasanje. Izvolite ministre.

IVAN BRAJOVIĆ:

... raspravili četvorodnevnu diskusiju i vama je ukazano na tu priču. Daću naše obrazloženje, a detaljno je ono saopšteno i svim poslanicima, članovima Odbora za ekonomiju i finansije.

Predložena dopuna je već sadržana u članu 4 stav 2 i 3 Predloga zakona o autoputu Bar-Boljari i članom 28 Zakona o eksproprijaciji. Članom 24 Predloga zakona o autoputu Bar-Boljare je definisano da će se na odnose koji nijesu regulisani ovim zakonom primjenjivati, pored ostalog, i odredbe zakona kojima je uređena eksproprijacija. Sve ovo je već nekoliko puta pojašnjeno, poslaniče.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Molim vas, radi se o ogromnim brojevima, da budemo malo pažljivi. Možete. Izvolite kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Očigledno tumačimo na različite načine nešto što je apsolutno jasno napisano u samom Predlogu zakona. Član 4 reguliše pitanje sporazuma o pravičnoj naknadi. Sporazum o pravičnoj naknadi može biti djelimičan ili konačan, što nije sporno. Bivši vlasnik nakon zaključenja djelimičnog sporazuma isplate ponuđenog iznosa naknade može preostala druga prava ostvarivati u skladu sa zakonom. Djelimični sporazum za postupak eksproprijacije proizvodi isto pravno dejstvo kao konačno. Naš amandman se ne odnosi na član 4 nego na član 5, gdje stoji da korisnik eksproprijacije na osnovu konačnog rješenja o eksproprijaciji stiče pravo na ulazak u posjed nepokretnosti kada ispuni uslove i podnese dokaz iz člana 3 ovog zakona, ne iz člana 4 i ne na način da, ono što smatramo veoma bitnim, uplati sredstva shodno već zaključenom privremenom ili konačnom sporazumu o eksproprijaciji. Ne vidimo, zaista, u čemu bi bio problem za prihvatanje jednog ovakvog amandmana. Jer, on nije na štetu opšteg javnog interesa, u korist je svakako vlasnika nepokretnosti da će ostvariti naplatu sredstava po sporazumu koji je već potpisan, sredstva su obezbijeđena kao takva. Prosto je nevjerovatno da se jedan ovakav amandman ne prihvata iz razloga koji su krajnje neshvatljivi. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Gošoviću. Hvala ministre.

Čuli smo. Glasamo amandman kolega Kaluđerovića i Gošovića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 67 poslanika, 30 za, 34 protiv, tri uzdržana. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Imamo dva amandmana poslanika Šarančića, Kaluđerovića i Damjanovića.

Kolega Damjanović će obrazložiti. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala vam, predsjedniče, ako možete četiri minuta staviti jer su bitni amandmani, a i dva su.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, ministre sa saradnicima,

Kolege Šarančić, Kaluđerović i ja smo podnijeli dva amandmana gdje smo tražili se Skupština kako tako uključi u nadziranje primjene ovog zakona, na način što bi Skupština Crne Gore defakto imenovala Državnu komisiju iz stava 1 člana 9 ovog zakona. Obrazloženje smo dobili i neka čuju to građani i kolege poslanici, da se ovaj amandman ne prihvata zbog toga što je neki drugi zakon tj. Zakon o izgradnji objekata predvidio da ovo može da radi investitor. Pitam, ako usvajamo leks specijalis danas, zakon kojim defakto ništimo, stavljamo van snage sijaset odredbi drugih zakona da li onda ovo obrazloženje pije vodu. Ministre da vi to zbog toga što postoji tamo neka odredba u nekom drugom zakonu u ovom lex specialisu, nećete da se i nakon ovakve rasprave i svega što se ovdje čulo Parlament makar djelimično uključi time što bi on imenovao Državnu komisiju za reviziju, odnosno što bi akt o radu te Komisije donosio ovaj Parlament. No, mi smo ovdje i to su vidjeli građani Crne Gore u Klubu SNP-a, donijeli odluku da ne učestvujemo kada je glasanje bilo u načelu, principijelno sada glasamo i podržavamo sve amandmane opozicije koji su svi adlitteram odbijeni od strane Ministarstva i Vlade. Jer, smatramo da bi podrškom tim amandmanima kako tako jedan veoma problematičan zakon dobio na kvalitetu. I zato dajemo podršku amandmanima koje su podnijele kolege iz opozicije, naravno i mi smo podnijeli jedan broj amandmana. Ali, želim da kažem, zbog javnosti sada, pošto ćemo imati još jedno javljanje povodom zaključka, onda ne bih opterećivao diskusiju u tom dijelu da Klub poslanika Socijalističke narodne partije Crne Gore neće učestovati u glasanju u pojedinostima o ovom Predlogu zakona i to iz nekoliko krupnih i ključnih razloga.

Pod jedan, na snazi je i dalje punih šest godina nešto što je, je li tako, konsenzusom podržavano u Crnoj Gori. Zakon o autoputu Bar-Boljari, rekao sam, rekli smo da je ovo pogrešan red poteza, da mi tek danas uklanjamo ovaj zakon iz sistema koji je predvidio posao koncesije oko autoputa. Znamo i sami kako je ovaj Predlog zakona primijenjen i da nije dobro da se predlogom zakona post festum konfirmira sve ono što je ugovorom već završeno. Dakle, veoma pogrešan red poteza.

Pod dva, nema glavnog projekta, poštovani poslanici, kolega Bulajiću juče smo čuli u Albaniji, u Tirani od kolega iz Albanije da je njihov autoput takođe građen bez glavnog projekta kao i naš putem idejnog projekta. Milijardu je bila predviđena cijena, a znate koliko je koštao na kraju? Milijardu i 700 miliona evra.

Treća stvar, nikad ovdje nije prezentirana ekonomska socijalna studija, jedini kakav, takav validni dokument gdje bi se do kraja analizirali ekonomski parametri, gradnja ovog autoputa što takođe smatramo veoma problematičnim. Sve ovo jesu razlozi zašto se Parlament ne može izjasniti, odnosno po našem mišljenju ne može izjasniti i ne treba izjasniti o ovakvom predlogu zakona jer kolege, poslanici, poštovani građani, mi danas odlučujemo o nečemu o čemu nemamo dovoljno informacija. Odlučujemo o nečemu što je put u neizvjesnost za malu Crnu Goru i ja bih neka ovo neko shvati kao šalu, a jeste paradigma i ja bih bio zadovoljan na mjestu direktora kineske kompanije koja je juče programirano uoči ove rasprave ugostio crnogorske novinare i rekao da je zadovoljan time što ih je Crna Gora, odnosno Vlada oslobodila pet vrsta poreza za uzvrat, častila sa pet vrsta poreza, za uzvrat nam je obećao da će

kineski radnici jesti crnogorsku hranu. Malo gospodine ministre za ovakvu stvar o kojoj ovdje govorimo. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Dako ostane što nama poslije toga.

Glasamo amandmane kolege Šarančića, Kaluđerovića, Mijanovića.

Amandman 1.

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 29 za, 36 protiv, jedan uzdržani, konstatujem da je amandman dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolega iz SNP-a.

Hvala. Glasalo je 67 poslanika, 29 za, 36 protiv, dva uzdržana, konstatujem da je amandman dobio malo glasova, nije dobio potrebnu većinu.

Idemo na amandmane kolega iz Pozitivne Crne Gore.

Može, kako ne.

GORAN DANILOVIĆ:

Ja tražim razumijevanje javnosti i vaše prije svega ovdje mi je vrlo važno zbog tastera, kojim komandujete, da se obratim Vama zbog toga što su kolege iz Socijalističke narodne partije najavile da neće ni učestvovati u glasanju, izvinjavam se, učestvovati u glasanju to je različit oblik.

Da sam možda to na vrijeme i pravilno čuo ne bih ni ovoliko intervenisao, mislio sam da ću napuštit, ali saopštavam stav Demokratskog fronta, mi ćemo glasati protiv, mi ćemo svi pod crvenom lampicom zbog toga što prosto cijenimo da su svi protiv koji su i uzdržani i koji neće da se izjasne. Ali, meni se učinilo na trenutak da će kolege da napuste i Parlament pa sam tražio i tu mogućnost da se međusobno pojasnimo šta to znači. Pošto ne, nego će se samo uzdržati od glasanja, saopštavam javno naš stav da ćemo mi biti protiv, jer je očigledno da se odbijaju svi opozicioni amandmani i onda nema potrebe više da se međusobno dogovaramo, što bi se reklo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo trenutak, ovo ispada neko magistralno, ne autoput, nego razgraničenje između opozicije.

Izvolite kolega Simoviću.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, pošto vidim da uvodimo neko novo pravilo ponašanja u Parlamentu da se najavljuje kako će ko da glasa.

Dozvolite da i ja u ime Kluba Demokratske partije socijalista najavim da će Demokratska partija socijalista jednoglasno glasati za ovaj važan projekat za cijelu Crnu Goru, za sjever Crne Gore, za povezivanje Crne Gore unutar nje same, sa regionom i šire od toga.

Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ovako se glasalo znate kako, đe se ovako glasalo na Kongresu SKPB-a dok je Staljin bio. Svako je pojedinačno stajao i govorio za koga će glasati, a ovđe je Parlament i glasate aklamacijom ili tasterima.

Izvolite.

Glasamo amandmane, ne glasamo nego ćemo prvo čuti obrazloženje za amandmane koleginice Jasavić, kolege Pajovića, Tuponje i Perića.

Koleginice Jasavić. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Gospodine Simoviću, ako budete glasali ove amandmane Pozitivne Crne Gore, mi ćemo glasati za Zakon. To je novina, ali imajući u vidu činjenicu da bi me sjeverni vjetar podgorički, koji više i ne duva, onako kako je nekad duvao od kako ste vi na vlasti bolje je čuo nego što ćete me vi danas čuti i prije bi sjeverni vjetar glasao za ove amandmane nego vi. Jer, vidim kako ste magistralno zauzeli pravac da uzmete taj novac i ne znam kako da ga potrošite, to ne znamo kako ćete ga potrošiti i koliko će koštati taj autoput. Ja ću obrazložiti moje amandmane, jer meni kad ste vi u pitanju ništa nije nevjerovatno, sve mi je vjerovatno. Ja predlažem, imajući u vidu činjenicu da ste vi Skupštinu doveli pred svršen čin, vi ste nas doveli pred svršen čin. Vi ste prvo dogovorili tamo sve, pa ste onda ovdje definisali zakon koji je potpuno pratio vaše dogovore, a nikakav tu društveni konsenzus niti dogovor nije postignut kako ćemo trošiti 800 miliona niti znamo koliko će u krajnjem i koštati i taj projekat. Suština našeg amandmana jeste da svi sudski ili arbitražni postupci vezani za kredit dobijen za izgradnju autoput Bar-Boljare, vodiće se pred nadležnim arbitražama treće zemlje. Što znači da je ove sporove moguće rješavati i u trećim zemljama, što je uobičajeno po sklapanju ovakvih ugovora. Ali kako ste vi već sklopili da to bude Peking, onda ako budete glasali za ovaj amandman, ja ću glasati za Zakon o autoputu. Drugi, naš amandman jeste, da se članovi 16, 17, 18, 19 i 20 brišu. Zašto? Zato što su oni potpuno u suprotnosti sa članom 17 stav 2 Ustava Crne Gore koji propisuje da su svi pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili na lično svojstvo. Stoga, smatramo da svi u Crnoj Gori koji plaćaju PDV, porez na dohodak fizičkih lica, porez na dobit za obavezno socijalno osiguranje ne treba da budu u gorem položaju od drugih, pa od toga ne treba da bude izuzet niti i jedan izvođač radova na izgradnji autoputa. Glasajte za amandmane mi ćemo glasati za Zakon.

Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Repliku. Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Proceduralno, mislim da je jasno da je uvažena koleginica Jasavić povrijedila Poslovnik tokom obrazlaganja amandmana, pominjući me iz tri četiri puta, direktno se meni obraćajući i evo da se dogovorimo.

Koleginice Jasavić, Vi ste kazali, meni ste se obraćali, obraćali ste se sa Vi i kazali ste, ako ja budem glasao za ovaj Vaš amandman, da će Pozitivna Crna Gora glasati za Zakon. Ja vam obećavam da ću glasati za vaše amandmane i pozivam Vas da vi konačno jednom ispunite svoje obećanje koje saopštavate javnosti Crne Gore i

ostanete dosljedni vašim riječima. Pokažite konačno da ono što saopštavate i sprovodite u djelo.

Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Po Poslovniku nemate pravo. Ovo zbližavanje sjevera i juga moramo da čujemo.

AZRA JASAVIĆ:

Znate kako, ako dozvoljavate što ste bliži, uvaženi predsjedniče, što smo bliži to smo dalji. Ja sam se, obraćajući se gospodinu Simoviću, obratila Demokratskoj partiji socijalista jer on je reprezent Kluba Demokratske partije socijalista. Kada sam rekla Vi mislila sam na kompletnu Demokratsku partiju socijalista i šire tako da ako Demokratska partija socijalista bude glasala za moje amandmane, ja ću sigurno glasati za Zakon.

Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izgleda da je ljubav kratka.

Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Evo, ja Vas još jednom pozivam da ostanete dosljedni javno datoj riječi i da glasate za Zakon o autoputu. Ali, da Vam ukažem još na dva akcenta vašeg prvog javljanja. Kazali ste, uzeli ste novac, i kazali ste to je bila vaša jedna teza i kazali ste sve se dogovorili.

Dakle, u pravu ste kada kažete ovo sve ste dogovorili i normalno da prije nego što se uđe u ovako ozbiljan projekat da se sve dogovori. Dogovori se do svih elemenata koji su važili za ovaj strateški, neko je već rekao ja se slažem sa istorijskim projektom za Crnu Goru.

Demokratska partija socijalista, nije uzela novac, nego ovim projektom daje dobro Crnoj Gori. Nije riječ o uzimanju, nego davanju nove šanse Crnoj Gori i njenom regionalnom razvoju i svemu ostalom što donosi ....

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Glasamo amandmane kolegice Jasavić i ostalih kolega iz Pozitivne Crne Gore.

Izvolite.

Amandman 1.

Hvala vam. Glasala su 62 poslanika, 24 za, 31 protiv, sedam uzdržanih, amandman nije prihvaćen.

Kolega Simoviću, kako ste glasali, nijesam vidio na ekranu.

Idemo na amandman 2 kolegice Jasavić.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika, 25 za, 31 protiv, sedam uzdržanih, amandman nije dobip potrebnu većinu.

Kolega Abazoviću imate jedan amandman.

Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala predsjedniče.

Evo da iskoristim čisto ove minute, mislim da uopšte nije smiješno što će država da se zaduži 809 miliona eura, ako nekome jeste, onda ja se zaista čudno osjećam.

Moj amandman je, po meni, logičan i isto kao i kolega Knežević, obraćam se građanima Crne Gore, vrlo je logičan.

Prvo, saglasan sam da nijesmo ni oko drugih velikih infrastrukturnih projekata donosili posebne zakone. To je prvo. Dovoljno je bilo po mojoj zdravoj logici, evo predsjedniče Parlamenta vi ste tu da kvalitetnije protumačite, da Skupština donese odluku o zaduživanju, a da Vlada samo da kao prilog ugovor i glavni projekat po kome će se raditi.

To je po meni bilo logika, možda je ovo ustavno, ali eto neka bude čista dilema, a moj amandman se odnosi na ime zakona. Ja mislim da se zakon treba zvati Zakon o izgradnji dionice autoputa Smokovac-Mateševo. Zašto? Iz vrlo prostog logičnog razloga, što ova pravila koja važe za ovu dionicu ne moraju teoretski možda će i važiti ali ne moraju da važe i za druge dionice. Otkud mi znamo hoće li Kinezi graditi druge dionice, da li ćemo ih oslobađati poreza, da li ćemo im davati carinske olakšice ili ostale stvari. Pa meni je to potpuno logično. Ja nijesam od ministra mogao da dobijem odgovor, on misli da treba drugačije, vi slobodno većinom glasova uradite što mislite. Ja ovđe iznosim dileme koje su maksimalno logične. Ako neko može da garantuje da će se druge dionice graditi pod istim uslovima, onda ću i ja povući amandman, nije nikakav problem. Znači, logično je da se zove Zakon o izgradnji dionice autoputa Smokovac-Mateševo, ništa drugo.

Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Ministar će dati odgovor. Izvolite.

Ministar Brajović.

IVAN BRAJOVIĆ:

Prvo, Predlog zakona o autoputu sadrži rješenja kojima se na poseban način reguliše jedan broj pitanja od značaja za izgradnju autoputa, a ne samo za prioritarnu dionicu. U pitanju su rješenja koja se odnose na postupak eksproprijacije ovih pripremljenih radova, tehničku dokumentaciju formiranje državnih komisija za reviziju i tehnički pregled, poreska, carinska oslobađanja i uslove za njihovu primjenu. Ovo što je kolega Abazović pitao, u članu 25 precizno stoji. Odredbe člana 16 do 23 ovog Zakona, primjenjuju se samo u slučaju ako se projekat autoputa realizuje na osnovu međudržavnog sporazuma i kreditnog aranžmana po osnovu tog sporazuma, ukoliko je korisnik kredita investitor država Crna Gora.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli smo da je ograničeno ovom normom primjenom ovih, možete da obavite taj dijalog.

Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Mislim da je jako važno evo, tu smo da razgovaramo, bez obzira što ne sumnjam da će i ovakva odluka dobiti većinu. Samo još podpitanje, ako može odgovor.

Da li, ako mi usvojimo ovaj Zakon o autoputu, ovaj sporni stav koji kaže, radi se o tački 73, kada nastupi izmjena Zakona ili državnih politika u zemlji i zajmodavca i zajmoprimca, koja onemogućava da zajmodavac, zajmoprimalac izvrši svoje obaveze po ovom ugovoru, zajmodavac može dostavljanjem pismenog obavještenja, zajmoprimcu prestati sa isplatom aranžmana, proglasiti cjelokupnu glavnicu i obračunatu kamate i sve druge iznose koji treba da se plate po ovom ugovoru, trenutno dospjelim za plaćanje od strane zajmoprimca bez daljih zahtjeva, obavještenja ili drugih pravnih formalnosti bilo koje vrste. Da li će ova po meni zaista najspornija odredba važiti i u drugim dionicama. Da li ćete vi da omogućite, da ako neka druga firma, druga zemlja bude gradila neku drugu dionicu imati isto ovo što ste omogućili Kinezima. Samo je to pitanje. Mislim da je vrlo sporno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Evo, da čujemo odgovor.

Izvolite.

IVAN BRAJOVIĆ:

Poslaniče Abazoviću, da ovdje govorimo i ugovor o finansiranju koji je dat uz ovu dionicu. Ovo nije ugovor o finansiranju autoputa Bar-Boljare koji ste imali prilike da vidite, nego Ugovor o finansiranju prioritetne dionice, a kod drugim slučajeva ćemo možda će biti drugi investitor i onda neće važiti ove stvari. Precizno sam vam rekao da ovo važi i ove tačke važe samo kad je investitor država. A za ovaj dio o kome pričamo nigdje ne stoji u ugovoru da je to ugovor o finansiranju čitavog autoputa, nego finansiranju konkretne dionice.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Mogu li da pomognem kolega Abazoviću?

Koliko sam ja shvatio znači komisije, način eksproprijacije neki drugi elementi će ostati svakako isti za čitavu dionicu autoputa. Poreske olakšice ne, poreske olakšice će moći da se mijanjaju, samo trenutak, saslušajte vi sad mane.

To znači da se ovaj zakon može poništiti prekšutra, što se toga tiče u nekim djelovima i Zakon ima moć donošenja i nestanka po istom principu. Naravno, ugovori obavezno ostaju, ali zakon ima te moći da to izbacimo.

Može.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Predsjedniče, ovo što sam sad pročitao jeste aneks, ali poreske olakšice su u zakonu u članu 19, 20, ne sjećam se tačno, možemo da pogledamo 16, 17. Poreske olakšice koje ste sad rekli da neće važiti za druge, važiće, zato što one jesu u zakonu i logično je da promijenimo ime, time smo riješili dilemu, pa ćemo za druge dionice donositi druge akte. Logično mi je to.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja sam shvatio da je ograničen taj dio primjene tih normi samo na prioritarnu dionicu, a da ove koje sam vam rekao, koje su trajni način bavljenja problema ovim ...i u nadzoru da ostaju. Pokušao sam da vam pomognem.

Znam, zato pokušavam i ja. Hvala vam na trudu.

Čuli smo obrazloženje i odgovor na amandman kolege Abazovića. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika, 30 za, 34 protiv i četiri uzdržana. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Više namamo amandmana, možemo preći na glasanje na predlog zakona u cjelini. Možemo li glasati?

Otvaram glasanje za Predlog zakona o autoputu Bar - Boljare.

Izvolite, za, protiv i uzdržani. U cjelini.

Mogu li zaključiti glasanje?

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika, 44 za, 22 protiv i dva uzdržana. Konstatujem da smo usvojili Predlog zakona o autoputu Bar - Boljare.

Hvala vam, poštovane kolege. Hvala ministru na četvorodnevnom boravku sa nama i još mu više hvala kad projekat bude završen.

Idemo dalje.

Kolega Damjanoviću, ko će obrazložiti zaključke? Vi, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Izvinjavam se, naravno da se glasanje o zaključku može obaviti jedino ako je predlog zakona donijet kao što je urađeno maloprije. Neka nam je sa srećom ovakav predlog zakona, vidjećemo ko je bio u pravu.

Dakle, podnijeli smo jedan zaključak da izađemo u susret jednom dijelu građana kada već nismo dobro odmjerili da li izlazimo u susret cijeloj Crnoj Gori. Zaključak kojim se zadužuje Vlada da u saradnji sa Glavnim gradom i mjesnim zajednicama sa područja Pipera, resornim ministarstvima i odabranim investitorom u postupku donošenja plana Jadranko-jonskog autoputa i izrade glavnog projekta za autoput Bar-Bolja, na prostoru rezervisanim prostornim planom Crne Gore sjever Podgorica razmotri sve pozitivne i negativne aspekte obje varijante, Petlja - Smokovac i Petlja - Straganica, ekonomske, socijalne, finansijske, ekološke, seizmičke, geološke, hidrološke i tako dalje. Da usvoji varijantno rješenje koje .. Podgorica prostor Straganica obrađeno kao najpovoljnije rješenje sa svih navedenih aspekata.

Dakle, daje se šansa da se još jednom razmotri varijanta buduće petlje dva puta ako ih ikad dočekamo, Straganica ili Smokovac. Samo toliko, hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Stavljam na glasanje predlog zaključaka. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 70 poslanika, 30 za, četiri protiv, 36 uzdržanih. Konstatujem da zaključci nisu dobili potrebnu većinu.

Hvala vam, poštovane kolegice i kolege.

09.12.2014. u 13.45h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Idemo na Predlog zakona o lobiranju, to je tačka 2 sa četvrte sednice.

Zakon o lobiranju sa četvrte sednice. Imamo amandmana 12, ali ga prvo moramo utvrditi u načelu glasovima svih poslanika.

Izvolite, za, protiv, uzdržani. Zakon o lobiranju nikad nije primijenjen, da vidimo kako će biti sa ovim novim zakonom.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 45 za, jedan protiv, jedan održan, utvrdili smo ga u načelu.

Amandmana je bilo 12, i to Zakonodavni odbor dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, Odbor za politički sistem pravosuđe i upravu jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona, poslanik Popović jedan amandman o kojem treba glasati. Poslanici Knežević, Bojović i Bulatović pet amandmana od kojih je amandman 1 sastavni dio Predloga zakona, hvala, kolega Bojoviću, a o ostalim treba glasati. Znači, ostaje još četiri. Poslanica Jonica tri amandmana o kojima treba glasati. Idemo na objašnjavanje.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Shodno dogovoru na kolegijumu, pripremili za raspravu oko Izvještaja VDT-a, da li samo glasamo o ovom zakonu i raspravljamo i idemo na taj izvještaj, da bi znali. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo ovo i idemo na VDT.

Kolega Popoviću, izvolite, amandman vaš na Predlog zakona o lobiranju.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Ovdje je došlo do usaglašavanja tako da sam odustao od prvog stava....

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Molim vas, kolege, znam da je danas precizno glasanje i naporno, ali molim Vas da saslušamo kolegu Popovića.

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Dakle, došlo je do usaglašavanja na Zakonodavnom odboru, odustao sam u članu 14 od prvog stava, a drugi stav istoga člana postao je sastavni dio Prijedloga zakona, glasi: "Zabrana obavljanja djelatnosti lobiranja za lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana prestaje po isteku najmanje dvije godine od dana prestanka funkcije". Dakle, što se tiče zabrane obavljanja djelatnosti lobiranja za lica iz stava 1 tačka 1 ovog zakona rok od dvije godine primjereniji je od onog roka koji je bio tri godine. Vjerovatno bi bilo primjerenije i da je manje, ali predlagač je ovo prihvatio. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Popoviću na trudu.

Znači, ne moramo se izjašnjavati, prihvaćen je amandman kolege Popovića na dvije godine, mislim da je u Americi godina, ali dobro. Mi imamo respektivnije zakonodavstvo.

Hvala vam.

Amandmani kolege Bulatovića, Bojovića i Kneževića.

Kolega Bojović će da ih obrazlaže. Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Vrlo kratko.

Prethodni put kad sam obrazložio amandmane vezane za Zakon o sprečavanju korupcije rekao sam da ih mi predložimo prije svega zbog javnosti Crne Gore i zbog onih koji prate ovaj proces, naravno ne zbog kolega iz vladajuće većine koje smo vidjeli kako se odnose prema amandmanima koji su imali za cilj da afirmativno urede određena pitanja.

Amandman 2 - tražili smo da se izjednače uslovi za obavljanje djelatnosti lobiranja za fizičko lice i za lice koje obavlja određene poslove u privrednom subjektu, u privrednom društvu. Dakle, da se tu izjednače uslovi i da se i za jedan i drugi slučaj propiše da lobiranje mogu da obavljaju lica protiv kojih se ne vodi krivični postupak za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti ili nije osuđivano za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti.

Amandman 3 - predložili smo da lobista odnosno pravno lice koje obavlja djelatnost lobiranja je dužno da dostavi ugovor o lobiranju Agenciji. Dakle, ovim predloženim zakonom nije utvrđena obaveza lobiste da dostavlja sve podatke Agenciji iz ugovora o lobiranju, čime se u značajnoj mjeri onemogućava Agencija da prati rad lobista, da prati njihovu regularnost rada, zakonitost rada i nijesu im dostavljeni podaci ni blagovremeno ni u kompletu.

Amandman 4 povlačimo. Dobili smo obrazloženje prestavnika Vlade, amandman 4 povlačimo.

Amandman 5 - predložili smo da se doda novi član, i da Agencija za sprečavanje korupcije postane dužna da nadležnom državnom organu dostavi prijavu o vršenju nadzora nad sprovođenjem ovog zakona, utvrdi da je došlo do kršenja zakona. Dakle, da se propiše obaveza Agenciji da podnese krivičnu prijavu ukoliko utvrdi da je došlo do kršenja Zakona o lobiranju ili Zakona o sprečavanju korupcije. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vama, kolega Bojoviću.

Dva, tri i pet vaš.

Izvolite, amandman 2 kolege Bojovića.

Hvala vam. Glasalo je 48 poslanika, 25 je za, 18 je protiv, pet uzdržanih, amandman je dobio potrebnu većinu, većina prisutnih poslanika je za ovaj amandman.

Hvala vam.

Amandman 3 kolega Bojovića, Kneževića, Bulatovića. Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 48 poslanika, 23 za, 22 protiv, tri uzdržana, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 5 kolega Bojovića, Bulatovića, Kneževića.

Hvala vam. Glasalo je 49 poslanika, 20 za, 21 protiv, dva uzdržana, konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Tri amandmana kolegice Jonice.

Idemo na glasanje, nema kolegice Jonice.

Izvolite, amandman 1 kolegice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 48 poslanika, 18 za, 24 protiv, šest uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolegice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 19 za, 21 protiv, sedam uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 poslanice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 16 za, 27 protiv, četiri uzdržana, ni amandman 3 nije dobio potrebnu većinu.

Prelazimo na glasanje o Zakonu u cjelini. Potrebna je većina prisutnih poslanika, kao i za amandmane, kao što ste videli. Glasamo Predlog zakona o lobiranju u cjelini. Za, protiv, uzdržani.

Američki zakoni za crnogorske prilike.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 40 za, pet protiv, deset uzdržanih, usvojen je Zakon jer je potrebna većina prisutnih poslanika, tako da smo usvojili Zakon o lobiranju.

Hvala na vrijednom, uspješnom radu i posvećenom radu, ako tako mogu reći, u ovim složenim procesima amandmanskim.

Molim vas, bio je složen proces današnjih odlučivanja, nastavićemo sa Izvještajima vrhovnog državnog tužioca.

Dao bih, što bi mi Primorci rekli, pauzu do kvarat do četiri, petnaest do četiri, i onda nastavljamo sa VDT-om do završetka današnjeg dana.

-Pauza-

Poštovani poslanici 25. saziva, nastavljamo po dogovoru, Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu i Izvještaj o radu Državnog tužilačkog savjeta za 2013. godinu.

Uvodna izlaganja su podnijeli predstavnici klubova: DPS-a, DF-a, SNP-a, SDP-a, Pozitivne Crne Gore, Kluba četiri partije i sada idemo po prijavljenim diskutantima.

Pozdravljam vrhovnog državnog tužioca Ivicu Stankovića, njegovog zamjenika Veselina Vučkovića i za ovu priliku posebno važne teme za Crnu Goru uvijek a prioritetne za 2015. godinu, potpredsjednika Vlade i ministra pravde Duška Markovića i ministra unutrašnjih poslova Raška Konjevića.

Imamo sve ono što nam je potrebno da bi ova tema imala pogled sa tri strane izvršne vlasti, osnovne izvršne vlasti, tj. Vlade i najodgovornijih ljudi u Vladi za poglavlja 23. i 24. su generis izvršne vlasti, tužilaštva i nas kao zakonodavaca u tom procesu.

Prvi je u raspravi učesnik kolega Aprcović a priprema se potpredsjednik parlamenta Radulović. Izvolite.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedniče.

Uvažene kolege poslanici, građani Crne Gore, uvaženi vrhovni državni tužioče gospodine Stankoviću, gospodine Vučkoviću, potpredsjedniče Markoviću i ministre unutrašnjih poslova gospodine Konjeviću,

Tek danas sam prilikom pripreme ove diskusije došao do saznanja kako vrijeme brzo prolazi u smislu da smo uvodno obrazloženje, povodom tačke dnevnog reda koju danas razmatramo a tiče se izvještaja o radu Vrhovnog državnog tužilaštva i Sudskog savjeta za 2013. godinu, imali 14. novembra. Nažalost, prekinuli smo je zbog rada Parlamenta i došli u situaciju da danas, poslije jednog izuzeto dugog proteka vremena nastavljamo sa raspravom i sa željom da ukrstimo argumente, da različitost mišljenja dovede do poboljšanja situacije u samom tužilaštvu, do stvaranja većeg povjerenja kod građana Crne Gore u pravni sistem države Crne Gore.

Zbog čega ovo kažem? Iz prostog razloga što na kraju 2014. godine razmatramo Izvještaj iz 2013. godine i vrlo je teško iz ovog ugla sagledati svu problematiku sa kom se Tužilaštvo susretalo u svom radu. Koristim priliku da zahvalim gospodinu Vučkoviću, zbog toga što je u jednom trenutku, računajući da je velika odgovornost nas kao poslanika u državnom parlamentu, opredjeljujuća bila da je vršio dužnost vrhovnog državnog tužioca i da nije mogao do kraja da sprovede konkretne mjere koje mu Ustav i zakon propisuju. U prethodnih par dana smo imali priču oko vrlo bitnih antikoruptivnih zakona, a tiču se Zakona o korupciju, Zakona o finansiranju političkih partija, Zakona o lobiranju, Zakona o sprječavanju konflikta interesa i tu se vidjela jedna izuzetna polarizacija između vas kao poslanika opozicije i nas kao poslanika vlasti. Mislim bezrazložno, iz prostog razloga što ako su nam usta puna vladavine prava, a znamo da vladavina prava nije posao samo jednog čovjeka, samo jednog resora, samo jedne političke opcije, nego svih nas zajedno, bi trebali u razmjeni argumenata da dođemo do pravih rješenja u konkretnim pravnim stvarima. Zadovoljan sam zbog toga što smo ta zakonska rješenja usvojili u našem parlamentu i što smo napravili jedan značajan iskorak u smislu približavanja onome što se zove tekovina Evropske unije. Teško je u pet minuta razgovarati o Izvještaju tužilaštva a odnosi se na 2013. godinu. Međutim, ono što statistika kaže, kojoj moramo vjerovati bez obzira što zna da bude ponekad surova, da je Tužilaštvo osnovne pretpostavke, odnosno osnovne zakonske i ustavne pozicije ostvarilo tokom izvještajnog perioda. Ako znamo da smo imali preko 8000 predmeta, ako znamo da je od optužnih akata preko 90% akata potvrđeno, to dovoljno govori da su takve odluke Tužilaštva koje su prezentirane sudovima kvalitetno urađene. Međutim, ima jedan ograničavajući faktor u smislu da mi nijesmo zaokružili zakonski sistem u dijelu kako bi na što kvalitetniji način pomogli tužilaštvo da ono što mu je zakonom utvrđena funkcija do kraja i ispoštuje.

Ono što me zabrinjava, a tiče se samog izvještajnog perioda, jeste veliki broj neotkrivenih izvršilaca krivičnih djela. Ako znamo da su iz izvještaja pokazatelji bili da je preko 1.810 nepoznatih izvršilaca krivičnih djela, može da nas dovede do zaključka da bi trebalo da bude proaktivnija saradnja između Ministarstva unutrašnjih poslova i Tužilaštva na otkrivanju svih izvršilaca krivičnih djela. Smatram da je dobro ono što smo i Zakonom o krivičnom postupku pozicionirali Tužilaštvo na način da je proaktivan učesnik u svim fazama postupka i da kroz tu saradnju sa Policijom dolazimo do korpusa

dokaza koji nas mogu dovesti do kvalitetnog optuženja i kasnije do brze i efikasne odluke suda u smislu pravosnažne presude.

Moram da kažem osnovno što trebamo u narednom periodu da uradimo, da finansijsku istragu pojačamo kroz možda izgradnju jednog adekvatnog zakonskog okvira. Moramo da ono što se zove prošireno, privremeno i trajno oduzimanje imovine koja je stečena izvršenjem krivičnog djela, dovedemo na puno veću razinu iz prostog razloga što u izvještaju koji nam je prezentiran od strane Vrhovnog državnog tužilaštva vidjeli smo da je za neke mali broj te imovine koja je trajno oduzeta a pribavljena izvršenjem krivičnih djela.

U narednom periodu moramo da učinimo napor da usvojimo i Zakon o državnom tužilaštvu, i Zakon o specijalnom tužilaštvu kako bismo stvorili normativne okvire i omogućili da se svi zajednički, bez obzira zvali se opozicija ili vlast upustimo u borbu sa onim krivičnim djelima koja tište svakog građanina Crne Gore, bez obzira da li se radilo o opoziciji ili vlasti. Smatram da imamo kapaciteta, da ćemo se kadrovski osposobiti, materijalno-tehnički upotpuniti ono što nam nedostaje i da ćemo u narednom periodu imati puno kvalitetnije optužne akte sa puno kvalitetnijom dokaznom snagom. To će neminovno dovesti do kvalitetnijeg presuđenja, odnosno do kažnjavanja svih onih koji krše zakonske norme. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Aprcoviću.

Kolega Raduloviću, izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ:

Poštovani građani Crne Gore, uvažena gospodo i domaćini i gosti,

Prva konstatacija, žao mi je što nije ovdje gospodin Đukanović, ne za to da bismo pokazali pred crnogorskom javnosti ko je drčniji i ko je jači u nekim argumentacijama koje pokazuje neki karakter nas Crnogoraca, bilo da su emocije ili nešto drugo, nego jednostavno da bi se razgoltili u pravom smislu i pokazali neke alternative prema Crnoj Gori, ali tako je odlučio.

Gospodine Stankoviću, Vama se obraćam. Čovjek se rodi, ili se ne rodi. Čovjek ostavi trag, ili ne ostavi trag. Čovjek na kraju života se sažme u nešto što mu dođu pa zaleleču za njim, pa kada imaju nešto reći, onda to kažu u nekoliko rečenica. Ali, kada nemaju šta reći, kažu - Jesi li kad mislio na ovaj dan? A to znači velika rabota u Crnoj Gori. Ako ostaneš, ostaviš trag i kao svoja ličnost, posebno u svojoj porodici, posebno u svome bratstvu, ali najviše u svojoj državi. Ostaneš za vječnost. Ukoliko to ne učiniš, ili te zaborave, ili drugačije misle. Vi ste na toj prekretnici.

Da li će Crna Gora biti pravna država, da li će biti slobodna država, da li će i dalje biti zatočena država, da li će se iz te pravde, iz te slobodne koja će se saosjećati ovoj Skupštini, na ulici će iznijeti, iznjedrit se održiva Crna Gora, od Vas zavisi. Da li ćete Vi biti druga ikona u evropskom pravnom sistemu, poslije gospođe i prve ikone koja se zove Mansorej, koja je Rumuniju uvela u Evropsku uniju? Da li ćete Vi to biti ili nećete biti od Vas zavisi. Da li će nam gospođa Merkel, kancelarka Njemačke, pomoći u tome ili neće, opet zavisi od Vas. I Vi ste na iskušenju. Nema veze oko regulative.

Bio sad sad u Njemačkoj. U Njemačkoj je Bundestag Bog i kancelarka ne smije nego što joj reče Parlament. Ne smije nego što joj reče Odbor za evropska pitanja.

Pitajte ambasadorku, koja je ljudski i profesionalno dočekala moju malu ekipu. To je bio najbrojniji sastanak koji se pamti u skorije vrijeme. Toliko pažnje je izazvala ta moja posjeta, možda ne zbog mene. Siguran sam možda zbog Balkana, posebno sam siguran zbog onoga odakle dolazim, iz Demokratskog fronta, iz alternative. I pitali su najviše o vama. Ja sam rekao da sam skeptik. Da vi možete da učinite ono što je Rumunija učinila, ono što je učinila Hrvatska i rekao sam da je Crnoj Gori potrebna sanaderizacija, pa sam dalje nastavio. U tom terminu zvala se ona đukanizacija, radulizacija ili mugušizacija. Razumijete li me o čemu se radi? Znači pravo i pravda bez selekcije. Da li imate petlju da to uradite ili ne? Vi ste na velikoj raskrsnici. Ukoliko imate petlju, ne treba vam znanje. Ukoliko imate hrabrost, onda imate tri alternative - da pobijedite, da budete meta i poginete, ili da date ostavku. To je ono što je stanje Crne Gore kada je u pitanju borba protiv organizovanog kriminala.

Druga stvar. Da budete nešto što ćete veoma brzo zaboraviti i što će vas narod Crne Gore zaboraviti. Što ćete biti instrument u borbi interesnih grupacija danas u Crnoj Gori. Evo vam konkretan primjer.

Neću samo o aferi Snimak. Neću ni o Telekomu, nego ću o dvije ključne stvari. Jednu ključnu stvar sam vam poslao ovo, uvaženi gospodine Stankoviću, reći ću Vam da ste vrhovni državni tužilac kada budete zadovoljili moje kriterijume. Sada da Vam kažem, gospodine Stankoviću.

Gospodine Stankoviću, ovdje je sve crno na bijelo. Zna li koliko je ovo teško? Ovo je teško, gospodine Stankoviću, preko 200 godina zatvora i preko dvije milijarde, direktno, indirektno dvije milijarde godišnje. Ovo je istina o aluminijumskoj industriji. Ovo je tužba. Zna li ko su prvooptuženi? Prvooptuženi, gospodine Stankoviću, sigurno ste ovo pročitali, je gospodin Đukanović, pa onda gospodin Vujanović, pa onda idu koji su bili ministri u tom periodu, pa idu oni koji su bili direktori fondova, pa idu oni koji su bili direktori, pa idu, nažalost, dva profesora univerziteta koji nijesu govorili istinu kada su trebali da govore istinu, pa onda idu takozvani investitori, strateški investitori, pa onda idu Vaše kolege koji su iz Privrednog suda, koji nijesu radili po osnovnom zakonu, pa idu Vaše dvije prethodnice.

Gospodine Stankoviću, ovdje imate sve crno na bijelo. Svaki detalj, svaki podatak. Ukoliko uradite ovo, ja ću biti za Vas, da Vas podržim. Ako ste meta, biću ispred Vas, gospodine Stankoviću, ako Vam treba pomoć i logistika biću iza vas. Da li će, gospodine Stankoviću, doći sutra ili prekosutra istina u Crnoj Gori, zavisiće od Vas. Nema šansi da ćemo mi ostati na ovoj političkoj sceni i zadovoljiti se platom. Naš moral i obaveze su sasvim drugačije. Da li će to biti kroz institucije ili na ulici, gospodine Stankoviću, mnogo od Vas zavisi. Ovo što je Vlada donijela, da mi 50 metara od institucija, imaju starovaroški žargoni mnogo prikladniji o tome, neće proći, samo su to reći. Imaju mnogo teži, Stankoviću. Život ovozemaljski se sastoji u djelu, gospodine Stankoviću. Iskoristite ga. Ja da sam na Vašem mjestu, igrao bih crnogorski svaki dan i iskoristio ga za dobro Crne Gore. Izvolite.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Raduloviću. Sljedeći prijavljeni je kolega Husnija, a da se pripremi kolega Kaluđerović, pa kolegica Kovačević, pa kolega Miodrag Lekić. Izvolite.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče. Kolege poslanici, poštovani potpredsjedniče Vlade, ministre, gospodine vrhovni državni tužioče i zamjenice vrhovnog državnog tužioca,

Na prethodnoj sjednici započeli smo raspravu povodom Izvještaja o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu. Izvještaj je pripremljen u skladu sa metodologijom obrade podataka o radu državno-tužilačke organizacije i sadrži statistički i analitički pregled ukupnog rada u izvještajnoj godini iz koga se, po mojoj ocjeni, može cjelovito sagledati rad ovog organa, kretanje kriminaliteta i postignuti rezultati, kao i neophodne mjere i aktivnosti za dalje unapređenje rada tužilačke organizacije. Ja se u izlaganju neću zadržavati na statistici i već predloženim ocjenama i zaključcima, jer je o tome već bilo riječi u dosadašnjim izlaganjima. Osim toga, izvještaj je prethodno razmatran na nadležnom odboru u kom pravcu podržavam predložene ocjene i zaključke, ali sa određenom rezervom.

Sa svoje strane cijenim da je neophodno ukazati na niz problema koji su pratili rad Državnog tužilaštva, sa stanovišta njihovog ustavnog položaja i odnosa drugih institucija kroz svojevrсну politizaciju njegovog rada i brojne vidove neprikladnog uticaja na rad ove veoma važne institucije za vladavinu prava i primjenu zakona.

S tim u vezi, podsjećam da je Državno tužilaštvo saglasno svom ustavnom osnovu sadržanom u Ustavu iz 2006. godine i najnovijim amandmanima jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela, a koja se gone po službenoj dužnosti.

Proširivanje nadležnosti Tužilačkog savjeta, kao organa koji treba da obezbijedi samostalnost Državnog tužilaštva ima za cilj da ovoj instituciji omogućiti da bez bilo kakvih vidova pritisaka spolja sprovodi politiku krivičnog gonjenja samo na osnovu zakonito sprovedenog postupka i da odluke donosi na temelju dokaza i podataka o djelu i izvršiocu u svakom konkretnom predmetu, u šta ne sumnjam da se državni tužioc i zaista pridržavaju takvog metoda i načina rada.

Zadnjih godina Državno tužilaštvo je bilo izloženo različitim vidovima nedopustivog pritiska i politizacije njegovog rada, od čega nije ostao imun ni ovaj dom ni pojedini njegovi odbori. Svjedoci smo da se izvan Državnog tužilaštva javno sudi i presuđuje građanima, nosiocima najviših državnih funkcija, pa i pojedinim poslanicima u ovom domu i time se grubo krše osnovna ljudska prava i slobode, garantovane Ustavom Crne Gore i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava o ljudskim pravima, slobodama koje su sastavni dio našeg unutrašnjeg pravnog poretka. A kada je u pitanju krivična procedura, pretpostavka nevinosti svakom građaninu garantuje da se ima smatrati nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom sudskom odlukom.

Sa stanovišta osnovnih ljudskih prava i sloboda, opravdano postavljam pitanje - Da li se prije svih mi poslanici u ovom domu kao najvišem organu zakonodavne vlasti pridržavamo takvih načela? Bili smo svjedoci da se predstavnicima Državnog tužilaštva postavljaju pitanja i traže odgovori o njihovom postupanju u pojedinim predmetima po konkretnim krivičnim prijavama. Pritom, unaprijed se iznose stavovi i ocjene o kriminalnoj aktivnosti, krivičnom djelu i krivici u pojedinim slučajevima, dajući sebi za pravo da sudimo i presuđujemo van zakonitog postupka pred sudom, unaprijed prijeteci državnim tužiocima da će svaki drugačiji njihov odgovor biti osuđen kao nezakonito postupanje.

Da li je taj odnos saglasan Ustavu i Zakonu o položaju i nadležnostima ovog organa i zar se na taj način grubo ne krše elementarna ljudska prava i slobode? Sa druge strane, lišavajući Državno tužilaštvo administrativnih kapaciteta neophodnih za pravovremeno reagovanje i informisanje medija i javnosti o njihovom radu dodatno se usložnjava odnos prema ovoj instituciji i mogućnost da se rad tog organa sagleda isključivo kroz njegove nadležnosti i zakonito utvrđene rezultate u sudskoj proceduri, po pravosnažnoj sudskoj presudi.

I ja sam bio jedan od "nekih ljudi aktera afere Snimak". Optužen sam da sam na jednom sastanku Savjeta mladih dao obećanje o zapošljavanju. Evo kako tužilac u Plavu daje kvalifikaciju tom djelu. Osnovno tužilaštvo u Plavu ocijenilo je da u radnjama poslanika Demokratske partije socijalista Husnije Šabovića u vezi sa navodima o partijskom zapošljavanju nije bilo elemenata krivičnog djela. Uz to je traženo izjašnjenje predsjednika Opštine u Plavu Orhana Šahmanovića i nijesu utvrđene bilo kakve činjenice koje bi mogle da vode ka zaključku da je bilo pritisaka da se zaposle određena lica koja pripadaju DPS-u ili bilo kojoj drugoj partiji. Tvrdi tužilac u Plavu.

Takođe, sam dužan da naglasim da je ova istina o mom sudjelovanju u aferi Snimak istinita onako koliko je istinita u ovom izvještaju, a ja obavještavam vas ovdje u Parlamentu i ukupnu crnogorsku javnost, a posebno građane Plava, da imam dvije kćerke magistre ekonomije, a da ni jedna od njih ne radi ni dan danas. A akter sam afere Snimak da zapošljam druge kadrove.

Takođe, u kući mog brata dvojica diplomiranih pravnika nijesu zapošljena. Znači da je afera Snimak unaprijed iskonstruisana protiv Demokratske partije socijalista i ove Vlade i usmjerena na liječenje kompleksa, poraza na proteklim izborima do sada. Optuživani smo i da zloupotrebavamo državne resurse u Plavu u cilju izbora. Koga smo to krali i kada je DPS u Plavu izašao na izbore samostalno da bi mogao krasti? Od 1997. godine do danas na svim izborima smo bili sa SDP-om, jedanput sa Bošnjačkom partijom. Ako smo krali, krali smo sa SDP-om u Plavu. Nijesmo mogli sami krasti. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Kolega Šaboviću, imali ste već iskustvo da je krivično djelo individualna odgovornost. Vi bar imate iskustvo sa tim i sa tužiocem za organizovani kriminal. Prema tome, to je individualna odgovornost. Ako ste još nekog imali, onda je to malo šira grupa, ali individualna odgovornost. Daću Vam priliku. Koleginica Bošnjak na repliku.

Kolega Bulatović će da Vam pomogne proceduralno na mene. Želite li proceduralno? Koleginica Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Pa, slušajući kolegu Šabovića, nijesam mogla da odolim a da se ne prisjetim nekog događaja ovdje u Skupštini. Ja sam i tada bila član Administrativnog odbora i on zna o čemu se radi. Dakle, u tom sazivu, mislim da je bilo ustavotvorna Skupština. Gospodine Šaboviću, od strane tužioca za organizovani kriminal traženo je da Vam se skine imunitet i mi kao članovi Administrativnog odbora u tim slučajevima smo uvijek skidali imunitet i dali smo predlog plenumu da se to uradi. Međutim, neke Vaše kolege koje su na Administrativnom odboru glasali da Vam se skine imunitet su se u međuvremenu predomislili i ovdje su glasali suprotno. Tako da se tada desilo da se Skupština prvi put po predlogu Administrativnog odbora izjasni suprotno i Vama nije

skinut imunitet. Ja prosto ne mogu da otčutim tu drskost sa kojom Vi sad pričate ovdje nama o nekim stvarima. Ja da vjerujem Vama da nijeste bili akter afere "Snimak" i da nijeste radili ono što smo svi čuli. Mislim da prosto bi trebali da vodite računa kad pričate o ovakvim stvarima.

Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Pravo na odgovor.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala. Mislim da moj odgovor kolegici Bošnjak i Vama, gospodine predsjedniče, može biti jedan jer se odnosi na istu stvar, a vi ste najbolji svjedok svega toga i na ono, kolegice, što ste Vi rekli, a predsjednik podsjetio pod jednim sinonimom „iskustvo“, tačno je iskustvo - jedini sam poslanik u ovom Parlamentu koji je glasao za uzimanje imuniteta sebi i na Odboru i na ovom plenumu ovdje. Jedini sam poslanik. I tada sam istakao da ukoliko ovaj Parlament ne bude oduzeo meni imunitet, neće mi dati priliku da otkrijem ko je režiser ovoga. I bilo je tako i pred pravosnažnim institucijama Crne Gore od Osnovnog do Vrhovnog suda dokazao svoju nevinost i u presudi koja glasi da nijedan od navoda optužnice nije dokazan.

Znam i drugačija iskustva u ovom Parlamentu. Znam kada su poslanici sa vaše strane pod teškim optužbama i visokih krivičnih djela glasali protiv uzimanja imuniteta sebi. Možda danas nije ovdje. Ali ja pamtim isto onoliko koliko pamti naš predsjednik Parlamenta gospodin Ranko Krivokapić. I zaboravio je gospodin predsjednik Parlamenta da sam nakon pravosnažne presude poslao mu presudu sa jednim malim dopisom i tražio od njega –Predsjedniče, red bi bilo da se presuda pravosnažna da sam nevin saopšti crnogorskoj javnosti u ovom Parlamentu. Niko joj nije dao na značaju. Tako da nemam čega da se stidim. Naprotiv, svi drugi su se krili iza imuniteta, a ja uvijek bio otvoren i javno glasao. I sada kažem, ovo što je bilo vezano povodom afere "Snimak" u Plavu, molim vrhovnog državnog tužioca neka ponovo preispita sve, ali ga takođe molim hoće li se stati na putu jednoga dana ovim koji montiraju procese. Hoće li oni koji su napisali prijave o zloupotrebama, o krađama državnih resursa itd, hoće li oni jednog dana biti preispitani? Jer, ovo je jedna presija sa kojom želite da prikrijete svoje neuspjehe u dosadašnjim svim izborima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Tačno je bio je još jedan slučaj kada nijesmo skinuli imunitet za organizovani kriminal. Ali pošto kolega više nije poslanik, ne bih ga spominjao. Iz opozicije je bio. Ustvari, kad je djelo napravljeno, bio je u vlasti. Žao mi je što imam institucionalno pamćenje.

Idemo dalje.

Najavio sam kolegu Kaluđerovića, a priprema se kolegica Kovačević.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodo iz vrha Državnog tužilaštva, gospodine potpredsjedniče Vlade i ministre pravde Markoviću, gospodine ministre unutrašnjih poslova Konjeviću,

Mislim da je veoma dobro što, povodom teme o kojoj razgovaramo, ste tu kao na određeni način ljudi iz Vlade, koji po prirodi stvari i po nadležnosti, po resorima koje vodite morate biti u toku i biti dio sistema koji treba da obezbijedi djelotvornu borbu protiv svih izvršilaca krivičnih djela.

Dakle, iz Izvještaja za prethodnu godinu Vrhovnog državnog tužilaštva se vidi da je u prošloj godini bilo 10.969 učinilaca krivičnih djela i da od njih imamo po nepoznatom izvršiocu 1.861, ili procentualno izraženo 17%. Bojim se da je to izuzetno visok procenat.

Takođe, karakterističan je podatak da je u radu pred sudovima 4.203 krivičnih postupaka protiv ovolikog broja izvršilaca, što je izuzetno teško pratiti. Znam u tom dijelu je odgovornost na sudovima i njihovoj ažurnosti da se naravno ne do kraja, ali nema vremena da se duže pravi elaboracija. U okviru ovih postupaka je i postupak protiv 30 izvršilaca krivičnih djela ubistvo, odnosno teško ubistvo. I kada pominjem to, ne mogu propustiti priliku da ne podsjetim da ni poslije jedne decenije ili jedne i po decenije samo smo u prilici da konstatujemo da nije rasvijetljeno krivično djelo ubistva Duška Jovanovića. Dakle, 10,5 godina je prošlo. Je li tako, gospodine Vučkoviću? Vi ste kao vršilac dužnosti VDT-a prošle godine na zatvorenoj sjednici Odbora za bezbjednost, to ste nam rekli, prvi put saznali, da postoji tamo neka službena zabilješka o tome što je jedan do sada jedini optužen za krivično ubistvo Duška Jovanovića rekao odgovarajućem ovlašćenom policijskom službeniku, pa se nameće pitanje i eto posla, ja se nadam da ćete ga korektno odraditi - Gdje je tih 10 godina prethodnih bila zaturena ta službena zabilješka u kojoj piše, kako se tvrdi, sve u vezi sa ovim teškim ubistvom?

Gotovo jedna i po decenija, gospodine Markoviću i sada u Vas posebno gledam nerasvijetljena su krivična djela ubistva pokojnog Belog Raspopovića, pokojnog Gorana Žugića, bivših visokih policijskih funkcionera Službe državne bezbjednosti. Odnosno, pokojni Žugić u trenutku kada je ubijen bio je specijalni savjetnik predsjednika Crne Gore za bezbjednost. Predsjednika tada Mila Đukanovića Crne Gore za bezbjednost. Ništa u vezi sa rasvetljavanjem ovih ubistava, ali ne samo to, nego, koliko ja znam, a dobro sam se trudio da to znam, nikome u hijerarhiji vlasti od Tužilaštva, Policije, Vlade i ukupno vlasti ni dlaka s glave nije falila zbog toga što su ova teška krivična djela i još jedan broj teških krivičnih djela ubistava ostali nerasvijetljeni. Javnost zna da su ova dvojica, nažalost, pokojni, govorim o Raspopoviću i Žugiću, nek mi oprostite i njihove sjene i to uvijek kažem i njihove porodice, što pominjem njihova imena, zna se da su mnogo znali o švercu cigaretama u Crnoj Gori. I to ih je najvjerovatnije koštalo glave i to je morao biti dodatni motiv nadležnim organima, posebno Tužilaštvu, Policiji, a da ne govorim o nekom ko je bio na čelu države, na čelu vladajuće partije, čiji je specijalni savjetnik za bezbjednost ubijen u postupku klasične sačekuše, da ne učini ništa u vezi sa rasvetljavanjem ovih krivičnih djela.

Dakle, okrećem se vremenu koje je pred nama. Gospodine Stankoviću, slobodan sam ovdje u Parlamentu Crne Gore da Vam pomenem nekoliko primjera gdje očekujemo i gdje će se itekako mjeriti i ocjenjivati da li će zaista Državno tužilaštvo, kao državni organ koji je nadležan po Ustavu i zakonu, da goni učinioce krivičnih djela i drugih kažnjivih djela i posebno onih krivičnih djela koja se zovu korupcijom i

organizovanim kriminalom na visokom nivou. Ovdje je profesor Radulović pomenuo problematiku KAP-a. Preporučujem i ja da detaljno pogledate izvještaj Državne revizorske institucije iz prošle godine i državnim garancijama zatim KAP-u, Željezari, Melgoniji, Primorci. Dakle, tu su konstatacije veoma precizne. Radi se o konstatacijama vrhovnog organa državne revizije, da su stotine miliona do izdatih državnih garancija koje su pale na teret Budžeta, odnosno svih građana Crne Gore date u proceduri koja nije propisana. Govorimo o prodaji Kampa na Zlati. Prije nekoliko godina prodat je UTIP Crna Gora sa svim hotelima za četiri i po miliona, a onda je samo Kamp na Zlati Vlada uspješno trgovala, je li tako, ministre Konjeviću, za 8,4... /Upadica/ Nijeste bili, ali govorim da je to Uprava policije trgovala.

Šta da kažemo o prodaji Duvanskog kombinata Podgorica? Poznato mi je da je udruženje manjinskih akcionara Duvanskog kombinata u ime 4.360 manjinskih akcionara podnijelo nekoliko krivičnih prijava, protiv stečajne uprave Duvanskog kombinata, koja je, usudujem se da ustvrdim gledajući dokumentaciju ali i propise koji su u trenutku prodaje Duvanskog kombinata bili na snazi, i nezakonito, ali isto tako bud-zašto na način koji je neshvatljiv prodala imovinu Duvanskog kombinata. Proдалa je za 13 miliona na način da već četiri godine Duvanski kombinat je podstanar na imovini koju je prodao i svakog mjeseca novom vlasniku Zetogradnji plaća 100 hiljada evra. To je nevjerovatno. Ugovorili su da plaćaju kamatu za kredite koje je Zetogradnja uzela. Za kredite koje kupac uzme da bi platio ugovorenu cijenu. I sada imamo paradoksalnu situaciju da će kupac imovine Kombinata biti toliko dobar da će Duvanski kombinat kao prodavac biti u obavezi prema njemu, jer se kupoprodajna cijena u dobroj mjeri već istopila.

Uz to da kažem, gospodo iz Državnog tužilaštva, iz Policije, i, gospodine resorni potpredsjedniče Vlade, ne može Duvanski kombinat koji ovih mjeseci, i daj bože što je tako, proizvodi mjesečno preko 170 tona cigareta, a da ne oslobađa veliki i visoki profit ako se žestoko ne švercuju u vezi sa tim.

I još nešto. Dozvolite, molim Vas, gospodine predsjedniče, jer imam potrebu da kažem još dvije tri rečenice posebno gospodinu Stankoviću, jer sam nešto rekao kada on nije bio tu, pa bih neke stvari da ponovim. Nećemo valjda doći u situaciju, gospodine Mrakoviću, da preduzeće koje se bavi proizvodnjom cigareta iz Mojkovca na nivou 30 tona kupi preduzeće koje je najstarije u Crnoj Gori, koje proizvodi 200 tona cigareta mjesečno a ima tradiciju preko 110 godina postojanja.

Gospodine Stanokoviću, ja sam povodom Vašeg izbora za vrhovnog državnog tužioca, javnosti je to poznato, bio protiv Vašeg izbora dok se ne otklone određene sumnje koje su došle do mene. Nijesam se izborio za to u svojoj partiji i to je najmanji problem, ali sam zbog toga osjetio potrebu da sa ukupnom demokratskom javnosti pokušam neke stvari da izvedem na čistac. U vezi sa tim sam Vam se javno obratio, pozvao Vas da objavite koju ste sve imovinu sticali i stekli dok ste obavljali sudijsku funkciju. Vi ste sudija bili punih 30 godina. Vi ste me uputili na sajt Komisije za sprječavanje sukoba interesa. I Vi i ja znamo da taj sajt objavljuje podatke, a javni funkcioneri su dužni da to čine od 2004. odnosno, 2005. godine, a Vi ste sudija punih 30 godina. Ja sam pogledao i taj sajt, gospodine Stankoviću. Na njemu sam, između ostalog, vidio, da ste 2005. godine pored stana i polovine stana koji ste naslijedili, prijavili stan koji ste dobili od 78 kvadrata, ali ste 2007. godine, gospodine Stankoviću, stekli stan u zgradi Maxima površine 124 metra kvadratna. Prijavili ste vaučere i Vi i

Vaša tadašnja supruga u preduzeću UTIP Crna Gora. Ja se nadam da to neće biti nikakva smetnja, jer motel "Zlatica" je bio dio imovine UTIP-a Crna Gora. Dakle, 2012. godine ste najavili neknjiženi stan, a 2013. godine ste prijavili da ste uknjižili stan od 78 kvadrata. Prijavili ste i dva pištolja, odnosno revolvera. Prijavljeno je da Vaša supruga ima stan u Budvi. Ja sam mislio u najboljoj namjeri, jer znam da je posao vrhovnog državnog tužioca najzahtjevniji u ovom trenutku u Crnoj Gori, a može ga uspješno raditi samo neko ko nema apsolutno nikakve mrlje u svojoj biografiji. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Malo je veće prekoračenje, ali dao sam i drugima.

Koleginice Kovačević, izvolite.

Mi smo uveli novi model ugovora da država kao prodavac plaća kupcu zato što kupuje. Mora se registrovati kao novi pravni posao.

Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani građani, uvaženi gospodine Stankoviću, gospodine Vučkoviću, potpredsjedniče Vlade i ministre Policije,

Izveštaj o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu, po mojoj ocjeni, na pregledan način omogućava da se kroz izložene statističke podatke i anлізу tužilačkih odluka prati, s jedne strane, stanje i kretanje kriminaliteta, a, s druge strane, i rezultati rada u izvještajnom periodu u vršenju njihove osnovne funkcije gonjenja učinilaca krivičnih djela.

U izvještaju se, takođe, dovoljno kritički ocjenjuje rad, rezultati rada u borbi protiv kriminaliteta, prema njihovim postojećim administrativnim kapacitetima, kao i javnost rada tog organa i dostupnost informacija o njihovom radu, s obzirom na neizgrađenost pravosudnog informacionog sistema za potrebe tužilaštva i nedostatak kadrova za odnose sa medijama i javnošću. Državni tužioci su jasno prepoznali potrebu neprekidnog stručnog usavršavanja, kao uslov uspješnog vršenja svoje funkcije i međunarodno-krivične saradnje i pravne pomoći, kao nužnog uslova uspješne borbe protiv organizovanog kriminala koje ne poznaje granice.

Ovo je posebno važno kod činjenice da je prema planskim dokumentima, i to: Strategija reforme pravosuđa i Akcioni planovi za pregovaračka poglavlja 23, 24, Pravosudni i krivično-pravni sistem u procesu kontinuiranog usaglašavanja sa evropskim standardima u svim oblastima koje proizilaze iz ukupnog međunarodnog krivičnog prava i prakse Evropskog suda za ljudska prava, posvećeno stručnom usavršavanju tužilačkog kadra, nesumnjivo proizilazi iz pregleda datog u izvještaju. Podaci o kretanju kriminaliteta, kako u cjelini tako i po pojedinim krivičnim djelima izloženi su po svakom Državnom tužilaštvu i na nivou državno-tužilačke organizacije u cjelini, uz davanje uporednih pokazatelja koji obezbjeđuju kretanje kriminaliteta u odnosu na raniji period i ostvarene rezultate Državnog tužilaštva.

Ono na što, po mom mišljenju, treba posebno ukazati jeste dalje afirmacija alternativnih načina rješavanja krivičnih predmeta kroz odloženo krivično gonjenje i zaključivanje sporazuma o priznavanju krivice. Najznačajnija novina u krivično-pravnom

sistemu koja treba značajno da rastereti sudsku vlast i doprinese većoj ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti rješavanja krivičnih predmeta jeste upravo primjena ovih alternativnih načina rješavanja predmeta. I u izvještajnoj godini nastavljen je trend iz ranijih godina, pa su kroz primjenu instituta odloženog krivičnog gonjenja državni tužioci riješili 734 krivična predmeta. Po tom osnovu, od osumnjičenih naplatili u humanitarne svrhe 255 hiljada eura i preko 68 hiljada eura na ime naknade štete oštećenima. Stoji činjenica da je zaključeno svega 14 sporazuma o priznanju krivice.

Postavljam pitanje - Da li se moglo uraditi više? Bez obzira što u izvještaju su dati određeni razlozi koji još uvijek predstavljaju ograničavanje u primjeni ovog instituta, imajući u vidu da bi se možda time stvorio prostor da se rješavanje najtežih krivičnih djela po sveti veća pažnja vezano za radnje koje su potrebna za krivična djela. Očekujem da iskomentarišete ovo moje pitanje. Znači, prednost primjene ovog instituta kod procesnih stranaka, jer su valjda kriterijumi za njegovo zaključivanje strogo propisani članom 300 do 303 Zakonika o krivičnom postupku. Inicijativnost državnih tužilaca u predlaganju zaključivanja Sporazuma o priznavanju krivice jasno proizilazi iz činjenice da su primjenom ovog instituta rješavani neki krivični predmeti formirani zbog izvršenja najtežih krivičnih djela organizovanog kriminala, pri čemu je, prema Izvještaju, različita sudska praksa, što je imalo za posljedicu i izvjesno veći oprez u pristupanju i primjeni ovog instituta. Značaj i dometi primjene ovog instituta jasno se prepoznaju u Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, predviđajući mogućnost zaključenja sporazuma u odnosu na sva krivična djela, bez obzira na visinu zaprijećene kazne. Rezultati i kvalitet rada državnih tužilaca u izviđaju i istrazi verifikuju u cijeni opravdanosti tužilačke istrage kako u pogledu dužine trajanja postupka broja riješenih predmeta, tako i kvaliteta tužilačkih odluka.

Naime, u postupku sudske kontrole potvrđeno je 96% optužnih akata državnih tužilaca, a broj optuženih, riješenih osuđujućom presudom prelazi procenat od 87%. Cijenim da treba podržati preporuke za dalji rad tužilačke organizacije u izvještaju dopuniti ih ocjenama i preporukama Odbora za politički sistem. Posebno cijenim da bi trebalo unaprijediti javnost rada Državnog tužilaštva, sve u cilju pravovremenog i potpunog informisanja javnosti.

Drugo, analiza rada svih tužilaca u Crnoj Gori i njihov rad bi trebao da bude sastavni dio u Izvještaju o radu Državnog tužilaštva za 2014. godinu. Posebno podržavam komentar mog kolege Željka koji je govorio o popunjavanju ljudi koji se bave finansijskim istragama, ustvari eksperata koji bi trebali da budu što prije popunjeni koliko sam dobila. Iz izvještaja se vidi da je već urađen prije dva kandidata, što je veoma dobro. Ono što mislim da je veoma bitno jeste unaprijediti kapacitete tužilaštva u finansijskim istragama i načinu obezbjeđivanja finansijskih eksperata i na kraju bolja saradnja Tužilaštva i Policije. U tom cilju očekujem komentar uvaženog ministra Konjevića, dokle se stiglo, na čemu se radi vezano za bolju saradnju Tužilaštva i Policije i njihova uloga u prekrivičnim radnjama. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, koleginice Kovačević.

Najavio sam kolegu Lekića, a da se pripremi kolega Andrija Popović. Poslije njega iz opozicije koleginica Jasavić. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ:

Hvala.

Uvažene kolege, uvaženi gosti,

Poslanici Demokratskog fronta će biti veoma aktivni povodom ove teme. Već je potpredsjednik Skupštine intonirao veoma dobro ton i pristup Demokratskog fronta. Mi smo, između strepnji i nada, ne bih želio da ovo zvuči poetski, ali strepnji da će se nastaviti pozicija neautonomna, nekompetentna Tužilaštva u dužem periodu. Ne mislim da na prošlu godinu, imajući u vidu v.d. stanje, mislim na ovaj prethodni period i mislim da je dobro da je potpredsjednik Skupštine profesor Radulović pomenuo neka iskustva iz Njemačke. Samo da dodam, da podsjetim, tamo je predsjednik države prošle godine ili pretprošle dao ostavku. Podnio je ostavku čovjek. Ništa nije dokazalo neki sumnjivi kredit njegove supruge itd. Ministar odbrane je podnio ostavku, jedan veoma talentovan mlad političar, jer su pronašli da u disertaciji ima nešto prepisano. Zato je Njemačka prva u evropskom razredu, to je evropska Njemačka i tamo postoji pojam ustavnog patriotizma.

Mi danas govorimo o onome što se najviše upotrebljava u žargonu, u rečniku u ovoj državi, a to je pravna država i pokušavamo da dođemo do te pravne države. Neko moli, neko traži, neko insistira, neko zabušava, neko simulira, neko demagoški pristupa svemu tome. U svakom slučaju, imamo jedan status kvo, jedan loš status kvo. Nema dekriminalizacije crnogorskog društva bez pravne države, bez položaja posebno Tužilaštva. I drugi su imali „porođajne muke“, pa ako bi otišli daleko, u rimskoj imperiji jedan imperator je odredio svog konja za senatora. To je bila pravna norma, ali stvari su išle naprijed. Došli smo do vremena kada nemamo baš konja, ali imamo konjice, imamo lake konjice u Parlamentu koje glasaju i imamo kao način vladanja tešku artiljeriju u punktovima propagande. Tu dolazimo do naših vremena, do nas i to je stvarnost. /Upadica/

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U redu je. Bolje ja razumijem te stvari od kolege Stanišića. Dobićete riječ. Kada neko drugi priča, pustite. Radi se o političkim terminima, laka konjica i artiljerija.

MIODRAG LEKIĆ:

U drugim državama su tužiocu, ustavne sudije elita društva. Oni su izborili taj status. Kod nas, nažalost, to nije tako i zato očekujemo neke preokrete. Ova partija, odnosno ova koalicija je bila rezervisana prema izboru novog tužioca, ne ad persona, ad hominem, nego zbog lošeg iskustva. Smatram da tužiocu treba dati šansu i mi ćemo vidjeti kako će stvari ići. Da se zaustavi ova tradicija, zaista farsična trebalo bi mnogo vremena, a vrijeme leti. Da navedem da je jedan tužilac učestvovao u političkim promocijama DPS-a, da je drugi učestvovao isto u nekim farsičnim varijantama, pri čemu glavni imputi aferama kriminalno-mafijaškog karaktera su dolazili iz inostranstva, iz Italije, iz Brisela, Sjedinjenih Američkih Država, tako da mi još uvijek nemamo samostalno pravosuđe, samostalno tužilaštvo.

U tom smislu, ističe vrijeme, mi očekujemo, mi dajemo šansu novom tužiocu da pokaže da se zaustavi spoj politike i prava. Ako se to nastavi, biće to velika moć, ali ne forsirajte nemoć demokratske alternative opozicije građanskog društva. U tom smislu je tužilac pred jednim velikim izazovom. Dijelim ove rečenice i pristupe potpredsjednika

Radulovića koji je ukazao na njegovu ogromnu ulogu da pokrene određena pitanja. Kolega Kaluđerović ih je pomenuo pojedinačno, ja nemam namjeru. U tom smislu, mi ćemo nastaviti iz Demokratskog fronta da sve to pratimo kritički i da pomognemo ako bude potrebno, ako se napravi pravi zaokret.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam što ste se držali vremena.
Izvolite.

OBRAD STANIŠIĆ:

Samo da kažem. Razumio sam dobro što je rekao uvaženi poslanik Lekić, ali morate da znate i kontekst iz koga je to izvučeno. Prvo je bila priča da su nekad postojali zakoni, pa da je čovjek mogao i konja da kandiduje da bude senator, a poslije se pomenula laka konjica.

Prema tome, gospodine predsjedniče, dobro razumijem šta se priča i iz kojeg konteksta se pojedine stvari izvlače. Zato sam reagovao.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

To je metafora izašla iz Kaligule koji je proglasio konja za senatora. Samo trenutak. Pustio sam Vas da obrazložite Vašu sumnju, a ja ću Vam reći zašto nijesam prekidao. Daću vam odgovor. Druga stvar je poslije toga išla, politička laka konjica. Moram Vam reći da tu riječ i ja koristim, politička laka konjica. Često se koristi i neka originalna metafora za onaj dio političke scene koji se žrtvuje u nekom jurišu. Samo trenutak, saslušajte me, ja vas pažljivo slušam čitav dan. Koristi se dosta često i u drugim jezicima za onaj dio političke scene koji lako pogine, gurnete je u juriš i ona lako pogine. Laka konjica bez dobre zaštite u strategiji ratovanja je potrošna roba. Onda je upotrijebio artiljeriju, upravo tu artiljeriju koja sasiječe laku konjicu. Moguće da sam rob poznavanja ratnih vještina, ali je to dosta česta politička metafora, nije bila uvredljiva. Vidjeli ste da kolega Lekić nema namjeru da uvrijedi. Ispoštujte vrijeme i nijesam osjetio nikakvu namjeru da uvrijedi bilo koga. Metafore su dio našeg parlamentarnog života i smatram ih čak obogaćivanjem atmosfere.

Želite li Vi proceduralno? Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ:

Nije bilo nikakvih problema za intervencijom, ali da ne bi bilo u metaforama, da pređem na konkretan jezik, pa da uzmu riječ Stanišić i ostali, a to je da se očekuje od Tužilaštva da, imajući u vidu da je predsjednik DPS-a i predsjednik Vlade Milo Đukanović često akter mnogih afera, da je u Italiji bio isleđivan u tužilaštvu, da ovih dana čitamo razne izvještaje, pa čak se i potpredsjednik Vlade Marković koji ima ulogu reformatora pravosuđa pominje u prisluškivanjima strane policije koja je targetirala određenu mafijašku grupaciju. Ovo nije nikakva presuda nikome, ali pretpostavljam da je neprijatno gospodinu Markoviću. Možda će imati nešto da objasni. Nama dolaze sa strane, iz drugih država, imena iz vlasti. Jedino ovdje ne možemo da imamo dimenziju ozbiljne istrage makar zbog kolegijalnosti prema drugim državama. Evo dopune moje diskusije koja nije metaforična, nego vrlo direktna, pa bi bilo dobro da uzmete riječ i

gospodin Marković da objasni kako se našao pod prismotrom strane policije koja je istraživala međunarodnu mafijašku djelatnost.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Potpredsjednik Marković je direktno prozvan. Potpredsjedniče Vlade, izvinite za trenutak. Jasno je rečeno da ne bi bilo metafore, gospodine Stanišiću, biću direktan. Samo ste uzeti kao početak priče bez ikakvog osvrta na Vaše. Nije se osvrnuo ni na jedan Vaš stav, samo je rekao direktne stvari. Da pustimo potpredsjednika Vlade jer je direktno prozvan i tu nema dileme barem. Izvolite, potpredsjedniče.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, nijesam prozvan, nego ispitivački upitan od gospodina Lekića da li se osjećam neprijatno i da li sam bio pod mjerama druge države u mafijaškim predmetima. Niti se osjećam neprijatno, niti sam bio pod mjerama. Ako ste kao odgovoran čovjek pročitali tamo šta se u tom transkriptu govori, vidite da nemam razloga da se osjećam neprijatno i da sam bio pod mjerama. Vidjeli ste koji je to sadržaj razgovora, kako je do tog razgovora došlo, na posredan način, na poziv, kao što biste se Vi, vjerovatno, javili nekom kada bi tražio kontakt sa Vama. U odnosu na sve ono što je rečeno, što sam rekao u onom transkriptu, bez dileme potvrđujem i ne osjećam nikakvu neprijatnost niti odgovornost vezano za to. Nema potrebe da me upućujete na tu vrstu ličnog osjećaja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Daću poslije kolegi Stanišiću. Sačekajte, neka nastave dijalog.

MIODRAG LEKIĆ:

O tom periodu gdje se Crna Gora, nažalost, prepoznavala, bar njeni segmenti vlasti, kao involvirani u mafijaške poslove, u nedostatku istrage, evo da debata demokratska doprinese principu javnosti. Prvi put čujemo da poslanik pita, potpredsjednik Marković je rekao da on iz toga što se moglo pročitati nije involviran i ja vjerujem da je tako. Znao kako, meni se neće desiti, vjerujte, ili većini ovdje u parlamentu da imam veze sa osobama koje su pod istragama za međunarodni kriminal i mafijaško udruživanje. Tako da sama je činjenica da ste bili u tom društvu, a nijesu osobe koje su daleko od struktura vlasti. U telefonskom društvu, pa nijesu Vas zvali da pričate o fudbalu i o košarci, nego ste operativno radili da li treba da se vidi, da se ne vidi itd, ali moguće je da ste Vi podigli slušalicu, ali ovo je doprinos.

U nedostatku ozbiljne istrage, deset godina se piše po novinama, u knjigama, ukoričene su neke osobe. U jednoj enciklopediji se nalazi predsjednik vaše partije u kontekstu ovom o kojem govorim. Možemo mi da se pravimo da se ništa nije dogodilo. To je period kada su poremećene vrijednosti u Crnoj Gori, kada je lokalna mafija iz Pulje našla raj u Crnoj Gori, kada su sticali moć i kada se završavalo sa ovim obračunima koji su ostali misteriozni. Ne zatežem, niti koga optužujem. Gospodin Marković kaže da je slučajno upao u to društvo, a nijesam siguran baš da ste slučajno, ali tačno je da iz razgovora nema razloga da Vas sumnjičimo, niti je to moja namjera, niti je to moja uloga, niti sam to nikada u životu radio. Napredovanjem ove debate počeli smo istragu,

nadajmo se na jedan demokratski javni način. Nadamo se da će je tužilac pokrenuti na jedan kompetentan, autonoman i ozbiljan način.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Daću Vam riječ samo jednu najavu. Za vrijeme mandata potpredsjednika Vlade Markovića mi smo ratifikovali Sporazum sa Italijom o izručivanju svojih državljana. Znači, za vrijeme njegovog mandata, tako da smo mi otvorili još jednu stranicu odnosa sa Italijom. To je doprinos bio direktno potpredsjednika Vlade o otvaranju prema Italiji. Italija to još nije završila. Izvolite.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Čudi me od gospodina Lekića, uglednog diplomate i poslanika i predsjednika Demokratskog fronta, da ne kažem manipuliše, ali u drugačijem kontekstu izvlači ono što je sadržaj. Nijesam se našao u tom društvu. Bio sam usred Podgorice i dobio telefon za razgovor koji je tražen sa mnom. To se moglo desiti bilo kome drugome. Niti prejudiciram šta će se sve desiti u tom predmetu, ali to je jedna građanska komunikacija koja ne ukazuje ni na ništa. Prema tome, nemojte da stavljate nešto u kontekst, a za to nema elementarnih činjenica. Volio bih da se pridržavate toga, a kao što ste rekli, vrijeme će pokazati gdje je istina. Nijesam se našao u tom društvu, nego sam bio u svom gradu, uzeo poziv za koje je bilo interesovanja i vidjeli ste na koji način sam taj poziv obavio. Stojim iza svega onoga što je tamo objavljeno. Nemam razloga ni da se osjećam neprijatno, niti da sadržaj tog razgovora, tog poziva ne prihvatim kao svoj.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Može, ali da ne otvori sljedeći krug. Mislim da su dva kompetentna sagovornika razgovarali na pravi parlamentarni način.

OBRAD STANIŠIĆ:

Proceduralno sam se obratio. Nijesam tražio od uvaženog gospodina Lekića ... Imao sam pravo proceduralno.

Već kada smo oko konjice, vas dvojica ste to shvatili na vaš način. Uvaženi kolega Lekiću, koliko znam, nekad ste i vi bili sastavni dio te konjice koju danas napadate. Ništa drugo. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Prozvali ste ga. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ:

Da iskoristim ovo da kažem da je potpredsjednik Marković napravio jak napor da se distancira od ovog društva i ove teme. Ne može da se distancira da je bio targetiran u jednoj operaciji proučavanja mafijaških veza. Vjerujem da je on tu podigao slušalicu i uopšte to meni nije cilj. Govorim o nečemu što je na nivou principa. Svi imamo iskustva. Vjerujte, prenijeću vam iskustva, a mnogi znaju ovdje. Tekst u lokalnim novinama lokalnog novinara, govorim o Italiji i Francuskoj, dvije zemlje koje nešto bolje poznajem, koji je neka indicija kršenja zakona je dovoljan motiv da kreće lokalni ili nelokalni tužilac

u istragu. To je normalna stvar. Čak sam mislio da je to možda pretjerivanje u drugom smislu. Hoću da kažem da se ovdje dešavaju drastične stvari. Prolaze vozovi, ubistva, indicije itd. Na kraju krajeva, nije li ova materija dekriminalizacije društva i pravne države, da li je Demokratski front ovdje lansira, pa imamo problema sa terminologijom. Nema jednog gosta koji ne dođe u ovu zemlju, a da ne pominje problem pravne države.

Prema tome, hoću da kažem da je ovo jedna uzgredna epizoda, dijalog sa gospodinom Markovićem. Cijenim njegovu distancu, njegovu potrebu da se distancira od osoba sa kojima je razgovarao. To je dobro što je uradio pred javnošću. Kada bi bilo malo više javnosti, drugačije bi bilo. Zato pominjem tešku artiljeriju iz punktova plaćenih koji treba da obave neke prljave poslove, lake ili teške grupacije, da izbjegnem riječ, ali je /Prekid/ metaforična plemenita životinja, radna itd. Nemojmo da se tangiramo i da se prepoznamo.

Vratimo se mi centralnoj temi, a to je veliko breme koje nosi državni tužilac. Još jednom ponavljam, Demokratski front daje šansu uprkos rezervama koje smo izrazili, a izrazili smo ih zbog prethodnih iskustava. Vidite, jedna operacija je bila, takođe, spektakularna. Traži se iz tužilaštva u Crnoj Gori, imam svoje podatke, novinske i druge, da se navodno čuje šta italijanska strana smatra i šta ona ima kao materijal koji optužuje ovdje određene protagoniste sa vrha vlasti. Pa se onda šalje Beogradu, jer je tamo predsjednik zajednice Srbija Crna Gora bio kadar iz Crne Gore. Uzgred u dvije afere "Pacir" i "Satelit", mislim, Mesić se malo bolje oprostio, makar nije imao ni jednu aferu i ovu godinu dana naš kadar je stigao da se uplete u dvije afere. I onda navodno Vlada traži od ambasadora u Rimu, koji je, naravno, u šemi vlasti i čitava operacija, da javi ambasador medijima u Crnoj Gori - ništa nema, ništa se ne dešava i tako dalje.

Evo čitamo ovih dana ponovo. Vrlo je korisno što se gospodin Marković distancirao od društva sa kojim je bio u dijalogu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nemojte, molim Vas. Pustite da obave dijalog potpredsjednik Vlade i predsjednik najveće opozicione grupe. Izvolite.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Hvala.

Zaista nijesam očekivao od gospodina Lekića ovu vrstu političke manipulacije, na moj račun i ovim povodom. Niti sam govorio da se ograđujem, niti sam bio u društvu, nego da sam primio poziv preko posrednika i obavio razgovor koji ste imali priliku da vidite. Stojim iza toga. Niti imam razloga da se osjećam neprijatno, niti imam razloga da se osjećam krivim, niti imam razloga da se ograđujem o bilo koga. Potpuno sam samosvjestan u svemu onome što u životu radim i kao profesionalac i kao građanin. Molio bih Vas da mi u tom kontekstu ne stavljate u usta ono što nije tačno. Mislim da ste sa jednog terena krenuli u drugi izgovarajući ono što nijesam rekao. Nijesam rekao da se ograđujem, niti da imam griže savjesti, niti da se osjećam neprijatno, niti da imam bilo kakvu vrstu odgovornosti za ono što sam rekao, već da stojim iza svake riječi koje sam izgovorio. Mislim da je to bilo dovoljno u našoj polemici, da nemamo izvedene zaključke. Ti izvedeni zaključci imaju političku konotaciju, a onda bismo mogli Vi i ja ući u neku drugu vrstu dijaloga koju ne želim.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Obratite se meni direktno i da čujem što je povreda Poslovnika.

OBRAD STANIŠIĆ:

Mislim, gospodine predsjedniče, da ste trebali ove maliciozne izjave od uvaženog kolege /Prekid/ nijesam očekivao, da se neko prepoznao. Reći ću Vam, uvaženi kolega Lekiću, ako ste mislili kao i ja sada metaforu da je "konjica" vojska, ja sam pripadnik one vojske u kojoj smo nekad bili zajedno, a Vi ste mnogo vojski do danas promijenili. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dali smo priliku za repliku.

Izvolite, kolega Lekiću, replika.

MIODRAG LEKIĆ:

Rekao bih gospodinu Markoviću, neće se Stanišić naljutiti što ću ga preskočiti. On uporno pominje neku saradnju. Jedva se toga sjećam i smatram vrlo nebitnim. Nijesam ništa mijenjao, nijesam bio nikad ni u jednoj stranci i tako dalje. Nema potrebe da sada objašnjavam sebe. Nije ovo interpersonalni duel. Ovo je tema koja pomaže gospodinu tužiocu. On je ovdje akter, on je glavni gost. Dobro je da smo otvorili sve ove teme.

Nijesam Vas, gospodine Markoviću, ništa optuživao. Samo sam rekao da Vam je vjerovatno neprijatno, posebno što ste Vi reformator političkog sistema i rada na stvaranju pravne države. Trudite se, ali Vam nije dobar uvod i ulazak nakon ovakvih stranica koje čitamo.

Ne želim da širim temu, brzo ću završiti, uzdižući na nivo principa čitavu temu. Ima dosta simuliranja. Možemo, gospodine Markoviću, da pređemo na drugu temu, gdje ste Vi, takođe, akter. Sporo ide sve. Sve su neki planovi, sve se nešto odugovlači, sve se birokratski planira za neku godinu. Nemamo mi nikakav rezultat još uvijek. Vi ste tu centralna figura. Odugovlačenje ovog posla, preinstitucionalizacija, da ne govorim o kolizijama pravnih normi i tako dalje. Mislim da naš tužilac, naš kad kažem mislim države Crne Gore, ima težak zadatak. U toj preinstitucionalizaciji, u tim kolizijama institucionalnim, tim nejasnim pravnim normama, tim odugovlačenjima, da ne kažem simuliranjima pred Evropsku uniju, gdje mi još uvijek nemamo nikakav rezultat. Tu je problem, ali mi pokušavamo da damo šansu.

Završavam, citirajući potpredsjednika Radulovića, "strepnje i nade", sumnjamo zbog prethodnog iskustva, nade, vjerujemo da može doći do preokreta. U tom smislu i personalni kapacitet novog tužioca je mnogo bitan i mi želimo da on ne favorizuje nikoga i to što će se mnogi javiti iz Demokratskog fronta ne znači da mi želimo da držimo tu temu da bi Tužilaštvo ili Pravosuđe donijelo vlast nekome u opoziciji. Ne to treba građani da odluče, ali želimo da imamo elementarna pravila u kojima bi se ispoljila volja, a da ne govorim sada o snimku i o svim tim drugim pitanjima.

Dobro je što smo otvorili ova pitanja. Vidite, govorio sam o lokalnim novinarima i lokalnim tužiocima koji pokreću oko male stvari. Ovdje u Crnoj Gori predsjednik Skupštine je prije nekoliko dana izjavio javno da takozvani predsjednik države Crne

Gore, uzgred, 30. maja ovdje je većina glasala, izrazila volju, odnosno mišljenje da su izbori pokradeni, 30. maja većina u Palamentu, dakle, predsjednik Skupštine je rekao da se radi o čovjeku za kojeg su vezane najveće finansijske pohare u Crnoj Gori. Vidite, ovo nije mali tekst u lokalnim novinama. Da smo ozbiljna država, a često nijesmo, tužilac bi već pozvao obojicu ili onoga koji je optužen da pokrene ova pitanja.

Dakle, stigli smo do tačke - ili ćemo biti ozbiljna država, ili ćemo biti na međunarodnom planu „banana“ država, a ovdje jedna opereta unutrašnja gdje se ostvaruje jedan repertoar koji je suprotan pravno uređenim državama.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Bio sam vrlo precizan. Daćete mi par riječi da kažem na tu temu gdje sam dugotrajući. Da povodom finansijske pohare oko KAP-a bi on kao bivši premijer prvo trebao da se izjasni, jer se deset godina zalagao za takvu privatizaciju, pa da onda proziva nekog da zaustavlja razvoj, da budem vrlo precizan.

Podsjetiću vas drugu stvar oko tužioca. Ušao sam u ovu stolicu 2003. godine time što sam uslovio ostavkom jednog tužioca prije toga. Da vas podsjetim da sam tako ušao u ovu stolicu. Nijesam htio uzeti ovu stolicu dok tužilac ne pođe tada sa svoje funkcije. Sjećate se da sam čekao tri mjeseca njegovu ostavku i dobio sam je. Znajući tad da će tužioci biti ono što treba da gradi državu Crnu Goru, tada ka nezavisnosti, a sada ka evropskoj integraciji. Podsjetiću vas još jednu stvar koliko sam investirao u tužilaštvo. Podnosio sam ovdje amandman prošle godine da se 600.000 eura da više Tužilaštvu. Odbila ga je i vlast i opozicija. Odbila ga je i vlast i opozicija, a lično sam podnio amandman. Nije mi bilo teško da se krijem iza nekog poslanika, da je Bog, predsjednik Parlamenta to može, znajući da će opet trebati tužiocu novac da bi se, kako god se zvao tužilac, borio protiv kriminala. Nije ga podržala ni vlast ni opozicija.

Treća stvar, za sve nas zajedno ovdje. Danas sam rekao, a ponoviću, ako hoćemo tužioca sa autoritetom i povjerenjem javnosti, mi, politička elita, jer to ne piše nigdje u zakonu a svugdje je normalna stvar, Vi ste to rekli, kolega Lekiću, mislim da je čak u kontekstu rekao i potpredsjednik Vlade, ne može se desiti ni u jednoj državi na svijetu koju ja poznajem kao civilizovanu, a dosta sam ih obišao i u nekima boravio i dugo, da lica optužena za teška krivična djela korupcije i dalje vrše političke funkcije. To nema niđe bez u Crnoj Gori. Ili raspustimo Tužilaštvo da blati ljude i podnosi prijave za teška krivična djela, ili politička elita mora da obezbijedi da političari ne mogu biti na funkcijama pod teškim optužbama. Ne može oboje biti u pravu - ili vjerujmo državnom organu, ili vjerujmo našim kolegama političarima. Po definiciji moramo vjerovati državnom organu, jer predstavlja državu, jer je dobio mandat od države. Vi ste pomenuli Fon Gutenberga, koji mi je prijatelj, zbog sitnice koja piše u doktoratu, podnio je ostavku. Predsednik Njemačke nije za kredit, nego da mu je neko platio 500 eura u hotelu. I to u Njemačkoj čiji je GDP više hiljada milijardi. Ali, to je kultura elite. Ne može tužilac ako mi ne odradimo svoj dio posla. Ovo jeste biti ili ne biti za ovu državu u mnogim elementima. Slagali se mi oko NATO-a ili Evropske unije, to je manje bitno. Država koja ne leži na pravu ne može biti ni uredna, ni stabilna, ni prosperitetna. Dajte da zajedno to radimo. Zato je i došao potpredsjednik Vlade. Rekao sam, uz sve ovo što ste Vi rekli, on je taj koji je omogućio da sklopimo Sporazum sa Italijom o izručivanju naših građana, što je veliki korak. Znači, nije bio prepreka tome, nego smo mi to ratifikovali, a Italijani još nijesu. Znači, dobra volja se pokazala kod ovog

potpredsjednika Vlade, evo sad ga hvalim, u vrlo teškoj stvari za svaku državu, a za Crnu Goru posebno u takvim odnosima. Pogotovo ovo što kažete, neke stvari su koričene oko Crne Gore u italijanskoj literaturi.

Izvolite, potpredsjedniče Vlade.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Vezano za ovo što je rekao gospodin Lekić, da sam neko ko je u Vladi odgovoran za jednu važnu oblast koja se tiče vladavine prava. Ustvari, zagovornik sam više parsaičnih promjena i reformi, nego suštinskih reformi koje bi trebale dati rezultate. Na to mogu da odgovorim da i kao ministar i kao član Vlade radim sve ono u skladu sa strateškim opredjeljenjima što treba da unaprijedi kvalitet života u Crnoj Gori, na svakom planu i u svakom sektoru. Da li će to dati rezultate, ne zavisi samo od onoga ko predlaže i od onoga ko stoji iza toga, nego zavisi od mnogih drugih faktora i zavisi od društva u cjelini. Naravno, prije svega, onih struktura društva koje definišu politiku toga društva i strateške pravce razvoja.

Zato ću vas podsjetiti da je početkom 2010. godine Ministarstvo pravde pokrenulo inicijativu, odnosno formiralo predlog za izmjenu Ustava kako bismo na samom početku reformi na putu ka članstvu u Evropskoj uniji obezbijedili u Ustavu temeljne pretpostavke da pravosuđe u širem smislu, znači uključujući Sudstvo i Tužilaštvo imaju sve pretpostavke za snaženje svojih kapaciteta kao nezavisne, samostalne i odgovorne institucije. Sjetićete se koliko je bilo otpora tom pristupu. Tih otpora je bilo i ovdje u Parlamentu, ne samo prilikom glasanja, nego prilikom opedjeljenja da treba taj predlog prihvatiti. Takvih otopra je bilo i na drugim nivoima. Ipak smo, na sreću, u ovom Parlamentu konsenzusom jednoglasno se opredijelili da su neophodne ustavne promjene. Naravno, kada se glasalo o konkretnim predlozima ustavnih promjena, tog konsenzusa nije bilo. Nakon toga su uslijedile sve aktivnosti koje treba da na zakonodavnom i ustavnom nivou obezbijede i Sudstvu i Tužilaštvu sve instrumente da budu efikasni i odgovorni i daju rezultate na planu borbe protiv kriminala i korupcije kao našeg nespornog problema oko koga se ne razlikujemo. Razlikujemo se oko intenziteta i odgovornosti za to.

Prema tome, gospodine Lekiću, nije do ministra pravde ni do Vlade da sprovodi izviđaj, niti da dolazi do optužnice, niti da tu optužnicu potvrđuje, niti da vodi sudski postupak. Vlada je uradila sve i na taj način pokazala političku volju. Danas smo tu da kažemo da smo nakon ustavnih promjena imali izmjene Zakona o tužilaštvu, gdje smo stvorili hitne pretpostavke za implementaciju ustavnih promjena. Jutros je u Parlament stigao Predlog novog Zakona o tužilaštvu i Zakona o specijalnom tužilaštvu koji daje Tužilaštvu kao samostalnom državnom organu, državnom organu koji je nezavisan po Ustavu, državnom organu u kojem tužiocima imaju stalne tužilačke funkcije, sve elemente njihove pune samostalnosti bez mogućnosti za uticaj iz Vlade. Vlada radi po Ustavu svoj posao, ali nije sve do Vlade da se taj posao završi do kraja. Tu je, prije svega, i vaša uloga.

Nijesam vas vidio da ste ni za jedan od ovih predloga glasali. Glasali smo danas o Zakonu o sprječavanju korupcije, jedan odličan zakon. Zakon na kojem smo radili godinu dana sa evropskim ekspertima, sa Savjetom Evrope, sa Evropskom komisijom, slijedili njihove preporuke do u detalje. Kada sam bio protiv nekih amandmana, nijesam bio protiv toga u ime Vlade zbog toga što ne mislim da su ta rješenja dobra, nego što su

ona suprotstavljena rješenjima koja nam je ponudila Evropska komisija. Vaša strana nije glasala za to. Imaćemo sutra Zakon o državnom tužilaštvu ili ovih dana i imaćemo Zakon o specijalnom tužilaštvu. Otvorili smo državno tužilaštvo za kadrove sa strane, novim zakonom, i državno tužilaštvo i specijalno tužilaštvo. Za specijalno tužilaštvo smo omogućili izbor sa strane. Prihvatili smo komentare koji su došli iz ovih klupa i predloge, što znači da odgovorno promišljamo šta dolazi sa druge strane ove sale, ali zato i tražimo podršku, a ne samo kritiku. Ne samo kritizerstvo, ne samo nepovjerenje, ne samo konstataciju - ništa to ne znači dok mi ne dođemo na vlast. Privhatite ono što je dobro, pa kada dođete na vlast implementirajte ga bolje nego što to mi znamo i što mi umijemo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Jedan od ključnih ljudi u političkom životu Crne Gore. Inače, ulazna informacija je da je direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost podnio ostavku.

Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ:

Prvo, mislim da je dobro što je otvorena ovako rasprava bez fraza, nego direktna i mogu da ponešto cijenim u tim inicijativama na normativnom planu, pri čemu naša odbijanja su uvijek bazirana na argumentima koja saopštavamo javno, pa neka građani sude da li smo bili u pravu. Međutim, da ne bi simplifikovali stvari, moram da ukažem da nije oko ove materije, pravne države, zakona i tako dalje polarizacija i kontrapozicioniranje između vlasti i opozicije. Međunarodni faktor je mnogo involviran, kao što znamo. Dobro je što nekad nijeste vi zadovoljni, nekad nijesmo mi zadovoljni djelovanjem. Tako da su upravo impulsi za pravnu državu, za borbu protiv korupcije, kriminala. Ne možemo ipak preskočiti činjenicu uz svo normativno napredovanje, koje, po mom mišljenju, ide ipak sporo. Ipak se odugovlači, neki su planovi 2015, 2016, 2017, 2020. i tako dalje, ostaje ta rečenica ubitačna, moćna, dominantna, i ne od opozicije, i ne od Demokratskog fronta, uzgred i od opozicije, ali ona je u najvišim dokumentima Evropske unije. Oni traže konkretne rezultate u borbi protiv kriminala i korupcije. Ta materija je još uvijek ovdje apstraktna materija. Mi nemamo nikakve rezultate, nemamo konkretne rezultate. Nikog ovdje mi ne jurimo, niti smo za nikakve revanšizme, pogotovo ja nijesam, ali sam za demokratska pravila, norme, rasplete. Prema tome, nemamo mi impuls nerealan, agresivan, revanšistički, jer nemamo ni razloga za to. Želimo ako se bavimo politikom, da učestvujemo u jednom društvenom životu koji je baziran na pravilima i gdje pravila imaju neke ishode. Zato sam ukazao na teškoće tužioca. Na jednu prenormativnost, na paralelne institucije. Mi smo zemlja kaja je preinstitucionalizovana da bi se stvarala konfuzija, negdje spontano u nekompetentnosti da se sve to osmisli, negdje namjerno. Sve to naravno na jednoj osnovi ekonomskoj, vrlo skromnoj, sve to košta i tako dalje.

Prema tome, nije da mi negiramo određene inicijative, ali, sa druge strane, ne možemo da kroz kvantum normativnog ne vidimo činjenicu da ovdje nemamo rezultate u borbi protiv kriminala i korupcije. Ni na koga konkretno nijesam mislio, sada dok ovo govorim, ali očigledno da je ovdje toliko detalja. Imali smo različite pristupe, kolega Kaluđerović je rekao na jedan konkretan način, ja sam izbjegao jer nemam vremena.

Naravno, KAP. Državna komisija je utvrdila nezakonite garancije, onda ovaj žurnalistički KAP koji se zove "Pobjeda", to je isto KAP, samo što je žurnalističkog karaktera po materiji. To je rupa bez dna i tamo su konstatovane garancije koje su nezakonite. Nemamo ni jednu inicijativu. Sumorno je stanje. Nemojte da se ljutite kada kritikujemo, jer, nažalost, kritikujemo sa razlogom. Ja bih volio da se varam, ali bojim se da sam u pravu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Bez kritike nema demokratije. Još je niko nije smislio.

Izvolite, potpredsjedniče Vlade, želite li odgovor?

Dobićete šutra ako ne stignete danas. Mislim da su ovo važne rasprave, na način koji još nijesmo vidjeli. Izvolite.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Parlament je pozvao Vladu da učestvuje u ovoj raspravi. Ja mislim da mi dajemo doprinos toj raspravi. Moguće da ne odgovaramo onome što vi želite, ali branimo našu poziciju i želimo dijalog.

Gospodine Lekiću, nema razlike u Crnoj Gori ni između Vlade, Parlamenta, pa čak ni sudske vlasti, Sudskog savjeta, jer u tom sudskom savjetu sjedim po Ustavu, ne po političkoj volji vladajuće partije, da mi nemamo dovoljno rezultata na planu suprotstavljanja organizovanog kriminala i korupcije. I nije to samo slijeđenje ocjena koje dolaze u Izvještaju o napretku ili drugih ocjena koje dolaze sa relevantnih međunarodnih adresa. To je zaista naša spoznaja. Nema razlike u ocjeni da zbog nemanja rezultata mi trpimo ozbiljne posljedice po naše društvo i po njegov razvoj, a na taj način sigurnost i kvalitet života naših ljudi. Takođe, nema razlike u tome da mi moramo, da bismo postigli te rezultate, napraviti nekoliko koraka koji su nužni, bez obzira na urgentnost pitanja, a to je da moramo urediti zakonodavni okvir, moramo pozicionirati u sistemu nosioce koji se bore protiv organizovanog kriminala i korupcije, da budu, prije svega, samostalni, da budu nezavisni od bilo kakvog uticaja, a onda i razrađivati njihov insitucionalni potencijal. U okviru tog institucionalnog potencijala, moramo pronaći ljude koji imaju znanje i sposobnost.

Da li ih imamo danas u dovoljnoj mjeri u našim institucijama? Nemamo. Ne trebate to vi da nam kažete. Mi to znamo iznutra. Mi smo nekada kada razgovaramo, evo tu je moj kolega Raško Konjević, ministar Konjević, o tim problemima, smo mnogo kritičniji nego što vi javno politički to saopštavate. Ali se mi ne predajemo pred tom činjenicom ili pred tom spoznajom. Mi pokušavamo da mijenjamo stanje, organizujemo seminare, organizujemo obuke. Tražimo naše partnere da nam pomognu. Evo sada uspostavljamo jedinstvenu listu kandidata za sudije i tužioce u odnosu na prethodne obuke i testove koji će ih po kvalitetu dovesti na listu kandidata. Znam da nam je neophodno vrijeme, ali moramo biti strpljivi da bi došli do rezultata.

To vrijeme, dugo vrijeme za rezultate najviše šteti nama, šteti Vladi i šteti vladajućoj koaliciji. Jer, možda građani neće imati strpljenja da to vrijeme čekaju. Možda će na nekim izborima bili oni vanredni ili redovni, nam okrenuti leđa, ali onda će to nastaviti neka druga politička opcija koja zadobije povjerenje.

Imamo rezultate. 2009. godine je stupio na snagu novi Zakon o krivičnom postupku i prvi put se tada u naš pravni sistem uvodi instituti oduzimanja imovine

stečene kriminalom, sporazum o krivici, odloženo gonjenje itd, a od 2011. godine se taj zakon primjenjuje u punom kapacitetu. Samo 2009. kada nijesmo znali u našem pravnom sistemu, kada naši pravnici nisu znali šta znači oduzimanje imovine stečene kriminalom, kada nijesu imali pojma šta je finansijska istraga koja se pokreće povodom nekog krivičnog djela, mi imamo 40 miliona privremeno oduzete imovine stečene kriminalom. Kada to stavite u kontekst našeg GDP i uporedite sa nekim drugim zemljama, vidjećete da je to veoma impresivan rezultat. I danas je ta imovina u privremenom vlasništvu države. Ali smo, takođe, uvidjeli da nemamo kapacita da tom imovinom upravljamo i da obezbijedimo korist državi i u ovom prelaznom periodu do pravosnažnosti presude. I sada radimo novi zakon koji treba da nam omogući nove mehanizme i instrumente da to napravimo, da ta imovina koja je stečena kriminalom bude od koristi državi, pa moguće i pojedincu. To su sve problemi sa kojima se susrijećemo. I nije tačno da je naša politička struktura zaštićena od zakona. Danas se ključne istrage, ne samo istrage, nego i ključni predmeti u oblasti korupcije vode protiv veoma visoko pozicioniranih ljudi iz moje stranke u čijem sam ja izvršnom tijelu.

Prema tome, nema zaštićenih. Pitanje je samo koliko imamo znanja, sposobnosti i dokaza za nešto što je kršenje zakona. I zbog toga je važno da to razumijemo i da ka tom cilju bez obzira na naše političke razlike zajednički stremimo bez optuživanja, bez etiketiranja, već sa jednim zajedničkim naporom da u Crnoj Gori bude bolje svima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Evo, kolega Popoviću, da čujemo Vaš doprinos, šlag na ovu tortu između kolege Lekića i kolege ...

Riječ vam dajem jer na redu ste da imate diskusiju. Zato kažem šlag na ovu raspravu.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani potpredsjedniče Vlade, ministre, vrhovni državni tužioče, zamjeniče VDT-a,

Dobro je što smo čuli ovu diskusiju. Ovo je ličilo na neko sučeljavanje. Mislim da je mogla da se organizuje i TV emisija. Ovo je trajalo preko sat vremena i mislim da nije trebalo Skupštinu ovim opterećivati. Ja znam da ste Vi veoma tolerantni.

Ovdje smo slušali predsjednika najjače opozicione grupacije i potpredsjednika Vlade. Ovdje se mi izjašnjavamo o Izvještaju Vrhovnog državnog tužioca. Ja bih daleko više volio da VDT učestvuje u ovome, nego što učestvuje potpredsjednik Vlade koji je iz druge grane vlasti. Ali, 'ajde dobro.

Ja bih htio da ukažem VDT, zamjenika VDT-a na neke stvari, ovim se najviše bavila Akcija za ljudska prava, a i ovdje se nešto događa. Čuli smo sada da je direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost podnio ostavku. Možda to ima veze sa ovim.

Prilikom razmatranja Izvještaja o radu Tužilačkog savjeta za proteklu godinu treba uzeti u obzir činjenicu da Tužilački savjet nikad nije sproveo postupak utvrđivanja odgovornosti bilo kog državnog tužioca zbog nestručnog i nesavjesnog rada, koje je dovelo do zastarijevanja krivičnog gonjenja iako je u svojim izvještajima i dopisima i

Tužilačkom savjetu i gospodinu Vučkoviću koji je obavljao dužnost vrhovnog državnog tužioca blagovremeno ukazivano na takve slučajeve koji su se ticali kršenja ljudskih prava.

U Izvještaju o radu Državnog tužilaštva za 2013. godinu pod naslovom "Krivične prijave za djela za koja su učinioci ostali nepoznati", na strani 48 stoji frapantan podatak da je Državno tužilaštvo prošle godine donijelo odluku o odbačaju 1.167 krivičnih prijava, od čega 1.134 zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja - 97%. U istom poglavlju se ukazuje da je procenat neotkrivenih učinilaca krivičnih djela čak 79,3% uprkos evidentnim naporima Policije, iz čega se može zaključiti da se za takvo stanje isključivo krivi Policija iako su državni tužioc i nadležni za rukovođenje i usmjeravanje postupanja Policije.

Takođe, u ostatku izvještaja nije naveden podatak koliko je ukupno postupaka krivičnog gonjenja obustavljeno zbog zastarjelosti i u odnosu na poznate učinioce krivičnih djela, kao i ko je odgovoran za nastupanje zastarjelosti.

Apelujem na novoizabranog VDT-a Ivicu Stankovića da obezbijedi da se utvrde i objave razlozi nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja u svakom pojedinačnom slučaju, kao i da ispuni obećanje i osnuje posebnu komisiju da ispita postupanje državnih tužilaca u spornim slučajevima, na koje je posebno ukazivano, i tako započne proces neophodnih reformi u Državnom tužilaštvu.

Smatram da je neophodno utvrditi i objaviti razloge zastarjelosti u svakom pojedinačnom slučaju i o tom podatku obavijestiti javnost zato što visok procenat prijava odbačenih zbog toga što krivično gonjenje nije preduzeto u odgovarajućem roku ukazuje na ozbiljne propuste državnih tužilaca ili policije u odnosu na uspostavljanje vladavine prava. Uzrok zastarjelosti krivičnog gonjenja koje praktično znači oprost za učinioca krivičnog djela i promoviše nekažnjivost, može biti korupcija u redovima državnih tužilaca, policije ili sudova. U svakom slučaju, uzroci se moraju utvrditi, sagledati i o njima obavijestiti javnost. Takođe, Tužilački savjet nas je prošle godine obavijestio da nikad nije utvrđivao odgovornost nijednog tužioca, odnosno zamjenika zbog propusta koji su doveli do nastupanja zastarjelosti, jer takvih predmeta nije ni bilo, iako su još 2012. /Prekid/ i VDT-a, i Tužilački savjet o slučajevima u kojima je krivično gonjenje zastarjelo zbog propusta državnih tužilaca da blagovremeno i djelatvorno postupe. Izvinite, brzo ću.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U redu, završite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Sa liste 12 neistraženih slučajeva kršenja ljudskih prava o kojima je obaviješten Tužilački savjet u maju 2012. godine zastarjelo je bar njih pet.

Krivično gonjenje odgovornih za prebijanje pritvorenika u Istražnom zatvoru u Podgorici 1. septembra 2005. godine; prijetnje smrću Aleksandru Zekoviću iz 2007. godine; prijave zlostavljanja pritvorenih lica u slučaju "Orlov let" 2006. godine; zlostavljanje korisnika usluga JU "Komanski most" evidentirano u Izvještaju Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja 2008. godine, odnosno slučaj nestanka dvoje štićenika iz iste ustanove 2000. godine i 2004. godine.

Podsjećam da su stručnjaci Komiteta za sprječavanje mučenja (CPT) zaključili da istrage nijesu sprovedene u skladu sa međunarodnim standardima i kritikovali postupanje državnih tužilaca u predmetima - prebijanje pritvorenika u Istražnom zatvoru od strane Specijalne jedinice MUP-a 2005. godine; prijava zlostavljanja lica lišenih u policijskoj akciji "Orlov let" 2006. godine; prebijanje Aleksandra Pejanovića u pritvorskoj jedinici u Centru bezbjednosti Podgorica 2008. godine.

Iako je Tužilački savjet nadležan da disciplinski kazni ili čak razriješi državnog tužioca, do danas nijedan takav postupak nije pokrenut pred tim tijelom protiv nekog državnog tužioca zbog nedjelotvornog rada u slučajevima kršenja ljudskih prava u ovima koji su navedeni ili bilo kojim drugim. Nadležni da pokreću postupak utvrđivanja odgovornosti bili su tužioci u odnosu na svoje zamjenike, odnosno neposredno viši tužioci za osnovne tužioce, u svakom slučaju vrhovni državni tužilac.

Ministar pravde koji je imao predstavnika u Tužilačkom savjetu bio je ovlašćen da pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti VDT-a do izmjene zakona u septembru 2003. godine. Očekujem od gospodina Ivica Stankovića i predsjednika Tužilačkog savjeta da pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti onih tužilaca koji su sproveli nedjelotvorne istrage u slučajevima kršenja ljudskih prava i time započne proces u reformi u Državnom tužilaštvu Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Skoro ubiste i Vi sat, ali dobro.

Ministar Konjević. Da i njega ispoštujemo prije nego što noćas završimo rad.

Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem.

Pozdravljam uvažene kolege poslanike.

Nadam se da ćemo sutra nastaviti ovu diskusiju na vrlo značajnu temu. Povod je samo Izvještaj Državnog tužilaštva, a rekao bih da je to negdje presjek onoga što su organi za sprovođenje zakona radili u izvještajnom periodu za 2013. godinu. Možemo naravno otvoriti stvari koje se tiču rezultata organa za sprovođenje zakona ...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ministre, evo opozicija Vas štiti od mene.

Dobra opozicija je pravična.

Nema više prenosa. Ako hoćete da završimo, pa da sutra ujutro nastavimo.

Može.

Hvala opoziciji. Nijesam htio da prekidam. Pokušavam da budem pravičan, raditi do 18h bez obzira ko je u programu.

Ostalo je prijavljenih 16 plus dva poslanika. Poslije vremena se prijavilo još dvojica poslanika.

Sutra u 11h krećemo. Neće biti prijava više.

Može ovo što nijesu klubovi iskoristili. Između ostalih, SDP nije prijavio nikoga, ali sutra ćemo početi u 11h i pokušati da završimo za dva sata raspravu da bismo prešli na sudstvo.

Šutra u 11h počinjemo sa tužilaštvom, a onda ćemo nastaviti sa sudstvom.
Hvala vam.

10.12.2014. u 11.20h

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege nastavljamo radom.

Kao što znate, **Izveštaj Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore o radu državnog tužilaštva za 2013. godinu, Izveštaj o radu Tužilačkog savjeta za 2013. godinu** su na dnevnom redu.

Sjednici prisustvuju predstavnici izvršne vlasti, potpredsjednik Marković i ministar Konjević.

Očekujemo i predstavnike tužilačke grane vlasti.

Predlažem da krenemo sa raspravom.

Da li želite, kolega Bojoviću, da počnemo sa raspravom?

Vi ste na redu.

Svi su obaviješteni o vremenu početka sjednice, prema tome ko je stigao, stigao je.

Izvolite, kolega Bojoviću.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Spreman sam, naravno, da diskutujem, ali bih zamolio da se obezbijedi prisustvo gospodina Vučkovića i gospodina Stankovića. Oni su juče bili prisutni, jutros ih na početku zasijedanja nema, bez obzira što su uredno obaviješteni. Postoje pitanja koja će direktno biti njima upućena.

Naravno, bio sam spreman da diskutujem, ali smatram da je važno da oni budu prisutni i predlažem da se napravi jedna mala pauza dok oni ne pristignu, jer bez njih ne možemo voditi raspravu o izvještavanju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Bojoviću.

Ovo je konkretan prijedlog, i naravno, konkretan zahtjev. Imate potpuno pravo na to.

Daćemo par minuta pauze, nadamo se da će se gospoda udostojiti da uđu u plenum, i da počnemo ono što smo zakazali juče. Hvala.

- **Pauza** -

Evo, kratka pauza je urodila plodom.

Stigli su predstavnici tužilačke vlasti.

Pozdravljamo ih.

Kao što je juče bilo najavljeno, ministar Konjević je trebao dobiti riječ kada je sjednica prekinuta, zato mu sada dajemo riječ.

Prvo ministar Konjević, pa onda poslanici redom.

Izvolite, ministre.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Dakle, juče smo startovali, rekao bih, sa ovako jednim vrlo korektnim pristupom i korektnim diskusijama i razmjenama mišljenja između, sada ga ne vidim tu, gospodina Lekića i potpredsjednika Vlade, i negdje sam osjećao potrebu da na početku ove naše današnje i jučerašnje rasprave prosto ukažem na nekoliko stvari koje mi se čine značajnim.

Prvo da pozdravim inicijativu Parlamenta što je uvela kroz ovakav model rada da zajedno sa Izvještajem tužilaštva, Izvještajem o radu sudova, učestvuje resorni predstavnici Vlade, u ovom slučaju potpredsjednik Vlade, ministar pravde i ministar unutrašnjih poslova.

Ono što mislim da je važno jeste da kod ovakvih stvari imamo pristup koji bi trebao da ima jedan cilj, a to je da zajednički sagledamo kakvi su rezultati organa za sprovođenje zakona u godini o kojoj razgovaramo. Da negdje, naravno zajednički prepoznamo sve one nedostatke koji postoje u radu organa za sprovođenje zakona, ali sa druge strane svakako da ukažemo i ohrabrimo organe za sprovođenje zakona, o onim stvarima koje su rađene dobro tokom izvještajne godine.

Kao što smo juče imali priliku da čujemo, dakle, mi smo 2013. godinu, ovo je izvještajni period za 2013. godinu, mogu reći, dobar dio 2014. godine.

Dakle, nadležna ministarstva u Vladi, prevashodno Ministarstvo pravde i jednim dijelom Ministarstvo unutrašnjih poslova je 2013. godinu iskoristilo na inicijativu potpredsjednika Vlade i moju. Vlada je pripremila analizu organizacionog, institucionalnog položaja organa za sprovođenje zakona, rekao bih, sa dominantnim ciljem a to je, da nakon te analize uđemo u pripremu onoga što smo završili i što će vrlo brzo narednih dana biti pred poslanicima crnogorskog parlamenta, a to prevashodno Zakon o specijalnom tužilaštvu, izmjena niza zakona koje se tiču rada državnog tužilaštva i naravno mislim već početkom naredne godine i Zakona o sudovima. I u tom segmentu što smo već proteklih godinu i po dana više puta ukazivali da osjećamo potrebu da smo prepoznali problem i pokušavamo da to u ovom periodu riješimo, to je jačanje kapaciteta kadrovskih dominantnoj tehnički svakako, jačanje kapaciteta naših organa za sprovođenje zakona.

I naravno, svake godine negdje u oktobru mjesecu kroz proces integracija, a kroz koji zajedničko prolazimo kao društvo dobijemo jednu vrstu pregleda onoga što je Evropska komisija kroz naš zajednički rad u toj godini prepoznala da smo radili dobro i naravno, što je potpuna logika takvih izvještaja, ne samo u prošloj i u ovoj, nego u svim narednim izvještajima koji budu dolazili, a to je, koje su to stvari koje država Crna Gora i njene institucije na polju vladavine prava treba da poboljša.

Juče se govorilo o tome da i pohvaljena je čak jednim dijelom i mislim da je to napredak u tom segmentu, bez obzira što se možda za te zakone nijesmo svi glasali, ali mislim da se prepoznao taj normativni napor u dijelu jačanja određenih nadležnosti i formiranje novih organa kao djelova jedinstvenog državnog tužilaštva kao samostalnog organa, koji bi trebali da doprinesu većoj efikasnosti organa za sprovođenje Zakona o borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Ono što je ukazano kao primjedba ili kao očekivanje sa podlogom da to imamo u Izvještaju o napretku Evropske komisije za prošlu i ovu godinu, a to je potreba da organi za sprovođenje zakona imaju više ili, da kažem bolje rezultate u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala. To je stvar koju niko iz Vlade ni u resornim ministarstvima ni Vlada u cjelini ne spori. Nama jesu u '15-stoj i u narednim godinama potrebni bolji rezultati u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, ali nikako iz te činjenice ne trebamo da zanemarujemo ono što su rezultati bili u prethodnom periodu sa jedne strane i ono što su bile ocjene tih rezultata od strane Evropske komisije sa druge strane. Ja ću vas podsjetiti. Mislim, da nemate tu informaciju, na jučerašnjem sastanku i prekučerašnjem sastanku u Briselu, donijeta je Odluka o održavanju međuvladine konferencije 16.decembra i donijeta je odluka da će se otvoriti četiri nova poglavlja. Sama ta činjenica koja će biti prepoznata kroz zaključke Evropskog savjeta i kroz održavanje međuvladine konferencije, mislim da potvrđuje nešto što je realan pristup. Realan pristup bih ja negdje definisao na sljedeći način.

Prepoznamo zajednički probleme, dajmo da svako pomogne da te probleme riješavamo, ali prepoznamo i ono što smo radili u prethodnom periodu. Sigurno je da ne bi došlo do održavanja međuvladine konferencije, posebno ne do otvaranja pregovora i posebno ne do činjenice da u zaključcima Evropskog savjeta na bilo koji način neće biti prepoznata klauzula balans, odnosno neće na bilo koji način biti tretirano pitanje, eventualnog obustavljanja pregovora po poglavljima 23, 24, pa samim tim uspostavljanje ukupnih pregovora sa Evropskom komisijom, što potvrđuje da Evropska komisija države članice prepoznaje napor koji država Crna Gora i njene institucije učinjene u 2014.godini. Da li je to dovoljno? Ne. Da li su naše institucije savršeno organizovane, savršeno kadrovski sposobne, savršeno tehnički sposobne? Ne, naravno, ali ne zaboramo mi smo u proces pregovora sa Evropskom unijom otvorili u decembru 2012.godine, otvarajući kroz novi pristup prvo poglavlje za 23 i 24, te kroz Izvještaj Evropske komisije ste vidjeli, da je pozdravljen napredak, ukazano na probleme. Te probleme smo mi prepoznali, upravo kroz činjenicu da mukotrpno ovih godinu dana radimo na nizu normativnih akata koji treba da stvore bolji preduslov za povećanje efikasnosti nadležnih organa. Znam, neko sada može reći da li je to dovoljno? Naravno, da nije dovoljno. Ono što je suština donošenja tih zakona je njihova kasnija implementacija i to će biti izazov organa za sprovođenje zakona u 2015.godini, ali ću vam reći, šta je negdje dominantna obaveza organa za sprovođenje zakona u 2015.godini.

Prvo je, naravno očekivanje, da niz postupaka koji se vode pred nadležnim državnim organima budu pravosnažno okončani. Kako će oni biti pravosnažno okončani o tome ima ko da brine u ovom slučaju posebna grana vlasti. To je jedan nivo onoga što mislim, kao država treba da uradimo.

Drugi nivo je da kroz saradnju organa za sprovođenje zakona o dijelu onoga što nas dominantno upućuje Zakon o krivičnom postupku, Zakon o unutrašnjim poslovima, dodatno unaprijedimo saradnju između Uprave policije i državnog tužilaštva, da u 2015.godini okončamo jedan broj postupaka na kojima se zajednički radi i svakako kroz veću inicijativnost policije. To je jedna od zamjerki u Izvještaju Evropske komisije sa kojom se ja slažem, ne samo ja s njom se slaže i direktor policije na tome radimo proteklih nekoliko mjeseci, da zajedno, kada već sada imamo do kraja konstituisan nakon ustavnih promjena tužilački organ kroz izbor vrhovnog državnog tužioca

troćetinskom većinom u ovom Parlamentu sa takvom vrstom legitimiteta koja je izuzeto značajna u tom segmentu, iniciramo, tamo gdje naravno postoji dovoljno osnova za takve stvari, iniciramo posebno u segmentu korupcije, istrage koje će s jedne strane značiti kontrolu onoga što rade pojedini segmenti u ovoj državi i sa druge strane, naravno tamo gdje ima dovoljno osnovane sumnje uđemo u procedure koje će kasnije završavati pred sudom. Zahvaljujem, imaću prilike.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, ministre. Ja ću vas podsjetiti na dvije činjenice koje su bitne za ovu raspravu. Prvo, da je dogovoreno da predstavnici Vlade imaju mogućnost učešća na način na koju učestvuju poslanici u raspravi, dakle odlučiće u raspraviu ministra Konjevića i naravno kolega Bulatović ima pravo da iskoristi svoj komentar sa naravno pravom ministra da odgovori na taj komentar i da, ipak da nastavimo da vodimo računa o vremenu. Naime, dogovoreno je da dva sata traje ova rasprava, ako smo počeli u 11,30, znači trebalo bi završiti u 13,30 najkasnije, naravno imamo ukupno 17 prijavljenih poslanika koji su izrazili želju da govore o ovom temi.

Izvolite, kolega Bulatoviću.

GORAN TUPONJA:

Meni kao šefu Poslaničkog kluba Pozitivne Crne Gore nije poznat dogovor da imamo još dva sata po ovoj tački da radimo, pa bih vas zamolio da mi pojasnite odakle ta informacija stiže.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ja mislim da je predsjednik Skupštine juče tako obavijestio poslanike, a podsjetiću da je ova rasprava ukupno trajala do sada, dakle bez današnjeg vremena četiri sata i 15 minuta. Sa dva sata o kojima sam govorio to bi bilo šest sati i 15 minuta, mislim da je to sasvim primjereno vrijeme koje odgovara našem dogovoru na Kolegijumu.

Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Ne sporim ja to koliko je dugo trajala i ne sporim to da li vi smatrate da je ona adekvatno dugo trajala, ja samo kažem da to nije dogovoreno, tako da bih molio da dobijemo pravo, da učestvujemo u raspravi. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite, kolega Simoviću, proceduralno.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Evo samo da podsjetim, uvaženog kolegu Tuponju, da smo zajedno prisustvovali sjednici Kolegijuma, gdje smo dogovorili satnicu po svim tačkama prethodne i tekuće sjednice i kada je bilo u pitanju Izvještaj o radu Vrhovnog državnog tužilaštva i dogovorili da bude objedinjena rasprava i da ukupno objedinjena rasprava traje tri sata, a mi smo već sada koliko rekostmo skoro da ćemo sa ovih dva sata definisati, dakle, duplo više nego što smo dogovorili. Tako da mislim da je to važno zbog crnogorske javnosti

konstatovati, i zbilja molim da ispoštujemo dogovor, da završimo raspravu po ovim tačkama do 13,30 h kako bi postigli raspravu i o ostalim tačkama koje su ostale na dnevnom redu, a ima još dosta važnih tačaka. Čeka nas usvajanje budžeta i još mnogo toga. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Prisustvovali smo istom Kolegijumu, i dogovoreno je da se 09. decembra i 10. decembra razmatraju ove tačke dnevnog reda. Nikakav drugi sporazum nije postignut, nego da radimo 09. i 10. decembra, i danas je cijeli dan predviđen za ove dvije tačke dnevnog reda. Tako da, ne znam, evo i ostali šefovi poslaničkih klubova su prisustvovali tom Kolegijumu, takav je dogovor.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Bulatović, izvolite, komentar.

PREDRAGA BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

U okviru ove rasprave oko procedure moramo da budemo i vrlo direktni.

Promijenjen je format rasprave o Vrhovnom državnom tužiocu. To nije više rasprava o radu Vrhovnog državnog tužioca, pojavila se i Vlada i molim vas, ko god želi da govori, ispoštujte. Znam da ne možemo pomjeriti onu utkmicu koja se povodom Dana ljudskih prava i sloboda igra, i da neko ima obaveze da bude sudija tamo, treba tome da prilagođavamo ovu raspravu.

Gospodin Konjević, izvinjavam se što remetim možda proceduru, je najmanje govorio o onome što su kritički tonovi iz Izvještaja Evropske komisije, i što su kritički tonovi u Izvještaju Vrhovnog državnog tužioca jedan veliki problem koji je postojao i dalje postoji, to je komunikacija na relaciji tužilaštvo i policija.

Gospodin Konjević je direktno odgovoran od kada je SDP preuzeo kontrolu nad ovim resorom u borbi za prevlast sa DPS-om, on je direktno odgovoran za policiju i za tu nekoordinaciju. Znamo da 2010. godine nije bilo Odbora za bezbjednost kad je bio aktuelan proces i problem "Balkanskog ratnika" da su sve informacije koje su dolazile do policije, zaustavljane, i da je Vrhovno državno tužilaštvo za taj slučaj prvi put nakon sjednice Odbora za odbranu i bezbjednost dobila o akciji "Balkanski ratnik" te podatke. I zato bi bilo dobroda gospodin Konjević malo pokaže šta se uradilo oko toga, što je kritika u Izvještaju Evropske komisije, da ovdje objasni žalbu koju Vrhovno državno tužilaštvo ima, da Specijalni istražni tim nema pristup svim relevantnim podacima. Kako će da rade svoj posao kad nemaju pristup svim relevantnim podacima. To, ko pogleda više dokumenata, vidjeće da je to problem, i o čemu mi pričamo. Pričamo da nema klauzule balansa. Niko ovdje ne želi klauzulu balansa. Ta klauzula balansa je u Strategiji za proširenje kad je dat novi pristup za Crnu Goru da sve počinje sa 23 i 24 i sve se završava sa 23 i 24, naznačena. Ona je sad "od šponde" što bi se reklo, pomenuta, i upozorena je Crna Gora da to može da se desi. Bio sam na Odboru za evropske

integracije i pitao direktno gospodina Hana, da li će se razmatrati u aprilu i junu mogućnost klauzule balansa. Meni je jasno i pozdravljam otvaranje novih poglavlja, pozdravljam međuvladinu konferenciju, on mi je rekao sljedeće: "Ne znam".

Za april i jun ne zna, jer to zavisi od rezultata.

I nije, gospodine Konjeviću, da se završe započeti procesi, nego da se otvore novi procesi, i da Vrhovno državno tužilaštvo ne postupa isključivo po prijavama NVO-a, nego da radi i neke stvari po službenoj dužnosti.

PRDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Želite li odgovor na komentar?

Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Zahvaljujem.

Dakle, uvaženi poslaniče Bulatoviću, upravo sam govorio o jednom dijelu kritičkih tonova koji su u Izvještaju Evropske komisije. Podsjetiću Vas, da sam rekao, da jedna od stvari koja je ukazana kroz Izvještaj Evropske komisije jeste nedovoljna inicijativnost Uprave policije. To sam ja rekao, ne Vi. I rekao takođe, da tu konstataciju prepoznajemo, ne samo kroz Izvještaj Evropske komisije, nego da smo o njoj razgovarali u Vladi i naravno, u Ministarstvu unutrašnjih poslova i kroz rad Menadžmenta policije u tom segmentu.

Ono što Vi kažete vezano za odnos policije i tužilaštva, takođe ću Vas podsjetiti da smo mi u martu mjesecu potpisali, imajući slična iskustva u drugim državama gdje je uvedena tužilačka istraga, dakle, i u Republici Hrvatskoj i u Republici Slovenij, ugledali smo se, ako mogu tako da kažem, na sličan Protokol koji ima u Republici Hrvatskoj.

Dakle, Protokol koje je potpisan između Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova o njihovoj saradnji u prekrivičnom postupku u onim stvarima za koje smo procijenili da ih treba notirati kako bi poboljšali komunikaciju, institucionalnu saradnju između policije i tužilaštva.

Dakle, to je Sporazum koji je potpisan u prvoj polovini ove godine. Njegova implementacija je u toku. Ono na čemu nedavno smo, Vrhovni državni tužilac gospodin Stanković sa starješinama u državnom tužilaštvu, zajedno sa Ministarstvom i sa Upravom policije, upravo jedna od tema našeg razgovora je bila dalja implementacija tog Protokola.

Ovo o čemu Vi govorite, vezano za Specijalni istražni tim i pristup podacima, dakle, brzo ćete biti u prilici da pogledate novi Zakon o specijalnom državnom tužilaštvu, gdje ćete vidijeti na koji način je zakonom riješeno to pitanje. Dakle, da ne bismo ostavljali na, kako da kažem, na dobru volju, figurativno rečeno. Ne, to smo stavili u Zakon, sada treba stvoriti određene tehničko-informatičke pretpostavke, da Specijalno državno tužilaštvo ima pristup, direktni pristup u elektronskom smislu svim bazama podataka kojima raspolaže, ne samo Ministarstvo unutrašnjih poslova, nego drugim bazama podataka, kao što je recimo, baze podataka u Poreskoj upravi, u Upravi carina, Upravi za sprečavanje pranja novca.

Dakle, direktan elektronski pristup i to je predviđeno kroz norme novog Zakona o specijalnom tužilaštvu.

Drago mi je što pozdravljate održavanje međuvladine konferencije. Naravno, zato kažem da mi je drago, otvaranje novih poglavlja.

Dakle, ja sam to istakao na sljedeći način, naravno, Vi to nijeste politički komentarisali. Upravo sam želio da vas informišem oko toga da zajednički prepoznamo da je Evropska komisija i njene države članice prepoznali napor koji je Vlada, Država Crna Gora, odnosno njene institucije imale u ovoj godini kroz otvaranje nova četiri poglavlja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Poslanica Jasavić ima riječ, a neka se pripremi poslanica Šćepanović.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani tužioče, zamjeniče tužioca, gospodine Markoviću, Konjeviću,

Lako je sumnjati, teško je dokazati. Svi možemo da sumnjamo, a samo tužilac pred nadležnim sudom može da dokaže sumnju. Zato su potrebni validni dokazi i u skladu sa zakonom, i to nije ni malo jednostavan proces. Lakše je napisati krivičnu prijavu, nego dokazati njenu osnovanost.

Nijesam saglasna sa iznijetim ocjenama nekih kolega ovdje, da sve zavisi od Vrhovnog državnog tužioca, konkretno od Vas gospodine Stankoviću, na našem današnjem putu, pregovaračkom procesu sa Evropskom unijom. Zašto? Zato što monogo šta-šta zavisi od ovog Parlamenta i od ove Vlade.

Ono što vidim kao problem jeste upravo Vlada i doprinos gospodina Duška Markovića u tom procesu koji je za mene vrlo neprihvatljiv. To je adekvatna riječ, da bih poštovala etički kodeks koji može da me dovede u poziciju vrlo neprihvatljivu. Pozicija gospodina Duška Markovića je vrlo zabrinjavajuća za mene u tom procesu i na to želim da ukažem.

Gospodine Stankoviću, kad Vas je Tužilački savjet predlagao za Vrhovnog državnog tužioca, nijesam slušala priče o Vama, nego sam pažljivo pročitala Nacrt zakona o tužilaštvu i Nacrt zakona o specijalnom državanom tužilaštvu. Iz tih odredaba sam vidjela da Vlada želi da Vas marginalizuje, odnosno ne Vas lično, nego Vrhovnog državnog tužioca, da marginalizuje, i da od vas želi da napravi englesku kraljicu. Zato sam onako i reagovala kako sam reagovala. Sada, Dan ljudskih pava je danas, juče uoči tog dana, nama Vlada dostavlja Predlog zakona o tužilaštvu i Predlog zakona o specijalnom tužilaštvu i gospodin Marković je određen za izvjestioca. Pa ćemo o tome, koristim ovu priliku da danas upravo pred njim i pred svima vama otvorim vrlo važna pitanja, koja imaju za cilj da dokažu da Vlada vas šalje u borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, golorukog vas šalju da se borite protiv organizovanog kriminala i korupcije i to ovaj Parlament sigurno neće dozvoliti i zato tražim posebnu pozornost svih poslanika i opozicije i vlasti i od unutrašnje javnosti međunarodne da pažljivo obrati pažnju na ono što ću saopštiti, a neka me gospodin Marković demantuje biće mi zadovoljstvo da se upustim u argumentovanu raspravu sa njim. Tužilaštvu se stavlja pod kontrolu predsjednici Vrhovnog suda i srozavaju se kriterijumi za izbor glavnog

specijalnog tužioca što je suprotno ustavnim odredbama o izboru VDT-a, za čiji izbor je potrebno najmanje tropetinska većina u Parlamentu. Vlada želi potpunu kontrolu nad glavnim specijalnim tužilaštvom kao i cijelim tužilaštvom. Predlozi Pozitivne Crne Gore, koje smo ranije iznosili, Vlada je prihvatila pod pritiskom domaće međunarodne javnosti i otklonila nedostatke koje smo ukazali u međuvremenu preko noći osmislila je novu zamku kojom će pokušati da spriječi reformu tužilaštva, Vlada planira da opstruira vas preko disciplinskog tužioca koga će predlagati niko drugi do predsjednica Vrhovnog suda i to tužilačkom savjetu. Disciplinski tužilac će voditi istragu tri mjeseca, pa onda ide drugostepeni postupak, pa se prolongira sve ono što poradzumijeva kadrovsko čišćenje tužilaštva i to dolazi u ingerenciju Vrhovnog suda i predsjednici Vrhovnog suda. Mi to nećemo dozvoliti, to sigurno ne niko iz opozicije imamo potpuno povjerenje da to opozicija vam neće prihvatiti zbog najtežih disciplinskih prestupa, nestručnog i nesavjesnog obavljanja funkcije tužilac se može razriješiti. Pošto ste vi ozbiljno krenuli analizu rada tužilaca i utvrđivanje njihove odgovornosti što je značilo i čistke u tužilaštvu, Vlada se dosjetila da tužioce zaštite od nerada i za pomoć zove predsjednicu Vrhovnog suda. Ova rješenja su neodrživa, jer je upravo predsjednica Vrhovnog suda bila Vrhovni državni tužilac i nije isključeno da su mnogi predmeti stajali u fiokama tužioca po njenom nalogu. Postoji opasnost da ova odredba ima za cilj da zaštiti tužioce, koji su radili po nalogu sadašnje predsjednice Vrhovnog suda, a time da zaštiti nju samu. Čak i da nema ove opasnosti, ne može predsjednica Vrhovnog suda da predlaže disciplinskog tužioca, jer je po prirodi stvari kao bivši Vrhovni državni tužilac učestvovala u kandidovanju tužilaštva, koja je najslabija karika u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou. U predlogu zakona, ovo je najproblematičnija, molim vas kolege saslušajte najproblematičnija odredba. U Predlogu zakona o specijalnom tužilaštvu predloga Pozitivne Crne Gore, da VDT-a imenuje glavnog specijalnog tužioca koji bi vama odgovarao za rad, a vi nama kao Skupštini Vlada odlučila da potpuno vas isključi iz procesa predlaganja imenovanja glavnog specijalnog tužioca. Šta je previdio gospodin Marković i njegov tim i vrh DPS-a, da se organizuje javni konkurs koji oglašava tužilački savjet koji bira glavnog specijalnog tužioca i specijalne tužioce. Ova rješenja su neustavna, jer je tužilački savjet izabrala isključivo vlast uz protivljenje opozicije. A Vrhovnog državnog tužioca izabrao je Parlament tropetinskom većinom. Zbog čega se srozavaju uslovi za izbor glavnog specijalnog tužioca koji mora da da najveći doprinos u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou. Ovo praktično znači sljedeće.

Da vi koji ste izabrani tropetinskom većinom u Parlamentu, ne možete da predlažete, niti imenujete glavnog specijalnog tužioca, a morate Parlamentu da odgovarate za njegov rad, što je nelogično i neustavno. Jer, ne možemo vas birati sa tri petine, dvije trećine, pa tri petine da tužilački savjet ne biramo na taj način, a tužilački savjet da bira glavnog specijalnog tužioca, a da on vodi borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Pa to je neodrživo rješenje. Gospodin Marković treba da nam odgovori zašto?

Ovim predlozima zakona, predsjednica Vrhovnog suda može da kontroliše proces u tužilaštvu, što je cilj Vlade. Način biranja predsjednice Vrhovnog suda i Sudskog savjeta ukazivao da je ona posljednja linija odbrane Demokratske partije socijalista, na šta je Pozitivna Crna Gora ukazivala. Ljudska prava i slobode ne mogu se braniti na ovakav način sa ovakvi institucijama koje kontroliše izvršna vlast. Zato

apelujemo na domaću međunarodnu javnost, a posebno na nas poslanike, da ovo ne dozvolimo i da ova perfidna, neustavna normativna rješenja ne prihvatimo. Jer, nama su potrebne snažne institucije koje mogu garantovati stabilnost i sigurnost naše zemlje i građana, a te institucije nijesu, one koje kreira gospodin Marković sa gospodinom Đukanovićem. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Želite li komentar? Želite.

Izvolite, potpredsjedniče.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Mi smo kao Vlada dužni da predložimo ovaj zakon. Ne vjerujem da se u zakonu unose lične ambicije, nego to ima odgovarajuću proceduru. Vlada utvrđuje Predlog zakona, a Skupština ga usvaja. Ali očigledn nijeste čitali zakon, čitali ste očigledno neku ranije radnu verziju u okviru radne grupe. Pa mislim da ga nijeste čitali iz onoga što ste saopštili. Znači, svaka norma, svaka norma prije finalizacije toga zakona je diskutovana sa Vrhovnim državnim tužiocem, svaka norma. Zajedno smo sjedjeli i svaku normu usaglašavali i kad je u pitanju Zakon o državnom tužilaštvu i kada je u pitanju Zakon o specijalnom tužilaštvu i elminisali i one dileme koje su bile sporne vezano za nadležnosti Vrhovnog državnog tužilaštva u odnosu na druge segmente državnog tužilaštva, pa i na specijalno tužilaštvo. To ću komentarisati. Oko disciplinske komisije, disciplinskog postupka mi smo se opredijelili za model Venecijanska komisija traži da imamo nezavisne, nepristrasne disciplinske tužioce kao novi model. Kao što je Sudski savjet prihvatio da je disciplinski tužilac za disciplinske postupke u sudstvu neko od državnih tužilaca na predlog tužilačkog savjeta, tako smo uzeli paralelan model da disciplinski tužilac za tužilaštvo bude iz reda sudija, da bi obezbijedili nepristrasnost. Znači, nijeste kritikovali model da je državni tužilac, disciplinski tužilac za postupke u sudstvu. Jer, govorite samo o ovom elementu. Obezbijedili smo i pokušali da obezbijedimo taj balans sa aspekta nepristrasnosti, moguće da je to pogrešan model. Ako vi predlažete bolji o njemu ćemo vrlo rado diskutovati. Imali smo kao što je rekao gospodin Stanković i na radnoj grupi dileme oko toga on i ja čak smo se on i ja i slagali oko tuga pristupa, ali većina je išla u tom pravcu sa aspekta preporuka Venecijanske komisije ka tom modelu. Da li je najbolji nijesam siguran izvolite predložite drugi model o njemu ćemo diskutovati. Ali nemojte donositi zaključke u usuđujućem smislu.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Koleginice Jasavić, da li želite da odgovorite na ovaj komentar?

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Ne bih propustila priliku da odgovorim gospodinu Markoviću, zato što ne govori istinu. Da, predlog zakona o specijalnom Državnom tužilaštvu koji ste nam dostavili 9.12. Predlog zakona o Državnom tužilaštvu koji ste nam takođe dostavili. Meni ćete reći da ne čitam zakone, nemojte molim vas, ja vas čitam i ono što pišete i ono što želite. A vama je problem što čitamo i tekst i podtekst, ali zato smo tu, da kontrolišemo

ono što radite. Da ukazujemo gdje vi ne radite dobro i vama je to problem, ali mi postojimo i znamo da znamo i vi znate da mi znamo. Ali vi želite da predstavite nas kao neko ko ne zna, a ja ću vam sada reći.

Gospodine Markoviću, da nijeste u pravu, jer upravo ste rekli da nijesam u pravu, a jesam. Javni oglas predviđate za specijalnog tužioca član 14 predloga. Tužilački savjet bira glavnog specijalnog tužioca na osnovu javnog oglasa, kako smo birali Tužilački savjet, da nijesmo sa tri petine, da nijesmo sa dvije trećine. Vrlo dobro znate, kako smo ga izabrali ovdje sa voljom većine i uz protivljenje opozicije.

Dalje, rekli ste da nijesam dobro pročitala odredbe oko disciplinskog tužioca.

Poštovani građani čujte što piše u predlogu koje je gospodin Marković dostavio ovom Parlamentu. Istraga po podnijetom predlogu za utvrđivanje disciplinske odgovornosti, sprovodi disciplinski tužilac, a disciplinskog tužioca bira Tužilački savjet na predlog predsjednika Vrhovnog suda iz reda sudija na vrijeme od dvije godine. Nemojte molim vas meni da govorite, da ne čitam zakone, jer čitam i zakone i njegovu namjeru i vaše namjere i javno ih saopštavam i koristim ovu govornicu, ne zloupotrebljavam je da upoznam i domaću, stručnu i opštu javnost, međunarodnu javnost, da fingirate borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i za to ste vi direktno odgovorni i vrijeme će dati odgovor, šta je sa reformama Agencije za nacionalnu bezbjednost. Da li ste vi za to da oni koji su učestvovali u nepočistima iz te Agencije i dalje budu u tim službama ili da odu iz tih službi.

To ćemo da vidimo. Tako da ne mojete molim vas da opoziciji govorite da svoj posao ne radi jer vas čitamo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite, kolegice Šćepanović, imate riječ, a neka se pripremi poslanik Bojović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani potpredsjedniče Vlade, ministre, gospodine Vučkoviću, poštovani gospodine Stankoviću, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore.

Amandmanima na Ustav Crne Gore,

stepen jedinstva i samostalnosti državnog tužilaštva i to kako proširivanjem nadležnosti Tužilačkog savjeta, tako izvjesnim povećanjem stepena samostalnosti državnih tužilaca u vršenju tužilačke funkcije i u skladu sa tim izmijenjenim tužilaštvom. Saglasno zakonu o državnom tužilaštvu i Izveštaj o radu za 2013.godinu, izvještajem je obuhvaćen opis i analiza stanja predmeta, detaljni podaci, svi koji se odnose na broj primljenih predmeta i riješenih predmeta u 2013.godini. Izložen je pregled podataka o stanju kriminaliteta u prethodnoj godini, sa predlogom mjera i aktivnosti za unapređenje rada državnog tužilaštva.

Naravno, na samom početku da istaknem da se na neki način, tj. kroz cijeli izvještaj provlači samokritičnost, da ovaj izvještaj prikazuje realno stanje i da su u ovom izvještaju dati realni podaci. Nema uljepšavanja izvještaja niti u jednom segmentu i iz ovih statističkih podataka vidimo sve probleme sa kojima se tužilaštvo u svom radu suočava.

Imajući u vidu novi Zakon o krivičnom postupku kojim se koncept tužilačke istrage pokazao, kao izuzetno efikasan. U tom smislu istraga u najtežim slučajevima organizovanog kriminala trajala prosječno šest mjeseci a kod osnovnih i viših državnih tužilaca, od dva do tri mjeseca. Što se tiče kvaliteta optužnica i takođe možemo konstatovati izuzetnu angažovanost u svim fazama istrage u smislu prisustva na glavnim pretresima i u prvostepenim i u drugostepenim sudovima u skoro od oko 20 hiljada postupaka, kao i u žalbenom postupku u kojem su uspjeli da ishoduju ukidanje oslobađajućih odluka u 274 predmeta. Međutim, moram da pomenem da je u 853 predmeta su žalbe odbijene i u ovom kontekstu želim da dobijem odgovor od strane predlagača ovog izvještaja, koliki su troškovi uzrokovani državi u ovim predmetima, a mislim samo na 2013.godinu, a ne govorim o predmetima iz ranijih godina gdje smo svjedoci, evo prije nekoliko dana sam imala priliku i svi mi da pročitamo iz medija, da ne pominjem imena. Da je jedan čovjek koji je oslobođen u sudskom postupku za dvije godine provedenog u neosnovanom boravku dobijo 80 hiljada eura u tom predmetu imamo još osam tužilaca koji su uputili tužbu državi. Tako da mene interesuje šta će se konkretno preduzeti povodom ovakvih slučajeva. Da li će se identifikovati i individualizovati odgovornost u ovakvim slučajevima, kako bi njih u budućnosti bilo manje. Jer, da je to bilo do sada, sigurno ne bismo imali tužbe prema državi u ovolikim iznosima. I u kontekstu ovoga svakako je pitanje pada optužnica, odnosno optužnica koje su pokrenute bez adekvatnih dokaza, a koje su rezultirale oslobađajućim presudama. Na Odboru smo se takođe saglasili da je neophodno unaprijediti saradnju tužilaštva, sa organima otkrivanja ovdje ne mislim samo na Upravu policije, već i na Upravu sprečavanja novca i finansiranja terorizma, Upravu carina i Poresku upravu, ali svakako i druge institucije koje posjeduje određene podatke, koji su neophodni za ocjenu postojanja u krivičnog djela i krivice izvršilaca.

Takođe, treba nastaviti u kontinuitetu edukacije u ovim institucijama, zajedno sa nosiocima tužilačke funkcije i osloboditi prepreka koje se odnose na nedostupnost bazama podataka, kao i na neuređene baze podataka, a što uzrokuju u stvari nedovoljna tehnička opremljenost i nedovoljni kapaciteti institucije u tom smislu je i zaključak Odbora, da se unaprijede kapaciteti i da se od strane tužilaštva Odboru dostavi informacija koju bismo imali u vidu prilikom razmatranja Budžeta za 2015.godinu. Svjesni da bez uspješne borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala nema je bez finansijske istrage i oduzimanje imovinske koristi. U tom pogledu konstatovan nedostatak finansijskih eksperata koji su neophodni u postupku za vođenje finansijske istrage. Jer, je i izvještaja jasno citiram da u ovoj godini je razmatrano više predmeta, a da su svi ostali predmeti iz prethodnih godina. I stoga je jasno da je ovdje potrebno unapređenje kapaciteta. Ali i pored svih ovih nedostataka vrijednost privremeno oduzete imovine je 43 miliona. Neću pominjati odloženo krivično gonjenje, već su kolege govorile o tome, skoncentrišu se na kriminalitet. Što se tiče kriminaliteta, evidentirano je povećanje stope kriminaliteta kod određenih krivičnih djela, kod krivičnog djela protiv života i tijela, nasilja u porodici, krivičnog djela protiv imovine. Moram konstatovati da je krivično djelo protiv reda i mira, povećanje stope kriminaliteta za čak 39%. Kad sam kod kriminaliteta u izvještaju se konstatuje i da je visok procenat neotkrivenih počinitelja krivičnog djela i to je još jedan segment izvještaja gdje se jasno ukazuje naglašava se ovaj problem, ne samo da bi se Tužilaštvo bavilo ovim, već i policija i sve institucije u sistemu. Što se tiče samoinicijativnosti, mi smo o ovome

govorili na Odboru i ovdje sam i postavila pitanje gospodinu Vučkoviću koliko je postupaka pokrenuto od strane samih tužilaca koji su dužni da su uvijek na oprezu, a ne po prijavama oštećenih i ovo pominjem danas samo iz razloga što smatram da bi ovakav podatak trebao da bude u izvještaju za 2014.godinu. I na kraju nadam se da će naredni izvještaj sadržati analizu rada svih tužilaca u Crnoj Gori, sa aspekta kvaliteta i uspješnosti opštužnica do samog kraja postupka i moram zaista da naglasim da je i bivši VD Vrhovnog državnog tužioca i sadašnji vrhovni državni tužilac nekako u nekom nezavidnom položaju, što se tiče izvještaja koji će se Skupštini dostaviti za 2014.godinu, jer niti je mogao VD da sprovede reforme započete do kraja, a sadašnji VDT je izabran u oktobru mjesecu. Tako da se ipak nadam da će se uz dosta napora i uz uvažavanje svih ovih naših sugestija izvještaj za 2014.godinu biti unaprijeđen.

Zahvaljujem se i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Gospodine Vučkoviću, želite li da odgovorite na pitanja koja su postavljena? Izvolite.

VESELIN VUČKOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici.

Ja ću pokušati da idem redom, koliko to vremenski okvir dozvoljava u nekim pojedinostima u kojima ne budem u prilici da mogu dati potpuni odgovor danas. To uvijek može biti urađeno u pisanoj formi na zahtijevano poslaničko pitanje.

Pitanja koja sam prepoznao iz jučerašnje rasprave, tačno je posebno apostrofirana problematika u vezi neotkrivenih krivičnih djela. Podaci iz izvještaja, obuhvataju sve predmete, ne u izvještaju, nego u svim prethodnim godinama do roka zastarjelosti krivičnog gonjenja, neotkrivenih, odnosno neotkrivenih, nepronađenih izvršilaca krivičnih djela i ne preduzete u gonjenjem. S tim u vezi bilo je i pitanje, čak i postavljanje odgovornosti i nosilaca tužilačkih funkcija usled nastupa zastarjelosti. Da pojasnimo ja ovdje niti sam pozvan niti je moja dužnost niti sam to objektivno u prilici da iznosim istoriju tužilačkog rada za posljednjih 20 godina. Među nerasvjetljenim predmetima za najteža krivična djela ima i onih kojima rok od dana izvršenja krivičnog djela je i preko 15 godina. To naravno ne znači da iznosim ni u kom vidu sopstveno opravdanje. Ono što je bilo moguće uraditi u kalendarskoj godini rađeno je. Vi ste vjerovatno i bili upoznati kroz ono što su naše javno saopštene informacije i rezultati rada u konkretnim predmetima. Na koji način smo nastojali, pokušavali da doprinesemo razotkrivanju krivičnih djela pronalaženju izvršilaca u predmetima po nepoznatim izvršiocima. Ja samo treba da podsjetim, tačno je da je tužilac rukovodilac rada policije u svakom konkretnom krivičnom predmetu, sa strogo podijeljenim zadacima u okviru nadležnosti svakog organa i da naglasim. Da je, operativni rad kroz primjenu pravila kriminalističke tehnike, taktike i metodike, policijski rad i policijska nadležnost saglasno Zakonu o unutrašnjim poslovima, u čemu će i sad ići izvjesne dogradnje kroz izmjene i dopune tog propisa. Naravno time, ničim ne umanjujemo odgovornosti državnih tužilaca i potrebu permanentne analize svakog predmeta, a naročito predmeta, sa stanovišta prioriteta predmeta za najteža krivična djela u nadležnosti viših državnih tužilaca. Samo da pojasnim.

Policija je organ otkrivanja krivičnih djela, organ pronalaženja, utvrđivanja identiteta izvršilaca, državni tužilac u svakom konkretnom radu rukovodi tim predmetom u onom što je pravni dio kroz mehanizme i radnje koje sadrži Zakonik o krivičnom postupku, a policija svoj operativni rad preduzima prema pravilima policijskog prava. Tačno je da treba i razumijem, mislim da sam i više puta ponovio da tim predmeti moraju biti pod posebnom pažnjom, analizom. Mi smo nešto od toga, da ne kažem, da se ne hvalim pokušali koliko su to naše bile moći u prošloj godini, prepoznajući da za svaki konkretni predmet ili grupu predmeta koje bi prepoznali po vrsti krivičnog djela ili žrtvi krivičnog djela, kao što je slučaj novinara, da formiramo posebne operativne timove kojima sam neposredno kao vršilac dužnosti rukovodio i direktor Uprave policije.

Posebno je bilo pitanje Duvanski kombinat Podgorica i pitanje koje je postavio poslanik Velizar Kaluđerović. On je naravno pokušao i mnogo ranije da zatraži informaciju o postupanju Privrednog suda u tom predmetu. Mi smo bili u prilici da dođemo u posjedu tog odgovora koji je popratio jednim pismom, dopisom u kome se umjesto "pristupa informacije na predmetu stečajnog suda" dostavlja informacija "stečajnog upravnika". Kada smo sagledali informaciju stečajnog upravnika i ono sa čim mi raspoložemo stoji osnovana sumnja, da bi se moglo raditi o krivičnom djelu za koje se goni po službenoj dužnosti. Kod pitanja raspolaganja imovinom u stečaju, dakle u toku trajanja stečajnog postupka raspolagano je stečajnom masom koja predstavlja imovinu i osnovni kapital tog privrednog subjekta u stečaju.

Tim povodom formiran je predmet kod nadležnog tužioca i teče postupak gdje je inteziviran rad policije i predmet je u izviđaju u završnoj fazi kroz kompletiranje podataka i dokaza za angažovanje stručnog lica u izviđaju za davanje stručnih pojašnjenja i naravno o rezultatu postupka mi jesmo i zbog posebnog interesovanja informisaćemo i javnost i ovaj Parlament.

Pitanje poslanice Kovačević, vezano za Sporazum o priznanju krivice i zašto je mali broj sporazuma. Ona je jasno prepoznala i u našem izvještaju što je bio oprez i razlog, a pokušaj naš je zaista bio da se ne ograničavamo samo na lakša krivična djela koja bi bila predmet drugog instituta alternativnog načina rješavanja predmeta kroz odloženo krivično gonjenje. Išli smo sa inicijativom za zaključivanje Sporazuma o priznanju krivice i za najteže oblike teških krivičnih djela, čak dijela organizovanog kriminala, ali istina je da i mi i sud izgrađujemo praksu i da smo tu imali različite pristupe. Po našoj ocjeni sa stanovišta primjene prava u gotovo sličnim procesnim situacijama imali smo različite stavove suda. To je i razlog da je bio veoma oprezan pristup. Mi očekujemo o izmjenama Zakonika o krivičnom postupku koji će sada dati najširi okvir za sva krivična djela, bez obzira na zaprijećenu kaznu, gdje će biti precizirane norme, posebno one koje se tiču položaj i prava okrivljenog odnosno okrivljenog u postupku. Mislim da će i to biti svojevrsni doprinos, da se sa dalekom većom angažovanošću tužilaca, što je moguće više iskoristiti i ovaj institut, ali i on predpostavlja, morate priznati od skora je u primjeni i stvaranje i postepenu izgradnju povjerenja u takav način rada državnih tužilaca u našu obavezu da naročito u takvim predmetima naš rad i rezultate učinimo apsolutno transparentnim.

Pitanje zastarjelosti gonjenja.

U kalendarskoj godini nijedan predmet protiv poznatog punoljetnog ili maloljetnog izvršioца krivičnog djela u kalendarskoj godini koja je predmet ovog izvještaja nijesmo imali kao predmet gdje je nastupila zastarjelost, gonjenja kod državnog tužioca, dakle

tokom rada u državnom tužilaštvu. To je gotovo i nemoguće, jer vama je vjerovatno poznato ono što je u sadržaju normi Zakonika o krivičkom postupku i našeg organizacionog zakona, da su rokovi za postupanje državnih tužioca veoma strogo određeni po svim fazama postupka, počev od izviđaja, pa do presuđenja tako da, ponavljam nijesmo imali u predmeti protiv poznatih izvršioca nastupilu zastarjelost dok je predmet u radu kod državnog tužioca.

Kod pitanja slučajeva kršenja ljudskih prava i sloboda. Jedan broj predmeta za koje je tražen odgovor iz tužilaštva, gdje su žrtve krivičnih djela - prekid - gdje su radnje preduzete uz grubo kršenje ljudskih prava i sloboda. Predmeti su označeni po grupama predmeta kroz inicijativu civilnog sektora. Samo je u jednom predmetu u konkretno navedena žrtva krivičnog djela. Ne radi se ni o jednom predmetu iz prethodne kalendarske godine. Ono što smo mi prepoznali svi su ti predmeti bili, bili predmet analize izvještaj iz ranijih godina. Više puta analize i odgovora po pojedinačnim predmetima, a konkretni predmet o kome je bila riječ kroz identifikaciju predmeta sa stanovišta žrtve krivičnog djela, je predmet koji je ranije, dakle u ranijim godinama pravosnažno okončan.

Naravno, ovakav odgovor nije potpun i ja za to predlažem da se identifikuje svaki predmet koji bi zahtijevao pažnju poslanika i da o svakom tom predmetu i rezultatu postupka odluči tužilaštva ili suda damo odgovor u pisanoj formi tog detalja.

Pitanje odbijenih žalbi i koliki je cifarski podatak odbijenih žalbi.

Ja pu ponoviti ono što je tačan podatak i koji je saopšten u izvještaju. 96% optužnih akata u postupku sudske kontrole je potvrđen. Neočekujete, naravno od državnih tužilaca da mogu goniti i presuđivati sa stopostotnom sigurnošću izvjesnost pravosnažnog ishoda postupka. Ne uspijem u smislu čega. A koliko smo uspjeli ja podsjećam na podatak 96% potvrđenih optužnica u prethodnoj '12-toj godini 95,6%, i 87,88%, odnosno 88% riješenih predmeta osuđujućom presudom.

Ako je potrebno detaljnije mi možemo po svim osnovima za žalbu dati obrazloženje svake žalbe pa i odbijenih žalbi, ali da ono kažem što je sigurno, najveći broj ovih žalbi odnosi se na žalbe zbog odluke o krivičnoj sankciji gdje je i u obavezi državnih tužilaca i to je jedini način na koji oni mogu obezbijediti kontrolu i uticati na kaznenu politiku upotrebom pravnih sredstava u najvećem broju slučajeva nijesmo uspjeli. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem. Dakle, iskoristili ste malo više vremena, ali bilo je dosta pitanja i naravno imaju pravo poslanici koji to žele, koji su se osjetili prozvanim u vašim odgovorima da prokomentarišu.

Izvolite, kolega Kaluđeroviću, dva minuta.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Gospodine Vučkoviću, vama posebno hvala, jer mislim da je izuzetno značajno, vjerovatno ni vi ni ja nijesmo u ovom trenutku svjesni koliko je značajno to što ste u ovom domu sada izgovorili sa pozicije zamjenika vrhovnog državnog tužioca, a do prije par mjeseci vršioca dužnosti vrhovnog državnog tužica.

Vjerujem da će u odnosu na predmet, kako da kažem ili problematiku koja prati Duvanski kombinat Podgorica, ja se njome bavim već nekoliko godina i kao poslanik, pokušavam da dokučim mnoge detalje u vezi sa tim po mom sudu, po mom iskrenom uvjerenju, poslovima koji su užasno štetni za ukupno društvo za manjinske akcionare, a njih je preko 4.000 koji su podnijeli krivične prijave, koji vode građansku parnicu, imam na umu kod takođe Privrednog suda i zbog toga zebem, a vjerujem mnogo više od mene Udruženje manjinskih akcionara. Vašu izjavu je čuo i resorni potpredsjednik Vlade, gospodin Marković i aktuelni ministar unutrašnjih poslova, gospodin Konjević, oni su obojica članovi Vlade, a svjedoci smo da je prije nekoliko dana ili možda sedmica ponovo pokrenut postupak za prodaju novog Duvanskog kombinata. Apel svima, poziv svima, jer imovina ili dio imovine novog Duvanskog kombinata je u stvari je dio imovine koji je na specifičan način, slobodno možemo reći fakultet, Duvanskom kombinatu, koji postoji više od 110 godina i jedan je, ako ne najstariji privredni kolektiv u Crnoj Gori, a njegova imovina vi ste potvrdili, a ja odavno tvrdim, dakle ove organizacije je rekao za četiri godine ćemo ozdraviti i vratiti, između ostalog 30 miliona duga državi, a prodata je kompletna imovina samo - prekid - što je usvojen plan reorganizacije uprkos izričitoj zakonskoj zabrani za 13 miliona na skandalozan način da sada novi vlasnik imovine Duvanskog kombinata, ustvari potražuje od Duvanskog kombinata, jer svih ovih četiri godine rentira tu imovinu Duvanskom kombinatu, koji uz to, da ponovim još jednom je prihvatio čak i da kamatu na kredite koju je Zetogradnja podigla da bih ga dijelom platila izmiruje i tako dalje.

Poziv Vladi, poziv svima da zastanu sa postupkom dok se ove stvari pravosudnim sudskim odlukama ne okončaju, jer ćemo doći u poziciju ogromnih šteta i materijalnih i onih drugih. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vam.

Koleginice Kovačević, izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Ja se, gospodine Vučkoviću, zahvaljujem na odgovoru. Bila sam postavila još jedno pitanje. Očekivala sam da će možda ministar Konjević malo konkretnije govoriti, između saradnje tužilaštva i policije, a sve u cilju poboljšanja bilansa u istragama za krivično gonjenje.

U javnosti postoje određene percepcije, negdje u nekom predmetu policije da je dobro radila, ali je predmet u fijkama, negdje tužilac nije imao dokaza koje je policija, ja vas molim da javnosti date jednu konkretnu poruku. Nadam se da će ta saradnja biti još efikasnija i da tu nema odrđenih problema i da vjerovatno i obuke koje će biti narednih dana koje radi Ministarstvo unutrašnjih poslova. Vidjela sam da Policijska akademija ide u cilju formiranja jednog specijalnog tima, pa vas molim da iskomentarišete i pošaljete jednu poruku građanima, a sve u cilju da špekulacije koje postoje u javnosti, ta vaša saradnja mislim da treba da bude dobra i kvalitetna i u budućnosti da otklonimo neke nedoumice koje se u pojedinim krivičnim predmetima tumače u javnosti u našoj državi. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Obavještavam vas da su sa nama i učenici osnovnih škola. Mi ih pozdravljamo. Oni prate naš rad iz novinarskih loža i pozdravljamo ih. Ministre, želite li da odgovorite na postavljeno pitanje. Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Da se izvinim uvaženoj poslanici Kovačević, zapisao sam, al mi je promaklo u tom dijelu da odgovorim ono što je bio vaš komentar juče, tokom vaše diskusije i naravno ono na što ste me podsjetili sada kada ste komentarisali odgovor zamjenika vrhovnog državnog tužioca gospodina Vučkovića.

Kao što sam rekao, koncept tužilačke istrage uveden je 2010.godine i kada god imate nešto što je novina u pravnom sistemu, a značajna imovina, prosto je potrebno određeno vrijeme da nadležni državni organi gdje se odnos promijenio nađu dobre mehanizme funkcionisanja da, kao zajednički tim, to je poruka koju smo na zadnjem sastanku uputili i tužilac Stanković i ja. Niti je moguće da policija ima rezultat bez tužioca, niti je moguće da tužilac ima rezultat bez policije. To je prosto na čemu ćemo i dalje morati da radimo.

Prvo na jačanju kompetentnosti, dominantnoj Upravi policije, u smislu dodatih odluka. Drago mi je što ste primijetili, mislim da je to primijetila i crnogorska javnost, upravo ovih dana je počeo prvi serijal obuka po pokroviteljstvom Američke ambasade za jedan broj policijskih inspektora, koji bi dominantno trebali da čine okosnicu odsjeka za organizovani kriminal i korupciju i odsjeka za saradnju sa specijalnim tužilaštvom koji će se u policiji formirati nakon usvajanja zakona o specijalnom tužilaštvu u crnogorskom Parlamentu.

Nije sporno, rekao sam prepoznajemo taj problem, zato smo ušli u razgovor sa kolegama iz američke ambasade, odnosno sa programom koji je već nekoliko godina prisutan u Crnoj Gori i daje stručnu podršku ne samo crnogorskoj policiji, nego i crnogorskom tužilaštvu u mnogim segmentima. Kao što sam rekao u martu mjesecu smo potpisali međusobni sporazum da bi smo riješili određene dileme koje su nam se često javljale u praksi. U ovoj drugoj polovini godine početak implementacije tog sporazuma i ja mislim da on već daje određene rezultate i naravno, to je stvar koju ćemo vrhovni državni tužilac i menadžment ministarstva i Uprave policije u narednom periodu pratiti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem. Kolega Popović se takođe javio da prokomentariše odgovore tužilačke vlasti. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani, poštovani gospodine ministre, gospodine zamjenice vrhovnog državnog tužioca,

Nastavljamo ono od juče, jer ja nijesam zadovoljan sa ovim vašim odgovorom ili možda ovo nije tačno. U Izvještaju o radu državnog tužilaštva za 2013.godinu pod naslovom "Krivične prijave za djela za koja se učinioca ostali nepoznati na strani 48. stoji frapantan podatak da je Državno tužilaštvo prošle godine donijelo odluku o

odbačaju 1.167 krivičnih prijava, od četa 1.134 zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja znači 97%".

Druga stvar. Sa liste 12 neistraženih slučajeva kršenja ljudskih prava o kojima je obaviješten Tužilaški savjet u 2012. naravno ovo se odnosi na godinu prije, krivično zastarjelo je bar njih četiri. Znači, krivično gonjenje odgovornih za prebijanje pritvorenika u istražnom zatvoru u Podgorici 2005. prijetnje smrću Aleksandru Zekoviću iz 2007. prijave zlostavljanja pritvorenih lica u slučaju "Orlov let" 2006.godine, zlostavljanje korisnika usluga JU "Komanski most", evidentiranih u izvještaju Evropskom komiteta za sprečavanje mučenja 2008.godine, odnosno slučaj nestanka dvoje štićenika iz iste ustanove 2000. i 2004.godine. Ovaj drugi slučaj vjerovatno ste u pravu, ali ovo prvo zastarjelost, mislim da nijeste. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kolega Vladislav Bojović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Obradović. Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi građani, poštovane kolege,

Shvatam da je važno što se gospodin Vukčević uključio. Mislim da je veoma važno da se i gospodin Ivica Stanković vrati u salu, kao novi vrhovni državni tužilac i da odgovori na određena konkretna pitanja koja su mu u prethodnom periodu postavljena, a ja ću mu postaviti, jer je ovo prijetilo da preraste u raspravu sa gospodinom Duškom Markovićem, a znamo svi dobro da ovdje nije na dnevnom redu Izvještaj o radu Ministarstva pravde i gospodina Markovića, već je Izvještaj o radu vrhovnog državnog tužioca.

Podsjećam, javnosti sve vas ovdje da smo mi poslanici Demokratskog fronta prilikom rasprave o auto-putu saopštili da je za nas u Demokratskom frontu izgradnja dionice auto-puta nije posao vijeka, kako se to predstavlja od strane Vlade, već je za nas u Demokratskom frontu posao vijeka da se Crna Gora oslobodi sprege organizovanog kriminala i visoke korupcije. U tom kontekstu, mislim da nije potrebno dodatno pojašnjavati koliki je po nama značaj ove teme.

Primjećujem da je ovaj Izvještaj o radu vrhovnog državnog tužilaštva za 2013.godinu došao na red tek, nakon što je realizovana partijska trgovina između DPS-a i SDP-a oko formiranja vlasti u Podgorici i tek nakon što je realizovana međupartijska trgovina u nešto širem formatu, prilikom izbora novog vrhovnog državnog tužioca. Raspravljamo, dakle na kraju 2014.godine o Izvještaju o radu vrhovnog državnog tužilaštva za 2013.godinu i ova situacija nam daje mogućnost i priliku da konstatujemo da nema mjerljivih i konkretnih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala i visoke korupcije ni u 2013.godini, ali ni u 2014.godini, gospodine Vučkoviću i gospodine Markoviću, nije bilo sistematično vođenjih istraga, nije bilo proaktivnog djelovanja tužilaštva, ali je zato bilo optužnica koje su padale pred sudom. Zaključujem da ovaj izvještaj o radu zbog toga ne možemo nazvati Izvještajem o radu Vrhovnog državnog tužilaštva za 2013. već izvještajem o zataškavanju slučajeva visoke korupcije i organizovanog kriminala, sa posebnim akcentom na zataškavanje

političke korupcije i izbornih zloupotreba u 2013. godini. Podsjećam da je 2013. godina bila obilježena zahtjevima da se ispita do kraja i da se dođe do pravosudnog i političkog epiloga afere "Snimak". Vrhovno državno tužilaštvo je očigledno po nalogu Mila Đukanovića, jer je on upravo takve izjave davao, pokušalo da čitav slučaj rasvetljavanja afere "Snimak" svede na pljevaljski slučaj.

Pozivam novog vrhovnog državnog tužioca da on ne pokreće žalbu na presudu aktivistima DPS-a koji su, podsjećam, optuženi ne za kupovinu glasova nego u toj skandaloznoj optužnici za zloupotrebu službenog položaja, već pozivam gospodina Stankovića da iznova pokrene istragu, da je učini sveobuhvatnom, da je usmjeri u pravcu otkrivanja nalogodavaca čitave operacije kupovine glasova i da obezbijedi istragu i u drugim opštinama.

Postavljam konkretno pitanje gospodinu Stankoviću, nadam se da on čuje i da će odgovoriti i očekujem da će danas konkretno odgovoriti na ovo pitanje, a vezano je za jedan konkretan slučaj. Da li je gospodin Ivica Stanković, novi vrhovni državni tužilac, upoznat sa krivičnom prijavom koju je podnijela nevladina organizacija MANS sredinom 2014. godine kojom su krivičnom prijavom obuhvaćeni Prva banka Crne Gore koja je u većinskom vlasništvu porodice Đukanović, Darko Šarić, Stanko Subotić zvan Cane i Rodoljub Radulović zvan Miša banana? Da li je gospodin Ivica Stanković upoznat sa krivičnom prijavom koju je podnijela nevladina organizacija MANS, pod sumnjom da su kompanije ovih lica u Prvoj banci dobijale sumnjive kredite i da su te sumnjive kredite koristile za pranje novca? Radi se o konkretnom slučaju. Mi imamo informaciju da do sada Tužilaštvo nije ništa preduzimalo po tom pitanju. Veoma je važno da mi dozvolite još 30-ak sekundi, svima ste omogućili.

U ovom konkretnom slučaju se vidi da Državno tužilaštvo nije proaktivno djelovalo već imamo krivičnu prijavu od strane jedne nevladine organizacije. Prva banka je očigledno u ovom slučaju prekršila Zakon o sprečavanju pranja novca, nije prijavljivala sumnjive transakcije Upravi za sprečavanje pranja novca. Moram da izrazim žaljenje što danas ovdje nije prvobitno najavljeni gospodin Milo Đukanović, jer je on mogao iz prve ruke da nam saopšti sve detalje u vezi sa ovim poslovanjem Prve banke. Tražim da tokom ove sjednice gospodin Ivica Stanković odgovori da li je upoznat sa ovom krivičnom prijavom, da li je bilo šta preduzeto. Ako nije preduzeto, da li namjera nešto da preduzme, da se ovdje javno izjasni.

Zaključujem, sve ovo što sam naveo o radu Državnog tužilaštva navodi na samo jedan zaključak. Vrhovno državno tužilaštvo je najzarobljenija institucija u Crnoj Gori i predstavlja prvu liniju odbrane režima Mila Đukanovića. Gospodin Ivica Stanković je od strane Demokratskog fronta dobio šansu da promijeni stvari. Mi izražavamo rezerve da će on u ovim okolnostima bilo šta uspjati da uradi. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Bilo je pitanja upućenih vrhovnom državnom tužiocu. Da li želite da odgovorite? Da li ste čuli pitanja koja su postavljena? Gospodine Stankoviću, da li ste čuli pitanja? Želite li da kolega Bojović dobije minut vremena da pojasni pitanje koje je direktno pitanje koje vam je uputio? Imate minut vremena, kolega Bojoviću. Budite racionalni, molim vas.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Gospodine Stankoviću, da li ste upoznati da je nevladina organizacija MANS sredinom 2014. godine podnijela krivičnu prijavu specijalnom tužiocu za organizovani kriminal Đurđini Ivanović pod sumnjom da su u Prvoj banci Crne Gore kompanije Darka Šarića, Stanka Subotića zvanog Cane i Rodoljuba Radulovića zvanog Miša banana dobijali sumnjive kredite od strane Prve banke koji su korišćeni za pranje novca? Da li je nešto preduzimano po tom pitanju? Da li ćete vi nešto preduzeti i da se konkretno odredite prema tom slučaju, dakle da li ste upoznati sa tim slučajem i da li ćete nešto preduzeti da se procesuiru ta krivična prijava, s obzirom da se radi o Prvoj banci i o višegodišnjem periodu u kojem je Prva banka izdavala kredite pod sumnjivim uslovima Canetu Subotiću i tzv. Miši banani? Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Postavili ste jasno pitanje.
Izvolite, gospodine Stankoviću.

IVICA STANKOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici, građanke i građani Crne Gore,
U vezi te prijave mi ništa nije poznato, a svakako kada je podnesena biće predmet razmatranja i lično ću se pobrinuti da se upoznam sa tom krivičnom prijavom i da se po njoj postupi u skladu sa zakonom.

U vezi sa pitanjima uvaženog gospodina Branka Radulovića istekao bih sljedeće, da sada trenutno nijesam na prekretnici jer sam profesionalno obavljao svoju funkciju preko 30 godina i to funkciju sudije, ali svakako ovo je vrijeme izazova i nastaviću da u tom pravcu i obavljam i ovu funkciju, u skladu sa Ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i svim drugim propisima.

Konkretno pitanje uvaženog poslanika je bilo u odnosu na njegovu prijavu protiv 33 lica u vezi zloupotreba u privatizaciji i poslovanju Kombinata aluminijuma. Slična prijava je bila podnijeta i ranije od strane Pokreta za promjene, i to od poslanika Branka Radulovića i Nebojše Medojevića. Nakon prikupljanja potrebnih obavještanja i pribavljanja mišljenja zaštitnika za imovinu, te nakon dostavljanja Izvještaja Državne revizorske institucije o reviziji državne garancije Vlade Crne Gore izdate u 2010. i 2011. godini, spisi predmeta su dostavljeni sudskom vještaku ekonomske struke radi davanja nalaza i mišljenja u okviru kojeg postupka će se cijeliti i najnovija prijava prof. Branka Radulovića podnijeta protiv 33 lica.

Bilo je pitanje gospodina iz vrha Socijalističke narodne partije, poslanika Velizara Kaluđerovića. Djelimično je na ta pitanja odgovorio zamjenik Veselin Vučkovića. Želio bih samo da istaknem, što se tiče predmeta ubistva novinara Duška Jovanovića, da su ponovo sprovedene istražne radnje, saslušavani su i predsjednik Vlade i ministar pravde, brojni inspektori koji su postupali, sudije koje su postupale i, prema informacijama koje sam dobio, nije pronađena službena zabilješka o kojoj se stalno govori.

Na dnevnom redu je Izvještaj o radu Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore za 2013. godinu. Međutim, ovdje je od strane poslanika postavljeno pitanje o mom imovinskom kartonu, pa uvažavajući ovaj dom i princip prava javnosti da zna, ukratko ću sve prisutne i širu javnost upoznati kako se kretao moj imovinski karton. Negdje 90-ih godina dodijeljen mi je stan, mislim da je imao i 99 m². Taj stan negdje poslije desetak

godina sam prodao i kupljen je stan uz kredit, preko državnih institucija kupio sam stan u zgradi Maksim. Nastojao sam da svojim radom opravdam to što mi je država Crna Gora pomogla oko kupovine stana. Mislim da sam svojim radom dosta uštedio državi Crnoj Gori kroz egzaktne podatke o mom radu, odnosno broju potvrđenih presuda na koji način sam doprinio da se ne odugovlači krivični postupak, boljoj pravnoj sigurnosti građana, vladavini prava i afirmisanju načela i ekonomičnosti i svrsishodnosti. Upravo to kako sam postupao kao sudija, to su ti rezultati koje danas traži Evropska unija i će mi veoma teško možemo da nađemo sudije za takvo postupanje. Ta postupanja se upravo odnose na poglavlja 23 i 24 će se traže pravosnažne sudske odluke.

Nakon toga, stan koji sam stekao radom u toku braka, drugi u Budvi od 40 kvadrata i ovaj u zgradi Maksima su sada nepodijeljena bračna tekovina. U međuvremenu sam naslijedio stan svojih roditelja u centru grada. Ne znam da li su roditelji bili skloni korupciji ili organizovanom kriminalu, jer se to ne bih usudio nikome drugome da kažem bez pravosnažne sudske odluke, jer se svi pozivamo na Ustav i zakon, da se svako smatra nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom sudskom odlukom. Nakon prodaje tog stana kupio sam stan u univerzitetskoj zgradi će su cijene pristupačne. To je moj imovinski karton. U odnosu na vaučere koji se pojavljuju u imovinskom kartonu, to su vaučeri koji se odnose na masovnu vaučersku privatizaciju. To je po jedan vaučer, ne znam ni koliko mi je vrijednost jer se nikada nijesam time bavio.

Uvaženi poslanik Lekić je ukazao da tužilaštvo nije autonomno i da nije kompetentno. Upravo sam i prošli put ovdje u parlamentu ukazao da je potrebna pomoć zakonodavne i izvršne vlasti da budemo što više kompetentniji i autonomniji. Zakonodavna i izvršna vlast treba da omoguće nezavisnost i samostalnost tužilaštva. To ćete imati skorijih dana da se izjasnite i u pravcu budžeta i da nam pomognu i zakonodavna i izvršna vlast. Bez ekonomske, političke i statusne nezavisnosti nema ni nezavisnog pravosuđa. Nažalost, to često zavisi od angažovanja zakonodavne i izvršne vlasti kakav će biti naš status i naš rad. Smatram da svi zajednički treba da radimo na jačanju institucija sistema i samim tim institucije državno tužilačke organizacije, jer nam je poznato koji je cilj reforme pravosuđa. To je nezavisan, nepristrasan, transparentan i fleksibilan pravosudni sistem koji će pružati jednaku zaštitu svima u skladu sa međunarodnim standardima.

Uvaženom poslaniku Andriji Popoviću, već je kolega Vučković dao odgovor u odnosu na vaše navode. Na pojedinačne slučajeve možemo dati i neke pismene odgovore ako vi tražite. Ali, što je rekao kolega Vučković, teško može doći do nastajanja zastarjelosti krivičnog gonjenja u tužilaštvu kada su poznati učinioci krivičnih djela. Jedino kada nijesu poznati učinioci, onda može doći do zastarjelosti. Jer, tužilaštvo je uvijek na potezu da kod poznatih učinilaca donese naredbu o sprovođenju istrage, sprovede istragu i onda sudu dostavi optužni akt, optužni predlog ili optužnicu i onda se postupak vodi pred sudom. Ovdje ste pominjali neke slučajeve oko torture. To je bio slučaj "Orlov let", predmet u slučaju Pejanović, slučaj Zeković. Sada ne znam tačno, ali mislim da su ovi slučajevi imali epilog pred sudom. Sticajem prilika sam postupao kao predsjednik Vijeća u predmetu "Orlov let". To je policijski naziv Orlov let.

Da vas upoznam, jer je bilo nekih insinucija u vezi postupanja oko pisanja lista "Informer", da se ništa ne očekuje drugo kada je na čelu Vrhovnog državnog tužilaštva Ivica Stanković, da se nije očekivalo drugačije postupanje. Predmet "Orlov let" je imao,

koliko se sjećam, 17 optuženih. Donijeta je sudska odluka od strane trojnog vijeća, potvrđena je od strane trojnog vijeća i to možda jedna od rijetkih odluka koja je u zadnje vrijeme prvi put potvrđena po žalbi. Nakon toga je uslijedio vanredni pravni lijek od Vrhovnog suda Crne Gore, odbijen je zahtjev. Pred Ustavnim sudom Crne Gore je, takođe, odbijena ustavna žalba u odnosu na ovaj predmet. Eto, to je taj predsjednik Vijeća od kojeg se nije moglo očekivati ništa drugo u vezi postupanja u predmetu "Informer".

Uvaženi poslanik Predrag Bulatović, vi ste ukazali da se najviše postupa po prijavama nevladinih organizacija, odnosno da tu ima najviše prijava. To je konstatovano i od strane Evropske komisije, da je negdje oko skoro 50% prijava od strane policije, a ostale prijave da su od NVO i građana, a da najmanje ima ili da ih skoro i nema od strane inspekcije. To je jedna činjenica i u tom pravcu nemam što da dodam.

U odnosu na izlaganje poslanice Azre Jasavić, to se odnosi na Predlog zakona o specijalnom državnom tužilaštvu. Uglavnom, ono što je ona istakla sam i ja primitio, što je i ministar pravde tada isto primijetio, meni je to malo bolo oči da predsjednik Vrhovnog suda predlaže disciplinskog tužioca za tužilaštvo. Tada nije bilo precizirano ko ga može predložiti i iz kojeg reda. Ne znam da li je sada predloženo na koga se to može odnositi da ga predlaže, tako da smatram da to pitanje treba razmotriti, kao i pitanje postupka razrješenja jer se pominje Disciplinsko vijeće, Tužilački savjet, a po ustavnim amandmanima koji su usvojeni u ovom domu je predviđeno da Tužilački savjet bira i razrješava tužioca. Da li je to prilagođeno sa Ustavom, to treba pogledati jer se radilo zadnjih dana intenzivnije i neka rješenja su prošla sa kojima nijesam možda upoznat.

Dalje, bilo je predviđeno da vrhovni državni tužilac predlaže glavnog specijalnog tužioca. Pristupilo se drugom rješenju, da se bira putem javnog oglasa, ali izostalo je da ga predlaže vrhovni državni tužilac. Još su unijete odredbe u pogledu toga da glavni specijalni tužilac, kao i specijalni tužioci treba da imaju sklonost u postupanju za djelo organizovanog kriminala, korupcije i terorizma. Ukoliko smo s jedne strane otvorili prostor kroz javni oglas, sada možda kroz ove odredbe malo limitiramo te ljude da se mogu prijaviti kroz ovo da imaju sklonost da bi postupali u predmetima organizovanog kriminala. Znači, sužavamo da to mogu biti samo par tužilaca, par sudija i ne znam da li se advokatima uračunava kroz tu odredbu da su i oni postupali kao branioci, eventualno kao punomoćnici mogu biti u tim predmetima. Uputio bih na rješenje u Srbiji, gdje se ustavna žalba i zaštita kod razrješenja i sudija i tužilaca pruža pred Ustavnim sudom.

Uvažena kolegunica Šćepanović je postavila pitanje odgovornosti kod neosnovanog lišenja slobode. Kao što vam je poznato, tužilac može da predloži određivanje pritvora, a sudovi su ti koji određuju pritvor i produžavaju ga. Da li kasnije dobiti riječ ili još da kažem ili na kraju? Možda ću da čujem još neko pitanje.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ako ste odgovorili na sva pitanja, možete i na kraju.

Ovim vašim odgovorima izazvali ste odgovore na vaše odgovore, kolega Bojović i kolega Kaluđerović. Izvolite.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Stankoviću, na odgovoru. Moram da kažem da sam vjerovao da ćete biti poznati sa krivičnom prijavom koja Prvu banku Crne Gore tereti da je odobravalala kredite pod sumnjivim uslovima kako bi omogućavala pranje novca Darku Šariću, Canetu Subotiću i Rodoljubu Raduloviću. Vi ste rekli da niste upoznati. Očekujem da, kada se upoznate preuzmete određene aktivnosti da se taj slučaj rasvijetli. Želio sam da ukažem na značaj konkretnog slučaja zbog toga što postoji indicija da je ovdje u predmetu stvar sprege organizovanog kriminala i visoke korupcije. Vi ste rekli, gospodine Stankoviću, prilikom preuzimanja dužnosti da neće biti nedodirljivih za vas. Važno je ovo i zbog porodice Đukanović i zbog Prve banke, da se raščisti i rasvijetli da li je Prva banka imala veze sa pranjem novca ovih lica. To mi je bilo važno da razjasnimo.

Što se tiče afere "Snimak" niste me čuli kada sam diskutovao jer niste pratili moju diskusiju. Pozvao sam vas da se detaljno upoznate sa optužnicom koja je podnesena u slučaju kupovine glasova u Pljevljima, koja je skandalozna optužnica i da pokrenete iznova istragu, proširite je na sve opštine u kojima postoji indicija da je bilo kupovine glasova kao i u Pljevljima i da istragu usmjerite na nalogodavce. Jer, u interesu je ovog režima da se pljevaljskom optužnicom, skandaloznom optužnicom stavi tačka na aferu "Snimak" kako je to naložio i gospodin Đukanović.

I završavam. Veoma je važno kao neko ko dolazi sa sjevera da vam stavim do znanja i sljedeće. U pravcu oslobađanja privrednih resursa koji su zarobljeni, u pravcu otvaranja prostora za nova radna mjesta, za pokretanje privrede ne treba da napravi Ministarstvo ekonomije već upravo državno tužilaštvo. Od toga da li će biti krivično procesuirani akteri organizovanog kriminala i visoke korupcije u slučajevima privatizacija širom Crne Gore zavisi da li će ekonomija Crne Gore da se oporavi, da li će biti novih radnih mjesta, što je danas najveće pitanje u Crnoj Gori i da li će biti uslova za normalan život građana. Dakle, ova institucija vrhovnog državnog tužilaštva je najodgovornija i za ekonomski oporavak Crne Gore. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Poslanik Kaluđerović, vaš odgovor na komentare VDT-a.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Gospodine Stankoviću, prvo zapazio sam na specifičan način ste krenuli sa obraćanjem prema meni i doživjeli me kao čovjeka iz vrha SNP-a i dobro, hvala vam na tome, iako nakon kongresa u ovom trenutku imamo samo predsjednika koji je izabran i on je u vrhu SNP-a. Priznajem, mnogo bih više volio da smo ovu priču završili prije nego što je donijeta odluka o izboru vrhovnog državnog tužioca. Za to sam se strašno zalagao, ostao u manjini. Moj predsjednik partije je, sasvim otvoreno ću da kažem, mislio drugačije i daj bože da pokaže da je bio u pravu.

Ono što odmah želim da kažem, vi ste na način za koji vam ja nijesam dao ni trunčice argumenata govorili o tome ne znam da li su vaši roditelji skloni korupciji. Nikada ja to izgovorio nisam i iz mojih javnih poziva prema vama i sumnji koje su do mene došle, govorio sam samo o sumnjama koje su uperene prema vama. Nemojte vaše roditelje da stavljate ispred sebe oko toga. Neka javnost sudi da li ste dovoljno

podastri argumentaciju oko ovoga i imovine koju imate. Govorite o imovini koju ste vi prijavili Komisiji za sprječavanje konflikta interesa od 2005. godine. Da budem sada malo precizniji od vas, iako svako ko me poznaje zna da ne pripadam ljudima koji je i malo zao i posebno koji ima bilo kakve zavisti oko toga da li neko ima imovine više nego neko drugi. Bog mi je svjedok da mi je jedini motiv u vezi sa ovim da pokušam da doprinesem i da otklonimo eventualne sumnje da li je Crna Gora izborom vrhovnog državnog tužioca došla u probleme ili u rješavanje...(prekid). Priznajem u ovom trenutku imam samo sumnju i daj Bože da ta sumnja bude potpuno bez osnova, da ćete vi djelima potvrditi da je sve bilo u redu. Molim vas još desetak sekundi, veoma je važno da na javnoj sceni ove stvari rasčistimo.

Vaš raniji stan nije od 90-ak kvadrata, nego od 79 kvadrata, kako ste ga vi prijavili i ne može biti ni iz bliza vrednosno ekvivalentan jer je u starogradnji u ulici Moše Pijade, stanu od 124m2 koji ste stekli u zgradi "Maksima" na bulevaru Svetog Petra Cetinjskog 2007. - 2008. godine kada je cijena kvadrata u tom objektu iznosila daleko preko 2 000 evra. Vi ste prošle godine stekli i još jedan stan u novogradnji, kupili stan od 78 m2, rekli ste imate na ime vaše bivše supruge stan u Budvi, imate dva revolvera, vaše dijete vozi vrlo skupocjeni auto. Da li je to moglo sve da se stekne od zarade koju daje nosilac sudijske funkcije neka javnost cijeni.

Ono što je mnogo bitnije govorili ste da niste došli i otkrili službenu zabilješku u vezi sa ubistvom Duška Jovanovića, ni poslije 10 godina. Ne znam da li je to vaša odgovornost, ali nema me čuju i potpredsjednik i dugogodišnji šef ANB gospodin Makrović i ministar unutrašnjih poslova Konjević, javno ću reći ime osobe koja je napisala tu tužbenu zabilješku, to je Tihomir Gačević, koji je i sada, ako se ne varam službenik Agencije za nacionalnu bezbjednost. Potrudite se gospodo da vidite šta je sudbina te zabilješke, jer u njoj, kako je do mene stigla informacija, piše sve u vezi sa ubistvom Duška Jovanovića. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Radulovću, izvolite.

Nemate Poslovničko pravo. U koliko kolega Kaluđerović dozvoljava u cilju pojašnjenja, onda može.

Izvolite, poslanik je ovdje najstariji.

IVICA STANKOVIĆ:

Rješenjem Vlade, mislim da se tada zvala još Republika Crna Gora, je stan bio 99 m2, ali nije mogao da se knjiži, jer on ima bašte, pa onda nisu htjeli da knjiže bašte nego samo koristan prostor. To je taj slučaj, onda se zato pojavljuje to. Nisam sklon lažavinama niti ničim što pokušavate da me uhvatite, jer je to nešto što je egzaktno, što postoji. Ne bih bio toliko glup da o tome govorim. Stan u centru grada je čak i veći nego što tu piše, jer su nekad balkoni priznavali 50% ili lođe, a sad se knjiže još više i postoji podrum od 23 m2, koliko li je bio taj podrum u centru grada, to je taj roditeljski stan. Imao sam nešto pravo i da uštedim, je li tako, a nešto i dobio od kredita i da sad ne govorimo o ostalom.

Te insinucije, pa da se radi i o dvorcima prevelike su prema meni. Samo toliko.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem.

Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Ovo su podaci sa sajta Komisije za sprječavanje sukoba interesa koje ste vi dali ili ih je ona pogrešno dala. Dobro sam provjerio. Je li tačno da se govori o stanu od 79m², je li tačno da se govori o novom stanu od 124m², je li tačno da ste kupili ponovo stan od 79,63m²? Ja govorim istinu. Da li je mnogo ili malo, gospodine Stankoviću, to će potvrditi vrijeme.

U međuvremenu sada ste kao vrhovni državni tužilac u prilici da to definitivno utvrdite. Do sada ste propustili priliku. Pozivam vas da nešto kažete šta je sudbina predmeta istražnog sudije Ganjola, koji se bavio problemima u sudstvu jednog broja sudija. Pominje se da je tamo moguće i vaše ime ili ime i nekih ljudi koji su vama veoma bliski ili sa vama povezani. Potrudite se da i na to stavimo tačku, jer koliko sam gledao zadnju emisiju i kontakt emisiju kod Komnenića, niste na to pitanje niste definitivno odgovorili. Potvrdite i te stvari u interesu čitavog društva da bi se što je moguće manje ostavilo sumnji o kojim govorim.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zhavljujem.

Mislim da smo završili polemiku, odnosno razjasnili se.

Da idemo dalje. Imate još prijavljenih komentara.

Kolega potpredsjednik Radulović, pa kolega Bulatović, pa kolega Popović.

BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Stankoviću, slušajte me dobro, pogledajte, tačno ćete da vidite koliko je Vlada predložila za tužilaštvo. Da vidite tačno, ne sad, nego iduće neđelje, da tačno vidite, da li vam je potrebno i za prostor i za kadrovsko i za svakakvo drugo rješenje. To ćete mi lično reći. Kao potpredsjednik i kao poslanik ću dati amandman i u tome će se pokazati ova Skupština, da li hoće da imate vi punu podršku ili ne. Časnu vam riječ dajem. Rijetko sad dajem amandmane, zato što kad sam ih davao ni jedan nije prolazio, ali ovo će biti osnovni test za sve, da li hoćemo nezavisno tužilaštvo ili nećemo.

Jesmo li se dogovorili? Jesmo, broj jedan.

Broj dva, ova tužba je sveobuhvatna tužba i ona je ugradila nove činjenice i morate hitno reagovati po ovoj tužbi, da ne bi sudu ... i ostali sudovi još više nam dali od jedne milijarde. Znači, ova tužba je obuhvatila i stare tužbe i nove činjenice. To je jedna od težina ove tužbe. Za nju ne trebaju nikakvi ekonomski stručnjaci. Ovamo su tačna krivična djela navedena, od ekologije do ne znam čega. Druga stvar je gospodine Stankoviću, što i dalje vjerujem da je glavni potencijal Crne Gore razvijena ekološki standardizovana, prerađena, racionalna, realna ekonomija u realnoj ekonomiji aluminska industrija. Što prije je trebao razviti na pravi način, jesmo li se razumjeli u tome? Zdravo bili.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Bulatoviću, izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

U odgovoru koji mi je dao gospodin Stanković i formalno nisam imao razloga da možda govorim, ali pošto je ovo, po mom sudu, jedna od najznačajnijih rasprava za budnost odnosa u Crnoj Gori. Imajući u vidu da gospodin Stanković, pošto je izabran sa 3/5 je ipak ključna ličnost za evropski put Crne Gore. Gospodine Stankoviću, što god ko mislio, Vi ste izabrani za 3/5, nisam za vas glasao, ni Demokratski front. Od vas očekujem da realizujete ključne stvari. Od Vas se očekuje da ostvarite ono što traži Evropska komisija. Da li će biti klauzule balansa, zastoja u pregovorima, zavisi od procesuiranja novih slučajeva, takozvane visoke korupcije.

Neko pokušava to da relativizuje, da je svaka korupcija - korupcija, nije tačno. Evropska komisija tačno govori o visokoj korupciji. Govoriću na tu temu ako bude vremena danas, prijavio sam se. Ono o čemu sam govorio, i vi se složili, jeste da Evropska komisija nije zadovoljna angažovanošću policije, nije zadovoljna ni angažovanošću drugih institucija u Crnoj Gori, čak favorizuje nevladine organizacije. Kada budete ponovo govorili upućujem vas na stranu 20 vašeg Izvještaja gdje vi govorite o indicijama i osnovama sumnje. To je veoma bitno za jedan stručni dio javnosti i za poslanike, da se zna šta je po sopstvenoj inicijativi radilo državno tužilaštvo, šta je radila policija, šta su radili neki drugi, šta su radile nevladine organizacije, pojedinci i tako dalje. Ovdje govorite o šest hiljada slučajeva koje ste procesuirali uključujući one koje imaju nepozatog izvršioca.

U dijelu koji se tiče organizovanog kriminala i korupcije, govori se o nekih 100-ak prijava i od toga 58 je policija, tako da postoji neuravnoteženost ocjena Evropske komisije, vašeg Izvještaja. Možda ja to nisam dobro čitao, ali bih volio da u nekom narednom toku se to pojasni, jer je važno, ako je Evropska komisija ima za potrebu da se time bavi, jer se stiče utisak da vi ne inicirate određene stvari nego moraju da iniciraju poslanici, nevladine organizacije, fizička lica i td. O tome ću nešto reći.

I na kraju, sa ironijom je u nekim medijima rečeno da se ovdje raspravljalo juče o svemu i svačemu, o 90-tim, o privatizacijama, o švercu cigareta. Čudi me da to neko može da kaže da to nije kvalitet rasprave, to govori o ozbiljnosti posla kojim će te se vi, gospodine Stankoviću, baviti. Znači, ni 90-te ni 2000-te godine do danas niz krupnih stvari koje su oštetile Crnu Goru, opustošile Crnu Goru, opljačkale Crnu Goru, nijesu riješene.

Gospodine Stankoviću, predsjednik Demokratskog fronta je juče rekao - mi vas nijesmo glasali. Daćemo vam šansu. U uvodnom izlaganju gospodin Knežević je isto to rekao. Demokratskog fronta je jedna odgovorna izvinjavam se, to sam čekao da gospodin Radulović to kaže. On je rekao da ćete biti meta i rekao je figurativno ako radite svoj posao on će stati ispred vas da on bude meta. To je figurativno rekao gospodin Radulović.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ne, direktno sam rekao imajući u vidu italijansko iskustvo. Ali vi završavajte jer treći minut trošite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Gospodine Stankoviću, Demokratski front je najjača opoziciona struktura, homogena, jedinstvena u ključnim stvarima, jedinstvena. Mi imamo razlike oko NATO-a, ali oko ovih pitanja nemamo razlike. Mi smo 25% Parlamenta, mnogo više, vjerovatno, podrške građana. Mi vam poručujemo, dajemo vam šansu. Ako tu šansu ne iskoristite mi vićemo vrlo nemilosrdni u kritikama političkim, drugim i onome što se traži, odgovornost. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Kolega Popović, izvolite, pravo na odgovor, na komentar.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani gospodine Stankoviću,

Ja bih rekao prvo ovo na fonu priče gospodina potpredsjednika Radulovića, gospodina Bulatovića, oni vas nijesu podržali - ja jesam, Liberali jesu. Za to što očekujemo od vas čuda. Zbog toga smo vam poklonili povjerenje. To je, Vrhovni državni tužilac je najvažnija funkcija u državi Crnoj Gori danas, bez ikakve sumnje. Ni predsjednik države, ni predsjednik Vlade ni predsjednik Parlamenta. Zbog svih onih repova koje država Crna Gora ima, teško naravno, nemate vi čarobni štapić da ćete vi rješavati neke stvari koje su se dešavale, naročito 90-tih godina prošlog vijeka, ali mnogo toga se nataložilo. Želimo pravedno društvo bez organizovanog kriminala i korupcije i vi možete na tome dati, na tom fonu najveći doprinos.

Drugo, zbog toga što ste vi na indikretan, direktan način učestvovali u takozvanoj akciji "Orlov let" 2006. godine, dakle tu je bilo slučajeva kršenja ljudskih prava i ono što mene interesuje prijave zlostavljanja pritvorenih lica u tom slučaju, bilo je puno pričeć oko toga, tako da bih volio da vi u završnoj riječi samo to prokomentarišete.

Dakle, te prijave zlostavljanja pritvorenih lica u slučaju "Orlov let" koji se desio 2006. godine.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem.

Budući da sam ispred Demokratske partije socijalista ja bio uvodničar po ovoj temi, znači Izvještaj rada Državnog tužioca i u tom smislu samo želim da sugerišem jednu stvar u dijelu nastavka današnje rasprave.

Mi pred sobom imamo novoizabranog Vrhovnog državnog tužioca u liku gospodina Ivica Stankovića. Čovjek praktično nije ni počeo da radi niti ima blage veze niti ikakve veze sa izvještajem koji mi danas razmatramo, a već smo krenuli, da se narodski izrazim, da čovjeka čerečimo ovdje. Pa se ja pitam, tri petine koje su glasale da ovaj čovjek bude Vrhovni državni tužilac, da li su stvarno u zabludi ili nisu.

Ono što se tiče ličnih kvalifikativa vezano za gospodina Stankovića ja sam iznio i na Odbor. I sada tvrdim da je on izdanak jedne ugledne porodice u Bjelopavlićima, mojih komšija, koji ima utemeljenje i u crnogorskom biću i u svemu ovome što se danas

dešava ali na najkvalitetniji, najpošteniji, najkorektniji i najkvalifikovaniji način u Crnoj Gori.

Iz kojeg razloga želim ovo da kažem. Gospodin Stanković kao sudija Vrhovnog suda ili sudija svih sudova imao je, po meni, najmanje oborenih presuda, koliko sam ja saznaju od svih sudija. Zar to nije dovoljan kvalifikativ. Kako je došao čovjek koji iz imućne porodice do tolikih, da kažem tako, relativno normalnih životnih ili imovinskih stvari, to je vjerujte mi, po meni, najmanje bitno. Znajući ga da se ne može i jednostavno to je sa njegovom percepcijom razmišljanja nedokučivo da se on pravda nekome kako je zaradio stan radeći posao 30 godina ili 40 godina.

Samo da završim. Mislim da nijesmo krenuli pravim putem. Ako hoćemo mi u Parlamentu da damo podršku gospodinu Vrhovnom državnom tužiocu, moramo okrenuti štap naopako. Ne sa tanjega kraja nego sa debljega kraja, da damo čovjeku podršku i ovom tužilaštvu. Da vidimo šta će oni uraditi u narednoj godini dana ili viiše, pa naredni izvještaj kad bude na dnevnom redu, da o njemu razmatramo na ovako oštar način kakav Parlamentu i pripada. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vuletiću.

Ja koliko sam bio do svijesti juče, a i danas, vidim da ima potpuna podrška od svih nas. Evo, ja ću dati i amandman. Znači DPS će podržati moj amandman, skinuću onako odnekud đe je dato više, tako da ćete Vrhovni državni tužioče imati što niko do sad u Crnoj Gori nije imao. Nećete se pokvariti od para, ali ovo su bila upozorenja.

E sad, ljudi, koliko je važna ova tema pokazuje da još imamo 16 učesnika. Danas moramo završiti dvije tačke dnevnog reda. Direktni televizijski prenos imamo 10 do 18 sati, što znači, ukoliko se budemo pridržavali po pet minuta, vi gospodo možete uvijek komentarisati, ali ne kao ono što radi ministar unutrašnjih poslova, od dva minuta napravi pet. Još jedna rečenica, još jedna, moj prijatelj Konjević, nego mu pada zastavica na dva minuta. Možete uvijek da intervenišete u cilju razjašnjenja i kvalitetne rasprave.

Znači, dogovorili smo se onako kako predsjedavajući kaže, to je zakon.

Prvo, uvaženi kolega Obradović do pet minuta, a zatim kolega Nišavić.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi gospodine Raduloviću.

Uvaženi gospodine Markoviću, uvaženi gospodine Konjeviću, uvaženi gospodine Stankoviću, uvaženi gospodine Vučkoviću, poštovane kolegice i kolege, poštovane građanke i građani Crne Gore.

Ja zaista u ovim licima koji su ovdje danas pred nama, nosiocima pravosudnih funkcija, vidim izuzetno kvalitetne ljude i ne brinem za rad pravosudnih organa.

Takođe se slažem sa tim da je vrhovni tužilac bastion zaštite Mila Đukanovića, jer je on bastion zaštite svih čestitih, poštenih ljudi koji rade zakonito, a funkcija mu je da goni one koji rade nezakonito i to je sve jasno.

Iz samog Izvještaja vrhovnog državnog tužilaštva za 2013.godinu dati su podaci kako su radili: Osnovno državno tužilaštvo, ... tužilaštvo u Podgorici, Bijelom Polju, Vrhovno državno tužilaštvo i specijalni tužilac kao odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, ratnih zločina, terorizma. Iz samih optužnica koje su

potvrđene 98% u zaista se vidi visok kvalitet rada tužilaštva. Naravno, od 11 000 krivičnih prijava koje su primljene 4 598 je optuženo putem neposrednih optužnica ili putem optužnih predloga. Jedan dio je u toku istražnih radnji podnošenja zahtjeva za sprovođenje istražnih radnji, zahtjevom za sprovođenje istraga, a naravno određeni dio je odbačen ukoliko nema elemenata djela koje se stavlja okrivljenom, a za koje se goni po službenoj dužnosti.

Dat je izuzetan presjek svih krivičnih djela i šta je urađeno po istima. Imamo i tamo gdje optužnica ne može da uspije, jer se tek se dokaže na samom suđenju da li je kriv ili nije, ali to je u veoma malim procentima. Raduje činjenica da je malo neotkrivenih krivičnih djela za teška krivična djela za koja je zaprijećena kazna deset i više godina, kao što su teška ubistva, 1,83%. Smanjen je nivo kriminalnih radnji od strane punoljetnih građana, nešto je povećano od strane maloljetnih građana, ali sve to ne popirima oblik pojava, nego individualnih slučajeva i u maloj razmjeri.

U ovaj drugi dio diskusije ipak ću se osvrnuti na određena polja koja moramo zajedno da unaprijedimo i pravosudni organi i mi sami. Imamo problema u zdravstvu, ali mislim da bi ljekari trebali da imaju veće zarade, nadoknade, ali da imamo i ne mali broj ljekara koji rade i u javnim ustanovama i privatno i često zloupotrebljavaju to svoje pravo i upućuju pacijente u svojim privatnim ordinacijama i to se mora suzbiti.

Takođe, u prosvjeti imamo određenih problema po pitanju diploma. Tu bih dao akcenat da se ispituju određene diplome sa fakulteta iz drugih država, iz Republike Srbije, iz Federacije Bosne i Hercegovine i tako dalje i sa Kosova, jer se donose diplome, a lično znam da pojedinci nisu ni došli na fakultet, a već imaju iste, da ne govorim o njihovom kvalitetu i da govorimo o eventualnom falcifikovatu.

Šume su naša pluća i tu mislim da treba da se stanje, jer imamo jednu često spregu između luga i onih koji vrše obaranje stabala u šumi, da im se označi da obore desetak metara kubnih, a oni obore i na stotinu metara. Imamo čisto pustošenje šuma.

Stanje vodoprivrede i vodotoka, takođe imamo određenju problematiku, jer imamo, mišljenja sam, mali broj vodoprivrednih inspektora pa, takođe, koncesionari zloupotrebljavaju odobrenje i koncesije koje su im dati, tako da mijenjaju često vodotoke i na taj način se plave obradive parcele i često ugrožavaju i sami mostovi.

U oblasti građevinarstva mislim da, pošto je inkriminisano krivično djelo nelegalne gradnje, da ima puno više nelegalne gradnje nego samih krivičnih prijava i da tu treba da imamo više inspektora za zaštitu prostora. Smatram da u oblasti upravnih poslova imamo dosta mogućnosti za napredovanje. Žao mi je, kada sam govorio Zakonu o upravnom postupku, gospodin Konjević, je bio odsutan, veoma kvalitetan zakon. Mislim da ima jedan mali nedostatak u smislu poništavanja rješenja kojim se daje nekome neko pravo, a nemamo suprotne stranke i to rješenje postane konačno i pravosnažno i da se nekom neko pravo koje mu ne pripada, a ne možemo da stavimo van snage to rješenje po onim sredstvima sa kojima raspolažemo.

U svakom slučaju kvalitetan, objektivian Izveštaj. Zahvaljujem za pažnju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala na Vašoj analitici i stručnosti.

Sada riječ ima kolega Nišavić, neka se pripremi kolega Bralić.

Izvolite, kolega.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana gospodo iz Vrhovnog državnog tužilaštva, poštovani gospodine ministre,

Izveštaj o radu Državnog tužilaštva za 2013.godinu je praktično jedan statistički izveštaj sa tabelarnim prikazima koji se ponavljaju svake godine, radimo po istom šablonu. Naime, prema Izveštajima u 2013. godini podnesene su krivične prijave protiv 10 969 lica. Prema nepoznatim punoljetnim licima 8 613, prema maloljetnim 435, dok je 1 861 krivična prijava podnesena protiv nepoznatih izvršilaca. Upravo ova činjenica da je 1 861 krivična prijava podnesena protiv nepoznatih izvršilaca zabrinjava, jer su prema Izveštaju u porastu krivična djela protiv života i tijela, krivična djela protiv imovine, polne slobode, protiv braka i porodice. Akcenat ću staviti na prijavljivanje izvršilaca, prijavljivanje krivičnih djela protiv života i tijela. Neotkriveno je i zadnjih godina 31 proćinilac krivićnog djela ubistva iz člana 143, a prijavljeno u Izveštajnom periodu 3, otkriveno dva, dok su ostali nepoznati poćinoci. Znaći, jedan, odnsno ukupno 32 slućaja.

Što se tiće krivićnih prijava po nepoznatim izvršiocima za krivićna djela protiv imovine u Izveštajnom periodu podneseno je 1 346 prijava koja sa ranije neotkrivenim poćinocićima dostiće cifru od 7 312. Tako je najveći broj prijava za krađu, tešku krađu i razbojništvo.

U porastu tu, takoće, krivićna djela protiv polne slobode za 24%, kao i krivićna djela protiv braka i porodice ćak 37,43%, a koje se odnose na krivićna djela nasilje u porodici ili porodićnoj zajednici. To je interesantna napomena da se poćinoci ovih krivićnih djela slućaj osućeni na kaznu zatvora, u 9 slućajeva novćanom kaznom, a u dva mjerama bezbijednosti, uz obavezno psihijatrijsko posmatranje. Ovaj problema je najćešće ćinjenica da je ućinilac ovih djela suprug, otac koji je ujedno i jedini ćlan porodice koji je zaposlen i koji izdrćava porodicu, pa ćesto kada doće do osude za kaznu zatvora porodica je matrijalo neobezbijedena i trpi. Zato je ovo širi društveni i socijalni problme u koji se mora ukljućiti više drugih organa i nevladinih organizacija, jer svako udaljenje i novćano kaźnjavanje poćinilaca negativno utiće na cijelu porodicu.

Drastićno je povećan broj izvršilaca krivićnih djela protiv javnog reda i mira, za 39% za prethodnu godinu, odnosno 20 krivićnih djela za nedozvoljeno drćanje oruźja i eksplozivnih materija, ćak 64% više. Interesantan je i ćinjenica da su osnovni drćavni tuźioci protv ućinioca krivićnih djela zloupotrebe sluźbenog poloźaja, nesavjesnog rada u sluźbi i pronevjere, odbaćajem riješili 568 krivićnih prijava i zato vas pozivam da vi svojim radom provjerite te odbaćaje, jer imam utisak da se tu upravo radi o korupćiji i kriminalnim radnjama.

U 2013. godini tuźilaštvo je odbacilo 4 112 krivićnih prijava ili u procentu 47,74%. Drćavna tuźilaštva su nezadovoljna politikom sudova, jer su izjavili, od 1 261 žalbi sudovi su uvaźili 274 žalbe. Shodno izloćenom u ovom Izveštaju Drćavno tuźilaštvo ne prikazuje prave probleme u svom radu u odnosu na sudove i upravu policije. Tuźilaštvo shodno svojim ovlašćenjima nije bilo aktivno u odnosu na pokretanje krivićnog postupka iz razloga što je na inicijativu drćavnog tuźioca postupak pokrenut samo protiv 190 lica.

Osvrnuo bih se na odrećena krivićna djela protiv zdravlja ljudi. U toku 2013.godine prijavljeno je 196 ućinilaca ovih krivićnih djela. Poćinoci krivićnih djela najćešće su vršili krivićno djelo neovlašćena proizvodnja, drćanje i stavljanja u promet

opojnih droga 143 ili 7,14% manje u prethodnoj godini. Pitam vas, da li ovi podaci održavaju pravo stanje, jer smo svjedoci i samog uvida u društvu posebno u mladim populacijama i raznih anketa koje govore da su uživaoci droga među mladima u stalnom porastu. Na kraju, shodno ovim podacima, ako sma u programu?

PREDŠEDAVAJUĆI BRAKO RADULOVIĆ:

Jeste, u programu ste, zato sam ja ovdje.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Shodno ovim podacima u odnosu na ukupan kriminalitet visok je procenat neotkrivenih počinioca krivičnih djela čak 69,3% i to ugrožava sigurnost građana, naročito što se radi o krivičnim djelima protiv života i tijela i protiv imovine. Hvala na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Nišaviću.

Samo da vas informišem, prije nego što uzme riječ kolega Bralić, godišnji Izvještaj o radu sudova u Crnoj Gori za 2013.godinu ćemo otpočeti negdje oko 15:30, da znate.

Izvolite, kolega Braliću, a neka se pripremi koleginica Kalezić.

IZET BRALIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene koleginice i kolege, poštovani građani, predstavnici Vlade, gospodine Markoviću, gospodine Konjeviću, vrhovni državni tužioce, gospodine Stankoviću, zamjeniče Vučković,

Dugo se u javnosti vodi polemika o jednom predmetu koji ima duge korijene. Naime, radi se o predmetu Ibrahima Čikića. Dok jedni pokušavaju pokazati da se radi o zakonitom postupku, tužilaštvo i sudstvo pokušava dokazati ispravnost odluka koje su do sada donijete. Sa druge strane pokušavaju pokazati kako je to suđenje ne samo Ibrahimu Čikiću, već i cijelom narodu. Treći pokušavaju dokazati da tužilaštvo i sudstvo zapravo nije radilo zakonito u tom predmetu. Pa vas pitam, kakav je status predmeta Ibrahima Čikića, da li je to još uvijek aktivan predmet, da li ste se do sada bavili ovim predmetom i ako jeste imate li saznanja da je u ovom predmetu bilo nezakonitoga postupanja odgovornih lica? Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Braliću na sadržajnom i ekspeditivnoj priči.

Riječ ima koleginica Kalezić, a neka se pripremi kolega Sekulić.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Pozdravljam Skupštinu, pozdravljam vrhovnog državnog tužioca, pozdravljam potpredsjednika Vlade i ministra pravde, kao i zamjenika vrhovnog državnog tužioca,

Nastojću na način koji mi je dostupan da ukažem na sledeće, kao građanka smatram da je tužilaštvo insititucija koja odlučujuće brani civilno društvu i sve bitne

sisteme tog civilnog društva. Ono što se događa Crnoj Gori to je urušavanje određenih sistema zbog uticaja više faktora. Neprenebregavam uticaj onoga što zajedničkim imenom označavamo kao period tranzicije, tj. teški period koji jako dugo traje. Posebno ako imamo u vidu da je došlo do promjene vlasničkog sistema i to do promjene koja je u određenim elementima imala tendenciju istorijsko nužnih promjena a u određenim elementima tendenciju nekih revolucionarnih promjena koje su zapravo bile destruktivne.

Mislim da mnoge nedaće i mnoge društvene patologije zapravo proizilaze iz ovog drugog. Kao što je u periodu poslije Dugog svejetskog rata nacionalizacija imala elemente postizanja bolje društvene pravde i obezbjeđenja jednog sistema društvene pravde čiji smo svjedoci, ali u mnogim elementima boljševičke pravde koja nije bila dobra. Tako je bilo i sa privatizacijom i mi trpimo zbog toga. Na tužilaštvu je da mnogo što šta od toga ispravi.

Ukazaću na dva sistema koji su, po mom mišljenju, odlučujući za društvenu koheziju i u istoj mjeri osjetljivi. To su obrazovni sistem i zdravstveni sistem koji jako trpe od elemenata korupcije i na žalost i od elemenata organizovanja u svrhu korupcije koje po mom običnom mišljenju građanke liči na organizovani kriminal. Sada idem u centra. Navešću dva slučaja koje posmatram kao studije slučaja, to ja često koristim, to je način na koji se istražuju pojave. Biće uskoro godinu dana kako smo kolega Koča Pavlović i ja u ovom domu pred novinarima iznijeli podatak o jednom nesumnjivo koruptivnom ugovoru u zdravstvu. Ovo nije literalna ocjena. Bilo je upitano više pravnika od kojih dvoje veoma referentnih advokata, pravnika koji se i naučno bave pravom i praktično bave pravom. Svi su prepoznali koruptivnost ugovora. Taj koruptivni ugovor je koštao zdravstvo Crne Gore za četiri godine oko milion eura. To su velike pare, ali ono što je bitno je sledeće, da smo pozvali tužilaštvo da obrati pažnju na taj ugovor, na potpisnike i na implikacije. Koliko mi je poznato, niko se nije oglašavao, jer bi nas vjerovatno neko pozvao, zamolio da dođemo na razgovor i pitao o čemu se radi.

Čekala sam dva mjeseca, onda sam poslala dokumentaciju do koje sam došla uz pomoć građana, naravno, do koje smo došli jer je u tome učestvovao u prvoj fazi i kolega Pavlović. Sva ta dokumentacija je upućena specijalnoj tužiteljki za organizovani kriminal sa krivičnom prijavom koju sam ja potpisala. Nemam informaciju da je išta po tom pitanju rađeno, ali u ovom domu je takođe iznešeno pred sada već bivšim ministrom zdravlja da je jedan do aktera tog ugovora izjavio da je od tih para on uzeo samo pola. Ministar je rekao to ako je tačno, navela sam da ima 12 svjedoka, imam imena svjedoka, ako je tačno to je trebalo odmah prijaviti tužilaštvu. Zamolila sam gospodina ministra da on to uradi, pred njim je rečeno, iz njegovog je resora. Dakle, ovo je studija slučaja na osnovu koje mogu da se istraže vjerovatno još neki, ne prejudiciram koliki može biti broj, slični ugovori gdje je curio novac iz zdravstvenog sistema koji je došao do takvog urušavanja da djeca umiru u porodilištu i bivaju inficirana u inkubatorima. Tragičnije ne može.

Postoji i slučaj na univerzitetu. Slučaj na univerzitetu gdje je jedan od bivših rektora u tom svojstvu prodao, na šta je imao pravo to je bila imovina univerziteta koji on zastupa, poslovni prostor, da bi nakon ne dugog vremena i ta ista osoba u svojstvu predsjednika Upravnog odbora jedne dobro stojeće agencije isti donio učestvovao u odluci da se taj prostor kupi od onima kojima je on prodao za potrebe te agencije. Ja znam da se radi o milijonskom iznosu štete za univerzitet.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice.

Riječ ima kolega Sekulić, neka se pripremi kolega Perić.

PREDRAG SEKULIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolege, gospodine potpredsjedniče Vlade, gospodine vrhovni državni tužιοče, zamjenice državnog tužιοca.

Znači, uvažene kolege ja bih zaista zamolio da se sada prisjetimo jednog instituta još iz vremena rimskog prava, znači ne moramo svi biti pravnici, ali taj institut je veoma značajan i mislim da posebno kada raspravljamo o Izvještaju rada vrhovnog državnog tužilaštva treba da se prisjetimo, a to je takozvana ... ili prepostavka nevinosti. Znači, ona je vrlo jednostavna, znači svako je nevin dok se ne dokaže drugačije da se dokaže njegova krivica. Sa druge strane plašim se makar u dosadašnjim raspravama koje sam imao prilike da čujem posebno iz opozicionih klupa, plašim se da smo mi tu prepostavku nevinosti okrenuli pa tvrdimo da je svako kriv dok on ne dokaže nešto suprotno, a pod tim svako podrazumijevam sve one koje naše kolege iz opozicije smatraju da treba da snose dio krivice iz ovih ili onih, a najčešće političkih razloga i čini mi se da je tu osnovni problem kada raspravljamo o Izvještaju rada vrhovnog državnog tužιοca i Tužilačkog savjeta.

Naime, ovi statistički podaci veoma nam dobro mogu pokazati mada iza statistike se krije realni život, pokazati od prilike kuda kreće se naše društvo i posebno kada je u pitanju porast ili pad imuniteta u pojedinim oblastima i rekao bih na samom početku da ono što najviše zabrinjava jeste činjenica da imamo porast krivičnih djela protiv braka i porodice, posebno zabrinjava nas i u porodici. Takođe porst nekih drugih krivičnih djela treba da zabrine kao društvo, ali mislim da ima i onoga što su .. tonovi, a to je pad kriminiliteta kada su u pitanju manoljetna lica. Ali u svakom slučaju rekao bih da naše tužilaštvo ima pune ruke posla, s obzirom da se radi onekih deset hiljada i 962 krivična dijela po statistici, znači samo ova krivična dijela uključujući 8.613 poznatih počinilac su dovoljna za pune ruke naše tužilaštvo na žalost. Kažem još jedan put mislim da ovi podaci treba da nas zabrinu kao društvo i da treba da uradimo sve da učinimo više na prevenciji .

Naravno rekao bih takođe, a posjetimo se zajedno zato što smo ovdje usvajali zajednički neke zakone da jedna oblast društvenog života u poslednjih nekoliko godina nije pretrpjela toliko promjena kada je u pitanju normativna aktivnost kao što je to u pitanju pravosuđe i posebno tužilaštvo. Ne radi se samo to u tužilačkoj istrazi uključenje tužilaštva kada je u pitanju policijske istraga i nekim drugim elementima kojeg smo unijeli u krivični zakon nego zaista smatram da prateći ono što je normativna aktivnost savremenene Evrope kažem još jedanput dali smo zaista veoma težak i odgovoran zadatak našem tužilaštvu. Naravno ono što je dobro jeste da je i ministar unutrašnjih poslova ovdje saopštio da nijesu zadovoljni sa rezultatima koji se trenutno ostvaruju, takođe mislim da i tužilaštvo morao više napora da u narednom periodu bude mnogo bolje posebno pošto svi apostrofiramo određene slučajeve, a posebno u onom dijelu u kojem imamo nezakonita hapšenja gdje imamo nezakonito odvezivanje pritvora ili imamo kasnije oslobađajuću presudu na kojoj država mora da isplati licima koja su

mimo zakonskog osnova, ili bez zakonskog osnova zadržana u pritvoru mora da se isplati određena nadoknada. Ali u svakom slučaju smatram da je ova statistika dobra da nam pokaže i naš odnos prema problemu kriminaliteta u društvu i ono što zaista zabrinjava jeste činjenica da nemamo dovoljno senzibiliteta u razgovoru na ove teme.

Uvažena koleginica, žao mi je što nije tu Azra Jasavić, je to veoma lijepo na samom početku svog izlaganja rekla, "lako je sumnjati ali je teško dokazati", lakše je napisati krivičnu prijavu nego dokazati. Znači, u poslednjih nekoliko godina imamo trend pisanje krivičnih prijava pa od strane nevladinog sektora i od strane političke organizacije ne mislim da je ništa loše. Loše je ono gdje imamo nakon napisane krivične prijave presudu kroz medije, i kasnije plašim se da ovdje često u Parlamentu imamo presude na osnovu tih krivičnih prijava koje imaju osnove ili nemaju. Mislim da moramo da imamo više povjerenja u tužilaštvu, da tužilaštvo saopšti da li neka krivična prijava ima pravnog osnova ili nema, da nije dovoljno ono što mi tvrdimo i ono što mi sumnjamo jer možda negdje budemo subjektivno možda negdje postoji neki razum zbog kojeg to radimo. I naravno uvijek kad postoji ovolika razlika između razmišljanjima i između nas kolege iz vlasti i vas iz opozicije negdje pokušavam da objektivno sagledam makar i kroz... onih koji nas gledaju sa strane, a ovom prilikom složićemo se svi zajedno da je to Evropska unija i Evropska komisija. Znači, ako pročitam Izvještaj Evropske komisije tu nema baš mnogo prostora za ovako negativni stav kako imamo od kolege iz opozicije.

Izvinjavam se.

Takođe, činjenica da otvorimo četiri nova poglavlja, takođe govori o tom veoma koreknom našem odnosu prema ovim problemima na vrijeme kada su poglavlja 23 i 24 otvorena, i s obzirom šta je urađeno u među periodu, i s obzirom na ono što je Evropska komisija veoma veoma jasno saopštava kada je u pitanju otvaranje novih poglavlja. Jer dozvolite mi da kažem i to čini mi se da Evropska komisija ne bi otvarala nova poglavlja Crnom Gorom da je nezadovoljna sa onim što radimo u poglavljima 23 i 24. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega, za vaše izlaganje se javila koleginica Kalezić.

Izvolite.

Znači ima bočnih komentara do poslednjeg sata, samo mogu uvaženi gosti da komentarišu naša izlaganja.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Dakle, nije to da reagujem zato što mislim da sam prozvana direktno ili indirektno. Ali radi se o sljedećem. Počeću od završnice izlaganja prethodnog kolege poslanika. Pravo da vam kažem mislim da većinu građana ne pogađa naročito niti ohrabruje naročito mišljenje Evropske komisije u ovoj oblasti, nas i pogađa, a i ohrabruje kako kad i kako zaštita šta koji je rezultat rada tužilaštva. Šta dobijemo u vidu kvaliteta stanja u društvu i mi bar što se mene tiče tako stvari posmatram u koliko sutra dobijemo izvještaj da u Crnoj Gori nema ni organizovanog kriminala ni korupcije, crno na bijelo, potpisano od nekog faktora iz Evropske komisije stvarno mislim da nas neće usrećiti na protiv da će nas unesrećiti u koliko budemo se zavaravali da je to tako. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvažena profesorice Kalezić, rekao bih zajednički možemo da donesemo zaključak da Vrhovni državni tužilac ima veoma težak zadatak, ne samo da se bori protiv kriminala, nego da se bori i protiv percepcije kriminala. Dozvolite mi da moja percepcija vezana za organizovani kriminal i korupciju je nešto drugačije od vašeg tu se negdje razlikujemo, ali ono što moramo da znamo jeste da smo nedavno, kažem nedavno jer to nije bio dug vremenski period godinu, godinu ipo dana znači mijenjali Ustav, mijenjali sve zakone koji se tiču izbora Vrhovnog državnog tužioca izabrali po novim pravilima. Znači po pravilima koji su diktirali kolege iz opozicije novog Vrhovnog državnog tužioca, dali mu puno povjerenje iz ovog Parlameta, kažem puno povjerenje jer i ako Demokratski front nije glasao za njegov izbor čuli smo i danas tokom današnje rasprave da oni njega pozivaju na saradnju odnosno da oni imaju povjerenja u njegov budući rad. Tako da kažem još jedan put možda je dobro da sačekamo određeno vrijeme da bi smo ga ocjenjivali i njega i rad tužilaštva. Ali sa druge strane kažem još jedan put ako se razlikujemo ja i vi u viđenju onoga što je Crna Gora danas onda je dobro da se složimo sa onim što neko sa strane posmatra, mislim da imamo neke neutralne posmatračke iz Evropske unije i Evropske komisije, pa je možda dobro da prihvatimo njihovu ocjenu, i nećete mi zamjeriti, ali vaša politička grupacija kada je ta ocjena negativna vrlo, vrlo je citira, a onda kada imamo pozitivne ocjene onda zaista nijesam rekao Vi nego vaša politička grupacija i ako ste nezavisni poslanik, bili ste na listi Demokratskog fronta. Znači, a ako vam nešto ne odgovara, ako su te ocjene pozitivne onda zaista smatrate da ih ne treba uvažiti na način na koji vi to želite. Naravno ja prihvatam da je to politički stav i nemam problem sa tim. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Sekuliću.

Riječ ima kolega Perić, neka se pripremi kolega Pavlović.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvaženi gosti, građani Crne Gore,

Dakle, mi danas raspravljamo ovdje Izvještaj o radu VDT-a o radu Državnog tužilaštva za prethodnu godinu. Sam okvir u kome vodimo ovu raspravu je vrlo iznakoviti i slikovit. Naime govorimo o godini kada je postojalo smjena ajde tako da kažem VDT-a odnosno kad je istekao mandat gospođi Čarapić koja je bila čuvena po rečenici da kriminalci imaju svoj moral. Takođe, u VD mandatu je bio gospodine Vučković, a ono što je možda i najslikovitije jeste da nijesmo vidjeli nikakvu razliku između VD i redovnog stanja, a čitav zakonodavni okvir koji se odnosi na borbu protiv korupcije organizovanog kriminala će biti zaokružen tek 1. januara 2016.godine će početi da važi. Znači, sve što je u vezi sa Državnim vrhovnim državnim tužilaštvu i što je sa tužilaštvom. Ja vjerujem i ja se zapravo nadam da će gospodin Stanković pokazati

drugačiju praksu, ali ovdje se bavimo 2013-tom godinom u toj godini ostaće upanćeno da je afera snimak odbačena u kraćem periodu od onog kojeg je bilo potrebno da se oslušaju svi snimci iz te same afere. Ta godina je takođe ostala zabilježena i po tome što percepcija javnosti, opšta percepcija javnosti da se zakoni kada su u pitanju sudstvo i tužilaštvo primjenjuju samo u onim slučajevima kada niko ne interveniše. I upravo iz tog razloga smo imali čitavu jednu poplavu statističkih presuda, konkretnu oblast recimo korupcije gdje su okrivljavani i optuživani ljudi, ljudi koji su imali djelo korupcije u nivou od deset, 20,30 ili više erua ništa značajno. I rijetko se gdje potvrdilo kao ovdje, da je onaj ko ukrade deset eura lopov, onaj ko ukrade milion uspješan čovjek.

Međutim, sa druge strane u 2013. godini nijesmo imali niti jednu presudu iz obalsti recimo javnih nabavki, što svakako spada u oblasti visoke korupcije i statistike radi odnosno građana radi Izvještaj vrhovnog državnog dužioca za stanje u državnom tužilaštvu za 2013.godini, govori da su sudovi donijeli presude protiv 101 učinioca krivičnih dijela sa elementima korupcije od čega je 28 osuđujućih presuda. Na sledeće mjesto se kaže, da je zbog krivičnog dijela primanje mita odeljenju u izvještajnoj godini prijavljeno deset učinilaca, a da je optužnica podignuta ne osuđeno nego da je optužnica podignuta za tri lica. Na narednom mjestu isto kaže da je zbog krivično djelo davanje mita, u izvještajnom periodu prijavljeno ukupno deset učinilaca da je istraga pokrenuta protiv osam lica izvinjavam se i da je iz ranijih godina ostalo ne riješenih deset lica, nadležnis sudovi donijeli su presude protiv pet počinitelaca i to četiri osuđujuće i jedna oslobađajuća o procesuiranju korupcije na visokom nivou, apsolutno ništa ni riječi niti jednog slučaja. I to je nešto što svakako može samo da brine i na osnovu svega toga mi imamo jedan zaključak koji je vrlo štur, da ni samo tužilaštvo ne može da se pohvali nekim podatkom nego jednostavno kaže nešto što je manje više pro forme radi da su rukovodioci državnih tužilaštava zakonito vršili funkciju gonjenje izvršilaca krivičnih i drugih kažnjenih djela i poslove tužilačke uprave. Kakav može biti drugačiji zaključak da su uradili nezakonito. Znači cijela priča oko tužilaštva se svodi na to da imamo ganjanje statistike sa sitnim slučajevima, a da krupne ribe ostaju apsolutno netaknute i van domašaja tužilaštva. Ono što bih svakako iskoristio ovo preostalo vrijeme jeste da očekivanja koja svi imamo od gospodina Stankovića, su vrlo visoka, ali prvi veliki slučaj od kojeg zaista očekujemo konkretne rezultate i konkretnu odgovornost i patam Vas konkretno pitanje s tim u vezi jeste slučaj u vezi sa smrti bebe u Bijelom Polju. Znači, taj slučaj već sad u ovoj fazi ima sve elemente zatiškavanja, taj slučaj živo zanima crnogorsku javnost i sa druge strane u taj slučaj su involirani velik broj ljudi koji su na odgovornim funkcijama u zdrastvenom sistemu, a koji su i vrlo i partijski i moćni i organizovani. U koliko ne budemo imali konkretne utvrđene odgovornosti iz ovog slučaja to , je prvi značajniji slučaj gdje će Vrhovno državno tužilaštvo, gospodine Stankoviću, pokazati da li je opravdalo povjerenje onog dijela Parlamenta, a i svakako cijele crnogorske javnosti, a ako hoćete i cijelog Parlameta kada je vaš rad u pitanje.

Opet kažem, ono što bih takođe želio od vas da imam povratnu informaciju da li ste upoznati sa tim elementima zataškavanja koja su toku i sada govorimo i na zdrastvenim nadležnim zdrastvenim institucijama, a ono što bih vas zaista pozvao da pošaljete svog prestavnika na kontrolno saslušavanje koje će biti u petak ovdje u Parlament, zato što će biti vrlo interesatnih podataka. I time završavam niko ne bi volio

da tu imamo nekoga ko se provukao da nije odgovarao, a vidimo da je nekima bilo problem čak i ostavku da podnese. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću.

Riječ ima kolega Pavlović, neka se pripremi kolega Tuponja.

KOĆA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine prvi potpredsjedniče Parlamenta.

Juče ko je bio u prilici da prati parlamentarnu raspravu raspravljali smo istu tačku dnevnog reda, mogao je konstatuje nešto što ću ja sad mislim obličiti. Juče smo imali u ovom moram reći domu koji često ili dominatno liči po sadržajima na jedan parlamentarni kabare više nego na Parlament. Mi smo juče imali jednu poštenu i fer raspravu. I to ne zato, poštovane građanke i građani Crne Gore, što je sadržaj bio takav ne sadržaj u opšte nije bio takav, bilo je tu standarnoga pravljenja da pojma nemaju oni koji imaju i te kako dobro pojma ne samo o tome što medije objavljuju nego i o onome što mi međusobno pričamo i šta jedemo kući, pa do raznih kako reće predsjednik Demokratskog fronta juče da kažem plastično lakih konjica i teških artiljerija i svih mogućih strategija režimski. Dakle, ne što se tiče tih sadržaja nije zbog toga jučerašnja rasprava bila fer i korektna, ona je bila fer i korektna prema crnogorskoj javnosti, jer su juče izvještaj državnog tužilaštva branili ljudi iz Vlade, to jeste branili je gospodin Duško Marković, i to je ja mislim pošteno.

Ovdje se radi, poštovane građanke i građani Crne Gore, o jednoj fasadnoj demokratiji koja u stvari jedno partijski sistem i potpuno je pošteno da izvještaj tužilaštva brani gospodin Marković. Poštenije bi bilo da gospodin Đukanović nije juče otišao da ga primi zamjenik gradonačelnika Pariza, nego da je došao on kao šef DPS-a da brani taj izvještaj jer u stvari sve te institucije jer su partijske institucije DPS-a. Dakle, ja mislim da gospodin Mrković i gospodin Đukanović treba da brane ne samo izvještaj tužilaštva, nego izvještaj sudova, Ustavnoga suda, AMB-a, MUP-a, Ministarstva vanjskih poslova i Evropskih integracija, sve izvještaje oni treba da brane ovdje i košarkaškog saveza itd. sve te izvještaje tih institucija kojima oni ne prekosnoveno rukovde i kontorlišu ih. Dakle, ovo je jedno partijski sistem jer nema nikakvih razlika valjda više nakon ovoga što se desilo u Podgorici niko se ne zavarava da ima bilo kakvih razila unutar vladajuće kolicije to nije vladajuća koalicija, to je jedna monolitna partija koja je da kažem na kraju završila, uhvatila puni krug od onoga Saveza komunista iz koga su krenuli, razdajajući se Savez socijalističke omladine, Socijalistički savez itd.

Na kraju ste spojili opet u jednu partiju i to sada vidimo. Dakle, sva demokratskičnost i više stranači u ovom društvu su fingirani i ja moram reći da je beskrajno licimjerno ono što pokušava sad predsjednik Parlamenta to jeste šef SDP-a, pokušava sad opet da nas uvede u priču kako on opozicionira unutar vlasti i onako vrlo licimjerno juče govori i proziva neke ljude koji su optuženi za korupciju kako bi trebalo da odgovaraju zbog toga, pa jeli toliko kratkoga panćenja gospodin Krivokapić, jeli toliko kratkog panćenja crnogorska javnost ili misli gospodin Krivokapić, da je crnogorska javnost opoziciona toliko kratkog panćenja da se ne sjeća da je upravo gospodin Krivokapić i SDP zaustavilo ono što smo mi predlagali u okviru Anketnog odbora za aferu snimak, da se utvrdi politička odgovornost oni koji su bili akteri, ključni akteri

između ostaloga gospodin Vučković zna bio je prisutan nekim zatvorenim sjednicama, između ostalog i u tom slučaju kupovine glasova u Pljevljima, umjesto to da se desi u ovome domu na čijem čelu sjeddi taj gospodin Krivokapić, on će uskoro dobiti za svoga zamjenika, saradnika, potpredsjednika Parlamenta glavnog aktera, zato mislim da je licimjerno ono juče što je pričao. Dakle, poštovane građanke i građani Crne Gore, sve institucije u ovoj državi takozvane institucije su dio fasade, fasadne demokratije i Pokret za promjene će izaći iz ovih institucija, izaći će na ulicu i pridružiće se narodu. Znete li zašto, poštovane građanke i građani Crne Gore? Jer u ovoj ovakvoj Crnoj Gori u kojoj gospodin Marković, gospodin Đukanović i ostala ekipa ne dozvoljavaju da se stvori ni jedna institucija, u ovoj ovakvoj Crnoj Gori jedina ne okaljana institucija je ulica, ulica, poštovane građanke i građani Crne Gore. Dozvolite mi još malo.

Dakle, poštovane građanke i građani Crne Gore, evo vidimo da se sistem raspada, oni se međusobom svađaju, biće vjerovatno na ovo rješenje za čelnog čovjeka ANB-a, ako se dogovore gospodin Marković, gospodin Ročen, gospodin Đukanović itd. ima tu još akcionara te priče i ovi grandovci i ostali. Dakle, sistem se raspada, a gospodin Krivokapić, moram se još jednom osvrnuti hoće opet da opoziciju javnost uvede u priču o njegovom tobožnjem opoziciranju, pa se svađa sa gospodinom Vujanovićem, pa treba mi da se zabrinemo i cijela crnogorska javnost jeli ko koga tu vukao za revere, jeli bilo intencija za fizički obračune. Nemojte toliko da iskazujete nepoštovanje prema ovoj javnosti, nemojte više da je vučete za ... ova javnost izlazi na ulicu, to se vidi svaki dan. Poštovane građanke i građani Crne Gore, Pokret za promjene će Vam se pridružiti. Jedino čega se plašim ovaj korupirani kriminilizovani režim jeste ulica i to je jedina institucija u ovoj Crnoj Gori koja može odgovoriti na ovu korupciju, i ovaj kriminal koji je prisutan. Oni se naravno ne plaše ni gospodin Marković, ni gospodin Đukanović i njihova ekipa, ni Vesne Medenice, ni gospodina Stankovića, ne plaše se ni Ministarstva Unutrašnjih Poslova, naravno da se ne plašim itd.

Dakle, ne boje se ni Vašiktonskih dokaza ni Evropske unije se ne boji tu su se izvježbali kako da im prave divne zavjese. Poštovane građanke i građani Crne Gore, boje se samo Vas i sa vama mi nećemo dozvoliti nastavljanje ove pljačke ove naše zajedničke države.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Izvolite ministre Markoviću.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Ja bih volio, gospodine potpredsjedniče, da u ime rukovostva Parlamenta bi možda javnosti objasnite da li smo ovdje gospodin Konjević i ja došli svoje voljno ili smo došli na poziv Parlamenta. Jer iz diskusije gospodina Pavlovića se stiče utisak da smo mi ovdje došli neovlašćeno, a posebno da se neovlašćeno bavimo pitanjima koja nijesu iz naše nadležnosti, a koja proizilaze iz Izvještaja o radu vrhovnog državnog tužilaštva 2013. godinu.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ja mislim da je to bilo zajednički dogovor, a vama i pripada ovo mjesto i drago nam je što ste tu, još draže bili da je gospodin Đukanović to sam i rekao, jer ovo je krucijalna najvažnija tema po budućnosti Crne Gore, i da otvorimo 23,24 i da se složimo i ne složimo konfrotiramo jedan demokratski način, tako da je to mažnje važno ko je pozvan, nego je najvažnije i najbolje bi bilo da smo u punom sastavu, ali nijesmo nažalost.

Izvolite.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Hvala vam, potpredsjedniče, i sada mi je jasno zašto ste Vi potpredsjednik Parlamenta.

Znači, ovdje sam u ime Vlade, a trebao je biti i predsjednik Vlade u skladu sa dogovorom koji je napravljen u povodu rasprave u ovom izvještaju da sve tri grane vlasti budu zajedno kada se razgovara o veoma važnom pitanju povodom jednog izvještaja. Jer borba protiv kriminala i korupcije za razliku od nekih drugih pa možda i od vašeg pristupa ne zavisi samo od vrhovnog državnog tužioca ili državnog tužilaštva u cjelini nego zavisi od svih segmenata institucionih segmenata društva, pa i svih nas koji stvaramo amijent za uspješnu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

Dakle, potpredsjedniče, ja juče nijesam branio kao što znate Vi ste bili tada u sali branio izvještaj već sam diskutovao sa predsjednikom Demokratskog fronta u odnosu na pitanja koja je on otvorio lično prema meni. Znači, ja se nijesam ni javljao da odgovaram na pitanja koja se ticala izvještaja i vrhovnog državnog tužioca, nego na direktan upit gospodina Lekića. I bilo mi je zadovoljstvo da sam sa gospodinom Lekićem imao priliku da juče polemišem na veoma demokratski način, način u Parlamentu, to je moj drugi odgovor na pitanje odnosno dilemu gospodina Pavlovića.

Treći je da sam ovdje u ime Vlade koja predlaže zakone i u čijoj su nadležnosti i organi za sprovođenje zakona. Znači, veoma važno ovlašćenje Vlade, jer Vlada predlaže politiku u ovoj oblasti kroz zakone, Parlament usvaja, a u nadležnosti Vlade su brojne institucije za sprovođenje zakona koje su veoma znažan ... mehanizam državnog tužilaštva u cjelini. A to su policija, Poreska uprava, Carinska uprava, Uprava za sprečavanje pranja novca, Jedinствена uprava, Inspeksijska uprava itd. Znači, veoma važne nadležnosti Vlade u ovom čitavom procesu.

Četvrti, gospodine Pavlović, ja se ne plašim onoga što slijedi, ni na ličnoj, ni na političkoj ravni. Zbog toga što sam prihvatio odgovornost da se bavim politikom, da se bavim konkretnim poslovima u različitim periodima mogo profesionalnog djelovanja trudeći se da to radim na najbolji mogući način u skladu sa mojim sposobnostima, znanjima i kvalifikacijama. Ali isto tako veoma spreman da sutra kada dođe vrijeme, danas ili sutra za provjeru onoga što sam radio odgovaram za svoj rezultat.

Prema tome, ja ću odgovornost ako za to bude bilo potrebe čekati u Crnoj Gori na svom ognjištu i pred crnogorskim institucijama, jer vjerujem Crnoj Gori i vrjerujem Crnogorskim institucijama, potpuno svjestan činjenica je da onaj ko radi on i može da griješi, zato što griješ da odgovara ako je u skladu sa zakonima. Ja mislim da je najveća odgovornost i najveći rad samo kritikovati, a ništa ne raditi. I da je najveća politička neodgovornost ne priznavati institucije, a politiku prenijeti na ulici, to nije moja definicija nego od Amerike do Evrope i od Evrope do Azije itd. Demokratija je vjera institucije, vladavina institucija, a unapređenje tih institucija se dešava kroz izbore i

promjene vlasti. Ja vjerujem da će to tako i biti u Crnoj Gori nadam se, ako bude drugačije spremni smo i za to. Ne nego da se vlast ne mijenja na izborima nego na ulici, a što se mene tiče spreman sam i za promjenu vlasti.

PREŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Markoviću.
Kome ima i vijeka ima i Božji sud.
Izvolite, kolega Pavloviću.

KOĆA PAVLOVIĆ:

Naravno, gospodine Marković, Vi ste mene odlično razumjeli ja nijesam ni na koji način htio da negiram, niti sam imao i primjesi da negiram poslovničko pravo vaše da dođete ovdje da li ste pozvani ili nijeste nebitno je, ja sam na drugoj stvari insistirao.

Juče tokom cjelodnevne rasprave o ovom izvještaju Vi ste jedini koji je govorio, Vi ste ti koji ste branili ovaj izvještaj i ja mislim i to sam htio da kažem, gospodine Markoviću, ja mislim da je to pošteno, ja sam to rekao, to je razlog zašto ja mislim da je jučerašnja rasprava bila poštena i fer Vi ste zajedno sa gospodinom Đukanovićem prvo odgovorni za stanje u tužilaštvu, u sudovima, kad je u pitanju korupcija, organizovani kriminal, privreda sve, pa čak ste da kažem, kažu da naravno osim što je opšte poznato da još uvijek jako dobro kontrolišete ANB kažu da kontrolišete i takozvani civilni sektor ove nevladine aktivnosti tipa gospodin itd, o njima govorim. Razumijet ćemo se. E taj, taj dio civilnoga sektora, tih najopasnijih boraca za ljudska prava, vi to navodno kontrolišete.

Dakle, gospodine Markoviću nijesam ja htio da Vas uplašim, nije to bila moja poenta. Samo sam htio da ukažem na jednu stvar, nema demokratije, poštovane građanke i građani Crne Gore, niti ima institucija nezavisnih, demokratskih, evropskih u jednopartijskom sistemu, a ovaj sistem jeste jednopartijski. I upravljaju njime par ljudi. I upravljaju kompletnim sistemom. Upravljaju i ovim bezbjedonosnim sektorom, i upravljaju novcem, i naravno da nema demokratskih izbora.

Dakle, nema, gospodine Markoviću, valjda ćemo se oko toga složiti. Nema demokratskih izbora u jednopartijskom sistemu. Kažite mi koji je jednopartijski sistem srušen na izborima? Recite mi, molim vas? Evo imamo dugu istoriju čovječanstva. Nađite jedan, nađite jednu autokratiju koja je srušena na izborima, gospodine Markoviću.

Dakle, želio sam samo da ohrabrim građane, da im ukažem da je problem sa kojim se suočava gospodin Marković i njegov šef i ovaj režim je, to što se uplašio, vas, građani Crne Gore, jer zna da vam je dovde, i počeli ste da izlazite na ulicu i bojim se da će sada neki od političkih subjekata, a Pokret za promjene će to biti, ja Vam to kažem, izaći i artikulirati to nezadovoljstvo građana. Mi ćemo se pridružiti građanima, gospodine Markoviću, jer je ulica u ovome trenutku jedina neokaljana institucija u ovoj državi.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Pavloviću.
Daću vam po jedan minut.

Posebno i mene interesuje ovo u vezi NGO i džigili-džagi i ne znam, vazda miješam to ime, pojma nemam.

Izvolite, kolega Markoviću.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Znači, gospodine Pavloviću, treba da, evo da ne budem nekorektan, služite se elementarnim činjenicama. Juče nijesam, da ponovim, govrio o izvještaju nego sam na komentar poslanika Lekića, o tome da Vlada fingira zakonodavne reforme, da na osnovu tih zakonodavnih reformi se stvara lažna slika o tome da imamo rezultate da Evropska komisija na neki način ocijeni, ali to je jedan nivo, drugi su joj rezultati. I onda sam rekao, šta su nadležnosti ustavne Vlade, i govorio sam o tome, kada su pokretnute ustavne reforme, da predsjednika Vrhovnog suda ne bi predlagala tri predsjednika.

Kada sam pokrenuo te ustavne reforme u tom smislu imao sam određenih nerazumijevanja i u dijelu vlasti. Iako to nije bila obaveza iz sedam preporuka za otvaranje pregovora, sjećate se tih sedam preporuka, nije bilo ustavnih promjena, a mi smo pokrenuli ustavne promjene i završili smo ih kada smo otpočeli praktično pregovore, jer bi ih sada morali otvarati, a kakvo je raspoloženje u Parlamentu, vjerovatno bi do tih ustavnih reformi koje su temelj nezavisnog pouzdanog i odgovornog pravosuđa došli u narednih pet godina. Prema tome, Vlada gleda u budućnost.

Drugo, ja vidim da Vi imate kroz pjesničku retoriku snažnu potrebu da afirmišete svoja očekivanja, da budete kadroviji u službama bezbjednosti. Da, žao mi je što za to pravo se kao narodni poslanik ne izborite na izborima i u Parlamentu, a ne na revolucionarni način. Očigledno vaš je cilj da kadrovijih u službama bezbjednosti da dođete na tu poziciju na revolucionarniji način. Znamo šta znače kadrovske politike i kadrovska upravljanja kada se do tih ovalšćenja dođe na revolucionaran način, gospodine Pavloviću. Znamo. Ali, vam neko pruži tu šansu, pa i narod, to će biti za nas opredjeljujuće. Mi ćemo biti u opoziciji ili kako vi kažete, u zatvorima, a vi konačno srećni u stolici da kadrujete, ko će biti direktor policije, direktor agencije, ko će koga da prati, ko će koga da prisluškuje, ko za koga odgovara, za koji civilni sektor itd. Neka vam je srećan taj posao u vremenu koji dolazi.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Markoviću.

Sve nam na kraju sa srećom, bez obzira kakva bila budućnost, sviđa mi se.

Znam da ćete i Vi tako završiti, kolega Pavloviću.

Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Dakle, gospodine Markoviću, zaista sam iznio izjave za koje sam unaprijed znao da se Vama veoma neće dopasti, ali to je moje pravo kao narodnog poslanika i obaveza. I znio sam izjave, iznio sam ocjene koje, da kažem, žive u većinskom dijelu stanovništva Crne Gore. To je bio razlog zbog čega sam to uradio. Ta rasprava je, mislim, bila možda malo ovako, povišene tenzije, ali ne, mislim da je bila korektna. Ali, ovo što ste sad na kraju uradili, to je krajnje nekorektno. To je krajnje nekorektno

gospodine Markoviću. Vi sad mene petljate, inputirate mi neku moju ambiciju, da ja nešto u ovim službama.

Dozvolite samo, ja sam se, ako Vi doživljavate da je to civilni sektor o kojem sam ja govorio i koji sam imenovao, onda Vam svaka čast.

Gospodine Markoviću, Vi to stavljate metu na mene.

Je li? Vi to radite.

Sad ja treba nešto, kao ja nešto imam, neku ambiciju da nešto tamo sređujem u trenutku u kome se bira novi šef AMB-a, gdje su različiti akcionari u priči. Već sam rekao, i Lazović i Golubović i Roćen i Marković i Đukanović, a Boga mi ima i sa strane akcionare. I sad Vi mene gurate u ovu priču. A sad ću Vam reći što se tiče tih fingiranih reformi, gospodine Markoviću.

E ovako, Vi ste u stvari zavodljiv čovjek. Zavodljiv, i ja sam to vrlo jasno rekao. Zavodljiv na način na koji je zavodljiva igra Barselone bila u periodu kad je onaj predhodni trener Pep Guardiola bio u Barceloni. To je ona tika-taka, samo što vaša tika-taka za razliku od njihove ne završava se nikakvim golom. E sad ću vam, poštovane građanke i građani Crne Gore, sad ću vam ja reći o čemu se tu radi.

Konstatovali smo svi, u Crnoj Gori, zajedno sa evropskim institucijama da je stanje u sudovima nezadovoljavajuće i da je epitomija toga nezadovoljavajućeg stanja Vesna Medenica. U svim izvještajima je bilo apostrofirano, da je njeno autokratsko vladanje sudstvom ustvari za posledicu imalo loše stanje. Onda je gospodin Marković uspio da briselskoj administraciji proda priču o reformama sve sa ustavnim promjenama, novim Savjetom sudskim, reformisanim, tandara-mandara, i na kraju opet izabrana Vesna Medenica na isto ime. E to je gospodine Markoviću vaša tika-taka koja nikad ne rezultuje nikakvim novim golom koji treba da obraduje građane Crne Gore, nego uvijek starom Vesnom Medenicom.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Evo, istu želju dva sagovornika, još po minut oko tika-taka.

DUŠKO MARKOVIĆ:

Znači, da demantujem Koču Pavlovića, poslanika Pavlovića u jednoj elementarnoj činjenici.

Znači, prva rečenica u Izvještaju o napretku iz oktobra, 08. oktobra 2014. godine, da je pravosuđe ostvarilo zavidan stepen progresa. To je prva ocjena, a onda idu dalje.

Znači, ajmo da čitamo, gospodine Pavloviću ono što piše na jednak način, jer ne možemo drugačije. Kao što se takođe, u sledećim djelovima Izvještaja govori o nekim slabostima i o značajnim slabostima sudske vlasti, posebno u nedostatku da se u složenim predmetima brzo dođe do pravosnažne presude.

Drugo, želim evo, da kažem, da ne mogud a vjerujem, da Vi kao odgovoran čovjek, a često ste u Briselu, potcjenjujete Evropsku komisiju i ljude koji rade poslove Evropske komisije. Da su oni toliko profesionalno naivni da ja igram tika-taka sa njima kao što Barcelona igra sa svojim protivnicima. Ja sigurno nijesam, ja sam običan igrač ove države na poslovima koji su mi povjereni, i daleko sam od ambicije da bude Mesi kao Vi.

Pa ne, Vi imate ambiciju da budete Mesi, da imate odgovore na sve, ako ne ide na borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, Vi imate čarobni štapić da to riješite. Ako je pravosuđe neodgovorno, Vi ste Mesi, Vi ćete to riješiti itd.

Ja sam obični igrač u timu ove države dokle mi to povjerenje traje, a Vi očigledno želite da budete Mesi, ali nikako da neko verifikuje tu vašu želju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Pavloviću.

Molim vas, kolege, želim da ispoštujem sve kolege, prema tome već ulazimo polako u žuto vrijeme.

Izvolite, kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Evo, vidite kako jedan dijalog koji, makar sa ove strane, kako primijeti gospodin Marković, ima nekih literalnih, da kažem, kvaliteta. Kako utiče na gospodina Markovića pa i on krenuo sa druge strane sa metaforama.

Gospodine Markoviću, nemam ja ambiciju da budem Mesi. Ja odlično znam svoje kvalitete i niti ih potcjenjujem, niti ih precjenjujem.

Što se tiče ovoga o čemu govorimo, ovdje sam kao predstavnik građana, veoma nezadovoljan stanjem u mojoj državi ili rečeno, ovim fudbalskim rečnikom na kome Vi insistirate, ja sam

jedan od predstavnika navijač i u Upravnom odboru kluba za koji ti navijači navijaju i vide da neki tamo trener igra tika taku, a oni stalno izgube sa 6:0, pa sa 10:0, pa sa 15:0, pa onda taj upravni odbor i ja kao predstavnik navijača saznam da ste vi uzeli pare i prodali utakmicu, gospodine Markoviću. Pa da imate namjeru da ste napravili neke dogovore gospodine Markoviću da prodate i klub, a ja kao navijača Zabjela, kao navijač Zabjela, sam samo zainteresovan da moji navijači koje ja predstavljam Zabjela, da oni dobiju šansu da dobiju da gledaju poštenu i fer utakmicu i da ih ne prebijaju oni koje vi šalžete da ih prebijaju onamo đe ne smiju biti prebijani. Više je policajaca bilo na onoj utakmici nego navijača Zabjelo u Tivtu, gospodine Markoviću.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

I ja igram kolega Pavlović, u najboljem timu u Evropi i siguran sam da znamo da zabijamo golove na pravi način, regularno. I to sam tek vidio u Budenstagu.

Idemo dalje. Drugari, znači zaboravio sam moga kolegu Simovića u ime DPS-a. Izvolite kolega, a onda ide kolega Tuponja. Izvinjavam se.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Evo na samom početku jedan kolegijalni odgovor u odnosu na ovaj vaš komentar koji, složićete se, mimo je onako da kažem stroge procedure, a taj komentar je kako ko igra u kojem timu, najbolje govore građani Crne Gore. Suočite se sa izbornom voljom građana Crne Gore. Tada se dobija ocjena valjanosti nečije igre. Toliko oko igranja.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kako su bile posljednje ankete koje ste napravili? Kažite sad pred građanima.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Nema ništa sporno sa anketama, ako mislite na onu anketu koja pokazuje trend rasta povjerenja građana u Demokratsku partiju socijalista, kazao sam i to je nešto što je bilo i za očekivati.

Na samom početku htio bih gospodinu Stankoviću da iskoristim ovu priliku da mu, što bi rekao naš narod, saopštim jedan muštuluk, mislim da je dobro da čuje i jednu pozitivnu informaciju pošto je ovako rekao bih dosta ocjena, kritika s kojima se ja lično ne slažem, i jednu sugestiju.

Muštuluk se odnosi na preporuku broj 12 koja je ovih dana usvojena na pospu u Briselu, a sugestija se odnosi na preporuku broj 4 koja je takođe sastavni dio te deklaracije koja je usvojena u Briselu 2. decembra. Vjerujem gospodine Stankoviću da ste potpuno informisani da je POSP zajednički parlamentarni odbor Evropske unije i Crne Gore, odbor u kojem sjede evropski parlamentarci i parlamentarci Crne Gore, odbor koji se sastaje dva puta godišnje i koji onako s pažnjom prati iskorake Crne Gore u dostizanju svojih evropskih ciljeva, odnosno u sprovođenju naše zajedničke evropske agende, agende koju zajednički formulišemo mi ovdje u Crnoj Gori, u jednom punom partnerstvu i saradnji sa našim evropskim partnerima.

U preporuci broj 12, između ostalog se daje jedna ocjena i to je muštuluk koji želim da vam saopštim, konstatuje se da izbor Vrhovnog državnog tužioca može doprinijeti postizanju većeg napretka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Dakle, jedna konstatacija koja je potpuno održiva i rekao bih ništa neobična, jer tu konstataciju i tu vjeru su upravo pokazali poslanici onoga dana kada smo izglasali vaš izbor za Vrhovnog državnog tužioca, u jednoj do kraja strogo definisanoj proceduri, proceduri koja je definisana u skladu sa našim ustavnim promjenama, proceduri koja je bila zahtjevana. Zahtjevana je jer je trebalo doseći do 3/5 podrške u ovom parlamentu. Ali, ono što je neobično i ono što vrijedi te pozitivne informacije, tog muštuluka je za vas, što je za ovu preporuku, pored onih koji su vas glasali na Cetinju, za ovu preporuku su glasali i oni koji tog dana ili nijesu bili u sali, ili prije toga i poslije toga saopštavali niz, rekao bih onako ocjena koje ne stoje, to će vrijeme pokazati, a čuli smo i tokom ove rasprave dosta ocjena, konstatacija koje ne potvrđuju ono što su sami saopštili kroz ovu preporuku. Toliko o tome muštuluku. Ovo saopštavam upravo sa očekivanjem da će ovo za vas da bude dodatni podsticaj, dodatna odgovornost u toj činjenici da dobijate proširenu podršku svih učesnika na političkoj sceni Crne Gore.

I sugestija koju sam želio da vam uputim danas, jer pretpostavljam da još nijeste zvanično dobili ovu deklaraciju, ove preporuke, to je prije neki dan bilo, ali da obratite pažnju i na preporuku broj 4. u kojoj ste pozvani, citiraću: "Poziva se Vrhovni državni tužilac da ispita konkretni slučaj negativne kampanje lista Informer, prema aktivistkinji nevladinog sektora". Ja vas molim da obratite pažnju na ovu sugestiju, očekujući od vas da ćete upravo na ovu preporuku, da ćete upravo postupiti tako, kad dobijate ovako jednu snažnu preporuku sa važne relevantne adrese koja je podržana od svih učesnika na tome sastanku, uključujući i poslanike Demokratske partije socijalista, da ćete upravo postupiti ovako i da ćete tu temu, taj slučaj ispitati sa svih mogućih aspekata. Kad kažem sa svih mogućih aspekata siguran sam, vi kao odgovoran čovjek,

čovjek koji prepoznaje dobro metodologiju tužilačke istrage, prepoznajući i ono što je očekivanje javnosti, prepoznati šta mislim kada kažem sve aspekte toga slučaja.

Dakle, sa željom da u narednom periodu bude nekih preporuka koje će kazati - jeste preporuka broj 12 od 2. decembra 2014. se pokazala potpuno ispravnom, dali su je vizionari, a da ćete vi svojom akcijom svojim djelima, zajedno sa svojim saradnicima, zajedno sa svim ostalim organima i državnim institucijama u Crnoj Gori potvrditi opravdanost ovakve konstatacije i ove preporuke. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Simoviću.

I ovo će biti posljednji bočni komentar, hoćemo da uđemo u debelu u žuto svjetlo. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala.

Zaista respektujem potrebu da svi prijavljeni diskutanti učestvuju. Ja sam nekoliko puta bio u prilici, ali, gospodine Simoviću, bilo bi elementarno korektno da ocijene sa evropskih adresda građanima i ovom parlamentu prezentirate na način koji zaista jeste istinit.

Dakle, oni jesu pozdravili izbor Vrhovnog državnog tužioca, ali ne rukovodeći se personalnim rješenjem, nego zbog činjenice da je prevladana situacija VD stanja u izbor. To naravno samo po sebi jeste za pozdraviti, a vidjećemo da li je i personalno rješenje ono što svi skupa, nadam se želimo da bude u najboljem interesu.

Vi ste ovdje saopštili, ja sam se, priznajem, prepoznao, čule su se ovdje neke ocjene koje ne stoje. Recite mi koja od ocjena koju sam ja saopštio eventualno ne stoji, koja to ocjena stoji gospodine Simoviću. Ja sam u najboljoj namjeri, tako mi Bog pomogao, Bog mi je svjedok, jer sa gospodinom Stankovićem nemam niti sam imao niti imam lično nikakve ni pozitivne ni negativne relacije niti iskustva. Bog mi je svjedok da su moji pozivi da se određene sumnje otklone u najboljoj namjeri jer sam svjestan da je obavljanje zakonito, profesionalno, hrabro, funkcije Vrhovnog državnog tužioca, najznačajniji trenutak za Crnu Goru s obzirom na ukupni društveni ambijent. I najzahtjevnije i najizazovnije. I hajde da vidimo hoće li tako stvari zaista ići.

Prošla su već nekoliko mjeseci i navodi i daje razlog za neku sumnju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Simoviću.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Pa kolega Kaluđeroviću, biću do kraja otvoren i iskren i kad sam govorio uopšte nisam mislio na vas. Mislio sam, davao sam generalne političke ocjene, stavove i nijesam mislio pojedinačno nikoga na vas, a najmanje sam ocijenio za potrebnim da ja gospodina Stankovića branim od vas, mislim da tu nema nikakve potrebe. Gospodin Stanković će, i mi smo mu dali mandat za to svojim djelom, braniti najbolje sam sebe i

braniti instituciju u kojoj se nalazi, a ja sam siguran da će to uraditi na najbolji mogući način. Uostalom, što govori njegova dosadašnja radna i životna djela.

Gospodine Kaluđeroviću, jad ne već pozivate da upoznam, ja mislim da sam potpuno precizno citirao preporuku broj 12. Normalno da u tom trenutku se zna ko je Vrhovni državni tužioc i kad se kaže konstatuje se da je izbor Vrhovnog državnog tužioca, tada je već stvar personalizovana, jer se zna da je to gospodin Stanković. Prema tome, tu nema nikakve dileme. Ali, da saopštim i neke druge ocjene kada ste već otvorili pitanje preporuka iz, možda vam se i ovo neće dopasti, u toj deklaraciji jedna od preporuka pozdravlja činjenicu da pregovori o pristupanju Evropskoj uniji, u cjelini dobro napreduju. To je ocjena koju smo svi zajedno tamo istakli, Preporuka za koju smo se svi složili. Dalje, pozdravlja se usklađenost vanjske politike Crne Gore s Evropskom unijom. Tema jedna koja je dosta bila prisutna u prethodnom periodu javnosti. Crna Gora mora do kraja da utvrdi svoju vanjsku politiku sa Evropskom unijom. Toga dana smo kazali da. Jer, ako Crna Gora želi da bude dio nekoga kluba, a želi da bude dio kluba Evropskih naroda i država, onda je sasvim normalno da ispravi svoju vanjsku politiku sa Evropskom unijom u svim detaljima. I to je važan iskorak koji smo zajednički postigli toga dana u Briselu.

Jedna od preporuka je takođe interesantna, gdje mislim da je to jedan novi doprinos širenja fronta, širenja fronta, ne demokratskog nego fronta koji prihvata potrebu različitosti u Crnoj Gori, da je to prednost a ne hendikep jednoga društva. Jedna od preporuka je bila gdje su se pozdravili naponi državnih organa u zaštiti GDP prava tokom povorki ponosa, jer je i tu bilo različitih komentara, da li je baš ...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Simoviću, pet minuta, gledajte me u oči.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Ali sam prije uštedio dva minuta tako da vjerujem da vi kao dobar matematičar.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ne, vi kao moj kolega imate privilegiju, ali je koristite previše. Idemo dalje.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Zbog toga ću da završim svoj komentar.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vam lijepo.

Idemo dalje.

Kolega Tuponja nije prisutan, kolegica Bošnjak. Do pet minuta, biću striktan, jer želim svi prijavljeni da govore, pa onda prebacite to na sudstvo, jer tužilaštvo i sudstvo tu ima dosta bliskosti.

Poslije kolegice Bošnjak ako ne dođe kolega Tuponja, kolega Vučinić.

BRANKA BOŠNJAK:

Poštovani građani i građanke Crne Gore, uvaženi gospodine Stankoviću, sve oči su sada uprte u vas. Vi to dobro znate. Ne znam da li ste se pokajali što ste konkurisali na ovu poziciju na koju ste izabrani.

Ono što sam ja odmah na startu zamjerila jeste to što niste se javili da kažete da vam nije dozvoljeno bilo da budete izabrani dvotrećinskom većinom, jer predsjednik Parlamenta je u sali u kojoj nije bilo kvoruma stavio na glasanje vaš izbor. I vi kao pravnik znate da tako nije moglo da bude i ja sam očekivala od vas da ćete vi to da prokomentarišete i da skrenete javno pažnju da vama nije bilo dozvoljeno da budete izabrani dvotrećinskom većinom. I to je bio jedan prvi minus koji ste dobili makar kod mene.

Ono što bih ja takođe htjela da istaknem jeste da ako krenete kako treba da radite, očekujem od vas ako bude opstrukcija od strane policije, od strane državnih organa, a često se ovdje spominje da policija baš i tužilaštvo nisu u nekim dobrim relacijama, odnosno da često postoje animoziteti i opstrukcije s jedne ili s druge strane, da ćete to vi javno da kažete, i da imenujete ljude koji eventualno će raditi te opstrukcije.

Posla imate dosta koja god sfera da se dotakne ima posla za vas, čak i da ne podnosimo krivične prijave, samo da čitate novine i da pratite televiziju, naći ćete niz slučajeva koje biste trebali pokrenuti da vidite šta se tamo dešava.

Ja ću sad biti konkretnija, koliko košta poreske obveznike potraživanje po osnovu naknade štete zbog neosnovanog lišenja slobode i donošenja rješenja o određivanju pritvora. Ogromni novčani iznosi se iz budžeta naplaćuju na ime oštete onima u odnosu na koje se u sudskom postupku donose oslobađajuće pravosnažne presude, za to što nije dokazano da je okrivljeni izvršio djelo koje mu se stavlja na teret. Ono što je problem je to što optužnice padaju pred sudovima, a optuženi su bili u višemjesečnim, a nekad i u višegodišnjem pritvoru.

U posljednje dvije godine podnijeto je oko 300 kzahtjeva po osnovu naknade štete zbog neosnovanog lišenja slobode. Kako je regulisano već ustaljenom praksom, koliko znam Ministarstvo pravde licu koje za mjesec dana neosnovano provede u pritvoru isplaćuje oko 1800 eura, dok sudovi po tom osnovu dosuđuju iznos do 3.000 eura, pa nije teško zaključiti da se radi o enormnim višemilionskim iznosima. Nekima se izgleda više isplati da budu u zatvoru, pa da poslije dobiju ovaj novac, nego da su na slobodi. Takođe me interesuje da li će odgovarati tužioci koji su neosnovano tražiti korišćenje mjera tajnog nadzora, a da takve presude, odnosno nekoliko studija i slučajeva su pokazale da se na predlog Tužilaštva sudovi određuju sprovođenje mjera tajnog nadzora zbog sumnji organizovanog kriminala, ali u toku postupka Tužilaštvo odustaje od tih optužbi ili ih sudovi odbacuju i dok istovremeno donose se osuđujuće presude za neka druga krivična djela u kojima nisu predviđene mjere tajnog nadzora i da li mislite da će takve presude biti dovedene u pitanje pred sudom u Strazburu zbog kršenja ljudskih prava i tu će opet, mislim da će država opet ogromna sredstva da izdvaja.

Moje kolege su navele nizi slučajeva, ja ću pomenuti Kaluđerski jaz, Moring, šta je sa tim slučajevima. Oko Duška Jovanovića smo već čuli. Interesuje me šta je sa napadom književnika Jevrema Brkovića u kojem je ubijen njegov pratilac Srđan Vojičić 2006. godine do danas niko nije procesuirao. Brković pretpostavlja da je napadnut od strane onih koji su se prepoznali u njegovoj knjizi, a na tu temu pominje neke

biznismene. Članovi ubijenog Vojičića navode da on zna ko je napadač, ali da je odbio o tome da svjedoči. Da li se radi što po tom pitanju.

Šta je sa napadom novinara Tufika Softića, koji je prebijen 2007. godine, u avgustu 2013. je u dvorištu porodične kuće bačena eksplozivna naprava, do danas nisu otkriveni niti procesuirani za to niko. Bitno je napomenuti da je noviran Softić pisao o organizovanom kriminalu, a osobe koje je Softić naveo kao eventualnog počinioca, a koja mu je ranije prijetila, bila je osumnjičeni pripadnik kriminalne grupe Darka Šarića.

Pa onda, šta je sa prebijanjem sporskog novinara Mladena Stojovića 2008. koji je pominjao fudbalsku mafiju. Da li je iko gledao.... evo požuriću. Šta je sa prebijanjem direktora Dnevnog lista Vijesti Žaljka Ivanovića, koji tvrdi da su u zatvoru neki koji ga nisu prebili, ne samo on tvrdi, nego i mnogi drugi. Šta je sa slučajem napada na fotoreportera Borisa Pejovića i urednika Vijesti Mihaila Jovovića od strane gradonačelnika Podgorice Miomira Mugoše i njegovog sina i vozača, tu su se dešavale razne stvari. Odjednom je pištolj koji se pominjao nestao, niko ne pominje taj pištolj. Interesuje me čemu se tu radi. I konkretno ću vas pitati šta je sa našom krivičnom prijavom Pokreta za promjene koju je potpisao kolega Nebojša Medojević a protiv Slobodana Lekovića koja je još 2009. godine podnijeta i dati su dokazi u prilogu da je on sam sebi dodijelio platu na nivou predsjednika Ustavnog suda i primao je godinama mimo zakona, a sad evo treba opet da se bira da određuje nama da li smo poštteni i prijavljujemo imovinu.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Tuponja, neka se pripremi kolega Vučinić. Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, uvaženi gospodine Vučkoviću i gospodine Stankoviću, poštovani građani Crne Gore.

Mi danas imamo temu Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva za 2013. godinu. Ova tema jeste široka, moji prethodnici su u toku današnjeg dana i u toku prethodnog dana otvorili mnogo tema koje se zapravo ne tiču direktno ovoga izvještaja, a ja ću se posvetiti baš izvještaju.

Meni je drago da je gospodin Stanković tu, ne zbog toga što može učestvovati u ovoj raspravi vezano za Izvještaj iz 2013. godine, jer tada nije bio na ovoj dužnosti, ali je dobro da je tu da, ja vjerujem da je čitao, a ako nije da pročita Izvještaj za 2013. godinu, i da mu preporučim da on ovakav izvještaj ne radi.

Ovaj izvještaj koji smo dobili za 2013. godinu obiluje statističkim podacima, obiluje procentima koliko je žalbi podnešeno, koliko je lica okrivljeno, koliko je nečega izraženove u nekim ciframa, u nekim procentima, pa skoro bih rekao i u komadima. I onda samo na stranici i po, imamo potpisnika gospodina Vučkovića kao Vrhovnog državnog tužioca zaključke koji su, kad ih čitate u ovom izvještaju, prosto vas čine ponosnim, jer obiluje kvalifikacijama poput o kvalitetu vršenja tužilačke funkcije, svjedoče podaci da izvještajnu godinu na nivou osnovnih, visokih državnih tužilaca osuđujućom presudom okončano 87,88 postupaka po podignutim optužbama. Zatim, koncept tužilačke istrage pokazao se veoma efikasnim, kako u slučajevima teških i

najtežih krivičnih djela, tako i u slučajevima onih djela koje su u stvarnoj nadležnosti osnovnih i državnih tužilaca. Zatim, tužilačku isdtragu nije odlikovala samo efikasnost već i kvalitet optužnih akata. Drđavni tužioc i svojim angažovanjem nastojali da doprinesu efikasnosti krivičnog postupka u njegovim fazama. Dakle, sve je u superlativu kad pročitate taj izvještaj. Međutim, evo ja kao predstavnik opozicije, ovdje su se čuli neki komentari, da opozicija dosta negativno komentariše stvari i da ih posmatra sa neke političke, iz nekog političkog ugla, pa ću ja ostati na Izvještaju Evropske komisije za 2013. godinu koja se takođe bavi ovom oblasti, pa se tu u njihovom izvještaju kaže suprotno ovome što vi tvrdite u vašem izvještaju. Napredak u razvoju bilansa ostvarenih rezultata u istragama procesuiranim i osuđujućim presudama u slučajevima korupcije ostaje ograničen. Naročito u pogledu slučajeva korupcije na visokom nivou. Nije bilo pravosnažnih osuđujućih presuda u slučajevima korupcije na visokom nivou. Ovo je izvještaj Evropske komisije.

Prvostepena presuda, taj ću dio preskočiti zbog nedostatka vremena. Samo se konstatuje i dalje nema slučajeva korupcije kojima je naloženo oduzimanje privatne imovine u 2013. godini.

Nakon objave audio snimka sa sastanka vladajuće stranke Tužilaštvo je nakon inicijalnog oklijevanja pokrenulo istragu navodne zloupotrebe državnih resursa i kršenja prava na ravnopravnom zapošljavanju u izborne svrhe. Do sada nijesu podignute optužnice. Kako je teklo dalje u 2014. godini znamo.

Pazite, veoma bitna stvar koja se konstatuje u ovom izvještaju, infiltriranje organizovanog kriminala u javni i privatni sektor je ozbiljan razlog za zabrinutost. U vašem izvještaju trunke zabrinutosti nema. Oblasti građevine i urbanizma, obrazovanja, zdravlja, javnih nabavki nastavljaju da budu izuzetno podložne korupciji. Ne znam, da li su oni pisali izvještaj o istoj državi o kojoj ste i vi pisali. Česte promjene, relevantne legislative, sporo procesuiranje slučajeva korupcije na visokom nivou, i poništavanje presuda koče djelotvornost borbe protiv korupcije. Ne postoji proaktivan stav organa za sprovođenje zakona u pravcu istraživanja navoda korupcije naročito onih u koje su umiješani, pazite dobro, visoki zvaničnici. Ovo je izvještaj Evropske komisije.

Samo još jednu rečenicu, izvinite zbog prekoračenja vremena. Visoka stopa istraga prijavljenih krivičnih djela povezanih sa korupcijom, nikad nije rezultirala optužnicom. Stope oslobađajućih presuda u prvoj istanci i apelacionim sudovima su visoke, nedostaci u pogledu nezavisnosti i odgovornosti pravosudnog sistema, ostaju ozbiljan razlog za zabrinutost i koče borbu protiv korupcije. Molim vas da ubuduće pokušate da, evo vi gospodine Stankoviću, bićete u prilici da podnosite izvještaj ovoj skupštini, da taj vaš izvještaj ne bude u potpunoj suprotnosti sa izvještajem Evropske komisije. Hvala lijepo i izvinite na prekoračenju vremena.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Riječ ima kolega Vučinić, neka se pripremi kolega Bulatović.

Debelo smo ušli u žuto svijetlo, svi. Ali do pet minuta.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege poslanici, uvažena gospodo iz Tužilaštva, gospodine Stankoviću i gospodine Vučkoviću, poštovani građani,

Evo ja ću u mojoj diskusiji da govorim o privatizacijama, da govorim o onim privatizacijama koje su se završile fatalno i koje su dovele do gašenja preduzeća, odnosno do uvođenja stečaja u tim preduzećima. Ogromni broj preduzeća je prošao na takav način zbog tih privatizacija jer čuli smo i ovdje juče jednu dobru riječ da u svim tim preduzećima nijesu dolazili investitori nego su dolazili privatizatori. Tako bih odmah postavio jedno konkretno pitanje da li ste se bavili i da li ste pokrenuli istragu protiv bilo koga tog privatizatora koji je uništio tako preduzeće i ako ste koji je broj tih privatizacija kojima ste se bavili. Ovo pitam iz razloga što postoji i ogroman broj dokaza šta je bilo sa tim preduzećima od porušenih i opustošenih, mogu slobodno da kažem opljačkanih hala, a takođe mislim da je veliki broj krivičnih prijava stigao od bivših radnika, bivših, odnosno manjinskih akcionara, takođe i od nevladinih organizacija.

Mi smo se ovdje u Skupštini, kao skuštinsko tijelo Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije, bavili velikim dijelom tih preduzeća koja su pokradena, koja su opustošena, koja su opljačkana i one zaključke koje smo donosili, uglavnom su počinjali sa tim prvim zaključkom koji se odnosio na to da procesi privatizacije nijesu odgovorili tom privatizacionom postupku, a na kraju smo se sa zadnjim zaključkom obraćali vama. Ali, na žalost, od vas nijesmo dobili ni jedan odgovor osim u vezi hotelsko turističkog preduzeća Onogošt i tu ste nam dali odgovor, iako je 30 objekata prodato bez odluke Skupštine akcionara, da nikakvih krivičnih radnji nije bilo. Nijeste nam odgovorili ni u vezi privatizacije HTP Boke, tamo je jedan privatizator uništio to preduzeće, porušio hotele i postoji opravdana sumnja da je veliki dio tih objekata dao u zalog, dao pod hipoteku, uzeo kredite i na taj način ošteti i to preduzeće i zaposlene u tom preduzeću a još, što je najgore, niko nije kontrolisao taj privatizacioni ugovor, tako da mu je država, jedno veliko preduzeće nekad i u bivšoj Jugoslaviji dalo na milost i nemilost da ga krčmi kao svoju imovinu. Takođe osvrnuo bih se sada i na preduzeća velike firme sa sjevera za "Gornji Ibar" koga je uništila, mogu slobodno da kažem građevinska i šumska mafija koja je oduzela šume od "Gornjeg Ibra", a građevinska koja je oduzela zemljište od tog preduzeća i na kraju sve je to dokrajčila stečajna mafija u "Gornjem Ibru", tako da imamo sad proteste tih radnika koji su ostali bez svojih radnih mjesta u tom velikom značajnom preduzeću. Ništa bolje nije prošao ni Vunarski kombinat "Vunko" u Bijelom Polju koje je isto na takav način opljačkan i opustošen, a još nešto što je zajedničko za ova preduzeća da su imali velike poslovne prostore po svim krajevima bivše Jugoslavije. I danas postoje ti poslovni prostori, trebamo da znamo, odnosno da nam vi kažete ko posjeduje danas te prostore.

Na kraju da odem i do Ulcinja, tamo je uništena Solana, jer neko ko je sad postao vlasnik Solane na osnovu toga, što je dao za Solanu 800.000 eura, sada hoće da napravi ogromni profit i da se domogne vrijednosti od preko 200 miliona evra i šlag na torti privatizacija Hotela "Otranta". Tu možete da ispitajte i korupciju na najvećem mogućem nivou, možete da ispitajte organizovani kriminal, možete da ispitajte način na koji se prao novac u tom hotelu i na kraju je sve to rezultiralo šikaniranjem i progonom radnika.

Čuli smo mnoge kritike na vaš račun, ali u dva slučaja ste ekspeditivno djelovali, a to je. Prvi slučaj 2010.godine zbog protesta radnika iz Sindikata "Željezare", kada je menadžment fabrike napuštio "Željezaru", ali tek nakon izjave premijera Đukanovića,

koji vam je dao inspiraciju onda ste požurili i pokrenuli istragu, odnosno okružni zahtjev prema sindikalcima i radnicima "Željezare" i kako su prošli ti sindikalci. Prošli su tako što su dobili 10 mjeseci zatvora, a to im je uslovno pretvoreno na tri godine zatvora, a oni koji su pokrenuli krivičnu prijavu, što su oštetili državu Crnu Goru za 33 miliona eura i oni su potpuno nekažnjeni prošli.

I još jedan slučaj. Opet se ponovio isto kao u ovom prvom slučaju premijer Đukanović je ponovo dao vama inspiraciju i vi ste odmah potrčali da pokrenete istragu protiv mene i protiv onih koji su protestovali ispred Vlade 2.oktobra, a tada sva je crnogorska javnost znala da nijesmo ništa drugo radili nego sprečavali radnike "Metalca" da se ne izvrši samoubistvo tamo ispred zgrade Vlade. Zbog toga sam htio da pohvali tu valu ekspeditivnost u ova dva slučaja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Pa moram, vi ste mi najbliži, bio sam vam profesor pa moram, a i vidim da vam se mršte kolege iz DF-a zato što su sve kolege iz DF-a poslije vas. Oni se mršte, a ja bih vama dao 10 minuta.

Kolega Bulatović, vi ste mi obećali tri minuta, pa onda kolega Đukanović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine prvi potpredsjedniče.

Gospodine Vučiniću,

Što se kolega iz DF-a tiče mi bi vas slušali čitavi dan i nijesmo se mrštiti. Ali, pošto je gospodin prvi potpredsjednik velemaistor za vođenje Skupštine i produžetak rasprave, to ćemo shvatiti tako.

Gospodine Vučkoviću, gospodine Stankoviću,

Mi imamo na strani 52. krivična djela sa elementima - prekid - tu je došlo do procentualnog izraza da je došlo do smanjenja krivičnih prijava i onda imamo dilemu da li je povećana efikasnost ili je smanjena korupcija u Crnoj Gori? Naravno, odgovor je potpuno logičan, da statistika u suštini ne znači mnogo, može da znači, ali ne. I ove statističke brojke su jedne kod policije, jedne kod vas, treće kod sudova, a u suštini mi imamo stavove Evropske komisije koji kažu da je korupcija i organizovani kriminal su veliki problem, zabrinjavaju Evropsku komisiju i da je organizovani kriminal infantiln u javni sektor i državni sektor, a prošle godine je rečeno da postoji sprega organizovanog kriminala i djelova vlasti, što će reći državnih funkcionera. To je centralno pitanje, gospodine Stankoviću, centralno pitanje budućnosti Crne Gore jeste, šta ćete vi da uradite u obračunu sa korupcijom. Ako se ne procesuiraju novi slučajevi i ne završe stari slučajevi, gospodine Stankoviću, Crna Gora pada na ispitu, vi padate na ispitu i mi imamo veliki problem.

Ponavljam još jedan put. Vi nijeste dobili podršku od Demokratskog fronta, ali imate očekivanje od Demokratskog fronta i podršku ako budete radili svoj posao. Gospodine Vučković zna. On je bio na Odboru za antikorupciju kada je bio jedan nesporazum, on je napustio taj odbor. Ja pozivam da se uspostavi saradnja u onim konkretnim pitanjima između Odbora za antikorupciju i Vrhovnog državnog tužilaštva, kada se pokrenu od strane poslanika konkretni slučajevi za kontrolna saslušanja.

Vjerovatno da postoje problemi u zakonu za to, ali ajmo da postignemo dogovor da se pozicionira Skupština u tom pravcu.

Gospodine Vučkoviću,

Ja izražavam žaljenje što se vama desilo to na Skupštini, odboru kojim sam ja predsjedavao. Meni su rekli ljudi poslije toga, da na to može samo da reaguje čovjek koji je pošten i ja vjerujem. Kada se daju neke ocjene čovjeku kojemu ne pripadaju i ako vam išta znači meni je žao, ako sam ja bilo šta uradio u tom pravcu, a vjerujte nije mi bila namjera. Ovo radim zbog toga što mislim da mi imamo jedan značajan posao koji treba da uradimo na Odboru za antikorupciju. Moj poziv u tom pravcu jeste sljedeći.

Vama sada, gospodine Vučkoviću i ne što je gospodin Stanković rekao, ali ja tražim da vi to detaljnije obrazložite, jer ste vi pokrenuli pitanje ubistva Duška Jovanovića, nakon Odbora za odbranu i bezbjednost, gdje se govori o službenoj zabilješci. Čuli smo da je nema, ali bih vas zamolio radi crnogorske javnosti, jer taj slučaj nije završen, nema ni jednog međunarodnog dokumenta gdje se ne pominje ubistvo Duška Jovanovića, to je nezavršeno. Ako u svijetlu svega toga dodamo i činjenicu ubistva u Baru koje je nerasvijetljeno vezano za Osmanagića koji se dovodi potencijalno u vezu svega toga, šta nama ostaje nego da vidimo da je to jedan složen slučaj u kome su možda uključeni i neki ljudi iz policijskih i nekih drugih struktura, jer je to test za Crnu Goru. Sljedeća stvar.

Gospodine Stankoviću,

Gospodin Radulović je podnio krivičnu prijavu vezano za Kombina aluminijuma. To je za nas parekselans značajno pitanje. Pitanje verbalnog delikta ili političkog izražavanja ne može biti kada predsjednik Vlade kaže zna ko je naredio ubistvo Duška Jovanovića, kada se dodaju još neke stvari, ne može biti politička egzibicija, budite ubijedeni. To što je rekao predsjednik Skupštine, predsjedniku države vezano za poharu Crne Gore u ma kom kontekstu to rekao, ja smatram da vi morate da pozovete i jednog i drugog, da pred vama razjasne o čemu se radi, jer imamo izvještaj DRI, imamo opljačkanu Crnu Goru u kontinuitetu od 20 godina. Naprevljene su imperije na pljački Kombinata aluminijuma. Crna Gora je vraćena unazad i neka izvoli predsjednik Skupštine, neka vama kaže šta je mislio, neka to kaže i predsjednik države, a ne da se preko štampe, kažu nijesu se oni pobili. Nikada ja u životu nijesam nikoga htio da bijem kaže poredsjednik države. Na te grane je došla Crna Gora, a stotine miliona su opljačkane. Crna Gora toliku štetu ima, gospodine Stankoviću. I od vas tražimo i to. I da vam kažem nešto i jednom i drugom, ne treba da stižu dokazi za "Telekom" iz Amerike. Ja sam bio član Odbora za bezbjednost, pogledao svu dokumentaciju, član Anketnog odbora, ima tamo elemenata da za jedan konsultantski ugovor od pola miliona evra se postupi na način kako je to neophodno da se uradi.

Gospodine Vučkoviću,

Vi znate da je dva miliona i nešto oprano novca, iznešeno je iz torbe iz jedne banke, a direktor tadašnje banke je napustio zasijedanje Odbora za bezbjednost i imam dosta elemenata s tim u vezi da uradite određene stvari. Ima za "Telekom" elemenata i ovdje da se uradi.

Gospodine Stankoviću, vi ste rekli sljedeću stvar. Za vas nema nedodirljivih. Odgovorite mi. Da li ćete ići da pitate predsjednika Vlade kada budete imali dokaze hoćete li procesuirati. Centralno pitanje. Mene ne interesuje hoćete li procesuirati predsjednika Vlade ili nećete, nego hoćete li ići da ga pitate? Nadalje, da li ćete ići da pitate Duška Markovića i ne daj Bože Milana Roćena? Recite ovdje, a mi ćemo da pratimo šta se s tim u vezi kaže.

Ovdje je potpredsjednik Vlade rekao jednu stvar i molim vas da mi kažete, da mi pojasnite. On kaže da svi značajni slučajevi koji se vode, vode se protiv članova DPS-a i svakog člana DPS-a. Koji su to slučajevi? Kombinat aluminijuma nije, Teka plana nije. Recite nešto oko jedinstveno usvojenog zaključka na Odboru za antikorupciju da date svoj sud o 15 miliona evra u "Elektroprivredi" Crne Gore, koji se tiču konsultantskih usluga, gdje su protiv toga u bordu direktora ljudi koji predstavljaju Vladu, gdje se ... Zakon o javnih nabavkama, gdje je nešto što može da znači, da je riječ o pranju novca. Poslaćemo mi vama dopis, vi imate odgovor i zaključujem time.

Nije dovoljno da se čeka po godinu dana za određene stvari. Uz nadu da ćete, gospodine Stankoviću obviti posao zbog kojeg ste izabrani mi to iščekujemo, ako ne bićemo najžešći kritičari i tražićemo mjere odgovornosti.

PREDSEDAVAJUĆI BRANO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Bulatoviću. Pošto nije kolega Đukanović tu, izvolite kolega Miljaniću.

ZORAN MILJANIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani potpredsjedniče Markoviću, poštovani VDT zamjenice, kolegice i kolege, poštovani građani,

Mislio sam odmah na početku, reći gospodinu Markoviću nešto što je tačno kazao. Da revolucija izbaci ono što ne valja i da ulica donese ono što nije dobro. I potpuno se slažem s njim. Ulica je donijela ovu vlast. Ulica iz '89.godine. Pobuna gladnih radnika koji su tada imali preko 1.000 maraka platu, donijela je vas. Svi ti gladni radnici iz toga vremena da vidimo gdje su danas. Ako nećete ulicu, dajte tehničku Vladu, pa da vidimo na izborima koji će biti održani na regularan način da vidimo ko će pobijediti. Vi stalno pobjeđujete, ali na kakvim izborima vi pobjeđujete. na neregularnim izborima vi pobjeđujete. Afera snimak je pokazala na kakvim izborima pobjeđujete. Svi izbori su pokazali kako pobjeđujete. Dajte tehniku Vladu i dajte da vidimo hoćete li pobijediti na prvim regularnim izborima u Crnoj Gori i neće biti ulica.

Sada bih se obratio gospodinu vrhovnom državnom tužiocu. Juče je isto tako, gospodin Marković ovdje raščistio jednu dilemu kod nas, da nije bio pod prismotrom stranih službi i da nije bio predmet obrade druge države. Ja pitam vas, gospodine Stankoviću, jeste li vi bili predmet tajnog nadzora ove države? To je nešto što bih voli da mi odgovorite, sada kao vrhovni državni tužilac možete i imate instrumente da utvrdite. Čuli se na Odboru za bezbjednost da ste bili pod mjerama tajnog nadzora, čulo se isto tako i od vašeg kolege, molim vas u ime i vas i nas i građana Crne Gore, kažite nam da li je to istina ili nije?

Svi ove kolege iz Demokratske partije socijalista su govorili o procentima koji zabrinjavaju, znači to su ti procenti iz Izveštaja iz 2013.godine, povećanja i porasti krivičnih djela, to su protiv polnih sloboda za 25%, protiv braka i porodice 37%, nasilje u porodici 18%, službene dužnosti 8%, javnog reda i mira 40% i nedozvoljenog držanja oružja čak 65% i slažem se sa njima da to nije dobro, međutim ima li ko odgovornosti za ovo. Ovo stvara gospodo nesigurnost građana, da su građani nebezbedni u Crnoj Gori, upravo ovi pokazatelji, po ovim krivičnim djelima govore o nebezbednosti građana Crne Gore. I ovim treba dobro da se pozabavite.

Naredno. Oko nezakonitog pritvora. Čuli smo, ja sam i postvio gospodine Markoviću i poslaničko pitanje gdje je on tačno naveo da se radi o pet i kusur miliona evra isplate licima za nezakonito držanje u pritvoru. Pitam vas, da li tu ima elemenata korupcije između tužilaca i sudija koji se javljaju u istim predmetima, a gdje je država oštećena za veliki iznos. I da vas podsjetim. Taj iznos je veći nego godišnji budžet vrhovnog tužilaštva. Što je nevjerovatan podatak. Čusmo ovdje danas da dolazite goloruk na ovu funkciju. Vama treba jedan dobar usisivač, gospodine Stankoviću, ali onaj jak usisivač da, kada otvorite fijoke i izvadite predmete iz fijoka trebaće da se usisa prašina, koja se nataložila za dugi niz godina koliko ti predmeti leže u fijokama i tada ćete doći do onih ključnih stvari koje nas interesuju. To su, korupcija na visokom nivou, to je ono što interesuje građane Crne Gore, za mene je Međunarodna zajednica poslije građana Crne Gore, jer građani Crne Gore i država Crna Gora plaćaju cijenu korupcije. Korupcija jede ovu državu i pojašće je.

Imao sam još poruku za gospodina Konjevića. To je da na ovim predavanjima, što reče da se organizuju sa američkim ekspertima, kao prilog pusti jednu seriju američku novu zove se "Carstvo poroka", radi se o periodu 20-tih godina prošlog vijeka u Americi, gdje se pojavljuju likovi od Alka Ponea preko Majera Lanskoga i drugih, poznatih mafijaša i sa druge strane nosioca vlasti da im pusti da podsjeti američkog predavača, da je to kod njih bilo prije 100 godina, a kod nas danas i da krenu odatle. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega. Ja vas molim, imamo toliko posla do kraja godine i danas ćemo da završimo o Sudskom savjetu, da ako sam rigorozniji prema poštovanju vremena to znači da bi završili svoje obaveze do kraja godine, i vrlo mi je ovdje neprijatno zbog toga. Tako da shvatite to ubuduće, ja ve molim. Ako prekoračujete vrijeme, kolegama oduzimate vrijeme, to da znate. Izvolite kolega Bojaniću, pa zatim kolega Avazović i na kraju kolega Mandić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpresjedniče.

Ja sam pročitao nešto izvještaja i moram reći da, što se mene tiče ja tu ništa nijesam mogao da zaključim, jer obiluje, to je vjerovatno i normalno statističkim podacima. Meni to ništa ne znači i...ono kako ja gledam na rad vaše institucije koju predstavljate je kroz, da kažem jedan moj mali slučaj, neću zloupotrebljavati ovu govornicu, govoriti mnogo o tome i gledam kako bi uvažena koleginica Kalezić, rekla studije slučajeva, odnosno ponašanje vaše u određenim situacijama. Prvenstveno mislim na dva velika slučaja vezano za privatizaciju "Telekoma" i "Elektroprivrede", što se tiče KAP-a imam i tu pono zamjerki na vaš rad, naročito vezano za ispitivanje garancija, koje su date, radi se o stotinama miliona. O tome je gospodin Radulović mnogo pričao i tu ću temu njemu prepustiti. U ovom malom slučaju koji mene lično dotiče. Ja sam bio podnosilac prvi put u životu jedne krivične prijave i ono što znam da ste jako neefikasni bili u radu. Osam mjeseci vam je trebalo da mi odgovorite poslije više dopisa kojima sam, naravno urgirao da čujem šta se desilo po toj prijavi. Odgovorili ste tako kako ste odgovorili, neću dalje otvarati to, 10 dopisa sam vam poslao nakon toga, da mi odgovorite, da li je po pitanju zakonitosti vođenje tog postupka. Nemam

odgovora. Jedanaesti ću uputiti novom državnom tužiocu, pa da vidim da li će on naći sluha da mi bar odgovori šta se tu radilo i kako se vodio postupak. Toliko o tome, ne bih dalje.

Ono što je meni jako interesantno, kolega Bulatović je to pomenuo, ja sam to i ranije govorio, govoriću i danas, malo više koliko budem imao vremena je slučaj "Telekoma". Po meni je na slučaju "Telekoma" potpuno palo državno tužilaštvo. Da mi smo stavili ruke pravosuđa u američke ruke. Naše kompletno pravosuđe. Neki dan smo dali javne finansije ugovorom o preferencijalnom zajmu sa Kinom, dali smo potpuno javne finansije u ruke Kine, a ovamo smo dali pravosuđe i tužilaštvo u američke ruke. Ako ćemo Istok, Zapad bar ste tu balans napravili. Šta se uradili? Čekali ste godinama da vam dostavi dokumentaciju Amerika komisija za hartiju od vrijednosti i ona vam je jasno rekla u obraćanju da postoje elemenata korupcije i da je na vama da to istražite. Sticajem okolnosti, odnosno ne sticajem okolnosti da budem precizan, nego po prirodi svog posla koji sam ranije radio, imao sam priliku da mjesec dana boravim kod te iste Američke komisije na obuci o sprečavanju zloupotreb na tržište kapitala i odlično znam sa kolikom ozbiljnošću prilazi svim tim poslovima 3.000 zaposlenih je tamo, komisija počela da radi '34-te godine sa dugom istorijom i sigurno je zadnje što bi uradila da se bruka i da izlazi sa takvim jasnim podacima a da nema kompletan dokaz.

Ono što je strašno problematično u svemu tome da vi koji niste u stanju, tužilaštvo naše ili nije kompetentno ili neće iz nekog razloga da ne ulazim dalje, da uđe i da samo ispita slučaj u našem dvorištu. Kakvi crni prevod i šta će nama prevod američkom tužilaštva i američke komisije? Radi o kompaniji u Crnoj Gori koja radi po crnogorskim zakonima. Imate 7,3 miliona isplaćenog eura, isplaćenog novca za konsultanske usluge, neposredno nakon privatizacije. Sličnu situaciju imamo u "Elektroprivredi", dakle matrica se ponavlja, glavna nubistička preduzeća prodamo, prilično izađemo u susret privatizatorima, evo nove riječi, što je rekao neki dan predsjednik Parlamenta, a onda te kompanije isplaćuju sumnjive iznose za neke konsultanske ugovore. Vrlo jednostavna istraga. Prvo što treba da ustanovite da li ti iznosi odgovaraju poslu za koje ste dobili novac. 7,3 miliona eura za konsultanske usluge, da vas podsjetim, četiri ili pet bužeta državne revizorske institucije. To je sedam budžeta Komisije za hartije od vrijednosti Crne Gore, koja je ustvari trebala da radi ovaj posao, ali je uradila Američka komisija za hartije od vrijednosti. Eto i u njoj koliko se bavi svojim poslom.

Pomenu sam slučajno preko dva miliona eura je neko podigao u kešu iz banke. Ja vam garantujem da u Americi, cijela Amerika će se dići na noge kada neko podigne dva miliona dolara keša, a mi ne znamo, nij nam indicija dovoljna, da pođete ili istražite. Zašto? Dva su razloga. Jedan da se finansira nelegalna aktivnost ili da se nekome kešom plati i prekine tok novca, da ne bi moglo da se ustanovio ko je dobio za to pare. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Znam da je duga priča i da možemo pričati dosta, ali znam koliko imamo vremena još. Gospodin Abazović, a neka se pripremi kolega Mandić.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću,

Pa evo potrudicu se da ne bih probio vrijeme, želim da pozdravim tužioca i njegovog zamjenika, da su dobro došli u Parlament i vjerujem gospodine Stankoviću da ste sada, tako se makar meni čini zaista zahvalni nama što vas nijesmo podržali na to mjesto kada ste vidjeli koliko posla ima i sa čime treba sve da se suočavate. Ja vam želim puno uspjeha u tome.

Pošto se radi o Izvještaju od 2013. želim u globalu da govorim o tužilaštvu i nešto malo o sudstu, jer vjerovatno neću biti na narednoj temi i mogu da konstatujem nešto što konstatuje i svaka relevantna institucija međunarodna. Možemo mi izvještaj da čitamo ovako ili onako. Ubjedljivo, ponavljam, ubjedljivo najgori dio sistema crnogorskog je pravosuđe zajedno sa tužilaštvom, ali ubjedljivo. Evo odmah ću pokušati da vam argumentujem zašto. Brojne ste čuli vaše neke zamjerke za koje sam ja saglasan. Bunimo se da je lako pisati krivične prijave. Tačno, ali znate zašto je lako pisati krivične prijave? Zato što vi ne ragujete i ne konstatujete nešto što može da se pročita u medijima da li je laž ili istina. Na taj način bi povećavali kredibilitet vaše institucije, a oni mediji koji zaista samo, bez ikakve potrebe blate i dižu prašinu jednostavno u licima javnosti bi se tretirali kao nerelevantni, ali vi to ne radite. Šta je rekao izvještaj Evropske komisije. Izvještaj Evropske komisije je, evo neću vas učiti o pravu niti to mogu, ali nešto makar malo o politikologiji mogu. Drago mi je što se i potpresjednik Vlade vratio. Nemate u diplomatskom jeziku nekih oštrih komentara, samo u slučaju kada treba da se objavi rat ili u slučaju kada želite da prekinete diplomatske odnose. Nema. Oni vama ne mogu da kažu vi ste katastrofa, vi ste očajni, sa vama ne treba da se radi, ne, oni diplomatskim jezikom kažu, ostvaren je određen progres da bi nas ohrabрили a onda kažu nema i dalje presuda za visoku korupciju. I šta vi dalje hoćete. Ša mi tražimo više. Da li znate da smo jedina zemlja u regionu koja nema ni jednu pravosnažnu presudu vezanu za privatizacije. Tranzicija je najveći problem, privatizacijama se dešavao najveći kriminal. Ovo je jedina zemlja. Znate gdje ste vi efikasni. Vi ste efikasni samo u političkim obračunima unutar vladajuće koalicije. Kada treba neko da se uhapsi pred novu godinu, kada treba neko da se uvede u zatvor, pa izvede da bi potpisao neki ugovor o prodaji neke plaže ili nečega tu ste vi efikasni, ali kada treba da istražite i ono što traži i predsjednik Parlamenta, ali što traže i građani, vi tu nijeste efikasni. Vi ste efikasni kada treba kolegu Vučinića da optužite. Bio sam sa njim na tom protestu. Znate zašto ljudi protestuju, znate zašto štrajkuju glađu, ne zato što im je dobro, nego zato što nema institucija da im kažu da li mogu da zadovolje svoja prava, odnosno da li mogu da ih ostvare ili ne. I zato što su nam sva preduzeća pokradena i poharana koja su bila društvena, koja su imala 1.000 i više radnika, e pa to je problem. Ja ne znam kako vi to ne vidite, onda je logično da ljudi idu a ulicu. I šta protestuju. Protestuju pred svojom Vladom. Ovo je njihov Parlament i to je njihova Vlada i to je njihova zgrada i ovo je njihova zgrada, nije ona vladajuće koalicije, ona je svakog građanina Crne Gore.

Afera snimak, šta ste istražili oko afere snimak. Šta ste uradili. Ponavljaju se u evropskim izvještajima i u POSP-u i generalno i ocijene strani zvaničnici, ali da ih nema, šta ste uradili čovječe, po tom pitanju, pitam vas i vašeg zamjenika? Šta ste uradili povodom "Informera"? Nije stvar da šikanira samo jednu aktivistkinju civilnog sektora, šta ste radili po onim naslovima koji su fašistički? Čekali ste POSP da vam neko da signal, da vi onda pokrenete neku istragu. Šta ste urdili, vi ste za mjesec dana pokazali strašno neefikasnim. Ja vam želim puno uspjeha, volio bih da se nešto

promijeni, ali građani Crne Gore, nemojte da imate zabludu. Nemojte da imate zabludu. Stvar je političke volje. Niko neće sjeći stranu na koju sjedi, vi možete da uradite i da procesuirate nekoga ko je uzeo 50 ili 100 eura ili zarad političkog obračuna da maknete nekoga ko je na čelu nekog klana ili koje na čelu nekog drugog klana. To je maksimum što možemo očekivati od ovog tužilaštva.

Želim samo još jednu ocjenu. Sve relevantne institucije računajući na to, apeluju da je najveći problem ovdje organizovani kriminal, korupcija i vladavina prava. Nadam se da je ova smjena u AEMB-u produkt nečeg pozitivnog, ali moje sumnje i moja logika govori sasvim suprotno od toga. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Izvolite, kolega Mandić.

ANDRIJA MANDIĆ:

Hvala, profesore Raduloviću.

Ja mogu da ponovim ono što su već ljudi iz Demokratskog fronta saopštili, naravno ne mogu to promijeniti da ćemo mi dati određeno vrijeme i posmatrati šta će sve uraditi vrhovni državni tužilac, ja vjerujem nemam nikakvih očekivanja. Lično mislim da se neće ništa spektakularno desiti, da će to biti jedna linija kontinuiteta, jer prosto ovdje sistem ne funkcioniše. Mi smo se kao zemlja zaglibili u to blato da je mafija u suštini preuzela upravljanje ovom zemljom, da nekolicina političara koja su prije, više od 26 godina došla na vlast sa ulice, da oni ne žele da ispušte te poluge moći koje su stekle uz jednu veliku hrabrost, evo i to moram da naglasim. Nije lako bilo '88-sme i '89-te godine stati, shvatiti da je taj sistem već satruo, znajući da ga ne možete promijeniti kroz tadašnje institucije, to je bio neki Centralni komitet, tu su se sve odluke donosile, bila je partija koja vodi ovu zemlju, jedna grupa hrabrih odvažnih ljudi, podmlatka te partije predvođena Momikom Bulatovićem, prvim izabranim predsjednikom Crne Gore. Hrabro je odlučila da se suprostavi i važećem Ustavu i važećem Krivičnom zakonu. Ja držim pred sobom "Službeni list" SFRJ. Ovo je krivični zakon. Ima onaj posebni dio koji se odnosi, to će biti posebno simpatično ovoj mlađoj generaciji krivična djela protiv osnova socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja i bezbjednosti SFRJ. Kontrarevolucionarno ugrožavanje društvenog uređenja gdje je zapriječena kazna smrtna kazna. Ovo je član 114. Član 136. razrađuje, koja su to djela za koja se može izreći i smrtna kazna. Momir Bulatović, Milo Đukanović i oni ljudi koji su organizovali tadašnji prevrat u Centralnom komitetu Crne Gore, rizikovali su vlastite živote, a ta smrtna kazna poštovani građani izvodila se tako što bi osam milicajaca od kojih bi četvorica imali manevratrsku municiju a četvorica bojevu municiju izvršili strijejanje bez prisustva javnosti. U jednom vremenu kada je truo sistem pojavili su se hrabri ljudi koji su promijenili nešto što je bilo dotrajalo.

Mi smo vjerovali da će se uvođenje višepartijskog sistema ta mašina profunkcionisati i da će doći do primjene vlasti u Crnoj Gori, kao što je došlo u svim drugim zemljama, gdje je uveden ili obnovljen višepartijski sistem. U Crnoj Gori, nažalost nije. Zašto? Svi znamo i zašto. Zato što oni koji su tada prigrabili vlast, govorim o Milu Đukanoviću, koji je '97. godine brutalno pokrao na predsjedničkim izborima tadašnjeg predsjednika Crne Gore Momira Bulatovića, uz pomoć pravosuđa, Vrhovnog

suda i tadašnjeg tužilaštva, 15.000 presuda. To govori kako funkcioniše sistem u Crnoj Gori.

Naš poslanik Emilo Labudović je jedan od rijetkih političkih zatvorenika u Crnoj Gori, šest mjeseci je ovaj čovjek bio u zatvoru zato što je korumpirano sudstvo i tužilaštvo pravilo isceniranu situaciju, kako bi mu se osvetilo za ono što je vodio mitinge Momira Bulatovića u vrijeme predsjedničke kampanje. Svi znamo kako ovo ovdje funkcioniše. I, ja nemam neke posebne vjere da vi možete, vrhovni državni tužioc uraditi bilo šta od onoga što saopštavaju kolege iz opozicije.

Ja mislim da u našem pravosuđu za svaki predmet za koji su zainteresovani Filip Vujanović, Milo Đukanović, Duško Marković, aktuelni šef Službe državne bezbjednosti, nezavisno ko je, ali onaj ko je na čelu Službe državne bezbjednosti, da mora da se presudi da se uradi onako kako oni naredi. Zašto? Pa zato što se sjećam kako su se ovdje birali sudije. Nemojte vi pričati o tome kako je to bio neki veliki profesionalizam Izvršni odbor DPS-a, nekada Izvršni odbor Centalnog komiteta, provjera radi li mu porodica dobro na terenu, skupljali sigurne glasove, to su bili kriterijumi. U tužilaštvu slično, da se malo provjeri porodični predigre, dolazi li se iz milicajske porodice, ne, da li će biti na liniji ili neće biti na liniji, sve je to već poznato. Tako da sam siguran da neće mnogo toga da se promijeni. Ali zato, poštovani građani slijedeći dobru tradiciju kada nešto satrone, kada se nešto primakne kraju, kao što je bilo '88-sme godine, danas je i ovaj sistem gotovo satrunuo i zato treba da budemo hrabri, odlučni, najmanje onoliko koliko je bio Milo Đukanović '88-sme godie, da zajedno sa onima koji protestuju u Nikšiću, evo danas ispred ove Skupštine, s onim u Rožajama, da pribjegnemo jedinom tradicionalnom sredstvu, kako se već 300 godina mijenjaju vlasti u Crnoj Gori.

Kod nas princip demokratije i princip smjenjivosti vlasti ne funkcioniše, jer Vlada krađe izbore. Vlada krađe izbore i afera snimak je to potvrdila. Manji koalicioni partner i on je žrtva krađe, kada se suprostavi Demokratskoj partiji socijalista, ali mora tu da opstaje plašeći se da će možda neko drugi uskočiti umjesto njih. I zbog toga je značajno, poštovani građani da znate da se ova vlast smenjuje onako kako je i došla. Ko je s ulice došao, ulicom mora i otići. To je najbolja poruka, a vi i Vrhovni državni tužoče, ja bih volio da me vi iznenadite, pa da recimo imamo obračun sa nekom krupnom ribom, samo nemojte ove iz Budve molim vas, njih jedino još nije nogetao onaj ko nije htio. Ajte malo predte na Podgoricu, krenite oko "Prve banke", pa probajte tu, vjerujem da ćete tu moći da steknete i tužilačku slavu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Da li neko od gostiju želi da komentariše, gospodo?

Proceduralno, je li?

Izvolite.

SRĐA POPOVIĆ:

Vama je, gospodine potpredsjedniče, upućeno.

Mislim da ovakvu jednu gnu konstataciju što je rekao gospodin Mandić.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega, pa nije to u redu.

SRĐA POPOVIĆ:

To je jedna bezobrazna i nevaspitana izjava. Ne dozvoljavam o mojim sugrađanima da se tako razgovara u ovom Parlamentu, jer nijesu prisutni.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Pa ima valjda neko i u Budvi ko je možda pod određenom sumnjom.

Možda i ja tako, pošto tamo živim, možda je mislio na mene. Ali, nije u redu da tako kažete kolegi. Vjerujte, da to nije u redu.

Vi i ja smo prosvjetni radnici i ne treba tako, barem tako nas profesija ne uči.

Izvolite, kolega Mandić. On je moj student i znam da neće tako odgovoriti.

ANDRIJA MANDIĆ:

Ja se sjećam, kolega, bili smo u Komisiji za kontrolu postupka privatizacije i nešto se ne vidim da ga baš branite. Taj čovjek je uhapšen posle ponoći. On zajedno sa još nekoliko lica uz upotrebu specijalnih jedinica, prepadanje Budve i nemojte mi braniti mnogo čast Budve. Imali ste vi prostora ovih prethodnih godina, to da uradite, nemojte sada da pokazujete preveliku hrabrost ovdje, ustanite, vi znate dobro iz Podgorice iz Demokratske partije socijalista iz klana Đukanovića, rade sa vama iz Budve šta god žele. E, ako nije tačno, ustanite pa stisnite petlju i progovorite nešto. Evo godinama čekamo da vi iz Budve progovorite nešto, ali ja mislim da vi iz Budve, evo ne govorim sada konkretno o vama, nego o onima koji su žrtve svih ovih represalija. Istrpljećete sve što morate da iscrpите, jer tamo mnogo toga nije bilo u redu. Upoznat sam sa pojedinim situacijama, ali znam da nije u redu ni u Podgorici. Znam da nije u redu ni kod onih koji se obračunavaju sa vama. Ja samo se čudim da oni iz Budve koji se hapse ne progovore na sličan način, pa da recimo, potpredsjednik Demokratske partije socijalista, predsjedniku Demokratske partije socijalista kaže onu dobru rečenicu, dobro, ako je problem moj brat, dajte da vidimo tvoga brata. Kakav je on. Ali to nećemo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Mandiću. Hoćeli još ko proceduralno? Samo se meni okrenite. Ja sam kriv za sve, da završimo priču.

OBRAD STANIŠIĆ:

Prihvatam to što ste rekli, samo da vam kažem, gospodine potpredsjedniče, Ovdje je rečena jedna grupa neistina.

Govori se o čovjeku kojemu je ovdje skinut imunitet glasovima i Demokratske partije socijalista i njegovim glasom i nije hapšen do ponoći, nego je čovjek kad mu je skinut imunitet ovdje u Parlamentu, pošao da da iskaz u sudu. Prema tome, to su grube neistine i to je podmetanje ljudima. I na taj način se ne dolazi do pravde i do istine.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega Mandiću, znao sam da kod vas ima taj pozitivni efekat.

ANDRIJA MANDIĆ:

Prosto da se izvinim ovo vezano za gospodina Pinjatića, ja se nijesam precizno izjasnio o drugim ljudima iz Budve hapšenje do ponoći desetak ili petnaestak ne znam od profesora Tomovića, do brata Svetozara Marovića. Za Đoka Pinjatića, ovo ste u pravu da se on sam prijavio tamo, ali kažem volio bih da one kolege koji dolaze iz Budve da stanu uz stalnu snažnu zaštitu svih tih ljudi i to saopšte, a ne onako kako su ovdje reagovali, a to nije lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolege.

Znam i mene se dosta mail pošto me vide u Budvi mail, veoma bliski ljudi i komšije vrha šiljali o nečemu što znači pravo i pravde. Nadam se da će sa gospodinom Stankovićem ona i doći.

Izvolite gospodine Stankoviću, iskoristite svoje pravo, budite ekspeditivni molim vas, vi imate privilegiju, zato što ste bićete rijedak gost, ali nadam se pozitivan.

Pozdravljam ostale ministre, koji imaju obaveza na prisustvu.

IVICA STANKOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici, poštovani građani Crne Gore.

Tri poslanika su tražila odgovor o mjerama tajnog nadzora i da vam predstavim što znače mjere tajnog nadzora. Predlaže ih tužilac, sudija za istragu donosi rješenje o izdavanju mjere tajnog nadzora. Ukoliko mjera da rezultate i dođe do pokretanja krivičnog postupka tada ona ugleda i svijetlo dana i koristi se u krivičnom postupku. Ukoliko ne da rezultate, šta se događa, što je izvanredno zatražila poslanica Bošnjak, trebalo bi da vas pozove sudija za istragu, da vas obavijesti da je protiv vas prikupljen materijal i da će on biti uništen. Postoje neki izuzeci zašto se to nekad ne mora uraditi, to je iz razloga nekih bezbjednosti ili da se ne krši neki drugi postupak, ali može da se postavi zanimljivo pitanje i već smo dobijali pitanje u tom pravcu. U koliko slučajeva su obaviješteni građani nad kojima je bila mjera tajnog nadzora uopšte. Izdavanje mjere tajnog nadzora nad nekim ne znači da tom čovjeku treba uzimati neka prava i slobode lišavati ga prava glasa ili nečega sličnog. To bi bilo kao kad bi neko podnio krivičnu prijavu protiv nekog, pa ta krivična prijava ne da rezultate i onda čitavog života neko mu spočitava da je protiv njega bila podnijeta krivična prijava. Niko nema pravo da nekoga pita, da li ste vi bili pod mjerama tajnog nadzora ukoliko ona nije ugledala svjetlost dana. Ja sam pošao korak dalje, pa sam pokrenuo privatno krivičnom tužbom krivični postupak rizikujući da pošto nijesam mogao doći do saznanja, da li je bilo mjere tajnog nadzora i ni u tom postupku nijesam mogao doći do podatka da je za mnom izdata mjera tajnog nadzora. Svjedočio je sudija kojeg je uvaženi poslanik Kaluđerović pomenuo tada je to bio istražni sudija i on je to negirao. Takođe i iz sudskih spisa, čiji bi sastavni dio trebalo da bude mjera tajnog nadzora, nije se moglo utvrditi, da je bila izdata. Sada me pitate, da li da provjeravam da li je za mnom bila izdata mjera tajnog nadzora. To je meni ispod nivoa i uopšte me nije ni briga, da neko izda mjeru tajnog nadzora ni danas za mnom, da dok sjedim na mjesto Vrhovnog državnog tužioca, ja znam što radim i kako radim, a ako će neko da promašuje sa mjerama tajnog nadzora. Neka izvoli i taj ima da odgovara. Znači ja za svakim od vas mogu da tražim izdavanje mjere tajnog nadzora i da sutra mašem izvini jeli bila za tobom mjera tajnog nadzora.

Šta to znači, a ne daje rezultate. Sa time, po mojoj ocjeni, a ne znam da li će se složiti opretivci, uništava se operativni rad policije. Znači, sve treba da sjedimo i čekamo, ko će da se upeca samo na mjerama tajnog nadzora. Bez operativnog rada, policije, ne može biti borbe protiv organizovanog kriminala. Moramo znači poznavati i Zakonik o krivičnom postupku imamo sporazume, zna se ko rukovodi istragom i dolazi do izražaja znanje, stručnost, sposobnost, savjest, moral i etika da se postupa u predmetima i određenim događajima. Mislim, da sam dosta objasnio mjerama tajnog nadzora. Uvaženi poslanik Popović Andrija se interesovao u vezi torture prema okrivljenima u predmetu policijskog naziva Orlov let. Koliko je meni poznato, tužilaštvo je pokretalo postupak protiv određenih policijskih službenika i vođen je postupak pred sudom mi nemamo drugog mjesta đe se može voditi postupak, već je to jedino sud, niko ne može donositi judikate bez sud i postupak ne znam kako je završio, jeli bila oslobađajuća presuda ili slično.

Uvaženi poslanik Bralić, predmet: Ibrahim Čikić, podnijeta je krivična prijava negdje u septembru o.g. protiv premijera Mila Đukanovića, svih vrhovnih državnih tužilaca od 1994. pa do 2014.godine i njihovih involviranih saradnika kao i protiv tadašnjeg i najvećeg dijela sadašnjeg vrha rukovodstva Crne Gore. 3.decembra specijalno tužilaštvo, je službenom zabilješkom arhiviralo ovu prijavu. Negdje 7. ili 8. decembra, kada sam kao Vrhovni državni tužilac upoznat sa ovakvom odlukom specijalnog tužilaštva, iskoristio sam institut davanjem posebnog upustva. Pa sam dao posebno uputstvo specijalnom tužiocu, da od podnosilaca prijave pribavi podatke na koja lica se ta prijava odnosi u odnosu na državni vrh i na lica koja su involvirana, kao savjetnici. Dok su ostala lica poznata, to je premijer i Vrhovni državni tužiocu se mogu identifikovati.

Takođe, sam uputio i da pozove lica koja mogu dati podatke za odlučivanje o prijavi. Ovo je bilo prije nego što su uvaženi podnosioci prijave juče reagovali, javnom nekom konferencijom za štampu, a meni je razumljiva njihova reakcija. Jer, se ni ja nijesam složio da se o krivičnim prijavama odlučuje službenim zabilješkama, a ne shodno zakonu Zakoniku o krivičnom postupku u članu 271 ZKP. Jer, se prijava kada se tretira kao krivična prijava mora odbaciti rješenjem i pružiti se mogućnost oštećenom da traži sudsku zaštitu i da preuzme gonjenje protiv lica koja je prijavio. I na taj način se ujedno vrši i kontrola rada tužilaštva od strane suda. Tako da mislim da je i to jasno.

Uvažena poslanica Kalezić, u predmetu da ga nazovem koruptivnog ugovora, izviđajne radnje se preduzimaju jer sam se interesovao za taj predmet pribavljena je dokumentacija od strane spcijalnog istražnog tima uzete izjave od određenog broja lica u svojstvu građana i prema tom izvještaju koji sam dobio treba saslušati još dva lica. Slučaj Univerziteta mislim da je i tu faza izviđaja, još tu nijesam upoznat detaljno, jer je predmet obiman, ali da je faza izviđaja, slučaj beba ste pomenuli taj slučaj nije poznat, ne ovo sad aktuelni nego ranije to što ste pomenuli.

Uvaženi poslanik Perić pitao je za aktuelni slučaj bebe, kao što sam i javno saopštio slučaj, odnosno događaj dijelimo u tri faze. Prva faza je liječenje u Opštoj bolnici Bijelom Polju, druga faza je nastavak liječenja u KBC Podgorica i treća faza je postupanje nakon nastajanja smrti bebe u prvoj fazi u Bijelom Polju se sprovode izviđaji, znate da je postojao izvještaj instituta za javno zdravlje od instituta za javno zdravlje Crne Gore zatraženo da da neka stručna mišljenja i prema obavještenju višeg državnog tužioca, odnosno rukovodioca višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju

pristigla je jutros i taj izvještaj Instituta za javno zdravlje. Ovdje se takođe sprovode u Podgorici određeni izviđaji i to u odnosu na događaj postupanja od momenta nastupanja smrti bebe pa na dalje. Teško je reći da li je neko pokušava neko nešto da zataška, ukoliko bi pokušao postupili bi smo energično, tako da mi nešto u tom pravcu nije poznato.

Uvažena poslanica Zorica Kovačević je pomenula institut sporazuma o priznanju krivice to je novi institut u našem procesnom zakonodavstvu i kroz taj institut se u Americi rješava oko 95% predmeta. I dobro je ako mi uspijemo da afirmišemo taj institut. Da vam sad ne dužim u kojim slučajevima, se on primjenjuje i zašto on kod nas nije efikasan, zato što se u Americi zapriječene mnogo strožije kazne i onda učinioci prihvataju sporazume da ne dolazi da nebi dobili strožiju sankciju, odnosno kaznu.

Uvaženi poslanik Simović, pomenuli ste list "Informer" kojim se tužilaštvo intenzivno bave, ali pođimo od ustavnog određenja u Crnoj Gori, nema cenzure. A znamo, šta znači cenzura to je da vam unaprijed neko dostavi tekst koji će da objavi to u Crnoj Gori ne može. Pojavljuje se problem donošenja sudskih odluka gdje sud u izreci svoje odluke kaže da se zabranjuje distribucija određenog programskog sadržaja. Pazite distribucija ko treba onda da bude odgovoran, distributer treba da prati da li se objavljuje neki programski sadržaj koji je prethodno zabranjen. Pojavljuje se i problem šta bi moglo, što je tužilac osnovni državni ispitivao, to je oko onog dijela zlostavljanje, mučenje životinja, tužilac je odgledao i onaj CD što je bilo i nije našao da u tim radnjama može postojati obelježje tog krivičnog djela, da bi po službenoj dužnosti pokretao postupak.

Dalje, ukoliko se neovlašćeno fotografiše i nešto, to se gonjenje bez ako neko ne zloupotrebljava službeni položaj, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi. Niko se ne pojavljuje kao privatni tužilac, tako da u fazi razmatranja je postojanje obilježja krivičnog djela dječje pornografije, tu ima prakse Evropskog suda za ljudska prava, ukoliko se učini dostupnim, neki takav materijal djeci i njima, sada tu se razmatra tužilac, jer znamo u tim razvijenim zemljama možda se takvi časopisi prodaju na određenim mjestima, možda su zatvoreni onim plastičnim folijama i slično, ali to je predmet razmatranja.

Uvažena poslanica Bošnjak je govorila oko neosnovanog lišenja slobode, optužnice padaju, više sam možda i dosadio svima, ali suđenja su teška, podizanje opštih akata nije lako. Ali, sudu je potrebno znanje i vještina, moramo unaprijed da znamo, koje dokaze imamo i to pravno, valjane dokaze koji su pribavljeni na pravno-valjan način, ne suprotno odredbama ZKP-a, ne suprotno Ustavu, ne suprotno Zakonu, ne povredom ljudskih prava i sloboda i onda da znamo na čemu nam se temelji optužni akt, sa čim idemo dalje u postupak i sa čim nekoga uvodimo u postupak. Jer, tužilac je taj koji uvodi u postupak, po načelima akuzatorskog postupka. Pritvor je izuzetna mjera obezbjeđenja prisustva okrivljenog i pritvor određuje sud, niko drugi ne može da određuje pritvor. Dobro ima i onih policijskih i u fazi istrage do 48 sati, ali pritvor produženje pritvora samo su. E sada znači, se postavlja pitanje kvalitetnijih optužnica, optužnice znači moraju biti jasne, da sadrže jasne odgovore, da sadrže obilježje djela, pravnu ocjenu djela i slično da vas sada ne opterećujem i sa tim. S time što treba svi da imamo u vidu da državni tužioci treba da štite u svakom momentu ljudska prava i slobode i Ustav i zakon. Tužilac štiti integritet kako okrivljenog, tako oštećenog. Tužilac ima pravo da izjavi žalbu u korist okrivljenog, što se rijetko pojavljuje

u našem sistemu, ali možda i nema potrebe obzirom da u sudskoj praksi uzimamo uglavnom kao sve olakšavajuće okolnosti. Čak, nekad relativno mlad, relativno star, nezaposlen i tome slično.

Uvažena poslanica Bošnjak je pomenula Kaluđerski laz, ubistvo Vojičića, predmet Morinja je pravosnažno završen, tu je znači neka lica su osuđena, a Kaluđerski laz kroz žalbe je predmet nije još pravosnažno završen. Ubistvo Vojičića, kao što vam je poznato tu su na potezu i organi otkrivanja, odnosno policija, naravno zajedno i sa tužiocem, koji je dominantna ličnost, sada u našem istražnom postupku, od kada je uveden tužilački koncept istrage, to je bilo septembra 2011. godine.

Tufik Softić, mislim da je postupak krenuo sa teškom telesnom povredom, i da bi tu bila već zastara da je ostala ta kvalifikacija i da je sada kvalifikacija ubistvo u pokušaju i da se sprovede određene radnje, saslušana su određena lica u postupku to je i otvorena istraga odnosno donijeta naredba o sprovođenju istrage i koliko sam obaviješten očekuje se nalaz, odnosno izvještaj našeg Forenzičkog centra u Danilovgradu oko načina i mehanizma nanošenja tih povreda, da kao jedan objektivan dokaz koji treba da da neke rezultate koji mogu biti putokaz za dalje postupanje.

Za Stojovića nijesam u toku. Željko Ivanović, novinar Jovović, mislim da je to dobilo sudski epilog, to su sudovi završili, to je pravosnažno okončano. Nije mi poznata prijava protiv Slobodana Lekovića.

Odgovor na pitanje uvaženog poslanika Vučinića, će dati tužilac Vučković, uvaženi poslanik Bulatović, postavili ste pitanje oko ubistva Duška Jovanovića, znači što se tiče tužilaštva dok god ne nastane zastarjelost krivičnog gonjenja taj predmet neće biti arhiviran ni jednog momenta, ali sam vam saopštio koje su radnje ponovo izvedene, dokazne i to je jednostavno tako stoji.

Oko KAP-a, sam isto rekao, da je u toku izviđaj, da je vještačenje u toku i u vezi prijave uvaženih poslanika Radulovića i Medojevića i ponovo Radulovića protiv 33 lica.

Uvaženi poslanik Miljanić je takođe govorio oko neosnovanog lišenja slobode nešto je pominjao da li postoji, može biti korupcija između tužilaca i sudija, mislim da bi to bilo premnogo. Tako da, koordiniraju sudije i tužilac, a treba uvaženi građani i svi poslanici da znate nije lako sprovesti korupciju, trebalo bi da se korumpira jedan sudija ili i sudsko vijeće i tužilac, pa još gore da se korumpira još troje ili petoro sudija, pa onda dalje možda ako pođe postupak i prema Vrhovnom sudu. To je mnogo teško, nebi bilo pravo ako to baš učini.

Uvaženi poslanik Bojanić se pitao što je sa njegovom prijavom, ja bih očekivao da mi dostavite jednu urgenciju i to da provjerim uz ono što ste dalje govorili i ostali to je ako mi dozvoljavate sad i završno da kažem, ovo su bili odgovori. Može?

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo izvolite.

Možete preći na apstrahovanje, više ne moramo konkretno.

IVICA STANKOVIĆ:

Poštovani poslanici, Izvještaj o radu Državnog tužilaštva je prilika i za diskusiju na temu ocjena iz izvještaja o napretku za 2014. godinu, koje su bile povod za raspravu na Premijerskom satu. Dozvolite mi da ovaj osvrt započnem konstatacijom da Izvještaj

o napretku objektivna i uravnotežen dokument svojevrstan skelner stanja u državi i u društvu, čiji adresar nije ni jedna grana vlasti ili institucija pojedinačno, već država i društvo u cjelini. Kao takav sveobuhvatan dokument, izvještaj o napretku traži sistemsko tumačenje njegovih nalaza, pa konačne sudove treba donositi imajući u vidu ukupan kontekst ovog dokumenta. Nesporno da je Evropska komisija primijetila da nema pravosnažne presude u slučajevima visoke korupcije. Zatim da je visok procenat predmeta vraćenih na ponovno suđenje. Uglavnom zbog kršenja odredbi Zakonika o krivičnom postupku. Kao i da nema slučajeva korupcije u kojem je donijeta odluka o konfiskaciji imovine. Niti su finansijske istrage niti instrumenti za privremeno oduzimanje i konfiskaciju imovine, korišćeni sistematično. Takođe, konstatuje se da Agencije za sprovođenje zakona ne zauzimaju proaktivan stav u provjeri navoda o korupciji, posebno onih koji uključuju visoke funkcionere. Ove ocjene su utoliko teže kada im se doda konstatacija da velika većina prijava korupcije koju primi državno tužilaštvo dolazi od građana, nevladinih organizacija i privatnih kompanija, vrlo malo policije, a ni jedna od javnih nadzornih organa. Ali, dozvolite prepoznat je makar i ograničeni napredak u početnom bilansu ostvarenih rezultata o istrazi. Gonjenju i presuđenju u slučajevima korupcije, uključujući visoku korupciju. Konkretno, Evropska komisija navodi nekoliko istraga uključujući istrage protiv dva gradonačelnika u slučajevima korupcije uključujući visoku korupciju. Konkretno, Evropska komisija navodi nekoliko istraga uključujući istrage protiv dva gradonačelnika i dva bivša gradonačelnika u tri slučaja, riječ je o izviđaju. Što je do sada do objavljivanja izvještaja o napretku rezultiralo optužnicama u dva slučaja. Nije to sve od pozitivnih nalaza, ako borbu protiv korupcije sagledavamo šire od broja istraga optužnica i presuda u smislu reforme pravosuđa i jačanja ukupnih kapaciteta tužilaštva i sudova, vidjet ćemo da Evropska komisija prepoznala izbor ključnih nosilaca sudskih i tužilačkih funkcija. Tužilačkog savjeta kao i sprovedenu proceduru izbora rukovodilaca državnih tužilaštava, konačno i Vrhovnog državnog tužioca. Što čini institucionalne pretpostavke između ostalog za jačanje borbe protiv korupcije. Takođe, konstatujem da je usvajanje novog etičkog kodeksa tužilaca, kao i pokretanje disciplinskih postupaka protiv nosilaca tužilačke funkcije, a prepoznato je i uspostavljanje sistema, statističkog praćenja krivičnih djela sa elementima korupcije u svim krivičnim postupcima kroz pravosudni informacioni sistem.

U još širem kontekstu rezultati u borbi protiv korupcije treba posmatrati u vezi sa borbom protiv organizovanog kriminala, sa kojim je korupcija organski povezana. Crna Gora se u 2014. godini ima čime pohvaliti dovoljno je pomenuti slučajeve Šarić, Kalić i zaplijenu od oko 250 kg kokaina u Luci Bar, to su najbolji antiteze tvrdnjama da su naše institucije astrofirale i da ne postoji politička volja za borbu protiv korupcije i kriminala. I zato bih rekao, da nije slučajno što Evropska komisija uvažila ocjenu iz prošlogodišnjeg izvještaja o napretku, da se treba pozabaviti infiltracijom organizovanih kriminalnih grupa u javni i privatni sektor. Pa je u ovogodišnjem izvještaju rečeno, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije je osnov za borbu protiv infiltriranja kriminala u politički, pravni i ekonomski sistem.

Naravno, odnos između pozitivnih i negativnih ocjena u izvještaju o napretku nije odnos srazmjere. Kad kažemo da je izvještaj o napretku uravnotežen dokument to znači da je uravnotežen u procesu. Zbog čega njegove ocjene ne treba tumačiti samo sistemski, već i ciljno, a da bi tumačili ciljno, moramo imati u vidu cilj ukupne reforme, a

to je kada je riječ o korupciji o tužilaštvu izgradnji institucije, sposobne da proaktivno cilja na krivična djela s koruptivnim elementima i njihovi učinioce, kao izraz te potrebe, koja je prepoznata u svim strateškim dokumentima za reformu pravosuđa i borbu protiv korupcije i kriminala, pripremljen je predlog zakona o specijalnom tužilaštvu, čijim će formiranjem biti zaokružena tužilačka infrastruktura. Kadrovski osposobljeno, tehnički opremljeno, finsnsijski podržano i s agencijama za sprovođenje zakona dobro uvezano Specijalno državno tužilaštvo, pretpostavka je za proizvodnju početnih rezultata u skladu sa privremenim mjerilima u pregovorima u poglavljima 23 i 24, a zatim i solidnog bilansa rezultata u drugoj fazi pregovora, kada će rezultati opravdati postojanje institucija, a institucija ukupnu reformu sprovedenu u okviru integracionog procesa sa jačanjem vladavine prava kao ciljem, odnosno borbom protiv korupcije i kriminala kao glavnim izazovom. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, Vama na iscrpnim odgovorima, pojednlačnim, a sada i zaključnim, ako sam uhvatio dobro, a nadam se da jesam.

Ocjena o organizovanom kriminalu u prošlom Izvještaju i ovom Izvještaju, govori o infiltraciji u javnom i privatnom sektoru u prošlogodišnjem Izvještaju, ta gradacija je gora u ovom Izvještaju, jer govori o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije kao preduslovu da ne bude ugrožen sistem u sve tri kategorije, političkom, pravnom i ekonomskom, tako da je ta ocjena teža u ovom Izvještaju nego u prošlogodišnjem Izvještaju, jer je javni i privatni sektor postepeno važnost za društvo, nanje od političkog, ekonomskog i pravnog sistema. Tako da, samo da, to je zajedničko polazište za obaveze, nije to za sporenje, niti je to čak važno kako ga doživljavamo, ali je ta gradacija bitna.

Znači, taj stepen opasnosti je porast u toj godini i to je naša obaveza veća, jer ni za jednu državu, pa ni Crnu Goru ne postoji veća opasnost no kad su ugrožena sva tri elementa, pravni, ekonomski i politički sistem. Tako da je to upozorenje pred nama. Ne mislim da je ugrožen u Crnoj Gori taj sistem, ali upozoravaju da bi, ako se ne budemo efikasno borili, moglo doći do toga. Tako da nam je to zajednička obaveza sve tri grane vlasti da te strahove otklonimo.

Zahvaljujem se i Vama i Vašem kolegi Vučkoviću.

Završili smo, nemojte sad da idemo u beskonačno odgovaranje.

Ako hoćete, ali računam da je riječ Vrhovnog državnog tužioca, završna riječ bila.

Biće prilike, biće saslušanja, biće svega.

Nema potrebe, ovo je bila završna riječ, dobili ste uopštavanja, nemojte da se vraćamo na pojedinosti.

Hvala vam, a i čekaju predstavnici sudske vlasti već dugo.

Prelazimo na Godišnji izvještaj o radu sudova u Crnoj Gori za 2013. godinu.

Sa nam su predstavnici Sudskog savjeta, predsjednik Sudskog savjeta Mladen Vukčević i predsjednica Vrhovnog suda i članica Sudskog savjeta po novom ustavnom određenju, Vesna Medenica. Tako da imamo najreprezentativniji mogući dio iz sudske vlasti.

Hvala im na tome.

Žao mi je što nijesu tu potpredsjednik Marković, vratiće se, rekao je, i ministar Konjević, ali tu su poslanici spremni da i u ovom dijelu učestvuju u razmatranju prioritetne teme za naše integracije.

Izvjestioc Odbora je kolega Rifat Rastoder.

Želite li riječ kolega Rastoder povodom ovog Izvještaja?

Hvala vam.

Onda dajem riječ predstavnicima sudske vlasti.

Izvolite, ko želi?

Predsjedniče Vukčević, izvolite.

MLADEN VUKČEVIĆ:

Uvaženi predsjedniče, uvaženi poslanici,

Postupajući po odredbi amandmana 9 na Ustav Crne Gore, podnosimo Izvještaj o radu sudske vlasti i ukupnom stanju sudstva.

Prije toga dajemo određene naznake, a one glase:

U mandatnom periodu koji je predhodio ovom izboru i ovom sastavu Sudskog savjeta, predsjednik je bila gospođa Medenica. Dakle, to se odnosi na interval od jedne godine na koji se odnosi Izvještaj 2013. godina i mi smo dogovorili da ja dam osnovne naznake o samom Izvještaju budući da je on razmatran u ovom domu, njegovim odborima prije pola godine, a da gospođa Medenica da naznake koje se odnose na rezultate, na postupanja, na nešto što slovi kao kvalitet rada sudstva.

Uvažavajući to, u vremenu koje je predviđeno ističem slijedeće:

Struktura ovog Izvještaja ima dva dijela.

Prvi se odnosi na rad Sudskog savjeta, drugi se odnosi na postupanje sudova u svim vrstama predmeta, svih sudova i pojedinačno po sudovima.

Što se tiče postupanja Sudskog savjeta dat je pregled strukture Sudskog savjeta koje je promijenjena nakon ustavnih amandmana koje ste vi usvojili u ovom domu 31. jula predhodne godine. Osim toga dat je pregled održanih sjednica, rad Sekretarijata savjeta koji se ogleda u četiri odjeljenja.

Dat je pregled međunarodne saradnje. Budući da globalizaciju prava uvijek prati nešto što je globalizacija protiv pravnih radnji. A to znači, dat je u više pravaca:

1. Saradnja sa određenim međunarodnim institucijama USAD, UNDP, UNICEF. Poslije toga saradnja sa međunarodnim sudskim institucijama, u prvom redu Evropski sud za ljudska prava, poslije toga birateralna saradnja koja je bila i te kako izražena u prvom redu sa Vladom Kraljevine Norveške po jednom veoma važnom projektu, a taj projekat odnosi se na usavršavanje informacionog sistema u pravosuđu, i na kraju, saradnja koja je data u okviru međunarodnih strukovnih asocijacija. Kako asocijacije sudija, tako i evropske mreže sudskih savjeta.

U okviru ovog dijela koji se odnosi na rad Sudskog savjeta dat je pregled rada komisija Sudskog savjeta.

Komisije za etički kodeks, zatim Komisija za normativnu djelatnost, i one komisije koja često intrigira javnost, a to je Komisija za disciplinsku odgovornost sudija.

Smatramo i o tome ću posebno govoriti u zaključcima, da disciplinska odgovornost sudija i uopšte sprovođenje odgovornosti sudija, postupak razrješenja ne treba da bude nešto od čega ćemo naprviti slučaj, to trega da bude redovan tok stvari i nešto o čemu ćemo informisati i ovaj dom i ukupnu crnogorsku javnost.

Ne mislim da to treba da pretvori postupak prema sudijama u neki lov na vještice, ali zaista smatram da to treba da bude naša svakodnevica, polaganje računa onako kako vi polažete račune biračima svake četiri godine ili kako profesori prilikom izbora u novo zvanje polažu račun o svom učinku.

Dalje, dat je pregled saradnje sa nevladinim organizacijama. Možda ću pogriješiti ako ne navedem sve te nevladine organizacije, ali neke sigurno neću zaboraviti, takva je akcija za ljudska prava koja permanentno prati rad i postupanje Sudskog savjeta.

Dakle, permanentno prati rad, i ove godine su nam dali zaista veoma korisne zaključke, gospodo draga, i mi smo gospodo draga po tim zaključcima postupili. Doživljavamo ih kao jedan veoma, veoma značajan doprinos.

Osim toga, tu je i Građanska alijansa, CEMI i ostale nevladine organizacije. Mi smatramo da sud treba biti transparentan, sud treba biti otvoren sudu, vremenu, medijske i ukupne sve prisutnosti. Ne treba da bude u ime samostalnosti nešto što je učeourena struktura, niti nešto što je u ime autonomnosti zatvorena struktura, gospodo draga.

Vjerujemo da ćemo to zaista uraditi u narednom periodu i unaprijediti ovaj oblik saradnje. Naravno, to ne treba da seže, uvažena gospodo, sve do neke mjere koja će značiti povreduv, zamoliću, povredu sudske autonomije do mjere koja će značiti zadiranje u pravo privatnosti ili nešto treće što bi značilo stvaranje atmosfere očekivanih odluka.

O radu sudova, samo ukratko, dat je jedan iscrpan tabelarni prikaz. U tom iscrpnom tabelarnom prikazu dati su svi parametri kojima se mjeri kvalitet sudstva. Data je i ažurnost kao odnos broja predmeta novoprispjenih i riješenih, data je, gospodo draga, efikasnost suda kao odnos njegovih materijalnih kapaciteta onoga što uradi, data je fluktuacija ukupnih predmeta i njihovog završetka i kvalitet koji se ogleda u broju ukinutih, preinačenih ili potvrđenih odluka. Sve to dato je pregledno na nekih 60, 70 strana, ali ja izdvajam samo ono što je najvažnije.

Sudovi su počeli sa 35 hiljada predmeta godinu. Dobili su još 114 hiljada predmeta, ukupno nezavršeno oko 24 - 25% predmeta.

Posmatrano po sudijama, to bi značilo da je svaki sudija dobio oko 580 predmeta, riješio oko 430 predmeta, što se može smatrati dobrim učinkom.

Osim toga uvažene kolege trebam reći, da je u cilju ravnomjerne opterećenosti sudova i sudija, njegovan institut upućivanja iz jednog suda u drugi kako bi se srazmjerno broju predmeta u određenom području i odvijala sudska aktivnost.

Moj pristup i moj pogled na statistiku sudstva o kojem se često govori, ja mislim da sudske ... koje i dalje treba unapređivati. Mislim da treba da postoji manji broj tabela, ali sa manjim brojem parametara oko težišnih stvari. Postupati po smjernicama SEPEŽ-a, to je jedno tijelo Savejta evrope koje se bavi efikasnošću pravosuđa. Ali kako? Postupati na slijedeći način:

Mi imamo statistiku sa aspekta suda i ona je korektna i dobra, ali svaka statistika može na osnovu istinitih podataka da dovede do različitih sudova. Sa aspekta suda novi presjedmet je onaj koji se pojavljuje u jednom predmetu i donosi odluka po njemu, i tako ju jednom, drugom ili trećem stepenu.

Statistiku treba unaprijediti, statistikom sa aspekta građanina. Za njega je predmet onaj predmet koji je pravosnažno završen, za njega voaj predmet je ispunjena

pravda u materijalnom smislu. Dakle, čak ne samo pravosnažnost nego i izvršenje, gospodo draga, i naknada neke štete ako ima.

Dalje, mi u narednom periodu, da li za naredni Izvještaj već, moramo imati statistiku koja će počivati na složenosti predmeta. Nijesu svi predmeti isti. Nijesu isti predmeti iz organizovanog kriminala sa većim brojem izvršilaca, sa većim materijalnim vrijednostima, sa većim brojem ročišta, i sada upravo je formiran jedan tim zajedno sa ekspertima EU koji će mjeriti složenost predmeta sa svom rezervom, jer svaka intelektualna djelatnost i njeno pretvaranje iz sati u minute, jeste nešto što je zaista zahtjevno i nešto o čemu treba pristupati sa oprezom. Oko smjernice i zaključaka, prvo i osnovno načelo, nezavisnost suda iz koga proističu sva ostala načela i u koji se slivaju sva ostala načela. Treba obezbijediti tu nezavisnost. Prvo u personalnom smislu, zatim u finkcionalnom, u finansijskom smislu i organizacionom smislu. To tek čini cjelinu nezavisnosti, i mi moramo u tom smislu ohrabriti sudije.

U Crnoj Gori nema cenzure, ali mi moramo raditi na tome da ne postoji auto-cenzura kod bilo koga u sudstvu ili mimo sudstva, jer ideal svake cenzure jeste da postane auto-cenzura.

Dalje, moramo raditi ne samo na pravnim garancijama suda, nego i na onim koji će značiti i stvarne garancije suda, između onoga što je norma, između onoga što je volja, što je stvarnost i u sudstvu i mimo sudstva često postoje značajne razlike.

Oko racionalizacije, to je osjetljivo pitanje. U Crnoj Gori ima i politički karakter ukidnje nekog suda, a zašto ne reći, da se i s nacionalnog aspekta takvo nešto posmatra. I sve su to legitimna posmatranja i tome treba posvetiti pažnju. Ali, nakon ove unaprijedene statistike mi možemo imati kao nešto što je imput za racionalizaciju sudova i te podatke koji će nam omogućiti kako i na koji način racionalizovati sudsku mrežu. Ne mislim da racionalizacija treba da znači samo restrikciju, smanjenje broja uposlenih, ona mora da podigne efikasnost.

Dalje, mi moramo njegovati i usavršavati sve procesne mehanizme koji će moći da ostvare nešto što je suđene u razumnom roku. Moramo suzbiti pojavu parničenja, gospodo draga, odgovarajućim procesnim rješenjima.

Dalje, mi moramo, ovo piše sve u Izvještaju, okrenite pa ćete naći svaki od ovih podataka. Svaki, a to ako neko ne čita Izvještaj, ja tu nemam pomoći.

Svim poslanicima preporučujem da ovo što govorim, ovaj stenogram uporede sa onim što piše. Savršeno se držim onoga što je dnevni red i onoga što je struktura Izvještaja.

Dakle, razvoj pravosudnog informacionog sistema, sutra ćemo, gospodo draga na odborima govoriti o tome, da li je pravosudni informacioni sistem nešto što je našlo dovoljno mjesta u budžetu. Na kraju edukacija i izbor sudija, to moramo unapređivati. Moramo činiti način da u Zakon edukacije sudije u Sudskom savjetu nađemo rješenje koje će omogućiti izbor najkvalitetnijih.

Dalje, rasprava vaša, na kraju, završavam, poštujem vrijeme.

Rasprava vaša treba da unaprijedi ove zaključke. Od onih sam koji misli da ne treba samo da govorimo i ne bježimo od rasprave o konkretnim predmetima. Uostalom i razvijene demokratije imaju raspravu o konkretnim predmetima, kao što vidite na američkim ulicama. Tu smo da odgovorimo na vaša pitanja. Vjerujemo da će to doprinijeti dogradnji ovih zaključaka i vjerujemo gospodo draga, da će to na najbolji mogući način značiti nešto što su smjernice i zaključci za razvoj sudstva u narednom

periodu, jer moramo znati koja su ograničenja ovog sudstva. Svjesni smo onoga što smo dobili sa evropskih adresa, Izvještaj o napretku indeksa korupcije i to je nešto na čemu treba raditi gospodo draga. Vjerujem da za to ne trebaju ni ovakvi govori kao što je ovo, zato ne treba usvajanje zakona po svaku cijenu, gospod draga, zato ne treba vođenje rasprava do beskraja, zato trebaju konkretni rezultati i toga smo svjesni. Izvinjavam se ako sam prekoračio.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Kraj je bio od Fergusonu do konkretnih zaključaka.

Ferguson je grad u Americi, gdje su počeli protesti.

Izvolite, idemo redom.

Koleginica Kovačević, pa koleginica Jasavić.

Koleginica Jasavić mora ranije da ode, a želite i Vi?

Možemo, ali dosta vremena je potrošeno u uvodnom izlaganju. Biće prilika ako hoćete.

Izvolite.

Ne želim da vas spriječim ako imate potrebe.

VESNA MEDENICA:

Pozdravljam Vas predsjedniče, pozdravljam sve poslanike, uvažavam njihova interesovanja i moju ulogu danas u ovoj raspravi.

Dala bih samo kratak osvrt završenog reformskog procesa i pokušala dajući taj osvrt predočiti i vama i sebi ozbiljnost onoga što nam predstoji i jedan zaključak, da nakon ovoga svega što smo uradili, za šta ne možemo sporiti da smo ostvarili rezultate ipak predstavi period kada mislim da smo ponovo na početku.

Naime, kada je počela reforma samo 24% sudskih predmeta je bilo završeno. Danas, odnosno na kraju 2013. godine 76%. Smanjivao se zaostatak iz godine u godinu od 68 do 72%.

Ono što želim ukazati jeste, da je priliv predmeta iz godine u godinu sve veći. Prošle godine je bio čak 18,13% ali se završilo više 14,86% od predhodne godine.

Sudovi su donijeli 110.677 odluka bez odluka Vrhovnog suda koje ne podliježu žalbi sem ustavnoj, a njih je bilo 1872. Od toga broja 2800 odluka je ukinuto ili samo 2,54%.

Ono što mislim da trebam napomenuti jeste, kako je reforma pokazivala svoje rezultate i primjera radi 2009. godine osnovni sudovi su počeli sa 7700, nezavršenih 46 krivičnih predmeta, a na kraju ove godine nešto samo, to jest Izvještaj, nešto samo oko 2000. Najveći pomak je bio u izvršenju sudskih odluka. Počeli smo 2008.godinu sa 39 hiljada, ostalo je nešto oko 6400, na današnji dan oko 2400 neizvršenih sudskih odluka.

E ovo je karakteristično, u zadnje vrijeme kada sam rekla, da se povećava priliv predmeta, a to je da se u parnici u 2013.g povećao priliv za 7,60 ali se zato smanjio priliv krivičnih predmeta za cijelih 20,01%.

Kaznena politika je pooštrena, sad imamo manje uslovnih osuda 58% dok imamo 33,14% kazni zatvora, odnosno novčanih kazni 7,42.

Ono što će sve nas na kraju ovdje držati u pažnji jeste, rad dva specijalizovana odjeljenja gdje se najznačajnija bitka bije u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Prošle godine dva specijalizovana odjeljenja za ove dvije vrste predmeta imali su 71 predmet. Završili su 52, znači, ostalo je 20 što je 6,76%.

Deset predmeta je bilo manje nego predhodne 2012. sada imamo samo 42 predmeta ili čak 29 predmeta manje nego 2013. godine. Kakav će učinak postupanja sudova u tome biti, vidjećemo na kraju godine. Ja ne bih više, dalje vas sa statistikom i s ovim mislim da sam dala jedan dovoljan razlog za dalju raspravu i tu sam da odgovorim na sva pitanja. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama, predsjednice Vrhovnog suda.

Idemo redom, najavio sam koleginicu Kovačević, pa kolegu Jasavić zbog obaveza.

Moraćemo ići redom kako to obično ide.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažene kolegнице i kolege, poštovani građani, uvažena gospođo Medenica i gospodine Vukčeviću.

Skupština Crne Gore je donošenjem Ustava Crne Gore i Zakona iz oblasti pravosuđa postavila ciljeve i standarde. Crna Gora hoće nezavisno, nepristrasno, efikasno i transparentno sudstvo.

Godišnji izvještaj o radu sudova i Sudskog savjeta koji je predmet današnje rasprave prilika je da ocijenimo, da li se ti ciljevi ostvaruju i u kojoj mjeri.

Na početku sa zadovoljstvom mogu da konstatujem da su sudovi u protekloj godini ostvarili izvanredne rezultate. Objektivnost i ocjene govore podaci u izvještaju.

Kada je u pitanju efikasnost, dovoljno je ukazati da je na kraju izvještajne godine ostalo nezavršeno samo 24,80% predmeta, te da je kada je u pitanju dužina trajanja postupka do tri mjeseca, završeno čak 42,34% predmeta i da je samo u 17% predmeta postupak trajao preko godinu dana.

O poštovanju načela suđenja u razumnom roku, a time i efikasnosti rada sudova govori još dva podatka:

Prvi je, da je u protekloj godini u radu bilo ukupno oko 140 hiljada predmeta, a u tužbi za pravično zadovoljenje samo 45.

O efikasnosti rada sudova i poštovanju pravila suđenja u razumnom roku govori podatak da je smanjen takozvani broj starih predmeta za čak 69,85%.

U protekloj godini zahvaljujući razvoju PRIS-a postignuta je potpuna eliminacija bilo kojeg subjektivnog elementa prilikom određivanja sudije koji će postupati u konkretnom predmetu, jer se predmeti dodjeljuju u rad slučajnom dodjelom predmeta kroz algoritam u PRIS-u. Kod ovakve dodjele predmeta koji sudija će suditi u kojem predmetu uopšte ne zavisi ni od koga, ko je tuženi, a ko tužilac, odnosno ko je okrivljeni a ko oštećeni, niti na to predsjednik suda ili bilo ko drugi može uticati. Ovim je ostvaren jedan od osnovnih principa nezavisnosti suda i sudije.

Izvanredni rezultati postignuti su i kada su u pitanju transparentnost suda, rada sudova. U izvještaju su pobrojani sklopljeni memorandumi i druge aktivnosti na tom planu, ali ono što po meni je za ocjenu ovakvoga spektra rada sudova najznačajnije jeste javnost suđenja i dostupnost sudskih odluka. U tom pravcu su opet zahvaljujući razvoju PRIS-a postignuti izvanredni rezultati. Sada svaki građanin ima priliku da se upozna sa rasporedom suđenja, u svakom sudu i sa donošenjem sudskih odluka, te da izvrši upoređivanje donijetih odluka i na taj način provjeri, da li su sudovi u istom odnosu u sličnim situacijama i postupaju li na isti način. Uz to objavljivanjem odluka ostvaruju se dodatni principi, princip predvidljivosti sudske odluke, jer upoređujući sudsku praksu stranka prije pokretanja postupka može procijeniti kakvu odluku sudovi u sličnim situacijama donose.

Ponavljam, jesu postignuti rezultati koji zaslužuju pohvalu, ali ima još dosta rada da bi rad sudova zaslužio ocjenu odličan, čemu stremimo, ne samo radi ispunjenja uslova za prijem u Evropsku uniju, već prije svega radi interesa i dobrobiti svakog građanina Crne Gore. U tom cilju smatram da moraju biti završeni stari predmeti, jer nije dovoljno samo smanjiti njihov broj postojanja i manji broj starih predmeta, a posebno onih koji traju po 10 godina, izazivaju i negativnu reakciju u umanjuju postignute rezultate. Vidim da se u Izvještaju kvalitet rada ocjenjuje zadovoljavajućim, uz konstataciju da je po žalbama ukinuto 23,46% predmeta. Takva ocjena ukazuje na samokritičnost ovog segmenta rada, pridružujem se toj kritičnosti. Cijenim da se procenat ukinutih odluka mora smanjiti i to je ono na čemu ubuduće treba posebno raditi. Ostvarljivi rezultati postignuti su i radom svakog sudije pojedinačno, ali i radom Sudskog savjeta koji je birao sudije na osnovu objektivnih kriterijuma, te je izdigao princip odgovornosti sudija na jedan visoki nivo.

Istovremeno želim, da gospodinu Vukčeviću čestitam na izboru, na izuzetno važnu funkciju u želji da u vrijeme njegovog mandata crnogorski sudovi ostvare još bolje rezultate. U ostvarenju te želje, mislim da mu je potrebna i podrška svih nas u ovom visokom domu kroz zakone koje treba da donosimo. Ovo posebno kada se bude odlučivalo o budžetnim sredstvima potrebni za rad sudova, jer se slažem sa ocjenom iz predmetnog Izvještaja, da je iznos finansijskih sredstava opredijeljenih za potrošačku jedinicu sudstvo, nedovoljan. Da su zarade nosilaca pravosudnih funkcija neadekvatne poslu koji obavljaju, da su zarade posebno, službenika i namještenika takve, da ne mogu garantovati ni zadovoljenje osnovnih životnih potreba. Uz to, iz Izvještaja proizilazi da razvoj PRIS-u i rada Centra za edukaciju najvećim dijelom zavisi od donacija. Na kraju, da je naše sudstvo na pravom putu, svjedoči nedavna ocjena šefa delegacije Evropske unije Mitja Drobniča koji je Vrhovnom sudu i sudskim organima odao priznanje za dosadašnji rad i ostvarene preporuke iz oblasti sudstva istaka da su od strane sudova u ovoj fazi pregovaračkog procesa postignuti svi potrebni rezultati.

Ambasador Drobnič je pohvalio samokritički pristup sudova u prepoznavanju svojih problema, pohvalivši kao ključnu viziju od crnogorskih sudova i cilj kojem ona teži, a koji su od izuzetnog značaja za građane Crne Gore i za delegaciju Evropske unije. Dinamiku rada i ostvarenja rezultata sudova u tekućem pregovaračkom procesu, ambasador Drobnič smatra i uspjehom Evropske unije.

Na kraju, Poslanički Klub Demokratske partije socijalista podržaće Izvještaj o radu sudova Sudskog savjeta. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažene kolegice, uvažene kolege, uvažena gospođo Medenica, gospodine Vukčeviću i odsutni gospodine Markoviću,

Govoriću o nezavisnom pravosuđu i o službama državne bezbjednosti koja je i u vezi te dvije važne karike u našem društvu, pa bi bilo dobro da je gospodin Marković tu, jer ću pokušati da se osvrnem na ono što je za nas kao društvo značajno, jer te dvije oblasti su upravo uslovi za naše evro-atlanske integracije. Nezavisno pravosuđe i reformisane Službe bezbjednosti, pa bi bilo dobro da gospodin Marković dođe da čujemo šta ima da kaže, pored vas.

Izveštaj o radu sudova nemoguće je prihvatiti sve dok imamo sudove koji sude po političkim nalozima, a ne po Ustavu i zakonu.

Vi ste gospođo Medenica imenovani za Vrhovnog državnog tužioca, na toj funkciji ste ostali sve do kraja 2007. godine, tada su podnijeti zahtjevi za sprovođenje istrage za skoro sve procesuirane ratne zločine. To sam pažljivo istražila i vdjela sam da su ovo podaci sa kojima raspolazem preko medija zaista, od decembra 2007. godine do danas svi sudovi koji su pod Vašom ingerencijom, nijednu osobu u ovom predmetu do sada nijesu pravosnažno proglasili odgovornom za ratne zločine, gdje su žrtve bili Bošnjaci. Ako griješim, Vi me ispravite.

Za mene je simptomatično da ste Vi kao Vrhovni državni tužilac pokretali krivične postupke za ratne zločine da bi kasnije sudovi čija ste Vi bili predsjednica, oslobađali uglavnom krivične odgovornosti okrivljene. Ovdje čudima nije kraj.

Sudovi kojima Vi predsjedavate u jednom dijelu pravosnažno kažnjavaju Ibrahima Čikića, žrtvu neviđene zatvorske torture u sprovedenoj akciji "Lim" iz 1994. godine zbog sjećanja iznijetoj u knjizi "Gdje sunce ne grije" čime mu ograničavaju slobodu govora.

Ova knjiga se može uporediti sa dnevnikom Ane Frank. Da je kojim slučajem Ana Frank živjela na prostoru Crne Gore i preživjela gologote rata, sudovi kojima Vi predsjedavate, bi je sigurno osudili za opis strahote koje je proživjela. Dok je u Njemačkoj dnevnik Ane Frank obavezna lektira, kako im se prošlost ne bi ponovila, mi smo još daleko od toga i zato nemate kao vlast moralno pravo da o Crnoj Gori govorite kao istinskoj građanskoj državi.

Čikićeva knjiga je svjedočanstvo patnji bošnjačkog naroda koju je doživio 90-tih godina o ne smijenjenoj vlasti i ne reformisanoj Službi državne bezbjednosti. Sud je u ovom predmetu, zamislite, poklonio punu vjeru iskaza, ljekara, tužioca koje inače Čikića pregledao svezanih ruku. Taj ljekar je pred sudom izjavio, da je u tom spornom periodu tuženi imao umanjene vida na jedno oko 20 a na drugom 30%, što je neistina, za šta postoje dokazi. Taj isti ljekar je izdao Izveštaj 1994. godine kojim potvrđuje, da je Čikiću vidna sposobnost umanjena za 100% trajno. I ovakvom svjedoku da se pokloni puna vjera, nevjerovatno.

Čikić je pregledan 01.07.1994. godine u prisustu upravnika koji će ga kasnije tužiti, i tada je izdata naredba od strane suda, da se Čikić uputi na dalje liječenje u

Beograd. Ova naredba, kako kaže sud, nikada nije uručena Upravi zatvora Bijelo Polje, što je trebalo dodatno da motiviše upravnika zatvora da njenu dostavu zatraži, jer je prisustvovao pregledu što isti nije učinio. I ovom tužiocu sud je poklonio punu vjeru. Zar ovako sude nezavisni sudovi kojima ste Vi predsjednica Vrhovnog suda. .. šef ANB-a je podnio ostavku, dan je ljudskih prava, juče smo informisani od strane predsjednika, danas mediji o tome pišu, a ključna tačka spora je, da li zdržati stare kadrove službe ili ne. Nad pritvorenim političkim zatvorenicima stranke demokratske akcije, služba državne bezbjednosti je primjenjivala elektro škove. Konkretno Čikić je uhapšen 24. februara i nad njim je ova služba izvodila tri simulirana klanja, kao tri simulirana stijeljanja. Svaki put je Čikić izvođen potpuno nag, sa kapuljačom na glavi, gdje su ga bacali na zemlju, zavrtali mu vrat i pripremali ga za novodno klanje, upotrebljujući tupo sječivo i pucali iz vatrenog oružja dok su čaure padale po golom tijelu Čikića. Čikić je u ćeliji od 60X60 u kojoj je, takođe, držan potpuno nag, kupan hladom vodom. Konstantni udarci po dlanovima, tabanima i cijelom tijelu izuzev glave su bili uobičajeni. Nad ovim slabovidnim licem korišćene su specijalne naočare zbog kojih nije mogao da zatvori kapke, dok su mu reflektori upereni u teško oboljele oči. Ova služba je u prisustvu Ibrahima Čikića izvela simulirano silovane njegove žene i sestre i klanje njegovog sina koji je imao svega 50 dana, sa tvrdnjom da će Ibrahima, kojeg su držali danima gladnog, nahraniti sa mesom njegovog zaklanog sina.

Tada je Ibrahim Čikić doživio nervni slom. Kako radi naša nereformisana Agencija za nacionalnu bezbjednost pokazuje to što je Čikić prvo pozvan u svojstvo svjedoka da lažno svjedoči protiv pripadnika Stranke demokratske acije, kada je odbio uhapšen je a lica koja su ga hapsila saopštila su mu da ga vode u Foču na klanje, dranje i obrađivanje. Navodno u Foči mu je osoba koja se predstavila kao ministar unutrašnjih poslova ponovo ponudila nagodbu koju je on odbio i tada kreću mučenja koja sam ovdje navela, a koja su opisana u knjizi. Ovi navodi iz knjige nikada nisu demantovali, a pripadnicima pomenutih službi nikada nije suđeno.

Kakvu poruku ova vlast koja upravlja pravosuđem šalje građanima Crne Gore. Juče je bio Ibrahim, a sutra može biti bilo koji građanin ove zemlje. Zato je izgradnja nezavisnog sudstva i reformisanje službi bezbjednosti dug koji imamo prema našoj građanskoj budućnosti. Zahvaljujem se.

Samo da dodam, biću odstupna iz službenih razloga i žao mi je i izvinjavam se mojim kolegama poslanicima, izvinjavam se gospođi Medenici, gospodinu Vukčeviću, gospodinu Markoviću, ali kolega Perić može ili gospođa Medenica može sad oko toga.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Želi koleginja da dobijemo odgovor od predsjednice vrhovnog suda.

Izvolite. Hvala predsjednice što ste sad uzeli učešće, dok je posalnica tu.

VESNA MEDENICA:

Naime, poslanica Jasavić tvrdi da ona barem ne zna da postoji jedna pravosnažna sudska odluka gdje su žrtve Bošnjaci. Vi sami znate da kada se procesuiru jedan predmet nikada se ne gleda nacionalnost već se gledaju počinioci. Žrtva je svaka za nas jednaka, na žalost. Što se tiče ovog vašeg pitanja, mogu vam reći, imamo pravosnažnu sudsku odluku za Štrpce, imamo i pravosnažnu sudsku odluku za cijelu porodicu 92.godine to je prvi ratni zločin koji je presuđen i visoke su

zatvorske kazne za trojicu počinitelaca. Ne bih iz korektnosti pričala o imenama žrtava i imenima počinioca.

Što se tiče Čikića. U jednom trenutku shvatila sam da vi nijeste svjesni da se u Parlamentu, već u sudnici u ulozi advokata i da mene vidite kao sudiju. Nijesmo u toj ulozi, ni Vi ni ja. Predmet nije pravosnažan, dozvolite on će imati pravo revizije, kada bude pre Vrhovnim sudom i konačna odluka onda možemo o tome da raspravljamo. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Koleginica Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Uvažena gospođo Medenica, Vi mene niste pažljivo slušali. Ponovila bih onaj dio koji vi niste pažljivo čuli. Rekla sam od decembra 2007.godine pa do danas, svi sudovi koji su pod vašom ingerencijom, ni jednu osobu u ovim predmetima do sada nijesu pravosnažno proglasili odgovornom za ratne zločine gdje su žrtve bili Bošnjaci. Govorim o vašem sudovanju. Ne govorim o Štrpcima koji su bili ranije, ne govorim o ranijem periodu, govorim o periodu u kome ste vi radili ovaj posao. Tako da ćemo se tu složiti, jer to su fakati, to su činjenice.

Ono što ste rekli vezano za gospodina Čikića. Nisam ovdje advokat, niti ste Vi ovdje sudija koji sudi Čikiću, ali sam ovdje poslanik koji je dužan da komentariše pravosnažnu sudske odluke i Vi dobro znate da je ova odluka pravosnažna u dijelu tužbenog zahtjeva i da je gospodin Čikić obavezan na 4 000 naknade štete zbog toga što je iznio sjećanje na ovo o čemu sam govorila koje niko nije demantovao i to je pravosnažno okončano. Kako će se kasnije odvijati stvari ne želim da sada uopšte potenciram, o tome će odlučivati nadležne institucije, ali kao poslanik sam dužna da iznesem ono što su fakti i što je sam predmet, jer to je analiza rada sudija. To ću uvijek raditi, jer to mi je dužnost kao poslanici, jer poznajem tu materiju i moram crnogorsku javnost upoznati kako rade crnogorski sudovi i kojim svjedocima na koji način poklanjaju punu vjeru. Mi smo kao Parlament dužni da o tome argumentovano sa vama razgovaramo što ovom prilikom činim. Zahvaljujem se.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Hvala.

Izvolite, kolega Bojović u ime Kluba poslanika Demokratskog fronta, a neka se pripremi kolega Rastoder.

VLADISLAV BOJOVIĆ:
Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvaženi građani,

Svoje izlaganje o Izvještaju o radu sudova i sudskog Savjeta za 2013.godinu započeti jednom konstatacijom koju ću dokazati, siguran sam, tokom svoje diskusije. Naime, dok se Vrhovno državno tužilaštvo može posmatrati kao prva linija odbrane aktuelnog režima Mila Đukanovića, sudstvo u Crnoj Gori se može posmatrati kao poslednja linija odbrane ovog režima. To ću dokazati navodeći konkretne slučajeve i navodeći konkretne odluke sudova u Crnoj Gori.

Na samom početku moram da podsjetim da je Izvještaj o radu sudova za 2012.godinu, prošle godine u ovom Parlamentu, oboren, pao je, a da niko nije snosio bilo kakvu odgovornost od strane prvih ljudi u sudstvu, da niko nije podnio ostavku. Moram sa žaljenjem da konstatujem da je Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu čiji sam član, predložio ovom Parlamentu, voljom većine u tom odboru, Zaključke o ovom Izvještaju o radu sudstva za 2013.godinu, Zaključke koji nemaju ni težinu, ni odgovornost, Zaključke u kojima nema ni ozbiljne kritičke ocjene niti vrednosnog suda o radu sudstva u 2013.godini. Plašim se da Skupština na takav način zapravo samo omogućava sudskom Savjetu da stvar privid transparentnosti rada sudova i da stvara privid navodne kontrole sudstva od strane Parlamenta kako je to Ustavom predviđeno.

Ukazujem i na sljedeću činjenicu, izbor članova sudskog Savjeta čiji je predsjednik gospodin Mladen Vukčević, nekadašnji predsjednik Izvršnog odbora DPS-a, je dovoljna potvrda i dovoljan pokazatelj i poruka svima da neće biti promjena i da će sudstvo ostati zarobljeno i pod stažnom kontrolom vrha aktuelne vlasti.

Ni u 2013. a vidimo i po Izvještaju Evropske komisije ni u 2014. godini nije bilo pravosnažnih sudskih presuda u slučajevima visoke korupcije, ali je za to bilo ukidanje prvostepenih presuda u slučajevima organizovanog kriminala.

Sudstvo prebacuje odgovornost na tužilaštvo, tužilaštvo opet na sudstvo, vrtimo se u začaranom krugu. Stvara se jedna opšta konfuzija kod javnosti da se ne bi utvrdilo ko je zapravo odgovoran za izostanak rezultata.

Podsjećam da je u 2013.godini i to je zapravo potkrepljivanje činjenicama one moje prve teze da je sudstvo u Crnoj Gori poslednja linija odbrane ovog režima. Podsjećam da je u 2013.godini Ustavni sud imao posebnu ulogu u legalizaciji izborne krađe koja se desila na predsjedničkim izborima. Ustavni sud je u više navrata pružao podršku aktuelnoj vlasti, čini mi se nikad kao u 2013.godini. Prvo je omogućio neustavnom kandidatu, gospodinu Filipu Vujanoviću da se po treći put kandiduje za predsjednika države, da bi potom nakon završenih izbora, tek nakon odluke Ustavnog suda Državna izborna komisija izbornu krađu proglasila za pobjedu Filipa Vujanovića, kandidata DPS-a. Takođe, podsjećam da je isti Ustavni sud u interesu vrha vlasti poništio Zakn o finansiranju političkih partija zbog toga što to nije odgovaralo DPS-u, jer je taj zakon podrazumijevao sankcionisanje izbornih zloupotreba. Sve to navodi na zaključak da je Ustavni sud najservilnija institucija ovom režimu.

U 2013.godini nekoliko konkretnih činjenica vezanih za sami Izvještaj. Pokrenuto je svega pet disciplinskih postupaka protiv sudija i svih pet disciplinskih postupaka je odbačeno. To je konstatovala Evropska komisija u poslednjem Izvještaju. Od tih pet pokrenutih disciplinskih postupaka ukazuje na činjenicu da su tri odbačena zbog toga što nisu blagovremeno dostavljena od strane predsjednika suda. Izražavam sumnju da se ovdje stvara privid navodno utvrđivanja disciplinske odgovornosti u sudovima i da se namjerno zakasnilo u ta tri slučaja da neko blagovremeno dostavi predlog za utvrđivanje disciplinskih odgovornosti sudija. Zašto? Zato što se znalo da će biti odbačeni i da neće biti nikakvih disciplinskih sankcija.

Takođe, imali smo situaciju da su sudije u Crnoj Gori izbjegavale ili bolje reći nisu smjele da sude u određenim slučajevima. Takvu smo situaciju imali u Pljevljima, gdje su se sudije plašile za svoju sudijsku karijeru. Imali smo situaciju vezano za aferu "Snimak" i suđenje u slučaju kupovine glasova, da se Osnovni sud u Pljevljima prvo proglasio nenadležnim za taj slučaj, pa je taj slučaj prenio Višem sudu u Bijelom Polju, da bi taj

opet iz Bijelog Polja predsjednik suda vratio čitav slučaj na odlučivanje Osnovnom sudu u Pljevljima. Imali smo jednu vrstu straha sudija da sude u ovim predmetima, a znamo svi dobro kako je taj slučaj završio. Uslovnim presudama za dvoje lica i to ne za kupovinu glasova nego za zloupotrebu službenog položaja.

Uakazaću na aktuelne slučajeve. Ustavni sud je ukinuo presudu Vrhovnog i Apelacionog suda jedinom optuženom u slučaju ubistva Duška Jovanovića, jedinom optuženom Damiru Mandiću. Imali smo od prije nekoliko mjeseci informaciju da je Vrhovni sud ukinuo presudu za ubistvo inspektora Slavoljuba Ščekića, i predmet vratio Apelacionom sudu. Mogu samo da zaključim da su ustavne reforme koje su sprovedene zapravo iskorišćenje za uspostavljanje još snažnije kontrole vrha aktuelne vlasti nad sudstvom u Crnoj Gori. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ovo je prvi krug, nema komentara, nije bilo direktno prozivanje predsjednice, koleginya je odlazila, pa nismo mogli.

Da čujemo prvi krug, kolega Rastoder, pa kolega Gošović.

RIFAT RASTODER:

Dame i gospodo,

Vjerujem da smo i povodom večerašnje rasprave, odnosno o Izvještaju o radu sudskog Savejta i sudova u 2013.godini svjesni da je stanje u pravosuđu čvorište ostvarivanja strateškog cilja Crne Gore u ostvarivanju evropskih i evroatlanskih integracija. Nikakvo dodavanje, nikakvo oduzimanje neće pomoći nikome, jedino rezultat koji će se iskazati u ovoj oblasti bitno će pomoći pomacima u ostvarivanju ovih važnih ciljeva, koliko znam trenutno najvažnijih strateških ciljeva. Upravo svjestan toga, ipak sam spreman da se složim i iskažem uvjerenje da bi se svi mogli složiti da gledajući statistički iskaz u mjeri u kojoj kao što je u uvodnom izlaganju rekao gospodin Vukčević, koji moram reći to je za mene izlaganje bilo osvježenje, u koliko se može na osnovu statističkog iskaza objektivno zaključivati jeste riječ o respektabilnom sadržaju i aktivnosti i uopšte rada u sudstvu. Kao prvo, navodi se u ovom Izvještaju činjenica da je ažurnost bila na zavidnom nivou i složiću se, ali ni u kom slučaju ne treba previdjeti da je ipak na kraju godine ostalo umjesto zaostalih.... ih prethodne godine 35 000 i koliko to bješe, ostalo 37 125 predmeta ili nekih 4,5% više nego u prethodnoj godini.

Ipak se uvećava taj procenat. I ako je po žalbama ukinuto 23,46% odluka i kvaliteta rada u ovom Izvještaju se ocjenjuje zadovoljavajućim isto kao i trajanje postupka po pojedinim predmetima. U roku od tri mjeseca kao što ste vidjeli završeno je 42,34% svih predmeta, do šest mjeseci 20,13%, do devet mjeseci 12,36%, do godine 8,17% i preko godine, ipak, 17,01% svih predmeta. To nije mali procenat. Tim prije što se među ovih 17 nalaze uglavnom predmeti od posebne važnosti, odnosno posebne pažnje javnosti i među nakomplikovanijim predmetima.

Što se tiče kvaliteta rada sudija, barem prema činjenici niti jedan od ukupno 298 evidentirane pritužbe nije procesuirana, kao što niti jedno od pet pokrenutih disciplinskih postupaka nije rezultiralo bilo kakvom sankciom, nema nikakvih problema, na protiv ocjenjuje se da je i taj kvalitet na zadovoljavajućem nivou. Realizovane su, kako se konstatuje, i sve mjere iz Akcionog plana za implementaciju strategije reforme pravosuđa 2007. - 2012.godina, što je doprinijelo poboljšanju ukupnog funkcionisanja

sudstva ,zašta su navodno stigla priznanja i sa briselske adrese. Riječju i u ovom Izvještajnom periodu kao i u onom prethodnom, kada Skupština nije usvojila slični Izvještaj, sve same potvrde doslednosti u ostvarivanju pretpostavljene i vladavine prava i pravde i jedini značajni problem koji se konstatuje jeste nastavak urušavanja samostalnosti sudske od strane zakonodavne vlasti, odnosno Skupštine podstredstvom radnih tijela i neusvojeni Zaključak, odnosno zakona koji direktno utiču na samostalnost i nezavisnost treće grane vlasti.

Ostaje nam da se u interesu jačanja demokratskih i evropskih procesa, i u tom kontekstu zaista stvarne pozicije i uloge i samog sudstva što objektivnije ocijenimo da li je baš tako i šta bi zapravo još valjalo učiniti na stvarnom jačanju i ovih procesa i pozicije i uloge sudstva i pravosuđa ukupnog.

Da bih izbjegao bilo kakav rizik od neobjektivnosti u tom smislu samo nekoliko konstatacija iz najnovijeg Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore u Evropske integracije koji ste vjerujem čitali. Već u prvoj i zaključnoj ocjeni iz ovog Izvještaja u vezi poglavlja 23 koje se upravo odnosi na pravosuđe i temeljna prava konstatuje se, da je u cjelini posmatrano napredak oblasti pravosuđa i temeljnih prava bio ne ujednačen. Naime uz konstataciju da je ostvaren određeni napredak u oblasti reforme pravosuđa navodi se između ostalog da se još uvijek čekaju ključne reforme vezano za zapošljavanje unapređenje i disciplinske sisteme za nosioce pravosudnih funkcija, efikasnost pravosuđa treba dalje da se poboljša, ozbiljno zabrinjava činjenicu da nadležnost za vođenje prekršajnih postupaka nije još adekvatno riješena, kada je riječ o bavljanju ratnih zločinima, Crnogorski sudovi i pravosudni organi imaju prilično formalistički pristup sprovođenju mjera vezano za ovo pitanje što će reći da Crna Gora treba da intezivira naporu u borbi protiv nekažnjivosti ratnih zločina, i da je efikasno istraži krivičnog goni sudi i kažnjava ratne zločine u skladu sa međunarodne standarde. Takođe, Crna Gora treba da osigura da žrtve ratnih zločina imaju pristup pravdi i obeštećenje, neophodno je pojačati napore oblasti istrage, krivično gonjenje i osuđujućih presuda u slučajima korupcije, uključujući korupciju na visokom nivou, kao i kada je riječ o sistemskom korišćenju ovlašćenja za oduzimanje i zaplijenu imovine. I dalje postoji jaz između pravnog usklađivanja i korpuracije standarda vezanih za ljudska prava u okviru politike prakse uprave itd.itd. Zbog javnosti ipak osjećao sam potrebu da posjetim ova nova pitanja.

Na stranu ocjene nezavisnih analitičara da u radu naših sudova i sudija, još uvijek posebno zabrinjava i relativno visok procenat ukinutih presuda, među kojima je najveći broj upravo najsloženih i sa stanovništva javnosti najznačajnijih predmeta i to ... iz krajnje formalnih razloga, kao i činjenica da je od ukupno 47 kasnih tužbi za pravično zadovoljenje njih 24 ili čak 53, 3% uvaženo kao osnovano i dosuđeno je naknada. Sve u svemu čini se bar dosta je razloga za rezerve makar u odnosu na naglašeno pozivističku itonaciju izvještaja, mada sve i posebno odlučno odbacujemo krajnje neutemeljenu ocjenu za izvještaju o navodnom ugrožavanju samostalnosti sudstva od strane Skupštine Crne Gore i njenih radnih tijela, a koji je uzgred rečeno bacio i Matični odbor za politički sistem pravosuđa i upravu koji se za razliku od prošlogodišnjeg slučaja ovoga puta nije izjašnjavao u samom izvještaju, već je samo povodom istog naravno većinom glasova i kompromisnog u svakom slučaju dostavio i usvojio Skupštini na odlučivanje set odgovarajućih zakona. Ono što je možda najvažanije sa prepostaviti skoro donošenim novog seta Zakona za oblast pravosuđa usaglašen je sa nedavno

usvojenim izmjenama, kao i najvišim Evropskim standardima, zaokružiće se i sve ustavno pravni zakonske prepostavke za dosednije ostvarivanje pozicije i uloge sudstva, kao ključnog stožera kako svih napornog utemeljenja demokratske i pravne države, tako i aktuelno i strateških ciljeva, njenih punih Evropski i Evroatlanskih integracija. Hoću da vjerujem će novo izabrani Pravosudni savjet i vjerujem naravno osvježeno sudstvo sistem čitav sustva koji inače počeo sa radom savjet pogotovo tek polovinom ove godine, znati smoći snage da se izbori u prvom redu u objektivnije i još odlučnije suočavanje svih nosilaca pravosudnih funkcija sa ovim obavezama. Naravno posebno bih apelovao na promjenu odnosa sa Skupštinom jer nema ocjene koja iz godine u godinu se ponavljaju nema nikakvu utemeljenja i potpuno nepotrebno sa apostrofirajuće i umišlja se jedna pozicija Skupštine koja niti joj pripada niti jeste.

U protivnom uvažena gospodo, bojim se da i od strateških ciljeva teško da možemo očekivati neke značajnije pomake, ako to već nekima nije u interesu, a ne vjerujem da jesu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Samo par riječi kolega Gošoviću, prije nego što Vam dam riječ.

Negdje sada sa insticionalnog čela ove kuće moramo shvatiti bar mi pravnici, šta je ustavna podjela vlasti i u Crnoj Gori i u drugim zemljama. Jedino ova kuća ima volju građana iza sebe, sudstvo dobija u derivatnom stanju prenosi mu neko, jedino ko mu može prenijeti to je ovaj Parlament, legitimitet da sud u ime građana jedne države Crne Gore i to mora svima biti jasno, zato je vaša funkcija stalna, a naša privremena. Bez tog legitimiteta dobija Skupština Crne Gore odnosno građana Crne Gore, drugog izbora nema, sudstvo teško može imati i taj demokratski legitimitet to se mora naučiti nezavisnost nije neodgovornost, nego povećana odgovornost. Ovaj naš ustavi sistem kada bi se gledao na nivou doktrinalne neki bi rekli i mehanicistički, a tu sjedi profesor Ustavnog prava u salu ispao bi među najboljima. Doktrinalni i mehanicistički, a on ne produkuje takve rezultate, negdje smo blizu ocjeni, da ne kažem bojazni srednjovjekovnih problema, mi imamo posudu koja je nekome je stvorila osjećaj da će stvoriti produktivno, uspješno sudstvo za građane ove države, ne za Parlament za ovu državu.

Jer može Parlament i da utihne, da ne kaže ništa, ove ocjene iz Brisela i Vašingtona će stizati, i da nema Parlamenta, da nema poslanika, da nema volje građana koji stoje iza nas, svi zajedno moramo znati da je ovo godina, a rekao sam na skupu sudija kada rijetku sustvo može biti odlučujuće za čitavu državu kao sad. Ja sam negdje našo paralelu sa Francuskom Republikom i slučajem Drafi ali nezavisno od toga, ovo je godina kada se mjerljiv rezultati u sudstvu, kako kod bili rezultati, neše nije da pitamo koji će to biti rezultati, kakva će biti presuda, oslobađajuća ili osuđujuća, oni moraju doći u ključnim slučajevima ova država će ići naprijed ili će dobiti prijetnju klauzule debalansa, što će reći do 23 prije svega ne napreduju dovoljno brzo. Trenutak istine će biti blizu, kraj iduće godine. Tu odgovornost Parlamenta neće moći postojati u nekim drugim okolnostima hoće, u ovom slučaju neće, i zato plediram da nije problem ova ili ona ocjena Parlamenta.

Znači, nije problem Ustavni sistem bio i tu kolega Marković nije u pravu, ali nije tu i ne želim da polemishem. Rezultat će biti jedina mjera za ovu državu, biće zajednička

mjera za ovu državu i Sudstva, i izvršne vlasti, i Parlamenta, ali ovo je momentar kad moramo da osjetimo svi zajedno kao najodgovorniji ljudi. Ova godina će biti najzahjevnija za vas neke sledeće ili sve sledeće za nas i bolje da tako bude. A ovu stepenicu, ovaj istorijski moment ne smijemo propustiti jer građani Crne Gore će imati velike štete. I ovo je plediranje ne zanimo da radimo vaš posao, ne želimo da radimo vaš posao, ali želimo rezultat vašeg posla, nemamo pravo da radimo vaš posao. I nemoj mo da potrošimo dio energije na instituciono nad gornjavanje, koje već negdje postoji između izvršne i zakonodavne vlasti, nego na institucioni rezultatima, onda će vidjeti ko je tu najviše doprinio da Crna Gora, ide naprijed u onome što je odredila kao svoj strateški ciljeve, ustavne ciljeve između ostalog i u našem Ustavu stoji preambuli Evroatlanskih integracija Crne Gore, a u normativnom dijelu Evropske integracije, odnosno odluka Evropskoj uniji. Tako da sam primjetio da na sceni imamo te probleme, a da nam vrijeme prolazi.

Uzeo sam toliko slobode sebi.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Koleginice i kolege, predsjednice Vrhovnog suda gospođo Medenica, predsjedniče Sudskog savjeta gospodine Vukčeviću, poštovani građani.

Razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu Sudskog savjeta i radu sudova u Crnoj Gori, prilika je da Skupština Crne Gore, da svoju ocjenu u kojoj mjeri i sa kojoj uspješnošću Sudski savjet je ostvarivao svoju ustavnu obavezu, obezbjeđivanja nezavisnosti samostalnosti sudova i sudija. A jedan od posebnih strateških ciljeva u radu Sudskog savjeta jeste jačanje povjerenja u rad sudija i Sudskog savjeta, je efikasnošću brzinom i kvaliteta rada sudova i mogu građanima poslati poruku da zemljom vlada pravo. Takve poruke kad je u pitanju broj riješenih predmeta iz ranijih godina, rješavanje po žalbama i ukupna ažurnost u radu sudova bili su prisutni u radu crnogorskog pravosuđa u 2013. godini. Pro svemu tome bilo bi zaista dobro da iznesenih podatak o pada podnešenih krivičnih prijava od 20,1% odrast pada kriminiliteta u našem društvu, ali se plašiti da je taj podatak prije svega odrast stanja u našem tužilaštvu. Pri svemu ovome preostaje dug put sticanja povjerenja u crnogorskog sudstva, to je svakako proces, ali jedini put ka pravdi, država ali svaki sudija pojedinačno su odgovorni za unapređenje i zaštitu sudske nezavisnosti i sticanje povjerenja građana u rad sudova. Sudije imaju stvaralačku ulogu u tumačenja u primjeni prava, sud daje životnost pravu i tek kroz suđenje pravila koja primjenjuje sud postaju pravo, sudije učestvuju u upravljanju pravdom većeg dužnost toga nema, a nezavisnost sudija nije povlastica i privilegija koja se jamči u interesu samih sudova već u interesu vladavine prava i lica koja traži i očekuju nepristrasnost pravosuđa.

Svrha nezavisnosti pravosuđa upravo jeste da se svakom licu garantuje, osnovno pravo da se o njegovom predmetu odluči na pravičnom suđenju isključivo na zakonskom osnovu i bez ikakvog ne primjerenog uticaja. Poruka iz Evrope već odavno glasi da pravosuđe u Crnoj Gori treba da pokaže svoju nezavisnost, odgovornost i efikasnost postizanje ubjedljivih rezultata uključujući i pravosnažne presude u predmetima korupcije i organizovanog kriminala, bez pravosnažnih presuda u predmetima organizovanog kriminala i korupcije ne može biti potrebnog povjerenja građana u rad sudova. Svi naponi u radu sudova u javnosti gube na značaju kad se u

predmetima organizovanog kriminala i korupcije ukidaju presude. Ta pojava svakako zabrinjava i traži detaljnu analizu zašto je to tako, temeljnu analizu počev od načina prikupljanja dokaza i istrage kako ranije sudske tako i sada tužilačke, preko podizanja optužnica koje treba da se zasnivaju na činjenicama podkrijepljenim dokazima, glavnog pretresa prvo stepenih presuda u Višim sudovima, zatim drugo stepeni u Apelacionom, i trećeg stepen u Vrhovnom sudu.

Krajnje je vrijeme da nadležni pravosudni i drugi državni organi urade najznačajniju analizu i preduzmu mjere za podizanje kvaliteta presuđenja u predmetima organizovanog kriminala i korupcije kao bitnog preduslova za značajne povjerenje građana u Crnogorsko sudstvo. U suprotnom povjerenje javnosti u odnosu na rad tužilaštva, policije, sudstva ostaće i dalje nepromijenjen. Zbog kratkoće raspoloživog vremena moje dalje izlaganje odnosi se na dva pitanja iz rada pravosuđa. Dostupnost pravosuđa i pitanje izvršenje odluka suda. Jedan od bitnih aspekata prava na pravično suđenje da imovinsko stanje nekog pojedinca ne ograničava ostvarivanje i zaštite njegovih prava. Međutim, kako to stoji u strategiji reforme pravosuđa od 2014 do 2018.godine, dosadašnja primjena Zakona o besplatno pravnoj pomoći pokazala je postojanje određenih nedostataka koje je neophodno otkloniti kako bi se osigurao efikasan i djelotvoran pristup pravde, i to prekoračenje zakonskog roka za postupanje po zahtjevima za pružanje besplatno pravne pomoći, informisanost opšte javnosti i institut u besplatne pravne pomoći i mogućnostima koje obezbjeđuje Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći nije nezadovoljavajućem nivou, žrtve mučenja torture i diskriminacije nijesu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, nijesu razvijeni adekvatni mehanizmi za praćenje kvaliteta pruženja pravne pomoći. Saradnja između službe besplatne pravne pomoći pri osnovnim sudovima i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ugroženih socijalnih kategorija nije na zadovoljavajućem nivou.

Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014.godinu sadrži konstataciju da izvršenje građanskih i administrativnih odluka i dalje slabo. Sprovođenje presuda suda je suštinska kompetna prava na pravednost suđenje, a takođe garancija ukupne efikasne... (prekid)

U 2013.godini dalje je bio prisutan problem opterećenosti sudova u postupcima izvršenja po vjerodostojnim ispravama, riječ je o desetini hiljada predmeta gdje se kao povjerioci najčešće javljaju pravna lica za pruženje telekomunikacionih komunalnih usluga, snadbijevanje električne energije i drugih usluga. Na dan 31.12.2013.godine naime potraživanja po osnovi vjerodosledne isprave bilo je neriješeno čak 167 hiljada i šest predmeta ,od čega samo u Podgorici 115 hilja i 511 predmeta. Donošenje Zakona o izvršenju i obezbjeđenju u mjesecu julu 2011.godine postupak prinudnog izvršenja na osnovu izvršne ili vjerodostojne isprave prenosi se na nadležnosti javnih izvršitelja. Međutim taj zakon sadrži i prelaznu odredbu da će do početka rada javnih izvršitelja po predmetima za koji su nadležni javni izvršitelji postupati dalje sud,takvo stanje potrajalo je sve do aprila 2014.godine, kada je 13 javnih izvršitelja otpočelo sa radom, dok je još osam javnih izvršitelja otpočelo sa radom u mjesecu septembru ove godine. Početak rada javnih izvršitelja odnosno izvršenja rješenja o prinudnoj naplati novčanih potraživanja, imalo je za posledicu grubo kršenje prava građana utvrđenih upravo o Zakonu o izvršenju i obezbjeđenju. Naime članu 102-103 navedenog zakona utvrđeno je da se od izvršenja na novčanih potraživanja izvršnog dužnika izuzimaju između

ostaloga primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene zaposlenosti i primanja po osnovu dodatka na djeci i drugo, kao i da se izvršenje na zaradi penzije može odrediti i sprovesti do iznosa od jedne polovine, odnosno do iznosa od jedne trećine na primanja koja predstavljaju minimalnu zaradu. Međutim, postupajući po rješenjima javnih izvršitelja blokadi srestava na računima izvršnih dužnika banke su vršile naplatu srestava sa računa izvršnog dužnika koje u smislu navedenih odredaba Zakona o izvršenju i obezbjeđenju nijesu mogle biti predmet naplate. Time je svakako ne mali broj građana na nezakonit način ostajao bez srestava za obezbjeđenje i osnovne egzistencije. Pitanje je svakako bilo za gospodina Markovića, ministra pravde kojeg smo očekivali na ovoj sjednici u ovoj raspravi, da građanima da odgovor na pitanje ko je odgovoran što se primjene i zakoni prešle na takav način. Zbog čega ovakva prava građana nije odmah spriječena, koje mjere će se preduzeti da se ovakva kršenja prava građana u buduće ne dešavaju. Nadam se da će gospodin Marković u čijoj nadležnosti, praćenje nadzora na primjenu ovog zakona biti u prilici danas ili sutra odgovori građanima na ova pitanja koja su u njihovom neposrednom interesu.

Nijedna država ne može napredovati prema zajednici Evropskih država i u drugim oblastima, ako nema napretka u oblasti pravosuđa i vladavine prava. Zato je pregovarački proces otpočeo i biće zatvoren poglavlje 23 i 24 koji se odnosi na temeljna prava reformu sudstva i vladavinu zakona. Prestoji dosledna primjena strategije reforme pravosuđa naredne četiri godine, u čitavom tom periodu Brisel će stalno tražiti konkretne rezultate u borbi protiv korupcije i kriminala, i najviše standarda u postupanju tužilaštva, policije i pravosuđa, ali to su interesi i potreba građana Crne Gore. Rezultat na kraju tog puta mora biti sudstvo kao garant primjene zakona na nepristasan i pravičan i efikasan način. U tom procesu ovaj Parlament će imati izuzetno značajnu obavezu normativno odnosno zakonsko prilagođavanja Pravosudnog sistema, standardima Evropske unije, ali stvaran je uslov za rad sudstva i time podržati sudstvo u nastojanjima da građanima obezbijedi jednak pristup pravdi i suđenje u razumnom roku. Zahvaljujem izvinjavam se na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Gošoviću.

Idemo dalje riječ ima kolega Popović, pa zatim kolega Kalać.

Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažena predsjednice Vrhovnog suda, predsjedniče Sudskog savjeta, poštovane građaneke i građani Crne Gore. Ja ću radi javnosti malo reći o onome o čemu je gospodine Vukčević već govorio, dakle Akcija za ljudska prava permanentno prati rad sudstva i mislim da su oni veoma dragocjeni u ovoj oblasti. U našem sudstvu ima određenih pomaka i o dobrim stranama ne bih govorio reći ću ovim preporukama i zaključcima radi javnosti, a mislim da su to i predsjednica Vrhovnog suda i predsjednik Sudskog savjeta dobili od Akcije za ljudska prava koja je zahvaljujući podršci Ambasade Kraljevine Holandije sprovela taj projekat unapređenja garancija nezavisnosti sudstva. Sudski savjet do danas nije usvojio metodologiju za izradu

Godišnjeg izvještaja o radu sudova, iako je za to nadležan prema Zakonu o Sudskom savjetu. Preporučuje se da se uspostavi jedinstveni normativni okvir za usvajanje metodologije za prikupljanje statističkih podataka u sudstvu. Zakon treba dopuniti tako što će se dodati da je Sudski savjet nadležan i za utvrđivanje metodologije izrade godišnjih izvještaja svih sudova i prikupljanje statistike i evidencije u sudovima.

Dalje, tvrdnja da su sudovi u Crnoj Gori iz Godišnjeg izvještaja o radu sudova za 2013. godinu, kontradiktorna je podacima koji su predstavljeni u izvještaju, str. 166. Ažurnost postoji kada broj predmeta u radu na kraju posmatranom razdoblja ili ostaje isti ili se smanjuje. Prema Godišnjem izvještaju sudovi su u 2013. godini primili 114.128 predmeta, a riješili 112.549 predmeta, iz čega proizilazi da su riješili manje predmeta nego što su primili. Razlika je 1579, što znači da nijesu ažurni jer se broj zaostalih predmeta povećao. Da bi se utvrdilo da su sudovi ažurni stopa mora biti 100% ili više, a ne 98% kao u izvještaju, a ne bih toliko bio tu rigorozan. Mislim da je ta ažurnost od 98% ipak za pohvalu.

U Godišnjem izvještaju se zbirno prikazuje trajanje predmeta. Kaže se predmeti stariji od 2003. godine umjesto da se precizno kaže koliko ima predmeta i iz koje godine i tretira samo dužina postupka pred jednom sudskom instancom, pa to ostavlja bolji utisak od stvarnog stanja. Prilikom statističkog praćenja rada sudova, ne koriste se svi analitički podaci i pokazatelji predviđeni EUGMONT smjernicama, iako neki već postoje u programu PRIS-a (Pravosudnog informacionog sistema). Izuzetno negativnu pojavu zastarijevanja krivičnih predmeta i zastarijevanja izvršenja krivičnih sankcija u našem pravnom sistemu treba evidentirati, prikazati u Godišnjem izvještaju i obezbijediti da se uzrok nastupanja zastarjelosti, odnosno odgovornost za takav ishod utvrdi u svakom pojedinačnom slučaju. Ne poštuje se preporuka da se vodi statistika o četiri obavezujuće vrste predmeta, brakorazvodne parnice, otkaz ugovora o radu, razbojništvo i ubistvo s predumišljajem.

Neophodno je unaprijediti statističke podatke i ove četiri obavezujuće vrste predmeta. Godišnji izvještaj ne sadrži podatke o radu sudija upućenih na ispomoć u Viši sud u Podgorici. Jedan sudija Apelacionog suda i devet suda Vrhovnog suda, odnosno tome da li je njima taj rad uračunat u normu ili je dodat sudijama Višeg suda Podgorice. Godišnji izvještaj treba dopuniti podacima o predmetima riješenim od strane deset sudija Vrhovnog suda na ispomoć u Višem sudu u Podgorici i na osnovu toga predložiti nova sistemska rješenja za taj viši sud ili povećanje broja sudija ili formiranje još jednog višeg suda za teritorije primorskih opština.

S obzirom na veliki broj predmeta i ogroman zaostatak u predmetima izvršenja na osnovu vjerodostojne isprave, Godišnji izvještaj bi trebalo dopuniti predlozima za rješenje zaostatka predmeta izvršenja na osnovu vjerodostojne isprave, te podacima o postupcima izvršenja pred sudovima i to u pogledu stope naplate troškova i trajanja izvršnog postupka, kao što se to radi u Sloveniji. Godišnji izvještaj treba dopuniti finansijskim izvještajem o sredstvima iz budžeta koja su dodijeljena sudovima i njihovom trošenju, izvještajem o broju i strukturi zaposlenih u sudovima, stručnih saradnika, pripravnika, službenika, namještenika i unaprijediti pravosudni informacioni sistem PRIS da predstavlja sistem čuvanja kompletnih predmeta u digitalnom obliku, kao što je i planirano Akcionim planom za implementaciju strategije reforme pravosuđa 2014-2016. godina.

Liberalna partija je može se reći relativno zadovoljna Godišnjim izvještajem o radu sudova u Crnoj Gori za 2013. godinu. Kroz ovo je ukazano na neke nedostatke. Liberalna partija će podržati ovaj godišnji izvještaj. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega.

U ime Kluba poslanika Bošnjačke stranke. Izvolite.

ALMER KALAIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Skupštine.

Uvažena gospođo Medenica, uvaženi gospodine Vukčeviću,

Vladavina prava je vrhovna vrijednost i sinonim za demokratsku zajednicu koja podrazumijeva ustavnost, potpunu zakonitost, ali saglasnost sa opšte prihvaćenim međunarodnim načelima. Jaka pravna država i pravni poredak nezamislivi su bez nezavisnog i samostalnog sudstva kao posebne grane vlasti u državi. Uspostavljanje nezavisnog i profesionalnog i pouzdanog pravosuđa bez političkog ili bilo kog drugog uticaja jedan je od ključnih standarda u procesu integracija. Međutim, i više od toga, ono je prijeko potrebno za ozdravljenje našeg društva koje je moguće samo kroz efikasnu borbu protiv kriminala i korupcije. Nezavisno pravosuđe može se smatrati krajnjim i najvažnijim garantom demokratskog funkcionisanja institucija na nacionalnom, evropskom i međunarodnom nivou i garantom pravne sigurnosti građana.

Vrijeme koje je iza nas predstavljalo je, nažalost, veoma često posrnuće sudstva, njegova nepristrasnost često je pod znakom pitanja, neefikasnost opšte mjesto, a sklonost ka raznim vrstama uticaja bilo je ne tako rijetka pojava. Jačanje sudske grane vlasti znači otklon od svih devijacija koje su višedecenijska boljka našeg pravosuđa. Koliko i kada ćemo se sa time izboriti zavisi od nas samih, koliko smo spremni da se mijenjamo suštinski kroz preobražaj društva, a ne samo kozmetički i ne samo zbog štrikova u našoj evropskoj agendi.

Kao što upravo objavljen Izvještaj o napretku Crne Gore konstatuje česte promjene relevantnog zakonodavstva koče djelotvornost borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. Vjerujem da će se kroz obavezne edukacije sudija u ovoj oblasti prioritetnim, efikasnim i zakonitim rješenjem koruptivnih i predmeta organizovanog kriminala izvještaj za narednu godinu ipak dati bolje rezultate. Takođe, smatramo da je i kroz nagrađivanje i napredovanje prema zaslugama veoma važno ohrabriti sudije da čine odlučnije iskorake u kažnjavanju kriminala i njihovih počinitelja. Naše društvo je u značajnoj mjeri napadnuto od strane organizovanog kriminala. Česti obračuni kriminalnih klanova sa tragičnim posljedicama upozoravaju nas da uz policiju i tužilaštvo i sudstvo mora biti snažnije, efikasnije i odlučnije ukoliko ne želimo potonuti još dublje i učiniti nesigurnim život na našim ulicama. Ne mogu nam presude za korupciju i predmeti vrijednosti od 1000 ili 2000 eura biti rezultat u borbi protiv korupcije, a predmeti gdje su u pitanju stotine hiljada ili milioni eura da su nam samo u fazi izviđaja. Ovdje jednako smatramo odgovornim i tužilaštvo i pravosuđe.

S toga, potrebno je preduzeti aktivnosti na daljem jačanju sudske grane vlasti za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, a u skladu sa mjerama iz Akcionog plana za poglavlja 23 i 24. Da tu nijesmo napravili ni izbliza dobre rezultate jasno se govori u Izvještaju o napretku Crne Gore za 2014. godinu, gdje je navedeno da je

ostvaren ograničen napredak u jačanju pravnog i institucionalnog antikorupcijskog okvira.

Ono čemu želim da posvetim posebnu pažnju i na šta mi iz Bošnjačke stranke ukazujemo već godinama jeste pitanje ratnih zločina koji su se dogodili 90-ih godina na ovom području. Štrpci, Bukovica, Morinj, Kaluđerski laz su ratni zločini u kojima je stradao veliki broj ljudi, a za koje još uvijek nijesu izrečene adekvatne presude. Zapravo sudski procesi koji su vođeni bili su na nivou farse, klasično izigravanje pravde na neki način rujanje i žrtvama i njihovim porodicama. Ti sudski procesi ne samo da nijesu vratili povjerenje u pravosuđe građana, pogotovo iz redova bošnjačkog, muslimanskog, albanskog i hrvatskog naroda već su ga srozali na još niži nivo. Nažalost, sve to može i u budućnosti imati ozbiljne posljedice za pravnu sigurnost i povjerenje građana u pravosuđe.

Poštovani nosioci pravosudnih funkcija, ovo što ste mogli pročitati u Izvještaju o napretku je ono na šta vas mi stalno upozoravamo svih ovih godina. Možete vi u nedogled upirati prstom u tužilaštvo kao i ono u vas, ovo će vas i dalje pratiti. Zar je potrebno da nas iz Evropske unije upozoravaju na naše obaveze da Crna Gora, njeno tužilaštvo i pravosuđe nemaju dovoljno odgovornosti i vlastite savjesti da iznova procesuiraju ove slučajeve. Zar nije Crna Gora dovoljno sazrela da je svjesna vlastite odgovornosti za saučesništvo u suludim projektima 90-ih koju može samo ispraviti adekvatnim sudskim procesuiranjem ovih slučajeva.

Apelujemo na vas predstavnike sudske vlasti da se ozbiljnije bavite ovim pitanjima, a ne da sudski kažnjavate one koji su 90-ih prošli nepravednu golgotu montiranih procesa protiv čelnika SD-a. Suočite se sa time da oni koji su montirali sudske procese 90-ih, makar bili nosioci sudske i tužilačke vlasti, oni koji su mučili ljude, izživljavali se moraju odgovarati za ta zlodjela. Budite sigurni da ni knjige, a ni pripadnici manjinskih naroda neće zaboraviti njihova nedjela.

Na kraju, htio bih podvući još jedno važno pitanje za pripadnike manjinskih naroda. Statistika je često nepouzdana, ali kada se iz godine u godinu ponavljaju isti podaci, onda je riječ o neumoljivoj tačnosti. Naime, jasno je iz svih izvještaja da je broj pripadnika svih manjinskih naroda u kadrovskoj strukturi u pravosuđu jako mali, gotovo minoran, da on ni izbliza odgovara nacionalnoj strukturi u Crnoj Gori. Ovo je, takođe, opšte mjesto kada je pravosuđe u pitanju gotovo u svim sudovima. Ustav, Zakon o državnim službenicima, kao i Ustavni zakon koji smo donijeli prošle godine na predlog Bošnjačke stranke i drugih manjinskih partija, sadrži odredbu o tome da se mora voditi računa o nacionalnoj strukturi.

Ponavljamo, ne tražimo da iko napreduje po ključu i samo zato što je Bošnjak, Albanac ili Hrvat već zbog toga što ima reference, sposobnost, kompetencije za nosioce pravosudne funkcije. Izvještaji relevantnih institucija govore da ne možemo biti zadovoljni ni izbliza po ovom pitanju. Kako, onda, vratiti povjerenje manjinskih naroda u pravosuđe. Zaista, jako teško. Moramo se oslobađati ranijih navika, moramo se oslobađati od stereotipa, moramo mnogo toga ako želimo sudstvo učiniti efikasnijim i naš ukupni utisak o njemu bolji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala i vama, kolega Kalač.

Hoćete li da komentarišete, gospodo, uvodna izlaganja? Izvolite, gospodine Vukčeviću.

MLADEN VUKČEVIĆ:

Prvo, oko izlaganja gospodina Bojovića, jednog mladog čovjeka koji se veoma pažljivo priprema za svoje izlaganja, jer to sam vidio na odgovarajućem skupštinskom odboru. Dakle, vezano za moj raniji politički angažman. Tačno, bio sam na političkoj dužnosti u okviru DPS-a devet mjeseci. Izgleda je devet mjeseci bilo dovoljno da se porodi taj argument, a ja vam poručujem - i napustio sam politiku, a u Crnoj Gori se najčešće iz politike odlazi kada se mora, a ja sam otišao kada sam htio.

Drugo, oko izbora za Sudski savjet. Vi ste usvojili proceduru u amandmanima. Ta procedura je veoma zahtjevna, javni oglas i kvalifikovana većina. Dobio sam glasove svih poslaničkih grupa, u manjoj ili većoj mjeri, gospodo draga. Pardon, jedna poslanička grupacija je bila uzdržana. Dakle, gospodo, jesam, pogledajte, govorim da je jedna politička grupacija, gospodine Medojeviću, vaša bila uzdržana, o tome govorim. Govorim da sam dobio glasove svih ostalih političkih struktura, svih ostalih poslaničkih grupacija u većoj i manjoj mjeri ili na nivou pojedinačnih slučajeva. I, sada, gospodo draga, ponavljam još nešto. Nakon tako složene procedure sam izabran, uvažena gospodo. Znači li sada poslije javnog konkursa i kvalifikovane većine da treba da se nekom izvinjavam? Ne pada mi na pamet. S druge strane, ne zaboravite, zalagao sam se za drugačiji model izbora članova Sudskog savjeta. Zalagao sam se da nas predlažu tajnim glasanjem svi profesori pravnih fakulteta. Onakva rješenja kakva postoje u regionu, gospodo draga, ili da predstavnike advokata predlažu članovi Skupštine Advokatske komore. To bi ponudilo legitimitet.

Drugo, gospodine Kalač, s pravom ste intervenisali. Ustavni zakon predviđa odredbu o srazmjernoj zastupljenosti. Preporučujem da naredne godine, kada bude izvještaj, 2014. godina, uporedite podatke koji su 2013. i 2014. godina i iznesite zaključak. Prihvatam vaš zaključak. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Vukčeviću, i kolega kao profesor.
Gospođo Medenica, da li želite? Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Samo u dijelu pojašnjenja koje je, u odnosu na tumačenje statističkih podataka, rekao poslanik Rastoder. Naime, procenat primljenih predmeta u odnosu 2012-2013. godinu je 18% više. Završeno je 14% više u 2013. u odnosu na 2012. godinu, odnosno 21.000 predmeta je više primljena u osnovnim sudovima ili čak 29%. Ovo samo želim ukazati da nije manji učinak sudova bio u 2013. u odnosu na 2012. godine, nego je za 14% više predmeta završeno. Ona razlika od 2000 predmeta je posljedica velikog broja priliva tj. 18% priliva. Ništa drugo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospođo Medenica.

Ko želi da komentariše komentar? Kolega Bojović, pa kolega Rastoder. Izvolite, kolega Bojoviću.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Tako sam to doživio i moram da vam kažem, gospodine Vukčeviću, da ne treba da se uzbuđujete zbog toga što sam samo konstatovao činjenicu da ste vi bili u jednom periodu predsjednik Izvršnog odbora DPS-a. Zbog toga što sam konstatovao da je i Sudski savjet na čijem ste vi čelu izabran po mjeri DPS-a. Zašto vam ovo poručujem? Zbog toga što je i Tužilački savjet izabran po mjeri DPS-a. Eto, da to bude olakšavajuća okolnost za vas, da ne doživite moju diskusiju lično. Dakle, i Sudski i Tužilački savjet su izabrani međupartijskom trgovinom, u kojoj nije učestvovao Demokratski front, po mjeri DPS-a.

Očekivao sam ili od vas ili od gospođe Medenice da se ipak osvrnete na činjenicu da sam ukazao da u važnim slučajevima imamo obaranje presuda i imamo neprihvatljivo sporu obradu predmeta. Naveo sam dva aktuelna slučaja gdje su oborene presude u slučaju ubistva Duška Jovanovića i u slučaju ubistva inspektora Ščekića. Smatram da je valjda svima u Crnoj Gori jasno da bi konačno rasvetljavanje ovih slučajeva otvorilo mogućnost da se otkrije kako, u stvari, sistem u Crnoj Gori funkcioniše i da se zapravo razotkrije snažna sprega organizovanog kriminala i vrha vlasti. Zbog toga nema rasvetljavanja ovog slučaja. To je zaključak koji nas ponovo navodi na stav da je sudstvo u Crnoj Gori poslednja linija odbrane aktuelnog režima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Rastoder.

RIFAT RASTODER:

Vrlo kratko. Nijesam, uvažena predsjednice, mislio da sporim te podatke, kao što nijedan drugi podatak nijesam sporio. Naprotiv, mislim da je riječ o respektabilnom obimu i sadržaju aktivnosti. Skrenuo sam pažnju na činjenicu da uprkos tome imamo povećanje zaostalih predmeta u odnosu na 2012. godinu. Skrenuo sam pažnju na neke elemente i neke detalje zbog kojih mislim da treba biti još objektivniji, kritičkiji, suočiti se sa njima, ne radi ne znam zbog čega nego da bi unaprijedili i rad i ukupan sistem sudstva koji je izuzetno važan u ostvarivanju strateškog cilja o kome smo govorili.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Rastoder.

Prelazimo na drugi krug. U ime Kluba DPS-a, kolega Vuletić, a u ime DF-a neka se spremi koleginja Kalezić. Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi gosti, predsjednice Vrhovnog suda, predsjedniče Sudskog savjeta, poštovani građani,

Moj prvi utisak je da Izvještaj o radu sudova za 2013. godinu daje cjelovitu, realnu i objektivnu sliku stanja i rada crnogorskih sudova u izvještajnom periodu. Izvještaj je jasan, pregledan i omogućava precizan uvid u sve segmente rada iz

nadležnosti Sudskog savjeta i sudova. Primjetno je, kao što smo čuli, da je priliv predmeta bio veći u odnosu na 2012. za čak 18,3%, a za pohvalu je da je broj riješenih predmeta u 2013. godini veći za prethodnu godinu za skoro 15%. Ostvaren je takođe napredak u crnogorskom sudstvu, u pogledu poštovanja prava na suđenje u razumnom roku i o tome najbolje govore procenti riješenih predmeta u roku od tri mjeseca kod prvostepenih organa. To je 42,34% sudskih postupaka, dok kod viših sudova taj procenat iznosi 68%, a kod Apelacionog i kod Vrhovnog suda oko 87%. Evidentno je da je zahvaljujući provedenim reformama u posljednjih pet godina, urađeno mnogo. Da su sudski postupci znatno kraći čime je crnogorskim građanima pravda nesumnjivo postala dostupna i brža. U 2013. godini u svim sudovima ima "svega 4.251 predmet koji su stariji od tri godine", zbog čega su stigle i pohvale od Evropske komisije. Stari predmeti se intenzivno rješavaju, pa su za pohvalu i mjere koje poduzima Sudski savjet i Vrhovni sud u tom pravcu, kao na primjer upućivanje sudija, delegiranje predmeta, prioritarno rješavanje starih predmeta, redovni sastanci predsjednice Vrhovnog suda sa predsjednicima svih sudova, razne instruktaže i dr.

U vremenu potrebe jačanja transparentnosti rada svih državnih organa i sudovi su u 2013. godini učinili iskorak otvaranjem sudova ka strankama, građanima, civilnom sektoru, domaćoj i međunarodnoj javnosti. U dvije trećine sudova uvedeni su portparoli, na portalu se objavljuju sudske pravosnažne odluke. Takođe u 2013. godini pohvalna je inicijativa Vrhovnog suda i uspostavljena saradnja sa Advokatskom i notarskom komorom Crne Gore, jer se na taj način neposredno razgovara o pravnim pitanjima, praktičnim problemima i unapređuje međusobna i profesionalna saradnja koja je od suštinske važnosti za funkcionisanje pravnog sistema pravne sigurnosti i vladavine prava.

Osjetan je i trend pada pritužbi građana na rad sudova, podnijetih kancelariji za prijeme i predstavke u Vrhovnom sudu u 2013. godini, gdje ih ima svega 293, dok je pritužbi na primjer u 2008. godini bilo oko 900 prigovora. To govori o napretku i kvalitetnijem radu sudova u proteklom petogodišnjem reformskom periodu.

Pravosudni informacioni sistem, kao što se iz Izvještaja vidi, postao je pouzdan osnov statističko izvještavanje o radu sudova jer je u potpunosti zaživio kada je u sudskoj grani vlasti riješen. Funkcionisanje elektronske slučajne dodjele predmeta u sudovima u potpunosti isključuje mogućnost uticaja ljudskog faktora na dodjelu predmeta. Iako pred crnogorskim sudstvom predstoje velike obaveze o ispunjavanju privremenih mjera i mjera iz Akcionog plana, za poglavlje 23 24, nesumnjivo je da dosadašnji rezultati na polju jačanja odgovornosti, transparentnosti i efikasnosti rada sudova, kao i pravovremeno i odgovorno ispunjavanje svih obaveza iz tekućeg pregovaračkog procesa, uz kvalitetnu saradnju sa drugim državnim organima, čvrsto obećava da će crnogorsko sudstvo na pravi profesionalan način odgovoriti na predstojeće izazove.

Imajući u vidu navedeno, rezultate rada crnogorskih sudova i pohvala koje stižu sa Briselske adrese, nedvosmisleno se zaključuje da je ostvarena i potvrđena visoka efikasnost, kvalitet i transparentnost rada naših sudova u 2013. godini, zbog čega ovaj izvještaj i podržavam. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:
Hvala, kolega Vuletiću.

Pošto se, gospodo, očito sutra, znači svako izlaganje možete komentarisati, to je dobro, zbog toga da ne bi izazvali mogućnost ili nemogućnost da poslanici u završnoj riječi mogu da razmijene argumente, pa i u onome slučaju kada vas premnogo fale, pa da kažete premnogo je pa da smo dansko sudstvo a ne crnogorsko, a kada vas kritikuju kažete da je istina neđe možda na sredini.

Sad riječ ima koleginica Kalezić, a zatim neka se pripremi kolega Škrelja. Izvolite, koleginice.

JELISAVA KALEZIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovana predsjednice Vrhovnog suda gospođo Medenica i poštovani predsjedniče Sudskog savjeta profesore Vukčeviću,

Ja ću samo ukratko da kažem kako mislim da većina građana, u stvari, doživljava pravosudni sistem. Kao ono što ih štiti i brani. Postoji u našem jeziku izreka besudna vremena ili besudna zemlja. Ne kaže se uzalud, dakle onog trenutka kada nema suda onda smo zaista potpuno ugroženi. Mislim da je u osnovi patriotizma svake zajednice upravo doprinos pravosudnog sistema da se zajednica osjeća sigurnom u smislu zaštite svih prava. Kad to počinje da se kida, osjeća se nesigurnost, povećavaju se tenzije unutar zajednice, pogotovo onih djelova koji su po sebi slabiji ili osjetljiviji, bilo da se radi o manjinskim narodima, o socijalno slabije stojećim društvenim slojevima i sve to doprinosi jednoj bitnoj tenziji koja poslije ima čitav, da kažem, krug ili čitavu spilaru posljedica. Za to mislim da je najefikasnije na određenim slučajevima i, ja to često radim i u okviru svoje profesije, radim analizu studije slučaja, da ukažem na nešto ili da provjerim nešto što treba provjeriti.

Odabrala sam jednu stvar koju sam već pominjala ali sa drugog aspekta kada smo razmatrali izmjenu Zakona o državnim činovnicima i namještenicima. Ovo je drugi aspekt, ovaj aspekt u stvari pokazuje šta možemo kao građani da očekujemo da nas može snaći, na žalost kada se to dešava mladim ljudima, onda zaista se gubi osnova povjerenja, ne samo u zakon, u pravdu, već uopšte u društvo kome se pripada. Dakle, imam pred sobom treću presudu Upravnog suda Crne Gore donešenu početkom novembra 12. novembra, za dvije godine treća presuda o istoj stvari, ata stvar je za postupak prijema pripravnika u Osnovnom sudu u Podgorici. Ja sam na ovoj skupštini, prilikom već rečene rasprave, pomenula da se radi o, pomenuću opet, jer ono što ima dokumenata i što je dokazivo i što je evidentno treba isticati, da se radi o postupku gospodina predsjednika Osnovnog suda Zorana Radovića koji u dva navrata nije poštovao Odluku Upravnog suda, već je ponovo vraćao i vršio izbor po sopstvenom kriterijumu a ne po kriterijumima na koje ga obavezuju propisi. On ne samo da je napravio nepravdu, nego je napravio i nešto što u vašoj struci može da ukazuje na, po mom mišljenju, nedopustiv za sudije uticaj da izborom subjektivnim izborom mladih saradnika, se pojavljuje kao neko ko kasnije utiče subjektivno na njihove odluke, a to je nešto što sigurno ne smije da se dogodi. Ne radi se samo o tome da ukazujem da je nepoštovanje odluke jednog suda od strane drugog suda raspad sistema na neki način, ali hoću da na ovo ukažem. Međutim, ono što čitavu stvar za mene kao građanku i profesora čini nepodnošljivom to je, ne samo što se radi o mladoj osobi, nego što se radi o izuzetno kvalitetnoj mladoj osobi. Dakle, mladoj pravnici sa dobrim prosjekom, sa biografijom gdje se vidi da je volontirala skoro dvije godine, da je položila pravosudni i

advokatski ispit, da je ukoliko je meni poznato, oštroj konkurenciji za edukaciju koja je organizovana za nosioce sudskih funkcija, postigla i sada treba da položi i to.

Dakle, hoću da završim, uvijek me vrijeme pretekne. Ovo stvara veliko nepovjerenje. To šta ćemo mi odlazeći, treća generacija, pa i druga generacija, učiniti to je manje bitno jer imamo životnih iskustava i da otpimo i da se izborimo. To kako će se odraziti po mlade ljude to je nešto što je mnogo teže i mnogo osjetljivije. I za to vas molim da ovo uzmete u obzir, a ja dokumentaciju imam. Nikad ne govorim ni o pojavama ni o ljudima bez dokumentacije i dokumenata. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega, imaćete još prilike za komentar, a što ćemo i ja toko s godinama i stvara probleme, ali svi ih dobro nosimo.

Izvolite, gospođo Medenica.

VESNA MEDENICA:

Ja vjerujem u ovo sve što ste rekli, ali ima jedna nejasnoća koju bih željela da mi razjasnite.

Rekli ste da je mladi kandidat pledirao na mjesto pripravnika i da nije primljen. Međutim, ako je kandidat položio pravosudni ispit on ne može više biti pripravnik, onda je vjerovatno riječ o stručnom saradniku. Onda je tu već nešto drugačiji odnos i predsjednika i nadležnosti Upravnog suda. Mada je svakom predsjedniku ostavljeno njegovo ekskluzivno pravo i autonomija u izboru kandidata. Međutim, Uprava za kadrove radi svoj posao, vrši tamo testiranje i pravi bodovnu listu. Ukoliko predsjednik suda ne izabere po redu, po bodovnoj listi, već izabere nekog drugog, onda to mora dobro obrazložiti.

Ja mislim možda da je ovdje slučaj o stručnom saradniku, o mjestu stručnog saradnika. Jer, pripravnik sa položenim pravosudnim ispitom ne može biti.

JELISAVA KALEZIĆ:

Ona je konkurisala i na druga mjesta, ali je htjela da se završi postupak. Htjela je i mene je to impresioniralo. Mislim da kroz to treba baš tu posebnu žicu za pravo tražiti, ne neću da ostavljam na tome, hoću da dovedem do kraja. Ali, pomenuti vaš kolega je od 12 kandidata gdje je ona bila na petom mjestu prema bodovanju koje je slijedilo, odlučio da je ne izabere, na osnovu sopstvenog uvida koji nije obavljen uopšte, dakle to je vjerodostojno, što će reći da se radilo o samovolji na kojoj se istrajava.

Ja čovjeka nikad u životu vidjela nijesam, ali ovo jesam provjerila jer bih zaista išla na tanak led da nijesam. Čisto da kažem da ima mnogo pozicija gdje sistem može opasno da se urušava, a ja sam ukazala na jedan način običnih građana kojima i pripadam.

PREDSEDAVAVALJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Razumio sam da s ovim smo završili.

Idemo dalje.

Riječ ima kolega Škrelja, i ako vremenski stigne kolega Kaluđerović.

Izvolite, kolega Škrelja.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Uvažena gospođo Vesna Medenica, uvaženi gospodine Mladene Vukčeviću, uvaženi poslanice i poslanici, dame i gospodo, poštovani građani,

Pravda je jedan od najsjajnijih pojmova našeg duhovnog univerzuma, bilo da je čovjek pobožan ili nije, bilo da je konzervativac ili revolucionar, svako se poziva na pravdu i niko se ne usuđuje da je porekne. Univerzalnost kategorije pravde ne ispunjava se samo težnjom različitih subjekata da je prikaže kao glavni cilj svoje aktivnosti, već činjenicom da su o njoj pisali i pokušavali da joj spoznaju suštinu mislioci najrazličitijih usmjerenja, religijskog, filozofskog, politikološkog, psihološkog, pravnog i drugo. Svi smo mi djelo prirode, svi smo i dio prirode. Ako smo jednaki u dolasku i jednaku u odlasku, kome onda ići po pravdu. Po Aristotelu ići sudiji značilo je ići pravdi. Znači po nama sada ići u sud isto tako znači ići po pravdu.

U ovoj antičkoj misli i ovih pet nikada prevaziđenih riječi smještena je čitava civilizacija prava i sudstva. Ove riječi određuju svrhu prava i položaj sudije u ostvarenju te svrhe. Istina je takođe razdvojeno i pravedno pravo od nepravednog i povučena jasna granica koja dijeli cvijetno polje prava od pustinje nepravde. Pravda predstavlja vrednosno načelo raspodjele koje određuje koliko dobara i koliko tereta treba dati subjektima. Pravda je takođe koncept pravičnog i moralnog postupanja prema svim osobama. Na pravdu se često gleda kao na stalni napor da se čini ono što je ispravno. U najvećem broju slučajeva ispravnim se smatra ono što misli i osjeća priroda. Pravda je opasna tema, isto tako. Ona prodire u pukotine sistema prateći da ga raznese, potpunom vrlinom, nazvao ju je Aristotel, koji ne govori previše o osjećanjima, ali kada govori o pravdi pada u zanos. Ono kaže da je pravda vrlina koja obuhvata sve ostale i divnija je od jutarnje i večernje zvijezde. Stare dobre riječi. Čovjek odmjerava drugog čovjeka prema njegovom osjećanju za pravdu. Mjera je važna pojava. Svaka vrlina teži objektivnosti i mjeri. Pravda je najviša vrlina jer je gotovo potpuno zasnovana na mjeri. Čak i Bog mora da prihvati da mu drugi sudi a ne mi obični ljudi.

Da li postoji formula dobrog pravosuđa. Možda bi se teorijski moglo dokazivati da postoji. Praktično je, međutim dokazivo i dokazivo i za Crnu Goru dovoljno to što je formulisan evropski standard pravosuđa sposobnog da odgovori osnovnom pravu građanina na pošteno suđenje i interesima države koje vlada pravo, a ne samo politička moć. Do evropske pravosudne formule se nije došlo jednostavno i ona nije bila rezultat samo pravne obrade. Konstuisanje pravosuđa, kao treće državne grane vlasti, u kojoj građanin može imati povjerenje, a koja će obezbijediti vladavinu prava, rezultat je političkih borbi prije nego uspješnih pravnih formula. Isto tako, kombinacijom nacionalnih standarda prava demokratskih društava i međunarodnih evropskih standarda, vjerujemo da se može ustanoviti formula u političkoj nezavisnosti, sudija i sudstva. Ključni elementi te formule su, pravno definisanje suda kao samostalne i nezavisne državne institucije. Zasnova suda i suđenja na aktima najvišega ranga institucionalna nezavisnost sud je, pod kojim se najprije podrazumijeva nezavisnost od političkih grana državne vlasti, ali i od moćnih pojedinaca i društvenih grupa.

Uvaženi građani,

Svrha vrednovanja rada sudija i predsjednika sudova je poboljšanje efikasnosti sudskog sistema, očuvanje i unapređenje stručnosti, odposobljenosti i odgovornosti

suda i predsjednika sudova. Podsticanje, sud je predsjednika sudova u ostvarivanju najboljeg rezultata rada. Održavanje i jačanje povjerenja javnosti u rad sudija i sudova i napredovanje u karijeri.

Ovo je bila godina izazova za pravosuđe, ali je postignut uočljiv napredak u pogledu upravljanja pravosudnim pitanjima. Nadam se da ćemo godine koje su pred nama, a koje takođe predstavljaju izazov ipuniti našim radom, stvaranje materijalnih, tehničkih i logističkih uslova, za obezbjeđenje fikasnosti rada, performanse i transparentnosti u pružanju pravde. Uprkos izazova koje nas očekuju, sudstvo se angažuje za garantovanje, obezbjeđenje, uspostavljanje uslova za razvoj efikasne pravde putem profesionalnog i nepristrasnog pravosudnog sistema i onog ko je nezavisan od bilo kakvog politikog uticaja. Ovaj izvještaj predstavlja ovu posvećenost, koja će svake godine biti veća i odražavaće se u profesionalizmu i nezavisnošću.

Objavljivanje ovog izvještaja je veoma važno ne samo radi evidentiranja rada pravosuđa u Crnoj Gori, već i kako bi se svakom zainteresovanom građaninu pružila mogućnost pristupa u pravosudnom sistemu u cilju poboljšanja transparentnosti i vraćanja povjerenja građana Crne Gore u pravosudni sistem. Hvala na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama na tom posebno nadahnutom, kada je u pitanju Božja pravda, ja u to najviše vjerujem. Kolega Kaluđeroviću, četiri minuta, dako pušti taj peti minut. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospođo Medenice, gospodine Vukčeviću,

Vi ste funkcionalno najodgovorniji ljudi u sudskoj vlasti, respektujem činjenicu i ustavno određenje, da je Crna Gora ustavno konstituisana sa tri grane vlasti, zakonodavna, izvršna i sudska i da je sudska vlast samostalna i nezavisna. Ja moram priznati da sam u vašem godišnjem Izvještaju o radu za prošlu godinu našao puno, puno podataka, informacija o broju prispjelih predmeta zaostalih, riješenih, neriješenih po sudovima i zaista je bez dileme bilo potrebno puno truda da se uloži, da bi se sve ovo sistematizovalo i našlo mjesta u godišnjem Izvještaju o radu.

Početi priču, iz jednog ugla koji vjerujem, nijesam primijetio da je niko nije dotakao, a vjerujem da nažalost postaje sve više aktuelan u Crnoj Gori. Dakle, sve ovo govorimo da bi došli do sudskih presuda koje su pravedne, zakonite, donijete u procesu koji je nezavisan, a nijesmo se bavili pitanjem, a šta kada se donese pravosnažna izvršna sudska presuda? Imamo li sve više slučajeva da se one ne poštuju i da ostaju nažalost u jedan običan papir koji ne obavezuje. Zar nije slučaj pravosnažne i izvršne presude u korist, ako se ne varam oko 1.000 bivših radnika "Radoja Dakića", jedan veoma ružan primjer za to. Imaju li oni pravosnažnu i izvršnu sudsku presudu, za ostvarivanje utvrđena prava koja su ostvarili za višegodišnji rad, znači iz rada i po osnovu rada, koja se kreće na više desetine miliona evra, ali imaju problem već šest, sedam godina izvršenja te presude.

Upozorenje! Neko ko je po sličnom osnovu išao prema Strazburu, idejstovao je presudu da je država Crna Gora dužna da stane iza izvršenja te presude. Neka to bude

poziv Vladi Crne Gore da obezbijedi da se pravosnažne i izvršne sudske presude ne obesmišljavaju. I sada nekoliko rečenica u vezi sa podacima koje valja komentarisati.

Ukupno je na kraju godine bilo 250 sudija, od 263 sistematizovanih, nedostajalo je šest. Ono što sam zapazio nije donijeta ni jedna odluka o razrješenju sudija. Bilo je pokrenuto pet disciplinskih postupaka, zbog neurednog vršenja sudijske funkcije, ali ni jednom nije izrečena disciplinska mjera sudijama, već je u dva slučaja odbijena, a u tri slučaja odbačena. Po mom sudu izvještaja veoma je značajan dio koji se odnosi na stručno usavršavanje sudija i tu sam zapazio podatak da je 237 predstavnika sudstva učestvovalo u tom stručnom usavršavanju, ako su sve u pitanju nosioci sudijske funkcije, to znači da otprilike samo dvadesetak nosilaca sudijske funkcije nije obuhvaćen tim programom. Cijenim izuzetno značajnim ovo, jer imamo činjenicu da donosimo veliki broj novih zakona, imamo činjenicu da imamo ustavno određenje, da su međunarodni ugovori međunarodno pravo, takođe sastavni dio našeg pravnog poretka i zato treba da idemo ka Evropskoj uniji, da treba da faktički anti... postaje sastavni dio našeg pravnog portka, treba mnogo, mnogo usavršavanja, nosilaca sudijske funkcije da bi se sve to na odgovarajući način pratilo.

Pokušavam da stignem na najbrži mogući način, nijesam čuo kolege, sada ja pitam, a kako ste zadovoljni pozicioniranjem u predlogu Budžeta za narednu godinu onim što je Sudski savjet, što mu je amandman devet na Ustav Crne Gore dao u nadležnost da Sudski savjet daje Vladi predlog oko pozicije troškova za narednu budžetsku godinu. Kako vas je uvažila Vlada predlažući ovo za narednu godinu. Kada budete u prilici, molim vas u odnosu na zaostale predmete ostao je izuzetno značajan, iz godine u godinu smo pominjali takozvani slučaj "Mis Pat" kada je stradalo 1.999 godine preko stotinu lica romske nacionalnosti. Dugi niz godina je bilo bez presuđenja. Ja ne znam da li u ovom trenutku možemo govoriti o pravosnažnom presuđenju. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama. Ukoliko se produži televizijski prenos za nekoliko minuta. Izvolite, kolega Vukčeviću.

MLADEN VUKČEVIĆ:

Rekli ste, gospodine potpredsjedniče, da možemo pravo koristiti i da pohvalimo. Sad ja pohvaljujem ono što je rekao poslanik Kaluđerović i govorim sljedeće.

Nijesmo zadovoljni sredstvima koja su predviđena u Budžetu, a sutra ćemo u 11 sati na sjednici odbora to elaborirati.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vam. Sa ovim smo kolege završili rad.

Nastavljamo sutra u 11 sati, sa izvještajem. Ostala nam je još jedna tačka. To je Godišnji izvještaj o dodjeli državnoj pomoći Crnoj Gori u 2013. godini, sa četvrte sjednice. Imaćemo prije toga kolegijum i informisaćemo vas dalje o radu kada ćemo glasati, kada ćemo nastaviti sa sljedećom sjednicom.

Svako dobro i laku noć.

11.12.2014. u 12.00h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dobar dan, poštovane kolegice i kolege.

Nastavljamo sa započetom tačkom - Godišnjim izvještajem o radu sudova u Crnoj Gori za 2013. godinu.

Sa nama su predsjednik Sudskog savjeta Mladen Vukčević i Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda.

Kolega Milan Knežević ima riječ, a neka se pripremi poslanik Zarubica.

Izvolite, poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Skupštine.

Uvaženi građani, gospođo Medenica, gospodine Vukčeviću,

Prije nego što počnem sa svojim obraćanjem, dužan sam izvinjenje gospodinu Vukčeviću koji je za vrijeme svoje uvodne riječi, koja je stvarno trajala nešto duže nego što je primjereno kada se radi o ovakvim izvještajima, bio meta nekim mojim dobacivanjima koja su inače uobičajena za parlamentarni život, ali ukoliko je to dekoncentrisalo ili ometalo gospodina Vukčevića, ja mu dugujem izvinjenje. Stvarno mi nije ni manir ni namjera da bilo ko ko je gost u Skupštini Crne Gore se osjeća povrijeđeno ili uvrijeđeno zbog bilo kojeg poslanika.

Policija, tužilaštvo i sudovi. To je crnogorski bermudski trougao u kome se gube ključni predmeti za organizovani kriminal i korupciju, a isplivavaju uglavnom olupine i trule daske, kako se jednom blagoizvolio izraziti i predsjednik Skupštine Ranko Krivokapić.

Kad smo već kod njega, predsjednik Skupštine Krivokapić je prije dva dana izjavio da su pojedini nosioci državnih funkcija u Crnoj Gori pod ozbiljnim optužbama za korupciju i da bi time trebalo da se bavi i tužilaštvo i sudovi i da ne postoji država u Evropi kao što je Crna Gora u kojoj su nosioci ključnih funkcija pod ovakvim optužbama. Gospodin Krivokapić je pošao i korak dalje optuživši i predsjednika države Filipa Vujanovića, a ja bih volio da u jednom od vaših obraćanja saopštite vaše mišljenje o tome, da je odgovoran za najveću finansijsku poharu u istoriji Crne Gore i to sa pozicije tada premijera, a evo sada je nelegitimno izabran za predsjednika države. I naravno, niko nije reagovao, ni tužilaštvo, niti je ko osjetio potrebu da suoči gospodina Krivokapića i Vujanovića, ali eto, dobili smo objašnjenje da ga gospodin Vujanović nije izbio, tako sam shvatio citat gospodina Vujanovića, i da je prava sreća što se nisu potukli predsjednik države i predsjednik Skupštine zbog stava da Filip Vujanović stoji iza najveće finansijske pohare u Crnoj Gori.

I sad ja ovdje postavljam pitanje pred građanima Crne Gore - Da li neko ko stoji iza najveće finansijske pohare u istoriji Crne Gore treba da odgovara za to, makar i bio predsjednik države, kojeg mi ne priznajemo, isto kao onaj koji ukrade pršutu, tranzistor, televizor i odmah se procesuiru? U čemu je razlika u krivičnom djelu koje je eventualno počinio gospodin Vujanović?

Vrlo ću kratko nastojati da ovaj vaš izvještaj predstavim u dvije faze. Prva je pumpanje statistike, jer je jedan od načina na koji se fiktivno povećava statistika pravosuđa u oblasti organizovanog kriminala i kroz podnošenje optužnica za

organizovani kriminal koje tužioci zatim, bez bilo kakvog obrazloženja, mijenjaju i izostavljaju navode da su krivična djela izvršena na organizovan način. Evo jedan slučaj. Specijalni tužilac je podigao optužnicu protiv dva lica kojima je stavio na teret teško ubistvo u pokušaju, zatim teško ubistvo i nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, sve izvršeno na organizovan način. Na suđenju specijalni tužilac je promijenio pravnu kvalifikaciju sa navodima da se ne radi o organizovanom kriminalu, pa je Viši sud u Podgorici osudio optužene samo za krivična djela ubistva u pokušaju.

Drugi slučaj. Optužnicom specijalnog tužioca deset lica je optuženo za izvršenje krivičnih djela težih oblika zločinačkog udruživanja sa ciljem izvršenja ubistva iz bezobzirne osvete i na podmukao način, nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materija i falsifikovanja isprave, a sve sa elementima organizovanog kriminala. Presudom Višeg suda u Podgorici svi optuženi oslobođeni su za krivična djela sa elementima organizovanog kriminala zbog nedostatka dokaza.

Šta se radi. Vi prikazujete slučajeve da su podignute optužnice protiv organizovanog kriminala i korupcije zbog evropskih partnera i međunarodne zajednice, a onda u toku suđenja izmijenite optužnice i od organizovanog kriminala ostaju samo trule daske i olupine. To je ono što ide u prilog da sam ih nazvao bermudskim trouglom, i policiju i tužilaštvo i sudove. Moliću vas još 30-ak sekundi, vrlo je važno.

Poređenje kaznene politike. Imao sam uvid u neke presude i moliću vas da mi ovo objasnite. Kako je moguće da narkoman kome je potrebno liječenje zbog prodaje pakovanja heroina za deset eura dobije čak deset mjeseci strožu kaznu od učesnika u krijumčarenju kilograma kokaina iz Južne Amerike? Kako je to moguće? Kako je moguće da osoba koja je prošvercovala kilogram kokaina dobije dvije godine i dva mjeseca zatvora, a da je Apelacioni sud izrekao i presudu od dvije godine za krijumčarenje jednog kilograma, a drugi optuženi, u istom predmetu, osuđen je na tri godine? Radi se o ranije osuđivanim licima, a glavni razlog za ovako niske kazne sud je našao u priznanju koje nije bilo od značaja za dokazivanje i u kajanju izraženom na suđenju.

Dalje, slučaj od tri kilograma kokaina. Takođe se radi o povratniku, ali je sud našao da optuženi ima četvoro djece. Znači, ako hoće neko da se bavi unosnim švercom kokaina, najvažnije je očigledno za sud da ima troje do četvoro djece, da to budu ogromne količine. Jer, ukoliko se budete bavili preprodajom paklica heroina, dobićete mnogo veće kazne od onih koji se bave međunarodnim švercom i o tome postoji poređenje vezano za ove kaznene politike. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Komentar. Izvolite, kolega Simoviću.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Kolega Kneževiću, moj komentar se odnosi na par teza koje ste izjavili u vašoj diskusiji povodom usvajanja izvještaja koji je na dnevnom redu, a koji se tiče pominjanja predsjednika države gospodina Vujanovića i po ko zna koji put iskazane vaše tvrdnje, vašeg političkog stava nepriznavanja gospodina Vujanovića za predsjednika države.

Poznata politička činjenica, ali je poznata i činjenica i verifikovana od svih nadležnih državnih institucija, međunarodnih posmatračkih misija, da predsjednika gospodina Vujanovića, na posljednjim predsjedničkim izborima je priznalo više od 50% građana koji su izašli na izbore. To je relevantna činjenica koja je bitna i koja važi u demokratskom svijetu kojem pripada i Crna Gora.

Gospodine Kneževiću, podsjetiću vas i na konačni završni izvještaj posmatračkih misija OEBS-a i Savjeta Evrope koji su posmatrali predsjedničke izbore, u kojima je više nego jasno upisano da su ti izbori koje vi ne priznajete realizovani profesionalno, realizovani efikasno i da je na tim izborima iskazana slobodno izražena volja građana, birajući između dva predsjednička kandidata. To su bitne činjenice i to je nešto što je ostalo upisano i to je nešto je važno i relevantno kada se govori na tu temu.

Gospodine Kneževiću, ne želim da budem advokat gospodinu Vujanoviću, ni kada su u pitanju vaši navodi koje danas iskazujete, ni navodi bilo koga, pa ni predsjednika Parlamenta, mada je on, u prije par dana, u komunikaciji sa jednim od poslanika iz vaših klupa, kazao da kontekst u kojem je on saopštio priču koju vi danas citirate, da je bio potpuno drugačiji.

Ponavljam, ne želim da budem advokat gospodinu Vujanoviću. Njegovi advokati su upravo svi oni građani Crne Gore koji su ga glasali na prethodnim predsjedničkim izborima, toliki broj koji je njemu omogućio nedvosmislenu pobjedu na posljednjim predsjedničkim izborima. To su njegovi advokati.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite, kolega Kneževiću, odgovor na komentar.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Prvo, gospodine Simoviću, Filip Vujanović za nas iz Demokratskog fronta i za većinu građana Crne Gore nije predsjednik države, jer je i nelegitimno kandidovan, a nakon brutalno pokradenih predsjedničkih izbora, kada ga je na scenu stare zgrade Vlade izgurao Đukanović, da se obrati i proglasi pobjedu u koju ni sam ne vjeruje. I onima koji su tada glasali za njega bilo je jasno da Filip Vujanović više nije predsjednik države Crne Gore i to znaju svi crnogorski građani izuzev vas u Klubu Demokratske partije socijalista.

Nemojte ovdje da mijenjate teze. Citirao sam gospodina Krivokapića koji je rekao da je Filip Vujanović, građanin Filip Vujanović, a tada premijer odgovoran za najveću finansijsku poharu u istoriji Crne Gore. Znači, ni Omer Paša Latas, ni Sulejman Veličanstveni, ni Mehmet II Osvajač, ni vizantijski, ni dukljanski imperatori i osvajači i vojskovođe nisu toliko poharali Crnu Goru kao Filip Vujanović za vrijeme sklapanja ugovora sa Kombinatom aluminijuma Podgorica. Samo sam postavio pitanje zašto tužilaštvo ne sasluša i gospodina Krivokapića i gospodina Vujanovića i da na osnovu toga provjeri da li ima elemenata za krivično procesuiranje. Jer, ako možemo da hapsimo lopove po Podgorici koji iz očaja upadaju u kuće, krađu televizore, frižidere ili ne znam što jer su u jednoj fazi potpune dezorijentacije, koja je razlika, zašto da se ne procesuiraju predsjednik države ako smo svi isti pred zakonom i pred Ustavom.

Dalje, vi kažete da se oni nijesu svađali. Gospodin Vujanović je ustvrdio da su se svađali, ali da ga nije bio i ja vjerujem da ga gospodin Vujanović nije bio. Čak sam spreman i da se kladim da bi u toj tuči pobijedio gospodin Krivokapić, nisam siguran za tuču sa gospodinom Đukanovićem.

U svakom slučaju, te kvalifikacije na relaciji između tzv. predsjednika države i predsjednika Skupštine koje su se dovele na nivo da se on obraća javnosti ko je koga bio, najbolje govore o odnosima i u državi Crnoj Gori i o odnosima među koalicionim partnerima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Riječ ima kolega Zarubica, a neka se pripremi kolega Perić. Izvolite, kolega Zarubica.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolege, poštovana predsjednice Vrhovnog suda gospođo Medenica, poštovani predsjedniče Sudskog savjeta gospodine Vukčeviću, poštovani građani,

Da bi sudstvo odgovorilo fundamentalnom principu jednakosti građana pred zakonom, neophodno je da ono prije svega bude nezavisno i efikasno u svom radu. Time će se zadovoljiti osnovni principi objektivnosti, nepristrasnosti, pravednosti i transparentnosti. Upravo u uvodnom dijelu izvještaja navodi se kako ove principe treba i dalje unapređivati i da je to osnovni prioritet u budućem radu sudova u Crnoj Gori.

Izvještaj Sudskog savjeta za 2013. godinu urađen je na sveobuhvatan način, potkrijepljen statističkim podacima, vjerodostojno daje prikaz rada svih sudova u Crnoj Gori u 2013. godini. Unazad šest godina, Sudski savjet je utvrdio mjere za povećanje ... upućivanjem sudija u sudove opterećene velikim brojem predmeta i evidentiranim zaostatkom. Redovne kontrole kod svih sudova kao i kontrole pojedinačnog rada sudija su doprinijele da se ažurnost sudova iz godine u godinu poveća tako da broj riješenih predmeta iz 2012. i ranijih godina iznosi oko 70%. Priliv predmeta bio je veći u odnosu na 2012. godinu za 18,3%. Broj riješenih predmeta je takođe veći u odnosu na prethodnu godinu za oko 15%.

Kod osnovnih sudova samo 5,72% odluka je urađeno van zakonskog roka, u krivičnom ... 11%, a u parničnom 5,86%, što je, kako se navodi u Izvještaju, jedan od pokazatelja efikasnosti i efektivnosti, kao i poštovanja suđenja u razumnom roku.

U dijelu Izvještaja koji se odnosi na besplatnu pravnu pomoć, u 2013. godini ukupno je podnijeto 564 zahtjeva, od kojih je odobreno 464. Na kraju godine ostalo je neriješeno 22 zahtjeva, što iznosi 3,90% od ukupnog broja podnijetih zahtjeva. Po osnovu besplatne pravne pomoći isplaćena su sredstva u iznosu od 15.298 eura. Ovi podaci ukazuju na to da sistem besplatne pravne pomoći nije u potpunosti zaživio u pravosudnom sistemu Crne Gore. Očigledno da je veoma mali broj građana upoznat sa sistemom besplatne pravne pomoći.

Mislim da treba raditi, prije svega na njenoj promociji, a u toku su izmjene i dopune postojećeg zakona, koje preciznije definišu određene norme, tim prije što država izdvaja značajna sredstva po ovom osnovu.

Takođe strategijom pravosuđa 2014-2018. se u okviru strateškog cilja Jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe kao jedna od strateških smjernica je predviđeno razvijanje i unapređenje besplatne pravne pomoći.

Prolazeći kroz sve ove brojke u izvještaju nameće se potreba da se pomene uloga pravosudnog informacionog sistema koji je značajno osavremenio rad sudova. Kako se navodi u izvještaju završena je implementacija novih funkcionalnosti PRIS-a, u svim sudovima koje su obuhvatile elektronsku slučajnu dodjelu predmeta, kao izradu automatskih obrazaca. U toku ove godine u toku ove implementacije izvršena je i obuka oko 900 korisnika u 22 suda. Predviđa se dalji nastavak na unapređenju ove reforme pravosudnog i informacionog sistema u cilju osnaživanja osnove za elektronsku dodjelu predmeta bez uticaja ljudskog faktora.

Opravdano se sve više čuju zahtjevi da sudstvo mora biti više nezavisno i efikasno. Ipak u tom kontekstu treba uzeti u obzir i činjenicu da materijalni položaj sudija nije na zavidnom nivou, a pogotovo službenika i namještenika, što i te kako utiče na motivaciju njih samih a i onih koji treba da se opredijele...(Prekid).

Iz svega navedenog može se zaključiti da je ostvaren napredak u efikasnosti rada sudova, ali da i dalje treba raditi na kontinuiranom jačanju kontrole i većeg stepena odgovornosti nosilaca sudijske funkcije. Uostalom, to je i jedan od zaključaka u godišnjem izvještaju o radu sudova. Da je ostvaren napredak u oblasti sudstva stoji i u Izvještaju Evropske komisije. Izvinjavam se na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Zarubica.

Poslanik Perić će sad uzeti riječ, a neka se pripremi Marta Šćepanović.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi potpredsjedniče, uvaženi gosti, uvaženi građani Crne Gore,

Izvještaj o radu sudova je poziv da se bavimo više formom nego suštinom iz razloga koje ću navesti tokom dijskusije, ali ono što je bitno za cijelu ovu priču jeste da u Izvještaju Evropske komisije se konstatuje, da krenemo od činjenica, da reforma pravosuđa se odvija polako, usporeno, a u zaključcima i smjernicama ovog istog izvještaja imamo, između ostalog, konstatacije da stanje nesumjivo pokazuje da crnogorski sudski sistem putem svog samoupravnog tijela Sudskog savjeta nastoji i nastojće realizovati sve preuzete zadatke i poštovati načela definisana strateškim nacionalnim dokumnetima, oni se navode. Na kraju se vrlo šturo kaže - u protekloj 2013. godini unaprijeđen je postupak imenovanja sudija, između ostalog.

Zašto sam čitao ovaj dio. Za to što cio ovaj izvještaj mi sad možemo da čitamo na ovaj ili onaj način, možemo da utvrdimo da je došlo do dramatičnog povećanja broja slučajeva koji su u nadležnosti Vrhovnog suda sa 320 na 1.318 i možemo da se bavimo brojkama koje u suštini mogu da se tumače ovako ili onako, mogu da znače i višak zaostalih slučajeva, mogu da znače i povećanje povjerenja, smanjenje povjerenja, cifra sama po sebi ništa ne govori. Ali, ono što je ključ jeste da građani Crne Gore nemaju povjerenje u sudstvo. I u tom smislu svoje obraćanje adresiram direktno predsjednici Vrhovnog suda koja je jako dugo u sudstvu i vrlo je odgovorna za kreiranje ukupnog

ambijenta u javnosti, koje ne percipira sudstvo u Crnoj Gori kao instituciju koja je spremna, ako hoćete i tako da gledamo, da striktno primjenjuje načela pravde.

Ovdje u izjavi uvažene kolegice Medenica je rečeno, predsjednice Suda Medenice je rečeno da je kaznena politika pooštrena. Prema kome? Prema statističkim slučajevima? Nemamo i dalje nijedan krupan slučaj sa konačnim ishodištem sudskim, sa pravosnažnom presudom, nemamo ni jedan slučaj koji bi mogao da uključuje recimo iz oblasti javne nabavke. Znam uvijek će ići ping pong, za to je odgovorno Tužilaštvo, ako prethodno Policija i istražni organi obezbijede valjane dokaze, ali je činjenica da se naše sudstvo u 21. vijeku više preoznaje po estradnim elementima nego li po onim pravosudnim. Na žalost, rubrike koje se odnose na sudove se više bave svadbama, ko je gdje bio, koji je pjevač gdje bio, ko je kupio koje auto, nego suštinom. I to govori dosta. I to govori da javnost je više zainteresovana za taj dio jer nemamo onih, uslovno rečeno spektakularnih slučajeva.

Imamo vrlo sporne konekcije vrhova sudstva, neću reći sa kriminalnim miljeom, ali svakako sa ljudima sa spornim bek graundom, ako hoćete i bezbjedonosnim, i dalje nerazriješeno. Imamo i nepotistički premreženo sudstvo, mnogo rođačkih odnosa, nikad razriješenih, nikad razjašnjenih do kraja.

Ono što je takođe bitno da je sudstvo u Crnoj Gori nije pokazalo ni jednu mjeru hrabrosti u obračunu, recimo prema političkom pritisku, koje je imalo šansu u aferi snimak. Nije. Jednostavno kada se traže dokazi, javnost je decenijama sam spreman unazad da kažem, da potvrdi da postoji partijsko zapošljavanje, zloupotreba resursa u partijske svrhe, uvijek je rečeno da su to paušalne ocjene. Na kraju se došlo do toga da imamo korpus delikti, da imamo dokaze i na kraju ništa se ne dešava. Opet ćemo, vjerovatno imati prebacivanje odgovornosti na Tužilaštvo, da ono nije dobro spremilo tužbe i da su prosto ti sporovi pali.

Imali smo isto tako slučaj da su sudije za Osnovni sud, pazite, polagali određene ispite i da je određeni ispit poništen, ako je vjerovati medijima, zbog toga što se sumnjalo da je neko od potencijalnih kandidata varao. To je ambijent u kome mi danas govorimo o primjeni pravde u Crnoj Gori kroz institute sudstva. To povjerenje je poljuljano do temelja. I možda nigdje, pošto su neki od kolega citirali Partibrejkersa, neki su citirali neke pjesnike, čini mi se da nigdje se ne može primijeniti jedan stih Partibrejkersa kao ovdje "jedan poziv menja sve". I to je ono što je bitno.

Ovdje nam je objašnjavano kako je teško izvršiti koruptivnu radnju umeržavanja tužilaca i sudija na neku od prethodnih tačaka. Pa naravno, jasno je da se ne uključuje 20 ljudi, ali ... da je svrha vrlo lako vršiti pritisak. U suprotnom, nemoguće je ubijediti bilo kog u Crnoj Gori da smo mi jedina zemlja koja je imuna na korupciju na visokom nivou, da smo jedina zemlja koja je imuna na korupciju u oblasti javnih nabavki, i da smo jedina zemlja koja nije u prilici da se uhvati u koštac sa političkim pritiskom koji je ušao u sve pore sudskog sistema.

I time završavam, bez temeljne rekonstrukcije ovog modela, mi ćemo imati i dalje vrlo nisko povjerenje u sudstvo i bilo bi bolje da smognu snage sudstvo da osnaži svoju ulogu, da ne čeka promjenu vlasti. Jer, ako čekamo promjenu vlasti opet upadamo u jednu drugu zonu rizika. Znači, jednostavno je potrebno osnažiti sudstvo i da iskoristite ustavne kapacitete koje imate jer je apsolutna percepcija javnosti, uvjeren sam, potpuno tačna, da je naše sudstvo pod strahovitim uticajem partije, jedne partije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Periću.

Marta Šćepanović, koleginica, ima riječ, a naka se pripremi poslanik Labudović. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovana predsjednice, poštovani predsjedniče Sudskog savjeta, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Činjenica je da bez efikasnog i nezavisnog pravosudnog sistema nije moguće uspostaviti potpunu vladavinu prava u jednom društvu niti ojačati povjerenje građana u rad sudija čija profesija je za razliku od mnogih drugih profesija, uvijek izložena najvećem izazovu, da zaštiti pravdu od svih akata koji dezavuišu demokratski poredak i načelo vladavine prava u jednoj državi.

Nezavisnost sudstva, kao treće grane vlasti, kao što je to neko rekao juče, ne znači neodgovornost, ali u okviru ustavnog uređenja države Crne Gore i vlasti, kao treća grana vlasti, to se svakako odnosi i na svaku granu vlasti, uključujući i zakonodavnu vlast. Dakle, samo efikasnošću, brzinom i kvalitetom rada, sudovi mogu poslati građanima poruku da su čuvari njihovih prava i sloboda.

Izveštaj sudskog savjeta koji je danas ovdje pred nama na usvajanje, odražava svu kompleksnost pravosuđa i kroz broj riješenih predmeta i ukupnu ažurnost sudova u 2013. godini, ukazuje da je u fokusu rada sudstva u prethodnoj godini bio interes građana, za svakog građanina, da njegova prava budu kvalitetno i efikasno zaštićena u pravičnom, brzom i konzistentnom postupku.

Prilikom razmatranja ovog izvještaja moramo imati na umu da su sudske greške i propusti znatno vidljiviji od drugih i da su posljedice posebno u ovakvim vremenima, mogu biti višestruko uvećane, bilo iz opravdanih i utemeljenih razloga, a bilo iz neutemeljenog i neopravdanog očekivanja. Jer, ne možemo da zaboravimo da je u sudskim postupcima uvijek jedna strana ta koja gubi spor u pravu ili o činjenicama.

Što se tiče crnogorskih sudova oni su započeli izvještajnu godinu sa određenim brojem predmeta, da vas ne zamaram sa statističkim podacima, primljeno je određeni broj predmeta, a u stvari suština je da je u radu ostalo 24,80% neriješenih predmeta. Priliv predmeta je bio veći u odnosu na 2012. godinu i što se tiče kvaliteta rada po žalbama je ukinuto 23,46% svih odluka.

Ono što je po meni izuzetno važno jeste trajanje postupka u složenim predmetima kod svih osnovnih sudova u Crnoj Gori i ukazano je da je do tri mjeseca završeno čak 42,34% predmeta, da, što se tiče trajanja predmeta da pojedini postupci traju preko jedne godine i tu statistika pokazuje da je tu 17% takvih predmeta. Dakle, tačno je da ovaj broj nije mali kao što je neko od kolega juče pomenuo u sali, ali takođe je tačno da iz ove statistike ne možemo da donesemo konkretan sud o prirodi postupaka i o uzročno posledičnoj vezi u vezi sa ažurnošću sudova. Svakako je da se ovdje očituje veliki napredak u brzini rješavanja sudskih sporova.

Ja ću i pomenuti izvještaj o radu Ombudsmana za 2013. godinu koji mi je na neki način bio i dvostruka kontrola u ovom smislu, jer je u tom izvještaju konstatovano da je broj pritužbi građana u 2013. godini na rad sudova smanjen u odnosu na prethodnu 2012. godinu za čak skoro 30%. Zaključak o zadovoljavajućem radu sudskih organa

takođe se odnosi i na rad viših sudova, jer su viši sudovi praktično riješili 96,46% predmeta u odnosu na priliv predmeta, i posebno ću naglasiti trajanje postupka u višim sudovima, koje je, jer je čak u 68,18% predmeta riješeno u roku od tri mjeseca.

Nadalje, osim samih sudskih postupaka povjerenje javnosti se stiče i kroz adekvatan odnos sudova prema medijima i prema civilnom sektoru, i svakako da je jedna od važnih tema u okviru transparentnosti i odgovornosti upravo pravo medija na izvještavanje o krivičnim postupcima, a svakako u skladu sa pretpostavkom nevinosti, ona podrazumijeva da mišljenja i informacije o krivičnim postupcima koji su u toku, mogu biti predočena kroz medije samo tamo gdje ona ne prejudiciraju pretpostavku nevinosti osumnjičenog ili optuženog. I u ovom kontekstu bih postavila, imala pitanje za predlagača, obzirom da sam isto pitanje postavila predstavnicima Tužilaštva, imajući u vidu da Zakonom o krivičnom postupku su propisani razlozi zbog kojih se javnost može isključiti iz ovih postupaka, ili joj se može uskratiti da ima uvid u spise u tom postupku. Kako je moguće da pojedini mediji imaju kompletnu ili djelove dokumentacije iz pojedinih sudskih spisa za koje čak i same stranke u postupku još nijesu upoznate ili ako su upoznate, činjenica je da su takvi spisi pogrešno interpretirani u javnosti i stranke učesnici u postupku su nezaštićeni, ne mogu da reaguju, a njihova su prava prije svega zagarantovana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Pitam da li ovdje ima odgovornosti medija i da li će se tu individualizovati odgovornost onih koji su, očigledno dostavili takve podatke medijima. Imali smo razne primjere, prije svega i suđenja koja su zatvorena za javnost zbog maloljetnika, a zatim smo u medijima imali kompletne zapisnike koji su objavljeni. Činjenica je da se moraju uspostaviti valjana ravnoteža između potrebe za zaštitom s jedne strane sudskog procesa i sa druge strane slobode štampe i otvorene rasprave o pitanjima od javnog interesa, ali smatram da se o ovome mora voditi računa.

Samo sekundu, imam još jedno pitanje koje se tiče odnosa sa nevladinim organizacijama. Naime, u prošlogodišnjem izvještaju imali smo priliku da je ta saradnja bila dobra i da je ta saradnja nastavljena i u ovoj godini i da je projektom praćenja sudova u osnovnim sudovima, jasno uočen nedostatak minimuma koordinacije sudskih organa sa zakonodavnim strukturama, i da je to uzrokovalo ogroman broj upravnih akata koji su bili poništeni. Pa da li je po tom projektu, da li su rezultati tog projekta u 2013. godini dali rezultate.

I za kraj, zaista bih zamolila kolege, pošto je tokom cijele rasprave o radu suda više puta pominjan politički pritisak, da se prosto i mi sami uzdržimo kroz naše diskusije od pojedinih izjava i rečenica, jer ove diskusije slušaju i sudije. Imali smo prije neki dan da se sudije Ustavnog suda nazivaju "oni tamo", praktično demonstriranje pritiska je bilo u ovoj sali, ako sudija presudi tako znači da je pod uticajem režima, pa bih zamolila kolege da se makar mi u svojim diskusijama oslobodimo tog pritiska koji možda i nesvjesno vršimo na sudije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Mislim da, kolegice Šćepanović, možemo da komentarišemo rad onih koje smo mi birali.

Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Ja sam toga potpuno svjesna i ja sam istakla da svi mi ovdje ukazujemo i na nedostatke u radu i pohvaljujemo ono što je dobro, ali prosto pojedine rečenice naših kolega ispadaju iz tog konteksta i demonstriraju, čak pravi pritisak na sudije i na rad sudija.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Da li želite sad da odgovorite na ova postavljena pitanja, gospođo Medenica. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Ja ću početi od izlaganja poslanika Kneževića, žao mi je što ga nema u sali, i imam obavezu da odgovorim.

On je govorio o različitosti i nedosljednosti u izricanju kazni zatvora za krivična djela proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga. On je pokušao to ilustrovati primjerom, i ja mogu da se saglasim sa njime da sam i ja u nekim slučajevima primijetila da doslednost u izricanju krivičnih sankcija za ovu vrstu krivičnih djela nije bila baš na nivou.

Svaki sudija je samostalan u svom radu, on vrši individualizaciju sankcije, odnosno kazne i on cijeni okolnosti zbog čega jedna kazna može biti veća ili manja. I niko u njegovoj odluci, u tom dijelu, ne može jednostavno uticati, može u višoj nadležnosti po žalbi takvu odluku promijeniti. Ali, ako je odluka donešena u žalbenom sudu ona se više kao takva ne može promijeniti.

Ja bih, na račun ove konstatacije, a kasnije i onoga što je gospodin Perić rekao da nema velikih kazni za krupne slučajeve, da on jednostavno smatra da je kaznena politika, bez obzira što je konstatovano da je ona pooštrena, da ona uopšte nije pooštrena, samo išla jednim argumentom protiv, a to je: U ovom domu je donešen Zakon o amnestiji prošle godine i stupio na snagu 15. avgusta. Vi ste ga, uvaženi poslanici, izglasali i taj Zakon je amnestirao 1.276 lica kojima su sudovi izrekli kazne zatvora. 25% su oslobođeni oni koji su imali duže vremenske kazne, a svi oni koji su bili osuđeni na kaznu zatvora tri mjeseca, oni su ostali nekažnjeni.

Poslije ovakve činjenice i činjenice koju ću morati, evo ovdje reći, nekada davno 2001. godine izrekla sam dvije smrtno presude kao sudija Višeg suda, nakon toga je smrtna kazna ukinuta, osuđeni su na 20 godina, a samo su izdržali 11. Šta tražiti od sudske vlasti? Da izriče kazne, a da ih aktom amnestije opet neko oslobađa. Da li te sudije u jednom trenutku budu zbunjene, da li su oni oštrica represije, ili pak njihove kazne u svakom trenutku može neko drugi da kreira. Kod ovakve politike onda nemojte očekivati ni pooštavanje kaznene politike.

Ja ću vam ovdje pokazati jednu odluku koja je nužno iz ovoga zakona o amnestiji izašla, a to je određenom licu za teško ubistvo amnestirano odnosno oslobođeno pet godina zatvora, za to što je napravljena greška prilikom donošenja Zakona o amnestiji. On je djelo počinio 93. godine, i on je oslobođen pet godina već utvrđene kazne zatvora. Tako da moramo biti oprezni kada zahtijevamo od sudovima pooštrenu kaznenu politiku, da slijedimo i mi tu kaznenu politiku i da dajemo puni doprinos, da svi oni koji su osuđeni da budu i upućeni na izdržavanje kazne, a ne privilegovani.

Gospodin Perić je rekao da građani nemaju povjerenja u sudstvo. Gospodine Periću, čini mi se da imaju više u sudstvo nego u Parlament, zadnje je istraživanje pokazalo. Pa ajmo da se borimo i vi i mi da građani imaju veće povjerenje.

Krupan slučaj u crnogorskim sudovima u specijalizovanom odjeljenju vidite koliko ima tih krupnih slučajeva. Koliko optužbi, toliko presuda. Mi imamo dva aktuelna predmeta oko čega se sve vrti u organizovanom kriminalu Kalić - Šarić, korupcija Zavala – Košljun. Imamo li još koji? Ne vidim nešto značajno gdje bi bila javnost nešto posebno zainteresovana. Kada bi ih imali 50 onda jedan ukinuti predmet ne bi mnogo značio niti potresao. Nas struku i te kako interesuje. Svaki predmet bi trebalo da je imao svoj kvalitet i da ima konačno ishodište. Međutim, Zakon predviđa drugostепенost i predmet, odnosno presuda ima pravo da se ispita i ne daj bože da je svaka optužba osuđujuća presuda.

Kada je poslanik Knežević rekao da mi pumpamo statistiku sa krivičnim djelima iz oblasti organizovanog kriminala, ja ću reći da mi ne podižemo optužnice, optužnice podiže tužilac. On je podiže za organizovani kriminal. Tokom pretresa se utvrdi da nedostaju osnovni elementi koji čine tu kvalifikaciju i donosi odluku za ono što je utvrdio.

Prema tome, u tom dijelu ne može se to dati sudu ...

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Gospođo Medenice, samo da vas upozorim na vrijeme, znam da je bilo obilje komentara i konstatacija, ali da pokušate da se fokusirate na ono najvažnije da bi ipak poštovali vrijeme.

VESNA MEDENICA:

Što se tiče poslanika Zarubice, što se tiče besplatne pravne pomoći, sudovi su omogućili da u svim sudovima u Crnoj Gori postoje kancelarije besplatne pravne pomoći. Činjenica je da najmanje građani sa sjevera koriste besplatnu pravnu pomoć, što je malo intrigantno s obzirom na njihovu platežnu, da ne kažem moć, nego nemoć. Očigledno da ili ne znaju dovoljno za taj institut ili nasilje u porodici, bez obzira da li žrtve imaju uslova za besplatnu pravnu pomoć, predložila bih da se svima pruži besplatna pravna pomoć.

Oko ovoga što je poslanica Šćepanović mogu kasnije da ne bih vrijeme uzimala. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Hvala vam, daću vam kolega Pavloviću, ali prije toga da pozdravimo djecu koja su ovdje sa nama i danas, djecu osnovnih škola da ih pozdravimo, oni zaista pažljivo prate naš rad.

Tražili ste proceduralno. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče Parlamenta. Vama se obraćam iz razloga što je gospođa Medenica komentarisala izlaganje odsutnog gospodina Kneževića, da upoznate naše goste da, osim ovoga dešavanja u plenumu, postoje i druga dešavanja, radna tijela itd, i da ih zamolite da ukoliko imaju neki komentar na izlaganje, da to

odmah urade nakon izlaganja, jer mislim da nije korektno da se u odsustvu gospodina Kneževića pobijaju njegove temeljne tvrdnje.

Pošto gospodin Knežević nije ovdje, ja ću vam, gospođo Medenica, samo navesti dva primjera koja jako dobro ilustruju one tvrdnje koje je gospodin Knežević iznio.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Pavlović, ne možete proceduralno, a da govorite o...

KOČA PAVLOVIĆ:

Ovdje se procedura uglavnom zloupotrebljava, ja bih je sada zloupotrijebio, ali samo za dvije. Imate slučaj gospodina Rasovića, pokojnog, koji je ubijen bez ikakvog motiva, gdje se potpuno jasno prepoznaje da je to plaćena likvidacija i ubica je osuđen na 15 godina. Imate drugi slučaj ubistva motivisanog zaštitom časti i obraza u kome ste vi bili direktno zainteresovani. Suđenje koje je bilo zatvoreno za javnost i đe je čovjek koji je branio čast svoju i svoje porodice osuđen na 40 godina. E to je ilustracija vašeg pravosuđa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite, poslaniče Periću. Bila je zloupotreba, naravno, nije prvi put da zloupotrebljavamo, razni poslanici. Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Ono što je temeljni problem crnogorskog pravosuđa je ovdje inicirano i od poslanika DPS-a da se ne komentariše. Politički pritisak jeste apsolutno najveći problem crnogorskog sudstva. I najveći problem se i najviše mora komentarisati.

Međutim, sa druge strane ono što je u cijeloj ovoj priči bitno da ne mijenjamo teze, pooštrena kaznena politika, ja nisam pozivao na nju, mogu se i prema tome odrediti, ali sam ja pitao za koga, za sitne švercere, za ljude koji ukradu 100, 200 ili 300 eura, za ljude koji su možda i ovisnici pa su uhvaćeni sa 10, 20, 30 ili 50 grama heroina, kokaina, čega god. Ako je pooštrena kaznena politika onda prema svima.

Je li moguće da Crna Gora bude jedina zemlja u okruženju koja nema nijednu osuđujuću presudu prema bilo kome visokom dužnosniku sadašnje ili bivše Vlade? Je li moguće da korupcije nema apsolutno nigdje u vlasti, da smo mi jedini taj sistem? Da pomenem konkretne slučajeve - šta je sa Avalom i Zavalom, gdje su ishodišta tih afera, slučajeva, kako god ih zvali?

Vi ste, gospođo Medenica, slobodno mogu reći, alfa i omega crnogorskog sudstva gotovo punu deceniju i nemoguće je da niste upoznati sa tim slučajevima, apsolutno je nemoguće.

Koleginica Jasavić je govorila o ratnim zločinima i da imamo skandalozne presude. O tim slučajevima mi govorimo. O onima koji utvrđuju, ako hoćete i multukulturni sklad Crne Gore i sa druge strane koji jasno šalju poruku da se korupcija na visokom nivou ne isplati. Nijeste mi naveli nijedan slučaj iz oblasti korupcije u javnim nabavkama, iz oblasti korupcije na visokom nivou. Ne postoji nijedna presuda i vi uvijek imale alibi, tužilaštvo nije spremilo slučaj. Vraćam se na aferu "snimak". I kada imate ne

samo od tužilaštva, nego od javnosti, od medija, korpus delikti, niti ima kvalitetnih optužnica, niti ima konačnih ishodišta u adekvatnim presudama. To da se vi takmičite sa Parlamentom u stepenu nepovjerenja, vjerujte da nije dobar trag. Sudija je maltene bog u nekim situacijama, koji presuđuje o životu i o smrti i ne mislim da apsolutno nije adekvatno da se vi upoređujete sa političarima koji su, uz dužno uvažavanje svakoga, ali opet okrenuti ka dnevno-političkim stvarima. Vi bi trebali da se usmjerite ka vječnosti.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Mislim da je zadatak svih nas da podižemo povjerenje u našim institucijama u kojima se nalazimo.

Kolega Labudović, kako sam najavio ima riječ, a neka se pripremi poslanik Obradović.

Izvolite, poslaniče Labudović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, gospođo predsjednice Vrhovnog suda, persono ped kojom u zemljama koje imaju dugu pravnu tradiciju i koje znaju šta je pravo i pravda, drhte i polažu zakletve i predsjednici država.

Veoma je inspirativno 20 dana prije 2015.godine raspravljati o nečemu što se desilo 2013.godine. I to u situaciji kada je život takav da melje i da čovjek nije u stanju da se sjeti ni onoga što je bilo juče, mi treba da se sjetimo šta je bilo prije dvije godine i onda nam jedino ostaje ovaj vaš podsjetnik koji ste ovako fino upakovali da se njime bavimo i poslužimo.

Ja ću upravo o jednom podatku koji sam našao u njemu, koji je juče ovdje istaknut, a to je da je u toj godini gotovo svaki sudeći sudija imao 430 predmeta. Kada sam podijelio to sa onim danima kad sudovi rade, uključujući odbore, ispalo je gotovo po dvije presude dnevno. Doduše, ja znam ažurnost crnogorskih sudova kad hoće, sjećam se one situacije, je' tako bješe, kolega Veljo, 14.000 predmeta za 48 sati, 15.000, ali mi se ovo čini ipak previše za kvalitet. Međutim, teško je, ali hoću da budem pošten do kraja, u organizmu koji je obolio od kancera i to u fazi metastaze tražiti zdrave organe i hoću, odajući poštu i skidajući kapu pred velikim brojem časnih i poštenih sudija koji svoj posao rade kvalitetno, časno i profesionalno, da upozorim na one dvije koje govore nažalost o onome sa čime se mi suočavamo, a to je da je dovoljna jedna trula jabuka pa da ošteti čitavi trap, ili da se poslužim terminologijom kojom se služi predsjednik ovog doma - da su dovoljne dvije trule daske, pa da se propadne kroz pod. E, pa, poštovani građani, poštovana gospođo Medenica, mi smo odavno u podrumu, po mnogo čemu, pa i ovdje.

Da bih ilustrovao situaciju u kojoj se mi nalazimo, a to je situacija u kojoj se permanento obnavlja klima u kojoj građani treba da shvate da jesu formalno ravnopravni pred Ustavom i pred sudovima, da postoje neki koji su puno ravnopravniji i koji su nedodirljivi i zaštićeni od svega i svačega. Ja ću se opet osvrnuti na jednu vašu rečenicu iz izvještaja, a to je da doživljavate permenentni pritisak od ovoga doma. Izgleda da je „imperija uzvratila udarac“.

Da posjetim građane, desio se paradoks kakav nijesam našao listajući sve što mi je bilo dostupno, a to je da je osuđena ni manje ni više nego Skupština. Da pojasnim.

Izvjesni gospodin čije je ime, poštujući kodeks koji smo uvojili a i mentalnu higijenu ovoga doma, neću da pomenem, a koji je i te kako dobro poznat gospođi Medenici zbog činjenice da je pokušao da mimo regula koje važe ovdje i važe za nas poslanike, učestvuje u radu radnog tijela, jer se ticalo njegovog ličnog interesa, zamoljen uljudno, najljudnije što se može, da napusti Skupštinu, presavio tabak, tužio Skupštinu i sud je presudio da je Skupština povrijedila njegova ljudska prava.

Gospođo Medenice, Vi ste najviša sudska adresa u ovoj državi, pa niste u ovu Skupštinu banuli kao hajduk kada je vama milo, nego ste čekali uljudno da vas pozovemo, pa i kada smo vas pozvali ne ponašate se ovdje kao hajduk nego poštujete pravila ovoga doma koja vas čine uvaženom, ali ne i ravnopravnom sa nama, jer je ipak ovo naša kuća.

S druge strane, zamislite da ja kao poslanik upadnem na neko suđenje tamo za koje sam zainteresovan i onda da počnem da se svađam sa advokatima, da pitam optužene, da maltretiram predsjednicu ili predsjednika vijeća i tako dalje, bez obzira na imunitet više sam nego siguran da bi me oni vaši „đeveri“ u trećom minutu izbacili iz suda. Da obrnem ploču.

Poslanik Janko Vučinić, iza čijeg izbora u ovom domu stoji 70.000 građana, probao je da uđe u Vladu Crne Gore, da porazgovara o sudbini ljudi koji su umirali ispred njenih vrata. Znaete šta je bio konačan odgovor - vaš sud je tražio da mu skinemo imunitet da mu se sudi, a nije sudio Vladu zato što je uskratila njegova osnovna ljudska i poslanička prava. E, pa, gospođo Medenica, to je taj podrum u kome se mi nalazimo, u kome se ne vidi svijetla, a sve iz razloga da se atmosferom straha koja se pokušava održati u Crnoj Gori, straha kojim vi hranite vaš strah od silaska sa scene, jer će za mnoge taj silazak sa političke scene koji je neminovan značiti odlazak u onu ustanovu kojom prijetite nama, da se to održi što duže može.

Gospođo Medenica, bio sam i u tome podrumu o kojem je bilo juče riječi, prošao to sve o čemu ste juče ovdje govorili, šest mjeseci ležao u zatvoru, 16 godina se sudim sa vama, a evo me živog.

Poštovani građani, vama se obraćam. Jednom davno, ja pamtim to vrijeme, pamтите i vi, bila je parola u koju sam nažalost i ja vjerovao, da godine počinju januarom. Budite sigurni, i dalje počinju januarom i ima januara mimo januara.

Gospođo Medenica, budite sigurni, sve reforme, sve to što radite i pokušavate da uradite ne može dati rezultat, jer iz podruma se ne izlazi reformama, iz podruma se izlazi tako što se razbijaju vrata, i to je demokratski, i to je ljudski, a svaka cijena i pravo na izbor, pa i onaj ljudski, najosnovniji, mora da se plati. Ja sam je platio, a budite sigurni da ima na desetine i desetine hiljada građana Crne Gore koje ne možete da uplašite i koji su spremni da plate tu cijenu. Zahvlajujem.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Labudoviću.

Poslanik Obradović ima riječ, a neka se pripremi poslanica Marković.

Izvolite, poslaniče Obradović.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Uvaženi gospodine Mustafiću, uvažena gospođo Medenica, poštovani gospodine Vukčeviću, poštovane kolegice i kolege, uvaženi građanke i građani Crne Gore,

Veoma je važna sudska funkcija i podjelom vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, mi dajemo jednu nezavisnost sudskoj funkciji i smatram da je ona obezbijeđena i da taj jedan veoma odgovoran posao sudije u Crnoj Gori rade na visokom nivou. Ako je Bog na nebu, sudovi, odnosno sudija je na zemlji, jer Isus Hrist kaže: "Nemojte da sudite da vam se ne bi sudilo", a sudija mora da sudi časno, pošteno, zakonito, odgovorno, da dva puta mjeri a jednom da siječe, jer je ljudska sudbina u njegovim rukama. Mišljenja sam da su naše sudije vaoma kvalitetne. Rekao sam da je to veoma odgovoran posao i znamo ono pravilo da je bolje stotinu krivih osloboditi, nego jednog nevinog osudi. Znači, sudija mora da utvrdi činjenično stanje, da utvrdi da li je optužnica zasnovana i na zakonu utemeljena, da rasvijetli svaki dokaz pojedinačno i u međusobnoj vezi sa svim drugim dokazima, da na osnovu toga donese zakonitu presudu i u tom postupku zaista da rasvijetli sve činjenice značajne za odlučivanje i za razrješenje predmetne stvari.

Osnovni sudovi u Crnoj Gori, Viši, Privredni, Apelacioni, Vrhovni sud i Upravni sud zaista su postigli zapažene rezultate, s tim što vidimo da je ponajbolje rezultate postigao Upravni sud, ali naravno, tu zavisi od same težine predmeta koji se rješava. Ipak, ima i onih sudija koji nijesu dorasli svojoj funkciji, ali bilo je slučajeva da su se oni razriješili na zahtev onih koji vrše nadzor nad njima i naravno da to treba da se prati, a svaki sudija ima određenu normu koju treba da izvrši, a i drugostepeni organi su tu, odnosno više sudske instance koje prate njihov rad po žalbama i koji rješavaju da li su oni uradili presudu u svemu, donijeli sudska odluku u skladu sa zakonom ili ne i po tom pitanju su potpuno u jednoj kontroli.

Smatram, bez obzira na norme koje postoje, da bi možda trebalo povećati broj sudija, ne za veliki broj ali povećati, jer imamo upućivanje sudija u sudove koji ne mogu da stignu da postignu kvalitetne rezultate. Mi imamo dosta nezaposlenih, recimo u lokalnim samoupravama, koji ne daju nikakav doprinos, a ovamo štedimo na broju sudija. To je moje mišljenje.

Imao sam čast i zadovoljstvo prije par godina da razgovaram sa predsjednikom Vrhovnog suda i vrhovnim državnim tužiocem jedne od država u Sjedinjenim Američkim Državama i oni su istakli da kod njih se predmeti završavaju za petnaestak dana, najsloženiji za dva tri mjeseca, ali je sasvim drugačija pravna praksa, jer u tim najtežim slučajevima i ostalima, posebno u najtežim, oni zasijedaju svakog dana, što je dobra praksa jer često sjećanje blijedi kod svjedoka i tako dalje, pa u tom pravcu možda bi moglo i kod nas nešto mijenjati.

Želim da istaknem da zaista sudovi, po mom mišljenju, rade kvalitetno, ali se takođe slažem da bi možda u sučajevima nelegalnog korišćenja droge, odnosno dilovanja droge, onima koji to rade da se zaista izrekne najveća mjera sankcija za istu, jer to je velika opasnost za svaku državu pa i našu, za potomstvo, za našu djecu, jer ima dosta droge oko škola i tako dalje, treba to suzbiti u najvećoj mogućoj mjeri. Takođe, nešto moram da istaknem vezano za reformu koja se priprema, vezano za Privredni sud u Bijelom Polju. Ne znam da li će on nastaviti da radi ili ne, ja bih volio da nastavi. Ako reforma ukazuje da nema potrebe, nadamo da ćete se složiti sa tim, ali zbog sudija i zbog tih ljudi koji rade u Sudu, zbog devet opština koje opslužuje ovaj sud, zbog građana sjevera da ne dolaze u Podgoricu da rješavaju svoje predmete vezano privredne stvari, volio bih da ostane ako je ikako je moguće da funkcioniše Privredni sud u Bijelom Polju.

Takođe, ističem da je nešto što je dobro, a to je Zakon o upravnom postupku i to bi dobro bilo da se uvede u Krivični zakonik, a to je da ista pravna stvar se ne može različito rješavati, jer imamo slučajeve da ista pravna stvar, ako je predmet kod različitih sudija, da različito presude i po žalbi da više...a što su u pravu da nijesu vezani sudskom odlukom. Dakle da bude jednobrazno uvijek u tim slučajevima odrađeno, to je sad uvršteno u Zakon o upravnom postupku i mislim da je odlično rješenje.

Na kraju, izvještaj je veoma kvalitetan, precizan, objektivan i isti ću podržati. Zahvaljujem za pažnju.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Riječ ima poslanica Danijela Marković, a neka se pripremi poslanik Bulatović. Izvolite.

DANIJELA MARKOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani gosti i građani Crne Gore,

Izvještaj o radu sudova Crne Gore za 2013.godinu, kao i Izvještaj o radu Vrhovnog državnog tužilaštva, ne sadrži neke veće razlike od izvještaja za 2012.godinu, jer je opterećen statistikom i tabelarnim prikazima bez razmatranja stvarne problematike koja iziskuje veću analizu pojedinačnog stanja po sudovima, a osobito osnovnim, u cilju prepoznavanja opštih problema i pojedinačnih svakog suda.

Prema izvještaju, crnogorski sudovi počeli su izvještajnu godinu sa 34.859 neriješenih predmeta, odnosno zaostalih predmeta, a primili su 114.000, završili sa 112.549, pa je ostalo 37.000. Znači nije mali broj koji je ostao u odnosu na riješene predmete.

Ja ću se zadržati na krivičnim djelima protiv života i tijela. Pred osnovnim sudovima ukupno je u radu u 2013.godini bilo 789 predmeta, riješeno je samo 471. Znači da je ostalo neriješeno 318 predmeta. Takođe zabrinjavja činjenica da je kao u 2012.godini podatak, da broj neriješenih krivičnih predmeta kod Višeg suda u Podgorici, Bijelom Polju, na kraju 2013.godine iznosi 65,77%. Visok procenat od ukupnog priliva predmeta, iako je priliv predmeta bio manji u odnosu na 2012.godinu, tako da je taj broj ostao dosta velik. Tako Viši sud u Podgorici na dan 31.12.2013.godine ima 109 predmeta u radu, a koji se odnosi na krivična djela protiv života i tijela, a riješeno je samo 54, a neriješeno ostalo 50. Znači, 50,46% je ostalo neriješeno. Kod Višeg suda u Bijelom Polju bio je u radu 21 predmet, od istih je riješeno 10. Procenat neriješenosti preko 50%. Više je kao pitanje, kolega Obradović je pomenuo ukidanje Privrednog suda u Bijelom Polju, smatram da ne bi bilo cjelishodno, jer taj sud u 2013.godini je dosta dao dobre rezultate, čak bolje nego Privredni sud u Podgorici, jer ukidanjem privrednog suda u Bijelom Polju, gradovi sjeverne regije, ionako nerazvijene i zapostavljene i zaobiđene u ulaganju i u svemu bili bi dovedeni u položaj da privredna društva, institucije, građani, investitori moraju doći do Podgorice da bi svoje sporove rješavali, a to iziskuje velike troškove.

Na organizaciji sudova, gospođo Medenice, ne treba da štedite, kao ni na zarade nosilaca sudijske funkcije kao ključne funkcije. Iako ovdje mnogo puta čujemo da su sudijama plate velike, nijesu. S obzirom da bi mogli od njih očekivati nezavisnost u njihovom radu, plate sudijama nijesu velike. A da ne pričamo o zaradama administracije,

koje su jako niske, na margini, jer sam mnogo puta prisutna kada primaju te plate, oni ne mogu čak ni kredit da otplate. To je totalno zapostavljeno. Ne treba štedjeti ni na opremanju sudova, jer to je ogledalo, ipak, svih nas, što je prepoznat problem u skoro svim sudovima u Crnoj Gori, oni ne raspolažu prostorom za prisustvo javnosti suđenju, što je elementarno, nijesu uređeni kako tim institucijama dolikuje, znači mnogo, mnogo stranaka bi bilo prisutno i mnogo građana suđenjima, ali nema gdje da stane, jer to su obično neke sobe od 12 m2 gdje jedva stane punomoćnik, stranke i suprotna strana.

Istakla bih jednu nelogičnost koja je već više godina prisutna u radu naših sudova, upućivanje sudija osnovnih sudova na rad u višim sudovima, iako ćete mi vi odgovoriti da je to u skladu sa članom 42 i 43 Zakona o Sudskom savjetu i radi pomoći zbog efikasnosti. Takođe, nema analize razloga za ukidanje presude, već samo statistički podaci, pa zato nemam pregled po osnovu koga bi se mogao utvrditi kvalitet presuđenja. Znači, ne vidi se kvalitet, jer oni mogu da imaju dosta maličnih predmeta, a da parničnih nijesu završili, ili predmeta male vrijednosti.

Ukidanje prvostepenih sudova od strane viših sudova po dva puta i ukidne razloge drugostepenih sudova koji su naloženi prvostepenim sudovima, a ovo radi ujednačavanja sudske prakse i jednakosti građana, jer često se događa da po jednom istom pravnom i činjeničnom osnovu prvostepeni sudovi donesu presudu, potvrde viši sudovi, ali poslije toga dolazi do ukidanja, odnosno odbijajuće presude viših sudova, tako da mnogi građani ne mogu da razumiju, ako sudovi sude po stavovima. Odjeljenja sudijske prakse nijesu dala neke rezultate u uravnotežavanju tih presuda.

Posebnu pažnju sudovi treba da vode prilikom imenovanja vještaka, jer je poznata činjenica zbog njihove ... davanja oprečnih, kontradiktornih nalaza i mišljenja sa spisima predmeta i sa uviđaja je često uzrok nekvalitetnih presuda, a i ekonomskog iscrpljavanja stranaka, plaćanja drugog vještaka i tako u krug.

Ni u izvještajnoj godini nema presude za krivična dela korupcije na visokom nivou. Samo nemojte kao u prošlogodišnjem izlaganju u ovom domu, a rekli ste već, rekli ste već da nema presude bez optužbe, koliko optuženih toliko i presuda.

Kada govorimo o nezavisnosti sudija kao nosilaca i garanta pravičnog suđenja i opšte pravne sigurnosti, a tim i vladavine prava, mogu reći da sudije osnovnih sudova nisu u potpunosti nezavisne već čekaju, osluškuju mišljenje uvijek neposredno višeg suda, a viši sud ako zauzme stav po određenoj vrsti predmeta svoje mišljenje drastično mijenja, uprkos činjenici da je prije toga po istom osnovu donio potvrđujuće presude.

U ovom izvještaju potencira se da "treba ojačati samostalnost i nezavisnost sudske vlasti od ostalih grana prava, a naročito zakonodavne grane vlasti, koja iz dana u dan samostalnost sudske vlasti urušava kroz radna tijela i usvojene zaključke, odnosno usvojene zakone, koji direktno utiču na samostalnost i nezavisnost treće grane vlasti, a koje ne korespondiraju sa ustavnom podjelom vlasti".

Zašto nam objašnjavate da je to negativan uticaj zakonodavne vlasti na sudsku vlast? Ne tražite valjda, gospođo Medenica, da donosimo zakone po vašoj volji. Zakoni se donose zna se kako i zbog čega.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Naravno da imamo toleranciju i dozvoljavamo prekoračenje, apsolutno svim poslanicima, ali da vodimo računa samo o tome makar da pokušamo biti u tih 30

sekundi prekoračenja ili minut najviše, a ne da odužimo previše. Naravno, razumijemo, vi ste novi poslanik.

Kolega Bulatović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Pavlović.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo, gospođu Medenica, gospodine Vukčević,

Prosto sam se javio da samo nekoliko stvari kažem. Prva priča o institucionalnim promjenama i evropskim kriterijumima svela se na činjenicu da je Demokratska partija socijalista ostvarila punu kontrolu nad Ustavnim sudom, nad Tužilačkim savjetom i nad Sudskim savjetom.

Ustavni sud je institucija koja služi Demokratskoj partiji socijalista kad ostane u manjini, da promijeni ono što se desilo, to je slučaj sa Zakonom o finansiranju političkih partija, to je slučaj sa nizom osuda. Gospođu Medenica, volio bih da prokomentarišete odluke Ustavnog suda u poništavanju nekih apresuda ili odluka Apelacionih i drugih sudova.

Pod broj 2. Ono što je ovdje rečeno jeste, rekli ste da je veoma važno kakve su obrazloženja Tužilaštva. Ja sam shvatio šta ste vi rekli. Rekli ste da možda Tužilaštvo koje i ne pokreće neke procese i ne procesuiraju neke slučajeve, a kada ih procesuiraju ne argumentuje na način da može doći do kvalitetne osude. Molio bih da se to na jedan način prokomentariše jer dolazimo do pitanja međusobnih odnosa niza institucija u Crnoj Gori, a na kraju lanca borba protiv korupcije, organizovanog kriminala, krivičnih djela je sud koji treba da da pravosnažne sudske presude, ali pojavljuje se Policija i Tužilaštvo u tome lancu.

Vi ste saopštili, ja sam vas čuo dobro i shvatio sam veoma dobro što ste rekli, a to je da imate dosta neargumentovanih obrazloženja od Tužilaštva i naravno, to sam shvatio šta ste htjeli reći. Međutim, juče je ovdje Vrhovni državni tužilac rekao sljedeću stvar u završnoj riječi, dva puta je na tu temu govorio pozivajući se na stavove Evropske komisije, izrazio žalbu da najmanje prijava dolazi od Policije. Vi ste ovdje dakle prebacili jedan dio odgovornosti kada je u pitanju borba protiv korupcije i organizovanog kriminala na Tužilaštvo, Tužilaštvo je to prebacilo na Policiju apostrofirajući da ono što oni moraju da rade po zakonu na osnovu sopstvene inicijative oni to nijesu realizovali, to je moje ubjeđenje. Volio bih da se to, pošto je jedno za drugim bilo u dva dana, razriješi. Zbog čega? Ja mislim, tvrdim i ubijeđen sam ponavljajući onu tezu koju sam na početku rekao, da su ustavne promjene rezultirale punom kontrolom DPS-a nad Ustavnim sudom, prije svega, sudskim i tužilačkim savjetom, da je riječ o tome da u vrhu Demokratske partije socijalista, u vrhu Vlade, personalno kod predsjednika Vlade ne postoji spremnost politička volja i opredjeljenje da se bori protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Vi ste ovdje rekli jednu stvar sa kojom se ja slažem. Ako gledamo istraživanja javnog mjenja, da je malo povjerenje u Parlament. Ja bih otišao dalje, stvara se odioznost prema političkim partijama i stvara se odioznost na isti način prema svim političkim partijama, ili se želi stvoriti taj utisak, pa je vladajuće partije koje tvore Vladu u koje se nema povjerenje imaju podjednak nizak rejting kao i opozicione ostale partije. To je pokušaj da se stvori da smo svi mi isti u Crnoj Gori. Nijesmo, nijesmo isti. Izvor korupcije i organizovanog kriminala i neodgovornost se nalazi u samom vrhu vlasti. Ako

postoji razlika, a postoji, postoji makar u tome da odgovornost za te stvari snosi sam vrh, vrh vlasti.

Šta od nas traži Evropska komisija? Evropska komisija i Evropska unija traži presude za korupciju na visokom nivou. I kažu da ih nema. Ali, nema ni procesuiranih slučajeva za šta je odgovorno Tužilaštvo. Shvatio sam juče, kao što sam shvatio mnogo godina prije toga, da neće biti elemenata da se to unaprijedi. Vi dobro znate slučaj Telekom, započeo je u vaše vrijeme dok ste bili Vrhovni državni tužilac, to traje još do dana nadašnjeg. Ja vjerujem da je to paradigma nečega što znači nedostatak spremnost i volje da se stvari riješe, makar u dijelu onog koji se tiče pranja novca kada je iznešeno dva miliona evra iz jedne banke. I ništa se gore nije desilo u trenutku kada je direktor te banke napustio kontrolno saslušanje. Kada je ponižen ovaj dom, kada je uništen sistem kontrolne uloge i potpuno je u pravu oni koji percipiraju da ne treba da imaju ugled, da Skupština ne treba da ima ugled jer mi nemamo naprosto moć.

Ovo što se dešava zadnjih dana govori da je rasulo u Crnoj Gori. Jedna politička, navodno svađa o najtežim ocjenama između predsjednika države i predsjednika Vlade. O čemu mi pričamo, o Evropskom putu. Vrhovni državni tužilac je to ignorisao.

Znate gospođo Medenica, kada je predsjednik Vlade, završio s time, rekao da on zna ko je nalogodavac ubistva Duška Jovanovića. Ministar unutrašnjih poslova je rekao da je to njegov politički stav. Ne može predsjednik Vrhovnog suda da ima svoj slobodni politički stav kao što predsjednik Vlade kad iznese stav te vrste, to nije politički stav. I završilo se na sljedeći način - Vrhovni državni tužilac je pokrenuo priču o službenoj zabilješci koja je nestala od policije, Tužilaštva i Suda. Službena zabilješka koja daje sve elemente da se zna šta je bilo sa tim ubistvom, ko su nalogodavci, odnosno ko su izvršioi itd. I šta se desilo, Duška Jovanovića, znači ubistvo Duška Jovanovića, itd. Tako da taj slučaj, slučaj Kalić, maloprije ste rekli, Šarić, itd. nisu bilo kakvi slučajevi. Ako su pali ministar unutrašnjih poslova, direktor Uprave policije, direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost vezano za aferu „listing“ i ako je veza tih ljudi direktno sa najmoćnijim ljudima u ovoj državi, to nisu bilo koji slučajevi. To direktno vodi do nečega što može da znači aktiviranje klauzule, balansa, zaustavljanje procesa pregovaranja. Ja gospođo Medenica mislim da gospodin Đukanović ne želi evropsku agendu. On želi da se ona što sporije ostvaruje ili da se uopšte ne ostvari.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bulatoviću.

Poslanik Pavlović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Sekulić.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče,

Ja moram reći da je moja motivacija da danas uopšte govorim o ovom izvještaju koji je kao i borjni prethodni, jedna lažna slika jednog katastrofalnog stanja koje postoji u našem sudstvu. Dakle, da je moja motivacija da uopšte govorim, jer sam u dosadašnjim raspravama kroz sve ove godine, shvatio davno da je potpuno iluzorno bilo šta govoriti o ovome.

Moja motivacija je u dobroj mjeri lična. Ja želim da se obratim gospodinu Vukčeviću, osobi koja je sa zavidnim akademskim bekgraundom došla ponovo na ovaj brod zvani DPS, ukrcala se po mom mišljenju na Titanik, prije pet minuta nego što će

krenuti na svoj put i učestvuje u nečemu što ozbiljno dovodi, dakle u jednoj politici, ponovo učestvuje, aktivno učestvuje u jednoj politici koja ozbiljno dovodi u pitanje same temelje države Crne Gore. Ja to govorim za to što sam gospodina Vukčevića upoznao davno i upoznao ga kao čovjeka koji je, kao osobu koja je, nije osuđena da bude u politici, tj. ima i drugih opcija sa jedne strane, a sa druge strane ima vrlo istančan sluh da izađe iz politike koja postaje nakaradna, koja počinje da proizvodi samo štete i koja ide ka svome slomu. U tom smislu mi je jako jako neprijatno iznenađenje predstavlja ova uloga koju je gospodin Vukčević preuzeo, prihvatajući da bude, da učestvuje, prvo da kažem u nečemu što je prava politička šarada, govorim o onim kozmetičkim ustavnim promjenama koje su proizvele novi reformisani Sudski savjet, na čijem čelu je gospodin Vukčević koji, gle čuda su opet izabrali staru dobru V.M. Ovo ne pominjem, nemam ništa ličnog u tome, nego prosto mislim da je gospođa V.M. paradigma problema sa kojim se Crna Gora suočava i zbog koga prijeti, koji prijeti da zaustavi proces evropskih integracija.

Gospodine Vukčeviću, ja prosto bih volio da čujem od vas da li vi shvatate koja je uloga koju ste vi preuzeli. Da li shvatate koja je uloga koju ste vi preuzeli ulazeći na taj titanik koji u ovome trenutku zaista ne samo da kažem rasparčava zadnje preostale nepokradene nacionalne resurse nego ozbiljno dovodi u pitanje suverenitet i održivost ove države.

Znate li za izborne krađe, gospodine Vukčeviću. Ja mislim da bi morali da znate, bili ste dio te partijske strukture, znate kako ide sa izborima, i želim da vas pitam - Jeste li vi zadovoljni sa one dvije uslovne osude koje su se desile u Pljevljima nakon one eklatantne izborne krađe, nakon onoga eklatantnoga izbornog kriminala gdje su se parama od socijale kupovali glasovi u Pljevljima? Znate li vi za to? Jeste li vi zadovoljni sa tim uslovnim presudama, gospodine Vukčeviću. Ja sam potpuno zapanjen sa vašim ćutanjem kada je to u pitanju. Mada, moram reći, s obzirom na to šta se dešava u akademskoj sferi u zadnje vrijeme, kakvo urušavanje sistema visokog školstva se dešava. Postaje mi razumljivija vaša reakcija. Mi sada imamo, gospodine Vukčeviću, govorim vama kao čovjeku koji dolazi iz te akademske sfere, mi imamo jednu situaciju u kojoj se akademska sfera pokazuje kao najkorumpiraniji dio ovoga veoma korumpiranoga društva. Dakle, gospodine Vukčeviću, je li vi zaista mislite da je to što je ovo sudstvo kojim vi sada upravljate, napravilo te dvije uslovne presude u Pljevljima, da je to dovoljno da se vrati povjerenje u izborni proces. Pa, gospodine Vukčeviću, vi učestvujete u jednoj politici koja građane tjera na ulicu, koja ne dozvoljava da se bilo kakva istinska, u evropskom smislu, nezavisna, makar mrvu nezavisna institucija konstituiše u ovoj državi. Vi tjerate nas iz Parlamenta, vi gospodine i vaša politika tjera, obesmisllila je potpuno izbore.

Gospodine Vukčeviću, Crna Gora ima iskustvo slobodnih izbora samo u trajanju od tri sata. To je od onoga trena kada je čuveni hrabri, pošteni Bato Đurišić u Beranama upao u one vaše brloge političke, partijske tamo i zaustavio, dozvolite samo, svi su pretjerali mogu i ja. I zaustavio onu sramnu trgovinu ljudima, tj. glasovima u Beranama. Samo tri sata je bilo dovoljno da vas pobijedimo gospodine Vukčeviću. Zamislite da mi imamo cijeli jedan izborni dan. Vi ste gospodine Vukčeviću pravi organizator onoga što će se desiti, a desiće se, na ulici, a ne u institucijama jer institucije ne postoje. Pravi organizator toga i vinovnik je gospodin Đukanović i vi kao njegov administrativac. Vi u stvari nas tjerate na ulicu jer je to jedina institucija neokaljana u Crnoj Gori. I Pokret za

promjene je već rekao da će se pridružiti narodu u tome. Kolege iz Nove su takođe rekli, kolega Knežević i njegova struktura takođe je to jasno rekla, Demokratski front, gospodine Vukčeviću, vam to neće dozvoliti. Demokratski front i građani Crne Gore vam to neće dozvoliti.

Prema tome, dozvolite mi samo da završim, samo jednu rečenicu.

Gospodine Vukčeviću, vi ste čovjek koji dolazi iz Akademije, stručnjak za pravo, pa vi bi valjda morali da znate razliku između prava i pravde. Nemojte dozvoljavati da se na ovaj način u vašem prisustvu priča o tome o toj takozvanoj pravdi, takozvanoga demokratskog režima Mila Đukanovića.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Želite li, kolega Vukoviću, komentar? Izvolite.

FILIP VUKOVIĆ:

Da. Pomenuta su i Pljevlja i moja partija u negativnom kontekstu i pošto se vrlo često koriste figurativni termini. Titanik, koliko ja vidim ovdje je jedini Titanik upravo Demokratski front. Znači, ako je ko poljuljan u tome onda je to vaša politička grupacija sa kojom stalno pričate.

Što se tiče hrabrosti i tih nestandardnih metoda koje su dobile ime po Beranama, znači to smo vidjeli i u Pljevljima. I na žalost, ako to budu jedine metode i jedini argumenti opozicije za promjenu vlasti na bilo lokalnom ili državnom nivou, siguran sam da će ova koalicija biti još dugo na vlasti na svim nivoima.

Što se tiče tih famoznih stalnih optužbi o izbornim krađama, taj dan kada su bili izbori u Pljevljima, jedan poslanik koji je inače član jedne opozicione partije, u jednoj izjavi je izjavio kako se taj dan u CKB banci podižu pare da bi se kupovale lične karte. Ja nazovem direktora te banke, koji je inače pripadnik jedne opozicione partije i pitam - ko podiže pare? Kaže- vjeruj da nemam pojma, u banci sam, subota je bila uoči izbora. Policija traži i dobije podatke, pare je podigao član Demokratskog fronta 5.000 eura, u subotu iz CKB banke i to je dostavljeno Tužilaštvu. Pet hiljada eura, male pare, pošto malo imate glasača tamo. I nikome ništa se nije desilo. Znači, ta stalna spočitavanja i zamjena teza je u krajnju ruku nekorektna. E sad samo zavisi način, na koji način se to saopšti, da li više ili manje teatralno. Pošto sam ja inženjer i nemam te vrline i sposobnosti iskusnih opozicionih poslanika, vjerovatno to nije tako teatralno kao vi kada ste saopštili.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Vukoviću.

Kolega Pavlović, izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala dobrom momku Vukoviću i svim dobrim momcima njegovim prijateljima koji su malo poljuljani trenutno, ali hvala mu u svakom slučaju na ovoj šansi da ja odgovorim. Hvala vam što ste mi omogućili dodatno vrijeme da se obratim građanima.

Inače, što se ovoga tiče što ste vi pominjali vezano za Berane i vezano za Pljevlja, mi se, gospodine Vukoviću, zalažemo da se procesuiraju svi dokazi o trgovinama ličnim kartama, a u Beranama ih imamo toliko da vi predstavu nemate. Mi

tražimo to, gospodine Vukoviću, padosmo mrtvi tražeći da se to procesuirá. A rezultat ovoga pravosuđa je dvije uslovne kazne za ono zašto svi znamo da je bila izborna krađa u Pljevljima, a ni vi to ne demantujete. To ne demantujete ni gospodin Simović, bio je koordinator partijski vaš dolje. On zna odlično šta se dolje dešavalo. Kako su kupovani glasovi, sa parama od socijale. Pitajte ga, gospođu Medenica. Pitajte ga, gospodine Vukčeviću. Onda dođite sa konstituisanim stavom o tome da li su fer izbori u Crnoj Gori.

Gospodine Vukčeviću, mi nećemo više izlaziti na ove pokradene izbore, na ove pevare izborne. Mi nećemo više izlaziti na ove pokradene izbore, na ove prevare izborne, mi nećemo izlaziti. Mi jasno saopštavamo, gospođe Crnogorke i gospodo Crnogorci, Srпкиnje i Srbi, Albanke i Albanci, Bošnjakinje i Bošnjaci, Hrvatice i Hrvati, mi nećemo više izlaziti na ove prevarne DPS-ove izbore. Mi tražimo samo jednu stvar, elementarni demokratski zahtjev - fer i slobodni izbori prvi u Crnoj Gori. Do sada smo imali samo ta tri sata u Beranama i pobijedili smo, gospodine Vukčeviću, i pobijedili smo, i ti razlozi koje mi navodimo, ti zahtjevi koje mi navodimo su shvatljivi svakome u svijetu. Svi iz Evrope nam kažu potpuno razumljivo. Ništa drugo mi ne tražimo, nećemo da uzmemo vlast na ulici, mi tražimo izbore koje neće ... organizovati, koje neće koordinirati gospodin Simović, koje neće vaša Državna izborna komisija ocjenjivati i Ustavni sud ocjenjivati da li su dobri ili loši. I vaš nevladin sektor sa Pešićem na čelu neće poslije toga izlaziti sa analizama. Ne tražimo takve izbore, na takve izbore više mi nećemo izlaziti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite, pravo na kaznenu repliku, kolega Simoviću. Nemate pravo, kolega Vukoviću, izvolite sjesti. Kolega Simoviću, pravo na kaznenu repliku u trajanju od tri minuta. Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Ne znam da li je dobar termin kaznena replika. Možda bi mogli da razmislimo malo kada budemo radili na tom našem Poslovniku, posebno kada je u pitanju kolega Pavlović, da li ima te kazne na ovome svijetu koja bi bila primjerena u političkom smislu u odnosu za konstatacije sudove, stavove, osude koje on danas onako široko obasipa po svim institucijama u Crnoj Gori. Od predsjednika Vlade, do predsjednika Sudskog savjeta, predsjednice Vrhovnog suda i evo u zadnjem javljanju i do koordinatora u ime Demokratske partije socijalista za Opštinu Pljevlja.

U prvom javljanju kada je pominjao potpredsjednik Mustafić da ste prekoračili vaše vrijeme koje je dozvoljeno Poslovnikom za sve poslanike, kazali ste da ste pretjerali. Pretjerali ste sa vremenom, a ja vam kažem da ste vi pretjerali i danas kao i svih ovih prethodnih dana i u ukupnom vašem političkom angažmanu sa vašim kvalifikacijama, sa vašim nastupima, sa količinom, rekao bih, ne znam kako to da nazovem, političkog antagonizma prema ljudima, najbliže rečeno, koji politički ne misle kao vi. Ja mislim da smo mi na zajedničkom poslu, i danas smo na zajedničkom poslu, da danas razgovaramo o temi koja je važna, temi koja treba da doprinese daljem unapređenju vladavine prava u Crnoj Gori. Ja mislim da smo svi na dobrom putu, da smo na dobrom putu nakon usvajanja ustavnih promjena, iako vi niste glasali za njih, nakon konstituisanja svih organa i u sudskoj i u tužilačkoj vlasti i da sada razmatramo

izvještaje o prethodnim godinama, ali razmatrajući ove izvještaje dobijamo novu kondiciju za izazove koji su pred nama. Mi tako doživljavamo ove rasprave, a ne sa prilikom da što više, rekao bih nekorektnih, neobjektivnih, neprofesionalnih političnih optužbi obasipamo širom Crne Gore.

Gospodine Pavloviću, vi ignorišete institucije Crne Gore. Onaj ko ignoriše institucije Crne Gore, on ignoriše državu Crnu Goru, onaj ko ignoriše državne institucije u Crnoj Gori, on ignoriše unutrašnju potrebu našega društva, taj čovjek ignoriše i evropske i evroatlantske ciljeve.

Gospodine Pavloviću, toliko, znam da nije dovoljno. Izvolite 15 sekundi. Dajte mu, molim vas. Hvala, izvinjavam se, gospodine potpredsjedniče.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Simoviću, ako ja procijenim, daću mu riječ, nećete vi određivati kada i kome treba.

Dakle, dobili ste pravo na repliku u trajanju do tri minuta, vaši navodi nijesu bili uvredljivi i prema tome, gospodin Pavlović nema pravo na odgovor.

Proceduralno, samo recite koji član. Koji je to član? Ja sam to već rekao. Izvolite, kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Ja ovdje nijesam bilo ko, ja sam ovdje poslanik koji je izabran glasovima građana i to većim brojem nego vi, čini mi se. E tako. Molim vas.

Gospodine Mustafiću, gospodin Simović je u svojoj replici meni rekao da on smatra da za mene nema primjerene kazne, da bi trebali izmisliti posebnu kaznu za mene. Vama to nije uvredljivo. Meni je to prijeteći, a vi recite sad šta sam ja to uvredljivo rekao za gospodina Simovića. Vi sad recite, gospodine, koji je to sadržaj zbog čega ste dali pravo na repliku. Recite, gospodine Mustafiću, i neka se stidi gospodin Simović, što sam rekao da je koordinator. O čemu se radi, samo se vi ogradite od onih drugih koji su uradili taj kriminal i nema problema. Budite poštteni prema njima.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Pogledajte član 101, kolega Pavloviću, i pogledajte vaš stenogram.

Kolega Pavloviću, ja vas zaista molim...

Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala vam, uvaženi gospodine potpredsjedniče. Evo, ne želim ni ja da doprinesem skretanju sa teme koja je na dnevnom redu niti želim da kršim naš Poslovnik koji smo zajednički donijeli, siguran sam da imamo zajedničku obavezu da se odnosimo na jedan odgovoran način prema Poslovníku, da se na jedan kolegijalan način odnosimo prema predsjedavajućem, da se na kolegijalan način odnosimo jedni prema drugima, da se na kolegijalan i džentlmenški način odnosimo prema našim gostima.

Pitao me je da li se stidim bilo čega, da li se stidim svog političkog angažmana. Molim vas, zbog crnogorske javnosti da kažem - ne. Ne stidim se ni ljudi niti se Boga

bojim za sve ono što sam u životu uradio, a ponosim se na izborne pobjede i sva izborna iskušenja koja su bila, između ostalog i u Pljevlima.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Poslanik Miljanić ima riječ. Izvolite.

ZORAN MILJANIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana predsjednice Vrhovnog suda, gospodine Vukčeviću, kolege i kolegice, građanke i građani Crne Gore,

Ja bih počeo prvo od problema građana koji su vezani za uslove u kojima se odvijaju sudski procesi u osnovnim sudovima. Tamo su jako loši uslovi, kako za sudije, tako i za stranke u postupcima.

Mislim da se građani ne osjećaju dobro, da se sudije ne osjećaju i da bi to stanje u osnovnim sudovima zbog građana trebalo što hitnije promijeniti. Isto tako, siguran sam da je najveći broj sudija, na svim nivoima u sudstvu su časni ljudi, profesionalci, međutim, isto tako slažem se sa konstatacijama kolega da i među njima vjerovatno ima kao i u drugim segmentima društva onih koji nijesu časni i koji kaljaju ugled sudstva.

Međutim, za razliku od drugih segmenata u društvu, to je jedna osjetljiva materija i takve stvari gdje se rješava o ljudskim sudbinama treba drugčije i tretirati. Ja sam se juče i prije nepuni mjesec dana bavio temom vezano za nezakonito određivanje pritvora gdje je država isplatila preko pet miliona eura naknade za nezakonito određen pritvor. Juče, gospodin Stanković nije pojašnjavao nego je nekako prešao preko toga. Smatram da tu ima elementa korupcije, jer to nije mala suma. To plaćaju poreski obveznici Crne Gore. Neko je tu pogriješio.

Vi ste rekli, pratio sam medijski, da ćete analizirati te slučajeve i da ćete donijeti određene zaključke i preduzeti korake povodom toga. Da li ste to uradili?

Tu su isplaćene ogromne sume po optužnicama za ratne zločine, ljudima koji su oslobođeni pravosnažno a isto tako i nekim licima koji se pominju kao počinioci najtežih krivičnih djela u Crnoj Gori. Radi se o više desetina hiljada eura, a ne daj bože ako se ne dođe do toga ko je tu kriv, ko je odgovoran, građane interesuje odgovornost, vi je morate dati. Da li su odgovorni sudovi koji su donosili pogrešne presude ili su odgovorni tužioc i policija koji su podizali optužnice bez valjanih dokaza. To je vaša stvar. Građani traže odgovornost. Zašto je isplaćeno preko pet miliona eura ovim licima?

Problem, veliki, čega smo svi svjesni, da u Crnoj Gori nemamo ni jednu jedinu pravosnažnu presudu za krivična djela korupcije na visokom nivou. Vi kažete ponovo da nema optužnica. Sa tim se slažem. Ima par slučajeva. Međutim i vi ste bili vrhovni državni tužilac i ne znam da li je tada bilo slučajeva i presuda pravosnažnih za krivična djela korupcije na visokom nivou, koje ste vi kao vrhovni državni tužilac procesuirali. Volio bih da mi odgovorite.

Na kraju bih se bavio jednim specifičnim za možda i Evropu, institutom. To su novi dobrovoljci. Ko su ti dobrovoljci? To su lica koja se prijavljuju da su izvršili krivično djelo i ... nijesu izvršili. Podsjetiću vas na dva slučaja. Jedan je slučaj prebijanja direktora nezavisnog dnevnika "Vijesti" Željka Ivanovića, to je možda jedini slučaj za koji sam ja čuo, možda ste vi čuli za još neki, kada oštećeni je na suđenju izjavio da lica koja su ga napala nijesu izvršioc i. Isto tako svjedoci kojih ima u tom slučaju na osnovu

čega je presuđeno u tom slućaju i gdje je treće lice? Da li se iko njega sjeća? Koliko se ja sjećam bio je neki stranac, mislim državljani Bosne i Hercegovine, da li takva osoba postoji? Da li je za takvom osobom raspisana potjernica? Da li imate odgovor po toj potjernici iz federacije Bosne i Hercegovine?

Drugi slućaj, to je slućaj isto tako, gle ćuda, u medijima, prebijena je novinarka Olja Lakić, imamo slućaj dobrovoljca, ponovo. Ponovo mediji, ponovo dobrovoljac, tu je na svu sreću dokazano da se radi o dobrovoljcu. Ko su nalogodavci ovih ljudi, nije utvrđeno. Ko su nalogodavci kod slućaja novinarka Lakić, nije utvrđeno, a isto tako kada dođe vrijeme vjerovatno će se znati i izvršio i nalogodavci i u jednom i u drugom slućaju i ne znam pogotovo u ovom prvom, šta ćete reći. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Kolega Sekulić ima rijeć, pa kolega Bojanić prema redosljedu pijavljenih. Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniće.

Uvaženi predsjedniće sudskog Savjeta, gospođo predsjednice Vrhovnog suda, uvažene kolege,

Samo da se svi zajedno prisjetimo da mi raspravljamo godišnji izvještaj sudskog Savjeta, jedne od tri Ustavom grantovane grane vlasti. Podsjetiću vas da je Parlament druga, da izvršnu vlast ćini Vlada. Ovo podsjećanje samo zbog ćinjenice da mi imamo odgovornost u onom dijelu u kojem donosimo Ustav i donosimo zakone po kojima sudovi treba da donose presude.

Ćini mi se, a pažljivo sam slušao sve ono što su rekle naše kolege u prethodnih dan i po rasprave, ćini mi se da niko nije pomenuo tu ćinjenicu. Ćinjenicu da li smo mi olakšali ili otežali i naćinom izbora i zakonima koje smo donosili sudskoj vlasti da radi svoj posao. O tome ću nešto kasnije. U svakom slućaju, kažem još jedan put, dobro je što danas imamo ovaj Izvještaj pred nama. Podsjećanje zbog ćinjenice da ovaj Izvejtaj raspravljamo, Izvještaj iz 2013.godine na kraju 2014. ni u kom slućaju ne snosi odgovornost sudski Savjet nego je to odgovornost iskljućivo ovog Parlamenta, odnosno nas poslanika. Zato što sam ćuo i kritike zbog te ćinjenice, ali kažem još jedan put to je ipak naša odgovornost, zato što je sudski Savjet na vrijeme dostavio ovaj materijal.

Statistika zna da bude često varljiva, ali statistika isto tako može da pokaže ono što su dobre stvari. Dobre stvari su da Viši sudovi, Vrhovni sud, Upravni sud, imaju vrlo visoki procenat riješenih predmeta. To je nešto sa ćime bi svaka država trebala ili bi se ponosila. Mislim da to treba da kažemo ovom prilikom, a rekao bih takođe, da i prethodnih nekoliko godina, daje mi za pravo da kažem da su sudovi onaj profesionalni dio i radniji dio Crne Gore. Iz razloga, ne samo što broj .. predmeta, nego i ćinjenica da nema previše onih presuda koje su vraćene, odnosno imamo visoki procenat potvrđenih presuda, zaista mi daje za pravo da kažem da pravosuđe jeste najprofesionalniji dio Crne Gore.

Ono gdje treba zaista voditi računa jeste da privredni sudovi, osnovni sudovi imaju nizak procenat riješenih predmeta, moguće i zbog ćinjenice da je tamo i najveći pritisaka, odnosno najveći broj predmeta, tako da je sudijama nešto teže da postignu,

oni postižu vjerovatno taj svoj lični rezultat, to sam vidi po toj statistici, ali veoma je teško po prilivu, po ovakvoj brzini priliva vrlo je teško da kažemo da oni mogu postići ovaj procenat kao Viši sudovi. Mislim da bi u tom dijelu nešto trebalo promijeniti i ako trebamo svi da se prisjetimo da smo ovdje uveli kroz zakon i neke nove prave institute, kao što je, recimo, posredovanje i nadam se da će narednih godina to posredovanje dati mnogo više rezultata nego što je to bio slučaj u ovom posmatranom periodu. Znači, Centar za posredovanje u Podgorici imamo je ukupno 511 predmeta od toga je sporazumom riješeno samo 262 slučaja. Čini mi se da treba malo vremena i građanima Crne Gore da se naviknu na te nove institute i da pokušamo da zajedno riješimo ono što je priliv velikog broja predmeta, kada su u pitanju posebno građanske parnice. Čini mi se da je to zaista trend.

Ono što treba posebno istaći, jeste činjenica da možda i u ovom Parlamentu zaboravljamo na pravnu maksimu o nevinosti dok se ne dokaže suprotno. Čini mi se kao poslanici, i ako imamo neposredno izraženu volju građana, i ako smo voljom građana došli u Parlament, zaista mi ponekad smeta ta nepodnošljiva lakoća sa kojom govorim o ličnostima, govorim o predmetima. U isto vrijeme i tužimo i presuđujemo, rekao bih da to zaista nije primjereno za jedan ozbiljan Parlament, iz prostog razloga što mi kao društvo moramo da imamo povjerenja u institucije i smatram da nije primjereno na način na koji smo tu čuli i prethodnog i današnjeg dana, da se odnosimo prema pojedinim slučajevima i da ih pominjemo u javnosti na način kako je to urađeno u ovom Parlamentu. Kažem, to opet ostaje svima nama pojedinačno da se prema pojedinačnim slučajevima odnosimo, a rekao bih da u koliko mi ovdje u Parlamentu budemo iskazali na pravi način povjerenje u pravosuđe i ako im budemo dali snage da se izbore i za svoju materijalnu nezavisnost, sa jedne strane, da učinimo te sudove i boljim za građane Crne Gore i materijalni položaj sudija izdignemo na veći nivo, onda možemo tražiti i veće profesionalne rezultate. U svakom slučaju, da zaključim sa tim, ono što pokazuje izvještajni period daje nam za pravo da kažemo da su sudovi profesionalniji dio Crne Gore. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Sekuliću.

Poslednji diskutant je kolega Bojanić. Izvolite, kolega.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Medenica,

Na startu da kažem da se nijesam nešto pripremao oko sudova, nije ni moja struka. Međutim, iskoristiću priliku, doživljam tužilaštvo i sudstvo kao neraskidive dvije institucije, odnosno nešto što bi trebalo da zajednički djeluje, a s obzirom da ste vi bili prije na mjestu na kome se nalazi tužilac, a naročito u jednom dijelu koji mene interesuje, juče sam postavio pitanje novom tužiocu, ostao sam bez odgovora, namjerno ili slučajno, ne znam. Evo one prave stvari koju bi trebalo da dobijem, koju sam mislio da dobijem ili tražio od tužilaštva, u stvari namjestilo se da biste vi trebali da mi date jer ste vi bili u tom periodu, decembra 2006. godine, vi ste bili tužilac i vi ste prvi krenuli, odnosno otvorila se afera "Telekom".

Mene interesuje šta ste vi kao tužilac uradili, vrlo jasno, precizno, bez ikakvih vrednosnih sudova i da ne bude da bilo koga napamet niti optužujem niti tražim. Tražim samo jedan jasan odgovor, 7,3 miliona eura je naplaćeno nakon privatizacije za konsultantske usluge. Vi ste se, koliko znam, obratili Ekonomskom fakultetu i dobili ste odgovor od njih da su formalno pravno u redu ti ugovori. Nemam problem, ovi su im tražili, ovi su im poslali fakture i sve je to u redu. Ali, da li ste ovo suštinsko pitanje ikad tražili, da li ste raspravljali, da li ste pitali, istraživali koliko stvarno ti konsultantski ugovori vrijede. Komisija za hartije od vrijednosti je rekla, odnosno revizori za jedan ugovor koji je plaćen dva miliona i vrijedi 20.000 eura, a plaćeno je dva miliona. Da li ste to istraživali kao tužilac? Mene bi bilo logično da pitate da li postoji korupcija ako neko plaća dva miliona za nešto što vrijedi 20.000.

Dalje, da li ste kada je neko podigao dva miliona eura keša iz banke, da li ste pitali nekoga ili istražili za šta će mu ta dva miliona. Znam za dva razloga. Jedan jed da krene u finansiranje nekih nelegalnih aktivnosti od toga keša, a drugi je da to da nekome i time se prekine protok novca, odnosno trag novca ko je dobio pare.

Treća stvar, da li ispitali da li je taj novac izašao iz Crne Gore? Vrlo jednostavno. Jer, da bi iznijeli dva miliona keša iz Crne Gore, stranac, ko god da je mora da prijavi. Da li je ikad prijavljeno da su ta dva miliona izašla iz Crne Gore? Ako je ostao, a jeste ostao u Crnoj Gori, jeste ostalo vjerovatno jer ne vjerujem da je neko javio da je iznio dva miliona, ali valjda je to vaše bilo i sada vas pitam da li ste i to istraživali, da li ste pitali gdje je taj novac, gdje se nalaze ta dva miliona? Da li ste se zapitali zašto je neko platio 7,3 miliona, a neposredno je vezano sa privatizacijom? Da li ste zapitali zašto je Komisija za hartije od vrijednosti donijela pravila o trgovanju blok akcijama? Da li vam je to palo na pamet? Uoči same privatizacije, bukvalno dan prije sklapanja Komisija donosi nova pravila o bloku trgovine jer da nije donijela ne bi se ovo moglo uraditi sa Telekomom, ne bi mogle da prodaju u bloku akcije fondovi i jedno udruženje iz akcionara iz Telekoma, ne bi se sklopio ugovor, jer su Mađari uslovljavali kupovinu paketa 53-54%, da im država obezbijedi kupovinu onih 20% da bi došli na 67%, da li ste to pitali? Da li ste se interesovali otkud famozna odluka o kontribuciji? To je jedinstveno u svijetu, to se nikad dešavalo nije.

Slična je situacija bila u Srbiji kada je fizičko lice nudilo, a reći ću imena jer su javne ličnosti, kada je košarkaš Predrag Danilović nudio da od svog džepa doda na ponudu Vlade Divca 50 dinara. Komisija za hartije od vrijednosti je to spriječila i rekla da je to protivnezakonito, srpska Komisija za hartije od vrijednosti, da bi kod naše sve to prolazilo. Očekujem odgovor da li ste ove stvari ispitali. Ako niste nego i dalje čekali da vam američka komisija za hartije od vrijednosti donese dokaze, a ona jasno kaže da postoje dokazi u Crnoj Gori, u crnogorskom Telekomu, nemam stvarno, ni dosad nisam vjerovao tužilaštvu, a naročito ako i ovo prenebregnete i preko svega ovoga pređete. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Bojaniću.

Upozoravam kolege da poslije završne riječi uvaženih gostiju, da dođu svi poslanici kako bi prešli na sljedeću tačku Izbor predsjednika i šest članova Komisije za sprječavanje sukoba interesa.

Izvolite u obliku završne riječi što znači da odgovorite i date posljednje poruke, a da ne izazovete moguću repliku, jer ste imali prilike juče i danas da polemishete. Prvo gospođa Medenica, predsjednica Vrhovnog suda i članica Sudskog savjeta. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Zamolila bih vas, potpredsjedniče, ako možete obezbijediti prisustvo Koče Pavlovića, jer ovo što sada želim reći ne bih voljela govoriti a da on nije tu.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvinjavam se vama, to ste mogli u direktnoj polemici. Nemojte da izazivate, pa će biti prilike, nešto što bi moglo da ima repliku oko završne riječi. Hajmo onda da to riješimo između vas, znači komentarišite njegovo izlaganje, a onda ću vam poslije toga dati završnu riječ. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Gospodin Pavlović nije želio da kaže moje ime i prezime već je rekao V.M. Danas svima kažem ja sam Vesna, rođena Vlahović, udata Medenica. Ponosno to kažem. Obraćam se Koči Pavloviću očekujući i očekivala sam da je izgradio svoju ličnost u mjeri težnje evropskih standarda, poštujući ljudska prava i poštujući porodice i bol tih porodica. Danas je ovdje napravio jednu uporedbu i dao za pravo nekome da svoju čast može braniti time što će lišiti života dva mlada čovjeka. Vrlo teška konstatacija. To je rekao.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nijesam prisustvovao tome, ali to su teške optužbe, gospođu Medenica. No, vaše pravo. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Ono što mene sada, nakon njegovog izlaganja, na neki način motiviše da odgovorim jeste da se malo sjetim kako je i ko branio njegovu čast svojevremeno. Nije je branio sam, već su mu je branili drugi. Mislim na Koču Pavlovića. Svojevremeno, želeći da se bavi biznisom osnovao je firmu, podigao je robu kod tih firmi. Dozvolite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospođu Medenica, htio sam danas da završimo ovo, ali ako vi hoćete dvoje, prepustiću to, ali ipak je ovo Skupština i lično nešto, postoje sudije, postoji sve ostalo, postoji sudstvo, postoji tužilac, postoji i privatna tužba. Ne znam, mislim da smo i sa kodeksom napravili za goste i nas da Skupština bude nešto što će biti ukrštanje argumentacija, polemika, nešto što će doprinijeti kvalitetu ove institucije kao čvorišta, institucije političkog i ukupnog života Crne Gore i samoj Crnoj Gori.

Molio bih u tom smislu. S tim kodeksom su zabranjene i lične kvalifikacije, iznošenje iz ličnog života, mi što smo usvojili. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Vi ste usvojili, ali se vaš poslanik toga nije pridržavao. Žao mi je što nijeste bili tu da to čujete.

Ali dozvolite, kada je njemu dozvoljeno da završi onda dozvolite da i ja završim ovo svoje izlaganje.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, imate po dva minuta i jedni i drugi. Izvolite.

VESNA MEDENICA:

Znači, podigao je robu nije platio, garantovao akcentim naložima koji nijesu imali pokrića. Nakon toga robu je prodao i napustio Crnu Goru. Njegov obraz su spašavali drugi, ko? On dobro zna, ja ovdje neću ga na to podsjećati. Tako da ja o tome neću pričati, neka on to kaže.

Način, na koji cijelo vrijeme pokušava Pavlović da se obračuna, sam sa sobom, jer vidim voda mu je neophodno potrebna. Mislim, da najmanje ima razloga da se obračunava samnom. Prije svega, apsolutno lično se ne poznajemo i nemamo apsolutno nikakvih ličnih nesporazuma. Zadirati u ljudsku tragediju i u ljudske suze, to samo može neko sličan vama i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospođo Medenica, nisam to tako očekivao, neka aluzije poput ovo voda i ostalo. Svi smo svjesni, svega, čega.

Ja vas molim gospodine Pavloviću da budemo, sa nekim nivoom da pokažemo da smo mi ipak u Parlamentu nešto, što je drugačije.

Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Ja neću silaziti na nivo Vesne Medenice, naravno. Ali, zbog neistina koje su ovdje iznešene, konačno su one ispod stola iz kafanskih kuloara došle ovdje i ja sam vam zahvalan. Zahvalan sam vam što ste mi dali konačno šlagvort da vrlo jasno imenujem sve to što ste vi rekli. To je najobičnija neistina, a sad ću vam sve reći.

Prva stvar, gospođo Medenica, vrlo podla optužba, ozbiljna optužba na moj račun, da sam ja, to ste rekli sad, dao pravo da se može lišiti života, ja dao pravo. Gospođo Medenica, ja sam kao ilustraciju jednog privatnog pravosuđa u kome vi vedrite i oblačite, pa tamo će treba da se smanji kazna, smanjite, a tamo će treba da se poveća kazna povećate, oko manje- više istog krivičnog djela, naveo dva krivična djela, jedno je ubistvo Vasovića, gdje je osoba koja je ubica, koja je osam metaka sasula u toga, ja ne znam ko je taj čovjek, ni jednoga ni drugoga. Ali, znam da nije imao nikakav lični motiv iz čega se lako dolazi do zaključka da se radi o naručenom ubistvu, o egzekuciji, e pa za egzekuciju koju izvršavaju kriminalci, koji izvršavaju mafijaši, vi kažnjavate, kad kažem vi, mislim na vaše pravosuđe 15 godina, a u slučaju kada se dešava jedno ubistvo, koje je motivisano ovim razlozima o kojima ste vi govorili. Dakle, možda ljubomorom, ali u svakom slučaju čovjek je imao namjeru da odbrani svoj obraz. Što naravno nije nikakvo opravdanje za taj stravični zločin, stravični zločin. Taj čovjek je u zatvorenom sudskom procesu, osuđen na 40 godina gospođo Medenica, zato što ste vi to tražili jer, ste lično zainteresovani za to. Da to razjasnimo. Nikome Koča Pavlović nije dao pravo da može lišiti života, taman posla. Ja se ne zalažem za to, da ovaj ko je 40

godina, bude osuđen 15, nego zato da ovaj koji je 15 bude osuđen 40 gospođu Medenica. Zato što vi to radite, mi imamo ovaj problem sa tim kriminalom toga tipa u našem društvu.

Druga stvar, jedino sam ja branio moju čast vazda i nije tačno da sam ostao centa jednoga dužan ikome. Jer, da jesam, gospođu Medenica, vaše pravosuđe, a to je svakome u Crnoj Gori jasno, bi me davno spakovalo u Spuž, davno. Ja sam napustio Crnu Goru, gospođu Medenica, i to možete naći na tadašnjoj jedinoj novinskoj agenciji u Crnoj Gori Antena faks, možete naći tekst, zato što sam kao novinar tadašnjeg "Liberala" bio oružano napadnut od strane grupe ljudi koji su bili prva privatizaciona mafija u Crnoj Gori, da ih sad ne imenujem jer ključni čovjek više nije među živima. Tada je gospođa Elizabet Ren dolazila u Crnu Goru da razgovara sa tadašnjim i sadašnjim šefom crnogorskog režima Milom Đukanovićem oko mene, gospođu Medenica, jer je to bio direktni oružani napad, atak na novinare. Kad sam vidio da je đavo odnio šalu, a imao sam porodicu, malo dijete od četiri godine i ženu, ja sam otišao kod mog kolege u Italiju, koji je direktor i suvlasnik "Đornale Dirpreša", tako se zove dnevni list i to možete sve provjeriti, gospođu Medenica. I sve što sam ostao dužan u tom trenutku sam poslije toga platio. Da imate jedan jedini papir, da sam bilo kome šta dužan, pogotovo nekome iz vrha režima, pogotovo ovome, da ga ne imenujem, nepomeniku koji je na čelu režima. Da imate i jedan jedini papir spakovali bi me u buksnu ili bi sa mnom pravili dogovor da me imenujete neđe u neki savjet za nacionalnu bezbjednost. E, ne, gospođu Medenica, to su najordinarnije laži.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Gospodo, molim vas, prelazimo na nečemu što priliči ovom parlamentu. Lične optužbe, ima sudstvo, ima tužilaštvo, pa neka svako pokrene. Pominjati porodice, s jedne i s druge strane, nije primjereno ni Crnogorskom društvu, a ni ovom Parlamentu što treba da bude primjer Crnogorskom društvu, a to je veoma teško.

Gospođu Medenica, vi i gospodin Vukčević u vremenu koje imate, pošto imate i nekih obaveza, a i onome što ima i obaveza ovaj Parlament, molim završnoj riječi ne pominjući jednog poslanika, nego slučaj u završnoj riječi iskoristite ukoliko želite svoje pravo.

Izvolite, gospodine Vukčeviću.

MLADEN VUKČEVIĆ:

Uvaženi poslanici, u cilju ekonomije vremena, mi smo odlučili sljedeće. Ja ću odgovoriti na navode meni koje je dao gospodin Pavlović, a gospođa Medenica daće završnu riječ.

Prvo, hvala što ste mi posvetili vrijeme. Hvala vam za onaj dio ocjene vrednosnih sudova o meni, koji ste rekli, a odnosi se na akademsku karijeru i odnosi se na neku opreznost i istančanost i jesam oprezan čovjek i jesam čovjek koji se ne istrčava i jesam čovjek koji ne vrijeđa. Vaš vrednosni sud o meni je vaše neprikosnoveno pravo poslanika i to je svetinja parlamentarnog rada. Ja sam taj, koji isto tako oblikuje svojim djelovanjem sud javnosti o meni i ono će na kraju prosuđivati.

Oko izbora i mog glasanja za gospođu Vesnu Medenicu za predsjednika Vrhovnog suda ste predložili i usvojili vi, vrijeme glorifikacije dvotrećinskih većina za izbor za druge funkcije.

Uvažene kolege, podsjećam sljedeće kakav je način izbora. Predlaže opšta sjednica Vrhovnog suda... 17 sudija Vrhovnog suda, svi glasaju tajno. Oni su ocijenili da predsjednica treba da bude Vesna Medenica, legitimitet nesporan. Dalje, nakon tog odlučuje Sudski savjet opet tajno, u njemu polovinu čine sudije, odnosno četiri, Medenica nije mogla slagati o sebi. I oni se isto tako izjašnjavaju tajno, te sudije koji su članovi Sudskog savjeta su izabrani u svojevrsnom sudskom Parlamentu koji se zove Konferencija. Dakle, legitimitet jeste nesporan i on je imao takav rezultat da sam ja kao neko ko je član Sudskog savjeta morao ocijeniti, ne morao ocijeniti nego uvažio taj stepen legitimiteta, ako drugo odlučivanje bude bilo suprotno nečemu što je volja sudijskog esnafa koji je cijenio njen rezultat u prethodnoj deceniji ili decenijama.

Oko izbornih krađa, smatram da su izborne krađe, krađe sa najtežim posljedicama, vrijeđa i osnovnu odredbu Ustava, član 2, da vlast proističe iz slobodno izražene volje građana. Smatram da se zaista trebaju sankcionisati. Ne pravdam sebe, ali u vrijeme dešavanja beranskih i pljevaljskih, vjerujte mi zaista nijesam se detaljnije kao ovih sedam godina bavio izbornim procesom. Ono što sam konstatovao na bazi mog posmatranja, bilo bi prije svega postizborno, zapamtio sam da je u Beranama izabran jedan mladi čovjek elokventan, tolerantan, poslanik. To je moja konstatacija. Vjerovali ili ne, nijesam čovjek koji do detalja ulazi u one stvari koje nisu predmet njegovog rada. Sada od kad obavljam ovu dužnost, vjerujte i slažem se tu sa vama da je mnogo neprijatnije, mnogo je teže sjediti u ovoj sali nego držati predavanja gdje vi određujete ko će vas i kada slušati.

O tome da li sam se ukrcao na brod, uvijek sam se ukrcavao na brod sopstvene savjesti. Vidjećete i vidjećemo da li sam u ovoj situaciji, da li ću tim brodom na pravi način upravljati, jedriti, pokazaće vrijeme, pokazaće ove četiri godine.

Oko ocjena oko akademske zajednice, sa vama se u velikoj mjeri slažem. Mislim da je akademska zajednica u Crnoj Gori nije aktivna makar na onom nivou na kome je bila aktivna kad sam ja bio student, a to je sredina 80-tih godina i da ima mnogo toga da kaže i da pokaže, da se mnoge stvari mogu raditi bolje, više i na najbolji mogući način, tako bih rekao. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Gospođa Medenica.

VESNA MEDENICA:

Ja ne želim reprodukovati sve ono što je u zaključnim razmatranjima izvještaj naznačio, ali ono što želim reći jeste: Velike obaveze su pred sudskom vlašću u periodu koji je pred nama i čini mi se možda najznačajnije i najzahtjevnije od svega do sada. Odgovorićemo u mjeri u kojoj budemo imali i pomoć onih koji treba da pomognu. Sudskoj vlasti trebaju uslovi. U čemu su ti uslovi? U boljim radnim prostorima, većim radnim prostorima. Mogućnost da javnost suđenja prati svak. Lični dohotci da budu po mjeri težine funkcije njenog rizika i njenog odricanja. Administracija da bude konačno

stavljena u mjestu i na mjestu koje joj po svemu u sudskoj vlasti pripada, jer ona daje veliki doprinos velikom učinku.

Ja mislim da je finansijska nezavisnost uslov svake nezavisnosti. Imaćete budžet u sljedećim danima zasijedanja i vidjećete koliko je sudskoj vlasti datao u kapitalnom budžetu, kako bi se te zgrade, sudske zgrade upriličile i omogućio radni prostor. Ne možemo tražiti od specijalizovanog odjeljenja višeg suda u Podgorici nakon racionalizacije kada prihvati i predmete iz Višeg suda u Bijelom Polju da u dvije sudnice sa 10 sudija može imati optimalne uslove za rad. Malo je sudnica, mada nema ni dosta predmeta, ali malo sudnica da bude sudstvo efikasno i efektivno u mjeri koja se od njega traži. Pomognite nam da dođemo do rezultata da bi građani Crne Gore bili jednaki da bi doživjeli satisfakciju u razrješavanju spornih odnosa kroz sudske odluke.

Ono što mi želimo jeste da ozbiljno i odgovorno preuzmemo dio obaveza iz Akcionog plana i dio obaveza iz pregovaračkog procesa, kako smo to i do sada radili.

Očekujemo da ćemo odgovoriti na postavljene zadatke. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, gospodo Medenice i Vukčeviću, na prisustvu.

Konstatujem da je pretres završen. Izjasnićemo se naknadno.

Pozivam sve poslanike da dođu kako bi mogli da glasamo o sljedećoj tački dnevnog reda, do tada kratka pauza.

- pauza -

Prelazimo na sljedeću tačku - **Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Crnoj Gori u 2013. godini**, nosi naslov sljedećih sat i po - dva priče.

Predstavnici Komisije za kontrolu državne pomoći su Mitar Bajčeta, predsjednik komisije i Šefika Kurtagić, načelnica u Odjeljenju za državnu pomoć. Oni su tu, ja ih pozdravljam.

Izjavitelj Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Rešid Adrović.

Otvaram pretres.

Da li predsjednik Komisije želi dati dopunsko neko obrazloženje? Izvolite.

MITAR BAJČETA:

Zahvaljujem, uvaženi predsjedavajući.

Poštovani poslanici, Izvještaj o dodjeli državne pomoći za 2013. godinu je sedmi ove vrste do sada. Kao što se može vidjeti iz podataka sadržanih u ovom izvještaju, državna pomoć dodijeljena u 2013. godini iznosila je 100.300.000, što predstavlja 3,03% bruto društvenog proizvoda. U skladu sa metodologijom Evropske unije dobijena državna pomoć kategorisana je na horizontalnu, sektorsku i regionalnu.

Učešće horizontalne pomoći od ukupno dodijeljene pomoći iznosi 89,57% ili 89,8 miliona eura. Ovako visok iznos pomoći je posljedica aktiviranja isplate garancija prema VTP banci i OTP banci od strane Vlade Crne Gore u korist Kombinata aluminijuma Podgorica, u bruto iznosu od 102,78 miliona eura.

Napominjemo da su garancije izdate KAP-u računane kao ekvivalent subvencije i prikazane u godišnjem izvještaju za 2009. i 2010. godinu, pa se radi izbjegavanja dvostrukog prikazivanja istih podataka državne garancije aktivirane u 2013. godini prikazuju kao razlika između plaćenog iznosa nastalog aktiviranjem garancija i

obračunatog ekvivalenta subvencije. Ako se isključi iznos aktiviranih garancija, što se može posmatrati kao anitikrizna mjera koja čini 2,5% bruto društvenog proizvoda, dodijeljena državna pomoć u 2013.godini iznosi 17,47 miliona eura, što predstavlja svega 0,53% bruto društvenog proizvoda. Ove se može okarakterisati kao pozitivan trend, naročito ako se ima u vidu činjenica da je na nivou Evropske unije u 2012. godini za državnu pomoć izdvojeno 0,52% BDP-a, dok je za saniranje posledica ekonomske krize izdvojeno 6,81% BDP-a Evropske unije. Učešće sektorske pomoći ukupno dodijeljene iznosi 9,58% ili 9,6 miliona eura i dodijeljena u oblasti saobraćaja, poljoprivrede i kulture. Učešće regionalne pomoći ukupno dodijeljene iznosi 0,84% i veći dio ove pomoći, kao što se može vidjeti iz podataka sadržanih u Izvještaju na strani 15, opredijeljen je emiterima, tj. elektronskim medijima u cilju stvaranja uslova za njihovu tranziciju u zakonom uređen i ekonomski održiv sektor.

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja regiona i usmjerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomjernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

Želim još jednom napomenuti da shodno kriterijuma Evropske unije svaka opština u Crnoj Gori može dobiti ovu vrstu pomoći nezavisno od njene kategorizacije na nacionalnom nivou. Osim navedenih, Izvještaj se bavi kategorijom ostalih, odnosno neprijavljenih državnih pomoći. Ostale državne pomoći kojima namjena nije mogla biti identifikovana po navedenim kategorijama. Ostale pomoći su dodijeljene u iznosu od 373 000 eura. Ne prijavljene državne pomoći u 2013.godini iznosile su 546 000 eura, odnosno 0,55% ukupno dodijeljene pomoći.

Na kraju, želio bih ukazati na jedan pozitivna trend u oblasti državne pomoći. Naime, kao što ste mogli zaključiti iz prethodnih Izvještaja, najveći dio državne pomoći privrednim subjektima je opredijeljivan kroz garancije i subvencije. Izloženost garancija i njihova aktiviranja u slučaju KAP-a su direktno uticale na podatke koje imamo u godišnjem izvještaju za 2013.godinu. Međutim, ako se pogledaju podaci dati na strani 20 godišnjeg izvještaja jasno se može uočiti da je ovaj instrument u znatno manjoj mjeri zastupljen u dodijeljenim, pomoćima što će u narednom periodu rezultirati dostizanjem evropskog nivoa u pogledu visine dodjele državne pomoći.

Ovo bi bio sažet pregled podataka datih u godišnjem Izvještaju. Zahvaljujem na pažnji i stojim na raspolaganju ukoliko imate dodatnih pitanja.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Odmah ćete čuti u prvom krugu, pa onda pažljivo to slušajte, što svaki klub misli o tome, pa ćete imati pravo i priliku da to iskomentarišete.

Prvi u ime kluba DPS-a je kolega Vuletić.

Izvolite, kolega Vuletić.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući, dame i gospodo posalnici, uvaženi predstavnici predlagača materijala, poštovani građani,

Pred nama je sedmi po redu Izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći koju u skladu sa praksom Evropske unije mjeri učinak efikasnosti dodijeljene državne pomoći.

Državna pomoć su rashodi, umanjeni prihodi ili umanjenje državne imovine, odnosno opštinske imovine kojom se narušava ili može narušiti slobodna konkurencija na tržištu dovodenjem u povoljniji tržišni položaj određenih privrednih proizvoda i usluga. Stoga je jedna od bitnih preporuka iz odluke Savjeta ministara Evropske unije o evropskom partnerstvu kojom se prati i napredak Crne Gore u evropskim integracijama kroz insistiranje na izgradnji transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti.

Na samom početku treba naglasiti da se državnom pomoći ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nijesu privredni subjekti, odnosno koji ne obavljaju djelatnost proizvodnje, prometa robe ili vršenja usluga na tržištu. Zato ovaj Izveštaj ne sadrži podatke o pomoći dodijeljenoj domaćinstvima i pojedincima, invalidnim licima, koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima, kao i pomoć dodijeljena za potrebe odbrane. Zadatak ili namjera državne pomoći je prevashodno da finansira i sufinansira programe privrednih subjekata koji se bave tržišnom proizvodnjom roba i usluga, radi sticanja konkurentne prednosti u Crnoj Gori. Državna pomoć se dodjeljuje iz državnog budžeta najčešće kroz subvencije direktno ili kroz fiskalne olakšice ili garancije indirektno i putem zajmova sa olakšicama i nižom kamatnom stopom. Korisnici državne pomoći mogu biti pravna ili fizička lica koja u obavljanju proizvodnje djelatnosti prometa robe, odnosno pružanja usluga, na tržištu stiču pravo da istu koriste.

Procenat državne pomoći u bruto društvenom proizvodu povećan je sa 1,33% u 2012. na 3,03% u 2013.godini, odnosno sa 41 878 000 eura na 100 301 000 eura ili u procentima 139,50% više u odnosu na prethodni izvještajni period. Po kategorijama državne pomoći od ukupnog iznosa od 100 301 000 na horizontalnu državnu pomoć izdvojeno je ukupno 89 843 000 eura od čega se najviši odnosilo na sanaciju i restrukturiranje 85 055 000 eura, dok na sektorsku pomoć je izdvojeno 9 612 000 eura i na regionalnom nivou 847 000 eura. Posebno želim naglasiti da od ukupnog iznosa dodijeljene državne pomoći, 82 835 000 predstavlja isplata aktivirane garancije izdate za kredit Kombinat aluminijuma Podgorica. Kada bi isključili iznos aktiviranih garancija, a što se može posmatrati kao antikrizna mjera, koja čini 2,5% bruto društvenog proizvoda državna pomoć data u 2013.godini iznosila bi 17 047 000 eura što bi predstavljao svega 0,53 bruto društvenog proizvoda i moglo bi se okarakterisati kao pozitivan trend u odnosu na prosjek u Evropskoj uniji, odnosno u iznosima 0,52%.

Svjestan sam da će Kombinat aluminijuma Podgorica ma što se sa njim dešavalo još dugo biti inspirativna tema, posebno kada je u pitanju institut državne pomoći, za kojim institutom uzgred budi rečeno, posežu mnoge druge države pa i one najrazvijenije, kako bi sačuvala svoja preduzeća i privredu dajući i subvencije i garancije i zajmove sa niskim kamatnim stopama, no ovim pitanjima neka se bave nadležni državni organi koji su odgovorni za ovu oblast. Za očekivati je da će u narednim godinama potreba za državnom pomoći biti sve manja ili makar transparentnija u smislu stimulisanja davanjem pomoći za razvoj malih i srednjih preduzeća, za zaštitu životne sredine, za ravnomjeran regionalni razvoj i za razne inovacije i drugo. U nadi da će u narednim izvještajima Komisija za kontrolu državne pomoći moći ponuditi i kompletniju analizu o opravdanosti dodijeljivanja i efektima koje je proizvela dodijeljena državna pomoć, te da će efekti dodijeljene pomoći biti vidljiviji na svakom dijelu crnogorske

teritorije kroz bolju valvoricaciju resursa, podržavam predloženi Izvještaj i predlažem Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem na strpljenju, gospodine Raduloviću.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Vuletiću.

Pažljivo sam Vas slušao, a mislim i ostale kolege, tako se zahvalite cijelom Parlamentu, a možda i građani su Vas slušali, jer zbog građana postojimo tu, ali da ne bih dalje širio priču.

Izvolite, kolega Kneževiću, u ime DF-a.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, prvi potpredsjedniče Skupštine Crne Gore.

Uvažene kolege, uvaženi građani, gospodo iz Komisije dobro došli, ali ne u Parlament nego u Crnu Goru,

Pošto ste vi bili na nekom dužem službenom putu u inostranstvu zbog kojeg smo smi i odložili ovu raspravu o raspodjeli državne pomoći, da vas obavijestim, da ne postoji važnija institucija u Crnoj Gori za vaš rad od Parlamenta Crne Gore i možete imali bilo kakvo službeno putovanje u planu, u vidu, ali kad dobijete poziv da se nađete ovdje to treba da ispoštujete, a ne da se mi prilagođavamo vašim obavezama, odnosno vašim putovanjima.

Ovaj Izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2013. nazvao bih Izvještaj o državnoj nemoći Crne Gore, o presvlačenju i šminkanju mrtvaca, jer je suština da je većina ove državne pomoći usmjerena na uništenu, upokojenu ekonomiju i privredu Crne Gore. U 2013.godini vi ste dodijelili državne pomoći u ukupnom iznosu od 100 300 000 evra, u odnosu na 2012.godinu je taj iznos povećan za 1,33%, tj. na 3,3% u 2013.godini. Neki laik bi rekao da ste vi zbilja zabrinuti za društvene okolnosti u kojima funkcionišu građani Crne Gore, a u stvari je suština da je ovdje došlo samo do aktiviranja garancija od strane VTB banke i OTP banke vezano za štetne ugovore o KAP-u koji predstavlja najveću finansijsku poharu u istoriji Crne Gore, za koju je odgovoran Filip Vujanović, takozvani predsjednik Crne Gore i to po riječima Ranka Krivokapića. Ovom prilikom ponovo pozivam državnog tužioca da ispita navode predsjednika Skupštine vezano za ovu finansijsu poharu koja se nalazi u državnoj pomoći. Da vas sad pitam, gospodo iz Komisije, mogu li ovako ja da započnem neki posao, da se zadužim desetine i desetine miliona evra i da mi vi ovdje obećate da ćete mi pomoći u 2015.godini kada bankotiram, ne samo kao KAP, nego kao i neki drugi privredni subjekti i privatni subjekti bliski šefu režima.

Vi ste, poštovana gospodo, u dijelu zaštite životne sredine za 2013.godinu izdvojili nula sredstava. Zači, nema izdataka za zaštitu životne sredine u Crnoj Gori gdje postoji najmanje 10 ekoloških crnih tačaka. Podsjetiću vas samo, taj štetni ugovor sklopljen sa Kombinatom, odnosno sa Rusalom vezano za KAP je predvidio je da ugrožavanjem životne sredine u Zeti i prekomjernim trovanjem građana Zete Vlada aktivirala naplatu 300 000 mjesečno zato što vlasnik CEAC nije poštovao odredbe iz kupoprodajnog ugovora trujući rubni dio oko KAP-a, tj. gornju Zetu. Vi se niste našli da ta sredstva, koja ste naplaćivali od vlasnika KAP-a, uložite u zaštitu životne sredine, da ne pomognem Pljevlja, da ne pomognem Mojkovac, da ne pomognem Nikšić, nula eura za zaštitu životne sredine.

Za zapošljavanje, gdje se građani bukvalno bore za bolji život, posebno na sjeveru Crne Gore, 0,65 bruto društvenog proizvoda. Za kulturu i informisanje izdvajate 4,94 bruto društvenog proizvoda. Sredstva za kulturu predstavljaju skandal, sredstva za kulturu predstavljaju grotesku, a sada ću objasniti zašto to mislim. Kultura informisanja je skoro 5 000 000 eura. Objasnite mi koji su to duhovni, kulturni projekti koji su preporodili Crnu Goru. Za pet miliona eura, gospodine Bajčeta, vi ste mogli da oživite Pikasa, Mocarta, Dostojevskog, a ne da ovdje prikazujete sredstva od kojih građani Crne Gore nisu vidjeli nikakvu korist. Za saobraćaj 3 820 000 eura. Zašto infrastrukturne projekte prikazujete kao pomaganje opštinama? Nemojte ovdje da fingirate rezultate kao što je bilo i u strategiji vezano za regionalni razvoj, gdje pokušavate da nam predstavite da tu državnu pomoć gdje se asfaltiraju ulice posle koriste lokalne samouprave, pa se hvale, evo mi smo asfaltirali ulice ili izgradnju infrastrukturnih objekata, kao što su vrtići i škole, pa se onda svi hvalimo, pa je to i zasluga Ministarstva prosvjete, i Ministarstva kulture, i lokalnih samouprava, i gradonačelnika. Da ne pominjem dio oko poljoprivrede koji je katastrofalan, gdje su subvencije potpuno zanemarljive. Katastrofalna i sledeća činjenica, uvaženi potpredsjedniče Raduloviću, sinoć je na javnom servisu ministar poljoprivrede Petar Ivanović, to je onaj prijatni mladi gospodin koji voli da baca perje po konferencijama za štampu, otvorio i posjetio farmu koza. Gdje? U Herceg Novom. Zašto u Herceg Novom? Zato što su tamo izbori za dva dana. U njegovom društvu je bio naš kolega poslanik iz redova Demokratske partije socijalista. On se stvarno nije mnogo primicao kozama, više se primicao ministru. Ministar je održao pozdravni govor. Da li je to zloupotreba i državnih resursa i građana Herceg Novog, a neka mi ne bude zamjereno, to je zloupotreba i koza. Eto o kavoj vi državnoj pomoći radite.

Samo se nadam da ministar poljoprivrede Ivanović, ako me čuje, neće organizovati konferenciju za štampu i bacati perje, nego neka dovede koze i sve to što su pomuzli toga dana neka prospe po sebi i pred tim novinarima za potrebe izbora u Herceg Novom. Džabe su muzli tamo, opozicija će da pobijeti i Herceg Novi će i dalje ostati opozicioni bastion koji nećete moći gospodo da osvojite.

Završavam, gospodine potpredsjedniče. Ova pomoć po regionima. Primorski region 2,18%, središnji region 91,49% i sjeverni region 1,79%. Znači, sjever Crne Gore ne postoji. Džabe vam je i autoput i brze ceste, sve vam je džabe, uništili ste sjever Crne Gore, uništili ste građane Crne Gore i zato ovo nije državna pomoć, ovo je šminkanje mrtvacu crnogorske privrede, ovo je najstrašnije fingiranje i uvreda za građane Crne Gore i zbilju u kojoj se nalazimo. Zahvaljujem i izvinjavam se na prekoračenju.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kneževiću.

U ime Kluba poslanika SNP-a, kolega Kaluđerović, neka se pripremi kolega Bralić. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče Skupštine, poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodo iz Komisije za kontrolu državne pomoći,

Ponoviću i ja cifru da je u 2013.godini na ime državne pomoći pošlo 100 300 000 evra i potenciraću statistički podatak, odnosno uporedni podatak da je u odnosu na 2012. godinu kada je na ime državne pomoći isplaćeno oko nešto manje od 42 miliona evra, ovo povećanje koje je procentualno oko 140%. Pri tome je bruto društveni proizvod u 2013. godini neznatno porastao u odnosu na 2012.godinu.

Da se vratimo, već je rečeno i uvodničar je a i prethodni diskutant rekao, da je gro državne pomoći koja se zove formalno državna pomoć i ovaj rast od 140% posledica činjenice da je u 2013.godini došlo do pada državnih garancija, prvenstveno onih koje su izdate Kombinat u aluminijuma. Da javnost, koja prati naš rad i ukupno Parlament, ja sam to malo detaljnije pogledao, zna u izvještajnoj 2013. godini naplaćeno je od pada državnih garancija, od onih 132 miliona koliko je država, a svaku je izdala po izvještaju Džravne revizorske komisije, Vlada Crne Gore u ime države na nepropisan način, od tih 132 miliona 102 miliona su pala na teret budžeta u 2013.godini. Vi ste ovaj Izvještaj opteretili samo sa 82,8 miliona evra pravdajući da je onih ostalih 20-ak miliona iskazano kroz Izvještaje za prethodne godine pa da se ne bi te stvari ponavljale. Ono, gospodo iz Komisije što vam se, po mom sudu, ne može oprostiti je kvalifikacija koja se nalazi 31 strani kada govorite o padu državnih garancija koje se opteretile u korist Kombinata aluminijuma, vi kažete da se može govoriti o državnoj pomoći datoj KAP-u, kao antikriznoj mjeri. Državne garancije date KAP-u su antikrizna mjera i to je ocjena komisije koja kontroliše dodijeljenu državnu pomoć. Mislim da je to, blago rečeno, skandalozno, kada se zna da je to dato u jednom nepropisnom postupku i posebno kada se ima na umu kavi su efekti takve dodijeljene državne pomoći.

Sve skupa, da ponovim, predsjednik našeg parlamenta naziva poharom Crne Gore, a ja ne znam kako može biti antikrizna mjera i istovremeno pohara Crne Gore, i to najveća u njenoj istoriji. Pri tom moram priznati da ne znam zbog čega predsjednik Parlamenta personalno poziva samo Vujanovića, jasno mi je da je Vujanović u vremenu kada je bio predsjednik Vlade, a to je 1998 - 2002.godina, u tom periodu je 2001.godine došlo do sporazuma takozvanog o poravnjanju gdje su se najveći povjerioci Kombinata aluminijuma u tom trenutku, a to su Vektra, Glenkor i Standard banka, dogovorili da sudbina Kombinata aluminijuma ubuduće može da ide samo na način da najmanje dvoje od njih troje opredijele i daju tu saglasnost. I tada je između ostalog priznat dug Kombinata od preko 100 miliona dolara i pitao sam još daleke 2005. godine, kada je to bilo i kada je Vlada prihvatila i potvrdila taj sporazum, odgovoreno mi je nikada.

Pozivam javnost neka provjeri da li je ikada Vlada Crne Gore taj famozni sporazum o poravnjanju iz 2001. godine potvrdila. Ja tvrdim nije, a on je sudbinski opredijelio u negativnom smislu sudbinu Kombinata aluminijuma, ali bogami i stotine i stotine miliona gubitaka države Crne Gore koje su tamo pošle. Dakle, izvještaj od prethodne godine uz konstataciju u vezi sa ovih 132 miliona izdatih državnih garancija govori o 307 miliona evra angažovanih državnih sredstava u samo zadnjih pet, šest godina, a da ne govorimo o onim negativnim multiplikativnim efektima, je li tako profesore Raduloviću, štetu koju je aranžman o Kombinat u aluminijuma donio Crnoj Gori, koja se mjeri sigurno na preko milijardu ili blizu dvije milijarde evra. U svakom slučaju, ovo da se govori o antikriznoj mjeri mislim da tu nema jednostavno govora. Ovaj minorni dio koji je ostao na ime državne pomoći, najkraće ako mogu da kažem, kao donacije, subvencije, otplate 7,8 miliona evra, o tome posebno želim da ponteciram

508,8 hiljada evra za podršku mljekarskom sektoru i konkretno tu imate u vašem izvještaju precizno naziv svih 26 mljekara koje su dobile određene subvencije. Primijeto sam da i u ovoj izvještajnoj, a i u prethodnih nekoliko godina prije izvještajne dvije mljekare, to su Srna i Šimšić, dobijaju 50 ili 60% ukupnog iznosa koji se kreće, koji se opredjeljuje za subvencije za mljekarski sektor, ali je takođe i mljekara Nika, neka znaju njeni kooperanti, svih ovih prethodnih godina, i to konstatujete u vašem izvještaju, makar korisnik ove državne pomoći od 25 do 30 hiljada evra na godišnjem nivou. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Kaluđeroviću.

Ima riječ kolega Bralić, neka se pripremi kolega Perić.

Izvolite, kolega.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući, uzvažene kolegice i kolege, poštovani građani, uvaženi prestavnici Državne komisije.

Jedna od preporuke Evropske unije u izgradnji transparentnog sistema državne pomoći kao prvog koraka i uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti je bilo i potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije, njenih članica, i Crne Gore sa druge strane.

Crna Gora je preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći usklađenog sa pravnim tekovinama Evropske unije. Na ovaj način je omogućena efikasna prethodna i naknadna kontrola svih novih mjera državne pomoći, što je trebalo imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja. Ovaj izvještaj je sedmi ove vrste do sada i sadrži podatke i informacije za 2013.godinu. Zajedničko za sve dosadašnje izvještaje je da nije unaprijeđen regionalni razvoj, naprotiv, on je unazađen. Prema metodologije Evropske komisije državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nijesu privredni subjekti. Kada bi se pokazala državna pomoć u vanprivredi onda je ova slika još nepovoljnija, posebno ako se posmatra regionalni razvoj. Prema metodologije Evropske unije državna pomoć se prema ciljevima dodjele dijeli na sljedeće kategorije: horizontalna državna pomoć, sektorska i regionalna. Horizontalna pomoć namijenjena je većem broju korisnika bez davanja vrijednosti ranije određenim subjektima, sektorska pomoć je namijenjena tačno utvrđenim sektorima, dok se regionalna državna pomoć dodjeljuje sa ciljem podsticaja privrednog razvoja nerazvijenih odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak i u kojima vlada velika nezapošljenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gdje se ulaganja smatraju opravdanim zbog pospješivanja ekonomskog razvoja.

Ako analiziramo prethodne tri godine, vidimo da je 2011.godine bilo opredijeljeno 66 miliona državne pomoći, 2012.godine 41 milion, a 2013.godine 100 miliona. Posebno je bilo zanimljiva struktura državne pomoći, vidimo da je kao po pravilu uvijek horizontalna pomoć dominantna i tu imamo cifru od 89 procenata. Sektorska pomoć 9,58 a regionalna pomoć 0,84 procenta, a svima nama i u Parlamentu i u Vladi su puna usta regionalnog razvoja i namjere da nešto promijenimo.

I nije problem što je 2013.godine, već je to praksa svih prethodnih sedam godina, evo pročitacu koliko je oprijedijeljeno sredstava u regionalni razvoj: 2009.godine bilo 0,20 procenata, 2010.godine 0,0 procenata, za regionalni razvoj 2011.godine 4,2, a 2012.godine 3,68 procenata. Kada bi se pokazala državna pomoć u vanprivredi onda je ova slika još povoljnija, posebno ako se uzme u obzir državna pomoć sportskim društvima sa sjevera, sportski klubovi sa sjevera skoro ne učestvuju u trošku sredstava iz državnih fondova, niti državnih firmi koje su najznačajniji sponzori sporta i po pravilu to su klubovi sa juga ili iz Podgorice. Kao pozitivan primjer moram izdvojiti Investiciono razvojni fond koji pokazuje neke pionirske, stidljive pokrete, ali neću propustiti priliku da ih spomenem kao pozitivan primjer ulaganja i u sport i u druge privredne subjekte u cilju regionalnog razvoja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Braliću.

Riječ ima kolega Perić, neka se pripremi kolega Popović.

Izvolite, kolega Periću.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Od svih izvještaja koji se ovdje dostavljaju reda radi, ja mislim da je ovaj u tom segmentu pošao zaista korak dalje. Moram biti potpuno iskren i kazati da meni nije jasno šta će nam u suštini ova komisija, i zašto mi ne dobijemo spisak i listu stvari koji su dobijene. Apsolutno ne vidim nikakvu konkretnu svrhu rada ove komisije. Proći ću kroz konkretan primjer i citirati odredbe Zakona o kontroli državne pomoći. Među nadležnim poslovima ove komisije stoji da ona vrši kontrolu usklađenosti prijavljene državne pomoći sa ovim zakonom, odnosno dobavljena prethodna kontrola. Sad vas konkretno pitam da li ste obavili tu prethodnu kontrolu u slučaju garancija KAP-a, za koju je DRI utvrdio da su date mimo pravila, a sa druge strane to je apsolutna najveća stavka ovdje. I koliko god ko želio KAP da smjesti u neki drugi grad, adresa KAP-a je u Podgorici, i nama je žao što ta pomoć zaista nije pošla ka realnom tržištu, realnoj privredi, no opet je pošla ka strateškom partneru. To je ono o čemu smo govorili, nama nije žao što je išlo nešto u Podgoricu, nego što nije išlo ka ostalim gradovima. Koliko je išlo, išlo je 40 hiljada eura ka Beranama, recimo 25 hiljada eura ka Plavu, nepunih 10 hiljada eura ka Šavniku, i onda treba ovaj zakon da promiviše i principe drugog zakona, a to je Zakon o regionalnom razvoju. Ja vas pitam kako, na koji način. S druge strane ono što zaista negdje isto bode oči, kada bismo uklonili ovaj iznos od 88 miliona eura za Podgoricu, mi bismo došli do jednog uporednog podatka koji bi opet kazao da je su nivou EU izdvajanja ove vrste 0,52% bruto društvenog proizvoda, kod nas bi onda to bilo oko 0,3%. S obzirom da su ove garancije za KAP date pod moranjem, na nečije obećanje, zbog nečijeg potpisa, kada bismo to uklonili i taj segment bi bio vrlo nezadovoljavajući. Za očekivati je da iduće godine imamo sve manje pomoći, koliko sam razumio poslanike iz vladajuće koalicije, zato što otprilike se očekuje neki rast, blagostanje, ali to je samo jedna poruka da se neće pomagati oni kojima je, zaista, pomoć potrebna. U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju koji kaže da je podsticanje regionalnog razvoja zakonska obaveza i da ona promoviše princip jednakih mogućnosti, bez obzira na regionalnu preferenciju preduzeća.

Ono što je, takođe, isto vrlo interesantno, u ovoj državnoj pomoći, pazite, tokom 2011, 2012. i 2013. godine ni centa nije izdvojeno za otklanjanje šteta nastalih usled prirodnih nepogoda. Pazite, za restrukturiranje preduzeća strateškog partnera, odnosno za pomoć strateškom partneru je dato 88 miliona, u tri godine Vlada nije ocijenila da po ovom osnovu treba da da ni jedan cent za štete prirodnih nepogoda. Potpuno čudan princip. Onda dođete do toga da, htjeli ili ne htjeli, morate objašnjenje postojanja ove komisije tražiti u onoj Čerčilovoj - kada nećete da riješite problem, formirajte komisiju. Vrlo jednostavno. Potreban je otprilike neki pečat da je nešto prošlo neku proceduru. Evo ga taj pečat. Vi ćete ovdje danas doći, gledati nas kao neki zen mislilac, misliti ko zna o čemu i na kraju ćemo samo konstatovati to što je dobijeno, vi ćete u samom rezimeu, maltene kao neki spisak, dati obrazloženje da je to moralo da bude tako, da je u stvari ovih 88 miliona mjera premošćavanja efekata globalne ekonomske krize, a šta je sa onim malim mikro preduzećima na sjeveru. Ko je to mogao da bude, vidjeli smo koja firma, nije to problem, da sada to citiramo. Šta je Šavnik mogao da osjeti recimo, od tih 10.000 eura ili Plav od 25.000 kao značajno veći grad. Koja je svrha? Zašto nijesu iskorišćeni potencijali koje je zakon davao, da date barem neko mišljenje, barem neki dopis da li postoji u vašoj arhivi bilo kakav dopis Vladi kojim upozoravate da bi trebalo malo tu pomoć preusmjeriti u drugom pravcu, jer ovdje zakon bi vam dao to ovlašćenje.

Podsjetiću, i time ću završiti, na član 4 Zakona o kontroli državne pomoći da nedozvoljena državna pomoć je pomoć kojom se narušava ili može narušiti slobodna konkurencija na tržištu osim državnih pomoći dozvoljenih ovim zakonom. Vi ste u suštini ovu pomoć koja je nezakonita, a koja ima najveću...ovim izvještajem trebali da ozakonite. To je cijela priča oko ove komisije. Ponavljam i time završavam, cijenim da bi nam bilo korisnije za građane i jeftinije da dobijemo spisak pomoći nego ovakav Izvještaj o dodjeli državne pomoći za prethodnu godinu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću. Riječ ima kolega Popović, a neka se pripremi kolega Kalač. Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke, građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Državne komisije,

Oko ovog Godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2013. godini, osvrnuću se na par stvari. Moram reći da se nijesam baš dobro pripremio, ali stvarno ovdje neke stvari budu oči. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori je 2,89% brutodruštvenog proizvoda u 2013. godini, što je daleko najveći procenat u Evropi od svih evropskih država više, sve ostale države su uglavnom ispod 1%.

Dalje, ova sektorska država pomoć u posljednjih ne godina nego u posljednjih tri godine, ono što isto tako bude oči je da su gotovo sve oblasti dobile državnu pomoć osim sporta, što je pogubno po ovo društvo. Na primjer, kultura i informisanje su u posljednjih tri godine dobile oko 12,5 miliona eura. Naš sport se bukvalno raspada. Mladi koji u crnogorskim sportskim klubovima, savezima su uključeni, a ima ih blizu 30.000, dakle ostaju na ulici, nemaju što nego da krenu kojim putem, putem kriminala,

putem droge. Ovamo dodjeljujemo državnu pomoć. Kome? I sporski klubovi su na prosjačkom štapu. Nemoguće je da kroz ove državne konkurse koji su se raspisivali nijesu se javljali sportski klubovi.

Ono što je veoma čudno, pretpostavljam da ćete mi vi odgovoriti u odgovoru na izlaganja šefova predstavnika poslaničkih klubova, ono što me interesuje, to je kretanja po opštinama, naročito primorski dio, šest primorskih opština đe vidimo da primorske opštine koje su ipak u daleko boljoj situaciju nego što su opštine na sjeveru kojih ima 11, šest primorskih opština. Krenuću od moje opštine Kotor. Interesuje me 472.000 i nešto, ko su ti koji su dobili tu pomoć. Herceg Novi 249.382, Budva 692.000, Bar 323.670, Ulcinj 313.000 koji jedini može i da dođe u tu grupu manje razvijenih. Za razliku od njih, imamo Andrijevicu koja je dobila 3.820 eura, Berane 39.000, Bijelo Polje popriličan procenat 1.056.000, Kolašin 76.000, Mojkovac 57.000, Plav 24.000, Plužine 155.000, Pljevlja 137.000, Rožaje 122.000, Šavnik 9.000, Žabljak 109.000. Eto, volio bih da se prokomentariše taj podatak i ponavljam onaj koji smo već čuli. Znamo uglavnom na što se odnosila državna pomoć po regionima. Središnji dio 91,49%, primorski 2,18%, sjeverni 1,79%, dakle ovih 92 miliona eura u središnjem regionu uglavnom je pošao na Kombinat aluminijuma Podgorica. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Popoviću.

Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Hvala vam, potpredsjedniče Skupštine.

Uvažena Skupštino, uvaženi građani Crne Gore, uvaženi gospodine Bajčeta i gospođo Kurtagić,

Vama je pripao jedan veoma težak zadatak, a to je da branite nešto što nije moguće odbraniti. Vi ste po najmanje krivi za to. Ako govorimo o onom tehničkom dijelu vi ste vaš dio posla odradili korektno, posložili podatke, podatke koje ste dobili od drugih. Međutim, problem je ono šta ti podaci sadrže i šta pokazuju. Ključni problem je i dalje neravnomjerna regionalna raspodjela i opet ogromna disproporcija u davanju državne pomoći jer se štite interesi nekih kompanija umjesto oni kojima je ona najpotrebnija.

Ako analiziramo strukturu pomoći, stiče se utisak da je sjever najrazvijeniji, da tamo nema preduzeća i radnika kojima treba pomoći. Pitanje je efekata, gdje se uložilo, koji su to efekti, da li na zapošljavanje, da li na restruktuiranje, da li na bolju zaposlenost i sve ono što se direktno ili indirektno implicira na budžet Crne Gore. Smatram da je dosadašnja politika u oblasti državne pomoći bila visoko rizična, jer smo imali podatke od prošlih godina u kojima je 85% državne pomoći išlo na Podgoricu i Nikšić. Struktura državne pomoći ona prava je da je razvojna, da nudi nove proizvode, inovacije, kreiranje novih standarda.

Na osnovu podataka iz Izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2013. godini u Crnoj Gori dodijeljena je državna pomoć u ukupnom iznosu od 100,3 miliona eura. Ovo je za naš mali budžet i za naš bruto nacionalni dohodak značajan iznos. Ako uporedimo podatke, vidimo da je procenat državne pomoći u BDP-u povećan sa 1,33 u 2012, na 3,03% u 2013. godini. To znači da je apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2013.

godini veći za 139,51% u odnosu na 2012. godinu. Želim posebno da komentarišem i iskažem nezadovoljstvo što je vrlo malo sredstava opredijeljeno u regionalnu državnu pomoć koja po definiciji treba da umanji postojeće regionalne razlike u ekonomskom i ukupnom razvoju. Na str. 15 Izvještaja vidimo tabelu o tome koliko je uloženo u regionalnu pomoć, pa imamo podatke iz prošlih godina i jasno nam je da konstantno opada. Na str. 16 imamo prikazanu pomoć po regionima, gdje primorskom regionu pripada 2,18%, a središnjem 91,49, sjevernom regionu 1,79, a imamo i kategoriju ostalo 4,54%.

Podržavam one projekte koji su koncentrisani na kreditnu podršku malim i srednjim preduzećima, one projekte koji su generisani kroz Zavod za zapošljavanje, kroz Investiciono razvojni fond, kroz Direkciju za razvoj malih i srednjih preduzeća. Politika državne pomoći nije bila podjednako dostupna svim potencijalnim korisnicima, nije bila dovoljno razvojna i sinhronizovana, nije bila efektivna i naročito nije bila pravedna kada se ima regionalni aspekt u vidu. Najprije ću podsjetiti da već nekoliko godina parlament daje jasne signale da se vodi neadekvatna politika državne pomoći, a prošle godine je povodom usvajanja Godišnjeg izvještaja o dodjeli državne pomoći dao i jasne sugestije u kom pravcu treba mijenjati neadekvatnu višegodišnju praksu. Naročito nije prihvatljivo da se ogromni dio dodijeljene pomoći za sve ove godine od kada se odobrava i prati i usmjerava u dva, tri grada i tri, četiri preduzeća. Uz sve to, predloženo je i penzionisanje radnika po povlašćenim uslovima upravo iz ovih firmi, firmi u koje je najviše ulagano. Jasno je da postoji ozbiljno nerazumijevanje ili ignorisanje potrebe jačanja kohezije svih segmenata crnogorskog društva i posebno crnogorske ekonomije i s tim u vezi ignorisanje potreba da se nerazvijena područja sjevera Crne Gore i njegova privreda pripreme za tržištu utakmicu i valorizaciju značajnih resursa.

Bošnjačka stranka u svojim programskim opredjeljenjima jasno je usmjerena ka jednom od ključnih prioriteta, ravnomjernom regionalnom razvoju i većim ulaganjima u nerazvijene sredine, posebno u sjeverne opštine. Upravo s tim ciljem participiramo u izvršnoj vlasti jer želimo da se takvo stanje mijenja. Zbog toga, ovaj izvještaj cijenim neprihvatljivim, jer izneseni podaci ukazuju na trend ulaganja državne pomoći protiv kojeg se mi zalažemo i koji želimo promijeniti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Kalač.

Na fonu Evropske unije, pošto sam dosta u starom sazivu pričao o ovome i ovo mi je bila jedna od omiljenih tema.

Izvolite, imate mogućnost da iskomentarišete ovo što su uvažene kolege rekly.

MITAR BAJČETA:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Prvo da se vama obratim i zahvalim se kolegijumu i stručnoj službi, a povodom komentarisanja uvaženog poslanika Kneževića, jer ispada kao da smo mi išli neđe privatno na službeni put. Znači, 21. novembra je Komisija za kontrolu državne pomoći poslala Skupštini Crne Gore dopis gdje kaže da će od 3. do 5. novembra zbog prisustvovanja 4. novembra sastanku Odbora za evropske integracije i stabilizaciju, znači najveće tijelo koje se sastaje jednom godišnje, na kome se, između ostalog, razmatra i državna pomoć. Dvanaest dana prije nego što smo otišli dali smo vam

mogućnost da planirate da nas stavite na dnevni red, a vama se zahvaljujemo, ne mislim ništa nego čisto zbog gospodina Kneževića, ako nije upoznat, da zna za to.

Manje više ovdje provijava par pitanja, pokušaću da odgovorim na ta pitanja. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Crnoj Gori je dat tranzicioni period da ima mogućnost da daje pomoć metalnoj industriji u roku od pet godina od dana potpisivanja sporazuma. To se računa od 1. januara 2008. godine. Zašto? Zato što je Vlada Crne Gore to tražila, zato što ne postoji mogućnost dodjele državne pomoći metalnoj industriji u Evropskoj uniji. Zašto smo mi to krstili ili kategorisali, kako neko kaže, kao antikriznu mjeru? Iz prostog razloga što u Godišnjem izvještaju postoji jedna fus nota, gdje smo vam dali relevantne dokumente Evropske komisije, gdje se kaže da je u 2012. godini dato 800 milijardi eura pomoći i ta pomoć je prevashodno otišla automobilske industriji. Ako znate da automobilska industrija svoje komponente za izgradnju automobila koristi od metalne industrije, vi onda zaključite ko je dobio pomoć. Ne bih više to komentarisao osim činjenice da smo kao Komisija imali čak neke impute od kolega koje rade u Generalnom direktoratu za proširenje i konkurenciju, da ni ovaj dio koji se odnosi na aktivirane garancije nijesmo morali da prikazemo, ali mi smo radi transparentnosti i to uradili jer se isti ne prikazuju u evropskim izvještajima.

Što se tiče regionalnog razvoja i regionalne pomoći, u mom uvodnom izlaganju sam rekao i to je svake godine tema i na matičnom odboru. Crna Gora je opet po tom nekom članu 73 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju region sam za sebe i sve opštine u Crnoj Gori mogu da vuku tu regionalnu pomoć. Kako Budva i Podgorica tako Plav i Rožaje, svi mogu da dobiju regionalnu pomoć i ta regionalna pomoć nije ona vrsta kategorizacije koju imamo shodno Zakonu o regionalnom razvoju. To su totalno različite vrste pomoći, dvije različite metodologije. Shodno tim nekim našim preporukama, Ministarstvo ekonomije priprema, a Vlada usvaja odluku o mapi regionalnih pomoći. Dok god mi budemo na nekom prosjeku brutodruštvenog proizvoda ispod nekog procenta, to je 75% od Evropske unije, Crna Gora će čitava kao teritorija i sve opštine u njoj i subjekti koji posluju u njoj moći da vuku regionalnu pomoć.

Što se tiče regionalne pomoći, osim ove odluke o mapi regionalnoj pomoći, moram da vam kažem da je ova Skupština krajem prošle godine usvojila Zakon o porezu na dobit, porezu na dohodak, gdje se shodno nekim pravilnicima koji su donijeli Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije izvršila kategorizacija. Imamo 13 opština koje mogu dobijati državnu pomoć na način što svaki privredni subjekat koji započne poslovanje u tim opštinama, to su većinom opštine na sjeveru plus Nikšić, Cetinje i Ulcinj, u periodu od osam godina ne mora plaćati državi porez dok ne dosegne nivo od 200.000 eura, pri čemu isti taj porez može da kumulira i sa onim porezima koje treba da plaća za novozaposlene. Pogledajte zakone, to je usvojeno i vidjećemo kako će se to odraziti u izvještaju za iduću godinu, da li ćemo imati po tom osnovu regionalnih pomoći. Inače, to predstavlja svojevrsnu kombinaciju tzv. fiskalnih pravila i pravila malim pomoćima jer u Evropskoj uniji imate model da do 200.000 eura za određene troškove koji su kategorisani njihovim relevantnim propisima uopšte ne morate ni da prijavljujete Generalnom direktoratu za konkurenciju koji ima funkciju koju ima Komisija za kontrolu državne pomoći.

Što se tiče gospodina Perića, tačno je da je ovo lista, spisak dodijeljenih državnih pomoći. Potpuno ste u pravu, apsolutno se slažem se vama. Mislim, i to opet raspravljamo i na skupštinskom odboru, uz uvažavanje svih vas ovdje i uvažavanje

ovog doma, da ovaj izvještaj treba da završi na matičnom odboru, a da svima vama treba da posluži kao neki materijal prilikom diskutovanja o nekim drugim tačkama kao što su budžet, završni račun i nešto slično. Jer, ovo je tehnički dokument koji daje prikaz podataka kako se dodjeljivala državna pomoć i kategorisano na način kako to kategoriše Evropska unija. S tim u vezi, pozivam vas, imate sajt Komisije za kontrolu državne pomoći, komisija se ad hok sastaje, ali imate tri ili četiri godine, posle svake sjednice komisije, kada god komisija donese rešenje usaglašenosti državne pomoći, pošto vidim da ste čitali zakon o kontroli državne pomoći, vidjećete tamo u nekom članu da svaka treća zainteresovana strana može da podnese tužbu Upravnom sudu i da obori rešenje komisije. Komisija ne odobrava državnu pomoć, Vlada odobrava državnu pomoć. Komisija donosi samo rješenje usaglašenosti. Isti princip je na nivou Evropske unije. Nijedna Francuska, nijedna Engleska, nijedna Njemačka šalje svoje zahtjeve za dodjelu državne pomoći Generalnom direktoratu za konkurenciju, ali onda ona određuje, ako dobije pozitivno svjetlo od Generalnog direktorata, da li će te pare da da jednom ili drugom subjektu. Isti princip je i kod nas.

Štete od prirodnih nepogoda nijesu državna pomoć, ne kategorišu se kao državna pomoć i ne podpadaju pod naša pravila. Isto tako ne podpadaju pod pravila ove komisije niti ova komisija ima ikakvu nadležnost da kontroliše pomoć koja se dodjeljuje u oblasti poljoprivrede. Za ovo je nadležan u Evropskoj komisiji Generalni direktorat za poljoprivredu, kod nas treba da se donesu posebni propisi, poseban zakon koji će regulisati kako se vrši i kako se dodjeljuje pomoć u oblasti poljoprivrede i posebno tijelo koje će to da kontroliše.

Trudim se budem što jasniji jer ako budem brz bojim se da me neće neko razumjeti.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Tri, četiri godine ste na to mjesto, naučili ste.

MITAR BAJČETA:

Evo tri, četiri godine ponavljam iste stvari, ali ne dolazi do glave. Dobro.

Gospodine Popoviću, nemamo konkretne podatke koliko je koji subjekat u opštini, ali ako imate potrebu da dobijete, postoji dokument koji se zove inventar državne pomoći gdje tačno, nismo htjeli da opterećujemo izvještaj sa tim podacima, ali ako imate potrebu poslaćemo vam tačno koji je subjekat u 2013. godini u bilo kojoj opštini dobio određenu vrstu pomoći. To bi bilo nešto ukratko, da ne bih opterećivao, nadam se da sam bio jasan.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Svi su se javili za odgovor na vaš komentar. Prvo kolega Knežević. Izvolite, kolega.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Gospodine Bajčeta, moram vas upozoriti da se nalazite u crnogorskom parlamentu i da ovo što ste sada vi izrekli je uvreda za sve kolege poslanike koji su uzeli učešća u ovoj raspravi, jer ste rekli da nam vi tri, četiri godine ponavljate ove iste

stvari, a da je efekat isti. Praveći kontekst kao da smo mi neki maloumni mutavci kojima vi već evo godinama za redom objašnjavate sistem, objašnjavate metodologiju i da ne možemo da to ukapiramo. Sjećam se vaših prvih početaka i dolazaka ovdje u Skupštinu, bili su mnogo manje agresivni i sa mnogo manje dociranja. Mislim da ste tada imali više efekta u obraćanju i poslanicima i javnosti nego sada. Reći ću vam zašto.

Rekli ste da se 21. novembra poslali dopis Skupštini da ćete 3. i 4. novembra biti službeno odsutni. Očigledno da se u komisiji vrijeme računa kao u starom vijeku tj. prije rođenja Hrista, ukoliko niste napravili lapsus. Kako ste mogli 21. novembra poslati dopis da ćete 3. i 4. novembra biti odsutni? Eto, takva vam je i državna pomoć. Ako je ovo sve što ste imali da kažete vezano za moju diskusiju, još jedna kratka pouka. Znači, nije ispravno reći provijava, provejava. Provijava, taj termin ne postoji, pa čak ni u ovom crnogorskom jeziku. Provejava snijeg, kolega Vuletiću. Provijava termin ne postoji. Konsultujte čak i Čirgića ako treba.

Niste polemicali ni sa jednim mojim stavom. Životna sredina nula. Poljoprivreda 758.456 evra. Ulaganje na sjeveru Crne Gore 6.000 evra. Pomoć po regionima 2,18 primorski, 91,49 središnji i 1.79 sjeverni region. I morali ste da idete na službeno putovanje. S obzirom na rezultate kakve ste imali, ne bih vam preporučio da izlazite iz Crne Gore i iz Podgorice i da se suočite sa pogubnim rezultatima Vlade koju sada upoređujete sa vladama Francuske i Njemačke, nazdravlje tim vladama. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, uvaženi kolega i profesore srpskog jezika i književnosti.
Idemo dalje. Kolega Perić. Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Gospodine Bajčeta, nijesam do kraja siguran da ste i vi čitali ovaj izvještaj koji ste nam podnijeli, sasvim otvoreno. Prvo ću po stavkama. Prvo, jasno je da komisija ne dodjeljuje državnu pomoć nego upravo što ste i rekli, daje rješenje usaglašenosti. Pitao sam vas na osnovu čega ste vi dali da su garancije usaglašene ako ste davali taj akt, a s druge strane DRI je kazala da nijesu davane u skladu sa pravilima, da nijesu zakonite suštinski. To je prva stvar.

Druga stvar, rekli ste da se ove pomoći ne odnose na oblast poljoprivrede, a onda u istom izvještaju gdje govorite o analizi efekata dodijeljenih državnih pomoći pominjete Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja. Onda tu pominjete subjekte koji su parekselans iz oblasti poljoprivrede kao što je Zemljoradnička zadruga Trebaljevo, Agromil sjeme, Doganje, Gradac, Agrosjever, Agrobisernica, Simlek itd. Nije mi jasno da li ste vi upoznati sa sadržajem ovog što ste nam dostavili. S druge strane, kažete, takođe, da pomoći uslijed štete nestalih, uslijed prirodnih nepogoda nijesu predmet vašeg interesovanja. Evo na str.12, zašto ste ih stavljali tu i iskazali nula. Vrlo čudno izjave, moram vam reći. Ono što je, takođe, isto vrlo čudno, ono što jeste u nekom dijelu za pohvalu, to što ste vi prijavili i prikazali sve što je bilo državna pomoć. Sada nam objašnjavate mi to nijesmo morali. To je možda jedini segment koji je dobar. S druge strane, sada da ja vama dam jednu poduku. Sto miliona eura je sto hiljada domaćinstava puta hiljadu eura. To bi bio mnogo veći podsticaj od ove mjere. Sada vas

pitam, tih 88 miliona eura da li su davani kao nova radna mjesta? Ne nego smo ostali bez postojećih radnih mjesta u subjektima gdje su ona dodjeljivana.

Time ću završiti, član 6 koji definiše dozvoljenu državna pomoć, Zakona o državnoj pomoći, kaže da je dozvoljena državna pomoć ona koja se daje za unapređenje ekonomskog razvoja Crne Gore. Novih radnih mjesta u ovim konkretnim slučajevima nije bilo, a subjekti su išli u stečaj. Na kraju, namjera socijalnog karaktera koja se dodjeljuju pojedinačnim potrošačima pod jednakim uslovima je apsolutno nesporna, ali za vas ona gotovo pa da je bila eliminatorna. Vi gotovo da takve pomoći nijeste imali ovdje. Opet kažem, proučite malo izvještaj koji ste nam dostavili. Jer, ovo što ste nam vi sada rekli prosto ne stoji u izvještaju. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega.

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Gospodine Bajčeta, na jedno pitanje ste mi odgovorili, a tražiću državna pomoć po opštinama da mi to pošaljete da vidimo kako to iznosi, naročito me interesuje ovo primorske opštine koje su relativno bogate u odnosu na opštine sa sjevera.

Druga stvar, na ovo uopšte nijeste odgovorili. Tiče se kako to da u poslednje tri godine samo jedina oblast koja nije dobila državnu pomoć je sport i mladi. Rekao sam već da, na primjer, kultura i informisanje su dobili u poslednje tri godine 12,5 miliona eura. Sport, najbolji izvorni proizvod crnogorski, neću o tome govoriti, dakle neću govoriti o vrhunskom sportu, tiče se masovnog sporta, kvalitetnog sporta, školskog sporta, univerzitetskog sporta, sporta osoba sa invaliditetom. Nemoguće je da u poslednje tri godine crnogorski sport nije dobio jedan euro državne pomoći za razliku od svih ostalih oblasti. To mi niste prokomentarisali jer je to veoma važna oblast, oblast, po meni, najvažnija, spašavamo mlade, spašavamo njihove porodice, ne idu stramputicom, ne idu putem kriminala, ne idu putem droge, narkotika. Očigledno je da mi nemamo sluha za to. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Kaluđeroviću.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Gospodine Bjačeta, pa valjda nemate dilemu da poslanici ovog doma znaju da Vi ne dodjeljujete državnu pomoć, ali je kontrolišete, to je u nazivu i zakona i Vaše komisije, gospodine Bajčeta. I ono što je rekao kolega Perić, to je suština stvari. Prihvatanjem da ovo što se desilo sa državnim garancijama izdatim KAP-u 132 miliona u prošloj godini je palo na teret budžeta 102 miliona, a Vi u svom Izvještaju rekli, da opterećuju dodijeljenu državnu pomoć 82,8 miliona, ima karakter, može se smatrati kao anti krizna mjera Vlade. Ovo je veoma značajno za one ljude koji su i neodgovorno i nezakonito izdali takve desetine miliona državnih sredstava Kombinat u aluminijuma.

Dakle, to se desilo, gospodine Bjačeta, uzalud su nažalost bile ove desetine miliona zbog ogromne neodgovornosti, jer što imamo sada sa Kombinatom aluminijuma, nakon što je Đukanović kao predsjednik Vlade 2005. donio, potpisao ili donio odluku da se potpiše ugovor o prodaji Kombinata, a 2009. godine da se taj Ugovor o kupoprodaji zamijeni Ugovorom o poravnanju kojim je predviđeno da se izdaju ove državne garancije, a izdate su da ponovim još jednom, u potpuno nepropisnom postupku od strane najodgovornijih ljudi u Vladi Crne Gore. Šta imamo za posledicu? Da je broj zaposlenih sa predhodnih 1200 odnosno ranije 2500 sada 500. Da je uveden stečaj u Kombinat aluminijuma, je li tako? Da je kompletna imovina Kombinata aluminijuma prodana za 28 miliona eura, i od toga do ovog trenutka plaćeno samo četitir miliona eura. Pazite, 28 miliona prodana, milioni ... sva ostala imovina, država izdala državne garancije od 132 miliona evra, dakle, potpuno je jasno da ne može ni u primisli da se govori o antikriznoj mjeri.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Kaluđeroviću.

Prelazimo na drugi krug.

Prije nego što dam riječ kolegi Vukoviću.

Znači, vi možete da komentarišete svako budće izlaganje, ukoliko želite, imate pravo do dva minuta, da ne bi na kraju u završnoj riječi izazvali nešto što je komentar, nego obim završne riječi. Znam sigurno da vi to znate dobro, jer četiri godine se gledamo, ali vas podsjećam samo.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Zbog poštovanja i prije svega i prema načinu na koji vodite sjednicu, nijesam htio da zloupotrijebim ovo što ću sada reći, da se javljam kroz komentar i da to bude onako, što se kaže, posredno kazano, ali imam obavezu da ovdje ukažem na jednu stvar i da pokušamo da jedan apel napravimo ovdje u Parlamentu, da se te stvari ne čine.

Nime, imam informaciju pouzdanu, a imam i imena i prezimena konkretna ovdje koja mogu da spomenem, da dolazi do svojevrsnog vida pritiska u Herceg Novom vezano za lokalne izbore, ovodg puta od strane Uprave policije.

Naime, sinoć i danas su obavljani razgovori što na kuću, a što u firmi sa dva radnika zaposlena u Vodovodu u Herceg Novom, u smislu ukazivanja da postoji potreba da se rade vanredni i tehnički pregledi, prijetnje itd, i to sve na četiri dana uoči izbora. Znači, apel zaista, i Upravi policije i svim ostalim institucijama, i tako smo opterećeni sa ovim lokalnim izborima sa svake strane i, evo, pitanje kako će i na koji način proteći. Ali, da se ti organi uzdrže ovog vida pritiska. Kažem, imam imena i perezimena, imam konkretne detalje, spreman sam ako treba i to da iznesem. Hvala Vam, potpredsjedniče. Izvinjavam se.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nemojte, nemojte.

Institucije trba da obavljaju svoj posao, a da izbori budu slobodni. Ne vidim problem u tome, da neće to svako da podrži, barem javno.

U ime DPS-a, kao što sam rekao, kolega Vuković, i neka se pripremi kolega Labudović.

Izvolite.

FILIP VUKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Pozdravljam prisutne kolege u sali, predsjednika Komisije za kontrolu državne pomoći,

Evo, ja ću ... /Zvoni telefon u sali/

Ovo je isto u sklopu izbora u Herceg Novom, nije nimalo slučajna melodija mog kolege, s obzirom na nacionalni sastav glasača u Herceg Novom.

Pokušaću u svom izlaganju više da kažem kako sam ja shvatio uopšte ovu tačku dnevnog reda i uopšte ovaj dio koji danas imamo na javnoj raspravi, mada on u startu asocira, kad kažete državna pomoć onda svi se malo trgnemo, strecnemo, da li je to pomoć našoj opštini, našem gradu, našim regionima. Iako ste primijetili u većini diskusija je i preovladavalo blago nezadovoljstvo zašto je ta državna pomoć išla u pravcu sjevera-juga itd.

Znači, sve je u skladu sa ovim što smo željeli, a to je pristupanje Evropskoj uniji i sve polazi od ovog uvodnog dijela od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o evropskom partnerstvu. Znači, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati i između ostalog i na osnovu stepena ispunjenja preporuke koje ovaj dokument sadrži. Znači, suština je, mi pokazujemo Evropskoj uniji da smo transparentni u svim fazama dodjele državne pomoći, i u onoj prethodnoj i onoj posle kad prođe godina. Na ovaj način je omogućena efikasna predhodna i naknadna kontrola svih novih mjera državane pomoći kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena što će imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja.

Ovaj Izvještaj je sedmi. S obzirom da sam ja prvi mandat poslanika, ne sjećam se ni da sam pratio, ali u svakom slučaju taj kao sedmi obrazuje tri zadnje godine, i kaže se, da su davaoci državne pomoći država i lokalna ministarstva, organi lokalne samouprave itd.

Interesantna je jedna tabela koja pokazuje strukturu državne pomoći u Evropskoj uniji po državama. Ako je naša na državnom nivou u sve tri one kategorije koje su ovde date i pomalo zbunjujuće, horizontalna, sektorska i regionalna, i ukoliko se to u Evropskoj uniji kreće od nekog iznosa koji je nešto niži od našeg kao što je Bugarska 77 miliona, pa do 67 milijardi ili ne znam, Velika Britanija skoro pet milijardi, ovo sve govori da jedno su želje a drugo su mogućnosti. Znači, države koje imaju moćniju privredu, mnogo veći bruto nacionalni dohodak, imaju tu mogućnost da kreiranjem državne pomoći utiču na sve sfere i privrednog razvoja i regionalnog i svih ostalih. Ovdje kod nas to je vrlo teško moguće s obzirom da mi znamo da naš i bruto nacionalni dohodak i uopšte ovaj budžet koji će biti sledeće nedjelje na raspravi umnogome zavisi od kreditnog zaduženja i ispunjavanja nekih obaveza koje kao država imamo. Ali, u svakom slučaju ako sam dobro shvatio gospodina Bajčetu, znači imamo mogućnost da kao članica koja ima, koja je kandidat za Evropsku uniju, već su nam dostupni mnogi fondovi Evropske unije koji

takođe utiču na ova tri segmenta koja mogu da se tretiraju kao državna pomoć. Iako imamo u tom budžetu evropskom milijarde, znam da samo za obrazovanje Evropska unija ima budžet koji iznosi preko 17 milijardi eura. Znači, vještina svih anomalija koje ... ovdje u nekom, u ovom periodu o kome se danas rapravlja, sve su to neke stvari koje možemo ukoliko budemo pravilno shvatili sve ove pojmove, a shvatićemo ih ako budemo se obučavali na svim nivoima, od lokalnog do državnog, da iako postoje, a sigurno da postoje anomalije, da ih ispravimo. Evo, toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvlala i Vama, kolega Vukoviću.

Riječ ima kolega Labudović, neka se pripremi kolega Obradović.

Izvolite, kolega.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, stara je istina, gotovo na nivou štosu, da ako hoćete nešto da prikrijete, nafilujte ga statističkim podacima i sve će da bude, što bi se reklo, kao po koncu. Ali, kad se bolje zaviri u tu statistiku, lako se dolazi do onoga što je zapravo cijela suština, i ja se gospodine Bajčeta neću složiti s Vama kad tvrdite da je ovo samo tehnički dokumenat. Na žalost, ovo je dokumenat koji otkriva cijelu suštinu priče, a to je, da onaj kojem treba pomoć ne može pomoći drugima. Ne može zemlja koja se dnevno zadužuje milion evra da bi preživjela, pomoći drugima da bi preživjeli. Ali, otom-potom.

Druga mistifikacija koja se ovdje želi poturiti jeste to stalno pozivanje na Evropsku uniju. Jesam li ja to jedini neobaviješten u Crnoj Gori koji ne zna da je Crna Gora u Evropskoj uniji? I zašto stalno poređenje sa Evropskom unijom i stalno insistiranje na kriterijumima Evropske unije kad, evo, sami ste rekli, ni ona sama ih se ne pridržava. I van pameti je praviti poređenja budžetskih i GDP srazmjera i razmjera između Crne Gore i zemalja Evropske unije.

Ono što se ovdje želi takođe malo mistifikovati i prikriti jeste stalno izračunavanje državne pomoći na osnovu GDP-a, pa on iznosi tu negdje bliz tri manje više od godine do godine, ali pomoć se državna ne isplaćuje iz GDP-a bar ne direktno, nego koliko ja znam iz budžeta. I kad se uporedi ovaj iznos od 100 miliona sa budžetom za tu godinu, ona iznosi skoro 8%. Pa ni to ne djeluje tako zastrašujuće osim ukoliko se ne uporedi, recimo, sa kapitalnim budžetom koji se planira za narednu godinu, koji ako se izuzmu sredstva za auto-put iznosi nešto oko 70 miliona. Pa sad izvršite poređenje ovih sredstava sa tim projekcijama. Takođe, ovdje se želi stalno skrenuti pažnja na taj neravnomjeran regionalni razvoj. Kao neko ko dolazi sa sjevera ja sam i te kako zainteresovan i prva cifra koju sam potražio u ovom izvještaju bila je pomoć dodijeljena sjeveru. A kad pošteno čovjek to razmotri, kad uporedi da ni jug koji, ruku na srce, nešto bolje stoji od sjevera, ali gdje su i te kako izraženi ekonomski i finansijski problemi, nije bolje prošao. Ako od pomoći koja je dodijeljena središnjem regionu odbijete ono što ste prosuli u KAP-u onda ispada da ste stalno ravnomjerno razvijali i pomagali Crnu Goru.

Ali, da se mi ostavimo, rekoh, cifara koje više prikivaju nego što otkrivaju, mene kao građanina interesuje ono što je najvažnije i što bi trebalo da sadrži mnogo decidnije ovaj izvještaj, a to su efekti pomoći. Jer, čemu pomagati ako to nema efekata i čemu sipati u vreću koja je prsla na svaku stranu, pa bih samo ovdje htio da vam ukažem

pažnju na dvije stvari. Gdje god nije bilo moguće kvantifikovano sagledati efekte državne pomoći kao što su kultura, kulturna baština, sport, sve ono, dakle, što se ne može dokazati čistom cifrom, vi ste ocijenili kao uspješno. Tamo gdje se to moglo svesti na matematičku računicu ili ste rekli da ju je nemoguće sagledati ili ste jednostavno to preskočili. Pročitacu vam samo, vjerovatno da ovo niste vi pisali, ovo je iz Ministarstva poljoprivrede, kako su ocijenjeni efekti državne pomoći u poljoprivredi.

Dodijeljena pomoć bila je veoma uspješna, pazite ovo sad, u 2013. uspjeli smo da poljoprivredu i poljoprivrednike investitora dovedemo u sam centar interesovanja javnosti. Nije valjda. A u međuvremenu, i te godine i svake naredne, 450 miliona evra Crna Gora izdvaja za uvoz hrane, i pri tom nije to najgora činjenica, gospodine Bajčeta, koliko činjenica da se prema analizama nalazimo među zemljama koje se najgora hrane u Evropi. Ali, ne vredi o tome govoriti ministru, čim mu to progovorite, leti perje na sve strane. Prema tome, gospodine Bajčeta, ovo bolje i da nam ne dostavljate ili da nam kao neki prateći dokument dostavite, recimo, uz predlog budžeta, uz analizu njegove realizacije i tako nešto, jer ponavljam, ovo nije državna pomoć, ovo je rasipanje državnih para, jer se daje onima kojima se ne može pomoći. I bolje bi bilo da ste pomogli građane direktno, i bolje bi bilo da ste im pomogli da plate struju, i bolje bi bilo da ste im pomogli da vrate neke kredite, nego što ste sipali, kažem, na sve strane, a efekata, osim ovoga što su poljoprivreda i poljoprivrednik došli u žižu javnosti, gotovo da i nema. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vama, kolega Labudoviću.

Izvolite, kolega Obradović, neka se pripremi kolega Šarančić.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi kolega Raduloviću.

Poštovani predstavnici Komisije za kontrolu državne pomoći, kolegice i kolege, poštovani građanke i građani Crne Gore,

Prije svega da dam svoje mišljenje, a ono je da smatram da je gospodin Petar Ivanović ministar poljoprivrede dao značajan napredak i kada su koze u pitanju, jer u jednom dobu Titove vladavine, koza je bila zabranjena za držanje kao štetna životinja.

Što se tiče samog ovog izvještaja, dati su podaci da je za 2013. godinu država opredijelila 100.300.000 eura pomoći, od čega su određene pomoći davane u oblasti industrije, poljoprivrede, pomorstva, saobraćaja u oblasti informisanja, kulture itd. i da su ta sredstva uticala da se unaprijedi stepen života u Crnoj Gori.

Rado bih istakao pohvalno da je više sredstava dato i sjeveru i jugu, ali očigledno da obaveze prema Evropskoj uniji su bile te da se moralo obezbijediti dosta sredstava za izvršavanje tih obaveza i za ulaganje u metalnu industriju. Imam jedan takođe, minus, odnosno gorčinu što dio sredstava nije opredijeljen za razvoj sporta, tu se slažem sa gospodinom Popovićem iz razloga što je omladina naša budućnost i što treba usmjeriti omladinu u zdrave stilove života, i otisnuti ih od ulice, od droge, od poroka i formirati ih u zdrave ličnosti.

Što se tiče ovih sredstava koja su opredijeljena ona su korisno upotrijebljena preko Zavoda za zapošljavanje, preko Direkcije za mala i srednja preduzeća, preko Investiciono razvojnog fonda i bilo je naravno, određenih garancija za dobijanje

određenih kredita. Znam da u mom Bijelom Polju, Zavod za zapošljavanje i opština svake godine realizuju značajne projekte kada su u pitanju javni radovi. Posebno je kvalitetan jedan projekat, uslužni servis, gdje majstori od zanata idu po kuća onih koji nemaju sredstava da plate opravku svojih kućnih aparata i besplatno vrše tu uslugu.

Takođe imamo gerontodomačice koje besplatno obilaze kuće, odnosno one stare i iznemogle osobe koje nijesu ispunile uslove za smještaj u dom za stare i kojima je neophodna pomoć drugih lica. Imamo i sredstva koja su opredijeljena za izradu fasada na zgradama, zatim za uređenje vodotoka, za pošumljavanje itd. i to su zaista značajni projekti koji u mnogome pomažu da se uljepša slika i da se unaprijedi stanje u određenim lokalnim samoupravama. Inače, ova državna pomoć je data onako kako je ovdje rečeno analitično, dati su svi podaci, dakle u kojim oblastima i to je nešto što je objektivno, što je istinito, što može lako da se provjeri i u tom pravcu dakle, nemam nikakvih primjedaba osim ovih dakle, što se tiče sporta i u tom dijelu da smanjujemo, ipak, regionalne razlike. Da se ubuduće gleda da se više sredstava daje razvijenim opštinama koje su posebno na sjeveru Crne Gore uz ovu napomenu da se moralo raditi ovako, da se daju sredstva u metalnu industriju.

Očigledno je, dakle, da se mora i podnositi izvještaj, moraju se i kvalitetno dodjeljivati sredstva od strane države i da ste vi tu da izvršite tu kontrolu. Sigruno da iz izvještaja proizlazi na način na koji ste vi vršili tu kontrolu i da ste zadovoljni istom, zapravo to je i vaš posao u tome dijelu a ne posao dodjele državne pomoći i o tome uopšte ne možemo ni prigovoriti ovom izvještaju. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Obradoviću.

Za komentar se javio, kolega Labudović.

Mislim oko koza da doprinesem. U Katunskoj nahiji nije bilo famelje koja nije imala po 30, i super su. Samo što na grde loze i voćke, e to je jedina mana, a ostalo od sira i ne samo Crnoj Gori, vjerujte ljudi da je jedan od najtraženijih sireva u Evropi, kozji sir.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, Vama zahvaljujem na prilici koju ste mi dali.

Nijesam htio o kozama, jer ja sam moje davno prodao. Ali, sam htio da Vas zamolim da mi pružite priliku da kolegi Radovanu ponesem ovaj Izvještaj i da mu ga uručim, jer sva prilika da nijesmo čitali isti. Sve ovo što je on rekao, uključujući i koze i geronto-domačice i ne znam šta sve, fasade zgrada, ako sam ovdje našao, ja se ne pomakao. Imam utisak da kolega nije čitao isti izvještaj, pa ako mogu da mu doturim, da se bolje snađe. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Počelo je novogodišnje čestitanje i pokloni su počeli.

Izvolite, kolega Obradoviću.

Vratite mu Vi neki poklon, da bi počela ta saradnja vlasti i opozicije. Izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Ja ću da kažem ovom mladom uvaženom gospodinu Labudoviću, kažem mladom, zato što je on istakao na jednom odboru da se osjeća mladim, što je zaista veoma, veoma bitno, da smo čitali isti izvještaj. Ne možete sve imati informacije u ovom izvještaju, ali vidite informacije da su date pomoći u oblasti zapošljavanja opštinama tim i tim. Pa Opštini Bijelo Polje je dato 1.056.000 eura. Od tih sredstava preko Zavoda za zapošljavanje ja sam istakao neke od projekata koji su se realizovali. Dakle, vjerovatno je izvještaj nepotpun, ali ja raspolazem podacima iz prakse znajući i u tom pravcu ukazujem na iste. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Obradoviću.

Znam da ste Vi uvijek analitični, da istaknem tu Vašu dimenziju i da pohvalim.

Riječ ima kolega Šarančić, pa onda kolega Tuponja.

Izvolite, kolega.

DANKO ŠARANČIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Parlamenta.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani gospodine Bjačeta sa saradnicom, poštovani građani,

Ja ću pokušati za razliku od pojedinih kolega koji su govorili o nekim vrstama i kategorijama domaćih životinja da se vratim temi, odnosno ovom veoma važnom izvještaju čija izredba i prezentovanje u ovoj Skupštini svakako dio obaveza Crne Gore prema Evropskoj uniji, a koji se odnose na neophodnost da se uspostavi i izradi transparentan sistem državne pomoći kakav očigledno još uvijek nije, kako bi se uspostavila efikasna kontrola u ovoj veoma važnoj i bitnoj oblasti.

Ovo je, dakle, sedmi po redu izvještaj ove vrste, shodno Zakonu o kontroli državne pomoći koji će, kako kažete, biti dostavljen Vladi i Skupštini i Evropskoj komisiji i kako ste rekli, u njegovoj izradi korišćena je metodologija koja se koristi u državama članica Evropske unije u što ja ne sumnjam.

Kada smo već kod Evropske unije u nedavnom Izvještaju o napretku kada je poglavlje 8. u pitanju konstatuje se da su u cjelini pripreme u oblasti politike konkurencije umjereno napredovale. Dakle, ne dovoljno. Zahtijevaju se od nas dalje izmjene Zakona o kontroli državne pomoći, naročito u oblasti i procedura vezanu za državnu pomoć.

Ono što je posebno važno jeste konstatacija iz izvještaja koja se odnosi na samu Komisiju, da je i dalje neophodno jačanje administrativnih kapaciteta i takozvane operativne nezavisnosti. Dakle, vi nemate dovoljno administrativnih kapaciteta što je činjenica, što se navodi u izvještaju, a još manje ste nezavisni i vaša uloga je otprilike i dalje formalno tehničke prirode, uloga popisivača i evidentičara. Odluke se donose negdje tamo na drugoj strani i na drugim mjestima. A kako se donose, svjedoci su i sve siromašniji građani, penzioneri i radnici bez posla koji na žalost svih nas u ovom Parlamentu ovih dana traže svoja prava na ulicama i na trgovima, ispred ove ili ove susjedne zgrade tamo, i onda se svi pitamo u Crnoj Gori, građani i mi poslanici, kuda je otišla sva ta pomoć. U 2013. godini kao što su kolege već pominjale je dodijeljeno ukupno 100.300.000 evra, u 2012. nepunih 42 miliona, u 2011. 66,4 miliona itd. Dakle, najviše u 2013. godini.

Učešće u bruto domaćem proizvodu 2,89% ukupnim javnim rashodima 6,34%. Prosjek članica Evropske unije, čisto poređenja radi, je nekih 0,52%. I ovo su izmeđuostalih pokazatelji katastrofalne ekonomske politike koju ova i predhodne vlade vode svih ovih godina i na šta smo mi iz Socijalističke narodne partije upozoravali svih ovih godina. Posebno je zabrinjavajuća statistika vezana za kategoriju regionalne državne pomoći čiji je cilj kako kažete, podsticanje regionalnog razvoja prije svega onih regiona koji imaju nizak životni standard stanovništva i visoku nezaposlenost. Nemamo mi 20-30 regiona, zna se koji je region nerazvijen, to je sjever Crne Gore i to je činjenica. Od 100 miliona Vlada je dakle, za ovu komponentu, za regionalnu pomoć izdvojila 847 hiljada evra, značajno manje od 1%. Ovako se dakle, podstiče po Vladi Crne Gore ravnopravni regionalni razvoj. Vidjeli smo kroz nedavno razmatrani i usvojeni Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja, kakva je i kolika briga Vlade prema sjeveru Crne Gore. On je kontinuirano zapostavljen, stanovništvo se masovno iseljava zbog pogubnih privatizacija i izuzetno teške ekonomsko-socijalne situacije, devastirane životne sredine itd.

Šta da kaže neko ko dolazi iz grada u kome su dvije od ukupno pet ekoloških crnih tačaka u kojima ovih dana ni voda nije za piće, u kojim je vazduh bogatiji 10 puta nego što je to dozvoljeno PM10 česticama i onim drugim. Na podatak da je za zaštitu životne sredine u okviru ove državne pomoći o kojoj govorimo za predhodne tri godine suma sumarum izdvojeno 0,00 evra. Središnji region dobio je 91,8 miliona evra od ukupnih 100 miliona eura. Na žalost malo je koristi za građane Podgorice, to sam svjestan, jer su tu državnu pomoć pojele uplate garancija VTB banci i OTP banci za KAP. Dakle, državna pomoć je završila, po meni, u privatnim džepovima.

Poštovani građani, time treba ozbiljno da se pozabave neke druge institucije sistema, policija, sudstvo, tužilaštvo itd. Neko bi morao da odgovara za ovakvu situaciju.

Što se tiče raspodjele po opštinama, dakle, imamo Pljevlja sa 137 hiljada, Bijelo Polje nešto preko milion, Budva nepunih 692 hiljade, Nikšić gotovo dva miliona, a Cetinje 700 hiljada i Šavnik, dakle prema Vladi Crne Gore, Šavnik sa 9.500 evra spada u veoma razvijene opštine u Crnoj Gori. Smatram da je nedopustivo mali iznos pomoći u poljoprivredi svega 758 hiljada na osnovu agrobudžeta, i nijesam siguran kakvi su efekti pozitivni postignuti o kojima govorite, da li je poljoprivreda baš stavljena u sam centar zbivanja u Crnoj Gori. Zanimljiva je i konstatacija da su po prvi put sve obaveze po ovom osnovu isplaćene na vrijeme i u skladu sa agrobudžetom. Zašto to do sad nikad nije bio slučaj? Znači, prvi put na vrijeme i prvi put u skladu sa agrobudžetom, svih ovih godina nije bilo u skladu sa agrobudžetom i nije bilo na vrijeme. Pitanje možda za gospodina ministra poljoprivrede, ali neki drugi put.

Nijesu jasno definisani ni kvantifikovani efekti dodijeljenih državnih pomoći zbog čega se ne mogu upotpunosti sagledati ukupni rezultati, ali sudeći po nekim drugim parametrima kao što su recimo, porast broja nezaposlenih može se zaključiti da su to uglavnom gospodine Bajčeta zalud utrošena sredstva. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Šaračić.

Riječ ima kolega Tuponja, neka se pripremi kolega Nišavić.

Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, uvaženi predstavnici Komisije za kontrolu državne pomoći.

Osvrnuo bih se na vaš izvještaj, postaviću u toku svog izlaganja i nekoliko pitanja, pa bih vas molio da nakon ove diskusije ili u Vašoj završnoj riječi pokušate i da pojasnite neke nejasnoće.

Sama suma državne pomoći koja je dodijeljena u prošloj godini je, konstatovano je više puta, je enormno porasla, a Vi ste to objasnili garancijama koje su date za Kombinat aluminijuma u Podgorici, koje su u vašem obračunu svedene na nekih 83 miliona, mada mi nije baš jasno kako ste više od 100 miliona sveli na 82 - 83 miliona. Ali, uglavnom bitno je od 100 miliona pomoći, nekih 83 miliona je pošlo za Aluminijski kombinat, a za sve ostalo 17 miliona, slično je bilo i u 2012.godini, kada je ukupna pomoć iznosila nekih 42 miliona, a 84 procenta je prošlo na Montenegro Erlajns, a sve ostalo je bilo nekih 16%, 6,7 miliona za sve ostalo. E sad, ono što bih u formi diskusije vama postavio pitanje je zapravo uticaj državne pomoći na konkurentnost. Jer, ukoliko je Vlada opredijelila sredstva kao državnu pomoć prema sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i pravilima Evropske unije o konkurenciji svaka državna pomoć mora biti privremena i praćena mjerama kompenzacije.

Ponavljam i postavljam pitanje: Da li imate mjere kompenzacije za dodijeljenu državnu pomoć, pogotovo za Kombinat aluminijuma Podgorica, jer ta mjera kompenzacije treba da zavisi od plana rekonstruiranja kojom se osigurava dugoročni opstanak kompanije, da li ste osigurali opstanak kompanije KAP?

Vaša funkcija je vrlo zvučna, vi ste predsjednik Komisije za kontrolu državne pomoći. A u vašem prethodnom izlaganju ste imali tako neku intenciju da se distancirate od donošenja odluka i vi niste odgovorni za dodjelu državne pomoći. Ja mislim da vaša funkcija i te kako i uopšte postojanje Komisije je vrlo odgovorno mjesto i da vi na mjestu na kojem se praktično od svih građana desetina miliona daju kao državna pomoć i te kako imate odgovornost i te kako imate ulogu da utičete na sve to. Ali, ja u vašem izvještaju nisam vidio da ste vi kao Komisija za kontrolu ukazali na neke mahinacije, na neke propuste, na neke zloupotrebe, pokušaje. Da li ste preventivno djelovali? Iz ovog vašeg izvještaja je bilo sve u perfektnom redu. Ovdje je ogromna suma novca, mi smo država u tranziciji, ne možemo se pohvaliti prevelikom transparentnošću rada državne administracije, postoje manje ili više osnovane sumnje za razne zloupotrebe, državnih resursa. Vi ste na čelu jedne komisije koja ima veliku odgovornost i gdje je veliki novac uvijek postoji mogućnost zloupotrebe. Ja u vašem izvještaju nisam vidio ni riječ koja bi mogla da ukaže na nešto da je vaša komisija radila nešto u tom pravcu. Pa onda ako mislite da trebate da pojasnite vi pojasnite.

Vrlo mi je bilo interesantno što ste rekli vezano za poljoprivredu, e sad ovaj pasus moram da pročitam, ne vama nego građanima Crne Gore, koji stoji u vašem izvještaju. Molim vas obratite pažnju: Državna pomoć u oblasti poljoprivrede i ribarstva nije regulisana Zakonom o kontroli državne pomoći i to je ono gdje vi kažete da vi niste nadležni za tu oblast. A posebna pravila za oblast poljoprivrede i ribarstva još uvijek nijesu do kraja zakonski regulisana. Obaveza za izradu ovog izvještaja prozila iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske zajednice i njihovih država članica, s jedne strane i Crne Gore s druge strane. Dakle, svi oni koji su dobili ili bolje

rečeno svi koji nijesu dobili pomoć u oblasti poljoprivrede neka se ne pitaju zašto, jer je tu očigledno bila posrijedi neka odokativna metoda, kome će se dodijeliti ta pomoć. Jer, zakonska regulativa, čitajući vaš izvještaj u ovoj oblasti, apsolutno ne postoji niti je u vašoj nadležnosti i možda bi bilo korektnije da ste ukazali na to ili to potpuno izostavili iz vašeg izvještaja, jer ste vi u tom dijelu nenadležni. Još bih vas na kraju samo kratko molio da mi pojasnite, možda je to drugima jasno, ali meni nije. Što znači - neprijavljene državne pomoći u 2013.godini iznosile su 546.884, znači nekih blizu 550 hiljada eura da postoje neke neprijavljene državne pomoći? Meni to vrlo čudno zvuči, ja bih vas molio da mi to pojasnite jer meni to pokazuje na neke insinuacije na neke nepravilnosti ili nedorečenosti.

Hvala lijepo, izvinite zbog prekoračenja vremena.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Gospodin Bajčeta želi riječ. Izvolite.

MITAR BAJČETA:

Pitanja uvaženog poslanika Tuponje, da probam da odgovorim, ne znam da li će biti zadovoljan, ali da se potrudim.

I onaj „zen majstor“, pedsjedavajući, bilo je onako pežorativno. Ja se trudim da nikog ovdje ne uvrijedim, niti mi je to namjera, niti sam vaspitan tako. Tako da vas molim, ako možete, da me zaštitite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ja siguran sam da morate da budete zaštićeni i osjećajte se krajnje sigurno.

MITAR BAJČETA:

Pa eto, bio je i taj pogrđni nadimak, nijesam prvi put intervenisao, a vi možete provjeriti.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Od koga?

MITAR BAJČETA:

Od gospodina Perića.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Pa ja nijesam razumio.

MITAR BAJČETA:

Da ga gledam kao zen majstora.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Vi mlađi možda imate neku drugačiju terminologiju, ja sam malo stariji, pa tako da nijesam...

MITAR BAJČETA:

Shvatite to kao političku kvalifikaciju, ja sam to doživio drugačije, ali nije bitno.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ajde, čeramo dalje, idemo dalje.

MITAR BAJČETA:

Čeramo dalje, dobro, kako vi kažete.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite.

MITAR BAJČETA:

Šta su mjere kompenzacije? Mjere kompenzacije su obavezno učešće privrednog društva u nekom programu ili planu državne pomoći u zavisnosti od toga o kojoj vrsti pomoći se radi. Ako govorimo o ovim horizontalnim pomoćima koje su dobre pomoći, velika privredna društva moraju 50% da učestvuju u planu, ako je milion eura državne pomoći privredno društvo mora da učestvuje sa 500 hiljada, a ako govorimo o firmama koje se restrukturiraju, oni moraju opet da imaju određeno učešće u zavisnosti od njihovog statusa, da li su velika i mala srednja preduzeća, taj se procenat uvećava 50 - 60 - 70% i plus moraju da zatvore određene kapacitete da bi smanjili svoj uticaj na tržištu.

Što se tiče prevencije i kontrole i KAP-a i svega ostalog mi smo pod budnom pažnjom Evropske komisije, mi smo jedini u državnoj administraciji koji imaju tehničke komitete sa predstavnicima generalnog direktorata za konkurenciju za proširenje na kojima razmatramo Montenegro erlajns, KAP i sve ostale slučajeve, tako da, ako oni nijesu mjerodavni onda ja ne znam šta da kažem. Ako postoji neko drugi ko je nadležan da treba to da utvrdi, da li Komisija radi pogrešno, slobodno, ja vam kažem. Znači, svako rješenje Komisije se objavljuje na sajtu istog dana kada ga Komisija usvoji i svako je podložnoj ocjeni suda u upravnom postupku tj. upravnom sporu i ja bih vrlo rado, da vam iskren budem, volio da neko izazove rješenje Komisije, da vidimo šta bi Upravni sud rekao u određenoj situaciji. Jer, obično znači ovo što pričamo o kontroli i o prethodnoj kontroli, mi smo mali sistem i obično davaoci jesu ministarstva i kada dođu i kada vide da to ne može, da ne mogu da ispune one kriterijume koji su traženi zakonima i podzakonskim aktima za dodjeljivanje državne pomoći, jednostavno odustanu. I onda mi nemamo te negativne statističke kategorije koje od nas isto zahtijeva Evropska komisija a koja, po mom mišljenju, može opet da bude određeno šminkanje izvještaja. Znači, da mi jednostavno nekog odbijemo, samo zbog toga da bismo ga odbili. Jednostavno, ljudi odustanu od procedure, dođu, u nekoj komunikaciji sa nama vide šta imaju, šta mogu da ponude i to je to. Neprijavljene državne pomoći, one su date u prilogu koji se nalazi uz godišnji izvještaj koji je zahtjev matičnog odbora za ekonomiju i one se odnose, sad mogu taksativno da navedem - 263 hiljade eura je dodijeljena pomoć od strane Ministarstva nauke za istraživanje i razvoj, 103 hiljade eura pomoć od strane Ministarstva kulture, pet hiljada eura je pomoć dodijeljena malim i srednjim preduzećima od strane Opštine Rožaje, 101.700 eura pomoć Opštine Kotor dodijeljena za realizaciju programskih sadržaja lokalnih radio emitera i 74.000 eura je

pomoć koju je Opština Danilovgrad dodjeljivala poljoprivrednim proizvođačima za otkup mlijeka. Ne ... pomoći ne znači da su nedozvoljene ili da su nezakonite, jednostavno nijesu prošli proceduru Komisije, između ostalog određeni akti kao što je su primjer određeni propisi koji se nalaze u nadležnosti Ministarstva nauke i istraživanja, a moraju da pretrpe određene izmjene, jer je oblast državne pomoći toliko horizontalna da morate na bazi opštih akata da postavite neke uslove u zakonu, da biste dobili takozvane šeme državnih pomoći na osnovu kojih bi se mogla dodjeljivati državna pomoć. I što se tiče poljoprivrede, da ponovim, jeste da mi nijesmo nadležni za poljoprivredu, treba da se donesu određeni propisi, ali ovaj dio izvještaja koji se odnosi na poljoprivredu mi moramo da prikažemo. Podatke dobijamo od Ministarstva poljoprivrede, nijedan zarez ne mijenjamo u tim podacima, znači oni su takvi kakvi jesu i ocjene o analizi efekata su takođe date od strane davaoca. Eto, to bi bilo samo za gospodina Tuponju, da ne ulazim bočno sa ostalim poslanicima.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sad sam konsultovao Google, Google je dobra rabota, što ne znaš pričekaj malo pa provjeri. Tako da zen majstor ja bih volio da sam, Japanac, živio bih japanski, meditirao bih po malo, ono što ne valja u životu zamisli da valja, proživi život ka čovjek. Ajmo dalje.

U pravu ste, kolega. Izvolite, odgovorite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem gospodinu Bajčeti na korektnim odgovorima u dijelu odgovora koji je dao. Kolega Perić nije tu, odustan je službeno. Ja vam sa sigurnošću mogu reći da to nije bilo ni u kakvoj zloj namjeri i sa nekom uvredljivom konotacijom i da se radi o izuzetno korektnom čovjeku koji u ophođenju sa drugim ljudima to sebi ne bi ni dozvolio.

Jedan dio mojih pitanja ste preskočili, vjerujem da je razlog za to što nemate odgovor, a radi se o tome da ste vi zaparavo uvijek kada date državnu pomoć u obavezi praktično da osigurate dugoročni opstanak kompanije. Tako to piše u Sporazumu o stabilizaciji, o pridržavanju pravilima Evropske unije o konkurenciji.

Dakle, pomoć mora biti privremena, praćena mjerama kompenzacije, mjere kompenzacije ste objasnili, i da ta pomoć zavisi od plana rekonstrukcije kojom se osigurava dugoročni opstanak kompanije. A ja ovo ne izmišljam, ovo je iz izvještaja Evropske komisije. Ja sam vas pitao da li ste osigurali opstanak KAP-a, s obzirom da ste dali enormnu pomoć KAP-u, na to pitanje ćete odgovoriti vjerovatno u vašoj završnoj riječi. Hvala vam lijepo.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Idemo dalje.

Kao što sam rekao, kolega Nišavić, neka se pripremi kolega Bojanić. Izvolite, kolega.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine poptredsjedniče, poštovana Skupštino, poštovani gospodine Bajčeta sa saradnicom, poštovani građani,

Povećano iseljavanje sa sjevera, pad nataliteta, siromaštvo, smanjen prirodni priraštaj, utiču da sa sjevera u zadnjih četiri - pet godina nestaje po jedna mala opština. Godišnje se sa sjevera iseli oko hiljadu stanovnika. Na jednoj strani je pražnjenje sjevera, postepeno, umiranje, a na drugoj strani odsustvo brige države da se sjever revitalizuje otvaranje novih proizvodnih pogona koji bi dali mogućnost ljudima da se tamo zaposle, da oforme svoje porodice, da tamo ostanu. Zatvaraju se i novootvoreni fakulteti, zatvaraju se seoske škole, još malo pa će se zatvarati i gradske škole. Samo da napomenem ovaj podatak, da je, poštovani građani, u ovoj godini na Žabljaku se u prvi razred upisalo svega 20 đaka prvaka. U kontekstu te priče analiziramo i ovaj izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2013.godinu. Iako ste se u izvještaju držali državno-pravnog osnova, složit ćete se da se u izvještaju ne vidi da državna pomoć predstavlja svaku državnu pomoć koja postavlja ekonomsku prednost određenim privrednim subjektima, sektoru ili regionu. Dobro bi bilo da je sve ostalo na nivou definicije da državna pomoć dovodi do povoljnijeg tržišnog položaja određenih privrednih subjekata, proizvoda ili usluga. Namjera državne pomoći je da finansira i sufinansira programe privrednih subjekata koji se bave tržišnom proizvodnjom roba i usluga radi sticanja konkurentne prednosti.

U tabeli 3 tačka 2 dali ste da državna pomoć iznosi oko 3% bruto nacionalnog dohotka. Ja se pitam je li ovo pokazatelj široke ruke države, kada se radi o državnoj pomoći ili je ovo jedan od indeksa siromaštva ili je nešto treće, jer konkretno dio pomoći koji je određen za povećanje konkurentnosti je vrlo mali u odnosu na dio koji je određen za plaćanje garancija pojedinim firmama. Ako pogledamo izvještaj po kategorijama državne pomoći vidimo da je za regionalnu pomoć u 2013.godini izdvojeno 847.000 ili 0,84% od ukupne državne pomoći. Opet se vraćam na definiciju, da se regionalna državna pomoć dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost, gdje se ulaganja smatraju opravdanim. I stvarno, da li ovih 0,84% može zadovoljiti sve ovo što u definiciji kaže. Stvarno tragikomično. Gledajući ovaj izvještaj, više nego očigledno da država ne želi da ulaže u sjeverni region, jeli to po definiciji nije opravdano. Kada budete ovaj izvještaj prezentovali Evropskoj komisiji oni će stvoriti utisak da je sjever Crne Gore razvijeniji od njihovih razvijenijih sjevera jer izdvajanje za 0,84% govori da smo toliko razvijeni da nam ne treba ni državna pomoć. Čak ste da bi ublažili ovu činjenicu naveli da je u 2012.godini, za regionalni razvoj dodijeljen od 35 hiljada eura, zbog čega ste i ovu cifru stavili u izvještaj za 2013.godinu. Iako se u izvještaju pokušava objasniti značaj davanja velikih sredstava za pokrivanje garancija KAP-a idući pri tome i u davna vremena kada je KAP zapošljavao i do 12.000 radnika, a da se sjeveru pomaže kroz razna druga ulaganja, preko ministarstava. Ja kažem da su ta sredstva odnosno svi znamo da su ta sredstva koja su data za garancije KAP-a prosuta, bačena sredstva. Tako da je 70 i više miliona otišlo u džepove drugih, a ne nikako za pojačanje konkurencije, odnosno konkurentnosti. Zar se treba pitati, poštovani građani, zašto je na sjeveru najveća nezaposlenost, zašto su plate najniže, zašto je siromaštvo. Posebnu sumnju na transparentnost ovog izvještaja daje i vaše objašnjenje u poglavlju 6 - državna pomoć po regionima i opštinama, da se za određene pomoći dodijeljene po programima Ministarstva nauke, kulture i finansija, nije sa preciznošću moglo utvrditi krajnje korisnih sredstava, pa samim tim ni region, odnosno opština o kojoj je pomoć određena.

Gospodine Bajčeta, ja to ovako razumijem. Ako je, recimo Radio televiziji Crne Gore dato dva miliona i 400 eura za poboljšanje njihovih programa, pa onaj ko je iz Vraneša sluša ili gleda program Televizije Crne Gore, on je krajnji korisnik, tako smatram da je i sa tim dijelom povećana regionalna pomoć Opštini Bijelo Polje.

U tabeli 9 dati su iznosi pomoći po opštinama, pa tako, recimo, Andrijevića 3.828 eura, Berane 39.000, Šavnik 9.577 eura, a po zakonu vi treba da tražite rezultate ovih ulaganja, odnosno svih ulaganja. Je li stvarno moguće tražiti, kad nekome date tri hiljade pomoći da tražite i posljedične efekte tog ulaganja?

I samo još jednu stavku, da se osvrnem na Ministarstvo poljoprivrede i to u dijelu mljekarskog sektora, gdje je izdvojena pomoć od 508.000 eura, od kojih su tri mljekare u Bijelom Polju dobile po, molim vas, građani, pažljivo poslušajte, 334 eura, 598 eura i 726 eura. Dakle, poštovani građani, ove mljekare za taj novac nijesu mogli da nabave ni maju sirište niti čedila za sir, a kamoli da svoju proizvodnju čine konkurentnom.

Da zaključim. Predlažem Komisiji za državnu pomoć da u budućim izvještajima ne prikazuje sektor regionalne pomoći. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega.

Sada riječ ima kolega Bojanić i neka se pripremi kao posljednji diskutant kolegica Marković. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče, poštovani predstavnici Komisije,

Dobro, to smo razjasnili, odnosno onome kome nije bilo jasno da vi ne odlučujete o državnoj pomoći, da vi ne donosite odluke. To je valjda jasno, ali je i jasno, da vi ste Komisija za kontrolu i da biste vi trebali da kontrolišete način korišćenja tih pomoći privrednih subjekata koji su dobili pomoć neku u vidu direktnih ili indirektnih pomoći od države. Bilo je riječi o KAP-u, vi ste rekli da niste nadležni da odobravate, ali jeste za kontrolu. Tako da tu ne vjerujem da ste se proslavili. Još jedan primjer, meni vrlo specifičan, firme koja je dobila četiri miliona garancija od Vlade Crne Gore, platili smo ove godine tih četiri miliona, "Primorka Melagonija". Premijer je utvrdio da on i ne zna ko su vlasnici, pa evo vas da pitam, jeste li vi uopšte kontrolisali kako su se utrošila ta četiri miliona. Ja mislim da javnost, da građani Crne Gore imaju puno pravo, iako to premijer neće da im kaže, on ne zna, pa evo i njega da informišemo kome je on dao četiri miliona, a na kraju je to sve palo na teret građana Crne Gore. Da li su ta četiri miliona potrošena onamo gdje je namjenski trebalo da se troši? Vrlo direktno, jeste li iskontrolisali četiri miliona garancija indirektno pomoći koja je data Primorci Melgonija? Da ne pominjem ovaj KAP, znam da tu niste. Tu ni poreska ne smije da uđe, a znam da ni vi apsolutno tamo ne možete imati pristup.

Druga stvar koja je jako bitna meni vezano direktno za izvještaj je jedan odnos koji vrlo jasno pokazuje kuda ide ekonomija Crne Gore. Za sanaciju restrukturiranja sa 28 miliona iz 2012.godine, u 2013. dato je 85, čuli smo da je KAP najviše tu zastupljen. Indeks rasta 200%, dakle tri puta smo povećali iznos za sanaciju i restrukturiranje propalih kompanija koje, nažalost, niti su se sanirale niti su se restrukturirale, bačene pare. S druge strane, u istraživanju i razvoju sa 1,23 miliona iz 2012.godine, prošle godine 13, odobreno je 0,26 miliona sa 260.000. Dakle, pet puta manje. Oblast

istraživanje i razvoj zaštite životne sredine i podrška malim i srednjim preduzećima bi trebali da budu oblasti u kojima će ova državna pomoć da bude najviše zastupljena. Jer, valjda svi smo svjesni, sva javnost, bez istraživanja i razvoja, apsolutno ova ekonomija Crne Gore ne može naprijed, može samo ovo da nam se dešava iz godine u godinu, da se samo povećava iznos za sanaciju i za navodno spašavanje. Da li kompanija, da li vlasnika ili akcionara, to je druga priča. Ja sam duboko ubijeđen da je gro sredstava za sanciju kompanije u stvari otišao za sanaciju gubitaka privatnih lica koja su vodila te kompanije. Nijedna od njih gotovo da nije opstala, ali jesu kroz taj vid pomoći, fizička lica koja su izgubila sredstva i loše vodeće kompanije su na kraju naplatile to i nikome ništa.

I još jedna stvar jako bitna, nema se puno vremena, ali evo da napomenem. Znamo da fiskalna oslobođenja idu u kategoriju indirektnih državnih pomoći. Ovdje postoji jedna stvar koje nema u izvještaju i ja razumijem zašto je vi ne možete staviti u izvještaj, jer još nije došlo do otpisa tih potraživanja, radi se o poreskim potraživanjima. Vi u Crnoj Gori u ovom momentu imate 500 miliona poreskog duga. Sam direktor javne poreske uprave rekao je da je od 10 do 20% možda realno naplativo. Pa neka bude i tih maksimalno 20%. Dakle, ostaje vam 400 miliona nenaplativoga poreskoga duga koji je u stvari indirektna pomoć, državna pomoć. I to je, tvrdim, najštetnija, najnekorisnija državna pomoć koja se daje u Crnoj Gori, a nema je ni u jednom od ovih izvještaja. Imaćete, recimo, interesantnu situaciju, ove godine je u ovom izvještaju ušlo 85 miliona za garancije KAP-a, sljedeće godine znate šta ćete da imate za 2014. godinu kao najveću stavku u državnoj pomoći - imaćete konverziju duga akcija Elektroprivrede. Imaćete 45 miliona, vjerovatno 50% će to da bude državne pomoći u 2014. godini, prebijanje duga, odnosno pretvaranje poreskog duga u akcijski kapital Elektroprivrede. I onda ćemo na papiru da imamo 50 miliona pomoći, navodne nekakve državne pomoći, a u stvari direktne štete loših ugovora, lošeg uvođenja Elektroprivrede i pokrivanje onih krađe struje i ko zna sve čega u trouglu Vlada, Elektroprivreda, Kombinat aluminijuma.

I na kraju, krajeva, ja vas negdje i razumijem. Vama je interes da ne talasate, što bi rekli. Vi ćete dati ovaj izvještaj, nećete se mnogo potruditi da uđete u kontrolu i na kraju krajeva ipak ćete igrati ono što Vlada traži. Otprilike manje-više, nažalost sve institucije Crne Gore funkcionišu na taj način, nažalost. Nigdje hrabrosti, nigdje profesionalizma, nigdje nekakve volje da vi sami izađete i kažete za neke stvari prije nego što na kraju krajeva i mi iz opozicije ukažemo na to. Nije ovo dobro, možete se složiti, možete da se ne složite, imate način da reagujete, ali jednostavno mi od vas to nikad ne čujemo, nego prebacujete vi nama, kažete tri puta nam pričate istu stvar, a nama ne ulazi u glavu. Nijesmo reagovali, eto, da vidimo da li vama ulazi ovo što mi pričamo. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

I kolegistica Marković. Izvolite, kolegistice.

DANIJELA MARKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Uvaženi gosti, uvaženi građani Crne Gore,

Ono što bi mene najviše interesovalo u ovom izvještaju je stanje u sjevernoj regiji.

Znači, od ukupno dodijeljene državne pomoći u 2013.godini koja je iznosila oko 100 miliona eura, za središnji region opredijeljeno je gotovo 92 miliona eura ili 91,49%. To treba da čuju građani Crne Gore, da je središnji region uzeo od ukupne pomoći 91,49%. Ovo je važno da čuju građani i sa sjevera jer iz ovoga proizilazi da je državna pomoć usmjerena samo na središnji dio, a ne na sjeverni region, gdje je i najpotrebnija, bar je tako u svim izvještajima koji podnosi Vlada, uvijek su joj puna usta državne pomoći sjeveru. Za sjeverni region je u 2013.godini pripalo samo 1,79%, ukupne državne pomoći. Posmatrano po opštinama, najviši dio državne pomoći je opredijeljen za grad Podgoricu i Nikšić, Beranama je opredijeljeno u 2013.godini samo 39.830 eura ili 0,04% od ukupno dodijeljene pomoći, Andrijevići je dopalo 3.820 eura, Plavu 24.835. Ova državna pomoć za Berane u iznosu od 0,04% ukupno dodijeljene pomoći odnosila se i na područje Opštine Petnjica, koja je bila tada u sastavu Opštine Berane. To da bi znali građani Petnjice, šta njih čeka.

Što se tiče regionalne državne pomoći u 2013.godini, ona je iznosila 840 hiljada i...jedan euro. Ima izražen trend pada koji se bilježi još od 2008.godine. Toliko o državnoj pomoći za sjeverni region. Vladi su puna usta priče da u sjeverni region treba ulagati, ali nikad državne pomoći ni od kuda.

Poštovani građani, kako je u pitanju horizontalna državna pomoć i to je interesantno, evidentiran je pad državne pomoći za istraživanje i razvoj gdje je u 2013.godini opredijeljeno 263.000 eura, u odnosu na 2012.godinu kada je ta cifra bila jedan 1.200.000 eura. Gledano po opštinama sjevera, Bijelo Polje je dobilo ne neki znatan iznos, ali u odnosu na Berane i ostale gradove sjevera, 1.056.000 eura. Rožaje 122.970, a Pljevlja 137.347. Berane gledano prema ostalima opština je zanemareno, ovakvo dodjeljivanje državne pomoći je diskriminatorско prema ukupnom sjeveru. Tražila bih objašnjenje od gospodina Bajčete za kategoriju "ostale pomoći" za koju je dodijeljeno iz državne pomoći iznos od 1.333.000 eura, iz ovog izvještaja ne zna se na što se ona odnosi. Šta su to ostale pomoći za tako veliki iznos?

Udio državne pomoći, što je interesatno meni bilo, za spašavanje - koje spašavanje ne znam - i restrukturiranje posljedica od aktiviranja garancija, dato je na sjeveru za firme, za Fabriku elektroda Piva-Plužine Erste banci u iznosu od 1,65 miliona i za preduzeće Lenka iz Bijelo Polja prema Hipo Alpe Adrija banci u iznosu 0,58 miliona, znači taj garant ukupan bi iznosio 2.115.000 eura. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice Marković.

Gospodo Bajčeta i Kurtagić, želite li završnu riječ?

Izvolite.

MITAR BAJČETA:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Trudiću se u mojoj završnoj riječi da pokušam da odgovorim na neka od pitanja poslanika, koja su se tu čula tokom današnje rasprave, ne želeći da ostavim prostor za neko reagovanje. Pokušaću da budem što kondenzovaniji, što vi kažete.

Dakle, pomoć od štete, ako govorimo o fizičkim licima, ne može biti predmet državne pomoći jer fizička lica nijesu privredni subjekti na tržištu i ne mogu kao takvi dobiti državnu pomoć, a ako se radi o privrednom subjektu onda opet govorimo o nekoj operativnoj pomoći koja je opet u sklopu regionalnih pomoći, kao takva bi bila identifikovana u našem izvještaju. Mi nijesmo imali takva zahtjev i ne možemo da reagujemo dok nemamo zahtjev.

Što se tiče državnih garancija, što je tema koja je najviše pominjana, Komisija za kontrolu državne pomoći se ne bavi postupkom izdavanja garancija. Ona cijeni garanciju i određuje procenat od vrijednosti garancije u samom planu nekog restrukturiranja, u ovom slučaju konkretno KAP. Da li su to prosute pare ili nijesu, ja ne znam to, to neko drugi cijeni. Ja mislim da su postojale određene studije Ekonomskog fakulteta gdje ste u jednom momentu imali 16 hiljada ljudi koji su bili na ovaj ili onaj način zaposleni u KAP-u ili povezanim društvima i neke velike firme, mislim da se KAP ugasio 2008.godine, da bi smo imali jednu ogromnu krizu i za nas to jeste antikrizna mjera, za nekog možda nije. Da li se dešavaju slične stvari u Evropskoj uniji - dešavaju se. Znači, Mađarska je imala 188 miliona eura za famoznu avio kompaniju "Malev", koja je prizemljena, kao što svi znate, 188 miliona je Vlada Mađarske dala za Malev i na kraju je ta kompanija prizemljena od strane Evropske unije. Poljska - brodogradilište Šćoćna oko 95 miliona, Danska - Krombus autobuski prevoznik 43 miliona, Italija - Nova mineralis cilijus oko 196 miliona subvencije i operativne pomoći morali su da vrate, Rumunija – Daevu oko 27 miliona su morali da vrate Evropskoj komisiji. Firme su jednostavno otišle u stečaj, da li se nešto od toga naplatilo ili nije. Apropo prizme da se upoređujemo sa Francuskom i sa Njemačkom, ne možemo sad prikazati te podatke jer Evropska komisija ih daje tek negdje sad u ovom periodu, a od kolega iz Slovenije smo dobili podatak da je Vlada Slovenije samo u 2013.godini dala tri milijarde eura pomoći svojim bankama, što je čitav naš bruto društveni proizvod. Evo, ako nećemo sa Francuskom i Njemačkom, upoređivali smo se sa Hrvatskom i Slovenijom, pa nije lijep podatak, ali to je neki podatak koji nemam još zvanično, vjerovatno ćemo ga navesti u izvještaju iduće godine. Što se tiče regionalne pomoći, opet kažem da mi ne razvrstavamo regionalnu pomoć kako je ona klasifikovana po Zakonu o regionalnm razvoju. Ali da kažem jednu stvar, da od ovih horizontalnih pomoći koje se odnose na zapošljavanje i razvoj malih i srednjih preduzeća, da su to programi koji su bili finansirani od strane Investiciono-razvojnog fonda i Fonda za razvoj malih i srednjih preduzeća, da je gro tih sredstava, ma koliko ona bila mala i u procentu izražena kroz ovaj izvještaj, možemo i to provjeriti kroz ovaj inventar koji imamo, dakle da je gro tih sredstava otišlo za otvaranje preduzeća na sjeveru, u stvari malih i srednjih privrednih društava, a u ovoj velikoj količini novca taj se podatak gubi. Međutim, po metodologiji Evropske unije, zapošljavanje jeste horizontalna pomoć, nije regionalna i ne možete ga kategorisati za regionalni razvoj.

Što se tiče održivog plana restrukturiranja, tačno je da to piše. Ako pogledate neke od prethodnih izvještaja Komisije u rezimeu ćete vidjeti preporuku da mi nemamo mogućnost da naredimo ni Skupštini ni Vladi ništa i bogu hvala što je tako, da davaoci državne pomoći prilikom pisanja plana restrukturiranja ako treba angažuju nezavisne kuće kao nekoga ko će objektivno sagledati ekonomske pokazatelje određenog preduzeća i tržišta u kojem ono posluje, i da pripreme program ... koji bi možda bio jedan plus prilikom odlučivanja od strane Vlade da li će određenom preduzeću odobriti

državnu pomoć, a što je inače i praksa u razvijenim zemljama Evropske unije, tako da naše kolege iz Danske i Švedske kad imaju neke određene programe uvijek angažuju specializovane advokatske kancelarije da im pripreme određene programe restrukturiranja.

Lenka Bijelo Polje jeste bila predmet pažnje ove komisije, Lenka Bijelo Polje jeste dobila određenu pomoć, za tu pomoć dala je određeni kolateral, ali ništa se dalje tu nije uradilo, morate pitati resorno ministarstvo.

Što se tiče ostalih pomoći one su kategorisane u izvještaju o državnoj pomoći. Ja sad ovdje ne bih nabrajao, imate ih na strani 17. Kada kažete Ministarstvo kulture, Ministarstvo nauke, Ministarstvo ekonomije, ovo što je rekao gospodin Nišavić, imate na primjer Ministarstvo inostranih poslova daje pomoć svom DKP-u za proslavu 13. jula, ne možete to da kategorišete nikako. (Upadica) Ali ne možete reći kojoj opštini pripada, to je izdvojeno, to je eksteritorjalnost tako da nije predmet ovoga izvještaja.

Na kraju samo da kažem da sport do 2014. Godine nije bio uopšte djelatnost koja je mogla da dobije državnu pomoć Evropske unije jer uopšte nije bio ni kategorisan. Znači, u 2014. godini Evropska unija je donijela novi set propisa gdje se oni neki subjekti koji se bave sportskom djelatnošću mogu kategorisati pod državnu pomoć. Eto, to bi bilo umjesto završnog izlaganja.

Ja želim da zahvalim svima, da se izvinim ako je neko pogrešno shvatio, kao što je gospodin Bojanić rekao, moje riječi. nije mi to bila namjera, nikad nemam namjeru nikog da vrijeđam, da se zahvalim svim poslanicima na učešću i da vas pozovem da podržite ovaj izvještaj. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Bajčeta, na sadržajnoj i relativno kondenzovanoj završnoj riječi. Naučili smo i nešto novo osim toga što smo razmatrali ovaj izvještaj. Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Gospodo, da vas informišem prije nego što pođemo. Sjutra i u ponedjeljak radimo po odborima, u utorak ćemo utvrditi novu sjednicu gdje će dominantna priča biti o budžetu i završnom računu, a u utorak, kad utvrdimo tu sjednicu, izjasnićemo se o tačkama o kojima se nijesmo izjasnili, neke iz druge, a neke iz četvrte sjednice Parlamenta.

Svako dobro.

16.12.2014. u 14.10h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nastavljamo, četvrta šednica, pri tom čekamo odgovor kolege Danilovića, glasamo li o imunitetskim pitanjima. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, uvaženi građani, kolegice i kolege, Kratko ću probati da pojasnim da ne bi zbog javnosti ostalo sumnjivo da smo mi iz DF-a tražili nešto, i ako vi imate dobru namjeru, što je nedopustivo. Dilema je bila u

sledećem. Administrativni odbor je većinom glasova donio odluku da se mandat ne skine kolegi poslaniku, imunitet, izvinjavam se.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Imunitet odbrani, lakše će vam biti.

GORAN DANILOVIĆ:
Izvinjavam se, zbog mandata, kolegi, ali ovdje je namjera očigledno da se malo poradi na mandatu. Suština je u sledećem, da smo mi samo prigovorili da je nelogično da se o tome izjašnjavamo i na plenumu, ali pravnici i predstavnici drugih klubova su stavili do znanja da je ipak to neophodno, te da ćemo ovdje kroz plenum sada provući sve odluke koje se tiču skidanja potencijalnog imuniteta.

Što se nas tiče, o tome možemo da glasamo samo javnost obavještavamo. Odluka Administrativnog odbora većinski je bila da se ne skida imunitet i mi bi danas trebali to da potvrdimo. Očekujemo podršku poslanika za tako nešto. Ne desi li se tako nešto imunitet nije skinut nego se vraća priča ponovo Administrativnom odboru da predloži novu odluku. To je dogovor koji sam ja dužan da saopštim sa Kolegijuma koji je konačan i jasan, te s toga danas možemo samo potvrditi eventualno imunitet gospodinu Vučiniću, nikako i skinuti, jer takve odluke u predlogu nema. Hvala lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
To tako jedino može biti. Odluka koja se ne usvoji nije prihvaćena, druga treba da se predloži da bi bila prihvaćena. Tako da smo tu skinuli barem tu dilemu.
U redu, idemo na glasanje o nečemu što je naša obaveza prema drugim vlastima, dugo su neki imuniteti bili pod provjerom.
Samo izvolite.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:
Pošto se po prvi put srijetamo sa ovakvim načinom razmišljanja odluku o skidanju imuniteta, odnosno o davanju odobrenja za vođenje krivičnog postupka na zahtjev državnog tužioca može samo da donese Skupština. U ovom trenutku je većinom donijeta odluka da se ne daje odobrenje za vođenje krivičnog postupka, je li tako, za gospodina Vučinića? O toj odluci se izjašnjavamo. Ako se ne potvrdi ona ovdje, mi smo završili svoj dio posla kao Administrativni odbor, na potezu je državni tužilac.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:
Kolega, ne postoji rezervna kontra odluka. Ja odgovaram za proceduru, ja odgovaram za odluke ovog Parlamenta. Do sad nije bilo žalbi. Znači, ne postoji rezervna odluka ako se jedna ne usvoji, koja će stupiti na snagu a da se o njoj ne glasa. To ne postoji, prema tome, ako se nekome potvrdi odluka koju ste vi predložili, ta odluka važi, ako se ta odluka ne usvoji morate ponovo odlučivati. To je vrlo jasno, predložiti novi akt. Sve dok ne dobijemo akt koji će biti izglasan u ovom Parlamentu. Nema dileme.

Izvolite, Administrativni odbor je predložio Skupštini, da ne da odobrenje za pokretanje krivičnog postupka protiv Novice Stanića, poslanika u Skupštini Crne Gore, zbog krivičnog djela lažno prijavljivanje iz člana 3 - 8 stava 1 Krivičnog zakonika Crne

Gore. Ko hoće da potvrdi, da budem još opisniji, pošto je ovo rogozasto formulisanje odluka, sa previše negacija i ako je to balkanska negacija, ali previše ih je u tom tekstu. Ko hoće da potvrdi mandat kolege Stanića, imunitet pardon, taj će podržati odluku. Ko želi da mu se ne podrži njegov imunitet taj će biti protiv odluke, ali to još ne znači da je on ostao bez imuniteta nego da se ide u dalju proceduru ili se uzdrži.

Izvolite, stavljam na glasanje predlog odluke Administrativnog odbora, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasala su 44 poslanika, svi su bili za predlog odluke Administrativnog odbora. Konstatujem da je potvrđen imunitet kolegi Staniću. Uproštavam, u odluci piše da se ne da odobrenje i tako dalje.

Idemo na drugu u ovom slučaju kolega Nebojša Medojević. Isti je predlog Administrativnog odbora, kolega Medojević pomognite mi da ja Vama pomognem. Isti je predlog da se ne da odobrenje za pokretanje krivičnog postupka protiv Nebojše Medojevića poslanika u Skupštini Crne Gore po privatnoj tužbi Uroša Čukića zbog krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti iz člana 168 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ponoviću, ko je za očuvanje imuniteta kolegi Medojeviću glasaće odluku, za ostala glasanje odlučite sami.

Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasala su 43 poslanika, sva 43 su bili za odluku Administrativnog odbora. Odluka je usvojena.

Idemo na sledeći predlog, za kolegu Veljka Vasiljevića, poslanika u Skupštini Crne Gore, po optužnom predlogu Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću zbog produženog krivičnog djela, po osnovu falsifikovanja isprava iz člana 413 stav 1 tačka 4, a u vezi člana 412 stav 2, 1 i 3 Krivičnog zakonika u vezi člana 49 Krivičnog zakonika. Odluka da se ne da odobrenje je predlog Administrativnog odbora.

Izvolite, isti je princip kao u prethodne dvije odluke.

Hvala vam. Glasalo je 45 poslanika, svi su bili za odluku Administrativnog odbora.

Imamo dva slučaja, dva zahtjeva za kolegu Janka Vučinića. U oba slučaja je predlog da se ne da odobrenje za pokretanje krivičnog postupka. Glasaćemo odvojeno, svakako. U prvom slučaju je po optuženom predlogu Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću zbog krivičnog djela prinude iz člana 165 stav 1 Krivičnog zakonika, to sad glasamo.

Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasala su 44 poslanika, 43 za, nije bilo protiv i jedan uzdržani. Usvojili smo odluku Administrativnog odbora.

Ponovo kolega Vučinić, ovaj put po zahtjevu Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici zbog krivičnog djela pozivanje na otpor iz člana 3, 7, 8 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Izvolite, pozivanje na otpor. Isti je predlog, da se ne da odobrenje. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 72 poslanika, 43 za, 29 protiv i nije bilo uzdržanih. Konstatujem da je i ova odluka Administrativnog odbora usvojena.

Mislim da smo time riješili obaveze prema imunitetskim pitanjima u ovom Parlamentu.

Idemo na druga imenovanja članova Savjeta Agencije za elektronske medije.

U ime Odbora je koleginja Šćepanović.

Da li želite riječ?

Koleginice Šćepanović?

Treba li, mislim da ne moramo trošiti vrijeme, reći ću ja ako mogu skraćeno.

Predloženi su: Darko Ivanović, kandidat nevladine organizacije iz oblasti medija i Mladen Lompar, kandidat Crnogorskog PN centra.

Glasa se u paketu.

Izvolite.

Za, protiv, uzdržani.

Glasa se lista, ako treba objašnjenje tu je predsjednik Odbora. Radi se o predlagačima koji nijesmo mi. Možemo odbiti ili mogao bih se složiti sa vama, kad su imenovanja da trebaju biti pojedinačna, ali mi smo ti koji smo te zakone usvajali.

Poništavam glasanje zbog nejasnoće izvinite.

Nijesam još otvorio glasanje .

E sad ga otvaram. Izvolite.

Ne može, lista se glasa, jer ste drugi predlagači.

Tako je tumačenje našeg Odbora, a sad u ovom slučaju se suzdržavamo od pravnog tumačenja.

Hvala vam. Glasala su 52 poslanika, 47 za, jedan protiv, četiri uzdržana konstatujem da smo izabrali dva člana Savjeta Agencije za elektronske medije. Želim im da počnemo da vidimo što rade. Da zašтите ovaj prostor od dalje elektronske devastacije.

Imenovanje dva člana Savjeta za strane investicije iz reda poslanika.

Predloženi su: Filip Vuković i Strahinja Bulajić, Odbor je predložio da to glasamo u paketu , lista. Ovo će svakako biti različiti oblici investicija koje će podsticati.

Izvolite. Otvaram glasanje.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika, svi su bili za, time je odluka usvojena.

Imamo dva člana Komisije za koncesije Crne Gore iz reda uglednih stručnjaka.

Predloženi su iz reda uglednih stručnjaka: Gorana Dašića i Milutina Koraća. Izvjestilac Odbora je kolega Nikčević.

Izvolite.

Hvala kolega Nikčeviću.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:

Hvala.

Pa možda samo da upoznam kratko da je Zakonom o koncesiji predviđeno da, dva člana Komisije iz reda uglednih stručnjaka, a na predlog Skupštine Crne Gore imenuje Vlada Crne Gore. Znači mi smo u toj obavezi bili raspisali smo javni oglas, javili su se magistar: Sandra Škatarić, Goran Dašić, dr Milutin Korać, docent doktor Zlatko Bulić, mr Iso Kalač, Mirza Cecunjanin, Administrativni odbor je sproveo kompletnu proceduru i utvrdio valjanost tih predloga na bazi one biografije koju je imao pred sobom. Administrativni odbor je većinom glasova utvrdio ovaj predlog da dr Milutin Korać, čovjek koji radi koji je proveo svoj radni vijek da ispunjava te uslove za člana Komisije, takođe Goran Dašić, čovjek koji je šest, sedam godina radnog staža, da zavređuje pažnju da budu predloženi od strane naše Komisije i Skupština utvrdi taj predlog. Taj predlog nakon utvrđivanja od strane Skupštine ide prema Vladi koja utvrđuje konačan predlog Komisije za koncesije.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Nikčeviću.

Izvolite kolega, imate pravo.

Izvinjavam se, mislio sam da je kolega Pavlović.

Izvolite kolegince Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK:

Pa ja moram prosto da iskomentarišem zbog toga što ovdje se traži neko isto ko je ključ tih stručnjaka u ovoj oblasti. I ova rješenja su očigledno rezultat političke trgovine između DPS-a i SNP-a koji u zadnje vrijeme imamo ili dijela SNP-a ne znam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Moram vam reći da nema niko iz SDP-a, a izvinjavam se.

BRANKA BOŠNJAK.

Zbog toga što se radi o osobi koja radi u Poslaničkom klubu SNP-a i koja nema nikakvog drugog iskustva mimo toga, koliko sam ja mogla vidjeti iz one biografije.

Prema tome, a zakon nas obavezuje da to bude neko iz reda stručnjaka iz ove oblasti. Ne može mi reći neko da jedan mlad momak koji je sve vrijeme radio u Klubu Socijalističke narodne partije, da je on istaknuti stručnjak za oblasti koncesije da treba ovdje da glasamo za njega. Za ovog drugog kolegu Koraća on je u rudnicima Boksita mogu da nađem neku da kažem korelaciju, a u ovom slučaju pored svih onih ljudi koji su bili na listi ukazuje na to i to nije prvi slučaj, već neko vrijeme je ta politička trgovina na dnevnom redu ovdje i molim da razmislite o tome zašto bi se ogriješili i nekoga ne izabrali, a izabrali nekoga ko je rezultat političke trgovine.

Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Imam dobre vijesti za vas iako sam mislio da je i prva dobra vijest za vas. Što je jedan kandidat iz opozicije, a dobra je vijest da se glasa odvojeno. Tako da možete glasati za jednog ili za drugog, kako želite.

Tako je predložila Komisija.

Izvolite.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:

Nije prvi put, evo koleginka Branka Bošnjak, član Administrativnog odbora i pozivam sve članove Administrativnog odbora da mi imamo problem ovdje u Parlamentu donesemo Zakon, a onda kasnije kad ga primjenjujemo dođemo, nađemo se u čudu, šta znači ugledni stručnjak, šta znači ovo, šta znači ono. Jesmo li imali parexelans primjer za Komisiju za sprečavanje sukoba interesa, jedini uslov, ali prošlo je pored nas da nije član partije organa partije, ništa više. Izvolite raspišite konkurs. Mi smo tada bili na muci, mi ćemo i kod ... imati taj problem za šest, sedam mjeseci, još tri člana. Nemamo, jednostavno imamo propust i u zakonu od Vlade do nas, sada ga mi primjenjujemo imamo taj problem.

Mi smo na osnovu svega što smo imali na javni konkurs, rekao sam javili su se kandidati dr Milutin Korać, radi, zaposlen je od 1974.godine od kopača do direktora sektora, danas radi u razvoju u Rudnicima boksita, rudar za podzemnu eksploataciju. Ja vjerujem da je to čovjek koji zavređuje pažnju i nije član ove partije i nije po tom osnovu ovdje predložen. Sljedeći slučaj o kome govorimo Goran Dašić jeste diplomirani ekonomista, šest godina radi u struci, šest godina i četiri mjeseca na određenim poslovima a ekonomske struke. Ali, imali smo ovdje i čovjeka koji je diplomirani pravnik nije imao ni godinu staža je li tako? Na osnovu svega ovoga što smo imali ovdje mi smo se morali izjasniti, imajući problem oko tih kriterijuma koji nijesu dati do kraja u zakonu i došli smo do ovog predloga. Svaki drugi predlog je mogao da prođe i svaki drugi predlog je mogao da bude pod sumnjom. I ovaj predlog ide u paketu, kao i prethodni.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega ja imam predlog da se glasa odvojeno.

Iskreno da vam kažem, samo trenutak kolega Pavloviću.

Mislim, da bi mnogi od vas bili svjedoci da je rad u Skupštini kao rad u rudniku svoje vrste.

Izvolite kolega Pavlović, pa kolega Abazović.

KOČA PAVLOVIĆ:

Gospodine predsjedniče Parlamenta, poštovane kolegice i kolege, poštovane građanke i građani Crne Gore,

U ovoj situaciji, u ovome trenutku istorijskom u kome neko želi čitavu državu da stavi na koncesiju i da je nekome da, ovo je parekselans značajna pozicija. I mislim, gospodine Krivokapiću vama se obraćam. Mislim da je strašno bitno koga ćemo izabrati u ovu Komisiju i mislim da je strašno bitno da poštujemo Zakon i ne izaberemo nekoga ko je član glavnog odbora jedne partije, ko je potpredsjednik opštinskog odbora jedne partije i pri tom još i nema nikakve profesionalne kvalifikacije da obavlja tu dužnost. S druge strane, čuo sam vas, vi ste ovdje pred svima, pred čitavom crnogorskom javnošću rekli da se ne radi o partijskoj trgovini DPS-a, SDP-a i SNP-a nego SDP je isključen. Očekujem da SDP sada glasa protiv gospodina Dašića konkretno. Jer, mislim da je potpuno naša dužnost prema ovom domu, ako želimo da zaštitimo njegov dignitet, prema ovoj državi, ako želimo da zaštitimo njeno dostojanstvo i njene interese, da ne imenujemo u tu komisiju nekoga ko apsolutno sa tim poslom nema nikakve veze, ko je apsolutno neko ko je došao kao posledica jedne trgovine DPS-a i SNP-a, koja je u zadnje vrijeme vrlo intenzivna.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Pavloviću, pošto ste mene pitali, moje iskustvo je da sam vrlo stručne i predane ljude u oblastima koji su bili zainteresovani da se bave našao upravo iz politike i da su se tim oblastima mnogo bolje bavili nego oni koji su za to bili plaćeni i to dobro plaćeni. Čak mislim da biste i o sebi mislili u dosta situacija na taj način, da ste neke oblasti bolje izučili nego oni koji su bili plaćeni da ih izuče baveći se tim poslom politike.

Prema tome, to je moje iskustvo da su tu bili najpredaniji i najčvršći djelovi ovog društva u odbrani nekih principa. Glasaću tog mladog čovjeka, jer vjerujem da je kroz svoje svrstavanje i pokazivanje koje nije moje svrstavanje i pokazivanje, dokazao da

ima stav i spremnost da se za nešto bori, ako pitate mene kako ću glasati. Inače, greška je bila u podsjetniku, glasamo zajedno jer je jedna odluka, ali i da je bila pojedinačno kažem vam glasao bih za njega ne zbog partijskog nego ovog stava koji sam vam rekao i koji se može primijeniti na mnoge od nas ovdje uključujući i vas. Mislim da biste vi možda bili bolji u tom poslu nego neki koji su predloženi. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala gospodine predsjedniče Parlamenta. Sigurno ne bih bio bolji od bilo koga u poslu određivanja koncesija i davanja koncesija vezano za neka prirodna bogatstva ove države Crne Gore. Ne umijem da odredim ko je pristao za koncesiju, ali umijem da odredim ko je lopov, gospodine Nikčeviću, umijem da odredim ko je lopov.

Gospodine Krivokapiću, drago mi je što smo raščistili ovu zabunu i ovo puštanje magle koje vi obavezno radite ovdje u parlamentu. Dakle, radi se o koaliciji iz Plava SDP-a i SNP-a. Rezultat te koalicije je ova politička trgovina. Ovo se radi, gospodine Šaboviću, u političkoj trgovini DPS-a, SDP-a i SNP-a. Ovo kažem zato što vas cijenim jer znam da nema političke trgovine, vi ste dovoljno pametni, da ne bi ovoga čovjeka imenovali.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Šaboviću, molim vas, prošli put je kolega Stanišić platio vaš račun, ovoga puta ćete vi platiti račun. Molim vas da se čujemo.

Kolega Pavloviću, nije dobro kada svuđe vidite maglu. To može biti izgovor da ne izađete iz magle nikad. Ovdje nema nikakve magle. Ja stvarno, ako mi vjerujete na riječ, a ne morate, nije toliko važno pitanje, ne znam mladog čovjeka, gledam to što piše iz njegovog CV-a i rekao sam vam logiku kojom se vodim. Možda nije ispravna ta logika, a taj nivo trgovine ne bih objavljivao javno u parlamentu da postoji na tako malom pitanju suštinski. Tako da nemojte brinuti oko toga, nije to razlog nego rekao sam vam koja je moja logika glasanja, a kako će Klub glasati to je stvar Kluba.

Imamo Predlog odluke koji je konstituisan kao jedna odluka, daću vam riječ samo da vidimo što je sa procedurom, a imamo dva tumačenja kako se glasa, glasa li se po zakonu o kandidatima ili se glasa Predlog odluke.

Izvolite kolega Abazoviću dok to ne riješimo.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala predsjedniče.

Samo sam kratko htio da potvrdim vaš prijašnji stav da glasamo zajedno o kandidatima. Razlog je vrlo prost. Do sada smo koristili taj princip, nisam htio da podržim neke druge kandidate, tako da nemojte sada da mijenjate jedan akt ispred nas, nemojte sada da mijenjate ovu taktiku.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne mijenjam, kolega Abazoviću, kako mi odgovara nego kako piše u zakonu. Dobio sam odluku i pokušavamo da imamo stručnu administraciju koju poštujemo, da ne moramo sve tumačiti nego kako smo dobili. Molim vas, nijeste dobili riječ, samo red.

Odluku smo dobili, imamo odluku integralno pred sobom i glasa se jedno glasanje.

Izvolite kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Gospodine predsjedniče Parlamenta, samo bih želio da raščistim. Nisam rekao da se svuda pušta magla, nisam do te mjere paranoičan. Ja vrlo jasno vas prepoznajem kao glavnog čovjeka za puštanje magle, vaš je posao uostalom to u koaliciji da puštate maglu kako prema crnogorskoj javnosti tako posebno prema međunarodnoj zajednici, praveći od ove fasadne demokratije istinsku demokratiju, to vam je posao.

Volio bih i mislim da bi bilo korisno za crnogorsku javnost, cjelokupnu, da vi obrazložite zašto ćete vi i očigledno, pretpostavljam u stvari, Poslanički klub SDP-a glasati za gospodina Dašića. Koji su to kvaliteti zbog čega vi glasate za gospodina Dašića? Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Pavloviću, moja politika je bar ovih četvrt vijeka jasna. Tačno je, jasna je i napolje, jasna je i unutra, moguće da je čak manje jasna unutra nego vanka, moguće. Po onome što se desilo, očigledno da je jasnija vanka nego unutra, a nikakve magle nije bilo. Nijesam se ja gubio ni u kakvim maglama nego uvijek imao isti svetionik, Evropska unija i NATO i nezavisna Crna Gora. Kako 1990. godine tako i sada. I tu, ako postoji jasna politika, da li su se neki drugi gubili po maglama, ima jedna rimska priča o gubljenju po maglama, ta priča o gubljenju po maglama je poučna rimska priča ko se gubi u maglama, a mi, kao što vidite, nijesmo nego smo i kada je bilo magle jasno videli đe idemo. Tako da je to lako dokazivati, kao što rekoste, i vanka, a nadam se da će sve biti jasnije i unutra.

Izvolite kolega Rastoder.

RIFAT RASTODER:

Pošto sam van ovih kombinacija, trgovina itd, a jedini sam član Administrativnog odbora ispred SDP-a, samo da objasnim da ja nijesam glasao za kandidata Dašića, ali sam glasao za predlog poslije, odnosno glasao sam druge kandidate, pošto nijesu prošli glasao sam konačno za predlog koji je većina usvojila, uvažili smo kao predlog. Potpuno nepotrebne i nekorektne, rekao bih, makar što se SDP-a tiče ili kombinacija bilo kakvih sa SDP-om.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Razjasnili smo to. Ne možete, kolega Pavloviću, stalno vi. Neće pomoći. Dobićete vi, bez brige. Bolje da vi posle njega kažete. Izvolite kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Gospodine Rastoder, izvinjavam se ne samo vama nego svakome iz Poslaničkog kluba SDP-a koji je imao ovako principijelni stav i patriotski stav, moram reći. Jer, taj stav jeste odnos prema državi, prema njenim dobrima, jer je posao ove Komisije za koncesije upravo jeste da daje ta dobra.

Gospodine Krivokapiću, mislim da je tragično biti moralna vertikala jedne moralno slomljene države. Mislim da to više govori o vertikali nego o državi.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne pretendujem da sam moralna vertikala ove države, jer nemam ni tu odgovornost ni pravo. Moralna vertikala ove države su generacija koja pravi ovu državu. Sebi ne bih dao tako veliko pravo ni u kakvoj varijanti, čak ni u SDP-u, a ne u državi. Država je u svakom vremenu imala i moralnih i nemoralnih i bili su raspoređeni na raznim mjestima. I u svakom vremenu ima moralnih i nemoralnih. Ono što mogu da se borim da lično pokušam biti takav, a grješan sam čovjek kao i svi ljudi, ali pokušavam se boriti da to bude tako.

Izvolite kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem gospodine predsjedniče.

Prvo da se legitimišem, ja sam član Administrativnog odbora i na ovoj sjednici osjećam se kao poslanik dosta jadno. Iz kojeg razloga? Iz razloga toga što se dovodi u pitanje stručnost našeg rada na Odboru, dakle mene i svih mojih kolega koji smo članovi Administrativnog odbora.

Doista, većinu odluka mi tamo donosimo konsenzusom, a nekad i većinom, što je i prirodno. U konkretnim slučajevima o kojima smo do sad glasali, većina je odlučila da ti predlozi se upute Skupštini na odlučivanje i dalje u proceduru ovako kako je to i predsjednik Odbora saopštio.

Sve ove odluke koje je predložio Administrativni odbor pripremljene su od stručnih službi Odbora a od nas potvrđene na način kako je već rečeno. Ne vidim razloga zašto se ovdje otvara tolika rasprava, kada je sasvim jednostavno ono što se glasa u paketu da ga treba izglasati. Znači, svaka odluka u kojoj stoje imena kandidata glasa se u paketu i to je sva filozofija našeg rada.

Ukoliko neko cijeni da mi ne radimo kako treba i tu postoji postupak odgovornosti za sve nas u Odboru, pa bih ja zamolio ubuduće, ne samo za ovu sjednicu, nego i za sve ostale sjednice. Ono što se dogovorite na kolegijumu, makar po Poslovniku, da pokušamo da ispoštujemo. Jer, mi zaista mnogo vremena gubimo na interaktivne rasprave koje su nekad korisne ali nekad vrlo deplasirane i destruktivne i dosta uvredljive, jer kada se bavimo ovdje premnogo politikanstvom, onda nije dobro. Ukoliko se nastavi tako, ja obećavam sa moje strane da ću po svakoj tački dnevnog reda praviti tu vrstu, da ne kažem, problema. Zato molim da se svi zajedno držimo Poslovnika, jer je u interesu za sve nas a posebno za vas koji predsjedavate i mislim da ćemo na taj način sa nekim akademskim obraćanjem ostaviti bolji utisak kod građana. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Vuletiću, ja moram otvoriti raspravu o svakoj tački dnevnog reda. Ja sam otvorio raspravu i o ovoj tački dnevnog reda i ovo je dio rasprave. Koleginica Bošnjak je prva tražila riječ, pa redom. Rasprava se mora obaviti, ispoštovao sam sve poslanike, uključujući i vas. Sad možemo glasati. Više nema prijavljenih u raspravi i sad možemo glasati.

Odluka se glasa u cjelini tako je i predložio naš odbor, za oba kandidata odjednom.

Izvolite, stavljam Odluku na glasanje.

Hvala vam poštovane kolegice i kolege. Glasala su 64 poslanika, 52 za, pet protiv, sedam uzdržanih. Konstatujem da je predlog prihvaćen.

Idemo dalje na IV sjednicu jesenjeg zasijedanja

Tačka 1 je Predlog zakona o strancima.

Utvrdjemo ga većinom glasova svih poslanika u načelu.

Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika, 41 za, tri protiv, 24 uzdržanih. Konstatujem da smo utvrdili predlog zakona u načelu.

Imamo 21 amandman, i to Zakonodavni odbor šest amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Je li tako kolega Šaboviću? Hvala.

Poslanici Rastoder, Vuksanović, Šabović dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Hvala kolega Šaboviću.

Poslanica Vuksanović jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona.

Poslanici Drobnjak, Tuponja, Tanasijević, Gegaj, Filipović, Dragičević, Vuksanović, Kalezić, Đurašković, Bošnjak, Nišavić, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona, vjerovatno je amandman kraći nego nabrojanje potpisnika.

Poslanici Knežević, Bulatović, Bojović, četiri amandmana, ali su na Zakonodavnom odboru amandmani 2, 3 i 4 spojeni u jedan amandman, a amandman 1 jer se odnosi na isti član pa nakon korekcije treba glasati dva amandmana.

Je li to u redu kolega Kneževiću? Hvala.

Poslanica Jonica četiri amandmana o kojima treba glasati. Hvala kolegice Jonica na pomoći.

Poslanici Gošović i Jonica dva amandmana o kojima treba glasati. Hvala kolega Gošoviću.

Poslanici Jasavić, Perić, Tuponja jedan amandman o kojem treba glasati. Hvala kolega Periću.

Idemo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati.

Kolega Kneževiću, onaj amandman 1 i 2, ako se ne varam vaši amandmani. Izvolite, dovoljno dva minuta. Hvala vam. Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Dovoljno.

Poštovana Skupštino, uvaženi građani,

Kolege Bulatović, Bojović i ja smo amandmansi djelovali na normu u kojoj smo jasno prepoznali pokušaj dalje satanizacije i represivnog djelovanja režima prema Mitropoliji crnogorsko primorskoj koja je branila, stvarala i stvorila državu Crnu Goru. Dakle, država Crna Gora nije stvorena 21. maja 2006. godine, nego je stvorena mnogo ranije i stvarala ju je Mitropolija crnogorsko primorska koja je kroz vjekove očuvala naš istorijski, državotvorni i duhovni kontinuitet.

Šta je predviđeno normom na koju mi djelujemo amandmansi? Da ulazak sveštenika Srpske pravoslavne crkve u Crnu Goru može biti omogućen samo ako imaju potvrdu da Mitropolija crnogorsko primorska funkcioniše u skladu sa postojećim zakonskim propisima.

A kakav je to postojeći zakonski propis - Iz 1977. godine. Dakle, Zakon o vjerskim zajednicama, bili su živi i maršal Tito i Edvard Kardelj, i Stane Dolanc, i mnogi drugi. I ovdje je suština, uvaženi građani da se Mitropolija crnogorsko primorska koja je

stvarala državu Crnu Goru, registruje po zakonu iz 1977. godine, kao nekakva nevladina organizacija ili ne daj bože sekta i da na taj način napravi državni, duhovni i svaki drugi diskontinuitet sa državom Crnom Gorom, koju je stvarala. Zato mi smatramo da je ovaj amandman u stvari odbrana prave, istinske Crne Gore eliminisane svakih podjela, utemeljene u istoriji, narodu, duhovnosti i našoj kulturi. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hoćemo, ne brinite. Hoćemo.

Stavljam na glasanje predlog kolege Kneževića. Čuli ste amandman.

Za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 22 za, 32 protiv, jedan uzdržan. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Bulatoviću izvolite. Amandman 2.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem predsjedniče Skupštine.

Prije nego što obrazložim ovaj amandman 2 želim javno da kažem da glasanje gdje je Demokratska partija socijalista bila protiv ovog amandmana, jednako kao SDP, konačno treba da pokaže i onima u našoj crkvi koji izdvajaju Ranka Krivokapića kao čovjeka koji je ideolog progona, a da je tamo u DPS-u sasvim u redu.

Poštovani građani Crne Gore, poštovane kolege na koje se ovo odnosi što sam rekao, vidite da nema razlike. Glasali su na isti način.

Ima još jedan amandman slične sadržine pa ćemo vidjeti da li će doći do korekcije. I ne samo to, koliko ja znam i predsjednik Vlade je dobio pismo od viših crkvenih instanci da se ovo pitanje riješi, tako da sa stanovišta javnosti nema, što se mene tiče, kada je u pitanju ovaj progon, razlike između Ranka Krivokapića i Mila Đukanovića. Šta više, to što radi Ranko Krivokapić je poštenije i korektnije, on to radi otvoreno i brutalno i u kontinuitetu.

Što se tiče ovog drugog amandman, to je čitava jedna serija stvari. Radi se o tome da Ministarstvo unutrašnjih poslova, odluke o privremenom boravku, boravku za strance i td. može donijeti na osnovu mišljenja Agencije za nacionalnu bezbjednost. Do sada, a i ubuduće, ako se ne usvoji ovo rješenje koje smo mi dali, Agencija za nacionalnu bezbjednost može politički da procjenjuje šta će dati svoje mišljenje. Poznato je da je za neke ljude, članove NVO, novinare, sveštenike, itd. karakteristika bila da ne može dobiti pozitivno mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost, jer su protiv NATO-a. E, i sada imamo u zakonu da razlozi bezbjednosti su između ostalog i sljedeći: "Ako druge okolnosti ukazuju da lice po izdavanju dozvole za privremeni boravak, dozvole za privremeni boravak i rad i dozvole za stalni boravak ne bi poštovalo pravni poredak..." Ovdje Agencija za nacionalnu bezbjednost za svaki slučaj, ima ovdje još nekih nebuloza, ali za svaki slučaj pretpostavlja se da bi neko mogao da ne poštuje određene stvari.

Ovo je lakrdija i mi predlažemo da se ta lakrdija briše. I ne samo to, tražimo da se obrazloženje od strane Ministarstva unutrašnjih poslova za nedavanje dozvole na osnovu mišljenja Agencije za nacionalnu bezbjednost, obrazloži.

I na kraju, mislim da bi bilo dobro i mi smo predložili kao poseban stav, da za Ministarstvo unutrašnjih poslova to mišljenje nije obavezujuće.

Ova norma mora da bude zakonom vrlo jasno precizirana. Znete zašto? Zato što već sedmi put Ministarstvo unutrašnjih poslova jednom svešteniku Mitropolije crnogorsko primorske nije dalo odobrenje za boravak, po osnovu Zakona o strancima, šest puta je Upravni sud poništio odluke Ministarstva unutrašnjih poslova. Jedna zemlja ili država koja želi da bude članica Evropske unije, ovakve nonsense sebi ne treba i ne smije da dozvoli. Hvala.

Tražim da glasamo odmah.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Sad ćemo ali ste me prozvali pa moram odgovoriti nešto. Upotrijebili ste vrlo tešku riječ "progon". Samo trenutak, ja sam vrlo pažljivo saslušao, daću vam ja riječ poslije. Znači u ovoj zemlji ni jedan građanin Crne Gore, bilo koje nacije i vjere ne može reći da sam ga progono. Dapače, što bi rekli Hrvati, a mi drugačije. Bio sam onaj, u vremenu progona, koji je branio prognane.

Mogao bih da kažem da sam čak djelimično i bio proganjan, ali to je manje važno. Neki od vas znaju i taj dio priče. Ovdje se radi o poštovanju zakona, a te odredbe niti sam pisao niti primjenjivao, niti sam Agencija za nacionalnu bezbjednost, kao što znate. Prema tome, niko nije proganjan. U Crnoj Gori postoji više stotina, a nekad je bilo više od 1000 sveštenika koji nijesu crnogorski državljani nego tuđinci, izvanjci i tuđinci, jedan od njih je tuđinac, jer radi protiv ove države, pa nikad niko nije bio proganjan, nikad niko nije bio proganjan.

Prema tome, teška riječ progono.

Ne bih htio da uporedim vrijeme kad su progono bili đe je ko bio. Prema tome, teško je nekome reći ko se borio protiv progona da proganja nekoga. Ja samo želim da se primjenjuje zakon koji je standard.

Mnogo je primjera. Stranci u ovoj zemlji moraju da poštuju zakone ove zemlje. Stranci, ponavljam, stranci. Bilo bi vrlo interesantno da uporedite porodicu toga proganjanoga i poziciju moje porodice, u istoj stvari. Recimo specijalizaciji i ljekarskoj praksi. Pa da vidite ko je tu proganjan bio, moja porodica ili on. Evo, dajem vam primjer za uporednu analizu da vidite ko je tu proganjan bio i onda ćete tačno znati istinu ko je proganjan, a ko je progonoitelj. Prema tome, nemojte progonoitelje pokušavati da pretvarate u progonojene i još kad su gosti u ovoj državi. Kad je neko gost u ovoj državi treba da poštuje red ove države a ne da progono, uključujući javno i ovoga koji predsjedava ovim domom.

Izvolite kolega Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Gospodine predsjedniče Skupštine,

Ja bih vas zamolio, ako govorite o tome da se zna gdje je ko bio, recite da li mislite na mene. Ja mogu gdje sam god stajao od vjkada do dana današnjeg da kažem da sam stajao časno, čestito i pošteno. Svako može da ima svoj politički stav. Do odluke da li postoji većina ili manjina dolazi se na različite načine, i između ostalog brutalnom krađom na izborima, pa i na referendumu, gospodine Krivokapiću, predsjedniče Skupštine.

Ja mislim da niste na mene mislili, i ako mislite na nekog drugog recite, ako mislite na mene spreman sam da polemishem oko toga, imali smo prilike za ovoliko

godina. Neko sa političkom biografijom kao ja ne bi mogao da sjedi u ovom domu da je uradio išta nečasno na bilo kojem planu. Nije lako poslije toliko godina biti ovdje i govoriti slobodno pred građanima Crne Gore. Nije važno koliko ko ima podrške u datom trenutku, to su irelevantne stvari. Svi smo nešto uradili u vremenu iza nas i vrijeme će suditi, a nekog vrijeme neće ni registrovati. To je pod jedan.

Pod broj dva, ja nisam govorio o jednom čovjeku, ja sam govorio o jednom slučaju pred Upravnim sudom i ja bih bio stvarno neprincipijelan kad bih ovaj čitav zakon podredio jednom čovjeku. Ja sam govorio o jednom slučaju, a govorio sam o više desetina progonjenih sveštenika. Odavde su eksportovani iz Crne Gore i sa Svetoga Stefana, vi veoma dobro znate, kad su bili protesti. Iz Pljevalja znate da su bile određene mjere prema sveštenicima Mitropolije eparhije mileševske itd. Ja na nivou principa govorim.

Gospodine predsjedniče Skupštine, treba čovjek da se izdigne. Može da vjeruje, može da ne vjeruje, može da poštuje, ali zakon treba poštovati. Naš je predlog bio samo jedan, a to je da po osnovu vjerske službe, je moguće da neko dobije dozvolu na osnovu uvjerenja koje mu izdaje crkva ili vjerska zajednica koja vrši vjeski obred ili službu. E sada, vi šaljete na Zakon iz 77. godine, otidite u nedjelju, sada je vrijeme velikoga božićnoga posta, u nedjelju, neko ko je bio u prošlu nedjelju, vidjeće na hiljade i hiljade ljudi u pravoslavnim hramovima Mitropolije crnogorsko primorske gdje ljudi prisustvuju službama, pričešćuju se i vjeruju i svoje slobode na taj način uvjerenja saopštavaju.

Mi samo kažemo da onaj ko vrši vjerski obred treba da da potvrdu da će da u tim vjerskim objektima služi neko od tih izvanjaca o kojima vi govorite. Znate koliko tih izvanjaca ima? I to je elementarna stvar. Oni ne govore ni o SDP-u, ni o Demokratskom frontu, ni o Demokratskoj narodnoj partiji, i to je suština čitave priče.

Dakle, gospodine predsjedniče Skupštine, vi znate da u Crnoj Gori postoje progone, postoje progone ne samo po toj osnovi, progone se ljudi koji politički drugačije misle, ostaju bez posla, itd., vi to veoma dobro znate. Možda sam, ako sam to rekao za vas i pretjerao u nekim stvarima. Ali, poenta čitave moje priče jeste da oni koji kažu da je Filip Vujanović dobar momak za to što on tamo nešto uradi vezano za crkvu, a da je Ranko Krivokapić loš momak, i da Milo nije znao za ovaj zakon, ja sam samo poslao poruku - izvolite vidite kako glasaju poslanici DPS-a, i ne samo to, došlo je pismo do predsjednika Vlade i predsjednika DPS-a da se podrži ovaj amandman, vidjećemo kako će se podržati. Naš je prošao kako je prošao, vidjećemo kako će proći amandman Socijalističke narodne partije, koja je u direktnoj komunikaciji sa ljudima koji su bliski Amfilohiju Radoviću, odnosno našem mitropolitu data, ovdje predložena. A oni znaju, zašto da govorimo nemuštim jezikom. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dobro. Hvala vam, glasaćemo.

Drago mi je što smo razjasnili da nisam progonitelj nikoga nikad bio, niti ću. Ja o vama mislim i uvijek sam to govorio da ste jedan od ljudi koji je presudno doprinio da na miran način riješimo najopasnije stanje za Crnu Goru u trenucima kad je to bilo. I o rezoluciji o miru, i o referendumu, i da ste častan čovjek, da vam to kažem.

Znači, mi se možemo beskonačno razlikovati, kao i oko ovog slučaja, ali mislim da kvalifikative moramo oprezno izricati, i moramo se poštovati na činjenicama, tako da sam do kraja bio jasan.

Na glasanje amandman kolege Bulatovića.

Hvala vam. Glasala su 62 poslanika, 25 za, 37 protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Četiri amandmana kolegice Jonice.

Izvolite, hoćete li sva četiri zajedno ili jedan po jedan.

SNEŽANA JONICA:

Hvala vam.

Dakle, prva tri amandmana odnose se upravo na ovo što se moglo čuti u prethodnim amandmanima, i to na sljedeći način:

Amandmanom 1 i amandmanom 3 se traži brisanje normi iz Zakona o strancima kojima MUP radi nešto što smatram neprimjerenim i o čemu treba da se zamisli ova Skupština. Dakle, Upravni sud je u nizu presuda koje se odnose upravo na lica koja obavljaju vjersku službu u Crnoj Gori ocijenio nezakonitim rješenja MUP-a. I MUP je, umjesto da promijeni ta rješenja i da donese pozitivno rješenje uradio nešto drugo, promijenio je Zakon kako bi sljedeća moguća rješenja učinio nezakonitim.

Ako mi uvedemo praksu ovdje da neko ne poštuje zakon, da donosi nezakonita rješenja, da Upravni sud obara ta rješenja i da onda taj neko, ja znam da vam je tema....

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nije kolegice, nego sam ja sa potpredsjednikom, vidite da smo samo nas dvojica, imamo puno posla.

SNEŽANA JONICA:

Malo je naporno, ok.

Dakle, ponavljam Upravni sud je oborio niz rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova koja se odnose na definisanje statusa stranca sa privremenim boravkom u Crnoj Gori za lica koja obavljaju vjersku službu u Crnoj Gori. I MUP je, umjesto da postupi po odlukama Upravnog suda i da donese zakonita, pozitivna rješenja mijenja zakon kako bi pokrio buduća rješenja. Ja mislim da je ovo presedan nad kojim treba svi ovdje da se zamislimo, uradio nešto drugo, promijenio je Zakona kako bi sljedeća moguća rješenja učinio nezakonitim.

Dakle, ponavljam Upravni sud je oborio niz rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova, koja se odnose na definisanje statusa stranca sa privremenim boravkom u Crnoj Gori za lica koja obavljaju vjersku službu u Crnoj Gori. I MUP umjesto da postupi po odlukama Upravnog suda i donese zakonita rješenja i pozitivna rješenja mijenja Zakon kako bi pokrio buduća rješenja koja su negativna u ovom pravcu. Ja smatram da je ovo presedan u odnosu na kojima svi ovdje treba da se zamislimo.

Ako nama neki državni organ, umjesto da postupaju po odlukama Upravnog suda i po važećim zakonima, mijenjaju zakon da bi bilo po njihovome, a ne po onome kako je kazao Zakon ili Upravni sud, onda se postavlja pitanje zašto mi ovdje služimo.

I u konkretnom slučaju, namjere, ideje i razlozi su jako definisani, jer se radi o licima koji obavljaju vjersku službu u Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Ali sam imala potrebu

da naglasim da se amandmanom 1 i 3 brišu rješenja kojim se radi ovo što sam rekla, a to je ispravljanje zakona, a ne primjena presuda. Amandmanom 2 se na jasan i precizan način definiše pod kojim se uslovima mogu, koji su uslovi za izdavanje dozvola za obavljanje vjerske službe u Crnoj Gori licima sa statusom stranca.

Što se amandmana 4 tiče, odnosi se na obavezu da se mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost obrazlaže. Podsjetiću vas da se radi o jedinom aktu koji se koristi u određenim upravnim postupcima, koji se ne obrazlaže. Što je bio opet razlog u velikom broju postupaka da takve odluke padaju na Upravnom sudu. Ali, moram da naglasim da smo u Mišljenju UHCER-a dobili jasno i decidirano mišljenje međunarodne zajednice da je neobrazlaganje mišljenja Agencije za nacionalnu bezbjednost gdje neko nekoga može okvalifikovati državnim neprijateljem, a to ne obrazložiti i uticati na osnovu toga, a po kriterijumima koji se ne obrazlažu i ne objašnjavaju na njegov budući status u državi, jeste van svih standarda, a u mišljenju UNHCER-a, što predlagači dobro znaju, je doslovce definisano suprotno kojim se odredbama međunarodnih propisa i neobrazlaganja mišljenja Agencije za nacionalnu bezbjednost. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Neću komentarisati, pogledajte slučaj dolaska onog sveštenika što je htio da pali kuran u Britaniji.

Izvolite.

Na glasanje, amandman 1 kolegice Jonice. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 59 poslanika, 26 za, 32 protiv, jedan uzdržan. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolegice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 25 za, 31 protiv, dva uzdržana. Amandman 2 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 kolegice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 59 poslanika, 27 za, 32 protiv, nije bilo uzdržanih. Amandman 3 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 4 kolegice Jonice.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 25 za, 33 protiv, nije bilo uzdržanih. Ni amandman 4 nije dobio potrebnu većinu.

Dva amandmana kolegice Jonice i kolege Gošovića.

Kolega Gošović, izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem predsjedniče.

Amandman 1 odnosi se na odredbe člana 85 Predloga zakona kojima je ... pitanje podnošenja zahtjeva stranca za izdavanje dozvole za stalan boravak.

Konkretno, amandman se odnosi na odredbe stava 2 tog člana, kojima je propisano da u trenutku podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za stalan boravak, stranac mora imati odobren privremeni boravak.

Amandmanom se predlaže da se sticanje stalnog boravka, naravno ukoliko ispunjava stranac i druge uslove propisane ovim zakonom, omogućava strancu koji je u trenutku podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za stalni boravak imao i prijavljeno prebivalište u Crnoj Gori. Na taj način podnesenim amandmanom omogućava se

državama nastalih na prostoru bivše SFRJ, koji imaju prijavljeno prebivalište u Crnoj Gori, da mogu aplicirati za podnošenje zahtjeva za izdavanje dozvole za stalan boravak.

Vlada je mišljenja da je ovaj amandman suvišan, jer je članom 141 Predloga zakona propisano da će državljani država nastalih na prostoru bivše SFRJ, koji imaju prijavljeno prebivalište i ličnu kartu izdatu od strane nadležnog organa u Crnoj Gori, danom stupanja na snagu ovog zakona biti po službenoj dužnosti upisani u evidenciju stranaca sa stalnim boravkom.

Međutim, upravo suprotno podnesenim amandmanom štite se prava državljana država nastalih na prostoru bivše SFRJ, ali građana Crne Gore koji imaju uredno prijavljeno prebivalište, a iz raznih razloga, prije svega nemanja državljanstva Crne Gore ne posjeduju ličnu kartu izdatu od strane nadležnog organa u Crnoj Gori. Zbog istog, podneseni amandman ne može se smatrati suvišnim, već naprotiv neophodnim kada je u pitanju zaštita prava ovih lica, na sticanje statusa stranca sa stalnim boravkom u Crnoj Gori.

Amandman 2 odnosi se na odredbe člana 141 stav 2 Predloga zakona o strancima kojima je propisano da državljani država nastalih na prostoru bivše SFRJ koji imaju prijavljeno prebivalište a nemaju ličnu kartu izdatu od strane nadležnog organa u Crnoj Gori, koji nisu podnosili zahtjev za izdavanje lične karte, danom stupanja na snagu ovog zakona, biće po službenoj dužnosti upisani u evidenciju stranaca sa privremenim boravkom od godinu dana.

Na navedeni način ta lica dovode se u veoma nepovoljan položaj, jer im se danom stupanja na snagu ovog zakona status prebivališta, po sili zakona mijenja u status stranca sa privremenim boravkom od godinu dana. Pri svemu tome, tim licima se ne omogućava da u bilo kom postupku štite svoja prava, odnosno za njih u mnogo čemu povoljniji status uredno prijavljenog prebivališta, a posebno po pitanju ispunjenosti uslova za sticanje crnogorskog državljanstva.

Predloženim amandmanom ovim građanima Crne Gore omogućava se da u periodu od dvije godine dana od početka primjene ovog zakona, mogu aplicirati za sticanje statusa stranca sa stalnim boravkom, a da do tada ne gube status prijavljenog prebivališta. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Gošoviću.

Amandman 1 kolege Gošovića, izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 57 poslanika, 24 za, 28 protiv, pet uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Gošovića i Jonice, izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 25 za, 27 protiv, osam uzdržanih. Amandman 2 nije dobio potrebnu većinu.

Idemo na amandmane kolegice Jasavić sa kolegama: Perićem i Tuponjom, kolega Perić će obrazlagati, izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Prije nego pređem na amandmane, s obzirom da smo predstavnički dom, danas smo kontaktirani od strane radnika iz Berana čije su firme u dugogodišnjem stečaju iz, kako oni tvrde, a nemamo ni jedan razlog da vjerujemo da nije tako, razloga da je šuma dodijeljena u bescijenje budućim takozvanim strateškim partnerima, koji sada mogu da otkupe šumu po 10 eura, a ona zapravo ima 40 eura po kubiku, vrijedi na tržištu. Oni su prosto željeli da pronađemo način da iskažemo nezadovoljstvo njihovim položajem, da ne mogu da budu ravnopravni, kao i svi drugi radnici i da su ostali bez adekvatne otpremnine. Radi se o radnicima "Celuloze", "Šumskog gazdinstva" sa pilanama Berana i Andijevice, "Kozara" Berane i Rudnika Berana kao i "Gruminga" Berane i takođe njihova poruka da će se boriti za svoja prava i mogu reći da će u pozitivnom imati našu podršku za ovu borbu.

Kada je riječ o amandmanu koji smo podnijeli, mi smo inrervenisali na član 90 i naveli da kada agencija procijeni da postoje smetnje sa aspekta nacionalne bezbjednosti u postupku dobijanja dozvola, po ovom zakonu, o tome informiše nadležno radno tijelo Skupštine za odbranu i bezbjednost.

Nadležno radno tijelo Skupštine za odbranu i bezbjednost nakon razmatranja podnijetih informacija dostavlja agenciji svoje mišljenje o postojanju smetnji u roku od najviše 30 dana od dana kada je informisan od agencije. Nakon dobijenog mišljenja radnog tijela Skupština za odbranu i bezbjednost, agencija utvrđuje postojanje razloga o smetnjama za dobijanje dozvola po ovom zakonu. Intencija ovog amandmana jeste da se ojačaju prava građana na način što bi agencija morala da obrazloži u kojim to postupcima ona odbija da pruži dozvolu, odnosno u kojim slučajevima ona suštinski nekog uskraćuje za neko pravo. Da li je to u ..(Prekid)... ili ne, odnosno u koliko je to diskreciono pravo toliko široko a da niko drugi osim njih nije informisan ulazimo u jednu veliku zonu ogromne zloupotrebe i vrlo neželjenih posledica. Iz tog razloga bi smo i željeli da ovaj amandman bude usvojen. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Periću.

Glasamo amandman kolege Perića, Jasavić i Tuponje.

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik, 25 za, 31 protiv i pet uzdržanih. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Stekli su se uslovi da glasamo Predlog zakona u cjelini. Možemo li glasati? Izvolite, za, protiv i uzdržani. Potrebna je većina svih.

Hvala vam. Glasalo je 67 poslanika, 41 za, 20 protiv i šest uzdržanih. Konstatujem da smo usvojili zakon.

Idemo na tačku tri, Predlog zakona o efikasnom korišćenju energije. Utvrđujemo ga u načelu, izvolite, 41 je potreban.

Hvala vam. Glasala su 54 poslanika, 49 za, jedan protiv i četiri uzdržana. Konstatujem da smo ga utvrdili u načelu.

Podnijeto je osam amandmana i to: Zakonodavni odbor šest amandmana koji su sastavni dio predloga zakona, kolega Šabović nije tu, ali pretpostavljam da je to tako, i poslanici Tuponja, Pajović, Jasavić, Perić, dva amandmana o kojima treba glasati.

Idemo na amandmane Pozitivne Crne Gore. Izvolite kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Naši amandmani se odnose na termine u članu 9 Predloga zakona u stavu 3, riječi "do 01.marta tekuće godine" zamjenjuju riječima "do 30.novembra prethodne godine", u stavu 5 riječi, "do 01.aprila tekuće godine" zamjenjuju se riječima "do 31.decembra prethodne godine".

Smatramo da je rok za dostavljanje godišnjih planova ministarstvu zbog efikasnosti potrebno dostavljati najkasnije do 30.novembra prethodne godine, kako bi mogao biti realizovan u sledećoj. Predlog zakona predviđa dostavljanje planova najkasnije do 01.marta, a Vlada usvaja do 01. aprila, što znači da samo time plan ne može biti realizovan u prvoj polovini godine. Dakle, ovdje se radi o tome da se godišnji planovi dostavljaju u martu, Vlada vraća svoje mišljenje u aprilu, i onda taj plan navodno godišnji, zapravo već je prošlo pola godine, a on se odnosi na cijelu godinu. Mi želimo da taj termin predaje bude u novembru, da Vlada vrati svoje mišljenje u decembru i da taj godišnji plan normalno funkcioniše od januara do decembra tekuće godine, a ne da se godišnji plan na kraju dovodi polovinom godine, onda još imate zapravo još pola godine za njegovu realizaciju.

Na istom principu je i amandman broj 2 koji se odnosi na član 16 Predloga zakona, da se riječi "do 31.marta tekuće godine" zamijene sa riječima "do 31.decembra prethodne godine", jer ako radimo godišnje planove, onda oni moraju biti dostavljeni najkasnije do kraja prethodne godine da bi mogli da važe za godinu za koju se planiraju. Hvala lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Čuli ste, glasamo amandmane kolege iz Pozitivne Crne Gore, jedan je amandman. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 26 za, sedam protiv i 22 uzdržana. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Glasamo Predlog zakona u cjelini. Izvolite, većina svih poslanika.

Poništavam glasanje, izvinite, bio je još jedan amandman. Čiji je amandman, samo je jedan amandman kolege Perića? Kod mene stoji da je jedan, ali u redu.

Glasamo i amandman 2 kolega iz Pozitivne Crne Gore i hvala vam na pomoći.

Hvala vam. Glasala su 53 poslanika, 22 za, 11 protiv i 12 uzdržanih. Amandman nije dobi potrebnu većinu.

Sad su se stekli uslovi da glasmo Predlog zakona u cjelini. Otvaram glasanje za Predlog zakona o efikasnom korišćenju energije, za, protiv i uzdržani. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 52 za, 3 protiv, nije bilo uzdržanih. Zakon je usvojen.

Tačka pet - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o DNK registru.

Utvrđujemo ga u načelu.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 45 za, jedan protiv, 12 uzdržanih, konstatujem da smo ga utvrdili u načelu.

Dva amandmana Zakonodavnog odbora, koji su sastavni dio Predloga zakona, nema drugih amandmana.

Glasamo u cjelini. Izvolite.

Od DNK ne možemo pobjeći.

Izvolite.

Hvala vam. Glaslao je 59 poslanika, 43 za, jedan protiv, 15 uzdržanih, konstatujem da je Zakon usvojen.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini.

Utvrdjemo ga većinom svih u načelu.

Izvolite, vanjska trgovina.

Neki su to ovđe studirali.

Hvala vam. Glasala su 52 poslanika, 48 za, nije bilo protiv, četiri uzdržana, konstatujem da je Zakon utvrđen u načelu. Podnijeto je osam amandmana i to, Zakonodavni odbor tri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, poslanici: Jelić, Kovačević, Šćepanović, Vuković, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona.

Hvala kolega Jeliću.

Poslanici: Šarančić, Damjanović četiri amandmana, od kojih je amandman 2 sastavni dio Predloga zakona, a o amandmanima 1, 3 i 4 treba glasati.

Hvala kolega Damjanoviću.

Idemo na amandmane kolega Šarančića i Damjanovića, ostala su tri u proceduri 1, 3 i 4.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Predsjedniče, probaću veoma kratko sva tri amandmana, da bi se o njima izjasnili.

Klub poslanika SNP-a je podržao Predlog zakona u načelu. Nečega što treba da reguliše materiju spoljne trgovine, materiju u kojoj Crna Gora od referenduma ima robni deficit od 12 milijardi evra. O tome kako smo taj robni deficit peglali bilo je dosta riječi, biće riječi i sam po sebi ovaj zakon neće riješiti naše probleme ekonomije i obezbijediti da Crna Gora ima poseban bilans. Ali, sam po sebi zakon u jednom dijelu jeste unapređenje, usklađivanje sa nekim zahtjevima naših evropskih partnera. Mi smo podnijeli tri amandmana, volio bih samo da se veoma kratko oko njih ovdje progovori i da se kolege izjasne.

Amandmanom 1 ukidamo jednu odredbu koja postoji u zakonu po prvi put, a to je da se može trgovati sa robom koja je pod carinskim nadzorom. Da vam to plastično približim, uveze se neki akcizni proizvod od 10 - 15 miliona evra, stoji tamo pod carinskim nadzorom i onda se mijenja pravo svojine nad tom robom, odnosno vrši se kupoprodaja dok tamo neki peti ili šesti koji nije mogao da ima dozvolu za uvoz iz ovih ili onih razloga ne postane pravi kupac te robe, a onda se dobije ta dozvola o kojoj se radi. To je amandman 1, ukidamo tu odredbu koju je neko predložio bez pravog obrzaloženja predstavnika Vlade u ovom Predlogu zakona.

Amandmanom 2, to je amandman 3, ovdje kako je redosled amandmana smo vratili obavezu, odnosno ustavnu nadležnost Centralne banke Crne Gore da daje mišljenje vezano za poremećaje u robno novčanim tokovima. Kolege iz DPS-a su dali drugi amandman koji je još više umanjio nadležnost Centralne banke. Naše je mišljenje da Centralna banka mora da ima svoju ustavnu nadležnost i da daje mišljenje ovim

stvarima, kada Vlada treba da preduzima neke hitne mjere, vezane za ispravljanje poremećaja robno-novčanih tokova bilansa i kratko u 15 sekundi amandman 3.

Amandman 3 je vezan za kazne samo da znate o čemu govorim. Kaznene odredbe za ovaj zakon su sljedeće. Kažnjavaju se novčanom kaznom pravna lica od hiljadu do 15 hiljada evra. Između ostalog i ako koriste dodijeljenu kvotu, bez obzira što im kvota nije dodijeljena, odnosno ako kvotu za uvoz recimo 15 milona evra neke robe, prenose nekom drugom licu bez dozvole ili ako ne poštuju neke druge norme ovog zakona. Mi smo predložili da se ovim amandmanom uvede ono što je moguće u Zakonu o prekršajima, a to je zabrana obavljanja djelatnosti u roku od dvije godine za lice koje krši odredbe ovog zakona, odnosno pravi ovakve marifetluke koji su mogući i koji će, uvjeren sam, biti veoma mnogo, ukoliko ostane ova mizerna norma od hiljadu do 15 hiljada evra novčane kazne.

Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Damjanoviću.

Izvolite.

Glasamo njegove amandmane i kolege Šarančića.

Izvolite Amandman 1.

Roba u carinskom skladištu i dalji promet.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika, 30 za, 15 protiv, 18 uzdržanih, konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 kolege Damjanovića i Šarančića.

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik, 37 za, 15 protiv, 19 uzdržanih, konstatujem da amandman 3 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 4 kolege Damjanovića o visini kazne, tako da uvijek nam trebaju oštriji propisi oko toga.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika, 31 za, 9 protiv, 23 uzdržana, konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti.

Računao sam da tu nema problema. Zakon u cjelosti.

Hvala vam.

Predlog zakona o dopuni Zakona o spoljnoj trgovini.

Izvolite.

Spoljna trgovina, glasa se zakon u cjelini.

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 41 za, dva protiv, 23 uzdržana, konstatujem da je zakon dobio potrebnu većinu, da je usvojen.

Ja bih sad dao pauzu od pola sata, nemamo prenosa, a vidim da su mnoge kolege u neravnopravnom položaju. Po obavezi prema glasanju, pošto je stalno glasanje, da ne bi čekala manjina većinu dajem pola sata. Inače, nema prenosa, biće prenosa za pola sata. U četiri nastavljamo.

-Pauza-

Poštovani poslanici, nastavljamo rad.

Tačka 7, 4. sjednice - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučno istraživačkoj djelatnosti.

Izgleda što više pauze dajem sve je manje poslanika, ali morali smo, nije bilo prenosa i nije bilo mogućnosti da ...

Otvaramo glasanje u načelu o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti.

Izvolite, za, protiv i uzdržani. Nadam se da imamo konsenzus oko toga.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su bili za, time je Zakon utvrđen u načelu.

Bilo je devet amandmana i to:

Zakonodavni odbor četiri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona.

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport tri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona.

Poslanik Popović, jedan amandman o kojem treba glasati.

I Azra Jasavić i Srđan Perić jedan amandman o kojem treba glasati.

Hvala kolega Periću.

Idemo na amandmane kolege Popovića.

Kolega Popović nije tu.

Glasamo amandman kolege Popovića.

Za, protiv, uzdržani. Izvolite.

Mora glasati 41 poslanik da bi glasanje bilo validno.

Hvala vam. Glasala su 42 poslanik, jedan za, osam protiv, 33 uzdržana. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Periću, vi ćete amandmane, vas i kolegice Jasavić. Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Jedna od najznačajnijih izmjena u ovom zakonu jeste preformulacija i same procedure imenovanja i samog sastava Savjeta za naučno istraživačku djelatnost.

Vlada je zapravo počela sa jednom novom praksom da savjete koji su iz nadležnosti određenog resora imenuju sami ministri, čime je dosadašnja praksa da to radi Vlada zapravo prilično obesmišljen i sam proces tog izbora, jer sa jedne strane ministar treba da imenuje savjet koji treba da ga savjetuje.

I smatrali smo da to na nekoj, ne samo ideološkoj, nego i na praktičnoj ravni može doći do neke vrste konflikta interesa, ne u konkretnom slučaju ministarke Vlahović, nego bilo kog drugo ministra i mi smo amandmanom tražili da savjet imenuje Vlada, a ne ministarstvo. Takođe smo tražili da je obaveza obezbjeđivanje prethodnog mišljenja Univerziteta Crne Gore o predloženom sastavu Savjeta. To smo tražili iz jednostavnog razloga da bi se spriječila tendencija obesnaživanja državnog univerziteta. Na taj način bi on mogao da da svoju konačnu, ne konačnu ali da kažem jedan prolazni izvještaj o tome u kom pravcu to nauka ide. Cijenili smo da su te dvije intervencije od značaja. Moram reći da bez obzira da li ovaj amandman prolazi ili ne, jer ovaj zakon nudi kvalitetna rješenja, ali cijenimo da je ovo jednostavno, ove dvije stvari bi bilo jako dobro da se isprave, prije svega da ovaj savjet imenuje Vlada a ne ministar i sa druge strane da se i državni univerzitet pita o tome kako će izgledati taj sastav, ne u imperativnom već više takođe u savjetodavnom smislu. Hajde tako da kažem. Zahvaljujem.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Periću.

Čuli ste amandman, mada iskustvo govori kada ga Vlada bira, opet ga ministar predlaže tako da se suštinski ne mijenja ništa, ako me pitate na osnovu iskustva da vam kažem.

Izvolite, otvaram glasanje.

Možemo glasati za, ali ovo je prilika da glasam za Vladu, tako da ne treba propustiti tu priliku.

Hvala vam. Glasalo je 65 poslanika, 33 za, 26 protiv, šest uzdržanih. Konstatujem da je amandman prihvaćen, Vlada dobija pravo da postavlja savjet.

Amandman 2.

Izvolite, to je taj amandman.

Glasamo Predlog zakona u cjelini.

Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Ne, zakon u cjelini, zakon u cjelini glasamo.

Hvala vam. Zakon je cijeli parlament glasao u cjelini. 61 poslanik je glasao, svi su bili za. Usvojili smo zakon.

Predlog zakona o finansiranju organizacija boraca. Utvrđujemo ga u načelu.

Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Prije glasanja tražio je riječ kolega Damjanović.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, predsjedniče Skupštine.

Na ovaj Predlog zakona nije bilo amandmana, tako da bi glasanje u načelu moglo da proceduru dovede do kraja, ali ne bi bio red, je li tako da rizikujemo a da ne objasnimo nekoliko stvari, a u svijetlu činjenice da je stiglo i mišljenje Vlade Crne Gore na ovaj predlog zakona, koje nije ni za ni protiv, evo ga ovdje kod mene. Vrlo je interesantno.

Naravno neću ga, zbog kratkoće vremena i opterećivanja čitati, ali poziv kolegama koji uvijek slijede mišljenje Vlade da malo stanu i da malo pogledaju ovu stvar.

Da podsjetim, jedno od, u mišljenju Vlade se kaže da imamo već postojeći zakonodavni okvir. Evo ga. Ovo vam je zakonodavni okvir kako se sada dijele sredstva iz budžeta jednoj jedinoj organizaciji boraca iz 91. godine, zakonodavni okvir.

Naravno, predložili smo ja i kolega Gošović, Predlog zakona koji otklanja diskriminaciju u finansiranju svih postojećih organizacija boraca, jer i ovakav kakav je ovaj zakon govori u množini organizacija boraca, ali se sredstva daju, ovih 100 hiljada ili 108 hiljada, jednoj jedinoj organizaciji boraca NOR-a iz 41 - 45. Mi smo tražili da se i ova druga organizacija ravnopravno uključi, boraca 41-45 u dodjelu sredstava ovih 108 hiljada ili ako bog da bude više, i da se uključi i treća organizacija boraca 90-91. godina.

Podsjetiću da se radi o organizaciji boraca 90-91. koja ima 17 hiljada članova, koja predstavlja 30 hiljada državljana Crne Gore, koji su učestvovali u ratnim zbivanjima voljom države SFRJ i države Crne Gore, odnosno voljom političke partije koja je tada bila na vlasti Demokratske partije socijalista i nadam se ... da će ova moralna obaveza da se ispravi ova diskriminacija i ova nepravda biti vodilja Klubu Demokratske partije

socijalista da sa opozicijom podrži ovaj predlog zakona kako ne bi ovih 17 hiljada ljudi koji su poslali.... ne objašnjavam kao predlagač,.... ti si Mišo mlad tada bio.

Završavam predsjedniče i izvinjavam se.

Dakle, tražimo da se ovdje jasno iskaže stav jesmo li za ili protiv postojeće diskriminacije u tretiranju organizacije boraca. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Proceduralno, izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Poštovani gospodine predsjedniče,

Javio sam se proceduralno upravo zbog ovoga što je gospodin Damjanović napomenuo. Radi se o mišljenju Vlade, dostavljenom mišljenju Vlade poslanicima na ovaj predlog zakona uvaženih kolega iz SNP-a.

Dakle, jednostavno potpuno je nejasno. Evo, u prvom paragrafu ovoga mišljenja jednostavno nije nešto u redu. Ne stoji u Predlogu zakona kako ovdje piše u mišljenju Vlade, da se radi o jednom nevladinom udruženju boraca i Savezu nevladinih udruženja boraca. To jednostavno nije tačno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

To je već rasprava, već ulazite u raspravu.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Ne, ne to je čisto procedura radi ostalih kolega. Do kraja sve te organizacije boraca imaju svoje ime i prezime. Postoje tri organizacije boraca SUBNOR, SOBNOR i Udruženje boraca ratova 90-ih koji ispunjavaju sve uslove po Zakonu o nevladinim organizacijama, jer se jedino tako mogu i organizovati.

I u posljednjem pasusu, da ne uzimam mnogo vremena, kaže sljedeće: Vlada predlaže da bude razmotren model objedinjavanja organizacija boraca u Savez udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata Crne Gore, što će omogućiti da se sve organizacije boraca finansiraju već postojećim modelom finansiranja. To je nevjerovatno, to je potpuno čudan predlog jer automatski po ovome kako Vlada dostavlja mišljenje, najbrojnije udruženje boraca do 90. odmah se eliminiše iz ovoga predloga, izuzev ukoliko Vlada, po ovome, tako ispada, dakle Vlada smatra da Udruženje boraca ratova 90. pripada borcima NOR-a 41 - 45. Ovo je nonses, to ne može tako da postoji.

Inače podržavam potpuno ovaj predlog zakona jer smatram da je .... i da je pravedan. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja imam jedan pravan problem, znate.

... naslednici međunarodnog kontinuiteta SFRJ, nismo naslednici. Prema tome nismo imali ni svoju vojsku u tom ratu, ako ste već htjeli biti fer, trebali ste i nas dezertere da nagraditi, jer je to bila veća hrabrost nego se odazvati vojnom pozivu.

Izvolite, glasamo za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik, 23 za, 38 protiv, nije bilo uzdržanih. Zakon nije utvrđen u načelu.

Dobili ste riječ i bilo je fer.

Tačka 10 - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o saobraćaju na putevima.

Zakon o saobraćaju na putevima, vjerovatno ima saobraćaj i mimo puteva, ali ajde.

Stavljam Predlog zakona na glasanje.

Za, protiv i uzdržani. Da ga utvrdimo u načelu pa ćete dobiti riječ poslije.

Smanjuju se obaveze za vozače. Jeste.

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 65 za, nije bilo protiv, jedan uzdržani. Konstatujem da smo Zakon utvrdili u načelu.

Bilo je 12 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona Vlade. Daću vam riječ kolega samo da nabrojim šta je bilo.

Zakonodavni odbor četiri amandman koji su sastavni dio Predloga zakona.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu pet amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu jedan amandman o kojem treba glasati, znači jedan Odbora nije prihvaćen.

Poslanici: Jelić, Dragičević, Mustafić, Šehović, Šćepanović dva amandmana koji je u izmijenjenoj formulaciji sastavni dio Predloga zakona.

Jedan veliki spektar poslanika.

Poslanik Kalač tri amandmana, od amandmana 1 i 2 je odustao, o amandmanu 3 treba glasati.

Je li u redu poslaniče Kalač? Hvala vam.

Poslanica Dragičević jedan amandman o kojem treba glasati. Hvala kolegice Ljerka.

Poslanica Bošnjak i poslanik Vasiljević dva amandmana o kojima treba glasati.

Je li u redu? Hvala.

Poslanica Jonica sedam amandmana o kojima treba glasati.

Izvolite, provjerićemo, primjedba je da je amandman 4 prihvaćen. Sa strane Vlade provjerite, provjerićemo do glasanja.

Poslanici Tuponja i Perić jedan amandman o kojem treba glasati.

Hvala kolega Periću.

Poslanica Jasavić i Perić jedan amandman o kojem treba glasati.

Hvala ponovo kolega Periću.

I to je što se tiče amandmana, 39 ih je ukupno podnijeto.

Kolega Labudoviću izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine predsjedniče.

Iskoristiću poslaničko pravo na proceduralnu intervenciju iz razloga što sam u svojstvu člana Zakonodavnog odbora predložio predlagača ovog zakona čije su izmjene poprilično ozbiljnije od zimskih guma itd. za to što se uvodi takozvana kategorija mladog vozača kojem su, zbog činjenice da su učesnici najvećeg broja saobraćajnih nesreća sa tragičnim posljedicama, uvedena dodatna ograničenja mimo ... vozača, a smatrajući

sebe nedovoljno verziranim u tehničku stranu toga predloga, tražio od predlagača zakona da razmisli o ograničenju kubikaže motornih vozila kojim može da upravlja kategorija mladi vozač i dobio čvrsto obećanje od predstavnika Ministarstva da ćemo do izjašnjavanja o ovom zakonu dobiti njihovo mišljenje, možda i gotov predlog amandmana.

Evo, na žalost, ispostavilo se da ili oni nijesu obratili pažnju na našu dinamiku, ili ne smatraju to veoma važnim, a po mom dubokom uvjerenju najveći broj prekršaja koje čine mladi vozači, čine, zapravo upravljajući vozilima velike kubikaže koje je iskreno da kažem i teško obuzdavati i izazivaju taj poriv na prekoračenje i brzine i na raznorazna divljanja. Svuda u okruženju imamo tu kategoriju ograničenja kubikaže vozila do 2,5 hiljade kubika, to se sad valjda izračunava u vatima, ja tu baš nijesam najstručniji, ali mislim da je to veoma važno a da bi o tome morala da zauzme stav. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

... ima već sad po 1600 koji imaju ubrzanje za četiri sekunde. Tako da nam to ne znači mnogo, znači sa 1600 kubika ubrzanje za tri sekunde do 100 kilometara. Jasno vam je koliki je onda limit relativan. Ali, Ministarstvo je ovih dana više gradilo puteve nego vozilo po putevima pa je zato moguće propušteno.

Kolega Nimanbegu, izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala predsjedniče Krivokapiću.

Poštovani kolege,

Ja želim iskoristiti priliku i učestvovati u raspravi u pojedinostima iz razloga što se ne slažem sa jednim amandmanom koji je postao sastavni dio Predloga zakona.

Znači, u predloženom zakonu koji je u Zakonu o zmjenama i dopunama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima Vlada je prihvatila amandman jedne grupe kolega, prvi potpisnik je kolega Jelić i ostale kolege, kojima se uvodi taksa na radio za sve koji registruju kola, a ta taksa ide u iznosu od dva eura, oni su predložili tri, svim komercijalnim radio emiterima u Crnoj Gori.

Znači, ako je takav zakon bila namjera, to je moje mišljenje, za to mislim, zato neću podržati ovaj zakon iako je vjerovatno zakon kao takav dobar, ako se razmišljalo o pomoći radio emiterima pomoću takvog amandmana mišljenja sam bio da to treba raditi za javne radio servise koji su osnivači lokalne samouprave a ne svi komercijalni emiteri.

Koliko god da Agencija za radio difuziju ili nadležni savjet napravi bilo kakav, ono što je predviđeno u njegovim predlozima, bilo kakav kriterijum, način na koji mogu raspodijeliti ova sredstva. Po mojim informacijama radi se o recimo 200-300 hiljada eura godišnje. Mišljenja sam da je nepotrebno taksiran poreski obveznik vlasnik vozila za komercijalne emitere. Ako želimo pomoći komercijalnim djelatnostima koje su vezane za bezbjednost saobraćaja takvom logikom, takvom logikom mogli smo pomoći i auto mehančarima i svim drugim djelatnostima. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Imali smo dosta dilema, i ovi iskusniji, kao kolega Rastoder u medijskim poslovima i novinarstvu, da to bude u javnom interesu, da pokušamo da održimo radio

stanice, ali da onaj dio programa koji je u javnom interesu. Mislim da je to dio amandmana ako se sjećam.

Koleginica Šćepanović će nam pomoći da zajedno razjasnimo to pitanje. Bitno je da svi znamo šta glasamo i da je motiv isti, da održimo javne radio stanice, ali i one programe koji se emituju u javnom interesu da se to finansira a ne samo njihovim komercijalnim sadržaji, muzike i nešto slično. Tako da je želja da pomažemo tu mrežu, ali u javnom interesu.

Mogu li zamoliti koleginicu Šćepanović da objasni taj amandman bolje od mene.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Mi smo na Odboru vodili raspravu o ovom amandmanu i predlagač se saglasio sa nama da smo u pravu. Dakle, radi se o tome da će nakon usvajanja ovog zakona da ključno je, podzakonski akt koji će biti donešen na osnovu ovog našeg amandmana, a u tom podzakonskom aktu će biti precizirani jasni kriterijumi i uslovi koje će pojedine lokalne radio stanice morati da ispunjavaju, kako bi mogli da dobiju određeni iznos sredstava.

Takođe smo se na Odboru saglasili da će te lokalne i njihov programski sadržaj da će biti bitan kada već plaćaju vozači, da i programski sadržaj bude u tom smislu da obavještava vozača o stanju na putevima, i u dogovoru sa predlagačem smo da u potpunosti do kraja iskontrolišemo i taj sami podzakonski akt koji oni kasnije budu donijeli da i u tom učestvujemo u izradi podzakonskog akta. Tako da imamo činjenicu da u, pogotovo manjim opštinama, te lokalne radio stanice zaista nemaju od čega da se finansiraju, gase se i ovo je način da pomognemo njima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na trudu da ovo učinimo u javnom interesu.

Kolega Jeliću vi ste htjeli nešto. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Kolega Genci, ja sam jedan od predlagača toga amandmana i kad sam predlagao taj amandman ja sam i vas zamolio da budete jedan od potpisnika. Naravno, vi se niste saglasili iz vaših razloga koje ste saopštili.

Prvobitni amandman je bio da bude to tri eura, predstavnik predlagača je rekao da to bude dva eura, a suština je da očuvamo radio kao medij, jer u posljednje vrijeme, poplavama elektronskih medija radio jednostavno nema onu funkciju koju je nekad imao u smislu održivosti finansiranja, tako da sa ovim pomažemo da jedan, da tako kažem medij koji je najstariji od svih medija u Crnoj Gori, dakle radi se o svim radio stanicama u Crnoj Gori, osim javnog servisa imaju po pravilniku Agencije za elektronske medije, imaju mogućnost da se iz tog dijela finansiraju, kako bismo očuvali i one radio stanice koje su sada jednostavno na ivici egzistencije, kao što su u mnogim našim sredinama, u manjim opštinama, gdje praktično volonteri vode te radio stanice.

Na ovaj način pokušavamo radiju kao mediju da pomognemo u skladu sa ovim predloženim amandmanom koji je predstavnik predlagača prihvatio. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Nadam se da ćemo izdržati ustavnu provjeru, već smo imali tu normu koja je imala problema.

Kolega Nimanbegu, samo da čujemo kolegu Radunovića. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Ja sam iz razloga što, da pojasnimo do kraja ovo što je rekla koleginica Šćepanović, jer sam ja na Odboru, da kažem, na neki način uslovno podržao ovaj amandman, ali ne zato da bi spašavali medije koji ne mogu da opstanu na tržištu Zakonom o bezbjednosti saobraćaja, to je, izvinite gospodine Jeliću stvarno suludo.

Ali, ima jedno rješenje da vaš amandman ima smisla a to je da građani koji plaćaju ova dva eura, a to su vozači, dobiju ekstra uslugu. Kako je pomenuo gospodin Krivokapić maloprije da danas kola od 1600 kubika ubrzavaju za tri sekunde, tako danas svi radio uređaji u kolima imaju i mogućnost da primaju informacije o saobraćaju, posebno je to jedno dugme koje treba da se pritisne i onda se u momentu kad se emituje informacija o stanju na putevima, prekida program. Znači treba da obavežemo sve one koji će da budu korisnici ovog fonda da moraju da emituju na taj način informacije i onda smo dobili da praktično, samo vozač sa dva eura plaća određenu uslugu koja ide u pravcu povećanja bezbjednosti u saobraćaju, a ne da stvarno Zakonom o bezbjednosti u saobraćaju spašavamo radio stanice.

Naravno, i pričalo se o tome da ćemo da budemo pozvani, neki, nije ni bitno iz Odbora, kad se bude podzakonski akt pravio, da bi se na ovaj način sve to formulisalo. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nijeste pravnik a dali ste najtačnije pravno objašnjenje.

Samo da podsjetim na zloupotrebe, neki koji koriste taj sistem pa gase druge stanice a ne emituju saobraćajne informacije, da bi preuzeli signal drugih stanica puštaju taj signal i istovremeno ne emituju informaciju o saobraćaju, već sad postoji zloupotreba.

Hvala vam.

Možemo li preći na amandmane?

Možete, rasprava u pojedinostima je rasprava u pojedinostima. Izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Evo, ja samo želim još jednom pojasniti. Nemojte razmišljati na taj način da bi napravio neku polemiku koja je nepotrebna, nego isključivo smatram da je potrebna. Namjera da se pomogne javnim radio servisima je jedna stvar, komercijalnim emiterima je potpuno druga stvar. Onda rušimo tržišnu logiku, rušimo je i ko će odrediti, jer mi želimo pomoći svima. Ako se radi o bezbjednosti saobraćaja, moram ponoviti, hajmo pomoći automehaničarima i servisima jer oni rade oko bezbjednosti saobraćaja. Informacije na ovaj način se ne rješavaju i mislim da uz svu opasnost da će od nekih komercijalnih emitera doživjeti da je ovo protiv njih, mislim da nije u redu da oni dobijaju novac poreskih obveznika, a da ih mi pokrivamo ili njihov rad ili nerad ili bilo šta drugo, jer imamo puno gdje uložiti novac.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nas i ima ovoliko da bismo se oduprijeli pojedinačnim interesima, inače bi nas bilo po jedan iz svake partije, a nas ima kolektivno da bismo se oduprijeli interesima koje smatramo da nijesu korisni. Mislim da je kolega Radunović dao najtačnije objašnjenje ustavnog osnova za ovo, inače bi to moglo biti i osporeno na Ustavnom sudu.

Idemo na amandman Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Jedan amandman Odbora je ostao u proceduri. Izvolite, taj jedini koji nije prihvaćen.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Da, to je amandman Odbora koji predlagač nije prihvatio, ali koji je jednoglasno odlučio Odbor da podnese. Inače, ovo je, da budem potpuno iskren, u stvari jedna varijanta predloga amandmana koji je imao gospodin Kalač, pa smo se dogovorili da ga ja malo preformulišem. Radi se konkretno o tome, nešto je pominjao i gospodin Labudović, uvodi se kategorija mladog vozača i radi se o vozačima do 24 godine. Međutim, preskočilo se, bar smo mi u Odboru takvog mišljenja, i kategorija vozača početnika, iako nam je rečeno da nezavisno od godina kada neko položi vozački, uglavnom u najviše slučajeva mladi vozači prave prekršaje, smatrali smo za potrebno i oko toga smo se usaglasili da i vozač početnik mora u prvih makar godinu dana od momenta kada položi, nezavisno od toga koliko ima godina, da za njega važe ista pravila kao i za mladog vozača. Tako da bi amandman Odbora glasio ovako - u članu 1 Predloga zakona, nakon novododate tačke 98a, dodaje se nova tačka 98b koja glasi - vozač početnik je vozač koji ima manje od 12 mjeseci vozačkog iskustva. Kategorija vozač početnik će prilikom pripreme zakona za objavu biti unesena u sve članove u kojima se pominje kategorija mladi vozač. Ona ograničenja koja se podrazumijevaju za mladog vozača vezano uglavnom za maksimalnu brzinu na putevima, u prvih dvanaest mjeseci bi važili i za vozača početnika. Svjedoci smo, posebno što čovjek što je stariji kada položi vozački da je dosta nesiguran, makar prvih godinu dana. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli ste obrazloženje konsensualno našeg Odbora. Izvolite. Za, protiv, uzdržani? Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika, 63 za, nije bilo protiv, tri uzdržana. Konstatujem da su i vozači početnici sada kategorija uz mlade vozače. Idemo na amandman 3 poslanika Kalača. Izvolite kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Hvala predsjedniče Skupštine.

Amandman 3 odnosi se na iznos koji je zakonom predviđen za manju materijalnu štetu. Trenutno je to iznos od 1000 eura. Smatram da je taj iznos neprimjeren u odnosu na standard građana i predlažem da iznos manja materijalna šteta bude iznos do 500 eura. Kod novih automobila iznos od 1000 eura je vrijednost jednog fara. Međutim, znamo da se na našim drumovima voze automobili čija ukupna vrijednost ne prelazi 1000 eura i to je u tom slučaju totalna šteta. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli ste. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 28 za, jedan protiv, 29 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Koleginica Dragičević. Izvolite.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem gospodine predsjedniče.

Moj amandman se odnosi na parking mjesta. U članu 9 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, tačka 11 mijenja se i glasi - opština je dužna da obezbijedi dva do tri parking mjesta sa vremenom zadržavanja od najviše 15 minuta ispred ustanova kao što su banka, apoteka, pošta i sl. gdje se odvijaju svakodnevni poslovi kratkog vremenskog trajanja.

Objasnila je. Na žalost, ispred ovih ustanova ima najviše taksi mjesta, pa onaj ko mora hitno da kupi lijek, a dijete ne može da ostavi u autu, ni kilometar daleko da nađe parking on ne može do lijeka nikako doći ili da plati račun ili da uzme pare ili pismo iz pošte. Nema nigdje da stane, problem je uvijek parking. Za ova parking mjesta mora se obezbijediti i kamera koja kontrolira parking, pa tako ko ostane duže plaća kaznu. Sigurna sam da bi ovo u mnogome bilo od pomoći svim učesnicima u saobraćaju i skratilo velike gužve, a posebno bi se odnosilo na roditelje koji sa djecom idu kod doktora. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam koleginice Dragičević.

Čuli smo amandman. Glasamo. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 56 poslanika, 28 za, nije bilo protiv, 28 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Dva amandmana dva poslanika Bošnjak i Vasiljevića.

Izvolite kolega Vasiljeviću.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Amandman 1 odnosi se na član 4 koji bi se mijenjao na sljedeći način. U članu 24 poslije stava 1 dodaje se novi stav 2 koji glasi - upotreba sigurnosnih pojaseva nije obavezna u gradskoj vožnji, u zonama usporenog saobraćaja, odnosno na putevima gdje je brzina kretanja ograničena na maksimalno 50 km na čas. Do sada je zakonom i novim Predlogom izmjena i dopuna Zakona o bezbjednosti saobraćaja predviđeno da je upotreba sigurnosnih pojaseva obavezna i u gradskoj vožnji. Ova odredba je prepisana iz zakona Evropske unije. Međutim, naši putevi, naši gradovi ne odgovaraju gradskim saobraćajnicama koje su u Evropskoj uniji. Mi nemamo brzih gradskih saobraćajnica sa ograničenjima od 70 km/h. Kod nas je to maksimalno 50 km/h i do 30 do 40 km/h u zonama usporenog saobraćaja. Takođe, naše relacije su manje, gradovi su manji i ova problematična norma je više opterećenje za vozače nego što je stvarno prijeka potreba. Takođe, dakle nikome se ne osporava ko se osjeća nesigurnim neka se sveže. Međutim, u gradskoj vožnji i u gradskom saobraćaju mnogo više su ugroženi pješaci, biciklisti i motociklisti. Oni nemaju apsolutno nikakvih odbrambenih mehanizama, nemaju niti pojaseva, niti oklopa od lima i čelika oko sebe, niti imaju vazdušnih jastuka, ni vazdušnih zavjesa. Dakle, ta kategorija nije bezbjedna i nema potrebe dodatno obezbjeđivati vozače u tim uslovima kada ova kategorija se ne može bolje obezbijediti

nego što jeste. Dakle, sama pažnja, poštovanje ograničenja brzine je dovoljan bezbjednosni uslov za sve kategorije u gradskom saobraćaju. Zbog toga sam podnio ovaj amandman. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Vasiljević, ostao mi je neđe taj podatak. Najveći broj povreda glave, malim brzinama u grad, statistika, samo da vam kažem statistiku u najboljoj namjeri. Ovdje je dosta egzaktno, glava i grad.

Izvolite, da glasamo prvi, pa ćemo drugi.

Čuli smo obrazloženje i njegovo i moje. Izvolite.

Država štiti zdravstvene fondove, jer treba neko da vas liječi posle toga.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 22 za, 25 protiv, osam uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Vasiljeviću, drugi amandman, izvolite.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Drugi se odnosi na član 34, znači, poslije člana 34 Predloga zakona mijenja se član 276 na način što se dodaje, da se za motocikle i oldtajmere izdaje saobraćajna dozvola sa rokom važenja od dvije godine i odgovarajuće registarske tablice. Sadašnji zakon i novi Predlog zakona daje normu od saobraćajne dozvole od pet godina samo za kategorije vozila, priključno vozilo, traktor i moped i motokultivator. Intencija ovog mog predloga, odnosno amandmana je činjenica da evropsko zakonodavstvo posebno tretira motocikle i oldtajmere. To su vozila koja u saobraćaju učestvuju sezonski, odnosno nijesu stalno u saobraćaju. U Evropi i u okruženju je moguća sezonska ili polugodišnja registracija ovih vozila. Našim Predlogom zakona to nije obuhvaćeno, rečeno nam je da će tu biti obuhvaćeno nekim podzakonskim aktom, koji će biti vjerovatno neka sezonska karta.

Na način kako je ovdje predloženo ovim amandmanom ta procedura se pojednostavljuje, jer je bolja varijanta da se produži važenje saobraćajne dozvole pa da ona važi stalno, jer imate kod sezonskog produženja promjena, bude lijepo vrijeme, pa ne mogu ljudi da voze, pa trče da registruju, bolje im je produžiti kad ga već jednom registruju da im to važi za dvije godine, pa da se ne trči stalno da se registruju kola i da se sa tim smanje administrativne barijere. Mislim da je ovo bolja varijanta, nego da se uvede podzakonskim aktom sezonska varijanta na mjesec, dva. Znae kako je vrijeme promjenljivo u našim primorskim gradovima gdje je ovaj saobraćaj najveći, pa ljudi da trče ako bude lijepo vrijeme u martu da registruju, pa možda i u oktobru, pa na tehnički pregled stalno po istom osnovu. Dakle, bolja bi bila varijanta da se produži rok važenja, nego da se administracija komplikuje. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Glasamo. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 32 za, 6 protiv i 22 uzdržana. Amandman nije dobio potrebnu većinu, jer je potrebna većina svih poslanika. Dobio je relativnu većinu.

Koleginice Jonice, sedam amandmana, izvolite.

Provjerili smo onaj četvrti nije prihvaćen, imate mišljenje Vlade.
Mi smo provjeravali u službi, nemamo ni jedan akt Vlade. Imali smo najbolju volju. Ako bude obećavam da ćemo ispraviti tu grešku. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Amandman 1 se odnosi na promjenu odredbe koja se tiče korišćenja dnevnih svjetala na način što se ovim amandmanom propisuje da se dnevna svjetla koriste samo u uslovima smanjenje vidljivosti.

Amandman 2 i 3 ...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Objasnite zašto.

SNEŽANA JONICA:

Nema potrebe.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Amandman 2 i 3 se odnose na mnogo preciznije uređivanje oblasti davanja ljekarskih uvjerenja i provjere zdravstvenih sposobnosti sa posebno definisanom normom, da ukoliko se u dvije zdravstvene ustanove izdaju dva različita ljekarska uvjerenja, odnosno sa različitim stavom, da onda to ide prema drugostepenom organu. Dozvolite da zaista pojasnim nešto što je više puta pričano u ovom Parlamentu, radila je to u prošlom sazivu koleginica Vuković, koja je kao klinički psiholog bila u poziciji da prilikom izdavanja ljekarskog uvjerenja dođe do toga da pacijent koji ima dijagnozu koja je definitivno razlog zbog kojeg ne može da dobije ljekarsko uvjerenje za vozača, dođe, ona odbije da mu izda ljekarsko, on kaže izvadiću ja ljekarsko u tom i tom gradu i posle dva ili tri mjeseca vozi u taksiju. Čak ne svojim kolima, nego u taksiju. Samo napominjem da nam je način izdavanja ljekarskih uvjerenja neiskontrolisan, predložili smo normu. Klimali su glavom ljudi iz ministarstva ali je na kraju obrazloženje odbijanja da se to uređuje nekim drugim propisima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Amandman 3.

SNEŽANA JONICA:

Dva i tri, zajedno, ljekarsko.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

SNEŽANA JONICA:

Amandman 4 je taj za koji je moja informacija da je od strane Vlade prihvaćen. On glasi da Vlada Crne Gore izvještaj o stanju bezbjednosti u saobraćaju na putevima najmanje jednom godišnje najkasnije do 31.marta tekuće godine za prethodnu godinu dostavlja Skupštini Crne Gore. Cilj i namjera je da zbog svih okolnosti zbog kojih i radimo promjenu ovog zakona, jednom godišnje i mi u Skupštini kroz formu izvještaja i kroz formu rasprave se upoznamo sa svim segmentima koji utiču na bezbjednost saobraćaja i na taj način imamo priliku da utičemo na promjene akata koje donosimo.

Amandman 5 se odnosi na promjenu pravila vezanih za to ko vrši nadzor u školama u odnosu na pravila saobraćaja, imajući u vidu da je zakonom propisano da to rade saobraćani inženjeri, diplomirani pravnici, mašinski inženjeri. Predložila sam da se izbriše i za mašinske inženjere i za pravnike, da se ostavi da to rade samo saobraćajni inženjeri, jer je potpuno smisljeno, da makar taj dio koji je direktno njihova struka rada i samo oni nema potrebe da u tom dijelu taj posao radi neko drugi.

Amandman 6 će biti jedan od razloga zbog kojih će SNP-e, bez obzira što su ključne inicijative SNP-a sadržane u ovom zakonu i kroz zimske gume i kroz mlade vozače i sve drugo, biti suzdržan oko ovog glasanja, ukoliko ne bude prihvaćen i to je činjenica, da naša tendencija da se smanjuju kazne je zbog jednog bukvalističko pristupa u Sekretarijatu za zakonodavstvo, napravila da se ovim zakonom predlaže smanjenje kazni, za pravna lica, za neke prekršaje kojima se značajno može ugroziti bezbjednost saobraćaja ne pojedinca nego velikog broja ljudi. Dakle, samo ću po jedan prekršaj iz niza za koje se smanjuju kazne pročitati, tipa, da se smanjuje kazna pravnom licu koje projektuje, gradi, rekonstruiše, održava i upravlja putevima na način koji ne omogućava bezbjedno obavljanje saobraćaja. Dakle, neko može da napravi put kojim će da smanji ili ugrozi bezbjednost saobraćaja, a mi mu smanjujemo kaznu najveću sa 10 000 na 6 000, kao pravnom licu i šaljem poruku, radite što hoćete, po mom mišljenju.

Imamo drugu strukturu koja je drugim članom definisana, gdje smanjujemo kaznu onome ko ne obilježi željeznički prelaz ili ko ne postavi signalizaciju na željezničkom prelazu, a imamo poginule na željezničkim prelazima zbog takvih stvari. Imamo niz drugih stvari koje čak ni ja nijesam uspjela da obuhvatim amandmanom ispravljajući bukvalistiku politiku Sekretarijata za zakonodavstvo, da bi sravnili sve ovdje su smanjili kazne za neke stvari koje nemaju nikakvog smisla, jer se ovdje, a nije obuhvaćeno mojim amandmanom, a odnosi se na član 41 zakona smanjuje kazna za vozače koji u sred grada voze 70 km/h više nego što je dozvoljeno ili van grada 90 km/h više nego što je dozvoljeno. Ako je smisao smanjenja kazni, a naš smisao nije bio da se smanjuju ove kazne nego one banalne kazne koje ne ugrožavaju bezbjednost saobraćaja, a koje su se koristile za punjenje budžeta. Ovo se pretvorilo u totalno nešto suprotno i mi iz tih razloga ne želimo za ovaj dio zakona da snosimo odgovornost, bez obzira što u jednom drugom dijelu on u stvari predstavlja prepisane norme koje je predlagao SNP-e.

Ovim zaokružujem moje obrazloženje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegice Jonica. Prelazimo na glasanje.

Stavljam na glasanje amandman 1. Za, protiv, uzdržan ili neprisutan, kako smo vidjeli danas.

Slika je ukočena, znači glasali su svi.

Glasala su 63 poslanika, za 32, protiv tri i uzdržanih 28. Na žalost, amandman nije prošao.

Stavljam na glasanje amandman 2. Izvolite, kolege.

Konstatujem su glasala 62 poslanika, 31 za, jedan protiv i 30 uzdržanih. Takođe, nije prošao amandman.

Stavljam na glasanje amandman 3 kolegice Jonice. Izvolite.

Konstatujem da je glasalo 59 poslanika, 28 za, jedan protiv i 30 uzdržanih. Nije prošao, velika razlika do 41.

Stavljam na glasanje amandman 4. Izvolite. Ili elektronika nema protočnost ili razmišljaju pojedini poslanici, ne znam, možda ovo prvo.

Konstatujem da je glasao 61 poslanik, 30 za, nije bilo protiv i 31 uzdržan.

Amandman 5, izvolite.

Glasala su 62 poslanika, 29 za, jedan protiv i 32 uzdržana. Ni ovaj amandman nije prošao.

Amandman 7. Izvolite kolege.

Glasala su 62 poslanika, 31 za, jedan protiv i 30 uzdržanih. Ni ovaj amandman, na žalost, nije prošao kolegice Jonica, vaš trud su čuli građani, ali nije se pretočilo u nešto bolju zakonsku formu.

Prelazimo na amandman poslanika Tuponje i Perića. Izvolite kolega Tuponja. Podsjetite nas na taj amandman.

GORAN TUPONJA:

Amandman se odnosi na član 12 Predloga zakona kojim se mijenja član 169 osnovnog zakona, stav 2 mijenja se i glasi - U slučaju stava 1 ovog člana učesnik u saobraćajnoj nezgodi koji je zahtijevao uviđaj snosi troškove vršenja uviđaja u iznosu od 50 eura, osim u slučaju kada je riječ o osobi koja se nalazi u teškom materijalnom stanju. Ovaj amandman možda vam nije interesantan, možda vam nije veliki, ali nekome od naših sugrađana u određenom trenutku može biti velik, jer se u odnosu na onaj Predlog zakona dopunjava rečenica i kaže se da ovih 50 eura ne mora da plati onaj ko se nalazi u teškom materijalnom stanju. Dakle, ovim amandmanom se želi zaštititi i onako skroman budžet socijalno ugroženog stanovništva Crne Gore. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Stavljam na glasanje ovaj amandman kolege.

Hvala kolege. Konstatujem da je glasalo 57 poslanika, 22 za, šest protiv i 29 uzdržanih. Na žalost, ni ovaj amandman nije prošao.

Prelazimo na amandman poslanika Jasavić i Perića. Hvala kolegice na tome što ste povukli amandman, jer očito da ste veoma realna osoba i da uvažavate vrijeme.

Prelazimo na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Proceduralno, izvolite, da vidim šta sam pogriješio, kao novi predsjedavajući kada je u pitanju glasanje. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, nijeste Vi pogriješili, na sreću, ali je na nesreću pogriješio predlagatelj zakona. Osim one gluposti koja tamo piše i evo se ponavlja od

izmjena do izmjena, da u Crnoj Gori figuriraju u saobraćajnom sistemu i tramvaji, postoji još jedna, a koji želim da ukažem prije nego što se izjasnite. Obećao sam sebi da neću da djelujem amandmanski jer u saobraćaju učestvujem isključivo kao pješak, ali u ime rekreativaca i u ime biciklista vas podsjećam da u kaznenim odredbama ima norma kojom se svaki građanin Crne Gore koji se usudi da bilo kojom gradskom ulicom u Crnoj Gori provoza bicikl kažnjava sa 30 evra, jer je zabranjeno kretati se biciklom van obilježenih biciklističkih staza. Pa vas ja pitam, u kojem to gradu može da izađe građanin Crne Gore i da se proveze biciklom a reklamiramo i preferiramo zdrave stilove života. Eto takva norma stoji u ovom zakonu, takva norma će da ostane i sad gospodine predsjedniče, pa bi red bilo da i građani znaju, a i kolege prije nego što se izjasne o ovome zakonu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Labudoviću.

Prije nego što dam mogućnost i priliku da glasate da vam kažem da sam se za malo u Kopenhagenu povrijedio. Mislio sam da je pješak prioritet pa onda biciklista, pa onda kola. Ne, biciklista je tamo svetinja. Tako da u pravu ste, kolega Labudoviću, em biciklo, zdravlje, em ekologija, sve ostalo, nego ta priča će nas povesti u nešto gdje ćemo izgubiti vrijeme.

Crna Gora je pobijedila, ljudi, rukometna, ajde vratite se u klupe, ako nije neki drugi razlog a utakmica povod.

Stavljamo na glasanje pa će ovi koji su tu doći brzo. Izvolite.

Prekinućemo glasanje na inicijativu poslanika i dajem pauzu od jedan minut.

-Pauza-

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Danilović, izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Molim vas da se sad čujemo, malo prije, iako je bio veoma ubjedljiv, ali mi se ponekad međusobno ne slušamo, nijeste čuli kolegu Labudovića. Ne zbog toga što ja učestvujem kao biciklista nego zbog vas i zbog hiljada ljudi koji to rade svakog dana. Nemojte da ovo danas izglasamo, dajte skinite, ne morate sa dnevnog reda, ali ostavite makar da usaglasimo sa predlagačem. Ako ova ludost ostaje da se može voziti samo po obilježenim biciklističkim stazama, a u Crnoj Gori nema nigdje ni jedne i da se u protivnom plaća kazna od 30 evra, ljudi nemojte, molimo vas to da radite. Ni u jednom gradu biciklo više ne možemo voziti, a da nijesmo u zoni prekršaja. Molim vas, ako postoji dobra volja da ovo odložimo za izjašnjanje.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Dajte amandman pa ćemo do kraja dana, ako je to tako, razmotriti.

GORAN DANILOVIĆ:

Ja vam govorim ovo zbog hiljada ljudi naših koji će sutra doći s pravom da demonstriraju, ovo je nedopustivo. Znate da omogućavamo korupciju nevjerovatnu, da svako može naplatiti čovjeku koji je sa biciklom u gradu 30 evra kaznu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Daniloviću, odložiću glasanje dok ne provjerimo, ako je neprimjenjiva norma, izmijenićemo to sada, napisati taj amandman i završiti to, ako je to tako.

Hvala kolegi Labudoviću, što se bavio time. Odlažemo glasanje o ovome, a pozovite predstavnika ministarstva da dođe hitno.

Godišnji Izvještaj o radu sudova u Crnoj Gori. Kinezi dolaze da grade put i donose bicikle, prema tome treba će nam biciklističkih staza.

Idemo na vrlo važnu tačku. Čujemo li se? Godišnji Izvještaj o radu sudova u Crnoj Gori za 2013.godinu. Imali smo nadam se sveobuhvatnu raspravu. Imamo naše zaključke, našeg odbora i kroz zaključke se izjašnjavamo o Izvještaju. Koliko znam, u zaključcima se predlaže da se Izvještaj prihvati uz ocjene, kritike, uključujući i onu oko ocjena o Parlamentu, tako da glasamo zaključke odbora povodom Izvještaja o radu sudova u Crnoj Gori za 2013.godinu.

Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 41 za, 25 protiv i jedna uzdržan. Konstatujem da Izvještaj, predlog zaključaka odbora je prihvaćen.

Onda sam pogrešno shvatio, izvinjavam se. Izvještaj vrhovnog državnog tužioca Crne Gore o radu državnog tužilaštva za 2013.godinu. Imamo i tužilački Savjet kao poseban.

Stavljamo na glasanje Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore o radu državnog tužilaštva za 2013.godinu. Vole rogozobadne naslove.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika, 37 za, 31 protiv, nije bilo uzdržanih. Usvojili smo Izvještaj.

Nema apsolutne većine za izvještaj, ne postoji apsolutna većina za izvještaj. Izvještaj Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore o radu državnog tužilaštva. Kolege, u Ustavu nema odredbe da se neki izvještaj usvaja apsolutnom većinom, to je ustavna materija. Tužioca možete da smijenite opet 3/5 većinom. Da ponovim, mi nemamo u zakonu ni obavezu ako se izvještaj ne usvoji nikakve sankcije, mijenjajte zakon, ali ponavljam, po zakonu je ovako.

Kolege, da budemo do kraja ozbiljni. Uskoro se mijenjaju Zakon o sudovima, Zakon o tužilaštvu, izvolite, dajte amandmane i .. ta sredstva. Uskoro će doći u proceduru najavljeni su Zakon o tužilaštvu i specijalnom tužilaštvu je stigao, Zakoni o sudovima će doći, izvolite, regulišete to, ali sada je ovako.

Izvještaj o radu tužilačkog Savjeta za 2013.godinu. Imamo predlog Zaključaka, mogu li da vidim te zaključke prije nego napravim još jednu grešku.

Glasamo Zaključke Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu povodom Izvještaja o radu tužilačkog Savjeta za 2013.godinu. Molio bih ubuduće, a to sam ponovio barem enti put u ovom Parlamentu kolege i službe koji pišu zaključke, prva rečenica mora biti prihvata se ili ne prihvata se Izvještaj, a druga rečenica i drugi zaključak su kvalifikacije o sadržaju i tako dalje. Znači, to je stvar stručna. Izvolite.

RIFAT RASTODER:

Mi smo imali dugu raspravu oko toga da li treba raspravljati i usvajati, glasati o Izvještaju sudstva prije svega o radu sudstva. Ovaj Zaključak je, većinski zaključak je,

da mi nemamo pravo kao odbor da se izjašnjavamo o tome da li prihvatamo ili ne prihvatamo ovaj Izvještaj sudskog Savjeta, zbog toga što se radi o Izvještaju o radu posebne grane vlasti i zbog toga smo išli samo na donošenje zaključaka odbora o kojima se Parlament izjašnjava. Tim zaključcima odredili smo se u odnosu na taj Izvještaj ili u odnosu na rad koji je prezentiran Izvještajem. Slično smo uradili kod tužilačkog Savjeta. Moguće da kod tužilačkog Savjeta ima osnova da se Parlament izjašnjava, zbog toga što samo tužilaštvo nije posebna grana vlasti, ali evo o tome možete i ovdje odlučiti.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Moje mišljenje ne obavezuje, a Ustav prilično obavezuje, reći ću vam što piše u Ustavu. Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. I ako sudstvo može suditi Parlamentu, a sad smo imali i presudu u Parlamentu, nedavno i to na osnovnom nivou, ne na vrhovnom nivou, onda svakako Parlament može iznositi političke ocjene o stanju sudstva. Tim prije, da vas podsjetim, što bismo sudski Savjet i tim prije što bismo vrhovnog državnog tužioca. Znači, ovaj Parlament kad razmatra Izvještaj treba da ima ocjenu da li prihvata ili ne prihvata Izvještaj i da to bude dio Zaključaka, jer je to odnos međusobne kontrole. Kao što nama mogu suditi što je mnogo veća moć, tako mi možemo ocjenjivati, što je mnogo manja moć, ali ne mora biti manje važna moć. To je odnos međusobne ravnoteže i kontrole. Rekao sam, mislim da to služba do kraja ne shvata, podjelu vlasti, učimo se demokratiji, pa ćemo vremenom doći i do toga. Inače, razmatranje nema veliku svrhu. No, učimo i mi svaki dan .

Glasamo Izvještaj o radu tužilačkog Savjeta. Otvaram glasanje, predlog zaključaka odbora.

Hvala vam. Mijenjaju se te strukture, pa je ove godine možda i manje važno.

Glasao je 71 poslanik, 39 za, 20 protiv i 12 uzdržanih. Konstatujem da je Predlog zaključaka prihvaćen.

Predlog zakona o komunalnoj policiji. Glasamo ga u načelu većinom svih poslanika. Komunalna policija, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 70 poslanika, 41 za, 25 protiv i četiri uzdržana. Konstatujem da smo zakon prihvatili u načelu.

Bilo je pet amandmana i to Zakonodavni odbor jedan koji je sastavni dio Predloga zakona. Poslanici Šćepanović, Pešić i Kovačević jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Hvala kolegice Šćepanović. Poslanik Popović jedan amandman o kojem treba glasti. Hvala kolega Popoviću. Kolega Radunović jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Poslanici Jasavić i Perić, jedan amandman o kojem treba glasati, hvala kolega Periću.

Idemo na obrazlaganje. Kolega Popoviću, izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Hvala predsjedniče,

Radi se o amandmanu u članu 24 stav 1 poslije riječi "komunalni policajac može zaustaviti ili privremeno isključiti iz saobraćaja" dodaju se riječi "osim privatnog i službenog vozila".

Obrazloženje: U cilju stvaranja uslova za efikasno djelovanje komunalne policije, logično je da komunalni policajac prilikom vršenja poslova iz okvira svoje nadležnosti ne

može zaustavljati privatna i službena vozila, jer bi to bilo preplitanje nadležnosti sa saobraćajnom policijom. Zaustavljanje vozila se odnosi na autobuse, kombi, teretna vozila, koja su u nadležnosti komunalne policije, na teritoriji opštine koju pokrivaju. Predlagač, težnja je bila da se spriječe u radu divlji taksisti, prodavci raznih roba iz domena sive ekonomije, ali nije dobro normiran ovaj član, tako da su ovdje ugroženi onih 99% vozača koji voze privatna vozila, službena vozila, jer više neće znati koja ih uniforma zaustavlja. Tako da pretpostavljam da ćemo stati na jednu uniformu, a nećemo na drugu, treću, petu. Ako prođe ovaj član sve će poći k vragu, jer potpuno će biti nejasno ko nas zaustavlja u saobraćaju. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Htio bih da vas podržim ali mi nije jasna kategorija, ako nisu privatna i pravna.

Čuli ste obrazloženje. Izvolite, za, protiv i uzdržani.

Hvala vam. Glasao je 51 poslanik, 10 za, pet protiv, 36 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Periću, Jasavić, ko će?

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

U članu 53 Predloga zakona dodaje se novi stav koji glasi: "ako se upotreba sredstva prinude od strane jednog komunalnog policajca ponavlja u više navrata, odnosno ako vas nekoliko puta komunalni policajac tuče, nad tim komunalnim policajcem vrše se posebne provjere psiho fizičkih sposobnosti u skladu sa posebnim propisima". Znači, ako se ponovi zloupotreba prinude od jednog lica više puta pa neko od nas dobije priliku da iskusi kako to komunalni policajci mogu da zloupotrebljavaju palicu, onda u tom slučaju mora da se izvrši posebna provjera psihofizičkih sposobnosti tog lica, da bi smo znali o kakvim se licima radi, jer nema profesionalizovane javne uprave, ni lokalne uprave, pa je dobro da doktori pregledaju one koje vi zapošljavate. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Koleginice, znam da je jedno vrijeme komunalna policija u Podgorici bila zadužena da prati mene, čitava, ne pojedinačna. Imali ste fotografije u svim novinama.

Glasamo amandman koleginice Jasavić i Perića. To vrijeme je prošlo. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 58 poslanika, 26 za, 15 protiv i 17 uzdržanih. Ovdje treba većina svih, tako da vam kolega ne bi mogao pomoći, treba vam većina svih.

Stekli su se uslovi da glasamo Predlog zakona u cjelini. Možemo li?

Predlog zakona o komunalnoj policiji. Izvolite. Ako tako nastavite moraću nabaviti još jednu palicu. Što bi rekao moj kolega Medojević, da postanem limeni dobošar.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika, 41 za, 18 protiv i četiri uzdržana. Konstatujem da smo zakon usvojili.

Jedan od zakona koji se smatraju vrlo sistemskim u zemljama ... što bi rekli država prava i vladavina prava. Predlog zakona o upravnom postupku. Utvrđujemo ga glasovima svih poslanika u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 62 poslanika, 62 za, niko nije bio protiv niti uzdržan.

Imamo osam amandmana, tri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona Zakonodavnog odbora. Poslanici Šćepanović, Kovačević jedan amandman od kojeg su odustale. Hvala vam. Postoji amandman odbora zato je odustajanje. Poslanica Vuksanović, Šćepanović i poslanik Šabović, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Hvala vam kolegice Šćepanović. Poslanik Radunović jedan amandman o kojem treba glasati. Poslanici Marković i Gošović jedan amandman o kojem treba glasati. Hvala kolega Gošoviću. Poslanica Jasavić, Perić i kolega Abazović jedan amandman o kojem treba glasati. Svi zajedno za amandman. Hvala.

Idemo, kolega Radunović, obrazložite svoj amandman.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Za usvajanje ovog amandmana treba glas 41 poslanika, ja ne sumnjam da će on da dobije ogromu većinu, s obzirom da se njime, vjerovali ili ne, čuvaju neke ustavne norme. Iako, naravno, nijesam glasao za Ustav, u ovom slučaju ustavno rješenje je mnogo bolje od onog koje je predloženo zakonom.

Naime, u članu 9 ovog zakona je predviđeno da se upravni postupak prema strankama u Crnoj Gori vodi na crnogorskom jeziku. Prvo ću da kažem da je to jedna vrlo diskriminatorna norma iz razloga što crnogorski jezik govori samo 37% građana Crne Gore, ovih drugih je 63%. Tako da moj amandman glasi ovako - Član 9 mijenja se i glasi : "Javno pravni organ Upravni postupak vodi na službenom ili jeziku u službenoj upotrebi kojim govori stranka u postupku. Javno pravni organ je dužan da stranci u postupku obezbijedi dostavljanje poziva i drugih pismena na istom jeziku na kojem se vodi postupak".

Vi dobro znate dobro da je ovo rješenje iz Ustava bilo kompromis onih koji su glasali za Ustav, ponoviću još jednom, da moja stranka nije podržala Ustav i nije srećna sa ovim rješenjem, ali to je rješenje iz Ustava. Nije korektno da građani Crne Gore koji učestvuju u upravnom postupku, koji su recimo albanske nacionalnosti, da ne pominjem ove druge, da ne mogu iako u Ustavu imaju garanciju da je njihov zakon u službenoj upotrebi, da dobiju pismena na albanskom jeziku i da se vodi postupak na albanskom jeziku. Isto je, naravno, zašto bi Bošnjak, gospodin Kalač ili gospođa Jasavić ili ne znam gospodin Rastoder, morali da primaju recimo pismena i da se u postupku koriste slova koja nijesu dio njihovog vokabulara jezika kojim oni govore. Naravno, ovo se odnosi i na Srbe i na Crnogorce koji govore srpskim jezikom. Zašto ste usvajali ovakvu normu, ako se ovakav Predlog zakona pravi. Molim sve koji se dnevno pozivaju ovdje kao čuvari Ustava, a između ostalog i gospodin Vuković mi je potvrdio da je ova norma koju sam ja predložio adekvatna Ustavu, očekujem punu podršku kompletnog Parlamenta. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Meni je samo drago što se Srbi i Albanci slažu oko ovoga.

Stavljam na glasanje amandman kolege Radunovića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 70 poslanika, 34 za, 15 protiv i 21 uzdržan. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandmani kolege Gošovića i kolegice Marković.

Izvolite kolegice Marković.

DANIJELA MARKOVIĆ:

S obzirom da niste izglasali ... o istom se odnosi, povlačim amandman. Direktno je povrijeđen Ustav i ustavna prava.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam, na tehničkoj pomoći, naravno, da idemo brže. Vi ste novi poslanik, a brzo shvatate kako može da se ubrza procedura.

Amandman poslanice Jasavić i kolege Perića i Abazovića. Izvolite.

Izvolite kolegkinice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Svi troje smo spremni da branimo svoje amandmane. Pored opštih i posebnih uslova propisanih zakonima drugih aktima, ovlašćeno službeno lice mora imati licencu za obavljanje poslova upravnog postupanja. Da ne čitam amandman, o čemu se ovdje radi? Radi se o tome da nas očekuje vrlo važna faza reforme javne uprave. Kompletan pregovarački proces zasnovan je na tri stuba, vladavini prava, ekonomskom upravljanju i reformi javne uprave.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo trenutak kolegkinice, da utišam, ne poštujte ženske glasove, što bi rekli.

AZRA JASAVIĆ:

Ne smetaju meni njihovi glasovi.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ali smetaju onima koji slušaju. Da ispoštujemo one koji slušaju, više od onih koji ne slušaju. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Bilo bi dobro zbog pregovaračkog procesa da čujete, ako želite da budete lideri u regionu onda morate da obnavljate svakog dana na verbalnoj i na praktičnoj ravni ono što Evropa i Evropska unija od nas traži. Evropska unija od nas traži i reformu javne uprave, kao ... vladavinu prava i ekonomsko upravljanje. Kao što nema dobre ekonomije bez vladavine prava, tako nema ni reforme javne uprave, ni dobre uprave, bez primjene upravo ovog Zakona o upravnom postupku. Ovo je dobar zakon, ovo je potpuno moderan zakon, 82 godine se primjenjuje stari Zakon o upravnom postupku, ali i pored toga što se taj zakon tako dugo primjenjuje maltene 59% odluka upravnih organa pada pred upravnim sudovima. Novina u ovom zakonu je što se posebna ovlašćenja za donošenje rješenja sada ne odnose samo na prvog čovjeka u državnoj upravi, već na ovlašćena lica koja će potpisivati ta rješenja. Vrlo je bitno da ta lica budu edukovana i ja upućujem javni apel iz ovog Parlamenta u ime Pozitivne Crne Gore i onih koji su saglasni sa tim da se ovo vrijeme koje predstoji do primjene ovog zakona, a mislim da je to negdje šesnaesta godina upotrijebi na kvalitetan način da se obuču ljudi, jer doći ćemo, ukoliko se ne obuču kvalitetno ljudi da vode upravni postupak u kolaps, jer je zakon potpuno drugačije koncipiran od postojećeg zakona. Imamo potpuno drugačiji način i rezonovanja i trebaju nam moderni kadrovi, mladi kadrovi koji će

zajedno sa vrlo dobrim pravnicima iz državne uprave napraviti dobru edukaciju jer ukoliko to ne uradimo doćemo u poziciju da se vrlo možemo loše iznenaditi sa onim što nas očekuje. Iz tog razloga, mislim da je potrebno da se uvede poseban stručni ispit za vođenje upravnih postupaka, jer će ti ljudi odlučivati o našim pravima i slobodama, a veoma je važno da se uključimo na kvalitetan način u moderne evropske tokove i moderno upravno pravo, a ovaj zakon je dobar zakon i iz tog razloga ...(Prekid) ... o tome da se stručno osposobe ljudi koji će ga primjenjivati i da imaju licence. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli ste koleginicu. Mijenja se jedan stari njemački model i ima raznih pravnih mišljenja, dilema i ja sam među njima ne ... nego neprovjerenome, ali tu je možda malo konzervativizma. Čuli smo koleginicu Jasavić, da glasamo. Izvolite. Hvala vam.

Glasala su 63 poslanika, 30 za, dva protiv, 31 uzdržani, konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu. Stekli su se uslovi da glasamo predlog zakona u cjelini.

Predlog Zakona o upravnom postupku. Za, protiv, uzdržani? Hvala vam.

Glasala su 63 poslanika, 42 za, devet protiv, 12 uzdržanih, konstatujem da smo zakon usvojili.

Sada bi se vratili na Zakon o bezbjednosti saobraćaja, ministar je tu, očigledno jedino ministarstvo koje smo mogli dobiti. O tome smo pitali ministra da vas uvedemo u problem. I ja sam bio odsutan, ali mislim da sam shvatio o čemu se radi. Da se zakon normira, da se bicikli mogu voziti samo po biciklističkim stazama i da to čini neprimjenjiv zakon.

Kolega Labudović. Izvolite. Ministar je tu pa ponovite svoje obrazloženje. Suviše je važno.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodin ministar zna isto toliko dobro koliko i svi ostali koji su čitali osnovni tekst zakona i tekst predloga izmjena i dopuna. Ne znam sad tačno, negdje pri samome kraju u osnovnom tekstu zakona koji nije promijenjen, o izmjenama i dopunama Zakona o kome je danas riječ. Postoji kaznena odredba da će se novčanom kaznom u iznosu, evo koliko se ja sjećam, jer sam ja na ovo ukazivao i kada smo taj zakon usvajali i ta je norma ostala.

Gospodine ministre,

Vi dobro znate da u Crnoj Gori ne postoji grad koji ima uređenu i označenu biciklističku stazu. Prema tome, ili da ljudi drže bicikla u podrumima, na terasama i u hodnicima ili da promijenite, treće varijante nema. To je član 325 stav 13: "Vozač bicikla koji postupi suprotno članu 86 ovoga zakona, a to je ova vožnja i kazna od 30 do 80 evra da budem precizan". Ja ne pričam napamet gospodine ministre, na ovo sam ukazivao i kada je ovaj tekst zakona, i nijesam bio jedini, da ne pominjemo tramvaje i ostale budalaštine, ali ovo stvarno ovaj zakon čini neprimjenjivim. Možda vama biciklisti nijesu toliko važni, nijesu ni meni, ali u svakom slučaju pripadaju kategoriji građana koja ima pravo da učestvuje u saobraćaju, na način koji je bezbjedan i na način koji omogućava nivo razvoja infrastrukture u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Labudoviću, očekivao sam da znate taj član bolje, bez sufliranja i dajte da to vidimo, ne mogu da vjerujem, jer ljudi koji normiraju da misle da u Crnoj Gori postoje staze koje ne postoje. Bio sam vrlo raspoložen da to pogledamo, ali nijesam čuo obrazloženje koje je dovoljno detaljno da bismo ga svi uhvatili. Možete, zato smo vas i zvali. Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ:

Kolega Labudoviću,

Ja sam mislio da ovaj zakon nema nikakve veze sa politikom. Denuncirate Ministarstvo unutrašnjih poslova da ne umije da napiše normu, nego vi ne čitate zakone. Ne čitate zakone, koristite prijedloge zakona, koristite priliku kada ministar i njegovi saradnici nijesu ovdje i onda vadite stvari iz konteksta. Biciklo ne treba držat u dvorištu no ga voziti ko zna da ga vozi i to ovaj zakon dozvoljava.

Član 34, pored toga što ste vi pročitali, koji takođe tretirate tu materiju, vrlo je jasan i povezan je sa kaznenom odredbom. U članu 34 koji tretira tu materiju kaže:"Za vožnju bicikla, gdje ne postoji posebna staza, odnosno traka, može se koristiti kolovoz u širini do 1m od desne ivice kolovoza". Kaznena odredba koja se odnosi na to, govori: "Vozač bicikla koji za vožnju koristi kolovoz na kojem ne postoji posebna staza, odnosno traka za vožnju bicikla u širini većoj od 1m od desne ivice kolovoza kazniće se prekršajem do 50 eura". Pa naravno da će se kazniti, ne može voziti sredinom kolovoza. Ta odredba se odnosi na jednu drugu stvar, takođe je u redu, prema tome, meni nije nikakav problem da dođem u Parlament, ali nemojmo od ovoga da pravimo dramu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nije drama no korisno razjašnjenje, da se vidi, kolega Danilović i Labudović na biciklo odmah, malo kiša pada, ali dobili ste slobodu da se vozite. Izvolite kolega Labudović. Znae što je dobro, možete da ostvarite onaj ideal iz biciklističke revolucije. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine predsjedniče i gospodine Konjeviću,

Ja, prije svega, nijesam denuncirao nikoga, niti me interesovalo ovdje Zakon o saobraćaju i ja bih volio da je ovdje bio predlagač, onaj koji ga je branio, ni tada ni sada ova norma je neprecizna. Znači treba sastaviti pet članova ovog zakona, da bi se iz njega izvukla norma i zaključak. Nema u Crnoj Gori, ako slušate, saobraćajnice koja je pripremljena za vozača bicikla i ovdje je riječ o članu 86 gdje fino piše, ko se kreće van biciklističke staze. Znači, morali bi da znate i tu normu i normu člana 36 koji ste pročitali pa da iz sva ta tri člana izvučete zaključak. Da li je nešto za kaznu ili nije za kaznu o tome je riječ. Napišite to jer ne čitaju ovaj zakon samo pravnici i ne čitaju ovaj zakon samo vaši saradnici iz Ministarstva unutrašnjih poslova, nego i saobraćajac kome fino piše u određenom članu zakona 325, da vozač bicikla, koji se kreće van biciklističke staze može biti kažnjen kaznom od 30 do 85.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam.

Ne poznavanje zakona ne oslobađa.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini, dobili ste razjašnjenje.

Hvala ministru.

Ja sam pokazao dobru volju, nemojte da zloupotrebljavamo sad to. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Da je dao sekretaru Skupštine mišljenje Vlade, koje sam skinula sa sajta Vlade gdje piše što se teksta čine, ali je promašen broj amandman, da je taj amandman prihvaćen. Tako da ako može ministar da definiše je li amandman 4 koji sam predložila prihvaćen.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Pročitajte ga ponovo ako vam nije teško.

SNEŽANA JONICA:

U stvari evo može.

Vlada Crne Gore podnosi Skupštini Crne Gore Izvještaj o stanju bezbjednosti saobraćaja na putevima, najmanje jednom godišnje najkasnije do 31.marta. Eto tako.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Vidite kako je korisno kad dovedemo ministra. Eto vidite, svi griješite ja ne umijem pogriješiti. Šalim se, ali se pokazalo da je to dobro. Ali se pokazalo da je to dobro. Razjasnili smo obje stvari.

Amandman 4 je kolegice Jonice, sastavni dio Predloga zakona. Ne rekli smo da ćemo ubaciti, nijesmo glasali. Ja sam rekao da će biti ugrađen, ako bude to tako.

I sad konstatujem, sad konstatujem da će se izvršiti ispravka i to je sad sastavni dio Predloga zakona.

Glasamo Predlog zakona u cjelini.

Izvolite.

Izvinite profesorice. Samo izvolite daću vam proceduralno.

JELISAVA KALEZIĆ:

Nije proceduralno.

... na nešto što postaje polako praksa, a to je da se pitanja gradova i suštine gradskog života rješavaju aministrativno i parcijalno, izdijeljeno tako po nekim boksovima i onda dolazimo u ovakve situacije.

Dakle, grad je prvo postao za pješake, pa se poslije usavršavao saobraćaj, kako je koji dolazio. U mnogo gradova, pješaci dobijaju sve više prostora upravo zbog toga stvar je kulturološka, stvar je urbanološka i urbanistička. Kod nas se vrlo često odstupa od nečega što bi, evo ovako sad da improvizujem mogli da nazovemo prirodno gradsko pravo, pravo gradskih ljudi. Ova norma, ona je mogla i može da se primijeni na saobraćaj van grada, gdje takođe može da se vozi biciklo i da biciklo bude u saobraćaju, ali ne u gradu. U gradu niko nema pravo da biciklistu smješta na metar, time ga samo ugrožava. Biciklista ima istu traku kao i bilo koje drugo vozilo. U tome je suština.

Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Glasaćemo, nemojte biti toliko nestrpljivi, nemojte biti toliko nestrpljivi. Treba da čujemo kolege i može biti korisno, evo vidjeli smo sad kod kolegice Jonice, utvrđena je greška i ispravili smo grešku. Suviše je važna stvar glasanje, a mi imamo najviše nestrpljenja oko glasanja. Jer ne možemo međusobno da se što bi rekli davijamo.

Kolegice Kalezić, samo trenutak, kratko dvije rečenice.

Skoro sam pročitao Fukojama kaže da su na Balkanu, a tu svrstava i Grčku, gradovi nastali tako što su se seljaci preselili u gradove pa imamo seljačke građane. Tako on piše o Balkanu, uključujući i Grčku. Fukojama.

Izvolite proceduralno.

GORAN DANILOVIĆ:

Kolegice i kolege, ja mislim da je ovdje bilo problema zbog toga što se, popusti koncentracija, ne čujemo dobro, dan je za glasanje. Čuli ste kolegicu Kalezić, mislim da je bila u pravu, potpuno, ali to smo propustili ovo što smo i malo propitali, hvala ministru što se pojavio od njega smo to i očekivali, jedan od ministara koji je bio poslanik, pa onda razumije potrebe Parlamenta je u stvari briga za bezbjednost bicikliste, ne izivljavanje nad Ministarstvom unutrašnjih poslova. Znae, kod nas na sreću ili na nesreću, stari ljudi uglavnom, sve više voze bicikl, doduše to je i kultura zapada. Nema obilježenih na kolovozu biciklističkih staza, treba da procijenite sami je li metar ili metar i 20. Zato slijede kazne i u tom kontekstu je bila naša priča. Slijedi kazna od 30 do 80 evra, prepiranje sa saobraćajcem jesi li vozio na 90 cm ili ne znam kom. Ja se recimo izvinjavam zbog toga, što sam potegao tu priču, očigledno je namjera Ministarstva bila dobra, ali ja mislim da nema potrebe za arogancijom, da ste trebali da čujete ovaj naš stav ili primjedbu, jer suštinski se ipak postavlja pitanje pod kojim uslovima biciklista ima pravo i kako mi brinemo o bezbjednosti biciklista. A u Podgorici, na svu sreću, svakog dana ima sve više. Iako bismo tjerali mak na konac, nijesmo regulisali ni njihovo pravo, da voze parkom ili nekom drugom javnom površinom. U redu, ovdje se tiče samo kolovoza, ali ni na kolovozu, za razliku od evropskih zemalja, tamo gdje prestane biciklistička staza znate i sami da ima ono obilježeno na kolovozu, ovdje u Crnoj Gori nema nigdje, tako nečega, pa sami procjenjujemo šta je metar ili da nosimo metar.

Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Glasamo Predlog zakona u cjelini.

Izvolite.

Demokratija je naporan proces. Izvolite.

Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 42 za, šest protiv, 12 uzdržanih, konstatujem da smo Zakon usvojili.

Hvala ministre, nadam se da više nećemo zvati u ubrzanom postupku.

Idemo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Tačka 17 odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Izvolite.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Hvala vam. Glasalo je 48 poslanika, 43 za, nije bilo protiv, pet uzdržanih, utvrdili smo zakon u načelu.

Ima 55 amandmana.

Zakonodavni odbor četiri amandmana, koji je sastavni dio Predloga zakona, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet jedan amandman o kojem treba glasati.

Poslanici: Jelić, Kovačević, Šćepanović, Zarubica dva amandmana od kojih je jedan amandman u izmijenjenoj formulaciji sastavni dio Predloga zakona.

Od amandmana 2 su odustali.

Je li tako kolega Jeliću? Hvala.

Poslanici: Bralić, Vuksanović i Šabović, jedan amandman o kojem treba glasati.

Izvolite kolega Braliću.

IZET BRALIĆ:

Mi smo nakon sjednice Odbora povukli svoj amandman i odustali od ovoga. S obzirom da smo dobili obrazloženje u pravcu u kojem smo tražili da se poboljša zakonsko rješenje.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Poslanici: Bralić, Vuksanović i Šabović su odustali.

Poslanik Popović devet amandmana, o kojima treba glasati. Hvala kolega Popoviću.

Poslanik Đukanović sedam amandmana o kojima treba glasati.

Poslanik Bošnjak jedan amandman, o kojem treba glasati.

Izvinjavam se imamo različite zahtjeve u vašem slučaju poslanice Bošnjak.

Poslanik Knežević pet amandmana, od kojih je amandman 4 sastavni dio Predloga zakona, o amandmanima 1, 2, 3 i 5 treba glasati. Hvala kolega Kneževiću.

Poslanici Kaluđerović, Šarančić, Damjanović, pet amandmana od kojih je amandman 5 sastavni dio Predloga zakona, a o amandmanima 1, 2, 3 i 4 treba glasati.

Hvala kolega Damjanoviću.

Poslanica Jonica, devet amandmana o kojima treba glasati. Hvala vam.

Kolega Tuponja i Perić 11 amandmana o kojima treba glasati. Hvala vam obojici.

Amandman Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Izvolite. Ko ga obrazlaže?

Izvolite kolega.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Zahvaljujem gospodine predsjedniče.

Dakle radi se o amandmanu Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Naime, taj Odbor je predložio amandman koji se odnosi na izuzeće od primjene o javnim nabavkama u dijelu kupovina električne energije radi dalje prodaje, a odnosi se, prije svega, na preduzeća sa većinskim državnim vlasništvom. Svi članovi matičnog odbora

su saglasni da ovaj amandman bude amandman Odbora tako da kažem, a ja ću u najkraćem pokušati da kažem, da obrazložim zašto smo se opredijelili za ovo.

Prvo, u članu 111 stav 1, tačka 1 iza alineje 5, dodaje se nova alineja koja glasi: kupovina električne energije, radi dalje prodaje. Prihvatanje ove alineje, neophodno je iz više razloga ja ću samo najbitnije u najkraćem pa ako iskočim iz ovoga molim za razumijevanje.

Prvo, električna energija je dakle berzanska roba, pa je samim tim neprimjenljiva i ekonomski neodrživa primjena Zakona o javnim nabavkama za kupovinu električne energije. Jer se cijena energije na berzi mijenja svakodnevno, veoma često značajne promjene se dešavaju bukvalno iz sata u sat i time se obesmišljava postupak javnih nabavki.

Dalje, imajući u vidu da je od 1.01.2015.godine, dakle za 20-tak dana, u potpunosti se otvara tržište električne energije, i ako bi zakonsko rješenje ostalo da se na kupovinu električne energije primjenjuje ovaj Zakon o javnim nabavkama, realno je da se očekuje da se energetska subjekat u kojem je država većinski vlasnik u ovom slučaju Elektroprivreda Crne Gore, kao obveznik primjene zakona o javnim nabavkama, dovodi se u neravnopravan položaj u odnosu na sve ostale privatne snabdjevače. I time bi se direktno ugrozilo poslovanje Elektroprivrede, odnosno snabdjevača u većinskom državnom vlasništvu i čini se takav predlog neopravdan. Ovo naročito naglašavam zbog toga što u izmjenama Zakona o energetici čiji je postupak u toku u kojim izmjenama je predloženo da za snabdjevača na teritoriji Crne Gore ne mora biti izdata licenca u Crnoj Gori, već su prihvatljive licence izdate od drugih relevantnih institucija u državnim organima, čime se dodatno usložnjava situacija za energetskog subjekta u kojem država ima većinsko vlasništvo.

Dalje, predlog izmjena ovog dokumenta u potpunosti koegzistira, odnosno ne ugrožava prava drugih energetskih subjekata u skladu sa direktivom EU 2014/25. U smislu tržišta električne energije gdje bi energetska subjekat koji se bavi trgovinom i snabdijevanjem mogao biti doveden u situaciju sa značajno onemogućenim poslovanjem na bazi trgovine električnom energijom. Sa aspekta tržišta električna energija se mora proizvesti, kupiti u momentu kada se troši, tj. kada potrošači imaju potrebu da je koriste bez obzira o kojoj vrsti potrošača se radi.

I posljednje, a moglo je da bude i prvo, električna energija po mome sudu možda i najvažnije, električna energija je roba čiji nedostatak u bilo kom trenutku izaziva velike posljedice po građane Crne Gore i njenu privredu. Trgovina energijom, ne samo da je neophodna u energetski deficitarnoj zemlji kakva je Crna Gora, za pokrivanje sopstvene potrošnje, već može biti izvor i značajnih prihoda u novonastalim tržišnim uslovima, rekoh prije od 1.januara se otvara tržište. U današnjim uslovima, trgovanje energijom zahtijeva donošenje odluke o kupoprodaji električne energije bukvalno na satnoj osnovi, tako da se samim tim ne može pokrenuti mehanizam i principi nabavke električne energije po Zakonu o javnim nabavkama kako je predloženo. Sve u cilju obezbjeđenja urednog i pouzdanog snabdijevanja potrošača, naročito u situacijama havarija, ne znam ne planiranih energetskih ispada, u cilju optimizacije sistema, stvaranje pouzdanih energetskih rezervi itd. itd.

Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Čuli smo to je amandman našeg Odbora o berzanskoj trgovini, ali bih ja morao malo razigrati berzu kad vidim koliko poslanika ovdje ima. Pada nam berza poslanika, nemamo dovoljno ljudi u sali bojim se.

Mislim, da ste dovoljno obrazlagali kad smo došli dovde, kad smo došli dovde.

Stavljam na glasanje amandman Odbora.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 56 poslanika i svi su bili za, ne pamtim da je neki amandman dobio apsolutnu većinu svih.

Idemo dalje. Amandman kolege Popovića, izvinite kolegica Vuksanović je povukla amandman.

Kolega Popoviću vi imate devet amandmana, lijep broj.

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Nema TV prenosa,... Će da me traže? Nijesam čuo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ima TV prenosa, samo neka vas traže na prvom kanalu a ne na HBO.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Amandman 1 u članu 3 stav 2 dio koji se odnosi na tačku 17 mijenja se i glasi: zainteresovano lice je lice koje je tražilo pojašnjenje tenderske dokumentacije ili lice koje je u žalbi dokazalo ili učinilo vjerovatnim da je zbog pobijanog akta ili radnje naručioca pretrpjelo ili moglo pretrpjeti štetu, kao ponuđaču, postupku javne nabavke ili naručilac u postupku pravne zaštite po žalbi i tužbi. Status zainteresovanog lica ima i svako drugo pravno ili fizičko lice koje želi ukazati na moguće kršenje javnog interesa u postupku javne nabavke.

Obrazloženje: Javne nabavke su mehanizam preko kojeg se troši ubjedljivo najviše javnih sredstava, zbog čega je potrebno jačati kontrolnu funkciju zakona na više načina. Jedan od načina svakako jeste omogućavanje svim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima da prijave bilo kakve nerelugarnosti u cilju jačanja zakonitosti, pojedinačnih javnih nabavki što bi se postiglo usvajanjem predloženog amandmana.

Amandman 2 član 5 briše se, obrazloženje amandmanom se zadržava postojeće rješenje po kojem su naručioci dužni da čuvaju podatke o tome ko je otkupio tendersku dokumentaciju ili ko je podnio ponudu. Jer se na taj način smanjuje mogućnost uticaja kroz dojavu drugim ponuđačima i slično.

Amandman 3, član 8, stav 1 se briše.

Obrazloženje veoma bitno, osnovana sumnja mora da ostane u zakonu, jer odbacivanje ponude je samo ukoliko se utvrdi nezakonitost, sužava prostor za djelovanje.

Naime, nezakonitost je moguće utvrditi samo pravosnažnom sudskom odlukom koja bi čak i u slučaju da se nezakonitost desi bila donijeta dugo vremena nakon okončanja postupka javne nabavke. Iz tog razloga, postojeće rješenje valja zadržati, posebno iz razloga, što se osnov sumnje svaki put mora obrazložiti, pa se iz tog jasno

vidi da li je osnov sumnje realan ili je možda zloupotrijebljen, što bi predstavljalo činjenje drugog krivičnog djela, zloupotreba službenog položaja.

Amandman 4 u članu 9, stav 1 u dijelu koji se odnosi na novi stav 2 člana 16 nakon riječi ponuda, dodaju se riječi "starješina organa". Lice koje ima neposredan ili posredan u interesu u postupku javnih nabavki. Posredno ili neposredno uključeno u druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Obrazloženje amandmanom se uvodi više mehanizama koji treba da spriječe pojavu sukoba interesa u praksi. Tako se uvodi obaveza da i starješina organa izjavi da li u sukobu interesa u postupku javnih nabavki, zabrana zapošljavanja kod ponuđača širi se sa postojeće dvije na četiri godine, a u zakon se vraćaju dva stara uslova koja šire krug lica za koja se smatra da su u sukobu interesa u nekoj konkretnoj javnoj nabavci.

Amandman 5 u članu 11 u stavu 1 u koji se odnosi na novi stav, nakon riječi "odlaganja", dodaju se riječi: "a najkasnije u roku od sedam dana".

Obrazloženje: Propisuje se najduži rok u kojem naručilac može informisati nadležni organ o postojanju sukoba interesa.

Amandman 6 član 30 briše se.

Obrazloženje: Potrebno je zadržati neka rješenja iz prethodnog zakona, jer je bolje i garantuje bolje sprovođenje zakona, posebno imajući u vidu da je garancija za izvršenje posla predlogom Vlade smanjena. A da praksa pokazuje da se veliki broj tendera ne sprovode u skladu sa ugovorom. Te da tokom važenja ugovora o javnim nabavkama postoji veliki broj problema kod većeg broja naručioca.

Amandman 7 u članu 56 stav 1 se briše.

Obrazloženje: Vlada predloženim zakonom briše odredbu kojom se predviđa obustavljanje postupka javne nabavke u slučaju da visina svih ponuđenih cijena prelazi procijenjenu vrijednost javne nabavke. To rješenje je potrebno brisati, jer se takvim pristupom otvara prostor za masovno ugovaranje javnih nabavki, koje su veće od procijenjene vrijednosti. S druge strane, usvajanjem amandmana bi se izvršio pritisak na naručioce da bolje planiraju i vrše procjenu potrebnih dobara i usluga i radova koje će da nabavljaju kroz javne nabavke, što ide u prilog efikasnijem i efektivnijem raspolaganju javnim fondovima. Amandman 8, nakon člana 123 dodaje se novi član koji glasi: postupak iz člana 122 Državna komisija pokreće po inicijativi inspektora za javne nabavke, a može ga pokrenuti po službenoj dužnosti. Na osnovu predstavke trećeg lica u cilju obezbjeđenja zakonitosti, javnog interesa u postupku javnih nabavki.

Obrazloženje: Potrebno je propisati da Državna komisija postupak ... odnosno kontrole tendera može da pokrene i po službenoj dužnosti ili na inicijativu trećeg lica. Ukoliko to lice dostavi dokumentaciju koja bi mogla ukazati na kršenje zakona.

Takođe, amandmanom se daje pravo inspektorima za javne nabavke da pokrene formalnu žalbu u postupku javnih nabavki kad utvrdi nezakonitosti, što je jedan još jedan u nizu mehanizama koji osiguravaju efikasniji inspekcijski nadzor koji do sad nije dao očekivane rezultate.

Amandman 9, posljednji.

Član 68 mijenja se i glasi, naknadno uvećanje, vrijednosti javne nabavke aneksima ili protokolima u visini preko 5%. Dodaju se dva nova stava 2 i 3 koja glase - u slučaju postojanja bitne povrede zakona iz stava 1 ovog člana poništava se odluka ili dio postupka ili postupak javne nabavke u cjelosti. Naručilac je dužan da odluka o

poništanju javne nabavke u roku od tri dana, od dana donošenja objavi na portalu javnih nabavki i dostavi svim ponuđačima.

Obrazloženje: Bitne povrede zakona su prijedlogom Vlade drastično sužene, što ostavlja veći prostor za zloupotrebe postupaka javnih nabavki, pa je potrebno zadržati staro rješenje, koje je amandmanom dodatno dopunjeno za slučajeve kada se ugovori mijenjaju aneksima ili protokolima u visini većoj od 5%, što je do sad bila jedna od većih zloupotreba postupaka.

Takođe, amandmanom se propisuje obaveza poništenja postupka ukoliko se dogode bitnije povrede zakona, kao i obaveza da se odluka o poništenju objavi na portalu javnih nabavki. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Popoviću ... reći da imate dobrih amandmana.

Izvolite amandman 1 kolege Popovića.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 22 za, jedan protiv, 24 uzdržana, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Popovića, molim vas.

Hvala vam. Glasao je 51 poslanik, 24 za, jedan protiv, 26 uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 kolege Popovića na kome je posebno insistirao.

Hvala vam. Glasala su 52 poslanika, 28 za, dva protiv, 23 uzdržana, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 4 kolege Popovića.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 55 poslanika, 27 za, jedan protiv, 27 uzdržanih i amandman 4 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 5 kolege Popovića.

Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 53 poslanika, 26 za, jedan protiv, 26 uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 6 kolege Popovića.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 50 poslanika, 23 za, jedan protiv, 26 uzdržanih, amandman 6 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 7 kolege Popovića.

Hvala vam poštovane kolegice i kolege.

Glasalo je 53 poslanika, 26 za, jedan protiv, 26 uzdržanih, ni amandman 7 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 8 kolege Popovića.

Hvala vam.

Glasalo je 46 poslanika, 22 za, jedan protiv, 23 uzdržana, osmica nije dobila potrebnu većinu.

I posljednji amandman u ovom nizu, amandman koji se tiče aneksa, amandman 9.

Hvala vam. Glasala su 53 poslanika, 27 za, jedan protiv, 25 uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Đukanoviću.

Izvolite, obrazložite, ali da ne glasamo ako može.

Izvolite, radili ste dosta i objasnite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore.

Očigledno da politika amandmana i konstruktivnosti opozicije u ovom Parlamentu nema prolaz. Pogotovo amandmani, važan je jedan amandman gospodina Radunovića, kojim se branio srpski jezik, odnosno njegova ravnopravnost i branila se elementarna ustavna prava i taj amandman nije dobio prolaz. Uz znak protesta što amandmani opozicije i konstruktivno ponašanje opozicije ne dobija uopšte zeleno svijetlo u ovom Parlamentu, da bih relaksirao većinu, ja povlačim ovih sedam amandmana.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Đukanoviću samo jedan komentar, ovo o jeziku je bilo u zakonu o upravnom postupku.

Kolega Bulajić je podnio na ovaj zakon, Odbor, ali vidjeli ste da ga je on kreirao. On ga je kreirao i kao što ste vidjeli dobio je jednoglasnu podršku. Odbor je preuzeo amandman kolege Bulajića. Nemojte da pokvarite njegov posao, nemojte da pokvarite njegov posao. Tako da.

Izvolite, ako sam pogriješio, ispravite me.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Opozicija je danas predložila na stotine amandmana. Jedino je prošao neki amandman koji je imao zajedničku podršku Odbora. A što se tiče pojedinačnih amandmana poslanika opozicije gotovo ni jedan nije prošao. I kad gledamo da su predstavnici opozicije predlagali amandmane kojima se štiti Ustav, a vladajuća struktura to odbijala, postavlja se uopšte smisao daljeg predlaganja amandmana. Zbog toga sam povukao ovih sedam amandmana, jer nijesu dobili prolaz ni na Odboru, nijesu dobili pozitivno mišljenje Vlade i još jednom ponavljam postavlja se to osnovno pitanje šta mi treba da uradimo da bi se nešto prihvatilo što predlažemo. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja mislim da se politika amandmana mora nastaviti, a zavisno i od Parlamenta se mijenjaju, nekad usvajamo, nekad ne. Odbori svuđe u svijetu su to glavno sito, a poslanici su sporedno sito, jer Odbori su kompetentniji da to razmotre zato i jesu ključan rad u radnim tijelima i dogovori tamo. I još jedno moje plediranje kad sam uzeo riječ. Za amandmane trebalo bi birati. Treba obilaziti poslanike, objašnjavati i ja mislim da to može dati rezultat. Ali, hvala vam svakako.

Koleginica poslanica Bošnjak.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Ja neću da povučem amandman, jer se nadam da ću uspjeti da vas ubijedim, a i predlagač je čini mi se rekao da je dobar amandman, ali da sam nešto ispred vremena, pa da u budućnosti će te nešto, neku ovakvu izmjenu predložiti.

Naime, amandman se odnosi na član 44 i kaže: izuzetno od stava 6 ovog člana, kadrovske kapacitete ponuđač može dokazati korišćenjem kapaciteta posebnih pravnih lica koja se bave ustupanjem zaposlenih, ali broj zaposlenih koji su ustupljeni ne može preći broj zaposlenih koji ponuđač ima u stalnom radnom odnosu u sopstvenom pravnom licu.

Naime, mi smo već izigrali onaj Institut agencije za ustupanje zaposlenih i ovdje mislim da treba izbjeći tu lošu praksu, koja je sve više prisutna u crnogorskoj privredi, da se veliki broj zaposlenih samo fiktivno angažuje ustupanjem od ovlašćenih agencija za zapošljavanje, a u stvari oni redovno rade kod ponuđača, samo što se tim želi izbjeći da im se da ugovor na neodređeno vrijeme i na taj način se karikira Zakon o radu i njihova prava ostala koja bi trebali da imaju. Iz tog razloga potrebno je favorizovati one ponuđače, koji svojim zaposlenim stvarno su spremni da poštuju sva prava iz radnog zakonodavstva i koji i na njihove zarade državi uredno plaćaju poreze i doprinose i mislim da bi poboljšali ovaj zakon, ukoliko usvojite ovaj amandman.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ako vam nešto znači, mene ste ubijedili.

Stavljam na glasanje predlog poslanice Bošnjak.

Hvala. Glasala su 52 poslanika, 27 za, šest protiv, 19 uzdržanih, amandman je dobio relativno većinu, ali nije dovoljnu većinu, 41 je većina.

Kolega Kneževiću. Izvolite.

Ostala su četiri amandmana, jedan je prihvaćen amandman ako se ne varam.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Ja ću poštovani gospodine Skupštine, poslušati vaš savjet i pokušati da lobiram i da pokažem građanima Crne Gore da možda politika amandmana još uvijek ima šansu u Crnoj Gori.

Drage i ne mogu reći najdraže kolege iz parlamentarne većine, politička elito Crne Gore, misaone gromade političkog establišmenta, ovi amandmani kojima ja pokušavam da zaustavim svaki vid korupcije, dok me gospodin predlagač Mersud Mujević sa izuzetnom pažnjom sluša, raširivši pred sobom lap top koji u ovom trenutku više liči na neki roštilj. Ja vjerujem, da nakon ovog mog lobiranja, izvinjavam se gospodine Mujeviću, ako sam vas trgnuo iz meditacije u koju ste upali od kad ste ušli u Skupštinu Crne Gore. Ja vjerujem da ćete vi nakon ovog mog lobiranja prihvatiti amandmane u kojima tražim da se procijenjena vrijednost javne nabavke iskazuje u tenderskoj dokumentaciji, kako bi se izbjegle moguće nedoumice i zloupotreba. Da se amandmanima propisuje da tenderska dokumentacija sadrži ne samo ukupnu cijenu za predmet javne nabavke već i pojedinačne cijene s obzirom da se radi o najvažnijem segmentu svake javne nabavke i da se oglašava konkurs i oglas u najmanje dva štampana medija i to najtiražnija, a ne kao što je slučaj bio do sada samo u jednom mediju. Ubijeden u genijalnu iskru koja čuči u svakom od vas, ja sam ubijeden da ću dobiti vaš glas. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Vi ste se trudili da ubijedite nas u taštinu, nego u sadržinu amandmana, ali ni to nije loše i to je pristup.

Izvolite.

Neđe je to jače od suštine. Izvolite.

Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasao je 51 poslanik, 24 za, 16 protiv, 11 uzdržanih, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Izvolite kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Pošto sam se kolegama iz većine obratio biranim riječima, nazivajući ih gromadama, genijalcima i tome slično, oni nijesu uvjereni u ovo što sam im ja rekao i vjerovatno sebe ne doživljavaju tako, zato ja i povlačim i ono što sam rekao za njih, a povlačim i amandmane.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Gospodine Kneževiću, neki smo glasali vaše amandmane. Hvala vam. Kolega Knežević, konstatujem, povukao je amandmane 2,3 i 5.

Četiri amandmana poslanika Kaluđerovića, Šarančića i Damjanovića. Kolega Damjanović će ih obrazlagati. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Ajde da se ja ne uzdam u gromade, al' da pokušam da otprilike kažem o čemu treba da razgovaramo. Dakle, ja i kolege Šarančić i Kaluđerović smo podnijeli pet amandmana od čega četiri ovdje želim da obrazložim.

Amandman 1 je amandman koji prepoznaje i postojanje sukoba interesa kod članova Državne komisije, ne samo kod ponuđača, već i kod predsjednika i člana Državne komisije za kontrolnu javnih nabavki.

Amandman 2 predviđa obavezu da se na web sajtu objavljuju čuveni neposredni sporazumi, to je podzakonska regulativa, pa se nekad objave, nekada ne objave. Ovo je striktna norma koja je u roku od tri dana od dana od kada se postigne taj neposredni sporazum, što je izuzetak je l' tako kolega Mujeviću, treba da se objavi na web sajtu i da bude dostupan. To je amandman 2.

Amandman 3 ovdje govori o onoj takozvanoj crnoj listi u nešto drugačijoj formi, gdje ne može da konkuriše u postupku javnih nabavki pravno lice koje je kršilo odredbe Ugovora o javnim nabavkama u zadnje dvije godine od momenta kada se javlja na tender. To je amandman koji se tiče sprečavanja korupcije i kriminala, odnosno onemogućavanja takozvanih povratnika da se uključe u postupak javnih nabavki.

Amandman 4. To je amandman koji daje nadležnost Parlamentu Crne Gore da bira predsjednika i članove komisije. To do sada radi Vlada. Dakle, kolege, ako želite da imamo nadzor nad ovom oblašću, da imamo nadzor nad komisijom i radom te komisije, ne samo u smislu izvještaja koje podnose, već da ih direktno biramo i da budu odgovorni ovoj Skupštini, onda ćemo podržati amandman kojim se ova nadležnost daje Skupštini Crne Gore.

I još jednu stvar kolege. Ovo je možda najinteresantniji dio o kojem nijesmo govorili. Znam da će me predsjednik saslušati. Obrazložio sam i četvrti amandman, dakle da Parlament Crne Gore umjesto Vlade bira predsjednika i članove Državne komisije. To je jedno, da kažem potpuno drugačije i novo rješenje, potpuno ostvarljivo. Gospodin Mujević mi je rekao da će biti brzo, nakon što se još neke izmjene ovdje predlože od strane Vlade, pa evo da bude još malo brže, da mi ovu nadležnost uzmemo od strane Vlade za Parlament, da Parlament bira predsjednika i članove Komisije.

Predsjedniče, vama je možda promaklo, a o tome nijesmo raspravljali, da smo ovdje kao sastavni dio teksta predloga zakona imali amandman DPS-a koji je postao modifikovan tekst predloga zakona. Čisto zbog javnosti, samo da znate o čemu ćemo glasati. Naime, tim amandmanom je definisano da se Zakon o javnim nabavkama ne primjenjuje na razvojne projekte od strateškog interesa za Crnu Goru, na osnovu propisa Vlade. Kada Vlada donese odluku da je nešto strateški interes onda ovo ovdje neće važiti.

Da ponovim još jedan put. Sastavni dio teksta predloga zakona koji je predlagač prihvatio je l' tako na odboru o njemu se nijeste izjašnjavali je sljedeći. Da se ovaj zakon o kojem mi sada mnogo pričamo, neće primjenjivati na razvojne projekte od strateškog interesa za Crnu Goru, koji se uredi propisom Vlade. Kada Vlada donese neki propis ili odluku da je nešto strateški interes ovo ne važi. Čisto da znamo o čemu ćemo se izjasniti.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Od 600 miliona 90% na vagu.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Ovo moje je čisto bilo doprinos da imamo neki bolji nadzor nad ovim zakonom, nego što smo ga do sad imali. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Da čujemo odgovore, jer su otvorena razna pitanja. Izvolite, kolega Mujeviću.

MERSAD MUJEVIĆ:

Vrlo odgovorno smo na Odboru raspravljali o amandmanima gospodina Damjanovića i kolega poslanika i svakako da neposredni postupak je i sada uređen i dodatno implementacionim aktom uvedena obaveza svakoga naručioca da kroz Pravilnik o evidenciji postupka o javnim nabavkama u kojem se kaže da za svaki neposredni sporazum koji se dodijeli u javnim nabavkama vodi se evidencija na portalu. Korak dalje u ovom pravcu i normativna obaveza da svaki naručilac mora uraditi poseban akt. Iz ovog razloga želim da vam kažem, gospodine poslaniče Damjanoviću da je amandman 2 već inkorporiran u izmjene teksta član 19 izmjena i dopuna zadnji stav. Iz tog razloga nije prihvatljiv, negdje će na neki način biti inkorporiran kao norma.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Amandman 2. inkorporiran, čuli smo.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Evo da dam doprinos, povlačim amandman koji se, kako vi kažete, već unutar implementacionim aktom ustanovljava.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam. Onda glasamo amandmane 1, 3 i 4. Izvolite. Poslije nas interesuje amandman 4 - izbor, mada je to jasna stvar i ovo što je dodatna informacija. Amandman koji suspenduje pravo primjene zakona na taskozvane razvojne projekte, jer je sve razvojni projekat, logički, nabavka se vrši zbog razvoja, a ne protiv razvoja.

MERSAD MUJEVIĆ:

Hvala vam predsjedniče, poštovani poslaniče Damjanoviću,

Što se tiče amandmana 4 vjerujem da smo imali konstrukt... okrugle stolove, a i danas ću pred javnošću kazati da direktive treba transponovati u državni pravni sistem zemalja članica, moraju biti usklađene sa pravnim sistemom i praksom direktiva, jer vi znate da smo mi otvorili poglavlje 5 i da smo pod jednim ozbiljnim monitoringom Evropske komisije.

Članovi Radne grupe ... i članovi Savjeta Evrope, Savjeta SIGME, Evropske komisije, bitno je upamtiti da cilj propisa o javnim nabavkama Evropske unije nije usklađivanje svih državnih pravila o javnim nabavkama. Cilj je uspostavljanje jednog minimalnog seta zajedničkih pravila koja će štiti osnovne principe iz Sporazuma u segmentu javnih nabavki.

Ova zajednička pravila, prije svega, se odnose na predmet, definicije, tehničke specifikacije, pravilo oglašavanja i tako dalje. Mnogi drugi aspekti iz sistema javnih nabavki kada se govori o ovom primjeru komisije, takođe ostavljaju prostora zemljama članicama da uređuju ovo pitanje na svoj način.

Vjerujem da ćemo kroz nove izmjene i dopune i novim zakonom ovo pitanje urediti na zahtijevani način, ali ćemo pronaći novi modus same organizacije Državne komisije, kao što je to u praksi mnogih zemalja Evropske unije. Vi znate slučajeve, recimo u Velikoj Britaniji, Irskoj, Holandiji da to rješavaju i odlučuju građanski sudovi, dok u zemljama Portugala, Francuske, Švedske, Španije, upravni sudovi. Postoje zemlje koje su se odlučile za ovako kvazi sudsko tijelo, kao što Crna Gora ima u tom pravcu to je Danska, Austrija i Slovenija. Takođe smatramo da Vlada nema ekskluzivno pravo, jer ona komisija polaže vama račune i vi na osnovu izvještaja da li ćete usvojiti izvještaj o radu Državne komisije možete da smijenite tu komisiju, tako da u suštini Vlada nije ekskluzivna, jer vi u suštini, Državna komisija polaže račune, tako da vam ne možemo prihvatiti iz objektivnih razloga i na šta bi ličile kada bi imale jednu, da kažem, opet političku komisiju koja bi određivala i na način donosila odluke u žalbenom postupku. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Gospodine, direktore Mujeviću,

Možete objasniti ovaj amandman koji je prihvaćen da Vlada proglašava razvoj i da se onda drugim propisom uređuje procedura. Znači, suspendujemo zakon u svim većim projektima, a smisao zakona upravo se veće cifre kontrolišu. Objasnite mi logiku, sve se može prihvatiti ako se objasni.

MERSAD MUJEVIĆ:

... nije, da kažem, prvi put da ovaj zakon inkorporira ovakvo izuzeće kad se tiče podzakonskih akata. Mi smo imali u ovom zakonu koji je danas na snazi upravo izuzeće koje se tiče diplomatsko konzularne i vojne misije itd. tako da i ovom pravcu je obrazloženje koje smo dobili od Kluba Demokratske partije socijalista išla u pravcu da strateški projekti koji stvaraju pretpostavke za razvojne projekte od strateškog interesa za Crnu Goru, način, postupak i kriterijum izbora ponuđača uređuje se propisom Vlade Crne Gore.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Vi suspendujete zakon da bi se što su veći projekti uređivali različito od toga podzakonskim aktim, odnosno propisom Vlade. To obesmišljava suštinu zakona, jer ti projekti su po definiciji finansijski mnogo veći od običnih nabavki.

Nemojte, ne možemo se tako harmonizovati sa Evropskom unijom. Mogu vam nabrojati dosta slučajeva. Nemojte da uđemo u suviše posla, da usvojimo zakon koji će biti ... za suštinu zakona, to je da se obezbijedi nespornost trošenja sredstava države.

Otvorili smo sad pregovore u oblasti finansija itd, i bićemo u ozbiljnom problemu.

Ne, ne mora se povući zakon, moramo se izjašnjavati oko toga, ali ...

Izvolite, kolega Damjanoviću I hvala što ste otvorili to pitanje, jer je suštinski važno.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Da, smatram da je suštinski važno, jer pogotovo posle obrazloženja gospodina Mujevića kojeg izuzetno cijenim, jer radi jedan ozbiljan posao u Upravi za nabavke. Do sad smo imali izuzeće koja se tiču DKP-a i vojnih DKP-a, to veze nema jedno s drugim. A u narednom članu su navedena izuzeća od primjene i više nema čak ni ono izuzeće koje je važno za štampanje izbornog materijala. Bogu hvala i to smo unaprijedili, ali s ovim prihvaćenim amandmanom mi faktički imamo da suspendujemo zakon na bazi odluke Vlade koja će donijeti odluku da je nešto strateški projekat, i kraj. Hoće li to biti 500 hiljada ili 500 miliona to više pojma nemam, i to je suština. A u odnosu na amandman 4 neprihvatljivo mi je Vaše objašnjenje da će time što ćemo kao što se to radi u jednom broju zemalja preuzeti nadležnost da kao Parlament biramo Komisiju, da će to biti politički izbor. Dakle, ako Parlament bira nešto to je onda politički, a ako Vlada bira to nije politički.

Parlament bira na osnovu javnog konkursa, gospodine Mujeviću, to je amandman. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Simoviću, izvolite.

Amandman je Vašeg kluba, odnosno nekog iz Vašeg kluba, izvinjavam se.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala.

Pa evo, uvodimo jednu, rekao bih, novu praksu, to kolega, neko od poslanika predlaže svoje amandmane, obrazlaže, vraća se na neke amandmane koji su postali

sastavni dio zakona. I ne smeta ako taj put vodi ka razrješavanju određenih dilema koje su sastavni dio ukupno vašeg dijaloga prilikom usvajanja ovoga zakona. Ali, ne bi bilo dobro da to postane baš praksa.

Molio bih da završimo ove ostale amandmane, da glasamo, a da odložimo glasanje po ovome amandmanu, odnosno po cijelom zakonu, jer je već zakon, amandman postao sastavni dio zakona, da napravimo jednu malu pauzu ili da se radi Po ostalim tačkama, da napravimo komunikaciju sa predlagačem i unutar sebe, da se čujemo i šta misli o tome predlagač Vlade, predstavnik Vlade u ime predlagača, i da dođemo tu zajednički do rješenja kako bi ovaj zakon danas usvojili sa što širim konsenzusom.

Siguran sam da se razumijemo, da ovdje nikom nije želja da prođe neki amandman koji degradira ono što je suština ovoga zakona. Jedan od osnovnih motiva ovoga zakona je ne samo to što traže naši evropski partneri, nego naša unutrašnja potreba da javne nabavke uvedemo. Ali, i naša potreba je ubrzani proces realizacije strateških projekata, da vidimo gdje je tu zajednički imenitelj u odnosu na te dvije potrebe ukupno našega društva.

Predlažem to da bude metodologija i vjerujem da ćemo doći do zajedničkog rješenja. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama na pomoći.

I projekte smo usvajali zakonima ovdje i onda su bili dovoljno transparentni. Nijesu trebali podzakonski akti da ih riješimo, nego smo imali zakone ovdje u Parlamentu i strateški smo odlučili, Luštica, Luštica 2, autoput itd. i nije bilo potrebe da se radi to podzakonskim aktima, nego smo to radili zakonima ovdje i odlukama Parlamenta.

Ovdje se uvodi diskreciono pravo, jer sve što je nabavka je razvoj. Sve je razvoj. Nabavlja se da bismo se razvijali, ne nabavlja se da bismo nazadovali. Prema tome, pod logiku razvoja se može podvesti sve što se nabavlja, da li strateški ili nije strateški, zavisi od toga.

Strateška roba je 100 grama uranijuma. Strateški je to za državu, za razvoj, a nekad treba nešto više.

Slažemo se.

Idemo na amandman.

Vama hvala na pomoći kolega Simoviću.

Devet amandmana kolegice Jonice.

Najviše hvala kolegi Damjanoviću.

Da se izjašnjavamo, možemo da se izjašnjavamo, mislio sam da ćemo to sačekati, ali dobro.

Može, amandman 1 kolege ...

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Amandman 4, ... Parlamenta, prebacujemo na nadležnost izbora Komisije i da se o njemu izjasnimo naknadno, kad i ovo pitanje riješimo. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ok.

O amandmanu 4 ćemo se izjasniti kad budemo dobili odgovor na amandman o suspenziji zakona o amandmanu kolege iz DPS-a.

Idemo na amandmane kolegice Jonice.

Izvolite. Vaših devet amandmana.

Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Pokušaću najkraće.

Dakle, amandmanom 1 se vrijednost neposrednog sporazuma smanjuje sa postojećih pet hiljada na tri hiljade, kao maksimalnu vrijednost, jer je praksa pokazala da se česta zloupotreba neposrednih pogodbi na način što se vrši cjepkanje javne nabavke, a smanjivanjem ove vrijednosti bi se takva mogućnost zloupotrebe značajnije onemogućila.

Amandmanom 2 se predlaže smanjenje vrijednosti za isporuku dodatnih roba, usluga i radova sa 15 na 10% jer je praksa pokazala velike zloupotrebe prilikom naknadnog ugovaranja i 15% u slučajevima velikih vrijednosti može da bude značajan iznos.

Amandmanom 3 se smanjuje vremenska mogućnost za zaključivanje okvirnog sporazuma na najviše dvije godine, bez obzira na broj ponuđača, a s druge strane predviđa se da samo u izuzetnim situacijama taj rok može biti do četiri godine, dok Vlada u svom predlogu taj rok nije definisala, pa bi to značilo da može biti neograničena. Bila sam u prilici da gledam sporazume u kojima piše da su trajni.

Amandman 4. Njime se briše norma koja pospješuje zaključenje okvirnih sporazuma koji nijesu u duhu onoga što je cilj ovog zakona.

Amandmanom 5 se precizira sprovođenje šoping metode.

Amandmanom 6 se propisuje ko potpisuje neposredni sporazum.

Amandmanom 7 se propisuje da je saglasnost potrebno pribaviti i na neposredni sporazum.

Amandmanom 8 se definiše da postoji obaveza naručiocima da se ponuđači nadmeću samo za neke partije ukoliko se javni poziv, odnosno poziv sastoji od više partija.

Amandmanom 9 se propisuje, neprihvatljiv je, dakle, briše se Vladin dio predloga u kojem se za sprovođenje ... metode zadužuje službenik za javne nabavke, jer se radi o iznosima od 50 hiljada, i dakle, to se onda vraća Komisiji za vrednovanje ponude kako je i realno zbog vrijednosti. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Amandman 1, za, protiv, uzdržani.

Hvala vam, glasala su 52 poslanika, 25 za, jedan protiv, 26 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolegice Jonica.

Molim Vas u mikrofona, moram zgo procedure.

SNEŽANA JONICA:

Da prekratim ... izjašnjavala o amandmanima, povlačim sve ostale amandmane, pa da se fokusiramo na ovo što je smisao priče na koju je ukazao gospodin Damjanović.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na pomoći.

Koleginica Jonica je povukla amandmane od dva ...

Daje se amandman poslanika Tuponje i Perića.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem predsjedniče, uvažene koleginice i kolege, poštovani građani,

Naših 11 amandmana je praktično glatko odbijeno i na odboru, i nije postojala nikakava volja ni danas u toku cijeloga dana da se praktično i ozbiljnije saslušaju i razmotre konstruktivni amandmani iz opozicije, jednostavno se glasalo onako po partijskoj pripadnosti i amandmani nijesu dobijali podršku. Čak i u slučaju da ovih 11 amandmana u nekoj samo teoretskoj i hipotetičkoj mogućnosti dobiju podršku danas ovdje u Parlamentu, ovaj zakon je potpuno obesmišljen amandmanom kolege Jelića koji je zapravo otvorio vrata i ogromnu mogućnost da se sistem javnih nabavki rješava po, pa da kažem, nekom odokativnom metodom koja bi bila onda usvajana na Vladi.

Znači, sve što bi Vlada proglasila za razvojni projekat od strateškog interesa za Crnu Goru ne bi podlijegalo javnim nabavkama. Takav način i prihvatanje ovog amandmana od strane predlagača i nemogućnost glasanja uopšte o tom amandmanu razbija cijelu koncepciju ovoga zakona i javne nabavke se praktično svode da se o njima odlučuje u kabinetu predsjednika Vlade i da se tamo procjenjuje što su javne nabavke i to mislim da nije interes građana Crne Gore i da cijeli ovaj zakon potpuno gubi na smislu prihvatanjem toga amandmana. Iz toga razloga povlačim svih 11 amandmana, jer ne vidim smisao njihovog glasanja i eventualno usvajanje. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Tuponja na ušteđenom trudu.

Izvolite.

Vaš amandman je izazvao dekonstrukciju.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem.

Imamo novu praksu kad se obrazlažu amandmani onda se koristi neka bočna replika, da se kritikuju amandmani koji je predlagač zakona prihvatio. Ovdje se očito osporava pravo poslanika da predlažu amandmane, a koji je amandman dobar predlagač će ga usvojiti, ako nije on će ga odbiti. Ne vidim razlog otkud toliko da kažem neko nezadovoljstvo i neslaganje sa tim što smo uradili sve po Poslovniku i po pravilu. Ja Vas pitam kolega šta je problem, ako treba napraviti neki most, ako treba napraviti neku trafostanicu, eventualno neki put šta je problem, treba to da osporimo, ja ne znam, ne znam zaista. Znači, poštovali smo proceduru, uradili smo sve što je bilo po proceduri i sad to ne valja. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ja ću vam reći šta nije urađeno po proceduri, a zašto sam ja kriv.

Po proceduri sve u buduću, onda će te vidjeti koliko će trajati sednica i koliko će trajati procedura u Parlamentu. Po Ustavu predlagač zakona su poslanik i Vlada, po Ustavu Vlada može da prihvati amandman, po Ustavu za svaka od tih prihvatanja mora imati odluku Vlade, a to znači sednicu, glasanje i zapisnik, a pošto se zapisnik usvaja sa sedam dana zakašnjenja, odnosno sedam dana posle idućeg četvrtka to znači ne postoji šansa da imate amandman koji će biti prihvatljiv brže od sedam dana. Kada je vaš amandman prihvaćen? Podnešen je 11. danas, je li prošlo sjednicu Vlade – nije. Ako hoće tako da vodimo Skupštinu na tom stepenu nepovjerenja da provlačimo pobočno amandmane, a raspravu u pojedinostima dozvoljava poslaniku da se osvrne na svaki amandman, prihvaćen, ne prihvaćen. Onda ćemo ući u tu proceduru, a to je će značiti da će svi naši zakoni ići mnogo mnogo sporije i da će ista ta Vlada biti žrtva te procedure. I zato ovdje smo pokušali da izgradimo puno povjerenje, ja sam uveo tu riječ kad sam sjeo na ovu stolicu, nema prevarnih glasanja, a to znači nema ni prevarnoga uvlačenja amandmana koji mjenjaju suštinu zakona.

I zato Vas molim, ako ćemo po proceduri daću pauzu, tražiću odluku Vlade na vaš amandman pa kad dobijemo odluku Vlade glasaćemo. I šta će biti po proceduri i po Ustavu ako hoćete tako možemo i tako, odnosno moramo tako. Ja sam u želji da ubrzavamo našim dogovorom kolegijuma i svih poslanika opozicije koji su imali dobru volju da idemo brže, ušli u ovaj sistem rada koji ubrzava postupak, ali moramo da žrtvujemo povjerenje. I sad nemojte da kritikujete kolege što ukazuju nešto što mijenja po njima suštinu zakona, evo sačekaćemo da se ne izjašnjava čitam i ja taj amandman, nego da damo pauzu ako mislite da je to problem. Sačekaćemo odluku Vlade po ovome napismeno, da vidimo je li Vlada prihvatila amandman, ne kolega Mujović, gospodin Mujović, direktor Mujović, nego Vlada.

Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Grupa poslanika Demokratske partije socijalista je ispoštovala proceduru. Mi smo amandman podnijeli na Zakon o javnim nabavkama u skladu sa rokovima, o tome smo raspravljali na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije. Znači, bila je potpuno javna i transparentna ta rasprava, o tome postoji zapisnik kad smo obrazložili taj tekst amandmana, taj amandman broj 1 nije prihvaćen, od drugog amandmana, koliko se sjećam, smo odustali i ne vidim što je sporno. Dakle, sve smo uradili po pravilima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Vi ste uradili po Ustavu, izjašnjavaćemo se o ovom zakonu kada uvedemo mišljenje Vlade na ovaj amandman. Znači, nećemo ni pauzu dati, očekujem mišljenje Vlade na ovaj amandman, a Vlada znači sjednica Vlade tako da ćemo to riješiti vrlo brzo. Pošto nije bilo povjerenja rješavaćemo po Ustavu.

Izvolite kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem.

Uvaženi kolega Jeliću, ja bih vam čak i oprostio proceduralne greške, ali ja sam vam iznio svoj stav, vaš amandman potpuno mijenja suštinu Zakona o javnim

nabavkama. Radi svih koji nas slušaju vi svojim amandmanom u stavu 1 ovog zakona gdje se definišu šta su javne nabavke izuzimate za razvojne projekte od strateškog interesa za Crnu Goru, za koje se način, postupak i kriterijumi izbora ponuđača uređuju propisom Vlade Crne Gore. Znači, praktično sve što Vlada i Vladin kabinet poželi i proglasi razvojnim i strateškim interesom stavljate van snage ovog zakona. Zbog toga imajući u vidu kolika se sredstva građana troše kroz javne nabavke i kolika bi se i koliko to utiče na standard svih nas, taj sistem javnih nabavki je osmišljen da bi se ta sredstva kontrolisala, da se nebi zloupotrebjavala, da bi se smanjio prostor bilo kakve mahinacije, vi otvarate širom vrata ovim amandmanom da ovaj zakon u praksi ne funkcioniše.

Zbog toga, kažem svih 11 amandmana, svih 50 amandmana koje je opozicija danas imala koji su svi glatko odbijeni, svi da su bili prihvaćeni ovaj zakon prihvatanjem ovoga člana, ovoga vašeg amandmana je obesmišljen. Hvala lijepo.

PREDSEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Pauzu da se konsultujemo?

Ponavljam - mnogo smo zajedno radili na povjerenju ovom parlamentu, ubrzali procedure, glasali brže, ja se tu zahvaljujem prije svega opoziciji koja je imala razumijevanja, ako pogoršamo to povjerenje, imaćemo duge procedure, duge tačke, imaćemo duge procedure koje će najviše šteti Vladi. Slažem se ovo ćemo preskočiti da Vas posjećam, samo da Vas podsjetim. Ja sam zbog ne smatram nevažnim pitanjem, biciklističkih traka zaustavio zakon i zvao ministra. Ovo je neproporcijalno sa tim, neproporcijalno sa tim. Poštujte principijelnost koju pokušavamo ovdje da očuvamo. Ako zbog biciklističkih traka možemo odložiti izjašnjavanje o zakonu ovo je mnogo veće od toga, vjerujte. Nema više amandmana, odlažemo to dok se ne obave konsultacije, i dokle čujemo stav DPS-a ako bude dodatni. Predlog zakona dopune, odnosno predlagača amandmana ne DPS-a izvinjavam se kolegama iz DPS-a ne predlagača amandmana.

Predlog zakona o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, evo opet smo na istoj temi, odlučuje se većinom glasova svih poslanika u načelu. Imamo li većinu da može da odluči? Još smo na zakonskoj normativi tačka 18, još smo na četvrtoj sjednici.

Nije bilo amandmana.

Ko je predlagač zakona?

Kolega Gošoviću, izvolite.

Izvinjavam se. Hvala na pomoći.

Izvolite, kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Pa evo veoma kratko, samo da podsjetim kolege jer smo raspravu oko ovoga zakona vodili prije nekoliko dana, da je riječ o Predlogu zakona kojim se eliminiše dosadašnje zakonsko rješenje Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti da Ministarstvo finansija može preduzimati mjere fiskalne odgovornosti prema sudstvu. Rasprava po ovom predlogu zakona u načelu je, koliko sam ja shvatio, dobila opštu podršku, tako da očekujem da nema ništa sporno za i nije ostavila ništa sporno o načinu o raspravi u pogledu prihvatanja predloga ovog zakona.

Dakle, obezbjeđuje se ono što je ustavno, ustavno rješenje, ravnopravnosti svih grana vlasti, odnosno nemogućnosti izvršnog organa da primjere fiskalne odgovornosti prema sudstvu ukoliko izvrši zapošljavanje, a da prethodno nekog službenika ili namještenika da prethodno ne pribavi saglasnost Ministarstva finansija, obezbijede novčanim sredstvima.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli smo. Glasamo ga u načelu, dao sam priliku više.

Za, protiv, uzdržani.

Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 52 poslanika, 47 za, dva protiv, tri uzdržana. Zakon je dobio podršku u načelu. Nije bilo amandmana glasamo ga u cjelini.

Izvolite predlog kolege Gošovića, Zakon o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Izvolite.

Za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasala su 54 poslanika, 47 za, četiri protiv, tri održana. Konstatujem da je zakon dobio potrebnu većinu i usvojen je predlog zakona kolege Gošovića, odnosno izmjene i dopune zakona izvinite, ali to je zakon.

Idemo na Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije, ovo će ići brže, nema amandmana.

Zavšili smo zakonsku regulativnu sa ostatkom koji je tu.

Izvještaj o radu Agencije zaštite i konkurencije za 2013.godinu, glasamo o izvještaju.

Izvolite, ko je za izvještaj Agencije za zaštitu konkurencije za 2013.godinu.

Teodor Ruzvelt se proslavio sa tim zakonom, američki predsjednik koji je uveo konkurenciju 1905.godine, i uništio kartele. To je Teodor Ruzvelt, bila su dva Ruzvelta kolega Šehoviću, bilo je dva Ruzvelta predsjednik Amerike, jedan je stupio 1904, a drugi je stupio ...

Hvala vam. Glasalo je 56 poslanika, 40 za, 15 protiv, jedan uzdržani, izvještaj je dobio potrebnu većinu.

Hvala vam.

Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2013.godinu.

Kolega Mujević je otišao.

Izvolite.

Za, protiv, uzdržani.

Izvještaj javnih nabavki, vaš izvještaj.

Izvolite.

Izvinjavam se. Državna komisija nije njegov izvještaj.

Hvala vam. Glasalo je 56 poslanika, 57 izvinjavam se, 39 za, 11 protiv, sedam uzdržanih, izvještaj je usvojen.

Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore za 2013.godinu.

Otvaram glasanje.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 59 poslanika, 35 za, 12 protiv, 12 uzdražnih, konstatujem da je Izvještaj o stanju energetskog sektora Crne Gore za 2013. godinu usvojen.

Godišnji Izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2013.godini. Za, protiv i uzdržani.

Državna pomoć u 2013. godini dali 120 miliona državne pomoći na jednu adresu, 10% budžeta, ušli smo u svjetske rekordere u toj oblasti.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 30 za, 26 protiv, četiri uzdržana, Izvještaj je usvojen.

Izvinjavam se. Izvještaj nije usvojen i nije dobio potrebnu većinu.

Izvinjavam se i hvala vam na pomoći, kao što vidite nijesam glasao Izvještaj. Nijesam imao namjeru da provučem Izvještaj.

Izvještaj nije usvojen.

Godišnji Izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za 2013.godinu nije usvojen.

Hvala na pomoći.

Idemo dalje.

Izvještaj o realizaciji strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014.godina, za 2013.godinu plan je za četiri godine, a realizacija je u 2013.godini.

Izvolite - za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 59 poslanika, 35 za, 22 protiv, dva uzdržana, ovaj Izvještaj je usvojen.

Hvala vam. Ovim smo liše javnih nabavki.

Izvolite.

Strategije regionalnog razvoja sjećam se, ali treba li da ga glasamo.

Evo da čujemo kolegu Simovića.

Samo trenutak.

Poslovnički svako može da predloži zaključak, ali ga ne moramo glasati, moramo ga usvojiti, poslanici su ovlašćeni da predlože zakon a ne zaključak, bio je na odboru.

Da čujemo kolegu Milića.

Izvolite, da ne bi propustio nešto, ako ko bude htio može se osvrnuti.

Izvolite.

Kolege iz DPS-a, ako neko želi čućemo.

Izvolite, kolega. Čućemo prigovore.Izvolite.

SRĐAN MILIĆ:

Prošlo je proceduru gospodine predsjedniče Parlamenta, čini mi se da je na odboru bilo da većina iz parlamentarne većine je bila uzdržana, a jedan je bio protiv,ako se dobro sjećam mada ne dolazim često na odbore pa ne mogu se sjetiti, imaju neki koji se bave time kad ko dolazi na odbore.

Ja sam Izvještaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja tamo govorio o potrebi donošenja zaključaka kojim bi smo jasno definisali obaveze Vlade Crne Gore, Skupštine Crne Gore, nadležnih tijela Skupštine Crne Gore u realizaciji svega onoga što je konstatovano da ne funkcioniše i da se ne ostvaruju. Priznajem da su mi u koncipiranju ovih zaključaka, priznajem kao svoj grijeh pomogli radnici i njihovi zahtjevi koji su dostavljeni svim klubova poslanika u Skupštini Crne Gore iz Rožaja. Dobio sam

informaciju da su oni zamrznuli taj štrajk do neđe juna mjeseca 2015.godine, ali nemam razloga da ako su oni zamrznuli štrajk do juna 2015.godine, vjerovatno ostali koji nijesu radnici sa sjevera a zastupljeni su u tom štrajku trebaju da žive do toga juna 2015.godine, zbog toga sam i odlučio da ipak ostanem pri ovome što je predlog zaključaka. A to je da bez odlaganja Vlade Crne Gore i nadležna ministarstva preduzmu mjere koje će se obezbijediti, da svi radnici u Crnoj Gori kojima je usled stečaja privrednih društava u kojima su radili prestao radni odnos omogućiti ostvarivanje na zakon zasnovanih prava na isplatu otpremnine isplatu ne isplaćenih zarada, povezivanje radnog staža o drugom potraživanju ... zakona. Predlogom zakona o budžetu Crne Gore za 2015.godinu, na odgovarajućem budžetskim pozicijama predviđaju se sredstva za isplatu potraživanja radnika po gore naznačenom, kako bi isplata sredstava mogla biti izvršena u najkraćem mogućem roku.

Drugi zaključak se već sprovodi u djelo. Evo imamo nekoliko predloga zakona (upadica) Zakona o penzijsko invalidskom osiguranju u proceduri, pa suština je da se omogućiti ostvarivanja prava na starosnu penziju po povoljnim uslovima, kako je prethodno urađeno kod zaposlenih u aluminijskoj industriji. U postupku razmatranja predloga gore navedenoga zakona treba naći rješenje za krajnje neophodno povećanje najniže penzije u Crnoj Gori. Treći predlog zaključka je da nadležni državni organi ispituju zbog čega se porezi i doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, radnicima sjevernog regiona uplaćuju najniže zagarantovani lični dohodci i predlažu se rješenja čijom će se primjenom ova nepravda prema radnicima otkloniti.

Četvrti. Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da izvrši reviziju svih rješenja centara za socijalni rad, kojima je korisnicima materijalnog obezbjeđenja i porodicu ukinuto to pravo, i u utvrđenom stanju obavijestili korisnike tog prava i ukupnu javnost.

Peti. Mislim da se sprovodi već u djelo da Komisija za privatizaciju Skupštine Crne Gore pokrene inicijativu za reviziju sprovedenih privatizacija privrednih društava u Crnoj Gori, a prioritetno privrednih društava na sjeveru Crne Gore. I u saradnji sa .. Crne Gore nadležno ministarstvo ima sagledanu mogućnosti poništavanje ugovora i vraćanje imovine Gornjeg Ibra iz Rožaja u vlasništvo zaposlenih.

Šesti. Skupština ocjenjuje neophodno da nadležna ministarstva pripreme cjelovitu informaciju o svim kolektivima u Crnoj Gori, ukoliko ih postavi više mjesečnih isplata i zarada, poreza i doprinosa i u cilju razmatranja te informacije u Skupštini Crne Gore. U obrazloženju sam naveo ukoliko Vlada Crne Gore, a usvoje se zaključci ovdje na Skupštini Crne Gore ne postupi po njima, SNP Crne Gore će pokrenuti pitanje povjerenja Vladi Crne Gore. Hvala vam što ste me saslušali.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vama na trudu .

Čuli smo. Da li neko želi riječ?

Znači, zaključci su o raspravi završeni, a mislio sam iz suprotnog bloka iz vlasti želi neko riječ.

Pošto nema niko iz vlasti fer je da to glasamo. Rasprava je obavljena, zaključena, moramo glasati.

Izvinite nije mi teško, predsjedavam već dugo oko glasanja, ali u ovom slučaju nema svrhe.

Glasamo o zaključku koji je predložio kolega Milić.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 56 poslanika, 24 za, jedan protiv, 31 uzdržan, konstatujem da zaključci nijesu dobili potrebnu većinu. Čujem da su se stekli uslovi da se vratimo na Zakon o javnim nabavkama.

Kolega Simoviću jeste li vi predlagač amandmana?

Samo izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Ja pretpostavljam da bi ispoštovali proceduru predlagač treba uzeti riječ, ili u odnosu na ono što ću ja saopštiti kao predlagač dati svoj konačni odnos i sugestiju kako bi bili u skladu sa procedurom.

Dakle, prije svega ja mislim da nakon ovog jednog važnog posla kojeg smo svi zajedno uradili, kad kažem svi zajedno mislim prije svega na predlagača na Vladu Crne Gore iz koje je došao predlog novog Zakona o javnim nabavkama, rada na skupštinskim odborima, amandmanskog djelovanja svih nas, došli smo u jednu situaciju kada treba da se opredijelimo da li da usvojimo jedan zakon bez ikakve dileme, i da budemo svi ispunjeni sa istim osjećanjima da smo napravili svi zajedno jedan dobar posao, da smo usvojili jedan zakon koji uređuje jednu kazaćemo osjetljivu oblast a to su javne nabavke, da tu oblast uređuje u svim njenim fazama kako od planiranja javnih nabavki, tako postupka i načina sprovođenja javnih nabavki u svim sektorskim politikama, uključujući sektor ... bezbjednosti da svi budemo zajedno ispunjeni sa zadovoljstvom da donosimo zakon koji je u, pravimo zajednički iskorak, u saglašavanju naše regulative u ovoj osjetljivoj oblasti sa evropskom regulativnom, da donošenjem ovog zakona dajemo, rekao bih, jedan važan doprinos, ja sam siguran moguće i zatvaranju novog pregovaračkog poglavlja, kakvo je poglavlje broj 5 koje je otvoreno u decembru prošle godine. Što se tiče javnih nabavki i nakon svih ovih rekao bih da dajemo ovim zakonom jedan novi pravni okvir koji daje novu zaštitu svim ponuđačima. Ali ja sam siguran i zakon koji obezbjeđuje jednu racionalniju potrošnju naših budžetskih srestava, zakon koji obezbjeđuje dodatnu fiskalnu i finansijsku odgovornost svih učesnika u procesu javnih nabavki i nakon svega toga ja mislim da ne treba odbijati bilo kakve dileme sa idejom koja se pojavila kroz amandman koji su predložile kolege iz Demokratske partije socijalista. Ideja je bila potpuno opravdana, ideja je bila takođe na tragu svih ovih zahtjeva koje zajednički postizemo, ali ta ideja je imala još jedan cilj da ubrza ono što su potreba razvoja Crne Gore, i da određene mandate za određene razvojne projekte, na žalost nemamo ih veliki broj, nije priča o desetinama strateških projekata, priča je oko tri, četiri razvojna projekta gdje je trebala Vlada da preuzme na sebe određene odgovornosti koje su trebale Vlada, naša Vlada, ona Vlada koja je dobila podršku u ovome Parlamentu.

Dakle, ja mislim da kroz ovo pitanje se prelamaju i određena neka druga pitanja, ali o tom potom. U ime prvog dijela moje priče saopštavamo predlagaču zakona da predlagači ovog amandmana od njega odustaju, tako kao što je bio sastavni dio zakona, ja Vas molim da to konstatujete da ovaj nije više sastavni dio ovoga zakona i mislim da time se stižu uslovi da završimo i ovaj posao koji smo zajednički krenuli. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala kolega Simoviću na političkoj podršci da dovedemo do onoga što se očekuje da svi budemo više pod kontrolom zakona.

Nama ostaje amandman koji moramo glasati.

Hvala. Povlači se amandman DPS-a, odnosno moram konstatovati sledeće, predlagač mora da odustane od prihvaćenog amandmana.

Izvolite.

MERSAD MUJEVIĆ:

Hvala najljepše, poštovani predsjedniče, kao što i poslanik Simović u uvodnom izlaganju povodom ovog amandmana koji je izazvao da kažem na neki način sumnje u ono što su osnovni principi javnih nabavki, prije svega, načelo konkurentnosti, jednakosti, efektivnosti o trošenju javnih sredstava, želim da svakako kažem da sam saglasan da u ime predlagača povučemo amandman poslanika Demokratske partije socijalista, i da stvorimo prostor da se ovaj veoma značajan zakon usvoji iz prostog razloga, kako je rekao i gospodin Simović, da predstavlja dobru osnovu za zatvaranje mjerila 5 u narednoj godini, nego je i korporiran značajno u poglavlju 23 gdje se govori o antikorupcijskoj politici, politici sukoba interesa, koje je ovaj zakon, naročito na jedan efikasan i dobar način prepoznao te mjere. Vjerujem da će on pokazati u praksi dobru cjelishodnost i dobru namjeru predlagača.

Želim još jedanput da se zahvalim svima koji su predložili amandmane i koji su učestvovali u današnjoj raspravi. Hvala najljepša.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala gospodine Mujeviću na pomoći.

Hvala kolegi Simoviću.

Ostaje jedan amandman, a to je amandman 4 kolege Damjanovića.

Kolega Jeliću, formalno recite i vi ali ako je predlagač poništio saglasnost, to više nije prihvaćeno i on ...

Izvolite kolega Jeliću da nemamo dilemu, izvolite recite da bi otklonili sumnju kod kolega da povlačite amandman.

Ne može biti usvojen, evo ja konstatujem.

Konstatujem da amandman nije više sastavni dio Predloga zakona zato što je predlagač predložio da ne bude više sastavni dio Predloga zakona, on je ... u Zakonu, a istovremeno je predsjednik Kluba poslanika DPS-a obavijestio, u ime svog kluba, da amandman više nije na snazi.

Prisutni kolega Jelić se nije protivio tome, sve je ušlo u stenogram. Vjerujte mi da ja odgovaram dalje.

Kolega Damjanoviću, izvolite.

Izvolite kolega Damjanoviću, vaš amandman 4.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala.

Ja se zahvaljujem takođe kolegi Simoviću, što je otklonio, po nama ovu prepreku da se dođe jednog zajedničkog stava da ovaj antikorupcijski zakon uđe u naš sistem i siguran sam da će, osim neke podrške parlamentarne većine, imati podršku i ostalih

kolega ovdje u Parlamentu ukoliko izađemo u susret ovom amandmanu koji su i ostale kolege ovdje predlagale na sličan način, a to je da umjesto Vlade Crne Gore Skupština Crne Gore bira predsjednika i članove Državne komisije za kontrolu javnih nabavki. Rješenje koje postoji u uporednim sistemima u Evropi i koje od nas traži Evropa.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čuli ste obrazloženje amandmana kolege Damjanovića, to je još jedini amandman u proceduri.

Ja mu se zahvaljujem za to što je vrlo važnu stvar primijetio u ime svih nas, a prošlo je mnogo sita, i to bi ovaj zakon prilično oštetilo, imali bi nove probleme, ali ajde.

Zahvalnost kolegi Damjanoviću za preciznost i da glasamo njegov amandman.

Hvala vam kolegice i kolege.

Glasalo je 59 poslanika, 26 za, 18 protiv, 15 uzdržanih. Kostatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu. Stekli su se uslovi da glasamo o Predlogu zakona u cjelini. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Izvolite glasamo, potreban je 41 poslanik.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika, 41 za, sedam protiv, 12 uzdržanih, Zakon je usvojen.

- Kraj 4. sjednice -